
UNIVERSITY OF TORONTO
3 1761 01328986 3

GRAMMATICA CELTICA.

GRAMMATICA CELTICA

E MONUMENTIS VETUSTIS

TAM HIBERNICAE LINGUAE

QUAM BRITANNICARUM DIALECTORUM

CAMBRICAE CORNICAE AREMORICAE

COMPARATIS GALLICAE PRISCAE RELIQUIIS

CONSTRUXIT

I. C. ZEUSS

PHIL. DR. HIST. PROF.

EDITIO ALTERA

CURAVIT

H. EBEL

PH. DR., ACAD. REG. HIB. SOC. HON., ACAD. REG. BORUSS. ADI. COMM. EPIST.

BEROLINI

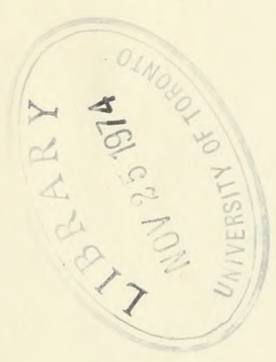
APUD WEIDMANNOS

MDCCCLXXI

—

PARIS

MAISONNEUVE & CO.

LIBRARY
NOV 25 1974
UNIVERSITY OF TORONTO

PRAEFATIO AUCTORIS.

Linguae, quae inter cognatas linguas ab India per Asiam et Europam dilatatas extrema est in occidente, naturam, varietatem formasque e fundamento monumentorum extantium vetustorum exponere aggredior. Opera perscrutandae indicae, extremae eiusdem familiae in Asia, qua plurimum lucis linguarum affinium omnium scientiae addiderunt viri docti, si magni semper habenda est, non parvi etiam erit aestimanda opera ea, qua fiat facultas inspiciendi leges linguae nationis fractae illius quidem iam dudum, sed latissime quondam per Europam patentis, cuius linguae rudera ideo non rara sunt iam a vetustis temporibus, atque hodie quoque extant in aliis recentioribus linguis. Qua opera etiam substruetur fundamentum vocabulorum moli recenti vel adhuc superstiti eius gentis in linguis hodiernis, hibernica, gaelica, cambrica, aremorica.

In linguas nationum maiorum vicinarum, germanicae et slavicae, iam inquisitum esse perscrutato eodem fundamento historico monumentorum, nemini gnaro eruditorum recentioris aetatis laborum ignotum est. Nostrae huius extremae in occidente linguae monumenta vetusta scripta a viris indigenis, ratione non habita nominum servatorum a scriptoribus vetustioribus, graecis et latinis, aetatem quidem non attingunt monumentorum germanicae linguae, incipientium a saeculo quarto, superant tamen haud dubie aetatem monumentorum slavicae linguae. Eiusmodi ex monumentis extructum est hoc opus.

Ut linguae nationum frequentium et late patentium variant formationibus et dialectis, ita etiam lingua celtica, ut communiter dicitur extrema haec in occidente, varietatem suam explicuit iam ab antiquis temporibus. Quae varietas cognita est iam Caesari dicenti (B. gall. 1, 1), Belgas, Aquitanos, Celtas vel Gallos lingua, institutis, legibus inter se differre, et melius Straboni (lib. 4, p. 176), qui Aquitanos omnino diversos a Gallis et adnumerandos Iberibus, Gallos autem ipsos paulum lingua differre (*μικρὸν παραλλάττοντας ταῖς γλώτταις*) affirmat. Cui si additur, quod asserit Tacitus (Agric. 11), Gallorum et Britannorum sermonem haud multum diversum, statuemus, dialectorum varieta-

tem aliquam extitisse quidem in lingua Celtarum (Gallorum ab occidentali Sequana et Matrona), Belgarum (ab oriente eorundem fluminum), Britannorum, non tamen tantam, ut inter hos populos sermonis commercium esse non potuerit. Ex ea aetate servata esse nomina gallica, belgica, britannica virorum, oppidorum, fluviorum, plantarum et pauca etiam vocabula a scriptoribus graecis et latinis, nemini vetustatis gnaro incognitum est. Ex iis varietatem linguae deprehendi posse nemo sperabit.

Varietatem longe maiorem monumenta scripta ab indigenis totius gentis, a viris non solum britannicis sed etiam hibernicis, comprobant inde a saeculo octavo vel nono. Libri britannici, tam cambrici quam aremorici, iam eo tempore in sonis, qui congruunt cum sonis nominum britannicorum vetustiorum et gallicorum, atque in formis grammaticis tantam differentiam prae se ferunt a sonis et formis scriptorum hibernicorum eiusdem temporis, ut nullo modo statui possit inter Britannos et Hibernos linguae commercium ea aetate, nec ergo etiam aetate multo vetustiore, quamvis utramque dialectum vel linguam (hac voce enim utar consulto ob hanc diversitatem) ex uno fonte ortam esse clare pateat. Poterit affirmari maior differentia inter linguam hibernicam et britannicam, quam inter scandicam vetustam vel islandicam et ceteras germanicas dialectos, vix tamen tanta quanta obtinet inter linguam lituanicam vel prussicam vetustam et slavicam.

Gallicam autem linguam priscam, quae post interitum imperii Romanorum et invasionem Francorum sensim cessit novae romanicae ortae in regionibus gallicis, si non fuit eadem quae britannica, huic tamen viciniorem fuisse quam hibernicae, haec potissimum ostendunt:

1. Congruentia sonorum quorundam, quibus differt hibernica, e. gr. in nominibus gallicis Litana, Litaviccus, quae sunt adhuc britannice adi. *litan*, subst. *litau*, sed hibernice *lethan*, *letha*, quae inprimis animadvertitur in vocibus gallicis et britannicis, e. gr. in Petuaria petorritum, pempedula, Penninus deus, Penninum iugum, Epona, Eporedici, Epomanduodurum, convenientibus cum cambricis *petuar* (quattuor), *pimp* (quinque), *penn* (caput), *ep* in deriv. *epaul*, *ebaul* (pullus), cum hibernice sit *c*, *ch* pro *p* in iisdem, ut *cethir* (quattuor), *cóic* (quinque), *cenn* (caput), *ech* (equus). Non concedo differentiam gallicae linguae a britannica et congruentiam cum hibernica in particula *su-* in compositis Suessiones, Suanetes, cum eadem vox sit hibernice *su-*, *so-*, britannice autem *ho-*, *he-*, *hy-*. Hanc enim *h* pro *s* esse serioris originis atque *s* primitivam obtinuisse apud Britannos adhuc Romanorum aetate, docet nomen fluvii *Sabrina*, quod posteriores Britanni et hodierni proferunt *Hafren* (p. 122), ut nomen populi brit. *Σελγοοῦαι* apud Ptol. servat etiam *s* pro *h* hodierni subs brit. *hel*, *helg* (hib. *selg*, venatio). Vetustissima autem est haud dubie d rentia sonorum *p* et *c*, et obtinet in diversis linguis antiquitus, e. gr. in lat. *quattuor*, lituan. *keturas*, et germ. *fidvor* (= *petuar*), lat. *quinque* (= *cince*), hib. *cóic*, et germ. *fimf* (= *pimp*).

2. Sonorum eadem progressio in lingua britannica atque in gallica etiam

romanica, operante amplius linguae gallicae ingenio, quam progressionem nescit lingua hibernica, e. gr. transeuntem *v* vel *w* in *gu*, *gw* britannice et in vocibus gallicis romanicis, quae hibernice fit *f*, item praemissam cambrice *i*, *y*, *e*, ut *e* gallice ante coniunctas *sp*, *st*, *sc*. Destitutio mediarum, excussa praesertim *g*, in Galliae romanicis monumentis medii aevi aeque vetusta est atque in britannicis, tenuium adeo destitutionis exempla romanica gallica vetustiora sunt quam britannica. Prolata haec videsis in mediis et tenuibus britannicis (pp. 145. 146. 160. 161).

3. Terminationes quaedam propriae linguae britannicae, et quas ignorat hibernica, apparentes in vocibus gallicis vetustis, e. gr. *-en* vel *-on* nota singularitatis in nominibus plantarum *γελασονάν*. *σκοβιήν*, titumen, betilolen (p. 296), et in nomine loci gallici Aballon (Aballone abl. in Itin., cambr. vet. *aballen*, *auallen*, hod. *afallen*, malus, arbor, p. 819), *-et* terminatio numeri pluralis (pp. 291. 292) in nomine germanico ex ore gallico audito a Caesare Usipetes, quod aliis scriptoribus sine terminatione gallica est Usipi, Usipii, eodem modo quo apud Plinium (3, 20) sunt iuxta Sarunetes etiam Vennonetes, qui Ptolemaeo vocantur *Οὐέννονες*.

4. Voces quaedam in nominibus gallicis vetustis et britannicis, quae desunt in hibernica lingua. Prae aliis nominanda est particula inseparabilis *guer-*, *gur-*, *gor-* usitata etiam in hodierna lingua cambrica, frequens in nominibus propriis virorum compositis britannicis medii aevi, cambricis et aremoricis, ut in nominibus vetustis gallicis et britannicis, e. gr. Vercingetorix, vertragus, Vernemetum, Vertigernus etc. (cf. pp. 130. 133 et 895), cuius particulae intensivae in lingua hibernica nullum vestigium mihi obvium est. Porro aliae quaedam voces: *anau* (cambr. hod. *anaw* masc., forma, harmonia, poësis), quae obvia est in nominibus frequentibus virorum vel feminarum cambricis et aremoricis libri Landavensis vel chartularii Rhedonensis compositis, ut *Anaugen*, *Anauued*, *Anauueten*, *Anauuoret*, *Rianau*, *Dreanau*, *Balanau* etc. (pp. 129. 132), quae obvia est etiam tam derivata quam nuda item in nominibus cambr. *Anauoc* Lib. Land. 156, arem. *Anau* Rhed. 1, 48. D. Mor. 272, quae vox iam apparet item nuda in nomine oppidi ad Danuvium *Ἄναυον* (ultimi Germaniae circa fines Pannoniae, ubi sine dubio gallici populi consederant) apud Ptolemaeum, et in nomine feminae Anauonia in inscriptione apud Stein. 985, derivato ut alia nomina propria in -onius, -onia (p. 772). Frequens est etiam vocabulum *cun* in nominibus britannicis Cunobilinus, Cunotamus, Cunomaglus, Maglocunus, ut in gallicis *Ἀρκύνια ὄρη* ap. Aristot., Hercynia silva, Hercuniates (populus Pannoniae) ap. Plin. (de quibus videas pp. 92. 101 sq.); haud dubie non differt cambr. hod. *cwn* (summitas, altitudo, in compositis adi. altus), ex quo comp. et deriv. *erchyniad* (elevatio) et deriv. *cwnwg* (summitas, culmen). Hibern. vet. *cnocc* (gl. gibber, gl. ulcus) Sg. 22ᵃ. 23ᵇ. Pr. Cr. 9ᵃ eodem modo ad brit. *cunuc* referendum est, quo hib. *gníu*. *dogníu* (facio) ad cambr. hod. *gwna*, *gwneuthur*, et fere videtur transsumptum, cum non ex aliis hibernicis vocibus cognita sit eadem radix et servetur *c* dura finalis, ut in *sebocc* (gl. capus) Sg. 105ᵇ, cuius

forma eadem deprehenditur, non *seboch* secundum regulam iuxta cambr. vet. *hebauc* (p. 849), hod. *hebog*. Caratacus nomen viri gallicum in inscriptione obvium (ap. Grut. 902, 5) in eadem paene forma est nomen viri britannicum vulgatissimum, in vetustiore *Caratauc*, in recentiore *Caradoc*, *Caradog*, cum nonnisi semel mihi occurrat hibernicum *Carthach* (p. 72).

Duae sunt igitur varietates celticae linguae praecipuae. Est una hibernica, ex qua propagatae sunt linguae adhuc extantes huius generis, in Hibernia ipsa hibernica hodierna, et in Britannia in montibus, quos dicunt scoticos, gaelica (i. e. gaedelica,* ut Hiberni ipsi suam linguam appellant, media excussa), quae quamvis tuta in altis alpibus vetustiora monumenta non servavit, attamen in vetusta hibernica fundamentum habet. Altera est britannica lingua, cui proximam gallicam priscam fuisse demonstratum est, et a qua propagatae sunt cambrica, cornica, aremorica, quae omnes possident monumenta plus vel minus vetusta, vivae et hodie in ore populi, scriptis et carminibus, excepta cornica, quae iam praeterlapso saeculo etiam in vicis regionis Cornubiae audiri desiit.**

---

* Tres filii Usnechi in vetusta hibernica narratione de eorum interitu dicuntur *tri coinnle gaisged nan gaedal* (tria lumina valoris Gaedalorum) ed. O'Flan. pp. 20. 78. In ea narratione scriptio *ae* obtinet non solum pro vetustiore *ái*, e. gr. in *aes* (aetas, vet. *áis*, *áes*, interdum *óes*), sed etiam pro *ói*, e. gr. in *aen* (unus, vet. *óen*, *óin*, nunquam *áen*), ita ut colligi possit vetustior forma nominis aut *gáidal* aut *góidal*. Utraque scriptio alternat in Annal. Inisfal. ap. O'Con. 2, 50. 51: *fir erend eter gullu 7 gaedelu*, *fir erend eter gullu 7 goedelu* (viri Hiberniae tam alienigenae quam Gaedeli), et p. 75: *Murchad ri gall 7 goedel in Athcliath* (M. rex alienigenarum et Gaedelorum Dublinii). Item iam in vetustioribus codicibus, in Gloss. Corm. et Leab. Br.: *do gaedelu*, *o goedelu* (dat. pro acc.) ap. O'Donov. pp. 123. 219. Sed *ai* scriptio occurrit apud Giraldum Cambrensem (ap. Camd. p. 737): 'dicti sunt *Gaideli*, dicti sunt et Scoti', 'hibernica lingua quae et *Gaidelach* dicitur'. *Gaedal Glas ó táit Gaedil* B. Ballymote fol. 11, ap. O'Don. p. 170. Ex *ae* illa scriptione iam recentiore facta hodierna *ao* vel *aoi*, ut in *aon* (unus), *aois* (aetas), apparet in hod. *gaoidheal* (Hibernus), *gaoidhilg* (lingua hibernica). Peculiaris est forma obvia in Ann. IV. magistr.: *guoind 7 goill* (Gaideli et alienigenae) O'Con. 3, 761, gen. *nan gaoind* 754. 824, dat. *gaoindaibh* 348. 809, et ita in aliis quibusdam locis, cum in aliis rursus solita forma obtineat. In hymno in S. Patricium Hiberniae incolae significantur adhuc Scotorum nomine: *pridchais do scotaib* (praedicavit Scotis) dist. 18, cum *t* servata ob duplicem pronuntiationem, ut in *crot*, *crottichther* (cithara, citharizatur, p. 67), plur. *cruitedha* (crottae, harpae) Deirdr. p. 16. Si confertur cambr. *ysgwth* (p. 151) et hibern. *gaoth* (impetus?), quod supponitur in Cormaci gloss. sub v. *gaodheal* ap. O'R., et a quo vix differt subst. vet. *gáid*, *gáith* (ventus, p. 308), utriusque nominis significatio eadem videtur fuisse, i. e. inquieti, impetuosi (cf. nomina populorum gallica Gabali = *gafal*, ap. Corm. synon. cum *gaodheal*, et Cavares, cambr. *cawr*, gigas). Etiam tertium nomen vetustum gentis hibernicae *Feni*, e quo Phaenius, Fenisius, vetustus heros, ortum sumpsit, et vetusta lingua dialectus feniana vel phaeniana dicebatur, legitur in hymno in S. Patricium, dist. 20: *pridchais tri fichte bliadan croich crist dothuataib fene.* 'Praedicavit, Patricius, ter vicenos annos crucem Christi popularibus Feniorum.' Duo haec nomina gentis obsoleta in Hibernia, cum permanserit illud primum, occurrunt in codice hibernico Stow. 4. ap. O'Con. 1, Proleg. II, p. XCVI in dictionibus repetitis *clan na Scot*, *clan na Fened* (filii Scotorum, Venedorum), quibus primi in Hibernia advenae significantur. Haec forma *Fened* si recta est (alias *Fene*, *Feine* legitur duntaxat; sed cf. O'Don. p. 104: *féinne*, a hero: *o sruit-linntib fola na ḃ-féinnioḋ* 'from the streams of the blood of the heroes.' Keat. Hist. p. 146), cum cambr. *Gwynedd*, *Venedotia*, conferenda est.

** Iam per saeculum decimum septimum desiit esse communis lingua, usitata tantum in paucis quibusdam et remotis locis. Dicitur tamen huius populi ultima cornicae linguae gnara *Dolly*

Harum linguarum, ut extant hodie, unaquaeque suos cultores et descriptores invenit, qui interdum etiam vetustiorum monumentorum rationem habuerunt. Hibernica e. gr., post Mac Curtin ('The elements of the irish language. Lovain 1728'), O'Brien ('A practical grammar of the irish language. Dublin 1809') aliosque, praecipuum O'Donovanum, cuius liber inscriptus est: 'A grammar of the irish language, published for the use of the senior classes in the college of St. Columba. Dublin 1845.' Vocabulorum eius linguae non solum hodiernae copiam sed etiam saepius e vetustis monumentis collectam offert lexicon: 'An irish-english dictionary. To which is annexed a compendious irish grammar. By Edward O'Reilly. Dublin 1821.'

Gaelicae linguae praestantius eiusmodi opus est hocce: 'Dictionarium scoto-celticum: A dictionary of the gaelic language. Compiled and published under the direction of the Highland society of Scotland. In two volumes. Gaelic, english and latin. Edinburgh 1828.' Praemissa est priori parti epitome grammaticae Stewarti, cuius secunda editio prodiit sub titulo: 'Elements of gaelic grammar. Edinb. 1812.' Amplum etiam opus eandem linguam tractans est: 'A gaelic dictionary, in two parts: I. Gaelic and english, II. English and gaelic. To which is prefixed a new gaelic grammar. By R. A. Armstrong. London 1825', compendiosius hoc: 'A dictionary of the gaelic language in two parts, I. Gaelic and english, II. English and gaelic. By Norman Macleod and Daniel Dewar. London 1845.' Gaelicae propior sed magis corrupta quam ea et hibernica est dialectus insulae Monapiae, quam ostendit liber nunc rarus: 'A practical grammar of the ancient Gaelic or language of the isle of Man, usually called Manks. By John Kelly. London 1803.'

Cambrica lingua hodierna primum lexicographum et grammaticum habuit Davies, e Venedotia oriundum, cuius lexicon inscriptum est: 'Antiquae linguae britannicae dictionarium duplex. Londinii 1632.' Grammatica, in hoc opere saepius memorata, quae primum prodiit a. 1621, typis iterum impressa est Oxoniae a. 1809, inscripta: 'Antiquae linguae britannicae, nunc communiter dictae cambro-britannicae, a suis cymraecae vel cambricae, ab aliis wallicae, rudimenta.' Antiquam linguam existimavit, sed antiquas formas linguae minus curavit. Vetustorum monumentorum diligentior investigator primus exstitit Llwydius [vel ut ipse scribit Lhuydius], e Cardiganiana Cambriae regione oriundus, qui operis sui inscripti 'Archaeologia britannica' [ceterum non solum cambrica, verum etiam cornica et aremorica amplectentis] parte tantum expleta immatura morte (a. 1709) obiit. Hoc denique saeculo praeminet lexici et grammatices auctor W. Owen, cuius opera prodierunt primum a. 1803 Londinii: 'A grammar of the welsh language', 'A dictionary of the welsh language'. Recentior editio 'A dictionary of the welsh language. The

---

Pentreath, Dorothea P., quae obiit a. 1778 nata annos 102 (Cf. libros inscriptos: 'Specimens of cornish provincial dialect, by Uncle Jan Treenoodle. Lond. 1846', pp. 1—4, et 'The Circle or historical survey of sixty parishes and towns in Cornwall. Helston 1819', p. 195).

second edition by W. Owen Pughe. Denbigh 1832' pro *z* et *v* prioris solitam scriptionem *dd* et *f* reduxit. Novissimum opus: 'A dictionary of the welsh language. To which is prefixed a grammar of the welsh language. By William Spurrel, Carmarthen 1848' compendiosius est, quod comitem aliquanto ampliorem et pluris aestimandam habet partem anglico-cambricam: 'An english-welsh pronouncing dictionary. Carmarthen 1850.'

Formas linguae cornicae emorientis proponit opus inscriptum: 'Archaeologia cornu-britannica, or an Essay to preserve the ancient cornish language, containing the rudiments of that dialect in a cornish grammar and cornish-english vocabulary. By William Pryce, M. D. of Redruth, Cornwall. Sherborne 1790'. [ita tamen fere compositum, ut quo minorem eius rationem habeas, eo expeditiore opera accedas ad cognoscendam linguam cornicam, quam editor sive potius compilator libri (cuius grammatica a Lhuydio, cetera a Tonkinio sunt desumpta) parum intellexisse sexcentis locis comprobatur.]

Aremorica lingua hodierna post Lepelleterii studia, cuius opus inscriptum est: 'Dictionnaire de la langue bretonne, par Dom Louis Le Pelletier, religieux Bénédictin. Paris 1752', cultorem praecipuum invenit Legonidecum. Operum eius editio novissima haec est: 'Dictionnaire français-breton de Le Gonidec, enrichi d'additions et d'un essai sur l'histoire de la langue bretonne. Par Th. Hersart de la Villemarqué. Saint-Brieuc 1847', et 'Dictionnaire breton-français de Le Gonidec, précédé de sa grammaire bretonne, et enrichi d'un avant-propos, d'additions et de mots gallois et gaëls correspondants au Breton. Par Th. Hersart de la Villemarqué. Saint-Brieuc 1850.' Citatur in nostro opere aliquoties grammatica eiusdem linguae, quae prodiit Pragae 1800 sub titulo: 'Grammatica latino-celtica, doctis ac scientiarum appetentibus viris composita ab Alano Dumoulin presbytero'.

Hibernica lingua, extrema et ultima omnium linguarum Europae et Asiae a primordio affinium, ut Thule insula est ultima Europae,* in inquisitionibus huius operis, quae id quaerunt praesertim, quae fuerint primitivae et communes celticae formae et quomodo ex eis prodierit recentior varietas, primum lo-

* Etiam ultimam Thûlen saeculo adhuc nono usque ad occupationem Nordmannorum habitatam fuisse ab Hiberniis, docet *Ari Frôdi*, historicus Islandiae, in libro suo inscripto *Islendîngabôk*, c. 1: *Island bygðisk fyrst ûr Norvegi â dögum Haralds ens Hàrfagra,.. 8 hundruð ok 70 vetrum eptir burð Krists.... Þâ voru hêr menn kristnir, þeir er Norðmenn kalla papa, en þeir fôru sîðan â braut, af þvî at þeir vildu eigi vesa hêr við heiðna menn, ok lêtu eptir bœkr irskar ok biöllur ok bagla. Af þvî mâtti skilja at þeir voru menn irskir* (Islandia inculta est primum ex Norvegia diebus Haraldi Harfagri, annis 870 praeterlapsis post Christum natum. Fuerunt ibi viri christiani, quos Nordmanni dicunt papas [presbyteros], et hi abierunt inde, quia noluerunt manere ibi cum viris paganis, et reliquerunt libros hibernicos et tintinnabula et virgas episcopales, unde poterit colligi quod ipsi fuerunt viri hibernici). Dignus est qui notetur ad haec locus Plinii (4, 16): 'sunt qui et alias insulas prodant, Scandiam, Dumnam, Bergos, maximamque omnium Nerigon, ex qua in Thulen navigetur'. Equidem ut *Bergion* etiam *Nerigon*, ortum corruptione ex eodem, nomen vetustum Hiberniae, et ut *Albion* ab incolis ipsis insularum britannicarum profectum conieci in libro meo de Germanis gentibusque vicinis (pp. 194. 195).

cum sibi vindicat primamque diligentiam, non solum ob maiorem formarum ubertatem linguae ipsius, sed etiam ob copiosiora monumenta servata in codicibus vetustis hibernicis, a quibus longe superantur tam numero quam contentorum copia britannici codices eiusdem aetatis vel potius cambrici, qui scilicet soli aetatem hibernicorum attingunt. Hos ergo codices, ex quibus hic liber crevit, hibernicos et britannicos, et horum cambricos tam vetustos quam cum cornicis et aremoricis recentiores, singulos producere et describere (omissis tamen, quae nos minus tangunt, e. gr. forma, quae maior est fere in omnibus, habitu externo etc.) praecipuum huius prooemii argumentum est.

CODICES HIBERNICI.

Hibernici codices vetustae linguae monumenta servantes in copiosis praesertim glossis, interlinearibus plurimum, saepius etiam marginalibus, in terra continenti extant plures a monachis scripti Hibernis vel, ut tum temporis dicebantur Scotis, iam a saeculo sexto per Europam continentem ad propagandam fidem christianam dispersis. Codices servati aevo Carolingico orti sunt, aut allati ex Hibernia, aut etiam scripti in monasteriis terrae continentis a monachis eius gentis litteris hibernicis, quae alias dicuntur etiam anglosaxonicae. Qui in manibus meis fuerunt, servati in continenti, hi sunt.

1. Codex Prisciani Sancti Galli (n. 904, in hoc opere designatus Sg.), magnam glossarum molem praebens, quibus refertus est ab initio usque ad paginae 222 columnam secundam (222^{b}), vel usque ad finem libri decimi quarti Prisciani, a qua usque ad ultimam paginam 249 rariores fiunt glossae. Discerni in hoc codice possunt tres glossatorum manus, una generalis per totum codicem, diligens et clara, in paucis tantum columnis locum praebens alteri manui (in 65^{b}. 66^{a}. 66^{b}. 67^{a}. 67^{b}); tertia manus hic vel illic per codicem quasdam adspersit glossulas.

Glossae ut in aliis codicibus sunt aut interlineares aut marginales. Marginalium notatu dignae sunt quaedam tam latinae quam hibernicae, quae non ad textum Prisciani pertinent, sed varias res de scriptione codicis, tempore vel aliis, quae scriptori in mentem veniunt, notant, e. gr. latinae quaedam, 157^{a}: *hccvsq. caluus patricii depinxit.** 209^{b}: *svde qvi legat* (sic) *difficilis est ista*

* Sequitur inde alia manus textus (non glossarum, in quibus pergit generalis manus) usque ad finem codicis: alternant tamen cum ea diversae quaedam manus in quibusdam locis, ut 194^{b}, ubi suprascribitur supra paginam *donngvs*, quae pagina est aperte eiusdem manus, cuius est 207^{a} et initium paginae 207^{b}, ubi in margine superiore legitur item nomen *dongus*, scriptoris ergo eorum locorum; atque eadem manus invenitur in octo lineis pag. 240^{a}. Conspicitur porro diversa manus textus in 182 , ubi suprascriptum legitur *Finguine*, quod inde et ipsum nomen scriptoris colligendum est, cf. Cathal mac *Finguine* ri Muman, Ann. Inisf. ap. O'Don. p. 447. (*Fin-guine*, cf. verb. *gonaim*, *guinim*, vulnero), ita ut quattuor manus textus in toto codice facile possint distingui. Fortasse in hac posteriore parte etiam quinta manus discernenda est, nisi est eadem subsequens post Calvum Patricii et fluidior tantum et rotundior interdum. Horum nomina non produntur, nisi sunt *follega* vel *cobthach* (cf. nomen viri *dubthach*) quae leguntur in margine in 190^{a} et 219 scriptura aequali scripturae textus. Prioris igitur partis maioris scriptor, cuius manus ro-

pagina. 212[b]: *tertia hora.* 228[b]: *tempus est prandii.* 246[a]: *Nox adest.* In pluribus locis occurrunt invocationes dei, Christi vel sanctorum hibernicorum: *auctor adiuua lucis æternæ* 208. *sca. trini.* 177. *faue xpe. adiuua xpe.* 231. 241. *scs: patricius* (plene scriptum) 215. *in noe. almi pi.* (utraque littera cum linea perducta vel supraducta, *patricii*) 218. *pe. adiuua. faue pe.* (utraque littera cum linea) 175. 181. *sca. brigita intercedat pro me* 92. *sca. brigita adiuua scriptorem istius artis* 192. *sca. brigita ora pro nobis* 184. *faue brigita* 43. 191. *brigita adiuua* 206. *in noe. sci. diormitii* 221. *scs. diormitius oret pro nobis* 222. *feri. dior.** (feria Diorm.) 223[a].

Inter glossas eiusmodi marginales hibernicas praecipue notandae sunt sequentes factae scriptura ogmica: *fel martaen* (festum Martini) 70. *cocart* (corrige!) 193[a]. 194[b]. 195[a]. *cocart inso* (corrige hoc! cf. Sg. 90[a]: *ol ascocarti*, gl. quod sit emendandum) 196[a]. *latheirt* (eadem glossa etiam 189[a] latinis litteris scripta, significans, ut videtur, apud tertiam, idem quod glossa latina 212[b] *tertia hora*) 204[b] [nisi forte eadem vox est, quae in Cormaci glossario scribitur *lathirt* (crapula), id quod nobis quidem praeferendum videtur, cum praepositionem *la* nunquam sequatur infectio consonae.] In paginae 170 margine superiore scripturae ogmicae pars decisa est a bibliopego. Figurae ergo vel potius lineae ogmicae, non diversae ab iis quae notantur a grammaticis hibernicis, e. gr. ap. O'Donov. introd. XLVII, in usu iam in hoc vetusto codice, quidni etiam inde a longinquis temporibus?

Marginalia porro hibernica latinis litteris exarata: *medon lai* (meridie) 246. *isdorchæ dom* (est obscurum mihi) 165. *uit mochrob* (vae manus mea!) 176[b]. *uch mochliab anóib ingen* (vae pectus meum, o sacra virgo!) 211[a]. *ní ármall roscríbad inletráimso. ní m̄all* (non adeo tarde, non lente, scriptum) 195[b]. 199[a]. *isgann inmemr et ascribend. mem̄brum naue droch dub ó ní epur na haill. isgann membrum̄. istana andub* (notata de membrana, atramento) 195[a]. 217. 228. 248[b]. *bendacht for anm̄ain ferguso amen. mar uar dom* (mo nuar "my woe" O'Flanag. p. 57; *Fergus* nomen viri, monachi, ut videtur, defuncti) 114. Minus

---

tunda et placida est et sola in ea parte (in margine tantum adduntur interdum correctiones a manu posterioris partis prima), in glossa allata distincte dicitur *Calvus Patricii*, quod est latine redditum nomen hibern. *Máelpátric*, conveniens monacho, ut in his marginalibus etiam obvium *Máelbrigte*, i. e. Calvus Brigitae, e *brigte* gen. a *brigit*, et *máel*, *moel*, hod. *maol*, calvus (cf. tamen cambr. *mail*, servus, p. 101). Occurrunt haec nomina, usitata virorum apud Hibernos, in scriptoribus editis ab O'Con.: *Maelpatraic* 3, 421. *Maolpadraicc* 3, 363. 393. *Mælbrigte* 1, Proleg. II, p. CXLIII. *Maoilbriccde* 3, 394. Fuit *Moelbrigte* etiam nomen hibernicum Mariani Scoti inclusi, ut patet ex primis litteris singularum vocum versuum, quibus chronicon suum finivit, collectis (Pertz. 7, p. 484 not. 19, et p. 560): *Moelbrigte clausenair romtinol* (M. inclusus me collegit), et ex adnotationibus duabus in eius codice, quibus scriptor eius Scotus eum alloquitur: *a mélbrigte clúsenair* (o M. incluse!), quae integrae mox infra proferentur. Composita cum *mail*, *mael*, *moel*, *moil* nomina virorum sunt praeterea plurima, e. gr. inter nomina regum hibernicorum eiusdem codicis (ibid. p. 555 sq.) *Túathal Mailgarb*, *Maelsechnaell*, *Flann mac Moilsechnaill*, vel in aliis locis (p. 556. 558. 560) *Moelcoluim*, *Murchad oa Moelnambo*, aliaque etiam apud O'Con. obvia.

* Inde falsa lectione ortum ap. Kellerum *Fernchor*, inter nomina enumeratum, quod monstrum est, ut *Ellenirmo* apud eundem, ortum e glossa marginali *ellinismo* in 215[a], i. e. hellenismo.

perspicua quaedam: *daman šianach* 52. *Tiach didiv mad ferr lat .i. d. o. o.* 210. *inmaith . . . cobthach* 219ᵃ. 219ᵇ. *grácad* 213. 223. 247. *gracad* 220. *mochoe nóiñdrommo* 226. *satharnn samchasc* (sabbatum paschatis?) 233.

Glossa marginalis prae ceteris memoranda est haec: *do inis maddoc dún .i. meisse 7 choirbbre* (ad insulam Matoci? concharum? nos, ego et C.) 194ᵃ.*

Versus hibernici in quibusdam locis in margine codicis scripti in capite de constructione poëtica memorantur (pp. 953. 954). Omnia haec in Hibernia, ex qua translatus fuerit codex in terram continentem tempore aliquo, in monasterio hibernico scripta fuisse praeter nomina obvia virorum aequalium nonnisi hibernica, *Fergus*, *Dongus*, *Coirbbre*, *Calvus Patricii* (*Máelpátric*), indicare videtur glossa etiam marginalis haec paulum mutila 203ᵃ: *:::aithas patric 7 brig. ar máelbrigtæ namba olcc amenma frimm ::::scribund roscribad indulso*** (leg. *maithas*, *arscribund*? bonitas Patricii et Brigitae in Maelbrigtum, ne sit malus eius animus mihi propter scripturam qua scriptum est hac vice), in qua nomen *Máelbrigte* haberi possit nomen abbatis monasterii vel praepositi scribendis libris.

Sed debet quaeri certe, an non ortus esse possit codex in monasterio S. Galli ipso vel in locis vicinis, in quibus monachi Scoti degebant. Ob nomina sanctorum et virorum hibernica duntaxat vix hoc concedi poterit de S. Galli monasterio vel de Rinaugia sive Augia minore (germ. Rheinau), ubi post Findanum circa a. 800 inclusum fuerint etiam alii Scoti, vel de Augia maiore sive divite; ex hoc enim oriundus codex n. 4 etiam res germanicas prodit. Sed fuerunt etiam collegia cum habitatoribus Scotis, si non omnibus, tamen praevalentibus numero, ut Mons S. Victoris prope Feldkircham, iunctus monasterio S. Galli, 'quem montem, quo reliquiae et ecclesia sancti Victoris constructa esse dinoscitur, atque religioso quorundam Scotorum conventu incolitur, ad monasterium Sancti Galli iure proprietario' contulit Carolus Crassus a. 882 (Neugart n. 533). Tradit idem a. 885 'quasdam res in villa Raitinis ad venerabile S. Galli monasterium ea ratione, ut deinceps de ipsis rebus duodecim

* In fine sententiae *dún*, *dún* significat *nos* (p. 920); scriptio *maddoc* est pro *matoc* (p. 70). *Matoc* autem vel *Matauc*, hod. *Madawg*, *Madog*, est nomen viri cambricum frequens (p 94), et de Madoco filio Oweni principis Venedotiae vel Cambriae septentrionalis extant relationes historicae cambricae, eum belli civilis causa patria relicta cum suis mari occidentali transnavigato in novam terram, i. e. in Americam, pervenisse circa a. 1170 (Cf. Biographie universelle 26, p. 95. The Cambro-Briton, Lond. 1820, 1, p. 57 sq. 125. A. v. Humboldt, Kritische Untersuchungen 1. p. 388. Berghaus, Völker des Erdballs 1, pp. 277. 278). Inde facile statui poterit fama inventae a Matoco Britone Americae, quae etiam a Nordmannis inventa dicebatur *insula Winland*, multo vetustior, iam cognita Scotis monachis. Atque iam inter socios Columbani memorat *Gurganum* Britonem Ionas Bobiensis. Attamen cum extet subst. fem. hibern hod. *maideog*, gael. *maideag*, *maighdeag*, concha Veneris, cui supponi possit vet *matoc*, gen. *matuice*, an intellegendum *inis innammatoc*, concharum insula? Sed quaenam insula hoc nomine significata? [O'Curry, Lectures on the manuscript materials of ancient Irish history, p. 27. testatur *Inis Madoc* esse insulam lacus Templiportiani 'county Leitrim'.]

** [Subst. *dul* infinitivi loco ut hodie adhibitum (p. 484), cf. *indul atchi siđe* (gl. ad confirmanda corda vestra sine querella in sanctitate ante deum et patrem nostrum; i. e. in ambulatione quam videt hic) Wb. 25ᵃ, alibi significat casum, vicem, ut *fundul nisiu* (hac vice), *isnaib dolaib ailib* (ceteris vicibus, ceteroquin) Ml. 53ᵃ; alia exempla attulit Const. Nigra, Add. et Corr. ad editionem suam glossarum Taurinensium.]

peregrini in monte S. Victoris procurentur' (Neug. n. 553; cf. Pertz. 2, 73). Coloniae monasterium Scotorum a. 975 demum sub abbate Minnborino incepit, ut narrat Marianus Scotus (Pertz. 7, 555); vetustissimus autem in regionibus Rhenanis eiusmodi conventus fuerit in insula Rheni ipsius dicta Honaugia, Hohenaugia, prope Argentoratum, circa a. 720 ab Adalberto Alsatiae duce fundatus, qui in vetustis eius chartis servatis in codice scripto a. 1079 a Leone canonico Honaugiensi (editis ab J. Mabillon in Annal. ordinis S. Benedicti 2, 695 sq.) dicitur 'monasterium Scotorum, ecclesia Scotorum.' Est inter has una (pp. 699. 700), qua Beatus eiusdem monasterii abbas plura donat 'ad illum locum praedictum et ad pauperes et peregrinos gentis Scotorum'.* Nominantur in fine praeter notarium Scoti, quorum dignitas episcopalis dicitur, exceptis abbate et uno presbytero, hi: 'Ego *Wellimannus* rogatus scripsi et notavi diem et tempus et locum. Haec charta in Maguntia civitate scripta XI. Kal. Iulias anno X. regni domini nostri Caroli regis et imperatoris. † Signum Beati abbatis qui hanc chartam fieri rogavit. † S. *Conigani* episcopi. † S. *Echoch* episcopi. † Signum *Suathar* epi. † Signum *Maucumgib* epi. † Signum *Canicomrihc* epi. † Signum *Doilgusso* epi. † Signum *Erdomnach* epi. † Signum *Hemeni* presbyteri.' Pro *Doilgusso* legendum certe est *Dongusso*, gen. nominis obvii in codice Prisciani *Dongus*. Num etiam statuendum, pro *Maucumgib*, quod monstrum est falsa lectione ortum, nec hibernicum nec germanicum nomen, legendum esse *Mailbrigte*, nomen in eodem codice memoratum et nomine *inis maddoc*, sive interpretatio insulae Matoci statuatur sive insulae concharum, ioci causa a glossatore esse significatam insulam Rheni, in qua codex ipse ortus fuerit?

Monasterii Scotorum Honaugiensis praesides vetustiores primus Benedictus, constructor eius, cuius hibernicum nomen fuit *Tubanus* (cf. hib. hod. *tubha*, calamus?), secundus *Dubanus* (hib. *Dubán*, Nigellus, ab adi. *dub*), in chartis episcopi etiam dicuntur, non tamen qui hos secuti sunt, Stephanus et Beatus (cf. Mabill. pp. 59. 60). Fuerunt sane hi episcopi sine dioecesi, fortasse gradus paulo maioris quam presbyteri more hibernico (cf. Eckharti Franc. Or. 1, 273),

---

* Marianus Scotus, qui vixit Coloniae, Fuldae et Magontiae, de se ipse dicit in chronico suo ad a. 1056 (Pertz. 7, 558): 'Ego Marianus peregrinus factus pro regno cæleste patriam motuavi et in Colonia monachus effectus.' Et scriptor codicis eius (ibid. p. 481): *isi side cetna blia. tanacsa aalbain in peregrinitate mea* (est hic primus annus, postquam veni ex Albania in p. m.), Cum extra Scotorum conventus in singulis Germaniae monasteriis singuli Scoti etiam invenirentur, vere Gozbertus diaconus dicit (Pertz. 2, 30): Scotis consuetudo peregrinandi paene in naturam conversa est.' Atque Marianum abbatem Ratisbonensem limina apostolorum Petri et Pauli Romae, gentis suae more, visere desiderasse, auctor Vitae eius Hibernus narrat (Boll. Febr. 2, 366), et socium eius Clementem Hierosolymis obisse refert, traditque idem hanc peregrinationis usque ad Chioviam Russiae caput factae saeculo duodecimo ineunte historiolam (ibid. p. 369): 'Tum (abbate Domno) de fratribus monasterii Scotorum Ratisbonensis vir industrius et in rebus agendis eruditissimus, nomine Mauricius, solus cum solo puero comite per devia mundi ad regem Russiae perveniens ab eodem rege ac principibus urbis ditissimae Chios de ferinis pellibus pretiosis valentibus centum marcas recepit, atque easdem vehiculis ferens cum negotiatoribus Ratisbonam pacifice pervenit, ex quarum pretio claustri aedificia, tectum quoque monasterii factum est.'

et doctrina vel genere et opibus insigniores. Circa medium eiusdem saeculi, cuius initio data est allata charta, monasterium Sancti Galli, cum praeesset Grimoldus abbas una cum Hartmoto, Scotus *Marcus* cum sororis filio, cuius nomen erat *Moengal*, Roma rediens visitavit ibique mansit usque ad mortem. Qui dicitur item episcopus et dives fuit, cum comitatu, equis et mulis proficiscens. Addo librorum causa, quorum fit mentio, quae narrantur de abitu comitum eius in Ratperti Casibus S. Galli (Pertz. 2, 78): 'Equos et mulos episcopus tradidit, libros vero, aurum et pallia sibi et sancto Gallo retinuit, stola tandem indutus abeuntes benedixit. Multis autem lacrimis utrimque discessum est. Remanserat episcopus cum nepote et paucis suae linguae apparitoribus.'

Fit quidem mentio codicis Prisciani, qui in monasterio S. Galli scriptus fuerit, in codice monasterii ipsius enarrante libros saeculo nono in eodem exaratos (cod. S. Galli n. 267; cf. Ratperti Casus S. Galli ap. Pertz. 2, 91), inde a p. 25: 'Hos libros patrauit grimoldus abba in monasterio sci. galli in diebus hludouuici regis germanie cum adiutorio hartmoti prepositi sui. per annos XXX et unum'. Enumerantur deinceps libri, quos iussit scribi Grimoldus abbas, et inter hos p. 27: 'Grammatica prisciani in uol. I.'* Pergit idem codex p. 28: 'Hos uero libros idem hartmotus post grimoldum abba constitutus sub hludouuico supradicto rege et filio eius karolo imperatore in diebus regiminis sui fecit conscribi.' Sunt hi reges Ludovicus Germanicus (840—876) et Carolus Crassus imperator (876—887).

Attamen servantur hodie duo codices Prisciani in bibliotheca monasterii, in Catalogis librorum manuscriptorum, ed. ab Haenel. Lips. 1830, in col. 716 ita descripti:

'903. Grammatica Prisciani. Codex eximius ordinateque scriptus, qui saeculum IX. superare videtur. Pag. 1. imago sacerdotis missam legentis. Membr. fol.'

'904. Grammatica Prisciani scottice scripta. Codex eximius ordinateque scriptus, qui ob notas interlineares et marginales idiomate et characteribus scotticis in Europa sine dubio celebre nomen obtinebit. Saec. VIII. membr. fol.'

---

* Memorantur in eodem codice in p. 22 (omisso nomine Prisciani) et in vetustiore Breviario librorum de coenobio sci. Galli' (cod. S. Galli n. 728), ex quo hausit ille ea quae praecedunt ante libros Grimoldi et Hartmoti, in p. 20: 'Libri Prisciani de octo partibus XVI. Item eiusdem de constructione partium orationis libri II. Item ad simachum de figuris numerorum liber haec omnia in uol. I.', quaeritur num idem codex, an diversus, vetustior. Vix cogitandum de hoc nostro; nam inter libros, qui dicuntur 'scottice scripti' in codicis vetustioris huius exordio (p. 2), non invenitur Priscianus. Procedit in textu Prisciani scoticus noster usque ad haec verba l. 17, c. 10: 'Nam vocativus quoque intransitive secundis adiungitur verborum personis cum proprius sit naturaliter'; pars subsequens codicis periit. Codicis 903. ultima rubrica est: 'Artis Prisciani viri disertissimi Grammatici Caesariensis doctoris urbis Romae Constantinopolitanae lib. XV explic. de adverbio. Incipit de coniug. lib. XVI.' Sed etiam post librum hunc pars perire potuit. Secundum codicem n. 1280 testatur Weidmannus (Hist. Bibl. S. Galli, p. 429, not. 617), ante a. 1712 Priscianum in bibliotheca S. Galli adfuisse bis in folio, et bis in quarto. Maioris formae libri hi duo diversi non fuerint ab iis quae et hodie ibidem adsunt.

Quae e vetustis monasterii libris prolata sunt de uno codice Prisciani, cum non quadrent nisi in priorem, noster codex scoticus, hic saeculo octavo adiudicatus, ubi sit exaratus, quo tempore, quomodo viam invenerit in monasterium Sancti Galli, desunt certiora indicia praeter ea quae supra sunt memorata.

2. Codex Paulinus bibliothecae nunc universitatis Wirziburgensis (distinctus nota M. th. f. 12, mihi Wb.), quondam ecclesiae cathedralis, epistulas Paulinas continens, qui eandem glossarum copiam, immo maiorem, quam codex Sg., offert. Quamvis volumen eius sit minus, sunt ampliores tamen glossae ipsae, ad instar commentarii continui textum comitantes et minus singulas voces singulis vocibus, quod frequentius fit in Sg., quam sensum et nexum textus Paulini sententiis hibernicis interpretantes. Sunt etiam aeque fere copiosae intermixtae glossae mere latinae. Refertus est codex eiusmodi glossis ab initio usque ad finem, ad folium antepaenultimum vel ad columnam 34^a (usque ad Hebr. 7, 9), a manu accurata et diligenti, cuius ductus quamvis sint tenuissimi, valde simul acuti et perspicui sunt, usque ad folium 32 et per eius folii columnam quartam (32^d), quam sequitur altera manus crassior et amplior in residuis columnis. Manus tertia etiam in hoc codice, ut in Sg., animadvertitur, quae hic illic per totum librum voculam hibernicam adscripsit. Atque hic codex is est, cuius meminit Eckhartus in Commentariis de rebus Franciae orientalis (1, 272. 452. 847), ex quo etiam quaedam excerpsit, sed falso passim. Nec mirum; magnum enim esset praedito oculis minus acutis, insuper ignaro linguae, minutissimas istas litteras, pallidas saepius marginem versus, quarum quaedam (e. gr. *n*, *r*, *s*) sibi valde similes apparent, recte legere et reddere. Specimen in appendice huius operis hibernicas tantum glossas sistit, et non ad litteras quidem (obtinet enim iam in his vetustis codicibus propria Hibernis orthographia* et a pura latina scriptione diversitas eadem, quae in codice Ma-

---

* Prodisse eam proprietatem ex orthographia et pronuntiatione patriae linguae, iam indicant vocales productae accentu notatae praesertim vocum monosyllabarum et terminationum grammaticalium, frequentius dativi plur. in *-is*, tam pro *-is* quam pro *-iis*, genetivi sing. in *-us*, aliarum que, e gr. in Wb.: *tú ó homo* 29^b, *ó homo tú quis és* 4^c. *sé habent* 29^c. *sic offenderunt*, *sic ergo* 5^a. 5^b. *hic apparet* 30^d. *sicut fúr* 25^b. *alligabis ós* 29^a. *uerbis nostris* 30^d. *uiris suis* 22^c. *filis* 16^a. *in alís linguis et alís labis* 12^d. *episcopatús tui* 30^d. *pacem habé* 31^a. Item *abit* (abiit) 30^c. *simulat sé certáre* 30^d. Frequentissima est confusio inter *s* et *ss* (cf. p. 49), ut sit *ss* pro *s*: *cessaris domus* Wb. 24^b. *primitius assiae* 7^b. *essaias* 5^c. 6^b. *ephessi* 20^d. *onessimus* 31^d. *heresses* 11^d. *inuissibilia* 26^c. *concissio* 23^d. *circumcissio* 20^b. *circumcissus* 23^d. *occassio* 17^c. 20^b. *depossitum* 29^d. *propossitum* 30^c. *essurit* 11^d. *ussus sum* 14^c. *lessimus* (laesimus) 16^a. Contra *s* pro *ss*: *colosenses*, *colosis* 26^b. 26^c. *socii pasionum* 14^b. *necesarii* 12^a. 12^b. *amisio*, *intermisio* 5^b. 25^c. *promisio* 16^a. 19^c. 20^a. *remisio* 16^c. Atque adeo cum accentu in Cr. 32^b: *uno ratione saltús amiso*. Legitur tamen etiam recta scriptio: *æclesiae asiae* Wb. 14^a. *circumcisio* 18^d 31^b. *necessarius* 23^d. 31^d. *necessitas* 32^a. *intermissio* 29^d. Ita enim aliae consonae, liquidae vel mutae, perperam geminatae: *ollim* Wb. 18^a. *intollerantia* 14^b. *pænulla* 30^d. *current* (curent) 31^d. *aerrarius* 30^c. *aufferre* 29^b. *salutate appellen* 7^b. *appollo* 7^d. 8^c. 14^a. 31^d. *appollonius* Sg. 158^b. Contra: *aparuit* Wb. 31^c. *oportune inoportune* 30^d. Alternant *f* et *ph*: *philosofia* 27^a. *chirografum* 27^a. *propheta*, *profeta*, *profetare* fq.; *b* occurrit pro *v*: *oliba* (ita ter) 5^b. *abia* (avia) 29^d, sed etiam pro *p*: *babtizare*, *babtisma* 7^d. 21^d. *obtat* 30^d, ut *d* interdum pro *t*: *uelud* 32^a. *credenses* 31^b. Inter

riani Scoti chronographi adhuc obvia describitur a Waitzio ap. Pertz. 7, 494), attamen ad voces textum Paulinum, qui minores, quam sunt solitae capitum, distinctiones habet, numeris in margine indicatas et aut ab una maiore littera aut a duabus, rarius a tribus monogrammatis instar iunctis, incipientes in codice, quas significavi typis semper duabus maioribus. Carent glossis, excepto uno vel altero loco, argumenta brevia epistulis praemissa, quae ostendunt in initio et fine praesertim, non semper in medio, propriam scripturam insignem apicibus litterarum longe et curve productis, ut sit similitudo quaedam cum scriptura Merovingica.

Certi aliquid, quando Wirziburgum venerit hic codex, nec Eckhartus, statuit in loco, ubi fusius disserit de eo (1, 452): 'Sancte servatur in ecclesiae cathedralis thesauro sacro liber evangeliorum, quo S. Kilianus usus esse dicitur, venerandus sane ob summam antiquitatem. Saeculo enim septimo litteris quadratis scriptus est, Pandectis Florentinis aetate par, si non superior... Libri ceteri periere. Ego iis libenter adderem codicem epistolarum D. Pauli glossis hibernicis illustratarum, nisi ob scripturae ductus ille M. R. P. Montefalconio aliisque viris eruditis Parisinis mihique ipsi recentior et saeculi noni vel decimi videretur. Cum interim alium praeter S. Kilianum ac socios Hibernum Wirceburgi fuisse aut linguam illam ibi intellexisse nesciam, excerpta ex prioribus capitibus Epistolae ad Romanos addo, subiunctis hinc

---

vocales *e* vel *i* et *o* vel *u* item frequens est alternatio. *E* pro *i*: *emitatores* Wb. 9^{a}. 11^{c}. *dedicisti, dediceris* 30^{c}. *relegio* 27^{a}. *dileges proximum* 20^{b}. *delegere, delegit, dilegite* 22^{c}. *abstenete* 25^{c}. *euigelate* 13^{c}. *ancella* 20^{a}. *ingemescimus* 15^{c}. *I* pro *e*: *domus stifanæ* 14^{a}. *per alligoriam* 20^{a}. *accipistis* 9^{a}. 27^{a}. *perigrinamur* 15^{c}. *mercidem, mercide* 8^{e}. 10^{d}. 29^{a}. *fidilis* 9^{a}. 11^{b}. 27^{c}. *serui fidiles* 29^{b}. *domisticus* 20^{c}. *adoliscentia* 28^{d}. *O* pro *u*: *motare* (mutare) Sg. fq. *commonem, commonicatio* Wb. 31^{c}. 32^{a}. *luxoria* 22^{c}. 31^{b}. *iracondus* 31^{b}. *corrogatus* (corrugatus) Ml. 132^{c}. *U* pro *o*: *diabulus* Wb. 22^{d}. 28^{b}. 29^{b}. *consulari, consulatio* fq. *A* pro aliis vocalibus assimilatione orta: *aluxander* Wb. 28^{a}. 30^{d}. *malafactor* 30^{d}. *aparatio* (apparitio) 31^{d}. *Ae, æ* et *e* unum sonum sistunt: *aedat, aedunt* 10^{d}. 11^{d}. *obaedite, obædite* 22^{c}. 22^{d}. 27^{c}. *increpa duræ* 31^{b}. *troadae* (-*ade* abl.) 30^{d}. *aeclesia* 9^{a}, *æclesia* 12^{c}. 13^{a}. *eclesia* 9^{c}. *aepistola, æpistola, epistola* fq. *haebreus ex hæbreis* 23^{d}. *grecus, greci* 8^{a}. 19^{c}. *quero, querunt* 18^{c}. 23^{d}. *cessaris* 24^{b}. Pro *y* solita est *i*: *cimbalum* 12^{b}. *siria* 18^{d}. *scitha* 27^{b} *ab ægipto per moysen* 33^{a}. *per moisen* 32^{d}. *giri* Cr. 18^{b}. *H* deest: *exibet* Cam *exortari* Wb. fq. *dignus abetus* (habitus) *est* Wb. 32^{d}; sed et saepius superflue adest: *abhominati* Wb. 31^{b}. *honera, habundantia* Cam. *honus, hostium* Wb. 20^{c}. 27^{c}. *honessimus* 24. *usque ad hiliricum* (Illyr.) 6^{c} *habundare* fq. (contra *abunde, abundare* 13^{b}. 25^{a}. 31^{d}). Inde scriptio constans *his qui, hisdem uestigis* pro *iis qui, isdem*. Praepositiones *ad*, *con*, *in* in compositione raro sequentibus consonis assimilatae inveniuntur. Sigla ɔ pro *con-* (vel *com-*), frequentior in glossis hibernicis, rarior est in textu latino: *ɔtumilis* (contumeliis) Wb. 20^{c}. Inter scripturae compendia porro *p* cum linea supraducta est pro *prae, pre*: *p.dicauerim, p.sens* Wb. 13^{a}. 17^{a}. *interp.tetur* 12^{c}; hibern. *p.cept, p.dchim* fq. semper reddidi *precept, predchim*; exempla scriptionis plenae: *hore nopridchim* (sic) 21^{c}. *precept* (sic) 24^{a}. Pro *u* vocali lineola semicirculata superaddita supra consonam vel etiam vocalem frequenter obvia est in textu latino codicis Wb. In eodem punctum unum aut duo inter voces in media altitudine litterarum sunt loco nostri commatis, duo puncta interdum loco puncti nostri in medio sermone. Finis maioris sententiae vel capitis uno puncto cum linea curva simili nostro commati interdum, saepius duobus punctis cum eadem linea (., vel . .,), vel duobus his signis iunctis vel etiam pluribus punctis, significatur. In aliis codicibus etiam alia consociatio invenitur, ut : signum aut semel in fine positum, aut saepius, e. gr. ter, additis insuper tribus punctis :· nudis vel cum linea curva

et inde quibusdam annotationibus meis, quae evincent glossas istas hibernicas esse.

Attamen fuerunt Wirziburgi etiam post S. Kilianum Hiberni. Fuerit ibi abbas Scotus saeculo undecimo, si fides habenda est Annalibus IV. magistr. ad a. 1085 ap. O'Con. 3, 648: *Gilla na naomh** *Laighen*, *uasal eps. Glinnedalocha 7 cennmanach iar sin in Uairisburg. decc vii Idus April* ("Gildas-Sanctorum Lageniensis, venerabilis episcopus Glinndalochensis, et caput monachorum postea Herbipoli, obiit VIImo Id. April.", ut vertit O'Con.). Sed non dubium est, quin obtineat in hac notitia incertitudo ni temporis tamen loci, confusio nominum Wirziburg et Reganisburg, et significetur Marianus Scotus, qui Ratisbonae saeculo undecimo exeunte sub episcopo Ottone (qui praefuit ab a. 1060 usque ad a. 1089) fundator et primus abbas monasterii peregrinorum suae gentis fuit, ex quo saeculo demum sequenti Scoti etiam transierunt non solum Wirziburgum, sed etiam Norimbergam, Vindobonam et Eichstadium.** Ab hoc Mariano scriptum esse codicem Paulinum Vindobonensem, qui continet commentarios interlineares vel marginales latinos et glossas hibernicas quasdam hinc inde ad marginem adiectas (Denis, Codd. ms. theol. biblioth. pal. Vindobonensis, vol. 1, p. 1, col. 127 sq. Lambec. Comment. 2, 749; cf. Pertz. 7, 484 not. 22. 23), colligendum est, idque factum esse a. 1079 ex ipsius eius glossis patet.*** Et quaeri debet, annon etiam ab eodem sit exaratus 'codex regularum' Claustroneoburgensis, in quo carmen hibernicum servatum est, cum tradat Dempsterus, Marianum scripsisse 'regulam ad fratres lib. I et alia' (cf.

---

* *Gilla-na-naomh*, vet. *Gillananóeb*, quo significatur *servus sanctorum*, a *gilla*, hib. hod. *giolla* (servus, = cambr. *Gildas*, p. 833?), nomen ut *Giolla-Padraicc mc. Conghail* (G.-P., i. e. servus Patricii, filius C.), *Giolla-Cr. ua Maoilbeltaine* (G.-Cr., i. e. servus Christi, nepos M.) ap. O'Con. 3, 754. 802 Mire vertuntur haec nomina 'Gildas Patricius f. C., Gildas Christianus O'M.' ap. O'Con., cum sit significatio fere eadem, quae est nominum compositorum cum *mael-*, *maol-*, quae vox annon rectius iungatur cum cambr. *mail* e *magil* (p. 101), quam cum adi. *maol*, quaeri debet. Colligendum inde, *Gilla nanóeb* (an *-nóebe* sing. fem., sanctae virginis?) fuisse nomen hibernicum Mariani abbatis, ut fuit *Maelbrigte* Mariani inclusi, et Scotos loco peculiarium suorum hibernicorum nominum sibi latina vel biblica ascivisse in terra continenti.

** Eodem saeculo institutum esse dicitur monasterium Scotorum Constantiae ab episcopo Hermanno (a. 1139—1165; cf. Manlii Chron. episcopat. Constant. ap. Pistor. rer germ. script., Ratisb. 1726, t. 3, p. 744, et Merk, Chron. des Bist. Costanz, Cost. 1627, p. 161), iamque praeterlapso anno 1036 Erfordiae (Boll. Febr. 2, 361). Sed nec certius quidquam cognitum de his nec memoratu dignum.

*** In 10ª legitur: *satharn casc innocht* (sabbatum paschatis hac nocte) *f. kl. april. anno domini M.LXXVIIII. Mariani miseri domine miserere.* In 17ª: *Ascensio domini hodie VI. n. maii. anno domini M.LXXVIIII. Mariani miseri domine miserere.* 'Ad codicis calcem', ut utar Denisii verbis, 'charactere, ut in omnibus seu titulis seu subscriptionibus, miniato legitur: *In honore indiuidue trinitatis Marianus scottus scripsit hunc librum suis fratribus peregrinis. Anima eius requiescat in pace, propter deum deuote dicite. amen. XVI. kl. iunii hodie feria VI. anno domini M.LXXVIIII.* Haec vivum Marianum futuris peregrinis gentis suae dicere iam Lambecius putavit; neuter saltem, nec Lambecius nec Denisius, ultimam glossam a diversa manu additam esse asserit. Aventinus (p. 553) loquitur de psalterio cum commentario e sanctis patribus collecto a Mariano, quod vidisse videtur, et praefationem ex eo affert, quae testatur, quod Marianus a. 1074 'septimo peregrinationis suae anno' scripserit id opus, quod ut in fine adicitur 'Georgii feriis coepit, Mathaei et Hemerami finivit.

p. 954 huius operis et Boll. Febr. 2, 363), et Aventinus, qui fuit Ratisbonae ante destructionem monasterii et viderit codices Mariani, eum dicat poëtam et theologum insignem (ed. Ingolst. p. 553). Num quid et in aliis monasteriis regionum Danuvianarum latent codices continentes carmina hibernica? De industria Mariani in scribendis libris auctor Vitae eius, Hibernus etiam, monachus Ratisbonensis, qui plura narrat, ut ipse dicit, 'prout mihi pater Isaac, qui centum et viginti annis vixerat, eius contemporaneus, et qui sub sua directione et obedientia degebat, saepe referebat', haec dicit (Boll. Febr. 2, 367): 'Tantam scribendi gratiam B. Mariano divina providentia contulit, quod multa ac prolixa volumina veloci calamo perscripserit. Nam, ut veraciter dicam sine omni fuco verborum, inter omnia gesta, quae divina misericordia per eundem virum operari dignata est, magis laude et admiratione dignum iudico et admirans admiror, quod idem homo sanctus vetus et novum testamentum, cum commentariis expositoriis codicibus eorundem librorum, non semel nec bis sed saepenumero aeterna pro mercede in tenui habitu et subtili victu cum propriis fratribus suis, qui pergamena parabant, adiutus, propria manu perscripsit. Eodem quoque tempore multos libellos multaque manualia psalteria viduis indigentibus ac clericis pauperibus eiusdem civitatis pro remedio animae suae sine ulla spe terreni quaestus scriptitaverat. Praeterea multae congregationes monastici ordinis, quae fide et caritate ac imitatione B. Mariani derivatae de finibus Hiberniae Bavariam et Franconiam peregrinando inhabitant, ex maiori parte scriptis B. Mariani fulciuntur.' Eum non solum die sed etiam nocte libros suos scribere solitum fuisse, tam glossae marginales hibernicae codicis Vindobonensis indicant, quam auctor Vitae de hac re miraculum lucentium digitorum narrans diserte affirmat. Sociorum eius unus, Clemens, 'Ierosolymam perrexit ibidemque vitam in pace finivit', alter Iohannes 'B. Marianum carosque propinquos aeternae vitae desiderio deserens Cottovicum (hod. Göttweich) intravit in Austria, et artioris disciplinae viam ingrediens se includi* ibidem fecit.' De Lagenia patria et episcopatu Glendalochensi (cf. Boll. Febr. 2, 834. Iun. 1, 310; Duncalidoniensem monachum antea facit cum Dav. Camerarius, Boll. Febr. 2, 364) tacet idem monachus Ratisbonensis Hibernus, et Marianum ex aquilonaribus partibus Hiberniae oriundum dicit, oriundosque ex isdem regionibus sex successores, septimum demum

* De ordine inclusorum pia tormenta Indorum superante monumentum vetustum memoratu et lectu certe dignum offert Raderus in Bavaria sancta 3, 115. Addenda sunt his, quae vetustus scriptor de Findano Scoto, qui dicitur 'reclusus' in artissimo loco inclusus apud monasterium Rinaugiense circa a. 800 et de austero eius vivendi modo narrat (Goldast. Script. rer. alam. 1, 205). Per 30 annos 'spontanee clausus' Eusebius Scotus in monte S. Victoris vixit eodem saeculo exeunte (Pertz. 2, 73). Praecessit Marianum abbatem etiam 'Scotus Ratisbonae in superiori monasterio reclusus' Murcheratus vel Muricherodachus (Boll Febr. 2, 364. 368; hibern. *Muirchertach*), Fuldae Marianum chronographum Scotus inclusus Animcadus (hibern. *Animchath*), et Paderbronnae idem Marianus postea item inclusus visitavit sepulcrum Scoti Paterni inclusi, qui ambiens martirium, in sua clausola igne consumi se passus est (cf. Mariani ipsius chronicon ap. Pertz. 7, 557. 558).

Domnum ‘a parte australis Hiberniae’ ortum, post quem octavus Christianus ad patriam aggressus et inde regressus iterumque remeans in Hibernia mortuus est.

Wirziburgum ab hoc abbate Ratisbonensi Christiano in monasterium Scotorum ab episcopo Embrichone e primis fundamentis erectum a. 1134, ut indigenae referunt relationes (Gropp. Script. rer. Wirceburg. 1, 520), missus est primus abbas ‘cum aliquot fratribus’ Macarius, qui auctori Vitae Mariani dicitur ‘in lege divina doctissimus atque diutinis liberalium artium studiis per totam Hiberniam celeberrimus’. Post eum tertius abbas Scotorum Wirziburgensium Carus, Conradi regis capellanus, fundati Norimbergae Scotorum monasterii (quod hodie est gymnasium Aegidianum, a. 1526 a Melanchthone inauguratum) primus factus abbas, ibi Declanum, Conradi et Friderici Barbarossae capellanum, habuit successorem, qui ecclesiam S. Aegidii ‘quadris et naturaliter rubricatis lapidibus construxit’, teste Hiberno monacho. Gregorio Christiani successore monasterium Ratisbonense regente Vindobonam etiam in monasterium Scotorum a duce Heinrico institutum ‘viginti quatuor fratres’ sub abbate Sanctino descenderunt, aliique Scoti tum Eichstadium primum venerunt (Boll. Febr. 2, 371. 372; cf. Pertz. 11, 617). Hibernos hos omnes tam nomina quam narratio ipsa demonstrant; recentioris demum aetatis abbates et fratres, a vetusta abstinentia et doctrina degenerantes, contraria sectantes et bona monasteriorum, adeo libros, distrahentes, iunioribus e patria non subsequentibus, colonias suas in Germania continuare non potuerunt et Germanos successores habuerunt, primum Vindobonae et Norimbergae annis 1413 et 1418, deinde Wirziburgi a. 1497 (Boll. Febr. 2, 362. Oefelii Script. 1, 342. 344. 350). Ratisbonense monasterium primitivum, Mariani sedes, a. 1552 bello destructum interiit (Rader. Bav. sancta 2, 222).

Distinguendus est ab abbate Ratisbonensi Mariano Scoto aetate aequalis alter Marianus Scotus, monachus primum Coloniae, deinceps inclusus Fuldae et Magontiae apud monasterium S. Martini, ubi circa a. 1083 obiit (Pertz. 7, 484), perfecto opere chronologico et historico, cuius codex aequalis ex parte fortasse ab ipso scriptus, primum bibliothecae eiusdem monasterii, deinde Palatinae, nunc Vaticanae, vetustum poëmatium de Benedictione Hiberniae servat (p. 961) atque loci hymni hibernici in S. Patricium mentionem facit.* Fuit

* Sed iam mala intellectione inusitatae formae (Pertz. 7, 529): *Sucat nomen Patricii in baptismate. Cothraege diambæ icfognam docethar treb.* (C. cum fuit serviens quattuor vicis) e dist. 3 hymni: *batar ile cothraige* (p. 960, not. ***), acsi fuisset *Cothraige* proprium nomen Patricii servi. Hunc codicem, qui duas diversas manus ostendit (Pertz. 7, 481. 482), ex parte a Scoto, qui ex Albania (hodierna Scotia) advenerat Magontiam in monasterium S. Martini, scriptum esse, docent duae adnotationes eiusdem, quibus Marianum certis diebus in inclusionis austeritate exhilaravit. Una in 33[d]: *lSóim dún indiu a máelbrigte clúsenair in magantia isi dardóen riafél petair isi cetblia. dendegáid .i. isi blia. irromarbat diarmait ri lagen. 7 isi side cetnablia. tanacsa aalbain* (est laeta nobis haec dies, o Maelbrigte incluse, Magontiae; est haec dies Iovis ante festum Petri, est hic primus annus post, i. e. est hic annus quo occisus est Diarmitius rex Lageniorum, et est hic idem primus annus postquam veni ex Albania; pergit latine:) *in peregrinitate mea. et scripsi*

hic Hibernus certe etiam Wirziburgi, quamvis breve tempus, et sacerdos ibi consecratus est, ut in chronico suo ad a. 1059 ipse testatur (Pertz. 7, 558).

Fuit porro et diutius Wirziburgi, et ante institutionem monasterii Scotorum, vir doctus Hibernus Davides, de rebus scholasticis meritus, historiae expeditionis Romanae ab Henrico V factae annis 1111 et 1112 scriptor. Periit quidem eius liber, sed excerptus est tam a Willelmo Malmesburiensi quam ab Eckehardo, qui aequalis et ipse historicus insignis hoc de eo testimonium reddit (Pertz. 8, 243): 'Providerat rex se non solum armatis sed etiam litteratis viris necessario muniri. Inter quos claruit quidam Scotigena nomine David, quem dudum scolas Wirciburc regentem pro morum probitate omnique liberalium artium peritia rex sibi capellanum assumpsit. Hic itaque iussus a rege totam huius expeditionis seriem rerumque in illa gestarum stilo facili tribus libris digessit.' Eum postea monachum factum esse sub Macario, Trithemius tradit (Pertz. 8, 11, not. 15).

Horum unus doctorum Hibernorum codicem Paulinum ex Hibernia attulerit. Addo tamen his omnibus, quod in indice saeculi noni vetustiore librorum monasterii S. Galli inter libros scottice scriptos occurrunt 'Epistolae Pauli in vol. I.' (Cf. Weidmanni Hist. biblioth. S. Galli p. 364, et Kelleri Comment. de codd. hibernicis in Helvetia asservatis, in ephemeride inscripta: 'Mittheilungen der antiquarischen gesellsch. in Zürich', 1851, in tom. VII. fasc. III. in exordio).

Codex saeculi noni vel decimi dicitur codex Paulinus Wirziburgensis Eckharto in loco supra allato, saeculi noni, saeculi fere decimi, et bibliothecae ecclesiae cathedralis in aliis (1, 272. 847). Sed tam lingua quam scriptura est eadem, quae obtinet in codice Mediolanensi, cum Prisciani Sangallensis codex congruens in summa peculiaria quaedam offerat; e societate horum codicum, quos viri docti quidam saeculo octavo attribuerunt, abstrahi omnino non debet.

3. Codex Mediolanensis bibliothecae Ambrosianae (distinctus nota C. 301, a me litteris Ml.), glossarum molem continens non minorem ea quam continet codicum ante dictorum quisque. Eum in bibliothecam Ambrosianam e monasterio Bobiensi translatum esse, tradit notitia in fronte codicis haecce: 'Hunc codicem commentariorum S. Hieronymi in psalmos, longobardis characteribus conscriptum ac notis viri docti adspersum, scito ex bibliotheca Bobii a S. Columbano instituta prodiisse ac Rmo. Cardinali Federico Borromaeo, dum Ambrosianam bibliothecam Mediolani instrueret, libros manuscriptos undique conquireret, a religiosissimis S. Benedicti patribus munere vicissim ab ipso

hunc librum pro caritate tibi et scotis omnibus id est hibernensibus qui sum ipse hibernensis. Mors regis Diarmitii in chronico Mariani ad a. 1072 indicatur. Altera notatio in 67ª: *ISobenn dún indiu ámélbrigte clusenáir diamairt .II. kl. aug. Maniderntais scoloca manestrech mauritin braflacc damsa forlebennib intige coitcenn* (est laetum nobis hodie, o Maelbrigte incluse. die Martis II Cal. Aug. Nisi facerent servi monasterii Mauritiani colaphum (?) mihi in circuitu tecti communis; pergit item latine:) *ut cecidi cum tabulis in fundo stercoris. sed gratias ago nec mersus sum in stercore francorum. sed tamen oro discentes ut dent maledictionem illis.* Videas imitationem scripturae ap. Pertz. 7, in tabula addita ad p. 481.

Rmo. donato, perhumaniter oblatum fuisse anno 1606 Antonio Olgiato, qui primus eam bibliothecam tractavit, praefecto.'

Inventarium librorum monasterii Bobiensis confectum a. 1461 et editum ab A. Peyron in Praef. ad Cicer. Oratt. fragm. inedita, Stutg. 1824, haec de codice refert, quae conveniunt cum adnotatione antiqua in codice ipso (Peyr. pp. 26. 188): 'In hoc volumine continetur Hieronymi presbyteri expositio super psalterium non tamen a primo psalmo prius incipiens, sed quosdam alios indirecte prius disserens. deinde ad psalmorum ordinem id est a primo incipiens et demum subsequenter in expositione procedens usque ad finem psalterii. in littera langobarda satis legibili. satis magni volum.' Hunc tamen commentarium Hieronymo non posse tribui, tam Muratorius censuit, qui primus quaedam specimina eius edidit (Antiq. Ital. III, p. 859 sq.), quam Vallarsius operum S. Hieronymi editor, qui plura etiam de eo codice disseruit (in Praef. ad Appendicem tomi VII, pp. XX. XXI) et Columbano commentarium adscribendum credidit. Atque assentit in hac re A. Peyron (l. c. p. 189), stilum commentarii consonantem cum stilo operum D. Columbani dicens. Haec virorum doctorum arbitria recta apparebunt, si conferuntur quae de Columbano adhuc iuvene sub magistro Silene diligenter in studiis navante narrat auctor Vitae eius Ionas Bobiensis fere aequalis (Mabill. Acta Bened., saec. 2, 6): 'Tantum Columbani in pectore divinarum thesauri scripturarum conditi tenebantur, ut intra adolescentiae aetatem detentus psalmorum librum elimato sermone exponeret; multaque alia, quae vel ad cantum digna vel ad docendum utilia, condidit dicta'. Horum unum de commentario in psalmos, alterum de monostichis eius adhuc extantibus (pp. 945. 946) carminibusque dictum esse satis patet. Ab Hieronymo scripta quaedam in primis codicis paginis praemissa, glossis item hibernicis instructa, causa fuerint etiam commentarii, qui incipit a folio 14, ei adscribendi.

Eius commentarii enarratio primi psalmi cum glossis suis hibernicis sequitur in appendice. In reddendo textu latino, quem nonnisi in glossatis locis exscripseram, nec Muratorii specimine nec Vallarsii (qui multa pessime legit) textum codicis satis accurate exprimente, illud Muratorii multo purius plurimum secutus sum.

Codicem 'vetustissimum, antiquissimum' dicit Muratorius (pp. 859. 871), quem describit A. Peyron ita (p. 188): 'Membranaceus saec. VIII; character longobardus, seu, uti reor, saxonicus ad romanum iam inclinans; folio.' Est character hibernicus, ut sunt hibernicae glossae, quae tamen calamo minus puro vel acuto in initio operis exaratae sunt, ita ut interdum aegre legi possint, puriore vero deinceps. Omnes has glossas assequi nec volui (quaedam scilicet minoris videbantur momenti) nec potui, quamvis adfui bis Mediolani, ut potirer glossarum copia etiam huius codicis. Adfui enim infausto astro tam prima vice, cum ob congressum doctorum Italiae virorum bibliotheca non pateret laborantibus sed visitantibus,* quam altera vice mense Augusto a. 1846,

* Quantum tum licuit uti codice carmen primae paginae descripsi et quasdam per totum codicem, ut obvenerunt fortuito, collegi glossas, quae in hoc opere nudo signo Ml. significatae sunt, non notatis paginis codicis.

cum morbus typhus invasisset civitatem, cuius ipse prima indicia sentiens Alpium saniorem aëra petere coactus sum. Quamvis ergo non ut erat in votis consecutus sim omnem rem, non satis possum laudibus efferre humanitatem et benevolentiam in me tam praefectorum bibliothecae, quam comitis Castilionaei, virorum praestantissimorum et doctissimorum. Huic libro si fortasse contigerit secunda editio, spero non defutura nec haec Mediolanensia, nec quae servantur Augustae Taurinorum, collecta ab A. Peyron, viro clarissimo (cf. Cic. fragm. ined. pp. 191. 192), quam civitatem re, ob quam adieram, omnino infectareli qui.

4. Codex bibliothecae Carlisruhensis (n. 83, Cr. in hoc opere), liber quondam monasterii Augiae maioris in lacu Bodamico (germ. Reichenau), inscriptus: 'Computus de signis XII et intervallorum. Beda de ratione temporum.' Multo minorem iam materiam praestat quam codices ante dicti, maiorem tamen quam mox infra sequentes. Glossae hibernicae interpretantur textum Bedae de rerum natura et de temporum ratione. Incipientes a p. 18 glossae in librum priorem procedunt usque ad 20^b. Post locos quosdam libellorum Bedae de loquela digitorum (ed. Basil. 1, 165) et de ratione unciarum (ed. Basil. 1, 182) obiter tactos in 24^d et 25^a, sequitur glossatio in codice continuata a col. 31^b usque ad 45^c in librum de temporum ratione, et luculentior quidem inde a cap. XV (ed. Basil. 2, 95), sed deficiens deinceps in posterioribus capitibus. In foliis primis codicis rarae sunt adnotationes hibernicae, in 4^a in margine superiore: † *oengusso* † (gen. nom. pr. *oengus*, num signum Oengusi scriptoris, an mortis indicatio?), et alia eiusmodi in col. 17^a: *August. ιβ . . . b db u bás muirchatho m. mailedúin hicluain m. cunois áimdachiarain .x. anno.* Chronologica amplior de dictione 'salva ratione saltus' obvia in 3^b sequitur infra in appendice.

Esse hunc codicem saeculo octavo finiente vel nono incipiente ab Hiberno in Germania scriptum, patet e notationibus his chronologicis in p. 15^a:

DCCLXVII karolus 7 karolomannus eliguntur in regnum
DCCLXVIIII karolomannus moritur
DCCLXXI karolus in italiam perrexit

Additur in margine inferiore:

DCCCXIIII .i. karolus imp. obiit

In margine superiore notatio recentissima:

DCCCXVII .i. aed rex hiberniæ moritur.

5. Codex Prisciani bibliothecae Carlisruhensis (n. 223, mihi Pr. Cr.), liber etiam quondam Augiae maioris (ut in prima pagina utriusque codicis asserit vetusta manus), multo parciores exhibet glossas ad textum grammatici et in parte tantum codicis ab initio usque ad 64^a; a 64^b usque ad 103 nulla amplius obvia est. In parte una glossarum congruit cum Prisciano Sancti Galli, ut possit videri oriundus ab eo et esse recentioris aetatis, in altera tamen parte est sui ipsius arbitrii et offert adnotationes, quas nescit codex Sancti Galli.

6. Codex Sancti Galli n. 1395, continens fragmentorum e codicibus vetustis

collectionem factam ab Ildefonso ab Arx bibliothecae praefecto, in tomi II folio 419 offert incantationum formulas hibernicas, quae in capite de constructione poëtica typis expressae sunt (p. 949), significatae in hoc opere Inc. Sg.

7. Codex civitatis Camaracensis distinctus n. 619 (Cam.), cui insunt Canones hibernici concilii a. 684, in uno solo loco in medio libro servat sermonis hibernici de abnegatione fragmentum intermixtum sententiis latinis. Constat de aetate codicis; finit enim his verbis: 'qui dicunt mihi euge euge. Expl. liber canonum quem domnus Albericus episcopus urbis Camaracinsium et Adrabatinsium fieri rogavit Deo gratias Amen.' Praefuit episcopus Albericus ab a. 763 usque ad a. 790 circiter. Locus iam typis impressus est apud Pertzium, in operis inscripti 'Archiv d. Gesellsch. für ältere deutsche Geschichtskunde' t. 8, pp. 432. 433, ubi tamen Bethmannus, qui codices Camaracenses a. 1841 lustravit, scripturam eius codicis malit putare esse saeculi noni. Post eum O'Donovanus (Gramm. hib. Introd. LIII) secundum imitationem publicatam a C. P. Cooper, secretario societatis edendis anglicae historiae monumentis, quam ego non vidi, codicem item saeculo octavo vindicat. In manibus meis est imitatio in charta pellucida, quam debeo Monio, V. Cl., cui eandem obtulit Warnkönig, Lovanii quondam iuris professor, vir de studiis historiae belgicae optime meritus. Ex ea imitatione sermunculus typis impressus sequitur infra in appendice.

Belgicas regiones et vicinas gallicas multum frequentatas fuisse ab Hibernis, iam nomina Fefrus vel Fiacrius, Chillenus, Furseus, Ultanus, Foillanus, celebrata Latiniaci prope Parisios, Meldis, Peronae, Fossis, Atrebatibus, confirmant, sanctorum Hibernorum, qui ibidem in propaganda et stabilienda religione christiana laborarunt inde a medio saeculi septimi (Mabill. Acta Benedict. saec. 2, 287. 573. 591), aliquot decenniis praeterlapsis postquam Columbanus et Gallus sociique Galliam, Helvetiam, Italiam peragrantes monasteria Luxovium, Sancti Galli, Bobium instituerant, et paulo ante quam Kilianus cum sociis Totmano et Colmano (hib. *Totmán* a *totim* p. 268, *Colmán* = *Columbán* a *colum* p. 789, quae formae nominum praeferendae sunt formis *Totnanus* et *Colonatus*; cf. Eckh. Fr. Or. 1, 274, Boll. Iul. 2, 601) Wirziburgum venerunt.

Lingua horum codicum omnium tribuendorum aut saeculo octavo aut nono ineunti est una eademque, formis suis et regulis certis circumscripta, lingua hibernica vetusta. Satis certum et perspicuum est, iam pridem, cum quattuor dialecti quattuor populorum principalium Hiberniae differre et distingui coeperunt tam a se quam a formatione linguae communis prioris, hanc cognitam recentioribus hominibus e libris vetustis, ut legibus aliisque, a nomine gentis vetustioris tum obsolescente significatam esse denominatione *Bérla Fene*, linguae Feniorum, vel dialecti fenianae.* In orthographia tantum animadvertitur varietas aliqua ve-

* Memoratur in Annal. IV. magistr. ad a. 935 ap. O'Con. 3, 461: *Finnachta mc. Ceall. comharba Doire esp. 7 saoi berla Fene* (Finnachtaus f. Cellachi vicarius Derrensis episcopus et sapiens in lingua Feniorum), scriptor celeber credo in patria lingua. Alias occurrit nomen

tustae linguae, cum e. gr. in Ml. obtineat saepius *e* pro *ai* vel *i* solita in Wb. et orta e primitiva *a*, vel in Cr. et in Ml. *ai* interdum pro primitiva *i*. Frequentius etiam *ai* quam *i* scribitur in codice Sg., qui orthographiam alias ostendit magis excultam quam ceteri, significans e. gr. statum infectum litterarum *f* et *s* signo delente et statum durum litterarum *m*, *b*, *d*, *g* duplicata scriptione *mm*, *bb*, *dd*, *gg*, quae insolita est ceteris, exhibentibus aut singulas easdem aut tenues *p* (= *bb*), *t* (= *dd*), *c* (= *gg*) contra etymologiam. Usus puncti delentis grammaticalis in solo quidem codice Sg. reperitur (et ne hic quidem, ubi ei secundum regulas locus esse debet, semper positum invenitur), vestigia tamen duplicatae mediae indurandae, quamvis rara, apparent etiam in aliis, e. gr. *robbia* (in aliis locis *robia*, *ropia*) Wb. 13[d], *robbatar* Pr. Cr. 60[b] (contra *ropat* Sg. 199[a]), *frigargg* inter voces hibernicas paucas codicis Bernensis n. 363 scotici, qui adiudicatur saeculo VIII exeunti vel IX ineunti in editione Horatii Orelliana maiore (Turici 1843, praef. p. 1). Non igitur ex illa orthographia magis culta codicis Sg. recentior aetas colligi debet, sed potius in his differentiis statui diversus scriptionis usus diversarum scholarum vel monasteriorum. Et si quis velit etiam affirmare, ad supra dictum tempus pertinere quidem textum codicis et glossas marginales eas quas cum codice ipso ortas esse dubitari non potest, glossarum autem molem adiectam esse a glossatoribus recentiore tempore, equidem nullo modo concedam, linguam eam codicis Sg. seriorem esse decimo saeculo. Inde enim a saeculo undecimo incipit linguae recentior formatio, cuius nullum vestigium invenitur in Sg., et quae cognoscitur praesertim in tenuium destitutione, in vocalium quarundam praesertim diphthongorum mutatione, iamque flexionum vel terminationum destructione; a qua formatione incipit media aetas linguae hibernicae usque ad constitutionem hodiernae linguae. Huius aetatis sunt plures codices asservati in Hibernia vel etiam in Britannia aut ad idem ipsum tempus pertinentes et eiusdem res et relationes continentes aut etiam e vetustioribus transcripti. Sed nondum typis impressa sunt etiam pluris habenda, e. gr. ne Cormaci quidem glossarium vetustioris originis, exceptis iis particulis, quae apud O'Reillium et O'Donovanum leguntur. Sunt eiusdem formationis etiam obvia apud O'Donovanum excerpta e codice dicto '*Leabhar Breac*', ut illa vetustatem ad-

---

apud compositores fabularum hibernicos, qui hibernicae gentis et linguae nomina et proprietates suo modo, fabulis componendis, sibi explicarunt. Narratur apud hos (cf. O'Donov. Introd. p. XXIX et O'Con. 1, Proleg. II, p. LXXXVIII sq.), legem *Fenium* (scribitur *Phaenius* apud Giraldum Cambr. aliis *Fenisius* et cum Phoenicum nomine coniungitur), suae linguae et aliarum peritissimum, cui fuerint socii aeque periti *Gaedal* et *Iar* (i. e. occidens), iussisse Gaedalum linguam patriam digerere in quinque dialectos, quarum maxime culta et perfecta nominari deberet ab ipso *Berla Feine*, ceterae autem dialecti vel omnis lingua vulgaris a Gaedalo dicenda esset *Gaidhelg (Gaidelach* ap. Girald.; gael. *Gaelig)*. Leges vetustae hibernicae diserte dialecto feniana scriptae dicuntur. Post hanc nominantur, recentiore fortasse distinctione, poëtica, dialectica, physicalis vel medicina, et solita dialectus *(B. filed*, *etarscartha*, *teibide*, *gnáthberla)*. Differentiae dialectorum quattuor populorum principalium ab Hibernis ipsis quattuor versibus indicantur (O'Donov. Introd. LXXII sq.).

huc redolentia, sed corruptionem pristinae ingenuitatis iamiam etiam prodentia. Vetustioris aetatis linguae vicina est etiam lingua narrationis hibernicae editae sub titulo *Deirdri* ab O'Flanagano (p. 956, not. *). Vestigia prima huius recentioris aetatis offerunt codices saeculi undecimi exeuntis, e. gr. codex Mariani Scoti chronographi, qui pro vetustiore *cen chretim* iam scriptionem *gen chredem* ostendit, quae hodie est *gan chreideam*, [recte autem in nominativo *rí*, *ri*, nondum *ríg*, ut *ri lagen* (rex Lageniorum), *ri ulad* (rex Ultoniorum), *ri arad* (rex Dalaradiae) Pertz. 7, 481. 559] et sine *e* finali *clausenair*, *clósenair* (cf. *notire*, *echaire* p. 780), et codex Claustroneoburgensis consentiens scriptione vocum *ralég*, *gombond*, *láin* aliarumque (cf. pp. 954. 961, not.).

CODICES BRITANNICI.

Extant cambrici quidam aequales hibernicis codicibus enumeratis tam aetate quam contentis, glossis scilicet additis ad textus vetustiores, servati Oxoniae, ob quos praecipue etiam Britanniam adire necessarium duxi. Accedunt his alia monumenta vetustae linguae cambricae inventa, ut in codice Lichfeldensi et Luxemburgensi, et iam typis impressa. Omnia tamen haec multum hibernicis superantur, sive habetur copiae ratio sive doctrinae et scripturae, quae in quibusdam est impura, barbara, quamvis linguae cambricae ipsius animadvertitur vetustior puritas et gravitas. Poëmatum, chartarum continentium agrorum vel finium descriptiones atque legum cambricarum quae sunt eiusdem aetatis vel vetustioris vel etiam paulo recentioris, non in codicibus aequalibus scriptis eo tempore, quo orta sunt ipsa monumenta (quos solos codices quaerit linguae vetustae indagator), servata sunt, sed in recentioribus transcripta et transformata inveniuntur. Aremoricae vetustae glossae vel relationes omnino desunt (excepta una agri descriptione brevi in charta a. 821; cf. p. 663), sed extant chartularia monasteriorum magnam nominum propriorum praesertim virorum copiam continentia in chartis datis inde a saeculo nono, ex parte tantum typis impressa. Quae ut plene et incorrupte publici iuris fiant, est magnopere optandum. Cornicum vetustissimum monumentum est Vocabularium saeculi circiter tertii decimi, Londinii asservatum. In his ergo maior etiam animadvertitur penuria.

Trium dialectorum ampliora monumenta demum ex uno eodemque tempore circiter extant, saeculo quarto decimo, typis impressa iam omnia, narrationes codicis rubri cambricae, passio Christi cornica et vita S. Nonitae aremorica, ex quibus quae defecerant monumentorum vetustioris aetatis penuria, supplenda erant in hoc opere. Hos codices vel eorum editiones enumerabo secundum dialectos ipsas.

Codices cambrici. 1. Oxoniensis prior: codex Oxoniensis bibliothecae Bodleianae distinctus quondam nota NE. D. 2. 19, nunc Auct. F. 4—32, membranaceus formae minoris, e pluribus codicillis compactus, descriptus iam a

Wanleio in Catal. ms. anglosax. 2, 63. Partes eius nobis materiam suppeditantes sunt hae:

a. Eutychii grammatici pars cum glossis cambricis interlinearibus a pag. 2ᵇ usque ad 9ᵃ in libri primi segmenta I. II. III (ed. Lindemanni pp. 154—166).

b. Ovidii artis amatoriae exordium a pag. 37ᵃ usque ad 45ᵇ item cambricas glossas interlineares (in versus 31—370) continens.

Sunt praeclara haec et vetustissima, quae non dubito quin sint eiusdem aetatis cum vetustissimis hibernicis, saeculi octavi exeuntis vel noni ineuntis. Id dolendum, quod non sunt copiosiora.

c. Alphabetum Nemnivi in p. 20ᵃ figuras litterarum sistens earundemque nomina cambrica. Figurae sunt similes figuris litterarum, quae dicuntur *coelbren y beirdd* (litterae bardicae) et impressae sunt typis (e. gr. apud Owenum vel in ephemeride inscripta 'The Cambro-Briton' 1,, p. 241), sed differt earum compositio et significatio. Eas haud satis accurate pridem publicatas esse inter epistolas Usserii Armachani (quod opus mihi non est visum), dicit Wanleius.

d. De mensuris et ponderibus quaedam, cambrica intermixta latinis, in p. 22ᵃ. 23ᵃ.

Sunt in hac utraque parte pauciora cambrica, in d. ob scripturam implicitam et minutam aegre legenda, sed a vetustate ante dictorum non degenerantia.

2. Oxoniensis posterior: codex Bodleianus quondam significatus NE. B. 5. 9, nunc Ms. Bodl. 572, membranaceus formae minoris, res theologicas continens, in medio autem a p. 41ᵇ usque ad 47ᵇ pensa quaedam latina ad praebendam pueris copiam verborum (ut videtur) cum vocibus cambricis, quae scriptae sunt aut supra vocabula latina aut post ea in linea cum signo *.i.* glossatorum solito. In pag. 41ᵃ haec cambrica praecedente conspiciuntur tres lineae litterarum runicarum vel bardicarum mirae formae, differentium tam a runis Nemnivi quam a scandicis. Scriptorem Britonem sive Cambrum ostendit in his pensis obvia sententia: *humilibus deus dat gratiam et uictoriam. clades magna facta est et de saxonibus percussi sunt multi de britonibus autem rari.*

Codex quamvis non attingat aetatem ante dictorum, e vocabulorum tamen quae offert maxima parte linguae cambricae elucet formatio ea vetusta, quae ut formatio hibernicae vetustae ignorat destitutionem consonarum. Adest e. gr. adhuc status primitivus tenuium et *m* in vocibus: *cep* (fossarium), *notuid* (acus), *tarater* (foratorium), *cemecid* (lapidaria), *ocet* (raster), *creman* (baxus), *guillihim* (forceps) etc. Adsunt tamen iam etiam initia destitutionis, e. gr. in *modreped* (pro *motreped*), praesertim in compositis: *casgoord* (= *cas-cord*), *hendat* (= *hentat*), *gu-bennid* (= *guo-pennid*).

3. Codex ecclesiae Lichfeldensis (antea Landavensis), evangelia continens, in quo variis locis (e. gr. in 9ᵇ. 10ᵃ. 71ᵃ. 109ᵇ) donationes ecclesiae Landavensi factae valde vetustae, non recentiores glossis codicis Oxoniensis prioris, adnotatae sunt latine, sed cum nominibus vel etiam sententiis cambricis, quas iam publicavit Wanleius pp. 289. 290. De aetate unius harum adnotationum idem,

postquam eas exposuit, ita disserit: 'Hactenus de adnotationibus in hoc venerando ob vetustatem codice ab hominibus Cambro-Britannis exaratis, quarum prima, ab Gelhio, qui illum Llandavensi ecclesiae dederit, eadem fere manu scribitur, perinde ac codex Bodleianus NE. D. 2. 19, ideoque eam ineunti saeculo nono adiudicandam censeo.' Ex hoc celebri codice Lichfeldensi septem adnotationes iterum typis impressas offert Appendix editionis libri Landavensis (p. 271), cui addita est insuper imitatio scripturae duarum priorum et duarum postremarum adnotationum. Duae postremae rudem quandam vetustatem prae se ferentes, agrorum fines describentes et paene mere cambricae, secundum eam imitationem sub praep. *di* a me integrae expositae sunt (p. 662).

4. Folium Luxemburgense. In bibliotheca civitatis Luxemburgensis Monius in tegmine codicis alicuius invenit adglutinatum folium saeculi noni cum glossis, quas descripsit et publicavit (in pp. 76. 77 libri sui inscripti: 'Die gallische Sprache. Karlsruhe 1851'). Sunt hae glossae nec belgicae nec alius originis (cambrica figura *e* pro *u*, quam Monius postulat, si essent cambricae, est multo recentioris aetatis, p. 91), sed britannicae et specialiter cambricae, ut non solum plena congruentia sonorum et formarum in ipsis et in Oxoniensibus, sed etiam propria soli dialecto cambricae terminatio *-etic* participii praeteriti passivi (p. 532), obvia in vocibus *hantertoetic*, *dodocetic* huius folii, comprobat.

Oxonienses glossas omnes una cum his Luxemburgensibus cum commentario in appendice huius operis subiunxi. Sunt enim haec monumenta vetusta genuina, servata in codicibus aequalibus vetustiori aetati linguae cambricae. Harum si tanta copia extaret, quanta extat hibernicarum glossarum, facile fieri posset veterum carminum cambricorum restitutio in primitivam suam et genuinam formam. Magnopere igitur optandum est, ut viri docti eiusmodi glossas, quae in codicibus bibliothecarum terrae continentis vel insularum britannicarum lateant incognitae, diligentius investigent et, si invenerint, publicent.

Quae secuntur, partim quidem pertinent ad eandem aetatem, a recentioribus tamen scriptoribus mutata et transcripta sunt in formam linguae suae aetatis. Horum primo loco ponendus est liber Landavensis, dein legum codex vetustior.

5. Liber Landavensis. Multa vetusta servat intacta, cum in aliis manus renovans deprehendatur. Scriptor enim, qui composuit librum saeculo duodecimo ineunte usque ad a. 1132, hausit e codice vetustiore, atque ex eodem vel etiam e tabulario ecclesiae Landavensis plurimas finium descriptiones cambrice scriptas itemque privilegia episcopatus cambrice composita (ed. p. 113) offert. Praeter haec ipsa linguae monumenta liber scatet nominibus propriis cambricis praesertim virorum et locorum, quae occurrunt in chartis collectis in codice a temporibus primorum ecclesiae episcoporum, Dubricii, Teliavi, Oudocei, ab initio saeculi sexti usque ad tempus quo scriptus est. Editus est hic liber cura societatis manuscriptorum cambricae, non e codice saeculi duodecimi ipso quidem, qui evanuit recentiore aetate, sed ex apographis duobus, uno

praesertim, quod codicis ad litteras litterarumque formas esse imitationem refertur (cf. praefationem editionis pp. XXVII. XXXVII). Iam antea quaedam publicata erant in Dugdalii Monastico anglicano (Savoy 1673, tom. III. p. 188 sq.) e codice ipso, quae bene concordant cum hac ex apographo facta editione.

Inscripta est editio: 'The Liber Landavensis, *Llyfr Teilo*, or the ancient register of the Cathedral church of Llandaff, from MSS. in the libraries of Hengwrt and of Jesus college, Oxford: with an english translation and explanatory notes, by the Rev. W. J. Rees. Published for the Welsh MSS. society. Llandovery 1840.'

6. Codex legum Venedotianus, vetustior omnibus legum codicibus qui exstant. Est collectionis Hengurtensis, notatus littera A. ab editore Aneur. Oweno, et saeculo duodecimo ortus esse videtur (cf. praef. edit. p. X). Quamvis multum iam a vetustiore linguae formatione degenerans atque in recentiore adhuc incertus in plurimis multum fluctuet et variet, minus acceptus ideo, si adsunt aliunde meliora, ex eius parte priore praesertim tamen non pauca (sub signo Leg.) hausta sunt in hoc opere.

Legum cambricarum, quarum prima collectio tribuitur regi Howelo Bono (cambr. *Hywel Dda*, vet. *Higuel* in Chron. cambr. inserto praefationi editionis ad a. 950: '*Higuel* rex Brittonum obiit'), recentior editio prodiit auctoritate societatis publicandis monumentis Angliae historicis dictae 'Record Commission' ita inscripta: 'Ancient Laws and Institutes of Wales; comprising laws supposed to be enacted by Howel the Good, modified by subsequent regulations under the native princes prior to the conquest by Edward the first: and anomalous laws, consisting principally of institutions which by the statute of Ruddlan were admitted to continue in force. With an english translation of the welsh text. 1841'.

7. Codex ruber Hergestensis (*Llyfr coch o Hergest*), nunc Oxoniae bibliothecae collegii Iesu, inter codices servantes linguae formationem mediam inter vetustam et hodiernam facile princeps, cuius certa regula in hoc opere plurimis exemplis (sub nota Mab.) munita est. Codex saeculo quarto decimo adiudicatur a Turnero (Vindic. p. 25) et in editione ipsa (Prooem. p. XVII).

Praecipuas huius codicis dicti rubri narrationes de Arthuri eiusque satellitum (*Arthur a'r ford gron*, A. et tabulae rotundae, Mab. 3, 322) rebus gestis nec non alias quae in eodem continentur Domina *Guest* Cambra, femina doctissima et litterarum huius gentis et huius aetatis inprimis gnara, edidit in tribus tomis ita inscriptis: 'The Mabinogion from the Llyfr coch o Hergest, and other ancient welsh manuscripts, with an english translation and notes. By Lady Charlotte Guest. London 1849.

Codices cornici. 1. Cornicae dialecto adscribendum monumentum vetustius, quod extat, est Vocabularium in codice membranaceo Londinii servato in Museo britannico bibliothecae Cottonianae, qui significatus est nota Vesp. A, 14.

Hoc vocabularium esse haustum e codice vetustiore, cuius tamen formas

scriptor recentior recentioribus plerumque commutaverit, facile crediderim, tam ob locos hic illic vacuos relictos a transcribente, qui non intellegeret vetusta, quam ob formas vocum quarundam vetustas non tactas. Sed nec formarum grammaticarum maior pars nec codex ipse ultra saeculum duodecimum removeri potest. Est fortasse recentior codex, cum in eo sit sermo de Normannis Anglia potitis his verbis in p. 17ᵇ: 'tres legitimi milites normannigene diffamati sunt nimium insidias fecisse Willelmo antiquo regi anglie post uictoriam habitam in anglos in primo certamine.' Iam Owenus (in lex. ed. 1803 praef. p. VIII, ubi liber continens vocabularium dicitur liber Landavensis, ut a Davies qui in lexico quasdam voces ex eo profert, confusione credo) eum attribuit saeculo duodecimo. Nescio inde, quae ratio seduxerit viros doctissimos Courson et Villemarqué, ut affirmarent saepius in operibus suis, eum prae se ferre annum 882.

In fronte codicis legitur: 'Elenchus contentorum in hoc codice. 1. Kalendarium. 2. Vocabularium Latino-Cambricum. 3. De situ Brecheniauc, ubi quaedam veteris historiae Cambricae. 4. Vitae Sanctorum Wallensium.' Quamvis hic dicitur cambricum vocabularium (ante eius initium in p. 7ᵃ codicis recentior manus adscripsit: *Vocabula britannica*), dubium esse non potest, quin sit vindicandum cornicae dialecto. Id optime iam demonstravit Llwydius in praefatione ad Archaeologiam cornu-britannicam editam a Pryce duobus his potissimum argumentis, primum quod continet plures voces proprias cornicae dialecto et incognitas Cambris, deinde quia insunt voces aliquot anglicae transumptae, quarum transumptio fieri non potuit nisi in Anglia, non alibi, ut omnino non possit haberi aremoricum. Addi potest tertii argumenti loco congruentia, saepius memorata et exemplis demonstrata in hoc opere, in orthographia, quae interdum tamen est propria, in sonis et formis cum monumento haud dubie cornico sequente, in quo item plura vocabula anglica transumpta leguntur, quae Cambris omnino aliena manserunt.

Vocabularium hoc, nusquam antehac plene et recte typis expressum (sunt omissa et corrupta multa apud Pryce et Courson), ex codice ipso descripsi et ut legitur in eo ad verbum in fine huius operis addidi.

2. Carmen de passione Christi cornicum (Pass., P., a me significatum), cuius extant codices duo, unus Musei britannici, alter bibliothecae Bodleianae. Translatum est in anglicum sermonem a. 1682 a viro Cornubiae habitatore docto Ioh. Keigwin, qui fuit inter ultimos viros perfecte gnaros linguae tum iam emorientis. Tam cornicus textus quam versio anglica e duobus item codicibus prodiit anno 1826 Londinii sub titulo: 'Mount Calvary, or the history of the passion, death, and resurrection of our Lord and Saviour Jesus Christ. Written in Cornish (as it may be conjectured) some centuries past, interpreted in the english tongue in the year 1682 by John Keigwin, Gent. Edited by Davies Gilbert.'

Male certe se habet cornicus textus huius editionis, tam male, ut vix possit credi, correctionem esse factam in eo vel sphalmatum typothetarum.

Multa ideo desumpta ex eo purgari (nec monui, nisi vox nimium fuerat corrupta) necesse fuit. Dignum certe est hoc poëma, quod puriorem et diligentiorem editionem nanciscatur. Linguae formae cum adhuc vetustiores reperiantur, quam sunt saeculi sexti decimi priore parte, in speciminibus datis ab A. Borde* (obiit a. 1545), in quibus iam defecerunt pronomina suffixa et praepositiones a pronominibus separatae sunt, ut *de vi*, *de vy* (mihi), *de why* (vobis), *gena why* (vobiscum), cum in carmine communiter valeat suffixio, ut *dym*, *thym*, *theugh*, *genough* (p. 379 sq.), equidem non adverser, si quis centum vel etiam ducentos annos ante id tempus, in saeculum ergo quartum decimum, carminis compositionem reponat. Ut in Vocabulario item in hoc carmine leguntur anglica vocabula transumpta: *redye* (legere, in Voc. *redior*, lector, angl. *to read*) fq., *strevye* (altercari, in Voc. *strifor*, contentiosus, angl. *to strive*, altercari) 73, 4, *boclers* (angl. *bucklers*) 74, 2, *traytour* (angl. *traitor*) 98, 3, *fase*, *fas* (angl. *face*, facies) 95, 3. 196, 3, et in aliis locis multa alia, ut *deserye* (*to desire*), *comfortye* (*to comforte*), *receve* (*to receive*), *manner* (*manner*) etc.

Dignum est memoratu, in magna parte libri vetusti, qui auspiciis anglicae societatis edendorum monumentorum prodiit 1838 sub titulo 'The Record of Caernarvon', cuius origo est saeculi quarti decimi, quamvis enumeret regiones et loca cambrica, valere orthographiam eandem quae est in carmine cornico, cornicam ergo a notario cornico, ut videtur, adhibitam, e. gr. a p. 1 usque ad p. 92, ubi contra cambrica incipit, ut *Bleddyn* pro *Blethyn*, *coch* pro *cogh*, *bychan* pro *beghan*, *baghan* (cf. pp. 139. 151). Alternat utraque etiam in aliis contentis in eadem editione, e. gr. cornica inde a p. 138, cambrica in p. 257 in charta Eduardi III.

Codices aremorici. 1. Chartularia monasteriorum vetustiorum sunt Rhedonense vel rectius Rotonense (cf. p. 90), praestantius ceteris et magna nominum propriorum copia refertum, et Landevenecense. Illius compositionem e chartis monasterii vetustis inceptam ineunte saeculo undecimo vel finiente decimo et finitam circa a. 1162 affirmat Courson in opere de populis britannicis inscripto: 'Histoire des peuples Bretons dans la Gaule et dans les îles britanniques, Paris 1846', in tomo 1, p. 393, not. 1, Landevenecense autem ineunte saeculo undecimo scriptum esse censet Dom Morice in opere inscripto: 'Mémoires pour servir de preuves à l'histoire ecclésiastique et civile de Bretagne. Par. 1742' in tom. I, c. 177 (cf. Cours. 1, p. 422, not. 1). Ex iis quae sunt typis impressa, inveniuntur in his ipsis libris, apud Courson appendicibus eius operis tomi primi et secundi (mihi Rhed. 1 vel 2) et apud Dom Morice in actis britannicis, inter quae etiam alia aliunde hausta recentiora, e. gr. in chartulario Kemperlegiensi, leguntur.

2. Vita S. Nonnae vel Nonitae, poëma dramaticum servatum uno codice

* In libro inscripto 'Introduction to knowledge', e quo ea iterum typis impressa lego in libello inscripto: 'Specimens of Cornish provincial dialect, collected and arranged by Uncle Jan Treenoodle, with some introductory remarks, and a glossary, by an antiquarian friend, also a selection of songs and other pieces connected with Cornwall. London 1846', p. 84 sq.

chartaceo, qui inventus est a Marzino notario episcopi Quimperensis in itinere pastorali et donatus ab eo editori.

Editum est hoc poëma sub titulo: '*Buhez santez Nonn*, ou Vie de sainte Nonne et de son fils saint Devy (David). Mystère composé en langue bretonne antérieurement au 12. siècle, publié d'après un manuscrit unique, avec une introduction par l'abbé Sionnet, et accompagné d'une traduction littérale de M. Legonidec et d'un fac-simile du manuscrit. Paris 1837'. Significatur a me haec editio litteris Buh.

Codicem editor scriptum serissime ineunte saeculo quinto decimo (praef. XXVIII), eique subesse compositionem multo vetustiorem, saeculum duodecimum superantem, asserit. Equidem ob linguam, quae habitum multo recentiorem prae se fert,[1] huic non assentio, et malim assentire ei qui tam codicem quam compositionem, ut nunc adest, esse saeculi quarti decimi affirmet.

Haec de codicibus ipsis vel fontibus huius operis; in adhibendis vel reddendis eis has potissimum regulas secutus sum. In afferendis vocibus et exemplis e codicibus non recessi ab eorum auctoritate, et reddidi, sicut inveni, e. gr. accentum acutum significantem vocalem productam in codicibus hibernicis, articulum vel particulas iunctas aliis orationis partibus in codicibus hibernicis et cambricis. Auctoritatem codicum etiam prae se ferunt voces vel sententiae latinae, quibus praemisi signum gl., quod si deest, vox vel sententia lunulis inclusa non in codice ipso oblata et glossata est, sed mea versio.

Nec recessi facile a solito aliquo scriptionis codicum vel editionum more, quamvis sit interdum contra grammatices analogiam, e. gr. separationis pronominum infixorum cum particulis praecedentibus a verbis vel substantivis sequentibus, quae solita est in cambricis libris. Quaedam tantum nimium laedentia purum grammatices usum sequi nolui, ut disiunctionem formarum praepositionum cum pronominibus coalescentium vel verbalium formarum unam vocem constituentium, quae occurrit in editione carminis cornici de Passione e. gr. in *war netho, y the, y tho, y these* pro *warnetho, ythe, ytho, ythese*. Quae disiunctio mira etiam in cambricis editionibus interdum legitur, ut in Mab. 1, 19. 249: *o honafi, o honam, o honat*, et in libris linguae aremoricae hodiernae, ut *war-n-oun, war-n-ezhan*, pro *warnoun, warnezan*, in formis auctis *ohon, warn* vel *warnez* praepositionum *o, war* ante pronomina suffixa. Grammatices est vel lexici, non scripturae usitatae, harum formarum ortum ostendere, ut alias res, e. gr. varietatem quantitatis vel pronuntiationis vocalium, quae conspiciuntur in hodiernis libris aremoricis oneratae variis accentibus, quos omisi consulto, cum non adsint in vetustioribus. Cambrici libri etiam eiusmodi accentum recentiorem offerunt, sed unum circumflexum in vocalibus productis, ut in *gwîn* (vinum), saepiusque in correptis primitus et a recentiore lingua productis, e. gr. in *tân* (ignis), verbis in *-âu*, *hên* (senex) etc., ut si scribatur germanice *wêg, gêbe*, cum *e* producta hodie loco correptae primitivae *e* vel *i* in got. *vigs, giba*, germ. vet. *uueg, gibu*.

Quae apud Marcellum Burdegalensem, Virgilium grammaticum, in glossa

malbergica leguntur peregrina, inaudita vel incognita, si quis quaesiverit in hoc opere, non inveniet; in his omnibus enim equidem nec inveni vocem celticam nec invenio.

Sed antequam huius libri finem facio, mihi grato animo commemoranda est virorum doctorum et clarorum benevolentia et humanitas, qui inceptum et laborem hunc vario modo adiuverunt, Hauptii, qui non solum poëticum monumentum hibernicae linguae inventum benigne mihi obtulit, sed etiam toti operi typis imprimendo mecum invigilavit, Monii, cui imitationem sermonis hibernici codicis Camaracensis debeo, Bucherti, amici inde ab annis iuvenilibus, qui plura bene me monuit, eorumque omnium, qui aut libros scriptos aut typis impressos rariores vel pretiosiores offerentes succurrerunt.

Bambergae 7. Augusti 1853. I. C. Zeuss.

PROOEMIUM EDITORIS.

Quod multis saepe accidit, ut quod cupivissent antea atque optassent, id ipsum si quando eveniebat, aspernarentur potius aut reformidarent, idem fere ipsi nobis accidisse sensimus, cum primo vere anni 1866 a nobis petivit redemptor honestissimus, ut quo munere in curanda altera editione huius libri auctor ipse fungi voluerat Christianum Guilelmum Glueck, virum unice sibi coniunctum et pietate discipuli et familiaritatis usu, id munus cum valetudinis excusatione usus detrectasset ille, nos nobis iniungi pateremur. Etenim cum in Grammatica Celtica, qua adiuti primum nos imbueramus his studiis, postquam ad veri indagationem ipsi progressi in verba magistri iurare desiimus, aliquot errores varii generis deprehendissemus, ita tamen, ut quo plura minus recte tradita reperiebamus, eo magis admirari disceremus sagacitatem viri ac sollertiam, interdum facere non potuimus, quin desideraremus occasionem detergendarum levium illarum macularum, quibus inquinatum videbamus nitorem operis immortalis. Interea decem fere annorum experientia edocti satis intellexeramus, quicunque alteris curis illud retractare conaretur, eum, etiamsi non laboraret, ut laboramus nos, tam otii angustiis quam penuria librorum, rem tamen aggressurum difficillimam, in qua ut posset quidquid vellet, at vix liceret velle quidquid posset. Quare ingratum sane negotium (in quo subeundo anceps erat periculum, ne aut obstaremus ei quod voluit auctor, aut eruditioni ac doctrinae ipsi deessemus, mirifice tot annorum spatio auctae et amplificatae) non suscepissemus, nisi metueremus, ne forte meritissimam operam, si nos quoque abnuissemus, nemo navaret operi. In quo emendando quam rationem secuti simus, paucis exponemus, cum ante dixerimus, quibus usi simus auxiliis.

Atque inter adiumenta operae nostrae primo loco nominanda est ea opera, quam in opere suo ipse auctor collocaverat edito. In editum enim non minorem ab illo quam in edendum esse collatam operam ac diligentiam probatur multis et variis, quae per triennii spatium, quo solo eum superstitem fuisse

constat editioni libri, in suo ipse exemplari adnotavit, quod ut examinare atque excutere nobis liceret, humanissime redemptori roganti concessit vir doctissimus Carolus Halm. Quaecunque igitur vel marginibus illius exemplaris vel foliis insertis ipse Io. Casp. Zeuss mandavit, tametsi impari sicut antea studio, quo quamque linguam vel dialectum amplexus erat, plurima observavit de lingua hibernica, de cambrica dialecto multo pauciora, nulla de cornica aut aremorica, eorum omnium genera sunt duo. Nam aut exempla e codicibus manuscriptis attulit nova, pridem allata rectius vel plenius proposuit, aut quae praeceperat ipse de legibus linguarum et analogia, correxit atque auxit.

Ac de illis quidem, quoniam lectores, quae ex ipsius exemplari, quae aliunde assumpserimus, dubii esse vix poterunt, fusius disputare omittimus; satis habebimus duobus vel tribus exemplis demonstrasse, quid adiumenti eadem attulerint ad doctrinam grammaticam et notitiam linguae, praesertim hibernicae. Ut e sententia, quam apposuit ad p. 433 (ed. I.): *imrádat imráti cid maith asdénti et nertit adénum inmaidsin connessat im̄ ingníim nolcc et arangairet* (gl. ipsi sibi sunt lex . . . inter se invicem cogitationibus accusantibus aut etiam defendentibus, Rom. 2, 15; i. e. cogitant cogitationes, quid boni sit faciendum, et confirmant eius factionem, boni illius, condemnant autem opus malum et interdicunt id) Wb. 1[d], apertissime patet discrimen duplicium illarum formarum, quae singularem in flexione verbi constituunt proprietatem linguae hibernicae, iis ipsis legibus parere, quas p. 425 sqq. breviter exposuimus; sunt enim e quattuor, quae in his continentur, exemplis tertiae personae pluralis subiunctae formae tria: *argairet* (interdicunt), *connessat* (condemnant), *imrádat* (cogitant), profecta a verbis trium serierum compositis, unum absolutae: *nertit* (confirmant), a simplici verbo seriei primae. Nec aliter exemplis quibusdam formae *na*, quae ad p. 235 (ed. I.) proposuit vir doctissimus, quamquam miro errore inductus articuli formam generis neutri *an* miro modo mutatam in iis inesse voluit, collatis cum formula pronominali *na aill* (aliud quid), quam ille olim plurali tributam postea reiecta interpretatione priore eodem huc rettulerat p. 364, eam huius formulae explicationem enucleare potuimus, quam unam esse veram ostendit analogia, ut *na* sit *nach* pronominis forma nom. acc. singularis in genere neutro (ed. II. pp. 358. 362). Item sententiam ed. I. p. 441 prolatam: *hore damelat*, in qua dudum (Beitr. V. 45) suspicabamur inesse vitium, iam in pleniorem formam eamque correctiorem restituere nobis licuit (ed. II. pp. 332. 432) e loco integro apposito ad p. 453 (ed. I.): *iscumme doib bid idalte domeltis hore ni tri sonirti nirisse damelat* (est idem iis acsi idolothytum ederent, quia non per firmitatem fidei ea edunt) Wb. 10[c]; quod exemplum cum paucis ad p. 885 ab auctore additis pertinet ad ea, quae olim (Beitr. V. 44) disputavimus de omissione relativi legitima. Denique multa eiusmodi inveniuntur, quibus aut quae nos vel alii coniectura assecuti eramus, probantur ac confirmantur, aut corriguntur errores veteres vel novi, aut novi quippiam accedit ad scientiam nostram. Ut quibus exemplis aspersis ad p. 683 illustravit et scriptionem codicum, Wb inprimis ac Sg., et usum formarum *co*, *con*, *com*; quae hic repetimus

omnia ordine disposita. Exempla formae *co*: *corob* Sg. 59[a]. *cororélam*, *cofesid* Wb. 27[c]. *coti* (bis), *coscrad* 26[a]; plene scriptae *con*: *con intsliucht* Sg. 39[a]. *aconrodelgg* 40[a]. *consuidigther* 201[a]. *conroib* 59[a]. *connessat* Wb. 1[d]. *congéna*, *conétid* 22[d]. *congaba* 31[c]. *condechuith* 22[b]. *condeirsid* 25[d]. *condatúargabusa*, *confesatar* 26[d]. *concomuir*, *conrí alainn* 24[a]. *conrobad* 6[d]. 28[c]. *conroib* 26[d]. *arnaconroib* 15[d]. *conrochra* 6[d]. *conromíccad* 28[a]; plene scriptae *com*: *comthóud* Sg. 23[a]. 23[b]. *nadchometig* Wb. 22[a]. *combi* 22[c]; compendii ɔ frequentissimi: *ɔalailiu fogoir* Sg. 39[a]. *sū ɔaballib* (*sum* cum membris suis) 193[b]. *ni ɔtulitus dogni* (gl. contuli conlatus) 74[a]. *ni hicach ɔsoin ɔosna* 22[a]. *ɔfoilsiged do* (donec manifestatum est ei) 197[b]. *ɔasoscélu* Wb. 26[a]. *ɔatintuuth*, *ɔetarceirt* 12[d]. *ɔsulatorem* 26[a]. *ɔtagad* ... *occulta ɔpungtione cordis* 4[b]. *ɔéchta* 4[a]. *hore ɔéitgid doib* 22[a]. *ɔnesfea* 4[b]. *ɔgnisom* 26[d]. *ɔidrotig*, *ɔrotaig* 33[a]. *ɔboing* 4[d]. *ɔsechat* 6[a], *ɔsecha* 7[d], *ɔsechtar* 22[c]. *ɔscéra*, *ɔti* 26[a]. *ɔtanic* (donec venit) 3[a]. *ɔdanicc recht* 3[c]. *ɔidrofoilsigsetar* 21[c]. *ɔdid moladar*, *ɔdid accadar* 16[d], *ɔdid turlasechæ* 24[a], *ɔdid forcane* 28[d]. *ɔdip* 25[d]. 26[d], *ɔdib* 25[d]. *ɔdonroib* 15[b]. *ɔdarlicthe* 15[c]. *ɔdarta* 28[b]. *ɔfessid* 27[c], *ɔfestar* 28[d]. *ɔforbanar* 14[d]. *ɔsechide humaldóit* 8[d]. *ɔtuidchissed* 15[c]. *ɔcomairsem* 33[a]. *ɔnabǽ* 11[d]. *ɔnáruchretesi* 17[a]. *ni ɔairigur*, *ni ɔfil*, *ni ɔfitir*, *ni ɔchloor*, *ni ɔchechrat*, *ni ɔchoimnucuir* (p. 740). *ɔrop* 3[a]. 28[b]. *ɔroib* 5[d]. 21[d]. 25[d]. *ɔrobith*, *ɔrogabsid* 26[a]. *ɔrusmboi* 33[a]. *ɔrobad*, *ɔrochretesi*, *ɔrointsamlithe* 17[a]. *ɔrogbaid* 26[b], *ɔrogba* 28[d], *ɔrogabthesi* 24[c]. *ɔroissinn* 26[d].* Exempla lineolae supraductae: *cōthód*, *ishi cōdeilb* Sg. 52[b]. *cūachtai* 3[b] *cōbad* Wb. 6[d]. 26[b]. *coītesti* 1[c], *m* semper significantis in cod. Wb., ut *asgnā*, *ingnū*, *bibdānact*, *iscūme* 1[d]; item: *forlaī chlí* Cr. 19[c]. *teora cethrādin* 25[c]. *ni accōlatar*, *adchōlatar* 32[a]. *incōsuidig*. Pr. Cr. 63[a]. *īrordai* 61[a]; at *n*: *ūdil* (gl. clandestinus; praecedit *indinidleán*, gl. clanculum) Sg. 222[b]. *īnan dule*, *īnuile*, *īd tóraind*, *īna gláosnathe*, *īna fuath* 3[b]. *lasīnísin* (gl. quocum) 222[a]. *cen rian ṅetrō* 217[b]. *ī ísiul*, *īna airndrethcha ī ɔ'triū* Cr. 18[b]. *īna aine 7 īna aile* 31[c]. *ītairsitiu* 61[a]. E magno autem numero vocabulorum, quibus cognita antea nobis copia nuper aucta est, iam non nominabimus nisi duo peregrina, quorum prius servavit lingua hodierna, alterius iustam interpretationem miramur non esse repertam a viro sagacissimo: *in sciam* (gl. schema) ed. II. pp. 18. 331, hod. *sgiamh* (forma, pulcritudo), et *gluass*, *gluas*, *glúas* (glossa) pp. 22 sqq.

Quare, quod facultas nobis data est eripiendi absconditas illas opes summa assiduitate collectas e tenebris atque oblivione, laetaremur, etiamsi non accederent ad haec exempla aliquot adnotationes et correctiones, quibus ipse, quae de significatione verborum vel de linguarum legibus tradiderat, modo amplificavit modo emendavit. Accessit vero eiusmodi copia haud mediocris. Quamquam, quod nemini mirum videbitur, ipse quoque interdum errores vel non correxit veteres, ut quae de *n* superflue addita, de *no* relativa, de *s* e guttu-

* Idem compendium calami lapsu sine dubio pro *o* positum invenimus in loco cod. Wb. 11[a], quem propter obscuritatem totum apponimus, sicut accuratius inspectum ipsi legimus: *Cs. cid armbad spirittalis* (?) *indail ni. co quod figurat xpm. lapidem angularem isiede indail rúndæ asatoróimed asrúaim mór indforcitil spirdáldi* (?) *arrodibai ditith indisrahel spiurdalti innanoib indiththrub inbeotho ɔcascnam* (leg. *ocascnam*) *tire tairṅgiri innambéo* (gl. marg. 1. Cor. 10, 3).

ralibus orta minus recte statuerat*, vel isdem deceptus novos admisit, ut quae de *na* pronominis forma supra memoravimus. Sed haec hactenus. Quae autem aut convenientia cum iis, quae nobis et Stokesio placuerunt, aut nova plane ipse reppererat, haec fere invenimus adnotata.

Ex hibernicis excussae consonae exemplis (ed. I. p. 20) dempsit *stán* (gl. stagnum) Sg. 73ᵃ, qua falsa codicis scriptione Stokesium quoque (Goid. 70) et qui eum sequeretur Schleicherum (Indogerm. chrestomath. p. 354) decipi vidimus; adnotavit autem haec: gl. stannum, in codice stagnum! O'R. *stan*, tin. Rectissime vero. Nam etiamsi in omnibus Prisciani libris (5, 10, 54) scriptum extat *stagnum*, tamen neque de stagno cogitasse glossatorem monachum Hibernum, et suo iure editores e correctione editionis Ascensianae recepisse *stannum* probatur tam contextu sermonis, quo quidem post metalla nominata (aurum, argentum, aes, plumbum) requiratur nomen metalli, quam hibernicis formis recentioribus et hodiernis, ut iam in glossis hibernicis a Stokesio editis haec inveniuntur: hoc stannum *sdan* gl. 789, hic staneus. a. um *stanamhail* gl. 610. — Similem interpretationis correctionem, etsi non plenam, adhibuit ad p. 454: *conicfimmis adigal* (possemus ulcisci) et p. 455: *ciafadam* (etsi patior); emendate utrumque, si adicias pronomen (id). Eodem pertinet, quod e variis formis perperam ad radicem IC relatis p. 494 unam saltem sustulit recta interpretatione: *acumactte nangid* (potestatem nequam), de quo exemplo pridem disseruimus (Beitr. II. 64); vel quod quibusdam exemplis coniunctionis *sech* additis ad p. 682 subiunxit interpretationem: quoad (quia? nam, nempe?). Idem in exemplis praesentis secundarii *bin* (essem) ad p. 482 adiectis posuit *námmin* = *ná-m-bin* (quamvis improbante Whitl. Stokesio), quod aliter interpretatus erat p. 702.

Ad sonorum regulam spectant, quae ad p. 68 apposuit ut exempla consonae *v* una cum praecedente vocali evanescentis: *posit* (positivus), *comparit* (comparativus), *superlit* (superlativus), *éc* (mors), quibus unum nos (p. 58) addidimus *dess*, *des* (dexter). Plenius vero ille de *f* in *b* (hod. *bh*) mollita disseruit locis compluribus. Qui cum uncis inclusisset, quae olim p. 46 praeceperat de *b* pronominum *sib* (vos) et *bar* (vester), ascripsit haec: 'cf. p. 66. 72 et ibi adnotata'. Adnotavit autem non solum ad p. 66: '*B* pro *f*: *sacarbaicc* (sacrificium), *felsub fellsube* (philosophus, philosophia), *abamein* (optat) iuxta *afameinn*'; sed etiam ad p. 88, prima infectionis destituentis vestigia inveniri dicens iam in vetusta lingua hibernica praep. *dar* pro *tar*, pron. poss. *do* (tuus) pro *to*, pergit his verbis: 'atque *barn*, *bar* (vester) frequenter scriptum pro *farn*, *far*, cuius *b* non primitivam, sed ex *f* mollitam ostendunt praepp. *i*, *iar* praemissae, non *in*, *iarm*, ut fit ante *b* primitivam.' Eadem additis exemplis modo disertius modo brevius repetita sunt ad pp. 72. 344. 346, tandem ad p. 580. Quare dubitari vix poterit, quin ipse, si haec studia ultra proferre per

* De quibus cf. quae Whitleius Stokes et nos certatim disputavimus: Beitr. I. 166. 354. II. 64 sq. III. 280. V. 33—37. — III. 61. 258.

longius vitae spatium ei licuisset, ad eandem fere de hac re sententiam progressus fuerit, quam nos (p. 54 sq.) proposuimus.

Nec desunt correctiones eorum quae ad etymologiam spectant. Ut ad p. 849 ipse adnotavit, pro praep. *sech-* in compositionem intrare formam *sechm-* vel *sechma-*; ad p. 995 duplici errore sublato recte distinxit et *airigur* ab *airic* et *rádim* a *dorátim*; ad p. 1007 delevit falsam interpretationem formae *immoncloich* (= *immincloich*).

Plurima tamen ille addidit vel novavit de ratione et flexione verbi. Ut ad p. 415 adnotavit particula *ro* significari futurum exactum, quod quam prope absit a veritate, cernitur exemplis coniunctivi, quae ed. II. 413 sq. 442 vel ab illo accepimus vel ipsi collegimus. Idem de *d* pleonastice addita post *ceru-* monuit (cf. Beitr. V. 67 sqq.). Ad p. 440 recte notavit *fortiag*, *contáig* non illuc pertinere, sed ad seriem tertiam (quam primam nos constituimus). Ad p. 436 attulit exempla futuri sine *b* formati e thematis desinentibus in mutas, e quibus quod unum olim protulerat tamquam praesentis formam, *ni gebat* (non accipient), nos quoque futuro restituimus (Beitr. III. 262 sq.); ceterorum eiusdem formationis exemplorum auxit copiam pp. 439. 443. Congruit cum his, quod ad p. 457 vere monuit formam relativam *gebas* (qui accipiet) esse futuri (cf. l. c. III. 265). Ibidem 2. pers. pluralis formam relativam praeclare agnovit *bede* (quod sitis) in hoc exemplo: *conicfidsi bede preceptori* (poteritis esse praeceptores), quocum, etsi haec ipsa forma nos fugerat, tamen conferenda sunt, quae l. c. disputavimus (III. 267). Ad p. 442 idem addidit exempla terminationis D, e quibus hanc praeteriti formationem (per *t* factam) apparet non contineri iis verbis, quorum themata liquidis terminentur aut gutturalibus. Plurimum vero valent ad effingendam flexionis imaginem, quae ille observavit ad p. 444. Ubi non modo perspexit *labrar* (loquar) et similes formas esse coniunctivi sicut *tá* (sim) p. 477; verum etiam demonstravit exemplo formae *domointerso* (gl. existimas autem?) Wb. 1ᶜ, verbi deponentis 2. pers. sing. sicut tertiam per *t* (*th*) formari. Cuius formae quattuor praeterea exempla indicativi praesentis repperi, quibus nescio an addendum sit *tarsatochuirther* (super quem ponis?), in quo interpretando (super quem ponitur) ed. II. 342 iam vereor ne temere secutus sim illius auctoritatem; unum coniunctivi; unum, ni fallor, praeteriti: *fomentar* (opinatus es), quod ille tribuit imperativo; alia vid. in Add.

De hibernicis hactenus; de cambricis autem quae ipse suo exemplari ascripsit, haec fere sunt memorabiliora. Ad p. 218 adnotavit destitutionem fieri post praepositionem *att* (ad), eandem post *dan* (sub) ad p. 643. Ad pp. 295. 297. 298 substantivorum pluralem cambrice quoque R terminatum illustravit exemplo *gwaewar*, *gwewyr* (sed cf. Add.), in *-awt* desinentem exemplo *pyscawt* (pisces). Comparationis gradus e substantivis derivatos apposuit ad p. 305. Tandem ad p. 396 adiecit pronomen possessivum 3. pers. sing. infixum cum praepositione *y* (ad) non solum in *oe*, sed etiam in *yw* transgredi.

Haec fere sunt quae sedulis ac diligentibus viri curis aucta, adiecta, emendata invenimus; quorum etsi aliquanto minor copia est quam exemplorum, ta-

men haud mediocre inde quoque adiumentum operae nostrae nactos nos profitemur animo lubénte.

Post ipsum conditorem ac parentem grammaticae celticae haud facile quisquam invenietur, qui melius meritus sit de omnibus huius doctrinae partibus quam Whitleius Stokes. Qui vir doctissimus non solum celticae linguae reliquias omnium fere dialectorum et aetatum praeclaris editionibus servavit ac restituit, sed etiam varias quaestiones, quas de rebus grammaticis habuit vel de originibus verborum, proposuit tam in commentationibus insertis ephemeridi Kuhnianae quae inscribitur 'Beitraege zur vergleichenden sprachforschung auf dem gebiete der arischen, celtischen und slavischen sprachen' (Beitr.), quam in libris et schedulis a se editis:

Irish Glosses. A mediaeval tract on latin declension, with examples explained in Irish; to which are added the Lorica of Gildas, with the gloss thereon, and a selection of glosses from the Book of Armagh. Edited by Whitley Stokes, A. D. Dublin, 1860. — E quo libro non modo omnia deprompsimus, quae sola nota St. signavimus aut Lor. (vel Gild.), sed etiam maximam partem eorum, quae e L. Ardm. protulimus.

Irish Glosses, edited by a Member of the Council from a Manuscript in the Library of Trinity College, Dublin. H. 3. 18. (Transactions of the Phil. Soc.) — Quibus differentiae causa apposuimus notam Gl.

Three Irish Glossaries: Cormac's Glossary Cod. A (from a MS. in the Library of the R. I. A.), O'Davoren's Glossary (from a MS. in the Libr. of the British Museum), and a Glossary to the Calendar of Oingus the Culdee (from a MS. in the Libr. of Trin. Coll. Dublin); with a preface and index by W. S. London and Edinburgh, 1862 — Inde fere desumpta sunt quae notavimus Corm. aut Fél. (vel Oing.), ac quaecunque signavimus O'Dav.

Pascon agan Arluth. The Passion of our Lord, a Middle-Cornish Poem, edited, with a translation and notes by W. S. Berlin, 1862. (sign. P.)

Gwreans an bys. The Creation of the World, a Cornish Mystery, edited, with a translation and notes, by Whitley Stokes, Esq. London and Edinburgh, 1864. (sign. Cr.)

Quibus libris per omne temporis spatium uti nobis licuit, quod in opera nostra consumpsimus, nisi quod e P. satis habuimus transcripsisse contextum carminis ipsum cum parte quadam adnotationis et interpretationis.

Goidilica, or notes on the Gaelic Manuscripts preserved at Turin, Milan, Berne, Leyden, the monastery of S. Paul, Carinthia, and Cambridge, with eight hymns from the Liber Hymnorum, and the old-irish Notes in the Book of Armagh, edited by W. S. Calcutta, 1866. (Goid.) — Cuius libelli auxilio caruerunt primae plagulae.

Sanas Chormaic. Cormac's Glossary translated and annotated by the Late John O'Donovan, LL. D.; edited, with notes and indices, by Whitley Stokes, LL. D. Calcutta 1868. — E cuius libri abundanti copia voca-

bulorum, locorum, observationum in postrema demum operis parte aliqua aspergere potuimus.

Ceterum non possum non hic statim gratias agere quam maximas viro praestantissimo, qui singulari humanitate ac benivolentia non modo auctos fere sua ipse manu atque emendatos et illos libros (St., Gl., Cr., Goid., San. Ch.) ad me transmisit et schedulas, quas inserendas curavit ephemeridi Kuhnianae (Beitr.), ut de Iuvenci Cantabrigiensis codice cambrico (Cb.), ac, quae nunc typis exprimitur, commentationem de verbo hibernico, cui subiecit copiam correctionum et animadversionum epistula ad me data, sed etiam nuper e curis, quibus Félire Oengusso editurus est, liberalissime mecum communicavit plagulas contextum carminis continentes cum adnotationibus manu scriptis (praesertim de varia lectione codicis B.); tandem, dum haec ipsa scribo, Fis Adamnain slicht libair na huidre. Adamnán's vision transcribed and translated from the Book of the Dun Cow, with notes. Simla, MDCCCLXX. Unde in Addendis quaedam apposui (notata Vis. Ad.).

Deinde gratissimo animo prosequenda est humanitas praeceptoris dilectissimi Frid. Aug. Pottii, qui roganti mihi non modo illa misit, quae ad ipsum quondam transmisisse se scribebat M. Hertz, excerpta ex Prisciani codicibus Leydensi (Ld.) et Carolisruhensi (Pr. Cr.), sed etiam, quae de glossis codicis Ld. in ephemeride Halensi (Allg. Literaturzeitung) a. 1846 adnotaverat, sua ipse manu denuo transcripsit.*

Nonnulla, quae e fontibus purioribus haurire nequirem, addidi tam e supplemento (O'Don. suppl.), quo Io. O'Donovan** auxit lexici ab O'Reilly conscripti editionem alteram (Dublin. 1864) — quamquam non solum quod in fronte libri additur 'a new edition, carefully revised, and corrected', accuratius inspicienti brevi patebit nihil esse nisi eiusmodi artificium, ne dicam mendacium, quo callidi atque astuti redemptores decipere conentur emptores veterum librorum recoctorum ac vix recoctorum, verum etiam in supplemento ipso multa praesertim e Grammatica Celtica aut vitiose sunt deprompta aut inconsulte —

---

* Idemque tam ex libro, cui inscribitur: 'Bussordnungen der abendländischen kirche nebst einer weltgeschichtlichen einleitung, herausgegeben von Wasserschleben. Halle 1851' quam e schedula, quam editor libri ipsi olim tradiderat, collecta quaedam vel hibernica vel obscuriora addidit, unde haec repeto: (p. 136) Canones hibernenses. — C. 4. ha*ec est* poe*nitentia* magi *ve*l votivi mali si credulus *id dem ergach ve*l pr*ae*coris vel cohabitatoris *ve*l heretici *ve*l adulterii VII anni in pane et aqua. — (p. 139) De arreis incipit (DC. '*arreum*, remissio poenae, permutatio, imminutio vox hib.' an conferendum hib. vet. *athrige*, *aithrige*?) — C. 5. Arreum anni XII dies et noctes sup*er* XII bucellos (v. l. bucellas) de tribus panibus qui efficiuntur de t*er*tia parte *coaid siir throscho* (leg. *cuit sirthroscetho*, ratione longi ieiunii?) — (p. 140). C. 10. Arr*eum* anni XL dies *fordo borfiit* (leg. *for dobor 7 ith*, super aqua et farre? cf. *dobrith* Corm.) et sup*er*possitiones due omnis ebdomadis XL, psalmi et flecti*ones* et oratio omnis horae. — Memorabilia sunt duo nomina indubie britannica in his: '*Arbedoc* clericus ipse has collectiones conscripsit lacinionese conscriptionis *haelhucaR* Abb*ate* dispensante, quas de scis. scripturis atq. ex divinis fontibus hic in hoc codice glomerati sunt sive aetiam de decreta sca. patres sinodi qui[a] in diversis gentibus vel linguis construxerunt.'

** cuius nomen ubi praeterea apposui, semper eiusdem grammaticam linguae hibernicae spectavi.

quam (cuius libri usum humanissime mihi concessit Adalbertus Kuhn) e volumine primo illius collectionis, cui inscribitur:

Ancient Laws of Ireland. Senchus Mor, published under direction of the commissioners for publishing the ancient laws and institutes of Ireland. Vol. I. Dublin, 1865. — Quo libro pretiosius vix extaret monumentum antiquitatis hibernicae, nisi copiam atque abundantiam rerum, quae eo continetur, aequaret corruptela linguae ac scriptionis.

In posteriore demum operis parte emendanda praesto nobis fuerunt:

Glossae hibernicae veteres Codicis Taurinensis, edidit Constantinus Nigra. Lutetiae Parisiorum, MDCCCLXIX. — In quo libello non solum codicis Tr. aliquot locos, quos festinantius legisset W. S. aut praetermisisset, correctos et suppletos esse apparet ex egregia imitatione codicis, qua nos adiuvit editoris humanissimi liberalitas, verum etiam multa e cod. Ml. vel nova allata sunt vel emendata.

Idem vir illustrissimus insignem gratiam meruit, quod tam in lustrando priore huius operis fasciculo (Revue Celtique, no. 1) quam in relatione, quam eidem ephemeridi inseruit, de cod. Ml. magnam exemplorum copiam attulit, quibus aut corrigenda aut supplenda essent, quae antea proposita erant; unde in Addendis quaedam apposuimus.

Minore glossarum copia, Nanciaci (Nc.) in codicis cooperculo reperta, ad computum pertinente, nos iuverunt duo viri doctissimi: Note on the Irish Glosses recently found in the library of Nancy by Henri Gaidoz (read before the Royal Irish Academy, June 10, 1867) — et inventor ipse: Gloses Irlandaises du neuvième siècle, H. d'Arbois de Jubainville (Revue Archéologique).

Quibus viris praeterea maximam gratiam habemus, quod nobiscum communicaverunt aliquot commentatiunculas vel censuras librorum insertas ephemeridibus gallicanis (Revue critique, Revue archéologique), quibus ostenderunt, quid illius gentis homines profecturi fuerint, si tandem aliquando litterarum studiis Germanos aemulari mallent quam malis artibus impugnare et aspergere sanie, imbuti invidia insana.

Serius quam quae in operis ipsius fructum convertere possem, nactus sum tum quae e codice Vaticano 5755 (secundum enarrationem Reifferscheidii, Bibliothecae patrum Latinorum Italicae Tom. 6, p. 460) familiarissime mecum communicavit meus Martinus Hertz, vir amicissimus iam a pueris, reliquias computi cum duabus glossis hibernicis (fol. 2. 3): 'nihil remanserit
acht tobliū fuir bissext *beim̄*
bissextus est. ɪ unum aut duo uel tres remanent bissexti n*on est et* ne
cenelach lessom anisui
tibi forsitan aliqua — pariter ad sūmā. Finiunt argumenta pascaliū titulorū.' — e quibus propter obscuritatem et corruptionem sermonis latini nihil certi eruere potui, nisi quod in glossa posteriore corrigendum censeo *anísiu* (adiumentum generale secundum ipsum hoc);

tum quae benignissime mihi tradidit I. Savelsberg. Is enim postquam

me monuit de glossis, quae e cod. Vindobonensi (Cod. 16) proditae sunt in Lindemanni Corp. grammaticorum Latinorum*, nuper se accepisse scribit a Bockio, prof. Friburgensi, ipsius manu transcriptum (sed nescire ipsum, unde) commentarium Sedulii (hominis Hiberni vel Scoti) in Eutychium grammaticum, qui initio de nomine disserens: 'Ego inquam euticius, vir ingenuus de euticia provincia ortus. Omnes enim de euticia orientes euticii (in marg. man. rec. εὐδίκιοι) appellantur. quasi vere iudiciales. (Euticia enim apud philosophos interpretatur verum iudicium) unus eutex appellatus est quasi vere iudicans, eo quod de vere sapientia iudicavit. Eutex enim cognomen est de agnomine ornatum, euticius vero *olligeondi* et galatos [galatas] cum regulo.' (Similiter cod. Bamberg. Keil. V. p. 445). — In his *ollige* conferendum videtur cum forma verbali *ollaigthe* (gl. ampli[fi]ca) Ml. 70[c], ut legendum sit *ollige ónd i* (amplificatio ab i).

Denique quae parabatur (et iam forsitan absoluta sit) editio codicis veteris hibernici, qui dicitur *Lebar na h-uidre*, non magis ad hunc librum amplificandum adhiberi potuit, quam, quod nuper editum esse e Stokesii adnotationibus cognovi, volumen II. legum hibernicarum (Senchas Mór).

Gallicae priscae reliquias, etsi aliquantum adiuti sumus Glückii libello (Die bei C. Julius Caesar vorkommenden keltischen Namen in ihrer Echtheit festgestellt und erläutert von Chr. Wilh. Glück. München, 1857) retractare tamen non ita potuimus, ut optavimus, cum praeter libellos, quos ipse parens omnium horum studiorum, Ad. Pictet, vir summa reverentia colendus, benignissime nobis praebuit, ac singularem:

On the Gaulish Inscription of Poitiers — from the papers of Rudolph Thomas Siegfried — arranged by Carl Friedrich Lottner. Dublin, 1863, —

non liceret uti nisi Beckeri commentatione, Kuhnii ephemeridi inserta (Beitr. III. IV.), cui ne temere confideremus, moniti sumus exemplo Chimari Cretensis ap. Liv. 44, 24, quem ille pro Gallo venditavit. Atque ex ipsius viri doctissimi libellis:

Essai sur quelques inscriptions de langue gauloise, par Ad. Pictet Genève (Paris), 1859.

Lettre de M. Ad. Pictet à M. de Longuemar, 1859.

Nouvel essai sur les Inscriptions Gauloises, lettres adressées à M. le général Creuly par Adolphe Pictet. Paris, 1867 — praestantissimus, is quem tertio loco nominavimus, absolutis demum libri secundi capitibus primis ad nos pervenit.

Per totum vero opus contuli cornicas fabulas sacras, quarum editio inscribitur:

The ancient Cornish Drama, edited and translated by Mr. Edwin

* quas nuper accuratius edidit C. Nigra (Rev. celt. 1, 58): *ettorsondi* (gl. baritona) fol. 57[b]. *airect* (gl curia), *merbigim* (gl. prurio) 58[a].

Norris, Sec. R. A. S. Oxford MDCCCLIX (Dr.), cuius libri vol. I continentur Ordinale de origine mundi (O.) et Passio domini nostri Ihesu Christi (D.), in Vol. II. Ordinale de resurrexione Domini nostri Ihesu Christi (R.). — Nec neglexi, quae ad interpretationem earundem vel Vocabularii cornici afferunt tam idem liber quam

Lexicon Cornu-Britannicum: a Dictionary of the ancient Celtish Language of Cornwall — by the Rev. Robert Williams, M. A. Llandovery (London) MDCCCLXV.

In cambricis praeter Stokesii editionem glossarum veterum et versuum codicis Cantabrigiensis (Cb.), quam supra memoravimus, atque recognitionem glossarum Ox., quibus idem addidit paucas glossas recentiores e cod. Cott. Vesp. A. XIV. (Mus. Brit.) fo. 11a. (Beitr. IV. 385–423), admodum me adiutum esse animo gratissimo profiteor tam correctionibus et adnotationibus cum de aliis erroribus, tum de iis, in quos Oweni commentis deceptus incidit Zeuss, quas mihi suppeditavit D. Silv. Evans, Camber vir doctissimus, cuius opera tandem aliquando lexicon linguae cambricae editum iri speramus et locupletius et fide dignum, quam eiusdem libello de orthographia (*Llythyraeth yr iaeth Gymraeg gan D. Silvan Evans. Caerfyrddin: W. Spurrell.* MDCCCLXI.), et Spurrelli lexico, quos duces secutus sum in hodiernae scriptionis discrepantia.

In altera parte operis pauca addere potuimus e collectione veterum carminum, quae inscribitur:

The Four ancient Books of Wales, containing the Cymric Poems attributed to the Bards of the Sixth Century, by William F. Skene. Edinburgh 1868. In eius libri volumine altero inveniuntur, quae exempla praebuerunt codex niger Caermartheniorum (CN.), liber Aneurini (An.), liber Taliessini (Tal.), ac quae carmina continentur in codice rubro Hergestensi.

Ex aremoricarum litterarum reliquiis paulo vetustioribus, quas reconditas adhuc iacere dolemus in bibliothecis gallicanis, praesertim Parisiensi, tandem viginti fere annis post illud carmen, quod solum antea innotuerat (Buh.), edita sunt:

Le Grand Mystère de Jésus, passion et resurrection, drame breton du moyen age, avec une étude sur le théatre chez les nations celtiques par le vicomte Hersart de la Villemarqué, membre de l'Institut. Paris, 1865. (MJ.); ac, cum libri primi recognitionem tantum non absolvissem,

Le Catholicon de Iehan Lagadeuc, dictionnaire breton, français et latin, publié par R. F. le Men d'après l'édition de Me Auffret de Quoetqueueran, imprimé à Tréguier chez Iehan Caluez en M.CCCC.XCIX. Lorient. (Saint-Brieuc. Quimper). — Quo libro locupletissimo (sign. Cath.) quod me adiuvit editoris liberalitas, hoc maiorem viro doctissimo habui gratiam, quod linguae hodiernae lexicon assequi non potueram; quamobrem necessario coactus satis habueram iis, quae ex Legonideci et Dumoulini grammaticis transcripseram, addidisse, quae e Manorii grammatica et lexico apud Lhuydium (Arch. brit.)

repetitis transcribere et excerpere liceret, praesertim quae ad Quill. (Quillevère) referrentur.

In postrema demum operis parte occupatis novum adiumentum oblatum est, unde hodiernam dialectorum varietatem magis adnotare possemus:

Nouveau Dictionnaire pratique français et breton du dialecte de Léon avec les acceptions diverses dans les dialectes de Vannes, de Tréguier et de Cornouaille — par A. Troude. Brest, 1869; in quo libro praecepta aliquot grammatica Legonideci emendantur, praesertim de sonorum principalium mutationibus. — Quocum conferenda est, discrepans scriptione:

Grammaire française-bretonne, contenant tout ce qui est nécessaire pour apprendre la langue bretonne de l'idiome de Vannes; par I. Guillome, vicaire de Séré. Vannes, 1836.

Omnibus his adiumentis diligentissime usi, quantum per humanae naturae infirmitatem licebat, id consilii secuti sumus, ut operis utpote non nostri, sed alieni, ratione, quoad eius fieri posset, universe servata, etiamsi minus nobis placeret, servatis etiam, quorum loco nova pro certis proponere non auderemus, nisi quod interdum dubitationis notam [?] apposuimus, in singulis emendandis adhiberemus, quae rectius invenisse aut ipsi nobis videremur aut quae aliorum quaestionibus, praesertim Stokesii, citra dubitationem posita esse confideremus; ita tamen, ut abstineremus comparatione linguarum, quatenus quidem non videretur necessaria, abstineremus longiore disputatione, qua pro nostris opinionibus propugnaremus aut impugnaremus alienas. Quare quae aliter explicavimus, composuimus, disposuimus, ut de flexione potissimum nominum ac verborum, ea cur sic mutaverimus, non magis in hoc libro exposuimus, quam cuius de quibusque viri docti sententiam secuti simus (paucis exceptis, quae in Addendis adumbravimus); potius de illis alio loco aut disseruimus aut disseremus. Omnium autem primum id agendum arbitrati sumus, ut locos et vocabula, quae quasi materiem ac fundamentum omni futurae indagationi praeberent, quam rectissime ac plenissime et proponeremus e libris et interpretaremur. Qua in re agenda ut prospere nobis accidit, quod hibernicorum duplici in quibusdam collatione uti licuit, cum codicem Ld. et ex parte Pr. Sg. Martinus Hertz tam accurate contulisset, ut compluria inde emendare possemus, nec nisi illa in ipsius collatione corrigenda inveniremus, quae hominem linguae ignarum non fallere non potuerunt, ut simillimas inter se litteras *a* et *u*, *s* et *r*, *r* et *n* confusas, codices Tr. et Ml. et Whitleius Stokes et Constantinus Nigra*, ita impedimento fuit, quod praeter paucos locos codicis Wb., in quos, cum in illa urbe ante hoc biennium philologorum conventui interessemus, ipsi inspeximus**, nullum omnino librum manuscriptum nostris oculis cernere potuimus, et nonnunquam, quae adnotaverat Z., difficiliora lectu fuerunt

* E Ml. quae ille attulit, retro numeratis columnis, apposito r. notavi, quae hic, simplicibus numeris paginarum.

** ut quem supra p. XXXVI apposuimus, alios quosdam, in quibus legendis sibi non constabat Z., ut *béssti olca* 31ᵇ vel *ithé dorraidchiuir* 32ᵃ.

quam fortasse manus codicum ipsa. Itaque cum coniecturis indulgere interdum cogeremur, ne in iis sectandis temere incurreremus in errorem, caute atque accurate comparavimus locos eosdem varie citatos, praesertim e codicibus Wb. et Sg., quorum quae singulis paginis et columnis continerentur, tabulis ope interpretationis Vulgatae et Priscianei operis confectis (cf. Beitr. III. 257) assecuti eramus. Quibus tabulis muniti, ut exemplo utamur, certissima ratiocinatione statuimus *lét* (gl. fidis) et *att* (gl. suber) mero calami lapsu scripta esse pro *tét* (gl. fidis) Sg. 46[b]. et *att* (gl. tuber) Sg. 61[b].

Praeterea, ut quam minimum occuparemur veteribus erroribus, editos saltem libros cambricos L. Land., Leg., Mab. (quo libro ut diutius uteremur, nobis quoque liberalissime concessit Mauricius Haupt) et aremoricum Buh., quos perlustraverat auctor, denuo ipsi excussimus, multa excerpsimus vel transcripsimus, ut quaecunque continentur Legum codice vetustissimo A. Denique quod accuratius signavimus locos e Prisciani opere allatos, interdum asperiorem et difficiliorem sermonem levigare ac mollire quamvis miti manu conati sumus, pauca mutavimus in Indicibus, id haud succensuros nobis speramus lectores.

Ceterum, ut de aliis operae nostrae impedimentis taceamus, sicut animi tranquillitatem bis turbatam sensimus, cum germanico tumultu illius anni, quo ad opus accessimus, tum huius anni bello pertinaci, ita bis laboravimus infirmitate corporis, et cum prima plagula prelo supposita esset, et nuperrime, cum praefari coepissemus. Quare si in tantae molis opere (etiam post magnum numerum eorum, quae in fine libri addenda vel corrigenda significavimus) correctis multis multa vitia nos fugisse apparebit, non mirabimur; immo multo plura credimus detectum iri, cum prodierit editio codicis Ml., quam parat G. I. Ascoli, vel cum editum erit carmen cornicum, quod nuper inventum esse audimus. Sed opprobret nobis, qui volet, modo corrigat.

Pilae, Idibus Decembribus 1870.

Hermannus Guil. Ebel.

LIBRI VETERES CITATI.

Hibernici: Bern. codex Bernensis (St. Goid.).
Br. h. Broccáni hymnus (L. H.).
Cam. fragmentum Camaracense.
Colm. h. Colmáni hymnus (L. H.).
Corm. Cormaci glossarium (Three Irish Glossaries, ed. Stokes).
Cr. Bedae codex Carolisruhensis.
Fél. Félire Oingusso (St. thr. Ir. Gloss.).
F. h. Fiacci hymnus (L. H.).
Gl. Glossae hibernicae e cod. Dublin. (ed. Stokes).
Inc. Sg. Incantatio e cod. Sancti Galli.
L. Ardm. Liber Ardmachensis (St.).
Ld. Prisciani codex Leydensis.
L. H. Liber hymnorum (St. Goid.).
Lor. Lorica Gildae (St.).
Mael. h. Máilísu hymnus (L. H.).
Ml. codex Mediolanensis.
Nc. glossae Nanciacenses.
Nin. Nínínii precatio (L. H.).
O'Dav. O'Davoreni glossarium (St. thr. Ir. Gloss.).
Patr. h. Patricii hymnus (L. H.).
Paul. codex monasterii Paulini (St. Goid.).
Pr. Cr. codex Prisciani Carolisruhensis.
Ps. Psalterium Hamptoniense (St. Goid.).
Sanct. h. Sanctáni hymnus (L. H.).
Sg. Prisciani codex Sancti Galli.
SM. Senchas Mór.
St. Irish Glosses etc. to which are added the Lorica of Gildas, with the gloss thereon, and a selection of glosses from the Book of Armagh, edited by Whitley Stokes.
St. Goid. Goidilica or Notes on the Gaelic Manuscripts etc., with eight Hymns from the L. H. and the old-irish Notes in the Book of Armagh, edited by W. S.
Tir. Tírechani Adnotatio e L. Ardm. (St. Goid.).
Tr. codex Taurinensis (St. Goid.).
Ult. Ultáni hymnus (L. H.).
Wb. Codex Wirziburgensis.

Cambrici: Cb. codex Iuvenci Cantabrigiensis.
gl(ossae) Ox(onienses).
cod(ex) Lichf(eldensis).
Lxb. folium Luxemburgense.

L(iber) Land(avensis).
Leg(um cambricarum codex Venedotianus A).
CN. codex niger Caermarthen. (The four ancient books of Wales, ed. Skene).
An. liber Aneurini (ibid.).
Tal. liber Taliessini (ibid.).
cod(ex) rub(er Hergestensis, ibid.).
Mab(inogion, ed. by Lady Charlotte Guest).
Cornici: Voc(abularium codicis Cottoniani).
P(ascon agan Arluth, ed. Stokes).
Dr. (the ancient cornish Drama, ed. Norris), unde:
O. (Origo Mundi), D. (Passio Domini), R. (Resurrectio).
Cr. (the Creation, ed. Stokes).
Aremorici: Chart. (chartularia vetera).
Buh. (Buhez santez Nonn).
MJ. (Grand Mystère de Jésus).
Cath. (Le Catholicon de Iehan Lagadeuc, publ. par R. F. le Men).

Oblata opportunitate relicti spatii vacui addimus tabulam, e qua comparari possint loci vario modo citati (ap. Z. St. N.) e cod. Ml. Secundum ea, quae de illo codice rettulit C. Nigra (Revue celtique, 1.), sibi respondent:

fol. 1 (carmina)	pag. 7	
2ᵃ. 2ᵇ	8	
2ᶜ. 2ᵈ	9	
3ᵃ—3ᵈ	10. 11	
4	12. 13	
5	14. 15	
25	54. 55	
26	56. 57	
27	58. 59	
28	62. 63	
29	64. 65	
30	66. 67	
50	106. 107	
52 a. b.	110. 111	(ps. 33.) Goid. 20.
100	206. 207	ap. St.
130	266. 267	col. 66 r.—64 r.
131	268. 269	63 r.—60 r.
132	270. 271	59 r.—56 r.
135	276. 277	47 r.—44 r.
140	286. 287	27 r.—24 r.
145	296. 297	7 r.—4 r.
146	298. 299	3 r.—1 r.

CONSPECTUS OPERIS.

LIBER PRIMUS. DE SONIS.

Cap. I. De sonorum seriebus, natura, infectione. Pag. 3.
I. Soni hibernici 3—81.
A. Vocales 3: Vocales breves 3. Vocales longae 15. Diphthongi 29.
B. Consonae 36: Liquidae 39. Spirantes 46. Mediae 58. Tenues 65. Aspiratae 76.
II. Soni britannici 81—164.
A. Vocales 81: Vocales breves 81. Vocales longae 93. Diphthongi 100.
B. Consonae 110: Liquidae 111. Spirantes 118. Mediae 135. Tenues 148. Aspirata 162.
III. Varia quaedam 164—176.
A De inconstantia temporum 164.
B. De vocalibus interpositis et consonis transpositis 165.
C. De zetacismo 169.
D. De alia quadam variatione consonarum 171.
E. De syllabis finalibus 172.
Cap. II. De consonis voces inchoantibus earumque infectione. Pag. 176.
I. Consonae hibernicae inchoantes 177—185.
II. Consonae britannicae inchoantes 185—207.

LIBER SECUNDUS. DE NOMINE ET PRONOMINE.

Cap. I. De tribus generibus veteris linguae et articulo. Pag. 208.
I. Articulus hibernicus 208—217.
II. Articulus britannicus 217—219.
Cap. II. De nominis flexione. Pag. 220.
I. Nomen hibernicum 220—278.
A. Declinatio 220.
Ordo prior 220: Declinatio masculina et generis neutri 222—241. Declinatio feminina 241—252. Anomala 252—253.
Ordo posterior 253: Series mutarum 254—262. Series liquidarum 262—270. Themata S terminata 270—272. Substantivum *bó* 272—273.
B. Deminutio 273.
C. Gradatio 274: Comparativus 274. Superlativus 278.
II. Nomen britannicum 278—300.
A. Declinatio 278: Singularis 279. Dualis 280. Pluralis 281: Plur. distinctus vocalibus 282. Plur. dist. consonantibus 288. Themata consonis terminata 293. Formae collectivae et singulativae 294.
B. Deminutio 297.

C. Gradatio 298: Comparativus et superlativus 298.
Cap. III. De numeralibus. Pag. 300.
I. Numeralia hibernica 300—314.
1. Numeri cardinales 300. 2. Numeri ordinales 307. 3. Substantiva numeralia 310.
II. Numeralia britannica 314—324.
1. Numeri cardinales 314. 2. Numeri ordinales 322.
Cap. IV. De pronominibus. Pag. 324.
I. Pronomina hibernica 324—368.
A. Pronomina personalia 324: I. Pron. pers. absoluta 324. II. Pron. pers. infixa 327. III. Pron. pers. suffixa 333.
B. Pronomina possessiva 336: I. Pron. poss. absoluta 336. II. Pron. poss. infixa 338.
C. Pronomen relativum 340: I. Pron. rel. praefixum vel suffixum 341. II. Pron. rel. infixum 344.
D. Pronomina demonstrativa 346.
E. Pronomina interrogativa 355.
F. Adiectiva pronominalia 358.
G. Substantiva pronominalia 364.
H. Formulae pronominales 366.
II. Pronomina britannica 368—409.
A. Pronomina personalia 368: I. Pron. pers. absoluta 368. II. Pron. pers. infixa 373. III. Pron. pers. suffixa 378.
B. Pronomina possessiva 383: I. Pron. poss. absoluta 383. II. Pron. poss. infixa 388.
C. Pronomen relativum 391.
D. Pronomina demonstrativa 394.
E. Pronomen interrogativum 399.
F. Adiectiva pronominalia 402.
G. Substantiva pronominalia 406.
H. Formulae pronominales 408.

LIBER TERTIUS. DE VERBO.

Cap. I. De systemate verbi et particulis verbalibus. Pag. 410.
I. Particulae verbales hibernicae 411—418.
II. Particulae verbales britannicae 418—425.
Cap. II. De verbi flexione. Pag. 425.
I. Verbum hibernicum 425—504.
Activum 426—470.
De formis praesentis 427—447.
A. Praesens primarium (Indicativus) 428. B. Coniunctivus 440.
C. Imperativus 443. D. Praesens secundarium (Imperfectum) 444.
De formis reduplicatis 447—454.
I. Praeteritum reduplicatum 448.
II. Futurum reduplicatum 451.
De formis compositis 454—470.
I. Praeteritum per T formatum 454
II. Futurum per B formatum 458.
III. Tempora per S formata 461.
A. Praeteritum primarium 461.
B. Futurum et coniunctivus (optativus) 466.
C. Formae secundariae 469.
Passivum 470—483.
Tempora primaria 470.
Praesens (indicativi) 470. Coniunctivus praesentis 473.
Futurum 475.
Praeteritum primarium 477.
Participia 479.

Tempora secundaria 480.
Praesens secundarium 480. Praeteritum secundarium 481. Futurum secundarium 481.
De flexione impersonali 482.
De infinitivo 483.
Verba anomala et defectiva 487.
I. Verbi substantivi variae radices 487—501.
II. Verba anomala alia quaedam 501—504.
II. Verbum britannicum 505—606.
Activum 505.
Praesens (et futurum) primarium 505 (510). Coniunctivus (et optativus) 512. Imperativus 515. Praesens (et futurum) secundarium 517 (521).
Praeteritum primarium 521. Praeteritum secundarium 526.
Passivum 528.
Tempora primaria 529.
Praes. (et fut.) 529. Praet. 530
Participia 532.
Tempora secundaria 533.
Infinitivus 534.
De flexione impersonali et temporum compositione 540.
Verba anomala et defectiva 545.
I. Verbi substantivi variae radices 545—565.
II. Formulae cornicae et aremoricae cum significatione *habendi* 566—572.
III. Verbum substantivum compositum 573—579.
IV. Verba significantia *ire*, *venire*, *facere* 579—601.
V. Verba anomala significantia *scire*, *nosse*, *audire* et defectiva 601—606.

LIBER QUARTUS. DE PARTICULIS.

Cap. I. De adverbiis. Pag. 607.
I. Adverbia hibernica 608—614.
1. Adiectivorum forma adverbialis 608. 2. Substantivorum formae et formulae adverbiales 609. 3. Adverbia numeralia, pronominalia 611. 4. Adverbia loci peculiaris formae 611. 5. Adverbia temporis peculiaris formae 613. 6. Adverbia primitiva 613.
II. Adverbia britannica 615—622.
1. Adiectivorum forma adverbialis 615. 2. Substantivorum formae et formulae adverbiales 616. 3. Formulae adverbiales e pronominibus et substantivis 618. 4. Praepositiones adverbialiter positae 619. 5. Adverbia primitiva 620.
Cap. II. De praepositionibus. Pag. 622.
I. Praepositiones hibernicae 622—661.
A. Praepositiones verae: 1. Praepositiones cum dativo et accusativo 622. 2. Praepositiones, quas sequitur dativus 630. 3. Praepositiones poscentes accusativum 643.
B. Praepositiones nominales 657.
II. Praepositiones britannicae 661—698.
A. Praepositiones verae: 1. Praepositiones monosyllabae terminatae vocalibus 661. 2. Praepositiones monosyllabae desinentes in consonas, inchoatae a vocalibus 666. 3. Praepositiones monosyllabae consonis et inchoatae et terminatae 675. 4. Praepositiones bisyllabae 688.
B. Praepositiones nominales: 1. Nomina coniuncta substantivis 691. 2. Substantiva praepositionum loco posita cum particulis sequentibus 694.
Cap. III. De coniunctionibus. Pag. 698.
I. Coniunctiones hibernicae 698—720.
1. Coniunctiones primitivae 698. 2. Coniunctiones nominales 707. 3. Coniunctiones pronominales 709. 4. Coniunctiones e praepositionibus 713.
II. Coniunctiones britannicae 720—739.

1. Coniunctiones primitivae 720. 2. Coniunctiones nominales 734. 3. Coniunctiones quae sunt principio praepositiones 735.

Cap. IV. De particulis negandi, interrogandi, respondendi, exclamandi. Pag. 739.

I. Particulae hibernicae 739—750.

A. Negantes: 1. Negatio absoluta 739. 2. Negatio relativa 741. 3. Particula prohibens absoluta 744. 4. Particula prohibens subiuncta 744. 5. Negatio duplicata, multiplicata 746. 6. Negatio amplificata 746.

B. Interrogantes: 1. In interrogatione simplici positiva 747. 2. In interrogatione simplici negativa 748. 3. In interrogatione bipartita 748.

C. Respondentes 749.

D. Exclamantes 750.

II. Particulae britannicae 750—760.

A. Negantes: 1. Negatio absoluta 750. 2. Negatio subiuncta 751. 3. Particula prohibens absoluta 752. 4. Particula prohibens subiuncta 752. 5. Negatio duplex, multiplex 753. 6. Negatio amplificata 754.

B. Interrogantes: 1. In interrogatione simplici positiva 755. 2. In interrogatione simplici negativa 756. 3. In interrogatione bipartita 756.

C. Respondentes 757.

D. Exclamantes 758.

LIBER QUINTUS. DE DERIVATIONE ET COMPOSITIONE.

Cap. I. De derivatione. Pag. 762.

I. Derivatio hibernica 763—813.

A. Derivatio vocalium 763.

B. Derivatio consonarum simplex vel duplex 765: 1. Derivatio liquidarum 766. 2. Derivatio spirantium 782. 3. Derivatio mediarum 788. 4. Derivatio tenuium 796.

C. Derivatio consonarum multiplex 813.

II. Derivatio britannica 814—852.

A. Derivatio vocalium 814.

B. Derivatio consonarum simplex vel duplex: 1. Derivatio liquidarum 817. 2. Derivatio spirantium 831. 3. Derivatio mediarum 835. 4. Derivatio tenuium 838.

C. Derivatio consonarum multiplex 852.

Cap. II. De compositione. Pag. 853.

I. Compositio hibernica 853—888.

A. Nomina composita: 1. Substantiva cum substantivis 853. 2. Substantiva cum adiectivis 856. 3. Substantiva cum verbis 856. 4. Adiectiva cum substantivis 856. 5. Adiectiva cum adiectivis 858. 6. Adiectiva cum verbis 859.

B. Pronomina et verba composita 859.

C. Particulae compositae 859.

I. Particulae inseparabiles 859: 1. Privativae particulae 860. 2. Particulae qualitatis 863. 3. Particulae intensivae 864.

II. Particulae separabiles 865.

D. Decomposita 879: I. Decomposita cum duabus particulis 880. II. Decomposita cum pluribus particulis 886.

II. Compositio britannica 888—908.

A. Nomina composita: 1. Substantiva cum substantivis 888. 2. Substantiva cum adiectivis 891. 3. Substantiva cum verbis 891. 4. Adiectiva cum substantivis 891. 5. Adiectiva cum adiectivis 892. 6. Adiectiva cum verbis 892. 7. Numeralia cum substantivis 892.

B. Pronomina et verba composita 893.

C. Particulae compositae 893.

I. Particulae inseparabiles: 1. Privativae particulae 893. 2. Particulae qualitatis 895. 3. Particulae intensivae 895.

II. Particulae separabiles 897.

D. Decomposita 906: 1. Decomposita cum duabus particulis 906. 2. Decomposita cum pluribus particulis 908.

LIBER SEXTUS. DE CONSTRUCTIONE.

Cap. I. De constructione prosae orationis. Pag. 909.
I. Constructio prosae hibernica 910—924.
1. Ordo constructionis 910. 2. Nomen et pronomen constructum 915. 3. Verbum constructum 921.
II. Constructio prosae britannica 924—934.
1. Ordo constructionis 924. 2. Nomen et pronomen constructum 929. 3. Verbum constructum 932.
Cap. II. De constructione poëticae orationis. Pag. 934.
I. Constructio poëtica hibernica 936—962.
1. Consonantia latina 938. 2. Consonantia hibernica 949.
II. Constructio poëtica britannica 962—977.

APPENDIX. SPICILEGIA ET SPECIMINA E CODICIBUS.

I. Hibernica 978—1051.
A. Dictiones grammaticae 978. B. Sententiae 994. C. Sermonis de abnegatione et compassione fragmentum e codice Camaracensi 1004. D. Specimen interpretationis codicis Prisciani Sangallensis 1008. E. Specimen interpretationis codicis Paulini Wirziburgensis 1026. F. Specimen interpretationis codicis Mediolanensis 1042. G. Specimen interpretationis codicis Carlisruhensis 1048.
II. Britannica 1052—1081.
A. Glossae Oxonienses. I. Glossae in Eutychium 1052. II. Glossae in Ovidii artem amatoriam 1054. III. Alphabetum Nemnivi 1059. IV. De mensuris et ponderibus quaedam 1060. V. Vocabula in pensum discipuli 1060. B. Glossae Luxemburgenses 1063. C. Vocabularium cornicum 1065.
ADDENDA, CORRIGENDA, TRANSPONENDA.
INDICES.

LIBER PRIMUS.

DE SONIS.

Soni linguae celticae, quae est ex numero linguarum Asiae et Europae ab eadem origine profectarum, in aliis quidem concordans cum ceteris, in aliis propria et sui generis, quamquam ipsa quoque, ex quo scripta extant monumenta, in duo formarum genera divisa est, alterum hibernicum, alterum britannicum gallicumque, sicut lingua ipsa omnis cum universe congruant cum sonis ceterarum linguarum affinium, proprie tamen formantur ac mutantur suis viis et legibus. Quorum sonorum tam origines quam formationis leges eruere, elementa igitur et quasi stamina linguae utriusque, hibernicae et britannicae, exponere propositum nobis est hoc libro primo.

Sonorum signa i. e. litterae, ex quo fere traduntur gallicae voces vel nomina a Romanis, semper ex quo transiit christiana religio a Romanis ad Gallos, Britannos, Hibernos, romana sunt vel latina, quae apud Hibernos iam inde a saeculo quinto proprie formata et transgressa ad Anglos et Saxones nomen acceperunt litteraturae anglosaxonicae. Ante litteras has a Romanis traditas celticis quoque populis suam fuisse scripturam testari videtur nomen *Ogmii* Gallorum dei, qui sermonis praeses perhibetur, etiamnunc servatum apud Hibernos, quibus *Ogma* (= Ὄγμιος) scripturae inventor est, *Ogam* (*Ogham*, *Oghum*) ipsius scripturae vetustae proprium genus, et in vetustis lapidum inscriptionibus repertum et cognitum codicum nostrorum saeculi noni scriptoribus.* Apud

* Cf. praefat. de cod. Sangallensi. De *Ogma*, Elathani filio, scripturae inventore cf. quae ex vetere codice hibernico prodidit O'Donovan (Gramm. ling. hibern. Introduct. XXVIII, not. e). Scriptura ogmica codicis Sg. est generis maxime communis eius, quod depingit O'Don. (Introd. XLVII) et appellatum dicit *Ogham craobh* ("virgulare", modo iacentem a sinistra ad dextram combinationem omnem in altum erexeris; *craobh*, arbor). Est autem potius lineare hoc genus, cum ad lineam recte ductam utpote fundamentum ab utraque parte, infra et supra, lineolae item, et vario numero et directione varia litteras varias designantes, adhaereant, quas linearum catellas dei Ogmii catellis forsitan aliquis comparaverit. De deo Ogmio plura leguntur apud Lucianum (ed. Dind. p. 598. 599.), qui eum dicit in figura Herculis depictum, attamen sermone tantum et persuasione fortem, senem, trahentem turbam catenulis aureis et succineis e lingua sua ductis ad aures auditorum libenter sequentium. En Luciani verba ipsa: *Τὸν Ἡρακλέα οἱ Κελτοὶ Ὄγμιον ὀνομάζουσι φωνῇ τῇ ἐπιχωρίῳ, τὸ δὲ εἶδος τοῦ θεοῦ πάνυ ἀλλόκοτον γράφουσι. γέρων ἐστὶν αὐτοῖς ἐς τὸ ἔσχατον . . . καὶ πάντα μᾶλλον ἢ Ἡρακλέα εἶναι ἂν εἰκάσειας. ἀλλὰ καὶ τοιοῦτος ὢν ἔχει ὅμως τὴν σκευὴν τοῦ Ἡρακλέους. καὶ γὰρ τὴν διφθέραν ἐνῆπται τὴν τοῦ*

Cambros quoque circumferuntur vetustae litterarum formae, similes runis scandicis et aptae ad incidendum in lignum vel lapidem, ut alphabetum Nemnivi,* vel quae dicuntur *Coelbren y beirdd*, alphabetum Bardorum, cui opponitur *Coelbren y menaich*, alphabetum monachorum vel romanum. Figuras arbusculis vel arborum et fruticum ramulis similes, quales sunt runae scandicae, etiam a Bardis hibernicis usurpatas esse inde colligi potest, quod arborum vel fruticum nomina singulis litterarum figuris dederunt, ex quibus constat alphabetum dictum *Beth-luis-nion* (*beith* betula, *luis* fraxinus montana, *nion* fraxinus etc.). In haec tamen latius inquirere magis est palaeographiae quam grammatices.

Sonorum tam hibernicorum quam britannicorum communis ea est condicio, ut e statu originario, qui aut apparet e monumentis vetustioribus aut detegitur utraque lingua tam inter se quam cum linguis affinibus comparata, certis collocationis legibus pulsae transeant in alios sonos secundarios, qui dici possunt alterati vel infecti. Qua mutatione, quam nos dicemus infectionem, tanguntur tam vocales quam consonae, quamvis diverso modo in utraque lingua. Tanguntur autem maxime consonae (exceptis solis aspiratis), inprimis tenues, quae non solum in mediis et extremis vocibus, sed etiam in initio positae in contextu sermonis secundum easdem leges mutantur, etsi hoc loco accedunt propriae quaedam leges et anomaliae. De hac igitur infectione consonarum initialium proprio capite disseretur, postquam de sonis singulis eorumque infectione expositum fuerit.

λέοντος, καὶ τὸ ῥόπαλον ἔχει ἐν τῇ δεξιᾷ, καὶ τὸν γωρυτὸν παρήρτηται, καὶ τὸ τόξον ἐντεταμένον ἡ ἀριστερὰ προδείκνυσι. καὶ ὅλος Ἡρακλῆς ἐστι..... ὁ γὰρ δὴ γέρων Ἡρακλῆς ἐκεῖνος ἀνθρώπων πάμπολύ τι πλῆθος ἕλκει, ἐκ τῶν ὤτων ἅπαντας δεδεμένους. δεσμὰ δέ εἰσίν οἱ σειραὶ λεπταὶ χρυσοῦ καὶ ἠλέκτρου εἰργασμέναι, ὅρμοις ἐοικυῖαι τοῖς καλλίστοις.... φαιδροὶ ἕπονται καὶ γεγηθότες..., ἐοικότες ἀχθεσθησομένοις, εἰ λυθήσονται.... οὐ γὰρ ἔχων ὁ ζωγράφος ὅθεν ἐξάψει τὰς τῶν δεσμῶν ἀρχάς, ἅτε τῆς δεξιᾶς μὲν ἤδη τὸ ῥόπαλον, τῆς λαιᾶς δὲ τὸ τόξον ἐχούσης, τρυπήσας τοῦ θεοῦ τὴν γλῶτταν ἄκραν, ἐξ ἐκείνης ἑλκομένους αὐτοὺς ἐποίησε, καὶ ἐπέστραπται δὲ εἰς τοὺς ἀγομένους μειδιῶν..... Κελτὸς δέ τις παρεστὼς,.. φιλόσοφος οἶμαι τὰ ἐπιχώρια, ἐγώ σοι, ἔφη, ὦ ξένε, λύσω τῆς γραφῆς τὸ αἴνιγμα....τὸν λόγον ἡμεῖς οἱ Κελτοὶ οὐχ ὥσπερ ὑμεῖς οἱ Ἕλληνες Ἑρμῆν οἰόμεθα εἶναι, ἀλλ' Ἡρακλεῖ αὐτὸν εἰκάζομεν, ὅτι παρὰ πολὺ τοῦ Ἑρμοῦ ἰσχυρότερος οὗτος. εἰ δὲ γέρων πεποίηται, μὴ θαυμάσῃς· μόνος γὰρ ὁ λόγος ἐν γήρᾳ φιλεῖ ἐντελῆ ἐπιδείκνυσθαι τὴν ἀκμήν....ὥστε εἰ τῶν ὤτων ἐκδεδεμένους τοὺς ἀνθρώπους πρὸς τὴν γλῶτταν ὁ γέρων οὗτος Ἡρακλῆς ὁ λόγος ἕλκει, μηδὲ τοῦτο θαυμάσῃς, εἰδὼς τὴν ὤτων καὶ γλώττης συγγένειαν..... τὸ δὲ ὅλον καὶ αὐτὸν ἡμεῖς τὸν Ἡρακλέα λόγῳ τὰ πάντα ἡγούμεθα ἐξεργάσασθαι σοφὸν γενόμενον καὶ πειθοῖ τὰ πλεῖστα βιάσασθαι. καὶ τά γε βέλη αὐτοῦ οἱ λόγοι εἰσὶν οἶμαι ὀξεῖς καὶ εὔστοχοι καὶ ταχεῖς καὶ τὰς ψυχὰς τιτρώσκοντες. πτερόεντα γοῦν τὰ ἔπη καὶ ὑμεῖς φατε εἶναι. τοσαῦτα μὲν ὁ Κελτός. Ogmius ergo deus et sermonis (*Ἑρμῆς* = sermo) et sapientiae (*σοφὸς γενόμενος*) praeses utraque re fit victor omnium ut Hercules. A voce hibern. *ogham*, *oghum*, quae *m* dura contra communem regulam servata concordat cum *animm*, hod. *anam* (anima), non differre videtur cambr. hod. *of* (*g* excussa, *m* secundam regulam infecta sicut in corn. arem. *enef* contra hib. *anim̄*), elementum, unde varia derivata, ut adi. *ofus* (elementarius), subst. *ofydd* (doctus, philosophus), *ofyddiaeth* (philosophia, scientia). Cf. gael. subst. *oidheam* (*dh* pro *gh*; liber, institutio, tractatus) et adi. *oidheamach* (idealis).

* De quo videas praef. et appendicem huius operis. *Coelbren*, lignum memoriae, ut *coelfaen*, lapis memoriae. Ligno quadrato incisas esse litteras a Bardis et inde nomen ductum alphabeti incisi asserit Owenus. Sed nonne etiam *coelbren* nomen singularis litterae, i. e. ramus, baculus memoriae, ut germ. *buchstab* (baculus libri)?

CAPUT PRIUS.

De sonorum seriebus, natura, infectione.

I. Soni hibernici.

A. Vocales.

Vocalium systemati, quod observatum est in linguis stirpis indeuropaeae, non repugnat celtica lingua. Contra vocalem A, vocalium quasi centrum et principium, unde divergunt duo radii, extremae positae sunt vocales ex altera parte I, ex altera U, quas inter et principalem A intermediae sunt E (inter *a* et *i*) et O (inter *a* et *u*): omnes hae vocales aut simplices, sive breves, correptae, aut duplices, sive longae, productae. Adiunctis extremis vocalibus aut ad principalem *a* aut ad intermedias *e* et *o* fiunt diphthongi sex AI, EI, OI et AU, EU, OU, quibus num addenda sit IU ex extremis combinata, dubium relinquitur. Est harum vocalium, praesertim simplicium, vis alterans inter sese, quam nos dicemus infectionem.

Vocales breves.

A correptae exempla in vetustis nominibus gallicis exhibent iam poëtae latini veteres.* Vergil. ecl. 1, 63: aut *A*r*a*rin Parthus bibet. Lucan. Claudian.: *A*r*a*ris, *A*r*a*rin, *A*r*a*rim. Lucan. 1, 446: T*a*r*a*nis non mitior ara. Sil. Italic. 4, 232: mactat L*a*b*a*rumque P*a*dumque et Caunum et multo vix fusum vulnere Breucum Gorgoneoque L*a*rum torquentem lumina vultu.** Martial. 14, epigr. 200: non sibi, sed domino venatur vertr*a*gus acer. Auson. Mosella: *A*lisontia, Dr*a*honus, S*a*ravus, C*a*rantonus, G*a*rumna (Galliae fluvii), Nivom*a*gus (locus); epist. 22. 24: Hebrom*a*gus; urb. 13: Tectos*a*gi; parent. 4: *A*turrus; 8. 15: Burdig*a*lae. Sidon. carm. 5. 13. 23: V*a*c*a*lis, V*a*ch*a*lis (fluvius); carm. 24: terram G*a*b*a*lum satis nivosam. Addo C*a*tullus (Catull. 6. 8. 10 etc. Martial. 14, 195), nomen poëtae Veronensis, e lingua gallica ortum, ut aliorum scriptorum veterum Italiae superioris.

---

* A poëtis romanis vocum gallicarum vocales ea, qua audiebantur ex ore peregrino, quantitate redditas esse, non dubium, cum pateat ex utraque lingua, hibernica et britannica, et complures poëtae fuerint gallicae originis vel linguae gallicae habuerint cognitionem, ut Vergilius, Catullus, Ausonius, Sidonius. Haec regula non destruitur una vel altera licentia poëtica, ut cum Propertius 4, 10. 41 corripit *a* nominis gallici Virdomarus, quam et utraque lingua vindicat longam et lapis vetustus signo productionis notat (Orell. 3582), vel cum alii poëtae cogente metro producunt breves *e*, *o* in nominibus Arêmoricus, Calêdonius, Mediôlanum. Recentiores poëtae minoris sunt auctoritatis in hac re, ut Venantius Fortunatus, qui diversa quantitate proferat easdem nominum germanicorum vocales: 4, 3 Thuringi producta *u*, 4, 2 et 8. 1 Thoringia, terra Toringa correpta *o*, ut 7. 7 et 9, 1 nomen Danus, Dani *a* modo producta modo correpta. Eodem modo in 3, 12. 14 Musella *u* producta, in 10, 10 Mosella *o* correpta.

** Nomina Gallorum. Item nomen fluvii P*a*dus Verg. Claudian., et P*a*dusa (Padi ostium vel fossa) Verg. Aen. 11, 457, de cuius origine Plinius 3. 16: Metrodorus Scepsius dicit, quoniam circa fontem arbor multa sit picea, quae *pades gallice vocetur*, Padum hoc nomen accepisse. Nomini *Labari* iungi potest fluvii nomen *Labara* in chartis medii aevi (sunt tres eius nominis fluvioli ex utraque parte Danuvii prope Reginum, germ. grosse, kleine, schwarze Laber). Adi. *labar* (loquens), hibern. vet. *sulbair*, cambr. vet. *helabar* (bene loquens, eloquens), cambr. hod. *aflafar* (mutus); *lechlavar* britannica lingua *lapis loquax* (San-Marte, Merl. p. 49). Adi. *labar* (superbus, arrogans) Wb. 6[b]. *eslabre* (gl. amabilia quaecunque, cogitate; i. e. non superba, modesta; adi. compos. cum part. privat. *eslabar*) 24[b].

Hanc *a* correptam originariam plurimae voces hibernicae retinent intactam, ut *mag*, *magen* (campus, locus) Wb. Sg.* *cara* (amicus; cf. nn. propr. Carantonus Auson., Carantillus Inscript. Grut. 8, 2, Caratacus ibid. 902, 5. ac Tacit., Caratullus Grut. 862, 2) Wb. Sg. *cath* (pugna; cf. Caturiges Caes., Catuslogi Plin., Catullus, nomen Tricassini Galli, Inscript. Mur. 1068, 7. Coddacatus Catulli fil., Vesontinus, Inscr. Orell. 2064) Wb. 9a. *gab*, *rogab* (cepit, cecinit; cf. Gabali) fq. *labrad* (locutio, sermo) Wb. fq. *rann* (pars) Wb. Sg. fq. Saepe tamen in alios sonos transiit, ut ex eadem radice *arb* profecta in uno codice Wb. inveniuntur: *comarpi* (coheredes) 19c. *comarbus* (cohereditas) 4c. 9a. *indarpe* (exheredatio, repulsio) 19c. 26b; *anorpe nemde* (hereditas caelestis) 27c. *danorpe* (duae hereditates), *horpamin* (heredes) 2c; *nomérpimm* (me committo, confido) 6c; *nobirpaid* (confidatis) 8b, *roairptha* (commissa sunt) 8c, fortasse certa quadam mutationum lege, vel ut pro originario *sam*, quod nusquam extat, alternantes formae leguntur *som* (ipse), *sem*, *sum*, *sium*.

Regulari autem modo per infectionem bis alteratur haec vocalis, ac principali quidem et frequentissima ratione, cum sequitur *i* (sive *e* ex *i* originaria) aut flexionis aut derivationis. Scriptio solita vocalis ita infectae est AI in codicibus vetustis hibernicis: *clainde* (generis, prolis; nom. *cland*) Wb. 5a. *rainne* (partis; nom. *rann*) Wb. Sg. fq. *cairimse* (amo) Wb. 5c. 23c. *baitsimse* (baptizo) Wb. 8c. *baithis* (baptisma) 12c. *claideb* (gladius) 6c. *aithi* (gl. foenus) Pr. Cr. 42a. *aimser* (tempus) Wb. fq. *bairgen* (panis; cambr. *bara*) Wb. Ml. Sg. In quibusdam *i* inficiens decidisse putanda est: *flaith* (dominium; = flathis) Wb. 9d, gen. *flatho*; *ainm* (nomen; = anmin?) fq., gen. *anma*. In aliis hibernica lingua discordat cum ceteris, ut in *maith* (bonus; britann. *mat*; cf. nom. gall. vet. Teutomatus Caes.), plur. *mathi*, *maithi*; alia ratio intercedit inter *traig* (pes; cambr. plur. *traet* fq. in Mab. = traget, pedes) Sg. 7b. 130b. et gall. *vertragus* (ap. Martialem et Arrianum de venat. c. 3: *αἱ δὲ ποδώκεις κύνες αἱ κελτικαὶ καλοῦνται μὲν οὐέρτραγοι κύνες φωνῇ τῇ κελτικῇ*) compos. cum particula intensiva ex radice *trag* (currere; cf. graec. *τρέχω*, got. *thragja*), non ex nomine pedis, cuius thema (tragit, tragith) produnt formae *traigid* (pedes) Wb. 23c. *traigthib* (pedibus) Sg. 120b. *traigthech* (gl. pedes, gl. pedester) Sg. 38b. 50b.

Inveniuntur tamen non rarae huius vocalis infectae scriptiones aliae duae,

---

* Vox *-magus* frequentissima in nominibus locorum gallicis compositis cum nominibus propriis, ut Caesaromagus, Iuliomagus, Drusomagus, Borbetomagus, vel adiectivis sive substantivis, ut Noviomagus, Nivomagus, Rigomagus etc. Hibernice simplici *mag* significatur *campus*: monasterium quod campus navis id est *Maglunga* vocatur (*long*, navis) Boll. Iun. 2, 237. campus quem Scoti vocant *Magh Sceithi*, id est campus scuti. Boll. Iul. 5, 596. Britannice contra derivat. *maes* (= mages; cf. nomen loci *Magies*, hodie Mays prope Meranum, in vita S. Corbin. c. 11. 35) significat campum: *yna ydeuthum y uaes mawr* (tum veni ad magnam planitiem) Mab. 1, 3; simplex autem *ma* (= mag) locum: *guaroima* (gl theatrum, i. e. locus ludendi; *guaroi*, ludus), *digatma* (gl. circus; i. e. locus separatus) gl. Oxon. Commune utrique linguae videtur derivat. *magen*, significans locum; hibern.: *nach magen* (locus aliquis) Ml 2d. 27c. *issinmaginsin* (in hoc loco) Sg. 30b. cambr.: *yman* (hic, hoc loco; *man* = magen, secundum regulam mediae *g*) Mab. 1, 264. arem. *man* fq. inserviens demonstrationi. Subst. simplex est generis fem. in utraque lingua: hibern. *maige rein* (campi Ren, solitudines) Annal. 4. magistr. ap. O'Conn. 3, 123. *y pebyllua honno* (locus hic figendi tentoria; *honno* pronom. fem.) Mab. 3, 272; extat tamen hibernicum exemplum gen. neutri: *ammag* (locus) Wb. 12a. Dubium num huc pertineant nomina propria in inscriptionibus vetustis: Magiorix Stein. 145. Magianus Orell. 457. Magiatus 1987. Magiacus 4900. Magissius 1395. Magidius Grut. 983, 10; certo non pertinent Magunus Grut. 1012, 8. Magulla 912, 10. Magullinus 648, 2, nec *-magulus* in comp. Taximagulus Caes., Conomaglus Bolland. Mart. 1, 258, quod est recentius cambr. *mael* (puer. servus), conferendum cum got. *magus* (filius, puer) et hibern. *mug* (servus).

E et I. Ita particulae frequentissimae in compositis *air* (vet. gall. are-, cf. Aremorici, Arecomici) et *aith*, *aid* (vet. gall. ate-) scribuntur tam *er-*, *ed-*, quam *ir-*, *id-*. Adi. *erdirc* (gl. celebre) Ml. 25[a], plur. *erdarcai* (gl. honore conspicui) Ml. 36[a], unde verb. *erdaircigidir* (gl. concelebrat) Ml. 28[a], in Wb. saepius est *airdirc* et *irdircc*; subst. *edbart*, *edpart* (oblatio) in glossis: *ondedbairt* (gl. oblatione) Ml. 33[a], *oc indedpairt* (in oblatione) Sg. 6[b]. 54[a], *oc edpartaib* (in oblationibus) Sg. 56[b], in Wb. frequentissimum est *idpart*. Praeferunt codices Wb. et Sg. scriptionem *ai* et *i*, Ml. *e*: *erlam* (paratus, oboediens) Ml. 33[d] est *airlam*, *irlam* in Wb., in quo etiam *airle* (voluntas), *irladugud* (oboedientia) extant; *eregem* (gl. querela) Ml. 26[b]. 27[d]. 35[a], *airégem* (gl. querimonia) Sg. 51[a]; *terissem* (positio, status) Ml. 34[c], *tairissem* (compos. *do-air-issem*) Sg. 74[b]; *ermitiu* (honor) Ml. fq., alias *airmitiu*. Est tamen nutatio ubique, ut in Wb. praep. *ar* cum pronomine suffixo est tam *airiubsi* (ad vos) quam *eruibsi* 27[d], tam *airriu* (ad eos) quam *erriu*, *erru* 4[d]. 11[a]. His addenda est tertia scriptio EI, admodum rara, ut in *deib* (duobus; alias *dib*) Sg. 106[b], *feil* Wb. Ml., quod alias scribitur *fail*, *fil* Wb. Sg., *fel* Wb. *eile* (alius; alias *aile*) Wb. 6[a]. Interdum *a* originaria integra manet, praesertim in formis verborum: *armitiu* (honor) Ml. 35[c]. *arégi* (gl. queritur) Ml. 31[a]. *aregisom* (gl. questus) 31[c]. *araiéget* (gl. querentium) 29[b]. *roadbartaigset* (obtulerunt), *oc adbartugud* (in offerendo) Ml. 26[b]. *adropred* (oblatum est) Wb. 15[d]. Patet inde, quomodo e vetusta gallica praep. *ambi* (cf. Ambigatus Liv., Ambiliati Caes., Ambarri, ambacti Caes.) prodire potuerit hibern. vet. *imme* (circa, assimilata *b*), praep. item frequentissima in compositis *imm-*, *im-*, vel e gallica *ande* (cf. Andecavi Plin., Andecamulum, Andematunnum, Anderitum Itin.) hibern. *ind-*, *inn-* non minus frequens in compositis. Verum in his, quae nunquam cum *e* aut *ai* scripta inveniuntur, longe aliam mutationis causam fuisse suspicamur, quae sola in aliis pluribus, in quibus *i* inficienti locus non esset, valere potuit, ut in *ingor* (ancora) Wb. 34[a]. *colinn* (caro) 2[c]. 3[b]. *tresindabia* (per quam iis erit: *tresan-da-bia*) 25[d]. *arinchomalnathar* (ut eam impleat: *aran-n-chom.*) 31[c], *arimbad* (ut esset: *aran-bad*) Tirech. apud O'Don. 439, in formis articuli *ind*, *inn*, *inna*, *innan*. In quibus omnibus cum vocalem nasalis excipiat aut geminata (etiamsi singulariter scripta est: *arinchomalnathar*) aut sequente media, quae interdum aliis de causis in tenuem mutatur: *arimp* (ut sit) Wb. 14[b]. 15[c]. 32[a], *int* (nominativus sing. masc. articuli), non dubitamus, quin hac positione consonarum (nn, mm, nd, ng, mb) effecta sit illa mutatio.

Ceterum cum interdum alternent *a* et *o* (ut in vetustis iam nominibus gallicis: Magontiacum et Mog., Damnonii et Domn.), mirandum non est etiam pro infecta *ai* duas scriptiones haud raro inveniri, quae alias vocalis *o* infectionem significent, OI et UI. Quarum illam, quae vulgaris extra Connachtiam hodierna est pronuntiatio, O'Donov. 78. 85, praebet Cod. Wb. in his: *toibre* (des, ibidem *taibre*, e *tabar*, *tabart*, dare) 29[a], *itmóirb inboill* (sunt emortua membra; sg. *marb*, *ball*, a quo alias plur. *baill*) 11[c]; vice versa *ai* pro *oi* recentiore scriptione extat in *Cairbre* (nom. propr.), quod est *coirbbre* Sg. 194[a], in *fairge* (oceanus), *fail* (domus), quae sunt *foirgge*, *foil* (in comp. *muccfoil*) Sg. Nec rara est altera scriptio UI: *cosmuil*, *cosmuilius* (similis, similitudo) Wb. 25[d]. 12[c]. 14[c], alias *cosmil*, *cosmilius*. *cáirchuide* (gl. ovinus; derivatio frequentissima adi. *-ide*, *-ithe*, *-the*) Sg. 37[b]. *forbuide* (gl. intentivum; in Wb. fre-

quentissimum *foirbthe* [= *forbithe*] perfectus) Sg. 221[b]. *senmuim* et *senmim* (sonitui; dativ. subst. *senm*) Wb. 12[c]. 13[d]. *anmuin* (animam) Wb. 31[b] et *anmain* 32[a] atque *anm̄in* Sg. 114. *menmuin* (mentem) Wb. et *menmain*. *suide* et *side* (cf. pronomina). Forsitan hac ratione explicanda sit differentia, quae est inter perfectum *rogád*, *rotgádsa* (rogavi te) Wb. 27[d], et praesens *guidimm* (precor) 29[a], quocum facit substantivum *guide* (precatio) 7[c], unde compositum *foigde* (mendicatio, = *fogide*, *foguide*) 25[b]. Hic quoque vice versa *ai* pro *ui* inveniri docent *cétbaid* (sensus) Ml. 36, quod alias est *cétbuid*, et dativi pluralis ut *mogaib* (servis), *gnimaib* (factis).

Pronuntiationem infectae *ai* notasse inter *e* et *i* e supradictis colligi poterit. Quare vice versa, ubi omnino non est *a* infecta, *ai* scripta est non solum pro *i* vocali pura originaria, sed etiam interdum pro *e* originaria. Quamquam id non pertinet ad haec exempla in codicibus nostris frequentissima, in quibus *i* et *ai* promiscue scribuntur: *cen forcitlaid* (sine praeceptore) Wb. 31[d], quod in aliis locis est *forcitlid*, *la arsaidi* (apud veteres) Sg. 75[b] et *la arsidi* 91[b], *sercaid* (amans) Sg. 124[b] et *sercid* 188[b], plurimaque derivata in *-id*, quorum genetivi ut *denmada* (gl. factoris) Ml. 27[b]. *aitrebthado* (possessoris) Sg. 200[b] originariam *a* ostendunt, nec ad haec: *dercaide* (gl. rubrenus) Sg. 35[b]. *humaidi* (gl. aeneam) Sg. 114[a] et *humide* 15[b]. *cétnaidi* (primi; sing. alias *cétnide*) Sg. 28[a]. *comascnidaid* (gl. compos) Sg. 105[b]. *nephascnaidid* (gl. impos) 106[a], iuxta quae inveniuntur *cenathe* (gl. absens) Wb. 18[a]. *inchenadid* (gl. absque) Sg. 213[b]; *techtaite* (qui habent; alias *-ite*) Sg. 21[b]. aliasque verborum terminationes, praesertim 1. pers. praes. *-aim̄* et *-im̄*; *cosmili* (similes) Wb. 13[a] et *cosmaili* 33[b]. *cosmail*, *cosmailius* (similis, similitudo) Sg. 10[a] et *cosmilse* 11[b], *cosmilius* 163[b], pro quibus non modo *cosmuil*, *cosmuilius* (v. supra) inveniuntur, sed etiam omissa infectionis nota *cosmuli* Wb. 17[c]. *cosmulius* 1[b]. 3[c]. 12[c]. 19[c]; *doaibsem* (iis) Sg. 50[a] pro solito *doibsem*, quod eadem fere ratione differt a *dúib* (vobis), quae intercedit inter *foraib*, *forib* (super eos) et *fuirib*, *foirib* (super vos); *sodain* (pronom. demonstr.) Wb. 17[b], quod alibi semper *sodin*, *am.sodain* (hoc modo) Sg. 6[b]. 187[a] et *am. sodin*, *am. ṡodin* 67[a]. 184[b], *foṡodin* 182[b], nusquam tamen cum *o* infecta, quam *i* originaria poscebat; nec ad priorem *ai* formae *saidai* (hi) Cr. 18[a], pro qua solet quidem scribi *sidi*, non tamen neglegendae sunt formae *suide*, *suidiu*, *suidi*, *suidib*, quae infectionem prodere videantur. Sunt vero alia, in quibus aut dubia res sit, ut *dunnai* (nobis) Cr. 18[b] pro solito *dunni*, aut *a* antecedens certo possit superflua putari, ut altera *ai* vocis *saidai*, item saepissime in nominativis pluralis numeri: *robarti* (maris refluxus) Cr. 20[b] et *robartai* 34[a], quorum exempla praebet declinatio nominum tam substantivorum cuiusvis generis quam adiectivorum in *-e* desinentium. *Ai* pro *e* videtur usurpari ante liquidas: *daintech* (gl. dentatus) Sg. 159[b],* *ingraimmai*, *ingraimmae* (persecutio) in Ml., quod in Wb. *ingremm*, acc. *ingreim*. pro *ingrenm*, unde *ingrentid* (persecutor) Wb. 18[d].

Alteram infectionem vocalis *a* significat scriptio AU, quae locum radicalis *a* obtinet sequente *u*, ut in *baullu* (membra; sg. *ball*) Wb. 3[b]. 12[b], pro quo *bullu* Wb. 9[d]. *rolaumur* (gl. audeo) Wb. 17[a], pro quo *rolomur* Ml. 21[b], unde *rolaimem-*

* Possit conferri cambr. *dant*, plur. *dannet*, sed invenio in Sg. 67[b]: *do déit* (gl. ad dentem) dativum *déit*, qui redit ad *dét*, *dent*.

mar, *ni conlaimemmar* (audemus, non aud.) Wb. 15[a]. 17[b]. Non differt haec infectio ab ea, qua in lingua vetere islandica *a* ante *u* fit *ŏ*, ut in *mögr* (got. *magus*, filius, puer), gen. *magar*, plur. *megir*, dat. *mögum*, cuius loco codices islandici exhibent eandem scriptionem *au*, *av*. Eodem autem modo, quo pro infecta *ai* invenimus *e* et *i*, pro infecta hac *au* scripta extant *o* et *u*. Quare alternant *irdorcu* (magis conspicuus; cf. supra *erdirc*, *erdarcai*) Wb. 28[b] et *irdurcu* 9[b]. 31[b], aliaque, in quibus *u* inficiens decidisse putanda est, ut *ropredchos*, *ropridchos*, *ropredchus* (praedicavi) Wb. 17[c]. 7[b]. 20[b]. 23[d]; alternant *laigiu* (minor) Sg. 42[a]. 120[b], infecta *a* per *i*, et *lugu* Wb. 16[c], excussa *i* et hanc ob causam *a* per *u* infecta; alternant *immarmus* (delictum) Wb. 10[c] et *immormus* 9[c]. 10[a], gen. *immormussa*, infectione aut notata aut non notata. In aliis (ut in supra dictis *laigiu* et *lugu*) modo haec modo illa infectio scripta est, ut in Sg. 38[a] est *daurde* et 33[b] *dairde* (gl. quernus), e subst. *daur* (gl. quercus) Sg. 38[a], quod hodie scribitur *dair* (ita iam in glossis a Stokesio editis gl. 554), in quibus statuenda videtur forma originaria *daru*, *deru* (cf. *derucc* [gl. glans] Sg. 113[b] et cambr. *derw*, quercus, unde *derwydd*, Druida), *dru* (si recte conferuntur *Druentia* (Gall. fluv.; cf. *Dorowention* fluvii Brit. nomen apud Bedam, et oppidi *Dervention* ibidem in Itin. Anton.) et notissimum *Druida*) ac perhibenda *u* inficiens in radicem ingressa ut *i* in supradictis exemplis, ita ut inter *daurde* et *dairde* similis ratio intercedat atque inter *lugu et laigiu* vel inter *forbuide* et *foirbthe*. (Num *Δαρούερνον* quoque [Britanniae oppidum] ap. Ptol. huc referendum sit, dubitari potest propter alias formas ut Durovernum, Durarvernum in Itin.) Invenitur tamen usus huius scriptionis *au* iam turbatus apud scriptores hibernicos, in positionibus saltem, in quibus iam non potest demonstrari *u*, interdum etiam ubi expectares *ai*, ut in *aurlatu*, *indaurlatath* (oboedientia, oboeditionis; ut 6[d]: *inaurlatid*, gl. in oboedientiam, et 14[a]: *do aurlatu*) Wb. 3[b], in quo eodem loco est *do irladugud. aurlam* (paratus), *arnachnaurchoissed som* (ne causaretur [?] ipse) Wb. 8[a]. *doaurchanim* (gl. sagio) Sg. 60[b], *donaurchaiu*, *dinaurchein* (gl. portendere) Cr. 33[b]. 33[c]. In eodem cod. Cr. 37[b]: *innaudbirt .i. incaisc* (gl. facies phase domino tuo; i. e. *innadbirt*, *innidbirt*, oblationem, pascha, accus. sing.; sed *autrubert indnoib apostol* (dixit id sanctus apostolus) Cam. procul dubio ob sequens *u* pro *atrubert* scriptum est). Quam nutationem inter *ai* (sive *e*, *i*) et *au* (sive *o*, *u*) per omnes aetates linguae hibernicae ad novissimam usque continuatam esse, in praepositionibus potissimum *air* et *aith*, doceant haec exempla: *aurdam* (prodomus, porticus) in Corm. gloss. et Lib. Ballym. (apud O'Don. p. 17), d. pl. *erdamaibh* Chron. Scot. (ibid. p. 315), hodie *urdoṁ* vel *eardam*; *aursa* (postis) Corm., *irsa*, *irsan* Gl. 20. 39, dat. *orsain* Lib. Ferm. (O'Don. 233), hodie *ursa*, gen. *ursan*; *aidacht*, *edocht*, *edoct* (testamentum) Lib. Ardm. 17. a. 1, 18. b. 1, *audacht* Corm. et Gl. 4, *udhacht* O'Davor. ut hodie *údhacht* (O'Don. p. 14); *hirnaigde* (oratio, precatio) Wb. 4[d]. *irnigde* 4[d]. 5[c]. *irnichthe* 17[a], dat. plur. *irnechtaib* Patr. hymn. apud O'Don. 294. *ernaigthib* id. apud St. (Beitr. I. 346), *aurnaigthe* (gl. *orait*.i.oratio) Gl. 24. *urnuighthi* (gl. *feidhil*) p. 18. *urnaigti* Gl. 38, dat. *urrnaithi* O'Davor. (v. *teoir*), acc. *urnaigthe* Lib. Ferm. (O'Don. 319). Tametsi quaedam ex his vere assimilata videri possunt ad sequens *u* vel *o*, ut formae *aursu*, *aurdom*, *audocht* supponendae sint congruentes cum *autrubert*, *aurchoissed*, nec absonum videtur conferre *laigiu* et *lugu*, vel *airdircu* Sg. 23[b] et *irdurcu*, *irdorcu*

Wb., tamen cum non in omnia cadat haec suppositio, magis placet alia ratio. Pronuntiationem infectae *au* pariter atque infectae *ai* nutasse probant non solum formae, quas prodidimus, *rolomur*, *bullu*, *lugu*, sed etiam hodierna scriptio, quae qualemcunque *au* fere in *u*, rarius in *o*, mutavit. Conicimus igitur, ubicunque *au* per inficientem *u* explicari nequeat, nihil aliud ea scriptione significari nisi *o* vel *u* ex *a* profectam eadem mutatione, quam supra notavimus in *som*, *sum*. Itaque in mira illa scriptione *daurauch* (gl. quercetum; ni fallimur, gen. plur. quercuum, recent. *darach*) Sg. 53ᵃ priorem *au* vera infectione, ut supra diximus, ex *a* profectam, alteram assimilatam esse putamus antecedenti *au*, ut pronuntiandum sit *doroch* vel *duruch*.

Late enim patet alia quaedam vocalium assimilatio, priori illi rationi, qua inficitur *a* sequente *i* aut *u*, prorsus opposita. Qua altera ratione non antecedens vocalis tangitur, sed potius ipsa sequentem vocalem mutat, aut plena ac iusta assimilatione (qualis priore ratione effecta est in *irdircc*, *bullu*) aut infectione sola. Plenae igitur assimilationis exempla praebent tam peregrina ad hibernicum sermonem accommodata, ut *apstal* (apostolus), *abstanit* (abstinentia), *carcar* (carcer), *almsan* (eleemosyna) Wb., *bachall* (baculus) L. Ardm. (O'Don. 437), *epistil* (epistula), *sollumun* (= sollemne; epulae) Wb. 9ᵇ, quam hibernicae flexiones nominum et verborum: *anman* (nomina), *bémen* (plagae), *labratar* (locuntur), *labritir* (loquantur). Frequentior tamen in terminationibus est ea mutatio soni, qua non eadem atque antecedens, sed intermedia aliqua vocalis efficiatur, ut in genetivis (qui alias in *o* vel *a* desinunt: *fedo*, *feda* [arboris], *mora* [maris] Sg.): *utmalligthe* (nutandi) Cr. 32ᵇ. *foilsigthe* (manifestationis) Sg. 211ᵃ. *tire* (terrae) Wb. Ml. *fíne* (vini) Ml. 24ᵈ; quae mutatio ab ea, de qua supra actum est, vocalis *a* per sequentem *i* infectione nihil differt, nisi quod in his et similibus exemplis inficiens *i* antecedit ante vocalem infectam. Item dativus *laithiu* (diei) excussa *th* scribitur quidem *lau* Wb. 29ᶜ. Ml. 29ᵃ, sed etiam utraque ratione mutatus *láo*, *lao* Wb. 4ᵇ. 6ᵇ et *lóu* 6ᵃ. Singularis vero infectionis forma oritur, si inficiens *i* vocali primariae *a* (vel *o*), ut in scriptione *ai* (*oi*) postposita est, ita anteponitur, ipsa tamen in *e* mutata (cuius rei causa infra patebit) scriptione EA vel EO.

EA in terminationibus substantivorum et verborum, in quibus alias est *a*. In substantivis qualiscunque generis et numeri: *indærchoiltea* (gl. decreti; nom. *intærchoiliud* Ml. 22ᵇ) Ml. 26ᵈ. *rúna incholnigthea* (mysteria incarnationis) Wb. 27ᶜ. *rún dánigthea in spirito nóib* (mysterium distributionis spiritus sancti; nom. *-igud*) Wb. 21ᶜ. *anamchairtea* (gl. doctores) Wb. 22ᵃ. *cecha dethidnea* (omnes curae; nom. sg. *dethiden*) Wb. 3ᵈ. *na erigmea* (gl. querelas; nom. sg. *eregem*, gen. *erigme*) Ml. 26ᵇ. *inna mailgea* (gl. palpebras) Ml. 30ᶜ. In futuri 3. pers. terminatione *-ifea*, *-ibea*, *-fea*, ut in Wb. *dofuircifea* (inveniet), *nonsóirfea* (salvabit nos), *ni telfea* (non iuvabit), in Ml. *atrefea* (habitabit) 36ᵃ; plura exempla infra in verbo; iuxta illa tamen invenitur solum *a*: *ni ainfa* (non placebit), *nobsóirfasi* (salvabit vos), *ticcfa* (veniet) in Wb. Eodem modo in 3. ps. sing. coniunctivi, quae alias terminatur in *a*: *connach moidea nech* Wb. 2ᵇ. *condid diusgea inspirut nóib* Wb. 4ᵃ. *corrochraitea sochuide* Wb. 12ᶜ (cf. exempla in verbo).

EO in terminatione genetivi numeri singularis, quae alias est *o* alternans cum *a*: *intoimseo* (gl. ponderis; nom. *tomus*, gl. mensura, et *inmorthomus*, gl. pon-

dus, Ml. 33[c], unde *toimsidetu*, mensuratio, Sg. 25[b]) Ml. 35[c]. Ibidem: *inna iarfaichtheo* (gl. inquisitionis; accus. *frisinniarfaigid*, gl. adversum inquisitionem, Ml. 20[c], qui codex exhibet 24[b]: *inna iarfaigtho*, gl. quaestionis). In his omnibus *e* non omnino superflua est, sed *i* oppressae per terminationem vestigium et quasi frustum. Item scriptione pronominis demonstrativi in Ml.: *indas indfirseo* (qualitas huius viri) 36[a]. *ési incethardaisco* (huius quaternitatis, horum quatuor) 36[c], eadem post antecedentem *i* infectio significatur, quae in ceteris codicibus aut omnino non notatur: *indepistilso* (haec epistula) Wb. 3[b]. *indforcitilsa* (huius doctrinae) 16[a], aut scriptione *se*: *inna epistlese* (huius epistulae) Wb. 14[a].

Contrariam igitur vocalium mutationem, effectam *a* antecedente, illi similem, de qua infra (sub I) disseretur, in quibusdam certe exemplis *ai* pro *i* (ut *a* pro *e*) positae cernere licebit, ut *cethardai*, *robartai*, quae eodem modo pro *cethardi*, *robarti* scripta videntur, quo e contrario *iarfaichtheo*, *incholnigthea* pro *iarfaigtho*, *incholnigtha*. Itaque *athair* (pater) Sg. 31[a]. *bráthair* (frater) 61[a], cum alias *athir*, *bráthir* scripta sint, concinunt cum hodierna scriptione.

Extant hae scriptiones in codicibus nostris vetustis, sed non secundum certam regulam et communem usum, interdum quidem per abusum, plerumque tamen non sine causa. Patet vero inde profectam esse famosam illam regulam linguae recentioris, tam hibernicae ipsius quam gaelicae, qua scriptio recentior inquinata est adeo, ut horrori sit homini extraneo vel purae scriptionis amatori. Hac enim regula, quae dicitur *cóil le cóil ocus lethan le lethan*, vel ut hodie scribunt *caol le caol agus leathan le leathan* („latine: subtilis cum subtili et larga cum larga“ O'Molloy; i. e. ponatur vocalis) postulatur, ut inter contrarias duarum syllabarum vocales, hinc *a*, *o*, *u*, quas dicunt largas vel crassas, illinc *i* et *e*, quae subtiles vel macrae dicuntur, intermedia aut post consonam addatur vocalis eiusdem seriei cuius antecedens aut ante consonam eiusdem cuius altera vocalis. Itaque recte quidem se habent *Albannach* (Scotus), *súilibh* (oculis), sed non *fírinnach* (verus), *máthir* (mater), *nathir* (anguis), *bardibh* (bardis), *dorsibh* (portis), pro quibus scribi debet *fírinneach*, *máthair*, *nathair*, *bardaibh*, *dorsaibh*, cum superflua *a* post *a*, *o*, superflua *e* post *i*. Antepositio largarum cernitur in adi. *leathan* (vet. hibern. *lethan*, latus), subst. *rioghacht* (regnum; vet. hibern. *rí*, *rig*, rex), quo modo cum pro correpta *e* orta sit scriptio communis *ea*, pro *i* frequens scriptio *io*, additur ante vocalem tenuem iterum superflua, ut in gael. *cealgair* (fraudator, lege *celgir*), *rioghaich* (regere, lege *righich*, ut etiam scribi potest); tenuis antepositae exempla *láimhgheal* (alba manu praeditus), compositum e *lámh* (manus) et *geal* (albus), *áibgitir* (alphabetum; vet. *apgitir*).

E brevis gallicae exempla apud veteres poëtas. Vergil. ecl. 9, 28: Mantua.. nimium vicina Cr*e*monae. Verg. georg. 3, 204: Belgica vel molli melius feret ess*e*da collo. Propert. eleg. 2, 1, 86: ess*e*da caelatis siste Britanna iugis. Horat. carm. 4, 14: Drusus G*e*naunos. Lucan. 1, 396: deseruere cavo tentoria fixa L*e*manno castraque quae Vog*e*si curvam super ardua rupem; 1, 435: cana pendentes rupe G*e*bennas (leg. Cebennas). Sil. Ital. 4, 160: infandi S*e*nones (item Claudianus saepius in bell. Gild.). Iuvenal. 8, 157: solam *E*ponam. Auson. urb. 13: Rhodanus genitore L*e*manno... rura C*e*bennae; 5: M*e*diolani; 14: N*e*mausus; epist. 4. 7. 9: M*e*dulis, M*e*dulorum; Mosell. 354: N*e*m*e*saeque adiuta meatu

(Nemesa fluv.; cf. Venant. Fortun.: nomine Vernemetis); ibid. 365: exilem Lesuram; profess. 10: qui Beleni aedituus. Sidon. carm. 5, 212: Atrebatum terras.

Intacta eadem vocalis in vocibus hibernicis: *nem* (caelum) fq. *nemed* (gl. sacellum; cf. Venant. Fortun. 1, 9: nomine *Vernemetis* voluit vocitare vetustas, quod quasi *fanum ingens gallica lingua* refert. Porro: Vernemetum, Britann. oppid. Itin. Tasinemetum, loc. Noric. Itin., Augustonemetum, opp. Gall. Itin., *Αὐγουστονέμετον* Ptol.. Nemetocenna Caes., Nemetomarus Inscr.) Sg. 13[b]. 18[b]. *atreba*, *atrebat* (habitant, possident; cf. Atrebates) fq. *breth* (iudicium; cf. Vergobretus Caes.) Wb. 12[d]. *ess* in compos. *iress* (fides, = *air-ess*, instantia; cf. esseda et Su-essiones i. e. bene statuti, locati) Wb. fq. *meldach*, *melltach* (acceptus, gratus; cf. Meldae Caes.) Wb. 4[c]. 9[d]. *nert* (valor; cf. Nertomarus, Esunertus, Cobnertus, Urogenonertus, Nertonius, nomina virorum gallica in inscriptionibus vetustis) fq. *delb* (effigies) Wb. *men* (gl. farina), *lenn* (gl. sagana) Sg. 51[b].

Infecta *e* sequente *i* (vel *e*) in flexione aut derivatione fit I, in positione interdum EI: *nem* (caelum), gen. *nime* Wb. 2[d]. 21[a]. *breth*, *brithemnact* (iudicium) Wb. 9[d]. *iress*, gen. *irisse* (fidei) Wb. fq. *grientairisem* (= *do-air-issem*, gl. solstitium) Cr. 35[b]. *airchinnech* (princeps; *cenn* (caput) Wb. 4[c]. *aimser* (tempus), gen. *aimsire* fq. *ingen* (filia), gen. *ingine* Sg. 100[a]. *sen* (senex), comp. *siniu* Wb. 4[c]. 28[b]. *toisech* (praestans), comp. *toisigiu*, superl. *toisigem* Sg. 42[a]. 153[b]; etiamsi decidit vocalis inficiens, ut in dat. *nim* (caelo) Wb. 10[c]. 13[c]. Inc. Sg., acc. *brith* (iudicium) Wb. 9[b]. 13[a], in *epir* (dicit) Wb. 10[c]. *asbir* (dicis) Sg. 66[b]. Wb. 12[d]. In positione: *geinti* (gentes) Wb. fq. *meirddrech loc* (gl. fornix) Sg. 113[a]. *creitme* (fidei; nom. *cretem*) Wb. 2[b]. *deilb* (imagini; nom. *delb*) Wb. Sg. *ceist* (quaestio, interrogatio) Wb. 13[c]. 19[b]. *cáinteist* (bonum testimonium) 23[c]. *dobiursa teist* (do testimonium) 27[d]. *dorratad teist de* (quod datum est testimonium de eo) 28[b]. Invenitur tamen et *e* non infectum in positione: *genti*, *mertrech*, gen. *mertrige*, *cretme*, *delbe*, *serbe* (immunditiae), *serce*, *deserce* (amoris), *ferce* (irae; cf. genet. substant. ordinis prioris ser. IV) Wb: et *ei* extra positionem scriptum: *deich* (decem) Wb. Cr. *asbeir* (dicit), *dobeir* (affert, dat) Wb. *nem* (venenum) Sg. 33[d], gen. *indneime* 112[c], plur. *neim*: (gl. aconita) 139[b], unde adi. *nemnech* (virulentus) Wb. 7[c], gen. *neimnich* (venenosi) Sg. 33[b]. Eodem modo U inficiens in positione ad vocalem radicis *e* ipsam accedit: *ó neurt*, *inneurt*, dativ. subst. *nert* (valor) Wb. 6[d]. 18[b]. 25[d]. *coindeulgg* Sg. 25[b], e subst. *condelgg* (comparatio); extra positionem autem *e* in *i* transire docent, quatenus quidem huc pertinent: *dobiur* (gl. do) Sg. 163[a]. *isintuisiulsin* (in hoc casu; nom. *tuisel*) Sg. 204[a]. *ónchiunn* (e capite), *arachiunn* (coram eo; nom. *cenn*) Wb. 11[c]. 16[b]; quamquam hic quoque inveniuntur tam *colleuth* (cum dimidio) Cr. 3[b] quam *epur* (dico) Wb. Sg. *ó hisul* (ab infimo) Cr. 33[d]. Vocalibus ceteris praeter *i* (*e*) et *u* accedentibus in flexione externa regulariter *e* radicalis non tangitur: *intesa* (gl. caloris; nom. *tes*) Sg. 5[a]. *senán* (gl. senecio) Sg. 49[b]. *becán* (gl. pauxillum, gl. paululus) Sg. 14[a]. 48[a].

Ut *a* in *e* et *o*, sic *e* mutari videtur in *a*: *atrab* (habitatio) Wb. 3[d]. 21[a], in *u*: *ditrub* (desertum) Ml., in *o* atque in vocales productas. E subst. *delb* (effigies) est derivatum procul dubio *dolbud* (figmentum) Wb. 4[c], in quo eodem loco leguntur formae *doilbthid* (figulus), et *rodndolbi* (finxit id, vas). Sic adi. et subst. *folus*, *follus* (perspicuus, clarus, claritado), quod iam extat in vetustis nominibus *Volusius*, *Volusianus*, e radice *fell* (videre; cambr. *gwelet*) ortum esse videtur, sic

fairggæ, *foirggae* (gl. Thetis, i. e. oceanus; cf. Οὐεργιονιος ὠκεανός ap. Ptol. 2, 1. 2; 8, 3. ed. Wilberg., magnus oceanus a meridie insulae Hiberniae) Sg. 112ª. 124ª, e radice *fergg*, *ferg*, cui significatio motionis, agitationis supponenda est, e qua etiam nomina *ferc*, *ferce* (ira; =*fergg*, *ferg*, cf. sub G) Wb. 22ᵇ, *fercach* (iratus) Ml. 22ᶜ. 22ᵈ. Quae mutatio in *o* vix adscribenda est *u* sequenti in *dolbud*, *follus*, cum etiam ante alias vocales inveniatur in *rodndolbi*, *foirge*. Inveniretur iam in vetusto nomine *Rhodanus*, si iungendum esset vocibus item vetustis gallicis Rhedones Caes., Eporedii (i. e. boni equorum domitores, Plin. 3, 17), reda (currus).

Mutationis correptae *e* in productam *a* exemplum est subst. *bráth* (iudicium) in Wb. saepius extans iuxta formam *breth*, quod in hodierno cambr. *brawd* (= brât) servatum, iam in vetusto nomine gallico Bratuspantium apud Caes. extare videtur. Nec negari poterit mutatio correptae *e* in productam *e*, cum in vetustis nostris codicibus non solum legamus formam num. *deich* (δέκα), sed etiam scriptiones *déc*, *déec*, *deac* (= dêc; de usu utriusque formae infra in capite de numeralibus).* Mutationis denique in *o* productam exemplum est subst. *srón* (nasus) Sg. 95ᵇ. 97ª, si combinandum est cum verb. *srenim* (gl. sterto) Sg. 185ª.

Si e praedictis combinamus formulas *delb dolb*, *treb trab trob trub*, *breth bráth*, *rod rêd*, *sren srôn*, habemus haec fragmenta et vestigia eius mutationis vocalium radicalium, quae in germanicis dialectis est communis et regularis, ut in radicibus goticis *grab grôb*, *gib gab gêb*.

I correpta in vetustis nominibus gallicis. Lucan. 1, 399: hi vada liquerunt *I*sarae; 1, 423: et B*i*turix longisque leves etc.; 1, 451: sacrorum Dru*i*dae. Sil. Italic. 4, 206: iaculo accurrente L*i*gaunus irruit. Auson. epist. 24: Alpinae tecta V*i*ennae; urb. 8: opulenta V*i*enna; Mosell. 461: non tibi se L*i*ger anteferet. Sidon. carm. 5, 209: L*i*gerimque bipenni excisum per frusta bibet; carm. 7, 324: quem vel N*i*cer abluit unda. Horat. sat. 1, 6, 104: ducenda petorr*i*ta; ep. 2, 1, 192: pilenta, petorr*i*ta, naves. Virg*i*lius (vel Verg*i*lius) Tibull. 4, 15. Martial. 14, 195. Sidon. carm. 13.**

---

* Ne tamen credas vocem gallicam *rêda* (currus; cf. *ê* productam) ita iungendam esse cum hib. vet. *rethit* (currunt), cuius consonam originariam *t*, non *d* prodit hodiern. cambr. *rhedu* (currere), non *rheddu*, quocum concordant tam arem. *ret* (cursus) Buhez 138, 8, quam corn. *resas* (cucurrit) Pass. 219, 2. Quamquam notandum est britannicam linguam interdum differre ab hibernica gradu consonarum (de qua re infra). Inter nomina gallica Vindobon. codicis rec. 89 (Endlicher catalog. codd. philol. p. 199) de nomine fluvii Rhodani leguntur haecce "roth violentum, dan et in gallico et in hebreo iudicem. ideo rhodanus iudex violentus." Nominis Rhodani syllaba -an procul dubio derivans est, de iudice certe nihil hic quaerendum; significatio tamen *violentus* (currens, rapidus) non impugnanda, cum etiam alia non male proferantur in his vetustis notatis. Ut *violentus*, *rapidus* Rhodanus (de eius rapacitate loci poëtici sub O correpta), sic *placidus* dici potuit Arar ("fluit incredibili lenitate, ita ut oculis in utram partem fluat iudicari non possit" Caes. B. G. 1, 12); ex eadem radice, ex qua alia syllaba derivatum est et nomen fluvii *Arabo* et nomen viri gallicum *Arabus* in inscript. (hodiern. cambr. *araf*, mitis, placidus).

** Nomen vix dubiae originis gallicae. Cf. Verg*i*liae (stellae) Propert. 1, 8, 10. Plin. fq. Οὐεργιλία (oppid. Hispan.) Ptolem. 2, 5. Radix vetust. cambr. *guerg* (efficax) gl. Ox. extat etiam in vetusto nomine Vergobretus apud Caes. Etiam lingua hibernica originariam *e* sibi vindicat in vocibus supradictis Οὐεργιονιος ὠκεανός Ptol., *ferg*, *foirge*. Quodsi eiusdem radicis est vet. cambr. *guirgiriam* (gl. hinnio) in isdem glossis Oxon., habes hic accommodatam *e* radicis ad *i* sequentis derivationis, ut in scriptione *Virgilius*.

Non tacta *i* hibernica in monosyllabis: *bithbéo*, *bidbeo* (semper vivens, immortalis) Wb. 3[b]. *bithgairddi* (gl. perpetuo breves), *bithfotai* (gl. semper longae) Sg. 5[a]. 5[b]. *bith* (mundus) Wb. fq. (ita ut significet nomen vetustum *Bituriges* aut semper aut mundi vel late dominantes, i. e. potentes). *rith* (cursus, curriculum; cf. gall. petorr*it*um): *dindirect.i.rith folo* (gl. disintiria; i. e. cursus, fluxus sanguinis) L. Ardm. 189. b. 2; *innarrith* (gl. in nostro curriculo) Sg. 108[b]. *fid* (arbor; cf. Viducasses Plin.) Sg. 53[a]. *lingid* (salit; cf. Lingones) Cr. 31[c]. Item ante *i* vel *e*: *inis* (insula) Sg. 194[a], gen. *inse*; *fiche* (viginti) Cr. Sg.

Ut alteratur *a* sequente *i*, ita vice versa *i* deficiens ante *a* sive *o* (*u*) proxime sequentis syllabae fit *e*: *bith* (mundus). gen. *betho*, *betha* Wb. 10[b]. 14[b]. 15[d]. *ith* (frumentum), gen. *etho*, *etha* Sg. 46[b]. 51[b]. 53[a]. *fid* (arbor), *fedo* Sg. 33[b]. 35[b]. 53[a]. *rind* (constellatio), gen. *renda* Sg. 73[a]. Est ita Italia hibernice *etal* (*fri etáil*, ab Italia) Wb. 6[d], et Italidae *etaldai* Sg. 34[a], et adi. *lethan* (latus) Wb. 16[a] concordat cum *Litana*, nomine silvae in Italia gallica apud Livium (23, 24. 34, 22. 42); eodemque modo adi. aegyptius fit hibernice *egeptacde* Wb. 30[c], et philosophus *felsub* Wb. 26[d], philosophia *fellsube* Wb. 30[b].

Eadem de causa *-a* vel -o terminalis, si antecedit *i* inficiens, non *-ia*, *-io* scribitur, sed EA, EO (p. 8). Extat haec *e* pro *i* posita etiam in monosyllabis ut *fer* (vir) fq., in quibus cum per flexionem *i* redeat ut in gen. sg., nom. pl. *fir* et acc. pl. *firu*, *a* (*o*) derivans mutata vocali antecedente ipsum perisse putandum est; quare nominibus gallicis in *-ios* desinentibus respondent hibernica in *-e*. Eadem ante *i* (procul dubio ex *a* progressam infectione) conspicitur in *rethit* (currunt; cf. supra *rith*) Wb. 11[a]. Interdum tamen *i* intactum relinquitur: *ginán* (gl. osculum) Sg. 46[a] iuxta *ferán* (gl. masculus) ibid.

De contraria *i* vocalis mutatione, quae fit *a* antecedente ut in *athair*, *bráthair*, *cethardai*, *robartai*, supra (p. 9) monuimus.

Infectio huius vocalis profecta ab *u* sequente (vel omissa) in flexione aut derivatione, si notatur, sicut *e* infectum scribitur IU: *fiur* (viro) Wb. Sg. Ml., *biuth* (mundo) Wb. *hogiun* (ex ore) Wb. 5[d]. *arilliud* (meritum) Wb. 2[b]. 21[c]. *dindriuth* (de cursu) Wb. 20[b]. *fius* (scientia) Wb. 10[b]. 25[c]. 30[a]. Sg. 209. *anfius* (inscitia) Wb. 25[c]. *intliucht*, *intšliucht* (sensus, intellectus) Wb. Sg. *fliuch* (in derivatis *fliuchidi*, *fliuchaide* [humidi, humidorum], *fliuchaigim* [gl. lippio] et composito *fliuchderce* [gl. lippus] = *vliquos*, cambr. *gwlyp*, madidus) Cr. Sg. *arriuth* (gl. adorior) Pr. Cr. 57[a]; quare haud raro oritur dubitatio, utrum *e* an *i* habenda sit originaria. Saepe vero infectio haec omnino non notatur ut in acc. plur. *firu* (viros) Sg. 28[a]. 68[b]. *isna bidthu* (gl. in saecula; i. e. *bithu*) Wb. 4[c]; in aliis *i* extruso in eius locum *u* successit: *incairigud* (reprehensio) Ml. 34[a]. *tomus* (gl. mensura; redit *i* in gen. *intoimseo* [gl. ponderis] Ml. 35[c].) Ml. 26[b].

O gallica correpta apud poëtas latinos veteres. Vergil. Aen. 8, 727: extremique hominum Morini. Catull. 36: annales Volusi. Iuvenal. 15, 1: Volusi Bithynice. Lucan. 1, 433: qua Rhodanus raptum velocibus undis in mare fert Ararim. Sil. Italic. 3, 464: expavit moles Rhodanus etc. (et in aliis locis). Auson. urb. 8: praecipitis Rhodani sic intercisa fluentis; ibid. 13: qua rapitur praeceps Rhodanus (item Claudianus). Sil. Ital. 3, 467: iam rura Vocuntia carpit (fluvius).

Auson. profess. 10: gentis Aremoricae; urb. 13: insinuant qua se Sequanis Allobroges oris; epist. 5: scirpea Domnotoni tanta est habitatio vati? urb. 14: Divona Celtarum lingua; Mosell. 461: non Axona praeceps, Matrona non, Gallos Belgasque intersita fines, Santonico refluus non ipse Carantonus aestu; ibidemque in pluribus locis Mosella. Sidon. carm. 5, 208: Rhenus, Arar, Rhodanus, Mosa, Matrona. Martial. 12, 24: o iucunda, covinne, solitudo. Lucan. 1, 426: docilis rector rostrati Belga covinni. Sil. Ital. 17, 422: agmina falcifero circumvenit arta covinno.

O hibernica integra in particulis *con-*, *com-*, *co-* in compositis ut *condelc* (comparatio) Wb. 17[b]. *comaccobor* (concupiscentia) Wb. 3[c]. *cotecht* (coitus, aditus) Wb. 9[d], atque in nominibus plurimum, cum secuntur in proxima syllaba *a*, *o* sive *u*: *mora* (gen., maris; cf. Morini, Aremorici) Sg. 94[a]. *molad* (laus) Wb. fq. *notboccfha* (quod te iactares) Wb. 5[b]. *accobor* (voluntas) Wb. fq. *folus*, *follus* (apertus; cf. Volusius, Volusianus) Wb. fq. *lobur* (infirmus) Wb. Servatur eadem in monosyllabis, nec non interdum sequente *i*, sed quae aliunde profecta esse videtur: *tol* (voluntas) Wb. fq. *trom* (gravis) Wb. 14[a]. *colinn* (gen. *colno*, caro) Wb. 2[b]. In positione quoque *o*, ut *e*, saepius manet intacta: *torbe* (utilitas) Wb. 1[a]. 2[c]. *lobre* (infirmitas) Wb. 18[a]. *forbe* (perfectio) Wb. 3[d]. *duforbaithe* (gl. veneretur, usque ad superiora) Ml. 31[c]. *forbuide* (gl. intentivum) Sg. 221[b]. Sed hoc idem adiectivum in Wb. frequentissimum est *foirbthe*, cui conferas mox sequentia exempla *doilbthid*, *foirggae*.

Vocalis *o* infectae scriptiones in codicibus vetustis hibernicis sunt OI et UI, quae eandem habent causam, quam habet *ai* ex *a* infecta; ut *goithimm* (gl. futuo; cf. cambr. hodiern. *godineb*, fornicatio, et *godineta*, puella meretrix, in lingua provinciali) Sg. 190[b]. *foilsigud* (manifestatio, e *folus*) Wb. 3[c]. *dinaib doirsib* (gl. de portis; nom. sg. *dorus*) Ml. 27[b]. *doilbthid* (figulus; cf. *dolbud*, figmentum) Wb. 4[c]. *foirggae* (gl. Thetis; i. e. *foirgge*, *foirge*) Sg. 124[a]; sed, quatenus huc pertinent, *uile* (omnis; cf. armor. *ol*, cambr. *oll*) fq. *buinne* (gl. tibia) Wb. 12[c]. *tuile* (gen. subst. *tol*, voluntas) Wb. 30[c]. *colluindi* (cum amaritudine, nom. *luinde*; cf. *londas*, gl. indignatio, Ml.) Wb. 29[b]. *sluindid* (significat; subst. *slond*, significatio, Sg.) Sg. 9[b]. Infectionis interdum etiam in monosyllaba invadentis (ut *ai* in *flaith* = flathis, *imm* = ambi) exemplum inprimis nominandum est subst. *muir* (mare) Sg. 8[a], quam formam infectam prodisse e vetustiore *mori* demonstrant nomina gallica vetusta cum ea voce composita Moritasgus (Gallus Seno) Caes., deus Moritasgus Inscript. Orell. 2028, Moridunum (Britanniae oppidum) Itin. Anton., *Μοριχάμβη εἴσχυσις* (Britanniae aestuarium) Ptol., Morimarusa (= mortuum mare) Plin. Infectioni etiam voces latinas patuisse docet memorabilis scriptio *ioiuis* (Iovis) Sg. 8[a], quacum comparandum est *tar ioib* (gl. per Iovem) Sg. 217[b].

Sequente *u*, sive servatum est sive periit, plerumque non mutatur *o*, ut in dat. *corp* (corpori), acc. pl. *corpu* Wb. fq.; sunt tamen exempla *o* in *u* transgressi: *onach mud* (nullo modo) Sg. 25[b]. *iccach luec* (gl. in omni loco) Wb. 7[d], pluraque in compositione particulae *con*, interdum latente causa ut in *felsub*, *fellsube* (philosophus, philosophia), *orcun* (occisio), *domun* (mundus) Wb.

Ut *ai* ex *i*, *ea*, *eo* ex *a*, *o*, sic *iu* ex *o* prodire potuisse assimilatam ad vocalem antecedentem uno exemplo probatur Ml. 30[a]: *isé gnithi sium fadesin* (gl. sub ipsius agit patrocinio; *som*, ipse, alibi *sem* post *i* vocalem).

U correpta gallica vel britannica. Lucan. 1, 402: solvuntur flavi longa statione R*u*teni (concordat Sidonius carm. 24, 33 R*u*tenis); id. 1, 451: sacrorum Dr*u*idae (concordat Auson. professor. 10, 22: stirpe satus Dr*u*idum). Sil. Italic. 3, 468: satisque Dr*u*entia laetum ductoris vastavit iter. Auson. Mosell. 479: te Dr*u*na, te sparsis incerta Dr*u*entia ripis; ibid. 423: hostibus exactis Nicrum super et L*u*podunum; et 464: gelido D*u*rani de monte volutus amnis; id. parent. 7: tellus quem R*u*t*u*pina tegit, et 18: praeside laetatus quo R*u*t*u*pinus ager (Rutupiae portus Britann. Ptol. Ammian. Itin.) Sidon. carm. 22, 103: curvata D*u*rani muscose saburra (Duranius fl., hodie Dordogne); id. carm. 5, 211: defendit T*u*rones.

Intacta *u** in vocibus hibernicis minus quam aliae vocales correptae servatur, ut in particulis *su-* (bene), *du-* (male) in compositis: *sualchi* (virtutes), *dualchi* (vitia) Wb. fq. *suacaltmiche* (suavitas; i. e. bona affabilitas, *acaldam*) Wb. 15^{d}. *sulbir* (eloquens, e *labar*; eadem particula in vetustis nominibus gallicis: Suessiones Caes. Sucarus, Sucaria Inscript. Grut. 742, 3. Suasa Inscr. Grut. 369, 5) Wb. 17^{b}. 27^{a};** nec non in nominibus quibusdam monosyllabis et derivatis: *mug* (servus, puer), *sóirmug* (gl. libertus) Wb. 6^{b}. 10^{a}. *dub* (atramentum; adi. hibern. gael. *dubh*, cambr. arem. *du*, niger, unde nomen fluvii Dubis) Wb. 15^{a}. Ml. 13^{d}. *druid* (Druidae) Wb. 26^{a}. *bunad*, gen. *bunid*, dat. *bunad* (origo) Wb. 5^{b}. Sg. 33^{b}. *muntar*, gen. *muntaire* (familia) Wb. 21^{c}. 21^{b}.

In aliis *u* in intermediam suam *o* recedit eodem modo, quo *i* in *e* in *bith*, *betho*, *etal*, *felsub*, si sequitur *a* (vel *o*): *montar* (familia; supra *muntar*) Wb. 7^{c}. *fuil*, gen. *folo* (sanguinis) L. Ardm. 189. b. 2. *mug*, gen. *moga* (servi) Wb. 17^{a}; quin etiam ubi *a* mutata est aut periit: *mogæ*, *mogi* (servi, plur.) Wb. 3^{b}. 7^{d}. *moge* (servorum) 29^{b}. Quare non solum *crochad*, *crochtho* (crucifixio, -ionis), *rochrochsat* (crucifixerunt), *crochthe* (crucifixus) Wb., sed etiam nominativi *croch* (crux) Wb. 24^{a}. *bolc* (gl. uter; Festus ed. Dac. 1, p. 56: *bulgas* Galli sacculos scorteos appellant) Ml. *cilornn* (gl. urceus; cf. Cilurnum, Brit. oppid., Notit. dign.) Sg. 49^{a}. *cor* (positio; *immechuretar* Wb. 5^{a}.) Wb. 8^{d}. *dron* (firmus, rectus; cf. Druna Auson.) Wb. 5^{b}. 17^{c}. Unde licet voces *domun* (mundus) Wb. Cr., *domunde* (mundanus) Wb. fq. conferre cum nominibus vetustis gallicis Dumnacus, Dumnorix, Dumnorigis (quod nomen non differat significatione a nomine Biturix, Bituriges) apud Caes.

Sed etiam sine dicta causa *u* correptam transire in *o* comprobant scriptiones frequentes particularum *so-*, *do-* pro *su-*, *du-*, dativi et accusativi ut *láo*, *lao* (diei) Wb. 4^{b}. 6^{b}. *deo* (deos) Sg. 217^{b}. *gnímo* (facta) Wb. 29^{d}, comparativi ut *lobro* (debilior) Wb. 17^{b}.

Hunc correptarum *i* et *u* in *e* et *o* regressum si distinguemus a iusta infectione, quam efficit *i* aut *u* sequens, iustam infectionem *u* correptae non

---

* Interdum *v* scripta in codd., praesertim si supra scribitur, ut in Sg. *c$\overset{v}{a}$llach* (gl. porcum) 66^{b}. *aerach$\overset{v}{a}$ir* (gl. crus = *erochuir* 46^{a}) 68^{b}. *coirt l. borcc* (gl. c$\overset{v}{i}$rta), *borggdae cuirtuide* (gl. cirtensis) 57^{a}. legenda sunt *cullach*, *aerachuir*, *cuirt*, contra *aethir punct ocd$\overset{v}{i}$beirt* (gl. detrahiturque dehinc) Cr. 33^{a} leg. *ocdiubeirt*.

** Quaeritur an eadem particula inseparabilis *su-*, sat communis usus in lingua sanscrita, sit vindicanda vetustissimae linguae germanicae e nomine Sugambri Tacit. Strab., quod aliis est Sigambri, ut hibern. *su-*, *so-* est cambr. vet. *hi-*, *he-* (h = s). Nominis interpretatio e contracto Sigugambri certo omnibus vetustae linguae gnaris (et mihi ignaro melioris) nimis audax videbatur.

mirabimur saepe non magis notari quam correptae *i*, ac scribi tam in Wb. 8[a]: *inna cruche* (crucis) et Cam.: *airde cruche*, *ticsál archruche* (signum crucis, sumptio crucis nostrae), *cenel cruche*, *foditu chruche* (genus, toleratio cr.) e *croch* (= *cruch*) quam in Sg. 61[b]: *ainm̄ lubae* (gl. gummi; i. e. nomen fruticis), cui supponendus nom. *lub*, vel *muntire* (familiae) Wb. 21[b], dat. *muntir* 24[b]. 24[d]. In aliis tamen scripta est infectio UI: *cruind* (rotundus; cambr. *crwn* = *crun*, fem. *cron*) Sg. 49[b]. Ml. 18[b]. *cuisp* (gl. tricuspis) Pr. Cr. 39[b]. *muinter* (familia) Wb. 7[b]. 14[a]. 25[a]. 26[d], gen. *muintire* 9[c]. 28[d], dat. *muintir* 11[c]. *ré niuil* (luna Iulii) Cr. 32[b]. *duine* (homo; cambr. *dyn* e dun?) fq. hibern. gael. hodiern. *duille* (folium; vetust. gall. *dula* in πεμπέδουλα Diosc., quinquefolium; nisi forte in his rectius supponitur *done*, *dola* = folium). Ob confusionem vero cum *o* (cuius britannica quoque exempla vetusta infra proferentur) interdum huius infectio OI intrusa videtur, siquidem conferendum est subst. *loth* (gl. coenum, gl. Lerna; = lat. lutum) Sg. 34[a], gen. *loithe* (paludis, gl. Mefitis, cui superscribitur: *no. loithe infer.* i. e. nomen paludis inferorum) Sg. 127[a], cum nominibus gallicis Lutetia Caes., Luteva Plin., atque *roithnech* (gl. serenus) Ml. 33[a], *irroithinchi* (gl. in hilaritate) Wb. 5[d], cum nomine Ruteni (i. e. hilares). Certo huc pertinent *mointer* (familia; supra *muntar*, *montar*, *muinter*) Wb. 1[c]. *croich* (cruci, crucem; *cruich* Cam.) Wb. 20[a]. 20[c]. 20[d]. 28[b]. *riagoil* (regulae, regulam) Sg. 20[a]. 9[a].

Simili ratione atque *ea*, *eo* ex *a*, *o* (p. 8) ortam cernimus IU ex U, assimilatam praecedenti (vel omissae) vocali *i* vel *e*: *inna fíraingliu* (veros angelos) Wb. 9[c]. *hituisliu* (in casus) Sg. 71[a].

Patet ex antedictis mutatas esse vocales correptas modis variis ac diversis. Cum enim tres vocales principales A I U inficerent invicem et inficerentur, non modo duplex orta est infectionis ratio, altera regularis, qua vocalis antecedens sequenti bifariam assimilata est, ut *a* in *ai* (*e*, *i*) et *au* (*o*, *u*) transiret, *i* in *e* et *iu*, *u* in *o* et *ui*, ex intermediis *e* in *ei* (*i*) et *eu* (*iu*), *o* in *oi* (*ui*) et *u* mutaretur, altera, quae postea demum in communem regulam abiit, sequentem e contrario vocalem assimilans antecedenti, ut *ea*, *eo* (*e*) ex *a*, *o* prodiret, *iu* ex *u* (*o*), *ai* ex *i*, *au* (*o*) ex *u*; verum etiam harum vocalium infectione vel assimilatione ortarum commixtio saepe inter se facta est, qua difficilis redditur investigatio verae originis. E. c. commemoramus *ei*, *oi*, *ui* pro *ai* positas, quarum exempla supra sunt allata. Sed duces infectionum regularium, quarum prior poterit dici infectio iusta, posterior defectio, sunt I et A.

Vocales longae.

Â productae exempla vetusta gallica apud poëtas. Vergil. Georg. 2, 159: lacus tantos, te, L*a*ri maxime, teque fluctibus et fremitu adsurgens, Ben*a*ce, marino; Aen. 10, 205: quos patre Ben*a*co velatus.. . Mincius ducebat (cf. Claudian. epithal. Pall. et Celer. 107: volucres, . . quas L*a*rius audit, quas Ben*a*cus alit. Venant. Fortunat. 10, 10: Antonn*a*censis castelli; ergo et Dumnâcus, Divitiâcus, Avitâcum, Eburâcum, Iuliâcum, Magontiâcum). Catull. 35: L*a*riumque litus. Ovid. Horat.: D*a*nuvius. Lucan. 1, 445: placatur sanguine diro Teut*a*tes. Auson. urb. 5: et Mediol*a*ni mira omnia; epist. 5: Cond*a*tem ad portum; Mosell. 1. 367: N*a*va. Sar*a*vus. Coripp. 2, 124: R*a*venna (cf. R*a*vidus Catull. 40). Est

etiam productae *a* notatio in inscriptione Veron. in Maffei Mus. Ver. 121, 3 (Orell. 3582): Virdomárus*. Pámae sorori.

In codicibus hibernicis vetustis productio vocalium notatur vel accentu acuto suprascripto, vel scriptione duplici vocalium, addito interdum insuper accentu, ut *á*, *é* etc., *aa*, *áa*, *aá*, *ee* etc. Rarius et dubium productionis signum *u* vel *a* additum vocali tam notatae quam non notatae: *dáu* (= *dá*, duo) Cr. 42b, *éu* (= *é*), *éum* (= *ém*) Inc. Sg. *deac* (= *déec* Wb. an = *diac*?) Ml. Cr.

A productae hibernicae exempla e codicibus: *már* (magnus) Wb. Sg. fq. *fid arddmár* (arbor alta, i. e. magnae altitudinis, ut *cennmar*, gl. capito, Sg. 52a. ubi deest notatio; cf. nomina gallica virorum et feminarum composita *-marus*, *-mara*)** Sg. 53a. *gnáth*, *gnád* (solitus, consuetus; cf. nomina virorum gallica composita *-gnatus*)*** Wb. Sg. fq. Cr. 18c. Concordant igitur cum linguis affinibus *máthir*, *bráthir* (mâter, frâter) Wb. Sg. *máthrathatu* (gl. matrimonium) Sg. 53b. Aliae quaedam voces: *sál* (gl. calx) Sg. 68b. *indocbál* (gloria) Wb. 4a. *ticsál* (sumptio) Camarac. *cnám* (os, ossis) Wb. 4d. *ho lámib* (manibus) Wb. 9a. *lámostae* (gl. manulatus) Sg. 60a. *dœláme* (gl. lacertus) Sg. 68a. *rámœ* (remi) Sg. 36a. *ánib* (divitiis) Wb. 27b. *lán* (plenus), *láne* (plenitudo) Wb. Sg. fq. *lánamnas* (coniugium) Wb. 10a. *slán* (sanus, salvus, gl. sospes) Wb. 4d. 8d. Sg. 66a. 143a. *bán* (albus) Camarac. *stán* (gl. stagnum, potius: stannum) Sg. 73a. *dán* (donum, ars, ingenium) Wb. Sg. fq. *dánc* (gl. davus; i. e. Danus) Sg. 8b. *dánatu* (gl. audacia) Sg. 90a. *imthánad* (gl. talionem) Sg. 181a. *áru* (gl. rien) Sg. 96b. *áram* (numerus) Sg. 26b. 41b. *ond lár* (gl. ab solo, patrio) Ml. 22a. *sár* (contemptus) Wb. 19a. *rósárichset* (contempserunt) 1d. *fás* (vanus) Wb. 11a. *bádud* (naufragium) Wb. 17d. *insádaim* (gl. iacio) Pr. Cr. 57a. *rurádi* (locutus est) Wb. 7d. *imrádaim* (gl. tracto) Pr. Cr. 62a. *gád* (precatio?) Wb. 31c. *rotgádsa* (rogavi te) 27d. *irbág*, *irbága* (contentiones), *arbágimse* (glorior) Wb. 7d. 16d. *bráge* (gl. cervix) Sg. 50a. *snáthe* (gl. filum) Sg. 54a. *sráthuth* (gl. acus) Sg. 107b. *sráthatath* (gl. aculeus) Sg. 47a. *bráth* (iudicium) Wb. 23c. *inna scáth* (gl. colores et figuras; i. e. umbrarum) Sg. 108a. *cách* (quivis) fq. Derivatio frequentissima *-ach* nunquam in

---

* Ita recte; sed falso Propert. 4, 10. 41 -marus cum correpta *a* (cf. p. 3 not. *).

** Apud scriptores: Viridomarus Caes., Indutiomarus Caes. Cic., Aegritomarus Cic., Comboiomarus Liv., *Χιομάρα* Polyb., *Σμερτομάρα* Anth. Pal. app. 103. Civismarus regulus Gallorum Liv. 24, 42. *Ἀτεπομάρος Γάλλων βασιλεύς* Plutarch. (Reisk. 7, 242). In inscriptionibus ap. Grut.: Macena Macemari f. 702, 1. 878, 5. Auctomarus 733, 1. Iantumarus 807, 5. 880, 4. Excincomarus 911, 2; apud Murat.: Solimara (dea) 114, 1; apud Orell.: Belatumara 497, Illiomarus 1955, Segomarus 2123, Nertomarus 2394; apud Steiner.: Solimari fil. 324, Dacomarus Cod. inscript. Danub. et Rhen. 207. Dinomogetimaro (deo) Mém. des Antiq. de France 13, XVIII. Alia in inscriptionibus et nummis (cf. Glück, p. 76 sq. Beitr. III. 432 sqq.): Admarus, Adiatumarus, Agomarus, Assedomarus, Brogimarus, Brogimara, Bussumarus, Cannitogimarus, Cobrouomarus, Condomarus, Comatimara, Ectimarus, Elviomarus, Ibliomarus, Iantumara, Itmarus, Intumarus, Litumara, Leucimara, Leudomara, Lombaromarus, Magimarus, Mogitmarus, Nemetomarus, Nuomarus, Redsomarus, Ressimarus, Solumarus, Spumarus, Trogimarus, Trogimara, Viromarus. Adde derivata: Ecimarius, Nertomarius, Atismaria, Ibliomaria. Solimariaca, quare dubitari vix potest, quin apud Orell. 2015 (Solimabius) legendum sit Solimarius. Nomina virorum hibernica eodem modo composita: *Ionnatmar*, *Iondadmar*, *Iondatmar* (= Indutiomarus) Annal. IV. magistr. ap. O'Conn. 3, 60. 61. *Airgetmar* (= Argentomarus) ibid. p. 45. *Teachtmar*, *Reachtmar* Tigern. ap. O'Conn. 2, 31.

*** Apud scriptores: Critognatus, Boduognatus Caes., Eposognatus Liv., *Καρσίγνατος* Polyb. (24, 4), Cassignatus Liv., *Κατούγνατος* Cass. Dio. In inscriptionibus ap. Grut.: Ategnata 758, 11. 763, 6; ap. Murat.: Senognatus 1282, 5. Arignotus (-gnatus?) 1459, 5; ap. Orell.: Međđignatius 4983. Cf. ap. Steiner.: Gnatus Vindonius Messor 200, et Lucius Gnatius Mascellio 303. Adde: Cintucnatus, Cintugnata, Cintugnatius, Bussugnata, Busugnatius, Camulognata, Devognata, Tugnatius (?) Beitr. III. 436 sq.

codicibus nostris *-ách* notata est; *á* ergo, cuius vetusta longitudo etiamnunc servatur in cambr. *-auc*, *-awc*, arem. *-ôc*, in hibernica lingua ob nimium fortasse eius derivationis usum in *a* correptam abisse putanda est, ut *e*, alias producta excussa sequente *n* in substantivis, nusquam *é* notatur in terminationibus frequentibus verborum *-et*, *-etar* (ex *-ent*, *entar*). In quibusdam *á* contractione vel productione suppletoria orta est; ut in *dál* (= *dathl*, cambr. vet. *datl*, gl. forum, *dadlt*., gl. curia, in glossis Oxon.) in compositis et derivatis *dálsuide* (gl. forum), *dáldde* (gl. forensis), *dálem* (gl. caupo) Sg. 57ᵃ. 63ᵃ. vix non in *mám* (iugum, servitus = *magm*, cf. *mug*, servus, Wb. Sg. et *hondoirmaigthetaid* [gl. squalore, i. e. vili servitute] Ml. 28ᵇ.) Wb. 8ᶜ. 21ᵇ. et *ár* (gl. strages; cambr. *aer*, acies; cf. Veragri Caes. compos. ut vertragus) Sg. 50ᵇ.

Vocalis duplicata in Wb.: *laa*, *láa* (dies) 5ᵇ. 6ᵇ. *indocbáal* (gloria) 4ᵇ. *láam*, *laám* (manus) 9ᵃ. 12ᵃ. 26ᵇ. *maam*, *máam* (servitus) 3ᵇ. 9ᵃ. *slaán* (salvus) 12ᵇ. *claar* (tabula) 15ᵃ. *faás*, *fáas* (vanus) 13ᵇ. 25ᵃ. *scáath* (umbra) 12ᶜ. In Cam.: *baan* (albus).

Patere hanc vocalem infectioni, ut patent aliae productae, plura demonstrant exempla: *hi fáithib* (in prophetis; nom. *infáith* Wb. 13ᵈ. *fáithi* (prophetae) 21ᶜ, *rechto et faithæ*, legis et prophetarum, 21ᵇ; cf. vâtes) Wb. 13ᵃ. *nam braithre* (fratrum), *uambraithrib* (a fratribus suis; *bráthir*) Wb. 10ᶜ. 33ᵈ. *áirme* (gen., numeri; *áram*) Sg. 71ᵇ. *báigmi* (gl. gloriamur) Wb. 2ᵈ. *gnaithiv* (magis usitatus; *gnáth*) Sg. 200ᵇ. Sunt tamen etiam sine infectione *láme*, *lámae* (gen., manus) Sg. 68ᵃ. 68ᵇ. *brathre* (fratrum) Wb. 7ᵈ. *gnathiu* (usitatior) Sg. 179ᵃ.

Memoranda est vocalis huius in adiectivo regulariter scripto *már* mutatio non infrequens in *o* productam: *ismór athorbe de dúnni* (est magna eius utilitas nobis) Wb. 1ᵃ. *rocées side móor nimnith* (passus hic, Christus, magnam tribulationem) Wb. 6ᶜ. *is mór indethiden file domsa diibsi* (magna est sollicitudo quam habeo de vobis) Wb. 26ᶜ. *isfollus nach mór bríg artic. linni* (gl. integros in nostra non invenimus lingua articulos; i. e. manifestum est non esse magnum valorem articuli apud nos, Latinos) Sg. 26ᵇ. Sic *á* in *ó* mutatum, quod infectione in *ói* transgreditur, in peregrinis *riaglori* (regulares) Cr. *humaldóit* (humilitas), *caindlóir* (= candelarius), *altóir* (altare) Wb.. *oróit* (oratio) in inscriptionibus hibernicis vetustis.

Ê producta gallica (cf. *ei* et *í*). Vergil. ecl. 10, 47: nives et frigora Rhêni (et sic deinceps Rhênus apud omnes poëtas). Lucan. 1, 445: horrensque feris altaribus Hêsus; id. 1, 424: optimus excusso Leucus Rêmusque lacerto; 1, 441: tu quoque laetatus converti proelia, Trêvir. Auson. urb. 4: Trêvericaeque urbis solium. Sidon. carm. 24, 32: ibis Trêvidon. Auson. epist. 7: habet iunctos Vasatica rêda caballos. Venant. Fortunat. 3, 20: curriculi genus est, memorat quod Gallia, rêda (cf. Hor. sat. 2, 6. 42. Martial. 10, 13, 1). Inscriptio metrica Mediolanensis apud Gruter. 1161, 6: visere Cênomanos. Addo Vêrona Catull. Claudian., ut Vêrannius, Vêranniolus (amici Catulli nomen) Catull. 9. 28. 47.

Vocalis *e* producta in lingua vetusta hibernica solet resolvi in IA, ÍA (rarior scriptio assimilata IE, EA. siquidem his significatur idem sonus) tam in monosyllabis quam in derivatis: *cen rian* (gl. cis Rhenum) Sg. 217ᵃ. *cian*, *cían*

(gl. ultra, gl. remotus; cf. Cenomani) Wb. 3ᶜ. Sg. 39ᵃ. Pr. Cr. 59ᵃ. *dían*, *dían* (gl. creber, gl. celer, gl. praepes, gl. pernix) Sg. 20ᵃ. 64ᵇ. 66ᵃ. 69ᵃ. *grien*, *grian* (sol, gl. lucifer) Cr. 33ᵃ. Sg. 61ᵃ, *grientairisem* (gl. solstitium) Cr. 35ᵇ. *ríar* (voluntas) Wb. 9ᵈ. *días*, *diass* (spica) Wb. 13ᶜ. *fíal* (vêlum, velamen) Wb. 15ᵃ. 15ᵇ. *ciall* (intellectus) Wb. Sg. fq. *sliab* (mons) Sg. 63ᵃ. *cliab* (corbis) Sg. 49ᵃ. 53ᵃ. 67ᵃ. *miad* (honor) Wb. 13ᵇ, *miathamli* (dignitate) 23ᶜ. *dériad* (gl. bigae; *riad* = rêda) Sg. 54ᵃ. *fiad* (coram) Wb. fq. *inna criad* (luti, gen.) Wb. 4ᶜ. *riag* (gl. patibulum) Sg. 53ᵃ. *lia*, *lie* (lapis) Sg. 67ᵇ. Wb. 4ᵈ. 21ᶜ, gen. dat. *liacc*, *liac* Wb. 4ᵈ. Sg. 22ᵃ. 65ᵃ. *deac* (num. X forma, alias *déec*, *déc*, cf. num.; sic *dea* Sg. Cam. = *dia*) Cr. Ml. *sciath* (gl. scutum) Sg. 49ᵇ. *fíach*, *fiach* (debitum) Wb. 2ᵇ. *líach*, *liach* (miser) Wb. 4ᵃ. 4ᵈ. *niae* (*mac sethar*, i. e. sororis filius) Corm. *cliath* (crates; med. lat. *cleta* ap. Cangium, *cletella* Greg. Tur. 7, 37) in vetusto nomine urbis Dublinii *Athcliath* (vadum cratum) in chron. hib. Item in peregrinis: *síans* (sênsus) Wb. 11ᵃ. 12ᵈ. *insciam* (gl. schema) Ml. 29ᵃ. *pían* (poena) Wb. 10ᵃ.

Eodem modo cum flexionibus vel derivationibus: *arnaib pianaib* (poenis) Ml. 18ᶜ. *issíansib* (in sensibus) Wb. 27ᵃ. *focíaltar* (subintellegitur) Wb. 29ᶜ. *adfiadar* (profertur) Sg. 74ᵇ. *fiadnisse* (testimonium) Wb. 1ᵈ. 2ᵃ. 3ᵃ. *diamuin* (purus) Wb. 6ᵇ. *sliassit* (gl. poples) Sg. 66ᵇ. *o thosuch bliadne* (ab initio anni) Cr. 32ᶜ. *hi cach bliadin* (quovis anno), *isinbliadinsin* (hoc anno), *teora bliadni* (tres anni) Cr. 32ᵃ. 32ᶜ. *bliadnide* (gl. annotinus) Cr. 43ᶜ. *riagul*, *riagol* (rêgula) Wb. Sg. Cr. *fiacail* (dens) Inc. Sg. *fíaclaich* (gl. dentatam) Sg. 49ᵃ. *briathar* (verbum) Wb. Sg. fq. *friambriathra* (contra verba eorum) Wb. 31ᵇ. *criathar* (gl. cerebrum; potius: cribrum) Sg. 48ᵇ. *it fíachaich* (gl. debent) Wb. 7ᵃ.

In aliis tamen accedentibus aut derivationibus aut flexionibus *ia* recedit in *ê* originariam, ita ut haec possit videri infectione orta ex *ia*: *déne* (gl. celeritas; e *dían*) Cr. 18ᵇ. *dénum* (facere; ex eodem *dían?*) Wb. Sg. fq. *báas péne* (mors poenae; *pian*) Wb. 4ᵃ, *bís pen* (quod est poena, acc. pro nom.) 15ᵃ, *pen* Ml. 16ᵃ. *fechem* (debitor; *fíach*) Wb. 32ᵃ. *inna grene* (solis, gen.), *tarsingréin* (supra solem) Ml. 16ᶜ. *féle* (gl. honestas, gl. verecundia) Sg. 26ᵃ. Ml. 15ᵃ. *félmae* (gl. saepes; cf. *fial*) Sg. 50ᵇ. *isnaib slebib* (in montibus; *sliab*) Ml. 29ᵈ. *clébene* (sporta; *cliab*) Wb. 17ᵈ. *crédume* (gl. aurichalcum; compos. *créd-ume* e *criad*) Sg. 73ᵃ. *armbrethre* (verbi nostri) Wb. 17ᵇ. Item non solum derivata sed etiam monosyllaba: *rélad* (manifestatio), *rorélus* (manifestavi) Wb. 12ᵈ. 13ᵃ. *félire* (gl. codice, aperto) Cr. 32ᵃ. *bélat* (gl. compitum) Sg. 24ᵃ. *bélre* (lingua) Sg. 31ᵇ. *céle* (maritus, socius) Wb. Sg. *trémuin* (infirmus) Wb. 17ᵇ. *gésachtach* (gl. pavo) Sg. 8ᵇ. *bés*, *bésad* (mos), *césad* (passio) Wb. fq. *téte* (luxuria) Wb. 20ᵇ. *décu*, *déccu*, *décad* (videre), *lég*, *legend*, *legatar* etc. (legere) Wb. *dréct* (pars) Wb. 4ᵈ. *drécht*, *drecht* (gl. ex parte) 11ᵈ. 5ᶜ. *nóidécde* (decemnovenalis; cf. num.) Cr. *bél* (labium), *scél* (nuntius) Wb. fq. *cél* (gl. augurium) Sg. 69ᵇ. *ném* (gl. onyx) Sg. 113ᵇ. *trén* (fortis) Wb. Sg. fq. *mér* (digitus) Inc. Sg. *ét*, *æt* (zelus) Wb. fq. *rét* (res) Wb. Sg. fq. In aliis *ê*, quae non resolvitur, non originaria, sed productione suppletoria sine dubio orta est, ut in *sét* (via = *sent*; cambr. vet. *hint*, got. *sinths*, via) Wb. 24ᵈ, unde *sétche* (uxor) 10ᵃ. *létenach* (gl. audax) Sg. 50ᵇ, *inna letena* (gl. ausus, plur.; *rolaumur*, *rulaimur*, audeo) Ml. 16ᶜ. *tét* (gl. fidis; cambr. *tant*, scr. *tántu*, *tánti*) Sg. 46ᵇ. *do déit* (gl. ad dentem; nom. *dét* = *dent*) Sg. 67ᵇ. *cétne* (primus; cambr. *kynt*, *kentaf*) Wb. 9ᵈ; cum infectione *méit* (magnitudo; cambr.

meint) Wb. Sg. fq. *fén* (gl. plostrum, plaustrum; cf. isl. vet. *vagn*) Sg. 21^{a}. *én* (avis = *ethn*, cambr. vet. *etin*, plur. *etinet* gloss. Oxon.) Sg. *cenél* (genus) = *cenethl*, cambr. vet. *cenetl*) Wb. Sg. fq. Quaeritur, an simili modo orta sint alia ut *bél* (labium), *scél* (nuntius), *trén* (fortis)?

Scriptio duplex huius vocalis non infrequens, praesertim in Wb.: *dée* (dei, gen., al. *dé*) fq., *glée, glœe* (clarus) 12^{a}. 12^{c}. *scéel* (nuntius) 27^{c}. *béelre* (lingua) 12^{d}. *céele* (socius) 6^{d}. *cenéel* (genus) 5^{a}. 28^{b}. *dorigéensat* (fecerunt) 5^{a}. *rocées, rochéess* (passus est) 6^{b}. 6^{c}. *bées, béesad* (mos, habitus) 9^{a}. 11^{a}. *déed* (inquietus) 25^{c}. *héet* (zelus) 5^{a}. *céetne* (primus) 7^{b}. *déec* (X; cf. num.) 15^{b}. *dreecht* (portio; supra *dréct, dréclt*) 5^{c}. In Cr.: *na ree fil á terra usq. ad XII signa* (cf. Wb. 22^{a}: *arnaib réib ilib*, gl. super omnes caelos) 18^{c}. In Cam.: *bees* (mos), *reet* (res). Rarior in aliis codicibus est scriptio *eu*, ut in Sg. *dosceúlaim* (gl. experior) 157^{b}. in Inc. Sg. *éu, éum.*

Infectio huius vocalis productae solet notari vel É, E vel ÉI, EI (ut supra *á* et *ái*): *bréthir, brethir* (dat., verbo; nom. *briathar*) Sg. fq. *dobreíthre* (adverbii; *dobriathar*) Sg. 39^{a}. *ceille, céille* (gen., intellectus; nom. *ciall*) Sg. 188^{a}. 193^{a}, *céle, céele, céile* (socius) Wb. 6^{d}. 9^{d}. 25^{a}. *cocéilsine* (gl. societas) Wb. 19^{a}. *coséitchi* (cum uxore; nom. *sétche*) Wb. 10^{a}. *étside* (auditorum, gen.) Wb. 11^{a}. *indhéitsidi* (auditores) 30^{d}. *éitset* (audiant) 13^{a}. *cétbaid* (sensus, sententia) Ml. 36^{a}. *lase cocéitbani* (cum consentis) Wb. 1^{c}. *ba béicthi* (plorandum erat) Wb. 1^{c}. *cen imdéicsin* (sine circumspectione) Wb. 22^{c}. *léicci* (sinit), *roléiced* (concessum est), *léicid* (sinite) Wb. 3^{d}. 5^{b}. 6^{b}. *o bréinciu* (gl. a carie) Cr. 34^{b}. Item in monosyllabis: *féith* (gl. rien, gl. fibra; cf. *teora féthi* Inc. Sg.) Sg. 63^{b}. 69^{b}. 100^{a}. *sléic* (gl. lodix) Sg. 69^{a}. *léir* (nobilis) Wb. 4^{c}. Sg. 41^{a}, comp. *lériu* Sg. 41^{a}. *seim* (gl. macer) Sg. 37^{a}, *seimtana* (gl. exilem) Sg. 14^{a}, comp. *semiu* (gl. exilior) Sg. 14^{b}. *léim* (saltus) Wb. 5^{c}. *ceil* (sensum, acc. e *cial, ciall*) Wb. 9^{c}. *hi ceill, huacheill, huachéill* (dat.) Sg. 61^{a}. 67^{a}. 77^{a}. *ipéin* (in poena) Wb. 26^{a}. *céin* (donec, quamdiu; a *cian*, remotus) Wb. 10^{b}, *dichéin* (ex longinquo, dudum) 21^{d}. *isleib* (in monte) Wb. 15^{b}, *ho sleib do sleib* (e monte ad montem) Ml. 29^{a}. *bréic* (mendacium; acc.) Wb. 27^{b}. *féich* (debita) Wb. 4^{a}. *airmitiu féid inchinn* (honor debitus capitis), *airmitiu féid donaib preceptorib* (h. d. praeceptoribus) Wb. 7^{d}. 15^{a}. *téit* (? fervidae, plur. fem.) Wb. 29^{a}, in quibus *e* infecta est flexione interna *i*. Interdum nulla infectionis causa: *re cach réit* (gl. inprimis; i. e. ante omnem rem) Wb. 13^{a}.

Paucissima sunt exempla scriptionis IEI: *lieic* (lapides, nom. pl.) Sg. 18^{b}. *huasallieig* (gl. archiater) Cr. 35^{a}, cf. *liaig* (gl. medicus; rec. *léigh*, cf. got. *lêkeis*) Corm. (v. *midach*).

Propria est infectionis scriptio ÉIUI, ÉUI, ÍUI, ÉOI, praesertim ante liquidas: *indféuil* (caro) Ml. 22^{d}. *beóil, béiuil* (labia, plur.; *bél*) Wb. 7^{d}. 12^{d}. *ceneóil, cenéuil* (generis; *cenél*) Wb. 1^{b}. 5^{c}. 17^{c}. *ceníuil, ceniuil, cenéuil, cenéiuil* Sg. 28^{b}. 30^{b}. 32^{b}. 40^{a}. 61^{a}. *no. féiuír* (gl. carex; i. e. nom. graminis, gen. a *fér*; cf. Vêrona?) Sg. 68^{b}. *indeiúin* (avis, gen.; *én*) Sg. 93^{a}. *tríuin* (herois, gen.; *trén*) Sg. 96^{a}. *tréuin* (plur., fortes) Wb. 27^{a}. *adgeuín, adidgeuín* (cognovit, cogn. eam.; 1. pers. *adgénsa*, cognovi, in eodem loco) Wb. 12^{c}. *ni etargeiuin sidc riam* (non novit hic ante) Sg. 197^{b}. Praeter infectionis rationem, immo ubi *éu* expectares: *docheneiuil* (gl. communia sunt; i. e. quod ad genus) Sg. 64^{b}. *ibarscéuilsi* (in

nuntio vestro) Wb. 17[b]. Exempla ubi non est liquida: *indeoit* (gl. zeli; nom *ét*, *æt* Wb. fq.) Ml. 32[d]. *iniscuit* (viae) Ml.

Altera infectio raro notatur; sed ubi notatur, scribitur ÉU, EU, ÍU, IU, EO: *béulu* (labia) Inc. Sg. *beulu* Sg. 6[a]. *beolu* Wb. 3[b]. *ceneul* (generi) Sg. 40[b]. *ceníul* 31[b]. *ceníul* 2[a]. 10[a]. *indechenéul* (abl. adverbii loco: bigenere, communiter) 203[a]. *inníulu* (gl. in nubibus; i. e. in nubes, a nom. *nél*, hod. *néal*) Wb. 25[b].

Î in vetustis nominibus gallicis. Catull. 102: mihi redde decem sestertia, S*î*lo; 33: V*î*benni pater. Sil. Italic. 4, 80: agmen T*î*c*î*ni flectit ad undas (concordat Claudian. VI. Cons. Hon. 195). Auson. Mosell. 438: haec ego, V*î*viscâ ducens ab origine gentem, Ausonius; ibid. 11: N*î*vomagum divi castra inclita Constantini, urb. 14: D*î*vona Celtarum lingua fons addite divis. Sidon. carm. 24, 16: hinc te suscipiet benigna Br*î*vas. Addo *Lîvius*, *Plînius*, nomina gallica Italiae superioris: pellibus exiguis artatur L*î*vius ingens, Martial. 14, 190. vidit nubentem Pl*î*nius androgynum, Auson. epigr. 69;* nec non *Sîdonius*, Galliae meridionalis: hoc te S*î*donius tuus precatur, Sidon. carm. 13, 25.

Cum tamen Romani ut graecum sic gallicum EI more suo in *î* transformaverint, haud raro dubii haeremus, num vere sit statuenda *î* originaria. Id quod negandum certe est de vocibus *Dîvona* (cui conferenda videntur Divodurum, Divitiacus, Divio) et *rîx*, quarum tam verior scriptio servata quam altera transformatio invenitur in nummis et inscriptionibus: *Δειουονα*, *Dêvognâta*, *Dubnoreix* et *Dubnorêx* = Dumnorîx Caes., gen. *Ατεποϱειγος* (cf. Glück. p. 4. 69. 70). Alternant igitur hic vocales gallicae, ut saepius alternant vocales productae, non solum in diversis linguis, sed etiam in una eademque; ut hib. *rolín*, *línad* (implevit, implere), verbum frequentissimum, sed adi. et subst. *lán*, *láne* (plenus, plenitudo) et lat. *plênus*, ut *rí*, *ríg* respondet latino *rex*, *rêgis*, et *fír* cum derivatis *fírian*, *fírinne* (in Wb. fq.) lat. *vêrus*, *vêritas*. Quapropter mirandum non est in his linguam hibernicam nec ipsam sibi constare nec cum britannicis dialectis semper concordare. Ut subst. hibern. *dia*, gen. *déi*, *dé* (deus) redit ad formam *dêvos* (*deivos*) cum parte formarum britannicarum, cum aliae *dîv* prodant (cf. Î britann.).

Ceterum intacta manet *î* in vocibus hibernicis, ut *lí* (color, splendor: *arlí*, gl. propter gloriam vultus, i. e. splendorem faciei, Mosis; cambr. subst. et adi. *liu*, color, coloratus; cf. Livius) Wb. 15[a]. *síl* (semen; cf Silo ap. Catull. et Silus Novariensis ap. Sueton. de clar. rhetor. 6, Silius Tacit. Annal. 11, 35, et Silius Italicus) Wb. 4[c]. 13[c]. Sg. 63[b]. Cr. 18[c]. *míled* (mîlitum), *milte* (mîlitia) Wb. 11[a]. 28[a]. *fín*, *fínn* (vînum) Wb. 11[b]. 28[b]. Sg. 35[a]. *scrín* (gl armarium), *scrínire* (gl. arcarius; cf. germ. scrîn, schrein) Sg. 33[a]. Wb. 7[c]. *scríbend*, *roscríb*, *roscríbad* (formae verbi scrîbere) Wb. Sg. fq. *síd*, *síid* (pax; cf. Sîdonius) Wb. 24[b]. 27[c]. *ídol* (îdolum) Wb. fq. *rí*, gen. *ríg* (rex, princeps; cf. nomina virorum et populorum composita *-rix*, gen. *-rigis*, plur. *-riges*,** quae vox eadem est, quae in

---

* *Livo* in inscriptione ad lacum Verbanum: Cracca Livonis fil. Orell. 4901 et *Livius* Apollinis (Beleni gallici) cognomen in inscr. Bonnensi: Apollini Livio Orell. 2021. Nomen viri arem. *Plinis* ap. D. Mor. 275.

** Nomina populorum Bituriges, Caturiges Caes. Plin. Nomina virorum apud scriptores Ambiorix, Dumnorix, Lugotorix, Orgetorix, Cingetorix, Vercingetorix, Eporedorix ap. Caes.; Adiatorix ap. Cic. Liv. Strab.; Boiorix ap. Liv. (34, 46). In nummis: Cantorix Duchalais 152. 437. 438. In

germanicis secundum legem mutarum scribitur -*rîcus*, got. -*reiks*) Wb. Sg. *fích* (gl. municipium), *o fích* (gl. a pago; lat. vîcus, germ. wîh, wîk) Sg. 53[a]. 37[b].

Voces aliae quaedam hibernicae vetustae signo solito notatae: *ní* (res, aliquid) Wb. Sg. fq. *bí* (gl. pix; adi. *bíde*, gl. Picenum, gl. Picens) Sg. 50[b]. 68[b]. *rím* radix derivatorum et compositorum *rímaire* (computator) Cr. 3[b], *adrími*, *adrímfiter* (adnumerat, adnumerabuntur) Wb. fq. *lín*, *línn* (pars; cf. *fín*, *finn*) Wb. Sg. fq. *lín* (gl. retis, rete) Sg. 46[b]. *sín* (tempestas) Cr. 33[b]. *dínu* (gl. agna) Sg. 39[b]. 49[a]. *díles*, *díless* (certus, proprius) Wb. 5[b]. Sg. 27[a]. 29[a]. *dílmin*, *dílmain* (licitus) Wb. 4[b]. Sg. 163[b]. 210[b]. *lír* (gl. colera rubea) Cr. 35[a]. *aconmír* (gl. medicatis frugibus offam; apud St.: *mír*, mica, gl. 156, *coinmír* [gl. offa] gl. 276) Sg. 103[b]. *dír* (conveniens, iustus) Wb. 27[a]. Ml. 30[c]. *sír* (longus) Wb. 3[d]. *tír* (terra) Wb. 2[c]. 33[b]. Sg. 39[b]. *cír* (gl. pecten) Sg. 63[b]. *marcír* (gl. strigilis) Pr. Cr. 27[b]. *hís* (gl. infra) Sg. 46[a]. *ísil* (deiectus, demersus) Cr. 18[b]. *sís* (hic) Wb. Sg. *lígim* (gl. linguo, linxi; cf. λείχω) Sg. 176[a]. *bríg* (valor) Wb. 11[a]. 19[c]. Sg. 150[b].* *dítiu* (gl. teges), *dídith* (gl. velum, velox) Sg. 50[b]. 60[b]. *scíth* (molestia) Wb. 23[d]. *crithid* (gl. emax; sed *cren*, cambr. *pren* emere) Sg. 60[b]. *dídnad*, *díthnad* (salus, sanitas) Wb. 1[b]. 14[a]. *crích* (finis) Sg. 9[b]. 217[b]. *ríckt* (status, destinatio) Sg. 197[a]. Oritur interdum *í* ex *e* vel *i* correpta, si sequens *n* excutitur, ut *mí*, gen. *mís* (mensis) Cr. 32[b]. 32[a]. *místae* (gl. mensurnus, gl. menstruus) Sg. 38[a]. 58[b], *cís* (gl. fiscus, gl. vectigal; = census) Sg. 37[b]. 52[b]. *cístae* (gl. censorius) Sg. 35[a]. In aliis productio orta est e combinationibus *ja*, *jo*: *íc*, *ícc* (salus, sanitas; cambr. *iach*, sanus, *iechuit*, sanitas) Wb. fq. *íth* (gl. puls; cambr. *iot*; cf. J hibern.) Sg. 70[b]. 113[b].

Vocalis duplicata in codice Wb.: *líi* (color, splendor) 12[b]. *níi* (res) 8[a]. *ríi* (rex) 28[a]. *gníim* (factum) 1[d]. 6[a]. *líin* (pars) 27[c]. *díir* (proprius, conveniens) 26[a]. 31[b]. *tíir* (terra) 29[d]. *aisndíis* (praedicatio) 12[a]. *síid* (pax) 27[a]. *bríig* (valor) 6[b]. *íicthe* (salvatus) 5[c]. *líit* (blasphemia) 2[a]. *díith* (gl. detrimentum) 8[d]. *sciith* (molestia) 18[a]. Scriptionis *íu* in aliis codicibus pro *í*, ut *áu*, *éu* pro *á*, *é* (p. 16), non certa sunt exempla, fortasse *giugrann* (gl. anser) Sg. 64[b], quod scribitur ab eodem 36[a] *gigrann*; et *diuscart*, *díuscoilt* in Inc. Sg. pro *discart*, *díscoilt*? Sed confer in decompositione formulam DO-O transeuntem in DIU. In hodierna tamen scriptione hibernica et gaelica frequens est *ío* pro *í*.

Infectionis expers est *í*: *airde síde* (signum pacis) Wb. 24[b]. *rún icce* (mysterium salutis) Wb. 20[d].

Ô longa gallica apud poëtas latinos veteres. Horat. carm. 1, 16: Noricus ensis. Vergil. georg. 3, 474: Norica siquis castella... videat. Id. eclog. 9, 28:

---

inscriptionibus, ap. Grut. 921, 2: Andebrocirigis f.; ap. Murat. 643: Ἀλβιοριξ Ἀτεποριγος; 1225: Bellorix; apud Orell. 347: Togirix; 1974: Eporedirigis f.; 1980: Marti Caturigi (proelii regi); 2059: Apollini Toutiorigi; 4967: Vassorix; ap. Stein. 145: Magiorix; 996: Elvorix; 703: vicani Segorigenses. In nominibus virorum britannicis, tam cambricis quam aremoricis, -*ri* (= rig) non solum in eadem positione invenitur, ut *Clotri*, *Bledri*, sed etiam frequentius praecedit (cf. Î et G britann.); item in nomine viri hibern. *Rioghbardan*, *Rigbardan* in Annal. IV. magistr. ap. O'Conn. 3, 616, 832. Addenda nomina vetusta locorum Rigodulum Tac., Rigomagus Stein. Ammian., Ῥιγοδοῦνον (oppid. Britann.) Ptol.

* Idem tanquam adiectivum: mater eius (S. Endei) *Brig* nomine id est *vigorosa vel virtuosa* Boll. Mart. 3, 269. Mater *Briga* (S. Congalli) Boll. Mai. 2, 580. Mulier *Brigh* ibid. p. 582. Sic britann. *bri* (= *brig*) in adi. compos. cambr. *guobri* (gl. gravis) gl. Oxon., frequenti in nominibus virorum aremoricis *Catwobri*, *Haelwobri* etc.

nimium vicina Cremonae, Mantua. Catull. 35: Veronam veniat, novi relinquens Comi moenia; 59: Bononiensis Rufa. Martial. 14, 195: magna suo debet Verona Catullo. Auson. Mosell. 365: tenuemque Drahonum. (Addo δουκωνέ nomen herbae gallicum apud Dioscoridem 4, 172 et *Δαβρώνα*, nom. fluv. Hiberniae ap. Ptol.). Sil. Italic. 4, 148: Boiorum mobilis ala. Sed cf. *ou* et *û*.

Producta *o* hibernica, analogiam sequens productae *e*, resolvitur in UA, pro quo interdum infectum UÁI etiam in monosyllabis: *huar hirogenair* (hora qua natus est) in carm. Ml. 1, *do úair*, *isindóin uáir* (ad horam, eadem hora) Wb. 16^b. 25^b. *buáid* (victoria) Wb. 11^a. 27^c. 30^d. *buadlia*, *buáidlia* (gl. fornix; i. e. lapis triumphalis) Sg. 69^a. 113^a. *innam buadach* (gl. victorum; cf. Bodiocasses, Bodiontici, Teutobodiaci Plin. (Boudicca? Tac.) Bodicus, Britannor. comes, Greg. Tur. 5, 16) Ml. 21^d. 34^a.* *dintsruth buadarthu* (gl. de turbulento rivo; nom. *buadarthe*; cf. Bodotria Tac.? = Bodortia?) Ml. 2^b. *sluag* (gl. agmen; cf. *Catuslogi*, i. e. pugnae agmina, pugnaces, belgicus populus, uti legendum apud Plin. 4, 17 pro corruptis lectionibus *Catoslogi*, *Catuslugi*, *Castulugi*, *Castologi*) Sg. 20^a, *húathad*, *huathad*, *huathath* (singularitas; cf. *Ὠτιαδινοί*, pop. Britanniae ap. Ptol., i. e. singulares, pauci) Wb. 4^d. 5^a. Quaeritur, num contractum sit adi. *tualang* (aptus, peritus) Wb. 6^d. 12^d. 13^c. 13^d. ex *dofolang*, an conferendum cum nomine populi *Tulingi* ap. Caes., *Tylangi* ap. Avien. (cf. *ou*). Addo alia exempla solutae *ua*, *uai*: *luam* (gl. celox) Sg. 69^a. *ruamnae* (gl. lodix) Sg. 69^a. *fúan* (gl. tunica, lacerna) Wb. 30^d. *lasc bas nuáin do* (gl. cum ei vacuum fuerit) Wb. 14^a, *ocuain* (gl. benignas; i. e. in commodando) 31^c. *cuanene* (gl. pugil) Sg. 50^a. *furuar* (effecit) Wb. 2^a. *citné foruar* (gl. oculus non vidit . . . ., quae praeparavit deus, 1 Cor. 2, 9; i. e. quae sint ea quae praeparavit) 8^b. *foruar fáilti dunni* (effecit gaudium nobis) 14^c. *doguilse fodruar* (gl. a maerore venerunt) Ml. 20^b. *ishé fodrúar* (ipse effecit id, deus) Wb. 15^a. (cf. gloss. ad Oeng. Fél. Epil. 97: *fondruair.i.fodera*, quae vox praecedit Wb. 14^c.) *friuar dislemnethu de* (efficit eo politiores, nos omnes?) Wb. 4^a. *túare* (cibus) Wb. 6^b. 10^c. *húas*, *túas*, *anúas* (supra) Wb. Sg. Cr. *gúassacht* (periculum) Wb. 13^c. *uabar* (vana gloriatio) Wb. 13^b. *gruad* (gl. mala) Sg. 14^a. *tuag* (arcus; *tuag nime*, arcus caeli) Sg. 107^b. *fúad*, *fúath*, *fuath* (forma, figura) Wb. 24^a. 32^a. 32^c. Sg. 3^b. 137^b. *tuad*, *túath* (populus) Wb. 4^d. 5^b. 30^b. *ar luach* (gl. propter foenus) Sg. 41^b. *bruach* (gl. margo) Sg. 61^a. *lúacharnn* (gl. λαμπάς) Sg. 47^a. *tuachil* (gl. astutus) Sg. 60^a. (*tuaichle*, astutia, Wb.). Eodem modo *ó* in graecis vel latinis vocabulis transumptis tractari documento est vox *gluas* (explanatio, explicatio) haud infrequens in Wb.: *gluass* 8^c, *gluas indí riam* (explanatio eius quod ante) 17^b. *gluas forsani asrubart riam* (expl. super eo quod dixit ante; cf. *beim foris forsani asrubart riam* 9^c) 32^d. *gluas forafensus fui thúas* (gl. quibus autem infensus est? Hebr. 3, 17; i. e. expl. ad fensus fui

---

Quae possunt videri addenda, Boduognatus Caes., Maroboduus (nomen sine dubio origine germanicum, sed quod videtur ad etymologiam gallicam transformatum a finitimis Gallis) Tac., Ateboduus Inscr. Grut. 758, 11, in his potius correptam *o* statuendam probat *-bodu* haud rarum in nominibus virorum compositis aremoricis et cambricis. Aremorica e chartular. Rhedonens.: *Tribodu* 1, 26. 2, 13. *Catwodu* 1, 20. *Eubodu* D. Mor. 328. Cambrica e libro Landav.: *Arthbodu*, *Arthuodu* 136. *Gurbodu*, *Guruodu*, *Gurvodu* 220 153. 170. 171. 178 181, in quo libro invenitur etiam derivat, *Boduc* 229. Eandem correptam *o* exbibet hodiern. cambr. *bodd* (beneplacitum, voluntas), *boddus* (gratus, acceptus). Hibern. *buad*, *buaid* (victoria) britannice est *bud* (cambr. hod. *budd*) item satis frequens in nominibus virorum, ut *Catbud*, *Budhoiarn*, *Budic*, *Wrbudic* (cf. Ô britann.).

supra, i. e. offensus fui c. 3, 10) 33[a]; in Sg.: *do gluaiss* (ad expl.) 31[b]. *do gluáiss* 63[b]. *do gluáis anarbos* (gl. haec buxus arbor) 61[b]. *do gluais far acer* (gl. haec acer arbor) 100[a] — quam nihil aliud esse apparet nisi graecum γλῶσσα, glossa.

In quibusdam *ua* soluta redit in *ó* accedente flexione vel derivatione: *uathad*, dat. *in óthud* (in singulari), deriv. *óthatnat* (gl. pauculus) Sg. 41[a]. 49[a]. *luacharnn*, gen. *lochairnn* (laternae) Sg. 24[a].* *saibes in obar* (gl. per inanem fallaciam; supra *uabar*) Wb. 27[a]. Sed certus et strictus usus hic statui vix potest. Alternant enim saepius formulae: *huar* (hora), gen. *hóre*: *cuit hóre* (ratione horae) Wb. 16[b], accus. *hóir*: *cid co hóir* (gl. neque ad horam) Wb. 18[d]; sed Cr. 25[a]: *teora cethramdin huare* (gl. dodrans horae). Eodem modo multum variat scriptio vocis frequentis in Wb. et Sg. tanquam coniunctionis *uare* (quia), *huare*, *uáire*, *huaire*, *óre*, *hóre*. Nec aliter iuxta *foruar* ceteraque supra allata inveniuntur: *nifóiret cumtach nirisse* (non efficiunt aedificationem ecclesiae) Wb. 27[d]. *arnafóirinse doguilsi* (gl. ne iterum in tristitiam venirem ad vos) 14[d], siquidem eodem pertinent. E *buáid* (victoria; manus altera codicis Wb. in eodem loco scribit *boid*) prodiit gen. *buade* Wb. 24[a], e *tuath* (populus) gen. *tuaithe* Wb. 5[a]. 16[d]. 28[b], accus. *tuáith* (*etir tuáith*) 28[d], plur. derivati *túati* (laici) 27[c]; at quod in Cr. scribitur *suas* (sursum), est in Wb. *soos* (gl. sursum) 20[a], *i sósib* (gl. in altis) 2[b], atque in Wb. ipso tam *fodúacair* (= *fo-d-úad-gair*, id indicat) 11[b]. invenitur quam *forócrad* (= *fo-ro-ód-grad*, descriptus est) 19[b]. *cenfócre* (sine monitione) 3[a]. *ocfócru* (in monitione) 31[c].

Voces, in quibus servatur *ó*, e codicibus nostris: *óa* (gl. iecur) Sg. 65[b]. *óa* Wb. 12[b]. *bóchaill* (gl. bubulcus; cf. *bugel*, gl. pastor, Vocab.) Sg. 58[b]. *bóu* (*ni torbe dobóu*, gl. ad nihil utile, verbis contendere) Wb. 30[b]. *indróm* (Roma) Sg. 174[a]. *srón* (gl. nasus) Sg. 95[b]. *srónbennach* (gl. rhinoceros) Sg. 97[a]. Ld. *brón* (tristitia) Wb. 5[d]. 14[d]. Sg. 42[a]. *medónda*, *medóndæ* (medius) Sg. 10[a]. *inmedóncha* (intestina) Wb. 12[b]. Sg. 111[a]. *muirmóru* (gl. siren) Sg. 96[b]. *córe* (pax) Wb. 2[d]. 5[a]. 7[b]. 13[a]. *stóride* (corporalis) Wb. 2[b]. *tóbe* (decisio) Wb. 2[c]. 5[b]. Sg. 118[b]. *cródatu* (durities; apud St. *cruaidh*, durus, gl. 674) Wb. 31[b]. *óg* (integer, perfectus) Wb. Sg. *óge* (integritas, virginitas) Wb. 10[a]. *lóg* (merces, cf. *luach*) Wb. fq. *tróg* (miser; cf. Trogus, Trogmi) Wb. 19[b]. *trócaire* (misericordia) Wb. 5[c]. 15[b]. *bóc* (gl. osculum) Sg. 46[a]. In quibusdam tamen *ó* ex *á* prodisse supra adnotavimus; in aliis contractione ortum est: *anman dorónta de dobriath*. (= *dorogenta*, nomina facta sunt de adverbiis) Sg. 216[a]. *ni arindí doróntæsi anisiu* (non quia vos feceritis hoc) Wb. 16[a]. *cid fognim cid fochésad dorróntar* (sive active sive passive factum est) 13[d]. *cedurónath ní dimaith* (etsi factum est aliquid boni) 33[a]. *sechichruth dondrón* (= *do-n-d-rogén*, quomodocunque id fecero) 5[b]. *act dorronai cori frissom* (modo feceris pacem cum eo) 32[a]. *dorronad siid* (quod facta est pax) 26[d]. *cid doronad friu* (quid factum est de iis?) 15[a]. *frinái duronad nach aile* (ad rem quam fecisset alius quis) 8[a]. *am. donad* (sicut faceret) Sg. 6[b]. In aliis ex *au* vel *ou* contractum est, de quibus videas sub his diphthongis; maior contractio est in voce *óc* (iuvenis), de qua sub J et V spirantibus.

* Patet inde forma gallica *lôcarn* (concordat brit. *lugarn* in Vocab.), quae etiamnunc servata videtur in nomine *Locarno*, oppidi ad caput lacus Verbani (lago maggiore); latinam formam contra exhibet *Lucerna*, nomen civitatis helveticae ad finem lacus Lucernici.

Scriptio duplex huius vocalis in Wb.: *soos* (gl. sursum) 20^a. *cóor* (gl. locus, libri) 12^d. *imróol* (plenitudo? cf. *foróil*, *furóil*, abundantia, 10^d. 16^c. *deróil*, penuria, 18^a) 12^a. In Cam.: *ood* (ab eo). In Sg. *sóol* (gl. velum; sed 70^a: *seol*, gl. carbasus) 14^a, *lóon*, *loon* (gl. adeps) 70^b. 125^a.

Infectio huius vocalis productae est ÚAI, UÁI sive OI: *uáisliu*, *huaisliu* (altior, nobilior; *uasal*) Wb. 19^d. 33^d. *ni foruáisligemmi* (gl. non superextendimus nos) Wb. 17^b. *dobeir pól gluáis* (addit Paulus explanationem; ut supra *do gluais*; *gluas*) Wb. 4^d. *úaithed* (solitarius: *ni ba úaithed*, gl. adventus cum omnibus sanctis) Wb. 25^a. *asatoróimed asrúaim* (ἅπαξ λεγόμενα in loco obscuro glossae marginalis; cf. *buaid* et *boid* supra) Wb. 11^a. *preceptóir* (praeceptor; plur. *preceptóri*) Wb. 22^c. *óigthidi* (gl. sartores; i. e. redintegratores, *óg*) Sg. 186^b. In quibusdam contractio inesse videtur: *dianderóimtis* (si id susciperent, *er-fo-em?*) Wb. 26^a. *indhí nád arróimsat buith in gloria xpi* (qui non susceperint esse in gl. Chr.) 26^a. *iroimed cách achéele per caritatem.i.domaith friss* (gl. propter quod suscipite invicem; i. e. suscipito suum quisque socium p. c. id est ad bonum ei) 6^d. *maniroimsid ni dílgibther duib* (ni acceperitis, non ignoscetur vobis) 33^a.

Û gallica producta. Auson. Mosell. 423: hostibus exactis Nicrum super et Lupod*u*num. Sidon. carm. 13, 24: reddas patriam, .. Lugd*u*num exonerans suis ruinis. Venant. Fortun. 3, 29: urbs Vered*u*na; id. 8, 6: Augustod*u*num. Horat. carm. 4, 4. 14. Ovid. fast. 1, 12: Dr*u*sus (concordat Claudianus).* Auson. Mosell. 355: S*u*ra tuas properat non degener ire sub undas.**

Integra mansit haec vocalis in lingua hibernica: *dún* (gl. castrum, gl. arx) Sg. 57^a. 60^b, deriv. *dúnattae* (gl. castrensis) Sg. 57^a, verb. comp. *frisdúnaim* (gl. περιβάλλω τὸν μοχλόν, obsero, obserare) Pr. Cr. 57^b, praet. *frisrodúnsat* (gl. obstruxerunt) Ml. 22^c, pass. *frisduntar* (gl. obstruitur) Ml. 14^c. En codicibus nostris satis nota et communis vox, quae passim cernitur in vetustis nominibus oppidorum gallicorum, ut Lupodunum, Cambodunum, Augustodunum etc. Cuius genetivus inesse videtur in nomine vetusto hib. *Maelduin* (i. e. calvus castri).*** Significatione non multum differt ab hac voce vox *dúr*, non minus frequens in compositis oppidorum nominibus gallicis vel britannicis, tam in priore quam in posteriore loco: Autissiodurum, Divodurum, Boiodurum, Vitudurum, Octodurum, Brivodurum, Batavodurum etc. Durobriva, Durocatalaunum, Durocortorum, Durocornovium, Durovernum etc. in Itinerariis et apud scriptores; lexicon enim hibernicum (O'Reilly) exhibet adi. *dúr* (quod non inveni in glossis meis), in vetustis glossis glossatum voce

---

* Cic. Brut. 28: pronepos est Drusi, qui primus cognomen hoc ab interfecto *Druso*, *Gallorum* duce, tulit. Cf. Condrusi, nomen populi belgici. Nomen vetust. hibern.: Simul filius *Druis* Annal. Ulton. ad a. 724 ap. O'Conn. 4, 79. Subst. hodiern. *drús*, *drúis* (libido).

** Sura Mosellana, hod. Sure; est etiam Sura Rhenana, Alsatica. Nomina virorum gallica in inscriptt.: Surus (Cremonénsis) Orell. 2728. Surus (Tribocus) Orell. 3408. Surinus in inscr. Ratisbon. ap. Grut. 715, 4. Cf. Surontium, locus Norici, in tab. Peut. Cf. hodiern. cambr. *sir* (gaudium, bonus animus)? Fuerit inde significatio nominum Drusus, Surus haud multum diversa, i. e. libidinosus, hilaris. Cf. supra p. 21 nom. propr. Briga e subst. *brig*.

*** In notitia chronologica in Cr. 17^a: "*bás muirchatho m. mailedúin* (mors Moricati filii Maeliduni) *hi cluain m. cunois áimda chiaráin X anno.*" Idem nomen in chronicis hibernicis: *Catasach mc Maoileduin*, Ann. IV. mag. O'Conn. 3, 329. *Catusach mac Maelduin*, *Congal mac Maeleduin*, Ann. Ult. O'C. 4, 62. 64. Praecedit quoque, ut *dur*, sic *dun* in nominibus: *Dunchad*, *Dunchadh*, Ann. Tigern. et IV mag. O'C. 2, 212. 3, 230. 258. *Dunghal* Ann. IV mag. O'C. 3, 285.

daingean (adi. fortis, securus, subst. fortificatio).* Eadem vocalis in aliis vocibus: *múlu* (mûlos, acc. plur.), *múldae* (gl. mûlionicus; cf. nomen viri britannicum in inscript. ap. Grut. 700, 6: Epomulus, i. e. equomulus) Sg. 33[b]. *cúl* (tergum; cf. lat. cûlus) Sg. 148[b]. *dúl*, pl. *dúli* (elementum), *dúlem* (creator) Wb. Sg. fq. *rún* (mysterium; cf. got. germ. rûna) Wb. fq. *múntith* (gl. eruditor) Wb. 1[d]. *glún* (gl. genu) Sg. 63[a]. 172. *cen fodrúbu* (gl. sine deflexionum moris) Ml. 22[a]. *cúbus* (conscientia; cf. Bituriges Cûbi?) Wb. 1[d]. *rumúgsat* (gl. suffoderunt, altaria tua; i. e. absconderunt? cf. Sg. 9[b]: *formúigthe*, *formúchthai*, gl. abscondita) Wb. 5[a]. *arascrúta* (ut scrutetur) Wb. 31[b]. *dlúth* (gl. stamen) Sg. 14[b]. *dlúthe* (adhaerendi, gen.) Sg. 9[a]. *rundlúth* (gl. densaverat) Ml. 33[a]. *múchni* (gl. proditores protervi; rad. *múg*, *múch*?) Wb. 30[c]. Haec quoque vocalis interdum contractione orta est, ut in *núe* (novus), *clú* (rumor), *túus* (initium) e novia, clov, tovus (cf. V hib.), in *dúthract*, *dúthracht* (voluntas) Wb. fq. e *do-ḟuthracht*, in *dús* (partic.) e *dufius*, *dofius* (ad sciendum).

Interdum producta *u* alternat cum aliis vocalibus, ut cum *a* producta: *gnúis* (facies) Wb. 12[b]. *ó gnúis* (gl. a facie) Wb. 25[d], plur. *na gnuissi* (gl. ora) Ml. 32[c]. *gnús*, gen. *gnúso* (mos, consuetudo) Sg. 215[a]. *airdegnúsigud* (gl. significatio) Sg. 77[a], redeunt ad radicem *gna*, *gen* (cf. supra compos. *adgén*, *adgeiuin*, p. 19), ex qua et frequens adi. *gnáth* (consuetus), et subst. *gnás* in Wb. 10[a]: *triagnáissi* (per consuetudinem eius, cum ea, uxore), et ibidem: *maith les ágnasi* (gl. consentit habitare cum illa). Maior vocalium varietas cernitur in derivatis et compositis radicis *so* vel *su* (vertere), in quibus non solum *ó* et *ú* alternant (ut in verbo ipso: *dosoi*, convertis, Cr. 33[b]. *dosoat*, convertunt, Sg. 209[b]; hib. med. *muilinn imsui each* [molendinum quod circumvertit equus] Gl. *marcmuilinn*), sed etiam *á* (*a*) invenitur: *túth* (= *do-ṡóuth*: *dochum tútha sóere*, gl. pro libertate: Aeneadae in ferrum pro libertate ruebant, Verg.; i. e. ad assequendam libertatem) Sg. 31[b]; *tintuúth* (= *do-ind-ṡ.*, interpretatio) Wb. 12[b], *tintud septien* (interpretatio LXX) Ml. 2[a]. 3[a] et *tintáith* (interpretamini) Wb. 12[d], *dorintai* (interpretatus es), *tintaesiu* (interpretaris) Ml. 3[a], *tentathig*, *inna tintatach*, *na tintathach* (interpretes, interpretum) Ml. 2[a]. 2[d]; in Sg. *impúth* (= *imb-ṡ.*, gl. vertex) 60[b]. *impúd* (gl. στροφή) 106[b]. *tre impuud* (gl. per anastrophen) 202[b] et *impáidach* (gl. versutus) 60[a].**

Vocalis duplicata: *clúu* (gloria, fama) Wb. 7[c]. *rúun*, *ruún* (mysterium, mysteriorum) Wb. 1[d]. 12[b]. 12[d]. *cúul* (*iarnachúul*, *iarcúul* post tergum) Wb. 24[a]. 31[c]. *dúus* (partic.) Wb. fq. *lúud* (velocitas) in Wb. 2[b]: *islúud leu teistiu fuile* (gl. veloces pedes eorum ad effundendum sanguinem; i. e. est velocitas secundum

---

* Adi. in Ml. 32[a]: *isindun daingen* (gl. in edito, positus; i. e. in castro firmo); verb. denom. in Sg. 19[a]: *daingnigim* (gl. moenio). Subst. in inferiore latinitate: *dangion* (apud Orderic. Vital.), *danjon*, *dongonus*, *donghon*, *donjon* (castrum) ap. Cangium; etiam nunc extans in gall. *donjon*, *dongeon*, angl. *dungeon*. Concordat cum dictis etiam hodiern. cambr. *dir* (= dûr), subst. securitas, adi. certus, firmus.

** In his tamen si *o* vel *u* radicis elisam esse sumimus vel contractam cum vocali sequente, non magis differunt *tintúth* et *tintathach* quam *dilgud*, *dilgud* (remissio) Wb. et *dilgadach* (gl. indulgens) Sg. 39[b]. Nec vero recentiore forma *diolgadh*, *diolgadh* et similibus collatis mirum cuiquam videbitur idem vocalium discrimen intercedere inter nomina gallica Indutius in inscript. ap. Orell. 431, Indutiomarus ap. Caes. atque hibern. *Iondatmar* (ex O'Conn. supra memoratum p. 16 not. **. Non addo nomen sancti britannici *Iltutus*, *Ildutus*: schola egregii magistri Britannorum *Eltuti* nomine, Boll. Iul. 6, 575. insula usque in hodiernum diem Lanna *Hilduti* vocatur, Boll. Ian. 2, 958. In hoc enim inest subst. brit. *tut*, hibern. *tuath* (populus; = tôt).

eos effusio sanguinum). Supra *tintuúth* Wb. *impuud* Sg. *arthuus* (primum) Ml. 19ᵇ. 29ᵃ. In Cam.: *duun* (nobis).

Infectio ÚI: *oc tuiste dúile* (in creatione mundi) Wb. 5ᶜ. *ramúinset* (didicerunt; cf. *múntith*) Wb. 5ᵇ. *huandlúithi* (gl. rimâ; cf. *dlúthe*) Sg. 46ᵃ. *túithlae* (gl. gibbus) Sg. 22ᵃ. *formúigthe* (cf. supra *formúchthai*), *indformúichdetad* (gl. absconditae, extremitatis) Sg. 9ᵃ.

Patet e dictis, multis quidem affectionibus etiam vocales productas obnoxias esse, non tamen adeo, ut sunt correptae. Poterant manere intacti tres apices *á*, *í*, *ú*; intermediae *é*, *ó* ex parte tantum solutae sunt in eas, inter quas sunt mediae, *ia* et *ua*, quarum infectio *éi*, *ói*, *uái* frequentior est. Ex prioribus *í* nunquam inficitur; *á* et *ú* infectione fiunt *ái* et *úi*, non tamen semper.

Postquam hucusque singillatim dictum est de vocalibus tam brevibus quam longis, hoc loco universe addenda sunt quaedam de earundem v o c a l i u m p r o d u c t i o n e e t e l i s i o n e i n q u i b u s d a m p o s i t i o n i b u s.

Cum in positione quam dicunt, i. e. ante consonas iunctas, saepissime in aliis linguis vocales corripiantur, in hibernica lingua vetusta non modo longas retineri patet tam e signatione codicum nostrorum (quamquam multum abest, ut sit communis haec notatio) quam e solutione vocalium *e* et *o* in *ia* et *ua*, sed etiam vocales principio breves productas esse ante combinationes semivocalium, praesertim *l*. *r*, *s*, cum ceteris consonis. Exempla utrarumque sunt: *sians* (= *sêns*, sensus) Wb. 11ᵃ. 12ᵈ. *issíansib* (: *ní issíansib spirităldib móiti*, gl. frustra inflatus sensu carnis suae; i. e. non in sensibus spiritualibus gloriandum; sed 23ᵇ: *i ċach sens foirbthiu*, gl. omni sensu) Wb. 27ᵃ. *uall* (= *ualb*), gen. *uáilbe* (superbia) Wb. 10ᵇ. 14ᶜ. 30ᵇ. *cuart* in adverb. *inchuartaigthith* (gl. circum) Sg. 218ᵇ, *immecuáirt* (circumcirca; cf. Cortoriacum, Durocortorum?) Inc. Sg. *críst* (Christus; etiam nunc *Críost* = Crîst) Wb. 15ᵃ. *iasc* (= *êsc*, piscis) Corm. *ditróscibea* (gl. iudicabit te) Wb. 1ᵈ. *dirósci* (distinguit) Sg. 42ᵇ. Eodem modo ceterae vocales: *fáilte* (gaudium) Wb. fq. *intatárcud* (relatio), *atárcaduch* (relativus) Sg. 200ᵃ. 209ᵇ. *dodírcci*, *táircet* (efficit, efficiunt) Wb. 3ᵇ. 12ᶜ. *rechttáircidib* (gl. legislatoribus) Sg. 44ᵃ. *móirb* (mortui; pro *máirb*) Wb. 11ᵈ. *nomérpimm* (confido) Wb. 6ᶜ. *intairdérgud arrudérgestar dia* (gl. propositum dei) Wb. 4ᶜ. *airdérgud* Sg. 63ᵇ. *dimdérgud* (gl. de strato meo) Ml. 21ᶜ. *esséirge* (resurrectio) Wb. fq. *indearc* (amor; = *indeserc*, cf. *deac* = *déc*, p. 18) Wb. 33ᵈ. *indírge* (gl. iniquitas) Wb. 1ᶜ. *mílchumae* (gl. cimex) Sg. 69ᵇ. *cóimdith* (dominum, acc.) Sg. 29ᵇ. *asóircc* (verberat) Wb. 11ᵃ. *dúlchinne* (remuneratio) Wb. 3ᵇ. 20ᶜ. *cúrsachad*, *cúrsagad* (reprehensio) Wb. 7ᵈ. 14ᵈ. *todúrgim*, *dodúrgim*, *totúrgim*, *dotúrget* (irrito, irritant) Sg. 24ᵃ. 54ᵃ. 60ᵇ. 68ᵇ. *úrphaisiu*, *do úrfuisin* (gl. cancer, morbus) Sg. 100ᵃ *rúsc* (gl. cortex) Sg. 68ᵇ. Idem usus ante duplicatas illas consonas: *ciall*, gen. *céille* (sensus) Wb. Sg. fq. *bóill* (membra; pro *báill*, alias *baill*) Wb. 11ᵈ. Non singularis est lingua hibernica in hac re; nam ex germanicis quoque scandinavica vocales quasdam (quamquam non omnes) origine breves producit ante combinationes eiusmodi ut *lm*, *ls*, *lf*, *lg*, *lp*, *lk*, *ng*, *nk*, *st*, *sk*. Quid quod etiam hodie lingua vulgaris Rhenensis francica (prope Spiram, Heidelbergam) pro-

ducit *a* in vocibus *gârde* (hortus), *wârde* (expectare) etc., ac per magnam Germaniae partem increbruit consuetudo producendi et *a* in *ârt*, *bârt* et *e* in *êrde*, *wêrden*, *pfêrd*.

Contra frequenter eliduntur vocales tam radicis quam derivationis; et illae quidem in vocibus auctis ab initio et in fine, etsi plerumque breves, — quae iam in lingua gallica vetusta excussae esse videntur, si recte conferuntur nomina Abudius Tac., unde Abudiacum* (Vindelic. opp.) Itin., et *Ἔβουδα* (ins. Brit.) Ptol., atque Abducien. Toceti fil. (Inscr. ap Orell. 2049) — interdum tamen etiam longae, ut *á* vel *í* periit in his: *ni fodlat chenel* (gl. non discernunt genera; sed affirmative: *fodalet chenel* Sg. 198ᵇ; sing. *fotdáli* Wb. 12ᵃ. *fodáli cenél* Sg. 107ᵃ, a *dál*, pars, cambr. *daul*) Sg. 197ᵃ. *comfuirmud* (combinatio; = *com-fo-ri-mud*) Sg. 203ᵃ. *remfuirmedcha* (gl. praepositivae; = *rem-fo-rim.*) Sg. 212ᵃ. *atruirmed* (adnumeratus est) Wb. 2ᶜ. *ataruirmiset* (adposuerunt, adnumeraverunt ea; mox *atarímtis*, adponebant ea) Sg. 188ᵃ. Vocales breves elisae, A: *ni fodmat* (non tolerant; affirmative: *donaibhi fodaimet* Wb. 2ᶜ; britann. *gwoddaf*, *guddaf*) Wb. 20ᵉ. *isimmalle fosdidmat* (gl. restituti in corpore sustinebunt, futura supplicia mali; = *fos-didamat*) Ml. 15ᶜ. *adrograd*, *ararograd* (vetitum est, quod v. e.; = *rogarad*) Wb. 2ᶜ. 3ᶜ. *forchongrimm* (praecipio; *for-con-garim*) Wb. 9ᵈ. *conrochra* (ut amet; = *conrochara*) Wb. 6ᵈ. *coscramni*, *conchoscram* (destruimus, quod destruamus; *coscar*) Wb. 2ᵇ. *coscrad* (pro *coscarad*, destructio) Wb. 2ᵇ. 26ᵃ. *ma eterroscra* (= *eterroscara*, si discesserit) Wb. 9ᵈ. *sulbair*, *sulbairigthe* (eloquens etc.; = *su-labair*, bene loquens) Wb. 8ᵃ. 12ᵈ. *tre digbáil*, *iarndígbail* (*digabál*, desumptio) Sg. 9ᵃ. *dirogbad* (= *dirogabad*, ablatum, desumptum est) Sg. 9ᵇ. *nachinrogba* (ne nos capiat; = *rogaba*) Wb. 15ᵈ. Reiecta E: *asrobrad* (dictum est; *asroberad*) Wb. 3ᶜ. *tomnathar* (cogitet; rad. *men* in *menme*, anima) Wb. 17ᵃ. *conrotgatar* (aedificaverunt; = *conrotegatar*, a *teg*, domus), *cumutgim* (gl. architector; = *conotegim*) Sg. 32ᵇ. 141ᵃ. *coitchen* (communis; = *cotechen*, *cotegen*?) Sg. fq. *gním* (actio), *fognam* (servitus) fq., sed *rogéni* (fecit), *foruigéni* (servivit) Wb. *taidchricc* (redemptio; *doradchiúir*, redemit) Wb. 2ᵃ. Elisae I, U: *imfolngi* (efficit), *ni fulngidsi* (non perficitis; = *imfolingi*, *folingidsi*) Wb. 4ᵈ. 8ᵇ. *dilgud* (remissio), *dilgidsi* (rémittitis; = *dilugud*, cf. *doluigimse*, remitto, Wb. 14ᵈ) Wb. 2ᶜ. 5ᶜ. 14ᵈ. *écmacht* (gl. nequam: *écmacht arindi nád cumaing maith do denom*; i. e. impotens, quia non potest facere bonum) Sg. 50ᵃ.

Derivantes autem vocales in principio formularum bisyllabarum vel plurium syllabarum, quae aut per flexionem verborum cooriuntur, ut *-asam*, *-isem*, *-ibid*, *-ibea*, *-ibed*, *-abam*, *-ibem*, *-imis*, *-itis*, *-athar*, *-ither*, *-atar*, *-itir*, *-ibther* (= *ibither*), *-ate*, *-ite*, *-ithe*, *ithi* etc., aut per derivationem, ut *-as*, *-us* (gen. *-assa*, *-asa*, *-ussa*), *-ise*, *-isiu*, *-ad*, *-ud* (gen. *-atho*, *-utho*), *-ithe*, *-ide*, *-adach*, *-edach*, *-athatu*, *-ithetu* etc., tum quidem elidi non solent, cum vocalis radicis aut primitivae derivationis periit; praeterea autem eas servari non oportet nisi post positionem, quam dixerim gravem, i. e. si liquida liquidam vel muta mutam excipit, denique si priorem locum tenet muta. Exempla infra in libris de verbo et derivatione; quae ad

* Pertinere huc videntur nomina: Eptiacum in pago Wabarinse, in chart. a 770, ap. Vales., Eptadius (Gallus, civis Augustodunensis. sec 6). Bolland. August. 4, 778. Abudiacum quoque locus Vindeliciae Eptaticum dicitur in Vita S. Tozzonis, Boll. Ian. 2, 56, et in Vita B. Herluccae auctore Paulo Bernried. (sec. 12), Boll. April. 2, 553: in ripa Lici fluminis locus magnae antiquitatis qui vocatur *Eptaticus*. Hodie *Epfach* cum reliquiis romanae vetustatis.

exhibendum conspectum hic colligo sine notatione locorum, ubi extant. Exempla flexionum verbalium: *ropredchaisem*, *ropredchissem* (praedicavimus; *predach*), *predchibid* (praedicabit), *doaidlibea* (visitabit; *do-adal*, *tadall*), *doaidlibem* (adibimus), *dofuircifea* (inveniet; *fuirec*), *arnatomnitis* (ne cogitarent; *tomen* = *fomen*), *labrafammar* (loquemur), *labrither* (dicitur; *labar*), *predchither*, *predchidir* (praedicatur), *tomnibther* (cogitabitur), *conocomalnide* (*-ithe*, ut impleretur; *comlán*), *predchite* (qui praedicant), *oirdnithe* (ordinatus; *ordan*), *airmithi* (numerandus; *áram*), *fodlaidi* (dividendus; *fodál*), *nistectitis* (non haberent id), *foéitsider* (subauditur). Exempla derivationum: *dílgotho* (remissionis), *patnide* (leporinus; *patu* Corm., gen. *patan*), *gentlide* (gentilis), *bliadnide* (annuus; *bliadin*), *dilgadach* (indulgens), *máthrathatu* (matrimonium; *máthir*, gen. *máthar*), *immarmussa* (scandali; nom. *-us*), *rectide* (legalis), *cétnide* (primarius), *cétnidetu* (originalitas).

Post positionem vero, in qua liquidam sequitur muta, vel post liquidam geminatam non aliter ac post vocalem radicis productam vocales illae etsi interdum retinentur, saepius tamen eliduntur. Exempla retentarum vocalium in verbis: *condelgatar* (comparantur), *doellatar* (declinantur), *dugáithatar* (circumveniuntur), *cuiretar* (ponunt), *mórate* (qui magnificant); in derivatis: *londas*, gen. *londassa* (indignationis), *dilledach* (declinabilis), *stóride* (corporalis), *arside* (veterum), *arsidetu* (vetustas). Exempla elisarum vocalium: *direllsat* (declinaverunt, a vero), *roseirset* (amaverunt), *cotondelcfam* (comparabimus nos), *nertfidir* (fortificabitur), *adrimfem* (adnumerabimus), *adrímter*, *adrímfiter* (adnumerantur, -abuntur), *dofeirmfed* (adderet; = *doforimfed*?), *leicfimme*, *leicfidir* (sinemus, remittetur), *creitfider* (credetur), *doberrthe* (tonderetur), *nolíntae* (implebatur), *ersoilcthe* (apertus); in derivatione: *coitchennsa* (communitatis; nom. *coitchennas*), *tarbde* (taurinus), *marbde* (mortuus), *cercde* (gallinaceus), *corpde* (corporeus), *dóinde* (humanus), *berrthid* (tonsor), *doilbthid* (figulus), *ranntatu* (partitio), *corpthatu* (corporalitas), *béstatu* (moralitas), *foirbthetu* (firmitas). Quare sunt exempla vocalis modo retentae modo elisae in una eademque voce: *ni tartisset* (non dederunt) Wb. 1[b]. *ni tartsat* Wb. 24[b]. *atroillisset*, *adroilliset*, *assidroilliset* (meruerunt) Wb. 4[a]. 17[c]. *nid arilset*, *ni arillset* (non m.) Wb. 4[c]. 4[d]. *scribatar* (scribuntur) Wb. 17[b]. *scribtair* Sg. 6[b]. *cretite*, *crette* (qui credunt) Wb. 3[d]. 15[a]. *duforbaithe* (gl. veneretur) Ml. 31[c]. *forbuide* (gl. intentivum) Sg. 221[b]. *foirbthe* (perfectus), *foirbthetu* (firmitas) Wb. fq. *bróinidae* (gl. molaris) Sg. 57[a], sed *bróinde* (gl. rosarium) Sg. 35[b].

Denique post vocalem brevem radicis cum consona simplici vel post vocalem finientem sine consona constanter eliduntur vocales a principio terminationum; ut in verbis: *rocarsam* (amavimus), *rogabsam* (sumpsimus), *roscarsid* (secessistis), *roscarsat* (recesserunt), *asbermis* (dicebamus), *asbertis* (dicebant), *gnither* (operatur), *berthar* (fertur), *bertar* (feruntur), *etirscartar* (discernuntur), *crochthe* (crucifixus), item in verbis denominativis frequentibus in *-igim*: *-igsem*, *-igfed*, *-igther*, *-igthir*, *-igfithir*, *-igfide*, *-igthe*. Excipiuntur deponentia verba in *-igur*, quae quidem in 1. pers. plur. praes. forment *-igmar*, *-igmer* (pro *igammar*, *igemmar*), in 3. tamen pers. sing. et plur., ut sit differentia ab isdem personis verbi passivi reicientibus vocales, semper retineant formas *-igidir*, *-igedar*, *-igitir*, *-igetar*, ut alia verba eiusdem seriei *-athar*, *-atar* etc.: *agathar* (timet), *moladar*

(laudat), *labrathar* (loquitur), *docuirethar* (asciscit), *taidminedar* (significat), *messammar*, *messimmir* (indicamus), *laimemmar* (audemus), *sechemmar* (sequimur), *labratar*, *labrith* (locuntur), *immechuretar* (tractant). Exempla derivatorum elidentium vocales: *imbresan* (contentio), plur. *imbresna*, *crochad* (crucifixio), gen. *crochtho*, substantiva in *-igud*, gen. *-igtho*, *-ichtho*, *domunde* (mundanus), *talmande* (terrestris), *alpande* (alpinus), *aitrebthid* (habitator), *bathach* (moribundus), *imgabthach* (vitabundus), *treodatu* (trinitas), *sechdetu* (consequentia), *nephcongabthetu* (incontinentia).

Interdum nihil interest, utrum vocalis radicis elidatur an terminationis: *roilgisidsi* (legistis) Ml. 17[b] et *rolégsid* (legistis) Wb. 7[b]. *imfogbaidetith* (usum) Wb. 9[d]. et mox eodem loco *nephcongabthetid* (incontinentiam).

Diphthongi.

Diphthongi efficiuntur binis vocalibus una syllaba comprehensis. Cuiusmodi combinationes sex, de quibus dubitari nequit, procrearunt linguae celticae, utpote principem vocalem A atque intermedias E et O iungentes cum extremis I et U: *ai oi*, *ei*; *au*, *ou*, *eu*. Quae aliae inveniuntur, una fortasse *ie* excepta, de cuius natura nondum satis constat, nihil sunt nisi variationes illarum. Monendum autem est non modo e diphthongis *ei* et *ou* vocales productas *ê* et *î*, *ô* et *û* prodire potuisse, sed etiam aliarum mutationum apud Gallos factarum vestigia extare, si quidem nec temere Romani *raeda*, Graeci *ῥαῖδα* (Fleckeisen, 50 artikel etc.) scripserunt, et *Teutomati* nomen cum *Touto* similibusque coniungere licet.

Eundem ordinem etsi nihil impedit quominus sequamur in lingua hibernica, quae novis duabus *ia* et *ua* in locum gallicarum *ei* et *ou* suffectis ipsa quoque sex diphthongos habere potuit: *ai*, *oi*, *ia*; *au*, *ua*, *eu*; tamen concedendum est numerum diphthongorum hibernicarum, ut auctum mutatione vocalium ac solutione semivocalium, ita magis magisque deminutum esse commixtione et contractione. Quo factum est, ut lingua hodierna, quamvis abundare videatur diphthongis, veras tamen easdemque antiquas vix tres servaverit: *ao*, *ia*, *ua*. Codices nostri vetusti signare solent diphthongorum vocales priores accentu acuto, ut *ái*, *áu*, quo facilius discernantur ab infectionibus (*ai, au*), quae reguläriter non signantur.

AI. Exempla gallica vetusta, cum dubitari non possit de quantitate diphthongorum, iam licet colligere ex omnibus scriptoribus, ut ex inscriptionibus, non e poëtis solis. Scriptio AI indubiam diphthongum prodit in inscriptione helvetica: Corneli Bilc*ai*sionis fil. ap. Orell. 316, cui nomini conferenda sunt G*ai*sio, C*ai*lus, C*ai*xo (n. fem.), S*ai*tullus, B*ai*corixsus, Mosg*ai*to (Beitr. III. 197), denique apud Gregor. Turon.: C*ai*nonense castrum 6, 13. In dei nomine Agganaicus (Iuppiter, Orelli-Henzen 5612) forsitan rectius separes vocales; in aliis ut Valgasm*ai*erus, vicani Alti*ai*enses, Ann*ai*us, Bed*ai*us, Ben*ai*a, Lic*ai*us, Pint*ai*us, Sas*ai*us, Tur*ai*us, Elbocon*ai*us, Verc*ai*us Inscr., Ecc*ai*os, Vadn*ai*os Numm. (Beitr. l. c.), *Ιαρτ αι*[ος?] inscr. Nemaus. etsi pro consona *i* accipiendam putaveris, diphthongum tamen magis commendare videntur et formae Co-

*tai*io, Ce*ai*io (deo) l. c. 200. et notissimum illud Ann*ae*orum nomen. Romani enim scriptores gallicam diphthongum, ut graecam AI, in suam AE verterunt: *Ae*nus Tac., *Αἶ*νος Ptol., *Ae*gus (Allobrox, Caes. B. Civ. 3, 59. 79), *Ae*dui, C*ae*roesi, P*ae*mani Caes. Quare quin B*ai*ocassis Auson. prof. 4, 7 per *āj* legendum sit, vix potest dubitari.

In codicibus hibernicis vetustis haec diphthongus scribi solet ÁI (interdum AI deficiente accentu, ut in ceteris diphthongis): *sái* (gl. lacerna, tunica) Wb. 30[d]. *soccsáil* (gl. loligo, genus piscis) Sg. 47[b]. *sáin* (diversus) Wb. fq. *cáin* (bonus) Wb. fq. *ecáin* (gl. indecens) Cr. 43[c]. *máini* (dona, pretiosa; cf. lat. *mūnia*, vet. *moenia*, diversa ea quidem diphthongo, sed cognata) Wb. 23[d]. Sg. 33[a]. *commáin* (favor) Wb. 6[d]. 25[a]. *inna degmaini* (beneficia), *honaib mordegmainib* (gl. tantis beneficiis) Ml. 27[a]. 25[c]. *sáir* (ars) Sg. 90[a]. 133[b]. *áir*, *airid* (vituperatio, vituperatis) Wb. 16[a], *tatháir* (vituperatio) 8[d], *donatháira* (quam vituperat) 3[d]. *cáirchuide* (gl. ovinus) Sg. 37[b]. *áis* (aetas) Wb. 9[c]. 12[d]. 17[b]. 21[b]. 25[a], gen. *áisa*, *áisso* Wb. 16[d]. 29[c]. *daiscuir* (gl. scurra) Sg. 56[b]. *saigul* (tempus, aetas) Wb. 15[d]. Ml. 16[d]. *sáib* (falsus) Wb. 30[c]. *sáibapstil* (pseudoapostoli) Wb. 16[b]. 28[a]. *sáibfirtu*, *sáibairde* (falsa miracula, signa) Wb. 16[a]. *gáid* (ventus) Cr. 19[a]. *táid* (gl. fur) Sg. 47[b]. *gáitha* (sapientes, plur. fem.) Wb. 18[a]. *dogáithaim̃* (gl. illudo), *dogaithaim* (gl. pellicio) Sg. 24[a], *dogáithim* (gl. lacto) Sg. 145[a]. *áith* (gl. pinna), *deáith* (gl. bipennis) Sg. 67[a]. *báith* (gl. idiota, stultus) Wb. 12[d]. *cáith*, *cáithech* (gl. acus, Pr. Cr. 26[b]: *caith*, gl. furfur) Sg. 68[a]. *sáithar* (labor) Wb. 23[c].

Deficiente tamen *a* in *o* et *i* in *e* (p. 4 et 12) haud raro in codicibus eadem scripta est ÓI, ÁE, ÓE: *adagmóini* (beneficia sua; supra *degmaini*) Wb. 28[a]. *óis* (aetas; supra *áis*) Wb. 13[c]. 21[b]. 28[d], gen. *óisa* 8[c]. 22[b]. 28[d]. *áes* Wb. 28[b]. Cr. 31[c]. 32[b]. *aes* Cr. 32[a]. *mochomáessa* (aequales meos) Wb. 18[c]. *óesa* (gen.) Wb. 10[c]. *sóibapstil* (supra *sáib*) Wb. 8[c]. 17[d], gen. *inna soebapstal* 18[d]. *inna sáebchore* (gl. syrtium) Cr. 34[b]. *indoiscairi* (gl. vilitatem; cf. *daiscuir*) Ml. 25[c]. *sáer* (:*sáer oc suidigud sil.*, gl. Victor in arte grammatica de syllabis; supra *sáir*) Sg. 7[b]. *áel* (gl. fuscina, tridens) Sg. 37[b]. Pr. Cr. 14[b]. *cáer*, *caer* (gl. bacca, gl. baccar) Sg. 22[a]. 126[a]. *caech* (gl. luscus) Sg. 24[b]. *aed* (n. propr. in notatione chronologica marginali cod. Cr. 15[a]: *DCCCXVII. aed rex hiberniæ moritur.* Cf. Aedui; hibern. hod. *aodh*, ignis). Itaque in cod. Cr. infectio genetivi propria notatur scriptione *áis* 32[a] (nom. et acc. *áes*, *aes* v. supra).

Recentioribus utriusque dialecti scriptoribus placuit *ao* scribi tam pro *ái* sive *áe* quam pro *ói*, *óe* originaria, mira quidem ea scriptione, sed quam postulare videretur nota illa orthographiae regula. Unde nova prodiit diphthongi huius infectae scriptio *aoi*.

OI gallica servata haud raro invenitur in inscriptionibus, ut in terminatione nom. plur. in inscriptione Novarensi: Tanotalikn*oi* (i. e. Dannotaliknoi), praeterea in inscr. Nemausensi in voce mutila ab initio: [*I*]λλαν*οι*τακος, Divionensi: D*oi*ros, Tudertana: K*oi*sis, Moguntina: Adbogius C*oi*nagi f. na(tione) Petrucorius, Steiner. 440, quibuscum comparanda sunt: B*oi*niccus, C*oi*nus, D*oi*nus, Ess*oi*rus, C*oi*sstoboc(ensis regis), R*oi*pus, fortasse Sun*oi*va, Vindor*oi*cus, Bir*oi*nus (Beitr. III. 197), vix Ast*oi*lunnus, I*oi*ncissus, Antel*oi*us, B*oi*us cum compositis B*oi*ocalus, B*oi*odurum, Comb*oi*omarus, B*oi*orix (ib.), quamquam scrip-

tione *Soio*, *Koiios*, *Boiiorix* his quoque diphthongus vindicari videtur. Latini scriptores hanc diphthongum more suo in OE mutarunt: *Moenis* (nomen fluvii) Mel., *Moenus* Plin. Tac. Eumen., *Moenicaptus* regulus Gallorum Liv. 24, 42.* Easdem formas *oi* et *oe* servavit lingua hibernica vetusta, non servavit britannica vetusta, quae hanc diphthongum semper transformavit in *û*.**

Codices vetusti hibernici etsi OE in omnibus fere vocibus, quibus convenit haec diphthongus, passim habent, saepius tamen servarunt OI: *óin*, *óen* (unus) Wb. Sg. fq. *óentu*, *óenur*, *oenur* Wb. 7c. 13c. 14a. *intí óinas* (qui abstinet) Wb. 6b. *dóini* (homines), *dóinde* (humanus) Wb. fq. *dóinacht*, *dóinecht* Wb. 13e. 15d. *doenacht* (humanitas) Wb. 33a. 33c. *sóir* (liber) Wb. 7b. *sóer*, *soer* (gl. ingenuus) Sg. 97b. *sóirmug*, *sóirchele* (gl. libertus) Wb. 10a. *ronsóirni*, *romsóirsu* (liberavit, salvavit nos, me) Wb. 2a. 3d. *dessimrecht sóire dochách arsóireni* (exemplum salutis cuivis salus nostra) Wb. 14b. *sóere*, *sóire* (libertatis, nobilitatis) Sg. 31b. 40a. *i sóiri ceneóil* (gl. nobilitate generis) Wb. 17c. *doer* (gl. mancipium) Sg. 51b. *dóermam* (gl. squalor) Sg. 20a. *ni dóir farmbethu* (gl. vos in carne non estis sed in spiritu) Wb. 4a. *dóire* (miseria) Wb. 17c. *indóiri* (in captivitatem), *adóiri* (e captivitate) Wb. 12d. 30a. *óegid* (hospites, plur.) Wb. 21b. *oigetha* (hospites, acc.) Wb. 28d. *óigedacht* (hospitalitas) Wb. 26b. *doe* (gl. tardus) Sg. 66a. *bróen* (pluvia) Cr. 18c. *cóil* (gl. macer) Sg. 50a. *cóim* (pretiosus) Wb. 4b. 27b. *coil et cóim* (gl. species, orationis; i. e. tenuis et ornata) Sg. 26a. *inna cloen* (impiorum) Cam. *clóin* (iniquus), *clóine* (iniquitas) Wb. 4c. 26a. *derchóiniud* (desperatio) Wb. 15d. 21b. *crois* (cupedia) Wb. 9d. *fóisite* (confessio) Wb. 3d. 4a. *tóisrenn* (materia) Wb. 4c. 9b. *óiph* (forma, habitus; hod. *aoibh*) Wb. 7c. *nóib* (sanctus), *nóibe* (sanctitas), *ronóib*, *ronóibad* (sanctificavit, -atus est) Wb. fq. *tóib* (latus) Wb. 20d. 21c. *nóidiu* (gl. infans) Sg. 124b. *noidenacht* (infantia) Wb. 24d. *rofóided* (missus est), *rofóitea* (missi sunt) Wb. 23c. 27c. *nofóid* (gl. me mittere) 23d. *isdo fóitir* (ad id mittitur) 25a. *góithlachde* (gl. paluster) Sg. 54b. *móith* (tener) Wb. 19c. *troethath* (subiectio, submissio) Wb. 6a. In aliis vero *ói* vel *óe* contractione ortum est, ut in his: *arfoemat* (accipiunt) Wb. 34a. *arafóim* (quod accipit) 13c. *arafoimat*, *arafóimtar* Sg. 60b. 156b. 210b.

Quamvis frequenter *ái* variata in *ói* et *óe* in ambitum huius diphthongi transeat, rarissima in nostris codicibus sunt exempla contrariae mutationis, ut *aine* (unius, fem.) Cr. 31c. *maidem* (gloriatio) Wb. 17a, manu alia scriptum, cum alias semper *móidem*, *nosmóidet* (gloriantur) etc. inveniantur. Inferioris autem aetatis libri utramque diphthongum scriptione *ae* miscere consuerunt, quo factum est, ut postea atque in hodiernis dialectis utraque eadem scriptione *ao* (*aoi*) notaretur; ceterum diversitatem originis prodit lingua britannica diserte distinguens *ai* (*ae*) et *u* (= *oi*).

EI gallica (nisi addere velis ea, in quibus *i* consonam esse aut patet aut verisimile est, ut *Deiotarus* Caes. Cic. *Δηιόταρος* Strab., *Veiagenus*, *Emaceius*

* Cf. etiam: Moenis villa. Monast. S. Petri Carnot. cod. diplom., ed. Guérard, p. 37. *Ἀλκιμοεννίς*, nomen loci ap. Ptol., et sine dubio fluvii, unde postea Alcmona, a parte posteriore potius conferendum erit cum loci nomine gallico Muenna in Itin. Anton., derivato Mu-enna.
** Nam cambr. vet. *oi*, arem. vet. *oe* orta est ex *ê*. Differentiae causa ab hac secundaria *oi* originariam mutatam esse in *û* affirmari nequit, cum aliis sonis mutatione coincidentibus, ut *û* originaria transgressa in *î*, nihilo magis mutetur sonus alter.

etc. Inscr. Beitr. III. 198) paucis exemplis vel ex inscriptionibus comprobatur: *Ei*deus (Iuppiter), *Ei*duor (Hermes), V*ei*tro, L*ei*turo, S*ei*ssevus, R*ei*tugenus (ibid.), quibus num Adon*ei*cus (Iuppiter) et G*ei*dumnorum populus (Caes.) conferendi sint, incertum est. Sed supra iam (p. 20) adnotavimus ad hanc diphthongum sine dubio multa eorum referenda esse, quae per *i* scribuntur, praesertim a scriptoribus latinis; ut L*i*cus nom. fluv. (L*i*cca Venant. Fort., minus recte *Λικίας* Ptol.), unde L*i*cates Plin. *Λικάτιοι* Ptol., cum hibern. *lia*, *lic* (lapis), gen. *liac*, *liacc* Sg. Wb. vel *Ì*sca cum cambr. *uisc*, *wysc* comparantes ad primariam formam *Leiccos*, *Eisca* deducimur. Ceterum ne ipsam quidem linguam gallicam se abstinuisse duplici huius diphthongi mutatione patebit ei qui, quae supra commemoravimus, *Δειονονα* Numm. et D*í*vona Inscr., D*í*vo et D*é*vognâta, vel Dubnor*ei*x, Dubnor*ê*x, Dumnor*i*x contulerit.

Hibernice haec diphthongus etsi interdum in Î abisse putanda est ut in *rí* (rex), *mín* (tener; corn. *muin*), fortasse in *síd* (pax), cui quidem cambr. *hedwch* similiter respondeat atque *lech* hibernico *lia*, regulariter tamen reddi videtur vocali Ê et diphthongo IA. E. c. nominamus *dia*, gen. *déi dé* (deus = *deivo-s*), *lia*, gen. *liacc* (lapis = *leix*), quibus forsitan alia quaedam addenda sint ut *cia* (quis?) Wb. Sg. Ml., *ciad* (silva) servatum in composito *ciadcholum* (gl. palumbes) Sg. 70[a], *cél* (gl. augurium) Sg. 69[b], quibus respondent cambr. vet. *pui*, *coit*, *coil*, ut *fér* (gramen), gen. *feuir* Sg. 68[b], quocum conferendum est cambr. *gweir*, ut *riad* = lat. raeda, ut *níæ* (nepos) Corm. = cambr. *nei*, corn. *noi*, ut *fiad* (coram), *fiadnisse* (testimonium) Wb., quae per vocalis incrementum formata sunt ex radice *fid*. Ad eandem diphthongum revocandae videntur formae geminae ut *bíu* et *béo* (vivus), *gníu* et *gnéo* (facio).

AU gallica apud scriptores latinos et vetustiores et recentiores satis frequens: T*au*nus (Tac.; "super fluvios T*au*nuco Ittaque", dipl. ap. Martène 2, 8), T*au*sius (quidam e Tungris, Capitolin. Pertin. cap. 11), *Au*lerci (Caes.), R*au*rici (Caes. Plin.; R*au*ranum oppid. Itin. Ant.; R*au*racus, nom. viri, dipl. a. 653 ap. Mabill. de re dipl. p. 467), L*au*ro (nomen figuli) Steiner. Cod. inscript. rom. Danub. et Rheni 116, L*au*riacum (oppid. Norici ripensis in Itin. et ap. Ammian.; "in Andecavo villas nuncupatas L*au*riaco et . ." Martène 1, 51), T*au*risci (Plin.), Donot*au*rus (Helvius, Caes. B. G. 7, 65), L*au*sanna (Itin.; cf. L*au*siacus Martène 1, 34, L*au*sdunum, Stabul*au*s in vitis SS.), Cassivell*au*nus, Vercassivell*au*nus, Vell*au*nodunum (Caes.), Gen*au*ni (Horat.), Nem*au*sus (Itin., Auson.), Car*au*sius (Eutrop.), *Ἀλαυνοί* (pop. noricus), *Ἀλαυνός* (fluv. Brit.), *Ἀλαυνά* (oppid. Britann.) ap. Ptolem. al*au*da: avis galerita appellata quondam, postea *gallico vocabulo* etiam legioni nomen dederat *alaudae*. Plin. 11, 17. Verum in paucis haec diphthongus comprobatur inscriptionibus vetustis: Cobl*au*noni Murat. 1490, 6 (cf. Catal*au*ni Eumen. Eutrop., Orol*au*num, vicus inter Mosam et Mosellam, in Itin. Anton.), P*au*sinnus, P*au*sinna Inscr. Helv. Orell. 5066, *μαρειβο ναμαυσικαβο, τοουτιους ναμαυσατις*, D(i)ont*au*rios (Inscr. 1. 2. 14. ex Beckeri ratione); in aliis inscriptiones praebent OU, quam diphthongum Romani in *au* transformasse videntur. Ac ne in iis quidem, quae per *au* recte scribuntur, vetustissimam semper formam servatam esse apparet ex vocabulis cambricis *llawen* (hilaris), *llawer* (multum), *Casswallawn*, quorum nullum ad *au* diphthongum revocari potest. Quare quae ratio inter Genava et Genauni.

Vellavii et -vellaunus intercedere videtur, eadem nescio an in aliis quibusdam statuenda sit, ut *av* excussa aliqua vocali in diphthongum transierit.

Hibernice haec diphthongus in paucissimis integra manet, nec in nostris quidem codicibus certa exempla AU servatae extant nisi peregrina: *sául* (Saul) Goid. 20. *augtortás* (auctoritas) Wb. 14[b], quibus addendum *augaist* (gen., mensis Augusti) Oeng. Fél. Aug. 31; praeterea autem ne transumpta quidem hanc diphthongum servarunt. Potius contracta *ó* conspicitur in *ór* (aurum: *or ṅglan*, aurum purum) Cod. Paul. ap. St. Goid. 39, gen. *óir* (MS. Vatic. ap. Pertz. VII. 481), in nomine Pauli in Wb.: *do pool* (Paulo), *ho pool* (a P.) 7[d]. 14[d]. *dobeir pól* (fert P.), *pól ingrentid* (P. persecutor) 4[d]. 18[d]. *robói pol* (fuit P.) 24[a]. *baga poil* (contentiones P.) 30[d]; denique infecta (ut in gen. *óir*, *póil*) in *cóisid* (gl. causativus), *hi cóis* (gl. in causa) Sg. 77[a]. *cois* (causam) Wb. 2[a]. Nec aliter in vocabulis vere hibernicis *ó* respondet *au* vetustae: *ó* (lat. *auris*, got. *ausô*) Gl. 33. Corm. v. *airc*, quare eandem contractionem statuere licet in vocibus quibusdam supra enumeratis sub Ó, ut *óg* (integer; cf. lat. *augeo*) Wb. Sg., vel quae per *-ón* sunt derivata, *medón* (medium), *inmedónach* (internus) Wb. Sg., si conferas nomina vetusta Genauni, *Ἀλαυνοί*.

Inveniuntur quidem in codicibus nostris pauca sive per AU scripta: *hauc* (gl. nepos) Sg. 29[a]. *maicc 7 háui*, *m. 7 aui* (filii et nepotes) 30[b]. *do maccaib et auib* (filiis et n.) 28[a]. *la auu* (apud n.) Tir. 11; *nau* (navis) Paul.; *gáu et fír* (falsum et verum; bis), *fír et gáu* (bis; quater ergo, in textu et margine) Wb. 14[c]. *conid gau dóibsem* (ut sit falsum eis) Sg. 40[a]; sive per OU: *lour* (sufficiens, satis) Wb. 4[d]. 5[d]. 10[a]. 11[d]. 24[b]. *in lour* (gl. satin?) Sg. 15[b]. *islour coms.* (sufficit compos.) Sg. 159[a]. *ní lour less* (non sufficit ei) Ml. 35[d]. *loure*, *ar loure ni* (gl. sufficientia nostra; cf. Lauro, Lauriacum, Laurentius) Wb. 15[a]. *loun* (= *lóon*, *loon*, gl. adeps, Sg. 70[a]. 125[a], unde *lónaichthi*, gl. adipati, crassi, cordis, Ml. 20[a]?) in sententia: *ni tucsam loun linn ishibithsa* (gl. nihil intulimus in hunc mundum; i. e. non attulimus penum nobiscum) Wb. 29[b].

At nec in his negabimus diphthongum esse certe instabilem, si conferemus cambr. *llawer* (multum), arem. *gaou* et plur. hod. *gevier* (mendacia), lat. *avus*, lat. *navis*; et in isdem posteriore vocali deficiente (p. 14) vel utraque assimilata (p. 8) non solum ÁO oritur, sed etiam ÓO vel Ó contracta ut supra: *gáo et fír* Wb. in eodem loco, in quo supra *gáu*. *nách gáo dom anasbiur* (gl. deus scit, quod non mentior; i. e. quod non est falsum mihi quod dico) Wb. 17[d]. *cani góo dúibsi anasberid* (an non falsum vobis, quod dicitis?) Wb. 5[a]. *ni góo dún* (non falsum nobis, non fallimur) Wb. 14[c]. *nipa góo andurairngert* (non erit falsum, quod promisit deus) Wb. 31[a]. *olsodin asgó doib* (ideo falluntur, haeretici) Ml. 21[c]. *sechitir goa* (secuntur falsa) Wb. 31[b]. *bit goacha* (erunt mendacia, signa) Wb. 26[a]. *inna gláosnathe* (gl. linearum), paulo infra nom. *inglósnathe* Sg. 3[b]. *donglosnaithiu* (gl. ad normam iustitiae) Ml. 35[d]. *am loor fricach réit* (gl. sum sufficiens; alias *lour*) Wb. 24[b]. *no* (navis) Lib. Lagen., ex aliis libris correctum *nói* St. Goid. VII., gen. *noe* Sg. 69[a]. 132[b]. *clói* (gl. clavi) Sg. 189[a]. *tó* (silens; cambr. *taw*, tace, *tewi*, tacere) Mss. recent. Postremo Ú, quam scriptionem exhibent pauci codicum nostrorum loci: *éssu* (Esau) Tr. 85. *ba inse dún epert gue* (difficile nobis dicere falsum; i. e. dictio falsitatis, gen.?) Wb. 14[c]. *isguforcell doberam* (est falsum testimonium quod damus) Wb. 13[b]. *guaigedar* (mentitur),

guaigitir (mentiuntur) Ml. 31[b], invaluit in libris recentioribus pro qualicunque *au*: *ughdur* (auctor) St. gl. 1107. *ugdar* Gl. 38 (*intaugdar* Gild. Lor. gl. 2), *fer cúisi do condmail* (causidicus) St. gl. 434; *ua* (nepos) Gl. 38, item MS. apud O'Don. 132. 162. 445. 446 etc., *clúi* (clavi) Vis. Adamn. (St. Beitr. I. 463). Sic hodie *ughdar*, *cúis*, *ua*, *gu* et *go*.

OU gallica vix unquam apud scriptores, nisi forte huc pertinent *Τούγενοι* Strab. et nomen insulae *Κώουνος* Ptol., frequentissime invenitur in inscriptionibus: curator vikanor. Lo*v*sonnensium, Orell (ampliss. coll.) 324. Nariae No*v*santiae Orell. (Inscr. Helvet. Turic. 1844) 166. Mercurio T*ou*reno Inscript. ap. Stein. cod. inscript. Danub. et Rheni 1, 781. C*ou*riae Grut. 816, 6. Murat. 1390, 3. Ander*ou*do viro Murat. 1577, 3. B*ou*do, B*ou*dii, B*ou*diae Grut. 838, 6. 722, 9. 1137, 3 (cf. B*ou*dobrica Itin. Ant.). L*ou*pi fil. (inscr. Trever.) Stein. 605. L*ou*tius Orell. (ampliss. coll.) 4994 I*ou*tissia Stein. 208. T*ou*ti fil. Or 422. T*ou*to (dativ.) Murat. 1503, 5. 1779, 13. T*ou*tia Orell. 1501. T*ou*tiorigi (Apollini) Orell. 2059. T*ou*tonis fil. Grut. 807, 11. T*ou*telae Grut. 858, 2. T*ou*tilli filiae Murat. 1281, 6. C*ou*tus Orell 480. Tr*ou*cetei Vepi f. Momms. 80. Tr*ou*cillius Stein. 263. Al*ou*nis Orell. 1964. Ac*ou*nis (inscript. Agunt.; cf. Acaunus, Agaunus, Agaunum, i. e. petra, saxum, Boll. Febr. 3, 741, Sept. 6, 342. 345) Orell. 1995. Mog*ou*no (Apollini Granno M.) Orell. 2000 Carass*ou*nius Orell. (Inscr. Helv. Turic. 1844) 302. Oll*ou*dio (Marti) Murat. 1981, 3. Adde ex nummis: C*ou*nus (cf. Caunus, pater Gildasii, Boll. Ian. 2, 958) ap. Duchal. p. 406 n. 102; ex inscr. mere gallicis: *Τοουτιους* (civis? rex?) *Ναμαυσατις*, Andecamulos T*ou*tissicnos (Becker. 2. 10), Tekos T*ou*tiu[s] Inscr. Novar.; denique multa similia Beitr. III. 191 sqq. Sed eadem diphthongus, ut a Romanis scriptione *au* reddita (cf. Lausanna, Caunus, campi Raudii), sic apud Celtas ipsos mutata esse videtur duplici ratione in *û* et *ô* (pariter atque *ei* in *î* et *ê*). Itaque non solum cum nominibus B*ou*dius, B*ou*dia, B*ou*dicca conferre licet Bodiocasses, Bodicus, cum T*ou*tus et similibus Tutus, Tutius, Tuto, Tutia (l. c. 195), sed etiam quae videtur differentia inter gall. uxello-, Uxellodunum Hirt., et hibern. *uasal*, cambr. *uchel* (altus) interesse, hanc ita explicaveris facillime.

Hibernica enim lingua hanc diphthongum regulariter in (Ó vel) UA convertit, cuius mutationis certissima sunt exempla: *túath*, *tuad* (populus) Wb., *buáid* (victoria) Wb., *huas*, *húas* (supra) Sg. 17[b]. Cr. 18[c], unde *huasal* (sublimis) Cr 33[d], quibus gall. T*ou*tus, B*ou*dius, Uxellodunum (i. e. *Ou*xellodunum, oppidum in praerupto monte situm) conferenda sunt; adde e libris recentioribus *ruadh* (ruber), cf. Ander*ou*dus (et R*ou*dus Fröhner. 1799). Potuisse certe *ou* in *û* abire infra apparebit.

EU gallica, etsi non abundante, idonea tamen exemplorum copia probatur tam apud scriptores quam in inscriptionibus: Br*eu*ni Horat. T*eu*tates Lucan. T*eu*talus Sil. Ital. T*eu*tomatus Caes. T*eu*tobodiaci Plin. *Eu*ronius Aus. parent. 14. Pl*eu*moxii Caes. C*eu*trones Caes. L*eu*ga (miliare gallicum) fq. L*eu*ci (populus Galliae; cf. super rivum L*eu*co, super rivum qui dicitur L*eu*cus dipl. ap. Baluzium 2, p. 1429. 1462) Caes L*eu*caro (opp. Brit.) Itin. Ant. Marti L*eu*cetio Inscript. apud Grut. 58, 3, atque, si tamen continent diphthongum,

Ateula Orell. 3274. Sugeulo Orell. (Inscr. helvet. 1844) n. 154. Deusus, Deusa Grut. 807, 6. 838, 14. Mercurius Leud(ici)anus Stein. 1221; denique eurises Inscr. Paris. et ieuru septies in inscr. repertum. Conferenda fere videtur IU rarissima: Liuda, Liudatus Grut. 824, 2. 1159, 2, item in nomine loci Ῥιουσιαούα (cf. Riusatium Mabill. sec. 2, 799. et Riusa, nomen fluvii helvetici) ap. Ptolem.; in aliis vero dubitari vix potest, quin *eu* cum *ou* artissimo cognationis vinculo coniunctum sit. Nam Teutomatus cum Toutus, Leucetius cum Loucetius, Loucita conferendum videtur, denique ieuru in una inscriptione scriptum est *ειωρου*, in quo vocabulo *ω* eundem locum obtinet quem *ό* in Bódicus contra Boudicca. Britannicum vero nomen viri *Iolus* (Orell. 1965) non magis videtur diphthongum continere quam *Iura* nomen montis.

In vetustis codicibus hibernicis quamquam duplici scriptione inveniuntur ÍU (etiam in hodiernis dialectis, sed accentu reiecto in posteriorem vocalem: hibern. *fiú*, gael. *fiù*, subst. pretium, adi. dignus; gael. *iùl*, cognitio) et ÉU vel ÉO, de neutra tamen firmis argumentis probari potest, eam vere respondere gallicae diphthongo. Nam quae vox gallica una ex commemoratis probabili coniectura explicata est, *ieuru* vel *ειωρου* (fecit), haec eandem soni mutationem subisse videtur, quam *ou* subitura erat, si quidem recte *íurad* (gl. factum est) L. Ardm. 189. b. 1. *fritammiurat* (afficiunt me), *fritammiorsa* (gl. me adficiet) Ml. 32[d]. 33[a]. conferuntur; in his igitur non hib. *iu* gallicae *eu*, sed *í* respondet gall. *i* sive *ει* (cf. EI), *ú* vel *ó* gall. *eu* sive *ω*. Quare si recte hib. *éula*, *éola*, *eola* (peritus), plur. *eulig*, *éolig*, *eolig*, *éolich* Wb. fq. *heulas* (peritia) Sg. 209[a]. cum nominibus Iolus, Ateula conferuntur, quaerendum est, num vere contineant diphthongum, an *î* et *ê* simili ratione ad pristinam *ei* revocandae sint. Nec magis liquet de ceteris huius scriptionis exemplis: *eu* (gl. stipes) Sg. 66[b]. *deolid* (clemens) Wb. 2[c]. 31[c]. *indeolid* (gl. gratis) Wb. 26[b]. *deoladacht* (gratia, clementia) Wb. 2[b]. *beura* (gl. sudes) Sg. 67[b]. *feugud* (gl. marcor, -oris) Sg. 100[b]. *réud* (gl. gelu) Sg. 63[a] *ar séuti* (ob pretiosa) Wb. 23[d], quorum forsitan hoc et illud ad mutationem vocalis *ê* (p. 20) referendum sit. Iam vero quae per *íu* scribuntur, *fíu* (dignus), *bíu* (vivus) Inc. Sg. sive *béu* Wb. 13[d], in his *u* ex pristina *v* prodisse infra demonstrabitur. Neque omnino huc pertinent alia, quorum *iu* aut infectionem prodit (p. 10. 12), ut *spiurt* (spiritus; al. *spirut*) Tr. 98. 100, gen. *spiurto* id. 86, aut per compositionem coaluit, ut fortasse *diuti* (gl. sinceri; cf. *diuit sillab*, gl. syllaba sincera, sola, Sg. 25[b]. 26[a]. *con diuiti*, gl. in omnem simplicitatem, Wb. 17[a]) Wb. 23[b], certo formula *diu-* non infrequens in compositis e *di-o-* (cf. compositionem), aut consona excussa ut *s* in *siur* (soror; cf. S hib.).

Quae illis sex diphthongis gallicis addenda poterat videri tanquam septima, **IE**, hanc in exemplis Beitr. III. 199. propositis: Iera, Iegidi, Iessilus, Iedussius, Dercoiedus, Boriedus; Liecdi, Dievio, Pieporus, Giegeius, Crielo, Driedocius, nec fere esse diphthongum suspicamur neque eadem utique ratione explicandam esse. Nam in sex primo loco positis *j* consonantem esse nobis quidem veri simillimum videtur; contra in iis, quae secuntur, diiudicare non audemus, separandaene sint vocales binis syllabis, an soni quaedam ampliatio statuenda, eius similis quae in oscis *tiurri*, *diumpais* facta est. Illud in verbo *ieuru* conten-

dere non dubitamus propter formas *ειωρον* et hib. *iúrad*, de quibus supra egimus; hoc ut in linguis, quas dicunt romanas, sic in vetere iam gallica factum esse credamus oportet, si recte traditum est Agedinci oppidi nomen in inscriptione aliqua *Agied.* scriptum esse (cf. Glück. 16. not. 2). Qua soni exuberatione forsitan explicetur illud *η*, quod pro *e* correpta non solum apud scriptores graecos (ut Ptol. *Νεμῆται*) invenitur, sed etiam in inscriptionibus (*νεμητον*) et nummis (*Αγηδ*) graece scriptis.

Sed utcunque de hoc *ie* statuendum est, ad hibernicam linguam certe non pertinet, quae quinque ac fere quattuor diphthongis contenta, *ai*, *oi*, *ia*, *au*, *ua*, dici vix potest sextam procreasse.

B. Consonae.

Consonarum celticarum classes ut in ceteris linguis indeuropaeis sunt semivocalium liquidae et spirantes, mutarum mediae, tenues, aspiratae. Mutarum terni quamque classem soni constituunt, qui oris organis discernuntur, labiales, dentales, gutturales, semivocalium duas classes quaterni soni, non eodem certo modo distincti. In semivocalibus quod sit proprium ac divergat a linguis affinibus non animadvertitur, sed in mutis. Quarum proprietas ea est, ut ex parte tantum cum mutis ceterarum ut latinae et germanicae concordent, ex parte ergo discordent. Res autem ita se habet.

Linguam graecam potissimum, aliquanto minus latinam tribus mutarum classibus, mediis, tenuibus, aspiratis, abundare et hac copia fere congruere cum indica constat. Ex linguis septentrionalium nationum germanica utitur quidem eadem copia, non tamen ita congruit, ut quae in vocibus harum linguarum communibus aspiratae sunt in graeca et latina, eaedem sint aspiratae in germanica. In hac enim, quae in illis sunt aspiratae, factae sunt mediae secundam regulam transpositionis mutarum germanicarum eandem, qua quae extant mediae in meridionalibus linguis, tenues, quae tenues, factae sunt aspiratae. Sistunt has classium transgressiones hae duae voces goticae *bôka* (= *fagus*, *φηγός*) et *tunthus* (= *dent-*, *ὀδόντ-*), in quibus e mediis pristinis *g*, *d* prodierunt tenues *k*, *t*, e tenui *t* aspirata *th*, ex aspirata *φ* media *b*.

Linguae ab utraque parte germanicae confines, celtica ab occidente, slavica cum lituanica ab oriente, proprium modum secutae et intermedium, id unum concordant cum germanica, quod transposuerunt aspiratas in medias, reliquerunt tamen intactas medias et tenues, ut sunt in graeca et latina. Ecce exempla.

Mediae et tenues servatae, ut in meridionalibus linguis: hib. *dia*, brit. vet. *duiu* = gall. *deivo-*, *dîvo-*, *dêvo-* (lat. *deus*, *dîvus*, lit. *d̃evas*, ind. *dêvás*). brit. vet. *dec* (hib. vet. *deich*, cambr. hod. *deg*, *c* aut infecta aut destituta; slav. *desętĭ*, = *δέκα*, *decem*, ind. *dáçan*; at got. *taihun*). hib. vet *dét*, brit. *dant* (lit. *dantìs*, = lat. *dens*, *dentis*; at got. *tunthus*). radix *gan* in variis formis ut hib. vet. *rogénir*, *gein*, *ingen* Wb. Sg., brit. *ganer*, *ganet* (gr. *γένος*, lat. *genus*; got. *kuni*) cum radice *gen*, *gné* (gr. *γιγνώσκω*, lat. (*g*)*nosco*; germ. *kennen*). Tenues: *Πετουαρία* (Brit. oppid.) ap. Ptol. e numero brit. *petuar* = hib. vet. *cethir* (lit. *keturi*, aeol *πέσυρες*, dor. *τέτορες*, lat. *quatuor*; got. *fidvor* pro *fithvor*). hib. brit. *tri* (= *τρεῖς*, *tres*, lit. *trys*, slav. *trĭje*; got. *threis*). rad. *trag* (currere) in gall. vet *ver-*

tragus, hib. vet. *traig* (cf. p. 4, = gr. *τρέχειν*; got. *thragjan*). hib. brit. *cu*, *cun* (= *κύων*, *κυνός*, lat. *canis*; germ. *hund*). hib. vet *cét*, brit. *cant* (= gr. *ἑκατόν*, lat. *centum*; got. *hund*). *catu* (pugna, in nominibus gallicis Caturiges, Catuslogi; brit. vet. *cat*) in statu pristino consonarum eadem vox est quae got. *hathus* (pugna, supponenda e ceteris dialectis germanicis). brit. vet. *dacr* (= gr. *δάκρυ*, lat. *lacrima*), ut supradictum *dec* (*decem*, *δέκα*)

Aspiratae pristinae factae mediae in septentrionalibus linguis universis. Labialis in principio vocis: verb. subst. hib. brit. vet. *buith*, *bôt* (slav. *byti*, lit. *búti*, germ. *bim*, *bist* etc.; at gr. *φύω*, lat. *fui*, *fore*). radix hib. brit. *ber* (hib. vet. *asbiur*, *dobiur* etc. fq. cambr. vet. *aperth* = *atbert*, hod. *berfa* (germ. *bahre*), got *bairan*, slav. *brati*, *berą*; gr. *φέρω*, lat. *fero*). hib. vet. *ben*, *be* (caesio, occisio, germ. *bano*, occisor; gr. *φόνος*). brit. *befer* (= *beber*, quod optimi codd. exhibent Prisc. 5, 3, 14,* vel *biber*, cf. Bibrax Remorum, Bibracte Aeduorum ap. Caes., gael. *beabhar*, germ. *biber*, anglosax. *beofor*, scand. *bifr*, slav. *bobrŭ*, lit. *bébrus*; lat. *fiber*). hib. vet. *bráthir*, brit. *braut* (got. *brothar*, slav. *bratrŭ*, lit. *brólis*; at gr. *φρητήρ* Hesych., lat. *frater*). cambr. *blodeu* (germ. *bloma*; at lat *flos*). hib. vet. *bris* (i. e. *briks*? got. *brikan*; lat. *frangere*). In media vel extrema: hib. dat. pl. *-ib* (lat. *-(i)bus*; ind. dat. abl. *-bhjas*, instr. *-bhis*). gall. vet. *ambi*, hib. vet. *imb* (germ. *umbi*; gr. *ἀμφί*). hib. gael. *grabhal* (= germ. *graben*? gr. *γράφειν*). — Dentalis in principio: cambr. *dor* (valva), hib. vet. *dorus*, cambr. *drws* (porta; got. *dauro*, slav. *dverĭ*, lit. *dùrys*; sed gr. *θύρα*). hib. *dear* (got. *dauhtar*, lit. *dukter-*, slav. *dušter-*; gr. *θυγάτηρ*. In media et extrema voce: brit. *med*, *medu* (germ. *medo*, lit. *medùs*; gr. *μέθυ*). hib. *aed* (ignis, n. pr., cf. Aedui; gr. *αἰθ-*). In combinatione tamen originaria *thr* lege non servata extat tenuis in hib. vet. adi. *trén* (i. e. *tresn*), comp *tresa*, *tressa* (fortior) Ml. Wb., cambr. *traha* (audax, strenuus), quod vix differt a gr. *θρασύς*. — Gutturalis in principio: hib. vet. *gaim* (lat. *hiems*), cambr. vet. *gaem* (gr. *χεῖμα*). hib. vet. *gart* (in Sg. 92[b] *lubgartóir*, gl. olitor), cambr. *gardd* (got. *gard*, slav. *gradŭ*; gr. *χόρτος*, lat. *hortus*?). In media voce et extrema: hib. vet. *lige* (gl. torus, gl. lectus) Sg. 52[b]. 107[a] (got. *ligan*, iacere, subst. *ligr*, lectus; slav. verb. *lęgą*, *lešti*, *lĕgati* decumbere, *ležati* iacere, subst. *lože* lectus; at gr. *λέχος*). hib. vet. *ligim* (slav. *lezati*, gr. *λείχειν*, lingere). hib. vet. *agathar* (timet; gr. *ἄχεται*). Radici *trag* supra gr. *τρέχειν* collatum est.

Possunt interdum inter se mutatae videri mediae celticae ortae ex aspiratis, ut *d* pro *b* in hib. *duile*, cambr. *delen*, gall. *dula* in nomine herbae *πεμπεδουλά* ap. Dioscor., si confertur gr. *φύλλον*, lat. *folium*, germ. *blat*; cambr. vet. *datl*, hib. vet. *dál* (contio, forum), si comparandum gr. *φάω*, *φατός*, *φάτις*; vel *g* pro *b* in hisce: hib. *goba*, cambr. *gof* (cf. vet. nom. gall. *Gobannitio* ap. Caes.), si confertur lat. *faber*; *goithimm* (gl. futuo) Sg., cambr. *godineb* (fornicatio; utrique subest radix *got*), si confertur lat. *futuo*. At omnia haec incerta sunt admodum; certiora videntur exempla mediae *g* originariae in *b* transgressae: hib. vet. *biu*, *béu*, *béo*, brit. vet. *biu* (vivus) = ind. *ǵîvás*, lit. *gývas*, slav. *živŭ*, got. *qvius*; hib. vet. *ben* (mulier) cum derivatis brit. = ind. *ǵánî*, gr. *γυνή*, slav. *žena*, got. *qvêns*, *qvinô*; cf. hib. *bó*, unde derivatum brit. *buch*, ut gr. *βοῦς*, lat. *bôs*,

* Alii *beuer*, quocum conferendum: Castor, animal quoddam quod aliter dicitur fiber, gallice autem *bevere* [hod. *bièvre*]. Lex. vet. ap. A. Mai. Auct. class. 8, 97.

contra ind. *gâus*, germ. vet. *chuo*, scand. *kû*. Contra negari nequeunt inter medias tenuesque alternationes quaedam factae contra communem regulam, partim sine dubio recentioris originis, in aliis tamen communes et antiquae. Exempla mediae in tenuem transgressae: hib. vet. *tenge* (lingua = *dingua*, got. *tungo*) pro *denge*; hib. vet. *cenél*, cambr. vet. *cenetl* (genus), cf. gallica patronymica *Toutissicnos*, *Oppianicnos*, *Trutiknos*, *Tanotaliknoi*, verum alias *rogénair* (natus est); hib. vet. *claideb*, cambr. *cleddyf* (= lat. *gladius*); his adde hib. vet. *ithim* (edo), de quo videas infra, ac voces supra dictas hib. vet. *trén*, cambr. *traha* (audax), denique cambrica: *cafael* (sumere, capere; hib. vet. *gabál*), *crafu* (radere, sculpere), *crafell* (radula, scalprum; *grauior*, sculptor, in Vocab.), *ynys prydein* (Britannia insula) Mab. fq. Exempla tenuis transgressae in mediam: hib. vet. *do*, cambr. *dy* (= *tuus*; pron. possess.), hib. *gabál* (= *capere*), hib. *gabar*, cambr. *gafar* (= *caper*; iam in vetustis nominibus gallicis *Gabali*, *Gabreta*, *Gabromagus*). De transgressae *v* in *b* exemplis, ut brit. *ber* (= *veru*) Voc., hib. vet. *birdae*, *berach* (gl. verutus) Sg. 60[a], vel hib. brit. *bran* (corvus) = slav. *vranŭ*, lit. *várnas*, *várna*, ut de cambr. vet. *iob* (= *Iov*, Iupiter) gl. Oxon. hib. vet. *tar ioib* (per Iovem) Sg. 217[b], hib. vet. *fedb* (vidua; slav. *vidova*) Wb. infra (p. 54) disseretur.

In lingua igitur celtica ut in slavica et lituanica destructa est classis aspiratarum pristinarum transgressione in medias, non sunt destructae ceterae quae in germanica loco motae sunt. Haec generalis est regula consonarum celticarum. Sunt tamen quasi quaedam rudera aspiratarum, tam in celtica quam in slavica lingua, de quibus infra dicetur, ubi de aspiratis disseretur.

Consonarum celticarum dispositionem eandem fuisse tempore vetustissimo et ante aetatem Romanorum, patet e vetustis nominibus gallicis supra allatis: *Πετουαρία, πεμπεδουλά*, Catuslogi, Gobannitio, Gabali.

Recentiore demum tempore et post aetatem Romanorum eae alterationes consonarum effectae sunt certis collocationis legibus (non illae quidem semper) tam in mediis vocibus et extremis, quam in principio in contextu sermonis, quas eodem nomine, quo designavimus vocalium alterationes, nos dicemus infectiones. Alteratio in lingua hibernica prae ceteris animadvertenda est tenuium, quae extant in gallicis vocibus atque vetustis cambricis vel aremoricis. Tenues illae hibernice aspirantur, ut in *cath* (pugna), *lethan* (latus) e vetustis *catu*, *litan*; in *cethir* (cambr. vet. *petuar*); in *máthir*, *bráthir* (mater, frater; cambr. vet. *braut*); in *croch* (= *cruc*; crux, crucis), *crochad* (crucifixio) aliisque. In constructione hib. vet. *tol cholno* (cupiditas carnis) genetivus *cholno* est e nom. *colin*. Eiusdem modi infectio, etsi minus late patens et diverso usu, invenitur in britannica lingua: *nerth* (vis, valor) e *nert*, quod est etiamnunc in hibernica lingua, iamque in vetustis nominibus gallicis compositis Nertomarus, Cobnertus; *marchauc* (equestris) ortum e gallico vetusto *marca* (*μάρκα*; *τριμαρκισία* ap. Pausan.), quod est servatum in hib. vet. *marcach*. Possunt ergo distingui status consonae primitivus vel originarius et status aspiratus, infectio aspirata; sed eadem res in liquidis quae expertes aspirationis pronuntiatione tantum aut duriore aut molliore proferuntur, aptius videtur designari nomine status duri (primitivi) et status mollis (secundarii) sive infectionis mollis, cum aliae quoque sint infectiones. Inprimis adnotandum est, hanc ipsam infectionem

fieri diverso prorsus modo et contrario in utraque lingua, hibernica et britannica. Nam in dialecto codicum nostrorum hibernica consonarum status pristinus servatur et ab infectione defenditur positione, i. e. sive iunctae secum sunt eaedem (geminatione), sive diversae vel eiusdem vel diversarum classium, ut liquidae post liquidas, mediae vel tenues post liquidas, tenues post tenues (quae quidem tenues in posteriore loco non solum ipsae tenentur, sed etiam antecedentes tenere solent); obnoxiae autem sunt infectioni extra positionem, i. e. si sunt simplices et singulares mediae inter duas vocales vel post vocalem finales. In britannica lingua infectionem contrariae legi parere vox ipsa proposita cambr. vet. *marchauc*, quae est hib. vet. *marcach*, comprobat. Exempla alia plurima infra sequentur.

Status aspiratus vel mollis prae ceteris infectio consonarum dici poterit; quae una fere invenitur in vetustis codicibus hibernicis. Contra pronuntiationem molliorem harum consonarum infectione correptarum codices hibernici veteres haud raro pronuntiationem duriorem status primitivi notant scriptione duplici consonarum non infectarum (in solo Sg. *m* signo plerumque notatur geminationis, utpote lineola supraducta; in ceteris autem codicibus haec quoque bis scribitur), etiam in positione, ut patebit e plurimis infra sequentibus exemplis, quamquam non in communem usum atque regulam transiit ea scriptio.

Sunt etiam aliae quaedam consonarum infectiones in vetusta lingua, sed nequaquam tam late patent quam in recentiore. Ut infectionis nasalis initia iam conspiciuntur in vetustis glossis hibernicis et cambricis, cum scribitur hib. *immc*, *imm* pro *imbe* (vetust. gall. *ambi*), vel cambr. *am* (= *amm*), mutata *b* in *m*. Latissime tam in britannica, praesertim cambrica recentiore et hodierna, quam in hibernica hodierna et gaelica patet infectio destituens. Hanc omnino ignorat lingua vetusta hibernica, in qua etiamtunc sunt ***acus***, ***accus*** (part. et, subst. vicinitas), *cretem* (fides), *cét* (centum), quae hodie scribuntur *agus*, *credem*, *céad*. Nec magis in vetustis glossis cambricis destituuntur tenues, sed scribuntur etiamtunc *louichetic* (pellucidus), *caitoir* (pubes), *rit* (vadum; cf. Augustoritum, Galliae oppidum), *map* (filius), *crip* (pecten), quae hodie sunt *llywychedig*, *cedor*, *ryd*, *mab*, *crib*. Tamen huius quoque infectionis initia satis vetusta esse demonstrat non solum media *g* finalis saepius excussa (destituta) in isdem glossis cambricis, tam finalis quam interna in vocibus linguae romanae gallicae vel vetustioribus, sed etiam tenuium ipsarum destitutio haud rara in eadem lingua gallica aetate certe carolingica, secundum codices terrae continentis eiusdem aetatis, si non superioris. Exempla infra sequentur in classe mediarum et tenuium britannicarum.

Dicemus igitur primum de natura et infectione consonarum, praesertim internarum et finalium (de consonis principalibus videas in altero capite), ex ordine classium, quoniam consonae singularum classium fere concordant inter se infectione.

Liquidae.

L M N R. In vetustis nominibus gallicis vel britannicis. Singulares: *L*emannus Caes. *Γάλατος* (Boiorum rex) Polyb. Ci*l*urnum (Britann. oppid.) Notit. dign. *Μώμορος* Plut. (ed. Reiske 10, 732). Ca*m*a*r*acum Itin. Ca*m*u*l*us

Inscript. Ca*m*u*l*oge*n*us Caes. *N*e*m*etes Caes. Tac. Ge*n*ava, Ce*n*abum Caes. A*r*a*r* Caes. *R*au*r*ici Caes. Plin. Adde composita: I*n*subres Liv. Co*n*victolitavis Caes. Co*m*bretonio (opp. Brit.) Itin. Ant. Ve*r*nemetum (opp. Brit.) Itin. Ant. Ve*r*cingetorix, Ve*r*cassivellaunus Caes. Ve*r*co*m*bogius Inscr. Grut. 758, 11. Iunctae inter se vel cum aliis consonis: Pa*rm*a Liv. Ve*rn*odubrum Plin. Pe*r*-*n*iciacum (loc. Belg.) Itin. Ca*rn*utes Caes. Catu*sl*ogi (comp. Catu-sl.) Plin. *Bl*estum (opp. Brit.) Itin. *Gl*annibanta (opp. Brit.) Notit. dign. *Pl*eumoxii Caes. *Cl*avenna Itin. *Sm*ertulitanus Inscr. Orell. 188. Boduo*gn*atus (comp. Boduo-gn.) Caes. *Br*ogitarus (Gallograecus) Cic. (Har. Resp. 13. 27). *Dr*usus (Gallorum dux; cf. p. 24) Cic. *Gr*udii Caes. *Gr*inarion (loc. circa Danuv. sup.) Itin. *Pr*o-naea (fluvius Suram et Mosellam augens) Auson. *Tr*everi Caes. *Cr*itognatus Caes. Ma*ls*onis fil. Inscript. Grut. 703, 6. A*lb*a Vopisc. Ge*ld*uba Plin. Tacit. Ga*lg*acus Tac. A*lp*es fq. Ce*lt*ae, Ce*lt*illus Caes. Vo*lc*ae, Catuvo*lc*us, Vo*lc*atius Caes. A*mb*iani, A*mb*iorix Caes. Ca*mb*odunum Itin. A*nd*es Caes. A*nd*ecamulum Itin. Vi*nd*onissa, Vi*nd*obona Itin. Li*ng*ones Caes. Ci*ng*etorix Caes. Sa*nt*ones, Na*nt*uates Caes. Pervi*nc*us Inscript. Mu*rs*a, Mu*rs*ella (Pannoniae opp.) Itin. A*rb*eia (Britann.) Notit. dign. A*rd*uenna Caes. O*rd*ovices Tacit. A*rg*entoratum, A*rg*entomagus Itin. O*rg*etorix, Ge*rg*ovia Caes. Ca*rp*entoracte (opp. Galliae; ca*rp*entum, carrus) Plin. A*rt*obriga Itin. Ne*rt*omarus, Esune*rt*us etc. Inscript. Conde*rc*um (opp. Brit.) Notit. dignit. Aule*rc*i, Cadu*rc*i Caes. Geminatae, LL: Allobroges, Ollovico Caes. Vellaunus in Vellaunodunum, Cassivellaunus Caes. Sollius Inscr. ap. Orell. 3274. Condollius Steiner 31. 45. 997. Lallus (nom. figuli in vasis figlinis). Lalla Stein. 790. Aballo Itin. Cavarillus Caes. MM: Commius (Atrebas) Caes. NN: Bonna Itin. Amm. Nemetocenna Caes. Sumlocenna Inscr. in vasis figlinis Soliciniensibus. Adgonna Inscr. Grut. 1621, 8. Lemannus (cf. *Λεμαννόνιος κόλπος*, sinus Britann. ap. Ptol.) Caes. Cebenna Caes. Lucan. Auson. Arduenna, Gobannitio Caes. RR: carrus (currus gallicus) Caes. Ambarri Caes.

Scriptione graeca *rh*, quam in quibusdam ut *Rh*enus, *Rh*odanus (vix *rh*eda, unde *Rh*edones et *R*edones ap. Caes.) secuti sunt Romani, nec significatur apud veteres Gallos iam fuisse differentiam inter duriorem mollioremque liquidae pronuntiationem nec quidquam gallici soni redditur, cum sine *h* in eadem positione scripta sint nomina gallica Ruteni, Remi, Roscillus (Allobrox, ap. Caes. B. Civ. 3, 59; hib. vet. *rosc*, oculus), Raurici, Raeti, Rigomagus, Rigodulum, Rotomagus, Rutupiae etc. De M quoque, quae in mediis vocibus emollita iam a vetustis Gallis potest videri, si quidem nomen Exsomnus in inscript. Magunt. ap. Stein. 401, quod in alia quadam scribitur Exobnus Stein. 68, idem est atque hib. vet. *esomun*, cambr. *ehouyn* (*omun* = *ouyn*, timor; sine timore, intrepidus), cavendum est, ne nomina Cobnertus (in vasis figlinis inventum), quod scribitur Counertus Murat. 2071, 8, et Coblaunon Murat. 1493, 9 composita putes cum praep. *com-*. Nam illud quidem, Exomnus, facili mutatione prodiit ex Exobnus (ut lat. *somnus*, *Samnites* ex *sopnus*, *Sabnites*, vel celtica ipsa Du*mn*orîx e Du*b*-*n*oreix, Cogidu*mn*us e Cogidu*bn*us, de quibus cf. Glück. 69 sqq.); hoc autem ne ad praep. *com-* referas, vetant nom. vet. Vercobius Orell. 2728 et subst. hib. *cob* frequens in glossariis veteribus, idem quod gael. *cobh* (victoria, triumphus), quocum composita sunt Cobnertus, Coblaunon pro Cobon., Cobol., ut Lugdunum

pro Lugodunum. Denique quae huc pertinere videntur e codice Mariani Scoti ap. Pertz. 7, 481 (sed secundum imitationem codicis, non secundum textum expressum), hib. *obenn*, *óim* (cf. gael. *aoibh*, *aoibhinn*, *aoibhneach*, gratus) in adnotatis: *isóim dv́n*, *isobenn dv́n*, ad vulgatam postea sonorum *bh* et *mh* commutationem referenda sunt; cf. vet. *nem* (ind. *nábhas*, slav. *nebo*), *carmocol* (= carbunculus).

Status primitivus liquidarum hibernicarum servatur 1. in principio vocum constanter, si non inest causa infectionis in contextu sermonis. Notatio pronuntiationis durioris hoc loco nec in vetustis codicibus fit nec in hodierna scriptione aut hibernica aut gaelica. Unam *m* duplicatam invenio in quibusdam locis, sed in quibus praeter unum *ni m̄all* (non lente) Sg. 199ᵃ geminationem assimilatione effectam esse pateat: *lammenmuin* (apud mentem, in mente), *lammaccu* (apud filios), *lammarbu* (gl. simul, cum mortuis) Wb. 3ᵈ. 19ᶜ. 25ᵇ. *asm̄e* (quod ego sum) Sg. 202ᵃ.

2. In mediis vel extremis vocibus: *a*) in geminatione: *ball* (membrum) Wb. *mall* (lentus) Wb. 25ᵈ. *imm*, *imme* (circa) Wb. Sg. *cumme* (aequalis) Wb. Sg. *rann* (pars), *cenn* (caput) fq. *inglennat* (gl. vestigant), *grinnenu* (gl. fasciolas) Ml. 37r. 10r. *barr* (gl. cassis, gl. frons, frondis) Sg. 67ᵇ. 113ᵇ. Eodem forsitan pertineant, quae tertio loco ponenda videbantur, exempla *n* vel *m* geminatae latente causa, ut *colinn* (caro) Wb. vel quae infra proponentur (c. *β*—*δ*).

b) In positione, in qua frequens est scriptio duplex: *comairlle* (consilium) Wb. 16ᶜ. *colmmene* (gl. nervus) Sg. 221ᵇ. *ainmm*, *anmman* (nomen) Wb. Sg. fq. *menmmann* (animae) Sg. 59ᵇ. *isindairmm* (gl. in loco) Wb. 4ᵈ. *tarm̄orcenn* (terminatio) Sg. 166ᵃ. *comalnnamar* (implemus) Cam. *furnn* (super nos) Cam. *fornn* Wb. fq. *ifurnn* (infernum) Wb. Sg. *carcar ifirnn* (carcer inferni) Wb. 32ᶜ. *bándǽ iffirnn* (gl. Parcae) Sg. 53ᵇ. *lúacharnn* (lucerna), acc. *lochairnn* Sg. 24ᵃ. 47ᵃ. *cilornn* (gl. urceus; cf. Cilurnum) Sg. 49ᵃ. Liquidam etiam priorem status duri fuisse probant scriptiones: *cællned* (inquinatio) Wb. 8ᵈ. *collno*, *collnide* (al. *colno*, *colnide*, a *colinn* caro) Wb. 3ᶜ. 3ᵈ. 8ᶜ. *accomallte* (gl. socius) Wb. 5ᵇ. *comallnad* (impletio), *comallnithe* (impletus) Wb. 2ᶜ. *fellsube* (philosophia) Wb. 30ᵇ. *soillse* (lux) Cr. 33ᶜ. *omalldoit* (humilitas) Tr. 60. *melltach* (alias *meldach*, gratus) Wb. 4ᶜ. 9ᵈ. *aim̄ser* (tempus) Sg. fq. *cóim̄dith* (dominum, acc.) Sg. 29ᵃ. *immbi* (circa eum) Wb. 13ᵈ. *annse* (difficilis) Wb. 6ᵈ. *scribinnd* (scribendi, gen.) Wb. 15ᵃ. *forrn*, supra *fornn*) Wb. 8ᵈ.

c) Extra positionem contra communem regulam statum durum significare videtur geminatio: *α*) in fine substantivorum quorundam: *fínn* (vinum), *línn* (pars; al. *fín*, *lín*) Wb. Sg., *camull* (camelo, dat.) Tr. 60, quibus forsitan alia quaedam addenda sint non geminata in codicibus, ut liquidae subst. *síl* (semen), *ben* (mulier) in hodierna lingua sunt status duri; *β*) in terminationibus *-im*, *-imm*, *-an*, *-ann* substantivorum ordinis II seriei V (ubi videas exempla); *γ*) in flexionibus verborum: 1. pers. sing. praes. *-im*, *-imm*; 1. pers. plur. omnium temporum *-am*, *-em*, *-im* (unde et in depon. et pass. *-amar*, *-ammar*, *-emmar*, *-immir*, et in depon. *igm̄er* in Sg.); 1. pers. sing. tempp. secund. *-in*, *-inn* (exempla in verbo); *δ*) in pronominibus suffixis 1. pers. sing. et plur.: *uáim*, *uaimm*, *uáin*, *uann* (a me, a nobis; plura exempla in pronomine).

Status mollis sive infectio liquidarum, ut omnium consonarum, in principio vocum in constructione efficitur certis legibus, de quibus in capite altero;

in mediis vel extremis vocibus extra positionem ratione communi. Scriptio infectarum semper simplex in codicibus: *nem* (caelum), gen. *nime*, *nemed* (sacellum); *lám* (manus), gen. *láme*; *lán* (plenus), *láne* (plenitudo) Wb Sg. Pronuntiationem fortiorem et duriorem servavit hodierna lingua; lenior infectarum *l*, *n*, *r* extra positionem scriptione non notatur. Proprium autem sonum induit infecta *m* (prope ut *v*, germ. *w*), proprio signo notatum, hibernice *ṁ*, gaelice *mh*, e. c. *neaṁ*, *neamh* (caelum), gen. hib. *niṁe*, gael. *néimhe*; *láṁ*, *lámh* (manus), gen. *láṁe*, *lámhe*; hib. *carṁogal* (carbunculus).

Proprias et singulares vias inter liquidas linguae hibernicae sequitur N, de quibus separatim hoc loco post communem liquidarum regulam dicendum est; in mediis enim et extremis vocibus perit ante sonos quosdam, manet ante alios, alternat cum NN, ND, NT in positionibus quibusdam.

1. Perit *n* in media voce ante *s* et *f* (vel *b*, si locum eius spirantis tenet, cf. p. 54) et ante tenues, sive radicis est, sive terminationis grammaticae cum illis consonis. Exempla: *sét* (via; cambr vet. *hint*, got. *sinths*) Wb., *cét* (= centum) Wb. Cr., *cóic* (= quinque) Wb. Cr., *carmocol* (= carbunculus) Sg. 47[b], *mís* gen. (= mensis) Cr. Sg., *cís* (= census) Sg., *ífurnn* (= infernum; cf. È et Ì) Wb. Sg., *coibse* (= confessio) L. Ardm. Wb., *cobsud* (stabilis; rad. *foss*) Ml. 54r. Itaque una cum *s* terminali decidit in nom. *mí* (mensis) Cr., in terminatione comparativi *-iu*, *-a* et acc. plur. *-u*, *-a*. Producuntur fere reiecta *n* vocales radicis, non tamen semper; ut a radice *men* non solum *airmitiu* (honos, reverentia) Wb. fq. derivatur nusquam notatum accentu, sed etiam elisa vocali *oimtiu* (=*fomintiu*; observatio) Wb. 31[b]. *toimtiu* (= *dofomintiu*, opinio) Wb. 16[d]. 20[c]. Non producuntur vocales flexionum verbi *-at*, *-et*, *-it*, *-atar*, *-etar* etc. (ex *-ant*, *-ent* etc.), aut derivationum *-at* (ex *-ant*) etc., nec vocalis praep. *etar* (= inter), quibus nunquam signum productionis additum invenitur, ut ne in peregrinis quidem: *accidit*, *aiccidit* (= accidentia) Sg. 9[a]. 6[b]. *abstanit* (= abstinentia) Wb. 6[b]. 6[c]. *pennit* (= poenitentia; *nn* = *nd*, *nt*) Cam. Wb. 9[c]. 22[c]. 24[a]. 26[b].

Interdum tamen *n* in media voce ante easdem consonas manet in particulis *in* et *an* (privativa) compositis, vel si *n* est radicis, ad quam accedit terminatio vel derivatio incipiens ab illis consonis. Composita: *intonnaigim* (gl. inundo; *tonn*, unda) Sg. 141[a]. *du insudigthisiu* (gl. statuta tua; partic. pass. *suidigthe*, positum, statutum) Ml. 30[b]. *tinfet* (aspiratio; = *do-in-fet*) Sg. fq. *anfoirbthe* (imperfectus) Wb. *anfiss* (inscitia) Wb. Sg. *anbsud*, pl *anbsidi* (instabilis) Ml. 64r. *ind ingchis* (gl. incensum; memorabili scriptione) Ml. 22r. Terminationes incipientes a consonis *t*, *s*, *f*, combinatae cum *n* exeunte radicis: *dénti* (faciendum), *déntar* (fiunt; *den-t.*), *dorigensat* (fecerunt; *gen-sat*), *linfiter* (implebuntur; *lín-f.*) et alia fq., ut derivationes: *annse*, *anse* (difficilis) Wb. 6[d]. 17[c]. *censæ*, *cense* (quies) Wb. 20[c]. 30[b]. 31[c]. *ar incensai* (gl. propter modestiam) Ml. 31[b]. *muntar*, *montar*, *muinter* (familia; cui vix videtur conferendum *Κομοντόριος* Paus.) Wb. fq. *cinteir* (gl. calcar; cf. *Centrones*, pop. alpinus, Plin.?) Sg. 50[a]. *sant* (avaritia, cupiditas; cambr. *chwant*, desiderium; cf. *Suanetes* Plin.?) Wb. 23[b]. In quibus, si non omnibus, at in plerisque excussam esse vocalem statuendum est, ut de terminationibus *-atar*, *-asat*, *-ibiter*, *-ise* supra (p. 28) exposuimus. Adde subst. *sians*, *sens* e lat. *sensus* transumptum (cf. p. 26), cum lat. *census*, *mensis* respondeant hib. *cís*, *mís*.

Ut ante tenues et spirantes reprimitur liquida *n*, ita ante medias *g* et *d* non solum servatur (ut *m* ante *b*), sed etiam praevalet in combinatione ND (ut *m* in combinatione *mb*) adeo ut mediam assimilare soleat; immutata litteris, vix sono manet NG.

2. Perit *n* terminalis flexionum, particularum, numeralium quorundam in eadem positione, ante tenues atque *s* et *f* (vel *b* infectam), a quibus incipiunt sequentes voces. Eadem liquida servatur ante vocales et mediam *d*, fit *m* ante *b*, assimilatur ante omnes liquidas plerumque, non tamen semper. Qui casus *n* terminalem hac ratione amittunt, sunt acc. sing. et gen. plur. cuiusvis generis ac nom. sing. neutr. nominum omnium, pronominum plerorumque. Sed in nominibus nonnunquam defectio consonae iustum modum excessit in codicibus nostris; certam regulam magis servant pronomina, particulae, numeralia haec:

a) Articuli nom. acc. sing. generis neutri AN, et genet. plur. cuiusvis generis INNAN vel NAN. Formae servatae ante vocales et medias: *animdibe* (circumcisio), *andliged* (lex), *angné* (forma); *innan étside* (auditorum), *innan dáne*, *nan dáne* (donorum). N excussa vel assimilata ante *s*, *f*, *b*, tenues vel liquidas: *atír* (regio), *acetharde* (quatuor), *afiadnisse* (testimonium), *ascél* (nuntius), *allae* (dies); *na persan* (personarum), *inna tol* (cupiditatum), *inna crann* (arborum), *inna forcetal*, *na forcetal* (institutionum), *na sacardd* (sacerdotum), *innamball* (membrorum). Aliam regulam sequitur forma articuli INN in acc. masc. et fem., cuius altera *n* ne ante medias quidem semper servatur, perit ante ceteras consonas omnes. Citata vel alia exempla articuli in illis formis infra sequentur, ubi de articulo agetur.

b) Pronomina possessiva trium personarum numeri pluralis ARN, FARN (BARN), AN; item pronomen relativum AN. Ante vocales et medias: *arnetargne* (cognitio nostra), *farnirnigde* (oratio vestra), *farndergud* (stratum vestrum), *an etarscarad* (seiunctio eorum), *anasbiursa* (quod dico), *andudesta* (quod deest). Ante *s*, *f*, tenues, liquidas: *ar firianugud* (iustitia nostra), *arcoscni* (institutio nostra), *farfailte* (gaudium vestrum), *barpectha* (peccata vestra), *fartoimtiu* (opinio vestra), *arropredchad* (quod praedicatum est), *apredchimme* (quod praedicamus), *acarthar* (qui amatur), *acésme* (quod patimur). Exempla haec et alia in pronomine.

c) Praepositiones IN (in), CON (cum), REN (ante), IARN (post) eodem modo haberi docent exempla frequentissima, quae videas in capite de praepositionibus.

d) Coniunctiones AN, DIAN (cum, si), ARAN (ut), quippe quibus contineatur relativum AN, ac fere CON (donec, ut): *anaslui* (cum excedit), *andoforsat* (cum condidit), *diandenmis* (si faceremus), *diambed* (si esset), *aranepertar* (ut dicatur), *arandernaid* (ut faciatis), *conda* (ut sim), *comba* (ut sis), *combi* (donec sit); *aconfoiremni* (cum comparamus nos), *diacomalnamar* (si implemus), *aratartar* (ut offeratur), *aracomalnither* (ut impleatur), *arasechemmar* (ut sequamur), *coti* (donec venit), et alia exempla, quae suo loco sequentur.

e) Numeralis hibernici II forma neutri generis DAN: *danorpe* (duae hereditates) Wb. 2[c]. *foadanóg* (sub duo eius integra) Sg. 75[b]. 98[a]. *da ṅainm̄* (duo nomina) Sg. 28[a]. *inda nainmso* (haec duo nomina) Wb. 21[d]; *da llae* (duos dies) Cr. 31[d]; sed *dasale* (duo sputa) Inc. Sg. *da cenél* (duo genera) Sg. 61[a]. *inda-*

tairngire (duo promissa) Ml. 38r. Neglegentius *indagné* (duae formae) Sg. 168ᵃ, nisi forte ante *gn* inutilis videbatur additio litterae *n*.

f) Eandem regulam secuntur numeralia hibernica VII, VIII, IX in his exemplis: *it secht ṅocht* (gl. septies octoni) Cr. 33ᵃ. *octndelbe 7 oct ṅgné* (gl. formae octo) Sg. 166ᵃ. *mochoe nóiṅdrommo* (Mochoe novem collium) Sg. 226. (gl. marg.) *noi mbliadna. x. iarsin* (undeviginti annos postea) Leb. Brecc. *conrici hucht noinomne* (usque ad iugum novem quercuum) Tirech. 1. *fri ré noi nuar* (spatio novem horarum) Lib. Ballym. (O'Don. 92). Deest liquida ante tenuem: *it secht cét* (gl. septies centeni) Cr. 42ᶜ; item ante spirantem: *nói sethir* (gl. novem glandulae) Sg. 49ᵇ. Deficiunt quidem e meis codicibus exempla vetusta numeri X cum sequentibus vocalibus et mediis, sed cum in hodierna lingua inficiantur eclipsi nasali consonae etiam post hunc (*deich g-cosa*, decem pedes, ut *secht g-cosa*, *ocht g-cosa*, *noi g-cosa*), statuendae sunt formae vetustiores numerorum VII—X *sechten*, *ochten*, *nóin*, *dechen*, ut sanscr. *saptan*, *aṡṭan*, *návan*, *dáçan*, ut lat. *septem*, *novem*, *decem*.

3. Alternat in quibusdam N cum formis NN, ND, NT, quarum princeps habenda est ND, quae aut assimilatione mutetur ante vocales, aut duretur ante *s* mortificatam plerumque, aut in N singularem transeat ante tenues potissimum.

Formam assimilatam NN in articulo infra patebit cum in accusativo sing. masc. et fem. gen., cuius altera N ad casus terminationem pertinet, ante vocales, tum in bisyllabis formis *inna*, *innan* viguisse.

Forma primaria ND in media voce potissimum servatur in praepositione *in* coalescente cum pronominibus suffixis (exceptis formis *inte* (in eam), *intiu* (in eos, eas), de quibus infra dicetur) ut *indium*, *indiumsa* (in me), *indiunn*, *indiunni* (in nobis), *indit* (in te), *indib* (in vobis), *indid* (in eo), *indi* (in ea), *indib* (in eis; cf. pronn. pers. suff. et praepos. *in*).* In fine extat in articuli forma *ind*, post quam vocales excidisse probatur infectione tenuium et spirantium, quae sunt in principio nominis insequentis; hanc formam servari ante vocales et liquidas et ante *f* (interdum *s*) emortuam in sing. masc. et neutr. genetivo et dativo, in plur. masc. nominativo, in fem. sing. nominativo et dativo, e paradigmate articuli apparebit.

Forma durata NT fere adhibetur, ubicunque *s* excidit aut in terminatione vocis aut in principio proximae. Invaluit igitur articuli forma durior *int* ante vocales in nom. sing. generis masculini, in quo etiam post formam *in* servatur status durus consonarum; eadem forma articuli *int* semper fere invenitur (rarius extat *ind*) ante *s* debilitatam vel ut dicunt mortificatam in omnibus trium generum casibus, in quibus *ind* est ante vocales (exempla in artic.). Item particula *ind* in compositione (vetust. gall. *ande-*) fit *int* ante *s* inficiendam sequentis vocis (cf. compos.). Denique eadem forma in duabus formulis coalescentium cum praepositione *in* pronominum invaluit cum accusativo: *inte* (in eam, fem.) Sg. 6ᵃ. *intesi* (gl. in ipsam) Sg. 199ᵃ. 209ᵇ. *intiu* (in eos) Sg. 7ᵃ. Ml. 21ᵃ. 28ᶜ, quas ab *indśe*, *indśiu* profectas esse ex aliis formis quibusdam patet. (Exempla adverbiorum pronominalium AND et SUND mutatorum in *ant*, *sunt* infra sequentur, p. 61.)

* Quae formae commonefaciunt latinae vetustae *indu* pro *in*: *indu mari* Enn., *indupedio*, *induperator* Lucil. = impedio, imperator.

In omnibus his singularem quoque N scribi ante consonas, praesertim tenues, infra apparebit.

Sed est, ubi liquidam N (vel assimilatam M) ante vocales et medias positam primo aspectu superfluam et sine causa additam putaveris; id quod nunquam factum esse patebit accuratius intuenti singula exempla. Sunt autem haec varii generis:

1. In quibusdam servatae sunt, quae in aliis sive regulariter (ante tenues et spirantes) sive neglegenter perierunt, terminationes casuum, accusativi (vel nominativi neutr.) sing., genetivi plur., dativi dual., sed a fine vocis transpositae ad principium proximae, eodem more qui hodie eclipsis nomine insignitur. Exempla: acc. masc. *nonguidimse dia nerutsu* (quod oro deum pro te) Wb. 27[d]. fem. *cen gutai ṅetarru* (sine vocali inter eas) Sg. 7[a]. neutr. *taibrith atéichte ṅdoib* (datis iis proprium) Wb. 6[a] nom. neutr. *am. nách annse ṅdúib* (ut non est difficile vobis) 6[d]. gen. plur. *fognam innamball naile* (servitus ceterorum membrorum) 12[b]. dat. dual. *for deib ṅdíllib* (secundum duas declinationes) Sg. 106[b]. Interdum terminatio casus a terminali thematis consona non distinguitur: *fri alpai ṅdesiu* (ad alpem versus citra) Sg. 217[a]. *ainm napstil* (nomen apostoli) Wb. 20[c]. Accusativi forma in praepositionibus quibusdam nominalibus: *dochum ṅdée* (ad deum) Wb. 10[a]. *indegaid ṅguttae* (post vocales) Sg. 5[a]. *.u.tarhesi ṅi* (u pro i) Sg. 4[a]. Eodem modo scriptus acc. articuli: *trisin mbrat* (per pallium) Tr. 55. *lasin ṅgutai* (apud vocalem) Sg. 7[b], contra morem vulgatum in codd. nostris, qui alteram *n* omittere consuerunt ante consonam qualemcunque.

2. Non multum differunt ea, in quibus brevissimae formae articuli, nom. acc. sing. neutr. aut acc. dual., omissa vocali in solam N abierunt: *ni epur nisin* (non dico hoc; *anísin*) Sg. 73[b]. *etarṅdirainn* (inter duas illas partes; *indirainn*) Sg. 2[b]. *tresṅgné* (per figuram) Sg. 73[b]; aut ubi pronomen relativum ad eandem formam brevissimam redactum cernitur tam ante verbi formas: *céin ṁbiis ocfognam* (quamdiu est serviens) Wb. 8[b]. *am. ṅguidess* (ut rogat) 24[d]. *intain ṁbis* (cum est) 17[b], quam post verbum substantivum: *asnolcc* (gl. qui iudicas; i. e. quod est malum) 1[c]. *ní ceilsom asné cr.* (non celat ipse quod is est christus) 4[d]. *óre asṅduil* (quia est creatura) 1[b]. *céin basmbéo infer* (quamdiu vivus est vir) 10[b]. *ata nanm̄an sidi* (quod sunt nomina haec) Sg. 154[b].

3. In media voce praeter infixum *n* relativum inprimis praepositio *con* obscurata est, non solum excussa vocali ut in *frecṅdirc* (praesens), *écndirc* (absens; *fre-con-d.*, *é-con-d.*) Wb. Sg. *éicndag comnissim* (gl. detrectatores; i. e. detr. proximi) Wb. 1[c], quae non discrepant a *dofoirṅde*, *tóirṅdet* (significat, -ant; = *do-fo-rinde*, *-rindet*) Sg. 9[a]. 25[b], sed etiam consona primum aspirata, ni fallimur, deinde *ch* excussa inter *r* et *n*: *forṅgaire* (praeceptum) Wb. 10[a]. *forṅgarthaid* (imperativus) Sg. 147[b]. *dorairngert* (promisit) Wb. 30[b]. 31[a]. *tairngiri* (promissionis) Wb. 2[c]. 4[c]. 11[a]. 33[a]. 33[b], in quibus *for-chon-gar*, *do-ar-chon-gar* (etiam *do-ro-ar-chon-gart*) composita insunt. Si pro his formis nonnunquam elisa *n* inveniuntur *ón tairgiriu* (gl. pollicitatione) Ml. 33[d]. *iarsintairgiriu* (secundum promissionem) Wb. 19[c]. *isindrecdairc* (in praesenti, *isindfr.*) Pr. Cr. 61[a]. *am. nonœicdichtherni* (gl. sicut blasphemamur) Wb. 2[a]. *dofoirde*, *dofoirdet* Sg. 26[b]. 203[b], quibuscum comparanda sunt *briathra aildi* (verba pulchra) Ml. 31[a]. *áildiu* (pulchrior) Wb. 12[a], ex adi. *álind*, itaque pro *áilndi*, *áilndiu* (recent.

aillne, aile), id vix non neglegentiae tribuendum est. De puncto alias delente, quod saepissime in his conspicitur, videas infra p. 65.

Spirantes.

H S J V. Horum sonorum bini sunt affines, *h* et *s* verae spirantes quae alternant inter sese in plurimis linguis, *j* et *v* ortae e vocalibus *i* et *u* admixta spiratione aliqua. Utrorumque priores, *h* et *j*, debiliores dici possunt, qui soni nec eadem sint frequentia iam in vetusta lingua celtica, nec eadem durandi vi in recentiore linguae conformatione, qua posteriores et fortiores. Itaque si fortiores illi soni, *s* et *v*, ex parte tantum pertulerunt oppositionem consonarum hibernicam nec praeter statum duriorem sunt servati, sed oblitterati infectione, mirandum non est debiliores ex omni radice hibernica evanuisse. Britannica quoque *j* in principio tantum vocum servata est.

H et S in vetustis nominibus gallicis. H: *H*ercynia silva Caes. et apud scriptores latinos post eundem, ut *H*ercuniates (nomen populi Pannoniae) apud Plinium, sed Ἀρκύνια ὄρη ap. Aristot., Orcynia apud scriptores graecos teste Caesare. *H*elvii, *H*elvetii Caes., sed Elvius, Elvorix in inscriptione Mediomatricensi (Grut. 12, 10. Stein. 996), Elvetius in inscr. helvet. (Orell. 480). Item apud Plinium 26, 7: *halus* quam Galli sic vocant, Veneti cotoneam (herbam); sed 27, 6: *alum* nos vocamus, Graeci symphyton petraeum. Non radicalis in his sine dubio *h*, sed addita eodem modo quo in nominibus vetustis germanicis *H*erminones, *H*ermunduri. Vix aliter in mediis vocibus: Va*h*alis Caes. (attamen Vacalis, Vachalis aliis). Dra*h*onus (fluv.) Auson. Mos. 365. Le*h*erenno (deo) Inscr. ap. Orell. 2020. Ne*h*alenniae (deae) Orell. 2029. 30. 31. In inscriptionibus frequentia nomina compos. -ne*h*ae: Rumanehae, Maviatinehae matronae, ut videtur, Gallorum deae. In nomine Euhages, adiuncto Bardis et Druidis apud Ammianum (15, 9), equidem non video *h*, sed nihil nisi falso lectum *OYATEIΣ* graeci fontis (Strabonis 4, 4), i. e. vâtes (hibern. vet. *fáith*). De *h* in his nominibus intromissa conferas spirantes britannicas.

S gallica vel britannica singularis: *S*abis, *S*eduni, *S*enones Caes. *Σεσηρονεύς* (*S*asranius Inscript. britann. Orell. 2779) Plut. (ed. Reiske 10, 732). Bellove*s*us, Sigove*s*us Liv. Vesontio, Ale*s*ia Caes. Alisontia Auson. Belisama (Minerva) Orell. 1969. *Βηλησαμι* Beck. 2. Adde composita: Civi*s*marus (p. 16) Liv. Carti*s*mandua (cf. Epomanduodurum, Mandubii) Tacit. Rati*s*bona (cf. Vindobona, Bononia) in chartis medii aevi. Iuncta aliis consonis: Catu*sl*ogi (compos. -*sl*ogi p. 22) Plin. *Σμέρται* (pop. Britann.) Ptol. *Sm*ertulitanus Inscr. Orell. 188. Ro*sm*erta (dea; compos. Ro-*sm*.) Inscr. Bratu*sp*antium (compos. Bratu-*sp*.) Caes *Sp*arnacum (hod. Epernay) chart. med. aev. *St*anacum, *St*iriate (loc. Noric.) Itin. *Στουκκία* (fluv. Brit.) Ptol. *Sc*aldis Caes. Plin. *Sc*arponna (ad Mosellam) Itin. In media voce: Ta*sg*etius, Morita*sg*us Caes. Ca*sp*ingium (ad Rhen. infer.). Itin. *Ἀνηρόεστος* (Gallor. rex) Polyb. Pi*st*illus Inscript. Orell. 2776. I*sc*a (fluv. Brit.) Ptol. Itin. Mati*sc*o Caes. Isini*sc*a (loc. Vindelic.) Itin. Ma*ls*onis fil. Inscript. Grut. 763, 6. Mu*rs*a, Mu*rs*ella (Pannon. oppid.) Itin. *Καρσίγνατος* Polyb. (25, 4). Duplicata SS: Casses (di) Inscr. Orell. 1979. Cassivellaunus

Caes. Tricasses, Viducasses, Bodiocasses (populi gallici) Plin. Baiocasses Notit. provinc. Galliar. Vindonissa Itin. Salassi Liv. Revessio Itin.

Eandem spirantem subiunctam gutturali in vetusta lingua gallica significari littera X patet inde, quod eius loco modo *s* modo *ch* (vel *h*) profertur tam hibernice quam britannice. Cui sono si ob scriptionem XS haud infrequentem in inscriptionibus eandem pronuntiationem vindicare velis, qua indicum *kš* effertur ut in notissimis *kšatrám* (imperium), *kšatríjas* (miles, optimas), obstat isti opinioni altera scribendi consuetudo, qua non solum in media voce sed etiam in extrema X et S commutatae inveniuntur, ut *Atimetux, Alanux* et *Atimetus, Alanus* (Beitr. III. 211). Qua scriptione illum potius sonum significari haud improbabile videtur, quem Germani etiamnunc scribimus, tametsi non iam pronuntiamus: *chs*. Exempla vetusta: A*x*ona, Ta*x*imagulus, U*x*ellodunum Caes. A*x*uenna Itin. Anton. Vena*x*omodurum (Raet. oppid.) Notit. dignit. U*x*acona (Brit.) Itin. Anton. *Οὔξελλον*, *Οὔξελλα* (oppida Brit.), *Οὐέξαλλα* (aestuar. Brit.), *Λόξας* (fluv. Brit.) Ptol. Le*x*ovii Caes. Lu*x*ovio Inscr. Orell. 2024. Lu*x*ovium (monast. medii aevi, hod. Luxeuil). Pleumo*x*ii Caes. Mo*xs*ius Inscript. Orell. 429. Ri*xs*ius Orell. 4983. De*xs*iva, De*xs*ivia (dea; *θέξιμον*, herbae nomen gallicum ap. Dioscor. leg. *δέξιμον*? cf. sanscr. *dákšina*, gr. *δεξιός*, lat. *dexter*, hib. vet. *des*, brit. *deheu*) Orell. 1988. Bri*x*ia (Cenomanorum caput) Liv. Bri*x*ellum Tac. Itin. Chri*x*us (Boiorum rex) Sil. Ital. Senicco Seni*xs*onis fil. Inscript. Murat. 1402, 5. Adde: Ombe*xo*, Bonne*xis*, Hanna*x*us, Berha*x*is et Barho*s*is, Dunnoho*xs*is, Uloho*xs*is et Uloho*x*is, Biho*xs*is et Biho*s*cinnis (? si tamen recte huc referuntur) Beitr. l. c. In compositis: E*x*obnus, E*x*omnus (hib. vet. *esomun*, cambr. *ehouyn* Mab. 2, 64, intrepidus) Inscr. Stein. 68, 401. E*x*cingilla Murat. 1621. E*x*cincomarus Grut. 911, 2. In positione: Ando*x*ponni fil. Inscr. Murat. 1204, 5. Medivi*x*ta Grut. 795, 8. Murat. 2073, 1. Abre*x*tubogius Murat. 22, 5. Addo *Ταξγαίτιον* (Raet. loc.) Ptol., Bono*x*us (nomen figuli) Stein. cod. inscript. Danub. et Rheni 207, Pi*x*tilos Duchalais p. 171. 460 sqq., Ali*x*ie Beck. 4, quae nomina alibi scripta sunt per solam *s*: Ta*s*getius Caes., Bono*s*us ("origine Britannus, Galla matre") Vopisc. Firmus etc. cap. 14, Pi*s*tillus Grut. 130, 9, Ali*s*iia Beck. 3 et Ale*s*ia Caes.; denique Ando*ss*o et Ando*x*us in eadem inscr. (l. c. III. 211). Quare cum de *h* radicali linguae gallicae vetustae dubitandum sit, quasi duo gradus spirationis in ea videntur fuisse *s* et *x*.

J et V in nominibus gallicis vetustis. J in principio potissimum: *I*ura Caes. *I*uvavum Itin. Inscript. *I*ovincilli fil. Inscr. Brix. Murat. 1353, 6. *I*oincissus Steiner. 1583. *I*aso, *I*assus (in vas. figlin.) Orell. 429. Ver*i*ugodumnus Inscr. Orell. 2062. *I*umma Exobni fil. civ. Mediomatric. Atuns *I*unnae fil. Stein. 68. *I*antumarus Grut. 807, 5. 880, 4. Dubitationem movent *ἰουπικέλλουσον* (iuniperus Gallis), *ἰουμβαρούμ* (veratrum nigrum G.) Dioscor. 1, 103. 4, 16. In media voce: Ba*i*ocasses, Ba*i*ocassi Notit. provinc. Galliar. Auson. Beda*i*um Itin. De*i*otarus Cic. Caes. Nore*i*a Caes. Itin. Cele*i*a, Matre*i*a Itin. Sidonie*i*a Inscr. Grut. 736, 2. Bo*i*us (nomen viri) Auct. ad Herenn. 4, 3. Bo*i*odurum (nom. oppid.) Ptol. Itin. Bo*ï*i (nomen gentis) Caes. Tac. Praeterea in inscriptionibus non modo *aii*, *oii* reperta sunt, quorum exempla supra (pp. 30. 31) proposuimus, sed etiam *ii* bis in una inscr. (Beck. 3): dug*ii*ont*ii*o, Alis*ii*a, qua scriptione *ij* significari non est quod dubites. Alternatio inter *j* et *gi* colligenda

videtur e nominibus quibusdam vetustis: Q. *Gi*amius Bellus et Communis *Gi*ami fil. Inscr. Stein. 996, si confertur *I*amillius Orell. 4983. Item qui Livio Tolistoboïi, sunt -bo*gi* Plinio, -*βόγιοι* graecis scriptoribus, cui nomini adiungo virorum nomina iam dicta Abrextubo*gi*us, Vercombo*gi*us, et apud Livium 38, 19 Combo*l*omarus, siquidem legendum est Combo*i*omarus (cf. Bo*l*odurum Tab. Peut. pro Bo*i*odurum).

V: *V*ahalis, *V*ellavii, *V*ellaunodunum, *V*eliocasses, *V*eneti, *V*enelli, *V*ercingetorix, *V*erucloetius, *V*erbigenus, *V*iridomarus, *V*iridovix, *V*ocontii, *V*olcae, *V*osegus Caes. *V*assus, *v*asallus in media latinitate. *V*i*v*isci Auson. etc. A*v*aricum Caes. A*v*enticum Tac. A*v*icantus Inscr. Orell. 2033. Andeca*v*i Tac. Plin. Ra*v*enna (cf. *Ῥαούιος*, Hibern. fluv., Ptol.) Plin. Cla*v*enna Itin. Ca*v*ares (pop. gall.) Plin. *Καύαρος* (rex Gallor.) Polyb. Ca*v*arinus, Ca*v*arillus Caes. Li*v*io (Apollini) Inscr. Bonn. Orell. 2021. Di*v*ico, Di*v*itiacus Caes. Di*v*ona Auson. No*v*iodunum Caes. No*v*iomagus Itin. Iuva*v*um Itin. In derivationibus: Lita*v*iccus Caes. Ausa*v*a Itin. Gena*v*a Caes. Dexsi*v*ia (dea) Inscript. Gergo*v*ia, Lexo*v*ii Caes. Durocorno*v*ium Itin., aliisque pluribus (cf. sub derivatione). In positione: He*lv*ii, He*lv*etii, E*lv*ius, E*lv*etius, E*lv*orix (p. 46). deo A*rv*alo Inscript. Orell. 1510. 1511. A*rv*erni, Ne*rv*ii Caes. Elisae inter duas vocales V exemplum gallicum videtur esse I*oi*ncissus Steiner. 1583, si conferas I*ovi*ncillus (v. supra).

De linguae vetustae hibernicae sonis spirantibus agentes primum debiliores, *h* et *j*, deinde fortiores, *s* et *v*, tractabimus, quia eadem ratione illi omnino, hi partim perierunt.

H in voce hibernica radicalis non est, nec sicubi in codicibus vetustis extra combinationes *ph*, *th*, *ch* scripta est in principio vocum, quidquam est nisi spiritus praemissus vocali inchoanti, ut in vetustis nominibus gallicis Hercynia, Helvii. Quae *h* cum nec radicalis nec necessaria sit, sine certa regula modo extat, modo abest: *uile*, *huile* (omnis) Wb. fq. *éula* (peritus) Wb., *heulas* (peritia) Sg. 209ᵃ. *aui*, *háui* (nepotes) Sg. 28ᵃ. 30ᵇ etc. Regularem usum, quo hodiernae dialecti, hibernica et gaelica, in hiatu post articuli formas *na* (gen. sing. fem., nom. acc. dat. plur.) vel praepositiones vocalibus terminatas *h* praefigunt ante vocalem nominis sequentis, nescit vetusta lingua, quae etsi habet *inna hirise* (fidei) Sg. 209ᵇ, tamen etiam: *inna idbairte* (oblationis), *inna indocbale* (gloriae), *inna anme* (animae), *na œcilse* (ecclesiae) Wb. 22ᵃ. 22ᵇ. 25ᶜ. 27ᵃ. *na accobra* (cupiditates) Wb. 20ᶜ. *la atacu* (apud Atticos) Sg. 147ᵃ. *a oentu* (ex unitate) Wb. 26ᵇ. *aalbain* (ex Albania) cod. Mariani Scoti ap. Pertz. 7, 481.

J quoque, quam servavit lingua gallica, prorsus evanuit ex hibernica, non solum e mediis vel extremis vocibus, sed etiam e principio, ubi etiamnunc extat in lingua britannica, atque in hibernica ipsa servantur reliquae spirantes *s* et *v*. Cuius rei insigne exemplum praebet vox *óc* (hodiern. *óg*, destituta *c*) ap. Corm. v. *gluss*, unde derivatum *óclachdi* (gl. iuvenilia) Wb. 30ᵇ, compositum *ócmil* (gl. tyro) Sg. 77ᵇ, eadem ac brit. *iouenc* (iuvenis). In hac ergo voce hibernica vetusta *óc* iam perierunt *j* principalis, *v* media (nisi statuenda est diphthongus; cf. AU), *n* ante tenuem (cf. *coic* = quinc, brit. *pimp*, quinque;

p. 42), vocalesque residuae coaluerunt in productam *ó*. Nec aliter subst. *aig* (gl. cristallus) Sg. 67b est pro *jaig*, cambr. hod. *ia* (= *jag*, glacies), unde arem. adi. *yen* (= *yein*, *yagin*, glacialis, gelidus) Buh. 40, 5. 92, 15. 23. In aliis *j* incipiens cum sequentibus vocalibus transiit in *í* productam: *íc*, *ícc*, gen. *ícce* (salus, salutis), e quo *ícthe* (salvatus, sanatus) Wb. fq., ortum e *jacc*, cambr. hod. *iach* (sanus), unde subst. *iechyt* (sanitas) Mab. 1, 283, arem. *jechet* Buh. 46, 5, particip. *jachet* (sanatus) Buh. 130, 2. 200, 3, ut cambr. vet. *iot* (gl. puls) gl. Ox. factum est hib. *hith*, *ith* (gl. puls) Sg. 20a. 70a. Item in nomine Iesu: *íssu*, *ísu* Tr. 39. 74, cum in aliis *i* vocalis scripta sit: *tar ioib* (gl. per Iovem) Sg. 217b. *iohain* (Iohannes) Tr. 26. 29. 39. 40. 48. 49. *iordánein* (Iordanis) Tr. 65. *iudide*, *iudeu* (Iudaeus, -os) Wb. fq. *iacaum* (Iacob) Tr. 128. *ré niuil* (luna Iulii) Cr. 32b.

S ubi status duri est, maiorem vim destructioni opposuit quam reliquae spirantes. Est autem status duri 1. in principio vocum, si non est causa infectionis. Quo loco usitata est scriptio simplex: *sen* (senex), *senm* (sonitus; cf. Senones) Wb. Sg. *suide*, *suidigud* (sessio, positio; cf. Sudeta ? hibern. hod. *suidhte*, positus, in ordine, serie) Wb. Duplex vero in combinatis *cosse*, *cossin* (adhuc, pro *co se*, *co sin*) Wb. 1a. 2b. *lasse* (apud hoc, cum; alias *lase*) Wb. fq. prodit geminationem vel assimilationem.

2. In mediis et extremis vocibus *a*) in geminatione: *iress*, *airess*, gen. *irisse* (comp. *air-ess*, fides, instantia; cf. Suessiones, esseda) Wb. fq. *uisse* (iustus) Wb. fq. *less* (commodum) Wb. 12a. *less* (gl. clunis) Sg. 67a. *mess* (iudicium) Wb. 6b. 11b. *ness* (gl. mustella, mus longa) Sg. 36a. *indfiss*, *fessa* (scientiae, gen.; cf. got. *vissa*) Wb. 5c. 26d. *sossad* (positio) Wb. 4b. *cissib* (cincinnis) Wb. 28b. *airchissi*, *airchissecht* (parcit, clementia) Wb. 4c. *coss*, plur. *cossa* (pes) Wb. 12a. *eross* (gl. puppis) Sg. 105a. Ob fortiorem semper *s* intactae pronuntiationem in isdem saepius *s* simplex scripta est ut *ires*, *hires* Wb. fq. *cosaib* (pedibus) Sg. 33b. *sosad* Sg. 7a etc. Vocum harum aliquibus supponendam esse vetustam gallicam *x* comprobant partic. privat. *es-* (*escara*, inimicus; alias *é-* ut *sé* sex, e *ses*) = gall. *ex-* in compositis, et adi. *dess*, *des* = *dex* (dexter; cf. nomen *Dexsiva*); nec aliter in latinis vocibus transumptis *x* in *s* mutatur: *diesamni* (de examine) Ml. 33c. *anesíd* (gl. exitium) Ml. 15d. 34a. *doessíd* (gl. exitio) Ml. 36c.* In aliis dentalis muta ante *s* vel *t* in *s* abiit, cui sequens *t* interdum ipsa quoque assimilata est, ut *mess* (iudicium), *fiss*, *fius* (scientia) ex radicibus *med*, *fid* prodierunt; servatae *t* post illam *s* exemplum est *tinfesti* (gl. flatilem; subst. *tinfeth*, *tinfed*, flatus, aspiratio) Sg. 17b.

b) In positione. Scriptionem duplicem in posteriore loco non inveni, ubi semper *arsaidi* (vetustos) Sg. 75b. *tursitnech* (gl. irriguus) Sg. 24a. similia, at in priore: *tesst* (testes) Wb. 14a. *cossec* (institutio) Wb. 9a.

c) Extra positionem nonnunquam contra regulam servari videtur: α) in radicibus post productas quasdam vocales: *fass* (vanus; alias *fáas*) Wb. 13b. *dá-*

* Idem vel post vel ante alias consonas fieri docet *do imchomairsnechaib* (interrogativis; *imchomarc*, interrogatio) Sg. 30a; nisi quod ante *t* in hibernica lingua (aeque atque in graeca: ἐκτός) c potius servatur *s* extruso, quare a particulis *es* (ex), *ós*. *uas* (super) derivata sunt *echtar* (extra), *óchtar* (superius). Discordat *nephlax* (gl. inremissa; i. e. non laxa) Ml. 51r.

sact (insania), *dússactig* (insani) Wb. 9[b]. 12[d]. *bés*, *bées*, *béss*, plur. *béssi*, *bessa* (mos, mores) Wb. fq. *rochéss* (passus est), *césad* (passio) Wb. fq., *céssad* Wb. 19[b]. *mís* (mensis, gen.), *cís* (census) cf. p. 42. *gúassacht* (periculum) Wb. 13[c]. *tuus* (initium) in formula *arthuus* (initio, primum) Ml. 19[b]. 29[a], unde *tóisech* (princeps), *tosach*, *tossach* (initium) Wb. Sg.; β) in signo praeteriti *s* (in plur. *-set* et *-isset*) et in terminationibus 1. et 3. pers. plur. *-mis*, *-tis* temporum secundariorum, et *-as*, *-es* formae relativae; γ) in pronomine 3. pers. sing. masc. suffixo praepositionibus quibusdam accusativum poscentibus: *less*, *leiss*, *fris*, *friss*, *triuss* (cf. pronom.); δ) in derivationibus *-as*, *-es*, *-is*, *-us*, gen. *-assa*, *-essa*, *-ussa*, et *-so*, *-se*, *-isiu*, *-ius*, *-nise*, *-nisse* etc. Verum dubitari vix potest, quin in plerisque si non in omnibus his causa servatae *s* sit aut geminatio vel assimilatio (γ. δ) aut excussio consonae ut in *cís* (= census).

Ad *x* hib. in *ss* vel *s* mutatam referendae sunt formae quaedam verborum, in quibus *s* e gutturalibus *c*, *g* orta videri possit, sive primariae sunt formae (futuri aut coniunctivi) sive secundariae. Quas infra suo quamque loco accuratius tractandas hic, ut in uno conspectu colligantur, strictim attingimus: *dofuthrisse* (velim) Wb. 32[a]. *nad duthrised anicc* (quod nollet eorum salutem; cf. *dofuthractar*, gl. volunt, Wb. 20[c] et subst. fq. *duthract*, *duthracht*, voluntas) 4[d]. *dondnindnisinse*. *dodnindnastise* (leg. *nastesi*; traderem eum, traderetis eum, Satanae) 9[b]. *mani tindnised* (nisi tradidisset) 4[b]. *atdomindnastar* (gl. deducar illuc, in Hispaniam) 7[a]. *atomanaste* (gl. a vobis deduci in Iudaeam) 14[c]. *mad condiuiti doindnasatar* (si cum simplicitate tribuentur, dona; cf. *doindnagar*, gl. tribuitur, Wb. 16[d] et subst. fq. *tindnacul*, tributio) 17[a]. *doinnasatar* (tribuentur) Ml. 30[c]. *ciathiasusa martri* (etsi subeo martyrium; *tiag*) Wb. 23[c]. *mathéis cucuibsi* (si contenderit ad vos) 14[a]. *cithes hí loc bes ardu* (etsi contenderit in locum altiorem) Ml. 23[d]. *ni imthesid cen imdéicsin* (ne ambulaveritis sine circumspectione; *imthiag*) Wb. 22[c]. *cofardumthésidse* (ut me adiuvetis; *fortiag*) 7[a]. *diandremthiasat* (si ei praecesserint) 5[a]. *am. bid me féin notheised cucut* (acsi ipse ad te contendissem) 32[a]. *comairle do abisolon notésed* (consilium Abs. ut contenderet) Ml. 23[b]. *uracleisid* (gl. scutum fidei, in quo possitis tela nequissimi extinguere; additur vox: *irchlige*) Wb. 22[d]. *bad nertad dúib inso asnéirsid* (sit firmatio vobis haec, quod resurgetis) 25[b]. *ní do dechur uirt in esseirgu inso arbid immalle asseirset* (non ad differentiam ordinis in resurrectione hoc, dictum est, nam una resurgent, mortui) 13[b]. *cindas inchoirp ineséirset* (gl. quali enim corpore venient?) 13[c]. *ceni escérsitis*. *mani esersitis* (si non resurgerent) Ml. 15[c]. *condéirsid a forcital sosceligthide* (ut deseratis doctrinam evangelicam) Wb. 25[d]. *ni dérsid forsóiri ar fognam* (ne deserueritis libertatem vestram ob servitutem) 20[b]. *naich ndeirsed* (quod eum non deserturus esset; mox subst. *anephdeírge som*) Sg. 209[b]. *diandaithirsid ón* (si id correxeritis) Wb. 9[a]. *dúus indaithirset* (si forte paenitentiam agant; *aithirge*, paenitentia) 30[b]. *ní taidirsed nech huann* (nemo misereretur nostri; subst. *taidirge*) 4[d]. *ni conairsoilset* (non quod aperuerint; *ersoilcthe*, apertus) Ml. 31[b]. *nech immechomairsed* (qui interrogasset; *imchomarc*) Ml. 20[b]. *ní inchoissised* (aliquid quod significaret; *inchosig*, *inchoisig*, significat Sg.) Wb. 2[a]. *mani coméitis do* (si non indulseris ei) 6[c]. *mani cometsam deartolaib* (si non indulserimus voluntatibus nostris; *cométig*) Cam. *diatormastar amét* (si aucta fuerit eius magnitudo; *tórmag* = *doformag*) Ml. 20[a]. Inprimis ex radice *ic* cum

variis praepositionibus composita multas eiusmodi formas natas esse docebunt haec exempla: *resíu rissa* (antequam veniam) Wb. 14ᵃ. *muriissi farndochum* (gl. donec veniam) Ml. 34ᵃ. *act risam* (?) *nem* (si assecuti erimus caelum) Wb. 12ᶜ. *neich risid aless* (cuius rei indigueritis) 24ᵇ. *rísat ade* (consequentur hoc) 5ᵇ. *arnachatísat sóibapstil* (ne veniant falsi apostoli) 17ᵈ. *am. ni risinse* (acsi non essem venturus) 9ᵃ. *resíu rísinse* (antequam venirem) 18ᵃ. *conroissinn* (ut assequar) 26ᵈ. *manithised*, *condid tísed*, *condísed*, *resíu tised* (nisi venisset, donec, antequam veniret) 4ᶜ. 21ᵃ. 25ᵃ. 27ᶜ. *connatissed etir indigal* (ne veniret omnino ultio) Ml. 27ᶜ. *machotísmis* (si id possemus) Wb. 25ᵃ. *cechoníis cor dosétche uait* (quamvis possis ponere tuam uxorem de te) 10ᵃ. *cechonístis* (etsi possent) Sg. 138ᵃ. *forsanairisedar ingním* (in quem facta erit actio) Sg. 139ᵇ. Perit *n* combinationis *ng*: *ma fristossam* (si abiuraverimus) Cam. *ni robe nech taratoissed* (non erat per quem iuraret; *tongad* Ml. 36ᵃ) Wb. 33ᵈ. *fulós* (gl. sustinere) Ml. 33ᵃ. *arafulsam ar fochidi* (ut toleremus tribulationes nostras; *fulang*) Wb. 14ᶜ; nescio an eiusdem radicis sint: *fochith nadfochomolsam*, *nadfochomalsid* (tribulatio quam non sustineamus, sustineatis) 14ᵇ. 11ᵇ; *am. ni cuimsin* (ac si non possem; *cumang*) 17ᵒ. *am. ni cuimsimmis adenum* (acsi non possemus id facere) 17ᶜ. *am. bid dúib doecmoised* (acsi vobis accidisset; *tecmang*) 5ᵈ. *resíu forchuimsed* (antequam eveniret) 4ᵈ. *am. farcuimsitis* (acsi facta essent) Sg. 148ᵃ. *cochotabosadsi* (ut vos confringeret; *comboing*, confringit, Wb. 4ᵈ) Ml. 18ᵃ. — Nec minus certa sunt exempla *ss* vel *s* a dentalibus profectae in eiusmodi formis, ut *inhí asindisset* (ii qui enarraverint) Wb. 30ᵈ. *sechis asnindised ón* (gl. argumenta curavit exprimere; *aisndedat*, *asindedar*) Ml. 31ᵃ. *cini estar*, *cia estir* (quamvis non edat, q. edat; *ithim*) Wb. 6ᵇ. *ismacc miastar* (filius iudicabit) 1ᵈ. *messimmir inna firaingliu* (iudicabimus ipsos angelos) 9ᶜ. *mestar* (gl. aestimari; *midiur*) Ml. 24ᵃ. *rofessursa* (sciam), *rofestar*, *ni fiastar* (sciet, nesciet), *confestar* (ut sciat), *nad fiastar* (quod nesciat) Wb. et multa alia eiusdem radicis (*fid*).

Interdum *s* in principio vocum aut prorsus periit, cuius rei certissimum exemplum praebet *amal*, *amail* (instar), contra *cosmil* (similis), *samlith* (ita) aliaque derivata et composita, aut in quibusdam tantum positionibus servatur, ut leviter intuenti adiecta videatur, ut ante articuli formas *inn*, *ind* (*in*), *an* (*a*), *naib* (dat. plur.), *na* (acc. pl.) et ante pronomen relativum *an* (*a*) post praepp. *in*, *con*, *ren*, *iarn* (quae reiciunt *n* ante *s*), *a*, *la*, *co*, *fri*, *tre*, *iar*, *for*, ut fiant combinationes: *isin*, *resin*, *iarsin*, *cosin*, *cosa*, *cosnaib*, *tarsna*, *isnaib*, *forsnaib*, *isna*, *trisna*, *frisna* etc., quarum exempla proponentur, ubi de pronomine et de praepositionibus agetur. Eadem ratione forsitan explicandum sit: *condib sinonn persan* (ut sit eadem persona; alias *innon*) Sg. 189ᵇ.

Infectione *s* perit in vetusta lingua. Recentior quidem lingua, quae hanc spirantem in statu primitivo profert ut *s* fortem, prope ut *ss*, pronuntiat infectam ut *h*; sed recentioris originis puto hanc *h*, ut *h* in hiatu inter articulum vel praepositionem et vocalem sequentis nominis, de qua supra dictum (p. 48). Codices enim vetusti hibernici infectam *s*, ut *f*, in principio vocum aut notant puncto delente,* aut omnino omittunt. Punctum delens in solo

* Signo hoc, quod in Sg. in usum grammaticum abiit, in eodem codice saepe significatur in vocibus latinis litteram falso scriptam esse delendam, quae consuetudo est communis codicum medii aevi.

codice Sg. adhibetur, omissio consonae in omnibus. Idem punctum hodierna adhibet orthographia hibernica, verum usu multo magis dilatato, non solum pro *s* et *f*, sed consonae qualiscunque infectae signum, cum gaelica pro eo *h* postponat consonae (quam scriptionem in hoc opere etiam in vocibus recentioris hibernicae linguae adoptavimus). Exempla signi delentis in Sg.: *di ṡerc* (amore) 1[a]. *foṡodin* (hoc modo) 182[b]. 220[b]. *roṡechestar* (secutus est) 208[b]. *intṡamil* (imitatio, instar) 6[a]. 64[a]. *intṡliucht* (sensus, intellectus) 39[a]. 50[a]. *indṡrotho* (fluvii, gen.) 35[b]. *dálṡuidœ* (gl. forum) 59[a]. *comṡuidigthi* (composita) 222[a], et sic in locis plurimis. Omissa *s* infecta in Sg.: *intliucht*, *dindindliucht*, *frislond nintliuchta* (*intṡliucht*) 3[a]. 42[b]. 53[a]. 198[a]. *remuidigthe* (gl. praeposita; = *remṡuidigthe*) 3[b]. *díruidigud*, *díruidigthe* (derivatio, derivatus; pro *diṡruidigud* a *sruth*, rivus, pro quo in eodem loco bis male *dirṡuidigud*) 188[a]. Omissio in Wb.: *intliucht* 5[b]. 5[c]. 26[d]. 33[d]. *intamil*, *intamlitis*, *intamlid* (= *intṡamil*; 9[a]: *intsamlatar*) 5[a]. 5[b]. *indeircc* (in amore) 25[a]. *indearc bratharde* (amor fraternus; = *indeṡerc* 33[d]. Minus accurata scriptione interdum in codice Sg., frequenter in aliis codicibus nec punctatur *s* infecta, nec omittitur.

E mediis et extremis vocibus *s* singularis infecta evanuit nullo vestigio relicto: *híairn* (= *íairn*, gen. hib. vet. *hiarn* Corm., hod. *iaran*, gael. *iarunn*, ferrum; adi. *iarnach*) Inc. Sg. ex *ísarn*, quod redit in vetustis dialectis germanicis. *siur* (soror) in demin. *siurnat* (gl. sororcula) Sg. 46[b] e *sisur* (lat. *soror* pro *sosor*, sanscr. *svásṛ*). *giall* (gl. obses) Sg. 102[b], *gell* (gl. pignus) Ml. 27[a], siquidem conferendum est cum germ. vet. *gisal* (obses). *gaide* (gl. pilatus: a pilo pilatus; i. e. pilo, hasta praeditus) Sg. 159[b]* cognatum est vetusto gallico *Gaesati* (*Γαισάτοι* Polyb.), utpote derivatum *gai-de* e substantivo *gai* orto e *gais*, quod etiam in lingua vetusta germanica invenitur in nominibus Gaisericus, Radagaisus. Addenda sunt num. *sé* (sex) pro *ses*, et terminationes quaedam grammaticae, ut comparativi *-u*, *-iu* (lat. *-ior* cum *r* pro *s* ut in *soror*), secundae personae singularis *-e*, *-i* (*dene*, *gaibi*, lat. *-as*, *-es*, *-is*), denique quorundam nominis casuum.

---

* Eadem vox Sg. 57[b]: *sabindae* .i. *gaide* (gl. Quiritis pro Quiris, Sabinus; post formas Tiburtis, Laurentis i. e. Laurentinus), ubi glossatori interpretanti nomen Quiritis nescio an in mentem venerit vocis hibernicae assonantis; est enim hodie quoque gael. *coir*, hasta. At cf. Macrob. 1, 9: Quirinus quasi bellorum potens, ab hasta, quam Sabini *curim* vocant. Ab eodem errore profecta est interpretatio: *gaigim* (gl. quirito et quiritor) Sg. 144[b]. Apud O'Donov. p. 284: *crand gae cen iarn fair* (lignum hastae i. e. hastile sine ferro in eo), et p. 319: *in gai sea* (hastam hanc) e vetustis libris. Non bene ergo Polybius 2, 22: *διεπέμποντο πρὸς τοὺς κατὰ τὰς Ἄλπεις καὶ τὸν Ῥοδανὸν ποταμὸν κατοικοῦντας Γαλάτας, προσαγορευομένους δὲ διὰ τὸ μισθοῦ στρατεύειν Γαισάτους· ἡ γὰρ λέξις αὕτη τοῦτο σημαίνει κυρίως.* A mercede enim Gaesati omnino non sunt denominati. Eadem vox fortasse inest nominibus virorum galaticis in Asia minore: *Γαιζατοδίαστος* Inscript. ap. Murat. 2, 643. *τοῦ Γαιζοτόριος* ap. Polyb. 25, 4, quod rectius erit *Γαιζατόριγος*, gen. nominis *Γαιζατόριξ*, significantis *pilatum*, *armatum* aut *armatorum dominum*. Nec aliis graecis interpretationibus plane fides est habenda, ut ei quae servatur e Clitophonte apud Plutarchum (ed. Reiske 10, 732. 733): *παράκειται αὐτῷ (Ἄραρι ποταμῷ) ὄρος, Λούγδουνος καλούμενον, μετωνομάσθη δὲ δι' αἰτίαν τοιαύτην. Μώμορος καὶ Ἀτεπόμαρος, ὑπὸ Σεσηρονέως τῆς ἀρχῆς ἐκβληθέντες, εἰς τοῦτον κατὰ προσταγὴν τὸν λόφον πόλιν κτίσαι θέλοντες· τῶν δὲ θεμελίων ὀρυσσομένων αἰφνιδίως κόρακες ἐπιφανέντες καὶ διαπτερυξάμενοι τὰ πέριξ ἐπλήρωσαν τὰ δένδρα. Μώμορος δ' οἰωνοσκοπίας ἔμπειρος ὑπάρχων τὴν πόλιν Λούγδουνον προσηγόρευσεν. λοῦγον γὰρ τῇ σφῶν διαλέκτῳ τὸν κόρακα καλοῦσι· δοῦνον δὲ τὸν ἐξέχοντα· καθὼς ἱστορεῖ Κλειτοφῶν ἐν ιγ' Κτίσεων.* *Munitum* enim *locum* proprie significat vox celtica *dûn* (p. 24), non *eminentem* (legendum *τόπον ἐξέχοντα*?) vel *montem*; atque oppida quaedam indidem denominata non in monte, sed in planitie sita sunt, ut Lupodunum, Camulodunum etc.

Nunquam aut in principio vocum aut in mediis infici *s*, quam sive muta sive *m* excipiat, cum scriptione codicis Sg., in quo ante has consonas nec periit unquam *s* nec puncto delente notata est, tum praeceptis grammaticorum linguae hodiernae comprobatur. Itaque exemplis supra (p. 52) prolatis *intṡamil*, *intṡliucht*, *diṡruidigud* opponuntur *tinscana*, *intinnscana* (incipit) Sg. similia.

V etsi sequitur analogiam spirantis *s*, tamen cum non sit eadem intensitate nec vi resistendi, est paulo minoris ambitus. E mediis enim et extremis vocibus post vocales evanuit omnino praeterquam in transumptis quibusdam ut *graif* (gravis), *breib* (brevis) Sg., nec nisi post liquidas et mediam *d* servata est, scripta B, quam infectam esse probat scriptio hodierna *ḃ*, *bh*; perstitit in solo principio in statu duro, in quo fere scribitur F. Quodsi unquam, hic quadrat denominatio status duri, quo ex *v* (= germ. *w*) prodit *f*, cuius pronuntiationem eandem ac latinae *f*, *ph* demonstrant tam transumpta *fellsube* (philosophia; *b* quoque leniter hic aspiranda extra positionem, totum fere ut *felsufe*) Wb., *ifurnn* (infernum) Wb. Sg., *inmetafordid* (μεταφορικῶς) Ml. 44 r. quam scriptio varians *tinfed*, *tinphed* (aspiratio) Sg. 6ᵃ. 9ᵃ. Inde patet oppositione consonarum hibernicarum inter sese et distinctione inter pronuntiationem duram et mollem facta sonum quorundam, ut nonnunquam in nimiam mollitiem transiit, qua omnino evanescerent, ita interdum in nimiam duritiam protrusum esse. Exempla status duri in principio vocum: *fín*, *fínn* (vinum) Wb. Sg. *fin* (albus; cambr. *gwin*, e *find*; cf. Vindobona, Vindonissa) Sg. 35ᵇ. *fini* (cognati; in Ml. 18ᵇ: *fingalcha*, gl. parricidalia, arma; cf. vetust. nom. Veneti?) Wb. 28ᵃ. *fír*, *fírian* (verus, iustus), *fírinne* (iustitia) Wb. fq. *fial* (velum, velamen) Wb. 15ᵃ. *fiss* (scientia; cf. got. *vissa*) Wb. fq. *fissith* (gl. catus) Sg. 52ᵃ. *fissid* (gnarus, sciens), *anfissid* (ignarus) Wb. 26ᵈ. 29ᵇ. *fedb* (vidua) Wb. 28ᵈ. *fid* (arbor; cf. brit. *guiden* Voc., gall. Viducasses) Sg. 53ᵃ. *fích* (pagus) Sg. 37ᵇ. 53ᵃ. *ó folt* (a caesarie; brit. *gualt*, capillus) Wb. 11ᶜ. *folcaim*, *folcaim̄* (gl. humecto gl. lavo; brit. *golchi*, lavare, cf. Volcae, Volcatius) Sg. 145ᵃ. 146ᵇ. *fers* (versus) Sg. 59ᵇ.* Etiam cum liquidis *l* et *r*, quae in aliis linguis post vocalem reponuntur, haec spirans in principio vocum coniungitur, ut in lingua slavica *vl*, *vr*: *flaith* (imperium; brit. vet. *gulat*, hod. *gwlad*, regio, ex quo adi. *guletic*, *gwledig* potens; cf. slav. *vladiti*, sed germ. *waldan*) Wb. 9ᵈ. *hífid cr.* (gl. epulemur non in fermento veteri: i. e. in epulis Christi, nom. *fled*) Wb. 9ᵇ. *ifledaib* (in epulis) Wb. 27ᵇ. *fledaichthith*, *fledaichthidi* (gl. epulo, gl. epulones; cambr. hod. *gwledd*, epulae) Sg. 52ᵃ. *fliuchderce* (gl. lippus), *fliuchaigim* (gl. lippio) Sg. 24ᵃ. 10ᵇ. *fliuchidi* (gl. humectiora) Cr. 34ᵇ. *inna fliuchaide* (gl. humidorum) Sg. 73ᵃ. *fliuchaidatu* (humiditas; cf. cambr. *gwlyp*, madidus, Mab. 2, 378, *rogulipias*, gl. olivavit, gl. Lxb.) Cr. 18ᶜ. *flesc* (linea, virga) Sg. 3ᵇ. 40ᵇ. *fracc* (mulier; cambr. *gurehic* gl. Ox. *gwreic* Mab.) O'Dav. De praep. *fri*, *frith* (cambr. *gwrth*) infra disseretur (p. 66).

Haud raro B pro *f* sive *v* primitiva positum est, duplici ratione:

1. Media vera non emollita extat in principio hib. brit. *bran* (corvus, cor-

* Latinae *v* pronuntiationem ut *f* pro *w* in Germania, quae etiamnunc in usu est, a monachis Scotis vel Hibernis, frequentibus in monasteriis Germaniae, initium sumpsisse credibile est.

nix; slav. *vranŭ*, lit. *várnas*, *várna*), nescio an in aliis quoque ut hib. *beura* (gl. sudes) Sg. 67[b], *bir* (gl. sudum) St. app. 152, *berach*, *birdae* (gl. verutus) Sg. 60[a], brit. *ber* (gl. veru) Voc., si comparandum est lat. *veru*. Ne tamen his admisceas ea, quorum *b* ad *gv* pristinam redire videatur, ut hib. *bíu*, *beo*, cambr. *byw* (vivus), hib. *bethu* (vita), quibus non solum lat. *vivus*, *vita*, sed etiam graec. *βίος*, *βιῶναι* atque got. *qvius*, germ. vet. *quek* respondent, aut hib. cambr. *ben* (mulier), quocum conferimus graec. *γυνή*, boeot. *βάνα*, got. *qvêns* et *qvinô*.

2. Media infecta (quam prodit scriptio recentior, *ḃ* sive *bh*) sine dubio locum tenet *v* primitivae, cuius sonum aut servavit aut resumpsit:

a) in mediis vel extremis vocibus post liquidas *l*, *r*, *n* (quae non mutatur in *m*, in quam mutari debebat ante *b* veram) ac post mediam *d* (mollem post vocales, *ḋ* sive *dh*): *delb* (imago) Wb. Sg., recent. *dealbh*, cambr. *delw* Mab. *tarb* (taurus), rec. *tarbh*, cambr. *taru* Leg., corn. *tarow* O. 123. Cr. 403, gall. *tarvos* Inscr. Par. *banb* m. (sus), gen. *bainb* Corm. (v. *bab*) O'Dav. (vv. *fuirec*, *lupait*, *scuithid*), corn. *baneu* Voc., cambr. rec. *banw*. *fedb* (vidua), corn. *guedeu* Voc., cambr. rec. *gweddw*; in quibus omnibus infectae *b* hibernicae respondet cambr. vet. *u*, rec. *w*, corn. vet. *eu*, rec. *ow*, nisi tota periit ut in corn. *del* Pass. Post vocalem eadem *b* cernitur in pron. person. 2. plur. infixo vel suffixo: *dobtromma* (gravat vos), *airib* (pro vobis), *sib* (vos), *adib* (estis) Wb., quam infectam prodit non modo hodierna scriptio, sed etiam omissio relativi N ante hoc pronomen semper facta: *nobcara* (quod vos amat) Wb. 27[d], contra *am. nondubcairimse* (ut ego vos amo) 23[c]. Item in latinis interdum *b* scriptum est loco *v* originariae: *bobes* (boves) Wb. 10[d], ut in transumptis *tar ioib* (gl. per Iovem) Sg. 217[b]. *breib* (brevis) Sg., cum in aliis *u* extet: *snechti ioiuis* (nives Iovis) Sg. 8[a]. Hoc quoque memorandum videtur, quod pro latina *f* in vocabulis transumptis eadem *b* invenitur: *nipa lour do sacarbaicc* (gl. si quis esurit, domi manducet, 1. Cor. 11, 34; i. e. non sufficiet ei sacrificium) Wb. 11[d], ut pro graeco *φ* in *felsub*, *fellsube* (philosophus, philosophia) Wb.

b) Eadem ratione in principio pronominis possess. *farn*, *far* (vester) saepius molliorem sonum (ut in hod. *ḃar*) significat scriptio *barn*, *bar*, itaque in uno eodemque loco: *dofarforcitlidib et dobarnanamchairtib* (praeceptoribus vestris) Wb. 14[a]. Quae scriptio post vocales potissimum invaluit: *dobarrucu* (gl. ad verecundiam vestram) Wb. 9[a]. *dobarcursagad* (ad reprehensionem vestri) 20[a]. *dobarcélib* (sociis vestris) 25[d]. *dobarnirdil* (ad confirmationem vestram) 26[a]. *dobartabart ó sos.* (ad ferendos vos de evangelio) 18[c]. *fobarmbídsi* (vestra causa) 23[d]. *níbarscéuilsi* (non vestri nuntii) 17[b], sed etiam post consonas invenitur: *ni arbarseirc* (non propter amorem vestri) 19[d]. Ante hanc quoque formam semper excidit *n* terminalis praepositionum: *ibartintúth* (in interpretatione vestra) Wb. 19[d]. *hibarpeccad* (in peccato vestro) 20[b]. *ibarfoirbthetusi* (in perfectione vestra) 25[d]. *mabeid hibarcumung* (si est in potestate vestra) 5[d] — perinde atque ante *f*: *iarfartoimtinsi* (secundum vestram opinionem) 20[b]. *hifarnirnigdibsi* (in vestris orationibus) 7[a] — nunquam in *m* transit ut ante *b* primitivam: *iarmbaithis* (post baptisma), *imbélre naill* (in aliam linguam) 12[d]. *imbélre* 13[c]. *imbás*, *imbethith* (in mortem, in vitam) 13[d]. *imbethu* (in vita) 14[b]. 25[b]. *imbrecairecht* (gl. in astutia) 15[b]. *formbriathar* (sermo vester) 26[a]. *farmbethusi* (vita

vestra) 27^b. *friambriathra* (contra verba eorum) 31^b. *combíu* (donec sum) 30^a. *diambemni* (si sumus nos) 24^a. *rambia* (erit ei) 27^c. *arambere biuth* (quod fruaris) 28^c.

c) Minus certa sunt alia quaedam exempla *b* pro *f* scriptae, ex quibus certiora videntur haec: *imbresna* (gl. pugnas verborum) Wb. 29^b. *ni imbresnat* (non adversantur) 29^b. *oc imbresun* (in altercatione) 30^c, sed *arimfresna* (nam altercatur) 30^c. *imfresnat* (adversantur) 31^b. *donaibhí immafresnat* (gl. inficientibus) Ml. 20^d, cf. *dondfresndid* (gl. satanae; i. e. adversario, impugnatori) Wb. 9^b; *ábamin* (optat) Sg. 161^b, sed *afameinn* 207^b. *affamenad*, *afamenad* (optaret) 148^a; *cúbus* (conscientia; *con-fius*) Wb.; *coibnes*, *coibnesta* (affinitas, affinis; *fini* p. 53) Sg., item *coibse*, *cobsud*, *anbsud* (p. 42).

Assimilatam esse *v* liquidae *l* in subst. *uall* (superbia) Wb. 10^b. 15^d, *indhuall* (gl. elatio) Ml. 28^b, unde *huallaig* (gl. elati) Ml. 34^c, *na hualchá* (gl. superba) Ml. 31^c, *ualligim* (gl. abrogo; i. e. arrogans sum) Sg. 22^a, docet genetivus *bes uáilbe* (mos arrogantiae) Wb. 14^c. *uáilbe et utmaille* (gl. iuvenilia desideria fuge; i. e. arrogantiae et instabilitatis) Wb. 30^b.

Interdum praeter regulam communem sicut *s* (p. 51) *v* quoque in principio vocum aut deperiit, ut in *espartain* (tempus vespertinum) Corm. (v. *crepscuil*), cui conferendum est, quod praep. *fri* non modo in inferioris aetatis libris saepissime in *ri* abiit, sed etiam in cod. Wb. bis cum pronomine suffixo scripta est *riumsa* (a me) 14^a. 16^d; quapropter *errach* (ver) — dat. *ó errug* (gl. vere) Cr. 37^a — cum gr. ἔαρ, lat. *ver*, cum lit. *vasarà* (aestas) comparantes vix errabimus; aut cum vocali, quae eam excipiebat, in *ú* contracta est: *úr* (recens) Corm. cum derivatis *úrde* (cambr. *gwyrdd*): *húrda* (gl. viridarium) Sg. 35^b. *húrdai* (gl. viridia) Ml. 18^b, *ondúrdatu* (gl. virore), *nuraigedar* (gl. virere) Ml. 15^b.

Si *f* hibernica inchoans e regula accipit infectionem, signatur eodem modo quo *s*, i. e. mortificatur puncto delente, vel omittitur. Signum delens hic quoque in solo codice Sg.: *derbḟogir* (gl. ipsae pronuntiationes) 3^b. *do immḟolung ḟuit* (ad efficiendam longitudinem) 6^b. *isindḟrecn̄dairc* (in praesenti) 166^a, atque in aliis locis multis. Omissio tam in Sg. quam in ceteris codicibus; in Sg.: *indeoger* (diphthongus; = *indeḟoger*) 18^a. *toirn̄det* (significant; = *doḟoirn̄det* 72^b) 25^b; in Pr. Cr.: *isindrecdairc* (idem quod supra allatum *isindḟrecn̄dairc*) 61^a; in Wb.: *indectsa* (nunc; i. e. *indḟectso*, hoc momento, hac vice) 3^c. *oinecht*, *oinect* (gl. semel; i. e. *oinḟecht*, una vice) 3^b. *aralaith*, *innalaith* (propter regnum eius, in regnum suum; *ḟlaith*) Wb. 30^d. 31^a. *a orcital* (doctrina eius; *aḟorcital*) 8^b. *duthracht* (voluntas; = *doḟuthracht*, ut *doḟuthrisse*, velim, *doḟuthractar*, volunt, Wb. 32^a. 20^c) fq. Attamen saepius etiam *ḟ*, ut *s*, quamvis sit in statu infectionis, ergo oblitteranda, nec puncto notatur nec omittitur in codicibus, sed manet, non pronuntianda, sola scriptione etymologica.

Nihil retinuit in lingua hibernica *v* primitivam post vocales, non solum in extremitate vocum, ubi vix retinetur in ulla lingua, sed etiam in mediis. Nusquam servata est in vocibus, quae produnt eam in vetustis nominibus gallicis vel linguis affinibus. Verum non una eademque in omnibus his ratione *v* habetur, sed modis variis. Nonnunquam enim, etsi non intacta, servata tamen quodammodo dici potest, utpote in vocales sono proximas transgressa *u* (ut in nomine *leui* Tr. 6) vel *o*; unde diphthongi prodierunt *iu*, *eo*, *au*, *ou* vel harum mutationes hibernicae *ó*, *ú*, *ua* (cf. p. 33. 34).

Servatae igitur *íu* vel alternantis cum *éu* et *éo* exempla certa haec habemus: *fíu* (dignus; cambr. *gwiw* Mab. et hodie; cf. gall. Vîviscus?) in cod. Wb. *mad fíu lib* (gl. quod si dignum fuerit) 14ᵃ. *ni fíu* (non decet) 13ᶜ. 15ᶜ. 18ᶜ. 20ᵇ. *ni fiu* 10ᵇ; *bíu* (vivus; corn. *biu*, vita, Voc., cambr. *byw*, *buw*, vivus, Mab.) Inc. Sg., *béu* Wb. 13ᵈ, frequentius *béo* ut Wb. 10ᵇ. 19ᵃ vel *beo* (arem. *beo*) 3ᶜ. 4ᵃ, unde derivata sunt adi. *beode* Sg. 39ᵃ, subst. *beothu*, *beotho* (vita) Wb. 3ᶜ. 11ᵃ, verb. *beoigidir*, *beoigedar* (vivificat) Wb. 13ᵈ. 19ᶜ. Cum his conferendum videtur *genitiu* (genetivus) transumptum, sed quod totum abiit in hibernicum flexionis modum.

Servatae *au* vel *ou* exempla supra proposuimus *gáu*, *gáo* (falsus), *aue* (nepos), *nau* (navis), *lour* (sufficiens), a quibus vix sunt disparanda *gluosnathe* (linea) et *loun* (penus, copia; cf. *lón*, food, provision, O'R.); ibidem tamen adnotavimus saepius *ó* (*ua*) vel *ú* proferri tam in isdem vocabulis alternantes cum diphthongis ut *gó*, *gu*, *guaigedar*, quam solas in aliis ut *clói* (clavi), *óc* (iuvenis). Sic igitur diphthongum coartatam habent

in *ô*: *oí* sive rectius *ói* (ovis; ind. *ávis*, lit. *avìs*) Corm., idem *ui* scriptum O'Dav. *nói* (navis), gen. *nóe*: *sainécosc noe* (gl. celox; i. e genus singulare navis), *inchruth noe* (gl. aplustre; i. e. apparatus navis) Sg. 69ᵃ. 132ᵇ; sed etiam *nau* (p. 33), *naueirchinniuch* (gl. nauiclero) L. Ardm. 188. b. 2, diphthongo servata, ut in Adamnani vita S. Columbae ap. Boll. Iun. 2, 197: matris pater latine *filius navis* dici potest, scotica vero lingua *Macnaue*. Nec aliter in subst. *bó* (bos) Br. h. 50. 52, Corm. — unde comp. *bóchaill* (gl. bubulcus) Sg. 58ᵇ, deriv. *Bóinne*, gen. *na Bóinni* (ap. O'Donov. p. 318 e libro vetusto), nomen fluvii Hiberniae meridionalis, qui Ptolemaeo dicitur *Βουουίνδα* (i. e. *Buvinda*) — si recta lectio est (nam alias duas memorat St. 54: *achetbbou*, *achadh bó*), diphthongus servata est in eadem vita S. Columbae ap. Boll. Iun. 2, 216: monasterium quod latine Campulus bovis dicitur, scotice vero *Achad bou*; cf. *Inis bou finde*, Beda.

In *û*: *tuus*, *tús* (principium) Ml., e quo derivata *toisech* (princeps, dux), comp. *tóisechu* (gl. prior), *toisigiu*, sup. *tóisigem* (gl. primus), *tosach*, *tossach* (initium) satis frequentia in Wb. et Sg., *tóisechaire* (gl. primas) Sg. 50ᵃ, videtur ortum e *tovus*, cum in privilegio ecclesiae Landavensis in libro Land. p. 113 scribatur *touyssogion* (principes; cambr. hodiern. *tywysogion*, sing. *tywysawg* e subst. *tywys*, ductus). Etiam adi. *núe* (novus: *fon mám nuu .i. isindfeni nui.* gl. sub iugo novo, Ml. 2ᵇ. *dóini nui*, homines novi, Wb. 22ᵃ), unde deriv. *núide*, compos. *núiadnisse*, i. e. *núefiadnisse* (:i *comairbirt núidi*, in novo testamento, Wb. 3ᶜ. *indocbal núiednissi*, *rect núiadnissi*, gloria, lex novi testamenti, Wb. 15ᶜ. *inúiethnissiu*, in novo testamento, Wb. 10ᵈ) ad formam *novia* respondentem indico *návja* (lit. *naújas*) reducendum est, quam prae se ferunt tam vetusta nomina Noviodunum (quattuor oppida huius nominis ap. Caes.), Noviomagus, Novesium Itin., quam quae inferioris sunt aetatis, Novesium Ammian. (18, 2), Novigentum (super Matronam, Bolland. Mai. 6, 804). Itaque hib. *núide* et quae ei respondent, arem. vetust. *nowid* (*Lis nowid*, i. e. Curia nova, bis in charta de a. 826, in Chart. Rhedon. 1, 14), recent. *newez*, cambr. *newydd* infecta *o* ad formam derivatam *novidia* revocanda sunt. Ceterum concedenda est vocalium assimilatio facta iam in vetustis Nîvomagus (pro Niviomagus? in quo diversa vox vix statuenda) Auson., Nivisium (= Novesium Amm.) Sulpic. Alex. ap. Gregor. Tur. 2, 9, villa Nivella, Nivialla, Nivigella ap. Bolland. (Iun. 2, 832.

Iul. 3, 61. Sept. 5, 580; cf. Nuella Sept. 5, 601). Addendum videtur subst. *clú* (gl. rumor; cf. slav. *slovo*, *slava*) Sg. 46[b], si conferas cambr. *clyw* (auditus) et verbi cambrici formam *clywet* (audire), a qua discedit tam hibernicum verbum idem significans variis formis anomalis quam deriv. *clúas*: *clúasa* (aures), *donaib clúasaib* (auribus) Sg. 3[a]. 50[a], quocum forsitan cambr. *clust* comparaveris. Variat formis nomen Davidis: *duaid* Ml. 2[b]. 30[a], *duid* Ml. 14[c], *dauid* Goid. 20 (*dabid* scriptum Oeng. Fél. Mart. 1). De aliis, ut *súil* (oculus) Wb. 9[a]. 12[a]. 15[a]. 27[c]. plur. *súili*, *súli* 19[d]. 25[c], fortasse de quibusdam supra sub U producta enumeratis, dubia res est. Etiam inchoantem *v* cum proxima vocali hac formula *ú* absorptam esse in adi. *úrde* (viridis) supra diximus.

In omnibus igitur his, etiamsi non servatam ipsam *v*, attamen quasi vestigium eius impressum habemus *u* vel *o* vocalem aut conspicuam in diphthongis aut e productis vocalibus *ó* et *ú* investigandam. Contra in aliis (quin etiam in isdem vocibus) spirans illa tota periit, variis vocalibus, plerumque productis, quae interdum inter se alternant, absorpta.

Exemplum *v* deperditae post *a* incertum: *ola* (oleum; cambr. *aleu* Cant. *oleu* gl. Ox. arem. *oleo* Buh. hod. *olew*, got. *alêv*) in compositis *olachrann* (gl. oliva) Wb. 5[b], *olachaill* (olivetum) Sg. Ml., si ad lat. *oliva*, *olivum* revocandum est; hibernicam tamen formam negari nequit propius accedere ad lat. *olea*, *oleum*. Certiora *Letha* (Litavia, Letavia) O'C. 503 nomen britannicum terrae Aremoricae, sed idem (quasi *Laithe*) nomen Latii F. h. 10, Oing. Fél. ut cambr. vet. *litau* gl. Ox. *tana* (tenuis; cambr. *teneu* Mab. 1, 259) Sg. 248[b], cf. Praef. XII.

Post *ê*: *déad* (finis, unde adi. *dédenach*, finalis; e *deved*, cambr. *diwedd*) Wb. Sg. *dia*, gen. *dé*, plur. *dé*, *déib* (deus; cf. pp. 20. 32), unde adi. *diade* (divinus) Wb. Sg. Fortasse *glé* (clarus, conspicuus) Wb. 9[d]. 11[a]. 12[d]. *glée* 12[a]. *gléve* 12[c], siquidem conferendum est cambr. *gloiu* (gl. liquidum) Cant. 86. *gloyw* (pellucidus) Mab. 2, 10. 36. *gloew* 3, 152.

Post *î*: *íar* (posterior, occidens) tam in formula adverbiali *aníar* (in, ab occidente) Wb. Cr., quam in praep. *iarn* (post) et adv. *iarum* (postea),* siquidem recte confero nomina *Ἰουέρνιοι* (n. populi in angulo Hiberniae spectante occidentem et meridiem), *Ἰουερνίς* (oppid. Hiberniae), *Ἰουερνία* (nomen insulae) ap. Ptolem., quae Romani accommodaverunt ad vocem suam *hibernus* i. e. hiemalis. Item *lí*, *líi* (color, splendor; cambr. *lliw*; cf. Livius, livor) Wb. 12[b]. 15[a]. Transgreditur *é* in *í* (quaeritur, utrum abundantia formarum an per flexionem solam) in adi. *clé* (sinister): *cle* St. gl. 387, dat. fem. *duchli* (gl. ad sinistram) L. Ardm. 184. b. *for laim chlí* (gl. a sinistris; cf. *laevus*) Cr. 19[c]. Transgrediuntur *iu*, *éu*, *éo* in *í*, *i* non modo in flexione adi. *bíu*, *béu*, *béo* (vivus), cuius pluralis *bí* Sg. 39[a] vel *bíi* scribitur: *bíi in hiris ex mortuis* (vivi in fide) Wb. 5[b] — nec aliter in comp. *bithbéo* (semper vivus), plur. *bithbí* Sg. *bithbíi* Wb. — sed etiam

* *Iar*, occidens, principio significat regionem posticam, cui opponitur *áir*, *air*, oriens (regio antica), unde deriv. *airech* (primus, primas) et subst. *airechas* (principatus) Celta enim sicut Indus denominat mundi regiones ad solem orientem conversus: oriens igitur ipsi quoque est antica regio, occidens postica, septentrio sinistra, meridies dextra. Quamobrem non solum in libris hibernicis septentrionalis pars Momoniae vocatur *Tuathmúmha* (unde angl. *Thomond*), meridionalis *Deasmúmha* (ad verbum: sinistra, dextra M.), cuius incolae *dési* (Desii) dicuntur, sed etiam a scribentibus latine saepe nominatur *dextralis* Britannia. (Lib. Land. 111. 143. 213 etc.)

in derivato eiusdem radicis *bíad* (victus) Wb. 18ᵃ. *biad* fq. (cf. gr. *βίοτος*), ac quod supra *beothu* scriptum memoravimus, alibi semper *bethu* est.

In aliis *v* una cum vocali praecedente deperiit, ut in transumptis *primit*, plur. *primiti* (primitivus) Wb. 13ᵇ. *posit*, *comparit*, *superlit* (positivus, comparativus, superlativus) Sg., quibus nescio an addenda sint et *éc* (mors): *ec* L. Hymn. ap. O'Don. 64, gen. *eca* Corm. (v. *audacht*), et *des*, *dess* (dexter), collata cum corn. *ancou* Voc., cambr. *angheu* Mab., et brit. *dehou*, *deheu*.

Denique prorsus periit *v* post consonam praeter memoratas *l*, *r*, *n*, *d* qualemcunque, ut post *c* (*qv*), de qua infra inter tenues disseretur, post *s*, siquidem vocibus hibernicis *sé* (sex), *si* (vos), *sant* (cupiditas), *siur* (soror) supponendae sunt formae vetustiores *svex* (cambr. *chwech*, at lat. *sex*, got. *saihs*), *svi* (cambr. *chwi*), *svant* (cambr. *chwant*), *sviur*, *svisur* (cambr. *chwaer*, sanscr. *svásṛ*, germ. *swestar*, at slav. *sestra* et lat. *soror*); nisi quod interdum *s* abiecta potius *f* servatam esse apparet ex his exemplis: *morfeser* (*mórḟéser* i. q. *mórṡéser*, magnus seviratus, i. e. septem viri) L. Ardm. 18. a. 2. *mo fiur*, *mo fiar* (soror mea) L. Hymn. (Beitr. I. 338), quibus addenda esse videntur *farn*, *barn* (vester) et pronomen *b* (vos).

Mediae.

B D G. In vetustis nominibus gallicis vel britannicis. Singulares: *B*agacum Itin. Ga*b*ali, Atre*b*ates Caes. Co*b*nertus (comp. Cob-n.) Inscr. *D*ivico, *D*ivitiacus Caes. A*d*iatunnus Caes. Se*d*uni Caes. Bou*d*icca Tac. A*d*bucillus (comp. Ad-b.) Caes. Vo*d*goriacum (loc. Belg.; compos. Vod-g.?) Itin. *G*enava, *G*utruatus Caes. Li*g*er, Se*g*ovax, Se*g*ontiaci, Se*g*usiani Caes. Lu*g*dunum (comp. Lug-d.) Tac. Itin. Iunctae consonis aliis: *Bl*avutum (oppid. Gall. occident.), *Bl*aboriciacum (opp. Norici), *Bl*estium (opp. Brit.) Itin. *Br*igantium Itin. *Br*igantes (pop. Brit.) Tac. *Br*ogitarus Cic. Allo*br*oges Caes. *Dr*appes Caes. *Gl*annoventa, Ambo*gl*anna (oppida Brit.) Notit. dign. Boduo*gn*atus Caes. *Gr*aioceli, *Gr*udii Caes. A*lb*a Vopisc. To*lb*iacum Tac. A*mb*iani, A*mb*iorix, A*mb*arri Caes. Ca*mb*odunum Itin. A*rb*eia (Britann. opp.) Notit. dign. Ve*rb*eia (dea) Inscript. Orell. 2061. So*rb*iodunum (oppid. Brit.) Itin. Me*ld*ae Caes. Ge*ld*uba Plin. Tac. A*nd*es, A*nd*ecumborius Caes. A*nd*ematunnum, A*nd*ecamulum Itin. Vi*nd*onissa Itin. A*rd*uenna Caes. O*rd*ovices Tac. Ga*lg*acus Tac. Be*lg*ae Caes. Li*ng*ones; Ci*ng*etorix Caes. O*rg*etorix, Ge*rg*ovia Caes. Ta*sg*etius, Moritas*g*us Caes. *Ῥοβόγδιοι* (pop. Hibern.) Ptol. Duplices; BB: Abbo (in vas. figl.) Inscr. Abbatus Sil. Ital. (4, 239; sed lectio incerta, cum alii legant at Batus, Acatus etc.). DD: Addua (fluv.; sed Aduatuci Caes.) Tac. Plin. Ad D notatum lineola perducta, de quo infra inter aspiratas disseretur, pertinere videntur: Meddic (figuli nomen) Stein. cod. inscript. Danub. et Rheni 207. 219. 224. Meddignatius (sed Medivixta Grut. 795, 8) Inscr. Orell. 2064. Coddacatus (?) Inscr. Vesont. Orell. 2064. GG: Setuboggius Esuggii fil. (sed Vercombogi fil. Grut. 758, 11. Abrextubogius Murat. 22, 5. Adbogius Stein. 440) Inscript. Ambian. Orell. 2062. Flaniggo Inscript. Brix. Orell. 3543.

Mediarum hibernicarum status durus in vetustis codicibus non modo (sicut liquidarum et spirantis *s*) geminatione significatur, praesertim in codice Sg., sed etiam positis mediarum loco tenuibus, nimirum ob duriorem pronuntia-

tionem, quae scriptio cum in aliis codicibus frequenter, tum semper fere in quibusdam adhibetur in Wb., cuius tenues P, T, C respondent geminatis BB, DD, GG codicis Sg. Esse vero pro mediis tenues ut scriptas sic prolatas, eadem pronuntiationis duritia, qua *v* in *f* provectam supra cognovimus, quamquam inferiore aetate mediae redierunt, apparet inde, quod haec scriptio, cuius eadem varietas in tenuibus primitivis observatur (cf. infra p. 70), nisi secundum certas leges fere non adhibetur in mediis, quare interdum nec haec nec illa status duri fit significatio, sed simplices manent integrae *b*, *d*, *g*; accedit quod nonnunquam mediae loco vel geminata tenuis invenitur, etiam in cod. Sg., qui raro utatur tenui pro media, ut *borcc* (burgum), *roppad* (esset).

Est autem status durus mediarum 1. in principio vocum extra causam infectionis. Scribi hoc loco solet media simplex, ut *bennach* (gl. cornutus; cf. Benacus?) Sg. 60ᵃ. *dia* (deus; cf. Divodurum), *dún* (arx; cf. -dunum) Wb. Sg. *gen* (os; cf. Genava) Wb. Invenitur tamen scriptio duplex sive durior post pronomen possess. 3. pers. sing. feminin.: *a ggnim feisne* (eius, fem., ipsius actio) Sg. 199ᵃ; item post praepp. *for*, *id* etc in compositione: *forbbart* (gl. abolitio) Sg. 52ᵃ. *idpart* (oblatio; *edbart* alias, = *idbbart*) Wb. fq.; dat. *edpairt*, *edpartaib* Sg. (cf. p 5). *ni ædparthi inso* (gl. minime hoc est adhibendum) Sg. 6ᵇ. *forggnuis* (forma, figura) Sg. 76ᵇ. 216ᵇ. *etarcne* (et *etargne*, cognitio, = *etarggne*; gen *etarccnai* Ml. 14ᶜ) Wb. fq. *etarcnad* Wb. 26ᵈ. Tr. 22. Ac semper in tenuem progressa est media *d* praepositionis *do*, cuius in compositione periit vocalis ante vocales vel consonas emortuas *ṡ* et *f*, ut in *tanicc* (venit, = *doanicc*), *tuidecht* (positio, = *doṡuidecht*) multisque dupliciter compositis cum *tair-* (= *doair-*), *taith-* (= *doaith-*), *tes-* (= *does-*), *tiar-* (= *doiar-*), *timm-* (= *doimm-*), *tin-* (= *doin-*), *tind-* (= *doind-*), *tó-* (= *dofo-*), *tór-* (= *dofor-*), de quibus infra (V. 2) disseretur. Denique exemplis supra (p. 37. 38) prolatis tenuis pro media positae *tenge*, *trén*, *cenél* addi possunt alia ex libris recentioribus ut *póc* (osculum, = *bóc* Sg. 46ᵃ) Corm. et *péist* (bestia, ibid. *béist*) Corm. v. *prúll*. Ad geminationem alia pertinere videntur ut formae verbi substantivi coalescentes cum particulis *ro*, *ni*, *ce* praefixis: *robbói*, *robbu*, *robbe*, *robbatar*, *nibbu*, *nibbe* Sg. fq. *ropo* (fuit, = *robbo*), *nipo*, *cepu*, usitata scriptio in Wb.; fortasse *nitobartatháirsi* (non ad vos reprehendendos, = *ni d.*) Wb. 16ᵃ. *ni ténat* (non faciunt) Wb. 24ᵃ.

2. In mediis et extremis vocibus: *a*) in geminatione. Quae quamquam in nominibus gallicis vetustis quibusdam supra allatis invenitur, rara est in hibernicis. Illustria tamen geminatae mediae exempla habemus transumpta *abb* (abbas) Oeng. Fél. (St. 72. O'C. 504), *ab* Corm., unde *secndabb* (Corm. *secnab .i. secundab* id est secundas abbas vel secundus abbati): plur. *secndapid* (gl. gubernationes), dat. *secndapthib* (gl. actoribus) Wb. 12ᵇ. 19ᵈ; *assapati* (eorum sabbata) Wb. 27ᵃ; illustria tenuis exempla *rochretti* (credidit) Wb. 5ᵃ. 11ᵃ. 12ᵃ. *crettes* (qui credit) 2ᵇ. *do creittim* (credere) 1ᵇ, *cretem* etc. fq., cf. ind. *craddadhámi*. ac, nisi vehementer fallimur, transumptum *fetarlicce* (gen., veteris legis) Wb. 4ᵈ. 26ᵃ. 27ᵃ. dat. *fetarlicci* 10ᵈ. 27ᵃ. Geminationi praeterea sunt adnumeranda, in quibus vel compositis vel usitatissima illa in hibernicis coartatione comprehensis finalem prioris vocis consonam principalis alterius excepit eadem sive ab initio sive assimilatione facta. Ut in formis verbi substantivi cum

pronomine *b* infixo: *robbia* (erit vobis) Wb. 13[d] = *ropia* 16[a]. 23[c]. 27[c], *tresindippiat* (per quam vobis erunt) 25[d]; ut in compositis *inepbuith* (ἐν τῷ οὐκ εἶναι, = *neb-buith*) Wb. 14[a]. *tecnate* (gl. domesticus, = *teg-gnate*, domo assuetus; cf. *teagno*, an old habitation, O'R. et *gnáth*, *gnás* p. 16. 25) Wb. 7[b], unde *tecnatatu* (gl. familiaritas) Ml. 22[a]. 28[b]; in formulis *atom-*, *cotom-*, *fritom-* (= *ad-dom-*, *cot-dom-*, *frith-dom-*), etc., de quibus inter pronomina infixa agetur; denique in plurimis compositis cum praepositionibus *ad-*, *aith-*, *frith-*, *ód-*, quarum consona terminalis assimilata sit sequenti. Quorum ex magna copia infra (V. 2) proferenda satis erunt haec: *apélugud* (adulatio; = *adbélugud*) Sg. 45[b]. *apelugud ho belugud ho belaib 7 fomraid hi cridiu* (gl. tales amicitiae, falsae; i. e. adulatio loquendo labiis et falsitas in corde) Ml. 31[a]. *innan apelaigthe* (gl. adulatorum) Ml 28[a]. *apthin* (perditionem, perniciem, = *adb.*) Wb. 23[c]. 32[c]. *indepaidse* (hoc veneficium, = *aithb.*) Inc. Sg., pl. *aipthi* (gl. veneficia) Wb. 20[b], unde *ipthach* (gl. maledicus) Wb. 9[b], *ibdach* Inc. Sg. *ni epil* (non perit, = *aithbil*) Sg. 30[a]. Wb. 30[d]. *epiur*, *epur*, *epert* (dico, dicere, = *aithb.*) Wb. fq. *taipe* (concisio, brevitas, = *doaidbe*) Ml. 14[d]. *obbad* (gl. recusatio, = *odbad*) Sg. 90[a]. *doopir* (privat, = *diodbir*) Sg. 221[a]. *diuparthe* (privatus) Sg. 28[b]. *topur* (fons, = *dofoodb.*) Wb. 29[c]; *accaldam* (allocutio, = *adgaldam*; cf. *adgládur*, gl. appello, Sg. 146[b]) Wb. *acaldam* Sg. 153[b]. *écne* (sapiens, neutr. sapientia, = *aithgne*) Wb. 7[c]. 8[a]. 8[b]. 26[d]. *tacair* (decens, = *doathg.*) Wb. fq. *taiccéra* (rationem reddet) Wb. 6[b]. *frecre* (responsum, = *frithg.*) Wb. Sg. *fócre* (monitio, = *foodg.*) Wb. 31[c]. Rariora sunt eiusdemmodi exempla, in quibus tenuis assimilatione effecta nasalem sequatur, ut in his compositis cum praep. *imb* et *ind*: *imcaib* (gl. devita, = *imbgaib*) Wb. 28[c]. *isimcabthi* (vitandum est) 30[b]. *immanimcab* (vita eum) 30[d]. *imcabál* (vitatio) Sg. 203[a]. *incébthar* (vituperabitur, = *indgébthar*) Wb. 15[d].

b) In positione. Frequentior hic scriptionis varietas, quam supra memoravimus, exemplis mediarum singularum illustrabitur.

B, BB, P: *deirbbæ*, *indeirbbæ*, *inderbbe* (*aimsire*, temporis certi, incerti, gen. adi. *derb*) Sg. 66[b]. *nomérpimm* (committo me) Wb. 6[c]. *roerpad* (commissum est) 10[c]. 18[d]. 31[a]. *comarpi* (coheredes; = *arbb*, *erbb*, cf. *roerbad*, *comarbus* 4[c]. 10[d]) 19[c]. *burpe* (stultitia; = *burbbe*, cf. *burbe* Wb. 8[a]. 17[a]) Wb. 5[a]. 17[c]. 19[b]. adi. *borp*: *dangúd borp* (gl. stultus fiat) 8[d]. *a galatu burpu* (gl. o insensati Galatae!) 19[b]. *ingulpan* (gl. aculeum) Ml. 20[d]. *in impudiu* (*impúth* p. 25) Wb 9[c]. *impessi* (gl. obesi cordis) Ml. 20[a]. *timpne* (mandatum; al. *timne*) Wb. 4[d]. *impdibthe ut boetius* (gl. cirtensis) Sg 57[a]. *imp* (sitne; al. *imb*, *im*) Wb. 10[a]. *arimp* (ut sit; plur. *armbat*) Wb. 14[b]. 15[c]. 32[a].

D, DD, T: *ardda* (gl. sublimia) Cr. 18[b]. *arddu* (altior) Sg. 161[b] = *artu* (cf. Arduenna) Inc. Sg. *ordd*, gen. *uirdd* (ordo) Sg. fq. *ord* Sg. 159[b]. *ort* (ordinatio, missio) Wb. fq. *dodechur uirt* (ad differentiam ordinis), *inúrt*, *inurt* (gl. in suo ordine) Wb. 13[b]. *darési afoduirt* (gl. quidam murmuraverunt et perierunt; i. e. post, propter murmurationem suam; cf. *fodordchu*, gl. susurratores, Wb. 1[c]) Wb. 11[a]. *cert* (= *cerdd*, gl. aerarius, qui idola aere faciebat; i. e. faber, lat. *cerdo*, lat. med. specialiter coriarius ap. Cangium) Wb. 28[a]. 30[d]. *cerddchae* (gl. officina; compositum: fabri domus) Sg. 51[a]; ex eadem radice nata esse videntur *focheirt* (gl. seminas) Wb 13[c]. *am. foceirt* (ut deponit) 32[c]. *focertam* (de-

ponimus) 15[b]. *fuscerdam*, *fucertar* (reponamus, ponitur) 34[a]. *isin oena focerddar* (gl. in id ipsum desolvuntur) Sg. 71[a]. *na sacardd* (sacerdotum; mox *sacart*) Sg. 54[a]. *primsacairt* (summi sacerdotes) Wb. 10[d]. *acaltam* (allocutio; al. *accaldam*) Wb. 4[d]. *issuacaltmichi* (gl. in suavitate) 15[d]. *doacaldmacha* (appellativa) Sg. 29[b]. 31[a]. *melltach* (gratus, = *melddach*, Wb. 4[c]. *meldach*, cf. Meldi) Wb. 9[d]. *do intamil* (ad imitationem; *indsamuil* Wb. 13[a]) Wb. 5[a]. *intsamil* (gl. instar) Sg. 64[a]. *intamlid* (imitamini), *intamlitis* (imitarentur) Wb. 5[b]. *tintúth*\(interpretatio) etc. (p. 25). *int* (articuli forma, cf. p. 44). *ant* (ibi; *and* paulo ante) Ml. 14[d]. *antsin* Ml. 36[a]. *sunt* (hic, = *sund*) Wb. 12[c]. 13[a]. 14[d]. 23[a]. *dosunt* (ad hoc) Wb. 21[d]. *scribent* (scribere) Wb 27[d], gen. *scríbint* Wb. 6[c]. 13[a], dat. *scríbunt* (al. *scríbend*, *scríbind*, *scríbund*) Sg. 9[a]. 213[b]. *hisintórunt* (in figura), *cen torant persine* (sine significatione personae) Sg. 3[b]. 154[a]. *claindde* (gen. a *cland*, liber, proles) Wb. 28[b]. Ad tenuem pertinere videntur: *arcoimddim* (gl. causor) Sg. 59[a]. *cumddubartaig* (gl. ancipitis; alias *cumtubart*) Sg. 104[a].

G, GG, C: *huathecmungg* (gl. eventu) Sg. 28[a]. *do omalgg* (gl. mulxi) Sg. 23[b]. *condelgg* (comparatio) Sg. 42[a]. 45[a], *hi condeulgg* (in comparatione), *conrodelgg* (comparavit), *condelggaddar* (comparantur) 25[b]. 39[a]. 40[a], in eodem cod. *condelg*, *condelgatar* 41[b]. 42[a]. 43[a] et *hi coindeilc* 3[b]. *bolc mergach* (gl. uter rugatus; cf. *bulga* ap. Festum, supra p. 14; post *mergach* mox *meirc* acc. subst.; eodem pertinet cambr. vet. *mergidhaham*, gl. evanesco, gl. Ox.) Ml. 57 r. *penbolcc* (gl. paenula) Wb. 30[d]. *foirggae* (gl. Thetis) Sg. 124[a].* *borcc*, *borggde* (gl. cirta, cirtensis; i. e. burgum, burgensis, ob hebr. cirta, urbs) Sg. 57[b]. *frigargg* (erga austerum; cf. *rogarg* Inc. Sg.) Bern. 115[a]. *lorc* (gl. trames) Sg. 66[b]. *derc* (ruber) Sg. 35[b]. Cam. Conferenda igitur et radix *orc*, unde *orcas* (qui occidit) Wb. 28[a]. *bith moircc domsa* (gl. vae mihi est, i. e. interfectio mea, *m-oirc*) Wb. 10[d]. *ní am. inní asoircc* (gl. non quasi aërem verberans) 11[a]. ac plura derivata et composita ut *orcun* (occisio) Wb. 4[b]. *oircnid* (occisor) Sg. 12[b]. 13[a]. *frithorcon* (offensio, = *frithorgon* Cam.) Wb. 16[c]. 18[a]. Ml. 22[d], cum cambr. vet. *orgiat* (gl. caesar; i. e. qui caedit) gl. Oxon. et vetusto nomine *Org*etorix; et subst. *ferc* (ira), adi. *fercach* (iratus) Ml. 22[c]. 22[d] cum cambr. vet. *guerg* (gl. efficax) gl. Oxon. et nomine gallico *vergo*bretus.

c) Extra positionem etsi infecta semper media expectanda erat, nonnunquam tamen integra servata, immo in tenuem provecta invenitur in extremitate vocum: *nip*, *nip* (ne sit, non sit; *nib* Sg. 158[a]) Wb. 5[c]. 28[b]. 30[d]. 26[b]. 28[c]. *manip* (nisi sit) Wb. Sg. *cinip* (ut non sit) Wb. 11[d]. *cip* et *cib* (quicunque est) Wb. *rop* (fuerit, sit) Wb. 18[a]. 23[b]. Sg. 169[a]. Inc. Sg. *corop* (ut sit) Wb. Sg. Inc. Sg. *condip* (*condib* Sg. Wb.) Wb. *arnap*, *arndip*, *airndip* (ne sit; *arnab* Sg. 179[b].) Wb. *indip* (num sit) Wb. 26[b]. — at constanter *conroib* (ut sit), *arnaroib*, *conaroib* (ut sit, ne sit) Wb. — *barnaip* (Barnabas) Wb. 10[d]. 18[d], quocum conferenda videntur exempla *b* duri in fine syllabae notati: *abbgitir* (alphabetum; hib. hod. *aibgidir*) Sg. 21[a]. 23[b]. Cr. 33[a]. *apgitri*, *apgitrib* (gl. elementa, elementis mundi) Wb. 19[d]. *gibbne* (gl. cirrus) Pr. Cr. 63[b]; *doadbit* (demonstras) Sg. 159[a]. *tadbat* (demonstrat, = *doadbat*, v. supra) Wb. 10[c]. *donadbat* (quod demonstrat;

---

* Eadem vox in sententia poëtica margini adscripta in Sg. p. 112: *fairCæ* cum puncto delente sub *c*, cui suprascriptae sunt *gg*. Ac Sg. 67[b]: *foirrœ* (gl. tithis), neglegentius. Patet inde forma *foirge*, de cuius etymologia p. 11.

doadbadar, demonstratur, fq.) Sg. 27[b]. Ml. 15[a], cf. *tinfet* (inflat), *hóre doninfet* (quia inflat) Wb. 4[b], etiamsi *tinfeth* (aspiratio) verior scriptio videtur quam *tinfed*; *c* pro *g* post vocalem scriptae exemplum nobis non occurrit, ne in fine quidem syllabae, nisi ei tribuere velis composita ut supra (p. 60) allatum *tecnate* vel ut *trócar* (misericors, = *tróg-car*, miseri amans), unde fluxit *trócaire* (misericordia) Wb. 4[c]. etc., in quo assimilata est media tenui eiusdem organi. In mediis autem vocibus, praeterquam in transumptis ut supra memorato *apgitir* (= abecedarium), ut med. hib. *táiplis* (gl. alea, = angl. *tables*) St. gl. 27, vix unquam extra positionem dura inveniatur media (nec tenuis); quare si in vocibus quibusdam *bb* scriptum est vel *p*, aut geminatio (vel assimilatio) statuenda est, ut in *roppad diil tan.* (esset secundae declinationis) Sg. 111[b]. *ropat* Sg. 199[a]. *obbad* (gael. *obadh*) Sg. (supra p. 60), aut tenuis ab initio infuit, ut infuisse conicimus in voce *caebb* (gl. iecur) Sg. 6[b]. De *bb*, *dd* primitivarum loco tenuium *p*, *t* in codice Sg. scriptis infra (p. 70) dicetur.

Conferenti quae adhuc proposuimus exempla patebit medias servatas quidem esse integras in positione post qualemcunque consonam, ad tenuis tamen duritiam legitime non progressas nisi aut muta antecedente (ut geminatas vel assimilatas) aut *r* (vel *l*), post nasales vero (ut interdum post vocales) in extremitate tantum vocum saepius in tenues abisse, rarius in extremitate syllabae praeterquam ante *ṡ* emortuam. De mediis assimilatis nasali praecedenti infra disseretur (p. 63 sqq.).

Infectarum mediarum scriptio simplex esse solet, ut *claideb* (gladius) Wb. Sg., *teg*, gen. *tige* (domus) Wb. Ob aspiratam tamen earum pronuntiationem frequenter etiam scribuntur aspiratae, ita quidem ut pro *b* infecta inveniatur *f* vel *ph*, *th* pro *d*, *ch* pro *g* infecta. Hodierna scriptio gaelica est *bh*, *dh*, *gh*, hibernica *b*, *d*, *g* cum punctis; pronuntiantur autem aliquanto mollius quam aspiratae, *bh* ut *v* (aut *w* Anglorum), *dh* et *gh* (nullo discrimine intercedente) ut *j* (aut *g* Batavorum).

Aspirata quam dicunt infectione et scriptione tanguntur mediae 1. in principio vocum, si extat causa infectionis. Inde oritur scriptio alternans: *ba* (sive) Wb. 23[b], alias *fa*, *cia fa* (quamvis sis) Ml. 36[a], sed *comba*, *arnba* (ut sis) Wb. 22[c]. 30[b]. Sic *fadésin* (ipse) in libris recentioribus saepe *bodesin* vel *budéin* scribitur. (O'Don. 130.)

2. In mediis vel extremis vocibus extra positionem. Ob scriptionem aspiratam in his locis frequentiorem exempla singularum mediarum separabimus.

F, PH = B infecta. Futuri signum *b* fit *f*: *labrafammar* (loquemur) Wb. 12[c]. *nonsamlafammar* (comparabimus nos) 17[b]. *dofuircifea* (inveniet) 25[b]. *sóirfa*, *sóirfed* (salvabit) 11[a]. 32[d]. *noibfea* (sanctificabit) 13[b]. *iccfe* (salvabis) 10[a]. *tucfa* (intelleget) 12[d]. *leicfidir* (sinetur) 6[b]. Scribitur tamen etiam *predchibid* (praedicabit) ibid. 26[a]. *ditróscibea* (gl. iudicabit te) 1[d]. *samlibidsi* (aemulabimini) 21[c]. *daucbaidsi* (intellegetis) 21[c]. *dalugub* (ignoscam), *dílgibther* (ignoscetur) 14[d]. 32[a]. 33[a]. Terminales *-ub*, *-ibther* nusquam scribuntur *-uf*, *-ifther*, quamquam vix non sunt ita pronuntiatae; positio autem nec in *-ibther* (ex *-ibither*) nec in *sóirfa* etc. statuenda, quia vocales ante terminationes excussae sunt. Particula privativa *neb-* in Sg. saepius scribitur *neph-*; *cammaib* (etiam) Wb. 3[d] est et *cammaif* Wb. 10[b] et *camaiph* Sg. 9[a]. 21[a]. 198[a]. 209[b]. Sic *dephthigim* (gl. dissideo) Ml. 21[c], verbum

denom. a subst. *debuid*, *debuith* (altercatio) Wb. 10[a]. 30[b], adi. *debthach* (contentiosus) Wb. 11[d], pl. *debthich* 11[a]; *alind áóiph inforcitil nemnech im̄ ainne* (formosus eius habitus institutionis, virulentus autem eius sensus; O'R. *aoibh*) 7[c].

TH = D infecta.* Subst. *buáid* (victoria) Wb. fq. est scriptum *buáith* Wb. 11[a]; e *núiadnisse*, *núiednisse* (novum testamentum) prodit dativus *innúiethnissiu* Wb. 10[d]; e *pridchim* (= praedico) Wb. fq. *pridchis* Tir. 8, *pridchais*, *pridchad* F. h., sed *prithchite* (qui praedicant) Tr. 71. Ad commutationem vero sonorum supra (p. 38) memoratam referendum est, quod verbum *edo* non modo in libris vetustis scribitur *ithim* (gl. mando, is) Sg. 146[b], ut derivata et composita *comithi* (gl. comessationes) Wb. 20[b], *ithemair* (plur., voraces) Wb. 31[b], sed hodie quoque. De aliis admodum dubia est res, ut de *flaith* (imperium, dominus), *flaithemnacht* (gloria) Wb., quocum comparare possis slav. *vladiti*, got. *valdan*, de *arriuth* (gl. adorior; i. e. accurro, incurro) Pr. Cr. 57[a]. *rethit* (currunt), *rethess* (qui currit) Wb. 11[a]. 24[a]. *dindriuth* (de cursu) Wb. 20[b]. *innarrith* (gl. in nostro curriculo) Sg. 108[b], quae legenti in mentem venit gallicorum vetustorum Eporedia, Eporedii Plin., Eporedorix Caes., Rhodanus, reda; concordant enim cum hibernicis formae britannicae ut cambr. hod. *gwlad*, vet. *gulat*, unde adi. *guletic*, cambr. hod. *rhed* e vet. *ret*; quapropter hib. *flaith*, brit. *gulat* ut plurima feminina addito *t* (*ti*) ex radice *vla*, *val* (lat. *valeo*) manasse putamus, *reth* prorsus disiungendum esse a gall. *rêda*, cui respondet hib. *dériad* (gl. bigae) Sg. 24[a]. De contraria *th* infectae in *d* mutatione infra agetur, cum dicetur de tenuibus.

CH = G infecta. Subst. *teg* (domus; brit. *ti* = *tig*) scribitur *tech* Wb. 15[c]. 33[c]. *isaichti* (gl. metuendus; = *isaigthi*, Wb. *agathar*, timet) Sg. 33[b]. *traichthechdae* (gl. pedester; *traigthech* 50[b]. 38[b]) Sg. 54[b]. Etiam excussae *g* infectae exemplum unicum esse videtur *sái* (gl. paenula; cf. lat. *sagum* et nomen gall. vet. Tecto*sagi*) Wb. 30[d]; ante consonas saepius excussam esse *g* infectam supra (pp. 17. 19. 23) diximus.

In positione contra legem consonarum communem infectas esse medias hoc minus est credendum, quod etiam in iis vocibus, in quibus vocalis sit excussa, positio ergo universe non statuenda, interdum mediae integrae servantur, ut hodiernum *diolgadh* (p. 25. not.**) respondet vet. *dílgud* (de quo cf. p. 27). Quae igitur in positione infectae videri possunt mediae, illae aut ad *b* infectam respondentem gall. V, ut *delb*, *tarb*, *banb*, *fedb* (p. 54), aut ad tenues sunt revocandae, quae excussa vocali extra positionem habeantur, ut *d* in *ibdach* = *ipthach* (p. 60). Nescio tamen an hodierna lingua in quibusdam iustum excesserit aspirationis modum, ut in adi. *dearbh* (certus) certe excessit, cuius quidem formae *deirbbœ*, *indeirbbœ*, *inderbbœ* Sg. supra propositae sint.

In mediis vetustae linguae hibernicae iam prima conspiciuntur initia infectionis, quae in recentiore lingua atque in britannica paulo latius est progressa, infectionis nasalis. Mediae enim duae, *b* et *d*, in mediis et extremis vocibus praecedenti liquidae *n* (vel *m*) haud raro assimilantur; eadem assimilatio mediae *g* interdum puncto liquidae imposito significari videtur *ṅg*,

---

* Diversa est infectio illa mediae *d*, satis vetus in terra continenti, quam efficit sequens *i*: Abu*z*acum Itin. Anton. pro Abu*di*acum Tab. Peut., Scan*z*a ap. Iornand. pro Scan*di*a; etiam in initio: *z*aconus pro *di*aconus, Inscr. Orell. 2620. Cf. ital. *mezzo* e *medius*, *pranzo* e *prandium*. Eandem tamen in nom. gall. Re*ds*omarus Inscr. Grut. 806, 11 statuendam esse vix credideris.

quamquam plerumque nihil mutatur in scriptione *ng*, et ipsae quoque assimilatae NN, MM (neglegentius interdum scriptae simpliciter N, M) alternant in vetustioribus codicibus cum primitivis ND, MB, vel cum tenuibus NT, MP, NGG (supra p. 60). Exempla: nomen fluvii Hiberniae meridionalis hib. vet. *Bóinne* (cf. p. 56) apud Ptolemaeum est *Βουουίνδα*, i. e. Buvinda, Bovinda. Pluralis subst. *rind* neutr. (signum caeleste) Sg. 70[b]. Cr. 18[d], gen. *renda* Sg. 73[a], scribitur *inna rinn* (gl. astra) Ml. 5 r., sed *inna rind*, *na rind* Cr. 18[b]. Ml. 2[a], ut masc. *inrinnd* (aculeus) Wb. 13[d]. et comp. *indá érrend* (gl. stigmata; i. e. duo signa, vulnera, an: duorum v.?) Wb. 20[d]; a verbo eiusdem radicis comp., cuius infinitivi vice fungitur subst *torand* (significatio, = *doforand*) Sg. 198[a], iuxta formas *dofoirñde*, *dofoirñdet*, *toirñdet* (significat, -ant) invenitur *tororansom* (gl. signavit) Ml. 29[b], ut iuxta *slond*, *sluindi* (significatio, significat) Sg. fq. *nunsluinfemni* (nos significabimus nos) Wb. 15[a], iuxta *ógdílgend* (gl. internecio) Sg. 52[a]. *diandilgiunn* (ad eorum deletionem) Ml. 33[c]. Adi. *fin* (= *finn*, albus: *dindluibfin .i. luibderc*, gl. de rosa, Sg. 35[b]) scribitur *find* in nomine proprio hibernico *Fiacc Find* L. Ardm. 18. a. 2. (cf. gall. vet. *Vindo*bona, Vindonissa, Vindomagus), ut adi. hod. hib. et gael. *cruinn* (rotundus) servata media *cruind* in Sg. 49[b]. 66[a]. et Ml. 18[b].* Praep. *im*, *imm*, *imme* (circa) in Wb. et Sg. passim scripta, et separata et in compositis, servavit formam originariam *mb* (in gallicis vetustis: Ambigatus Liv. *Ἀμβιδραυοί*, *Ἀμβίλικοι* Ptol. Ambarri, ambacti Caes.; cf. p. 5) in quibusdam locis codicis Wb.: *imbráti* (cogitationes; sed 1[d]: *imrádat imráti*, cogitant cogitationes) 31[b]. *gnim et briathar et imbrádud* (gl. occulta cordis manifesta fiunt; i. e. actio et verbum et cogitatio) 12[d]. *isar farnimbrádudsi* (gl. sollicitudinem quam pro vobis habemus) 16[b]. *lassc gabas immbi* (gl. cum mortale induerit immortalitatem; i. e. cum sumpserit circa se) 13[d]. Adi. *imde* (multus, abundans): *imda* (gl. opulentus) Sg. 125[a]. *cit imdi far forcitlidi* (gl. si decem milia paedagogorum habeatis; i. e quamvis sint multi praeceptores vestri) Wb. 9[c]. *ifochidib imdib* (gl. in tribulatione multa) Wb. 24[c]. *corop imdu de duún* (gl. ut gratia abundet; i. e ut sit abundantior nobis; compar.) Wb. 3[a], prodiit ex *imbde*, *imbide*, cuius radix *imb* (= *ambi*; cf. gall. vet. Ambiorix, Ambiani Caes.) extare videtur in deriv. subst. *imbed* (gl. ops, copia) Sg. 125[a]. *rommúnus imbed dom* (gl scio abundare) Wb. 24[b]. Adi. *camm*, *cam* (curvus; cf. Cambodunum Ptol. Itin. Cambolectri Plin. *Μορικάμβη εἴσχυσις* Ptol. Cambete Itin. Camba fluv.): *honaib crichaib cammaib* (gl. obliquis sulcis) Ml. 2[a], ut in compositis: *cam̃derc* (gl. strabo; i. e. curve prospiciens; cf. *fliuchdercc*, gl. lippus, Sg.) Sg. 63[a]. 70[b]. 93[b]. *camthuisil* (casus obliqui) Sg. 197[a]. 209[a]. Quin etiam radicalis consona verbi substantivi haud raro assimilata est antecedenti *m* (*n*) coniunctionis *con* vel pronominis relativi: *commiu inricc dó* (gl. ut iam perfectus sim; i. e. ut sim dignus eo; *combíu* Wb. 30[a]) Wb. 24[b]. *comman* (ut simus) 31[c].

* Per mediam autem aetatem linguae hibernicae contraria viguit consuetudo scribendi *nd* pro *nn* primitivo, ut pro *cenn* (caput) Wb. Sg. Ml. legitur *cend* apud Corm. (vv. *cáinte*, *coire Brecain*), ut e nomine Hiberniae ipsius *Ériu* Corm. (gl. *Ely*), cuius gen. *érenn*, dat. acc. *érinn* semper legitime scripti sunt apud eundem, — *érenn* pro *érinn* apud Mar. Scot.: *bennach érenn* (benedic Hiberniam) Pertz. 7, 481 — formatur gen. *érend*: *fir erend*, *fer nerend* (viri, virorum Hiberniae), *co tír nerend* (ad terram Hib.) ap. O'Donov. p 217. 235. 359 e codicibus servatis in Hibernia, libro Lecan. et alio dicto "Leabhar Breac"; ex inscriptione vetusta circa a. 1123 apud eund. p. 234: *do rig erend* (regi H.); cf. *i Rachraind* („in Rachrainn", nom. insulae cuiusdam) e codice dicto "Leabhar Breac" apud O'Donov. p. 155.

commmmmis (ut essemus) 6[b]. 26[b]. 29[a]. *comtis* (ut essent) Wb. 10[d]. Sg. 7[b]. *amtar* (cum essent) Sg. 31[b]. *hore romtar* (quia fuerunt) Wb. 7[b]. *arrumtar* (cum essent) Ml. 34[a]. *námmindaine* (quod non essem homo) Wb. 17[d]. *cid armad* (quid propter quod esset? cur esset?) Sg. 167[b]. *ni armad* (non quo esset) Wb. 25[d].

Ex horum exemplorum analogia conicere licet, ubi nasalis mediae anteposita puncto delente notetur, mediam potius quam nasalem perire assimilatione. Ut in compositis: *écndairc*, *éicndirc* (absens), *frecndairc*, *frecndirc* (praesens), *tóirndet*, *dofoirndet* (significant), *secndapid* (p. 59), *aisndedat* (gl. conserunt verba) Ml. 31[c], *forngaire* (mandatum), *durairngred* (promissum est), *immefolnget* (efficiunt); ut interposito pronomine, vel relativo: *frismbiat* (ad quas pertinent) Sg. 202[b]. vel personali: *nosnguidsom* (rogat eos) Wb. 25[b]; item in principio vocum, sive praemissum est pronomen: *am. nguidess* (ut rogat) Wb. 24[d]. *céin mbiis* (quamdiu est) 8[b], sive nasalis ab extremitate vocis antecedentis transposita: *dered mbetho* (finis mundi) Wb. 10[b]. *etargne ndé* (cognitionem dei) 21[a]. *lasin ngutai* (apud vocalem) Sg. 7[b]. Quae notatio quod etiam ante vocales invenitur, tam in media voce quam in principio: *am. asnindedar* (ut profertur) Wb. 13[a]. *frirainn naili* (ad aliam partem) Sg. 212[b]. *cen rian netron* (sine Rheno inter nos) 217[b]. *isfuath nepera* (est figura dictionis) 137[b], ubi nasalis perire omnino non potuit, id omnem dubitationem tollere videtur.

Ceterum infectio haec quamquam initio nihil est nisi assimilatio mediarum *b*, *d*, *g* ad praecedentes liquidas nasales, in compluribus tamen exemplis quae protulimus (*lasin ngutai*, *dered mbetho*, *etargne ndé*) iam in vetusta lingua hibernica ad eandem prorsus speciem progressa est, quam dilatata huius assimilationis consuetudine praebet infectio nasalis in recentiore lingua hibernica. Qua non in mediis tantum vel extremis vocibus assimilatione semper existunt *nn*, *mm* (*m*), sed etiam in principio omnes tres mediae, *b*, *d*, *g*, post pronomina et particulas terminatas littera *n* (*m* ante *b*), quas supra enumeravimus (p. 43), omittuntur pronuntiatione, quamvis ut in antiquis illis *lasin ngutai* etc. sic hodie quoque scribantur, i. e. assimilantur vel obscurantur secundum grammaticos hibernicos, unde eclipsis nomine rem signaverunt. Tam de hac eclipsi, quam equidem dixerim nasalem, quam de altera, destituente, infra in capite altero.

Tenues.

P T C (Q). In nominibus gallicis et britannicis. Singulares: *P*arisii, *P*etrocorii, *P*ictones Caes. E*p*ona Iuven. E*p*oredia Plin. Lu*p*odunum Auson. Sa*p*audia Ammian. Mena*p*ii Caes. Rutu*p*iae Itin. *T*urones, *T*eu*t*oma*t*us Caes. Ἄτις (Boiorum rex), Ἀὐτάριτος (Gallorum dux) Polyb. Ru*t*eni, Lu*t*e*t*ia Caes. Li*t*ana Liv. Neme*t*es, Vene*t*i, Cale*t*es Caes. *C*arausius Eutrop. *C*arantonus Auson. *C*aratacus Tac. O*c*elum, Vo*c*ates Caes. Li*c*ates Plin. Λικίας Ptol. Ni*c*er Vopisc. Rauri*c*i Caes. Plin. Ebora*c*um, Iulia*c*um, Magontia*c*um Itin. Iunctae: *Pl*eumoxii Caes. *Pr*onaea Auson. *Tr*everi Caes. *Cl*avenna, *Cl*arenna Itin. Veru*cl*oetius, *Cr*itognatus Caes. *Cr*uppellarii Tac. Bratu*sp*antium (compos. Bratu-sp.) Caes. *St*anacum (Noric.) Itin. *Sc*aldis Caes. Plin. Al*p*es fq. Car*p*entoracte Plin. Cas*p*ingium Itin. Ando*x*ponni fil. Inscript. Murat. 1204, 5. Cel*t*ae,

Celtillus Caes. *Cantium*, *Nantuates*, *Centrones* Caes. Ὀρτιάγων (Galatar. rex) Polyb. *Nertomarus*, *Esunertus* Inscript. *Casticus* Caes. *Medivixta*, *Abrextubogius* Inscriptt. *Moenicaptus* Liv. *Vectis* Plin. *Volcae*, *Volcatius*, *Catuvolcus* Caes. *Iovincillus*, *Pervincus* Inscriptt. μάρκα, τριμαρκισία Paus. *Marcomagus* Itin. *Condercum* (opp. Brit.) Notit. dign. *Carcaso* Caes. *Aulerci*, *Cadurci* Caes. *Isca* Itin. *Liscus*, *Roscillus* Caes. *Taurisci*, *Scordisci* Liv. Plin. Duplices; PP: Luppo, Peppo, Inscr. vasor. figl., Drappes Caes. TT: Atto Inscr. (Act. Palat. 1, 33), Vettius Inscr. (Orell. 4295. Stein. 996), Solovettius Liv. CC: Acco (Senonum princeps), Iccius (Remus), Voccio (Noricorum rex) Caes. Nicco Inscr. (Act. Pal. 1, 33), Becco Mocconis fil., Utilia Veccati f., Cracca Livonis f. Inscr. (Orell. 4901).

QV etsi nec in gallicis nec in britannicis (aut vetustis aut recentioribus) nominibus vocabulisve unquam invenitur, quoniam in iis vocibus ipsis, quae latine cum *qu* proferuntur, et Galli et Britanni perinde ac Graeci P in eius locum substituerunt, ut *Epona*, *petorritum*, *pempedula* (contra lat. *equos*, *quattuor*, *quinque*), eandem tamen linguae vetustissimae hibernicae sine ulla dubitatione tribuendam esse non modo nomine litterae docemur servato in utroque alphabeto, si rei auctoribus fides est habenda (O'Don. XXXI. sqq.), sed etiam ogmica figura comprobata inscriptionibus vetustissimis, in quibus tam nomen CORPIMAQvAS (postea *Corbmac*, *Cormac*) extat quam genetivus MAQvI (hib. *maicc*, filii, cui responderet gall. *mapi*, cf. brit. *map*) aliquotiens est repertus. Itaque coniciendum est maiorem partem earum vocum, in quibus hib. *c* opponitur brit. (vel gall.) *p*, antiquissimis temporibus per *qv* prolatam esse, postea vero *v* ut post *s* (p. 58) sic post *c* perisse, aut nullo vestigio relicto: *ech* (lat. *equos*, brit. *ep*), *cách* (lat. *quisque*, cambr. *paup*), *cethir* (lat. *quattuor*, brit. *petuar*), *ce*, *cia* (lat. *quis*, cambr. *pui*), *cóic* (lat. *quinque*, brit. *pimp*), aut quasi assimilatione quadam geminata tenui: *macc* (filius, brit. *map*), aut vocali per *u* infecta: *fliuch* (humidus, cambr. *gulip*, *gwlyp*, p. 12). Quodsi pristina *qv* abiit in gallicam et britannicam *p*, nemini mirum esse debet tenuem P hibernicam multo artioribus finibus contineri quam *p* britannicam. Adde, quod in aliis quibusdam *c* hib. respondet *p* brit., non solum ut *c* (*q*) in *p* transgressa esse videatur: *cenn* (caput); = brit. *penn*, cf. mons Appenninus), *ciall* (intellectus, = cambr. *pwyll*), *cland* (proles; = cambr. *plant*), *cruim* (vermis, = cambr. *pryf*), *crann* (arbor; cambr. *pren*), rad. verb. *cren* (emere; cambr. *prenu*), sed etiam in quibus *p* initio fuisse pateat, ut in compluribus peregrinis: *casc* (pascha) Cr., *indchorcur* (purpura)* Tr. 115, cf. *dubchorcur* (gl. ferrugo) Sg. 52ᵃ. *ondfescur* (vespera) Sg. 183ᵇ. *clúm* (= pluma) Corm. v. *orc tréith*. Inprimis autem a principio vocum omnis fere *p* evanuit, ut vix ulla vox hibernica *p* principali utatur, praeter *patu* (lepus) Corm., unde *patnide* (leporinus) Sg. 37ᶜ, et transumpta: *persan* (persona) Wb. Sg. *peccad* (peccatum), *pridchim* (praedico), *precept* (praeceptio, doctrina), *pian* (poena) Wb. fq. *pennit* (paenitentia) Wb. 9ᶜ. 22ᶜ. 24ᵃ. 26ᵇ. *ni farcuairt parche docoid* (non in circuitum parochiae venit; *pairche* a parochia

---

* Simplex eadem vox restituenda est pro *cocuir* (gl. murex) Sg. 68ᵇ, cf. *corcair* (gl. purpura) St. gl. 224. Derivatum adi. *corcra* (purpureus, ruber) in libris inferioris aetatis (O'Don 119. St. 122. n. Beitr. I. 350).

Corm.) Wb. 21ª. *fiche pond* (gl. pondo viginti) Sg. 70ª. *samlaid fri ponc* (pariter ac punctum) Sg. 150ᵇ. *proind less* (prandium, prandere apud eum) Wb. 9ᵇ, gen. *nepproinde la genti* (gl. simulatio; i. e. non prandendi cum gentibus) 19ª, dat. *reproinn* (ante prandium) 28ᶜ, unde compositum *praintech* (refectorium, = *praindteg*, domus prandii) L. Ardm. 18. b. 1. *pardus, parduis* (paradiso, paradisi) Tr. 17. 18. 19. *promthe in iriss* (gl. probus in Christo) Wb. 7ᵇ, *promfidir* (probabitur) 17ᵇ, *dopromad forndeserce* (gl. ingenium bonum conprobans) 16ᶜ, *intais amprom* (aetas improba) Ml. 31ᶜ, *indamprome* (improbitas) Sg. 42ᵇ. *piss* (gl. pissa, i. e. pisa) Sg. 73ª. *propiri dílsi anísiu* (gl. alia vero propria, nomina) Sg. 32ᵇ. *pupall* (gl. tentorium, = *papilio* Lamprid.) Sg. 50ª. *popul* (populus) Wb. 33ª. Ml. 27ª. *it primiti .i. is primit som mor. inesseirgiu* (gl. primitiae dormientium, 1 Cor. 15, 20) Wb. 13ᵇ. *primsacairt* (primi sacerdotes) Wb. 10ᵈ. *cia port indib* Wb. 26ᵇ. Ibi enim *p* in *f* (et *v*) mutata, ut in praep. *fri*, *frith* (ind. *práti*, graec. προτί, πρός, cambr. *gwrth*), saepius prorsus periit, ut in vocibus: *athir* (= pater), *lán*, *línad* (plenus, pleo), *il* (= got. *filus*, πολύς), *lia* (= πλείων), *ro* (= pro), *ar* (= παρά) etc.

In lingua hibernica vetusta tenuium status primitivus servatus 1. in principio vocum, si non est causa infectionis, in codicibus non scribitur alio modo nisi simplici: *patnide* (gl. leporinus) Sg. *tol* (voluntas), *tar* (trans) Wb. Sg. *cath* (pugna), *carid* (amat) Wb.

2. In mediis et extremis vocibus servantur tenues intactae: *a*) in geminatione: *upp* (interiectio, gl. ei, hei) Sg. 120ᵇ. *att* (gl. tuber) Sg. 61ᵇ. *crottichther* (gl. citharizatur; cf. chrotta Britanna, Venant. Fortun. 7, 8) Wb. 12ᶜ. *littir* (dat., litterae) Cr. 31ᵈ. *peccad* (peccatum) Wb. fq. *macc* (filius) Wb. fq. *bacc* (gl. ligo) Sg. 52ª. 62ᵇ. *liacc* (lapidis) Wb. 4ᵈ. *icc*, gen. *icce* (salus) Wb. fq. *becc* (parvus) Wb. fq. *cnocc* (gl. gibber, gl. ulcus) Sg. 22ª. 23ᵇ. Pr. Cr. 9ª. *sebocc* (gl. capus) Sg. 105ᵇ. Eaedem simpliciter scriptae: *cnocach* (gl. gibberosus) Sg. 22ª. *liac* Sg. 22ª. 65ª. *lieic* (lapides) 18ᵇ. *íc*, *áhíc* (salutem, s. suam) Ml. 34ᵈ. Wb. 2ᵇ. *bec* Sg. fq. *liter, litre, litridi* (littera, litterae, litteratores) Sg. fq. *crot* (gl. cithara; vox scripta post *buinne*, gl. tibia) Wb. 12ᶜ, et mox in eodem loco dat. *croit*: *angaibther isindbuinniu l. croit* (gl. quod canitur; i. e. tibia vel crotta). *mac* (filius) Wb. Sg. Huc sine dubio pertinet pars vocum earum, quae secuntur sub *d*.

b) In positione, in qua frequenter status durus notatur duplici scriptione (praesertim in Wb., qui pro duplicandis mediis tenues simplices scribere solet): *corpp* (corpus) Wb. 3ᵈ. *rectto* (legis) Wb. 1ᵈ. 4ᵈ. *ni écen dobimchomartt* (gl. oboedistis ex corde, in eam formam doctrinae) Wb. 3ᵇ. *censectti* (gl. sine simulatione) Wb. 5ᵈ. *tecttaire* (gl. dispensator; i. e. legatus) 8ᵈ. *cumactte* (potestates; ter in eodem loco ita scriptum) 6ª. *olcc, ulcc* (malus) Wb. fq. *imchomarcc* (interrogatio, salutatio) 7ᵇ. *sercc, desercc* (amor), gen. *desercce* Wb. fq. *fliuchdercc* (gl. lippus) Sg. 24ª. *airdircc, irdircc* (conspicuus) Wb. 1ª. 7ᶜ. *anaithescc* (responsum) 9ᵈ. *leiscc* (gl. pigri) 31ᵇ. *nebleiscc* (gl. non pigri; cf. Liscus Caes.) 5ᵈ. *mescc* (ebrius) 28ᵇ. *tairmescc* (perturbatio) 10ᵇ. *coscc* (institutio) 5ª. 5ᵇ. *cosscc* 9ª. *écoscc* (habitus) 6ᵈ. *sainecoscc* (proprius habitus) 5ª. Exempla scriptionis simplicis: *alpai-n̄* (Alpes; cf. nom. pr. hib. *Alpin*, *Elpin* in Annal. Tigern. ap. O'Conn. 2, 216. 253) Sg. 217ᵇ. *heirp* (gl. capra, gl. damma) Sg. 48ª. 61ª. *saltlae* (gl. calx) Sg. 50ª. *molt* (gl. vervex) Sg. 68ᵇ. *cinteir* (gl. calcar) Sg. 50ª.

muntar, *montar* (familia) Wb. fq. *santach* (cupidus) Wb. 28[b]. *sant* (cupiditas, avaritia) Wb. 20[b]. 31[b]. *art* (lapis) Corm., servatum in nominibus virorum vetustis *Artgal*, *Artbran* in Annal. Tigern. ap. O'Conn. 2, 221. 228, *Artur* ibid. p. 160 (cf. Artalbinnum, Artobriga Itin. et in Vita S. Domitiani abbatis apud Segusianos, Boll. Iul. 1, 53: usque ad petram quae *Artemia* dicitur). *cocart* (corrige), *cocarti* (corrigendum) Sg. (cf. praef. XII). *incoceirt* (gl. emendationem) Ml. 2[a]. *etarcert* (interpretatio) Wb. Sg. *nert* (virtus, valor; in nominibus gallicis compositis Nerto- et -nertus) Wb. fq. *gort* (gl. seges) Sg. 66[b]. *certle* (gl. glomus) Sg. 70[b]. *olc* (malus) Wb. fq. *folcaim* (gl. humecto, gl. lavo; cf. Volcae, Volcatius Caes.) Sg. 145[a]. *marcach* (gl. equester) Sg. 50. *torc* (gl. aper) Sg. 37[b]. *rosc* (oculus) Wb. 21[b]. *cosc* (institutio) Wb. fq.

Priorem quoque positionis litteram durius prolatam indicat tam mira scriptio supra allata *cossce*, quam *tesst* (testis) Wb. 14[c]. Excipitur tamen positio *ct*, quae etsi frequenter integra servatur ut in vocibus: *octe* (angustia; cf. Octodurum Caes.) Wb. 16[a]. *tectiri* (legati; supra *tecttaire*) Wb. 15[a]. *rect* (lex), *infectso*, *indectsa* (nunc) Wb. fq. *oinect* (semel) Wb. 3[c]. *oct* (octo) Sg. 166[a]. *luct* (agmen, pars; cf. Lucterius Caes.) Wb. 12[b]. 14[b]. *deact* (deitas) Wb. interdum, ut *dóinect* (humanitas) Wb. 15[a]; frequentius tamen infecta littera priore fit *cht*, tam in substantivis derivatis in *-acht*, *-echt*, quae passim inveniuntur, quam in radice ipsa vel accedente *t* ad gutturalem radicis: *locht* (crimen) Wb. 31[b]. *ochte* (angustia) Wb. 16[a]. *ontechtairiu*, *techtiri* (de legato, legati) Wb. 14[d]. 24[d]. *innocht* (hac nocte) Sg. 112. Ml. 1. *nochtchenn* (nudus capite) Wb. 11[c]. *snechti* (gl. nives) Sg. 8[a]. *ocht* (octo) Cr. *recht* (lex) Wb. fq. *lucht* (pars) Wb. 16[c]. *co muir nIcht* (ad mare Ictium) Corm. v. *Mogheime*, ut in Vita S. Declani episc. hibern. ap. Boll. Iul. 5, 597: mare *Ycht* quod dividit Galliam et Britanniam. Nec aliter variat scriptio *n* antecedente: *sancht* L. Hymn. (Beitr. I. 451), sed *sanctáir* (gl. sanctuarium) Sg. 33[a]. Contra inter *r* et *t* eliditur gutturalis: *ascomort* (gl. occidi) Sg. 210[a]. *contochmairtsiu* (gl. contrivisti) Ml. 17[a]. *dobimchomartt* (compulit vos) Wb. 3[b]. *friscomartatar* (gl. offenderunt) Wb. 5[b]. *timmorte*, *timmarte* (coartatus) Sg. Ml. e radice *arc* (*arg*). Eodem modo *cht* e *pt* prodit, commutatis ut supra *p* et *c*: *necht* (gl. neptis) Sg. 67[b]. *secht* (septem) Cr. *sechtmaine* (gen., septimanae) Cr. 32[c], in libris recentioribus etiam in peregrinis ut *cacht* (capta, serva) Gl. 9. O'Dav. *aicecht* (acceptum, gl. lectio) St. gl. 898, unde *uraicecht* (prima institutio), quamquam nostri codd. servant *pt* in *exceptaid* (exceptio) Sg. 37[a], *exceptid* Wb. 2[a]. 25[c]. *precept* (praeceptum, doctrina) Wb. fq. ut in *œgeptacdi* Wb. 30[c].

c) Extra positionem servantur tenues in statu duro, si *n* ante eas excussa est (cf. p. 42; fuerunt ergo principio in positione): *etar* (= inter), *cétne* (primus; cambr. *kyntaf*) Wb. Sg. fq. *cét* (centum) fq. *sét* (via; cambr. vet. *hint*) Wb. 24[d]. *do déit* (gl. ad dentem) Sg. 67[b]. *létenach* (gl. audax; cf. *rulaimur*) Sg. 50[b]. *tét* (gl. fidis; cambr. *tant*) Sg. 46[b]. *léic*, *léicci* (sine, sinit; lat. *linquo*) Wb. fq. *cóic* (= quinque) Sg. Cr. *óc* (iuvenis; = cambr. *iouenc*) Wb. Sg. Frequentissima *t* non infecta in derivationibus nominum *-at*, *-et*, *-it*, *-ate*, *-ite*, *-thatu*, *-thetu*, quibus supponendae sunt vetustiores *-ant*, *-ent*, *-ante* etc., quibusque possunt adnumerari, si ex *-anc*, *-inc* (cf. arinca, frumenti genus gallicum, Plin.), *unc* sunt ortae, *-ac*, *-acc*, *-icc*, *-ucc*. Exempla: *fiche* (= viginti) Cr. Sg. in gen. *fichet* Cr., plur. *fichit* L. Ardm. *foisite* (confessio), *foirbthetu* (firmitas) Wb. *derucc* (gl.

glans; e *derunc*, *dervinca*?) Sg. 113[b]. Eadem *t* in terminationibus 3. pers. plur. activi et passivi *-at*, *-et*, *-itis*, *-atar*, *-etar*, *-itir*, quibus respondent britannicae et latinae *-ant*, *-ent*, *-antur* etc.; vel amissa vocali *-te*, *-tis*, *-tar*, *-tir*, praesertim post vocalem radicis brevem et consonam simplicem: *berte* (qui ferunt) Wb. 9[c]. *asbertis* (dicebant) Wb. 4[c]. 25[b]. *no gaibtis* (sumebant) Ml. 2[b]. *bertar* (feruntur) Wb. fq. *etirscartar* (separantur) Sg. 73[b], sed etiam post vocalem productam: *scribtir* (scribuntur), *adrimter* (adnumerantur), quamquam inveniuntur *dénatar*, *légatar* (cf. p. 28 et verb. passiv.).

d) Servatus videri potest status primitivus tenuium extra positionem in vocibus quibusdam, plerumque post productam vocalem: *dítiu* (gl. teges, gl. velare) Sg. 50[b]. 57[a]. *séuti* (pretiosa) Wb. 23[d]. *ét* (zelus) Wb. fq. *hétt*, *héet* 5[a] *inéutt* (gl. in aemulatione) 6[a]. *rét*, *réta*, *rétu* (res) Wb. fq. *dorat* (dedit) Wb. fq. *téte* (fervor) Wb. 20[b], *téit* (fervidae; cf. Teteus, Tettaeus, Sylvanus Tettaeus in Inscriptt.) Wb. 29[a]. *fiacail* (dens) Inc. Sg. *fiaclaich* (gl. dentatam) Sg. 49[a]. *sléic* (gl. lodix) Sg. 69[a]. *décu*, *déccu* (video) Wb. fq. *deac* (= *déc*, numerus X postpositus aliis, cum solitarius sit *deich*) Cr. *bréic* (acc., dolum, fraudem) Wb. 27[b]. *brecairecht* (gl. astutia) Wb. 15[b]. *bóc* (gl. osculum) Sg. 46[a]. *mocoll* (gl. subtel) Sg. 63[b]. *crocenn* (gl. tergus) Sg. 111[b], gen. *inchrocainn* (cuticulae) Sg. 95[a], *croicend* (pellis, rheno) Corm. *ocus*, *accus* (vicinus) Pr. Cr. 59[b]. Wb. 23[b]. *acus*, *ocus* (et; cambr. *a* = *ach*) fq. *aicmae* (genus) Sg. 34[b] — num conferendum cambr. *ach*, genus, generatio (*ch* = *cc*)? vix eidem radici tribuendum *aicsendaid** (gl. causidicus; cf. *accuis*, causa) Sg. 74[b]. At in quibusdam harum vocum *n* (vel *m*) excussa statuenda erit, in aliis geminatio vel assimilatio ut in *trócaire* (misericordia, = *trógcaire*, p. 62) Wb. 4[c]. 5[c]. 15[b]. et compluribus infra (p. 72) sequentibus. Praeterea duplex causa invenitur, quare interdum sit servata tenuis singularis. Tum enim non tanguntur tenues in vocibus peregrinis receptis, ut *oipred* (opus, operatio) Wb. 1[b]. 10[c]. 21[a]. Sg. 190[a]. *papa* (papa, pontifex) Cr. 40[a]. *popul* (populus) Wb. 33[a]. *pupall* (gl. tentorium; = *papilio* Lamprid., cambr. *pabell* e *papell*, unde hispan. *pabellon*, gall. hodiern. *pavillon*) Sg. 50[a]. *etal* (Italia) Wb. Sg. *metir*, *metair* (gen. metri) Sg. 8[a]. 25[b]. *metarde* (metricus) Ml. 27[d]. *not* (nota), *nota* (notae), *notaitir* (notantur) Sg. 3[b]. 6[b]. 28[a]. *notire* (notarius) Wb. 27[d]. *cucann*, *cucan* (gl. pistrinum, gl. cocina, gl. culina, gl. penus) Sg. 49[b]. 51[b]. 68[a]. 107[b]. *sacart* (sacerdos) Wb. Sg. *loc*, *locc*, *luc*, *lucc* (locus) Wb. Sg. *fin acat* (gl. acetum) Sg. 73[a]. *trop* (tropus) Ml. 15[a], gen. *truip* 53r. *intropdaid* (gl. tropicos, i. e. *τροπικῶς*) 16r. sicut in peregrinis etiam mediarum loco tenues efferri supra dictum est; tum terminalis consona particulae frequentis in compositione, quae respondet gallicae *ate-*, quamque varie scriptam et formatam esse supra (p. 5) exposuimus, praesertim ante medias (quas ipsas quoque indurari p. 60 demonstratum est) haud raro dura servatur: *atbail* (perit) Sg. 4[a]. Wb. 4[d]. *ciatbela* (ut pereat, etsi perit) Sg. 30[a]. *atbélmis* (perituri eramus) Wb. 4[d]. *aetgnithi* (gl. intellecta) Wb. 1[b]. De tenuibus mediarum locum simili ratione obtinentibus v. supra.

e) Manet intactum, ni fallimur, propter pristinum *c* excussum (sive assimi-

---

* Pro qua *cs* in aliis scribitur *x*: *do naib oxalaib* (gl. ad ascellas) Tr. 35. *foxlid* (ablativus) Sg. fq., *forróxul* (gl. tulit) Wb. 27[a]. *dixnigur* (appareo, sum; cf. *déicsiu*, visio, *décu*, video) fq.

latum ut *macc* = *maqvas*), pronomen 2. pers. sing. T infixum vel suffixum, et personale: *notail* (te alit) Wb. 5[b]. *notbeir* (fert te) Wb. 6[c]. *duit* (tibi), *uait* (a te), *lat* (apud te) etc. Wb., et possessivum: *ditgnímaib* (de factis tuis) Wb. 31[c], non tamen in principio: *ni tussu thóenur* (non tu solus; i. e. tua solitudo) Wb. 5[a].

P, T, C saepius pro mediis status duri i. e. pro *bb*, *dd*, *gg* scribi supra dictum est (p. 59); codex Sg. e contrario geminationem mediarum adhibet pro tenuibus originariis, praesertim DD pro T: *díddith* (gl. velox; cf. supra *ditiu*) 60[b]. *inis maddoc* (insula Matoci; gl. marg.) 194[a]. *meirddrech loc* (gl. fornix; Wb. *mertrech*, meretrix) 113[a]; ac, nisi forte haec ad D (p. 60) pertinent, *hilddai* (plurales) 71[b]. *dáldde* (gl. forensis) 57[a]. *coldde* (gl. colurnus) 33[b]. 35[b]. *geinddae* (gl. genitalis) 64[a]. *randdatu* (partitio; de *t* post *l*, *n* videas p. 72) 27[a]; saepissime vero in terminationibus verborum in *-addar*, *-eddar*, *-ddar*, *-dde*, *-ddis*, pro *-atar*, *-etar*, *-tar*, *-te*, *-tis* (exempla videas in verbo). Scriptio BB pro P in nomine proprio viri *Coirbbre* (in gloss. marg.: *meisse 7 choirbbre*, i. e. ego et C.) Sg. 194[a], = *Coirpre*, *Corpire* (term. *-ire*, *-re* ut in *rectire*, *notire* etc.) i. e. Carpentarius, si conferamus vocem gallicae originis *carpentum*; recentius idem nomen est *Cairbre* e subst. *cairb*, currus, quocum congruit *carbad* = *carpant*, *carpent* (cf. nom. gall. hod. *Charpentier*, germ. *Wagner*).

Infectione tenues transeunt in aspirationem, quae simplici modo significatur addita post easdem H, ut P, T, C infectae scribantur PH, TH, CH. Quae scriptio hodie quoque adhibetur in lingua gaelica; hibernica autem etiam hic, ut alias semper, tanquam signum infectionis punctum superadditum assumpsit (cf. pp. 51 et 55). Quae aspirationis significatio prodisse videtur e vetusta eiusdem nota, dimidio litterae H priore, quod in scriptura minore etiam in codicibus hibernicis vetustis interdum superadditum invenitur tenui aspirandae, ut in Sg. *tri dígbail ƒa tormach* (= *fa thormach*, cum signo supra *t*) 188[a]. *tre comais.* (= *ch*) 159[a]. *gním l. cesad* 209[a]. *taibsiv gníme l. cesta* 209[b]. *inconsain isindƒrecn̄dairc issí bís* .. 166[a]. *istim̄ act asringba oin syl.* 169[a]. *atrebtar and* 198[a]. *isairi ní tabur* 207[a]. *ascoimtig* (quod est usitatum) 54[b], in cod. Ld. *dubthac* (= *Dubthach*) nomen scribae, in cod. Neoburg. *cris natrac mucris natair* (= *cris nathrach muchris nathair*, cum isdem signis supra utramque *t* et *c*). Pronuntiatio recentior aspiratarum est communis, *ph* = φ, *ch* = χ, excepta *th*, quae ut *h* profertur, hibernice et gaelice.

Inficiuntur autem tenues 1. in principio vocum in constructione sermonis (secundum leges infra dicendas): *onphapa* (a papa) Cr. 40[a]. *inphreceptori* (praeceptores) Wb. 5[a]. *ón chetni phersin* (a prima persona) Sg. 191[a]. *rophroidech* (praedicavit) Wb. 5[a]. 10[c]. *mo thol cholnide* (voluntas mea carnalis), *hó thoil cholno* (voluntate carnis; *tol*, *colinn*) Wb. 3[c]. 20[c]. Sola H loco aspiratae CH scripta: *nipo hetóir dorat digail* (non statim dedit ultionem; *cetóir*) Wb. 4[c].

2. In mediis et extremis vocibus extra positionem secundum communem regulam.

TH = T infecta: *athir* (pater), *máthir* (mater), *bráthir* (frater), fq. *cethir* (quattuor) Sg. Cr. *lethan* (latus; cf. Litana Liv.) Wb. 16[a]. *irroithinchi* (gl. in hilaritate) Wb. 5[d]. *roithnech* (gl. serenus; = *rœithinech*, cf. Ruteni?) Ml. 33[a]. *breth*, gen. *brithe* (iudicium; cf. Vergobretus Caes.) Wb. fq. *bith*, *betho* (mundus), *bith-* (sensum augens; cf. Bituriges) fq. *loth*, gen. *loithe* (palus, coenum; cf.

Lutetia) Sg. 34ᵃ. 127ᵃ. *roth* (gl. rota) Sg. 18ᵇ. *rith*, *riuth*, *rethit* pp. 12. 63. *cath* (pugna; cf. Caturiges, Catuslogi Plin.) Wb. 9ᵃ. 22ᵈ. 23ᵈ. *foncheth* (gl. sub Marte) Sg. 44ᵃ. *do chathugud* (ad pugnandum) Wb. 22ᵈ. *gáitha* (sapientes, fem.) Wb. 18ᵃ. *gnáth* (consuetus; cf. Boduognatus, Critognatus Caes.) Wb. Sg. *sciath* (scutum) Sg. 49ᵇ. Ml. 22ᶜ. *brothad* (momentum) Ml. 48r. Adde quod *th* infecta interna passim invenitur in flexionibus verborum et derivationibus *-athar*, *-ithir*, *-ithe*, *-ithi* etc., respondentibus latinis *-atur*, *-itur*, *-atus*, *-itus* etc., finalis tam in derivatis substantivis *-ath*, *-eth*, *-ith*, *-uth* (cf. lat. *peccatum*, *senatus*, *penates*, *monitum*, *monitus*) quam in terminationibus verbi passivi *-ath*, *-eth* (lat. *-atus*, *-itus*). Tamen haec scriptio *th* quamvis in mediis vocibus communis, rarior est in extremis, ut in substantivis: *peccath* (peccatum) Wb. 9ᶜ. *troethath* (submissio) 6ᵃ. *césath* (passio) 6ᵃ. *iarsinchumsanathso* (post hanc requiem; al. *cumsanad*) 33ᵇ. *molath* (laus) Sg. 59ᵇ. *uathath*, *huathath* (singularis) Sg. 71ᵇ. *dligeth* (lex) Sg. 2ᵇ. *toschith* (victus) Wb. 10ᵈ. *samlith* (ita) 12ᵈ. 13ᵃ. *imbethith* (in vitam) 13ᶜ. *dondirsolcoth* (gl. ad apertionem oris) 22ᵈ. *sens*, *ciall saichdetath* (sensus consequentiae) Sg. 149ᵇ. *indoentath* (unitatis) Sg. 28ᵃ. *randatath* (partialitatis) Sg. 220ᵇ. *cotarsnataith* (oppositionem) Sg. 29ᵇ. *hicomśuidiguth* (in compositione) Sg. 2ᵇ. *diltuth* (scandalum) Wb. 6ᶜ; in verbis: *érbrath* (dictum est) Sg. 220ᵃ. *doratath* (datum est) Sg. 7ᵇ. *durónath* (factum est) Wb. 33ᵃ. *roslogeth* (gl. absorpta est, mors) Wb. 13ᵈ. *tintáith* (interpretamini), *asberith* (dicitis), *irmith* (iudicatis) Wb. 12ᵈ. *taibrith* (datis) 6ᵃ. *nachomalnith* (ea impletis) 13ᵃ. *décith* (videte) 20ᶜ. *gniith* (facit) 21ᵇ. *sluindith* (significat) Sg. 29ᵇ. Solet enim in hoc loco scribi *d*, cuius scriptionis infra sequentur exempla. — Exempla quaedam excussae in media voce infectae *th*, ut *dál* (forum) pro *dathl*, *én* (avis) pro *ethn*, *cenél* (genus) pro *cenethl*, supra proposita sunt (pp. 17. 19). Eadem excussione inter vocales facta explicantur formae *lae*, *laa* similesque vocis *lathe*, *laithe* (dies), de quibus in declinatione.

CH = C infecta: *sechem*, *sechemmar*, *sechitir* (sequimur etc.) Wb. fq. *crochad* (crucifixio), *croch*, gen. *cruche* (crux) Wb. fq. *mertrech*, *meirddrech* (meretrix) Wb. Sg. E vita S. Congalli abbatis hibern. ap. Boll. Mai. 2, 584: hominis mater *Luch* vocabatur quod sonat latine mus (cambr. hod. *logod* e vet. *locot*, idem significans). Addenda est hic quoque *ch* infecta interna in derivationibus *-achas*, *-echas*, *-echaire*, *-echide* etc.: *airechas* (primatus) Wb. 1ᵈ. 3ᵈ. Sg 174ᵃ. *tóisechaire* (gl. primas) Sg. 50ᵃ; finalis frequentissima in derivationibus *-ach*, *-ech*, *-uch*, quibus respondent gallicae vetustae *-âc*, *-ec*, *-ic*, *-uc* in nominibus Divitiacus Caes., Raurici Plin. Inscr., Turecum Inscr., Avaricum Caes., Aventicum Tac., Aduatuci Caes. De terminatione *-ach* pro *ách*, eadem quae est in nominibus gallicis derivatis *-âcum*, *-iâcum* atque in cambricis derivatis *-auc* (= *âc*), videas p. 16 sq. — CH = Q, brit. P: *fliuch*, *fliuchide* (humidus, madidus, cf. p. 66; cambr. *gwlyp*: *kynwlypet*, aeque madidus, Mab. 2, 378, *rogulipias*, gl. olivavit, gl. Lxb.) Sg. Cr. *ech* (equus) L. Ardm. 17 b. 1, unde deriv. *echaire* (gl. mulio), compos. *echlas*: *inechlas múldae* (gl. mulionicam paenulam; cf. Epona, Eporedia, Eporedii, nomina gallica) Sg. 33ᵇ. 62ᵇ. *nech* (pron., brit. *nep*) fq. *sech* (praep., cambr. vet. *hep*) fq. *cách* (quivis; cambr. vet. *paup*) fq. Excidisse videtur *ch* in *na*, nom. acc. neutr. pronominis *nach*.

In flexionibus verborum et derivationibus duarum vel plurium syllabarum si excutitur vocalis incipiens (cf. p. 27), *th* et *ch* legitime nihilo minus inficiun-

tur, nec valet positionis lex. Exempla TH accedentis, in flexione verborum: *adrimther* (adnumeratur) Cam. *carthar* (amatur) Sg. 193[b]. *asberthar* (dicitur) Wb. fq. *berrthar* (gl. tondeatur) Wb. 11[c]. *gaibther* (sumitur, canitur) Wb. 12[c]. 28[c]. Tr. 68. *scríbthar* (scribitur) Sg. 28[a]. *legthar* (legitur) Wb. 9[b]. *tucthar* (intellegitur) Wb. 12[c]. *crochthe* (crucifixus) Wb. 29[d]. *œrsoilcthe* (apertus) Sg. 147[c]. *foirbthe* (perfectus) Wb. fq. In derivatione: *eperthith* (gl. lelex; i. e. locutor) Pr. Cr. 48[a]. *indilegthith* (gl. exterminator) Cr. 43[b]. *fledaichthith* (gl. epulo) Sg. 52[a]. *pectha*, *pecthe* (plur. a *peccad*) Wb. fq. *carthaig* (gl. amantes), *carthacha* (gl. affecta) Ml. 52r. 66r. et nomen viri *Carthachus* (cambr. vet. *Caratauc*, gall. vet. *Caratacus* Inscr.) Boll. Aug. 1, 343. Hic quoque *th* prorsus abolita in formis passivis: *berir* (fertur) Wb. 12[d]. 31[a]. 32[a]. *berar* (feratur) 7[b]. 16[d]. 27[a]. *asberr* (dicitur) Sg. 21[a]. *tabarr* (datur) Wb. 17[a]. aliisque, quae videas in coniugatione. — Exempla CH accedentis: *cenélcha* (generalia, sing. *cenélach*) Sg. 3[a]. *sualchi*, *dualchi* (virtutes, vitia; sing. *sualig*, *sualich*, *dualich*) Wb. fq. *ishitilchaib ardaib* .i. *isnaib telchaib* (gl. in excelsis) Ml. 14[a]. *tailchube* (gl. crater), *indœlchubi* (gl. cadi) Sg. 95[b]. 180[a]. *dedencha* (finalia) Wb. 30[d]. *inmedónchaib* (gl. pro intestinis) Sg. 111[a]. *inmedónchu* (interior) Sg. 39[a]. 40[a]. *diairchinchib* (de primariis; *airchinnech*) Wb. 7[b]. *sinnchenae* (gl. vulpecula) Sg. 47[a]. *senchas* (vetus historia, vetus lex) Wb. 20[a]. 30[c], plur. *senchassa*, *senchaissi* 28[c]. 31[b], dat. *senchassib*, *senchassaib* 30[d]. 31[b]. *ainches* (gl. fiscina) Sg. 37[b]. *centarcha* (gl. citima) Cr. 36[a]. *centarchu* (citerior; *centarach*) Sg. 39[a]. 72[a]. *curchas* (gl. arundo) Sg. 52[b]. *cáirchuide* (gl. ovinus) Sg. 37[b]. *do hireschaib*, *hireschu* (fidelibus, fideles) Wb. 3[c]. 4[b]. *frissna diltadchu* (gl. adversum negatores) Ml. 20[a]. *fodordchu* (gl. susurratores) Wb. 1[c]. *cumachtchu* (gl. potior) Sg. 39[b].

Radicis consonas vocali elisa non magis servari probatur exemplo vocis *dorche* (obscurus, obscuritas) Sg. 165[a]. 183[b]. Ml. 26r. 30[b], quacum sunt conferenda *riched* (caelum) Oing. Fél. et *richis* (ignis) O'Dav. *richiss*, dem. *richisán* (carbo, carbunculus) Sg. 47[b]. Memorandum autem est, in compositis utriusque radicis *sech* (sequi; dicere) elisione facta, etsi interdum tenuis aspiratur: *diuschi* (excitat) Sg. 6[b]. vel media scribitur: *diusgea* (expergefaciat) Wb. 4[a], plerumque tamen integram servari non modo *s* sed etiam tenuem: *cosc* (*coscc*, *cosscc* p. 67) Wb. fq. *aithescc*, *taithesc* (responsum) Wb. 9[d]. 27[c]. *honaib ascadaib* (gl. ab aemulis), *á ascada* (gl. aemuli) Ml. 3[a]. 49r. *insce* (sermo) Sg. Wb. Ml. Cam., quare scriptione admodum variant derivata decompositi *toisc* (necessarius, = *dofosich*?) Wb. 12[b]. 31[d]: *tascide* Ml. 20[a]. Pr. Cr. 1[a]. *taschide* Wb. 10[a]. *taschidetu* (necessitas) 23[b]. *toschith*, *toschid* (victus) 10[a]. *tasgid* 29[a]. Ac prorsus tollitur haec lex assimilatione, si consonae affines se secuntur. Itaque a nomine numerali *cóic* (quinque) derivatur *cóica*, gen. *cóicat* (quinquaginta; non *cóiccha* ut *fiche*, *tricha*, *cethorcha*) Sg. Cr., a *túath* (populus), *brothad* (momentum), *guidimm* (rogo), *troethath* (subactio), *imrádud* (cogitatio) per derivationem vel flexionem proficiscuntur *túati* (laici) Wb. 27[c], *ambrotte* (gl. momentaneum) 15[c]. *guiter* (petitur) 30[d]. *gute* (supplicantium), *mani erthroitar* (nisi subigitur) Ml. 48r. *imráti*, *imbráti* (plur.) Wb. 1[d]. 31[b]. *dagimrata*, *drogimrato* (gen., bonae, malae cogitationis) 3[d]; eadem ratione qua per compositionem formata sunt *trócaire* (supra p. 62), *marcír* (*márcir* in cod., gl. strigilis; i. e. equi pecten, *marc-cír*) Pr. Cr. 27[b]. *foraitbi* (risit; *fo-ro-aith-tibi*) Tr. 62. *frituidecht* (obiectio) Sg. 21[a]. 189[a], gen. *frith-*

tuidechtae Ml. 25ᵇ, cf. *nephpiandatu* (impunitas) Ml. 28ᵃ. Inprimis vero tres consonae L, N, S finientes radicem augendam a ceteris plerisque hoc differunt, quod respuunt post se infectam TH et positione iunctae servant integram T terminationum, *-tar*, *-ter*, *-tith* etc.: *réltar* (manifestatur) Wb. 12ᵃ. *rélto* (manifestationis; nom. *rélath*) Wb. 12ᵈ. *adcomaltar* (coniungitur) Sg. 148ᵇ. *accomallte* (gl. socius; i. e. iunctus) Wb. 5ᵇ. *boltigetar* (odorem faciunt; *bolad*, odor) Wb. 14ᵈ. *cumsanto* (quietis; *cumsanad*) 33ᵇ. *dénti* (faciendum) Wb. fq. *forcanti* (intimandum, praecipiendum) Cr. 33ᶜ. *digente* (faceretis) Wb. 9ᵈ. *múntith* (gl. eruditor) 1ᵈ. *ingrentid* (persecutor) 18ᵈ. *rufeste* (sciretis) 9ᵈ. *césto* (passionis; *césad*) Wb. Sg. fq. Item, in quibus T e D prodire potuit, *dalta* (gl. curialis) Sg. 55ᵇ. *remdedólte* (gl. antelucanus) Sg. 36ᵃ. *béste* (moralis), *béstatu* (moralitas) Wb. 12ᵈ. *bastai* (gl. letales), *bastu* (gl. letali) Ml. 65r. *inbastaid* (gl. letaliter) 46r. *nephchostae* (gl. apes) Sg. 102ᵇ. *glanchosta* (gl. merops) Pr. Cr. 48ᵃ. *lámostae* (gl. manulatus) Sg. 60ᵃ. — Simili condicione tenuem priore loco positam servari potuisse patet hinc, quod T, secundum regulam aspiratum in nomine *baithis* (baptismus) Wb. L. Ardm., excussa vocali ante S restituitur in verbo: *baitsimse* (baptizo), *marudbaitsius* (si baptizavi) Wb. 8ᵃ. *iarnabaitzed* (post eius baptizationem), *baitzisi* (baptizavit eum) L. Ardm. 18. a. 1. 2; tamen etiam *baithsetar*, *baithsed* Tr. 49.

In positione, contra communem regulam, statui posse infectionem tenuium in quibusdam vocibus vix credendum est. In his enim, quarum etymologia obscura est: *úrphaisiu* (cancer, morbus), *do úrfuisin* (gl. ad cancer) Sg. 100ᵃ. *corthón* (: *lester chorthón bis ocedpartaib dodeib*, gl. effutilis) Sg. 56ᵇ. *mílchumae* (gl. cimex) Sg. 69ᵇ. *inna coilchomæ* (gl. intestinorum) Sg. 49ᵇ, aut derivatio aut compositio supponenda est.

Exemplis supra propositis (p. 63) apparet saepius TH locum tenere D infectae in codicibus vetustis; plura multo alia exempla demonstrant, e contrario D et G (quae sunt pronuntiandae certo cum aspiratione) locum tenere TH et CH infectione ortarum e T et C.

D = TH interdum in radice: *mádramil* (maternus; = *máthr.*) Wb. 13. *illed* (in latus), *alled* (ex parte), *innarleid* (in latere nostro), *cách led* (quodvis latus; *leth*, *leith* fq.) 1ᵈ. 2ᶜ. 4ᵇ. 14ᶜ. *ledmarb* (semimortuus), *cen ledfognam* (sine servitio dimidiato) 2ᶜ. 10ᵃ. *gnád* (= *gnáth*, consuetus) 8ᵈ. *inbaid* (alia manu additum, gl. idiota; *báith* ibid.) 12ᵈ. *rad* (gratia) 1ᵈ. 3ᵈ. 13ᵇ. 21ᶜ. *maid* (bonus) 1ᶜ. 1ᵈ. 2ᵃ. 4ᵃ. *bidbéo* (semper vivus, immortalis; alias *bith-*) 3ᵇ. *bidbethu*, *bidcore* (aeterna vita, pax) 3ᵈ. *aidgne* (= *aithgne*, cognitio) 1ᶜ. *deidbir* (indubius, necessarius; *deithbir* Sg. 3ᵇ. 71ᵃ. Wb. 33ᶜ) Wb. 6ᵃ. 17ᵈ, *dedbir* 3ᵇ, comp. *deidbiriu* 6ᵃ. 9ᶜ. *artroidfeasiu* (subiges; supra *troethath*) Ml. 48r. *tinfed*, *tinphed* (spiritus, aspiratio; *tinfeth* Sg. 9ᵃ) Sg. fq. *indindrid naimtidi* (gl. vastationis; supra *rith*) Ml. 26ᵈ. *féid* (debitus; *airmitin féith donfiur* Wb. 11ᶜ.) Wb. (p. 19). Multo frequentior est in flexionibus verbi deponentis *-adar*, *-edar*, et verbi passiv. *-idir*, *-fidir*: *moladar* (laudat) Wb. 17ᵇ. *comalnadar* (implet) 15ᵇ. 29ᵃ. *midedar* (cogitat) Sg. 63ᵃ. *predchidir* (praedicatur) Wb. 14ᵈ. *firfidir* (verum fiet) 13ᵈ. *iccfidir* (salvabitur) 25ᵃ, pro quibus in aliis locis inveniuntur *-athar*, *-ethar*, *-ither*, *-fither*; in verbi tamen deponentis *-igur* tertia persona solam formam cum *d* in usum venisse *-igedar*, *-igidir*, exempla docent satis frequentia

(sub verbo). Sed frequentissima est *d* pro *th* in fine terminationum, ut in flexionibus praeteriti passivi *-ad*, *-ed*, quae in plur. fiunt *-atha*, *-etha* (cf. verbum), in terminatione et 3. pers. sing. et 2. plur. *-id*, ubi rarius est *-ith* (p. 71), in derivationibus substantivorum *-ad*, *-ed*, *-id*, *-ud*, e quibus accedente flexione prodit *th*: *comalnad* (impletio) Wb. fq., gen. *comalnatha*. *dliged* (lex), plur. *dligetha* Sg. fq. *buid* (esse, = *buith*) Wb. 2ᵃ. 5ᵃ. *dílgud* (remissio), gen. *dilgotho*, *dílgutha* 2ᶜ. 18ᵇ. *crochad* (crucifixio), gen. *crochtho* 8ᵃ. *peccad* (peccatum), gen. *pectho* Wb. fq. *foilsigud* (manifestatio) 3ᵃ. 12ᵈ, gen. *foilsichtho* 12ᵈ. *incholnigud* (incarnatio), gen. *incholnichtho*, *incholnigthea* 4ᵈ. 27ᵈ. *cosind loscud* (cum adustione), *huanaib loiscthib* (gl. adustionibus) Ml. 55r. Manere autem solet D etiam in media voce, ubi alias praevalet scriptio *th*, in derivationibus substantivorum *-id* (*-lid*, *-nid*, *-thid*) per flexionem aucta et *-idetu* atque in adiectivis in *-ide* frequentissimis: *forcitlid* (praeceptor), plur. *forcitlidi* Wb. fq. *aitribthid* (incola; cf. supra scriptionis *-thith* exempla) Sg. 57ᶜ, dat. pl. *aitrebthidib* 32ᵇ. *timthirthidi* (servi, plur.), *fognamthidi* (ministri) Wb. 8ᶜ. *foglimthidi* (discipuli) 13ᶜ. *ailidetu* (alternitas) Sg. 38ᵃ. 60ᵇ. *cétnidetu* (primitivitas) Sg. 188ᵃ. *forbuide* (gl. intentivum) Sg. 221ᵇ. *lathidi* (gl. diurno) Ml. 54r. *stóride* (corporalis), *colnide* (carnalis), *rechtide* (legalis) Wb. fq. etc., tamen *humaithe* (aëneus) Tr. 129. Quae *d* [primitiva?], excussa huius derivationis vocali inchoante, manet tam post binas consonas, quam post *l*, *n*, nunquam tamen post *s* (post quam *t* scribitur, non infecta secundum regulam): *torcde* (aprinus), *ilde* (pluralis), *conde* (caninus) Sg. Plura alia exempla sub derivatione. Praecipuum addo exemplum incertitudinis, quae oritur varietate scriptionis tam in radice quam in terminatione: *macdath* (mirum) Wb. 17ᶜ. *magthad* 5ᵃ. *machthad* 18ᶜ. *machdath* Sg. 6ᵃ. 65ᵃ. 222ᵃ. *machdad* 62ᵇ. 68ᵃ. 158ᵃ. 161ᵇ. 167ᵃ. *admachdursa .i. ismachdad lim̄* (gl. miror) Sg. 6ᵃ. *ismachdad* (gl. mirus calculandi praeceptor) Cr. 41ᵈ. *hónmachdad líntair* (gl. ingenti stupore; st. impletur) Ml. 25ᵃ.

G = CH in radice: *doig* (verisimilis; alias *doich*, comp. *dochu*) Wb. 5ᵈ. Frequentior est in derivatione *-ech* aucta, ut *-egas*: *airegas* (primatus) Wb. 7ᵇ. 12ᵇ; in gen. *mertrige* (meretricis) Wb. 9ᵈ. *samthige* (manubrii) Tr. 131; in comp. et sup. *-egu*, *-igiu*, *-igem*: *tóisegu* (prior; *tóisech*) Wb. 18ᵈ. *toisigiu* Sg. 153ᵇ. 189ᵇ. *tóisigem* (gl. primus) Sg. 42ᵃ. *dligthigiu* (rationabilior; *dligthech*) Sg. 22ᵃ, cum sint in aliis locis: *airechas* (principatus) Wb. Sg. *tóisechu* (gl. prior) Sg. 42ᵃ. *tairismechu* (fortior) Wb. 28ᵇ. *inna mindechu* (gl. tenuiores) Ml. 26ᵇ. 27ᵈ; in verbis: *intosgaigther* (gl. initiatur) Tr. 47. *rosariged* (contemptus est; *rósárichset*, quem contempserunt, Wb. 1ᵈ) Wb. 3ᶜ; denique in combinatione GD pro CHD: *airegde* (praestans; *airech-de*, cf. *airech*, *airechas*) Wb. 4ᶜ, comp. *airegdu* (praestantior) 1ᶜ. 18ᵈ. 25ᵇ. *irnigde* (oratio) Wb. fq.; contra *mindchichthiu* (gl. tenuior; e *mindchich-the*) Ml. 19ᵈ. *irnichthe* (oratio) Wb. 17ᵃ. In terminationibus tamen *-igud*, *-ugud*, gen. *-igtho* vel *ichtho*, dubitare licet, num semper *ch* originaria, an potius *g* ante *th* transiens interdum in *ch* sit statuenda (cf. derivatio). Praecipuam sedem haec quoque *g* pro *ch* sumpsit in fine vocum, in flexionibus derivatorum in *-ach*, *-ech* et substantivorum et adiectivorum: *itossug* (in initio; nom. *tossach*, et dat. *itossuch* 14ᶜ. 19ᵈ) Wb. 17ᵃ. *ó errug* (gl. vere: nom. *errach*, hod. *earrach*) Cr. 37ᵃ. *isinteglugsin* (in hac familia) Wb. 21ᵃ. *óis teglig* (gen., aetas familiae, i. e. ii qui familiae sunt, familiares; nom. *teglach*, ut *tenlach*,

catlach etc. composita cum *-lach* derivationis instar) Wb. 7ᶜ. *in ellug* (in unione) Wb. fq. *tunig* (tunicam), *samthig* (manubrium) Tr. 128. 131. *indetaig* (vestimenti; *étach*) Ml. 10r. Sic acc. sing. et nom. plur. substantivi *cathir* (civitas), gen. *cathrach*, scribitur in Sg. et Ml. *cathraig* (cf. declinatio). Adiectivorum derivatorum in *-ach*, *-ech* pluralis item satis frequenter scribitur *-ig*: *cumachtig* (potentes) Wb. 14ᶜ. *dúthrachtig* (volentes, prompti) 23ᵇ. *dássactig* (stulti) 12ᵈ. *hiressig*, *amhiressig* (fideles, inf.) 12ᵈ. 19ᵇ. *cretmig* (credentes) 15ᵃ. *eulaig* (gl. experti; sg. *eolach*) Ml. 51r., *eolig* Wb. 14ᵈ. 26ᵇ. 31ᶜ. *airig* (primi; sg. *airech*) 25ᵇ, *erig* Ml. 47r. *toirsig* (tristes; sing. *toirsech*) Wb. 27ᶜ. *carthaig* (amantes) Ml. 52r. Sed etiam *-ich*: *dasachtaich* (gl. insensati) Wb. 19ᵇ. *iressich* (fideles) 24ᶜ. *éolich* (sapientes) 15ᵇ. *toirsich* (tristes) 26ᵈ. *fiachaich* (debentes) 7ᵃ. *buidich* (grati) 7ᵃ. 29ᵇ. *tairismich* (constantes), *cretmich* (credentes; *-mech*) 5ᵈ. 10ᵃ. Non aliter in sing. gen. masc., dat. et acc. fem.: *toirthich* (frugiferae, arboris) Wb. 5ᵇ, *toirthig* Ml. 15ᵇ. *isindepistil tóisich*, *isindedenich* (in prima epistola, in ultima) Wb. 14ᵈ. *ónd rainn dídenig* (a parte posteriore) Pr. Cr. 62ᵇ. *cumddubartaig* (gl. ancipiti, terminant genetivo) Sg. 104ᵃ. *sainredaig* (gl. peculiari) Ml. 35r. *fiaclaich* (gl. dentatam) Sg. 49ᵃ. *forbartaig* (gl. exoletam, virginem) Sg. 173ᵃ. *frisintitacht tóisig* (ad adventum primum) Wb. 25ᵈ.

Alia infectio tenuium in lingua vetusta hibernica nondum extat. Tenuium infectio nasalis in cambricis tantum quibusdam vocibus invenitur; a lingua hibernica, tam vetere quam recenti, aliena est, in qua quidem destrui soleat liquida nasalis ante tenues, tam in mediis vocibus quam extremis, si sequitur vox a tenui inchoata (p. 42 sqq.).

Recentioris demum linguae hibernicae, ut britannicae, est tenuium infectio destituens, qua tenues P, T, C debilitatae transeunt in medias B, D, G. Infectio haec destituens, de qua et hic et in altero capite dicendum est, ut comparetur cum infectione destituente britannica, praesertim cambrica, infra exponenda, in lingua hibernica recentiore et gaelica in maiore parte earum vocum viget, quae statum durum tenuium servant in vetusta lingua. Destituuntur enim tenues:

1. In principio vocum post terminationes ac pronomina et particulas, quae *n* finientem reiciunt ante tenues, a quibus inchoantur proximae voces. Plura de hac infectione, vel eclipsi, quo nomine utuntur grammatici hibernici, destituente infra in capite altero.

2. In mediis et extremis vocibus: *a*) In positione, in combinationibus *rp*, *sp*, *st*, *sc*, et cum maiore quidem aliquanto ambitu in lingua gaelica, quam hibernica: hib. gael. *carbad* (= carpentum; vet. hib. *carpat* Corm.: gen. *mac carpait*, dat. *isincarput* v. *Cormac*, plur. nom. *carpait* v. *orc tréith*). hib. *easbog*, gael. *casbuig* (episcopus; vet. *epscop*, postea *espoc*). gael. *Criosd* (Christus; hib. vet. *críst*), hib. hod. *Criost*, sed *criosdaidh* (christianus). *éisdeacht* (auditus; vet. *étsecht*). hib. gael. *iasg* (piscis; vet. *iasc* Corm.). Extat tamen etiam *corp* (corpus), *corpardhe* (corporalis). Tam gaelice quam hibernice etiam in principio vocum *sg* in usu est, ut *sgaradh* (separari; vet. hib. *scarad*), *sgéal* (nuntius; vet. *scél*), *sgríobhaim* (scribo; vet. *scríbim*), sed magis *sp*, ut *spiorad* (spiritus), quam *sb*, quamquam ut *sd* haec quoque in principio interdum invaluit. Combinatio *cht* gaelice semper fere, hibernice rarius est *chd*: hib. *reacht*, gael.

reachd (lex), hib. *seacht*, gael. *seachd* (septem), hib. *daoineacht*, gael. *daoineachd* (populatio); attamen etiam hibernice: *achd* (sed), *uchd* (pectus), *umhlachd* (humilitas): Combinationes *lt*, *lc*, *rt*, *rc*, *nt* non solum hibernice, sed etiam gaelice servantur: *alt* (artus), *olc* (malus), *neart* (virtus), *marc* (equus), *seirc* (amor), hib. *muinter*, gael. *muinnter* (familia), hib. *sant*, gael. *sannt* (avaritia).

b) Extra positionem consueta est destitutio, sive excidit *n* ante tenues sive non excidit: *eadar* (vet. *etar*, inter), *céad* sive *ceud* (vet. *cét*, centum), *déad* sive *deud* (= *dét*, dens), *óg* (iuvenis), *cúig* (quinque); *puball*, *puball* (tentorium; vet. *pupall*), *pobull* (populus), *abgidir* (vet. *apgitir*, alphabetum), *caibidil* (capitulum), *creideamh* (vet. *cretem*, fides), *agus* (et; vet. *acus*, *ocus*), *mogul* (vet. *mocoll*, gl. subtel), *sagart* (sacerdos), *leig*, *leigid* (permittere; vet. *léic*), *deug* (decem), *póg* (osculum; vet. *bóc*), *seabhag* (falco; vet. *sebocc*). Item in derivationibus *-ad*, *-ed* etc.: *carbad* (= carpentum), *airgiod* (= argentum), *fichead* (vet. *fichet*, viginti), atque in flexionibus verborum *-ad*, *-id*, *-adar* (vet. *-at*, *-it*, *-atar*). Destituitur *t* pronominis suffixi personalis et infixi possessivi, hibernice et gaelice: *agad* (apud te), *asad* (e te), *ionnad*, *annad* (in te), *umad* (circa te), *fúd*, *fodhad* (sub te) etc., quamquam hib. etiam scribitur *agat* etc.; *ód láimh* (a manu tua; vet. *ótláim*), *read láimh* (ante manum tuam). Sed tamen: *leat* (apud te), *uait* (a te), *diot* (de te), *duit* (ad te), *riot*, *riut* (ante te) etc.; *do téadan* (ad faciem tuam), *do tfáighe* (ad prophetam tuum; *t* ante vocales et *f*). Excipiuntur etiam aliae quaedam voces, ut videtur, ob geminationem tenuium: *mac* (filius), *cnoc*, *cnocán* (collis, colliculus), *leac* (lapis), *ioc* (salvare, sanare), *fiacail* (dens) etc.

Aspiratae.

Φ Θ Χ. Liceat has simplicibus signis notare, ergo e graeca lingua petitis, cum in ceteris linguis non sint singularum aspiratarum signa simplicia. In vetustis nominibus gallicis sine dubio extat aspirata labialis *Φ*, F (PH), quamvis de eius origine nihil constet, incipiens: *F*ocunates (pop. raeticus) Plin. 3, 20. Arria *F*adilla, Iulia *F*adilla (mater et soror Antonini Pii, generis Nemausensis) Capitolin. Antonin. P. c. 1. In chartis et libris medii aevi: villa *F*ornolus, dipl. a. 632 ap. Mabill. dipl. p. 464. villa quae dicitur *F*elgerias, dipl. a. 998 ap. Mabill. p. 579. pagus *F*alminensis (al. Falmenna, hodie Famène, regio ad Arduennam silvam) Boll. Sept. 1, 700. ecclesia *F*asleia, Boll. Octob. 1, 295. Combinatio FL: *Fl*aniggo Inscr. Brix. Orell. 3543. FR: *Φρ*οῦδις (fluv. Belg.) Ptol. *Fr*egus (Raetus) Inscr. Orell. 484. *Fr*icus, nomen figuli in vasis figlinis. Iuliae Mursae Roa*fr*iti feminae (cf. nomina virorum cambrica vetusta compos. *Milfrit*, *Guorfrit* in libro Landav.) Inscript. Ratisbon. ap. Gruter. 527, 2. *Fr*ontasia *Fr*ontonis fil. (-asia ut in aliis nominibus gallicis Mercasia, Ocrasia) Inscr. Grut. 741, 4. *Fr*onto Cosonis fil. Inscr. Iuvav. Grut. 872, 2. In media voce: Pompeii Magni primum ludi ostenderunt chama, quem Galli *rufium* vocabant, effigie lupi, pardorum maculis (ita ed. Sillig., al. *chaum* pro *chama*, *raphium* pro *rufium*) Plin. 8, 19. Ῥουφιάνα (nomen loci a parte sinistra Rheni superioris, inter nomina indubie celtica Borbetomagus, Noviomagus, Argentoratum) Ptol. 2, 8. Ῥουφῖνος Κελτὸς τὸ γένος Zosim. 4, 51. Sau*f*ellus Trogus Tac. Annal. 11, 35. Matronis Au*f*aniabus, Au*f*anis Inscr. Noviomag. et Lugdun. Orell. 2079. 2106. Au*f*ustius Catuso Inscr. Orell. 273.

Incerta sunt quae gallicarum aspiratarum praeter *χ* exempla apud scriptores inveniuntur. Nam Θ, TH falsa est sine dubio in his nominibus: *Βαϑανάτιος* (dux Gallorum) ap. Athenaeum 6, 5, idem in diversis codicibus scriptum *Βατάνατος* et *Ἀϑανάτιος*, secundum nomen populi *Adanates* in vet. inscr. ap. Orell. 626 rectius erit *Adanatius*. *Ambacthius*, nomen viri in inscr. ap. Orell. 2774, est idem quod in alia quadam ap. Stein. 877 rectius scribitur *Ambactus*, ipsum quoque nomen viri (cf. *ambacti* Gallorum ap. Caes.). Inscriptio ap. Orell. 3582: Virdomárus *Th*artontis f. domo Biturix, eadem quae ap. Murator. 870; verumtamen hic legitur *Tr*arontis pro Thartontis. Rio*th*imus (Britonum rex) ap. Iornandem c. 45 idem est quod Riotimus vel potius Riotamus (nom. propr. viri cambr. vet. *Riatam*, *Riataf* Lib. Land. 176. 177, ut arem. *Riatham* e cod. S. Vedast. ap. D. Mor. 211, cum sint in Rhed. *Woratam*, *Conatam* 1, 22. 34; cf. Cunotamus Orell. 2779), sicut in media latinitate alternant spata et spatha (cf. Cangium). Nec magnam fidem habeo nominibus herbarum gallicis apud Dioscoridem, nisi ex lingua celtica ipsa comprobentur incorrupta. Sed sine dubio corruptum est *ταρβηλοδάϑιον* (gr. *ἀρνόγλωσσον*, lat. plantago minor) 2, 152. De eadem herba legitur apud L. Apuleium Madaurensem (Medici antiqui. Venet. 1547. p. 211[a]): arnoglosson, arnion.., cynoglosson... Galli Tardos, Lotios.... Romani plantaginem latam, alii plantaginem maiorem. Nomen Tardos, Lotios = tardoslotios etiam hic corruptum; ex utroque tamen combinato possit erui *Ταρβοταβάτιον*, i. e. lingua tauri Gallis, quae aliis dicebatur lingua agni, lingua canis, ex hib. vet. *tarb*, cambr. *taru* (taurus) et cambr. *tafawd* (lingua; = vet. *tabát*). Nec vero plus auctoritatis afferent ad vindicandam Gallis *ϑ* relicua herbarum nomina duo ap. Diosc.: *ϑῶρα* (gr. *χελιδόνιον*, lat. fabium) 2, 211. *ϑέξιμον* (gr. *ἀριστολοχία*; cf. p. 47). Attamen sonum dentali aspiratae *ϑ* simillimum, si non eundem, in vetere Gallorum lingua viguisse quominus prorsus negemus, impedimur disertis testimoniis nummorum et inscriptionum, de quibus post alios novissime disputavit Becker. (Beitr. III. 207 sqq.). Primum enim invenitur D notatum lineola traiciente, quod hic anglosaxonica figura reddemus, tam simplex: Đirona (*De*irona?) dea, Epað, Hpað, Abudoð, Caraðitonu, quam geminatum: Teððiatius, Teððignius, Caððarenses, Boððu.., Geðði, Billiceððni, Coneððï, Caraððouna, Meððu, Meððul. Meððic. [Me]ððil, Meððillu, Meððirius, Miððirius. Meððignatius. Coððacatus(?). Deinde ex his nominibus compluria vel ipsa vel parum mutata per S scripta extant: *S*irona, Abudo*s*, Te*ss*ignius, Cara*ss*ounius, quae scriptio conferenda est notissimo illi Laconum Σ pro communi Graecorum Θ prolato. Denique TH et Θ ipsum produnt duo nomina: Ca*tth*arenses (Ca*tth*ar. Ca*tth*r) et [V]eliocaΘi, quorum illud supra cum ðð scriptum redit, alterum ap. Caes. Plin. Oros. atque in Inscr. Orell. 6991 scriptum est Velioca*ss*es. Omnibus igitur his collatis dubitari vix poterit, quin Galli quoque usi sint dentali aspirata, quam *ϑ* graeco vel *th* anglico respondisse inde colligendum est, quod simili ratione in spirantem *s* abiit, quam qua Lacones *ϑεός* in *σιός*, Angli *hath* in *has* (habet) mutarunt. Quare quod sine nota invenitur *d* in Me*dd*ic. Me*dd*ignatius, Me*d*ivixta, id non tam soni quam signi similitudine factum esse credimus, haud aliter ac si umbrica *s* et *ç* in tabulis commutantur. Ceterum scriptionis varietati — ð (*d*),

s, *th*, *ϑ* — *ds* quoque addendum esse videtur ex nomine Re*ds*omarus (= Reð-ðomarus?), supra (p. 63 not.) memorato.

Gutturalem autem aspiratam X, CH a gallica lingua penitus alienam iudicamus, quae in summa nominum gallicorum copia apud Caesarem, Plinium aliosque scriptores atque in Itinerariis romanis nusquam inveniatur. Apud Gregorium demum Turonensem nomina quaedam aremorica extant in quibus *ch* non sit infitiandum: *Ch*anao, *Ch*onomorus, *Ch*onober, Britannorum comites, 4, 4. 20; Waro*ch*us Macliavi filius, 5, 16. 27. 9, 18. At non difficile perspicias in his *ch* obtinere locum *c*, si conferas nomina virorum britannica tam *Keneu* (i. e. Catulus) Mab. 2, 236, *Morcenou* Lib. Land. 136, *Junkeneu* Rhed. ap. D. Mor. 357, quam composita cum *cun-*, *con-* ut *Cunotamus*, *Conomaclus*, *Maglocunus* (infra sub U brit.); sic Warochus est nomen arem. *Weroc*, *Gueroc* Rhed. ap. D. Mor. 331, servatum etiam in nomine frequenti regionis aremoricae *Broweroc*, quae dicitur *patria Gueroci* Rhed. ap. D. Mor. 339, derivatum ut plurima in *-ôc* (cambr. vet. *auc*, = vet. gall. *-âc*). Nec aliter se habebit res in paucis nominibus alibi traditis: *Χιομάρα* (uxor Ortiagontis Galatarum regis; a quo nomine diversum non fuerit nomen viri Civismarus ap. Liv.)* Polyb. 22, 21. Chrixus (Boiorum dux; in quo equidem nihil video nisi adi. cambr. *crych*, crispus, cf. *ch* = x inter spirantes britannicas) Sil. Ital. 4, 248. *Ἀκιχώριος* (Gallorum dux) Pausan. 10, 19. Fenochea Inscr. Nannet. Orell. 4459. Principio vero haec *ch* tam aliena existimanda est a lingua gallica quam a latina, quae etsi pristinas aspiratas aut reiecit aut in spirantes *f*, *h* convertit, postea tamen paucas formas procreavit, quales sunt *pulcher*, *sepulchrum*, *triumphus*.

Sed, utut res se habet, in recentioribus certe dialectis celticis aspiratarum praeter unam *f* (spirantem) nullum extat vestigium. De destructione pristinarum aspiratarum facta in linguis ab utraque parte germanicae confinibus, slavica et celtica, supra dictum est (p. 36 sqq.); qua re plurimum distant illae linguae a graeca, nec multo propius accedunt ad latinam. Cum enim dialecti balticae (lituanica, lettica, prussica) omnibus careant aspiratis, et slavica lingua et celtica, etsi maiorem partem earum aspernatae sunt, quasdam tamen si non aspiratas ipsas, at spirantes similes sono ut magis gratas receperunt ac servarunt.

Et slavica quidem *ch* servavit, aspiratam sive potius spirantem gutturalem. Verum haec lingua etiamsi in gutturalibus summam infectionis vim varietatemque explicuisse dicenda est, quae non modo ad servatas *k* et *g* (tam mediam ab initio quam aspiratam in mediam progressam: *gostĭ* = hostis, got. *gasts*, *gradŭ* = got. *gards*) additis *s* et *z*: *srŭdĭce* = cor cordis (hib. *cride*), *desętĭ* = decem, *slu* = *κλυ* (hib. *clu*); *znają* = gnosco, *zima* = hiems, *zemja* (*zemlja*) = humus, *mlŭzą* = mulgeo, *azŭ* = ego, sed etiam isdem ante *j* et *ĭ*, *i*, *e*, *ě* vocales infectis miram sibilantium varietatem procreaverit: *četyrije* = quattuor (lit. *keturì*, hib. *cethir*), *lěčiti* (mederi) e *lěkŭ* (medicus, = got. *lêkeis*, *leikeis*, hib. *liaig*); *žena* = *γυνή* (got. *qvinô*), *ležati* = germ. *ligan*, *lože* = hib. *lige*; *carĭ* (rex) = Caesar, *cělŭ* (sanus) = got. *hails*; *mnichŭ* (monachus), voc. *mniše*, plur.

* Nomina peregrina a graecis scriptoribus minus accurate sine dubio reddita sunt quam a latinis, utpote ori graeco magis accommodata, quamquam praeterea a librariis depravari potuerunt. E. c. addo gallica quaedam nomina ab iis corrupta: *Οὐεργέντοριξ* (= Vercingetorix Caes., cuius formam genuinam comprobat nomen *Cingetorix* Caes., sine particula *ver* praemissa) ap. Plut., *Λουκοτεκία* (= Lutetia; cf. p. 15) ap. Ptol., *Ἴσομβρες* (= Insubres) ap. Polyb.

mnisi; eadem tamen nunquam veteris aspiratae vice fungentem habet illam *ch*. Quae, si excipias pauca vocabula obscurae originis, partim quae transumpta videantur, in quibus respondet *h* goticae, ut *chlěbŭ*, panis, got. *hlaibs*, *chwila* (germ. *hwila*, *weile*), utique (ut *h* graecum, persicum, *h* et *ch* britannica) ex *s* progressa est, ut in vocibus *snŭcha* (nurus) = ind. *snuśá*, *jucha* (ius) = ind. *jûśá*, *mucha* (musca) = lit. *musė*, *blocha* (pulex) = lit. *blusà*; in terminationibus praeteriti verborum *-chŭ*, *-chomŭ*, *-cha* etc., quae respondent tam hibernicis et britannicis *-as*, *-asam* etc. quam graecis in *-σα*, atque in terminatione locativi pluralis *-achŭ*, *-ěchŭ*, *-ichŭ*, sine dubio eadem atque indica *-su*.

Qua re lingua slavica tota differt a latina, quae etsi non ut lingua graeca omnes tres aspiratas servavit, sed una *th* protinus amissa ceteras duas aut mediis *b* et *g* aut spirantibus *f* et *h* commutavit, tamen has spirantes semper aspiratarum instar adhibuit. In principio igitur vocum plerumque vel suo utramque loco servavit, ut *f* = *φ*: *fero* = *φέρω*, *fur* = *φώρ*, *fui* = *ἔφυν*; *h* = *χ*: *hiems* = *χιών*, *χεῖμα*, *hortus* = *χόρτος*, *vehere*, *vehi* = *ὀχεῖν*, *ὀχεῖσθαι*; vel *f* potissimum substituit in locum aspiratae dentalis: *fores* = *θύρα*, *ferus* = *θήρ*, quamobrem in media voce media *b* aspiratae loco *f* respondet graeco *θ*: *uber* = *οὖθαρ*, *ruber* = *ἐρυθρός*.

Haec de aspiratis slavicis et latinis praemittenda videbantur, ut haberemus quibuscum compararemus celticas; iam quaeritur, utri harum linguarum sit conferenda celtica de aspiratis (sive potius spirantibus). Ac primum quidem britannicae dialecti, quae solae duos eiusmodi sonos procrearunt, *f* et *ch*, hac re differre videntur a lingua slavica et propius accedere ad latinam; verum accuratius rem intuenti patebit *ch*, quae tota aliena ab hibernica lingua ne in britannica quidem extra iunctionem *chw* reperitur, sicut *h*, quae praeterea semper eius locum obtinet, nihil aliud esse nisi *s* variatum, regulariter igitur respondere slavico *ch*. Ergo si forte *h* in vetustis nonnullis nominibus gallicis in media voce scriptum residuum putaveris ex aspirata gutturali eodem modo quo *h* latinum, id comprobari nullo modo potest. Deinde *f* etsi diversam rationem sequitur in hibernica lingua atque in britannica, in neutra tamen primitiva aspirata habenda est. Quae extat quidem in vocibus britannicis, ut vetustis hodie quoque, non solum in principio, sed etiam in mediis et extremis: *fun* (ligatura; iam in glossis Oxon. *funiou*, gl. vittae), *fol*, *foll* (stultus, gall. hod. *fou*, *fol*, *folle* = *follis*, cf. Diez.), *fur* (prudens; utraque vox etiam in Voc. et Buh.), *falm* (cambr. hod. *gwynt falm*, turbo, ventus vehemens; cf. Falmenna, Falminensis pagus), *forest* (silva; quae silva dicta est *forestella* ab antiquo, dipl. a. 691. Miraei opp. p. 1126; vox ut hodie iam antiquitus etiam apud Germanos audita: *foreste* dominicum, i. e. silva regia, in leg. Langobardor. 1, 22. 7), *coffr*, *cofawr* (cista, arca; med. lat. *cofferum*, *coferum*, *cofrum*, *cofrus*, *cophrus*, *cophinus*, *cophinellus* in diplom. inde a sec. 12 ap. Cangium; gall. hod. *coffre*, vox item ad Germanos transgressa), *cof* (venter: *coff* Buh. 12, 18). Hae voces e lexicis linguae cambricae; alia exempla e libris vetustioribus, cambrica, cornica, aremorica, infra sub F britannica. At harum vocum praeter *falm* vix ulla conferri potest cum gallica vetusta; ex ceteris vero illae quae certam comparationem habent cum vocibus affinium linguarum, eaedem ipso *f* congruente cum lat. *f* praeter regulam, e qua supra (p. 37) diximus pristinas aspiratas ut slavice item

celtice mediis commutari, transumptae produntur ut *fur* e lat. *fur*, *fol* e lat. *follis*, *fun* e lat. *funis*, *fa* (= *fab*) e lat. *faba*, *fo* (= *fog*) e lat. *fugere*, *frwyn* e lat. *frenum*, *frowyll* e lat. *flagellum*, *forest* e lat. med. *forestis*, *grefiat* (notarius; lat. med. *grafarius*, gall. hod. *greffier*), *gref* (liber, lat. med. *grafia*, scriptura) in cod. Lichfeld. et libro Landav. (cf. F britann.) e gr. *γράφειν*; incerta est aliarum comparatio, ut si *fraeth* (eloquens) cum gr. *ῥήτωρ*, *froen* (nasus) cum gr. *ῥίς ῥινός*, *frau* (torrens), *frut* (*frot* Voc., *ffrwd* Mab. rivus) cum lat. *flumen* conferas; in mediis vero vocibus *f* e legibus linguae britannicae postea demum a media *b* vel liquida *m* proficisci potuit. Denique certiore linguae hibernicae comparatione statim videbimus longe aliam viam demonstrari, qua *f* ut *h* (*ch*) progressa sit.

Patet igitur linguam celticam, quamvis cum latina id habeat commune, quod binos eiusmodi sonos utraque servavit, ad slavicam tamen hoc propius accedere, quod neuter illorum verae et antiquae aspiratae locum obtinuit. Haec de aspiratis linguae celticae universe dicenda erant.

In lingua vetusta hibernica, de qua iam seorsum disserendum est, ne unius quidem illius, quam servavit, aspiratae celticae *f* idem est ambitus qui in britannica. Nam ut pristina *v* principalis hibernice contra ac britannice in *f* transiit, ita pro britannica *f* in principio vocum supra propositarum, quae quidem utrique linguae sint communes, hibernice profertur *s*, ac duplici quidem ratione. In aliis enim primitiva *s*, hibernice servata, britannice in *f* mutata est sequente *r* (ut *w* sequente in *ch*, alias in *h*): *srón* (gl. nasus; cambr. *froen*) Sg. 95[b]. *sruth*, gen. *srotha*, *srotho* (cambr. vet. *frut*, flumen, rivus) Wb. 32[c]. Sg. 35[b]; in aliis *f* latina, britannice servata, hibernice in *s* mutata est: *seib* (gl. faba: brit. *fa*) Sg. 73[b]. *srogell* (gl. flagrum; cambr. *frowyll* = flagellum) Sg. 48[b], gen. *srogill* Wb. 17[d]. hib. med. *srían* (= cambr. *frwyn*, lat. *frenum*) St. gl. 819. *sust* (= fustis; cambr. *ffust* Mab.) O'Dav. gl. *fleasc*. *sinister* (fenestra; cambr. *ffenestyr*, *ffenestr* Mab.) O'Dav. gl. *dornclu*. Quamquam servatae quoque *f* exempla extant: *felsub* (philosophus), *fellsube* (philosophia), *ifurnn* (infernum) Wb. Sg. ut hod. *fonn*, gen. *fuinn* (fundus, terra, regio), *forc* (furca; cambr. *forch*). Ad haec accedunt pauca quaedam, in quibus *f* a *p* profectam esse admodum probabile est: *fri*, *frith* (= *πρός*, *προτί*) supra memoratum, *fo* (sub) et *for* (super), quae eadem formae et sensus ratione sibi opponuntur qua ind. *úpa* et *upári*, graec. *ὑπό* et *ὑπέρ*, got. *uf* et *ufar*, lat. *sub* et *super*; sed in his ut in slav. *po* abiectio litterae principalis statuenda est, post quam legitima aspiratione *p* in *ph* mutatum facile in *f* abire potuit; mirum quod brit. in omnibus his *gu* (= *v*) protulit: vet. *gurth*, *guo*, *guor*. Praeterea, quorum *f* obscura est origine: *fáilid* (laetus), unde plur. *fáilti* Wb. 16[c]. 21[c], derivatum *fáilte* (gaudium) Wb. fq. *faling* (pallium, tunica; hib. gael. *fallaing*, *falluing*, cambr. *faling*) apud Girald. Cambr. in topographia Hiberniae 3, 10: gens ista, hibernica, vice palliorum *phalingis* laneis (al. *falangis* nigris) utitur. Fortasse gael. hod. *fochann*, *fochunn* (frumentum, seges; cf. nom. vetust. Focunates?). In media voce, in qua aspiratam transgressam in mediam, ut alibi, proderet verb. gael. *grabhal* (sculpere), si esset eiusdem originis cuius allata cambr. *gref*, *grefiat*, interdum quaeritur, utrum *f* e *b* sit orta (cf. p. 62) an e *p*: *breje* (gl. anus; = *cuairt*, circus), *bréfean* (gl. anulus) Sg. 59[b]. In vita S. Endei Hiberni ap. Boll. Mart. 3, 271: cam-

pus qui in hibernico *Magh-liffe* vocatur. De voce hib. vet. *úrphaisiu*, *úrfuisiu* (gl. cancer, morbus) Sg. cf. p. 73.

In lingua cambrica aspirata *f* ut *ch* combinationis *chw* infectionis expers est; in hibernica omnis *f* uno et eodem numero habetur: *cuir t' fallaing iomat* (pone pallium tuum circa te) O'Don. p. 309.

II. Soni britannici.

A. Vocales.

Constituta regula sonorum celticorum ex hibernica vetustate vel gallica, iam satis erit levius eam attingere vel in memoriam revocare, sed modo amplius comprobemus oportebit leges propositas desumptis e britannica dialectorum varietate exemplis tam cambricis quam cornicis et aremoricis, modo exponamus propria sonorum britannicorum. Ita hic in parte de vocalibus, ut mox de consonis et in ceteris partibus. Quantitas vocalium, cum productarum notatio in codicibus britannicis in usu non sit, statuenda est comparatione. Soli libri cornici interdum productam vocalem, maxime *o* et *u*, notant addita vocali, praesertim *y* vel *e*: *tays* (pater, al. *tas*) P. 1, 1. *boys* (esse, al. *bos*) 49, 2. 110, 2. 122, 1, de *boys*, *boos* (cibus), *luer* (solum), *luef* (manus), *brues* (iudicium) cf. pp. 95. 97, quae consuetudo postea in Cr. increbruit; tamen nec regularis est illa notatio, et interdum postea demum productae sunt vocales, quae hoc modo signantur, ut *deak*, *deag* (decem) Cr. 1977. 2265. Infectio vocalium britannicarum eadem fere est atque hibernicarum, quamquam in his paulo latius patet.

Vocales breves.

A correpta intacta mansit in plurimis vocibus britannicis.

Cambrica exempla: *car* (amicus, cognatus; hib. vet. *cara*; in vetustis nominibus gallicis frequens radix *car*) Mab. 2, 226. 231. *guas*, *gwas* (puer, servus; cf. *vassus*, *vasallus*, *vassallus* apud scriptores medii aevi) gl. Ox. Mab. *ma* (= *mag*, locus): *Ma Mouric* (Mauriciomagus, locus Mauricii) Land. 197, frequens praesertim in compositis *-ma*, *-fa*. *cat*, *kat* (pugna; hib. vet. *cath*, in gallicis nominibus vetustis *catu*) Corm. v. *cathal*, Mab. 2, 381. 389. *map* (filius) gl. Ox. 39ᵇ. *rannam* (gl. partior), *lammam* (gl. salio), *carr* (gl. vehiculum; *carrus* apud Caesarem Gallorum currus, unde *carrata*, *carrada*, i. e. quantum carrus capit, in libris medii aevi) gl. Ox. *tal* (frons) Cb. 51. Cott. *cam* (= *camb*, curvus; cf. Cambodunum, Moricambe) fq. Nomen Taranis, Gallorum dei apud Lucanum, etiamnunc intactum in voce cambrica *taran* (tonitru).

Cornica e Voc.: *car* (amicus), *tal* (frons), *glan* (ripa), *bras* (grossus), *cam* (strabo), *garan* (grus), *taran* (tonitru), *mab aflauar* (infans), *gauar* (capra). E Pass.: *car* (parens) 93, 3. *gwan* (debilis) 166, 4. *mab*, *mam* (filius, mater) fq. *garm* (clamor) 4, 2. 207, 4.

Aremorica: *car* (cognatus) Buh. 8, 23. 192, 8; verb. *caret* (amare) frequens ibid. *tal* (frons) 126, 21. *mat* (bonus) fq. *cam* (curvus) 174, 8. 194, 18 etc.

Addo vetusta nomina propria virorum cambrica et aremorica satis frequentia, derivata vel composita e vocibus allatis *car*, *guas*, *mat*, *cat*. Cambrica e libro Land.: *Caratauc* (= *Caratacus* Inscript. Grut. 902, 5. *Karadawc* Mab. 2, 379. 3, 271) 71. 155. 206. 248. 259. 261. 263. *Atgar* 138, *Adgar* 149. *Concar* 180. *Juncar* 149. *Guassauc* 264. *Guasfuith* 263. *Guasduin* 267. *Conguas* 165. *Melguas* 174. *Drutguas* 265. *Matauc*, *Matoc* 73. 194. *Matgueith* 267. *Catell* (cf. Catullus nom. gall. in inscr. p. 4) 213. 236. 241, *Cattell* 230. 231. *Catleu* 130. 135. *Catgen* 136. 140. *Catguare* 140. *Catguaret* 188. 206, *Catguoret* 195. 206. *Catgucaun*, *Catguocaun* 111. 126. *Catgueithen* 174. *Guencat* 137. 141. *Dincat* 194. Aremorica e Chartul. Rhedon.: *Karmonoc* 1, 11. *Haelcar* 1, 5. *Hencar* 1, 15. 21. *Jarncar* 1, 21. *Lowencar* 1, 8. *Jodicar* 1, 39. *Wethencar*, *Guethengar* 1, 2. 3. 2, 13. *Comaltcar* 1, 44. 2, 30. *Wasbidoe* M. 304. *Penwas* 1, 53. *Matwor* 1, 41. *Matfred* 1, 20. *Matwethen* 2, 15. *Matwidoe*, *Matvedoi* M. 305. 315. 340. *Catoc*, *Katoc* 1, 53. *Catbud* M. 302. *Catwodu* 1, 20. *Catlowen*, *Catlon* 1, 1. 3. 20. 23. 2, 27. *Catloiant*, *Catloient* 1, 8. 2, 16. 24. *Catwollon* 2, 18. *Catwethen* 1, 5. *Catworet* 1, 1. 2, 16. *Maelcat* 1, 32. M. 304. *Worocat* M. 275.

Infectione, quam britannice quoque efficit sequens *i* vel *e* orta ex *i*, vix efficit *u*, *a* correpta mutatur in E. Vocalis inficiens hic quoque ut in lingua hibernica saepius decidit vel coaluit cum vocali radicis.

Cambrice: *eu* in frequentibus nominibus propriis virorum derivatis vel compositis ex *avi* (cf. Avicantus in Inscript. Nemaus. Orell. 2033.* *eunt* (gl. aequus; *eunhinsic*, iustus, Voc. = *eunthintic*, qui aequa, iusta via procedit) Ox. 8ª ex *avent* (cf. Dea Aventia Inscr. Orell. 368. 369. 370, unde Aventicum, nomen oppidi). *peri* (infin. verbi *param*, *paraf*, efficio, unde nomen Parisii, Parisi, efficaces, strenui) Mab. fq. *enw* (nomen; hib. vet. *ainm*) Mab. 1, 235. *cledyf* (gladius; hib. vet. *claideb*) Mab. fq. *betid*, *bedyd* (baptismus; hib. vet. *baithis*) Cb. Mab. 1, 265. 266. *emenyn* (butyrum; hib. vet. *imb*) Leg. 2, 1, 5. *centhiliat*, *centhliat* (gl. canorum) Cb. 7. 49. *keryd* (reprehensio, castigatio; hod. *kerydd*) Mab. 1, 244. 246. 2, 7.** Item in transumptis: *cepister*, *kebyster* (capistrum) gl. Ox. B. 43ª. Leg. 1, 12, 6. *cestill* (castella, sg. *castell*) Land. 173. *mentil*, *mentyl* (pallia; sg. *mantell*) Leg. 2, 1, 6. *selsic* (gl. lucanica; salsicium) Ox. B. 42ª. Eadem *e* ante *ei* vel alias vocales infectas: *cemmein* (gl. gradibus) Ox. 38ᵇ. *deueyt*, *deueit* (oves) Leg. 2, 1, 2. Mab. 1, 274. *meneich* (monachi) Land. 121. 151. 231. *esgyrn* (ossa; sg. *asgwrn*) Mab. 1, 263. Continuatur haec infectio per duas syllabas: *leguenid* (laetitia; *llewenyd* Mab. ex adi. *llawen* ibid.) carm. Cb. *eterinn* (volucris; ex *atar* collect., *adar* Mab.), *lemenic* (gl. salax, e verb. *lammam*,

---

* Quod nomen servatum est in Chart. Rhedon.: *Eucant* Mor. 307, in quo cum eadem voce alia videntur composita *Eubodu* M. 328. *Eudon* 1, 20. 2, 21. *Eumonoc* 2, 22. *Euhoiarn* 1, 4. 8. 2, 13, ut cambrica in Libro Land.: *Eudem* 181. *Eutut* 264. *Eutigirn* 133. 136. 235, et aliter mutato *a* (p. 84): *Oudem* 176. *Oudocui*, *Oudochui* 147. 212. Derivatum inde nomen vulgatissimum *Owen*, *Owein*, *Ywein* (= Avinus), cuius formae in L. Land. *Euguen* 196. *Eugein* 213. *Iguein* 231. *Yugein* 229. 230. *Yuein* 226. *Ouein* 214. 236. 241. *Auguinn* 236, in Chartul. Rhed.: *Ewen* 1, 5. 32. *Ewon* 1, 5. 6. Mor. 293 et *Owen* in comp. *Riowen* 1, 6. *Haelowen* M. 305. Significare videtur nomen virum impigrum, diligentem, vigilantem; est enim arem. verb. deriv. *euezhat* (vigilare) 90, 12. De scriptione *gu*, *ug*, *ugu* = *w* videas sub V.

** At *cared* (gl. nota, gl. nequitiae) Ox. 38ᵇ. Cb. 86, ut arem. *carez* Buh. 50, 4.

gl. salio) Ox. 8ª. 5ᵇ. *Brecheniauc* Land. 227 = regio *Brachani* (hod. Brecknok) ib. 210. *kedernyt* (securitas; adi. *kadarn*, firmus) Mab. 1, 249. *menegi* (monstrare, dicere, e rad. *manac*) Mab. fq. Addo exemplum e Mab. 2, 211: *medyr vab methredyd auetrei* (Iaculans filius Iaculatoris qui iaculabatur), cuius tribus vocibus subest formula *meteri* = *matari* (*mataris*, telum vel missile gallicum, ap. Liv. 7, 24; *mataris* transalpina, Auct. ad Herenn., restituendum ap. Caes. 1, 26; cf. nomen vetustum Mediomatrici).

Hibernica infectionis ratio, quam in quibusdam cambrica hodierna amplexa est, (epenthesis) *ai* aliena est a lingua vetere. Saepius autem vocalis inficiens subiuncta vocali infectae aliam efficit epenthesin EI, praesertim si post hanc defecit *i* inficiens ipsa: *map meir* (filius Mariae) Cb. *keis* (quaestio, expeditio, aggressio) Mab. 2, 372, unde verb. *keissaw* (quaerere, = *kassiaw*; cf. Cassivellaunus et nom. compos. -casses p. 46) Mab. fq. *breich* (= brachium) Mab. 1, 258. *yspeit* (= spatium) Leg. 2, 10, 9. Mab. 1, 248. 2, 19. *Breichaul* (nom. propr. viri) L. Land. 217, quod nomen est ibid. 208. 254 *Brechiaul*. *Brecheinauc* (regio Brachani, supra *Brecheniauc*) L. Land. 258, *Brecheinoc* apud Girald. Cambr. *march uab meirchawn* (= *merchiawn*: Marcus fil. Marciani) Mab. 2, 380; item plerumque in formis pluralibus, quarum exempla infra (II. 2.) proponentur; verum etiam servata insuper vocali inficiente: *guodeimisauch* (passi estis; cf. hib. vet. *forodamassa*, passus sum, *fodamtis*, patiebantur, Ml. 22ᶜ. 34ᵈ (gl. Ox. 39ª). *Brecheiniauc* (regio Brach.) L. Land. 138. *meibion*, *gweision* (filii, pueri) Mab. fq. Hic quoque infectionis modus interdum per duas syllabas pergit: *meineich* (supra *meneich*) Land. 192. *peileidyr* (hastilia, al. *peleidyr*, *pelydyr* a sg. *paladyr*) Mab. 2, 60. cf. *twrneimeint* (torneamenta) 1, 235.

Cornica *a* infecta e Voc.: *brech* (brachium) 7ª. *enef* (anima) 8ᵇ. *renniat* (divisor, discifer) 8ª. 10ᶜ. *esel* (membrum; cambr. *esill*, hib. vet. *asil*, gl. artus, Sg. 68ª) 7ᶜ; in duabus subsequentibus syllabis: *emenin* (butyrum) 10ª. *guirleueriat*, *gouleueriat* (veridicus, falsidicus; e *lauar*, hib. vet. *labar*) 8ª. 8ᵇ. E Pass. et Dram. *bregh* (brachium) O. 262. D. 2754. 2762. *merwell* (mori; *marow*) P. 121, 2, *merwel* 70, 4. 89, 3. D. 446. 1713. 1755. *enef* (anima) O. 479. 849. 1273. P. 199, 1. *eneff* P. 106, 1. 4, pl. *enevow* 1, 4. 17, 4. *leuer* (loquitur), *leuerel*, *leuerell* (loqui), *leuerys* (locutus est) fq. *kyn leuerryf* (quamvis loquar) D. 1481. Interdum tamen sine infectionis causa *e* pro *a* scriptum est ut *leuaraf* (loquor) O. 1653. D. 14. 1834. *leuara* D. 59 (rectius *lauaraff* P. 8, 1. *lauaraf* O. 7. D. 532. 1947. *lauara* D. 1). In aliis ante *i* (*y*), parcius ante *e* flexionis *a* infecta scribitur *y*: *rynnys* (divisus; cf. *rannam*, *renniat* supra) P. 190, 1. *may hyllyf* (ut possim; *gallaf*, possum P. 156, 4. D. 51. 54. 1162. 1427.) D. 554. *pan vyrwyf* (cum moriar) D. 227. *gylwys* (clamavit; *galw*) P. 43, 2. 121, 3. 142, 1; plerumque tamen incerta scriptione et variante non modo inter *y* et *e*: *hynwys* (nominatus; *hanow*, nomen) D. 1951. P. 214, 1. 217, 1 et *henwys* D. 778. 790. P. 208, 1, *kyry* (ames) D. 991. 1289. 1736. *kyrry* O. 537 et *kerry* O. 2142. D. 2240, *gylwel* (clamare, vocare) D. 955. 1897, et *gelwel* 1816. P. 203, 2, *gelwys* (supra *gylwys*) P. 30, 1. 128, 1, *lyuerel* (supra *leuerel*) D. 1230, sed etiam inter *e* (*y*) et *a*: *marwel* (supra *merwel*) D. 324. *may allyf* (supra *hyllyf*) D. 83. *ysyly* (membra) O. 1797. D. 1733. *ysely* P. 173, 3. *esely* 184, 4. 235, 1. 3. O. 2735. *asely* P. 183, 2. Ab epenthesi *ei* abhorret cornica dialectus, quae cambri-

cis *meirch* (equi), *deueit* (oves) opponit *mergh* O. 1065. *deues*, *deves* D. 894. P. 48, 4. Contra in monosyllabis quoque invenitur *y*, ut *gyll* (potest), *kyf* (capit, capiet) fq.; sed *why a ergh* (iubebitis) P. 170, 1. iuxta *yrghys* (iussit) 28, 1. 72, 1. 147, 4. 241, 1. *yryhy* (posceret) 201, 4.

Aremoricae infectionis exempla e Buh.: *brech* (brachium) 168, 8. *Devvy*, *Devy*, *Deuy* (Davidagius) fq. *clezef* (gladius) 90, 10. *cleffet* (morbus; adi. *claff*) 8, 20. 168, 10. 198, 6. *meruell* (mori; adi. *maru*) 40, 7. *eneff* (= anima) 62, 8. Duarum *a* subsequentium infectio: *leuerez* (dicis) 56, 10. *leueret* (dicite; cf. *da lauaret*, ad dicendum, 126, 7) 22, 12. 140, 12. 168, 14. Ab *ei* ex *a* progressa ut cornica sic aremorica se abstinet; contra constanter *a* infectam assimilat insequenti *i* flexionis vel derivationis: *compizrien* (compatres) 98, 21. *ysily* (membra; sg. *esel*) 196, 2. 204, 8. *guillif*, *guillit* (possim, possitis; *gallaf*, possum) 44, 12. 19. 90, 22; 194, 20. *guiluit* (vocate; id. *gueluet* 156, 26) 168, 12. *quiri* (ames; = *cari*) 178, 8. *quiffif*, *quifi* (capiam, inveniam, -ies; inf. *caffout*) 206, 1; 64, 1. 88, 20. *na millic* (ne maledixeris; = *maldic, mallic*) 70, 3. *liuiris* (dixi) 122, 16.

Invenitur praeterea in cambricis quibusdam vocibus *a* assimilata sequenti *o* vel *u*, eodem fere modo quo in hibernicis fit *au*, *o* ante *u* (p. 6. 7), ut in *montol* (gl. trutina; hod. *mantawl*, plur. *mantolion*; cf. Petromantalum Itin.) Ox. 7ᵇ. *morthol*, *myrthwl* (malleus; = *martul*, *martellus*, gall. hod. *marteau*) gl. Ox. B. 42ᵇ. Mab. 3, 89; *notuid* (acus; hod. *nydwydd*, *nodwydd*, sed arem. *nadoz*) gl. Ox. B. 42ᵇ. *ocoluin* (cos; *agalen* Mab. 2, 229) ibid. 43ᵃ. Verum nec constanter fit haec assimilatio, praeterquam in diphthongo *ou* = *au*, et extra assimilationis causam *a* in *o* interdum transit, ut *-oeth*, *-uith*, *-uid* oritur e terminatione *-act*, quae alias fit *-aeth*: *kyfoeth* (potestas; hib. vet. *cumact*, *cumacht*) Mab. 1, 11. 19, unde adi. *kyuoethawc* (potens) Mab. 1, 16. Eodem modo cornice: *morogeth* (equitare) P. 28, 4. *morogyon* (milites) 250, 1. *molloȝ* (maledictio) 66, 3. *moleythy* (maledicere) 18, 2. *poruit* (paries) Voc. 9ᵇ. *ganow* (os, Voc. *genau*) P. 106, 1. 2. *chefuidoc* (= hib. *cumachtach*) Voc. 7ᵃ; vix ita *galluidoc* (potens; arem. *galloudek*!) Voc. 7ᵇ. Nec prorsus differt corn. *oin* (agnus; cambr. *oen*) Voc. 9ᵃ. *oan* D. 697, quamquam etiam hib. *uan* (= *ón*, *ogn*, p. 63) St. gl. 459 ad *o* vocalem referendum est.

Abest interdum britannice infectio ab iis vocibus, in quibus insit hibernice, ut in praep. *am*, quae iam in cambr. vet. *amlais* (gl. demissus; i. e. circumsolutus) Ox. 39ᵃ invenitur, eadem ac vet. hib. *imme, im* (vet. gall. *ambi*); in part. insep. *at-*, hib. *aith-*, *id-*, *ed-*, quae inest in subst. *aperth* (gl. victima), plur. *aperthou* (gl. munera, gl. sacra) Ox. 41ᵇ. 37ᵇ. 38ᵃ, pro *atberth*, hib. vet. *idpart*, *edbart* (victima, oblatio). Item in subst. *cams* (alba; hib. vet. *caimmse* Sg. 23ᵇ, *camisia* in libris medii aevi) Voc. 9ᵇ, *camse* Mab. 2, 218. Quibus omnibus conferenda, de quibus infra, *mor* (mare, hib. *muir*), *oll*, *ol* (omnis, hib. *uile*) in tribus dialectis. Rursus extat infectio in iis vocibus, in quibus causa perspici non possit: *etem* (filum; cambr. hod. *edau*) gl. Ox. 37ᵃ, plur. sine infectione *adaued* Mab. 2, 241. 374. 383. *lleydyr*, *lleidr*, *lleidyr* (latro; at corn. *lader* V. 8ᵃ. D. 1174. P. 74, 4. 99, 4. 192, 1. 193, 1, *ladar* D. 2577) Leg. 2, 4, 9. Mab. 3, 156—158, ibid. verb. *lettratta*, *latratta* (latrocinari), *llugorn eliffeint* (cornu bellicum eburneum; *eliphant*, elephas, 1, 17) Mab. 2, 200. *dreic* (draco), plur. *dreigeu*

Mab. 3, 301. 302. Item in derivatione *-eit* (hod. *-aid*) substantivorum, ut *carreyt* (quantum carrus capit) Leg. 2, 1, 34, quae vox in latine scriptis est *carrata*. Adde arem. *a perz* (a parte) Buh. 36, 4 contra cambr. *o barth* Mab. 2, 206, corn. *abard*, *abarh* V. 7ᵃ. *abarth* P. 198, 1. O. 1792. 2539. 2700. D. 1152. 1322. 1348. R. 1725. *abart* D. 1329, sed *aberth* P. 30, 3. 44, 3. 89, 1. 151, 1. 185, 1. 197, 1. R. 2083, *aber* R. 2108, *berth* R. 860.

E cambrica: *nef* (caelum; hib. *nem*) fq. *hen* (senex) fq. *mefyl* (dedecus; hib. *mebul*) Mab. fq. *ebawl* (pullus equinus; = *epaul* deriv. ex *ep*, quod extat in vetustis nominibus gallicis Epona, Eporedia etc.; hib. vet. *ech*) Mab. *penn*, *pen* (caput; cf. iugum Penninum, deus Penninus Liv.; hib. *cenn*, *cen*) fq. *delw* (imago; hib. vet. *delb*) Mab. 1, 15. *guerg* (gl. efficax; cf. Vergobretus Caes.) gl. Ox. *nerth* (vis, valor; cf. Cobnertus Inscr., hib. *nert*) fq.

Cornica: *nef* (caelum), *les* (herba; cf. gall. vet. Lesura (p. 10), *pen* (caput) Vocab. E Pass.: *nef*, *neff* (caelum) 4, 1. 7, 2. *ger* (verbum) 83, 3. 92, 3. 247, 3. *nerth* (vis, valor) fq. *gwerthe* (vendere; cf. cambr. *gwerthuawr*, magni pretii, Mab.) 38, 4.

Aremorica: *guelet* (videre) Buh. fq. *bled* (lupus) in nomine viri deriv. *Bledic* (cf. nomina virorum cambrica *Bledud* L. Land. 195. *Bledris* 176. *Bledbui* 190. *Bledgur* 214. 233. 246 et hib. vet. *bled*, gl. pistrix, gl. belua marina, Sg. 15ᵇ) Chart. Rhed. 1, 2. *ret*, *rez* (necessarius) Buh. fq. *nerz* (vis) Buh. 194, 11. 196, 1. 5.

Accedente derivatione prodit *i* in pluribus vocibus cambricis: *hinham* (gl. patricius; i. e. senator, germ. ältester, ab *hen*) Ox. B. 45ᵃ. *Nimet*, *Dimet* (nomina virorum propria; cf. *Neuet*, n. pr. viri, Mab. 2, 243. Nemetacum, Belgiae locus, Tab. Peut., e n. pr. derivatum ut Avitacum, Iuliacum etc., et nomina populorum Nemetes, Demetae) Chron. cambr. ed. in praef. edit. Leg. H., ut in compositis: *Gornivet*, *Gurniuet*, *Eidnivet* Land. 195. 202. 263. *Dyuet* (Demetia) Mab. 2, 240. 242. 3, 189. *Guined* (regio Cambriae Venedotia) Nenn. p. 53. *Gwyned* Mab. 2, 391. 3, 189. *guirgiriam* (gl. hinnio; cf. *guerg*) Ox. 8ᵃ. *binfic* (gl. beneficium) Ox. B. 43ᵇ.* Eadem *i* in monosyllaba infectionis instar intrat: *tig* (domus; cambr. hod. *ty*, arem. *ti*; hib. vet. *teg*, gen. *tige*) in comp. *boutig* (gl. stabulum) Ox. 6ᵃ, unde hib. *tigerne* (dominus), cambr. vet. *tigirn* in n. pr. *Eutigirn* Land. 133. 136. 235, *Eutegirn* 136. (*Edern*, *Edyrn* Mab. 2, 19. 23). Est tamen inter *e* et *i* alternatio tam in vetustis nominibus gallicis quam in vocibus recentioris linguae, ut saepe nequeat discerni, utra vocalis prior sit. Ante *e* syllabae derivantis extat *e* radicalis in nominibus vetustis: Nemetes, -nemetum, Demetae (apud Ptol. bene *Αὐγουστονέμετον*, sed minus bene *Νεμῆται* et male *Δημῆται*), Veneti, Belenus (Apollo), Bregetion (locus ad Danuvium infra Carnuntum, ap. Ptol. Itin. Ammian.). Ante alias vocales derivationis tam *e* invenitur, ut in nominibus Lemannus, Nemavia, Nemausus; quam *i*: Cunobilin, Cunobiline (Cunobilinus rex

* Num his adnumerandum sit *linn liuan*, stagnum *Liuan* (Cambriae lacus; cf. Lemannus lacus Caes., *Λεμαννόνιος κόλπος* Ptol. Brit.?) Nenn. p. 75. 76, *pull lyfann*, *pull lifan* L. Land. 219, diiudicare non audemus propter varias formas: *Lumond* Godofr. Monm. 9, c. 6, *Lumonoy* (*Limmonium*, *Lummonui*) Nenn. §. 67 (cf. cambr. *lumon*, germ. *born*, *quelle*, San-Marte, Gottfr. v. Monm. p. 377) ac *Linligwan* ibid. c. 7, quae summam movent dubitationem.

Camulodunensis, *Κυνοβέλλινος* Dioni) in monetis britannicis vetustis ap. Camden. *Βιλινουντία* (Apollinaris herba) Dioscor. 4, 69. Tigurinus pagus Caes. Litana silva Liv., -litanus in nominibus virorum gallicis. Conferatur etiam nomen Vergilius, Virgilius (p. 11). In libro Land. saepius invenitur nomen viri modo *Eli* modo *Ili* scriptum, ac nomen cambricum *Beli* L. Land. 209. 215. 230. Mab. 2, 26. 3, 297 aremorice est *Bili* Chart. Rhed. 1, 7, idem frequentius in compositis. Est subst. *llet* (latitudo) Mab. 3, 301, sed adi. *llydan* (latus) Mab. fq., ut in hodierna quoque lingua *lled* et *llyd* (latitudo), *lledanu* (dilatare) et *llydan* (latus). Ideo et subst. *breenhin*, *breeninn*, *brennhin*, *brennin* (rex; = *breennin*, *breentin*, deriv. *-entin* e *bre* = *breg*, cf. corn. *den bryntyn*, homo nobilis, D. 1542) Privil. eccles. Land. in libr. Land. p. 113 consocio cum adi. *bry* (altus, sublimis; = *brig*), et confero cum supra memorato nomine Bregetion (cuius alia lectio in Itin. Anton. est Bregention) vocem vetustam *briga* in compositis Artobriga (collis lapidosus, germ. steinbühel?), Litanobriga (latus collis?), Brigobanne in Itin. et nomina Brigantium (a quo lacus Brigantinus), Brigantes (pop. britann., collium habitatores?).*

In hodierna lingua cambrica interdum *ei*, *ai* quasi infectione ex *e* prodire videtur, ut si conferas subst. *caib* (ligo), plur. *ceibiau* (= gael. *ceaba*), cum vet. *cep* (gl. fossarium) Ox. B. 42[b], subst. verb. *eistedd* (sessio, sedere) cum vet. *estid* (gl. sedile) Ox. 6[a], subst. *sain*, plur. *seiniau* (sonus), verb. *seiniaw* (sonare) cum hib. vet. *sen*, *senn* (sonare) radice verbali, e qua subst. *senm* (sonus). Hoc idem ut in *a* infecta (p. 82) ita in *o* (*u*) infecta accidit in subst. *dail*, *deilion* (folia) e vet. *delen* (Voc.), si conferendum est hib. gael. *duille*. Initia huius scriptionis conspiciuntur in voce *bleid* pro *bled* scripta in nominibus propriis virorum: *Bleidud* Cod. Lichf. (App. L. Land. p. 273) atque in L. Land. ipso: *Bleideu* 147. *Cinbleidiou* 188. *Arthbleid* 236. Ex *telu* autem (familia) carm. Cb. hoc modo iam in Leg. cod. A. non solum *teylu* 1, 7, 7. 13. 16. *penteylu* 1, 7, 1. prodiit, sed etiam *teulu* 1, 1, 1. 4, 1. *penteulu* 1, 7, 1. et sic saepissime, ut semper in Mab. Addo adi. *reit* (necessarius) Mab. fq., subst. *offeiriet*, *offeirat* (sacerdos) Mab. 2, 19. 211, terminationem *-meint* in *turneimeint* Mab. fq., *-ment* in formis latinis *turneimentum*, *torneamentum* et gallicis rec. *tornoyment*, *tornoiement* ap. Cang.

C o r n i c e tum maxime *e* et *i* alternant, cum sequitur *i* flexionis, ut *gwerthys* (venditus) P. 36, 2, sed *gwyrȝyns* (vendat) 51, 2. Eadem tamen alternatio in monosyllabis invenitur, in quibus non modo *i* vel *y* scriptum est: *me a gris* (credo) 63, 2. 126, 1. 200, 4. 230, 4. *ny a grys* (credimus) 197, 3. *my a grys* (credo) D. 74. 870. *me a grys* D. 282. 286. 323. 358 etc. iuxta *cresyn* (credimus) P. 258, 4, *pys* (petit) P. 1, 1. 126, 2. 170, 2. 182, 3. D. 27. 117. 196. 272 etc. iuxta *pigyn* (petimus) D. 199, *rys* (necessarius; = arem. *ret*) P. 51, 1. 4. 89, 3. 98, 4. 116, 4. 121, 4. etc. *ris* 117, 3, sed etiam *ey*: *me a greys* D. 305. 413. 1199. *peys* 455. 784. 1033. 1341. *reys* P. 73, 4. 94, 4. 121, 2. 157, 1, quibuscum con-

* In his igitur vetustior *i* quam *e*. Ab adi. hod. *bry* discernendum est subst. hod. *bri* (auctoritas), unde prodiit adi. cambr. vet. *guobri* (gl. gravis, i. e. auctoritate praeditus) gl. Ox. 40, quippe quod sit = *brîg* cum *i* producta, hib. vet. *brig* (p. 22). Subst. *brynn*, *brynn* (vallum) Mab. 1, 30. 2, 372. forsitan rectius cum hib. *brú* (margo, vallum, litus) conferatur.

ferenda sunt *bleit* (lupus) Voc. 8ᵇ. et *teilu* (familia) 7ᵃ ut *penteilu*, *mamteilu* (pater, mater familias) 7ᵇ.

Aremorica dialectus, quae primitivam *i* in *e* destituere solet, *e* originariam in *i* non mutat, nisi in proxima syllaba sequitur *i* flexionis: *pidif*, *pidiff* (petere; in aliis formis *pet*, *pedaf*) Buh. 44, 11. 52, 8. *cridif* (credere) 106, 4. 142, 21. In vetustioribus tamen libris ne haec quidem regula anxie observatur, ut in nominibus propriis chartularii Rhedonensis, in quo etsi *Bili* scriptum est pro cambr. *Beli*, *Rivilin* (= Rigobilinus, an Rigomilinus?) 1, 19. 2, 21, tamen etiam *Rivelin* 1, 24. *Rivilen* 1, 10. *Riv.len* (cf. Belenus) 1, 27. *Riwelen* 1, 10. 2, 21 invenitur. Vox *nemet* semper *e* in syllaba posteriore, *i* in priore exhibet in uno nomine viri comp. *Vidnimet* in chart. Rhed. Mor. 330, sed alias ubique *e*: *Canemet* (leg. *Catnemet*) in chart. Rhed. Mor. 341, ut in chart. Kemperleg. *Nemet* (silva) Mor. 368. *Cadnemet, Kadnemedus* M. 389. 513. In Buh. etiam *ei* ortum ex *e* scribitur: *bleiz* (lupus) 30, 19. *sacrileig* (sacrilegium) 40, 20. *ampeig* (impeditio, impedimentum) 78, 5. 144, 12.

In alias quoque vocales *e* britannice mutatur.

1. In *a*: cambr. corn. arem. *tan* (ignis) gl. Ox. 8ᵃ. P. 211, 1. Buh. 174, 5; sed hib. vet. *tene*, gen. *tened* Sg. (cf. Tenedon, nomen loci gall. in Itin.); cambr. *bannauc* (cornutus) Mab. 2, 222, hib. vet. *bennach* (cf. Benacus?) Sg. Vox cambr. arem. *guallaun*, *guallon* in frequentibus nominibus virorum compositis, ut in Mab. 3, 297 *Casswallawn*, in L. Land. *Riguallaun*, *Riuallaun* 138. 143. 146. 249. *Judguallaun*, *Judguallon* 143. 157. 168. 205. *Catguallaun* 251, in Chart. Rhed. *Wallon* 1, 4. 20. *Riwallon* 1, 36. *Roinwallon*, *Roenwallon* 1, 1. 14. 22. 2, 16. *Roiantwallon* 1, 4. 19. *Maenwallon* 1, 3. 19. 20. *Judwallon* 1, 25. *Tutwallon* Mor. 275. *Kintwallon* 1, 2. *Catwallon* 2, 5. 18. 20, respondet gallico *vellauno* in nominibus vetustis Vellaunodunum, Cassivellaunus, Vercassivellaunus. Apud Greg. Tur. e contrario nomina aremorica vetusta, quae in chartis aremoricis cum *e* sunt *Keneu*, *Weroc*, scribuntur Chanao, Warochus (cf. p. 78). Frequentissima exempla qualiscunque *e* in *a* mutatae habet cornica recentior, ut *ganow* (os; Voc. *genau* = gall. vet. *Genava*) P. 106, 1. 2. *arta* (rursus; al. *arte*) 34, 3. 56, 1. 84, 4. 93, 1. *neffra* (semper; al. *neffre*) 5, 4, quae consuetudo mirum quantum increbruit in Cr.

2. In *o*: fortasse cambr. vet. *nom* (gl. templa memphitica; i. e. templum; hod. adi. *nwf*, sacer) Ox. 38ᵃ, si conferas hib. vet. *nemed* (gl. sacellum) Sg., ac nomen viri cambr. *Nemniuus* (cf. alphabetum Nemnivi in append.) gl. Ox. 20ᵃ, arem. *Nemenoius* in chart. cod. Rhed. (a. 1101) M. 506, *Nemenoi* in chart. S. Mich. M. 381, *Nominoe* in chart. Rhed. (a. 833. 834) 1, 4. 5. 7. Certius exemplum habemus corn. *oliphans* (elephantus) Voc. 9ᵃ, at cambr. *eliphant* Mab. 1, 17. Perspicua causa *e* in *o* (vel *u*) mutatae vel assimilatae est antecedens *u, w* in particula *guor-*, *gur-* (gall. vet. *ver-*) atque in nomine ipso, quod memoravimus, *Catguollaun* scripto in Ann. cambr. (ap. Petrie 1, 832. 883), a quo non differt nomen gentis *Catuvellaunorum* (Inscr. apud eundem p. CXIX.).

3. Alternationis inter *e* et *á*, ut in hib. vet. *breth* et *bráth* (iudicium; cf. p. 11), exemplum videri potest cambr. hod. *rhed* (cursus) cum suis derivatis, et *rhawd* (via, cursus), *rhawdcn* (vestigium pedis); dubitari tamen vix potest, quin *rhed* e forma primitiva *rita* natum, ergo ad aliam radicem quamvis cog-

natam referendum sit. Hibernico *bráth* respondet cambr. *braut* (iudicium) Leg. praef., corn. *brues* (= brât) Pass. 259, 2.

I correpta cambrica: *rit* (gl. vadum) Ox. 6[a]. *ryt* (id.; cf. Augustoritum, Galliae opp. Itin.) Mab. 1, 35. 2, 12. *byt* (mundus; hib. *bith*, cf. Bituriges) Mab. fq. *ynys* (insula; hib. *inis*) Mab. fq. Scriptio *y* pro *i* correpta, in recentioribus libris et hodie usitata, in vetustis glossis cambricis nondum invenitur, in quibus obscurior ille sonus (secundum Dav. graeco *υ* conferendus) modo non significatur, modo per *e* (ut interdum in Leg.): *lemhaam* (gl. arguo; hod. *llym* argutus) Ox. 3[b], in cod. Leg. A autem atque in Mab. iam freqnentissima est. Impura hac pronuntiatione factum est, ut interdum ipsa *u* (= *υ*) locum correptae huius vocalis occuparet, ut in num. *pump* (quinque) Mab. fq. pro vetustiore *pimp*, *duw* (deus; *diu* Leg.) Mab. fq. *duw* (dies; *diu* Leg.) Mab. 1, 4. 287. adi. *buw* (vivus; = *byw*) Mab. 1, 22. *budugawl* (victor; *budicawl* gl. Ox.) Mab. fq. ac iam in Leg. cod. A. *gleduchu* (regnare) 1, 5, 1. De *u* pro *i* producta vel in diphthongis infra in EI et EU dicetur.

Correptam *i* (si neglegas parvam hanc soni mutationem) praeter ceteras dialectas celticas* servavit cambrica, id quod patet e n. pr. *Litau* (gl. Latium) Ox. 39[b], hodie quoque *Llydaw* (Britannia aremorica), ut in vetusto nomine gallico *Litaviccus* ap. Caes., cum hibernice sit *Letha*, *Leatha* (p. 57), *Letavia* iam in vitis Sanctorum vetustis; ex adi. *litan*: *carn litan* (acervus lapidum latus) L. Land. 219. *rit litan* (vadum latum), *ford litan* (via lata) 247, etiamnunc masc. *llydan*, ut in vetustis nominibus gallicis *Litana* silva Liv., Litanobriga Itin., *Κογκολίτανος* (Gallorum rex) Ptol., Smertulitanes Inscr. Orell. 188, contra hib. *lethan*; *byrr* (brevis; hib. *bearr* Gl. 5) Mab. 2, 20. Item in derivationibus hodie quoque: *cleddyf* (gladius; hib. vet. *claideb*), *newydd* (novus). In solis femininis (*á* terminali deperdita) *e* ex *i* defectione prodiit, ut in hod. *rhed* (cursus), quare ad genus femininum discernendum in adiectivis cambricis regulariter adhibetur: *berr* Mab. 2, 209, *bechan* (parva), *melen* (flava) e masc. *byrr*, *bychan*, *melyn*. Praeterea in diphthongo *eu* *i* in *e* transgressam praebet adi. *teu* (densus, spissus, crassus; = *tigu*, hib. *tiug* Sg. 27[b], comp. *tigiu*, crassior, Ml. 20[b]; cf. germ. *dick*), quod extat tam in glossis vetustis: *orteu* (gl. obtunso) Cb. 37, quam in Mab. *tew* (pinguis, densus, firmus, efficax) 2, 210. 3, 302 et hodie, in compositis augens significationem: *cadarndew* (*catmarch*, equus bellatorius fortissimus) Mab. 2, 40. *byrgoet pendew* (silva spissa) 2, 38, unde non tantum subst. *tewder* (spissitas: *yn tewder y daryan*, in medium scuti, idem fere quod 2, 65: *yghedernit y daryan*) 2, 37. 49, hod. *tewder*, *tewdra* (pinguitas, densitas) et adi. *tewdws* (densus, intensivus), sed etiam nomina propria in libro Land. *Teudur* 158. 227. 228 etc. *Teudric*, *Teudiric* 111. 130. 133. *Teudus* 177. 227. 236. 259. 265. *Teudos* in Chron. cambr. (praef. ad edit. Leg.) fluxisse videntur. E contrario cum hib. vet. *feugud* (gl. marcor) Sg. 100[b]. comparandae sunt hodier-

* Etiam gallica ipsa *i* in *e* convertit, si recte nomina vetusta *Eburodûnum*. *Eburovîces*, *Eburomagus*, *Eburobriga*, *Eburones* conferimus cum brit. *iuenn* Land. 157, *hiuin* Voc. 9., ac cum hib. hod. *iubhar* (taxus), quod etsi *hibar* scribitur in Corm. glossario, antiquitus tamen *ibur* scribendum fuisse patet ex iis quae de *dilgud*, *diolgadh* supra (p. 25) adnotavimus. De hib. hod. *eabar* (lutum) certe non est cogitandum, quod quidem derivetur ex antiquiore forma *epar* (p. 62. 75).

nae voces cambr. *gwyw* (languidus), *gwywaw* (languescere), *gwywder* (languor, marcor). Praeter hanc regulam *e* pro *y* in glossis vetustis et in Leg. interdum inveniri supra dictum est.

Cornice contra pro *i* vel *y*, scriptis promiscue, quamquam in Voc. *i*, in P. et Dr. *y* frequentior est, saepe invenitur *e* etiam in una eademque voce. Ita quidem in Voc.: *ti* (domus) 9ᵇ. *milin* (fulvus, flavus) 8ᵇ. *guiden* (arbor) 9ᵃ. *prit* (hora), *spirit* (spiritus) 8ᵇ. *rid* (vadum) 9ᵇ. *bis* (digitus) 7ᵃ. *bisou* (anulus) 8ᵃ. *guyn* (albus) 8ᵇ. *bleu yn pen* (capillus in capite) 7ᵃ; sed etiam *bes*, *bess* .. (digiti, cambr. *bys*, *bysedd*) 7ᵃ. *menit* (mons; cambr. *mynydd*) 9ᵇ. *det* (dies; cambr. *dydd*) 8ᵇ. *redegua* (cursus) 7ᵃ. *chefuidoc* (omnipotens; cambr. *cyfoethawc*), *chefals* (artus; cambr. compos. *cyf-*), *biu en lagat* (pupilla) 7ᵃ. Alternant *y* et *e* in Dr. et P.: *prys* (tempus) fq., *pres* 20, 3. *dyth* (dies) 10, 3 etc. *deth* 259, 2, pl. *deȝyow* 169, 2. *fyth* (facies) 244, 2, *feth* 200, 3. 216, 3. *fyth* (fides; cambr. *ffyd* Mab. 1, 243. 251) 155, 4, *feth* 49, 4. *kyns* (antea) 194, 2, *kens* 254, 2. *gwyȝe* (servare) 125, 1, *gweȝe* 127, 2. *scyntyll*, *skyntyll* (sapiens) 134, 1. 216, 1, *skentyll* 8, 1. Conferantur *gweskis* (vestitus) 64, 2. *meneth* (mons) 16, 1. 53, 2. *beghan* (parvus) 53, 3. *resas* (cucurrit) 219, 2. 221, 2. *leden* (latus) 237, 2, *les* (latitudo) 29, 3. 178, 2. Interdum autem utraque vocali coniuncta scribitur *ey*: *heys* (longitudo; *hes* 109, 4) 178, 1. 233, 4. *seygh* (siccus) 170, 4. *yn geyth* (in die) 20, 3.

Aremorica dialectus vetustior *i* originariam retinere solet, id quod patet e nn. propr. *Lis-Ranac* (curia R.) in chart. Rhed. 2, 26. *Lis-nowid* (curia nova; cambr. *llys newyd*) ibid. 1, 14. 42. 2, 28, *Inisan* (n. pr. viri) ibid. Mor. 433 multisque nominibus propriis virorum compositis cum *guin*, *guid*, *biu*, *bidoe* in eodem chartulario obviis. In isdem tamen saepius scriptum extat *guen*, *beu*, *bedoi*. Recentior autem lingua, etsi in flexionibus maxime et derivationibus quibusdam servat *i*, ante quam non solum retinet originariam *i*, sed etiam vocales *a*, *e*, *é*, *o* assimilat (cf. sub his vocalibus), in radice tamen atque in aliis derivationibus profert *e* pro *i*. Ita quamquam hodie quoque *bihan* (parvus; cambr. *bychan*), *ti*(domus; cambr. *ty*), multo tamen frequentiora sunt exempla deficientis *i*, ut e Buh.: *les* (aula, curia; cambr. *llys*) 146, 12. 208, 11. *ret* (cursus) 138, 8. *guen* (masc., albus; cambr. *gwyn*) 18, 1. *guez* (arbores; cambr. *gwydd*) 94, 14. *dez* (dies) 30, 11. *ed* (frumentum; = *et*, cambr. *yd*) 204, 18. *bet* (mundus; cambr. *byd*) 2, 2. *guent* (ventus; cambr. *gwynt*) in compos. *coruent* (turbo, i. e. ventus pygmaei) 94, 1. *hent* (via; cambr. *hynt*) 58, 8. *menaf*, *mennaf* (cogito, volo; cambr. *mynnaf*) fq. *nezaff* (nere; cambr. *nyddu*) 168, 17. *quent, quentaff* (antea, primus; cambr. *kynt*, *kyntaf*) 20, 17. 8, 3. *querchat* (quaerere; cambr. *kyrchu*) 138, 7. 208, 2. *enes*, *enesen* (insula; cambr. *ynys*) 16, 1. 3; 6, 22. 80, 11 *speret* (spiritus) fq. *desq* (disce) 26, 21. *desquebl* (discipulus) 118, 6. Eodem modo in derivationibus: *clezef* (gladius), *nevez* (novus). Pro hac *e* orta ex *i* interdum, ut pro originaria *e*, invenitur *ei* extra positionem: *deiz* (dies) 190, 10. *feiz* (fides) fq. *breiz* (Britannia) fq. *heizes* (cervi; cambr. *hyddod*) 30, 19. Quibus quodammodo conferendum est, etsi a pristina forma *tensa*, *tensia* profectum, nomen mensurae *tisa*, quod extat in charta wizenburgensi a. 713 (Traditt. wizenburg. n. 244), cum formis *tesa*, *teisa* in chartis a. 1202. 1250. 1265. 1270 ap. Cangium, et *ei* in *oi* conversa *toisa*, *toisia* in chart. a. 1250. 1207 ap. eundem,

unde gall. hod. *toise*, sicut gall. hod. *foi* (= *feiz*) e fides, *Loire* e *Liger*, *Leger*, *croire* e *credere*, excussis *d* et *g*; in positione hic quoque manet *e*, ut in *chercher* (ital. *cercare*, arem. *querchat*, cambr. *kyrchu*). Servatur autem omnis *i*, si sequitur *i* flexionis vel derivationis: *diziou* (dies) 150, 12. *minif* (cogitare) 90, 22. *disquiblion* (discipuli) 118, 22. *disquif* (discere) 108, 23. *na fizi* (ne fidas) 206, 4. *fizianc* (confidentia) 64, 12.

Alternantis *i* cum aliis vocalibus praeter *u*, quam supra (p. 87) attigimus, vix sunt exempla, nisi forte cum *o*: *boghan* (gl. parvus) Voc. 10ᵃ, cambr. *bichan*, *bychan*, arem. *bihan*, et *Roton* nomen aremoricum monasterii Rhedonensis in chartis vetustis, cuius significatio *vadum* (*rit*) proditur in ipsius monasterii scriptis e sec. XI (Courson, Hist. des peuples Bretons 1, 326, not. 3); memorabili tamen mutatione *a* ex *i* natam in corn. arem. *lagat* (oculus) Voc. 7ᵃ, *lagas* O. 1109. 2058. D. 396. 1193. P. 83, 2. 222, 2, *lagat* (*laguat*) Buh. (104, 16. 106, 12.) 120, 5. 162, 8. 192, 6. prodere videtur cambr. *lygat* Mab. 1, 271, cuius antiquior forma *licat* saepe redit in L. Land., praesertim *licat finnaun* (oculus fontis) 152. 218. 231. 253 etc. Num alternatio, ut inter *e* et *â*, sic inter *i* et *î* statuenda sit, ut subst. *bri* (auctoritas; = *brîg*) cum adi. *bry* (altus, sublimis, = *brig*, cf. p. 86) conferri possit, non discepto.

O correpta intacta. Cambrica: *ouyn* (timor; hib. vet. *omun*, cf. Exomnus Inscr.) Mab. 2, 241. *gof* (faber, cf. hib. gael. *gobha*, faber, et nomen viri gallicum Gobannitio ap. Caes.) Leg. 1, 31, 9. 40, 1. Mab. 2, 219. *bro* (terra, regio; = *brog*, cf. Brogitarus Cic., Allobroges Caes.) Mab. fq. *coc* (gl. pistor; = coquus) Ox. B. 44ᵃ. *llong* (navis; hib. gael. *long*) Mab. 3, 264. 265. 300.

Cornica: *gof* (faber), *gofail* (officina), *popei* (pistrinum), *kog* (coquus), *corn* (cornu) Voc. *lovan*, *loven* (funis; hib. vet. *loman*) Voc. P. 105, 4; 181, 1. 3. *nowyth* (novus) P. 107, 4. 109, 3. 252, 1. *monas* (ire) P. fq.

Aremorica: *bro* (regio), *monet*, *mont* (ire) Buh. fq. *broch* in n. pr. *Brochan*, *Brocan* (ut in cambr. compos. *Brochmail* L. Land. 149. 150. 151. *Brochuail* 133. *Brocmail* 124. 136; *broch*, taxo vel melus, Voc.; cf. Brocomagus) Chart. Rhed. 1, 17.

Infectae *o* correptae, ut infectae *a*, scriptio britannica usitata est E.

Cambrica exempla: *newyd* (novus; e *nowid*) fq. *kyfnewit* (concambium, commercium), *kyfnewityaw* (cambiare; in gl. Ox. 7ᵇ: *nouitiou*, gl. nundinae, sine infectione) Mab. 3, 192. 193. *kegin* (coquina, culina) Mab. 1, 2. *effeiryat*, *efeyryat*, *efeyrat* (sacerdos) Leg. 1, 1, 1. 1, 2. 6, 1. Haec quoque vocalis infecta, ut *a*, adiuncta vocali inficienti efficit combinationem EI: *meichat*, *meichiat* (= *mochiat*, custos suum, a *moch*, sus; cf. *Winmochiat*, n. pr. viri aremoricum in chart. Rhed. 1, 17) Mab. 2, 198. *Gereint* (n. propr. viri; cf. Gerontius Ammian. 14, 5) Mab. 2 fq. *eydyon* (bos; *odion* Voc.) Leg. 2, 4, 8. *yspeil* (spolium) Mab. 2, 39. Alia infectionis forma posset haberi *y* = *i* in vocibus compluribus, ut in particulis *ry-* (verbali), *ym-* (reciproca; *ro-*, *om-* in glossis Lxb.: *roluncas*, *roricseti*, *omcobloent*) fq., in derivatis: *tywi* (fluv. Cambriae, Τόβιος Ptol.) Mab. 2, 244. *bydin* (turma; *bodin* gl. Lxb.) Mab. 1, 30. *tywyssawc* (princeps; *touyssauc* Lib. Land. p. 113) Mab. 2, 380. *llynghes*, *llyghes* (classis; a *llong*, navis) Mab. 3, 264. 300, unde nom. propr. viri *Lyggessauc* (i. e. Classicus) L. Land. 140.

llywychedic (pellucidus; cf. *diguolouichetic* gl. Ox.) Mab. fq. *kaer vyrdin*, *kaer vyrddin* (hod. Caermarthen; = *Myrdin* = Moridunum? Mab. 3, 271. 272,* ut in transumptis *finnaun*, *ffynnawn* (fontana) L. Land. Mab. 1 fq. *ystyr* (argumentum, causa, i. e. historia, hib. *stoir* Ml. 14[d]) Mab. fq., unde *ystyryaw* (considerare) 2, 11. Sed potius haec *y* ex *o* secundum analogiam *u* correptae in *y* vel *i* in *e* mutatae prodiit, infectionis igitur nomine vix est significanda.

Cornica *o* infecta: *peber* (pistor; cf. *popei* (pistrinum), *clechti* (cloccarium, *e cloch*, clocca), *berri* (pinguedo, ab adi. *bor*, pinguis), *cherniat* (cornicen, a *corn*), *estren* (ostreum) Voc. E Pass.: *newyth* (novus) 233, 2. *telly* (perforare; subst. *toll*, *tol*, foramen, 178, 2. 180, 2) 159, 3. 178, 4. *kellys* (perditus, amissus; rad. *koll*) 153, 4. *terry* (frangere; rad. *torr*) 35, 2. 229, 3. *prevys* (probatus) 85, 2. Haec quoque *e* interdum assimilatur sequenti *y* flexionis: *tylly* (perforabat) P. 231, 4.

Aremorica exempla infectae *o*: *newed*, *neued*, *neuez*, *neves* (novus) in nominibus propriis: *Trefnewed* (novus vicus), *Plueu-Negued* (plebs nova) in chartul. Landev. ap. Mor. 345. 379. *Ploe-newes*, *Ploenevez* in chartul. Coriosopit. ap. Mor. 377. 378, e vetustiore *nowid*, quod servatum est in chart. Rhed.: *Lisnowid* 1, 14. 42. 2, 28. Mor. 265, salina *Scamnowid* Mor. 302. In Buh.: *chemet* (manete; verb. *chom*) 58, 2. 112, 16. *reif* (dare; aliae formae *roet*, datus, *roy*, dat, e rad. *rod*) fq. *quell* (perdit; e *coll*) 172, 3. Quae *e* ut alias ante *i* flexionis fit *i*: [*chimy*] *chimiff* (morabor) 54, 10. 118, 5. Alia infectionis forma esse videtur *eu*, quamquam maxime in vocibus peregrinis, *meulet* (laudatus; hib. vet. *molad*, laus) Buh. 108, 9. 130, 13. *feunten* (fontana), plur. *feuntenyou* 190, 20. 23. 192, 3. *euffrou* (opera) 102, 24. *sceurt* (= *sört*: *a pep sceurt*, quocumque modo, 30, 3) 40, 6. 8.

Ex allatis vocibus cambricis, cornicis, aremoricis *nouitiou*, *nowyth*, *nowid*, *(Win)mochiat* apparet, in recentiore demum lingua, tam cambrica quam cornica et aremorica, *o* correptam analogiam vocalis *a* secutam infectioni patere. Sunt tamen etiam in hac voces eius expertes, quamvis extet causa infectionis: *mor* (hib. *muir*) fq. *oll* (omnis, hib. *uile*) fq. *godineb* (fornicatio, cf. hib. *goithimm*). Item cornice et aremorice in P. et Buh.: *ol*, *oll*, *hol* (omnis) fq. *mor armoric* (mare aremoricum) Buh. 148, 21.

U britannica principio correpta est, in quibus vocibus non est orta ex *o* producta vel diphthongis *ou*, *oe*. Alia non est *u*, cum *u* producta iam in vetustioribus glossis facta sit *i*.

Exempla cambrica: *du* (niger; hib. *dub*) Mab. fq. *suh*, *such* (vomer) gl. Ox. B. 42[b]. Leg. 2, 1, 4. *hucc* (sus) Leg. 1, 36, 8. *tuscois* (gl. tuscus) Ox. 38[b]. *rump* (gl. ungulum), *sumpl* (gl. stimulus) Ox. B. 42[b]. In codice rubro, ut *y* pro *i*, successit *v* (sed cuius prior linea elongata est in litterae b similitudinem) pro vetustiore *u* (exempla depromo ex imitatione codicis addita editioni): *hvn*, *gvr*, *vrth*, *yn gvniav*, *avneuthum*, *mvy*, *bvyt*, *lvyt*, *golvython*, *llavr*, *mavr*, *porthavr*, *effravc*, *marchavc*, *idav*, *attav*, *ymdidanvr*, *oedvn*, *kyskvn*, *gellvch*, *goganevch*; etiam

---

* Ibidem falsa interpretatione: *o achaws ynteu gwneuthur y gaer o vyrd o wyr y gelwit kaer vyrdin* (propterea quod constructum oppidum a myriade [*myrd*] virorum, dictum est Caer Myrdin).

in combinationibus *gu*, *chu*: *gvell*, *gvedy*, *gvylltineb*, *chvitheu*, *chvemeib*. In eodem tamen iam invenitur *w*: *awneuthum*, *oirvrwyn*, *gvenhwyuar*, *difeithwch*, *gwell*, *chwitheu*. Quae *w* pro correpta *u* communis est in recentioribus codicibus et in hodiernis librorum editionibus, ut codicis rubri ipsius. Itaque *llw* (iusiurandum, = hib. vet. *luge*) discernitur a *llu* (agmen, exercitus, = hib. vet. *sluag*, *slôg*). Servatur tamen scripta *u* (mutata igitur pronuntiatio) in quibusdam ut *du* (utpote ex *duv* contracto), *aoruc*, *arthur*, maximeque in diphthongis: *eur*; de *u* in aliis scripta pro *y* = *i* supra dictum est (p. 87).

Cornica: *rusc* (cortex), *cuske* (dormire), *cuscadur* (dormitor) Voc. Scribitur *u* etiam in Dr. atque in P. ipsa: *a guskas* (dormivit) 243, 1. *na guskens* (ne dormirent) 241, 3; sed in principio vocis saepius invenitur *v*, in extremitate atque in diphthongis *v* vel *w*, praesertim in P., in quo e. c. extant *crous* (crux) 152, 3. 184, 1. 189, 1, *crovs* 180, 1. 181, 2, saepissime tamen *crows* 151, 3. 153, 1. 160, 3 etc.

Aremorice solet scribi *ou* (legenda *u*): *dour* (aqua), *sourci* (victus) Buh. 50, 17. Voces hodiernae linguae secundum Leg.: *iourc'h* (capreolus), *koulm* (columba), *askourn* (os). Alii tamen ut Dumoul. scripserunt *u*: *cupabl* (reus).

Infectio iusta per vocalem inficientem effecta ut conspici non potest in *i* transeunte in *e*, ne in *u* quidem in *o* transgressa inest: *holeused* (gl. canoris; compos. *ho-* = gall. vet. *su-*, p. 14) gl. Lxb. cf. alia mox sequentia. Accedit autem ad hanc alia defectio, qua *u* in *y* (*e*) mutatur in omnibus dialectis britannicis.

Cambrica *u*, *w* transgreditur 1. in *o*, ut *i* in *e*, regulari defectione (quam effecit *â* terminalis deperdita) ad discernendum genus femininum a masculino in adiectivis, ut *cron* (rotunda) a masc. *crwn* (rotundus; hib. vet. *cruind*). Cf. flexionem.

2. In *y* frequenter, accedentibus flexionibus vel derivationibus: *pyllawc* (lacunosus, paluster) Mab. 2, 372 e subst. *pull* (fossa, lacuna) L. Land. fq., hod. *pwll*. *Tyfhei*, *Typhei*, *Tyfei* (n. propr. viri) L. Land. 109. 120. 123, *tyfwys*, *tyvwys* (crevit) Mab. 2, 232. 233 e subst. adi. *twf* (vigor, vigorosus), compos. *hydwf* (qui bene crevit, formosus) 2, 383. *byryei* (iaciebat) 2, 247 e verb. *bwrw* (iacere, fundere) 2, 246; quare alternant *w* et *y* in una eademque voce: *dwvyn* (profundus) 2, 41, *dyfynn* 1, 263. et saepius in syllaba finali ut *twrwf* 2, 10, *twrf* 2, 9. 10. etc. Ita hodie quoque e *swch* (vomer), pl. *sychod*, e *swmwl* (stimulus) pl. *symylau*, e subst. *cwn* (altitudo, summitas) verb. *cynu* (surgere), *erchynu* (elevare, exaltare), *erchyniad* (elevatio); quae vox *cun* inesse videtur in nominibus vetustis Cunobilinus in monetis brit. ap. Camdenum, Cunotamus (ut in bilingui ogmica: *Sagramni maqi Cunatami*, Sagrani fili Cunotami, Stokes Thr. Ir. Gloss. LVI.) Inscr. Orell. 2779, Cunetion (loc. Britann.) Itin. Anton., Hercuniates (pop. Pannon.) Plin., Maglocunus Gild. epist. (Nennius et Gildas, recens. Stevenson, ed. San-Marte, p. 161) et graeco more scripta *cyn* in nominibus *Ἀρκύνια ὄρη* Aristot., Hercynia silva Caes., Cynobellinus Sueton. Calig. 44, *Κυνοβέλλινος* Dio Cass. ed. Reim. p. 957. 959.

Etiam in monosyllabas voces et derivationes intravit *y*: *dyn* (homo) fq. partic. insep. *hy-* (bene; hib. vet. *su-*, *so-*). *ouyn* (timor; hib. vet. *omun*) Mab. 2, 241. *mefyl* (dedecus; hib. vet. *mebul*) Mab. fq. In vetustioribus libris pro

hac quoque *y* modo *i* invenitur modo *e*: *cilcet* (= culcita) gl. Ox. B. 44ª, pl. *cilchetou* A. 38ª. *helabar* (hod. *hylafar*, eloquens, hib. vet. *sulbair*) gl. Ox. 8ª. *creman* (gl. baxus; hod. *cryman*, falx) Ox. B. 42ᵇ. Leg. 2, 1, 4, quocum conferendum esse videtur *o crummanhuo* (leg. *-hou*, gl. scropibus; i. e. falcibus, *cremaneu* Leg. l. c.) Cb. 77. Quin etiam in Mab. legitur: *gwr anhegar* (vir inamabilis, iniucundus) 1, 6. *yn y wed y bo hegaraf gennyt* (quomodo gratissimum tibi fuerit) 1, 253. Notissimum nomen legislatoris *Hywel* (comp. *Hy-wel* a *gwelet*, videre; i. e. aut conspicuus, aut perspicax, sagax) in L. Land. non solum *Huwel* 237. 238. *Houel* 203. 209. 217 (cf. *Howel* Mab. 1, 282. 2, 30) legitur, sed etiam *Hiugel* (*ug* = *w*) 226. 246. 248. *Hiuel* 219. 230. 238. *Heuel* 176. Dubitationem movet subst. collect. *deil* (folia) Mab. 2, 375, cum nota singularitatis *dalen* (folium) Mab. 1, 8, pro quo rectius scriptum foret corn. *delen* Voc. 9ª, si repetendum esset e gall. vet. *dula* (πεμπέδουλα = quinquefolium, gallicum nomen herbae apud Dioscor.; hib. gael. *duille*); videtur tamen potius ad aliam formam reducendum esse, cognatam quidem illam, sed non eandem.

Cornica exempla *u* defectione mutatae 1. in *o*: *coske* (dormire) P. 51, 1. 55, 3. 2. in *y*: *hyblyth* (placens, commodus; compos. *hy-*, cambr. *hyblydd*) P. 131, 3, cui addenda sunt, ob alternantes *y* et *e*, fortasse subst. *delen* (folium) Voc. 9ª, certo *den* (homo) Vocab. 7ª. P. fq. *neuer* (numerus) 228, 4, *novera* (numerare) 183, 3.

Aremorica *u* in *o* mutata iam in vetustis nominibus virorum cernitur: *Chonomoris*, *Chonober* ap. Gregor. Turon. 4, 4. 20. *Conatam* in Chart. Rhedon. 1, 34. 2, 27. *Conwoion* ibid. 1, 1. *Conomaglus* ap. Bolland. Mart. 1, 258, iuxta quae etiam cum primitiva *u* inveniuntur: *Cunwoion* Chart. Rhed. Mor. 268. *Cunmailus* ibid. 1, 25. *Cunmarch* 1, 33. Frequentior item scriptio particulae inseparabilis est *ho-* in vetustis nominibus aremoricis: *Howori* Chart. Rhed. 1, 9. 39. *Hocunan* 1, 15. 2, 20. *Hocunnan* 2, 26. *Hoel*, *Houel* Chart. Kemperl. Mor. 431. 432. In *e* vel *i* in recentioribus demum libris defectione mutatur, ut in Buh. in partic. *he-* (bene), *re* (nimis; hib. *su-*, *so-*, *ru-*, *ro-*), in subst *den* (homo) fq. *lech* (locus; hib. *lucc*, *loc*) fq., plur. *lichou* 182, 7. Nomen vetustum gallicum *Sucarus*, de quo supra diximus (p. 14), est *hocar*, *hucar* in nominibus virorum chartularii Rhedonensis compositis: *Euhocar* Mor. 267. *Anahocar* 1, 21. *Worhocar* 2, 31. *Branhucar* 1, 17, idem quod adi. *hegar* (benignus, comis, amicabilis; comp. *he-car*, cambr. *hygar* Mab. 1, 259. 286) Buh. 20, 19. 50, 20, 62, 10. 80, 13, in quo libro non minus frequens est forma *hegarat*, conferenda nominibus virorum in Rhed. *Hocart* 1, 29. *Euhocart* 1, 42.

Vocales longae.

A producta non manet britannice, sed varias transformationes subit.

Cambrice fit AU scriptione vetustiore, AW recentiore et hodierna, in radice vel derivatione non aucta a fine: *didaul* (gl. expers; hib. vet. *dál*, pars) Ox. B. 45ª. 47ª. *diauc* (gl. segnem) Cb. 93. *llawn* (plenus; hib. *lán*) Mab. 1, 16. *guithlaun* (gl. duelli; i. e. irae plenus) Cb. 51. *bodlaun* (nummorum plenus) Cb. 35. *laur*, *llawr* (solum; hib. gael. *lár*, fundus, solum) gl. Ox. 8ª. Mab. 1, 2. 14. 24. *maur*, *mawr* (magnus, hib. *már*) Cb. 18. 90. Ox. 22ᵇ. L. Land. Mab. fq.

gurmaur (permagnus) carm. Cb. *coscoruaur* (gl. magne familie) Cott. *claur*, *clawr* (tabula; hib. gael. *clár*) Cb. 78. Leg. 1, 2, 3. Mab. 1, 292. *kaus*, *caus*, *caws* (caseus) Leg. 1, 36, 12. 2, 1, 5. Mab. 2, 373. *paup* (quivis; hib. *cách*) gl. Ox. 39ᵇ. *brawt* (frater; hib. vet. *bráthir*) Mab. 1, 37. *braut* (iudicium; hib. *bráth*) Leg. praef. Corm. (vv. *brath*, *mo debroth*). *gnawt* (forma, habitus; hib. *gnáth*, mos, consuetudo) Mab. 1, 28. 29. *dauu*, *daw* (gener) gl. Ox. 38ᵃ. Mab. 2, 219. *blawt* (farina) Mab. 3, 96. *is amraud* (gl. mens est; hib. *imrád-*) Cb. 78. *claud* (fossa) Land. Frequentes sunt derivationes *-aul*, *-aun*, *-aur*, *-aut*, ortae ex *-âl* etc., ac potissimum *-auc*, *-awc* e vetusta *-âc* (cf. p. 15): *anbithaul* (gl. fervida) Cb. 61. *budicaul* (victor) gl. Ox. 39ᵇ. *creaticaul* (gl. genialis) Ox. 38ᵇ. *cristawn* (Christianus) Mab. 1, 262. 266. *calaur*, *kallaur* (m. lat. caldaria) carm. Cb. Leg. 2, 1, 4. *hestaur* (sextarius) gl. Ox. 22ᵇ. *scipaur*, *escubaur* (horreum) Cb. 14. Leg. 1, 10, 4. 12, 4. *porthaur*, *porthawr* (portarius) Leg. 1, 31, 5. 36, 1. Mab. 1, 1. 2, 6. *bracaut*, *brachaut* (gl. mulsum, gl. mellicatum) Ox. B. 42ᵃ. 44ᵃ. *tauaut* (lingua) Leg. 1, 11, 18. *trintaut* (trinitas), *caraut* (amor), *araut* (oratio; hib. vet. *oráit*) Cb. *plumauc* (gl. pulvinare; med. lat. plumacus, plumacium) Ox. B. 44ᵃ. *marchauc*, *marchawc* (eques) gl. Ox. 41ᵃ. Mab. fq. *latharauc* (gl. barathri coeno; hib. *lothrach* Gl. 28. v. *andomuin*, hod. *latharach*, palus) Cb. 81. *trucarauc* (gl. mitia; cf. hib. vet. *trócaire*, misericordia) Cb. 42. *caiauc* (libellus) gl. Ox. 39ᵃ. *hebauc* (accipiter) Leg. 1, 10, 7. *echitrauc* (leg. *escithrauc*, dentatus) Cott. *Cair Ebrauc* (Eborâcum), *Cair Caratauc* (oppidum Carataci) Nenn. p. 80.

Accedentibus autem sive flexionis sive derivationis terminationibus *au* etsi servatur in *ringuedaulion* (gl. arcana) Ox. 38ᵇ, regulariter tamen contrahitur in Ô: *o cloriou* (gl. tabellis, sing. *claur*) Ox. 38ᵃ. *modreped* (gl. materterae) Ox. B. 43ᵇ. *dlonaid* (gl. fertilitas) 46ᵇ. *bloteit* (gl. spumaticum) 42ᵃ. *polyon* (sing. *pawl*, palus, Mab. 2, 248) Mab. 2, 64. *y uorwyn glutuoraf* (puella famosissima; *clotmaur*) 2, 28. *lloneit* (plenitudo) 1, 27. *bodi* (mergere, mergi; cf. hib. vet. *bádud* naufragium, Wb.) 2, 246. *hestoriou* (sextarii; sg. *hestaur*) gl. Ox. 22ᵇ. *ebolyon* (pulli; *ebawl*) Mab. 3, 30. *aylodeu* (connexiones; sing. *aylaut*), *guyrodeu* (liquores; *guyraut*) Leg. 1, 5, 5. 9, 19. *hebogyt* (falconarius), *hebogeu* (accipitres) Leg. 1, 10, 1. 8. *marchogyon* (equites; *marchawc*) Mab. fq.

Sic quidem regulariter. Invenitur tamen *o* cambrica, etiamsi non secuntur terminationes, cum in radice, ut in adi. *mor* in libro Land. in frequentibus virorum nominibus compos. *Morleu*, *Morcant*, *Conmor*, *Catmor* etc. (vet. gall. *-marus*, p. 16), a quo vix differat interiectio *mor*, iam in gl. Ox.: *morliaus*, *mortru* (gl. quam multos, gl. eheu; i. e. magna multitudo, valde miser) 39ᵃ, in pronom. *paup* et *pop* (quivis) Leg. praef., in composito *dacrlon* (gl. uvidus) Ox. 8ᵃ, tum in derivatione: *montol* (gl. trutina) Ox. 7ᵇ; pro *-auc* non solum *-oc*, sed etiam *-uc* in nominibus libri Land.: *Matauc* 73, *Matoc* (cf. *inis maddoc*, insula Matauci, Matoci, in Sg., supra p. 70) 194, *Matuc* 136, *Guinoc* 135, *Guenoc* 177, *Guinuc* 195, *Guallauc* 254, *Gualluc* 198; atque in glossis Lux. vetustis semper non modo *atonocion* (gl. aligeris). *beuolion* (gl. esciferis). *couuantolion* (gl. andrivenereis). *toruisiolion* (gl. fidis). *tiroliou* (gl. agrica), sed etiam in extrema voce: *euonoc* (gl. spumaticus), *diprim euonoc* (gl. essum afroniosus). *golbinoc* (gl. rostratam). *catol* (gl. avelloso). *ascrunol* (gl. ossilem). *cobrouol* (gl. verbialia).

C o r n i c a dialectus etiam maiorem sonorum varietatem exhibet pro pristina

â. Leguntur enim cum *au* in Voc. *bregaud* (hydromellum, mulsum) 10ᵃ, *lau* iuxta *lof* (manus), *braud* iuxta *broder* (frater) 7ᵃ, *caus* iuxta *cos* (caseus), *maur* (magnus) cum suprascripta *o* i. e. *mor* 10ᵃ, sed plerumque *o* pro *au* invaluit, ut in his: *dioc* (piger) 8ᵃ. *scod* (umbra; hib. *scáth*) 8ᵇ. *blot* (farina) 10ᵃ. *lor* (pavimentum, solum) 9ᵇ. *dof* (gener) 7ᵇ. *snod* (vitta; hib. vet. *snáthe*) 8ᵃ. *noden* (filum) 9ᵇ. *troster* (trabes; cambr. *trostyr*, *trawst*) 10ᵃ. *caltor* (cacabus; cambr. vet. *calaur*) 10ᵃ. *ebol* (pullus) 8ᵇ. *diot* (potus; cambr. *diawt*) 7ᵇ. 10ᵃ. *gur priot* (gl. sponsus; cambr. *priawt*) 7ᵇ. *tauot* (lingua; cambr. *tafawt*) 7ᵃ; inprimis in derivatis in *-avc*: *plufoc* (pulvinar) 9ᵇ. *chuillioc* (augur), *cuillioges* (pythonissa) 8ᵃ. *gouhoc* (mendax) 8ᵇ. *teithioc* (vernaculus) 7ᵇ. *culudoc* (dives), *bochodoc* (inops) 8ᵃ. *chefuidoc* (omnipotens) 7ᵃ. *galluidoc* (potens) 7ᵇ. etc. Rariora sunt exempla *ê* pro *â* prolatae in eodem Voc.: *funten* (gl. fons; i. e. fontâna) 9ᵇ. *soler* (gl. solarium), *peber* (pistor; cf. aremorica subst. in *-er*) 10ᵃ. Sed haec *ê* pro *â* in regulam fere abit in P. et Dr., sive sola sive additis vocalibus *u*, *y*.

E cornica = *â* e P. et Dr.: *ler* (solum) 211, 1. *leff*, *lef*, *le* (manus) 136, 4. 149, 1. 156, 2. 178, 3. 179, 2; 178, 1; 48, 4. 130, 4. 131, 1. 157, 1. 158, 2. 217, 3. 219, 2. *peb* (quivis) 23, 3. 77, 1. *bres* (iudicium; cambr. *brawt*, hib. vet. *bráth*) 32, 2. 98, 2. *fynten* (fontâna) 224, 2. 4. *er* (hora, cambr. *awr* Mab. 2, 36. 55) 23, 1. 37, 3. 87, 3. 102, 3. 170, 1. 4. 175, 3. 200, 2. 201, 2. 206, 2. 252, 4. 259, 1. 3. *ebel* (pullus) D. 177. 193. 201. 219. 321. *lyes* (multitudo) D. 1168. Deriv. *-ek* = *âc*: *marrek*, *marreg* (miles; = cambr. *marchawc*) P. 241, 4. 242, 1. 244, 1. 245, 1; 190, 2. — EU, EY = *â*: *leun* (plenus) 3, 3. 25, 3. 30, 1. 75, 4. 186, 3. 228, 2. *levn* 1, 1. *leur* (solum) 8, 4. *levff* (manus) 180, 1. 181, 1. 182, 1. *leyff* (id.) 46, 4. 159, 3. 219, 3. *cleyr* (clârus) 243, 3. 252, 2. *meyr* (magnus) 108, 4. *eyr* (hora) 108, 4.

Interdum tamen inveniuntur *a*, *o*, *u* pro *â* in Pass.: *leas* (multus; cambr. vet. *liaus*) 22, 2. 62, 4. 73, 3. 107, 4. 138, 3. 165, 3. 189, 4. 208, 4. *luas* (id.) 204, 3. 210, 3. *marrak* (miles) 246, 1, pl. *morogyon*, *marogyon* 250, 1. 251, 1. *morogeth* (equitare; cambr. *marchogaeth*) 28, 4. *mur* (magnus, multum) 29, 1. 85, 1. 88, 4. 156, 1. 164, 2. 168, 3. 176, 3. 177, 2. 220, 1. 254, 4. *pub tra*, *pub vr*, *pub tu* etc. (omnis res, omni hora, omne latus) 24, 1. 54, 3. 163, 2. *vr* (hora) 12, 3. 54, 1. 3. 73, 2. 76, 1. 78, 4. 82, 1. 86, 3. 94, 1. 110, 4. 145, 1. 171, 1. 193, 3. 240, 4. *brusy* (iudicare) 113, 4. 117, 4. Scriptione *brues* (iudicium) 259, 2. *luef* (manus) D. 2743. 2755. *luen* (plenus) D. 234. *luer* (solum) D. 1515. — cf. *clochmuer* (campana) Voc. 9ᵇ — ut alibi nihil nisi productionem vocalis significari, qui usus in Cr. creberrimus est, patet e consonantia, quae est inter *luer* et *mur* (magnus).

Aremoricam quoque vestutiorem huius vocalis pronuntiationem *ô* fuisse patet e nominibus virorum aremoricis: *Chonomoris* (= Cunimarus) Greg. Tur. 4, 4. *Conmorin* Chart. Rhed. 1, 12. *Ermor*, *Hermorus* ibid. 1, 5. 6. *Morman* 1, 2. 7. 37. *Morwethen* 1, 5. *Mormoet* ibid. M. 296, in quibus potius adi. *môr* = *maur* quam subst. *mor* (mare) statuendum esse probant terminationes *-or* etc., *-oc*, interdum *-uc*, pro *-aur*, *-auc*: *Kenetlor* (e *kenetel*, genus) Chart. Rhed. 1, 5. *Warochus* Greg. Turon., *Weroc* in Chart. Rhed. fq. *Kenmarhoc*, *Breselmarhoc*, *Hedremarhoc* ibid. M. 307. 328. 339. *Hedremarchuc* ibid. 1, 2. *Kenmarchuc* Chart. Kemperleg. M. 367. *Karaduc* (= cambr. vet. *Caratauc*, gall. vet. Cara-

tacus Inscr.) M. 432; ut hodie quoque Veneti cum parte Cornugallorum efferunt *-our* derivantem, ceteri *-eur* vel *-er* pro dialecti varietate.

Recentior autem lingua aremorica pro *â* non modo EU (*oe* pronuntiandum, cf. supra *eu* e correpta *o*, p. 91) exhibet, sed etiam frequentius E.

EU aremorica = *â* e Buh.: *leun* (plenus; cambr. *llawn*) fq. *meur* (magnus) in adv. *meurbet* (valde; i. e. magna res) 16, 15. 54, 21. *peuch* (pax, pâcis) 66. 11. 80, 5. *ma breuder* (fratres mei!) 202, 9. *feunteun* (fontâna) 100, 15. 102, 2. 104, 14. 106, 27. Sic apud Quill. *deuff* (gener).

E aremorica = *â* e Buh.: *quer* (cârus) 14, 5. *scler* (clârus) fq. *pep* (quivis; = cambr. *paup*) fq. *dieguy* (pigritia) 72, 1. In derivationibus: *santel* (sanctus; = *-aul*?) fq. *christen* (Christianus; cambr. *cristawn*) 132, 22. *cristenez* (Christianitas) 182, 10. *feunten* (fontâna), plur. *feuntenyou* 190, 20; 23. 192, 3. *sarmoner* (sermonarius, orator) 48, 9. 54, 15. *flatrer* (adulator) 68, 5. *soliter* (solitarius) 28, 12. *priet* (sponsus; cambr. *priawt*, *priodas*) 126, 8. 13. *pechet* (peccatum; cambr. *pechawt*) fq. *baelec* (presbyter; cambr. *balawg*) 176, 5. *lealtet* (legalitas) 68, 10. *trindet* (trinitas) 72, 13. 98, 3. *vueldet* (humilitas; cambr. *-dawt*) 84, 14.

Est etiam infectio cambrica huius vocalis, scripta EW: *llewni* (implere; *llawn*, plenus) Mab. 1, 16. Quin cornica et aremorica pronuntiatio omnis infectione nimis extensa orta videtur, cum vox *diner* (denarius; *er* = *ari*, ut in vocibus modo dictis) Buh. 162, 2. *dyner* D. 536. 1514. 1538. *dynar* (cf. p. 87) P. 36, 1, scripta sit *dinair* (gl. numus) in Voc. 10ª, *dinaer* in chart. Rhed. in n. pr. viri *Dinaeron* 1, 4. *Dinaerou* 1, 17. Cf. *madaelez* (bonitas) Buh. 86, 14.

Ê producta vix servata est britannice. Cambrica enim pauca, quae sola eius servatae (vel correptae) exempla putaveris, haec potius aut ad *ei* videntur referenda esse, ut *llech*, *hedwch*, de quibus infra disseretur, aut ad *êj*, ut *Cunueon* (nom. viri, quod aremorice semper est *Conwoion*) L. Land. 142. *Conueon* 133. 146, ut *gware* (ludus) Mab. 2, 63. 246, quod redit in nominibus virorum compositis *Conguare* Land. 133. 174. 176. *Gurguare* 155. 156. *Catguare* 140. Sed in his ipsis saepius invenitur *guarui*: *Conguarui* 115. 180. *Gurguarui* 154. *Guruarui* 157. *Elguarui* 181, ut *guaroi* in nomine castri *Dinguoaroy* ap. Nennium p. 73; *guarai* (gl. scena) et *guaroimaou*, *guaroiou* (gl. theatra) in gl. Ox. 38ª. 38ᵇ. Item in terminatione aliorum nominum: *Guordoce* 155. *Oudoceus* 109. *Loudoce* 142 (cum in aliis sit *-docui*: *Guordocui* 72. 115. 156. *Gurdocui* 74. 160. *Oudocui* 148). *Lourone* 169 (*Louronui* 175). — Addenda tamen sunt rara exempla cornica *e* (vel *a*) scriptae in isdem vocabulis, quae alias legitime mutantur, ut *profes* (propheta) D. 562. *moren* (puella) O. 2649. *moran* (cf. p. 87) R. 1044, ac conferenda arem. hod. *morzed* (coxa), *kolen* (catulus).

Regulariter *ê* cambrice fit OI, UI, WY: *troi*, *trui*, *trwy* (per, praep., hib. *tre*, *tri*, vocali ut alias correpta) fq. *pui* (gl. quid? hib. *cia*) Ox. 41ª. *loinou* (gl. frutices; cambr. hod. *llwyn*, fruticetum, gael. *lian*, pratum) Ox. 37ᵇ. *awyr* (aer: hib. vet. *aér*, *áiar* Wb.) Mab. 1, 7. 13. *cruitr* (gl. pala; hib. *criathar* p. 18) Cb. 14. *buyt*, *bwyt* (cibus) Leg. 1, 39, 2. Mab. fq. *moruyn*, *morwyn* (puella) Leg. 2, 1, 9. 27. 38. Mab. fq. *argluyt*, *arglwyd* (dominus) Leg. 2, 1, 13. 34. Mab. fq. *morduyt*, *mordwyt* (femur) Leg. 2, 1, 23. Mab. 1, 267. *bluydyn*, *blwydyn* (annus; hib. vet. *bliadain*) Leg. Mab. fq. *luit*, *llwyt* (fuscus; hib. *liath*) L. Land. Mab.

cluit (crates: *dor cluit*, porta viminea; hib. *cliath*, p. 18) Land. 148. *ysgwyd* (scutum; hib. *sciath*) Mab. 2, 211. *ysgwyd* (umerus; hod. *ysgwydd*) 1, 15. 2, 57. *pwyll* (intellectus; hib. *ciall*) in deriv. et comp. Mab. fq. *twym* (calidus) 1, 17. 2, 210. *colwyn* (catulus; hib. *culian* .i. *cuilén* Corm.) 1, 293 sq. Item in transumptis: *fruinn, fruyn, ffrwyn* (frenum; hib. *srian*) gl. Ox. B. 43ᵃ. Leg. 1, 5, 5. Mab. 1, 10. 26. *kuyr, kwyr* (cera) Leg. 1, 17, 7. Mab. 1, 16. *cannuill, kanuyl, kanwyll* (candela) gl. Ox. B. 44ᵇ. Leg. 1, 22, 4. Mab. 2, 47. *kanuyllyt* (candelarius) Leg. 1, 1, 1. *a ceroenhou* (gl. et dolia; cf. caroenum, caroenaria) Cb. 78, *keruyn, cerwyn* Leg. 1, 17, 5. 6. Mab. 3, 302. *postoloin* (= postilena, med. lat. tegmen equi) gl. Ox. B. 43ᵃ. *cadwyn* (catena) Mab. 1, 8. *ecclwis, eglwys* (ecclesia) Land. 231. Mab. 1, 267. *tuscois* (tuscus; lat. *-ensis*, ital. *-ese*) gl. Ox. 38ᵇ.

Cornica scriptio UI usitata in Voc.: *plui* (= plebs) 7ᵃ. *ruif* (rêmus; cambr. hod. *rhwyf*), *ruifadur* (remex, nauta) 7ᵇ. *muis* (mensa) 10ᵃ. *scuid* (scapula) 7ᵃ. *scuidlien* (superhumerale) 9ᵇ. *ruid* (rête) 7ᵇ. *les luit* (gl. marrubium; cambr. *llwyt*) 9ᵃ. *buit* (esca), *cluit* (gl. clita; i. e. clêta, p. 18) 10ᵃ. *cluit duiuron* (gl. pectus), *profuit* (propheta) 7ᵃ. *cantuil* (candela), sed *cantulbren* (candelabrum) 9ᵇ. Rarior OI: *encois* (thus, = incensum), *incoislester* (thuribulum), *coir* (cêra) 9ᵇ. *croider* (cribrum), *ceroin* (cupa), *toim* (calidam) 10ᵃ. *coloin* (catulus) 9ᵃ. *mordoit* (femur l. coxa), *cloirec* (clêricus) 7ᵃ. *moroin* (puella) 7ᵇ. *guenoinreiat* (veneficus) 8ᵃ, vel sola O vel U: *eglos* (ecclesia) 9ᵇ. *gurbulloc* (insanus; cf. cambr. *pwyll*) 8ᵃ. In P. et Dr. etsi invenitur OY: *poys* (gravis, ponderosus; cambr. *pwys*) P. 10, 2. 237, 2. *boys* (cibus; cambr. *bwyt*) 10, 4. 42, 1. 122, 1. D. 720, plerumque tamen excussa *i* scriptum est O vel U: *morcoron* (puella maris, Siren) D. 1742. *ydolla* (eum decipere; cambr. *twyll*) P. 13, 1. *morȝosow* (femora) P. 229, 4. *bos* (cibus) D. 458. 618. 623. 639. 651. 672. 695. 701. 745. O. 366. 378. *tommans* (calefaciat), *tommys* (calefactus; cf. *toim*) D. 833. 839. *ros* (rete) D. 54. *coȝe* (cadere; cambr. hod. *cwyddaw*) P. 170, 1. 184, 3. *y coȝas* (cecidit) 220, 2. *scoth* (umerus) 162, 3. 205, 3. *eglos* (ecclesia) 13, 4. D. 333, pl. *eglusyow* D. 1175. *arluth* (dominus; in Voc. *arluit*, fem. *arludes* 7ᵇ, cambr. hod. *arglwydd*) fq. *arloth* O. 2595, pl. *arlythy* O. 2383. D. 1900, fem. *arluthes* R. 1701, *arlothes* D. 1965. *profus* (propheta) O. 1799. D. 325. 489. 988, pl. *profusy* P. 73, 3, *profugy* D. 1480. Quare in illis libris scriptione *oy* nihil nisi productam vocalem *ô* signari arbitramur (cf. pp. 81. 95). Vix differt, quod interdum invenitur, OU (*ov, ow*): *lovs* (canus) D. 19. *bovs* (cibus) D. 688. *scouth* (umerus) D. 658. 2623; item in terminatione formarum *caradow* (amandus, amabilis; cambr. *caradwy*) P. 45, 4. 159, 3. 193, 3. 218, 3, *casadow* (abominandus) 159, 1. 170, 4.

Aremorica vetustior huius vocalis solutio est OI, OE, rarius UI, ut in nominibus propriis chartularii Rhedonensis: *Ploilan*, in charta a. 862 (= *plebs Laan, Lan* in aliis chartis 1, 50. 51) 1, 23. villa quae nuncupatur *Loencetenoc* (a. 871) 1, 44. exclusa quae dicitur *Coretloen Cras* (a. 847; cambr. *loin, llwyn*) 1, 47. *Moeni, Haelmoini* (nn. pr. virorum; cf. cambr. *kymmwynas*, benevolentia, Mab. 2, 12 et adi. *mwyn*, urbanus, benevolus 1, 243) 2, 30. 1, 29. *Hoiarscoit, Hoiarnscoet* (n. pr. viri, i. e. scutum ferreum; hib. vet. *sciath* Sg., cambr. hod. *ysgwyd*, scutum) 1, 35. 45. Mor. 296. *Harscuit* Mor. 406. *Harscuet* in chartular. Kemperl. Mor. 456, quod nomen in aliis et recentioribus chartis etiam magis corruptum invenitur: *Arscot, Arscodius* Mor. 351. 470. *Hascodius, Ascutus, Ascu-*

tius Mor. 381. 457. 471. Item in terminationibus *-oi*, *-oe* (cambr. *-oi*, *-ui* alternans cum *e*), *-inoi*, *-inoe*, *-itoe* (cf. cambr. hodiern. *caraduy*, amandus) in frequentibus nominibus virorum: *Suloe*, *Erispoe*, *Riskipoe*, *Nominoe*, *Benitoe*, *Portitoe* in chart. Rhedon.

In recentiore lingua aremorica et OE, interdum OUE (leg. *ue*), et OA scribuntur.

OE (OUE) aremorica = *ê* in Buh.: *ploe* (= plêb; plebs, vicus) 158, 12. 198, 1, pl. *ploueou* 54, 17. 108, 11. *ploeys* (plebani, homines in vicis habitantes) 144, 9. *nep am croueas* (qui me creavit) 106, 17. *coezet* (qui cecidit) 4, 16. 168, 6. 10. 174, 4. 8. *roedou* (retia; sing. *roed* = rête) 32, 14.

OA arem. = *ê* in Buh.: *poan*, pl. *poanyou* (poena; hib. *pian*) 20, 12. 7. *coar* (cambr. *kwyr* = cêra) 96, 16. *boas* (consuetudo; hib. vet. *bés*?) 120, 3. 124, 6. 142, 19. *cloarec* (clericus) 112, 13. 118, 2. *scoacc* (umerus) 172, 10. *bloaz* (annus; cf. hib. vet. *bliadan*, cambr. *blwyddyn*) 2, 10. 4, 20. *bloazuez* (anni spatium) 204, 21.

Î producta britannica solet manere intacta.

Cambrica: *guin* (vinum; hib. vet. *fín*) gl. Ox. *hir* (longus; hib. vet. *sír*, hib. gael. *sìor*) gl. Ox. Mab. *tir* (terra; hib. vet. *tír*, *tiir*) Leg. fq. et hodie. *ri* (vet. gall. *rîx*, hib. *rí*, p. 20) in nominibus virorum compositis in priore loco et in posteriore in L. Land.: *Riataf* 176. *Riuallaun*, *Riguallaun* 138 etc. (cf. hib. *Rigbardan* Ann. Tigern. ap. O'Conor. 2, 308). *Bledri* 236. *Rotri* 182. 196. 199. *Clotri* 169. *Judri* in cod. Lichf. *bri* (cambr. hod. *bri* auctoritas; hib. vet. *bríg*) in adi. *guobri* (gl. gravis), comp. *guobriach* (gl. sapientior) gl. Ox. 40ᵃ. 37ᵇ, et simplex et compositum in nominibus virorum in L. Land. *Brii* 190. *Briavail*, *Briauail* 135; 137. 140. *Briguan* 209. *Ilbri* 194. In nomine vetusto cambrico *Eltguhebrie*, in cod. Lichf., in app. L. Land. p. 273, equidem inesse credo idem adiectivum, legendo nimirum *Eltguebrie*, *Eltguobri*. Scriptio et pronuntiatio recentior productae *i* est *i*, ut correptae *y*. Ergo hodiernum quoque adi. *brith* (variegatus) concordat cum vet. Brîto (Auson. epigr. 109—114). De hoc tamen et de *rí* (rex) conferas, quae infra disserentur de diphthongo EI.

Cornica *î* e Voc.: *guinbren* (vitis) 9ᵇ. *guin* (vinum), *guin fellet* (gl. acetum) 10ᵃ. *guir* (verus), *guirion* (verax; hib. vet. *fír*, *fírian*) 8ᵃ. *hir* (longus) 10ᵃ. *tir* (terra) 7ᵃ. *scriuit*, *scriuen* (scriptum) 8ᵃ. Pro *î* in extremitate vocum semper, in mediis promiscue scriptum invenitur *y* in P. et Dr.: *gwyn* (vinum) P. 45, 1. *gwyr* (verus) 50, 4. 100, 4, ut *scrifys* (scriptus) 14, 2. 21, 1. 22, 2. 73, 2. 183, 1. 186, 4. 206, 2. *scrifis* 125, 2, sed *scryfys* 17, 1. *scryfis* 209, 1; quin etiam anglico more *e*: *screfys* (scripsi) 188, 4. In P. semper *me* (ego), in Dr. *my* et *me*.

Aremorica exempla: *ri* et *bri* voces supra memoratae in nominibus compositis vel derivatis virorum in chart. Rhed.: *Rianau* 1, 15. *Riowen* 1, 6. Mor. 268. *Riwalt* 1, 5. 6. 30. *Riwallon* 1, 36. *Riwalatrus*, *Riwalart* 1, 14. 2, 15. *Riworet* 1, 29 etc. *Brient* 2, 16. Mor. 293. *Wobrian* 1, 38. *Driwobri* 1, 7. 9. 2, 14. *Drewobri*, *Drehwobri* 2, 15. 30. 1, 38. *Haelwobri* 1, 9. *Maenwobri* 2, 15. *Catwobri* 1, 9. 2, 31. *Breselwobri* 2, 31. *Rethwobri* Mor. 265. 266. Etiam in Buh. *i* usitata est, rarior *y*: *lin* (linum) 168, 18. *hir* (longus) 12, 23. 154, 17. *guir* (verus) fq. *tir* (terra) 6, 25. 114, 5. *ysel* (demissus; hib. vet. *ísil*) 4, 24. 100, 8. 206, 17.

Inveniuntur quidem alternantes *î* et *ê*, non solum in vocibus britannicis et hibernicis, sed etiam in isdem britannicis. Pro *î* (et *i*) britannica *ê* hibernica: cambr. *diu* (deus; pro quo in compluribus locis, ut *tyr* pro *tir*, est *dyuu*, *dyu*, *dyhu*) in Leg., *dioer* (scit deus) 2, 6, 2. Mab. 1, 2. 18, e quo prodiit *duhu*, *duo* Leg. 1, 14, 5. 2, 6, 2, *duw* Mab. semper, est hib. *dia*, *dé* (= *dêv*; cf. p. 20) eodem modo, quo cambr. *diu* (dies) Leg. 2, 6, 40, *duw* (cf. *buw*, vivus, M. 1, 22) Mab. 1, 4. 287 est hib. vet. *dia* (dies), unde *fridé* (interdiu). Pro *ê* (et *e*) britannica *î* hibernica: cambr. hod. *hedd* (pax; cf. *hedwch*, pax, Mab. 3, 305) respondet hib. vet. *síd*; adi. corn. *muin*, arem. *moan* (tenuis, exilis) hib. gael. *mín*. In britannicis ipsis alternatio: *bruit* (gl. varius; = brêt) Voc. 8ᵇ, sed cambr. hod. *brith*; *duy* (deus) Voc. 7ᵃ, arem. *doe* Buh. fq., e quo adi. *duyuaul* (divinus; = dêvâl) Leg. 1, 14, 5, pro *diu*; *ruy* (rex) Voc. 7ᵇ, cui respondent arem. vet. *roiant* (= rêgant; cf. hod. arem. *ruantelez*, regnum) et *roen* in nominibus virorum compositis, *roen* (rex) Buh. fq., sed cambr. *ri*; arem. *paradoes* Buh. 16, 4. 64, 1. 146, 13, sed *paradis* 160, 12; cambr. hod. *olwyn*, vet. *olin* (gl. rota) Ox. 37ᵇ. *blithen* (annus; cf. arem. *bloaz*, plur. *blizien* Buh. 4, 5) Voc. 8ᵇ est cambr. *blwyddyn* (= blêd.); arem. terminatio *-is*, *-ys* in Buh.: *bedis* (mundani, habitantes mundi; e *bet*) 160, 11. 192, 21. *ploeys* (plebani, homines in vico habitantes) 144, 9, respondet cambr. vet. *-ois*, hod. *-wys*, ut in *tuscois* (gl. Tuscus) Ox. 38ᵇ. *Lloegrwys* (Loegriae habitatores, Loegrenses).

Pleraque tamen huius alternationis exempla, ad quam accedunt in quibusdam *ei* et *ai*, ut cambr. *Cair Lundein* (Londinium) Nenn. p. 80. *breith*, hod. *braith* (varius), supra (pp. 20. 32) memoravimus ad EI diphthongum referenda esse. Conferantur igitur, quae de illa disserentur (p. 104).

Ô productae britannicae servatae vix unum vel alterum exemplum extat, et quae huc pertinere videntur, cambr. *o* (praep., a, ab, hib. *ó*, *ua*) fq. corn. *impoc* (osculum), *poccuil* (basium; hib. vet. *bóc*, gl. osculum, Sg., hod. *póg*) Voc. 7ᵇ, forsitan ad contractam *au* diphthongum referenda sint. Cf. hib. *au* (p. 33).

Profertur enim Û pro *ô*, tam cambrice quam cornice et aremorice.

Cambrica exempla: *uch* (supra), *uchel* (altus; hib. vet. *uas*, *uasal*) fq. *tru* (miser; hib. vet. *tróg*) gl. Ox. *bud* (gl. bradium; hib. vet. *búid*, gl. bradium [sic], destinatum persequor, Wb. 24ᵃ, alias *buáid*, cf. p. 23) gl. Lxb. = *bud* (victoria, fortuna) Mab. 2, 216, quod inest in nom. pr. virorum comp. et deriv. in Lib. Land.: *Budgualan* 156. *Gurbud* 153. *Catuud* (= *Catbud*) 191. *Budat* 209. *Budic* (sed *Bodicus* cum *o* servato ap. Greg. Tur. 5, 16) 123, unde adi. *budicaul* (gl. victor) Ox. 39ᵇ, *budugawl* (victoriosus, felix) Mab. 2, 213. *tut* (populus; hib. vet. *tuath*) ipsum quoque frequens in nn. pr. compositis et derivatis, ut in cod. Lichf.: *tutri*, *tutbulc* (in L. Land. *Tutbulch* 231. 253) App. L. Land. p. 271. *tutnred* (= *tutnerd*; *Tutnerth* L. Land. fq.) p. 273; ut in ipso L. Land.: *Tutmab* 191. 218. *Tudmar* 217. *Eutut* 264. *Margetud* 118. 259. *Tutuc* 120. Hodierna huius vocalis scriptio eadem est quae vetusta, differtque haec *u* recentior impure pronuntiata propior *i* vocali ab *w*, quae prodiit ex *u* correpta atque sonum purum *u* significat.

Cornica e Voc.: *luulistri* (gl. classis; i. e. naves agminis, cambr. *llu*, hib. vet. *sluag*) 7ᵇ. *grud* (maxilla; hib. vet. *gruad* Sg.) 7ᵃ. *huchot* (sursum; = *uchot*) 8ᵇ.

E P.: *lu* (agmen) 163, 3. *tru* (miser) 246, 2. *tus* (populus; = *tut*), *vgh*, *ughell* (supra, altus; = *uch*) fq.

Aremorica: *bud* (victoria) et *tu*: (populus) item in nom. virorum chart. Rhed.: *Budworet* 1, 14. 25. 27. 2, 28. *Budhoiarn* Mor. 297. *Catbud* Mor. 302. *Budic* Mor. 332. 333. *Wrbudic* 1, 21. *Loiesbudic* Mor. 328. *Anbudiat* 2, 21. *Tutwal* 1, 5. *Tutwallon* Mor. 275. *Tutworet* Mor. 273. 293. E Buh.: *tru* (miser) 72, 10. 90, 6. *truez* (miseria) 182, 14. *trugarez* (misericordia; hib. vet. *trócaire*) 106, 2. 194, 5. *tut* (populus), *vhel* (altus) fq.

Num huius vocalis infectio insit in subst *teilyngdawt* (dignitas) Mab. 3, 298, ex adi. *teilwng* (dignus), ut conferendum sit hib. vet. *tualang* (aptus), in medio relinquimus.

Û producta originaria ipsa quoque britannice in alium sonum transiit, in Î.

Cambrica exempla: *rin* (mysterium; hib. vet. *rún*, *ruun*) in adi. compos. *ringuedaulion* (gl. arcana) Ox. 38[b], deriv. e subst. *rhinwed* (mysterium, virtus. arcana) Mab. fq. *din* (castellum, oppidum, hib. vet. *dún*, gall. *-dunum* p. 24) in nominibus locorum praecedens more cambrico: *castellum Dinducill id est Cair Duicil* L. Land. 216. *Din Birrion* 201. *portum vocatum Dingerein* (*Gerennii regis*) 108. *Dintywi* (locus ad Tobium Cambriae fluvium) Mab. 2, 244. 245, unde derivat. *dinas* (oppidum) Mab. 1, 16, quae voces hodie quoque scribuntur *din*, *dinas*. *glin* (genu; hib. vet. *glún*) Mab. 2, 19. 51. 380. *ir* (viridis, recens; hib. *úr* Corm.) Mab. 1, 274. 2, 210. Ut primitiva *î* sic etiam haec vocalis producta in hodierna lingua servata est *i*, cum *i* correptae locum obtineat *y*.

Cornica: *chil* (gl. cervix; = *cil*, hib. vet. *cúl*, tergum), *penclin* (gl. genu; *pen glin*?) Voc. Ut pro *i* primitiva *y*, quacum alternat *ey*, invenitur in P.: *dewlyn* (genua) P. 58, 1. 196, 1. *dowlyn* 137, 1. 171, 3. 220, 2. *dewleyn* 54, 4. *war ben gleyn* (super genua) 56, 2. *kyl* (tergum) O. 1781.

Aremoricum exemplum e Buh.: *glin* (genu) 96, 12. 98, 2. 180, 5.

Sed interdum transumpta per *û* scribuntur, ut cambrica *funiou* (gl. vittae; funes) Ox. 37[a]. *dur* (gl. dira) Ox. 41[b]. *strutur*, *strotur* (stratura) Ox. B. 42[a]. 43[a]. *munutolau* (gl. fornilium; minuta ligna) Ox. B. 44[b]. *mur* (murus) Cb. 1. Mab. 1, 36. *mul* (mulus) Mab. 1, 282. *mut* (mutus) 1, 268. *pur* (pure) fq. in compositis ut *purgoch* (mere ruber) 1, 10. 290, ad quae addendum videtur *prud* (hod. *prudd*, prudens), comp. *prudach* 3, 204; cornicum *pur* in compositis ut *purwyr* (verissimus) P. 68, 1. 91, 2. *purdek* (pulcherrimus) 66, 1. 232, 2, superl. *purre* 90, 4; aremorica plurima, in quibus pronuntiatio gallica hodierna statuenda est, ut *prudant* 22, 14. *saludaff* (salutare) 36, 8. 18, 12. *vsaff* (usitare) 142, 23.

Diphthongi.

AI in britannicis dialectis easdem quas in hibernica lingua variationes subit, non modo alternans cum AE, sed etiam nutans in OI et OE.

Cambrica exempla: *hail* (largus) in nn. pr. virorum *Conhail*, *Judhail* L. Land. 137. 149. *haelaf* (largissimus) Mab. 1, 17. *main*, *maen* (lapis) Land. 137. 186. Leg. 1, 35, 9. 2, 1, 4. *o caitoir* (gl. pube) Ox. 41[b]. *blain*, *blaen* (principium, fons, cuspis) Land. Mab. fq. *blayn* Leg. 1, 7, 17. *mair* (gl. praepositus) Ox. B.

45ª (bis), item in priv. eccl. Land. L. Land. p. 113, sed *maer* (maior domus, vilicus) Leg. 1, 9, 9. Mab. 2, 224. 239, *maer kernyw adyfneint* (praepositus, gubernator Cornubiae et Domnoniae) Mab. 2, 209. *di guairet* (deorsum) L. Land. fq. *y waeret* Mab. 2, 211. *guaeu*, *guayu*, *gwaew* (lancea; hod. *gwaew*) Leg. 1, 35, 11. 40, 3. Mab. 1, 8. 10. 259. *guayd*, *guaet*, *gwaet* (sanguis; hod. *gwaed*) Leg. 1, 18, 6. Mab. 1, 17.

In aliis *ai* (*ae*) in *oi* (*oe*) conversum est ut in nomine *oed brenhin Iwerdon* (Aed rex Hiberniae) Mab. 2, 209, item in *moel* (calvus, hib. *mael*) 2, 208, vix aliter in *oet* (aetas) Leg. Mab. fq. *i ois oisoud* (in saecula saeculorum) Cod. Lichf. (App. L. Land. p. 271), quae nunquam cambrice per *ui* scribuntur, sed etiamnunc proferuntur *moel*, *oed*, *oes* (cf. hib. *áis* p. 30). In *e* mutatum *ai* prodere videtur hod. *eedaur* (supra *caitoir*).

Cornice item *ai* vel *ae* scribitur in Voc.: *hail* (largus) 8ª. *mair* (praepositus), *huhelvair* (vicecomes) 7ᵇ. *maer buit* (dispensator) 8ª. In eodem tamen cum *e* invenitur vox *gueret* (humus; cambr. *guairet*, *gwaeret*, solum) 7ª. Quae *e* usitata est in P.: *gew* (hasta; = *gwaew*) 217, 3. 218, 3, *gyw* 219, 2. 221, 1. *men* (lapis; cambr. *maen*) 237, 1, *meyn* 244, 3. De *oi* in voce *gwoys*, *goys* (sanguis; cambr. *gwaet*) P. 10, 3. 45, 2. partim per *v* effecto conferas hanc spirantem. Sed etiam *oys* (aetas; cambr. *oet*) P. 10, 1. 135, 4. atque *huis* (saeculum; cambr. *ois*) Voc. 8ᵇ. *hochwuyu* (venabulum) 7ᵇ. *cuic* (luscus; hib. *caech*, cambr. hod. *coeg*) 8ª.

Aremorica *ai* etsi extat in vetustis nominibus propriis, ut in chart. Rhed. *Hailgugar* 1, 2. *Mainworon* 1, 1, solet tamen converti in *ae*; cf. *Haeloc* 1, 5. *Haelin* 1, 8. 44. *Haelcar*, *Haelwobri*, *Haeldetwid*, *Detwidhael*, *Nodethael*, *Sulhael* etc. *Maenwili*, *Maenworon*, *Maenwobri*, *Maenworet* et alia fq. in chart. Rhed. Etiam in Buh. invenitur *ae*, sed saepius pro illa scribitur *e*: *hael*, *hel* (bonus, placidus, salvus) fq. *men* (lapis; cambr. *maen*) 42, 8. 96, 9; recentius *maen* Q., *men* Man., hod. *méan* Lgn.

Nihilominus etiam *oe* et *oi* exhibent chartularia aremorica in nominibus propriis, ut chart. Landev. *Loeswethen* (*laes*, lex, v. infra; cf. n. pr. *llaesgymyn*, *llaeskenym*, *llaesgeuyn* Mab. 2, 6. 201. 243) Mor. 379, chart. Kemperleg. *Loescant* Mor. 456. *Guerloesius*, *Gorloesius*, *Gurloesius* Mor. 366. 367. 368. Chartularium Rhedonense in his post diphthongum, quam scribit *oi*, inserit *e* plerumque, vel aliam vocalem: *Loiesic* 1, 52. *Loiesoc* 2, 14. 17. *Loiasou* 2, 19. *Loiesworet*, *Loiesweten* 2, 20. 28. *Loiesbudic* Mor. 228. *Loieiscar* (leg. *Loiascar?*) Mor. 329. *Gorloios* Mor. 515. Recentior lingua hanc ut omnem *oi* in *oa* mutavit: *moal* (calvus; hib. *mail*), *oad* (aetas) Lgn. Ob formam illam vetustiorem erit *Treb Moiaroc* (a. 834) in chart. Rhed. 1, 4 idem quod *vicus Mairoc*, *Maeroc* (v. Maeroci; deriv. e voce supra allata *mair*, *maer*).*

De *ai* et *oi* ab *ei* repetendis videas infra (p. 104). In vocibus quibusdam diphthongus *ai*, *ae* orta est excussione consonarum. In cambricis: *mail*, *mael* (e *magil*, *magl*) in nominibus compositis *Mailcun* (= Maglocunus Gild. epist.

---

* Si non eadem pronuntiandi formula, assimilatio certe ad vocem latinam *maior* statuenda est in Inscript. ap. Orell.: Maior Magiati fil. 1987, atque in notissima denominatione *maior domus*. Eadem vox formae cambricae etiam propior gall. hodiern. *maire*; sed angl. *mayor*, germ. *meier*, *mayer*.

p. 161) L. Land. 111. *Mailseru*, *Mailsercu* 208. 221. *Melguas* (i. e. Maelguas) 174. *Maelwys* Mab. 2, 205. *Arthmail* L. Land. 213. *Brocmail*, *Brochmail* .124. 149. 150. *Brochuail* 133. *Fernuail* 149. 167 (cf. Taximagulus Caes.);* *air*, *aer* (proelium) ex *agr* (cf. hib. *ár* p. 17) in nominibus virorum compositis L. Land. *Aircol* 111. 118. 206. *Aircon* 70. *Aerthirn* 142, ac iam in glossis vetustis *hair* (gl. clades) Ox. B. 45ª, pl. *airou* (gl. strages) Lxb. Item in transumptis *lais* (gl. diffusa; lat. *laxus*) Cb. 76. *amlais* (gl. demissa) Ox. 39ª. Nec aliter *mais*, *maes* (campus, = *mages*; cf. hib. *mag*) Land. 152. Mab. 1, 3. *saeth* (= sagitta) Mab. 1, 3. *sarhayt*, *saraet*, *sarhaet* (contumelia; hib. *sárugud*) Priv. eccl. Land. Leg. 1, 2, 1. 2. 3. 3, 1. Mab. 1, 2'0. 243. 244. 261. *maeth* (nutritio; verb. *magu*) Mab. 2, 372. 3, 33. 215. *cair*, *kaer* (castrum, oppidum; hib. vet. *cathir*) Land. Mab.

In cornicis: *maister* (magister) Voc. 8ª. *strail* (tapeta, = stragula) 10ª. *flair* (odor; cf. *fragrare*) 9ᵇ. *mamaid* (altrix; i. e. *mam maith*) 7ª. *caid* (servus, = captus, hib. *cacht*) 7ᵇ. *ail* (angelus) 7ª. Cum *e* pro *ai*, *ae* in P.: *mester* (magister) 60, 4. 89, 1. 111, 4. 122, 4. 215, 1. *mestry* (= magisterium; potentia) 17, 4. 57, 2. 144, 3. 194, 3. 197, 3. *mes* (campus) in formulis *ȝe ves*, *yn mes* (foras, i. e. in campum) fq. *el* (angulus) 13, 2. 58, 2. 122, 1. 3. vel *eyll* (i. e. *êl*) 254, 3. 255, 1. pl. *eleth* 18, 4.

In aremoricis vocibus: *mail*, *mael* in nominibus propriis chartularii Rhedonensis: *Maeloc* Mor. 307. *Mailon* Mor. 264. *Gurmahilon* (= *-mailon*) Mor. 339. *Wrmaelon* Mor. 307. *Maelcat* 1, 32. *Arthmael* 1, 5. 2. 23. *Cunmailus* (= Conomaglus Bolland. Mart. 1, 258) 1, 25. *Aerviu* chart. Rhed. 1, 11. *Haerveu* chart. Landev. Mor. 348. 467. In Buh.: *ael*, *el* (angelus) fq. *maes* (campus) fq. *mester* (= *maester*, magister) fq. *kaer* (oppidum) 182, 12. 188, 1. 19. 200, 11. *ker* 42, 1. 148, 11. 16. 25. Item in voce *laes* 150, 1. *lesen* (lex) 26, 20, plur. *laesennou* 150, 9 (cf. corn. *lahys*, P. 75, 1. 80, 1. atque hib. vet. *fetarlicce* p. 59; hib. gael. *lagh*); eadem scripta invenitur *leasen* 20, 13 per errorem, id quod probatur et syllabarum numero et consonantiae lege, quamquam conferri poterat nomen proprium quod supra memoravimus *Loiesic*, *Loiesoc* scriptum in chart. Rhed. *Liosic* 1, 52. 2, 24. *Liosac*, *Liosoc* 2, 23. 27. Non aliter frequens adi. arem. *kaer* (formosus, pulcher; *cadr* Q. ut cambr. vet. *cadr*, gl. decorus, Lxb.). Addimus recentiora: *caeth* (miser), *flair* (foetor), *maeth* (nutrimentum), *saeth* (sagitta) Quill. *saez* Man. Lgn. *méaz* (campus), *kéaz* (miser), *fléar*, *fler* (foetor), *ker*, *kéar* (oppidum) Lgn.

Infectae huius diphthongi invenitur scriptio EI: *Meilic* (n. pr. viri, *mael*) L. Land. 153. 154. 170. *Heilyn* (= *Haelin* chart. Rhed.) Mab. 2, 372. *mein*, *meini* (lapides; *maen*) Cb. 55. Mab. 1, 259. *meirri* (praepositi; *maer*) Leg. 2, 11, 25. *meithrin*, *meithryn* (nutritio) Mab. 2, 198. 3, 91. *cein* (= hib. vet. *cáin*, hod. *caoin*) in his: *ceinmicun* (adoramus) Cb. *ni ceinguodeimisauch* (gl. non bene

---

* Supponenda voci significatio *puer*, *juvenis*, *servus* (cf. got. *magus*, *magula*, filius, puer, et hib. vet. *mug* p. 14). Servatum est *mael* (miles gregarius) in poëmate aremorico ap. Villemarqué, Barzaz-Breiz, 4. edit. 1, 86: *penn-lu am mael* (dux agminis pro milite). Ita frequens subst. brit. *guas* (puer) in media latinitate est *vassus*, *vasallus*, i. e. ambactus, servus, et cornic. *floh* (gl. puer). plur. *flechet* (gl. liberi) Voc., *flough*, pl. *flehys*, *fleghys* P., est arem. *floch* (puer serviens; gall. hod. page). Differre videntur cambr. *Mailbrigit* Land. 230, arem. *Maeltiern* chart. Rhed. 1, 14 2, 28, utpote conferenda cum hibernicis quae supra (Praef. XII. not.) allata sunt: calvus Brigitae, calvus Domini.

passa) Ox. 39[a]. Cornica: *mab meidrin* (alumpnus) Voc. 7[a]. *meyn* (lapides) P. 11, 3. 209, 4. D. 62. Arem. hod. *mein* (lapides).

Cambrice interdum *ae* in *eu* transgreditur: *aeth* (ivit), *euthum* (ivi); *haer* (certus), *heurwyd* (certa scientia) Mab. 1, 289.

OI in vocibus britannicis maxime usitatis transgressa invenitur in Û.*

In cambricis: *culed* (gl. macies; hib. vet. *cóil*, gl. macer, Sg. 50[a], cambr. hod. *cul*) Ox. 8[b]. *un* (unus; hib. vet. *óen*) fq. *tu* (latus; hib. vet. *tóib*) Mab. fq. *anutonou*, *anutonau* (gl. periuria; hib. vet. *oeth*, iusiurandum, Corm.) Ox. 45[b]. Cb. 21. — Discrepat tamen *lo* (vitulus; hib. *loeg*, gen. *lóig* Br. h. 52) gl. Ox. 38[a].

In cornicis: *cul* (macer) Voc. *un* (unus) P. fq. *tu* (latus) P. 105, 3. 163, 2. 207, 3. *cuf* (pretiosus, carus; hib. *cóim*) D. 621. 641, *kuf* P. 256, 3, *kveff* (significata productione, p. 81) 101, 1. — Hic quoque *loch* (vitulus) Voc. 9[a].

In aremoricis: *un* (unus) fq. *tu* (latus) Buh. 72, 10. *cuff*, *cuf* (carus, amicus) 8, 23. 192, 8. — Cambr. *lo*, corn. *loch* respondet hod. *lué*, *leué*. Praeterea *i* pro *u* in voce *intanvv* Man. *iñtañv* Lgn. (viduus), si conferendum est hib. vet. *óentaim*, *óintam* (gl. caelebs) Sg. 9[a]. 16[a].

Invenitur sane ipsum OI, alternans cum OE, in compluribus vocibus cambricis, non solum in vetustiore lingua, sed etiam in hodierna: *hoedel*, *hoedyl* (vita) Mab. 2, 218. 3, 267. 268, idemque in nominibus virorum compositis L. Land.: *Rihoithil*, *Rioidyl* 141. 143. *Guorhoidil* 180. *Loegria* (cf. *Loygare*, rex Hibern., Nenn. p. 64) Galfred. Monum. fq. *tir lloegyr* (terra Loegria, terra a Saxonibus et Anglis occupata, Anglia) Mab. 2, 66. *lloegyr* 3, 145. *lloeger* 2, 372. *lloygyr* 3, 157. *hoel* (clavus) Mab. 1, 15. *croyn* (pellis) Leg. 1, 10, 11. *croen* 1, 9, 10. 22. 10, 11. 12, 10. 16, 9. *croen*, *kroen* Mab. 1, 9. 13. *croew* (dulcis) Mab. 2, 210, quae voces quoniam hodie quoque scribuntur *hoedyl*, *lloegyr*, *hoel*, *croen*, *croew*, seiungendae sunt ab iis quas supra (p. 96) memoravimus, quibus convenit *ui*, *wy* (= *ê*). Verum ut ne illis quidem primitivam *oi* concedamus, movemur exemplo aliarum vocum, in quibus eadem haec diphthongus certo aut ex *ai*, *ei* prodiit (cf. p. 101 et quae sub *ei* sequentur) aut excussione consonae alicuius orta est, ut in *henoid* (hac nocte; hib. *innocht*) carm. Cb. *tranoheth*, *tranoet*, *dranoeht* (trans noctem, mane) Leg. 2, 1, 27. *peunoeth* (quavis nocte) Mab. 1, 293. *doeth* (prudens, = doctus) Mab. 2, 11, pl. *doython*, *doythyon* Leg. praef. *coes* (femur, = coxa, hib. *cos*) Mab. 2, 209. 212, pl. *coeseu* Leg. 1, 12, 13. *croes* (crux), unde *croysan*, *croessan* (scurra, hib. *crosán* St. gl. 14) Leg. 1, 12, 6. *ffroen* (= *frogn*? cf. hib. *srón*) in composito *ffroenuoll* (naribus anhelis) Mab. fq. *oer* (frigidus: *finnaun oir*, *fontem Oir* Land. 253; cf. *Ogrigenus* Steiner. 469) Mab. 2, 210. *oen* (agnus; hib. *uan*) Mab. 2, 215. *kyfoeth* (cf. p. 84); quibus non dubitamus adnumerare, quod proposuimus, *croen* (cf. hib. *crocenn*, pellis, cutis, p. 69). Ad alterutram igitur seriem referenda esse videntur, quae supra sunt allata. — Infectioni hanc diphthongum patere docemur formis plur. *cruyn* (pelles) Leg. 1, 7. 22. 9, 9. 10. 12, 12, rec. *crwyn* et *wyn* (agni).

Cornica OI servata in Voc. *crois* (crux) 9[b]. *oir* (frigidam, aquam) 10[a]. *oin*

---

* Ita latinae voces quaedam *u* ex *oe* proferunt, ut *unus* e vetusto *oenus*, *punicus* e *poenicus* (gr. Φοῖνιξ, Φοινικικός), cum aliae servarint diphthongum.

(agnus) 9[a]. *croin* (pellis) 7[a], unde *croinoc* (rubeta) 9[a]; vel UI: *chefuidoc* (omnipotens) 7[a]. In Dr. et P. ut supra (p. 97) O, OU: *crous* O. 1952. D. 2586. P. 152, 3. 184, 1. 189, 1. *crovs* D. 766. P. 180, 1. 181, 2. *crows* P. 151, 3. 153, 1. 160, 3 etc. fq. *on* (agnus) D. 707. *cronck* (bufo) O. 1778. D. 2732. P. 47, 4; tamen etiam bisyllabe: *oan* (agnus) D. 697. *crohen* (cutis) P. 135, 2. O. 2713. *croghen* D. 2686.

Arem. OE, OA: *croas* (crux) Buh. 120, 3. 14. 152, 11. *croen* (cutis), *croass* (crux) Quill. *oan* (agnus), *croaz* (crux) Man., sed *croc'hen* (cutis) apud eundem. Hod. *kroc'hen*, *kroâz*, *oan*, pl. *ein* per infectionem. E Buh. memorabile *oe* ortae excussa consona exemplum est *soez* (maeror, cura), *soezet* (maerori deditus) 4, 9. 56, 6, cuius forma plena *sebezaff* (angi) 4, 13. In eodem libro *oe* et *oa* tenere locum originariae *ê* supra diximus (p. 98).

EI ut in hibernica lingua (atque in ipsa gallica p. 20. 32) sic in britannicis dialectis varie formatur, non solum eodem numero habita quo *ê* et *î* productae, sed etiam servata, cambrice potissimum, vel diphthongis AI et OI commutata.

Cambrica EI collatis formis gallicis, hibernicis, britannicis, quae modo ad *ê*, modo ad *î* redeunt, servata comprobatur in his exemplis: *breith* (varius, versicolor; hib. *brit*, gall. vet. *Brîto* Auson. epigr. 109. 110. 112. 113. 114, *Brittae* Momms. Inscr. Helv. 124, matribus *Brittis* Orell. 2094, ergo *brîtt-*, quod a *breitt* profectum probatur cornico *bruit* = *brêtt-*) in nomine loci: *guoun breith* (palus variegata) Land 186. 187, in comp. *bronnbreithet* (variegatae pectore) gl. Ox. 40[b], cf. hod. *breithwyn* (varie albus). *mein* (tenuis, exilis; hib. *mín*, sed corn. *muin*) gl. Ox. 37[a], unde deriv. *meynnyholi*, *meynholy* (imminuere, comprimere mulierem) Leg. 2, 1, 26. 4, 7, comp. *goaduein* (subgracilis) Mab. 2, 42. *gueir* (gramen; hib. *fœr* Ml. 44 r., rectius *fér* O'Dav. vv. *fer folo*, *fërsamla*, gen. *feiuir* Sg. 68[b]; corn *guyr-*) in comp. *gueirclaud* (pratum) Land. 204. 231. 234. 257, *gweirglawd* Mab. 1, 242. 243. 253. 282 etc., *gweirglod* 1, 240, hod. *gweirglawdd*, cf. *gweirdir*, *gweirdy* (foeni terra, domus). *ney*, *nei* (fratris, sororis filius; hib. *niæ* Corm., corn. *noi*) Leg. 1, 5, 2. 7, 1. Mab. 2, 14. 216. 3, 97. 212, plur. *neyeynt* Leg. 1, 5, 5. *peis* (tunica; corn. *peis*, *pous*) Mab. 1, 3. 4. 20 etc. Sed AI non modo hodie (cf. p. 86) in isdem substituitur: *braith*, *main*, *gwair*, *nai*, *pais*, in quibus aucto syllabarum numero redit *ei* ut in plur. *gweiriau*, *neiaint*, *peisiau*, verum etiam antiquitus extat (vel in AE mutatur) in quibusdam: *hayarn* (ferrum; hib. *íarn*, got. *eisarn*) Mab. 1, 7. 243. 282. 2, 220. 221 etc., *haearn* 2, 219, hod. *haiarn*, *haearn*. *raeadyr* (profluvium; hib. *inriathor*, gl. torrens, Ml. 50 r.) Mab. 1, 283, hod. *rhaiadr* (catarrhacta), pl. *rheieidr*. *traian* (tertia pars) Leg. 2, 6, 18, *trayan* 1, 1, 5. Mab. 1, 253, *traean* L. 2, 1, 15. M. 2, 239. *bahell*, *laubaell* (securis, s. manualis; hib. *biáil*, *biail* Sg. 46[b]. 67[a]) gl. Ox. B. 42[b]. *gaem* (cf. gr. χεῖμα, lit. *žëmà*, slav. *zima*): *in ir gaem* (ἐν τῷ χειμῶνι) Cod. Lichf. (App. L. Land. p. 272), postea inserta post diphthongum *a*: *gayaf* Leg. 1, 12, 10. 16, 10. 2, 11, 2. 5. Mab. 2, 200. 215, hodie mutato *y* in *u* (p. 87) *gauaf*; item in comp. *kynnhaeaf* (autumnus, = *kynt-g.*, germ. *vorwinter*) Mab. 3. 154, hod. *kynauaf*. *dair*, *dayr* (terra) Priv. eccl. Land. (L. Land. p. 113), postea *daiar* Leg. 2, 11, 34, *daear* (ut hod.) 2, 1, 4. 6, 27, *dayar* 1, 1, 5. 8, 10. 10, 15. 11. 12. 2, 6, 27. 11, 1. 8. 11. Mab. 1, 8. 2, 49. 201. 3, 144. Adde hod. *graian*, *graean* (arena).

Quibuscum conferendum est *guarai* (gl. scena) Ox. 38ᵃ, quod e *varej-* prodisse videtur (p. 96). Huius diphthongi loco posita OI (vel OE), quam nunquam *ui* scribi supra diximus, ad *ei* vetustam pertinere videtur in his: *coit* (silva; hib. *ciad-* p. 32, cf. got. *haithi*?) Land. 69. 164. 197, *cat coit Celidon* (bellum silvae Caledoniae) Nenn. p. 68, *coyt* Land. 237, *koet*, *coet* Leg. 1, 16, 10. Mab. 1, 8. 238. 244 etc., hod. *coed*. *gloiu* (gl. liquidum; cf. hib. *glé*) Cb. 86, *gloyw*, *gloew* (pellucidus) Mab. 2, 10. 36. 389. 3, 152, idem in nominibus *tref Gloyuid* (vicus Gl.) Land. 237, *kaerloyw* (castrum splendidum, angl. *Gloucester*) Mab. 1, 256. 295. 296. 2, 234. 235. *coil* (augurium; hib. *cél*, scand. *heill*): *ocoilou* (gl. auspiciis) Ox. 39ᵇ, *etncoilhuam* (gl. aspicio auspex) Ox. 6ᵇ. Cf. *guaroimaou*, *guaroiou* (gl. theatra; supra *guarai*) Ox. 38ᵃ. 38ᵇ et quae supra (p. 96) allata sunt.

His autem diphthongi formis insuper addendae sunt vocales *e*, *i*, non modo productae vel *ê* in *ui* mutata, sed etiam correptae (vel *e* servata), ut Î in his: *brith* (gl. pictam; ergo *Picti* nihil aliud nisi *Brîttones*?) Cb. 30, *main brith* (lapis versicolor) Land. 182, *brith* Mab. 1, 14. et hodie. *diu* (deus; gall. *deivo-*) Cb. 68. Leg. 2, 6, 2, *dioer* (deus scit) ibid. *diu* (dies; hib. *dia*): *diu nodolyc*, *dihu pasc* (natalicia domini, pascha) Leg. 2, 6, 40. *hediw* (hodie) Mab. *ri* (rex) pp. 20. 98. Adde *olin* (gl. rota; hod. *olwyn*) Ox. 37ᵇ. *guillihim* (gl. forceps, i. e. *guillim*; hod. *gwellaif*) Ox. B. 42ᵇ. *tiis* (gl. staptum; hod. *tais*, comp. *teisban*, tapetum) ibid. 44ᵃ. Correpta *i*, quin etiam in *u* mutata: *duhu* (deus) Leg. 1, 14, 5, *duo* 2, 6, 2, *duw* Mab. semper. *duw* (dies; hod. *dyw*) Mab.: *duw nadolic neu duw pasc* 1, 4. *duw gwener*, *duw sadwrn* (d. Veneris, Saturni) 1, 287. 2, 217. *nyeint* (e *nei*) 3, 191. 197. Cf. *gwaryeu* (e *gware*) 2, 62. 63. Ê more britannico in UI mutata: *duiutit* (divinitas) Cb. *duyuaul* (divinus) Leg. 1, 43, 20. *uisc*, *wysc* (n. fluvii, Romanis *Isca*) Land. Mab. fq. *buyall*, *bwyall* (securis; supra *baell*) Leg. 1, 35, 9. 2, 1, 4. Mab. 1, 280, hod. *bwyell*. Adde hod. *olwyn* (rota), fortasse cum irregularitate quadam *chwiliog*, *chwilioges* (fatidicus, saga; cf. *coel*). Servata E vel correpta: *reatir* (gl. torrentum; supra *racadyr*) Cb. 28. *trean* (tertia pars) gl. Ox. 22ᵇ. *hearn* (ferrum) in nominibus: *Biuhearn* Land. 166. 169. 175. *Cunhearn* 176. *Elhearn* 157. *Guoidhearn* 193. *Trahearn* 196. (*Leuhaiarn* 153); pl. *heyrn* Mab. 2, 222. *llech* (lapis; hib. vet. *lie*, *lia* = *leix*, p. 32) Mab. fq. *hedd* (pax; hib. vet. *síd*) hod., unde *hedwch* Mab. 3, 305. *gwelleu* (forceps; supra *guillihim*, *gwellaif*) Mab. 2, 204. 225. 242. Cf. *gware* (ludus) Mab. 2, 63. 246.

Cornice EI vix usquam est servatum, ne in Voc. quidem praeter *peis* (tunica) 9ᵇ et *heirnior* (ferrarius) 7ᵇ, e quibus illud peregrinum (= *pexa*, tunica), ni fallimur, consona excussa diphthongum assumpsit, hoc infectionis instar habet *ei*; ibidem *peus gruec* (gl. toral) 9ᵇ. *hetheu* (hodie) 8ᵇ. Sed his exceptis semper fere ad easdem formas devenit, quibus *ê* commutatam esse supra demonstravimus: *oi* (*oe*) et *ui*. OI, OE: *noi* (nepos), *noit* (neptis) 7ᵃ. *goyf* (hiemps) 8ᵇ. *hoern* (ferrum) 9ᵇ. 10ᵃ. *doer* (terra) 7ᵃ. 8ᵃ. UI: *bruit* (varius) 8ᵇ. *muin* (gracilis) 10ᵃ. *cuit* (silva), *guyraf* (foenum) 9ᵇ. *duy* (deus) 7ᵃ. *ruy* (rex) 7ᵇ. *chuillioc*, *cuillioges* (augur, pythonissa) 8ᵃ. Discrepant *kyniaf* (autumnus) 8ᵇ, si recte scriptum, et *cudon* (palumbes) 8ᵇ, si a *cuit* derivatum est. Postea hanc quoque *oi*, *ui* in O, OU abisse docent *bool*, *boell* (securis) O. 1001. Cr. 2282. *horn* (ferrum) D. 2719. R. 2135. *dor* (terra) O. 64. 96. D. 2441. P. 14, 4. 97, 4. 136, 2. 209, 3. 221, 3. *dour* 33, 3. 152, 2. *gorra* vel *gorre* (foenum) O. 1058. *cos*, pl. *cossow*

(silva) O. 364. 2558; quin etiam *pous* (tunica) D. 2846. 2854. R. 1924. P. 190, 3, *povs* R. 1921, *pows* P. 51, 2. 161, 4. 190, 4, *powys* (monosyll.) 161, 2, et *heȝow* P. 157, 4. Sic in Voc. *grou* (arena) 9[b]. Inveniuntur tamen etiam *hern* (ferrum) D. 2938; *du* (deus) D. 3028, ut semper in P., *duv* R. 1601, saepissime vero aut *dev* scriptum ut O. 105. D. 3. aut *dew* ut semper, ni fallimur, in Cr., qua scriptionis varietate hic ut in *hethyv* (hodie) O. 5, *hetheu* D. 1113, *hethew* R. 825, *hythew* D. 147, *hyȝew* P. 172, 3. idem sonus signari videtur more anglico.

Aremorice item OI invaluit in nominibus propriis chart. Rhed., quae continent vocem *hoiarn* (ferrum): *Hoiarn* 1, 7. 37. *Hoiernin* (cf. Iserninus, Isserninus ap. Tirech. 7. 8) 1, 26. *Hoiarnscoet* 1, 45. *Gurhoiarn* 1, 3. *Euhoiarn* 1, 4. *Sulhoiarn* 1, 4. *Rathoiarn* 1, 25. *Winhoiarn* 1, 14. 33. *Hoiarnmin* 1, 3. *Merthinhoiarn* 1, 14. *Loieshoiarn* 1, 2. *Haelhoiarn* 1, 5. 16. 20. *Rishoiarn* 1, 8. 2, 16. *Cathoiarn* 1, 8. etc.; in recentioribus tamen chartis AI: *Haiarn* (a. 1037) chart. Kemperleg. Mor. 374. *Haiarn*, *Haiarnus* (a. 1026. 1050) chart. Rhed. Mor. 356. 357. OE: adi. *gloeu* in n. pr. composito *Witengloeu* chart. Rhed. 1, 29. subst. *coet* in nomine loci *Poutrecoet* (i. e. „in pago trans sylvam" 1, 32) 2, 23.

In Buh. haec ut qualiscunque OE aut servatur: *doe* (deus) fq. cf. *roen* (rex); aut in OA (OUA) transgreditur: *doar* (terra) 142, 14. *douar* 46, 16. 86, 17. 148, 7. 156, 18. *gouaff* (hiems) 154, 4. *moan* (tenuis, debilis) 10, 9. 32, 10. *coat* (silva) 30, 16. 38, 22, quibuscum conferenda sunt: *daouar*, *gauaf*, *houarn* (ferrum) Q., hod *douar*, *goañv*, *moan*, *koad*, *groan*, *grouan* (arena; cambr. *graian*, corn. *grou* v. supra), sed *doué* (deus), *roué* (rex). Cum I ut cambr. corn. *hediw*, *hetheu* sic arem. *hedhyu* (hodie) Q., hod. *hiziô* vel *hiriô* profertur; addenda sunt e chart. Rhed. *Iarncar* 1, 21. *Iarnhaitoui* 1, 3. *Iarnconan* 1, 11. *Iarnoc* 1, 16. *Iarnhitin* 1, 20. 30. 34. 38. 40. *Iarnweten* 1, 24. *Iarnwocon* 1, 30. 49. *Iarndetwid* 1, 41. *Iarnogon* 2, 6. 10. *Iarncant* 2, 27, in quibus temere per *j* ab editore scriptis quin eadem vox insit quae in supra positis *Hoiarn* etc., dubitari nequit.

Ceterum *ei* diphthongum sicut *ai* et *oi* excussione consonae interdum ortam esse vix est quod memoremus, ut in *peis* (v. supra); in cambricis: *Breit* (Brigita) Land. 225. 251. *cadeir* (arem. *cador* Buh. 152, 4, = cathedra) Mab. 1, 239. *gwein* (vagina) 2, 209. *carrei* (corrigia) 2, 374; in cornicis *streil* (strigil) Voc. 10[a]. *guein* (vagina) 9[b], rec. *gwon* D. 1156, *goyn* P. 72, 1. Sed hoc memorandum est, hanc quoque *ei* infectione natam in *ai*, *ae* abire in substantivi cambrici *troet* (pes) plurali forma *trayt*, *traet* Leg. 1, 3, 5. 4. Mab. fq.

AU britannice nisi in peregrinis ut *caul* (caules) Voc. 9[a] non servata, sed bis mutata, in OU et EU, in hodierna lingua aut ad sonum aut ad signum originarium rediit; conferas tamen quae sub V adnotantur.

Cambricae variationes. OU pro *au* in libris vetustioribus, ut in glossis Oxoniensibus, in terminatione substantivorum *-ou* (hod. *-au*) numeri pluralis, cuius exempla infra sub nomine. In radice: *dou* (duo; hod. *dau*) gl. Ox. 22[a]. *lou* (lumen) in compos. *louber* (hodie *lleufer*, splendor) gl. Ox. 20[a], unde comp. et derivat. *diguolouichetic* (gl. proditus; i. e. ad lucem editus) Ox. 41[b], in quo ut in subst. plur. *nouitiou* (gl. nundinae) ib. 7[b], *touyssogion* (principes) L. Land. p. 113. servata esse videtur diphthongus. Attamen alternatio concedenda inter

au, *ou* et *aw*, *ew* (cf. p. 82 not.), ac lingua hodierna ipsa in aliis diphthongum profert, in aliis *w* consonam: *iau* et *ieuanc* (iuvenis); sed *newid* (concambium), *llywychedig* (pellucidus), *tywysawg* (princeps). Voces *lou*, *iou*, aliaeque ut *ou*, *our*, *gnou*, *cenou* extant in nominibus cambricis personarum libri Landavensis: *Oudem* 176. *Oudocui* 147. *Gurou*, *Guorou* 163. 165. *Riou* 200. *Ourdilat* (fem., i. e. auro vestita) 259. *Loumarch* 212. 213. 230. *Loubui* 71. *Loubran* 135. *Loubrit* 201. *Loudoc*, *Loudoce* 142. 227. *Jouaf* 207. 250. *Joubiu* (161) 163. *Gnouan* 171. *Ellgnou*, *Elgnou* 192. 193. *Gueithgnou* 137. *Judnou* 70. 74. 165. *Morcenou* (*Riceneu* 162) 136. Adde *Lourone* 169. *Louronui* 175. *Mouric* fq. *Poul* 218. Eandem scriptionem a Demetis (qui australem Cambriae regionem incolunt) servari tradit Davies ut in *our* (aurum), *houl* (sol), ceteris *aur*, *haul*.

EU cambrica ex *au* vel *ou* iam in vetustioribus libris infectione prodiit, ut in voce *eu* (= *avi*- p. 82) in nominibus compositis: *Eudem* (= *Oudem* supra) L. Land. 181. *Eutigirn* etc., in adi. *eunt* (gl. aequus; = *avent* supra) Ox. 8ª, in nomine poëtae vetusti *Aneurin*, ut in nominibus virorum L. Land. *Leui* 160. 221. 222. *Conleui* 207, quocum conferendum *Leu* (cf. *Lleuelys*, *Lleulys*, *Lleulis* Mab. 3, 297. 298. 300) in compositis: *Leumarch* (supra *Loumarch*) 208. *Leubrit* (= *Loubrit*) 200. *Leuhaiarn* 153. *Marchleu* 193. *Tutleu* 254. *Catleu* 130. 135. Verum in his vocibus et similibus statuenda est primitiva forma cum *v* consona, quam produnt *Legui* Land. 226 = *Luigui* 225. *Auguinn* 236 = *Euguen* 196.

In recentioribus autem codicibus cambricis, ut Leg. A et Mab., pro vetusta *ou*, hodierna *au*, sive originaria est sive ex *av*, *ov* prodiit, etiam extra causam infectionis scribi solet EU, ut in terminatione pluralis *-eu* frequentissima (exempla videas infra in nomine). Item in radice: *deu* (duo) Leg. praef. *lleuuer* (= *louber*, lumen) Mab. 2, 18. *heul* (sol; hod. *haul*) Mab. 1, 27. *geu* (falsum; hib. vet. *gáu*) Mab. 3, 29. *eur* (aurum) Leg. 1, 2, 3. 3, 1. Mab. fq.

Etiam post hanc diphthongum (ut post *ae* = *ei*) vocalis *e* inserta videri potest in voce *poues* (gl. quies) Ox. 6ᵇ, si conferuntur nomina vetusta Pausinnus, Pausinna in Inscr. helvet. ap. Orell. 5066, Possenna (fem. hibernica) Boll. Febr. 2, 53. Neque vero neglegenda est forma *poguis*, quae inest in composito *poguisma* (locus quietis) Land. 249, qua forma ut similibus infra proferendis prodi videtur *v* antiqua. — Contra negari vix potest interdum cambrice quoque (sicut vulgo hibernice) *au* primitivam non minus quam *au* = *á* in Ô contrahi ut in infinitivo *bot*, *bod* (esse; arem. *bout*) Mab. Leg. fq., fortasse in *orubimnit* (gl. aurichalcum) Ox. B. 42ª.

Cornicae. OU (sive ab *au* sive ab *av*, *ov* profecta) regularis est in Voc.: *iouenc*, *youonc* (iuvenis) 7ᵇ. *golou* (lux), *gouhoc* (mendax), *gouleueriat* (falsidicus) 8ᵇ. *brou* (mola) 10ª; item in terminationibus: *tiwulgou* (tenebrae) 8ª. *ancou* (mors) 8ᵇ. *dehoules* (abrotanum, herba; *dehou*, dexter) 9ª. Atque in P.: *houl* (sol) 152, 2. 211, 1. 226, 4. D. 2992. 3083. 3123, quamquam in illo libro frequentior est scriptio OW: *kentrow* (clavi) P. 160, 1. *golow* (lumen) 64, 3. *gow* (falsus) fq. *owr* (aurum) 16, 2. *cows* (verbum, loqui) 81, 4. 95, 1. etc. *dyghow* (dexter) fq. *ancow*, *ankow* (mors) 174, 4. 234, 2; item in terminatione numeri pluralis *-ow*.

Interdum EU extra causam infectionis invenitur in Voc.: *heuul* (sol) 7ª. *fosaneu* (gl. calcias), *eskidieu* (sotulares) 9ᵇ. cf. *heul* (sol) O. 36. 38. In Pass.

EW modo infectione orta est ex qualicunque *ow*: *a dewlys towll* (consilium cepit), *y doul ef o tewlys* (consilium eius captum erat) 15, 3. 214, 3. *y kewsens* (dicebant) 137, 1. *kewsel* (loqui; *cows*) 83, 3. *eȝewon* (Iudaei; sg. *eȝow*) fq., modo praeter infectionis causam cum *ow* alternat: *dow* (duo) P. 137, 1. 171, 3. 220, 2. *dew* 42, 1. 91, 1. 163, 1. *dev* D. 247. 2577.

Insertae vocalis exemplum cornicum videri poterat *powesough* (quiescite), *powessens* (quiescebant) P. 61, 2. 254, 1; sed cf. quae de cambr. *poues* adnotavimus. — Contractione periit diphthongus in infinitivis ut *bos* (esse) fq., *cafos* (capere) P. fq. D. 378 vel *cafus* D. 588. 594 etc., quibus respondent arem. *bout*, *caffout* Buh. fq.

Aremoricae variationes. Originariam formam AU prodit nomen *Chanao* (cf. cambr. vet. *Morcenou*, *Riceneu* in L. Land., et subst. *keneu*, catulus, animal iuvencum, Mab. 2, 210. 225. 226. 235. 236) ap. Greg. Tur. 4, 4. In nominibus chartulariorum pro *au* est OU: *Joumonoc* Chart. Rhed. 1, 10. 2, 21. *Jouwoion* ibid. Mor. 265. *Guriou*, *Bluchiou*, *Druniou* in chart. Kemperleg. Mor. 441. 464. *Gurgnou* chart. Rhed. Mor. 340. *Haelnou* 1, 4. *Budnou*, *Arthnou* ibid. Mor. 272. 307. *Loudinoc*, *Loutinoc*, *Loutenoc* 1, 39. 41. 43. *Louran* ibid. Mor. 339.

Infecta diphthongus etiam aremorica EU, quae patere videtur e nominibus compositis cum voce *eu*: *Eudon*, *Eucant* etc. (cf. 82), ad *av* vel *ov* primitivam revocanda est, quae tam non infecta quam infecta vocali cernitur in aliis: *Lowi* (cambr. *Lewi*, *Legui*) chart. Rhed. 2, 15. *Ewen* ibid. 1, 5. 32. Tamen hodie quoque *héol* (sol) Lgn.

In recentiore lingua, iam in Vita Sanctae Nonnae, pro qualicunque *ou* effertur AU, in illo libro semper scripta AOU*: *daou* (duo) fq. *gaou* (falsus; cf. *gouleueriat*, *gouhoc* Voc.) fq. *laouen* (laetus) 98, 4. *laouenhat* (gaudere) 44, 19. 76, 18. *saouzan* (cura) 38, 21. 50, 22. *caoudet* (internum) 56, 2; quin etiam *aoun* (timor; al. *oun* = hib. *omun*, gall. *omn-* p. 40) 94, 7. Frequentius tamen in Buh. scribitur OU, aut servata scriptione vetustiore: *dou* (duo) fq. *gou* (falsum) 4, 16. *louen* (laetus) fq. *louenhat* (gaudere) 28, 22. *poues* (quies) 172, 13. *souzan* (cura) fq. *coudet* (internum) 62, 6. 72, 15; aut scriptione recentiore, qua hodie in Gallia significatur U (ergo distinguenda a supra memorata *ou* vetustiore cambrica, cornica, aremorica), ut in terminatione pl. *-ou* frequentissima ac fortasse in aliis quibusdam ut *louarn* (vulpes) 32, 8, *goulou* (lux; cambr. hod. *golau*) 184, 7. 192, 4, quae hodie sic proferuntur. Aliam contractionem huius diphthongi aremorica, quae cambr. *bot*, corn. *bos*, *caffos* opponit *bout*, *caffout*, vix procreavit, nisi quod Cornugalli hodie efferunt *tadö* (patres) etc.

OU gallica in dialectis britannicis eodem sono redditur quo *ó* gallica et hibernica, producto U. Cf. quae supra (p. 99) proposita sunt, *bud* (victoria), *tut* (populus), *uchel* (altus); adde *rud* (ruber) Voc. 8[b], idem in compositis cambr. *rudlan* (landa rubra), *rudpull* (palus rubra) Land. 146. 148, arem. *rudfos* (fossa rubra) chart. Rhed. 1, 39.

Quae igitur *ou* invenitur in dialectis britannicis, haec nisi recentiore trans-

---

* Scriptio *au* in eodem libro adhibetur pro *o*, ut in frequenti voce *auber* (operari); in aliis orta est e mollita *l*: *autrou* (dominus; *altrou*, nutritius, Voc., cambr. *alltraw*) fq. *psaulter* (psalterium; gall. hod. *psautier*) 26, 21.

formatione cornica (vix aremorica) ex *ê*, *ei*, *oi* prodiit, ad antiquam *au* vel *av*, *ov* fere est revocanda. Praeterea autem in omnibus dialectis britannicis eadem diphthongus interdum orta est excussa consona: cambr. vet. *iou* (gl. iugum; cf. arem. hod. *iaô*, *jaô*, iumentum, Leg.) Ox. B. 42ᵃ. corn. *pow* (= pagus, regio) P. fq. arem. vet. *pou* in nomine pagi *Poutrecoet* (p. trans silvam) chart. Rhed. 2, 23. Cambr. *dwfr* (aqua; = *dubr*, *duber*) respondent formae cornicae *dur*, *dour*, *douer*, *dowr* in Voc. et P.

EU ut in hibernica lingua (cf. p. 35) sic in dialectis britannicis etsi in compluribus vocabulis aut sola invenitur aut alternans cum IU, in nullo tamen praeter unum (ne hoc quidem satis certum) arem. hod. *léu*, *léô*, *lév* (= *leuga*, gall. hod. *lieue*) ad gallicam diphthongum *eu* revocari potest. Comparanda sane videntur et corn. *reu* (gelu) Voc. 8ᵇ, arem. *reau* Buh. 32, 10. et cambr. hod. *gwyw* (languidus; cf. p. 88) cum hibernicis, quae supra attulimus, *réud* et *feugud*. Sed neque in his neque in ceteris, quae statim proferentur, quidquam causae inest, cur primitivam diphthongum *eu* sumamus. Sunt enim cum EU:

Cambrica, de quibus certius aliquid statui possit comparatis hibernicis, vocabula duo: *teu*, *tew* (densus, crassus, = hib. *tiug*) Cb. Mab. et *teneu*, *tenev* (tenuis, = hib. *tana*) Mab. 1, 259. 2, 210. E quibus illud media *g* excussa e *tigu* prodisse, hoc *v* consona emollita transformatum esse supra (pp. 88. 57) adnotavimus. De ceteris igitur aliter vix iudicaveris: *bleu* in plur. *ableuou* (gl. iubis) Lxb. et in compos. *bleuporthetic* (gl. laniger; i. e. criniger) Ox. 38ᵃ, quae vox est in Mab. *blew* (crines) 1, 27. 29, ut hodie quoque. *gleu* in nominibus propriis virorum *Gleu*, *Ellgleu* L. Land. 171. 195. *Glewlwyt* Mab. 2, 6. 248, hod. adi. *glew* (fortis, penetrans, strenuus). Adde transumpta *llew* (leo) Mab. 1, 20. 30 et *oleu*, *olew* (oleum) Ox. 22ᵇ. Mab. 1, 16, unde *aleulinn* (gl. olivum) Cb. 85.

Ac semper fere ad *v* consonam revocanda est cambrica IU, scriptione recentiore IW, YW: *biu* (vivus) in nominibus propriis L. Land.: *Biuhearn* 166. 169. 175. *Byuei* 267. *Joubiu* 163. *Conuiu* 169. *Judbiu* 175. 177. In Mab. *byw*, ut in nom. pr. *Ruduyw* 2, 245, atque hodie *byw* etiam ante consonas: *bywdel* (existentia), *bywfyth* (immortalis; inversum hib. vet. *bithbeo*). De cambr. hod. *gwyw* supra disseruimus. Ex *wyf* (sum) prodiit 3. pers. sg. *eu* Leg., *yw* Mab. fq. ut hodie. Hib. *nél*, a. pl. *níulu* (p. 20) respondet cambr. *nywl* (nebula) Mab. 2, 48; hod. *nifwl* videtur accommodatum esse ad lat. nebula. Vocalem *î* productam indicant hod. *gwiw* (dignus, aptus, *gwiw* Mab. 1, 16. 2, 199), *lliw* (color, *liu*, gl. gratia, Cb. 25, *diliu*, gl. daemonis, Cb. 16; cf. Lîvius), de quibus cf. pp. 56. 57. Mixtas in his vocales breves et longas docet hod. *dyw* (dies; cf. *hetheu*, hodie, Voc., cambr. hod. *heddyw*), *duw* in Mab. ut *buw* (vivus) et *duw* (deus; = *dîv*, *deiv*, cf. p. 105).

Cornica EU: *reu* (gelu), *leu* (leo) Voc. 8ᵇ. *bleu yn pen* (capillus), *bleu en lagat* (palpebrae) 7ᵃ, *blew* D. 484. 521. Eodem *iu* transgressa videri potest (sed cf. p. 106) in *hetheu* (hodie) Voc., saepius in aliis in Dr. et P.

Cornica IU in Voc: *liu* (color) 8ᵇ. *liuor* (pictor) 8ᵃ. *biu* (vita) 8ᵇ. *biu en lagat* (gl. pupilla) 7ᵃ. In P.: *lyw* (color, splendor, gloria) 68, 3. 226, 4. *gyw* (dignus, aptus, cambr. *gwiw*) 68, 4. 129, 2. 226, 2. *yu* (est) D. 1569. 2002, *yv* D. fq. P. 43, 2. 47, 2 etc., *yw* P. fq. D. 78. 304 etc. In aliis tamen *eu*, *ew*

praebent Dr. et P. ut *bev* (vivus) D. 1592. 3158, *bew* (vita) R. 74. *bewe* (vivere) P. 204, 1. 207, 2. *a veughe* (qui vivit) 72, 2. *bewnas*, *bewnans* (vita) 12, 1; 73, 2. 103, 1. 241, 1.

Aremorica EU, recentius EO scripta: *gleu* in nominibus virorum: *Gleu* chart. Kemperl. Mor. 432. *Gleudanet*, *Gleucunnan* ibid. Mor. 431. 456. *Gleumin* chart. Rhed. 1, 6. *Gleudalan*, *Gleuchourant*, *Gleuhoiarn* ibid. Mor. 307. 342. Rec. *bleo* (capilli) Man. = *bléô* Lgn., unde *v* restituto *bleuen* Man. = *bléven* Lgn. (capillus). De *reau* (gelu; i. e. *reo*) Buh. 32, 10. ac de hod. *léô* (= *leuga*) supra dictum est, de *beo*, *eo* v. infra.

Aremorica IU servata est in voce *guiu*, *wiu* (cambr. *gwiw*, hib. vet. *fíu*) frequenti in nominibus virorum chart. Rhed.: *Wiuhamal* Mor. 266. *in domo Viwhamaeli* Mor. 271. *Wiuhoiarn* Mor. 273. *Viwhoiarnus* Mor. 265. *Wiomarch*, *Viuhomarch* Mor. 275. 293. *Guihomarch* (= *guio-m.*, *guiu-m.*, a. 1029) in chart. Kemperl. Mor. 366. 456. *Arthwiu* in Rhed. 2, 31. *Tanetwiu* 1, 6, aliisque. Fortasse in subst. *liufre* (= gall. hod. *livrée*; si est compositum e *liu*, hod. *liou*, color, Buh. 166, 13. ut *hunfre*, somnium, 30, 10 ex *hun*, somnus) Buh. 104, 7. Adi. *biu* servatum videtur in nominibus compositis *Arthuiu* chart. Rhed. 1, 7. 20. *Aerviu*, *Rinviu* 1, 11, nisi in his potius *wiu*, *guiu* ut supra agnoscendum est. In aliis *beu*: *Aellifeu* chart. Rhed. 1, 7. *Arthueu* 1, 3. 41. *Uhelveu*, *Colveu* chart. Kemperleg. Mor. 456. 513. Item in Buh. *beo* (vivus) 2, 11. 32, 11. 96, 20. 184, 11, unde soluta diphthongo *beuaf* (vivere) 28, 15. 44, 7. Ibidem *eu* (est) 24, 4. 108, 16. 166, 13. 206, 9, *eo* fq.

B. Consonae.

Britannicarum consonarum vetustiore formatione maxime docemur, infectionem eam, qua consonas hibernicas in duas series, duram et mollem, dispesci supra demonstratum est, esse recentioris originis, neque extitisse in prisca lingua celtica. Etiamsi enim britannicarum quoque consonarum ea est infectio, qua aspirentur quae sunt alias tenues, tum illa ipsa multo angustius patet quam infectio hibernica, quatenus ne tenues quidem semper arripit, medias vix tangit, nedum liquidas et spirantes, tum quae invenitur infectio aspirata tenuis britannicae, facta est secundum legem prorsus oppositam hibernicae, utpote in positione effecta liquidis quibusdam (praesertim *r*, interdum *l*, raro *n*), atque extra positionem in vocibus eis, in quibus hibernice servatur status consonae originarius. Contra ubi inficit hibernica lingua extra positionem, britannice servatur status primitivus. Praeter hanc regularem tum iam tenuium infectionem aspiratam linguae britannicae monumenta vetera, tam cambrica quam aremorica, non exhibent nisi initia infectionis destituentis et nasalis.

Recentior lingua trium dialectorum (inde a codicibus Leg., Mab., Voc., Buh.) magis magisque propagavit infectionem destituentem (p. 39), quae non solas amplectitur tenues, ut in hibernica recentiore et gaelica (p. 75), sed etiam medias et liquidas, solas aspiratas et spirantes intactas relinquens. Exempla ergo consonarum britannicarum, ut hibernicarum, tam servatarum in statu primitivo quam infectarum sequentur secundum genera.

Liquidae.

L M N R. In vetustissimis britannice scriptis nulla etiamtum animadvertitur liquidarum infectio, neque alia nisi haec ipsa forma simplex.

Cambricae voces e glossis Oxoniensibus: *ladam* (gl. caedo) 7ᵃ. *laur* (gl. solum) 8ᵃ. *loinou* (gl. frutices) 37ᵇ. *rit* (gl. vadum) 6ᵃ. *montol* (gl. trutina) 7ᵇ.

Aremoricae: *Laloc*, *Lowenan*, *Haelmonoc*, *Resmonoc*, *Riskipoe*, *Rietoc*, *Rianau* etc. inter nomina propria chartularii Rhedonensis.

Ne M quidem, quae infecta in recentiore lingua in alium prorsus sonum transit, ulla ratione variatam demonstrant plurima exempla.

Cambrica M intacta in principio vocis: *hin map* (ut filius) gl. Ox. 39ᵇ. *pamint* (gl. quam; i. e. quanta magnitudo) Cb. 31. *irruim mein* (in vinculo lapidum) Cb. 55. *irmesur* (gl. nummum) Cb. 80. *or maur* (gl. magno) Cb. 90; in compositis: *digatma* (gl. area, gl. circus) Ox. 37ᵇ 38ᵇ. *digatmaou* (gl. circi) 39ᵃ. *guaroimaou* (gl. theatra) 38ᵃ. *guordiminn:u:* (gl. invitus; *di-m.*) 39ᵇ. *henmam* (avia) Ox. B. 43ᵇ. *litimaur* (gl. frequens populis) Cb. 18. *anter metetic* (gl. semiputata) Cb. 77. *etmet* (gl. retonde) ibid. In mediis vocibus extra positionem vel in priore loco positionis: *emedou* (gl. aera) Ox. 38ᵃ. *guodeimisauch* (passi estis), *dometic* (domitus) 39ᵃ. *nimer* (numerus) 22ᵇ. *creman* (gl. baxus) Ox. B. 42ᵇ. *plumauc* (pulvinar) 44ᵃ. *amal* (gl. ut) Cb. 32. *calamennou* (gl. culmos) Cb. 25. *remedau* (miracula), *humil* (humilis) Cb. init. *Nimet*, *Dimet*, *Dumn*, *Gurdumn* (nomina virorum) Chron. cambr. in praef. edit. Leg. *scamnhegint* (gl. levant) Cb. 4; in posteriore loco positionis: *permed* (medius) Cb. 35. 51. *celmed* (gl. efficax) Ox. 5ᵇ. *armel* (gl. armella) Ox. B. 43ᵃ. In fine vocum: *in ir ham* (aestate), *in ir gaem* (hieme) in cod. Lichf. (Append. L. Land. p. 272). *nom* (gl. templa) Ox. 38ᵃ. *cemecid* (gl. lapidaria; compos. *cem-e.*) Ox. B. 42ᵇ. In derivationibus substantivorum: *achmonou* (gl. inguina) Ox. 41ᵇ. *etem* (gl. instita) 37ᵃ. *nedim* (gl. ascia) Ox. B. 42ᵇ; denique in terminationibus superlativi *-am* (*hinham* gl. Ox. B. 45ᵃ.) atque verbi *-am*, *-iam*, *-aam*.

Aremorica M intacta regulariter in nominibus propriis chartularii Rhedonensis: *Roencomal* 1, 7. *Worcomet* 1, 42. *Wiuhamal* Mor. 266. *Leuhemel* fq. *Nemet* (cf. p. 87). *Nominoe* fq. *Morman* 1, 2. 7. 37. *Mormoet* Mor. 296. *Catman* Mor. 300. *Woratam* 1, 22. *Conatam* 1, 34. *Critcanam* 1, 22. Quin etiam in Buh. integra *m* extat in vocibus quibusdam: *armory* (Aremorica), *mor armoric* (mare aremoricum) 48, 18. 148, 21. *demetri* (Demetia) 30, 1. 34, 4. *nam*, *anam* (menda, macula; cambr. vet. *anamou*, gl. mendae, Ox. 40ᵃ.) 72, 16. 104. 6. *dinam* (sine macula; in aliis locis *dianaff*) 72, 17.

Liquidae geminatae in vetustioribus codicibus cambricis scribuntur plerumque more communi, ut in Ox. A.: *lammam* (gl. salio) 5ᵇ. *cemmein* (viae) 38ᵇ. *rannam* (gl. partior) 4ᵃ. *corsenn* (gl. arundo) 40ᵃ. *carr* (gl. vehiculum) 5ᵃ; in Cb.: *o crummanhuo* (gl. scropibus) 77. *trumm* (gl. aegrum) 88. *calamennou* v. supra. *guinlann* (vinea) 77; in Ox. B.: *guillihim* (gl. forceps), *bahell* (gl. securis), *guopell* (gl. ultia, sudaris), *epill* (gl. clavus), *emmeni* (butyrum), *ennian* (gl. incudo), *elinn* (gl. novacula), *barr* (gl. colomaticus); *sêrr* (gl. falce, gl. voscera) Cb. 77. Ox. B. 42ᵇ. Sunt tamen in isdem iam initia tam *h* duplicantis: *lemhaam* (gl. arguo), *guorimhetic* (gl. argutus), *etncoilhaam* (gl. auspicio; cf. *chuillioc*,

augur, Voc.) Ox. A. vel sine causa perspicua additae: *hinham* (gl. patricius, cf. p. 85) Ox. B. *acerocnhou* (gl. et dolia) Cb. 78. *cuinhaunt* (deflebunt) Cb. 55. *crummanhuo*, *scamnhegint* v. supra; quam scriptionis simplicis: *bael* (= *bahell*), *armel* (armella) Ox. B. *lemenic* (salax; e *lammam*), *am* in *amlais* (p. 102) Ox. A.

In recentiore demum lingua magis magisque propagata infectione destituente oppositio inter liquidas oritur similis hibernicae oppositioni liquidarum. Ex quo enim haec infectio notari coepta est, liquidae britannicae sunt aut originariae, non destitutae, aut destitutae.

Cambrica scriptio, nimirum quia illa oppositione facta liquidae non destitutae fortius prolatae sunt, haud aliter acsi essent geminatae, communiter est una eademque primitivarum atque geminatarum (una fortasse *n* excepta, cuius in hodierna saltem scriptione nusquam est differentia); destitutarum scriptio est simplex, *l*, *n*, *r*, excepta *m*, quae infecta scribitur *u* (*v*) vel *f*, interdum *fu* (cui conferendum suecicum *fv*) ut *cyfuarch gwell* (salutem dicere) Mab. 3, 24. 201. *yn agkyfuartal* (indecenter) 1, 259, hodie *f* (pronuntianda *v*).

Ad designandam liquidam *l* non destitutam et in codicibus, ut in Mab., et hodie adhibetur geminatio *ll*, etiam in principio vocum; liquida *r* non destituta signatur *rh* hodie, nondum in codicibus. In his tamen addita *h* etiam post alias liquidas geminationem (praesertim assimilatione ortam) significat, iam in cod. Ox. A. in quibusdam exemplis, quae supra allata sunt, frequentius in aliis codicibus: *iarlhes* (alias *iarlles*, comitissa) in inscriptione codicis rubri incipientis. *amherawdyr* (= *ammer.*, e lat. imperator) Mab. fq. *licat arganhell* (mox *l. argannel*, fons [ad verbum: oculus] Argantelli?), *pull penhic* (mox *p. pennic*, lacus P.) L. Land. 164. 165. *Saranhon* (n. pr. viri, in aliis *-annon*: *Youannon*, *Riannon* Mab. 2, 222. 3, 144. *Waranton*, *Caranton*, *Treanton* in chart. Rhed.) Mab. 2, 206. *minheu* (alias *minneu*, ego), *kyuanhed* (in aliis locis *kyfanned*, regio habitata), *kerenhyd* (in aliis locis *kerennyd*, amor) Mab. fq. Liquidae *m* originariae, quippe quae destituta fiat *u*, *f*, sufficit scriptio simplex *m*, quae ipsa semper fere in usu est pro geminata eadem; eodemque usu minus accurate interdum aliae liquidae simpliciter scribuntur ut in *-el* (pro *-ell*, in supra dictis exemplis), *car* (= *carr*, carrus) Leg., *rhan* (pars) hodie pro *rhann*.

Cornice quoque ut cambrice interdum in mediis vocibus liquidae geminandae significantur addita *h*: *lanherch* (saltus; *llannerch* Mab. fq.) Voc. *gwelha* (optimus; *guella* P. 112, 4) P. 115, 2. *a vynha* (qui vellet; al. *mynn*) 139, 1. Veruntamen nusquam eadem scriptione, ne *rh* quidem aut *lh*, significatam video liquidam primitivam in principio vocis. Ac semper fere simplex invenitur *m*, ut in adi. *cam* (curvus) Voc., in particula reflexiva *om-* frequenti in P. Quamquam in media voce eiusdem geminatae sunt exempla ut *a gamma* (curvabat) P. 137, 2. *a amme* (osculabatur) 231, 1. In infimae aetatis libris *nn* et *mm* saepissime in *dn* et *bm* transgressa inveniuntur ut *pedn* (caput) Cr. 182. 916. 1019. 1597, *mabm* (mater) 1203. 1910.

Aremorici codices non magis statum primitivum liquidarum ulla propria scriptione distinguunt, nec geminatione, nec addita *h*. Immo interdum *h* ita addita est, ut destitutas liquidas significare videatur, ut in n. pr. chart. Rhed.: *Wrmhaelon* (*Gurmaelon* in Kemperl. Mor. 465) 2, 25. *Wrmhowen*, *Guormhowen*

1, 7. 2, 13, cum ibidem 1, 19 sit *Worwohen* (si tamen recte est impressum). *Maelhoc* (*Maeloc* Mor. 307) 2, 13. *Hetrhewedoe* (alibi *Hetre-*, *Hedre-*) Mor. 307. Item in Buh. *h* scripta est post consonas indubie destitutas: *euezhat* (vigilare) 90, 12. *neuezhat* (renovare; *neuez* = cambr. hod. *newydd*) 14, 2. In aliis tamen eiusdem litterae additae aut latet causa aut plus minusve perspicua est geminatio, ut in superlativis: *santelhaff* (sanctissimus) 48, 11. *furhaff* (sapientissimus) 182, 23, quibuscum comparandae sunt formae cambricae *trymmach*, *trymmaf* (e *trwm*, gravis) ap. Dav. et cornicae similes, in *louenhat*, *laouenhat* (gaudere) 28, 22. 144, 4; 44, 19. *carhe* (amaret) 164, 14. 158, 15. 170, 18. *falhe* (oporteret, cf. gall. hod. *faille*; sed *falle* 154, 12) 164, 12. 172, 5. Inprimis *nh* alternat cum *nn* assimilatione nato: *enhaf*, *enhaff* (in eo) Buh. 86, 10. 154, 22; 40, 3. 96, 13. *bed enhaff* (ad eum) 184, 1. *enhy* (in ea) 20, 18. 30, 3. *bet enhy* (ad eam) 30, 2, sed *ennaff* (in eo) 166, 19; *ordrenhet* (ordinate) 142, 9 ab *ordren* (ordinatio) 78, 17, cum terminatio *-en* (= hib. *-end*, lat. *-endum*, *-enda*) aucta in aliis fiat *nn*: *pedennou* (orationes) 4, 14. 108, 12 a sing. *peden* (= petenda) 124, 8. *offerennou* (oblationes) 130, 23 a sing. *oferen* (= offerenda) 26, 21. Eodem modo *mh* pro *mm* ab *mp* profecto scriptum in chart. Rhed.: *imhoir* (egressus, = emporium) 1, 39. In Buh. autem nec *mm* nec *mh* scribitur, sed etiam geminandae sufficit simplex *m*, ut in adi. *cam* (curvus; = camm, camb) 174, 8. 194, 18, cum eadem initio simplex destitutione transeat in alium sonum.

Status primitivus a destituto in codicibus cambricis in solis fere liquidis *l* et *m* discernitur; *n* enim ne hodie quidem distinguitur, et *rh* vix nota codici ulli, quamvis in his eadem atque in illis pronuntiationis fuerit differentia. Servatur autem status primitivus: 1. in principio vocum, si non est causa infectionis destituentis: *lle* (locus) Mab. fq. *llann* (ecclesia) 1, 16. *llech* (lapis) 1, 8. *llew* (leo) 1, 20. *chwe meib* (sex filii), *ameibon* (et filii) 1, 235. 236. *y marchawc* (eques) 1, 239.

2. In mediis vel extremis vocibus *a*) in geminatione: *pell*, *pellach* (remotus, remotior) Mab. fq. *mam* (= mamma, mater) Mab. fq. *am* (circa; = amm, ambi) fq. *cam* (curvus, iniustus; = camm, camb) Leg. Mab. Hodie *llamu* (salire), *llemeinig* (vagans; cambr. vet. *lammam*, *lemenic*), *llymhau* (acuere; cf. supra dictum vet. *lemhaam*). *b*) In positionis priore loco invenitur *ll*: *allt* (collis) L. Land. 219. Mab. 2, 220. *gwallt* (caesaries) Mab 1, 17. 251. *gwellt* (stramen) 2, 374. *gwyllt* (ferus) 1, 6. *hollt* (fissura) 1, 30. *swllt* (pecunia) 2, 34. *cysswllt* (iunctio) 1, 14; servatur *m*: *pimp*, *pump* (quinque) gl. Ox. Mab. *kwymp* (casus) Mab. 1, 261; pro *mm* in *amser* (tempus) fq. *camse* (alba) Mab. In posteriore loco *m* destituitur; *ll* autem extat in voce *iarll* (comes) atque derivatis *iarlles* (comitissa), *iarllaeth* (comitatus) Mab. fq. *c*) Liquida *m* intacta (geminata igitur principio?) manet in pronominibus quibusdam, in pronomine personali 1. pers. plur. suffixo praepositionibus, ut *attam*, *ydym* (ad nos, nobis), atque in personali et in possessivo 1. pers. sing. infixo, ut *ti amgwely* (tu videbis me), *ymgwyd* (in praesentia mea). Exempla alia sub pronomine.

Cornice et aremorice solius liquidae *m* status durus ab infecto distinctus est scriptione. Status durus cernitur 1. in principio vocum extra causam infectionis: corn. *In del ma* (hoc modo), *an den ma* (hic vir) P. 48, 1. 99, 2.

arem. *tost dan mor* (prope mare) Buh. 148, 21. *en bet man* (in hoc mundo) ib. 4, 15. *an bro man* (haec regio) 6, 5.

2. In media voce vel in fine: *a*) in geminatione: corn. *kemeres* (sumpsit) P. 70, 1. arem. *quemeret* (sumere; cambr. *cymert*, = *cym-bert*) Buh. 18, 5. 188, 3. corn. arem. *cam* (curvus), *mam* (mater). *b*) In positionis priore loco: corn. *cams* (alba) Voc., corn. arem *amser* (tempus) fq.; arem. in terminationibus verborum *-imp*, *-omp*, ut in pron. pers. 1. pl. suffixo *-omp*. In posteriore loco positionis praeter regulam in subst. corn. *garm* (clamor) P. 207, 4, quod etiamnunc servatur aremorice. *c*) In pronomine pers. et possess. 1. pers. sing. infixo: corn. *wy amgwylvyth* (vos me videbitis) P. 93, 4. *am scudel* (e lance mea) ib. 43, 3. arem. *nem guelo* (non videbit me) Buh. 44, 6. *em calon* (in corde meo) ib. 4, 11.

Destitutarum infectione liquidarum exempla cambrica: 1. in principio vocum, si extat causa infectionis (de cuius legibus in capite altero): *o lawer* (multo) Mab. 1, 7. *ar lys arthur* (ad aulam Arthuri) 1, 1. *kynon uab klydno* (C. filius Cl.; *mab*) 1, 1. *minneu a vynnaf* (ego volo; *mynnaf*) 1, 2. *yn vam* (ut mater; *mam*) 1, 236. *yvorduit* (eius crus; *morduit*) Leg. 2, 5, 2. In compositis: *helua* (locus venationis), *pebyllua* locus tentoriorum; *-ma* in gloss. Oxon.) Mab. 2, 7. 3, 272. *llawuorynyon* (puellae manu operantes; *morwyn*) 1, 1. Pro *u* vel *v* scribitur hodie *f*: *Crist fab Dafydd fab Abraham.*

2. In mediis vocibus et extremis quin *l*, *r*, *n* secutae sint eandem regulam ac liquida *m*, in qua maxime animadvertitur destitutio, vix potest dubitari. Destitutae liquidae *m* exemplum iam in glossis Oxoniensibus, quae ceteroquin *m* servarunt, invenitur post productam *a* (cambr. *au*) [ut *b* in voce *dauu* (cambr. hod. *dawf*, gener) Ox. 38[a]]: *lau* (manus; hib. vet. *lám*) in composito *laubael* (gl. secularia; cf. *lauhir*, longimanus, cognomen virorum: *Catgocaun lauhir* chron. cambr. in praef. edit. Leg. *Aircol Lauhir* Land. 111. 118. 123.) Ox. B. 42[b]. In libro Landavensi, qui saeculo duodecimo ineunte e vetustioribus libris est conscriptus, modo servata est *m*, modo transcripta in infectionem, quam *f* vel *u*, *v* signari supra diximus, ut in nominibus his propriis virorum: *Arthmail* 213. 227. 233. 234, sed *Arthuail* 190. 213. 214. 226. *Brochmail* 149. 150. 151 etc., sed *Brochuail* 190. 191. 195 etc. *Fernuail* 149. 167 etc. *Leumarch* 208, *Loumarch* 212. 213, *Lumarch* 141, sed *Luuarch* 143, *Lyuarchhen* 138. *Cimeilliauc* 225. 226. 227. 246. 253, *Cimelliauc* 240, *Cimeiliauc* 248. 252. 253, sed *Ciueilliauc* 221. 222 etc. et *Ciueiliauc* 224. *Gurcimanu* 235 (= *Gurcunanu* 233) et *Morciuanu* 193. 194. 198. *Domnguaret* (cf. Dumnacus, Dumnorix Caes., Veriugodumnus Orell. 2062; hib. vet. *domun*, mundus, cambr. *dwvyn*, *dyfynn*, profundus. Mab. 2, 41. 1, 263) 199 et *Dofngarth* (= hib. *Domangart* Tigern. apud O'Con. 2, 136. 160) 160. *Duun*, *Conduun* (cf. *Dumn*, *Gurdumn* nomina virorum in chron. cambr. praef. ed. Leg.) 228. 182 *Conatam* 228. *Riatam* 177 et *Riataf* 176. *Selim* 265. 267 et *Selif* 257. 260. 262. Item in appellativis cambricis: *cymreith* et *cyfreith* (lex, privilegium) in Priv. eccl. Land. p. 113. *poguisma*, *pouisma* (locus quietis) 249 et *pouisua* 149.

Destituitur autem *m* in mediis vel extremis vocibus *a*) in positionis loco posteriore: *arueu* (arma) Leg. Mab. fq. *b*) Extra positionem: *ouyn*, *ofyn* (timor; hib. vet. *omun*) Mab. 2, 241. 375. *euyd* (aes; *emed* gl. Ox.) Mab. 3, 300. *deueit*, *deveit* (oves) Mab. 1, 274. 2, 215. *nyfer* (numerus; cambr. vet. *nimer*) Mab. fq.

diodef (tolerare), *diodevueynt*, *diodeiueint* (patientia; cambr. vet. *guodeimisauch*, passi estis, hod. *goddef*, *dyoddef*, cf. hib. vet. *fodam*) Mab. fq. *nef* (caelum, hib. vet. *nem*) fq. *haf* (aestas; cambr. vet. *ham*), *gayaf* (hiems; cambr. vet. *gaem*) Leg. Mab. *guelleu* (forceps; cambr. vet. *guillihim*) Mab. 2, 204. *cyv-*, *cyu-*, *cyf-* in compositis (= lat. *com-*; cambr. vet. *cem-* in *cemecid*) fq. In terminatione verborum *-af*, *-iaf*, *-aaf*, atque superlativi *-af*, ut *henaf*, *yeuhaf* (natu maximus, minimus; cambr. vet. *-am*) Leg. 2, 1, 3. *ieuhaf* Mab. 1, 235.

Addo vocum aliquarum, quae supra e vetustis libris cum *m* allatae sunt, formas hodiernas: *celfydd* (versutus; vet. *celmed*), *dofedig* (domitus; vet. *dometic*), *nwf* (sacellum; vet. *nom*), *achfen* (inguen; vet. *achmon*), *anaf* (macula; vet. *anam*), *edaf* (filum; vet. *etem*). In quibusdam vocibus *m* destitutione etiam magis emollitam in *u* vel *w* transisse probat hodierna scriptio: *edau* (filum, pro *edaf*), *neuad* (aula; *nevat* Leg. fq.; hib. vet. *nemed*), *goreu* (optimus; *goreu* Leg. 1, 7, 9), *enw* (nomen; *enw* Mab. 1, 235, hib. vet. *ainm*), *cwrw* (cerevisia, cf. mox *coruf*, *coref* Vocab.), *tywyllet* (obscuritas; hib. *temel*) Mab. 3, 31. In subst. hodierno *llaw* (manus; *lau* iam in Ox. B.) *m* destitutione deperisse putanda est, ut pereunt interdum *b* et *d*, semper *g* (cf. quae de mediis disseruntur), nec aliter in infinitivis ut *erchi* (poscere) Mab., quorum *m* terminalem servarunt *dierchim* (ad poscendum) Cod. Lichf. (p. 271), *diprim* (gl. essum) Lxb.

Cornice liquidarum infectio in sola *m* notata invenitur, quae infecta scribitur *u* vel *v*, constanter in P., minus constanter in Voc., in quo pro eadem non modo vetustior nota similis anglosaxonicae ƿ, sed etiam *f* ut cambrice promiscue adhibentur. Quae *f* vel *ff* in P. (item fere in Dr., etsi non eadem constantia) non invenitur nisi sono mutato, ut semper in extremitate vocis, in principio secundum leges infra exponendas: *yn fas* (bene; *mas*) 64, 3. *may fynnas* (ut vellet; *mynnas*) 4, 3; in mediis vocibus certe non sine causa: *a woȝaffo* (qui patiatur) 24, 2.

Inficitur autem *m* in principio vocis, si extat causa infectionis: *mar vur* (tam magnus; *mur*) P. 8, 3. *pan vynnas* (cum voluit; *mynnas*) 3, 4; in compositis: *moruil* (cetus), *guitfil* (fera; *mil*, animal) Voc. 8ᵇ. *ysethva*, *asethva* (sedes; *ma*, locus) P. 13, 4. 143, 4. In mediis vel extremis vocibus, in positione: *arvow* (arma) 64, 2. 74, 1. 170, 3. *palf* (= palma) Voc. 7ᵃ. *coruf*, *coref* (gl. cervisia, gl. celea, pro *corf*, ut *baref* Voc. 7ᵃ. pro *barf*; cf. κόρμα Athen. 4, 13. κοῦρμι σκευαζόμενον ἐκ τῆς κριθῆς, Dioscor. 2, 110. *curmen* ap. Cangium e glossar. latino-graec. et Ulpiano) Voc. 10ᵃ. Extra positionem infectae *m* exempla e Voc.: *nef* (caelum) 7ᵃ. *louan* (gl. funis l. funiculus, hib. vet. *loman* Wb.), *tivulgou* (tenebrae; hib. vet. *temel*), *claf* (aegrotus), *clevet* (morbus), *pluuen* (penna; = pluma) 8ᵃ. *plufoc* (pulvinar; cambr. vet. *plumauc*) 9ᵇ. *dauat* (ovis) 9ᵇ. *enef* (anima), *haf* (aestas), *goyf* (hiems) 8ᵇ; e P. et Dr.: *lovan*, *loven* (funis) P. 105, 4. 181, 3. *claff* (aegrotus) 25, 3. *clevas* (morbus) 24, 3. *never*, *nevera* (numerus, numerare) 228, 4. 183, 3. *enef*, *eneff* (anima) P. 199, 1; 106, 1. 4, plur. *enevow* 17, 4. *daves*, *dauas* (ovis) O. 127. 2230, pl. *deves* P. 48, 4. *goȝevell*, *goȝaff* (tolerare; rad. *dam*) 134, 4; 3, 4. 60, 3. *leyff*, *leuff*, *leff* (manus), *nef*, *neff* (caelum) fq. Interdum *m* cornice aeque ac cambrice maiore emollitione aut in *w* (*u*) abit et intra positionem et extra: *tewolgow* (tenebrae) 79, 4. 209, 2. *own* (timor; hib. *omun*) 53, 4. 57, 2. 68, 3. *ownek* (timidus) 77, 2. *down* (profundus) 66, 4. *henwys*, *hynwys*

(nominatus) 208, 1. 214, 1, cuius subst. *hanow* (nomen) fq.; aut prorsus perit in extremitate vocis: *lau* (manus; iuxta *lof*) Voc. 7*, *le* (al. *leff*, *leyff*, *levff*) P. fq. *-a* (= *-am*) terminatio tam superlativi semper in P. et Dr., quam interdum 1. pers. sing. praesentis: *me ny gafa* (ego non invenio; al. *-aff*) P. 117, 4. *lauara*, *leuara* (loquor) D. 1. 59. *del gresa* (ut credo) 216. *a wra* (quod facio) 1934.

In vetusta lingua aremorica statum liquidarum primitivum integrum fuisse, ut in vetusta cambrica, colligi potest ex *m* communiter intacta in nominibus propriis (p. 111). Animadvertuntur tamen etiam hic initia quaedam infectae *m*, quae videtur scripta *mh*, *u* vel *v*, ut in nominibus *Wrmhaelon*, *Wrmhowen*, *Worwohen* supra dictis (p. 112 sq.) atque in aliis quibusdam: *Maelcowal* 1, 54. *Cowalcar* 2, 19. *Cowellic* (= supra dict. cambr. *Ciueilliauc*, *Cimelliauc*)* 1, 45. pro quibus in aliis locis *Comalcar* 2, 15. 30. *Comaltcar* 1, 44. 2, 30. *Comalton* 1, 25. *Roencomal* 1, 7. *Morvannus* (in chart. a. 1089; = *Morman*, supra) 2, 6. *ecclesia Selefiac* (chart. a. 871; cf. nomen viri in L. Land. *Selif* 257. 260. 262. *Selim* 265. 267) 1, 52. [?] In vita autem sanctae Nonnae (Buh.) iam regularis est infecta *m*, scripta *v*, *u*, *f*, *ff*, nec nisi in paucis *m* servata invenitur (p. 111).

Infecta *m*, si est causa inficiens, in Buh. ut in compositis: *diualicc* (sine malitia) 70, 5. *Moruan* (= *Morman*, n. pr.) 150, 21. 168, 12. *Morvan* 168, 14. In media vel extrema voce: *vuel* (humilis) 76, 15. 100, 6. *vueldet* (humilitas) 84, 14. *niuer* (numerus) 18, 5. *gouzaf*, *gouzaff*, *gouzafen*, *gouzaffen* (tolerare, -arem) 154, 28. 206, 9. 40, 5. 94, 8. *daffny* (damnes) 172, 15. *dafnet*, *daffnet* (damnatus) 66, 5. 162, 6. *daneffou* (ad caelos) 144, 3. *claf*, *claff* (aegrotus) 108, 3. 136, 12. *cleffet* (morbus) 8, 20. 200, 6. *claffet* (infirmatus) 128, 23. 140, 4. *haff* (aestas) 96, 27. *haff ha gouaff* (aestate et hieme) 154, 4. *eneff*, *enef* (anima) 62, 8. 142, 13. Item apud Quill. (in Lhuyd. Arch. brit.) *claf* (aegrotus), *clevell* (aegrotare), *eff* (is), *gauaf* (hiems), *hâv* (aestas) atque in infinitivis *alaznaff* (spirare), *coeddaf* (cadere), *damnaff* (damnare) etc. Proprium vero sonum nasalem (conferendum hodierno hib. gael. *mh*) variatum dialecti differentia et loci, quem aut in media voce aut extrema obtinet, iam inde a saeculo 17. medio alii alia scriptione circumscribunt, ut Man. *ên* (is), *goân* (hiems), *hân* (aestas), *ên* (caelum), pl. *ênvou*, *clênuet* (morbus), *prênv*, pl. *-et* (vermis), *dâncat*, pl. *dênvet* (ovis), *roênvc*, pl. *roênvou* (remus), *gouzânvv* (tolerare), *intanvv* (viduus), pl. *intânvien*; Dum. *claon* (aegrotus), *scaon* (levis), *eon* (is), *preon* (vermis), pl. *prencet*, *envel* (similis), *tenval* (tenebrosus), *danvat*, pl. *denvet* (ovis); Lgn. *klañ*, *klañv* (aegrotus), *kleñved* (morbus), *dañvad*, pl. *déñved* (ovis), *goañv* (hiems), *hañ*, *hañv* (aestas), *iñtañv* (viduus), *héñ*, *hen* (is), *préñv* (vermis), *doñ* (mansuetus), *roéñv* (ramus), *éñ*, *éñv*, pl. *éñvou* (caelum). Sed eadem liquida interdum in dentalem *n* abiit, ut in *hen* (is) et infinitivi formis veneticis *malein* (molere), *meulein* (laudare), in aliis magis emollita est vel tota periit ut in vocibus: *hanu* (nomen; semper monosyllabum) Buh. 60, 3. 102, 4. 130, 17. [*henu* Quill., *hanu* Kik., *hano* Man., *hanô* Lgn.] *aoun*, *oun* (timor) 94, 7. 162, 6. *don* (profundus; *doon* Dum.)

---

* Composita et derivata *Com-ellic*, *Comeltic*, *Comaltic*, et *Cim-eilliauc*, *Cem-elliauc*, *Comeltiauc*, *Comaltiauc*. Hib. vet. verb. *comaltar* (iungitur) Sg., *accomallte* (gl. socius) Wb.; subst. brit. *chefals* (artus) Vocab., cambr. hod. *kyfall* (iunctus). Ergo *Comaltic*, *Comaltiauc* iunctus, i. e. amicitia, amicus? *Comaltcar*, qui amat iunctionem, affabilis?

4, 11. 30, 4. 50, 16, in terminatione hodierna superlativi *-a*, quae in Buh. est *-af*, *-aff* servata etiamtum consona finali. Quare infinitivorum vetustae terminationi *-am* vel *-im* secundum temporis et dialecti differentiam variae respondent formae: *bezaf* (esse) Buh.; *malañ*, *maleiñ*, *malein*, *mala*, *malô* (molere) Lgn.; *cana* Man., *canu* (canere) Quill.; *cridif* (credere) Buh., *cridi* Man., *credu* Quill.; *meuliñ*, *meuleiñ*, *meulein*, *meuli*, *meulô* (laudare) Lgn.

Liquidae N sunt variationes quaedam propriae britannicae, concordantes cum hibernicis in quibusdam, ut cum excutitur in fine vel ante *s* et *f*.

In cambricis codicibus vetustioribus interdum deest liquida praepositionis *in*: *hi hestaur* (in sextario) gl. Ox. 22ᵇ. *ilau elcu* (in manu E.), *i ois oisoud* (in saeculum saeculorum) Cod. Lichf. in Append. L. Land. p. 271. Nesciunt hanc formam codices recentiores; *n* autem originariam deperditam in fine numeralium VII—X produnt idem et ipsa hodierna lingua infectione nasali sequentium mediarum (cf. numeralia). Exempla cambrica *n* evanescentis ante *s* et *f*: *mys*, *mis* (mensis; hib. vet. *mí*) Leg. 1, 16, 8. Mab. 1, 25. *doguomisur*. (leg. *doguomisuram*, emensuro) gl. Ox. 3ᵃ. *mwys* (= mensa) Mab. 2, 223. *Clemuis* (Clemens, n. pr.) L. Land. 155. Respondet igitur lat. *-ensis* terminatio cambr. *-ois*, *-wys* in nominibus gentilibus: *tuscois* (gl. tuscus, = tuscensis) gl. Ox. 38ᵇ, ut etiamnunc *Monwys* (Monensis), *Lloegrwys* (Loegrensis). Item *vfern*, *uffern* (infernum; hib. vet. *ifurnn*) Leg. 2, 6, 27. Mab. 2, 224. 247.

Cornice etsi servatur *n* praepositionis *in*, *yn*, sunt tamen liquidae oppressae ante *s* et *f* exempla: *cusul* (consilium), *cusulioder* (consiliarius) Voc. 7ᵇ. *cusyll* (consilium) P. 31, 3, *cvsyl* O. 188. 1567, *cusyl* O. 2041. 2267. D. 555. *ny ad cusyll* (consulimus tibi) P. 116, 2. *ȝy gusulye* (ad consulendum ei) 119, 2. *mis* (mensis), *muis* (mensa) Voc. 8ᵇ. 10ᵃ. *yfarn*, *yffarn* (infernum) P. 106, 3; 66, 4. 212, 1.

Aremorice saepius est *e* pro *en* (in): *e martir* (in martyrio) Buh. 50, 1. *e berr amser* (brevi tempore) ibid. 96, 1. *e bro breton*, *e bro bretonet* (in terra Britannorum) ib. 44, 16. 84, 20. 88, 18. *e gou* (in errorem) 4, 16. Item excutitur nasalis ante *s* et *f*: *musur* (mensura) Buh. 68, 9. *cusul* (consilium) 6, 4. *coffes* (confessio), *coffessat* (confessionem facere) 42, 2. 132, 18. *iffam* (infamis) 174, 3.

Adnotanda est hoc loco varietas scriptionis cambrica, qua liquida *n* mutatur tam in radice quam in particulis *an-* (privativa), *cyn-* (con-), *yn* (praep., in), et pronomine possessivo *myn* (meus), praesertim ante medias et tenues labiales et gutturales.

Ante labiales mutas et *m* liquida *n* assimilatione transit in *m*: *hyt ym mor Iwerdon* (usque ad mare hibernicum) Mab. 3, 271. *vym merch* (filia mea) 1, 291. *uymbwyt* (cibus meus) 2, 233. *ymys* (in digitum, = *ym bys*, *ymmys*) 2, 216. *vympenn* (caput meum) 1, 9. *yn mhenn* (in capite, margine) 1, 3.

Pro *ng* scriptum invenitur *gg* iam in Libro Landavensi: *loggeu* (naves; *llongeu* Mab.), *Lyggessauc* (n. pr.) 113. 140, quare *g* simplex (neglegentius) in glossis vetustis: *torcigel* (gl. ventris lora) Ox. B. 43ᵃ. *mogou* (gl. comas) Lxb. In recentioribus quoque codicibus pro *ng* adhibetur *gg* vel *ngg*, cum *n* finalis particulae iungitur incipienti *g*: *yggwyd arthur* (in praesentia A.) Mab. 1, 241. *vyggwreic* (uxor mea) 1, 274. *yggladoed* (in terris) 3, 272. *hyt yggwavan yggwarthaf arwystli* (usque ad Gw. in superiore regione A.) 2. 371. *yggwae-*

lawt, *yng gwaelawt* (in valle) 2, 202. 210. *vynggwely* (lectus meus) 1, 290. In radice ipsa pro *ng* non modo *gh*, *ngh* extat: *ryghyll* (apparitor;, suprascribitur *rhingyll*) Leg. 1, 35, 1. *penpighon*, *pennpingon* (n. pr. viri) Mab. 2, 6. 243. *llyghes*, *llynghes* (classis; deriv. e *llong*) 3, 300. *ellyghwys*, *ellynghawd* (formae verbi *gellwng*, mittere) 1, 289. 294; sed etiam simplex *g*: *egyl*, *egylion* (angelus, angeli) Mab. 1, 237, ibid. *eḡylyon*; *kyfyg*, *kyfyḡ* (angustus; hib. *cumang*) 1, 14. 7. Pro combinatione liquidae cum tenui gutturali, pro *nc*, *nk* scribuntur *g*, *gh*, *ngh*, *gk*, *ngk*: *kaghellaur* (cancellarius) Leg. fq. *cyghellaur* L. Land. p. 113. *agheu*, *angheu* (mors; *ancou* Voc.) Mab. 1, 33. 2, 237, unde adi. *anghevawl*, *angheuach* (letalis, taetrior) 1, 13. 2, 202. *kyieuanghet* (aeque iuvenis; e *ieuanc*) 2, 391. *myghyghor* (consilium meum; *kyghor* = *kyn-cor*) 1, 286. *aghyngor* (dementia), *agkyghorus* (demens) 2, 54. 55. *ygyffelyp* (similiter) 1, 5. *ygkarchar* (in carcere) 1, 291. *myn vygret*, *vygkret*, *vygcret* (per fidem meam; *kret*) 1, 240. 241. 250. *vygcryuangheu* (ungulae meae) 2, 233. *yngkernyw* (in Cornubia) 2, 202.

Spirantes.

H S J V. Extant spirantes in libris britannicis vetustioribus scriptae *h*, *s*, *i*, *gu* vel *u*, expertes infectionis aut alius variationis; eaedemque manent intactae in lingua recentiore omnes, excepta *gu*, *gw*, quae regulam sequitur mediae *g*. Duabus veris spirantibus prioribus *h* et *s* adnumeranda est *ch* britannica, quoad non prodiit ex *k*, *g*, sed est eiusdem originis et affinitatis, alternans cum *h*, quam utramque modo ex *s*, modo ex *x* progressam complures voces demonstrant, quibus respondent vetusta nomina gallica vel voces affinium linguarum. Qua re comprobatur, id quod supra dictum est (pp. 46. 47), a lingua vetusta gallica afuisse veram *h*, sed quasi duos spirationis gradus fuisse *s* et *x*, quodammodo conferendos cum *h* (*ch*) et *s* recentioris formationis.*

H primitivam ut in nulla lingua indeuropaea, sic ne in gallica quidem vetusta aut britannica, cambrica, cornica, aremorica, certis exemplis probari posse supra dictum est (pp. 46 sq. et 79). Vox *hos* (gl. ocrea) Voc., *hósan*, *hossan*, plur. *hossaneu* (braccae) Mab. 2, 382. 3, 149, med. lat. *hosa*, *hossa* apud Cangium, communis Celtis et Germanis, aut ab his ad illos transmigravisse putanda est, aut si est celticae originis, id quod admodum probabile redditur hibernicis vocabulis *hais* (calceus) O'Dav., plur. *asai* Corm. v. *fual*, atque *assan* (gl. caliga) St. gl. 72, non aliter praefixam habet *h*, ac multae voces in codicibus hibernicis (p. 48). Eadem enim *h*, quae longe abest ut sit radicalis, in codicibus britannicis non solum in principio vocum vocalibus praefigitur, sed etiam in mediis intromittitur inter duas vocales.

Cambrica exempla: *ha* (= *a*, interiectio), *hac* (= *ac*, et), *hin* (= *in*, hod. *yn*, ut), *hair* (= *air*, hod. *aer*, strages), *-aham* (pro *-aam* in verbis denominati-

---

* Sunt vero *s* et *h* unius eiusdemque gradus formae alternantes, quoniam ex linguarum affinium numero complures ut aricae occidentales, graeca, slavica, in quibus vocibus non servant *s* primitivam, *h* (*ch*) pro ea proferunt. In latina et germanica linguis, quae originariam *s* etsi non semper servant, nunquam tamen cum *h* commutant, *h* destituta est ex aspirata gutturali *ch*, ut in lat. *hortus* = *chortus*, germ. *hund* = *chund* = *canis*.

vis), *bahell* (ibidem *bael*, securis), *guillihim* (pro *guilliim*, *guillîm*, hod. *gwellaif*, forceps), *delehid* (sera), *hac diglniuhit* (de sapuna elique), *gurehic* (hodie *gwraig*, mulier) in glossis Oxoniensibus. *eltguhebrie* (n. pr. viri; = *eltguebric*, *eltguobri*) cod. Lichf. *yeuhaf*, *ieuhaf* (natu minimus) Leg. 2, 1, 3. Mab. 1, 235. *y deyhei* (veniebat) Mab. 2, 208. *yd aho* (eat) 2, 245. *bwyttehyck* (cenes) 2, 63.

Cornica: *euhic* (cerva; *euic* Leg. 1, 9, 22. *ewic* Mab. 1, 236), *gouhoc* (mendax; = *gouoc*) Voc. *ha*, *hag* (et) P. fq. *crohen* (cutis; = *croen*) P. 135, 2.

Aremorica exempla e chartulariis: *Haerveu* Landev. Mor. 348. 467. *Haervi* Rhed. 2, 21 (= *Aerviu* 1, 11). *plohe* (plebs) 2, 12; e Buh.: *ha*, *hac*, *hoz*, *hon*, *hol* (= *ol*, *oll*), particulae et pronomina frequentia. *hel* (= *el*, *ael*, angelus) 112, 18. *buhez* (vita; alias *buez*) 12, 7. 48, 10. *buhan* (cito; hod. *buan*) 12, 9. 34, 16. *maz vihet* (ut sitis) 16, 10. *ez rahen* (facerem) 20, 5.

Eundem usum praemittendi spiritus *h* non radicalis iam in vetustis nominibus gallicis *Helvii*, *Helvetii*, *Hercynia* silva (cf. p. 46) animadvertimus. Eiusdem igitur intromittendi usum, ut in vocibus britannicis modo dictis, suspicari licebit in nominibus item gallicis: *Drahonus* (fluvius in regionibus Mosellanis; cf. *dreis*, vepres, *drain*, spina, in Voc., cambr. hod. *draen*, cum nota singularitatis *-in*, *-en* e *dra*,* ergo Draonus, fluvius spinosus, vepretis consitus?) Auson. Mosell., ut in nominibus, quae extant in inscriptionibus, compositis *-nehae* (cf. hod. *nwy*, spiritus, vivacitas, = nê). At *Vahalis* ap. Caes., quod supra (pp. 46. 48) per errorem admisimus, in optimis codicibus recte scribitur *Vacalus*, al. *Vacalis*; *Vertraha* in Gratii Cynegetico minus accurate redditum est quam *vertraga*, *vertragus* aliorum scriptorum (cf. G britannicam).

Ceterum ne utique supervacaneam hanc *h* putemus in media voce, monet eiusdem usus plus minusve constans post consonas, praesertim liquidas, ut in *gwrhau* (se addicere) Mab. et aremoricis supra (p. 113) allatis, sed etiam tenues: *crethe* (crederet) Buh. 94, 14. 114, 17. 146, 14, quae in aliis geminantur vel servantur: *bwytta*, *bwyta* (cenare) Mab. (assimilata *j*?)

S ergo spirationis celticae dux et princeps est. Inter quam et *h* affinitatem esse eam constat in linguis indeuropaeis, qua alternent inter vocales positae vel in principio vocis ante vocales, ut persica iam inde ab antiquissimis temporibus *h* profert in iis vocibus in quibus *s* invenitur in indica, ut in nomine sanscrito *Sindhu*, fluvii et regionis, quod Persis est *Hindu*, nomen fluvii principio, deinde et regionis et incolarum, atque e persico ore ad Graecos et Romanos transgressum *Indus*, *Indi*. Nec aliter graeca lingua pro *s* latina exhibet aspirationem. Sunt exempla eiusmodi alternationis in una eademque lingua factae in una voce, ut in graeca *σῦς*, *συΐδιον*, *συηνός* atque *ὗς*, *ὕαινα*, in cambrica *sil* et *hil* (semen, progenies, productio; hib. vet. *síl*). Sed sunt rarissima eius rei exempla, cum singulae fere linguae constanter aut servarint *s* aut pari condicione cum *h* commutarint. Quaeri tamen potest, nonne sit aliqua lingua quae neglecta illa lege utramque spirantem amplexa sit. Ac sane est, britannica nostra ipsa, quae post aetatem Romanorum iis vocibus, quae servarunt

* Nisi huic supponenda est vetustior *g*, ut in *tra traet*, *troet* (pes; hib. vet. *traigid*, pes, *traigthech*, gl. pedester, Sg.); est enim et hib. vet. *driss* (gl. vepres) Sg. 47ª, pro *draiss*, *dress*, infecta *a* = *dreis* Voc., et *draigen* (gl. pirus) Sg. 61ᵇ = hod. *droigheann* (prunus spinosa).

s in aliis linguis, ut in proxima hibernica, in gallica, latina, indica, in aliis, ut in persica, graeca, *h* (vel *ch*, ut in slavica) sibi sumpserunt, quasi in duo agmina separatis, priori *s*, alteri *h* attribuit, primitivam igitur *s* linguae celticae, quae *h* radicalem nesciebat, servavit in altero agmine, in altero mutavit in *h*. Ecce duorum horum agminum exempla.

Cambrica *s* extra positionem: 1. in principio vocum. Exempla quaedam vocum aliunde notarum: *seith* (hib. vet. *secht*, septem) Leg. Mab. *saethu* (= sagittare) Mab. fq. E lexico cambrico: *sae* (pannus laneus, arem. hod. *saé*, tunica, hib. vet. *sái*, gl. paenula, tunica, lacerna, Wb. 30[d]), *sain*, pl. *seiniau* (= sonus), *seiniaw* (sonare; vet. hib. rad. verb. *senn*, unde subst. *senm*, sonitus), *sedd* (= sedes), *seddu* (sedere; germ. *sitan*; cf. hib. vet. *suide*), *serch* (amor, hib. vet. *serc*).

2. In mediis et extremis vocibus quae extant exempla *s* simplicis, haec praeterquam in transumptis sunt eiusdem generis cuius hibernica supradicta (p. 49 sq., *a* et *c*), ergo *s* aut initio geminata aut post consonam excussam servata, sed semper fortius prolata est, quam ob causam frequentior est in isdem geminatio: *guas* (puer, servus; cf. *vassus*, *vasallus*) gl. Ox., pl. *gweision*, *gweisson*, unde verbum *gwassanaethu* (ministrare) Mab. fq. *assen* (asinus), pl. *assennoed* Mab. 2, 391. *nessaf* (proximus; hib. *nesa*, *nessa*, propior) 1, 5. *ynys* (insula), pl. *ynyssed* 2, 391. *bis* (digitus) gl. Ox. 23[a]. Posse in quibusdam vetustiorem *x* supponi monet subst. *lisiu*, *lissiu* (= lixivium) gl. Ox. 8[a]. B. 44[b], quocum conferenda sunt, quae supra (p. 102 sqq.) proposuimus, *lais*, *amlais*, *coes*, *croes*, *peis*. In terminationibus grammaticis *s* saepissime servatur, ut in formis praeteriti *-as*, *-is*, *-wys*, *-sam*, *-asam*, *-assam* etc., in derivationibus *-as*, *-es* (*iarlles*, comitissa), *-ois*, *-wys* etc.

In positione in media vel exeunte voce servatur *s*, cum in loco posteriore, ut in *corsenn* (gl. arundo) gl. Ox. 40[a], tum in priore, si combinationem iniit cum tenuibus: *pispaur* (tibicen) gl. Ox. 38[b]. *estid* (sedile) 6[a]. *rascl* (gl. sartum) B. 42[b].

In principio vocum *s* coniuncta cum tenuibus in vetusta tantum lingua suum locum obtinet: *strouis* (gl. stravit) gl. Lxb. *stirenn* (stella) gl. Ox. *scamnhegint* (gl. levant) Cb. 4. *scipaur* (gl. horrea) Cb. 14. *strutiu* (gl. antiquam gentem) Cb. 6. *ad stebill* (gl. ad limina) Cb. 52 Recentior enim lingua cambrica (iam inde a codd. Leg. et Mab.) has combinationes in principio vocum non tulit, sed vocalem *e*, *i*, *y* praeposuit: *yspeit* (spatium) Mab. 1, 248. *esparduneu*, *yspardunen* (calcaria, germ. *sporn*) Leg. 1, 12, 8. Mab. 1, 13. *estauell*, *ystauell* (cubiculum) Leg. 1, 9, 25. Mab. fq. *ystabyl* (stabulum) Mab. 2, 8. *estarn*, *ystarn* (ephippium) Leg. 1, 32, 3. Mab. 1, 4. *ystrat* (planities, vallis aperta, dilatata: *ystrat megys dyffrynn mawr*, planities ut magnae vallis) Mab. 1, 7. *ystrat yw*, *ystrat tywi* (vallis Y., T., fluviorum) Mab. 2, 245. 3, 36. 189. *escoleycyon* (scholastici) Leg. praef. *yscar* (separatio; hib. vet. *scarad*) Mab. 2, 244. *yscawl*, pl. *ysgolyon* (scala) 3, 273. *yscwyd*, *ysgwyd* (umerus) 2, 234. 235. *ystret* (series) 1, 14. *esgit*, *eskit* (calceus), pl. *esgidyeu*, *yskidyeu* 3, 149. 153. Liber Landavensis hic ut semper inter vetustiores et recentiores linguae formas nutat: *fraxinus stilifat* 234. *strat hafren* (vallis Sabrinae; cf. *Strat-Cletenses*, *Stræcledwealas*, apud scriptores anglicos, i. e. habitantes vallem Clotae) 219. *strat haner*, *strat elei* (vallis H., E., fluviorum) 170. 194. *Sciblon*, *Sciplan* (n. pr. viri) 71. 217; sed etiam: *iniaun dir ispidatenn* (recta usque ad rosam caninam; cambr. hod.

yspyddaden, germ. *hagedorn*) 192. *diuinid istrathafren* (sursum in vallem Sabrinae), *ecclesia Istrathafren* 165. 166. *Ystrathafren* 219. Et iam in cod. Cb. alternant *o glanstlinnim* (gl. famine sancto) 5 et *istlinnit.i.loquitur* (gl. profatur) 4. Muta excussa esse videtur in cambr. hodierno *seren*, *ser*, *syr* (stella, stellae), cum in glossis Ox. sit *stirenn*.

Combinationes cum liquidis et *w* eodem modo tractari solent: *yslipanwr* (politor) Mab. 2, 228. *ysleipanu*, *yslipanu* (polire, acuere; germ. *schleifen*) 2, 12. 229. *ysnoden* (vitta; hib. vet. *snáthe* Sg.) 1, 3 et hodie. hod. *ysmwg*, *ysmwcan* (vapor; angl. *smoke*). *yswein* (eques iuvenis, scand. *swein*, famulus), pl. *ysweinieit* Mab. 1, 4. 2, 51. In his tamen saepius *s* aut periit, ut in *llu* (agmen, exercitus; hib. vet. *sluag*), *muc*, *mwc*, hod. *mwg* (fumus) Leg. 1, 10, 4. Mab. 2, 236, *noden* (filum), in cambr. *nedden*, arem. *niz* (lens, lendis, hib. vet. *sned* Sg. 113[b]), aut in alium sonum transiit, ut semper fere in *sw* (cf. mox HW, CHW). Combinatio *sr*, satis frequens in lingua hibernica, aliena videtur a cambrica (vocabula pauca hodierna inchoata ab *ysr-* videntur composita *ys-r.*), quae in pluribus vocibus pro ea *fr* exhibet (p. 80), in aliis interponit *t* ut in *strutiu* (gl. antiquam gentem; hib. *inna sruthe*, gl. veterum, Ml. 53r.) Cb. 6; cf. *istlinnit* (loquitur), *o glanstlinnim* (famine sancto) supra memorata, at hib. *sluindi* (significat) Sg.

Satis vetusta sunt exempla praemissae in principio ante illas combinationes vocalis *e* vel *i* etiam apud scribentes latine vel romanice: *scripsi ego Perteradus sup istipulationem isponsionemque interposita* in Chart. a. 746 ap. Murat. Antiqq. Ital. med. aevi 6. 412. *istrica* (= strica, striga) in cod. Mutin. leg. Langobard. ap. Mur. t. 1, p. 1, p. 31. Recentiora quaedam exempla e Cangio: *espatla*, *espalla*, *espaula* (= spalla, armus aut membrum ferarum vel porcorum, quod vasalli dominis saepius praestare tenebantur) Chart. a. 1150. 1225. *eschevini* (scabini) 1204 *estugium* (gall. *estuy*, *étui*, theca) 1231. *escuerius* (*écuyer*. scutifer) a. 1234.

Cornica et aremorica *s* servata in isdem positionibus atque cambrica. In principio vocum cornica: *sach* (saccus) Voc. 8[a]. *sair* (artifex, faber; hib. *sáir*, ars, in comp. *sáirdénmidecht*; gl. artificium, Sg.) 7[b]. *sichor* (siccitas; cambr. hod. *sychder*, verb. *sychu*, siccare) 8[b]. *sinsiat* (gl. tenax; pro *sintiat*, *sentiat*) 8[a]. *seth* (sagittare) P. 223, 1. *seygh* (siccus) ib. 170, 40. Aremorica: *sechet* (siccatus) Buh. 168, 8. *sebezaff* (stupere, turbari), *soezet* (turbatus) 4, 9. 13. *so* (est) fq. In mediis et extremis cornica: *asen* (asinus), *esel* (membrum, hib. vet. *asil*, gl. artus, Sg.), *isot* (deorsum; cf. hib. vet. *ísil*, inferior), *nesheuin* (= *nessemin*, gl. propinquus), *cussin* (osculum; cambr. hod. *cus*, *cusan*), *cassec* (equa; cambr. hod. *caseg*), *airos* (puppis; hib. vet. *eross* Sg. 105[a]), *bis* (digitus), *les* (herba; cf. *Lesura*, fluv. Auson., mons Sidon.) in Vocab.; e Pass.: *asen* (asinus) 27, 3. *esely* (membra) 184. 4. 235, 1. 3, terminatio verb. *-as*, *-es*, *-ys*, derivatio *-es*. Aremorica: *goas* (puer, servus), *gousoniez* (servitium) Buh. 6, 2. 50, 7; 54, 26. *enesen* (insula) 6, 22. *guerches* (virgo) 18, 16. 46, 2. *guelas* (vidit) 88, 23. In fine interdum scriptio *z* pro *s* (vulgata hodie propter leniorem pronuntiationem, e. c. *azen*, asinus, *braz*, magnus) iam in eodem libro invenitur: *santez Nonn* (sancta Nonna; *santes* 46, 2) in titulo. *guerchez* (virgo) 92, 19. *ez breiniz* (putrefactus sum; = *-is*) 12, 18. In positione cornica: *ors* (ursus) Voc. 9[a]. *troster* (trabs; hib. vet. *trost* Sg. 70[a]) 10[a]. *lester* (vas; hib. vet. *lester*), *losc* (ustulatio, hib. vet. *loscad*, urere, comburere) 7[b]. *pisc* (piscis) 8[b]. *gustle* (spondere)

P. 249, 4. *dysky* (discere, docere) 80, 3. Aremorica: *gousper* (vespera) Buh. 52, 1. *goestlas* (spopondit) 158, 14. *lestrat* (navigare) 14, 12. *guisquaff* (= *gwiscaf*, vestire) 24, 18. *disquif* (discere) 108, 23. *desq* (disce) 26, 21. *clasq* (quaerere) 32, 13. 184, 10.

A consuetudine autem cambrica praemittendi vocales *e*, *i* ante combinationes *sl*, *sn*, *sp*, *st*, *sc* inchoantes discordant dialecti et cornica et aremorica, et haec quidem non solum vetustior, sed etiam recentior et hodierna.

Cornica exempla e Voc.: *snod* (vitta) 8ᵃ. *spauen mor* (gl. aequor), *steren* (stella), *stefenic* (palatum) 7ᵃ. *steuel* (triclinium) 10ᵃ. *stret* (latex) 9ᵇ. *strifor* (contentiosus), *scinen* (inauris) 8ᵃ. *scorren* (ramus) 9ᵃ. *scod* (umbra) 8ᵇ. *scouarn* (auris), *sceuens* (pulmo), *scuid* (scapula) 7ᵃ. E Pass.: *spern*, *sperne* (spinae) 165, 2. 133, 1. *steyr* (stellae) 211, 1. *stret* (radius, flumen sanguinis) 219, 1. *strekis* (plaga), pl. *strocosow*, *strokosow* 227, 2. 174, 3. 173, 2. *stryff* (contentio) 160, 4. *strevye* (altercari) 73, 4. 248, 3. *scruth* (statim) 254, 4. *scyle* (causa) 116, 3. 142, 4. *sconyas*, *sconye* (recusavit, recusare) 174, 3. 4. *scovern* (auris) 71, 2. 3. 81, 2. *scoth* (umerus) 162, 3. 205, 3. *strirya* (interpretari) 201, 3.

Nomina propria vetusta aremorica e chart. Rhed.: *Spiluc* (chart. a. 834) 1, 2. *Sprewi*, *Sperevi* Mor. 315 (chart. a. 860). 293. 328. *Stodken* Mor. 297. *Stumou* Mor. 300. *Schiriou* Mor. 302. Exempla e Buh.: *span* (quies) 4, 22. *speret* (spiritus) fq. *splet* (modus) 56, 13. *ster*, *steret* (stella, stellae) fq. *stat* (status) fq. *stroton* (potentia) 88, 21. *scoacc* (umerus; *scuid* Voc.) 172, 10. In paucis e romana gallica transumptis servari praemissam *e* non est quod mireris: *estonaff*, *estonet* (*étonne*, *étonné*) 4, 11. 206, 3. 82, 19. *esper* (*espoir*) 18, 3. 200, 15. Hodiernae voces: *sparf* (flabellum), *strîv* (contentio), *skourr* (ramus). Quare quod apud Lhuyd. e Quill. profertur *ysguydh* (scutum), aremoricum certe vix potest haberi.

H britannicae ante vocalem ex *s* primitiva celtica ortae exemplum illustre est nomen fluvii *Habren* ap. Nennium (p. 75), *Hafren*, frequens in libro Landavensi, apud Giraldum Cambrensem, in codice rubro, quod Romanorum aetate integrum est *Sabrina*. Alia quaedam eiusmodi: *haloin*, *halein* (sal) Voc. 10ᵃ, cambr. hod. *halen* = hib. vet. *salann*, e *sal*, unde derivatum est vetustum nomen gallicum *Salusa* ("fons non dulcibus sed salsioribus, quam marinae sint, aquis defluens") Mel. 2, 5, cui addo nomen loci *Saliso*, *Saletio* (in sinistra Rheni superioris ripa) apud Ammianum et in Tab. Peut.; particula inseparabilis cambr. vet. *hu*-, *ho*-, *he*-, cambr. hod. *hy*-, arem. *he*-, hib. vet. *su*-, *so*-, quae etiamtum est *su*- in nominibus gallicis *Suessiones*, *Sucarus* aliisque (p. 14). Ante liquidas quoque *l*, *m*, *n* antequam excideret *s* (p. 121) nescio an mutata sit in *h*, quemadmodum inter formam indicam *ásmi* (sum) et vet. pers. *amiy* intermedia est bactr. *ahmi*.

Cambrica exempla, in quibus *s* aliarum linguarum, praesertim hibernicae, respondet: 1. in principio vocum iam in vetustis nostris glossis Oxoniensibus: *huil* (hod. *hwyl*, unde *hwylbrenni*, mali, Mab. 3, 93; hib. vet. *seol*, *sóol* Sg., germ. *segel*, velum) 20ᵃ. *helabar* (eloquens; hib. vet. *sulbir*) 8ᵃ. *hir* (longus; hib. vet. *sír*) 37ᵃ. *hep* (praeter, sine, praep.; hib. vet. *sech*) 38ᵇ. *helghati* (gl. venare, venare tu; hib. vet. *selg*; cf. nomen pop. Brit. Σελγοοῦαι, ut nunc recte legitur in

editione Wilbergiana) 38ᵃ. *hint* (via; hod. *hynt*, hib. vet. *sét*, got. *sinths*) in comp. et deriv. *doguohintiliat* (gl. inceduus) 5ᵇ. *hanther* (dimidium; *han-* = ἡμι-, semi-?), *hestaur* (sextarius, *hestawr* Mab. 2, 222) 22ᵇ. Adde *hen* (senex), unde superl. *hinham* (gl. patricius) Ox. B. 45ᶜ, et *hendat* (avus), *henmam* (avia) ibid. 43ᵇ, *hencassou* (gl. veteris scripti monimenta; hib. *senchassi*) Cb. 49. In Mab.: *heul* (hodie *haul*, = *sol*, got. *sauil*) 1, 27. 2, 208. *hun* (= somnus) 2, 374. *helw* (possessio; hib. *selb*, dat. *seilb* Corm. v. *mogheime*) 1, 28. 2, 35. *heu* (serere), *yd hewyt* (satum est; cf. lat. *sevi*, *satum*) 2, 221. 222. *hedwch* (pax; hib. vet. *síd*) 3, 305. In Leg. 1, 10, 7: *hebauc* (falco; hib. vet. *sebocc*, gl. capus, Sg.). Addo pronomina *yr-hwn*, *hwnn*, *yr- hon* (hic, haec; hib. *in-so*). Plurima alia in lexicis.

2. In mediis et extremis vocibus: *ehawc* (= *esox*) Mab. 2, 233. 234. *traha* (hod. arrogantia, exaltatio, unde adi. *trahaawg*, *trahaawl*; hib. vet. *trén*, comp. *tresa*, *tressa*, fortior Wb. 25ᵇ. Ml. 19ᵈ, gr. θρασύς) in composito *didraha* (animo carens, timidus) Mab. 1, 236. 3, 24, quocum conferenda videntur non solum *trahawc* (oppressor) 1, 271, sed etiam cum *ch*: *trech* (fortior) 1, 20. 3, 304; cum *s* servato: *traws* (vir ferus) 1, 36. *treys*, *treis* (oppressio) Leg. 2, 1, 35 sqq. Land. 113. Mab. 2, 222. *treissaw* (opprimere) Mab. 2, 223. *treissiur* (oppressor) Leg. 2, 11, 50. Vitare tamen hoc loco videtur lingua cambrica spirantem, excutiens eam interdum vel transponens, ut in *chwaer* (pro *chweihur?* = hib. *siur* e *sisur*, *svisur*, sanscr. *svasr*, cf. p. 52. 58), *haearn* (pro *aeharn*, *eiharn*, hib. *iarn* ex *isarn*, got. *eisarn*). Nequaquam vero servari potest *h* in fine, unde aut transposita est ad principium vocis proximae ut in *yny hol* (in eius vestigio = *yn yh-ol*) Mab. 2, 48. et exemplis in capite altero proferendis, aut prorsus decidit ut in *aro*, *kyuaro* (expecta) Mab. 2, 57. 56, quibuscum conferendae sunt tam quae formae *s* servarunt, inf. *aros*, *kyuaros* 2, 38. 41; 10. 37, quam *h* transposito *arhowch* (expectate) 2, 33. *arhoy* (expectas) 1, 8. Differt *ch* in formis num. *chwe*, *chwech* (sex), fortasse in terminatione 2. pers. sing. coniunctivi *-ych*, cambricae propria, in terminatione comparativi *-ach*, arem. *-och*, quae iam in glossa Ox. *guobriach* (sapientior) extat, cum hib. vet. *-u*, *-iu* sit pro *-us*, *-ius* (cf. p. 52 et infra formas comparationis).

Cornica exempla *h* inchoantis et mediae, e Voc.: *hir* (longus) 10ᶜ. *heligen* (= salix) 9ᵇ. *helhwur* (venator) 7ᵇ. *helhiat* (persecutor), *eunhinsic* (iustus), *camhinsic* (iniustus; e subst. *hins*, *hint*, via) 8ᵃ. *ehoc* (esucius l. salmo) 8ᵇ. E P.: *helheys* (agitatus) 2, 2, *holye* (sequi) fq. Deficit spirans et in media voce *huir* (soror) Voc. 7ᵃ = *hoer* Cr. 1332. 1338, et in extrema in terminatione comparativi *-a*, *-e* in P. et Dr. Alternant tamen formae numeralis *whe* (sex) D. 351 (cf. Borde ap. Uncle Jan Treenoodle, Specimens of cornish provincial dialect. Lond. 1846, p. 85), *whea* Cr. 413 et *whegh*, *whêh* (= cambr. *chwech*) Dec.

Aremorica: *hir* (longus), *hirder* (longitudo) Buh. 12, 23. 17. *hun* (somnus), *hunfre* (somnium) ibid. 4, 18. 30, 10. *hep* (sine) fq. *hent* (via) fq. Pronomina *he*, *hont* (hic), *hunan* (ipse).

In media voce elidi solet spirans: *eog*, *eaug* (salmo), *c'hoar* (soror). Cum cambrico subst. *haearn*, *haiarn* (ferrum) *h* transposita concordat aremor. *hoiarn*, *haiarn* (p. 106). Finalis *ch* respondet cambricae in numerali *c'houec'h*, in terminatione comparativi *-oc'h*.

In principio vocum condensata est spirans in cambrica combinatione CHW usitatae scriptionis in Mab. atque hodie, quippe cui combinationi respondeat *sv* aliarum linguarum. Exempla e Mab.: *chwi* (vos; = *svi*, hib. vet. *si*, cf. sanscr. *vas*, lat. *vos*) fq. *chwe*, *chwech* (sex) fq. *chwaer* (soror) 1, 248. 275. 2, 61, pl. *chwioryd* 1, 275. *chwys* (sudor; germ. vet. *sweit*, *swit*) 2, 18. 52. *chwechach* (dulcior; cambr. hod. *chweg*, dulcis, cf. sanscr. *svâdus*, angl. *sweet*) 2, 223. *chwannocket* (pariter desiderans; hod. *chwant*, desiderium, hib. vet. *sant*, pro *suant*; cf. gall. vet. *Suanetes*?) 2, 375. *chwerthin* (risus) 1, 29. 289. 2, 40. 377. *chwerw* (acerbus, amarus; hib. vet. *serb*) 2, 40. 41.* In vetustioribus libris inconstantia quaedam scriptionis hic quoque reperitur: *ishui* (gl. quos; i. e. est, estis vos) Cb. 19. *huechet*, *chuehet*, *chueched*, *chuechet* (sextus) Leg. 1, 12, 1. 28, 1. 31, 6. 37, 1. Propriam eiusdem soni significationem praebere videntur glossae Luxemb. in adi. *couuantolion* (gl. andrivenereis; i. e. cupidi, libidinosi, cambr. hod. *chwantolion*), si non legendum *chuuantolion*. Mutatur *chwe* in *choe* in verbo *ymchoelut* (convertere) Mab. 1, 9. 13. 2, 48. 49. 61 etc. In extremitate vocis *w* aut omittitur aut transposita fit vocalis *u* (*w*, *o*, *y*) in pronomine 2. pers. pl. infixo vel suffixo: *-wch* etc.

A cambrica CHW abhorrere demeticam dialecti varietatem servata HW, anglico more fere scripta *wh*, non modo Dav. testatur additis exemplis *whaer* (soror), *wharae* (ludus), *ymwhelo* (convertat), sed ipsa quoque Legum recensio demetica, e qua e. c. proponimus *whegvyr* (sex viri, = *chueguyr* cod. A.) Praef. *whebu ahveugeint*, *vhwebu a wheugein* (sex vaccae et sexies vicena, = *chue byu a chue ugeyn* cod. A. 1, 10, 17. 18. 28, 9) 1, 8. 5. 6. Quibuscum concinit cornica HV in Voc.: *hvigeren* (socer), *hveger* (socrus; cambr. hod. *chwegrwn*, *chwegr* = *svecr*, lat. *socer*, *socrus*, got. *svaihra*, *svaihro*, gr. *Fἑκυρός*, *Fἑκυρά*) 7[b]. *hvilen* (scarabaeus; cambr. *chwilen*), *hvirnores* (crabro; cambr. *chwyrnores*) 8[b]. *hvannen* (pulex; cambr. *chwanen*) 9[a]. *hverthin* (risus; cambr. *chwerthin*) 10[a]. In eodem legitur *huir* (soror) pro *hvuir*. In Dr. et P. etsi forsitan pauca exempla *hw* (vel *hu*) servatae reperiri queant, ut *y hwalsons* (quaesiverunt) P. 154, 2, plerumque tamen sicut apud Demetas scribitur WH: *why* (vos) fq. *whek* (dulcis) 47, 2. 66, 2. 77, 4. 171, 1. 185, 3. 222, 3. *whans* (desiderium) 1, 2. 222, 1. *ȝe wherȝyn* (ad ridendum) 222, 1. *y whela* (quaerit), *na wheleugh* (nolite quaerere), *na whelyn* (ne quaeramus) 21, 3. 168, 4. 247, 1. *rag whelas*, *ȝy whelas* (ad quaerendum, ad eum q.) 257, 2. 4, ut apud Borde (sec. 16) *why* (vos), *whe* (sex); item cum de aliis causis *w*, *gw* in eundem sonum mutatur: *y wholhas* (lavit), *y whelas* (vidit) 219, 3. 4. *may whane* (ut perforaret) 218, 2; cf. *ȝe wolhy* (ad lavandum), *golhys* (lavatus) 46, 1. 4. *gwelas*, *guelas*, *rag y welas* (videre, ad eum videndum) 12, 3. 96, 1. 29, 2. *rag y wane* (ad eum incutiendum) 217, 4. Interdum autem propter neglegentiam in P. (vix in Dr.) aut *h* omissum est: *neb a weleugh wy* (quem quaeritis vos; rectius *neb a wheleugh why* 68, 2) 69, 2, *wek* (dulcis) 132, 3. 257, 4, saepissime *wy* pro *why*; aut *w*: *vmhelys* (conversus)

* Contra linguae regulam *chw* scribi videtur pro *gw*, *w* in voce *gware* (ludus; *guaroi* gl. Ox.): *achwaryy di* . . . *gwaryaf* (an ludes? ludam), *gware dy chware*, *gware dy whare* (lude ludum tuum) Mab. 2, 383. 384. 387. *ny chwaryei weisson* (non ludebant pueri) 1, 242. At nonne ut hibernica (cf. *siur*, *sèser*, et *fiur*, *fèser* p. 58) sic cambrica quoque duplices formas *chware* et *gware* procreare potuit?

244, 3. atque *ommelys* (convertit) 253, 4; recte *ymwhelaf* (me verto) D. 2594, cf. cambr. *ymchoelut* supra memoratum. In extrema voce *-ugh*, *-wgh* (cf. pron.).

Aremorica scriptio varians invenitur in vetustis virorum nominibus chartularii Rhed.: *Wrhwant*, *Wrwant*, *Gurwant* 1, 49. 51. 53. *Riwhant* 2, 17. HU vel HO secundum differentiam vocalis proxime sequentis in Buh.: *hui*, *huy* (vos) fq. *huec* (dulcis) 38, 9. 180, 1. *hoant* (desiderium) 24, 21. 76, 12.* *hoantec* (desiderans) 14. 3. 108, 2. In his legendum esse *cho*, *chu*, *chw*, probabile fit scriptione *h* pro *ch* etiam in aliis adhibita: *gourhemen* (mandatum; alias *gourchemen*) 12, 11. *guelhy* (lavare; 104, 15 *guelchi*) 106, 26. Apud Quill. (secundum Lhuyd.) *hoar* (soror), *hoannen* (pulex), *hoarier* (lusor), apud Man. *c'hues* (sudor), *c'houanen* (pulex), *c'hoari* (ludus), sed *hoar* (soror). Hodie scribitur *c'hou*, *c'ho*: *c'houi* (vos), *c'houec'h* (sex), *c'houék* (dulcis) *c'houenn* (pulices; collect.), *c'hoar* (soror), *c'hoari* (ludus) Lgn. *c'huero* (amarus), *c'hoanen* (pulex), *c'hoantus* (appetens) Dum. In extrema voce (pron.) scribitur *-ouch* vel *-och*, hod. *-oc'h*.

H, CH in plurimis vocibus britannicis e primitiva *s* prodisse patet propositis exemplis; easdem a vetustiore X, servata in nominibus gallicis, progressas alia quaedam demonstrant, in quibus media fere extat H, extrema CH (interdum *c* propter inconstantiam scriptionis in L. Land. et Leg.).

Cambrica exempla. H = *x* ante vocales: *dehou*, *deheu* (dexter, meridionalis; cf. Dexsiva dea Inscr., got. *taihsvs*, lat. *dexter*, gr. δεξιός, sanscr. *dákšina*, hib. vet. *des*, *dess*): *ar parth dehou* (ad latus dexterum, meridionale) L. Land. 216. *llaw deheu* (dextera manus) Mab. 1, 275. *eh-* (= hib. *és-*, *é-*, gall. *ex-* in nominibus Exomnus, Excingillus etc.) in compositis: *ehouyn*, *ehofyn* (expers timoris, intrepidus; *ofyn* = hib. *omun*), *yn ehouyn* (intrepide) Mab. 2, 64, unde *kynehofnet* (aeque intrepidus) 2, 379, *ehouyndra* (intrepiditas) 3, 153. *ehang* (non angustus, amplus) Mab. 2, 44, unde sup. *ehangaf* 2, 43, composita *bronehang* (amplo pectore) 2, 50. et *Ehangwen* (nomen aulae Arthuri) 2, 208. Ante consonas etsi *s* invenitur in transumptis *hestaur*, *hestawr* (sextarius) gl. Ox. Mab. *estrawn* (extraneus) Mab. 3, 298 cum derivato *estronawl* (peregrinus, mirus) 2, 10. 17. 36, ut ante vocalem in transumpto *lisiu*, *lissiu* (lixivium) gl. Ox., regularem tamen *s* spirantis excussionem eandem atque hib. *echtar* (p. 49 not.) produnt *heitham* (extimus) gl. Ox. *eithyr* (extra) Mab., de quibus cf. p 155 sqq.

CH = *x* in fine, eademque servata accedente derivatione: *chwech* (in compositis *chwe*; a vetustissima forma *svax* progressum, unde gr. Ϝέξ, lat. *sex*, germ. *saihs*, hib. vet. *sé* = *ses* = *sex*, ut *és-* et *é-* = gall. vet. *ex-*) Mab. *crych* (crispus; cf. Chrixus, leg. Crixus, rex Boiorum, ap. Sil. Ital.) in comp. *penngrych* fq. in Mab. *ych* (bos; sanscr. *ukšan*, nom. sg. *ukšá*, got. *auhsa*, germ. vet. *ohso*; minus recte *hyc* Leg. 1, 12, 10. 16, 9. *ucch* 1, 14, 7. *hych* Cott.) Mab. 2, 222, du. et pl. *ychen* ibid. ut in nominibus locorum: *rytychen* (vadum boum, nomen cambricum civitatis Oxoniae, *Oxenaford*) Mab. 3, 303. *Penychen*, *de regione Pennichenn* (caput boum) Land. 237. 185. *uch* (supra; hib. vet. *ós*, *uas*; cf. *Wenthuccoyt*, Guentia supra silvam, Land. 237) Land. Leg. Mab., adi. *uchel*

---

* Seiungenda sunt ab hac voce *cuant* (bellus, pulcher, gratus) 36, 11. 40, 3 ut hodie, et *dicoant* (turpis) 70, 15, et conferenda gallicano vet. *cointe*.

(altus; hib. vet. *uasal*) Mab., quocum supra (p. 34) comparavimus nomina vetusta Uxellodunum (oppid. gall.) Hirt., Οὔξελλον, Οὔξελλα (oppida Britann.) Ptol.* In media voce *ucher* (vesper; cf. *crych* = crispus) Mab. 1, 24. 31. Addo voces hodiernae linguae terminatas a *ch*, quae servatur media in isdem auctis derivatione: *llech* (locus absconditus), *llechu* (speculari), *llechiad* (speculator; cf. Lexovii Caes.), *llwch* (stagnatio; cf. Λόξας, Brit. fluv., Ptol., Luxovium, Galliae loc.), adi. *gwych*, *gwech* (laetus, hilaris; cf. Οὐέξαλλα, Brit. opp. Ptol.), *brych*, *brech* (nigellus, variegatus: *ych brych* Mab. 2, 222), *brychell* (salmo fario, piscis; cf. Brixia, Brixellum).

Cornica exempla: *dehoules* (gl. aprotanum, herba; cf. θέξιμον, aristolochia Gallis, ap. Dioscor. 3, 6, leg. δέξιμον, δέξιβον?) Voc. 9ᵃ. *huchot* (sursum) 8ᵇ. *uher* in composito *gurthuher* (vespera) Voc. 8ᵇ. Gen. 1, 5, *gorthuhar* v. 8, *gorthuer* R. 1304, varie corrupto eodem *gothewher* Gen. 1, 19. 23. *gathewher* v. 31, *gathewer* v. 13. In P.: *dyghow* (dexter) 93, 3. 193, 1. 198, 1. 218, 1. *ugh*, *ughell* (supra, altus) fq., sed *dyov*, *dyow* D. 1487. 1329. R. 1582. *dyhow* Cr. 65. *vhel* D. 1324. *huhel* D. 1330. O. 509. 1088. R. 2117, ut in compositis *huheltat* (patriarcha), *huhelvur* (clito), *huheluair* (vicecomes) Voc. 7ᵃ. 7ᵇ. De *whe*, *whegh* (sex) v. supra p. 123.

Aremorica eiusmodi vox *ohen* (boves): provincia quae lingua Britonum *Pennohen* dicitur, latino vero eloquio caput boum interpretatur. Vita S. Pauli episc. Leonensis apud Aremoricos, Boll. Mart. 2, 112. E Buh. *re ehaffn* (nimis intrepide) 172, 15. *vhel* (altus) fq. Hod. *déou* (dexter), sed *c'houec'h* (sex).

J integra servata est in principio vocum britannicarum. Scribitur in codicibus *i*, ut hodie quoque, rarius *y*.

Cambrica e gl. Ox.: *iob* (Iupiter) 39ᵇ. *iou* (iugum; hod. *iau*) B. 42ᵇ. *iot* (puls) 42ᵃ; e Cb. *iar* (gallina, gl. ales) 82. Item in margine codicis Lichfeld. (App. L. Land. secundum imitationem) † *iudoni* (i. e. signum Iudonis). In libro Landavensi ipso et frequens locutio *iniaun* (recta) et nomina propria virorum composita vel derivata a vocibus *iou*, *iud*, vel *jou*, *jud*, ut impressum est in editione: *Jouaf* 207. 250. *Joubui* 166. 206. *Joubiu* 163. *Joubin* 161. *Joude* 254. *Judic* 141. 142. 148. *Judnerth* 154. 176. *Judnoe* 167. *Judnoc* 178. *Judnou* 165. *Judon* 162. *Judhail* 149 etc. *Judguallaun* 157. 178. *Judcant* 203. Scriptio codicis apparet ex *uidon* (leg. *iudon*, *Judon*) 161. *Eliud* 138. 142. 196. In isdem tamen nominibus haud raro facta est contractio, quae regularis est in lingua hibernica (p. 49): *Idguallaun* 210. 231. *Idnerth* 124. 165. *Idon* 158. *Idcant* 229. *Ithail* (i. q. *Judhail*) 166 sqq. In Mab. *iarll ieuanc* (comes iuvenis) 2, 20. 21. *ieu hyd* (cervus iuvencus) 1, 3. *ieuhaf* (natu minimus) 1, 235. *iarlles*, *iarllaeth* (comitissa, comitatus) fq. *iach* (sanus) 2, 55. 56. *iat* (facies) 2, 18. Pronuntiationem huius semivocalis nutasse, ut modo mollius modo durius efferretur, inde patere videtur, quod articuli forma modo eadem quae ante consonas profertur, *y* (quem Demetarum morem esse dicit Dav.): *rodi y iwrch* (dare hinnuleum) 1, 31. *allawen uu y iarlles* (et hilaris fuit comitissa), *hyt yn*

---

* Cum nominibus Graioceli, Ocelum Caes., Ὀκέλου ἄκρον (Oceli promontorium, Britanniae) Ptol. potius concordare videtur hod. cambr. subst. adi. *ogyl* (vigor, vigorosus).

ystauell y iarlles (usque in cubiculum comitissae) 1, 20. *gwyr y iarllaeth* (viri comitatus) 1, 21. *gressawu owein aoruc y iarll* (salutavit Owenum comes) 1, 33. *ar y iawnder* (secundum aequitatem) 2, 21; modo quae ante vocales (more communi), *yr*: *heb yr iarlles* (inquit comitissa) 1, 18. 19. 20. *eisted aoruc yr iarll* (sedit comes) 1, 33. *heb yr iarll* (inquit comes) 1, 34. 2, 21; utriusque vero consuetudinis exemplis abundat ille liber. In media voce *j* vix extat (assimilata vel in *h* mutata? cf. p. 119); finalis fortasse in terminatione *-ei* quae est in nominibus propriis virorum L. Land.: *(Lann)gemei* 130. *Guidei*, *Guodei*, *Guoidei* 70. 71. 73. 217. *Tyfhei*, *Typhei*, *Tyfei* 109. 120. 123.

Cornica e Voc.: *ieu* (iugum), *iach* (sanus), *aniach* (infirmus) 8ª. *yar* (gallina), *iein* (frigus) 8ᵇ. *yeugen* (feruncus), *yorch* (caprea), *kytiorch* (capreolus) 9ª. *iot* (puls) 10ª. *iouenc*, *youonc* (iuvenis) 7ᵇ. E Dr. et P.: *yeyn* (frigidus) D. 1209. 1622. 2729, *yen* D. 2060. *yehes* (sanatio) D. 1150. *yar* (gallina) O. 129. *yowynk* (iuvenis) D. 19, *yonk* D. 1184. R. 1639. P. 175, 3. 254, 3. *yethow* (Iudaeus) D. 2003. 2027, sed *eȝow* P. 145, 3. 239, 2. *ethow* 131, 1. 152, 1. 182, 2; pl. *yuthewon* D. 982. *yethewen* D. 2796. 2797. 2800, *yethewon* D. 1080 etc., sed etiam *huthewon* D. 756. P. 152, 3. ac praeterea semper in P. *eȝewon* (vel *ethewon*). Qua abolitione inchoantis *j* forsitan rectiorem, quam quae supra (p. 82) temptata est, explicationem inveniat *evn* (iustus) P. 18, 2. 147, 2. *ewn* 218, 4. *eyn* 207, 4. 235, 4, unde *eunhinsic* (qui recta via incedit) Voc. 8ª, comparato cambrico *iaun*, *iawn* (p. 95).

Aremorica e Buh.: *iechet* (sanitas) 46, 5. *iachet* (sanatus; impressa *jechet*, *jachet*; sed quamvis sint in imitatione primae paginae codicis *ioaeus*, *iust*, haec quoque impressa sunt *joaeus*, *just*) 130, 2. 200, 3. *yen* (frigidus) 40, 5. 92, 15. 23. Differt *youl* (voluntas) semper disyllabum: *hep youl* (invitus), *gant youl* (bono animo, libenter) 46, 13. 128, 1. 134, 6, conferendum cambr. *ewyllys*. Hodiernae voces: *iac'h* (sanus), *ien* (frigidus), *iar* (gallina), *iaouank* (iuvenis).

V in dialectis britannicis mediam gutturalem *g* fere sibi praefigens induit formam GU vetustioris, GW recentioris scriptionis.

Cambrica dialectus vetustior, quae destitutionem respuit in principio et in mediis vocibus nec nisi in extremis interdum admittit (ut in *m* et *g*), ubicunque est locus huic sono sive in principio sive in mediis vocibus, eandem formam exhibet.

GU in principio vocum: *guarai* (scena) gl. Ox. 38ª. *guaroiou* (theatra) 38ᵇ. *guaroimaou* (theatra) 38ª. *guas* (servus) 41ª. *gueig* (textrix) 6ᵇ. *guerg* (efficax) 5ᵇ. *guiannuin* (ver) 40ᵇ. *guorimhetic* (argutus) 38ª. *guoguith* (victus) 41ª. *guobri* (gravis) 40ª. *guobriach* (gl. sapientior) 37ᵇ. *guordiminnuu* (invitus) 39ᵇ. *gueli* (cubile), *guin* (vinum) B. 44ª. *guillihim* (forceps) 42ᵇ. *guertland* (pratum) 41ᵇ. *guilat* (hilaris) 45ª. *guithlaun* (duellis) Cb. 51. *guerin* (factio; hib. vet. *foirenn*) Cb. 24. *guollung* (vacuus) Cb. 65. *guithennou* (venae) Cb. 43. *guichir* (effrenus), *guichr* (efferus) Cb. 27. 69. *guorsed* (alta sedes), *guorgnim* (magnum opus) Cb. init. *guiltiatou* (tonsuras) gl. Lxb. In nominibus propriis libri Landavensis: *Gueir* 265. *Guern* 154. *Guerngen* 203. *Guernabui* 72. *Guernonoe* 205. *Guidoc* (*Guidauc* cod. Lichf.) 136. *Guidgen* 124. *Guinan* 140. 150. *Guinoc*, *Guenoc* 135. 177. *Guinnonui*, *Guennonoe* 170. 182. *Guallonir* 136. 141 etc. Post prae-

positionem *o*, quae in recentiore lingua efficit destitutionem: *o guiled* (pudore) Cb. 5. *o guiannuin* (vere) gl. Ox. 40[b].

GU a principio in medias voces transposita compositione in isdem glossis: *clutgued* (strues) 9[a]. *guoguith* (victus), *onguedou* (exta) 41[a]. *rinquedaulion* (arcana) 38[b]. *anguoconam* (vigilo) 8[a]. *doguohintiliat* (incedens) 5[b]. *diguolouichetic* (proditus), *malgueretic* (deceptus) 41[b]. *diguormechis* (testatus est) 22[b]. *taguelguiliat* (silicernium, i. e. silens aspectio) 5[a]. Eodem modo in plurimis nominibus propriis quae traduntur in vetustioribus codicibus: *Guocein*, *Catgualart*, *Tutgual*, *Brithguein*, *Gloitguin*, *Amguoloyt*, *Guortepir*, *Guordoli* in praef. ed. Leg. p. XV. XVI. *Saturnguid* cod. Lichf. *Auallguid*, *Helicguid* (i. e. malus, salix arbor) L. Land. 190. 217. *Matgueith* (i. e. bonum opus) 267. *Judguallaun* 157. *Riguallaun* 215. 263. *Catguistil* 157 etc. In mediis vocibus non compositis: *egui* (diligentia? cf. p. 82 not.) gl. Ox. 20[a]. *eguin* (unguis) 23[a]. *taguel* (silens) 5[a]. *petguar* (quattuor) 22[b], *petguared* (quarta) 23[a]. *leguenid* (laetitia) carm. Cb. In libro Land.: *nant yr eguic* (vallis cervae), *ilgui*, *mingui*, *tigui* (nomina fluviorum) 69. 150. 152. 248, in quo eodem invenitur et inverse *ug* et abundanter *ugu* tam in compositis quam in simplicibus nominibus: *Hiugel* (= *Higuel* nomen legislatoris, e chron. cambr. in praef. ed. Leg.) 226. 246. 247. *crucou leugirn* (nomen villae, paulo ante: *crucou leuirn* = *lewirn*, vulpium) 251. *Eugias* (nomen regionis, *Euias* 41. 185. 238, *Ewyas* 237) 187. *Eugein*, *Yugein* (alias *Yuein*, *Ouein*) 213. 229, eodem nomine quod est *Euguen* 196, *Auguinn* 236. *mynugui* (fluv., alias *mingui*, *myngui*, *mynuy* = *Mynwi*) 187. *tyugui* (fl. *Τόβιος* Ptol., supra *tigui*, al. *tyui*, Mab. *tywi*) 243. *Lanndeugui* (*Lanndegui*, *Lanndeui* 263) 264. *Riuguallaun* (*Ruguallaun* 216, supra *Riguallaun*) 241. 246. 250. 253. 254. 261. 262. *Nougui* (*Nogui* 211. 233. 234) 208—210. 212. 233. Quae media *gu* in ipso quoque codice Leg. A., in quo regularis iam est destitutio, residua interdum reperitur: *a deguysso* (quod eliget; contra *teuuyssauc*, hod. *tywyssawg*, dux, e verb. *tywysaw*, ducere), *dyguedaf* (ultimus; alibi *dyuedaf*), *neguyt* (recens; al. *neuuyt*) 1, 11, 11. 17. 2, 1, 66. Nutant tamen inter *gu* et *u* iam glossae vetustae Luxemburgenses: *roguliplas* (gl. olivavit), *doguorennam* (gl. profundo) et *douohinnom* (leg. *douorinnom?* gl. austum, i. e. haustus), *douolouse* (gl. depromis). *torguisi* (gl. fido) et *toruisiolion* (gl. fidis); ut in L. Land. quae supra proposuimus exempla *gu* servatae, eadem aliis locis per *u* scripta extant: *Hiuel*, *Heuel*, *Houel* (cf. p. 93) vel *Hiueil* 263. *leuirn*, *Euias*, *tyui*, *mynuy* (v. supra). *Rivallaun* 145. 250.

Alternationem inter *au*, *ou* et *av*, *ev* concedi debere supra (p. 106) adnotavimus. Itaque diphthongus vel in media voce *poues* (quies) iam in gl. Ox. extat iuxta *poguisma* (locus quietis) Land., ut in *yeuhaf* (minimus natu) Leg. 2, 1, 3. *ieuanc* (iuvenis) Mab. iuxta nomina gallica *Jovin*cillus, *Join*cissus (p. 47), quibus conferendum videtur *iou* in nn. pr. e L. Land. supra prolatis (p. 126). Quod autem in nominibus L. Land. quibus respondent gallica vetusta ut Cata*launi*, Cob*launo*n, Cassi*vellaunu*s, non solum *-laun*, *-guallaun* vel *-lon*, *-guallon* (cf. p. 94) invenitur, sed etiam *-lan*, *-guallan*: *Gratlaun* 227. 244. *Euilaun* 230. *Sciblon* 71. *Sciplan* 217. *Catlan* 231. *Riguallaun* 215. 263. *Judguallaun* 157. 168. *Judguallon*, *Judgualon* 143. 167. *Cingualan*, *Cyngualan* 136, *Budgualan* 156, cf. *Casswallawn* (= Cassivellaunus) Mab. 3, 297, id aliter vix explicaveris,

nisi ut formam originariam *-lavanos*, *-vellavanos* (cf. p. 32), servatam in nominibus aremoricis, diverso contractionis modo lingua gallica in *-launos*, *-vellaunos*, cambrica in *-lân*, *-guallân* mutasse videatur. Ad instar igitur horum nominum et *llawer* (multus, multitudo) Mab. fq. cum gall. *Lauro*, *Lauriacum*, hib. *lour*, *lór* (satis, sufficiens) conferre licebit et *cawr* (gigas) Mab. 2, 57. 216, pl. *cewri* 1, 264. 2, 57 cum gallicis nominibus *Cavares*, *Cavarinus*, *Cavarillus*.

In fine vero vocum teneri non potuit *gu*, ne *v* quidem post vocales, sed transiit in *u*, praesertim in terminationibus *-au* et *-iu* vetustioris scriptionis, *-aw* et *-yw* recentioris saepius inventis. -AU: *litau* (gl. Latium; i. e. Letavia) gl. Ox. 39ᵇ. *llydaw* (Aremorica) Mab. 2, 30. 206. 245. *Minau* insula in vita S. Gildae (Nenn. p. 119). *Anau* (hodie *anaw*, harmonia, in nominibus propriis libri Land.: *Anauoc* 156. *Anaugen* 194. *Anauued* fem., sed aremorica natione 123) aliaque ibidem nomina in *iau*: *Eliau* 217. *Leliau* 153. *Teliau*, *Teiliau* fq. *Pepiau*, *Peipiau* 69. 72. In his *au* nec antiqua diphthongus *au* est, cuius vetustior scriptio semper *ou* vel *eu* (e. c. *Chanao*, i. e. *Canau*, apud Greg. Tur. 4, 4, *Morcenou* L. Land. 136. *Riceneu* 162, subst. *keneu* Mab.), nec *a* producta, sed ex *av* prodiit, cuius *v* restituitur accedente terminatione: *Lletewic*, *Lledewic* (*Glythmyr*, *Glythvyr* L.; = Litavicus, e Litavia oriundus, quod esset glossis Ox. *liteguic*) Mab. 2, 238. 239. 242. *Macliavus* Greg. Tur. 5, 16. *Iuniavus* Boll. Iul. 6, 584 (= *Magliau*, *Macliau*, *Iuniau* ut supra dicta in *-iau*). Ceterum interdum hanc quoque diphthongum sicut *au* primitivam in *ou*, *eu* transgressam prodere videntur haec exempla: *genou* (os; corn. *genau* Voc., cf. gall. *Genava*) L. Land. 231. *dehou*, *deheu* (dexter, australis; hib. *des*, cf. got. *taihsva*, germ. vet. *zëswa*, *zësawa*, med. *zëswe*, dextra) Land. Mab. *agheu*, *angheu* (mors; hib. vet. *éc*) Mab. 1, 36. 2, 237. *teneu* (tenuis; hib. *tana*) 1, 259; quin etiam ex *keneu* (catulus) formari videtur pl. *kenawon*, *kynawon* 3, 28. Non tangitur *av*, *aw* finalis in monosyllabis: *nau* (novem) Leg. *naw* Mab. ut hodie (sanscr. *návan*). *glau*, *glaw* (pluvia) Leg. 1, 12, 8. Mab. 2, 213. *taw* (tace!) Mab. 2, 39, imper. verbi *tewi* (tacere; cf. supra *taguel*, hod. *tawel*, silens) 2, 37. 224; nisi per infectionem. Infecta autem haec diphthongus in extremitate vocis semper scribitur *eu*, ut in formis verbalibus *teu* (tacet) Mab. 2, 224. *edeu* (sinit) 1, 8. 2, 217, imper. *adaw* 2, 47, inf. *adaw* 1, 10. 2, 13; quamquam accedente terminatione redit *w*: *tewy* (taces) 2, 39. 48. *edewis* (concessit, desiit) 1, 9. 2, 64. Qua re diserte distinguitur a qualicunque *ew* terminali, quam variis modis ortam esse in *llew* (leo), *olew* (oleum), *tew* (crassus), *blew* (crinis), *glew* (strenuus) supra (p. 109) exposuimus. — Terminatio -IU: *lisiu*, *lissiu* (= lixivium) gl. Ox. 8ᵃ. B. 44ᵇ. Eadem ex *-ov* (cf. Durocornovium) prodisse videtur in *Cerniu*, nomine villae et regionis: *Lann Cerniu* L. Land. 69. 156. 157. *Cornubium* id est *Lancerniu* 183. Cornugallia quae postea dicta est *Cerniu Budic* 124. *Cernyw*, *Kernyw* (Cornubia) Mab. 2 fq. *Mynyw* (n. pr. loci) Mab. 2, 242. *iarll rāgyw* (comes Rang.) 1, 24. De monosyllabis *lliw* (color), *gwiw* (dignus), *dyw* (deus), *dyw* (dies), *byw* (vivus), *gwyw* (languidus) cf. p. 109. — Eandem *u*, *w* post diphthongos habent *guayu*, *guaeu*, *gwaew* (hasta) Leg. Mab. *gloiu*, *gloyw*, *gloew* (pellucidus) Cb. Mab. *croew* (dulcis) Mab. (p. 101 sqq.); post consonas *ceintiru*, *keuenderu* (patrueles) gl. Ox. 38ᵃ. Leg. 1, 5, 5, sg. *keuynderw* (patruelis, consobrinus) Mab. 2, 29. 198. 204. 3, 143. 144, *kefnderw* 1, 25. *maru*, *marw* (mors) Leg. 2, 1, 11. 5, 4.

Mab. 1, 252. (mortuus) Leg. 1, 5, 5. 7, 23. 35, 13. Mab. 1, 16. 28, cf. *marulinniou* (mortuae paludes) Land. 174. *taru* (taurus) Leg. 1, 35, 12. 4, 1, 13. *karw, carw* (cervus) Mab. 1, 7. 293. sq. 2, 7. 22. 3, 198. *chwerw* (acerbus, amarus) 2, 40. 41. *Garu* n. v. L. Land. 73 = *garw* (austerus, hib. *garbh*? an *gargg*? p. 61) Mab. 1, 7. *delu*, *delw* (forma) Cb. 80. Leg. 2, 6, 2. Mab. 1, 15. 2, 241. *helu*, *helw* (possessio) Leg. 4, 1, 19. Mab. 1, 28. 2, 35. *galw* (clamare, vocare) Mab. 2, 8. 9. 18 etc. *geilw* (vocat) 2, 50. *banw* (sus) 2, 244. *cadu*, *cadw* (servare) Leg. praef. et 1, 9, 23. Mab. 2, 29 sqq. *gwedw* (vidua) Mab. 1, 27. *medw* (ebrius) 1, 36. In quibus omnibus hodiernam linguam *w* reprimere testatur Davies, sicut *bh* in gaelicis vocabulis *marbh, tarbh* etc. paene evanescere dicit Stewart.

In recentiore lingua cambrica, iam inde a Leg. cod. A, GW sequitur regulam mediae *g*, cuius status primitivus, non destitutus, non manet nisi in principio vocum, cum non est causa infectionis destituentis. Exempla e Mab.: *ae gwallt, y gwallt hitheu* (caesaries eius, feminae) 1, 17. 251. *yn gwassanaethu* (ministrans) fq. *lliw gwerthuawr* (color pretiosus) 1, 15. *sef y gwelei* (ipse videbat) 1, 14. *annieueileit gwyllt* (animalia fera) 1, 6. *kyfodi aorugum agwisgaw* (surgere coepi et vestiri) 1, 6. *dim gwynnaf* (res maxime alba) 1, 4.

Combinatio GUO, GWO (ipsa interdum a *gua* vel *gue* profecta, cf. p. 87) etsi in vetustioribus libris fere servatur ut in particulis *guo* (hib. *fo*), *guor* (hib. *for*) in vocibus *guobri*, *guoguith*, *guorimhetic*, *doguohintiliat*, *diguolouichetic*, *diguormechis*, in *anguoconam* gl. Ox., ut in *guollung*, *guorsed*, *guorgnim*, *guorcosam* Cb., tamen iam in isdem glossis transit in GO, GU in subst. *gubennid* (gl. cervicale; i. e. quod sub capite) B. 44ᵃ, ut in *gurmaur* (permagnus) carm. Cb., in n. pr. *Catgocaun* (*Catguocaun*, *Catguocan* L. Land. 126. 214. 249. 212, *Catcugaun* 215, *Catgucaun* 111 etc.) in chron. cambr. (Praef. Ed. Leg. p. XV), e quo ibidem traditur *Catgollaun*, *Catgolaun*, quod est *Catguallaun* Land. 251. 252, *Catguollaun* alibi (p. 87). Quae contractio praesertim in recentiore lingua invaluit et in particulis *go*, *gor* et in aliis, ut in verbo *golchi* (lavare), *golchuries* (lotrix, e *gwolchi*; conferantur hib. *folcaim* et vetusta nomina Volcatius, Volcae, p. 53) Leg. fq. Eadem contractione vel solutione spirans *w* combinationis GWE abolita est in vocibus praesertim multum usitatis, ut *gwr* (vir; = *gur*, cf. *gurehic*, femina, gl. Ox., hod. *gwraig*, e *gwer*, hib. *fer*), *gurth*, *gwrth* (praep.; = *vert*, hib. *frith*). Alternant tamen saepe formae pleniores et contractae, ut in L. Land. vocatur *Guaidnerth f. Guallonir* 140. 141. idem qui *Guidnerth f. Gullonar* 137, in Mab. est *gwahanu* (separare) 2, 62 i. q. *gohanu* 1, 8, iuxta particulam *gor* extant *guarthaf*, *gwarthaf* (supremus) Land. Mab. et *gwarchadw* (servare) Mab. 2, 29; particula intensiva gallica *ver-*, quae extat in nominibus Vercingetorix, Vernemetum aliisque, in hodiernis compositis cambricis est *gwer-*, *gwr-*, *gor-*, ut ipse rex Britannorum, qui fuit tempore invasionis Saxonum, in chronico quodam (ap. Roncall. 2, 451 not., et Praef. L) *Vertigernus*, in codicibus Gildasii et Nennii dicitur *Guerthigernus*, *Guorthigernus*, *Gurthigernus* (*tigern*, hod. *teyrn*, dominus). Inveniuntur in libro Landavensi plurima nomina virorum composita *Guor-*, *Gur-*.

Ante *u* vocalem *gu* non invenitur, contra haud raro ante liquidas *l* et *r* (cf. p. 53): *gulat* (imperium) Cb. 19. Land. 113. 238. 245. 262. *gulip* (liquidus) Cb. 60. *guled* (gl. pompae; epulae) Cb. 86. Leg. 1, 9, 25. *gulan* (lana) Ox. 40ᵃ.

gurehic (mulier) Ox. B. 43ª, in Leg. varie scriptum: *gureyc* 1, 2, 2. 2, 1, 2 etc. *gureic* 2, 1, 18. 27. 28. 39. 72. *greic* 2, 1, 1. 39. 40. *greyc* 2, 1, 2. 4 etc. *grueic* 2, 1, 15. *grueyc* 2, 1, 4. 5. 17; cf. *gleduchu* (imperare) 1, 5, 1.

Cornicae voces hac spirante inchoatae, paucis exceptis, quae in Voc. per ŧ vel *w* scribuntur ut *ŧeidŧur ti* (architectus) 7ᵇ. *ŧuludoc* (dives) 8ª. *win l. guin* (vinum) 10ª, extra statum infectionis prae se ferunt GU vel GW, ut in Voc. *guan* (debilis) 8ª. *guar* (collum) 7ª. *guernen* (alnus), *guis* (scrofa) 9ª. *guistel* (obses) 7ᵇ. *guisc* (vestimentum) 9ᵇ; in P. et Dr.: *guyv* (dignus) D. 284. *gwan* (debilis) P. 53, 2. *gwespar* (vespera) 230, 1. *guyn*, *gvyn*, *gwyn* (candidus) D. 122. 284; 156. P. 114, 1. *guella gwas* (optimus puer) 112, 4. *gwyls* (ferus) 206, 3. Eadem tamen non solum cum proxima *o* vel *u*, sed cum omnibus vocalibus potest transformari in GO, GU: *yols* (caesaries; cambr. *gwallt*) Voc. 7ª. *gur* (vir) 7ᵇ, *gour* D. 2810. P. 66, 3. 123, 1, *gorty* (vir domus, maritus) O. 181. 295. *goyn* (vagina; cambr. *gwain*) P. 72, 1. *goys* (sanguis; cambr. *gwaet*) 45, 2. 58, 4. *guȝyll* (facere; = *gwethyll*) 15, 4. 155, 4. *gustle* (spondere; cf. *guistel* supra) 249, 4. *goȝaff*, *goȝevell* (tolerare; *guo*-) 3, 4. 134, 4; quin etiam tota evanescit *w*, ut ante *u* diphthongi *ui*: *guil* (velum) Voc. 7ᵇ, e vocibus *gyw* (dignus; cambr. *gwiw*) P. 68, 4. 226, 2. et *gew* (hasta; cambr. *gwaew*) 217, 3. 218, 3 = *gyw* 221, 1, cuius diphthongum servavit compositum *hochŧuyu* (venabulum; cf. p. 101) Voc. 7ᵇ. Si principalem *v* secuntur liquidae *l*, *r*, variat scriptio (ut in Leg. v. supra): *gulat* (patria), *gluan* (lana) Voc. 9ᵇ. *glibor* (humor) 8ᵇ. *greg*, *grueg* (mulier) 7ᵇ. 9ᵇ. *gruah* (anus; cambr. *gwrach*) 7ᵇ. *grueiten* (radix; cambr. *gwreiddyn*) 9ª. *gulas* (regio) O. 492. 518. 1505. *gurek*, *gwrek* (mulier) P. 158, 1. 66, 3. *gura* (fac) 11, 3. 55, 1 etc. *gvrythyow*, *gurythyow*, *gwrythyow* (radices) O. 687. 782. 802; sed syllabarum numerus nunquam augetur. In mediis vocibus *v* vel diphthongis absorbetur (*au* transeunte in *ou*, *ow*): *louen* (laetus; cambr. *llawen*) Voc. 10ª, *lowen* D. 3157. P. 71, 4. *couat* (nimbus; cambr. *cawat*) 8ᵇ = *cowes* O. 1080. *lower* (multitudo; cambr. *lawer*) P. 210, 1. *louuern*, *lowarn* (vulpes) Voc. 8ᵇ. O. 895, vel maiore contractione ut *yonk* iuxta *iouenc*, *youonk* (p. 127); cambrico *cawr* (gigas) respondet *caur*: *caurmarch* (camelus) Voc. 9ª. In extremis *-ou*, *-ow*: *ancou*, *dehou* (p. 107); servatae terminationis *-au* exemplum in Voc. (in quo plur. formatur in *-ou*, *-eu*) est *genau* (os; cf. Genava), quae eadem vox scribitur *ganow* (cambr. *genou ir pant*, os vallis, L. Land. 231) P. 106, 1. 2. D. 1500, terminata ut substantiva numeri pluralis; monosyllaba *glau* (pluvia) Voc. 8ᵇ. *glaw* O. 23. 1028 etc. *naw* (novem) O. 493. R. 31. *tav*, *taw* (tace) D. 855. P. 46, 2. 84, 3. Terminationis *-iu* exemplum est *Cornubium*, nomen locorum cambricorum, sed scriptum cornice, a notario ut videtur cornico saec. 14: *Iscorney*, *Vghcorney* (Cornivium inferius, superius) Leg. et Consuet. Wall. in Registr. Caernarv. p. 153. 154. 202, tamen etiam *kernow* D. 2712; monosyllaba *liu*, *biu*, *gyw*, *gew*, *bleu*, *dew* v. supra (pp. 109. 106). Post consonas *v* finalem ne in Voc. quidem invenimus praeter *erŧ* (ager) 9ᵇ et fortasse *caruu* (cervus) 9ª; aut enim interposita vocali oritur diphthongus *eu*: *ereu* (ager) 8ª. *baneu* (sus) 9ª. *guedeu* (vidua) 7ᵇ, vel *ou*: *malou* (malva) 9ª, *ow* in libris recentioribus: *karow*, *carow* (cervus) O. 126. P. 2, 2. *garow* (rudis) P. 2, 3. 159, 4. *tarow* (taurus) O. 123. Cr. 403. *marow* (mortuus) D. 422. P. 2, 4. 215, 4. 233, 2. 234, 3. *gelow* (clamat; cambr. *geilw*) O. 1864, *o* scripta a Lhuydio, qui addit *huero* (amarus),

guedho (vidua), *medho* (ebrius); aut evanescit *v* (sive potius assimilatur liquidae, ut in hib. *uall* p. 55): *del* (forma, instar) adverbii et coniunctionis loco passim in P. et Dr.

Provectione mediarum cornica, cuius leges infra exponentur, *gu* in QU mutatur: *cf nan quelse* (quod ipse eum non vidisset; *gwelse*) P. 85, 4. *gorqvyth* (cura, = *gorth-gwyth*) 139, 4. *ov querȝe* (in vendendo; *gwerȝe*) 104, 2. *dek can quyth* (decies centum vicibus; *gwyth*) D. 574. *mar qureugh* (si facitis; *gwreugh*) D. 1121. Ante liquidas tamen haud raro C scribitur: *ow crowethe* (in iacendo; *gwrowethe*) P. 25, 3, ut semper ante vocales contractione ortas: *ow coȝaff* (in patiendo; *goȝaff*) P. 211, 2. *ow kuȝyll* (in faciendo; *guȝyll*) 96, 2. *mar coȝas* (si scis) 92, 3. *mara custa* (si scis tu) Cr. 2331.

In aremoricis libris vetustioribus neque in principio vocum neque in mediis *gu* regularis est, sed *w* (in codicibus procul dubio *uu*, ab editoribus transcripta *W*, *w*, *Vu*, *vu*): *Warochus* apud Greg. Tur. 5, 16, et nomina frequentissima in chartulario Rhedonensi: *Wasbidoe* Mor. 304. *Penwas* 1, 53. *Wesilloc* Mor. 331. *Wiuhamal* Mor. 266. *Wiuhoiarn* Mor. 273. *Tanetwiu* 1, 6. *Winan* 1, 29. *Winchon* 1, 10. 2, 21. *Winlowen* 1, 16. *Wincalon* 1, 18. 2, 23. *Botwen* 1, 23. *Wallon* 1, 4. 20. *Riwallon* 1, 36. *Catwallon* 2, 18. 20. *Roinwallon*, *Roiantwallon* 1, 1. 4. *Weroc* Mor. 331. *Wetenoc* 1, 20. 38. *Wetenmonoc* Mor. 268. *Winweten* 1, 11. *Pascweten* 1, 10. *Matwethen* 2, 15. *Catwethen* 1, 5. 2, 17. *Woletec* 1, 5. 6. 22. *Worethoiarn* 1, 35. *Sulworet* 1, 5. *Catworet* 1, 4. 29. 30. *Woionan* 1, 9. *Sulwoion* 1, 41. *Conwoion* 1, 1. *Wocon* 1, 29. *Rinwocon* 1, 21. *Judwocon* 1, 46. *Jarnwocon* 1, 30. 2, 23. etc.; *enepwert* (dotatio) 1, 49, ut in media voce ipsa *nowid* (novus), *Owen* (n. pr.; cf. p. 82 not.). Etiam in recentioribus, in chart. Nannet. a. 1123 ap. Dom Mor. 1, 548: *Wenmened* id est montem candidum. Interdum tamen, etsi rarius, in eodem chart. Rhed scriptum invenitur *gu*: *Kueroc* (filius Alani dulcis, qui ante dicitur *Weroc*, a. 888) Mor. 332. *Gueten* 2, 17. *Guethenoc* 2, 13. *Guethencar*, *Guethengar* 1, 2. 2, 13. *Guencalon*, *Guincalon* (a. 833) 1, 5. 6. *Guoletec* 2, 16. *Guoretan* 2, 16. In media voce: *Ritguoret* 2, 20. *Reitgualart* Mor. 340. *Iarnguallon* Mor. 340. *Guidgual*, *Tutgualus* Mor. 341. *Tutgual* (a. 1089) 2, 6. In aliis chartulariis ap. Dom Mor., in Kemperleg.: *Dungual* 374. *Pritgual* 432. *Clutgual* 465. *Tanguethen* 373; in Landevenec.: *Guethencar* 338. *Catguallon* 338. *enepguerth* (dotatio) ap Cours. 1, p. 424. *Plueu negued* (nova parochia) Mor. 379. Cambrico *-laun*, *-lon*, *-lan* (p. 128) non solum *lowen* (ut cornice) respondet in nominibus compositis vel derivatis Chart. Rhed.: *Lowenan* Mor. 304. *Lowinid* 1, 42. *Lowencar* 1, 8. *Winlowen* 1, 16. *Judlowen* 2, 16. *Drelowen* 2, 23. 26. *Trehlowen* 1, 5. 6. *Catlowen* (pugna gaudens) 1, 20. 24. 2, 27. *Argantlowen* (argento gaudens) 1, 37, sed etiam contractum *-lon*: *Catlon* 1, 1. 3. 4. *Argantlon* 1, 36. *Aithlon* 1, 2. *Urblon* 1, 21. *Gradlon* Mor. 265. *Prostlon* Mor. 329. In Buh. diphthongum *aou* (vel *ou* inde profectam) continent supra (p. 108) memorata *laouen*, *louen* (laetus), *poues* (quies), *louarn* (vulpes), hod. *laouen*, *paouez*, sed *louarn*, pl. *lern* per maiorem contractionem.

Conversio in diphthongum eadem quae cambrica spirantis finientis vocem colligenda est e voce *anau* frequenti in nominibus compositis: *Anaumonoc* Mor. 331. *Anauhoiarn* 1, 48. 2, 31. *Anauweten* Mor. 331. *Anauworet* 1, 25. *Anau-*

bechan 1, 35. *Anaugen* 1, 43. 2, 14. (*Anogen* 2, 13) *Rianau* 1, 15. *Dreanau*, *Doitanau*, *Balanau* Mor. 265. 267. 307. Simplex *Anau* 1, 48. M. 272. Recentius *glau* (pluvia) Buh. 92, 23, consonans cum *so* (est); hod. *glaô*, ut *taô* (tace; silentium), *naô* (novem). Sed *ancou*, *ancquou* (mors) Buh. 10, 1. 144, 5. *guenou* (os) 66, 2, hod. *génou*, *déou* (dexter) ut cambrice; quare forsitan *tnou* (vallis) Buh. 10, 3. 44, 21. 54, 18. cum adi. cambr. *teneu*, hib. *tana* (tenuis) conferendum sit. Terminatio *-yw* cambrica aremorice hodie est *-eo*, sed etiam *-é*, in nomine regionis Britanniae gallicae *Kerneo* (Cornubia), *Kerné*. De monosyllabis ut *liou*, *léô*, *bléô* supra dictum est (p. 110). Ceterum in aremorica hodierna etiam magis quam in ceteris dialectis viget alternatio inter *ou*, *o* terminalem et *v* mediam; e. c. *gaou* (mendacium), pl. *gévier*; *bléô* (capilli), sg. *bléven*; *liou* (color), *livadurez* (coloratio, tinctio). — Post consonas in fine vocis in Buh. scribitur *u*, syllabam non efficiens: *maru* (mors) 10, 3. (mortuus) 10, 17. *caru* (cervus) 32, 5. *garu* (rudis, crudelis) 40, 5; apud Man. *taro* (taurus), *maro* (mortuus), *caro* (cervus), sed etiam *taru*, ut hodie *taro*, *maro*, *karo*, *bano* (sus) et *tarv*, *marv*, *karv*, *banv*, *galv* (voca), *berv* (coque) vel *tarf* etc.

In recentiore lingua aremorica secundum regulam cambricam in principio vocum extra infectionem scribitur GO, GU in Buh., GW hodierna scriptione. Exempla e Buh.: *goall* (malum, error; hod. *gwall*) fq. *goas* (puer, servus), *goasoniez* (servitium) 6, 2. 54, 26. *goalen* (virga; hod. *gwalen*) 150, 3. 188, 14. *goez* (coram; cambr. *gwydd*, hib. *fiad*) 124, 14. *goestlas* (spopondit; hod. *gwestl*, votum) 158, 14. *guelet* (videre) fq. *guell*, *guellaf* (melius, optimus; hod. *gwell*, *gwella*) fq. *guerches* (virgo; hod. *gwerch*) 18, 16. 22, 7, *guin* (vinum; hod. *gwin*) 70, 10. *guir*, *guirion* (verus, iustus), *guirionez* (iustitia; hod. *gwir*, *gwirionez*) fq. *guisquaff* (vestire; hod. *gwiska*) 26, 19. Etiam in mediis vocibus interdum *gu*, *go* non destituta scribitur: *eguit* (propter; alias *euit*) 12, 10. 34, 2. *Rigoal*, *Rigoall* (n. pr. viri) 162, 13. 15. 16. 166, 4.

GWO eodem modo tractatur quo cambrice. Quod etsi intactum invenitur in adi. *guobri*, *wobri* in nominibus compositis chartularii Rhedonensis, ut *Haclwobri* 1, 9. *Catwobri* 1, 9. 2, 31. *Breselwobri* 2, 31, etc., in aliis tamen transgreditur in *gu*: *Gulugan* 1, 2. *Gulchuenn* in Kemperl. ap. Mor. 431. 432. Particula *gwer*, *wer* hanc formam non servavit, sed semper scribitur *uuor*, *guor*, *gor*, *gur*, *uur* in nominibus frequentissimis ita compositis. Exempla quaedam e chart. Rhed.: *Guorgomet*, *Worcomet* 1, 8. 42. *Wrcomet* Mor. 265. *Guorwelet* 2, 14. *Guorweten* 2, 17. *Worlowen*, *Wrlowen* 2, 23. 26. *Wrmaelon*, *Gurmahilon* Mor. 307. 339. *Vurwal*, *Vurcondelu*, *Vurvidoe* (cod. sine dubio *uur-*) Mor. 275. 309. *Gurvili* 1, 8. *Wrbili* 1, 14. 39. *Wrwili* 40. *Wrhwant*, *Gurwant*, *Wrwant* 1, 49. 51. 53. *Gurgnou* Mor. 340. *Gurdiernus* (= Vertigernus) Mor. 416. *Gorloios* Mor. 515. E chartul. Coriosop. et Kemperl. ap. Mor.: *Gorhezre* 378. *Gurserch* 456. In recentiore aremorica, iam inde a Buh. sicut hodie, scribitur *gou*, *gour* (= *gu*, *gur*) pro *gwo*, *gwe*, *gwi*, *gwor*, *gwer*: *gouzaf*, *gouzaff* (tolerare; = hib. vet. *fodam*) Buh. fq. *goude* (post, postea; cambr. vet. *guetig*, hod. *gwedy*) fq. *gousper*, (vespera) Buh. 52, 1. *gouzout* (scire; cambr. *gwydd*) fq. *gourchemen*, *gourhemen* (mandatum; simpl. *quemen*) fq. Sed etiam *go*: *goel* (velum; corn. *guil*, cf. p. 97) 14, 8.

GWL, GWR mutantur aut transposita *o*, *u* aut excussa: *gloan* (lana) Buh. 170, 6. 172, 9. *glat* (regio, imperium) 160, 12. 172, 7. *gleb* (humidus) 100, 13.

gruec (mulier) 96, 7. *groay* (faciet) 134, 23. 176, 9 = *gray* 100, 18. 142, 1. 164, 11. *gruech* (faceretis) 74, 25. Hod. *glêb* (humidus), *grég* (femina), *grai* (faciet) etc.

Provectione mediarum hodierna *gw* in KW mutatur (ut *g* in K): *mé az kwélô* (te videbo; *gwélô*), *hô kwiriou* (vestra iura; *gwiriou*), *pemp kwélé* (quinque lecti; *gwélé*), *hô krég* (femina vestra; *grég*).

Spirantem hanc eodem modo quo a loquentibus britannice esse tractatam a loquentibus vel scribentibus romanice, exempla docent iam satis vetusta, ut *Gwodan* pro *Wodan*: Wodan adiecta littera Gwodan dixerunt. Paul. Diac. 1, 9, et, ni fallor, *Gulfila* pro *Wulfila* in vetustis scriptis. Quas formulas scriptio gallicanae linguae adhuc retinuit tam *gu* (ante *e*, *i*) quam *g* (ante *a*), quamquam utraque pronuntiatur *g*, non solum in vocibus germanicis receptis: *guerre* (bellum; germ. vet. *werra*), *guérir*, *guérite* (med. lat. *guarida*, *guarita*; *warjan*, *werjan*), *gué* (vadum; *wat*), *guise* (modus; *wîsa*), sed etiam in latinis: *gaîne* (e *guaine*, cambr. hod. *gwain*, med. lat. *guainarius*, = vagina, vaginarius), *gâter* (med. lat. *guastare* pro vastare), a quibus fere abest *g*: *verité* (veritas), *vin* (vinum).

Infectione destituente recentioris linguae *gu*, *gw* excussa *g* fit *u*, *uu*, *w*.

Cambrice 1. in principio vocum: *a*) in constructione, si extat causa infectionis: *yr weirglod*, *yr weirglawd* (ad pratum; *gweirgl.*) Mab. 1, 240. 242. *a weleist* (vidisti; *gweleist*) Mab. 1, 2; *b*) in compositione inchoans vocem alteram: *Huwel*, *Howel*, *Heuuel*, *Hiuel*, *Hywel* (vet. *Higuel*, p. 128), scriptione nominis recentiore et hodierna. *rinwedeu* (arcana; hod. *rhinwedd* compos. ut alia: *bronwedd*, prominentia, *tarwedd*, fermentatio; cf. vet. *ringuedaulion*) Mab. 1, 271. *unwisc* (una veste indutus; *gwisc*) Mab. 1, 250. E particulis *gwo* et *gwor* mutatis in *go* et *gor* excussa *g* nihil manet nisi *o* et *or* in compositis recentioris et hodiernae linguae: *diodeiueint* (passio; *dy-o-d.*, quod esset in vetusta lingua *do-guo-d.*) Mab., hod. *dyorfod* (victoria; *dy-or-f.*, quod esset vet. *do-guor-b.*).

2. In media voce: *tawel* (vet. *taguel*; silens), *petuuar*, *pedwar* (vet. *petguar*, quattuor), *ewin* (vet. *eguin*; unguis), *kawat*, *cawad* (tempestas), *newyd*, *newydd* (novus) in Leg. et Mab. atque hodie. In fine vocum spirans iam in vetustis libris destituta est et emollita (p. 129).

Cornice. In principio vocum in constructione vel compositione: *pan welas* (cum vidit) P. 13, 1. 26, 1 etc. *a warnyas* (monuit) 42, 3. *an wlas* (regio) 56, 4. 89, 3. *y wrek* (mulier eius) 157, 2. *tebell was* (malus puer; *gwas*) 38, 3. *finweth* (finis; arem. *finuez*) 212, 4. *ef a omwra* (se facit) 143, 2. Vario modo habentur formae *go*, *gu*, quarum *w* fere redit: *ȝe weȝyll*, *ȝe wuȝyll* (ad faciendum; supra *guȝyll*) 21, 2. 159, 2. 151, 4. *a wovynnys* (interrogavit; *govynny*, interrogare) 67, 1. *a woȝevy* (tolerabat; *goȝevell*) 54, 1. *a worthebys*, *a worȝebys* (respondit) 43, 1; 67, 3. 4. *rag y worȝye* (ad eum venerandum; *rag gorȝye*, ad ven., 228, 2) 29, 2; sed etiam *y oys* (sanguis eius; *y woys* 10, 3. 135, 2. 149, 2. 207, 2) 133, 3, ut *me a ra* (faciam) 39, 2. 63, 4. *ef a rug* (iste fecit) 30, 4. 118, 4. iuxta *me a wra* (faciam) 198, 3. *del wrussys* (ut fecisti) 115, 4. In mediis: *euuin* (unguis) Voc. 7ᵃ. *nowyth*, *newyth* (novus) P. fq. *peswar* (quattuor) P. 190, 2. 241, 4.

Provectione mediarum infectarum cornicae propria *gw*, *w* in *wh*

mutari supra (p. 124) significatum est et illustratum exemplis, ad quae addimus: *maga whyn* (aeque albus) D. 3138. et neglegentius scripta sine *h*: *may wrellons* (ut faciant) P. 229, 3. *may weȝe* (ut servaret) 235, 2. *y wreg* (fecit) 27, 2.

Aremorica exempla e Vita S. Nonnae, in qua interdum *gu* etiam in media voce servata est, alia eiusdem destitutae in *uo* (= *uu*, *w*), *u*: *Riuoall* (supra *Rigoall*, *Rigoal* = *Riwall*) 150, 20. *dezuez* (dies), *finuez* (finis; compos. cum *guez*, cambr. hod. *gwedd*) 102, 18. 104, 5. *diuisquaff* (vestibus exuere; *güiscaff*) 10, 19. *euezhat* (vigilare) 90, 12. *neuez* (novus) fq. Hodie scribitur *w* principalis, *v* media: *ar wirionez* (veritas; *ar* artic.), *nevez* (novus); Leonenses tamen Lgn. testatur in principio quoque vocum proferre *v*, quam scriptionem secutus est Dum.: *ar vreg* (mulier), *ur vreg* (mulier quaedam), *me a veel* (video), et ante eum Man. *ar verc'hes* (virgo). E particulis *gwo*, *gwor* transgressis aremorice in *gou*, *gour* excussa *g* in compositione hic quoque solum *ou*, *our* remansit: *diouganet* (praescriptus, praedictus; cambr. hod. *dyogan* = *do-guo-c.*) Buh. 8, 8 etc. *diouguel* (securus; cambr. *diogel* = *do-guo-c.*) 178, 4.

Mediae.

B D G. Formae primitivae in britannica lingua, eaedem quae in ceteris omnibus, servatae sunt in libris vetustis. Prius tamen alterationi obnoxiae sunt mediae britannicae quam aliud consonarum genus ullum.

Cambricae mediae vetustioris dialecti inchoantes: *bis* (digitus), *bichan* (parvus) gl. Ox. 23ᵃ. *buch* (vacca) 38ᵃ. *becel* (bulla) 4ᵃ. *bit* (cibus; rect. *buit*) Cb. 92. *breni* (prora) Cb. 31. *brith* (pictus) Cb. 30. *betid* (baptisma) Cb. in.; *di* (de) gl. Ox. 39ᵇ. *di* (ad) 37ᵇ. 39ᵇ. *dur* (durus) 41ᵇ. *dihel* (deses) 6ᵇ. *dificiuou* (gl. dispendia) Cb. 4. *dirvestiat* (ieiunus) Cb. 64. *drus* (gl. claustrum) Cb. 66. *gen* (obex) gl. Ox. 6ᵇ. *gruiam* (suo) 3ᵇ. Intermedias iam in isdem glossis esse alteratas scriptione aspirata notatas in vocibus *mergidhaham* (evanesco) 2ᵇ. *helghati* (venare) 38ᵃ. concedendum non erit, et *h* in his, ut in *hinham* (patricius; hod. *hynaf*) Ox. B. 45ᵃ, etsi posita post consonas, adnumeranda exemplis *h* supervacaneae supra allatis (p. 112). Nam cum apposita tenuibus aspirationem constanter significet *h*, in vetustissimis glossis ut hodie, vix tamen usquam extat subiuncta mediis. Aspirationis igitur expertes putandae sunt mediae in lingua cambrica et vetere et recenti, quamquam mutatio mediarum antecedente *r* vel *l* effecta quodammodo comparari potest cum aspiratione tenuium. Esse autem in vetere lingua medias, ut ceteras consonas, expertes etiam infectionis destituentis universe patebit ex his exemplis.

B cambrica intacta in principio vocum: *nom ir bleuporthetic buch* (gl. lanigerae templa iuvencae) gl. Ox. 38ᵃ. B intacta inchoans alteram partem compositi in glossis isdem: *etbinam* (lanio) 4ᵃ. *louber* (splendor) 20ᵃ. *morbran* (mergus) 5ᵇ. *guobri*, *guobriach* (gl. gravis, gl. sapientior) 40ᵃ. 37ᵇ. *bronnbreithet* (*etinet*, volucres variegatae pectore) 40ᵇ. *laubael* (gl. secularia) B. 42ᵇ. *arber* (utitur) Cb. 92. *Colbiu* (n. pr. viri) in cod. Lichf. In libro Landavensi ipso nomina composita cum *biu* (vivus), *bri* (auctoritas), *bran* (corvus), *bresel* (bellum), servata procul dubio e vetustiore codice: *Joubiu* 163. *Judbiu* 175. 177. *Merchbiu* 154. *Eudbiu* 160. *Ilbri* 194. *Morbran* 191. 263. *Cinbran* 148. 264.

Cunbran 142. *Conbran* fq. *Columpbran* 138. *Cenbresel* 221. *Conbresel*, *Combresel* 191. 202. *Cilbresel* 213. In mediis et extremis: *helabar* (eloquens) gl. Ox. 8ª. *gebel* (dolabra) gl. Ox. B. 42ᵇ. *stebill* (gl. limina) Cb. 52. *trebou* (gl. turmae) Lxb. *dir aballen* (ad malum; cf. Aballone, loc. Gall., in Itin. Ant.) L. Land. 164. *carn cabal* (cumulus lapidum Cabali, canis Arthuri) Nenn., secundum imitationem codicis saec. 10 in Mab. 2, 359. *camdubr* (n. fluv., i. e. curva aqua) cod. Lichf. (App. L. Land. p. 273.)* *gilb* (foratorium vel rostrum) gl. Ox. B. 42ᵇ. *gilbin* (gl. acumine; hib. *gulpan* p. 60) Cb. 70.

D intacta principalis: *pa diu* (quid?) gl. Ox. 41ª. Cb. 19. *odas* (gl. acervo) Cb. 45. Inchoans alteram partem compositi in gl. Ox.: *didioulam* (glisco) 2ª. *guodeimisauch* (passi estis) 39ª. *guordiminnu:* (invitus) 39ᵇ. *didaul* (expers) B. 47ª. In mediis vocibus et extremis: *ladam* (caedo) 7ª. *credam* (vado) 6ª. *ringuedaulion* (arcana) 38ᵇ. *onguedou* (exta) 41ª. *emedou* (aera) 38ª. *budicaul* (victoriosus) 39ᵇ. *edil* (tenuis), *nedim* (ascia) B. 42ᵇ. *clutgued* (strues) 9ª. *culed* (macies) 8ᵇ. *cared* (nota) 38ᵇ. *criched* (ruga) 40ª. *celmed* (efficax) 5ᵇ. *estid* (sedile) 6ª. *notuid* (acus), *cemecid* (lapidaria) B. 42ᵇ. *med* (sicera), *bronnced* (bullo) 43ª. *gubennid* (pulvinar) 44ª.

G servata in principio: *o glanstlinnim* (gl. famine sancto) Cb. 5. Inchoans alteram partem compositi: *digatma* (area, circus) gl. Ox. 37ᵇ. 38ª. *Urbgen* (n. pr. viri; cf. Verbigenus pagus et Camulogenus Caes.) Nenn. p. 72. 73. *Sulgen*, *Signou* (nn. pr. virorum) in cod. Lichf. p. 273, ut alia plurima in L. Land.: *Anaugen* 194. *Morgen* 254. *Guidgen* 124. 141. *Catgen* 136. 140. *Guerngen* 203. 206. *Elgnou*, *Ellgnou* 192. 193. *Gueithgnou* (cf. *Gnouan* 171) 137. In media voce: *Regin* (n. pr. viri: cf. Reginum Itin.) Chron. cambr. vet. praef. ed. Leg. p. V. *Eutigirn* (n. pr. viri; cf. Tigurini) L. Land. 133. 136. 235. *Eutegirn* 136. *Maglocunus* (n. pr.; cf. Taximagulus Caes.) Gild. epist. (Nenn. p. 161). *mergidhaham* (evanesco) gl. Ox. 2ᵇ. *guirgiriam* (hinnio) 4ª. *orgiat* (caesar, qui caedit) 7ª. *Margetut*, *Margetud* (n. viri) Chron. cambr. L. Land. 118. 259. In fine: *guetig* (postea) cod. Lichf. (app. L. Land. p. 271.) *guerg* (efficax) gl. Ox. 5ᵇ. *boutig* (stabulum) 6ª. *dou rig Habren*, id est duo reges Sabrinae, Nenn. p. 75.

Servatae igitur fere sunt omnes mediae cambricae in vetustioribus libris. Iam in his tamen initia infectionis, sicut in liquida *m* post *â* in voce *lau* (p. 114), in *b* et maxime in *g* animadvertuntur in fine praesertim post vocales productas: *dauu* (gener) Ox. 38ª. *iacou* (Iacôb) Cod. Lichf. (app. L. Land. p. 272.) *guobri*, *guobriach* (gravis, gravior, sapientior; simplex *Brii*, n. pr. viri, in L. Land. 190, hib. vet. *bríg*, valor, p. 21) gl. Ox. 40ª. 37ᵇ. *tru* (miser; hib. vet. *tróg*) 39ª. *ri* in nominibus compositis ut *Judri* Cod. Lichf. *Clotri* L. Land. (= rîg, cf. p. 20. 98). Post brevem vocalem in isdem glossis destituta *g* in voce *ma* in compositis (p. 111) *guaroima*, *digatma* (= *mag*; cf. p. 4 not.). In codice Lichf. (App. L. Land. p. 271, 1 et 2) invenitur nomen viri *Gelhi* et *Gelhig*. Transumpta latina videntur: *liuou* (gl. ligones) Cb. 25. *iou* (= iugum), *corruui* (gl. corigium, i. e. corrigia; *carrei* Mab. 2, 374, hod. *carai*) gl. Ox. B. 42ᵇ. 43ª.

---

* Vox in nominibus fluviorum et alibi inventa: flumen *Vernodubrum* (in Gallia Narb.) Plin. 3, 4; *Dubra* (in Germania mer., hod. Tauber) Geogr. Ravenn. 4, 24. Etiam hibernice: fluvius *Dobur* Artbranani usque in hodiernum nominatus diem. Adamnani Vita S. Columbae, ap. Boll. Iun. 2, 207.

Aremoricae mediae dialecti vetustae intactae in principio ut nominum quae extant in chartulariis: *Bili* Rhed. 1, 7. *Bran* 1, 10. 19. *Bresel* Kemperl. Mor. 465. *Breselan* Rhed. 1, 24. *Datlin* Rhed. 2, 31. *Diles* ib. Mor. 271. 515. *Gleu* Kemperl. Mor. 432. *Gleudalan* Rhed. Mor. 307. *Gradlon* Mor. 265. In mediis nominibus vetustioribus: *Vidimaclus* (lege *-maglus*) Greg. Tur. 9, 18. *Macliavus* (lege *Magliavus*, id quod invenitur in Greg. Tur. Histor. Francor. epitom. 77) Greg. Tur. 4, 4. 5, 16. 27. *Maglus Conomagli* filius in Vita S. Winwaloei ap. Boll. Mart. 1, 258. 15. *Catmaglus* ibid. 259. 13 (cf p. 4. 102 not.). In extremis vocibus quibusdam *treb* (vicus), *nowid* (novus), in chartulariis vetustis: *Trebmoetcar* (chart. a. 834), *Treb Querman* (a. 865), *Trebetwal* (a. 829), *Trebhinoi* (a. 854; cum nominibus virorum) in chart. Rhed. 1, 4. 24. 42. 45. *Lis-Nowid* (a. 826) 1, 14. 42.

Haec tamen chartularia aremorica amplius iam progressam infectionem produnt quam glossae vetustae cambricae. Nam etsi in eis intactae interdum inveniuntur mediae, ut inchoantes vocem alteram in compositione: *Wobrian* Rhed. 1, 38. *Maenwobri* 2, 15. *Wrbili* 1, 14. 19. 39. 41. *Worbili* 2, 28. *Urbili* 1, 36. *Arbidoe* Mor. 331. *Wasbidoe* Mor. 304. *Grenbidoe* 1, 54. *Eubodu* Mor. 328. *Tribodu* 2, 13. *Hobrit* Mor. 275. *Wenbrit* 1, 19. *Anaugen* 1, 43. 2, 14. *Wrgen* 1, 24. *Dergen, Dorgen* Mor. 332. 2, 26. *Ritgen* Mor. 273. *Festgen*, *Festgent* Mor. 293. 296. *Hoiargen* 1, 35. *Gurgnou* Mor. 340, saepissime tamen sunt infectae: *Gurvili*, *Wrwili* 1, 8. 40. *Maenwili*, *Maenvili* 1, 9. 39. *Haelvili* 2, 14. 16. *Ratuili*, *Ratwili* 1, 1. 3. 2, 16. *Aellifeu* 1, 7. *Aerviu* 1, 11. *Colveu* (*beu*, *biu*) Kemperl. M. 513. *Arvidoe* Rhed. M. 307. *Vurvidoe* M. 309. *Matwidoe, Matvedoi*, *Matuetdoi* M. 305. 340. *Catwodu* 1, 20. *Catuodus* Kemperl. M. 360. *Guenwreth*, *Guenvret* (supra *Wenbrit*, coniunx Salomonis principis, chart. a. 869) 1. 50. *Derien*, *Derianus* 1, 2. 2, 7. *Derian* Mor. 339. *Urbien* (cf. cambr. *Urbgen* supra et *Urblon* Rhed. 1, 21. 47; = *Urycn* Mab. 2, 212) 2, 21. Mor. 304. *Festien* Mor. 300. *Ritient* Mor. 330. *Pritien*, *Pritient* Mor. 294. 307. *Haelnou* 1, 4. *Budnou* Mor. 272. *Arthnou* Mor. 307. *Cadnou* Landev. Mor. 338.

Infectae mediae in mediis vocibus: *Courantgen* (cf. hib. vet. *cobir*, auxilium, Wb., et Caburus Caes.?) Rhed. fq. *Kobbrantgen* Mor. 297. *Courantmonoc* Mor. 267. *Gleuchourant* Mor. 307. *Maelcat* (cf. supra *Catmaglus*) 1, 32. *Cunmailus* (= *Conomaglus* supra) 1, 25. *Arthmael* 1, 5. 2, 23. *Mailon*, *Maeloc* Mor. 264. 307. *Tiernan* (hib. vet. *tigerne*, dominus) 1, 31. *Tiarnan* 1, 20. 2, 27. *Maeltiern* 1, 14. 2, 28.

In fine vocum, ubi intactae interdum servantur post vocales breves, ut in supra dictis *treb*, *nowid*, in isdem chartulariis aremoricis destituuntur mediae, ut in glossis cambricis, praesertim post vocales productas: *Jacu* (= Iacôb) Rhed. 1, 29. *ploi* (= plebs; in nomine *Ploilan*, in chart. a. 862, *plebs Lan*, *Laan* in aliis chartis) 1, 23. *pou* (pagus; in nomine *Poutrecoet* in chart. a. 833, "pagus trans silvam" 1, 50) 1, 5. *ri* et *bri*, *wobri* (= *rîg*, *brîg*) in nominibus compositis supra dictis (p. 98). Tamen etiam post breves destituitur *g*, ut in voce *bro* (terra; cf. Brogitarus Cic., Allobroges Caes.) quam continent composita nomina praediorum vel pagorum: *Bronantcar* (a. 833) Rhed. 1, 8. pagus *Broweroc* (a. 832; "patria Gueroci" Mor. 339) 1, 20. *Bronaril* (a. 867) 1, 22; *b* in chart. Landev. in nominibus vicorum: *Tref Wilermeam*, *Tref Harthoc* (= *treb*) ap. Cours.

1, 423 ac, ni fallor, in chart. Rhed. in nominibus comp. *Worgou*, *Riworgou* 2, 14. *Worgouan* (cf. *Ran-gaf* ibid 2, 26; cambr. *gof*, faber, et nom. gall. Gobannitio Caes.) 2, 19. 25.

In recentiore demum lingua britannica, tam cambrica, quam cornica et aremorica, destitutio haec mediarum perfecta est adeo ut latius pateat quam in ceteris consonis. Status primitivus in principio tantum vocum tenetur, si non est causa infectionis, vix in mediis vel extremis, excepta fortasse *g* in combinatione *ng*. Mutatur autem hac infectione B in eundem sonum atque *m*, in *v*, fere scriptum *f* vel *u*. D infecta (pronuntiata ut anglica *th* vocalibus circumdata) cambrice vulgo scribitur *dd*, cornice ȝ vel *th*, aremorice *z*. G destituta in media voce post *r* et *l* interdum fit cambrice *i*, *y*, cornice *h*, *gh*, aremorice *c'h*, plerumque autem tota omittitur, vel mortificatur, in quovis loco. Eandem oblitterationem interdum ceterae mediae, *b* et *d*, patiuntur in media voce et extrema.

B cambrica destituta in principio vocum, si extat causa infectionis (de qua videas infra), ubi scriptio vulgata in codicibus est *u*: *ir urenynes* (reginae, dat.; *brenynes*) Leg. *y uaraf* (barbam eius) Mab. 1, 7. 18. Inchoans alteram partem compositi: *anuonhedigeid* (ignobilis; *bonhedig*, nobilis) Mab. 1, 260. In nominibus propriis compositis *-biu*, *-bud*, *-bran*, *-brit* etc. iam liber Landavensis interdum nutat in recentiorem scriptionem: *Conuiu* 169. *Catuud* 191. *Conuran* 69. 73. 158. (cf. *Moruran* Mab. 2, 206). *Sulurit* (*Sulbrit* 229) 267. *Conurit* 159. Addo vocum compositarum, quae supra allatae sunt, veterum formas hodiernas: *llawfwyall* (securis manualis; vet. *laubael*), *lleufer* (splendor; vet. *louber*, *lleuver* Mab. 2, 42), *morfran* (mergus), *gofri* (praeminentia; vet. adi. *guobri*), *bronfraith* (pectore variegatus).

In mediis vocibus alternant *f* et *u*, interdum *v*: *dufyr* (aqua) L. Land. p. 113. *dwfyr* Mab. 1, 4. 5. 2, 213. 246. *dwuyr* 2, 42. 208. *dyfyr* 3, 302. *dwfr* 1, 13 (supra *dubr*; cf. med. lat. *dovra*, fossa, locus ubi est aqua stagnans, vulgo *douvre*, ap. Carpent.), plur. *dyfred* (aquae, fluvii) 3, 302. In libro Land. *Gafran* (n. viri, ibidem 150. 172. 178 *Gabran*) 171. *Auallguid* (n. viri) 217. *auallen* (malus, supra *aballen*) 197 Mab. 2, 64. *aual*, pl. *aualeu* (pomum) Mab. 2, 200. 1, 237. *Cauall* (nomen canis Arthuri; supra *Cabal*) 2, 22. 239. *kefyn* (tergum; cf. Cebenna mons) Mab. 1, 37, unde *trachefyn*, *tracheuyn* (retro) Mab. fq., *drachefn* 1, 20. Rarius scribitur *fu*: *dufuyrguyr* (aquatici viri) L. Land. 121. In positione post *r*: *Eruic* (n. viri; ibid. 115. 193 *Erbic*) L. Land. 153. 154. De scriptione *fh*, ut in *arafhau* (quiescere; adi. *araf*, mitis, placidus, Mab. 2, 47; cf. Arabo nom. fluv.) Mab. 2, 381, videas supra (p. 119). Interdum *f* (= *v*) in *ff* (= *f*) provehitur: *dyffrynn* (vallis; e *dwfr*) Mab. 1, 6. *caffel*, *kaffel* (sumere; *cavail*, sumptio, captivatio. L. Land. p. 113; hib. vet. *gabál*) Mab. 1, 5. 18. 2, 12. 18. 39. 59. 199. 222. 246; item regulariter in formis compositis verbalibus *hanffei* (se habebat), *darffei* (perfectum erat), *kyuarffei* (conveniebat), *pyeufo* (possideat) etc. e radice *bu* (cf. III. 2. verb. anom.), quarum *ff* ex *fw* (*vu*) provectum esse videtur cum assimilatione. Varietate formarum excellit verbum *caffel*, in quo iuxta *u* sive *f* et *ff* non solum semper *w* invenitur ante *s* praeteriti: *ni a gawssam* (accepimus) Mab. 1, 36. *a gawssawch* (accepistis) 3, 200. *a gawssant* (acceperunt) 2, 20. 49. 61. *ykawssei* (acceperat) 2, 52, sed etiam alias

b excussa est: *cael* (sumere) 2, 11. 218. 246. *key*, *kehy* (sumes, accipies: *ti aekey*, id accipies. *aminneu agey*, et accipies me. *ti a gehy*; paulo ante: *titheu a geffy*, tu accipies; *ageffydi* 2, 60) 2, 63. 219. 221. *ageis* (accepi; *agefeis*, *ageueis* 1, 10. 2, 19) 2, 15. *ny chawn* (non acciperem; *caffwn* 1, 10. 2, 46) 2, 14. *ny chahat* (non est inventum; *y kaffat* 2, 246) 2, 9. ac semper fere in 1. pers. sg. praes.: *agaf* (inveniam) 2, 58. *agafi* (habeone? *agaffafi* 1, 278) 2, 45. *mi ath gaf* (sumam te) 2, 46. *ony chaf* (si non accipio) 2, 19. Quae excussio consonae praeterea inest in exemplo hoc, si recte scriptum: *drachen* (retro; *dracheuyn* ibid.) 2, 36.

In fine scribi solet *f*: *tref* (vicus) Mab. 1, 20. *cledyf* (gladius; hib. vet. *claideb*) Mab. fq. Hodierna vox *gylf* est vet. *gilb* (foratorium vel rostrum) gl. Ox. B. 42[b]. Tota oblitterata *b*: *tu* (latus; hib. vet. *tóib*) Mab. fq. *du* (niger; hib. vet. *dub*): *guern du*, *nant du* L. Land. 182. 247, *du* Mab. fq. hod. *ffa*, *ffaen* (= faba).

D cambrica infecta scribitur hodie *dd* (Owenus in lexici prima editione *z* aremoricam adoptaverat), quae scriptio in ipsis quoque codicibus invenitur, quamquam in isdem infectio aliis modis, saepius vero omnino non significatur. Scriptio *dd* in Voc. 10[a]: *meddou*, quam vocem iam vetusta manus suprascripsit supra aliam eiusdem formam *medu* (gl. medum), et in Registri Caernarvonensis (e saec. 14) partibus iis, in quibus orthographia cambrica adhibetur (in aliis enim cornica invaluit): *Bleddyn* (nom. viri, corn. *Blethyn* p. 1 sqq.) p. 93 sqq. *Jarddur* (alibi *Yarthur*) p. 109. 110. 111. *Moriddik* (al. *Morithik*; P. 77, 1. 232, 4 *moreʒek*, sollicitus) p. 100. *Boteridd*, *Beddegroes*, *Penhyddgen*, *Moweddus*, *Llechiddiawr* (nomina locorum) p. 257. Opus inscriptum Mabinogion, continens praecipuas codicis rubri narrationes, eandem quidem *dd* interdum habet typis expressam, ut 1, 1: *ydoedd yn eisted* (erat sedens), et 1, 2: *ydoedd yr amherawdyr* (erat imperator), *adrythyll oeddwn* (audax eram); sed cum in imitatione codicis addita legatur *ydoed*, *oedvn*, ne in his quidem suspicamur ipsam codicis scriptionem redditam esse: *mi a wyddwn* (sciebam) 2, 198. *ny wyddynt* (nesciebant) 3, 268. *byddaf* (ero) 3, 197. *cerddeu* (cantus, carmina) 2, 201. *cerddawr* (operarius, mox *cerd*, opera) 2, 201. *Kaervyrddin* (n. pr. oppidi) 3, 271. *ynddaw* (in eo) 3, 143. *yrddaw* (propter eum) 2, 203. 3, 159. *yr wedd* (modus, forma, via) 3, 9. *neuadd* (aula) 3, 269. Eadem suspitio nascitur, ubi editum est *dh*: *nodho* (propitius erit) 2, 228. *rodho* (det) 2, 28. 3, 193. *rodhom* (dederimus) 2, 203. *rydhau* (liberare), *rydhaa* (libera), *rydhaf* (liberabo; hod. *rhyddaf*) 1, 22. 3, 160. *rydhaer* (liberatur) 3, 196; sed cf. p. 119. Alias ne editio quidem notat infectionem: *ymdidan* (discursus, narratio; hod. *ymddyddan*), *cledyf* (gladius; hod. *cleddyf*), *med* (medum; hod. *medd*), *rud* (ruber; hod. *rhudd*) fq. etc. In codice Leg. A inveniuntur *dh*, *h*: *emdhihan* (= *ymdidan* Mab.) 2, 11, 48. *grahur* (hod. *graddwr* e subst. *gradd*; gradus) 1, 24, 11. *yhi* (= *ydy* Mab., hod. *yddi*, ei, ad eam) 2, 1, 9. Interdum *d* tota periit: *en anilis* (insecure; sequitur mox in eodem loco *en dilis*, secure) 2, 6, 17. 31. *roy* (dare), *aroes* (dedit; alibi *rody*, *rodes*) 1, 25, 3. 2, 10, 2. Oblitteratae *d* exempla etiam in Mab.: *dielw* (deformis; *di-delw*) 2, 17. *mi athroessum* (darem te) 3, 145. *y mywn* (*y meun* L. Land. 113, in medium, in medio; hib. vet. *inmedón*) fq. Addo hodiernas formas quarundam vocum, quarum vetustae supra allatae sunt, derivatarum in *-ed*, *-id*: *culedd* (macies; vet. *culed*), *caredd* (amor; vet. *cared*), *crychedd* (ruga; vet. *criched*),

efydd (aes; vet. *emed*), *cyfegydd* (lapidaria; vet. *cemecid*), *gobenydd* (pulvinar; vet. *gubennid*), *celfydd* (industrius; vet. *celmed*), *nydwydd* (acus; vet. *notuid*).

In extremis vocibus, vix in mediis, saepius pro infecta *d* codices quidam improbanda sane consuetudine promiscue habent *t* ut Leg. cod. A. *hebogyt* (falconarius) 1, 1, 1. 10, 1. *penhebogyt* (summus f.) 1, 9, 18. *medyt* (medi coctor) 1, 1, 1. *kynyt* (venator) 1, 16, 11, pl. *kanetyon* 1, 9, 22. *penkynyt*, *penkenyt* (summus v.) 1, 1, 1. 16, 11. 12; 16, 1. 11. *kanuyllyt*, *canhuyllyt*, *kanhuyllyt* (candelarius) 1, 1, 1. 9, 25. 22, 1. *argluyt* (dominus) 2, 1, 13. 24. 36 etc. cf. *bet* (sepulcrum; hod. *bedd*) L. Land. 216. Alia exempla videas ap. Stephens. Liter. of the Kymry pp. 121. 453. Sed inconstantiam scriptionis uno exemplo illustrasse satis erit: *peduerryd* (quartus) Leg. 1, 10, 1. *peduueryt* 1, 31, 4. *peduare* 1, 10, 3.

G cambrica destitutione deperire solet, tam in principio vocum, si extat causa infectionis, quam in mediis extra positionem et extremis. In principio: *aorugam* (coepi; mox: *ae gorugant*, et eum coeperunt, exuere, ubi abest causa inficiens) Mab. 1, 4. Inchoans alteram partem compositi: *Judnou* (cf. supra compos. *-gnou*) L. Land. 70. 74. 165. *Gwydneu* (nomina virorum) Mab. 2, 210. 223. *bleidast* (lupa) 2, 235. 3, 199. *gellast* (canis femina) 3, 28. *rudem* (rubrae gemmae, rubini) 3, 265. 266. Interdum vero sicut in mediis vocibus post *r* et *l* in Y mutatur: *Sulyen* (= *Sulgen*), *Uryen*, *Moryen* (nomina virorum) Mab. 2, 206. 212. 390. *Owein uab Uryen* 1, 1. 32. *brynn aryen* (nomen collis) 3, 204; quin etiam post alias consonas: *Grudyen* (n. pr.) 3, 98.

In mediis et extremis vocibus tenetur in sola positione NG; in ceteris magis minusve oblitterationi obnoxia est. Transit in Y in positionibus RG, LG in mediis vocibus: *aryant* (argentum) Leg. 1, 3, 1. Mab. 1, 4. *aryanneit* (argenteus) Mab. 3, 264. *taryan* (pelta, scutum; lat. med. *targa*, *targia*, *targonus*, maior targa, *targeta*, targa minor, ap. Cangium) Mab. fq. In extrema voce iuxta *boly*, pl. *bolyeu* (saccus; hib. vet. *bolc*, *bolcc* = *bolg*, gall. *bulga*, pp. 14. 61) Mab. 3, 95. 96. invenitur *bol* ap. Owen., in postrema parte Mab. e recentiore codice edita *boly croen* (saccus scorteus) et *bol croen* 3, 324; ac *prenuol* (theca lignea) 1, 17. In aliis tamen etiam medium *g* deperit pariter ac finale: *Maredud* (= *Margetut*, supra) Mab. 2, 371. *mererit* (margaritae) Mab. 2, 218. 3, 266. Addo voces hodiernas: *gweryru* (hinnire; vet. *guirgiriam*, hinnio, gl. Ox. 4ª, deriv. e *guerg*? cf. p. 11 not.), *merydd* (subst. debilitas, adi. flaccidus, e vet. *mergid*, unde verb. denom. *mergidhaham*, gl. evanesco, i. e. flaccesco, gl. Ox. 2ᵇ), *hela*, *hel* (venari; cf. *helghati* gl. Ox. 38ª, hib. vet. *selg*). Forsitan igitur cum *bela* (bellare) comparaveris nomina *Belg*arum et regis qui Paus. 10, 19, 7. dicitur *Βόλγιος*.

Extra positionem in mediis vocibus et extremis semper deficit in recentiore lingua. In mediis: *bwa* (arcus; hib. hod. *bogha*) Mab. 1, 3. *mael*, *mail* (= *magl*) in nominibus virorum compositis supra dictis (p. 101). *mais* (campus) L. Land. 152, *maes* (= *magi*, *mages*, cf. p. 4 not.) Mab. fq. *dayoni* (bonitas; hib. *dag*) Mab. 1, 238. *y divayassant* (deleverunt; *ma*, hib. *mag*) 3, 160. *aphan darllewyt y llythyr* (et cum lectae essent litterae; cf. hib. vet. *arlég*) 3, 91. Vocalis *i* alterari solet excussa *g*: *Breit* (Brigita) L. Land. 225. 263. *ateilwyt* (aedificatus est; e *ti*, domus) Mab. 3, 95. *teulu* (familia; *telu* carm. Cb.; cf. hib. *teglach*) Leg. Mab. fq. *teu*, *tew* (densus, spissus, crassus; hib. *tiug*) Cb. Mab. *tern* (hod. *teyrn*, ominus) in nominibus compositis ut *Etern* L. Land. 240. *Edern* Mab. 2, 19 (cf.

Aerthirn L. Land. 142 et *Edyrn* Mab. 2, 23 ac supra dicta comp. *-tigirn*). Quamobrem nomen supra dictum *Breit* et vocem *breenhin, breeninn, brennhin, brennin* (rex; hod. *brenin*) L. Land. 113 licet revocare ad formas *brigit*, *brigentin* repetendas ex adi. *bry* (altus; cf. p. 86), subst. *breint* (privilegium) ibid. ad formam *brigent*, fortasse derivatam e subst. *bri* (hib. *bríg*, p. 21. 98) cum producta vocali, cum in duobus aliis locis eiusdem privilegii ecclesiae Landavensis servata vocali scribatur *bryeint*. Abolitae *g* in fine vocum exempla quaedam: *da* (bonus; hib. vet. *dag*) fq. *ffa* (fagus; *ffawyd*, fagus arbor) Mab. 1, 29. *llu* (agmen; hib. *sluag*, gall. Catu*slôgi*) 1, 16. 17, unde *teulu* (v. supra). *llw* (iusiurandum; hib. *luge*) 1, 244. *ty* (domus; hib. vet. *teg*) Mab. fq. *to* (agmen, copia, numerus; cf. Togius, Togia Inscr. Stein. 434. Togitius Stein. 324. Togirix Orell. 347. *Τογόδουμνος* Dio Cass. ed. Reim. p. 957) Mab. 2, 17. 65. *ffo* (fugere) Mab. 1, 13. *tru* (miser; hib. vet. *tróg*) fq.

B infecta cornica ut aremorica scribitur *v*, *u*, neglegentius aut cum mutatione soni *f*, *ff*.

Cornica regulari scriptione, quam semper servavit P., plerumque servarunt Dr., *v*, *u* in principio vocum in constructione: *ran vras* (pars magna) P. 38, 2. *an venyn* (mulier) 33, 2. *vn venyn* (m. quaedam) 84, 1. 177, 1. *dre y vres* (per iudicium eius) 98, 2. *dre ʒe vay* (per basium tuum) 66, 2. *ha pan ve* (acsi esset) 40, 3. *del ve* (ut erat) 2, 2. 8, 2. 55, 2; ut in compositis: *mar vold* (tam audax) 78, 2. *gwylvyth* (videbit) 93, 4. *asswonvos* (cognoscere) 63, 4. In mediis vocibus: *lauar* (verbum, locutio) fq. *avel*, *avell* (pomum) 6, 3. 152, 4. *gevys* (condonatus) 9, 1. 23, 2. 113, 3. 185, 3. *gevyans*, *gevyons* (venia) 220, 2. 104, 3. *drehevell* (erigere) 195, 4. 203, 3. *provas* (probavit) 6, 4. *dylyver* (liberum dare) 162, 2, ut in Voc.: *lauar* (sermo, locutio) 8ᵇ. *gauar* (capra, capella), *auallen* (malus) 9ᵃ. *diauol* (diabolus) 8ᵃ. *scauel* (scabellum) 9ᵇ. *liuer* (liber, codex) 9ᵇ. *geluin* (rostrum) 8ᵇ, in quo etiamtum scriptum est *duu* (niger) 8ᵇ, quamquam in eodem cum *f* ut cambrice inveniuntur: *doferghi* (lutrius) 9ᵃ. *gofail* (officina) 7ᵇ. Soluta *b* media in *u*, *w*, *ow*: *dour*, *douer* (aqua) Voc. 9ᵇ. 10ᵃ, *dour* O. 1666. 1685. 2790. D. 833. 839. P. 45, 3. 219, 1, *dowr* 58, 4. 211, 1. *dyaul*, *deaul*, *dyowl*, *deawl* (diabolus) R. 132. 2104. O. 301. D. 137, *iaul* D. 1461, *ioul* O. 2700. P. 14, 1. 15, 3. 16, 3, *ioull* 11, 1. *dowtyth* (dubitas, times) 192, 2; ut in composito *lowarth* (hortus; hib. *lubgort*) 140, 1. 233, 1; vel oblitterata omnino: *dúr* (aqua) Voc. 10ᵃ. *chein* (dorsum; cambr. *kefyn*) 7ᵃ, praesertim finalis extra positionem: *plui* (= *plêb*, plebs, parochia) 7ᵃ. *cleʒe* (gladius) P. 51, 2. 71, 1. *tre* (vicus) 27, 2. 162, 2. *tu* (latus) 105, 3. *do*, *du* (niger) O. 1778. R. 2101. *me an dreha*, *ef an dregha* (id erigam, eriget, templum) D. 346. 1697.

Regulariter provehitur haec *v* in *f* in principio vocum secundum leges cornicae proprias, quae infra exponentur: *y fe* (fuit) P. 7, 1. 18, 2. 4. *may fe* (ut esset) 3, 3. 9, 1. *kyn fo* (quamvis sit) 99, 4. *yn fras* (magnopere) 149, 4. *y ret flamyas* (ii te vituperarunt) 92, 2. *te a feth*, *te a fyth* (habebis) 16, 3. 136, 3; ut in compositis: *a wothfe* (sciret) P. 158, 4. *may whothfough* (ut sciatis) D. 2156. Item semper, nisi decidit, in extremitate vocum: *barf*, *baref* (barba) Voc. 7ᵃ. *gof* (faber) 7ᵇ. D. 1695. 2712. 2724, *goff*, *goyff* (faber) P. 154, 2. 156, 3. 158, 1; 155, 1. *why a gyf*, *wy a gyff* (invenietis) D. 176. 543. P. 37, 3. *why an kyf*, *wy an kyff* (invenietis eum, id) D. 1496. P. 256, 3. *gaf* (ignosce) D. 1437. 1445. 3019. *yn prof* (probè, probate) D. 1496. 1698. *a pref*, *a bref*

(probat) D. 214. 1408, *me a bref* (probabo) 1729. In mediis vocibus causa provectionis (ac, nisi fallimur, geminationis) interdum non liquet ut in verbo *cafos* (capere, invenire) P. 38, 2. 39, 2 etc. *caffos* 148, 4, unde *kefis*, *kefys*, *keffys*, *kyfys* (captus) 6, 2. 151, 4. 206, 4; 98, 3. 246, 4; 128, 4. 119, 3; 141, 2 et aliae formae, semper cum *f*, *ff*; in aliis aut *s* causa efficiens esse videtur aut *r* vel *l*: *drehafse* (erexisset, erigeret) D. 383. 387. 1766. *me an gafse* (id ignoscerem) D. 1815. *nym delyrfsens* (non tradidissent me) P. 102, 2. *delyffris*, *delyffrys* (liber datus) 125, 3. 124, 4. 184, 2. *lyffrow* (libri) 17, 1. 73, 3. 206, 2, *lyfryow* D. 78. 101. 138. 435 a sing. *lyvyr*, *leuyr* D. 95. 1157; ut in compositis *dyffry* (indubie, hib. *dethbir* p. 73) P. 146, 4. *deflam* (excusatio) 32, 4. Ceterum postrema aetate linguae evanescentis haec quoque *f* mollita rediit in *v*, ut in Cr. *devery* 101. 136. 169. 531 scriptum est iuxta *defry* 182. 632, *deffry* 224. 606.

Aremorica in principio vocum, si est causa infectionis, *v*: *ez ve*, *ez vezo* (formae verbi substantivi, extra infectionem *be*, *bezo*) Buh. fq. ut in composito *a hoaruezo* (quod accidat) 168, 1. In media voce: *lauar* (loquere, imp.) 2, 8. 74, 6. 7. In extrema *f*, *ff*: *clezef*, *clezeff* (gladius) 90, 10. 152, 3. *proff* (probare) 84, 5; item in media voce: *cafaf* (sumo, invenio) 22, 6. *caffout* (invenire) 4, 25. *leiffriou* (libri) 118, 10. *euffrou* (opera) 102, 24. *proffen*, *prouffen* (probarem) 164, 9. 170, 15. *proffe*, *prouffe* (probaret) 164, 6. 170, 12; 158, 10. Emollita vel excussa tam media quam finalis: *diaoul* (diabolus) 86, 6. *saouzan*, *souzan* (cura) 4, 16. 38, 21. *soezet* (perturbatus; cf. 4, 13 *sebezaff*, turbari) 4, 9. *douetaf* (dubitare) 64, 8. *doetancc* (dubitatio, dubium) 30, 8. *dour* (aqua) fq. *quein* (dorsum; cambr. *kefyn*) 12, 18. *du* (niger) 32, 4. 192, 20. *ploe*, *ploue* (plebs, vicus, parochia) 108, 11. 158, 12. *tu* (latus) 72, 10. Hodierna scriptio fere *v*, interdum *f*: *da veva* (ad vivendum; *beva*), *lavarout* (dicere), *kavout* et *kafout* (invenire) vel excussa *b kaout*, *klézé* (gladius).

D infecta cornica scribitur ȝ vel *th* (*dh*, *t*), aremorica *z*.

Cornica ȝ regulari scriptione in P. (interdum tamen *th* ut fere in Dr.) in principio vocis: *drok ȝen* (malus vir) Pass. 192, 1. 259, 4. *te ȝen* (tu homo! *den*) 144, 1. *a ȝyghow* (a dextra) 97, 3. 186, 2. 236, 2. 242, 3. *ȝe ȝu*, *ȝe thu* (deo) 27, 4. 1, 4. *ȝe ȝu*, *ȝe thu* (deum tuum) 17, 2. 15, 1. *a thu* (o deus) 246, 2. *goȝaff*, *goȝevell* (tolerare; = *go-d.*) 3, 4. 134, 4. Item in media voce ȝ, raro *th*, in P.: *Eȝow*, *Eȝewon* (Iudaeus, Iudaei) fq. *boȝar* (surdus) 25, 2. *leȝys* (caesus; cambr. vet. *ladam*) 49, 4. *coȝe* (cadere; cambr. *cwyddaw*) 170, 1. *cuthe* (celare; cambr. hod. *cuddiaw*) 170, 2. *cleȝe* (gladius) 51, 2. 71, 1. *deȝyow* pl. (dies) 169, 2. *menyȝyow* (montes) 170, 1. *beȝow* (sepulcra) 210, 1; contra in Voc. fere *th* (ut in Dr.), interdum *þ*: *hepeu* (hodie; cambr. *heddyw*) 8ᵇ. *bothar* (surdus; cambr. hod. *byddar*) 8ᵃ. *blipen* (annus; cambr. *blwyddyn*, hib. vet. *bliadain*) 8ᵇ, vel *d*: *guedeu* (vidua), *arludes* (domina) 7ᵇ; tamen etiam *dh*: *medhec*, *medhecnaid* (medicus, medicina) 7ᵇ. In fine vocum regulari scriptione *th* in Dr. et P.: *gweth* (arbor) 16, 2. *dyth* (dies) fq., *deth* 259, 2. *cleth* (sinister; cambr. *cledd*) fq. *scoth* (umerus) 162, 3. 205, 3. *beth* (sepulcrum) 242, 1. 253, 1. 254, 1. 2. *meth* (ait) fq. *meneth* (mons) 16, 1. *deweth* (finis; cambr. *diwedd*) 40, 4. 166, 4 etc.; in positione post *r*: *forth* (via) 15, 4, ut in Voc. *barth* (tubicen, mimus; i. e. bardus, cambr. *bardd*) 7ᵇ; praeterea autem in Voc. in paucis *d*: *rud* (ruber), *neid* (nidus) 8ᵇ. *god* (talpa) 9ᵃ. *scuid* (scapula; cambr. hod. *ysgwydd*) 7ᵃ. *kerd* (iter),

ford (via) 9ᵇ; plerumque vero (cf. p. 140) *t*: *guit* (arbores; cambr. *gwydd*, hib. vet. *fid*) 9ᵃ. *guit* (auca; cambr. *gwydd*), *guitfil* (fera; cambr. *gwyddfil*), *bleit* (lupus), *det* (dies; cambr. *dydd*) 8ᵇ. *menit* (mons; cambr. *mynydd*) 9ᵇ. *ehidit* (alauda) 8ᵇ. *arluit* (dominus), *guhit* (nurus), *brodit* (iudex), *pridit* (poëta), *piphit* (tibicen) 7ᵇ. Abolitae *d* infectae exempla e Voc.: *reu* (gelu; cambr. *rhew*, hib. vet. *réud*, gl. gelu, Sg., gael. *reodh*) 8ᵇ; e P. et Dr.: *ro*, *rohow* (donum, dona) 215, 2. 251, 3. *a roys* (dedit) 23, 4. *mab Davy* (filius Davidis) 197, 2. *dyswe*, *dyswa* (detege, monstra) 78, 3. 191, 3, *dysqua* D. 82, *dyswe* D. 1248. 1738. 1770, *me a thysque*, *me a thyswe*, *ef a thyswe* (monstrabo, monstrabit) D. 126. 673. 637, iuxta pleniores formas *del dyswyȝy* (quomodo monstrabat) P. 65, 4. *y tysqueȝas*, *y tysquethas*, *a ȝysweȝas*, *ef a ȝysweȝas* (monstravit) 11, 2. 16, 2. 5, 1. 147, 2. *dysqueȝas* (monstrare) 157, 1. *a thysquythysta* (monstrabas) D. 339. *dyswethough* (monstrate) D. 978; *yse* (sede) D. 576 iuxta *eseȝa* (sedere) P. 13, 3.

Minus inficitur *d* quam ceterae mediae, quatenus, ubi illae mutantur, post aliam dentalem fere servatur: *del dyskas* (ut docuit) P. 64, 4. *parth dyghow* (pars dextra) 93, 3. *molloȝ den* (maledictio hominum) 66, 3. *nyth dampnyaf* (non damnabo te) 34, 4. *pan deth* (cum venit) 182, 1. *kymmes drok* (tantum mali) 120, 1. *bys deso* (usque ad te) 99, 2. *vn venyn da* (mulier quaedam bona) 177, 1. Contra quod non infecta *d* alia quadam mutationis ratione in *ǵ* (signatum *g*, *gy*, *i*, *j*, *gg*, *dg*) translata invenitur, id infra explicabitur, ubi de propriis dentalium mutationibus agemus.

Provectae ȝ in aspiratam *th* eadem de causa rara sunt exempla. Pertinere tamen eo videntur haec: *ragtho* (propter eum) P. 6, 1. *rygthy* (pro ea) 184, 2. *ragthe* (pro iis) 118, 2, si conferas *doȝo* (ad eum, ei), *anoȝo* (de eo), *warnoȝo* (super eum) et similia.

Aremorica *z* pro *d* infecta (indubie eundem sonum significans quem cambr. *dd* et corn. ȝ, quoniam usque ad suam memoriam a senioribus hominibus sic pronuntiari tradit Lgn., etsi vulgo plane ut gallicanum *z* hodie effertur atque a Dum. scribitur *s*) num iam in chartulario Rhedonensi extet, in quo *Hedre*, *Budic*, *Bled*, *nowid*, alia exempla *d* etiamtum servatam ostendunt, dubitandum est, etsi cum *z* inveniuntur: *Suzannus* 1, 21. 41. plebs *Avizac* (in *Avisiaco* 1, 21) 1, 35. 47. plebs *Clavizac* (mox pl. *Claviciaca*) Mor. 307. *Muzin* M. 300 (*Mutsin* 1, 2). *Puz* 1, 21. Invenitur enim eadem *z* alias pro aliis sonis, ut pro *s* in eodem Rhed.: *Mezetus* (ibidem *Mesetus*) M. 341, et in chart. Coriosop.: *Brizac* (paulo ante *Brisac*) M. 378, ut hodie quoque *azen* (asinus), *braz* (magnus) secundum Lgn., pro quibus rectius *asen*, *bras* ap. Dum.; pro *th*: *Guezen*, *Guezenec* (*Wethen*, *Wethenoc* in chart. Rhed.) ibid. Prima exempla certa, in quibus *z* locum cambricae *dd* obtinet, sunt saeculi undecimi ex eodem chartulario Coriosopit. ap. Mor. 378: *Juzeth* comitisse (*Judith*), villa *Gorhezre* (i. e. *Treb G.*, vicus Verhedri; n. pr. viri *Gurhedr* chart. Kemperl. Mor. 366, cf. *Kalanhedre* Rhed. 1, 2, *Hedremarhoc* M. 339), *Ploenevez* (plebs nova; *nevez* = *nowid* in chart. Rhed.). Exempla e Buhez: in principio vocis alterius in compositione: *gouzaf*, *gouzaff* (tolerare; cambr. hod. *goddef*, hib. vet. *fodam*) 154, 28. 206, 9. In mediis vel extremis in positione post *r*: *querzet* (pergere; cambr. hod. *kerdded*) 2, 6. 194, 11. 196, 5. *urz* (ordo) 176, 10. Extra positionem: *laziff*, *lazaff* (occidam, occidere) 10, 8. 86, 4. *nezaff* (nere; cambr. *nyddu*) 168, 17. 172, 20.

gouzout (scire) 18, 19. *bouzar* (surdus) 154, 10. *cuzet* (occultare) 42, 8. 46, 15. *clezef*, *clezeff* (gladius) 90, 10. 152, 3. 10. *prezec* (praedicare) 8, 17. *heizes* (cervi; cambr. hod. *hyddod*) 30, 19. *neuez* (novus; cambr. *newydd*) fq. *neuezhat* (renovare) 14, 2. *badez* (baptisma), *badezaff* (baptizare; cambr. *bedyddyaw*) 52, 6. 98, 17. *guez* (modus; cambr. *gwedd*) in compos. *-uez*: *dezuez*, *finuez* fq. *guez* (arbores) 94, 14. *goez* (coram; cambr. *gwydd*) 124, 14. *bez* (sepulcrum; cambr. *bedd*) 12, 2. 146, 18. *dezuez* (dies) 102, 18. *endez* (hodie) 30, 11. *fez*, *feiz* (fides) fq. *bleiz* (lupus; arem. vet. *bled*) 30, 19. *bloaz* (annus) 2, 10. Interdum *s* scripta pro *z*: *gousoch* (scitis) 40, 12. *alhuesou* (pl. claves; *alued*, clausura, Voc. 9ᵇ) 180, 11. *divesaf* (ultimus; *divez*, finis, 102, 16) 102, 18. *fes* (fides) 202, 11; vel *cc* (leg. *z*, *s*): *scoacc* (umerus; cambr. hod. *ysgwydd*, corn. *scoth*) 172, 10. Abolita *d* media et finalis: *kaer* (pulcher, decorus; cambr. vet. *cadr*, gl. decoreo, gl. Lxb., cf. deo Belatucadro Inscript. Orell. 1965) Buh. fq. *ra roy* (det), *royf* (dabit), *roet* (datus) 16, 4. 78, 8. 18. *cruel* (crudelis) fq. *Devvy*, *Davy* (David) fq

Hodierna lingua admodum variat, praesertim in extremis vocibus, modo retinens modo excutiens hanc mediam infectam, ut quae apud Lgn. sunt *bleiz*, pl. *bleizi* (lupus), *deiz* (dies), *ruz* (ruber), *ozac'h* (maritus), eadem a Dum. scribuntur *blei* (pl. *bleisi*), *dei*, *ru*, *oac'h*; in aliis excussio ultra est progressa: *loezn* (bestia), pl. *loznet* Buh. 32, 4. 30, 18. *loen*, *lôèned* Lgn. *lon*, *lonet* Man. Dum.; *ezneo* (novit) Buh. 184, 10. *ene*, *éné* Man. Lgn.

G tam cornica quam aremorica infectione fere perit, ut cambrica.

Cornica inchoans vocem in constructione, si est causa inficiens: *leun a ras* (plenus gratia; *gras*) P. fq. *ȝe alyle* (ad Galilaeam; sed 87, 4. *ȝe galyle*) 256, 2. 258, 1. *y a armas* (clamaverunt; *garmas*) 42, 4. *an arlont* (sertum; *garlont*) 134, 2. *ny yll* (non potest; *gyll*) 194, 4. *y anow* (eius os; *ganow*) 106, 1. Media vel finalis *g* extra positionem non minus evanescit: *guein* (vagina) Voc. 9ᵇ. *maister* (magister) 8ᵃ. *streil* (strigil) 10ᵃ. *mester* (magister) P. 60, 4. *mighern* (rex; = *-tegirn*) fq. *ti* (domus) Voc. 9ᵇ. *teilu* (familia) 7ᵃ. 7ᵇ. *lu* (*luu* Voc. 7ᵇ, agmen; hib. vet. *slóg*) P. 163, 3. *tru* (miser) 246, 2. *maw* (puer; hib. *mug*, cf. got. *magus*) D. 1794. 1883. *mowes* (ancilla) 1876, pl. *mowysy* 944. Positione vero plerumque defenditur ab abolitione, quamquam extant *arluit* (dominus), *arludes* (domina) Voc. 7ᵇ. *arluth* (cambr. *arglwydd*, *arlwydd*) P. fq. ac nasali excussa *ail*, *el*, *eyll* (*angelus*) Voc. 7ᵃ. P. 13, 2. 254, 3. et *aweil*, *awayl*, *awell* (evangelium) Voc. 8ᵃ. D. 551. 924. Cr. 569. Sed aspirata *h*, *gh* fere scribitur post *r*, *l*, etsi non semper: *argans* (argentum) Voc. 7ᵇ, *arghans* P. 16, 2. 103, 2. *helhvur* (venator) Voc. 7ᵇ. *helhiat* (persecutor; cf. cambr. vet. *helgha*) 8ᵃ. *burges* (burgensis, castrensis) P. 214, 1.

Regulariter autem et ex certis legibus haec aspiratio mediae infectae *h* ponitur in principio vocum: *y hyller* (quitur), *may hallo* (ut possit; *gyller*, *gallo*) P. 20, 1. 32, 4. *y hawlsons* (clamaverunt; *gawlsons* e *galwsons*) 126, 4. 128, 3. *yn harow* (ruditer, *garow*) 2, 3.

Aremoricae *g* — quae non infecta *gu* ante *e*, *i* scribitur in Buh.: *mar guellomp* (si possumus; *gellomp*) 86, 4. *maz guillif* (ut possim) 44, 12. 19. *gueluet* (vocate; leg. *gelvet*) 156, 26. *guenou* (os; l. *genou*) 66, 2. 166, 15. *guer* (vox, verbum; *ger*) fq.; semel etiam *ne guallaf* (non possum; lege *gallaf*) 56, 13. — infectio in principio vocis ibidem vix notatur praeter unum exemplum: *ez rahen*

facerem; *grahen*) 20, 5, hoc magis mirum, quod semper intactum relinquitur *a gra*, *a groa* (facit) etc. In media voce etsi servatur positione in *argant* (argentum) Buh. 10, 20. 26, 3, tamen excidit excussa nasali in *ael*, *el* (angelus) fq. *auiel* (evangelium) 52, 2. Hodierna lingua non solum in voce *arc'hant* (*archant* MJC. 15[b]), sed etiam in principio vocum infectam *g* in *c'h* mutavit. Extra positionem deletur *g* destitutione in mediis et extremis vocibus. Exempla e Buh.: *maes* (campus) 28, 17. *dleaf* (debere), *dlect* (debitus) fq. *dlehemp* (debemus; cf. hib. vet. *dliged*, debitum) 22, 15. *ti*, *ty* (domus) fq. *bro* (terra) fq. *tru* (miser), *truez*, *truant* (miseria) fq. Transumpta e sermone latino vel gallicano: *reol* (regula) 20, 16. 142, 5. *sin* (signum) 120, 3. *din* (dignus) 82, 13. *renaff* (regnare) 78, 3.

Excussarum mediarum, praesertim *g*, in vocibus et nominibus gallicis satis vetusta exempla inveniuntur apud scriptores terrae continentis. Nolo equidem urgeri apud Hesychium: *λειούσματα ἢ λεγούσματα εἶδος καταφράκτου. Γαλάται*, ed. Schmidt. 3, 21, aut nomen Tolistoboii apud Livium, quod Plinio et Graecis est Tolistobogi, Tolistobogii, cum male audiri haec potuerint a peregrinis. Certiora vero exempla praebent voces gallicae *vertragus* et *leuga*. Qui dicitur apud Martialem 14, 200: *vertragus* acer (ut e codicibus restituit Schneidewin.), *a* recte correpta ob compositionem e rad. *trag* (p. 4 et 36), quocum concordant *ποδώκεις κύνες οὐέρτραγοι ἀπὸ τῆς ὠκύτητος*, Arrian. de venatione, cap. 3, iam apud Gratium in Cynegetico est *vertraha*, minus accurate ob *a* productam et *h* pro *g*. Ubi autem iterum auditur vox, iam inde a legibus, Salica, Burgundica, in glossis medii aevi, variatae formae inveniuntur *veltra*, *veltraus*, *veltris*, *veltrix*, *velter* (gall. hod. *viautre*; cf. Cangium s. v., et Graffii thes. ling. germ. 1, 626), deleta *g* et *r* mutata in *l*. Quae mutatio communis, quoniam etiam in Voc. est *guilter* (gl. molossus) 9[a], cum dissimilatione videtur orta tum assonantia ad adi. *gwyllt* (ferus), contra quam germanice cum *n* pro *r* vel *l* factum est *wint* (ventus; *windhund*, cf. Graff. l. c.). Vox *leuga* in Itin., Inscriptt., ap. Ammian., Iornand., *λεύγη* ap. Hesychium (*leuca* in recentioribus libris, minus recte sine dubio, si quidem *c* tum iam destitutione in *g* mutatam statuere non possumus, at male scriptum *c* pro *g* in codicibus) est *leua*, *lewa*, excussa *g*, apud scriptores medii aevi, iam apud Bedam, in polyptycho Irmionis (ineuntis saec. 9.), ut aremorice *leo*, *lew* (cf. Cang. s. v.). Addi potest *striga* (venefica mulier; cf. lat. *strix*, *strigis*, ulula, harpyia, unde de scriptione *strica* iudicandum est ut de *leuca*) in glossis, *stria* in lege Salica; item canis *Segusius*, a gallica gente denominatus, apud Arrianum et in lege Burgundica, qui in legibus Salica et Alamannorum dicitur *Seusius* (unde germ. vet. *siuso*, *suso*, ut bene me monet Hauptius). Est ita quidem oppidum alpinum *Segusio* ap. Plin. (3, 17) et in Itin., sed etiam ap. Plinium populi *Secusses*, *Secusiani* liberi (3, 20. 4, 18; cf. hib. vet. *sechim*, sequi), quare haec vox forsitan inter tenues possit referri. Addo exempla recentiora excussae non modo *g*, sed etiam aliarum mediarum, haud infrequentia: *teula* (= tegula), e quo *teuleria* (tegularum officina, unde nomen palatii Parisiaci *Tuileriès*) in charta a. 1322 ap. Cang., *tulerius* (teg. fabricator) 1352, *merlare* (hod. gall. *marler*, agros merla, seu marga, margila stercorare), *meala*, *mailla* (= *medala* 1132, minutioris monetae species) a. 1144. 1159, *Savoia* (= Sabaudia) in chartis ap. Cang. Hodierna exempla linguae gallicanae: *Loire* (Liger), *lieue*

(leuga), *Cahors* (Cadurci), *Caen* (Cadomum), *moyen* (medianus), *demi* (dimidius), *croire* (credere), *boire* (bibere).

Saepe ad tenuium duritiam provehuntur mediae, sive destitutae sunt sive non destitutae. Et infectas quidem duas maxime, *b* et *g*, cornice aspiratis *f* et *h* commutari supra adnotavimus. Ex integris autem mediis

cambrice B sola fere in tenuem *p* mutari videtur, sive praeter regulam certam ut in *pei* (esset; *bei*) quod abiit in coniunctionem (si), *poet* (esto; *boet*), in transumpto *pipenn* (bipennis) Cb. 14, quin etiam in latina voce ipsa *pipinnis* Ox. B. 42[b] apud Cambrum codicis scriptorem; sive secundum regulam, ut ad *p* = *bw* revocanda videntur exempla radicis *bu* compositae cum thematis verbalibus: *gwypwn*, *gwypwyf* (scirem, sciam), *adnapo* s. *adnappo*, *adnapei*, *adnepit* (norit, nosceret, nosceretur), *henpych* (habeas te), *dywetpwyt*, *aethpwyt*, *gwnaethpwyt*, *deuthpwyt* s. *doethpwyt*, *ducpwyt*, *aorucpwyt* (dictum, itum, factum, ventum, sumptum, factum est), quibuscum conferenda sunt quae supra (p. 138) proposuimus exempla *ff* pro *f* positi; ad alium assimilationis modum pertinent exempla *p* ex *tb* ortae, quae infra p. 148 proferentur.

Cornice vero et aremorice cunctae secundum certas leges provehuntur.

Cornice enim cum post tenues praesertim dentales, etiamsi aspiratae sunt aut assimilatione perierunt, (et quascunque consonas surdas vocant indici grammatici) ex certa lege omnes mediae provehantur, ut destitutae (v. supra) ita integrae: *pub teȝoll* (omnis dies; *pup deth oll*) P. 228, 1. *ow pewe* (in vivendo; *orth bewe*) 220, 3. 223, 4. 256, 4. 258, 2. *ow tybbry* (in edendo; *dybbry*) 43, 1. *ow carme* (in clamando; *garme*) 37, 3. *woteweth* (in fine; *worth deweth*) 10, 4. 38, 3. *a pe* (si esset) 73, 1. 102, 2. *mar pyth* (si erit, sitne) 73, 1. 102, 2. *wostalleth*, *wosteweth* (initio, postremo; *dalleth*, *deweth*) O. 2762. *mara peȝa* (si sit) P. 240, 3. *a calla* (si posset) 21, 4. *mar callo* (si possit) 109, 3. 4. *mar a calle* (sicut posset) 38, 2. *mar te*, *mar a te* (si venit) 149, 3. 170, 3, tum media dentalis D, quae assimilante vi dentalium antecedentium defendatur ab infectione (p. 143), ibi quoque in tenuem T provehitur, ubi ceterae mediae infectae in aspiratas transgrediuntur. Itaque exemplis supra (pp. 141. 144) allatis opponenda sunt *y to* (veniat) P. 87, 4. 122, 4. 123, 4. *may teth*, *mateth* (ut venerit) 153, 4. 59, 2. *yn ta* (bene) 21, 3. 60, 1. *maga town* (aeque profundus) 85, 3. Plura exempla in capite altero proferentur.

Aremorica hodierna (in Buh. enim eiusmodi nihil notatur) isdem de causis, etsi alio modo, duplici ratione usa est in mediis provehendis. Nam cum in his exemplis cunctae mediae in tenues mutentur: *hô preûr*, *hô tourn*, *hô kénou* (frater vester, manus vestra, os vestrum), *mé hô pêv*, *talc'h*, *kalv* (vos alo, teneo, voco), *mé az pévô*, *talc'hô*, *kalvô* (te alam, tenebo, vocabo), in aliis assimilationis vi effectum est, ut una vel altera media proveheretur, reliquae aut manerent aut inficerentur. Ut D post *ô*, *é*, *ma* (ex *oz*, *ez*, *maz* natas): *ô terc'hel* (in tenendo), *é tebrô* (edet), *ma tebrinn* (ut edam), post quas destituuntur *b* et *g* (item *gw* et *m*); ut G (et *gw*) post *dék*: *dék kad* (decem lepores). Quod autem post *pemp* (quinque), cum B et G provehantur, D sola manet, id quidem magis scriptionis esse videtur quam pronuntiationis.

Infectionis nasalis britannicae, qua pereunt mediae *b* et *d* in positionibus nasalibus MB et ND sive potius assimilantur, initia inveniuntur ve-

tustiora, ut in cambricis vocibus *am* (circum), *cam* (curvus) in compositis *amlais*, *amgnaubot* iam inter glossas Oxonienses, *camdubr* in codice Lichfeld., in adi. plur. *cronion* (gl. assiles; i. e. rotundi) gl. Lxb., et in formis aremoricis *guin*, *win*, *guen*, *wen* (albus, alba), quibuscum sunt composita nomina frequentissima in chartulario Rhedonensi, ortis e vetustioribus *amm*, *amb*, *camm*, *camb*, *cronn*, *crond*, *guinn*, *guind*, *guenn*, *guend* (cf. p. 64).

Infectio nasalis cambrica: 1. in principio vocum, si extat causa inficiens, quae est *n* praecedens particularum *an*, *con*, *cyn*, *yn*, ac pronominis possess. *vy*, sive extra compositionem in constructione sermonis, sive in compositione in principio vocis alterius, ut *cymwt* (districtus) Mab. 2, 372, quod in chartulario Rhed. est etiamtum *combot*. Exempla in altero capite sub D. cons. cambr.

2. In mediis et extremis vocibus simplex *m* pro originaria *mb* scribi solet, ut iam in vocibus *am*, *cam* vetustiorum glossarum: *amyl* (multus, numerosus: hib. vet. *imbde*, *imde*, p. 64) Mab. 2, 64. *Amyr*, *Amir* (fluvii nomen; cf. Amber, Ambre Itin., Vindeliciae locus ad fluv. Ambrem, hod. Ammer) L. Land. 165 (in quo loco idem scriptum extat *Ambyr*). 191. 216. *cam*, *kam* (curvus, iniustus) Leg. Mab. fq. *camfrut* (fluvius curvus; = *camdubr* cod. Lichf.) L. Land. 218. Pro *nd* autem primitivo frequentissima est geminatio *nn*, *nh*: *lann* (gl. aethra, gl. aula) Cb. 16. *itlann* (area; cf. vet. hib. *isindithlaind*, gl. in area, Sg. 68ª. e *land*, composito cum subst. *ith*, frumentum) Cb. 14. *cannwyll* (= candela) Mab. 1, 241. 2, 47. *kanhuyllyt* (candelarius) Leg. 1, 22, 1. *eskenho*, *eskynho* (scanderit), *dyskenno*, *dyskenho* (descenderit) Leg. 1, 10, 7; 32, 5. *yscynnu* (scandere, *ar varch*, in equum), *disgynnu* (descendere) Mab. 1, 6. 8. *tynnu* (= tendere) 2, 56. *cynwynnet*, *cywynnhet* (aeque albus) 2, 377. 378. *gwynnach* (magis albus; hib. *find*, *finn*) 2, 377. *crwnn* (rotundus; hib. vet. *cruind*) 1, 262. Quamquam iam in Mab. aliisque libris inveniuntur *gwyn*, *gwen*, *gwynyon* (albus, alba, albi), *bord gron* (tabula rotunda), ut hodie scribuntur *canwyll*, *ysgynu*, *disgynu*, *crwn*, *gwyn*.

Infectio nasalis cornica et aremorica concordat cum cambrica.

Cornica in medio vel fine: *dijskynna* (descendere), *deyskynnas* (descendit), *dijskyn* (descende) P. 4, 3. 5, 2. 14, 4. *cam* (curvus) Voc. 8ª. *colom* (columba) 8ᵇ. O. 132. *guyn*, *gwyn* (albus) Voc. 8ᵇ. P. Dr.

Aremorica exempla infectionis in principio vocum, ut *an naou*, *dan naou* (= *daou*), videas in capite altero. In mediis et extremis *m* simplex: *cam* (curvus) Buh. 174, 8. 194, 18. *camet* (curvatus) 194, 9. *coulm* (columba) 116, 17; hodie *mm*: *kemm*, *kemma* (cambium, cambiare); sed *n* modo simplex modo duplex: *lann* (= *land*: per *lannam*,* per *landam*) chart. Rhed. 1, 39. 41, *lan* in nominibus locorum chart. Landev.: *Lanloehan*, *Lanhoiarnuc*, *Lantewennuc* (Landevenec) ap. Cours. 1, 422. 423. Exempla e Buh.: *disquennet* (descendere) 94, 13. 116, 17. 124, 2. *disquen* (descendit) 116, 19. *benniguet*, *beniguet* (benedictus; = *bendiget*) 94, 15. 108, 7. *guen* (albus) fq. *difen* (defendere) 42. 24.

Expertem huius infectionis nasalis scriptio facit *g*, quae manet intacta post *n* in mediis et extremis vocibus in quavis dialecto, contra in cambrica finalem *n* praecedentis particulae sibi assimilat (cuius rei exempla videas supra sub N, p. 117).

* Item in Vita S. Pauli episc. Leonens. Boll. Mart. 2, 116. 28: locus usque hodie monasterium, sive quod notius est lingua Britonum, *Lanna* Pauli vocatur.

Tenues.

P T C. Tenuium britannica eadem quae in aliis linguis et scriptio est et sine dubio pronuntiatio, ut *c* = *k* ante omnes vocales. Ex originario autem statu transgressae in aspiratum signantur addita *h*: *ph* (interdum *f*, *ff*), *th* (raro *d*, arem. *z*), *ch* (aremorice interdum simpliciter *h*, itemque cornice semper in principio vocum, cum in mediis alternent *h* et *gh*, quae in fine scribi solet). Aspiratio, ante cetera omnia consonarum genera has tenues aggressa, in quasdam potissimum positiones invasit iam in vetustiore lingua britannica. Attamen status primitivus, quamvis multum aspiratione turbatus sit, etiamtum late patet in vetustissimis codicibus. Exempla tenuium vetustioris linguae servatarum in statu originario.

P cambrica vetusta in principio vocis: *papeth* (quid?) Cb. 37. ut in parte altera compositi: *arpeteticion* (miseri), *bleuporthetic* (laniger) gl. Ox. 38ᵃ. In media et extrema extra positionem: *scipaur* (gl. horrea) Cb. 14. *pipenn* (bipennis) ibid. *Vortipori* (Demetarum tyranne!) Epist. Gild. (Nenn. p. 159). *Guortepir* (n. viri) Chron. cambr. in praef. ed. Leg. p. XV. *Pepidiauc* regio, Vita S. Gild. (Nenn. p. 117). *Pepiau*, *Peipiau* (n. viri; *Peibaw* Mab. 2, 222) L. Land. 69. 72. 154. *gulip* (gl. liquidis, gl. liquefacta) Cb. 60. *rogulipias* (gl. olivavit) Lxb. *map* (filius), *paup* (quivis) gl. Ox. 39ᵇ. *hep* (sine) 38ᵇ. *crip* (pecten) 42ᵃ. *cep* (fossarium) B. 42ᵇ.

In quibusdam vocibus *p* media iam in vetusta lingua per assimilationem orta est e duabus consonis coalescentibus: *aper* (ostium fluvii) Cod. Lichf. L. Land. fq. ex *atber* (ut patet e compositis aliis idem significantibus, cambr. *cimer*, *cymer*, i. e. *cymber*, in L. Land. 127. 128. 204, et hib. gael. *inbhir*). *aperth* (victima) ex *atberth* (hib. vet. *edbart*) gl. Ox. 41ᵇ.

T principalis: *mor tru* (gl. eheu!) gl. Ox. 39ᵃ. In compositione: *boutig* (stabulum) ibid. 6ᵃ. *Eutut*, *Teirtut* (nn. vir.) L. Land. 264. 126. In mediis vocibus et extremis: *etem* (instita) gl. Ox. 37ᵃ. *ætinet* (volucres) 40ᵇ. *eterin*, *eterinn* (avis, volucris), *petguar* (quatuor) 22ᵇ. *caitoir* (pubes) 41ᵇ. *anutonou*, *anutonau* (periuria) 45ᵇ. Cb. 21. *betid* (baptisma) Cb. in. *litimaur* (frequens populis) Cb. 18. *strutiu* (veteres) Cb. 6. *reatir* (gl torrentum) Cb. 28. *cruitr* (gl. pala) Cb. 14. *it* (frumentum) in comp. *itlann* (gl. area) ibid. *gulat* (imperium) Cb. 19. *bit* (gl. assit) Cb. 32; praeterea in glossis Oxoniensibus: *litau* (Letavia) 39ᵇ. *scruitiam* (screo), *enmetiam* (innuo) 3ᵇ. *enmeituou* (nutus) 38ᵇ. *datl* (forum) 38ᵃ. *datolaham* (lego) 5ᵇ. *clutam* (struo) 5ᵇ. *clutgued* (strues) 9ᵃ. *rit* (vadum) 6ᵃ. *bot* (in compos. *amgnaubot*) 38ᵇ. *braut* (frater; iudicium) 20ᵃ. *peteu* (puteus) B. 41ᵇ. *bloteit* (spumaticum) 42ᵃ. *notuid* (acus), *gratell* (craticula), *tarater* (foratorium) 42ᵇ. In isdem frequentiores derivationes vel terminationes *-etic*, *-at*, *-iat* (*cannat*, *orgiat*, *guiliat*), *-aut* (*bracaut*), *-et* (term. plur., et deriv. *cilchet*, *cilchetou*), *-it* (*nouitiou*), *-uit* (*iechuit*) Nomina virorum e chron. cambr. (in praef. Leg. p. IV. V): *Catell* (= Catullus, p. 4), *Catman*, *Catgualart*, *Catgocaun*, *Clotri*, *Nimet*, *Dimet*.

C in principio vocum (ubi in recentiore lingua destituatur vel aspiretur) *a*) in constructione: *o coilou* (auspiciis) gl. Ox. 39ᵇ. *o corsenn* (arundine), *o ceen* (murice) 40ᵃ. *o caitoir* (pube) 41ᵇ. *o cloriou* (tabellis) 38ᵃ. *ocrit* (tremore) Cb. 5.

ha crip (pectine) gl. Ox. 42ᵃ. *aceroenhou* (et dolia) Cb. 78; *b*) in compositione: *torcigel* (lora ventris), *bronnced* (bullo) gl. Ox. B. 43ᵃ. *trucarauc* (mitis) Cb. 42. *Mailcun* (n. viri) Chron. cambr. in praef. ed. Leg. p. V. In mediis et extremis: *dificiuou* (dispendia) Cb. 4. *carnecou* (scrupea) Cb. 29. *anguoconam* (vigilo), *dacr* (*δάκρυ*, in comp. *dacrlon*, uvidus) gl. Ox. 8ᵃ. *cemecid* (lapidaria), *ocet* (raster) B. 42ᵇ. *ocoluin* (cos) 43ᵃ. *coc* (pistor) 44ᵃ; ibidemque in derivationibus *-icaul* (*budicaul*, *creaticaul*), *-eticion* (*arpeteticion*) plur. e sing. *-etic*, atque *-auc* (*marchauc*, *plumauc*), ut *-oc* (p. 94), *-ocion* (*atanocion*) in glossis Luxemb.

P aremorica vetustioris dialecti in mediis vocibus et extremis: *Riskipoe* (n. pr. viri) chart. Rhed. 1, 2. *enep* in comp. *enepguerth* (dotatio) chart. Land. ap. Cours. 1, p. 424.

T inchoans alteram partem compositi: *Wotalin* (n. pr., cf. *Talan* Mor. 309) chart. Rhed. 1, 2. *Maeltiern* 1, 14. 2, 28. Media et finalis in nominibus propriis virorum chartularii Rhedonensis: *Woratam*, *Conatam* 1, 22. 34. *Litoc* 2, 20. 24. *Hitin* Mor. 266. *Jarnhitin* 1, 7. 20. 30. *Jarnhatoe*, *Jarnhaitou* 1, 7. 29. *Datlin* 2, 31. Mor. 273. *Woletec*, *Guoletec* (= cambr. vet *guletic*) 1, 5. 6. 22. 36. 2, 16. *Catoc* 1, 53. *Maelcat* 1, 32 Mor. 304, eademque in voce *mat* (bonus) frequenti in nominibus compositis.

C inchoans in compositis *-car*, *-cat*, *-cant*, *-calon* frequentibus in chartulario Rhedonensi aliisque, e. c. *Hocar*, *Ritcant*, *Guincalon* etc. Media et finalis: *Jacu* (Iacob) ibidem, ac praecipue in terminationibus *-ic*, *-oc*, *-ocan* frequentibus, ut *Budic*, *Loiesic*, *Catoc*, *Laloc*, *Lalocan* etc.

Originarius ergo status tenuium in his regularis est, nec aliam infectionem admittit vetustior lingua britannica nisi aspiratam, quae tenues in mediis vel extremis vocibus in positione magis minusve tangit: minus tangit coniunctas cum S, saepius cum liquidis, semper iunctas inter semet ipsas vel geminatas.

Exempla tenuium post S positarum, coniunctarum igitur SP, ST, SC, in mediis vocibus vel extremis supra data sunt (pp. 120 sqq.). In illis quidem aspirationis vestigium nullum; potuisse tamen tenues britannicas hic quoque ea infici docemur tam vocibus cambr. *ucher* (vespera; hib. vet. *fescor* Sg.) Mab. 1, 24. 31, *trichanawl* (tricuspis, pro *triscan.*? cf. in altero capite partis britannicae B. I. 1. 2. 3. II. 1. 2) quam inversae positionis CS = X originariae transitu in *ch*, *h* (p. 125 sq.).

Potuisse vero aspiratione infici tenues britannicas subiunctas qualicunque liquidae comprobari videtur vocibus quae iam in glossis Oxoniensibus extant: *cilchetou* (vela, velamina; sing. *cilchet*) 38ᵃ. *pimphet* (quintus; e *pimp*), *hanther* (dimidium; cambr. rec. et hod. *hanner* e *hanter*) 22ᵇ. *aperth* (victima; hib. vet. *idbart*) 41ᵇ. Nec tamen aequabiliter aspirationi favit lingua in omnibus eiusmodi combinationibus, quarum sunt series tres: MP, NT, NC; LP, LT, LC; RP, RT, RC.

Regulariter tangitur aspiratione series tertia. Exempla cambrica praeter memorata e gl. Ox.: *nerthiti* (gl hortabere; subst. *nerth*, hib. vet. *nert*, cf p. 38) 39ᵇ. *bleuporthetic* (laniger) 38ᵃ. *parth* (pars) 20ᵃ. *marchauc* (equester; hib. vet. *marcach*) 41ᵃ. *morthol* (seta; lat. med. *martulus*, *martellus*. gall. hod. *marteau*), *gerthi* (virgae) B. 42ᵇ. *gurtharet* (appetitorium) 43ᵃ. E cod. Cantabrig. *circhinn* (= circinus) 84. *ordamcirchinnucu* (ambagibus) 56. *archinn* (gl. adveniet) 66.

gurthdo (gl. obsistit; contra ea) 3. E cod. Lichf. *Arthan* (n. viri), *torth* (panis); e L. Land.: *Arthur* 74. 126. 171. *Arthbodu* 77. 136. *Arthbleid* 236 (hib. *Artur*, *Artgal*, *Artbran*, nomina virorum in Ann. Tigern. ap. O'Con. 2, 160. 221. 228). *Dofngarth* (hib. *Domangart*, supra p. 114) 160. Rarior et minus accurata scriptio *rt*, *rd* inter glossas Ox. in vocibus: *gurt* (contra; pro *gurth*) 39ᵃ. *part*, *pard* 23ᵃ. ut *gurd* Cb. init. Combinationis RP exemplum vetustum non invenimus; recentiora mutantia *p* in *f* videas infra.

E secunda serie aspiratione mutantur LP et LC: *Elfin* (n. pr. viri; *Elphin* Mab. 2, 379; cf. Alpinia, Alpinula Inscr. Orell. 457 et *Alpin*, *Elpin*, nomen viri hibernicum in Ann. Tigern. ap. O'Con. 2, 216. 253) L. Land. 150. 171. 178. 237. *cilchetou* (gl. vela; cuius sing. *cilcet*, gl. stratorium, neglegentius inter easdem glossas) Ox. 38ᵃ. Contra LT, nimirum propter nimiam horum sonorum affinitatem, tenuem vel servat vel assimilat in vetustioribus scriptis: *Eltguhebrie* (n. viri) in cod. Lichf., compositum cum *elt*, pro quo in libro Land. est *ell*, *el* in nominibus *Ellgnou*, *Elgnou* 192. 193. *Ellgleu* 195. *Ellgualt* 240, ut in eodem libro alternant formae vocis *alt*, *allt*, *all* (collis, acclivitas) frequentes.

Seriei primae MP, NT, NC quae sola exempla aspirata videri possunt, supra dicta *pimphet*, *hanther* in gl. Ox., certo non magis huc pertinent quam cornicum *cancher* (cancer) Voc. Alias enim manent intactae hae combinationes: *temperam* (condio) gl. Ox. 4ᵃ. *pimp* (quinque) 22ᵇ. *montol* (trutina), *hint* (via) 5ᵇ. *eunt* (aequus) 8ᵃ; *nant* (vallis) L. Land. fq., *ieuanc* (iuvenis) hodie quoque. Recentior est assimilatio tenuis *p* in *pymhet* (quintus; = *pimphet*, *pimpet*) Mab. 2, 241; restituendum igitur videtur *hint* in Cb. 26: *or cled hin* (gl. limite laevo).

Communis omnibus britannicis et dialectis et codicibus, vel vetustissimis, est aspiratio tenuium iunctarum inter semet ipsas, sive sunt diversae, quoad quidem coniungi possunt, ut PT, CT, sive eaedem vel geminatae, ut PP, TT, CC. Perit autem in his consona tenuis prior, eiusque locum occupat *i* vel *e* inter vocalem antecedentem et posteriorem tenuem aspirandam.

Combinationum PT et CT posterior in vetustis codicibus aliquotiens extat, transformata in ID vel ITH. Anglosaxonica aspirata *đ* scripta est in gl. Ox. B. 42ᵃ. in voce *laiđver* (gl. lacocula [sic]), composita cum *laiđ* (cambr. rec. *laith*, *laeth* = *lact*, lac). Eadem igitur lineola aspirationis nota postulari videtur, ubi est omissa: *henoid* (hac nocte; *heno* in Mab., sed *peunoeth*, quavis nocte, ibid.; *noid* = *noeth* = *noct*) in carmine Cantabrig. *cenitolaidou* (gl. natales; cambr. hod. *cenedlaethau*, e subst. *cenitol*, generatio, derivatum in *-aid*, *-aeth* = hib. *-act*, *-acht*) Ox. 39ᵇ. In glossis Luxemb. scribitur *-ith*: *creithi* (gl. ulcera; cf. hib. *crecht*, ulcus, Ml. 10r. [gl. *nes*] Gl. 24. *crécht* Corm. v. *ness*); item in libro Landavensi: *guasanaith* (servitium), *bathoriayth* (ius signandi nummos), *cymreith* (ius; *reith* = hib. vet. *rect*, *recht*) in priv. eccl. p. 113. Ad eandem scriptionem pertinere videntur *guithlaun* (gl. duellis) Cb. 51. *guoguith* (gl. victus; cf. Victisirana Inscr. Grut. 700, 6. Convictolitavis Caes. et cambr. subst. *gweith*, proelium, proprie opus, Mab. 3, 379, ut hib. *incath fectha*, in pugna quae acta, pugnata est, Hymn. Fiacci v. 57) Ox. 41ᵃ. Combinationis PT nescio exemplum vetustum; e dictis colligi potest e. c. pro numerali VII forma *seid*, *seith* (cambr. hod. *saeth*, *seith*).

Combinationes TT et CC infectae aspiratione: *bathoriayth* (cf. *bathor*, num-

mularius, trapezita, Voc. 7b.) Priv. Land., ex originaria radice *batt*, servata in lat. med. *battare, battuere, battire* (ap. Cang.), gall. hod. *battre* (tundere, caedere). *iechuit* (sanitas; *iechyt* Mab., hod. *iechyd*) gl. Ox. 20a. e radice primitiva *jacc* (hib. vet. *icc*, salus, sanitas, *iccad*, sanatio; cf. p. 49). *bichan* (parvus; hib. vet. *becc*), *buch* (vacca) gl. Ox. 23a. 38a. Combinationis PP transgressae in aspirationem exemplum ignoro. Quo tamen pluribus exemplis regula firmetur, non possum non addere hoc statim loco exempla recentiora ex singulis dialectis et hodierna aspirationis duplicatarum. TT: cambr. *llythyr* (= litterae) Mab. 3, 272. *Math vab Mathonwy*, *Matholwch* (nomina virorum; cf. Matto Inscript. Vindoniss. ap. Orell. 437, et nomina Mattium, Mattiaci Tacit ?) Mab. 3, 94. 189. *Coth* (n. pr. viri; cf. Melocottius Orell. 457 et nomen populi Atacotti) Mab. 2, 206. cambr. hod. *crwth* (fidicula, = crotta Venant. Fortun.; hib. vet. *crot*, cithara, unde verb. *crottichther*, citharizatur, in Wb., cf. p. 67), unde *crythawr*, *crythor* (fidicen, citharoedus), *saethu* (= sagittare), *saeth* (sagitta): corn. *seth* (sagitta) P. 223, 1. *coth* (senex) Voc.; arem. *coz* (senex), *cozni* (senectus) Buh. 8, 22. 136, 11. Et CC: cambr. *pechawt* (= peccatum) Mab. 1, 243. 2, 218. *o achaus* (propter; hib. vet. *hua accuiss* Sg. 45b) Leg. Mab. *moch* (sus, sues, collect.; hib. vet. *mucc*) Mab. 2, 212. *sych* (siccus; hod. *sychu*, siccare, *sychder*, siccitas) Mab. 2, 210. *coch* (ruber; cf. coccus, coccineus) Mab. fq. *mynych* (frequens; hib. vet. *menicc*) Mab. fq.; corn. *menough* (= *mynych*) P. 2, 3. *beghan* (parvus) P. 53, 3. 166, 2. *boghan* Voc. 10a. *baghan* Registr. Caernarv. fq. *seygh* (siccus) P. 170, 4. *sichor* (siccitas) Voc. 8b. *sach* (saccus) 8a. *boch* (hircus; germ. *bock*) 8b. *cloch* (= clocca), *clechti* (cloccarium), *clechic* (demin., tintinnabulum) 9b; arem. *sechet* (siccatus) Buh. 168, 8. *bihan* (parvus) Buh. fq. et hodie.

His adnumerandae sunt voces, quarum duplex forma traditur, altera cum tenui duplicata (post vocalem brevem?), altera cum tenui simplici post vocalem longam, sed in quibus hibernice e lege cambricae opposita servari statum originarium supra dictum est, p. 69). Quae proprietas iam animadvertitur in vetustis nominibus *Scotti* (apud Ammianum aliosque scriptores frequentissime) et *Scoti* (*Scŏti* apud Claudianum), ut *Britto, Brittones* in Inscriptt. fq. et *Brito* (*Brĭto* apud Auson. epigr. 109—114 alternans cum *Britannus*, cuius *i* corripitur). Exempla cambrica aspiratae (T) TT, conferenda cum ipsis his nominibus: *ansceth* (leniter, non impetuose; cf. hod. *ysgeth*, hasta; *ysgethiad*, propulsio, alternans cum *u*: *ysgwth*, ictus, *ysgwthiad*, propulsio, *ysgwthiaw*, pellere) gl. Ox. 39a. *breithet* (plur., variegati) ibid. 40b (in isdem glossis 39b: subst. *brethinnou*, gl. cunae, e sing. *brethyn* Mab. 2, 382) e sing. *brith*, *breith*: *main brith* (lapis variegatus), *guoun breith* (palus variegata) L. Land. 182. 186. 187. *cordwal brith* (corium variegatum; cf. pp. 99. 104) Mab. 2, 382; cf. corn. *bruit* (i. e. *bruith*) Voc. 8b. Exempla aspiratae (C) CC: *llech* (lapis; hib. vet. *liac*, *liacc* = lêc; cf. *Λιxίας* Ptol., *Licus* fluv.? de *ê* et *î* alternante pp. 32. 105, qui idem fluvius Venantio Fortunato bis dicitur *Licca*) fq. *achmonou* (gl. inguina) gl. Ox. 41b, e simplici hod. *ach* (progenies; cf. hib. vet. *aicmae*, genus: *aicmae di grecaib*, gl. Iones, Sg. 34b; num etiam *aicned*, natura, Wb. Ml.?). *crochan* (vas, olla; differt tamen hib. vet. *crocenn*, gl. tergus, i. e. pellis, Sg. 95a. 111b) Mab. 1, 17.

Aremorica dialecti vetustioris exempla aspirationis tenuium e nominibus chartulariorum.

In positione cum liquidis: *Arthur* Rhed. 2, 21. M. 293. *Arthmael* 1, 5.

2, 23. *Arthwall* 1, 33. *Arthueu*, *Arthuiu* 1, 3. 7. 41. 2, 27. *Arthwiu* 2, 31. *Arthuou* 2, 31. *Arthnou* M. 307. *Duenerth* Kemperl. M. 454. *Doenerth* Chart. Coriosop. ap. M. 376. *Hedremarchuc* Rhed. 1, 2. *Hedremarhoc* Mor. 339. *Breselmarhoc* Mor. 328. *Kenmarchuc* Kemperl. Mor. 367. *Cunmarch* Rhed. 1, 33. *Wiomarch* Mor. 275. *Guihomarch* Kemperl. Mor. 366. 456. Minus accurate ergo scripta *Portitoc* (i. e. adiuvandus? cf. Mab. 2, 231: *vy nerth amporth*, vis mea et auxilium meum) Rhed. 1, 9. 36. 2, 14. *enepwert* 1, 49. *Artwolau* Mor. 268. *Conmarc* 1, 5. 6. In nominibus *Hocart*, *Euhocart cart* videtur scriptum pro *carat* (*hegarat* Buh., p. 93), ut *gent* in compositis quibusdam (p. 137) pro *-genet*. Intactae autem manent regulariter combinationes NT, LT: *Riantcar* Rhed. 1, 39. *Treanton*, *Caranton*, *Waranton* Mor. 300. 304. 315. *Hincant* 1, 21. *Jarncant* 2, 25. 27. 31. *Argant* Mor. 304. *Argantan* (fem.) 1, 42. Mor. 267. *Argantlon*, *Argantlowen* 1, 36. 37. *Roiantwallon* 1, 4. 19. 2, 20. *Roiantdreh* (fem.) 1, 32. *Roiantken* (fem.) 1, 39. 40. 49. *Wenruant* (fem.) Landev. Mor. 387. *Comaltcar* Rhed. 1, 44. 2, 30; nisi quod interdum assimilatur tenuis: *Ritcan* Rhed. 1, 27. *Roinwallon*, *Roenwallon* 1, 1. 7. 14. 2, 16. *Roienhoiarn*, *Rohenhoiarn* 1, 5. 6. 2, 28. *Comalcar*, *Cowalcar* 2, 15. 19. 30. *Roencomal* 1, 7.

A combinatione CT profecta videntur haecce: *Guithenoc*, *Guethenoc* Rhed. 2, 1. 13. *Guethencar*, *Wethencar* 1, 2. *Inwethen* 1, 5. *Morwethen* 1, 5. *Matwethen* 2, 15. *Catwethen* 1,*5. 2, 17. *Morwethen*, *Locswethen* Landev. Mor. 338. 379 (cf. cambr. hod. *gwaith*, opus, industria, adi. comp. *gweithgar*, industrius). *Doethwal* Rhed. 1, 14. 2, 14. *Doethgen* Vita S. Conwoionis ap. Mor. 1, 248 (cambr. *doeth*, prudens, Mab. 2, 11; = lat. *doctus*). *Tethriu*, *Tethwiu* Rhed. 1, 47. Mor. 268. *Tehviu* 1, 42. *Tethguithel* 2, 4 (cambr. *taith*, iter). *Trethien* (= *Trethgen*) Rhed. Mor. 307. *Treithian*, *Trehian* 1, 55. *Torithien* 2, 19 (cf. cambr. *traith*, *treith*, expressio, relatio?) In chartulario Rhed. minus accurate scriptum *t* pro *th*, saepius extat in compositis *-weten*, in *Doitanau* Mor. 267, ac iam *z*, ut recentiore scriptione, in charta montis S. Michaelis a. 990: *Guezenoc* ap. Mor. 351, atque e saeculo insequenti in chartul. Coriosop.: *Haelguezen*, *Guezenec* Mor. 378.

Geminationis CC aspiratione infectae exempla: *Winmochiat* (e *moch* = hib. *mucc*, cf. p. 90) Rhed. 1, 17. *Anaubechan* 1, 35.

In recentiore lingua britannica status originarius tenuium mutatur et turbatur infectionibus variis, non solum aspirata, quae iam extat in vetustiore lingua, sed etiam destituente et nasali, ut artioribus in dies finibus circumscribantur tenues primitivae.

Cambrice status primitivus non turbatur in paucis his, in quae illarum infectionum non est aditus: 1. in principio vocum tum, cum secundum regulam abest omnis infectio: *heb y kei* (dixit Caius), *mynet aoruc kei* (ire coepit C.) Mab. 1, 2.

2. In mediis et extremis vocibus in positione effecta iunctis LT potissimum (*llt*, cf. p. 113), MP, NT, NC, ST, quae hodie quoque servantur, ut in vocibus: *gwallt* (caesaries), *gwyllt* (ferus), *pump* (quinque), *mantawl* (trutina), *mantell* (pallium), *cant* (centum), *hynt* (via), *gwynt* (ventus), *ieuanc* (iuvenis), *llestr* (vas), ut in frequentibus verborum terminationibus *-ant*, *-ent*, *-ynt*, *-eist*, *-ost*. Tamen etiam ex his MP et NT mutantur infectione nasali (cf. infra), SP, SC destituente, iam in Mab., ubi ita quidem *yspeilaw* (spoliari, de praemissa *y* p. 120)

fq., sed etiam *ysbydinongyl* (n. pr.) 1, 292, ut *kyscu* (dormire) fq. et *kysgu* 1, 12. *yscwyd* et *ysgwyd* (umerus) 2, 234. 235. *gwisc* (vestis) fq. et *gwisg* 1, 17. In hodierna lingua solent scribi *sb* et *sg*.

Extra positionem tenues non servantur nisi in fine, praesertim *t* et *c* in fine sive radicis sive terminationum *-t*, *-et*, *-it*, *-ut*, *-awt*, *-eit*, *-wyt*, *-ec*, *-ic*, *-awc* etc.: *brawt* (frater), *gwlat* (regio), *bot* (esse), *mynet* (ire), *dywedut* (dicere), *carrec* (rupes), *pethedic* (minutus), *marchawc* (eques) fqq. in Mab. Minus hic quoque servatur *p*, quoniam ut *pawp*, *pop* (quivis) ita *pawb* invenitur, et vix *map*, *hep*, sed *mab*, *heb* in Mab.

Accedente flexione, in media igitur voce extra positionem destitutio tenuium regularis est: *brodyr* (fratres), *pethedigach* (minutior), *marchogyon* (equites) Mab. Sunt tamen exempla tenuium servatarum et sine causa perspicua ut *lludeticwisc* (vestis coenosa) Mab. 1, 4, pro quo *lludedic* 1, 285. *petwar* (quattuor) 2, 48, al. *pedwar*, in quibus scriptio vetustior servata est; et quorum tenuis geminata, secundum Daviesii praecepta congruens cum addito *h* in iis quae supra (pp. 113. 119) prolata sunt, assimilationem prodere videtur, quamquam in isdem scriptio est incerta: *bwytta* (cenare) Mab. 1, 11. 12. 16. 2, 29. 59. 63, *bwyta* 1, 5. 2, 14. 20. 59. *plycca* (flectere) 3, 302, sed *a blygwys* (flexit) 3, 303. *tybyckwn* (cogitabam) 1, 5. *tybygwn* 1, 2. *atteppych* (respondeas) 1, 18. *teckaf* (pulcherrimus) 1, 4. 17. 251, sed *tegach* (pulchrior) 1, 4. *bonhedickaf* (nobilissimus) 1, 17 ex adi. *bonhedic* (at *pethedigach*, minutior, e *pethedic*). *arbennickaf* (praestantissimus) 2, 385. *chwannocket* (aeque desiderans; e *chwannawc*) 2, 375. In hodierna lingua extra positionem nusquam iam extat tenuis originaria.

Status originarius tenuium cornice et aremorice paucis exceptis pari modo servatur atque cambrice.

Cornice 1. in principio vocum in constructione secundum regulam: *ow prene* (redimens) P. 196, 4. *rag kerense* (prae amore) 167, 4. *luhas tol* (multitudo foraminum) 133, 4. Medias in eodem loco e certis legibus, a cambrica alienis, in tenues provehi supra significavimus; quarum exempla infra sequentur (in capite altero). Pro aspiratione non est accipiendum, si interdum scriptum extat *ch* pro *c*, *k* ante *e* vel *i*, vix praeterea, in Voc.: *chil* (cervix), *chein* (dorsum), *chefals* (artus) etc. In Dr. et P. plerumque more anglico aut *c* aut *k* adhibetur.

2. In mediis et extremis vocibus in positione effecta iunctis SP, ST, SC: *gwesper* (vespera) P. 230, 1. *lester* (navis), *guistel* (obses) Voc. 7ᵇ. *gustle* (spondere) P. 249, 4. *guisc* (vestimentum) Voc. 9ᵃ. *gweskis* (vestitus) P. 64, 2. *coske* (dormire) Pass. fq. Subiunctae liquidis ex parte tantum tenentur. Servantur enim MP: *pymp* (quinque) D. 505. P. 227, 2. [*pemp* (a. 1776) ap. Treen. p. 82.]; NC: *iouenc*, *youonc* (iuvĕnis) Voc. 7ᵇ. *yonk* P. Dr. *cancher* (cancer; *ch* = *k* sicut in *chein* etc.) Voc. 8ᵇ; NT: *skientoc* (sapiens), *diskient* (insipiens) Voc. 8ᵃ. *mantel* (mantellum) 9ᵃ. *guaintoin* (ver) 8ᵇ. *funten*, *fynten* (fons) Voc. 9ᵇ. P. 224, 2. *hanter* (dimidium) P. 201, 1. *kenter* (clavus) 154, 4. *skentyll*, *scyntyll*, *skyntyll* (sapiens) 8, 1. 134, 1. 216, 1. At fere NT ut semper finale LT cornice ita mutatur, ut *t* in *s* transgrediatur. NS iam in Voc. praesertim finiens vocem: *dans* (dens) 7ᵃ. *nans* (vallis) 9ᵇ. *cans*, *gans* (cum), *argans* (argentum) 7ᵇ. *oliphans* (elephas; = *-ant*) 9ᵃ. *sceuens* (pulmo; *eskeveynt* Leg.) 7ᵃ. *guins* (ventus; cambr. *gwynt*) 8ᵇ; praeterea: *sinsiat* (tenax), *eunhinsic* (iustus), *camhinsic* (in-

iustus; e subst. *hins*, cambr. *hynt*, via) 8ᵃ. *denshoc dour* (gl. luceus; i. e. dentatus aquae) 8ᵇ. In P.: *gans* (cum) fq. *cans* (centum) 227, 2. *arghans* (argentum) 16, 2. *myns* (quantitas, magnitudo) fq. *gwyns* (ventus) 211, 1, in terminationibus verborum *-ens*, *-yns*; *nanssow* (valles) 170, 2. *kerense*, *kerensa* (amor; cambr. *kerennyd* Mab., = *kerentid*) 58, 4. 167, 4. LS in Voc.: *als* (litus; cambr. hod. *allt*, scopulus) 9ᵇ. *chefals* (artus; hib. vet. *alt* Sg.) 7ᵃ. *mols* (vervex; hib. vet. *molt* Sg., lat. med. *multo*, gall. hod. *mouton*) 9ᵈ. *sols* (pecunia; cambr. *swllt* Mab. 2, 240; lat. med. *solta*, pecunia quae in permutationibus compensationis gratia rei commutatae additur, ap. Cangium) 10ᵃ. *gols* (caesaries; cambr. *gwallt* Mab. et hodie) 7ᵃ. In eodem tamen extant *guill* (*asen guill*, onager; cambr. hod. *gwyllt*, ferus), *guilter* (molossus) 9ᵃ. E P.: *gwyls* (ferus) 206, 3. *gwels* (stramen; cambr. *gwellt*) 16, 2.

In mediis vocibus extra positionem legitime destituuntur tenues; in extremis fere excipiuntur *c* et *t*. Servatur C in terminationibus frequentibus *-ic*, *-oc* Voc., *-ek* P., praeterea: *whek* (dulcis) P. 66. 2. *dek* (decem) D. 574. *duk* (duxit) fq. *tek* (pulcher) P. 177, 3. *drok* (malus) 101, 4. 120, 1. *gwrek*, *gurek* (mulier) 66, 3. 158, 1; ibidem tamen *wreg*, *rug* (fecit) 27, 2. 28, 1 etc. ut in Voc. *greg*, *grueg*, *freg* (mulier) 7ᵇ. Finalis T servata etiamtum in Voc.: *tat* (pater) 7ᵃ. *prit* (hora) 8ᵇ. *gulat* (patria) 9ᵇ. *buit* (cibus) 10ᵃ. *truit* (pes), *lagat* (oculus) 7ᵃ. *dillat* (vestis) 9ᵃ. *diot* (potio) 10ᵃ. *tauot* (lingua), *cheniat* (cantor) 7ᵃ. *cherniat* (cornicen) 7ᵇ, in terminatione *-et* numeri plur. et participii ut *flechet* (liberi) 7ᵃ. *fellet* (corruptus: *guin fellet*, acetum) 10ᵃ. Pro illa autem habent *s* P. et Dr., in extrema voce semper: *mas* (bonus), *tas* (pater), *tus* (populus) fq. *reys*, *rys* (necessarius; arem. *ret*) fq. *prys*, *pres* (tempus) fq. *(g)woys*, *goys* (sanguis; cambr. *gwaet*) P. 10, 3. 45, 2. *boys* (cibus) 10, 4. *lagas* (oculus) 83, 2. *dyllas* (vestis) 28, 3. 94, 2. *calys* (durus) 209, 4 etc., item in terminationibus numeri plur. ac praet. et ptcp. pass. *-as*, *-is*, *-ys*. In media etsi invenitur destitutione ortum *d*: *peder* (quattuor, fem.: *pedar ran*, quattuor partes, *peder gwyth*, quattuor vicibus) 190, 1. 227, 2. *pedyr streyth* (q. fontes) O. 772. *lader* (latro) P. 74, 4. 163, 1. 192, 1, plerumque tamen iterum mutatum est aut in *s*, nimirum mollius prolatum: *peswar* (quattuor) 190, 2. 241, 4. *peswore* (quartus) 247, 1. *resas* (cucurrit) 219, 2. *pesys* (petivit) 9, 1. *cresyn* (credimus) 258, 4. *profusy* (prophetae) 73, 3. aut, quam soni mutationem praesertim infima linguae aetate serpsisse patet, in *g* (notatum quomodo supra p. 143 diximus): *cregyans* (fides) P. 44, 4. *profugy* (prophetae) D. 1480. *pager* (quattuor, masc.) in epist. (a. 1776) ap. Treen. p. 82. Qua de re ut de *t* in *ch* mutato infra disseretur.

Aremorice status originarius servatur: 1. in principio vocum semper in Vita S. Nonnae (Buh.), in hodierna lingua secundum certas leges (de quibus cf. caput alterum).

2. In mediis et extremis vocibus in positione, in isdem combinationibus in quibus cambrice servatur omnibus; etiam in quibus in infectionem nutat cambrica, ut in NT: *hanter* (dimidium; cambr. *hanner*) Buh. 148, 22; SP, SC, pro qua in Buh. saepe invenitur *sq*, *squ* (cf. p. 122), sicut pro NC *nq*, *ncq*: *stanc*, *stanq*, *stancq* (tantum) 102, 14. 92, 14. 190, 26. *franc*, *francq* (liber) 192. 14. 198, 21.

In mediis vocibus et extremis extra positionem eadem regula quae in cam-

bricis tenuibus servata invenitur in Vita S. Nonnae. In fine ergo vocum P: *enep* (facies) 124, 7. *nep* (aliquis), *hep* (sine), *pep* (quivis) fq. T: *mat* (bonus) fq. *gat* (lepus) 32, 8. *tat* (pater) 14, 4. *ret* (cursus) 138, 8. *pret* (tempus) fq. *bout* (esse) fq. *tut* (populus) fq. *coat* (silva) 30, 16. *quenet* (pulchritudo) 38, 8. 46, 6. *pechet* (peccatum) fq. Flexiones substantivorum vel verborum *-at*, *-et*, *-it* etc. In *z* transire *t* non est statuendum, cum *rez*, *reiz* (iustus, rectus) Buh. 146, 4. 190, 9 sit = *reth* i. e. *recht*, item *compizrien*, *comazreset* (compatres, commatres) 98, 21. 22 cum *z* = *th* ob sequentem *r* aspirantem. C: *huec* (dulcis) 38, 9. 54, 2. *drouc* (malus) 10, 16. 62, 22. *prezec* (praedicare) 54, 19. *baelec* (presbyter) 176, 5. *piuizic* (dives) 38. 1. Invenitur tamen hic quoque *b* pro *p*, in *mab* (filius) semper, in *archescob* (archiepiscopus) 182, 15. 22; rariora alia destitutionis exempla: *ed* (frumentum) 204, 18. Nutat hodierna lingua, quae adhuc servavit *pep* (quivis), sed destituit *mab* (filius), *krib* (pecten). Tenetur *k*: *dek* (decem), *drouk* (malus), *gwiziek* (sapiens), *pinvidik* (dives); sed destituitur *t*: *ed* (frumentum), *mad* (bonus), *tad* (pater).

Tenuium in mediis vocibus extra positionem destitutarum exempla sequentur infra, ubi de destitutione dicetur.

Infectio aspirata cambrica recentior tenuium efficitur 1. in principio vocum certis legibus in constructione: *ysp aphellenniqyon* (hospites et extranei; *pellennic*) Mab. 1, 1. *ny thybygwn* (non cogitabam; *tyb.*) 1, 2. *owein..achynon..achei* (Owenus et Cynon et Caius) 1, 1. *llad achledyf* (occidere gladio; *cledyf*; cf. vet. *ha crip*, pectine) 1, 247; initio alterius vocis in compositione: *trachefyn* (iterum) Mab. fq. De legibus cf. caput alterum.

2. In mediis et extremis vocibus tam iunctione cum liquidis quibusdam quam combinatione tenuium inter se vel geminatione, ut iam in vetusta lingua.

Inter combinationes tenuium cum liquidis factas inprimis aspirationi favent LP, LC, RP, RT, RC, e quibus frequentiores sunt LC, RT, RC. Exempla LC: *golchi* (lavare; hib. vet. *folcaim* Sg.), *golchuries* (lotrix) Leg. et hodie. *ymolchi* (lavari) Mab. 1, 4. *kylch* (circuitus) Mab. fq. hod. *cylched*, vet. *cilchet* (= culcita; tapiseta). RT: *Arthur* (n. pr.) Mab. fq. *porthawr* (portarius) fq. *nerth* (virtus) fq. *myrthwl* (malleus) Mab. 3, 89. *chwerthin* (risus) 2, 40. *garth* (hortus, ager) 2, 221. 245. *gwerth* (pretium) 1, 21. 270. *torth* (torta, panis) 1, 251. *y perthyn itti* (pertinet ad te) 1, 259. RC: *march*, *marchawc* (equus, eques) Mab. fq. *serch* (amor; hib. *serc*) Mab. 2, 199. *cyrchu*, *kyrchu* (quaerere; lat. med. *cercare*, gall. hod. *chercher*) Mab. fq. *torch* (torques) 2, 225. Sequens *r* ut saepius efficit aremorice, item cambrice aspirationem efficere videtur in *guichr* (gl. effera), *guichir* (gl. effrenus) Cb. 69. 27, si comparandum est hib. vet. *feuchuir* (gl. severus) Ml. 24ᵃ, unde derivatum subst. fem. *feuchrae* (gl. feritas) Ml. 33ᶜ. 33ᵈ. Exempla LP, RP: *Elphin* (n. pr., cf. p. 150) Mab. 2, 379. *porffor* (purpura) 2, 9. 388. *sarff*, *sarf* (serpens) 1, 30. 266. 2, 381. *corff*, *korff* (corpus) 1, 16. 27. Secedunt ab his combinationes LT, NT, NC, MP, de quibus supra (pp. 150. 152) dictum est.

Combinationum PT et CT iam in vetustiore lingua in aspirationem transgressarum exempla recentiora passim inveniuntur, in quibus pro vetusta scriptione *-id*, *-idh*, *-ith* (p. 150) constanter formulae *-eth*, *-ith*, *-yth* obtinent locum illarum combinationum. APT: hod. *caeth* (= captus; servus). EPT: *seith*, *seyth*

(septem), *seythuet*, *seythued* (septimus) Leg. fq. IPT: *escrythur* (scriptura) Leg. praef. ACT: *amaeth* (agricola, operarius: *amaeth a amaetho y tir hwnnw*, colonus qui colat terram hanc; vox gallica *ambactus* Caes. 6, 15, etsi paulum differens significatione, de qua re conferri potest lat. *colonus*, germ. *bauer*) Mab. 2, 222. *traeth* (tractus, an traiectus?* *traeth sych*, sabulum maris siccum; cf. Girald. Cambr. Itin. 2, 6: "*Traeth mawr* et *Traeth bechan* id est tractus maris maior et tractus minor. Dicitur autem *traeth* lingua cambrica sabulum mari influente longius et se retrahente nudatum." *trait*, arena. Voc. leg. *traith*) Mab. 2, 210. Frequentissima est haec formula in derivatis *-aeth*, *-iaeth* (hib. *-act*, *-iact*), ut *gwassanaeth* (servitium) Mab. fq. *meccnyaeth*, *meichniaith* (securitas) Leg. 2, 4, 7. 10, 1. Exemplum a in o mutatae *cyfoeth* (potestas) Mab. fq. supra (p. 84) prolatum est. ECT: *reith*, *reyth*, *kefreith*, *cymreith*, *cyfreith* (lex; hib. vet. *rect*, *recht*) Leg. fq. L. Land. p. 113. *gweith* (opus) Mab. 2, 230, unde corn. *gueidvur* Voc. (opifex, faber; cf. Trebell. Poll. trig. tyr. c. 8: "Marium plerique Mamurium, nonnulli *Vecturium*, opificem utpote ferrarium, nuncuparunt"), cambr. *weithonn*, *weithon* (nunc; = hib. vet. *infectso*, hac vice) Mab. fq., *eilweith* (altera vice) Mab. 1, 247. *leithic* (= lectica) 1, 269. ICT: *bendith* (benedictio) Mab. 2, 247. *rith* (forma; hib. *rícht*, status, Sg. 197ª) Mab. 2, 235. 239. 241. 3, 302. Cf. *guoguith* supra p. 150. OCT: *noeth* (= *noct*, nox) in composito *trannoeth* (post noctem, postridie) Mab. fq. *doeth* (prudens; = doctus) Mab. 2, 11, plur. *doythion* (sapientes) Leg. fq. Vocalem mutat num. *uyth* (octo; hib. vet. *ocht*), *uythued*, *huethuet* (octavus) Leg., *rithnos*, *wythnos* (hebdomas) Leg. 2, 6, 3. Mab. 1, 244. UCT: *ffrwyth* (fructus) in compositis *ffrwythlawn* (fructus plenus, prosper) 2, 26. *diffrwyth* (fructu carens, inutilis) 2, 29. 3, 299. et derivato *ffrwytha* (fructum fert, prodest) 3, 190. *llwyth* (*pedwar milwr*, onus quattuor militum) Mab. 1, 7. *llwyth* (familia, homines; hib. vet. *luct*, *lucht*, copia, pars, aliqui, de quo cf. pronom. hib.; cf. Lucterius Caes.) 2, 34, unde composita *tylwyth* (familia) 2, 12. 34 et *golwyth*, pl. *golwython* (frusta, partes dissectae) 1, 2. 2, 201.

Pro *th* etiam aliae quaedam significationes aspirationis in codicibus inveniuntur, ut *d* more vetusto (potius *ð* aspirata anglosaxonica): *seyduet*, *seuduet* (septimus) Leg. 1, 13, 1. 29, 1. *huyduet* (octavus) 1, 30, 1. 39, 1; ut *h* transposito vel omisso *kefreyht* (lex) 2, 11, 48. *kefreytyaul* (legitimus) 2, 1, 69. Inprimis autem memoranda est scriptio *s* vel *h*, frequens in Leg. (quin etiam *sh*, *his*): *mab seihisbluit* (puer septem annorum) 2, 7, 4. *seyhuet* (septimus) 2, 1, 1. *gneihur* (facere; al. *guneuthur*) 2, 8, 2. *guassanaessu kefreis* (= *guassanaethu kefreith*, servire legi) 2, 6, 39. *e reis honno*, *erreihis honno* (lex haec; ibid. *er reith*) 2, 6, 3. *kefreis*, *kafreis*, *kefreihis* (lex), *kefreishiaul*, *kefreissiaul* (legalis) frequenter, ut *gueisret* (opus, in aliis locis *gueythret*) 2, 5, 1. *y vn gueys* (una vice) 2, 1, 69. *eilgueis*, *eilweys* (altera vice) 2, 5, 4. 11, 48. [a qua voce discernenda est vox *gwers* (spatium) in Mab.: *eilwers* (alternatim) 1, 24. *ywershonn* (hoc spatio, nunc) 1, 246.] *reyhur* (in eodem loco *reythur*), *reihiuuir* 2, 8, 4. 11, 43. 44. *kefreih*, *kereih*, *kefreihaul* fq. *vhrehnos* (hebdomas; = *wythnos*) 2, 6, 40.

Geminatis tenuibus TT vel CC infectis, quarum (ut substituti T vel C

---

* Beda hist. eccl. 5, 12. castellum Wiltaburg i. e. oppidum Wiltorum *lingua gallica Traiectus* vocatur. *Traiectus* etiam Britanniae oppidum in Itin. Ant. Aremorice hodie quoque *treiz* (traiectus), unde *treiza* (traicere) Buh. 8, 18.

antecedente vocali longa) exempla aliquot recentiora supra prolata sunt (p. 151), lingua recentior alias quasdam voces addidisse videtur, quibus principio conveniret tenuis simplex cum vocali brevi, ut contra quam hibernica forma docet, *byth* (semper, in aeternum; hib. vet. *bith*); sed congruens cum hibernicis formis pronomen infixum 2. ps. sing., et personale et possessivum: *yth welaf* (video te) Mab. 1, 285. *yth wlat* (in regione tua) 1, 8, in quo e contrario lingua vetus hibernica servat integrum *t*; eodem pertinent formae pronominales auctae *titheu* (tu), *hitheu* (ipsa), si conferuntur cum aliis, ut *ynteu* (ille), *wynteu* (illi). At videndum est, ne in illis, si non geminatio, alia aspirationis causa insit; inest certe geminatio in *cath* (catus, at lat. med. *cattus*, *catta* ap. Cang. ut hib. *cat* St. gl. 499; neglegentius igitur in Vocab. *kat*, rectius *kathe* (i. e. *kath*) Cr. 407), *cachu* (cacare; at graecum κάκκη, κακκᾶν, ut hib. *cac* St. gl. 1075). His adnumeranda videntur rara exempla C vel T aspiratae excussa N contra communem morem dialectorum britannicarum, ut *trwch* (truncatus) Cott. *trech* (truncus) Voc. 9ᵇ. *yskithyr*, *ysgithyr* (dens exertus; = spinther?) Mab. 2, 224. 239. *ewythyr* (avunculus; corn. *euiter* Voc. 7ᵃ, arem. hod. *éoñtr*) 1, 246 sqq. 2, 28. *kythreul* (daemon; arem. *contrel*, contrarius, daemon, MJC. 84ᵇ. 197ᵃ) 1, 36.

Infectio aspirata tenuium cornica et aremorica recentioris dialecti non multum differt.

Cornica 1. in principio vocum compositione vel constructione subiunctarum secundum leges: *trehans* (trecenti; cambr. *trichant*, *cant*) P. 36, 1. *ow thus* (populus meus) 102, 2. *ow holon* (cor meum) 166, 3. 172, 2. *y holon* (cor eius, feminae; *colon*) 164, 2. 225, 2. *ow faynys*, *ov feynys* (dolores mei; *peynys*) 166, 2. 168, 4.

2. In media et extrema voce, ubi positio efficitur liquidis *r* et *l*. *Mp*, *nc* servari, *nt* et *lt* fere in *ns*, *ls* abire supra dictum est. E reliquis iunctionibus aspiratae inveniuntur LC: *ȝe wolhy* (ad lavandum), *a wolhas* (lavit) P. 46, 1. 149, 1. RP: *corf*, *corff* (corpus) fq.; servatur *rp* in *purpyr*, *purpur* (purpura) D. 2122. 2128. RT: *garthou* (stimulus) Voc. 8ᵃ. *hwerthin* (risus) 10ᵃ. *nerth* (virtus) P. 91, 4. 224, 2. 3. *marth* (miraculum) 120, 1. 166, 3. *parth* (pars) fq. RC: *march* (equus), *torch* (maialis), *porchel* (porcellus) Voc. 9ᵃ. *keirch* (avena) 10ᵃ. *ergh* (iubet), *yrghys* (mandavit; cambr. *erchi*) P. 170, 1. 28, 1. 72, 1. 147, 4. 241, 1. *yrhys* (id.) 218, 2. *arhadow* (mandata) 247, 4. *a yerhas* (abstulit), *kerhys* (allatus; cambr. *kyrchu*) 106, 4. 153, 1. Adnotandum tamen est in media voce non modo *th* in P., quae sola *th* et ȝ distinguit, semper fere in ȝ transire: *wherȝyn* (risus) 222, 1. *gwerȝe* (vendere) 38, 4. *porȝow* (portae) 212, 1. *porȝas* (nutrivit) 26, 3, sed etiam *gh*, *h* emollitione interdum perire ut in *kevgh* (afferte) D. 1359. *marrek* (miles; = cambr. *marchawc*) P. 241, 4. 242, 1. 244, 1. 245, 1, unde pl. *marregyon* D. 1613. *marogyon*, *morogyon* P. 251, 1. 250, 1, derivatum *morogeth* (equitare) 28, 4. Postea saepe *th* quoque perisse probatur scriptionis incertitudine, quae est in Cr.; cf. *bedna* (benedictio; *bennath*) 1541. *arthelath* (archangeli; sg. *archail* Voc. 7ᵃ) 61. *marth* (equus; *margh* O. 124) 406. *kerth* (avena; *keirch* Voc.) 1066, contra *segh* (sagitta; *seth* 1564) 1573.

Combinationis CT aspiratae exempla *d* fere exhibent in Vocab.: *gueid* (opus), *gueiduur* (operarius) 7ᵇ. *chefuidoc* (omnipotens), *mamuid* (altrix), *mab meidrin* (alumnus) 7ᵃ. *maidor* (caupo) 8ᵃ. *ruifanaid* (regnum) 7ᵃ. *medhecnaid*

(medicina) 7ᵇ; rarius *t*: *lait* (lac) 10ᵃ. *trait* (arena) 9ᵇ. Sed *th*, ut alibi, finale in P.: *gweyth* (opus), *gweyth*, *gweth*, *gwyth* (*tergweyth*, ter, etc.) 18, 2. 49, 3. 227, 2. *haneth* (hac nocte) 49, 2. 52, 2. *dyspyth* (despectus) 139, 2. *noyth* (nudus) 130, 1, mollitum regulariter in media voce: *gwe3yll*, *gu3yll* (facere) fq. *molo3ek* (maledictus) 47, 3, quamquam interdum scriptum est *th*: *guthyll* 26, 1. 155, 3. *moleythy* (maledicere) 18, 2; irregulariter in extrema: *mollo3* (maledictio) 66, 3. PT aspirata: *caid* (servus; = captus; cf. hib. *cacht* p. 68), *caites* (serva) Voc. 7ᵇ. *noit* (gl. neptis) 7ᵃ. *seyth*, *syth* (septem) O. 599. R. 2494. Exempla aspiratarum CC et TT supra allata sunt (p. 151).

Aremorica: 1. in principio vocum nondum scripta in Vita S. Nonnae, in hodierna lingua obtinet secundum leges.

2. In mediis et extremis vocibus. Significatio aspirationis eadem, quae alias, excepta *th*, pro qua scribitur *z*.

Positionis cum liquidis exempla e Buh. LC: *guelchi*, *guelhy* (lavare) 104, 15. 106, 26. *golchet* (lavatus) 102, 8. RP: *corf*, *corff* (corpus) fq. RT: *nerz* (virtus; cambr. *nerth*) 194, 11. 196, 1. 5. *parz*, *perz* (pars; cambr. *parth*) in formulis praepositionum vice fungentibus: *a perz* (a parte) 36, 4, *a parz* (ante) 84, 9. *porz* (iuvare), *porzit* (iuvate) 122, 4. 196, 17. In quibus exemplis *z* = *th*, cum in aliis respondeat cambr. *dd* (p. 143); *z* cum *ch* alternans ut in *dezrou* (incipit, incipere; cambr. *dechreu*) 90, 21. 184, 11, in pronomine *hoz* (vester), infixo *oz* (vos, vester; suff. *-och*, ut hod. *hoc'h* et cambr. *-auch*, *-ch*) ad *s* referendum videtur. Utraque tenuis, *p* et *t*, interdum etiam *r* sequente aspiratur: *loffr* (leprosus), *lofrnez* (lepra) Buh. 196, 8. 21 [quocum conferenda *leffriou* (libri, *livres*) 118, 10 et *euffrou* (opera, *oeuvres*) 102, 24], *compizrien*, *comazreset* (compatres, commatres) 98, 21. 22. RC: *guerches* (virgo) 18, 16. *querchat*, *querchit* (quaerere, quaerite; cambr. *kyrchu*) 138, 7. 146, 1. *merch* (filia, puella), *derch* (aspectus; hib. vet. *derc*) 18, 16. De *quaserch* (grando) 92, 24. ut de hodierno *erc'h* (nix), unde illud videtur per compositionem formatum, dubitationem, an *ch* a *g* profectum sit, iniciunt nobis tam corn. *keser* (grando) Voc. 8ᵇ quam cambr. *eiry*, *eira* (nix) Mab. 1, 257. 260, quoniam nec cornica iam in Voc. nec cambrica omnino extant exempla *ch* post *r* excussae.

Combinationis CT formulae quaedam. ACT: *mezur* (nutrimentum; cf. supra cambr. *maeth*, corn. *maid*) MJC. 235 a. ECT: *guez* (= cambr. *gweith*: *vn guez arall*, *an guez man*, alia vice, hac vice) Buh. 74, 9. 80, 14. *despez* (despectus) 86, 9. OCT: *noaz* (nudus; cambr. *noeth* Mab. 2, 9, hib. vet. *nocht*) 90, 10. *noazder* (nuditas) 12, 16. UCT: *luz* (luctus) 42, 8. *frouez* (fructus) 46, 18. Iunctarum PT exempla: *quaeth* (hod. *kéz*, = captus) MJC. 141 a. *seiz* (septem) MJC. 13 b.

Geminatam TT aspiratam produnt *Breiz* (Britannia) Buh. fq. cum hodierno *brezonek*, *brezounek* (lingua britannica) reducendum ad antiquam formam *Britt-* pp. 104. 151, seiungendum a *breton* (= Britannus) Buh. fq.; hod. *kâz* (= cattus, cf. p. 157) et *raz* (= rattus; hib. hod. *ráta* et *radán* O'R.) respondentia formis linguarum romanarum, quas dicunt. CC: *pechet*, *pechedou* (peccatum, -a) fq. *sechet* (siccatus) 168, 8. Conferri quodammodo potest *ch* = *cc* in compluribus vocibus linguae gallicanae, ut *cloche* (*clochia* a. 1359, *clochetta* a. 1397 apud Cangium = *clocca*), *roche* (= *rocca*, *roccha*), *bouche* (= *bocca*), *péché* (pecca-

tum) etc ; quamquam ne hoc quidem neglegendum est, quod simplex *c* eadem mutatione soni tangitur ante *a* primitivam positum: *chien* (canis), *chose* (causa), *cher* (carus) etc.

Infectio destituens in recentiore lingua britannica incipit valere, ubi desinit infectio aspirata, ergo extra positionem. Inveniuntur quidem *b* pro *p* originaria, *d* pro *t*, *g* pro *c* iam in vetustioribus quibusdam exemplis, tam in cambricis vocibus glossarum Oxoniensium: *gubennid* (cervical; *guo-penn*), *hendat* (avus; *tat*), *dadl* (concio), *dadlt.* (curia; sed in isdem glossis *datolaham*). *modreped* (materterae; pro *motreped* e *moter* obsoleto, hib. vet. *máthir*), *petguared* (quarta, fem.; pro *-et*), quam in nominibus aremoricis chartularii Rhedonensis: *Maelhogar*, *Gurhugar* 1, 4. *Anugar* 1, 17. *Guethengar* (contra alibi frequentissime *-car*) 2, 13, ita ut in his ipsis initia infectionis destituentis suspicari possis. Equidem in illis nihil video nisi neglegentiam scriptionis, cum in exemplis multo pluribus quaelibet tenuis, tam inchoans partem alteram compositi, quam in mediis et extremis vocibus extra positionem (p. 148 sq.), servaverit statum originarium. Secundum leges certas tenues *p*, *t*, *c* in recentioribus demum codicibus, ut in lingua hodierna, destitutione transeunt in *b*, *d*, *g*.

Cambrica destitutio tenuium fit 1. in principio vocum in constructione (leges cf. in capite altero): *y gan gei* (a Caio; *Cei*), *tal y gei* (ad Caium, solve Caio) Mab. 1, 2. *y wreic deckaf* (mulier formosissima; *teckaf*, *teg*) 1, 273. *y bori* (ad pascendum; *pori*) 1, 7. Initio vocis alterius in compositione: *medgell* (cella medi) Mab. 1, 2.

2. In media voce extra positionem regulariter. P destituta: *ebawl*, plur. *ebolyon* (pullus, pulli; cf. hib. vet. *ech* et gall. vet. *ep* in Eporedia etc.) Mab. 3, 30. Leg. 1, 12, 7. *pebyll* (tentorium; hib. vet. *pupall*) Mab. fq. *pebreid*, *pybreid* (piperosus) Mab. 2, 201. 203. T: *adar* (aves, collect.; *eterin*, *eterinn*, cum nota singularitatis ex *atar*, gl. Ox. 22[b].) Mab. 1, 8. *llydan* (latus; cambr. vet. *litan*, hib. vet. *lethan*) 1, 4. In derivatis *-edic* (cambr. vet. *-etic*): *bonhedic* (nobilis), *llywychedic* (pellucidus), *lludedic* (coenosus), *pethedic* (minutus) Mab. C: *kegin* (coquina) Mab. 1, 2. In derivationibus *-ogi*, *-ogion* auctis ex *-awc*: *mabinogi* (narratio puerilis), plur. *mabinogion*, *marchogion* (equites) Mab. Exempla servatae interdum tenuis videas supra (p. 153).

3. In fine vocum destitutionem rarius fieri, magis in tenui labiali quam in ceteris, ut in *heb* (sine), *mab* (filius), plerumque teneri statum primitivum in codicibus recentioribus, supra dictum est. In hodierna autem lingua destitutio ut in media etiam in extrema voce regularis est. Nec mirum, quoniam infectio hodie ipsam quoque combinationem SC semper mutavit in SG, saepius SP in SB (exempla in Mab. nutantia inter *sp* et *sb*, *sc* et *sg* supra p. 152 sq.), ST solam intactam reliquit.

Destitutio tenuium cornica et aremorica. Cornica: 1. in principio vocum in compositione vel constructione secundum certas leges: *hendat* (avus; *tat*), *hirgorn* (tuba; *corn*) Vocab, *an bobyll* (populus) P. 67, 1. *yn y golon* (in eius corde; *colon*) 89, 2. *ȝe droys* (pes tuus; *troys*) 14, 3. Semper ibidem cum destituta *c* ob frequentiam praep. *gans* (cum; = *cans* Voc.).

2. In mediis vocibus extra positionem regula poscit destitutas tenues. P: *aber* (gurges; cambr. vet. *aper*), *oberor* (operarius), *drochoberor* (maleficus),

cober (cuprum), *glibor* (humor; cambr. vet. *gulip*) Vocab. *ober* (opus) P. 31, 2. 220, 1. *pobyll* (populus) 89, 3. 4. T: *lader* (latro), *nader* (anguis; hib. vet. *nathir*), *redegua* (cursus; arem. *ret*) Vocab. *lader* (latro), *pedar*, *peder* (quattuor, fem.) P., sed saepius inveniri *s* supra adnotavimus (p. 153. 154). C: *lagat* (oculus), *diagon* (diaconus), *cugol* (cucullus), *cuillioges* (gl. phitonissa; praecedit *chuillioc*, augur) Vocab. *lagas* (oculus) P. 83, 2. *dagrow* (lacrimae) 222, 2. Interdum geminatio scribitur *bb*, *dd*, *gg*: *dybbry* (edere; servatum *p* in *deppro*, edat, 44, 4; cambr. vet. *diprim*, cibus, gl. Lxb.) 43, 1. 87, 3. 173, 1. *laddron* (latrones) 186, 4. 192, 4. 229, 1. *daggrow* 231, 2. D. 482. 519.

3. In extrema voce extra positionem destitui solet *p*, ut in voce *mab* (filius) fq., vix *c*, e. c. *cloireg* (clericus) Voc. 7ᵃ, *marreg* (miles; at *marrek* P. 241, 4. 242, 1. 244, 1. 245, 1. *marrak* 246, 1) P. 190, 2. Servatur enim haec plerumque in fine in Voc., sicut *t*, quam in P. et Dr. transire in *s* supra demonstratum est. Paulum differt *whegol* (tota dulcis; al. *whek*) P. 164, 1, in quo *k* propter inclinatum *ol* quasi in mediam vocem transposita videtur.

Aremorica destitutio. 1. In principio vocum in constructione tenues intactae fere manent in Vita S. Nonnae (cum sint exempla destitutarum mediarum vel *m*, pp. 116 et 142. 144). In quibusdam tantum vocibus maxime usitatis, praepositionibus vel aliis particulis, tenues semper destitutae inveniuntur, etiam extra causam infectionis, ut initio vocis alterius in compositione e regula (cf. in cap. altero C. I. 6 extr., C. II. 1. 6).

2. In mediis vocibus extra positionem destitutae tenues. P: *ober* (operari), *oberou* (opera) Buh 26, 7. 8. 28, 12. *sebeliaf*, *sebeliet* (sepelire, sepultus) 20, 23. 25. *desquebl*, *desquiblion* (discipulus, -i) 118, 6. 22. T: *roedou* (retia) 32, 14. *madou* (bona) 28, 10. *madaelez* (bonitas; *mat*) 86, 14. *breuder* (fratres) 202. 9. *pedaf* (peto), *peden*, *pedennou* (petitio) fq. *pechedou*, *speredou*, *preladet* (sing. *pechet*, *speret*, *prelat*) fq. C: *trugarez* (misericordia; hib. vet. *trócaire*) fq. *laguat* (oculus; hod. *lagad*) 96, 8. *beleguet* (presbyteri; sing. *baelec*), *baeleguiez* (presbyterium) 178, 14. 18. *prezeguen* (praedicatio; hod. *prezek*, praedicare, *prezeget*, praedicatus) 54, 2.

3. In fine vocum etiam extra positionem status primitivus fere servatur, exceptis paucis exemplis e Buh., pluribus ex hodierna lingua supra (p. 155) allatis. Molliuntur tamen saepe non solum in hodierna lingua tenues ante vocalem principalem vocis proxime sequentis (vel *h* mutam), ut apud Legon. *ar gwîn a garoñd holl enn ti-mañ* (vinum amant omnes in hac domo; *caroñt*), *abréd é leinimb hiriô* (mature cenabimus hodie; *leinimp*), item apud Manorium: *lavirid oll* (dicite omnes), sed iam in Buh. ante pronomina inclinata mollitam *t* invenimus in his exemplis: *edoll* (ite omnes; al. *it*, *yt*) 56, 17. *advertisydy* (advertite eos) 150, 11. *anedindy* (nonne sunt ii? *int*) 158, 8, quibuscum corn. *whegol* supra allatum comparari potest.

Res certe notatu digna est et hoc loco exemplis clarius illustranda, destitutionem hanc, qua tenues in mediis vel extremis vocibus extra positionem in medias transeunt, prius quam in britannicis inveniri in libris latinis vel romanicis terrae continentis, nec solum hoc, sed etiam medias has per destitutionem e tenuibus ortas postea tractari velut si essent mediae originariae, iterum igitur destitui atque exeuti (cf p. 138 sqq.) excepta *p*, *b*, e qua residua manet *v*. Exempla singularum tenuium separabo.

P hoc modo tractatae exempla vetustissima sunt vox gallica *sapo*: "prodest et *sapo*; *Galliarum* hoc inventum rutilandis capillis." Plin. 28, 12, et nomen *Sapaudia* in Notit. dign. et ap. Ammian. 15, 11, cum nomine viri *Sapaudus* ap. Sidon. epist. 5, 10. Iam ap. Greg. Tur. 4, 30. 8, 38 est nomen viri *Sabaudus* et *Sabaudia*, *Sabaudiensis* in libris medii aevi, et ex hac demum forma prodiit *Savoya* in chart. Frid. imp. a. 1157 ap. Cang., ut pro *sapo* scribitur *sabona*, *savo* in glossis ap. Graff. 6, 172 et alibi. Alia quaedam: lat. med. *riparia*, *ripera* (fluvius, litus), in chartis a. 1067. 1190 *riberia*, *ribera* ap. Cang., gall. hod. *rivière*. *papilio* (tentorium; hib. vet. *pupall*, cambr. hod. *pabell*) ap. Lamprid., in chartis a. 1202. 1308 ap. Cang. *pavilio*, *pavilionus*, gall. hod. *pavillon*. *Lupara*, *Luppera*, *Luppara* (cf. lat. med. *luperia*, locus ubi sunt lupi, *luparius*, qui lupos venatur, gall. *louvetier*) servatum in chart. a. 1031. 1358. 1364 ap. Cang., gall. hod. *Louvre*, nomen palatii Parisiensis. Interdum iterata haec destitutio latius propagata est, ut ex *episcopus* prodierunt ital. *vescovo*, hisp. *ovispo*, gall. hod. *évêque*.

T in *d* destitutione transgressae exempla satis vetusta sunt *lidus* pro *litus*, scriptione frequenti in lege Salica, capitulariis, codicibus aliis, et *nimidas* in indiculo superstitionum in capit. Carlomanni a. 743: "de sacris silvarum, quae *nimidas* vocant" (cf. δρυνέμετον Strab. 12, 17, arem. *nemet* servatum a. 1031 in chart. Kemperl. ap. Dom Mor. 1, 358: silva quae vocatur *Nemet*, denique quae supra dicta sunt pp. 10. 85. 87). Item vox *clida*, *cleida*, *clidus* scripta in leg. Baiovar. c. 77, in capitul. ad leg. Alamann. c. 22, in Annal. Franc. Loisel. ad a. 776 eademque *cleta* in Leg. Heinrici I. reg. Angl. c. 92, *clitella* (i. e. crates, craticula; hib. vet. *cliath* supra p. 21, cambr. vet. *cluit* p. 114; = *clêt*) ap. Greg. Tur. 7, 37; ulterioris destitutionis formae *cleia*, *cloia*, *claia* ap. Cangium iam inde a saec. 11 inveniuntur, gall. hod. *claye*, *cloie*. Eodem modo progrediuntur *patella*, *padella*, *paella* (sartago); *spata*, *spada*, hod. *épée*; *scutum*, *scudo*, hod. *écu* (cf. Cang. s. vocibus), quibus adiungenda sunt hodierna *mère*, *père*, *frère* e *mater*, *pater*, *frater*. *Gadales* in capitular. Car. M. ap. Baluz. 1, 343: "de *gadalibus* et meretricibus volumus", reducendum erit ad *gatal*, propter arem. hod. cum *d*, non *z*, *gadalez*, meretrix, *gadal*, libidinosus, sicut provinc. *godina*, *godineta*, unde gall. hod. *gouine*, reducendum est ad *gotin* (hib. vet. *goithimm*, gl. futuo, Sg., cambr. hod. *godineb*, fornicatio), atque ut lat. med. *gradella*, gallican. vet. *greil* ap. Cang., est cambr. vet. *gratell* (gl. graticula; leg. gratella) Ox. B. 42[b].

C destitutae vetustum exemplum est *Sauconna* ap. Ammian., nomen fluvii, qui iam Fredegario (42. 90) dicitur *Saogonna*, *Sagonna*, recentius *Sagona*, hodie *Saone*. Alia: *auca* (anser) in Leg. Alamann., ap. Bedam, *auga*, *oga* in scriptis medii aevi ap. Cang., gall. hod. *oie*; *nogarius* (nux arbor), *nogaredu*, *nogaderia* (nucetum, ager nucibus consitus) in chartis vetustis ap. Cang., pro *nucarius*, *nucaretum*, sine *g* *noieria*, *noiarius* iam in chart. a. 1022. 1108; apud eundem *logaderius* (operarius, operae locator) a. 1341, *logerium*, *loherium* (locarium; gall. hod. *loyer*) a. 1333. 1374, a verb. lat. *locare*, unde gall. hod. *louer*

Infectio nasalis sicut in medias, item in tenues britannicas invadit, potissimum in combinationibus MP et NT, quae transeunt in *mm*, *mh*, *m*, et *nn*, *nh*, *n*, cum in NC haud raro tenuis maneat intacta. Certa scriptione hodie demum distinguuntur *mh*, *nh*, *ngh* (ex *mp*, *nt*, *nc* natae) et *m*, *n*, *ng* (ex *mb*, *nd*, *ng*).

Cambrica dialectus magis quam ceterae indulget huic infectioni. Quae fit 1. in principio vocum in constructione vel compositione, ut in *yn mhenn* (in capite; rectius *ym menn*, *ymhenn*, i. e. *yn penn*), *kynhewi* (subtacere; = *kyn-tewi*), *vyghyghor* (consilium meum; = *vyn-kyghor*) aliisque, quae videas in capite altero.

2. In mediis et extremis. MP: *amherawdyr* (= imperator) Mab. fq. *pemhet*, *pemhed*, *pemet*, *pymet* (quintus; *pimphet* gl. Ox. 22ᵃ) Leg. fq. *pymhet* Mab. 2, 241. Hod. *swmwl* (stimulus; *sumpl* gl. Ox.) sed etiam *swmbwl*, sicut manet *p* in fine num. *pump* (quinque). NT: *hanner* (dimidium; vet. *hanther* gl. Ox.), *kerennyd*, *karenhyd* (amicitia, favor; e vetust. *carentid*, cf. nomina gall. Carantonus, Carentomagus) Mab. fq. *aryanneit*, *aryannheit* (argenteus) Mab. 2, 200. 3, 264. *Saranhon*, *Gouannon*, *Riannon* (nn. pr. virorum; cf. arem. *Waranton*, *Caranton* etc. in chartulariis) Mab. 2, 206. 222. 3, 144. 145. *Morcanhuc*, *Morcannhuc*, *Morgannhuc* (regio Cambriae denominata a nomine viri *Morcant*, hodie *Glamorgan* i. e. *gulat Morcant*, regio Morcanti) L. Land. p. 113 et al. *cann* (albus; cf. Cantium Caes., Britanniae regio, ob album litoris colorem) Mab. 1, 251. *gan* (cum, praep.; cambr. vet. *cant*, arem. *gant*), *cyn* (antea; arem. *quent*) Mab. fq. Expertes tamen infectionis sunt terminationes quaedam, ut *-eint*, *-ant*, *-ynt* substantivorum et verborum, atque formae pronominales. Combinationis NC tam in principio in constructione quam in mediis vocibus in scriptionem *gh*, *ngh*, *gk* transeuntis exempla videas supra (p. 118) et infra in capite altero, ubi dicetur de infectione nasali.

Cornica eiusmodi exempla pauciora sunt: *pymȝek* (quindecim) P. 227, 3. 228, 1. *can* (albus) Voc. vix *cun* ibid. in composito *eunhinsic* (iustus), quod potius ad *iaun* (rectus) quam ad cambr. vet. *eunt* (aequus) referendum videtur. Sunt alibi *pymp* (quinque) P. 227, 2, item *nt* vel *ns*: *hanter* (dimidium), *kerense* (amor), *gans* (cum) P. (p. 153.)

Aremorica dialectus etiam magis restitit huic infectioni. Nam in hodierna lingua etsi extat *pemved* (quintus), servatur tamen *pemp* (quinque), quin etiam *p* supervacanea videtur in terminationibus verbalibus *-imp*, *-omp* pro cambr. *-im*, *-om*; item in chartulario Rhed. quamquam scriptum est *Roen*, *Roin*, *Roien* in nominibus propriis quibusdam, servatur *Roiant* in aliis (p. 152), et hodie quoque *anter*, *hanter* (dimidium; *hanter* Buh.) et *gant* (cum).

Aspirata.

F, quam unam esse aspiratam celticam supra demonstratum est (p. 76 sqq.), eadem sola dici potest originaria aspirata britannica. Ceteras enim, TH et CH, nusquam esse aspiratas a principio, sed semper e tenuibus progressas, ex iis quae hucusque diximus affatim patet; et vel immobili aspiratae inchoanti combinationem CHW, quae poterat videri primitiva, alium sonum originarium subesse S idonea exemplorum copia comprobatur (p. 124). Verum ne F quidem primitivam britannicae linguae certo tribuendam esse supra diximus (p. 79). Ceterum aspirata (sive potius spirans) britannica *f*, ut *ch* combinationis *chw*, omnis infectionis expers est et immutabilis.

Cambrica. Scriptio hodie usitata *ff* (quoniam *f* simplex sonum *v* significat) iam extat in codice rubro, in aliis scribitur simplex *f*. Quae *ff* in prin-

cipio vocum intacta manet, etiam si est causa infectionis. In constructione: *kymer y ffordd* (sume viam; *ffordd* fem.) Mab. 1, 6. *ef a ffustawd* (pulsavit) 1, 250. *a ffust hayarn* (flagello ferreo) 2, 210. *tri ffrwt owaet* (tria flumina sanguinis) 1, 247. In compositione: *ymffust* (caedere invicem, pugnam committere) Mab. 1, 24. 2, 18. 51. *kyffroi* (expergefacere) 1, 259. *deffroi* (expergefieri) 1, 11. 252.

Exempla inchoantis *ff* e Mab.: *ffiol* (calix) 2, 42. *ffoc* (focus) 2, 220. 221. *ffol* (stupidus) 1, 242. *ffo* (fugere) fq. *ffonn*, pl. *ffynn* (clava) 1, 6. 245. *ffordd* (via) fq. *fforch*, pl. *ffyrch* (furca) 2, 15. 219. 3, 156. *fforest* (silva) 1, 236. *ffuon* (rosae) 2, 218. *Fflergant* (n. pr. viri) 2, 206. *Fflewdur*, *Ffleudor* (n. pr. viri) 2, 205. 209. *ffraeth* (eloquens) 2, 9. *ffrawdunyaw* (frui, cibo et potu) 2, 204. *ffreinc* (Franci) 2, 50. *ffroen* (nasus) 1, 283. 285. 2, 373. *ffrowyll* (flagellum) 2, 10.

Addo nomina virorum e libro Landavensi: *Fanu* 161. *Febric* (= Fabricius) 209. *Fermarch* 254. *Fernvail* 149. 167. *Fomre* 171. *Fuedlid* 259. *Freudur* (cf. supra *Fflewdur* Mab.) 186. 193. *Freudubur* 115. *Frioc*, *Friauc* 140. 236. Aspirata inchoans alteram partem nominis compositi: *Eifest* 149. 153. 154. 156. *Confur* 140. 170. 172. 189. *Guelfrid*, *Gulfridus*, *Gulfre* 210. 213. *Guorfrit* 205. *Milfrit* (cf. *Roafritus* Inscript. Ratisbon. Grut. 527, 2) 165. *Edilfred* 160. In eodem libro in vetustis descriptionibus finium satis frequentia sunt appellativa: *fos*, *foss* (fossa), *ford* (via), *finnaun* (fons), *frut* (rivus).

Maior pars et harum vocum et illarum, quae in lexicis enumerantur, originem peregrinam prae se fert, ut *ffaith* (factum), *ffals* (falsus), *ffa* (fabae), *ffawydd* (fagi), *ffenestr* (fenestra), *ffoc* (focus), *ffugr* (figura), *ffurfafen* (firmamentum), *ffynnon* (fontana), *ffwyn* (foenum), *fflam* (flamma), *ffrwyth* (fructus). In aliis *f*, praesertim ante liquidam *r*, ex *s* prodisse supra demonstratum est exemplis *ffroen* (nasus, = hib. *srón*), *frut*, *ffrwd* (flumen, = hib. *sruth*). Sed restant aliquot originis obscurae ut *ffraeth* (eloquens).

Non aliter res se habet in mediis vel extremis vocibus: *lefet* (gl. fordalium) Ox. B. 42ª. *grefiat* (notarius; cf. ap. Cangium lat. med. *grafare*, *grafiare*, *graffiare*, scribere, unde *grafia*, *graphia*, scriptura, et *grafarius*, *grefferius*, gall. hod. *greffier*; divergit germ. *grâfio*, ob *â*) cod. Lichf. *gref* Teliau (liber, chirographum Teliavi) L. Land. 237. *Griff*, *Gruff*, *Griffin*, *Griffud*, *Gruffud* (*Griffuth*, *Gruffuth* cornice scriptum), *Griffri* nomina frequentia in Registro Caernarv. *ysglyffyaw* (captare, inhiare) Mab. 2, 239. *lloffl* (conclave) 1, 15. 2, 13. *craff* (firmus) 1, 269. *craffu* (fortiter invadere) 2, 51. *hoff* (praestans) Mab. fq. Sed est cavendum ne *ff* aspiratione ortam putes aspiratam originariam, tam in principio vocum quam in mediis vel extremis, ut in Mab.: *ny fflygwys* (non curvatus est; cf. *plygca*, *a blygwys*, supra p. 153) 2, 207. *cloff* (claudus; cf. lett. *klibs*) 1, 245. 2, 236. *coff* (memoria, = *com*, cf. arem. *coûn* Man.) 1, 260. 2, 52. *coffa* (animadverte) 2, 17. 18, vel apud Owenum, cui *b* infecta scribebatur *v*, *cafael* (sumere; hib. *gabál*).

Cornica *f* e Voc.: *faidus* (formosus), *fer* (crus) 7ª. *fadic* (profugus), *ferhiat* (fur), *fol* (stultus) 8ª. *fiol* (ciffus), *forn* (clibanus) 10ª. *ford* (via), *hebford* (inviam), *frot* (alveus), *flair* (odor) 9ᵇ. *fodic* (felix), *fur* (sollers, prudens) 8ª. *flurrag* (prora), *floh* (puer) 7ᵇ. pl. *flechet* (liberi), *fruc* (naris) 7ª. E P.: *fall*, *fyllell* (defectus) 192, 3. 91. 3. *fallens* (deficerent, peccarent) 49, 1. *fyll* (deerit; cf. *guin*

fellet, acetum, i. e. vinum quod defecit, Voc. 10[a].) 158, 1. *a fyas* (fugit) 77, 1. *fijs* (fugatus) 48, 4. *fo* (fuga) 250, 4. *fol, foll* (insanus) fq. *forth* (via) 15, 4. 164, 3. 245, 4. *flough* (puer) 254, 3, pl. *flehys, fleghys* (liberi) 149, 4. 168, 3; 169, 1. 246, 3. In mediis vocibus et extremis: *yffarn, yffarn* (infernum) 66, 4. 212, 1; 106, 3. *creff, cryff, cref* (fortis, gravis) 104, 2. 105, 4. 122, 4.

Aremorica aspiratae exempla vetustiora e nominibus virorum chartularii Rhedonensis: *Felius* 2, 21. *Feleus* Mor. 293. *Feinoes* 2, 21. *Finoes* Mor. 300. 309. *Festwore* 2, 23. *Festgen*, *Festien* Mor. 293. 300. *Festgent* Mor. 296. *Fetmer*, *Fitmer* Mor. 275. *Finitworet* 1, 54. *Finitweten* Mor. 302. *Maenfinit* 2, 22. *Haelfinit* Mor. 328. *Fomus* 1, 22. 38. 2, 13. *Fulcri* 2, 24. *Fracan* 1, 5. *Framwal*, *Franwal* 1, 8. M. 266. *Freoc* 1, 16. 49. *Fredur* M. 391. *Fredgor* M. 406. *Matfred* 1, 20. *Ratfred* 1, 4. *Dumfredus* 1, 13. *Frodic* M. 273. E chart. Kemperl.: *Follahethou*, *Fredur* Mor. 366. 431. Nomina locorum in chart. Rhed.: alodus qui vocatur *Foubleth* (i. e. fuga luporum) 2, 30. ecclesia, plebs, vicus *Rufiac* (cf. p. 76) 1, 38. 39. 41. 53. villa quae vocatur *Brufi* 1, 55. In eodem appellativa: *fos*, *fosan*, *rudfos* (translata 1, 41 fossata, fossatella, rubra fossata) 1, 39; adi. *dicofrit*, *difosot* (expers servitiorum, quae dicuntur *cofrit*, *fosot*) 1, 39. 41. 42.

Exempla inchoantis aspiratae e Buh.: *fall* (malus) 74, 11. 90, 25. 166, 21. *foll* (stultus) 72, 2. *fur* (sapiens) 82, 5. *furnez* (sapientia) 46, 12. 48, 24. 110, 1. *forest* (silva) 32, 1. 34, 15. *fetou* (mysterium) 4, 10. 170, 16. *flerius* (foetidus) 68, 13. *flour* (dulcis) fq. *franc* (liber) 192, 14. 198, 3. *framet*, *fromet* (contractus) 194, 18. 196, 9. In compositione: *liufre* (vestimentum; gall. hod. *livrée*) 104, 7. *hunfre* (somnium) 30, 10.

In mediis et extremis vocibus: *caffou* (sollicitudines) 4, 13. 38, 21. *coff* (venter) 12, 18. Sed dubitandum, an in huiusmodi vocibus sit infecta *f*, *ff*, ut est in *coff* (memoria; e *com*, cf. *coûn* Man.) 60, 10. 118, 18. *loffr* (leprosus), *lofrnez* (lepra) 196, 8. 21. *queffret* (simul; e *pret*, tempus) 102, 4. *cleffet* (morbus) fq. *claf*, *claff* (aegrotus; = *clam*, hod. *klañv*) 38, 12. 56, 7. 108, 3. *cuf*, *cuff* (probus, mitis; hib. *cóim*) 100, 6. 112, 18.

III. Varia quaedam.

Antequam huic capiti finem imponimus, addenda sunt quaedam tam de vocalibus quam de consonis, vel in quibus lingua hibernica cum britannicis dialectis concordat aut discordat, vel quae ad quasdam dialecti alicuius proprietates spectant.

A. De inconstantia temporum.

Ut igitur a vocalibus initium faciamus, accentum acutum, quo productae vocales signari solent hibernice, saepe omitti plurimis exemplis demonstratur; in paucis supervacanea esse videtur notatio: *ishéd dim* (est id ergo) Wb. 26[d]. *túercómlassat* (collegerunt), *cómtinól* (collatio; gl. probaverunt collationem) 7[a]. *scéláib* (narrationibus) 31[b]. *illed nach áili* (in latus alius cuiusquam) 1[d]. *forsná dlígetha remepertkí* (super leges antedictas) 13[a]. *áisndís* (elocutio) Ml. 14[d]; in aliis vitio scriptoris festinantis ad aliam vocalem transposita est ut in *márcir*

pro *marcír*, quod supra (p. 72) memoravimus. Alternationem vero inter productas vocales et correptas factam in monosyllabis potissimum pronominibus et particulis in vocalem desinentibus agnoscimus E quibus *ré*, *í*, quamquam *re*, *i* (*hi*) fere scriptae inveniuntur, rectius tamen produci videntur, utpote e *ren*, *in* ortae, in his exemplis: *réforciunn* (ante finem) Sg. 169ᵃ. *hí constan.* (Constantinopoli) 174ᵃ. *hí suidib* (in his) 165ᵇ. *ínim* (in caelo) Wb. 10ᵈ. *ínem* (in caelum) 6ᶜ. *cachóen creitfess hícr.* (quisquis credet in Chr.) 4ᵈ. *ínúiethnissiu* (in novo testamento) 10ᵈ. *íforus cen oclatid* (gl. in longanimitate) 15ᵈ. *ítuil dée* (in voluntate dei) 9ᵈ. *hí fáithib* (in prophetis) 13ᵃ. *hí tintud septien. hí tintud teoth.* (in interpretatione septuaginta, in int. Theodotionis) Ml. 2ᵃ; eadem de causa, excusso *n* relativo, particula verbalis *ró* in hoc exemplo: *inrect rósárichset* (lex quam contempserunt) Wb. 1ᵈ. Item producta vocalis praepositionis *trí*, quam retinuit cambr. *troi*, *trwy*, corripuit fere hib. *tri*, *tre*, servata esse videtur in uno exemplo: *trí drochgnimu* (per malefacta) Ml. 14ᶜ; in pluribus productio pronominis *á* (eius), quacum congruit forma *ái*, etsi plerumque scribitur *a* (II. 4. B.); formae verbalis *fá* in coniunctionis usum transgressae in his: *imcara fá æscare* (sive est amicus sive in imicus) Sg. 12ᵇ. *immasc. fá fem.* (sitne masc. an fem.) Sg. 61ᵃ. Magis dubia est res de aliis ut de coniunctione *tra* (igitur), semel scripta *trá* Cr. 3ᵇ, de praepositionibus *di* vel *de*, praesertim in compositis producta, et *co*: *có osnada* (ad superiora) Ml. 31ᶜ, de particulis negativis saepe scriptis *ní*, *ná* cum compositis *arná*, *arnách*, at cambrice semper *ny*, *na*, de privativis *mí-*, *dí-*, de intensiva *ró*: *rómár* (nimius) Wb. 11ᶜ. — In britannicis codicibus acuto, qui saepissime in codice Cb. nec raro in glossis Ox. invenitur, potissimum supra *i* et *u*, nunquam productionem vocalium significari, sed aliud nescio quid distingui hinc maxime patet, quod interdum idem consonis impositus est, non solum semivocali *u* in *ceíntírú* gl. Ox. 38ᵃ. *gúotíg* 22ᵇ. *petgúared*, *egúin* 23ᵃ, sed etiam utrique *n* in *áńutońou* 45ᵇ.

B. De vocalibus interpositis et consonis transpositis.

De elisione vocalium facta in lingua hibernica supra (p. 27 sqq.) actum est, quae eadem fit in peregrinis ut *apstal* (apostolus), *epscop* (episcopus) Wb. At multa exempla alia praebet utraque lingua, etsi potissimum hibernica, in quibus vocalem interpositam esse probatur argumentis plus minusve certis, sive inter radicem et derivationem sive inter elementa derivantia ipsa quae constituunt syllabam finalem. Hibernicam enim linguam hodie tantum mollitia progressam esse accepimus, ut quattuordecim consonarum iunctiones enumerentur ap. O'Don. (in his eae, quae nostro ori commodissimae videantur, ut *lb*, *lg*, *lp*, *rb*, *rḃ*, *rg*), quae vel in mediis vocibus separandae sint interposita inter pronuntiandum vocali brevissima, etsi non scripta: e. c. proponimus *borb* (superbus) pronuntiatum *bor°b*. Scripta est eiusmodi vocalis in hod. *iaran* — *iarunn*, *iarund* iam ap. O'Dav. et in St. gl. 790 — pro vet. *hiarn* (ferrum) Corm. Inc. Sg.* Eandem igitur non mirabimur iam inde ab ultima aetate, ex qua ad nostram memoriam pervenerunt libri scripti, difficiliores ad efferendum iunctiones consonarum, praesertim in quibus liquida sequeretur mutam,

* Quamquam ne illam quidem singularem hibernicae proprietatem esse probatur analogia multorum exemplorum, quae in aliis linguis inveniuntur, ut germ. vet. *duruh*, *aram*, *puruc*, *cho-*

vitavisse in extrema voce positas amissis terminationum vocalibus pristinis. Vitavit autem ratione duplici. In aliis enim consona elisa vocalem produxit, cuius rei exempla supra sunt proposita *én* (avis, = *ethn*), *dál* (contio, = *dathl*), *cenél* (genus, = *cenethl*), *scél* (nuntius, = *scethl*), *mám* (iugum, = *magm*), *fén* (currus, = *vegn*, *vign*), *srón* (nasus, = *srogn*), *uan* (agnus, = *ogn*), *ár* (strages, = *agr*), *trén* (fortis, = *tresn*); in aliis vero haec, de qua agitur, vocalium insertio facta est.* Quae etsi in multis quae variant formis, ut *amlabar* (mutus), *sulbair* (eloquens) iuxta *labrar* (loquor), in dubium vocari potest propter illam, de qua supra dictum est, consuetudinem hibernicam vocalium excutiendarum, in aliis tamen certa et indubia est. Ut in transumptis *nathir* (= natrix, gen. *nathrach*) Sg. 6[b]. 69[b]. 181[a]. *metir*, *metair* (metri) Sg. 8[a]. 25[b]. *sollumun* (sollemne) Wb. 9[b]. *immun*, *immon* (hymnus) L. Hymn. fq. *ribar* (.i.*criathar*, cribrum) Corm. *sinister* (fenestra, p. 80) O'Dav. *soilestar* (= salicastrum) St. gl. 795. O'Dav. v. *riasc*. Ut in genuinis ac domesticis: *ogam* (scripturae genus) Corm. (vv. *fé*, *orc treith*), sed *Ogma* = gall. Ὄγμιος (p. 1); *omun*, *homun*, *homon* (timor) Wb. Cr., in quo vocalem postea demum interpositam esse cum nomine gallico composito *Exsomnus*. (= hib. *essamin*, arem. *ehaffn*?) probatur tum assimilatione consonae facta, quam prodit primitiva eiusdem forma *Exobnus* (intrepidus, p. 40); *domun* (mundus) Wb., *domnu* (profundior) Inc. Sg. Br. h. 18, *fudomain*, *fudumain* (profundus) Sg. 29[b]. Ml. 33[c], in quibus eandem mutationem factam esse patet collatis gallicis formis *Dubnoreix*, *Dubnorex*, *Dumnorix* (l. c.) similibus ut cambr. *Dumn*, *Gurdumn* (p. 111); *slemain* (lubricus; cambr. hod. *llyfn*) St. gl. 639, quocum forsitan *sliab* (mons) ad eandem radicem referendum sit; *gabor* (gl. caper; cf. gall. *Gabromagus*, brit. *Gabrosentum*, alia ap. Glück. 43, atque arem. hod. *gavr*) Sg. 37[b]. *dobur* (aqua; gall. *Dubra*, *Vernodubrum*, cambr. vet. *camdubr* p. 136) Corm. *criathar* (cribrum; cambr. vet. *cruitr* p. 96) Sg. 48[b]. Corm. (gl. *ribar*) St. gl. 700. *tarathar* (terebra; *taratrum* Isid.; cambr. hod. *taradr*) Gl. 37. *feuchuir* (ferus; cambr. *guichr* Cb. 69. Ox. 20[a]) Ml. 24[a]. *lester*, *lestar* (vas; arem. hod. *léstr*) Sg. 56[b]. Wb. 4[c]. *cinteir* (gl. calcar; arem. hod. *kentr*) Sg. 50[a]. Eodem haud cunctanter multa alia referremus, praesertim quae per *-tar* et *-tal* e radice derivata sunt ut *briathar* (verbum; cf. ῥήτρα, Fρήτρα) Wb. Sg. fq., *forcital* (doctrina) Wb. fq., nisi consulto exemplis iis abstineremus, quae non possent ex celticis linguis ipsis confirmari.

Britannicae dialecti etsi neque illam consonarum iunctionem, cuius priorem locum tenet liquida, separare consuerunt vocali interiecta nec de altera, in qua liquida mutam sequitur, vitanda inter se consentiunt, tamen ipsae quoque haud spernendam praebent exemplorum copiam, excepta aremorica, quae quamvis in emolliendis mutis congruat cum ceteris (pp. 101 sqq.), vocali tamen interposita nunquam separavit iunctas consonas, nec in Buh.: *loezn* (bestia) 32, 4. *guentl* (dolor) 92, 15. 94, 22. *quehezl* (nuntius) 30, 15. *cuffr* (deditus) 66, 2. *loffr* (leprosus) 196, 21. *gobr* (merces) 66, 4. *breuzr* (frater) MJ. 9, nec hodie: *gwestl* (votum), *eontr* (avunculus), *léstr* (navis), *paotr* (puer). Secundum aremoricam

---

rop (contra got. *pairh*, *arms*, *baurgs*, lat. *corbis*), osc. *aragetud*, *Alafaternum*, *teremniss* (contra lat. *argento*, *Alfaternorum*, *terminos*) etc.

* Qua re item cum aliis linguis saepe concordat hibernica, cf. ex magna exemplorum copia lat. *aper apri*, *caper capri*, *silvester silvestris*, *ter* = τρίς, germ. vet. *widar*, sax. *wethar*, anglosax. *veðer* (contra got. *viprus*, scand. *veðr*), anglosax. *häfer* contra scand. *hafr*.

maxime insertione vocalium abstinere dixeris cambricam, quae iunctarum in extrema voce consonarum non modo vetusta praebeat exempla: *etn* (avis, in comp. *etncoilhaam*) gl. Ox. 6ᵇ. *dacr* (lacrima, in comp. *dacrlon*) 8ᵃ. *datl* (gl. forum) 38ᵃ. *dadl* (gl. contio) 8ᵃ. L. Land. 113. *cenetl* (genus) cod. Lichf. *rascl* (gl. sartum), *sumpl* (gl. stimulus) Ox. B. 42ᵇ. *cadr* (decorus) gl. Lxb., et quae supra attulimus, *cruitr* (cribrum), *guichr* (ferus), *camdubr* (curva aqua), *Dumn* (gall. *Dubnus*); sed etiam hodierna: *hoedl* (vita), *chwedl* (narratio), *cenedl* (genus), *Lloegr* (Anglus), *chwegr* (socrus), *gwychr* (fortis), *meidr* (mensura), *llyfr* (liber), ut apud Dav. *paladr*, pl. *pelydr* (hastile), *lleidr* (latro), *aradr* (aratrum), *taradr* (terebra), *neidr* (natrix; hib. *nathir*), *daigr* (lacrima; hib. *dér* St. p. 41), *ffenestr* (fenestra), *perygl* (periculum) etc. Adde quod excutitur vocalis pristina in nominibus transumptis ut *amherawdr* (imperator), *creawdr* (creator), pl. *-odron*, quamquam hodie eadem saepe transformata scribuntur *amherawdwr*, *creawdwr*, pl. *-wyr*. At vel in antiquissimis libris ita variat scriptio, ut in isdem vocibus ante liquidam finalem vocalis modo absit, modo addatur; itaque iuxta *guichr*, *datl*, *cenetl*, *etn* inveniuntur *guichir* Cb. 27. *tarater* (foratorium) gl. Ox. B. 42ᵇ = *taradyr* Leg. 2, 1, 4. *cepister* (capistrum) Ox. B 43ᵃ = *kebyster* Leg. 1, 12, 6, atque in media voce ipsa *datolaham* (gl. lego) Ox. 5ᵇ. *cenitolaidou* (gl. natales) 39ᵇ. *etinet* (aves) 40ᵇ. (Differt *rydyl* (cribrum; angl. *riddle*) Leg. 2, 1, 4, cuius vocalem hod. *rhidyll* servavit ob liquidam geminatam.) Eandem inconstantiam scriptionis produnt libri recentiores, in quibus non modo adduntur vocales quae hodie reiciuntur: *perykyl*, *perigyl* (periculum) Leg. 1, 7, 21. Mab. 2, 49. *aradyr* (aratrum) Mab. 2, 222. *Rihoithil*, *Rioidil*, *Guorhoidil* (hod. *hoedl*) L. Land. 141. 143. 180. *kolheuen*, *kolouen* (columna; hod. *colofn*,hib. pl. *colomna* Corm.) Leg. praef. 1, 7, 21. *lludyn*, *llwdyn* (bestia, hod. *llwdn*) Leg. 1, 36, 9. Mab. 1, 9, vel addita vocalis alternat cum omissa:*mynwgl* (collum, cervix) Mab. 1, 17. 242 = *mynwgyl* 1, 18. 25. 256. 3, 300. *chwedl* (nuntius, narratio) 2, 19 = *chwedyl* 1, 10. 11. 38. 2, 26. 3, 305. *kenedl* (genus) 3, 301 = *kenedyl* 1, 26. 3, 299—302, *kenedel* Leg. 1, 18, 14. *dwfr* (aqua) Mab. 1, 13 = *dufyr* Land. 113, *dwuyr* Mab. 2, 42, *dwfyr* 1, 4. 8 etc. *lleidr* (latro) Mab. 3, 156 = *leityr* Land. 113, *lleydyr* Leg. 2, 4, 9, *lleidyr* Mab. 3, 156 —158. *ffenestr* (fenestra) Mab. 1, 1 = *ffenestyr* 1, 4. *Gwadn* (n. v.) 2, 209 = *Gwadyn* 2, 209. 210. *hagr* (deformis) 1, 6. 28 = *hagyr* 2, 11. *Kelydr* (n. v.) 2, 238 = *Kyledyr* ibid. *paladr* (hastile) 2, 17 = *paladyr* 1, 23. 2, 37. 39; pl. *peleidr* 2, 17. 3, 266 = *pelydyr* 1, 3, *peleidyr* 1, 24. 2, 17, *peileidyr* 2, 60; sed etiam interpositae ipsae variant: *baraf* (barba; *barmb* Cott., hod. *barf*) Mab. 1, 18. 2, 236 = *baryf* 1, 3. 2, 226. 236. *lloeger* (Anglus) 2, 372 = *lloegyr* 2, 36. 3, 145, ut *paladr*, *paladyr* Mab. est *paladar* Leg. 2, 1, 65; unde saepe prodit forma triplex: *cwbl* (totum) Mab. 2, 25 = *kwbwl*, *cwbwl* 1, 154. 2, 21, sed *kubyl*, *cwbyl* Leg. praef. Mab. 1, 12. 27—30. 2, 34. 47. *twrf* (strepitus) Mab. 1, 23 = *twrwf* 1, 8. 9. 2, 47, sed *twryf* 1, 8. 9. 13. 23. 2, 49. 60. 64 sqq. *drachefn* (retro) 1, 20 = *drachefen* 1, 10, *drachefyn* 1, 19. 24. 2, 36. Quae omnia terminatione accedente vocalem nunquam intromittunt: *mynygleu* (colla) 1, 3. *chwedleu* (nuntii) 1, 20. 2, 6. 12. 202. *dafneu* (guttae; *dafyn*) 1, 260. *llydnot* (bestiae) 3, 199. *llatron* (latrones) 2, 36. *hacraf* (deformissimus) 1, 4. De tota vero hac re audiendus est Dav., qui docet *y* (*y* obscura) in extrema syllaba post consonas posita ante *f*, *l*, *n*, *r*, quae *y fudsain* (mutisona) vel *fyddarsain* (surdisona) vo-

cetur, syllabarum numerum non augeri, eandem plerumque non scribi. In extrema igitur syllaba cambrice non minus quam hibernice vocalem (etsi pronuntiatione sola, hodierna scriptione reiectam ut aremorica) interponi apparet brevissimam, quam recte comparat Dav. cum *sh'va* Hebraeorum et *e* tantum non muta Germanorum.

Receptae autem sunt eiusmodi vocales scriptione cornica iam in Voc., ubi *e* fere scribitur: *kinethel* (generatio), *dathelvur* (contionator) 7ᵇ. *banathel* (genista) 9ᵃ. *cober* (cuprum), *hveger* (socrus), *araderuur* (arator), *lester* (navis) 7ᵇ. *euiter* (patruus, avunculus), *cader* (ut, ni fallimur, emendandum est *carder*, speciosus vel decorus) 7ᵃ. *lader* (latro) 8ᵃ. *nader* (serpens) 9ᵃ. *liuer* (liber), *loder* (caliga), *fenester* (fenestra) 9ᵇ. *clauster*, *cloister* (claustrum), *croider* (cribrum) 10ᵃ. *hethen* (avis) 8ᵇ; etiam in mediis vocibus *hvigeren* (socer; cambr. *chwegrwn*) 7ᵇ. *modereb* (amita, matertera; cambr. *modryb*) 7ᵃ. *moderuy* (armilla; cambr. *modrwy*) 8ᵃ, quamquam secundum regulam formantur *listri* (naves), *idne* (auceps) 7ᵇ, ut *laddron* (latrones) P. 90, 4. 229, 1. *lyffrow* (libri) 17, 1. 73, 3. 206, 2. *templys* (templa) 30, 3. Aliam vocalem prae se ferunt *aradar* (aratrum) Voc. 8ᵃ. *gavar* (capra) 9ᵃ, in media voce *pirgirin* (peregrinus) 8ᵃ, comparanda hib. *tarathar*, *omon*, *lester*, cambr. *tarwf*, *baraf*, *drachefen* etc. Eadem vocalium interpositione non modo postea ipsa cornica combinatio *dn* (= *nn*, p. 112) separatur: *me euyden* (volo, = *me a vydn*, *vidn* Cr. 2485. 2486, *me a vyn* 1033) Borde, *edenger* (unum verbum; *idn*, *udn* Cr. = *un* P. Dr.) Epist. ap. Treen. p. 82; sed etiam syllabarum numerus augetur in carminibus: *ethen* (avis) O. 1111. *nader* (serpens) O. 1756. *gaver* (capra) O. 126. *lader* (latro) P. 74, 4. *hager* (turpis) 47, 3. *gober* (merces) 44, 4. *lester* (navis) O. 956. 996. *tempil*, *tempel*, *tempyll* (templum) D. 314. 355. P. 91, 2. 209, 3. *lyvyr*, *leuyr* (liber) D. 95. 1157 Quibus exemplis cum cornica dialectus longe non modo aremoricam, quae iunctas consonas nunquam separat, sed etiam cambricam superare ostendatur ac plane aequare linguam hibernicam, accedit quod eodem modo vocales intromittit ante *v* terminalem (v. supra pp. 54. 131), qua re tam ab hibernica quam a ceteris secedit, etsi concedendum est propius ad cornicam accedere aremoricam hodiernam, quae quidem variet formis *tarv*, *tarf*, *taro* (taurus).

Est autem praeter hanc vocalium interpositionem et emollitionem consonarum, de qua supra diximus, alia quoque ratio quam ad ingratas consonarum iunctiones abolendas saepe vel in mediis vocibus hibernica recentior, raro nec nisi in extremis britannicae dialecti inierunt, ut consonae transponerentur sive inter se sive cum vocalibus. Hibernica exempla transpositionis inter liquidas et vocales factae vetusta: *comalnad* (impletio, implere) Wb. fq., derivatum e *comlán* (plenus), unde gen subst. *comláinso* (completionis) Cr. 3ᵇ. *accaldam* (allocutio) Wb. derivatum e verbo *adgládur* (appello) Sg. 146ᵇ. *comracc* in compositis *terchomracc* (convocatio), *cáinchomracc* (benevolentia) Wb. e *comarc*, unde *imchomarc* Wb. Sg. Recentiora consonarum inter semet ipsas transpositarum: *bérla* iam inde a codicibus quibus continentur Senchas Mór et Cormaci Glossarium, hod. *béarla* sive *beurla*, pro vetere *bélre* (lingua) Wb. fq., cuius gen. semel scriptus est *bérli* Wb. 12ᵈ, vix non per errorem. *baist* (baptiza) L. Br. ap. O'Don. 249, hod. *baisdim* pro antiquo *baitsimm* (baptizo). *do eist* (auscultavit) Ann. Tigern. (ibid. 341), hod. *eistim*, *eisdim* pro vet. *éitsimm*

(ausculto). *taispenad*, gen. *taispenta* (demonstratio) L. Hymn. (St. p. 106), *rothaispen* (demonstravit), *cotaispentar* (donec demonstretur) Corm. (vv. *gaileng*, *himbas forosnai*), hod. *taisbéānadh*, *taisbéunaim* O'R. ex antiquo *taidbsiu* (demonstratio) Wb. Sg. hod. *fiafraighidh* (quaestio, quaerere) e *fiarfaighidh*, neglegentius scripto *fiarfaidhe*, *fiarfuidhi* O'Dav. (vv. *friscomarser*, *fuirmedh*), vet. *iarfaigid* (quaestio, inquisitio) Ml. *easpog*, *easbog* (ut hodie) St. gl. 982. 448, transpositum ex *escop* Oeng. Fél. pro vet. *epscop* (episcopus) Wb. L. Ardm. Accedit transpositio vocalis in *coisreaghadh* O'Molloy, hod. *coisrigheadh*, *coisrighim* (consecratio, consecro) contra *coisergdais* (consecrabant) Corm. v. *Mairt*, *coisecrad* (consecratio) L. Ardm. 18 b. 1, *consecraim̃* (consecro) Sg. Cambricum transpositionis exemplum inest in nomine *Catgualatyr* L. Land. 124, quod scribitur *Catgualart* in chron. cambr. (praef. ed. Leg. XV); aremorica in compluribus ex eadem voce (*walatr*, *gualatr*) compositis: *Rethwalatr* chart. Rhed. 1, 9. Mor. 293. *Redwalatrus* 2, 23. *Riwalatrus* 1, 14, sed *Berthwalart* 1, 9. *Rethwalart* 1, 7. 38. *Reitgualart* Mor. 340. *Riwalart* 2, 15. His conferendum est ex ipsa gallica vetere *Belatucardus* Orell. 1966 i. q. *Belatucadrus* fq. (Glück. p. 6), nisi sculptoris vitium statuendum est. Sed etiam cornica, quae semper eiusmodi iunctiones separare consuevisset, tamen in uno exemplo consonas transponere maluit: *whelth* (narratio; cambr. *chwedl*) P. 109, 3, pl. *whethlow* (*t* aspirata propter sequens *l*) D. 369.

Denique abiectae consonae exempla extant aremorica ap. Dum. *pot*, *pod* (famulus), pl. *potri*, *kender* (cognatus), pl. *kendirvi*, *prop* (aptus, = proprius), ac iam in Buh. *lest* (navis) 8, 13, ut cambricum *arad* (aratrum) iuxta *aradr*, sed arem. *arar*.

C. De zetacismo.

Ab infectionibus illis consonarum, de quibus supra actum est, propriis celticarum linguarum recentiorum distinguendae sunt hae consonarum mutationes, latissime cum per alias linguas tum per slavicas patentes, sed ne a celticis quidem alienae, quas zetacismi nomine post Schleicherum plerique comprehendere consuerunt; quas mutationes efficit sequens *i* vocalis, sive servatur ipsa sive in consonam transgreditur vel per assimilationem deperit. E celticis autem linguis sola praeter gallicam eiusmodi affectiones aversatur cambrica, in qua (nisi forte *s*) vix ullam soni alterationem a diversitate vocalium consonae accipere videntur; admittunt ceterae dialecti omnes, etsi variatas tempore et loco. Cum enim huius affectionis duplex potissimum modus sit, quo aut servatae generatim consonae modice afficiuntur subiuncta semivocali sive ut aiunt ieriantur, aut deperdita proprietate in novos quosdam sonos transgrediuntur vel sibilantes vel assibilatos, quae soni affectio maxime zetacismi nomine digna est: prior illa et subtilior variatio soni (ieriatio) ad omnes consonas primitivas pertinens per hibernicam linguam pervasit nec aliena est ab aremorica; alteram violentiorem mutationem (zetacismum verum), qua in slavicis gutturales et dentales, in celticis dentales solae afficiuntur, ne hibernica quidem ipsa, quae minus ei favet, utique vitavit, dialecti vero quaedam illius linguae eandem perinde sunt amplexae atque cornica et aremorica.

Hibernica enim lingua recentior eandem quam slavicae pronuntiationis

legem secuta singulas consonas (verum non modo primitivas, sed etiam aspiratas omnes exceptis *f*, *ṡ*, *th*, quae obmutuerunt aut in spiritum *h* transierunt) duplici modo profert, variato sono pro natura vocalium quae secuntur vel sequebantur. Quemadmodum igitur in polonicis vocibus *pan* (dominus), *pana* (domini) consona *n*, quae dicitur *twarda* (dura), aliter effertur quam *n miękka* (mollis; = *ń*) in *pań* (dominarum), *pani* (domina), *panie* (domine), ita in hibernicis *bean* (mulier), *nós* (consuetudo) eadem liquida ut *leathan* (larga) differt ab *n caol* (subtili) in *neart* (fortitudo), *Niall* (n. v.). Hoc quidem interest, quod hibernice praecedente quoque vocali finitur sonus consonae, quare cum *n* larga scribitur *bean* (mulier), cum *n* subtili *cáin* (tributum); quamquam qui Polonos audierit pronuntiantes *pań*, *pani*, cum leget apud O'Don. *ái* sonare ut *á* productum addito *i* brevissimo, illud discrimen magis scriptionis esse existimabit quam pronuntiationis. Sed patet hanc esse causam et hanc veram sententiam praecepti illius supra (p. 9) memorati, quo observato tollitur dubitatio de pronuntiatione consonarum, quae oritura erat, si inter vocales diversas positae essent. Denique quae differentia soni signatur hac vocalium congruentia, in plerisque consonis vel eadem est ieriatio quae in polonicis acuto suprapposito notari solet, vel quae in germanico *ch* efficitur antecedente vocali larga aut subtili; maiorem vero mutationem ab *i* sequente vel antecedente accipiunt, qua dentales in linguales transeunt, tres consonae *s*, *t*, *d*. E quibus illa per omnem Hiberniam non ut polon. *ś* profertur sed ut *š* (pol. *sz*, angl. *sh*), etiamsi intercedit *l*: *sliabh* (mons) = *šlîw* ut *inis* (insula) = *iniš*; item mutae dentales, etsi regulariter modice afficiuntur, tamen non solum apud Scotos et Monenses, sed etiam in parte Hiberniae ipsius (ut in Ultonia) transeunt in linguales assibilatas *č* et *dž* (angl. *ch* et *j*).

Aremorice quoque subtiliorem soni affectionem, qua fiat discrimen soni fortis et debilis, Lgn. in his exemplis inesse dicit: *glébia* (humectare), *gléb* (humectat), *glébit* (humectatis), *beria* (transfigere), *ber* (transfigit), *berit* (transfigitis) et similibus, quae affectio soni difficilior ad percipiendum tum maxime audiatur, cum sequatur vox a vocali incipiens: *ann dra-zé a ver ac'hanoun* (haec res me cruciat). Quae plane congruunt cum polonicis ut *pań*, *grab'* (carpinus). Est autem praeter hanc ieriationem alia quoque mutatio, qua *t* et *d* dentales in spirantes transeunt *š* et *ž* (gall. hod. *ch* et *j*). Ut e sing. *tourmant*, *rent* Man. testatur plur. duplici modo formari, aut (per *-ou*) *tourmantou*, *rentou* aut (per *-iou*) *tourmanchou*, *renchou*, e sg. *aut* (ora), *poent* (punctum) pl. *auchou*, *poenchou*, quocum consentit Dum. tradens e sg. *cuvent* (monasterium) pl. *cuvenschu*, et Lgn. quamvis improbans ipse tradit ex *heñt* (via) non solum *heñtou*, sed etiam *heñchou* formari; e gallicano *métier* iam in Buh. prodit *mecher* 40, 20. 74, 15. 17. 186, 17. Nec aliter cambr. *eidion*, corn. *odion* Voc. respondet arem. hod. *ejenn* (bos); cf. plur. *coaju* (ligna), *clenveju* (morbi) secundum Dum. e sg. *coat*, *clenvet*; ac iam in Buh. *breuiou*, *breuigou* (iudicia; sg. hod. *breûd*) 150, 9. 16. Simili modo plur. *chas* (*schass* Dum.) e sing. *ki* (canis) prodisse posset videri, nisi nullum praeterea gutturalis sic mutatae exemplum inveniretur, immo arem. hod. *amézeien*, *gwenneien*, *gwizieien*, *kleier*, *seier* (apud Man. *klec'h*, *sec'hier*) a sg. *amézek* (vicinus), *gwennek* (denarius), *gwiziek* (sapiens), *kloc'h* (clocca), *sac'h* (saccus) — ut iam in Buh. 138, 18. *beleyen* (presbyteri) a sg. *baelec*,

in MJ. 12 b. *ezomeyen* (= corn. *eȝomogyon*, egeni) — gutturales non aliter ante *i* suppressas demonstrarent atque ante alias vocales. Quare ne in aliis quidem ut *plig* (placet) Buh. 12, 5. 186, 3. *pliche* (placeret) 18, 4. mutationem gutturalium suspicari licet, potius in illo verbo transumpto e gallicano *plaire* (*plaisir*) eadem variatio irregularis (similis illa quidem sono effecto, at dissimilis causa efficiente) spirantis *s* agnoscenda est, quae cernitur in hodiernis formis: *chétu* (ecce), *kéfchoud* (nactus es), *kanjoud* (cantasti) aliisque dialectice variatis e *sétu*, *kéfsoud*, *kanzoud* etc., in quibus nihil zetacismi inest.

E cornica dialecto de ieriatione nihil constat. Contra assibilationis magis magisque increbrescentis exemplis plus minusve abundant quaecunque post Voc. cornice scripta extant. Transit igitur *t* in assibilatam *č*, *ch* scriptam sicut anglice: *ti* (domus) Voc. 9ᵇ est *chy* P. 159, 1. D. 524. 582. 633 etc. Primitivam *d* in *ǵ* transgressam his exemplis illustrasse satis erit: *gyth* (dies) P. 41, 3. 243, 1. 244, 1. 252, 1. 259, 4 = *geyth* 20. 3, i. q. *dyth* 10, 3. 91, 3. 124, 3. 201, 1. 209, 1. 229, 2. 238, 4. 240, 2. 259, 1 = *deth* 259, 2; *ioul*, *ioull* (diabolus) P. 14, 1. 18, 1. 47. 4; 6, 3. 11, 1, *iaul* D. 1461, *jawl* O. 2527, i. q. *deaul* R. 2104. 2111, *deawl* D. 137, *dyaul* D. 1618. R. 132, *dyowl* O. 301; *ievan*, *gevan* (daemon) D. 154. 1338; in quibus exemplis scriptionis varietate non prodi differentiam soni hinc patet, quod eadem incertitudo cernitur in transumptis *venions* (angl. *vengeance*) P. 122, 4. 123, 4. 149, 2. *scorgye* (= *scourge*) 130, 3. *iudgye*, *yeggye* (*to judge*) 116, 1. 118, 4. *sordyas* (surrexit; *surge*) 238, 1. Eadem *ǵ* per destitutionem nata est: *agy* (intra, intus; = *a chy*) O. 953. R. 223. 275 = *agey* D. 627, non aliter atque in peregrinis (anglicis) transumptis *cheryte*, *cheryta* (caritas) P. 35, 1. 45, 2 post praepositionem: *dre geryte* (per caritatem) 38, 1; item frequentissime in media voce: *cregyans*, *crygyans* (fides) P. 44, 4. D. 1813. *a begyas* (defecit; cambr. hod. *peidio*, cessare) P. 201, 1. *pigy* (petere, orare) D. 109. 357. *pigyn* (petimus) D. 199. *sengys*, *senges*, *syngys* (tentus, habitus) D. 510; 773; 782. 1204. *mestrigi* (pl. magistri) 1647. *servygy* (servitores) 279. *profugy* (prophetae) 1480. *kyngys* (antequam; = *kynt ys*) 324. 1713, quamquam saepissime in isdem et similibus invenitur *s* (p. 154). Plurima vero eiusmodi exempla praebet Cr. ut *trengys* (trinitas) 126. 2008. 2238, *carenga* (amor) 359. 847, *devidgyow* (oves) 1070, *marrudgyan* (miracula) 1765. 2124 = *marodgyan* 1804. 1898 = *marogyan* 1876, *canhagowe* (legati) 67, etsi in eadem cum *s* inveniuntur *carensa* 840, *canhasawe* 29. Addimus *udgian*, *udzheon* (bos; Voc. *odion*) ex interpretationibus Decalogi; *boadjaek* (pauper; Voc. *bochodoc*) et *pager* (m., quattuor; *peswar* P. et Dr.) ex epistula piscatoris ap. Treen.

D. De alia quadam variatione consonarum.

Supra (p. 151) adnotatum est iam inde ab antiquissimis temporibus tenuem simplicem cum geminata alternantem in isdem vocibus interdum inveniri ut in nominibus *Brîto* et *Britto*, *Scôti* et *Scotti*, *Lîcus* et *Licca*; qua variatione soni inscriptiones, nummi, scriptores inprimis inter *c* et *cc* fluctuant tam in radice ipsa: *Voccio*, *Doccius*, *Occellio*, *Cricconia* et *Vocius*, *Docio*, *Docirix*, *Ocella*, *Ocellio*, *Criciro*, *Cricirus* (Glück. 187 sq.) quam in terminatione: *Litavicus* et *Litaviccus*, *Bôdicus* et *Bodiccius*, *Boudicca* (id. 119 sq.). Eadem variatione explicatur dis-

crimen, quod haud raro intercedit inter hibernicas formas et britannicas, ubi contra leges supra (pp. 67 sqq. 150 sqq.) expositas communem utraeque habent *c* (vel rec. *g*), ut hib. *sebocc* et cambr. *hebauc*, hod. *hebog* (germ. *hapuh*, ags. *hafoc*, angl. *hawk*, accipiter), hib. *cnocc* (gibber, ulcus), hod. *cnoc* (collis) et cambr. hod. *cwnwg*, ac nomina linguarum (feminina) hod. hib. gael. *-ig*, *-g*, cambr. *-eg* terminata: hib. *gaoidhilig*, *gaoidhilg* (lingua gaedelica), gael. *gaelig* (l. gaelica), ut iam apud Corm. *gædelg*, gen. *gædelgi*, dat. *gædilg* (hibernica), *combrec*, dat. *combreic* (cambrica), cambr. hod. *cymraeg* (cambrica), *ffrangeg* (francica), a quibus genere tantum differunt arem. masc. *brézonek*, *brézounek* (lingua aremorica), *gallek* (gallicana); de genere cornicorum *cornoack* (cornica), *sowsnack* (anglica) non liquet In omnibus his hibernica forma comparanda est veteri *Litaviccos*, britannica alteri formae *Litavicos*.

In aliis vero alia ratione distingui videntur hibernicae formae et britannicae. Cum enim in britannicis ipsis nasalem modo retentam modo excussam esse appareat, ut in corn. *kymmys* (aequa multitudo, tantum) P. 9, 4. 16, 3. 24, 2 etc. iuxta *myns* (magnitudo, multum) 40, 2. 59, 4. 117, 3, vel cum emollitione mediae in corn. arem. *ail* (angelus) Voc. *el*, *eyll* P. *ael*, *el* Buh. iuxta cambr. *engyl* (Mab. *egyl* p. 118) et hib. *aingel*, non est quod mireris eandem rationem nonnunquam intercedere inter hibernica et britannica, ut hib. *accus*, *ocus* (propinquus) Wb. 23ᶜ. Pr. Cr. 59ᶜ, cambr. *agos* Mab. 1, 24. 25. 239, cuius vetustiorem formam prodit comp. *kauacos* Leg. 1, 32, 6, corn. *ogas* P. 19, 4. 140, 2. 189, 3. 200, 1 253, 1. In eiusdem autem radicis derivatis et compositis hibernicis alia sonorum mutatio apparet, qua non solum CC (= *nc*) et NG alternant, ut *cumang* (angustus) Corm. v. *slábhradh* scribitur *cumac* ap. eundem v. *sin*, sed etiam *c* et *g*, ut *cumcai* (gl. angores, acc.) Ml. 18ᵈ. est *cumgai* ib. 19ᵇ, e *cumcigim* (gl. ango) Sg. 16ᵇ prodit *cumgaigther* (gl. angitur) Ml. 32ᵈ. Itaque ex una eademque radice fluxerunt *cumaing*, *cumuing*, *cumúing* (potest) Sg. 50ᶜ. Wb. 9ᵈ. 11ᶜ, *cumcum* (possumus), *cumcat* (possunt) Wb. 4ᵃ. Sg. 198ᵃ, atque variata praepositionis forma *conicc* (potest) Sg. 27ᵃ. Wb. 4ᵇ, *conecat* (possunt) Sg. 33ᵃ. 39ᵇ, *conicub* (potero) Wb. 32ᵃ. Quibus si addas regularem mutationem, qua excutitur nasalis in *cumachte* (potentia) Wb. Sg. Ml. fq., una cum tenui ipsa in *coníis* (possis), *conístis* (possent), *cuimsin* (possem), *cuimsimmis* (possemus), de quibus cf. p. 51, satis magnam formarum varietatem in hibernica ipsa extare fatendum est. Maiorem praebent alia exempla: *fulang* (toleratio) Wb. 17ᶜ. 14ᵇ. 25ᵃ. *fulach* (nisi forte corrigendum est: *fulacht*) Ml. 22ᵈ. *follo* (gl. perferre) Ml. 32ᵈ. *follós*, *fulsam* (v. p. 51), vel quae inter anomala proferentur sub radice *icc*: *ti* (venit), *roich* (attingit), *roig*, *rí*, *riga* (veniet), *riccub* (veniam), *ricu* (adeo). Quare quod britannicae formae verbi *af*, *aff* (eo) ab hibernicis, quas modo commemoravimus, pleraeque tota specie differre videntur, id nobis quidem nec mirationem affert nec dubitationem, quin eidem radici tribuendae sint.

E. De syllabis finalibus.

Compluribus exemplis supra p. 165 sqq. propositis apparet non solum in monosyllabis hibernicis vocales principio productas saepe corripi, sed etiam maiore destructione tam vocalium quam consonarum in utraque lingua postremas syl-

labas earum vocum affectas esse quae essent duarum vel plurium syllabarum. Quae destructio syllabarum finalium in hibernica potissimum, quae quidem aliquanto plus quam britannicae dialecti servaverit et de flexione et de effectu vocalium et consonarum deperditarum, ad certas leges revocari potest comparatis linguarum cognatarum formis.

I. Hibernice igitur quae pristina fuerit terminatio vocum, apparet legibus, e quibus consonae in principio vocis insequentis positae aut servantur aut inficiuntur. Unde patet

1. consonas finales fuisse tres *r*, *n*, *s*, non fuisse *t* vel *d*, quam vetustissimo tempore decidisse probatur exemplis, quale est *alaill ṡain* (gl. aliud aliquid) Sg. 6[b]; in quo infecta *ṡ* ostendit neutrum pronominis non ut latinum *aliud* in consonam, sed ut graecum *ἄλλο* in vocalem desisse. Ex illis autem tribus consonis (quas vetustissima hibernica cum graeca lingua communes habuit finales) *r* adhuc remansit ut in *athir*, hod. *athair* (pater); *n* secundum certas leges supra (pp. 43. 45. 65) adumbratas modo periit, modo servatur; *s* non modo ipsa interiit ut in *aile* (alius), *dia* (deus), sed etiam consonam antecedentem una secum interemit ut *c* (*g*) in *lia*, *lie* (lapis), *ri* (rex), *t* (*d*) in *dánatu* (audacia), *tene* (ignis), eandem loco iunctarum *nt* in *cara* (amicus), *náma* (inimicus), *s* (pro *ns*) in *mí* (mensis).

2. Vocales, quas in extrema voce perisse demonstrat infectio consonae inchoantis quae sequitur, etiam ante consonas in postrema syllaba positae plerumque perierunt, nec nisi illis infectionibus et defectionibus vocalium antecedentium (et hodierna pronuntiatione consonarum) produntur, de quibus supra actum est. Quare ad pristinas linguae formas restituendas non minore quam ad finiendam consonarum pronuntiationem momento est illa regula scribendi saepius memorata, qua sola interdum consimilia distinguuntur, ut *síol* (nom. acc. = *sîlan*, semen) et *síl* (gen., = *sîlî*, seminis), hib. vet. *síl* utrumque scriptum, vel *lionn* (potus, = *lindu*) et *rinn* (sidus, = *rindi*), hib. vet. *lind* et *rind*.

a) Correptae enim vocales utique exciderunt, sive sequebatur sive non sequebatur consona. E. c. *fer* (hod. *fear*, vir, = *feras*, *firas*), *aile* (alius, = *aileas*, *alias*); *fer-ṅ* (virum, = *firan*), *aile-ṅ* (alium, = *alian*); *fir* (vir, voc. = *fire*), *duini* (homo, voc. = *duinie*, *dunie*).

b) Productae (et diphthongi) in extremitate vocis non magis sunt servatae: *fir* (viri, gen. sg. et nom. pl. = *firi*, *firî*), *aili* (alîus, alii, = *ailii*, *aliî*); *fiur* (viro, = *fiuru*, *firû*), *ailiu* (dat., alii, = *aili-u*, *ali-û*); *cland* (proles, = *clanda*, *clandâ*), *ben* (mulier, hod. *bean*, = *bena*, *benâ*), *aile* (alia, = *ailea*, *aliâ*). Ne ante consonas quidem semper: *fer-ṅ* (virorum, = *feran*, *firân*), *aile-ṅ* (aliorum, = *ailean*, *aliân*). Sed ubi servantur, ante *s* potissimum, productae corripiuntur: *firu* (viros, = *firû*, *firûs*), *dúli* (elementa, = *dûlî*, *dûlîs*), quare diphthongi variis formis redduntur: *betha*, *betho* (mundi, gen. = *bethaus*, *bithaus*), *gnímai*, *gníma*, *gníme*, *gními* (facta, pl. = *gnîmais*).

c) Maiore destructione duas vocales, postremam una cum *i* (vel *j*) antecedente, abreptas conicere licet in terminatione dativi pluralis *-ib*, *-aib* (= *abius?*); certius exemplum est *aill*, neutrum pronominis *aile* (alius). Inprimis vero eiusmodi destructione syllabae finales saepe perierunt in transumptis: *abstanit* (abstinentia), *pennit* (paenitentia), *accidit* (= accidentia) p. 42. *stoir* (= historia)

Ml. 14[d]. *eclais* (ecclesia) Tr. 60. *etáil* (Italia) Wb. 6[d]. *béist*, *péist* (bestia) Corm. *esíd*, *essíd* (exitium) Ml. (p. 49). *testemin*, *testimin* (testimonium) Sg. Wb. Ml. *proind* (prandium) Wb. 9[b]. *gerind* (gerundium) Sg. (cf. App.) *scrín* (scrinium) Sg. 33[a]. *sacarbaicc* (sacrificium) Wb. 11[d]. *saltir* (psalterium) Ml. 2[c]. *notlaic* (natalicia) Oing. Fél. Dec. 24. *cuisil* (consilium) Corm. *relec*, *relicc* (= reliquiae) Corm. *purgatoir* (purgatorium) Gl. 34; quibus addenda sunt, quae supra (p. 58) memoravimus, exempla *v* cum praecedente vocali deperditae: *posit*, *comparit*, *superlit*, *primit*. Haec quidem ex antiquitate linguae; recentior autem gaelica potissimum dialectus similia multa habet, quae *e* finalem abicere consuevit in vocibus plurium syllabarum ut in nom. *cealgair* (hib. *cealgaire*, fraudator), *iasgair* (hib. *iasgaire*, piscator), in gen. *caillich* (anus), *aimsir* (temporis), pro quibus non modo hibernica hodierna servavit plenas formas *cailliyhe*, *aimsire*, sed ipsa quoque scotica vetustior: *éclasi* (ecclesiae) L. Dér. 43.

II. Britannicas dialectos in syllabis terminalibus aliquanto maiorem quam linguam hibernicam tam vocalium quam consonarum iacturam fecisse cum probabile fiat detrimento flexionum ut in cambr. corn. arem. *car* (amat) contra hib. *cara*, *carid*, in *car* (amicus, cognatus, parens) contra hib. *cara*, tum hinc apparet quod neque in praecedentibus vocalibus nec in consonis sequentibus eadem quae in hibernicis cernitur efficientia perditarum aut vocalium aut consonarum.

1. Consonae enim, quae olim fuerunt in extremitate vocis, nisi in monosyllabis quibusdam (de quibus conferatur caput alterum) vix ullum vestigium sui reliquerunt ut aspirationem aut nasalem infectionem insequentis consonae principalis. Immo indubia exempla extant mutationis consonarum inchoantium effectae vi illarum consonarum, quae detritis terminationum vel vocalibus vel consonis ad extremitatem vocis devenerunt, inprimis cornica, ut *ger vas* (verbum bonum, *ger* m., *mas*; cf. *arvow*, arma) P. 83, 3. *pub teȝoll* (unoquoque die; *pup*, *deȝ* m.) 228, 1. *y ret flamyas* (illi te vituperarunt; *t' vlamyas* = *bl.*) 92, 2; sed etiam aremorica: *en noar* (in terra; *doar*) Buh. 8, 24. *an nou men* (duo lapides; *dou*) 148, 1. *an or* (porta; *dor*) 51, 1, atque hodierna: *hor c'hi* (canis noster; *hor* = *hon*, *ki*), *teir flac'h* (tres filiae, *plac'h*), *pemp kad* (quinque lepores; *gad*). In aliis illae consonae ipsae quoque detritae effectu solo agnoscuntur, ut in cambrico *athi* (tecum; *ac ti*), aremoricis *é tebrô* (edet; *ez debrô*), *ô terc'hel* (in tenendo; *ouz derc'hel*), cornicis *ow peue* (in vivendo; *orth bewe*) P. 220, 3. *mara kyll* (si potest, *gyll*) 21, 2. *y whelas* (vidit; *yth welas* = *gwelas*) 219, 4, multisque aliis, in quibus aut vi consonae solius aut admixta vocalis deperditae vi inficiente magna oritur varietas mutationum.

2. Vocales syllabarum finalium, quas ne hibernica quidem lingua fere servaverit, in britannicis dialectis facile intellegitur non solum omnes detritas esse, tam positas ante consonas quam ipsas terminales, tam productas quam correptas, sed ne vestigium quidem saepe reliquisse impressum aut vocalibus aut consonis. Ut supra (pp. 84. 88. 92) adnotatum est nec infectione nec defectione regulari vocales antecedentium syllabarum pari modo mutari atque in hibernica, ne in cambrica quidem, quae maiorem in his quam ceterae dialecti prae se ferat regularitatem. In qua quam illarum mutationum legem comparatis omnibus, quaecunque eodem pertinent, detexisse nobis videmur, haec est.

Productae initio vocales *â* et *î*, antequam intercciderent, correptae sunt, correptae eaedem statim interciderunt; quo factum est, ut illae quidem, etsi postea ipsae quoque perierunt, satis tamen valerent ad mutandas vocales praecedentes, correptae vero non valerent. Paulo maiorem *u* vocalis pertinaciam fuisse credideris, quae sicut in goticae linguae terminationibus sola permansit, cum *a* et *i* perirent: *dags* (dies), *gasts* (hospes), *sunus* (filius), ita in britannicis, etsi nunquam ceteras vocales infecit, cf. *kat* (pugna, gall. *catu-*), *byt* (mundus, gall. *bitu-*) Mab., ipsa tamen servata cum antecedente vocali in diphthongum coaluit in paucis, in quibus mediam *g* excussam probant formae hibernicae respondentes, ut in *teu*, *tew* (densus, crassus) Cb. Mab. = arem. hod. *téô*, in cambr. hod. *gwyw* (languidus), de quibus cf. supra p. 88, item in corn. *maw* (puer; hib. *mug*, got. *magus*) D. 1794. 1883. Dubitari tamen potest, an his vetustior forma supponenda sit, qualem prae se ferunt vel latina *brevis*, *levis*, *tenuis* (= βραχύς, ἐλαχύς, ind. *tanú-s*) vel graecum *ταναFός*; id quod cum analogia formarum britannicarum, quas p. 129 sqq. proposuimus, tum hac re commendari videtur, quod *u* (*w*) in derivatis vel servatur, ut in cambr. *tewder* = arem. *téôder* (spissitas), cambr. hod. *gwywder* (marcor), corn. *mowes* (puella) D. 1876, pl. *mowysy* 944 = arem. hod. *maouez*, vel in *v* recedit, ut in arem. comp. et sup. *tévoc'h*, *téva*, fortasse in *mével* (famulus). Sed ut ad *a* et *i* redeamus, ex exemplis, quae supra l. c. sunt prolata, *rhed*, *berr*, *melen*, *cron* a formis priscis *ritâ*, *birrâ*, *melinâ*, *crundâ* repetenda sunt, *meneich* sive *meineich*, *deueit*, *esgyrn* a *monachî*, *davatî*, *ascurnî*; contra *ryt*, hod. *rhyd*, *byrr*, *melyn*, *crwn* ad *ritas*, *birras*, *melinas*, *crundas* revocanda, *am*, *mor* ad *ambi*, *mori*. Denique quae supra abnormia videbantur, transumpta *lleidr*, *dreic* eadem ratione explicari possunt, quorum vetustiores formae coniciendae sunt *latrî*, *dracî*, legitima in britannicis mutatione (p. 100) progressae e *latrû*, *dracû*, substitutis pro latinis *latrô*, *dracô*.

Si qua sunt vocabula, in quibus neglecta hac lege vocalis infecta esse videatur vi correptae *i*, in his non dubitamus quin alia infectionis ratio sit, qualis est in *meir* (Maria) Cb., *breich* (brachium), *yspeit* (spatium), *yspeil* (spolium) Mab., in quibus *i* inficiens a media voce ad extremam devenit, antequam periret ipsa; ac conferenda sunt quae supra disputavimus de hibernicis I. 2. *c*. Maiore enim illa destructione, qua inter hibernica potissimum peregrina binas vocales perdiderunt, britannica magis quam hibernica tacta esse nullo negotio intellegitur, quamquam ne in illis quidem eandem semper rationem valuisse uno exemplo probasse satis erit: *camse* (hib. *caimmse*, camisia) Mab. *cams* Voc. (p. 84). Itaque non solum in transumptis eadem haec destructio cernitur: *ecluis*, *eglwys* (ecclesia) Land. Mab. *selsic* (= salsicium) gl. Ox. *neges* (negotium), *ystyr* (historia) Mab. *nodolyc*, *nadolic* (natalicia) Leg. Mab. *anyueyl*, *anieil* (= animalia) Leg. Mab. *bwystuil* (bestia, in quo vocabulo peregrinum *bwyst* compositum est cum domestico *mil* ut in germanicis *maultier*, *lorbeer*, *buchsbaum* vel inverso ordine in gallicanis *cormoran*, *loup-garou*) Mab., sed etiam in nativis ut *newyd* (= hib. *núide*, novus p. 56) Mab., interdum ne infectione quidem effecta: *oll*, *ol* (omnis) = hib. *uile*. Simili igitur ratione cetera explicabuntur, in quibus latet causa infectionis. Cum cambricis his concordant cornica et aremorica ut *brech*, *bregh* (brachium) Voc. Dr. P. *brech* Buh. Quare si in quibusdam miro modo finale *i* servatum esse videtur, ut in plur. cambr. *llestri*

(vasa) Leg. Mab., corn. *listri* (naves) Voc., arem. hod. *listri* etiam contra hibernicam regulam, in his recentius potius additamentum statuendum est, id quod interdum probatur formis aliis, ut pro cambrico *meini* (lapides) Mab. et hodierno non solum extat corn. *meyn* P. atque arem. hod. *mein*, sed ipsum quoque cambr. vet. *mein* Cb. 55 apud poëtas etiamnunc vigere traditur.

CAPUT ALTERUM.

De consonis voces inchoantibus earumque infectione.

Patet ex iis ipsis, quae supra disputata sunt, consonas in principio vocum, non solum earum, quae sunt in altero loco compositi, sed etiam quae sunt extra compositionem sola constructione sermonis coniunctae cum antecedentibus, infectionem subire tam in hibernica lingua quam in britannica secundum leges non diversas generatim a legibus infectionis in mediis et extremis vocibus. Ut consonae inchoantes alteram vocem in exemplis hibernicis: *dán caich* (ars cuiusvis), *i cath* (in pugna; ex *in cath*), *mo chenéel*, *mo chland* (genus meum, proles mea), *mo thol* (voluntas mea), *do phopul* (populo) desumptis e Wb., secuntur easdem regulas, quas secuntur in mediis et extremis vocibus *marc* (equus; *c* non infecta ob positionem), *coic* (quinque; e *coinc*), *lethan* (latus; e *letan*), *cethir* (quatuor; e *cetir*), *ech* (ex *ec*, equus; *t*, *c* infectae extra positionem). Item infectio consonae *k* nominis *kei* in exemplis cambricis: *a chei* (et Caius), *y gei* (ad Caium, Caio), *mynghei* (Caius meus) Mab. eodem modo in constructione fit atque in mediis vel extremis vocibus *buch* (= *bucc*, vacca; *achei* pro *ac cai*), *marchogyon* (equites, e *marchawc*), *angheu* (mors, ex *ancou*). Quodsi videntur quaedam contradicere, nec statim perspicua est causa infectionis, ut cur scriptum inveniatur hibernice *airchinnech* (princeps), *firthrebaire* (vera prudentia), *imm chenn* (circa caput), cum potius ob positionem liquida effectam expectares *aircinnech*, *firtrebaire*, *imm cenn*; aut cur cambrice scribatur *arbennic* (princeps; e subst. *penn*), contra post eandem consonam *gwrtheyrn*, *gortheyrn* (magnus dominus; *Gurthigernus* n. pr. viri; e subst. *teyrn*, *tigern*): solvitur contradictio collatis vetustissimis formis vocum, utpote *ambi* pro *imm*, *ari*, *are* pro *air* (p. 6. 7), unde *ambi qvinnan* et *areqvinnicas* fiunt *imme chenn*, *imm chenn* et *airchinnech* hibernice, et *arepennicas* cambrice *arbennic*, *arbenig*, secundum regulam propriam singularum linguarum, quarum altera aspirat extra positionem, altera destituit. Nec magis laesa est regula hibernica in composito hib. *firthrebaire*, cui supponenda est forma vetusta *virotrebaria* ad instar vetustorum nominum Cambodunum, Virdomarus (cf. pronomina possessiva infixa *m*, *t* orta e *mo*, *do* cum infectione sequentis consonae: *remchuimriug*, *inchuimriug*, ante captivitatem meam, in c. m., Wb., *itchóimthecht*, in comitatu tuo, Sg.); nec aliter cambr. *Gurthigernus* sequitur legem cambricam aspirandarum tenuium post liquidam *r*, quia abest vocalis post vetustam formam *ver* in nominibus

Vercingetorix, Vernemetum. Sed cum et rarissime appareant formae eiusmodi vetustissimae, in quibus causa patet huius vel illius infectionis factae aut servati status originarii, et utraque lingua interdum anomalias et proprietates produxisse videatur, necesse est praecepta de consonis inchoantibus voces earumque infectione separatim exponi.

Tangunt autem haec praecepta consonas principales vocum earum, aut quae artius iunctae sunt cum antecedentibus constructione, ut substantivum cum articulo, pronomine possessivo, praepositione, item substantivum in genetivo vel accusativo post substantivum vel verbum, adiectivum post substantivum etc., aut quae coniunctae sunt antecedenti per compositionem. Quae voces extra eiusmodi iunctiones sive intra sententiam sive in principio eius positae sunt, isdem legibus solutae servant statum originarium consonarum. Ceterum per scriptionem coniunguntur in vetustis codicibus, praesertim hibernicis, non solum voces vere compositae, vel pronominum infigendorum litterae singulares residuae cum particulis et vocibus, inter quas sunt infigenda, sed etiam eae voces, quae etsi quodam vinculo iunctionis, attamen non tam arto continentur, praesertim articuli, pronominum possessivorum formae monosyllabae, praepositiones monosyllabae cum substantivis, particulae verbales cum verbis etc. Quae vocum iunctio secundum consuetudinem codicum etiam in hoc opere fere expressa est.

Quoniam in vetustis codicibus hibernicis infectio in solis fere tenuibus inchoantibus, et in *s*, *f*, ne in his quidem semper, notata invenitur, oritur penuria exemplorum, quae genere tenuium plerumque continentur. In parte britannica quamquam aremoricorum ante hodiernam linguam exemplorum eadem est penuria, codex tamen ruber perfectam fere notationem cambricam exhibens omni genere exemplorum abundat, nec deficit cornicorum idonea copia.

I. Consonae hibernicae inchoantes.

A. Status originarius consonarum inchoantium voces vel constructione vel compositione subiunctas antecedentibus servatur e regula generali, si vocis praecedentis forma vetustior terminabatur consona. Sed cum secundum ea, quae supra p. 173 disputata sunt, e tribus illis consonis, quas lingua vetustissima admisit in extremitate verborum, semper servata sit *r*, semper abiecta *s*, *n* ante tenues solas et spirantes tota perierit, ante ceteras tamen consonas posita vel illas sibi assimilaverit vel se illis, duplicem patet principalium consonarum esse condicionem, aut qua legitime omnes integrae serventur (post *r* finalem vel excussam *s*), aut qua tenues, spirantes, liquidae maneant intactae regulariter (post *n* elisam vel assimilatam), mediae autem incerta ratione modo maneant modo assimilentur. Duplicis igitur generis sunt quaecunque praecepta hoc loco tradentur, ut aut (*a*) ad universas consonas pertineant aut (*b*) ad tenues et spirantes solas. Sunt autem hae iunctiones, in quibus permanet status primitivus consonarum inchoantium, aut omnium aut praeter medias omnium.

I. In constructione: 1. nominis post articulum sive substantivi sive adiectivi *a*) in singularis numeri casibus nominativo generis masculini, genetivo ge-

neris feminini; pluralis numeri cuiusvis generis accusativo et, ut videtur, dativo, in quibus *s* terminalis supponenda est, praeterea in pluralis nominativo non modo feminini sed etiam contra regulam communem neutri generis, cuius pristina forma in vocalem desinens expectanda erat; *b*) in singularis numeri accusativo (ac nom. gen. neutri), pluralis genetivo, dualis dativo cuiuslibet generis secundum praecepta supra (p. 43) tradita. Exempla in capite proximo proferentur.

2. Adiectivi post substantivum (ut solet poni) vel substantivi post adiectivum (ut post adi. pronominalia et numeralia) positi consona principalis servatur in isdem casibus, sive antecedit articulus sive abest. Videas exempla in libro proximo. Item post genetivum sing. nominum, quae secuntur ordinis prioris seriem secundam vel tertiam, legitime servari videtur consona proxima, ut in hoc exemplo: *hi coindeilc ingotho comtherchomraicthi o litrib* (gl. quantum ad totam comprehensionem vocis literatae) Sg. 3[b].

De numeralibus VII—X ac de neutro *dán* videas supra pp. 43. 44.

3. Nominis in genetivo positi consona principalis servatur post antecedentis substantivi eosdem casus: *a*) *cindas persine* (qualitas personae) Wb. 6[b]. *airechas cenéoil* (praestantia generis) 1[b]. *cosmuilius tuib* (similitudo tubae) 12[c]. *saimgud truip* (variatio tropi, schematis) Ml. 53r. *bandea** *cruithnechta* (dea frumenti) Sg. 66[c]. *accobra colna* (cupiditates carnis) Wb. 20[a]. *tíre tairngiri* (terrae promissionis) 11[a]. *cathraig tíre* (oppida terrae) Ml. 17[c]; *b*) *torand folaid cenchinniuth persine* (significatio sensus sine demonstratione personae) Sg. 27[a]. *cen torant persine* (sine significatione personae) 154[a]. *dessimrecht comdíthnatha* (exemplum consolationis) Wb. 14[b]. *colaa poil* (ad diem Pauli) 5[b]. *dliged coimdemnachtae* (ius dominationis) Ml. 17[b]. *tir tairngeri* (terra promissionis) 38r. *tosach preceptae* (initium doctrinae) Tr. 29. 39. Item post substantiva numeralia ut *fiche* (viginti).

4. Post pronomina: *a*) post pronomen possessivum generis feminini 3. ps. sing. *a* (eius) servatum statum primitivum in vetere lingua, ut in hodierna hibernica et gaelica, produnt haec exempla: *aggním féisne imefolngai cesad fuiri* (gl. ipsa in se agit, tertia persona; i. e. eius ipsius actio efficit passionem sibi, cum *gg* signo status prim. p. 59) Sg. 199[a]. *cenchaille foraciunn* (gl. non velato capite, mulier orans deturpat caput suum) Wb. 11[c]. *a tindnacul ade* (receptio huius; *flatho*, imperii, nisi pertinet ad praecedens *diachlaind*, proli suae) Ml. 38r. Item post pronomina personalia infixa *n* (nos), *b* (vos): *fordoncain* (docet nos), *ninta* (non est nobis) Wb. 31[c]. *robcarsi* (amavit vos) 23[d]. *dobtromma* (gravat vos) 8[c]; cf. libri proximi caput quod est de pronomine.

b) Post pronomina possessiva trium personarum numeri pluralis: *arn* (noster), *barn* (vester), *an* (earum, eorum), de quibus cf. p. 43 et videas exempla in capite de pronominibus. Post pronomina personalia infixa 3. pers. *an* (eum) et *sn* (eum, eam, eos) ac post pronomen relativum tam absolutum *an* (*a*, cf. p. 43) quam infixum *n* consona verbi principalis eodem modo habetur, quo substantivi post pronomina illa possessiva. Idem pronomen relativum con-

---

* Eiusmodi enim composita masculinum genus servare docet O'Molloy (ap. Lhuyd. Arch. Brit.); concordat nom. plur. *bandechuin* (diaconissae) Wb. 28[c].

tineri in particulis *an* (cum), *dian* (si), *aran* (ut), *con* (donec, ut) supra dictum est. Exempla inter pronomina et particulas.

5. Post verbi formas plurimas: *ammi corp* (sumus corpus), *iscenn* (est caput) Wb. 5[d]. *iscésad* (est passio) Sg. 188[a]. *iscoitchen* (est commune) Ml. 14[d]. *intan aramberar ciall* (cum adhibetur sensus) Sg. 148[b]. *aranecatar coitchena* (quod inveniuntur communia) Sg. 65[a]. Conferantur tamen exempla infectionis tam post verbum substantivum, quam si post verbum sequitur obiectum, infra sub B. I. 5.

6. Post praepositiones: *a*) *for* (pro), *tar* (trans), *etar* (inter), *ís* (infra), *ós* (supra), *oc* (apud), *sech* (praeter); item post *a* (ex) ortam ex *as*, et post *co* (ad), *la* (apud), *fri* (contra) ortas sine dubio ipsas quoque e formis exeuntibus in consonas (*cos*, *las*, *fris*, cf. p. 51); *b*) *in* (in), *ren* (ante), *con* (cum), *iarn* (post), cf. p. 43. Exempla in capite de praepositionibus.

7. Post particulas *os* (emphatice pronominibus praemissam), *in* (interrogativam): *ostú* (gl. tutemet) Sg. 201[b]. *incoscramni* (num destruimus?) Wb. 2[b]. Post negativam *ni* ceterae praeter verbum orationis partes intactam servare videntur consonam inchoantem: *ni m̄all* (non lente) Sg. 199[a]. *ni clóin* (non iniquus) Wb. 4[c]. *niconchoscram* (non quod destruamus) 2[b]. *ni tairmthecht* (non transgressio) 2[c]. Post eandem nescio qua de causa *t* non solum in pronomine personali absoluto 2. pers. sing., quod idem infixum et suffixum tenuem duram servat (p. 70), non notatur infectum: *ni tussu* (non tu ipse), *nitú* (non tu), *cani tú* (annon tu?) Wb. 5[a]. 5[b]. 8[d]; sed ne in verbalibus quidem formis: *nitam* (non sumus) Wb. 15[b]. *nitat* (non sunt) 8[a]. *nitad* (non estis) 9[d]. *ni tabair*, *ni tabir* (non affert) Sg. 202[a]. 214[a]. Wb. 14[b]. 16[a]. *ni táibrid* (ne dederitis) 6[c]. *ni taibrem* (non damus) 15[c], quamquam alibi scriptum est *níthabur*, *nithabur* (non do) Sg. 173[b]. 179[a].

8. Post particulam verbalem *ro*, et negativam *ni* contra communem regulam in statu duro servari principalem *b* verbi substantivi comprobant scriptiones *robbu*, *robboi*, *nipi*, *nipat*, *nipia*, *nipiam*, quas videas infra in hoc verbo.

9. Post causam infectionis qualemcunque in statu primitivo semper manet spirans *s* coniuncta cum *m* et cum tenuibus: *sm*, *sp*, *st*, *sc*, *spr*, *spl* etc., non manet coniuncta cum ceteris liquidis: *sl*, *sn*, *sr*.

10. Post *l*, *n*, *s*, *t*, *d*, *th*, quaecunque causa est infectionis, propter sonorum congruentiam intacta manet *t* (et sine dubio *d*): *cen torbatid* (sine utilitate) Wb. 12[d]. *cen torant* (sine significatione) Sg. 154[a]. *inchruinn toirthig* (arboris frugiferae) Ml. 15[b]. *indolachruinn toirthich* (gl. olivae) Wb. 5[c]. *do persin tanaisi*, *hi persin tánaisi* (personae secundae, in persona s.) Sg. 212[b]. 215[a]. *isindepistil tóisich* (in epistula prima) Wb. 14[c]. *diil tanisi* (declinationis secundae), *far diull tan.* (secundum decl. s.) Sg. 50[b]. 106[a]. *ond aes tuaithe* (gl. ab iis qui foris sunt) Wb. 28[b]. *dothabairt toirse*, *dothabairt testassa* (ad afferendam tristitiam, ad proferendum testimonium) 14[d]. 15[c]. *cland tuicse* (gens electa) 5[c]. Eadem ratio nescio an in aliis valuerit, ut *indithrub parduis* (in deserto paradisi) Tr. 18. 19. *fomám pectho* (sub iugo peccati) Wb. 3[c]. 21[b]. *anman inchoisc cenéuil* (nomina significationis gentis) Sg. 32[b]. *dochosc cintach* (ad correptionem noxiorum) Wb. 28[a]. *nach cruth ailiu* (ullo modo alio) Sg. 58[b]. *caich cenéuil* (cuiusvis generis) Wb. 5[c]; cf. exempla huius pronominis, quae infra suo loco proferentur, insignia servato *c* proximo. Quamquam negari nequit infectionis notationem saepe propter

meram neglegentiam scribentis omissam esse, ut in his: *oc ascnam tíre* (in possessione terrae) Wb. 11[a]. *a rainn pectha* (ratione peccati), *dí rect pectho* (de lege peccati) 3[b]. 3[d]. *hi claar cridi* (in tabula cordis) 15[a]. *hires creitme* (firmitas fidei) 2[b]. *isóiri ceneóil* (gl. nobilitate generis) 17[c].

II. In compositione principalis vocis alterius consona servatur dura: 1. substantivi compositi cum plerisque praepositionibus supra dictis (I. 6): *forbbart* (gl. abolitio) Sg. 52[a]. *forggnus* (forma, figura) Sg. 76[b]. 216[b]. *fortacht* (auxilium), *forcital* (doctrina) Wb. fq. *force. ı* (finis) Sg. 28[b]. 169[a]. 203[b]. Ml. 2[d]. *etargne*, *etarcne* (cognitio), *etarcert* (interpretatio) Wb. fq. *cotecht* (aditus) Wb. 9[d]. *cocéilsine* (gl. societas) Wb. 19[c]; item adiectivorum et verborum compositorum consonae inchoantes: *forbartaig* (gl. exoletam, virginem) Sg. 173[a]. *fortéit* (adiuvat) Wb. 4[a]. *forcanad*, *forcanid* (doceat, docete) Wb. 12[d]. 22[d] et alia, quae videas sub compositione.

Inficiunt tamen consonam proximam *in* et *frith* et quae praepositiones assumunt *m*, ut *com-*, *iarm-*, *rem-*, *tarm*, *tairm-*; praeterea inveniuntur *forthéit*, *forchun*, *forchongrimm* etc. in Wb. (cf. hib. hod. *foircheann*, finis).

2. Cum particulis privativis *an-*, *es-*: *amprome* (improbitas) Sg. 42[b]. *ancride* (iniuria) Wb. 9[e]. *ancretem* (infidelitas), *ancretmech* (infidelis) Wb. 5[b]. 10[c]. 12[d]. *escarit* (inimicum) Wb 30[b]. Eodem modo post *é-*, *éi-* ortam ex *es-*: *écmacht* (gl. nequam; = *écumacht*, *escumacht*) Sg. 50[a]. *écndairc* (absens), *éicndarcus* (absentia; = *écond.*, *escond*) Wb. Sg. Post particulam *ad-*: *adcobraim* (volo), *adcomaltar* (adiungitur) Sg., e qua combinatione prodit *acc-*, *att-*, *at-*: *accobor* (voluntas), *accaldam* (appellatio), *atreba* (habitat, possidet; *ad-tr.*) Wb. Sg. fq. Alia exempla in comp.

3. In omni compositorum genere infectionem regularem prohiberi isdem causis quibus in constructione verborum (I. 9. 10.) facile intellegitur. Quare integra manet *s* in his: *doscéulaim* (gl. experior) Sg. 145[b]. *incomscribn̄daith* (gl. syngraphum) Sg. 24[a], integra *t* in *cáintol* (bona voluntas), *cáinteist* (bonum testimonium) Wb. 20[d]. 23[d]. *rostan* (gl. rosetum) Sg. 53[a]. *indidultaigœ* (gl. fani) Sg. 66[a]. De aliis exemplis tenuis servatae propter affinitatem sonorum supra (p. 72) actum est.

B. Infectione aspirata vel molli consona vocem inchoans secundum legem generalem tangitur, si vocis antecedentis forma vetustior terminabatur vocali, etiamsi eandem abiecit lingua recentior. Invenitur igitur infecta consona inchoans alteram vocem in his praecipue iunctionibus.

I. In constructione: 1. nominis post articulum, sive substantivi sive adiectivi, in singularis numeri casibus genetivo et dativo generis masculini vel neutri, nominativo et dativo generis feminini; in numeri pluralis casu solo nominativo generis masculini. De differentia formarum articuli IND (IN) inficientis, INT (IN) non inficientis supra dictum est (p. 44).

2. Adiectivi post substantivum vel substantivi post adiectivum (ut pronominale vel numerale) positi consona inchoans inficitur in isdem casibus, si excipias quae de gen. sg. supra (A. I. 2.) adnotata sunt. Accedit infectio post dualis numeri nominativum et accusativum utriusque generis, cuius exempla videas in declinatione nominis, ac sine dubio post vocativum numeri singularis, etsi exemplis probari nequit. Masc. et neutr.: *inpain chondai* (gl. Panos de

more Lycaei, Verg. ap. Prisc. 6, 5, 25) Sg. 95[b]. *forcenn indfolaid chétnai* (finis sensus primi) 28[b]. *ainm alaili thríuin* (nomen cuiusdam herois) 96[a]. *cach folaid* (cuiusvis sensus) 200[b]. *hvand ascnom ṡoinmech* (aggressu felici) 69[b]. *isindanmaim chétnidiu* (in nomine primitivo) 54[b]. *hi togarmim frecndairc* (in appellatione praesenti) 207[b]. *re cach thuisiul* (ante quemvis casum) 210[a]. *onach fochun ailiu* (nulla alia causa) 6[a]. *icachthir* (in omni terra) Wb. 1[a]. *itchethir chét* (gl. quater centeni) Cr. 42[c]. *eter da ṡon* (inter duos sonos) Sg. 150[b]. Fem.: *sál chuach* (gl. salinator) Sg. 100[b]. *mo thol cholnide* (voluntas mea carnalis) Wb. 3[c]. *cach thúare* (omnis cibus) Wb. 6[b]. *issí indobre.chétna* (hoc est adverbium primum) Sg. 71[b]. *iar riagoil chenelaig aiccend* (secundum regulam generalem accentuum) Sg. 220[a]. *din gutai thóisig* (de vocali priore), *ón chetni phersin* (a prima persona) Sg. 9[b]. 191[a]. *for laim chlí* (ad manum sinistram; *tol*, *riagol*, *lám*, fem.) Cr. 19[c]. *foncheill thoisech* (sub notione prima) Sg. 67[a], quo exemplo violatur lex supra A. I. 10. proposita; *díguttai fodlaidi* (duae vocales seiunctae) Sg. 54[a]. Alia exempla videas infra in flexione nominis.

3. Nominis post substantivum in genetivo positi consona inchoans secundum eandem legem inficitur: *trebaire chollno* (prudentia carnis), *tol cholno* (voluntas carnis) Wb. 3[d]. 19[a]. *chiall chomthinóil* (notio copulationis) Sg. 222[a]. *ciall chésto*, *ciall chesta* (sensus passionis, passivi) Sg. fq. *frithorgon chaich* (offensio cuiusvis) Cam. *inaicniud chaich* (in natura cuiusvis) Ml. 14[c]. *hitosug ṡuin* (in principio vocis) Sg. 3[b]. *do thaidbse ṡuperlait* (ad signum superlativi) 40[b]. *do láni chétbutho* (ad completionem sensus) 25[b]. *hó thoil cholno* (a voluntate carnis) Wb. 20[c]. Cf. supra A. I. 3.

4. Post pronomina terminata vocalibus: *a*) personalia infixa, etiamsi vocalem abiecerunt: *m* (me), *t* (te), *d*, *n* (eum, id), *a* (id, eos), quorum exempla infra proferentur. *b*) Post possessiva: *mochland et mocheneel* (proles mea et genus meum), *mothol* (voluntas mea) Wb. 3[c]. 29[d]. *ni tussu thóenur* (non tu solus; ad verbum: solitudine tua) 5[a]. *aorcital* (= *aforcital*, doctrina eius) 8[b]. *innathechtu* (in ordine suo) 13[a]. *achland* (semen eius) 2[c]; etiamsi excussa est vocalis ut in infixis 1. et 2. pers. sing.: *remchuimriug et imchuimriug* (ante meam captivitatem et in mea captivitate) Wb. 30[a]. *itchóimthecht* (in comitatu tuo) Sg. 208[b]. Excipitur *a* 3. pers. sing. fem., de quo supra A. I. 4. *c*) Post demonstrativa: *innani chóinte* (gl. deplorantium) Ml. 29[b]. *intí thall* (ille) Sg. 179[a]. *cenmithá innahí thechtaite* (exceptis iis quae habent) 179[b]. *inti theste* (is qui iret[?]) 114[b]. *gním domsa thindnacol innu hirise* (actio mihi receptio fidei) 209[b]. *d*) Post interrogativum: *aircia chruth arafóimtar* (gl. quomodo enim . . . accipiantur?) Sg. 210[b]. *cidchenél* (quod genus) 197[b]. *cisi chiall* (quae significatio) 217[a]. — Quin etiam mira irregularitate: *docuirethar cétna persan sin persana aili chucae* (adsciscit prima persona haec personas alias ad se) Sg. 191[a].

5. Post verbi substantivi formas qualiscunque radicis, sive servarunt terminantem vocalem sive abiecerunt: *ished bes chobuir dó* (hoc erit auxilium ei) Wb. 20[c]. *bes chuibsech* (qui sit confessor) L. Ardm. 17 a. 2. *cid druailnide ṡibes chechtar indarann* (quamvis corrupta sit utraque pars) Sg. 202[b]. *beta thuicsi* (qui sunt electi) Wb. 4[c]. *robói chocad* (fuit bellum) Ml. 37 r. *ropo thol* (fuit voluntas) Wb. 14[b]. *ropo thróg* (fuit miserum) 21[b]. *acht ropo cho torbu, chon etarceirt* (modo fuerit cum utilitate, cum interpretatione) 13[c]. *naba thoirsech* (noli tristis esse)

29[d]. *nabad chotarsne fribarnicc* (ne sit contrarium saluti vestrae) 24[b]. *ban chossmaili* (simus similes) 33[b]. *bat chosmuli frinni* (sint nostri similes) 17[c]. *bed chuimnech inna degnímæ durigensidsi* (esset memor benefactorum quae fecistis vos) 33[d]. *acht ropat ṡaini tert persin* (modo sint diversae tertiae personae) Sg. 199[a]. *caith bed ṡrethi* (gl. acus substernendum) 68[a]. *combad chircumflex* (ut sit circumflexus) 30[a]. *níbad ṡamlaid son* (non esset ita hoc) 4[b]. *nifil chumtubairt* (non est dubium) 154[b]. *nifail chumscugud ṅhuirdd* (non est permutatio ordinis) 215[a]. *isfollus dún file choibnius* (est manifestum nobis esse affinitatem) 151[b]. *nidan chumachtig* (non sumus potentes) Wb. 14[c]. *ataat chétnaidi* (sunt priores) Sg. 28[a]. *ítchethir chét* (sunt 400) Cr. 42[c]. *aschoimtig* (quod est usitatum) Sg. 54[b]. *ani tra aschotarsne frihícc* (id ergo quod contrarium est saluti) Wb. 17[d]. *sci. et iusti ithé aschorp dosom xps. aschenn indnoib aschorp* (gl. caput super omnem ecclesiam quae est corpus ipsius; i. e. sancti et iusti, illi sunt corpus ei; Christus est caput, sancti sunt corpus) 21[a]. *aschentarchu* (quae est citerior, Gallia) Sg. 72[b]. *aschomaicsiu* (gl. viciniore), *aschubaithiu* (gl. concinniore) Ml. 7r. De *asm̄e* (quod ego sum) Sg. 202[a] cf. pron. relativum.

Post activa quoque verba inficitur consona principalis sequentis substantivi, si est obiectum: *foilsigdde phersin* (quae significant personam) Sg. 200[b]. *nád tóirṅdet folad* (quae non finiunt sensum) 25[b]. *rogab chrine* (cepit marcorem) Ml. 38r. *fodalet chenél* (distinguunt genus), *ni fodlat chenél* (non distingunnt genus) Sg. 72[a]. 197[a]. Praeterea cf. *asm̄biur frit* (quod dico tibi) Sg. 151[a] atque post passivum: *asberr chial ches. asindí asdifficio* (profertur sensus passivi ex eo quod est difficio) Sg. 146[a].

6. Post praepositiones finitas vocalibus: *ó*, *ua* (a, ab), *fo* (sub), *de*, *di* (de), *do* (ad), *tre*, *tri* (per), quibus adnumerandae sunt *ar*, *air* (ad, e vetust. *ari*, *are*), *imm* (circum, e vet. *imme*. *imbe*, *ambi*), *cen* (sine), *ol* (supra), *fiad* (coram). Exempla inter praepositiones.

7. Post particulas: *a*) verbales *ro* et *no*; exempla infra in capite de isdem. His addi potest *con* (quod) negationi subiuncta: *ni conchoimnucuir* (non quod potuerit, non potuit) Wb. 19[c]. *b*) Post negativas *ni*, *nad*: *ni thabur* (non do) Sg. 173[b]. 179[a]. *ni chumcamni* (non possumus) Wb. 4[a]. *ni chen dliged* (non sine regula) Sg. 75[a]. *nad chaithi* (qui non edit) Wb. 6[c]. De exceptionibus supra A. I. 7. 8. *c*) Post particulas copulativas vel disiunctivas: *meisse 7 choirbbre* (ego et C.) Sg. 194[c]. *díis no thriur* (duo vel tres) Wb. 13[a]. *gním doib diblínaib 7 chésad* (actio utrique earum et passio), *gním 7 chésad hisuidiu* (actio et passio in hoc) Sg. 209[b]. *gním l. chesad* (activum vel passivum) 209[a]. *taibsiu gnimo l. chesta* (demonstratio actionis vel passionis) 209[b]. *im tri digbail fa thormach* (sive est demptione sive additione) 188[a]. *imfochróib bá chian* (utrum sit ad manum an remotum) Sg. 151[b]. *d*) Post coniunctiones *ma*, *ce*. *co*, *air* et illarum formas quasdam ampliatas ut *masu*, *cetu*: *ma thech. í retus* (si habent i ante tus) Sg. 187[a]. *cechonístis* (etsi possent) 138[a]. *cechoníis* (quamvis possis) Wb. 10[a]. *masu chundubart* (si est dubium) 4[d]. *massu thol* (si est voluntas) 10[d]. *ciaso folud frecndairc sluindes aprono.* (quamvis sensu praesenti significet pronomen) Sg. 211[b]. *cetu chum̄asethai* (quod sunt promiscua) 62[a]. *ceto thóisegu* (quamquam sunt priores) Wb. 18[d]. *cochonerchloatar* (gl. ut per multos gratiae agantur) 14[c]. *cochotabosadsi* (gl. ut vos comminueret) Ml. 18[a]. *aircheso in .us. conosna són* (nam quamvis in us desinat hoc) Sg. 206[a].

8. Post interiectionem *a*: *athvsv* (o tu!) Sg. 204[b]. *achossa* (o pedes!) Wb. 12[a].

II. In compositione principalis vocis alterius consona inficitur: 1. cum substantivo compositi substantivi, sive desinit in vocalem antecedens, sive in consonam (excussa vocali pristina intermedia): *bóchaill* (gl. bubulcus) Sg. 58[b]. *olachaill* (gl. olivetum) Sg. 50[a]. 53[a]. *roschaill* (gl. rosetum) Sg. 50[a]. *mirtchaill* (gl. myrtetum), *escalchaill* (gl. esculetum) Sg. 53[a]. *dálšuidæ* (gl. forum) Sg. 57[a]. *iúgšuide* (gl. tribunal), *trebunšuide* (gl. tribunal) Sg. 50[a]. *muccfoil* (gl. stabulum porcorum), *mucfoil* (gl. hara) Sg. 26[a]. 214[a]. *banchu* (canis femina) 67[a]. *erochairchétlaid* (gl. tibicen) 12[b].

Pertinet idem sine dubio ad composita adiectiva vel verba cum praecedente substantivo, ut est *cennmar* (gl. capito; i. e. capite magnus) Sg. 52[a], quamquam exemplum, in quo notata esset infectio, non legi.

2. Cum adiectivo (vel numerali) compositi substantivi, adiectivi vel verbi consona inchoans eodem modo tractatur: *derbfogir* (gl. ipsae pronuntiationes) Sg. 3[b]. *nuiethicid* (gl. neophytus) Wb. 28[b]. *dagtheist* (bonum testimonium) Wb. 25[a]. *dubchorcur* (gl. ferrugo) Sg. 52[a]. *ilchathraig* (multae civitates) Sg. 13[a]. *nochtchenn* (capite nudus) Wb. 11[c]. *sóirchele* (libertus) 10[c]. *sainchenelæ* (proprium genus) 17[d]. *ártphersine* (sublimis personae) 24[d]. *cáinchomrace* (benevolentia) Wb. fq. Cum numeralibus compositi nominis exempla infra sequentur.

Eiusdem generis, cum adiectivum regulariter sequatur post substantivum, exempla ea fere putanda sunt, in quibus idem praecedit, ut certo haec: *ní gnáth choms.* (non consueta compositio; *comšuidiguth* m.) Sg. 201[a]. *nírbu lán folid* (non fuit pleni sensus, vox) 42[a]. *ní óg thindnacal* (non perfecta receptio) Wb. 1[a]; fortasse illa quoque: *indfír threbaire* (vera prudentia) Wb. 5[d]. *islán chiall* (est plena notio) Sg. 140[b]. *ní lán chiall and* (non plenus sensus ibi) 209[b]. Item post numerale *óen*, *óin* (unus): *tri oén pheccad* (per unum peccatum), *isóin chorp* (est unum corpus) Wb. 3[a]. 12[b]. *inóen šosuth* (in una positione) Sg. 7[a].

3. Post praepositiones supra dictas (sub B. I. 6), si compositae sunt cum substantivis, verbis etc., inficitur consona inchoans: *fochomolsam*, *fochomalsid* (toleremus, toleretis) Wb. 14[a]. 11[b]. *dechoms.* (decomposita) Sg. 73[b]. *došuidigthi* (apposita) Sg. 63[a]. *airchinnech* (princeps) Wb. fq. *airchissecht* (clementia) Wb. 4[c]. *airchissi*, *airchissa* (gl. parcit) 4[c]. 5[b]. *irchre* (interitus) Wb. 26[a]. *irchride* (perniciosus) 24[b]. *erchoitech* (gl. nocens) Sg. 34[a]. *immfognam*, *immognam* (constructio) Sg. fq. *immefolngai*, *immolngaithær* (efficit, efficitur) Sg. 3[a]. 127[b]. 157[b]. *innimthánad* (gl. talionem) Sg. 181[a]. *imthrenugud* (confirmatio) Wb. 24[c]. 29[a]. *imchomarc* (salutatio) Wb. fq. *imechomarcar* (interrogatur) Sg. 197[b]. *imchenda* (gl. anceps) Sg. 14[b].

4. Etiam *rem*, *com*, *iarm*, *tairm*, *frith*, quas formas praepositiones *ren*, *con*, *iarn*, *tar*, *fri* (A. I. 6) induunt in compositione, inficiunt consonam sequentem: *remthiasat* (praecesserint) Wb. 5[a]. *remšuidigud* (praepositio) Sg. 215[a]. *remšamugud* (antepositio) Sg. 27[b]. *comšuidiguth* (compositio), *comšuidigthi* (composita) Sg. 2[b]. 201[b]. *comfoger* (assonantia, consonantia) 6[b]. 152[b]. *comthúarcon* (gl. contritio) Wb. 2[b]. *coimthecht* (conventus, coitus; differt Wb. *coimtecht*, *comitecht*, *cometecht*, sine notatione infectionis) Sg. 2[a]. 208[b]. Cr. 32[a]. *coimthechtid* (gl. comes) Sg. 66[a]. *comchlante* (gl. conseminatus) Sg. 24[a]. *iarmuidigthe* (= *iarmšuidigthe*,

postpositus) Sg. 3ᵇ. *tairmthecht* (transgressio) Wb. 13ᵈ. 19ᵇ. *tairmchrutto* (transformationis) Wb. 15ᵇ. *ifrithcheist*, *hifrithcheist* (in oppositione) Sg. 163ᵇ. Cr. 32ᵇ. *indfrithchathaigtho* (oppugnationis), *frithchathaigthiu* (gl. rebelli animo) Ml. 25ᵇ. Praeterea infectio regularis est in compositione post *in*: *incholnichtho*, *incholnigthea* (incarnationis) Wb. 4ᵈ. 27ᶜ. *inchosc* (significatio), *inchosig*, *inchoisig* (significat) Sg. fq.; mira post *co*: *cochutrummaigidir* (gl. exaequat) Ml. 25ᶜ. *cochutrummaigthi* (gl. comparationes) Sg. 39ᵃ. Denique *for*, ut supra adnotavimus, praesertim in verbis compositis inficere solet consonam proximam: *forthéit* (adiuvat) Wb. 4ᵃ. *forchun*, *forchanim* (praecipio) 8ᶜ. 10ᶜ. *forchongrimm* (praecipio) 9ᵈ. *arforchelta* (cunctatur) 4ᶜ.

5. Infectio post particulas inseparabiles *so-*, *do-*, *mi-*, *neb-*, *aith-*, *ind-*, *ro-*, *ér-*, *der-*: *sochrud* (gl. honestus), *dochrud* (gl. indecor) Sg. 60ᵇ. 65ᵃ. 203ᵇ. *michruthaigthe* (gl. informis; *cruth*, forma) Sg. 5ᵃ. Alia exempla infra in capite de compositione.

Has quidem leges, quibus in lingua vetusta status durus aut infectio consonarum inchoantium constituitur, generatim adhuc servavit lingua hodierna, et hibernica et gaelica.

C. Infectionem nasalem vetusta iam lingua hibernica admisit, quamquam non eadem constantia qua in lingua recentiore, infectionem destituentem prorsus respuit. In hodierna demum lingua hibernica infectio utraque semper non solum in mediis et extremis vocibus adhibetur (de infectione nasali cf. p. 63, de destituente p. 75), sed etiam in principio vocum, diciturque inchoans haec communi utriusque nomine *eclipsis* ab hodiernis grammaticis (p. 65). Fit autem eclipsis post pronomina vel particulas desinentes in *n*, quae in vetusta lingua servant *n* ante vocales et medias, eandem abiciunt ante tenues et *s* et *f* (p. 43. 44); accedunt paucae voculae, post quas eclipsis nihil est nisi destitutio tenuium. Est enim duplex omnis eclipsis, altera mediarum, quae pronuntiatione assimilantur praecedenti *n* (*b* praecedenti *m*), altera tenuium, quae post excussam *n* non aliter ac post alios sonos pronuntiatione destituuntur (eodem modo quo finalis in *ceud*, vet. *cét* = *cent*, centum; media post *r* in *carbad*, vet. *carpat* = carpentum). Priorem igitur dicemus eclipsin nasalem, posteriorem destituentem, si retinebimus denominationem consuetam grammaticis. Est autem nihil nisi infectio nasalis vel destituens consonarum principalium.

1. Eclipsi nasali mediae, etsi etiamnunc scribuntur, pereunt in pronuntiatione, i. e. assimilantur praecedenti nasali. Eiusdem assimilationis exempla e vetusta lingua supra p. 63 sqq. prolata sunt, plerumque illius quidem in mediis vel extremis vocibus factae, tamen etiam in principio. Aliis exemplis ibidem (et p. 45) allatis patet ne scribendi quidem illam consuetudinem novam atque inauditam esse, quam tanquam regulam sequitur scriptio hodierna. Quae miro modo (sed quo infectio nasalis mediarum inchoantium simul cum etymologia indicatur) nasalem a sua voce separat atque mediae obscurandae praefigit: *ar mbrón*, legendum *ar mrón* (= *arn mrón*), pro *arn brón* (cura nostra); *iar ndéanadh*, legendum *iar néanadh* (= *iarn nén.*, *d* mutata in *n*), pro *iarn déanadh* (post factum). Alii post nasalem lineolam interponunt: *ar m-buachaill* (puer noster), *ar n-dia* (deus noster). Item *bhar ngúais*, *bhar n-gúais*

(periculum vestrum) pro *bharn gúais*; qua combinatione *ng* simplicem sonum notari recte dicit O'Don. Eadem scribendi consuetudine nasalis ab extremitate vocis ad principium proximae transposita vocalibus praefigitur: *ar narán*, *ar n-arán* (panis noster).

2. Eclipsi destituente nasalis finiens praecedentem vocem excutitur ante tenues, ut in vetusta lingua; tenues autem, sono destituto pronuntiandae, inter scribendum servantur aeque miro modo (quo destitutio tenuium indicatur), addita originaria forma post destitutam. Ut *páisde* (infans) cum pron. possess. *arn*, cuius *n* excutienda est ante tenuem, si scriberetur ut pronuntiatur, esset *ar báisde* (parvulus noster), sed scribitur hodie *ar bpáisde*, *ar b-páisde*. Item pro *ar dír* (terra nostra; hib. vet. *ar tír*) scribitur *ar dtír*, *ar d-tír*; pro *na cos* (pedum) *na gcos*, *na g-cos*, pro *iar geilt* (post celationem) *iar gceilt*, *iar g-ceilt* Patitur destitutionem post illas voculas etiam *f*, quae scribitur cum *b* vel *bh*, pronuntiatur autem *v* vel *w*: *ar fuil* (sanguis noster), pronuntiatum *ar bhuil*, scriptum *ar bfuil*, *ar bh-fuil*. Ante *s* principalem substantivorum, in quibus casibus inficitur, pro *ind*, *in*, quae est forma articuli in ceteris iunctionibus, antecedit *int* iam in vetusta lingua et hodie quoque *ant*; est ergo in exemplo hib. *ant ślat* (virga), aeque atque in gael. *ant śùil* (oculus), quae scripta hodie *an tslat*, *an t-slat*, *an t-sùil* adnumerant exemplis eclipseos, nihil nisi infectio aspirata vel mollis

Haec hibernica recentior lingua excoluit sola Gaelica nec medias nec tenues tangit in eadem positione, sed elidit *n* particularum vel pronominum, excepta forma articuli genetivi plur. *nan*, quae *n* servat vel ante labiales mutat in *m*: *ar dia* (deus noster) *ar tìr* (terra nostra), *iar bualadh* (post caesionem), *nan cos* (pedum), *nam bard* (bardorum).

II. Consonae britannicae inchoantes.

A. Status primitivus consonarum inchoantium (cui subiungemus mediarum provectionem cornicam vel aremoricam) britannice servatus regulariter, ubi vocis praecedentis si non hodierna, at vetustior forma terminata est consona non inficiente, in his potissimum invenitur iunctionibus. Exempla cambrica e codice rubro satis numerosa sunt, nec desunt cornica; aremorica, ubi deficiunt vetustiora, ex hodierna lingua proferentur.

I. In constructione 1. nominis post articulum, sive substantivi sive adiectivi, servatur status originarius: cambrice *a*) in numeri singularis casibus omnibus, si substantivum est generis masculini: *heb y kei* (dixit Caius) Mab. 1, 2. *goruc y gwr* (fecit vir) Mab. 1, 5. *guneyr saraet yr brenyn* (fit iniuria regi) Leg. 1, 2, 2. *ar pedwyryd dyd* (et quarto die, *dyd* masc.) Mab. 1, 288. *b*) In plurali per omnes casus utriusque generis: *ar gwraged ar meibon ar merchet* (et mulieres et pueri et puellae) Mab. 3, 299. *y gwelei y gweison* (videbat pueros), *ar y gweisson* (ad pueros), *or gweisson* (a pueris) 1, 12. 35. 36. 245. *y kyweirdebeu awelei ef ar y gwyr* (ornamenta quae videbat in viris) 1, 237. *y coranneit* (pygmaei), *or coranneit* (a pygm.) 3, 303. 302. *llud aorchy-*

mynnwys yr kiwtawtwyr (L. praecepit civibus) 3, 298. *ar gwraged oll* (et omnes mulieres), *teckaf or gwraged* (pulcherrima e mulieribus) 1, 5. 17. *vn or morynyon* (una e puellis), *awelei ymorynyon* (videbat puellas) 1, 5. 12. De formis articuli *y*, *ar*, *or*, ortis ex *yr*, *a'r*, *o'r*, cum *r*, quacum dialectice alternat *n*, infra dicetur in capite de articulo.

Eodem modo tractatur consona principalis adiectivi post substantivum, ut solet, positi vel substantivi post adiectivum (nisi per compositionem sunt coniuncta): *ar pedwyryd dyd* (et quarto die) Mab. 1, 288. *y marchawc kyntaf* (primus eques) 1, 244. *y gwas coch mawr* (puer rubicundus magnus) 2, 382.

Etiam si abest articulus vel inficitur substantivum antecedens, adiectivi consona integra servatur: *gwr gwynllwyt telediw* (vir albofuscus formosus) Mab. 1, 244. *y gwelwn wr pengrych melyn* (videbam virum crispum flavum) 1, 3. *y goet mawr* (ad silvam magnam) 1, 238. 244. *o vara cann* (e pane albo) 1, 251. *ar uarch coch mawr* (in equo rubro magno) 2, 381. *llyma was ieuanc coch gobengrych gwineu llygadawc* (ibi puer iuvenis ruber subcrispus fuscus magnis oculis) 2, 383. *achledyf mawr trwm trichanawl* (cum gladio magno gravi tricuspide) 2, 384. Plur.: *danned hiryon melynyon* (dentes longi flavi) Mab. 1, 283. *y mae gweisson bychein* (sunt pueri parvi) 2, 383.

Cornice *a*) eadem lex valet per numerum singularem: *an pren* (arbor) P. 205, 4. *an termyn* (tempus) 48, 3. *en colyek* (gallum) 86, 1. *an bara* (panem) 44, 1. *vn den* (homo quidam) 174, 1. 208, 1. 234, 1. *gurek an goff* (mulier fabri) 158, 1. *en gwyr* (verum) 210, 4. *an meyn*, *han meyn* (lapidem, et lapidem) 253, 2. 244, 3. *virtu an tas* (virtus patris) 3, 1. *pobyll an bys* (populus mundi) 6, 2. *ʒe worth an prins* (a principe) 88, 1. *ʒen bys* (ad mundum) 5, 2. *war an bys* (in mundum) 2, 2. 41, 4. 60, 4; item adiuncto adiectivo: *en tebell el* (malus angelus) 13, 2. *yn tressa dyth* (tertio die) 91, 3. 238, 4. *ʒen tressa dyth* (ad tertium diem) 240, 2. 259, 1. *an guella gwas* (optimus puer) 112, 4. *mester bras* (magister magnus) 89, 1. 111. 4. *vn ger gow* (verbum falsum) 247, 3, nisi quod in uno exemplo *m* post *r* invenitur infectum (cf. p. 115): *ger vas* (verbum bonum) 83, 3. *b*) In plurali vero feminina sola constanter servare videntur consonam inchoantem: *an deves* (oves), *han deves* (et oves) D. 894. P. 48, 4. *en benenas* (mulieres) 253, 3. 254, 1. *han benenas* (et mulieres) 169, 4. *an tyr marea* (tres Mariae) 253, 1; masculina autem etsi saepius servarunt duram: *an peynys* (dolores, e doloribus) 6, 1. 251, 3. *an princis* (principes) 64, 1. *an prennyer*, *en prynnyer* (arbores) 151, 4. 153, 1. *ʒen menyʒyow* (montibus) 170, 1. *en deʒyow* (dies) 169, 2. *en beʒow* (sepulcra) 210, 1. *peynys bras* (dolores magni) 86, 2. 9, 2. *gans an eʒewon goky* (cum Iudaeis stultis) 238, 1, haud raro tamen eandem habent infectam: *en veyn, an veyn ma* (lapides, ex lapidibus his) 209, 4. 11, 3. *an vuscogyon* (insani) 26, 3. *en varogyon*, *ʒen vorogyon* (milites, militibus) 243, 1. 251, 1; 250, 1. *an glevyon* (aegrotos) 25, 1. *laddron dres* (latrones audaces) 192, 4. *an eʒewon debel* (Iudaei mali) 140, 4. *orth en eʒewon woky* (ad Iudaeos stultos; supra *goky*) 69, 1.

Aremorica concordat cum cornica. Exempla hodierna: *ar mével* (servus), *ar gwin* (vinum), *ar penn* (caput), *ar pennou* (capita), *an tád* (pater), *an tâdou* (patres), *ar mammou* (matres), *ar pédennou* (orationes; fem.), *eur marc'hadour pinvidik* (mercator dives). Excipitur *k*, quae aspiratur post *r* articuli: *ar c'hi*,

eur c'hî (canis), *ar c'herrek* (rupes; plur. fem. a sing. *karrek*); praeterea masculina quaedam in plurali destituunt consonam inchoantem.

2. Substantivi in genetivo positi: cambrice post substantiva utriusque generis: *mab clydno* (filius Cl.), *breint porthawr* (officium portarii) Mab. 1, 1. *vn mab mam* (unicus filius matris) 1, 2. *blodeu marchogyon* (flos equitum; *blodeu* fem.) 1, 241.

Cornice post masculina sola: *ancredvur mor* (pirata). *den coscor* (cliens), *gueiduur cober* (aerarius) Voc. 7[b]. *maister mebion* (paedagogus), *maer buit* (dispensator) 8[a]. *hebrenchiat plui* (presbyter), *bis truit* (allex) 7[b]. *mab marya* (filius Mariae) 52, 1. 54. 1. *mab du* (filius dei) P. 8, 4 etc. *yn hanow du* (in nomine dei) 93, 1. *myns peynys* (magnitudo dolorum) 59, 4. Destitutio, nisi alia lege prohibetur, fit post feminina: *fynten woys* (fons sanguinis) 224, 2.

Aremorica concordat cum cornica; inficit lingua hodierna post substantivum generis feminini: *poan benn* (dolor capitis).

3. Post numeralia: cambrice, exceptis *deu*, *dwy*, quod consonas destituit, *tri* (masc.) et *chwe*, quae aspirant tenues, paucis nasalem poscentibus post cetera omnia: *vn mab* (unus filius) Mab. 1, 2. *teir blyned* (tres anni) 1, 21. 26. *pump morwyn* (quinque puellae), *cant marchawc* (centum equites) 1, 250. 280. [Item post *tri* et *chwe*, si non sequitur tenuis: *tri marchawc* (tres equites) 1, 237.] Alia exempla inter numeralia.

Cornica fere concordant: *pencanguer* (gl. centurio) Voc. 8[a]. *vn marreg*, *vn marrek* (unus miles) P. 217, 1. 242, 1. *tergweyth*, *tergweth* (tribus vicibus) 18, 2. 49, 3. *peswar marrek*, *peswar marreg* (quattuor milites) 241, 4. 190, 2. *pymp myll* (quinque milia) 227, 2. *pymȝek pater* (quindecim pater noster) 228, 1. *cans goly* (centum vulnera) 227, 2. Quin etiam provecta invenitur media post formam *can*: *dek can quyth* (decies centum vicibus) D. 574. Excipiuntur destituentia *dou*, *dyu* ac *myl* (ut substantivum gen. fem.), aspirans *tri* m.

Aremoricus modus idem fere est, si excipias propria quaedam hodiernae linguae, quae cum post *daou*, *diou* consonas destituat, tum tenues non solum post *tri*, sed etiam post *teir* (fem.), *pevar* (masc.), *péder* (fem.), *naò* aspirat, ac diverso modo tractat medias *b* et *g* post *pemp* et *dék*, utramque provehens in tenuem post *pemp*: *pemp pioc'h* (quinque vaccae; *bioc'h*), *pemp kad* (quinque lepores; *gad*), sed provehens *g*, destituens *b* post *dék*: *dék kad* (decem lepores), *dék vloaz* (decem anni).

4. Post pronomina quaedam: cambrice *a*) post possessiva absoluta trium personarum pluralis numeri *an*, *awch*, *eu*, quorum exempla infra sequentur, sicut *h* vocalibus praemissi post *eu*: cf. *eu hesmwythter* (commoditatem suam) Mab. 1, 279; *b*) post personalia infixa 1. pers. sing. M, plur. N, 2. pers. plur. CH, 3. pers. sing. et plur. E, S; *c*) post possessiva infixa 1. pers. sing. M, plur. N, 2. pers. plur. CH, 3. pers. plur. E (excipitur E sing.). [Possessivis absolutis adnumerandum est fem. 3. pers. sing. *y*, si non secuntur tenues, quas aspirat idem.] Exempla infra in capite de pronominibus.

Cornice: *a*) post pronomina personalia absoluta *te* (tu) et *why* (vos); *b*) post possessiva absoluta 1. et 2. pers. plur. *agan*, *agis*; *c*) post personalia infixa 1. pers. sing. M (*am*), plur. N (*agan*), 2. pers. plur. S (*agis*), 3. pers. sing. et plur. N (*an*), S (*as*); media provecta: *ef nan quelse* (quod ipse non

vidisset eum; *na-ns*, *-nt gwelse*) P. 85, 4; *d*) post possessiva infixa 1. pers. sing. M (*am*), plur. N; *e*) post adiectiva pronominalia *ken*, etiamsi sequitur nomen femininum ut *ken mam* (aliam matrem) P. 198, 4; *neb*: *nebtra* (aliquid) Voc. 10ᵃ. *nep peyth* (id.) O. 327; *pub*, post quod etiam provecta media invenitur: *pub teȝoll* (unoquoque die) P. 228, 1. [Addenda sunt pronomina poss. absoluta 1. pers. *ow*, 3. pers. sing. fem. *y* et plur. *aga*, si non secuntur tenues, quippe quae solae aspirentur post eadem.] Exempla videas infra.

Aremorice in Vita S. Nonnae post pronomina infectio omnino non invenitur notata. Hodierna lingua aremorica generatim concordat cum cambrica, sed hic quoque, ut alias, propria et anomala quaedam produxit. Manet status originarius consonarum post possessiva *hon* (noster), *hô* (vester) et post personalia infixa *z* (te), *hô* (vos), exceptis tamen mediis *b*, *d*, *g*, quae post *hô* (vester, vos) et *z*, *az* (te) provehuntur in tenues *p*, *t*, *k*, et excepta forma possess. et pers. *hor* (noster, nos), quae sequentem *k* aspirat. [Manent praeterea consonae intactae post possessiva 1. pers. sing. *va* (meus), 3. pers. sing. fem. *hé* (cambr. *y*, fem.), 3. pers. plur. *hô* (eorum; cambr. *eu*); post pron. pers. 3. pers. sing. fem. *hé* (eam), 2. et 3. pers. plur. *hô* (vos, eos) ante verba (alias infixa), exceptis tenuibus, quae aspirantur. His adnumerari potest pron. pers. infixum 1. pers. sing. *m*, *am* (me), quatenus solas tenues *k* et *t* aspirat.]

5. Post verbi substantivi formas: cambrice post *mae*, *oed* etc.: *mae mwyhaf gwreic* (est maxime mulier) Mab. 1, 17. *ymae bwystuil* (est bestia) 1, 33. *ydoed kaer* (fuit castrum) 1, 3. *nyt oed kyuurd gwr ac ef* (non fuit aeque nobilis vir atque ipse) 2, 371. Extant tamen exempla infectionis destituentis, quae videas sub C. I. 6.

Vocis verba sequentis, sive subiectum est sive obiectum, consona inchoans item frequenter manet intacta: *mynet aoruc kei* (ire coepit Caius) Mab. 1, 2. *ymchoelut aoruc peredur* (invertere coepit P.) 1, 237. *ymchoelut penn y varch* (invertere caput equi sui) 1, 13. 242. *or gwely tlws tec* (si videbis gemmam pulchram), *y gwelwn tlws tec* (viderem g. p.) 1, 238. 239. *dispeilaw cledyf* (nudare gladium) 1, 31. *y klywynt marchawc* (audiebant equitem) 2, 386. *sef awelei gwr penngrych melyn* (ipse videbat virum crispum flavum) 2, 374. Sed conf. C. I. 6.

Cornice post omnes fere verbi substantivi formas: *yma dew* (sunt duo) P. 51, 3. *kyn nagoff den skentyll* (etsi non sum homo sapiens) 8, 1. *wy yv glan* (vos estis puri) 47, 2. *o keris* (erat amatus) 214, 4. *ytho gylwys* (erat nominatus) 124, 1. *may fo prennys* (ut redimatur) 9, 2. *pan vo clewys* (cum audiatur) 109, 4. *pren be tewlys* (sors iacta est) 190, 4. *re ben tullys* (sumus decepti) 246, 2. *may fons parys* (ut sint parati) 18, 3. *na veȝens clewys* (ne audiatur) 148, 2. *may fo colenwys* (ut impleatur) 48, 2. Contraria exempla quaedam destitutionis infra proferentur.

Aremorice hodie quoque: *va breùr a zô klañv* (frater meus aegrotus est). *hen a vézô pinvidik* (erit dives). *ar mével a év gwîn* (servus bibit vinum).

6. Post praepositiones quasdam desinentes in consonas: cambrice post *ys* (infra), *uch* supra), *rac* (prae), *dan* (sub), *eythyr* (extra). Exempla infra sequentur. Addenda est *gwedy* (post, cambr. vet. *guetig*): *gwedy marw* (post mortem, postquam mortuus est) Mab. 3, 297. *gwedy clybot* (postquam audivit)

3, 298. *gwedy blinaw yn ymlad* (postquam defessus est pugnando) 1, 259; praep. *a* (cum), quae aspirat sequentes tenues, non tangit ceteras consonas. Exempla infectionis post alias, ut *heb*, *can*, videas infra C. I. 7.

Cornice item post praepositiones *yn* (in), *rag* (prae), *gans* (cum), *worth* (contra), *dris* (trans), *yntre* (inter), *dan* (sub), *a ugh* (supra), *troha*, *trogha* (versus): *yn kemeskis* (in commixtione) P. 58, 4. *yn kyg yn goys* (in carne, in sanguine) 256, 4. *rag kerense* (prae amore) 167, 4. *gans dour* (aqua) 45, 2. *gans meth* (cum dedecore) 97, 4. *cans gur*, *cans grueg* (cum viro, cum muliere) Voc. 7b. *worth mab den* (erga filium hominis) P. 227, 4. *orth gwelen* (ad virgam) 202, 3. *dris pub tra* (super omnem rem) 24, 1. *yntre dew* (in duo) 209, 3. *yn dan gen* (sub maxillam) O. 2172. *a vgh pen crist* (supra caput Christi) P. 189, 2. *trogha parathys* (ad paradisum versus), *troha ken pow* (ad aliam terram versus) O. 332. 344.

Aremorica exempla hodierna: *enn dez* (die), *é ker*, *enn ker* (in urbe), *uc'h penn* (supra caput, supra), *hep moni* (sine argento), *gant kalz a dùd* (apud plures), *évit kenderc'hel* (ad conservandum).

7. Post particulas: cambrice post *mal* (ut): *val kent* (ut antea) Leg. 2, 5, 2. *ual kynon* (ut C.) Mab. 1, 12. Post *yn* (ut) consona originaria saepius servata invenitur in Mab., interdum irregulariter: *yn tywyssawc* (ut princeps) 2, 380. *yn llawen* (libenter) fq. *bot yn tegach* (esse formosiorem) 1, 4. *yn purwynn, yn purdu* (mere albus, niger) 2, 380; regulariter in infinitivo: *llawuorynyon yn gwniaw* (puellae operantes) 1, 1. *yn gwassanaethu* (serviens) 1, 5. *bot yn keissaw* (esse quaerentem) 1, 5. *anniueileit gwyllt yn pori* (animalia fera pascentia) 1, 6. *yn penydyaw* (paenitens) 2, 376. Infectae in substantivo vel adiectivo sequenti consonae exempla videas infra C. I. 8.

Post particulas *os*, *or* (si), *pei* (si), *kan*, *kanys* (nam): *os byw vydafi* (si vivus ero) Mab. 2, 12. *or gwely* (si videris), *or clywy* (si audieris) 1, 238. *pei gwypei* (si sciret), *pei kaffwn* (si caperem) 1, 35. 247. *kan gwydwn* (nam sciebam) 1, 25. *kanys gwr prud adoeth oed* (nam vir prüdens et doctus erat) 3, 298. Item post particulam verbalem *e*, *y*: *os ouaru e guahanant* (si morte separantur) Leg. 2, 1, 11. *y gwelwn*, *y gweleis i* (videbam, vidi), *y menegeis i* (dixi ego) Mab. 1, 3. 5. *y kysgwys maxen ac yna y gwelei vreidwyt* (dormivit Maximus et tunc vidit somnium) 3, 264.

Post particulas *a* (et; = *ac*), *no* (vel; = *noc*), *ny* (non), *na* (non, nec; = *nac*), *o* (si; = *os*), quae aspirant tenues, ceterae consonae, quae non sunt capaces aspirationis, intactae fere manent: *abwyta aorugam* (et cenare coepi) Mab. 1, 5. *agofyn aoruc* (et interrogare coepit) 1, 2. *gwell no mi* (melior quam ego) 1, 2. *kynt no mini* (prius quam ego) 1, 4. *ny bo llei* (non erat minor) 1, 6. *ony bei* (si non esset) 1, 240. *na dyn na llwdyn* (nec homo nec bestia) 1, 9. *na meirch nac arueu* (nec equos nec arma) 1, 236. *na chynt na gwedy* (nec antea nec postea) 1, 9. *o gwely* (si videbis) 1, 238. Exempla tamen factae post *ny*, *na* destitutionis videas infra C. I. 11.

Cornice post particulas comparantes *avel* (ut) — quam in uno exemplo provecta media sequitur: *avell pyth joll* (ut omnino stultus; *byth*) P. 182, 2 — et *ys*, *agis* (quam): *avell dv* (ut deus) P. 6, 4. *avel carow* (ut cervus) 2. 2. *kyns ys boys* (prius quam est) 49, 2. *kyns ys coske* (prius quam dormire) 51, 1. *gweth agis cronek* (peior quam bufo) 47, 4.

Post particulae *worth* curtatas formas *wos*, *wo*, *ow* (arem. *ouz*; quae respondet cambr. *yn* iunctae cum infinitivis) non modo tenues servantur: *ow pesy* (orans) P. 62, 1. 65, 1. *ow prenne* (redimens) 196, 4. *ow cows*, *ov cows* (loquens) 95, 1. 251, 1. *ow coske* (dormiens) 55, 3. *ow tryle*, *ov tryle* (convertens) 40, 1. 107, 4; sed etiam mediae eodem modo quo aremorice post numeralia et pronomina quaedam (cf. n. 3. 4) provectione in tenues transeunt: *wostalleth* (initio) O. 2762. *wosteweth* (postremo) ibid. *wortyweth* (id.) D. 1818. *woteweth* (id.) P. 10, 4. 38, 3. *ow pewe* (vivens; *bewe*) 220, 3. 223, 4. 256, 4. 258, 2. *ow tybbry* (edens; *dibbry*) 43, 1. *ow tysky*, *ov tesky* (docens; *dysky*) 75, 1. 107, 4. *ow coȝaff*, *ow coȝevell* (tolerans; *goȝ*.) 211, 2. 134, 4. *ow kuȝyll* (faciens; *guȝyll*) 96, 2. *ov querȝe* (vendens, *gw*.) 104, 2. *ow crowethe* (iacens; *groweȝe*) 25, 3.

Post coniunctiones *a* (si), *mar*, *mara* (sicut, si) item servantur tenues et *m*: *a mynnen* (si vellem) P. 72, 4. *mar a mynnyth* (si vis) 80, 2. *mar pesy* (si orabat) 25, 3. *mar teffa* (si veniret) 27, 4. *mar a cresyn* (si credimus) 258, 4, ac mediae provehuntur: *mar te* (si veniet, venturusne sit; *de*) 149, 3. 203, 3. *mar a te* (si venit, fit) 170, 3. *a pe* (si esset; *be*) 73, 1. 102, 2. *leuerough mar pyth sawys* (dicite num salvetur) 95, 1. *mara peȝa degis* (si demeretur) 240, 3. *mar coȝas* (si scis; *gwoȝas*) 92, 3. *a calla* (si posset; *galla*) 21, 4. *mar calle* (si posset) 15, 3. 164, 3. *mar a calle* (sicut posset) 38, 2. *mar qureugh* (si facitis; *gwreugh*) D. 1121. *mara qureth* (si facis) 845. 1772. 1901. Post *mar*, *mara* vocalibus praeponitur *s*: *mar sew*, *mara sew* (si est) P. 61, 2. 55, 1.

De particulis *yn*, *maga*, *kyn*, *y* (*yth*), *may*, post quas tenues solae servantur, videas infra C. I. 8. 9.

Post *ha* (et), *na* (nec; *nag* ante vocales) cornice tenuium non invenitur aspiratio, sed status originarius: *yntre du ha pehadur* (inter deum et peccatorem) P. 8, 2. *ha te* (et tu) 92, 3. *ha tus* (et populus) 100, 2. *na boȝar .... na claff* (nec surdum nec aegrotum) 25, 2. 3. Post particulas negativas *ny*, *na* cornice destituuntur consonae.

Aremorica particula *mar* (si), post quam in Vita S. Nonnae semper statum originarium servat consona principalis verbi subst. *bout* (esse), quae alias infecta scribitur *v*, ne hodie quidem inficit: *mar gellann*, *mar gell* (si possum, si potest), *mar kirit* (si amatis, si libet). Post *ha* (et, ante vocales *hag*), *na* (nec, ante vocales *nag*) nusquam extat infectio, nec aspiratio tenuium, in hodierna lingua: *iaouank ha koant* (iuvenis et alacer). *na dour na gwîn* (nec aqua nec vinum). *na kik na pesked* (nec caro nec pisces). Post *ne* (non) autem viget infectio destituens.

8. Interdum cornica et aremorica dialecti servatam consonam vel mediam provectam habent praecedentis consonae, etiamsi ipsa excidit, vi assimilante, quae est duplex. Aut enim *a*) post tenuem vel quamlibet surdam consonam (cf. p. 146) media sive sequebatur non infecta, in tenuem conversa est, sive sequi debebat per destitutionem orta e tenui, rediit in tenuem; aut *b*) consona sequens consonam eodem oris organo prolatam servata est, praesertim dentalis post dentalem; nonnunquam *c*) ad dentales potissimum vel tenues servandas vel medias provehendas ambae rationes valuerunt. Itaque explicantur

cornica exempla: *a*) *an debell wrek casadow* (mala mulier abominanda) P. 159, 1. *a vgh eglos tek* (supra ecclesiam pulchram) 13, 4. *an barth cleth* (a

parte sinistra) 186, 1. 259, 4. *tus crist* (populus Christi) 77, 1. 257, 2. *levff crist* (manus Chr.) 181, 1. 182, 1. *ʒe wrek pylat* (ad uxorem Pilati) 122, 2. *yt colon* (in corde tuo) 81, 4. *ʒet pow* (ad regnum tuum) 193, 2. *ny ad cusyll* (tibi suademus) 116, 2. *nyth kemerse* (non ceperat te) 157, 4. *heb pedry* (sine putrore) 235, 2. *heb cows* (sine loquela) 165, 4; cf. provectae mediae exempla supra prolata 3. 4. 7. et infra C. I. 8. 9. — *b*) *vn venyn da* (mulier quaedam bona) 177, 1. *an barth dyghow* (a parte dextra) 93, 3. 193, 1. 218, 1. *colon den* (cor hominis) 139, 1. *molloʒ den* (maledictio hominum) 66, 3. *me nyth dampnyaf* (ego te non damnabo) 34, 4. *pan deth* (cum venit) 182, 1. *del dyskas* (ut docuit) 64, 4. *fatel dons* (ut veniant) 61, 4. *yntre myll darn* (in milla frusta) 166, 3. Excipiuntur *han ʒewna* (et illi duo) 132, 1. *bys yn ʒewen* (usque ad malas) 242, 2. — *c*) Post particulas *y*, *may*, *yn maga*, *kyn* (C. I. 8. 9.).

Aremorica hodierna: *a*) *hô preùr* (frater vester), *mé hô talc'h* (vos teneo), *mé az kalvo* (te vocabo), *pemp kwélé* (quinque lecti); cf. pp. 146. 187. 188. — *b*) *c'houi am pédô* (me rogabitis), *an dour* (aqua). — *c*) *ô terc'hel* (tenens), *é tebrô* (edet), *ma tebrinn* (ut edam), *dék kad* (decem lepores).

II. In compositione: cambrice 1. post numeralia finita consonis consona inchoans servata invenitur: *teirgweith* (tribus vicibus, ter) Mab 1, 294. *pumpmeib* (quinque filii, copia quinque filiorum) 3, 101. *seithmeib* (septem filii), *seithmeirch* (septem equi) 1, 235. 2, 39. *pumcant* (quingenti) 1, 284; tamen etiam infecta: *pumwyr*, *seithwyr* (quinque, septem viri) 2, 41. 3, 99. [Item post numeralia *tri* (tres; e vetusto *tris*?) et *chwe* (sex; e *chwech*), quae tenuem sequentem aspirant, consonae expertes aspirationis regulariter servantur: *trimis* (tempus trium mensium) Mab. 1, 26. *chwemeib* (sex filii, copia sex filiorum) 1, 235. *chwegwyr* (sex viri) 3, 99. *chweblwyd* (sexennis) 3, 32; sed interdum inficiuntur: *trywyr* (tres viri) 1, 282.] Destitutio poterit videri regularis ob vocalem principio sine dubio intercedentem (cf. πεμπέδουλα Dioscor.), contra status originarius aut a forma curtata repetendus aut non ad compositionem referendus, sed ad constructionem (A. I. 3.).

Praevalet hodie quoque status originarius non solum post *tri* et *chwe* in consonis expertibus aspirationis, sed in omnibus post numeralia consonis finita: *trimis* (tres menses, spatium trium mensium), *tribys* (tribus digitis praeditus, τριδάκτυλος), *tridyn* (tres personae), *chwegwaith* (sex vicibus, sexies), *teirgwaith* (tribus vicibus, ter), *pedeirgwaith* (quater), *pumcant* (quingenti), *canmil* (100,000). Etiam post *naw* (= *nawan*, p. 44. 129): *nawgwaith* (9 vic.), *nawcant* (900); sed contra: *pumwaith* (5 v.), *canwaith* (100 v.), *seithwaith* (7 v.), *wythwaith* (8 v.).

Cornica exempla: *tergweyth* (ter) P. 18, 2. *pymp myll* (quinque milia) 227, 2; si tamen sunt composita, cf. supra I. 3.

Aremorice regulariter status originarius servatur. In Buh.: *cant guez* (centies) 86, 13. 172, 5. In hodierna lingua: *teirgweiz* (ter), *pédergweiz* (quater), *pempgweiz* (quinquies), *c'houec'hgweiz* (sexies), *seizgweiz*, *eizgweiz*, *naogweiz*, *dekgweiz*, *ugentgweiz* (vicies), *kantgweiz* (centies).

2. Composita cum praepositionibus supra dictis (sub A. I. 6.) servant consonam principalem alterius vocis originariam. Cambrice: *ractal* (frontale; e praep. *rac* et subst. *tal*, frons) Mab. fq.

Praep. *tra* (trans, supra), eadem fungens vice coniunctionis (quamdiu), quae aspirat tenues sequentes, ne hodie quidem tangit ceteras consonas expertes aspirationis: *trabychan* (valde parvus), *trada* (perbonus), *tragalar* (nimius dolor, morbus). In constructione tamen post eandem *tra* destitutio invenitur in Mab., atque ipsius tenuis sequentis (C. I. 11.). Post particulam *gor-*, *gwer-* (gall. vet. *ver-*) alias modo aspirantem modo destituentem haud raro *m* servatur integra, tam hodie quam in Mab., ut in *gormes* (oppressio, afflictio) fq.

Post vocales vocum *tra*, *tri*, *chwe*, *a*, *no*, *na* etc. ob perditam consonam finalem, sive potius assimilatam, supponenda est geminatio consonae proximae, quae si est tenuis, aspiratur (p. 150), si media vel *m*, servatur in statu originario (p. 113). Non eadem res est post particulae *gwer-*, *gor-* terminalem *r*, quae cum sequentes tenues ipsa quoque aspiret secundum regulam (p. 149), medias et *m* pari modo destituit, atque destituuntur in mediis vel extremis vocibus in positione cum *r* (p. 114. 138 sqq.) Exempla destitutionis infra afferentur C. II. 7.

Cornice post *kem-*, *kym-* (con-) servatur *m* in vocibus *kymmys* (tantum, eadem magnitudo) P. 9, 4. 16, 3. 24, 2, *kemeskis*, *kemyskis* (= *kem-m.*, commixtio) 58, 4. 202, 2, assimilatur *b* in *kemeres* (sumere; arem. *quemeret* Buh. 18, 5. 188, 3, cambr. hod. *cymmeryd*) P. 61, 4, siquidem est pro *kem-ber*.

Aremorice quia minus infectioni nasali conceditur quam cambrice (p. 162), magis servatur status originarius etiam post partic. *kem-* (con-): *kemmeski* (miscere), *kember* (confluxus, confluentes fluvii, cambr. *cymer*, *aper*, p. 148). Immo media in hac positione in tenuem provehitur iam in vetustis chartulariis, ut in Kemperlegiensi: factum est hoc in publico conventu apud *Kemperele* in sanctae crucis monasterio inter duo flumina Elegium ac Idol (*Kemperele*, hod. *Quimperle* = ostium Elegii) chart. a. 1069, ap. Mor. 432. In Rhed. 1, 14. 2, 28: *compot Roienhoiarn*, *compot Rohenhoiarn* (= *combot*, cf. ibid. *Botlowernoc*, *Botcuach* 1, 6. 15; cambr. *cymwt*, hod. *cymmwd*, *cwmmwd* = *cymbwt*) chart. a. 826.

Alia composita eiusmodi praebet hodierna lingua, praepositionum vice fungentia: *é-tâl* (apud; pro *en-tal*), *rak-tâl* (coram).

3. Extant exempla tenuis servatae isdem de causis quas supra I. 8. exposuimus, cum pauca cambrica, quae videas p. 146, tum cornica: *brathky* (molossus) P. 65, 2, pl. *brathken* 96, 3. *keefkolon*, *cufcolon* (cari animi) 101, 1. 256, 3. *keskeweȝa* (sodalis) 110, 4. *kepar* (pariter), *kekyffris* (simul) fq. *gorqvyth* (= *gorth-gwyth?* cura) 139, 4. *mygtern*, *myghtern* (dominus) P. 102, 3. O. 1712 etc., cui respondet arem. vet. *machtiern* chart. Rhed. 1, 9. 10. 43. 53. 54. 2, 21. 23. *mactiern* 1, 7. 2, 20. *matthiern* 2, 10 (= tyrannus 1, 1. 52). Item provectae mediae: corn. *kettel*, *kettyl* (simulac; *keth-del*) R. 1318. 1329. D. 986. *ketelma*, *ketella* (eodem modo) fq. *kettoth*, *ketoth* (tanta celeritate, simul) R. 1970. O. 1908; 2272; arem. hod. *seiték* (17), *naoñték* (19).

B. Aspiratione consonae britannicae inchoantes alteram vocem in constructione vel compositione secundum easdem leges inficiuntur, secundum quas in mediis et extremis vocibus fit aspiratio, si positionem ineunt cum consonis quibusdam terminantibus voces praecedentes, praesertim particulas, sive servatis, ut *r*, sive ipsis evanescentibus ex ea positione aspiranda, ut *c*, *t*, *s*, *ch*.

Tanguntur autem aspiratione solae tenues tam principales quam mediae vel finales (p. 149 sq.) De mediis alia ac diversa lege in aspiratas mutatis infra disseretur (sub C.). Ceterarum consonarum ut mediarum et *m*, quae expertes sunt aspirationis, aut servatarum post easdem voces, aut destitutarum, ut post *r*, aut modo destitutarum modo servatarum exempla vel supra prolata sunt vel infra proferentur (A. I. 7. A. II. 1. 2. C. I. 11.). Aspirant tenuem sequentem voculae hae.

I. In constructione 1. numeralia: cambrice *tri* (tres, m.) et *chwe* (sex), quibus supponendae sunt formae originariae *trîs*, *chwech* = sex (p. 125): *hoffach no thri chymeint* (maior quam tres aeque magni) Mab. 1, 6. *chwe thorth* (sex panes) 1, 251.

Cornica exempla: *trehans* (trecenti) P. 36, 1. *try fersons* (tres personae; at *try person* Cr. 6) Cr. 1960. Praeterea memorabilis est assimilatio in *triddyth* (triduum) D. 352. et *wheddyth* (sex dies) O. 142.

Aremorice hod. tam *tri* (cf. *trichant*, trecenti; nisi hoc ad compositionem referendum est,) quam *teir* (fem.), *pevar* (masc.) et *péder* (fem.), quin etiam *naô*; cf. A. I. 3.

2. Pronomina possessiva quaedam: cambrice pron. poss. 3. pers. sg. generis feminini, tam absolutum *y*, quam infixum *e* (hib. vet. *a*, ex *âs*, *îs*?): *am y phenn*, *am y thraet* (circa eius caput, eius pedes, puellae) Mab. 1, 14. *ractal eur am y thal* (frontale aureum circa eius frontem, puellae) 1, 239. *yn y chyghor* (in consilium suum, feminae) 1, 236. *y mab ae chyfoeth* (filius et dominatio eius, comitissae) 1, 236. Post eadem pronomina praemissae ante vocales *h* exempla videas infra inter pronomina.

Pronomina possessiva cornica et aremorica, quae aspirent sequentes tenues, sunt plura cambricis.

Cornica: pron. poss. 1. pers. sing. *ow*: *ow faynys*, *ov feynys* (dolores mei; *peynys*) P. 166, 2. 168. 4. *ow thus* (populus meus; *tus*) 102, 2. *ow thermyn* (dies mea) 37, 2. *ow holon* (cor meum; *colon*) 166, 3. 172, 2. *ow horf* (corpus meum) 44, 2. *thov hemeres* (ad me capiendum) 61, 4. Adde *ow ʒas* (rectius *ow thas*, pater meus) 52, 3. 72, 4. 185, 3. Pron. 3. pers. sing. fem. *y*: *I feynys* (dolores eius, Mariae) P. 226, 1. *y holon* (cor eius, feminae) 122, 3. 164, 2. 223, 1. 224, 2. 225, 2. *worth y homfortye* (ad eam confirmandam) 167, 1. Pron. 3. pers. plur. *aga*: *aga fen* (caput suum; *pen*) P. 195, 2. *aga fryns* (princeps eorum) 76, 4. *dre aga husyll* (secundum consilium suum, eorum; *cusyll*) 133, 2.

Aremorice quoque hodie fit aspiratio post pronomina possessiva 1. pers. sing. *va* (meus), 3. pers. sing. fem. *hé*, 3. pers. plur. *hô* (suus, eorum). Post *m*, *am* personale infixum 1. pers. sg. aspirantur *k* et *t*, post formam possessivi 1. pers. plur. *hor* (alias *hon*) sola *k*. Cf. A. I. 4. 8.

3. Praepositio cambrica *a* (cum): *a thi*, *a thitheu* (tecum) Mab. 1, 5. 242. *ymlad a chledyf* (pugnare gladio, cum gladio) 1, 245. Forma praepositionis vetustior *ac* servatur ante vocales; in allatis ergo exemplis (= *ac-ti*, *ac-cledyf*) transiit *ct* in *th*, *cc* in *ch* ut in mediis vel extremis vocibus. Eadem vis inficiens inest in praep. *tra* (trans, supra), quae eadem est coniunctio (quamdiu), orta e *trach*?

Cornica et aremorica praep. *a* destituens sequentem consonam est diversae significationis, iam in P. et Buh. respondens cambr. *o*.

4. Particulae cambricae *o* (si), *a* (et), *no* (quam), *na* (vel), quarum formae vetustiores, *os* (?), *ac*, *noc*, *nac*, manent ante vocales: *ochigleu i dim* (si audivi quidquam) Mab. 2, 232. *ysp aphellennigyon* (hospites et peregrini) 1, 1. *a ffarth ar coet y deuthant* (et ad silvam versus ierunt; = *pharth* e *parth*) 2, 36. *mam a that* (mater et pater) 1, 2. *atheirnos athridieu* (et tres noctes et tres dies) 3, 274. *athrwy y kroen* (et per cutem) 1, 13. *achyscu aoruc* (et dormire coepit) 1, 2. *can wyr achan wraged* (cum viris et cum mulieribus), *hoffach... can owein... no chan gynon* (maior secundum O. quam secundum C.) 1, 10. 12. *gwaeth no chynt* (peius quam antea) 2, 384. *na marchawc naphedestyr* (vel eques vel pedes) 2, 7. Aspirat in lingua hodierna etiam coni. *neu* (vel). Sed vetustum aspirationis exemplum nescio, destitutionis aliqua sequentur infra sub C. I. 11.

5. Eiusdem seriei est particula cambrica negativa *na* (*nac* ante vocales): *yspys yw na chynt na gwedy na chiglefi kerd kystal* (manifestum est, nec antea nec postea me audisse cantum aeque dulcem) Mab. 1, 9. Aspirat tenues etiam particula negativa absoluta *ny* (cuius formae pleniores extant *nyt* ante vocales, *nys* etiam ante consonas: *ny fflygwys* (non flexit; = *ny phlygwys*, cf. *a blygwys*, flexit, Mab. 3, 303) Mab. 2, 207. *ny thybygwn* (non cogitabam; = *nyttybygwn*, *tt* = *th*) 1, 2. *ny chlywyssynt* (non audiverant) 1, 23, e *nys-c.*, *nyt-c.*, *nyc-c.?* Eiusdem modi assimilatio statuenda videtur ante medias et *m*, non tactas aspiratione: *na bychydic*, *na meirch* (cf. A. I. 7; = *nammeirch*), ut est in *trannoeth* (mane, supra noctem) Mab. fq. e *trachnoeth*. Post easdem tamen destitutionis mediarum exempla videas infra C. I. 11.

De cornicis et aremoricis particulis *ha*, *hag* (et), *na*, *nag* (nec) supra dictum est A. I. 7.

6. Cornica quaedam singularia aspirationis exempla: *deyow hablys* (dies Iovis capitolavii) P. 41, 3 = *duyow hamlos* D. 654. *calys feyn* (durus dolor) P. 196, 4.

II. In compositione: 1. numeralia cambrica *tri* (tres), *chwe* (sex): *cledyf trichanawl* (gladius tricuspis) Mab. 2, 384. 387. Cf. supra B. I. 1. De forma *pymthek* (quindecim) cf. infra C. II. 3.

2. Praepositiones cambricae *a* (= *at?*) et *tra*: *athrugar* (miserandus) Mab. fq. Frequentissimum est adverbium *trachefyn*, *trachevyn* (retro, rursus; subst. *kefyn*, tergum) Mab. Ibidem 1, 267. 2, 374: *draegeuyn*, *drae gefn* (retro, post tergum suum) cum consona destituta ob *e* pron. possess. masc. infixum.

3. Particula intensiva cambrica *gwer*, *gur*, *gor* (p. 130) et praep. *gor* (vet. *guor*, hib. *for*): *gorffwys* (margo, limbus; hod. *gorphwyso*, desistere, e *pwys*) Mab. 1, 4. *Gurthigirnus*, nomen regis Britannorum Vertigerni in codicibus vetustis. Post easdem particulas recentior lingua etsi servat interdum aspirationem tenuium: *gorphwys* (cessatio, quies; *pwys*, *powys*), *gorthewi* (nimium silere, obstupescere), *gorthrwm* (pergravis; *trwm*), *gorchrwm* (nimis curvus; *crwm*), *gorchadw* (superinspicere); saepius tamen, interdum in isdem vocibus, destitutionem exhibet pro aspiratione, modo mutata, modo servata significatione, ut in his: *gorbwys* (submissio), *gordewi* (obstupescere), *gordrwm* (pergravis), *gorgrwm* (nimis curvus), *gorgadw* (inspicere). Item in plurimis. In aliis apud Owenum

tenuium una fere invenitur infectio, modo aspirata modo destituta. Ceterae autem consonae, quae expertes sunt aspirationis, praeter *m*, quae interdum integra servatur, omnes semper post utramque particulam destituuntur, non solum in hodierna lingua, sed iam in Mab. Exempla videas infra C. II. 7.

Cornica exempla aspirationis: *gorfen* (finis; hib. vet. *forcenn*) O. 227. 274. 584. D. 42. 1530. *gorhemmyn* (mandatum; cambr. *gorchymmyn*) O. 654. 1941. D. 1364. R. 1993. Destitutionis exemplum: *gorwyth*, *gorweyth* (cura) O. 1356. P. 107, 2.

In nominibus aremoricis vetustis post particulam intensivam *gur*, *guor*, *uur*, *uuor* aspiratio non invenitur, sed destitutio: *Gurvili*, *Wrwili* (alias *Wrbili*, *Worbili*) Rhed. 1, 8. 40. *Vurvidoe* (cf. *Arbidoe*, *Wasbidoe* p. 137) Mor. 309. Etiam tenuis destitutae exemplum *Guorgomet* (alias *Wrcomet*, *Worcomet*) Rhed. 1, 8. E Buh. contra aspiratae tenuis exemplum frequens subst. *gourchemen*, *gourhemen* (mandatum; cambr. *gorchymmyn*, corn. *gorhemmyn*; simplex arem. *quemen* Buh. 154, 1).

C. Destitutio consonarum inchoantium britannica efficitur eadem causa atque infectio aspirans hibernica, si vetustior vocis forma terminabatur vocali, sive servata sive abiecta est. Qua vocali abiecta si tenuis vel aspirata praesertim dentalis ad extremitatem vocis devenit, saepius sequentes medias destitutas in aspiratas (at *d* in *t*, p. 146) mutavit provectione cornicae propria, quam statim hoc loco exemplis illustrabimus, quae videas I. 5 *c*. 8. 9. II. 4. Tam cornice quam aremorice interdum prohiberi destitutionem vi assimilante consonae praecedentis supra (A. I. 8) exposuimus.

In codice rubro nondum perfectam et absolutam esse hanc infectionem docebunt haec exempla, in quibus modo servatus est status originarius, praeprimis tenuis *p*, acsi scriptor hausisset e vetustioribus libris, modo nutatio inter hunc vel illum usum: *y penytyaw* (ad paenitendum) 2, 376. *mynet y pob* (ire ad coquendum) 2, 373. *dwy fflam o tan* (duae flammae ignis) 2, 381. *o penn y dwygoes, o penn y dwy ysgwyd* (a femoribus, ab umeris) 2, 374. 376. *o porfoed hyt yggwauan* (a P. usque ad Gw.) 2, 371. *o pebyll* (a tentorio) 2, 382. 383. *o pali melyn, o pali coch, o pali purdu* (a panno flavo, rubro, mere nigro) 2, 376. 377. 383, cum alias sit *o bali melyn* 1, 2. 2, 374. *o bali gwyn* 2, 380. *am penn, ar penn* (circa caput, ad caput) 1, 252. 295. *ar vor ac ar tir* (terra marique; *ar dir*) 3, 270. *rwawn pebyr* et *rwawn bybyr* (nom. propr. cum agnomine) 2, 376. 378. 390. *uch penn y gwal* et *vch ben y wal* (super cubile eius, apri) 2, 239. 241. Plerumque tamen legitima invenitur infectio.

Similiter etsi rarius cornice omissa est notatio infectionis ut in P.: *y pray* (praedam suam) 21, 3. *ȝy tyller* (ad regionem suam) 18, 1. *gans oll y tretury* (omni sua proditione) 194, 4. *y dampnye* (eum damnare) 107, 2. 116, 4. *ȝe crist, the crist* (ad Chr.) 184, 4. 63, 4. 206, 4. *war penakyll* (in pinnaculo) 13, 3. *pan prederis* (cum cogitavit) 19, 2.

Destituuntur consonae inchoantes in his praecipue iunctionibus.

I. In constructione 1. nominis sive substantivi sive adiectivi post articulum positi: cambrice per numeri singularis, si substantivum est generis feminini, casus omnes: *y uodrwy honno* (hic annulus; *modrwy*) Mab. 2, 216. *llawen uu y uorwyn* (laeta fuit puella; *morwyn*) 1, 239. *gofyn aoruc owein yr*

uorwyn pwy oed ywreic (quaerere O. e puella, quae esset mulier; *gwreic*) 1, 17. *porth y gaer a welei yn agoret. adyuot yr gaer awnaeth* (porta castri erat aperta, et ire ad castrum coepit; *kaer*) 3, 265. *yr weirglawd* (ad pratum; *gweirgl.*) 1, 240. 242. *roy ir urenynes* (dare reginae, *brenines*) Leg. 1, 1, 5. *yr gegin* (ad culinam; *kegin*) Mab. 1, 2. *kymryt aoruc hitheu y vodrwy* (sumere coepit ipsa annulum) 2, 216. *y bedwared vlwydyn* (quarto anno; *pedw.*) 1, 21. *y dryded weith* (tertia vice; *tryd.*) 1, 280.

Eandem legem sequitur consona principalis vel adiectivi, ut solet, post substantivum positi vel substantivi post adiectivum: *tegach nor vorwyn deckaf* (formosior quam formosissima puella) Mab. 1, 4. *y rann vwyhaf or vlwydyn* (maximam partem anni; *mwyhaf*) 3, 298; cf. supra *y bedwared vlwydyn* (*blwydyn*), *y dryded weith* (*gweith*).

Etiamsi abest articulus: *gwreic veinlas vechan* (mulier pallida parva; *meinl.*, *bych.*) Mab. 2, 373. *a morwyn wineu delediw yny gadeir yn eisted* (et puella fusca formosa in sella sedebat) 1, 239. *awelei morwyn benngrech uelen* (vidit puellam crispam flavam; *penngrych*, *melyn*) 1, 14. 282. *ynys deckaf or holl vyt* (insula pulcherrima totius mundi) 3, 265. *yd oed kaer dec* (fuit castrum pulchrum; *tec*) 1, 244. *awelei gaer uawr lywychedic* (vidit castrum magnum pellucidum) 1, 13.

Cornica exempla concordantia: *an venyn* (mulier) P. 33, 2. *vn venyn* (femina quaedam) 84, 1. *dris an vro* (per terram; *bro*, fem.) 250, 2. *Marya wyn* (Maria candida) 171, 1. *ran vras* (magnam partem) 38, 2. *yn y leff ȝyghow* (in eius manu dextra) 136, 4. *an dus vas* (populus bonus; *tus*, fem.) 4, 1. Item *an debell wrek* (mala mulier) 159, 1, nisi hoc et similia ad compositionem referenda sunt. Excipiuntur tum superlativi vel numeri ordinales, post quos sequitur consona primitiva: *tressc gwyth* (tertia vice) 57, 3; tum exempla tenuis vel dentalis per assimilationem servatae, de quibus supra disputavimus A. I. 8.

De masculinorum numero plurali cf. A. I. 1.

Aremorica lingua hodierna sicut cornica destituit consonas post articulum utrumque, excepta *d*, quae manet intacta (A. I. 8): *ar verc'h*, *eur verc'h* (puella), *ar vioc'h*, *eur vioc'h* (vacca), *ar ger*, *eur ger* (oppidum) etc. Cum adiectivo: *eur galoun vad* (bonum cor; *kaloun*, *mad*). Notatio rara est in Buh.: *an dra se* (res haec) 128, 10. 142, 1. *dan baradoes* (in paradisum; *tra*, *paradoz* hodie fem.) 146, 13, nondum post articulum indefinitum: *euel vn merch* (ut puella) 18, 8. *me guel vng merch* (video puellam) 34, 17. E Cath. huc pertinent: *doe an vell* (Mars; i. e. deus belli), *doe an vugale* (Pan; i. e. deus pastorum).

2. Post substantivum, si sequitur substantivum in appositione, cambrice: *llech uarmor* (lapis marmor) Mab. 1, 8. *owein uab uryen achynon uab clydno* (O. filius U. et C. filius Cl.) 1, 1. *madawc uab maredud* (M. filius M.) 2, 371. Unde per frequentem usum orta est formula *ab*, vel *ap* servata *p*, pro *uab*, *uap*, excusso sono infecto, ut in pronomine *i* pro *ui*, *mi*, quae formula *ap* iam una adhiberi solet in Registro Caernarv. Adnotat Davies (Gramm. p. 159), ex ea formula residuam *p* nominibus praemissam effecisse nomina *Powell*, *Prichard*, alia eiusmodi pro *ap Howell*, *ap Richard*; simili modo *Bowen*, *Beynon* nata sunt ex *ab Owein*, *ab Einion*. Item agnominum consonae inchoantes: *kelydon wledic*, *maxen wledic* (C., M. princeps) Mab. 2, 197. 3, 263. *cadwgawn vras* (C.

crassus) 2, 372. *karadawc vreichuras* (C. brachio crasso), *osla gyllelluawr* (O. magni cultelli) 2, 209. 379. *gwgawn gledyfrud* (G. gladii rubri) 2, 389. — Cornice haec infectio non extat in P. 19, 2: *Christ mab an arluth ughell* (Christus filius domini sublimis), nec aremorice in charta a. 1069 ap. D. Mor. 1, 432: *Kadou mab David. Killæ mab Gutfred. Saliou mab Gulchuenn. Guenn mab Gualch. Lancelin mab Budoere* etc. Ceterum omnis haec infectionis species cambricae propria, cum post masculina quoque nomina sequatur, potius ad compositionem referenda esse videtur quam ad constructionem, et conferenda gallicano *Charlemagne*.

Contra substantivi post substantiva feminini generis in genetivo positi consonam principalem destitui cornice et aremorice, non destitui cambrice, supra (A. I. 2) dictum est.

3. Post praedicatum, si sequitur verbum substantivum, cambrice: *llawenach uuwyt y nos honno* (laetiores fuerunt nocte hac) Mab. 1, 10. *llawen uu y uorwyn* (laeta fuit puella) 1, 239.

Cornice non modo in eodem: *lader vye* (fur erat) P. 38, 3. *gwel vya* (melius esset) 36, 3. *pe penag vo, py penag vo, pynak vo* (quicunque est) O. 662. 1154. D. 681; sed etiam in aliis verbis post obiectum: *pandra wylly* (quid videas) O. 801. *pendra wreth* (quid facies?) R. 203. *pendra vynta* (quid vis tu?) O. 1311.

Aremorice item in verbo substantivo: *vezo* (erit), *ve* (esset) Buh. fq. *guell ue gueneff* (mallem) Cath.

4. Post formas numeralis II. in utroque genere cambrice: *y dwylaw* (duae manus) Mab. 1, 17. *deu was* (duo pueri), *deu gledyf* (duo gladii) 1, 3. 13. *yn rith deu barchell* (in forma duorum porcellorum) 3, 302. Adiectivum, si additum est, congruit in destitutione cum substantivo: *deu uann gochyon vychein* (duo loci rubri parvi; *mann, coch, bychan*) Mab. 1, 251. *deu vackwy wineuon ieueinc* (duo pueri fusci adulescentes; *mackwy, gwineu*) 3, 265. De ceteris numeralibus cf. supra A. I. 3. II. 1.

Cornica et aremorica constructio huius numeralis eadem est.

Cornica: *dew ȝen* (duo viri) P. 42, 1. *ij venyn* (duae mulieres) 167, 1. *dew lader drevs* (duo latrones audaces) 163, 1. *en thyv grous* (duae cruces) D. 2820. Accedit *myl* (mille) destituens utpote subst. fem.: *myl woly* (mille vulnera) R. 998.

Aremorica hodierna: *daou dâd* (duo patres), *diou verc'h* (duae puellae). De *dék* — *dék vloaz* (decem anni) — cf. A. I. 3.

5. Post pronomina quaedam cambrica: *a*) possessivum 2. pers. sing., tam absolutum quam infixum; *b*) possessivum 3. pers. sing. generis masculini, absolutum ut infixum; *c*) pronomen personale 2. pers. sing. infixum. Exempla infra afferentur inter pronomina. *d*) Post pronomina interrogativa *pwy, py, pa*: *pwy oreu* (quis optimus? *goreu*) Mab. 1, 245. *py le, pa le* (ubi?), *py beth* (quid? *peth*) Mab. fq.

Cornice: *a*) post pron. possess. 2. pers. sing. absolutum: *ȝe voth* (voluntas tua; *both*) P. 48, 2. *ȝe droys* (pes tuus; *tr.*) 14, 3. *dre ȝe gows* (per sermonem tuum; *cows*) 85, 2. *ȝe vestry* (potentia tua; *mestry*) 197, 3. *b*) Post pron. poss. 3. pers. sing. masc.: *y oys* (sanguis eius) P. 133, 3. *yn y woys* (in eius sanguine; *goys*) 135, 2. *y anow* (ôs eius) 106, 1. 2. *y ȝyllas* (vestis eius;

dyllas) 94, 2. 254, 3. *y das* (pater eius) 9, 1. 213, 2. *ȝy gomfortye* (ad eius confirmationem) 18, 3. 58, 2. *c*) Post pron. 2. pers. sing. tam pers. quam poss. infixum mediae solae (et *m, gw*) destituuntur: *me ad welas* (te vidi) P. 84, 3. *mar nyth wolhaff* (si non lavabo te) 46, 3. *yt allos* (in potestate tua) 22, 3; tenuium et *d* servatarum exempla videas A. I. 8. Praeterea interdum media destituta in aspiratam (p. 141) provehitur, cum post servatum *t*: *y ret flamyas* (ii te vituperarunt) P. 92, 2, tum *t* (*th*) excusso, ut in verbo substantivo: *ny fyth* (non erit tibi) D. 1902. *onor a fyth* (honor tibi erit) D. 1904. *ty a fyth* (tibi erit, tu habebis) D. 128. 134. 590. 600. 1367 = *te a fyth, te a feth* P. 136, 3. 16, 3. *d*) Post *ty, te* in vocativo solo: *te ȝen* (tu homo) P. 177, 3. *ty venen* (tu mulier) R. 917. *ty vaow* (tu puer) O. 2317. *e*) Post pronomina interrogativa: *pan dra* (quae res? quid?) P. 46, 2. 50, 3. 67, 2. 80, 1. *py gymmys* (quantum? *kymm.*) 185, 4. O. 2104.

Aremorica pronomina item destituentia *da* (tuus, te), *hé* (suus, masc., eum). De pronom. *az* (te) confer. A. I. 4. 8. Pron. interrogativum: *pebez* (quid? *pe pez*) Buh. 58, 14. *peguement* (quantum), *peguen bras* (quantus), *peguen pell* (quamdiu), *pe du* (quorsus? *tu*) Cath. Item hodie: *pé verch* (quae puella?).

6. Post verbum substantivum cambricum: *tra vwyf vyw* (quam diu ero vivus) Mab. 1, 37. *yn y lle y bei vrynn, . . yny lle y bei bwll* (in loco, ubi erat elevatio, . . in loco ubi erat demissio; *brynn, pwll*) 2, 372. 373. *aphan uu uarw y gwr* (et cum esset mortuus vir) 1, 28. *y buassei gynt* (fuerat antea; *kynt*) 1, 29. *pwy auuassei oreu* (quis fuisset fortissimus; *goreu*) 1, 290. *yttoedynt gynwynet* (erant aeque alba, arma) 1, 4. Sed videas etiam exempla servatae consonae originariae supra A. I. 5.

Post verbum cambricum activum vel neutrum vel passivum item consona principalis, sive sequitur subiectum sive obiectum, modo manet intacta modo destituitur. Destitutionis exempla: *ygwelsei gynon* (viderat Cynon), *ydywedassei gynon* (dixerat C.) Mab. 1, 12. 13. *ny chwaryei weisson* (non ludebant pueri) 1, 242. *kyfodwch weisson* (surgite pueri!) 1, 245. Cum est obiectum: *y gwelynt vackwy* (videbant puerum) 2, 384. *awelei varchawc, y gwelynt uarchawc* (videbat, videbant equitem) 1, 13. 33. 2, 388. *ef awelei vwyt* (videbat cibum; *bwyt*) 1, 239. *y gwelwn wr* (videbam virum), *or gwely wreic* (si vides feminam) 1, 3. 238. *y gwelei bebyll* (videbat tentorium; *pebyll*) 1, 239. *or kaffei vedic da* (si acciperet medicum bonum) 1, 258. Exempla consonae primitivae servatae A. I. 5.

Pronominis cambrici personalis 2. pers. sing. *ti, tidi, titheu* consona principalis post verba destituitur regulariter: *a wely di* (an vides tu?), *a bery di* (an parabis tu?) Mab. 1, 7. 264. *a weleist di* (num vidisti tu?) 1, 237. *aovynny ditheu* (quod interrogabis tu) 1, 237. *minneu ath garaf di* (ego amabo te) 1, 268. *nyt atwaenwn i didi* (non cognoscebam ego te) 1, 25. *euo ath gud ditheu* (ipse celabit te) 1, 14. Non tamen semper: *rodeist ti* (dedisti) 1, 282. *pei rodut ti* (si dares tu) 1, 273. *pan wnelut titheu* (cum tu faciebas) 1, 9.

Eodem modo consona principalis pronominis personalis 1. pers. sing. *mi* (*mivi, minneu*) destituitur, si est obiectum: *arhowch vivi* (exspectate me!) Mab. 1, 30. Sin est subiectum, deperit consona inchoans: *y gweleis i* (vidi ego) Mab. 1, 3. *y rodaf inneu* (dabo ego) 1, 21.

Pronomina cambrica possessiva 1. et 2. pers. sing. absoluta semper fere

destitutam habent consonam inchoantem, *vy* et *dy* (e *my*, *ty*), non solum post verbum, sed post voces qualescunque.

Praepositiones cambricae *gwedy* (post), *gwrth* (contra), *trwy* (per), *tros* (trans), *can* (cum), *tan* (sub) item frequentissime scribuntur *wedy*, *wrth*, *drwy*, *dros*, *gan*, *dan* destituta consona inchoante non modo post verbum, sed etiam in aliis iunctionibus, in quibus non sit necessaria aspiratio aut status primitivus secundum leges. Praeterea praepositiones cambr. vet. *di* (= hib. vet. *do*, ad), *di* (hib. vet. *di*, de) perdita *d* in formam recentioris linguae *y* transierunt, detritae frequentiore usu ut pronomen illud *i* pro *ui*, *mi*.

Adverbii quoque consona principalis destituta invenitur post verbum: *nys gwney bellach* (non facies amplius; *pellach*) Mab. 3, 304.

Cornice post verbum substantivum vel aliud consona inchoans solet servari primitiva (A. I. 5), quamquam ne ab hoc quidem loco abest destitutio: *vs vas* (quod est bonum) P. 16, 3. *cusyll nago vas* (consilium quod non erat bonum) 31, 3. *bos vas* (esse bonum) 258, 4. *na wre vry* (quod non faceret momentum) 26, 2. *ny wraf vry* (non faciam momentum) D. 2244. Contra, ut cambrica, etiam cornica quaedam pronomina usus frequentioris semper infecta inveniuntur, ut pron. pers. 1. pers. sing. postpositum, tam obiecti vice fungens: *holyough ve* (sequimini me) P. 53, 1. 63, 3. *dylyr vy* (libera me) 57, 3. *pragh y hysta vy* (cur deseruisti tu me?) 201, 3. — contra *ha saw te ha me* (et salva te et me) 191, 4. — quam subiecti: *marsof vy* (num ego sim) D. 742. 2003. *oma vy* (num ego sum?) D. 755. ac maxime possessiva 1. et 2. pers., quae e formis primitivis *mo*, *ma*, *do*, *da* cornice facta sunt *ow*, *ȝy*, *ȝe*. Item perpetua fere destitutione infectae sunt in P. praepositiones *ȝe*, *worth*, *dre*, *drys*, *gans* (in Voc. servatur *cans*).

Aremoricae quaedam particulae frequentis usus ob easdem causas consonas inchoantes semper destitutas exhibent iam in Vita S. Nonnae, ut praepp. *gant* (cum), *dre* (per), adv. *breman*, *abreman* (nunc, pro *pretman*, hoc tempore), *bepret* (semper; pro *pep pret*, omne tempus) fq., coni. *drez* (quam diu) 52, 15.

7. Post praepositiones, quae terminantur vocalibus, cambricas: *o* (a), *y* (ortam e *dy*, ad), *y* (ortam e *di*, de), *gwo*, *go* (sub), *trwy* (per), quibus adnumerandae sunt *ar* (ad; e vet. *are*), *am* (circa; e vet. *ambi*), *at* (ad; vet. *ate?*), *can* (vet. *cant*, cum), *heb* (sine), *gwrth* (contra), *tros* (trans): *o gic* (e carne; *kig*) Mab. 1, 239. *y gei* (ad Caium, Caio) 1, 2. *ar ureint* (in officio; *breint*) 1, 1. *ar bob* (supra quemvis; *pob*), *am bop* (circa quemvis) 1, 3. *am vynwgyl* (circa collum) 3, 266. *att vwyalch gilgwri* (ad merulam Cilguriensem) 2, 232. *att uath uab mathonwy* (ad M. filium M.) 3, 195. *att wr mawr* (ad virum magnum) 3, 192. *gan wyr achan wraged* (cum viris et mulieribus) 1, 10. *gan visweil gwarthec* (prae stercore pecudis; *bisweil*) 2, 373. *gan gymysc dwfyr a thrwnc* (in mixtione aquae et urinae) ibid. *heb vwyt* (sine cibo; *bwyt*) 1, 238. *wrth gyghor* (cum consilio) 2, 378. *wrth uessur* (ad mensuram) 3, 203. *wrth lunet* (ad Lunetam) 1, 19. *wrth wr*, *wrth wreic* (in virum, in mulierem) 1, 11. 14. *dros uor* (trans mare) 2, 244. *dros vynyd* (trans montem) 2, 235. Praepositiones iunctae inter sese: *y gan gei* (a Caio; = de cum C.) 1, 2. *y gantaw* (ab eo) 1, 242. *y wrthaw* (ab eo; = de apud eum) 1, 27. 31.

His ex hodiernae linguae analogia *tan* (sub) addenda videtur, quamquam in Mab. invenimus: *dan penn* (sub capite) 1, 2; cf. supra p. 195.

Cornicae praepositiones destituentes: *a* (a, ex), *ȝe* (ad), *ȝe* (de), *dre* (per), *war* (ad; = cambr. *ar*): *leun a ras* (plenus gratia) P. 3, 3. *a ȝyghow hag a gleth* (a dextera et sinistra; *dyghow*, *cleth*) 97, 3. 236, 2. 242, 3. *ȝe ves* (in campum, foras) fq. *ȝe thu*, *ȝe ȝu* (deo) 1, 4. 27, 4. *ȝe wolhy* (ad lavandum) 46, 1. *ȝe worth* (a; = cambr. *y wrth*) fq. *dre gleȝe* (per gladium) 72, 2. *dre geryte* (per caritatem) 38, 1. *dyr vur cheryte* (per magnam caritatem) 35, 1. *war thu* (in deum) 90, 3. *ȝe war breder* (inde a meditatione; *preder*) 129, 1. Post *hep*, *heb* (sine) mediae solae destituuntur: *hep worfen* (sine fine) D. 1562. *hep thanger* (sine periculo) O. 1615. *heb thout* (sine dubio) O. 2668. *heb velyny* (sine malitia; *belyny*) P. 80, 4. 127, 2. *heb wow* (sine mendacio; *gow*) 76, 3. 174, 2; servantur tenues (A. I. 8).

Aremorica infectio post praepositiones vocalibus terminatas nondum semper notatur in Buh., unde e. c. affero *diabell* (e longinquo) 156, 16, sed *diapell* 38, 7. *da pen* (ad caput) 2, 10. *da perchen* (ad dominum) 6, 9. *da tregont* (ad triginta) 4, 5. Item in Cath. *diabell*, *a zor en dor* (ostiatim), *azouar* (terreus), sed *a pell* (de longe, eminus). In hodierna lingua aremorica infectio destituens post praepositiones *a* (cambr. *o*), *da* (ad, cambr. *y* = *dy*, corn. *ȝe*), *dré* (per), *war* (cambr. *ar*), *diwar* (e; cambr. *y ar*, corn. *ȝe war*): *a bell* (e longinquo), *da walc'hi* (ad lavandum; *gwalc'hi*), *dré c'haou* (per mendacium; *gaou*, cf. p. 145), *war zouar* (in terra; *douar*), *diwar varc'h* (ex equo).

8. Post particulam cambricam *yn* (ut): *yn vam* (ut mater), *yn varchawc* (ut eques) Mab. 1, 236. 241. 242. *yn datmaeth* (ut pater nutricius) 2, 375. *yn uawr* (admodum, multum), *yn gyntaf* (primum; *kyntaf*) Mab. fq. *yn vynych* (saepe) 3, 304. *bot yn well gennyf* (esse melius mihi; *gwell*) 1, 5. *y gellir dywedut idi y bot yn deckaf or gwraged ac yn doethaf ac yn vonhedickaf* (dici potest de ea, esse eam formosissimam e mulieribus et sapientissimam et nobilissimam) 1, 17. Conferantur tamen exempla consonae originariae manentis post eandem particulam supra A. I. 7.

Cornice post eandem particulam illa, de qua supra disseruimus, provectione mediae *b* et *g* (ac *gw* et *m*) destitutae transeunt in aspiratas, sed *d* non destituta (A. I. 8) in tenuem *t*; tenues servantur integrae: *yn fras* (valde; *bras*) P. 149, 4. *yn fas* (bene; *mas*) 64, 3. 156, 4. 220, 3. *yn harow* (ruditer; *garow*) 2, 3. *yn whar* (placide; *gwar*) 24, 2. 93, 2. *yn ta* (bene; *da*) 21, 3. 60, 1. 63, 2. 82, 3. 127, 1. 145, 3. 194, 2. *yn creff* (fortiter) 104, 2. *yn tebel* (male) 130, 3. Eandem legem post *maga* (aeque) valere probatur his exemplis: *maga whyn* (aeque albus; *gwyn*) D. 3138. *maga ta* (aeque bene) P. 198, 2. *maga town* (aeque profundum; *down*) 85, 3. *maga tek* (aeque pulchrum) 71, 4. Contra post *mar* (tam) regularis est destitutio: *mar vur* (tantus) P. 8, 3. *mar vras* (tam latus) 31, 2. *mar ȝa* (tam bonus) 251, 3. *mar dek* (tam pulcher) 190, 3; sed forsitan haec ad compositionem rectius referantur.

Aremorice item destitutio post particulam *ez* in Buh.: *ez veo* (ut vivus; cambr. *yn vyw*) 32, 11. Pro *yn* cambrica ante infinitivos sunt aremorice hodie *ô*, *enn eur* destituentes: *ô walc'hi* (lavans), *enn eur garout* (amans); nisi quod post *ô* (pp. 146. 191) servatur *t*, provehitur *d*. Ante adiectiva *ent* in Cath.: *ent abil*, *ent abiloch*, *ent pur abilaff* (habiliter etc.)

9. Post coniunctiones et particulas verbales: cambrice post frequentissi-

mam *a*: *owein a uenegis* (O. dixit; *menegis*) Mab. 1, 237. *gofyn aoruc* (interrogare coepit; *goruc*) 1, 2. *ti aglywy* (tu audies; *clywy*) 1, 8. Item post alias particulas, ut post *pan*: *hardach no gwenhwyuar pan uu hardaf* (venustior quam G., cum fuit venustissima) Mab. 1, 4. *hyt pan vu hanner dyd* (donec esset meridies) 3, 263. *aphan welsant* (et cum viderunt) 1, 236.

Cornice semper post *a*: *y a armas* (illi clamaverunt; *garmas*) P. 42, 4. *an arghans a gemeras* (argentum sumpsit) 103, 2. *a ve* (erat) fq. Item post *pan*, *del*, *fatel*: *pan gemert* (cum sumpsit) P. 3, 2. *pan glewas* (cum audivit) 11, 1. *pan welas* (cum vidit) 13, 1. 26, 1. *pan vynnas* (cum voluit; *mynnas*) 3, 4. *del won* (ut scio) 8, 1. *del ve kemerys* (quomodo captus sit) 8, 2. *par del vynnas* (sicut voluit) 11, 4. *del ylly* (ut poterat) 166, 1. *fatel ve* (quomodo esset) 170, 4. *fatell vye* (id.) 73, 2. 245, 2. *fatel yl* (quomodo potest), *fettel allaf* (q. possum), *fettyl allo* (q. possit) R. 229. 1423. O. 228; nisi quod post has servari solet *d* (A. I. 8).

Post *y* (*yth*), *may*, *kyn* provectione mediarum destitutarum nascuntur aspiratae: *y fyth* (erit) P. 72, 2. 259, 4. *y hyller* (quitur) 20, 1. *y whelas* (vidit) 219, 4. *y fyn* (vult.) 111, 4. *may fyth* (quod erit, ut sit) 48, 3. 169, 3. *may fons* (ut sint) 18, 3. 131, 3. *may hylly* (quod poterat, ut posset) 189, 2. 199, 3. *may hallo* (ut possit) 32, 4. *may halle* (ut posset) 53, 3. 70, 4. 171, 2. *may hallough* (ut possitis) 52, 3. 63, 4. *may whane* (ut perforaret) 218, 2. *may whothfough* (ut sciatis) D. 2156. *may fynnas* (ut vellet) P. 4, 3. *may farwe* (ut moreretur) 151, 1. *kyn fy* (quamvis sis) 22, 1. *kyn fo* (quamvis sit) 99, 4, neglegentius, ut saepe, *kyn wrello* (quamvis faciat; *whr.*) R. 2016; e *d* prodit *t*: *y to* (veniat) P. 87, 4. 122, 4. 123, 4. *y tons* (veniant) 97, 4. *may teth* (ut venerit) 153, 4 = *mateth* 59, 2. 134, 3; servantur tenues: *y trylyas* (se vertit) P. 55, 3. 143, 4. *y clamderis* (collapsa est) 165, 4. *y pesys* (rogavit) 9, 1. 57, 3. *may tensons* (quod tetenderunt) 182, 1. *may cowsas* (ut locutus sit) 89, 2. *may peghse* (quod peccaverat) 152, 4. Post easdem ȝ vel *th* servatur ante vocales: *y thew*, *y ȝew* (est) P. 14, 2. 85, 2. *y ȝeth* (ivit) 52, 1. *y ȝolyas* (flevit) 237, 3. *may ȝello* (ut eat) 178, 3. *may ȝelle* (ut iret) 131, 4. 150, 4. *kyn ȝo* (quamvis esset) 163, 4. *bys may thyllyf* (donec eam) D. 726; interdum ante consonas: *yth halsan* (potuissem) Cr. 607, neglegentius *yth alsan* (id.) 601.

Aremorice post particulas *a*, *ra*, *ez*, *maz*, *pan* verbi substantivi consona principalis iam in Buh. destituitur: *a ve* (esset, sit) 138, 3. 146, 16. 182, 22. *re ve meulet*, *ra ve m.* (laudetur) 108, 9. 130, 13. *ra vizi* (sis) 76, 17. 178, 5. *ez vizif* (ero) 60, 14. *ez vezo* (erit) fq. *maz vizif*, *maz viziff* (ut sim) fq. *maz vizimp ha maz veohimp* (ut simus et vivamus) 52, 14. 15. *pan vezo* (cum erit) 78, 1. 80, 8. 100, 11. 112, 19. 142, 5. *pan vezer ganet* (cum quis nascitur) 16, 17. Hodie item destituunt particulae praecedentes verba: *pa* (cum; cambr. *pan*), *aba* (ex quo), *ra* (ut); post *é* et *ma* (pp. 146. 191) servatur *t*, provehitur *d*.

10. Post interiectiones cambrice: *ha vorwyn* (o puella!) Mab. 1, 28. *aha was* (eheu puer!) 1, 242.

Cornice: *a vester* (o magister!) P. 65, 2. *a thu* (o deus!) 246, 2. *a vreder* (o fratres!) D. 692. *a venen*, *a debel venyn* (o mulier! o mala mulier!) O. 173. 251. *a das* (o pater!) O. 85. 111. 325. 407. 443.

11. Post particulas cambricas *neu* (vel), *ny*, *na* (non, ne), *tra* (quam-

diu), quae cum aspirent tenues sequentes, ceteras consonas regulariter non tangunt (cf. A. I. 7. II. 2. B. I. 3. 5), saepius invenitur destitutio pro statu originario consonae inchoantis: *nyt oed namyn eur neu aryant neu vueli* (non erat nisi aurum vel argentum vel cornu bovis; *bueli*) Mab. 1, 5. *ny wahardwyt* (non interdictum est) 2, 387. *ny wnaf y gyffelyb o hynn allan* (non faciam eiusmodi inde) 3, 305. *diheu oed... na weleis i eirmoet* (certum erat me non vidisse unquam) 1, 5. *na vit ryued* (ne sit admiratio) 2, 383. *tra vwyf vyw, trauu vyw hi* (quamdiu ero vivus, quamdiu fuit viva ipsa), *travych vyw* (quamdiu eris vivus) 1, 8. 36. 37. Part. *tra* et *neu* destituentium etiam tenues exempla: *athra gudyych ti euo* (et quamdiu celabis tu eum; hod. *cuddio*, celare) Mab. 1, 14. *tra deweis wrthyt ti* (dum tacui coram te; *tewi*, tacere) 3, 15. *na charchar llud neu garchar greit* (non carcer Ludi aut carcer Greiti) 2, 234.

Cornice constanter destituuntur consonae post particulas *ny*, *na* (non), *hedre* (dum): *na guskens* (ne dormirent; *coske*) P. 241, 3. *ny wely* (non videbat; *gwely*) 217, 2. *ny yl* (non potest; *gyll*) 40, 2. 57, 4. *hedre vons y ov plentye* (dum fuerunt illi accusantes) 33, 3. *hedre veyf* (quamdiu sim) D. 847. 1020. *hedre vyma* (id.) 1013.

Aremoricae particulae *né* (non), *endra* (quamdiu) item destituunt regulariter: *né gâr* (non amat), *né veul* (non laudat; *meul*), *endra vévinn* (quamdiu vivam; *bévinn*). Notatio in verbo substantivo iam in Buh.: *ne vezo* (non erit) 4, 21. 48, 6. *ne vizimp* (non erimus) 86, 1. *drez vizimp beo* (quamdiu erimus vivi) 52, 15.

II. In compositione 1. cum antecedente substantivo vel themate verbali substantivi vel adiectivi consona principalis destituitur cambrice: *llawuorynyon* (puellae manu operantes; *morwyn*) Mab. 1, 1. *bleidast* (lupa; *gast*, canis femina) 2, 235. 3, 199. *gwydweli* (lectus ligneus; *gweli*) 1, 250. *prenuol* (theca lignea; *bol*) 1, 17. *medgell* (cella medi; *kell*) 1, 2. *discynua* (egressus; *ma*) L. Land. 135. *esgynuaen* (lapis ascensorius) Mab. 1, 14. *gwerthuawr* (pretiosus; i. e. pretio magnus) 1, 28. *bronnwynyon* (pectore albi, canes) 1, 274. *llygatlas* (oculis caeruleus; *glas*) 2, 382. *grudgoch* (genis ruber; *coch*) 2, 385. *penngrych*, *penngrech* (capite crispus, crispa) Mab. fq.

Cornica exempla e Voc.: *redegua* (cursus; *redeg-ma*, locus currendi), *moruil* (cetus; *mil*), *ofergugol* (casula). E P.: *tregva* (habitationis locus, habitatio; *treg-ma*) 213, 2. *olua* (lamentatio) 4, 2. *ysethva*, *asethva* (sedes) 13, 4. 143, 4. *fynweth* (finis; *-gweth*) 212, 4. *lowarth* (hortus; hib. vet. *lubgort*) 140, 1. 233, 1. Ad compositionem referenda sunt exempla *vyth* (= *byth*, destituta consona) subiuncti substantivis, quamquam raro coniungitur per scriptionem: *ʒe worre trevyth ynne* (ad ponendam ullam re in ea; *tra byth*) 50, 3. *yn trevyth y nyngens gyw* (in nulla re illi erant apti) 68, 4. *trevyth ny worʒebys* (nihil respondit) 111, 2, plerumque separatur: *cleves vyth nyth kemerse* (morbus omnino non ceperat te) 157, 4. *na claff vyth* (nec aegrotum unquam) 25, 3. *ger vyth ny gewsys* (verbum ne ullum quidem dixisti) 92, 3. *den vyth* (homo quisquam) 34, 3. 40, 2. 59, 3.

Aremorica quaedam destitutarum in eadem iunctione *m* et mediarum exempla iam vetusta e chartulariis supra allata sunt (pp. 116. 137). Regulariter haec destitutio iam notatur in Buh.: *moruan*, *morvan*, *malgon* (nn. vir., vet.

Morman, *Maglocunus*) 150, 21. 168, 14. 208, 17. *coruent* (turbo; *guent*) 94, 1. *dezuez* (dies), *finucz* (finis; *guez*) fq. *leandi* (monasterium; *lean-ti*, *leanes*, sanctimonialis) 18, 15. 38, 4. Cf. *liorz* (hortus) MJ. 64a.

2. Cum antecedente adiectivo substantivi vel adiectivi cambrice: *alldut* (peregrinus; *tut*, *tud*) Leg. 2, 1, 47. 53. *henwisc* (vetusta vestis), *lludeticwisc* (vestis coenosa) Mab. 1, 4. 250. *pybyruelyn* (mere flavus), *brithuelyn* (variegate flavus) Mab. 2, 384. 385. *melyngoch* (flavoruber) 1, 2. 2, 376. *purgoch* (pure ruber; *coch*) 1, 10. 290. Saepius tamen servatur scriptione status primitivus in his, ut *blaenllym*, *gwynllwyt*, *llwytkoch*, *brastoll* 1, 238. 244. 286. 2, 374.

Cornice: *hendat* (avus), *hirgorn* (tuba; i. e. cornu longum), *ucheluair* (vicecomes; i. e. summus praepositus), *guitfil* (fera) Voc. Composita, etsi per scriptionem separata, certo sunt habenda: *drok ȝen* (malus vir) P. 192, 1. 259, 4. *tebel was* (malus puer) 38, 3. *gwan wecor* (debilis mercator) 40, 1. *pur wyr* (pure verus) 68, 1. 91, 2. *pur voreȝek* (pure maestus) 77, 1. *pur dek* (pure pulcher) 66, 1. 232, 2; cf. *mar vold* (tam audax) 78, 2 et alia supra prolata (C. I. 8).

Aremorica eiusmodi composita etiam hodierna sunt, quamvis separatim scribantur: *hanter zall* (luscus), *hanter wisket* (e dimidia parte vestitus), *peuz vélen* (paene flavus), *ré vad* (nimium bonus), *ré bell* (nimium remotus) etc. Cf. Legonid. pp. 20. 21. 22.

3. Cum numeralibus: cambrica composita frequentiora cum *un* et *deu*, *dwy*: *unbenn* (dominus princeps), *unbennes* (domina; *penn*) Mab. fq. *dwyweith* (bis; *gweith*) Mab. 1, 267. Cum isdem composita sunt hodierna *unwaith* (semel), *dwywaith* (bis), atque cum aliis quaedam, de quibus supra dictum est (A. II. 1). Numerorum minorum secum compositorum cambrice supersunt sola exempla *doudec*, *deudec* (duodecim) L. Land. Mab., hod. *deuddeg*, et *pemdec* (quindecim) Leg. 1, 9, 25. 22, 1, cuius loco mira forma *pymthec* (quindecim) Mab. 1, 244. ac iam Leg. 1, 9, 25. scripta extat, ut hod. *pymtheg*, cornicae provectioni similis (= *pympdec*, *pymptec?* cf. p. 150).

Cornica: *dewleyn*, *dewlyn*, *dowlyn* (duo genua; *glyn*) P. 54, 4. 58, 1. 137, 1. *dewen* (malae, genae) 138, 4. 242, 2; irregulariter *defregh*, *deffregh* (brachia) 76, 1; nisi potius haec ut *vnwyth* (semel) 130, 2. supra (C. I. 4) reponenda sunt. Numeri secum compositi: *dowȝek*, *dewȝek* (duodecim) P. 47, 1. 61, 1; 72, 3. *pymȝek* (quindecim) 227, 3. 228, 1, e quibus ceteri coniciendi sunt.

Aremorice item: *eurweiz* (semel), *diouweiz* (bis), et numeri compositi: *daouzék* (12), *trizék* (13), *pevarzék* (14), *pemzék* (15), *c'houézék* (16), exceptis *unnék* (11), *seiték* (17), *naoñték* (19), iam in Cath. *unnec*, *nauntec*, at *seizdec*; ibidem *un uanyer* (unimodus).

4. Compositi cum thematis verbalibus verbi substantivi, praesertim cornice: *ef a dalvyth* (ipse pendet) P. 115, 4. *gwylvyth* (videbit) 93, 4. *asswonvos* (cognoscere) 63, 4. *gothveȝough* (scite) 63, 3. 141, 3, et cum profectione mediae infectae: *a wothfe* (qui sciret) P. 158, 4. *may whothfough* (ut sciatis) D. 2156, vel ipsa quoque *th* assimilata: *a cuffan* (si scirem) Cr. 672.

De cambricis formis similibus cf. supra p. 138.

5. Compositorum cum praepositionibus supra dictis (C. I. 7) nominum vel verborum consonae principales destituuntur: cambrice: *gouot* (subesse, per-

stare; *bot*) Mab. fq. *arwyd*, *kyfarwyd*, *kyfarwydyt*, *kauarwydyt* (signum, cognitio, historia; *gwyd*) Mab. 1, 285. 288. 294; 3, 297. *arbennic* (princeps; *penn*) 1, 241. 253. *amliw* (variegatus) 1, 278. *amofyn* (inquirere; *gofyn*) 1, 8. 237. Item post *cy-*, *kyn-*, praep. *can* compositam, si non statum nasalem efficit: *kyweirer*, *kyweirwyt* (praeparatur, praeparatus est, equus; simpl. *gweirwyt*, paratum est, cubiculum, 1, 251) 1, 253. *kynvelynet* (aeque flavus) 2, 375. *kynvlaenllymet* (cuspide aeque acuta; *blaen*) 1, 293. *kynvrasset* (aeque crassus; *bras*) 2, 384. *kyndecket* (aeque formosus; *tec*) 1, 250. 276. *cygadarnet* (aeque potens; *cadarn*) 1, 290.

Cornice; *govyn* (quaerere; *go-m.*), *goȝaff*, *goȝevell* (tolerare; *daf*, *dam*) P. fq. *koweras* (paratio; simpl. *gweras* 3, 1) 83, 4. *coweȝe* (sodales) 41, 2. 150, 2. *coweȝas* (sodalitas) 110, 2.

Aremorica eiusmodi composita, in significationem adverbiorum vel praepositionum transeuntia: *abreman* (nunc, inde) Buh. fq., hodierna: *abarz* (a parte, ante), *abenn* (inde a; *penn*), *didân* (infra; *tan*). E Buh. porro: *digacc* (mittere, hod. *digas*, apportare; simpl. *cacc*, inducere, 110, 1) fq. *diouganet* (praescriptus; *-canet*) 62, 3. Deest tamen notatio in *armory* (Aremorica; = *arniorry*, ut *britonery*, *bretonery*, *bretoneri*, Britannia, 36, 23. 48, 15. 78, 21, *demetri*, Demetia, 30, 1. 34, 4) 48, 18. *armoric* (armoricus) 148, 21.

Eodem pertinet particula reflexiva et reciproca verborum cambr. *ym*: *ymwelet* (visitare inter se; *ym-gwelet*) Mab. 1, 20. 260. *ymolchi* (lavari; *ymgolchi*) 1, 11. 15. 263. *ymgaru* (amplecti se; *ym-caru*, amare inter se) 1, 25. *ymgudiaw* (abscondere se; hod. *cuddio*) 1, 27.

Corn. *om*: *a omdennas* (se vertit, abiit; arem. *emten* Buh. 4, 3) P. 33, 4. 68, 2. *ȝe omgregy* (ad se suspendendum; *cregy*) 105, 3. *yth om brovas* (probavi me) Cr. 920. *ef a omwra* (ille se facit) P. 143, 2. *onweyth* (leg. *omveyth*, serva te) 92, 3. *nag omlanas* (qui non purus fieret) 25, 2. *om ȝyghtyn* (paremus nos) 246, 4.

Post aremoricam particulam eandem *em* Buh. more suo non notat infectionem, quam hodierna forma *en em* semper postulat.

6. Destituunt sequentem consonam particulae inseparabiles cambricae *an-* (privativa; si non efficit statum nasalem), *at-*, *ad-* (hib. vet. *ath-*, *aith-*, re-), *he-*, *hy-* (hib. vet. *so-*), *di-* (dis-): *anueidrawl*, *anveitrawl* (immensus, sine mensura) Mab. 1, 16. 34. 247. *atueiryaw* (repellere; hod. *adfeiriaw*, *ad-mar*) 1, 28. *atwaenat*, *adwaeney* (cognoscere, recognoscere) 1, 267. *Heuel*, *Hywel* (*hygwel*, conspicuus; nom. propr. legislatoris; cf. p. 92) Leg. *hydwf* (bene formatus; *tyfu*, crescere) Mab. 2, 383. *didraha* (timidus; *traha*, audax, arrogans) 1, 236.

Cornica et aremorica exempla composita cum part. *he-*, *hy-*, *di-*. Cornica e P.: *hegar* (amicus) 40, 3. *hyblyth* (flexibilis; cambr. *pleth*) 131, 3. *dyveth*, *deveth* (impudens; *meth*, pudor) 191, 1. 242, 4. *dygonfortys* (infirmatus) 58, 1.

Aremorica e Buh.: *hegar*, *hegarat* (amicus, comis; cf. p. 93) fq. *hegredic* (credulus; *he-cred.*) 154, 11. *diualicc* (sine malitia) 70, 5. *diuisguaff* (vestibus exuere) 10, 19. Non aliter hod. *am-*, *di-*: *amc'houlou* (tenebrae; *goulou*, lux), *dirroet* (exul; *bro*, terra), *dibenna* (decapitare; *penn*). Servata est in huiusmodi vocibus, non solum aremoricis sed etiam cambricis, haud dubie praep. *di*.

7. De particulis cambricis *gwer-*, *gor-*, quae cum aspirent tenues regulariter, easdem in hodierna lingua modo aspirant, modo destituunt sicut consonas aspirationis expertes, supra dictum est (B. II. 3). Destitutionis exempla e Mab.: *y widon ordu*, *y widon orwenn*, *orwen* (strix pernigra, peralba; *gordu*, hod. *gorddu*, *gorwen* e *gwyn*, *gwen*) 2, 224. 247. *goruot* (superare; *bot*), *gorflwch*, *gorvlwch* (poculum; *blwch*) fq.

Cornica ac vetusta iam aremorica exempla quaedam destitutae post eandem particulam consonae supra allata sunt (B. II. 3 et pp. 112. 137).

D. Infectio nasalis britannica consonarum illarum, quae ea tanguntur, mediarum et tenuium, sicut in mediis et extremis vocibus iam in vetustioribus libris invenitur (pp. 147 et 162); eadem in principio vocum iunctarum constructione vel compositione in recentioribus codicibus invenitur, magis tamen exculta in cambrica quam in ceteris dialectis. Absoluta et perfecta est in hodierna demum lingua cambrica; in hac igitur quae sit eius proprietas primum est demonstrandum.

Efficitur in constructione pronomine possessivo *fy* (meus, e *myn*) et praep. *yn* (in), in compositione particula privativa *an-* et praep. *cy-*, *cyn-*. Post quas voculas terminatas liquida *n* sequentes consonae, et mediae et tenues, assimilantur, ut mediae *b d g* fiant *m n ng*, tenues autem *p t c*, addita *h* insuper, *mh nh ngh*. Exempla mediarum: B: *fy mwyd* (cibus meus; *bwyd*); compos. *cymro* (indigena; *cyn-bro*), *cymreig* (cambricus). D: *yn nydd* (die; *dydd*), *fy nuw* (deus meus; *duw*); compos. *annoeth* (insipiens; *an-doeth*). G: *yng ngwisgodd* (in vestibus), *fy ngrudd* (mala mea); compos. *cyngorphen* (completio; *gorphen*). Exempla tenuium: P: *fy mhenn*, *ym mhenn* (caput meum, in capite); compos. *cymhlanfa* (complantatio; *planfa*, locus plantationis). T: *fy nheyrnas* (dominium meum; *teyrnas*), *yn nheyrnas* (in d.); compos. *cynhesu* (calefacere; *cyn-tesu*). C: *fy ngherdd* (cantus meus; *cerdd*), *yng nghad* (in proelio; *cad*); compos. *anghymmedrol* (immoderatus; *cymmedrol*).

Addenda post num. *saith* (septem), *wyth* (octo) sequens infectio nasalis mediarum: *seithmlwydd*, *wythmlwydd* (septennis, octennis), *seithnyn* (septem homines; *dyn*).

E ceteris consonis liquidae habent propria quaedam post easdem voces. Ut post particulam *an-* destituitur *m*, non tanguntur *ll*, *rh*. Item *cy-* in compositis interdum destituit *m*, sed interdum non tangit (ibi tamen est propria forma *cym-*, *cyf-*, quae eadem ante *r*, *l* praecedit, ut *am-*, *af-*, pro *an-*, ante easdem liquidas). Contra hanc ipsam infectionis nasalis regulam eadem part. *cy-* interdum medias destituit.

E codicibus britannicis infectionis nasalis consonarum inchoantium post easdem voces exempla.

I. In constructione: 1. infectae mediae cambricae: *ynaros vy mwyt* (exspectans cibum meum; = *vym-bwyt*, *vym mwyt*, *vy mwyt*) Mab. 1, 2. *adywedut vy mot yn keissaw* (et dixi me esse quaerentem, me quaerere; *vym bot*) 1, 5. *meuyl ar vymarafi* (dedecus super barbam meam; = *vym baraf i*) 3, 101. *vy mrawt* (frater meus; *brawt*) 3, 144. *or mynnir vy nyuot y mywn* (si placuerit ingressus meus; = *vyndyuot*, *vynnyuot*, *vy nyuot*) 1, 250. *att vyggwreic* (ad uxorem meam) 1, 274. *vynggwely* (lectus meus) 1, 290.

Post numeralia *seith* (septem), *wyth* (octo), *naw* (novem) infectio nasalis: *seith mlyned* (septem anni) Mab. 2, 198. 212. 376. 3, 29. 98. 272. *naw nos a naw niwu* (novem noctes et novem dies; *dieu*) 2, 241. *nau nieu* (novem dies) Leg. 2, 11, 7. Exemplum num. *wyth* mox inter composita. De causa infectionis supra dictum (pp. 44. 117); translata tamen invenitur infectionis vis in alia numeralia, in quibus non sit eadem causa: *pedwar ugeint mlyned* (24 anni) 3, 98. 100. *chue ugeyn myu* (sexies vicenae vaccae) Leg. 1, 10, 18. 11, 20 etc. *can myhu* (centum vaccae) 1, 2, 3.

In lingua aremorica etsi infectione nasali plerumque vacant mediae inchoantes, pauca tamen illius exempla non solum e Buh. afferri possunt: *entre an nou men bras* (inter duos lapides crassos; = *an dou*) 148, 1. *dan naou glin* (in duobus genubus; = *dan daou*) 96, 12. 180, 5. *en noar* (in terra; *doar*) 4, 12. 8, 24. *a dreff an or man* (post portam hanc; *dor*) 54, 1, e Cath. *guignal an noulagat* (connivere), *gant ioy squeiff an nou dorn* (complodere), *crochen an niuquell* (i. e. cutis testiculorum, scrotum), *barrenn an nor* (clatrus), sed etiam in hodierna lingua formulam *an or*, de qua monet Man., non monent Dum. Lgn., vigere patet e dictionibus: *dirac an or* (ante portam) D., *war ann ôr* (ad portam), *dré doull ann ôr* (per foramen portae) L. De scriptione conferatur *ann ên* M. *an eon* D. *an eñv* L. *eff* Cath. respondens vetusto *an nef* (caelum). Nusquam invenimus cornicum exemplum.

2. Infectae tenues cambricae: *ymhoen* (in poena; = *yn poen*, *ympoen*, *ymmoen*, *ymhoen*) Mab. 3, 199. *yn mhenn y maes* (in capite, fine planitiei; *yn penn*, *ymmenn*, *ymhenn*, *yn mhenn*) 1, 3. *ygharat* (nom. propr. fem.) 1, 262. *vyghyghor* (consilium meum; *cyghor*) 1, 286. *ygkarchar* (in carcere) 1, 290. 291. Exempla tenuis *t* transeuntis in *nh* mox in compositione proferentur; in constructione nulla inveniuntur, contra *seith gantref*, *seith cantref* (septem pagi) 3, 144.

A cornica dialecto haec tenuium infectio aliena est perinde atque ab aremorica tam vetere quam hodierna, quae profert *é ti* vel *enn ti* (in domo), ut *é tâl* (in fronte, prope), *é pâd* (in duratione, durante tempore), *é ker*, *enn ker* (in urbe).

Ceterum in combinationibus cambricis enumeratis non aliter assimilantur mutae labiales et gutturales atque liquida ipsa (cf. p. 117 sq.). Itaque invenitur liquida assimilata cum servata tenui, ut cum labiali: *vymporthawr* (portarius meus) Mab. 1, 263. *ympenn y uantell* (in margine pallii eius) 1, 3. *ympop dyn* (in quovis homine) 1, 33. Interdum omnino nihil mutatur, si secuntur dentales: *uyndeu uab* (duo filii mei), *vyndihenyd* (occisio mea) 1, 33. 253. *yn deu hanner* (in duas partes dimidias) 1, 13. *vyntaryan* (clipeus meus) 1, 9. *vyntebic* (opinio mea) 1, 245. *vyntat*, *vynntat* (pater meus) 1, 252. Immo destituta invenitur consona inchoans: *ym benn* (in initio), *yn gyfagos* (in vicinitate; *penn*, *cyfagos*) Mab. 1, 236. cf. *seith gantref* (supra).

Ceterae consonae non tanguntur: *vy lludeticwisc* (vestis mea lutosa) Mab. 1, 4. *yn lle arall* (in alio loco), *yn llys* (in aula) 1, 5. 237. *uy march* (equus meus) 1, 4. *vym merch* (filia mea) 1, 291. *yn ryuygus* (in superbia) 1, 242. *vy ffyd* (fides mea) 1, 243. *vy chwaer* (soror mea) 1, 252.

II. In compositione 1. infectae sive assimilatae post nasalem mediae exemplum cambricum notissimum est nomen Cambrorum ipsum, quod in codice

Leg. scribitur *Kemro*, *Kemry* (Camber, Cambri), fem. *Camraes*, *Camaraes* (Cambra), plur. *cymry*, *kymry* in Lib. Land. privileg. eccl. p. 113 et Mab. 2, 50. 242. 3, 90. Hodiernae formae: *Cymro*, plur. *Cymry* (Camber, Cambri), fem. *Cymraës* (Cambra), unde *Cymreig* (cambricus), *Cymraeg* (lingua cambrica; cf. *Saesoneg*, *Seisoneg*, lingua saxonica, anglica), *Cymru* (Cambria). Est compositum e praep. *can*, iuncta *cyn-* (*con-*), et subst. *bro* (terra, = *brog*, pp. 90. 137) significatque in sensum adiectivi versum (ut graeca eiusmodi composita) conterraneum (cf. lat. contubernalis pro contabernalis), eandem terram habitantem, indigenam. E forma *Cymro*, plur. *Cymry* (flexionis internae, = *Cymbryg*, ut *escyb*, episcopi, ex *escob*, *kyrn*, cornua, e *korn*, quamquam e simplici *bro* formatur pl. *bröydd*; pariter atque e *penn*, caput, pl. *penneu*, hod. *pennau*, compositum est *kytunbenn*, pl. *kytunbynn*, qui una sunt principes, Mab. 2, 389) prodierunt, vocali mire immutata, formae *Cymru* et *Cymraes*; vetustissima forma (quam audissent Romani, nisi hoc nomen ortum esset post invasionem Saxonum) foret *Combroges*, cui oppositum est significatione vetustum nomen gallicum *Allobroges*, i. e. alienae terrae incolae.* Eiusdem modi composita hodie extant complura: *cymmraint* (subst. comprivilegium, idem privilegium, adi. comprivilegiatus, qui eodem fruitur privilegio; *cyn-braint*), *cymmrawdd* (confabulatio; *brawdd*), *cymmrawd* (confrater; *brawd*), *cymmriw* (contusio; *briw*) etc. Item in Mab. *cymwt* (= *cymbwt*, arem. *combot*, *compot*, p. 192) 2, 372.

Mediarum infectio nasalis in compositione post numeralia supra dicta *seith*, *wyth*, *naw*: *seithnyn* (septem homines; *dyn*) Leg. 2, 1, 74. *wythmlwyd* (octennis) Mab. 3, 201.

2. Infectae tenues cambricae: *cymhar* (coniux; = *cym-par*, compar) Mab. 2, 216. *kynhewi* (subtacere; *kyn-tewi*) 2, 42. *kynhebic* (similis; *kyn-tebic*) 2, 378. *kynnwryf* (tumultus; *kyn-twryf*) 2, 381. *keghor*, *kyghor* (consilium) Leg. Mab. fq. *agherdet* (deviatio; *kerd*) Mab. 1, 266 (cf. p. 118).

Sunt autem hic quoque neglectae infectionis exempla: *ambreinaul* (non privilegiatus), *ampriodaur* (non possidens) Leg. 2, 11, 29. 32. Ac particulam *kyn-* compositam cum adiectivis, etsi origine vix diversam a praepositione, semper consona destituta sequitur in Mab.: *kynwynnet* (aeque albus) 1, 257. *kynuonhedicket* (aeque nobilis) 1, 264. *kyndecket* (aeque pulcher) 1, 250. 276. *kyndristet* (aeque tristis) 1, 33. *kyngryfet* (aeque fortis; *cryf*) 1, 24.

Ante liquidas praeter *m*, quae post *cy-*, *an-* destituitur, pro *cy-*, *cyn-* et *an-* sunt formae *cym-*, *cyf-* et *am-*, *af-*. Exempla infra inter composita.

---

* Cui confero germ. *Alisati*, *Alisatia*, sedes, terra aliena, terra romana ab Alamannis occupata. Interpretatio vetusta ap. Scholiast. in Iuvenal. p. 347. ed. Crameri: "*Allobrogae* Galli sunt. Ideo autem dicti *Allobrogae*, quoniam *brogae* Galli *agrum* dicunt, *alla* autem *aliud*, dicti igitur quia ex *alio loco fuerant translati*." Forsitan rectius, quia in alienam terram, a Gallis ante non possessam, translati erant. Eodem modo compos. cambr. *alldut* (alienigena, ex alieno populo oriundus; *tut* p. 99) Leg. fq.; cum altera parte nominis conferenda vetusta Antebrogius Caes., Antebroges Plin. E voce *cyn* (primas, praeeminens; = *kynt*, in superlat. *kyntaf*, cf. nom. gall. Cintognatus) si compositum esset nomen *Cymro*, ut putat Owenus, inveniretur destitutio mediae, non infectio nasalis.

LIBER SECUNDUS.

DE NOMINE ET PRONOMINE.

Perlustrata regula sonorum et interna vocum structura transimus ad externam structuram flexionum, quibus ceteras orationis partes superant nomen, pronomen, verbum. Nomen et pronomen tractabimus hoc libro secundo, quo de flexionibus praesertim substantivi et adiectivi agetur, concordantibus in monumentis nostris, addentur quae his vocibus praeterea adhaerent, deminutionis et gradationis formae. Quibus omnibus praemittendae sunt articuli formae, subiungenda nomina numeralia, tandem pronomina, in singulis capitibus.

CAPUT PRIMUM.

De tribus generibus veteris linguae et articulo.

In omnibus linguis celticis hodie non plus quam duo nominis genera distinguuntur, genus masculinum et femininum. Sed patet tam e vetustis nostris glossis hibernicis quam e cambricis pronominis demonstrativi formis, ut in ceteris omnibus linguis huius affinitatis sic in vetere celtica tria genera fuisse non solum pronominum sed etiam substantivorum et adiectivorum, postea demum deleto discrimine inter masculinum et neutrum grammatico haec duo genera in unum commixta esse, eodem modo quo in lingua gallicana. Id quod inprimis probatur articulo veteris linguae hibernicae, qui proprias cuiusque generis in numero saltem singulari formas exhibet.

I. Articulus hibernicus.

In lingua hibernica radicalis articuli consona N plerumque aut geminata invenitur (ut in genetivo sing. generis feminini, genetivo et accusativo plur.

cuiusvis generis, denique in formis INNA et INNAN) aut aucta accedente media D (ut in gen. sing. et nom. plur. generis masculini et in dat. sing. cuiusvis generis, in forma IND) quae in tenuem quoque T provehitur, sive sequitur S in principio vocis mortificanda, sive periit S terminalis (id quod in nom. sing. masculini generis factum esse ostendit analogia cum linguarum cognatarum tum priscae gallicae conspicua in flexione nominum). Singularis N (praeterquam in neutri generis nominativo et accusativo numeri singularis casibus, qui simplicem N ante vocales, medias, liquidas servant vel assimilant, eandem amittunt ante tenues et spirantes, non igitur radici sed terminationi tribuendam) non extat nisi in formis aphaeresi curtatis eorundem casuum, qui bisyllaba alias forma utuntur, ac semper fere in dat. plur., aut cum periit consona terminalis. Quare suspicari licet, ND ab origine ad thema articuli hibernici pertinuisse nec nisi assimilatione facta in NN et N transisse. Apparet autem ex altera forma dativi et accusativi, quae sola sequitur praepositiones quasdam (*a*, *ren*, *iarn*, *con* cum dativo, *la*, *fri*, *tri*, *tar*, *co* cum accusativo, *in*, *for* cum utroque casu constructas), S quoque principio articuli propriam fuisse, quae postea fere perierit, servetur tamen post illas praepositiones. Statuimus igitur thema articuli SIND (= *sanda*), cuius locum in nom. et acc. sing. neutr. tenet SA.

Itaque formae pleniores extant: INT, IND (SIND), INN (SINN), INNA, INNAN, AN (SAN); formae curtatae: NA, NAN, SN, NAIB (SNAIB). Ex his INNA (NA) et NAIB (SNAIB) nec ipsae in fine mutantur nec mutant consonam sequentem; INNAN (NAN) et AN (SAN) integrae servantur ante vocales, medias, liquidas (nisi quod mediae *b* et liquidis *m*, *l*, *r* assimilatur *n* terminalis), ante ceteras consonas reiciunt *n*, nihil tamen mutare solent in consona proxima; INT, cuius analogiam fere sequitur INN (SINN), ante vocales solas integra servatur, ante quamlibet consonam privatur consona terminali, sequentem autem litteram non mutat. Magis variat IND (SIND), quae sola inficit consonam sequentem, servata ante liquidas et mortificatam *f* ac vocales, transiens in INT ante *s* emortuam, in IN ante tenues et medias. Distinguendae igitur sunt collocationes ante tenues, ante medias, ante liquidas, ante vocales, ante *s* et *f*. De duali ac de ablativi reliquiis infra agetur.

Schema autem articuli, probandum deinceps exemplis e codicibus nostris, est hocce:

Sing.

	Masc.	Fem.	Neutr.
Nom.	*int*, *in*	*ind*, *in*	*an*, *a*
Gen.	*ind*, *in*	*inna*, *na*	*ind*, *in*
Dat.	*(si)nd*, *(si)n*	*(si)nd*, *(si)n*	*(si)nd*, *(si)n*
Acc.	*(s)inn*, *(s)in*	*(s)inn*, *(s)in*	*(s)an*, *(s)a*.

Plur.

	Masc.	Fem.	Neutr.
Nom.	*ind*, *in*	*inna*, *na*	*inna*, *na*
Gen.	*(in)nan*, *(in)na*	in tribus generibus.	
Dat.	*(s)naib*, *(s)nab*		
Acc.	*inna*, *(s)na*		

Singularis.

Masculinum. Forma primaria (SIND) IND quae servatur ante vocales, liquidas, spirantes, nisi quod ante *s* fere in INT transit, mutatur in IN ante tenues et medias, in interioribus huius numeri casibus, genetivo et dativo, inficit consonam sequentem, sive servata sive excussa est ipsius consona terminalis. Non tangit consonam sequentem forma nominativi INT, vix accusativi (SINN) INN, etsi ipsae integrae non servantur nisi ante vocales. Ecce exempla singulorum casuum:

Nominat. INT, cuius *t* servatur ante vocales, sed perit ante quamvis consonam, non inficiens. INT: *intathir nemde* (pater caelestis) Wb. 4[b]. *ní corp intóin ball* (non corpus unum id membrum) 12[a]. *asber intóis anfoirbthe* (dicit aetas imperfecta, homines imp.) 13[c]. *intimmormus dognither friusom* (scandalum quod fit contra eos) 10[c]. *ní ní dam intídol* (ne est quidem quidquam idolum) 11[b]. *intintsliucht* (intellectus, sensus) Sg. 201[a]. *intí* (is) pron. fq. Pro quo INDT in uno exemplo: *indtairdircus* (gl. claritudo) Sg. 2[a]. IN: *am. fondrodil incoimdiu dochách* (gl. unicuique sicut divisit deus) Wb. 10[a]. *cid incoimdiu dodgné friamug [cid]inmug friachoimdid* (sive dominus id facit in servum suum sive servus in dominum suum) 27[c]. *issí indainim aslam dochomalnad recto dé ní incorpp* (gl. secundum interiorem hominem; i. e. est anima quae est parata ad explendam legem dei, non corpus) 3[d]. *intecttaire maith* (gl. bonus dispensator) 8[d]. *ingnim, ingnímson* (factum, hoc f.) Tr. 103. 104. *mad slaán inball* (si sanum est membrum) Wb. 12[b]. *indomunso* (mundus hic) 9[c]. *lasse donindin inmacc* (cum tradit filius) 13[a]. *ishé insenduine* (est hic vetus homo) 27[b]. *céin basmbéo infer* (donec vivus sit vir) 10[b]. *anasrubart infáith* (quod dixit propheta) 13[d].

Accus. SINN, INN ante vocales. SINN post praepositiones supra commemoratas: *frissinnebride* (adversus Hebraeum) Ml. 2[c]. *isinnáiar* (gl. in aëra) Wb. 25[b]. *cid cossinnóin l. cosinnóin .i. co cr.* (gl. usque ad unum, non est qui faciat bonum) 2[a]. *lasinnathir nemde* (apud patrem caelestem) 19[d]. *tresinnainmnigudsin* (per hanc denominationem) Sg. 59[b]; alias INN: *innáis déed* (gl. inquietos, corripite; i. e. aetatem inquietam) Wb. 25[c]. *innairdegnúsigud* (significationem) Sg. 77[a]. *innimtháuad* (gl. talionem) 181[a]. *cenmá innainmuid* (excepto nominativo; *cenmá* cum accus.) 201[b]. Sed SIN ante consonas: *lassincoimdid* (apud dominum) Wb. 25[b]. *lassinfer, lasinfer, lassinfeir* (apud virum) 9[d]. 13[a]. *frisinfer* (contra virum) 10[a]. *frisincethir* (ad animal quadrupes) 13[c]. *tarsin corpsin* (trans hoc corpus) 15[c]; item IN ut in nominativo: *ní gebat incomarbus* (non accipient hereditatem) Wb. 4[c]. *ar incorp marbde* (ad corpus mortuum) 3[a]. *inbrón* (maerorem) 5[d]. Eclipsi hodiernae comparanda sunt *trisin mbrat find* (per pallium album) Tr. 55. *in nerchoimded* (gl. apologiam) Tr. 82, ut acc. fem. *lasin ngutai* (cum vocali) Sg. 7[b]. *tris in niris* (per fidem) Tr. 43, gen. plur. *tridluthad inna nnél* (per compaginem nubium) Ml. 9r.

Genet. IND ante liquidas, consonam emortuam *f*, vocales, IN ante tenues et medias, inficiens. IND: *rún indrechto, cosmulius indrechto* (mysterium, similitudo legis) Wb. 15[a]. 20[a]. *rectire indrig* (praepositus regis) 17[d]. *indfogair* (gl. pronuntiationis) Sg. 3[b]. *darcenn indóesa lobuir* (pro aetate infirma, pro infirmis) Wb. 10[c]. *foraltóir indídil* (super altari idoli) 10[c]. *béssi indepscuip* (mores

episcopi) 31[b]. *comalnad indhuili rechto* (impletio omnis legis) 20[a]. Pro quo effertur INT ante *s* emortuam: *intsechtaigthu* (gl. simulationis) Ml. 31[a]. *fomam intsommai* (sub iugo divitis) Ml. 27[d]. *dotrachtad intsailm* (ad tractationem psalmi) Ml. 25[a]; minus accurate: *boill indsenduini* (membra veteris hominis) Wb. 27[b]. *ainm indšrotho* (gl. Anio; i. e. nomen fluvii) Sg. 35[b]. IN: *ires inchaich* (fides cuiusvis) Wb. 2[b]. *isinanmim inchoimded* (est in nomine domini) 9[c]. *dochum inchoirpsin* (ad hoc corpus) 3[a]. *gním inchrochtho* (actio crucifixionis) 8[a]. *doecmalla side foir indluim mair inchoirpsin et inphectasin* (colligit hic in se massam magnam huius corporis et huius peccati) 9[d]. *glicc ocaslug inphectho* (callidus in persuasione peccati) 14[d]. Non tanguntur infectione dentales (cf. p. 179): *intempuil* (templi) Tr. 80. *intairmchrutto* (transformationis, imago; *tairmchruthad*) Wb. 15[b]. *intesa* (gl. caloris) Sg. 5[a]; quare hic quoque IND notatum invenitur ut in neutro: *indtóraind* (gl. qualitate, i. e. formae) Sg. 3[b]; eadem igitur ratione accipiendum *forbe indagimrata* (perfectio bonae cogitationis) Wb. 3[d]. *induini* (hominis) 12[a]. *dinchamull indiumsa* (de camelo superbiae) Tr. 60. In mediis *b* et *g* etsi notata non est infectio: *imnetha inbetho* (tribulationes mundi), *ó dethidin inbetho* (a cura mundi), *accobra inbetha* (cupiditates mundi) Wb. 10[b]. 14[b]. 15[d]. *hi coindeilc ingotho* (in comparatione vocis) Sg. 3[b], sine dubio tamen valuit in pronuntiatione.

Dativus ut genetivus, nisi quod S inchoans eadem qua in accusativo ratione aut servatur aut perit; quacum una absorbetur vocalis articuli terminalibus vocalibus praepositionum praecedentium, ut *do*, *ó*, *di*. Exempla formae IND: *dondlucht ailiu* (alteri parti) Wb. 16[a]. *dondmacc* (filio) 7[c]. *dindriuth* (de cursu) 20[b]. *óndrectairiu* (gl. a villico) Pr. Cr. 62[a]. *ondfescur* (a vespera) Sg. 183[b]. *dondfiur* (ad virum, viro) Ml. 14[b]. *dindfiur* (de viro) Wb. 22[c]. *óndfogur* (voce) 12[d]. *dondathir* (patri) 13[b]. *dondoscar* (gl. idiotae) 12[d]; SIND: *forsindimmarmus* (in scandalo) Wb. 1[d]. *forsindainmnid* (in nominativo) Sg. 207[a]. *hisindlucsin* (hoc loco) Sg. 8[b]. Ante *s* mortificandam item SINT, INT: *issintsalm* (in psalmo) Ml. 14[b]. *isintsalm* (id.) 43r. 32r. *isintsalmso* (in hoc ps.) 14[b]. 24[c]. *dintsens* (de sensu) 14[d]. *dintsruth buadarthu* (gl. de turbulento rivo) 2[b]. *huantsommu* (a divite, accepit munera) 36[a]; minus accurate *húandsnáthiu* (a filo) Sg. 54[a]. IN, SIN: *onphapa leo* (a papa Leone) Cr. 40[a]. *donchoimdid nemdu* (domino caelesti) Wb. 27[c]. *ónchiunn* (e capite) 22[a]. *dunchrunn* (arbori) 8[a]. *donchorp marbdu* (corpori mortali) 3[a]. Non notatur infectio in mediis *b* et *g*: *dunbráthir* (fratri) Wb. 10[a]. *donbáith* (gl. idiotae) 12[d]. *isinbiuth* (in mundo), *isinbiuthso* (in hoc mundo) 12[c]. 12[d]; hic quoque IND scriptum: *dindbéstatu* (de moralitate) 5[c]. Non inficiuntur dentales: *ontechtairiu* (de legato) Wb. 14[d]. *dintemul* (gl. obscuratione solis) Ml. 16[c]. *isintuisiulsin* (in hoc casu) Sg. 204[a]. *dintecnatatu* (gl. de familiaritate) Ml. 2[a]. *hontecnatatu* (familiaritate), *hondoirmaigthetaid* (gl. squalore) Ml. 28[b]. *isindomunsan* (in hoc mundo) Tr. 16. *donduini* (homini) Wb. 4[c]. *dondaum* (bovi) 10[d]. *isindánsin* (in hac scientia) 18[e].

Femininum. Sunt articuli feminini formae in singulari IND, INN, INNA, e quibus prima sola inficit, quae est nominativi et dativi, alternans cum IN. Formae accusativi, quae fit IN ante vocales, et INNA genetivi non inficiunt.

Nom. IND, IN ut gen. masc. Forma IND: *indalmsan* (eleemosyna) Wb.

16^d^. 17^a^. *isbeo indanim*, *isirlam indanim* (est viva, prompta anima) 4^a^. 5^c^. *indeclais* (ecclesia) Tr. 60. *indencae* (innocentia) Ml. 24^a^. *indecmailte* (gl. insolentia) 31^b^. *indingen* (filia) Wb. 10^b^. *indepistilse* (epistula haec) 27^d^. *indhuall* (gl. elatio) Ml. 28^a^. *indlaám* (manus) Wb. 12^a^. *indnóibe* (sanctitas) 9^c^. *indrann insce* (pars orationis) Sg. 3^b^. *indróm* (Roma) 174^a^. *indfáilte* (gaudium) Wb. 16^b^. *indfoille* (gl. calliditas) Ml. 28^b^. *indfoirinn* (gl. factio) 33^a^. *indfoisitiu* (confessio) Wb. 4^d^. INT ante *s* emortuam: *mór intserc condechuith in cru* (magnus amor donec venit in crucem, Christus) Wb. 22^b^. *intserc* (gl. affectus) Ml. 43r. *intsoilse* (lux, sol) 26r. 5r. *intsillab* (syllaba) Sg. 25^a^, *intsillab* 25^b^, sed *indsillab* 26^a^. *intsartol* (gl. libido) Ml. 34^a^. Forma IN: *inchathir* (civitas) Wb. 21^c^. *niincholinn donatháira* (non caro est, quam vituperat) 3^d^. *inchorcur* (purpura) Tr. 115. *inchiall* (intellectus, notio) Sg. 27^a^. *inchoss* (pes) Wb. 12^a^. Non infecta tenuis dentalis ut supra notatur in Ml. 28^b^: *indtogas* (gl. circumventio); itaque ne media quidem *d* infecta putari debet: *indiassin* (gl. uterque; i. e. haec duitas) Sg. 2^a^. *indearc bratharde* (amor fraternus, = *deserc*) Wb. 33^d^. Non notata infectio ceterarum mediarum: *léicfidir dúib inbrithemnactsin* (sinetur, concedetur vobis hoc iudicium) Wb. 6^b^. *inben* (mulier) 22^c^. *inglainesin* (haec puritas) 9^e^.

Dat. ut dat. masc.: *isindaimsirsin* (hoc tempore) Wb. 13^b^. *isindinducbáil* (in gloria) 4^c^. *dondingin* (filiae) 10^b^. *dindluib* (gl. de rosa) Sg. 35^b^. *as ind fetarlaici* (e vetere testamento) Tr. 39. *dondfritobairt* (oppositioni) Sg. 183^b^; minus accurate *dindséit* (de via) Wb. 24^a^. *donsoilsi* (luci) Sg. 183^b^, ubi *dint-*, *dont-* expectares. *robói issinchaithir* (fuit in civitate) Wb. 13^b^. *hisinchathir* (in civ.) Sg. 28^a^. *isinchétne tuiste* (in prima creatione) Wb. 1^a^. *iarsincháintoil* (gl. secundum bonum placitum) Wb. 20^d^. *isintuaichli* (in astutia) 8^d^. *dondeacht*, *dondóinecht* (deitati, humanitati) 32^b^. *dinddeilb* (de forma) Sg. 5^a^.

Acc. SINN, INN ante vocales, SIN, IN non inficiens ante quamlibet consonam, ut in accus. gen. masc. Forma SINN: *tresinnaimsir feissin* (gl. tempus per se) Sg. 188^a^. *tresinnóenméit* (gl. per tantundem temporis, i. e. per eandem magnitudinem; *méit* fem.) Cr. 34^c^. *isinnaisndís* (gl. in sui adsertionem) Ml. 29^b^. *frisinniarfaigid* (gl. adversum inquisitionem) Ml. 20^c^; INN: *conricci innaimsir hítaam* (gl. usque adhuc; i. e. donec attingit tempus quo sumus) Wb. 9^a^. *sech innaimsir* (ultra tempus) Sg. 217^b^. *ni epur frib innalmsin* (non dico vobis eleemosynam) Wb. 16^d^. *innaudbirt* (gl. phase, facies; i. e. oblationem) Cr. 37^b^. *huare nád forcmat inninni* (quia non servant significationem) Sg. 50^a^. *ar inninni* (gl. propter significationem) Sg. 137^b^. Forma SIN: *forsinmertrich* (super meretricem) Wb. 9^d^. *frissinlainn .i. frisinfochricc nemdi* (ad bravium, i. e. ad mercedem caelestem) 24^a^. *trissinprecept* (per doctrinam) Wb. 12^d^. *tresinfuil* (per sanguinem) Wb. 20^d^; IN: *doforsat incathraig* (condidit civitatem), *conrotgatar incathraig* (construxerunt civitatem) Sg. 31^b^. 32^b^. *incairi* (gl. notam) Ml. 28^c^. *incaisc* (gl. phase, facies; i. e. pascha) Cr. 37^b^. *incoimdemnacht* (gl. dominatum, ferre) Ml. 35^a^. *inlainn* (gl. coronam) Wb. 11^a^. *infáiltisin* (gaudium hoc) 5^d^. *infirinni* (veritatem) Ml. 36^b^. *infectso* (nunc) fq., cuius altera forma *indectso* ad ablativum adverbialem referenda est (cf. sub adverb.). Est tamen etiam ante vocales liquidae scriptio simplex: *ar inæncai* (gl. propter morum modestiam; supra nom. *encae*, *ence*, innocentia) Ml. 31^c^. *in arim* (gl. summam) Ml. 36^a^.

Gen. INNA et NA: *aitribtheid inna cathrach* (incola civitatis) Sg. 124^b^.

rún inna cruche (mysterium crucis) Wb. 8ª. *inna togaise* (gl. simulationis) Ml. 31ª. *írúnaib inna deacte*, *hi rúnaib inna deacte* (in mysteriis deitatis) Wb. 2ᵇ. 5ᶜ. *dineurt inna deserce* (virtute amoris) Wb. 16ᶜ. *airechas inna rómæ* (principatus Romae) Sg. 174ª. *dothaidbse inna méite* (gl. explanandae quantitatis causa) Sg. 151ª. *inna flaithemnachtæ* (gl. dignitatis, gradus) Sg. 2ª. *rann airegde inna anme* (pars principalis animae) Wb. 25ᶜ. *bolad inna idbairtesin* (odor huius oblationis) Wb. 22ᵇ. *issóinmichi inna indocbále* (in abundantia gloriae) Wb. 27ª. *tindnacol inna hirise* (receptio fidei) Sg. 209ᵇ. NA: *ó aicniud na cétne tuisten* (natura primae creationis) Wb. 21ᶜ. *hi foirciunn na cetnæ rainne* (in fine prioris partis) Sg. 18ᵇ. *isdochruth comirsire na desse* (est inhonestum simul sermocinari duos) Wb. 13ª. *accomol cr. et na æcilse* (iunctio Chr. et ecclesiae) Wb. 22ᶜ.

Neutrum. Differt hoc genus a masculino et feminino sola forma primaria AN in casibus rectis; in casibus obliquis IND habetur eodem modo quo in obliquis generis masculini.

Nom. AN ante vocales et medias, A ante ceteras consonas (p. 43), exceptis liquidis, ante quas *n* articuli saepius assimilatur quam omittitur. AN (*am* ante *b*): *anaccobor* (gl. animus voluntatis; i. e. voluntas) Wb. 16ᶜ. *dobtromma anaccobor collnide beos* (gravat vos voluntas carnalis adhuc) 8ᶜ. *asñdirruidig. anainm̄sin* (est derivatum nomen hoc) Sg. 56ᵇ. *ished inso anaithescc* (est hoc responsum) Wb. 9ᵈ. *animdibe adchi cách* (circumcisio quam scit quivis) 2ª. *ropo fochonn anirgaire* (fuit interdictio causa, peccandi) 3ᶜ. *anorpe nemde* (hereditas caelestis) 27ᶜ. *atá lib anuilese* (sunt vobis haec omnia), *anuile robói ifetarlicci* (omne quod fuit in vetustate) 16ᶜ. 27ª. *aní*, *anísiu* (id, hoc; masc. *intí*, *intísiu*, fem. *indí*) pron. fq. *ambás tiagmeni* (mors quam subimus) Wb. 15ᵇ. *ished ambeccsin nammá* (est id hoc parvum solum) 24ª. *andechor feil eter corpu nemdi* (differentia quae est inter corpora caelestia) 13ᶜ. *andéainm̄neichthech* (denominativum) Sg. 29ᵇ. *am. rombói andligedsin ifetarlicci* (ut fuit lex haec in vetustate) Wb. 10ᵈ. *andligednísin* (lex, regula haec), *andliged dogniat greic* (regula, quam observant Graeci) Sg. 7ᵇ. 40ª. *andiall cechtar indarann* (declinatio utriusque partis), *iss. andiall ninmedonach* (haec est flexio interna) Sg. 74ᵇ. 158ᵇ. *inmaith andubso anne* (bonumne hoc atramentum ita? glossa scriptoris codicis atramentum temptantis, infra in folio) Ml. 13ᵈ. Substantivi numeralis *andéde* (utrumque), *andédeso*, *andedesin* (horum utrumque) exempla inter numeralia. *angair robói*.. (vox [?] quae fuit) Sg. 176ᵇ. *ised angné cetne* (gl. eadem ratio; i. e. haec est ratio prior) Cr. 33ᶜ. *angrád asisliu* (gradus qui est inferior) Wb. 4ᵇ. Forma A: *atimne sainemailsin* (singulare hoc mandatum) Wb. 3ᶜ. *atinphed* (gl. spiritus), *atinfed* (aspiratio, per h) Sg. 6ª. 9ª. *atir romanach* (gl. romanus ager), *atir centarach* (gl. citer ager) Sg. 33ª. 39ᵇ. *atrédeso*, *atrédesin* (haec tria; cf. inter numeralia) Wb. 5ᶜ. 9ᶜ. 12ᶜ. *acethardeso* (haec quaternitas; i. e. haec quattuor) Wb. 21ᵈ. *araaric acenelæ fothairethesin* (gl. balneae pallacinae: de nomine philosophi; i. e. nam eius inventum hoc genus balnearum) Sg. 217ª. *isfrideacht afiadnissesin* (gl. testimonium diximus adversus deum; i. e. est contra deitatem hoc test.) Wb. 13ᵇ. *afírluge* (gl. iusiurandum) Ml. 36ª. *iss. afolad cétnae* (hic est sensus prior), *afolad 7 inchiall* (gl. vis et significatio) Sg. 9ᵇ. 27ª. *aforcital forndobcanar* (doctrina quae praecipitur vobis), *aforcital íccas* (doctrina quae salvat) Wb. 3ᵇ. 30ᵈ. *guidmini airn̄dip maith aforcell doberam dúibsi* (gl. oramus semper pro

vobis; i. e. ut sit bonus nuntius quem feramus de vobis) Wb. 25ᵈ. *aforóil bess lib dinaib anib* (abundantia quae est vobis divitiarum) Wb. 16ᶜ. *asainreth* (gl. proprium, est nominis) Sg. 26ᵇ. *attáa lemsa asainredsa* (est mihi haec proprietas) Wb. 32ᵃ. *ataa icach epistil asainchomardesin* (gl. quod signum in omni epistula; hoc proprium signum) Wb. 26ᵇ. Articulus ante liquidas: *isderb alín lathe* (est certus numerus dierum) Sg. 66ᵇ.* *ished alliinn* (est haec pars, est hoc illud quod etc.) Wb. 12ᶜ. *ished insin allínn* (hoc est rete) 29ᵇ. *doairchet allaá* (praedictus est dies) 6ᵈ. *isáildiu ammag rogab súil* (est pulchrior locus quem cepit oculus) 12ᵃ. *isspirtide annuiadniss uile* (est spirituale omne testamentum novum) 15ᵇ. *arrindsiu* (hoc signum caeleste) Sg. 70ᵇ.**

Acc. ut in nominativo, nisi quod S servatur post praepositiones supra nominatas. SAN: *trissandedesin* (per hoc utrumque) Wb. 4ᵈ. *forsaní asrubart* (super id quod dixit) 9ᶜ. *trisanimthanadsa* (per hanc alternationem) 13ᵃ. *isanindarbae* (gl. in repulsam) Ml. 23ᶜ; elisa vocali forma SN: *tresṅgné* (per figuram) Sg. 73ᵇ. AN: *gaibid immib anetach macc cóimsa* (sumite circa vos hanc vestem filiorum carorum) Wb. 27ᵇ. *ni dunaibhí fodaimet animdibe colnide tm. mani comal. anim. uitiorum* (gl. pater circumcisionis; i. e. non iis qui patiuntur circumcisionem carnalem tantum, si non perficiunt circumcisionem vitiorum) Wb. 2ᶜ. *cid anuathathnísiu* (gl. relictus sum solus et quaerunt animam meam; i. e. adeo hanc singularitatem, etiam hanc unam) 5ᵃ. *hóre dorrigeni cr. anuileso* (quia fecit Chr. omne hoc) 15ᵈ. *ni tucci ambéelre asbiur* (non intellegit sermonem quem dico) 12ᵈ. *conecat andéde* (possunt utrumque) Sg. 39ᵇ. *immefolṅgai andligedsin* (efficit hanc legem) 157ᵇ. *angaimredsa* (hanc hiemem, hac h.) Wb. 31ᵈ. *dindí dobeir angrád* (ab eo qui dat gradum) Wb. 29ᵃ; hic quoque elisa vocali N: *ni epur nisin* (non dico hoc) Sg. 73ᵇ. Forma SA, A: *conecat atrédesin* (valent haec tria) Wb. 33ᵃ. *aracethardese* (propter haec quattuor), *tressacetharde* (per quattuor) Wb. 31ᵇ. 32ᶜ. *forsacenélæ metirsin* (gl. inter Phalecios; i. e. genus hoc metri) Sg. 8ᵃ. *aprono. narticoldae .i. aprono. gaibes engrucus ṅarticuil* (gl. articulum sive articulare pronomen tam masculini quam feminini generis assumit, commune genus) 61ᵃ. *sluindid afolad cétnae* (gl. nec minuit significationem; i. e. significat sensum priorem) 9ᵇ. *rocreitsidsi aforceli* (credidistis nuntium) Wb. 25ᵈ. Ante liquidas: *cossalaasa* (gl. usque nunc; i. e. usque ad hunc diem) Wb. 23ᵃ. *allaesin* (hunc diem) Wb. 15ᶜ. *alleth o laim deiss* (gl. dextram eius, h litterae partem; i. e. dimidium e dextra manu) Sg. 17ᵇ. *arrad* (gratiam) Wb. 29ᵈ. *frisarind* (circa constellationem) Cr. 18ᵈ.

Gen. IND, IN, ut in genetivo generis masculini: *éicndag indraith diadi* (obtrectatio gratiae divinae) Wb. 29ᵃ. *cosmulius indfíadnissi* (similitudo testimonii) Wb. 19ᶜ. *intaidlich* (gl. satisfactionis) Ml. 23ᵃ. *indḟolaid* (gl. significationis, proprietas) Sg. 27ᵃ. *indforcitil* (gl. eruditionis) Ml. 19ᵃ. *oc airitin indforcitilsa* (in receptione huius doctrinae) Wb. 16ᵃ. *rún indforcillsin* (mysterium huius doctrinae) Wb. 28ᵇ. *archuit indanm̄e* (ratione nominis) Sg. 211ᵇ. *indanm̄a dilis*

---

* Alias hoc substantivum est generis masc., cujus exempla videas inter subst. pronominalia. Variant etiam alia quaedam, ut *imthánad*.

** Satis frequens praeterea articulus generis neutri ante voces latinas, quae afferuntur in codd. Wb. et Sg.: *ished anoneste insin* (est hoc τὸ honeste), *ished dim allegitime* (est hoc τὸ legitime) Wb. 25ᵇ. 30ᵃ. *ishinunn analtus 7 analitus* (est idem τὸ altus et τὸ alitus) Sg. 56ᵇ. etc.

(nominis proprii) Sg. 26[b]. *ocslund indedisin* (in significatione utriusque) Sg. 209[b]. Neglegenter scriptum *incethardaisco* (horum quattuor) Ml. 36[c], quod debebat esse *inch.*

Dat. (DO)ND, (DO)N, ut in ceteris generibus: *dondédiusin* (utrique horum) Wb. 9[c]. *dindtinchosc* (institutione) 5[c]. *dindtrediu* (de tribus) Sg. 3[b]. *dontorud* (fructui) Sg. 61[b]. *isindanm̄aim̄* (in nomine) Sg. 30[b]. 31[b]. 54[b]. *ón bunud* (gl. a principali; i. e. ab origine) Sg. 33[b]. Ante *s* item *int* pro *ind*: *isintsenmuim*, *isintsenmim* (in sonitu) Wb. 12[c]. 13[d]. *hisindlucsin intsainriuth* (gl. in Xerolopho Byzantii; i. e. in loco hoc proprie, ablat. adverbii loco) Sg. 8[b], *intsainriud* Ml. 38r.; sed *indsainriud* Pr. Cr. 1[a], minus accurate.

Miscentur tamen hic ut in aliis casibus et generibus interdum duae formae dictae, ut IN pro IND: *ocinforcitul* (in doctrina) Wb. 31[c], ut in masculinis *forsinmug* (in servo) 8[b]. *dunmoindeinmidetu* (gl. ad generalem munificentiam) Ml. 8r. *donfiur* (viro; supra *dondfiur*, *dindfiur*) Wb. 11[c]. *fochumachte inmaicc* (sub potestatem filii; cf. supra *dondmacc*) 13[b]. *estosc innfine* (expressio vini) Ml. 24[d]. IND pro IN: *isindbuinniu* (in tuba) Wb. 12[c], ut in nom. fem. *indbendacht* (benedictio) 19[b], dat. masc. *cosindbrud .i. cosindepert asingaib méit* (gl. dicuntur autem ista cum emphasi) Ml. 23[a], acc. fem. *cen frescsin .i. dice trisindchomairli dorat achitofel* (gl. praeter spem, i. e. eius salvationis per consilium quod dedit A.) Ml. 23[c]. *am. indclainn* (ut stirps; *amal* cum acc.) Wb. 5[b].

Pluralis.

Non est in hoc numero formarum articuli pro singulis generibus diversitas. In solo nominativo distinguitur masculina forma a feminina, quae eadem est generis neutri. Per ceteros casus eaedem trium generum sunt formae.

Nom. masc. IND, IN ut in gen. sing. masc.: *bit iess indhuili dáni* (erunt ei omnia dona) Wb. 27[b]. *isdo tiagait indrétaisin huili* (illuc pertinent omnes res hae) 5[c]. *indnóib ata ellachti hi cr.* (sancti qui sunt uniti in Chr.) 21[b]. *indrígain* (gl. reguli) Sg. 45[b]. INT ante *s* emortuam: *dagnitis dam intsabindai anísin* (faciebant etiam Sabini hoc) Sg. 28[a]. *intsailm* (psalmi) Ml. 30[a]. *doib doaisilbter intsailmsin* (iis attribuuntur psalmi hi) 2[c]. *intsommai* (divites) 28[a]. *intseuit bite hi cach crich* (viae [?] quae sunt in omnem finem) Ml. Sed etiam: *isicr. ataat insétisin* (gl. viae meae quae sunt in Christo Iesu) Wb. 9[a]. *indslici* (gl. ostreae) Cr. 34[b]. IN: *inphreceptori* (gl. praedicabunt, praeceptores) Wb. 5[a]. *inchaingnímai* (benefacta) 29[a]. *inchnamai* (ossa) Ml. 22[d]. *itmóirb inboillsin* (sunt emortua haec membra), *itcorp inboillsin* (sunt corpus haec membra) Wb. 11[d]. 12[a]. *indóini hisiu* (homines hi) 12[d].

Nom. fem. INNA, NA: *hithésin inna ranna aili* (sunt hae partes ceterae), *inna teoir rannasa* (hae tres partes) Sg. 22[a]. 26[b]. *itmóra na bretha* (gravia sunt iudicia) Wb. 17[b]. *fritataibret na dorche* (opponunt eam tenebrae) Sg. 183[b].

Nom. neutr. ut fem.: *inna tóranda* (gl. figurae) Sg. 4[a]. *inna anm̄ann trena .. doform̄agddar* (nomina substantiva adiunguntur) Sg. 28[b].

Gen. INNAN, NAN (INNA, NA, p. 43 ut *an*, *a* p. 213.) in tribus generibus. Masc.: *esséirge innanuile marb* (resurrectio omnium mortuorum) Wb. 13[d]. *molad ingni innanétside* (laus cognitionis auditorum) 11[b]. *persan nan abstal olchene* (persona ceterorum apostolorum) 18[d]. *tindnacul innan dáne* (largitio do-

norum), *ilar nan dáne* (multitudo donorum) 21ᶜ. 22ᵃ. *candadas innan degnimaeso* (candor benefactorum horum) Tr. 55. *fognam innamball* (servitium membrorum) Wb. 12ᵇ. *nertad inam braithre* (exhortatio fratrum) 10ᶜ. *indocbál inna nóib* (gloria sanctorum) 13ᶜ. *budíd innammíled* (victoria militum) 11ᵃ. *cosc innammoge* (institutio servorum) 29ᵇ. *diserc inna grec* (amore Graecorum; pro *innan grec*) Sg. 1ᵃ. *anmmann inna crann* (nomina arborum) Sg. 61ᵇ. *dechor inna corp tal.* (differentia corporum terrestrium) Wb. 13ᶜ. *dluimm inna senpecthe. dluim inna sualche* (gl. veterem hominem, novum hominem; i. e. massam veterum peccatorum, m. virtutum) 22ᶜ. *toissech na f . . tae* (princeps prophetarum) 33ᵃ. *himchenn nasacardd* (circa caput sacerdotum) Sg. 54ᵃ.

Fem.: *octimthirecht innanidbart* (in ministerio oblationum) Wb. 10ᵈ. *innan dule* (gl. mundi elementorum) Sg. 3ᵇ. *cosc innamban* (habitus mulierum) Wb. 22ᶜ. *dechor inna pian* (differentia poenarum) 13ᶜ. *na persan* (personarum) 1ᵈ. 22ᵃ. *temel inna tol domunde* (obscuritas voluntatum mundanarum) 21ᵃ. *bésse inna fedb* (mores viduarum) 29ᵃ. *accomol inna ranngabál* (coniunctio participiorum) Sg. 193ᵇ. *etarcne narrúun diade* (cognitio mysteriorum divinorum) Wb. 26ᶜ.

Neutr.: *con etarceirt innambélresin* (cum interpretatione harum linguarum) Wb. 13ᵃ. *inna forcetal* (gl. institutionum) Sg. 9ᵃ. *airitin na forcetalsin* (receptionem harum doctrinarum) Wb. 16ᵃ. *innarrath* (gl. gratiarum) Wb. 15ᶜ.

Dat. SNAIB, SNAB post praepositiones ante dictas, alias NAIB, NAB in quolibet genere: *donaib ballaib* (membris) Wb. 7ᵈ. 12ᵇ. *donaib nóibaib* (sanctis), *donaib uilib nóibaib* (omnibus sanctis) 14ᶜ. 17ᵃ. *donab huilib doinib* (omnibus hominibus) Sg. 189ᵇ. *arnaib huilib geintib* (gl. Graecis; i. e. omnibus gentibus), *arnab geintib huilib* Wb. 1ᵇ. 2ᵃ. *dinab gabalib* (gl. de collectis; i. e. de donis, eleemosynis) 13ᵈ. *arnab uilib cumactib* (supra omnes potestates) 21ᵃ. *arnaib grádib nemdib* (supra gradus caelestes) 21ᵃ. *arnaib réib ilib* (gl. super omnes caelos) 22ᵃ. *honaib crichaib cammaib* (gl. obliquis sulcis) Ml. 2ᵃ. *honaib iarfaigthib mesidib* (gl. iudiciariis inquisitionibus) Ml. 15ᵃ. *huanaib herchoiltib tóisechaib* (gl. praepositis personarum definitionibus, est usus Apollonius) Sg. 199ᵇ. *onaib rannaib* (partibus) Sg. 202ᵇ. *arasoirad són dinaib fochaidib* (gl. pro absolutione malorum, refert gratias) Ml. 19ᵃ. *dinaib eulasaib no donaib etarcnaib* (gl. de experimentis) Ml. 19ᶜ. Formae plenioris SNAIB exempla: *isfollus isnaib dobriathraibso* (est perspicuum in his adverbiis) Sg. 201ᵇ. *isnaib desimrectaib* (in exemplis) Sg. 209ᵃ. Alia videas infra IV. 2. Cum ND semel: *dundaib abstolaib* (apostolis) Cam. Omittitur *b* interdum sequente labiali: *dona ballaib uilib* (aliis membris; sequitur mox in eadem columna: *donaib ballaib uilib.* Cf. in eod. cod. 16ᵃ: *i cacha bésaib*, pro *i cachab*) Wb. 12ᵇ. *oc na fothairethib palnacdib* (gl. ad balneas pallacinas) Sg. 217ᵃ. Infectionem consonae sequentis, quam habet unum exemplum a Stokesio allatum L. Ardm. 178 b. 2: *dunaib chethrairib* (gl. quaternionibus), respuunt *donaib cairrib*, *forsnaib cairrib* (de scopulis, super sc.) Tr. 115. *forsnaib conaraib* (gl. in semitis) Ml. 15 r. *huanaib cellorib* (gl. ex prumptuaris) 12r. *donaib cenelaibsin* (his gentibus) Sg. 201ᵇ.

Acc. INNA, NA, SNA (post praepositiones ante dictas) forma trium generum communis. Masc.: *messimmir inna fíraingliu* (indicabimus veros angelos) Wb. 9ᶜ. *dodúrget inna firu* (pelliciunt viros, pellices) Sg. 68ᵇ. *ciadugneid na ré-*

tusa (quamvis faciatis res has) Wb. 22[b]. *niriat nadánu diadi aranindeb domunde* (gl. non turpe lucrum sectantes, sint diaconi) 28[c]. *cosmili frisna preceptori* (similes praeceptorum) 14[d]. *lasna litridi aili* (apud ceteros litteratores) Sg. 28[a]. *tarsna deo* (per deos) 217[b]. *isna cammaigthiu* (gl. oblicationes) Ml. 48 r. Fem.: *leic úait inna tuari* (mitte a te cibos) Wb. 6[c]. *adciamni na rúna diadi* (noscimus mysteria divina) 12[c]. Neutr.: *forsna dligetha remeperthi* (super officiis antedictis) Wb. 13[a]. *inna cemmen* (gl. gressus) Ml. 22[a]. *innatíreso* (has terras) L. Ardm. 17 b. 1.

Dualis numeri exempla, per quem in omnibus praeter dativum casibus una articuli forma IN extat, infra sequentur.

II. Articulus britannicus.

Maior formarum penuria britannicae linguae, qua inprimis flexio nominis differt ab hibernica, vel in articulo conspicitur, cuius hibernica formarum varietas neque in hodiernis dialectis britannicis extat, neque in vetustis. In quibus cum sola radix supersit abiecto omni casuum numerorumve discrimine, in tanta hac formarum inopia patet britannice parum distincte designari substantivorum genera, quae diserte distinguit vetusta lingua hibernica.

Radicalis britannici articuli ut hibernici est littera N, quae per se apparet inclinata ad praepositiones praecedentes vocalibus terminatas, ut *do*, *da*, *di* (ad), *tre* (per), *o* (ex) etc., in lingua aremorica tam vetusta, ut in chart. Rhed. 1, 39 in chart. a. 821: *don roch* ("ad rocham" ibid. 1, 41 in chart. a. 824; i. e. ad rupem), quam in Vita S. Nonnae: *dan bro* (ad terram) 16, 7. *dren bro* (per terram) 2, 6. *etren bedis* (inter mundi habitatores) 160, 11; in quo libro absoluta eiusdem articuli definiti est forma *an*, indefiniti *un*, semper etiamtunc per *n* scripta. Nec differt cornicus articulus definitus *an* vel *en*, inclinatus item ad vocales finales praecedentium particularum, ut *ȝe* (ad), *ha* (et): *ȝen bys* (ad mundum) P. 5, 2. 43, 4. *ȝen meneth* (ad montem) 52, 1. *ȝen menyȝyow* (montibus) 170, 1. *han benenas* (et mulieres) 169, 4, indefinitus *un*: *war ben en meneth* (ad apicem montis cuiusdam) P. 16, 1. *en venyn* (mulier quaedam) 84, 1. *vn burges, vn marreg* (civis, miles quidam) 214, 1. 217, 1. Propius ad hib. ND accedunt corn. *ȝen neȝyn* (avibus) P. 206, 3. *ȝen nempynnyon* (cerebro) 134, 3. *han nohan* (et boves) Cr. 1069; proxime arem. *and erc'h* (nix) Barz. Br. ed. I. 4, 13. Mirus ideo usus est hodiernae linguae aremoricae, quae *n* utriusque articuli *an* (*ann*), *un* (*eunn*) non servat nisi ante vocales et *h*, ante liquidam *n* (ante *l* assimilatur), ante dentales *d*. *t*, eandem ante ceteras consonas omnes mutat in *r*; magisque mirus communis usus liquidae *r* pro *n* articuli definiti (indefinitum enim recentiorem respuit ut hibernica) iam in vetusta lingua cambrica, in qua articulus absolutae positionis est *ir*, cuius *r*, ut *n* aremorica, sola inclinatur ad praepositiones *di* (= hib. *do*), *o* (ex): *dir* (= arem. hib. *don*), *or* (= hib. *on*).

1. Cambricus vetustioris linguae IR, (I)R per omnes casus.

Sing. nom.: *irdigatma* (gl. area), *irtinctic occcan gulan* (gl. tincta murice lana) Ox. 37[c]. 40[a]. In notatis Ox. 22[b]. 23[c]. de mensuris: *irpimphet eterin* (quinta

avis), *irnimer bichan*, *irmaur nimer* (numerus parvus, magnus), *ir bis bichan* (parvus digitus). *maliduc ir claud* (ut ducit fossa) L. Land. 216.

Gen. *nom ir bleuporthetic buch* (gl. lanigerae, templa iuvencae) Ox. 38ᵃ. In L. Land.: *nant ir hebauc* (vallis accipitris), *allt ir cicbran* (rupes corvi), *ar hit ir nant* (in longitudine vallis) 150. *penn ir claud* (caput fossae) 216. *dicirchu ir guoun breith* (ad petendam paludem, ad paludem variegatam versus) 187. *dicirchu ir pant* (ad cavitatem versus) 231.

Dat. *in irguorimhetic datl* (gl. in arguto foro) Ox. 38ᵃ. *in irham, in irgaem* (aestate, hieme) cod. Lichf. *or dometic* (gl. domito, orbi), *or guordiminn:u:* (gl. ab invito) gl. Ox. 39ᵃ. 39ᵇ. *dir minid* (ad montem, sursum), *dir pant* (ad cavum), *dir finnaun* (ad fontem) L. Land. 149. 150, ibid. talia plurima.

Acc. *ircaiauc* (gl. libellum) Ox. 39ᵃ. *trus ir all* (trans acclivitatem), *trui ir gueirclaud* (per pratum) L. Land. 231. 234. *trui ir coit* (per silvam) ibid. etc.

Plur. nom. *ircilchetou* (gl. vela), *ir leill* (alii), *ir anamou* (gl. mendae), *ir onguedou* (gl. exta) Ox. 38ᵃ. 39ᵇ. 40ᵃ. 41ᵃ. *ir hestoriou* (sextarii) gl. Ox. 22ᵇ.

Gen. *bet ir alltudion* (sepulcrum peregrinorum) L. Land. 216.

Dat. *dir arpeteticion ceintiru* (gl. miseris patruelibus) Ox. 38ᵃ. *dir escip* (episcopis) L. Land. 113. *dir marulinniou* (ad mortuas paludes), *dir carnou* (ad lapidum cumulos) 174. 226.

Acc. *ir emedou* (gl. aera, pulsat; sing. aes) Ox. 38ᵃ. *irdigatmaou* (gl. circus, pl.) 39ᵃ.

In recentioribus codicibus etsi ante vocales semper manet articulus plenus YR (in Leg. interdum *er*), ante consonas tamen R non servatur nisi sola coalescens cum praecedentibus praepositionibus *di*, quae excusso *d* tum iam in *i*, *y* abiit (tam hib. *do*, ad, quam hib. *di*, de, p. 199), *a* (cum), *o* (a) vel coniunctione *a* (et). Exempla: *yn erbyn er escrythur lan* (contra scripturam sacram), *en yr amser glan hunnu* (sacro hoc tempore) Leg. praef. *yr amherawdyr arthur* (imperator Arthur) Mab. fq. *y bwyt arllyn* (cibus et potus), *y nef ar dayar* (caelum et terra) Mab. 1, 5. 8. *kynamlet ar syr* (aeque numerosus ac stellae) Mab. 1, 7. *dechreu di or hyn odidockaf* (incipe tu ab eo quod maxime mirandum) Mab. 1, 2. *e brenyn adele roy ir urenynes* (rex dare debet reginae) Leg. 1, 1, 5. *egueneyr saraet yr brenyn* (fit sar. regi) Leg. 1, 2, 2. *mynet yr gegin ac yr vedgell* (ire ad coquinam et ad cellam mulsi), *eisted yr bwrd* (sedere ad mensam; *y* = *di* = hib. *do*), *yn gyuagos yr gaer* (in vicinitate castri), *ar dryll arall yr march* (et pars altera equi; non *y march* ut alias ante consonas, ergo *y* = *di* = hib. *di*, *de*, gall. hod. *du cheval*) Mab. 1, 2. 3. 5. 14.

Exutus autem illis particulis in isdem codicibus ante consonas articulus reiecta consona *r* est Y (*e* Leg.): *auelles e Kemry* (vidit Cambros), *amser e garauuys* (tempus ieiunii) Leg. praef. *y uys e becan* (digitus eius parvus) Leg. 1, 2, 3. *dechreu yvet y med* (coeperunt bibere mulsum) Mab. 1, 2. *yn mhenn y maes* (in capite campi) Mab. 1, 3. In Libro quoque Landavensi, cuius scriptio fluctuat inter vetustiorem et recentiorem, pro *ir* frequens est *i*: *trui i coit* (per silvam) 197. *nant i meneich* (vallis monachorum) 192 etc.

2. Cornicus articulus AN (vel EN) et (A)N, vocalem absorbente praecedente finali particulae. De consonae sequentis infectione supra actum est (pp. 186. 196).

Sing. nom. *an gusyl o* (consilium erat) P. 32, 1. *an dus vas a ȝeserya* (po-

pulus bonus desiderabat) 4, 1. *han dus esa ol yn dre* (et populus omnis qui erat in oppido) 97, 2. *I ȝesa an venyn ganse paris ens ȝy huhuȝas* (erat mulier cum iis, quam volebant accusare) 33, 2. *ol en da han drok kepar* (omne bonum et malum pariter) 24, 4. *en tebell el a vynnas .. y demptya* (malus angelus voluit eum temptare) 13, 2. *en debell wrek ... eth* (mala mulier ivit) 159, 1.

Gen. *pobyll an bys* (populus mundi) 6, 2. *dre virtu an tas* (per virtutem patris) 3, 1.

Dat. *mos ȝen dre* (ire ad urbem) 27, 2. *ogas ȝen beth* (prope ad sepulcrum) 253, 1. *an ughelder .. ȝen bys pan deyskynnas* (ex altitudine in mundum cum descendit) 5, 2.

Acc. *terry an tempel* (frangere templum) 91, 2. *war an bys*, *dris an bys ol* (in mundum, per totum mundum) 2, 2. 31, 2. *dris an vro* (per terram) 250, 2.

Plur. nom. *an princis esa yn pow* (principes qui erant in regione) 64, 1. *y torras en veyn* (fracti sunt lapides) 209, 4. *may fyth torrow benegis .. han benenas* (ut sint ventres benedicti et mulieres) 169, 3. 4. *en eȝewon* (Iudaei) fq.

Gen. *why pryncys an dewolow* (vos principes diabolorum) R. 97.

Dat. *ȝen menyȝyow why a ergh* (montibus mandabitis) P. 170, 1. *Iesus .. a leueris ȝen dowȝek* (Jesus dixit duodecim apostolis) 47, 1. *pylat a ros ȝen vorogyon aga ro* (P. dedit militibus eorum donum) 250, 1.

Acc. *an veyn ma gura bara* (hos lapides fac panem) 11, 3. *ef a sawye an glevyon* (sanabat aegrotos) 25, 1. *war en enevow* (super animas) 17, 4.

3. Aremoricus vetustior AN, (A)N in qualicunque locatione, casus et numeri. Exempla e Vita S. Nonnae (Buh.).

Sing. nom. *doe an roen mat* (deus rex bonus) 12, 25. *duėt eo an pret* (venit tempus) 8, 21.

Gen. *e les an roen* (in aula regis) 208, 10. *a perz an roen* (a parte regis) 36, 4. *quent comancc an bet* (ante initium mundi) 78, 24. *tremen an mor* (percursus maris) 8, 10.

Dat *tost dan mor* (vicinus mari) 32, 1. *dan tut* (populo) 46, 10. 108, 10. *an lech hont* (e loco illo) 2, 4.

Acc. *voar an bet* (in mundum) 2, 2. *dren bro*, *dre an bro* (per terram) 2, 6. 6, 12. *dren bet* (per mundum) 204, 4. *dren forest man* (per hanc silvam) 34, 15. *beden maru* (usque ad mortem) 102, 15.

Plur. nom. *an peoryen bezent plen soutenet* (pauperes sint optime sustentati) 68, 11. *an hol loznet* (omnia animalia) 30, 18.

Gen. *nation an bretonet* (natio Britannorum) 78, 25. *crouer an steret* (creator stellarum) 90, 15. *dre splet an pechedou* (per consequentiam peccatorum) 10, 2.

Dat. *doe so guir roen dan ploveou* (deus qui verus rex est vicis) 54, 17. *obediant .. dan mandamantou* (oboediens mandatis) 28, 14.

Acc. *mir .. an hol gourchemenou* (serva omnia praecepta) 62, 4. *gouden poanyou* (post dolores) 146, 2. *entren preladet* (inter praelatos) 208, 19.

In eodem libro articulus indefinitus, ignotus linguae cambricae, extat dupliciter scriptus VN (semper sic in MJ.), VNG: *vng mab bihan* (puer parvus) 46, 20. *euel vn merch* (ut puella) 18, 8. *da vng mestr* (magistro) 110, 11. *me guel vng merch* (video puellam) 34, 17. *greomp vng anclin* (faciamus inclinationem) 72, 13.

CAPUT SECUNDUM.

De nominis flexione.

1. Nomen hibernicum.

A. Declinatio.

In vetusta lingua hibernica, quae magna formarum nominis varietate servata longe superat eiusdem aetatis cambricam, est duplex declinandi ordo, quorum prior ea nomina amplectitur, quorum themata vocalibus terminantur, posterior, quorum themata in consonas desinunt. Ita rem se habere cum probetur analogia ceterarum linguarum cognatarum, tum praeclare confirmatur casuum reliquiis quamvis tenuibus priscae gallicae et cascae hibernicae (ogmicis litteris scriptae). Quae cum tenuiores quidem sint, quam ex quibus iusta et perfecta declinationis imago construi possit, tamen haud mediocriter in quibusdam ad rem faciant, suo quaeque loco sequentur praemissae formis, quas codices nostri praebent. Ad priorem illum ordinem fere pertinent adiectiva, quae in paucissimis proprium modum secuntur, non tota specie ut in aliis linguis, e. c. germanica et slavica; posterior ordo solorum fere substantivorum est, nec tam frequens exemplis quam prior. In utroque ordine vocales flexionum sunt aut externae, in fine accedentes, aut internae, locum occupantes ante consonam terminalem, sive est radicis sive derivationis. Sunt praeterea substantiva quaedam discrepantia ab usitatis declinationis modis propriis formis, sive anomala. Omnium horum dualis numerus non per se solus, ut in aliis linguis quae dualem servarunt, personas vel res duas significat, sed constructus cum numerali *dá* pariter atque in dialectis britannicis. Ceterum sola substantiva in formam dualem flexa sunt, adiectiva semper pluralem induerunt.

Ordo prior.

Substantiva et adiectiva generis masculini et neutri concordant flexione; substantiva et adiectiva generis feminini ex parte proprios modos secuntur. Exhibeo primum schema omnium declinandi modorum, quos dico series, proponens paradigmata singulorum, omissis tamen locativo et ablativo casibus, quorum reliquiae, ubi sunt diversae a dativo formae, suo quaeque loco infra tradentur; profero deinde substantiva et adiectiva probantia formas cuiusvis seriei hic expositas, aut varietates earum offerentia, ex ipsis codicibus.

Declinatio masculina et generis neutri.

Paradigmata: I. a. Exemplum non derivatum *ball* (membrum), derivatum *tuisel* (casus); b. *céle* (socius). Exemplum huius divisionis derivatum, ut *echire* (mulio), *techtire* (legatus), addere non tam necessarium videtur, quam in priore ob internas flexionis vocales. II. *fáith* (vates). III. *bith* (mundus).

Neutrum a masculino illud tantum differt, quod nominativus et vocativus formantur ut accusativus, et hi idem tres casus in numero plurali proprias flexiones induunt, diversas a masculinis, quae ex exemplis infra sequentibus patebunt.

		Ser. I. a.		Ser. I. b.	Ser. II.	Ser. III.
Sing.	nom.	*ball*	*tuisel*	*céle*	*fáith*	*bith*
	gen.	*baill*	*tuisil*	*céli*	*fátho*	*betho*
	dat.	*baull*	*tuisiul*	*céliu*	*fáith*	*biuth*
	acc.	*ball-ṅ*	*tuisel-ṅ*	*céle-ṅ*	*faith-ṅ*	*bith-ṅ*
	voc.	*baill*	*tuisil*	*céli*	*fáith*	*bith*
Plur.	nom.	*baill*	*tuisil*	*céli*	*fáithi*	*bethai*
	gen.	*ball-ṅ*	*tuisel-ṅ*	*céle-ṅ*	*fáithe-ṅ*	*bithe-ṅ*
	dat.	*ballaib*	*tuislib*	*célib*	*fáithib*	*bethaib*
	a. v.	*baullu*	*tuisliu*	*céliu*	*fáithi*	*bithu*
Dual.	n. a. v.	*ball*	*tuisel*	*céle*	*fáith*	*bith*
	gen.	*ball*	*tuisel*	*céle*	*(fátho)*	*betho*
	dat.	*ballaib*	*tuislib*	*célib*	*fáithib*	*bethaib*

Declinatio feminina.

Paradigmata: IV. a. Exemplum non derivatum *rann* (pars), derivatum *briathar* (verbum); b. *tuare* (cibus). V. *dúil* (creatura, elementum).

		Ser. IV. a.		Ser. IV. b.	Ser. V.
Sing.	nom.	*rann*	*briathar*	*tuare*	*dúil*
	gen.	*rainne*	*bréthre*	*tuare*	*dúlo*
	dat.	*rainn*	*bréthir*	*tuari*	*dúil*
	acc.	*rainn-ṅ*	*bréthir-ṅ*	*tuari-ṅ*	*dúil-ṅ*
	voc.	*rann*	*briathar*	*tuare*	*dúil*
Plur.	nom.	*ranna*	*briathra*	*tuari*	*dúili*
	gen.	*rann-ṅ*	*briathar-ṅ*	*tuare-ṅ*	*dúile-ṅ*
	dat.	*rannaib*	*briathraib*	*tuarib*	*dúilib*
	a. v.	*ranna*	*briathra*	*tuari*	*dúili*
Dual.	n. a. v.	*rainn*	*bréthir*	*tuari*	*dúil*
	gen.	*rann*	*briathar*	*tuare*	*(dúlo)*
	dat.	*rannaib*	*briathraib*	*tuarib*	*dúilib*

Series I.

Thematum principio in A (O) exeuntium, quam vocalem servarunt formae gallicae ac vetustissimae hibernicae, amissam produnt hibernicae mutationes vocalium *i*, *u*, *ê*, *ô* deficientium in *e*, *o*, *ia*, *ua* in singularis numeri casibus nominativo et accusativo, pluralis genetivo. Postea abolitis plerisque terminationibus oritur species flexionis internae, qua in pluribus casibus, praesertim gen. dat. sing. et nom. plur., notae horum casuum *i* et *u* proximam sive radicis sive derivationis vocalem aut comitantur aut supprimunt. Frequentius ita inficiuntur *a* et *e*; et *a* in illis casibus aut in *ai* (*oi*, *ui*) et *au* transit, aut evanescens in *i* et *u*; *e* autem, ubi defectione ex *i* profecta est, in *i* redit et in *iu* mutatur, *e* primitiva aut in eosdem sonos aut in *ei* et *eu* transit. Item *o* defectione orta ad *u* redit, sed primitiva *o*, *ó*, *á*, *ia* vix suscipiunt *u* iuxta se, cum *i* transeunt in *oi* (*ui*), *ói*, *ái*, *éi* (*é*); *é* cum *i* in *eiui*, *iui*, *eoi*, *eui* (p. 19. 20), cum *u* in *éu*, *éo*, *íu*; *ói* et *ái* nusquam mutantur. Cum nomina, quae in -*e* desinunt, in formis quibusdam discrepent a ceteris, duae fiunt divisiones.

Divisio A.

Ex reliquiis priscae linguae gallicae, quibuscum concordant formae in inscriptionibus ogmicis repertae, hoc fere schema construi potest declinationis masculinae:

Sing. Nom.	-*os*	Plur.	-*oi*
Gen.	-*i*		(-*on*)
Dat.	-*u*		(-*abos*)
Acc.	-*on*		(-*ûs*)
Voc.	-*e*		

Quarum terminationum abolitis vocalibus praeter *n* acc. et *a* (*ai*) dat. plur. omnibus in codicibus nihil relicuum est nisi *n* acc. sing. et gen. plur. (p. 45); produntur tamen vocales olim terminales infectione consonarum sequentium (I. 2.). Voc. plur. hic ut in omnibus utriusque ordinis seriebus propria forma amissa in accusativi formam abiit; abl. et loc. in plurali et duali a dativo non differunt; loc. sing. huius seriei cum genetivo congruit Substantiva et adiectiva generis neutri in n. a. v. plur. fere feminini terminationem -*a* adsciscunt.

Singularis.

Nom. subst. masc. Gallica: Σεγομαρος, Contextos, Iccavos, Oppianicnos, Doiros, Andecamulos, Toutissicnos, Tarbellinos, Cernunnos, tarvos; Trutiknos, Kvitos, Lekatos, Tanotalos Inscr. calocatanos (papaver silvestre), odocos (herbae nomen) Marc. Burd. Hibernica: Corpimaqvas Inscr. Ogm. = *Corbmac*; e codd. nostris: *inball* (membrum) Wb. 12^{b}. *inmacc* (filius) Wb. Sg. *infer* (vir) fq. *indomunso* (hic mundus) Wb. 9^{c}. *felsub* (philosophus) 26^{d}. — *dia* (deus) fq. *bandea* (dea; cf. p. 178 not.) Sg. 53^{a}. 60^{a}. 66^{b}.

Subst. neutr.: *anaccobor* (voluntas, cupiditas) Wb. 3^{d}. 8^{c}. 16^{c}. *anatrabsin* (gl. possessio haec) Ml. 17^{b}. *ambás*, *ambásnisin* (mors, haec mors) Wb. 15^{b}. 15^{d}. *bás naill* (alia mors) Ml. 30r. *andiall* (declinatio) Sg. 74^{b}. *anderbad* (certitudo) Sg. 90^{a}. *andliged* (lex, regula) Sg. 7^{b}. 40^{a}. *andechor* (differentia) Wb. 13^{c}. *ang-*

galar (morbus) Cam. *angrád* (gradus, ordo) Wb. 4[b]. *angell* (*ang. taraisse*, gl. idoneum pignus) Ml. 27[a]. *andermet* (gl. oblivio), *aformet* (memoria) Ml. 23[d]. *aforcell* (institutio) Wb. 25[d]. *áforcital* (doctrina) 3[b]. 30[d]. *asaitharsin* (hic labor) 11[a]. *afolad* (significatio) Sg. 9[b]. 27[a]. *ascélso* (narratio haec) Ml. 16[d]. *acenél* (genus) Sg. 211[a]. *ished bunad mochlainde* (haec est origo generis mei) Wb. 5[a]. *isfuath ṅeperta* (est figura loquendi) Sg. 137[b]. *leth ṅgotho* (dimidium vocis) Sg. 5[a]. *ré niuil* (luna Iulii) Cr. 32[b]. *asil nairegde* (semen eius principale) Wb. 4[d]. *aes ṅesci*, *aes nescai* (aetas lunae) Cr. 32. Nc.

Adi. masc.: *inspirut nóib* (spiritus sanctus) Wb. 4[a]. 4[b]. 8[b]. *béo* (vivus) 10[b]. 19[a]. E derivatis pertinent huc frequentissima adi. in *-ach*, *-ech*.

Adi. neutr.: *atir romanach* (gl. romanus ager), *atír centarach* (gl. citer ager) Sg. 33[a]. 39[b]. *andiall ninmedonach* (declinatio interna) Sg. 158[b].

Gen. subst. masc. Gallica: Segomar*i*, Dannotal*i* (cf. Oppian*i*cnos, Toutis*si*cnos, Trut*i*knos?). Ogmica: Nocat*i*, maq*i* (filii), muco*i* (nepotis? cf. *maccu*, *mocu* Beitr. I. 344 sq.), Uddam*i*, Curc*i*, Sagramn*i* maq*i* Cunatam*i* (Sagrani filii Cunotami). E codd. hib.: *fochumachte inmaicc* (sub potestatem filii) Wb. 13[b]. *armenmuin indfir* (in mentem viri) 13[a]. *beim a cinn* (illisio eorum capitis) Ml. 30r. *colaa poil* (usque ad diem Pauli) Wb. 5[b]. *ainm alaili thriuin* (nomen cuiusdam herois; *trén*) Sg. 96[a]. *di muntir cessair* (gl. de cessaris domo, Caesaris) Wb. 24[b]. *gníma adim* (facta Adami) 13[d]. *síl adim* (seminis Adami) 15[d]. *apstal apstil* (apostolus apostoli) 18[c]. *ni arnert indomuin* (non propter virtutem mundi) 15[d]. *ointad inpopuil* (unitatis populi) Ml. 37r. *maldacht in popoil* (maledictio populi) Tr. 111. *indithrub parduis* (in deserto paradisi) Tr. 18. 19. — *fochumachte dǽi* (sub potestatem dei) Wb. 22[b]. *rad dǽ* (gratia dei) 3[d]. 12[c]. *etargne ṅdǽ* (cognitionem dei) 21[a]. *díltod dé* (gl. sacrilegium, i. e. abnegationem dei) 1[d]. *tuicsiu dé* (electos dei) 4[b]. *dothuil dée*, *ituil dée* (ad voluntatem, in voluntate dei) 5[c]. 10[a]. *rúna dée* (mysteria dei) 8[b]. *irrúnaib dǽe*, *dirúnaib dǽe* (in mysteriis dei, de m. d.) 12[c]; cf. *no. bandeae* (nomen deae) Sg. 29[a].

Subst. neutr.: *sainigud truip són* (gl. schema variare; *trop*, tropus) Ml. 53r. *imchloud ceneiuil na diill* (mutatio generis vel declinationis) Sg. 31[b]. *fobíth sóire ceneiuil* (propter nobilitatem gentis) 40[a]. *ecsamlus ceneiuil* (diversitas generis) 211[a]. *incheniuilsin*, *inchenióilsin* (gl. lingua ladis, gl. ladis) 31[b]. 32[b]. *inchoisc ceniuil* (significationis gentis) 28[a]. 28[b] = *inchoisc cenéuil* 32[b]. *airechas ceneóil* (praestantia generis) Wb. 1[b]. *isóiri ceneóil* (gl. nobilitate generis) Wb. 17[c]. *cen fodail ceneuil*, *cen fodail ceniuil* (sine distinctione generis) Sg. 33[a]. 152[a]. *fodail cenéiuil* Sg. 61[a]. *octáirecd raith* (in effectione gratiae) Wb. 14[c]. *intaidlich* (gl. satisfactionis; acc. *ataidlech* infra) Ml. 23[a]. *rún indforcillsin* (mysterium huius doctrinae) Wb. 28[b]. *bibdu báis* (reus mortis) 1[d]. *darcenn pecco. didiu síl adim* (pro peccato igitur seminis Adami) 15[d]. *ancride indermait* (gl. iniuria oblivionis) Ml. 23[d]. *doforaithmit* (memoriae tuae) 44r. *oéntu forcitil* (unitas doctrinae) Wb. 13[b]. *tórmach galir* (auctio morbi) 29[a]. *torad sathir* (fructus laboris) 10[c]. *lóg sáithir* (merces laboris; *sáithar*) 23[c]. 29[a]. *rect comaccobuir* (lex concupiscentiae) 13[d]. *airitiu abiith* (sumptio victus sui) 9[b]. *am. indclainn bunid* (ut stirps originis; *biad*, *bunad*) 5[b]. *anmmann atoraid* (nomina fructus earum, arborum) Sg. 61[b]. *torand folaid* (signum sensus) 26[b]. 27[a]. *archuit folid* (ratione significationis), *herchoiliud folid* (definitio sign.) 138[a]. 189[a]. *isinnunn fúad folid*

leu (gl. qui cum sit . . . figura substantiae eius, patris; i. e. est eadem figura significationis apud eos) Wb. 32[b]. *firmac aicnid* (gl. filius meus es tu; i. e. verus filius naturae; *aicned*) 32[a]. *tar recht ṅaicnid* (trans legem naturae) Sg. 217[b]. *forbrisiud dligid* (infractio legis) 181[a]. *foditiu cech imnid* (toleratio cuiusvis passionis) Wb. 1[c]. *dothoscelud áis ésci*, *dotōs aissescai* (ad cognitionem aetatis lunae) Cr. 32[a]. Nc.

Adi. masc.: *tre thesbaid naich baill* (per defectum membri alicuius) Sg. 5[a]. *isinanmim inspiruto nóib* (est in nomine spiritus sancti) Wb. 9[c]. *inneurt inspirto nóib* (gl. virtute spiritus sancti) 6[d]. *fobés srotha luaith* (in modum torrentis rapidi) 32[c]. *indaisso boicht* (aetatis pauperis; i. e. pauperum) Ml. 31[c]. *inchruinn toirthig* (arboris frugiferae; nom. *crann toirthech*) Ml. 15[b]. *indolachruinn toirthich* (gl. olivae) Wb. 5[b]. *comnessim*, *comnissim* (proximi; nom. *comnessam*) Wb. 23[b]. 1[c]. *cuilich*, *inchulich* (gl. profani, hominis; *cuilech*) Ml. 28[c]. 30[c].

Adi. neutr.: *asainreth indanma dilis* (peculiare nominis proprii; nom. *ainm diles*) Sg. 26[b]. *méith* (gl. adipati, obesi), *maill* (gl. tardi, cordis) Ml. 20[a].

Dat. subst. masc. Gallica: Alisan*u*, Magal*u*, Anvalonnac*u*. Hib. e codd. *dondaum* (bovi) Wb. 10[d]. *dofiur*, *donfiur*, *do óen fiur* (viro, uni viro) 10[b]. 11[c]. 21[c]. *ónchiunn* (e capite) 11[c]. *isindóinbull* (in eodem membro) 12[c]. *dunchrunn*, *donchrunn* (arbori) Wb. 8[a]. Sg. 61[b]. *dondmacc* (filio) Wb. 7[c]. *isintsalm* (in psalmo) Ml. 43r. *ó folt* (capillo, decalvetur) Wb. 11[c]. *onach mud*, *onach múd* (nullo modo) Sg. 25[b]. 203[b]. *iccach lucc*, *icach lucc* (gl. in omni loco) Wb. 7[d]. 24[c]. *do cach cathrur* (omni civi) Sg. 33[a]. *do aneus* (Aeneae) Sg. 31[b]. *den chamull*, *din chamull* (de camelo) Tr. 60. *hipardus* (in paradiso) Tr. 17. *iar fiach* (gl. secundum debitum) Wb. 2[b]. — *hua dia* (a deo) Ml. 48r. *ó dia* Wb. 15[d]. *rocretsisi do dia* (credidistis deo) 1[a]. *bad india indfáilte* (gl. gaudete in domino; i. e. sit in deo gaudium) 23[d]. *du dea* (deo) Cam.

Subst. neutr.: *far cétnu diull* (in prima declinatione; *diall*) Sg. 90[b]. *do atrub* (ad domicilium: *atrab*) Wb. 21[c]. *dinrath* (de gratia) 5[d]. *dongrádsin* (huic gradui) 29[c]. *ó bás* (a morte) 14[b]. *hisintórunt* (in forma) Sg. 3[b]. *noichthiche colleuth* (undetricenale spatium, undetricenorum dierum cum dimidio) Cr. 3[b]. *hi forcitul*, *do forcitul* (in doctrina, ad doctr.), *iar forcitul*, *di forcitul* (post d., de doctr.) Wb. 5[d]. 15[a]. 16[c]. 18[c]. *do intinscitul* (ad inceptionem) Ml. 15[a]. *ón bunud* (gl. a principali) Sg. 33[b]. *do ætrud* (ad libidinem) Sg. 68[a]. *dothorud*, *dithorud* (ad fructum, de fructu) Wb. 10[d]. *dontorud* (fructui) Sg. 61[b]. *hua dligud*, *di dligud* (a lege) Sg. 181[a]. Ml. 19[d]. *illestur* (in vase) Wb. 22[b]. *indithrub*, *indíthrub* (in deserto) Tr. 18. 19. *dindhuiliu cheneul* (de omni genere) Sg. 40[c]. *hicach ceniul* (in omni g.) 2[a]. *docach ceniul* (omni genti) 31[b]. *docach ceniul* 10[a]. Mira scriptione *docheneiuil* (gl. communia sunt, i. e. ad genus) 64[b]. *ibarscéuilsi* (in nuntio vestro) Wb. 17[b]. — *itossuch*, *itossoch*, *itossug*, *itosug* (initio) 14[c]. 15[a]. 22[c]. 28[a]. *ó thossuch* (ab initio) 7[b]. *ingalar*, *renagalarsom* (in morbo, ante illius morbum) 23[d]. *iarnagalar* (post eius morbum) 12[b]. *issirræ choir* (iusto tempore) 25[d].

Aut his aut masculini generis substantivis sunt adnumeranda: *do thormuch*, *iar tormuch* (ad, post auctionem) Sg. 77[b]. 153[a]. *ó fugull* (gl. iudicio; nom. *fugall*) Wb. 9[c]. *in ilur* (in multitudine) Wb. 22[c]. *hibarcumung* (in vestra potestate) Wb. 5[d]. *uathecmungg* (gl. ab eventu) Sg. 28[a]. *dofulung* (ad tolerationem) Wb. 25[a].

Adi. masc.: *ondfescur maull* (a vespera sera) Sg. 183[b]. *on spirut nóib* (a spiritu sancto) Wb. 14[c]. *dindancretmiuch* (ab infideli; nom. *ancretmech*) 10[a]. Adi. in *-ach* non mutantur: *dundfercach* (irato) Ml. 22[d]. *donbráthir hiressach* (fratri fideli), *donlobur hiressach* (infirmo fideli) Wb. 10[b]. 11[b].

Adi. neutr.: *i cach imniud* (in quavis tribulatione; *imned*) Wb. 7[b]. *ó nach uathuth* (ab aliquo singulari; *uathad*, singularis numerus) Sg. 71[b]. *ar anmmaimm dilius* (pro nomine proprio) 27[a]. *huansuidiu biuc* (gl. modica sessione) Ml. 47r. *indforcunn dúthrach* (gl. votivo exitu, destituti) 19[c]. Ad idem genus referendi esse videntur ablativi adverbiales ut *inbiucc* (gl. paulatim) Sg. 12[b]. *innephdilius* (gl. improprie) Ml. 28[d]. *intsoer* (gl. libere) 31[b]. *diriug*, *diriuch* (recte) Wb. 17[b]. Sg. 197[a], de quibus cf. libri IV. cap. I.

Acc. subst. et adi masc.: *ar óen fer* (pro uno viro) Wb. 4[b]. *iccfe infer* (gl. virum salvum facies) 10[a]. *corp nduini* (corpus hominis) 12[a]. *inmeccun l. intamun* (gl. radicem) Ml. 45r. *darcenn* (trans caput, pro) Wb. fq. *arech .n. donn* (pro equo fusco), *facib nóib .n. aile isuidiu* (reliquit sanctum alium in hoc) Tir. 6. 8. *fri nech* (contra aliquem), *fri cách* (contra quemvis) Wb. 10[a]. 30[c]. *tessure marb biu* (servo mortuum, vivum) Inc. Sg. — *la dia* (apud deum), *fri dia* (ad deum) Wb. 14[a]. 17[c]. *guidimse dia nerutsu* (precor deum pro te) 27[d]. *conroigset dia nairiuibsi* (ut orent deum pro vobis) 16[c]. *ar dea* (propter deum) Cam *ni reid a forg[aire] isindea* (non facilis iussio in deum) Sg. 161[b].

Incerti generis gallica: cantal*on*, canecosedl*on*, celicn*on*, νεμηνον.

Subst. et adi neutr.: *cid anuathathnísiu* (etiam hanc singularitatem) Wb. 5[a]. *anaccobor* (cupiditatem) 4[b]. *arrad* (gratiam) 29[d]. *condéirsid aforcital soscéligthide* (ut deseratis doctrinam evangelicam) 25[d]. *araníndeb domunde* (propter lucrum mundanum) 28[c]. *ataidlech* (gl. satisfactionem) Ml. 23[a]. *dobeir angrád* (fert gradum) Wb. 29[a]. *gaibid immib anetach* (sumite circum vos vestem) 27[b]. *cen sáithar* (sine labore) 27[b]. *tri lathar* (per temptationem) 9[d]. *fodalet chenél* (distinguunt genus) Sg. 72[a]. *mochenél colnide* (gl. carnem meam) Wb. 5[b]. *hi nephchenéil* (gl. in non gentem) 5[a]. *etir diall nanmann* (inter declinationem nominum) Sg. 27[a]. *fritinfed nícce dochách* (gl. facit angelos suos spiritus, Hebr. 1, 7; i. e. ad inspirationem salutis unicuique) Wb. 32[b]. *tar áes ñesci* (trans aetatem lunae) Cr. 31[c]. *isandedenach* (gl. in posterum) Ml. 59r.

Voc. subst. masc.: *á fir* (o vir!) Wb. 10[a]. *a dé* (o deus) Wb. 5[c]. Ml. 22[c]. 51r. *adé* Wb. 5[a]. *adœ* Ml. 41r. 48r.

Subst. neutr. *a bas pene* (gl. ó mors) Tr. 95.

Adi. masc.: *a cach duini* (o omnis homo) 1[c]. *adé bi* (o deus vive) Ml. carm. 1.

Loc. subst. masc.: *conggab patricc iarnaid puirt indruimm daro* (consedit P. postea in domo quadam in Dr. D.) Tir. 2. Fortasse: *cinn* (gl. capite) Tr. 54.

Pluralis.

Nom. subst. masc. Gallicum: Tanotalikn*oi* (Dannotaliknoi) Inscr. Nov. — Hibernica: *adimmaicc* (vos estis filii), *maic ni dosom* (filii nos ei, deo) Wb. 9[a]. 19[d]. *adabaill* (estis membra), *tesbanat baill* (deficiunt membra), *itmóirb inboillsin* (sunt emortua haec membra), *itcorp inboillsin* (sunt corpus haec membra) 3[c].

11ᵈ. 12ᵃ. *indfir* (viri) 22ᶜ. *indluic* (loca) Sg. 5ᵃ. *idail* (idola) Ml. 34r. *angil* (angeli) Wb. 4ᵇ. *apstil*, *sóibapstil* (apostoli, pseudapostoli) 8ᶜ. *magistir* (magistri) 30ᵈ. *indescipuil* (discipuli) 7ᵈ. *bandechuin* (diaconissae; cf. 178n.) 28ᶜ. *romáin* (Romani) Sg. 33ᵃ. *indrigain* (gl. reguli) 45ᵃ. Mutatur *é* ut in gen. sing.: *asbérat mo beiúil* (dicent labia mea; *bél*) Wb. 12ᵈ; *ía* cum *i* fit *éi*: *dlegtir féich* (debentur debita; *fiach*) Wb. 4ᵃ. — *dé nemdai són* (gl. superi; i. e. di caelestes), *dé bithbí* (gl. vivi; i. e. di immortales) Sg. 39ᵃ. Item *bandé* (deae) Sg. 53ᵃ.

Adi. masc.: *irlaim*, *irlim* (parati; *irlam*) Wb. 7ᵇ. 16ᵃ. *utmuill* (gl. inquieti) 26ᵇ. *itmóirb inboill* (sunt emortua membra; *marb*) 11ᶜ. *sláin* (salvi; *slán*) 28ᶜ. *bad fíriainsi am. asfírian som* (este iusti vos, ut est iustus ipse) 22ᵃ. *bad treúin* (este fortes) 27ᵃ. *indóini bí* (homines vivi), *dé bithbí* (di immortales; *béo*) Sg. 39ᵃ. *luind* (gl. amari, immites) 27ᶜ. 30ᶜ. *uile*, *uilcc* (mali: *olc*) 5ᵈ. 11ᵃ. 30ᶜ. *lobuir* (gl. imbecilles, estis) 33ᵈ. *dichoim* (immites) Ml. carm. 2. *sóir* (idonei) Wb. 12ᵇ. *indnóib* (sancti) 21ᵃ. 21ᶜ. *bimmi nóibni* (erimus sancti; sg. *dichoim*, *sóir*, *nóib*) 3ᵈ. *adib iressich* (estis fideles; *iressach*), *hiressig*, *amhiressig* (fideles, infideles) Wb. 12ᵈ. 19ᵇ. 24ᶜ. *itdássactig* (sunt insani) 12ᵈ. *itfiachaich* (sunt debentes) 7ᶜ. *issninni carthaig* (gl. nos amantes) Ml. 52r. *toirsich*, *toirsig* (tristes; *toirsech*) Wb. 26ᵈ. 27ᶜ. *ban buidich*, *bat buidich* (simus, sint grati) 7ᵃ. 29ᵇ. *tairismich* (constantes), *cretmich* (credentes; *-mech*) 5ᵈ. 10ᵃ.

Subst. et adi. neutr. sicut feminina terminari solent *-a*: *átercitla* (gl. vaticinia sua; *tercital*) Ml. 19ᵇ. *na imneda* (tribulationes) 22ᵈ. *inna dligeda* (leges) 17ᶜ. *na cenela* (gl. nationes) 26ᵇ. *attaat scela linn* (sunt nuntii nobis) Wb. 18ᵈ. *inna tóranda* (gl. figurae) Sg. 4ᵃ. Extant tamen exempla huius casus vel accusativi sine terminatione ac sine infectione formati, quae sine dubio est vetustissima formatio: *sé tarm̄orcenn* (sex terminationes) Sg. 166ᵃ. *arm aili* (arma alia) Wb. 22ᵈ. *oire nundem membur* (quia sumus membra) Cam. ac fortasse *itsecht cét itchethir chét* (sunt 700, 400) Cr. 42ᶜ.

Adi. neutr.: *inna anm̄ann tréna* (nomina substantiva) Sg. 28ᵇ. *isairi asbertar étrumma 7 slemna huare nád techtat tinf.* (gl. in levibus; i. e. ideo dicuntur levia et lêvia, quia non habent aspirationem) 10ᵃ. *aranecatar coitchena in or dano* (quod inveniuntur communia in or quoque) 65ᵃ. *bit goacha uili* (sunt mendacia omnia, prodigia) Wb. 26ᵃ. *inna pnoa. aittrebthacha* (pronomina possessiva) Sg. 200ᵇ. *carthacha* (gl. affecta) Ml. 66r. *centarcha* (gl. citima) Cr. 36ᵃ. *cenélcha* (generalia) Sg. 3ᵃ. *octngné cenelcha* (octo formae generales) 166ᵃ. *inmedóncha* (intestina) Wb. 12ᵇ. Sg. 111ᵃ.

Gen. subst. masc.: *fognam innam ball naile* (servitus membrorum ceterorum) Wb. 12ᵇ. *anmmann inna crann* (nomina arborum) Sg. 61ᵇ. *inna fer* (virorum), *cindas fer* (quae qualitas v.) Wb. 4ᶜ. 8ᶜ. *irchre flatho román* (interitus imperii Romanorum) Wb. 26ᵃ. *dóserc inna grec* (amore Graecorum), *riagoil sengrec* (regulam veterum Graecorum) Sg. 1ᵃ. 9ᵃ. *ecosc nabstal* (habitus apostolorum) Wb. 24ᵃ. *him̄chenn nasacardd* (circum caput sacerdotum) Sg. 54ᵃ. *besad felsub* (mos philosophorum) Wb. 27ᵃ. — *apersin innan̄dea* (ex persona deorum) Sg. 162ᵃ.

Subst. neutr.: *fis scel*, *fius scél* (scientia narrationum) Wb. 14ᵇ. 25ᵃ. *airitiu na forcetalsin* (receptio doctrinarum harum) 16ᵃ. *inna forcetal* (gl. institutionum. liber) Sg. 9ᵃ. *spatia narrec* (sp. siderum) Cr. 18ᶜ.

Adi. masc.: *esseirge innanuile marb* (resurrectio omnium mortuorum) Wb.

13ᵈ. *indocbál inna nóib innim* (gloria sanctorum in caelo) 13ᵉ. *tóichiud niressach* (adventum fidelium) 26ᵃ. *inna culech* (gl. profanorum) Ml. 32ᵃ. 48r. *innanguidech* (gl. supplicum) 35r. *anetach inacc cóimsa* (hanc vestem filiorum carorum) Wb. 27ᵇ.

Adi. neutr.: *foragab duaid inna anman adiecta cen tabairt anman tren friu* (posuit ea Davides, nomina adiectiva, sine additione nominum substantivorum ad ea) Ml. 30ᵃ.

Dat. subst. et adi. masc.: *domaccaib* (filiis) Sg. 28ᵃ. *dumanchuib, diamanchib* (monachis, de mon. eius) Tir. 3. *hisalmaib* (in psalmis) Ml. 52r. *donaib ballaib ailib* (aliis membris) Wb. 12ᵇ. *ó ilballaib, di ilballaib* (e multis membris) 12ᵃ. *dinaib feraib* (de viris) 12ᵈ. *di anglib* (de angelis) 18ᶜ. *o bélib* (a labiis) 14ᶜ. *do... apstalib* (apostolis) 30ᵈ. *donaib nóibaib. donaib huilib nóibaib* (sanctis, omnibus sanctis) 14ᵇ. 17ᵃ. *do phectachaib* (peccatoribus) 13ᵇ. *do hireschaib* (fidelibus) 4ᵇ. *diairchinchib* (de principibus) 7ᵇ. — *ar déib iffirnn* (gl. pro manibus; i. e. pro dis inferni), *do déib* (gl. ad sacra; i. e. dis) Sg. 39ᵃ. 39ᵇ. *oc edpartaib do deib* (in sacrificiis pro dis) 56ᵇ. *forgare fordeib* (iussio de dis) 161ᵇ.

Subst. et adi. neutr.: *dinaib imnedaib* (de passionibus) Ml. 40r. *arnaib grádaib nemdib* (super gradus caelestes) Wb. 21ᵃ. *arnaib réib ilib* (gl. super omnes caelos) 22ᵃ. *inmedónchaib* (gl. pro intestinis) Sg. 111ᵃ. *donaib anmanaib adiectaib* (nominibus adiectivis), *trenaib* (substantivis) Sg. 28ᵇ. Hanc *-aib* vel *-ib* non inficientem ex *-ab* defecisse probant articuli formae *donab, dinab, arnab* supra commemoratae.

Acc. subst. masc.: *ni tidbarid farmbaullu* (ne obtuleritis membra vestra), *farnuili baullu* (omnia membra vestra) Wb. 3ᵇ. *eter baullu* (inter membra) 12ᵇ. *bullu* (bis ita scriptum) 9ᵈ. *doróigu dia immaccu do* (elegit deus filios sibi) 4ᵇ. *lammaccu* (apud filios) 19ᶜ. *forsnasunu* (de verbis) Ml. 52r. *tri beulu* (per labia) Sg. 6ᵃ. *lasna firu* (apud viros) 28ᵃ. *amal nagrinnenu .i. bite imchre[ch]tu* (gl. tamquam ulceribus fasceolas) Ml. 10r. — *cindas fer diandenidsi deu .i. moge et timthirthidi indi diaruchretsidsi* (gl. quid igitur est Apollo? quid vero Paulus? ministri eius cui credidistis, 1. Cor. 3, 4; i. e. quales viri, quos [ex quibus] facitis deos? i. e. servi et ministri eius cui credidistis) Wb. 8ᶜ. *mogi sidi uili dodia act dorigénsat indescipuil dechor etarru et deu díib ished on cosecha som* (gl. significatum est mihi de vobis... quia contentiones sunt inter vos, 1. Cor. 1, 11; i. e. servi hi omnes deo, sed fecerunt discipuli discrimen inter eos et deos ex iis, hoc castigat ipse, Paulus) 7ᵈ. *andeuson* (deos ipsorum) Ml. 34r. *tarsna deo* (per deos) Sg. 217ᵇ.

Adi. masc.: *lammarbu* (cum mortuis) Wb. 25ᵇ. *consechat nulcu* (reprehendunt malos, potestates) 6ᵃ. *fáilte frinóibu* (gaudium sanctis) 7ᵇ. *teidmlenamnachu* (gl. pestilentes, vocat) Ml. 15ᵃ. *lasna cuilechu* (gl. apud profanos) 36ᵈ. *deochratechu* (gl. sacrilegos) 16ᵃ. *frisna diltadchu* (gl. adversum negatores, providentiae) 20ᵃ. *la amireschu* (apud infideles) Wb. 9ᶜ. Huc transgressum *e[u]lachu* (gl. expertos) Ml. 7r. Terminatio *-a* in Sg. 33ᵃ: *sanctáir. arindi atreba rétu nóiba and* (gl. sanctuarium, i. e. quia continet res sanctas).

Subst. et adi. neutr. ut in nom.: *leic uait inna biadu milsi* (sine de te cibos suaves) Wb. 6ᶜ. *eter imnetha* (inter tribulationes); *fodaimimse imnetha* (tolero tribulationes) 14ᵇ. 25ᵇ. *dligetha* (gl. debita, reddite) 6ᵃ. *forsna dligetha* (in debita)

13ª. *la dligeda* (ad normas, leges) Sg. 207ª. *accobra* (cupiditates) Wb. 20ᶜ. Item sine terminatione: *condermanammarni inna imnedsin* (ut obliviscamur harum tribulationum) Ml. 21ᶜ. *inna grán* (grana) Sg. 184ᵇ. *inna fess* (gl. scita, sectamur Nicenae synodi) Cr. 39ᵇ. *nahuile nertso* (omnes has virtutes) Patr. h. *inna olcsa* (gl. ad haec mala) Sg. 217ª.

Adi. neutr.: *inna anman adiecta* (nomina adiectiva; cf. sub genet. adi. neutr.) Ml. 30ª. *frisnadedencha* (ad postrema) Wb. 30ᵈ.

Voc. subst. et adi. masc.: *a rómanu* (gl. Quirites!) Sg. 41ᵇ. *a galatu burpu* (o Galatae stulti! adi. *borp*, stultus, p. 60) Wb. 19ᵇ. *a iudeu et geinti hireschu* (o Iudaei et gentes fideles!) 3ª. *á firianu* (gl. vos: iustum est apud deum retribuere tribulationem iis qui vos tribulant) 25ᵈ.

Dualis.

Nom. masc.: *óen fol. da son són* (gl. una est res supposita, duae vero voces) Sg. 73ᵇ. *dason* Tr. 2. *da mod* (duo modi) Sg. 138ᵇ. *ó óin síl rogénartar da macc de* (gl. Rebecca ex uno concubitu habens) Wb. 4ᶜ. *dafoccul* (duo vocabula) Corm. v. *trefocal*. E Leb. Brec.: *da ṡlog* (duo agmina) apud O'Don. p. 307.

Neutr.: *comescatar da cenél indib* (gl. in utroque genere promiscua sunt) Sg. 61ª. — cf. *imbat da g and* (num ibi sint duo *g*) Sg. 15ª. — *adánimmechtar* (duo eius extrema), *da ngruad corcra* (duae genae purpureae) Vis. Adamn. apud Stok. (Beitr. I. 350).

Gen. masc.: *frihimcomarc da charpat* (ad evitationem duorum carpentorum) Corm. v. *Rot*. *cechtar a dá lethcend* (in utroque eius capitis dimidio) id. v. *Rangc*. *mathair dá mac* (mater duorum filiorum) Oengus apud St. (Beitr. I. 348). *mac dáthó* (filius duorum silentium) cognomen Mesroedai Lageniorum regis cf. O'Curry pp. 486. 591. *i cath Cluana dá tarb* (in proelio campi duorum taurorum) Ann. of Boyle ap. O'Don. p. 446.

Neutr.: *hí scríbiunt da carachtar, hi scríbunt inda carac.* (in scriptione duarum litterarum) Sg. 9ª. cf. *inda ns* (gl. unam *s*; i. e. duarum *s*) Sg. 16ᵇ.

Dat. masc.: *isindib salmaibso* (gl. ambobus unus sensus; i. e. in duobus his psalmis) Ml. 34r.

Neutr.: *biid for deib ndíllib* (gl. fastus; i. e. est secundum duas declinationes) Sg. 106ᵇ. *frisgair intesteminse dondib dligedib remeperthib* (respondet hoc testimonium duabus legibus antedictis) 193ᵇ. *coms. ó dib nógaib* (compositum e duobus integris; *óg* neutr. idem quod alias *rann óg*, integra dictio, ut Sg. 6ᵇ.) 75ª. 75ᵇ. 98ª. *inna deich ar dib cetaib* (gl. ducenti decus) Cr. 33ª.

Acc. masc.: *imbir indamér* (circumfer duos digitos) Inc. Sg. *ardesimrecht dobersem inda articul* (pro exemplo profert duos articulos) Sg. 76ᵇ. *eter da son* (inter duo sonos) 150ᵇ. *indá érrend* (gl. stigmata, porto) Wb. 20ᵈ.

Neutr.: *daeltais dam foudánog inna genitin* (gl. alterius utrius; i. e. declinabant id etiam ex duobus eius integris in eius genetivo) Sg. 75ª. *andiall fodanóg* (gl. ex utraque parte, declinavit Cicero alterum utrum; i. e. declinatio ex duobus eius integris) Sg. 98ª.

Divisio B.

Thematum principio in *-ia* (*io*) desinentium, quorum *i* hibernice semper, interdum iam gallice in *e* transit: *Ουιλλονεος*, Anareviš*eos*, sed Anokopok*ios*, Setupok*ios*. Hibernicum *-e* in gen. voc. sing., nom. plur. redit in *-i*, in dat. sing. mutatur in *-iu*; ceterum haec divisio a priore nihil differt, nisi quod *e* (*i*) semper evanuit ante *-ib* dativi pl., interdum ante *-u* dat. sg. et acc. pl., et quod substantiva neutra in pluralis casibus nominativo et accusativo servata formatione vetusta desinunt in *-e*, adiectiva femininorum instar in *-i*. Pro *-e* non rarum est *-a*, ut alias hic quoque, praesertim in cod. Sg.: *fotha* (gl. crepido) Cr. 33ᵇ. *infotha* (gl. fundamentum) Sg. 4ᵇ. *aesca* (luna, al. *œsce*) Cr. 33ᵇ. *cétna netargna* (prima cognitio) Sg. 197ᵇ. *inna frecra* (gl. responsa) Sg. 26ᵃ, item in multis adiectivis, partim assimilatione ortum: *arabda* (arabicus), *afracda* (africus) Sg. 16ᵃ. 19ᵃ; itaque pro *-i* saepe invenitur *-ai*.

Singularis.

Nom. subst. masc.: *céle* (socius, maritus) Wb. Sg. *haue* (nepos) Sg. 29ᵃ. *dalte* (alumnus, discipulus) Wb. 23ᵃ. 24ᵃ. *scrinire* (gl. arcarius) 7ᶜ. *intecttaire* (gl. dispensator) 8ᵈ. *rectire* (gl. praepositus) 17ᵈ. *notire* (notarius) 27ᵈ. *echaire* (gl. mulio) Sg 33ᵇ. 62ᵇ. *tabluire* (gl. tabellarius) 35ᵃ. *fuirsire* (gl. parasitus) 49ᵇ. *cennige* (gl. lixa) Pr. Cr. 25ᵃ. *duine* (homo) fq., cuius pluralem supplet forma *dóini*.

Subst. neutr.: *anesseirge* (resurrectio) Wb. 30ᵇ. *aneséirgesin* (res. haec) 18ᵇ. *animdibe* (circumcisio) 2ᵃ. *anirgaire* (vetitum) 3ᶜ. *andédesin* (haec duitas, haec duo) 10ᵇ. 14ᶜ. 25ᵈ. *atréde* (trinitas, tria), *acetharde* (quattuor) Wb. fq. *afiadnisse* (testimonium) Wb. 13ᵇ. *afírluge* (iusiurandum; cf. *luige limsa inso* (gl. ego autem deum testem invoco) Wb. 14ᶜ.) Ml. 36ᵃ. *asainchomarde* (signum proprium; *arde*, signum) Wb. 26ᵇ. *atimne* (praeceptum) 3ᵈ. *atuile* (accessus maris) Cr. 25ᶜ. *acumachtae* (gl. manus, conserenda) Ml. 16ᵃ. *cumachtae* (gl. potestas) Sg. 6ᵃ. *ácenele*, *acenele*, *cenélae* (genus) Wb. 5ᶜ. Sg. 8ᵃ. 46ᵇ. 67ᵇ. *anésca* (luna, mensis lunaris) Cr. 3ᵇ. Extat etiam forma *cenél* sequens ser. I. a., gen. *cenéiuil*; quare mirum non est semper inveniri formam *soscéle* (evangelium), quamvis simplex *scél* (nuntius) Wb. semper priorem divisionem sequatur. Irregularitatis specie fallit *lathe*, *laithe* (dies) excussa saepius consona (p. 71) et assimilata *e*, ut hae formae oriantur: *alaithe* (dies) Ml. 21ᶜ. *laithe rongenair* (dies quo natus est) Sg. 31ᵃ. *cid lae sechtmaine. dofis cid lae sechtmaine* (gl. quae sit feria; i. e. ad sciendum qui sit dies hebdomadis) Cr. 32ᶜ. *dotōs cidlae saecht.* (ad explorandum qui sit dies hebdomadis) Nc. *cotí lae messa* (donec venit dies iudicii) Ml. 26ᵃ. *doairchet allaa m̄brithemnactesin* (gl. scriptum est enim: vivo ego, dicit dominus, Rom. 14, 11; i. e. praedicta est dies haec iudicii) Wb. 6ᵇ. *asberat dofeil laa m̄brátha* (dicunt adesse diem iudicii) 26ᵃ. *sainláa* (dies singularis) 6ᵇ.

Adi. masc.: *céetne fer* (primus vir) Wb. 7ᵇ. *intathir nemde* (pater caelestis) 4ᵇ. Frequentissima adiectiva derivata in *-de*, *-te*, *-the*.

Adi. neutr.: *anuile* (omne), *anuilese* (omne hoc) Wb. 16ᵇ. 27ᵃ. *angné cetne* (ratio eadem) Cr. 33ᵃ. *anorpe nemde* (hereditas caelestis) Wb. 27ᶜ. *anaccobor collnide* (concupiscentia carnalis) 8ᶜ. *ni nuae ńdo anatrabsin* (non novum ei hoc domicilium) Ml. 17ᵇ. Frequentia *asse* (facile), *anse* (difficile).

Gen. subst. masc.: *ocmunud ádalti* (in educatione, instructione alumni sui)

Wb. 24ᵈ. *corp ṅduini* (corpus hominis) 12ᵃ. *darcenn indiudidi* (trans caput Iudaei, pro Iudaeo) 2ᵃ. *indfuirsiri* (gl. histrionis) Sg. 103ᵃ.

Subst. neutr.: *occomalnad sosceli*, *ar precept sosceli*, *darcenn sosceli* (in impletione, propter doctrinam evangelii, propter evangelium) Wb. 7ᵇ. 10ᵈ. 32ᵃ. *preceptori nuiadnissi*. *indocbál núiednissi* (praeceptores, gloria novi testamenti) 15ᵃ. *tír tairngiri* (terra promissionis) 2ᶜ. 33ᵃ. 33ᵇ. *torbe nimdibi*, *recht nimdibi* (utilitatem, legem circumcisionis) 2ᵃ. 20ᵃ. *ocslund indedisin* (gl. cum significatione utriusque) Sg. 209ᵇ. *indsuidi* (gl. sessionis) Ml. 15ᵃ. *hi claar cridi* (in tabula cordis) Wb. 15ᵃ. *dilgud cech ancridi* (remissio omnis iniuriae) 7ᶜ. *ilchenéle bérli* (multa genera locutionis) 12ᵈ. *dulchinne inmilti* (remuneratio militiae) 11ᵃ. *cosmailius indarpi* (similitudo reiectionis) Sg. 106ᵇ. *etergne muchumachti* (cognitio potestatis meae) Wb. 33ᵃ. *archuit cumachti* (ratione potestatis, variae sunt litterae) Sg. 7ᵃ. *inchumachtai 7 indfogair* (potestatis et soni) Sg. 3ᵇ. *do hícc incheneli dóine*, *rún ícce incheneli doine*, *rúin ícce incheneli dóine*, *rúun ícce incheneli dóine* (ad salutem, mysterium salutis generis hominum) Wb. 7ᶜ. 21ᶜ. 21ᵈ. 26ᵈ. *cachmí aescai* (omnis mensis lunae), *aes ṅesci*, *aes nescai* (aetas lunae) Cr. 3ᵇ. 32ᵃ. Nc. — *huide laithi beos* (profectio diei adhuc) Cr. 31ᶜ. *huan cetnu dedol indlaithi* (gl. a primo ergo crepusculo) Ml. 42r. *medonlathi* (gl. certum tempus; i. e. meridie) Sg. 66ᵇ. *medon lai* Sg. 246 (marg.), *medonlai* (gl. hisdem horis; i. e. meridie) Cr. 35ᶜ. *fot lai and* (gl. solstitio; i. e. longitudo diei tum) Cr. 18ᶜ. *ammi maicc lai* (sumus filii diei) Wb. 25ᶜ. *dotos. laisecht.* (ad explorationem diei hebdomadis) Nc. *du intiuch óinlai* (gl. cotidiano itineri; i. e. itineri unius diei) Ml. 28r.

Adi. masc.: *comalnad indhuili recto* (impletio omnis legis) Wb. 20ᵃ. *ainm alaili thríuin* (nomen cuiusdam herois) Sg. 96ᵃ. *ainm reto nephchorpdi* (nomen rei incorporalis) 187ᵇ. *duchoscrad intempuil storidi* (ad destructionem templi historici) Tr. 80.

Adi. neutr.: *áinsid..cetni diil* (accusativus primae declinationis) Sg. 91ᵇ. *cenn forcenn indfolaid chéthnai* (gl. sine substantiae consumptione; i. e. significationis primae) Sg. 28ᵇ. *cosmulius inmilti domundi* (similitudinem militiae mundanae) Wb. 30ᵃ. *doi* (gl. tardi, cordis) Ml. 20ᵃ.

Dat. subst. masc.: *do duiniu* (homini) Ml. 20ᵈ. *on techtairiu* (a legato) Wb. 14ᵈ. *óndrectairiu* (gl. a villico) Pr. Cr. 62ᵃ. *diuisciu* (aqua) Inc. Sg. Pro -*iu* saepius -*u* scriptum: *donfothu* (fundamento) Wb. 8ᶜ. *do daltu* (alumno) 27ᵈ. Suppressa quoque *u*: *donduini* (homini) Wb. 4ᵇ. *diathigerni* (domino suo) 8ᵈ.

Subst. neutr.: *inimdibiu*, *inimdibu* (in circumcisione) Wb. 2ᵃ. 23ᵈ. *dondédiusin* (his duobus) 9ᶜ. *itrédiu* (in tribus), *óntrédiu* (a tribus) 21ᵇ. 27ᵈ. *hi cridiu* (in corde), *hi farcridiu* (in vestro corde), *ó chridiu* (e corde) 5ᵈ. 7ᵈ. 14ᶜ. *iccach ecnu* (in omni cognitione), *iarnarnetargnu* (post nostram cognitionem), *iarnetarcnu* (post cognitionem) 8ᵃ. 15ᵃ. 26ᵈ. *iartimnu* (secundum mandatum) 6ᵈ. *a belru* (e lingua) 12ᵇ. 12ᵈ. *in heseirgiu*, *in esseirgu* (in resurrectione) 4ᵇ. 13ᵇ. *iarnesseirgu*, *iarnesseirgiu* (post resurrectionem) 3ᶜ. 4ᵃ. *diaforbu* (ad perfectionem eius) 3ᵈ. *inéscu*, *cachóen aescu* (in mense lunari, unoquoque m. l.) Cr. 3ᵇ. 18ᶜ. *huansuidiu binc* (gl. modica sessione) Ml. 47r. *héu indarpu* (gl. subiectione) Sg. 106ᵇ. *hi fírlugu* (gl. in iureiurando) Sg. 217ᵇ. *donchumachtu* (potestati) Sg. 7ᵇ. *ibarcumactusi* (in vestra potestate), *icumachtu*, *cocumachtu* (in, cum pot.)

Wb. 9c. 23c. 29c. *o cech cenélu*, *do cach cenéolu* (a quovis genere, ad quodv. g.) 2b. 3b. *dindsoscélu*, *issoscélu*, *isoscelu* (de, in evangelio) 13a. 18c. — *illaithiu brátho*, *dilaithiu brátho* (die, de die iudicii) 25d. *illaithiu diarnichthetad na deachte* (die manifestationis deitatis) 32b. *isindlaithiv* Ml. 21c. *ar cach óen laithiv* (quovis die) Cr. 25c. *illau báiss* (die mortis) Wb. 29c. *ar cech lau du écnduch dé* (ad deum blasphemandum quovis die) Ml. 29a. *hicach láo* (quovis die) Wb. 4b. *isindlaosin* (hoc die) 6b. *amal isilóu* (gl. sicut in die) 6a.

Adi. masc.: *do nach ailiu* (nulli alii) Wb. 12a. *donchoimdid nemdu* (domino caelesti) 27c. *fon mám nuu* (gl. sub iugo novo) Ml. 2b.

Adi. neutr.: *far cétnu diull* (in prima declinatione) Sg. 90b. *dondimdibu colnidiu*, *do imdibu colnidu* (circumcisioni carnali) Wb. 10a. *dindtrediu remeperthu* (de tribus ante dictis) Sg. 3b. *inchotarsnu* (gl. e contrario) Sg. 17b.

Acc. subst. masc.: *imfolngi induine firian. imfolngi induine slán* (facit hominem iustum, salvum) Wb. 4d. *na tiubrad cách achéle. indnadad cách achéle. carad cách udib achéile* (ne fraudet quivis, expectet quivis, amet unusquisque vestrum socium suum) 9a. 11d. 25a. *fácab patricc adaltae.n.and* (reliquit Patricius alumnum suum ibi) L. Ardm. 17a. 1. *inuisce* (in aquam) Inc. Sg.

Subst. neutr.: *cen accne*, *cen engne* (sine cognitione), *tre etargne* (per cognitionem) Wb. 2c. 14d. *trissasuide* (gl. per cathedrae sessionem) Ml 15a. *ni dilgaid anancride* (non ignoscitis iniuriam) Wb. 9c. *dar timne* (per mandatum) 3c. *ni tucci ambéelre* (non intellegit linguam) 12d. *isanindarbae* (gl. in repulsam) Ml. 23c. *conaci anescae* (donec vides lunam) Cr. 33b. *afirluige* (gl. iusiurandum, interposuit) Wb. 33a. *aracumactte nangid ní ármisom archumactte* (gl. non est potestas nisi a deo) 6a. *fochumachte*, *fochumacte* (sub potestatem) 13b. 22b. 31b. *ho aricc dia áccnele ndoine* (ex quo creavit deus genus hominum; cf. *aceneltefothairethesin*, *forsaccenélae metirsin* Sg., supra p. 213. 214) 5c. *predchimmi soscéle* (praedicamus evangelium) 14c. — *allaithe ndedenach* (die postremo; acc. temporis) Cr. 18d. *cennitha laithe inna fetarlaice.i.laithe nuaidnisi* (gl. diem quendam, determinat) Ml. 17d. *fri laithe* (ad diem, cum die comparatur) Wb. 8d. *allae sin* (die illo) 15c. *cullae.m.brátho* (usque ad diem iudicii) L. Ardm. 17 b. 1. *collae messa* (id.) Ml. 38r. *fri laa brátha* (ad diem iudicii) Wb. 29a. *cossalaasa* (usque ad hunc diem) 23a. *colaa poil. collaa ambáis* (gl. usque in hodiernum diem) 5c.

Adi. masc.: *cofer naile* (ad alium virum) Wb. 9d. *lasinnathir nemde* (ad patrem caelestem) 19d.

Adi. neutr.: *cen imdibe stóride* (sine circumcisione historica) Wb. 2b. *fodaimet animdibe colnide* (tolerant circumcisionem carnalem) 2c.

Voc. subst. et adi. masc.: *á huili duini. a cach duini* (gl. o homo omnis!) Wb. 1c. *ditróscibea a iudidi* (iudicabit te, o Iudaee!) 1d. *a gentlidi* (o gentilis!) 5b. *a már thormachtai* (gl. macte, magis aucte) Sg. 76a. Generis neutri non extat exemplum.

Loc. subst.: *co foetar aidchi Fertai for Boind* (ut requiescerent noctem F. ad Bovindam) SM. 64.

Abl. adi. propriae formae (cf. gallicum *βρατουδε*): *indoracdid* (gl. dorice) Sg. 204b. *inlastaid* (gl. letaliter) Ml. 46r. etc.

Pluralis.

Nom. subst. masc.: *comarpi* (coheredes) Wb. 19[c]. *israelti* (Israelitae) 4[c]. *fortectiri* (vestri legati), *ammi techtiri* (sumus l.) 15[a]. 24[d]. *uisci* (aquae) Ml. 33r.

Subst. neutr. hic et in acc. in *-e* desinunt: *ataat ilchenéle* (sunt varia genera) Wb. 12[d]. *na cumachte file (a deo) itordigthi* (gl. quae sunt potestates a deo ordinatae sunt) 6[a].

Adi. masc.: *dé nemdai* (di caelestes) Sg. 39[a]. *bimmi ecni et bimmi foirbthi uili* (erimus sapientes et perfecti omnes) Wb. 12[c]. *robtar irlithi armoge dúun ... robtar anirlithi iarum* (fuerunt oboedientes servi nostri nobis, fuerunt inoboedientes postea) 27[c]. *ithuissi l. itcointsi* (gl. digni sunt morte) 1[c]. *intudrachtai* (gl. inviti) Ml. 46r. *da druith aegeptacdi* (duo magi aegyptiaci) Wb. 30[c].

Adi. neutr. sicut feminina *-i*: *ordigthi* vid. supra.

Gen. masc.: *inna cennaige* (gl. negotiatorum) Ml. 27r. *fognam innam ball naile* (servitus ceterorum membrorum) Wb. 12[b]. *buáid innam míled talmande* (victoria militum terrestrium) 11[c]. *ishé asairchinnech innan uile* (gl. super omnia deus; i. e. ipse est princeps omnium) 4[c]. *ciall innan ule mod* (sensus omnium modorum) Sg. 190[a].

Neutr.: *dochuingid timpne naile* (ad petitionem mandatorum aliorum) Wb. 4[d]. *comét timnae ndae* (servatio mandatorum dei) Ml. 45r. *isderb alín lathe dindapir* (est certus numerus dierum, de quo dicis) Sg. 66[b]. *arlín inna laithe* (gl. in numero dierum) Ml. 17[d]. *na tri noilaithe* (gl. trinum nundinum) Sg. 116[b].

Dat. subst. masc.: *dobarcélib* (sociis vestris; i. e. inter vos) Wb. 25[d]. *dimdaltib huilib* (de omnibus meis alumnis) 29[d]. *domaccaib 7 auib* (filiis et nepotibus) Sg. 28 .

Adi. masc.: *donab huilib doinib* (omnibus hominibus) Sg. 189[b]. *arnaib huilib geintib ecnib* (gl. graecis ac barbaris, sapientibus et insipientibus) Wb. 1[b].

Subst. et adi. neutr.: *arnab uilib cumactib* (supra omnes potestates) 21[a]. *honaib selib eritib* (gl. sputaminibus susceptis) Tr. 91. *illaithib* (in diebus) Regula Columb. apud St. (Beitr. I. 352.) *nuib* (gl. ad recentia) Ml. 32r.

Acc. subst. masc.: *friarceiliu* (contra socios nostros; i. e. inter nos, cf. pron. G) Wb. 33[b]. *fri maccidóndu* (gl. apud Macedonas) 16[a]. *nád carad som iudeiu* (quod non amaret ipse Iudaeos) 4[d]. *la iudeu, fri iudeu* (apud, erga Iudaeos) 5[b]. 19[a]. *afrithchathaigthiu* (gl. impugnatores suos) Ml. 49r. *có iadomdu l. co ammondu* (ad Edomitas vel ad Ammonitas) Ml. (Goid. p. 20.)

Subst. neutr. ut in nom.: *dagéna sáibairde* (faciet iis falsa signa) Wb. 26[a]. *rochualatar ilbélre* (audiverunt multas linguas) 12[d]. *aithchumbe* (gl. combustiones, cauteria, infligunt) 1[b]. *roainmnigitis geinti alaithe* (nominaverant gentiles dies suos) Corm. v. *die. sainilaa* (diversos dies) Wb. 33[b].

Adi. masc.: *farnaili baullu* (omnia membra vestra) Wb. 3[b]. *friu huili* (in eos omnes), *leu uili* (apud eos omnes) 7[b]. 12[b]. *dogni colnidi diib* (facit carnales ex eis) 8[c]. *tri gnímu rechtidi* (per actus legales) 2[b].

Adi. neutr.: *accobra colnidi* (cupiditates carnales) Wb. 20[c]. *forsna dligetha remeperthi* (in normas, leges, ante dictas) 13[a]. *na huli dorigniussa* (omnia quae feci) 24[c]. Sed etiam *nahuile nertsó* (supra p. 228).

Voc. masc.: *a iudeu, á iudeiu* (o Iudaei!) Wb. 3[a]. 5[a]. 4[c].

Dualis.

Nom. neutr.: *ataat danorpe rogab abram* (sunt duae hereditates, quas accepit A.) Wb. 2ᵉ. *da llae for óin littir* (gl. diebus alternis apposuimus litteras; i. e. duo dies sub una littera, in tabula chronologica) Cr. 31ᵈ *indatairngire* (duo promissa) Ml. 38r.

Gen. et dat. desunt exempla.

Acc. neutr.: *dobir dasale* (affer duo sputa) Inc. Sg.

Series II.

Thematum principio in I desinentium, quae vocalis abolita etiamnunc cernitur in infectione dativi ac fere nominativi et accusativi singularis; ceterum externae flexionis. Transeunt autem in eandem fere formam peregrina, praesertim in *-it* et *-óir*. A substantivis masculinis (quibuscum principio congruunt feminina ser. V.) non differunt neutra nisi nom. sing. consona *n* terminato et nom. acc. plur. Magis differunt adiectiva, quae in singularis genetivo primam fere seriem secuntur.

Singularis.

Nom. subst. masc. Gallica: Namausat*is* (Nemausensis), Kois*is*, transumptaque Iov*is*, Martial*is* Inscr., alia ut Taran*is* apud scriptores. Hibernica: *faith*, *infáith* (propheta) Wb. 12ᵈ. 13ᵈ. *inrind* (cuspis) Wb. 13ᶜ. *imb úr* (butyrum recens) Corm. v. *ur*, *intim* (butyrum) Cod. apud St. 96. *insualig* (virtus) Wb. 9ᵇ. *lubgartóir* (gl. olitor) Sg. 92ᵇ. Frequentissima derivata in *-id*: *intainmnid* (nominativus) Sg. 71ᵃ. *intaasid* (accusativus) Pr. Cr. 58ᵇ. *indoilbthid* (figulus) Wb. 4ᶜ. *indilegthith* (gl. exterminator) Cr. 43ᵇ. *salmscribdid* (psalmista) Ml. 14ᵃ. *ingraintid* (gl. exsequutor) Ml. 65r. *forcetlid*, *forcitlid* (praeceptor) Wb. 14ᵇ. 29ᵈ. *taircetlid* (gl. sagax) Sg. 60ᵇ. *erochaircheθlaid* (gl. tibicen) 12ᵇ. *berrthaid* (gl. tonsor) 54ᵇ. *athiroircnid*, *tuistidoircnid* (gl. parricida), *setharoircnid* (gl. sororicida) 12ᵇ. 13ᵃ. *cotarsnid* (adversarius) Wb. 25ᶜ. *cimbid* (captivus) 4ᵇ. 15ᵃ. 30ᶜ. *dechraigthid* (gl. disceptatrix) Ml. 52r. *banterismid* (gl. obstetrix) Sg. 69ᵃ. Frequentia transumpta in *-it* et *-óir*: *inposit* (positivus) Sg. 41ᵇ. *incomparit* (comparativus) 40ᵃ. 40ᵇ. *optait* (optativus) 148ᵃ. *primit* (primitivus, primitiae) Wb. 13ᵇ, quibus addendum est *indinfinit* (infinitivus) Sg. 54ᵃ, quod sine dubio *intinfinit* scribi debebat; *preceptóir* (praeceptor) Wb. 18ᵈ. 22ᶜ. 25ᶜ. *dictatóir* (gl. dictator) Sg. 54ᵇ. *senatóir* (gl. senator) 50ᵃ. 54ᵃ. Alia ut *ingerind* (gerundium) Sg. 148ᵇ. *intesteminse* (hoc testimonium) 193ᵇ.

Subst. neutr : *arrindsiu* (haec constellatio) Sg. 70ᵇ. *anguin* (vulnus) Ml. 55r. *atir*, *utir* (gl. ager) Sg. 39ᵇ. 33ᵃ. *muir* (mare) 8ᵃ. *buaid* (victoria) Wb. 11ᵃ. 27ᶜ. 30ᶜ.

Adi. masc.: *cosmil fricethir* (similis quadrupedis)', *cosmil fri cr. fessin* (similis Christi ipsius) Wb. 8ᵇ. 13ᵈ. *sainsamail* (gl. potis), *sainsamail* (gl. optimas) Sg. 39ᵇ. 50ᵃ. *cóir infognam* (iustum est servire) Wb. 6ᶜ. *isfrecndire side* (est praesens hic) 22ᶜ. *dég rombu ecndairce* (quia fuit absens) Sg. 148ᵃ. *cid glice et cid sulbir* (quamvis sapiens et quamvis eloquens) Wb. 27ᵃ. *bethu suthin* (vita perpetua) 13ᵇ. 23ᵇ. *énirt menme* (infirmus animus) 10ᵃ. *inricc* (dignus) 7ᵇ. *son diuit* (vox simplex) Sg. 207ᵇ. *maith* (bonus) fq. *léir* (gl. industrius) Sg. 41ᵃ *seim* (gl. macer) Sg. 37ᵃ. *ni sain cachhœ hicr.* (non diversus quisque eorum in

Christo) Wb. 19c. *feuchuir* (gl. severus) Ml. 24a. *fulumain* (gl. volubilis) Sg. 61b. *demin* (gl. immunis, a carie) Cr. 34b. *hore am essaminse* (quia intrepidus sum) Wb. 23b. *torc allaid* (aper ferus) Br. h. 57. In aliis formae alternantes inveniuntur, ut in hod. *caom* et *caoim* (pretiosus, carus, mitis), unde *nipo chóim less frinn* (non fuit ei carus prae nobis) Wb. 4c; sic *slemon* L. H. et *slemain* (lubricus) St. gl. 639. *am tualang*, *istualáng* (sum, est gnarus) Wb. 12d. 31b, sed *tualaing* e cod. ap. St. (Beitr. I. 467.)

Adi. neutr.: *iscosmail són dam* (est simile hoc quoque) Sg. 11a. *isécsamil accnél* (est diversum genus) 211a. *atimne sainemailsin* (mandatum hoc peculiare) Wb. 3c. *sech ropo léir són* (quatenus fuit sollicitum hoc) 27d. *noch ní cóir son* (sed non congruum hoc) Sg. 40b. *ecóir* (gl. incongruum) 30a. *níp sain anasberthar* (ne sit diversum quod dicatur) Wb. 5d. *ished asmaith dúib* (id vobis est bonum) 6c. *indoich* (num verisimile est?) 4c. *dogéntar toich diétoich and* (fiet probabile ex improbabili ibi) 4d. *diuit īm qui linni* (simplex autem *qui* apud nos) Sg. 207b. *cid álind cid etig* (aut formosum aut turpe) 28b. *intain rombo mithig less* (cum fuit commodum ei) Wb. 31a. *nipu decming* (non fuit absonum) 14b. *istacir deit* (est aptum tibi, decet te) 30d. *erdirc* (gl. celebre) Ml. 25a. *suthain dam la laitnori anisin* (perpetuum etiam apud Latinos hoc) Sg. 5b. *fudomain* (gl. altum, mare) 29b. *ani as dílmain* (id quod est licitum) Wb. 11b. *airndíb ecmailt á nétach* (ut sit insolita eorum vestis) Tr. 71. *inmain ńainm* (carum nomen) Paul. carm. 1. Alternationem formae habet *cian*: *cid cian cid gair* (sive longum est sive breve) Wb. 3c.

Gen. subst. masc.: Atilogdo (an Apilogdo?) iam in inscr. ogmica, quocum si congruat gall. Taranucno (Taranis filio) Inscr. Orell. 2055. 2056. 2057, formam genetivi Taranou habeamus. E codd. tam *indaitrebthado* (possessoris) Sg. 200b. *nert togarthado* (vis vocativi) 215a. *indóinainmnedo so* (gl. huius ipsius nominativi) 209b, quam *denmada* (gl. factoris) Ml. 27b. *tarhési foxlada* (pro ablativo) Sg. 207a. *ainmneda* (nominativi) 209b. *Semeoin srotha* (Simeonis veteris) Fél. Ian. 5.

Subst. neutr.: *mucc mora* (gl. delphinus; i. e. sus maris) Sg. 94a. *ainm renda* (gl. pisces; i. e. nomen sideris) 73a. Interdum cum *-e* assimilata antecedenti vocali: *oc ascnam tíre tairngiri* (in possessione terrae promissionis) Wb. 11a. *cathraig tíre iudae* (oppida terrae Iudaeae) Ml. 17c. *talam fortiresi* (terra vestri agri) Ml. 34a. Item in masculinis: *imme* (butyri) V. Trip. ap. St. 96.

Adiectivorum, quae hodie quoque ex regula huius seriei flectuntur, cum *samail* compositorum gen. sing. non invenitur in codicibus nostris; cetera, quorum genetivus exemplis collustrari potest, in primam seriem transire supra diximus. Masc.: *inbetho frecńdirc* (mundi praesentis) Wb. 14b. Neutr.: *esrantaid cech maith* (gl. boni et utilitatis expers) Ml. 31a. *denum maith* (facere bonum) Ml. 14c. *denum domuin* (facere profundum sive mysterium) Wb. 13a. *sens indiuit* (sensum simplicis) Sg. 221b.

Ceterum eadem irregularitate excellunt substantiva transumpta in *-it*: *con intśliucht posit* (gl. cum positivi intellectu), *sens magis 7 posit leiss* (sensus vocis magis et positivi in eo, comparativo) Sg. 39a. *do thaidbse superlait* (ad significationem superlativi) 40b; ac nescio an alia quoque ut: *fer brithe lésboir* (gl. Onesimum acolitum; i. e. vir (virum) ferendi luminis, quocum comparandum

est: *da léspaire móra* (duo lumina magna) L. Ballym. apud O'Don. 352) Wb. 25[d]. *lunáir* (gl. mensis paschalis, principium) Cr. 37[c]. *ordd abbgitir* (ordo alphabeti) Sg. 23[b]. 24[b].

Dat. Abl. subst. masc. Gallicum: Ucuete? Hibernica: *ochnáim* (gl. ex osse) Sg. 106[a]. *dondúalig* (vitio) Wb. 9[b]. [*forrind in ghaí* (in cuspide gaesi) Bell. M. R. ap. O'Don. 108.] *dondfresndid* (gl. satanae) Wb. 9[b]. *forsindainm̄nid* (in nominativo) Sg. 207[a]. *isincomparit hisin* (in hoc comparativo) 39[a]. *di posit*, *di comparit*, *di superlait* (a pos., a comp., a sup.) 42[a]. 42[b]. *in optit* (in optativo) 190[b]. *ainfinit* (ex infinitivo) 190[a]. *uan gerind* (gerundio) 148[b]. *iartestimin* (post testimonium) Ml. 19[d].

Subst. neutr.: *icachthír* (in omni terra), *dithír* (de terra) Wb. 1[a]. 9[b]. *donbúaith* (ad victoriam) 11[a].

Adi. masc. fortasse: *isingoithluch fudumain* (gl. in profunda palude) Ml. 33[c]. Neutr.: *mór dimaid*, *mór dimaith* (multum boni) Wb. 4[b]. 11[a]. *isindfrecn̄dairc*, *isindrecdairc* (in praesentia) Sg. 166[b]. Pr. Cr. 61[a]. *diétoich* (ex improbabili) Wb. 4[d]. *issirréchoir* (in spatio, tempore iusto) 23[d]. *dichéin* (ex longinquo, dudum) 6[d]. 20[c]. *iarcéin* (post longinquum, multo post) 29[a]. *icéin* (in remoto) 23[b]. *coleir*, *colleir* (industrie) Ml. 14[d]. 21[a]. *commaith* (bene) Wb. 7[b]. *condiuit* (gl. sincerum) Ml. 14[c]. *cofailid* (laete) Gild. gl. 267. Sic ablativi adverbiales: *infrecn̄dirc* Wb. 17[b]. *indinricc* (gl. digne) 7[b]. *indandgid* (gl. nequiter) Ml. 28[a]. *indemilt* (leg. *indecmilt*? gl. moleste) 36[d]. *inmenicc* (frequenter) Sg. 21[b]. *níntsain* (gl. non aliter) 9[b].

Acc. subst. masc.: *cen dualich* (sine vitio) Sg. 26[a]. *gnéthid* (gl. operarium) Wb. 30[b]. *cen forcitlaid* (sine praeceptore) 31[d]. *cen forn̄garthid* (sine imperativo) Sg. 163[b]. *imfogni fri foxlid. fri tobarthid dam* (construitur cum ablativo, cum dativo quoque) Ml. 27[c]. *friáinsid fogní* (cum accusativo construitur) Sg. 149[a]. *conts. fri togarthith* (compositum cum vocativo) 76[a]. *cenodfil posit grecda do* (quamquam ei est positivus graecus) 192[b]. *caindlóir* (candelarium) Wb. 31[d].

Subst. neutr.: *frisarind* (circum constellationem) Cr. 18[d]. *amind* (gl. diadema) Tr. 96. *mind nabstalacte* (gl. ego enim stigmata Iesu in corpore meo porto, Gal. 6, 17; i. e. insigne apostolatus) Wb. 20[d]. *gebas ambuáid* (qui assequetur victoriam) 11[a]. *amí atreba búaid* (gl. palmarium; i. e. id quod continet palmam) Sg. 35[a]. *crenas tíir* (qui emit agrum) 29[a]. *issammuir* (in mare) Tr. 132. *comuir nIcht* (usque ad mare Ictium) Corm. v. *Moghéime.*

Adi. masc.: *sochoisc* (gl. docibilem) Wb. 30[b]. *socheneúil** (honesto loco ortum) L. Ardm. 18 a. 2. *in ordd cóir* (gl. in ordinem) Sg. 25[b].

Adi. neutr.: *acumactte nangid* (potestatem nequam) Wb. 6[a]. *ni forcital sonirt* (non doctrinam fortem, dedi) 8[c]. *taithesc coir* (responsum aptum) 27[c]. *cachmaid* (omne bonum) Wb. 1[c]. *amaithsin* (hoc bonum) 14[b]. 33[d]. *sech afrecndairc* (ultra praesens) Sg. 167[a].

Voc. masc.: *ámélbrigte clvsenáir* (o Calve Brigittae recluse) Cod. Mar. Sc. (Praef. XX.) *á rí fírian fírmaith* (o rex iuste, vere bone) Oing. Fél. prol. 10.

Loc. neutr.: *ni domnu ni muir* (non profundius quidquam in mari) Inc. Sg.

---

* Si accurate scriptum est; nam contrapugnare videtur abl. adv. *indechenéul paseir* (bigenere passer) Sg. 203[a]. Saepius tamen composita ex prima in hanc seriem transire probant *énirt*, *sonirt*, *sulbir*, quae optime concordant cum latinis *imbellis*, *inermis*, *insignis* aliisque.

Pluralis.

Nom. subst. masc.: *inchnamai* (ossa) Ml. 22[d]. *fathi*, *fáithi* (prophetae) Wb. 5[a]. 21[c]. *sualchi* (virtutes), *dualchi* (vitia) 29[c]. 30[b]. *riaglori* (regulares) Cr. 32[c]. *inphreceptori*, *preceptori* (praeceptores) Wb. 5[a]. 28[c]. *forcitlidi* (praeceptores) 9[a]. 12[b]. *foglimthidi* (discipuli) 13[c]. *fognamthidi*, *timthirthidi* (ministri) 8[c]. *indfresligthidi* (gl. masculorum concupitores) 9[c]. *indhéitsidi* (auditores) 30[d]. *intuistidi* (parentes) 28[d]. *a dorsidi* (eius portarii) Ml. carm. 2. *líntidi* (gl. fartores), *óigthidi* (gl. sartores) Sg. 186[b]. *foxlidi* (ablativi) 104[b]. *indainmnidi hísin* (hi nominativi) 57[b]. *atobarthidi* (eorum dativi) 200[a]. *intsuperlati*, *compariti* (superlativi, comparativi) 40[b]. 44[b]. *intestimni* (testimonia) Tr. 39. *apgitri* (gl. elementa) Wb. 19[d]. Huc pertinere videntur, quorum singularis defecerit aut alia forma utatur: *geinti*, *genti* (gentes, gentiles) Wb. 5[c]. 7[c]. *huili genti* (omnes gentes) 5[c]. *bieit cit geinti hiressich* (erunt etiam gentes credentes) 4[c]. *laitnori*, *litridi* (cf. infra). *dóini* (homines) Wb. 8[a]. 22[a], *indóini* Wb. 12[d]. Sg. 39[a].

Subst. neutr. differunt terminatione *-e* vel *-a*: *mora* (maria) Ml. 3[a], quae plerumque periit: *na rind astoidet* (gl. signa radiantia) Ml. 2[a]. *andusleicet inna rind* (gl. residentibus sideribus) Cr. 18[b]. *it saini inna rinn* (sunt diversa sidera) Ml. 5r.

Adi. masc.: *erdarcai* (gl. honore conspicui) Ml. 36[a]. *gnímai sainemlae* (facta praeclara) 14[c]. *ammi tuailnge* (sumus gnari) Wb. 17[b]. *am. nondad maicc cóima* (ut estis filii cari) 27[b]. *coin alta* (canes feri, i. e. lupi) Br. h. 60. Vulgo *-i*: *itsaini riaglori inso* (sunt diversi regulares hi) Cr. 32[c]. *mathi* (boni) Wb. 11[c]. 16[a], *maithi* 16[b]. 16[c]. *ammi fáilti* (sumus laeti), *fáiltisi* (laeti vos) 16[a]. 24[c]. *diuti* (gl. sinceri) 23[b]. *indenmi* (gl. imbecilles) 11[d]. *cosmili friadam*, *cosmili fri cr.* (similes Adami, Christi) 13[d]. *ammi cosmili*, *nidan chosmili*, *bat chosmuli* (sumus, non sumus, sint similes) 13[c]. 14[d]. 17[c]. *bed adthramli* (este patris similes) 9[a]. 23[b]. Cum his faciunt quaecunque ad tertiam principio seriem pertinent: *biit sualchi and itfoilsi* (sunt virtutes quae sint manifestae; *follus*) Wb. 29[a]; sic fortasse *it anbsidi* (gl. motabiles; sing. *anbsud* ibid., cf. *cobsud*, stabilis, 54r.) Ml. 64r. *cit ili* (quamvis sint multa, membra: *inboillsin*). *tresaníccatar hili* (per quam salvantur multi; *il*) Wb. 12[a]. 27[c].

Adi. neutr.: *it saini inna rinn* (diversa sunt sidera) Ml. 5r. *comaicsi* (gl. vicinae; *na cenela*, nationes) Ml. 26[b]. *it ili im̄ dona gratiae* (sunt autem multa d. gr.) Wb. 12[a]. *coitchendchenelisin*, *coit. dechenéli indiu* (communia bigenera haec, hodie) Sg. 62[b]. 90[b]. Sic ex prima serie transgressa, nimirum propter *i* antecedens: *anm̄ann dílsi*, *anmann dílsi* (nomina propria) Sg. 31[a]. 35[b]. *ísli* (gl. demersa), *ísli doibsom infechtsa innahí ruptar ardda dunnai* (demersa illis nunc quae fuerunt sublimia nobis, sidera) Cr. 18[b]. E contrario seriem primam sequitur: *slemna* (gl. levia) Sg. 10[a] (v. supra).

Gen. subst.: *rechto et fáithae* (legis et prophetarum) Wb. 21[b]. *fribiathad na forcitlaide*, *caingníme na forcitlaide* (ad sustentationem praeceptorum, benefactorum pr.) 31[d]. *innanétside* (auditorum) 11[b]. *fornaib gnímaib inna preceptore* (in factis praeceptorum) 5[a]. *dluim inna sualche* (massam virtutum) 22[a]. *imdibe dualche* (circumcisio vitiorum) 21[b]. *uilidetu nandúalche* (universitas vitiorum) 27[b]. *fochumachte atuistide* (gl. subditos; i. e. sub potestatem parentum suorum) 31[b]. *inna sruthe* (gl. veterum) Ml. 55r. *do luc infinite* (gl. loco infinitivorum)

Sg. 154ᵇ. *na conparite* (comparativorum) 45ᵃ. *apstal geinte*, *indarpe geinte*, *forcitlid geinte* (apostolus, exheredatio, praeceptor gentium) Wb. 5ᵇ. 19ᵃ. 29ᵈ. *acenele ṅdoine*, *tinchosc innandoine* (genus, institutio hominum) 5ᶜ. *incheneli dóine* (generis hominum) 7ᶜ. 21ᶜ. 21ᵈ. 26ᵈ. *arthoil doine* (propter voluntatem hominum) 18ᶜ. *icoimthecht dagdóine* (in consuetudine bonorum hominum) 16ᵈ. — Gen. neutr. exempla desunt.

Adi. masc.: *iardligud arside*, *la dligeda arside* (secundum legem, ad normas veterum) Sg. 178ᵃ. 207ᵃ. *inna comailte* (gl. quietorum) Ml. 27ᶜ. Seriem primam sequitur: *etach macc cóim* (vestem filiorum carorum) Wb. 27ᵇ (v. supra).

Adi. neutr.: *doślund hile* (ad significationem multorum) Sg. 28ᵇ.

Dat. subst. masc.: *hi fáithib* (in prophetis), *dohúasalathrachaib et fathib* (patriarchis et prophetis) Wb. 13ᵃ. 30ᶜ. *imdibe ó dúalchib* (circumcisionem a vitiis) 27ᵃ. *forsnaib cnamaib* (in ossibus) Ml. 22ᵈ. *do farforcitlidib*, *donaib dagforcitlidib* (praeceptoribus vestris, bonis praeceptoribus) Wb. 14ᶜ. 11ᵇ. *donaib essoircnidib* (gl. plagiariis) 28ᵃ. *húnaib aitrebthidib* (ab incolis) Sg. 32ᵇ. *onaib rechtfáircidib* (gl. a legislatoribus) 44ᵃ. *laitnorib* (latinis) Sg. 4ᵃ. *donaib preceptorib* (praeceptoribus) Wb. 15ᵃ. *dinaib preceptoribsin* (de his pr.) 5ᵃ. *apgitrib* (gl. sub elementis huius mundi) 19ᶜ. *dogeintib* (gentibus) 2ᵇ. 5ᵃ. *digeintib* (de gentibus) 18ᵈ. *do dóinib* (hominibus) 3ᵃ. 18ᶜ. *donab huilib doinib* (omnibus hominibus) Sg. 189ᵇ.

Subst. neutr.: *isnaib rendaib* (in sideribus) Cr. 18 , mira scriptione, pro qua puram *i* exhibent: *domnu murib* (profundior maribus) Br. h. 18. *hi tíribh namhad* (in agris hostium) Long. mac nUisn. (Beitr. I. 343).

Adi.: *dumaithib* (bonis, optimatibus) Tir. 3. *iarnarsidib* (secundum veteres) Sg. 57ᵇ. *dihilib acheneiuil feissin*, *dihilib .. acheniuil feissin* (a multis sui generis) Sg. 40ᵃ. *donaib íslib* (gl. ad inferna) Ml. 27ᵇ. Sed etiam *-aib* per assimilationem (p. 9): *arnaib fedaib sonartaib ardaib* (gl. pro terribilibus arbustis) Ml. 4r.

Acc. subst. masc.: *ɔboing achnámi* (confringit ossa sua) Wb. 4ᵇ. *conafil dualchi* (ut non sint vitia) 20ᶜ. *cen dualchi* (sine vitiis) Sg. 25ᵇ. *arenindarbe analchi. aratinola soalchi* (ut abigat vitia, ut colligat virtutes) Cam. *lasna litridi aili* (apud ceteros litteratores) Sg. 28ᵃ. *la nuelitridi* (apud novos scriptores) 5ᵇ. 90ᵇ. *inna sechimtidi* (gl. sectatores) Ml. 31ᵃ. *fortactidi* (gl. opitulationes) Wb. 12ᵇ. *tuistidi* (parentes) 28ᵈ. *cimbidi* (gl. custodias) L. Ardm. 189 b. 1. *amal donuic testimni* (ut dedit testimonia) Wb. 10ᶜ. *seeh positi* (ultra positivos) Sg. 45 . *fri riaglori* (ad regulares) Cr. 32ᶜ. *la laitnori* (apud Latinos) Sg. 5ᵇ. *cosmili frisna preceptori* (similes praeceptorum) Wb. 14ᵈ. *lasna meithleorai* (gl. apud messores) Ml. 44 r. *la genti* (apud gentes) Wb. 6ᵃ. *frigenti* (ad gentes) 4ᵈ. 9ᵃ. *isairi doroigu dia geinti* (propterea delegit deus gentes) 5ᵇ. *fri dia et dóini* (erga deum et homines) 20ᶜ. *etir fessin et dóini* (inter ipsum et homines) 28ᵇ. *carid dagdóini* (amate bonos homines) 27ᵈ.

Subst. neutr.: *hitíre Connacht* (in agros Connactiae) Tir. 11. *immrarsat... innatíreso dupatricc* (tradiderunt has terras Patricio) Tir. 5. cf. *fudumne* (gl. profunda) Wb. 8ᵇ. *fudumne indfiss* (profunda scientiae) 5ᶜ. Perdita terminatione: *inna mind* (gl. insignia, celebramus nostrae redemptionis) Cr. 41ᶜ.

Adi. masc.: *gnímu sainemli* (facta praeclara) Wb. 12ᵇ. *mórate mathi* (qui magnificant bonos) 6ᵃ. *atá ili dána inspirto* (quod sunt multa dona spiritus) 12ᵃ. *la arsidi* (apud veteres) Sg. 91ᵇ.

Adi. neutr.: *inna biada milsi* (cibos suaves) Wb. 6[c]. *etir da ṅainm̄ cosmaili* (inter duo nomina similia) Sg. 28[a]. Sic: *tre anm̄an dílsi*, *cenmithá inna anmann dílsi* (per nomina propria, praeter n. pr.) Sg. 29[a]. 29[b]. Substantivi vice fungitur *fudumne* (profunda), v. supra.

Voc. masc.: *a iudeu et geinti hireschu* (o Iudaei et gentes credentes) Wb. 3[a].

Dualis.

Nom. masc.: *da preceptóir* (duo praeceptores) Wb. 13[a].

Ceterorum casuum desunt exempla.

Series III.

Thematum principio in U desinentium, quae vocalis abiecta saepius in dativo, rarius in nominativo et accusativo sing. infectionem generavit; ceterum externae flexionis sicut series praecedens, quacum in plerisque congruit. Adiectivorum rara sunt exempla, quae in plurali secundam seriem sequi solere supra adnotavimus.

Singularis.

Nom. subst. masc.: *bith* (mundus), *mug* (servus), *recht* (lex), *dán* (donum, ars), *rét* (res), *gním* (actio), *bráth* (iudicium), *guth* (vox), *intsliucht* (intellectus), alia frequentia in Wb. vel Sg. *infid* (arbor), *fid aile* (arbor alia) Wb. 5[b]. *líth* (dies festus; cf. gall. Litu-mara) Oing. Fél. Ian. 25. *intais* (aetas) Ml. 31[c]. *intóis* Wb. 3[c]. 13[c]. *ishé cruth inso* (haec est forma) 9[c]. *inlínn* (pars) 4[d]. 29[a]. *línn cretmech* (pars credens, qui credunt) 10[d], cf. subst. pron. Praeterea derivata in *-as, -chas, -us, -ius, -ad, -ud, -iud, -igud*. Exempla cum articulo: *intimmarmus*, *intimmormus* (scandalum) Wb. 3[c]. 10[c]. *inmorthomus* (gl. pondus) Ml. 33[a]. *cani mebuir lib insenchasso* (nonne in memoria vobis vetus illa historia?) Wb. 20[a]. *intœrchoiliud* (decretum) Ml. 22[c]. *incotlud* (somnus) Ml. 47r. *isimmaircide doib incairigud* (est directa ad eos reprehensio) Ml. 34[a].

Subst. neutr.: *andorus* (gl. limen) Ml. 56r. *óendoros* (una porta) Ml. carm. 2. *anól* (potus) Br. h. 85. *alín lathe* (numerus dierum; supra *inlínn*) Sg. 66[b]. Eandem generis alternationem habet *recht* (lex). Neutra videntur *ith* (frumentum), *sruth* (flumen), quae hodie femininis adnumerantur ap. O'R. ut *soth* et alia eiusdem generis.

Adi. masc.: *comocus afogur* (affinis eorum sonus) Sg. 6[a]. *cobsud* (stabilis), *anbsud* (instabilis) Ml. 54r. 64r. *il* (multus) semper init compositionem.

Adi. neutr.: *sechmadachta ṅocus 7 cían* (praeteritum propinquum et remotum) Pr. Cr. 59[b].

Gen. masc.: *ó dethidin inbetho* (a cura mundi), *imnetha inbetho* (tribulationes mundi), *accobra inbetha* (cupiditates mundi) Wb. 10[b]. 14[b]. 15[d]. *gníma moga* (actus servi) 17[a]. *ainm réto* (nomen rei) Sg. 187[b]. *comalnad recto* (impletio legis) Wb. 2[b]. *ainm dáno* (nomen artis) 27[d]. *pecthu indlína* (peccata partis) 9[d]. *no. fedo* (nomen arboris) Sg. 33[b]. 35[b]. *no. feda* (gl. platanus) 121[b]. *fochonn gnímo* (occasio actionis) Wb. 3[c]. *mórad daggnímo* (laudatio boni operis), *lóg dodaggníma* (merces boni tui operis) 6[a]. *rect fognamo*, *rect fognama* (lex servitutis) 3[d]. 10[b]. *indlondassa* (gl. indignationis) Ml. 20[b]. *dligeda inchoitchennsa* (regulae

communitatis; *londas*, *coitchennas*) Sg. 203ᵃ. *bás etarscartha* (mors separationis; *scarad*) Wb. 13ᵈ. *do gním inchrochtho* (actioni crucifixionis; *crochad*) 8ᵃ. *oinchorp pectho* (unum corpus peccati) 9ᵈ. *di rect pectho* (de lege p.) 3ᵈ. *arainn pectha* (ratione p.) 3ᵇ. *torand gnima l. césta* (significatio activi vel passivi) Sg. 26ᵇ. *ciall chésto* (sensus passivi; *césad*) 140ᵃ. 178ᵇ. *hi fóisite césto* (in confessione passionis) Wb. 3ᵈ. *alarann deac brotto* (duodecima pars momenti; *brothad*) Cr. 18ᶜ. *ainm cumsanto* (nomen quietis; *cumsanad*) Wb. 33ᵇ. *dessimrecht comdithnatha* (exemplum consolationis) 14ᵇ. *rath dílgotho* (gratia remissionis) 2ᶜ. *creitem incholnichtho* (fides incarnationis; *dílgud*, *incholnigud*) 4ᵈ. *intsechtaigtha* (gl. simulationis) Ml. 31ᵃ. *tintuda* (interpretationis) 2ᵈ. 3ᵃ. *oengusso* (gen. nom. pr.) Cr. 4ᵃ. *bás muirchatho* (mors Muirchadi) Cr. 17ᵃ. *slán dliged salto* (salva ratio saltus), *duslúnd comláinso* (ad significationem completionis) Cr. 3ᵇ. *hi coindeilc ingotho* (in comparatione vocis) Sg. 3ᵇ. *cenascur sáitha* (sine intermissione tribulationis) Wb. 25ᵈ.

Neutr.: *asmáthir aśotho feissin* (quod est mater ipsa sui fetus) Sg. 65ᵃ.

Alia quaedam, de quorum genere non liquet: *bandea hetho* (dea frumenti, gl. Ceres) Sg. 60ᵃ. *ainm ṅhetha* (gl. maza, ador; i. e. nomen frumenti) Sg. 17ᵇ. *intesa* (gl. caloris, expers) Sg. 5ᵃ. *ainm indśrotho* (nomen fluvii, gl. Anio) Sg. 35ᵇ. *fobés srotha* (more fluvii) Wb. 32ᶜ. *dublocho* (lacus nigri) Tir. 1. *anól meda* (potus medi) Br. h. 85.

Pro *-o* vel *-a* invenitur et *-e* accommodata magis praecedenti *i*: *estosc innfine* (expressio vini) Ml. 24ᵈ. *dliged suidigthe* (lex positionis, ponendi) Sg. 193ᵃ. *mét asuidigthe* (magnitudo eius positionis) Cr. 18ᵇ. *moidem aarilte* (laus meriti sui; *arilliud*) Wb. 5ᶜ. *utmalligthe* (gl. nutandi) Cr. 32ᵇ. *do línad indfoilsigthe* (ad explendam manifestationem; *foilsigud*) Sg. 211ᵃ. *arimmgabáil ménaichthe* (ad vitationem dissonantiae; *ménogud* 40ᵇ) 8ᵃ; et *-ea*, *-eo* (cf. p. 8): *inchoteicthea* (gl. concretionis) Ml. 8r. *indairilteo* (gl. meriti) 34r. *serc feidligtheo* (cupido permanendi) 15ᵃ. *deirchóintea* (gl. diffidentiae) Wb. 21ᵇ.

Dat. masc.: *isinbiuth* (in mundo), *isinbiuthso* (in hoc mundo) Wb. 12ᶜ. 12ᵈ. *doguth* (voci) Sg. 3ᵃ. *inchruthsin* (hoc modo, abl. adv.) Wb. fq. *domug* (servo) Wb. 30ᵇ. *irect*, *di rect* (in lege, de lege) 3ᶜ. 3ᵈ. *isindánsin* (in hac scientia) 18ᶜ. *innargnim* (in actu nostro) 17ᵇ. *do fognam* (servituti) 4ᵃ. *inimmognom* (in constructione) Sg. 66ᵃ. 198ᵃ. 203ᵃ. *hondlondas* (gl. indignatione) Ml. 29ᵃ. *hó airegas* (gl. a principio) Wb. 7ᶜ. *dumberradsa*, *duaberrad*, *dummimdídnaad* (ad tonsionem meam, suam, ad praeservationem meam) L. Ardm. 18 a. 2. *do mórad dé* (gl. in gloriam dei) Wb. 15ᶜ. *isindrélad* (gl. in manifestatione) 15ᵇ. *do pheccad* (peccato) 3ᵈ. *do chrochad* (ad crucifixionem) 8ᶜ. *do chomalnad* (ad impletionem) 3ᵈ. *do demnigud*, *do imthrenugud* (ad confirmationem) 13ᵇ. 18ᶜ. 30ᵃ.

Neutr.: *collind*, *colind*, *culind* (cum potu) carm. vet. (Goid. VII. et 42.)

Adi.: *in accus* (in propinquo) Wb. 23ᵇ. *inchomocus* (gl. fere, gl. iuxta) Sg. 188ᵃ. 197ᵃ. A secunda serie non differt *indíl* (multo) Wb. 2ᵃ.

Acc. masc.: *tri fognam* (per servitutem) Wb. 12ᵇ. *tri óen pheccad* (per unum peccatum) Wb. 3ᵃ. *toidiusgat guth nindiu* (movent vocem in eas) Sg. 7ᵃ. *lassin lín naile* (apud alteram partem) Ml. 37r. *brothad* (momentum) 48r. *sech mochomáessa* (gl. supra coaetaneos meos) Wb. 18ᶜ.

Neutr.: *frissalind serb* (ad potum amarum) Wb. 7ᵈ.

Voc. masc.: *a aed* (n. pr.) ap. St. (Beitr. I. 336.)

Pluralis.

Nom. masc.: *líthai* (dies festi) Ml. 60r. *iltintadai* (multae interpretationes) 3ᵃ. *indrétaisin huili* (omnes res hae) Wb. 5ᶜ. *indréta* (res) Sg. 148ᵃ. *mobéssise* (mei mores), *formbesasi* (vestri mores), *bésse* (mores) Wb. 9ᵃ. 16ᵇ. 29ᶜ. *gnímai sainemlae* (facta praeclara) Ml. 14ᶜ. *gníma* (actiones) Wb. 4ᶜ. 5ᶜ. 19ᵇ. *gnímu*, *arngníma*, *angníme* (actus, a. nostri, eorum) 20ᶜ. 31ᵇ. *forngnimae*, *inchaingnímai* (vestrae actiones, actiones bonae) 8ᶜ. 29ᵃ. *gními epscuip* (actiones episcopi) 28ᵇ. *moge* (servi), *adib moga* (vos estis servi), *mogi sidi uili* (servi hi omnes) Wb. 8ᶜ. 3ᵇ. 7ᵈ. *ili dánu*, *ildáni* (varia dona, ingenia) 12ᶜ. 21ᶜ. *indhuili dáni* (omnes artes) 27ᵇ. *nitat cosnama domundi* (non sunt contentiones mundanae), *ithé coisnimi inso* (sunt hae contentiones) 7ᵈ. *senchassa*, *senchaissi* (antiquitates) 28ᶜ. 31ᵇ. *arpecthani* (gl. iniquitas nostra; i. e. peccata nostra), *act ní robat pecthe less* (si non fuerint peccata in eo), *dorolgetha arpecthi* (remissa sunt peccata nostra) 2ᵃ. 11ᵈ. 26ᶜ. *cethir brottae* (quattuor momenta) Cr. 18ᶜ. *aarilti* (eius merita) Wb. 16ᶜ.

Neutr.: *na trirecte* (tres leges) Wb. 29ᶜ. *na sothe* (gl. terrae fetus) Sg. 64ᵃ.

Gen. masc.: *cosc innammoge* (institutio servorum) Wb. 29ᵇ. *tindnacul innan dánæ* (receptio donorum), *ilar nan dáne* (multitudo artium) 21ᶜ. 22ᵃ. *cosmailius inna rétae tanide* (similitudo rerum internarum) Ml. 15ᶜ. *imradud inna réte domunde* (cogitatio rerum mundanarum) Wb. 3ᵈ. *ishé astopur innan ane* (is est fons divitiarum) 29ᶜ. *frifoirbthetid caingnime* (ad perfectionem benefactorum) 31ᵈ. *lóg apecthe* (merces peccatorum eorum) 1ᶜ. *dílgud apecthe ndoib* (remissio peccatorum iis) Tr. 45. *inna cumscaigthe* (motuum) Ml. 15ᵃ. *acenélæ fothairethesin* (hoc genus balnearum; nom. sing. *infothrugud* Br. h. 38) Sg. 217ᵃ.

Dat.: *diamogaib* (servis suis) Wb. 22ᵈ. *fornaib gnímaib*, *diacáingnímaib* (factis) 5ᵃ. 7ᵇ. *arnaib fedaib* (pro arbustis) Ml. 4r. *doscélaib et senchassib* (ad fabulas et historiolas) Wb. 30ᵈ. *iscéláib et senchassaib* (in f. et h.) 31ᵇ. *oc na fothairethib* (ad balneas) Sg. 217ᵃ. *huanaib loiscthib* (gl. adustionibus) Ml. 55r. *dinaib anaib*, *donaib ánib* (de divitiis, divitiis) Wb. 16ᶜ. 27ᵇ. *issiansib spirităldib* (in sonsibus spiritualibus) 27ᵃ. *ho pecthib* (a peccatis) Ml. 15ᵇ.

Acc. masc.: *isna bidthu* (leg. *bithu*, gl. in saecula) Wb. 4ᶜ. *na dánu diadi* (dona divina) 28ᶜ. *ciadugneid na rétusa* (quamvis faciatis res has) 22ᵇ. *intamlid a béssu* (imitamini mores eius) 9ᶜ. *trignímu* (per actus), *treagnímosom* (per a. suos) 2ᵇ. 29ᵈ. *innallíthu* (in eorum dies festos) 27ᶜ. *sclictu* (vestigia, leg. *slictu*) Cam. *isna cammaigthiu* (gl. oblicationes) Ml. 48r. *coic brotu deac* (quindecim momenta) Ml. 16ᵈ. *imforling anu* (effecit divitias) Wb. 16ᶜ. *ceste saithu* (qui patiuntur tribulationes) Cam. *inna ailichthiusa* (gl. has ad alternationes; sing. *ailigud*) Ml. 19ᵇ. *isna imratiu* (in cogitationes) 15ᵃ.

Neutr.: *ní tabair desimrechta* (non dat exempla) Sg. 214ᵃ.

Vocativi exemplum deest.

Dualis.

Nom. masc.: *biet da atarcud and* (duae relationes) Sg. 198ᵇ.

Neutr.: *mani astat indarechta peccad foir* (gl. adversus presbyterum accusationem noli recipere nisi sub duobus et tribus testibus; i. e. nisi comprobant duae leges peccatum ei) Wb. 29ᵃ.

Gen.: *cechtar da líno* (utraque earum partium) Sg. 162ᵇ. *tresanacomol*

inddá aimserda (gl. Demades; i. e. per synaeresin duorum temporum vocalium, nom. *aimserad*) Sg. 32ª.

Dat. adverbialis *diblínaib* (e duabus partibus, utrimque) Sg. fq. Wb. 4ᶜ. 5ᵈ.

Acc. masc.: *indasian* [leg. *indasians*] *.i. imbucai l. lethit* (gl. latitudinem; i. e. in utrumque sensum i. e. angustiam aut latitudinem) Sg. 3ᵇ.

Series IV.

Generis feminini thematum principio in A desinentium externae simul et internae flexionis, respondens igitur seriei I. masc. et neutr. Hic quoque duae fiunt divisiones, quarum altera complectitur themata in *-ia* exeuntia.

Divisio A.

Ad themata principio in *-a* desinentia accedunt alia quaedam aut per omnem flexionem aut in plurali solo in hanc seriem transgressa vel fluctuantia inter duplices formas, plerumque propter vocalium assimilationem. Conspicuae sunt vocales externae *-e* in gen. sing., *-a* in nom. et acc. plur.; interna *i* in dat. ac fere in acc. sing., si vocalis antecedens infectionem admittit. A dativo principio differt ablativi forma, infectione vacans. Commiscentur tamen interdum formae huius et seriei quintae.

Singularis.

Nom. substantivorum frequentium in codicibus: *iress* (fides), *icc* (salus), *crích* (finis), *uall* (superbia), *tuath* (populus), *ciall* (intellectus), *coss* (pes), *lám* (manus), *áram* (numerus), *rún* (mysterium), *tol* (voluntas), *grían* (sol), *lub* (frutex), *breth* (iudicium), *rann* (pars), *cland* (progenies), *delb* (imago), *serc* (amor), *ferc* (ira), *dias* (dualitas; cf. num.), *mebul* (dedecus), *móidem* (laus), *cretem* (fides), *eregem* (querimonia), *ingen* (filia), *bairgen* (panis), *caingen* (negotium), *dethiden* (cura), *briathar* (verbum), *muntar*, *muinter* (familia), *aimser* (tempus); *indacaldam* (gl. colloqutio) Ml. 47r. *inchumalsin* (hoc pretium) L. Ardm. 17 b. 1. *ingáith* (ventus) Sg. 229. *gnás*: *ágnasi* (consuetudo eius) Wb. 10ª. *andeug* (potus eorum) Tr. 71. Fluctuant inter hanc et ser. V. *gabál* (sumptio), *tabart* (datio). Huc pertinent derivata in *-t*, *-acht*, *-echt*; transumpta ut *síthal* (situla) Tr. 109. *not* (nota) Sg. 3ᵇ. *inchorcur* (purpura) Tr. 115. *carcar* (carcer) Wb. 32ᶜ. *croch* (crux), *pían* (poena), *gluas* (glossa), *liter* (littera), *persan* (persona), *almsan* (eleemosyna), *conson* (consona), *sillab* (syllaba), *interiecht* (interiectio), *precept* (praeceptum, doctrina) fq.; item *bendacht* (benedictio) Sg. 114. et *maldacht* (maledictio); sed haec cum aliis ut *fortacht* (auxilium) Ml. 1ª. plerumque secuntur ordinis posterioris seriem IV. — Cum irregularitate quadam formarum *ben* (mulier): *isball dindfiur inben* (est membrum viri mulier) Wb. 22ᶜ, unde *ban-* in compositione.

Adiectiva item frequentia, ut *serc mór* (magnus amor), *aimser derb* (certum tempus), *aimser becc* (parvum tempus), *rann inmedónach*, *dédenach* (pars media, finalis) etc. *ismútsi* (est muta haec) Sg. 6ª.

Gen. subst.: *tindnacol inna hirise* (receptio fidei) Sg. 209ᵇ. *foirbthetu fornirisse* (perfectio fidei vestrae) Wb. 1ª. *dochum nirse* (ad fidem) Tr. 45. *rún icce*, *rún arnicceni* (mysterium salvationis, salv. nostrae) Wb. 21ᶜ. 20ᵈ. *comarde*

artaidchrecce et arnicce insin (signum redemptionis et salutis nostrae hoc) 21ª. *bes uáilbe* (mos superbiae) 14ᶜ. *foróis tuaithe, ondáes tuaithe* (de hominibus, ab hominibus plebis) 16ᵈ. 28ᵇ. *orddu lámae* (gl. pollex) Sg. 68ᵇ. *do inchosc ceille* (ad significationem sensus) Sg. 189ᵇ. *inna grene* (solis) Ml. 16ᶜ. *a bas pene* (o mors supplicii) Tr. 95. *serec atuile* (amor voluntatis suae) Wb. 30ᶜ. *rún inna cruche* (mysterium crucis) 8ª. *ainm lubae* (gl. gummi; i. e. nomen fruticis) Sg. 61ª. *cosmulius delbe* (similitudo imaginis) Wb. 1ᵇ. *irgal, gním desercce* (fervor, actus amoris), *dineurt inna deserce* (de virtute caritatis) 5ᵈ. 6ª. 16ᶜ. *méit forserce* (magnitudo amoris vestri) 14ᵈ. *torad forferce* (fructus irae vestrae) 22ᵇ. *bunad mochlainde* (origo generis mei) 5ª. *hi foirciunn na cetnæ rainne* (in fine primae partis) Sg. 18ᵇ. *ar seirc móidme* (propter amorem laudis) Wb. 17ª. *hires creitme* (firmitas fidei) 2ᵇ. *dobriathar áirme* (adverbium numeri) Sg. 71ᵇ. *i fomailt do ene do daibche* (in abusu urcei tui, amphorae tuae; *dabach* Corm.) SM. 166. *archenn inna samthige* (ad faciem manubrii; nom. *sámthach*) Tr. 131. *inna almsine* (eleemosynae) Wb. 16ᶜ. *cindas persine* (qualitas personae) 6ᵇ. *tarhesi .u. consone* (gl. pro consonante u) Sg. 8ª. *carac. consine* (litterae consonantis) 9ª. *fer dénma bairgine* (vir faciendi panis, pistor) 184ᵇ. *céle ingine* (maritus filiae) 100ª. *cen fochunn frithoircne huadsom doneuch* (gl. adversantes sine causa; *frithorcon*) Ml. 19ᶜ. *foditu chruche ocus diorcne* (toleratio crucis et interemptionis) Cam. *óis carcre* (aetatem carceris, captivos) Wb. 28ᵈ. *armbrethre* (verbi nostri) 17ᵇ. *óentu muintire* (unitas familiae) 9ᶜ. *áis muntaire* (aetas, homines familiae) 21ᵇ. *dechor naimsire* (differentia temporis) Sg. 146ª. *sainred litre* (proprietatem litterae) 6ª. *accuiss na preceptesin* (huius doctrinae causa) Wb. 9ᵇ. *tosach preceptae* (initium doctrinae) Tr. 29. 39. *inna rosachtae* (gl. haesitationis) Ml. 19ª. *dliged coimdemnachtae* (ius dominationis) 17ᵇ. *lasinmes firbrithemnachtae dǽ* (gl. apud examen dei) 24ᵇ. *innammraithemnachtæ fri dauid* (gl. iniquae simulationis) 55r. *innadeachtae* (deitatis) Tr. 25. *illáni etargni deachte et doinechte* (in plenitudine cognitionis deitatis et humanitatis) Wb. 24ᶜ. *mo forcitlaidechtaese* (gl. magisterii mei) Ml. 17ᵈ. *octabairt bendachtae* (in danda benedictione) Tr. 85. Cum *-a*: *bandea cruithnechta* (dea frumenti) Sg. 66ᵇ, sed etiam: *recht frecoir chéill cruithnechtae* (gl. frumentaria lex) 35ª. *graine cruithnechte, diass cruithnechte* (granulum, spica frumenti) Wb. 13ᶜ. — *bolad inna idbairtesin* (odor huius oblationis) Wb. 22ᵇ. *inna ergabale* (gl. comprehensionis) Ml. 29ᶜ. *áiritiu indocbále* (receptio gloriae) Wb. 4ᵇ. — E *ben* excussa vocali et assimilata *b* prodit *mná*: *cia ainm inna mna so* (quod nomen huius mulieris?), *inanmaim ina mna* (in nomine mulieris) SM. 250.

Adi.: *airde serce móre insin* (signum magni amoris hoc) Wb. 24ᶜ. *crchradchae* (pl. perfunctoriae) Ml. 44r. *inseo bicæ* (insulae parvae; n. loci) L. Ardm. 18a.2. *doslund aimsire deirbbæ..aimsire indeirbbæ* (ad significationem temporis certi, incerti) Sg. 66ᵇ. *inna rainne dedenchæ in choms.* (partis posterioris compositi) 157ᵇ. *inna inne doacaldmaiche són* (gl. appellativa communis qualitatis; i. e. sensus appellativi hoc) 201ª. *hicoindeulgg inna insce óge* (in comparatione sermonis totius) Sg. 25ᵇ. Interdum sicut alias (p. 229) *-e* cum *-a* mutatur, praesertim post *a*: *sainfolad cacha rainne* (propria cuiusque partis significatio) Sg. 26ᵇ. *iscoitchen ade cacha áirme* (est commune hoc cuiusvis numeri) 198ª. *dochum nacha rainne aile* (ad aliam aliquam partem) 188ª; sed etiam: *inna óena méite*

(gl. tantidem; i. e. unius, eiusdem magnitudinis) Sg. 203ª, contra in Cr. 31ᶜ: *cuit inna aine 7 inna aile* (ratione unius et alterius, fem.).

Dat. subst.: *hó hiriss, in hiris, in iriss* (a fide, in fide) Wb. 5ª. 5ᵇ. 9ᵇ. *hiflid cr.* (in cena Christi) 9ᵇ. *itbois* (in manu tua; *bas*) Inc. Sg. *indoim induiniu* (in domo, in homine) Tir. 6. *inechuis* (in eius pede) Cam. *dindluib* (gl. de rosa) Sg. 35ª. *hi croich* (in cruce) Wb. 28ᵇ. *conaseilb* (cum eius possessione) Tir. 6. *dodeilb* (imagini), *indeilb* (in imagine) Wb. 22ᵇ. 27ᵇ. *isindeseircc* (in amore) 9ª. *diaclaind* (proli suae) 11ᶜ. *dichlaind latin* (de populo latino) Sg. 33ª. *ho thuil, ho thoil* (a voluntate) 3ᶜ. 19ª. *do hicc* (saluti) 4ª. 7ᶜ. *for laim chlí* (ad manum sinistram), *donfrímgáid* (vento cardinali) Cr. 19ᵉ. *cona grein* (cum sole suo) Paul. carm. 2. *húas gréin* (supra solem) Cr. 18ᶜ. *ipéin* (in poena) Wb. 26ª. *hiceill* (in sensu) Sg. 139ª. *docer inbiail diasamthig* (cecidit securis de manubrio suo) Tr. 131. *occo esorcuin* (in excisione sua) Sg. 67ª. *hicétni persin, hi tert persin* (in prima persona, in tertia p.) Sg. 163ᵇ. *resindalmsin* (ante eleemosynam) Wb. 16ᶜ. *archonsain, archonsin* (pro consona) Sg. 6ª. 7ᵇ. 8ª. *fobairgin* (sub pane) Wb. 9ᵈ. *icomrorcuin* (in errore) 22ª. *dondingin* (filiae) 10ᵇ. *icach caingin* (in quovis negotio, pacto) 25ᵇ. *inarim* (in numero) Sg. 66ᵇ. *huanderegim* (gl. questione) Ml. 32r. *oc accaldim dé* (in collocutione dei) Wb. 15ª. *do chretim* (fidei) 2ᵈ. *isindaimsirsin* (hoc tempore) 13ᵇ. *ónbréthir* (a verbo) Sg. 39ᵇ. 54ª. *huas litir* (supra litteram) 17ᵇ. *icarcair, hicarcair, isincharcair* (in carcere) Wb. 23ᵇ. 30ª. 29ᵈ. Sg. 229. *diamuintir* (familiae suae), *conamuntir* (cum fam. sua), *domuntir, dimuntir* (familiae, de fam.) Wb. 11ᶜ. 16ª. 21ᶜ. 24ᵇ. *cosindsaigit áin* (sagitta ignea) Ml. 55r. *duthabairt diglae do dia* (ad dandam deo ultionem) Ml. 54r. *dumgabailse* (gl. ad capiendum me) 29ᵈ. *horanngabáil* (a participio) Sg. 196ᵇ. *isindinducbáilsin* (in hac gloria) Wb. 4ᶜ. Sine infectione: *ocprecept* (in praecipiendo) Wb. 14ᵈ. 21ᶜ. 24ª. 28ᵈ. *dondeacht, dondóinecht* (deitati, humanitati) 32ᵇ. *dundarchogacht* (gl. venationi) Ml. 38r. *cosindepert* (cum dictione) Ml. 23ª. *retecht* (ante itionem) 22ᵈ. Tr. 55. — *o mnai for mnai, o mnai for fer* (a muliere in mulierem, a m. in virum) SM. 146.

Adi.: *hi cach bliadin, hi cach óen bliadin* (quovis anno) Cr. 32ª. 39ᵉ. *dondfritobairt maill* (oppositione lenta) Sg. 183ᵇ. *o laim deiss* (a manu dextera) 17ᵇ. *archonsin diabuil* (pro consona duplici) 8ª. *o aimsir bicc* (parvo tempore) Wb. 5ᶜ. *dindluib fin* (de rosa alba) Sg. 35ᵇ. *itbois láin diuisciu* (in manu tua plena aquae) Inc. Sg. *do seirc móir* (ad magnum amorem) Wb. 31ᵈ. *ondrainn inmedonich* (a parte interiore) Sg. 198ª. *óndrainn dídenig* (gl. extrinsecus; i. e. a parte posteriore) Pr. Cr. 62ᵇ. *isindepistil tóisich, isindedenich* (in epistula prima, postrema) Wb. 14ᵈ. *iarriagoil chenelaig* (secundum regulam generalem) Sg. 20ª. *sainredaig* (gl. peculiari) Ml. 35r.

Loc. (?): *fer dénma bairgine tuarcain* (vir faciens panem in conterendo) Sg. 184ᵇ. *tuaith benna bairche* (in populo B. B.) F. h. 29.

Acc. subst.: *hore . . . adciam arconair* (quia cernimus iter nostrum) Wb. 6ª *tris in niris* (per fidem) Tr. 43. *tri hiris* (per fidem), *pridchossa hiris* (praedicavi fidem), *rofitir hiriss* (scit fidem) Wb. 2ᶜ. 7ᵇ. 7ᶜ. *imfolngub aamairis* (efficiam diffidentiam eius) Ml. 19r. *etirtuaith, etertuáith, etirtuáith* (inter plebem) Wb. 28ᵈ. *ni tabir uáil na toris fornn* (non dat superbiam nec tristitiam super nos) Wb. 16ᶜ. *cretes a hic* (qui credit salutem suam) 2ᵇ. *ni thucat rúin* (non intelle-

gunt mysterium) 15ᵃ. *fri toil dé* (contra voluntatem dei) 4ᶜ. *tarsin gréin* (super solem) Ml. 16ᶜ. *hicach ṅdeilb* (in quamvis formam) Sg. 31ᵃ. *friraínn ṅaili* (ad aliam partem) 212ᵃ. *aclaind* (prolem suam) Wb. 28ᵇ. *inlainn* (gl. coronam) 11ᵃ. *berat brith* (ferant iudicium) 13ᶜ. *innandig* (in eorum potum) 27ᵃ. *tre chroich* (per crucem) 20ᵃ. *fri cloich* (ad lapidem) Ml. 30r. *taidbdid forndeseirc* (ostendite amorem vestrum), *ni taibrem seirc* (non damus amorem) Wb. 14ᵈ. 15ᶜ. *romgab meirc són* (accepit rugam hoc) Ml. 57r. *innalmsin* (eleemosynam) Wb. 16ᵈ. *caingin* (gl. negotium, habet aliquis) 9ᶜ. *ipersin naili* (in personam aliam) Sg. 189ᵃ. *cen chomrorcain* (sine errore) 90ᵃ. *infrithorcuin* (gl. offensam) Ml. 22ᵈ. *dofoirṅde dobre. árim* (gl. adverbium demonstrat numerum) Sg. 71ᵇ. *nitechtat arim* (non habent numerum) 161ᵃ. *cen aculdaim nachaili* (sine allocutione alius cuiusquam) Sg. 153ᵇ. *dogneo móidim* (facio laudem, glorior) Wb. 17ᶜ. *trichretim* (per fidem), *cen chretim* (sine fide) 2ᵇ. 3ᶜ. 4ᵇ. *doroigatar ancretim* (elegerunt infidelitatem) 5ᵇ. *forchanat brethir dé* (praecipiunt verbum dei) 29ᶜ. *marudchoiscset ammuintir* (si educarunt familiam suam) 28ᶜ. *fricach naimsir* (ad omne tempus) Sg. 158ᵇ. *forelgatar abrathir a tunig som do fuil* (illiverunt fratres eius tunicam eius sanguine) Tr. 128. *focaird eleseus usamthig* (deiecit Elisaeus manubrium eius, securis) Tr. 131. *senais incaillig* (cruce signavit monacham) Br. h. 39. *am. inlochairnn ṅaffracdai* (gl. quasi laterna punica) Sg. 24ᵃ. *in mebuil* (gl. turpitudinem, operantes) Wb. 1ᶜ. *archumil.n.argгit* (pro pretio argenti) L. Ardm. 17b.1. *guidmeni inducbáil* (petimus gloriam), *condaig inducbáil* (quaerit gloriam) Wb. 4ᵃ. 8ᵈ. Sine *i* interna: *adgcúin indeacht* (cognovit deitatem) Wb. 12ᶜ. *trissinprecept, frisinprecept* (per doctrinam, ad doctrinam) 12ᵈ. 13ᵃ. *doratsat a mbendacht* (dederunt benedictionem suam) Fél. Epil. *inderbamnacht* (gl. diffidentiam) Ml. 19r. *cen fortacht* (sine auxilio) Sg. 30ᵃ. *intoissigecht* (gl. ductum) Ml. 37r. — *iccfe inmnái* (salvabis mulierem) Wb. 10ᵃ. *in mnai ṅultaig* (feminam Ultoniensem) e cod. vetere St. (Beitr. I. 452.)

Adi.: *isarnach nindocbáil móir* (est propter magnam gloriam) Wb. 23ᵇ. *sluindid aimsir nindeirb ... ni sluindi aimsir deirb* (significat tempus incertum, non signif. tempus certum) Sg. 66ᵇ. *forcmat inninni saindilis* (servant sensum proprium) 50ᵃ. *cosmuil frisintitacht tóisig* (similis adventui primo) Wb. 25ᵈ. *forbartaig* (gl. exoletam, virginem) Sg. 173ᵃ. *fiaclaich* (gl. dentatam) 49ᵃ.

Voc.: *a mo chland* (o mea proles!) Sg. 204ᵇ. *a nóib ingen* (o sancta virgo! gl. marg.) 211ᵃ. *á gelgrían* (o lucide sol) Fél. Prol. *achaillech* (o anus!) Corm. *prúll.* — *mo bensa* (mea mulier) Sg. 61ᵇ.

Abl. subst.: *indorsa* (hac hora, nunc) Wb. 12ᶜ.

Adi.: *isuáisliu cach céitbuid córe* (est sublimior omni sensu pax) Wb. 24ᵈ. *creitmechsin asmessa ancreitmech* (fidelis haec, quae sit peior infideli) 28ᵈ.

Pluralis.

Nom. subst.: *inna.iii.caillechaso* (hae tres religiosae) L. Ardm. 17b.1. *cosa doine* (pedes hominum) Tr. 65. *láma et cossa* (manus et pedes) Wb. 12ᵇ. *na bretha* (iudicia) 17ᶜ. *inna ranna* (partes), *inna teoir rannasa* (hae tres partes) Sg. 22ᵃ. 26ᵇ. *piana* (poenae) Ml. 15ᶜ. *na briathrasa* (haec verba) Wb. 28ᶜ. *nota* (notae) Sg. 6ᵇ. *na precepta cétni* (praecepta prima) Wb. 17ᵇ. *teora tonna torunni* (tres undae supra nos) 27ᵃ. *inna epertu* (dictiones) Sg. 73ᵇ. *inna ranngabala* (parti-

cipia) 191ᵃ. Sed etiam -*e* per assimilationem: *octndelbæ andsom* (gl. sunt formae octo) Sg. 166ᶜ. *litre*, *na litre* (litterae) 6ᵇ. 7ᵃ. 10ᵃ; alibi -*ea* (cf. pp. 8. 239): *cecha dethidnea domundi* (omnes curae mundanae) Wb. 3ᵈ. — *naramillet mná* (ne me perdant mulieres) cod. Neob. *na mna* (mulieres) SM. 144.

In ordinem posteriorem transgressa: *intinscanat inna aimsir* (incipiunt tempora) Sg. 157ᵇ. *saini persin hi suidiu* (diversae sunt personae in hoc) 28ᵇ. *ataat persin in noe. 7 in par. ceto écintecha* (sunt personae in nomine et in participio, quamvis sint infinitae) 203ᵇ. *fobith nád cinnet tert persin bre. persain acht isgnim persine sluindite* (gl. non irrationabiliter tertias verborum personas infinitas Apollonius dicit, Prisc. 12, 1, 2; i. e. quia non finiunt tertiae personae verbi personam, est actio tantum personae quam significant) 197ᵃ. *7 it tert persin* (gl. sunt personae et tertiae) 211ᵇ.

Adi.: *itmóra na bretha* (sunt gravia iudicia) Wb. 17ᵇ. *béisti olca* (gl. malae bestiae) 31ᵇ. *nirubtar gáitha forcomairli* (non fuerunt sapientia consilia vestra) 18ᶜ. *teora bliadni frithriagla namma leissem* (gl. sunt autem anni tres circuli) Cr. 32ᵇ. *hit lechdacha* (sunt liquidae) Sg. 5ᵃ. *staba beca* (paterae parvae) Corm. *ána*.

Gen. subst.: *bésse inna fedb* (mores viduarum) Wb. 29ᵃ. *mesce caillech* (ebrietas anuum) 31ᶜ. *etarcne narúun* (cognitio mysteriorum) 26ᶜ. *dechor inna pian bete donaib pecthachaib* (differentia poenarum quae sunt peccatoribus) 13ᶜ. *temel inna tol* (obscuritas voluntatum) 21ᵃ. *torad aláam* (fructus manuum eius, alebat eum) 9ᶜ. *cumgabal inna lam, briathar lám* (consurrectio manuum, vox manuum), *briathar glunæ 7 chos* (vox genuum et pedum) Ml. 36r. *drissi inna senchomrorcan* (spinae veterum errorum) Ml. col. 1. *ba mían ningen et ban* (erat desiderium virginum et mulierum) Ml. carm. 1. *hi forciun na rann olchenæ* (in fine partium ceterarum) Sg. 213ᶜ. *inninni saindilis innandelb* (significationem propriam formarum) 50ᵃ. *octimthirecht innan idbart* (in ministerio oblationum) Wb. 26ᵃ. *na conson* (consonarum) Sg. 9ᵃ. *ní na persan ateclimm* (non personarum respectus eius [?]) Wb. 1ᶜ. *deich mili briathar* (decem milia verborum) 12ᵈ. *accomol innambriathar 7 inna ranngabál* (coniunctio verborum et participiorum) Sg. 193ᵇ. *nota aram* (notae numerorum) 6ᵇ. *inna teora liter* (trium literarum) 7ᵇ. *comét aimser bes indi* (tenorem temporum qui sit in ea) 25ᵇ. — *cosc innamban* (institutio mulierum) Wb. 22ᶜ. *nintá airli arnban* (non est nobis oboedientia mulierum nostrarum) 31ᶜ.

Adi.: *dán namban ndáer* (ars mulierum servarum) Corm. *cumal*. Servata -*a*: *inna teora liter* (trium litterarum), *inna teora nguttae* (trium vocalium) Sg. 7ᵇ. 40ᵇ. *cretem cet[h]eora persann* (fides quattuor personarum) Tr. 86.

Dat. subst.: *hó lámaib* (a manibus) Wb. 9ᵃ. *deartolaib* (cupiditatibus nostris) Cam. *ho briathraib, donaib briathraib* (a verbis, ad verba) Ml. 31ᵇ. *arnaib pianaib* (pro poenis) 18ᶜ. *diflescaib* (de lineis) Sg. 3ᵇ. *ifledaib* (in epulis) Wb. 27ᵇ. *forsnaib conaraib* (gl. in semitis) Ml. 15r. *icarcraib* (in vinculis) Wb. 30ᵃ. *irrúnaib* (in mysteriis) 12ᶜ. 15ᵃ. 15ᵇ. 21ᶜ. 21ᵈ. *foachossaib som* (sub pedibus eius) 32ᶜ. *dochiallaib* (gl. ad sensus) Sg. 139ᵃ. *di delbaib* (gl. de speciebus sive formis) 61ᵃ. *in epertaib* (in dictionibus), *isnaib consonaib* (in consonis) 9ᵃ. *onaib rannaib* (a partibus) 202ᵇ. *donaib teoraib personaib uathataib* (in tribus personis singularibus) 186ᵃ. *honaib eirchaib* (gl. sulcis) Ml. 2ᶜ. *arnaib damdabchaib* (gl. pro torcularibus) 24ᵈ. Sed etiam: *dimuccib* (de suibus) Tir. 6. *dochenelaib et airmib*

(generibus et numeris) Sg. 211ª. *huas litrib* (supra litteras) 17ᵇ. *in esaircnib* (gl. in plagis), *itimmaircnib* (in carceribus) Wb. 15ᵈ. *dinab gabalib* (gl. de collectis) 13ᵇ. — *aile do mnaib* (biduum mulieribus) SM. 78.

Adi.: *honaib crichaib cammaib* (gl. obliquis sulcis) Ml. 2ª. *hi cacha persanaib* (in omnibus personis) Sg. 208ª. Substantivi loco: *di mútaib* (de mutis) Sg. 7ª. *dolechdàgaib* (liquidis) 5ª. *relechdachaib* (ante liquidas) 6ª.

Acc. subst.: *adciamni na rúna* (intellegimus mysteria) Wb. 12ᶜ. *fri tola inbetho* (contra cupiditates mundi) 29ᵃ. *bathé berte bretha lib* (hi ferant iudicia apud vos) 9ᶜ. *saini aimsera* (diversa tempora) 33ᵇ. *liamucca* (cum suibus eius) Br. h. 58. *adchomaltar frisna briathra* (adiunguntur ad verba) Sg. 71ᵇ. *piana* (poenas) Ml. 15ᶜ. *nifetarsa moimthechta* (nescio ambulationes meas) Wb. 28ᶜ. *deg cinte persana* (quia finiunt personas) Sg. 197ª. *am. consana, forsna consona* (ut consonae, super consonas) 6ᵇ. 23ᵇ. *la ranna insce* (apud partes orationis) 26ᵇ. *doberid idbarta dún* (fertis nobis oblationes), *ni tartsat idbarta dúnni* (non tulerunt nobis dona) Wb. 24ᵇ. *congabtis gebala* (ut acciperent dona) 19ª. Cum *-ea*: *na erigmea* (gl. querellas) Ml. 26ᵇ. *acomroircnea* (errores eorum) Wb. 30ᶜ; cum *e*: *eter litre* (inter litteras) Sg. 17ᵇ.

Adi.: *nigette na brithemnachta becca* (non fraudaretis parva iudicia) Wb. 9ᶜ. *cuitbedcha* (gl. frivolas, fabulas) Ml. 57r. *michlodcha* (gl. nefarias) 48r. *am. nathracha bodra* (gl. sicut aspides surdae) Tr. 11. *athisca* (gl. probrosas) Ml. 60r. *fri muta* (contra mutas) Sg. 6ª.

Voc.: *ni riccim forless a chossa* (non indigeo vestri, o pedes!) Wb. 12ª.

Dualis.

Nom.: *di húair* (duae horae) Cr. 31ᵇ. *di huáir deac* (duodecim horae) Cr. 3ᵇ (bis). *di flisc* (duae lineae; sing. *flesc*) Sg. 3ᵇ. *dorruairthetar di aimsir* (remanserunt duo tempora) 18ª. *a dí choiss roime* (eius duo pedes ante eum) Corm. *tuirgin. di boiss uime* (duae manus circa eum) id. *himbas forosnai.*

Gen.: *cechtar indarann* (utraque harum partium) Sg. 74ᵇ. 75ª. 202ᵇ. *condeimnichther indi cosmilius indarann* (gl. nomen participii a grammaticis inditum per confirmationem duarum partium, nominis et verbi) Sg. 188ᵇ. *accomol indarann* (coniunctio duarum partium) 148ª. *forcechtar adaśyl.* (super utramque eius syllabam) 220ᵇ. *cosescen indacor, asescunn dacor* (usque ad paludem duarum gruum, e palude d. gr.) Tir. 1. *hicarput darath* (in carpento duarum rotarum) Br. h. 84.

Dat.: *ní chen dliged anephdiall ó dib rannaib* (gl. alteruter, alterutrius non absque ratione non declinatur; i. e. eius nondeclinatio e duabus partibus) Sg. 75ª. *indib ṅuarib deac* (duodecim horis) Cr. 3ᵇ. *ar dib consonaib* (pro duabus consonis) Sg.

Acc.: *acobás m̄bís etar ṅdirainn hi comśuidiguth* (gl. de earum compage; i. e. earum comp., quae est inter duas partes in compositione) Sg. 2ᵇ. *atuasulcud adi indirainn ingraidi* (gl. composita necesse est in duas partes intellegibiles resolvi) 74ᵇ. *coitchenaso etir di árim* (communia inter duos numeros) 72ª. *atá coitchennas itar indibrethirso in im̄ognom* (est communitas inter haec duo verba in constructione) 203ª. *di persin in óin gním* (gl. coniungunt duas substantias cum uno accidente; i. e. duas personas in una actione) 212ᵇ. *ni roig*

di huáir deac (non attingit duodecim horas) Cr. 33[b]. *lasindi huáir deac* (apud duodecim horas) 18[c]. *fail díchaillig irriched* (sunt duae religiosae in caelo) Br. h. 105. *dosber a dí boiss* (ponit eas, duas suas palmas) Corm. *himbas forosnai*. — hib. med. *indamnái* (duas mulieres) Sergl. Conc. St. 121 n.

Divisio B.

Thematum in *-ia* desinentium, quorum *i* in *-e* mutatum habent nom. sing. et gen. plur. dual. Pro *-e* et *-i*, sicut in seriei I. masc. et neutr., interdum inveniuntur *-a* et *-ai*.

Singularis.

Nom. subst.: *láne*, *lanœ* (plenitudo) Wb. 26[d]. 27[a]. *sóire* (salus) 14[a]. *dóire* (ignobilitas, miseria, captivitas) 13[c]. 17[c]. *túare* (cibus) 6[b]. *córe* (pax) 2[d]. 3[d]. 7[b]. 26[b]. *óge* (integritas, virginitas) 10[a]. *guide* (precatio) 7[a]. *inne* (sensus) 25[a]. 28[a]. *censœ* (mansuetudo) 20[c]. *indencae* (innocentia) Ml. 24[a]. *insce* (sententia, sermo) Wb. Sg. *soillse* (lumen) Cr. 33[d]. *intsoilse* (lux) Ml. 26 r. 5 r. *fáilte* (gaudium) Wb. 5[d]. 14[d]. *indfáilte* 16[b]. *indleire* (industria) 13[d]. *diute* (sinceritas), *aithe* (talio) 14[c]. *granne*, *grainne*, *indóengránne* (granum, idem gr.) 13[c]. *trebaire*, *indfírthrebaire* (prudentia, vera pr.) 3[d]. 5[d]. *gorte* (fames) 15[d]. *sétche* (uxor) 10[a]. *irnigde*, *irnichthe* (oratio) 5[c]. 17[a]. *trócaire* (misericordia) 4[c]. *fírinne* (iustitia) 2[d]. 9[b]. 9[c]. *ingute* (vocalis) Sg. 7[b]. *indfechtnige* (prosperitas) Ml. 45 r. *trichtaige* (spatium triginta dierum) Cr. 3[b].

Adi.: *serc foirbthe* (amor perfectus) Tr. 32. *condib foirbthe* (gl. instet orationibus vidua; i. e. ut sit perfecta) Wb. 28[d]. *mothol cholnide* (voluntas mea carnalis) 3[b]. *fírinne rectide* (iustitia legalis) 24[a]. *etalacda* (gl. Italica) L. Ardm. 177 a. 2.

Gen. subst.: *lóg leith ungœ* (pretium semunciae) Tir. 6. *fer oinsétche* (vir unius uxoris) Tir. 11. *inna sulbaire* (eloquentiae) Sg. 9[a]. *inna drochomairle* (gl. consilii pravitate) Ml. col. 301. *inna caire* (gl. accusationis) Ml. 34[a]. *do immarchor chóre* (ad negotiationem pacis) Wb. 5[a]. *airde chóre* (signum pacis) 7[b]. *asdia side et asd. córe* (gl. non est dissensionis deus sed pacis sicut et in omnibus ecclesiis sanctorum doceo; i. e. quod est deus pacis et concordiae) 13[a]. *ocdenum rectche* (in effectione iurisprudentiae) 28[a]. *do cach cenéolu anglaine* (omni genere immunditiae) 3[b]. *o cech cenélu serbe* (omni genere iniquitatis) 2[a]. *rann insce* (pars orationis) Sg. 3[b]. 25[b]. 26[b]. *maicc soilse* (filii luminis) Wb. 25[c]. *imthanu aidche* (vicissitudo noctis), *cumsanad inna aidche* (quies noctis) Ml. 21[c]. *inna feuchrae* (gl. feritatis) 33[d]. *inna sochuide* (gl. totius, pars) Sg. 199. *istorbe sochuide son* (gl. ecclesiam aedificat; i. e. est utilitas ecclesiae haec) Wb. 12[c]. *félire* (gl. codice; i. e. fastorum) Cr. 32[a].

Adi.: *doláni chétbutho inna huilœ insce* (gl. ad totum intellegendum; i. e. ad complendum sensum totius orationis) Sg. 25[b]. *eola na huile fetarlice* (peritus totius antiquitatis) Wb. 30[c]. *hi foirciunn na cetnœ rainne* (in fine primae partis) Sg. 18[d]. *foglaim inna hirisse foirbthe* (gl. fidei comprehensio res ardua; i. e. fidei perfectae) Ml. 14[c]. *o inni inna eperta grecda* (a sensu vocis graecae) Sg. 207[b].

Dat. subst.: *inógi* (in virginitate) Wb. 10[b]. *isindinsciso* (gl. in hoc verbo) 6[a]. *do láni* (ad impletionem) Sg. 25[b]. 202[b]. *isóiri* (in nobilitate) Wb. 17[c]. 23[d].

indóiri (in captivitate) 20ᵈ. *isindísli* (gl. in devexitate) Cr. 18ᵇ. *ataat dam indílsi* (sunt etiam in proprietate) Sg. 29ᵇ. *dondsochudi*, *do sochudi* (multitudini, multis) Wb. 11ᶜ. 14ᵈ. 21ᵃ. *o cach indírgi* (ab omni iniquitate) 1ᶜ. *huandfailti* (gl. hilaritate) Ml. 53r. *co fáilti* (cum gaudio) Wb. 24ᵇ. *in gorti* (in fame) 16ᵃ. *isintuaichli. isinglicci. ifoíli* (gl. sapientes in astutia) 8ᵈ. *huath remglicci* (gl. pervicacia) Ml. 22r. *ho feuchrai* (gl. feritate, morum) Ml. 35ᶜ. *o soilsi* (a luce) Wb. 1ᵇ. 26ᵃ. *donsoilsi* (ad lucem) Sg. 183ᵇ. *do irnigdi* (ad orationem) Wb. 5ᵈ. *cutséitchi* (cum uxore tua) 10ᵃ. *do fírinni* (veritati) 3ᵇ. *issóinmichi* (in abundantia) 27ᵇ. *issuacaltmichi* (gl. in suavitate) 15ᵈ. *ó eritnichi* (gl. acceptabilitate) Ml. 57r. *huandfairsingmenmnaigi sláin* (gl. magnanimitate salva) 43r. *ineilithri* (in peregrinatione) 38r. *dicachthrichtaigi* (de quovis mense solari) Cr. 3ᵇ.

Adi.: *don chétni persin, hicétni persin, ón chetni phersin* (primae personae, in, a prima persona) Sg. 52ᵃ. 163ᵇ. 191ᵃ. *dotmuintir uili* (toti familiae tuae) Wb. 32ᵃ. *isindfeni nui* (gl. sub iugo novo) Ml. 2ᵇ. *icomairbirt núidi* (in novo testamento) Wb. 3ᶜ. *on desercc brathardi, dendeserc brathardi* (amore, de a. fraterno) 5ᵈ. 25ᵇ. *do persin tanaisi* (personae secundae) Sg. 212ᵇ.

Acc. subst.: *mani fessid inni* (si nescietis sensum) Wb. 12ᵈ. *léri* (gl. operam) Ml. 32ᵇ. *intain bérthar indóiri* (cum feretur in captivitatem) Wb. 12ᵈ. *cini estar cach túari* (etsi non edit omnem cibum) 6ᵇ. *immechuretar cori* (negotiantur pacem) 5ᵃ. *tri guidi* (per precationem) 7ᵃ. *tri ithirgi*, *cen aithirgi* (per paenitentiam, sine p.) 11ᵈ. 20ᵇ. *cen lóg cen aithi* (sine mercede, sine talione) 14ᶜ. *cen serbi* (sine acerbitate) 9ᵇ. *fodera fáilti, immafolngi fáilti* (efficit gaudium) 14ᵉ. 16ᵇ. *la irnigdi* (apud orationem) 27ᶜ. *rumuinestar som trócairi* (destinavit misericordiam) 4ᶜ. *airindi atreba sulbairi* (gl. rhetoricus; i. e. quia possidet facundiam) Sg. 33ᵃ. *cen fírinni* (sine veritate) Wb. 2ᵃ. *immefolngi sonartai* (efficit firmitatem) Ml. 47r.

Adi.: *tresinfuil storidi. tresinfuil spirtaldi* (per sanguinem historicum, spiritualem) Wb. 20ᵈ. *frisinfochricc nemdi* (in mercedem caelestem) 24ᵃ. *sech innaimsir crichnigthi* (ultra tempus finitum) Sg. 217ᵇ. *arná coscrad indeseircc mbráthardi* (ne destruat amorem fraternum) Wb. 10ᵇ. *seircc imircidi dodia* (gl. caritatem, si non habeam) 12ᵇ.

Voc.: *a mo aine a mo chlund* (gl. o mea Thais, meum savium) Sg. 204ᵇ.

Abl.: *etarcert diphecthib et cobre domunde* (interpretatio de peccatis et cupidine mundana) Wb. 29ᶜ.

Pluralis.

Nom. subst.: *cit sochudi* (ut sint multitudines, plurimi) Wb. 4ᵈ. *forcomairli* (consilia vestra) 18ᶜ. *.iii. ungai argait* (tres unciae argenti) Tir. 6. Videntur huc pertinere subst. in Wb.: *sotli* (gl. animositates), *menmnihi* (gl. dissensiones) 18ᵃ. *comithi* (gl. commessationes) 20ᵇ.

Adi.: *na litre cétni* (litterae primae) Sg. 10ᵃ. *inna ranna aili* (ceterae partes) 22ᵃ. *cecha dethidnea domundi* (omnes curae mundanae) Wb. 3ᵈ.

Gen. subst.: *do airbirt biuth inna túaresin* (ad fruendum his cibis; phrasis *airbert biuth*, uti victu, sequente gen.; i. e. frui, vesci) Wb. 10ᶜ. *muince .iii. nungae* (torques trium unciarum) Tir. 6. *conrici hucht noinomne* (usque ad collem novem quercuum) Tir. 1.

Adi.: *fogur na liter naile* (sonus ceterarum litterarum) Sg. 4ᵃ. *temel inna tol domunde* (obscuritas voluntatum mundanarum) Wb. 21ᵃ. *etarcne narrúun diade* (cognitio mysteriorum divinorum) 26ᶜ.

Dat. subst.: *accidit tecmaing dogutaib anisin* (gl. quod vocalibus accidens esse videtur) Sg. 9ᵃ. *hifarnirnigdibsi* (in precationibus vestris) Wb. 7ᵃ. *isnaib inscib* (in sermonibus) Cam.

Adi.: *donaib huilib rannaib* (omnibus partibus) Sg. 161ᵇ. *ibartolaib marbdib* (in vestris voluntatibus mortalibus) Wb. 3ᵇ. *ifochidib imdib* (in tribulationibus abundantibus) 24ᶜ. *huanaib cosaib hilignídib* (gl. iligneis pedibus) Sg. 33ᵇ. *donaib teoraib personaib uathataib* (tribus personis singularibus) 186ᵃ.

Acc. subst.: *.iii. aithgi* (tres noctes) Tir. 14. *léic uáit inna tuari* (sine a te cibos) Wb. 6ᶜ. *inna lobri* (gl. infirmitates, sustinere) ibid. *inna leri ili* (gl. operas multas, pauperum) Ml. 28ᶜ.

Adi.: *adciamni na rúna diadi* (intellegimus mysteria divina) Wb. 12ᶜ. *frisna briathra huathati 7 hilddai* (ad verba singularia et pluralia) Sg. 71ᵇ. *murdai* (gl. muratas) Ml. 24 r.

Voc., cuius non inveni exemplum, sine dubio hic quoque cum nom. et acc. concordat.

Dualis.

Nom.: *it digutai bíte indeog.* (duae vocales sunt in diphthongo) Sg. 18ᵃ. *díguttai fodlaidi* (duae vocales seiunctae) Sg. 54ᵃ. *di míli déec* (duodecim milia) Wb. 15ᵇ.

Gen.: *fogor dagutæ indeog.* (pronuntiatio duarum vocalium in diphthongo) Sg. 18ᵃ. *tresanacomol inddá aimserda indá gutae* (gl. Demades per synaeresin pro Demeades, Prisc. 2, 7, 37; i. e. per iunctionem duorum temporum duarum vocalium) 32ᵃ.

Dat. esset haud dubie *do dib nguttib.*

Acc.: *indiguthaigthi airdixi* (in duas vocales productas) Sg. 18ᵃ.

Series V.

Generis feminini, principio thematum in *i* desinentium (congruentium cum masculinis seriei II.); ad haec tamen accesserunt alia quaedam, praesertim transumpta, tam curtata (cf. p. 174) ut *eclais* (ecclesia), *etáil* (Italia), quam quorum vocalis assimilatione mutata sit ut *epistil* (epistula).

Singularis.

Nom. subst.: *indfeóil* (caro) Ml. 22ᵈ. *induil* (creatura) Ml. 6 r. *indindéiricc* (vindicta) Wb. 25ᶜ. *indingchis* (gl. incensum) Ml. 22 r. *indeclais* (ecclesia) Tr. 60. *indæpistil, indepistilse, indepistilso* (epistula, haec ep.) Wb. 27ᵈ. 3ᵇ. *indetarceirt* (interpretatio) Sg. 207ᵇ. *colinn* (corpus, caro) Wb. 2ᵇ. 3ᵇ. *indaltóir* (altare) 5ᵇ. *indfochricc* (praemium) 16ᵃ. *indfochraicc* (gl. meritum) Ml. 45 r. *indepaidse* (hoc veneficium, incantamentum) Inc. Sg. *niáil dúib diarfigid* (non placet vobis eius inquisitio) Wb. 11ᵇ. *exceptaid* (exceptio) Sg. 37ᵃ. *sirid* (longitudo) Cr. 33ᵈ. *buith* (esse) fq. *debuith, debuid* (dissensio) Wb. 10ᶜ. 31ᵃ. *issí cétbaid* (is est sensus) Ml. 36ᵃ. *indairigid* (gl. delibatio, Rom. 11, 16) Wb. 5ᵇ. *indfochith* (passio)

14[b]. *gnúis* (facies) 12[b]. *féith* (gl. rien, gl. fibra) Sg. 63[b]. 69[b]. 100[a]. *flaith* (potestas, dominus) Wb. 9[d]. Tir. 1. Ml. 53r. *indflaith* Paul. carm. 1. *inchruim* (vermis) Corm. *cruimther*. *achoméit* (eius servatio) Wb. 29[c]. *aforcomét* (eius observatio) Sg. 22[a]. *méit* (magnitudo) Wb. 5[b]. *fuil* (sanguis) Inc. Sg. *súil* (oculus) Wb. 12[a]. *biáil*, *biail* (gl. securis) Sg. 46[b]. 67[a]. *inbiail* Tr. 131. *isglae thegdais* (est splendida domus) Ml. carm. 2. Ordinis posterioris seriem IV. fere secuntur *anim* (anima), de quo vid. infra, et *aisndíis*, *áisndís* (expositio) Wb. 12[d]. Ml. 14[d]. Incerta inter ser. IV. et V. *imgabáil* (vitatio) Wb. 9[d]. Sg. 59[a]. Ml. 14[c]. *tabairt* (datio) Wb. 6[a].

Adi.: *issain intsoilse* (diversa est lux) Ml. 5r. *issain indí asidrubart* (est diversa ea quae id dixit, persona) Sg. 220[a]. *liter sain* (littera alia), *bad liter sain* (esset littera alia) 6[b]. *bes sonirt forniressi* (quod sit firma fides vestra) Wb. 14[b]. *isdo iscoir indocbáal* (illi est debita gloria) 7[c]. *isdiamuin leiss cachthúare* (est purus secundum eum omnis cibus) 6[b]. *isdílmain lacách arnorcunni* (est licita secundum quemvis occisio nostra) 4[b]. *isirdicc forniress* (est conspicua fides vestra) 24[c]. *mad sulbair et mad án inprecept* (si est eloquens et dives doctrina) 8[a]. *sulbair* (gl. lepida) Ld. 61[a]. *istacair censæ* (est iusta, decet mansuetudo) Wb. 20[c]. *ismenic anirnichthe* (est frequens eorum precatio) 17[a]. *isfudumuin indrúnso* (est profundum hoc mysterium) 5[c]. *indsillab diuit* (syllaba simplex) Sg. 26[a].

Gen. subst.: *archenn focheda* (ad faciem passionis) Wb. 25[a]. *do fulung inna fochathosa* (ad tolerationem huius p.) 17[d]. *fulach inna fochodo* (toleratio p.) Ml. 22[d]. *doláni chétbutho* (ad completionem sensus) Sg. 25[b]. *frislond dúlo* (ad significationem rei), *ainmniged inna dulo* (nominatio rei) 76[b]. *timtherecht cacha dúlo* (ministratio omnis creaturae) Wb. 13[b]. *i fomailt dobéla* (in abusu securis tuae) SM. 166. 170. *téne na súla* (ignis oculi) Cod. ap. St. 45. *ainm̄ n̄gnúso* (nomen figurae) Sg. 215[a]. *torand inna forgnúso* (significatio formae) 198[a]. *iscomfuirmud forgnúsa* (est compositio formae) 203[a]. *déicsin agnúsa* (aspectum faciei, aspicere faciem eius) Wb. 15[a]. *iarnardbiu inna banflathasin* (gl. interfecta Athalia; i. e. post interfectionem huius dominae) Ml. 14[a]. *irchre flatho* (interitus imperii) Wb. 26[a]. *condid flaith do incoimdiu isbésad inna flatho* .. (gl. corpus non fornicationi convenit, sed domino et dominus corpori; i. e. ut sit imperans ei dominus, est mos imperantis...) 9[d]. *tairn̄gire flatho* (promissio imperii) Ml. 38r. *flatha* (imperii) Ult. h. 9. *timmchell nasanto* (circa S., nomen loci) Tir. 1. *apersain na colno* (e persona carnis) Wb. 9[c]. *trebaire chollno* (prudentia c.) 3[d]. *accobra colna* (cupiditates c.) 20[a]. *intóentu inna æccalsa* (unitas ecclesiae), *ais æccalsa, luct inna æcolsa* (homines ecclesiae) Wb. 7[c]. 9[c]. 12[b]. *fri cumtach necolso* (ad aedificationem ecclesiae), *co torbu æcolsa* (cum utilitate ecclesiae) 13[a]. 17[d]. *augustín inseo bicæ* (Aug. de insula parva) Tir. 11. *rith folo* (gl. dysenteria; i. e. fluxus sanguinis) L. Ardm. 189b. 2. *inna iarfaigtho* (gl. quaestionis), *inna iarfaichtheo* (gl. inquisitionis) Ml. 24[b]. 35[c]. *o inni aetercerta sidi* (e sensu interpretationis, interpretandi huius), *o inni inna eperta grecda ὅςτις* (a sensu graecae vocis ὅςτις) Sg. 207[b]. *hi luc ranngabala* (gl. participii officio) 193[a].

In aliis tamen, atque interdum in isdem vocibus, *-e* terminalis invenitur: *inellug inna æcaillse* (in communione ecclesiae), *accomol cr. et na æcilse* (iunctio Chr. et ecclesiae) Wb. 22[c]. *muchatócc insc fáil* (M. de insula F.) Tir. 11. *fer brithe lésboir* (vir ferendi luminis, acoluthus) Wb. 25[d]. *othosuch bliadne* (ab initio anni) Cr. 32[c]. *arthdiroud fochricce* (ad effectionem praemii) Wb. 10[b]. *hi-*

tindnacul fochraice (gl. in iustorum remuneratione) Ml. 15[d]. *comarde artaidchrecce* (signum redemptionis nostrae) Wb. 21[a]. *dothaidbsc inna méite* (gl. explanandae quantitatis causa) Sg. 151[a]. *comláinso inna tesbuithe* (completionis defectus) Cr. 3[b].

Dat. subst.: *hifochaid* (in tribulatione) Ml. 56r. *isinbliadinsin* (hoc anno) Cr. 32[b]. *ditherfochraic* (de munere) Ml. 36[b]. *dofuil* (sanguine) Tr. 128. *donbiail* (securi) Tr. 131. *ishuaisliu cech duil* (est sublimior omni creatura) Ml. 25[a]. *isuáisliu cach céitbuid* (est sublimior omni sensu) Wb. 24[b]. *dochuindchid á altrama* (ad petitionem nutrimenti sui) Ml. carm. 1. *dochuingid neich* (ad petitionem alicuius rei) Wb. 27[c]. *foraltóir* (super altari) 10[c]. 10[d]. 11[b]. *forsindaltóir* 20[d]. *ó gnúis* (gl. a facie) 25[d]. *hi saingnúis* (in propria forma) Sg. 71[a]. *hua accuiss* (gl. causa) 45[b]. *icolin, icolinn* (in carne) Wb. 14[b]. 19[a]. *iarcolain* (secundum carnem) Ml. 24[d]. *do inis maddoc* (ad insulam M.) Sg. 194[a]. *intain nombeid arsúil* (gl. ad oculum) Wb. 27[c]. *icach omaldoit* (in omni humilitate) 31[c]. *himeit 7 lagait* (in magnitudine et parvitate) Sg. 26[a]. *imgnáis féin* (in mea ipsius consuetudine) Wb. 32[a]. *ocaisṅdís* (in expositione) 27[a]. *dondforcomét* (observationi) Sg. 214[a]. Sed etiam cum *-i* externa ut in ser. IV. b.: *dintrindoti* (de trinitate) Ml. 15[b].

Adi.: *huandlúithi séim* (gl. tenui rima) Sg. 46[a]. *archonsin diuit* (pro consona simplici) 8[a]. *nisinchomairbirt arsid* (non in testamento vetere) Wb. 3[c].

Locativi forma videtur: *mebuir* (in memoria) Wb. 20[a]; v. supra p. 238.

Acc. subst.: *iter crochaingel 7 altóir* (inter cancellos et altare; i. e. tam laici quam ecclesiastici) Tir. 3. *aromalldóit spírto* (propter humilitatem spiritus) Tr. 60. *hi terfochraic* (in mercedem) Ml. (Goid. 20). *am. tegdais* (ut domus) Tr. 14. *tresinfuil* (per sanguinem) Wb. 20[d]. *fri etáil* (ad Italiam versus) 6[d]. *furruimtis aneclis* (aedificarent ecclesiam suam) Tir. 13. *adopart . . . a eclis* (obtulit ecclesiam suam) ib. 15. *in ecclis* (in ecclesiam) Wb. 28[d] (ter). *arróit colinn* (accepit carnem) 32[d]. *caní ralsid súil torunn* (nonne iecistis oculum super ños?) *rolasid suil torunn* (iecistis oculum super nos) 15[a]. 15[d]. *innalaith* (in regnum suum) 31[a]. *ni tabir . . . fochith* (non dat passionem) 14[b]. *frisinniarfaigid* (gl. adversum inquisitionem) Ml. 20[c]. *cen exceptid* (sine exceptione) Wb. 2[c]. 25[c]. *incetbuidnísiv* (hunc sensum) Sg. 201[b]. *tresinnóenméit* (per eandem magnitudinem) Cr. 34[c]. *triagnáissi* (per consuetudinem eius) Wb. 10[a]. *aisṅdis, aisndis* (expositionem), *isinnaisndís* (gl. in sui adsertionem) Tr. 40. Ml. 14[d]. 29[b]. *trisincainaisṅdíis* (per eloquentiam) Wb. 12[d]. *frisinstoir* (ad historiam, argumentum) Ml. 14[d].

Adi.: *foilsigdde phersin frecṅdairc* (qui significant personam praesentem) Sg. 200[b].

Pluralis.

Nom. subst.: *aipthi* (gl. veneficia) Wb. 29[b]. *teora bliadni* (tres anni) Cr. 32[b]. *farsúli* (oculi vestri) Wb. 19[d]. *fochricci* (praemia) 25[d]. *inna fochaidi* (tribulationes) Ml. 20[b]. *inbértar epistli uáin* (num ferentur epistolae a nobis?) Wb. 15[a]. *béisti olca* (gl. malae bestiae) 31[b]. *teora bliadni* (tres anni) Cr. 32[b]. *na gnuissi* (gl. ora) Ml. 32[c]. *físi* (visiones) Wb. 27[a]. *ardlathi inbetho* (summae potestates mundi) 1[a]. *teora féthi* (tres fibrae) Inc. Sg. *athissi* (gl. conflictiones; sing. nom. *aithiss* Wb. 13[b], comp. ut *iress*?) Wb. 29[b]. *ithe acsi* (hae sunt causae) Corm. *rot.*

Adi.: *saini* (gl. aliae) Sg. 6[a] (bis). *saini persin* (diversae personae) 28[b]. *aritmathi side ocaslug* (nam sunt bonae hae in persuadendo) Wb. 30[c].

Gen. subst.: *trifichtea bliadne* (tria vicennia) L. Ardm. 17a. 1. *teistiu fuile* (profusio sanguinum) Wb. 2[b]. *foditiu fochide* (toleratio tribulationum) 14[b]. 25[d]. *oc tuiste dúile, iar tuiste dúile* (in creatione, post creationem rerum) 5[c]. 33[b]. *tri accomol nildule* (per coniunctionem multorum elementorum), *tri chocetal innanule ndule* (per concentum omnium rerum) Ml. 6r. *briathar sule* (sermo oculorum) 36r.

Dat. subst.: *itduilib* (in creaturis, operibus tuis) Wb. 32[c]. *didulib* (de elementis) 27[a]. *isnaib dulib* (in creaturis) Ml. 17[b]. *sulib* (gl. oculis) Tr. 84. *hifochidib* (in tribulationibus) Wb. 6[c]. 8[d]. 21[c]. *hignuisib* (in formis) Sg. 29[b]. *honaib iarfaigthib mesidib* (gl. iudiciariis inquisitionibus) Ml. 15[c]. *donaib caircib* (de saxis), *forsnaib caircib* (in saxis) Tr. 115. *arfuilib hiairn* (prae sanguinibus, vulneribus ferri) Inc. Sg. *indebthib* (in disceptationibus) Wb. 6[b]. *ó altorib innan idol* (de altaribus idolorum) 10[c]. *huanaib cellorib* (gl. ex promptuariis) Ml. 12r.

Adi.: *hi personaib sainib* (in personis diversis) Sg. 28[b]. *dochenelaib et airmib ecsamlib* (generibus et numeris dissimilibus) 211[a]. *hignuisib hilib* (in formis multis) 29[b].

Acc. subst.: *doforsat inna duli* (qui creavit res) Ml. 17[b]. *acosmiligmer dúli ecsamli* (cum comparamus res dissimiles) Sg. 211[a]. *doesmet fuili* (profundunt sanguines) Wb. 31[b]. *inna gnuissi* (gl. ora) Ml. 16[c]. *arafulsam arfochidi* (ut toleremus passiones nostras) Wb. 14[c]. *assapati* (eorum sabbata) 27[a].

Adi.: *inna leri ili* (gl. operas multas) Ml. 28[c]. *inna pina suthini* (poenas aeternas) 15[c]. *dúli ecsamli* (res dissimiles) Sg. 211[a]. *saini aimsera* (diversa tempora) Wb. 33[b].

Dualis.

Nom.: *ataat di chétbuid* (sunt duo sensus) Wb. 18[d]. *ité tra indi accuis insin* (sunt hae ergo duae causae illae) Sg. 200[a]. *cach di dúil* (gl. illa coëuntia; i. e. bina mundi elementa) 3[b]. *adísuil, adisúil* (duo eius oculi) Br. h. 42. Corm. *prúll.*

Gen.: *mathair ... comgain mic da cerda* (mater C. filii duarum artium) Oing. (Beitr. I. 455.) *mac da cherda* (v. l *da cherdda*) Corm. *ána.*

Dativi exemplum nondum invenimus.

Acc.: *dibliadin rembas dáu* (acc. temporis: biennio ante mortem ei) Tir. 3.

Quae nomina anomaliae speciem prae se ferunt, partim cum ceteris huius ordinis exemplis supra sunt proposita, ut *dia* (deus) I. a., *laithe, lá* (dies) I. b., *duine* (homo) I. b. et *dóini* (homines) II., *ben* (mulier) IV. a., partim alternatione quadam sunt insignes aut generis aut thematis.

Ut genere alternant *lestar, lester* (vas): neutr. *lestar narggit* (vas argenteum) Paul. carm. 2, dat. *illestur ferce* (in vase irae) Wb. 22[b]; fem. *lester chorthón* (gl. effutilis) Sg. 56[b]. — *guide* (precatio): neutr. (an masc.?) dat. *ocduguidiusiu* (in tua precatione) Ml. 22[a]; fem. gen. *guide dœ erutsu* (gl. sine intermissione; i. e. precationis dei pro te) Wb. 29[a], acc. *triguidi náirium* (precatione pro me) 7[c]. — *fetarlicce* (vetus lex): neutr. (an masc.?) gen. *canóin fetarlaici* (canonem veteris testamenti) Ml. 24[d]. *desimrecht fetarlicci* (exemplum veteris t.) Wb. 29[c]; fem. gen. *eola na húile fetarlice* (peritus omnis legis veteris) Wb. 30[c]. *doscélaib et senchassib fetarlice* (ad fabulas et historiolas vet. t.)

30ᵈ. *smactu rechto fetarlicce*, *ismachtu rechta fetarlicce* (ritus, in ritus legis vet. test.) 26ᵃ. 27ᵃ. *cenmitha laithe inna fetarlaice* (excepto die vet. t.) Ml. 17ᵈ, dat. *ifetarlicci*, *hi fetarlici* (in vet. test.) Wb. 10ᵈ. 27ᵃ. 33ᵃ. *as ind fetarlaici* (e vet. test.) Tr. 39. — Formae fem. sing. et neutr. plur. miscentur in substantivo *casc* (pascha) Gl. 12. *caisc* Corm.: Gen. *nomen dochendló chasc* (n. die principalis paschorum) Corm. gl. *caplat. satharn casc innocht* (sabbatum p. hac nocte) Cod. Mar. Sc. (Praef. XVIII. n.) *satharnn samchasc* Sg. 233. Dat. *isin cáisc* (in pascha) Corm. *caplat. acóicetmad laa o chaisc* (gl. quinquagesimus dies a pascha) Corm. *cingciges*. Acc. *incaisc* (pascham) Cr. 37ᵇ. — *comrorcon* (error): fem. dat. *ho chomrorcain* (ab errore) Ml. 14ᵃ. *icomrorcuin* (in err.) Wb. 22ᶜ, acc. *cen chomrorcuin* (sine err.) Sg. 90ᵃ. Plur. acc. *acomroircnea* (errores eorum) Wb. 30ᶜ; masc. *acomroi[r]cniu* Sg. 1ᵃ. — *imthánad* (alternatio): masc. acc. *innimthánad* (gl. talionem) Sg. 181ᵃ; neutr. *trisanimthanadsa* (per hanc alternationem) Wb. 13ᵃ. — *lín* (numerus, pars), *recht* (lex) masc. et neutr. vid. supra p. 238.

Thematis variationem praeter adiectiva quaedam et substantiva ut *cenél*, *cenéle* (genus) atque feminina supra (pp. 234. 241) memorata produnt haec exempla: *adaig taræsi laithi* (gl. noctis vicissitudo; i. e. nox post diem) Ml. 21ᶜ et *aidche* (= hod. *oídhche*) fem.: gen. *imthanu aidche* (per requiem noctis) ibid., dat. *inaidchi* (nocte) Wb. 24ᵈ. 26ᵇ. 28ᶜ. Ad quam accedit generis alternatio in aliis ut *accaldam* (collocutio): fem. *inducaldum*, dat. *oc accaldim*, acc. *cen acaldaim* v. supra; masc. dat. *do accaldam* (ad colloquendum) Wb. 3ᶜ. Item masc. et neutr. *áes* (aetas), gen. *áis* vel *áisa* (v. supra pp. 30. 223); vix aliter *fiss*, *fius* (scientia), gen. *fessa* Wb. 26ᵇ. et *fess*, gen. *indfis* Wb. 5ᶜ. *fis* Sg. 2ᵇ, acc. pl. *inna fess* (p. 227). Eadem alternatione sine dubio natae sunt hodiernae formae geminae ut *aoibneasa* et *aoibnis* (oblectationis), *daorta* et *daoraid* (condemnationis) O'Don. 94. 95, conferendae cum latinis ut *monitus* et *monitum*, *incestus* et *incestum*.

In aliis ut *mag* (locus, campus), *leth* (dimidium, latus), *ingreim* (persecutio), *anim* (anima), *bendacht* (benedictio), *imthánu* (vicissitudo), altera forma ad ordinem posteriorem pertinet, de quibus vid. infra.

Ordo posterior.

Thematum terminatorum consonis, quae in nominativo singularis una cum *-s* finali deciderunt, excepta *-r* (ser. III.), quae hodie quoque servatur, et excepta *-n* in subst. neutr. (ser. V.), quae secundum leges supra expositas modo periit modo servata est (p. 173). Ceterum ex mutatione vocalium antecedentium pristinae casuum terminationes conici possunt hae:

Sing.	nom. *-s*	Plur. *-es (-is?)*, neutr. *-a*
	gen. *-as*, gall. *-os*	*-an*, gall. *-on*
	dat. *-i*	*-bias*, gall. *-bos*
	acc. *-en (-in?)*	*-âs*, neutr. *-a*.

Secundum ordinem consonarum has series constituimus, quarum declinatio idonea exemplorum copia illustrari potest: mutarum I. dentalium: *fili* (poëta), *cara* (amicus); II. gutturalium: *cathir* (oppidum); liquidarum III. *-r*: *athir*

(pater); IV. -*n*: *menme* (mens), *dítiu* (teges); V. neutrorum, quae proprias quasdam formas produxerunt, ut *ainm* (nomen).

	I.		II.	III.	IV.	
Sg. n.	*fili*	*cara*	*cathir*	*athir*	*menme*	*dítiu*
gen.	*filed*	*carat*	*cathrach*	*athar*	*menmon*	*díten*
dat.	*filid*	*carit*	*cathraich*	*athir*	*menmin*	*dítin*
acc.	*filid-ń*	*carit-ń*	*cathraich-ń*	*athir-ń*	*menmin-ń*	*dítin-ń*
Pl. n.	*filid*	*carit*	*cathraich*	*athir*	*menmin*	*dítin*
gen.	*filed-ń*	*carat-ń*	*cathrach-ń*	*athre-n*	*menman-ń*	*díten-ń*
dat.	*filedaib*	*cairtib*	*cathrachaib*	*athrib*	*menmanaib*	*dítnib*
acc.	*fileda*	*cairtea*	*cathracha*	*aithrea*	*menmana*	*dítnea*
D. n. a.	*da filid*	*da charit*	*di chathraich*	*da athir*	*da menmin*	*di ditin*
gen.	*da filed*	*da carat*	(*da cathrach*)	*da athar*	*da menman*	*da díten*
dat.	*dib filedaib*	*dib cairtib*	(*dib cathrachaib*)	(*dib ńathrib*)	*dib menmanaib*	*dib ńdítnib*

V.

	Sing.	Plur.	Dual.
nom. acc.	*ainm-ń*	*anmann*	*dán ainm-ń*
gen.	*anme*	*anmann-ń*	(*dá anmann*)
dat.	*anmimm*	*anmannaib*	(*dib ńanmannaib*)

Seriem sextam constituunt pauca in -*s* desinentia, quorum quae invenimus exempla infra proferentur. Singularia et propria quaedam, quae in hoc conspectu omittenda erant, infra apparebunt; e quibus quae ablativo tribuenda videri possunt, separatim collocavimus. Vocativus, cuius exempla rara sunt, dubitari non potest quin in singulari numero cum nominativo concordet, in plurali cum accusativo.

Series I.

Thematum in dentales exeuntium, in -*th* et -*d*, quae cum saepe nequeant discerni, secundum vocales antecedentes *a* (*o*) vel *i* (*e*) disponimus, atque in -*t* (= *nt*); unde existunt divisiones tres. Primae sunt substantiva frequentissima in -*tu*, gen. -*tath*; accedunt pauca alia masculina et unum femininum *cré*. Secundae divisionis nominativus vix in -*iu*, plerumque in -*i* vel -*e*, genetivus in -*ed* desinit. Tertiae nominativus in -*a*, -*e*, -*u*, genetivus in -*at* vel -*et* (interdum eiusdem vocis ut *bráge*) exit. Paucis exceptis omnia haec sunt generis masculini. Consona terminalis servatur in substantivis vel adiectivis multipliciter derivatis: *filedacht* (poësis; *fili*, gen. *filed*) Sg. 213[a]. *óigedacht* (hospitium; *ogi*) Wb. 26[b], quibus addo *Tenedon* (*tene*, *tened*) nomen loci gallicum in Itin.; *traigthech* (gl. pedester; *traigid* Wb.) Sg. 38[b]. 50[b]; *anamchairtes* (institutio), gen. *anamchairtessa* Wb. 12[b]. *naimtide* (hostilis) Wb. 26[b].

Singularis.

Nom. a. substantivorum abstractorum derivatorum ex adiectivis frequentissimorum desinens in *u*. Terminatio *-tu*, *-atu*, *-etu* accedit ad adiectiva qualiscunque formae: *óentu* (unitas; *óen*, unus) Wb. 7[d]. 9[d]. 12[b]. 13[b]. *nebmarbtu* (immortalitas; *marb*, mortuus) 29[d]. *bethu* (vita) 3[d]. 4[a]. 29[d] vel *beothu*, *beotho* (adi. *béo* p. 56) 3[c]. 11[a]. *dánatu* (audacia; *dana*) Sg. 90[a]. *torbatu* (utilitas; *torbe*) Wb. 12[d]. *dommetu* (paupertas; *domme*, inops) Cam. *huasletu* (gl. apex; *uasal*, altus) Sg. 16[a]; item ad *-de*, *-the*, *-te*: *fliuchaidatu* (humiditas; *fliuchidi*, *fliuchaide* p. 53) Cr. 18[c]. *corpthatu* (corporalitas) Wb. 15[b]. *béstatu* (moralitas; adi. *béste* e subst. *bés*, mos) Wb. 12[d]. *ailidetu* (gl. alternitas) Sg. 59[a]. *foirbthetu* (perfectio) Wb. fq.; alia plura huiusmodi exempla videas sub derivationis formula ATT; nominativi cum articulo masculino exempla: *intóentu* (unitas) Wb. 7[c]. *bad in dno. intaurlatu* (gl. sicut oportet in domino; i. e. sit in domino oboedientia) 27[c]. Praeterea huc pertinent: *tenge* (lingua) Wb. 23[d]. *mothenga* (l. mea) Sanct. h. 18. *in t-ara, a ara, aru Patraig* (auriga, auriga eius, aur. P.) SM. 72. 70. 6. *airchoige* (canis venaticus) O'Dav. *nia* (*.i. trenfer*, vir fortis) Gl. 33. *nihe intí dogní* (*n.* is qui facit *guin duine*, vulnerationem hominum) Corm. *nith. niæ mac sethur* (*n.* filius sororis) Corm. *imthanu* (vicissitudo) Ml. 21[c], alibi *imthánad* (v. supra). *indrui* (druida) St. Thr. Ir. Gloss. praef. XLII. *drai* ibid. O'Don. 129. 215. 317, hod. *draoi*; *suí*, *sui* SM. 16. 78. *sái*, *suí*, *sui* Gl. 6. 8. L. H. (St. 37). *saí* St. gl. 4, hod. *saoi* (vir doctus, doctor); denique subst fem. *cré* (lutum): *cid cré cid táis* (gl. massam; i. e. sive lutum est s. massa) Ml. 27r. Vocalem abiecerunt: *eirr* (gl. curruum princeps) Ld. *abb* (abbas) ap. St. 37 n. 72 = *in tap* SM. 52, *ab* Corm. O'Dav. gl. *luam*, cum composito *secnab* (i. e. *secndabb*) Corm. *sab*, *sabh* (princeps, fortis) O'Dav. = *sabb*, *saph* (St. 37 n.). *cin* (delictum) SM. 238.

Adiectivum invenitur unum: *bibdu* (gl. damnatus) Wb. 6[a]. *bibdu báis* (reus mortis), *bibdu recto* (reus legis) 1[d]. 4[d].

b. *cóimdiu*, *coimdiu* (dominus) Wb. fq. *ogi* (hospes) in comp. *banogi* (gl. hospes, fem.) Sg. 66[a]. *fili* (poëta) Wb. 31[b]. Sg. 29[a]. *tene* (ignis) Sg. 96[b]. Inc. Sg. *slige* (via) Corm. *rot. léine a línea* Corm. *lín* = *léine* (camisia) St. gl. 38. *banleni* (indusium mulieris) Corm. *caimmse*. Vocali abiecta *mil* (miles): *ócmil* (gl. tiro) Sg. 47[b]. *banmil* (gl. miles femina) 66[a]; *cing* (vir fortis) O'Dav. Fél. Mart. 7. ac, quod videtur neutri generis, *traig* (pes) Sg. 7[b]. 130[b].

c. *imcara fá æscare* (sive amicus sive inimicus est) Sg. 12[b]. *ismaid mo anamchare* (gl. nonne Iesum Christum dominum vidi? i. e. est bonus meus institutor) Wb. 10[c]. *bannamae* (gl. inimica) Ml. 26[a]. *bráge* (gl. cervix) Sg. 50[a]. *dínu* (gl. agna) 49[a]. *fiadu*, *fiado* (Dominus) Sanct. h. 7. 16. *arfeda* (Dominus noster) Cam. *tipra* (fons) Corm. *Nuadu*, *Nuada* (n. v.) SM. 4. 12. Pertinent huc nomina decadum: *fiche* (viginti), *tricha*, *cethorcha*, *cóica*, *sechtmoga*, *ochtmoga*. — Praeterea unum adiectivum *té* (fervidus, hod. *teo*): *lind tee* (gl. fervor; i. e. aqua fervida) Ld. 62[a].

Gen. a. *fri imfolang armbethad* (gl. ad conversationem naturae) Ml. 20[d]. *drochet bethad* (pons vitae) Sanct. h. 4. *ointad inpopuil són* (gl. felicitatis eventum; i. e. unitatis populi hoc) Ml. 37r. *do accomol inna cairddine 7 indoentath* (gl. ad confirmandam coniunctionem) Sg. 28[a]. *tech nebmarbtath* (domus immortalitatis) Wb. 15[c]. *indaurlatath* (gl. oboeditionis) 3[b]. *a esbatad* (gl. inutilitatis

suae) Ml. 65r. *indaithimfolngitad* (gl. efficacitatis) 47r. *inmucnatad* (gl. truculentiae) 33[d]. *precept béstatad* (doctrina moralitatis) Wb. 16[d]. *ciall indildatad* (sensus pluralitatis) Sg. 198[b]. *hi comdeilb randatad* (gl. in eandem notionem, partialitatis) 188[a]. *ond óengne randatad* (gl. ex eadem specie; i. e. partialitatis) 3[b]. *ailidetad* (gl. alternitatis) 38[a]. 60[b]. *dochum cétnidetad* (ad prioritatem) 188[a]. *indformúichdetad* (gl. absconditae extremitatis, pars) 9[b]. *coforcenn foirbthetad* (usque ad finem perfectionis) Wb. 14[c]. *illaithiu dixnichthetad na deachte* (gl. ego hodie genui te; i. e. die manifestationis deitatis) 32[b]. Praeterea *gním tengad* (gl. officium linguae) Ml. 31[b]. *do suidhiu ind errad isin charput* (sedi bellatoris in curru), *do suidhiu indarad* (sedi aurigae) Corm. B. *gaire. maicc cathbad* (filii C.) Tir. 9. *maccu cathbad, dumaccaib cathbad, sechtmaicc cathboth* (filios, filiis, septem filii C.) Tir. 8. *in regno Coirpri Nioth-fer* (nom. *Nia-fer*) L. Ardm. 14 a. (ap. St. Three Ir. Gl. XLIX.) *frifraicc indniad* (contra mulierem N.) Br. h. 71. *im orba mic niath* (circa hereditatem filii sororis) SM. 202. *ingen Scath druad* (filia Sc. druidae) Corm. *serb.* atque e chronicis hibernicis: *Dubcomair ainim druadh* (D. nomen druidae) Tig. ap. O'Con. 2, 65. *bel. ratho in druadh* (proelium collis druidae) Ann. Ulton. ap. O'Con. 4, 33. *cumachte . . . inna criad* (potestatem luti, habet figulus) Wb. 4[c].

Irregulariter *bibdid* (gl. obnoxii) Ml. 15r.

b. *isinanmim inchoimded* (est in nomine domini) Wb. 9[c]. *homolad 7 adamrugud inchoimded intinscana insalmsa* (a laude et admiratione domini incipit psalmus hic) Ml. 26[b]. *intugen filed* (pallium poëtae) Corm. F. *tugen. macc Miled* (filiorum M.) SM. 20. *ainmm lénead* (nomen indusii) Corm. *caimmse. sét slighedh* (iter) St. gl. 1073. *bandea tened* (gl. Vesta; i. e. dea ignis) Sg. 53[a]. *asurnn tened* (ex furno* ignis) Colm. h. 29. *áne thened* (fulgor ignis) Patr. h. *coclaidib tened* (cum gladio ignis, igneo) Br. h. 91.

c. *coscc carat* (correptio amici) Wb. 5[b]. *fáthi fiadat* (prophetae dei) Colm. h. 14. *taithmet fiadat* (memoria, celebratio Domini) Br. h. 94. *sclictu arfedot* (vestigia Domini nostri) Cam. *Mug mac Nuadat* (M. filius N.) SM. 64. *lufortacht arfiadat* (cum auxilio Domini nostri) Nin. *déne lóchet* (celeritas fulminis) Patr. h. *isdochuimriug braiget isainmm* (vinculo cervicis est nomen) Corm. *basc. don uball bragat* (gl. gurgulioni), *donchuirr bragat* (gl. cervici) Gild. gl. 131. 133. Cf. in capite tertio *fichet*, *coicat*, *sechtmogat*.

Dat. a. *hi cétnidetid* (gl. in positione; i. e. in prioritate) Sg. 188[a]. *du erchradaitid* (gl. vanitati) Ml. 64r. *in oentid* (in unitate) Wb. 27[a]. *in urlataid aingel* (in oboedientia angelorum) Patr. h. *do tharbataid* (gl. utilitati) Sg. 193[a]. *hondoirmaigthetaid* (gl. squalore) Ml. 28[b]. *huandhuligdettuid* (gl. ab universitate) Ml. 16[b]. *dontengaid* (linguae) Gild. gl. 87. 127. 130. *dośáid legis* (professori medicinae) Corm. *Diancécht.* Sed etiam hic ut alias forma curtata: *imbem imbethu* (sive sumus in vita sive . .) Wb. 25[c]. *dobethu* (ad vitam) F. h. 18. 34. 36. *nibiat inoéntu muintire nime* (gl. regnum dei non possidebunt; i. e. non erunt in unitate familiae caeli) 9[c]. *do aurlatu* (gl. ad oboedientiam) 3[b]. 6[c]. *dindbéstatu* (de moralitate) 5[c]. *dunmoindeinmidetu* (gl. ad generalem munificentiam) Ml. 8r. *ondnephpiandatu* (gl. impunitate) 28[a]. *ondúrdatu* (gl. virore) 15[b]. *hon-*

* *sorn* = furnus; cf. p. 80.

chocrichthatu (gl. adfinitate) 36ᵃ. *dintecnatatu* (gl. de fami liaritate) 21ᵃ. *hontecnatatu formachtu* (gl. vitia familiaritate facta) 28ᵇ.

b. *ocfognam diachoimdid* (in serviendo domino suo), *infognam doncho imdid nemdu* (servire domino caelesti) Wb. 8ᵇ. 27ᶜ. *do filid* (poëtae) Sg. 14ᵃ. 140ᵃ. *icontenid* (apud ignem) Corm. *orc tréith.*

c. *manumgaibi archarit* (gl. si habes me socium) Wb. 32ᵃ. *dindínit* (gl. de agna) Sg. 39ᵇ. *ba fairsing dia bragait* (fuit amplum collo eius) Corm. *sin. a bráge mar braigit cuirre* (collum eius par collo gruis), *luathither lochait* (velocior fulmine) Corm. *prúll.*

Acc. a. *doáirci bethid* (efficit vitam) Wb. 15ᵇ. *imm inbidbethid* (gl. ingemiscimus; i. e. circa vitam aeternam) 15ᶜ. *triannile m̃bethaid* (per omnem eorum vitam) Tr. 71. *in óentid* (in unitatem, vocati estis) Wb. 7ᵈ. *íforus cen oclatid* (gl. in longanimitate, 2. Cor. 6, 6; i. e. in explanatione sine amaritudine) 15ᵈ. *inaurlatid* (gl. in oboedientiam) 6ᵈ. *cen torbatid* (sine utilitate) 12ᵃ. *treodatid* (trinitatem, ostendit) 26ᵃ. *cretim treodataid* (credo trinitatem) Patr. h. *ní cethardataid* (non quaternitatem) Tr. 86. *inrandatid* (gl. vim, nominum) Sg. 203ᵃ. *innuaisletaid* (gl. apicem) Ml. 14ᵇ. *tri immaircidetaid* (gl. per consequentiam) Sg. 213ᵇ. *trisinnimmaircidetaid* (gl. per sequentiam dictionis) Ml. 19ᵇ. *inmarcidetaid* (gl. sequellam) 9r. *innaní techtc foirbthetith* (eorum qui habent perfectionem) Wb. 2ᶜ. *tre foirbthetith*, *fri foirbthetid* (per, ad perf.) 27ᶜ. 31ᵈ. *tribarnebcongabthetitsi* (per vestram incontinentiam) 9ᵈ. *disin dufoid pátricc incarpat cusechnall cenarith .n. and* (inde misit P. carpentum ad S. sine auriga in eo) Tir. 14. *gabsi cadessin abbaith* (cepit eum ipse abbatem) Tir. 15. *cor manaig cen apaid* (pactum monachi sine abbate) SM. 50. *im cinaid*, *im chinaid* (circa delictum) SM. 156. 162. *cin chinaid* (sine culpa), *fri cinaid* (ad culpam) SM. 90. *im arrchocuid* (circa canem venaticum) SM. 126. *for sabaidh* (super principem) O'Dav. *sab.* Terminatio item curtata: *rofitir aurlatu* (scit oboedientiam, deus) Wb. 7ᵃ. *huaisletu*) gl. altitudinem) Ml. 32ᵃ. *archródatu* (propter duritiam) Wb. 31ᵇ. *nach torbatu coitchenn* (gl. communem utilitatem) Ml. 9r. *frisincinsin* (contra hoc scelus) Wb. 9ᵇ.

b. *lassincoimdid* (apud dominum) Wb. 25ᵇ. *inmug friachoimdid* (servus in dominum suum) 27ᶜ. *file chóimdith leiss* (gl. dicendo servum dominum quoque intellego; i. e. dominum ei esse) Sg. 29ᶜ. *amail tenid* (ut ignis) Corm. *nescoit. frimílid* (contra militem) Wb. 24ᵃ. *lasin cingidh baghe* (cum heroe pugnae) Fél. Sept. 13. — Acc. neutri (?) *traig cethargarait* (gl. proceleusmaticum) Sg. 7ᵇ.

c. *eter carit et escarit* (inter amicum et inimicum, tam am. quam in.) Wb. 30ᵇ. *in bannamit* (gl. hostem, feminam) Sg. 67ᵃ. *dobert goiste immabragait fadessin* (posuit laqueum circum suam ipse cervicem) Ml. 23ᵇ. *epistil boi ima brágait* (epistula quae fuit circa collum eius) Corm. *sin. coabragit* (usque ad cervicem eius) v. l. *coambráigit* (ad c. eorum) Corm. *tugen. imbraigit na cetra* (circum c. pecudum) SM. 142.

Voc. b. *á choimdiu* (o domine) Fél. Prol. 2. 8. 9. epil. 559.

c. *a fiada* (o Domine) Colm. h. 39. 41.

Abl. (?) a. *hi tengad* (in lingua) Ml. 33ᵈ.

b. *asintened* (gl. *asinten*, ex igne) F. h. 48.

Pluralis.

Nom. a. *dorigénsat druid* (fecerunt druidae) Wb. 26[a]. *secndapid* (gl. gubernationes) Wb. 12[b]. *indforid* (gl. phari) Cr. 33[d]. *Ulaid* (Ultonii) SM. 74. *atat ceitheora sabaid tuaite .i. ceitri sapuid iat* (sunt quattuor principes populi) SM. 54. = *atait .iiii. sabaidh tuaithi* O'Dav. *sabh. cuic cinaid* (quinque delicta) SM. 238.

Adi. *bit bibdid huili* (sunt omnes rei, noxii) Wb. 2[a]. *bibdaid són* (gl. obnoxii) Ml. 50r.

b. *intan labratar indfilid* (cum locuntur poëtae) Sg. 162[a]. *nidad óegid na echtrann infechtso* (gl. eratis hospites testamentorum nunc autem in Christo Iesu vos; i. e. non estis hospites nec extranei nunc) Wb. 21[b]. *da noct dec milid* (bis duodeviceni milites) SM. 20. *milid roduscrochsat* (milites qui eum crucifixerunt), *nimtat milid isu* (non sic sunt milites Iesu) Fél. prol. 73. 77.

c. *it carit* (sunt amici) Wb. 5[c]. *robatar carait iresaig adí* (fuerunt amici fideles hi) Ml. 31[a]. *bieit anamait foachossaib som* (erunt hostes eius sub pedibus ipsius) Wb. 32[c]. *arnamit* (hostes nostri) Ml. 44r. *rucsat námait a chend di* (abstulerunt inimici eius caput) Corm. *orc tréith.* Cf. in capite tertio *fichit*, *trichit*, *cethorchuit.*

Adi. *betatéit* (gl. luxuriatae fuerint; i. e. quae erunt fervidae) Wb. 29[a].

Gen. a. *fribrichta ban 7 goband 7 druad* (contra carmina mulierum et fabrorum et druidum) Patr. h. *co gaeta Ulad* (ad sapientes Ultoniorum) SM. 72. *Muiredac na tengad* (M. linguarum professor) Tigern. ap. O'Con. 2, 275.

b. *dogneith toil far coimded* (faciatis voluntatem dominorum vestrorum), *cosc inna coimded inso* (institutio dominorum hoc) Wb. 27[c]. *ateg noigedsin* (haec domus hospitum, hoc hospitium) 4[a]. *dolbud filed* (gl. figurate; i. e. figura poëtarum) Sg. 71[d]. *innammiled* (militum) Wb. 11[a]. *ochtmoga cain cinged* (octoginta boni bellatores) Fél. Febr. 14.

c. *hua imbiud innanamat* (abundantia hostium) Ml. 50r. *forsnadrummaib anamat* (super tergis[?] hostium suorum) 44r. *mong thiprat no srothai* (coma fontium vel fluminum) Corm. *biror.*

Dat. a. *honaib ascadaib .i. ab inimicis* (gl. ab aemulis) Ml. 3[a]. *Laegaire cona druidib* (L. cum druidibus suis) SM. 14. *secndapthib* (gl. actoribus) Wb. 19[d]. *iar cintaib* (post delicta) 33[b]. *ar Ultaib* (super Ultonios) SM. 74.

b. *domiledaib* (militibus) Wb. 3[c]. *do filedaib* (poëtis) Corm. *nemfuath. cusnaténdtibsi* (cum his ignibus) Corm. *belltaine. roloiscthi uasteinntibh* (usti sunt super ignibus) Fél. prol. 39. *doṡligtib .i. na srona* (gl. naribus) Gild. 117.

c. *dobarnanamchairtib* (institutoribus vestris) Wb. 14[a]. *di naimtib* (gl. de osoribus) Ml. 16[d]. *huanaimtib* (gl. osoribus) 23[a]. *dobráigtib* (de collis) Corm. *tugen. fortipraitib, forsnatipraitib* (ad fontes) Corm. *ána.*

Acc. a. *cen chinta* (sine delictis) Wb. 27[c]. *cen chinta friusom* (gl. gratis) Ml. 19r. *itir Feine ocus Ulta* (inter Fenios et Ultonios) SM. 74. *fridruide durchride* (contra druidas duri animi) Nin.

b. *lasna filedasin* (gl. apud comicos; i. e. apud hos poëtas) Sg. 63[b]. *eter fileda* (inter poëtas) 212[a]. *ma arroéit oigetha* (gl. si hospitio recepit: i. e. hospites) Wb. 28[d]. — Acc. neutr.(?) *nitarlicid traigid seodoapos.* (gl. in nullo terreamini ab adversariis; i. e. ne sequamini pedes pseudapostolorum?) Wb. 23[c].

c. *anamchairtea* (gl. doctores) Wb. 22[a]. *lamnaimtea*, *formunaimtea*, *forna-*

naimdea (apud osores meos, super inimicos meos, super hostes) Ml. 2[d]. 54r. 36r. *eter caratnáimta* (inter amicos hostiles) Wb. 23[c]. *trifichtea bliadne* (ter vicenos annos) Tir. 2.

Voc. b. *á ascada* (gl. aemuli) Ml. 49r.

c. *a naimtea* (o hostes; cod. *naintea*) Ml. 49r.

Dualis.

Nom. a. *da druith œgeptacdi* (duo magi aegyptiaci) Wb. 30[c].

b. Forma curtata: *dáthene* (duo ignes) Corm. *belltaine.*

c. *di tiprait indsin* (duo fontes ibi) L. Lag. (Beitr. I. 254).

Gen. a. *du láthruch daarad* (ad sedem duorum aurigarum, n. loci) Tir. 8.

Dat. b. *sill. for deib traigthib* (gl. semiquinariae heroicae, Prisc. 7, 5, 21) Sg. 120[b].

c. *ar dib fichtib* (ad bis vicenos) Oing. (Beitr. I. 455.)

Acc. b. *iter dašligid* (inter duas vias) Corm. *rót.*

Series II.

Thematum gutturalibus terminatorum, *ch* et *g* ac *cc.* E quibus illa maiore exemplorum copia illustrari possunt, tam masculini generis quam feminini, tam quae a principio huc pertineant, quam in quibus additamentum recentius sit *-ch*, ut in hodiernis pl. *aithreacha* (patres), *máthracha* (matres). Eodem pertinet adi. *éula*, *eola* (peritus) Wb. Hic quoque *ch* derivans apparet in adi. *cáirchuide* (gl. ovinus; cf. nom. gall. Caeracates ap. Tacit.) Sg. 37[b], idem deest in *trechatharde* (gl. tripolites) Sg. 38[b]. Ceterorum singula sunt exempla: *rí* (gall. *-reix*) et *lia* (lapis), masc. generis.

Singularis.

Nom. a. *cr. dim issí inchathir* (Christus ergo, haec est civitas) Wb. 21[c]. *indnathirsin* (gl. natrix; i. e. haec natrix) Sg. 69[a]. *indnaith[i]r humaithe thal* serpens aëneus illic) Tr. 129. *naithir bémnech* (serpens vulnifer) Br. h. 6. *letir* (*.i. tirim a leath 7 fliuch a leat[h]aile*, siccum eius dimidium et humidum eius dimidium alterum) Gl. 30. *láir* (gl. equa) Sg. 49[b]. *lasair* (gl. *bréo*) Fél. Apr. 15. (flamma) St. gl. 128. *temair* (specula) Corm. O'Dav. *doglinn.* idem nomen urbis F. h. 44. *tellur a tellure* Gl. 37. *daur* (gl. quercus) Sg. 38[a]. *mala* (supercilium) Gl. 31. *ail* (saxum) Corm. *altan*, *caisel*, *cathal. caera* (gl. *oí*, ovis) Corm. Masculina *airœ* (tempus capitis) Corm. *ruire nime* (dominus caeli) Colm. h. 4. i. q. *ruri* ibid. 27. 29. *Tethra .i. rí Fomóire* (rex Fomoriorum) Corm. *Lugaid* (n. v.) Corm. *coire Brecain. Eochaid* (n. v.) Corm. *Muma, art. aire* (gl. primas) Sg. 50[a]. SM. 54. *in taire* SM. 60. 206. *boeire* (homo dives armentis) SM. 60.

Adi. *intóis éula* (aetas perita) Wb. 3[c]. *eola* (peritus) 1[a]. 4[b]. 30[c]. 33[b].

b. *ríi trembethe* (gl. regi autem saeculorum) Wb. 28[a]. *inrí* (rex) Br. h. 23. 32. *degri* (bonus rex) Colm. h. 38. *mór rí* (magnus rex) Sanct. h. 7. *cach rí gaibes flaithius óc hiúrusalem* (quicunque rex capit imperium Hierosolymis) Ps. 47a. cf. Praef. XX. not.

c. *lia* (gl. cos) Sg. 67[b]. *anaslie uilnech and ihu. cr.* (gl. ipso summo angulari lapide; i. e. cum est lapis angularis I. Chr.) Wb. 21[c]. *ni ceilsom tra asne*

cr. inlie asrubart (gl. ecce pono in Sion lapidem offensionis etc. Rom. 93, 3; i. e. non celat ille ergo quod is est Chr. lapis quem dixit) 4[d]. *lie lugnaedon* (lapis Lugnaethonis) Inscr. vet. ap. O'Don. LII. *liae* SM. 124.

Gen. a. *aitribtheid innaac thrach asb. tibur* (gl. Tiburs; i. e. incola oppidi quod dicitur Tibur) Sg. 124[b]. *cris nathrach* (cingulum serpentis) carm. Neoburg. *lassrach* (flammae) L. H. (St. 50). *cobsaidecht ailech* (firmitas saxi) Patr. h. *tir temrach* (terra Temorae) F. h. 10. *dorsaidh temrach* (gl. *Mol*; i. e. portarius T.) Gl. 22. *tellur .i. talom oní is tellus. tellrach aréim* (terra ab eo quod est tellus. *tellrach* eius progressus, genetivus) Gl. 27. *itaib na lettrach* (in latere clivi) L. Lag. (Beitr. I. 345.) *uath na darach* (horror quercus) v. *tarathar* Gl. 37. *cnu na darach* (nux quercus) v. *dercu* Gl. 16. *finda malach silan* (crinis supercilii Silani) L. Br. (ap. St. Glossar. praef. LXXIII.) *immedon iach* (in medio, ventre, esocis) Br. h. 72. *ass caerach* (lac ovis) Corm. *oí. toll arach* (cavitatem temporis) Nenn. (Beitr. I. 349.) *Brigit mathair mo ruirech* (Br. mater domini mei) Br. h. 4. *iter triuna Tethrach* (inter bellatores T.) Corm. *hui luigdech* (nepotis L.) Corm. *bót. mac Lúgdhach* (filius L.) Corm. *fói. múr Téa ingine Lúgdach* (murus T. filiae L.) Corm. *temair. prainn lugdach* (prandium L.) Br. h. 68. *ecosc nanerc niuchna Echdach echbel* (habitus boum flavorum Ech. E.) Corm. *fir. gaire Echach* (risus E.) id. *cermnas, páin. Signum Echoch episcopi., S. Erdomnach epi.* Praef. XIV. *forus airech, forus arech* (fundus primatis) SM. 292. *scoloca manestrech* (coloni monasterii) Cod. Mar. Sc. (Praef. XXI.) Alibi tamen sine *-ch*: *indruimm daro* (in Dorso quercus, n. l.) Tir. 2. cf. *do druim dara, indruim daro* V. Trip. *cosanctaib cille dara* (cum sanctis Cellae quercus) Br. h. 95.

b. *rectire indrig arathae* (gl. praepositus Arathae regis) Wb. 17[d]. *itaig ríg* (gl. in praetorio; i. e. in domo regis) 23[b]. *cachóen digni toil ind ríg* (quisquis facit voluntatem regis) Paul. carm. 2. *sith indríg* (pacem regis) Colm. h. 41. *baóenmathair maic ríg máir* (erat una e matribus filii regis magni) Br. h. 63.

c. *cenéla liac* (gl. abbadir; i. e. genus lapidis) Sg. 22[a]. *isbéss didu indliacc berir ilbeim friss et intí dothuit foir ɔboing achnámi intí foratuitsom im̄. atbail side* (gl. offenderunt in lapidem offensionis etc. Rom. 9, 32; i. e. est mos hic ergo lapidis, fertur offensio in eum, et is qui cadit super eum, confringit ossa sua, is autem super quem cadit is, perit ipse) Wb. 4[d]. *im denum liacc bron* (circa parationem lapidis molaris) SM. 185.

Dat. a. *hitemraig* (Temorae) L. H. (praef. hymni F.) *í Temraig* Corm. *mogheime. laith find fortellraig* (liquor albus super terram) SM. 64 = Corm. *laith. donaraid* (tempori) Gild. gl. 109. *blog dindailig* (fragmentum de saxo) Corm. B. *gaire. ac in airig* (primati) SM. 60. *samaisc do occeirig bo do bo-eirig* (iuvenca primati iuveni, vacca homini diviti armentis) SM. 58. Sine *-ch*: *robói issinchaithir* (fuit in civitate) Wb. 13[b]. *do chathraraib dóib hisinchathir* (gl. Sabinos Romani asciverunt civitati; i. e. ad cives sibi in civitate) Sg. 28[a]. *dulluid pátricc othemuir* (venit P. Temora) Tir. 11. *luathither séig do ail* (velocior accipitre de saxo) Corm. *prúll.*

b. *ainm̄ diaríg* (gl. Lar imperator Veientum; i. e. nomen regis eorum) Sg. 64[a]. *doríg aingel fogniad* (regi angelorum serviebat) F. h. 30.

c. *forsindleicc* (in lapide) F. h. 8, nisi hoc quoque ad femininum *lecc* recentioris formae referendum est, quo certo pertinet: *for leicc luim* (in lapide nudo) ibid. 31; sed cf. abl.

Acc. a. *Romuil doforsat incathraig* (Romulus condidit civitatem) Sg. 31[b]. *ithe conrotgatar incathraig* (hi extruxerunt civitatem) 32[b]. *bennacht forsin athraigse* (benedictio super hanc urbem) Colm. h. 47. *cotemraig* (Temoram) L. H. prooem. h. Patr. *co Lugdaig* (ad L.) Corm. *coire Brecain.* Sine *-ch*: *doléic insléig for lugaid* (immisit hastam in L.) Corm. *ringcne. formaig arutacht cathir* (in planitie extruxit urbem) Br. h. 10.

b. *acht ducoistis oinecht cosinríg* (modo venissent semel ad regem) Ml. 34[a]. *corig nilainglech nuasal* (ad regem πολυάγγελον sublimem) Colm. h. 10. *ateoch ríg, ateoch inrig* (oro regem) Sanct. h. 1. 20.

c. (?) *co tard a druim frisinliic* (ut poneret tergum suum contra lapidem) Seirgl. Conc. (St. 121 n.), si huc referendum est.

Voc. a. *a ruire nime* (o domine caeli) Bell. M. R. 120 (Beitr. I. 454.).

b. *ari gréni gile, a rí conic aingliu, a ri fírian firmaith* (o rex solis candidi, o rex qui regis angelos, o rex iuste vere bone) Fél. Prol. *arí duile* (o rex creaturarum) v. *suine* Gl. 36.

Abl. (?) b. *níbu machdath doróntu dia dindliac* (gl. hic abbadir, deus esse dicitur hoc nomine lapis ille quem Saturnus vorasse traditur, Prisc. 5, 3, 18; i. e. non fuit mirum quod fieret deus ex lapide) Sg. 65[a]. Curtata forma *illia* (in lapide) L. Lag. ap. O'Don. 281.

Pluralis.

Nom. a. *ilchathraig* (gl. aliquot Italiae civitates) Sg. 13[a]. *cathraig tíre iudae insin* (gl. Chorizin, Bethsaida; i. e. urbes terrae Iudae hae) Ml. 17[c]. *cairig, cairig* (oves) SM. 148. 304. 268. *reraig* (domini) Colm. h. 44. *huasalathraig* (patriarchae) Fél. Epil. 13. *airig* (principes) Wb. 25[b]. *osní erig* (gl. honesti, nos) Ml. 47 r.

Adi. *ammi néulig* (sumus gnari), *condan éolich* (ut simus gnari), *armbat eolig* (ut sint gnari) Wb. 14[d]. 15[b]. 31[d]. *eulaig* (gl. experti) Ml. 51 r.

b. *tri ríg* (tres reges) v. *nós* Gl. 24 = Corm. *noes*, cf. SM. 16.

c. *lieic* (gl. cotes pro cautes) Sg. 18[b].

Gen. a. *inernaigthib huasalathrach* (in precationibus patriarcharum) Patr. h. *daurauch* (gl. quercetum; i. e. quercuum) Sg. 53[a]. *i ngait do muc, do chairech* (in furto suum tuarum, ovium tuarum) SM. 166.

b. *hi lebraib ríg* (in libris regum) Ml. 30[b]. *na ríg* (regum), *dichlaind chéit rig céit rignae* (de prole centum regum, centum reginarum) Paul. carm. 1.

c. *dún tri liacc* (castrum trium lapidum) L. Lism. ap. O'R. Suppl. *osoillsi 7 oetrochta liacc logmar* (a luce et splendore lapidum pretiosorum) V. Ad. (Beitr. I. 460.), nisi potius ad fem. pertinet.

Dat. a. *dohúasalathrachaib* (patriarchis) Wb. 30[d]. *donamailgib* (gl. superciliis) Gild. 112. Sine *-ch*: *lóg leith dicháirib* (pretium dimidii de ovibus) Tir. 6. *co coirib* (cum ovibus) SM. 148.

b. *immechuretar cori ho rigaib* (negotiantur pacem a regibus) Wb. 5[a]. *dirigaib massaib marggae* (de regibus eximiis M.) Paul. carm. 1.

c. (?) *forleccaib, coleccaib* (super lapides, cum lapidibus) V. Ad. (Beitr. I. 460.)

Acc. a. *am. nathracha bodra* (gl. sicut aspides surdae) Tr. 11. *inna mailgea*

(gl. palpebras) Ml. 30[c]. *coercha* (oves) Br. h. 33. *tré nailce* (tria saxa) SM. 30 = *teora ailche* v. *tubhtar* Gl. 1.

In ordinis prioris ser. I. transit adi. *e[u]lachu* (gl. expertos) Ml. 7r.

b. *oc denum rectche la riga* (facientes legis doctrinam apud reges) Wb. 28[a].

Dualis.

Nom. a. *di cairig* (duae oves) SM. 148.

Gen. aut dat. exempla non invenimus.

Acc. a. *aire itir da eirig* (primas inter duo primates) SM. 58. 60. *forus airech etir da erig* (fundus primatis inter duo primates) SM. 292. Curtata forma: *imdudaare* (circum tua tempora) Inc. Sg.

Series III.

Substantivorum desinentium in *-r*, inprimis nominum cognationis tam masculini generis quam feminini. Ad quae accedunt formae quaedam plurales, ut numeralium *teoir* (tres) f., *cethir* m., *cetheoir* f. (quattuor), quae saepius in ordinem priorem transeunt.

Singularis.

Nom.: *athir* (pater), *bráthir* (frater), *máthir* (mater) Wb. Sg. fq. *siur* (soror) Sg. Num his adnumerandum *amnair* (gl. avunculus) Sg. 61[a].?

Gen.: *bráthir athar* (gl. patruus; i. e. frater patris) Sg. 56[a]. *siur athar* (gl. amita; i. e. soror patris) Sg. 61[a]. *deacht athar* (deitas patris) Ml. 17[c]. 24[d]. *ainm nathar* (nomen patris) Wb. 21[d]. *persan athar* (persona patris) Tr. 86. *fri aidgne indathar* (ad cognitionem patris) Wb. 19[d]. *ism. hitaig aathar* (gl. tanquam filius in domo sua) Wb. 33[a]. *comarbus fornathar* (hereditatem patris vestri) Wb. 9[a]. *macc bráthar athar* (gl. patruelis; i. e. filius fratris patris) Sg. 56[a]. *necht ingen brathar* (gl. neptis; i. e. neptis filia fratris) 67[b]. *amnair bráthair máthar* (gl. avunculus; i. e. av.[?] frater matris), *siur máthar*, *siur mathar* (gl. martertera) Sg. 61[a]. Pr. Cr. 24[c]. *athair amáthar inachus* (gl. Inachides filius Ionis Epaphus, Prisc. 2, 6, 34; i. e. pater matris eius Inachus) Sg. 31[a]. *hires domathar et dosenmathar* (fides matris tuae et aviae tuae) Wb. 29[d]. *coibce na sethar* (dos sororis) SM. 154. *mac sethar* (gl. *mic niath*) SM. 206. *mac sethar*, *mac sethur* (filius sororis) Corm. *niæ*. *mac do ṡethar* (filius sororis tuae) id. *enech ruice*. *mac dechtere do phetharsu* (f. D. sororis tuae) L. na huidre (St. 68). *Signum Suathar epi.* Praef. XIV.

Dat.: *dondathir* (patri), *do athir* (patri) Wb. 13[b]. 14[b]. 26[c]. *hoathir* (a patre) Ml. 17[c]. *cach dúil dianeper ainm nathar inim et italam isónd athir dó* (gl. flecto genua mea ad patrem ... ex quo omnis paternitas in caelis et in terra nominatur, Eph. 3, 14; i. e. omnis creatura cui tribuit nomen patris in caelo et in terra, est e patre ei) Wb. 21[d]. *dia athir* (patri eius) Tr. 128. *obrathir* (a fratre) Sg. 31[b]. *donbráthir*, *dunbráthir* (fratri) Wb. 10[b]. 10[c]. *itsenmathir* (gl. in avia tua, habitavit fides) 29[d].

Acc.: *lasinnathir nemde* (apud patrem caelestem) Wb. 19[d]. *ailme athair tri cethrur* (oramus patrem ter quaternorum virorum) Colm. h. 9. *lasinbrathir* (apud fratrem) Wb. 10[c]. *cenmathir* (sine matre) Ml. carm. 1. *conúargaib focétóir*

in siair (ut tolleret statim sororem), *roboi bara do patricc fri fiair* (fuit ira Patricio contra sororem) V. Trip. (St. 68.)

Voc.: *aathair fil hinimib* (o pater qui es in caelis) L. Br. (Beitr. I. 342.) *derbráthir* (gl. germane) Wb. 24ª.

Pluralis.

Nom.: *itanathir inna fer fel and nc.* (gl. Israelitae, .. quorum patres, Rom. 9, 5; i. e. sunt eorum patres, virorum qui sunt nunc) Wb. 4ᶜ. *abrathir* (fratres eius) Tr. 128. *nói sethir* (gl. novem glandulae, sorores?) Sg. 49ᵇ. Transiit huc ex ordine priore: *aimsir* (tempora) p. 245.

Gen.: *maic indegaid anathre* (filii post patres suos) Wb. 30ᵇ. *nertad nam braithre* (confirmatio fratrum) 10ᶜ. *dobeir som ainm brathre doib* (gl. obsecro vos, fratres; i. e. tribuit ipse nomen fratrum iis) 7ᵈ. — At: *huathraib amáthar* (a patribus matrum suarum) Sg. 31ª. *docum a mathar* (ad matres suas) V. Trip. (Beitr. I. 456.) *cessad secht mbrathar* (passio septem fratrum) Fél. Iul. 10.

Dat.: *huathraib amáthar* (gl. ab avis maternis) Sg. 31ª. *uambraithrib* (gl. a fratribus suis) Wb. 34ª.

Acc.: *ba arscinsin la aithrea* (gl. institutione patria; i. e. erat antiquum (?) hoc apud patres) Ml. 43r.

Dualis.

Nom.: *a dí fier* (duae sorores eius) V. Trip. = *a di siair* L. Br. (Beitr. I. 454.)
Gen.: *anmanda in da brathar* (nomina duorum fratrum) SM. 154.
Dat. exemplum deest.
Acc.: *rorensat a di siair* (vendiderunt duas eius sorores) L. H. (Beitr. I. 456.)

Series IV.

Substantivorum masculini vel feminini generis, quorum themata terminantur *an* (*-on*) et *in*, unde duae divisiones. Prioris frequentissima sunt substantiva derivationis *-man*, quorum nominativus sing. desinit in *-me* vel solam *-m*, posterioris substantiva verbalia derivationis *-tin* (*-sin*), quorum nominativus exit in *-tiu*, *-tu*. Accedunt quaedam themata terminata duplici *-nn*: *-ann* (*-onn*) vel *-inn*, ex quibus tertiam divisionem constituimus, ut *goba* (cf. gall. Gobannicnus, Gobannitio). Etiam in casibus obliquis sing., praesertim in dat., formae curtatae inveniuntur iuxta plenas. Quae derivationum plenae formae apparent in vocibus dupliciter derivatis: *brithemnacht*, *brithemnact* (iudicium) Wb. 6ᵇ. *brithemandu* (gl. iudiciali suggesto, e nom. *brithemande; brithem*) Ml. 26ᶜ. *anmande* (ad animam pertinens; *anim*) Wb. 13ᵈ. *talmandc* (terrestris; *talam*) Wb. 3ᵈ. *noidenacht* (infantia; *noidiu*) Wb. 24ᵈ. *caintoimtenach* (bene cogitans; *toimtiu*) Ml. 31ᵇ. *ermitnech* (gl. reverens; *ermitiu*) Ml. 32ᵇ.

Generis feminini sunt substantiva frequentiora alterius divisionis huius seriei e verbis derivata desinentia in *-tiu* (vel *-tu*, discernenda a masculinis *-tu*, gen. *-tad* primae seriei, derivatis ex adiectivis) vel *-siu*. Primae et tertiae divisionum inveniuntur tam masculina, ut *brithem*, *cú*, *goba*, quam feminina, ut *talam*, *anim*, *Ériu*.

Singularis.

Nom. a. *óin menme lib occo* (gl. unanimes honorificetis deum; i. e. sit una mens vobis in hoc) Wb. 6ᵈ. *énirt menme* (deficiens animus) 10ᵇ. *ni thucci mo menme im̄* (gl. mens mea sine fructu est) 12ᵈ. *atá brithem* (est iudex) 6ᵇ. 9ᶜ. *infírbrithem* (verus iudex) 8ᵈ. *atfechem dom* (es debitor mihi) 32ᵃ. *dúlem* (creator) 1ᵇ. *cairem* (gl. sutor) Sg. 156ᵇ. *dálem, dalem* (gl. caupo), *bandálem* (gl. caupona; i. e. copa) Sg. 63ᵃ. *flaithem* (dominus) Colm. h. 31. *ollam* (princeps poëtarum) Corm. *in tollam filed* SM. 42. *isbeo indanim* (est anima viva) Wb. 4ᵃ. *issí indainim aslam* (anima parata est) 3ᵈ. *áru* (gl. rien) Sg. 96ᵇ = *ára* (rén) St. gl. 1011. *cethramthu* (quarta pars) SM. 258. *ulcha* (barba) v. *dobrach* Gl. 14. *leco* (gena) Gl. 30 = *leca in duini* (gl. maxilla; i. e. gena hominis) St. gl. 89. *patu, inpatu* (lepus) Corm. = *pattu* Gl. 25. *lúta* (cod. *lúda*, digitus minimus) Corm. *a lurga* (crus, tibia eius) Corm. *prúll. aursa, irsu* (postis) Corm. Gl. 20. *Ára airther, Ára irther* (Ara orientalis, A. occidentalis) Corm. *airber. Muma* (Mumonia) Corm. *triath* (mare) Corm. *cú* (canis) Corm. *cáinte, culian*; cum articulo: *incu, incú* Br. h. 28. 46. *banchu* (canis, fem.) Sg. 67ᵃ. *dobarchu .i.dobran* (canis aquae, id est lutra) Corm. *dobur. broo* (mola trusatilis) Corm. *muilend.*

b. *nóidiu* (gl. infans) Sg. 124ᵇ. *ditiu* (gl. teges, gl. velare) Sg. 50ᵇ. 55ᵇ. 57ᵃ. *ditu* (gl. teges) Sg. 66ᵇ. *tichtu* (adventus) Wb. 25ᵇ. *epeltu* (interitus; ab *epil, atbil*, p. 80) 14ᵈ. 13ᵇ. *tuistiu* (generatio) 28ᵇ. *aritiu, airitiu* (receptio) 6ᵈ. 7ᵇ. 18ᵈ. 29ᵃ. *robói indaritiu hísin* (fuit receptio haec) 6ᵃ. *foisitiu* (confessio) 4ᵈ. 17ᵃ. *foditiu* (toleratio) 14ᵇ. *toimtiu* (cogitatio) 23ᵃ. *ermitiu* (gl. reverentia) Ml. 22ᵃ. 22ᶜ. *genitiu* (genetivus) Sg. 9ᵇ. *úrphaisiu* (gl. cancer, morbus) Sg. 100ᵃ. *im̄caisiu* (gl. specimen) Sg. 54ᵃ. *remcaissiu* (providentia) Ml. 20ᶜ. *comaicsiu* (gl. vicinia) 21ᵈ. *déicsiu* (visio) Wb. 25ᵃ. *remdeicsiu* (providentia) Ml. 20ᵇ. *frescsiu* (spes) Wb. 4ᵃ. 10ᶜ. *issí inso coibse fétho fio* (haec est confessio F. F.) Tir. 3. De formis *fortacht* (auxilium) Ml. 1ᵃ, *bendacht* (benedictio) Sg. 114, *aisndís* (expositio) vide supra ord. I. ser. IV. V.

c. *goba* (faber) Corm. *nescoit. Ana* mater deorum Hiberneusium Corm. *Ánu* id. *Buanand. lachu, lacha* (anas) Gl. 22. 45. *guala, gualu* (umerus) Corm. *asgland*, gl. *glang. muirduchu* (siren) St. gl. 1020. *Góibniu* (n. v.) Corm. *nescoit. Ériu* (gl. *Elg*; Hibernia) Corm. *abrú* (venter eius) id. *prúll. cusle* (vena) St. gl. 99. *itla coitcend* (area communis) SM. 140.

Gen. a. *do thudidin do menman do aidgniu* (ad ductionem mentis tuae ad cognitionem) Wb. 1ᵉ. *do gnim menmmann* (ad actum mentis) Sg. 59ᵇ. *arindocbáil talman* (propter gloriam terrae), *muntar nime et talman* (familia caeli et terrae) Wb. 23ᵈ. 26ᵈ. *suide bri[th]emon* (gl. tribunal) L. Ardm. 187 b. 1. *lie lugnaethon* (lapis Lugnaeth.) Inscr. O'Don. LII. *meicc eremon* (filii Erem.) F. h. 37. *forus ollaman* (fundus summi poëtae) SM. 292. *sellach cethram̄tan feich* (spectator quartae partis debiti, qui debet q. p.) SM. 240. *connoebaib alban* (cum sanctis Scotiae) Colm. h. 50. *rig Erenn 7 Alpan* (regis Hiberniae et Sc.) Corm. *moghéime. forcuairt Erenn 7 Alpan* (in circuitu H. et Sc.), *sechnon Erenn 7 Alpan* (per tatam H. et Sc.) id. *prúll. firu muman* (viros Momoniae) Cod. Mar. Sc. (Pertz VII. 481). *trethan* (gl. gurges; i. e. maris) Sg. 66ᵇ. *trethan a reimm* (tr. eius genetivus) Corm. *triath. tar tuinn treathan* (trans undam maris) O'Dav.

treathan. cend con (caput canis) Corm. *cáinte. mír do charnna dhergmuice no chon no chatt* (frustum de carne suis rubrae vel canis vel felis) id. *himbas forosnai. broon* (gl. molae) L. Ardm. 10a. 2. *clocha broon* (lapides molae) Corm. *muilend. liacc bron* (lapidis molae) SM. 185. Subst. *anim* in ordinem priorem transit in genetivo: *rosc fornanme* (oculus animae vestrae) Wb. 21ª. *rann inna anme* (pars animae) 25ᶜ. *bás etarscartha coirp et anme* (mors separationis corporis et animae) 13ᶜ. Quocum comparandum videtur *bacc boana fínime* (gl. ligo; i. e. ligo metendae vitis) Sg. 62ᵇ; cf. *finemain* (vitis) L. Br. et *caer finem[n]ach* (gl. uva) St. gl. 267.

b. *cliab noiden* (gl. cunabulum; i. e. corbis infantis) Sg. 53ª. *ó aicniud na cétne tuisten* (natura primae creationis) Wb. 21ᵇ. *urt airiten* (ordo receptionis) 13ᵇ. *airiten irisse dochách et airiten cáich ó dia* (gl. tempus acceptabile; i. e. receptionis fidei per quemvis et receptionis cuiusvis a deo) 15ᵈ. *toimten* (gl. suspitionis) Ml. 58r. *andíten* (gl. quae putamus ignobiliora esse membra corporis, his honorem abundantiorem circumdamus; i. e. eorum tegimenti) Wb. 12ᵇ. *frislond geniten* (ad significationem genetivi) Sg. 4ᵇ. *inna aisndísen* (gl. expositionis), *epert inna aisndisen* (verbum elocutionis) Ml. 32r. 16ᵈ. *archuit aisńdisen* (ratione pronuntiationis) Sg. 3ᵇ. *dliged remcaissen, dliged remdeicsen* (lex providentiae) Ml. 27ᵈ. 19ᵈ. Sed etiam *-an* per assimilationem: *ainm bendachtan* (nomen benedictionis) Wb. 16ᵈ. *immehimgabam són huandinnillivgud talmaidech .i. fortachtan dǽ tanaic talmaidiu dóib* (gl. declinare ab subita tuitione; i. e. auxilii dei quod venit subito iis) Ml. 35ᵈ.

c. *urbuinde gabond* (...fabri) Corm. *prúll. dochum nerenn, tuatha herenn, for tuaith herenn, fir herenn, clerich herenn* (ad Hiberniam, populi Hiberniae, super populum H., viri H., clerici H.) F. h. 13. 19. 41. 52. 61. *connoebaib herenn, conogaib herenn* (cum sanctis, cum virginibus H.) Colm. h. 46. 48. *primabstal herenn* (princeps apostolus H.) Nin. *ainm dosáid legis nahErenn* (nomen doctoris medicinae Hiberniae) Corm. *Diancécht. fri iath nAnann* (ad terram A.) O'Dav. *benAnand* (mulier A.) Corm. *Buanand. inis Manand* (insula Monae) Corm. *Manannan. aird Goibnenn* Inc. Sg. *didindgnaib roerenn rede* (de collibus R. planae) Paul. carm. 1. *donloing brond* (gl. cartilagini) Gild. 136. *cusinalt nagualand, co halt na gualand* (usque ad iuncturam umeri) Corm. *deach.*

Dat. a. *frecre do menmain* (responsum ad mentem, opinionem) Wb. 2ᵇ. *hisinmenmain* (in mente), *don menmain* (ad mentem) Sg. 3ª. 137ᵇ. *dondfírbrithemain* (vero iudici) Ml. 26ᶜ. *assaanmin* (ex anima eius) Wb. 2ᶜ. *dommanmain* (animae meae) Sanct. h. 8. Patr. h. *bid do toil italmain am. ata innim* (fiat voluntas tua in terra ut in caelo) L. Br. ap. O'Don. p. 442. *ní asriad do fichemain rodlígestar ní do* (non exposuit debitori quod meruit quid ei) Ml. 36ª. *dongulbain* (gl. rostro) Gild. 106. *donulchain* (gl. barbae) ibid. 111. *atanessam dolutain* (qui est proximus digito minimo) Inc. Sg. *lec in arain* (gl. lapifulta; i. e. lapis in rene) St. gl. 246. *tanacsa aalbain* (veni ex Scotia) Cod. Mar. Sc. (cf. praef. XX.) *for Mumain* (super Momoniam, rex) Corm. *mogheime. donchoin* (cani) ibid. *mímir do cor do coin* (frustum malum, incantatum, ponere cani) SM. 176. Forma curtata: *hi talam* (in terra) Wb. 7ᶜ. *dithír et talam* (de agro et terra) 9ᵇ. *inim et talam, inim et italam* (in caelo et in terra) 21ª. 21ᵈ. *aesca bís commattun ostalam* (gl. pernox luna; i. e. luna quae est usque ad

mane supra terram; *os* cum dat.) Cr. 33[c]. *do chorp et anim* (corpori et animae), *diarcorp et diarnanimm* (corpori et animae nostrae) Wb. 30[c]. 4[a].

b. *diarndítin* (ad tutelam nostram) Wb. 15[d]. *sciath dé domdítin* (scutum dei ad protectionem meam) Patr. h. *hi foditin fochide* (in toleratione tribulationum), *inso uile do foditin* (omne hoc ad tolerationem, tolerandum est) 14[b]. 17[c]. *íarfartoimtinsi* (secundum vestram opinionem) 20[a]. *iar foisitin* (secundum confessionem) Wb. 3[c]. *dofóisitin in pecthe* (ad confessionem peccati) Tr. 58. *dligid remdeicsen oc tuisin domuin* (leg. *tuistin*, gl. rationis; i. e. legis providentiae in creatione mundi) Ml. 19[d]. *do úrfuisin* (gl. ad cancer) Sg. 100[a]. *isina imcaisin adi* (gl. in cuius conspectu) Ml. 36[r]. *ho imcaisin dæ* (circumspectione dei) Ml. 28[b]. Cum assimilatione: *isin apartain* (in benedictione operis) SM. 132. Terminatio sicut in nom. *-iu*, atque magis decurtata *-e*: *do foditiu* (ad tolerationem) Wb. 30[c]. *in áiritiu hirisse* (in receptione fidei) 5[a]. *itoimtiu* (in opinione) 16[d]. *isinchétne tuiste* (in prima creatione) 1[a]. *di tuiste dúile*, *oc tuiste dúile* (de, in creatione mundi) 5[c]. *hi fóisite chésto* (in professione passionis) 3[d]. *renairite gráid* (ante receptionem gradus) 28[b]. 28[c]. *iarnatíchte* (post eius adventum) 4[d]. *iarníchte* (post adventum) 17[b]. *rosc dé domreimcise* (oculus dei ad providentiam meam) Patr. h.

c. *faobar a fabro .i. on gobaind* Gl. 44. *robochobair donderinn* (fuit auxilium Hiberniae) F. h. 15. *Ára airther as nessa do Eirinn* (A. orientalis quae est propior Hiberniae) Corm. *airber. imbroind* (in ventre meo) V. Trip. (St. 48.) *donbroind* (gl. alvum) Gild. 210. *ima ċota is in itlainn* (circa partes eius in area) SM. 140.

Acc. a. *accobor lammenmuin* (cupiditas in mente), *dothéi ar menmuin* (venit in mentem) Wb. 3[d]. 13[a]. *intan domberam armenmain* (si intendimus mentem nostram) Ml. 21[a]. *am. bid moanmainse* (gl. tu illum id est viscera mea suscipe; i. e. ac si esset animam meam) Wb. 32[a]. *ni techtat sidi anmain* (non habent illi animam) Ml. 34r. *bendacht for anm̃in ferguso* (benedictio super animam Fergusi, gl. marg.) Sg. 114. *la hollamain* (apud supremum poëtam) SM. 44. *dorannsat Alpain eturru* (diviserunt Scotiam inter eos) Corm. *mogheime. dartrethain .i. darfairrgi* (trans oceanum) Fél. Dec. 11. *lasincoin* (cum cane) Br. h. 46. *im choin* (propter canem), *im archoin* (propter canem vigilem) SM. 126. *sellach dosli cethramthain feich* (spectator qui meretur quartam partem culpae) SM. 242. Forma curtata: *inmuir timchelles Alpu anairtúaid* (mare quod cingit Scotiam inter orientem et septentriones) Corm. *coire Brecain*; magis curtata vel secundum ordinem priorem: *la corp et anim* (apud corpus et animam) Wb. 4[a].

b. *tíchtin inna epistle adrimisom aratíchtin fessin* (adventum epistulae comparat ad adventum suum ipsius) Wb. 14[d]. *cotíchtin* (usque ad adventum) 25[d]. *imfolngi opthin* (efficit perniciem) 23[c]. *tre airitin* (gl. per assumptionem) Sg. 201[b]. *la airitin* (in receptione) Wb. 32[a]. *tri nebairitin* (non recipiendo) 11[a]. *taibred cách airmitin* (det quivis honorem), *dobeir airmitin* (fert honorem) 5[d]. 11[c]. *trisintuistin* (gl. creatione) Ml. 36r. *ingenitin asquor.* (gl. non addens quorum; i. e. genetivum 'quorum') Sg. 43[a]. *tresingenitin* (per genetivum) 201[a]. *la bendachtin* (cum benedictione) Wb. 16[d]. *doberat maldactin* (ferunt maledictionem) 2[a]. *tre eiscsin* (gl. per porrectionem) Sg. 201[b]. *cen imdéicsin* (sine circumspectione) Wb. 22[c]. *cen frescsin* (sine spe) Wb. 3[a]. Ml. 23[c]. *nertid arfrescsinni* (firmat spem nostram) Wb. 5[d]. *am. tuthle l. ailsin* (gl. ut cancer) 30[b]. Cum

assimilatione: *dobera fortachtain* (feret auxilium) Ml. 27ª. *im opartain*, *im apartain* (de benedictione operis) SM. 124. 150.

c. *iter Erinn 7 Alpain* (inter Hiberniam et Scotiam) Corm. *coire Brecain* (ter). *iter Erinn 7 Albain* id. *himbath. recait iarom co Manaind* (perveniunt postea Monam) Corm. *prúll. for a gualaind* (super umerum suum) Nenn. (St. 151.) *im ithlaind i cuitib* (circa aream in partibus) SM. 124. Curtata forma: *curreiriu* (usque ad R.) Tir. 1.

Abl. (?) a. *inna cumscaigthe hímenman* (motionum in mente) Ml. 15ª. *dobur dithrethan* (aqua de mari) Corm. *coire Brecain. ben bis ocbleth brón* (mulier quae est molens mola) id. *cumal.* Item curtatae formae: *amal soeras ionas faith abru mil moir* (sicut salvavit Ionam prophetam e ventre ceti) Colm. h. 37. *ah Alpa* (ex Scotia) Corm. *fir.* Sed cf. supra: *aalbain.*

Pluralis.

Nom. a. *eterscértar acoirp et ananmin friu* (gl. destruuntur; i. e. separabuntur eorum corpora et animae ab eis) Wb. 8ᵇ. *matuhé ata horpamin* (si hi sunt heredes), *ata brithemin lib* (sunt iudices apud vos) Wb. 2ᶜ. 9ᶜ. *fechemain* (debitores) Ml. 50r. *teora cethramdin* (dodrans) Cr. 25ᶜ. *coin alta* (lupi; sg. *cu allaid* St. gl. 417) Br. h. 60. *in choin* (canes) Corm. B. *gaire. milchoin* (vertragi) id. *orc tréith. dobarchoin* (lutrae) id. *coinfodorne.* Transiit huc ex ordine priore *persin* (personae) p. 245 (ut hodie totum *pearsa* et *fealsam*, philosophus).

b. *derbaisṅdísin* (gl. ipsae pronuntiationes) Sg. 3ᵇ.

c. recent. *murducainn* (sirenes) Keat. 48 (O'Don. 177).

Gen. a. *do icc anman sochuide* (ad salutem animarum plurium) Wb. 24ᵈ. *huasalgabáltaid arcon* (gl. arquitenens; i. e. summus acceptor canum sagacium?) Sg. 24ª. *faebur a lurgan* (acies tibiarum eorum) Bell. M. R. (O'Don. 105.) *cacc na con* (stercus canum) O'Dav. gl. *conluan no conlon.*

b. *dedliguth innan iltoimddensin* (ob causam variarum harum opinionum; = *toimten*, a *toimtiu*) Sg. 26ᵇ. *octabairt coibsen* (in dandis confessionibus) Wb. 15ᶜ.

c. *fribrichta ban 7 goband 7 druad* (contra incantationes mulierum et fabrorum et druidum) Patr. h. *dobráigtib coilech lachan*, v. l. *debraigtib cailech lochend* (de collis anatum marium) Corm. *tugen. ar ceol na murducann* (prae cantu sirenum) Keat. 48 (O'Don. 294).

Dat. a. *frecre inso do menmanaib* (responsum hoc mentibus, opinionibus; item 3ᶜ: *frecre inso mentibus hereticorum*) Wb. 25ᵇ. *diarnanmanaib* (pro animabus nostris) 24ᵈ. hib. med. *diarféchemnaib* (debitoribus nostris) P. N. *cusnahairnib* (gl. cum renibus), *cusnahairnib toli* (gl. cum genuclis), *donahairnib* (gl. lumbos) Gild. 175. 183. 208. *donahingnib* (gl. ungues), *dona X.ningnib* (gl. binos quinquies) ibid. 197. 198. *donahirgnib* (gl. crura) ibid 189. *ima leccnib* (circum genas suas) Corm. *himbas forosnai. donaconaib* (canibus) id. *orc tréith.*

b. *hvafóisitnib* (gl. a professionibus) Sg. 33ª.

Acc. a. *icorpu et anmana* (in corpora et animas) Wb. 2ᵇ. *aforcital iccas corpu et anmana* (doctrina salvans corpora et animas) 30ᵈ. *sechis namenmanason* (gl. eorum sensus) Ml. 35ᶜ. *nichorcu m ingne* (non rubefacio ungues meos) Long. m. Usn. (Beitr. III. 48.)

b. *á aisndisnea* (gl. allegationes suas) Ml. 24ᵇ. *doberat huili acoibsena* (da-

bunt omnes confessiones suas) Wb. 6[b]. *an dumbertis a coibsena* (cum dabant conf. suas) Tr. 58. *for genitne* (gl. per genetivos), *coms. fri genitne* (compositio cum genetivis; *-e* pro *-ea*, *-a* assimilatione) Sg. 45[a]. 75[b].

c. *ar attat nateoru hAirne and* (nam extant tres A., insulae cognomines; acc. loco nom.) Corm. *airber. na cuislenna* (gl. venas) Gild. 222. *na cuisleanna* (tibias) O'Dav. *inneall. nahuille* (pro *uillnea*, gl. ulnas) Gild. 163.

Dualis.

Nom. a. *dalurgain* (duo crura) Corm. *prúll.*

Gen. c. *cechtar a da gualand* (in utroque eius umero) O'Dav. *rigbeann.*

Dat. a. *ima dib lecnib* (circum duas genas suas) Corm. *himbas forosnai.*

Acc. a. Forma curtata: *iter dathalum* (inter duas terras) Corm. *etarce,* nisi potius genus masculinum ord. prior. ser. I. prodit.

Series V.

Thematum quorundam neutri generis desinentium in *-mann*, quae terminatio servatur in plur., interdum, sed non regulariter, in *-menn* mutata. Genus neutrum, cuius sunt haud dubie omnia, monstrat substantivum frequentissimum *ainm* (nomen) in uno hoc loco: *asñdirruidig. anainmsin* (est derivatum nomen hoc) Sg. 56[b]. Propriam formam (etsi non semper) induit dativus singularis *-imm*; genetivus sicut in ordinis prioris serie tertia finitur in *-a* (*-o*) vel *-e*. Maiore formarum varietate excellit *ingreimm* (persecutio), quod etiam in plurali numero masculini generis formas procreavit: nom. *indingraimme són* (gl. inter adversa; i. e. persecutiones sunt hae) Ml. 18[d]. *indingraimmae dorigensat* (persecutiones quas fecerunt) 29[d]. gen. *innan ingraimmai* (gl. inter discrimina; i. e. persecutionum) 18[d]. Vocativi in hac serie vix extat exemplum.

Singularis.

Nom.: *ainm*, *ainmm* (nomen; = anmin, p. 4) Wb. Sg. fq. *senim* (sonitus) Wb. 13[d]. *ám* (gl. manus, hostium) Ml. 36[b]. *combad tothim cen éirge* (ut esset casus sine surrectione; rectius *totim*) Wb. 5[b]. *coirm* (cerevisia) Corm. *flaith. cuirm 7 cárna* (cerevisia et caro) id. *orc tréith. druim* (dorsum) St. gl. 745. *dithim* (dilatio) SM. 144. 210. 258. *noebtogairm* (sancta invocatio) Sanct. h. 3. *beim a cinn* (illisio eorum capitis) Ml. 30r. *beim foris* (auxilium intellectus, explanatio) Wb. 9[c]. 13[d]. 28[a]. *berir ilbeim friss* (gl. in lapidem offensionis; i. e. fertur offensio in eum) Wb. 4[d]. *acheimsón ingaibthe cechsalm* (gl. parva planities; i. e. gradus suus hic in quo quisque psalmus canebatur) Ml. 54r. *reimm in eich 7 réimm in duine* (cursus equi et cursus hominis) Corm. *himrimm. tréith a reimm*, *trethan a reimm* (*tr.* eius progressus, genetivus) id. *triath. tellrach aréim* (*t.* eius genetivus) Gl. 27 v. *tellur. léimm* (gl. saltus) Corm. *salt.* Supponenda sunt *teidm* (pestis, unde comp. *teidmlenamnachu* Ml. 15[b]) et *ingreimm* (persecutio), cuius accusativus invenitur.

Gen.: *indanm̄a dilis* (nominis proprii) Sg. 26[b]. *cen fortacht indanm̄a aili* (sine auxilio nominis alterius) 30[a]. *indanm̄a remtharcidi riam* (gl. cognitionis antelatae, repraesentatio est relatio) 200[a]. *do denom anma diib insin* (ad faciendum nomen ex iis hoc) Sg. 149[a]. *gaibit engraic anmæ dilis* (obtinent locum no-

minis proprii, pronomina) 200[b]. 204[a]. *less indanmae* (commodum nominis), *archuit indanme* (ratione nominis) 208[a]. 211[b]. *ciabubeo bid doprecept anme cr.* (gl. semper et nunc magnificabitur xps. in corpore meo) Wb. 23[b]. *ní digu anme són ém* (non contemptio nominis hoc) Wb. 4[d]. *dliged suidigthe anmme 7 bre. tarahésisi* (lex ponendi nominis et verbi pro ea) Sg. 193[a]. *co aurlaind a dithma* (usque ad finem dilationis eius) SM. 102. *aimsera a ndithma* (tempora eorum dilationis) 210. *ól corma* (potus cerevisiae) Corm. v. *lathirt. son agarma* (sonus clamoris eorum) F. h. 16. *crích drommo. nit.* (finis iugi N.) Tir. 1. *dumanchuib drommo liás, altóir drommo liás, dimuintir drommo lías* (monachis, altare, de familia Iugi tuguriorum) Tr. 3. cf. *mochoe nóindrommo* Sg. 226. *ecoir nadma* (impos contrahendi) SM. 84.

Dat.: *isinanmim inchoimded ihu. cr.* (est in nomine domini Iesu Christi) Wb. 9[c]. *oscech anmimm ainmnigther* (supra omne nomen quod nominatur) 21[a]. *hond anmim* (e nomine) Ml. 17[b]. *aranmmaimm, do anmim* (pro nomine, nomini) Sg. 27[a]. 31[b]. *hua anmmaim ailiu* (ab alio nomine), *isindanmaim chétnidiu* (in primitivo n.) 30[b]. 54[b]. *bis ísindanmaim riam* (in n. ante) 211[a]. *dechur isintsenmaim* (differentia in sonitu), *isintsenmim dedenach* (in sonitu ultimo) Wb. 12[c]. 13[d]. *ocmingraimmaimse* (in persecutione mea) Ml. 33[a]. *oc ingrimmim inna cloen* (in persecutione pravorum) Cam. *ondammaim* (gl. manu) Ml. 36[d]. *ontedmaim indaccumuil* (gl. tabe consortii) Ml. 15[b]. *itogarmaim aanme* (in invocatione nominis eius, Christi) Wb. 27[c]. *hi togarmim frecndairc* (gl. in demonstratione; i. e. in appellatione, significatione praesenti) Sg. 207[b]. *oc cormaim* (inter cerevisiam) Paul. carm. 1. *don cormaim* (cerevisiae) O'Dav. *timgart. cin coisi dibemium* (delictum pedis calcitrando) SM. 238. Sed etiam sine illa terminatione, non solum: *ocfarningrim* (in vestra persecutione) Wb. 5[d], de qua voce supra dictum est, verum alias quoque: *condruim toidached* (cum iugo T.) Tir. 1. *indruimm daro.i.druim lias* (in iugo quercus, id est iugum tuguriorum) Tir. 2. *fordruimm leas* (super Dr. L.) Tir. 3. *ness ainm do béim* (*ness* nomen plagae) Corm.

Acc.: *engraicigidir moainm díles* (supplet nomen meum proprium, pronom.) Sg. 200[b]. *cen ainm* (sine nomine) Sg. 211[a]. *ni tuicsom st. tra ainm nabstil* (non ponit ille hic igitur nomen apostoli) Wb. 23[a]. *ní agathar áingreim* (non timet persecutionem suam) 1[a]. *ni fodmat ingreimm ar chroich cr.* (non tolerant persecutionem propter crucem Chr.) 20[c]. *adcomcisset ilbéim friss* (gl. offenderunt in lapidem offensionis, Rom. 9, 32) 4[d]. *ni ágor reim mora minn* (non timeo cursum maris limpidi) Sg. 112. *frimort et mothogairm* (contra ordinationem et vocationem meam) Wb. 29[d].

Pluralis.

Nom. a. *asbertar ananman* (dicuntur nomina eorum) Wb. 28[a]. 30[a]. *inna anmann tréna* (nomina appellativa), *itanmann* (sunt nomina) Sg. 28[b]. 39[b]. 41[b]. *ataat ilsenman dosuidiu* (sunt multi sonitus huic, tubae) Wb. 12[c]. *ceithri dithmand* (quattuor dilationes) SM. 264. *bémen digle* (verbera vindictae) Wb. 17[d]. *inna fochaidi 7 inna ingramman* (gl. adversa; i. e. passiones et persecutiones) Ml. 20[b], contrario assimilationis modo.

Gen. *diull nanmann* (declinatio nominum) Sg. 27[a]. *innaanmann etargnai* (gl. loco nominum), *do luc innananman inchoisc ceniuil* (gl. loco cognominum)

28[b]. *foditiu nan ingremmen* (toleratio persecutionum), *tre foditin ingremmen* (per tolerationem persecut.) Wb. 23[c]. 25[d]. *coic cethorchuit béimmen* (gl. quinquies quadragenae plagae) 17[d]. *mile chemenn* (gl. divisiones; i. e. mille passuum) Ps. 92 b.

Dat.: *inanmanaib lait.* (in nominibus latinis) Sg. 6[a]. *doformagddar donaib anm̄anaib adiectaib* (adduntur nominibus adiectivis) 28[b]. *isnaib anmannaib in es* (in nominibus in es) 66[a]. *arthedmannaib*, *arthedmannuib* (prae morbis) Corm. *belltaine*. Gl. 5. *bil.*

Acc.: *ni epur ananman sund* (non dico nomina eorum hoc loco) Wb. 24[a]. *tre anm̄an* (per nomina) Sg. 29[a]. *do dechor eter anmmann inna crann 7 anmmann atoraid* (gl. haec malus, hoc malum; i. e. ad differentiam inter nomina arborum et nomina fructus earum) Sg. 61[a]. *immuntisat artedmann* (circumveniant nos contra pestilentias) Colm. h. 8. *na dromand* (gl. terga) Gild. 171. *inna totman* (gl. varios casus periculorum) Ml. 19[c]. *for nadmand* (super obligationes) SM. 210. *inna cemmen* (gl. gressus: redeuntis ad te, deum, gressus nullus impediat) Ml. 22[a]. *trisna ceimmen* (per gradus) Ml. 54r.

Dualis.

Nom.: *dá ainm batar fort cusandiu* (duo nomina fuerunt tibi usque ad hodiernum diem) Tochm. Mon. (Beitr. I. 439.)

Gen. et dat. desunt exempla.

Acc.: *tuicsom inda nainmso* (ponit haec duo nomina) Wb. 21[d]. *ar dechor etir da ṅainm̄ cosmaili* (ad differentiam inter duo nomina similia) Sg. 28[a].

Series VI.

Thematum consona *s* terminatorum, quae singularis utique periit nec servatur nisi aut geminata aut antecedente alia consona (p. 52). Huic seriei praeter comparativos, quorum vix ulla casuum exempla inveniuntur, plus minusve certis argumentis tribuuntur nomina quaedam, exigua vel nulla formarum differentia insignia, in primis substantiva neutri generis, respondentia indicis in *-as* desinentibus, quae eandem vocalium mutationem habent quam graeca in *-ος*, *-εος*, latina in *-us*, *-eris*, slavica in *-o*, *-ese*, postremo singularia *mí* (mensis) et adiectivum numerale *tris* (tertius).

Singularis.

Nom. a. *máa*, *móo* (maior), *ferr* (melior), *laigiu*, *lugu* (minor) etc., quae videas infra p. 274 sq. Subst.: *togu indalandái damnad alaili* (electio alterius, damnatio alterius) Wb. 4[c]. *islib atá arogu* (penes vos est electio eius) 9[a]. *dígu anme* (reiectio nominis) 4[d]. — *ised angné cetne* (gl. eadem ratio) Cr. 33[c]. *die* (dies) Corm.

b. *ni dóir ateg noigedsin* (non ignobilis haec domus hospitum) Wb. 4[a]. *leissom atech didiu* (illius igitur domus) 33[a]. *tech nebmarbtath* (domus immortalitatis) 15[c]. *istech ndagfir* (est domus boni viri), *cuiitech ndemin* (culina secura) Ml. carm. 2. *rigteg* (gl. praetorium) Wb. 23[b]. *daltech* (gl. forum) L. Ardm. 189 b. 2 (St. 80) *sliab nossa* (gl. mons Ossa) Sg. 63[a]. *lóg* (pretium) Tir. 6. Wb. 1[c]. 6[a]. 23[c]. 29[a]. *log neneck* (pretium honoris) SM. 92. *alled frispirut* (pars spiritualis)

Wb. 8ᵇ. *ropia nem* (erit vobis caelum) 22ᵇ. *dún* (gl. castrum, gl. arx) Sg. 57ᵃ. 60ᵇ. *glún* (gl. genu) Sg. 63ᵃ. 172ᵃ. *mag* (campus) cf. p. 4n. 81.

c. *inmí* (mensis) Cr. 32ᵇ. *cach mí aescai* (omnis mensis lunae) 3ᵇ. *trisfer* (tertius vir) Sg. 2ᵃ. *in tris diltud* (tertia negatio) Tr. 103.

Gen. a. *maicc togu* (filii electionis) Wb. 20ᵈ. *all togu* (saxum electionis) Paul. carm. 1. *dia domnich* (die dominica, gen. temp. ut sequentia) Wb. 14ᵃ. *cach dia* (cotidie) 13ᶜ. 16ᵃ. *dia brátha* (gl. in die Christi) 23ᶜ.

b. *im secht seotu tige airech* (circa septem res pretiosas domus primatis), *im lomain tige gniad* (circa funem domus coloni) SM. 124. *intige* (domus) Cod. Mar. Sc. (Praef. XXI.n.) *indidultaiga* (gl. fani) Sg. 66ᵃ. *re hucht intsleibe* (ad iugum montis) L. Lism. (O'C. 594.) *ainm indlóge* (nomen pretii) Wb. 3ᶜ. *flaithem nime locharnaig* (dominus caeli lucernosi) Colm. h. 31. *tuag nime* (arcus caeli) Sg. 107ᵇ. *di anglib nime* (de angelis caeli) Wb. 18ᵇ. *muntar nime*, *muinter nime* (familia caeli) 21ᶜ. 26ᵈ. *ainm in duine* (nomen castri) SM. 146. 154. *formedon maige* (in medio campi) Br. h. 11. *cath maige Tuired* (pugna campi T.) Corm. *nescoit*.

c. *for kl. cach mís*, *foa kl. caich mís* (in kalendis cuiusvis mensis) Cr. 32ᵃ. 32ᶜ. *co cend mis* (ad finem mensis) SM. 74. *foxlidi tres diil* (ablativi tertiae declinationis) Sg. 104ᵇ.

Dat. a. *ond óengne* (gl. ex eadem specie) Sg. 203ᵇ.

b. *itaig ríg*, *itaig cáich* (in domo regis, cuiusvis) Wb. 23ᵇ. *proind less hitaig* (prandere cum eo domi) 9ᵇ. *hitaig aathar* (in domo patris sui) 33ᵃ. *isintig* (in domo) L. H. (Goid. 71.) *isleib tabór* (in monte T.) Wb. 15ᵇ. *ho sleib do sleib* (de monte ad montem) Ml. 29ᵈ. *disleib* (de monte) Tir. 1. *dicach leith* (ab omni parte) Wb. 17ᵇ. *hóre attá innarleid* (quia est in latere nostro) 4ᵇ. *foleith* (sub latere, seorsum) Wb. 17ᵈ. Sg. 63ᵃ. 187ᵇ. 217ᵃ. *inim*, *innim* (in caelo) Wb. 10ᵈ. 21ᵈ. 13ᶜ. 15ᵇ. 26ᵈ. 29ᶜ. *dinim* (de caelo) 10ᵈ. 15ᶜ. *fornim* (in caelo) F. h. 28. Br. h. 16. *formaig* (in campo) Br. h. 10. *domuich* (de campo, extrinsecus) Corm. *orc tréith*; cf. hod. *amuigh* (foris, vet. *immaig*).

c. *isintsesed mís* (sexto mense) L. H. (Beitr. I. 461.) *imis Enair* (mense Ianuario) etc. SM. 30.

Abl. (?) a. *immou* (gl. magis) Ml. 22ᶜ. *nesso assa nesso* (propius propiusque) Wb. 12ᵇ. cf. lib. IV. cap. 1. *indiu* (tum) Wb. 20ᵃ. (hodie) Sg. 90ᵇ. Patr. h. *hindiu* (id.) Sg. 178ᵃ.

b. *cechtar ai áleth* (uterque eorum suo latere) Inc. Sg.

c. *hésom triuss* (ipse tertio) Wb. 7ᶜ.

Acc. a. *airitiu et togu* (acceptionem et electionem) Wb. 4ᵃ. *fridei* (interdiu) Wb. 9ᵃ. 24ᵈ. 26ᵇ. *fride* (id.) Cr. 33ᶜ. Wb. 6ᵃ. *code* (ad diem) F. h. 20. — *tresngné* (per figuram) Sg. 73ᵇ.

b. *tancatar atech* (venerunt domum suam) Br. h. 54. *cotech* (ad domum) L. H. (Goid. 71.) *cintech* (gl. *eistig*; i. e. sine domo) SM. 218. *níterpi illed nach aili* (non committis te in latus alius cuiusquam) Wb 1ᵈ. *act risam nem* (si assecuti erimus caelum) 12ᶜ. *nihed notbeir inem* (non hoc te fert in caelum) 6ᶜ. *techt innarcorp for nem* (escendere in corpore nostro ad caelum) 15ᶜ. *cen lóg* (sine mercede) 14ᵃ. *ní ar lóg* (non propter pretium) 14ᶜ. 15ᵇ. 24ᵈ. *arluach* (gl. propter foenus) Sg. 41ᵇ. *i sliab n-Uaid* (in montem Fuad) SM. 68. *iterfid 7 mag*

(inter arbustum et campum) Tir. 6. *osein immach* (inde porro) L. H. (Goid. 71); cf. hod. *amach* (foras, vet. *immach*).

c. *a sechtmain i mís* (ex hebdomade in mensem) Bell. M. R. (Beitr. I. 461.) *tris litir* (tertiam litteram) Sg. 20^{b}. Curtata forma: *robói mí lán lasincoin* (fuit mensem plenum cum cane) Br. h. 46.

Pluralis.

Nom. a. *armbat irlamu de indfir* (quo sint paratiores viri) Wb. 22^{c}. *ceto thóisegu iniriss* (quamquam sunt priores in fide) 18^{d}. — *oct ngné cenelcha* (octo formae generales) Sg. 166^{a}.

b. *namórslebe annaigh* (magni montes irae) Fél. prol. 237. *siar atát mo glúne* (retro sunt mea genua) L. Lag. (Goid. VII.) Item hodie *glúine*, *dúine*.

c. *da se mis* (bis seni menses) SM. 28.

Gen. b. *á choimdiu secht nime* (o domine septem caelorum), *for dingna secht nime* (super colles s. c.) Fél. prol. 2. epil. 132. *briathar glunœ* (sermo genuum) Ml. 36 r.

c. *laithi namis morsa .i. na mis ngrene* (dies horum mensium magnorum, i. e. mensium solarium) Fél. prol. 301.

Dat. b. *ocdigde dé denimib* (in precatione dei caelorum) Sanct. h. 19. *co tri nimib*, *i tri nimib* (cum tribus caelis, in tr. c.) SM. 30. *isnaib slebib* (in montibus) Ml. 29^{d}. *donaglunib* (gl. genua) Gild. 185.

c. *a misaib* (in mensibus) Cod. ap. O'Don. 448. 449.

Acc. a. *tri gné* (tres formas) Cr. 33^{a}.

b. *tar glúne* (trans genua) Sg. 172^{a}. *co tri nime* (ad tria caela) SM. 30.

c. *fri tri misa* (ad tres menses) Bell. M. R. (O'Don. 108.)

Dualis.

Nom. a. *indagné* (duae formae) Sg. 168^{a}.

Gen. b. *cechtar inda leithesin* (utraque harum partium) Sg. 25^{b}.

Dat. b. *indibmaigib* (in duobus campis) Tir. 8. *do da tigib* (ad duas domos) SM. 190.

Acc. exemplum non invenimus.

Seriem septimam constituerent themata diphthongis terminata, nisi unum esset exemplum *bó* (= bos, βοῦς), insigne praeterea irregularitate mira dat. et acc. sing., qui transeunt in ser. IV.; cum graeco βοῦς concinit acc. pl. *bú*.

Sing. nom.: *inbó indliaid indlóig* (vacca post vitulum) Br. h. 52. *ferb bó cétamus* (*ferb* vacca primum) Corm. Gen.: *achad bou s. achetbbou s. achadh bó* ("campulus bovis") Boll. *inis bou finde* (insula vaccae albae) Beda — supra p. 56 — *láeg bó* (gl. *fithal*; i. e. vitulus vaccae) Corm. Dat.: *don boin sin* (illi vaccae) SM. 228. Acc.: *im boin*, *imin boin* (circa vaccam), *in ti na comcreca in mboin sin* (is qui non una solvit illam vaccam) SM. 124. 228. 136.

Plur. nom.: *teora bai*, *deic mbai*, *noi mbai*, *sé bai* (tres, decem, novem, sex vaccae) SM. 64. 136. 138. 226. *teora ba*, *tri ba*, *cuic ba*, *oct mba*, *ceitri ba* (3, 5, 8, 4 v.) SM. 64. 102. 136. 138. 270. Gen.: *blegon innambo* (lactis ubertatem vaccarum), *forgglu innambo* (electionem v.) Br. h. 32. 50. *as nambó iarsatalmai*

(gl. *laith lind fortellraig*; i. e. lac vaccarum super terram), *na teora mbo*, *na sé mbó* (trium, sex v.) SM. 66. *buachail cometa na mbo* (bubulcus servandarum v.) SM. 90. Dat.: *do buaib* (vaccis) SM. 168. Acc.: *tar cúic bú* (ultra quinque vaccas), *co ruice dech mbu* (usque ad 10 v.) SM. 270. *rogab... tribu... rogab se bu iar sin* (cepit tres v., cepit sex v. postea) SM. 74.

Dual. nom.: *di ba* (gl. *cuic seoit*; i. e. duae vaccae) SM. 102. Gen. exemplum non invenimus. Dat.: *tri ba inlaega ar da m-buaib tre laega* (gl. *tri seota*; i. e. tres vaccae gravidae pro duabis vaccis fetis) SM. 102. Acc.: *talla dí boin* (gl. *bothor*, via, quae capit duas vaccas) Corm. *rot*, sed etiam *tar dá ba* (ultra duas vaccas) SM. 270.

B. Deminutio.

Communis, ut declinatio, substantivi et adiectivi. Exempla, quae maxime in codice Sg. inveniuntur, exhibent terminationes *-án*, *-én*, *-tat* frequentiores in genere masc. et neutr., *-éne*, *-ne*, *-nat*, *-net* in fem.

Masc. et neutr.: ÁN in substantivis: *inmodán* (gl. modulus) Ml. 42r. *huandaisleán* (gl. articulo; *asil*) 56r. *mu nóidenán* (parvulus meus), *cia bu nóidenán* (quamquam fuit parvulus) Ml. carm. 1. *ferán* (gl. masculus) Sg. 46ᵃ. *danán* (gl. munusculum) 46ᵃ. *ginán* (gl. osculum) 46ᵃ. *lecán* (gl. lapillus) 46ᵇ. *bechán* (gl. apicula; praecedit *bech*, gl. apes) 47ᵃ. *rétan* (gl. recula) 47ᵃ. *duinán* (gl. homuncio) 47ᵇ. *táidán* (gl. furunculus; praecedit *táid*, gl. fur) 47ᵇ. *fínan* (gl. villum) 48ᵇ. *cuán* (gl. canicula) 49ᵇ. *glasán* (gl. serrula) 49ᵇ. *senán* (gl. senecio) 49ᵇ. *usceán* (gl. aquula; *uisce*, aqua) 49ᵇ. *bréfean* (gl. anulus; in eodem loco *brefe*, gl. annus, cui additur *cuairt*, i. e. circus) 59ᵇ. *fuirserán* (gl. parasitaster; *fuirsire*, gl. parasitus, 49ᵇ) 45ᵇ. *richisán* (gl. carbunculus; praecedit *richis*, gl. carbo) 47ᵇ. *sericán* (gl. Sergiolus) 45ᵇ. In eodem loco vocativus a glossatore scriptus est in his: *bráithráin* (gl. fraterculus), *á chatuláin* (gl. Catulaster), *antonain* (gl. Antoniaster, Prisc. 3, 5, 26; sed 49ᵃ: *arnantonánni intí siu*, gl. hic noster Antoniaster), *patracáin* (gl. patriciolus). Plur. nom.: *indrígain* (gl. reguli) 45ᵇ.

In adiectivis: *becán* (gl. paululus) Sg. 48ᵃ. *becán* (gl. pauxillum; praecedit *bec*, gl. paulum) 14ᵃ. *oenan* (gl. ullus; = unulus) 37ᵇ. *trogán* (gl. misellus) 48ᵃ. *boctán* (gl. pauperculus) 46ᵃ. *arsidán* (gl. vetulus) 47ᵃ. *sainemlan* (gl. bellus) 37ᵇ. Accedente terminatione comparativi: *maánu* (gl. maiusculus) 40ᵃ. 45ᵃ. In forma adverbiorum: *inmeincán* (gl. saepiuscule) 46ᵃ. *indiamrán* (gl. clanculum) 218ᵃ. *indinidleán* (gl. clanculum; sequitur mox: *inidil*, gl. clandestinus) 222ᵃ.

Eiusdem terminationis sunt Hibernorum nomina vetusta plurima, ut *Comgan*, *macc Longáin*, *mac Ciadain* Bern. 32ᵃ. 94ᵇ. 127ᵇ. *Tresanus* Hibernia insula Scotorum genere ortus, et fratres *Gibrianus*, *Helanus*, *Germanus*, *Veranus*, *Abranus*, *Petranus*. Vita S. Tresani, Boll. Febr. 2, 53. *Foelanus* filius *Ronani*. Vita S. Mochoemoci, Boll. Mart. 2, 284. *Olcanus*, *Cartanus*, *Columbanus*, *Meldanus*. *Cassanus*, *Ceranus*, *Aedanus* fil. *Gabrani*. Vita S. Patricii, Boll. Mart. 2, 558. 559. 568. *Meldanus*, *Ernanus*, *Trenanus*, *Laisranus*, *Baitanus*, *Nemanus*, *Brendanus*, *Technanus*, *Cailtanus*, *Artbrananus*. Vita S. Columbae, Boll. Iun. 2, 203. 204. 207. E chronicis hibernicis, ut Annal. Tigernachi: *Ronan* O'Con. 2, 200. *Senan* 298. *Faelan* 252. *Aedan* 160. *Ultan* 202. *Ernan* 193. *Beccan* 210. *Bar-*

dan 189. *Rigbardan* 308. *Mongan* 187. *Comaltan* 261. *Congassan* 246. *Tigernan* 261; ex Annal. 4 Magistr.: *Ulltan* O'Con. 3, 229. *Marcan* 210.

ÉN: *duinén* (gl. homuncio; supra *duinán*) Sg. 45ᵇ. *nagrinnenu* (fasciolas) Ml. 10r. In adiectivis accedente terminatione comparativi: *laigeniu* (gl. minusculus) Sg. 45ᵃ. *huillénu* (gl. pluscula, supellectile) 46ᵃ. Praeterea *caichen* (gl. cerritus; i. e. caeculus, occaecatus) Pr. Cr. 64ᵃ.

TAT (cf. pp. 28. 72): *sráthatath* (gl. aculeus ab acu; leg. *sráthatat?*) Sg. 47ᵃ. *tirthat* (gl. agellus) 47ᵇ. *centat* (gl. capitulum) 47ᵃ. Rariores CHAT (leg. *-that?*), NAT, NET: *glainechat* (gl. maxilla; cf. infra *glaine*, *glainine*) 14ᵃ. *óthatnat* (gl. pauculus) 49ᵃ. *duinenet* (gl. homunculus) 45ᵇ.

Feminina: ÉNE: *laréne* (gl. equula; praecedit *láir*, gl. equa) Sg. 49ᵇ. *adercéne* (gl. corniculum) 47ᵃ. *bróitene* (gl. palliolum) 49ᵃ. *clebéne* (gl. quasillum; praecedit *cliab*, gl. qualus) 49ᵇ. *claidbene* (gl. ensiculus) 49ᵇ. *sinnchenae* (gl. vulpecula) 47ᶜ. NE: *ánne* (gl. anellus) 47ᵇ. *glainine* (gl. maxilla; est 48ᵃ *glaine*, gl. mala) 45ᵇ. *airune* (gl. glandula) 49ᵇ. *granne*, *grainne*, *indóengránne* (granulum) Wb 13ᶜ. *ailcne .i. scillec beac e romebaid don ailig* (fragmentum parvum id quod desiliit de saxo) Corm. *Diancécht* = *alcene .i. ail bec .i. digabthach indi is ail* (saxum parvum, id est deminutivum eius quod est *ail*) Gl. 28. Sunt tamen hodie quoque *cliabh*, *claidheamh* gen. masc.; quare nescio an haec terminatio sit utriusque generis communis.

NAT in subst.: *siurnat* (gl. sororcula) Sg. 46ᵇ. *lemnat* (gl. malvaceus, inter demin. formas ap. Pr. 3, 8, 44) 49ᵇ. *clethnat* (gl. tigillum) 48ᵇ. *talamnat* (gl. terrula) 48ᵃ. *columnat* (gl. columella) 48ᵃ. *altóirnat* (gl. arula) 48ᵃ. *mo gligernatsa. mo bensa* (gl. gligerium mea, leg. Glycerium), *gligernat* (gl. gligerium) 61ᵇ. 63ᵇ.

In adi.: *oénnat* (gl. ulla) Sg. 37ᵇ.

NET, NIT: *fochricnet* (gl. mercedula) Sg. 47ᵃ. *inuṅgainet* (gl. unciolam; cf. *ungae*, gl. uncia, 45ᵇ) 49ᵃ. *tonnait* (gl. cuticula) 46ᵇ. *hís bronnait* (gl. infra ventriculum) 46ᵃ.

C. Gradatio.

Propria adiectivorum in binis gradibus, comparativo et superlativo. Copiosiores in vetusta lingua sunt comparativi formae, quae sunt aut regulares aut irregulares.

Comparativus.

Sunt duae terminationes comparativi, *-thir* et *-iu*, *-u*, quarum prior comparanda est cum graeca -τερος, posterior cum latina vetusta *-ios*, *-ius*, cuius *s* transiit in *r* (p. 52). Flexio non invenitur.

Terminatio THIR in nostris codicibus rarissima: *islerithir inso nonguidimse dia nerutsu am. rotgádsa imanad inephis sech ropo léir són* (gl. precor multifariam a deo sicut rogavi te ut remaneres Ephesi; i. e. est magis sollicitum quod precor deum pro te, ut rogavi te ut remaneres Ephesi, quatenus fuit sollicitum hoc; cf. infra *léir*, gl. industrius, *lériu*, gl. industrior, Sg.) Wb. 27ᵈ. *ciaso demnithirso forcomnucuir bieid aimser nad creitfider et dosluinfider* (etsi certius est hoc accidisse, erit tempus quo non credetur et negabitur) 28ᶜ. Addenda tamen e nostris videtur vox *airthir*, *airther* (gr. πρότερος, προτέρω, ex *air*, ante, oriens, cf. p. 57, not.): *airthir achinn* (prior, dens, capitis sui?) Inc. Sg. *arindí*

atreba airther (gl. eous; i. e. quia habitat versus orientem) Sg. 34ᵃ; O'Donov. p. 155 e codice vetusto: *rachraind airthir breg* (R., insula, versus orientem a Bregia). Idem p. 119 enumerat alia huiusmodi. Haud spernendam vero exemplorum copiam praebet Cormaci glossarium, ut v. *prúll* in una pagina haec inveniuntur: *cuirrither* (rotundior), *luathither*, *luaithither* (velocior), *buidither* (magis badius), *librither* (longior), *métither* (largior).

Terminatio IU sicut in dat. sing. et acc. plur. ord. prior. ser. I. b. haud raro transit in U, videtur tamen *iu* magis servari in monosyllabis, *u* frequentior esse in polysyllabis. Post comparativum frequens est *de*, ablativus pronominis (an praepositio *di* cum pron. suffixo?) respondens lat. *eo*; de formis *oldaas*, *oldate*, *inda*, quae significant lat. *quam*, conferas verbum subst. *tá* et coniunctionem *ol*.

IU: *níbia di mútaib bes huilliu inoensill.* (gl. nulla syllaba plus duabus mutis potest habere), *huilliu óin sill.* (gl. supra syllabam; i. e. plus una syllaba) Sg. 7ᵃ. 70ᵃ. *maissiu máenib* (pulchrior divitiis) Paul. carm. 1. *lériu* (gl. industrior; praecedit *léir*, gl. industrius) Sg. 41ᵃ. *aslaigiu* (qui est minor), *combad laigiu* (ut sit minor), *arnab laigiu inaimserad* (gl. ne sit minorum temporum) 42ᵃ. 120ᵇ. 179ᵇ. *islaigiu, aslaigiu* Ml. 17ᶜ. 24ᵈ. 26ᵇ. *moithiu* (gl. molliorem), *asoirbiu* (gl. et volubiliorem, sonitum) Sg. 16ᵃ. *assoiriu* (gl. liberior) Ml. 58 r. *issoiriu* (est nobilior) 34 r. *issairiu doib fognam* (est nobilior iis servitus) Wb. 12ᵇ. *asiniu* (= *assiniu*, qui est senior), *issiniu infer* (est senior vir; *sen*) 4ᶜ. 28ᵇ. *isáiniu duibsi* (est diversius vobis, aversius vobis; *sáin*) 5ᵃ. *semiu* (gl. exilior) Sg. 14ᵇ. *intí asemiu .i. inti as mindchichthiu* (gl. tenuior) Ml. 19ᵈ. *isdiliu do*, *isdiliu lemm*, *isdiliu limsa*, *ropo diliu linn* (propius, acceptius ei, mihi, nobis; cf. Wb. 14ᶜ: *isdil laee maid do dénum dúibsi*, gl. salutat vos Priscilla, i. e. est gratum ei, bonum facere vos) Wb. 8ᵈ. 11ᵇ. 14ᵈ. 23ᶜ. *goiriu* (gl. magis pius) Sg. 40ᵇ. *astigiu .i. asmethiu* (gl. crassioris, cordis) Ml. 20ᵇ. *isgnathiu són*, *isgnaithiv* (est usitatius) Sg. 179ᵃ. 200ᵇ. *loindiu* (gl. commotior, ira) Ml. 23ᵈ. *bindiu* (gl. sonorius) Sg. 21ᵇ. *issochrudiu laám* (est nobilior manus) Wb. 12ᵃ. *andgidiu* (gl. nequior) Sg. 40ᵇ. *as chubaithiu* (gl. concinniore) Ml. 7 r. *écmailtiu* (gl. insolentior) 41 r. *onaibhi ata ireiu* (gl. a superioribus; *ire*) Cr. 44ᵃ. *laigeniu* (gl. minusculus) Sg. 45ᵃ. *trebairiu* (gl. minus stultus; i. e. prudentior) 42ᵇ. *ísliu*, *isliu æscæ* (gl. deiectior, luna), *húaisliu* (gl. eminentior; *ísil*, *úasal*) Cr. 33ᶜ. 33ᵈ. *angrád asisliu* (gradus qui est inferior) Wb. 4ᵇ. *aschomaicsiu* (gl. viciniore) Ml. 7 r. *soirthiu de inlabrad* (gl. celeriorem motum linguae), *soirthiu sonu* (gl. expeditior) Sg. 15ᵃ. 16ᵃ. *isdligthigiu acumscugud* (gl. rationabilius mutatur) 22ᵃ. *iscoimddigiu*, *comtigiu són* (est usitatius, usitatius hoc) 92ᵇ. 127ᵇ. *istoisigiu ingním*, *istoisigiu a fol.*, *istoisigiu cétna necargnæ* (est prior, praestantior) 153ᵇ. 189ᵇ. 198ᵃ. *isáildiu ammag rogab súil oldósa* (gl. si dixerit auris quoniam non sum oculus, non sum de corpore, 1. Cor. 12, 16; i. e. est pulchrior locus quem cepit oculus quam ego; *álind*, accuratius *áilndiu*, rec. *áilne* (*áille*) O'Donov. 112. 372.) Wb. 12ᵃ. *istarissiu leu precept* (est firmior in eis doctrina; *tar-isse*) 23ᵇ. *ba uissiu* (esset iustius) 9ᵇ. 9ᵈ. 14ᵈ. 18ᶜ. *isuissiu duit* (est iustius tibi; *uisse*) 29ᵇ. *armbat irlithiu dé* (quo sint magis oboedientes) 22ᵈ.

Terminatio U: *oillu oldate cóiccet fer* (plus quam quingenti viri; supra *uilliu*) Wb. 13ᵈ. *ni arddu feisin* (non altior ipse) Sg. 161ᵇ. *asardu* (gl. eminen-

tiorem) Ml. 33r. *nipu lugu* (non fuit minus) Wb. 16[c]. *ní lugu* (non minus) Ml. 47r. *aslaigu*, *baslaigu* (quod est, sit minor) Cr. 3[a]. *armbad irlamu de* (quo sit paratior), *combat*, *armbat irlamu de* (quo sint promptiores) Wb. 11[a]. 12[d]. 22[c]. *isdochu*, *badochu* (verisimilius; *doich*) 4[b]. 5[b]. 10[d]. *ba coru* (iustius; *cóir*) 5[d]. *gliccu* (sapientior) 26[d]. *ceméit asinu* (quanto sit senior; supra *siniu*) 34[a]. *siru* (longior) SM. 120. *artu* (altius), *domnu* (profundius) Inc. Sg *domnu murib* (profundior maribus) Br. h. 18. *isdínnimu dongní alaill* (ignobilius facit alterum, vas) Wb. 4[c]. *snisni ata sonortu* (nos qui firmiores; *sonirt*) 6[c]. *isirdurcu epert lim*, *isirdurcu epert*, *isirdorcu epirt iarum* (est magis perspicue dictum: *airdirc*) 9[b]. 28[b]. 31[b]. *isairdircu epert lim̄ son* Sg. 23[b]. *condid fírianu de* (gl. iustitiam dei commendat iniquitas nostra) Wb. 2[a]. *fírianu* (gl. iustior) Sg. 43[a]. *madnu* (gl. maiusculus) Sg. 40[a]. 45[a]. *huillénu* (gl. pluscula) Sg. 46[a]. *dersciddu* (gl. potiora) Wb. 23[b]. *inna mindechu* (gl. tenuiores, quosque) Ml. 26[b]. 27[d]. *istairismechu infer* (est fortior vir, quam mulier) Wb. 28[b]. *tóisechu* (gl. prior; supra *toisigiu*) Sg. 42[a]. *ceto thóisegu iniriss* (quamvis priores in fide) Wb. 18[d]. *as imbechtrachu* (gl. exteriore) Ml. 6r. *inmedónchu* (gl. interior, magis intra, gl. penitior; *inmedónach*) Sg. 39[a]. 40[a]. *centarchu* (gl. citerior), *aschentarchu* (gl. citerior, Gallia; *centarach*) Sg. 39[a]. 72[b]. *cumachtchu* (gl. potior) Sg. 39[b]. *as uachtarchu* (gl. superius) Ml. 66r. *ata lobru* (gl. membra corporis infirmiora), *aslobru* (est infirmior, mulier) Wb. 12[b]. 17[b]. *it essamnu de* (gl. abundantius audent) 23[b]. *nipu imdu* (non fuit abundantius) 16[c]. *isassu*, *ba assu* (facilius; *asse*) 15[c]. 20[b]. 25[b]. *ni ansu* (non difficilius; *anse*) 6[c]. 17[c]. 22[a]. *is ansu* (est gravius) Ml. 55r. *airegdu infer* (praestantior, superior, vir muliere) Wb. 11[c]. *ni airegdu* (non praestantior) 18[d]. 25[b].

Sunt comparativi quidam a n o m a l i vel terminationis A, quae transit in O interdum, vel propriae cuiusdam formae: *máa*, *máo*, *móa*, *móo* (maior), *messa* (peior), *nessa* (propior), *tressa* (fortior), *óa* (minor), *lia* (plus, plures), *sía* (longior), *ferr* (melior).

Máa ex adi. *már* (magnus), pro quo est etiam *mór* (pp. 16. 17). E forma *már* prodeunt *máa*, *má*, *máo*: *asmáa alailiu* (maior altero) Wb. 12[a]. *corrop máa inoénsill. incomparit* (ut sit maior una syllaba comparativus) Sg. 40[b]. *nand m̄áasin abríg. ní maasin abríg* (non maior est valor eius hoc, puncto) Sg. 150[b]. *bith má de* (eo maius erit) Sg. 2[a]. *isbec máo. isbec asmao oldáusa* (gl. Thais quam ego sum maiuscula est id est parvo maior quam ego) Sg. 45[a]. E *mór* nascuntur *móa*, *móo*, *mó*: *móa léu serce atuile* (maior apud eos amor voluntatis suae, quam dei) Wb. 30[c]. *móa óensill. móa olduas óenśill.* (gl. supra syllabam, feminina sunt; i. e. maiora una syllaba) Sg. 68[b]. *frescsiu fogchricce asmóo* (spes mercedis maioris) Wb. 10[c]. *móo suidiu ambríg limm* (maior quam hoc eorum valor apud me, plus valent) 24[a]. *ni sain cachhæ hicr. ni mó bríg cachhe alailiu* (gl. quicunque Christum induistis non est Iudaeus neque Graecus, non est servus; i. e. non diversus quisque in Christo, non plus valet quisque altero) 19[a]. *mo turim* (maior enuntiatione) Br. h. 18.

Messa (peior): *fodaimid nech asmessa dúib* (gl. supportate me; i. e. sustinete aliquem qui peior vobis) Wb. 17[b]. *creitmechsin asmessa ancreitmech* (gl. fidem negavit et est infideli deterior; i. e. fidelis haec, quae est peior infideli) 28[d]. *ismessa indamprome q. indanfele* (gl. improbior, impurior; i. e. est peior improbitas quam inhonestas) Sg. 42[a]. *ni mesa* (non peior) Ml. 34[a].

Nessa (propior): *isnesa do geintib* (gl. immo et gentium, deus; i. e. est propior gentibus, quam Iudaeis) Wb. 2[b]. *innahi ata nessa* (quae sunt propiora) Cr. 44[a]. O pro *a*: *nesso assa nesso* (propius propiusque) Wb., de qua phrasi, ut de superl. *nessam*, videas paulo infra.

Tressa (firmior, fortior): *combad tressa de hiress apstal dofulung* (gl. passuros nos tribulationes scitis ut xps. passus est et ut praedixit apostolis suis antequam pateretur; i. e. ut esset fortior fides apostolorum ad tolerandum, tribulationes) Wb. 25[a]. *ishé dim ambés adi intí diib bes tresa orcaid alaile* (gl. more bestiarum; i. e. est igitur is horum mos, qui eorum fortior est occidit alterum) Ml. 19[d].

Oa (minor): *ata óa* (gl. minores) Sg. 30[b]. *indoa* (gl. minus), *acoic indid oa q. xxx* (gl. quinto minus a triginta) Cr. 33[b]. De superl. *oam* (minimus) videas infra.

Lia (maior numerus, plures, plus; cf. cambr. vět. *liaus*, multus, hod. *lliaws*, multitudo): *nabad lia diis no thriur dam* (ne sit maior numerus, ne sint plures, quam duo vel etiam tres) Wb. 13[a]. *islia de creitfess* (maior eo numerus qui credet, eo plures credent) 23[b]. *huare islia ani dianeper casus and* (gl. a maiore et frequentiore parte casuum) Sg. 71[a]. *ni asse acleith rafitir aslia* (non potest id abscondi, sciunt id plures) Wb. 23[c]. Constructio pluralis: *itlia désillabchi* (gl. duarum excedunt numerum syllabarum) Sg. 44[b]. *itlia sillaba o illitrib* (sunt plures syllabae e multis litteris) 71[a].

Sía (longior): *issia afindsen* (est longior eius crinis) Corm. *croicend. issia iarom rosiacht indelg uathi sair forabeolu* (longius postea progressa est spina ab ea ad orientem ante eam) id. *Emain.*

Ferr (melior; cf. cambr. *guell*, *ll* pro *rr*): *ni ferr nech alailiu and* (nemo melior altero) Wb. 2[a]. *ni ferr lethscripul* (gl. fribolus, fere obolo dignus; i. e. non melior dimidio scripuli) Sg. 49[b]. *nipat ferr de* (non sunt eo meliores) Wb. 12[d].

Denique comparativi vim assumpsit positivi forma *ire* (ulterior): *aither. ní ashire oldáta m. 7 aui* (patronymica non ulteriora, quam sunt filii et nepotes) Sg. 30[b]. *aschentarchu. ashire* (gl. citerior, ulterior Gallia) 72[b]. *hire* (gl. ulterior, magis ultra) 39[a]. *ní bes íre* (non ultra) Wb. 31[d]. *nimmerat bes hire* (gl. sed ultra non proficient) 30[c]. Cf. supra formam comp. *ireiu* (superior).

In plurimis exemplis supra dictis *as* praecedens comparativo sine dubio est verb. subst. 3. ps. sg. constructionis relativae. Interdum tamen *as* videri potest vox diversa, augens sensum: *ni asse acleith rafitir aslia* (non potest abscondi, sciunt id nimis multi) Wb. 23[c]. Magis augetur significatio repetito comparativo cum formula intermedia *assa*: *bit messa assa messa* (gl. seductores proficient peius; i. e. erunt peiores atque peiores) Wb. 30[c]. *dagni sochuide báas aracharit nesso assa nesso condid tanicc fessin* (gl. si tradidero corpus meum ut ardeam in mortem; i. e. faciunt id multi, mortem pro amico suo propius propiusque, donec venit ipsa) Wb. 12[b]. *corrop moo assa moo et corrop ferr assa ferr donimdigidesscirc dé et comnessim* (gl. ut caritas vestra magis ac magis abundet in scientia; leg. *donimdigid descirc*? quod augeatis amorem dei et proximi) 23[b]. *ferr asaferr* (gl. de die in diem, renovatur anima) 15[c].

Superlativus.

Sunt terminationes duae, *-em* et *-am*, illa fere adiectivorum, quae comparativum in *-iu*, *-u* formant, haec anomalorum desinentium in *-a* in comparativo. Flexionis internae exempla praebet *-am*.

EM: *dilem limm inso* (gl. hoc oro), *ished asdilem lemm* (proximum, maxime instans mihi, maximae curae; cf. *dil*, *diliu* supra) Wb. 23ª. 26ª. *faillsem* (gl. luculentissimam, reddens rationem; ex adi. *follus*, apertus, clarus) Cr. 40ª. *tóisigem* (gl. primus; in versu: primus de Danaum magna comitante caterva) Sg. 42ª. *ised trede insin astoisechem do duiniu. bairgen rl.* (gl. primum obtinent locum; i. e. haec tria sunt prima homini, panis et reliqua; ex adi. *tóisech*, comp. *tóisechu*, *toisigiu* supra) Ml. 20ᵈ. *dilgedchem* (gl. indulgentissimam) Ml. 63r. *aschóemem* (qui est praestantissimus) Paul. carm. 1. *isdeach islugem* (est pes minimus) Corm. *deach*. Sed etiam: *isé islugam* (is est minimus, *sét*) id. *cli-tharsét.*

Terminationem ampliorem *-imem* geminatione ortam vel inde natam dissimilatione *-ibem*, *-bem* exhibent haec exempla: *huaislimem* (gl. altissimum, te esse comprobabit; *uasal*) Ml. 28ᵈ. *innesamni nadlugimem* (gl. confidentiam non minimam) 14ᵇ. *itdoini saibibem dogniat inso* (gl. perversissimi homines; *sáib*, falsus, p. 30) Ml. 3ª. *iss. asdoirbem de uerbo airli sechmadach. foirb.* (gl. difficillima est tractatio, omnium verbi quaestionum, Pr. 9, 6, 32; i. e. hoc est difficillimum de verbo, formatio praet. perf.; adi. *dóir*, p. 31) Sg. 168ª. Alia huiusmodi mihi non occurrunt.

AM: *oam* (gl. minimus, apostolorum ego sum) Wb. 13ᵇ. *asmaam rosechestar arsidetaid* (gl. vetustissimus omnium Homerus; i. e. qui maximam consecutus est vetustatem) Sg. 208ᵇ. *ainmnigud dindrét asmám and* (gl. sicut in aliis quoque multis hoc invenimus, a potioribus et frequentioribus acceperunt denominationem, Pr. 5, 13, 73; i. e. denominatio a re maxima in iis) 77ª. *iss. asmaam gním preteriti* (gl. nec mirum tam late patere praeteritum tempus) 147ª. *inmaam* (gl. primum; i. e. maxime) Wb. 1ᶜ. *ainm as tressam* (nomen potentissimum) Sanct. h. 1. *ata nessam* (proximus) Inc. Sg. *comnesam* (gl. proximus) Ml. 36ª. Gen.: *desseirc dé et comnessim* (amorem dei et proximi) Wb. 23ᵇ. Dat.: *ho chomnesam* (a proximo) Ml. 36ª. Acc.: *galar bess fairechomnessam* (morbus qui est super proximo suo) Cam. *athis forachomnesam* (gl. opprobrium adversus proximum) Ml. 36ª.

II. Nomen britannicum.

A. Declinatio.

Quamquam britannica coniugatio formarum copia hibernicae vix cedit, magna in declinatione post observatam hibernicae varietatem deprehenditur paupertas et formarum penuria. Species enim substantivorum casuum flexione britannice nullo modo discernuntur, ut discernuntur in vetusta lingua hibernica, nomen potius indeclinabile fere dicendum est per casus. Itaque cum in singulari numero vix ulla differentia inveniatur, nisi qua adiectivorum genera discernuntur, dualis autem forma semper eadem sit quae singularis, solae fere pluralis nu-

meri flexiones enumerandae sunt, tam substantivorum quam adiectivorum. In flexionis tamen usum abierunt propriae quaedam derivationis formae, substantivorum linguae britannicae et collectivorum et singularitatis.

Nec vero pluralis numeri flexiones vel terminationes frequentiores propriae sunt huius vel illius generis, sed communes duorum illorum generum, masculini et feminini, quae britannice sola distinguuntur. Neutri enim generis quae fuerunt principio substantiva inter masculina fere recepta sunt, ut hibernicis vetustis neutris *tír* (terra), *ainm* (nomen) respondent masculina hodierna tam cambrica *tir* et *enw*, quam aremorica *tir* et *hano*. Servatorum duorum generum britannicorum cum distributio certa nisi secundum terminationes derivantes fieri non possit (quae terminationes genus substantivorum britannicorum prodentes proferentur infra in capite de derivatione), immo interdum nutatio sit inter masculinum et femininum,* non secundum genera enumerabuntur exempla, quamquam frequentius addetur genus vetustioris, si apparet, vel hodiernae linguae.

Singularis.

Vix ulla casuum flexio aut substantivi aut adiectivi, ne in vetustioribus quidem glossis, ut in Ox.: *nom ir bleuporthetic buch* (gl. templa lanigerae iuvencae), *in ir guorimhetic dati* (gl. in arguto foro) 38ᵃ. *or garn* (gl. medio) 37ᵇ. *or dometic* (gl. a domito) 39ᵃ; vel Cb.: *or cled hin*[*t*] (gl. limite laevo) 26. *or maur dluithruim* (gl. multo vecte) 90. *orteu* (gl. obtunso, sensu) 37. *or guithlaun tal* (gl. fronte duelli) 51. *ir tir* (gl. fundum) 73. *irmesur* (gl. nummum) 80. *ir breni* (gl. proram) 31. Vestigium aliquod flexionis substantivorum internae inesse putares in vocibus cornicis: *barba*: *barf*. *barbam*: *baref*. *digitus*: *bis*. *digitum*: *bes* Voc. 7ᵃ; at huic formarum varietati maiorem differentiam subesse vix statuendum est, quam quae subest scriptionis varietati, qua in libris cornicis alternan formae *deth*, *dyth*, *deyth* (dies) etc. (cf. p. 89) nullo significationis discrimine. Nec veriora esse videntur, quae de propria genetivi forma cornica praecepit Lhuydius (Arch. Brit. p. 242), nullo librorum scriptorum testimonio comprobata. Contra in uno certe exemplo dubitari vix potest quin propria casus forma servata sit, substantivi *pen* (caput) cum praepositione *er* constructi: corn. *erbyn*, cambr. hod. *erbyn* (obviam); cf. hib. vet. *archiunn* (coram). Praeterea omnis flexio interna si quando extitit in substantivo singulari, oblitterata est nec adhibetur nisi ad derivanda adiectiva feminina e masculinis in cambrica lingua, ut in hodierna iam in vetustis glossis, quae formatio fit destitutione praesertim vocalium *i* (*y*) et *u* (*w*) in *e* et *o* (pp. 88. 92).

Cambrica exempla adiectivi feminini vetustiora: *guenfrut* (alveus albus) L. Land. 148, e masc. *guin*. *petguared pard* (quarta pars) gl. Ox. 23ᵃ, e masc. *petguerid*. *finnaun bechan* (parva fontana) L. Land. 231. *hal melen* (lucus flavus), *dylyt melen* (flava pestis) 70. 136. *guoun breith* (palus variegata; hod. *gwaen* fem.) 186. 187. Adi. masc. *bichan*, *melin*, *brith*: *irnimer bichan* (numerus parvus), *bis bichan* (digitus parvus) gl. Ox. 22ᵇ. 23ᵃ. *nant bichan* (vallis parva) L. Land.

---

* Ut subst. fem. hib. vet. *aimser* (tempus) est etiam aremorice femininum *amser*, sed cambrice masculinum, ut hodie, iam in Leg. praef.: *en yr amser ylan hunnu* (sacro hoc tempore; pron. *hwnnw* masc.).

231. *hitir melin*, *hytir melin*, *hittir melin* (nomen loci) Cod. Lichf. L. Land. 74. 133. *main melin* (lapis flavus) L. Land. 261. *main brith* (lapis versicolor) 182.

Exempla e codice rubro: *Gwenhwyuar* (Arthuri uxor; cf. masc. *Gwynnhyuar* 2, 209) fq. *Tannwen*, *Eurolwen*, *Gwennalarch* (nomina propria feminarum; cf. 2, 218: *alarch gwynn*, olor albus) 2, 212. *y vydin burwenn* (agmen mere album) 2, 380. *gwreic veinlas vechan* (mulier pallida parva) 2, 373. *morwyn benngrech uelen* (puella crispa flava; masc. *gwr penngrych melyn* 1, 3) 1, 14. *breckan lwytkoch galetlom toll* (tegmen rubicundum detritum laceratum; masc. *llwm*, *twll*) 2, 374. *neuad trydoll* (aula collapsa; *trydwll*) 2, 12. Superlat. *ucheneit dromhaf* (gemitus gravissimus; hod. *uchenaid* fem.) 3, 190. Item hodie: *gwyn* (albus), fem. *gwen*; *bychan* (parvus), fem. *bechan*; *melyn* (flavus), fem. *melen*; *crwn* (rotundus), fem. *cron*; *llwm* (destitutus, nudus), fem. *llom*; *brith* (versicolor), fem. *braith*.

Reliquae dialecti, tam cornica quam aremorica, quae illas vocales semper destituere soleant (pp. 89 et 93), carent adiectivorum formis pro genere diversis.

Externae flexionis reliquias etsi vix expectares, servarunt tamen N terminalem accusativi conspicuam infectione nasali tam cambrica dialectus quam aremorica in uno vel duobus adverbiis compositis: cambr. *peunyd*, *beunyd* (hod. *peunydd*, cotidie; = *paupn-dyd*, *paundyd*, *paunyd* cum infectione) Mab. 1, 236. et arem. *pemdez* (id., = *pepn-dez*, *pepmdez*) Cath., quocum forsitan conferendum sit cambr. *trennyd* (hod. *trenydd*, perendie; = *tredn-dyd*?) Mab. 1, 288. Nullum eiusmodi vestigium inest in corn. *pubteȝoll* (singulis diebus) P. 228, 1.

Dualis.

A singulari forma vix differt dualis substantivorum, quae sola in hanc formam flectuntur, cum adiectiva britannica ut hibernica pluralem fere induerint. Ne thematis quidem consonam terminalem, quae in singulari decidit, servatam invenimus in duali praeter unum exemplum cambr.: *deu ychen* (duo boves; sg. *ych*) Mab. 2, 222, contra arem. *dou lazr* (duo latrones) MJ. 42b. Afferam exempla quaedam huius numeri veri et naturalis, utpote substantivorum quae membra corporis duplicia significent, qui numerus accuratius significatur celtice quam in aliis linguis, praemissa semper numeri II forma vel masculina vel feminina.

Cambrica. Masc.: *dyrchauel y gledyf. agossot ar y marchawc ... yny y marchawc arydeulin* (tollere gladium coepit et ferire equitem,.. donec eques in genua, decidit; *glin*, genu) Mab. 2, 18. *y tlysseu y rwng deuglust twrch trwyth* (pretiosa inter aures apri Tr.; *clust*, auris) 2, 239. *adyuot aoruc y llew rwng deutroet owein dan y bord* (et venire leo inter pedes Oweni sub mensam) 1, 33. Fem.: *mal y crettoch doet un ar vyndwy ysgwyd i yma ohonawch. ac ysef y daeth ar dwy ysgwyd yr ehawc* (ut credatis, unus veniat in umeros meos hic e vobis, et ipsi iverunt in umeros esocis) Mab. 2, 234. *ac o penn ydwygoes athal ydeulin y waeret yn las. ac o penn y dwy ysgwyd. athal y deulin y waeret yr march yn velyn* (et a femoribus et a genibus deorsum glaucus, et ab umeris et a genibus deorsum equus flavus) 2, 374. 376. *amodrwyeu amyl am ydwylaw* (et annuli multi circa eius manus) 3, 266. *adodi awnaeth ynteu ydwylaw am vynwgyl ymorwyn* (et posuit ipse manus suas circum cervicem puellae) ibid.

dwyuron (mammae, pectus), *dwureich* (brachia) 2, 35. *dwyclun* (coxae) 2, 34. Item *deu uab* (duo filii; *mab*, cum post alia numeralia sequatur *meib*, p. 283) Mab. 1, 33, et substantiva singulativa ut *dou eterinn* (duae aves) gl. Ox. 22[b].

Cornica. Masc.: *may ȝeth war ben y ȝewleyn. y thens ȝe ben dowlyn* (ut caderet in genua sua, ceciderunt in genua) P. 54, 4. 137, 1. *trewe yn y ȝew lagas* (spuere in oculos eius), *dagrow . . . ay dew lagas* (lacrymae ex eius oculis) 83, 2. 222, 2. *dre the dev tros* (per pedes tuos) D. 2781. Fem.: *Y thewleff pylat a wolhas* (manus suas Pilatus lavit) P. 149, 1. *treys ha devle, treys ha dule, treys ha dyvlef* (pedes et manus) D. 474. 2163. 2937. *y dreys hay dule* (p. et m. eius) D. 2516. *tel yth dyvluef* (foramina in manibus tuis) D. 3174. *y a colmas y ȝefregh* (ligaverunt brachia eius) P. 76, 1. *kelmeugh warbarth y thywvreg* (colligate brachia eius) D. 1179. In Voc. 7[a]: *duiglun* (gl. renes), *cluit duiuron* (gl. pectus; i. e. corbis duorum pectorum, *bron*).

Aremorica. Masc.: *guelchi a mennaff ma daoulaguat* (lavare cupio oculos meos) Buh. 104, 16. *ma doulagat . . . badet* (oculi mei obscurati) 120, 5. 162, 8. 192, 6. *ret eo dan naou glin anclinaff* (oportet inclinari in genua; *daou glin*), *rentaf gracou voar ma dou glin* (reddam gratias in genibus meis) 96, 12. 98, 2. *stouet oar pennou ma dou glin* (inclinatus in genua mea) MJ. 54b. *ez stouaff dan tnou dan dou glin* (procumbo in genua), *da guelchiff hep gou da dou troat* (ad lavandos vere tuos pedes) 51b. *ez golchaf . . ma daou dorn* (lavo manus meas) 120a. *am dou dorn iffam* (manibus meis nefariis) 100a. Fem.: *oar unn niou avenn . . avoe cannet* (super genas verberatus est) MJ. 79a. *chenchet eu liu voar da diu guen* (mutatus est color in genis tuis) Buh. 166, 13. *mazoff camet ha ma diuesquer lcheryet* (quod sum curvatus et femora mea clauda) 194, 10. *ez golche mab doe . . divesquer e servicherien* (lavaret filius dei crura famulorum suorum) MJ. 52a. *me so e cals lastez coezet ma deuesquer so leheryet ma diu brech sechet* (in magnam aegritudinem lapsus sum, femora mea clauda, brachia mea siccata sunt) Buh. 168, 7. 8. *entre e diou brech hep nech ho sechas* (inter brachia sua sine taedio eos siccavit) MJ. 19b. *en quemeras . . entre he diou brech* (eum sumpsit inter brachia sua) 222b. *ma diou scouarn ameux barnet* (meas aures damnavi) 98b. *crochen an niuquell* (scrotum, cutis testiculorum) Cath.

Pluralis.

Deficientibus fere casuum terminationibus in plurali ut in singulari, inter nominum flexiones generum communes aliud discrimen statui vix potest, nisi quo distinguitur substantivum ab adiectivo vel pluralis a singulari. Casuum discriminis unum est vestigium, genetivi, cuius forma differt abiecta terminatione, plerumque igitur cum singulari congruit, posita cum in aliis ut in cornicis: *molloȝ den* (maledictio hominum) P. 66, 3. *dyllas pan* (vestis pannorum) 28, 3, in aremoricis: *roen ster* (rex stellarum; nom. pl. *steret*) MJ. 16b. Buh. 14, 5. 16, 9. 18, 5. 28, 11 etc. *roen tron* (rex thronorum) Buh. 52, 8. 14, 16. 44, 4. 50, 3. 52, 8 etc. *e bro breton* (in terra Britannorum) 48, 3. 84, 20. 88, 18 (unde corrigendum 78, 3); tum maiore constantia post substantiva quaedam collectiva ut cambr. *llaver*, *sawl* (multitudo), corn. *lower le* (multi loci) P. 210, 1. *leas le* (id.) 22, 2. 73, 3 = *luas le* 204, 3. *luas scoren* (multitudo ramorum) O

776. *kynyuer tra* (tot res) P. 208, 2. *kymmys tra* (id.) 112, 1. et numeralia *cans goly* (centum vulnera) 227, 2. *myll darn* (mille frusta) 166, 3. arem. *quenliez guez* (quotienscunque) Cath. Ceterum etsi britannicae dialecti cum lingua hibernica concordare videntur, quod pluralem aut vocalibus distingunt intrinsecus vel extrinsecus additis, ut in declinationis hibernicae ordine priore, aut consonantibus, ut in posteriore, tamen ne hanc quidem distinctionem rite servatam esse patet, quoniam tam themata consonis finita in priorem ordinem transgressa invenimus quam cumulata terminatione modo vocales modo consonas vel vocalibus vel consonis additas.

Pluralis distinctus vocalibus.

Thematum vocalibus finitorum numerus pluralis aut I vocali distingui solet, saepius interna, qua inficiuntur praecedentes vocales infectionis capaces, rarius externa, aut diphthongo AU. Terminationi *i* externae, quae sola rarior est, saepissime insuper adduntur terminationes OU (AU) vel ON, quarum utraque sola quoque per se non inficiens pluralis nota est, sed prior illa solorum substantivorum, altera paucis substantivis conveniens, praecipua adiectivorum nota.

I interna, respondens hib. *i* internae ord. prior. ser. I., sed ne a femininis quidem aliena, cambrice cum vocalibus, ad quas accedit, *a* et *e* in *ei* vel *y*, cum *o* vel *u* in *y* transgressa, inficiens etiam praecedentium syllabarum vocales infectionis capaces, extat in substantivis et adiectivis quibusdam. Exempla vetustiora: *cemmein* (gl. gradus; sg. *camman*?) Ox. 38b. *ceintiru* (gl. patrueles; sg. *kefnderw*, *keuynderw* Mab.) 38a. *ad stebill* (gl. ad limina) Cb. 52.

Substantiva: *guyr*, *gwyr* (viri; sg. *gur*, *gwr*) Leg. Mab. fq., comparandum hib. *fir*, sg. *fer*. *mein* (lapides; sg. hod. *maen* masc.) Cb. 55. *cruyn* (pelles; *croen* masc.) Leg. 1, 7, 22. 9, 10. 16, 11. 21, 4. 34, 12. 13. *huyn* (agni; *oen* masc.) Leg. 1, 9, 10. Inprimis A cum *i*: *seint* (sancti; *sant*) L. Land. 122. 138. Mab. 2, 241. *ieirll* (comites; *iarll*) Mab. 1, 21. *beird* (bardi) 2, 206. 391. *seirff* (serpentes; *sarff* 1, 30. 31) 1, 7. *meirch* (equi; *march* masc.) fq. *ffreinc* (Franci) 2, 50. *keyru* (cervi; hod. *ceirw*) Leg. 1, 16, 10. *llygeit* (oculi; hod. *llygad* masc.) Mab. 2, 385. *eircheit* (officiales; hod. *eirchiaid*, sg. *eirchiad*) 2, 6. *disgwyleit* (custodes; *disgwylat* 2, 26) 2, 23. 26. *diswyleit* (id.) 2, 23. *rurein* (Romani) 3, 267 sqq. *meneich* (monachi; *manach*) L. Land. 121. 151. 192. 231. *yeyr* (gallinae; sg. hod. *iâr* fem.) Leg. 1, 35, 9. *brein* (corvi; *brân* fem.) Mab. 2, 383. *geyuyr*, *geifyr* (caprae; sg. *gafr* fem.) Leg. 2, 1, 2. Mab. 1, 236. *deueyt*, *deueit* (oves; sg. *dauat*) Leg. 1, 9, 10. 2, 1, 2. Mab. 1, 274. E cum *i*: *kytunbynn* (comprincipes; *unbenn*) Mab. 2, 289. *dinewyt* (iuvenci; sg. hod. *dyniawed*) 2, 373. 374. *gwydyl* (Hiberni; sg. *gwydel* 2, 239) 2, 241. *cestill*, *cestyll* (castella) L. Land. 173. Mab. 3, 274. *leuirn*, *leugirn*, *leuyrn* (vulpes; corn. *louuern* Voc.) L. Land. 135. 251. *twrneimeint* (tornamenta) Mab. 1, 235. *eskeueynt* (pulmones; hod. *ysgyfaint*) Leg. 1, 10, 8. *mentil*, *mentyl* (pallia; sg. *mantell* fem.) 2, 1, 6. *esteuyll* (cubicula; sg. *ystafell* fem.) 1, 9, 25. *esgyll* (alae; sg. *asgell* fem.) Mab. 3, 91. *cerric* (rupes; *carrec* fem. 1, 31) 3, 265. *kylleill* (cultelli, sicae; sg. *cyllell* fem.) 1, 3. 12. 263. O, U cum *i*: *kyrn* (cornua; sg. *corn* masc.) Leg. 1, 13, 10. 16, 8. 11. Mab. 1, 236. *yrch* (capreoli; sg. *iwrch* masc. Mab. 1, 31) Leg. 1, 9, 9. *ysp* (hospites) Mab. 1, 1. *pyrth* (portae; sg. *porth* masc.) 3, 274. *escyb ac archescyb*

(episcopi et archiepiscopi; *escob*) 1, 21. *dieuyl* (diaboli) 2, 226. *esgyrn* (ossa; sg. *asgwrn* masc.) 1, 263. *ffynn* (clavae; sg. *ffonn* fem. 1, 7) 1, 245. *ffyrch* (furcae; sg. *fforch* fem.) 2, 219.

Eandem flexionem — paucis exceptis ut *gwraged* (mulieres), *blyned* (anni), *chwioryd* (sorores), *dieu* (dies) — substantiva, quorum pluralis alias consonis terminatur, praesertim *-ion*, servarunt constructa cum numeralibus post II: *deunawweis* (duodeviginti pueri) Mab. 1, 250. *trigweis* (tres p.) 2, 243. *trimeib* (tres filii) 3, 297. *chwemeib, seithmeib* (sex, septem filii) 1, 235. *seithlydyn moch* (septem porcelli) 2, 241. Contra cum II constructa substantiva non differunt a forma singulari: *deu uab, vyndeu uab* (duo filii, d. f. mei) Mab. 1, 33. Item, quae infectionem non admittunt: *tridyn* (tres homines) Leg. 1, 12, 16. *teir morwyn* (tres puellae) Mab. 1, 269. *teir eglwys ardec, naw eglwys* (tredecim, novem ecclesiae) 2, 6. *naw brenhin* (novem reges) 2, 5. *naw nos* (novem noctes) 2, 241; quin etiam *deudec milgi* (duodecim vertragi) 3, 192. 193.

Adiectiva cum vocali *a* praesertim in syllaba derivante: *pillou bichein* (nomen loci) L. Land. 182. *dynyon bychein* (homines parvi; *bichan*) Mab. 2, 376. 377. *deu was ieueinc* (duo pueri iuvenes; *ievanc* 1, 28) 1, 263. *ynys y kedyrn* (insula fortium; *cadarn*) 3, 83. 85; sed etiam cum *a* radicali: pron. *ir leill* (alii; *lall*) gl. Ox. 39[b]. et adi. hod. *heirdd* (lepidi, *hardd*), *meirw* (mortui), quamquam eadem cum aliis assumunt flexionem *-ion*, ut *marw* (mortuus), plur. *meirwon*, *gwag* (vanus), plur. *gweigion*, *dall* (caecus), plur. *deillion*, atque inter ipsas glossas Lxb. extat *buenion* (celeres) pro hod. *buain* (sing. *buan*).

Differunt ab iis, quae hactenus enumeravimus, irregulari forma singulari: *troet* (pes) Leg. 2, 5, 1. Mab. fq. pl. *trayt, traet* Leg. 1, 33, 5. 4. Mab. 1, 3 etc. ac *ty* (domus) fq., pl. *tei* 1, 262. 2, 372.

Cornica et aremorica flexio interna principio eadem sine dubio est quae cambrica, sed in utraque dialecto *e* fere invenitur ex *a* et *o* progressa pro cambr. *ei*, *y*.

Cornica exempla: *legeit* (oculi; sg. *lagat*) Voc. 7[a]. *mergh* (equi; sg. *margh* O. 124) O. 1065. *deues, deves* (oves; sg. *davas, daves* O. 2230. 127) D. 894. P. 48, 4. *dyns* (dentes; sg. *dans* Voc. 7[a]) O. 826. D. 1218. P. 96, 3. *syns* (sancti; *sans* P. 1, 1) R. 190. P. 211, 4. *tell, tel* (foramina; sg. *tol* 133, 4) 134, 3. D. 3174. *yscren*, *yscarn*, *escarn* (ossa; *ascorn* Voc. 7[a]. O. 112) P. 183, 3; D. 3173. 3179. R. 848; O. 2743. *kerdyn* (funes; sg. *corden* Voc. 7[b]) P. 131, 2. *krehen* (pelles; sg. *crohen* P. 135, 2) Cr. 1477. *eȝyn, ethyn* (aves; sg. *ethen* O. 223. 1111) P. 206, 3. O. 43. 130. 1023. 1181. *drein* (sentes; sg. *drain*) Voc. 9[b]. *dreyn* (spinae) D. 2119. 2137. R. 2557. P. 133, 4. *meyn*, *myyn* (lapides; cambr. *mein* supra) P. 11, 3. 209, 4; O. 2694. 2756.

Transierunt huc, quorum themata principio consonis terminantur: *truit* (pes) Voc. 7[a]. *trois* O. 1758. *troys* O. 68. P. 14, 3. 46, 4. 179, 3. *tros* O. 262. 1762. D. 98. *troes* D. 860, pl. *tryys* O. 711. 2807. *trys* D. 835. 841. 1216. *treys* O. 760. D. 251. 474. 480. 483. 488. 518. 846. 863. 876. 877. 2163. 2516. 2937. R. 2082. 2501. P. 46, 1. 178, 4. 236, 3; ac *broder* (frater) Voc. 7[a]. O. 449. 525. 572. 578. 606. 1819. 1827. *bruder* D. 188. *brodar* Cr. 82, pl. *breder* R. 1163. (sg. *breder* D. 692).

Aremorica: *sent* (sancti; sg. *sant*) fq. *dent* (dentes; sg. *dant* Cath.) MJ.

88b. Cath. *crou an gueffr* (caprile; *gaffr*, capra), *mirer an guefr* (caprarius), *crou an deuet* (caula, ovile; *davat*, ovis, MJ. 30b), *mirer an defuet* (opilio) Cath. *ezrevent* (hostes; *azrouant* Cath.) MJ. 21b. 32b. 58a. *mirer an esenn* (agaso; *asenn*, asinus) Cath. *querden* (funes; *corden* MJ. 96a.) 73b. *esquep* (episcopi; *escop* Cath.) MJ. 61b. *esquern* (ossa; *ascorn* Cath.) 43a. 115a. 134a. *abestel* (apostoli; *abostol* Cath.) 8b. *mein* (lapides; *men*, petra, 196b.) 144a. *bernn mein* (congeries; *men*, lapis) Cath. Hodierna: *ier* (gallinae; sg. *iar*), *mein* (lapides: sg. *mean*), *geor* (caprae; sg. *gavr*), *menec'h* (monachi; *manac'h*), *ezec'h* (mariti, sg. *ozac'h*), *kregin* (conchae; *krogen*), *eskern* (ossa; *askourn*).

Transiit huc *troat* (pes) MJ. 33a. Cath. *bes an troet* (articulus) Cath., pl. *treit* MJ. 4b. 19b. 51b sqq.

I externa sola saepius abundans in locum *i* internae successit. Cambrica exempla: *creithi* (gl. ulcera) gl. Lxb. *drissi* (gl. spinis, gl. dumos), *ordrissi* (gl. de tribulis) Cb. 56. 87. 27. *guerni* (alni; hod. sg. *creithen*, *dyrysïen*, *gwernen* fem.) L. Land. 74. *menechi*, *lann menechi* (= *villa meneich*, nomen loci) L. Land. 119. 150. 151. 244. *ae vintoe en veirri* (an sint praepositi; sg. hod. *maer* masc. sicut proxime sequentia) Leg. 2, 11, 25. *lloneyt e llestri* (impletio, vasorum) Leg. 1, 19, 9. 35, 6. E Mab.: *hwylbrenni* (mali; sg. *prenn*) 3, 93. *meini* (supra *mein*, lapides; *maen*) 1, 239. *seiri* (fabri; sg. *saer*) 3, 273. *cewri* (gigantes; sg. *cawr*) 1, 264. 2, 57. *llestri* (vasa; sg. *llestr*) 1, 15. 16.

Cornica: *luulistri* (gl. classis, mox *lester*, gl. navis; i. e. exercitus navium) Voc. 7^b. E P. et Dr.: *gwyʒy* (venae) P. 183, 4. *bryny* (cornices; sg. *bran* O. 1099) O. 133. *barfusy* (pisces barbati) O. 138. *asely*, *esely*, *ysely*, *ysyly* (membra; sg. *esel* Voc., hib. vet. *asil* Sg.) P. 183, 2; 184, 4. 235, 1. 3; 173, 3; O. 1797. *arlythy* (domini) O. 2383. D. 1558. 1900. R. 325. *mowysy* (puellae) D. 944. *karrygy* (saxa) O. 478. *guelynny*, *gvelynny*, *gvellynny* (virgae) D. 1390. O. 1931; 1747; 1791. *castilly* (castella) D. 133. *guythysy*, *guyththysy* (custodes; sg. *gvythyas*, *gwythyes*, *gwythes* O. 75. 609. 576) O. 2038. 2397. *gonesugy* (operae, ministri; *gonidoc* Voc. 10^a.) O. 2438. 2447. 2489. *profusy*, *profugy* (prophetae) P. 73, 3. D. 1480. *abestely* (apostoli) P. 27, 1. 44, 1. 57, 1. Eiusdem -*i* post terminationem -*et* (infra p. 292) additae certius exemplum: *mestrysy*, *mestrigi*, *mestrygy*, *mestrygi* (magistri; sg. *mester*) O. 2468. D. 1647. 1711. 2346; minus certum *servysi*, *seruysy*, *servysy*, *servygy* (servi) D. 172. 713. O. 235. D. 279.

Aremorica: *ysily* (membra; secundum Man. carens singulari, cuius locum obtinet *membr*) Buh. 196, 2. 204, 8. *merdeidi*, *merdeydy* (nautae; sg. *merdeat* Cath. Man.) 14, 11. 8, 14. *liffrini* (canes venatici; sg. *levran* Man.) 30, 13. 32, 6. *tremenidy*, *tremenydy* (viatores) MJ. 200b. *bell an queguy* ('gallimachium'; *coq*, *quoc*, gallus, MJ. 63a. 79b.) Cath. Hodierna: *inizi* (insulae; sg. *enez* fem.), *irvi* (sulci; *ero* masc.), *tirvi* (tauri; *taro*), *bleizi* (lupi; *bleiz*), *listri* (vasa; *lestr* masc.).

AU aut sola frequentissima aut IAU (cambrica scriptione vetustiore OU, IOU, p. 106).

Cambrica vetusta OU — semel -*au*: *anutonau* (gl. periuria) Cb. 21 — principio thematum in -*u* exeuntium, ut *dacr* (= δάκρυ), sed plurimis aliis addita, nuda in glossis Ox.: *guaroimaou* (gl. theatra) 38^a. *irdiqatmaou* (gl. circi; sg. hod. *ma* fem., locus) 39^a. *ocoilou* (gl. auspiciis) 39^b. *lichou* (gl. palu[de]s),

halou (gl. stercora) 44ᵇ. *ir onguedou* (gl. exta) 41ᵃ. *datlocou* (gl. fora) 38ᵃ. *guaroiou* (gl. theatra; hod. *gwarc* masc., ludus) 38ᵇ. *ir anamou* (gl. mendae) 40ᵃ. *anutonou* (gl. periuria) 45ᵇ. *ir emedou* (gl. aera; hod. sg. *anaf*, *anudon*, *efydd* masc.), *aperthou* (gl. sacra) 38ᵃ. *diaperthou* (gl. muneribus), *loinou* (gl. frutices) 37ᵇ. *ircilchetou* (gl. vela) 38ᵃ. *troi enmeituou* (gl. per nutus) 38ᵇ. *cenitolaidou* (gl. natales), *map brethinnou* (gl. in cunis) 39ᵇ. *orachmonou* (gl. inguinibus) 41ᵇ. *ha arcibrenou* (gl. gaudete sepulti, Crassi) 39ᵃ. E cod. Cb.: *calamennou* (gl. culmos), *liuou* (gl. ligones) 25. *ir tonnou* (gl. aequora) 60. *carnecou* (gl. scrupea) 26. *ceroenhou* (gl. dolia) 78. *o crummanhuo* (gl. scropibus) 77. *permedinteredou* (gl. ilia), *opermedinteredou* (gl. medullis) 35. 51. *guithennou* (gl. venae) 43. *hencassou* (gl. monimenta) 49. *dificiuou* diminutiones (gl. dispendia) 4. *tuorchennou* (gl. glebis) 56. *ordamcirchinnucu* (gl. ambagibus) 56. E gl. Lxb.: *airmaou* (gl. machide . . .; i. e. loci pugnae), *airou* (gl. strages), *caiou* (gl. munimenta; sg. *kae* masc., saepimentum, Mab. 2, 63. 64 ut hod. *cae*), *comtoou* (gl. stemicamina), *ableuou* (gl. iubis), *imrogalou* (gl. orgiis), *trebou* (gl. turmae), *rannou* (gl. partimonia; hod. *rhan* fem., hib. vet. *rann*, pars, fem.), *mogou* (gl. comas, leg. *mongou*; cambr. *mwng*, iuba, Mab. 1, 9 et hodie, hib. vet. *mong*, gl. cirrus, Pr. Cr. 63ᵇ), *cuntelletou* (gl. collegia), *guiltiatou* (gl. tonsuras). In libro Landavensi, nutante inter vetustiora et recentiora, eadem scriptio: *lechou* (lapides) 188. *loggou* (= *longou*, naves; sg. hod. *llech*, *llong* fem.) 135. *carnou* (lapidum cumuli; hod. *carn* fem., at *carn*, manubrium, ungula, masc.) 226. *crucou* (cacumina) 251. *coretou* (piscinae) 135. 137. Sed etiam recentior: *papeu* (papae), *loggeu* (naves) p. 113.

Recentiore scriptione EU (hod. AU). E Leg.: *uyeu* (ova) 1, 36, 4. *ieneu* (labra) 2, 6, 2. *cloeu* (clavi) 1, 19, 4. 26, 6. *arueu* (arma) 1, 5. 5. 12, 9. *coeseu* (femora) 1, 12, 13. *kefruyeu* (ephippia), *fruyneu* (frena), *esparduneu* (calcaria) 1, 12, 8. 32, 3. *nekesseu* (negotia) 1, 13, 4. *kanhuylleu*, *kanuylleu* (candelae) 1, 22, 7. 8. 9. 30, 5. 6. *bronneu* (mammae; sg. hod. *bron* fem.) 2, 1, 27. *tlesseu* (ornamenta) 1, 5, 5. *crysseu* (indumenta; sg. hod. *tlws*, *crys* masc.) 1, 27, 3. *dadeleu*, *dadaleu*, *daetleu*, *dadleu* (causae, iudicia) 1, 34, 8. 2, 11, 34. 50. *calonneu* (corda) 1, 10, 8. *llueddeu* (exercitus, copiae) 1, 18, 15. *aylodeu* (connexiones; sg. *aylaut*) 1, 5, 5. *hebokeu*, *hebogeu* (accipitres) 1, 7, 11. 10, 15; 10, 8. *abbadeu* (abbates) 2, 10, 4. *personeu* (personae) 2, 10, 2. E Mab.: *aeruaeu* (loci proelii; = vet. *airmaou* gl. Lxb.) 3, 102. *erhyluaeu* (loci venationis; *-maeu*, e *ma* p. 4 not. et 136) 2, 22. *aeleu* (supercilia) 2, 377. *eegleu* (lora; sg. *lor-eigel* Ox. B.) 2, 18. 65. *clwyueu* (vulnera; sg. *clwyf* 2, 51) 2, 27. *cyfrangeu* (congressus: sg. *cyfranc* 3, 297) 2, 28. *dagreu* (lacrimae) 2, 35. *oleu* (vestigia) 2, 48. *teruyneu* (termini) 2, 29. *kyfrwyeu* (ephippia) 3, 147. *doreu* (valvae; sg. hod. *ael*, *dor* fem.) 3, 265. *geireu* (verba) 1, 289. 2, 34. *tyreu* (turres) 1, 32. 250. 285. *dafneu* (guttae) 1, 260. *badeu* (scaphae; hod. *gair*, *twr*, *dafn*, *bad* masc.) 3, 82. *petheu* (res) 1, 2. *breicheu* (brachia) 2, 386. *penneu* (capita) 1, 3. 7. 17. *bryneu* (colles) 1, 268. *tlysseu* (pretiosa) 1, 30. 37. *llongeu* (naves) 3, 298. *byrdeu* (mensae; *bwrd* masc.) 1, 4. 11. *clusteu* (aures) 2, 386. *aueleu* (poma) 1, 237. *chwedleu* (nuntii, narrationes; *chwedyl* masc. Mab. 1, 10. 11, hodie *chwedl* fem.) 1, 20. 253. *tywelleu* (gausapae) 1, 5. *llieineu* (panni) 1, 4. *melineu* (molinae) 1, 278. *yspardunew* (calcaria) 1, 13. 14. *cledyfeu* (gladii) 1, 24. *kennadeu*, *kenadeu* (nuntii) 1, 26.

3, 298. *calonneu* (corda; sg. hod. *calon* fem.) 3, 299. *mynachesseu* (monachae) 1, 252. Iam scriptum *-au* (si recte impressum) in his: *pennau* (capita) 2, 374. *parthau* (partes, conclavia) 2, 373.

Cambrica IOU vetusta in gl. Ox.: *funiou* (gl. vittae; sg. hod. *ffun* fem.) 37ª. *o cloriou* (gl. tabellis; hib. vet. *clár*, hod. cambr. *clawr* masc.) 37ᵇ. *nouitiou* (gl. nundinae) 7ᵇ. *hestoriou* (sextarii) 22ᵇ. Item *bodiniou* (gl. phalanges; *bydin* fem. Mab. 2, 378 et hodie), *cipriou* (gl. tignae) in gl. Lxb. *dir marulinniou* (ad paludes mortuas; *llynn* fem. Mab. 1, 244, hod. *llyn* masc.) L. Land. 174.

Recentiore scriptione IEU, YEU (hod. IAU). Praemitto exempla exhibentia *-eu* et *-ieu*: *devnidev* et *devnidieu*, *defnetyeu* (res necessariae; hod. *defnyddyau*) Leg. 2, 11, 23. 24. *kebystreu* et *kebesteryeu* (capistra; sg. *cepister* gl. Ox. B. 43ª. *kebyster* Leg. 1, 12, 6.) Leg. cod. D. 1, 12, 10; cod. A. ib. 12. *pebylleu* et *pebyllyeu* (tentoria; hod. *pebyll*, *pebyllau* masc., sed etiam pl. *pebyll* a sg. *pabell* fem., hib. vet. *pupall*) Mab. 1, 25. 253. 278. *kefreytheu* et *kefreythieu* (leges; sg. hod. *cyfraith* fem., comp. *-reyth*, hib. masc. *recht*) Leg. 2, 1. init. et praef.* Alia: *meychieu*, *mechieu* (vades; sg. *mach*) Leg. 2, 1, 28. 11, 24. *temoryeu* (tempora anni) 1, 9, 22. *glinyeu* (genua; sg. *glin* masc. Mab. fq.) Mab. 2, 51. *ysgydyeu* (calcei; *esgit*) 3, 153. *grudyeu* (genae) 1, 257. *gweirglodyeu* (prata; sg. *gweirglawd* fem. Mab. 1, 240. 242 et hodie) 1, 262. 274. *dryllyeu* (frusta) 1, 247. *gobennydyeu* (cervicalia) 1, 4.

E cornicis et aremoricis libris eaedem terminationes AU, IAU.

Cornica, scriptio eadem quae cambrica recentior in Voc.: *fosaneu* (gl. calcias), *eskidieu* (gl. sotulares) 9ᵇ, *erieu* (gl. timpus) 7ª; in eodem tamen alterius scriptionis sunt exempla: *pobel tiogou* (vulgus) 7ᵇ. *tiuulgou* (tenebrae) 8ª, quae sola invenitur in P. et Dr. (apud Lhuyd. *-ô*).

OW: *asow* (costae) P. 218, 4. *cronow* (lora) 76, 1. 131, 2. *roow*, *rohow* (dona) O. 2314. 2598. P. 251, 3. *beȝow* (sepulcra) 210, 1. *darnow* (frusta) 106, 3. *lyffrow* (libri) 17, 1. 73, 3. 206, 2. *pederow* (precationes; sg. *pader*) 228, 3. *prederow* (sollicitudines) 249, 2. *epscobow* (episcopi) D. 1266. 2005. *manegow* (chirothecae) R. 2589. *goleow*, *gowleow*, *golyow* (vulnera) P. 165, 3. 228, 4. R. 1050. *dustuneow*, *dusteneow*, *dustenyow*, *dustynyow* (testimonia) P. 90, 1; 94, 3. 131, 2; D. 1318; 1302. 1498. *alwethow*, *alwhethow*, *alwheow* (claves) R. 84. 634. 650. *pannow* (panni) R. 1509. *trevow* (vici) D. 132. P. 79, 3. *tassow* (patres) O. 1409. *dewow*, *deow* (di) O. 178. 1818. 2692; 1840. *cosow*, *cossow* (silvae) O. 2495. 2558. *tennow* (tigna) O. 2445. 2474. *sethow* (sagittae) Cr. 1493. *fosow*, *fossow* (valla) O. 2472. 2485. *erberow* (horti) O. 32. *porthow*, *porȝow* (portae) D. 3040. P. 212, 1. *garlontow* (serta) O. 2499. *colonow* (corda) D. 879. 1026. *bronnow* (mammae) D. 2648. *lagasow* (oculi) R. 1492. *scovornow* (aures) D. 1361. 1391. *dornow* (manus) D. 1132. 1360. 1390. *olow* (vestigia) O. 711. 760. *garrow* (crura) P. 45, 3. 232, 1. *morȝosow* (femora) 229, 4. *torrow* (ventres) 169, 3. *boxow*, *buxow* (ictus) 120, 4. 138, 3. *arvow* (arma) 74, 1. D. 614. 1171. *nanssow* (valles) P. 170, 2. *corfow* (corpora) 210, 2. *dagrow*, *daggrow* (lacrimae)

---

* Differunt in his et inter se dialecti: cambr. *doreu* (valvae) Mab. 3, 265, arem. hod. *doriou* (portae): et variant ipsae: corn. *lyffrow* et *lyfryow* (libri), arem. *lefrou* et *lefryoũ*, *leiffriou*.

222, 2. 231, 2. *kentrow* (clavi) 2, 4. 154, 1. 155, 1. 158, 1. 159, 2. 160, 1. 178, 3. *galarow* (dolores) 59, 1. R. 487. *lauarow* (verba) P. 1, 3. 2, 1. 12, 2. 70, 2. 79, 2. 238, 2. D. 453. 664, *lauarov* 908, *levarow* 67. 76. *othommow*, *ovthommow* (necessitates) O. 2684. D. 952. *bannethow* (benedictiones) O. 464. *enevow* (animae) D. 144. P. 1, 4. 17, 4. *tewolgow* (tenebrae) 17, 3. 79, 4. 106, 4. 212, 4. *dywolow*, *dewolow* (diaboli) D. 77. P. 106, 3; 212, 2. *pesadow* (orationes) 61, 1. *arghadow*, *arhadow* (mandata) O. 997; D. 185. 463. P. 247, 4. *plegadow* (placita) P. 90, 2. Cr. 735. 2410. *falladow* (vitia) O. 1037. 2268. D. 186. 466. *danvonadow* (missiones) D. 998. *govynnadow* (postulata) D. 599. *gorhemmynnadow*, *gorhemynnadow* (iussa) O. 481. 636. D. 158. *ambosow* (pacta, promissa) O. 1235. D. 949. *tummasow* (colaphi) P. 138, 3. *darasow* (portae) D. 3041. R. 81. *barennow* (rami) O. 788. 839. *tenwennow*, *tynwennow* (latera; *tenewen*) O. 2442. D. 2084. *peydrennow* (terga) D. 2094. *blethynnow* (anni) O. 657. Item post terminationem singulativam (quae in aliis ut *asow*, *dagrow*, *gwrythyow*, *delyow* excidit): *dagrennow* (lacrimae) P. 225, 1. *blewennow* (capilli) D. 2095. *scorennow* (rami) O. 780. 838. 2444. *plynkennow* (trabes) O. 2475. Abundat eadem terminatio post themata consonis terminata: *colmennow*, *colmmenow* (nodi) P. 76, 2. 212, 3; 131, 3. *bommennow* (plagae) O. 2324. Tandem in transumptis quibusdam anglicae terminationi insuper addita videtur: *boxsesow*, *boxsusow* (colaphi; supra *boxow*) D. 1367. 1389. *strokosow* (verbera) P. 173, 2. O. 2225. *strecusow* D. 2072. *strekesow* 2081.

YOW: *blegyow* (flores) P. 27, 1. *deȝyow* (dies) 169, 2. *tellyryow* (loci; sg. *tyller* fq.) 206, 3. *menyȝyow* (montes) 170, 1. *tyryow* (terrae) O. 26. *lyfryow* (libri; supra *lyfrow*) D. 78. 101. 138. 435. *cussullyow*, *cusullyow* (consilia) O. 2269. 2681. *eglusyow* (ecclesiae) D. 1175. *runyow* (colles) D. 2654. *gvrythyow*, *gurythyow*, *gwrythyow* (radices) O. 687. 782. 802. *delyow*, *dylyow* (folia) O. 30. 777. *the skyggyow* (calceos tuos) O. 1406.

Aremorica vetusta terminatio OU (= *au*, ut in nominibus *Joumonoc*, *Louran*, p. 108) invenitur in chart. Rhed. 2, 17.: arbores *pirinou*. Recentior est *-u*, *-iu*, sed scribitur *-ou*, *-iou*, ut hodie, iam in Buh. et MJ.

OU: *losou* (herbae) Buh. 44, 27. *roedou* (retia) 32, 14. *gourchemenou* (mandata) 62, 4. *diaoulou* (diaboli) 88, 8. 102, 23. *comsou*, *compsou* (sermones) 60, 19; 54, 6. MJ. 7 a. *doeou* (di): *doeou priuet* (Penates) Cath. *boedou* (cibi, cenae; sg. *boet* ibid.) MJ. 6 a. *'madou* (bona) 9 a. 62 a. Buh. 28, 10. 34, 5. *coatdou* (silvae; *coat* 38, 22) 32, 19. *traou* (res) 110, 15. 22. *guentlou* (dolores parturientis; *guentl* 92, 15. 94, 22) 90, 21. *curunou* (tonitrua) 92, 20. *burzudou* (miracula; *burzut* 46, 10) 44, 21. 108, 10. MJ. 80 a. *pennou* (capita) 54 b. *dazlou* (lacrimae) 4 b. 190 a. 204 a. *dazrou* Cath. *quehezlou* (nuntii) 162 a. b. 189 a. *tachou* (clavi) 42 b. 115 b. *toullou* (foramina) 43 a. *goulyou* (plagae; *gouly* Cath.) 43 a. 105 b. *uuyou* (ova) 201 b. *fryou* (nasi; *fry* 78 b.) 104 b. *festou* (festa; sg. *fest* Cath.) MJ. 62 a. *rodou* (rotae; *rot* Cath.) 10 b. *costou* (costae), *membrou* (membra) 33 a. *palvou* (palmae, manus) 121 b. *lefrou* (libri) 30 b. *enorou* (honores) 62 a. *errorou* (errores) 80 a. *beneficzou* (beneficia) 128 b. *officzou*, *officou* (officia) Buh. 110, 22. 118, 1. *gracou*, *graczou* (gratiae) 8, 3. 98, 2; 54, 18. MJ. 63 b. *ylisou* (ecclesiae) Buh. 52, 16. *misterou*, *mysterou* (mysteria) 74, 8. MJ. 62 a. *maruaillou* (mirabilia) 128 b. Buh. 44, 25. 116, 15. *couiou*, *couryou* (convivia; *coucy*, *coui* MJ.

4a. Cath.) 34, 4. MJ. 9a. *profeciou*, *prophecyou*, *prophiciou* (prophetiae) 33b. 167b. Buh. 116, 22. *articlou* (articuli; *articl* Cath.) 60, 18. 110, 5. *ardou* (artes; *art* Cath.) 116, 21. *ploueou* (vici) 54, 17. 108, 11. *banquedou* (comessationes) 34, 3. *speredou* (piritus) 10, 16. 102, 22. *pechedou* (peccata) 10, 2. 14. 26, 6. 28, 16. 118, 11. MJ. 12a. *tourmantou* (tormenta) 9b. *mandamantou* (mandata) Buh. 28, 14. 62, 5. *paramantou* (paratus) 26, 3. *oberou* (opera) 28, 12. *euffrou*, *eufrou* (id.) 102, 24. MJ. 128b. *auielou* (evangelia) Buh. 50, 22. *pedennou* (precationes) 4, 14. 108, 12. *alusenou* (eleemosynae) 26, 7. *oresonou* (orationes) 26, 8. *vanesonou* (venationes) 34, 1. 10. *devotionou* (devotiones) 26, 9. *joaeou*, *yoaou* (gaudia) 64, 4. 146, 1. *cerimoniou* ('cerimonia') Cath. *sichou* (sedes; sg. *sig* Cath.) MJ. 20b. *scourgezou* (flagella; sg. *scourgez* Cath.) 105a. *entrentraezou man* (interea) Cath. Memorabili forma *treitou* (pedes; al. *treit*) MJ. 51a. Eadem scriptio apud Legonidec. (Par. 1838, p. 38. 42): *besiou* (sepulcra), *kelc'hiou* (circuli), *traou* (res), *kribou* (pectina), *poullou* (fossae; sg. cambr. *pull* L. Land.), *toullou* (foramina; sg. cambr. hod. *twll* = *tull*), sed *-iu*, *-u* apud Alan. Dumoulin (Prag. 1800, p. 52 sq.): *leoriu* (libri), *tadu* (patres), *pennu* (capita).

IOU: *diziou* (dies; hod. *dez* masc.) Buh. 150, 12. 15. 152, 1. *gueriou*, *gueryou* (verba) MJ. 15a. 62a. 63b. *lechyou* (loca) 190a. *griziou* (radices) 222a. *meneziou* (montes; sg. *menez* 13a.) 10b. *euryou* (horae) Cath. *scripturyou* (scripturae) MJ. 43b. *muryou troy* (moenia, Troiae) Cath. *vertuziou* (virtutes) Buh. 26, 9. 62, 6. 118, 12. *feuntenyou* (fontanae) 190, 23. 192, 3. *poanyou* (poenae) 4, 15. 20, 7. 200, 9. MJ. 10b. *pouanyou* (id.) 9b. *termenyou* (termini) 61b. *cauteriou* (caldariae; sg. *cauter* Cath.) 12a. *leiffriou*, *lefryou* (libri; supra *lefrou*) Buh. 118, 10. MJ. 234b. Eodem vix non pertinent *breuiou*, *breuigou* (iudicia) Buh. 150, 9. 16. — *breuiou*, *breugou*, *breuiou* ('lis, placitum') Cath. — *eureugou* (nuptiae; sg. *eurct* Man., hod. *eûreûd*), *can an neuregeou* (epithalamium) Cath., alia de quibus cf. p. 170.

Pluralis distinctus consonantibus.

Quae consonae pluralem britannicum distingunt, etsi in paucis (de quibus postremo loco agetur) a principio ad themata pertinent, plerumque tamen postea additae, derivantes in flexionis usum transgressae sunt putandae, ut in peregrinis *testyon* (testes), *anivеileit* (animalia), *kalaned* (coloni). Terminantur autem eiusmodi syllabae derivantes aut liquidis aut mutis.

E liquidarum numero ad formandum pluralem saepissime (ut in germanica adiectivorum declinatione) adhibetur N, praecedente fere O, raro praeterquam aremorice R.

Terminatio cambrica ON, saepius ION. ON nuda extare videtur in substantivis: *gweison*, *gweisson* (pueri) Mab. 1, 12. 22. 32. 250. *meibon* (filii) 1, 33. 236, sed haec pro *gwesion*, *mebion* (p. 83). Vix aliter *disgyblon* (discipuli; hod. *dysgyblion*) 2, 25. 56. Verius huc pertinent: *medygon* (medici) 1, 258. 2, 25. 56. *guistelon*, *guystlon*, *gwystlon* (obsides, pignora) Leg. 2, 11, 23. 24. Mab. 1, 30. *athrawon* (praeceptores) Mab. 3, 29. *kynawon*, *kenawon* (catuli) 3, 28. *ffuon* (rosae) 2, 218. *golwython* (frusta) 1, 2. 31. 2, 201. *kedymdeithon* (socii) 1, 24. 2, 27. 28. 372. De *mabynogyon* (narrationes; sg. *mabinogi* 3, 7. 81. 189) 3, 36 videas infra.

In adiectivis: iam inter glossas Lxb. *milinon* (gl. libosas, i. e. lividas; = *melynyon*, Mab.). In L. Land.: *guerni duon* (alni nigrae) 74. Recentiora: *doython* (viri docti) Leg. praef. *doethon ruvein* (docti Romanorum) Mab. 3, 267. 268, alias *doythyon*, *doethion*; *tei duon* (domus nigrae), *deueit duon* (oves nigrae) 1, 262. 274. *yn wyr llwydon* (ut viri cani) 3, 274. *deu vackwy wineuon* (duo pueri fusci) 3, 265.

Terminatio ION cambrice format substantiva quaedam, sed plerumque significat adiectiva numeri pluralis, inficiens praecedentes vocales capaces infectionis.

Substantiva: *merion* (gl. actores; *maer*) Cb. 78. *dennion*, *deneon*, *denyon* (homines; sg. *den*, *dyn* masc.) Leg. 2, 6, 39. 11, 24. 4, 1, 2. *dynyon* (id.) Mab. 1, 5. 33. 250. *gueysyon*, *gueyssion* (pueri; *guas*) Leg. 1, 4, 1. 2, 2, 1. *testion*, *testyon* (testes) 2, 11, 24. 25; 37. 38. *meybyon*, *meibion* (filii) Leg. 2, 1, 3. Mab. 1, 33, *egylyon*, *egylion* (angeli) Mab. 1, 237. *gelynyon* (hostes) 1, 29. *morwynyon*, *morynyon* (puellae; *morwyn* fem.) 1, 1. 5. 22. *anregyon* (dona; *anrec* 1, 15) 2, 20. 27. 31. 63. *rodyon* (dona) 2, 27. *llysgyon ac yskyryon* (virgae et baculi) 1, 236. *crydyon* (sutores) 3, 149. *kynnydyon* (venatores) 2, 244. *guastrodyon* (equisones) Leg. 1, 12, 6. 7. 15. *hebokedyon* (falconarii) 1, 10, 10. *achwysyon* (causae; *achaws* masc.) 1, 12, 6. *delehedyon*, *deleedyon* (debita; hib. vet. *dligetha*) 2, 1, 13.

Adiectivorum exempla vetustiora: inter glossas Oxon.: *arpeteticion* (gl. miseri), *ternisceticion* (gl. sollicitos) 38ᵃ. *ringuedaulion* (gl. arcana) 38ᵇ. Inter gl. Lxb.: *blinion* (gl. inertes), *cronion* (gl. assiles; i. e. rotundi? sg. ibid. *cron*, gl. tornatilis), *ryglion* (gl. garrulis), *arotrion* (gl. atrocia), *buenion* (gl. concitis), *benolion* (gl. esciferis), *tirolion* (gl. agrica), *comantolion* (gl. andrivenereis), *torvisiolion* (gl. fidis), *natrolion* (gl. regulosis), *atanocion* (gl. alligeris; i. e. alig., cf. *etinet*, volucres, Ox. 40ᵇ.). E libro Land.: *bet ir alltudion* (sepulcrum peregrinorum) 216. *nant y clauorion* ('vallis leprosorum' 217) 119.

Exempla recentiora e Mab.: *deueit gwynyon* (oves albae; hod. *dafad* fem.) 1, 274. *deu vilgi bronnwynyon vrychyon* (duo vertragi albo pectore maculosi; *ci* masc.) 1, 274. *gweisson culyon cochyon* (pueri macri rubri) 1, 250. *danned hiryon melynyon* (dentes longi flavi) 1, 283. *arueu trymyon* (arma gravia) 3, 304. *y pedeir ystondard melynynon* (quattuor signa flava) 1, 30. *marchogyon urdolyon* (equites ordinati) 1, 241. Saepe quae videntur substantiva, sunt principio adiectiva ut *doythyon*, *doethion* (viri docti) Leg. praef. Mab. 3, 29; inprimis derivata in *-aul*, *-aur*, *-auc* etc., ut *ebolyon* (pulli; sg. *ebawl* e subst. *eb*, *ep*, equus) Leg. 1, 12, 7. Mab. 3, 30. 87. *kerdhoryon* (ministri; sg. *kerdawr* e subst. *kerd*, iter) Leg. 1, 4, 1. *brodoryon* (socii; *brodawr* e *brawt*, frater), *karcharoryon* (captivi) Mab., 372. *lleycyon* (laici), *escoleycyon*, *escolycyon* (scholastici, ecclesiastici) Leg. praef. *suydocyon* (ministri; sg. *swydawc*) Leg. 1, 10, 16. *perchenokyon* (possessores) 2, 4, 10. *touyssogion*, *tywyssogyon* (principes) L. Land. 113. Mab. 3, 298. *marchogyon* (equites) Mab. fq. *taeogyon* (agricolae) Mab. 3, 148. *cymodogyon* (vicini) 1, 269. *dylyedogyon* (debitores) 1, 269. 3, 36. *kyttirogyon* (finitimi) 2, 29. *pellennigyon* (peregrini) 1, 1. Item compositum *fydlonyon* (fideles; sg. *gwr ffydlawn* 3, 305) 2, 30. Nec aliter hodie *mabinogion* (sg. *mabinog*, puerilis) usurpari solet tanquam pluralis substantivi *mabinogi* (narratio puerilis).

Cambrica R in uno exemplo *gwewyr* (hastae; hod. *gwaewyr* a sg. *gwaew* f.) Mab. 2, 60. *gwaewar* 3, 264. 266. forsitan compositioni potius tribuenda sit.

Terminationum earundem cornica et aremorica exempla.

Cornica ON nuda vix extat nisi in: *iuthewon*, *iethewon*, *eȝewon* (Iudaei; sg. *iethow*, *eȝow*) D. P. fq. (supra p. 135) et *ȝy ȝyschyblon* (ad discipulos eius) P. 256, 1. *dyskyblon* (discipuli) D. 457. 774. 911. 1011, quorum illud infectione insigne est, hoc alternat cum *dyscyblyon*.

ION substantivorum: *maister mebion* (gl. paedagogus) Voc. 8ª. *mebbyon*, *mebyon* (filii) O. 437. 1038. *guesyon*, *gwesion* (pueri) D. 615. 1299; 2605. *impinion* (cerebrum) Voc. 7ª. *empynyon* D. 2120. *empynnyon* P. 134, 3. D. 2138. R. 2557. *ympynnyon* (id.) D. 2142, forma sine dubio plurali, cum sit arem. *empenn* (*penn*, caput), cambr. *emennyd* Mab. 1, 13, hod. *ymenydd* (= *ym-p.*). *dyskyblyon*, *dyscyblyon* (discipuli) D. 1. 69. 462. *prevyon* (vermes) O. 1160.

Adiectivorum: *an glevyon* (aegrotos, sanavit) P. 25, 1. *bohosugyon*, *bohosogyon* (pauperes; sg. *bochodoc*, gl. inops, pauper, Vocab.) D. 543. 3108. P. 36, 3. 37, 3. *boghesegyon* (id.) D. 538. *eȝomogyon*, *othomegyon* (egeni) P. 26, 2. D. 2636. *an vuscogyon* (insani) P. 26, 3. *tormentours cardowyon*, *arlythy caradowyon* (tortores, domini amandi) D. 1357. 3163. *cufyon*, *kefyon* (cari) D. 1075. 1093; 1026. E derivatis principio adiectivis orta substantiva: *pehadoryon* (peccatores) P. 5, 3. *pronteryon* (presbyteri) 89, 1. *palmoryon* (peregrinatores) R. 1477. *flatturyon* (garruli) R. 1511. *guycoryon*, *guykcoryon* (mercatores) D. 331. 1304. *marogyon*, *morogyon*, *marregyon*, *marrouggyon* (milites; = cambr. *marchogyon*) P. 243, 1. 251, 1; 250, 1; D. 1613; O. 1639. *gowygyon* (mendaces) R. 1478. 1510. *cristenyon*, *crystenyon*, *crystunyon* (Christiani) D. 979. 1564. 1545. Huius locum obtinet -ER in *prenyer*, *prennyer*, *prynnyer* (arbores) P. 131, 1. 151, 4. 153, 1.

Aremorica N, quia adiectiva vera non flectuntur, est substantivorum; in his tamen derivata in *-en*, *-er*, *-ec* etc. originem ex adiectivis produnt.

ON nuda vix extat nisi forte in *anaffuon* (animae) Buh. 154, 21. *anafcon* MJ. 13a. *anauon an iffernn* (manes) Cath. et hod. *gadon*, *gedon* (lepores; sg. *gat* Buh. 32, 8. Cath., hod. *gad*).

ION non extat nisi in *disquiblion* (discipuli) Buh. 118, 22. et *yuzevyon* (Iudaei) MJ. 115a, quae, etsi proximorum versiculorum consonantia probantur, tamen ipsa quoque alibi scribuntur *disquiblyen* MJ. 19b. 47b. 76b. *yuzevien*, *yuzevyen* 128a. 129a. In aliis IEN: *blizien* (anni; hod. *bloaz* masc.) Buh. 4, 5. *compizrien* (compatres) 98, 21. *peoryen*, *peauryen*, *peouryen*, *peuryen* (pauperes) 68, 11. 142, 16. 154, 3. MJ. 12b. 15b. *christenien*, *christenyen* (Christiani) Buh. 54, 16; 62, 1. 74, 13. *toueryen* (blasphematores) 150, 5. *pecheryen* (peccatores) MJ. 11b. *servicheryen* (servi) 52a. *prisonerien* (captivi) 117a. *mesfaectouryen* (malefactores) Buh. 152, 25. *marchadouryen* (mercatores) MJ. 76b. *bourchysyen* (burgenses) 81a. *ostysien* (hospites; sg. *ostis* Cath.) 208b. *beleyen* (presbyteri; pro *belegien*, e sg. *baelec*) Buh. 58, 8. 138, 18. 140, 15. *ezomeyen* (egeni; *ezomec* Cath.) MJ. 12b. *marchyen* (milites; *marhec* Cath.) 123a. Item hodierna: *mipien* (filii; *mab*), *kanerien* (cantores; *kaner*), *gwizieien* (sapientes; sg. *gwiziek*), *amezeien* (vicini; *amezek*). Pro *-ien* non infrequens -IER, ut hodie: *gevier* (mendacia; sg. *gaou*), *bisier* (baculi; *baz*), *klézeier* (gladii; *klézé*), *seier* (sacci; *sac'h*), *kleier* (cloccae; *kloc'h*), *ilc'hier* (marsupia; *ialc'h*), *ferc'hier* (furcae; *forc'h*) etc., iam apud Manorium.

Mutae consonae ad formandum pluralem praesertim substantivorum adhibentur T et D, praecedentibus vocalibus, quarum maior multo in cambrica est varietas quam in cornica vel aremorica.

Cambricae enim terminationes variae fiunt cum T: *-et*, *-ot*, *-awt*, *-ieit*, *-eit* (hod. *-ed*, *-od*, *-iaid*); cum D: *-ed*, *-yd*, *-oed* (hod. *-edd*, *-ydd*, *-odd*). Harum exempla primo loco enumerabimus.

ET. Conferenda videntur nomina gallica Usip*et*es Caes., Vennon*et*es Plin. (Praef. VII.) Vetustius exemplum tam substantivi quam adiectivi in gl. Ox. 40[b]: *œtinet bronnbreithet* (gl. cicadae; i. e. volucres variegatae; hod. *ednod* a sg. *edn* comm.). Recentiora: *merchet* (filiae; hod. *merch*, *merched* fem.) Leg. 1, 10, 10. 16, 6 (*merched* 12, 15). Mab. 1, 36. 2, 378. *pryuet* (vermes; hod. *pryf*, *pryfed* masc.) Mab. 3, 301. 303. *euychet*, *ewiged* (cervae; hod. *ewigod*) Leg. 1, 16, 8. Mab. 1, 236. *alanet* (animalia; *alanot* Mab.) Leg. 1, 9, 9.

OT: *hydot* (cervi; hod. *hyddod* masc.) Mab. 1, 274. *gwiberot* (viperae; hod. *gwiberod* fem.) 1, 7. *llydnot* (bestiae; hod. *llydnod*, sg. *llwdn* masc.) 3, 199. *dynyon ac alanot* (homines et animalia; hod. *alanod*) 1, 250. *llamestenhot* (nisi; hod. *llemystenod*; sg. *llamhystaen* Mab. 2, 15—17) Leg. 1, 10, 15. *gwidonot* (sagae, veneficae mulieres; hod. *gwiddanod*) Mab. 1, 256. 295.

AWT: *pescaut*, *pyscawt* (pisces; hod. *pysgod*) Leg. 4, 1, 23. Mab. 1, 293. 3, 147.

IEIT, EIT: *mackwyeit* (servi, pueri) Mab. 1, 29. 30. 2, 55. *correit* (pygmaei) 1, 248. *corannyeit*, *coranyeit*, *coranneit* (Coranni, Corantii, pygmaei) 3, 299 sqq. *brytanyeit* (Britanni) 3, 273. 303. *barwnyeit*, *barwneit* (barones) 1, 21. 277. 2, 5. *byleyneyt*, *byleynyeyt* (villani) Leg. 1, 10, 9. 43, 16. *mileit* (animalia) Mab. 2, 232. *bwystuileit* (bestiae; sg. *bwystuil*, comp. *-mil*) 1, 27. *anyueylyeyt*, *annīueileit*, *anīueileit*, *annīueilet* (animalia; hod. *anifeiliaid*) Leg. 1, 10, 8. 37, 4. Mab. 1, 6. 7; 263; 2, 231.

ED. Vetustius exemplum: *modreped* (gl. materterae; hod. *modrybedd*), rectius *motreped*, gl. Ox. B. 43[b]. In Mab.: *byssed* (digiti; hod. *bysedd* masc.) 1, 17. *danned* (dentes; hod. *dannedd* — vel *daint* — e sg. *dant* masc.) 1, 283. *adaued* (fila; hod. *edafedd* ab *edaf* fem.) 2, 241. 374. *rianed* (mulieres nobiles; hod. *rhianedd* fem.) 1, 240. 2, 6. *adaned* (pennae) 1, 3. *kalaned* (habitatores) 2, 372. *dyfred* (aquae; hod. *dyfroedd* masc.) 3, 299. *ewythred* (avunculi) 2, 245. *brenhined* (reges; hod. *breninoedd*) 1, 277. 3, 263 sq. *teyrned* (domini) 2, 6. *gwraged* (mulieres) fq. *ynyssed* (insulae; hod. *ynysoedd* fem.) 2, 391. 3, 299. *mynyded* (montes; hod. *mynyddoedd* masc., cum *-oedd* ut alia inter haec) 1, 11.

YD: *heolyd* (viae, vici; hod. *heolydd* fem.) Mab. 1, 16. *keyryd* (castra; sg. *kaer* 1, 3 fem. ut hod.) 2, 214. 3, 298. *fforestyd* (silvae; *fforest* fem.) 1, 238. *auonyd* (fluvii; *afon* fem.) 3, 264. *gwledyd* (regiones; hod. *gwledydd* fem.) 3, 274. Cum irregularitate quadam *chwioryd* (sorores; hod. *chwiorydd*) Mab. 1, 275. e sg. *chwaer* (ut hodie) 1, 248. 249. 262. 275. 2, 61. 3, 92.

OED: *moroed* (maria; hod. *moroedd* masc.) Mab. 3, 300. *muroed* (muri), *tyroed* (turres) 3, 297. *llyssoed* (aulae) 3, 299. *bydoed* (mundi; *byt* masc. 1, 6) 1, 26. *lluoed* (copiae) 1, 16. 2, 240. *gwelioed* (vulnera) 2, 25. *ieithoed* (linguae; hod. *ieithoedd* fem.) 2, 211. *gwladoed* (regiones; hod. *gwladoedd* fem.) 1, 246. 2, 201. 3, 264. *gwiscoed* (vestes; hod. *gwisgoedd* fem.) 2, 20. *nerthoed* (vires; hod.

nerthoedd masc. ut mox sequentia) 2, 18. 35. *ryfeloed* (eventus, res mire gestae) 1, 235. *eithauoed* (fines) 2, 33. *niueroed* (numeri) 2, 63. 240. *amseroyd* (tempora) Leg. 2, 11, 8. *assennoed* (asini) Mab. 2, 391. *dinassoed* (oppida; hod. *dinasoedd* fem., sg. *dinas* fem. 1, 290) 3, 274. 298. *teyrnassoed* (dominationes; hod. *teyrnasoedd* fem.) 3, 298. In postrema narratione recentiore *brenhinoedd* (reges) 3, 330.

Addi poterat hic vetustius exemplum e codice Lichfeldensi (in ed. L. Land. p. 271): *i ois oisoud* (locutione etiamnunc usitata: *yn oes oesoedd*, in perpetuum, cf. Spurrelli Gramm. cambr. p. 72), si ita esset legendum. At res minime certa est, tam ob diphthongum *ou* = *au*, *eu*, quam quod in codice secundum imitationem additam editioni nimium remota est a voce *oisou* littera *d* cum lineola aut aspirante anglosaxonica (impressum *oisouth* pro *oisoudh*, quod si rectum esset, extaret hic vetustissimum exemplum infectae *d*, p. 139) aut abbreviante aliud vocabulum. Etiamsi igitur alternare possunt *oisou* et *oisoed*, ut hodie alternant *oesau* et *oesoedd*, atque ut in aliis variant terminationes, praesertim *eu* et *oed*: *tyreu* et *tyroed* (turres) Mab. 1, 32. 250. 285; 3, 297. *gormesseu* et *gormessoed* (miseriae) 3, 299, vel *-yd* et *-oed*: *gwledyd* et *gwladoed* (vid. supra), inaudita tamen est terminatio *-oudh* = *-audd*.

Isdem consonis *t* et *d* finalibus numeri pluralis cornica et aremorica dialecti *e* vocalem fere praemittunt, etsi alternantem cornice cum *a* et *y*.

Cornica exempla. ET (corn. *-es*, *-as*, *-ys*, p. 154): *flechet* (liberi) Voc. 7ª. *fleghes*, *flehes*, *fleghas*, *flehas*, *fleghys*, *flehys* (id.) D. 239. R. 162; O. 932. 1036. 1258. D. 2643; D. 1924. 2503; O. 975. 1031; O. 1553. 1575. 1611. D. 1945. P. 169, 1. 246, 3; P. 149, 4. 168, 3. *benenes*, *benenas* (mulieres; sg. *benen*, *benyn* O. 256. P. 167, 1) O. 1575. 1611. 2247; P. 29, 1. 168, 1. 3. 169, 4. 253, 3. 254, 1. *myrghes*, *myrhes* (filiae; sg. *myrgh* O. 2736) D. 2639. O. 1038. *syllyes* (anguillae) O. 136. *golowys* (lumina) O. 34. 1831. P. 248, 3. *losowys* (herbae) O. 31. *puskes* (pisces) O. 43. 52. 117. *enevalles* (animalia) D. 205. *bestes* (bestiae) O. 43. 52. 118. 312. *prevas* (vermes) Cr. 111. *skennys* (nervi) P. 183, 4. *iunctis* (articuli) 181, 4. *princis*, *pryncis* (principes) 64, 1. 97, 2. Alternat cum *-on*: *dyscyplys* (discipuli) 52, 2. 55, 3, supra *dyscyblon*, *dyscyblyon*. De *-i* post hanc terminationem addita v. supra (p. 284).

Saepe tamen in peregrinis *-is* vel *-es* nihil aliud est nisi transumpta terminatio anglica, ut in his: *mowys* (truces vultus) P. 95, 3. 196, 1. *strekis* (verbera) 227, 2. *scherewys* (scelerati) 31, 1. 203, 4. *scherewes* (id.) 213, 4. cf. *treytours* (traditores) 157, 1. *resons* (rationes) 100, 2. 118, 2.

ED (corn. *-eth*, p. 142): *eleth* (angeli) D. 6. 31. 96. P. 14, 2. 18, 4. 226, 3. *abestelcth* (apostoli) R. 893. *bredereth*, *brudereth* (fratres) D. 714. 1430. *gwraget[h]*, *gwregath* (uxores) O. 976. Cr. 2437. Abolita *th* finali (p. 143) huc pertinere videtur: *coweȝe*, *cowethe*, *cowythe* (sodales) P. 41, 2; O. 2478. 2727. D. 1580; 107.

Aremorica. ET: *steret* (stellae) Buh. 90, 15. 128, 18. *goezet* (ferae) 30, 11. 32, 13. *loznet* (animalia; cambr. *llydnot*) 30, 18. *bretonet* (Britanni) 44, 16. 78, 19. *venedotonet* (Venedoti) 208, 17. *leaneset* (sanctimoniales) 22, 2. *santeset* (sanctae) 136, 22. *aneualet* (animalia) 128, 7. *preladet* (praelati) 78, 20. 208, 19. *goaziet* (venae) 204, 9. *princet* (principes), *scribet* (scribae) MJ. 16b. *proffedet*, *proffoedet*, *prophedet* (prophetae) 31b. 33b. 205a. *bilenet* (villani) 73b. *romanet* (Romani) 121a. *pharisianet* (Pharisaei) 112a. *touceyet*, *touceguet* (bufones) 11a.

13a. *serpantet* (serpentes) 11a. 12a. *dragonet* (dracones), *prefvet* (vermes) 13a. *merchet* (filiae) 125a. *Mariet* (Mariae) 156b. 214a. *mirer an milet* ('bestiarius, armentarius'), *mirer an mulet* ('mulio'), *mirer an roncet* ('equarius') Cath. Item ap. Man. *doctoret* (doctores), *personet* (parochi), *eontret* (avunculi), *rouanet* (reges; sg. *roe*) etc. Hodie *-ed*: *merc'hed* (filiae), *koulmed* (columbae).

In nominibus quibusdam femininis intromisso -ES- (= *issa*): *itronneset* (dominae) MJ. 5b. *comazreset* (commatres) Buh. 98, 22. *hoareset* (sorores), *maëronneset* (matrinae), *quinidereset* (consobrinae), *femmelleset* (feminae) Man. e sg. *itron*, *ytron* MJ. 161b. Buh. 204, 6. *comhazr* Cath. *hoar*, *hoer* MJ. 9b. 130a. *mazron*, *queniteru*, *femell* Cath. Intromisso -ENN-: *biochennet* (vaccae) Man. e sg. *buch* Cath. *buoch* Man.

ED (arem. *z*, p. 143): *aelez* (angeli) Buh. 144, 23. 206, 13. 16. *autronez* (domini) 34, 8. 60, 15. MJ. 5b. *autrounez* (id.) Buh. 52, 11. 78, 10. 182, 12. *graguez* (feminae; sg. *grec*, *gruec* MJ. 14a. 115b. 211a.) 128a. 186a. 205b. 218b. *groaguez* (id.) 219a. *doees an groaguez* ('Iuno') Cath. Eodem forsitan *z* excusso (p. 144) pertineat *bugale* (pueri) Buh. 52, 5. 114, 17. 118, 25. 204, 14. MJ. 23b. e sg. *buguel* (infans) Buh. 80, 16. Cath. *buguel an chatal* ('armentarius') Cath.; cf. cambr. hod. *bugeiliaidd* e sg. *bugail* (pastor). Hodierna: *aotrounez* (domini), *gragez* (feminae, sg. *grég*; cambr. *gwragedd*), *tiez* (domus); *bugalé* (sg. *bugel*).

Themata consonis terminata etsi haud raro ad ceterorum similitudinem transformata sunt, consona terminali aut in singulari praeter analogiam servata, ut cambr. *troet*, corn. *troys*, arem. *troat* (pes), aut in plurali quoque amissa ut cambr. *dreigeu* (dracones), interdum tamen proprias formas servarunt; praesertim quae in N vel NT desinerent.

Cambrica: *ci*, *ki* (canis) Mab. fq. cum compositis *kellky* (canis venaticus), *mylky* (vertragus) Leg. 1, 16, 11. *milgi* Mab. 1, 31. *annwylgi* (canis carissimus) 2, 22; pl. *kun*, *cun* Leg. 1, 5, 5. 11. 7, 11. 23. 16, 11. 12. 4, 1, 19. *kellchun*, *mylchun* 1, 16, 11. *cwn*, *kwn* Mab. 2, 22. 239. 241. 245. 3, 8. — *ych* (bos) Mab. 2, 222; pl. *ychen* ibid. et in nominibus locorum *Pennichenn* L. Land. 185. *rytychen* Mab. 3, 303. — *lleidr*, *lleidyr* (latro) Mab. 3, 156—158. *lleydyr* cum comp. *kydleydyr* (socius latrocinii) Leg. 2, 4, 9; pl. *llatron* Mab. 2, 36. *lladron* 3, 149. *kydlladron* Leg. 2, 4, 9. — Cum infectione *cemmein* (gl. gradus) Ox. 38ᵇ e sg. hod. *cam*? cf. hib. *céim* p. 268. — *ney*, *nei* (fratris vel sororis filius) Leg. 1, 5, 2. 7, 1. Mab. 2, 14. 216. 3, 97. 212; pl. *neyeynt*, *nyeint* Leg. 1, 5, 5. Mab. 3, 190. 197. — *car* (amicus, cognatus) Mab. 2, 226. 231; pl. *carant*(?) 2, 30. 234, hod. *ceraint* (vel *cerynt* Dav.). — *gof* (faber) Leg. 1, 31, 9. 40, 1. Mab. 2, 219; pl. *gofaint* (vel *gofien*) Dav.; ex hodierna tamen lingua variae formae enumerantur *gof gofiaid*, *gofant gofaint*, *gofan gofain*. — *brawt* (frater) Mab. 1, 37; pl. *brodyr* 2, 245. 3, 82. 273. De *chwaer* (soror) vid. supra p. 291.

Cornica: *chi*, *ki* (canis) Voc. 8ᵇ. 9ᵃ. *ky* D. 2242. R. 2026. cum comp. *brathky* (molossus) O. 895. D. 2087. P. 65, 2; pl. *kuen* R. 172. *brathken* P. 96, 3. — Plur. *ohan* (boves) Cr. 1069. caret singulari, cuius locum obtinet *odion* Voc. 9ᵃ. — *lader* (latro) Voc. 8ᵃ. D. 1174. P. 38, 3. 74, 4. 99, 4. 191, 1. 192, 1. 193, 1. *ladar* D. 2577; pl. *laddron* D. 2255. P. 90, 4. 186, 4. 192, 4. 229, 1. — *hanow* (nomen) fq.; pl. *hynwyn* O. 120. 135. *henwyn* Cr. 405. — *bom* (ictus) O. 2744.

D. 2111; pl. *bommyn* D. 2088. 2729. — *tam* (frustum) O. 762. 2743. P. 6, 3. 241, 3; pl. *tymmyn* O. 357. 2228. — *bram* (crepitus ventris) D. 3078. O. 2739; pl. *bremmyn* D. 2104. — *colm* (nodus, vinculum) D. 1525. 2042; pl. *yn vn golmen* (in isdem vinculis) D. 177. — *car* (parens) P. 93, 3. cum comp. *eskar* (inimicus) O. 627. 2143; pl. *kerans* Lhuyd., *yskerens*, *yskerans* D. 737. P. 241, 2. — De *broder* (frater) vid. p. 283.

Aremorica: *quy*, *qui* (canis) MJ. 16b. Cath.; pl. *con* MJ. 13a. 128a. 234a. *mirer an con* ('canicularius') Cath. — Plur. *ouhen* (boves): *crou ann ouhen* ('bostar'), *mirer an nouhen* ('bubulcus') Cath., cuius singularem supplet *egenn*, *eugenn* (hod. *ėjenn*) Cath. — *lazr* (latro) MJ. 86b. 117b. 119a. 139b sqq. Cath., pl. *lazron* MJ. 145a. *doees an lazron* ('Laverna') Cath. — Eodem forsitan pertineant *anafvon* (animae) et hod. *gadon* (lepores), quae supra posuimus. — *car* (amicus, cognatus) MJ. 51b. 70a. 82a. Buh. 8, 23; pl. *querent* Buh. 26, 5. 36, 20. 22. MJ. 42a. 70b. 120b. — *breuzr* (frater) MJ. 9. Cath.; pl. *breuder* Buh. 202, 9. MJ. 54a. 69b. 200a, *breudeur* 211a. De *hoer*, *hoar* (soror) cf. p. 293.

Formae collectivae et singulativae.

Pluralis significationem, non formam prae se ferunt britannica quaedam substantiva collectiva, quibus opposita sunt, quae singulativa appellabo.

E collectivis ea primum plurali subiungo, quorum etiam forma pluralis videri poterat, terminata cambrice hodie quoque in WYS, ut *Monwys* (Monenses), *Lloegrwys* (Loegrenses). Hanc tamen terminationem equidem non ut hactenus enumeratas flexioni numeri pluralis tribuo, sed derivationi, quae iam in vetusta voce cambrica *tuscois* (gl. tuscus; cf. p. 117) conspicitur, et in significationem sensus collectivi et numeri pluralis transiit. Sunt eiusdemmodi aremorica in IS: *maz vezo aeset an bedis* (ut sint contenti homines), *un maruaill meurbet dan bedis* (magnum miraculum hominibus), *allas dan bedis pen ysel* (heu coram hominibus capite demisso) Buh. 76, 1. 192, 1. 21. *bezout laetet etren bedis* (vituperari inter homines, i. e. mundi habitatores, e *bet*, mundus) 160, 11. *doe guir roen bet distro vn tro ouz an brois* (deus vere rex mundi vertaris momento ad regionis habitatores; *bro*, terra, regio) 190, 25. *ha huy broys ha bourchysyen* (et vos, plebani et oppidani) MJ. 81a. *hac ylys bourch hac an ploeys* (ecclesiae homines et civitatis et rusticos, punio; *ploe*, plebs, vicus, rus) Buh. 144, 9. Nec sine sensu collectivo sunt cambrica fem. in ES: *llyghes*, *llynghes* (navium agmen, classis; *llong*, navis) Mab. 3, 264. 269. 300. *dauattes* (grex ovium; *dauat*, ovis) 2, 215; sed sine eodem corn. *burges* (burgensis, oppidi habitator) P. 214, 1. ut arem. *bourchys* (videas supra), *bourchis* Cath.

Praeterea sunt collectiva nuda non derivata: cambr. vet. *atar* (volucres, avium agmen) gl. Ox. 22ᵇ. *adar* Leg. 1, 10, 4. 5. 6. Mab. 1, 8. 2, 231 et hodie. *tywys* (complures spicae, spicarum copia) Mab. 3, 155. *llinat* (semen lini, complura grana eius seminis) 2, 236. *cenllysc* (grando, grandinis grana) 1, 8. *rudem agem* (rubini et gemmae) 3, 265. 266. *syr* (stellae) 1, 7. *llythyr* (litterae) 3, 91. 272. *gwrych* (saetae) 2, 241. 242. *pluf* (pennae) 3, 91. *guarthec*, *guardhec*, *gwarthec* (armenta) Leg. 1. 34, 12. 13. Mab. 2, 242. *moch* (porci) Leg. 2, 1, 2. Mab. 2, 241. 244. 3, 192 sqq. Paulum differt *biu* (vaccae), quatenus cum numeralibus construitur: *teyrbiu* (tres vaccae) Leg. 1, 35, 16. 2, 11, 24. *can myhu*

(centum vaccae) 1, 2, 3. *nau myu* (novem v.) 1, 9, 3. *chue byu* (sex v.), *chue ugeyn myu* (120 v.) 1, 10, 18 etc.

Cornica: *an guelma* (hae virgae) O. 1739. *en gueel* O. 2079. *gweth*, *gveyth*, *gwyth* (arbores) P. 16, 2. O. 28. 51. Cr. 93. *deyl*, *deel* (folia) O. 254. Cr. 858. *spern* (spinae) O. 275. D. 2064. *spethes* (sentes) O. 275. 687. *guarthek* (armenta), *mogh* (porci) O. 1065. *guryghon* (scintillae) D. 2101. *blew* (capilli) D. 484. 521. *lughas*, *luhes* (fulgura) P. 209, 2. R. 296. *steyr* (stellae) P. 211, 1.

Aremorica: *spern* (spinae) MJ. 109b. 115a. *lyzer* (litterae) 116b. *bleau* (capilli) 4b. *col* (olera), *fau* (fabae), *merien* (formicae), *moc'h* (porci), *biou* (vaccae) Man. cf. *plantaff caul* ('olerare'), *planter da caul* ('olitor'), *preff an caul* ('eruca'), *preff an faff* ('curculio'), *cruguell meryen* ('miricarium, miricetum'), *crou an moch* ('hara'), *mirer an moch* ('porcarius'), *mirer an biu* ('vaccarius') Cath. Tandem *chas, schass* (canes) Man. Dum. nihil aliud est nisi transumptum gallicanum *chasse*.

His collectivis modo diversae originis vocabula opponuntur, ut cambr. *huch*, *hucc*, *hwch* (sus) Cod. Lichf. Leg. 1, 36, 8. Mab. 2, 241, corn. *hoch* (porcus) Voc., arem. *houch* (porcus) Cath., modo singularis numerus circumscribitur vel circumlocutione adhibita ut cambr. *un parchell oe voch*, *banw oeuoch* Mab. 2, 241. 244, arem. *penmoc'h* Man., vel derivatione ut cambr. *buch* (vacca) gl. Ox. 38ᵃ. Leg. 1, 16. 9, corn. *buch*, *bugh*, *bewgh* Voc. 9ᵃ. O. 123. 1185. Cr. 403, arem. *buch*, *buoc'h* Cath. Man. Saepissime vero nomen singulativum britannice derivatur n o t a s i n g u l a r i t a t i s propria addita ad substantivum collectivum nudum, quam vix non recte Davies deminutivam principio iudicat, praesertim cum hib. eiusdem usus exemplum inveniri videatur: *di dullind* (duo folia) Corm. *fochlocon*.

C a m b r i c a nota singulativa ob alternantes vocales *i* et *e* pro genere, ut in adiectivis quibus convenit mutabilis *i* (p. 279), duplex est, INN, IN masculina, inficiens antecedentes vocales, ENN, EN feminina.

Vetustiora exempla inter glossas Ox.: *eterinn* (avis singularis; ex *atar*, hod. *adar*) 22ᵇ. *corsenn* (gl. arundo; hod. *cors* fem., palus, iuncetum, *corsen*, iuncus vel planta paludinosa singularis, arundo) 40ᵃ. *scirenn* (gl. stella; hod. *ser*, stellae, *seren* fem., stella singularis) B. 44ᵇ. E libro Land. feminina: *finnaun he collenn* (fons coryli; collect. *coll*, coryli, coryletum) 137. *bet ir onnen*, *dir onnen*, *or onnenn* (usque ad fraxinum, a fraxino) 192. 240. *dir aballen*, *bet ir avallen* (usque ad malum; *aball*, mali) 164. 197. *dir ispidatenn* (usque ad crataegum; germ. hagedorn) 192.

Terminationis *-in* exempla recentiora: *ederyn* (avis; collect. *adar*, supra) Leg. 1, 10. 12. 14. Mab. 2, 232. 239. *keleuyn* (calamus; collect. *kalaf*) 3, 155. *un llinhedyn* (unum granum seminis lini; collect. *llinat* in eodem loco) 2, 236. *gwydbedyn*, *gwybedyn* (culex) 2, 208. 212. *morgrugyn* (formica) 2, 211. 236.

Terminatio *-en* e Mab.: *dalen* (folium) 1, 8. *derwen* (quercus; collect. *dar* ibid.) 2, 232. *auallen* (malus) 2, 64. *meillonen* (trifolium) 2, 218. *tywyssen* (spica; collect. *tywys*, supra) 3, 155. *cleheren* (tabanus) 2, 219. *cenllysgen* (granum grandinis; collect. *cenllysc*, supra) 1, 9. Terminatio IEN: *dryssien* (frutex) Mab. 2, 198.

C o r n i c a exempla e Voc. semper in *-en* exeuntia (cf. p. 89) plurima significantia arbores vel herbas et earum partes: *guiden* (arbor), *colviden* (corylus),

onnen (fraxinus), *glastanen* (quercus, ilex), *guernen* (alnus), *auallen* (malus) 9ᵃ. *heligen* (salix) 9ᵇ. *askellen* (carduus), *reden* (filex), *etestren* (carex), *brunnen* (iuncus), *korsen* (calamus), *heschen* (arundo), *linhaden* (urtica), *delen* (folium), *scorren* (ramus), *guailen*, *guaylen* (virga, baculus), *mesen* (glans), *gronen* (granum), *grueiten* (radix) 9ᵃ; praeterea animalia, praesertim insecta: *logoden* (mus), *loven* (pediculus; cambr. hod. *llau*, pediculi, sg. *lleuen*), *hvannen* (pulex; cambr. hod. *chwain*, *chwanen*) 9ᵃ. *guenenen* (apis; cambr. hod. *gwenyn*, *gwenynen*), *kelionen* (musca), *guibeden* (scinifes), *hvilen* (scarabaeus), *sudronen* (fucus) 8ᵇ. *menvionen* (formica), *contronen* (cimex); membra ut *asen* (costa), *briansen* (guttur), *enederen* (extum) 7ᵃ, denique alias res minutas: *brevyonen* (mica) 10ᵃ. *litheren* (littera) 9ᵇ. Terminatio *-ien* in Voc.: *guhien* (vespa) 8ᵇ. E Dr. et P.: *guelen*, *gwelen* f. (virga) O. 1729. 1732 etc. P. 136, 4. 202, 3. *gvethen*, *guethen* f. (arbor) O. 29. 775. 797. 800. *gryghonen* (scintilla) D. 2717. *scoren* (ramus) O. 802. 805. *luhesen* (fulgur) R. 293. *asen* (costa) Cr. 385.

Aremorica item in *-en*: *goulouen* (candela; *goulou*, lux) Buh. 104, 8. *goalen* (virga) 150, 3. 188, 14. *enesen* (insula) 6, 22. 80, 11. 118, 7. *lizerenn* (littera) MJ. 32b. Plurima continet Cath. ut *guezenn* (arbor), *guezenn prun* (prunus), *queluezenn* ('nuclearius', i. e. corylus), *deruenn* (quercus), *glastannenn* (ilex), *pinenn* (pinus), *fauenn* (fagus), *guernenn* (alnus), *ounenn* (fraxinus), *auallenn* (pomus), *ausillenn* (salix), *prunenn* (prunum), *pechesenn* (persicum), *queresenn* (cerasum, cerasus), *quistinenn* (castanea, iuglans), *iuinenn* (taxus), *loreenn* (laurus), *agroasenn* (arbustum, rubus), *ilyeauenn* (hedera), *gueautenn*, *lousouenn* (herba), *lusenn* (vaccinium), *elestrenn* (gladiolus), *seuuienn* (fragum), *iruinenn* (napus, rapa), *faffuenn* (faba), *melchouenn* (trifolium), *corsenn* (arundo, canna), *delyenn* ('frons', i. e. folium), *goalenn* (virga), *bleuzuenn* (flos), *gruizyenn* (radix), *mesenn* (glans), *fagodenn* (fasciculus); *logodenn* (mus), *louenn* (pediculus), *hoanenn* (pulex), *guenanenn* (apis), *quelyenenn* (musca), *guespedenn* (vespa), *meryenenn* (formica), *fubuenn* (scinifes, culex), *controunenn* (tarmus), *queffnidenn* (aranea), *lencquernenn* (lumbricus); *breyenenn bara* (mica), *choanenn* (mica), *bleuenn* (pilus), *maluenn* (palpebra), *pluuenn* (pluma), *goazenn* (vena), *neruenn* (nervus), *neudenn* (filum), *cordenn* (corda), *greunenn* (granum), *grouanenn* (arena), *glouenn* (carbo), *silienn* (anguilla), *goabienn* (anguillula), *goagrenn* (glandula), *guennhaenn* (verruca), *mesclenn* (concha), *faeczenn* (pyga), *sterenn* (stella), *laesenn* (lex), *quenechenn* (collis), *laguenn* (lacus), *iauelinenn* (missile), *lizerenn* (littera), *iguenn* (hamus), *seruiedenn* (facitergium, manutergium).

Iam in gallicis his herbarum nominibus possis supponere notam singularitatis: *γελασονέν* (centunculum herba Gallis) Dioscor. 3, 120. *σκοβιήν* (sambucus Gallis; cambr. hod. *ysgawen*, alnus, collect. *ysgaw*) Dioscor. 4, 171. *titumen* (artemisia herba Gallis) Apulei. Madaur., Medici antiqui. Venet. 1547, p. 213ᵃ. *betilolen* (leg. *betidolen*? manifolium herba Gallis) id. ibid. p. 215ᵃ. At nimis incerta haec.

Hoc tamen memoria dignum praetereundum non censuimus, quod tam e pluralibus formis singulativa derivantur ut arem. *lousouen* (herba) Cath., cambr. hod. *lysieuenn* e pl. *losou* Buh., cambr. *lysiau*, quam e singulativis formae plurales, ut corn. *kerden* (funes), *guelynny* (virgae), *dagrennow* (lacrimae), *blewennow* (rami), *scorennow* (rami), *plynkennow* (trabes), arem. *bioc'hennet* (vaccae), *querden* (funes),

de quibus vid. supra. Paulo alia ratio intercedit inter corn. *asen* (costa) et *asow* (costae), *delen* (folium) et *delyow*, *grueiten* (radix) et *gwrythyow*, arem. *gruizyenn* et *griziou* (radices).

B. Deminutio.

Terminationes deminutivae britannicae frequentiores sunt *-an* et *-ic*. AN (vocali correpta differens a cambr. *-aun*, arem. *-en* = hib. vet. *-án*), usitata hodie quoqu cambrice in utroque genere, iam in vetustis nominibus propriis virorum extat, tam cambricis quam aremoricis.

Cambrica e L. Land.: *Dagannus* 149. *Guinan*, *Conocan* 150. *Marchan* 188. *Gabran* 150. *Manachan* 205.

Aremorica e chart. Rhed.: *Louran* Mor. 339. *Ninan*, *Nennan* 1. 3. *Winan* 1, 29. *Conan* 1, 2. *Risan* 1, 15. *Maban* 1, 7. *Brocan*, *Brochan* 1, 17. *Fracan* 1, 5. *Gulugan* 1, 2. *Wrgitan* 1, 5. *Wobrian* 1, 38. *Breselan*, *Martinan* 1, 24. *Guorctan*, *Hidran* 2, 16. *Tiarnan*, *Tiernan* 1, 20. 31. *fosan* (fossula) 1, 39.

Cambrica terminatio *-an* etiam hodie deminuit utriusque generis substantiva: masc. *llyfran* (libellus), fem. *dynan*, *gwreigan* (muliercula). Frequentior tamen in genere masculino est *-yn*, ut *dynyn* (homunculus), qua eadem terminatione interdum e substantivis femininis prodeunt masculina, ut *rheffyn* (funiculus) e fem. *rhaff* (funis). Cf. notam singularitatis masculinam *-yn*.

IC cambrice magis ex usu cessit, tamen hodie quoque femininis adfigitur, ut *llances* (iuvenis femina), *llancesig* (iuvencula).

Cornica exempla: *ydnic* (pullus; i. e. avicula, avis pulla) Voc. 8ᵇ. *clechic* (tintinnabulum; i. e. cloccula, e subst. *cloch*, clocca) 9ᵇ. *kellillic* (artavus; e *collell*, culter) 10ᵃ. E plurali derivatum cum plurali terminatione: *flehesygow*, *flehesyggow* (pueruli) O. 1868. D. 2649, comparandum cum aremoricis, quae statim proferentur.

Aremoricum e Buh.: *an mabic devy* (puerulus David.) 106, 21. Hodierna utriusque generis: *tadik* (paterculus), *gwazik* (homunculus), *merc'hik* (filiola). E plurali derivata cum plurali terminatione: *tadouigou* (paterculi), *gwazédigou* (homunculi), *merchédigou* (filiolae), *tiezigou* (domus parvae), *breûdeûrigou* (fraterculi) ap. Legon.

OS, ACH, IACH rariores sunt terminationes deminuentes cambricae, additae substantivis plur. vel collect., ut *gwrageddos* (mulierculae), *wynos*, *wyniach* (agnelli; *wyn* ex *oen*), *gwarthegach* (parva armenta, cum contemptione dictum). Exemplum prioris terminationis additae substantivi formae singulari in Mab.: *cymranos* (parvi, pauperes mei corvi; *bran*, pl. *brein*) 2, 383.

ILL et ELL frequentes terminationes in nominibus vetustis gallicis deminuentes videri possunt, praesertim in nominibus virorum et feminarum, ut *Roscillus*, *Celtillus*, *Adbucillus* apud Caesarem, *Otacillus*, *Otacilla*, *Excingilla* etc. in inscriptionibus (quae videas in capite de derivatione); praeterea in nominibus fluviorum vel locorum, ut *Mosella* iuxta *Mosa*, *Mursella* iuxta *Mursa*. Rara tamen (nec certum omnino num sint deminutiva) eiusmodi nomina iam apud veteres Hibernos et Britannos, ut hib. *Sinill* (nom. viri) in Annal. Tigern. ap. O'Con. 2, 177, *Colmanellus* (cf. *colmene*, gl. nervus, Sg., an pro *Columbanell*?) Boll. Mart. 2, 560, cambr. *Cuillus* (Gildasii frater) Boll. Ian. 2, 958. Et sub-

stantiva britannica, quae videntur deminutiva eiusdem terminationis, forsitan omnia sint transumpta latina: cambr. *gratell* (gl. graticula, med. lat. *gradella* p. 161; i. e. craticula), *celell*, *cultel* (gl. artuus; = cultellus) Ox. B. 42ᵃ. *kyllell*, pl. *kylleill* (sica) Mab. fq. *parchell* (porcellus) Mab. 2, 241. 3, 302. corn. *collel l. kethel* (gl. cultellus; cambr. hod. *cyllell*) Voc. 10ᵃ. *porchel* (gl. porcellus) 9ᵃ. *logel* (gl. loculus) 9ᵇ. arem. *pomell* (globulus ensis; gall. hod. *pommaille*) Buh. 152, 13.

C. Gradatio.

Sunt duae gradationis britannicae terminationes, *-ach* (arem. *-oc'h*) comparativi, *-am* (*-af*) superlativi, quarum illa supplet hibernicam vetustam *-iu*, *-u* (p. 123), altera respondet hibernicae *-em*; utraque ita fere addita, ut consona antecedens (quae si est tenuis, servatur) geminetur vel *h* intromittatur, ni fallimur, per assimilationem (pp. 113. 119. 153). Praeterea, ut in lingua hibernica, sunt formae quaedam anomalae.

Comparativus.

ACH cambrica terminatio. Vetustius exemplum: *guobriach* (gl. sapientior: sera et sapientior aetas; posit. *guobri*. gl. gravis, Ox. 40ᵃ) gl. Ox. 37ᵇ.

Exempla e Mab.: *hardach oed no gwenhwyuar* (amabilior erat quam Genevara) 1, 4. *glassach yw ygric nor ffenytwyd* (viridiores sunt eius rami quam pinorum) 1, 7. *ny welsei eiryoet morwyn degach* (non viderat unquam puellam formosiorem) 1, 279. *llawenach uuwyt wrthyf y nos honno* (laetiores erga me fuerunt hac nocte) 1, 10. *ryuedach oed gantaw* (mirabilius erat ei) 1, 278. Adverb. *yn gallach* (fortius) 3, 273. E substantivis derivatus comparativus: *a phan vu amserach kymryt hun no chyuedach* (et cum esset tempestivius sumere somnum quam comessationem) Mab. 3, 14. *oed llessach yr march* (esset commodius equo) 3, 19.

OCH aremorica: *brassoch* (maior) Buh. 74, 23. 88, 19. *pelhoch*, *pelloch* (diutius, porro) MJ. 21b. 54b. *abiloch* (habilior) Cath. Item hodie *kaeroc'h* (formosior), *uheloc'h* (altior).

Cornica dialectus caret hac terminatione, pro qua in comparativo ut in superlativo A vel E sola invenitur: *haccra mernans byth ordnys . . ny vye* (terribilior mors nunquam ordinata est) P. 151, 2. *lacka* (peior) D. 2175. *tecke ys houl yv y lyw* (formosior quam sol est eius aspectus) P. 226, 4. *folle* (furiosius) 21, 3. *vylle* (insolentius) 176, 4. *tekke*, *teke* O. 1177. D. 348. *lelle* (legalior, fidelior) O. 1111. *whekke* (suavior) R. 144. *hyrre* (longior), *cotta* (brevior) O. 2511. 2512. Latino *eo* respondet antepositum *de*: *the voy* (eo magis) D. 1679. *the wel* (eo melius) D. 2080. *ʒe weth* (eo peius) P. 239, 4.

Superlativus.

AM cambrica vetustior terminatio. Exemplum cambricum vetustum: *hinham* (gl. patricius; hod. *hynaf*, ex *hen*, senex, germ. ältester) gl. Ox. B. 45ᵃ.

AF cum infecta *m* cambrica exempla recentiora semper iam exhibent: *maen yssaf yr ureuan* (lapis infimus molinae), *emaen vchaf*, *er hyshaf* (lapis summus, infimus; superior, inferior) Leg. 1, 35, 9. 2, 1, 4. In Mab.: *ar y glynn teckaf yn y byt* (in vallem pulcherrimam mundi) 1, 3. *yggwarthaf arwystli* (in suprema

parte A., fluvii) 2, 371. E substantivis: *pennaf neges iui* (primarium negotium mihi) Mab. 3, 20. *ar uorwyn pennaf onadunt* (et puella prima, princeps earum) 1, 250. *ynbennaf* (potissimum) 2, 21. In libro Landavensi eadem scriptio: *bet in finnaun eithaf* (usque in fontem extremum) 164. *o guarthaf luin ili* (a summa parte nemoris I.) 166. 219. Interdum tamen excussa consona *-a*: *ir tu guartha* (latus supremum) L. Land. 148. *hit guartha ir alt* (ad summitatem acclivitatis) 149. *iniguartha* (in eius, insulae, suprema parte) 187. *diguartha nant hela* (ad summitatem vallis H.) 251. *athecca merch or byd oed honno* (et pulcherrima filia mundi erat haec) Mab. 3, 321.

Cornicus superlativus finitur ut comparativus: *an purra lader*, *an purre laddron* (perfectissimus latro, -imi latrones) P. 74, 4. 90, 4. *a vyne gwarʒe*, *awarʒa* (ab, in summa parte) 135, 1. 253, 2. *lowenna* (laetissime) 115, 2. *ow map kerra*, *the vap kerra* (meus, tuus filius carissimus) D. 153. O. 2341. *uhella* (altissimus, supremus) D. 2189. *brasa*, *brassa*, *brasse* (maximus) D. 793. 778. 773. *gokye* (stultissimus) R. 1454.

AF, AFF aremorica terminatio: *caezraf* (pulcherrimus) Buh. 100, 16. *diuesaf* (ultimus) 102, 18. *furhaff* (sapientissimus) 124, 19. 182, 23. *vhelaff* (altissimus) 146, 13. *hegarataff* (amicissimus) 64, 6. 102, 2. *ma merch henaf* (filia mea natu maxima) MJ. 88 a. *scaffhaf* (levissimus) 41 b. *querhaf* (carissimus) 6 a. 44 a. *brassaf*, *brashaf* (maximus) 10 b. 19 a. *byanaf*, *bianhaff*, *bihanhaf* (minimus) 8 a. 46 b. 138ᵃ. *falhaf* (minimus) 10 b. *garchaf*, *garuhaff* (crudelissimus) 41 b. Buh. 10, 17. *abilaff* (habilissimus) Cath. Sed etiam deficiente *f*: *brassa* (maximus) MJ. 145 b., ut semper in hodierna lingua: *ann uhela* (altissimus), *ar pinvidika* (ditissimus).

Anomalae gradationis sunt adiectiva quaedam britannica, quorum comparativus caret terminatione vulgari, superlativus eandem assumpsit, sive ex eadem radice, quae est positivi, sive e diversa uterque gradus derivatus est.

Cambrica eiusdem radicis: *mawr* (magnus), comp. *mwy*, superl. *mwyaf*, *mwyhaf*. *Hir* (longus), comp. *hwy*, superl. *hwyaf*. *Isel* (humilis), comp. *is*, superl. *isaf*. *Uchel* (altus), comp. *uch*, superl. *uchaf*. *Ieuanc* (iuvenis), comp. *ieu*, superl. *ieuaf*, *yeuhaf*. *Hen* (senex), comp. *hyn*, superl. *hynaf*.

Alia quorum positivus deest aut diversae est radicis: comp. *cynt* (prior), superl. *cyntaf* (primus). *Trech* (fortior; = hib. *tressa*) Mab. 1, 20. *Bychan* (parvus), comp. *llei*, superl. *lleiaf*, *lleyaf*. *Agos*, *cyfagos* (vicinus), comp. *nes*, superl. *nesaf*. *Drwc* (malus), comp. *gwaeth*, superl. *gwaethaf*. Diversae in quoque gradu radices: *da*, *mat* (bonus), comp. *guell*, *gwell* (melior), superl. *goreu* (optimus). Exempla horum omnium non infrequentia in Leg. et Mab., ut: *ny bu hwy no hynny* (non fuit longius quam hoc) Mab. 1, 244. *kyn no mi* (prius quam ego; *kynt*) 1, 260. Item hodie, nisi quod interdum comparativorum terminatio vulgaris accedit: *mwyach*, *hwyach*, *ieuach*, *hynach*, *lleiach*, *gwaethach*, *gwellach*.

Cornica et aremorica eadem fere anomala. Cornica: *le* (minus) D. 594. *lyha* (minimus) D. 794. *nes* (propius) P. 172, 4. O. 149. 1404. D. 576. *nessa* (proximus, proxime) R. 1867. Cr. 37. 1678. *moy* (maior, magis, plus) fq. *moghya* (maximus, maxime) D. 513. 777. 792. 798, *moghye* 514, *mogha* O. 2033. D. 510, *moygha* P. 112, 4. 196, 3. *kyns* (prior, prius) 49, 2. 51, 1. O. 377. 724. 1095. 1533. 1722. D. 787. R. 900, *kens* O. 2294. D. 2902. R. 457. *kynsa*, *kynso*,

kynse (primus, primum) O. 20; 2162; 2613. D. 2947; *kensa*, *kenso*, *kense* D. 795. 2051. R. 863. *gueth*, *gweth* (peior) R. 2026. D. 2732. P. 47, 4. 205, 4. *guetha* (?pessimus) D. 1130. *gwel*, *guell*, *gwell* (melior, melius) P. 36, 3. 91, 4. 158, 4. *guel* O. 1914. D. 446. 1910. *an guella gwas* (optimus puer) P. 112, 4. *gwelha* (optime) 115, 2. *an guyn guella* (vinum optimum) O. 1904. *ow dyllas guella* (meum vestitum optimum) D. 256. *an gusyl wella* (optimum consilium) D. 555.

Aremorica: *muy*, *mui* (maior) MJ. 111 b. 113 b. *muy* ('magis') Cath. *muyhaf* (maximus) MJ. 6 b. *muyhaff* Buh. fq. *guell* ('melior') Cath. (melius) MJ. 107 b. 116 b. *guelhaf* (optimus, optime) 5 b. 6 b. 8 a. 45 b. *guellaf* Buh. fq. *quentaff* (primus) Buh. 36, 18. MJ. 47 a. *quentaf* 7 a. b. 10 b. 52 b. Item hodie: *mad* (bonus), comp. *gwell* (*gwelloc'h*), superl. *ar gwella*; *drouk* (malus), comp. *gwaz* (*gwasoc'h*), superl. *ar gwasa*.

Memoranda est post enumeratas terminationes gradationis cambrica terminatio aequalitatis -ET, addita adiectivis, quibus praefigitur compositione part. *ky*, *kyn*, subditurque coni. *a*, *ac* (atque): *niuer kyhardet a hwnnw* (congregatio aeque splendens atque haec) Mab. 1, 16. *gwas kynuonhedicket athi* (puer aeque nobilis ac tu) 1, 264. *achyntristet oedynt ac ogheu* (et aeque tristes erant ac mors) 1, 36.

CAPUT TERTIUM.

De numeralibus.

Sunt numeri celtici ut in ceteris linguis vel cardinales vel ordinales; sed addit lingua hibernica genus, quo carent britannica et pleraeque ceterae linguae, substantivorum numeralium.

I. Numeralia hibernica.

1. Numeri cardinales exceptis illis sex a V usque ad X declinantur omnes. Ante numeros per se positos praecedere solet aut A (nec mutatum ante vocales et medias, nec consonas inficiens, diversum igitur ab articulo), aut articulus neutr. plur. Addentur ob conspectum formarum etiam composita et derivata.

Forma substantivorum sequentium praeter dualem post II post numeros minores omnes est pluralis, nec discordant ab usu aliarum linguarum exempla infra suis locis sequentia: *tri tuisil* (tres casus), *tri tuisel* (trium casuum; gen.), *teora bliadni* (tres anni), *cethir brottae* (quattuor momenta), *coic sailm* (quinque psalmi), *coic bliadni* (quinque anni), *coic míli* (quinque milia), *coic brotu* (quinque momenta; acc.), *ocht̀delbae* (octo formae), *deich míli* (decem milia). Contra omnes numeri maiores, tam decadum nomina quam *cét* (centum) et *míle* (mille), utpote substantiva postulant genetivum pluralis: *fiche pond* (viginti pondo), *coic cethorchuit béimmen* (quinquies quadragena verbera); pro quo genetivo sicut pro duali recentior et hodierna lingua substituit formam singularem.

I. ÓIN, ÓEN: *óin diairchinchib* (gl. primitius; i. e. unus e primis) Wb. 7b.

óin menme lib occo et óin gním (gl. unanimes honorificetis deum; i. e. una mens sit vobis in eo et una actio) 6[d]. *ishinonn óen leiss natura 7 signi.* (gl. sunt alia natura et significatione mobilia; i. e est idem unum, unum et idem ei n. et s.). *ishinon óin signi. 7 discre.* (gl. significantiam et discretionem; cf. Sg. 201[a]: *ed-nonóen*, gl. identidem) Sg. 61[a]. 208[b]. *aóen fodeich* (unum decies) Cr. 31[c]. Gen. fem.: *cuit inna aine 7 inna aile* (ratione unius et alterius) Cr. 31[c]. Dat.: *isin-óinchorp ataat* (in uno corpore sunt) Wb. 12[b]. *o óin síl* (ex uno semine) 4[c]. Acc.: *ni ar óen fer* (non propter unum virum, passus est Christus) 4[b]. Addito articulo interdum significatur lat. idem: *ní corp intóin báll* (gl. corpus non est unum membrum; i. e. unum illud) Wb. 12[a]. *indóengránne* (unum illum granulum) 13[c]. *inna oena méite* (gl. tantidem, i. e. eiusdem magnitudinis) Sg. 203[a]. *ond-óentóisrinn* (gl. ex eadem massa) Wb. 4[c]. *issindóinbull* (in uno illo membro) 12[b]. *isindóinuáir* (eadem hora, resurgent mortui) 25[b]. *tresinnóenméit* (gl. per tantundem, temporis) Cr. 34[c]. De formula *cachóen* videas inter pronomina.

Composita: *óinechaid, óenechaid* (gl. eques) Sg. 50[b]. 55[b]. *óentaim, óintam* (gl. caelebs) 9[a]. 16[a]. *óinsyllabche* (monosyllabae, voces) 207[a]. *fer oinsétche* (vir unius uxoris) Tir. 11; atque alia quae scriptione separantur ut *óen choimdiu lib* (unus dominus vobis) Wb. 22[d] Nomen viri *oengus* (gen. † *oengusso*, gl. marg.; cf *fergus*, supra p. 266) Cr. 4[a]. Derivata: *óinar, óenar* (cf. infra subst. numeralia), *óentu, ointu* (unitas) Wb. fq. *óinugud* (unio) Wb. 21[c]. *óende, óindae* (unicus) 12[a]. *óendai, óindai, óindi* (singuli, singulae) Sg. 9[a]. 18[a]. 197[a]. *indóindid, ind-oindid* (gl. semel) Ml. 29[a] 34[a]. *indóendaid* (gl. singulatim) Sg. 71[b].

II. DÁ, DÍ (DÉ). Paradigma flexionis huius numeralis constructi cum substantivis:

	Masc.	Fem.	Neutr.
Nom.	*dá*	*dí*	*dá-ñ*
Gen.	*dá*	}	
Dat.	*dib-ñ (deib-ñ)*	}	
Acc.	*dá*	*dí*	*dá-ñ*

Quarum formarum exempla supra sunt prolata cum nominum numero duali; formulae pronominalis *diblínaib* (utrobique, ab utraque parte) plura infra inter pronomina. Dativi forma *deib* extat in Sg. 8[a]: *sill. fordeib dacti. són* (gl. penthemimeri heroicae; i. e. syllaba super duo dactylos hoc). Idem cum articulo sine substantivo: *nochishonaib dib són* (est tamen ab utroque hoc) Ml. 14[c]. Praeter *dá* extat forma absoluta *dáu*, rec. et hod. *dó* (= cambr. *dou, deu*, hod. *dau*): *itadáu coicat archét* (sunt 152) Cr. 42[b]. *it lia inatri oldáte adó* (sunt plus tria quam duo), *adó ille 7 adó anund* (duo illinc et duo hinc) Corm. *deach. ni hoen acht a dhó* (non unus sed duo) id. *emuin. cocend nómaide no a dó no a tri* (ad finem momenti [?] vel duorum vel trium) id. *himbas forosnai.*

DE in compositis et derivatis: *deoger* (diphthongus; = *defoger* a *fogur*, sonus) Sg. fq. *deáith* (gl. bipennis) Sg. 67[a]. *dériad* (gl. bigae, biugae, bina iuga) 54[a]. *désillabchi* (bisyllabae, voces) 44[b]. 68[b]. 187[a]. *coit. dechenéli indiu la nuelitridi* (gl. terrigenus, taurigenus; i. e. communia bigenera hodie apud novos scriptores) 90[b]. *coitchen dechenelisin ap. ġcos* (gl. ὁ ἄνθρωπος καὶ ἡ ἄνθρωπος) 62[b]. *inpaseir .i. indechenéul paseir* (gl. unde sit, ne parseris, in cod. passeris, Prisc. 12, 6, 29) 203[a]. *déchorpdae* (gl. bicorpor) 65[a]. *robói chocad etir deichthriub*

7 dethriub corricisin (fuit bellum inter decem tribus et duas tribus usque eo) Ml. 37r. De subst. numerali *déde* paulo infra; adi. *deidi* (gl. bini) Cr. 32[d].

III. TRÍ masc. neutr., TEOIR, TEORA fem. Paradigma flexionis:

	Masc. et neutr.	Fem.
Nom.	*trí*	*teoir*, *teora*
Gen.	*trí*	*teora-ṅ*
Dat.	*trib*	*teoraib*
Acc.	*trí*	*teora.*

Exempla gen. masc. et neutr.: Nom. *islour da preceptóir in œclis no thríi* (sufficiunt duo praeceptores in ecclesia vel tres) Wb. 13[a]. *na tri recte* (tres leges, naturae etc.; *rect* neutr., alibi masc.) Wb. 29[c]. *it tri tuisil* (gl. gerundia nominum habent casus aliquos; i. e. sunt tres casus) Sg. 148[b]. Gen.: *delb tri tuisel foraib* (species trium casuum in eis, gerundiis) Sg. 148[b]. *na tri noilaithe* (gl. trinum nundinum; i. e. -arum) Sg. 116[b]. *ní gnáth choms. in ainmnidib pronomen acht inna trí domber som* (gl. per nominativos tria tantum componuntur, pronomina; i. e. non consueta compositio in nominativis pronominum nisi trium, quae profert) Sg. 201[a]. Dat.: *diatrib nonbaruib* (tribus suis enneadibus) Corm. B. *orc tréith.* Acc.: *ruri anacht trimaccu asurnn tened* (dominus qui servavit tres filios e furno ignis) Colm. h. 29. *tri gné forsin apgitir* (gl. terna tenent alphabeta; i. e. tres formas pro alphabeto) Cr. 33[a]. *tri anman dobeir*, *tri anman tra dober doib* (tria nomina dat, tria nomina ergo dat eis) Wb. 12[c]. 16[a]. *annoi frisinna tri* (gl. ille ipse iste et reliqua novem; i. e. novem ad tria, pronomina dicta) Sg. 197[b]. *commebaid hitri* (ut frangeretur in tria) Br. h. 78.

Fem.: *inna teoir rannasa isóin rann fardiṅgrat* (gl. ergo tria una pars est orationis) Sg. 26[b]. *teora tonna torunni in bab. trédenus dosom in sepul.* (gl. consepulti estis ei, Christo, in baptismo; i. e. tres undationes super nos in bapt., triduum ei in sepulcro) Wb. 27[a]. *teora bliadni frithriagla namma leissem* (gl. sunt autem anni tres circuli) Cr. 32[b]. *itnephchumscaichti na teora litreso* (immutabiles sunt hae tres litterae) Sg. 10[a]. *teora greca inso dondí aslegendi* (scil. *briathra*, voces: hae tres graecae pro *legendi*, *τοῦ ἀναγνωστέον καὶ τοῦ ἀναγινώσκειν καὶ τοῦ ἀναγινώσκεσθαι*) Sg. 148[b]. *teora ferba fira* (tres vaccae candidae) SM. 64. Gen.: *nephaccomol inna teora liter* (non iunctio trium litterarum). *ménogud inna teora ṅguttae im̄alle* (dissonantia trium vocalium insimul) Sg. 7[b]. 40[b]. *muince .iii. nungae* (collare trium unciarum) Tir. 6. *na teora mbo* (gl. *di gabail*; i. e. trium vaccarum) SM. 66. Dat.: *donaib teoraib personaib uathataib* (in tribus personis singularibus, numeri singularis) Sg. 186[a]. Acc.: *taidmenadar sunt ï na teora persana* (significat hic ergo tres personas, deitatis) Wb. 9[c]. *adopart teora lethindli* (obtulit tria dimidia *i.*) Tir. 4. *ar teora ferba tic so* (ad tres vaccas pertinet hoc) SM. 68.

TRE in compositis et derivatis: *isintrechostu* (gl. in tripode) Sg. 8[b]. *treode*, *trecoste* (gl. tricuspis) Sg. 67[b]. *trechatharde* (gl. tripolites) Sg. 38[b]. *treceneli* (gl. trigena) Sg. 66[a]. *ingenitin coit. trechinélai* (gl. alteram servat, regulam; i. e. genetivum communem trigenerum), *coitchen trechenelæ .sui.* (commune trigenerum est *sui*) Sg. 75[a]. 200[a]. Supra allatum est subst. *trédenus* compositum e *denus* (*roscarsam frib denus m̄beicc*, gl. desoluti a vobis ad tempus horae, Wb. 24[d]). Derivatum *trian* (tertia pars, triens) SM. 96. 100. 200. 246. 258. 260, cuius genus

neutrum recentior quoque lingua significat: *dá d-trian* (duae partes, bes) Keat. ap. O'Don. 372. Subst. numerale, de quo infra, *tréde* est neutrum adi. *tréde* (ternus): *isnaib tredaib* (gl. in ternis) Sg. 10ᵃ.

IV. CETHIR masc. neutr., CETHEOIR, CETHEORA fem. Exempla masc. et neutr.: *cethir brottae* (quattuor momenta; in sententia, quam videas totam infra sub X) Cr. 18ᵈ. *itchethir chét* (gl. quater centeni; = 400) Cr. 42ᵉ. Fem.: *ceteora athgabalu* (quattuor districtiones) SM. 258. *cetheora duillne fair* (quattuor folia super eo) Corm. *doss*. Gen.: *condib cretem cet[h]eora persann linn* (ut sit fides quattuor personarum nobis) Tr. 86. Accedit forma utriusque generis communis *ceithre*, *ceithri* in codicibus recentioribus. Masc.: *ceitre sellaig* (quattuor spectatores) SM. 240. *ceitri sapuid* (quattuor principes), *ceitri triuin* (quattuor viri fortes) SM. 54. *ceitri mic Buide* (quattuor filii B.) SM. 70. Fem.: *ceitri primgaeta ocus ceitri fogaeta* (quattuor venti cardinales et quattuor venti laterales) SM. 26. *ceithri ba* (quattuor vaccae) 270.

Est etiam subst. *cethir* (gl. hic et hoc pecus; i. e. quadrupes) Sg. 70ᵇ. *cosmil fricethir* (gl. animalis homo; i. e. similis animalis quadrupedis) Wb. 8ᵇ. Plur. *cethra*: *na hethat cethra na gurta* (ne edant pecudes segetes) Corm. *gelistar*. *is ingnadh ronucsat daine 7 cethra ananmanna as* (est mirum quod tulerunt homines et pecudes animas suas inde) Gl. 2. *im fulusa cacha cethra* (circa fetus omnium pecudum) SM. 184. *o na cetraib* (a pecoribus) SM. 190. *combertis na cethrai* (ut afferrent pecudes) Corm. *belltaine*. Idem adiective positum: *im rubu cethra* (circa bestias quadrupedes) SM. 184. Composita: *mincetra* (pecora iuvenca) SM. 184. *beoceathra* (viva pecora), *for beoceathraib* (de vivis pecoribus) SM. 258. In compositione CETHAR: *traig cethargarait* (gl. proceleusmaticum; i. e. pes quattuor brevium syllabarum) Sg. 7ᵇ.

V. CÓIC (e *cinc*, *cuinc* = lat. *quinque*, cambr. *pimp*; cf. pp. 42. 66): *cóic deich cóica* (gl. marg.; ad textum: singulae vocales denos sonos habentes; i. e. 5 × 10 = 50) Sg. 4ᵃ. *acoic indid oa q. xxx* (gl. quinto minus a triginta) Cr. 33ᵇ. Cf. infra: *coic sailm sechtmogat*, *coic cethorchuit*, *cóiccet*, *coic míli*. Gen.: *boge .V. ṅuinge banoir* (catinus quinque unciarum auri candidi) Corm. Postea *cúic*: *ocus rordaig cuic cresa inti* (ordinavit quinque zonas in ea) SM. 28, ut hodie *cúig*.

VI. SÉ (cf. pp. 52. 125): *octṅdelbae 7 oct ṅgné cenelcha andsom. sé tarm̄orcenn im̄* (gl. sunt formae generales praeteriti perfecti VIII; i. e. octo formae, sex terminationes tamen) Sg. 166ᵃ. *se sinistri* (sex fenestrae), *sesca ocus se sinistri* (66 fen.) SM. 28. *se haisle* (sex articuli) Corm. *déach*. Gen.: *na sé mbó* (gl. *di athgabail*; i. e. sex vaccarum) SM. 66.

VII. SECHT (e forma *sechten* = sanscr. *saptan*, lat. *septem*; de *n* originaria huius numeri et trium sequentium cf. sub N, p. 44): *itsechtṅocht* (gl. septies octoni), *itsecht trichit* (gl. septies trigeni) Cr. 33ᵃ. *itsecht cét* (gl. septies centeni) Cr. 42ᶜ. *secht maicc cathboth* (septem filii C.) Tir. 8. *sect cumala*, *tri sect cumala* (septem cum.*, ter septem cum.) SM. 70. *.VII.ṅaisle* (7 articuli), *.VII. ndialt* (7 pedes) Corm. *déach*. Gen.: *cessad secht mbrathar* (passionem septem fratrum) Fél. Iul. 10. Acc.: *dobert sechtmultu ṅade* (dedit septem verveces a se) Br. h. 36. Derivatum: *grad secta* (gradus septenarius) SM. 96.

* *cumal* f. 1. serva; 2. pretium trium vaccarum. Vaccae aequiparantur 24 *screpaill*, 1 *screpall* = 3 *pinginni*.

VIII. OCT, OCHT: *octn̄delbæ 7 oct n̄gné cenelcha andsom* (glossa tota sub VI) Sg. 166ᵃ. *aocht deac* (18) Cr. 32ᶜ. *VIII. n̄diailt* (8 syllabae), *ocht n̄déich* (octo pedes), *ocht naisle* (octo articuli) Corm. *déach. oct mbu* (octo vaccae) SM. 138. Dat.: *huanaib octsa anúas* (gl. similiter ab eis composita, uterque etc. Prisc. 6, 1, 4; i. e. ab his octo supradictis, unus, ullus etc.) Sg. 90ᵇ. Acc.: *ro delb dono na hoct ngaeta* (creavit igitur octo ventos) SM. 26.

IX. NÓI: *nói sethir* (gl. novem glandulae) Sg. 49ᵇ. *annoi frisinna tri* (novem ad tria; cf. sub III acc.), *ité inna noi dim* (gl. septem derivativa et is et hic; i. e. sunt haec ergo novem, dicta pronomina) Sg. 197ᵇ. *nóe slabraid ass* (novem catenae ex eo) Corm. *bóge*. Originariae *n* servatae exempla, minus certa in genetivis: *conrici hucht noinomne* (usque ad iugum novem quercuum) Tir. 1. *fri ré noin uar* (spatio novem horarum) L. Ballym. ap. O'Don. p. 92; certiora *noi mbai* (novem vaccae) SM. 138. *noi mbliadna .x. iarsin* (undeviginti annos postea) L. Br. ap. St. (Beitr. I. 354), quibus adnumerandum est compositum *nóin̄druimm* (novem iuga, n. l.): gen. *mochoe nóin̄drommo* Sg. 226.

X. DEICH: *deich míli* (gl. decem milia) Wb. 12ᵈ. *itadeich* (gl. decus; i. e. decem, Beda de temp. rat. c. 15) Cr. 31ᶜ. *inna deich ar dib cetaib* (gl. ducenti decus, ibid. c. 20) Cr. 33ᵃ. *inna deich tribu* (gl. tribus) Ml. 34ᵈ. *cóic deich* (quinquies deni) Sg. 4ᵃ, v. supra. Servata *n*: *deic mbai* (decem vaccae) SM. 136. *co ruice deic mbu* (usque ad 10 v.) SM. 92.

Eadem forma in derivato *deichthi* (gl. denos, sonos, habentes vocales) Sg. 4ᵃ. et in composito *deichthriub* (decem tribus) Ml. 37 r. (v. supra p. 301). Propria est eiusdem vocis forma cum producta vocali et servato consonae *c* statu primitivo (cf. p. 69) DÉC, DEAC, DEEC, forma absoluta, postposita post numeros minores, ad effingendos compositos ab XI usque ad XIX. Usurpatur eadem forma hodie, destituta consona, hib. *déag*, gael. *deug* in numeris illis compositis tam cardinalibus quam ordinalibus, non mutata sequens post minores numeros et post substantiva, si qua addita sunt, ut gaelice 11 card.: *aon deug* (undecim), cum subst. *aon fhear deug* (undecim viri); ordinal.: *an t-aon fhear deug* (undecimus vir). Item hibernice 12 card.: *dá déag* (duodecim), cum subst. *dá dheisgiobal déag* (duodecim discipuli); 13 ord.: *an treas caibidil déag* (decimum tertium caput); 14 ord.: *an ceathramhadh caibidil déag* (caput decimum quartum).

Exempla vetusta numerorum XI—XIX: *cretsite di míli déec* (quod crediderunt duodecim milia; glossa mutila initio. Post *déec* sequitur *di illis*, quod est *de illis* latine, ut mox pergitur: *sechié cretes de illis tucfe rúna legis*) Wb. 15ᵇ. *ar isairchenn m̄bes salt hiciunn nóidécdi mad in dib n̄uarib deac nammá bas laigu cach mí aescai oldaas trichtaige .... armad iarnaicniud adrimther cutesbat di cach trichtaigi di huáir deac 7* IIII *bro. 7 unga 7 atom. ni conbia salt etir. issaithrech im̄ isairi is assu lasna rímairu di huáir deac namma du thesbuith* (nam est indubium esse saltum in fine decennovenalis, circuli, si duodenis horis tantum sit minor mensis lunae, quam est tricenalis ..... nam si secundum naturam computatur, ut deficiant de tricenali duodenae horae et quaternae lineae et uncia et atomus, non erit saltus omnino. Est autem laboriosum id; ideo facilius computatoribus duodenas horas tantum deficere*) Cr. 3ᵇ

* Comparata hac cum glossa infra sequente eiusdem scriptoris eadem ratio probatur, quam sequitur O'Dugan (ap. O'R. *úasa*): 1 momentum (minuta) = 12 unciae, 1 uncia = 47 atomi.

in notationibus de formula chronologica: salva ratione saltus. *ni roig di huáir deac* (gl. alias nequaquam ad hoc pertingere posse constat; i. e. non attingit duodecim horas) Cr. 33[b]. *inda apstal .x.* (duodecim apostoli) Fél. Iul. 15. *da gaetha dec* (duodecim venti) SM. 26. *in da rann deacc* (12 partes). *i ndib randaib dec* (in 12 partibus) SM. 30. *teora pinginne dec* (tredecim denarii) SM. 246 *trí cumula décc ar fichit* (13 ad 20, 33 cum.) SM. 76. *dorimther hí libur essaiæ ásceIso .i. asbert side contra esechiam atbela doich side 7 dognaith athirgi 7 luid ingrian foraculu coic brotu deac 7 is ed inchoisecht trisodin incoic bliadni deac dothormuch forasaigulsom* (narratur in libro Isaiae haec historia; dixit enim hic contra Ezechiam: morieris, verisimile hoc, et faciebat paenitentiam et cessit sol retro quindecim lineas, et hoc significavit per illud, quindecim annos addi ad vitam illius. Cf. Isai. 38, 5. 8) gl. marg. Ml. 16[d]. *da mile dec ar cuic cetaib dec mili* (duodecim milia passuum ad mille quingenta m. p. = 1512 milia passuum) SM. 28. *a cuic dec* (quindecim) SM. 30. *cuic la déc* (15 dies) SM. 80. *maccan sem̃bliadan deac* (puerulus sedecim annorum) F. h. 2. *aochtdeac archét* (gl. CXVIII) Cr. 32[d]. *co a sect dec* (usque ad septendecim) SM. 272. *sect cumulu déc* (17 cumalas) SM. 224. *da noct dec milid do mileduib* (bis duodeviceni milites) SM. 20. *nóidéc* (XIX) colligendum e voce derivata *nóidécde, nóedécde* (decemnovenalis, circulus) frequentiore in Cr.; inde praeterea colligi possunt *óendéc*, *tridéc* etc. Sed interdum hic ut alias multiplicatio adhibetur: *da se pairti* (bis senae partes), *da se mis* (bis seni menses) SM. 28.

Eandem numeri formam ordinalibus subiungi, ut oriantur formulae: *in tris déc, in tris fer déc* (decimus tertius, d. t. vir), *incóiced deac* (decimus quintus) etc., patet e glossa ad memoratam formulam chronologicam: *testa són dam dintrichtigi lasindí huáir deac .ı. fuar salto ascachóen aescu .ı. cethir brottac 7 alarann deac brotto et VII mad rann cethorchat aili deac brotto* (deest hoc quoque de triginta diebus cum horis duodecim i. e. inventione saltus qui est singulis mensibus i. e. quattuor momenta et duodecima pars momenti et quadragesima septima pars duodecimae partis momenti) Cr. 18[c]. *in cuiced rann dec* (quinta decima pars) SM. 246. Item cum aliis numeralibus: *treise déc* (tredecim dies) SM. 78. 82.

Quae secuntur, sunt substantiva ord. post. ser. I. c., constructa cum genetivo substantivi; ipsa post numeros minores in genetivo posita, si fit additio, ut *ocht fichet* (octo et viginti), sin multiplicatio, in plurali (vel duali), ut *secht trichit* (septem triacades).

XX. FICHE: *fiche pond* (gl. pondo viginti) Sg. 70[a]. *isfiche* (gl. bis deni) Cr. 31[c]. *fiche archet* (gl. quindecies octoni; = 120) Cr. 41[b]. Gen.: *co foocht fichet* (usque vicies octies) Cr. 45[c]. *inchoiced fichet* (gl. vicesima quinta, luna) Cr. 33[b]. *ceitri mile fichet* (24 milia passuum) SM. 28. Minus recte: *trí cumala fichit, sect cumala fichit* (23, 27 cumalae), *in aenmad rann fichit* (unetvicesima pars) SM. 76. 232. Inde supponendae formae: *óen fichet* (21), *óen fer fichet* (21 viri), *trí fir fichet* (23 viri), *in tris fichet, in tris fer fichet* (vicesimus tertius, vic. t. vir) etc. Aliter (*ar* c. dat.) apud Oeng. *dlom diis ar fichit martír* (praedica duo et viginti martyres) Fél. Sept. 13.

Plur. *trifichit fer* (sexaginta viri) Tir. 12. *deic mbliadna ocus ceitri fichit* (nonaginta anni), *cuic fichit bliadain* (centum anni) SM. 138. *sect fichiat blia-*

dain, *sect fichit bliadain* (140 anni) SM. 66. 74. Acc.: *tri fichtea bliadne* (60 annos) Tir. 2. *trifichte bliadan* F. h. 40. Dual. dat.: *moirseser ar dib fichtib* (47 homines) Oeng. v. infra.

XXX. TRICHA: *tricha* (gl. ter deni) Cr. 31e. *tricha trenfer trebar* (triginta viri fortes prudentes) Fél. Febr. 20. Acc.: *co tricait sect cumala* (ad tricies septenas *cumalas*) SM. 92.

Plur. *itsecht trichit inna deich ar dib cetaib* (gl. septies trigeni ducenti decus; i. e. 7 × 30 = 210) Cr. 33[a].

Inde derivatum subst. *trichtaige*, *trichtige* (= *trichtaiche*, *trichtiche*; cf. derivat. ICHE) in Cr. una voce significans spatium triginta dierum.

XL. CETHORCHA: *cetraca la macfuirmid* (quadraginta penes m., poëtam sexti gradus, historiae) SM. 44. Gen.: *VII mad rann cethorchat* (septima et quadragesima pars) Cr. v. supra. *athgabail fir cethrachat aidche* (districtio viri 40 noctium, viri observantis quadragesimam) SM. 194. *a cetar cethracat* (44) SM. 28.

Plur.: *coic cethorchuit béimmen* (gl. quinquies quadragenae, plagae; i. e. 5 × 40) Wb. 17[d]. Dat.: *cetharchattaib*, *cethrachtuib* (v. *clúmat*) Gl. 11. 41.

L. CÓICA in exemplo iam allato: *cóic deich cóica* (5 × 10 = 50) Sg. 4[a]. Gen.: *itadáu coicat archét* (gl. decies novies octoni; i. e. sunt 152: 19 × 8 = 152; *dá coicat* = 52) Cr. 42[b]. Formae corruptae: Dual.: *dichaicait* (gl. *cetsalm*) F. h. 30. Plur.: *natricoicat* (150, psalmi) F. h. 25. Dat.: *coic ar tri caecaib bliadain* (155 annos) Fél. Aug. 7.

LX. SESCA: *sesca la cana* (sexaginta, historiae, penes c., poëtam quarti gradus) SM. 44. *sesca ocus se sinistri* (sexaginta sex fenestrae) SM. 28.

LXX. SECHTMOGA. Gen.: *fochoicsechtmogat ata diabsalma isintsaltir l. itcoic sailm secht.* (i. e. *sechtmogat*) *diandiant titul diabpsalma* (septuagies quinquies et diapsalma in psalterio, vel sunt septuaginta quinque psalmi, quibus est titulus diapsalma) Ml. 2[c]. *in tan imorro ro fuidi Feinius a da deiscipul sectmoget* (cum vero F. mitteret discipulos suos 72) SM. 20.

LXXX. OCHTMOGA: *ochtmoga cain cinged* (octoginta boni bellatores) Fél. Febr. 14. Gen.: *coic míli ochtmugat archét* (185000) Ml. 35[b]. *iars na hoct mbliadnaib octmodat* (post 88 annos), *iars na deic mbliadnaib octmodat* (post nonaginta annos) SM. 138.

XC. Ex hodierno hib. *nocha* vetusta forma NÓCHA supponenda. Inde derivatum adi. *nóichtech*: *ni robatar accobra colna leosom issindiu cétach abram nóichtech sarra* (gl. qui de ancilla, secundum carnem natus est, qui autem de libera, Sara, secundum repromissionem est; i. e. non erant cupiditates carnis illis; tum centenarius A., nonagenaria S.) Wb. 20[a].*

C. CÉT (= lat. centum), substantivum ordinis prioris ser. I. Nom.: *cét rámæ fuiri* (gl. ad vers. Verg. Aen. 10, 207: it gravis Aulestes, centenaque arbore fluctus verberat; i. e. centum remi in ea) Sg. 36[a]. Gen.: *dichlaind chéit ríg chéit rígnae* (de prole centum regum, centum reginarum; *rí*, rex, *rígain*, regina) Paul. carm. 1. *cenn cét míle* (caput centum milium) Fél. Iul. 24. Dat.:

* Differt ab hoc adi. *noichtech* (undetricenalis; = *no-ichtech*, *no-fichtech* e *nói fichet* 29) in Cr.: *noichtech* (gl. undetricen. dier.: necesse est tres pariter menses undetricenorum computare dierum) 39[a]. *isnoichtech ré niuil la aegyp. isinbliadinsin hicuiretar salt* (undetricenalis luna Julii apud Aegyptios illo anno, quo ponunt saltum) 32[b].

archét (ad centum, praeter centum) v. infra. Acc.: *lacet martir namra* (cum centum martyribus miris) Fél. Iul. 4. *canaid cetsalm cechnaidchi*(canebat centenos quaque nocte psalmos) F. h. 30. Dual.: *da cet* (ducenti) SM. 46. Dat.: *ar dib cetaib* (ad ducentos) Cr. 33ª. Plur. nom.: *itchethir chét* (gl. quater centeni), *itsecht cét* (gl. septies centeni) Cr. 42ᶜ. *oillu oldate cóiccet fer do demnigud i' resurrec.* (gl. visus est plusquam quingentis fratribus; i. e. plus igitur quam D viri ad confirmationem res.) Wb. 13ᵇ. *danocht cet* (bis octingeni) Fél. Iun. 22. Dat.: *cotri cétaib martir* (cum tricentis martyribus) Fél. Sept. 8. *ar cuic cetaib dec* (ad quindecies centena) SM. 28. Acc.: *landi cét* (cum nongentis) Fél. Aug. 29. Inde derivatum adi. *cétach* (centenarius, centum annos natus) Wb. 20ª; compositum: *Conn cétcathach* (C. centum bellorum) SM. 70.

Si adduntur numeri minores, sequi hunc numerum postremo loco cum praep. *ar* (ad, apud, cum dat.) docent exempla supra memorata: *aochtdeac archét* (118) Cr. 32ª. *fiche archet* (120) C. 41ᵇ. *adáu coicat archét* (152) Cr. 42ᵇ. *ochtmugat archét* (180) Ml. 34ᵇ. *inna deich ar dib cetaib* (210) Cr. 33ª.

M. MÍLE, subst. fem. (ser. IV. b), cuius nom. sg. mihi non occurrit. Acc. *míli*: *corrici míli* (gl. plurima apud nos simplicia, quae apud Graecos composita, ut felix εὐτυχής, pius εὐσεβής et alia mille; i. e. ut expleat, usque ad mille) Sg. 207ᵇ. Plur.: *coic míli* (5000) Ml. 34ᵇ. *di míli déec* (12000) Wb. 15ᵇ; cum substantivo: *deich míli briathar* (gl. decem milia verborum) Wb. 12ᵈ. Gen.: *mor sostan dasé míle martair* (magna requies 12000 martyrum), *cenn cét mile* (caput centum milium) Fél. Iul. 10. 24. Dat.: *ismo milib mile* (est maius milibus milium, *.i.ismó na mili domilib*) Fél. Epil. 28.

E cardinalibus numeris hibernicis praemissa praep. *fo* produnt adverbiales, qui propriis formis, ut sunt latinae semel, bis, ter etc., nec hibernice nec britannice significantur. Exempla: *fodí namma* (gl. semel et bis in usum mihi misistis; i. e. bis tantum) Wb. 24ᵇ. *fadi* SM. 268. *fomlámas bádud fothrí* (gl. ter naufragium feci) Wb. 17ᵈ. *cani dupater fothrí* (canas tuum Paternoster ter) Inc. Sg. *futhrí* Tir. 14. *fathri* Br. h. 32. *a óen fodeich* (unum decies) Cr. 31ᶜ. *co foocht fichet* (usque vicies octies) Cr. 45ᶜ. *fochoicsechtmogat* (septuagies quinquies) Ml. 2ᶜ.

Ob formam femininam in *fodí* (bis) videtur subintellegendum subst. fem. *fecht* (= cambr. *gweith* fem., lat. *vix, vicis*), quod subst. *gweith, gweiz* semper additur in britannicis dialectis, atque idem extat hibernice in numero adverbiali primo, qui non praemittit praepositionem, sed compositus est: *oinecht appec. am. noinect rombebe colinn cr.* (gl. qui mortuus est pro peccato mortuus est semel, Christus) Wb. 3ᵇ. *oinecht* (= *oinfecht*, una vice, cambr. hod. *unwaith*; cf. adverb. *indectso, infechtso*, hac vice, nunc) Ml. 34ª. Contra in *fothri* (ter) aliisque forma generis neutri supponenda videtur. Praeterea formae adverbiales derivantur ex adiectivis numeralibus: *indoindid* (gl. semel; *oinde*) Ml. 34ª. *intanisiv* (gl. secundum; *tánise*) Sg. 213ª.

Latinis numeris distributivis respondent hibernici numeri cardinales vel substantiva numeralia praemisso pronomine *cach*: *cach óen* (singuli; cf. pron.), *cach di dúil* (bina elementa) Sg. 3ᵇ. *cach cóicer* (quini viri) Corm.

2. Numeri ordinales, quorum minor copia est in codicibus nostris vetustis quam cardinalium, inveniuntur hi:

1. CET (= brit. *cint*, prior, cf. gall. Cintus, Cintugenus = hib. *Cetgen* L.

Ardm. 11 b. 2, Cintugena, Cintugnatus, Cintugnata, Cintugnatius Inscr.) vix invenitur extra compositionem: *ishé incét sians... ishe insians aile* (is est sensus primus, sensus alter) Ml. 36^c. *céitgrinne fino* (gl. nectar; i. e. primitiae vini, protropum) Sg. 122^b. *cétbaid* (sensus; quasi primum εἶναι) Ml. 36^a. *7 ní cétbaid dosom* (gl. quamvis multi de hoc dicunt; i. e. nec est sententia illi) Sg. 71^a. *maith anintliucht foirbthi acétbuidi* (gl. exercitatos habent sensus; i. e. bonus eorum intellectus, perfecti eorum sensus) Wb. 33^c. *fochetoir* (statim, i. e. prima hora) Wb. 11^c. *focetoir* Ml. 24^c. *icétaidchi* (prima nocte) F. h. 64. *incétbliadain* (primo anno) Corm. *fochlocon*. *cétmuinter* (prima familia, i. e. coniunx): *folach cetmuintire* (sustentatio coniugis) SM. 230. 232. *cetcruth* (prima forma) SM. 28. *cétamus* (primum, i. e. primo impetu) Corm. fq. (vid. *dobur*, *ferb*, *gall*, *leithech*, *ross*, *rot*, *ur*); cf. *ished cétmus asaccobor linnn féin* (hoc primum est desiderium in me ipso) Wb. 23^b. *cétóin* (primum ieiunium, i. e. dies Mercurii): *de cétain* (die Mercurii) SM. 26. *beltene indiu for cétáin* (calendae Maiae hodie die Mercurii) Ps. 39 a. *cetsomon .i. cetsámsin .i. cétlúd sine samraid* (cal. Maiae i. e. prima aestas haec i. e. principium, prima apparitio tempestatis aestivae) Corm.; cf. *cétam*, gen. *cétaman* (mensis Maius). Compositionem hodie quoque statuendam esse, etsi scriptione separatur *céad*, probat infectio consonae insequentis. Adverbii *cétu*, *ciatu*, *céta* (primum) exempla infra inter adverbia.

Extra compositionem invenitur derivatum CÉTNE (ord. pr. ser. I. b): *badhé afer incétne* (sit is vir eius, mulieris, primus) Wb. 9^d. Dat. abl.: *arnídad ferrsi inchétnu* (gl. nondum poteratis, sed nec nunc quidem potestis; i. e. nam non estis meliores vos quam primum, *inchétnu* abl. neutr. ob antecedentem comparativum) Wb. 8^c. Praecedit regulariter substantivo, si quod additur: *isinchétne tuiste* (in prima creatione), *ó aicniud nacétne tuisten* (natura primae creationis) Wb. 1^c. 21^b. *cétna netargna*, *cétna netargnæ* (gl. prima cognitio) Sg. 197^a. 198^a. *cetna persan*, *inchetna persan* (prima persona) 199^b. 157^b. *farcétnu diull* (secundum primam declinationem) 90^b. *huan cetnu dedol indlaithi* (gl. a primo ergo crepusculo) Ml. 42 r. *inna cétni sillabæ* (primae syllabae) Sg. 212^a. *donaib cétnaib forcitlaib* (gl. primis institutionibus) Ml. 14^a. Idem postpositum substantivo transit in significationem latini idem, quae sola est hod. *céadna*: *ised ungué cetne* (gl. eadem ratio) Cr. 33^b. *iss. afol. cétna beos tofóirndet* (gl. idem possunt significare) Sg. 72^b. *iss. afolad cétnae sluindidae* (haec est notio eadem significata), *sluindid afolad cétnae* (significat eandem notionem) 9^b. *incoissig afolad cétnae. ní inchoisig inson afolad cétne* (qui significat, non significat vox notionem eandem) 9^a. *infogur cétna* (idem sonus) 203^b. *indobre. chétna* (idem adverbium) 71^b. *na litre cétni* (eaedem litterae) 10^a. *bithé na precepta cétni* (sunt haec eadem praecepta, quae praedicabo iis) Wb. 17^a. *isgnath hisalmaib aitherrech forsnasunu cétn[u]* (est usitatus in psalmis reditus ad easdem voces) Ml. 52 r. Ante subst. pronomine praemisso: *ishé céetne fer* (is est idem vir) Wb. 7^b.

Eiusdem significationis est PRÍM (transumpta vox latina): *allaithe ṅdedenach diud noich. 7 phrím archiunn rl.* (gl. morata in coitu solis biduo non comparet in caelo, luna. Beda de nat. rer. c. 13; i. e. diem extremum in fine undetricenalis et primum ad principium) Cr. 18^d. *inna phrím* (gl. primo post occasum) Cr. 33^c. In compositis significat lat. primarius, principalis: *donfrímgáid*

(vento cardinali, primario) Cr. 19^c. *loc imbítis primsacairt ocirnigdi* (gl. sacrarium; i. e. locus in quo erant summi sacerdotes in precando) Wb. 10^d. Cf. cambr. *priflys* (aula, sedes capitalis) Mab.

OENMAD, si secuntur numeri maiores: *in aenmad rann fichit* (unetvicesima pars) SM. 232.

II. TÁNISE (cf. *imthanu*, vicissitudo, Ml. 21^c. *innimthánad*, gl. talionem, Sg. 181^a. *trisanimthanadsa*, per hanc alternationem, Wb. 13^a; forma ignota hodiernae linguae): *intan aspersan tanaise atrebthar and* (cum persona secunda continetur in eo) Sg. 198^b. *indeach tanaise* (pes metricus secundus) Corm. *déach. in sét tanaise* (res pretii secundi) id. *clithar sét. ó anmanaib diil tanisi* (a nominibus declinationis secundae). *sainreth dobre. cob. tánise* (proprium verbi coni. secundae) Sg. 50^b. 59^a. *hí persin tánaisi* (in persona secunda) 215^a. *arnafóirinse doguilsi isintecht tanisi* (gl. ne iterum in tristitiam venirem ad vos, statui) Wb. 14^d. *isinsill. tánaisi* (gl. in secundam syllabam, transit) Sg. 21^b. *inbindius tánaise* (gl. secundam euphoniam, habent semivocales post vocales) 5^a. Ablativus adverbialis: *intanisiu* (gl. secundum) Sg. 213^a.

Idem significat *indaile* (gl. secunda) Cr. 31^c. cf. *aile* (secunda dies, biduum) SM. 78. Item ante numeros maiores: *aile dec* (duodecima dies) SM. 78. (pars) 234. Gen. neutr.: *VII mad rann cethorchat aili deac* (septima et quadragesima pars duodecimae partis) Cr. 18^c. Usitatius tamen, ubi accedunt numeri maiores, ALA, INDALA: *alarann deac brotto* (duodecima pars momenti) Cr. 18^c. *indala nainmm déc* (duodecimum nomen) Corm. *hia. indala descipul l.xx.at* (i. e. *sechtmogat*; alter et septuagesimus discipulus) SM. 20. cf. *indalafiacail airthir* (alter a priore dens) Inc. Sg. Unde prodisse videtur hod. *an dara*; cf. *indara neach* (hic secundus) St. gl. 589.

III. TRIS: *tris fer friu* (gl. te tertium ex utroque compositum; i. e. tertius vir ad eos, Homer. et Vergil.) Sg. 2^a. *tris litir im̄ hi tos. syl. biid .l. no .r.* (gl. litera tertia l vel r; i. e. tertia littera tamen in initio syllabae est, esse potest, l vel r) Sg. 20^b. *in tris diltud dosom* (tertia abnegatio ei) Tr. 103. Gen.: *foxlidi tres diil inso sís* (ablativi tertiae declinationis hi infra) Sg. 104^b. Abl. *triuss*: *inchatlach inna fer asrubart et intóentu inna æccalsa dédc insin et hésom triuss* (gl. salutat vos Timotheus ... et Sosipater cognati mei. saluto vos ego Tertius ... et ecclesia universa. Rom. 16, 21; i. e. universitas virorum quos dixit et unitas ecclesiae, duo haec et ipse tertius) Wb. 7^c. Ad compositionem sine dubio referenda est forma recentior *tres*: *in tress deach* (pes tertius) Corm. *déach. in tress sét* (res tertii pretii) id. *clithar sét. an tres neach* (hic tertius) St. gl. 590; hod. *treas* aspirans consonam insequentem. Derivatum *treise* (triduum). *treise déc, treise decmaide* (tredecim dies) SM. 82.

IV. CETHRAMAD: *incethramad déach* (quartus pes) Corm. *déach. is in cetramad bliadain* (quarto anno) SM. 4; hodie quoque hib. *ceathramad*. Unde derivatum est *cethramda* fem. (quarta pars): *teora cethramdin* (gl. dodrans; i. e. ¾) Cr. 25^c in hac notatione: *teora cethramdin huare aequinocht indid mailliu atuile arcachóen laithiu* (gl. Philippus in expositione beati Iob aestum maris oceani quotidie bis venire describens adiunxit hunc unius aequinoctialis horae dodrante transmisso tardius venire. Beda de rat. unciar., ed. Basil. 1, 183; i. e. dodrans horae aeq., eo serior aestus maris indies).

Transumpta latina *tert* (*tt* cum lineola supra ducta), *quart* interdum inveniuntur in Sg.: *hi sechmadach. tt. choibedna 7 quart. cob.* (in praeterito tertiae coniugationis et quartae coni.) 11ª. *huare ata tt. persin immechomarcatar treo isairi ní techtat togar.* (gl. quis, qualis, quantus, et similibus vocativum esse prohibet quia vocativus ad aliquam finitam fit et praesentem personam; i. e. quia tertiae personae interrogantur per ea, ideo non habent vocativum) 138ª. *reperio for quart cob.* (reperio secundum quartam coniugationem) 153ª. *is quart diil* (est quartae decl.) 187ᵇ.

V. CÓICED: *inchoiced fichet* (gl. vicesima quinta, luna) Cr. 33ᵇ. *hi coicid huathid* (gl. quinta luna; i. e. in quinta singulari) ibid. *incoiced deach* (pes quintus) Corm. *déach. in cuiced lebar* (liber quintus) SM. 48. Subst. *cóiced* neutr. (pars quinta, provincia Hiberniae): *cúiced* pl. *cuiceda* SM. 80. *in cuiged neach* ('hic quinctus') St. gl. 592. Hod. hib. *cúigead.* Derivatum *cuicthe* (spatium quinque dierum) SM. 78.

VI. SESSED: *in sesed deach* (pes sextus) Corm. *déach. in sessed cenél namáile* (sextum genus calvitii) id. *range. seised* (sexta pars) SM. 204. *in seised neach* ('hic sextus') St. gl. 593. Hod. hib. *seisead.*

VII. SECHTMAD: *sechtmad deach* (pes septimus) Corm. *déach. in sectmad pinginn* (septimus denarius) SM. 246. *VII mad rann cethorchat* (pars quadragesima septima) Cr. 18ᶜ.

VIII. OCHTMAD: *intochtmad deach* (pes octavus) Corm. l. c. cf. *a dithim for ochtmad* (dilatio eius in octo dies) SM. 144.

IX. NÓMAD: *indnomad* (nona, luna) Cr. 32ᶜ. *isinnomad lo* (decimo die) SM. 146. *is in nomad bliadain* (nono anno) SM. 4. Subst. fem. *cocend nómaide* (ad finem nonae? novem momentorum?) Corm. *himbas forosnai.* Hod. hib. *naomad.*

X. DECHMAD (hod. *deichmad*) colligendum e subst. fem. *dechmad* (spatium decem dierum) SM. 78. Gen.: *anad decmaide* (mora decem dierum) SM. 80. *athgabail dechmaide* (districtio decem dierum) 192. 200. Dat. vel acc.: *a beith for treisi ocus cuicti ocus dechmaid* (eam esse per triduum et quinque dies et decem dies) SM. 150—152. Plur.: *dechmada* (decimae) SM. 50.

De 11. *óinmad déc*, 12. *ala déc*, 13. *tris déc* etc. dubitari nequit; at quae secuntur, exemplis destituti restituere non audemus secundum hodiernas formas hibernicas: 20. *fichead*, 30. *triochadad* etc., 100. *céadad*, 1000. *milead*, quoniam ab hodierno *caogadad* (quinquagesimus) discrepat: *acóicetmad laa o chaisc* (gl. quinquagesimus dies a pascha) Corm. *cingciges*, vel *in cóicatmad la o cáisc* Gl. 11. *cingis.*

3. **Substantiva numeralia.** Sunt duplices formae, prior fere personas significans, altera res, derivata utraque, nisi forte *-ar*, gen. *-ir*, orta putatur e subst. *fer*, gen. *fir*; sed cf. *ilar* (multitudo): *ilár cor* (multi chori) Carm. Goid. VII. 42. *hilar* (pluralis) Sg. 39ᵇ. 198ª. Gen. *áram hilair* (numerus pluralis) 71ª. Dat.: *isinhilar* (in plurali). *innahilur* (in plurali suo) 66ᵇ. Acc.: *treilar nandane inilur na persan* (per multitudinem donorum in multitudine personarum) Wb. 22ª. Formae personales etsi ut substantiva abstracta (cf. lat. unitas, duitas etc.) per omnes casus flecti possunt, frequentius tamen in ablativo singularis praefixo pronomine possessivo usurpantur, sive nomen vel pronomen antecedit sive verbum solum (in plurali). Forma realis, quae plerumque nihil est nisi

neutrum adiectivi in *-de* derivati e numero cardinali, comitem habet articulum generis neutri.

Formam personalem, etsi plerumque de personis adhibetur, interdum tamen sicut *ilar* etiam res significare, docent exempla quaedam (cf. sub *óinar* extr. et sub *triar*).

I. ÓINAR, forma personalis, semper in abl. cum pron. poss.: *asm̄é móinur* (quod ego unus, solus sum) Sg. 202ᵃ. *meisse móinur* (gl. ego solus), *tussu thóenur* (tu solus) Wb. 5ᵃ. *duitso thóinur* (tibi soli) Sg. 208ᵇ. *ishé á oenur bes ní* (gl. deus omnia in omnibus; i. e. est ipse solus, qui sit aliquid) Wb. 13ᶜ. *nibad aóenur dó* (ne esset solus ille) 14ᵃ. *fuirib fornóinur* (vobis solis) 14ᵈ. *anóinor* (gl. per se, non adiunguntur) Sg. 139ᵇ. *intan m̄bíte anóinur* (gl. relativa per se; i. e. cum sunt sola). *ni leo anóinur* (gl. non est nominativorum proprium; i. e. non est in eis solis). *isdoib anoinur adcomaltar* (gl. substantivis et vocativis solis adiunguntur) Sg. 158ᵇ. 207ᵃ. 208ᵃ. Idem significat *óthath*, *uathath* (paucitas, singularitas, in Sg. singularis) in hoc exemplo: *cid anuathath nisiu arnaroib occo* (gl. ego relictus sum solus, et quaerunt animam meam; i. e. etiam hic unus ne sit in ea; praecedit: *occtadradbo*, in adoratione tua) Wb. 5ᵃ.

Forma realis propria *óinde* non magis extat quam subst. *ilde*. Solum adi. *óende*, *óinde* invenitur: *itili im̄ dona gratiae ciasu óende inspirut* (gl. divisiones vero gratiarum sunt, idem autem spiritus). *doadbadar sunt atá nili dána inspirto et isnóindæ inspirut* (gl. unus atque idem spiritus dividens singulis prout vult) Wb. 12ᵃ; ut adi. *ilde*: *frisna briathra huathati 7 hilddai* (ad verba singularia et pluralia) Sg. 71ᵇ. *hua thuis. ildaib* (a casibus pluralibus) 198ᵇ.

II. DIAS (fem., gen. *desse*) ad significandas personas. Nom.: *indiassin* (gl. quorum uterque, animorum Homeri et Vergilii; i. e. haec duitas, hi duo) Sg. 2ᵃ. *issí dias insin oingther leusom* (sunt duo hi qui unguntur apud eos) Tr. 4. *hore isdias rodfóidi* (quia duo eum miserunt) Wb. 7ᵈ. *días dó fortuaith* (duo ei, i. e. secundus ipse, super plebem, poëta septimi gradus) Corm. *fochlocon*. Gen.: *isdochruth comirsire na desse* (est indecora conlocutio duitatis, i. e. utriusque, loqui una duos) Wb. 13ᵃ. *tigerna deisi* ('duumvir') St. gl. 398. Dat. abl.: *do diis asbersón* (gl. uterque, ἑκάτερος, collectivam vim habet; i. e. de duobus dicit hoc) Sg. 75ᵇ. *is fer addiis* (gl. uter, πότερος, dividuam vim habet, ad unum virum pertinet, sed — pergitur hibernice — est vir, est unus e duobus) Sg. 75ᵇ. *lia diis* (plus duobus) Wb. 13ᵃ. Acc.: *ni ar oén fer na diis rocess* (gl. pro nobis omnibus; i. e. non pro uno viro aut duobus passus est Christus) Wb. 4ᵇ. Saepius abl. cum pronomine possessivo: *attaam arndiis i cuimriug archrist* (gl. salutat te Epaphras concaptivus in Christo; i. e. sumus nos duo in captivitate propter Chr.) Wb. 32ᵃ. Item de rebus: *ni sonortnaigedar nechtar de manibet andiis do imfolung foirbthetad* (gl. neutrum ad perfectionem valet sine altero; i. e. nisi sunt ambo ad efficiendam perfectionem) Ml. 14ᶜ. *ishinunn analtus 7 analitus isondí asalo ataat an̄diis* (gl. altus vel alitus altilis, Pr. 4, 5, 25; i. e. est idem altus et alitus, ab alo est utrumque) Sg. 56ᵇ. *in óin syll. ataat an̄diis* (gl. quod Pompei et Vultei et Gai et similia i finalem et ante eam vocalem pro una habent, usus quoque confirmat, Pr. 7, 5, 22) 120ᵇ. *écrichdai andiis* (infinita, tempora) 151ᵇ.

DÉDE de rebus. Nom.: *combed andedesin imlabradsa* (gl. quae cogito se-

cundum carnem cogito, ut sit apud me est non; i. e. ut sint duo haec, sit utrumque hoc in sermone meo) Wb. 14[c]. *ished andédesin dim bias in die iudicii* (hoc utrumque ergo erit in die iud., praemium iustis, poena peccatoribus) 25[d]. *isbec nand sinunn andéde nisiu* (gl. abusive dicitur casus nominativus, quod ex ipso nascuntur omnes alii, vel quod cadens a sua terminatione in alias facit casus obliquos; i. e. est paulum, paulum abest quin sit idem utrumque hoc) Sg. 76[a]. *berair fri cachnae andédese* (gl. generalis, specialis; i. e. refertur ad quodvis utrumque hoc), *ar inni andédeso* (gl. albus, niger; i. e. ad colorem utrumque), *ar méit andedeso* (gl. magnus, brevis; i. e. ad magnitudinem utrumque) Sg. 28[b]. Gen.: *ní recar less dim ainmneda la .svi. ocslund indedisin* (gl. passiva quoque ab actu aliquo fiunt.... huiuscemodi vero structura nominativum habere quantum ad transitionem non potest, Pr. 13, 5, 25; i. e. non opus est ergo nominativo pro sui, pronomine, cum significatione utriusque, activi et passivi) Sg. 209[b]. Dat.: *nochisinduine adras dondédiusin* (gl. deus hunc et hanc destruet, ventrem et escam; i. e. attamen homo servit utrique) Wb. 9[c]. Acc.: *huare conecat andéde* (gl. ab adverbiis seu praepositionibus, comparativi fiunt, ut extra exterior, intra interior etc.; i. e. quia valent utrumque) Sg. 39[b]. *creitem hi cridiu imfolngi induine fírian. indfoisitiu ingiun imfolngi induine slán. istrissandedesin biid duine slán et fírian combi bidslán et bidfírian* (gl. corde creditur ad iustitiam, ore autem confessio fit ad salutem; i. e. fides in corde efficit hominem iustum, confessio in ore efficit hominem salvum; per hoc utrumque fit homo salvus et iustus, donec sit semper salvus et semper iustus) Wb. 4[d].

III. TRIAR, forma personalis. Nom.: *triar óenfer* (tres personae una persona; i. e. trinus et unus) Br. h. 18. *in triar sin* (hi tres), *in triar cétna* (idem tres) SM. 216. 292. Gen.: *isdochruth comirsire na desse l. intriir* (est indecora locutio duorum vel trium simul) Wb. 13[b]. *friré trír* (per tempus trium virorum) SM. 66. *tigerne trír* (triumvir) St. gl. 399. Dat. abl.: *ni tabarta urlabra act do triur i n-Erinn* (non dabatur contionatio nisi ternis hominibus in Hibernia), *se pinginne dib do triur lain* (sex denarii ex his pertinent ad tres viros pleni debiti) SM. 18. 246. *ma beith n^ech and t' labrathar ilbélre nabad lia diis no thriur dam* (gl. si lingua quis loquitur, secundum duos aut multum tres, loquatur; i. e. ne sint plures quam duo vel tres) Wb. 13[a]. Acc.: *la triar* (penes tres viros), *se scripaill for in triar lain* (sex scripuli super tres homines pleni delicti) SM. 66. 246. Frequentior abl. cum pronomine praefixo: *biit atriur do anmaim indeiúin* (gl. et vultur et vulturis et vulturius dicitur; i. e. sunt omnes tres, voces, pro nomine avis) Sg. 93[a]. *conoscaigter atriur .i. iscumscugud lesom cid atormag.* (gl. praeteritum perfectum tres habet motus, in principio et in medio et in fine: caedo cecidi, cado cecidi. Pr. 9, 1, 3; i. e. mutantur omnia tria. quippe est secundum eum motus etiam auctio) 162[b]. *comtis ainm̄nidi atriur* (gl. maius peius eius) 7[b]. Hodiernae formae: hib. *triúr*, gael. *triuir*.

TREDE de rebus. Nom.: *issí thol déc didiu anísiu .i. átredeso .i. bona et placens et perfecta et isinunn et atréde remiérbart* (gl. probetis quae sit voluntas dei: bona placens et perfecta; i. e. haec est ergo voluntas dei, hoc i. e. tria haec i. e. b., pl., perf., et idem est ac tria, quae antedixit; antecedit in textu: exhibeatis corpora vestra hostiam vivam, sanctam, deo placentem) Wb. 5[c]. *inglainesin et indnóibe et infírinne ... dúibsi atrédesin* (puri-

tas haec et sanctitas et iustitia, .. sint vobis haec tria) 9[c]. *atréde túas* (tria supra, dicta, spes, fides, caritas) 12[a]. *trede imbí nuall* (tria in quibus est clamor) Tr. 9. Dat.: *itrédiu* (in tribus: praedicavit, implevit, donavit) Wb. 21[b]. *óntrédiu asrubart riam* (gl. quidam aberrantes; i. e. a tribus, quae dixit antea, caritate, conscientia bona, fide) 27[d]. *dindtrediu remeperthu* (gl. ex omni parte; i. e. ex tribus ante dictis, altitudine, latitudine, longitudine) Sg. 3[b]. Acc.: *conecat atredesin* (gl. quaedam possessiva eadem et propria et gentilia) Sg. 33[a].

IV. Forma personalis CETHRAR (*ceathrar* in utraque hodierna lingua, hibernica et gaelica): *inmaín cethrur coír* (cari quattuor viri iusti) Fél. Oct. 26. *in cetrur cétna* (idem quattuor) SM. 292. *cethrar dodhoss fortuaith* (quartus *doss* super plebem, poëta quinti gradus) Corm. *doss*. Gen.: *taisech cetráir* ("quadrumvir") St. gl. 400. Plur. gen.: *aílme athair tri cethrur* (imploramus patrem ter quaternorum virorum) Colm. h. 9. Dat.: *dunaib chethrairib* (gl. quaternionibus) L. Ardm. 178 b. 2.

CETHARDE de rebus: *irrúnaib acethardeso* (gl. in caritate radicati, ut possitis comprehendere cum omnibus sanctis quae sit latitudo et longitudo et sublimitas et profundum; i. e. in mysteriis haec quattuor, additur: divinitatis) Wb. 21[d]. *arindi as cetharda, ar ind hí as cethardae* (quia sunt quattuor res) SM. 256. 258. Gen.: *æsi incethardaiseo* (.. horum quattuor) Ml. 36[c]. Acc.: *aracethardese* (gl. Cretenses semper mendaces, malae bestiae, ventres, pigri, quam ob causam increpa illos; i. e. ob haec quattuor) Wb. 31[b]. *radeimnigestar dia tressacetharde* (gl. contestante deo signis et portentis, prodigiis et variis virtutibus) 32[a].

Sequentium numerorum solae fere formae personales extant.

V. CÓICER (hod. hib. *cúigear*): *cach cóicer* (quini viri) Corm. *ringcne*. Gen.: *ocrím cach V. ir* (in numeratione quinorum virorum) ibid. *oin cuicir* (delictum quinque hominum), *i cinaid in cuicir ucrad* (in scelere quinque indigenarum) SM. 238. 68. 70. *ben cuicir* (gl. *bé carna*; i. e. mulier quinque hominum) Gl. 1.

VI. SESER (hod. hib. *seisear*): *seser las torchair Eochu* (sex viri per quos periit Ech.), *co ndeócatar in seiser* (quod venerunt illi sex) SM. 68. Unde compositum

VII. *mórseser, mórfeser* (p. 58): *fácab morfeser lais* (reliquit septem viros cum eo) Tir. 11 = *morseissir* V. Trip. *morfeisir* Fél. Aug. 7. *moirseser ar dib fichtib* (47) Oing. (Beitr. I. 455.)

Huius numeri et proximi poterunt conici formae personales: 7. *sechter*, 8. *ochtar* (an *sechtnar, ochtnar*? propter n originariam et gaelica 7. *seachdnar*, 8. *ochdnar*, 9. *naoinar*, 10. *deichnar*, ex quibus *n* transgressa etiam in 5. *cuignear*, 6. *sèanar*; at hib. hod. 7. *seactar*, 8. *octar*).

IX. NONBAR (?hod. hib. *nonbar*): *nonbur díbercach* (novem homines proscripti) Br. h. 65. *nonbur tra do erglas* (novem viri ergo advocati sunt) SM. 16. *nonbar æsa cerda* (novem artifices) Corm. *bóge*. Gen.: *fis nonbu[i]r* (scientia novem virorum) Corm. *noes* = *fis nonbuir* (gl. *nós*) Gl. 24. Plur. dat.: *dia trib nonbaruib* (suis ter novenis viris) Corm B. *orc tréith*. Acc.: *do tri nónbharu* ibid. A.

X. DECHENBAR (?hod. hib. *deicneabar*): *decnebar ar sect fichit* (decem

viri ad septies vicenos; 150), *deċnemar ar fichit* (decem viri ad viginti) SM. 18. Gen.: *deichenboir* Inscr. ap. St. 72.

Formae realis unum exemplum invenimus: 7. *isna seċtuiḃ* (in Heptadibus) SM. 252. Ceteras, si fuerit earum progressus ultra dictos numeros, conicere licet 5. *cóicthe*, 6. *seste*, 8. *ochte* etc.

II. Numeralia britannica.

1. Numeri cardinales. Non est formarum pro generibus diversitas nisi in numeris II—IV. Frequenter, ut adiectiva, ineunt compositionem cum nominibus, quamquam saepe separata est scriptio, genus et numerus distinguitur.

Substantivorum sequentium post num. II forma dualis, quae britannice vix unquam differt a singulari, supra exposita est (p. 280); item propria constructio numerorum iam inde a III cum substantivis facta, qua ab aliarum linguarum consuetudine discrepat lingua britannica, praesertim cambrica (p. 283). In qua flexio interna adhibetur, si ei locus est; sin minus, forma substantivorum eadem invenitur, quae est numeri singularis, atque ut post numerum II singulativa, ut iam in gloss. ox. et cod. Lichf.: *trimuceint hestaur* (triginta sextarii), *douceint torth* (quadraginta panes), *douceint manudenn* (quadraginta disci butyri), et in exemplis sub III. IV. V: *teir ynys* (tres insulae; pl. *ynysed*), *pedwar marchawc* (quattuor equites; pl. *marchogion*), *pedeir meillonen* (quattuor trifolia: forma singulativa). Eiusdem formae exempla cornica: *try dyth*, *try deyth*, *try deth* (tres dies), *tyr gvethen* (tres arbores), *tyr guelen* (tres virgae); aremorica: *try guer* (tria verba), *teyr ytron* (tres dominae), *seiz poan* (septem poenae), *seiz pechet* (septem peccata). Post haec tamen substantiva addi possunt adiectiva cambrica formae pluralis. Atque ipsorum substantivorum forma pluralis interdum invenitur ut in his: *teir chwioryd* (tres sorores) Mab. 1, 275. *pedeir gwraged ar hugeint* (24 mulieres) 1, 36. *pump gwraged beichiawc* (quinque mulieres gravidae) 3, 301. cf. *ar gwraged hynny* (et mulieres hae) 1, 37.* Substantivorum frequentiorum *dyd* (dies), *blwydyn* (annus) memorandae sunt propriae post numeros formae *dieu*, *blyned*: *tridieu* (tres dies) Leg. 2, 11, 9. 23. *nau nieu*, *naw nieu* (novem dies) Leg. 2. 11, 7. Mab. 2, 241. *teir blyned* (tres anni) Mab. 1, 21. 25. *seith mlyned* (septem anni) 2, 198. 212. 376. 3, 29. 98. 272. *pedwar ugeint mlyned* (80 anni) 3, 98. 100. Cf. *biu* (vaccae) supra memoratum p. 294. Additur interdum per circumscriptionem post priorem formam vulgaris plena pluralis: *ydoeth tri chawr ogewri attam* (iverunt tres gigantes contra nos) Mab. 2, 57. *deunawcweis o weisson culyon* (duodeviginti pueri macri) 1, 250. *deudec brenhin arhugeint orrenhined coronawc* (32 reges coronati) 3, 263. Tractari numeros ut substantiva singularia masculina cum intellectu collectivo, patet ex his exemplis: *ar trydyd chwech .. ar pedwyryd chwech* (agmen senarum puellarum tertium, quartum) Mab. 1, 4. *dou pimp*, *tri pimp*, *petguar pimp* (gl. duo V, III. V,

* Contra *gwreic* cum sensu collectivo: *yssyd o wreic ueichiawc* (quae sunt mulieres gravidae) Mab. 2, 262.

IIII. V) Ox. 22[b]. *douceint* (bis viceni), *triuceint* (ter viceni) cod. Lichf., *pedwar ugeint* (quater viceni) Mab.

I. UN (= hib. vet. *óen*, p. 103). Cambr.: *un o tri ederyn* (unus e tribus volucribus) Leg. 1, 10, 12. *ny dywawt nar gwr nac vn or morynyon vn geir wrthyf* (non dixit aut vir aut una e puellis ullum verbum mihi) Mab. 1, 5. *kymer dy uarch un* (sume unum ex equis tuis) 2, 53.

Composita: *pont vnpren* (pons una arbore factus) Leg. 2, 6, 42. *unbenn* (unicum caput, monarcha, dominus), *unbennes* (domina) Mab. fq. *unllofyawc* (una manu praeditus) Mab. 2, 214. *unllygeitawc* (monophthalmus) 1, 269. Servata consona proxima: *unmin* (uno margine praeditus) 2, 386. Lat. idem: *brawt unuam* (frater unius matris, ex eadem matre) Mab. 2, 240. *ef awelei deunawweis o weisson culyon cochyon undwf ac vnpryt. ac unwisc. ac unoet* (videbat 18 pueros macros rubicundos una statura et uno aspectu et eadem veste et eadem aetate) 1, 250; et praecedente articulo: *wynt awelynt y wreic ar yr un march. ar vnwisc ymdanei yndyuot yr un fford* (illi videbant mulierem in eodem equo, et eandem vestem circa eam, venientem eadem via) 3, 18. *yny welynt y uarchoges yndyuot yr vnffordd. ac yn vn ansawd ac yn vngerdet* (donec viderent feminam equitantem venientem eadem via et eodem habitu et eodem progressu) 3, 19.

Corn. *un*, arem. *un*, *vng*, hod. *eun*, *eunn*, *eur*, cum substantivis in usum fere articuli infiniti abiit (p. 217. 219). In positione absoluta non constructum cum substantivo numerale auctam formam exhibet in utraque dialecto. Corn.: *a ȝyghow hag a gleth onon a bub tenewen* (a dextera et a sinistra, singuli ab utroque latere) P. 242, 3. *nep onon* (unus aliquis) R. 1403. *Crist ... a warnyas tre onan bos treason guris* (Chr. monuit per unum fieri proditionem) P. 42, 3. *an eȝewon onan* (ex Iudaeis unus) 81, 1. *onan ha try*, *try hag onan* (unus et tres, tres et unus) O. 3. 12. Rec. *onyn* Cr. 34. 343. 2182, *wonyn* 389. Arem.: *unan* (unus) Cath. *ez duy vnan an sent* (veniet unus e sanctis) Buh. 4, 6. *nedeu eguyt unan na dou* (non est propter unum aut duo) MJ. 69a. *memeur unan* (habeo unum, talum), *quement a gray unan ha dou* (tantundem faciet unus ac duo) 145b.

Composita cornica: *unliu* (unicolor) Voc. 8[b]. *vnsel*, *vnsol* (solus) O. 971. 1031. *vnver* (unanimus) P. 39, 3. Arem.: *ung calon* ('unicors'), *un courag* ('unanimus'), *ung furm* ('uniformis'), *un liu* ('unicolor'), *unnoet* ('coaetaneus'), *ung coffat* ('couterinus') Cath.

II. DOU, DEU (= *dau* = hib. *dá*, *dau*) masc., DUI (= *dê* = hib. *dí*) fem.

Cambr. masc. scriptione vetustiore: *int dou pimp* (gl. duo V), *dou punt* (duo pondo), *dou eterinn* (duae volucres) gl. Ox. 22[b]. Item in L. Land.: *hyt dy dou luyn helic* (usque ad duos frutices salicis) 126. *iruch ir dou tir* (supra duos agros) 192. *in fin dou cledif* (in fine duorum gladiorum; duo gladii nomen fluvii Cambriae) 244. Recentiore: *edeu ereyll* (duo ceteri), *ran deugur* (partem duorum virorum) Leg. 1, 7, 18. *deu uab*, *uyndeu uab* (duo filii, d. f. mei) Mab. 1, 33. *athorri y deu baladyr aorugant. adispeilaw deu gledyf a wnaethant* (et frangere duas hastas, et ducere duos gladios, coeperunt duo pugnatores) 1. 13. Fem. scriptione vetusta: *dui frut* (duo fluvii) L. Land. 116. *ir dui fos* (duae fossae) 137. *dui scuid i coit* (duo umeri, duo latera silvae), *di dui scuid ii*

alt (ad duo latera clivi) 261. 216. Recentiore: *duyran* (duae partes) Leg. 1, 12, 5. *dwy fforch* (duae furcae) Mab. 2, 15. *dwy vorwyn* (duae puellae) 1, 248. *dwy iarllaeth* (duo comitatus) 1, 28. 290.

Comp.: *duybluyt*, *dwyulwyd* (biennis) Leg. 1, 12, 7. Mab. 3, 201.

Corn. masc. *dou*, fem. *diu*. Scribitur vero in P. plerumque *dew* et masc.: *ha dew a thuk dustuny* (et duo dederunt testimonium) 91, 1. *dew ʒen* (duo viri) 42, 1. *dew ladar* (duo latrones) 163, 1. — item *dev ladar* D. 2577. *devglyn*, *dewlyn* (duo genua) D. 247. O. 1196 — et fem.: *dewleff*, *dewle* (duae manus) 156, 2. 48, 4. 130, 4. 131, 1. *yma dew* (sunt duo, gladii; *cleʒe* fem. 72, 1) 51, 3. *y ʒefregh*, *y ʒeffregh* (duo eius brachia) 76, 1. 232, 1. At duas in una hac inesse formas tam sono quam origine diversas, cum analogia linguae aremoricae tum varietate scriptionis comprobatur, quae extat et in masc.: *dowlyn* (duo genua) 137, 1. 171, 3. 220, 2. *ʒen dowʒek* (ad duodecim, apostolos) 47, 1. 61, 1; et in fem.: *dyulef* (duae manus) D. 2375. *dule* D. 1216. 2163. 2516. *dywscoth* (duo umeri) D. 3068. *duscoth* D. 2583. *dyw fos* (duo valla) O. 1690. *dywvregh* (duo brachia) D. 3159, cui formae respondent *duiglun*, *duiuron* Voc. (cf. p. 281). Ac ne in novissima quidem fabula cornica totum periit discrimen inter m. *deaw vabe* (duo filii) Cr. 1056. 1234 et f. *dyw fridg*, *dew freyge* (duae nares) 1854. 1933.

Aremoricae formae *dou*, *daou* masc., *diu*, *deu* fem.: *unan ha dou* (unus et duo) MJ. 145b. *daou men*, *dou men* (duo lapides) Buh. 42, 8. 46, 11. *entre dou lazr* (inter duo latrones) MJ. 42b. *gant dou clezeff* (duobus gladiis) 72b. *dan nou disquibl mat* (duobus discipulis bonis) 202a. *car limon a dou march* ('biga') Cath. *diou coantis ha diou union* (duae formae et duae uniones) MJ. 27a. *diou carantez* (duo amores) 28b. *diou arall* (duo alii, amores) 29a. *ma deu esquer*, *ma diu esquer* (duo femora mea) Buh. 168, 7. 194, 10.

III. TRI (= hib. *trí*) masc., TEIR (hib. *teoir*, *teora*) fem., aspirantia sequentes consonas aspirationis capaces.

Cambr. masc.: *ir tri .u.* (gl. in libra III. V). *hint tri pimp* (tria V) gl. Ox. 22[b]. *nant trineint* (vallis trium vallium) L. Land. 187. *tri dieu* (tres dies) Leg. 2, 11, 9; 23. *tripheth* (tres res), *tri chantref* (tres pagi) Mab. 3, 33. 36. Fem.: *teir petguared part* (tres partes, dodrans) gl. Ox. 23[a]. *teir eru* (tria iugera) L. Land. 237. *ynis*, *inis*, *carn teir eru* (insula, rupes trium iugerum) 149. 232. 249. *o teyr forth*, *teyr fordh* (tribus viis, modis) Leg. 1, 2, 2. 3, 1. *teir ynys pryde in ae their racynys* (tres insulae britannicae et earum tres insulae praeiacentes) Mab. 2, 240. *vn or teir gwyl arbennic* (unum e tribus festis principalibus) 2, 6.

Comp. masc.: *y bu trimeib* (fuerunt tres filii) Mab. 3, 297. *trimis* (trimestre spatium) 1, 26. *trichanawl* (tricuspis) 2, 383. Fem.: *mab teirblwyd* (puer triennis) 3, 32. *teirnossic* (tres noctes natus) 2, 225. 232.

Corn. masc.: *the rag an try* (coram tribus his) P. 112, 2. *the pen try deyth*, *deth* (ad finem tridui) R. 45. 374. 52. *kyns pen trydyth*, *kyn pen try dyth* (ante finem tridui) D. 347. 2863, sed etiam *triddyth* D. 352. *an try person* (trium personarum) O. 1734. 2660. Fem.: *tergweyth*, *tergweth*, *tergwyth*, *terguyth* (tribus vicibus, ter) P. 18, 2. 49, 3. D. 147. 904. *tyr marea*, *an tyr marya* (tres Mariae) P. 252, 2. 253, 1. *tyr gvethe5* (tres arbores) O. 828. *tyyr guelen*, *an thyr*

guelen, *an thyyr guelen*, *an dyr guelenma* (tres virgae, hae tres v.) O. 1729; 1732. 1763; 2656; 1888. *tayr*, *tayre*, *tayer* Cr. 1923. 1845. 2087.

Comp. *tribet* ('andena', tripus) Voc. 10ᵃ. *trylles* (tres latitudines) O. 393.

Arem. masc.: *try* MJ. 146 a. Cath. *try guer* (tria verba) Buh. 34, 22. *tri tra* (tres res) 66, 7. *try dez* (tres dies) MJ. 78 b. 168 b. Fem.: *teir* Cath. *teir guez*, *teyr guez* (ter) Cath. MJ. 63 a. *an teyr ytron* (tres dominae) 151 a. *ouz an teyr grec* (ad tres feminas) 218 b. *an teir requet* (tres petitiones) 37 b.

Comp. *tribec* ('tricuspis'), *tricoingnec* ('triangulus'), *tricombout* ('triclinium'), *tridantec* ('tridens'), *tridoubl* ('triplus'), *trifurm* ('triformis'), *tripennec* ('triceps'), *tritroadec* ('tripos') Cath.

IV. PETUAR (= hib. *cethir*; forma britannica iam apud Ptol.: *Πετουαρία*, oppidum Parisorum Britanniae populi) masc., PETEIR fem.

Cambr. masc. formae vetustioris: *ir petguar pimp* (g. IIII. V), *petguar hanther scribl* (quattuor dimidia scr.) gl. Ox. 22ᵇ. Recentioris: *peduuar en lleycyon* (quattuor ut laicos) Leg. praef. *peduuar onadunt* (quattuor ex iis) Leg. 1, 6, 1. *un or peduuar post* (una e quattuor columnis) 1, 18, 6. *llwyth pedwar milwr* (onus quattuor militum) Mab. 1, 7. *pedwar marchawc aruawc* (quattuor equites armati) 2, 36. *pedwar meirch aphedwar arueu* (quattuor equi et quattuor armaturae) 2, 38. Fem.: *pedeyr keynyauc* (quattuor denarii) Leg. 1, 12, 6. *un or pedeyr kolouen* (una e quattuor columnis) 1, 7, 21. *pedeir meillonen gwynnyon* (quattuor trifolia alba) Mab. 2, 218. *y vydin y mae y pedeir ystondard melynyon yndi* (turma in qua sunt quattuor vexilla flava) 1, 30.

Comp. masc.: *mil pedwartroetawc* (animal quadrupes) Mab. 2, 207. Fem.: *pedeirblwyd* (quattuor annorum) Mab. 3, 201.

Corn. masc.: *peswar marreg*, *peswar marrek* (quattuor milites) P. 190, 2. 241, 4. *agan peswar* (nos quattuor) R. 563. [*pager* in epistula piscatoris (1776) ap. Treen. p. 82]. Fem.: *pedyr streyth* (quattuor fontes) O. 772. *peder gwyth* (quater) P. 227, 2. *pedar ran* (quattuor partes) 190, 1.

Arem. masc.: *peuar* Cath. *pevar* MJ. 146 a. *pevar requet* (quattuor petitiones) 26 a. *pevar mevell* (4 famuli) 106 b. *pevar alhuez* (quattuor claves) 217 b. Fem.: *peder*, *peder gruec* (quattuor feminae), *peder guez* (quattuor vicibus) Cath. *peder rann* (quattuor partes) MJ. 145 a.

V. PIMP. Cambrica forma vetustior in gl. Ox. 22ᵇ: *dou pimp*, *tri pimp*, *petguar pimp*. Recentior: *pump morwyn* (quinque puellae), *pump marchawc* (quinque equites) Mab. 1, 250. 2, 40. *pump gwraged beichiawc*, . . *aanet udunt pumpmeib* (quinque mulieres gravidae, . . nati eis quinque filii) 3, 101.

Corn.: *pymp cans* (quingenti) D. 505. *pymp myll* (quinque milia) P. 227, 2. *pym woly* (quinque vulnera) R. 867. [*pemp* in epist. pisc.]

Arem.: *pemp* MJ. 146 b. Cath. ut hodie.

Concordat forma vetusta gallica in nomine herbae quinquefolii apud Dioscoridem 4, 42: *πεντάφυλλον. Ῥωμαῖοι κιγκεφόλιουμ, Γάλλοι πεμπέδουλα, Δάκοι προπεδουλά.* Pro *πεμπέδουλα* alia lectio *πομπαιδουλά*. De voce *dula* dictum supra (p. 37).*

---

* Quae forma sequitur *propedula*, Dacorum linguae tributa, sine dubio aut diversae penitus originis est aut corrupta nescio an ex ipsa voce gallica.

VI. CHWECH (cf. pp. 124 sq.). Cambr.: *chwech onadunt a gymerth uy march ... achwech ereill onadunt a gymerth vy arueu ... ar trydyd chwech onadunt adodassant llieineu ar y byrdeu ... ar pedwyryd chwech adiodassant vy lludeticwisc* (sex ex eis, puellis, sumpserunt equum meum ... et sex aliae ex eis sumpserunt armaturam meam, ... et tertiae sex ex eis straverunt lintea super mensas, ... et quartae sex detraxerunt vestem meam lutosam) Mab. 1, 4.

In compositione CHWE (aspirans, p. 193): *ef a deuenus atau chueguyr* (is evocavit ad se sex viros) Leg. praef. *ef aechwemeib* (ipse eiusque sex filii) Mab. 1, 235. *a chwe thorth ovara cann* (et sex panes albi) 1, 251. *mab chweblwyd* (filius sexennis) 3, 32.

Corn.: *whe* D. 351. *yn whea dyth* (in sex diebus) Cr. 413, idem *yn whegh dythyow, en whêh dythyow* Dec., quocum concordat *in whed dyth* O. 142.

Arem.: *huech* MJ. 146b. Cath., hod. *c'houec'h.*

VII. SEITH (= *sept*, vel potius *septen*, pp. 44. 155. 206). Cambr.: *seith seint* (septem sancti) L. Land. 122. *seith blenet, seyth ulenet* (septem anni) Leg. 1, 2, 3. 2, 1, 1. *seith mlyned* Mab. 2, 198. 3, 272. *seithlydyn moch* (septem porcelli) 2, 241. *seithmeirch* (septem equi) 2, 39. *seithmeib aoed idaw* (septem filii erant ei) 1, 235.

Corn.: *seyth kemmys* (septuplum) O. 599. *syth myl ha syth cans* (septem milia et septingenta) R. 2494. Derivatum, nisi potius transumptum, *seithum* ('ebdomada') Voc. 8[b]. *sythyn* O. 1026. R. 30.

Arem.: *seiz* Cath. *seiz poan* (septem poenae), *seiz pechet* (septem peccata) MJ. 13b. *seiz guer* (septem verba) 143b. cf. *sizun* ('septimana') Cath.

VIII. OITH (= *oct*, *octen*, p. 44). Cambr.: *wyth drawst* (octo trabes) Mab. 2, 211. Frequens compos. *vithnos* (hebdomas) Leg. 2, 6, 3. *yn yr un wythnos* (eadem hebdomade) Mab. 1, 244. *teir wythnos* (tres hebdomades) 1, 254. 257.

Corn.: *eth* Borde (sec. 16) ap. Treenodle p. 85.

Arem.: *eiz* Cath. et hod.

IX. NAU, NAW (= *nav*, *naven*, p. 44). Cambr.: *y guerth eu nau myu anau ugeyn* (eius pretium est novem vaccae et novies vicena) Leg. 1, 9, 3. *a naw eglwys ereili* (et novem aliae ecclesiae) Mab. 2, 6. *naw brenhin coronawc* (novem reges coronati) 2, 5.

Corn. *naw*: *yn dan naw alweth* (sub novem clavibus) R. 31. 68. 661. *naw alwyth* R. 89. *an naw ran* (novem partes) O. 493.

Arem. *nau* Cath., hod. *nao.*

X. DEC (= hib. vet. *deich*). Exempla mox in numeris combinatis et ordinalibus.

Numeros XI—XIX in cambrica lingua extitisse compositos eodem modo quo in aremorica vel aliis, docent residui XII et XV: *finnaun doudec seint* (fons 12 sanctorum) L. Land. 138. *y deudec gwystyl* (duodecim obsides) Mab. 2, 202. *y deudeg meirch* (duodecim equi) 2, 41. *pemdec* (15) Leg. 1, 22, 1, pro quo scriptio abnormis *pymthec* (hod. *pymtheg*) iam Leg. 1, 9, 25. Mab. 1, 244. Perierunt autem ceteri hi numeri multiplicatione, qua plerumque cambrice designantur numeri denarii supra XX, atque additione, qua fiunt combinati, si isdem accedunt uniones. Multiplicationis exemplum: *ef a welei deunawweis o*

weisson culyon cochyon (vidit 18 pueros macros rubicundos; *deunaw* = 2 × 9) Mab. 1, 250. Additio fit dimidiatim ad X et ad XV: *vn ardec* (11; i. e. unum ad decem, 1 + 10) Leg. 1, 17, 1. *yr un march ar dec ar vn arueu ardec* (undecim equi et undecim armaturae) Mab. 2, 47. *trywyr ardec* (13 viri) 3, 268. *teir llong ardec* (13 naves) 3, 82. 90. *teir eglwys ar dec* (13 ecclesiae) 2, 6. *pedeir blyned ar dec* (14 annos) 1, 282, sicut hodie: *un ar ddeg* (11), *tri (tair) ar ddeg* (13), *pedwar (pedair) ar ddeg* (14). Ad XV: *undyn ar pemdec* (16 viri) Leg. 1, 4, 1. *un ar pemdec, un ar bymthec* (1 + 15) 1, 9, 25. *un marchawc ar bymthec* (16 equites) Mab. 1, 244, ut hodie: *un ar bymtheg* (16), *dau ar bymtheg* (17), *tri ar bymtheg* (18), *pedwar ar bymtheg* (19).

Cornicum *dêk* (cuius vocalis producta signatur *deak* Cr. 1977. *deag* 2265) tam simplex extat: *dek can quyth* (decies centenis vicibus) D. 574, quam compositum cum numeris minoribus: *agan vnnek* (nos undecim) R. 2395. *dowȝek* (duodecim) P. 47, 1. 61, 1. *dewȝek lygyon* (12 legiones) 72, 3. *dewthek* D. 228. *pymȝek* (quindecim) P. 227, 3. 228, 1. Tradit Borde praeterea has formas: *tredeec* (13), *peswardeec* (14), *whedeec* (16), *sythdeec* (17), *ethdeec* (18), *nawdeec* (19).

Aremorica: *dec scoet* (decem scuta, nummi huius nominis) Buh. 158, 6. *dec bloaz* (decem anni) 122, 14. *a het decc bloaz* (inde a decem annis) 118, 16. *unnec* (undecim), *douzec* (duodecim) Cath. *deuzec legion* (12 legiones) MJ. 74b. *trizec* (tredecim), *peuarzec* (quattuordecim) — sed *peuardecuet* ('quattuordecimus') — *pempzec* (quindecim) Cath. — ibidem *pemdecguez* (quindecies) ut *pemdec bloaz* (15 anni) Buh. 12, 1, sed *pemzec leuenez* (15 gaudia) MJ. praef. III. — *huezec* (16), *seizdec* (17), *eizdec* (18), *nauntec* (19) Cath. Hodie: *dek* (10), *unnek* (11), *daouzek* (12), *trizek* (13), *pevarzek* (14), *pemzek* (15), *c'houezek* (16), *seitek* (17), *triouech* (18; = 3 × 6), *naontek* (19).

XX. UCENT (= hib. *fiche*). Cambrice *uceint*, destituta consona *ugeint*, interdum *ugein*. Exempla mox inter combinatos.

Numeri combinati significantur additione, eodem modo quo vetusta hibernica, addita tamen praepositione *ar* ut *vn weith ar hugeint* (una et viginti vicibus) Mab. 1, 258. *un cantref ar hugeint* (21 pagi) 3, 194. *trimeib ar hugeint* (23 filii; 3 + 20) 2, 217. *pedwar mackwy ar hugeint* (24 pueri) 1, 258. *pedwar marchawc ar hugein t* (24 equites) 2, 390. *pedeir morwyn ar hugeint, pedeir gwraged ar hugeint* (24 puellae, mulieres) 1, 4. 36. 37. *pedeir assen arugeint* (24 asinae) 2, 391. *peduuar arugeyn* (24) Leg. 1, 1, 1. *peduuar suydauc ar ugeyn-* (24 ministri) 1, 1, 4. 4, 1.

Cornica forma *ugens* (postea *ugans*, *ygans*, *egans* corrupta pronuntiatione) apparet ex iis, qui infra sequentur, numeris compositis. Unde, quae tradit Borde, *igous*, *ouyn war igous* etc., ita corrigenda sunt: *igons*, *onyn warnigons* etc.

Aremorica *uguent* Cath. ut hodie *ugent*. Porro 21: *unan oarnuguent*, 22: *douoarnuguent* Cath. *almanac eguyt peuar bloaz varnuguent* (fasti anni quarti et vicesimi) Praef. ed. MJ. CVII. ut hodie *unan war-n-ugent* (i. e. unus ad viginti), *daou war-n-ugent* etc.

XXX—XC numerorum denariorum extitisse formas proprias britannicas, ut in lingua hibernica vetusta, perisse autem ob rationem multiplicandi et addendi, ut perierunt gaelicae, negari non poterit. Numeri XXX cambrica eiusmodi forma vetusta TRIMUCEINT: *is trimuceint hestaur mel* (disertius idem

antea: *hi hestaur mel .i. is* XXX) gl. Ox. 22[b], unde possunt supponi formae *petuarmuceint* (40), *pimpmuceint* (50), *seithmuceint* (70; = hib. vet. *sechtmuga*) etc. Fortasse *triceint* (= hib. vet. *tricha*), *nauceint* (= hib. *nócha*).

Arem. XXX *tregont*, *tregond* Cath. ut hodie: *tregont bloaz* (triginta anni) Buh. 28, 19. *da pen tregont bloaz* (ad finem 30 annorum) 2, 10. *da tregont blizien* (post 30 annos) 4, 5. *tregont diner*, *digner* (triginta denarii) MJ. 15b. 16b. 18b. *tregont pez archant* (30 nummi) 86a. *unan ha tregont* (triginta unus) Cath. Sequentes autem numeri denarii multiplicatione plurimum significantur.

Numeri cambrici XXX—XC facti sunt additione vel multiplicatione. XXX: *deg ar ugeynt* (10 ad 20; gael. *deich ar fhichead*) Leg. 2, 1, 31. *rwyf dec erydyr ar hugeint* (fructus 30 aratrorum) Mab. 2, 210. *deudec brenhin ar hugeint* (32 reges; = 12 + 20) 3, 263. XL. L: *deugeyn* (2 × 20 = 40; gael. *dà fhichead*), *deg a deugeyn* (10 + 2 × 20 = 50; gael. *deich is dà fhichead*) Leg. 2, 1, 23. Numeri unionum, si qui accedunt, praeponuntur, ut numerale *dec*, cum part. *a* (et): *dros wythdrawst adeugeint* (trans 48 trabes; = 8 + 2 × 20) Mab. 2, 211. *bwyt degwyr adeugeynt* (cibus 50 virorum) 2, 201. LX: *triugeyn*, *trugeynt* (= 3 × 20; gael. *tri fichead*) Leg. 1, 15, 8. 2, 1, 31. *trugein cantref* (60 c.) Mab. 2, 224. *y mae chwech marchawc athrugeint* (sunt 66 equites) 1, 284. LXXX: *petwar ugeint* (= 4 × 20; gael. *ceithir fichead*) Mab. 2, 48. *pedwar ugeint mlyned* (80 anni) 3, 98. 100. Eiusdem rationis ultra centum prolatae exempla: *chue ugeyn myu* (120 vaccae) Leg. 1, 10, 8. *pedeirgwlat a seith ugeint* (144 regiones) Mab. 3, 92. Eodem modo hodie: *deg ar hugain* (30), *deugain* (40), *deg a deugain* (50), *trigain* (60), *deg a thrigain* (70), *pedwarugain* (4 × 20 = 80, gall. hod. *quatre-vingts*), *deg a phedwarugain* (10 + 4 × 20 = 90, gall. hod. *quatre-vingt-dix*).

Cornice item iam inde a XXX additio vel multiplicatio adhibetur. 30: *dek warnugens* (10 super 20) D. 593. *dekwarnugans* D. 1554. O. 960. *deakwarnegans*, *deagwarnygans* Cr. 1977. 2265, item *dewthak warnygans* (32) Cr. 1981. 40: *dev vgens nos* (quadraginta noctes) D. 45. *dew vgens dyth*, *dev hugens deyth* (40 dies) O. 1027. R. 2437, unde emendandum *devguans dyth* P. 10, 3, porro *dew vgens blythen ha whe* (36 anni) D. 351. 60: *tryvgons* P. 227, 3. *try vgans* Cr. 2102. [*try Egence a pemp* (65) ep. pisc. *pager eyance blouth* (80 annos) ib.] Excipitur cornice ut aremorice 50, quod dicitur *hanter cans* (dimidium centuriae) D. 506. O. 957. Cr. 2262.

Aremorice ut cornice 50 *hanter cant*, ceterum ut cambrice: 40 *dou uguent*, 60 *triuguent*, 70 *dec ha triuguent*, 80 *peuaruguent*, item *unan ha dou uguent* (41), *unan ha hanter cant* (51), *unan ha triuguent* (61), *unan ha peuaruguent* (81), iam in Cath. ut hodie: *hanter-kant*, *daou-ugent*, *tri-ugent*, *dek ha triu-gent*, *pevar-ugent*, *dek ha pevar-ugent*.

Modum hunc numerandi esse pervetustum docet codex Lichfeldensis saeculi noni, exhibens numeros DOUCEINT (= *deugeint* Mab.) et TRIUCEINT (= *trugeint* Mab.) in app. L. Land. p. 272: *hic est census eius. douceint torth hamaharuin in irham. ha duceint torth in irgaem. ha huch. ha douceint manudenn*; ibid. p. 273: *item hichet triuceint torth h***ruin ha guorthoueir emeninn.* Vertit Llwyd, vir Camber litterarum cambricarum cultor, apud Wanlei. p. 290, locum priorem: hic est census eius: quadraginta panes et vervex in aestate, et qua-

draginta panes in hieme, et porcus et quadraginta disci butyri; posteriorem locum: emolumenta eius sunt sexaginta panes et vervex et guorthewyr (mensura hodie ignota) butyri.

C. CANT (= hib. vet. *cét*, i. e. *cent*). Cambr.: *hitheu aanvones cant marchawc* (misit illa, imperatrix, centum equites) Mab. 1, 280. Item hodie *cant*. porro 200 *deugant*, 300 *trichant*, 400 *pedwarcant*, 500 *pumcant*, 600 *chwechant*. 700 *seithgant*, 800 *wythgant*, 900 *nawcant*. In Mab.: *yno y maent perchen trychant pebyll ygkylch y cruc* (ibi sunt possessores 300 tentoriorum circa montem) 1, 272. Idem post numeros minores: *y mae chwech marchawc athrugeint aphumcant o varchogyon urdawl* (sunt 566 equites ordinati) Mab. 1, 284.

Idem assimilatum *cann*, *can*: *can myhr* (centum vaccae) Leg. 1, 2, 3. *bwyt kanwr ac eu llynn* (cibus et potus centum virorum), *bwyt devkannwr ac eu llynn* (cibus et potus 200 virorum), *bwyt trychannwr ac eu llynn* (c. et p. 300 virorum) Mab. 1, 254. *trychanwr teulu yssyd idi . . . y trychannwr teulu aeisted yn nessaf yr arglwydes* (300 viri domestici sunt ei, . . . trecenti domestici sedent proxime dominam) Mab. 1, 271.

Cornice: *cans dauas* (centum oves) O. 2230. *lyes cans* (multae centuriae) D. 1995. *peder gwyth cans goly* (quater centena vulnera) P. 227, 2. *dew cans* (200) O. 657. *trehans dynar* (300 denarii) P. 36, 1. *try cans dyner* D. 536. *tryhans keuelyn* (300 cubiti) O. 955. *treyhans* O. 1966. *pymp cans dyner* (500 denarii) D. 505. *syth cans blythen* (700 anni) R. 2494. *naw cans bloth* (900 anni) Cr. 1976. Sed etiam *can* R. 515 ut sequente substantivo: *pen canguer* (gl. centurio) Voc. 8ᵃ. *dek can quyth* (decies centies) D. 574.

Aremorice: *cant* Cath. *cant guez* (centum vicibus), *dreist cant guez* (supra centum vices) Buh. 172, 5. 86, 13. *unan ha cant* ('centum unus') Cath. *cantmil* (centum milia) MJ. 89b. 128a. *try cant diner* (trecenti denarii) 15b. *dou cant* (ducenti), *pemp cant* (quingenti), *seiz cant* (sexcenti) Cath.

M. MIL (hib. vet. *míle*), subst fem. Cambr.: *ti awely mil o anniueileit gwyllt yn pori* (tu videbis mille animalia fera pascentia) Mab. 1, 6. *sef oed meint y nifer teir mil* (haec erat magnitudo exercitus, tria milia) 1, 22. Plur. *milioed*: *y sawl vilioed* (multitudo milium. multa milia) Mab. 1, 279.

Corn.: *yntre myll darn* (in mille partes) P. 166, 3. *leas myll* (multa milia) 165, 3. 226, 3. *myl pens* (mille pondo) D. 212. *myl wel* (millies melius) D. 751. *myl vlythen* (mille anni) 3201. *pymp myll* (quinque milia) P. 227, 2. *syth myl* (septem milia) R. 2494. *cans vyl* (centum milia) O. 1614. *myl vyl* (mille milia) R. 132. 141. Plur. *myllyow* Cr. 740.

Arem.: *mil* Cath. *mil chancou* (mille permutationes) Buh. 84, 7. *mil melcony* (mille aegritudines) 20. 6. MJ. 61a. *cant mil anquen* (centum milia angorum) 89ᵇ. *mil toucec* (mille bufones) 98b.

CCIↃↃ. MYRD. Cambr.: *o achaws ynteu gwneuthur y gaer o vyrd o wyr y gelwit kaer vyrdin* (quia exstructum est oppidum a myriade virorum, vocatum est Caer myrdin) Mab. 3, 272.

CCCCIↃↃↃↃ. MILION. Corn.: *try mylyon our* (ter millena milia auri) R. 2258. supra *myl vyl*.

Numeri cardinales britannice fiunt adverbiales addito subst. fem. cambr. *gweith*. corn. *gweyth*, *gweth*, *gwyth*, arem. *gueiz*, *guez*.

Cambrica exempla: *vn weith* (semel) Mab. 1, 258. *dwyweith* (bis) 1, 267. *teyr gueyth* (ter) Leg. 1, 2, 1. *teirgweith* Mab. 1, 267. 294. Et sic deinceps: *pedeirweith* (quater) etc. In numeris combinatis eadem quae alias constructio: *peredur a marchogaeth vn weith ar hugeint drostaw* (P. equitavit semel et vicies trans eum) Mab. 1, 258.

Corn.: *vnwyth* (semel) O. 685. D. 2495. 3202. R. 874. *dywyth* (bis) O. 1844. D. 2496. *dewyth* O. 2569. *terguyth, tergweyth, tergweth* (ter) D. 904. P. 18, 2. 49, 3. *peder gwyth* (quater) 227, 2. *dek can quyth, mylwyth* (millies) D. 574; 937. 1811. *myl weth* (id.) R. 348. cf. *lyes guyth* (saepe) D. 884.

Arem.: *teyr guez* (ter) MJ. 63a. *un guez* ('semel'), *diuguez* ('bis'), *teirguez* ('ter'), *peder guez* ('quater'), *pemdec guez* ('quindecies') Cath. *cant guez* (centies) Buh. 86, 13. 172, 5. cf. *peth guez* ('quotiens') Cath.

Praemisso pron. *pop* (quivis) numeris cardinalibus cambricis redditur significatio latinorum distributivorum: *gwascaru aoruc llu arthur bob un bob deu* (separari coeperunt homines Arthuri singuli vel bini) Mab. 2, 235. *y gwnaethpwyt yscawl y pob petwargwyr onadunt* (facta est scala quaternis viris) 3. 273. Cf. corn. *pup huny, pub onon*, arem. *pep heny, pep unan* (singuli), inter pronomina. Similis est significatio cornicorum: *dew ha dew* (bini) Cr. 2414. *der devyes* (per biniones) Cr. 2200.

Denique multiplicatio cornice significatur additis substantivis *kymmys* (aequa multitudo, tantum): *seyth kemmys* (septuplum) O. 599. *vij kemmys* Cr. 1180, vel *plek* (plica): *myl blek guel* (milluplo melior) O. 523. *vij plague moy* (septuplo plus) Cr. 1378. *vij plag* (septupliciter) Cr. 1614.

2. Numeri ordinales. Praeter I et II e numeris cardinalibus derivati, aut in -ET (= hib. *-ed* pro *-eth* in *cóiced, sessed*), ut V, VI, aut in -UET (e *-met* = hib. vet. *-mad* = *-math*), ut ceteri exceptis numeris III et IV, qui cambrice addunt terminationes -YD masc., -ED fem. (hod. *-ydd, -edd*).

I. CINTAM (cf. hib. *cétne*). Cambr.: *kyntaf, kentaf* (primus) Leg. 1, 23, 1. 31, 1. *y marchawc kyntaf* (primus eques) Mab. 1, 244.

Corn: *kensa* (primus) D. 795. Cr. 38. 48. *kynsa* Cr. 73.

Arem.: *quentaf* Buh. fq. *an quentaff tirant* (primus tortor) MJ. 70b.

Ex *un* regularis derivatio (= hib. *óinmad*) in coniunctione cum aliis: *vnuet ardec* (undecimus), *vnuet ar pemdec* (sextus decimus) Leg. 1, 17, 1. 22, 1.

PRIM (= hib. vet. *prim* p. 308) etiam in cambricis vocibus compositis: *arthur aoed ygkaerllion arwysc priflys idaw* (A. erat in castro legionum ad Iscam, in aula sua capitali) Mab. 1, 282. Item alia: *prifford* (via primaria) Mab. 2, 36. 49, pl. *priffyrd* 3, 272. *prifawon* (amplus fluvius) 2. 49. *prifdinas* (metropolis) 3, 264. 269.

II. EIL (alter, secundus). Cambr.: *am er eyl guyt* (l. *gueyth*, pro altera vice) Leg. 2, 1, 39. *ar eil weith* (secunda vice) Mab. 1, 247. *ef a glywei disgrech uawr y mywn koet ar eil ar dryded* (audiebat magnum ululatum in silva et secundum et tertium) 1, 30.

Arem.: *an eil lem* (altera acies. gladii) Buh. 154, 1. *an eyl tirant* (secundus tortor) MJ. 70b. *an eil guez* ('vicissim') Cath.

Cornice aut transumptum *secund* adhibetur: *yn secund dyth* (die secundo) O. 17. *in second degre* (in gradu altero) Cr. 51. aut *nessa* (proximus) Gen. 1, 8.

III. TRITID, -ED. Cambrica scriptione recentiore *trydyd, -ed*, hod. *try-*

dydd, *-edd*. Masc.: *ar trydyd dyd ef a glywei dyrnawt mawr* (et tertio die audiebat magnam plagam) Mab. 1, 279. *ar trydyd aekyrchawd* (et tertium invasit, equitem) 2, 37. In Leg. *tredyt* 1, 3, 1. 7, 19. 9, 1. pro *tretyd*, uti solet (p. 140). Fem.: *ar dryded weith*, *y dryded weith* (tertia vice) Mab. 1, 247. 280. *y dwy fford yn vawr ar dryded yn llei* (duae viae magna et tertia minor) 1, 274. *ar dryded eglwys* (et tertia ecclesia) 2, 6. Sed etiam sine *d* terminali: masc. *trydedyn* (tertius homo) Leg. 1, 5, 6. 7, 18. fem. *trederran* (tertia pars) 1, 3, 1. Cf. *trennyd* (perendie) supra p. 280.

IV. PETUERID, -ARED. Cambr. masc.: *peduerryd* (quartus) Leg. 1, 10, 1. *ar pedwyryd dyd arofun awnaeth peredur y ymdeith* (et quarto die proficisci cupivit P.) Mab. I, 288. *y lladawd y pedwyryd* (occidit quartum, equitem) 2, 37. Fem.: *teir petguared part* (dodrans), *petguared pard* (quarta pars) gl. Ox. 23ª. *y bedwared vlwydyn*, *y pedwyred vlwydyn* (quarto anno) Mab. 1, 21. 3, 32. *ar bedwared eglwys* (et quarta ecclesia) Mab. 2, 6. Sine *d* terminali: *peduare gur* (quartus vir) Leg. 1, 10, 3.

Cornice haec terminantur sola *-e* vel *-a*: *trysse* (tertius) O. 1130. *ʒen tressa dyth* (ad tertium diem) P. 240, 2. 259, 1. *yn tressa dyth* (die tertio) 91, 3. 238, 4. *tresse gwyth* (tertia vice) 57, 3. *yn tresse dyth* O. 25. *an trege deyth* R. 339. *then tryge deth* R. 452, sed *tryssa* etiamtum Cr. 59. 92. Sic: *yn peswere* (quarto die) O. 33. *pyswere* D. 2851. *peswera* Cr. 100. *an peswore a gewsys* (quartus dixit) P. 247, 1.

Item aremorice: *trede* Cath. *an trede* MJ. 210a. *an trede tirant* (tertius tortor) 71a. *dann trede dez* (tertio die) 173a. *trederan* (tertia pars) 13b. Nec aliter: *peuare* Cath. *an pevare requet* (quarta petitio) MJ. 38b; sed etiam: *an pedervet* 37b.

V. PIMPET (= hib. *cóiced*) in cambr. vet. gl. Ox. 22ᵇ.: *ir pimphet eterin* (quinta avis; de aspirata *ph* p. 149. 150). Assimilatione facta in Leg. *pemet*, *pymet*, *pemhet*, *pemhed* (= *pemmet*, hod. *pummed*) fq., in Mab.: *pymhet ran* (quinta pars) 2, 241.

Corn.: *pympes* O. 41. *pympas* Cr. 106. *pempas* Gen. 1, 23.

Arem.: *pempet* Cath.

VI. CHUECHET. Ita in Leg. *chuechet*, *huechet*, *chuehet*, *chueched*.

VII et sequentes. Numero VII et sequentibus additur terminatio -MET, ita ut supponendae sint formae vetustiores 7. *seithmet*, 8. *oithmet*, 9. *naumet*, 10. *decmet*, 20. *uceintmet*. Inveniuntur VII: *seithuet mab* (septimus filius) Mab. 1, 235, in Leg. *seythuet*, *seithuet*, *seihuet*, *seyhuet*, *seyduet*, *seuduet*. VIII in Leg. *huethuet*, *huyduet*, *wythuet*; *wythuet* Mab. 3, 99. IX: *nauuet* Leg. *nawuet gwr* (nonus vir) Mab. 2, 209. X: *decuet*, *decued* Leg. Mab. XII: *deudecuet* Leg. 1, 18, 1. *y deudecuet marchawc* (duodecimus eques) Mab. 2, 45. XV: *pemdecuet* Leg. 1, 21, 1. XX: *ar y deugeinuet* (pro suo quadragesimo; i. e. quadragesimus ipse) Mab. 2, 20.

Corn. iam inde a sexto terminatio *-ves*: *whefes* (sextus) O. 49. *whefvas* Gen. 1, 31. *seythves* (septimus) O. 144. *sythvas* Cr. 415. *degves* (decimus) O. 426. *degvas* Cr. 1085. Unde restitui possunt *ethves* (octavus) et *nawves* (nonus).

Arem.: *decuet* ('decas, denarius'), *pevardecuet* ('quatuordecimus'), *tregontuet* ('trigesimus') Cath. Terminatio hodierna *-ved* iam inde a III: *trived*, *pevarved* etc.

Numeri combinati ordinales construuntur cambrice ut cardinales, ita tamen ut minor numerus solus formam ordinalem induat, e. c. *vnuet ardec* (undecimus) Leg. 1, 17, 1. *tredyt ardec* (tertiusdecimus) 1, 19, 1. *peduuaret ar dec* (decimus quartus) 1, 6, 1. *vnuet ar pemdec* (sextusdecimus) 1, 22, 1. *ar y bedwyryd arugeint* (pro suo vicesimo quarto, i. e. ipse vic. q.) Mab. 3, 195.

C. et M. Cambr. *canvet* (centesimus): *ar y ganuet marchawc* (pro centesimo suo equite) Mab. 3, 21. 23; hod. *milfed* (millesimus), unde vetustas formas licet conicere *canmet*, *milmet*. Arem. *cantuet* (centesimus) Cath. *an milvet ran* (millesimam partem) MJ. 13b. hod. *kandved* (centesimus), *dek-kandved* (millesimus).

CAPUT QUARTUM.

De pronominibus.

Pronominum in utraque lingua, tam hibernica quam britannica, ea proprietas est, ut non semper ut in aliis linguis indeuropaeis per se posita plenam formam servent, sed etiam ad singulas litteras radicales redacta inter alias voces, ut inter praepositiones et substantiva, inter particulas et verba, infigantur, aut, si sunt personalia, post praepositiones suffigantur. Sunt igitur pronomina personalia aut absoluta, aut infixa, aut suffixa; possessiva et relativa sunt aut absoluta aut infixa. Demonstrativa pronomina, interrogativa atque adiectiva et substantiva, quae quidem pronominis vice funguntur, nisi absolute non ponuntur. Pronominis personalis reflexivi non est propria forma celtica.

Saepissime in utraque lingua pronominibus personalibus et possessivis, tam absolutis quam infixis vel suffixis, augendae significationis causa adiunguntur notae quaedam, ortae plerumque ex ipsis pronominibus, quas dicemus notas ampliantes vel augentes; pronomina igitur ipsa sunt aut formae simplicis aut auctae his notis vel ampliatae. Britannice praeter auctam est etiam emphatica propria forma personalium.

I. Pronomina hibernica.

A. Pronomina personalia.

I. Pronomina personalia absoluta.

1. Pronomen primae personae. Sing. MÉ: *ismé asapstal geinte* (gl. ego sum gentium apostolus) Wb. 5ᵉ. *am. bid me féin* (tanquam ego ipse essem) 32ᵃ. *ni me asbéo* (gl. vivo non ego) 19ᵃ. (De constructione impersonali videas in verbo subst. et syntaxi.)

Nota augens SA, quam formam produnt exempla infra sequentia pronomi-

nis infixi vel suffixi, hic tamen -SE, -SSE ob praecedentem vocalem *e*, pro qua et *ei* in hac compositione: *robtar óis teglig nicumme et messe* (fuerunt confamiliares, non idem atque ego) Wb. 7[b]. *cani messe immoforling cretim dúibsi* (annon ego feci fidem vobis?) 10[c]. *ismesse rophroidech doib* (ego praedicavi eis) 10[c]. *nífil nech and occtadradso acht meisse móinur* (gl. ego relictus sum solus) 5[c]. *meisse 7 choirbbre* (ego et Coirbre) Sg. gl. marg. 194[a]. In Wb. 11[a]. Ml. 21[c]. *osme* (gl. ipse, ego). et Wb. 29[d] *osme* (gl. ego), alio emphaseos modo, ut infra *osní*, *ostú*. Sola nota augens *sa*, *se* post verbum (v. infra) vel praedicatum: *isairi am cimbidse* (propterea sum vinctus ego) Wb. 15[a]. *ciasu icolinn am béoso* (quamquam in carne sum vivus ego) 19[a]. *nibadimicthese libsi* (ne sim contemptus vobis) 21[d].

Plur. NI, forma simplex post verbum (v. infra) vel post praedicatum: *maic ni dosom* (filii nos ei, deo) Wb 19[d]. *ní uainni duibsi* (gl. non sumus reprobi) 18[b]. Acc. abs. *na tomnathar nech ni bes mó q. servi* (gl. cogitet iterum apud se, quod sicut ipse Christi est, ita et nos; i. e. ne quis cogitet nos esse maiores quam servos) Wb. 17[a]. Alibi praemisso *s* SNI, ut in Wb. 15[c]: *::dammirsni*, in glossa marginali mutila, coniugatione impersonali, pro *rolaimemmar* (gl. audemus), quae forma est in textu.

Nota amplians idem pronomen duplicatum: *snisni ata sonortu* (gl. debemus nos firmiores imbecillitates infirmorum sustinere; i. e. nos qui sumus firmiores) Wb. 6[c]. *issnisni ata bobes* (gl. propter nos, qui aramus terram cordium hominum; i. e. nos sumus boves etc.) 10[d]. *combad snini formoidemsi* (gl. occasionem damus vobis gloriandi pro nobis; i. e. ut simus nos vestra gloriatio) 15[d]. *isnini firiónaib* (gl. Christus in domo sua quae domus sumus nos, i. e. in nobis iustis = in nobis est, si sumus iusti) 33[a]. *isninni carthaig* (gl. nos amantes) Ml. 52r. Alia emphasis *osni* Wb. 19[a]. Sg. 26[b]. *cid osni* (gl. et ipsi) Wb. 14[b]. *osni erig* (gl. honesti) Ml. 47r.

Dualis forma latere videtur in uno loco Wb. 20[c]: *marb cechtarnathar dialailiu* (gl. per Christum mihi mundus crucifixus est et ego mundo; i. e. mortuus uterque nostrum alteri); cf. *nechtar*, *cechtar*.

2. Pron. secundae personae. Sing. TÚ: *isinse ndluit ni tú nodnai.: acht ishé notail* (gl. non tu radicem portas, sed radix te) Wb. 5[b]. *cani tú féin* (gl. quis enim te discernit? i. e. annon tu ipse?) 8[c]. *madtú* (si tu) 31[a].

Nota augens SU (SO in exemplis infra sequentibus): *cia tussu duenigedar* (gl. o homo tu quis es qui respondeas deo) Wb. 4[c]. *ni tussu thóenur ciatbere* (gl. reliqui mihi septem milia virorum, i. e. non tu solus) 5[c]. *athrsr* (gl. o mea tu, amica) Sg. 204[b] Alia emphasis: *ostú* (gl. tute, gl. tutemet) Sg. 201[b] bis. Sola nota augens post praedicatum: *comba soilsesin* (ut sis lux tu) Wb. 22[c] *armba cháinchomraccachso* (ut sis benivolus tu) 30[b].

Plur. SIB in uno loco Wb. 19 : *it sib ata chomarpi abracham* (gl. vos abrachae semen estis secundum promissionem haeredes). In positione aucta SI.

Nota augens SI (dubium, utrum e *sib* an respondens supradicto *ni*): *isderb limmsa cid sisi dam ronfitidni* (gl. spero et in conscientiis vestris manifestos nos esse; i. e. est persuasum mihi vos quoque nos novisse) Wb. 15[c]. *apstil itossug sissi iarum* (apostoli initio, vos postea) 27[a]. *ississi intemputsin* (gl. templum dei sanctum est, quod estis vos) 8[c] Eadem forma *si* (ut supra *ni*)

post verbum vel praedicatum: *adib debthichsi* (estis contentiosi vos) Wb. 11[d]. *adib cretmigsi. adib scripthisi* (estis credentes, scripti vos) 15[a]. *nabad anfoirbthi si dam* (ne sitis infirmi vos etiam) 12[d]. *arnidad ferrsi* (nam non estis meliores vos) 8[c]. *cenotad maicsi raith dam* (quamvis sitis filii gratiae vos quoque) 33[a].

3. Pron. tertiae personae. Sing., secundum tria genera: É (is; saepissime *hé* scriptum, interdum praemisso *n* relativo *né*) SÍ (ea), ED (id; saepius *hed*). Masc.: *isé side* (is est) Sg. 209[b]. *isé multiplex motus* (is est mult. m.) Cr. 18[b]. *am. asné assplendor* (sicut ipse est spl.) Wb. 32[b]. *ishé asairchinnech* (is est princeps, deus) Wb. 4[c]. *ba hé cúrsagad maid* (ea obiurgatio bona sit) Wb. 14[d]. Fem.: *níp sí bes airchinnech* (gl. mulieri non permitto dominari in virum, i. e. non ea sit princeps) Wb. 28[b]. *issi inso indfechtnige comét timnœ ndœ* (gl. mandatorum custodia; i. e. haec est prosperitas, cust. mand. dei) Ml. 45r. *sí feisine 7 ní bí ní tarahesi* (gl. l manet per se; i. e. ea ipsa nec est quidquam pro ea) Sg. 165[b]. *ni sí dongníat* (non ea est quam faciunt) Wb. 30[c]. *issí thol dée* (ea est voluntas dei) 5[c]. *issí ainne insin* (haec est eius significatio) Sg. 211[a]. *issi aciall som* (haec est eorum opinio) 201[b]. *issí dam inchiall* (hic quoque sensus est) 209[b]. *issí regnum im. anísiu* (id est regnum istud; hib. *flaith* fem.) Wb. 6[c]. *isí moirnigde fridia* (ea est precatio ad deum mea) 4[d]. *arisi absolutum verbum* (hib. *bríathar* fem.) Pr. Cr. 56[a]. Neutr.: *ished ambeccsin* (id est parvum hoc) Wb. 24[a]. *ished tra forchain som* (hoc igitur est quod praecipit ipse) 27[b]. *ished asmaith dúib* (est id vobis bonum) 6[c]. Ceterum *é* quoque tam ad femininum genus referri videtur: *uita aeterna ishé adúlchinne sidi* (vita aeterna, haec est remuneratio huius) Wb. 3[b], quam ad neutrum: *ishese sis andechor* (haec earum est differentia) Sg. 201[a].

Plur. nullo generum discrimine É (scriptum etiam *hé*): *ithé sidi beta hicthi* (sunt ii, qui erunt salvi) Wb. 3[d]. *hité spatia. hité soni. hité interualla* (sunt ea, ii, spatia, soni etc.) Cr. 18[c]. *ité inna noi dim* (sunt ergo ea novem, pronomina) Sg. 197[b]. IAT (hod. *iad*) nondum in codd. nostris: *ceptar iat* (qui fuerunt ii) Corm. *prúll.*

Notae augentes admodum variant. Masc. cum neutro utriusque numeri commune est SOM, SEM (*sum*, *sium*): *ishé som rofitir* (ipse scit) Wb. 24[d]. *ishé som adroni dodia infochricc* (ipse commisit deo remunerationem) 29[d]. *arnaphé som conéit détso* (ne sit ipse qui convenit tecum) 6[c]; et omisso pronomine: *ceni tabair sem desimrecht* (quamquam non dat exemplum ipse) Sg. 202[a]. *isé gnithi*(?) *sium fadesin* (gl. sub ipsius agit patrocinio) Ml. 30[b]. *bidmaid som* (erit bonus ipse) Wb. 5[d]. *dorat dia forcell desom congenisom degnimu resin .i. retecht dochum bersabœ* (gl. sunt domini testimonio conprobata prius bene acta, a Davide; i. e. dedit deus testimonium de illo fecisse ipsum bene acta antea id est antequam iret ad Bers.) Ml. 22[d]. Neutr. sing.: *airni conbia som manibé ani . . .* (nam non quod sit ipsum, nisi est id quod . . .) Sg. 29[b]. *sluindith sem aduiltetaid* (significat ipsum naturam suam) 30[a]. *tarhessi eiusdem 7 nibi sem són im̄ calléic* (gl. tantidem emptam, quod quamvis videtur pro eiusdem; i. e. pro e., sed id non semper hoc est) 203[a]. *nibu degming donetad som achorp fadesin insuidiu* (non fuit impossibile, ut ipsum suum corpus tum indueret) Wb. 13[d]. Plur. masc.: *nahi dorigénsat som* (ea quae fecerunt illi) Wb. 11[a]. Neutr.: *condat anman som dam briathardi* (gl. transeunt in ea, nomina verbalia; i. e. ut sint

illa quoque nomina verbalia) Sg. 188[b]. *v irdianacomoltar pronomen naill do conétet som iarum dośuidiu* (gl. ipse in tertia persona per se positum; i. e. nam si ei additur aliud pronomen concordant ipsa postea in hoc) 197[b]. Idem ad femininum pluralis saltem numeri addi et ex iis, quae infra sequentur, pronominis possessivi exemplis apparet, et ex hoc: *hóre itsubditi som* (gl. viri diligite uxores vestras; i. e. quia illae subditae sunt) Wb. 27[a]. Propriae autem notae sunt SI, ad fem. sing. pertinens: *dénad si goiri doibsem* (praestet ipsa pietatem illis) Wb. 28[d], quae in uno loco genetivi vice fungitur non antecedente pron. poss.: *itcairigthi inmaicsi* (sunt vituperandi eius filii) Wb. 28[a]; ÓN ad neutr. sing. addita: *ished ón saiges som* (hoc est quod dicit ipse) Wb. 22[a]. *ished ón asfír* (hoc verum est) 13[b]. 18[d]. *ished ón guiter and* (hoc ibi postulatur) 30[d]. *istorbe cid ed ón* (utile est etiam hoc) 23[b]; eiusdem verbo vel praedicato adiuncti exempla infra sequentur. Augent praeterea pronominis significationem *se*, *sin*, *són*, quin etiam composita *ede*, *side*, *inso*, quorum haec exempla satis erunt: *ishese sís andechor* (haec infra, sequens, earum est differentia) Sg. 201. *ithé se inna briathra* (haec sunt verba, Servii) 4[b]. *issiede dulchinne inmilti. isiede indail rúnde* (haec est remuneratio militiae, haec est esca mystica) Wb. 11[c]; de ceteris infra disseretur.

Hae fere sunt formae pronominum personalium in nominativo. In casibus obliquis, quia non solum accusativus, sed etiam dativus significari solet consonis pronominalibus infixis vel suffixis, rariores sunt formae positionis absolutae. Extat tamen accusativus 3. pers. sing. masc. *-i*, de quo videas infra inter pron. suffixa; praeterea tertiae personae hae formae inveniuntur: sing. gen. masc.: *indái fośodin* (gl. ἑαυτοῦ gen. art. .i. sui; i. e. sui ergo) Sg. 209[b]. *ai*, *ái* (gl. suus, illius, filius) Sg. 198[a]. 204[a]. Plur. gen.: *innanai*, *inna ai* (gl. suus, illorum, filius: dicimus enim suus illius et suus illorum) Sg. ibid. *innan ae l. ai* (gl. sui: eos a contemplatione sui amovere) Ml. 16[d]. *nitorban na aé manibáe deserce* (non utile, nihil prodest quidquam eorum, nisi est caritas) Wb. 12[b]. Eodem pertinent formae *cachæ*, *cachnæ*, *cechtar ái*, *cechtarnái*, *nechtarnái* (cf. *cechtar dalíno* Sg. 162[b] cum gen.), de quibus infra dicetur. Ceterum, ni toti fallimur, nominativi quoque vice fungitur *ai* in hoc loco: *oai inóen śosuth śill.* (gl. iuxta se positis; i. e. si eae in una positione syllabae, si in una syllaba positae sunt) Sg. 7[a].

II. Pronomina personalia infixa.

Infiguntur ante verba consonae nudae pronominales ut *m*, *n*, *t*, *b*, etc. post particulas exeuntes in vocales, verbales *no*, *ro*, negativas *ni*, *na*, post praepositiones terminatas vocalibus, quae primum locum obtinent in verbis compositis: *noMréla* (manifestat me) Sg., *roMsóirsa* (salvavit me) Wb., *niMcharatsa* (non amant me) Wb., *noNmóidemni* (laudamus nos) Wb., *foNsegar* (tribulamur) Wb., *noTail* (alit te) Wb., *foTrácbussa* (reliqui te) Wb., *níTta ni* (non tibi est quidquam) Wb., *noBsoirfasi* (salvabit vos) Wb., *doBrograd* (electi estis) Wb., *níBtá torbe* (non prodest vobis) Wb., *roDchársach* (vituperavit eum) Wb., *doDlugi* (ignoscit id) Wb., *niSfitir* (nescit eos) Wb.

Post particulas terminatas consonis, ut *ar*, *ad*, *imm* etc. praecedunt vocales *o* vel *u*, rarius *a*, ante pronomina primae vel secundae personae, *i* ante

tertiam: *aromfoimfea* (accipiet me) Wb., *immumruidbed* (circumcisus sum) Wb., *immunrordad* (ordinati sumus) Wb., *adobragart* (gl. vos fascinavit; *adgaur*) Wb., *uridrochell* (rapuit id) Sg., *immidforling* (fecit id) Wb., *assidbeir* (dicit id) Wb. Item post verbum subst. *is* (est): *issumecen* (gl. necessitas mihi incumbit; i. e. est mihi necessarium) Wb. 10[d]. Particulam negativam *nach*, relativam vel prohibitivam, sequitur *i* cum omnibus personis: *nachimrindarpaise* (quod me non exheredavit), *nachitrindarpither* (ne exherederis) Wb., *nachinrogba uáll, nachinrogba derchóiniud* (ne nos capiat superbia, desperatio) Wb., *nachiberpidsi* (ne tradatis vos, ne confidatis), *nachibfel* (quod non estis) Wb. Exempla, quorum loci hic non citantur, infra planius exponentur.

Est etiam alia ratio infigendi pronomina, qua, quo sit maioris ambitus et magis animadvertatur pronomen infixum, post particulas, sive in consonas sive in vocales exeunt, radicibus pronominalibus praefiguntur syllabae *do*, *da*, *du*, *di*: *fordomchomaither* (gl. servor: possunt passiva dativo etiam adiungi ut servor tibi) Sg. 139[b]. *cofordumthésidse* (ut adiuvetis me; cf. *for-tacht*, auxilium) Wb. 7[c]. *condomarrgabadsa* (gl. ut me comprehenderet; *con-dom-arg.*) 17[d]. *nudamchrocha* (gl. discruciat me; *no-dom-chr.*) Ml. 32[d]. *indí fodamsegatsa* (gl. qui tribulant me; *fo-dom-s.*) 33[a]. *inditmóide* (in quo glorieris, laudes te) Wb. 2[c]. *fodunsegat* (qui nos tribulant; cf. *fonsegar*, gl. tribulamur, Wb. 14[b] e *fo-s.*) Ml. 27[c]. *isdo fordoncain* (ad hoc nos instituit) Wb. 31[c]. *fordubcechna* (gl qui vos commonefaciat, Timotheus; *forcanim*, praecipio) 9[c]. *condumfel* (ut sim), *condibfeil* (ut sitis; impersonalia) 3[c]. 5[b]. 24[c]. Interdum cum *t*: *fortacomaisom* (servat eam ille) Ml. 29[a]. *fortanbristisni* (infringerent nos) 44 r.

Ceterum *d*, sive ad hanc formulam pertinet, sive est pronomen tertiae personae, cum praecedente consona particularum *aith*, *ad*, *cot* (= *con*), *frith*, ut alias (cf. p. 60) coalescens redit in *t*: *atomaig* (impellit me), *atobaich*, *atobaig* (impellit vos; = *addomaig*, *addobaig*, ex *adaig*) Wb. 9[c]. 10[d]. 19[d]. *coatomsnassar* (gl. ut ego inserar) 5[c]. *atobci* (cernit vos; = *addobci*, ex *adci*) 25[a]. *atobsegatsi* (praecipiunt vobis) 14[d]. *atabgabed farcaire* (gl. aculeum vobis reatus adfigite; i. e. contracta vobis est vestra nota) Ml. 20[d]. *atbeir* (dicit id) Wb. 10[d]. *ciatbere* (quamvis id dicas; = *ath-d-b.*) 5[c]. *matchobra* (si id vult; = *ma-ad-d-c.*) 28[b]. *cotammeicnigthersa* (gl. conpellor; i. e. cogor, = *cot-dom-eicn.*, cf. *coméicnigther*, cogitur, Wb. 28[b].) Ml. 21[b]. *cotomerchloither* (gl. agor, actus) Sg. 17[a]. *cotanrirastarni* (gl. obligemur, = *cot-don-rir.*, cf. *corirsiu*, liga tu, Ml. 48 r.) Ml. 51 r. *cotondelcfam* (comparabimus nos; = *cotdond.*, subst. *condelc*, comparatio) Wb. 17[b]. *cototnertsu* (gl. confortare; i. e. conforta te; pro *cotdotn.* e verb. *connertad*) 30[a]. *cotobsechfider* (instituemini; cf. *coisc* = *cosech*, institutio) 9[a]. *cutsecar* (consecravit eum) Tir. 13. *fritumthiagar* (gl. aboleor) Sg. 183[a]. *fritammiorsa* (gl. me adficiet, cogitatio), *fritammiurat* (adficiunt me) Ml. 32[d]. 33[a]. Animadvertenda est differentia inter coniunctionem *con* (ut), cuius *n* cum sequente *d* servatur, et praepositionem *cot* (cum), cuius *t* cum sequente *d* fit *t*.

Si insuper additur relativum *n* intercedens post particulas verbales vel praepositiones, satis ampla fit intromissio: *am. asndonberat* (gl. sicut aiunt nos quidam, dicere; *as-n-don-b.*, ex *asbiur*) Wb. 2[a]. *am. nondubcairimse* (ut ego amo vos; *no-n-dub-c.*) 23[c]. *hore nondobmolorsa* (quia laudo vos) 14[a]. *am. rondobcarsamni* (ut amavimus vos) 25[a]. *aforcital forndobcanar* (doctrina quae praecipitur

vobis; *for-n-dob-c.*) 3ᵇ. *fochosmailius nondafailsigetar nou.* (ut significant eos, numeros, nomina) Sg. 71ᵇ. *nondaberthar* (quod ferantur; constr. impers.) Ml. 49r.

1. Pron. pers. infixum 1. pers. Sing. M (UM, OM, DOM; inficiens; interdum geminatum, cf. p. 41): *manimchobrad* (si non iuvaret me) Wb. 3ᵈ. *dianumsoirae* (si me salvas) Ml. 19r. *nommóidim* (glorior, laudo me) Wb. 14ᶜ. *manumgaibi archarit* (gl. si habes me socium) 32ᵃ. *nomdurni* (gl. ut me colaphizet) 17ᵈ. *nomrela et nometargnigedar* (manifestat me et significat me) Sg. 200ᵇ. *isiress cr. nombeoigedar* (fides Christi vivificat me) Wb. 19ᵃ. *ní maith domrignis* (non bonum me fecisti) 4ᶜ. *aromfoimfea innalaith* (suscipiet me in regnum suum) 31ᵃ. *massuthol atomaig* (si voluntas me impellit) 10ᵈ. *israd dée immumforling conda ..* (gratia dei effecit me ut sim ..) 13ᵇ. Pro dativo: *nímbia fochricc darahési* (non erit mihi merces pro eo) Wb. 10ᵈ. *ó domanicc foirbthetu* (ex quo mihi venit perfectio) 12ᶜ. *fomchain* (succinit mihi) Sg. 204. Pronominum in impersonali passivi coniugatione infixorum exempla sequentur infra in verbo.

Cum nota augente: *romsóirsa rect* (salvavit me lex) Wb. 3ᵈ. *romíccsa* (salvavit me) 28ᵃ. *nímcharatsa indfir* (non amant me viri) 5ᶜ. *arndomroibse fochricc* (ut mihi sit merces) 10ᵈ. *manimsoiraese* (si non salvas me) Ml. 19r. *fumrése infer* (invenit [?sublevabit?] me vir) Tir. 11.

Plur. N (non inficiens): *hóre ronsóir dipeccad is derb linn nonsóirfea in futuro* (quia salvavit nos a peccato, est certum nobis quod salvabit nos in f.) Wb. 24ᶜ. *ronmoitsem* (gloriati sumus, laudavimus nos) 17ᵃ. *nínmóidfem inneuch nád denam* (non gloriabimur in eo quod non faciamus) 17ᵇ. *isdichéin immunrordad* (dudum destinati sumus; impers.) 20ᵈ. *arúnntangar* (gl. adficiemur; constr. impers.) Ml. 47r. Pro dativo: *condonroib indochbál* (ut sit nobis gloria) Wb. 15ᵇ. 20ᶜ. *dunnanic fiusscél uáib* (venit nobis nuntius a vobis) 25ᵃ. *níntanicc recht* (non venit nobis lex) 1ᵈ.

In positione aucta accedit NI: *nonmóidemni* (gl. gloriamur) Wb. 2ᵈ. *isarathsom ronnicni* (gratia eius nos salvavit) 21ᵇ. *ronfitidni* (novistis nos) 15ᶜ. *ninfortéitni* (non succurrit nobis, non adiuvat nos) 4ᵃ. *hóre nonbendachani* (quia benedicit nos) 11ᵇ. *ronsoirni adæ arsin* (salva nos, deus, propterea) Ml. 41r. *ni coimnactar arnamit son fortanbristini* (non potuerunt hostes nostri hoc ut infringerent nos) 44r. *ronbiani indocbál* (erit nobis gloria) Wb. 14ᶜ. 25ᵃ.

2. Pron. pers. infixum 2. pers. Sing. T (cf. p. 70; inficiens): *ishé notail* (ipse te alit) Wb. 5ᵇ. *niterpi illed nach áili* (gl. confidis te ipsum ducem esse; i. e. non committis te in latius alterius) 1ᵈ. *nihed notbeir inem* (non hoc te fert in caelum) 6ᶜ. *iscétna netargna dondi immetchomairc* (est prima cognitio ei qui te interrogat) Sg. 197ᵇ. *cách rotchechladar* (quicunque te audiet) Wb. 28ᵈ. *isfoirbthetu hirisse attotáig* (est perfectio fidei quae te impellit) 6ᶜ. Pro dativo: *rotbia lóg* (erit tibi merces) Wb. 6ᶜ. *rotbia adbar fáilte* (gl. laetare . . et clama; i. e. erit tibi causa laetitiae) 20ᶜ. *cindas persine attotchomnicc* (qui status personae tibi contigit?) 6ᵇ.

Nota augens SU (infra *so, siu*): *cototnertsu* (gl. confortare) Wb. 30ᶜ.

Plur. B (non inficiens): *nobcara huili* (quod vos amat omnes) Wb. 27ᵃ. *nobcarad* (gl. vos desiderabat) 23ᶜ. *atobcí side* (cernit vos ipse, deus) 25ᶜ. *dobtromma anaccobor collnide* (gravat vos cupiditas carnalis) 8ᶜ. *nobguidet .i.*

nobbendachat (gl. salutant vos, omnes) 7[b]. *níp and nobirpaid* (ne tradatis vos, ne confidatis ei, philosophiae) 8[b]. *dobróigu dia* (elegit vos deus) 26[a]. *atdubelliub* (visitabo vos) 7[a]. *cid atobaich ... cid atobaig dó* (quid impellit vos? quid impellit vos ad id?) 9[c]. 19[d]. *adobragart* (gl. vos fascinavit, daemon) 19[b]. Pro dativo: *nibtá torbe de* (non vobis est commodum inde) Wb. 19[b]. *nibécen* (non vobis necesse) 22[d]. *tresindippiat fochricci* (per quam vobis erunt praemia) 25[d]. *ropia nem* (erit vobis caelum) 22[b].

Nota augens SI: *nobsóirfasi dia* (servabit vos deus) Wb. 11[b]. *issí dam robnóibsi* (haec etiam vos sanctificavit, fides) 19[c]. *robcarsi tiamthe* (amavit vos Timotheus) 23[d]. *atobsegatsi* (praecipiunt vobis) 14[d]. *cochotabosadsi* (gl. ut vos comminueret) Ml. 18[a].

3. Pron. pers. infixum 3. pers. Sing. Communia trium generum (T) D, N, AN (neutr. et plur. A), SN (S); quamquam non pari frequentia eadem in omnibus generibus. Inficiunt *d* et *n*.

Masc. T, plerumque D (ID, DID; inficiens): *nodmoladar fesin* (gl. non qui se ipsum commendat, probatus est; i. e. qui laudat se ipse) Wb. 17[b]. *issochuide rodchúrsach* (gl. sufficiat illi, adulteranti, obiurgatio a pluribus; i. e. plures eum obiurgarunt) 14[d]. *cutsecar* (consecravit eum) Tir. 13. *rondsóer* (quod eum salvavit) Ml. (Goid. 21.) *condidmoladar cách* (ut laudet eum quivis, Lucam) Wb. 16[d]. *amail immindráitset* (ut de eo collocuti sunt) Tir. 11.

N (DN; inficiens): *dondiut combe hi cóis* (gl. hominem accuso, in causa hominem facio; i. e. sisto eum ut sit in causa; cf. Sg. 152[b] *dodíut*, gl. sisto) Sg. 77[a]. *ninaithgeuin* (non recognovit eum), *connach ningeuin* (ut non agnosceret eum) Ml. (Goid. 20). *dunáircechnatar som* (vaticinati sunt illi eum) Tr. 5. *nonchretidsi* (credatis eum) Wb. 23[c]. *doini nodnoirdnet* (gl. omnis pontifex ex hominibus adsumptus; i. e homines eum ordinant) 33[c]. *ní tú nodnai*** (gl. mutila, leg. *nodnaili*? non tu eum alis) 5[b]. *connách moideo nech arbed áarillud nodnícad* (gl. ut omne os obstruatur; i. e. nequis se laudet, glorietur, quod sit suum meritum quod se salvet) 2[b]. *dondi rodndolbi* (gl. ei qui se finxit, dicit figmentum, *indolbud* masc.) 4[c]. Coalescens cum relativo: *hóre nánrairigsiur* (quia non animadverti id; *peccad* m.) Wb. 3[c].

AN (DAN; non inficiens, A ante tenues et spirantes): *dílgid dó et dandonid* (ignoscite ei et consolamini eum) Wb. 14[d]. *rananacht dia* (iuvit eum deus) 17[d]. *connessat ingníim nolcc et arangairet* (condemnant factum malum et id vetant) 1[d]. *nanglanad triithirgi* (purget se per paenitentiam) 11[d]. *act ranglana tre athirgi* (gl. siquis emundaverit se) 30[c]. *immanimcab* (devita eum) 30[d]. *darrat fessin hicroich* (dedit semet ipsum in crucem) 28[b]. *rafirianigestar ahiress* (fides eius eum iustificavit) 19[b]. *racloisom crist* (subegit eum Christus) Tr. 18. *di chorcruinn dacer* (de iactu sortis quae cecidit ei) Tr. 132. *sech racualid asné* (siquidem eum audivistis esse ipsum) Wb. 22[c]. *airdanimmart* (nam cohibuit eum) Ml. 14[b]. *annudacomart* (cum eum cecidit) 36[d]. *ní adoenacht fesine rudanerdan* ⁊. *deacht* (gl. Christus non semet ipsum clarificavit ut pontifex fieret; i. e. non ipsius humanitas eum ordinavit sed deitas) Wb. 33[c]. *sechiphe nodapredcha* (quisquis est qui eum praedicat) 14[d]. Pro dativo: *rambia dígal taraéssi* (erit ei ultio pro eo), *rambia digal tarhési adrognima* (erit ei ultio pro eius malefacto) 27[c]. *rambái cach maith* (fuit ei omne bonum) 2[a].

S rarioris usus: *nisgaibed tart na lia* (non capiebat eum sitis aut fames) F. h. 29.

Neutr. D: *lanech nodchomalnadar* (apud eum qui id implet), *lanech nadidchreti* (apud eum qui id non credit) Wb. 15[b]. *dochách rodchluinethar* (cuivis qui id audivit) 27[b]. *aní doluigimse airibsi iscr. dodlugi lim* (quod dono, remitto ego vobis, Christus id donat apud me) 14[d]. *cia dodrigénsid cosse* (quamvis id feceritis hactenus) 20[d]. *cach óin dodgéna samlid* (quisquis id faciet ita) Bern. *hithé dodmainetar insin* (sunt hi quid id cogitant) Sg. 5[a]. *asm̄é móinur aridrochell* (gl. egomet rapui, intellegimus ego et non alius; i. e. quod ego solus id rapui) 202[b]. *ni nach aile assidbeir* (gl. ego Paulus dico; i. e. non alius quis id dicit) Wb. 20[a]. *israd dǽ immidforling domsa* (est gratia dei, quae id praestitit mihi) 21[c]. *sechis óen spirut fotdáli* (siquidem est unus spiritus qui id distribuit) 12[a]. *conitucca in ætarcne caich* (ut id ferat in cognitionem cuiusvis) 12[c]. *atbeirmis frib* (dicebamus id vobis) 26[b]. *diandremthiasat gníma* (gl. gratia; i. e. si ei antecesserint facta) 5[c]. *arindfessid* (gl. ideo notum vobis facio; i. e. ut id sciatis) 12[a]. Praecedente *n* relativo: *am. dondrigéni cr.* (ut fecit id Christus) Wb. 6[d]. *am. rondpromsom* (ut id probavit ipse, Paulus) 4[b]. *am. fondrodil incoimdiu dochách* (gl. unicuique sicut divisit deus) 10[c]. *bad am. asindbiursa* (sit sicut ego id dico) 13[a]. *amail assindbeir ap.* (ut id dicit apostolus) Cam. *accobor lammenmuin maid doimradud act nandléicci concupiscentia carnalis* (cupido in animo est bonum cogitandi, nisi quod id non sinit c. c.) Wb. 3[d]. *cid arindepur frit* (quid, propter quod id dico tibi?) 5[a]. *sechicrúth dondrón* (gl. si quomodo; i. e. quicunque modus, quo fecero id) 5[b]. *nandrígad* (se id non assecuturum) Tir. 13.

N: *am. asinchobra indingen* (gl. quod vult faciat, virgo; i. e. ut vult id filia) Wb. 10[c]. *dianchomalninn* (si id implerem) 3[e].

A (DA, inficiens): *ni duchoscrad intempuil storidi ralasom* (non ad destructionem templi historici id posuit ipse) Tr. 80. *dagéna cammaib* (faciet id tamen) Wb. 3[d]. *rachualatar* (audierunt id, vaticinium) 5[a]. *am. bid o dia rachlóithe* (acsi a deo id audissetis) 24[d]. *dalugubsa dam* (ignoscam id ego quoque), *dalugub són* (ignoscam illud) 14[d]. 32[a]. *dagnítis dam intsabindai anísin* (faciebant hoc etiam Sabini) Sg. 28[a]. *dabir itbéulu* (pone id in labiis tuis) Inc. Sg. *sochide rodascrib húan* (multi id transcripserunt a nobis) Cr. 32[b]. *isdia cotaóei ade* (est deus qui servat illud; *connói* ibid.) Wb. 29[d].

Fem. D: *isránd indeacht adgénsa . . . anima tm. adidgeúin* (gl. cognosco ex parte; i. e. partim deitatem cognovi . . . anima tantum eam cognovit, *deacht* fem.) Wb. 12[c]. *dianderóimtis* (gl. caritatem veritatis non receperunt, ut salvi fierent; i. e. si eam reciperent) 26[a].

SN, S: *insciam arafoim som 7 dungni indóindid fortacomaisom dam iarum 7 dusngnis dogres isnaib salmaib* (gl. susceptum semel schema servavit; i. e. schema, quod suscipit ipse et quod facit semel, servat id etiam postea et facit id semper in psalmis, *sciam* fem. ut hodie) Ml. 29[a]. *nisnarroetmarni sidi* (gl. χ quidem assumpsimus, ψ autem non; i. e. hanc non assumpsimus) Sg. 16[a]. *isairi nísnáirmim sidi* (gl. quia tertia persona communis est; i. e. ideo non numero hanc) 205[a]. *isairi nistabur la .k 7 q* (gl. h enim aspirationis magis est nota, Prisc. 1, 3, 8; i. e. ideo non pono eam cum k et q) 4[b]. *issi inbriathar insin et rosfailsigestar som sidi intain rombo mithig less* (hoc est verbum illud

et manifestavit id ipse, cum fuit tempus aptum ei) Wb. 31[a]. *arecin nosbered* (gl. in angaria portabat crucem) Tr. 134. *dosbertar dia athir* (attulerunt eam patri eius, tunicam Iosephi) Tr. 128. Scotica exempla: *rosbenact* (benedixit eam, urbem) L. Dér. 14, ibid. cum *da*: *gondastabrád dó* (ut eam, urbem, daret sibi) 8.

Rarius AN, A (?): *manid tesarbu ni dimuith* (si non defuerit ei, mulieri, quidquam boni) Wb. 28[d]. *ithé inso bési nodaberat inæclis* (sunt hi mores qui eam ferunt in ecclesiam) ibid. *fogur tm. nodadeligedar frimuta* (sonus tantum eam distinguit a mutis) Sg. 6[a]. *fritataibret na dorche donsoilsi* (opponunt eam, *fritobairt*, tenebrae luci) 183[b]. *fortacomaisom* (servat eam ille; v. supra) Ml. 29[a]. Eodem pertinet scoticum: *nithárat* (non dedit eam, urbem) L. Dér. 8.

N: *arinchomalnathar* (ut impleat eam, doctrinam) Wb. 31[c].

Plur. Frequentiora A (saepius ampliatum DA; inficiens) et SN (ante labialem SM) S, pronominibus *se*, *sin*, *som* (p. 326) haud dubie cognatum; rariora D et N. Non animadvertitur formarum pro generibus diversitas.

DA: *dabeirside dumaccaib cathbad* (hic dat ea filiis C.) Tir. 10. *fagebtis* (gl. virtutem et prudentiam; i. e. haberent ea) Wb. 8[a]. *hore ni tri sonirti nirisse damelat* (quia non per firmitatem fidei ea edunt) 10[c]. *daberidsi* (proferetis ea vos) 24[c]. *ní mebul lemm ciafadam* (non pudet me quamvis ea patiar) 29[d]. *corrici cith bésti béoa inda árben uainn oldavid* (gl. dissipa gentes quae bella volunt; i. e. usque ad ipsas bestias vivas, repelle eas a nobis, inquit D.) Ps. 47[b]. *ní arindí asndarobartis* (non propterea quod ea dixissent) Ml. 31[b]. *ished inso nodascara frie* (gl. discedent quidam a fide attendentes spiritibus erroris; i. e. est hoc quod separabit eos ab ea, fide) Wb. 28[c]. *ité nodaengraicigetar* (gl. ὅς ἡ ὅ ex quibus apud nos hic haec hoc nascuntur; i. e. sunt haec quae illorum locum obtinent; gall. hod. les remplacent, verb. *engraicigur* cum acc.) Sg. 198[b]. Antecedente *n* relativo: *rolegsat canóin fetarlaici 7 nufiadnissi* [sic] *am. rundalegsamni acht rondasaibset som tm.* (gl. haeretici qui quidem ut nos vetus et novum testamentum recipiunt; i. e. legerunt canonem veteris et novi testamenti ut nos legimus eos, nisi quod falsaverunt eos tantum) Ml. 24[d]. *inna degmaini rongeni dia isintsechmadachtu arinpopul. isgell son toraisse. dam nondasoirfea dia 7 dombera fortachtain doib airchiunn* (gl. idoneum pignus; i. e. beneficia quae praestitit deus in praeterito in populum, est hoc idoneum pignus, quod etiam salvabit eos deus, et quod feret auxilium eis postremo) Ml. 27[a]. Pro dativo: *tresindabia pían* (per quam iis erit poena) Wb. 25[d].

D: *na cumactte isdia rodordigestar* (potestates, deus instituit eas) Wb. 6[a]. Cum relativo: *intain dondiccfa, dondriga* (cum veniet iis) 5[c]. 25[a].

Fortasse N: *hore arinchrinat* (quia deficiunt, cum pron. refl.?) Wb. 27[b].

SN: *dosnaidlibea uili* (gl. dans vindictam iis qui non noverunt deum; i. e. eos omnes visitabit) Wb. 25[d]. *nosnguidsom* (rogat eos) 25[b]. *nahuli dorigniussa fiadibsi dosnguiithsi* (omnia quae feci coram vobis, facite ea vos) 24[b]. *dosmbera fochumachte inmaicc* (dabit, pater, eos sub potestatem filii, principatus) 13[b]. *far súli dosmbérthe dom* (oculi vestri, daretis eos mihi) 19[c]. *ni armaid rosnuicc* (non propter bonum eos sumpsit) 5[b]. *nisnagathar* (non timet eos, principes) 6[a]. *nisnairn ciasberat nintanic recht* (non iuvat eos, quamvis dicant: non venit nobis

lex) 1^{d}. Pro dativo: *isepeltu doib manismbe bethu suthin* (est interitus eis, si non est eis vita aeterna, mortuis) Wb. 13^{b}. *rupu accubur leu etergne muchumachti 7 rusmbói dam* (fuit desiderium eis, desiderata eis cognitio potestatis meae, dei, et facta est eis etiam) 33^{a}. *rosmbia lóg* (erit iis merces) 6^{a}. *bid adas farmbáich rosmbia alóg* (. . . erit iis merces sua) 5^{d}. *dosnicfa cobir* (veniet iis auxilium) 5^{c}.

S: *nosmoidet* (laudant se, gloriantur) Wb. 31^{b}. *act nosnerta insoniri* (cum confirmat eos firmus) 10^{c}. *nisfitir nech* (nemo scit eas, vias dei) 5^{c}. *nisfitemmar* (nescimus ea, mysteria dei; *rún*, fem.) 12^{c}. *noscomalnithe* (imple ea, sana verba) 30^{a}. *am. nistectitis* (acsi non haberent eas, uxores) 10^{b}. *rospredach roscomal. rosdánigestar dún codosgnemi* (praedicavit ea, implevit ea, dedit ea nobis, deus, ut faciamus ea, bona opera; *gním*, masc.) 21^{b}.

De proprio horum pronominum usu, quo aut praeter necessitatem adduntur aut relativi locum obtinent, cf. syntaxin.

III. Pronomina personalia suffixa.

Suffiguntur praesertim praepositionibus formae pronominales, quae nec in prima nec in secunda, sed in tertia persona differunt, in tertia singularis pro diversitate generis et regiminis, in tertia pluralis numeri pro sola diversitate regiminis, prout praepositiones aut dativum postulant aut accusativum.

Frequentiores praepositiones postulantes casum dativum sequentis substantivi sunt: *as* (ex), *ó*, *ua* (a, ex), *oc* (prope), *ren* (ante), *fiad* (coram), *di* (de), *do* (ad). Praepositiones cum accusativo: *ar*, *air* (ad), *eter* (inter), *imm* (circum), *la*, *le* (apud), *sech* (sine, trans), *fri* (ad, contra), *tar* (trans), *tre*, *tri* (per), *cen* (sine), *co* (ad). Casum utrumque admittunt *in*, *ind* (in), *fo* (sub), *for* super). Singulae cum suffixis infra in suo capite sequentur.

1. Pron. pers. suffixum 1. pers. Sing. M, IM, UM: *dirium* (ad, pro me) Wb 7^{a}. *indium*, *indiumm* (in me; cf. p. 44) 8^{d}. 10^{b}. *uaimm* (a me) 9^{a}. 11^{c}. *uáim* 31^{a}. *huáim* Ml. 33^{a}. *lem*, *lemm* (ad me) Wb. 4^{b}. 5^{b}; 1^{b}. 7^{c}. 11^{b}. 26^{a}. 29^{d}. *lim*, *limm* (id.) 8^{c}. 8^{d}. 9^{c}. 18^{d}. 23^{b}; 5^{b}. 9^{d}. 10^{b}. 12^{a}. 14^{d}. 16^{c}. 23^{a}. 29^{d}. *lim̃* Sg. 6^{a}. *leim* (id.) 209^{b}. *liim* Wb. 10^{a}. *lium*, *liumm* (id.) 14^{a}. 22^{d}. 29^{d}; 15^{c}. 29^{a}. *form* (pro me) 7^{d}. 8^{d}. 24^{a}. *friumm* (a me) 29^{d}. *frim* Br. h. 100. *dom* (ad me, mihi) fq. *dam* Ml. 58r. *diim* (de me) Wb. 2^{a}. 30^{a}. *dim* 29^{d}. *trium* (per me) 23^{b}. De duris his *m*, *n*, *t* cf. pp. 41. 70.

Cum nota augente: *indiumsa* Wb. 8^{d}. 11^{c}. 12^{c}. *uáimse*, *uaimse* 14^{d}. 27^{c}. 28^{c}. *huaimse* Tir. 11. Wb. 5^{d}. *huáimse* 8^{d}. *lemsa* 32^{a}. *liumsa* 14^{a}. 16^{d}. 32^{a}. *limsa* 8^{d}. 11^{a}. 12^{c}. 12^{d}. 16^{b}. *liimse* 13^{b}. *formsa* 23^{a}. *frimsa* 26^{a}. 30^{a}. 30^{d}. *riumsa* 14^{a}. 16^{d}. *domsa* fq. *damsa* Ml. 58r. *diimsa* Wb. 7^{a}. *dimsa* 18^{a}. *cuccumsa* (*co*, *cu*, ad, usque ad) 7^{c}.

Plur. N, IN, UN: *erunn* (propter nos) Wb. 15^{d}. *etrunn*, *etronn* (inter nos) Wb. 31^{a}. 15^{c}. *etron* Sg. 217^{b}. *immunn* (circum nos) Wb. 15^{c}. *indiunn* (in nobis) 5^{d}. *uáin*, *uáinn* (a nobis) 15^{a}. *uainn* 10^{d}. 26^{b}. *huáin* 6^{b}. *huann* 4^{c}. *húan* Cr. 32^{b}. *lenn* (apud nos) Wb. 4^{a}. *linn* 2^{c}. 9^{b} 11^{c}. 13^{b}. 14^{b}. 14^{c}. 14^{d}. 15^{c}. 18^{a}. 19^{a}. 26^{b}. 29^{b}. Sg. 30^{a}. 198^{a}. 207^{b}. Tr. 86. *linn* Wb. 25^{a}. *fornn* (pro nobis) Wb. fq. *forrn* 8^{c}. *furnn* Cam. *frinn* Wb. 4^{b}. 17^{b}. 19^{d}. *dún* (ad nos, nobis) fq. *duun* Wb. 27^{c}. Cam. *duun* Wb. 3^{a}. 4^{b}. 10^{a}. 26^{c}. *dúun* 4^{b}. 27^{a}. 27^{c}. *dúnn* 16^{c}. *dunn* 12^{c}. 26^{b}. *diin*,

dínn (de nobis) 10d. 15a. *díinn* 15b. 26b. *torunn* (super nos) 15a. 15d. *cucunn* (ad nos) 21a.

Cum nota ampliante: *etrunni* Wb. 12b. *indiunni* 3d. 14c. 22c. *ónni, huanni, uanni, uánni* 4b. 5a. 12a. 27c. *linni* Wb. 4c. 16d. 18d. Sg. 6a. 160b. 207b. 208b. *fornni* Wb. 14b. *frinni* 17c. *dúnni* 1a. 2d. 10d. 13a. 14c. 16a. 25d. *dunni* 2d. 3a. 12c. 33b. *duunni* 5d. *dunnai* Cr. 18b. *dinni* Wb. 10d. 15a. 15d. *triunni* 14c. *torunni* 27a.

2. Pron. pers. suffixum 2. pers. Sing. T, IT, UT: *úait, uáit, uait* (a te) Wb. 6c. 10a. 30c. *huait* Cr. 32c. *lat* (apud te) Sg. 158a. Wb. 6b. 10c. 10c. 29d. 30c. 30d. *latt* 6b. *fort* (pro te) Wb. 6a. 28d. *frit* (ad te) Sg. 75b. 151a. 181a. *frit, fritt* Wb. 10a. 32a. *frit, friut* Ml. 23c. *friutt* Pr. Cr. 59b. *duit* (ad te, tibi) Wb. Sg. fq., pro quo saepius *deit*, minus diligenter. *dit, díit* (de te) Wb. 1d. 5b. 28d. Sg. 179c. *cucut* (ad te) Wb. 32a.

Positio ampliata: *erutsu* Wb. 27d. 29d. *œrutsu* Ml. 2d. *huaitsiu, huaitsu* 5a. 32a. *latsu* 29d. 32a. *latso* 12d. 16b. Sg. 215b. *fortsu* Wb. 29c. *fritso* 32c. *fritsu* Sg. 106b. *duitso* 208b. *duitsiu* Tir. 14. Wb. 6b. 10c. *detsiu, détso, deitsiu* (pro *duitso* e praep. *do*) 5b. 6c. 30a. *daitsiu* (tibi) Sg. 2a. *torutsu* (*tar*, per te) 217b. *cenutsu* (sine te) Wb. 6b.

Plur. IB (*-uib, -iub*): *áirib, airib* (propter vos, pro vobis) Wb. 20a. 22c. 27c. *etruib* (inter vos) 24c. 27b. *immib* (circum vos) 17b. 22c. 27b. *indib, indiib* 6b. 14c. *uáib* 13a. 20c. 25a. 27b. 27d. *huáib* 7b. *lib* (apud vos) 3b. 8d. 9a. 9d. 12a. 12d. 16b. 16c. 17c. 20c. 22c. 22d. 25d. 32a. *frib* 5c. 9b. 14c. 17b. *forib* 4d. 27c. *foirib* 21d. 22d. *fuirib* 14d. 20b. 21a. *dúib* (vobis) 3b. 6a. 9b. 13a. 14c. 14d. 16a. 16d. 18b. 20c. 25c. *triib* (per vos) 3b. *cucuib, cuccuib* 9a. 14c. 32a.

Cum nota augente: *airibsi* Wb. 14a. 14d. 16a. *airiubsi* 15c. 17a. *airiuibsi* 16c. *eruibsi* 27d. *indibsi* 4a. 18b. 23c. 26c. *uaibsi* 23c. *uáibsi* 10d. 14c. 14d. 16b. 25a. *huáibsi* 11a. *libsi* 5d. 8a. 9c. 16b. 21c. 23d. *fiadibsi* (coram vobis) 24b. *furibsi, fuiribsi* 18a; 7c. 14d. 16a. 18b. *fribsi* 9b. 12c. 14c. 17b. *dúibsi, duibsi* fq *diibsi* 17b. 25d. *dibsi* 14d. *cenuibsi* 9c. *cucuibsi* 1a. 14a. 17a. 24b. 26c.

3. Pron. pers. suffixum 3. pers. Sing. masc. et neutr. Ad praepositiones cum dativo constructas quasdam D accedit, ad alias vocalis: *indid* (in eo) Wb. 11d. Cr. 25c. *uad* (ab eo) Sg. 100. 209b. *húad* Tir. 13. Wb. 7c. *huad* Ml. 53r. Goid. 20. *ood* Cam. *occa, oca* (apud eum, in eo) Wb. 3a. 8a. 29d. 33c. *occo* (id.) 4a. 5a. *dó* (ei) 1c. 6c. 10c. *dóo* Tir. 15. *dáu* Tir. 3. scot. *dau* L. Dér. *de* (de eo) Wb. 1a. 15d. 26d. Servata S terminalis praepositionis *á*: *ass* (ex eo) Wb. 29b. Sg. 148b.

In accusativo post praepositiones I, aut interna, praesertim ante terminalem S, SS: *les* (apud eum) Tir. 13. Wb. 10c. 29d. 32c. Ml. 36a. Tr. 81. 98. 100. *less* Wb. 4b. 6b. 6c. 9b. 11d. 14c. 26c. 27b. 27d. 29b. 30a. 30d. 31a. *leiss* 6b. 14a. Sg. 12b. 29b. 33a. 39a. *laiss* Wb. 21b. 24c. *lais* Tir 11. 12. 13. 14. Sg. 153b. *fris, friss* Wb. fq. *fris* Tir. 13. *tarais* (per eum) Wb. 33d; rarius ante T: *triit, triit* (per eum) Wb. 1d. 3c. Sg. 43a; sed etiam *foir, fair* Wb. Sg. fq. *foir* Tir. 11. Tr. 85, nisi hoc ad dativum pertinet; aut externa: *airi* (pro eo, propter eum) Wb. 1c. 23c. *airi, isairi* (propter id, ideo) fq. *immbi* (circum id, circum se) Wb. 13d. *imbi* F. b. 31. *immi* Colm. b. 46. *cuci* (ad eum) Tir. 8. 13. Wb. 15c. *cuci. cucci* (usque ad id, usque eo, adeo) 19b. 24c. 25c. *foi* (sub id) Wb. 23d.

Positio ampliata: *dosom* Wb. 1b. 14d. 27c. 29d. 31b. Sg. 148a. 209b. Tr. 103.

dossom Wb. 6d. *desom* Ml. 22d. *lessom* Wb. 3d. 19d. 24a. 25c. *lessem* Sg. 77b. 149b. *leissem* Sg. 10a. 28a. *lesom* 5a. 162b. *laisem* 158b. *frissom* Wb. 5d. 16b. 32a. *foirsom* 8c. *foirsem* Sg. 209b. *triitsom*, *tritsom* Wb. 26a. 27c. *indsom* (in eum) 4d. *cucisom* (ad eundem) 9d.

Femininum. In dativo post praepositiones I: *eissi*, *essi* (ex ea, *as*) Sg. 196b. *indi* (in ea) Wb. 14c. Sg. 6b. 18a. 27a. 162b. *remi* (ante eam) 7b. 20a. *fuiri* Wb. 3d. 13a. Sg. 4b. 36a. 199a. 209b. *dí*, *di* (ad eam, ei; praep. *do*) Wb. fq. *di* (de ea, praep. *di*) Sg. 187b. Ml. 6r. *uadi* Sg. 157b.

Post praepositiones accusativum postulantes E (i. e. *se*, unde media in tenuem progressa invenitur): *inte* (in eam; cf. p. 44) Tir. 3. Sg. 6a. 159a. *impe* (circa eam) Tr. 131. Colm. h. 48. *laee*, *laé* (apud eam) Wb. 14a. 24a. *lee* Sg. 32b. 167a. *friæ*, *frie* Wb. 28a. 28c. *frie* Tr. 62. Tir. 6. *tree* (per eam) Wb. 2a. *trée* Sg. 25b. *cuicce* (ad eam, ad se) Wb. 9d. *cucae* Sg. 14b. 191a.

Positio aucta: *uadisi* (ab eadem) Sg. 4b. *remisi* 7a. *disi* 16a. 165b. Wb. 28b. *dissi* Wb. 12a. 28d. *intesi* (gl. in ipsa) Sg. 199a. 209b.

Plurales formae non differunt nisi pro regimine praepositionum.

In dativo ad praepositiones accedit IB: *essib* (ex eis; praep. *as*) Wb. 12a. 12b. 25c. 27d. *esib*, *essib*, *eissib* Sg. 51b. 71a. 190b. *indib* (in eis) Wb. 21c. Sg. 4b. 28b. 59b. 61a. 113b. 142b. 212a. Ml. 2d. *inddib* Sg. 198b. *uadib* (ex iis). *úadib* Wb. 2d. *uaidib* 24c. 27d. 31d. *huaidib* 32a. *huadib* Sg. 144a. *hudib* Ml. 31a. *ódib* Tir. 8. *dib* Ml. 37r. *diib* Tir. 3. *remib* (ante eos) Wb. 13b. Sg. 9a. *foib* (sub eis) Sg. 4a. *fiadib* (coram eis) Wb. 10c. *forib* 24c. 27b. 28c. *foraib* 4c. Ml. 16b. Sg. fq. *diib*, *dib* (de illis) Wb. Sg. *doib*, *dóib* (eis, praep. *do*) Wb. Sg. fq. *doib* Tr. 45. 128. *duaib* Tir. 1. 8. *dóib* Tir. 14. *occaib* (apud eos) Ml. 43r. *cenaib* (sine eis) Ml. 20d.* Animadvertenda congruentia cum IB secundae pers. plur. in quibusdam, ut *diib*, *díb* (a vobis, ab eis), *indib* (in vobis, in eis); cum differant aliae: *dúib* (vobis) et *doib* (eis), *fuirib*, *foirib* (supra vos) et *forib*, *foraib* (super eos), *uáib* (a vobis) et *úadib*, *uáidib* (ab eis).

In accusativo post praepositiones U, O (= *su*): *áiriu*, *airriu* (ad eos, propter eos) Wb. 11d. 15a. 21d. *erriu*, *erru* 11a. 4d. *etarru* (inter eos) Wb. Sg. fq. *etarro* Sg. 150b. *intiu* (in eas) Sg. 7a. *intiu* (in eos, in se) Ml. 21c. 28c. *leu* Wb. fq. Ml. 3c. 40r. 30r. *léu* Wb. 7a. 30c. *leo* Tir. 8. Sg. 158b. *forru* Wb. fq. Ml. 30r. L. Ardm. 179a. 1. Sg. 45b. *friu* Wb. Sg. fq. *seccu* (ultra eos) Wb. 23b. *treu* Wb. 30c. *treo* Sg. 4b. 138a. *cuccu* Wb. 5a. 27c. Tir. 11. Fortasse *immu* (circa se? rectius *impu* Ann. Boyl. ap. O'Don. 445) Tir. 14.

Positio ampliata: *indibsom* Wb. 16c. *indibsem* Sg. 5a. *uaidibsom* Wb. 9d. *huadibsem* Sg. 156a. *doibsom* Wb. 2b. 13a. Ml. 19r. Cr. 18b. *doibsem*, *dóibsem*, *doaibsem*, *doibsium* Wb. 28d. Sg. 40a. 50a. Ml. 34r. *foraibsom* Sg. 207a. *airriusom* 4a. *errusom* Wb. 11a. *leusom* Tr. 4. 136. Wb. 5b. *leosom* Wb. Sg. *forrusom* Wb. 9c. 13b. *friusom* 20c. Tr. 13. Ml. 19r. *cuccusom* Wb. 14d.

Quamquam rariora, sunt tamen etiam exempla pronominum suffixorum aliis praeter praepositiones orationis partibus, ut substantivis vel adverbiis: *cinibet samlumsa* (gl. quamvis non sint ut ego; subst. *samal*, similitudo, unde praepo-

* Eandem formam interdum ad singularem referunt interpretes veterum legum hibernicarum: *huadaib* (ab eo), *ocaib* (apud eum), *dib* (de ea) SM. 64. 130. 210.

sitio *amal*, instar) Wb. 9[d]. *crist issum crist uasum crist dessum crist tuathum* (Christus infra me, supra me, ad dextram meam, ad sinistram meam) Patr. h. Verborum formis suffixum pron. 3. sing. masc. *áilsi* (rogavit eum), *berrsi* (totondit eum), *baitzisi* (baptizavit eum), *foidsi*, *foitsi* (misit eum), *gabsi* (cepit eum) Tir. 8. 11. 14. 15. *leicsi* (dimisit eum) Ml. Goid. 20. Forsitan addenda sint e verbo subst. *ta*, *ata* formata *nitan* (non sumus), *condan* (ut simus), *adib* (estis), quorum exempla infra suo loco sequentur.

B. Pronomina possessiva

I. Pronomina possessiva absoluta.

1. Pron. possessivum 1. pers. Sing. MU, MO ante vocales et consonas (quae sunt aspirandae): *mu nóidenán* (meus parvulus) Ml. carm. 1. *isí moirnigde* (est haec oratio mea) Wb. 4[d]. *áet moort dogabál* (aemulatio capiendi ordinis mei) 23[c]. *asberat mobeiúil* (dicunt labia mea) 12[d]. *romrir mothol cholnide* (ligavit me voluntas mea carnalis) 3[c]. *hóbói mochland et mocheneél* (ex quo fuit proles mea et genus meum) 29[d]. *ished bunad mochlainde* (est haec origo generis mei) 5[a].

Cum nota augente: *ni iar colinn moimradudsa* (non secundum carnem cogitatio mea) Wb. 14[c]. *sech mochomáessa* (gl. supra multos coaetaneos meos) 18[c]. *tánicc aimser moidbartese* (gl. tempus resolutionis meae instat) 30[d]. *insamlathar side mobésusa. asbera frib coteet mobéssise* (imitatur iste meos mores, dicat vobis qui sint mores mei) 9[a].

Positio absoluta cum nota augente: *muisse* (gl. meam: desidero consolari vobiscum per eam quae invicem est fidem vestram atque meam, Rom. 1, 12) Wb. 1[b]. Nota augens sine pronomine possessivo: *mathirse* (mea mater) Ml. carm. 1. *diangalar fuailse* (stranguria mea) Inc. Sg.

Plur. ARN ante vocales et medias, alias AR (p. 43): *ishé arnathir* (est ipse pater noster) Wb. 2[b]. *isinunn arnét* (est eadem aemulatio nostra) 17[b]. *attaam arndiis* (sumus nos duo, = nostra dualitate) 32[c]. *ammi tuailnge armbrethre* (gl. quales sumus verbo per epistulas absentes tales et praesentes in facto; i. e. sumus gnari verbi nostri) 17[c]. *hore isfrile imtiagam et adciam arconair* (quia die ambulamus et cernimus viam nostram) 6[c]. *arnamit* (hostes nostri) Ml. 44 r.

Positio ampliata: *isdessimrecht comdíthnatho et sóire dochách arsóireni* (est exemplum consolationis et salutis cuivis salus nostra) Wb. 14[b]. *arloureni doforcitul* (gl. sufficientia nostra, ex deo est; i. e. suff. n. ad doctrinam) 15[a]. *cid armuinterni madtú* (gl. et nostri; i. e. etiam nostra familia si tu) 31[c]. *arpecthani* (gl. iniquitas nostra) 2[a]. *arnirnigdeni* (precatio nostra) 4[a]. *arnapsamlid beith ar creitemni* (ne ita sit fides nostra) Tr. 86.

2. Pron. possess. 2. pers. Sing. DU, DO (cf. p. 38): *ó rufitir dulobri* (ex quo scivit infirmitatem tuam) Tir 14. *berir doimchomarc uaidib* (gl. salutant te omnes, i. e. fertur tua salutatio ab iis) Wb. 31[c]. *lóg dodaggníma* (merces benefacti tui) 6[a]. *hires domathar et dosenmathar* (fides matris tuae et aviae tuae) 29[c]. *dobuith doforaithmit ón imbiuth ailiu* (esse tuam memoriam sic in mundo alio) Ml. 44 r. Sed hic quoque T, TH interdum ante vocales, si praecedit vocalis vel liquida: *is friabinn anian atá tesérge* (ad flumen versus ab oc-

cidente est tua resurrectio) Tir. 13. *tussu thóenur* (tu solus; i. e. tu solitudine tua) Wb. 5ª. *imaigin hitabair thúal* (in loco in quo das urinam tuam; pro *do fúal*) Inc. Sg. *noebthar thainm* (sanctificetur nomen tuum) Pater noster ap. O'Don. p. 442.

Cum nota ampliante: *rofetarsa isfoirbthe dohiresso* (scio ego, est perfecta fides tua) Wb. 29ᵈ. *du frecur ceillsiu* (tuus cultus) Ml. 58 r.

Plur. FARN, FORN ante vocales et medias, ante ceteras consonas FAR, FOR, ut pron. plur. 1. pers.: *pad glicc farnintliucht* (sit sapiens intellegentia vestra) Wb. 5ᶜ. *adbeir fornairchinnech féisne* (dicit vester ipsorum princeps) 5ª. *ní tormult farmbíad l. fornétach* (gl. vos non gravavi; i. e. non consumpsi victum vestrum aut vestitum vestrum) 18ª. *isfarafic duib ni dóir farmbethu* (gl. in carne non estis, sed in spiritu) 4ᵃ. *isirdircc farclúu* (est conspicua gloria vestra) 7ᶜ. *méit forserce* (magnitudo amoris vestri) 14ᵈ.

Cum augmento: *farndigalsi* (gl. ego retribuam, i. e. vindictam vestram) Wb. 5ᵈ. *maithi formbesasi* (boni mores vestri) 16ᵇ. *farsercsi do dia* (amor vester in deum) 18ᵇ.

3. Pron. possess. 3. pers. Sing. A, cuiuslibet generis, tam ante vocales quam consonas, ea tamen differentia, ut post pronomen masc. et neutr. fiat infectio, post femininum servetur status durus consonarum sequentium. Frequentius notatur signo productionis.

Masc.: *arlobri áhiresse* (ob debilitatem fidei suae), *lobrigthir áabstanit* (gl. infirmatur; i. e. inf. abstinentia eius) Wb. 6ᶜ. *cách cretes áhic* (omnis qui credit salutem suam), *connach moidea nech arbed áarilliud* (ne quis glorietur quod sit suum meritum) 2ᵇ. *rogab ásossad* (sumpsit sedem suam) 4ᵇ. *rúna geine cr. et achésta* (mysteria generationis Chr. et passionis eius) 27ᶜ. *achumgai .i. áimneda* (gl. angores suos) Ml. 19ᵇ. *ticsath achruich* (tollat crucem suam), *arenindarbe apectha* (ut repellat peccata sua; rectius *aph.*, ut *átercitla*, gl. vaticinia sua, Ml. 19ᵇ pro *ath.*) Cam.

Fem.: *aggním féisne* (eius ipsius actio, personae; cf. p. 178) Sg. 199ª. *ciammeit* (gl. quanta sit; i. e. quae eius magnitudo) Ml. 25ᶜ.

In positione ampliata pro masculino accedit *som*, pro feminino *si*: *amontar som inso infectso* (familia eius haecce nunc) Wb. 7ᶜ. *arasechemmar abésusom* (ut sequamur mores eius) 2ᵈ. *forelgatar abrathir a tunig som do fuil* (illiverunt eius fratres tunicam illius sanguine) Tr. 128. *a mathirsem* (mater eius) Ml. carm. 1. *maith les ágnasi* (gl. consentit habitare cum illa; i. e. bona ei, placet ei consuetudo eius, uxoris) Wb. 10ª. *am. dorigensat sidi aaltramsi* (ut fecerunt hi, parentes, nutritionem eius, mulieris) 28ᵈ.

Forma absoluta huius personae non constructae cum substantivo est ÁI in Sg.: *ái* (gl. suum proprium) 27ª. Cum articulo generis neutri: *anái* (gl. uniuscuiusque suum ut Paulus proprium, nomen) Sg. 28ª. *anái .i. asainreth* (gl. suum uniuscuiusque, ut niger corvus) 29ᵇ. Conferendae sunt formae pronominis personalis *indái*, *innanai* supra memoratae (p. 327) et cambr. *eid* (hod. *eiddio*, possidere) cum formis pronominis pers. suffixi idem significans.

Plur. AN ante vocales et medias (*am* ante *b*), alias A (p. 43): *asbertar ananman* (dicuntur nomina eorum) Wb. 28ª. 30ª. *bid airegdu anesséirge* (erit prior eorum resurrectio; gl. qui in Christo sunt resurgent primi) 25ᵇ. *anairitiu*

inæclis (earum, viduarum, receptio in ecclesiam) 29[a]. *anandach* (eorum malitia) Ml. 48r. *am. andeuson* (ut di ipsorum) 34r. *conróiret ambethid .i. arnap éicen angóire inæclis* (gl. si quis fidelis habet viduas, subministret illis, et non gravetur ecclesia; i. e. ut inveniant victum suum, id est ne sit necessaria earum electio in ecclesiam) 29[a]. *ishé ambés* (est hic eorum mos; supra p. 277) Ml. 19[d]. *ambaithsed* (eorum baptizatio) Tr. 49. *á nétach 7 ambiad 7 andeug* (vestis et victus et potus eorum) Tr. 71. *marudchoiscset ammuintir* (si coërcuerint familiam suam) Wb. 28[c]. *imfresnat angníme friambriathra* (pugnant eorum facta contra verba eorum) 31[b]. *rofitir cách angnímu et acomroircnea* (scit quivis eorum facta et errores) 30[c]. *dilgud a pecthe ndoib* (remissio peccatorum iis) Tr. 45. *lóg apecthe* (merces peccatorum suorum, eorum) Wb. 1[c]. *isfiadnisse doib á cúbus* (est eis testimonium conscientia sua) 1[d]. *dobérat huili acoibsena* (proferent omnes confessiones suas) 6[b]. *an dumbertis a coibsena* (cum proferebant confessiones suas) Tr. 58. *finnad accúrsagad* (sciat eorum correptionem) Wb. 29[a]. *arriuth aicneta* (earum, rerum, cursus naturalis) Cr. 18[b]. *beim a cinn fri cloich* (illisio capitis eorum contra lapidem) Ml. 30r.

II. Pronomina possessiva infixa.

Infiguntur pronomina ad singulas consonas reducta in 1. et 2. pers. sing., sicut pronomina personalia, in ceteris formis vix differunt a pronomine possessivo absoluto.

1. Pron. poss. infixum 1. pers. Sing. M (*mm*, inficiens, p. 181): *dimdaltib huilib* (ex omnibus discipulis meis, carissimus) Wb. 29[d]. *ished roerpad dom domthoschid* (hoc mihi commissum est ad necessitatem meam) 10[d]. *remchuimriug et imchuimriug* (ante captivitatem meam et in captivitate mea) 30[a]. *imchétni precept* (in prima mea doctrina) 31[a]. *dobuid fomchumachtu* (ut sint sub potestate mea) 32[d]. *dothecht martre darmchen* (ad subeunda martyria pro me) 7[b]. *act basamlid dúib cid imméicndarcus* (gl. bonum aemulamini non tantum cum praesens sum apud vos; i. e. sed esto ita vobis etiam in absentia mea) 19[d]. *huammuintir féin son* (a mea ipsius familia hoc) Ml. 20r. *dimmuintir* (de familia mea), *dummímdidnaad* (ad me consolandum) Tir. 11. Cum nota ampliante: *darmchensa* (trans caput meum, pro me) Wb. 16[b]. *toirsig dimchuimriugsa, toirsich dimchuimregaibse* (tristes de captivitate mea, tr. ob vincula mea) 26[d]. 27[c]. *treminsamilso, tremintsamilse* (per imitationem meam) 17[b]. 30[a]. *dumberradsa* (ad tonsionem meam) Tir. 11.

Post praepositiones terminatas consonis plerumque sequitur pronominis forma absoluta, ut *ar mochiunn* (ante caput meum, coram me) Wb. 14[d]. *sech mochomáessa* (ultra coaetaneos meos) 18[c]. *predchimse asmochuimrigib* (praedico ex vinculis meis) 23[b]. *ocmothoéitse* (in aditu meo) 26[c]. *formu naimtea* (super inimicos meos) Ml. 54r. *tarmuchenn* (pro me) Tir. 11. Cf. tamen supra *darmchen, darmchensa.* E contrario inter duas vocales, post particulas et pronomina terminata vocalibus et ante substantiva inchoantia ab isdem, forma infixi pronominis: *israd dé immidforling domsa nimmarilliud* (gl. evangelii factus sum minister secundum donum gratiae dei; i. e. est gratia dei, quae id fecit in me, non meum meritum) Wb. 21[c]. *ishé mort inso* (haec est missio mea; *mo ort*) 29[d]. *meisse móinur* (ego solus; *mo óinur*) 5[a].

Plur. ARN (AR) ut in positione absoluta: *diarnícc* (ad salutem nostram; *do arnicc*) Wb. 11ª. *iarnarnetargnu dúib* (post nostram vobis cognitionem, postquam cognovistis nos) 15ª. *ararcomoicsi do bás* (gl. in nobismet ipsis responsum mortis habuimus) 14ᵇ. *innarleid* (in parte nostra), *innarcridiuni* (in corde nostro) 4ᵇ. 15ª. *ararciunni* (ante faciem nostram, coram nobis) 25ª. *diarcoscni* (gl. ad correptionem nostram) 11ª. *diarnertadni*, *diarfoirbthetuni* (ad firmationem nostram, ad firmandos nos), *diarfírianugudni* (ad iustificationem nostram), *diarforcitulni* (ad docendos nos) Wb. fq.

2. Pron. poss. infixum 2. pers. Sing. T (inficiens, p. 181): *itsenmathir* (in avia tua, habitavit fides) Wb. 29ᵈ. *desimrecht ditgnímaib* (exemplum de factis tuis) 31ᶜ. *dotmuintir uili* (ad omnem familiam tuam, scribit Paulus) 32ª. *cutseitchi* (cum uxore tua) 10ª. *itchóimthecht* (in comitatu tuo) Sg. 208ᵇ. *huat etarcnu .i. huat ingnu* (intellectu tuo, cognitione tua) Ml. 27 r. Cum nota augente: *frit adradsu* (ad adorationem tuam) Ml. 41 r. *dutchreitimsin* (leg. *-siu*? ad fidem tuam) 19 r. *dutmenmainsiu* (menti tuae) 2ᵈ.

Post praepositiones terminatas consonis manet forma absoluta, sed inter duas vocales TH: *occuguidiusiu a dé* (gl. ut tuum possim templum ingressus adsistere; i. e. in tua supplicatione, o deus) Ml. 22ª. *tussu thóenur* (tu solus; cf. p. 337) Wb. 5ª, ut supra *ocmothoéitse*, *meisse móinur*. Attamen etiam: *occtadradso* (in adoratione tua) Wb. 5ª.

Plur. BARN (BAR) scriptio frequens: *dibarnícc* (de vestra salute) Wb. 27ᶜ. *fribarnícc* (contra vestram salutem) 24ᵇ. *trebarnimradud* (per vestram cogitationem) 27ª. *fribarpecthu* (a peccatis vestris) 13ᵇ. 22ᵇ. *ibartolaib* (in vestris cupiditatibus) 3ᵇ. *ni tobartathairsi act isdobartinchosc* (non ad vituperationem vestram sed est ad vestram institutionem) 16ª. *ibarcumung*, *ibarcumachtu*, *ibarcumactusi* (in potestate vestra) 5ᵈ. 9ᶜ. 22ᵈ. *dobarcoscsi* (ad vestram correptionem) 9ª. *tribarnebcongabthetitsi* (per vestram incontinentiam) 9ᵈ.

Item post *ar*: *arbarseirc* (amore vestri) Wb. 19ᵈ. Attamen etiam *far* scriptum est in aliis locis: *trebarnimradud arfarfoirbthetu* (gl. sum gaudens; i. e. per cogitationem vestram ob perfectionem v.) 27ª. *dofarforcitlidib et dobarnanamchairtib* (gl. omni cooperanti et laboranti) 14ª. *dofarfírianugud* (ad vestram iustificationem) 3ᵇ. *difarfoirbthetu* (a vestra perfectione) 23ᵈ. *hifarndergudaib* (gl. in stratis vestris), *hifarsrethaib* (gl. diei tempus impenditis in stratis) Ml. 20ᶜ. 20ᵈ. *hifarnirnigdibsi* (in vestris precationibus) Wb. 7ª. *hifarselbudsi* (in possessione vestra) 8ᵈ. *trefarfáiltisi* (per vestrum gaudium) 23ᵈ. Quae scriptio regularis videtur post praepositiones terminatas consonis: *oc farningrim* (in persecutione vestra) 5ᵈ. *íar fartoimtinsi* (secundum opinionem vestram) 20ª.

3. Pron. poss. infixum 3. pers. Sing. A masc.: *treathir*, *triathir* (per terram suam) Tir. 4. *iarnabaitzed* (post eius baptizationem) 8. *diadesciplib* (de discipulis eius), *duaberrad* (ad eius tonsionem) 11. *diachoisecrad* (ad eius consecrationem) 13. *assaanmin* (ex anima eius) Wb. 2ᶜ. *íarnairgairiu* (post eius interdictionem) 3ᶜ. *triafuil* (per sanguinem eius) 2ᵇ. *cr. conasoscelu* (Chr. cum evangelio suo) 4ª. *iarnathíchte* (post eius adventum) 4ᵈ. *diathigerni*, *diachoimdid* (domino suo), *friachoimdid* (contra dominum suum) 8ᵇ. 8ᵈ. 27ᶜ. *arachiunn* (ad eius caput, coram eo) 16ᵇ. *innachorp* (in eius corpore) 2ᶜ. *assa immechtraib* (ex eius extremis, mundi) Tr. 72. *dia adchumtuch* (ad eius reaedificationem,

templi) Tr. 80. Fem: *docer inbiail diasa*[*mthig*] (cecidit securis de manubrio suo), *focaird eleseus asamthig innadiad* (deiecit Elisaeus manubrium eius post eam) Tr. 131. Neutr.: *diamanchib* (de monachis eius) Tir. 3. In Camaracensi fragmento pronomen huius personae etsi absolutum est *a* (exempla supra), infixum tamen esse solet *e*, *æ*: *inechuis nu inelaim nu inemeraib* (in pede eius vel in manu eius vel in digitis eius). *fairechomnessam* (in proximo suo). *inæsech ocus inædommetu* (in eius tribulatione et in eius paupertate). Attamen etiam *a*: *scaras friathola* (qui separatur a cupiditatibus suis).

Ampliatio gen. masc. *som*, fem. *si*: *triahesseírgesom* (per eius resurrectionem) Wb. 2[d]. *occathindnaculsom* (in eius traditione) 4[b]. *diacholinsom* (per carnem suam) 3[d]. *diachlaindsom* (proli suae) Ml. 38r. *triagnáissi* (per eius consuetudinem, mulieris) Wb. 10[a]. *tarahésisi* (pro eo, participio; *ranngabál* fem.) Sg. 193[b]. *iscóir aprono diainchosesi* (necessarium est pronomen ad eius significationem, tertiae personae) 208[a].

Plur. AN, A: *iarnanetarscarad* (post seiunctionem eorum) Sg. 73[b]. *diananduch* (ad malitiam eorum) Ml. 48r. *triannile ñbethaid* (per omnem eorum vitam) Tr. 71. *imfresnat cagníme friambriathra* (pugnant eorum facta contra verba eorum) Wb. 31[b]. *nachibberar ismachtu rechta fetarlicce innandig et ambiad innallíthu et assapati* (ne feramini in ritus legis vetustatis, in eorum potum et eorum cibum, in eorum festa et eorum sabbata) 27[a]. *occaforcitul* (in eorum instructione) 20[c]. *iarnatóbu* (post eorum excisionem) 5[b]. *doinchosc rombói fíal aminsse eteracride* (gl. Moyses ponebat velamen super faciem suam, ut non intenderent filii Israël faciem eius; i. e. ad significandum quod esset velamen item inter eorum cor) 15[a]. Cum nota ampliante: *treapeccadsom* (per earum peccatum, viduarum iuniorum) Wb. 29[a]. *dogníat cach pecad treanaslachsom* (gl. captivas ducunt mulierculas oneratas peccatis, 2. Tim. 3, 6; i. e. faciunt omne peccatum persuasione earum) 30[c].

C. Pronomen relativum.

Relatio in lingua vetusta hibernica frequenter aut sicut britannice adhibitis pronominibus personalibus vel possessivis significatur, ut *ished inso arathá* (gl. reliquum est; i. e. hoc est quod superest) Wb. 10[b]. *dondfritobairt maill fritataibret na dorche donśoilsi* (oppositione lenta quam opponunt tenebrae luci) Sg. 183[b]. *sechihed rii aless* (quidquid est cuius indiget), *icach réit rohí aless* (in omni re cuius indiget), *neich roiccu aless* (gl. necessitatis meae; i. e. eius cuius indigeo), *aní ricu aless* (id cuius indigeo; ad verbum: adeo eius auxilium) Wb. 7[b]. 20[c]. 23[d]. 32[a]; aut omnino non notatur nisi formis propriis verbi relativis (de quibus infra): *indhí rochualatar inprecept* (ii qui audierunt doctrinam) Wb. 30[c]. *aní forchanat et dogníat* (id quod praecipiunt et quod faciunt) 28[c]. *anaithescc noberid uaimm* (praeceptum quod accipitis a me) 9[d]. *isinnon iress nodonfírianigedar* (est eadem fides, quae nos iustificat) 19[a]. *cách cretes* (quivis qui credit) Wb. *indíi gnite, donaibhí gnite* (ii, iis qui faciunt) Wb. Sg. *intí forcongair* (is qui imperat) Sg. Sunt tamen propriae notae relationis, tam praefixae vel suffixae quam infixae ad instar pronominum personalium et possessivorum.

I. Pronomen relativum praefixum vel suffixum.

Nominativi et accusativi vice fungitur forma plenior cum articulo neutr. sing. concordans (AN ante vocales et medias *d*, *g*, AM ante *b* et *m*, AR ante *r**, A ante spirantes et mutas; cf. p. 43), ceterum immutabilis praefixa verbi formis et simplicibus et compositis, quae una comprehendens vim pron. demonstrativi et relativi, principio significat *id quod*: *isimmarmus hi cr. anasolcc lasin brathir* (est scandalum in Christo id quod est malum apud fratrem) Wb. 10[c]. *andudesta difoirbthetu fornirisse conrufailnither* (gl. ut aliquid impertiam ... ad confirmandos vos; i. e. quod deest a perfectione fidei vestrae, ut compleatur) 1[a]. *duús incomalnid arrupredchad dúib. manid chomalnid arropredchad dúib* (num impleatis id quod praedicatum est vobis, si non impletis etc.) 14[d]. 18[b]. *nithucat beos rúin indrechto .i. atairchet et anrofiugrad di críst* (gl. usque in hodiernum diem, cum legitur Moyses, velamen positum est super cor eorum, 2. Cor. 3, 15; i. e. non intellegunt adhuc mysterium legis, id est, id quod praedictum et figuratum est de Christo) 15[a]. *isáiniu dúibsi anasbiursa* (est diversius, minus notum, vobis quod dico) 5[a]. *isfass dúnni apredchimme* (est vanum nobis, non proficit, quod praedicamus) 13[b]. *ced torbe dúnni acésme* (quid prodest nobis quod patimur?) 13[c]. *comalnid annupredchim* (implete id quod praedico) 8[d]. *décith anroscríbus duib* (videte id quod scripsi vobis) 20[c]. *aforchongair* (id quod praecipit) 5[c]. Interdum tamen ultra primitivam hanc significationem progressa videtur: *arrocar* (gl. qui amavit) Sg. 193[a]. 196[b]. *acarthar* (gl. qui amatur) ibid. *atalat* (gl. qui dormierunt) Wb. 25[b], nisi forte haec exempla referenda sunt ad coniunctionem *an* (cum, tum cum).

Eadem forma vel integra SAN (cf. pp. 51. 209) plerumque suffigitur praepositionibus, sive dativum poscunt sive accusativum: *inthí dianaiper* (is de quo dicit, *de*) Ml. 14[d]. *intí dianairchissi dia* (is cui parcit, miseretur, deus, *do*) Wb. 4[a]. *acétnide dianaccomaltar* (primitivum cui iungitur) Sg. 188[a]. *indaltóir foranidparat do ídlaib* (altare in quo immolant idolis) Wb. 5[b]. *hisindí forsanairisedar ingním* (gl. possunt transire in quem fit actus) Sg. 139[b]. *indí frisanérbrath* (ea ad quam dictum est, persona) 220[a]. *innan anman frisanacomlatar inimognom* (nominum ad quae adiunguntur in constructione, pronomina) 198[a]. *precept tresaníccatar hili* (doctrina per quam salvantur multi) Wb. 27[c]. *cid arandéntar pecthach diim* (quid propter quod fit peccator ex me?) 2[a]. *cid arandluthid caratrad friu* (quid propter quod infigitis amorem in eas, cupiditates?) 27[a]. *cindas fer diandenidsi deu* (quis habitus virorum ex quibus facitis vos deos?) 8[a]. *isbecc inbríg frissandéntar asaitharsin* (est parvum pretium propter quod fit labor hic) 11[a]. *huare nád fail praeno. friandechraiged* (quia non est praenomen, a quo differat, M. solam scribimus in Marco) Sg. 28[a]. *sossad asambí soillse* (gl. pharus, i. e. turris ex qua est lux) Cr. 33[d]. *tresambí* (per quam est) Wb. 23[b]. *arnipa gliccu felsub olambieidsi* (nam non erit sapientior philosophus quam vos, super id quod estis vos) 26[d]. *den chamull forambói* (de camelo in quo erat) Tr. 60. *sechiphé lasambé* (quisquis est penes quem est) Wb. 1[d]. *nifil ni frisambed andechor* (non est quidquam a quo sit differentia) Sg. 183[a]. *ondáes tuaithe*

* Est tamen etiam *an* in Wb.: *anrofiugrad, anroscribus* 15[a]. 20[c].

eterarrobœ (ab hominibus populi inter quos fuerit) Wb. 28ᵇ. *dú diarbu etarcnad* (locus ex quo fuit recognitio) Tr. 22. *dinchamull indiumsa 7 innandrochgní forsarobae* (de camelo fastus et malefactorum in quo fuit) Tr. 60. *incorp marbde frissaroscar som* (corpus mortale a quo secessit) Wb. 3ᵃ. *intí diarobe briathar linn riam* (is de quo fuit sermo nobis antea) Sg. 197ᵇ. *tin. tin. afogur diaforcomnacair tintinabulum* (t. t. eius sonus ex quo factum est tint.) 30ᵇ. *peccad diaforgénsam cose* (peccatum cui servivimus hucusque) Wb. 3ᶜ. *intí forsaforcongair* (is cui imperat), *inne indí frisasamaltar* (sensus eius cui comparatur) Sg. 161ᵇ. 211ᵃ. *intainmnid asatuiter* (nominativus ex quo caditur) 71ᵃ. *ced torbe frisatéicomnacht* (quae utilitas ad quam impertitus est?) Wb. 19ᶜ. *am. tegdais foratoc[t]har deglí* (ut domus super quam ponitur bonus color) Tr. 14. *inní forsateismetar* (eum super quem effunduntur) Ml. 23r. *cid aratadbaither inso* (quid propter quod demonstratur hoc?) Ml. 32ᵃ. *arnirobe nech bad huaisliu tarztoissed* (nam non fuit quisquam qui esset superior per quem iuraret) Wb. 33ᵈ. *intamail inso frinech tarsatochuirther sciath* (gl. scuto bonae voluntatis tuae; i. e. similitudo haec cum aliquo super quem imponitur scutum) Ml. 22ᵇ. Vocali mutata IN, ubi alterum pronomen accedit (cf. p. 5): *tresindippiat* (per quam vobis erunt), *tresindabia* (per quam iis erit) Wb. 25ᵈ. *cid arindepur frit* (quid propter quod id dico tibi?) 5ᵃ; quare post *di* amissa vocali: *alín lathe dindapir* (numerus dierum de quo id dicis) Sg. 66ᵇ.

Interdum tamen alias quoque solum N, SN remansit: *intí lasmbi œcne* (is penes quem est sapientia) Wb. 8ᵈ. *intí lasmbí indencae* (is penes quem est innocentia) Ml. 24ᵃ. *onaib rannaib frisḿbiat* (ab iis partibus a quibus sunt) Sg. 202ᵇ. *cid arńdid* (quid propter quod est?) 198ᵇ. *cid armad machdad anísin* (quid propter quod esset mirum hoc? = *armbad*, p. 65) 167ᵃ. ac semper fere post *ó*, *ua*: *huanerbermis biuth* (gl. ex illo tempore quo degebamus in Aegypto) Ml. 44r. *aní huanaithgnintar 7 huanainmnigter* (id de quo praedicatur et a quo nominatur; *hua-n-ai.*) Sg. 29ᵇ. *huandirrudigeddar* (gl. primitivorum; i. e. a quibus derivantur) 33ᵃ. *acogno. hombí, inchétnidi huambí* (a quo est), *ó cach mud ómbí condelg* (quocunque modo est comparatio), *na conparite oambiat* (comparitivorum a quibus sunt), *inna bre. huambiat, erchrœ nambriath. uambiat* (verbi, interitus verborum a q. s.) 32ᵇ. 45ᵃ. 149ᵃ. 192ᵇ. *huambí nuall* (e quibus fit clamor) Tr. 10. Ante tenues igitur et spirantes relativum non proditur nisi statu duro harum consonarum: *isóin huatinscanat ni óin hifoircniter* (est idem a quo incipiunt, non idem in quod desinunt; incipiunt sed non finiuntur eodem modo, pronomina ille illa illud, ipse ipsa ipsum) Sg. 162ᵇ. *indliter huatinscana inchetna persan* (littera a qua incipit prima persona) 157ᵇ. *pronoa. huataat* (pronomina a quibus sunt, casus obliqui) 197ᵃ. Conferatur coniunctio *con* (donec). Abest relativum ante particulam negativam *ná*, *nád*: *arnifil ceneel nabelre isinbiuth dinadrícthe nech* (nam non est natio aut lingua in mundo de qua non sit salvatus aliquis) Wb. 28ᵇ. *fer oinsétche dunarructhae actoentuistiu* (vir unius uxoris cui non esset nata nisi una proles) Tir. 11.

Loco praepositionis *in* relativo antepositae propria forma (locativi?) invenitur IN ante vocales et medias (IM, I): *cindas inchoirp ineséirset* (quale est corpus in quo resurgent, mortui? *i-n-es.*) Wb. 13ᶜ. *ishé loc inatreba* (est hic locus in quo habitat; *i-n-atr.*) 27ᵈ. *inmagen indéntar infilliud* (locus in quo fit

declinatio) Pr. Cr. 63ᵃ. *na nert nail indamerbainn* (ulla alia virtus in qua confidam) Ml. 29ᵈ. *nítta ní inditmóide* (non est tibi quidquam in quo glorieris) Wb. 2ᵇ. *acheimsón ingaibthe cechsalm*, *indré ingaibthe cech salm* (suus gradus hic, spatium, in quo canebatur quisque psalmus) Ml. 54r. Assimilatione facta: *innahíi irrufollnastar* (ea in quibus regnavit) Wb. 13ᵇ. *trede imbí nuall* (tria in quibus fit clamor) Tr. 9. *locc imbítis primsacairt* (gl. sacrarium; i. e. locus in quo erant summi sacerdotes) Wb. 10ᵈ. *loc imbiat arma* (gl. armamentarium; i. e. locus in quo sunt arma) Sg. 35ᵃ. *intí imbíi inspirut nóib* (is in quo est spiritus sanctus) Wb. 8ᵇ. *isnaibhí himbí conson* (in iis in quibus est consona) Sg. 164ᵇ. Neglegentius *isnaib sonaib hibí cosmailius* (in vocibus in quibus est similitudo) 138ᵇ. Regulariter: *isinbliadinsin hicuiretar salt* (in illo anno in quo ponunt saltum) Cr. 32ᵇ. *isindaimsirsin hiforcomnucuir intaidchric* (tempore illo quo facta est redemptio) Wb. 28ᵇ. *airm ifuirsitis*, *port hifuirsitis* (locus quo invenissent) Tir. 13. *ni óin hifoirceniter* (non unum in quod desinunt) Sg. 162ᵃ. *aní hitái* (id in quo es), *sechaní ittóo* (praeter id in quo sum) Wb. 5ᵇ. 17ᵈ. *innaimsir hitaam* (tempus quo sumus), *indindocbál itá cr.* (gloria in qua est Chr.) 9ᵃ. 15ᵇ. *itáu* (gl. in vinculis; i. e. in quibus sum) 32ᵃ. *cairm icuala cluas nachbi* (quisquis est locus quo audivit auris alicuius vivi) Br. h. 24.

Forma curtata N (M, ante tenues et spirantes oppressa nec nisi consonarum statu duro prodita) verbis simplicibus praefixa rarius relationem rectam significat, aut nominativi: *acobás m̃bís etar ṅdirainn* (earum compages quae est inter utramque partem) Sg. 2ᵇ. *intí cretfes* (is qui credet), *indí crettes*, *dondí creites* (eius, ei qui credit) Wb. 1ᵃ. 2ᵇ. *innahí tiagta hi ster* (ea quae exeunt in *ster*) Sg. 54ᵇ. *inna ní prithchite hiris* (eorum qui praedicant fidem) Tr. 71. *innaní techte* (eorum qui habent) Wb. 2ᶜ. *forsnahí comalnatar* (super eos qui implent) 20ᵈ. — contra *intí thall*, *inti theste*, *innaní chóinte*, *innahí thechtaite* p. 181 — aut accusativi: *m̃bertatar intaisceltai tall atir tairngeri* (gl. butrus [βότρυς] in ligno portata; i. e. quam portarunt exploratores illi e terra promissionis) Tr. 130. *innandegnimaeso n.gnitc in[d]hadchoimnidi* (benefactorum horum quae faciunt catechumeni) Tr. 55; frequentius vero relationem obliquam, qua respondet coniunctioni gallicanae *que*: *nuraigedar* (gl. virere) Ml. 15ᵇ. *aris airchenn m̃bes salt* (nam est certum esse saltum) Cr. 3ᵇ. *cid druailnide m̃bes chechtar indarann* (quamvis corrupta sit utraque pars) Sg. 202ᵇ. *issinmeit m̃bis indepert* (in quantitate est dictio) 73ᵃ. *arndip maith nairlethar amuntir* (ut bene consulat familiae suae) Wb. 28ᵇ. *cia eret mbetc ocmingraimmaimse* (quamdiu erunt in persecutione mea?) Ml. 33ᵃ. Itaque saepe coniunctionum vice funguntur nominum casus aut praepositiones, solae vel cum pronominibus, quibus subiungitur relativum *n*, ut *intan* (tempore quo, cum), *amal* (similitudine qua, ut) etc.: *am. forcantar cach chomnidi ho sacardd hi tos[u]ch 7 m̃baithsetar 7 am. noingter iarum ho epscop* (ut docentur omnes catechumeni a sacerdote initio et baptizantur et ut unguntur postea ab episcopo) Tr. 49. *am. ṅguidess* (ut orat) Wb. 24ᵈ. *intan mbís* (cum est) Sg. 6ᵇ. 182ᵇ. *intan mbímmi* (cum sumus) Ml. 15ᵃ. *huare m̃bis* (quia est) Sg. 161ᵇ. *huare nengraicigetar proa. anman* (quia locum tenent pronomina nominum) 200ᵇ. *céin m̃biis* (quamdiu est), *céin m̃bimme* (quamdiu sumus) Wb. 8ᵇ. 12ᶜ. *lasse nadraimse* (cum ego adoro) Ml. 57r. Item omisso verbo substantivo: *am. noinect* (ut est semel) Wb. 3ᵇ. Patet hanc *n* relativam deficere non solum ante tenues et spi-

rantes, sed etiam ante liquidas quarum geminationi non sit locus, ut *hore predchas* (quia praedicat) Wb. 7[b]. *deg cinte persana* (quia finiunt personas) Sg. 197[a]. *am. filter ainm* (ut flectitur nomen) 203[b]. *céin mardda* (quamdiu vigent) gl. marg. 203. *intan roichther dodia* (cum dirigitur ad deum) Ml. 36r.

II. Pronomen relativum infixum.

Infigitur pronomen relativum duplici condicione, aut inter praepositiones vel particulas et verbum ipsum, aut inter formas quasdam verbi substantivi et nomina substantiva vel adiectiva.

Inter praepositiones et verbum ipsum infixa in paucis exemplis invenitur plenior forma AN, sive recta est relatio: *itheside immafolnget imdibe ó dualchib* (hae sunt quae efficiunt circumcisionem a vitiis) Wb. 27[a]. *na comaccobor arrograd* (aliqua concupiscentia quae vetita est) 3[c]. *nip sain anasberat et immarádat* (ne sit diversum id quod dicant et quod cogitent) 28[c]. *isnaib dulib doforsat 7 immanaccai* (in rebus quas creavit et perspicit) Ml. 17[b]. *cach rét ararogartsom* (omnis res quam interdixit ipse), *naní ararogartsom* (aliquid quod interdixit) Wb. 5[c]. *isindalmsan arafocair anúas* (est eleemosyna de qua monet supra) 16[d]. *isachorp fessin arafóim cach síl* (est suum ipsius corpus quod accipit quodvis semen) 13[c]; sive obliqua: *iarsindindnidiu araneutsa* (secundum exspectationem qua expecto) Wb. 23[b]. *aranossa* (gl. manere) Ml. 15[c]. *aranéiget* (quod queruntur) Ml. 20[b]. *cesu meinciu aranecar* (quamquam frequentius invenitur) Sg. 137[b]. *forcane et arambere biuth* (gl. quomodo oporteat te, i. e. docere et degere) Wb. 28[c], ut post coniunctiones: *anaraneyi* (gl. conquerens) Ml. 18[d]. *anaranethem* (gl. expectantes) Wb. 31[c]. *lase aralégatar* (cum recitantur) Sg. 213[a]. *intan, intain arallegthar* (cum recitatur) Wb. 9[b]. 18[a]. *intan aranecatar* (gl. quando inveniuntur) Sg. 8[a]. *intan, intain aramberar* (cum profertur) 148[b]. 196[b]. *intan ararubartatar bith* (gl. quando sunt usi) Sg. 40[b]. In aliis accedente altero pronomine IN (ut supra): *hóre arinrobe buith inelluch coirp cr.* (quia nobis supererat esse in unione corporis Christi) Wb. 29[d]. *hore arinchrinat* (quia se deterunt) 27[b]. *am. asinchobra indingen* (ut id vult filia) 10[b]. *am. asindbiursa* (ut id dico) 13[b]. *amail assindbeir* (ut id dicit) Cam. *am. immindráitset* (ut eius meminerunt) Tir. 11. *nífil aimsir nadindbed* (non est tempus quo id non sit) Ml. 17[a].

Vulgata tamen ac regulari consuetudine infigitur sola N (evanescens ante tenues et spirantes) post praepositiones vel particulas verbales *no*, *ro* et negativam *ná*, *nád*. Ut pro nominativo: *indí consechat nulcu* (ii qui corripiunt malos) Wb. 6[a]. *aforcital forndobcanar* (doctrina quae vobis praecipitur) 3[b]. *rotoltanaigestar* (gl. placitum) Sg. 7[b]. *sulib noteimligtis* (gl. caliginantibus oculis) Tr. 84. *cenachomalnithe ropredchad* (quia id implebatis quod praedicatum est) Wb. 13[a]. *nadfodlaiter* (gl. individuis; i. e. quae non dividuntur) Sg. 28[b]; pro accusativo: *ethemlagas donadbat hic* (etymologia quam demonstrat hic) Sg. 27[b]. *intestimni donucsom riam* (testimonia quae protulit is antea) Tr. 39. *atathestis donuccussa* (est testimonium quod attuli) Wb. 30[a]. *cech irnigde dongneid* (omnis precatio quam facitis) 5[c]. *inmoltai dongni* (laudes quas facit) Ml. 43r. *inna trí domber som* (trium quae profert ipse) Sg. 210[a]. *dason dombersom beus* (duae voces quas profert adhuc) Tr. 2. *inbrosnae dombert side* (rogus quem attulit) Tr. 123. *cinnísin frisnaiccaisiu* (gl. quem praestolare, Prameno?) Pr. Cr. 54[b].

ithé gnimi epscuip asmbeir sís (sunt haec facta episcopi quae dicit infra) Wb. 28[b]. *ithé ronícc* (hi sunt quos salvavit) ibid. *inna degmaini rongeni dia* (beneficia quae fecit deus) Ml. 27[a]. *ithé dorraidchiuir* (sunt hi quos redemit) Wb. 32[d]. *infochith follongam* (passio quam patimur) 14[b]. *ni legend rollegusa* (non fuit lectio quam legi) 19[a]. *isnaib dulib doforsat* (in rebus quas creavit) Ml. 17[b]. *mathé na briathrasa forcane* (si haec sunt ea verba quae docebis) Wb. 28[c]. *nant hæ rocrochsat* (quod non est is quem crucifixerunt) Ml. 24[d]. *nopredchimse* (gl. sanis sermonibus; i. e. quos praedico) Wb. 29[b]. *issi rún indforcillsin nopredchimse* (hoc est mysterium doctrinae, quam praedico) 28[b]. *léic uáit inna tuari nocari* (sine a te cibos quos amas) 6[c]. *bithé na precepta cétni nopredchob doib* (sunt haec eadem praecepta, quae praedicabo iis) 17[b]. *ani nad comnactar* (id quod non potuerunt) 8[c]. Relatione obliqua: *fombia* (gl. vitiare), *frisnorc* (gl. inficere) Ml. 15[a]. *frismberat* (gl. obesse, vitia) 14[c]. *immimgaba* (gl. declinare) 15[c]. *bad nertad dúib inso asnéirsid* (sit confirmationi vobis hoc quod resurgetis) Wb. 25[b]. *donicfad cucunn* (gl. speravimus; i. e. eum venturum ad nos) 21[a]. *donaurchain, dinaurchein* (gl. portendere) Cr. 33[b]. 33[c]. *corrop ferr assa ferr donimdigidesseirc* (ut melius meliusque augeatis amorem) Wb. 23[b]. *nombíth* (gl. esse dicebant) Sg. 148[b]. *doarrchet dichéin nombiad adrad dé lagenti* (praedictum est dudum futuram adorationem dei apud gentes) Wb. 6[d]. *isgell son toraisse dam nondasoirfea dia 7 dombera fortachtain doib airchiunn* (est pignus hoc idoneum etiam eos salvaturum deum et laturum auxilium iis postremo) Ml. 27[a]. *nongabthe desemrecht diinn* (gl. scitis quemadmodum oporteat; i. e. vos sumere exemplum de nobis) Wb. 26[b]. *asrubartatar rombo descipulsom aps.* (dixerunt fuisse eum discipulum apostolorum) 18[d]. *dorairngred dam rombad oirdnide achland* (promissum est etiam fore ordinatam eius prolem) 2[c]. *laithe rongenair som* (dies quo natus est ille) Sg. 31[c]. *ni bo decming rombed imthanad hisuidib* (non fuit impossibile ut esset alternatio in his) Wb. 21[a]. *am. noinect rombebe* (ut semel mortuus est) 3[b]. *rondaberthar aithirriuch indoiri* (gl. in alienas terras posse transferri) Ml. 49r. *cid angair romba hifochaid* (etiam breve tempus quod fui in tribulatione) 56r. *rongníth* (gl. actum, esse) Ml. 14[a]. *epert frissom rondbiad failte libsi* (dicere illi fore ei gaudium apud vos) Wb. 16[b]. *asber infectso asmug et nancoimdiu* (dicit nunc se esse servum et non esse dominum) 17[a]. *bied aimser námba lobur* (erit tempus quo non sit infirmus) 6[b]. *coasagnoither nand sech* (ut intellegatur non esse praeteritum) Sg. 180[b]. *isfollus nandat foirbthi uili* (manifestum est non esse perfectos omnes) Wb. 26[b]. *ní nádmbed arse dichorp* (non quod non esset propter hoc de corpore) 12[a]. *nadndene olc* (quod non facis malum) Ml. 23[c]. *nadndixnigedar nech* (gl. neminem esse) Ml. 23[a]; ante liquidas et tenues: *follo* (gl. perferre) Ml. 32[d]. *noch is ósuidiu dorratad* (tamen ex hac data est, hereditas ex promissione) Wb. 19[c]. *forcane et arambere biuth* (te praecipere et degere, oporteat) 28[c]. *am. bid fíadib nocrochthe* (acsi coram vobis crucifigeretur) 19[b]. Item post coniunctiones nominales etc.: *méit donindnagar fornni fochith issí méit insin donindnagar indíthnad* (magnitudo qua, quantopere nobis tribuitur passio, est eadem magnitudo qua, tantopere tribuitur solacium) Wb. 14[b]. *dég rombu écndairce do* (quia fuit absens ipse) Sg. 148[c]. *fubíth dongníat cercol* (quia faciunt circulum) Cr. 18[d]. *huare rombu mor dorat dauid* (quia fuit magnum quod fecit D.) Ml. 41r. *huare*

nadm̄biat na compariti (quia non fiunt comparativi) Sg. 40[b]. *inchruth donelltar mús* (quomodo declinatur mus) 190[b]. *am. rundfitir dia* (ut ea scit deus) Ml. 26r. *am. dungniat sidi* (ut faciunt hae) Tr. 11. *intain nombíu* (cum sum) Wb. 20[c]. *intan nádm̄bi conson* (cum non est consona) Sg. 54[b]. *céin rongabus icarcair* (quamdiu sum in carcere) Wb. 23[c]. *lasse nondobsommigetar* (cum locupletant vos) 17[a]. *ní airindí roñgenadsom isindlucsin* (non ideo quod ille natus esset eo loco) Sg. 31[a]. *ol donecmaiñg* (quia accidit) 40[a]. *acht rondasaibset* (nisi quod ea falsarunt) Ml. 24[d]. *an dumbertis* (cum proferebant) Tr. 58. *annongeiss* (cum rogabis) Wb. 30[b]; ante liquidas et tenues: *hóre dorrigeni cr. anuileso* (quia fecit Christus omne hoc) Wb. 15[d]. *hóre nocretim* (quia credo) 1[a]. *hore nocomalnid timne cr.* (gl. epistula estis Christi; i. e. quia impletis mandatum Chr.) 15[a]. *hore nocomalnid et nopredchid sos.* (gl. communicatio vestra in evangelio) 23[c].

Idem pronomen infixum inter verbum substantivum (copulam) et nomen praedicatum: *asagnintar asñduine 7 asfili* (intellegitur esse hominem et esse poëtam) Sg. 29[a]. *dothaidbsiu asniress nóibas* (ad demonstrandum esse fidem quae sanctificet) Wb. 19[b]. *asnuisse* (esse iustum) 28[b]. 29[a]. *sech racualid asné* (siquidem eum audistis esse illum) 22[a]. *conicc bes ñdobre. 7 bes rems.* (potest esse adverbium et esse praepositio) Sg. 27[a]. *ni cumcat camaiph ille 7 iste beta naithfoilsigthecha dondí asipse* (non possunt tamen . . esse referentia ad id quod est ipse) 198[a]. *dóig linn bed nacuit* (verisimile nobis esse acutum) 30[a]. *toimten damsa bad nesbae dam du frecur ceillsiu* (gl. hanc ergo necessitatem suspitionis amove; i. e. suspitionis meae esse inanem mihi tuum cultum) Ml. 58r. *nifil chumtubairt ata nanm̄an sidi* (non est dubitatio quin sint nomina haec) Sg. 154[b]. *doabdudar sunt atánili dána inspirto et asnóindæ inspirut* (demonstratur hic esse multa dona spiritus et esse unicum spiritum) Wb. 12[a]. Ante liquidas etsi ut ante tenues et spirantes evanescit pronomen, in uno tamen exemplo notata invenitur assimilatio: *asm̄é* (gl. intellegimus, ego; i. e. esse me) Sg. 202[a]. Idem coniunctionis instar: *méit asñdoscríbund* (gl. quantum ad scripturam) Sg. 3[b]. *nihed amet asned asech.* (non solum hoc est praeteritum) 182[b]. *óre asñduil foruigensat* (quia est creatura cui servierunt) Wb. 1[b]. *hóre asnamairessach fodúacair* (quia est infidelis qui id indicat) 11[b]. *intain bes ninun accobor lenn* (cum est eadem voluntas in nobis) 4[a]. *am. asné assplendor* (ut ipse est splendor) 32[b]. *am. asndæ inna dorche* (ut est, sunt dei tenebrae) Ml. 26r. *am. asñdliged aicend* (ut est lex accentuum) Sg. 220[a]. *am. asm̄briath. gníma* (ut est verbum activum) 145[b]. *céin bas mbéo infer* (quamdiu sit vivus vir) Wb. 10[b]. *lasse bas nuáin do* (gl. cum ei vacuum fuerit) 14[a]. *anasniarmuidigthe .r.* (cum est postposita r) Sg. 3[b]. *sechitatne* (gl. quibuscunque) Cr. 35[d]. *anat ninsuidigthi* (gl. instituta) Ml. 4r.

D. Pronomina demonstrativa.

Gallici pronominis demonstrativi accusativum (**sosion*) neutri, ut videtur, generis tres servarunt inscriptiones: *σοσιν νεμητον* (hoc templum), *sosin celicnon* (hanc turrim), *sosio legasit* (hoc remisit?) Beck. 2. 3. 4.

Hibernicae linguae communis cum gallicana est proprietas, qua praeter pronomina *se*, *sin*, *de* cum compositis *side* (*suide*), *sodin*, *ade* (ac personale *é*, *sí*, *ed*) nominibus vel pronominibus (ut articulo) subiunguntur aliae quaedam

voces indeclinabiles, quae aut a principio adverbiorum numero sunt habendae, aut e casibus pronominum prodierunt: *í*, *so*, *sin*, *tall*, *ón*, *són*, *and*, *sund*. (cf. gallicana *ceci*, *cela*, *celui-ci*, *cet homme-là*.) Haec omnia singillatim exponentur.

SE, DE. Utrumque pronomen tam per se quam in formis suis variatis et compositis *sin*, *side*, *sodin*, *ade* sensum continet pronominis *hic*, *haec*, *hoc*.

SE, quod notae augentis loco additum supra commemoravimus, ut pronomen neutri generis in casibus rectis invenitur, res significans: *corricci se* (gl. usque adhuc, i. e. donec explevit hoc) Wb. 9ᵃ. *cenmitha se* (excepto hoc) 8ᵃ. Cum praepositionibus: *cose*, *cosse*, *cuse* (ad hoc, adhuc) Wb. 1ᵇ. 3ᶜ. 12ᵇ. 33ᵈ. *arse* (propter hoc, ideo) 12ᵃ. *olse* (de hoc) 12ᵈ. *lase*, *lasse* (apud hoc; sequente relativo: cum) Wb. fq. Auctum adiecto *som*: *cid aratadbaither inso ni. olsesum* (gl. cur dicitur hoc? resp. propter hocce) Ml. 32ᵃ. *olsesom* (propter hoc) Wb. 27ᶜ. Ml. 38r. Dativi vel ablativi forma frequens *siu* et sola (vid. infra) et cum praepp. *issiu* (in hoc), *resiu* (antehac), *desiu* (hinc) Wb. Sg. *massu bethu cr. nammá cretmeni issiu* (gl. si in hac vita tantum in Christo spectantes sumus, 1. Cor. 15, 19; i. e. si vitam Christi hic tantum credimus) Wb. 13ᵇ. *istrémuin im̄ intain m̄bís hisiu* (gl. praesentia autem corporis infirma; i. e. est infirmus autem, cum est hic) 17ᵇ. Genetivus haud scio an compositus contineatur in hoc exemplo: *ǽsi incethardaiseo* (huius, horum quattuor) Ml. 36ᶜ.

SO, SIN possent videri formae ablativi pronominis *se* variatae pro *siu*. Ut pro ipsa formula supra dicta *ísiu* saepius invenitur *ísin*, itemque post praepositiones postulantes dativum *sin* (post praep. cum acc. est *se* in exemplis modo dictis), e. c. *disin* (de hoc, non commodum mihi) Wb. 12ᵇ. *isdisin asb. sera mall* (inde vocatur sera, tarda) Sg. 183ᵇ. *dosin* (ad hoc, vos estis exemplum) Wb. 25ᵈ. *iarsin* (post id, postea) 13ᵈ. *resin .i. retecht dochum bersabæ* (antea id est antequam ivit ad Bersabam) Ml. 22ᵈ. De *sin* et *siu* adverbio *í* subiunctis videas infra. Attamen utrumque, *so* et *sin*, extat in casibus rectis: *coitchena so etir di árim . . inna briath. grecdi se* (communia haec inter duos numeros, haec verba graeca) Sg. 72ᵃ. *hithé sin inna ranna aili* (hae sunt aliae partes) 22ᶜ. *isipersin cr. dagníusa sin* (in persona Chr. facio hoc) Wb. 14ᵈ. *frisin* (ad hoc) 12ᵈ. Ac saepissime scriptum in cod. Sg. *iss.*, ubi neutrum poscitur, vix aliter est legendum quam *issin*: *iss. domuinursa ol priscien iss. dorigéni prono. n̄atárcadach* (est hoc quod puto ego, inquit Priscianus, est hoc quod fecit pronomen relativum) 209ᵇ. *iss. acumtach* (haec est structura) 209ᵇ. *iss. aaicnedsom són* (haec est illius natura) 207ᵃ. *iss. aschóir* (hoc est congruum) 40ᵇ. *iss. ám. anécóir putare* (hoc idem est incongruum p.) 211ᵃ. *iss. andliged dogres manifoired causa cū* (haec est lex semper nisi efficeret causa cum) 157ᵇ. *iss. andiall ninmedonach laisem* (haec est declinatio interna secundum eum) 158ᵇ. *iss. asber infer* (hoc dicit vir) 190ᵇ; idem auctum: *iss. se andliged* (haec est lex) 206ᵃ. *iss. inso afrecre* (hoc est eius responsum) 200ᵃ. Discernendum certe est *issí*, *isí*, quod solis femininis praemittitur, ut *issi aciallsom* (haec est eorum opinio) Sg. 201ᵇ. *issí dam inchiall* (haec est etiam opinio) 209ᵇ. *isí moirnigde fri dia* (haec est precatio mea ad deum) Wb. 4ᵈ. *issí thol dée* (haec est voluntas dei) 5ᶜ.

Praeterea adverbiorum instar eaedem hae voces, praesertim *so*, *sin*, quibuscum interdum alternant *sa*, *se*, *seo*, *siu*, *san*, *son*, frequentissime designant demonstrativum *hic*, *haec*, *hoc* (ut *tall*, cuius rariora sunt exempla, contrarium

ille) post substantivum, cui praecedit articulus. Ecce exempla. Sing. nom. masc.: *miastir indomunso* (iudicabitur mundus hic, gall. hod. *ce monde-ci*) Wb. 9[c]. *ishe infer so* (is est hic vir) Ml. 38 r. *ishé ingnímson* (is est actus hic) Tr. 104. Fem.: *roscribad indepistilso* (scripta est epistula haec) Wb. 3[b]. *intsarra thall* (illa Sara) Tr. 62. Neutr.: *andédeso*, *andédesin* (haec duitas, haec duo), *atrédeso*, *atrédesin* (haec tria) Wb. fq. *anuileso, anuilcse* (omne hoc) Wb 15[d]. 16[c]. *arrindsiu* (signum hoc caeleste) Sg. 70[b]. Gen.: *incúrsagthaso* (huius reprehensionis, verbum) Wb. 14[d]. *dochum inchoirpsin* (ad hoc corpus) 13[b]. *ocairitin indforcitilsa* (in receptione huius doctrinae) 16[a]. *comalnad inna epistlese* (obsequentia huius epistulae) 14[a]. *indfirseo* (huius viri), *incethardaiseo* (horum quattuor) Ml. 36[a]. 36[c]. Dat.: *donbiuthso* (huic mundo) Wb. 15[c]. *ond ut. so* (ex hoc *ut*) Ld. *isintitulso* (in hoc titulo) Ml. (Goid. 20). *asinstoirsea* (ex hac historia, materia) Ml. 26[c]. *isindomunsan* (in hoc mundo) Tr. 16. *isindlu*[*c*]*sin* (hoc loco) Tr. 124. *iarsintsoiradsin* (post hanc servationem) Ml. (Goid. 21). *intainsin* (hoc tempore) Wb. 3[c]. *inchruthsin*, *inchrudsin* (hoc modo, ita) Wb. fq. Acc.: *inrect comaccobuir file imballaib cáich doaccobor pectho doforchossol cách inrechtsin hoadam* (gl. lex: aculeus mortis peccatum est virtus vero peccati lex; i. e. lex concupiscentiae quae est in membris cuiusvis ad cupidinem peccati, percepit quivis hanc legem ab Adamo) Wb. 13[d]. *rogab dd. insalmso sís* (cecinit David hunc psalmum infra) Ml. (Goid. 21). *trisincredo son* (per hoc *credo*) Tr. 68. *tresinnainmnigudsin* (per hanc denominationem) Sg. 59[b]. *trissandedesin* (per hoc utrumque) Wb. 4[d]. *aracethardese* (propter haec quattuor) 31[b]. Plur. nom.: *dotíagat indfirso* (tendunt hi viri) Wb. 5[a]. *itcorp inboillsin* (sunt corpus haec membra) 12[a]. *inna olcsa* (gl. haec mala) Sg. 217[a]. *intaisceltai tall* (illi exploratores) Tr. 130. Gen.: *etarcert innambélresin* (interpretatio harum linguarum) Wb. 13[a]. *candadas innandegnimaeso* (candor horum benefactorum) Tr. 55. Dat.: *donaib cenelaibsin* (his gentibus) Sg. 201[b]. *isnaib anmanaibse* (in his nominibus) Sg. 108[a]. *isnaib dobriathraibso* (in his adverbiis) 201[b]. Acc.: *ciadugneid na rétusa* (quamvis faciatis res has) Wb. 22[b]. Si accedunt adiectiva, numeralia, nomina in genetivo, includuntur omnia haec inter pronomen et articulum, ut: *atimne sainemailsin* (hoc proprium mandatum) Wb. 3[c]. *inna briath. grecdise* (haec verba graeca) Sg. 72[a]. *na teora litreso* (hae tres litterae) 10[a]. *inna teoir rannasa* (hae tres partes) 26[f]. *indnaith*[*i*]*r humaithe thal* (aëneus ille serpens) Tr. 129. (cf. syntaxin).

Pronomen sine substantivo absolutum semper fere est *inso*, *insin*, in qualicunque genere (ergo ablativus cum articulo: hîc, ibi?): *barbár inso* (barbarus est hic) Wb. 12[d]. *óin diairchinchib assiæ insin rochretset hicr.* (unus e primis Asiae hic, Epaenetus, qui crediderunt in Christum) 7[b]. *bad nertad dúib inso* (sit firmatio vobis haec) 25[b]. *ished fornainm insin* (est hoc nomen vestrum) 5[a]. *issí indremaisndes inso* (haec est praenuntiatio) Tr. 24. *issí briathar lám insin* (haec est vox manuum) Ml. 36 r. *issí dias insin* (hi sunt duo) Tr. 4. *issí ainne insin* (haec est eius significatio) Sg. 211[a]. *issi inso infechtnige* (haec est prosperitas) Ml. 45 r. *ised inso tosach preceptae* (hoc est initium doctrinae), *ised inso tra tosach indlibuir* (hoc igitur est initium libri) Tr. 29. 39. *atrópert flaith 7 aithech inso huile* (obtulit ei princeps et cliens hoc omne) Tir. 1. *ithé inso boill indsenduini* (sunt haec membra, germ. dies sind) Wb. 27[b]. *ithæ inso bési*,

ithae inso bésse inna fedb (sunt hi mores, mores viduarum) 28[d]. 29[a]. *it hae insin indatairngire* (haec sunt duo promissa) Ml. 38r. Tamen etiam sine articulo: *creitmech sin* (haec est fidelis) Wb. 28[d]. *manip sin sill. sí* (nisi haec est syllaba ea) Sg. 25[b]. Accumulata demonstrativorum collocatio: *cosc innammoge inso sin* (correptio, institutio, servorum hocce) Wb 29[b]. *isí inso indrún inso* (hocce est mysterium) 13[d]. Saepius post haec demonstrativa additur *sís* (infra), de qua voce inter adverbia agetur: *anisiu sís*, *isintestiminse sís* Wb. 15[d]. 16[d]. *inso sís*, *inso sís uile*, *ished inso sís* ibid. 33[c]. 25[c]. 26[b]. *foxlidi tres diil inso sís*, *ishe se sís andechor* Sg. 104[b]. 201[a]. *insalmso sís* Ml. (Goid. 21.)

DE (pro *te*, sicut poss. *do*, tuus, pro *to*; cf. sanscr. *ta*, gr. *τό* atque hib. pron. inf. 3. sg. *d* et neutra *ed*, *cid*) minus frequens singulare, patens tamen e compositis *suide*, *side*, *ade*, e forma *didiu* (ex eo, inde, ergo), de qua inter coniunctiones agetur, denique e formulis *cechtar de*, *nechtar de* (uterque, neuter eorum) infra sequentibus, quae dualem continere videntur. Simplex inesse videtur in his exemplis: *ished dothéit de treilar nandáne inilur napersan* (gl. dedit quosdam apostolos . . . alios autem pastores et doctores ad consummationem in opus ministerii, Eph. 4, 11; i. e. hocce venit per varietatem facultatum in varietate personarum) Wb. 22[a]. *o óin síl rogénartar da macc de* (gl. ex uno concubitu habens Isaac patris nostri, Rebecca; i. e. ex uno semine nati duo filii huius, Reb., an: duo hi filii, Esau et Iacob? Rom. 9, 10) 4[c]. Post pron. infixum: *manutoltanaiged do ni bó ni aridgarad de* (gl. cui si collibuisset, quomodo cruores, dicere sanguines, vel quomodo cineres, sic pulveres, nihil impediret, Pr. 5, 10, 54; i. e. non erat quidquam quod prohiberet id) Sg. 72[b]. Post possessivum: *issí apennit dé* (gl. nec manducet; i. e. est ea paenitentia huius, scil. qui non vult operari) Wb. 26[b]. *ismór athorbe de dúnni* (gl. quia fides vestra praedicatur in universo mundo, i. e. est magna huius rei utilitas nobis) 1[a]. Conferenda sunt exempla infra sequentia sub *side* et *ade*.

Composita sunt e praecedentibus SIDE (SUIDE), SODIN, quibus par est significatione ADE, significantia et personas et res, declinata per numeros et casus.

SIDE (cum formis variatis *suide*, *sede*, *sode*). Sing. nom.: *robu foirbthe side fadesin* (fuit perfectus hic ipse) Tr. 33. *air is dí iohain intinscana side aisndis* (nam a Ioanne incipit hic explanationem) Tr. 40. *iseola side* (gl. testis mihi est deus; i. e. est gnarus hic) Wb. 1[a]. *inspirut noib isheside aseola* (spiritus sanctus, hicce gnarus est) 4[b]. *isdígal manicomollnither side* (gl. lex iram operatur; i. e. est vindicta, si non impletur haec) 2[c]. *indoich side do náde* (num simile hoc ei, deo? non est!) 4[b]. Neutr. *sode*: *iccfe infer ciadsode lat arécin .i. áfir can rofestasu iccfe inmnái ciata sode lat arécin* (gl. in pace vocavit nos deus, non ad discidium sumus vocati, ultro discedere non debemus, unde enim scis mulier si virum salvum facies aut unde scis vir si mulierem salvam facies? 1. Cor. 7, 16; i. e. salvabis virum, mulierem, quamvis sit hoc tibi cum difficultate) Wb. 10[a]. De genetivo infra exponetur. Dat.: *nitucsidsi issuidiu etargne cr.* (non habuistis tum cognitionem Chr., cum gentes essetis) Wb. 12[a]. *congnísom frimsa ocsuidiu* (collaborat mihi in hoc) 26[d]. *dosuidiu* (huic, ad hoc, masc. et neutr.) 6[c]. 8[b]. 10[b]. 12[c]. *disuidiu* (de hoc) 8[c]. 26[d]. *ósuidiu* (ex hoc) 19[c]. 24[a]. Sg. 6[b]. Fem.: *intain rombá issuidi* (cum essem ibi, Thessalonicae) Wb. 24[b]. *ósuidi* (ex hoc, genetivo;

hib. *genitiu, -en*) Sg. 198ᵃ. Acc.: *ni uisse peccad lassuide* (non decet peccatum apud hunc, in hoc, episcopo) Wb. 31ᵇ. *ni liim forsuide* (non penes me de hoc, iudicare) 10ᵃ. Neutr.: *olsuide* (propterea) Sg. 26ᵇ; sed etiam *sede* scriptione singulari: *occomalnad ní oc precept .i. dalte petir rachomalnastar sede dam* (gl. adiuva illas mulieres quae mecum laboraverunt cum Clemente et ceteris adiutoribus meis, Philipp. 4, 3; i. e. in implendo, non in docendo, id est discipulus Petri implevit hoc etiam, Clemens) Wb. 24ᵃ. Plur. nom. masc.: *mógi sidi uili dodia* (servi hi omnes deo) Wb. 7ᵈ. *isfrecndirc side diamogaib nidernat sidi ní nadfiastar side* (est praesens, hic, dominus, servis suis, non faciunt hi quidquam quod nesciat ipse) 22ᵈ. Fem.: *am. dungniatsidi* (ut faciunt hae, aspides surdae) Tr. 11. *cid dogénat sidi hi predcha.* (quid facient hae in praedicatione, mulieres?) Wb. 13ᵃ. *ciabeit dobre. persandi robiat sidi cen áraim* (quamvis sunt adverbia personalia, erunt haec sine numero) Sg. 71ᵇ. Neutr.: *atsuidi neutur* (sunt haec neutra) Sg. 66ᵃ. *ni inchoisget sidi ni* (non significant haec quidquam) 202ᵇ. *ni tiagait saidai sech satuirn* (non tendunt haec, sidera, ultra Saturnum) Cr. 18ᶜ. Sed etiam *side* irregulariter: Masc. *ithe side sainchóim indríg* (gl. deus salvator omnium hominum, maxime fidelium; i. e. sunt hi proprius amor regis) Wb. 28ᶜ. *ni boltigetar side bolad fidei per nos* (gl. in his qui pereunt; i. e. non olent hi odorem f. p. n.) 14ᵈ. Fem.: *itmathi side* (sunt bonae hae) 30ᶜ. Neutr.: *itheside immafolnget imdibe ó dúalchib* (sunt haec quae efficiunt circumcisionem a vitiis; *bás et adnacul*, mors et sepulcrum) 27ᵃ. Dat.: *ished rofoilsiged dosuidib* (id manifestatum est his) Wb. 21ᶜ. *di suidib* (ab his) 3ᵈ. *issuidib* (in his) 15ᶜ. *lasuidib* (apud hos) 6ᵇ. 8ᵃ. 9ᶜ. 21ᵇ. Acc. masc.: *lasuidiu* (apud hos) Wb. 5ᵃ. 8ᵃ. 9ᵇ. *fri suidiu* (ab his) 9ᵇ. Neutr.: *ata nanman sidi* (esse nomina haec) Sg. 154ᵇ.

Abstractum neutrum huius pronominis saepius suppletur forma SODIN, SODAIN: *am. sodin, am. sodain, am. sodain* (sicut hoc, tali modi, hoc modo, itaque) Wb. Sg. fq. *arsodin, arsodain* (secundum hoc, in hoc) Wb. 14ᶜ. Sg. 30ᵃ. *olsodin, olsodin, olsodain* (propter hoc, supra *olsuide*) Sg. 65ᵃ. 69ᵃ. 187ᵃ. 198ᵇ. *lasodin* (cum hoc, ideo) Wb. 28ᵃ. *fosodain, fosodin* (sub hoc, ideo, ergo) Sg. fq. *trisodin* (per hoc, ideo) Wb. 2ᶜ. 4ᵃ.

ADE (*ede*). Sing.: *deacht athar no maicc ciphé ade* (deitas patris vel filii quisquis est hic) Ml. 26ᵃ. *am. dongní ade* (ut facit haec, nutrix) Wb. 24ᵈ. *condib si ade indrann* (ut sit haecce pars) Sg. 201ᵇ. *issiede dulchinne inmílti* (haecce est remuneratio militiae) Wb. 11ᵃ. *isiede indail rúnde* (est haecce esca mystica) 11ᵃ. *isirlam lib ade* (acceptum, gratum apud vos est hoc) 16ᵈ. *arnipi fomraid ade* (gl. salutate invicem in osculo sancto; i. e. nam non est iniuria haec, non falsum hocce) 18ᵇ. *iscosmil nade isamlid* (gl. sicut blasphemamur et sicut aiunt nos quidam; i. e. est simile hoc item) Wb. 2ᵃ. *iscoitchen ade cacha airme* (est commune hoc omnis numeri) Sg. 198ᵃ. *béss risat ade* (adhuc consequentur hoc) Wb. 5ᵇ. Plur : *honaib idlaib .i. huare ishitilchaib ardaib nobitis adi* (gl. ab excelsis; i. e. ab idolis quia in statibus excelsis erant haec) Ml. 14ᵃ. *robatar carait iresaig adi* (fuerunt amici fideles hi, Abraham, Isaac etc.) Ml. 31ᵃ.

Genetivo horum pronominum *side*, *ade* praecedit ante substantivum, quod postulat genetivum, possessivum 3. pers. utriusque numeri. Exempla regularis formae sing.: *sech ba foirbthe a aires sidi* (siquidem erat perfecta fides huius, Barnabae) Wb. 19ᶜ. *ishé adúlchinne sidi* (ea, vita aeterna, est remuneratio huius,

oboeditionis) 3[b]. *ni pu lugu achuitsidi* (gl. qui modicum habuit non minoravit; i. e. non fuit minor portio huius) 16[c]. *nímptha fírion arachuitsidi* (gl. non in hoc iustificatus sum; i. e. non sum iustus ratione huius) 8[d]. *isaimchomairsnech ceniuil sidi indí as quis* (gl. cuias gentile; i. e. est huius interrogativum gentile, eius quod est quis) Sg. 203[a]. *ní ecen aforcomét adi* (gl. a quacunque consonante incipiat syllaba; i. e. non necesse observatio huius, cons.) Sg. 22[a]. *isinaimcaisin adi* (gl. in cuius conspectu), *isinna chuimlecht adi* (gl. cuius commodum) Ml. 36[a]. 36[b]. Fem.: *ará áildi ade* (gl. forma captus, huius, feminae) Ml. 32[a]. Plur.: *nifíu aserc ade* (non decet amor harum, rerum temporalium) Wb. 15[c]. *mór ameince ade* (gl. in carceribus abundantibus; i. e. magna abundantia horum, carcerum) 17[c]. *bid airegdu unesséirge ade* (gl. mortui resurgent primi; i. e. erit prior resurrectio horum, mortuorum quam viventium) 25[b]. Invenitur tamen etiam irregularis forma: Sing. *nifetarsa moimthechta arachuitade* (gl. si autem tardavero; i. e. nescio ambulationes meas respectu huius) Wb. 28[c]. *cosmuilius fri milid.. [et fri] abésade* (similitudo cum milite et cum consuetudine huius) 24[a]. Plur.: *atuasulcud adi indi rainn ingraidi* (gl. composita necesse est in duas intellegibiles dictiones resolvi, i. e. resolutio horum) Sg. 74[b]. *ishé dim ambés adi* (gl. more vivitur bestiarum; i. e. est hic ergo mos eorum) Ml. 19[d].

Í (locativus pronominis *é*?) adverbium tam sine substantivo usurpatum quam subiunctum substantivo praecedente articulo locum obtinet pronominis: *is*, *ea*, *id*.

Pronomen *intí* sine substantivo (respondens gallicano *celui*) poscit sententiam vel verbi formam relativam (lat. *is qui*); omittitur tamen verbum substantivum (*as*, qui est), sive nomen proprium sequitur sive particula: aut *siu*, *sin* (hic, hoc loco) ad significandum pronomen *hic*, *haec*, *hoc*, aut *tall* (illic) ad significandum *ille*.* Sing. nom. masc.: *intí cretfes* (is qui credet) Wb. 1[a]. *intí abimilech* (is qui est Abimelech) Ml. (Goid. 20). *intí moysi* (Moses) Wb. 33[a]. *intísiu, intisiu* (gl. hic, gl. istic) Sg. 49[a]. 201[a]. *intísiv* (gl. iste) 197[a]. *intíthall* (gl. ille; i. e. is qui est hic, is qui est illic) 197[a]. Fem.: *issain indí asidrubart 7 indí frisanérbrath* (gl. transitio diversarum personarum; i. e. est diversa ea quae dixit et ea ad quam dictum est, persona) Sg. 220[a]. Neutr.: *aní doruthethaig adam hipardus* (id quod celebravit A. in paradiso) Tr. 17. *aní foirbthigther .i. aní forfenar* (gl. quod consummatur) Tr. 45. *isdiliu lemm aní astorbæ oldaas aní asdílmain* (gl. omnia licent, alimenta, sed non omnia expediunt; i. e. est magis gratum mihi id quod utile est quam id quod licet) Wb. 11[b]. *am. rombói andliged sin ifetarlicci atá anísiu inúiethnissiu* (ut fuit lex ea in vetere testamento est haec. in novo t.) 10[d]. *suthain dam la laitnori anisin* (gl. apud antiquissimos Graecorum non plus quam sedecim erant literae, quibus ab illis acceptis Latini antiquitatem servaverunt perpetuam Pr. 1, 4, 12; i. e. diuturnum etiam apud Latinos hocce) Sg. 5[b]. *anísin, anisin* (gl. quod; i. e. hoc) 6[a]. 8[a]. Gen.: *doirladugud adib mogæ indísin* (gl. servi estis eius cui oboeditis) Wb. 3[b]. *cenchomalnad indí nopredchim* (sine impletione eius quod praedico) 11[a]. *issi etercert indí as maria princeps cum deo* (haec est interpretatio eius quod est M. etc.) Tr. 64. *ishé tintud indí as barabas magister eorum* (haec est interpre-

* Utraque particula in Wb.: *siu ná tall* (hic, non illic; in hac vita, non post vitam) 3[c]. *siu et tall* (hic et illic) 28[d]. *massu armbethuni siu nammá* (si vita nostra hic tantum), *irrufollnastar siu* (in quibus regnavit hic) 13[b].

tatio eius quod est B. etc.). Dat.: *indolbud dondi rodndolbi* (gl. figmentum ei qui se finxit, dicit) Wb. 4c. *frecre dondi asrobrad* (responsio ad id quod dictum est) 3c. *huandi asegregius, ondi as rex, ondi as consulo, uandi as uilicus, huandi as unda* (gl. egregiissima, gl. rego, gl. consul, gl. vilicor, gl. abundo; i. e. ex eo quod est egregius, rex, consulo etc., ex egregius etc.) Sg. 40b. 156a. 156b. *dindi file mrechtrad* (de eo quod est varietas), *isindi scribas* (in eo quod scribit) 197a. *dindisin* (de hoc) Wb. 7a. *assindet asians isindisiu* (gl. petra autem erat Christus; i. e. expositus est eius sensus in hoc) Wb. 11a. Acc. masc.: *forinni dauid* (super Davidem) Ml. (Goid. 20). *intan ad cita acæ rebecca inni isac* (cum videret ad se, venientem, R. Isaac) Tr. 60. *inni forsateismetar* (gl. concremant; i. e. eum super quem effunduntur) Ml. 23r. *ni am. inni asóirec* (gl. non quasi aërem verberans; i. e. non ut is qui verberat) Wb. 11a. *lasinnisin* (gl. quocum) Sg. 222a. *islasinnisin* (gl. apud quem) Ml. 36c. *airindi fondasuidigedar hicumatv*[?]*lasinni forsaforgair* (propterea quod eum supponit in aequalitate cum eo cui imperat) Sg. 161b. *intisin* (gl. eum qui non noverat, fecit; i. e. hunc? ubi erat rectius *innisin*, si non est nom.) Wb. 15d. Neutr.: *forsani asruburt riam* (pro eo quod dixi antea) Wb. 9c. *ni epur nisin* (non dico hoc) Sg. 73a. Plur. nom. masc.: *indii gnite* (ii qui faciunt) Wb. 12b. *indii adchobra som dohicc* (ii quos vult ipse salvare) 28b. Neutr.: *innahi dorigeni dia. et nahi dorigénsat som* (ea quae fecit deus et ea quae fecerunt ipsi, opera scripta sunt) Wb. 11a. Gen.: *isathir som innani techte foirbthetith* (est pater ipse eorum qui habent perfectionem) Wb. 2c. *inna ni prithchite hiris* (eorum qui praedicant fidem) Tr. 71. *ni conbia cumscugud for pianad bith suthin innani ingrennat inna firianu* (gl. horum non erit ulla commutatio) Ml. 26d. *indead innanisin* (gl. post illos) Sg. 1a. Dat.: *donaibhi gnite, dunaibhi gnite* (iis qui faciunt) Sg. 156b. Pr. Cr. 62b. *donaibhi dosluindet hesséirge* (iis qui negant resurrectionem) Wb. 30a. *onaibhi ata ireiu* (gl. a superioribus) Cr. 44a. *isnaibhi himbi conson ren .o.* (gl. in verbis quibus interposita est consonans; i. e. in eis in quibus est consona ante o) Sg. 164b. *is .cius. doformagar isnaib hisiu* (*cius* additur in his, vocibus) 58a. *donaibhisin* (gl. quibus) Ml. 15b. Acc.: *na scichem nahisiu* (ne sequamur hos) Wb. 25c. *dobre. ata chomsui. frisnahisiu* (adverb. quae sunt composita cum his) Sg. 16b. *innahisin* (gl. quos) Ml. 15c. *ni tabair desimrechta arnahi nád techtat tinfed s. arnahi nodtech.* (non dat exempla super eas, voces, quae non habent aspirationem, sed super eas quae eam habent) Sg. 214a. *lasse donindin inmacc dondathir innahii irrufollnastar siu* (cum tradit filius patri ea in quibus regnavit hic, erit finis) Wb. 13b. — Sine articulo: *insosc. issin* (num evangelium hoc?) Wb. 18c.

Idem *i* subiunctum substantivo cum articulo poscit particulam *siu*, *sin*, *tall*: *isspirtide induine hisiu* (est spiritualis homo hic, homo novus) Wb. 22a. *intalaxander hisin* (Alexander hic) 28c. *istri humaldóit robói indaritiu hisin* (per humilitatem fuit susceptio haec) 6d. *inbairgen hisin* (panis hic) 11b. *andéde nisiu* (haec duo) Sg. 76a. *andligednisin* (lex haec) Sg 7b. *cid anuathath nisiu arnaroib occo* (gl. relictus sum solus et quaerunt animam meam, Rom. 11, 3; i. e. etiam hic unus ne sit in ea, in adoratione tua) Wb. 5c. *nibi acumbo hisin indiuitius con .m.* (non est cumbo istud in simplicitate cum m, sed cubo, as, are) Sg. 22a. *friscomurtsa ... arinchenælugud hisin* (gl. offensus fui generationi huic) Wb. 33a.

emith infogurnisin (gl. eum prope sonum quem nunc habet f, apud antiquissimos Latinorum habuit aeolicum digamma) Sg. 5[b]. *itdássactig indóini hisiu* (sunt stulti homines hi), *dinaib feraib hísiu* (de viris his) Wb. 12[a]. *ninchruth hí thall* (non illo modo) 26[b].

ÓN, SÓN, abstractum neutrum plerumque significantia, differre inter se videntur quomodo *í* et *siu*, *and* et *sund*: *coni etarscarthar on* (ut non separetur id) Tr. 37. *iscoru dúibsi ón* (est iustius vobis id) Wb. 5[d]. *ní chumcamni ón* (non valemus id), *ni conlaimemmarni ón* (non audemus istud) 4[c]. 17[b]. *isairi níthabur duit ón, níthabur dit ón* (non do, dico tibi id, verbum) Sg. 173[b]. 179[a]. *isdo imthrenugud ón* (est ad confirmandum hoc) Tr. 39. *ba dochu lem són* (verisimilius mihi hoc), *isferr són lessom* (videtur melius illud ei) Wb. 5[b]. 6[b]. *istorbe són* (gl. qui prophetat hominibus loquitur aedificationem; i. e. est utile hoc), *issathorbe feisin són nammá* (gl. qui loquitur lingua semet ipsum aedificat) 12[e]. *isairi nithabur son* (ideo non pono hoc, verbum) Sg. 179[a]. *arberat prono. asanartocol son ám* (gl. isdem vocibus et in articulis et in pronominibus solent uti; i. e. adhibent pronomen quod est eorum articulus hoc etiam) 198[b]. *in etarrogo són ám* (gl. sicut et sis pro genetivo pro sui, defecit; i. e. in abolitione [?] hoc quoque) 205[b]. Minorem vim demonstrandi continet *ón*, quod saepius est loco pronominis personalis 3. pers. neutr., interdum eidem iunctum invenitur (p. 327).

Haud scio an ut *inso*, *insiu* sit compositum INON (idem): *isinon són* (est idem hoc) Wb. 8[d]. Frequentius tamen scribitur *inonn*, *inunn*, *innon*, *innonn*, *innunn*, *hinonn*: *inonn riagul* (eadem regula) Wb. 18[a]. *manid innonn forcital linn* (si non eadem doctrina nobis) 17[b]. *combad innonn indocbál* (ut sit eadem gloria) 24[a]. *as ninunn tosach preceptae iohain 7 íssu crist* (quod est idem initium doctrinae Iohannis et I. Chr.) Tr. 39. *ishinunn intšliucht sluindite diblinaib* (gl. labor et labos; i. e. est idem intellectus quem significat utrumque) Sg. 76[b]. *isbec nand sinunn* (paulum abest quin sit idem) 76[b]. *condib sinonn persan* (ut sit eadem persona) 189[a]. *bertar dam briathra asinstoirsea innun dofuillned inna salm innunn* (feruntur etiam voces ex eadem hac historia ad amplificationem eorundem psalmorum) Ml. 26[c]. Plur.: *itinonn side* (sunt idem hi) Wb. 23[b]. Cum artic. neutr. (?) in Cr.: *aninunn* (gl. idem: Plinius secundus idem orator et philosophus) 34[d]. In Sg. compositum: *ednonóen* (gl. identidem id est idem et idem) 201[a]. *arednonóen aiccent inuilt indib* (gl. debent idem servare; i. e. nam idem est accentus in ultima in iis) 55[b], pro quo alibi: *ishinonn óen leiss*, *ishinon óin* (idem unum) 61[a]. 208[b]. *issinnon noen discretio 7 significantia* 198[a].

AND, adverbium (casus adverbialis) loci principio (cf. lat. *ibi*, gallican. *y*, germ. *da*), a proximo *sund* pariter differens atque *í* a *siu*, *ón* a *són*, saepe aut imminutum significatione, aut e primitiva quae est localis (in eo*, in ea, in iis), ad temporis significationem translatum invenitur. De loco: *arisand isecne et isfissid cách iarnetarcnu cr.* (gl. in quo, Christo, sunt omnes thesauri sapientiae et scientiae; i. e. nam in eo est peritus et sapiens quivis post cognitionem Chr.) Wb. 26[d]. *atrefea incumdiu and* (gl. vas utile domino; i. e. habitabit dominus in eo) 30[b]. *atir romanach orindi atrebat románn and* (gl. romanus ager), *air indí atrebat lait. and* (gl. latinus ager; i. e. quia habitant Romani, Latini

---

* Ut hib. rec et hod. *anà, ann* substituitur in locum vet. hib. *indid* (in eo).

in eo) Sg. 33[a]; in quo eodem loco extant glossae: *sanctáir arindí atreba rétu nóiba and* (gl. sacrarium), *scrín airindí atreba arma and* (gl. armarium), *airindí atreba máini indi* (gl. donarium; i. e. quia possidet, continet* res sacras, arma, dona in se), quarum postrema exhibet *indi* (in ea, in se, fem.) pro *and* antecedentium. *ni techta sain intsliucht and feissin huanainmnigthae* (non habet alium intellectum in se ipso ex quo nominetur) Sg. 50[a]. *bíth and beos act ropo ituil dée* (gl. in quo statu vocatus est frater, in hoc maneat apud deum; i. e. sit in eo etiam nunc, maneat in eo, modo fuerit in voluntate dei) 10[c]. *isand nomérpimm* (gl. confido in domino), *níp and nobirpaid* (gl. fides vestra non sit in sapientia hominum) 6[c]. 8[b]. *arani immeraither iar colinn isgnáth gáo et fír nand ni íar colinn didiu moimradudsa* (gl. numquid quae cogito secundum carnem cogito? i. e. nam quod cogitatur secundum carnem, solet esse falsum et verum in eo; non secundum carnem ergo mea cogitatio) 14[c]. *toxalde arindí atreba toxal nand* (gl. spondeus; cf. *tóxal*, gl. verriculum, Sg. 53[b]?) Sg. 33[b]. *arromertussa buith and angaimredsa* (gl. ibi enim constitui hiemare, Nicopoli; i. e. constitui esse ibi hac hieme) Wb. 31[d]. Praecipue eadem particula comitatur verbum passivum et verbum substantivum (cf. germ. *da ist*, *da sind*, ac maxime angl. *there is*, gallican. *il y a*): *dogéntar toich diétoich and* (fiet verisimile e non verisimili) Wb. 4[d]. *nitat pecthi collnidi híccatar and indechtso cebtar hé riam* (gl. debitores sumus non carni, Rom. 8, 12; i. e. non sunt peccata carnalia quae persolvuntur nunc, quaecunque fuerunt illa antea) 4[a]. *ished insin condegar and* (hocce quaeritur) 8[d]. *itmóra na bretha scribatar and in æpis.* (sunt gravia iudicia quae scribuntur in epistula) 17[b]. *biit alaili and . . . alaili* (sunt alii . . alii, germ. es gibt einige, andere) 29[a]. *ma beith nech and* (si quis est) 13[a]. *biit sualchi and itfoilsi* (sunt bene facta quae sunt aperta) 29[a]. *ataat alaaili interiecta and* (sunt aliae interiectiones) Sg. 10[a]. *aetergabál as coná bé and* (gl. in *vi* desinentia intercepta v consonante corripiunt i paenultimam, ut cupivi cupii; i. e. eius interceptio ex eo, ut non extet) 166[a]. *issi tra brith ar intestiminso manibé est and tuas 7 ma argumento bes ant* (hic ergo est transitus ad hoc testimonium, si non est *est* supra et si *argumento* est, legitur, ibi) Ml. 14[d]. Cum negatione *nant*: *nant ní les insommae pecthach* (non est secundum eum quidquam dives improbus) Ml. 36[a]; sed videas inter particulas (IV. 4. I. A.). De tempore (cf. exempla sub coniunctionibus temporalibus *act*, *intan*, *lase*): *isand fortéit sps. . . . intain* (tunc adiuvat spiritus, . . cum) Wb. 4[a]. *isand istúalang . . . act* (tunc est aptus, . . cum) 31[b]. *isand didiu bieit . . . intain* (tunc igitur erunt, . . cum) 32[c]. *isand dem bieid finis lasse . .* (tum etiam erit finis, cum . .) 13[b]. Augetur significatio addito *som* vel *sin*: *arrobatar bandechuin andsom isindaimsir sin* (gl. oportet habere mulieres pudicas, 1. Tim. 3, 11; i. e. nam fuerunt diaconissae illic illo tempore) Wb. 28[c]. *foilsigthi inspirut andsom arrath dobeir do* (gl. unicuique datur manifestatio spiritus ad utilitatem, 1. Cor. 12, 7; i. e. manifestandus sp. in ipso propter gratiam quam dat ei) 12[a]. *andudesta airisom .i. líi et sonirte immofolngi incorp uile and-*

* Verb. *atreba* in his locis cum obiecto significat *possidet*, *continet*, idem quod *congaib* in Sg. 35[a]: *loc imbiat arma arindi congaib arma* (gl. armamentarium). In antecedentibus autem exemplis idem verbum sine obiecto est neutrum, significans *habitare*, ut alias in Wb.: *atreba indib* (habitat in vobis, deus) 16[d]. *uile lánæ diuini. atrothreb hi cr.* (gl. in ipso conplacuit omnem plenitudinem divinitatis habitare) 6[d].

som ón (gl. deus temperavit corpus, ei cui deerat, abundantiorem tribuendo honorem, 1. Cor. 12, 24) 12[b]. *ataat andsom acciditi coit. r.* (gl. accidentia generalia fere sunt ad omnes species partium perfectarum) Sg. 71[b]. *ciabeith incumasc andsom* (gl. tertia persona, quae est sui sibi se a se, non solum genera, sed etiam numerum confundit, nec mirum; i. e. quod est confusio in illa) 197[b]. *octndelbœ 7 octngné cenelcha andsom* (octo species et octo formae generales in illo, praeterito perfecto) 166[a]. *ciall pt. plusqpf. ansom hisuidiu* (sensus pt. pl. ibi in illo) 151[a]. Cum *t* ante *s*: *issí cétbaid alanaile antsin* (est haec opinio quorundam hic) Ml. 36[a].

SUND (interdum *sunt*, compendio scripturae *st.*) differt ab *and*, ut *í* a *siu*, *ón* a *són*. Invenitur ita post praepositiones, ut idem valeat ac pronomen abstractum neutr. *sin*, *insin*: *robclandad et robfothiged do sunt* (gl. in caritate radicati et fundati, ut possitis; i. e. ad hoc, ut . .) Wb. 21[d]. *isdosund rofóided* (gl. Tychicum fratrem misi ad vos in hoc ipsum) 23[a]. *dosund* (gl. ad hoc ipsum, misi ad vos) 27[c]. *osund innonn* (gl. de cetero fratres confortamini; i. e. ab hoc eodem) 22[d]. *dogabál desimrechte disund sís huile* (gl. tu adsecutus es meam doctrinam, institutionem, propositum, fidem; i. e. ad sumendum exemplum de hoc infra omne) 30[c]. Plerumque tamen adverbii vice fungitur significans locum: *issuaichnid sund tra* (est affirmatio hic ergo) Wb. 3[d]. *cateet diuitiœ sund* (quid sunt divitiae hic? hoc loco libri) 5[c]. *doadbadar sund tra causa pro qua scripta est œpistola* (gl. significatum est mihi, 1. Cor. 1, 11; i. e. demonstratur hic ergo causa etc.) 7[d]. *tadbat som sund tra dechur fil eter lanamnas et ógi* (gl. qui matrimonio iungit bene facit, et qui non iungit melius facit, 1. Cor. 7, 38; i. e. demonstrat is, Paulus, hoc loco ergo differentiam quae est inter matrimonium et virginitatem) 10[b]. *cach led dochoid som sund* (quocunque venit ille hic) 14[c]. *doadbadar sunt atánili dána inspirto et asnóindœ inspirut* (gl. haec omnia operatur unus atque idem spiritus dividens singulis prout vult, 1. Cor. 12, 11; i. e. demonstratur hoc loco esse multa dona et esse unicum spiritum) 12[a]. *do adbadar st. furóil serce hopool doibsom* (probatur hic abundantia amoris a Paulo in eos) 14[d]. *ni tuicsom st. tra ainm nabstil* (gl. Paulus et Timotheus servi Christi Iesu, Philipp. 1, 1; i. e. non ponit hic ergo nomen apostoli) 23[a]. Mira scriptione *sunda* (?): *araill .t· cairigedar som sunda* (aliud igitur castigat ille hic) Wb. 25[b].

E. Pronomina interrogativa.

Inveniuntur formae *cia*, *ce*, *ci*, *co*, *ca*, *cid*, *coich*.

Pronomen absolutum, sive recta est interrogatio sive obliqua, CIA, CE, ante vocales CI, interdum magis contractum. De personis: *cia tussu* (quis es tu?) Wb. 4[c]. *cia conicc ní dúun* (gl. quis contra nos?) 4[b]. *cia conesfea tuicsiu dé* (quis condemnabit electos dei?) 4[b]. *cia folínfea* (gl. quis supplebit?) 12[d]. *cedono rigne* (quisquis igitur fecit) 8[d]. Item de rebus: *cepudono, cia pudono* (quid fuit ergo?) Wb. 7[d]. 19[a]. *arciadono* (gl. ut quid?) 2[d]. *ciarricc* (quid prodest?) 9[b]. *ciaricc, cericc* (gl. quid ergo?) 3[a]. 3[b]; 3[c]. *cerricc* (gl. quid igitur?) Sg. 199[b]. *arciaricc* (gl. quid enim?) Wb. 2[a]. *arciric* (gl. quid enim?) Cr. 33[b]. *cia gabthar do* (quidquid praecipitur ei) Wb. 29[b]. *cebtar hé* (quaecunque fuerunt illa, peccata) 4[a]. *citné foruar* (quae sint ea quae praeparavit, deus) 8[b]. *ishé som rofitir cia chruth predchimmeni* (scit ipse, qui sit modus, quomodo praedicemus, deus)

Wb. 24[d]. *cia cruth m̃bias* (gl. dubia cognitio nobis) Sg. 147[b]. *aircia chruth arafóimtar* (gl. quomodo enim ... accipiantur?) 210[b]. *ciachruth* (gl. quomodo enim) 212[a]. *cia airet cotichtin nancr.* (gl. de temporibus novissimis scripsit Paulus; i. e. quod sit tempus, quamdiu ad adventum Antichristi) Wb. 25[d]. *cia arat* (gl. quamdiu?), *cia erat fritammiorsa* (gl. quamdiu me ista cogitatio adficiet? cf. *ised aerat* Ml. 33[c]) Ml. 32[d]. *cia eret mbete ocmingraimmaimse 7 cia forcenn dobeithar foraib* (gl. quem ad finem? i. e. quamdiu erunt in persecutione mea, et qui finis feretur eis?) 33[a].

Alia forma CO, CA praemittitur formis verbi subst. *te, teet*: *cote andobeir fochricc domsa* (gl. quae est ergo merces mea? i. e. quid est id quod fert mercedem mihi?) Wb. 10[d]. *cote mothorbese dúib* (gl. quid vobis prodero?) 12[c]. *cs. cate imdibe cr. ni. bás et adnacul* (quaestio: quid est circumcisio Christi? resp.: mors et sepulcrum) 27[a]. *cs. cateet diuitiæ sund ... et cateet inscrutabilia iudicia et cateet inuestigabiles uiæ et cate sensus dni. ni. isdo tiagait indrétaisin huili* (qu.: quid sunt divitiae hic, i. e. hoc loco Pauli, etc.? resp.: ad id pertinent omnia haec ..) 5[c]. *cote inrinnd* (gl. ubi est mors aculeus tuus?) 13[d]. *catte dim farfailtesin frinn* (gl. ubi est ergo beatitudo vestra? i. e. quid est ergo gaudium vestrum de nobis?) 19[d]. *asbeir cate infirinne hó hiriss* (gl. quae ex fide est iustitia, sic dicit, Rom. 10, 6) 4[d]. *asberu frib coteet mobéssise* (dicat vobis, quid sint mores mei) 9[a]. Ex eadem forma prodiit forma adverbialis CAN: *can rofestasu* (gl. unde scis?) Wb. 10[a]. *daua asmaith lialailiu and ní fitemmar can doberr* (... quod placet aliis ibi, nescimus unde detur, gl. marg.) Sg. 32[b]. Hodie *cá* cum eclipsi: *ca g-cuirfir é* (ubi pones id?) O'Don. p. 63. De particula *cani, cini* videas infra (IV. 4. I. B.).

Interdum tamen genera discernuntur addito pronomine altero. Masc.: *ce hé roscrib* (quis ille qui scripsit, incertum) Sg. 197[a]. *cinnísin frisnaiccaisiu* (gl. quem praestolare, Parmeno? = *ce innísin*) Pr. Cr. 54[b]. Fem. *cesi, cisi*: *cia randatu bis indi. cisi rann dogéntar di* (gl. si declinatio facit indicium qualis sit dictio; i. e. quae pars orationis sit in ea, quae pars facienda sit ex ea) Sg. 27[a]. *conceperthae cia aiccent 7 cisi aimser derb thechtas* (gl. vides per se ipsam syllabam non aliter posse examussim tractari, nisi posita sit in dictione, Pr. 2, 3, 14: i. e. ut dicatur qui sit accentus et quid tempus certum quod habet) 26[a]. *cesi aram* (qui numerus sit) 197[b]. *cisi chiall bis indib* (quae sit significatio in iis, adverbiis) 217[a]. Neutr. *ced, cid*: *cedtorbe dúnni* (quae utilitas nobis?) Wb. 13[c]. *ced torbe frisatéicomnacht* (gl. quid igitur lex? i. e. quae utilitas, ad quam communicavit?) 19[c]. *cid chenél nó cesi aram* (gl. possumus ad quod genus vel numerum refertur scire) Sg. 197[b]. *cid folad sluindes* (gl. nec significationem, agnosco) 25[b]. *imrádat imráti cidmaith asdénti* (cogitant cogitationes quid boni sit faciendum) Wb. 1[d]. *cid atobaich. cid atobaig dó* (quid impellit vos ad id?) Wb. 9[c]. 19[d]. *cid asdénti frisin tra* (quid ergo ad hoc faciendum est?) 12[d]. *cid asrobart incoimdiu* (quid dixit dominus?) 10[c]. *ní confitir cid asbeir* (nescit quid dicat) 12[c].

Genetivi vicem supplet COICH in Sg. 209[b]: *isinderb coich inmug condærbar amei. doadbadar hisuidiu asleim féin* (gl. mei servo loquor; i. e. est incertum cuius servus, donec dicam mei; demonstratur in hoc, esse meum ipsius).

Dativus ita circumscriptus invenitur, ut post pronomen interrogans absolute praemissum sequantur praepositiones aut cum pronomine *nech* (aliquis)

aut cum relativo: *ciaduneuch* (gl. ad quem? angelorum) Ml. 16ᵃ. *cia ar neoch dorrignis* (gl. ad quid hoc fecisti?) Sg. 217ᵃ. *ni lán chiall and confeiser ciadiacumachtaigther* (gl. potior; i. e. non plenus sensus ibi, donec sciatur quis sit quo potiaris) Sg. 209ᵇ. *aircia dunaibhi dofoirmfed* (gl. quibus adderet) Ml. 35ᵃ. *cide* (gl. de quo sint, volucre intellegimus) Sg. 3ᵃ. *cid dialéicid cundubairt* (quid unde, cur relinquitis dubium?) Wb. 13ᵇ. *isúaichnid tra cid diandechuith tit* (gl. ita ut rogaremus Titum, 2. Cor. 8, 6; i. e. est ergo demonstratio, cur venerit T.) 16ᵉ. *cid dianepirsom anisiu* (cur dicit ille hoc?) 19ᵈ.

Item fere accusativus: *ní tucthar cid frissasennar* (non proditur, ad quid sonetur, tuba) Wb. 12ᶜ. *cid aranílaigedar árim nullus* (cur multiplicat numerum nullus? gl. quia compositum) Sg. 90ᵇ. *cid arandéntar pecthach dím* (gl. quid adhuc et ego tanquam peccator iudicor) Wb. 2ᵃ. *cid arandluthid caratrad friu* (cur infigitis amorem in eas, cupiditates mundi?) 27ᵃ. *cid aratadbaither inso* (cur demonstratur hoc?) Ml. 32ᵃ. *cid armbad spiritalis indail* (cur esset spiritualis esca?) Wb. 11ᵃ. *cid arbad absolutum iarum* (cur esset abs. postea?) Pr. Cr. 56ᵃ. *cid arndid isliu æscæ* (cur est deiectior luna?) Cr. 33ᵈ. *cid arndid huathuis. ildaib disruthaigedar* (cur a casibus pluralibus derivat), *cid arna airecht prono. naitrebthach* (cur non fecit pronomen possessivum) Sg. 198ᵇ. Similis constructio sine praepositione: *cid natat sláin indhuli mátchobra* (quid, quod non omnes sint salvi, si id vult, deus?) Wb. 28ᵇ.

Substantivis qualiscunque generis, praemittitur CE vel suppressa vocali C: *ce torbe dúibsi dim* (quae utilitas ergo vobis?) Wb. 12ᵈ. *eairm icuala* (= *ce airm*, quo loco audiit) Br. h. 24. Pro acc.: *cetorud* (gl. quem ergo fructum?) Wb. 3ᵇ. *cesérc* (gl. quam caritatem habeam, ut sciatis) 14ᵈ. Eodem pertinent interrogationes quantitatis et qualitatis; quantitatis CEMÉIT (quae magnitudo? *méit*, fem.): *ceméit asinu* (gl. intuemini, quantus sit hic; i. e. quae sit magnitudo, qua sit senior, quanto sit senior) Wb. 34ᵃ. *ceméit* (gl. quanto, amplior) 33ᵃ. Qualitatis interrogatio CINDAS (pro *ce indas*): *cindas inchoirp incséirset* (gl. quali autem corpore veniunt? i. e. quis habitus corporis in quo resurgent?) Wb. 13ᶜ. *cindas persine attotchomnicc* (gl. tu quis es? i. e. qualis persona tibi contigit?) 6ᵇ. *cindas fer diandenidsi deu* (quales viros facitis deos?) 8ᶜ. *condarta cách teist foir cindas abésse* (ut det quivis testimonium de eo, quales eius mores, episcopi) 28ᵇ. *cindas ṁbias iarnacétbuidsem* (gl. quid autem? quod accidit inter tres etc., Pr. 3, 1, 5) Sg. 40ᵃ. Neque enim rarum est simplex subst. *indas* (status, habitus, condicio): *ised inso farnindas* (tales vos estis) Wb. 33ᶜ. *nihed fornindassi insin* (non hoc vestrum est, vos non estis tales) 7ᵈ. *rofessursa indas nombiedsi* (sciam ego quales vos sitis) 3ᵃ. *rofitir cocubus cáich arnindas* (gl. commendantes nos ipsos ad omnem conscientiam hominum coram deo, 2. Cor. 4, 2) 15ᵇ.

In dativo item praemittitur pronomen absolute: *cia du forcunn* (gl quem ad finem?) Ml. 33ᵃ. *air ci o anmnid dixni.* (gl. nam ex quo sit nominativo) Sg. 207ᵇ. *ciofut* (gl. usque quo? i. e. ex qua longitudine) Ml. 20ᵃ. *ciofut sui.* (gl. tu, domine, usque quo pones?) 22ᵈ. *cia inolcaib* (gl. in quibus malis) 23ᵇ *ciammeit* (gl. quanta sit; i. e. ex qua magnitudine?) 25ᶜ. *ciamméit doroscai* (gl. quantum praestet) 34r.

F. Adiectiva pronominalia.

Pertinent huc *aile* (alius), *uile* (omnis), *cach*, *cech*, *cách* (omnis), *nach*, *nech* (aliquis) cum suis formis variatis, quae sunt flexionis adiectivorum, et mere adiectiva, si accedunt substantiva, nec nisi per se posita transeunt in sensum pronominum.

AILE, AILL, forma simplex, post substantiva vel pronomen *nach*, *na*. Masc.: *cosmulius aile lessom inso* (aliud exemplum hoc ipsi) Wb. 12[e]. Fem.: *frituidecht aile anísiu* (interpellatio alia hocce) Sg. 21[b]. *rann aile do airbirt bith* (alia pars ad fruendum) Wb. 10[d]. Antepositum: *aile máth.* (gl. amita soror patris quasi altera mater) Sg. 152[a]. Neutr.: *atá olcc naill lib* (est malum aliud in vobis) Wb. 9[c]. *des. naill* (aliud exemplum) Sg. 66[b]. *pronomen naill* (aliud pronomen) 197[b]. Gen. fem.: *dochum nacha rainne aile* (ad aliam quam partem) Sg. 188[a]. Neutr.: *indanm̄a aili* (nominis alterius) Sg. 30[a]. Dat. masc.: *ní do nach oipred ailiu*, *ni du nach oipred ailiu* (non ad aliud opus) Wb. 21[a]. 10[c]. Neutr.: *hua anmmaim ailiu* (a nomine alio) Sg. 30[b]. Acc. masc.: *ni téit cofer ṅaile* (ne eat ad virum alium, mulier separata) Wb. 9[d]. Fem.: *cen tairm. i persin naili* (sine transitione in aliam personam) Sg. 189[a]. Neutr.: *nifil folad naill* (non est alius sensus) Wb. 18[c]. *huare nad fil na nert nail indamerbainn* (quia non est ulla alia potentia in qua confidam) Ml. 29[c] *labrad inbelre conatintuuth imbélre naill* (loqui variis linguis cum versione earum in aliam linguam) Wb. 12[d]. Plur.: *hithé sin inna ranna aili* (sunt hae ceterae partes) Sg. 22[a]. *inmedóncha aili* (interna alia) Wb. 12[b]. *fogur na liter naile* (sonus ceterarum litterarum) Sg. 4[a]. *dona ballaib ailib*, *donaib ballaib ailib* (ceteris membris) Wb. 12[b]. *lasna firu aili*, *lasna litridi aili* (apud ceteros viros, apud ceteros scriptores) Sg. 28[a]. *docuirethar . . persana aili* (asciscit personas alias) 191[a].

Compositum *all*: *oricht les inna allslige* (opus fuit alia methodo) Ml. 2[a].

Post pronomen *nach*: *ni nach aile assidbeir* (non alius quis id dicit) Wb. 20[a]. 20[c]. Gen.: *cenimrádud nach aili* (sine cogitatione alius cuiusquam) 17[b]. *fadeisine et nach aili* (gl. criminatrices) 31[c]. *cen acaldaim nach aili* (sine allocutione al. cuiusquam) Sg. 153[b]. *cen acomol naich aili do* (sine iunctione alius ullius, pronominis, ad id) 197[b]. Dat.: *ni onach ailiu* (non ab alio quo) Wb. 8[a]. *onach ailiv* Sg. 209[b]. *donach ailiu* (alii alicui) Wb. 12[d]. Sg. 209[b]. Acc.: *nach naile*, *nach náile* (alium quem) Wb. 8[a]. 14[d]. *innach naile* (in al. q.) Sg. 209[b]. In nominativo et accusativo generis neutri est forma NA AILL (cf. infra *nach*): *ni airecar naail do s.* (gl. taratantara dixit: no. de sono fac.; i. e. non invenitur aliud de sono, factum nomen; pergitur: hoc tantum) Sg. 162[a]. *ní adchumtig na aill dolínad indfoilsigthe fil and* (gl. id quod demonstratur per pronomen solum ostenditur per se; i. e. non accedit aliud ad implendam demonstrationem quae inest), *7 na aill dianechtar dofoilsigud afolaid* (gl. nec ad aliud pertinet extrinsecus, Pr. 13, 6, 33) 211[a]. *membrum naue droch dub ó ní epur na haill* (membrana aspera? malum atramentum, non dico aliud) gl. marg. 217. *cena condelgg frinna aill* (gl. alia ex sese habent deminutionem, et nulli comparantur) 45[a]. *nibécen naaill act . .* (nihil aliud vobis necessarium nisi . .) Wb. 22[d]. *nigessid naaill act buáid precepte* (nolite petere aliud nisi victoriam doctrinae) 26[c]. *nitáircet naaill* (gl. proficient ad impietatem, profana et vaniloquia; i. e. non

efficiunt aliud) 30[b]. *ar naill* (propter aliud; rectius *ar na aill*) Sg. 6[b]. Sine negatione: *hóre iscoburpi asbéram naaill diarngnímaib* (gl. ut minus sapiens dico; i. e. quia usque ad stultitiam dicemus aliud quid de factis nostris) Wb. 17[c].

Forma simplex generis neutri cum articulo per se posita in Wb. 4[b]: *isdochu indalanái oldaas anaill* (gl. angelus mentiens quam separatio mea, a caritate dei; i. e. verisimilius unum quam alterum); item fem. *indaile* (gl. secunda), gen. *cuit inna aine 7 inna aile* (ratione unius et alterius) Cr. 31[c]. Magis tamen usitata sunt duplicata *alaile*, *alaill*. De scriptione *eile*, *ele* conferantur, quae adnotantur sub *alaile*.

ALAILE, ALAILL, forma duplicata, per se sola vel cum substantivis, quibus praecedit. Sing. nom. masc. fem.: *ní lanech huáin alaile* (non penes unum e nobis est alter) Wb. 6[b]. Neutr.: *dofarsiged alaill dom* (gl. significatum est mihi; i. e. aliud mihi) Wb. 7[d]. *alaill ṡain* (gl. aliud aliquid; i. e. aliud diversum) Sg. 6[b]. *isallail prono. anisin* (leg. *alaill*, est aliud pronomen hoc) Sg. 209[b]. Gen.: *cách darhési alaili* (quivis loco alterius) Wb. 13[a]. *ainm alaili thríuin* (gl. Adramyn; i. e. nomen cuiusdam herois) Sg. 96[a]. *ithid cach dib biad álaili* (edit quivis eorum cibum alterius) Ml. 37r. Dat. masc. neutr.: *fognad cach dialailiu* (serviat quivis alteri) Wb. 20[b]. *ualailiu mud fri sillaba* (alio, diverso modo, quam syllabae) Sg. 25[b]. *con alailiu fogoir* (gl. cum alio sono) 39[a]. Fem.: *o persin dialaili* (a persona ad aliam) Sg. 189[a]. 212[b]. Acc. masc.: *carad cách uaibsi alaile* (amet quivis e vobis alterum) Wb. 23[e]. *cobrad cach ball alaile* (iuvet omne membrum aliud) 12[b]. *bad uáisliu cách lialaile* (sit nobilior quivis apud alterum) 23[c]. Fem.: *do deckrugud persine fri alaili* (ad distinguendam personam ab alia) Sg. 202[a]. Neutr.: *tintuúth bélri innalail, abélru innalaill* (versio linguae in aliam, e lingua in aliam) Wb. 12[a]. 12[b]. Plur.: *biit alaili and rofinnatar apecthe rosiu ... alaili isiarum rofinnatar* (sunt alii quorum peccata sciantur antequam ... alii quorum postea scientur) Wb. 29[b]. Dat.: *frecre dialailib doriltiset hesséirge* (responsum ad alios qui negaverunt resurrectionem) Wb. 25[b]. *circumflex la greco foralailib diib* (gl. apud Graecos sunt quaedam inclinativa; i. e. circ. apud Graecos in aliis ex iis) Sg. 208[b]. Acc.: *isairi inso robu immaircide lialailiu insalmsa dothaisilbiud dosom* (propter hoc fuit conveniens secundum alios (quosdam) hunc psalmum assignare illi) Ml. 14[a].

In priore parte pronominis duplicati interdum invenitur *r* pro *l*: *cachae tarhéisi araili* (gl. inveniuntur pro se positae, litterae) Sg. 10[a]. *araill tra cairigedar som sund* (gl. rogamus vos, ut quieti sitis, 2. Thess. 2, 1; i. e. aliud ergo reprehendit hic, Paulus) Wb. 25[b]. *combad imned forar aill domsa* (ut sit tribulatio super tribulationem mihi; *imned* neutr.) 23[c]. A quibus scriptione sola differre videtur *aréle*: *bad chách darési aréli* (sit quivis post alterum, ne simul loquantur) Wb. 13[a]. *berid cách brith forarele* (fert quivis iudicium de altero) 29[b]. Extat enim in aliis quoque locis illa scriptio, quae postea (alternans cum *oile*) vulgata est (cf. O'Donov.): *ni fornach néile* (gl. vindex in iram ei qui malum agit; i. e. non in alium quemquam) Wb. 6[a]. *alled friss fadesin .i. náchbeir fornach néle* (e sua ipsius parte i. e. quod non fert in alium quemquam) 6[c]. *am. naheliu* (ut ceteri, soni) Sg. 9[b]. Cf. *conaroib diupart neich lelele* (gl. ut fiat aequalitas, i. e. ne cuius sit privatio apud alterum; supra *lialaile*) Wb. 16[c].

Anteponi solet *indala* (unus e duobus; cf. inter numeralia p. 309) per omnes

casus immutabile — gen. *tairissem indalarainne* (positio partis alterutrius) Sg. 74[b]; acc. *indala .c.* (gl. sed scriptorum neglegentia praetermisit unam c) Sg. 205[b] — sive binae personae opponuntur sive res, ut lat. *alter — alter*, *alius — alius*: *indalafer — alaile* (unus vir — alter) Wb. 4[c]. *dondalalucht — dondlucht ailiu* (uni parti — parti alteri) 16[c]. *fiadach lassanda[la]lín 7 tír frecur ceill lassin lín naile* (venatio apud unam partem et agri cultura apud partem alteram) Ml. 37r. *indalanái — alaile* (una — altera, arctus) Sg. 67[b]. *indalanái — anaill* (unum — alterum) Wb. 4[b]. *indalanái — alaill* (id.) Sg. 30[a]. *indalalestar — alaill* (unum vas — aliud) Wb. 4[c]. Aliae oppositionis formae: *cachlacéin — incein naili* (modo — modo) Sg. Ml. *cachlasel — insel aile* (id.) Wb. 15[d]. Compositi *alaaili* ut supra dicti *alaili* interdum est significatio *quidam, quaedam, aliqui, -a*: *ataat alaaili interiecta and itcoitchena do cach ceniul* (gl. interiectionum pleraeque communes sunt) Sg. 10[a]. *cenn cridi 7 alaaili réta olchena* (gl. viscus; i. e. caput cordis et quaedam res praeterea) 111[b]. *cenmitha dobre. 7 alaaili* (gl. praeterea) 71[b]. *alaaili diib hí remthechtas. alaaili dam itcoitchena eter remthechtas et tiarmoracht* (gl. inveniuntur praepositiva, non tamen semper, . . quaedam licet postponere; i. e. quaedam ex iis in praecedentia, quaedam etiam sunt communia inter praecedentiam et subsequentiam) Sg. 215[a]. Gen.: *isfochetbuid alanaile beos inso* (est opinio quorundam porro haec) Sg. 201[b]. *issí cétbaid alanaile antsin* (est ea opinio aliquorum hic) Ml. 36[a].

UILE mere adiectivum, postpositum substantivo, significat *totus* (gr. ὅλος): *intúath huile* (gl. massa, i. e. totus populus) Wb. 5[b]. *sirid inrindide ńuile* (longitudo tota zodiaci) Cr. 33[d]. *dotmuintir uili* (toti tuae familiae) Wb. 32[a]. *amuinter huile* (tota eius familia) 7[b]. *rolín inbith nuile* (implevit totum mundum) 22[b]. Idem tamen interdum ante substantivum invenitur: *ropo eola som na huile fetarlice* (fuit gnarus ille totius vetustatis) Wb. 30[c]. *doláni chétbutho inna huilæ insce* (gl. ad totum intellegendum) Sg. 25[b].

Praepositum autem substantivo vel per se solum idem significat *omnis, quivis*: *á huili duini .i. a cach duini* (gl. o homo omnis) Wb. 1[c]. *bit less indhuili dáni* (erunt ei omnes artes) 27[b]. *ciall innanule mod* (omnium modorum) Sg. 190[a]. *donaib huilib nóibaib* (omnibus sanctis) Wb. 14[b]. *arnab uilib cumactib* (supra omnes potestates) 21[a]. *farnuili baullu* (omnia membra vestra) 3[b]. Rarius postponitur: *arnab geintib huilib* Wb. 2[a].

Sine substantivo: *ni huile asderb* (non quidvis certum est) Sg. 90[a]. *inso huile* (hoc omne) Tir. 1. In sing. de personis magis usitatum est *cách*, in plur. *uili*: *nitat æcni huili, nitat sóir huili* (non sunt sapientes, non sunt salvi omnes) Wb. 8[a]. 12[b]. *friu uili* (cum iis omnibus), *leu uili* (apud eos omnes) 7[b]. 12[b]. *libsi uili* (apud vos omnes) 14[d]. Deficit plerumque *b* in dativo post pron. suff.: *doib uili, doib huili, doaibsem huili* (eis omnibus) Wb. 25[c]. Sg. 50[a]. 199[b]. *dún úli* (nobis omnibus) Wb. 21[a]. *dúib uili* (vobis omnibus) 18[b]. *uaidib úili, huaidib huili* (ab iis omnibus) 24[b]. 32[c]. Attamen in Sg.: *indib huilib* (in iis omnibus) 161[b]. 216[b].

CACH, NACH, NECH magis habent naturam pronominum, quae semper aut anteponantur substantivo, aut sine substantivo usurpentur.

CACH (quivis) cum substantivo nusquam notatur signo productae vocalis, sed saepius alternat cum forma *cech* (cf. infra *nach* et *nech*). Sing. nom.: *cach*

ball, cech ball (omne membrum) Wb. 12^b^. *cechsalm* (omnis psalmus) Ml. 54r. *nicech fær dana* (gl. foenum; i. e. non quodvis gramen igitur) 44r. *cech consain* (quaevis consona) Sg. 7^a^. *cach síl* (omne semen) Wb. 13^c^. Gen. masc. neutr.: *ciall cech muid* (sensus cuiusvis modi) Sg. 190^a^. *drecht caich cenéiil* (gl. plenitudo gentium) Wb. 5^c^. *dílgud cech ancridi* (remissio omnis iniuriae) 9^c^. Fem.: *iscoitchen ade cacha áirme* (est commune hoc omnis numeri) Sg. 198^a^. *fortimtherecht cacha dúlo* (pro ministerio omnis creaturae) Wb. 13^b^. *difoxul cecha frithoircne* (remotione omnis offensae) Ml. 51r. Dat.: *o cech cenélu, do cach cenéolu* (ab omni genere, omni generi) Wb. 2^b^. 3^b^. *hi cach ceniul. do cach ceniul* Sg. 2^a^. 10^a^. 31^b^. *icach réit* (in omni re), *icach sens* (in omni sensu) Wb. 20^c^. 23^b^. *hi cech caingním* (in omni bono opere) 33^c^. *ó cach múd* (omni modo) Sg. 203^b^. Acc.: *hi cach ṅdeilb 7 hi cach tarmorcenn* (in quamvis formam et in quamvis terminationem) Sg. 31^a^. *fri cach naimsir* (ad omne tempus) 158^b^. *cach túari, cach tuari, cech tuari* (omnem cibum, edere) Wb. 6^b^. 6^c^. 10^c^. *for cech rain pectha* (pro quavis parte peccati) Ml. 24^c^. *rofestar cachmbelre* (sciet omnem linguam) Wb. 12^d^. Voc.: *a cach duini* (gl. o homo omnis) 1^c^. Plur.: *cecha dethidnea domundi do imradud* (quaslibet curas mundanas cogitare) Wb. 3^d^. Excidit *b* dativi ante *b, p* (cf. p. 216): *hore dongniithsi arnintsamilni hi cacha bésaib* (gl. multa mihi gloriatio pro vobis; i. e. quia facitis imitationem nostri in omnibus moribus) Wb. 16^a^. *hi cacha persanaib* (gl. in omnibus personis) Sg. 208^a^.

Haud raro substantivorum loco accedit pronomen pers. 3. pers. (etiam cum nota augente *som*) aut numerale *óen* (hoc quidem etiam ante substantiva): *iscachæ foleith* (est quivis separatim, post alterum) Wb. 17^d^. *ni sain cachhæ hi cr. ni mó bríg cachhe alailiu* (non diversus quisque in Christo, non maioris auctoritatis quivis altero) 19^c^. *isball dim cachhæ som* (membrum igitur est quidvis illorum, vitiorum) 27^b^; cf. *cuic cinaid cach ae side* (quina cuiusque horum delicta) SM. 238. — *bid fírian cach óen creitfess hí cr.* (gl. Christus ad iustitiam omni credenti) Wb. 4^d^. *hi cach óen bliadin* (gl. annuatim) Cr. 39^d^. Nom. neutr.: *ataat ilsenman dosuidiu et issain cachnæ* (sunt multi soni huic, tubae, et est diversus quivis eorum) Wb. 12^c^. Acc. masc.: *cach nóen chrann* (nom. loco: unaquaeque arbor) Sg. 65^a^. De formula *cach dí* (binae) vid. supra p. 307.

CÁCH, cum vocali producta, absolute positum: *isball cách dialailiu* (gl. alter alterius membra; i. e. est membrum quivis alteri) Wb. 5^d^. *carad cách uaibsi alaile* (amet quivis vestrum alium) 23^c^. Gen.: *issain dán cáich am. rombói cuit cáich dinrath diadu* (gl. habentes donationes secundum gratiam quae data est nobis) 5^d^. *do hícc cáich* (ad salutem cuiusvis) 31^b^. Dat.: *timthirect dochách, precept dochách, desimrecht dochách* (ministerium, doctrina, exemplum cuivis) Wb. 5^d^. Acc.: *nertad chách* (exhortetur quemvis) ibid. *la cách* (apud quemvis) 6^b^. Interdum praecedente articulo: *incách forsammitter* (quivis de quo iudicas) Wb. 6^b^. *trihiris incháich cretes* (per fidem cuiusvis qui credit) 2^b^. *incach* (*.i. cech-oen*) *dosfuc dobethu* (unusquisque quem attulit ad vitam) F. h. 36.

NACH, NA (ullus, aliquis) cum substantivo vel adiectivo vel pronomine, NECH absolute positum: *nifil nach díclith airi* (non obscuritas ulla in eo, deo) Wb. 1^c^. *isnad dixnigedar nach æcne* (nemo est sapiens) 9^c^. *nibí nach dethiden foir* (non est ulla cura ei) 10^b^. Gen. fem.: *dochum nacha rainne aile* (ad aliquam partem aliam) Sg. 188^a^. Abl. adverbialis: *nibbad bind nach cruth*

ailiu (gl. euphoniae satisfacere non poterat aliter) Sg. 58ᵇ. Acc. masc.: *cennach indlach* (gl. sine ulla interceptione) Ml. 32ᶜ. *cennach cumscugud* (sine ulla permutatione) Wb. 10ᵃ. Fem.: *ni confil nach rainn* (non est ulla pars) Sg. 188ᵃ. Plur.: *nábat nacha arm aili* (ne sint ulla alia arma) Wb. 22ᵈ. Genus neutrum in nom. et acc. sing. distingui videtur forma NA: *mabeth nagalar bec for corp duini* (si quis morbus parvus sit in corpore hominis) Cam. *na ní ararogart som madugnether* (aliqua res quam vetuit ipse, si fiat) Wb. 5ᶜ. *ní coméicnigedar na dliged insin* (nulla lex cogit hoc) Sg. 61ᵃ. *imba nacol dom fanac* (utrum mihi sit aliquod impedimentum necne) Wb. 23ᵃ. *nacomaccobor ararograd irect ragéni peccad* (concupiscentia aliqua, quae vetita est in lege, fecit eam peccatum) Wb. 3ᶜ. *huare nad fil nanert nail indamerbainn* (gl. ego in domino confido; i. e. quia nulla est alia potentia in qua confidam) Ml. 29ᵈ. *cennaforcenn* (sine ullo fine) Wb. 28ᶜ. *ni conairigur na imned* (non quod sentiam ullam tribulationem) 16ᵃ. Item addito pronomine 3. pers. *nitorban na aé* (nihil prodest quidquam eorum) Wb. 12ᵇ. Quin etiam nom. plur. *na* extare videtur in hoc exemplo: *huare nadṁbiat na color comparití* (quia non fiunt ulli comparativi) Sg. 40ᵇ, in quo accusativi pro nominativo usum agnoscere vix licet propter verbi formam pluralem.

Contraria significatio et negans invenitur eiusdem vocis in Sg.: *onach mud etir* (gl. nullo omnino modo) 25ᵇ. *onach múd etir són* (gl. non omni modo; i. e. nullo omnino modo hoc) 203ᵇ. *áramtar duidchi sidi ónach fochun ailiu* (gl. putabant nulla alia causa) 6ᵃ. Item *naglan* (gl. nihil mundum) Wb. 31ᵇ. — Exempla formarum *nach aile, naaill* supra tradita sunt.

NECH. Nom.: *indonich nech uáib doepert inso* (gl. sed dicet aliquis) Wb. 13ᶜ. *mabeith neck and tra labrathar ilbélre* (gl. si lingua quis loquitur) 13ᵃ. Gen.: *airitiu neich cuccu* (receptio alicuius ad eos) Wb. 7ᵇ. *todiusgud neich dochretim. forcetal neich iarnabaithius* (gl. prophetia aut doctrina; i. e. expergefactio alicuius ad fidem, doctrina alicuius post baptisma eius) 13ᶜ. Dat.: *sechiphé dán doberthar doneuch* (quodcunque est donum quod datur alicui) Wb. 13ᵃ. *ni áir doneuch molad alaili* (non reprehensio cuiquam laus alterius) 16ᵃ. *ní lugu immefolngi sonartai do neuch in cotlud* (non minus efficit firmitatem alicui somnus) Ml. 47 r. Acc.: *ni ruthógaitsam nech* (gl. neminem circumvenimus) Wb. 16ᵃ. *nephdenum neich diulc frinech* (non facere quid mali contra quemquam) Ml. 23. Saepius significat neutrum abstractum, idem quod lat. *id quod*, *eius quod* etc. Gen.: *nacharomarb som dia indigail neich dorigensat fri duid* (quod non interfecit illos deus in ultionem eius quod fecerunt adversus Davidem) Ml. 23ᵇ. *ocnertad neich roprecad dúibsi* (in confirmatione eius quod praedicatum est vobis) Wb 7ᵇ. *trithomailt neich adobarar doib .i. ocairbirt biuth neich adoparar do idlib* (per vescendum eo quod offertur iis, id est in fruendo eo quod offertur idolis) 11ᵇ. *néich rógniith et gentar* (gl. omnem scientiam, si habuero; i. e. eius quod factum est et fiet) 12ᵃ. *neich roiccu aless* (gl. necessitatis meae; i. e. eius quo egeo) 23ᵇ. *do dénum neich asberat* (ad actum eius, ad agendum id quod dicunt), *denom neich forchongair recht* (facere id quod praecipit lex) Wb. 14ᵃ. 15ᵃ. *tre chomalnad et intsamil neich dogniamni* (per impletionem et imitationem eius quod nos facimus) 16ᵃ. *comalnad neich forchanat* (impletio eius quod praecipiunt; cf. in Wb.: *cenchomalnad indi nopredchim*, supra p. 351), *hi firad nech dorairngert*

(in verificando eo quod promisit) 29ᵃ. 30ᵇ. Dat.: *ni sochude rochretti doneuch rochualammarni huaitsiu adė sech rapridchaisem dochach. ni sochude rochretti doneuch rochuale cách huanni* (gl. domine quis credidit auditui nostro? Rom. 10, 16; i. e. non multi crediderunt ei quod audivimus a te, o deus, quamquam id praedicavimus cuivis; non multi crediderunt ei quod audivit quivis a nobis) Wb. 5ᵃ. *rofitemmar isfoirbthetu hirisse attotáig doneuch dogní* (gl. tu fidem habes; i. e. scimus, est perfectio fidei quae te impellit ad id quod facis) 6ᵉ. *crete doneuch asberat som* (gl. simplices decipiunt; i. e. qui credunt ei quod dicunt ipsi) Ml. 17ᶜ. *ishe infoilsigud frecre doneoch immechomarcar duit* (haec est manifestatio, responsum ad id quod quaeritur ex te) Sg. 197ᵇ. Eodem modo persona significatur: *gnim doneuch forrochongart. cesad doneuch forror* (actio ei qui praecepit, passio ei qui effecit) Sg. 199ᵇ. Cum forma *na*, de qua supra diximus, comparanda videtur forma dativi plur. NEIB: *o pronoib. neib foilsigdde phersin frecṅdairc* (a pronominibus iis quae significant personam praesentem) Sg. 200ᵇ.

E pronominibus *cech* et *nech* oriuntur comparativa sive dualia CECHTAR (uterque) et NECHTAR (alteruter) absolute posita cum appendicibus *indarunn, de, ai* etc.

CECHTAR: *cid druailnide ṁbes chechtar indarann.* (quamvis sit corrupta utraque pars, compositi) Sg. 202ᵇ. *andiall cechtar indarann* (declinatio utriusque partis, compositi) 74ᵇ. *adiall ó chechtar indarann* (declinationem suam ex utraque parte, perdit alteruter) 75ᵃ. *cechtar indaleithesin* (utraque harum partium) 25ᵇ. *incumscugud bís hi cechtar da lino* (mutatio quae est in utraque parte) 162ᵇ. *graif forcechtar adaṡyl. intan asrems.* (gl. pone; i. e. gravis in utraque syllaba eius, si est praepositio) 220ᵇ. Cum *de* (cf. supra p. 349): *iscuit atóibthe huare rombí cechtar de sech alaill* (gl. quasi semper adhaerens; i. e. est pars adhaerentiae quia erit utrumque praeter alterum) Sg. 29ᵇ. *ithé sidi nadċechtat innairdegnúsigud cechtar de* (gl. neutra verba, quae neutram habent significationem, id est, nec activam nec passivam; sign. utriusque, activi et passivi) 77ᵃ. *arseirc dá dogníam cechtarde* (amore dei facimus utrumque) Wb. 15ᵈ. *scosc et cuindrech for cechtarde* (institutio et coërcitio super utrumque, parvulum et servum) 19ᶜ. *techtid cosmilius fri cechtar de* (habet, participium, similitudinem cum utroque, nomine et verbo) Sg. 188ᵇ. Scriptione saepe iuncta, sed etiam separata inveniuntur, aperte in Ml.: *cechtar de. nechtar. de.* 31ᵃ. 35ᵈ, ut in exemplis e Sg. Cum *ái, nái* (p. 327): *imbir indamér cechtar ái áleth* (infer duos digitos, utrumque eorum per se) Inc. Sg. *issain dogní cechtarnái* (est diversum quod facit uterque) Wb. 10ᵇ. *cechtar nái foleith* (utrumque eorum per se, ut Tiberis flumen, in appositione) Sg. 63ᵃ. *engráccigidir cechtar nai alaill* (ponitur utrumque pro altero) 193ᵇ. *issainintliucht bís hi cechtar nái* (diversus sensus qui est in utroque) 42ᵇ. *nifail chumscugud ṅhuirdd and huare isdilmain ṅdochechtar ṅhái* (non est inversio ordinis quia licet in eo utrumque, hic homo et homo hic) 215ᵃ. De formula *cechtarnathar* (uterque nostrum) supra p. 325 diximus. Cf. adv. *inchechtartid* (gl. utrobique) Cr. 36ᶜ.

NECHTAR. Cum *de*: *ciasu airegdu infer nirubi nechtar de cenalail* (gl. neque vir sine muliere neque mulier sine viro in domino; i. e. quamvis praestantior sit vir, non erit alterutrum eorum sine altero) Wb. 11ᶜ. *fá innád fail nechtar de hualailiu* (an non sit alterum ab altero, an sit neutrum a neutro,

fiscus et fiscina) Sg. 37[b]. *ni airecar nectar de* (gl. neutrum adhuc in usu; i. e. neutrum horum invenitur) 173[b]. Cum *nái*: *onechtarnái* (gl. a neutro: an neutrum a neutro; i. e. a neutro eorum) 37[b]. *dosnaidlibea uili ni ain nechtarnái indi nachidchualatar et tremitiagat* (gl. in flamma ignis dans vindictam iis qui non noverunt deum et qui non oboediunt evangelio; i. e. visitabit eos omnes, non protegit neutrum eorum, ii qui non audierunt id et qui id transgrediuntur) Wb. 25[d].

G. Substantiva pronominalia.

Substantiva, quae saepius pro pronominibus adhibentur, sunt haec potissimum: *áis*, *lín*, *luct* (significantia *is qui*, *ii qui*), *ní* (significans *aliquid*, *id quod*), *céle* (significans *ceter*, *alii*), *sochuide* (= *nonnulli*, *plures*).

ÁIS, ÓIS (aetas; cf. p. 30), aut cum adiectivo eiusdem generis et casus, aut cum genetivo substantivi, aut cum verbo. Cum adiectivo: *asber intóis anfoirbthe* (dicit aetas imperfecta; i. e. ii qui sunt imperfecti) Wb. 13[c]. Gen.: *iscomarde óisa foirbthi insin* (est signum hoc eorum qui perfecti sunt) 22[b]. *hóre rombebc cr. darcenn indóesa lobuir* (quia mortuus est Christus pro infirmis) 10[c]. Dat.: *do óis anfoirbthiu tra asrobrad insin* (infirmis igitur dictum est hoc) 12[d]. *isdo áis hiressach* (est ad eos qui fideles sunt, doctrina prophetarum) 12[d]. Acc.: *ni amre limsa dim áis lobor dodénum diibsi* (non admirabile mihi ergo homines infirmos facere e vobis) 17[b]. *innáis déed caras foigdi cáich* (gl. corripite inquietos) 25[c]. Cum substantivo: *ní áis æccalsa atu brithemin iib* (gl. apud malos iudices plebiles iudicari, vultis; i. e. non homines ecclesiae, ecclesiastici sunt iudices vobis) Wb. 9[c]. *nírbo áis muntaire. . . . adib óis muntire infectso* (gl. eratis hospites, . . . iam non estis hospites, sed domestici dei, i. e. homines familiae) 21[b]. *asnuisse tasgid et déitiud indáisso gráid et legind* (quod decet victus et vestitus eorum qui sunt graduati et legentes) 29[a]. *teist ond áes tuaithe eterarrobæ* (gl. testimonium ab his qui foris sunt, i. e. a vulgo inter quem, a laicis inter quos erat) 28[b]. *madudrimthirid óis carcre* (gl. si tribulationem patientibus ministravit; i. e. eis qui in carcere sunt) 28[d]. Cum verbo: *comitecht dundóis nadchaithi cach tuari* (conniventia erga eos qui non edunt omnem cibum) Wb. 6[c].

LÍN (pars, gen. *líno* in loquendi formula *cechtar da líno*, pp. 240. 363). Exempla cum verbis in Wb.: *inlínn rofitir apeccad finnad accúrsagad* (gl. peccantes coram omnibus argue; i. e. ii qui sciunt eorum peccatum, sciant eorum reprehensionem), *inlínn rodchluinethar* (gl. ut et ceteri timorem habeant, i. e. ii qui id audierunt) 29[a]. Formulae *diblínaib* (a duabus partibus, uterque) exempla videas sub formulis pronominalibus.

LUCT (copia, pars, cambr. *llwyth*, p. 156): *nicoir dídnad dondalalucht et troscud dondlucht ailiu* (gl. non aliis remissio vobis autem tribulatio; i. e. non iusta rem. uni parti, his, trib. alteri parti, illis) Wb. 16[c]. Exempla cum substantivis: *nítat apstil huili luct inna æcolsa* (non sunt omnes apostoli, qui sunt in ecclesia) Wb. 12[b]. *ni luct corint nammá dianduthraccarsa amaithsin* (non sunt Corinthii soli, quibus opto hoc bonum) 14[b]. *a comáirlib locta na hecluisi* (gl. *a comarleib ectaisi*; i. e. e consiliis ecclesiasticorum) SM. 208.

NÍ (res) ut subst. neutri generis cum adiectivo vel pronomine constructum: *mór ní* (gl. admirabile; i. e. magna res) Ml. 17[b]. *mór ní asdénti* (magnum ali-

quid faciendum est) Wb. 15ᵃ. *na ní araroíart som* (aliquid quod vetuit ille) 5ᶜ. *nanní roibu thol do* (gl. placita sui cordis, impleat) Ml. 33ᵃ. *condib sainemail nanni labrathar* (ut praestans aliquid loquatur) 35ᵈ. Saepius tamen solum: *rofitir 7 etirgein ní diulc* (scit et cognovit aliquid de malo) Ml. 24ᶜ. *cia conicc ní dúnn* (quis valet quidquam contra nos?) Wb. 4ᵇ. *ma dedesta ní* (si quid deest) 25ᶜ. *ni áirmithi arní* (non numerandus est pro re, nihili faciendus est) 8ᶜ. *connabé nii indid* (ne quid sit in eo) 11ᵈ. *indí nád ní libsi* (qui nihili sunt vobis) 8ᵃ. Cum sententia relativa: *issuaicned cenéuil ní dofuisim 7 dofuisemar* (gl. genera nominum principalia sunt duo, quae sola novit ratio naturae, masc. et fem. Genera enim dicuntur a generando proprie, quae generare possunt, Pr. 5, 1, 1; i. e. est demonstratio generis id quod generat et quod generatur) Sg. 61ᵃ. *na sothe .i. ní dofuisim terra* (gl. terrae fetus; i. e. quod generat terra) 64ᶜ. *ni conchechrat act ní bas tol doib* (non amabunt nisi quod placeat ipsis) Wb. 30ᶜ. *fil ní de asfír* (est aliquid de eo quod sit verum) 11ᵈ. *ni dernat sidi ní nadfiastar side* (non faciunt hi quod nesciat ille) 22ᵈ. Eodem pertinere videtur vulgaris hodie constructio comparativi *níos gile* (magis albus, = *ní as*, res quae est) O'Don. 118. *gid aircind sires ní is mó* (quamquam princeps quaerit plus) e cod. vet. ibid.

CÉLE (socius) in his vocibus et locis: *céle* (gl. maritus) Sg. 60ᵃ. *céle ingine* (gl. gener) 100ᵃ. *sóirmug. sóirchele* (gl. libertus) Wb. 10ᵃ; unde derivatum: *cocéilsine* (gl. societas) Wb. 19. In sing. numero praecipue cum pronomine possessivo 3. pers.: *mad cumme imned ácheli et aimned fessin* (gl. alter alterius onera portate et sic implebitis legem Christi; i. e. si idem est onus socii, vicini, i. e. alterius et suum ipsius onus) Wb. 20ᶜ. *dán ácheli* (artem alterius, intueatur quisque), *táirced diachéliu* (paret alteri, gloriam) 23ᶜ. *indnadad cách achéle* (gl. invicem expectate) 11ᵈ. *íroimed cách achéle. natiubrad cách achéle. carad cách uáib achéile* (excipiat quivis alterum, ne privet alter alterum, amet omnis e vobis alterum) Wb. 6ᵈ. 9ᵈ. 25ᵃ. *iscoir dochách guide dée liachéle* (iustum est cuivis orare deum cum altero) 7ᵃ. In plur. semel cum pron. poss. 1. pers. sing.: *condernain hicutrumus frimcheliu* (ut facerem in similitudinem sociorum meorum, ad instar aliorum) Pr. Cr. 1ᵃ; saepius cum possessivis 1. vel 2. pers. plur.: *cedugnemmis andugniat arcéli* (ut faceremus quod faciunt socii nostri, i. e. ceteri) Wb. 10ᶜ. *arnaérbarthar frinn anasrobrad friarceiliu* (ne dicatur contra nos quod dictum est contra alios) 33ᵇ. *foditiu fochide duibsi tresindippiat fochricci. gním pectho dobarcélib tresindabia pían* (gl. marg. digni habeamini in regno dei in quo et patiemini; i. e. toleratio tribulationum vobis, per quam vobis erunt remunerationes, actio peccati ceteris, per quam iis erit poena) 25ᵈ.

SOCHUIDE (copia, multitudo). In Sg. 106ᵇ *sochuide* suprascribitur graeco *στρατός*, exercitus, ibidemque 199ᵇ gen. *inna sochuide* latino totius: pars est totius. In Wb. *sochuide* saepius interpretatur lat. communio, societas ecclesiastica, ecclesia. Exempla usus pronominalis: *fristait sochuide domsa and* (gl. adversarii multi; i. e. obstant mihi multi) Wb. 14ᵃ. *issochuide rodchúrsach* (gl. obiurgatio a pluribus; i. e. plures eum obiurgarunt) 14ᵈ. *sochide rodascrib húan* (gl. nonnullis ad transcribendum dedimus) Cr. 32ᵇ. *anastorbe dosochudi dianicc* (gl. non quaero quod mihi utile est, sed quod multis ut salvi fiant) Wb. 11ᶜ. *ní óen dán dosochuidi* (non unum donum multis) 21ᶜ. Plur.: *doarchet do isráhel*

húathad ndóine dochretim diib it sochudi .i. cit sochudi bid huathad creitfes diib (gl. si fuerit numerus filiorum Israel tanquam arena maris, reliquiae salvae fient, Rom. 9, 27; i. e. praedictum est Israeli unum hominem crediturum ex iis qui sunt multitudines, plurimi, id est, quamvis sint multitudines, plurimi, unus credet ex iis) Wb. 4[b].

H. Formulae pronominales.

Ortae e duabus vel pluribus vocibus sunt tres potissimum formulae.

FÉIN, FÉSIN (ipse), cum formis variantibus FADÉSIN (is ipse), FANISIN (nos ipsi), FÉSINE, FADÉSINE, etsi obscurae originis, indubie tamen continens radicem verbi substantivi (cf. p. 62) flexi in coniunctivi formam vel praesentis secundarii, ac suffixum *sin* (p. 347). Ob diversitatem formarum, quae adiciuntur diversis pronominum personis, secundum personas ipsas enumeranda sunt exempla.

1. pers. sing. addit formam unam FÉIN (= *bé-ṡin*, quod sit hoc, sim hoc, secundum legem constructionis impersonalis, de qua videas infra): *ismé féin asbiur* (me ipsum dico) Wb. 14[c]. *am. bid me féin* (acsi essem ipse) 32[c]. *intain ronicub féin* (cum veniam ipse) 18[b]. *uaimm fein* (a me ipso) 11[c]. *limm féin, leim féin* (apud me ipsum) Wb. 23[b]. Sg. 209[b]. *form féin* (de me ipso) Wb. 7[d]. 8[d]. *momuinter féin* (mea ipsius familia) 14[a]. *huammuintir féin son* (gl. propriis proditus) Ml. 20r. *act mosaithar féin* (gl. ne super alienum fundamentum aedificarem; i. e. sed meum ipsius laborem) Wb. 7[a]. *dofuthrisse abuith imgnáis féin* (gl. quem ego volueram mecum retinere; i. e. volueram eum esse in conspectu meo ipsius) 32[a].

Plur. forma FANISIN (= *ba-ni-sin*, sit nos hoc): *nunsluinfemni cene fanisin* (gl. numquid egemus commendaticiis epistulis ad vos? i. e. nos significabimus vel ipsi) Wb. 15[a]. *frinn fanisin cotondelcfam* (nobis ipsis nos comparabimus) 17[b]. *nipredcham arnindocbáil fanisin* (gl. non nosmet ipsos praedicamus; i. e. non praedicamus nostram ipsorum gloriam) 15[b]. *dunn fanissin* (nobis ipsis) Cam. Extat tamen etiam FESINE (= *bé-sin-é*, sit id hoc?): *ni uáinn fesine* (non a nobis ipsis) Wb. 15[a]. *nonsamlafammar frinn fesine* (comparabimus nos nobis ipsis) 17[b].

2. pers. sing. ut 1. pers. sing.: *cani tú féin* (annon tu ipse?) Wb. 8[d]. *bid icc deit féin* (gl. te ipsum salvum facies) 28[d]. *induit fein fadonach ailiu* (utrum tibi ipsi an cui alii?) Sg. 209[b]. *cenmitha innim bi fein* (nisi quod in caelo es ipse) Ml. 44r.

Plur. FADÉSINE (= *bad-é-sin-é?*), FÉSINE: *nitriib fadéisne* (non per vos ipsos) Wb. 3[b]. *daberidsi féissne cene* (datis ea vos vel ipsi, de vobis testimonia) 24[c]. *diib féisne, airib féisne* (a vobis, pro vobis ipsis) 13[a]. 27[c]. *fornairchinnech féisne* (vester princeps ipsorum — an: ipse?) 5[a]. FÉSIN: *ni tad lib fésin* (gl. non estis vestri) Wb. 9[d]. *isuáib fesin achenél* (gl. Epaphras qui est ex vobis) 27[d].

3. pers. sing. FADESIN (= *bad-é-sin* an *ba-de-sin?*) frequentius in Wb.: *induine fadesin* (homo ipse) 8[b]. *huaisliu oldaas fadeissin* (maior quam ipse), *tarais fadeissin* (per se ipsum, iuravit) 33[d]. *farmbratir* [sic] *fadisin* (frater vester ipse) 4[c]. *arafoirbthetu fadesin* (propter suam ipsius perfectionem) 6[c]. *achorp fadesin* (suum ipsius corpus) 13[d]. *robu foirbthe side fadesin* (fuit perfectus hic

ipse) Tr. 33. *fadéin* (gl. ipse, inquit) Ml. 23[c]. *huad fadisin flaith 7 brithemnacht* (gl. regalis suique generis; i. e. ab ipso potestas et iudicium) Ml. 53r. Alias FESIN, FESSIN: *nodmoladar fesin* (gl. se ipsum commendat) Wb. 17[b]. *ni táirged cách indocbáil do fesin* (ne quaerat gloriam sibi quisque ipsi), *dó fessin* (sibi ipsi), *oldaas fessin* (quam est sibi ipse) 23[c]. *insenduine fessin* (vetustus homo ipse) 27[c]. *tuicci feissin. daucci feissin* (intellegit ipse) 12[c]. 13[a]. *donchrunn fessin. donchrunn fésin* (arbori ipsi) Sg. 61[b]. *etir fessin et dóini* (inter ipsum, deum, et homines) Wb. 28[b]. *trebás achoirp fessin* (per mortem sui ipsius corporis) 27[a]. *inbrosnae dombert side dia ebairt fesin* (rogus quem attulit ille ad offerendum se ipsum) Tr. 123. Fem.: *tresinnaimsir feissin .i. am. bid indaimsir feisin* (gl. ipsum tempus per se) Sg. 188[a]. *trée feisin* (per se ipsa, syllaba) Sg. 25[b]. *cetna persan di féisin* (prima persona de se ipsa) Sg. 199[b]. Magis aucta forma de utroque genere FÉSINE (FADÉSINE): *ni adoenacht fesine* (non eius ipsius, Christi, humanitas) Wb. 33[a]. *ammuintire fesine* (gl. siquis suorum curam non habet; i. e. suae ipsius familiae) 28[d]. *sí feisine* (gl. l manet per se) Sg. 165[b]. *ní labrathar di feisne* (non loquitur de se ipsa, persona) 199[b]. *huare nad comsuidigther inte feisne* (quia non componitur secum ipsum, participium; *ranngabál*, fem.) 159[a]. *aggnim féisne* (eius ipsius actio, tertiae personae) 199[a]. *roléiced aninthiucht foaréir fadésne* (commissus est eorum intellectus sibi ipsi — an: ipsis?) Wb. 5[b].

In plur. eaedem formae de utroque genere. FADESIN, FESIN: *dialuc fadesin* (loco eorum ipsorum, infinitivorum) Sg. 154[b]. *arriuth aicneta fedesin* (motus naturalis ipsarum) Cr. 18[b]. *uadib fesin* (gl. a se, orta sunt) Sg. 188[a]. *treo fesin* (per eos ipsos) 4[b]. *friu fessin* (ad eos ipsos) Wb. 3[c]. FADÉSINE, FÉSINE: *caingníme na forcitlaide fadesine* (bona opera praeceptorum ipsorum) Wb. 31[d]. *foaréir fadésne* (?vid. supra) 5[b]. *fadeisine et nach aili* (gl. non criminatrices; fem.) 31[c]. *ní comalnat som cid feissne recht* (ne ipsi quidem implent legem) 20[c]. *uilc féssine* (mali ipsi, homines) 30[c]. *afognam feisne* (eorum servitus ipsorum) 12[b]. *afili fésine* (eorum poëta ipsorum, Cretensium) 31[b]. *huadib féissnae* (gl. per se) Sg. 144[a].

Similes et compositionis ratione et significatione sunt formulae CANISIN, CADÉSIN, quarum prima parte contineri videtur aut pronomen aut coniunctio *ce*: *issamlith iscomadas dunn chanisin* (similiter est commodum nobis ipsis quoque; an: hoc quoque, *ce-anísin?*) Cam. *ataat tuisil indib cadésin* (gl. cum videantur ea, gerundia, diversos assumere casus; i. e. sunt casus in ipsis quoque) Sg. 188[a]. *indib cadesin* 150[b]. *gabsi cadessin abbaith* (cepit eum ipse quoque abbatem) Tir. 15. Differre videtur *condesin* (= *conda-sin*, ut sit hoc?): *cia chondesin farsúli dosmberthe dom* (gl. quia, si fieri posset, oculos vestros eruissetis et dedissetis mihi) Wb. 19[d].

DIBLÍNAIB (a duabus partibus, utrimque, uterque, utrique; *lín*, supra p. 364, cf. et formam nominis adverbialem sub adverbio): *ba miscuis atroillisset diblínaib manithised trocaire* (fuisset odium quod meruit uterque, Esau et Iacob, si non venisset misericordia) Wb. 4[c]. *ishinunn intsliucht sluindite diblinaib* (est idem intellectus, quem significat utraque, vox, labor et labos, honor et honos) Sg. 76[b]. *iscumae bíte diblínaib* (est idem utrumque, rien et ren) 60[b]. *comocus afogur diblínaib* (affinis utriusque sonus, digammi et v) 6[a]. *gním dóib diblínaib 7*

chêsad (gl. actus ab ipsa in aliam simul et ab alia in ipsam, Pr. 13, 5, 25; i. e. actus in utraque, persona, et passio) 209ᵇ. *iscoibnesta friu diblinaib* (est affine, participium, eorum utrique, verbo et adiectivo) 162ᶜ. *atá dechor netarru diblinaib* (gl. divisas habent significationes, veternus et veteranus; i. e. est differentia inter utrumque) 38ᵃ.

OLCHENE (praeterea), adverbium compositum ex *ol* (ultra) et *cene* (sine hoc, germ. ohnedies), transit in significationem adiectivi pronominalis (relicui, ceteri): *iccach lucc imbet cristidi olchene* (in omni loco, in quo sunt Christiani praeterea, extra Corinthum) Wb. 7ᵈ. *islour da preceptóir inecclis nothrii descipuil olchene et foglimthidi* (satis sunt duo praeceptores in ecclesia vel tres, ceteri discipuli et discentes) 13ᶜ. *ithé són leviti olchene* (hi sunt Levitae ceteri) 10ᵈ. *persan nanabstal olchene* (persona ceterorum apostolorum) 18ᵈ. *isfardiull nois. ataat innahí olchænae* (secundum declinationem nominis sunt relicua, pronomina) Sg. 27ᵃ. *cenn cridi 7 alaaili réta olchena* (caput cordis et aliae quaedam res praeterea) 111ᵇ. *intuisil olchenae* (ceteri casus) 71. *am. asndliged aicend in dóbr. olchene* (gl. generalem servant accentuum rationem; i. e. ut est lex accentuum in adverbiis relicuis) 220ᵃ.

II. Pronomina britannica.

A. Pronomina personalia.

I. Pronomina personalia absoluta.

1. Pronomen primae personae. Sing. cambr. MI. Vetustius exemplum: *ismi* (gl. ego quem, gl. nobis quem; i. e. sum ego) Cb. 3. 54. Recentiora: *mi a wnaf* (ego faciam) Mab. 1, 2. *mi ny weleis gristawn* (ego non vidi Christianum) 1, 266. *gwell ymdidanwr no mi* (melior collocutor quam ego) 1, 2. *mae mi ath vyrywys* (ego te superavi) 1, 249. Perit post verbum infectione *m* pronominis, si est subiectum (p. 198): *namyn vn mab oedwn i* (non eram ego nisi unus filius) Mab. 1, 2. *aphan y gweleis i ef* (et cum vidi ego eum) 1, 3. *yni ymbyrrywyt i* (donec deiectus sum ego) 1, 9. Idem postpositum tanquam obiectum: *nyt yspeilwys ynteu vi* (non spoliavit ille me) Mab. 1, 10. *kenedlaeth vileit yssyd gynt a rithwys duw nomi* (est genus animalium quod deus prius creavit quam me) 2, 232.

Emphaticae pronominum personalium formae cambricae inveniuntur binae, prior duplicata, altera, ni fallimur, praeterea assumens syllabam TEU. Cornice sola fere prior forma extat; aremorica pronomina personalia absoluta non invenimus duplicata. Pronomen 1. pers. cambricum duplicatum MIMI (*mivi*): *myuy essit briodaur* (ego sum possessor) Leg. 2, 11, 19. *myvi a rannaf* (ego dividam) Mab. 1, 251. *kynt y kyuarchawd ef well ymi no miui ydaw ef* (prius me salutavit ille quam ego eum) 1, 4; obiectum: *pan geissych di vyui* (si quaeres me) 1, 273. *arhowch viui* (expectate me) 1, 30. Magis auctum pronomen MINNEU (= *minteu, mimteu*? hod. *minnau*): *mynneu ae guadaf* (ego denegabo id) Leg. 2, 6, 2; reiecta *m* post verbum: *udyuot, adywedut aorugum inneu* (et venire, dicere coepi ego) Mab. 1, 5. 10.

Corn. MY, ME: *my a wra*, *me a wra*, *me a ra* (ego faciam) D. 114. 206. P. 39, 2. *my a wortheb* (ego respondebo) O. 2235. *me ny gafa* (ego non invenio) P. 117, 4. *me ny gafe*, *gaffe* (non inveniebam) 116, 3. 142, 4. Post verbum consona infecta *vy*, *ve*, sive subiecti vice fungitur: *ny welaf vy* (non video ego) R. 1692. *marsofvy* (si ego sum) D. 742. 2003. *bys mathyllyf vy* (donec eam ego) R. 182. *may allyf vy* (ut possim ego) D. 83, sive obiecti: *gor vy* (pone me) O. 1896. *dylyr vy* (libera me) P. 57, 3. *holyeugh ve* (sequimini me) 53, 1. 63, 3. *arluth pragh y hysta vy* (domine, cur deseruisti tu me?) 201, 3. *a wette vy* (videsne me? en ego) R. 1612. *ov ote vy* (ecce ego) O. 2212. Subiecti loco saepius sequitur MA, aut servato *m* absorbens *ff* terminalem verbi: *pendra wrama* (quid faciam ego?) R. 2219. *mygtern oma* (rex sum ego) P. 102, 4. *hedre vyma* (dum ego sim) D. 1013. *ellas pan fema gynys* (eheu quod ego natus sum) R. 2207; aut abiecto *m* (*v*) suffixum verbo *a*, *e* (conferendum cum cambr. *i*): *pan wruge* (quando feci ego) O. 2250. D. 913. *mar kruge* (si feci ego) D. 875. *pan yn gruga* (quoniam id feci ego) D. 1434. *aban thuthe*, *aban duthe* (ex quo veni ego) D. 517. 524. *kyn feua lethys* (etsi occidar) D. 905.

Emphatice coniunctis binis his formis: *oma vy nep ath werthas* (num ego sum is qui te vendidit?) D. 755. *pendra wrama vy* (quid faciam ego?) R. 679. *kepar ha pan veve vy an pure lader yn pow*. *kepar ha del veva ve an purra lader yn pow* (aeque ac si essem equidem merissimus latro in pago) D. 1173 sq. P. 74, 4.

Arem. ME: *me Nonita* (ego Nonita) Buh. 80, 19. *me Malgon roen* (ego Maglocunus rex) 208, 17. *me so* (ego sum) fq. *me a cret* (credo) MJ. 14a. Postpositum: *penaux neuse ez bevifme* (quomodo tum vivam ego?) 24a.

Plur. NI. Cambr.: *ny adevedun* (nos dicimus) Leg. 2, 1. 69. *ni aymdidanem a thi* (nos colloqueremur tecum) Mab. 1, 5. Post verbum: *eryfassam ny* (enumeravimus) Leg. 1, 1, 3.

Formae emphaticae: NINI, NINNEU (= *ni-teu*): *nyny adeuedun*, *nini adeuuedun* (nos dicimus) Leg. 2, 1, 70. 6, 9. *a ninneu a awn i wrhau y arthur* (et nos ibimus ut nos addicamus Arthuro) Mab. 1, 266. *yr ymdidan goreu a wypom ninneu* (collocutio optima quam sciemus nos) 1, 2.

Corn.: *ny a yll*, *ny a yl* (nos possumus) P. 12, 3. 239, 3. 60, 1; post verbum: *del redyn ny y[n] lyffrow* (ut legimus nos in libris) 206, 2. *dun ny* (veniamus, eamus nos) O. 2749. D. 1128. 3213; suffixum verbo: *del ony onen ha try* (ut sumus nos unus et tres) O. 57. *na veny kefys* (ne capiamur) P. 246, 4. *na veny tollys* (ne decipiamur) D. 604. *pendra wreny* (quid faciemus nos?) D. 190. Obiectum: *lath ny* (interfice nos) O. 972. *na blamyowg ny* (nolite reprehendere nos) R. 649. *saw ny* (salva nos) D. 2894. *a wetta ny* (videsne nos? en nos) D. 2050. *otte ny*, *ov otte ny* (ecce nos) R. 1879. O. 1981.

Emphatice: *lemyn saw ol on nyny* (nunc salvi omnes sumus nos) O. 2024.

Arem.: *ny chanoniet* (nos canonici) Buh. 190, 3. *ni so melconiet* (nos sumus afflicti) 128, 6. *deompny* (veniamus nos) 200, 14. *pez a rahimp ni* (quid faciemus nos?) MJ. 27b.

2. Pron. secundae personae. Sing. cambr. TI postpositum verbis iam in gl. Ox.: *helghati* (gl. venare) 38ᵃ. *nerthiti* (gl. hortabere) 39ᵇ; ut in Mab.: *tal di* (solve tu), *dechreu di* (incipe tu) 1, 2. *awelydi* (num vides tu?) 1, 7.

Alias: *athi a wely* (et tu videbis) 1, 6. *pei caffwn dewis ar holl wraged ... mae ti adewisswn* (si haberem electionem ex omnibus mulieribus, tu es, quam eligerem) 3, 20.

Emphatice TITI, TITHEU (= *tit-teu*): *pan wnelut titheu ymi .. awnaethost* (cum tu faceres mihi, quod fecisti) Mab. 1, 9. *ni weleis i eirmoet was well no thidi* (non vidi unquam puerum meliorem quam te), *agwedy na welont hwy dydi* (et cum non viderint ipsi te) 1, 14.

Corn. TY, TE: *ty a wor* (tu scis) D. 1511. *ty a* (ibis) D. 1928. *ty yu* (es) R. 751. *ty nys golhyth* (non lavabis eos) D. 833. *guas te a ʒek an grows* (puer, tu feres crucem) P. 174, 2. *te kemer* (sume tu!) 6, 3. *te ny sconyth* (tu non recusas) 120, 4. Obiectum post verbum: *saw te ha me* (salva te et me) P. 191, 4. Tanquam subiectum *te, ta* suffixum verbo: *an guelesta ... a alsesta* (si eum videres tu, possesne tu?) R. 861 sq. *pe feste* (ubi eras tu?) O. 467, absorbens terminalem *th*: *a na wylta* (nonne vides tu? *wylyth-ta*) P. 120, 3. *pendra leuerta, pan leuerta* (quid dicis? quando d. tu) D. 431. 2017; de curtatis verbi formis videas infra. Eodem loco mollitum *se, sa, sy, ge, gy*: *ose mab du* (esne tu filius dei?) P. 100, 4. *mara sose map dev* (si tu es f. d.) D. 2867. *mar sosa crist* (si tu es Chr.) D. 1479. 1720. *mar soge cst.*, *cryst* (id.) P. 197, 2. D. 2891. *fasta sy the vreder* (confirma tu fratres tuos) R. 1163. *os gy ... benyges* (tu es benedictus) D. 417 sq. *pan ylly gy* (cum ieris tu) R. 2452. *pan vyse yn the wlascor* (cum eris tu in imperio tuo) D. 2908.

Emphatice (= cambr. *tidi*): *pandra a wovente se* (quid quaeris tu?) P. 80, 1. *mygtern ote se, Iustis ote se* (rex, iudex es tu) 102, 3. 107, 2. *prag y whruste sy, prag y tolste sy* (cur fecisti, decepisti tu?) O. 277. 302. | *able ota gy* (unde es tu?) P. 144, 1. *taw the gy* (tace tu) R. 1091. *ke the gy* (i tu), *kerghy thegy* (quaere eos tu) D. 2290. 2282. *may fythe gy offrynnys* (ut tu immoleris) O. 1327. *oge gy ... onen a dus an denma* (esne tu unus e comitatu huius viri?) D. 1234 sq.

Arem. TE: *te den dall* (tu homo caece!) Buh. 102, 10. *te alan* (tu Alane!) 150, 20. *te cezo apostol* (tu eris apostolus) 6, 21. *piou a clesquez te* (quem quaeris tu?) MJ. 186b. *an ne guelez te* (nonne vides tu?) 112b. *chede* (vide tu) 52a. 159b. *sede* Buh. 170, 22. *chede* ('en, ecce'), *sede pe selde pe chede* ('ecce') Cath. *na galsesde* (ut non posses) Buh. 74, 2. *a ne gousode* (nonne scistu?) MJ. 112b. *piou oude, peban oude duet* (quis es tu? unde venisti tu?) 18a.

Plur. cambr. CHWI (p. 124). Vetustius exemplum: *ishui* (gl. quos; i. e. estis vos) Cb. 19. Recentiora: *ewch chwi drachefyn* (ite vos retro) Mab. 1, 20. 30. *a wydawch chwi* (num scitis vos?) 1, 257.

Emphatice CHWICHWI, CHWITHEU (= *chwich-teu*?): *ymdidan aellwch chwitheu* (colloqui poteritis vos), *weithon ... chwitheu bieu talu* (nunc vos debetis solvere) Mab. 1, 2. Forma duplicata *chwychwi* legitur apud Davies.

Corn. WHY (p. 124), in P. saepius neglegenter scriptum WY: *why a wor* (scitis) D. 2856. *why a wra* (facietis) D. 1495. 2059. *why an clewas* (vos eum audivistis) P. 95, 1. *wy a bys* (orabitis, orate) 1, 1. *why a gyf* (invenietis) D. 176. 543. *wy a gyff* (id.) P. 37, 3. *wy a glewyth* (audietis) 132, 4. *pyth a vynnough why, pandra yw a vynnough wy* (quid vultis vos?) 39, 1. 67, 2. *neb a wheleugh why* (is quem quaeritis vos) 68, 2.

Arem. HUI (hod. *c'houi*): *huy* Cath. MJ. 7b. 27b. *ha hui ma breuder* (et vos fratres mei) Buh. 202, 9. *huy so roen* (vos estis rex) 38, 20. *grit huy* (facite vos) 88, 11. *duet huy*, *dalet huy* (venite, tenete vos) 188, 10. 14. *pan eu huy* (quando estis) MJ. 31b. Postpositum saepe *hu* (ut hodie), *u*, *uy*: *sellyt hu* (videte vos) MJ. 146b. *ma ne querit u* (si non placet vobis) 26a. *chetu* (videte vos) 13b. 48a. 49a. 53b. *setu* (id.) Buh. 14, 9. 26, 1. *setu huy* (ecce vos) 14, 21. *chetuy nos* (ecce nox) MJ. 61a.

3. Pron. tertiae personae. Sing. cambr. masc. neutr. EM (EF; hib. *som?*), fem. HI (hib. *si*). Vetustiora exempla formae prioris: *isem hichet* (hic est census eius) Cod. Lichf. (app. L. Land. p. 273). *em ir cisemic* (gl. qui primus; i. e. is primus) Cb. 70. Recentiora, masc. neutr.: *ef a dele*, *ef a dely* (ipse debet) Leg. fq. *ef alas aechwemeib* (ipse occisus est et sex filii eius) Mab. 1, 235. *kymer ef* (sume id) 1, 238. *aphan welas ef y niver hwnnw* (et cum videret id numerus hic, agmen hoc) 1, 247. *nac ef eneit* (non id, non ita, anima!) 1, 251. *ef a dywetpwyt idaw hynny* (hoc ei dictum est) 3, 203. Fem.: *na hy auo guriavc na hy ny vo* (sive fuit ea maritata sive non fuit) Leg. 2, 1, 16. *heb hi* (inquit ea), *y llosgwn ninneu hi* (comburemus nos eam) Mab. 1, 14. 35.

Formae emphaticae masc. EFO, INTEU (= *em-teu?*), fem. HIHI, HITHEU (= *hih-teu?*). Masc.: *panniu effo aedeuis* (quod est ipse qui promisit) Leg. 2, 11, 24. *tra gudyych ti euo euo ath gud ditheu* (quam diu tu occultabis illum, is te occultabit) Mab. 1, 14. *enteu ay pryno* (ille qui eam redimet), *os enteu aoruyd* (si ipse superabit) Leg. 1, 11, 18. *gwr hagr yw ynteu* (vir deformis is est) Mab. 1, 6. *dywedut aoruc ynteu* (dixit is) 2, 34. Fem.: *gouyn aoruc idi ae hihi oed yn peru hynny* (quaesivit ex ea, ipsane esset parans hoc) Mab. 2, 34. *os hytheu* (si est ipsa) Leg. 2, 1, 28. *achwedlwyn aoruc hitheu racdi* (et procedere illa ante se) Mab. 1, 15.

Corn. masc.: *ef a sawye* (ipse salvabat) P. 25, 1. *ef a leuerys* (is dixit) 191, 2; interdum detrita terminali (p. 116) *e* (*a*): *yn meȝe* (inquit is) P. 103, 4. 220, 2. *pan wruge* (quando fecit is) O. 423. 922. *prag na thethe* (cur non venit is?) O. 607. *del ywe* (ut est is) R. 712. D. 570. 1047. 1610. *y fethe kepar ha dev* (erit is dei instar) O. 232. *py le y fythe keffys* (quo loco invenietur id? *corf* m.) R. 702. *compys mar ny vethe* (directum si non est id, tignum) O. 2531. *mar pythe lethys* (si is occisus erit) D. 1948. *mara peȝa degis* (si is ablatus erit) P. 240, 3. *pan dorrasa an aval* (quando fregit is pomum) O. 879. Acc. praesertim post imperativum: *kychough ef* (corripite eum) D. 1007. *gorreugh ef* (ponite eum) D. 1614. R. 2077. *sensevgh ef*, *synsew e* (tenete eum) D. 1374. 1086. *laȝe*, *lathe* (occide eum) P. 142, 2. O. 2132. D. 2356. *handle* (tracta eum), *gorre* (pone eum) D. 991. 1156. *dampnowgha yȝo* (damnate eum ergo) P. 99, 3. Fem.: *hy a vynnas*, *hy a ȝanvonas* (ea voluit, misit, femina) P. 35, 2. 123, 1. *may clamderas hy* (ut animo linqueretur ea) 171, 4; inclinatum: *yn meȝy* (inquit ea) 34, 3. Acc.: *tensons hy* (tetenderunt eam, manum) 182, 1. *hertheugh hy* (trudite eam) R. 2295.

Formae emphaticae duplicatae. Masc.: *mara pythe ef lethys* (si ille occisus erit) D. 1961. *guythe ef* (serva eam, animam, *enef* m.) O. 2364. *doga ef* (porta illud, *kunys* m. cremium) O. 1298; *eve*, *eva* curtatum vel contractum cum vocalibus antecedentibus: *drove thymmo* (affer id mihi, pomum) O. 247. *otteſe*,

ottere (ecce ille, illud) R. 1901. O. 2513. 2567. *y wrefe y threheuel* (ipse faceret eius erectionem), *mar a qurera yn della* (si faciet ille ita) D. 1316. 2882. *ma ny wrefa ow desyr* (si non faciet ille meum desiderium) R. 2473. *agis mygtern ple mere* (vester rex, quo loco est ille?) P. 147, 3. *kepar del fuve dremmas* (sic ut fuit ille vir optimus), *fetel refe lethys* (quomodo ille occisus est?) O. 864. 2220. *pan vera genys* (quando natus est ille) P. 43, 4. *a peva ol parusys* (si omne illud paretur) D. 690. *may fova parys* (ut illud paretur) D. 620. *yth ofe deaul kyns merwel* (erat ille diabolus ante mortem) R. 2121. Fem.: *trogh y hy* (scinde illam) O. 292. *ken mam neffre es hyhy te na whela* (aliam matrem unquam quam illam tu ne quaesieris) P. 198, 4. Alia emphaseos ratione masc. *-ense*, fem. *-ensy*: *a wottense* (en ille) P. 203, 2. D. 3212. *ottense* (ecce ille, illud) D. 2165. 2794. 2976. *ottensy* (ecce illa) O. 102. D. 1787. Maiore emphasi: *a wotteue ef gene* (ecce ille mecum) D. 2155.

Arem. masc.: *eff* Cath. *hac eff den din* (et ipse homo dignus est) Buh. 82, 13. *setu eff arriuen* (ecce ipse adveniens) 36, 10. *eff a guelo* (ipse videbit) 192, 14. *leueret spes ac ef so hoz esper* (dicite vero, an haec sit vestra spes) 22, 12. *studiet a huy oz eux eff euez nezet* (cogitate, num vos id quoque neveritis) 170, 1; acc.: *caref ha douigef net* (ama eum et time eum sincere) Buh. 62, 8. *quemeret ef* (sumite eum), *sebelyet ef* (sepelite eum, *corff hoz mab*) MJ. 159 b. 160 a *debre* (ede id) 60 b. Fem.: *hy* Cath. *ha hy merch glan ha leanes refus a grae hi alies* (et illa puella pura et religiosa, refutabat ipsa saepe) Buh. 42, 4. 5. *hy a lavar* (ipsa dicit) 170, 10; acc.: *gret hy* (facite eam), *quezcomp hy* (portemus eam), *enterromp hy* (sepeliamus eam) 142, 10. 148, 3. 19. *leset hy* (reli quite eam) MJ. 21 b. *na lysid hy quet* (nolite eam deserere) 45 b. *chede hy* (ecce ea, auris) 75 a. Hod. masc. *héñ*, *hen*, fem. *hi*.

Plur. cambr. masc. et fem. WY (= hib. vet. *é*), cuius locum ante verbum obtinet WYNT (= hib. *iat*), assumpta ut videtur terminatione verbali (cf. ital. *eglino*, *elleno*): *kanis vint essit vechieu* (nam ii sunt vades) Leg. 2, 11, 24. *ac wynt adeuthant*, *ac wynt awelynt* (et ipsi venerunt, et ipsi videbant) Mab. 1, 22. 27. *ar bore trannoeth wynt aglywynt twryf anveitrawl* (et mane post noctem audiebant ii tumultum ingentem) 1, 34. Post verbum WY, HWY: *ac yna y kerdassant wy racdunt* (et tunc processerunt ii, pueri) Mab. 1, 273. *aphan hambwyllont hwy . . . y deuant wy . . . agwedy na welont hwy dydi drwc vyd gantunt* (et cum deliberaverint ii, venient ipsi, et cum non viderint te, aegrum erit eis) 1, 14. *heb hwy*, *heb wy* (inquiunt illae, fem.) 1, 251. 264.

Formae ampliatae WYNTWY, WYNTEU: *hwyntwy wedy hynny adoethant* (ipsi postea venerunt) Mab. 2, 236. *katwent hwinteu* (possideant ipsi) Leg. 2, 10, 2. *ac wynteu yn saethu eu kylleill* (et ipsi sagittantes cultellos suos) Mab. 1, 3. *ac estwng eu penneu aorugant wynteu* (et demittere capita sua coeperunt illi) 1, 7.

Corn. arem. masc. et fem. I. Corn.: *I a wyskis cryst gans gwyn* (ii vestiverunt Christum alba veste, Iudaei) P. 114, 1. *y a armas*, *y a leueris* (clamaverunt, dixerunt ii, apostoli) 42, 4. 51, 3. *y a welas . . . vn flough yonk* (ipsae viderunt puerum iuvenem, feminae) 254, 2. 3. Postpositum: *may caffons y aga gwayn* (ut caperent ipsi lucrum suum) P. 114, 4. Obiecti loco: *kerghy* (quaere eos) D. 2282. 2290. *gor y*, *gorry* (pone eos) O. 334. 825. R. 185. *gura y* (fac eos) D. 2674. *drewhy* (afferte, adducite eos) D. 2232. 2251. R. 318. 637.

Auctum: *otensy* (ecce illi) D. 601. *ottengy* (ecce illae, manus) D. 2689.

Arem.: *y a gray* (ii facient) MJ. 62a. *maz rohent y ho benediction* (ut mihi dent ii suam benedictionem) Buh. 118, 23; interdum suffixum verbo, cuius consona terminalis mollitur: *anedindy* (*a-nedint-y*, nonne sunt ii?) 158, 11; obiectum: *advertisydy* (advertite eos) 150, 11. *roy breman a goez an tut* (da ea, animalia, nunc coram populo) 128, 24. *miri* (serva ea, sacramenta) 66, 17. *quemer y* (sume eos, nummos), *chede y* (vide tu eos), *cont y* (numera eos) MJ. 18b. *setu y*, *setu y aman* (videte vos eos, videte vos eos hic) Buh. 168, 13. 162, 14. *chetu y* MJ. 71a. Hod. *hi*, utriusque generis.

Hactenus formae pronominum in casibus rectis, nominativo praesertim, interdum accusativo, qui sicut dativus frequentius formis infixis vel suffixis indicatur. Genetivi formae in vetusta lingua britannica supponendae videntur *mou*, *tou*, *ou* (cf. hib. pron. p. 327). Exemplum vetustius 3. pers.: *pop cyfreith avo dy brennin Morgannhuc yn lys ou bot yn hollaul dy escop Teliau ny lys yntou* (omne ius quod sit regi Morcantiae in aula eius, esse integrum episcopo Teliavi in aula ipsius) Privil. eccl. Land. in L. Land. p. 113. 114. In recentiore lingua *meu*, *teu* extant tanquam possessiva absoluta, non constructa cum substantivis. Exempla videas infra inter possessiva.

II. Pronomina personalia infixa.

Ad significandum accusativum pronominis atque dativum infigi solent radices pronominales, sicut in lingua hibernica, inter particulas terminatas vocalibus, verbales praesertim (excepta cambrica *ry*), et verbum, neque tamen usquam inter praepositionem et radicem verbi compositi. Apud Britannos scriptione separari solent pronomina infixa una cum particulis, tam personalia a verbis, quam possessiva a substantivis, cum apud Hibernos veteres semper omnia iungantur scriptione.

1. Pron. pers. infixum 1. pers. Sing. cambr. M (non inficiens, p. 187): *ym rylygrwys vymbrawt* (compressit me frater meus) Mab. 2, 215. *pei nam goganewch mi a gyskwn* (si non turbetis me, ego dormiam) 1, 2.

Ampliatur pronomen addita post verbum forma pronominis personalis vel simplici vel emphatica: *athydi amgwely i* (et tu videbis me) Mab. 1, 14. *un ohonawch chwi am kymero i* (unus e vobis me sumat) 1, 21. *ef amkymhellawd i hyt yma* (ipse compulit me usque huc) 2, 24. *nym dorei i* (mea non referret) 1, 289. *ac amdiarchenwys inneu* (et me ipsum exuerunt) 1, 4.

Item cornice et aremorice. Corn.: *Pedyr te am nagh tergweth* (Petre, me negabis ter; *a-m-n.*) P. 49, 3. *wy am gwylcyth* (me videbitis) 93, 4. *prag omgwysketh* (cur me verberas?) 82, 4. *del ym kyrry*, *del om kyry* (ut me amas) O. 537. D. 991. *ty rum gruk* (me fecisti) O. 88. *rem gorre the gosoleth* (ponat me ad quietem) O. 858. Ante verbum substantivum mira forma *mb*: *mur varth ambus* (magnum miraculum mihi est) O. 371. *nymbus* (non est mihi) O. 356. *han maystri bras ol ambo* (et magna potentia quae erat mihi) D. 148. Alia exempla videas inter verba anomala.

Auctum: *neb am gruk vy ham gorty* (qui creavit me et maritum meum) O. 181. *own am bus vy* (timor mihi est) O. 1452. *pyo penagh am gwellha vy* (quisquis videt me) R. 2383.

Arem.: *ma ael guen am quelen* (angelus meus candidus instituit me; *a-m-qu.*) Buh. 18, 1. *diaoul ram dougo*, v. l. *foulo* (diabolus me tollat, calcet) 88, 5. *nem goulene* (non quaerebat me), *nem guelo den* (non videbit me quisquam) 12, 21. 44, 6. *mar em queret* (si me amatis) MJ. 5a. *em diansavy*, *em nachy* (me negabis) 63a. *nem gueler* (non videbor; constructione impersonali) 63a. Dativus: *autronez gant guir fez am bezo* (domini verae fidei erunt mihi, ad epulas meas invitati) Buh. 34, 8. *doe guir roen tron ram pardono* (deus verus rex thronorum ignoscat mihi) 44, 4. *rac nam be blam* (ne sit mihi crimen) 98, 8. *nem bezo* (non erit mihi) 50, 9. 132, 4. *nem boe quet* (non fuit mihi) 158, 9. Ante imperativum eadem forma, qua alias possessivum significatur, MA: *ma mir* (serva me) Buh. 16, 14. 90, 17. *ma entent*, *ma ententet* (ausculta, auscultate mihi) 4, 5; 56, 11. *ma sicour*, *ma sicourit*, *ma sicouret* (adiuva, adiuvate me) 94, 16; 194, 20. 206, 14; 96, 4. *ma cret* (crede mihi) 166, 8. *ma groa preseruet* (fac me servatum) 92, 18. *ma sentet* (obtemperate mihi) MJ. 21b.

Auctum: *petra am bezo me breman* (quid mihi erit nunc?) MJ. 18a. *em cleuhet me* (me audite) 31a.

Plur. cambr. N (non inficiens, p. 187): *mynwn heb y gweisson mynn y gwr an gwnaeth* (volumus, inquiunt pueri, per virum qui creavit nos) Mab. 1, 35.

Auctum: *myn y gwr angwnaeth ni ar y delw honn* (per eum qui nos formavit in hanc figuram) Mab. 2, 242.

Corn. N rarius simplex: *hay an doro the anken* (et inferet nos in maerorem) O. 225. *ren sawye arluth huhel* (servet nos dominus supremus) O. 1088. *namnan dallas* (tantum non occaecavit nos) R. 42. Plerumque compositum (cum praepositione deperdita?) GAN (*gen*): *neb agan pernas* (qui nos redemit) P. 5, 4. *an keth map ol agan gruk* (idem filius qui omnes nos fecit) O. 1975. *kens ol ef agan formyas* (ante omnia is nos formavit) R. 2430. *ha nagan byth gobyr vyth* (nec nobis erit ulla merces) O. 2821. *cuth ny gen gas* (cura non dimittit nos) R. 2456. *y gen lowenhas* (nos exhilaravit) R. 1328. 1444. *lowene ny gen bo* (laetitia nobis non sit) R. 168. *neffre trystyns ny gen byth* (nunquam tristitia nobis erit) D. 731. *na fout bythqueth ny gen bue* (nec defectus unquam fuit nobis) D. 916.

Auctum: *neb an gruk ny* (qui nos fecit) O. 237. *neffre nygen byen ny ioy* (nunquam nobis foret gaudium) R. 1029.

Arem. ON: *on em queffomp* (nos inveniemus) MJ. 17a. *ef on care* (is nos amabat) 159b. *ron bezo* (sit nobis) 50a. *non bezo den* (non erit nobis homo) Buh. 188, 13. Frequentius HON: *ha non bezo hon priso muy* (nec erit nobis qui nos magni faciat amplius) MJ. 17b. *mar mear hon caras* (tantum nos amavit) 4a. *ma hon groay louen* (ut nos reddat laetos) 63b. *pa hon goulen euel hen quemenet* (quoniam nos petit ita iussos) Buh. 140, 5. *hon sicour* (nobis succurre!) 128, 12. *ha hon credit* (et credite nobis) 188, 12.

Auctum: *pebez mecher ... onneux ny a quen testeny* (quid opus nobis est alio testimonio?) MJ. 80b.

2. Pron. pers. infixum 2. pers. Sing. cambr. T (TH destituens, cf. pp. 157. 197): *lludedic yth welaf* (pulvere squalidum te video) Mab. 1, 285. *yr pan yth weleis gyntaf mi ath gereis* (ex quo primum te vidi, ego te amavi) 1, 273. *mi ath garwn yn vwyhaf gwr. mi ath garaf yn vwyhaf gwr* (ego te ama-

rem, ego te amabo maxime inter viros) 1, 268. *mi ath amdiffynnaf os gallaf* (ego liberabo te, si potero) 1, 255. *myn vygret nyth gredaf* (per fidem meam, non credo tibi) 1, 240.

Positio ampliata: *myn vygcret minneu ath garaf di* (per fidem meam, ego amabo te) Mab. 1, 268. *minneu ath rodaf di idaw ef* (ego dabo te illi, uxorem) 1, 276 *mi ath gaf di tra yth vynnwyf* (ego capiam te, quamdiu te volam) 2, 46. *euo ath gud ditheu* (ipse occultabit te) 1, 4. *ni ath gyghorwn di* (nos consulimus tibi) 3, 268.

Corn. T (non destituens nisi *b*, *g*, *gw*, *m*, p. 198), TH praesertim post particulam negativam: *mar nyth wolhaff* (si non lavo te) P. 46, 3. *nyth nahaff* (non negabo te) 49, 4. *me nyth dampnyaf* (ego non condemno te) 34, 4. *cleves vyth nyth kemerse* (morbus nullus ceperat te) 157, 4. Alibi frequentius D: *me ad wra arluth bras* (ego te faciam dominum magnum) P. 16, 4. *peynys ad wra moreȝek* (dolores te facient maestum) 66, 4. *gans cst. me ad welas* (cum Christo te vidi) 84, 3. *ny a grys ȝe vestry hag ad syns mester* (credemus tuam potentiam et te habebimus dominum) 197, 3. *my ad pys* (rogo te) O. 2199. 2203. Tamen etiam: *my ath pys* D. 196. *me ath pys* D. 272. 395. 421. 663. 691. 1226. 1446. 1896. 2052. Interdum provehens mediam, tam infectam (p. 198): *y rct flamyas* (ii te vituperarunt) P. 92, 9. *reth fo* (sit tibi) D. 947. 1267. 2097, et excussa *th*: *te a feth*, *te a fyth*, *ty a fyth* (tibi erit) P. 16, 3. 136, 3. D. 128. 134 etc.; quam integram: *herodes reth tenyrghys* (H. te salutavit) P. 115, 2. *nyth tynahaf bynary* (non denegabo te unquam) D. 907.

Auctum: *ny ad wra ty* (nos facimus te) O. 59. *reth ordene ty hath wrek* (ordinet te et uxorem tuam) D. 685.

Arem. Z (= cambr. *th*, p. 158): *breman ez consacrer hac ez baeleguer net* (nunc consecraris et fis presbyter; pass. impers.) Buh. 180, 13. 14. *me az goano me az scoy* (ego te infirmabo, ego te percutiam) 10, 9. 10. *me az guel mezet* (ego te video perturbatum) 160, 16. *doe guir roen bet raz remedo* (deus verus rex mundi sanet te) 194, 2. *maz sicouro doe* (ut tibi succurrat deus) 198, 2. *tregont digner . . . az vezo antier* (30 denarii tibi erunt toti) MJ. 18 b. *ny az azeul* (nos te adoramus), *an mam az ganas* (mater quae te genuit) 174 a. *nez priso den* (nemo te magni faciet) 61 b. Saepius contractum cum pronomine praecedente: *mez badez* (ego te baptizo) Buh. 104, 1. *guerches mam Iesu mez suply* (virgo mater Iesu, ego supplico tibi; *me az supply* 94, 17) 142, 22. *ha mez goaranto* (et praestabo tibi) MJ. 14 b. *niz sezlouo* (nos tibi auscultabimus) Buh. 74, 8. Hodierna lingua non destituit post *z*, sed servat primitivas tenues, atque medias ipsas provectione mutat in tenues. Ante imperativum forma possessivi DA: *da hem dihuz* (consolare te) MJ. 69 a. *dahem avys* (reminiscere) 62 a. *da hem laz* (occide te) 95 b; at cum negatione: *naz em esmae quet* (noli timere) 75 a.

Auctum: *nep az cret te* (qui credit tibi) MJ. 77 a.

Plur. cambr. CH (non inficiens, p. 187): *duw ach nodho* (deus vobis propitius sit!) Mab. 2, 228. *mi achdifferaf* (ego vos defendam) 3, 29. *canych gwelas neb or gaer ettwa ymchoelwch drachevyn* (quoniam nemo vos vidit adhuc e castro, revertimini) 2, 217.

Corn. S: *me as guarn, me as guarnyas* (moneo, monui vos) D. 2031. 757.

mar as guel (si videt vos) D. 1003. *why as byth* (vobis erit) R. 612. *me . . . as dyerbyn* (vos conveniam) D. 897. *res bo drok lam* (sit vobis malus saltus) D. 1125. Frequentius compositum GAS (cf. *gan*, nos) vel *ges*, *gis*: *me agas saw* (salvo vos) D. 404. *my agas peys*, *me agas peys*, *me agas pys*, *my agas pys* (rogo vos) D. 784. 1341. 1643. O. 2346. *ragas bo* (sit vobis) D. 265. 706. 2048. *ma gas bo lowyne nef* (ut sit vobis laetitia caeli) D. 226. *re ges bo* (sit vobis) O. 2585. *magys byth luen edrege* (ut sit vobis plena paenitentia) O. 348. *powes nygys byth nep preys* (quies non erit vobis ullo tempore) O. 1222. *kepar del y gys prynnys* (aeque atque vos redemi) R. 180. *lemmyn me agis pys oll* (nunc ego rogo vos omnes) P. 182, 3.

Auctum: *pahan cheyson as bues why* (qualis causa vobis est?) D. 1970; irregulari verbi forma: *an tekter asbetheugh why* (deliciae quam habebitis vos) D. 33.

Arem. OZ, OUZ (= cambr. *wch*, p. 158): *me oz supli* (ego vobis supplico) Buh. 98, 14. *me oz pet*, *me ouz pet* (vos rogo) MJ. 7 b. 59 b. *hac ouz remedo* (et vos sanabit) 14 b. Saepius contractum: *doe roz saluo* (deus vos salvet) Buh. 112, 6. *doe roz miro pep bro roz bezo ioa* (deus vos servet, in omni terra sit vobis gaudium) 114, 14. *noz deur* (non vultis) MJ. 42 b. Buh. 40, 9. *noz bezet dout* (ne sit vobis dubium) 36, 7. *a huy a toehe noz boe y* (num vos iuraretis, non fuisse vobis ea, scuta, nummos?) 160, 6. *nouz guellaff* (quod non video vos) MJ. 9 b. *poz pedaff* (quoniam vos rogo) Buh. 142, 15. *moz quemenno* (vos mandabo) 60, 10. Praeterea HOZ, interdum HO: *ny hoz les cuit* (nos vos relinquimus) Buh. 16, 5. *hoz pedaff* (rogo vos) 36, 3. *pa hoz guelaff* (cum video vos) 36, 16. 38, 13. *piou vezo nep ho traisso* (quis erit qui vos prodet?) MJ. 59 b. *me ho pet* (vos rogo) 41 a. b. 176 a. *rac noh euz car* (quia non est vobis amicus) 21 b. *ho hem discuezet* (detegite vos) 176 a.

Cum nota augente: *mous guelo huy* (videbo vos) MJ. 63 b. *piu vezo oz di liero huy* (quis erit qui vos liberet?) 22 a. *ny oz salut huy* (salutamus vos) 111 b.

3. Pron. pers. infixum 3. pers. Sing. cambr. E et S (non inficientia, p. 187) de omnibus generibus:

E. Masc.: *owein ae byryei ac ae gwerthei* (O. superabat eum et vendebat eum) Mab. 1, 21. *ami ae harhoaf yno* (et ego expectabo eum hic) 1, 240. Ampliatum: *awydost ti arglwyd pwy ae lladawd ef* (num scis tu domine quis eum occiderit?) Mab. 1, 291. Fem.: *y gymryt gwr ae kanhalyo ole arall* (ad sumendum ex alio loco virum qui eam tueatur, *iarllaeth* fem., comitatum) Mab. 1, 21. Neutr.: *kanys ti ae dylyy* (tu enim id debes, dignus es, qui ordineris ut eques) Mab. 1, 243. *mi aegwnaf* (ego id faciam) 1, 14.

S. Masc.: *ethym oed y gwr mwyhaf a garwn i. ac nys gweleis eiryoet* (E. esset vir quem maxime amarem, et non vidi eum unquam) Mab. 1, 276. Fem.: *gwedy askafo ef en llegrедic* (postquam eam, sponsam, deprehenderit ipse vitiatam) Leg. 2, 1, 27. *yr nas gwelsei eiryoet* (quamvis eam nunquam vidisset, amabat puellam) Mab. 2, 199. Neutr.: *peredur ny chyuarchafi well ytti. kan nys dylyy* (P. non salutabo te, nam id non meruisti) Mab. 1, 283. *ti aallut dywedut pei as mynhut* (tu possis dicere, si id velis) 1, 259.

Corn. N masc. et neutri, S fem. fere generis (non inficientia, p. 187):

N. Masc.: *wy an kyff* (vos invenietis eum; *a'n*) P. 256, 3. *y an kemeres*

hag an sensys (ipsi eum ceperunt et eum tenuerunt) 70, 1. *war penakyll an goras* (in pinnaculo eum posuit) 13, 3. *an deppro* (qui edet eum, panem) 44, 4. *ny an pernas ȝe worȝys* (nos eum emimus a te) 105, 2. *a lene yn hombronkyas* (inde eum abduxit; *y'n*) 16, 1. *y pesys rag an keth re ren crowse* (oravit pro isdem qui eum crucifixerant) 185, 2. *me nyn aswonys* (ego non novi eum) 84 4. *nan caffan ny* (ut non inveniamus eum nos) 240, 3. *mayn dampne* (ut eum damnaret, Herodes Christum) 108, 3. Neutr.: *scrifys yw yn suredy ha ken me nyn lavarsen* (scriptum est certo nec alio modo ego id dicerem) 183, 1.

Auctum: *mar an pesaf ef* (si rogo illum) D. 1166. *nan cryyth ef* (quod non credis illud) R. 1087.

S, personas generis feminini indicans: *pyteth mur askemeras*, *gloys creff askemeras* (miseria magna, angor fortis eam cepit, Mariam; *a's*), *an seth . . . as gwyskis* (sagitta eam percussit), *hay mab as gorth* (et filius ipsius eam colit), *anken mur asgrevye* (maeror magnus eam gravabat) P. 164, 2. 221, 4. 224, 1. 226, 4. 231, 3. Praeterea res, sive masculinum est nomen sive femininum: *ef astewlys dre sor bras ȝen eȝewon* (ipse proiecit id cum ira magna Iudaeis, Iudas argentum; *arghans*, arem. *arc'hant* masc.) P. 103, 3. *y je Iuggijs ys degy cst. y honon* (fuit iudicatum, ut eam, crucem, portaret Christus ipse) 160, 4.

Arem. EN de masc. et neutro, HE de feminino fere genere:

EN, HEN masc., coalescens cum particulis: *bennoez roen tron sider ren preseruo* (benedictio regis thronorum eum servet, Davidagium) Buh. 200, 16. *te a gour doe nen autreis* (tu scis, deus, me ei non cessisse, regi) 44, 23. Neutr.: *col a grez jier ma nen grez* (iacturam facis magnam, si non facis id) Buh. 164, 8. *nen doetaf* (non dubito id) 160, 19. *nen griff quet* (non faciam id) 188, 4. *nen nachaf quet* (non nego id) 10, 22. 162, 7. 186, 19. MJ. 6b. *nen cret den* (nemo id credit), *den en bet n'en crethe* (nemo in mundo id crederet) 9b. Item cum pronominibus personalibus *me*, *te*, *ni*: *men roy deoch* (dabo eum vobis) MJ. 18a. *men graci* (gratias ago ei) Buh. 130, 14. *men toe* (ego id iuro) 166, 16. 172, 17. *men rohe* (ego id darem) 164, 14. *nin tamallo* (nos eum vituperabimus) 74, 11. *nin gray badezet* (nos eum baptizabimus) 100, 18. *ten goar* (tu id scis) MJ. 153a. Tamen etiam forma absoluta: *nep en tremeno* (qui eum transibit, locum) Buh. 92, 4. *pa en mennaff nen caffaf quet* (cum id posco, non accipio) 168, 19. *ha hy en pedas* (et illa eum oravit) MJ. 4b. *me en guel* (video eum) 155a. *ny hen aznacoe* (nos eum cognovimus) 211b. *nep hen excusas* (qui eum excusavit) 151b. *me en touhe* (ego id iurarem) Buh. 94, 11. 172, 8.

HE forma absoluta de personis feminini generis: *en he pardonas* (ibi ei ignovit, Mariae Magdalenae) MJ. 4b. *ef he diffennas* (ipse eam prohibuit) 186b. De rebus: *me he miro* (servabo eum, locum) Buh. 92, 3. *me he dougo* (ego id feram, gaudium) 26, 15. *en paradoes he quiji* (in paradiso id invenies) 64, 1. *huy he quemero* (vos eum accipietis, archiepiscopatum) 188, 8. Rarius contractum cum vocula antecedente: *me gourchemenn deoch* (ego eam commendo vobis) MJ. 45b.

Plur. cambr. E vel S, ut in singulari, de omnibus generibus. E: *ef ae byryawd oll yr llawr* (omnes eos prostravit in solum) Mab. 1, 290. S: *aked asdesko* (etsi didicerit eas, artes), *ayuedy asdangosso* (et postquam monstraverit

ea) Leg. 1, 43, 11. 16, 11. *dynyon nac alanot nys gwelei* (homines nec animalia, non videbat ea) Mab. 1, 250. Ampliatum: *diheu oed gan y nifer aegwelei wynt uelly* (persuasum erat agmini, quod eos videret ita) Mab. 1, 24.

Cornice S huius numeri est signum infixum: *me asderevas* (ego eos publicavi, sermones meos; *a's*) P. 79, 3. *me as gura* (ego eos faciam, clavos) 158, 3. *an keth re as clewas* (idem qui eos audierunt, leges meas) 80, 3. *rag ȝe gerense ihus. cst. as goȝevy* (propter amorem tui I. Chr. eos ferebat, dolores) 139, 3. *my as kylm* (ligabo ea, brachia) D. 1190. *me as chas yn mes* (expellam eos foras) D. 317. *ȝy ȝyscyplys y trylyas yscafas ol ow coske* (ad discipulos suos revertit, invenit eos omnes dormientes; *y's*) P. 55, 3. *ys gwregh wyn* (fecit eos albos, pedes 45, 4. *rag pur gerense . . . ys goȝevy* (propter merum amorem eos ferebat, dolores) 227, 4. *mar nys cafaf* (si non invenio eos) R. 647. *homma gans daggrow . . . res holhas* (haec lacrimis eos lavit, pedes) D. 519 sq.

Arem. HO, aut absolute positum aut coalescens cum pronomine pers. vel particula negativa: *ho sechas* (siccavit eos, pedes) MJ. 4 b. 19 b. *mar ho drouc-tretech* (si eos male exciperetis) 6 a. *nep ho em abandon* (qui se dedunt) 12 b. *ho goestlo* (spondebo eos, filios) Buh. 204, 11. *ho prestis . . . mo goestlas* (praestiti, spopondi ea, scuta, nummos) 158, 12. 14. *mo guedo . . . mo encreso . . . mo cafo* (speculabor, circuibo, capiam eas, feras) 30, 18 sqq. *no deceffont na no foulont* (ne eos decipiant neve conculcent eos) 154, 5. 6. *na no esperner quet* (nec iis parcitur) MJ. 11 b.

In formis quibusdam cornicae dialecti propriis, quae verbo substantivo maxime adiunguntur, *ns, ný, nýev* (eum), *st* (eam, eos), conferas infra verba anomala.

III. Pronomina personalia suffixa.

Post praepositiones fere, ut in hibernica lingua. Formae suffigendae non differunt pro genere nisi in tertia persona numeri singularis.

Praepositiones quaedam cambricae pronomina post se habent absoluta: *ami, a mivi* (mecum), *athi* (tecum), *gwedi mivi* (post me) Mab. fq. Suffiguntur autem pronomina his potissimum: *y* (= hib. *do*, ad), *yr* (pro, per), *yn* (in), *at* (ad), *wrth* (contra), *rac* (coram), *gan* (cum), *heb* (sine), *trwy* (per). Post *ar* (super), *o* (ab, ex), *am, ym* (circum) ante pronomina suffigenda intromittuntur litterae vel syllabae: *-n-*, *-hon-*, *-dan-* (praepositio altera: sub).

Cornicae praepositiones suffigentes frequentiores quaedam: *a* (ex), *de, ȝe* (= hib. *do*), *yn* (in), *war* (ad, super), *rag* (prae), *dre* (per), *worth* (ad), *gans* (cum), *yntre* (inter); adde *es, uges* (quam). Aremoricae: *a* (ab, ex), *da* (= hib. *do*), *en* (in), *oz, ouz* (ad), *dre* (per), *gant* (cum, apud), *oar* (super), *eguit, euit* (propter, pro); item *eguet* (quam). Sunt etiam compositae corn. *ȝerag, ȝeworth*, arem. *diouz, digant, achant* etc. Post *a* et *war* tam cornice quam aremorice eaedem litterae vel syllabae intercedunt, quas intromittit cambrica: *-n-* et *-han-*.

1. Pron. pers. suffixum 1. pers. Sing. cambr. F (= M) cum variantibus vocalibus *a, o, y*: *arnaf* (ad me; *ar-n-af*) Mab. 1, 2. *ohonaf* (a me; *o-hon-*) 1, 19. *amdanaf* (circum me; *am-dan-af, am,* circum) 1, 4. 6. *attaf* (ad me) 1, 9. *ynof* (in me) 1, 5. *yrof* (per me) 1, 285. *ragof* (coram me) 1, 4. 6. 275. 278. *wrthyf* (erga me) 1, 5. *gennyf* (mecum; *gan*) 1, 4. 5. 25. Discordat ob serva-

tam *m* formula *ym*, *im* (mihi; praep. *y*, ad) Mab. fq., ut corn. *thym*, quamquam est arem. *dif*.

Positio aucta: *arnafi* Mab. 1, 25. 246. *ohonafi* (a me) 1, 6. 19. *ymdanafi* (circum me; *am*, *ym*) 1, 10. *attafi* 1, 15. 25. *yrofi*, *yryfi* (per me) 1, 264. 265. *wrthyf i* 1, 5. 7. 2, 38. *genyfi*, *gennyfi* 1, 5. 6. Magis aucta: *yrof ynneu* 1, 267. Discordant item *ymi* Mab. 1, 7. 3, 20; *y minneu* (= *ym inneu*) 1, 2.

Corn. F, FF (interdum detritum, p. 116) cum vocalibus variantibus *a*, *o*, *e*, *y*: *ahanaf*, *ahanaff* (de me; cambr. *ohonaf*) D. 306. P. 193, 2. *ahane* (id.) D. 2907. *warnaf* (super, ad me) O. 579. 1344. D. 2187. *ragof*, *ragoff* (pro, propter me) O. 139. P. 168, 4. *a thyragof* (coram me) O. 1955. D. 196. *ynnof* (in me) R. 707. 2386. *drethof* (per me) O. 134. *dresof* (trans me) R. 525. *gynef*, *genef*, *geneff*, *genaf* (mecum) D. 601. 1021. P. 63, 3. O. 672. *gene* (id.) O. 1305. D. 218. 576. P. 166, 3. *gyne* (id.) D. 656. *worthyf*, *orthyf* (ad me) D. 129. O. 2524. *orȝaff* (id.) P. 175, 4. *thyworthyf*, *thyworthef* (a me) D. 1036. 1217. Differt hic quoque *dym* (= cambr. *ym*) D. 741. *ȝym* P. 46, 4. 61, 3. 74, 1. 78, 1. 101, 3. 157, 3. *thym* D. 203. 270 etc.

Auctum: *ahanaf vy* O. 2206. D. 1436. *war[n]aff ve* P. 145, 2. *orthyf vy* D. 496. *theworthef vy*, *theworthyf ve* O. 206. 503. *ȝe worȝaff ve* P. 80, 1. *a thyworthyf vy* D. 1645. *genef vy*, *gynef vy*, *gyne vy* O. 1189. D. 597. 2849. Sed etiam: *genama* (mecum) P. 193, 4. ac semper *dymmo* (= cambr. *ym inneu*) D. 498. 801. *ȝymmo* P. 1, 3. 72, 4. 101, 4. 129, 3. 144, 4. *thymmo* O. 111. D. 266. R. 1641. *thymo* O. 1418. Magis auctum: *thymmo ve* O. 1296. *thymmo vy* O. 158. D. 178. R. 1650 etc. *dymmo vy* D. 810. *thymo vy* D. 1997.

Arem. F, FF cum vocalibus variantibus *e*, *i*, *o*, *ou* (differt pron. suffixum 3. pers. masc. *-af*, *-aff*): *deux guenef*, *deux gueneff* (veni mecum; = *genef* e *gant*) Buh. 14, 14. 126, 22. *gueneff* MJ. 5a. 8b. *guenef* 5b. 20b. 29b. 38a. *diguenef* (a me) 74a. *aet eo digueneff ma clenvet* (abiit a me morbus meus) Buh. 198, 6. *dif*, *diff* (mihi; *da*) fq. *ouzif*, *oziff truhez hoz bezet* (erga me misericordia sit vobis) Buh. 194, 19. 196, 19. *ouziff* (ad me) MJ. 5b. 43b. *eguidoff* (pro me) Buh. 198, 13. *dauedof* (ad me; ed. *dauedou*, vitiose) 60, 7. *brassoch eguetoff*, *muy eguidoff*, *guell eguedoff* (maior, melior quam ego) 74, 23. 78, 11. 84, 4. *ne sourci glan nep vnan ahanoff* (non laborat omnino quisquam de me) 118, 19. *ahanof*, *ahanouf* (de me) MJ. 32b. 75a. *dioarnouf* (de me) 65a.

Cum emphasi: *diffme* MJ. 43a. *difme* 32a. 36a. 37b. 40b. 45b. 57a. 59a. Buh. 40, 10. *guenefme* MJ. 52b. 54b. 59a. *diguenefme* 31a. 38b. *quent eguedofme* (prius quam ego) 35b. 37b. *enouf me* (in me) 63b. *oarnouf me* (de me) 113a.

Plur. cambr. M suffixum cum isdem vocalibus atque in sing. *-am*, *-om*, *-ym*: *attam* (ad nos) Mab. 2, 57. *arnam* (ad nos) 2, 223. *yrom* (super nos) 2, 46. *yrynghom* (inter nos) 2, 21. *genhym*, ampliatum *gennym ni* (nobiscum) 2, 213. 247. Discordat *in* (nobis) 1, 5. 33, *ynni* 1, 11 sicut supra *im*.

Corn. N cum isdem vocalibus: *warnan* (super nos) P. 149, 4. *ahanan* (de nobis) D. 152. 772. *ragon* (pro nobis) P. 2, 3. 9, 1. 194, 3. *yntreȝon* (inter nos) 30, 2. 169, 2. *rybon* (iuxta nos) D. 460. *genen* (nobiscum) P. 43, 1. 192, 2. D. 193. *gynen* D. 730. R. 2349. *worthyn*, *orthyn* (ad nos) D. 591. O. 212. *thyworthyn*, *theworthyn* (a nobis) D. 1916. 2294. *ȝyn* (nobis) P. 18, 2. 51, 3. 100, 4. 135, 4. 148, 2. 155, 3. 188, 1. *thyn* (id.) 111, 3. 148, 3. *ȝeyn* 137, 3.

Auctum: *rayon ny* P. 56, 2. 153, 2. *ȝynny* 3, 1. 21, 1. 188, 2. *dynny* 239, 4. *thynny* 107, 3. *orthyn ny* O. 212. *genen ny* O. 2378. R. 2345. *ynnon ny* (in nobis) R. 1321. Magis auctum: *ȝynny ny* P. 105, 1. *thynny ny* O. 482. D. 652. R. 568.

Arem. MP suffixum cum vocali *o*: *deomp* (nobis) Buh. 74, 6. MJ. 48a. b. 80a. *ouzomp* (ad nos) Buh. 56, 9. *entromp* (inter nos) 182, 16. 188, 20. MJ. 17a. 37b. 80a. *gueneomp* (nobiscum) 208, 4.

Positio aucta: *gueneompny* Buh. 112, 16. MJ. 162a. b. *dymny* (nobis) 53b. *deompny* (id.) 209b. 211b. *ouzompny* 51b. *entrompny* 70a. *enompny* 209b.

2. Pron. pers. suffixum 2. pers. Sing. cambr. T suffixum cum vocalibus ut supra: *attat* (ad te) Mab. 1, 8. 260. 2, 232. *arnat* 1, 240. 248. *ymdanat* 1, 259. 2, 35. 37. *ohonat* 1, 276. *ragot* 1, 237. 276. 2, 375. *wrthyt* 1, 239. 2, 26. 27. *genhyt*, *gennyt* 1, 20. 27. 2, 383. Frequens in Mab. *itt* (tibi).

Positio ampliata: *arnat ti* Mab. 1, 18. 246. *yrot ti* (per te, propter te) 1, 270. 2, 226. *wrthyt ti* 1, 6. 25. 2, 38. *gennytti* 1, 6. 2, 229. Item *iti*, *itti*, *ytti*, *yti* (tibi) 1, 2. 4. 5. 6. 18. 30. Magis ampliata: *attat titheu* 2, 383. *ohonat titheu* 1, 249.

Corn. S (= cambr. *t*, p. 154): *ahanas* (de te) P. 14, 2. O. 1484. *ahanes* O. 406. *warnas* (super te) O. 1015. 1837. *warnes*, *warnos* O. 221. R. 2378. *ynnos* (in te) O. 2293. R. 757. *ragos* (pro te) O. 260. *thyragos*, *a thyragos* (coram te) R. 1382. D. 2333. *nag us ken dev agesos* (quod non est alius deus nisi tu) R. 2477. *drethos* (per te) D. 287. R. 2220. 2618. *genes*, *gynes* (tecum) D. 461. 191. *genas* P. 78, 2. 82, 2. 172, 2. *worȝys* (erga te) 115, 3. *ȝe worȝys* (a te) 105, 2. *theworthys*, *thyworthys* O. 1405. D. 1555. *ȝys* (tibi) P. 8, 1. 19, 3. 4. 20, 2 etc. *ȝis* 11, 3. 115, 4. *thys* 15, 1. 17, 2. D. 271 etc.

Auctum pronomen: *ragosse* P. 123, 2. *ahanas gy* D. 2263. *worthys gy* R. 1728. *dyso* O. 2191. *thyso* D. 219. 302. *deso* P. 99, 2. 198, 3. *ȝeso* 98, 4. 116, 1. Magis auctum: *dysosy* O. 842. 1788. *thyso gy* O. 2246. D. 59. R. 1740. *drethos the gy* D. 295.

Arem. T cum vocalibus ut in 1. pers. sing.: *guenez* (tecum; i. e. *genett* = *gentet*) Buh. 10, 15. MJ. 67b. 76b. *dit* (tibi) fq. *ouzit* (ad te) MJ. 95b. *eguidot* (pro te, propter te) Buh. 194, 21. *brassoch eguedot* (maior quam tu) 88, 19. *ennot*, *enot* (in te) MJ. 14b. 150a. *ahanot* (ex te) 86a.

Auctum: *guenede* (tecum) Buh. 158, 8. MJ. 142a. 216b. *dide* (tibi) 85a. 142b. *enode* (in te) 149b. *ahanode* (de te) 103b.

Plur. cambr. UCH (*wch*, interdum *och*, *ych*, p. 124): *arnawch* Mab. 1, 256. 2, 375. *ohonawch* 1, 25. 265. *gennwch* 2, 215. *ragoch* 2, 216. 232. *wrthych* 2, 28. *yny wypwyf aallwyf anerth ywch* (donec scio possimne quod adiuvat vos) 1, 253. *mi ae talaf ywch* (ego id solvam vobis) 1, 278.

Auctum: *un ohonawch chwi*, *un ohonawch chwitheu* (unus e vobis) Mab. 1, 21. 278. *y gennwch chwi* (a vobis) 2, 30. *mini aawn y chwi* (ego eam ad vos) 1, 35.

Corn. UGH (*ough*, *ogh*, p. 125): *ȝeugh* (vobis) P. 1, 2. 39, 2. 50, 1. 75, 1. 158, 4. *theugh* D. 14. 224 etc. *thyrgh*, *thyugh*, *theygh*, *thongh* D. 1. 343. 4. 445. *thygh* D. 587. 596. *genough* (vobiscum) P. 37, 2. D. 725. 873. *genogh*, *geneugh* D. 542. 2034. *ken agesough* (aliter quam vos) O. 2357. *pella esough* (remotius, longius quam vos) R. 1299. *ragough* (propter vos) P. 169, 1. *athyragough*, *athy-*

rageugh (coram vobis) D. 1414. R. 1313. *warnovgh* (ad, super vos) P. 37, 3. 170, 1.

Ampliatum: *ragovgh wy* (pro vobis) P. 44, 2. *drezough why* (per vos) 142, 3. *genogh why* D. 184. 719. *ken agesough why* O. 2490. *thyugh why, theugh why* O. 463. 2406. *thyuwhy* O. 2330. *thywhy* D. 269. 308 etc. *zewy* P. 75, 3. 102, 2. 104, 2. 155, 1. Magis auctum: *theugwhy why* O. 2209. *thywhy why* R. 1225. *thywy why* D. 1083. *zewy why* P. 158, 1.

Arem. UCH (*ouch, och*): *deoch* (ad vos, vobis) fq. *gueneoch* (vobiscum) Buh. 14, 18. MJ. 5b. 55a. 62b. 70a. *diqueneoch* (a vobis) 70a. *enoch* (in vobis) 26b. 27a. *ahanoch* (de vobis) 53a. 57b. 58b. *dreizoch* (per vos) 50b. *davedoch* (ad vos) 49a. *dirazoch* (coram vobis) 24b. *ouzouch, ozoch* (ad vos) Buh. 38, 15. 140, 17. *entroch* (inter vos) 202, 12. MJ. 5b. 7a. 54b. 62b. 70b. Minus accurate: *ahanech* MJ. 50a. *guenech* 6a. 24b. 39a. 50a. *ouzech* Buh. 204, 20. *dich* 18, 24.

Ampliatum: *deoch huy* Buh. 80, 5. *dichuy* 114, 13. 186, 13. *dihuy* MJ. 7a. 21b. 32b. 37a. 39a. 49a.b. 56a. 79b. *gueneochuy* Buh. 76, 10. MJ. 62b. *genihuy, guynihuy* 45a. 104b. *ouzouchuy* Buh. 36, 17. *ouzochuy* MJ. 59b. *oarnochuy* (super vos) 50a. *dauedouch huy* Buh. 20, 3.

3. Pron. pers. suffixum 3. pers. Sing. Formae pronominis differunt pro genere; sunt cambricae post quasdam praepositiones masc. AU, AW, fem. EI post eas, quas in 1. et 2. pers. vocalis intermedia sequitur *a*, I post ceteras. Plerumque tamen masc. DAU, fem. DI, quorum *d* in *t* (*th*) mutatur.

Masc.: *arnau* Leg. praef. *arnaw* Mab. 1, 9. 10. 2, 22. 25. *amdanau* Leg. 1, 7, 10. *ymdanaw* Mab. 1, 8. 2, 388. *ohonau* Leg. 1, 7, 10. 2, 1, 18. *ohonaw* Mab. 1, 13. 15. *atau* Leg. praef. *attaw* Mab. 1, 3. 2, 25. *endau* (in eo) Leg. 1, 10, 5. *yndaw* Mab. 1, 3. 15. 240. *erdau* (per eum) Leg. 2, 6, 28. *yrddaw, yrdaw* Mab. 2, 203. 3, 35. 158. *racdau* (coram eo) Leg. 1, 12, 6. *racdaw* Mab. 1, 8. 27. *hebdaw* (sine eo) Mab. 2, 35. 215. *kanthau* Leg. 1, 7, 22. *gantaw* Mab. 1, 2. 10. 12. *trwydaw* (per eum) Mab. 1, 13. 27. 251. *trostau, trosdau* (supra eum) Leg. 2, 6, 1. 28. *drostaw* Mab. 1, 258. 264. 2, 35. *eregthau* (inter eum) Leg. 1, 11, 2. 1, 17, 13. *yryngtaw* Mab. 2, 31. 54. Cum praep. *y* (= *di*, hib. *do*): *ydau* (ad eum, ei) Leg. *idaw* Mab. fq. Vetustiore forma: *racdam* (gl. sibi) Cb. 67. Suffixum *-o* solum exhibet L. Land.: *trio, truio* (per eum, fluvium) 116. 187. *oi blain trusso* a fonte trans eum, montem) 247.

Fem.: *arney* Leg. 1, 9, 25. *arnei* Mab. 1, 15. 16. *ohonei* Leg. 1, 36, 10. *amdanei* Mab. 2, 28. *ymdanei* Mab. 1, 14. 17. 20. 2, 20. *ydanei* (sub ea) Mab. 1, 252. 255. *atey* Leg. 1, 24, 5. *attei* Mab. 1, 18. *endi* (in ea) Leg. 1, 11, 4. *yndi* Mab. 1, 7. 10. 12. 241. *racdi* 1, 15. *wrthi* 1, 18. 20. 29. 238. *kenthy* Leg. 1, 41, 7. *genthi* Mab. 1, 26. 28. 291. *trwydi* 3, 94. *trusdi* L. Land. 138. *trosdy* Leg. 2, 1, 81. *yrygthi, ryngthi* Mab. 1, 294. 2, 28. *ydy* (ad eam, ei) Leg. *idi* Mab. fq., forma vetustiore *didi* (ei, ecclesiae) L. Land. p. 113.

Positio ampliata: *arnav ef, amdanav ef* Leg. *ydau ef* 1, 21, 4. *idaw ef* Mab. 1, 4. *ydhy hy* (ei, reginae) Leg. 1, 3, 1. *ykenthy hy* (ab ea) 2, 1, 28. *erni hi* Mab. 1, 271. *ohonei hitheu* 2, 216.

Cornice et aremorice, sicut cambrice, plerumque masc. corn. DO, arem. DAF (ortum ex *dam*), fem. corn. arem. DI, DY, quorum *d* secundum leges

mutatur. Post formas auctas *ahan-*, quae contrahitur in *an-*, et *warn-* intermedia vocalis accedit *e* (*o*, *y*).

Corn. masc.: *doȝo* (ei, ad eum; = cambr. *idaw*, arem. *dezaf*) P. 146, 3. 173, 4. 208, 5. *thoȝo* 154, 4. *ȝoȝo* 9, 4. 11, 2. 4. 16, 2. 23, 3. 24, 2. 51, 2. 58, 2 etc. *dotho*, *thotho* Dr. fq. *dreȝo*, *dretho* (per eum) P. 88, 3. R. 1683. *ragtho* (pro eo) P. 6, 1. *ynno* (in eo) 47, 4. 133, 4. 142, 4. 233, 1. 4. *ganso* (cum eo) 7, 3. 10, 2 etc. *worto* (ad eum) 86, 2. 140, 3. 176, 3. 215, 2. *orto* (id.) 26, 3. 77, 4. 80, 4. 96, 3. 100, 3. *ȝe worto* (ab eo) 23, 4. 207, 2. *dresto* (trans eum) R. 2226. *anoȝo* (de eo) P. 22, 1. 98, 2. 207, 4. 231, 2. *annoȝo* 221, 3. *anotho* 106, 4. *warnoȝo* (super eum) 56, 3. 99, 1. 117, 1. 244, 4. Consonantiae causa mutata vocalis: *the ragthe* (coram eo) 29, 3. *ȝeȝa* (ad eum) 54, 3; vitiose *anotha* Cr. 328. Brevior forma *dy* (ad eum) P. 18, 4. 67, 1.

Auctum: *ken arluth agesso ef* (alius dominus quam ille) O. 1789. *dretho ef* R. 1756. *dresto ef* (trans illum) R. 1746. *ganso ef* P. 163, 2. *ynno eff*, *ynno ef* (in illo) 192, 3. D. 2215. R. 1707. 2837. *dotho ef*, *thotho ef* D. 2081; 1789. 1793. 1815. *a thyworto ef* O. 1378.

Fem.: *ȝyȝy* (ad eam, ei; = cambr. *idi*, arem. *dezy*) P. 34, 2. 199, 4. *ȝeȝy* 226, 1. *dreȝy* 152, 4. *drythy* O. 1668. *rygthy* (pro ea) P. 184, 2. *ȝe rygthy* (coram ea) 226, 3. *ynhy* (in ea) 182, 2. 222, 4. *ynny* 153, 2. 184, 1. *gensy* 161, 3. 167, 1. *gynsy* 27, 4. *aneȝy*, *anethy*, *annethy* 32, 2. D. 923. O. 218. *warneȝy*, *warnethy*, *warnythy* P. 28, 3. 190, 4. O. 837.

Auctum: *worty hy* O. 269. *dethy hy*, *thethy hy* D. 529. O. 103.

Arem. masc.: *dezaf*, *dezaff* (= corn. *doȝo*) fq. *entaf*, *enhaf*, *ennaff* (in eo) Buh. 30, 6. 86, 10. 96, 13. 154, 22. 166, 19. *ennhaf*, *enhaf*, *enhaff* MJ. 8a. 25b. 70a.b. *bet ennhaff* (usque ad eum) 47b. *outaff* (ad eum) Buh. 36, 7. *dioutaff* (ab eo) 58, 19. *gantaff* (secum, apud eum) 10, 20. 12, 5. MJ. 47a. *gantaf* 6b. 47b. 81b. *digataff* (leg. *digantaff*, ab eo) Buh. 194, 16. *anezaff* (de eo, eius) 78, 12. 152, 14. 172, 22. *anezaf* MJ. 6b. 8a. *eguytaf* (propter eum) 93b. *davedaff* (ad eum) 47b.

Auctum: *ganteuy* (cum illo) Buh. 88, 20?

Fem.: *dezi*, *dezy* (ei) fq. *enhy* (in ea) Buh. 30, 2. 3. MJ. 38b. *ennhy* (in eam) 11a. *enhy* 12b. 35b. *outy* (ad eam) Buh. 34, 22. *diouty* (ab ea, ex ea, puella) 18, 19. 34, 20. *daguitty* (ad eam) 34, 22. *ganti*, *ganty* (cum ea, apud eam) 74, 21. 138, 17. 152, 2. *dreizi* (per eam; ed. *dreizif*, vitiose) 106, 27. *anezi*, *anezy* (de ea, eius) 154, 21. 156, 23. MJ. 17b. 61a.

Plur. Cambrica vetusta forma DO (respondens aremoricae) inest in uno exemplo: *gurthdo resistit* (gl. obsistit, promissis talibus; i. e. contra ea r.) Cb. 3. Praeterea semper UNT aut DUNT (interdum *ynt*, *dynt*) respondens formis quae sunt in singulari: *attunt* Mab. 1, 25. 276. *atadunt* Leg. 2, 11, 22. *arnunt* 1, 11, 13. Mab. 1, 15. 236. *arnadunt* Leg. 2, 1, 11. Mab. 1, 2. 263. *ymdanunt* 1, 36. 2, 38. *ymdanynt* 2, 24. *amdanadunt* Leg. 2, 1, 4. *adanunt*, *adanadunt* (infra eos) 2, 1, 4. 66. *ohonunt*, *ohonnunt* Mab. 1, 237. 248. *onadunt* (ab eis) Leg. 1, 6, 1. Mab. 1, 3. 4. *endvnt* (in eis) Leg. 1, 19, 9. *yndunt* Mab. 1, 5. 236. 2, 225. *yrdunt* 3, 150. *racdvnt* Leg. 2, 11, 24. *wrthunt* Mab. 1, 20. 278. *gantunt*, *gantynt* 1, 14. 23. 24. 240. *trosdunt* Leg. 2, 1, 64. *cregthunt* 2, 1, 63. *yryngtunt*, *yrygtunt* Mab. 1, 244. 248. 2, 38. 375. Cum praep. *y* combinatum *udunt* (eis) Leg. 1, 5, 12. Mab. 1, 1. 2. 3. 7.

Ampliatum: *arnadunt hwy* Mab. 1, 7. *onadunt huy* (ab eis), *udunt hwy* (iis) Leg. 2, 10, 2. Magis ampliatum: *attunt wynteu* (ad eos) Mab. 1, 278.

Cornice suffigitur in utroque genere DE eodem modo quo *do*, *dy* in sing.: *ȝeȝe* (ad eos) P. 28, 1. 30, 4. 168, 2. *dreȝe* (per eos) 179, 4. *ynne* (in iis) 50, 2. 210, 2. *ganse* (cum iis) 27, 3. 33, 2. 64, 3 etc. *ȝe worte* 53, 3. *aneȝe* (de iis) 26, 2. 27, 2. 71, 2. 151, 4. 190, 1. *yntreȝe* (inter eos, inter se) 8, 3. 39, 3. 50, 4. 70, 1. 90, 1. 103, 3. 142, 1 etc. *warneȝe* (super eos) 250, 3. (super eas, manus) 157, 2. *ragthe* (pro se) 118, 2. Mutata vocali: *yntreȝa* (inter eos, discipulos) 45, 1. *gansa* (secum) 76, 3; vitiose *worto* (ad eas, mulieres) 168, 2. In Cr. -*ans*, respondens cambr. -*unt*: *warnothans* 320. 356. *dothans*, *thothans* 967. 2430.

Auctum: *ȝeȝe y*, *thethe y* P. 188, 4. D. 2773. *annethe y* O. 1741. 1952. *ganse y* D. 694. 2850. *warnethe y* O. 2451. *anothans y* Cr. 1354. 1458. 1492.

Aremorice plur. (et neutr.) sicut cornice: *deze*, *dezei* (ad eos, iis) MJ. 29b. 19b. *oarneze* (super eos) 72b. *aneze* (de iis) 22b. *ahane* (inde) 215a. 217a. *gante* (cum iis) 22b. 86a. *yntreze* (inter eos, nummos) 86a. *dreize* (per ea) 207a. *digante* (ab iis) 61b. Sed etiam *dezo* (iis) MJ. 18a. *ahano* (de his rebus) 58a. *eguetou* (propter eas, feras) Buh. 34, 2. (propterea) 74, 2, ut hodie: *dezo*, *warnezo*.

Auctum: *eguyte y* (propter illos) MJ. 29a.

B. Pronomina possessiva.

I. Pronomina possessiva absoluta.

I. Pron. possessivum 1. pers. Sing. cambr. MY, in constructione tamen semper fere scriptum VY (de formis assimilatis *vym*, *vyn*, *vyg* etc. et infectione nasali sequentium consonarum videas pp. 117. 205): *gwedy gwisgaw vy arveu. ac adaw vy mendyth yno. adyuot hyt vy llys vy hun* (postquam indui arma mea, reliqui ibi benedictionem meam et veni in aulam meam ipsius) Mab. 1, 10. *chwitheu bieu talu y minneu uy ymdidan* (vos debetis solvere mihi collocutionem meam) 1, 2. *mevyl ar varyf vymporthawr* (dedecus in barbam portarii mei!) 1, 263.

Ampliatum: *ar penn vy ysgwyd i* (super umerum meum) Mab. 1, 15. *vynggwely i* (lectus meus) 1, 290. *att vyggwreic i* (ad uxorem meam) 1, 274. Magis ampliatum: *is vy llaw inneu* (infra manum meam, infra me) 1, 5.

Corn. OW (de cuius forma et infectione pp. 193. 199): *nyn gew ow faynys beghan* (non sunt mei dolores parvi) P. 166, 2. *ow thermyn a the* (dies mea veniet) 37, 2. *ow holon y ma genas* (cor meum est tecum) 172, 2. *tan ow feth, war ow fyth* (per fidem meam) 49, 4. 155, 4.

Auctum: *yn ow feryl vy* (in meo periculo) O. 197. *ow nygys vy* (meum negotium) D. 1934; aliter: *ow bosa henna* (me esse eum) D. 1120. Magis auctum: *ow horf a ve* (meum corpus) P. 44, 2. *ow tas a vy* (mi pater) O. 1309. *ov duf whek avy* (mi gener dulcis) D. 989. *ov map evy* (mi fili) O. 725. *ow bose vy* (me esse) R. 2447.

Arem. MA: *ma æl guen am quelen* (angelus meus candidus, custos, instituit me) Buh. 18, 1. *tut ma ty* (populus domus meae) 86, 18. *ma tat*, *ma merch* (pater mi, filia mea!) 134, 6. 10. *collet ma poanyou* (labores mei perditi) 4, 15.

ma querhaf, *ma spy* (amicissimus mea, spes mea) MJ. 6a.b. *ma maestr* (mi magister), *ma breuzr* (mi frater) 9a. *ma hoar* (soror mea) 9b. *koufhat ma fautou* (recordatio delictorum meorum) 14a. *gant ma malicc* (cum malitia mea) 17b. *an ancquen oz ma benaff* (dolor in meo cruciatu) Buh. 198, 17. Vocali ante vocalem elisa: *mautrou* (domine mi) MJ. 76a. *da mem recommant* (ad me ipsum commendandum) Buh. 196, 13. Hod. *ma* et *va*, aspirans sequentem consonam aspirationis capacem. Substantivi locum obtinet *heni*: *ma heni* ('meus') Cath.; hod. *va hini*.

Emphatice: *ma corff me* (meum corpus) MJ. 55a. *ma treit me* (pedes meos) 51b. *dre ma marv me* (per meam mortem) 24a.

Plur. cambr. AN (non inficiens, p. 187; radix pronominalis *n* cum praemissa *a*) in qualicunque positione: *ac y lladei an gwyr oll* (et occidebat omnes nostros viros) Mab. 1, 36. *yd ys ynlluydaw yn an hol* (sunt in expeditione bellica in vestigio nostro, post nos) 3, 194.

Ampliatum: *llyna an kyghor ni* (hoc est consilium nostrum) Mab. 3, 268. *allyna itti unbenn ystyr an tristit ni* (et ecce tibi, domine, causa tristitiae nostrae) 1, 37. Magis ampliatum: *ac y dygei an meirch ninneu ac an dillat ac an eur ac aryant* (et sumebat equos nostros et vestes nostras et aurum nostrum et argentum) 1, 36.

Corn. AN (non inficiens, p. 187): *an bewnans ny re gollas* (vitam nostram nos perdidimus) P. 246, 3. *an yssyly* (membra nostra) O. 2824. Plerumque AGAN (*agen*) sicut supra: *gwyn agan bys* (candidus noster mundus, felix nostra sors) P. 4, 4. *agan pegh may fo prennys* (peccatum nostrum ut redimatur) 9, 2. *pascon agan arluth ker* (passio domini nostri cari) 228, 2. *war agan flehys* (super liberos nostros, veniat ultio) 149, 4. *er agan pyn* (ad faciem nostram, contra nos) D. 1840. R. 1329. *yn agan ethom* (in nostra necessitate) D. 917. Curtatum: *rag bonas gonn pegh mar vur* (quod erat peccatum nostrum tam grave) P. 8, 3.

Ampliatum: *an lagha ny* (nostra lex) R. 11. *an tas ny es yn nef* (pater noster, qui es in caelis) PN. *agan dew ny* (noster deus) O. 535. *agan crege ny* (suspensio nostra), *agan pegh ny* (pecc. nostrum) P. 192, 4. 196, 4. *agan arluth ny* (noster dominus) R. 1655. 1744.

Arem. ON, saepius HON: *hon guir autrou* (vere noster domine!) Buh. 32, 18. *dre hon reol* (per nostram regulam) 20, 16. *en hon niuer* (in nostrum numerum, recipere) 22, 13. *dirac hon drem* (ante faciem nostram) 140, 12. *an passion on roe deboner* (passio nostri regis clementis) MJ. 3a. *evit hon salvder* (nostrae salutis causa), *hon drouc* (malum nostrum) 3b. *hon glachar* (dolorem nostrum), *hon roe beniguet* (noster rex benedictus) 4a. Hod. *hon*, *hor*, *hol*, mutata *n* ut in artic. *an*, *un* (pp. 188. 217).

Emphatice: *ez bevas hon maestr ny* (revixit noster magister) MJ. 205a. *hon calon ny* (nostrum cor) 209a.

2. Pron. possessivum 2. pers. Sing. cambr. DY (destituens, p. 197; pro *ty*, cf. p. 336): *gwell gw genaytti . . . dy afles noth les* (melius tibi videtur incommodum tuum quam commodum) Mab. 1, 6. *mynych ydywedut ar dy dauawt yr hynny peth nysgwnelut ar dy weithret* (saepe dicebas lingua tua rem, quam non perficiebas opere tuo) 1, 11.

Ampliatum: *gwell dy grogi di gei* (melior suspensio tua, melius te suspendi, Cai) Mab 1, 11. Magis ampliatum: *apheri dy dehol ditheu mi ae gwnaf* (et parabo abitum tuum) 1, 19.

Corn. DHE (destituens; p. 197): *ȝe voth may fo colenwys* (voluntas tua ut impleatur), *mara sew ȝe voth* (si est voluntas tua) P. 48, 2. 55, 1. *ȝe thu ny goth thys temptye* (deum tuum non decet te temptare), *ycoth thys gorȝye ȝe ȝu* (decet te venerari deum tuum) 15, 1. 17, 2. *gor ȝe gleȝe yn y goyn* (pone gladium tuum in vagina) 72, 1. *dre ȝe gows* (per sermonem tuum) 85, 2. *erȝebyn, erthebyn* (ad faciem tuam, contra te) 66, 3. D. 500.

Auctum: *the worre gy then fo* (te ponere in fuga) D. 2314. Magis auctum: *yntre the lynneth the sy ha lynneth benen* (inter tuam progeniem et progeniem mulieris, erit inimicitia) O. 315 sq. *the voth the gy arluth* (tua voluntas, domine) D. 1039. *the thev plostegey* (tuus deus sordidus) O. 1809.

Arem. DA: *mar bez da grat da pligadur* (si est voluntas tua, placitum tuum) Buh. 48, 23. *rac da drem* (ante faciem tuam) 6, 14. *dre da pedennou* (per precationes tuas) 108, 12. Hod. *ta, da*. Sine substantivo: *pebez doctrin eu da heny* (qualis doctrina est tua?) MJ. 76b.

Auctum: *car da peutrin de* (super tuo pectore) MJ. 60a.

Plur. cambr. AWCH, YCH (non inficiens, p. 187; radix *ch* cum vocalibus praemissis): *y gwr aladawd awch tat* (vir qui occidit patrem vestrum) Mab. 1, 286. *moesswch attafi awch cledyfeu* (date mihi gladios vestros) 1, 25. *kymerwch ych bwyt. a byrrywch awch blinder y arnawch. achynn ych mynet ymeith atteb a geffoch* (sumite cibum vestrum, et ponite lassitudinem vestram de vobis, et ante abitum vestrum responsum accipietis) 2, 29. *ef aryeill ychneckau* (ille poterit vobis negare) 3, 191.

Auctum: *pa gyfryw wr yw awch tat chwi* (qualis vir est pater vester?) Mab. 1, 269. *ysef yrodaf inneu ar awch dewis chwi* (est hoc quod dabo ad electionem vestram, quod eligatis) 1, 21. *yn ych hol chwi* (in vestigio vestro, post vos) 3, 194.

Corn. AS (*s* = cambr. *ch*) vix simplex: *rag as lafur why as beth* (pro labore vestro vobis erit) O. 2766. Plerumque ut supra compositum AGAS (*ages, agis*): *agas whans* (desiderium vestrum) O. 1806. *agas enefow* (animae vestrae) D. 7. *why asbyth ages ancow* (vobis erit vestra mors) R. 612. *pan wrage ages danvon* (cum feci ego vestram missionem, cum ego misi vos) D. 913. *agis negis pyth ywe* (vestrum negotium quid est id?) P. 69, 2. *gurevgh agis meystry* (agite opus vestrum) 69, 4. *ȝe weȝyll agis meystry* (ad faciendum o. v.) 75, 4. *agis mygtern* (rex vester) 147, 3. 148, 2. Item fere post praepositiones: *seuovgh yn agys crygyans* (state in vestra fide) R. 2389. *myrovgh yn agis colon* (intuemini in corde vestro) P. 141, 4. *rag agis fleghys* (propter liberos vestros) 169, 1. *In agis mysk* (in medio vestro, inter vos) 75, 1.

Auctum: *er agas pyn why* (ad faciem vestram, ad vos) D. 180. *yn ages guyth why* (in vestra custodia) R. 651.

Arem. OZ, OUZ, plerumque HOZ (*z* = *ch*, p. 158): *pan eo oz appetit* (si est vestrum studium) Buh. 24, 17. *mazeo hoz hoant* (si est vestrum desiderium) 24, 21. *hoz daou* (uterque vestrum, vos duo) 160, 14. *en hoz ty, en houz ty* (in vestra domo) 114, 3. MJ. 7b. *hoz trugarecat* (vobis gratias referre) MJ. 15a.

leun oz ezrevent (plena vestrorum hostium, urbs) 21 b. *oz gueriou* (verba vestra) 15 a. Sed etiam HO: *guelet ho gracc, ho carantez* (videre vestram gratiam, pulchritudinem) Buh. 18, 23. 36, 11. *ho tut* (gens vestra) MJ. 5 a. *na leset ho pidiff, na gret quet ho pidif* (ne siveritis vos orari, nolite orari) 5 a. 5 b. *dre ho passion* (per passsionem vestram) 45 a. Hod. *hoc'h, ho.*

3. Pron. possessivum 3. pers. Sing. cambr. Y de utroque genere, ea tamen differentia, ut pron. masc. destituat, fem. aspiret sequentes consonas infectionis capaces. Si secuntur vocales, *h* praemittitur post pron. fem., abest post masc.

Masc.: *ymauael herwyd gwallt y benn* (capere capillo capitis eius) Mab. 2, 247. *ympenn y uantell, am y draet* (in margine pallii eius, circum pedes eius, viri) 1, 3. *ydoed arthur yn eisted diwarnawt yny ystauell* (A. sedebat aliquando in cubiculo suo) 1, 1.

Fem.: *ymauael herwyd gwallt y phenn* (capere capillo capitis eius, feminae) Mab. 2, 247. *y thecket ae thelediwet* (eius formositas et honestas) 3, 145. *y throet* (pedem eius) 3, 203. *torri y challon ar hynny* (cor eius, Branovindae, fractum est ob hoc) 3, 99. *rac y bronn* (in pectore eius, puellae) 3, 266. *ni awdam y henw ae chystlwn ae boned* (nos scimus nomen eius et affinitatem et nobilitatem eius) 3, 270.

Ampliatum: *cynn y dyuot ef* (ante eius adventum) Mab. 1, 240. *y da hy* (bonum eius, feminae) Leg. 2, 1, 14. *yduc hitheu escyb y wneuthur y priodas hi ac owein* (duxit ipsa episcopos ad perficiendas nuptias suas cum Oweno) Mab. 1, 21. Magis ampliatum: *wrth ygrud hitheu* (ad eius genam, puellae) 3, 266.

Corn. eodem modo. Masc.: *I vam whek* (mater eius dulcis) P. 171, 1. *y gowsys ef a woȝye* (mentem eius ipse norat; *cowsys* i. q. arem. *caoudet, coudet*) 36, 4. *ny acordye y golon gans y lauar* (non concordabat animus eius cum eius sermone) 40, 4. *dre y ȝadder* (per bonitatem eius) 3, 3. *er y byn* (ad faciem eius, obviam ei) 29, 4. 88, 4. 100, 1. 249, 4. 256, 2. D. 232. 235. Fem.: *I feynys o bras ha creff* (dolores eius erant magni et fortes, Mariae; *peynys*) P. 226, 1. *yn y holon a worre* (in eius animum intulit, feminae) 122, 3.

Auctum masc.: *y voth ef* (eius voluntas) O. 483. *erybyn ef* (contra illum) R. 133. *yn y hanow ef* (in eius nomine) R. 1669. *y bous ef* (tunica eius) P. 190, 3. Fem.: *may mohghaho hy huth hy* (ut augeatur eius tristitia) O. 297. *hy holon hy a torse* (cor eius frangeretur) O. 2174.

Arem. E masc., HE fem. Masc.: *laesen doe hac e gourhemen* (lex dei et mandata eius) Buh. 12, 11. *bara ha dour eguit e saourj ne vezo muy e hol refection* (panis et aqua ad eum condiendum, non erit maior omnis eius refectio, Davidagii) 48, 5. 6. *doe maz care dre e aeur* (deus si velit per suam potentiam) 106, 23. *entre tut e ty* (inter gentem domus suae) MJ. 4 a. *da guerzaf e tat* (ad vendendum patrem suum) 17 a. Loco substantivi *heny* vel *re*: *e heny* (ipsius, testimonium) MJ. 80 b. *na ne viof e re* (nec fui eius familiarium) 81 b. Fem.: *euel vn merch en he guerchdet* (ut puella in virginitate sua) Buh. 18, 8. *heruez he derch* (secundum eius, puellae, aspectum), *so he study* (est eius, puellae, studium) 18, 16. 17. *he quemeret* (eam accipere) 22, 15. 188, 3. *duet eo he pret* (venit tempus eius) 140, 7. *he eneff, he corf* (anima, corpus eius, Nonitae) 148,

23. 24. *gant he bleau* (capillis suis) MJ. 4b. Hodie: *he vap, he verc'h, he beden* (eius, masc., filius, filia, oratio), *he map, he merc'h, he feden* (eius, fem., filius etc.; *peden*, oratio).

Plur. cambr. EU utriusque generis (non inficiens, ante vocales *h* praemittens, p. 187): *aossodassant eu hemendyth* (posuerunt suam maledictionem) Leg. praef. *eu harwydon yn purdu* (signa eorum mere nigra) Mab. 2, 380. *rac llygru eu hieith* (ne corrumperetur lingua eorum) 3, 275. *ac estwng eu penneu aorugant* (et demittere capita sua coeperunt) 1, 7. *hoffach o lawer oed gan owein etecket ac euhardet noc y dywawt kynon* (leg. *eu tecket*? praestantior multo videbatur Oweno earum pulchritudo et earum comitas, puellarum, quam dixit Cynon) 1, 12.

Pron. auctum: *gwedy eu difflannu wy* (post eorum discessum) Mab. 1, 273. *eu trwst hwy* (illorum gressus) 2, 216. Magis auctum: *en eu pen vinteu* (in illorum caput) Leg. 2, 11, 15.

Corn. semper compositum AGA (aspirans sequentes consonas capaces aspirationis, p. 193): *olow aga threys* (vestigia pedum eorum) O. 760. *aga han* (cantus eorum) O. 310.

Auctum: *aga gul y* (illos facere, clavos) D. 2702. *aga fen y a sackye* (capita sua illi movebant) P. 195, 2. *y wolhas aga garrow* (lavit pedes eorum) 45, 3. *er aga fyn* (in eorum occursum; *pen, pyn*) 96, 4. 120, 2.

Arem. HO: *maz vezo scaff ho caffou ha ho hol poanyou ha souzan* (sint leves eorum sollicitudines et omnes eorum dolores et cura) Buh. 200, 8. 9. *en ho goaziet* (in venis suis, eorum) 204, 9. *ho poan hac ho anquen* (dolor et angor eorum) MJ. 11a. Hod. *ho* item aspirans.

Hactenus formas pronominum possessivorum proposuimus constructorum cum substantivis. Praeterea cambricis formis quibusdam et formulis designantur pronomina possessiva absoluta sine substantivo, ut graec. ὁ ἐμαυτοῦ, σεαυτοῦ, germ. der meinige, deinige etc. E quibus MEU, TEU (1. 2. pers. sing.) — genetivi principio, ut videtur, pronominum personalium (p. 373), an ab origine possessiva? — vel per se posita satis sunt; contra voces EID (3. pers. sing. et plur.) et EIN (1. 2. pers. plur.; an nomina principio? cf. *-eid* adiectiva formans, ut *morwyneid*, puellaris, proprius puellae etc.) pronominibus ut post praepositiones suffixis carere non possunt. Omnibus his praecedere solet vel articulus vel pronomen possessivum, saepius adduntur notae augentes.

MEU, TEU: *kyuoeth hwnnw ar meu vy hun agymereis i attaf* (regionem illius ad meam ipsius sumpsi mihi) Mab. 2, 14. *mal pei teu uei* (acsi tuus esset, gladius) 2, 229. Cum articulo: *ac y mae y meu i y lle hwnn* (et est meus hic locus) Mab. 1, 25. *bei well gennyt uy march i nor teu dy hun* (videretur melior tibi meus equus quam tuus ipsius) 2, 16. *nyt amgeled gennyf y teu* (non sollicitudo mihi tua) 2, 37. 39. 40. *tauawt llawnda yw y teu di* (lingua ampla est tua) 3, 192. *deu parth vy oet. adeu parth y teu ditheu* (duae partes meae aetatis et duae partes tuae) 2. 202. *pawedol yw y teu di* (quae meditatio est tua. est tibi?) 2, 13. Cum pron. poss.: *pa uedwl yw dy teu di* 2, 63.

EID: *os tydi asgynhely y llamhystaen yn eidi hi dyret ragot y ymwan amini* (si postulas nisum tanquam illius, puellae, procede pugnatum mecum) Mab. 2, 17. *y mae y breicheu hynn ar dwyvronn yn kolli clot a milwryaeth kymeint*

ac aoed eidunt (amittunt brachia haec et pectora gloriam et fortitudinem tantam, quanta erat eorum) 2, 35. Cum articulo: *pa ryw neges yw yr eidaw ef. heb y brenhin* (quale negotium est eius? inquit rex) 3, 83. *gofynassant idaw padarpar oed yr eidaw* (quaesiverunt ex eo, quae paratio esset ipsius, quid faciendum pararet) 3, 85. *nyt oed olwc degach nor eidi* (non erat aspectus pulchrior, quam ipsius, puellae) 2, 218. *mynet y edrych pauedwl yw yr eidunt* (ire ad videndum, quod consilium sit suum, eorum) 3, 82. Cum pron. poss.: *miui adodaf vyg-korff yn erbyn y eidaw ynllawen* (ego dabo corpus meum in oppositionem corpori illius libenter) 3, 196. *gwedy goresgyn y wlat y gwledychu awnaeth yny oed yny eidaw ef* (postquam invasit regionem, dominari coepit donec esset ipsius) 3, 211.

EIN: *dwc uendith duw ar einym gennyt* (sume benedictionem dei et nostram tibi; *a'r*, artic. p. 218) Mab. 2, 236. *a wyrda padarpar yw yr einwch chwi yna* (o viri boni, quae paratio est vestra hic, quid hic paratis?) 2, 62.

II. Pronomina possessiva infixa.

Intercedunt inter substantiva et praepositiones vel particulas praecedentes terminatas vocalibus, interdum liquidis, ut praep. cambr. corn. *yn*, arem. *en*, quae fiunt *y*, *e*, cambr. *eir*. Separari solent etiam haec pronomina una cum particulis a substantivis suis, quemadmodum infixa personalia a verbis.

1. Pron. poss. infixum 1. pers. Sing. cambr. M (non inficiens, sicut *n* pron. plur. et personalia eadem infixa): *kan gwydwn ydout ti ym keissaw* (nam sciebam te venturum esse ad meam investigationem, me quaesitum; *y* = *di*, hib. *do*) Mab. 1, 25. *mab iarll ym erchi ynneu ym tat* (filius comitis petens me a meo patre (*y* = *di*, hib. *di*, *de*, ex) 1, 252. *ny byd vy eneit ymkorff*, *ymcorff* (non erit anima mea in corpore meo; *y* = *in*) 1, 21. 32. *ynteu aladho vy meibon ym-gwyd* (occidet filios meos in conspectu meo, coram me: *gwyd*, hib. *fiad*) 1, 34. *deuet ym ol yr weirglod* (veniat post me ad pratum; *ol*, vestigium) 1, 240. *da yw gennyfi eu kymryt rac eu kaffel om gelynyon om hanuod* (placet mihi sumere, antequam sumantur ab hostibus meis invito me) 1, 29. *cwbyl om amherodraeth* (summa imperii mei) 3, 274. *ny weleis i eirmoet* (non vidi per aetatem meam, non vidi unquam; frequentius cum infixo pron. 3. pers. *eiryoet*, unquam) 1, 5. 14. *kwdedi uygkledyfi am harueu* (sume gladium meum et arma mea), *vymarch am arueu* (equum meum et arma mea) 1, 25. 267. *vyngweisson am direitwyr* (pueri mei et servi mei) 2, 219. *nywnaeth y gwr ymdanafi ovawred kymeint am karcharu* (non fecit vir circa me magnitudinis tantundem ac me incarcerare, non fecit me tanti ut me incarceraret) 1, 10.

Pron. ampliatum: *ym ol i* (post me) Mab. 1, 242. Magis ampliatum: *ym gwahawd inneu* (ad invitandam me) 1, 19. *ym erchi ynneu* (ad me petendam) 1, 252. *am adaw ynneu yno* (et me relinquere ibi) 1, 10.

Item cornice et aremorice. Corn.: *ȝom cara na ȝom sensy* (ad me accusandum, me tenendum) P. 75, 2. *ȝum comfortye* 55, 4. *why a theth ȝym yn arvow ... thom kemeres ȝom syndye ȝom peynye* (vos venistis ad me in armis ad me capiendum, me pulsandum, me cruciandum; infinitivi constructi ut substantiva, contra 61, 4: *thov hemeres*, cum forma possessivi absoluta) 74, 1. 3. *thum fleghys* (liberis meis), *thum arluth* (domino meo) D. 1945 1957. *ym colon* (in

corde meo) D. 1703. *am scudel dybbry a wra* (e lance mea edet) P. 43, 3. *ʒe worʒaff ve ham lays* (de me et lege mea) 80, 1. Post praepositiones terminatas consonis invenitur forma *am*: *an barth dyghow gans am car* (a parte dextra cum patre meo) 93, 3. *orth am vresyl* (ad iudicium meum) O. 1814.

Auctum: *am enef vy* (de anima mea) O. 1273. Magis auctum: *thom face vy* (ad meam faciem) O. 2337.

Arem.: *em calon don* (in meo animo intimo) Buh. 4, 11. 30, 4. *me ya da doen testeni dam priet* (eo ad faciendum testimonium marito meo) 126, 8. *dram fez* (per meam fidem; *dre*) 158, 9. *francq am anquen* (liber a meo dolore) 144, 2. *ma caffou ham souzan* (sollicitudines meae et cura mea) 52, 17. *em coudet* (in animo meo) MJ. 9a. *am youll franc* (e libera mea voluntate, mea sponte) 20b. *ha me ham re* (et ego et mei) 215b. *pidif roen tron dam pardonaf* (orare regem thronorum ut mihi ignoscat) Buh. 142, 20.

Auctum: *am enep me* (contra me) MJ. 23b. *dam gourtos me* (ad expectandum me) 36b.

Plur. cambr. N: *an bwyt a deuth in* (et cibus noster venit nobis) Mab. 1, 5.

Auctum: *y mynachesseu a weleist di yn porthi ni* (monachae quas vidisti in nutritione nostra, nutrientes nos) Mab. 1, 252.

Corn. rarissime N: *sylwans ʒen enevow* (salvatio animis nostris) P. 1. 4. Plerumque hic quoque AGAN, curtatum vel contractum cum praepositione quae praecedit: *dagen ehen* (generi nostro) O. 2066. *ygen lyfryow* (in libris nostris) R. 2411. *agan bewnans may fen sur* (de vita nostra ut simus securi) P. 191, 4. *ʒagan sawye* (ad nos salvandos) 153, 3.

Arem. N, plerumque ON: *deux gueneff beden den santel don quelen* (veni mecum ad virum sanctum ad nostram institutionem) Buh. 126, 24. *en metou* (inter nos, in nostro medio) 74, 5.

Auctum: *don guelchif ny* (ad nos lavandos) MJ. 53b.

2. Pron. poss. infixum 2. pers. Sing. cambr. TH (ut personale infixum): *yth wlat* (in regione tua) Mab. 1, 8. *yth gyfoeth* (in dominio tuo) 3, 302. *yth erbyn* (in occursum tuum, contra te) 1, 284. *llad llawer oth lu* (occidit multos ex exercitu tuo) 1, 265. *ti a ladeist vy arglwyd oth twyll ath vrat* (occidisti dominum meum astutia tua et proditione tua) 1, 284. *correit di dat ti ath uam oedynt* (erant pygmaei patris tui et matris tuae) 1, 248. *gwell dy afles noth les* (melius tuum incommodum quam commodum tuum) 1, 6.

Ampliatum sicut alia: *a hynny oll oth achaws di* (et haec omnia tua causa, propter te) Mab. 1, 283. *dadigawn yw gennyfi vy march ath arueu ditheu* (sufficit mihi equus meus et armatura tua) 2, 16.

Corn. TH (T, D, ut personale infixum): *me a veth ... yth seruys* (ego ero in servitio tuo) P. 49, 1. *preder my theth whul* (cogita me te fecisse) O. 67. *theth corf* (corpori tuo) O. 86. *yth whys* (in sudore tuo) O. 273. *ath trok* (a malo tuo) R. 1730. *kymmer ... yth dorn* (sume in manum tuam) O. 1455. *pv a woras yt colon* (quis intulit in animum tuum?) P. 81, 4. *pan dyffy ʒet pow* (cum venies in terram tuam) 193, 2. *yt allos* (in potentia tua) 22, 3. *had laʒe* (et te interficere) 123, 4.

Arem. Z (ut pers. infixum): *dal liufre guen ez querchen* (tene vestimentum album in circuitu tuo, circa te), *goulouen scler daz deren* (candelam lucidam ad

manum tuam) Buh. 104, 7. 8. *daz butin* (ad lucrum tuum) MJ. 15b. *daz guenou* (ori tuo) 61b. *den az diquiblyen* (homo e discipulis tuis) 57b.

Plur. cambr. solam formam absolutam YCH, AWCH in Mab. inveni: *ar awch dewis chwi* (in vestram optionem) 1, 21. *yn ych hol chwi* (post vos) 3, 194. Cf. hodiernum: *yn eich calonnau* (in cordibus vestris).

Corn. semper compositum AGAS, curtatum vel contractum cum praepositione: *thagas enef* (vestro animo) D. 227. *hagas myghtern ef synseugh* (et regem vestrum eum habete) O. 2348. *war gas flehes* (super liberos vestros) D. 2643. *y ges golok* (in vestrum conspectum) R. 1861. *a gys company* (ex sodalitate vestra) D. 868. In P. semper plena forma *agis*.

Arem. OZ, OUZ, interdum O (ut personale infixum): *aeur mat doz croeadur* (sors bona parvulo vestro) Buh. 112, 8. *hoant douz contentaf* (desiderium vos contentandi) MJ. 7b. *doz guelet, douz guelet* (ad vos videndos) 20a. 176a. *duet off diapell doz sellet* (veni e longinquo ad vos videndos) Buh. 38, 7. *deoch enor ha dostat* (vobis sit honor et statui vestro) 112, 4. *mar quefit netra a re do grat* (si invenitis quidquam quod sit ad placitum vestrum, quod placeat vobis) MJ. 9a. Item cum *heny*: *par doz heny* (par vestrae, aerumna) MJ. 39b. Alias forma absoluta: *en hoz esper* (in vestra spe), *en hoz mettou* (inter vos) Buh. 140, 10. 170, 2.

3. Pron. poss. infixum 3. pers. Sing. cambr. E in utroque genere, in masculino destituens, in fem. aspirans (*h* intromittens ante vocales), ut *y* pron. poss. absolutum.

Masc.: *tristau awnaei y gwr gwynllwyt aewreic aeuerch* (contristari coepit vir canus et uxor eius et filia eius) Mab. 2, 17. *nyt attebei yr vn mwy noe gilyd* (non magis respondebat unus quam socius eius, quam alter) 1, 258. *draegefyn* (in tergum suum, viri, retro) Mab. fq. Vetustior forma *i* nondum tangens sequentem consonam legitur in cod. Lichf.: *tutbulc hai cenetl* (T. et genus eius) L. Land. app. p. 271. In Leg. cod. A. *y*, non semper tangens consonam: *ay lad* (et eius interfectio), *oy gureyc* (mulieri eius) 1, 2, 2. *ay huynep* (ac facies eius) 1, 2, 3.

Fem.: *y rodes hanner y gyfoeth ehun . . . achwbyl oe heur ae haryant ae thlysseu aegwystlon ar hynny* (dedit, comes, dimidium dominii sui ipsius, et summam eius, comitissae, auri et eius argenti et eius gemmarum, et eius obsides praeterea) Mab. 1, 30. *edrych aoruc lunet draechefyn* (respicere coepit Luneta in tergum suum, retro) 1, 19. Praep. *y* cum pronomine fit aut *oe*: *yduc hitheu escyb oellys* (duxit ipsa episcopos ad aulam suam, comitissa) 1, 21. *no rodi uy merch idaw ombod oellygru aediuetha* (quam dare filiam meam ei mea sponte vitiandam et destruendam) 1, 34: aut *yw*: *ahitheu anodes ynys prydein yw that* (et ipsa postulabat insulam Britanniam patri suo) 3, 271. *ac ydywedassant wynteu wrth yr amherawdyr nat oed weithret y neb y gaffel y gaer. nac yw rodi idaw ynteu. namyn gwyr ynys prydein* (et dixerunt ipsi imperatori non esse opus cuiusquam expugnationem urbis, nec ut eam daret illi, nisi virorum Britanniae) 3, 274.

Ampliatum: *ae waet ynteu yn rydec* (et sanguis eius fluens) Mab. 1, 246. *a honno aelwir kaer yr enryuedodeu ac ny wdam ni dim oe henryuedodeu hi eithyr*

y galw velly (id castrum vocatur castrum miraculorum, nec scimus nos quidquam de eius miraculis, nisi quod ita vocatur; *kaer*, fem.) 1, 292.

Corn. Y masc. destituens, fem. aspirans: *ʒy gomfortye an neff y fe danvenys* . . . *eleth dy* (ad eius confirmationem de caelo missi sunt angeli ad eum) P. 18, 3. *pesy may halle ʒy ʒas* (orare ut posset ad patrem suum, Iesus) 53, 4. *ʒy gowsys* (ad mentem suam) 15, 4. *hay bowys yhonon* (et tunica ipsius) 161, 2. *yntre y thyns hay davas* (inter dentes et linguam eius) O. 826. *my onan ay vynynes* (ego una e mulieribus eius) R. 1667. *paris ens ʒy huhuʒas* (parati erant ad eam accusandam, feminam; cf. *cuhuthudioc*, gl. accusator, Voc. 10ᵃ. et *ʒe guhuʒa*, te accusare, P. 34, 2) P. 33, 2. *thy gour hy a ʒanvonas* (ad virum suum illa misit) 123, 1. *hay holon whek* (et cor eius dulce), *hay mab* (et filius eius, Mariae) 222, 3. 226, 4.

Auctum masc.: *thy lesky ef* (ad illum comburendum) R. 297.

Arem. E masc. neutr.: *disquennet de metou* (degressa, columba, in eum, in eius medium) Buh. 116, 17. *me ya de sellet* . . . *ha de diuisquaff* . . . *de enterraff de sebeliaf* (eo ad videndum eum et exuendum, humandum, sepeliendum) 10, 18 sqq. *gant queuz de tribut* (cum dolore de tributo suo) MJ. 5a. *de ty houz couciaf* (domum suam vos invitare) 22a. *de quer mam* (matri suae carae) 140a. *de ober* (ad id faciendum) 14b. *de re* (eius familiaribus) 78b. Fem.: *de yuynou* (in eius ungues, fem.) Buh. 170, 14. *duet de guelet* (venite ad eam videndam) 138, 16. *gant queuz de pechet* (cum dolore de peccatis suis) MJ. 4b.

Plur. cambr. E utriusque generis (non inficiens, p. 187): *goleu gan y tanoe harueu* (lux ob fulgorem ex armis eorum) Mab. 1, 24. *trannoeth y kymerth y pedeir gwraged ar hugeint oe meirch ae dillat* (post noctem sumpsit viginti quattuor mulieres et equos earum et vestes earum) 1, 37.

Cornice non invenitur nisi forma absoluta: *gans aga garm* (per clamorem eorum) P. 4, 2. *bys yn aga fryns* (usque ad principem eorum) 76, 4. *dre aga husyll ol* (per omnium eorum consilium) 133, 2. Contracta tamen cum coniunctione *ha* (et): *haga hynwyn* (et nomina eorum) O. 35.

Arem. O: *renoncaff dan drouc speredou ha do euffrou* (renuntio malis spiritibus et eorum operibus) Buh. 102, 22. 24. *dan bedis dour so do diuis fournisset* (mundi incolis est aqua ad eorum desiderium praebita) 192, 1. 2. *caffout hent do comprehendaff* (invenire viam ad ea comprehendenda, mysteria) MJ. 62a.

C. Pronomen relativum.

Britannice locum pronominis relativi in casibus rectis positi, sive substantivum antecedit sive pronomen qualecunque, in sententia affirmativa obtinere solet verbalis particula relativa A, de qua et de cuius omissione conferantur particulae verbales et ordo constructionis britannicae.

Exempla cambrica: *bet genou ir pant a cuid in liman* (usque ad os cavitatis, faucium quae cadunt in Lemanum) L. Land. 231. *dym auey yn erbyn er escrythur lan* (res quae esset contra scripturam sacram), *Heuel ar doythyon auuant ykyd ac ef* (H. et viri docti qui fuerunt uno cum eo) Leg. praef. *minneu acynnaf yr ymdidan da aedewit yminneu* (ego volo collocutionem quae concessa est mihi; nom.) Mab. 1, 2. *yr ymdidan goreu a uypom ninneu* (con-

fabulatio optima quam sciemus nos) 1, 2. *morwyn deckaf a weleist ti* (puella formosissima quam vidisti tu) 1, 4. *ef avennyc fiord itti ual y keffych yr hynn ageissy* (ille monstrabit tibi viam ut invenias id quod quaeris; acc.) 1, 6. Item omissa demonstratione: *yn keissaw aorffei arnaf* (in quaerendo qui me superaret) 1, 5. *yr awelych nac yr aglywych nac ymchoeldi* (propter id quod videris aut propter id quod audieris, noli verti) 2, 36.

Cornica: *an peynys a wotheuys* (cruciatus quos passus est) P. 6, 1. *kymmys a theseryas* (quidquid desideravit) 9, 4. Omissa demonstratione: *an deppro gans cregyans da* (qui eum edet cum fide bona) 44, 4. *an geffo pows as gwyrȝyns* (qui habebit tunicam, vendito eam) 51, 2. *pandra yw a vynnough wy* (quid est quod vultis vos?) 67, 2.

Aremorica: *da ober en pez a query* (ad faciendam rem quae tibi placet) MJ. 57a. *pa goufhemp piou ve ... a gra don ann trayson man* (se sciremus quis esset, qui facit hanc proditionem) 58b. Ibidem omissa demonstratione: *me ... eu hennez ... a clesquet hoy* (ego sum is quem quaeritis vos) 71a. *Iesus hep mar a Nazareth eu a clesquomp* (Iesus Nazarenus est sine dubio quem quaerimus).

Sententiam negativam, a qua abest particula relativa, cambrice inchoare solet *ny*: *naweleis i cirmoet bwyt na llynn nywelwn yno ygyffelyp* (me nunquam vidisse cibum nec potum quem non viderem ibi similiter) Mab. 1, 5. *nat oes deuwr yny byt ny chaffo eu llwyth yny ffonn* (non esse duos viros in mundo qui non inveniant onus suum in clava) 1, 6. Interdum *ar ni*: *ac adodassant eu hemendyth ar er egnat a kemero dyofryt braut ... ar ny wypey teyr kolheuen kefreyth* (et imposuerunt maledictionem suam iudici qui sumat sententiam iudicii qui non sciret tres columnas legis) Leg. praef. *adel ymwaredawc iawn yw y gymryt. ac ar ni del yn ufud kymheller o nerth cledyfeu* (qui venerit benivolus, iustum est eum accipere, sed qui non venerit oboediens, compellatur vi gladiorum) Mab. 3, 13; aut *yr na*: *mackwy ual hwnn yr na allei dywedut* (puer sicut hic qui non posset loqui) 1, 267. Cornice et aremorice semper *na*:

Cornice: *grussons cusyll nago vas* (fecerunt consilium quod non erat bonum) P. 31, 3. *dal na boȝar ny use nag omlanas* (caecum aut surdum non sivit qui non salvaretur) 25, 2. *ȝym na as troys na leyff na vo golhys, thymmovy na gas pen na trovs na vo golhys* (ne sieris mihi pedem neu manum, caput neu pedem, qui non lavetur) 46, 4. D. 859 sq.

Aremorice: *evit vnan na duy, palamour sascun da vnan na duy* (propter aliquem qui non veniet) Buh. 4, 19 sq. 6, 10 sq. *an re nen care* (homines qui eum non amabant) MJ. 84a.

Pro casibus obliquis pronominis relativi substituitur aut pronomen personale (pendens e praepositione) aut possessivum (genetivi loco), utrumque sequens in fine sententiae (quam inchoat aut particula verbalis absoluta cambrice praesertim aut negativa *na*).

Cambr. cum praepositionibus: *yny delych yr koet y daethost trwydaw* (donec veneris ad silvam, per quam venisti) Mab. 1, 6. *na daw marchawc ar y dir ef na mynno ef ymwelet ac ef* (ut non veniat eques in terram eius, quocum nolit ipse congredi) 2, 50; interdum insuper addito pronomine demonstrativo: *dyllat evrenynes er hua ypenytyo endau* (vestis reginae, in qua paenitentiam fecerit) Leg.

1, 24, 6. *estauell ebrenyn er hon ebo en kescu endy* (conclave regis, in quo dormit; *dillat* masc., *ystafell* fem.; ad verbum: vestis reginae ea, paenitentiam fecerit in ea; conclave regis id, fuerit dormiens in eo) 1, 11, 4. Genetivi loco e substantivo pendentis: *ar gwr y buost neithwyr yny ty* (cum viro, in cuius domo fuisti praeterita nocte; ad verbum: cum viro, fuisti in domo eius) Mab. 1, 247. *yr hynn ydwyt yny geissaw* (id in cuius quaestione es, id quod quaeris) 1, 5.

Corn.: *I ȝesa an venyn ganse paris ens ȝy huhuȝas* (erat mulier cum iis ad cuius accusationem parati erant) P. 33, 2.

Arem.: *an vanesonou hoz boa goulennet eguetou* (ferae quarum causa poposceratis) Buh. 84, 1. 2. *petra neuez so hoaruezet na galsesde quet eguetou sarmon* (quid novi accidit, quare non posses sermocinari?) 74, 1—3.

Interdum pronominis demonstrativi loco praemittitur infinitum NEP (aliquis, hib. *nech*), cambrice semper praecedente articulo, cornice et aremorice solum, sive affirmativa est sententia sive negativa.

Cambr.: *ar y nep eg Kemry alecrey heb eu kadu ekefreythyeu* (super eum in Cambris qui vitiasset sine earum servatione leges) Leg. praef. *ar neb auei drechaf ohonam* (et is qui fortissimus esset e nobis) Mab. 1, 277. *yr neb adylyei vynet yr neuad* (ei qui debebat ire ad aulam) 1, 1. *kanhadu yr neb y delei hwnnw attaw yny helua. llad y benn ae rodi yr neb ymynhei* (permittere ei ad quem venisset ille, cervus, in eius venationem, ut absciderет eius caput et id daret cui vellet) 2, 7.

Corn.: *neb a gar du* (is qui amat deum) P. 24, 1. *neb a whelewgh why* (is quem quaeritis vos) 68, 2. (69, 2.) *neb na ylly gull peghes, guȝyll pegh neb na ylly* (qui peccatum facere non poterat) 3, 4. 20, 4. *neb na whytho grens fannye* (qui non flabit, facito ut ventilet) D. 1243. Etiam post substantiva: *ihūs neb agan pernas* (Iesum qui nos redemit) P. 5, 4. *bos mab du neb o leȝys* (esse filium dei qui occisus erat) 210, 4; vel pronomina: *dremas yw ef . . . neb re werȝys* (vir optimus est ille quem vendidi) 103, 4. *rys y laȝe mygtern neb a omwrello* (necesse est eum occidi, qui se ipse regem fecerit) 121, 4.

Arem.: *piou vezo nep ho traisso* (quis erit qui vos prodet?) MJ. 59 b. *nep e pep guys . . . na pris quet* (qui nequaquam curat) 12 a. *dan pobl milliguet . . . ha nep . . . no car quet* (populo maledicto et qui non amat vos) 22 b. *me suply doe nep am croueas* (supplico deo qui me creavit) Buh. 106, 17. *peheny nep* vid. infra.

Cornicae cum aremoricae communis est particula MA (*may, maz*) relationem obliquam significans, de qua infra agetur inter coniunctiones.

Aremorica sola in relativi usum convertit pronomen interrogativum simplex *pe*, de cuius constructione infra exponetur, praemisso vel substantivo vel pronomine: *dren marv pe gant ez marvas* (per mortem qua mortuus est) MJ. 64 a. b. *an marv . . . pe dre edit ez eu dit ret e gouzaff* (mors, cuius passio per edictum est tibi necessaria) 67 b. *heman pe da ez eu afet Iuzas* (is quem osculatus est Iudas; *afet* cum praep. *da*) 70 b. *nep pe da ez reif me . . . an bara gluibyet* (is cui dabo ego panem humectatum) 60 a. *da nep pe gant ez eu clevet mab den traysset* (ei per quem auditur filium hominis esse proditum) 58 a. Eidem haud raro additur *heny* (de quo cf. infra D): *da doe an tat pe heny a injuriat* (deo

patri qui iniuria affectus est) MJ. 36a. *en poan pe heny ... ameuz da gouzaff* (in supplicium quod mihi est patiendum) 57b. *an marv yen pe heny da gouzaf net a mennet huy* (mors frigida quam pati sincere vultis vos) 28a. *goa plen an den pe dre heny ez vizif devry trayset* (vae plene homini per quem indubie prodar!) 92b. *an nef seven pe en heny ez eu ordrenet* (caelum iucundum in quo est ordinatum) 37a. *pe hiny* 56a. Pleonastice: *Iesus peheny nep a clesquet huy* (I. quem quaeritis vos) 185a. Pluralem supplet *pe re*: *an scribet han pelladet bras pe re ... dan marv glas en leuzras* (scribae et sacerdotes summi qui ad mortem lividam eum miserunt) 207a. Item hodie: *pé hini*, plur. *pé ré*.

De relativo pronomine infinito *puipennac* trium dialectorum communi videas infra (sub E).

D. Pronomina demonstrativa.

Britannica pronomina demonstrativa etsi ad unam fere radicem redeunt, eandem quae patet ex hib. *se*, *so*, *sin* (*siu*, *sunt*), supplentur tamen sicut hibernica et augentur adverbiis quibusdam variae formae et originis; quare hibernicae formarum varietati non nimium cedit britannica.

Cambricum pronomen (*is*, *hic*, *ille*) masc. HUN, HWNN, fem. HON, HONN, plur. (et neutr.) HYN, HYNN (quam formam Demetae pro ceteris quoque substituunt), sive absolutum est sive subiunctum substantivo, tam simplex (respondens lat. *hic*) invenitur quam a fine auctum vocali (respondens fere lat. *ille*). Idem absolutum aut sine articulo aut cum articulo adhibetur, diversa tamen significatione.

Absolute positum sine articulo, respondet hibernico *side*. Masc. simplex (hic): *nac adeuawd dyn arnaw ehun chwedyl vethedigach no hwnn eiryoet* (quod nemo unquam dixit de se ipse narrationem infaustiorem hac) Mab. 1, 10; auctum (ille): *ahunnu eu edyn ae kemer* (et ille est homo quid id recipit) Leg. 2. 1, 77. *a ievhaf oed hwnnw* (et natu minimus erat ille, Ebracus) Mab. 1, 235. Fem. auctum: *ahonno ageluuyr moruyngreyc* (et illa vocatur virgo-mulier) Leg. 2, 1, 75. *ny chigleji kerd kystal a honno eiryoet* (non audivi cantum aeque dulcem atque illum unquam) Mab. 1, 9. Plur. auctum: *ahene aelguyr goskorth e brenyn* (et illi vocantur comitatus regis) Leg. 1, 4, 1. Neutr. simplex: *a hyn adywedaf ytti gei* (et id dico tibi Cai) Mab. 1, 4; auctum: *ahynne heb eur* (et id sine auro) Leg. 1, 3, 1. *guedy henny*, *urth henny* (postea, propterea) 1, 6, 1. 1, 7, 1. *ar hynny*, *am hynny* (exinde, propterea) Mab. 1, 4. 5. 8.

Positum cum substantivo, cui praecedit articulus, ipsum quoque tam simplex quam vocali auctum, respondet hib. *se*, *so*, *sin*. Masc.: *y chwedyl hwnn*, *ar chwedyl hwn* (narratio haec, et n. haec) Mab. 1, 10. 11. 38. *gwyr y byt hwnn* (viri huius mundi) 1, 6. *yr gweidi hwnn* (huic clamori) 1, 16; *en yr amser glan hunnu* (sacro illo tempore) Leg. praef. *ar y koet hwnnw* (super silvam illam) Mab. 1, 6. *ydan y prenn hwnnw* (sub illa arbore) 1, 8. Fem.: *y votrwy honn* (hunc annulum) Mab. 1, 14. *yn yr ynys honn* (in hac insula) 1, 246. *yr dinas honn* (in hanc urbem) 1, 290; *ar y llynn hono* (in illa palude) 1, 244. *or vydin honno* (ab ille agmine) 2, 378. *y nos honno* (illa nocte) 1, 6. 270. 290. Plur.: *ar yr anniueileit hynn*, *ar yr anniueileit hynny* (super haec, illa animalia) Mab. 1, 7. *ar gwraged hynny* (et mulieres illae) 1, 37. *en etemoryeu henny* (illis tem-

poribus) Leg. 1, 9, 22. Item cum substantivo pronominali *rei* (cf. infra sub G): *gwyr yw y rei hynny ymtat i* (viri sunt illi patris mei) Mab. 1, 264. *pwy y cydin burwenn racco. gwyr llychlyn yw y rei hynny* (quod agmen est mere album illud? viri Nordmanni sunt illi) 2, 380. *deu wr kynwychet ar rei hynny* (duo viri aeque strenui atque illi) 1, 24.

Idem pronomen cum articulo construitur, respondens hib. *inti*, *indí*, *ani* (gall. hod. *celui*) praesertim sequente sententia relativa vel genetivo. Masc.: [*edlyg*] *eu er hun adele gleduchu guedy ebrenyn* (edelingus est is qui debet imperare post regem) Leg. 1, 5, 1. *dyllat eurenynes er hun* (vestis reginae ea) in exemplo supra dicto p. 392. Fem.: *aossodassant eu hemendyth ar hon Kemry holl* (protulerunt maledictionem suam et m. omnium Cambrorum) Leg. praef. *estauell ebrenyn er hon* (conclave regis id) vid. p. 393. *yr honn a vynnei drigyaw* (ea quae volebat remanere), *ar honn a vynnei vynet ymeith* (et ea quae volebat discedere) Mab. 1, 38. Neutr.: *ual y keffych yr hynn ageissy* (ut invenias id quod quaeris) Mab. 1, 6; idem addito adiectivo: *dechreu di... or hyn odidockaf awypych* (incipe tu ab eo quod scis maxime singulare) 1, 2. *or hynn goreu a gaffer* (de optimo quod invenietur) 2, 45. Pluralis forma deest, pro qua substituitur substantivum pronominale *y rei* (cf. G).

Corn. et arem. tam simplex HEN inveniri videtur quam auctum et compositum varia ratione, nec vero usquam nisi absolutum.

Corn. masc. neutr. HEN, fem. HON, haud rarum absolute positum: *hen yv guyr* (istud est verum) R. 977. *hen yw dyth a bowesva* (is est dies quietis) O. 145. *hen yw re nebes* (istud est parum) O. 389. *hen yv agan crygyans ol* (haec est nostrum omnium fides) R. 954. *hen yw lour* (sufficit id) P. 51, 4. *hen o ȝoȝo mur a bayn* (id ei multum doloris erat) 137, 4. *heno ȝoȝo calys feyn* (is erat ei durus cruciatus) 196, 4. *pur wyr henno ay anvoth* (verissime id erat eo invito) 175, 1. *henno payn a vur byte* (is erat cruciatus magnopere miserandus) 134, 4. Fem.: *hon yv cusyl fyn*, *hon yv cusyl da* (istud est consilium bonum) O. 2041. 2267. Vehementer tamen dubitandum est, an haec sit forma curtata pronominis *hena*, *henna*, ut quae ante vocales solas inveniatur, praesertim cum eadem ratione ex *hema*, *hemma* curtatum sit *hem*.

Arem. HEN (respondens cambr. *hyn*) non invenitur nisi abstractum neutrum significans: *euel hen* (ita, itaque; i. e. ut hoc) Buh. 66, 10. *evelhenn* MJ. 33b. 56a. 78a. 82b. *evalhenn* (id.) 29a. *cret henn* (crede hoc) 74b. *credet henn* (credite hoc) 32b. Frequentius tamen hic quoque est SE, solius aremoricae dialecti proprium: *oarse* (igitur) MJ. = *voar se* Buh., *rac se* (ideo) MJ. Buh. fq. *eguyt se* (propterea), *dre se* (ergo), *evelse* (ita, itaque) MJ. fq. *evalse* (id.) 77a. 78a. *en se* (in hoc) 63b. 78a. *quent se* (ante hoc, potius) 10a. 31b etc. *gouzvezet se* (scite hoc) 36b. *cret se* (crede hoc) 60a. *credet se* (credite hoc) 31b etc. Buh. 188, 5.

Arem. HENI (a quo seiungi videtur corn. *huny* tam vocalis constantia quam significatione, quae est pronominis infiniti) forma proxime accedit ad cambr. *hwnnw* (praesertim demet. *hynny*), significatione tamen fere congruit cum cambr. *yr hwnn*. Construitur enim tam cum genetivo: *malloz doe... ha heny Iuzas* (maledictio dei et m. Iudae) MJ. 85b. vel pronomine possessivo. cuius exempla supra attulimus, quam cum sententia relativa, ipsum sibi prae-

ponens aut articulum: *ez eu ann heny hep muy quet a yoa deomp compset* (est is dumtaxat qui erat uobis dictus) MJ. 48 a. *traissaf . . . an heny az glorifias* (prodere eum qui te glorificavit) 129 b. *joa ha peuch a pedaf deochhuy an heny so sanctifiet* (gaudium et pacem peto vobis ab eo qui est sanctificatus) Buh. 80, 6. *dan heny so injuriet* (ei qui iniuria affectus est) MJ. 91 b; inverso ordine: *ouz an goat real ez voe disleal . . . Iuzas voen heny* (adversus sanguinem regalem qui fuit perfidus, Iudas fuit is) 16 a; aut pron. interrogativum *pe*, cuius exempla videas supra. Idem coniunctum cum pronominibus *nep*: *muyguet den az disquiblyen na nep heny* (magis quam homo e discipulis tuis aut quisquam) MJ. 57 b. *muyguet den certen nep heny* (magis certo quam homo quisquam) 93 a. *mar deux predistination nep heny* (si est praedestinatio quaepiam) 88 a. *huy a guel na cret den nep heny* (videtis non audere hominem quemquam) 22 a; et *pep* (qua iunctione sola congruere videtur cum corn. *huny*): *ha te ha pep heny* (et tu et quilibet) 93 b. *huy a ezneu plen pep heny* (novistis plene quemvis) 53 a. *a enep pep heny* (contra quemvis) 66 b. *dreis pep heny* (ultra quemvis) 87 a. *da pep heny* (cuivis) 10 a. *pardonaf plen da pep heny en divihe contrition* (ignoscere plene cuicunque foret contritio) 90 b. Pluralis loco hic quoque substituitur substantivum pronominale *re* (cf. G).

Quemadmodum compositum cambr. hod. *hwnw* (iste) opponitur supra dictis *hwn* (hic) et *hwnw* (ille), ita distinguntur cornica et aremorica pronomina absoluta, etsi variato compositionis modo: cornica *henma* (hic) et *henna* (iste, ille), aremorica aucta forma *heman* (hic) et *hennez* (i. e. *henne-se*, iste), ad quae accedit tanquam tertium *hen hont* (ille).

Corn. masc. neutr. HENMA, HEMMA (curtatum *hem*), fem. HOMMA. Masc.: *henma yw mygtern ezewon* (hic est rex Iudaeorum) P. 187, 4. *henma yw mab du* (hic est filius dei) 208, 4. *ow horf a ve yw henma* (meum corpus est hoc) 44, 2. *hema yw goys* (leg. *ow*? hic meus sanguis) 45, 2. *hemma yv an keth ihesu. mar syv hemma an ihesu* (hic est idem Iesus, si hic est I.) D. 1693. 1699. *me a dyp bos hemma an keth map* (opinor esse hunc eundem filium) R. 2508. *hem yv marth* (hoc est miraculum) R. 654. Neutr.: *woge henma, woge hemma* (posthac) D. 1327. 1485. *ny amont travyth hemma* (nihil valet hoc) D. 439. *the hemma of dustyny* (huic rei sum testis) D. 1312. Fem.: *homma gans daggrow . . . res holhas* (haec lacrimis eos lavit, pedes). *homma vyth ny sestyas* (haec nequaquam desiit) D. 519 sq. 523. *homma yv cusyl da* (hoc est consilium bonum) D. 1549.

Masc. neutr. HENA, HENNA, fem. HONNA. Masc.: *arluth du yv me hena* (num sum ego iste?) P. 43, 2. *pv a yl henna bonas* (quis potest iste esse?) 42, 4. *me yw henna* (ego sum iste) 67, 4. *an preson govyn onon ha bos henna delyffrys* (e carcere quaerere unum et illum liberari, mos erat Iudaeis) 124, 4. *henna vezo an guella gwas* (is esset optimus puer) 112, 4. Neutr.: *pan drew henna ʒynny ny* (quid rei est istud nobis?) 105, 1. *yw henna ʒys scrifys* (istud tibi scriptum est) 22, 2. *henna Pedyr a sconyas* (id Petrus recusavit) 46, 1. *rag henna* (propterea) 5, 4. 7, 4. 26, 3 etc. *gans henna* (interea) 81, 1. 86, 1. 257, 1. *a henna* (inde) 111, 2. *war lyrgh henna* (postea) 91, 3. Fem.: *honna yw ol the vlamye* (illa est omnino vituperanda) O. 266. *guyr vres yv honna* (verum iudicium est istud) D. 515. *honna a vyth tokyn da, my a vyr scon orth honna* (id

erit signum bonum. spectabo statim ad illud) O. 1247. 1251. *honna yw an forth wella* (illa est via, ratio optima) R. 582.

Pronominis subiuncti loco eodem modo post substantiva, quibus fere antecedit articulus, opponuntur sibi *ma* et *na*. MA: *an denma* (hic vir) P. 99, 2. 141, 4. 245, 3. *yn delma* (hoc modo) 80, 4. 253, 3. *an veyn ma* (hos lapides) 11, 3. *yn bysma* (in hoc mundo), *ȝen bysma* (in hunc mundum) 60, 2. 43, 4. *ȝen payn ma* (huic cruciatui) 55, 1; interdum geminato *m*: *yn dremme* (in hac urbe), *an dremma* (has urbes) O. 2284. 2771. *alemma* (ab hoc loco, hinc) O. 446. D. 649. R. 2397. NA: *an nosna* (illa nox) P. 237, 4. *an lauarow na* (illa verba) 147, 1. *yn gythna* (illo die) 259, 4. *yn vrna* (illa hora) 12, 3 etc. *a lena* (ab eo loco, inde) 229, 4; assimilatum: *a lene* (id.) 16, 1. 30, 4. Substantivis *re, tus* eodem modo iunctis significatur pluralis pronominis absoluti: *en rena, an renu, ȝen rema* (illi, his) 67, 3. 80, 3. 185, 3. *ol an dusma* (omnes hi) 129, 2.

Arem. pronomen absolutum masc. HEMAN, fem. HOMAN: *heman pe homman* (hic, haec, hoc) Cath. Masc.: *heman a reno en bro man* (hic regnabit in hac regione) Buh. 190, 8. *heman aioa goar hegarat* (hic erat vir pius), *sanct voa heman* (sanctus fuit hic) 208, 14. 20. *heman so dan tut burzut pur* (hoc hominibus est miraculum merum) 46, 10. *pebez blasfem a gra heman* (quid blasphemationis facit hic?) MJ. 81 a. *a tut heman endan poan out* (sub poena hominum huius es) 77 b. Fem.: *rac mazoa homan leanes* (quia erat haec sanctimonialis) Buh. 46, 1. *homan eu guis* (hic est modus) MJ. 13 a. *dilchyt homan* (tenete hanc, scalam) 168 a.

Masc. neutr. HENNEZ, fem HONNEZ. Masc.: *me oarse a crenn eu hennez* (ego igitur certo sum iste) MJ. 71 a. *hennez heulyet* (illum sequimini) 47 a. *dre hennez* (per illum) 60 a. Neutr.: *hennez ne apparchant nep andret ouzompny* (istud nullo modo convenit nobis) 51 a. *hennez bepret a appetaff* (illud omni tempore appeto) Buh. 50, 14. Fem.: *honnez a ve iniquite re garv* (haec esset iniquitas nimis acerba) MJ. 114 a.

HEN HONT. Masc.: *entre an re hont hen hont eu so scuiz las oz doen an croas ten* (inter illos ille est qui est defessus aeger portans crucem gravem) MJ. 130 b. Fem.: *hon hont* (hod. *houn-hont* secundum Lgd.) caret exemplo.

Pronominum loco item aremorice substantivis, ante quae praecedere solet articulus, subiunguntur *man* (hic), *se* (istic), *hont* (illic = cambr. *hwnt*). MAN: *dan mab man, gant an mab man* (huic puero, cum hoc puero) Buh. 8, 8. 80, 8. *cret an guer man* (crede hoc verbum) 10, 7. *eux on bro man* (ex hac regione) 6, 5. *en bet man* (in hoc mundo) 4, 15. *en stat man* (in hoc statu) 2, 1. MJ. 46 a. 55 a. *an tam bara man* (hoc frustum panis) 60 b. *an dra man* (haec res, hoc) 38 b. 62 b. 69 b. *an tra man* (idem). *an tu man* (cis) Cath. SE: *antra se* (res ista) fq. *andra se* MJ. 10 a. 91 b. *an plat a dref an clezef se* (lamina a tergo istius gladii) Buh. 154, 7. *en stat se* (in isto statu) 138, 7. MJ. 62 b. *an tam bara se* (istud frustum panis) 60 b. *duet a lech se* (venite ab isto loco) Buh. 138, 11. HONT: *mont voar tech an lech hont* (excedere illo loco) Buh. 2, 4. *an kaer hont* (illam urbem) MJ. 21 b. *nac en bet hont nac en bet man* (nec in illo mundo nec in hoc m.) 90 a. *an tu hont* (trans, ultra) Cath. Addito substantivo *re* significatur item pluralis pronominis absoluti: *a hui entent len a re man* (vosne bene

intellegitis hos? viros) Buh.' 160, 2. *me goar an re se* (novi istos) 150, 6. *rac an re hont ezoff spontet* (propter illos perterrita sum) 92, 12.

Simili ratione lingua cambrica — quae hodie pronomini *hwn* addit adverbia *yma* (hic), *yna* (istic), *acw* (illic; ortum ex formula *racko* a praep. *rac*?); e. c. *hwn acw*, *hon acw*, *hyn acw* (ille, illa, illud), plur. *y rhai hyn acw*, *y rhai acw* (illi, illae, illa) — substantivis pronominum loco subiungit adverbia *yma* (hic), *racko* et alia, ut *cynneu*, *gynneu* (mox, prope), *draw*, *hwnt* (illic, arem. *hont*) iam in Mab.: *deu ychen bannawc y lleill yssyd or parth hwnt yr mynyd bannawc. ar llall or parth yma* (duo boves cornuti, unus est ab illa parte montis cornuti, alter ab hac parte) 2, 222. *dwc y march racko ar dillat gennyt. adot ger llaw y gwr gynneu* (sume tibi equum illum et vestem, et pone iuxta virum illum) 1, 27. *kymer y cledyf racko atharaw* (sume gladium illum et percute) 1, 247. *pwy y vydin burwenn racco* (qui sunt agmen mere album istud?) 2, 380. *eisted yr bwrd aoruc y gwr gynneu* (sedit ad mensam vir ille, de quo ante dictum) 1, 5. *nyt egylion oed y rei gynneu* (non angeli erant viri illi) 1, 237. *pwy y marchawc gynneu* (quis eques ille?) 2, 379. *y tir newyd draw* (terra nova illa) 2, 223. *or tu draw yr bont, yr auon* (e parte illa, altera pontis, fluvii) 2, 49. 50. *att y uorwyn draw* (ad virginem illam) 2, 45. *athu hwnt yr mynyd y mae afon* (ex altera parte montis est aqua) 1, 288. *yr koveint hwnt* (monasterio illi) 1, 251.

Cornicae propria est formula demonstrans *an keth*, cum substantivo, cui additur aut sententia relativa aut particula demonstrativa *ma*, *na*, respondens lat. *idem*, *hic ipse*, *idem ille*: *gans an keth welen yn leyff c̄st a ve gorris* (eadem virga quae in manu Christi posita est) P. 138, 1. *rag an keth re ren crowse* (pro isdem qui eum crucifixerant) 185, 2. *an keth map eth alemma* (idem filius qui abiit hinc) R. 2509; quibuscum conferenda sunt *kettel* (ut, = *kethdel*), *kettoth* (simul), *kepar* (pariter). *ha pesy yn ketelma* (= *keth delma*; et orare hoc ipso modo), *an lader an barth dyghow a besys in ketelma* (latro a parte dextra oravit hoc ipso modo) P. 54, 4. 193, 1. *pylat orto govynnas yn keth vaner ma govyn* (Pilatus ex eo quaesivit, hoc ipso modo quaerendi) 100, 3. *In keth gyth na* (eodem illo die) 252, 1. *yn ketella* (illo modo ipso; i. e. *keth delna*) 170, 2. *an keth rena* (idem illi) 42, 2. Opponitur *ken*: *yn ken maner* (diverso, alio modo) 13, 2. *ken onan* (alius quis) 145, 2. *ken mygtern* (alius rex) 148, 4. *ken mam* (alia mater) 198, 4. *ȝe gen le* (ad alium locum, aliorsum) 255, 3. *pe dre gen re ves guarnys* (an per alios monitus es?) 101, 2. *ȝe gen re* (aliis) 23, 4. Idem absolute: *heb ken ys bara* (sine alia re quam pane, pane solo) 12, 1. *dar ken* (ultra cetera, extra modum) 135, 3; adverbii loco: *mar ny yl bos ken* (si non potest esse aliter) 57, 4. *ny won ken* (nescio aliter) 75, 4. *nynio ken* (non erat aliter) 167, 4.

Demonstrativum cambricum commune rei, personae, loci, temporis non infrequens est SEF, ortum ex *isem* (p. 371), *ysef*: *ac ysef yrodaf inneu* (et hoc est quod dabo ego) Mab. 1, 21. Formae *sef*, *ssef* exempla: *sef oed hwnnw syberw y llannerch* (hic erat dominus silvae) 1, 239. *sef tri marchawc oedynt* (hi erant tres equites) 1, 237. *ssef agafas yny chyghor. sef agawsant yn eu kyghor* (id, ita statuit, statuerunt in suo consilio) 1, 21. 236. *sef mal y kedwis* (sic defendit), *sef ydoed gei yn seuyll* (ibi erat Caius stans) 1, 21. 241. *ssef aoruc yr*

amherawdr glas owenu (tunc coepit imperator subridere), *ssef y gwelynt varchawc* (tunc videbant equitem) 2, 377. 378.

E. Pronomen interrogativum.

Differunt formae britannicae huius pronominis: absoluta vel de personis usitata: cambr. *pui*, corn. arem. *piu*; coniuncta vel de rebus: cambr. *pa*, *pi*, corn. arem. *pe*.

Cambricae formae et formulae. PUI de personis potissimum: *puy de keghaus di* (quis est defensor tuus?) Leg. 2, 11, 15. *puy eu gubideyt. pue eu testyon* (qui sint eorum probatores, qui eorum testes, inquirere) 2, 11, 23. 37. *pwy wyt ti. pwy wyt titheu* (quis es tu?) Mab. 1, 31. 253. *pwy yw hwnnw* (quis est hic?) 2, 229. *pwy a uu yma* (quis fuit ibi?) 1, 239. *ac yna y menegeis i yr gwr pwy oedwn* (et tunc indicavi viro quis essem) 1, 5. *gofyn aoruc owein pwy oed ywreic* (quaerere coepit O. quae esset mulier) 1, 17. Tamen etiam de rebus: *pui* (gl. quid?) Ox. 41ª. *a gouyn ordeu pwy oed oreu gantaw* (et quaerere, de duobus quid optimum, utrum melius videretur ei) Mab. 2, 229.

PA, PI: *pa diu* (gl. quid? i. e. ad quid?) Ox. 41ª. *padyu* Leg. 2, 4, 6. *pa triederin gwillt nidele neb evllat ardir arall* (quae sunt tres aves ferae quas non debet quisquam interficere in agro alieno?) 4, 4, 39. *pawed* (quomodo?) Mab. 3, 304. *pa drwc digoneis inheu ytti* (quid mali feci ego tibi?) 1, 9. *py drwc yw hynny* (quid mali hoc?) 1, 20. *py weidi yw hwn. py diaspadein yw hwnn weithon* (qui clamor est hic? q. cl. e. h. nunc?) 1, 16. *dywet vy chwaer heb y peredur pa diaspedein yssyd arnat* (dic soror mea, inquit P., qui clamor est in te? i. e. cur sic clamas?) 1, 248. *py uoes yssyd y osp aphellennic* (quae consuetudo est hospiti et peregrino?), *py ystyr nas agory di* (quae causa quod non aperis eam tu, portam?), *pa gerd yssyd gennyt ti* (quae ars est in te?) 2, 228. *ny wys pa du y mae, ny wys pa tu y mae* (ignotum est, qua sit) 2, 225. 226. *pa le pan deui di* (qui locus unde venis?) 1, 243. 255. *gofyn or marchawc y peredur py le pandoei* (quaesitum ab equite e P., unde veniret; cf. *ble*, ubi? Mab. 2, 199) 1, 249. Pertinet huc frequens interrogatio qualitatis *pa ryw*, *py ryw* (quod genus? cf. comp. *cyfryw*, eiusdem generis, talis): *py ryw ormes yw hwnnw* (cuius generis, quale monstrum est hoc?) Mab. 1, 293. *apha ryw chwedleu yssyd gennyt* (et quales sunt tecum nuntii?) 1, 253. *amofyn aoruc ami pa ryw wr oedwn* (quaerere coepit ex me qualis vir essem) 1, 5. *gofyn aoruc ef ymi pa le y mynnwn vynet. adywedut aorugum idaw py ryw wr oedwn aphy beth a geisswn* (et quaerere coepit e me in quem locum ire vellem, et dicere ego ei qualis vir essem et quam rem quaererem) 1, 7. Item interrogatio quantitatis *py meint*, *pa meint* (quantus? cf. *cymeint*, eiusdem magnitudinis, tantus). Pro *pa beth*, *py beth* (quae res? quid?) saepius solum substantivum *peth*, *beth*: *peth yw y rei racko* (quid sunt illi?) Mab. 1, 237. *peth achwerdy di* (quid rides?) 2, 377. *nawn beth yw marchawc* (nescio quid sit eques) 1, 237.

Loco substantivi interdum additur numerale *un*: *pa vn wyt titheu* (quis es tu?) Mab. 1, 254. *aphy un awney ditheu o hynny* (et quid tu incipies inde?) 1, 34. Praepositiones pronomini suffiguntur: *pahar emae nuckt* (ad quid est vas?) Leg. 2, 6, 8. *paham y bydwn ysgymun. i* (ob quid, cur maledictus essem ego?) Mab. 1, 248. Hibernico *can* (unde?) respondet cambr. *pan* (v. supra).

Adiecta voce *pynnac* interrogativum transit in relativum infinitum (quisquis, quicunque): *puipennac agustlo gustel* (quisquis oppigneraverit pignus) Leg. 2, 6. 17. *aphwy bynnac aallei y rydhau penn clot y byd a gaffei* (et quisquis posset eam liberare, summam gloriam mundi acciperet) Mab 1, 284. *pa uacht panaac a vrtegho, pa vac pennac ni vrhtegho* (quicunque vas contraiuraverit, non contraiuraverit) Leg. 2, 6, 4. 5. *pa dyn puyllawc benac aladho onuyt* (quicunque homo sanus occiderit hominem insanum) 4, 1, 3. *vy mam heb y peredur aerchis ymi pale bynnac y gwelwn vwyt a diawt y gymryt* (mater mea, inquit P., praecepit mihi ut quocunque loco vidissem cibum et potum, sumerem eum) Mab. 1, 239. *aphy ymadrawd bynnac adywetei yr vn onadynt wrth ygilyd* (et quodcunque colloquium dicebat unus ex iis ad alterum) 3, 300.

Concordant formae cornicae et aremoricae.

Corn. PIU: *pyr a ylta gy bones* (quis potes tu esse?) R. 2511. *pyw a whylevgh* (quem quaeritis?) D. 1109. *pyr myghtern a lowene* (quis est rex gaudii?) R. 106. *pyr henna* (quis iste?) R. 2487. *pr a yl henno bonas* (quis potest is esse?) P. 42, 4. *pu at woras yt colon* (quis intulit in animum tuum?) 81, 4. *an meyn ma ȝynny pu an ommelys* (lapis hic, nobis quis eum convertit?) 253, 4. *pr yw neb a welvgh wy* (quis est quem quaeritis vos?) 69, 2. *warnethy pren be tewlys oll an bows pyr an gyffe* (de ea alea iacta est, totam tunicam quis possideret) 190, 4. *bresell cref a ve sordijs en grows pu elle ȝy don* (magna altercatio orta est, quis iret crucem portatum) 160, 3.

PY, PE: *py gansse y fue gvyskys* (per quos est pulsatus? ad verbum: qui, per eos) D. 1373. *py vr* (qua hora?) D. 603 *py le y fythe keffys* (ubi invenietur is?) R. 702. *gallas ny woȝan pele* (abiit nescimus in quem locum) P. 245, 3. *ny won* (leg. *wor*) *py gymmys y mons y sur ow peghe* (nesciunt, quae sit quantitas qua, quantum certo sint peccantes) 185, 4. *pygymmys hys* (quanta longitudo?) O. 2104. De formula *py nyl* (uter? utrum?) cf. infra (F.). Alibi *py, pe* solum de loco usurpatum: *the cst y ben ny sensy tyller vyth nyngo kefis* (Christo caput suum quo teneret locus nullus erat inventus) P. 206, 4. *pema ...neb a vyn ȝe gvhuȝa* (ubi est qui vult te accusare?) 34, 2. *pe feste* (ubi eras?) O. 467. Pro *pe le, pe peth, pe ehan* inveniuntur *ple, pyth, pahan* vel *pan* (*pen*): *lauar ȝym ple ma ȝe dus* (dic mihi, ubi sunt homines tui?) P. 78, 1. *ple mere* (quo loco, statu est ille?) 147, 3. *able ota gy* (unde es tu?) 144, 1. *pyth a vyth guris* (quid fiet?) 126, 3. *pyth a vynnough why* (quid vultis vos?) 39, 1. *pyth yw en drok rewrussys* (quid est malum quod fecisti?) 101, 4. *pahan cheyson as bues why* (quod genus, qualem accusationem habetis vos?) D. 1970. *pahan pleyt yma pilat* (quali statu est P.?) R. 2058. *pan vernans* (qualis mors?) O. 2219. R. 2047. *pendra* (qualis res, quid rei?) O. 1311. D. 1306. R. 203. *pandra* O. 801. D. 568. R. 1642. P. 46, 2. 50, 3. 67, 2. 80, 1; magis contractum: *pandrew henna ȝyny ny* (quid rei est istud nobis?) 105, 1; interposita praepositione: *pan adra a ynnyoughwy* (quare instatis vos?) 99, 1. Item pro *perag*, cum praep. postposita, *prag* (ob quid? cur?) 7, 1. 78, 2. 82, 4. 116, 4. 121, 2. 128, 2. 187, 2. *pragh* 201, 3.

Relativum infinitum significatur voce *pynag* non modo ut cambrice adiecta: *pyu penagh a len grysso* (quisquis fideliter credet) R. 2466. *pyo penagh am gwellha vy* (quisquis me videt) R. 2383. *pe penag vo, py penag vo, pepenak vo*

(quidquid erit) O. 662. 1154. D. 1356. *py le penag yskyffyn* (ubicunque id in-venero) D. 1551, interdum addito *ol*: *pepynag ol a wharfo* (quidquid accidet) O. 1736. *pepenagol a wylly* (quidquid videbis) O. 745. *pepenagol may thello* (quocunque ibit) D. 630; sed etiam sine pronomine: *pynak vo lettrys pylek* (qui-cunque est, litteratus an laicus) D. 681. *penag a wryllyf amme* (quemcunque osculabor) D. 1084. — recentius *pennagel* Cr. 179. *pennaglé* 1641. *pynagell* 811. 1376. — vel praemisso *pup*: *puppenak ma fo redys an awaylma* (ubicunque le-getur hoc evangelium) D. 550. *puppenagol a vo ef* (quisquis est is) D. 23. *py nyl pynagol* (utercunque) vid. infra (F.).

Arem. PIU: *piu* ('quis') Cath. *ne gon piu eo den* (nescio quis sit homo) Buh. 56, 14. *ouzouchuy goulen a menaff . . . piu eo sider hoz querent* (e vobis quaerere volo, qui sint parentes vestri) 36, 20. *piou eu hennez a clesquez te* (quis est iste quem quaeris tu?) MJ. 194b. *piou oude* (quis es?) 18a. *piou a clesquez te* (quem quaeris tu?) 186b. *piou a clesquet* (quem quaeritis?) 70b.

PE: *pe leveront y* (quid dicunt ii?) MJ. 227a. *pe rif* (quid faciam?) 191a. *pe leueret huy* (quid dicitis vos?) Buh. 160, 1. *petra* (quid?) 6, 1. *petra neuez* (quid novi?) 56, 10. 74, 1. *petra a mat* (quid boni?) 18, 20. *sellet pebet anquen so dan den man na pebez tan a goez an bet* (videte quae afflictio sit huic viro et qui ignis coram mundo) 196, 15. 16. *pe du* ('quorsus'), *pe eur* ('quando') Cath. *pebun* (unde) MJ. 18a. *pe marchadouryen* (quales mercatores?) 76b. Idem cum pronomine *heny*: *peheny eu* (quis est?) 130b. *da gouzout certen pe heny he gounezo* (ad sciendum certo, quis eam acquirat) 145a. *pe heny comset huy fier a clesquet* (quis, dicite vos audacter, quem quaeritis?) 72a. De relativo usu horum *pe* et *pe heny* supra exposuimus (p. 393). Inprimis memoranda: *pe-quen calet, peguen calet* (quam dure?) MJ. 84b. 126a. *peguen guynvydic* (quam beatus?) 193a. *peguement* ('quantum'), *peguen bras* ('quantus'), *peguen pell* ('quamdiu') Cath. Item per se sola interrogantia, *pez* (res) et *pet* (quot): *pez a grif* (quid faciam?) MJ. 21a. 95b. *pez a rahimp ni* (quid faciamus nos?) 27b. *pez a gray* (quid faciet?) 34a. *pez drouc avantur* (quid malae rei?) 82b. *ne oun pez a leuerez te* (nescio quid dicas tu) 78a. *peth* ('quotus et quot'), *peth guez* ('quotiens') Cath. *ne gouz pet guez* (non est compertum quotiens) Buh. 84, 80. *pet dez* (quot dies?) MJ. 168b.

Etiam aremoricum interrogativum, sive solum sive substantivo additum est, antecedit praepositioni: *perac* ('quare'), *perac abec* ('quapropter, quamobrem'), *perac tra* ('quamobrem'), *pe dre hent* (qua), *pe en lech* ('ubi'), *pe a lech* ('unde'), *pez a lech* ('quo') Cath. *perac na sarmonez* (propter quid non sermocinaris?) Buh 56, 8. *me men gouzout pe alech vou na pelech ez ahy* (volo scire ex quo loco venerit et in quem locum vadat) 34, 20. 21. *pe da tra* (ad quid?) MJ. 70a. *pe da heur* (ad quam horam?) 227a.

Relativum infinitum sicut cambrice efficitur adiecto *pennac* — *en un lech pennac* (in loco qualicunque) MJ. 37a. *vn lichic pennac* (loculum quempiam) 154a. — *piu pennac* ('quiscunque'), *petra pennac* ('quidquid'), *peguement pennac* ('quamlibet, quamvis') Cath.

F. Adiectiva pronominalia.

Omnium primum hic memorandum est *all* (alius) cum formis suis variatis, deinde *oll* (omnis), *paup* (quivis), *nep* (aliquis), concordantia cum hibernicis *aile*, *uile*, *cách*, *nech*.

ALL simplex non extat nisi in compositis, ut iam in nomine vetusto gallico *Allobroges* (p. 207), etiam in hodierna lingua cambrica. In Leg. *alldut*, *alldud* (alienigena, non Camber) 4, 1, 32. 2, 6. 27, et in aliis plurimis locis enumeratis in indice sub voce *alltud*, scripta minus bene ob servatam inchoantem *t* destituendam.

Cambrica forma duplicata sing. ARALL, plur. EREILL (cf. hib. vet. *araile*, *araill*, pro *alaile*, *alaill*, p. 359), aut cum substantivis adiectivi instar, aut per se sola: *or finnaun dir claud. claud nihit dir finnaun arall* (a fonte ad fossam, secundum fossam ad fontem alterum) L. Land. 149. *bet penn foss in hipant diuinid dir pant arall* (usque ad initium fossae in cavitate sursum ad cavitatem alteram) 150. *oderuit idin rey mach iarall* (si accidit homini ut daret vadem alteri) Leg. 2, 6, 1. *marchawc arall* (alius eques) Mab. 1, 240. *yn lle arall* (alio loco) 1, 15. 250. *erch y gennyf a arthur dyuot ae ef ae arall* (iube de me Arthurum venire aut ipsum aut alium) 1, 242. *am betheu ereill* (de aliis rebus) 1, 34. *gwladoed ereill* (aliae, ceterae regiones) 2, 201. *edeu ereyll* (duo ceteri) Leg. 1, 7, 18.

Cornice et aremorice item. Corn.: *vn marrek ȝy ben hag arall ȝy dreys* (unus miles ad caput eius et alius ad pedes eius) P. 242, 1. 2. *marrak arall o gowsas* (alius miles dixit) 246, 1. *gurek arall a leueris* (alia mulier dixit) 84, 3. *gul tol arall ny vynne* (aliud foramen facere nolebant) 180, 3. Cum articulo: *In meth an lader arall* (id dixit alter latro) 192, 1. *Then leff arall pan doȝyans* (ad alteram manum cum venissent) 180, 1. *an barth arall* (ab altera parte) 198, 2. *han pen arall* (et alterum caput) 223, 3. *an nyl torn y fyth re hyr tres aral re got yn gwyr* (altera vice fit nimis longa, trabes altera nimis brevis re vera) O. 2548 sq. Plur. post collectiva: *re erell* (alii, genua flexerunt) P. 195, 1. *gans ioseph ha tus erel* (per Ios. et alios homines) R. 3. *savye bewnens tus erel* (salvare vitam aliorum) D. 2876. Item post dualem: *eu thyc grous erel* (duas cruces ceteras, erigite) D. 2820. Tamen etiam: *ple kefyr dyc grous aral* (ubi capientur duae cruces aliae?) D. 2576; ut post genetivum pluralis (p. 281): *lyes profus aral* (multi prophetae alii) R. 1485.

Arem.: *arall* ('alter, reliquus'), *en faeczon arall* ('aliter') Cath. *e bro arall* (in aliam regionem) Buh. 4. 23. *tremen tu arall* (transire in aliam partem) 90, 19. *vn guez arall* (altera vice, iterum) 74, 9. *vn arall choasomp* (alium eligamus) 182, 16. *guez aral* ('olim'), *tro arall* ('pridem'), *an re arall* ('ceteri') Cath.

Cambricum NEILL (= *un eill*? unus e duobus), rarius solum (alteruter): *or neildu* (ex altero latere) Leg. 2, 6, 30. *gwna y neillpeth* (fac alterutrum horum) Mab. 1, 270. *eisted aoruc peredur ar neill law yr amherodres* (sedere P. ad alteram manum imperatricis) 1. 281; frequentius oppositum sequenti LALL (orto ex *alall*?) cum articulo, sing. *y llall* Mab., plur. *ir lcill* gl. Ox. 39ᵇ, recentius *y lleill*: *mwy nor llall* (maior quam alter) Mab. 1, 281. *y neill ohonunt yn was gwineu. ar llall yn was melyn* (unus ex eis puer fuscus et alter puer

flavus) 1, 263. *y lladawd y neill or gweisson. y lladawd y llall* (cecidit unum e pueris, cecidit alterum) 1, 36. *e neyll hanner ... ar llall* (unum dimidium, ... et alterum) Leg. 1, 43, 21. Plur: *e rey or teylu ar lleyll eny kyle y tety ef* (alii e curia et alii in vicinitate domicilii eius) Leg. 1, 7, 7. Pro *neill* interdum antecedit LEILL ipsum quoque cum articulo: *yny orffei y lleill ar y llall* (donec superabat unus alterum) Mab. 2, 27. *deu ychen ... y lleill ... ar llall* (duo boves, ... unus ... et alter) 2, 222; vel *vn* cum articulo: *ar vn y bydei borth ef idi. agollei y gware arllal adodei awr* (et illa, duarum partium, cui ipse auxilium ferebat, perdebat ludum, et altera tollebat clamorem) 1, 292. Pro *llall* accedente substantivo adhibetur *arall*: *ar neill hanner ar hanner arall* (et dimidium unum et dimidium alterum) Mab. 1, 274. *ar y neill law y owein ... ar y tu arall y owein* (ad unam manum Oweni, ad alterum latus O.) 1, 33. *yn y neill law ... ar y llaw arall* (in una manu, in altera) 1, 271. *or neill tu ... or tu arall* (ex uno latere, ex altero) 2, 20. *or neill parth ... or parth arall. or lleill parth ... or parth arall* (ex una, altera parte) 1, 274. 2, 39.

Cornice tam simplex *yll, eyll*, quam cum articulo *an nyl, a neyl* (cui respondent aut *arall*, aut substantiva pronominalia *y gyle, y bèn*): *hay yll lejf* (et altera eius manus), *hay yll troys* (et alter eius pes) P. 179, 2. 3. *gans y eyll leyff o gosys* (una sua manu quae erat sanguine conspersa) 219, 3. *me a teyl tol rag an nyl* (ego torabo foramen pro una, manu) D. 2743. *an nyl thotho a delle..* (alter ei debebat..) D. 504. *me a gylm an nyl* (ego vinciam unum) D. 2785. *an nyl tenewen, an neyl tenewen, an neyll tenewen* (ex uno latere) O. 214. P. 71, 1. 205, 3. *a neyl tu* (ad unum latus) 105, 3. *an neyll lef bys yn y ben* (ab una manu usque ad alteram) 178, 1. *mars ty a theg a neyl pen the dour cedron* (si tu feres alteram extremitatem arboris, ad aquam C.) O. 2814 sq. Per combinationem inde profecta sunt *py nyl* (uter): *py nyl o mogha sengys* (uter maxime, magis tenebatur?) D. 510. *ny wothons yn teffry py nyl a wrons drok py da* (nesciunt certo, utrum faciant malum an bonum) D. 2774 sq. *pe nyle an dus avyth delyffris* (uter eorum liberetur) P. 125, 3. *py nyl pynagol may fo* (utercunque est) D. 1462; et *na nyl* (neuter): *nep nan geffo na nyl* (qui neutrum habebit) D. 921. *na nyl oges nag yn pel* (neutrum, nec prope nec procul; cf. germ. med. *newëder*, hod. *weder*, angl. *neither*) O. 1141. *na nyll drok na da* (nec malum nec bonum) P. 60, 3. *na nyl yn nor nag yn nef* (nec in terra nec in caelo) R. 1747. *na nyl yn nos nag yn geyth* (nec noctu nec interdiu) D. 1881. *the ther ... ny re nan nyl thyn bos na dewes* (tuus deus nec cibum nobis dat nec potum) O. 1809 sq.

Arem. *an eil* (alter, secundus, p. 322) sequente *egile* vel *eben* (p. 408): *seruig ... an eil deguile a grehet* (servitium alter alteri facito) M.J. 54 b. *an eil oar eguile lequet* (alterum super alterum ponite, pedem) 137 b. Inde: *nanneil neguile* ('neuter') Cath.

OLL (omnis) cambrice non mutatur post substantiva, ut in plur.: *gwraged oll* (omnes mulieres) Mab. 1, 5; praemittitur *holl*: *yr hollgwn* (omnes canes) Mab. 2, 22. Compositum autem cum numeralibus est *ell, ill, yll*: *elldeu, illdeu, ylldeu* (ambo) Mab. 2, 237. 247. 3, 12. 215. 266. *ellpedwar, yllpedwar* (cuncti 4) 2, 16. 247. 3, 145. 146. 148. *ellpump* (cuncti 5) 3, 102.

Corn. OL, OLL (omnis, totus), tam absolute positum vel ante substanti-

vum, a quo separari solet interposito articulo vel pronomine, quam post nomina vel pronomina: *ol ny a bys* (omnes petimus) P. 126, 2. *ol warbarth* (omnes simul, cuncti) 142, 1. 147, 4. 149, 3. *oll a dro*, *ol a dro* (omnes circum) 146, 1. 154, 2. *oll an bows* (tota tunica) 190, 4. *rag ol an wlas* (pro toto mundo) 56, 4. *war ol y gorf* (in toto corpore eius) 236, 3. *yn oll an bys* (in toto mundo) 225, 4. *dris ol an bys*, *dris an bys ol* (per totum mundum) 200, 2. 31, 2. *yn nos oll* (tota nocte) 241, 3. *en box oll* (pyxis tota) 36, 2. *whek ol*, *whegol* (totus dulcis, dulcissimus) O. 2132. P. 164, 1. Cf. supra et infra *pynagol*, *pup ol*, *byth ol*.

Arem. OLL absolute positum, HOLL, HOL ante substantiva: *edoll en maes* (ite omnes foras) Buh. 56, 17. *oll ny aiel* (nos omnes eamus) 140, 2. *oll ez guelhet* (omnes videbitis) MJ. 80b. *oll da pep re so ret* (omne cuivis est necessarium) Buh. 62, 23. *an oll ez em collez* (totum te perdis) 72, 2. *ann oll oll* ('omnino, prorsus, penitus') Cath. MJ. 43b. *ann oll dan oll* (totum toti) 42b. *oll dle anholl bet* (quicquid debet totus mundus) 44b. *ann holl bet* (totus mundus) 68b. *dann holl tut* (toti populo, omnibus hominibus) 67b. *he hol souzan . . . he hol glachar* (omnem curam, omnem sollicitudinem eius, mundi relinquere) Buh. 136, 16. 17. *an hol loznet* (omnia animalia) 30, 18. *mir an hol gourchemenou* (serva omnia mandata) 62, 4. Cum *re*: *da an hol re* (omnibus) MJ. 10a. Suffixum adverbio: *byscoaz oll* (unquam) 93a.

Cambricum PAUP (quivis; = hib. *cách*, p. 66) absolutum: *gurt paup* (leg. *gurth p.*, contra quemvis) gl. Ox. 39b. *ar bawp* (supra quemvis) Mab. 1, 5. A quo differt POP (omnis) constructum aut cum numerali *un*: *am penn pob un ohonunt* (circum caput cuiusvis eorum), *am bop un onadunt* (circum quemvis ex eis) Mab. 1, 3; aut cum substantivo, cui praecedit: *pop rey* (omnis persona) Leg. 1, 5, 5.

Corn. PUP, POP, PEP (saepe destituta *p*, sed servans sequentem tenuem primitivam, etiam mediam in tenuem provehens) tam solum: *my ny won leuerel prak gans pup na vethaf lethys* (nescio dicere cur non occidar a quovis) O. 595 sq. *ha guetyeugh pup y worthye* (et curate omnes ut eum adoretis) O. 2555. *may hallo pup y redye*, *may hylly peb y redye* (ut possit, posset quivis id legere) D. 2809. P. 189, 2. *peb ȝe ves a omdennas* (quivis foras se vertit) 33, 4. *pep aydu* (suo quisque latere) 77. 1. *ha peb ȝoȝo ow cull gegll* (et quemvis ei facere contumeliam) 165, 2. *ȝe bob dyȝgthtya forth a rug* (cuivis iter paravit) 7. 4; quam sequente substantivo: *pop prys*, *pup prys* (omni tempore) O. 1213. 2125. *pub er*, *pub vr* (omni hora) P. 37, 3. 54, 3. *dris pub tra*, *drys pub tra* (supra omnem rem) 24, 1. 148, 1. *a bub tu* (a quovis latere) 163, 2. *glan a bub fylte* (purus ab omni vitio) 47, 2, vel vocibus *huny*, *onan*: *pup huny* (unusquisque) O. 969. 1688. 2017. D. 237. 1047. *pub onon* (id.) P. 137, 2. Plerisque his haud raro insuper additur *ol*: *pup ol* D. 2080. 2092. R. 1096. *pep ol* O. 948. *peb ol* D. 247. *pup den ol* (quivis homo) O. 1043. D. 1905. *pub tra ol* (quidvis) O. 748. 2130. *pup vr ol*, *pub eroll*, *pub erol* (unaquaque hora) D. 525. P. 23. 1. 87, 3. *pub teȝoll* (cotidie; *deth*) 228. 1. *a bub drok ol* (a quovis malo) 194, 2. *pub onan ol*, *pub onan oll* (singuli) 43, 2. 199, 1.

Arem. PEP item cum substantivis: *dirac pep den* (coram quovis homine) Buh. 64, 5. *e pep stat*, *e pep andret* (in quolibet statu, in qualibet re) 62, 22.

120, 6. *pep hent* (quavis via) MJ. 35a. *pep tra* ('quodlibet'), *a pep lech* ('undique'), *a pep tu* ('hinc inde'), *en pep lech* ('ubique') Cath. *peb un guer* (singula verba) MJ. 24b. Cum *unan*: *pep unan* ('quisque') Cath. MJ. 95a. *sascun ha pep vnan* (omnes et singuli) Buh. 54, 23. *da pep vnan* (cuivis) 154, 24. MJ. 94a. *hervez pep unan* (secundum unumquemque) 101b. *gant pep unan ezouf hanvet* (ab unoquoque nominor) 89a. Cum *heny*: *duet mat ouch huy . . . ha pep heny en ty man* (accepti vos et quivis hic) Buh. 186, 2—5. *da pep heny a suppliaff* (cuivis supplico) 142, 18. *ez dle pep heny goelaff* (quivis debet plorare) MJ. 3a. *dreist pep heny* (supra quemvis) 111b; cum *re*: *oar pep re* (super omnes) 85a. *dreis pep re* 36b. 40b. 93a. *da pep re* (omnibus) 151a. Buh. 62, 23.

Commune cornicae et aremoricae a cambrica alienum est adiectivum eiusdem fere significationis corn. KETTEP, arem. GUITIB (ad unum omnes, universi, cuncti) cum singulari numero constructum:

Corn. *kettep* (*ketep*, *ketop*) cum substantivo: *the escarn ol ketep tam* (tua ossa omnia singula frusta) O. 2743. *kettep dyner* (ad unum omnes denarios) D. 1514. 1538. *ketep map bron*, *ketep map pron* (unusquisque filius mammae) D. 892. O. 1162. *kettep pen* (singula capita) O. 1655. D. 462. 2769. *ketep pol* (id.) O. 2298. *yn kettep pen* (in singula capita) D. 762. *yn kettep pol* (id.) D. 841. 3054. *yn ketep pol* O. 2418; cum *onan*: *deugh yn rag ketep onan* (provenite universi) O. 2683. *y fethons myttyn parys ketep onen* (erunt mane parati unusquisque) O. 2307 sq. *ketteb onan* D. 837. *kettep onan* D. 2821. 2814. 2856. *gothvezough ketoponon* (scietis unusquisque) P. 141, 3. *y iunctis ketoponon oll warbarth* (artus eius singuli omnes coniunctim) 181, 4. *y vellow kettep onan* (membra eius universa) D. 2770.

Arem. *guitib*, *guiteb*, cui semper subiungitur *un* vel *unan*: *diouz fet an bet guytibuntam* (de rebus mundi universis) MJ. 38a. *deut em requet infernalet guytebuntam* (venite a me iussi infernales ad unum omnes) 97a. *a huy na guel guytebunan* (nonne videtis vos cuncti?) 80b. *quement den so en bet guytibunan* (quot homines sunt in mundo ad unum omnes) 10a. *deomp guitibunan*, *guitibunan deomp*, *deomny guitibunan* (veniamus, eamus nos universi) Buh. 58, 4. 94, 5. 200, 14. *guitibunan clevit an cas* (cuncti audite casum) 130, 6. *dan hol comun guitibunan* (toti communitati ad unum omnibus) 50, 23. *an pobl commun guytybunan* (vulgum ad unum omnes) MJ. 101b.

NEP (= hib. *nech*) praecipuum in sententia negativa locum habet. Cambrice fere absolutum (quisquam): *na vyr nep* (quod nescit quisquam) Leg. 2, 1, 27. *nyt oes delehet y nep* (non est debitum cuiquam) 1, 5, 13. *nys atwaenat neb or llu ef* (non norat quisquam ex agmine eum) Mab. 1. 24. *ny chaffwn i neb* (non inveniebam quenquam) 1, 10. Tamen etiam cum subst.: *neb ryw*, paulo infra. Cum articulo ante sententiam relativam, vid. supra (p. 393).

Corn. *nep*, *neb* semper coniunctum aut cum subst.: *nebtra* (aliquid) Voc. 10ª. *yn neb chan a seruys* (in qualicunque genere servitii) P. 15, 2. *dre neb forth a govaytis* (per quampiam viam cupidinis) 15, 4. *yn nep maner* (ulla ratione) R. 497. *yn nep pow*, *in neb gulas* (in ulla regione) O. 1116. 1120. *nep den* (quisquam) R. 2552; aut cum sententia relativa (p. 393). Pronominis absoluti vice fungitur ONAN (p. 315): *an ezewon onan* (e Iudaeis unus) P. 81, 1. *adrohas . . . scoverns onan aneze* (decidit aurem unius ex iis) 71, 2. *dre onan* (per aliquem)

42, 3. *onan y welsons ena* (aliquem viderunt ibi) 154, 3. *ken onan ȝys nan rolla* (nisi alius quis tibi eam dedisset, potentiam) 145, 2.

Cornicae propria forma HUNY magis servat vim numeralis, cf. supra *pup huny* (unusquisque); tamen etiam *leas huny* (multi quidem) P. 62, 4.

Arem. NEP eiusdem usus cuius cornicum: *hep nep mez* (sine ullo pudore) MJ. 16b. *na ne alhet . . . nep manyer comps* (nec posset ulla ratione dici) 13b. *nep en deuez gant fez carantez net ne gra nep lech a nep bech a pechet* (is qui habet cum fide caritatem sinceram, non committit quo loco it (?) ullum onus peccatorum) Buh. 62, 13. 14. *nep den* ('nemo'), *nep lech* ('neutrobi'), *nep tra* ('nihil') Cath. *nep heny* (quisquam) MJ. 22a. 36a. *nep re* (id.) 31b. 68a. Pro eodem pronomine absolute posito substituitur UNAN: *vnan an sent* (unus e sanctis; sing. *sant*) Buh. 4, 6. 154, 24. *duet eo vnan* (venit aliquis) 22, 5. *euit vnan* (propter aliquem) 4, 19. *unan gardis am traysso ahanoch* (unus e vobis audacter me prodet) MJ. 57b. *dre unan ahanoch* (per unum e vobis) 58b.

G. Substantiva pronominalia.

Cum alia quaedam possint huc referri ut *gwr* et *dyn* (homo), *peth* et corn. arem. *tra* (res), corn. *kynimys*, arem. *quement* (eadem magnitudo), tum cambrica memoranda sunt *rei* (corn. arem. *re*), *ryw*, *dim*, *sawl* (corn. *suel*, arem. *seul*), e quibus quaedam concordant cum hibernicis quae supra enumeravimus (p. 364). Eadem vox atque hib. *céle* haud dubie est cambr. *cilid*, corn. arem. *cele* in formulis *y gele*, *egile*.

REI cambrice constructum cum pron. plur. invenitur in Mab.: *mwy athegach oed honno nor rei ereill oll* (maior et pulchrior erat haec, navis, quam ceterae omnes) Mab. 3, 264. *llong oed vwy noc vn or rei ereill* (navis erat maior quam ulla e ceteris) 3, 269. Eodem modo plur. subst. *rann* (pars): *y buant y gwyr . . . yngoreskyn y kastell. ar ranneu ereill onadunt yn cadw y gaer* (viri ceperunt castellum, et ceteri ex iis custodiebant urbem) 3, 274. Dubitamus tamen, an sit etiam statuenda forma singularis *rei*. Obtinet locum pronominis eodem fere modo quo subst. hib. *luct*, *lin*: *rey adeueyt bod en edlyg pop rey o rey henne* (sunt qui dicant esse edelingum quemvis ex his) Leg. 1, 5, 5. *gwraged oll eithyr y rei oed yn gwassanaethu* (mulieres omnes exceptis iis quae erant ministrantes) Mab. 1, 5. *cyfyeith ar rei or adar ar anniueilet* (eiusdem linguae atque aliquae ex avibus et animalibus) 2, 231. *gellwng, gadu rei onadunt* (dimittere, servare aliquos ex iis) 2, 372. 3, 301.

Cornici *re* eadem est constructio: *war aga dewlyn y ȝe . . . re erell* (in genua sua ceciderunt alii) P. 195, 1; idemque usus: *re an eȝewon . . . a leverys* (quidam e Iudaeis dixerunt) 203, 1. *gans re . . . en loven a ve tennys* (a quibusdam funis intentus est) 181, 3. *an keth rena a spedyas* (idem illi festinaverunt) 42, 2. *y pesys rag an keth re ren crowse ow ȝas whek bẏȝens gevys ȝen rema aga nyscyte* (oravit pro isdem, qui eum crucifixerant: mi pater dulcis, ignoscatur his ipsorum inscitia) 185, 2. 3. Rarius de rebus: *an rema yv oberys* (haec facta sunt) O. 15.

Arem. *re* subst. sing.: *un re* (aliquis) Buh. 56, 11. 16. 58, 16. 138, 3. MJ. 223b. 224a. *calet re* (res dura) 44b. Plerumque tamen pluralem significans ac respondens singulari *heny* (ut hodie): *an re so afuyus* (ii qui sunt invidiosi)

MJ. 11a. *an re nen care* (ii qui eum non amabant) 84a. *entre re mat* (inter homines bonos) Buh. 104, 12. *an re dieug* (h. ignavi) MJ. 12a. *da an hol re* (omnibus) 10a. *dreist pep re* (supra omnes) Buh. 154. 9. Coniuncti huius substantivi cum pronominibus possessivis, demonstrativis, infinitis exempla supra proposita sunt.

Cambr. RIU (genus; cf. interrogationem qualitatis *py ryw, pa ryw*, p. 399): *ryw genedyl aelwit y coranneit* (genus nationis, natio quaedam, quae dicebatur Corantii) Mab. 3, 299. *ydywawt lleuelis wrth yvrawt yrodei ryw bryuet* (dixit L. fratri suo, se daturum ei genus insectorum, insecta quaedam) 3, 301. *y bu ef yn hir yn yr agherdet hwnnw. heb dywedut vngeir wrth neb ryw gristawn* (fuit diu in regione hac invia, ut non diceret ullum verbum ad quenquam Christianum) 1, 266. *vn ryw ymadrawd* (idem nuntius) 1, 244.

Cambr. DIM (res): *awdost di dim* (scisne tu aliquid?) Mab. 2, 232. 233. *gouyn idaw awydyat ef dim ywrth twrch trwyth* (quaerere ex eo sciretne aliquid de T. t.) 2, 243. *gwrdu mawr awely ... ny bo lla odim no deuwr owyr y byt hwnn* (nigrum virum magnum videbis, qui nihilo minor sit quam duo e viris huius mundi) 1, 6. *rac gossod or lleycyon dym auey yn erbyn er escrythur lan* (ne quid statueretur a laicis, quod esset contra scripturam sacram) Leg. praef.

Cambr. SAWL (copia, multitudo) cum art.: *y sawl ae gwelei kyflawn vydei oe serch* (quicunque eam videbant replebantur amore eius, puellae) Mab. 2, 218. *yna y kychwynnwys kulhwch agoreu ... ar sawl a buchei drwc y yspadaden* (tunc accesserunt C. et G. et quotquot erant malae voluntatis in Y.) 2, 248.

Corn. *suel* sine art.: *suel a vynno bos sylwys* (quisquis volet salvari) P. 2, 1. *suel a wressa both y das* (quisquis fecerat voluntatem patris sui) 213, 2. *suel a wresse* (quidquid fecisset) 119, 4. *suel a vynna y clewas* (quisquis volebat, audivit) 79, 2. *pu suel a vynnyth* (quidquid vis) D. 592. *sul a then nef* (qui it ad caelum) R. 136. Recentius *seyl* scriptum: *rag maga seyl a theyg bewnans* (ad alendum quisquis fert vitam) Cr. 98. 99.

Arem. *seul*: *seul ma en coufhaf ez graf joae* (quotienscunque eius memini, gaudeo) MJ. 6b. *seul a anquen hac a penet a gouzafvet* (quantum angoris et doloris patimini!) 125a. *seul muy oarse so a pechet seul muy poan racse so dleet* (quanto plus igitur est peccati, tanto maior poena propterea debetur) 68b. *ha seul a glachar preparet so deoch dreist pep den ordrenet* (et tantum supplicii paratum est vobis supra quemvis ordinatum) 125b.

Cambr. CILID (socius? cf. hib. *céle*) frequens cum praep. *di*, *y* (= hib. *do*): *dir carnou fin tref peren or carn di cilid diguairet bet imor hafren* (ad lapidum cumulos terminos vici P. a cumulo ad cumulum deorsum ad mare Sabrinae) L. Land. 226. *dyrnodeu calet tost arodei bawp onadunt y gilyd* (plagas duras firmas dabat quivis ex eis alteri) Mab. 2, 51. *o drwc y gilyd y kaffat y grib* (de malo ad malum, de periculo ad periculum sumptum est pecten; i. e. aegerrime sumptum est) 2, 246. *or pryt y gilyd* (ab uno tempore ad alterum; i. e. ab una hora ad eandem insequentis diei) 3, 193. Praeterea cum pron. poss. 3. pers. *y*, *e*: *pob un onadunt aaeth dwylaw mynwgyl ygilyd. ac o vrawdoryawl garyat pob vn aressawawd ygilyd onadynt* (uterque posuit manus circum collum alterius, et amore fraterno uterque salutavit alterum) 3, 300. *hyt na mynnei yr vn rot heb y gilyd* (ita ut nollet alter esse sine altero) 3, 145.

tagneuedwyt pawb onadunt ae gilyd (pacem composuit uterque eorum cum altero) 2, 66. *nyt attebei yr un mwy noe gilyd* (non magis respondit unus quam alter) 1, 258.

Cornice et aremorice item. Corn.: *hay yll troys a ve gorris poran war ben y gele* (et unus eius pes positus est recte super alterum) P. 179, 3. *an nyl thotho a delle pymp cans dyner monyys ha hanter cans y gyle* (unus ei debebat quingentos denarios monetarum et quinquaginta alter) D. 504—6. *ha me a gylm y gyle* (et ego vinciam alterum; cf. *me a gylm an nyl* 2785) D. 2788. *golhens pup ltreys y gyle* (lavato quisque pedes alterius) D. 877. BEN ad feminina relatum: *eys crist y a gemeras an neyll lef bys yn y ben* (longitudinem Christi ii sumpserunt ab una manu usque ad alteram) P. 178, 2. *my a dyl tol rak hybeen* (ego forabo foramen pro altera, manu) D. 2749; sed etiam ad masc.: *ha why dreheueugh ybeyn* (et vos erigite, suspendite alterum) D. 2826. *cachaf yben* (capiam alteram, extremitatem, *pen*) O. 2816.

Arem.: *servig cuf ufvel evel se an eil deguile a grehet* (servitium come humile item alter alteri facite) MJ. 54 b. *a ty de guile* (a domo ad domum) 84 a. *de guile* (ad alteram, manum; *dorn* m.) 136 a. *an eil oar eguile* (alterum super alterum, pedem) 137 b. *duet de guile* (venite ad alterum, clavum) 158 b. *ann eil heguile* ('uterque'), *ann eil tu heguile* ('utrinque, utrobique'), *nanneil neguile* ('neuter') Cath. Hodierna: *ann eil égilé* (alter alterum), *ann eil hag égilé* (uterque), *ann eil hag ébén* (utraque).

H. Formulae pronominales.

Inprimis memorandum est cambricum *hun* (i. e. *un*, unus, solus) vel derivatum *hunan*, plur. *hunein*, cum pronominibus possessivis *vy*, *dy*, *e* etc., e sensu proprio transgrediens in significationem latini *ipse*.

HUN: *pwy aerchis itti eisted yna. myhun heb ynteu* (quis te iussit sedere ibi? ego ipse, inquit) Mab. 2, 65. *nyt oed o blant ym tat i namyn myvi vy hun* (nihil prolis erat patri meo nisi ego ipsa) Mab. 1, 252. *ohonaf vy hun* (a me ipso) 3, 34. *ar vympenn vy hun* (in meum ipsius caput) 1, 9. *hyt vy llys vy hun* (in aulam meam ipsius) 1, 10. *kymer dy hun ef* (sume tu ipse id) 1, 238. *kyhyrdu kewilyd amiui ac athyhun* (aequalis ignominia mea et tua ipsius) 2, 25. *am dy agkemhendawt dy hun* (propter tuam ipsius impudentiam) 2, 65. *ef ehun yny priawt person* (is ipse in sua propria persona) 3, 303. *arthur yn y lys ehun* (A. in sua ipsius aula) 1, 22. *iarlles ehun yn yr ystauell* (comitissa sola in cubiculo) 1, 18. *arnaw ehun, idaw ehun* (de se ipse, sibi ipse) 1, 10. 239.

HUNAN: *yth person dy hunan* (in tua ipsius persona) Mab. 3, 302. *y lladawd peredr. y iarll ehunan* (occidit P. comitem ipsum) 1, 291. *eithyr leaesgeuyn ehunan* (praeter L. ipsum) 2, 243. Plur.: *drwc arnom ny hunein* (malum super nos ipsos) Mab. 3, 29. *dywedut yryngtunt ehunein* (dicere inter se ipsi) 2, 39. *datrithaw yneurith ehunein* (restituere in formam propriam ipsorum) 2, 235.

Hanc formam solam habent ceterae dialecti. Corn.: *me a vyn mos ow honan* (volo ire ipse) D. 87. *ow colon ow honan* (meum ipsius cor) R. 2042. *ty the honyn the balas* (tu ipse ad fodiendum), *sens the honan* (tene ipse), *gothaf the crus the honan* (patere tuum ipsius iudicium) O. 345. 1455. 2248. *te a woȝye ȝe honon* (tu sciebas ipse), *lavar ȝymmo ȝe honon* (dic mihi ipse) P. 101, 2. 4. *ny*

ve ragtho y honan (non fuit pro ipso) 6, 1. *crist y honon* (Christus ipse) 160, 4. *del leuerys y honon* (ut dixit ipse) 256, 4. *bones vn den y honan* (esse hominem solum) O. 94. *y honan yth ymwanas* (ipse se occidit), *emlathe y honan* (se interficere ipsum) R. 2065. 2073. *del vynsyn agan honan* (ut ipsi voluimus) O. 16. *guel yv thywhy why mones ages honan* (praestat ut vos eatis ipsi) R. 641 sq. *pan vynnogh agas honon*, *pan vynnough agis honon* (si vultis ipsi) D. 545. P. 37, 4. *olough rag agis fleghys ha ragough agis honon* (flete propter liberos vestros et propter vos ipsos) 169, 1. *warnough agas honan* (de vobis ipsis, flete) D. 2642.

Arem.: *ma hunan* (ego ipse, ipsa, ego solus, sola) Buh. 6, 8. 12, 20. 132, 7. *az tu da hunan* (e tua ipsius parte) MJ. 77 b. *e hunan* (ipse) 142 a. *hoz unan* (vos, tu sola) Buh. 36, 2. *huy hoz hunan* (tu solus) MJ. 44 b. *oar ho cas hoz unan* (de vestro ipsarum casu) 125 a. Item hodie: *enn oun va unan* (in me ipso), *anézhan hé unan* (ab eo ipso), *ac'hanoc'h hoc'h unan* (a vobis ipsis).

LIBER TERTIUS.

DE VERBO.

Verbum utriusque linguae, et hibernicae et britannicae, non solum flexionibus abundat, sed etiam particulis comitantibus eodem fere modo, quo articulus est substantivi comes. Quae particulae, temporum potissimum indices, multum adiuvant systema verbi celtici. Agetur ergo singulis capitibus de systemate verbi eiusque particulis, atque de flexione.

CAPUT PRIUS.

De systemate verbi et particulis verbalibus.

Monumenta vetustiora tam inter se quam cum recentioribus linguae formationibus comparata demonstrant unum idemque systema verbi celtici principio valens per omnes dialectos. Produnt in utroque genere, activo et passivo, e quibus hoc flexionum copiae iam est minoris, terna tempora: praesens, praeteritum, futurum. Sunt autem duplicia haec tempora, utpote primaria et secundaria, differentia terminationibus personarum et usu. Trium primariorum indicativi forma indicativi sensum prae se fert; de secundariis duo tam indicant, hac potissimum functione congruentia cum iis temporibus, quae a grammaticis latinis dicuntur imperfectum et plusquamperfectum, quam in coniunctione et condicione adhibentur, i. e. in eadem forma qua cum indicativi sensu posita coniunctivi et potentialis condicionalisque vice funguntur; tertium cum romanarum, quas dicunt, linguarum futuro imperfecto vel condicionali comparandum, ab indicativo fere exclusum coniunctive aut condicionaliter poni solet. Futuri exacti propria forma, aliena a dialectis britannicis, in vetusta lingua hibernica quamquam extat, tamen neque usu semper distinguitur a futuro primario, nec forma a coniunctivo (vel optativo) praeteriti.

Coniunctivi forma propria in dialectis britannicis ultra praesens tempus vix patens (cum in vet. hibernica reliquiae coni. praeteriti extent) in isdem

partim supplet defectum futuri. In imperativi formis servatis concordant linguae celticae cum aliis, discordant autem varietate terminationum infinitivi, qui principio est solius praesentis activi, et secundum formae varietatem et usum potius est dicendum substantivum verbale. Participia extant passivi praeteriti et necessitatis, sed nullum activi, ne praesentis quidem; sunt tamen hibernicae vetustae formae propriae relativae, praesentis et futuri (vix praeteriti) utriusque numeri, quae participiorum fere vice funguntur. De numero, personis, verbo activo transitivo et intransitivo vel neutro, quae omnia sunt ut in ceteris linguis, non est quod memoretur; tantum adnotandum est propriam formam reflexivam celticam non magis esse verbi quam pronominis, et actionem reflexivam vel reciprocam indicari aut pronominis communi forma eius personae, quae in se agit, aut particula *im-* praeposita. Denique sicut nomina, sunt etiam verba quaedam a communi flexionis regula recedentia, tam hibernica, quam britannica, inter quae verbum substantivum non solum formarum sed etiam radicum varietate praecellit.

Viget per tempora, quae memoravimus, flexio personalis, sua quamque personam terminatione significans, cui saepius nota pronominalis amplians (p. 324), rarius pronomen personale ipsum additur; quae flexio est communis affinium linguarum omnium. Sunt autem iam in vetustis monumentis initia propriae cuiusdam linguarum celticarum flexionis impersonalis, magis magisque invalescentis in dialectis recentioribus; per quam flexionem sola tertia cuiusque temporis persona singularis adhibetur, ceterae personae significantur additis pronominibus personalibus. Quae pronomina infigit vetusta lingua in passivo solo (hibernica etiam in verbi substantivi formis quibusdam); huius vero generis flexio primitiva personalis propria illa personarum significatione iam destrui coepta est tam in vetusta hibernica, quae iuxta tertiam singularis numeri tertiam pluralis sed non ceteras in communi usu servavit, quam in cambrica, quae solam fere tertiam singularis retinuit. Recentior lingua addens formas pronominum absolutas ad verbum tertiae personae, non solum in passivo sed etiam in activo, omnem flexionem personalem plus minusve perdidit.

E particulis verbum comitantibus communis utriusque linguae est una *ro* nota actionis perfectae, quamquam haec ipsa deficit aetate recentiore; in aliis temporibus diversae inveniuntur.

I. Particulae verbales hibernicae.

Sunt RU (*ro*) et NU (*no*) notae usitatae illa actionis perfectae, haec infectae (inficiens utraque), quarum prior haud dubie eiusdem originis cuius particula intensiva (cf. compositionem particularum insepar.) conferenda esse videtur cum lat. *pro-*, got. *fra-* (p. 67), posterior cognata graeco *νῦν*, lat. *nunc*, got. *nu*.

RU (plerumque *ro*, rariore nec satis certa forma *ra*) nota actionis perfectae, praeterito potissimum addita, praecedit ante verbum simplex, in verbo composito intromitti solet post praepositionem.

1. Praecedens ante verbum simplex in activo: *ished rorélus dúib* (est hoc quod manifestavi vobis) Wb. 13ᵃ. *rochrochsat cr.* (crucifixerunt Christum) 5ᶜ. *rochreitset do precept ihu.* (crediderunt doctrinae Iesu) 24ᵈ. In passivo: *isdiarfoirbthetuni roscríbad* (ad nostram perfectionem scriptum est) Wb. 2ᵈ. *istrithairmthecht rechto rofoilsiged peccad* (per transgressionem legis manifestatum est peccatum) 13ᵈ. Facile intellegitur idem fieri in denominativis, etiamsi a praepositione inchoentur: *roadbartaigset* (obtulerunt; subst. *idbart*, oblatio) Ml. 26ᵇ. *roetarcnaigestar* (gl. confessione notavit) Ml. 32ᵇ. *roerbirigsem* (gl. causati sumus) Ml. 35ᵃ.

Excidit interdum particula praeteriti, praesertim post alias particulas, ut *ó*, *ní*: *ochretsit nintá airli armban* (ex quo crediderunt non est nobis oboedientia mulierum nostrarum) Wb. 31ᶜ; item in formis verbi substantivi *ni pu*, *ni po* (non fuit). Tamen etiam: *ni rorois* (gl. non haesitavit) Wb. 2ᶜ; ac cf. formas verbi substantivi *nirbo*. *ciarbo* etc.

Vix erit adnotandum, infixa pronomina personalia vel relativum intercedere inter particulam et verbum, ut *rotgádsa* (rogavi te) Wb. 27ᵈ. *robgadammorni* (rogavimus vos) 24ᵈ. *racloíssom* (subegit eum) Tr. 18. *ithé ronicc* (sunt hi quos salvavit) Wb. 28ᵇ. *rotoltanaigestar* (gl. placitum, Caesari; cf. p. 345) Sg. 7ᵇ. Item pleonastice additum *d*: *cerudbói iudas et cerudbatar iudei occathindnaculsom nimaricc/ed manitindnised intathir nemdc* (gl. pro nobis omnibus tradidit filium suum; i. e. quamquam fuit Iudas et quamquam fuerunt Iudaei in eius traditione, non salvaret me nisi tradidisset pater caelestis) Wb. 4ᵇ. *ciarudchualatar ilbélre* (quamquam audierunt multas linguas) 12ᵈ. *marudscarsid fritola* (si secessistis a cupiditatibus) 27ᵃ. *marudchoiscset ammuintir* (si castigaverunt familiam suam) 28ᶜ. *marudbaitsius* (si baptizavi) 8ᵃ.

Particulae vocalis regularis non solum per infectionem vel assimilationem transit in alias, *ui*, *oi*, *i*, sed etiam saepe omnino absorbetur, solam *r* relinquens, ut si vocali aut inchoatur verbum vel pronomen infixum aut antecedens particula terminatur, sive alia coalescens cum forma insequenti, sive praepositio in verbis compositis; id quod patet ex formulis verbi substantivi *nirbsa*, *ciarpsa* (non fui, quamvis fui). *nirbo*, *ciarbo* (non fuit, quamvis fuerit) atque ex aliis exemplis mox sequentibus.

2. Particula praeteriti in verbis compositis intercedens fere: *a*) in verbo simpliciter composito inter praepositionem et verbum: *asruburt* (dixi), *asrubart* (dixit), *asrubartmar* (diximus) Wb. Sg. fq. *asrochoili* (destinavit) Wb. 10ᵇ. *atrothreb*, *adrothreb* (habitationem sumpsit) 26ᵈ. 27ᵃ. *aconrodelgg* (gl. conferens) Sg. 40ᵃ. In his combinationibus plerumque deficit vel alteratur vocalis aut verbi aut particulae: *dirogbad* (desumptum est; = *dirogabad*) Sg. 9ᵇ. *durolged*, *duroilged* (remissum est; = *do-ro-luged*) Wb. 2ᶜ. 3ᵇ. *asrobrad* (dictum est; *asbiur*, dico) Wb. fq. *foruigensat* (serviverunt). *foruigensid* (servivistis; *fogniu*, servio) Wb. 1ᵇ. 3ᵇ. *peccad diaforgénsam cose* (peccatum cui servivimus hucusque; = *fo-ro-gensam*) 3ᶜ. *dorignius* (feci), *dorigni*, *dorigeni* (fecit), *dorigensat* (fecerunt; *do-ro-g.* e praes. *dogniu*, facio) Wb. fq.

b) In verbis dupliciter vel multipliciter compositis inter praepositionem primam et secundam: *forrochongart* (praecepit; praes. *for-con-gur*) Wb. 20ᶜ. *imrimgabsat* (gl. declinaverunt; = *im-ro-img.* e praes. *imimgabim*) Cr. 39ᶜ. *im-*

meruidbed (circumcisus est; pro *imme-ru-di-bed*) Wb. 18ᵈ. *dorósat* (condidit, = *do-ro-fo-sat*) Sg. 31ᵇ. *foracab* (reliquit; *fo-ro-a-c.* e praes. *fo-acbim*, *fo-ad-gabim*) Inc. Sg. *durairricc* (gl. pertulerat) Ml. 33ᵇ. *conrairleic* (gl. permisit) Ml. 32ᶜ. *remiriérchóil* (gl. praedestinavit) Wb. 4ᵇ. *trimirothorndiussa* (gl. transfiguravi; = *trimi-ro-th-o-rnd.* cum praepositione triplici *tremi-do-fo-rend*) 8ᵈ. *durairngert* (promisit; = *do-ro-air-chong.*, cf. subst. *tairngire*, promissio) 30ᵇ.

Interdum tamen in dupliciter compositis nota praeteriti sequitur alteram praepositionem, praesertim accedentibus pronominibus infixis, ut in praeterito frequenti in Wb. *imforling*, *immeforling* (effecit), *immumforling*, *immidforling* (effecit me, id), *imforlinged* (effectum est; praes. *imfolngi*, *immefolngi*, compos. *im-fo-leng*). Item *doforsat* (constituit, construxit) Ml. 17ᵇ. Sg. 31ᵇ pro *do-fo-ro-sat*, cum in eodem loco Sg. sit *dorósat*.

Contra particula praeteriti verbo composito semper invenitur praemissa post particulas *in*, *ni*, *ná*, *nád*: *inroimdibed* (num circumcisus est?) Wb. 2ᶜ. *istiamthe immeruidbed et ni roimdibed tit* (Timotheus erat circumcisus et non circumcisus Titus) 18ᶜ. *isairi robóisom octatháir imdibi hóre ni roimdibed* (ideo vituperabat ipse circumcisionem quia non erat circumcisus) 23ᵈ. *ni rothuillisem buidi do neuch* (gl. non fuimus in sermone adulationis) 24ᵈ. *ni ruthógaitsam nech* (gl. neminem circumvenimus) 16ᶜ. *ni ruforaithmenairsom*, *ni ruforaithmenair dd.* (non meminit ille, David) Ml. 24ᵃ. 24ᶜ. *ní ruthochurestar* (non excivit; Ml. 16ᶜ: *dorochurestar*, gl. exciverat) Ml. 18ᵈ. *huaire nád riarfact*, *huaire nád riarfactatar* (quia non quaesivit, quaesiverunt) Wb. 2ᵃ. *ni nad rindualdatar acht inrualdatar* (gl. periculo trepidationis incurrerent) Ml. 24ᵇ. Nec vero mirandum est in aliis exemplis eandem particulam prorsus excidisse (ut excidit in verbis simplicibus): *ní thucsatsom*, *ni tucsat* (non intellexerunt; pro *ni do-ro-ucsat*, cf. Wb. 26ᵇ: *ni uainn raucsat ní accatar linn*, gl. non secundum traditionem quam acceperunt a nobis, ambulant) Wb. 8ᶜ. 15ᵃ. *am. donairchet* (ut praedictum est) 13ᵃ.

Pronomina infigenda infigi solent inter praepositionem et particulam verbalem, sive simpliciter sive multipliciter verbum compositum est: *ní maith domrignis* (non bonum me fecisti; *do-m-ri-gn.*) Wb. 4ᶜ. *ciasidruburt* (quamvis id dixi; *as-id-ru-b.*) Sg. fq. *am. fondrodil incoimdiu dochách* (gl. unicuique sicut divisit deus; *fo-nd-ro-d.* e praes. *fodálim*) Wb. 10ᶜ. *immumruidbed* (circumcisus sum; *imm-um-ru-di-b.*) 23ᵈ. *fotrácbussa* (gl. reliqui te; *fo-t-ro-a-gabus*) 31ᵇ. *forrusuidigsetar* (gl. qui supposuerunt; *fo-n-ru-s.*) 7ᵇ. *hóre dorrigeni* (quia fecit; *do-n-ri-geni*) 15ᵈ. Mire igitur: *dorondonadni* (gl. consolati sumus) Wb. 16ᵇ.

Eadem particula addita et coniunctivus praesentis et praesens secundarium convertuntur ad significationem praeteriti. Ut coniunctivus: *act runglana* (gl. siquis emundaverit se) Wb. 30ᵇ. *act rocretem oipred dée* (modo crediderimus operationem dei) 27ᵃ. *act rocretea deacht et dóinecht cr.* (modo crediderit deitatem et humanitatem Christi) 27ᵇ. *mani rochosca som amuntir* (si non castigaverit ille familiam suam) 28ᵇ. *ma eterroscra* (si secesserit, mulier a viro) 9ᵈ. *acht asringba* (modo excesserit) Sg. 71ᵃ. 169ᵃ. 187ᵃ. *rofoirbthiger* (gl. cum consummavero) Wb. 7ᵃ. *act rachomalnathar* (modo id impleverit) 31ᵇ. *act arroilgither indepistilse dúibsi* (gl. cum lecta fuerit apud vos epistula) 27ᵈ. *act rocomalnither inso uile* (gl. tunc revelabitur; i. e. cum impletum fuerit hoc omne) 26ᵃ.

hobu rorbaither ingnim (gl. negotio iam parato; = *roforbaither*) Ml. 15ᵃ. Praesens secundarium: *risiu robeimmis etir* (antequam fuissemus omnino; contra *nobemmis*, essemus) Wb. 29ᵈ. *combad notire-rodscribad cosse* (ut sit notarius qui id scripserit hucusque) 27ᵈ. *combad uad roainmnigthe* (ut inde nominatum sit) Sg. 106ᵇ. *iscumme di roberrthe* (est idem ei, feminae, acsi esset decalvata; paulo ante: *am. doberrthe*, gl. acsi decalvetur) Wb. 11ᶜ. *corudglanta tribathis nita cumacc do chúingnim* (ut purgatum sit per baptismum, corpus, non est potens benefaciendi) 4ᵃ. *dinadricthe* (de quo non sit salvatus) 28ᵇ. *dunarructhae* (cui non sit natus) Tir. 11.

Extra praeteritum eadem particula ad futurum tempus maxime conversa tam futuro ipsi additur quam coniunctivo, tam primariae formae quam secundariae.

Futuro praesertim verborum anomalorum, inprimis verbi substantivi 3. pers. BIA, BIAT in sententia affirmativa (cum particula negativa sine *ro*: *nibia*, *nipia*, non erit). Primarii exempla non infrequentia: *robia indocbáil* (erit gloria) Wb. 4ᵇ. *robiat sidi* (eruut esse possunt haec), *robiat archuit folid* (esse possunt quod ad significationem) Sg. 71ᵇ. 138ᵃ. *huare rombi* (quia erit, esse potest) 29ᵇ, vel cum pronominibus infixis: *isdiė limsa rombia buáid* (est persuasum mihi, fore mihi victoriam) 11ᵃ. *rotbia lóg, rotbia adbar* (erit tibi merces, causa) 6ᵃ. 20ᵃ. *rambia digal* (erit ei ultio) 27ᶜ. *ronbiani indocbál* (erit nobis gloria) 14ᶜ. 25ᵃ. *robbia indocbál, ropia nem, ropia log, ropia anorpe nemde* (erit vobis gloria, merces, caelum, hereditas caelestis) 13ᵈ. 22ᵇ. 23ᶜ. 27ᶜ. *rosmbia lóg* (erit iis merces) 6ᵃ. *cách rotchechladar ocprecept* (quicunque te audiet praecipientem, salvabis) 28ᵈ. *rofessursa indas nombiedsi* (sciam quo statu sitis) 9ᵃ. *rofestar cachmbelre* (sciet quamvis linguam) 12ᵈ. Quin etiam cum negatione: *nirubi nechtar de* (neuter eorum erit) Wb. 11ᶜ. — Secundarii: *rondbiad failte libsi et robtis maithi formbesasi* (futuram ei esse laetitiam apud vos et fore bonos vestros mores) Wb. 16ᵇ. *rombad oirdnide achland* (fore ut esset ordinata eius proles) 2ᶜ. *robad bethu dom dianchomalninn* (foret vita mihi, si id implerem) 3ᶜ. *roptis imdai piana* (forent multae poenae) Ml. 15ᶜ.

Coniunctivo qualiscunque verbi *ro* praemittitur praesertim cum particula CON, CO: *conrochra cách alaile* (gl. deus det vobis id ipsum sapere in alterutrum; i. e. ut amet quivis alterum) Wb. 6ᶜ. *conrogba cách desimrecht diit* (ut sumat quivis exemplum de te) 28ᶜ. *conrogbaid desemrecht di cr.* (gl. dominus dirigat corda vestra in patientia Christi; i. e. ut sumatis exemplum de Chr.) 26ᵇ. *conrogbat desimrecht dim* (gl. sustineo propter electos; i. e. ut sumant exemplum de me) 30ᵃ. *conrobam i flathemnacht la cr.* (gl. transtulit nos in regnum filii dilectionis suae; i. e. ut simus in gloria apud Christum) 26ᶜ. *conrobat inhellug coirp cr innim* (gl. thesaurizare sibi fundamentum bonum in futurum, praecipe divitibus; i. e. ut sint in unione corporis Christi in caelo) 29ᶜ. *corrochraitea sochuide triit* (gl. ut ecclesia aedificationem accipiat, fiat interpretatio) 12ᶜ. *corronertamni cách* (ut nos confirmemus quemvis) 14ᵇ. *cororélam rúna incholnigthea et aicne cr.* (ut manifestemus mysteria incarnationis et naturae Christi) 27ᶜ. *condonroib indocbál* (ut sit nobis gloria) 15ᵇ. 20ᶜ. *ished torbe nammáa tra aratoberr labrad ilbelre conroadamrigther dia triit et combat iriamode indaiureitnich dochretim* (gl. itaque linguae in signum sunt non fidelibus sed

infidelibus, 1. Cor. 14, 22; i. e. est haec igitur utilitas tantum ob quam datur locutio multarum linguarum, ut glorificetur deus ea, et ut sint promptiores infideles ad fidem) Wb. 12ᵈ. *conrictar huili genti* (ut salventur omnes gentes) 5ᶜ; cum ARAN: *araroib saingné* (esto proprius habitus) 5ᶜ. *arndomroibse fochricc* (ut mihi sit merces) 10ᵈ. Item in sententia negativa: *nachinrogba uáll* (ne nos capiat superbia) Wb. 15ᵈ. *arnarimfolngar* (ne efficiar) 10ᶜ. *arnachitrindarpither* (ne expellaris) 5ᵇ. *arnaroib* (ne sit) Sg. 2ᵃ. Wb. 5ᵃ. 29ᵃ. *fribarpecthu arnarobat lib* (gl. irascimini; i. e. peccatis vestris, ne sint in vobis) Wb. 22ᵇ. *nosnguidsom arnarobat leu inpecthise* (gl. rogamus vos, ut quieti sitis, 1. Thess. 4, 11; i. e. rogat eos, ne sint in iis peccata haec) 25ᵇ. *arna conroib dethiden forneuch* (ne sit cura cuiquam) 15ᶜ. *conaroib* (ne sit) 16ᶜ. 21ᶜ. *conarobat dualchi lat* (gl. sollicite cura te ipsum; i. e. ne sint vitia in te) 30ᵇ. Quamquam etiam sine particula extant *combat* (ut sint), *arnapat* (ne sint).

Post particulam interrogantem: *dús inríctar* (si forte salvetur) Wb. 10ᵃ.

Ro sine altera particula praemissum coniunctivo cum significatione imperativi: *robe* (sit) Wb. 18ᶜ. *rop* (id.) Inc. Sg. *ni rochumscigther son beos* (ne summoveatur hoc etiamnunc) 30ᶜ *roerthar dúib uili* (fiat vobis omnibus, = *roferthar*) 18ᵇ. *ronnain* (protegat nos) Colm. h. 30; vel imperativo ipso: *ronsoirni* (salva nos) Ml. 41 r.

Exempla formulae CONRO, CONARO cum terminationibus praesentis secundarii: *conróbad écoscc acheneóil foir* (ut esset habitus in eo suae gentis) Wb. 6ᵈ. *conrobad* (ut esset) 16ᶜ. 17ᶜ. 28ᶜ. *conroibtis* (gl. volentes esse), *conromíccad* (ut salvaret me) 28ᵃ. *conrochretesi* (ut crederetis), *conrointsamlithe* (ut imitaremini), *connáruchretesi* (ne crederetis) 17ᵃ. Cf. exempla praes. secund. plur. 2. pers. cum sensu coniunctivo.

NU (plerumque *no*) nota actionis infectae, naturalis igitur comes praesentis (tam indicativi quam coniunctivi) et futuri, exclusa tamen a sententiis negativis atque interrogativis, neque unquam infixa, non praecedit fere nisi iis verbis, quae non sint composita. Post particulam *no* infigi pronomina ut post *ro*, patet ex exemplis mox sequentibus.

Temporibus primariis, praesenti et futuro, duplici potissimum condicione haec particula praefigitur.

Primum, si pronomen infigendum est verbis non compositis, necessario additur particula.

Ut in praesenti: *nommóidim* (glorior. laudo me) Wb. 14ᶜ. *nonmóidemni* (gl. gloriamur) 2ᵈ. *nobguidet .i. nobbendachat* (gl. salutant vos, omnes ecclesiae Christi) 7ᵇ. *nobéttigetar* (gl. aemulantur vobis, non bene, pseudapostoli) 19ᵈ. *nosnguidsom* (rogat eos) 25ᶜ. *intan asmbiursa meus engraicigidir insin mo ainm diles 7 nomréla et nometargnigedar* (si dico meus, locum tenet hoc nominis mei proprii et manifestat me et notificat me) Sg. 200ᵇ. *nomglantar* (gl. emungor) 178ᵃ. Coni.: *bad samlith nachomalnith* (sit ita ut ea impleatis, ita implete ea) Wb. 13ᵃ. Imper.: *nanglanad* (purget se) Wb. 11ᵈ. In futuro: *nonsamlafammar frinn fesine* (gl. non in immensum gloriabimur sed secundum mensuram; i. e. comparabimus nos nobiscum ipsi) Wb. 17ᶜ. *nobsóirfasi dia dinab fochidib* (servabit vos deus a tribulationibus) 11ᵇ. *nomlinfidersa* (gl. complebor) Ml 33ᵇ.

Tum in sententia relativa qualicunque, frequenti usu, etsi non necessario.

Ut sine pronomine relativo infixo: *ished inso nochairigur itossuch* (hoc est id quod vitupero primum) Wb. 11[d]. *ished noadamrugur* (hoc est quod admiror) 16[c]. *ished inso anaithescc noberid uaimm* (hoc est praeceptum quod fertis a me) 9[d]. *isfriss nasamlur* (cum eo comparo eum) 3[e]. *forsanobith* (super quem estis) 20[b]. Coni. *nobendachthar* (gl. benedici) Ml. 33[d]. Cum pronomine relativo infixo: *nonguidimse dia* (quod precor ego deum) Wb. 27[d]. *comalnid annupredchim* (implete id quod praedico) 8[d]. *nopredchimse* (q. praedico) 28[b]. 29[b]. *nocari* (q. amas) 6[c]. *nopredchob* (q. praedicabo) 17[b]. *nonsóirfea* (quod nos salvabit) 24[c]. *nondasoirfea* (quod eos salvabit) Ml. 27[a]. Itaque cum coniunctionibus: *lasse nondobsommigetar* (gl. locupletati: augebit, deus, incrementa frugum iustitiae vestrae, ut in omnibus locupletati abundetis; i. e. tum cum locupletabunt vos) Wb. 17[a]. *hore nocretim* (quia credo) 1[a]. *hore nocomalnid et nopredchid sos.* (quia impletis et praedicatis evangelium) 23[c]. *hóre nopredchimse* (quia praedico ego) 23[b]. *hore nondobmolorsa* (quia laudo vos) 14[c]. *hóre nosmóidet* (quia gloriantur) 17[c]. *intain nombíu* (cum sum) 20[c]. *intain nombeid* (cum estis) 27[c]. *intan nonnguirtherni* (gl. quando ignimur) Tr. 106. *am. nondubcairimse* (ut ego amo vos; cf. Wb. 25[a]: *am. rondobcarsamni*, ut nos amavimus vos) Wb. 23[c]. *annongeiss* (cum rogas) 30[b]. *annonderbid* (gl. probantes; i. e. cum probatis) 22[b]. Quin etiam cum praeterito primario verbi compositi: *annudacomart* (cum caederet) Ml. 36[d].

Denique alias quoque coniunctiones haec particula verbalis sequi potest. Exempla: *honuntogaitarni* (ex quo fraudamur) Ml. 32[a]; saepius post *ce* et *ma*: *cenodfil chotarsnataith etarru* (gl. quamvis habeat aliquid contrarium) Sg. 29[b]. *cenodfil posit grecda do* (gl. licet a graeco: ocior quasi ab oco, quod in usu non est, licet a graeco est ὠκέως, Pr. 11, 5, 21; i. e. quamvis sit positivus graecus ei) 192[b]. *cenotad maicsi raith* (quamvis sitis filii vos gratiae) Wb. 33[a]. *cenonmolid cenonairid* (sive nos laudatis sive nos reprehenditis) 16[a]. *cenuslabratar* (etsi eas locuntur, linguas) 12[d]. *manumgaibi archarit* (gl. si ergo habes me socium, suscipe illum) 32[a]. *manudubfeil inellug coirp cr.* (gl. si autem vos xpi., estis) 19[e]. *manudfel inspirut nóib indiumsa* (si est spiritus sanctus in me) 11[c]. Coni.: *manuddlegar ní do* (si quid debet) 32[c].

Saepissime vero haec particula praecedit temporibus secundariis cum triplici eorum usu, indicativi, coniunctivi, condicionalis vel potentialis.

Praesentis secundarii indicativus: *noscarinn* (separabam me, secedebam) Wb. 24[a]. *nosenned* (gl. citharam percutiebat) Ml. 2[b]. *nufasiged* (gl. exhaurire consuevit) Cr. 34[d]. *nogigned* (gl. nascebatur) Sg. 138[b]. *nobcarad* (gl. vos desiderabat) Wb. 23[d]. *nosuidigtis* (quod ponebant) Sg. 28[a]. *noeriadaigtis* (gl. parebant) Ml. 16[b]: *nolíntae* (gl. solebat repleri) Ml. 32[b].

Coniunctivus: *nongabthe* (gl. scitis quemadmodum oporteat etc.; i. e sumatis) Wb. 26[b]. *combad arthoil doine nopredchinn* (gl. aut quaero hominibus placere? i. e. ut secundum voluntatem hominum praedicem) 18[c]. *nosroiglide* (gl. flagellari, permisit) Ml. 32[c]. *nofoirbthichthe* (gl. eum consummari, decebat) Wb. 32[a]. *ni arindi nombetis* (non quod essent) Sg 39[a].

Condicionalis: *am. bid fiadib nocrochthe* (acsi coram vobis crucifigeretur) Wb. 19[b]. *cenachomalnithe* (ut, si id impleretis) 13[a]. Cf. formas *nobed* (esset), *am. nombemmis* (acsi essemus) sub verbo substantivo.

Futuri secundarii exempla coniunctivi et condicionalis: *nolinfed* (gl. completura sit) Ml. 25[a]. *no indbadaigfitis* (gl. lucrificarent, si etc.) Ml. 15[c]. *isdo inso*

noainfeda (ad hoc mansurus eras, maneres) Wb. 27ᵈ. *ropad far nóendeilb nobbiad* (secundum eandem formam futurum erat) Sg. 90ᵇ. *ropad an. peneuilt noacuitigfide* (foret antepaenultima quae acueretur) 120ᵃ.

Item formis praeteriti secundarii, quae respuunt particulam *ro*, praefixam *no* invenimus in his exemplis: *am. bid me féin notheised cucut* (gl. suscipe illum sicut me; i. e. acsi ego ipse venissem ad te) Wb. 32ᵃ. *comairle do abisolon notésed* (consilium Abs. ut contenderet) Ml. 23ᵇ. Contra cum negatione: *am. ni cuimsin* (quasi non possem) Wb. 17ᵇ.

Abest particula non solum a verbis compositis, sed etiam post particulam negativam vel interrogativam.

Exempla praesentis indicativi: *ingrenned* (gl. persequebatur) Ml. 36ᵈ. *atbeirmis frib* (gl. denuntiabamus vobis) Wb. 26ᵇ. *asbertis*, *asbeirtis* (dicebant) Wb. 4ᶜ. 25ᵇ. *dagnitis* (faciebant id), *remisuidigddis* (quod praeponebant) Sg. 28ᵃ. *dofuaircitis* (triturabant) Sg. 184ᵇ. Coniunctivi: *ronertais damsa condernain* (hortatus es me, ut facerem) Pr. Cr. 1ᵃ. *conepred iarum* (gl. ideo dictum est, nequis conetur etc.; i. e. ut dicat postea) Sg. 25ᵇ. *arnatomnitis nádcarad som iudeiu* (ne putent ipsum non amare Iudaeos, dicit id Paulus) Wb. 4ᵈ. *dús imbed* (si forte esset) 18ᵈ. Condicionalis: *am. ni cetis ... am. ni airbertis bith* (acsi non flerent, non fruerentur) Wb. 10ᵇ. Futuri: *donicfad* (quod venturus sit) Wb. 21ᵃ. *conicfimmis* (possemus) 17ᵃ. *forceinnfitis* (exirent) Sg. 6ᵃ.

Ex aliis particulis *co* (ut) potissimum praefigitur particulae *no*, efficiens formulam CONO, post quam servantur consonae proximae (ergo *n* relativum infixum statuendum videtur). Quae formula cum praesenti secundario constructa a *conro*, *coro*, quam supra diximus cum coniunctivi formis tempus futurum spectare, eo differre videtur, quod magis in praeteritum versa sit. Exempla: *conopredchinn aindocbáil* (gl. gratias ago ei qui me confortavit Christo Iesu; i. e. ut praedicarem eius gloriam) Wb. 28ᵃ. *conosberinn dochum hirisse* (gl. ut eos qui sub lege erant lucrificarem, factus sum Iudaeus; i. e. ut eos ferrem ad fidem) 10ᵈ. *nach fírianugud forchomnucuir hi rect conocomalnithe indiunni* (gl. quod impossibile erat legi, .. damnavit, deus, peccatum in carne, ut iustificatio legis impleretur in nobis, Rom. 8, 3; i. e. iustificatio aliqua facta est in lege, ut impleretur in nobis) 3ᵈ. *conocomalnide anduraiṅgred do abar.* (gl. Christus nos redemit, .. ut in gentibus benedictio Abrahae fieret; i. e. ut impleretur, quod promissum est A.) 19ᵇ. *conulintae* (gl. ut compleretur) Ml. 32ᵇ. Nec vero mirum, si interdum fit alternatio in his, ut *cono* inveniatur cum formis coniunctivi, *coro* cum praesenti secundario. Quare forsitan *con* servans *n* ante tenues et spirantes quae aspirantur (praesertim *ni con*, de qua cf. particulas negantes IV. 4. I. A.) ex hac *cono* profecta esse putanda sit. Ceterum inter litteras *n* et *r* magna est similitudo in codicibus.

Interdum harum particularum locum aliae obtinere videntur particulae ut DU (*do*) et MU (*mo*). E quibus illa pro *ro*, ut hodie constanti usu posita est, iam in his exemplis adhibetur: *intan durairngert dia du abracham amaithsin ducuitig tarais fadeissin* (gl. Abrachae promittens deus iuravit per semet ipsum) Wb. 33ᵈ. *dulluid patricc o themuir hi crich laigen* (versus est Patricius e T. in fines Lageniorum; cf. Ml. 16ᵈ: 7 *luid ingrian foraculu*, et cessit sol retro, in loco supra memorato p. 305) Tir. 11. fortasse *do omalgg* (gl. mulxi) Sg. 23ᵇ.

Haec similiter pro *no* inveniri videtur: *fomentar morigtinse mosriccubsa* (gl. haec tibi scribo sperans me venire ad te cito) Wb. 28[c]. *isdreecht diib nadrochreit et muscreitfet cit hénidi* (gl. nolo vos ignorare mysterium hoc ut non sitis vobis ipsis sapientes, quia caecitas ex parte contigit Israel, Rom. 11, 25; i. e. est pars ex iis quae non credidit, et credent id ipsi quoque hi) 5[c]. *asbert monicfed patraicc* (quod venturus esset; cf. ibid. 14: *dosnicfed arithisi*) F. h. 54. *muriissi farndochum* (leg. *-riisin?* gl. donec veniam) Ml. 34[a]. Quaeritur tamen an haec particula potius cum *moch* (mane; lat. *mox*) sit conferenda: *maten moch* (primo mane) Corm. B. *gaire* (St. praef. XXXVIII).

II. Particulae verbales britannicae.

Est etiam in britannica vetustiore lingua *ro* nota actionis perfectae. In recentiore autem lingua, tam cambrica quam cornica et aremorica, rarescens locum cedit aliis particulis, quae in communem per omnia tempora usum transeunt: cambr. *yd* (*y*), corn. *yȝ*, arem. *ez*; et cambr. corn. arem. *a*.

RO. Cambrica vetustissima exempla inter gl. Lxb.: *roluncas* (gl. guturicau[it]), *rogulipias* (gl. olivavit; cambr. hod. *gwlyb*, madidus, hib. *fliuch*, cf. p. 53), *roricseti* (gl. sulcavissent).

Neque infrequens est RY (*re*) in Leg. et codice rubro, non solum comes praeteriti et primarii et secundarii, sed etiam ante coniunctivum atque infinitivum index temporis praeteriti. Quae particula, cum consummationem, perfectionem indicet, non raro est composita cum nomine (cf. in capite de compositione particulas inseparabiles).

Exempla praeteriti primarii. In Leg.: *er edlyg arey re deuedassam ny huchof* (edelingus et ii quos diximus supra) 1, 5, 12. *re deredassam ny ema* (mentionem fecimus hic) 2, 6, 31. *huchof re traydhassam ny*, *huchof re traythassam ny* (tractavimus supra) 1, 30, 8. 42, 4. *gueisret eneb re gunaeth cam ydau* (factum eius qui fecit iniuriam ei), *y gwrthtwng ry waeuthum i arnat ti* (iuramentum contrarium quod feci contra te) 2, 5, 1. 6, 2. In Mab.: *peth ryued ryweleis yghoet* (miri aliquid vidi in silva) 1, 236. *coet rywelsom ar yweilgi* (silvam vidimus in mari) 3, 93. *gwedy yggyniuer collet asarhaet rywnacthost* (post tantum damni et contumeliae quantum fecisti) 3, 304. *ny ry giglif i eirmoet dim* (nihil unquam ego audivi) 2, 213. *seith gentref ry edewit ymi* (septem pagi relicti sunt mihi) 3, 144.

Praet. secundarii: *oderuyt egur escar . . . abod en ediuar gan egur cantaf reescarassey ay greyc* (si separatus est vir, . . et fuerit paenitentia primo viro, quod discessisset a muliere sua) Leg. 2, 1, 18. *er din rebriuasei* (homo qui vulneraverit) 2, 5, 5. *y vorwyn rywelsei trwy y hun* (puella quam viderat per somnum) Mab. 3, 267. *na rywelsei, ny rywelsei eiryoet* (quod non vidisset, non viderat unquam) 3, 32. 265. *adechreu amouyn agwyrda y wlat beth uuasei y arglwydiaeth ef arnadunt hwy y elwydyn honno. ywrth ryuuassei kynno hynny* (et coepit quaerere ex optimatibus regionis suae, quale fuisset suum imperium de ipsis illo anno, contra quam fuisset antea) 3, 15.

Coniunctivi: *kyt rywnelych di* (quamvis feceris tu) Mab. 3, 304. *nyt oes ar y helw namyn yr unty hwnn nys ry dycko iarll ieuanc yssyd gymodawc idi* (non superest, comitissae, nisi una domus haec, quam non abstulerit comes iuvenis vicinus ei) 1, 28.

Infinitivus tempora terminatione non significans praefixa hac particula ad tempus praeteritum refertur: *adnabot aoruc rygaffel dyrnawt* (cognoscere coepit se accepisse plagam) Mab. 1, 13. *tybygu rylad kei* (credere coeperunt, caesum esse Caium) 1, 258. *gwedy clybot ryuarw* (postquam audit mortuum esse) 3, 298. Quoniam infinitivus merum substantivum est, eadem loquendi formula invenitur post *gwedy* (post), *oderwyt* (postquam factum est; i. e. postquam): *gwedy ryuynet gwylltineb yndunt a rygolli eu kyrn* (postquam redisset feritas eis et amisissent cornua sua, capreae) Mab. 1, 236. *pa ryw chwedleu yssyd gennyt. Nyt oes namyn bot y iarll ae holl allu gwedy ry disgynnu wrth y porth* (quales nuntii sunt tecum? Non est nisi esse comitem eiusque totam potestatem degressos ad portam) 1, 253. *gwedy rygyscu ohonaw* (postquam dormitum est ab eo) 2, 392. *gwedy ryyssu or gwarthec eu bric* (postquam comesi sunt a pecore palmites) 2, 373. *odervit ir amdifenur readau testion* (postquam facta est defensori promissio testium, postquam promisit testes) Leg. 2, 11, 25. Eadem ut praepositio praecedit pronomini possessivo: *atestu vthunt huy ere kafael hy en llegredic* (et testaretur iis suam inventionem, i. e. se invenisse eam vitiatam) ... *atheghet hy erreemreyn ar gala honno* (et iuret ipsa suam stuprationem, eum se stuprasse isto pene) Leg. 2, 1, 27. 36. *gurthteghet enteu arnau e reteghu anudon* (contraiuret ipse contra eum eius iurationem periurii, i. e. eum iurasse periurium) 2, 11, 38.

Particula *ry* in illis quidem libris semper adhaeret verbo ipsi, quare pronomen, si quod infigendum est, praecedit cum particulis aliis *y*, *a*, *ny*: *am vympriawt ym rylygrwys vymbrawt* (propter possessionem meam me oppressit frater meus) Mab. 2, 215. *llawer dyd yth rygereis* (multos dies te amavi) 2, 218. *yny wlat nys rywelsei eiryoet* (in terra quam nunquam viderat) 2, 214. Etiam sine pronomine praecedens extat *a*: *amaeth a ryuo amaeth seyth ulenet* (arator qui fuerit arator septem annos) Leg. 1, 2, 3. *pa amgen vedwl yssyd yndaw ef heno noc aryuu ysblwyddyn y heno* (quam alia mens est in illo hac nocte quam quae fuerat anno ante hanc noctem) Mab. 3, 14.

Servata ergo invenitur in libris, quos memoravimus, vetusta particula ut praeteriti index, in isdem tamen iam cedere solet communibus particulis verbalibus *yd*, *y* (*ed*, *e*) et *a*, quae tam in praeterito quam in ceteris temporibus usitatae sunt propriae dialectorum britannicarum, cum ex hibernicis ne *no* quidem sit omnium temporum. Neque tamen hae particulae usurpantur nisi in sententia affirmativa, atque ea differentia, ut *yd* (ante vocales, *y* ante consonas servandas in statu primitivo) praecedat ante verbum, ubi hoc, si non primum locum obtinet sententiae, at ante subiectum positum est, etiamsi sententiam inchoant adverbia et coniunctiones quaedam (ut *mal*, *noc*, *lle*, *megys* etc.), contra *a* (destituens consonas sequentes) ante verbum praecedat, ubi idem e principio sententiae recessit post subiectum vel obiectum. Particula *a* naturam relativam prae se fert, quamquam interdum *y*, *yd* quoque relativa videtur (cf. p. 392 et syntaxin de ordine constructionis). Dici ergo potest *y* particula ver-

balis positiva sententiae absolutae, *a* particula positiva sententiae relativae, sicut est *ny* negativa particula sententiae absolutae, *na* negativa sententiae subiunctae.

YD, Y (*ed, e* in Leg.) in temporibus primariis. Praes. et fut.: *tebic yw gennyf i hagen y dygafi y marchawc gyd ami* (vero simile est mihi tamen, ducam equitem mecum) Mab. 1, 259. *paham y gelwir wynt uelly* (cur dicuntur ita?) 1, 271. *val eclyuer* (ut auditur) Leg. 2, 1, 39. *ual y mae mynych* (ut fit saepe) Mab. 1, 235. Praet.: *y peris arthur . . . ac y parawd arthur* (et iussit A.) Mab. 1, 258. 266. *gwedy peidyaw y gawat y goleuhawys yr awyr* (postquam cessavit tempestas, luxit aer) 1, 23. *gwedy marw vyntat y dygwydwys y kyuoeth ym llaw ynheu* (postquam mortuus est pater meus, cecidit potestas in manus meas) 1, 252. *ac yna y menegeis i yr gwr pwy oedwn* (et tunc demonstravi ego viro, quis essem) 1, 5. *yna y dygwydawd y uam yn varw lewic* (tunc cecidit eius mater in animi deliquium) 1, 237. *ac yno y gwelas ef pedeir gwraged ar hugeint* (et ibi vidit is viginti quattuor mulieres) 1, 36. *yn ymlad ar pryf hwnnw y kolleis i vy llygat* (pugnans cum serpente hoc amisi ego oculum meum) 1, 271.

In temporibus secundariis. Praes.: *y deuei y kythreul bieu y llys honn. ac y lladei an gwyr oll. ac ydygei an meirch ninneu ac an dillat* (veniebat daemon possidens hanc aulam et occidebat omnes nostros viros et sumebat equos nostros et vestes nostras) Mab. 1, 36. *nyt o gyuoetheu yn vwyaf yd ymborthei efrawc* (non de regimine maxime curabat E.) 1, 235. *meint ydymgerynt* (valde se amabant, Pered. et Gwalchm.) 1, 285. *gofyn aoruc ef ymi pale y mynnwn vynet* (quaerere coepit ex me, quo ire vellem) 1, 7. *pei gwyppei . . . ydeuei* (si sciret, . . veniret) 1, 32. Praet.: *yny lle ygwelsei gynon* (eo loco, quo viderat C.) Mab. 1, 12. *mal y managyssei y gwr . . . mwy noc ydywedassei y gwr* (ut dixerat vir, maior quam dixerat vir) 1, 8. 9. *hoffach . . . noc ydywedyssit* (magis ingens quam dictum erat) 1, 22.

In coniunctivo: *lle y gwelych eglwys* (ubi videris ecclesiam), *yn y lle y mynych* (quo loco volueris) 1, 238. 285.

A in temporibus primariis. Praes. et fut.: *e cefreyth a degueyt* (lex dicit; at Leg. 2, 1, 27: *ena e deueyt e kefreith,* hic dicit lex) Leg. 2, 1, 33. *mi aarchaf idaw* (ego iubebo eum) Mab. 1, 259. *minneu a vynnaf* (ego volo, cupio) 1, 2. *minneu agymeraf gyghor* (ego sumam consilium) 1, 20. *ni aymdidanwn a thi* (nos colloquemur tecum) 1, 5. *a hyn adywedaf ytti* (et hoc dico tibi) 1, 4. *pei dywedut ti ymi y peth a ovynnaf ytti. minneu a dywedwn y titheu yr hwnn aovynny ditheu* (si dicas tu mihi rem, quam quaero a te, ego dicam tibi eam, quam quaeres tu) 1, 237. *peth aroydy emy* (quid dabes mihi?) Leg. 2, 1, 26. *peth a vynnant hwy* (quid volunt ii?) Mab. 1, 290. Praet.: *ynteu peredur a gychwynnwys racdaw. peredur a gerdawd racdaw* (P. perrexit, profectus est porro) Mab. fq. *nyt y llys agyrchwys* (non curiam intravit), *pandoeth ef fford y lys y neuad agyrchwys* (cum venit in via curiae, aulam intravit) 1, 26. 36. *coffa dy grot arodeist ti ymi* (reminiscere fidei tuae, quam dedisti mihi) 1, 282. Praecedente *ac*: *ac vn ohonunt oed amdrom ac adelleis inheu ac yssyd yn vy manec. ac a grogaf inheu avory* (et una ex iis erat praegravis, et cepi ego, et est in manica mea, et suspendam ego cras) 3, 156. Locum obiecti frequentissime

occupat infinitivus: *achyscu aoruc yr amherawdyr. agofyn aoruc kynon* (et dormire coepit imperator, et interrogare C.), *achymryt awnaethant* (et sumere coeperunt) Mab. 1, 2. *kerdet y fford awneuthum* (pergere via coepi), *dynessau awneuthum attaw* (appropinquavi ei) 1, 3. *ac eisted aorugam yna* (et consedimus ibi), *ac ymolchi aorugam* (et lavimus nos) 1, 4. 5. Alia eiusmodi inter verba anomala.

In temporibus secundariis. Praes.: *ar gwr mwyhaf a garei bop un onadunt gyt ahi* (et vir, quem quaeque ex eis maxime amabat, una cum ea) Mab. 1, 36. *pei rodut ti . . . mi a rodwn* (si des tu, . . dem ego) 1, 273. Praet.: *gofyn aoruc kynon yr hynn aadawssei arthur udunt* (petere C. id quod concesserat A. eis), *ar uorwyn a gywirawd yr hynn aadawssei idaw* (et puella paravit id quod promiserat ei) 1, 2. 290. *ef a ladyssit mal y lladwyt y tat* (occisus esset ut occisus est pater eius, si fuisset adultus) 1, 235.

In coniunctivo: *duw a tolo itt* (deus solvat tibi!), *duw a diolcho itt* (deus reddat tibi!) Mab. 1, 268. 275. *y wneuthur a vynnont athi* (ad faciendum quod voluerint tibi, inimicis trademus te) 1, 252.

Utraque particula verbalis pronomina inter se et sequentia verba intromittit more communi, quare si sunt pronomina infigenda, ut possint infigi, ne coniunctionibus quidem primitivis cedit. Exempla part. Y: *peredur, gwalchmei ym gelwir i* (P., G. vocor) Mab. 1, 261. *ymgelwit y du trahawc* (vocabar niger oppressor) 1, 271. *ny bu hir yni ymbyrrywyt i* (non fuit longum donec deiectus sum) 1, 9. *kam ymbyrywyt i doe* (quamvis heri deiectus sum, permittas pugnare hodie) 1, 23. *ony wney dy hynny. yth adawn yth elynnyon* (si non facies hoc, trademus te inimicis tuis) 1, 252. *yr pan yth weleis gyntaf mi ath gereis* (ex quo vidi te primum, ego te amavi) 1, 273. Exempla part. A: *athydi am gwely i* (et tu videbis me) Mab. 1, 14. *bory wynt a dygyforant am dy penn ac ath ladant* (cras surgent in te et te interficient) 1, 264. *pei ath ledit ti yno. nyt oed itt ath wnelei yn vyw dracheuyn* (si interficereris ibi, non esset tibi, qui te vivum redderet iterum) 1, 273. *pwy a gymerwn ynneu yn wr pei ath gymerwn* (quem sumerem ego virum, si te sumerem?) 1, 276. *mi ae lledeis* (ego occidi eum) 1, 244. *ti aallut dywedut auei hygarach pei as mynhut* (tu posses dicere quod esset laetius, si id velles) 1, 259.

Si praecedunt particulae negativae vel coniunctiones primitivae, cedit particula verbalis cambrica utraque positiva: *nyt af y wrthyt kyny wnelwyf dim oc adywedy. yny wypwyf aallwyf a nerth ywch* (non ibo a te quin faciam aliquid de eo quod dicis, donec sciam, possimne quod iuvat vos) Mab. 1, 253. *ny chelaf* (non celabo) 1, 276. *ny welais eiryoet* (non vidit unquam), *ny welsant dim* (non viderunt quidquam), *adiheu oed gan owein. na welsei eiryoet* (et persuasum erat O., se non vidisse unquam) 1, 15. *pony wydut ti* (annon sciebas?) 1, 9. *kan gwydwn y dout ti ym keissaw* (nam sciebam te venturum esse me quaesitum) 1, 25. *pei rodut ti . . . mi arrodwn* (si tu dares, . . darem ego) 1, 273. *pei kaffwn . . . y gwydwn* (si sumerem, . . scirem), *pei gwypwn . . . mi a ymdidanwn* (si scirem, narrarem) 1, 247. 260. *pan geissych di vyui keis parth ar india* (si quaeres tu me, quaerito ad Indiam versus) 1, 273. *aphan hambwyllont hwy y deuant yth gyrchu di* (et cum consuluerint illi, venient te quaesitum) 1, 14. *aphan welas ef. aphan edrychawd* (et cum vidit) 1, 11. 13. *ahi auu wreic tra*

uu vyw hi (et ipsa fuit uxor quamdiu fuit viva), *rwygaw y mur aoruc y llew yny gauas fford allan* (perrumpere murum leo, donec cepit viam foras, exitum) 1, 36.

Excidit utraque particula post negativas, etiamsi sunt pronomina infigenda: *nym rodi ynneu vynntat* (non me dare pater meus voluit) Mab. 1, 252. *gordercha hi. kyn nyth vynno* (ama eam, etiamsi te noluerit) 1, 238. *nyth gredaf* (non credo tibi) 1, 240. *pei nam goganewch mi a gyskwn* (si me non turbetis, ego dormiam) 1, 2. Contra post coniunctiones *pan*, *pei* secuntur *yth*, *ath*, *as* in exemplis supra enumeratis.

Sed alias quoque interdum exciderunt particulae verbales. Ut A ante verbum substantivum et eius composita, perpetua consuetudine, si praecedit praedicatum: *lunet wyfi* (Luneta ego sum) Mab. 1, 31. *tebic oed* (vero simile esset) 1, 247. *yspeilwr uum i* (spoliator fui) 1, 37. *llawen uuant* (laeti fuerunt) 1, 262. *llawenach uuwyt y nos honno nor nos gynt* (laetiores fuerunt hac nocte quam nocte superiore) 1, 10. *gwr idaw vydaf* (vasallus ei ero) 1, 243; ancipiti usu, si subiectum antecedit, ut *mi gw y brenhin bychan* (ego sum rex parvus) Mab. 2, 61, sed in uno eodemque loco: *drws y pebyll aoed yn agoret. achadeir eureit oed yn agos yr drws* (porta tentorii erat aperta, et sella aurea erat prope portam) 1, 239.

Particula YD semper, ni fallimur, abest a sententiis concisis, praesertim quibus respondeant homines interrogati vel iussi: *aey di . . . af heb y uorwyn* (ibisne tu? Ibo, inquit puella) Mab. 1, 29. *a bery di . . . paraf yrofi a duw os gallaf ynllawen* (parabisne tu? Parabo per me et deum, si potero, libenter) 1, 264. *agafi gennyt ti gennat . . . keffy yn llawen heb ef* (impetrone ego a te veniam? Impetras libenter, inquit ille) 2, 45. *a chwitheu dowch yr llys. awn yn llawen heb y gereint* (et vos venite ad aulam. Ibimus libenter, inquit G.) 2, 62. *aphei mynnewch chwi vyui drostaw ef. miui aawn y chwi. mynwn heb y gweisson* (atque si velitis vos me illius loco, ego eam contra vos. Volumus, inquiunt pueri) 1, 35. *gwnawn yrofi aduw yn llawen* (faciemus per me et deum libenter) 1, 265. *gwnawn ninneu yn llawen heb hi* (faciemus nos libenter, inquit illa) 2, 41.

Cornica et aremorica dialecti etsi isdem particulis utuntur, proprietate tamen particulae *ro* differunt tam inter se quam a cambrica.

Cornica RE duplici usu a cambrica differens, propius ad hibernicam accedit.

Est igitur primum RE index praeteriti. Primarii: *dremas yw ef . . . neb re werȝys* (optimus vir est is quem vendidi) P. 103, 4. *pur wyr te releuerys* (verissime dixisti), *gwyr re gewsys* (verum dixi) 101, 1. 102, 4. *pyth yw en drok reurussys* (quid est malum quod fecisti?) 101, 4. *haneth me re welas* (hac nocte vidi) 123, 4. *yn creff me re beghas* (valde peccavi) 104, 2. *an rena a yl ȝe ȝysky yn della y re ȝyskas* (illi possunt te instituere, ita sunt instituti) 80, 3. Praeteriti secundarii: *eddrek mur an kemeras rag an ober re wresse* (paenitentia magna eum cepit ob opus quod fecerat) P. 220, 2. *pedyr sur a omdennas yn vrna del rebeghse* (Petrus certo se convertit simulac peccavit) 86, 3. *an tol re wrussens y a vy[n]ne ȝe seruye* (foramen, quod fecerant, illi volebant ut serviret) 180, 4. *rag an marthus re welsens* (propter miraculum quod viderant) 254, 4. *praga dampnys rebee* (cur damnatus esset) 187, 2. *ef rebea den a brys* (is fuis-

set vir magni pretii, nisi caecus fuisset) 217, 2. Alia exempla videas infra sub verbo substantivo.

Eadem particula ad futurum tempus spectat, si cum optativi vel imperativi sensu coniunctivo vel praesenti secundario adiungitur: *gorthys re by*, *re by gorthys* (adoratus sis, adoreris) D. 35. 119. R. 2523. *bynyges re by*, *beneyes re by* (benedictus sis) D. 817. O. 2023. *amen yn della re bo* (amen, ita fiat) O. 462. *re bo gueres theugh* (sit auxilium vobis), *the volnegeth re bo gures* (tua voluntas fiat) D. 224. 1072. *hay gras theughwhy re wronntyo* (et gratiam suam vobis largiatur) O. 1726. *y gras re thanvonno thyn* (gratiam suam mittat nobis) O. 1187. *re woffe gras* (sciat, habeat gratiam) O. 530.

Praeterea hac re differt cornica a cambrica, quod pronomen infigit post particulam: *pur apert y ret flamyas* (apertissime illi te reprehenderunt) P. 92, 2. *herodes reth tenyrghys* (H. te salutavit) 115, 2. *y pesys rag an kyth re ren crowse* (oravit pro isdem qui eum crucifixerant) 185, 2. *resteffo mur vylyny* (sit iis magna contumelia) 216, 1. *benneth mayhom reth fo* (benedictio Mahomedis tibi sit) D. 947. *res bo drok lam* (sit vobis malus processus) D. 1125. *reth ordene ty hath wrek* (te ordinet et uxorem tuam) D. 685. *rum gorre, rem gorre* (ponat me) O. 532. 858. Quare nunquam ante hanc particulam praecedit aut *yȝ* aut *a*.

Particulae verbales positivae *yth* (*yȝ* ante vocales, bis vel ter ante *h*, *y* ante consonas, de quarum infectione p. 201) et *a* cornice eadem ratione discernuntur qua cambrice. YTH, Y ante tempora primaria: *ahanas y thew scrifys* (de te est scriptum) P. 14, 2. *dre ȝe gows y ȝew prevys* (sermone tuo est probatum) 85, 2. *ȝen meneth olyff y ȝeth* (ad montem olivarum ivit), *ȝe worte vn lam beghan y ȝeth* (ab iis saltum parvum recessit) 52, 1. 53, 3. *hag y ȝeȝons ȝy besy* (et ierunt eum rogatum), *y ȝeȝons yn vn tonek bys yn galyle* (iverunt uno grege usque in Galilaeam) 154, 3. 257, 3. *yn pub gwythres ycoth thys gorȝye ȝe du* (in omni opere decet te colere deum tuum) 17, 2. *y ponyas crist y arluth rag gwerȝe* (festinavit vendere Christum dominum suum) 38, 4. *y wholhas y ȝewlagas* (lavit oculos suos) 219, 3. *y hawlsons* (clamaverunt) 126, 4. *y hwalsons oll* (quaesiverunt omnes) 154, 2. *avel du y fethyth gurys* (ut deus eris factus) 6, 4. *rag y hyller ervyre* (nam quitur observari) 20, 1. Ante tempora secundaria: *barabas ytho gylwys* (B. erat vocatus) P. 124, 1. *rag an grous y ȝo ordnys* (ad crucem erat destinatus) 152, 3. *yn clewsons ow leuerell pur wyr y fenne terry an tempel* (audierunt eum loquentem, verissime se velle frangere templum) 91, 1. 2. *y fense bos* (eum voluisse esse, regem) 188, 3. Eadem adiuncta praecedenti *ma*: *may ȝeth* (ut ierit) P. 54, 4. *may ȝelle* (ut iret) 131, 4. 150, 4; item cum coniunctivo: *may ȝello an kentrow* (ut eant clavi) 178, 3. *may fo ȝe thu ȝe worthyans* (ut deo sit honori) 1, 4.

A ante tempora primaria: *me a ra ȝeugh spedye* (ego vos adiuvabo) P. 39, 1. 2. *eleth ȝe rygthy a seff leas myll y both a syw hay mab as gorth* (angeli coram ea stant, multa milia eius voluntati obsecuntur, et filius eam colit, Mariam) 226, 3. 4. *ȝoȝo ef a worthebys* (illi ipse respondit) 11, 4. Ante tempora secundaria: *yn della an bows a wre* (sic tunica faciebat, crescebat) P. 161, 4. *mur a beyn a woȝevy* (magnum dolorem tolerabat) 54, 1. *Pylat a vynsse gwyȝe, ef a vynse gweȝe* (P. voluisset, volebat servare, Christum) 125, 1. 127, 2.

Utraque particula pronomina infigens: *rag pur gerense . . . ys goȝevy* (prop-

ter merum amorem eos patiebatur, dolores) P. 227, 4. *yscafas ol ow coske* (eos omnes invenit dormientes) 55, 3. *te am nagh* (tu me negabis), *me ad welas* (ego te vidi) 49, 3. 84, 3. *rag ʒe gerense ihūs c̄st as goʒevy* (propter amorem tui Iesus Christus eos tolerabat, dolores) 139, 3. *c̄st sur as gasas* (Chr. certo eos reliquit) 56, 1.

Utriusque vero locum occupant particulae negativae, quae ipsae quoque infigunt post se pronomina, vel coniunctiones primitivae: *me ny wraff* (ego non faciam) P. 155, 1. *me ny gafa* (ego non invenio), *ef ny gaffas* (non invenit) 117, 4. 116, 4. *me nyth dampnyaf* (ego non damnabo te), *nyth nahaff* (non negabo te) 34, 4. 49, 4. *pan gowsas* (cum locutus est) 68, 1. *mar mynnyth* (si vis), *mar pesy* (si orabat) 16, 4. 25, 3. Euphoniae causa abest *a* ante qualescunque formas verborum vocali inchoatorum: *me a* (eo), *ty a* (ibis) R. 888. 2197. *Iudas eth* (Iudas ivit) P. 62, 2. *ef eth* (is ivit) 119, 2. 200, 2. 234, 3. *y eth* (ii iverunt) 29, 2. 64, 4. 160, 2. 216, 2. 239, 1. 241, 4. *y ee* (ii ibant) 196, 1. *payn alla* (dolorem qui iret) 172, 4; itaque saepissime ante verbum substantivum, sive subiectum est praemissum sive praedicatum: *me yw* (ego sum) P. 93, 2. *eff o c̄st* (is erat Christus) 8, 4. *an gusyl o* (consilium erat) 32, 1. *benegas yw* (benedictus est) 24, 1. *glan off* (purus sum) 149, 2. *dall en*, *dall o* (caecus eram, erat) 220, 3. 217, 2. *mygtern oma* (rex sum) 102, 4. *mygtern*, *Iustis ote se* (rex, procurator es tu) 102, 3. 107, 2. *yrvys ens* (armati erant) 241, 4. Interdum sine certa lege utraque particula omittitur: *par del won lauaraff ʒys* (sicut scio, dicam tibo) 8, 1. *han pyth a screfys screfys* (et rem quam scripsi, scripsi) 188, 4. *mar a mynnyth govynny* (si vis, quaeras) 80, 2. *an ioull ʒe adam kewsys* (diabolus ad A. dixit) 6, 3.

Aremorica dialectus particulam verbalem RA (= *ro*; cf. arem. *ma*, *da* = hib. *mo*, *do*, cambr. *my*, *dy*, *y*; de *a* absorpta ante *e* vel *o* pronominum infixorum, quae ut cornice inter particulam et verbum intercedunt, cf. pp. 374. 376) etsi servavit, semper tamen habet indicem optativi. Ut cum coniunctivo: *an guir prellat ra pell pado* (verus praelatus diu vivat) Buh. 200, 19. *doe ra roy deoch* (deus det vobis) 16, 4. 6. *duet mat ra vizi Nonita*. *duet mat Davy ravizi net* (bene veneris N., salve D. sincere) 76, 17. 178, 5. *duet mat en ty huy ha huy rabihet* (salvete in domo vos et vos) 112, 9. *deut mat ... ra vihet* (bene veneritis) MJ. 48b. *doe ... ram pardono* (deus ignoscat mihi) Buh. 44, 4. *doe ... raz remedo* (deus tibi medeatur) 194, 2. *bennoez roen tron ren preseruo* (benedictio regis thronorum servet illum) 200, 16. *hoz peuch ... ron bez.* (vestra pax nobis sit) MJ. 50a. *doe roz miro pep bro roz bezo ioa* (deus vos servet, in omni terra sit vobis gaudium) Buh. 114, 14. Cum formis secundariis: *doe ra ve meulet*, *doe re ve meulet* (deus sit laudatus) Buh. 108, 9. 130, 13. *deut mat ... ra vech* (bene veneritis, salvete) MJ. 7a. 50a.

Ex praeterito eadem particula secessit omnino, cum in hoc ut in alia tempora ingressae sint particulae communes EZ, E et A, quae easdem fere secuntur leges quas in lingua cambrica vel cornica. Exempla quaedam e Buh., quocum concordat MJ.: *coff ha quein ez breiniz* (ventre et tergo putrefactus sum) 12, 18. *aman ma hunan ez manen* (hic ego solus manebam) 12, 20. *gant aoun hac anquen ez crenaff* (propter timorem et sollicitudinem trepido) 94, 7. *ez vez santel oz hon quelen* (erit sanctus vos instituens) 184, 17. *ez vezo contantet*

(erit contentus) 6, 18. *em dascorchas doe* (expergefecit me deus; *e-m*, *e* cum pron. infixo 1. pers.) 12, 25 *me a preder* (curo, cogito) 8, 9. 28, 7. *me a gourchemen* (praecipio) 26, 22. *me a laeso* (relinquam) 8, 7. *ny a pedo* (nos petemus) 16, 9. *huy a guelo* (videbitis) 100, 8. *doe a miro* (deus custodiet) 6, 25. *me az goano me az sroy* (ego te infirmabo, te percutiam) 10, 9. 10. Multo tamen saepius excidit A quam in ceteris dialectis, non solum ante verba et pronomina infixa vocalibus inchoata ac plurimas formas verbi substantivi, verum etiam praeterea haud raro nulla certa lege: *mez beniq*, *mez suppli* (benedico, supplico tibi) Buh. 26, 18. 44, 9. *vn den nyn ezneo* (homo quem novimus) 184, 10. *me preder* (curo) 8, 4. *me guel* (video) 18, 16. *me compso* (dicam) 18, 24. *ny quemero* (sumemus) 34, 11.

CAPUT ALTERUM.

De verbi flexione.

Maiore formarum copia hic quoque excellit lingua hibernica, quamquam ne britannicum quidem verbum flexione pariter defecit ac substantivum, sed servavit quaedam propria, quibus fere caret hibernicum, in flexione temporum secundariorum.

I. Verbum hibernicum.

Primum omnium de flexione verbi hoc maxime proprium habendum est veteris linguae hibernicae, quod in primariis temporibus tam activi generis quam medii et passivi cum ceteras tum tertiam utriusque numeri personam designare consuevit formis binis, numeri potissimum ac sonoritatis discrimine separatis, ad quas in activi generis persona tertia accedunt propriae formae relativae. Ex illis igitur formis altera (amplior ipsa vel ampliorem significans ut in praesentis act. 3. pers. sg. *-id*. pl. *-it*, in pass. sg. *-ir*, *-thir*, pl. *-tir*) quasi absoluta dicenda est, exclusa illa quidem a verborum compositorum usu nec nisi ita a simplicibus derivata, ut non praecedant particulae aut verbales aut post quas locus non est particulae *no* (cf. p. 415), horum vero omnium communis ita, ut omnis fere tollatur ordinum vel serierum differentia; ex qua flexionis specie prodierunt hodiernae verbi terminationes paucis exceptis omnes; brevior forma altera (cuius paucae reliquiae usque ad hodiernum diem remanserunt in verbis quibusdam anomalis*) semper est subiuncta vel praepositionibus vel particulis quibusdam ut verbalibus *no*, *ro*, negativis *ni*, *ná*

* Cf. *beir sé* (dat), *deir sé* (dicit), *ġeib sé* (invenit), *riġ sé* (consequitur), *tiġ sé* (venit), *ċi sé* (videt), quin etiam rel. *a deir* (qui dicit), contra simplicia *beirid sé* (fert), *gnid sé* (facit), *beireas* vel *beirios* (qui fert).

(*nád*, *nách*), interrogativae *in*. Quarum formarum discrimen cum totum positum sit in numero ac sonoritate, efficitur ut composita verba omnia non modo amplioribus illis terminationibus utique careant, sed etiam formis relativis. E. c. *berid* (fert), *berit* (ferunt), *berir* (fertur), *bertir* (feruntur), *beres* (qui fert), *berte* (qui ferunt), at *dober*, *dobeir* (affert, qui affert), *doberat* (afferunt, qui afferunt), *doberr* (affertur), *dobertar* (afferuntur).

Praeterea tempora secundaria auctis utique terminationibus differunt ut in activi 1. et 3. pers. pl. addito *-is* (postea *-ís* ut hodie, quae productio in nostris quidem codicibus nusquam notata est).

Vocales flexionum monosyllabarum eadem ratione qua in declinatione nominis aut externae remanserunt aut transgressae in syllabam antecedentem (sive haec radicis est ut in praesenti ac praeterito per T formato, sive derivationis ut in praeterito per S formato, quocum concordat sola 1. pers. sing. futuri per B formati) praebent speciem flexionis internae, per quam praesertim numeri singularis personas distingunt vocales primam U, secundam (et tertiam, etsi non eadem constantia) I. In flexionibus binarum vel plurium syllabarum vocales derivationis aut servantur aut eliduntur secundum praecepta supra tradita (p. 26 sqq.). Eadem inconstantia vocales radicis modo retinentur modo exciderunt; quam rem e numeri legibus maxime pendere docebunt haec exempla, quorum locos vid. infra: *rolasid* (iecistis), *cani ralsid* (nonne iecistis?); *fodaimet* (patiuntur), *ni foidmet* (non patiuntur); *conguibet* (comprehendunt), *foácbat* (= *fo-ad-gabet*, relincunt).

Post terminationes personarum frequentissime suffiguntur notae augentes non modo pronominum infixorum tam in activo quam in passivo, sed etiam in coniugatione personali activi nota augens pronominis eius personae quae inest in verbo, ratione non habita pronominis, si quod est infixum: *fodaimimse* (tolero), *dalugubsa* (ignoscam id), *cretmeni* (credimus), *labramarni* (loquimur), *sluindiso* (significas), *asberidsi* (dicitis), *doberidsi* (affertis), *am. rongabussa* (ut sum), *fotracbussa* (reliqui te), *hore nondobmolorsa* (quia laudo vos), *am. rondobcarsamni* (ut amavimus vos).

Activum.

In activo genere, cui subiungimus medium, comparandum verbo deponenti Latinorum, maiorem lingua vetusta hibernica praebet formarum copiam similem ei, quae est coniugationum latinarum. Flexione differre tempora primaria et secundaria supra dictum est. Ceterum etiam praeter tempora secundaria et imperativum, qui in quibuscunque linguis est servatus, proprias quasdam formas procreavit, breviorum terminationum speciem in singulari potissimum numero invenimus duplicem: alteram praesentis indicativi et praeteriti, alteram coniunctivi, quocum facit futurum. De optativi reliquiis infra disseretur.

Formae relativae e tertia persona cuiusvis temporis primarii (etsi rarius praeteriti) et coniunctivi activi nascuntur adiecto S in numero singulari (ita quidem regulariter, E in anomalis quibusdam), E in plurali. His vero formis, quae infra suo quaeque loco tradentur, statim hic adnotabimus non so-

lum subiectum, sed etiam obiectum verbi significari, interdum antecedente amplius pronomine relativo, denique relationem obliquam post nomina aut pronomina, quae sequente relativo coniunctionum usum supplent, ut *óre* (quia), *amal* (ut), *céin* (quamdiu), *intain* (cum, quando), *lasse* (cum) etc. Ceterarum personarum formae relativae non differunt a formis absolutis, cf. *apredchimme* (quod praedicamus), *asnéirsid et folnibthe* (quod resurgetis et regnabitis) Wb.

Formationis autem haec est lex, ut e praesentis primarii themate praeter imperativum et praesens secundarium (imperfectum) derivetur coniunctivus accedente vocali A, e futuro primario futurum secundarium, cum praeteriti tertia specie quodammodo concordet secundarium et futurum (exactum) ac mixta coniunctivi et optativi forma.

De formis praesentis.

Thema praesentis hibernice perinde atque in ceteris aricae stirpis linguis aut radicem ipsam reddit, cuius rei rarissima sunt exempla ut *am* (sum, = *asmi*), aut e radice derivatur variis modis, ut vocalis incremento: *ad-fiad-at* (proferunt), *for-thiag* (adiuvo); ut consona *n* addita vel a fine: *ben-im* (ferio; cf. *tóbe*, abscisio, *imdibthe*, circumcisus), *ara-chrin-im* (deficio; *erchre*, defectus), *cren-as* (qui emit; *crithid*, emax) vel interposita: *ind-lung* (findo; *indlach*, diaeresis), *fu-lang* (toleratio; *fulach*, id.), *cum-ang* (posse, potentia; *cumachte*, id.), de qua re conferatur lib. V. Per flexionem tamen omnia haec (nam de illis inter anomala agetur) ad tres potissimum species redeunt, quarum differentia — deleta cum in ceteris formis saepe per eam vocalium assimilationem, quam supra (pp. 8. 9. 13. 15) attigimus, tum semper in formis absolutis — servata maxime cernitur in subiuncta forma 3. pers. sing.: *-be(i)r* (fert), *-cara* (amat), *-creti* (credit). Quibus exemplis secundum ea, quae supra p. 173 disseruimus, haec themata praesentis primitiva declarantur: *bera*, *carâ*, (*cretî* vel) *cretia*. Quae quarta species constitui videtur forma *-gni* (facit), insignis servata vocali *i* producta (quam ad *ei* diphthongum redire p. 32 coniecimus), ceteris formis plerisque ut *-gniam* (facimus), *-gniat* (faciunt) meram varietatem se praebet seriei primae, comparandam varietati seriei primae in declinationis ordine priore. De verbis eiusdem seriei in seriem tertiam transeuntibus, conferendis latino *capio*, videas infra.

Indicativus.

		Formae activae.				Verbi deponentis.
		Absol.	Ser. I.	Ser. II.	Ser. III.	
Sg. ps.	1.	*berim*	*-biur*	*-caru*	*-cretiu*	*labrur*
	2.	*beri*	*-bir*	*-cari*	*-creti*	*labrither*
	3.	*berid*, *beres*	*-ber*, *- beir*	*-cara*	*-creti*	*labrithir*, *-labrathar*
Pl. ps.	1.	*berme*	*-beram*	*-caram*	*-cretem*	*labrammar*
	2.	*berthe*	*-berid*	*-carid*	*-cretid*	*labrid*
	3.	*berit*, *berte*	*-berat*	*-carat*	*-cretet*	*labritir*, *-labratar*

Coniunctivus.

		Act.		Dep.
Sg. ps.	1.	*bera*	*-ber*	*labrar*
	2.	*bere (bera)*		*labrither*
	3.	*beraid*,	*-bera*	*labrithir*,
		beras		*-labrathar*
Pl. ps.	1.	*berme*	*-beram*	*labrammar*
	2.	*berthe*	*-beraid*	*labraid*
	3.	*berait*,	*-berat*	*labritir*,
		berte		*-labrathar.*

A. Praesens primarium (indicativi).

Formis subiunctis trium serierum *-biur* (fero), *-caru* (amo), *-cretiu* (credo) addidimus exemplum formae absolutae (una cum formis relativis), quam omnium serierum communem esse supra diximus, ac deponentis (duplici forma tertiae personae), in quo vix magis cernitur serierum differentia.

1) Formae activae.

Series I.

Flexionis internae in formis subiunctis numeri singularis, cuius prima persona distinguitur vocali *u*, secunda (ac plerumque tertia) vocali *i*. Huic seriei adnumeramus *-gníu* (facio), *-cíu* (video), quorum vocalis *i* per omnes personas manet, etsi in compositis quibusdam oppressa ut *déccu* (specto), *tuccat* (intellegunt). Alia eiusdem seriei verba formis quibusdam in seriem tertiam transgressa se produnt, cf. 1. pers. sg. *-guidiu*, *congairiu*, *dofuismiu*, 2. pers. *-gaibi*, *condaigi*.

Sing. 1. pers. *a*) formae subiunctae U interna: *dobiur* (gl. do) Sg. 163ᵃ. *forbiur* (gl. redoleo) 173ᵃ. *frisbiur* (gl. obnitor) 22ᵃ. *issí indaimser écrichtha arbiur fritt* (hoc est tempus infinitum quo utor ad te) Pr. Cr. 59ᵇ. *tabur* (do), *ní tabur*, *ni thabur* (non do) Sg. 19ᵇ. 204ᵇ. 215ᵃ. *nistabur* (non pono eam) 4ᵇ. *doaidbiur* (offero) Wb. 14ᶜ, quibuscum ex eadem radice fluxisse videntur: *asbiur* (effero, dico) Wb. Sg. fq. *epiur* (dico), *ni epur* (non dico) Wb. 4ᵇ. 8ᵈ. 24ᵃ. *ni epur* Sg. 73ᵇ. *remiepur* (gl. praedico) 222ᵃ. — *lasse forcongur fírinni duib* (cum praecipio veritatem vobis) Wb. 19ᵈ. *adgaur* (gl. convenio) Pr. Cr. 57ᵃ. *ished insin forchun dochách* (gl. in omnibus ecclesiis doceo) Wb. 10ᵃ. *forfiun* (gl. anclo) Sg. 143ᵃ. *fogliunn* (gl. doceor; i. e. disco) Pr. Cr. 56ᵃ. *assafiud* (gl. exero) Sg. 221ᵇ. *conriug* (gl. ligo) 181ᵇ. *atomriug* (adiungo me) Patr. h. *doforug*, *doforuch* (gl. abluo, gl. luo, gl. lavo) Sg. 22ᵃ. 54ᵃ. 146ᵇ. *dondiut* (sisto eum) 77ᵃ. *dodíut* (gl. sisto) 152ᵇ. *asindiut* (gl. obsero, περισπείρω) Pr. Cr. 57ᵇ. *fotimdiriut* (gl. suffio) Sg. 185ᵇ. *arneutsa*, *araneutsa* (expecto, quod exp.) Wb. 14ᵃ. 23ᵇ. *arriuth* (gl. adorior) Pr. Cr. 57ᵃ. *doaithbiuch* (gl. abrogo) Sg. 22ᵃ. *indlung* (gl. findo) 15ᵃ. *doimurc* (gl. ango) 181ᵇ. [*doimurg* (gl. arceo) Corm. B. *arco.*] *tessurc*, *dumesurcsa* (servo, servo me) Inc. Sg. *cethuc cuimbri mu libuir* (etiamsi pono brevitatem mei libri) Pr. Cr. 1ᵃ. *contáig*, *ɔtaeg* (gl. coëo) Sg. 144ᵃ. Pr. Cr. 56ᵇ. *fortiag* (gl. conniveo) Sg. 170ᵇ. *ateoch* (precor) Sanct. h. 1. Br. h. 95. *nochis non-*

dayes on (attamen rogo hoc) Ml. 21[b]. In vocalem exeunt *togu* (eligo) Pr. Cr. 1[a]. *ní déccu* (non specto) Wb. 24[a], quorum radicalem *s* servarunt *tuicse* (electus), *déicsiu* (visio); praeterea *adbo* (prohibeo, recuso) O'Dav. *dagníusa sin* (facio ego hoc) Wb. 14[d].

b) Forma absoluta rarius desinit in *-u* externam: *nibartorad precepte nach aili tiagussa. nibarsaithar nach aili tiagu* (gl. non gloriantes alienis laboribus) Wb. 17[b]; saepius in *-im̄*: *benim* (ferio) Inc. Sg. *melim* (gl. molo) Sg. 57[a]. *ithim* (gl. mando, -ere) 146[a]. *saigim* (gl. adeo) 217[a]. *braigim* (gl. pedo) 11[a]. *ligim* (gl. lingo) 176[a]. *sligim* (gl. lino) 183[a]. *dligim* (merui) Wb. 32[a]. Eadem forma subiunctae loco substituta: *neich roiccu aless*, *ani ricu aless* (eius, id quo egeo) Wb. 23[d]. 32[a]. *ni riccim forless* (non egeo vobis) 12[a]. *ruicim les mairchissechtae* (indigeo indulgentiae erga me) Ml. 22[c]. *inarbenim* (gl. iaceo) Pr. Cr. 57[a]. *indárbenim* (gl. appello, -ere) Sg. 146[b]. *dofuibnim̄* (gl. succido) 22[a]. *doimdibnim* (abscido) Wb. 17[d]. *ni forcital óisa foirbthi forchanim dúib* (non doctrinam hominum perfectorum doceo vos; supra *forchun*) 8[c]. *doaurchanaim* (gl. sagio) Sg. 60[b]. *foacanim* (gl. succino) 167[a]. *arachrinim* (gl. difficiscor) 145[b]. *dofuibrim̄* (gl. pitisso) 12[a]. *ished inso forchongrimm* (hoc est quod praecipio; supra *forcongur*) Wb. 9[d]. *arcelim* (gl. aufero) Sg. 9[a]. *dofuismim* (gl. cerno; rad. *sem*) 182[b]. *fodaimimse* (patior) Wb. 23[b]. *cunutgim* (gl. architector, gl. construo) Sg. 141[a]. *nád cuintgim lóg* (quod non peto mercedem) Wb. 14[c]. *conicim tanacul* (possum te salvare) L. Ardm. 18b. 1. *am. nángabimmse* (ut non accipio ego) Wb. 16[d]. *im̄imgabaim* (gl. vito) Sg. 50[b]. *taortaim* (gl. immineo) 15[a]. *foalgim* (gl. consternor) 146[b]. *fosligim* (gl. delino) 173[a]. *todúrgim*, *dodúrgim̄*, *totúrgim̄* (gl. irrito, gl. pellicio) 24[a]. 54[a]. 60[b]. *asfenimm* (gl. testificor) Wb. 22[a]. *frisaiccim* (gl. opperior) Pr. Cr. 57[a]. Quae forma hodie communis est omnium verborum.

In seriem tertiam transeunt *guidimm*, *guidim* (precor) Wb. 21[a]. 29[a]. 30[a]. *noguidimm*, *nonguidimse* (quod precor) 25[c]. 27[d]. *notguidiu* (oro te) Br. h. 17. *congairiu* (voco) Fél. prol. 249. *dofuismiu* L. Ardm. 177 b.

2. pers. *a*) formae subiunctae I interna: *intain asbir*, *intan asm̄birso*, *intain im̄ asm̄birsiu* (si dicis) Sg. 66[b]. 208[b]. *for imbed inna precepte asbirsiu* (gl. quomodo dicet amen super tuam benedictionem? i. e. super abundantiam doctrinae quam dicis) Wb. 12[d]. *alín lathe dindapir* (numerus dierum, de quibus id dicis) Sg. 66[b]. *air intan nolabrither incetni persin l. intanaisi doadbit ainm hisuidiu* (nam cum loqueris primam personam vel secundam, demonstras nomen in hoc) Sg. 159[a]. *focheirt* (ponis, seminas) Wb. 13[a]. *dobir* (fers), *tabair* (das) Inc. Sg. *a rí conic aingliu* (o rex qui coërces angelos) Fél. prol. 7. *annongeiss cách immachomalnad* (gl. haec commone testificans coram domino; i. e. cum obsecras quemvis circa eius impletionem, ut id impleat) Wb. 30[b]. Vocali finita: *innaci* (gl. viden, videsne?) Sg. 15[b]. *conaci* (donec vides) Cr. 33[b]. *innadnaccai*, *cani accai* (gl. nonne vides?) Ml. 17[b]. 25[b]. *cinnísin frisnaiccaisiu* (gl. quem praestolare?) Pr. Cr. 54[b]. *attotáig doneoch dogní* (adigit te ad id quod facis, firmitas fidei tuae) Wb. 6[c].

b) Formae absolutae I externa: *cani dupater* (canis tuum PN.) Inc. Sg. *ní latt ani ararethi* (non penes te est id propter quod curris) Wb. 6[b]. In seriem III. transgressa: *manumgaibi archarit* (gl. si ergo habes me socium) Wb. 32[a]. *inri chondaigi ... ní fogbai* (rex quem quaeris, non invenis, eum) Cod. Boern. (Beitr. III 50).

3. pers. *a*) I interna plerumque, sed non semper: *hóre nádmair peccad* (quia non viget peccatum) Wb. 3c. *notbeir* (fert te) 6c. *forbeir* (crescit) Sg. 32a. *am. formbeir* (ut crescit) Wb. 26c. *doopir* (privat) Sg. 221b. *ni tabir dia* (non dat deus) Wb. 14b. *ni tabair sem* (non dat ipse) Sg. 202a. *inthí dianaiper* (is de quo dicit) Ml. 14d. *ni epeir som* (non dicit ipse) Wb. 17d. *cani epir náte atbeir* (annon dicit, lex? non ita, dicit id) 10d. *adbeir* (dicit) 5a. *méit nánd nathbeir* (quantum non obsistit) Cr. 32c. *ol atairbir* (gl. quod redigat) Sg. 197b. *asbeir, asber, atbeir, assidbeir, arbeir, dobeir, dober* Wb. fq. *dofór* (efficit) Wb. 1b. *fritammiorsa* (gl. me adficiet, cogitatio) Ml. 32d. *dogair* (gl. appellat) 29c. *forchongair* (mandat) Wb. 15a. *forgair, forcongair, forchongair* (imperat) Sg. 161b. *focair* (monet) Wb. 16a. *frisgair* (contradicit) Sg. 193b. *fordingair* (significat) Corm. fq. *dommeil* (edit) Wb. 6c. *ni ceil som* (non celat ipse), *nicheil cid dd.* (gl. et David dicit) 4d. 5b. *atbail* (gl. evanescit) Sg. 4c. *atbail side* (perit is) Wb. 4d. *dineuch adbaill* (de aliquo quod perit) 16b. *ni epil* (non perit) 30d. Sg. 28b. 30a. *notail* (alit te) Wb. 5b. *ni torban, ni torban* (non prodest) 12b. *am. arinchrin* (ut interit) 32c. *afameinn* (gl. o adverbium optandi pro utinam) Sg. 207b. *abamin* (cum id optat) 161b. *ni goin* (non vulnerat) SM. 242. *ni airdben* (gl. nec interimit) Sg. 30a. *forchain* (praecipit) Wb. 8c. Ml. 41r. *doerchain* (gl. prophetat) Ml. 21a. *donaurchain, dinaurchein* (gl. portendere) Cr. 33b. 33c. *fomchain* (succinit mihi) Sg. 204. *dundí adgreinn* (gl. persequenti) Ml. 26r. *ishinonn persan gnís 7 fodaim* (est eadem persona quae agit et patitur) Sg. 143a. *intan fondaim* (cum patitur) 11a. *ni dam enecland anad, ni daim enecland amud* (non patitur honoris reparatio moram) SM. 120. 228. *ní dofuisim* (aliquid quod generat) Sg. 61a. *arafóim* (quod accipit) Wb. 13c. Ml. 29a. *ingabál lóge ar precepte am. nángabimmse dim nigaib lucas* (gl. ne quis nos vituperet in hac plenitudine, 2. Cor. 8, 20; i. e. vituperatio mercedis nostrae doctrinae, sicut ego non accipio eam ergo non accipit Lucas) Wb. 16d. *ni gaib airechas* (non capit principatum) 3d. *allínn ingaib* (rete in quo capit) 29b. *etergaib* (intercipit) Sg. 14b. *imaimgaib* (vitat) 59a. *arindí congaib* (quia continet) 35a. *riib finn combi mescc* (non bibit vinum donec fit ebrius) Wb. 28b. *ni neich inpeccad ni dlig digail arniasse tuidecht fri toil dé* (gl. voluntati dei quis resistit? Rom. 9, 19; i. e. non cuiusquam est peccatum, non meruit ultionem, nam non potest veniri contra voluntatem dei) 4c. *atomaig, attotáig, atobaig, atobaich* (adigit me, te, vos) Wb. 10d. 6c. 19d. 9c. *condaig, condieig* (quaerit) 8d. 14c. *cid aridfuirig afoilsigud* (quid detinet eius manifestationem) 26a. *ni aufuirig* (non moratur) SM. 120. *nisnderigsi dam* (ne amittit quidem ea, peccata, ipsa, meretrix) Wb. 9d. *adreig achele* (erigit [?] alterum) 13a. *tormaig* (auget) Sg. 41a. *doindnaich* (gl. distribuit) 27b. *donindnigsom* (tribuit nobis ipse) Wb. 28a. *nonanich dia dicach imniud. nonanich dia calléic* (gl. ecce vivimus ut temptati et non mortificati; i. e. protegit nos deus ab omni tribulatione, protegit nos deus utique) 16a. *indonich nech uáib do epert inso* (gl. sed dicet aliquis; i. e. num quem e vobis iuvat dicere hoc?) 13c. *hore doseich cach nolcc* (quia persequitur quemvis malum, potestas) 6a. *isindí dosich apeccad forcách* (in eo quod persequitur eius peccatum in quovis, spiritus) 15a. *inchosig* (significat) Ml. 21d. *inchoisig, inchoisaig, inchosig* Sg. 9a. 71a. 203b. (cf. App. I. A.). *nicd iarmafoich som* (non id est quod quaerit ipse) 198b. *imetchomairc* (interrogat te) 197b. *asoirc* (caedit) 33a.

asóircc (verberat) Wb. 11ᵃ. *dofuaircc* (qui triturat) 10ᵈ. *frisnorc* (quod inficit) Ml. 15ᵃ. *immandairc* (gl. rite competere, credit) 14ᵈ. *immindairc* (gl. incinatur) 47r. *afrisnoirc* (gl. infensus) Ml. 28ᶜ. *nicumuing*, *ni cumúing* (non valet) Wb. 9ᵈ. 11ᵃ. *arindí nád cumaing* (quia non potest) Sg. 50ᵃ. *ol donecmaing* (gl. quod accidit) 40ᵃ. *tecmaing*, *tecmaing* (accidit) 9ᵃ. 29ᵃ. 30ᵃ. 156ᵃ. *əboing* (confringit) Wb. 4ᵈ. *ished atredesin foloing* (tria haec sustinent) 29ᵈ. *cia conicc* (quis potest?) 4ᵇ. *conicc bes*, *conic bes* (potest esse) Sg. 27ᵃ. 195ᵃ. *arcotdicc dia* (gl. potens est enim deus iterum inserere illos; i. e. nam potest id deus) Wb. 5ᵇ. *nádricc less* (quod non eget) 12ᶜ. *ni tuicsom .. ainm nabstil* (non ponit ipse nomen apostoli) 23ᵃ. *tuicsom inda nainmso* (ponit duo haec nomina) 21ᵈ. *ni tuic* Sg. 209ᵇ. *dańdiat* (eum sistit) 8ᵃ. *intí dothuit foir. intí foratuit som* (is qui incidit in eum; is in quem incidit ille) Wb. 4ᵈ. *tinfetsom. hore doninfet* (inspirat ille; quia inspirat) 4ᵇ. *tadbat* (demonstrat) 10ᵇ. *donadbat* (quod demonstrat) Sg. 27ᵇ. Ml. 15ᵃ. *fácheirt* (deponit, abscondit se) Sg. 4ᵇ. *am. foceirt nech* (ut ponit quis) Wb. 32ᶜ. *ni contarat athis forachomnesam* (gl. opprobrium non accipit adversus proximum) Ml. 36ᵃ. *contetarrat* (comprehendit) Sg. 29ᵇ. *nosńguid som* (rogat eos) Wb. 25ᵇ. Fortasse, nisi potius futuri: *ceróich himeit 7 lagait anías oratio* (quid attingit in magnitudine et parvitate vox oratio) Sg. 26ᵃ. *ni roig di huáir deac* (non attingit duodecim horas) Cr. 33ᵇ.

Vocali finita: *fortacomaisom* (servat id ille, schema) Ml. 29ᵃ. *connói* (qui servat), *cotaóei* (servat id) Wb. 29ᵈ. *adchi*, *adchí* (cernit) Wb. 2ᵃ. Pr. Cr. 61ᵃ. *atchi* Wb. 24ᶜ. *atobci* (videt vos) 25ᵃ. *donnéicci súil sochuide* (gl. spectaculum facti sumus; i. e. videt nos oculus multorum) 9ᵃ. *immanaccai* (quas perspicit, in rebus) Ml. 17ᵇ. *daucci*, *dahucci*, *tuicci* (intellegit) Wb. 12ᶜ. 12ᵈ. 13ᵃ. *ni tucci*, *nithucci* (non int.) 12ᶜ. 12ᵈ. *dogní* (facit) Wb. 6ᵃ. 8ᶜ. 27ᵃ. 29ᵇ. *congni* (cooperatur) 26ᵈ. *am. fongní* (ut servit) 12ᵃ. *imfogni* (construitur) Ml. 27ᶜ.

b) Simplicium terminatio plenior ID: *berid cách brith forarele* (gl. suspitiones malae, sunt inter vos; i. e. fert quivis iudicium in alterum) Wb. 29ᵇ. *isdothabirt díglae berid inclaidebsin* (gl. non sine causa gladium portat, potestas) 6ᵃ. *maraith serce* (viget amor) Sg. 203. *tinaid* (gl. evanescit) 4ᵇ. *gelid* (gl. consumit, depascitur) 143ᵇ. *intí diib bes tresa orcaid alaile* (qui ex iis fortior est, occidit alterum) Ml. 19ᵈ. *canaid* (canit) Fél. Apr. 26. *ithid* (edit) Ml. 37r. *lenaid dingutai thóisig* (gl. mansit ex superiore pendens vocali) Sg. 9ᵇ. *aingid imdibe arbibdamnact rectto arba bibdu báis leusom intí nád imdibthe* (gl. circumcisio quidem prodest; i. e. protegit circumcisio a damnatione legis, nam erat damnatus mortis illis qui non circumcidebatur) Wb. 1ᵈ. *issamlid dam gníith demun* (ita etiam facit daemon) 21ᵇ. *argaibid side céil forbáas* (nam capit hic opinionem de morte) 9ᶜ. *guidid dia erunbsi dogress* (gl. Epaphras semper sollicitus pro vobis; i. e. orat deum pro vobis semper) 27ᵈ.

c) Forma relativa S (*-es*, *-as*): *hirect fogname do pheccad .i. ishé gaibes airechas* (gl. in lege peccati quae est in membris meis) Wb. 3ᵈ. *tuicci angaibes insalm* (gl. cum convenitis unusquisque vestrum psalmum habet, gl. intellectum psalmi; i. e. intellegit quod continet psalmus) 12ᵈ. *céin gaibes* (gl. qui tenet nunc teneat, regnum populus Romanorum; i. e. quamdiu tenet) 26ᵃ. *ished ón saiges som* (gl. propter quod dicit: ascendens etc. Eph. 4, 8; i. e. hoc est quod dicit) 22ᵃ. *issed saiges sis* (est hoc quod dicit infra) Sg. 65ᵇ. *frimílid rethess*

(ad militem qui currit) Wb. 24[a]. *cach oen oirges duine* (quisquis occidit hominem) SM. 12. *nech orcas afini* (is qui occidit propinquos suos) Wb. 28[a]. *fobesad fir trebuir crenas tíir diachlainnd* (more viri prudentis qui emit agrum proli suae) 29[d]. *am. ńguidess athir amacc* (ut orat pater filium suum) 24[d]. *persan gnis* (persona quae agit) Sg. 143[a].

Plur. 1. pers. *a)* AM, EM: *isguforcell doberam do dia am. sodin* (gl. invenimur falsi testes dei; i. e. est falsum testimonium quod ferimus de deo hoc modo) Wb. 13[b]. *ni taibrem seirc donaib rétaib frec.* (gl. non contemplantibus nobis quae videntur; i. e. non damus amorem rebus praesentibus) 15[c]. *anataibrem doneuch* (gl. nemini dantes ullam offensionem) 15[d]. *inti dianeprem* (is de quo dicimus) Sg. 208[a]. *asberam* (dicimus) Ml. 14[a]. *incoscramni. ni conchoscram* (num destruimus? non destruimus) Wb. 2[b]. *imdibnem* (circumcidimus) 15[b]. *anaranethem* (gl. expectantes) 31[c]. *adfiadamni* (proferimus nos) Ml. 14[d]. *focertam fial díinn* (cum ponimus velum de nobis) Wb. 15[b]. *hore doninfedam etargne cr. dochách* (gl. Christi bonus odor sumus; i. e. quia inspiramus cognitionem Christi cuivis) 14[d]. *níchumcamni ón* (non possumus hoc) 4[a]. *ni recam ales* (non egemus eo) 15[d]. *hore isfride imtiagam* (quia interdiu ambulamus) 6[a]. *andonaidbdem* (cum demonstramus) Sg. 211[a]. *ni cuingem lóg ar precepte* (non quaerimus mercedem nostrae doctrinae) Wb. 14[d]. *cid ani nád guidemni* (etiam id quod non oramus, potest facere deus) 21[d]. *cid frisaccamni* (gl. et praestulamur) Ml. 51r. *adciam* (cernimus) Cam. Wb. 6[a]. *cia forcomamni* (etsi servamus) Sg. 9[a]. *trechomalnad et intsamil neich dogniamni* (gl. in cordibus nostris estis; i. e. per impletionem et imitationem eius quod nos facimus), *arandernaid andogniamni* (ut faciatis quod nos facimus) Wb. 16[a]. *dogniam cechtarde* (facimus utrumque) 15[d]. *congniam fribsi* (gl. adiutores sumus; i. e. cooperamur vobiscum) 14[c].

b) ME, MI, MA: *afedme* (gl. circumferentes, i. e. cum circumferimus) Wb. 15[b]. *isarbethidsi dúibsi tiagmini bás* (vestrae vitae causa nos subimus mortem), *ambás tiagmeni* (mors quam nos subimus) 15[b]. *intain diagmani fobaithis* (cum subimus nos baptisma) 3[a]. *guidmini* (gl. in quo etiam oramus semper), *guidmini dúib* (gl. denuntiamus vobis, ut etc.; i. e. petimus) Wb. 25[d]. 26[b]. *intain guidmeni* (cum petimus) 4[a].

In uno exemplo MIT, quae communis omnium verborum terminatio est hodierna (*-mid*, *-maoid*): *ni arnert indonuin guidmit act isarchrist* (gl. obsecramus Christo) Wb. 15[d].

2. pers. *a)* ID: *asberidsi* (dicitis) Wb. 5[a]. *anasberid*, *anasberith* (quod dicitis) 5[a]. 12[d]. *noberid uaimm* (quod accipitis a me, praeceptum) 9[d]. *doberid*, *duberidsi* (fertis, adfertis) 24[b]. 24[c]. *taibrith atéichte ńdoib* (gl. tributa praestatis) 6[a]. *atgairith* (opponitis ei) 9[c]. *fodaimid* (patimini) 23[c]. *afotegidsi* (gl. in oratione pro nobis; i. e. quam suscipitis) 14[c]. *hore dongníithsi* (quia facitis vos) 16[a].

b) THE, TE sine dubio, quamquam exemplum nondum invenimus.

3. pers. *a)* formae subiunctae AT, ET: *doberat*, *asberat*, *anasberat* (ferunt, proferunt, quod dicunt) Wb. fq. *idparat* (immolant) Wb. 5[b]. *frismberat* (gl. obesse) Ml. 14[c]. *fritataibret* (opponunt eam) Sg. 183[b]. *fardiṅgrat* (significant) 26[b]. *arangairet* (vetant id, malefactum, *gníim ńolcc*) Wb. 1[d]. *nifóiret* (non efficiunt) 27[d]. *fritammiurat* (adficiunt me) Ml. 33[a]. *hore ni tri sonirti nirisse damelat* (quia non per firmitatem fidei ea edunt) Wb. 10[c]. *ataimet* (profitentur) Sg. 33[a]. *dunaibhi fodaimet* (iis qui patiuntur) Wb. 2[c]. *ni fodmat* (non patiuntur) 20[c]. *ar-*

foemat (sumunt) 34ᵃ. *doesmet fuili* (profundunt sanguines) 31ᵇ. *tuesmot afuil* (profundunt sanguinem suum) Cam. *forchanat* (praecipiunt) Wb. 28ᶜ. 29ᵃ. 30ᶜ. 31ᵇ. *am. nahí nadchrenat* (gl. tanquam non possidentes) 10ᵇ. *hore arinchrinat* (quia intereunt) 27ᵇ. *airindí asrenat* (quia reddunt) Sg. 27ᵃ. *im fulusa cacha cethra na torbenat* (circa fetus omnium pecudum quae non prosunt) SM. 184. *inglennat* (gl. vestigant) Ml. 37r. *etirdibnet* (gl. perimunt) 15ᵇ. *donaibhí thecmoṅgat* (gl. accidentibus) Sg. 2ᵃ. *frisorcat* (gl. inficiunt) Ml. 15ᵃ. *ní recat greic les* (non indigent Graeci) 3ᵃ. *conecat atredesin* (valent haec tria) Sg. 33ᵃ. *huare conecat andéde* (quia possunt utrumque) 39ᵇ. *ni cumcat* (non possunt) 33ᵃ. 198ᵃ. *arindí congaibet hil.* (gl. comprehensiva; i. e. quia comprehendunt multitudinem) 53ᵃ. *foácbat* (gl. deponunt) Cr. 18ᵇ. *cotaucbat* (gl. se attollunt), *cotaocbat* (gl. exsurgunt) 18ᵇ. 18ᵈ. *dofórmgat* (augent) Sg. 53ᵃ. *adfiadat* (narrant, proferunt) Wb. 28ᶜ. F. h. 12. *aisṅdedat* (gl. conserunt verba) Ml. 31ᵃ. *immidaircet dochrist* (quod conveniunt Christo) 2ᵈ. *inchoisget* (significant) Sg. 53ᵃ. 202ᵇ. *atob.segatsi* (praecipiunt vobis) Wb. 14ᵈ. *fodunsegat*, *fodamsegatsa* (tribulant, persecuntur nos, me) Ml. 27ᶜ. 33ᵃ. *ni tiagat saidai* (non tendunt haec, intervalla) Cr. 18ᶜ. *isdoimmarchor chóre dotíagat indfirso* (ad tractandam pacem tendunt hi viri) Wb. 5ᵃ. *tarsatharmthíagat* (gl. transgressis) Cr. 18ᵇ. *arindi dodúrget inna firu do œtrud friu* (gl. pellex; i. e. quia pelliciunt viros ad libidinem secum) Sg. 68ᵇ. Thematum vocali finitorum: *am. nahí nádchiat* (gl. tanquam non flentes) Wb. 10ᵇ. *huare nad forcmat* (quia non servant) Sg. 50ᵃ. *níthuccat*, *nithucat* (non intellegunt) Wb. 12ᶜ. 15ᵃ. *am. donducat sidi* (gl. ut possitis comprehendere cum omnibus sanctis) 21ᵈ. *am. donducet* (ut id intellegunt) 8ᵃ. *andugniat* (quod faciunt) 10ᵃ. *ni sí dongníat* (non est ea, quam faciunt, voluntas dei) 30ᶜ. *isdo dágniat maith* (ideo faciunt iis bonum) 20ᶜ. *innaṅdánc frisgniat* (artium quas exercent) Sg. 33ᵃ. *nobguidet* (gl. salutant vos, omnes) Wb. 7ᵇ.

b) Forma absoluta IT: *rethait uisci* (currunt aquae) Ml. 33r. *rethit huili* (currunt omnes) Wb. 11ᵃ. *berit* (proferunt) 18ᶜ. *gaibit inna proa. aittrebthacha engraic anmœ dilis indaitrebthado* (tenent pronomina possessiva locum nominis proprii possessoris) Sg. 200ᵇ. *lenit apecthe dindí dobeir angrád* (adhaerent eius peccata ei qui dat gradum) Wb. 29ᵃ. *isdo tiagait* (ad id tendunt) 5ᶜ. *uare naich hí sus tiagait* (quia non in sus desinunt) Sg. 196ᵃ. *marait* (manent) F. h. 8.

c) Forma relativa TE (*-ta*): *innahí tiagta hi ster* (ea quae exeunt in -ster), *innananman tiagdde in .eus* (nominum quae desinunt in -eus), *intogar. tiagdde in .i* (vocativi desinentes in -i; *dde = te*, p. 70) Sg. 54ᵇ. 119ᵃ. 120ᵃ. *maraith serec céin mardda aithne* (viget amor quamdiu vigent mandata; *dda = ta*) Sg. 203 gl. marg. *gute* (gl. supplicantium; cf. p. 72) Ml. 48r. *indii gnite* (qui faciunt) Wb. 12ᵇ. *doberr ainm ṅdoib dingnim gníte .i. donaibhí gníte* (gl. nomina ex ipso actu agentibus imponuntur a verbis; i. e. datur nomen iis ex actu quem agunt, id est iis qui agunt) Sg. 156ᵇ. cf. *dobber ainm doib dengním gníte* Pr. Cr. 62ᵇ. *candadas innandegnimaeso n. gnite* (candor benefactorum horum quae faciunt) Tr. 55.

Series II. et III.

Duas series, quae servarunt flexionem externam, hic coniungimus tam facilioris conspectus causa quam propter ambiguitatem, quae in formis quibusdam efficitur vocalium assimilatione.

Ser. II.

Sing. 1. pers. *a*) formae subiunctae U: *taccu, tacco* (nego?) Wb. 15ᵃ. 19ᵃ. 25ᵃ. *nobagu* (promitto, polliceor) Fél. Nov. 30. *notcaru* (amo te) Epil. 311. *consadu* (compono, coniungo) Ian. 23. *ní chorcu* (non rubefacio) L. Lag. (Beitr. III, 48.) *ní luṅgu* (non edo) ibid.

b) Formae absolutae principio IM (*-imm, -aim, -aimm*, cf. pp. 6. 41), saepissime tamen ultra proprios fines progressae: *srenim* (gl. sterto) Sg. 185ᵃ. *céssimse* (patior) Wb. 14ᵈ. *fennaim* (gl. carnifico) Pr. Cr. 57ᵃ. *clandaim* (gl. obsero, -ere) Sg. 146ᵇ. Pr. Cr. 57ᵇ. *folcaim* (gl. humecto) Sg. 145ᵃ. Pr. Cr. 56ᵇ. *folcaim̄* (gl. lavo) Sg. 146ᵇ. *sercim* (gl. obsoleo) 173ᵃ. *predchim, predchimse* (praedico) Wb. 5ᵇ. 8ᵈ. 11ᵃ. 21ᶜ. 30ᵃ. *adcobraim* (gl. volo) Sg. 146ᵇ. *consecraim̄* (gl. imbuo) 24ᵃ. 138ᵃ. *doscéulaim* (gl. experior) Sg. 145ᵇ. *aslenaim̄, aslennim* (gl. luo, gl. ceno) 54ᵃ. 173ᵃ. *dodonaim̄* (gl. solor, -aris) 53ᵇ. *frisdúnaim* (gl. obsero, -are) Pr. Cr. 57ᵇ. *lasse nadraimse* (gl. adorando) Ml. 57r. *noscarimse* (amo eos), *am. nondubcairimse* (sicut amo vos) Wb. 5ᶜ. 23ᶜ. *gloidim* (gl. ringo) Sg. 181ᵇ. *insádaim* (gl. iacio) Pr. Cr. 57ᵃ. *trisgataim* (gl. foro) Sg. 54ᵃ. *fobothaim* (gl. consternor, aris) 146ᵇ. Pr. Cr. 57ᵇ. 62ᵇ. *dogáithaim̄, dogaithaim* (gl. illudo, gl. pellicio) Sg. 24ᵃ. *dogáithim* (gl. lacto) 145ᵃ. *demecim̄* (gl. detero) 39ᵇ. *nomérpimm* (confido) Wb. 6ᶜ. *doardechtim* (gl. dicto) Sg. 155ᵇ. *arbiathim* (gl. lacto, gl. nutrio) 145ᵃ.

2. pers. I, nullo discrimine formae subiunctae et absolutae: *léic uáit inna tuari nocari* (sine a te cibos quos amas) Wb. 6ᶜ. *lase cocéitbani* (cum consentis) 1ᶜ. *níterpi* (non committis te) 1ᵈ. *inaccobri* (gl. vis autem?) 6ᵃ.

3. pers. *a*) A (in formis compositis vel subiunctis): *nobcara huili* (gl. testimonium Epaphrae perhibeo, quod habet multum laborem pro vobis; i. e. quod amat vos omnes) Wb. 27ᵈ. *isóen dia atreba indib* (solus deus habitat in vobis), *ishé loc inatreba* (hic est locus in quo habitat) 16ᵃ. 27ᵈ. *ní rela aainm* (non manifestat nomen suum) Sg. 6ᵇ. *nomréla* (manifestat me) 200ᵇ. *nudamchrocha* (gl. discruciat me) Ml. 32ᵈ. *indíi adchobra som* (ii quos vult), *mátchobra* (si id vult) Wb. 28ᵇ. *conéchta* (gl quod congemiscit, scimus) 4ᵃ. *ined fodera báas domsa* (num hoc efficit mortem mihi?) 3ᶜ. *hóre nonbendachani* (gl. calix benedictionis; i. e. quia nos benedicit) 11ᵇ. *imfresna* (altercatur) 30ᵉ. *doecmalla* (colligit) 9ᵈ. *adcomla* (adiungit) 3ᵇ. *doinola* (gl. adplicat) Ml. 25ᵇ. *nad sechmalla* (gl. non omittit) 35ᵈ. *sechmoella* (caret) Sg. 196ᵇ. *ní contalla* (non admittit) 90ᵃ. *ni techta* (non habet) 50ᵃ. *inná tecta* (nonne habet?) Wb. 4ᶜ. *ished ón consecha som* (hoc castigat ipse) 7ᵈ. *intinscana* (incipit) Tr. 40. *arachela* (gl. frustratur) Ml. 31ᵃ. *cid reminota* (gl. praenotare) 18ᶜ. *araossa* (gl. quae manet), *aranossa* (gl. manere) 48r. 15ᵉ. *niinchólinn donathdáira acht isanaccobor* (non est caro quam vituperat, sed cupiditas) Wb. 3ᵈ. *nimthogaitha mochucubus* (non circumvenit me conscientia mea) 4ᵇ. *ni etercerta dia* (non interpretatur deus) Ps. 51ᵇ. Per assimilationem *-ea*: *dodaaidlea* (adit eam) Wb. 9ᵈ; atque *-e*: *dofoirn̄de* (definit, significat) Sg. 9ᵃ. 59ᵃ. 71ᵇ.

b) ID (in formis simplicibus): *carid cách uáib alaile* (gl. abundat caritas uniuscuiusque vestrum invicem) Wb. 25ᵈ. *molid* (laudat) 4ᵃ. *erbaid* (gl. credit) Ml. 14ᵈ. *techtid cosmilius* (habet similitudinem) Sg. 188ᵇ.

c) Forma relativa (verborum simplicium) AS: *innáis déed caras foigdi cách* (gl. corripite inquietos; i. e. aetatem quae amat, eos qui amant turbationem

Ser. III.

Sing. 1. pers. *a*) formae subiunctae IU (interdum *-u*, cf. pp. 230. 232. 275): *asririusa* (? gl. impendam) Wb. 18[a]. *ni airmiu* (non enumero) Br. h. 41. *noñailiu* (quem precor), *frisailiu* (expecto) Fél. epil. 559. 560. *cach ní arambáigiu* (omnis res pro qua pugno) ibid. 360. *noráidiu* (loquor) ibid. 358. *atsluindiu* (appello) ibid. 321. *atsluinniu* (precor) O'Dav. *ni tibiu* (non subrideo) L. Lag. (Beitr. III. 48.) *ni chotlu* (non dormio) ibid. *dorímu* (enumero) Fél. epil. 312. Magis corrupta: *ali* (precor) Fél. Febr. 7. *conuaige* (perficio?) ibid. 3.

b) Formae absolutae principio IM (cf. ser. II.): *saillim* (gl. sallio) Sg. 187[a]. *fillim* (gl. tardo, gl. lento) 145[a]. Pr. Cr. 56[b]. *baitsimse* (baptizo) Wb. 8[a]. *denim* (facio) 12[c]. *dirmim* (numero) Sg. 205[a]. *goithimm* (gl. futuo) 190[b]. *coimchláim* (gl. cambio, ἀμείβω; cf. *imchloud*, *coimchloud* Sg.) 186[a]. *hore nocretim* (quia credo) Wb. 1[a]. [*ad*]*sluindim* (gl. appello) L. Ardm. 187 b. 1. *dodálim*, *dudálim* (gl. fundo, -ere) Sg. 146[b]. Pr. Cr. 57[a]. *dolinim* (gl. mano, gl. polluceo) Sg. 158[a]. 173[b]. *atóibim*, *attoibim* (gl. lenteo) Sg. 145[a]. Pr. Cr. 56[b]. *nommóidim* (glorior) Wb. 14[c]. *imrádaim*, *imradim* (gl. tracto) Pr. Cr. 62[a]. Sg. 155[b]. *doluigimse* (remitto, ignosco) Wb. 14[d]. *fullugaim̄* (gl. abdo; = *fo-lugim?*) Sg. 22[a]. *arbágimse* (glorior) Wb. 16[d]. *dofuislim* (gl. labo, -are; cf. *ísli*, inferi) Sg. 146[b]. *adcumdminim* (gl. assuesco) 144[a]. *itargninim* (gl. sapio prudentia) Pr. Cr. 57[b]. *ni oirdnim̄* (gl. abrogo) Sg. 22[a]. *gaigim* (gl. quirito) Pr. Cr. 56[b]. Sg. 144[b]. *munigim* (gl. mingo) Sg. 174[a]. *cuiligim* (gl. prosto; mox *cuilech*, gl. prostibulum) 53[a]. *ualligim* (gl. abrogo; i. e. sum arrogans) 22[a]. *failligim* (gl. sarpo) 183[b]. *imtrénigim* (gl. mando, -are) 146[b]. *intonnaigim* (gl. inundo) 144[a]. *baithaigim*, *baithigim* (gl. futio, gl. effutio) 56[b]. *cumcigim* (gl. ango) 16[b]. *fliuchaigim* (gl. lippio) 10[b]. *londaigim* (gl. aspernor) Pr. Cr. 62[b]. *gortigim* (gl. sallo) Sg. 187[a]. *conasarcaigim* (gl. condelector) Wb. 3[d]. *áctegim* (gl. aceo a quo est acetum) Pr. Cr. 57[a]. *rechtaigim* (gl. lego lex) Sg. 60[b]. *cumachtaigim*, *cumachtagim̄* (gl. potior, gl. nuo numen) 39[b]. 54[a]. *álgenaigim*, *algenigim* (gl. tardo, gl. lentor) 145[a]. Pr. Cr. 56[b]. *daiñgnigim* (gl. moenio) Sg. 19[a]. *bruthnaigim* (gl. furo) 54[b]. *athrigim̄* (gl. patrisso, πατρίζω) 11[b]. *dechrigim* (gl. dispesco) 177[b]. *trebaraigim*, *trebraigim* (gl. sapio, prudens sum) 146[b]. Pr. Cr. 57[b]. *fescrigim* (gl. obsero) Sg. 146[b]. *ní dephthigim* (gl. non dissideo) Ml. 21[a].

2. pers. I (ut in ser. II.): *ingéscí* (gl. dicis ergo? Rom. 11, 14) Wb. 5[b]. *ṅád deni ní arachosc* (gl. subversus est qui eiusmodi est; i. e ad cuius correctionem nihil facis, cf. p. 340) 31[d]. *am. nádṅdéni . . . ni deni* (ut non facis . . . non facis) Sg. 63[a]. *ni sluindiso* (non significas) 208[b]. *anaslui grien foafuined dosoi dondorient conaci anœscae* (cum excedit sol sub occasum suum, verteris in orientem donec vides lunam; sub plenilunio) Cr. 33[b].

3. pers. *a*) I (in formis compositis vel subiunctis): *asber asmug imrádi* (dicit esse servum qui cogitet) Wb. 17[a]. *immidrádi* (gl. spiritus hominis qui in ipso est; i. e. id cogitat) 8[c]. *ni dirmi*, *ni dirmisom* (non numerat) 13[d]. 24[a]. *dorimisom* (numerat) Tr. 9. *adrimisom*, *adindrimisom* (numerat, aestimat) Wb. 14[d]. 13[d]. *ni fuirmi nech* (non ponit quisquam) 8[c]. *arégi* (gl. queritur) Ml. 31[a]. *frinech nadeni olc frivt* (contra eum qui non facit malum tibi) 23. *fodáli* (discernit) Sg. 107[a]. 121[b]. *fotdáli* (distribuit id) Wb. 12[a]. *act naadléicci* (nisi quod non sinit id) 3[d]. *nomdurni* (gl. ut me colaphizet: i. e colaphizat me)

Ser. II.

cuiusvis) Wb. 25[c]. *dothaidbsiu asniress nóibas* (ad probandum esse fidem quae sanctificet) 19. *daadbat som asfirinne cr. nóibas et ni firinne rechto* (demonstrat hoc, esse iustitiam Christi quae sanctificet et non iustitiam legis) 24[a]. *aforcital íccas corpu et anmana* (doctrina quae sanat corpora et animos) 30[d]. *nand cumachte legas do lechdagaib* (quod non est potestas quae liquescit liquidis) Sg. 5[a]. *hore predchas commaith et comalnas insos.* (gl. salutate Ampliatum dilectum mihi in domino; i. e. quia praedicat bene et implet evang.) Wb. 7[b]. *ciped techtas nech* (quidquid est id quod habet aliquis, sit ad aedificationem) 12[d]. *ni o oin innanilchial techtas arróet ainmnigud* (gl. subiunctivus cum diversas habeat significationes, non ab una earum nomen accepit, Pr. 8, 13, 68; i. e. non ab una multarum significationum, quas habet) Sg. 154[b]. *intain scaras . . . cessas saithor* (cum secedit, cum patitur laborem) Cam.

Plur. 1. pers. *a*) AM: *arni predcham* (nam non praedicamus) Wb. 15[b].

b) IMME, ME (Ml; de *m* geminata cf. p. 41): *isairi is indocbál cr. predchimme arni predcham arnindocbáil fanisin* (gl. non nosmet ipsos praedicamus, sed Iesum Christum), *isairi dem predchimmini dúibsi* (gl. ad inluminationem scientiae; i. e. propter id ipsum praedicamus vobis), *maso dorchide lunech apredchimmem* (gl. quodsi est opertum est evangelium nostrum, in his qui pereunt etc.; i. e. si cui est obscurum id quod praedicamus) Wb. 15[b]. *rofitir cia chruth predchimmeni* (scit quomodo praedicemus) 24[d]. *isfass dúnni apredchimme* (est inane nobis quod pr.) 13[b]. *cocomalnammar apridchimme* (ut impleamus q. pr.) 31[c]. *ced torbe dúnni acésme* (quid prodest nobis quod patimur?) 13[c].

2. pers. ID: *cid arandluthid* (cur infigitis?) Wb. 27[a]. *annonderbid* (cum probatis) 22. *hore nocomalnid et nopredchid sos.* (quia impletis et praedicatis evangelium) 23[c].

3. pers. *a*) AT: *nímcharatsa indfir* (non amant me viri) Wb. 5[e]. *ni dénat, anatdenat* (non faciunt, quod non faciunt) 12[b]. 15[d]. *nobbendachat* (gl. salutant vos) 7[b]. *indí consechat* (qui corripiunt) 6[a]. *connessat* (condemnant) 1[d]. *nüimbresnat* (non pugnant) 29[d]. *adcotat* (gl. adquirunt) 6[a]. *ni tectat, ni techtat, ni techtat* (non habent) Wb. 12[b]. Sg. 161[b]. 202[b]. Ml. 34r. Sg. 138[a]. Sed etiam *-et* per assimilationem: *dofoirndet* (significant) Sg. 26[b]. 202[a]. *ualailiu mud frisillaba nád toirndet folad* (aliter quam syllabae, quae non definiunt intellectum) 25[b].

b) IT: *nertit* (confirmant) Wb. 1[d]. *isarbiud predchit* (propter vicium praedicant) 24[a]. *ni ar cr. predchit* (non propter Christum praedicant) 27[a].

c) Forma relativa ATE, ITE, TE: *indí consechat nulcu et mórate mathi* (quae corripiunt malos et remunerantur bonos, potestates) Wb. 6[a]. *induili predchite* (omnes qui praed.) 13[a]. *indhí predchite et forchanat bréthir dée* (ii qui praedicant et implent verbum dei) 29[a]. *inna ni prithchite hiris* (eorum qui praedicant fidem) Tr. 71. *techtaite huathath* (quae habent singularem) Sg. 71[b]. *isathir som innani techte foirbthetith* (est pater ipse eorum qui habent perfectionem) Wb. 2[c]. *iccte corp et anmain* (gl. normam habe verborum sanorum; i. e. quae sanant corpus et animam) 30[a]. *scarde friatola ceste saithu* (qui secedunt a libidinibus suis, qui patiuntur tribulationes) Cam.

Ser. III.

17[d]. *lanech nadidchreti* (apud aliquem qui non credit id) 15[b]. *ní sluindi* (non significat), *cenudsluindi* (quamvis sign.) Sg. 25[b]. 197[a]. *ní diuschi fog.* (non excitat sonum) 6[b]. *dodlugi* (ignoscit id) Wb. 14[d]. *airchissi* (parcit) 4[c]. *immefolngi, immefolṅgai* (efficit) Ml. 47r. Sg. 209[b]. *im̄luadi* (gl. exagitat) Ml. 33[d]. *anaslui grien* (cum excedit sol; v. supra) Cr. 33[b]. *dirósci* (differt, excellit) Sg. 42[b]. *diroscai* 40[a]. Ml. 55r. *ciammét doroscai* (gl. quantum praestet) 34r. *ní díltai* (non negat) Sg. 201[b]. *ní derscaigi* (non differt), *isindí nadderscaigi* (in eo quod non differt) 40[a].

b) ID (ut in ser. II.): *sluindith folad indepert* (gl. intellegendum aliquid habet, dictio) Sg. 25[b]. *lingidsem tarées ṅesci beos archumbri* (transilit aetatem lunae adhuc brevitatis causa) Cr. 31[c]. *álgenigid* (mitigat, tardat) Wb. 4[a]. *demnigid appollonius* (confirmat A.) Sg. 158[b]. *ailigid* (mutat) 166[a].

c) Forma relativa ES: *trihiris inchách cretes á híc* (per fidem cuiusvis qui credit salutem suam) Wb. 2[b]. *indí crettes, dondí creites* (eius, ei qui credit) 2[b]. *ismoo sluindes prono. persin* (magis significat pronomen personam) Sg. 197[a]. *iscétna netargnœ sluindes ipse intan asfoilsigthech* (est prima cognitio quam significat ipse, cum est demonstrativum) 198[a]. *am. sluces* (ut patet) Ml. 22[b].

Plur. 1. pers. *a*) EM: *nonmóidemni* (gl. gloriamur) Wb. 2[d]. *ní derscigem* (non praecellimus) 2[a]. *ni foruáisligemni* (gl. non superextendimus nos) 17[b]. *eoin baptaist adsluinnem* (Ioannem baptistam advocamus) Colm. h. 15.

b) IMME, ME (MI): *báigmi* (gl. gloriamur) Wb. 2[d]. *cóinmi* (gl. ingemiscimus) 4[a]. *ailme athair tri cethrur* (imploramus patrem trium quaternionum) Colm. h. 9.

2. pers. *a*) ID: *ní dilgaid* (non ignoscitis) Wb. 9[c]. *intí diandílgidsi* (is cui vos ignoscitis) 14[d]. *donairissid* (quod perstatis) 14[c]. *isindí nadcreitid* (in eo quod non creditis) 1[d]. *inanfossigid* (gl. nescitis?) 8[d].

b) THE, TE fortasse: *cia cheste* (quia patimini) Wb. 25[a], nisi est coni.

3. pers. *a*) ET (interdum *-at* per assimilationem): *atarímet* (adnumerant eam, interiectionem) Sg. 26[b]. *nosmóidet, nosmoidet* (gloriantur) Wb. 17[c]. 31[b]. *doini nodnoirdnet* (homines eum ordinant, pontificem) 33[c]. *fodalet chenel fochosmailius anman nadiecht* (discernunt genus ad instar nominum adiectivorum, pronomina possessiva) Sg. 198[b]. *ni fodlat chenél* (gl. non discernunt genera) 197[a]. *imrádat imráti* (cogitant cogitationes) Wb. 1[d]. *asluat hiris* (deserunt fidem) 29[a]. *dosoat* (gl. convertere solent) Sg. 209[b]. *toddiusgat* (excitant) 7[a].

b) IT: *cinnit et dofoirndet dechrogod* (definiunt et significant differentiam) Sg. 202[a].

c) Forma relativa ITE, TE: *ishinunn intsliucht sluindite diblinaib* (est eadem significatio quam continet utrumque, labor et labos) Sg. 76[b]. *ithé cretite* (sunt hi qui credunt) Wb. 3[d]. *crete doneuch asberat som* (qui credunt ei quod dicunt illi) Ml. 17[c]. *innaní chóinte* (gl. deplorantium) 29[b]. *deg cinte persana* (quia definiunt personas) Sg. 197[a]. *o pronoib. neib foilsigdde phersin frecṅdairc* (a pronominibus iis, quae demonstrant personam praesentem) 200[b].

2) Verbi deponentis.

Verborum, quorum personae omnes (excepta secunda pluralis) terminantur *r*, sicut passivi formae, comparandorum igitur cum verbis latinis deponentibus. Serierum discrimen minus aperte cernitur.

Sing. 1. pers. UR (*-or*, *-iur*): *rolaumur*, *rulaimur* (gl. audeo) Wb. 17ᵃ. 17ᶜ. *rolomur* (gl. mihi audenti) Ml. 21ᵇ. *domuinursa* (puto) Sg. 209ᵇ. *ished domoiniur* (gl. spero enim me aliquantum manere apud vos; i. e. hoc spero, puto) Wb. 14ᵃ. *midiursa* (gl. puto) 9ᵃ. *hore nondobmolorsa* (quia laudo vos) 14ᶜ. *follúur* (gl. volo, -are) Sg. 146ᵇ. *adgládur* (gl. appello) 146ᵇ. *isfrissnasamlur* (ei eum comparo) Wb. 3ᶜ. *admuchdursa* (gl. miror) Sg. 6ᵃ. *atmuilniur* (gl. iterum dico) Wb. 18ᶜ. *atluchur dodia* (gl. gratias ago deo) 3ᵇ. *duttluchur* (gl. convenio) Pr. Cr. 57ᵃ. *ished noadamrugur* (hoc admiror) Wb. 16ᶜ. *ished inso nochairigur itossuch* (gl. primum quidem; i. e. est hoc quod vitupero primum) 11ᵈ. *hore adib foirbthisi ni conairigursa na imned* (gl. superabundo gaudio in omni tribulatione nostra, 2. Cor. 7, 4; i. e. quia vos perfecti estis, non animadverto ullam tribulationem) Wb. 16ᵉ. *nomisligur* (humilio me) 17ᵈ. *coasmecnugursa* (gl. ut eradicem) Ml. 2ᵃ. Quaedam denominativa, exhibentia in sequentibus personis terminationes verbi deponentis, in hac persona terminationem activam *-im* addunt, ut *cumachtaigim* (gl. potior), *dofuislim* (gl. labo, -are), *dechrigim* (gl. dispesco) Sg. 39ᵇ. 146ᵇ. 177ᵇ. Alia huiusmodi praesertim in *-igim*, sed quae etiam in ceteris personis activam formam secuntur, supra enumerata sunt (p. 435).

2. pers. ITHER, TER: *ní lat incách forsammitter* (non tuus est omnis de quo iudicas) Wb. 6ᵇ. *domointerso* (gl. existimas autem?) 1ᶜ. *intan nolabrither incetni persin* (cum loqueris primam personam) Sg. 159ᵃ. *hotuislider* (gl. quo laberis) Ml. 2ᵈ. *ni lánchiall and confeiser ciadiacumachtaigther* (non plenus sensus in eo, donec sciam quo potiaris) Sg. 209ᵇ.

3. pers. duplici forma: subiuncta *-adar*, *-edar*, absoluta *-idir*, in quibus vocalis prior regulariter manet differentiae causa ab eadem persona verbi passivi, in qua excutitur vocalis, ubi licet (p. 28).

a) ADAR (*-athar*; post *a* praesertim radicalem): *ni agathar áingreim* (non timet persecutionem suam), *nísnagathar* (gl. principes non sunt timori boni operis; i. e. non timet eos, bonum opus) Wb. 1ᵃ. 6ᵃ. *insamlathar side mobésusa* (gl. Timotheus qui est filius meus carissimus; i. e. imitatur hic mores meos) Wb. 9ᵃ. *disamlathar* (gl. dissimulat) Ml. 21ᵇ. *adgladathar* (gl. appellat) 4 r. *nodmoladar fesin* (gl. qui se ipsum commendat, non ille probatus est) Wb. 17ᵇ. *lanech nodchomalnadar* (apud aliquem qui id implet, evangelium) 15ᵇ. *intí labrathar* (is qui loquitur) 14ᶜ. *ni labrathar* (non loquitur) Sg. 199ᵇ. *arni irmadadar* (nam non intellegit) Wb. 28ᵃ.

EDAR (*-ethar*; post *ai*, *ui*, *e*, *i* radicalem): *doaithminedar do dia in popul* (commonet deum populus) Ml. 41 r. *taithminedar*, *taidminedar som* (significat; in Wb. 9ᶜ: *taidmenadar*) Sg. 13ᵇ. 22ᶜ. *ni midedar* (non cogitat) Sg. 63ᵃ. *rolaimethar* (gl. audet) Wb. 5ᵃ. 9ᶜ. *docuirethar* (gl. asciscit) Sg. 61ᵃ. *doetarcuirethar* (gl. interpellat, pro nobis) Wb. 4ᵇ. *airlethar* (curat, conformat) 17ᵇ. 28ᵇ. *dufuisledor* (sic! gl. ut relabatur in alveum) Cr. 34ᶜ. In denominativis scribi solet *-edar*: *comdemnigedar* (dominatur) Ml. 17ᵇ. *nometargnigedar* (mentio-

nom mei facit, significat me) Sg. 200ᵇ. *cuimnigedar* (gl. reminiscentis, i. e. qui r.) Wb. 16ᵇ. *araill cairigedar som sund* (aliud reprehendit hic) 25ᵇ. *ní chairigedar* (non notat, accusat) Ml. 36ᵃ. *ni hilaigedar* (non multiplicat) Sg. 166ᵃ. *humae fogrigedar* (gl. cymbalum tinniens) Wb. 12ᵇ. *fedligedar* (gl. manet) 2ᵃ. *iress nombeoigedar, iress nodonfirianigedar* (fides quae me vivificat, quae nos iustificat) 19ᵃ. *anguaigedar* (quod mentitur) Ml. 31ᵇ. *arribaigedar* (gl. resultat) 2r. *cruthaigedar* (gl. plasmantis) 27r. *ní coméicnigedar* (non cogit) Sg. 61ᵃ. *focridigedar* (gl. accingit) Ml. 35ᶜ. *nuntuailngegedar* (gl. dignatur) 3r. *tresanainm nengracigedar* (per nomen cuius locum obtinet) Sg. 197ᵇ. *iss. són desimrechtaigedar som* (est hoc quod dat exemplum ipse) 11ᵇ. *ni adbartaigedar* (gl. non aversatur) Ml. 36ᵃ. *ni fercaigedar* (non irascitur) 24ᵇ. *ní sonartnaigedar* (non confirmat) 14ᶜ. *am. formbeir et toirthigedar indibsi* (gl. fructificat et crescit sicut in vobis, evang.) Wb. 26ᶜ. Tamen etiam: *adamrigethar fudumne indfiss* (admiratur profunda scientiae) Wb. 5ᶜ.

b) IDIR (*-ithir*) respondens terminationi *-id* activae (pp. 431. 434. 437): *midithir* (diiudicat) Ml. 30ᶜ. *écmailtigidir* (gl. insolescit) 28ᵃ. *erdaircigidir* (gl. concelebrat) 28ᵇ. *cochutrummaigidir* (gl. exaequat) 25ᶜ. *comvithaigidir* (gl. emolliat) 63r. *cosochenélaigidir* (gl. nobilitet) 34r. *beoigidir inspirut incorp* (vivificat spiritus corpus) Wb. 13ᵈ. *engráccigidir cechtarnai alaill* (locum obtinet utrumque alterius) Sg. 193ᵇ. *engraicigidir insin moainm díles* (vicem tenet hoc nominis mei proprii, pronomen meus) 200ᵇ.

Plur. 1. pers. *a*) *-amar*, *-emar*, *m* regulariter duplicata, vocalibus variantibus ut in 3. pers. sg.; praeterea *-mar*, *-mer*. *b*) *-imir*?

AMMAR: *inintsamlammarni* (gl. an aemulamur dominum? i. e. an imitamur?) Wb. 11ᵇ. *isandat gnim tengad isindhuiliu labramarni* (gl. officium linguae; i. e. est off. l. in omni quod loquimur) Ml. 31ᵇ.

EMMAR: *rolaimemmar* (gl. audemus), *ni conlaimemmarni ón* (gl. non audemus) Wb. 15ᶜ. 17ᵇ.

MAR, MER: *taccu ni adilgnigmar* (gl. numquid egemus?) Wb. 15ᵃ. *acosmiligmer dúli ecsamli* (gl. nomina demonstrativa possumus diversa ostendentes ad diversa referre, Prisc. 13, 16, 33) Sg. 211ᵃ.

2. pers. ID (*-ith*): *duúsincomalnid* (si forte impleatis) Wb. 14ᵈ. *infercaigidsi* (gl. irascimini?) Ml. 20ᵇ.

3. pers. duplici forma: subiuncta *-atar*, *-etar*, absoluta *-itir*; servata vocali ut in sing.

a) ATAR: *forsnahí comalnatar toil dée* (gl. pax supra illos; i. e. super eos qui implent voluntatem dei) Wb. 20ᵈ. *ni labratar uili ó ilbélrib* (non locuntur omnes variis linguis) 12ᵇ. *intan labratar* (cum locuntur) Sg. 162ᵃ. *ni irmadatar fírinni tri rad* (gl. excaecati sunt Iudaei; i. e. non intellegunt veritatem per gratiam) Wb. 5ᵇ.

ETAR: *hithé dodmainetar insin* (sunt hi qui putant hoc) Sg. 5ᵃ. *fordobmoinetar* (gl. aemulantur vos) Wb. 19ᵈ. *innaní predchite et immechuretar cori horígaib* (eorum qui praedicant et tractant pacem a regibus) 5ᵃ. *isinbliadinsin hicuiretar salt* (illo anno in quo ponunt saltum) Cr. 32ᵇ. *ní erchuiretar lín lit. lait.* (non evertunt numerum litterarum latinarum) Sg. 6ᵇ. Denominativa: *inlinaigetar* (irretiunt) Ml. 32ᵃ. *donaibhí bindigeddar* (gl. modulantibus; = *-etar*,

p. 70) Sg. 10a. *andechrigeddar* (gl. distantia, quae distant) 46a. *nidechrigetar* (gl. non absistunt, i. e. non differunt) 155b. *ité nodaengraicigetar* (sunt haec quae eorum locum obtinent) 198b. *huare nengraicigetar proa. anman* (quia locum obtinent pronomina nominum) 200b. *ni aidlicnigetar anmae* (gl. adiunctione nominis non egent) 200b. *am. dianigetar* (gl. ut pro invicem sollicita sunt, membra) Wb. 12b. *ni boltigetar side bolad* (non olent odorem hi) 14c. *nobéttigetar* (gl. aemulantur) 19d.

b) ITIR: *sechitir goa arsaint* (gl. Cretenses semper mendaces) Wb. 31b. *aidlignitir dam vadisi* (egent etiam illa, littera x, latinae dictiones) Sg. 4b. *guaigitir* (mentiuntur) Ml. 31b. *hvatigitir* (gl. rarescunt) 33a. *mindchigitir* (gl. emendicant) 36c.

B. Coniunctivus.

Coniunctivus temporis praesentis, insignis vocali *a* (interdum *-ea* vel *-e* per assimilationem), comparandus cum coniunctivo praesentis latino *legam*, *-as*, *doceam*, *-eas* etc., flectitur ex schemate supra proposito, nisi quod paulum differunt *gníu* et similia, quorum *í* in *é* mutatur.

Absolutae formae exempla etsi rariora sicut relativae, quoniam plerumque coniunctivus subiungitur particulis praecedentibus, indubia tamen quaedam inveniuntur ut post *ce*, *ma*.

1) Formae activae.

Sing. 1. pers. *a*) formae subiunctae: *ní mebul lemm ciafadam* (gl. etiam haec patior, sed non confundor; i. e. non pudet me ea pati) Wb. 29d. *isinderb coich inmug conérbar amei* (incertum est, cuius servus, donec dicam mei) Sg. 209b. *coniepersa fritso* (ut non dicam tibi) Wb. 32a. *cia dognéo móidim* (quia facio gloriationem) 17c. *madugneu* (si faciam) Ml. 23c. 23d. *mani predag*, *manipredach* (nisi praedico) Wb. 10d. *conral cúairt fuiribsi* (ut adeam circuitum vestrum) 7a. *nofóid* (gl. me mittere ad vos Timotheum, spero) 23d.

b) formae absolutae: *mad arlóg predchasa* (si propter mercedem praedicem) Wb. 10d.

2. pers.: *ciasberasu potior ní lán chiall and* (ut dicas potior, non plenus sensus in eo) Sg. 209b. *naherassiget dogníme anasbere* (ne refutent facta tua id quod dicas) Wb. 30b. *ma arberaesiu biuth* (gl. si tu fueris optata securitate perfuncta) Ml. 52r. *ni tussu thóenur ciatbere* (gl. reliqui mihi septem milia virorum; i. e. non tu es solus quamvis id dicas) Wb. 5a. *forcane et arambere biuth* (gl. quomodo oporteat te in domo dei conversari; i. e. docere et vesci), *mathé nabriathrasa forcane* (si haec sunt verba quae doces) 28c. *aratuicce anrolegais* (ut intellegas quod legisti) 28d. *condidtucce* (ut id intellegas) 30a. *condid forcane* (ut id praecipias) 28d. *olma duintaesiu* (gl. quod si transtuleris) Ml. 3a. *mani dene dagnímu* (nisi facias bona opera) Wb. 10a. *ní dene* (ne feceris) 5d. *diammaldachae* (si maledicis), *manibendachae* (si non benedicis) 5d. *conoscaigesiu* (gl. admoveto) Ml. 32a. *ni toibre grad*, *ni taibre grád* (ne dederis gradum) Wb. 29c. *act dorronai cori frissom dogné q. dico* (si feceris pacem cum illo, facias q. d.) 32a. *forregaesiu* (gl. laborantem adiuves, domine) Ml. 19a. *cuire huait* (gl. tolle; i. e. ponas a te) Cr. 32c.

3. pers. *a*) *asbertar ananman arnagaba nech desimrecht diib* (dicuntur nomina eorum, ne quis sumat exemplum de eis) Wb. 28^a^. *conrogba cách desimrecht diit* (ut sumat quivis exemplum de te) 28^d^. *congaba, arangaba* (ut sumat) 31^c^. 32^a^. *nachinrogba uáll* (ne nos capiat superbia) 15^d^. *arnadergaba línn cretmech* (ne deficiant credentes) 10^d^. *arna decha foir* (ne veniat super eum) 28^b^. *ciatbela indalanái ni epil alaill* (quamvis pereat unum ex iis, non perit alterum) Sg. 30^a^. *arenairema* (ut suscipiat) Cam. *mani airgara recht* (nisi vetet lex) Wb. 2^c^. *cid incoimdiu dodgné friamug* [*cid*] *inmug friachoimdid* (sive dominus id facit in servum suum sive servus in dominum suum) 27^e^. *arafogna* (ut serviat) 12^a^. *arascrúta* (ut scrutetur) 31^b^. *conrochra cách alaile* (gl. deus det vobis id ipsum sapere in alterutrum; i. e. ut amet quivis alterum) 6^a^. *arnách róllca derchoiniud* (ne eum perdat desperatio) 14^d^. *forcenna* (gl. consummare) Ml. 57r. *arnafoircnea* (ne finiat) Wb. 20^b^. *corrochraitea sochuide triit* (gl. ut ecclesia aedificationem accipiat) 12^c^. *connách moidea nech* (gl. ut omne os obstruatur; i. e. ne glorietur quisquam) 2^b^.

b) *magorith loch* (si urit locum) Cam. *bad samlid predchaid* (ita sit p., ita praedicet) Wb. 13^a^.

c) Formae relativae: *lasse gabas immbi* (gl. cum mortale hoc induerit immortalitatem; i. e. cum sumpserit circa se) Wb. 13^d^. *ished tra forchainsom aratucca cách acanas* (hoc praecipit ut intellegat quivis quod docet) 27^b^. *cid aingel dianglib nime predchas duibsi* (quamvis sit angelus de angelis caeli praedicans vobis) 18e. *act rop cr. predches et immerada cách* (modo Christum praedicet et cogitet quivis) 23^b^. *sechié cretes de illis tucfa rúna legis* (quisquis crediderit, intelleget mysteria legis) 15^b^. *arul loscas tene. arub hithes cú. rop acubrú crinas* (prae fetu quem urat ignis, prae ovo quod edat canis — i. e. ne urat, ne edat — sit conglomeratio eorum, malorum, quae marcescat) Inc. Sg.

Plur. 1. pers. *a*) *ma arfoimam* (si suscipiamus) Cam. *ni dignem andogniat som* (non faciemus id quod faciunt illi) Wb. 17^b^. *conérbaridsi anatdenat armgistir nidignemni cenapredchidsi* (ut dicatis: id quod non faciunt magistri nostri, non faciemus nos, etsi id praedicatis vos, pseudapostoli) 15^d^. *cororélam rúna* (gl. aperiat nobis ostium sermonis ad loquendum mysterium) 27e. *corronertamni cách hi foditin fochide* (gl. ut possimus et ipsi consolari eos qui in omni pressura sunt) 14^b^. *mani cretem* (si non credamus) 30^b^. *dorímem* (gl. latius cuncta prosequi, non est nobis propositum) Ml. 14^d^. *coduaircemni* (gl. ut adferamus exemplum) 35^b^. *bad dú dia fognem* (gl. domino servientes) Wb. 5^d^.

b) *lase labraimmi .i. corbu du reir nach aili labraimme* (gl. in loquendo non alieno servimus imperio) Ml. 31^b^. *massu cretmeni* (si credimus) Wb. 13^b^.

2. pers. *a*) *cedmolad cedtatháir domberaidsi domsa* (sive laus est sive vituperatio quam mihi datis) Wb. 8^d^. *conrogbaid desemrecht di cr.* (gl. dominus dirigat corda vestra in patientia Christi; i. e. ut sumatis exemplum de Christo) 26^b^. *conducaid etargne ńdǽ* (gl. ut deus det vobis spiritum sapientiae; i. e. ut concipiatis cognitionem dei) 21^a^. *ni táibrid* (ne dederitis) 6^c^. *ni tidbarid farmbaullu* (gl. ne exhibeatis membra vestra) 3^b^. *conrochomalnid apredchither dúib* (ut impleatis quod praedicatur vobis) 7^c^. *conarlégidsi* (gl. vos legatis) 27^d^. *aratucid et aracomalnid cach maid* (ut intellegatis et ut expleatis omne bonum) 32^a^. *arandernaid* (ut faciatis) 16^a^. *manidchretid esséirge cr. nibnoibfea fornires* (si non

credatis resurrectionem Christi, non sanctificabit vos fides vestra) 18[b]. *ciadugneid na rétusa* (quamvis faciatis has res) 22[b]. *cech irnigde dongneid* (quamcunque precationem facitis) 5[c]. *ma adced torbe* (si videtis utilitatem) 11[b].

b) *cia cheste* (quia patimini) Wb. 25[a].

3. pers. *a*) *conidbarat a corpu* (ut offerant corpora sua) Wb. 1[b]. *arnaérbarat* (ne dicant) 27[c]. *conrogbat desimrecht díim* (ut sumant exemplum de me) 30[a]. *nip sain anasberat et immarádat* (ne sit diversum quod dicant et quod cogitent) 28[c]. *arnaepret* (ne dicant) 30[b]. *arnafoirbret* (gl. ne insolescant) Ml. 27[c].

b) *machomalnit angrád* (gl. qui enim bene ministraverint; i. e. si explent gradum) Wb 28[c].

c) Formae relativae: *bathé berte bretha lib* (gl. illos constituite ad iudicandum; i. e. sint hi qui ferant iudicia apud vos) Wb. 9[a]. Eodem pertinere videntur: *teoracnoe crete. teoraféthi fichte* (tres nuces quae? .. tres venae quae? ..) Inc. Sg.

Easdem has formas coniunctivi praefixo *ro* ad significationem praeteriti converti supra (p. 413) dictum est, ita quidem ut plerumque respondeant latinae linguae futuro exacto. Cf. *sechichruth dondrón* (quomodocunque id fecero; *do-rogen*) Wb. 5[b]. *an dorogba cách frialaile* (gl. donantes invicem; i. e. quod quisque commiserit adversus alterum) 22[b]. *cedono rigne occo itlib huili* (quisquis igitur egerit in eo, sunt vestra omnia) 8[d]. *andorogbid etruib* (gl. et vobis ipsis; i. e. quod commiseritis inter vos) 27[b]. Alia exempla proposuimus l. c., quibuscum conferendae sunt formae relativae supra allatae *lasse gabas* (cum sumpserit), *sechié cretes* (quisquis crediderit), quippe quae particulam *ro* non magis ante se patiantur quam *no*.

2) Verbi deponentis.

Verborum deponentium coniunctivus etsi saepe in formam activam transgressus invenitur (cf. *lase labraimmi, ma comalnit*), interdum tamen servavit formam propriam.

Sing. 1. pers.: *madmne labrar* (gl. nisi vobis loquar) Wb. 12[c]. *ciinsamlar* (gl. si eos imiter) Sg. 1[b]. *rofoirbthiger* (gl. cum consummavero) Wb. 7[a]. *rollámar* (gl. ausim) Sg. 171[b]. *ɔammadarsa digail forru* (ut iudicem ultionem in eos) Wb. 26[b].

2. pers.: *niiscoirther* (ne posueris eam, uxorem de te) Wb. 10[a].

3. pers. *a*) *maniscomalnadar* (si non implet eam, legem) Wb. 29[a]. *arinchomalnathar cachngád* (ut id expleat quemcunque rogasti) 31[c]. *acht rachomalnathar* (si id expleverit) 31[b]. *mabeith nech and labrathar* (si quis est qui loquitur) 13[a]. *dufuisledar* (gl. possit elabi) Ml. 30[c]. *mani dechrigedar* (si non distinguit) Wb. 12[c].

b) *ma śenaigidir* (gl. si inveteraverit res a nobis perfecta, nascitur plusquamperfectum) Sg. 151[a].

Plur. 1. pers.: *cocomalnammar apridchimme* (ut impleamus quod praedicamus) Wb. 31[c]. *diacomalnammar apridchimme* (si implemus quod praedicamus) 15[d]. *manoscomalnnamar* (si explemus ea) Cam. *arasechemmar abésu som* (ut sequamur mores eius) Wb. 2[a]. *cofedligmer* (ut maneamus) 6[d].

2. pers.: *conrochomalnid apredchither dúib* (gl. qui potens est vos confir-

mare), *am. ropridchad dúib bad samlith nachomalnith* (gl. qua ratione praedicaverim vobis si tenetis) Wb. 7c. 13a. *manid chomalnid* (nisi id impletis) 18b.

3. pers. *a*) *ciarudchualatar ilbélre et cenuslabratar nipat ferr de* (etsi audierunt varias linguas easque locuntur, non erunt eo meliores) Wb. 12d.

b) *nabad immalle labritir* (ne sit simul l., ne simul loquantur) Wb. 13a.

C. Imperativus.

Duplici forma personae secundae numeri singularis, ceterum minus conspicuo serierum discrimine, solis activi generis terminationibus, quibus personae ceterae vix differunt a coniunctivo, excepta tertia singularis, cui convenit *-ad*, *-ed*, cum coniunctivi terminatio sit *-a*.

Sing.		Plur.	
		1.	*beram*
2.	*bir, berthe*	2.	*berid*
3.	*berad*	3.	*berat*

Sing. 2. pers.: I. plerumque I interna: *décce lat* (ecce tibi) Wb. 10c. *déiccesiu inteist* (vide tu testimonium) 31b. *tessim adæ* (gl. refunde, mala) Ml. 51r. *corirsiu* (gl. ligabis) 48r. *tomil* (vescere) Wb. 6c. *airbir biuth* (gl. utere, vino modico) 29a. *comtuairc* (gl. contere) Ml. 29b. *gaib dochuil* (cape angulum tuum) Sg. 229. *imcaib* (gl. devita) Wb. 28c. *na cuindig ógi* (gl. servus vocatus es, ne sit tibi cura de libertate; i. e. noli quaerere caelibatum, si in coniugio es) 10a. *na tuic séitchi* (noli ducere uxorem) 10a; tamen etiam: *immanimcab* (evita eum) 30d. *tiach didiu mad ferr lat* (i igitur, si melius tibi videtur) Sg. 210. (cf. praef. XIII.) II. *airléch* (gl. pellige, recita) Sg. 24a. *cototnertsu* (gl. confortare) Wb. 30a. *predech, predach* (praedica) 30a. 30d. 31c. *ronsoirni adæ. arsen* (salva nos, o deus, propterea) Ml. 41r. III. *leic* (gl. sine) Sg. 222b. *léic uaí* (sine a te) Wb. 6c. *dilich domsa* (gl. hoc mihi imputa; i. e. ignosce) 32a. *nodtintaesiu* (noli id vertere) Ml. 3a.

Forma emphatica: *frecuirthe ceill* (gl. recole) Cr. 33b *indnite* (expecta; *ind-nadithe*) Wb. 10a. *nutasigthe du gallasu* (gl. calcia te gallicas tuas) L. Ardm. 178b. 2. *noscomalnithe* (gl. formam habe; i. e. impleto ea) Wb. 30.

3. pers. AD, ED: I. *asberad cenn* (loquatur caput, vir non femina) Wb. 13a. *taibred formbriathar ráth spirito dochách trefoirbthetith farprecepte* (gl. sermo vester semper in gratia sale sit conditus, Col. 4, 6) 27c. *indnadad cách achéle* (gl. invicem expectate) 11d. *forcanad* (doceat), *gaibed* (canat) 12d. *décad cách agnímu* (gl. ipsi vos probate) 18b. *nachibmided* (gl. nemo vos iudicet) 27a. *baad cach oen oirges duine* (moriatur quicunque occidit hominem) SM. 12. *na imchomarcad ní incæcle.* (ne quid interroget in ecclesia, mulier) Wb. 28b. *dang[n]íid borp* (gl. fiat stultus; i. e. faciat se stultum) 8d. II. *carad cách uaibsi alaile. carad cách uáib achéile* (amet quivis alterum) 23c. 25a. *nascarad frisinfer* (ne discedat a viro, mulier), *nascarad frit* (ne discedat a te) 10a. *dénad si goiri doibsem* (faciat ipsa pietatem, sustentationem illis) Wb. 28d. III. *gaibed cách á salmu et forcanad et foilsiged* (canat suos quisque psalmos et doceat et explicet) 12d.

Forma quae extat in Cam.: *numsichethre* (sequatur me), cuius terminatio *-ethre* poterit videri terminatio verbi deponentis, forsitan contineat potius *-se* i. e. pronomen ampliatum.

Plur. 1. pers. AM, EM: *naanam didénum maith* (gl. bonum facientes non deficiamus) Wb. 20[c]. *naseichem nahísiu* (ne sequamur hos) 25[c].

2. pers. ID: I. *ibid imról disuidiu* (gl. impleamini spiritu sancto; i. e. imbibite abundantiam huius) Wb. 22[c]. *am. ropredchad dúib comid* (gl. sicut accepistis Chr., . . in ipso ambulate; i. e. sicut praedicatum est vobis, servate) 27[a]. *forcanid* (gl. educate illos in doctrina) 22[d]. *bad chore dúib friu huili et gaibid desimrect diacáingnímaib* (sit pax vobis cum iis omnibus et sumite exemplum ab eorum benefactis) 7[b]. *imgabaid* (gl. fugite) 9[d]. *taidbdid forndeseirc friss* (gl. obsecro vos ut firmetis in illum caritatem) 14[d]. *décith anroscríbus dúib* (gl. videte quibus litteris scripsi vobis) 20[c]. *gnid cach dagním* (facite quodlibet benefactum) 33[a]. *midid .i. adib mairb arainn pectha* (gl. existimate vos mortuos esse peccato) 3[b]. II. *carid dagdóini* (amate bonos homines) 27[d]. *tecmallid* (colligite) 14[a]. *intamlid abéssu* (imitamini mores eius) 9[a]. III. *atligid dodia* (gratias agite deo) 27[c]. *dofoidid illei resíu rissa* (gl. deducite illum in pace, ut veniat ad me) 14[a]. *cuirid dúib innerese uitiorum* (ponite de vobis haeresin v.) 27[b]. *denid attlugud buide dodia* (facite gratiarum actionem deo) 27[a].

3. pers. AT, ET: I. *na berat anerpther doib* (ne auferant, servi, quod committitur eis) Wb. 31[c]. III. *éitset frisinprecept et berat brith fuiri* (gl. duo aut tres dicant, ceteri diiudicent; i. e. auscultent doctrinae et ferant iudicium de ea) 13[a]. *naherassiget dognime* (ne contradicant facta tua) 30[b].

D. Praesens secundarium (Imperfectum).

Minor hic quoque apparet serierum differentia, quare cum in hoc ut in omnibus temporibus secundariis, quae unam eandemque secuntur flectendi normam, non solum indicativi sit significatio, sed etiam coniunctivi et condicionalis (potentialis), modorum potissimum rationem hic habebimus. De particula *no* horum temporum comite supra disputatum est (p. 416). Schema flexionis praesentis, e quo construi possunt reliqua tempora secundaria, plenum codices nostri praebent hoc:

Sing. 1.	*noberinn*	Plur. 1.	*nobermis*
2.	*nobertha*	2.	*noberthe*
3.	*noberad (-ed)*	3.	*nobertis*

Sing. 1. pers. IN, INN. Indicativi: I. *frisacinnse* (gl. praestulabar) Ml. 54 r. II. *noscarinn friu* (gl. quae mihi fuerunt lucra arbitratus sum propter Christum detrimenta; i. e. renuntiabam eis) Wb. 24[a]. III. *hoadbartaiginnse* (gl. auersabar) Ml. 57 r.

Coniunctivi: I. *conosberinn dochum hirisse* (gl. ut eos qui sub lege erant lucrificarem, factus sum Iudaeus; i. e. ut eos ferrem ad fidem) Wb. 10[d]. II. *condartin do arrogáid dom* (gl. ut darem) Sg. 209[b]. *ronertais damsa condernain hicutrumus frimcheliu* (hortatus es me, ut facerem ad instar aliorum) Pr. Cr. 1[a]. *nipu nach derninnse œm* (gl. non misit me Christus baptizare etc.; i. e. non fuit quod non facerem item) Wb. 8[a]. *conopredchinn aindocbáil* (gl. gratias ago ei qui me confortavit Christo; i. e. ut praedicarem eius gloriam) 28[a]. III. *fuluinn* (gl. avolare) Ml. 27 r. Temporis secundarii usus coniunctivus vel condicionalis

pergit per sententiam subiunctam duplicem vel multiplicem: *combad arthoil doine nopredchinn* (gl. aut quaero hominibus placere? i. e. ut sit secundum voluntatem hominum quod praedico) Wb. 18[c]. *combad sain anasberin obélib et aní immeradin ochridiu* (gl. ut sit apud me est et non; i. e. ut sit diversum quod dico labiis et cogito corde) 14[c]. *am. ni cuimsin infrecndirc anasberinn p. epis.* (gl. ut non existimemur tamquam terrere vos per epistulas; i. e. acsi non possem praesens, quod dico per epistulas) 17[b].

Condicionalis: I. *mad forngaire dognein* (si imperium facerem) Wb. 10[a]. *ma dagnenn* (si id facerem) 10[d]. *cainipsa sóir cedugnén cachngnim* (nonne fui liber ut facerem omne opus?) 10[c]. II. *robad bethu dom dianchomalninn* (gl mortuus sum et inventum mihi mandatum quod erat ad vitam hoc esse ad mortem; ad verbum: erat vita mihi si id complebam, quod dicitur latine: esset vita mihi si id complerem) Wb. 3[c]. *ciadcobrinn móidim dodénum nibói adbur* (etsi vellem gloriari, non fuit causa) 17[d].

2. pers. ATHA, THA. Indicativi: III. *togu damsa aní sintasu indsainriud dianertad sech cách* (eligo mihi id ad cuius hortationem tendebas tu potissimum praeter omnes; cf. p. 340) Pr. Cr. 1[a].

Coniunctivi: *nipa dron notboectha* (non erit firmum ut te iactes) Wb. 5[b].

Condicionalis: II. *ba méite limm niscartha friumm* (gl. desiderans te videre; i. e. esset magni mihi, si non secessisses a me) Wb. 29[d].

Potentialis: I. *ciarfemthaso* (gl. si accepisti) Wb. 8[d].

3. pers. AD, ED (ID). Indicativi: I. *dufurcbad* (gl. promebat) Ml. col. 301. *ingrenned* (gl. persequebatur) 36[d]. *afamenad* (optabat) Sg. 148[a]. *arecin nosbered* (propter necessitatem ferebat eam, crucem) Tr. 134. *torad aláam ished dodtoisged* (fructus manuum eius eum alebat) Wb. 9[a]. II. *nobcarad* (gl. vos desiderabat) Wb. 23[d]. *nosenned* (gl. citharam percutiebat) Ml. 2[b]. III. *imluadad* (gl. saltabat) Ml. 33[b]. *dolinad* (gl. poll[u]ebat) 53r. *arnodebthaiged* (gl. desedebat; i. e. dissidebat) Ml. 19[c]. *indí nosechaiged* (gl. simulantis) 55r. *asreirid* (gl. impendebat, operam) 32[b]. *indessid* (gl. insederat, eis error) 20[a].

Coniunctivi: I. *condomarrgabadsa* (gl. ut me comprehenderet, custodiebat civitatem) Wb. 17[d]. *arnamtomnad námmin duine* (ne me cogitet non esse hominem) ibid. *combad sissi doberad teist dimsa* (gl. ego debui a vobis commendari; i. e. ut essetis vos qui proferretis testimonium de me) 18[a]. *timmargaid* (gl. castiget) Ml. 41r. *conepred iarum* (gl. ne quis conetur; i. e. ut dicat postea) Sg. 25[b]. II. *conascrad dim íar tichte cr.* (gl. medium parietem maceriae solvens, Eph. 2, 14; i. e. ne separaret ergo post adventum Christi) Wb. 21[b]. *cocarad chaingnimu dudenum* (ut amaret bonorum operum factionem) Ml. 14[a]. *frigenti asbeirsom anisiu arnatomnitis nád carad som iudeiu* (contra gentes dicit hoc, Paulus, ne putent se non amare Iudaeos) Wb. 4[d]. *naimresnad* (gl. infitiatur) Ml. 32r. *cofotabothad* (gl. ut terreret) 33[b]. III. *coimmánad* (gl. ut delegaret; cf. *immeráni* infra p. 462) Cr. 39[d]. *dunairced* (gl. talem ferre sententiam) Ml. 35[c]. *adrímed* (gl. imputare, maluit) 21[a]. *conucoined* (gl. ut deploraret, peccatum suum) 32[b]. *fristairissed* (gl. ut possit obsistere) 33[b]. *coni frithsuidiged .i. coni frithtarised* (gl. ut nullus opponeret manum) 34[a]. *nufasiged. dureised* (gl. exhaurire, enudare: quanto plus aestus maior litora terrasque contexerit, et

fluvios ac freta compleverit, tanto latius recedens eadem litora maris exhaurire atque enudare consuevit, Beda de temp. rat. c. 27) Cr. 34[d].

Potentialis: III. *dia feidliged ires foirbthe leu* (si maneat fides perfecta in iis) Ml. 40r.

Plur. 1. pers. IMIS, MIS. Indicativi: I. *huanerbermis biuth* (gl. ex illo tempore quo degebamus in Aegypto) Ml. 44r. *atbeirmis frib* (gl. denuntiabamus vobis) Wb. 26[b]. II. *notedmais* (gl. tabescebamus) Ml. 62r.

Coniunctivi: I. *diarnirdil furibsi et conabad fír anasbermis* (gl. olim putatis quod excusemus nos apud vos? 2. Cor. 12, 19) Wb. 18[a]. *nongesmais* (gl. quod novimus supplicare) Ml. 21[b]. *condid tucmisni* (gl. ut notum faceret nobis; i. e. ut intellegeremus) Wb. 20[d]. *congnemmis gnímu colno* (gl. ut non secundum carnem vivamus) 4[a]. II. *arnadernmis cum nobis* (ne faceremus cum nobis) Sg. 203[a].

Condicionalis: I. *cedugnemmis andugniat arcéli* (ut, si faceremus quod faciunt socii nostri, ceteri) Wb. 10[c]. III. *airdiandenmis cum me* (nam si faceremus cum me) Sg. 203[a].

2. pers. ITHE, THE. Indicativi exemplum nondum invenimus.

Coniunctivi: I. *nongabthe desemrecht dúinn nínchruth hí thall* (gl. scitis quemadmodum oporteat imitari nos, quoniam non inquieti fuimus inter vos, 2. Thess. 3, 7; i. e. sumatis exemplum de nobis non illo modo) Wb. 26[b]. II. III. *cid intain ronmoitsem ní bo arseirc móidme act conrobad torbe dúibsi triit .i. conrochretesi et conrointsamlithe mo bésusa et connáruchretesi doneuch act nech dogned nagnimusin* (etiam cum gloriati sumus, non fuit amore laudis, sed ut esset commodum vobis inde, id est ut crederetis et imitaremini mores meos neve crederetis cuiquam nisi qui faceret haec opera) 17[a]. *cosechide humaldóit huáimse* (ut assequeremini humilitatem a me) 8[d].

Condicionalis: I. *isamal bid fricr. frisorthe* (gl. in Christum peccatis, 1. Cor. 8, 12; i. e. est idem ac si in Chr. peccaretis) Wb. 10[c]. *ropredchad dúib céssad cr. am. adcethe* (gl. ante quorum oculos proscriptus est in vobis crucifixus; i. e. praedicata est vobis passio Christi, acsi adspiceretis) 19[b]. II. *nífil folad naill foraseinte insos. issin act cr.* (non est sensus alius super quem canatis hoc evangelium nisi Christus) 18[c].

3. pers. ITIS, TIS. Indicativi: I. *apersin innaní asbeirtis, do menmanib innaní asbertis* (e persona, in opiniones eorum, qui dicebant) Wb. 4[c]. 25[b]. *an dumbertis a coibsena* (gl. confitentes peccata sua) Tr. 58. *nosgaibtis forclais* (gl. dicebant psalmos; i. e. canebant eos choro) Ml. 2[b]. *dofuaircitis inna grán la arsidi* (triturabant grana apud veteres) Sg. 184[b]. *am. dongnítis sengreic* (ut faciebant antiqui Graeci) 9[a]. *dagnítis dam intsabindai anisin* (faciebant etiam Sabini hoc) 28[a]. II. *daeltais* (declinabant id) Sg. 75[b]. *immintimcheltisni* (gl. nos cingebant, numerositate sua) Ml. 32[a]. III. *adsaitis* (gl. residentes) Ml. 26[c]. *doroscaitis* (gl. eminebant) 43r. *nosuidigtis* (ponebant), *isdo remisuidigddis* (ad hoc praeponebant) Sg. 28[a]. *noerladaigtis* (gl. parebant) Ml. 16[b]. *nonnodiummusaigtis* (gl. apud superbientes) 42r. *sulib noteimligtis* (gl. caligenantibus oculis) Tr. 84.

Coniunctivi: I. *frigenti asbeirsom anisiu arnatomnitis* (in gentes dicit hoc ne opinentur, ..) Wb. 4[d]. *arnatomontis dam nambad rath spirito labrad ilbéelre asbeirsom anísiu* (gl. gratias ago deo meo quod omnium vestrum lingua loquor,

1. Cor. 14, 18; i. e. ne putent etiam non esse gratiam spiritus locutionem multarum linguarum, dicit ipse hoc) 12[d]. *araforcmatis intuisel sainredach inna bre. kuambiat* (gl. quando gerundia sunt, . . illum secuntur casum quem et verba ex quibus nascuntur, . . . quamvis rarus sit huiuscemodi constructionis usus, Pr. 8, 9, 46; i. e. ut servent casum proprium verbi e quo sunt) Sg. 149[a]. *congabtis gabala linn dondóis foiss í hierusalem* (gl. tantum ut pauperum memores essemus, Gal. 2, 10) 19[a]. *condagaibtis intais amprom trianintleda* (gl. captione, i. e. ut capiant eos) Ml. 31[c]. *arnafarcabtis cen forcitlaid* (ne remaneant sine praeceptore) Wb. 31[d]. *arafóimtis intiu són* (reciperent hoc in se) Ml. 28[c]. *insnastis* (gl. exserere, consuerunt, gladium ultionis) 26[c]. II. *duús inintamlitis* (an imitarentur) Sg. 5[b]. III. *ni coimnactar arnamit son fortanbristisni* (non potuerunt hostes nostri hoc, ut nos frangerent) Ml. 44r.

Condicionalis: I. *iscumme doib bid idalte domeltis* (est idem iis acsi idolothytum ederent) Wb. 10[c]. II. *maduelltis* (si flecterentur) Sg. 4[b]. *am. nistectitis . . . am. ni cetis . . . am. ni airbertis bith* (gl. tamquam non habentes, . . tamquam non flentes, . . tamquam non utantur; i. e. tanquam si non haberent, non flerent, non uterentur) Wb. 10[b].

Eadem forma, quae extat in praesente secundario, sola particula *ro* distinctum, significatum invenimus praeteritum secundarium, ut usus coniunctivi et condicionalis: *combad notire rodscribad cosse* (gl. salutatio mea manu Pauli; i. e. ut sit notarius qui id scripsit, ut notarius id scripserit hucusque) Wb. 27[d]. *am. bid o dia rachlóithe* (gl. cum accepissetis verbum auditus dei; i. e. acsi a deo id audivissetis) 24[d]. *ni arindí doróntæsi anisiu* (gl. non ad contemptionem dico; i. e. non quod feceritis hoc) 16[a].

Interdum ne adiungitur quidem illa particula, ut *nip arirlami farcúrsagtha mani cloimmis forndrogscéla* (gl. audivimus enim inter vos quosdam etc.; i. e. non fuit ob promptitudinem vos castigandi, si non audivissemus malos de vobis nuntios) Wb. 26[b]. Itaque exempla supra allata: *robad bethu dom dianchomalninn* Wb. et: *diandenmis . . . dogénmis dam* Sg. forsitan rectius interpretemur: fuisset vita mihi, si complessem mandatum, et: si fecissemus, . . . fecissemus etiam.

De formis reduplicatis.

Relicuorum praeter praesens temporum in celticis pariter atque in ceteris linguis duplex est formatio. Aut enim ex ipsa radice verbi emanarunt, nullo extrinsecus adiumento petito, aut aliarum radicum ope formata sunt, quarum consonae etiamnunc agnoscuntur. In illorum igitur numero cum formae quaedam habendae esse videantur, quae abiecta praesentis proprietate insignes aoristo tribui possint, ut coniunctivi sing. 1. *sechichruth do-nd-rón* (quomodocunque id fecero, = *dorogen*; coni. praes. *dognéo*) Wb. 5[b], 2. *act dorronai* (modo feceris) 32[a], 3. *dorodba* (abscidat; praes. *benim*) Ult. h. 5, plur. 3. *niriat* (ne dent, vendant; praes. *asrenat*, reddunt) Wb. 28[c], secund. 3. sg. *codufobath* (gl. incideret) Ml. 2[a]. *am. donad* (ut faceret) Sg. 6[b]. *duronad* (fecisset) Wb. 8[a], 2. pl. *doróntæsi* (fecissetis vos) Wb. 16[a]; tum praecipuum locum sibi vindicant tempora per reduplicationem formata. Per reduplicationem non solum praeteritum (pri-

marium) formatur, sed etiam futurum tam primarium quam secundarium. In omnibus autem his reduplicatio (pariter atque in latinae linguae praeterito) aut (*a*) servata est aut (*b*) abiecta vel (*c*) suppleta per productionem. Primarium utrumque tempus vel activa vel verbi deponentis forma indutum invenitur, nisi quod plurales praeteriti formae vix extant activae.

I. Praeteritum reduplicatum.

Comparationis causa ceterarum praeteriti primarii formationum schema statim hic addimus.

		Formae activae.		Verbi deponentis.
Sing.	1.	*ruburt*	*rocharus*	*rolabarsur*
	2.	*rubirt*	*rocharis*	*rolabarser*
	3.	*rubart*	*rochar*, *carais*	*rolabrastar*, *labrastir*
Plur.	1.	*rubartmar*	*rocharsam*	*rolabarsammar*
	2.	*rubartid*	*rocharsid*	*rolabarsid*
	3.	*rubartatar*	*rocharsat*, *carsit*	*rolabarsatar*, *(labarsitir)*.

1) Formae activae.

Sing. 1. pers. *a*) *adrogegonsa* (gl. repupugi) Sg. 181ᵃ. *forroichansa* (gl. instituí; *roichan* = *rochechan*) Ml. 17ᵈ. *tanacsa aalbain* (veni e Scotia; *do-anac* = du-ananca, cf. p. 42) Cod. Mar. Sc. (vid. praef. XX n.)

b) *am. rotgádsa* (ut rogavi te) Wb. 27ᵈ. *adcondarc*, *adchondarc*, *adchondarcsa* (conspexi) Ml. carm.

c) *isránd indeacht adgénsa* (gl. cognosco ex parte; i. e. partem in deitate cognovi) Wb. 12ᵃ.

2. pers. *a*) *rochúala uaimse* (audivisti ex me; *cualu* = *cochla*, cf. p. 23) Wb. 28ᶜ. *ymmon dorroega itbiu* (hymnus quem elegisti vivus; *rogega* e rad. *gus*) F. h. 51.

b) *arinchomalnathar cachṅgád* (ut eam, doctrinam, impleat quemcunque rogasti), Wb. 31ᶜ.

3. pers. *a*) *im̄rera* (gl. solverat; i. e. profectus est, *iomraim* O'R.) Sg. 62ᵇ. *hóre rombebe cr. darcenn indóesa lobuir* (gl. peccantes in fratres; i. e. quia mortuus est Christus pro infirmis) Wb. 10ᶜ. *oinecht appec. am. noinect rombebe colinn cr.* (gl. mors Christo ultra non dominabitur, qui enim mortuus est pro peccato mortuus est semel) 3ᵇ. *combeba* (donec mortuus est) F. h. 23. *geguin* (vulneravit) Fél. Oct. 23. *dochrist cachain figil* (Christo cecinit vigiliam) Dec 8. *aní doruthethaig adam hipardus* (id quod deperdidit A. in paradiso) Tr. 17. *tairchechuin resíu forchuimsed* (gl. praedixit Isaias; i. e. pr. antequam eveniret) Wb. 4ᵈ. *tairchechuin farmbratir fadisin ossæ á iudeiu airitiu et togu geinte* (praedixit frater vester ipse Oseas, o Iudaei, receptionem et electionem gentium) 4ᶜ. *fonenaig herenn iathmaige morgein* (sublavit, purificavit Hiberniae pratosae magnam progeniem), *dedaig diumaschu* (prostravit superbos) Nin. *rosescaind*

blog dind ailig (prosiluit fragmentum de saxo; mox *rosceind*) Corm. B. *gaire. cechaing* (*.i. ruc leis*, tulit secum) Fél. Ian. 25. *bebla* (mortuus est) L. Lag. ap. St. (Beitr. I. 336.) *bebais* (mortuus est; forma relativa?) Fél. Apr. 23. *tanic* (gl. adest; i. e. advenit) Tr. 122. *tanicc aimser derb togle troi* (gl. venit summa dies et ineluctabile tempus Dardaniae; i. e. venit tempus certum excidii Troiae) Sg 66[b]. *nuie tanicc cuccumsa* (nuper venit ad me) Wb. 7[c]. *tanicc iarum* (venit postea) 3[a]. *ni écen tanicc side cene* (non necessarium, venit hic iam) 4[d]. *nipo irgnae otanicc lix* (gl. peccatum non imputabatur cum lex non esset; i. e. non fuit cognitio, donec venit lex) 3[a]. *contanicc hiress* (donec venit fides) 29[b]. *intain nád rairigsiur peccad condanicc recht* (cum non animadverti peccatum, donec venit lex) 3[c]. *condid tanicc fessin* (donec venit ipsa, mors) 12[b]. *ó domanicc foirbthetu ni denim gnímu macthi* (ex quo mihi venit perfectio, non facio facta puerilia) 12[c]. *ciasberat níntanicc recht* (etsi dicant: non venit nobis lex) 1[d]. *hóre dunnánic fiusscél* (quia venit nobis nuntius) 25[c]. *níntanic ón isindremaisndis* (non venit nobis id in praef.) Ml. 14[d]. *níntánaic acárachtar* (gl. articulos quibus nos caremus) Sg. 26[a]. *huare nánduntanaic acarachtar* (quia non venit nobis eorum figura) 26[b]. *robói aimser nadrochreitsid condubtanicc mis. di.* (gl. aliquando et vos non credidistis; i. e. fuit tempus quo non credidistis, donec vobis venit misericordia domini) Wb. 5[c]; cf. scoticum: *tanic slante dó* (venit sanatio ei) L. Dér. 13. — *ránic patricc iersuidiu* (venit P. posthac) Tir. 8. *robánicsi irfócre riumsa* (gl. misimus autem fratres, 2. Cor. 9, 3; i. e. venit vobis admonitio a me) Wb) 16[d]. *intan roranicc aleass* (cum eguit eo) Br. h. 87. *attotchomnicc* (accidit tibi. Wb. 6[b]. *doneuch rochuale cách huanni* (ei quod audivit quivis e nobis) 5[a]. *conidchuale éitsecht dóe* (gl. invocanti auditum suae auris; i. e. ut id audierit auditus dei) Ml. 20[c]. *cachrochuala* (quisquis audivit) Br. h. 102. 103. *doróigu*, *doroigu* (elegit) Wb. 4[b]. 5[b]. *dobróigu* (elegit vos) 26[a]. Elisa vocali: *drotaig* (extruxit, aedificavit; *rot. = rotheth.*), *conidrotig* (aedificavit eam, domum) Wb. 33[a]. Eodem pertineant abiecta vocali radicis: *ririr mac de* (non dedit, vendidit filium dei), *asrir insinnach nallaid* (dedit vulpem feram), *asrir doraith ahathig* (dedit in gratiam clientis sui) Br. h. 6. 61. 87. *nilil la [macc]u ingaes* (non cohaesit cum pueris intellectu) Ml. carm. 1. *rolil menma mna caier do nede* (adhaesit mens uxoris C. ad N.) Corm. B. *gaire*, si recte conferamus praesentis formas supra allatas *asrenat*, *lenaid*, *lenit*.

b) *arrogáid dom* (quod rogavit me) Sg. 209[b]. *inclam rogaid ailgais dí* (leprosus rogavit munus ab ea) Br. h. 49. *rodosgaid* (rogavit eam) Br. h. 35. *inrograinn* (gl. persecutus) Ml. 26[d]. *docer inbiail* (cecidit securis), *di chorcruinn dacer* (de iactu sortis quae cecidit ei) Tr. 131. 132. *indithrub parduis dorochair adam* (in deserto paradisi cecidit A.) Tr. 19. *dorochair indílsi* (cecidit in proprietatem, factum est nomen proprium) Sg. 29[a]. 29[b]. *torchair*, *torchuir* (cecidit, periit) codd. ap. O'Don. 261. 264. 445. *intan adcondairc* (cum vidit), *conadchondairc som* (ut videret ille) Tr. 60. 127. *ducuitig* (iuravit) Wb. 33[d].

c) *rofitir 7 etirgein* (scit et novit) Ml 24[a]. *ni etargeiuin side riam* (non novit hic antea) Sg. 197[b]. *adgeuin indeacht* (cognovit deitatem), *anima tm. adidgeúin* (an. tantum eam cognovit) Wb. 12[c]. *ninaithgeuin* (non agnovit eum), *connach ningeuin* (ut non agnosceret eum) Ml. (Goid. 20). *sechnichiuir* (quatenus

non emit) Br. h. 22. *arrochiuir* (redemit) Fél. prol. 127. *doradchiúir*, *ithé dorraidchiuir* (redemit, eos red.) Wb. 2^b. 32^d.

Plur. 1. pers. *a*) *immun cualammar* (inter nos audivimus) Wb. 18^d. *doneuch rochualammarni huaitsiu* (ei quod audivimus a te) 5^c.

b) *anrogadammar* (quod rogavimus), *robgadammarni* (gl. deprecantes vos) Wb. 15^c. 24^d. *immuncualammar nimunaccammar* (gl. eram ignotus facie ecclesiis Iudaeae, Gal. 1, 22; i. e. audivimus inter nos, non vidimus inter nos) 18^d. Fortasse: *mani decamar* (nisi inspeximus) Sg. 26^b.

c) *ammi néulig and tra indor a adgenammar aséis sechiphe nodapredcha et lassambé* (gl. non ignoramus cogitationes eius, satanae, 2. Cor. 2, 11; i. e. sumus gnari eius igitur nunc, novimus eius sensum, quisquis est qui eum praedicat et apud quem est) Wb. 14^d.

2. pers. *a*) *masued doroigaid* (si hoc elegistis) Wb. 20^a. *innád cualaidsi* (annon audivistis?) 5^c. *sech racualid asné* (gl. si illum audivistis, Christum) 22^a.

3. pers. *a*) *rocechladatar* (gl. suffoderunt, altaria tua) Wb. 5^a. *hóndi adroigegrannatar* (gl. persequendo; i. e. eo quod persecuti sunt) Ml. 25^b. *magthad lasuidiu cretem dogeintib hore nad tairchechnatar fathi doib* (mirum his, Iudaeis, credere gentes quia non vaticinati sunt prophetae iis) Wb. 5^a. *dundáircechnatar som* (vaticinati sunt eum) Tr. 5. *doairrcechnatar* O'Dav. *nisgegnatar tola* (non pupugerunt eos libidines) Fél. Mai. 19. *tancatar atech* (venerunt domum suam) Br. h. 54. *arni ráncatar som less ascríbint mainbed diarnertadni hifochidib* (gl. quaecunque scripta sunt ad nostram doctrinam scripta sunt; i. e. nam non eguerunt haec scriptione sua, nisi esset ad confirmationem nostram in passionibus) Wb. 6^c. *conráncatar* (convenerunt) Tir. 11. *indhi rochualatar inprecept* (ii qui audiverunt doctrinam) Wb. 30^a. *ciarudchualatar* (quanquam audierunt) 12^d. *rachualatar* (audiverunt id) 5^a. *indi nachidchualatar* (ii qui non audierunt id) 25^d. *doroigatar ancretim* (elegerunt infidelitatem) 5^b. *conrótgatar* (construxerunt) Sg. 32^b.

b) *gadatar* (precati sunt) F. h. 17. *contorchartar* (donec perierunt) Tir. 12. *ni uainn raucsat ni accatar linn* (non a nobis acceperunt id, non viderunt in nobis) Wb. 26^b. *conacatar* (viderunt) Tir. 11. *forelgatar* (?illiverunt) Tr. 128.

2) Verbi deponentis.

Reduplicatione aut (*a*) servata aut (*b*) abiecta vel suppleta per vocalis productionem.

Sing. 1. pers. *a*) Etsi minus perspicua formatione, aperta tamen analogia cum formis supra propositis ut *tanac* huc referri videtur: *ni luct corint nammá dianduthraccarsa amaithsin acht daduthraccar donaib huilib nóibaib file in achaia* (gl. ecclesiae dei quae est Corinthi cum sanctis omnibus qui sunt in universa Achaia, 2. Cor. 1, 1; i. e. non sunt Corinthii tantum, quibus ego optavi hoc bonum, sed optavi id omnibus sanctis qui sunt in Achaia) Wb. 14^b.

b) *doménarsa bamarb peccad* (putavi ego mortuum esse peccatum), *doménarsa ropsa beo* (putavi ego me fore vivum) Wb. 3^c. *niimaugtortás féin ramídar* (gl. iam iudicavi ut praesens eum in nomine domini Iesu Christi congregatis vobis; i. e. non in mea ipse auctoritate eum iudicavi) 9^b.

2. pers. *a*) exemplum non invenimus.

b) Fortasse: *fomentar inso* (gl. hoc autem scito; i. e. suspicatus es hoc) Wb. 30[c]. *fomentar morigtinse mosriccuósa* (gl. sperans me venire ad te cito; i. e. expectavisti meum adventum) 28[c].

3. pers. *a*) *ni conchoimnucuir rect fírianugud* (non quod potuerit, non potuit lex iustificare) Wb. 19[c]. *teccomnocuir inso* (evenit hoc) 10[a]. *amail tondechomnuchuir dundaib abstolaib* (ut id accidit apostolis) Cam. *ciaso demnithirso forcomnucuir* (etiamsi certius est hoc accidisse) Wb. 28[c]. *nach fírianugud forchomnucuir hi rect* (aliqua iustificatio quae evenit in lege) 3[d]. *farcomnucuir rect iarsintairgiriu* (facta est lex secundum promissionem) 19[c]. *isindaimsirsin hiforcomnucuir intaidchric per crucem* (tempore illo quo facta est redemptio p. cr.) 28[b]. *forcomnacair buith amaiccsom hi róim* (accidit ut esset filius eius Romae) Sg. 148[a]. *tin. tin. afogur diaforcomnacair tintinabulum* (t. t. eius sonus ex quo factum est t.) 30[b]. *arcech nduine miduthracair dam* (contra omnem hominem quicunque male optavit mihi) Patr. h. B. *ciadudfutharcair abas* (etiamsi voluit eius mortem) Ml. (Goid. 20).

b) *ni ruforaithmenairsom afirinni fadesin* (gl. iustitiae suae non meminit), *ni ruforaithmenair dd. isintsalmo andurigni abisoion fris* (non memoravit Davides in hoc psalmo id quod fecit A. ei) Ml. 24[a]. 24[c]. *huar hirogénair* (quando natus est) Ml. carm. 1. *nant he macc dœ rogenair, nat he macc dœ rogenair* (non eum esse filium dei qui natus est) Ml. 24[d]. 25[b]. *rogenir* (natus est) Wb. 11[a]. *laithe rongenairsom* (dies quo ille natus est) Sg. 31[a].

Plur. 1. pers. *a*) *ni coimnacmarni* (non potuimus nos) Ml. 44r.

b) *andumenmarni* (quod putavimus nos) Ml. 15[d].

2. pers. *a*) *nád coimnacaid brithemnact frisincinsa* (quod non potuistis iudicare contra hanc culpam) Wb. 9[b].

b) Fortasse: *fomenaid* (gl. ut observetis; i. e. suspicati estis) Wb. 7[b].

3. pers. *a*) *ani nad comnactar dóini trianecne* (quod non potuerunt homines sapientia sua) Wb. 8[a]. *nicoimnacmarni .i. sech ni coimnactar arnamit son fortanbristisni* (gl. opprimi nequivimus; i. e. non potuimus nos, id est nam non potuerunt hostes nostri hoc ut frangerent nos) Ml. 44r. *duthractar olcc dunn* (gl. ut liberemur a malis hominibus; i. e. qui optarunt malum nobis) Wb. 26[b]. *dofuthractar fornimdibesi* (gl. volunt vos circumcidi; i. e. optarunt v. c.) 20[c].

b) *mádodrumenatar alaaili* (si id putarunt alii quidam) Sg. 27[a]. *aformenatar* (gl. invidentes; i. e. cum inviderunt) Ml. 17[b]. *rogénartar da macc* (leg. *rogénatar*, nati sunt duo filii; cf. p. 349) Wb. 4[c].

II. Futurum reduplicatum.

Tam primarium quam secundarium; reduplicatio sicut in praeterito aut (*a*) servatur aut (*b*) abicitur vel suppletur per productionem vocalis (*é* potissimum).

A. Futurum primarium.

Hic quoque melioris conspectus causa ceterarum futuri specierum exempla proponimus, quarum omnium terminationes eaedem fere sunt quae coniunctivi.

	Formae activae.			Verbi deponentis.
Sg. 1.	*-carub,*	*carfa*	*tiasu*	*labrafar*
2.	*carfe*		*téis*	*(labrafither)*
3.	*-carfa,*	*carfid*	*-téi, téis*	*(labrafathar)*
Pl. 1.	*-carfam,*	*carfimme*	*tiasam*	*labrafammar*
2.	*-carfid,*	*carfithe*	*tiasid*	*labrifid*
3.	*-carfat,*	*carfit*	*tiasat*	*labrafatar.*

Activae plerumque formae est fut. reduplicatum.

Sing. 1. pers. *a)* fortasse: *asririusa mochumang darfarcenn* (gl. impendam ... pro animabus vestris) Wb. 18ᵈ.

b) dobéer desemmrecht dúib indorsa frissacomricfea farnaire (gl. nunc autem, fratres, si venero ad vos etc. 1. Cor. 14, 6; i. e. dabo exemplum vobis nunc in quod inquiret attentio vestra) Wb. 12ᶜ. *ni contibér* (non dabo) L. Br. ap. O'Don. 217. *ni epéer són et ni airbéer fritt* (non dicam hoc neque adhibebo in te) Wb. 32ᵃ. *asbéer* (dicam) ibid. *manipredag atbél arocht et gorti* (si non praedicem, peribo angustia et fame) 10ᵈ. *ingét abullu arcr. et indigén bullu mertrige dúib* (gl. tollens ergo membra Christi faciam membra meretricis?) 9ᵈ. *ingébsa* (gl. comprehendam sapientes in astutia ipsorum) 8ᵈ. *isform féin doreg hitossuch* (super me ipsum veniam primum) 7ᵈ. *nadcél* (quod non celabo) Sg. 203.

2. pers. *a) fondidmaesiu* (gl. patiaris; i. e. patieris id) Ml. 35ᶜ.

b) bid mó dongenaesiu (gl. super id quod dico facies) Wb. 32ᵃ. *asbert side contra esechiam atbela* (dixit hic ad Ez.: morieris) Ml. 16ᵈ. *dochum nime mosrega* (ad caelum venies) F. h. 50.

3. pers. *a) fordubcechna* (gl. qui vos commonefaciat, Timotheum misi; i. e. praecipiet vobis) Wb. 9ᵃ.

b) manimchobrad rad dǽ dagéna cammaib (gl. infelix ego homo! i. e. nisi me iuvaret gratia dei, faciet id tamen) Wb. 3ᵈ. *dogéna sáibfirtu et sáibairde* (faciet falsa miracula et falsa signa) 26ᵃ. *andogena cách ished bes chobuir dó* (quod quisque faciet, id erit auxilium ei) 20ᶜ. *congéna dia frib* (deus cooperabitur vobis) 22ᵈ. *coscéra rect núiadnissi* (destruet legem novi testamenti) 26ᵃ. *intain dombéra dígail forpecthachu* (cum ulciscetur peccatores) 25ᵈ. *cia dobera íc* (quis salutem feret?) Ml. 34ᵈ. *dosm̃bera fochumachte inmaicc* (dabit eos sub potestatem filii) Wb. 13ᵇ. *dombera fortachtain doib* (quod iis auxilium feret) Ml. 27ᵃ. *asbéra iarum* (dicet postea) Wb. 12ᵈ. *taiccéra cách daráchen fessin* (gl. unusquisque nostrum pro se rationem reddet deo) 6ᵇ. *niba uáithed ... dondriga* (non solus iis veniet), *isamlid dorriga dia* (ita veniet deus) 25ᶜ. 25ᵇ. *níbscara fribarpecthu* (non seiunget vos a peccatis vestris) 13ᵇ. *ished inso nodascara frie* (hoc separabit eos ab ea, fide) 28ᶜ. *atbéla* (morietur) Fél. epil. 128. *for cechñoen notgéba* (super quemvis qui id canet) ibid. 126.

Formae absolutae exemplum: *nibbá in anus regaid intdiruidig.* (non erit in anus ibit, non in anus fiet derivatio) Sg. 36ᵇ; formae relativae: *niba óin gebas ambuáid huáibsi* (ne sit unus qui capiet victoriam ex vobis) Wb. 11ᵃ.

Plur. 1. pers. *a)* exemplo caret.

b) nibéram ass dam (non auferemus ex eo, mundo, etiam) Wb. 29ᵇ. *hóre*

iscoburpi asbéram nadíll diarngnímaib (quia usque ad stultitiam dicemus aliud quid de factis nostris) 17[c]. Forma absoluta: *hore iscuci rigmi isferr dún* (gl. ideo contendimus placere illi; i. e. quia ad eum veniemus, est melius nobis) Wb. 15[c].

2. pers. *a*) formae absolutae: *gigestesi dia linn arafulsam arfochidi* (gl. eripiet nos adiuvantibus et vobis in oratione pro nobis; i. e. orabitis deum nobiscum ut toleremus tribulationes nostras) Wb. 14[c].

b) formae subiunctae: *atbelaidsi* (gl. peribitis) Ml. 29[c]. *rocretus dongénid* (gl. absens confido in vobis, 2. Cor. 10, 1; i. e. credidi vos facturos id) Wb. 17[a].

3. pers. *a*) *isimmalle fosdidmat* (simul ea sustinebunt) Ml. 15[c]. *niconchechrat act ní bas tol doib* (non amabunt nisi quod sit desiderium ipsis) Wb. 30[c]. *bithé magistir dongegat* (erunt hi magistri quos eligent) 30[d].

b) *dobérat huili acoibsena isindlaosin* (gl. omnis lingua confitebitur deo; i. e. dabunt omnes confessiones suas illa die) Wb. 6[b]. *tucfa mo menme anasbérat mo beiúil* (intelleget mens mea id quod dicent labia mea) 12[d]. *ished asbérat* (gl. nonne dicent?) 12[d]. *cid dogénat sidi* (quid facient hae, mulieres?) 13[a]. *inrect rosárichset istriit atbélat* (lex quam contempserunt, per eam peribunt) 1[d]. *ni gebat incomarbus* (gl. in Isaac vocabitur tibi semen, id est non qui filii carnis hi filii dei; i. e. non accipient cohereditatem) 4[c]. *gebat iudei inafid et coscéra rect núiadnissi* (accipient Iudaei .... et destruet legem novi testamenti, Antichristus) 26[a]. *regat* (venient) F. h. 52.

Verbi deponentis unum exemplum invenimus 3. pers. sg.: *cách rotchechladar ocprecept* (gl. te ipsum salvum facies et eos qui te audiunt; i. e. quisquis te audierit docentem) Wb. 28[d].

B. Futurum secundarium.

Flexum sicut omnia tempora secundaria secundum schema supra (p. 444) propositum, usurpatum cum significatione coniunctivi vel condicionalis.

Sing. 1. et 2. pers. exempla desideramus.

3. pers. *a*) *nogigned* (gl. nascebatur, Pr. 8, 1, 5; i. e. nasceretur, nasci debebat) Sg. 138[b]. *fadidmed aicned* (pateretur id natura) 137[b].

b) *am. foraitbi intsarra thall intan asrobrad frie comberad macc* (sicut risit illa Sara, cum ei dictum esset eam parituram esse filium) Tr. 62. *docoith dígal forru matis tuicsi ní rígad* (gl. prostrati sunt in deserto; i. e. venit ultio super eos, si essent electi, non venisset) Wb. 11[a]. *asbert fiacc frisinaingel nandrigad contised patricc* (dixit F. ad angelum se non assecuturum id, donec venisset P.) Tir. 13. *meruid code* (mansurum usque ad diem, iudicii) F. h. 20.

Plur. 1. pers. *b*) *airdiandenmis cum me dogenmis dam cum nobis* (nam si faceremus cum me, faceremus etiam cum nobis) Sg. 203[a]. *atbélmis* (gl. sicut Sodoma facti essemus; i. e. periremus, perissemus) Wb. 4[a].

2. pers. *b*) *mad aill duib cid accaldam neich diib darigente* (gl. ex quibus multi manent usque adhuc, 1. Cor. 15, 6; i. e. si placeat vobis etiam colloquium alicuius ex iis, faciatis id) Wb. 13[b]. *isglé limm ni condigénte etrad marufeste inso* (gl. an nescitis quoniam membra vestra templum spiritus est sancti? i. e. est persuasum mihi, non perpetraretis libidinem, si sciretis hoc) 9[d]. *marrufeste nigette na brithemnachta becca erriu* (gl. an nescitis quoniam sancti de hoc

mundi iudicabunt? 1. Cor. 6, 2; i. e. si id sciretis, non fraudaretis eos iudiciis parvis) 9ᵉ. *cia chondesin farsúli dosmbérthe dom* (gl. quia, si fieri posset, oculos vestros eruissetis et dedissetis mihi) 19ᵈ.

3. pers. *a*) *isdiimsa tairrchet adcichitis genti dindísin p'me* (gl. sicut scriptum est: quibus non est nuntiatum de eo, videbunt; i. e. de me praedictum est visuras esse gentes de hoc per me) Wb. 7ᵃ.

b) *fagebtis* (gl. virtutem et prudentiam; i. e. acciperent ea, si credidissent) Wb. 8ᵃ. *ni tibertais piana foraib mani esersitis* (non darent poenas in iis, corporibus, si non resurrexissent) Ml. 15ᶜ.

De formis compositis.

Per compositionem formandorum causa temporum vel modorum radicibus verborum adiunguntur litterae radicales tres T vel D (radicis *da* = dha, ni fallimur), B (radicis *bu* = bhu), S (radicis *as*). E quibus *t* (*d*) solum praeteritum primarium formavit, *b* futurum tam primarium quam secundarium, *s* non solum praeteritum primarium, verum etiam futurum atque coniunctivum communis fere formae, denique tempus quoddam secundarium, plusquamperfectum principio, sed saepissime in imperfecti (coniunctivi et condicionalis) usum transgressum.

I. Praeteritum per T formatum.

Primarium, activae fere formae (internae in singulari numero flexionis) praeter pluralis pers. 1. et 3, quae vix inveniuntur nisi cum terminatione verbi deponentis.

Sing. 1. pers.: *cesu paterfamilias asruburt* (gl. dicitur tamen et pater familiae; i. e. quamquam paterfamilias dixi) Sg. 91ᵃ. *ciasidruburt ambuith* (quamquam dixi ea esse), *ciasidruburt túas* (quamquam dixi supra), *ciasidruburt nand gnáth* (quamquam dixi non esse usitatum) Sg. 58ᵇ. 99ᶜ. 218ᵃ. *fosrocurt dúib cém* (gl. quos saepe dicebam, multi ambulant; i. e. eos vobis vero indicavi, *foódgaur*) Wb. 24ᵃ. *ní tormult farmbiad fornétach* (gl. vos non gravavi; i. e. non fruitus, non usus sum vestro victu, vestra veste) 18ᵃ. Elisa nasali: *arisdo arroiéitsa gratiam doprecept dochách* (gl. propter gratiam quae data est mihi; i. e. nam ad id accepi gr., ad praecipiendum cuivis; cf. *arenairema*, ut accipiat, Cam. *airitiu*, receptio, Wb.) Wb. 6ᵈ. Radicalis *c*, *g* ut alias inter *r* et *t* extrusae exempla: *ascomort* (gl. cecidi) Sg. 210ᵃ. *friscomurtsa* (offendi) Wb. 33ᵃ. TH, D post vocalem: *inrualadsa* (gl. offendi) Ml. 20r. *ni do legund and docoadsa* (non ad legendum ibi veni) Wb. 18ᵈ. *ar airchíssecht dúibsi ni dechudsa cucuib* (gl. parcens vobis, non veni ultra Corinthum, 2. Cor. 1, 23) 14ᶜ. *inrualadsa* (gl. offendi) Ml. 20r.

2. pers.: *contochmairtsiu* (gl. contrivisti) Ml. 17ᵃ. 19ᶜ. Inde supponenda *asrubirt* (dixisti) etc.

3. pers.: *birt edóct cuségene* (tulit testamentum ad Segenium) Tir. 15. *imbert* (lusit) Br. h. 64. *forrubart* (gl. inolevit) Ml. 33ᶜ. *issamlid arrobertsom arnícceni* (ita perfecit salvationem nostram) Wb. 29ᵈ. *inbrosnae dombert side dia ebairt fesin* (rogus quem attulit hic ad immolandum se ipsum) Tr. 123. *dubbert grád*

.n. epscoip foir (contulit gradum episcopi in eum), *dubbert pátricc cumtach du fiacc* (dedit P. capsam Fiacco) Tir. 11. *dubert baithis duchrimthunn* (dedit baptismum Crimthanno) ib. 13. *atrópert flaith 7 aithech inso huile* (obtulit princeps et plebeius omne hoc) ib. 1. *adopart áed aidacht 7 achenél 7 a eclis dupátricc cubbráth* (tradidit A. testamentum et genus suum et ecclesiam suam Patricio usque ad iudicium, i. e. in sempiternum) ib. 15. *asrubart, cnasrubart* (dixit, quod dixit) Wb. fq. *atréde remiérbart* (tria quae ante dixit) Wb. 5[c]. *asbert fris* (dixit ei), *asbert fiacc frisinaingel* (dixit F. angelo) Tir. 13. *asbert dubthach fripátricc* (dixit D. ad P.) ib. 11. *conepert intaingel* (donec dixit angelus) ib. 14. *frisgart dubthach* (respondit D.) ib. 11. *arniargart recht díinn* (nam non interdixit lex nobis) Wb. 31[c]. *na ní ararogartsom* (aliqua res quam interdixit), *cach rét ararogart som* (omnem rem quam interd.) 5[c]. *adobragart* (gl. fascinavit, vos daemon) 19[b]. *adrogart* (prohibuit) O'Dav. *forrochongart* (praecepit) Wb. 20[c]. *nípad naidreck anduirairngert* (non paeniteret eum eius quod promisit) 5[c]. *hi fírad nech dorairngert* (gl. fidelis permanet xps.; i. e. in verificando quod promisit) 30[b]. *fusocart* (proscripsit eos) Tir. 8. *isdichéin dorogart* (gl. promissio saeculorum; i. e. dudum elegit) 21[d]. *dosnucci intí dodarogart* (gl. omnia quae arguuntur, a lumine manifestantur; i. e. intellegit eos is qui eos elegit) 22[c]. *timgart* (quaesivit) O'Dav. *nichelt* (non celavit) Ml. carm. 1. *rogelt* (gl. depastus est) Ps. 58. *immact* (.i. iecit) L. Ardm. 188 a. 1. *doécomnacht, técomnacht* (communicavit) Wb. fq., *dorrindnacht* (tribuit, e radice verbali *nag*, *nac*: *tindnagtar*, tribuuntur, Wb. 15[c]) Wb. 20[d]. *teora ferba fira dosnacht Asal ar Mug* (tres vaccae albae, cepit eas A. de M.) SM. 64. *doretarnacht* (comprehendit) Ml. 33[c]. *rananacht dia* (protexit eum deus) Wb. 17[d]. *anacht, amal roanacht* (protexit, ut protexit) Colm. h. 22. 29. 30. *iscian doreracht emain* (dudum surrexit Emania) F. h. 43. *ní ecen athodiusgud asreracht cene* (gl. quis descendet in abyssum hoc est Christum a mortuis revocare? Rom. 10, 7; i. e. non necesse eum suscitari, surrexit iam) Wb. 4[d]. *asréracht cr. hómarbaib* (resurrexit Chr. a mortuis) 13[b]. *ní áirmithi araithis ambás nisin arasreracht* (non numeranda pro oppositione haec mors, nam resurrexit) 15[d]. *indíthrub indomuin dana asreracht [críst]* (in deserto mundi igitur resurrexit Chr.) Tr. 19. *atracht intécsine* (surrexit discipulus) Corm. *leithech. atracht caier maten moch don tipra it* (surrexit C. primo mane ad fontem) id. B. *gaire. cutoracht isintír út* (donec pervenit in terram ulteriorem) id. *Ninus. dorocht* (gl. *donarla*, venit) O'Dav. *isforime* (?) *fadisin doroacht* (gl. mentita est iniquitas sibi) Tr. 79. *coriacht* (donec assecuta est, usque ad) e cod. St. Tr. Gl. XLIII. *siacht Fergus* (profectus est F.) SM. 70. *inchoisecht* (significavit) Ml. 16[d]. *arutacht cathir* (condidit civitatem) Br. h. 10. *ardoutacht* (habitavit) id. 73. *huaire nad riarfact* (quia non quaesivit) Wb. 2[a]. *madbocht* (bonam segetem fecit) Br. h. 29. *connatecht* (poposcit) Corm. B. *gaire*. Extrusa gutturali: *annudacomart chlaideb* (gl. eius gladio caedente) Ml. 36[d]. *airdanimmart* (nam coërcuit eum) 14[b]. *ní écen dobimchomartt actis dúthract lib* (gl. oboedistis ex corde; i. e. non necessitas vos compulit, sed est voluntas in vobis) Wb. 3[b]. *friscomurtsa fodiusc. l. fothes. rupsa frithortese fritumchomartsu arinchenélugud hisin* (gl. propter quod infensus fui generationi huic, Hebr. 3, 10) 33[a]. *donnesmart* (servavit nos) Nin. Elisa nasali: *arroet* (gl. excepit) Ml. 28[d]. *anarróet deacht donacht* (cum accepit deitas humanitatem) 16[a].

arróet maco cumachtae (accepit filius potentiam) 17ᶜ. *doinachtæ crist araróet indeacht* (humanitatis Christi quam accepit deitas) 17ᵃ. *ni arroitsom hisin* (non accepit is hic) 36ᵃ. *arróet ainmnigud* (accepit denominationem) Sg. 154ᵃ. *ma arroéit oigetha* (si recepit hospites) Wb. 28ᵈ. *isuaidib arróit colinn* (ab iis sumpsit carnem) 32ᵈ. *araróit* 9ᶜ. *indóinecht araróit som* (humanitas quam assumpsit) 4ᵇ. *araroéit a nobis* (gl. corpus humilitatis nostrae) 24ᵃ. *rodet* (*.i. rodam*; ibidem *rodamasdar*, i. e. passus est) O'Dav.

TH, D post vocalem: *madudrimthirid* (si ministravit) Wb. 28ᵈ. *ore ismac na deacte dodrimthirid* (quia est filius deitatis qui id ministravit) 32ᶜ. *dofaith, dofaid* (adiit, venit) F. h. 39. 47. *docoith digal forru* (quod venit ultio super eos) Wb. 11ᵃ. *duchocid huaimse hitire connacht* (abiit a me in terras Connactiorum) Tir. 11. *conummutir dochoid less* (gl. expecto illum cum fratribus; i. e. cum familia eius quae venit cum eo) Wb. 14ᵃ. *indígal dochoid for diabul iarnimmarmus* (ultio quae venit super diabolum post peccatum) 28ᵃ. *arlainni fesso scél cuirechtairiu dochoid cuccusom* (propter acerbitatem nuntii de legato qui venerat ad eos) 14ᶜ. *cách led dochoidsom sund isdoprecept et forcitul* (gl. volui prius venire ad vos . . . et iterum a Macedonia venire ad vos, 2. Cor. 1, 15. 16; i. e. quocunque venit hic, est ad institutionem et doctrinam) 14ᶜ. *docoid onessimus iarum dochum poil forloingis* (quod venit O. postea ad Paulum in exilio) 31ᵈ. *ni forcuairt parche docoid* (non super circuitum parochiae venit) 21ᵃ. *docoid tar recht aiccnid hinnun* (quod venit trans naturae legem idem) Sg. 217ᵇ. *ni dechuid dochum forcinn* (non pervenit ad finem) 148ᵇ. *isiaichuid tra cid diandechuith tit* (est demonstratio igitur, ad quid venerit Titus) Wb. 16ᵈ. *mór intserc, condechuith in cru.* (magnus amor, donec venit in cr.) 22ᵇ. *isco euam dodéchuid serpens ní coadam* (ad Evam venit serpens, non ad Ad.) 17ᵇ. *dodechuid temel tarsingréin* (venit caligo super solem) Ml. 16ᶜ. *cid amall ished dodechuid de* (quamvis sero(?) hoc est quod venit inde) Wb. 24ᶜ. *isdoseirc móir dodech* [?] *indairitiu colno docr.* (nam amore magno venit sumptio carnis Chr.) 31ᵈ. *frisasech. dodech. inchoms.* (ad praeteritum pervenit compositio) Sg. 158ᵃ. *oadcuaid rúin ícce* (postquam exposuit mysterium salutis) Wb. 21ᶜ. cf. *adchuaidh* (*.i. ro aisneidestar*) O'Dav. *donarlaid* (*dorelaid* O'Dav.) *darromuir* (transiit mare magnum) Fél. Dec. 8. *foindarlid* (gl. subintravit, lex. Rom. 5, 20) Wb. 3ᵃ. *conidnarlaid síth iarsaith* (contigit ei pax post miseriam) Br. h. 20. *bamaith conidrualaid dó* (fuit bonum ei quod id concessit) Br. h. 49. *luid* (ivit) Tir. 6. 8. 14. 15. *luid ingrian foraculu* (cessit sol retro) Ml. 16ᶜ. *doluid* (ivit) F. h. 46. *dulluid* (ivit, venit) Tir. 8. 11. 13. *lia mathair dil indióig* (apud matrem suam suxit vitulus) Br. h. 76. *doruaraid, tarraid* (remansit) Corm. *orc tréith.*

Addimus abnormem formam huius personae TA, THA: *air intan ad cita acar rebeca inni isac* (nam cum videret ad se, venientem, Reb. Is.) Tr. 60. *senta* (benedixit) Br. h. 38. *cesta* (passus est) ib. 20. Minus certa exempla eiusdem formae: *etha* (ivit), *tocta* (sumpsit) SM. 64.

Plur. 1. pers.: TMAR: *inna huilisa asrubartmar ánall* (omnia haec quae diximus supra) Wb. 8ᵈ. *ani asrubartmar cose* (id quod diximus hucusque), *am. inna anman asrubartmar* (ut nomina quae diximus) Sg. 55ᵇ. 188ᶜ. *intí adrubartmar* (ille quem diximus) 197ᵇ. *doracartmar cois cáich ni ferr nech alailiu ond* (gl. causati sumus, Iudaeos et Graecos. *doathgaur*) Wb. 2ᵃ. *sech ni thart-*

sat som ní comtachtmarni (quatenus non dederunt illi quidquam quod petivimus) Wb. 24ᵇ. *araróitmar* (quod accepimus) 9ᶜ. *nisnarroétmarni sidi* (non recepimus hanc litteram ψ) Sg. 16ᵃ. D post vocalem: *act immanárladmar* (cum discessimus) Wb. 29ᵃ. Excussa vel assimilata *th*: *isarchenn focheda dodechommar* (usque ad tribulationem pervenimus) Wb. 25ᵃ. *cia dodchommar foi* (quamquam subiimus eam, circumcisionem) 23ᵈ. *cruth . . . dondechommar cucuibsi itossogud* (gl. qualem introitum habuerimus ad vos) 24.

2. pers. TID: *athiete dorérachtid máam firinne . . . isdían dorreractid máam indsos.* (gl. quod tam cito transferimini; i. e. cito (?) deseruistis servitium iustitiae celeriter deseruistis servitium evangelii) Wb. 18ᶜ. *aróitid dam mo precept* (gl. evangelium quod praedicavi vobis quod et accepistis) 13ᵃ.

3. pers. TAT activae formae unum exemplum invenimus: *adrobartat* (gl. obtulerant) Ml. 14ᵃ. Praeterea semper deponentis TATAR: *fobith inna soebapstal asrubartatar* (propter pseudapostolos qui dixerunt) Wb. 18ᵈ. *ar frithuidecht innani asrubartatar* (in oppositionem eorum qui dixerunt) Ml. 20ᵇ. *anarrubartatar biuth* (quo fruiti sunt) Ml. 34ᶜ. *ni arrbartatar bith* (gl. non sunt usi). *intan ararubartatar bith* (gl. quando sunt usi) Sg. 40ᵇ. *inbertatar intaisceltai tall atir tairngeri* (quam portarunt exploratores illi e terra promissionis) Tr. 130. *forbertatar* (creverunt) Corm *ferb. toairngertatar* (promiserunt) SM. 16. *ani conoitechtatar iudei et greci* (id quod proposcerunt) Wb. 8ᵃ. *céin ropredchos doib it macedónii domroisechtatar* (gl. alias ecclesias expoliavi accipiens stipendium. 2. Cor. 11, 8; addit gl. lat.: mihi Macedones ministraverunt quia non occurrebam manibus laborando; i. e. quamdiu praedicavi iis, Macedones mihi succurrerunt, cf. *toschith*, victus) 17ᶜ. *huaire nád riarfactatar dia* (quia non quaesierunt deum) 2ᵃ. *o dornachtatar na sluaig* (cum advenerunt copiae) L. Ballym. ap. O'Don. 246. *seplatar cubhair* (persecuti sunt milvii) Gl. 1. *docomartatar* (gl. adtriverunt) Ml. 22ᵈ. *friscomartatar* (gl. offenderunt) Wb. 5ᵇ. *conrerortatar* (erraverunt) Sg. 210ᵇ. DATAR, THATAR: *rofadatar* (gl exciderunt) Wb. 29ᵃ. *doruarthatar* (gl. remanserunt, breves, ε et ο) Sg. 5ᵃ. *dorruairthetar diaimsir vocales* (manserunt duo tempora vocales) 18ᵃ. *donaib huilib indirsib inrorthatar fochosmarb* (?) Ml. 35ᵉ. *dorimthirthetar* (ministraverunt) Wb. 32ᵇ. *ni nadrindualdatar acht inrualdatar* (non quin incurrerent, sed incurrerunt) Ml. 24ᵇ. *ni conimruldatar cosa doine riam lár srotha iordánein* (non circumierunt pedes hominum antea alveum fluminis Iordanis) Tr. 65. *contultatar dochum pátricc* (ut venerint ad P.) Tir. 9. Interdum TAR contracta forma: *docotar iterum fritola inbetho* (gl. conversae sunt retro post satanam) Wb. 29ᵃ. *ó dochotar* (cum venissent) L. H. ap. St. 106. *dochotar arnasai hifual* (venerunt caligae nostrae in aquam) Corm. *fual. ni remdechatar* (non praecesserunt) Wb. 5ᵃ. *apstil ceta thuidchetar issacumtach* (apostoli primi venerunt in aedificationem) 21ᶜ. *dosbertar* (attulerunt eam, tunicam) Tr. 128. *issóir anapstalact hore donarnactar cr.* (gl. nobiles in apostolis, Rom. 16, 7; i. e. est nobilis eorum apostolatus quia receperunt Chr.) 7ᵇ. *lotar huili lacisal* (ierunt omnes cum satana [?]) F. h. 37. *dullotar* (adierunt) Tir. 8. 9. *dollotar* (id.) F. h. 61. *immelotar* (circumvenerunt) Tir. 14. *co foetar aidchi Fertai* (ut requiescerent noctem Fertae) SM. 64.

Verbi deponentis unum invenimus exemplum, in quo miscetur significatio praesentis et praeteriti, *rofetar* (scio, scivi; $t = dt$, *dd*), etiamnunc servatum in australi parte Hiberniae paulum mutata forma *feadraim* (O'Don. 388).

Sing. 1. pers.: *rofetar*, *rofetarsa* (scio) Wb. 9[a]. 9[b]. 16[d]. 3[c]. 29[d]. *rafetar* (scio id) 28[c]. *nifetarsa* (nescio) 28[c]. *nafetarsa* (scio id) Ml. 36[a]. Vocali mutata ad normam praesentis: *nifetorsa* (nescio) Tir. 11.

2. pers. desunt exempla e codd. nostris. E L. Lag. affert O'Don. 239: *infetarsu* (scisne tu?).

3. pers. *rofitir* Wb. 7[c]. 8[b]. 15[b]. 24[d]. 27[c]. 29[a]. Ml. 24[a]. *ronfitir*, *ronfitirni* (novit nos) Wb. 16[a]. 15[a]. *rafitir* (scit id) 23[c]. *ni fitir* (nescit) Ml. 24[a]. *nifitir cid muntar nime* ... *conidrofoilsigsetar apstil doib* (nescivit etiam familia caeli, donec id manifestaverunt apostoli iis) Wb. 21[c]. *arnifitir cid muinter nime* (nam nescivit) 26[d]. *nisfitir* (nescit eas) 5[c]. *ni confitir* (nescit) 12[c]. *conafitir* (ut nesciat) 8[b].

Plur. 1. pers. *rofitemmarni* Wb. 14[b]. *ni fitemmar* (nescimus) Sg. 32[b]. *nisfitemmar* (nescimus ea) Wb. 12[a].

2. pers.: *ronfitidni* (novistis nos) Wb. 15[c]. *rofitit cid aridfuirig afoilsigud* (gl. quid detineat scitis, ut reveletur in suo tempore, 2. Thess. 2, 6) 26[a]. Irregulari forma: *rofitis u.o bésgnese frib* (scitis consuetudinem meam in vos; = *rofitidsi*?) Wb. 14[c]. *hore rofitis isoccmaid atáa* (gl. subditi estote potestati non solum propter iram sed etiam propter conscientiam; i. e. quia scitis esse cum bono, esse bonum) 6[a].

3. pers: *arrofitetar isarnach nindocbáil móir fodaimimse inso* (nam sciunt, propter magnam aliquam gloriam patior ego hoc) Wb. 22[b]. *arnifitetar muntar nime misteria incarnationis donec reuelata sunt per apostolos* (nam nesciverunt familia caeli etc.) 21[c]. *nifitetar am. rongab* (nesciunt qualis sit) 27[a].

II. Futurum per B formatum.

Frequentissima haec futuri formatio in verbis, quorum praesens ad secundam vel tertiam seriem pertinet, rara in iis, quae secuntur seriem primam.

A. Futurum primarium.

Concordans hoc quoque terminationibus cum coniunctivo sicut futurum reduplicatum.

1) Formae activae.

A coniunctivi analogia non recedens nisi subiuncta forma 1. pers. sg., quae U intromissa congruit cum eadem forma praesentis et perfecti.

Sing. 1. pers. *a*) UB (*-ob*, *-iub*): I. *riccubsa* (veniam) Wb. 9[a]. 28[a]. *intain ronicub féin* (cum veniam ipse) 18[b]. *conricubsa cucuib* (quod veniam ad vos) 32[c]. *dineuch conicub* (de quo potero) 32[c]. II. *indatbendachub* (gl. benedicens benedicam te) 33[d]. *bithé na precepta cétni nopredchob doib* (erunt haec eadem praecepta quae praedicabo eis) 17[b]. *conral cúairt fuiribsi atdubelliub lemm* (gl. spero quod praeteriens videam vos), *adcilliub. lasse adnelliub* (gl. veniam ad vos, cum Macedoniam pertransibo) 7[a]. 14[a]. III. *doriniub* (gl. sermone digessero) Ml. 26[c]. *dalugubsa dam* (gl. et ego donabo), *dalugub són* (ignoscam id) Wb. 14[d]. 32[a].

donaisilbub (gl. adsignavero: hoc ergo cum consummavero (*.i. rofoirbiger*) et adsignavero (*.i. donaisilbub*) pauperibus fructum hunc, proficiscar per vos in Hispaniam, Rom. 15, 28) 7c. *air imfolngub aamairis doibsom manimsoiraese* (gl. diffidentiam: In me omnes persequutores spectant quo per mé vel fiduciam vel difidentiam capiant; i. e. nam efficiam eius diffidentiam iis, si non salves me) Ml. 19r.

b) FA (abs.): *níba cuit adill cucuibsi acht ainfa lib arnidad foirbthisi* (gl. apud vos forsitan manebo, 1. Cor. 16, 6; non erit pars deverticuli ad vos, sed manebo apud vos, nam non estis perfecti vos) Wb. 14a.

Ampliatum FAT (hod. *-fad*): *icfatsa* (reparabo ego) Corm. *mogheime*. *ainfaitse* (morabor ego) SM. 250.

2. pers. IBE, FE: II. *iccfe infer* (gl. unde scis mulier si virum salvum facies?), *áfir can rofestasu iccfe inmnái* (gl. unde scis vir si mulierem salvam facies?) Wb. 10a. *folnaibe* (gl. reges eos in virga; cf. 2. pl. *folnibthe*) Ml. 18a. *artroidfeasiu inna drochdaini adœ diananduch* (subiugabis malos homines, o deus, malitiae ipsorum) 48r.

3. pers. *a*) IBEA, IFEA, FEA, FA (de scriptione *ea* p. 8): I. *dosnicfa cobir cid mall bith maith imr. intain dondiccfa* (gl. scriptum est in Esaia: veniet ex Sion qui eripiat et avertat impietatém ab Iacob, Rom. 11, 26; i. e. veniet iis auxilium quamvis tardum, erit bonum autem cum iis veniet) Wb. 5c. *intain ronicfea* (cum veniet) 14a. *dodiccfea* (veniet iis) 29c. *tucfa mo menme* (intelleget mens mea) 12d. *aromfoimfea* (accipiet me) 31a. *lasnahí dofuircifea bráth imbethu* (apud eos quos inveniet iudicium in vita) 25b. II. *cia connesfea* (quis condemnabit?) Wb. 4b. *dosnaidlibea* (visitabit eos) 25d. *ni telfea*, *ní thelfea doib*, *ni tellfea doib* (non iuvabit, non iuvabit eos) 25b. 25c. 26a. *cia folínfea* (gl. quis supplebit?) 12d. *nobsóirfasi dia dinab fochidib* (salvabit vos deus a tribulationibus) 11b. *isderb linn nonsóirfea* (persuasum est nobis, quod salvabit nos) 24c. *manidchretid esséirge cr. nibnoibfea fornires inchruthsin et níbscara fribarpecthu* (si non credatis resurrectionem Christi, non sanctificabit ita vos fides vestra neque seiunget vos a peccatis vestris) 13b. *atrefea incumdiu and* (gl. siquis emundaverit se, erit vas utile domino; = *atrebfea*, i. e. habitabit dominus in eo) 30b. III. *duroscaifea* (gl. antecedet) Ml. 31r. *dit róscibea* (gl. et iudicabit te) Wb. 1d *inlínn nodchreitfea* (ii qui credent illud, verbum) 4d.

b) IBID, FID: *predchibid smactu rechto fetarlicce* (praedicabit ritus legis vetustatis, Antichristus) Wb. 26a. *fis itempul am. donesfid cr.* (gl. ita ut in templo desideat, Antichristus) 26a.

c) Forma relativa FAS, FES: *bennacht arcech óen legfas frisinlebursa* (benedictio in omnem quicunque leget in hoc libro) Harl. ap. St. (Beitr. III. 63); cf. scoticum: *bennact inchomded arcecmormar 7 arcectosech chomallfas* (benedictio domini in omnem maiorem domus et in omnem principem qui implebit) L. Dér. 55. — *intí cretfes* (is qui credet) Wb. 1a. *sóirfed cách cretfes and* (salvaret omnem quisquis crederet in eum) 32d. *islia de creitfess* (eo plures credent) 23b. *bid huathad creitfes diib* (unus ex iis credet), *cach óen creitfess* (quicunque credet) 4d.

Plur. 1. pers. *a*) ABAM, IBEM, FAM, FEM: *adrimfem 7 doaidlibem* (gl. intellectum in summam redigentes, nos) Ml. 14d. *atluchfam buidi dodia darahéssi* (gratias agemus deo pro eo) Wb. 17a. *imtimcélfamni* (gl. cingemus, ex

omni parte) Ml. 24ᵃ. *ní sechmalfamni and centadal* (gl. singula non patiemur) 25ᵃ. *frinn fanisin cotondelcfam . . . nínmóidfem inneuch nád denam* (gl. in nobis nosmet ipsos metientes; i. e. nobis ipsis nos comparabimus, non gloriabimur in eo quod non faciamus) Wb. 17ᵇ. *nunsluinfemni dim cene fanisin* (gl. numquid egemus commendaticiis epistulis? i. e. nos commendabimus iam ipsi) 15ᵃ.

b) IBIME, FIMME: *alléicfimme. issamlid léicfimmini doibsom aisndis dintsens et dinmoralus* (gl. illis relinquentes occasiones maioris intellegentiae; i. e. sic relinquemus eis expositionem de sensu et moralitate) Ml. 14ᵈ.

2. pers. *a*) BID, FID: I. *conicfidsi, conicfedsi* (poteritis) Wb. 13ᵃ. *cid beicc daucbaidsi* (quamvis parvi sit, intellegetis id) 21ᶜ.

b) IBTHE: II. *bad nertad dúib inso asnéirsid et folnibthe lassincoimdid* (gl. rapiemur cum mortuis in nubibus obviam domino in aëra et sic semper cum deo erimus, itaque consolamini invicem in verbis istis, 1. Thess. 4, 16. 17; i. e. esto confirmatio vobis haec quod resurgetis et regnabitis cum domino) Wb. 25ᵇ.

3. pers. *a*) FET, FAT: I. *ni nad todoichfet* (gl. iudicia non quia non sint, i. e. futura) Ml. 28ᵇ. III. *creitfet cithé sidi* (credent etiam hi) Wb. 5ᶜ.

b) FIT, IBIT: *fedligfit dogrés* (manebunt semper) e cod. St. (Goid. 81).

c) FITE: *cretfite dúnni* (gl. per multos, i. e. qui credent nobis) Wb. 14ᶜ.

2) Verbi deponentis.

Sing. 1. pers. FAR, FER: II. *ished nomolfar* (gl. cognoscam non sermonem eorum qui inflati sunt, sed virtutem, 1. Cor. 4, 19; i. e. hoc est quod laudabo) Wb. 9ᵃ. III. *docuirifar* (gl. citabo, testes huius operis) Ml. 3ᵃ. *gaimigfer* (gl. hiemabo: apud vos forsitan manebo vel etiam hiemabo) Wb. 14ᶜ.

2. pers. Secundum analogiam *-fither* expectaveris; sed non legi exemplum huius personae in codicibus.

3. pers. Supponendae formae subiunctae *labrafathar*, *suidigfethar*, absoluta *suidigfidir*; exempla non inveni.

Plur 1. pers. FAMMAR, FEMMAR; FIMMIR: II. *nonsamlafammar frinn fesine* (comparabimus nos nobis ipsis) Wb. 17ᵇ. *ni labrafammar* (gl. linguae cessabunt; i. e. non loquemur) 12ᶜ.

2. pers. *a*) IBID, FID: II. *do intamil .i. atasamlibidsi in áiritiu hirisse* (gl. ego in aemulationem vos adducam; i. e. ad imitationem, i. e. eos imitabimini in receptione fidei) Wb. 5ᵃ.

b) IBTHE (relative): II. *asnéirsid et folnibthe* (quod resurgetis et regnabitis) Wb. 25ᵇ; v. supra.

3. pers. Expectandae formae *labrafatar*, *suidigfetar*; *suidigfitir*. Codices exempla non exhibent nisi forte hoc: *fochelfatar in bonis operibus* (gl. qui diligunt adventum eius) Wb. 30ᵈ.

B. Futurum secundarium.

Cum B (F) huius temporis extant exempla cum coniunctivi usus, tum condicionalis, pauciora potentialis.

Sing. 1. pers. (non in nostris codd.): *no ainfaindse* (morarer) SM. 250. *roscribabaind intractad uli amal so* (scripsissem totum tractatum sicut hoc) e cod. St. (Beitr. III. 61).

2. pers.: *isdo inso noainfeda* (gl. ut denuntiares; i. e. ad hoc maneres, mansurus eras) Wb. 27[d].

3. pers.: *armad forngaire dognein do coischifed pian athairmthecht* (gl. consilium autem do; i. e. nam si mandatum darem in eo, secutura erat poena transgressionem eius) Wb. 10[a]. *nimaricc fed manitindnised intathir nemde* (non servaret [?] me nisi tradidisset pater caelestis) 4[b]. *donicfad cucunn* (gl. speravimus per prophetas; i. e. eum venturum esse ad nos) 21[a]. *aircia salmscribdid coneicfed són* (nam quis psalmista posset hoc?) Ml. 14[a]. *inti nochreitfed diib* (gl. deus plebem suam praescivit: i. e. qui crediturus esset ex eis) Wb. 5[c]. *acht ni ainfed liumsa mainbed maid latsu* (sed non maneret, mansurus erat apud me, si non placeret tibi) 32[a]. *oldunaircibed .i. duaircibed cém* (gl. quod erat inlatura sine dubio) Ml. 29[c]. *nolinfed* (gl. completura sit) 25[a]. *nosoinmigfed* (gl. credidi prosperari; i. e. quod prosperaturus sit) 23[c]. *aircia dunaibhi dofoirmfed* (gl. quibus adderet) 35[a]. *am. ronsóir fesin sóirfed cách cretfes and* (ut salvavit se ipse, salvarit quemvis credentem sibi) Wb. 32[d].

Plur. 1. pers.: *conicfimmis adigal* (gl. in promptu habentes ulcisci omnem inoboedientiam; i. e. possemus eam ulcisci) Wb. 17[a].

2. pers. FITHE, IBTHE; desunt exempla.

3. pers.: *forceinnfitis anmann inte* (gl. terminalis nominum inveniretur f, quod minime reperies; i. e. desitura erant, desinerent nomina in eam) Sg. 6[a]. *no indbadaigfitis* (gl. lucrificarent) Ml. 15[c].

III. Tempora per S formata.

A. Praeteritum primarium.

Communis haec praeteriti formatio verborum, quorum praesens secundam vel tertiam seriem sequitur, paucorum primam seriem sequentium, praesertim radicali *b* vel *t* insignium.

1) Formae activae.

Internae in singulari numero flexionis eodem modo quo praesens seriei primae et praeteritum per T formatum. Servata est autem in plurali forma activa.

Sing. 1. pers. US (*-ius*, *-os*): I. *céin rongabus icarcair* (quamdiu cepi, i. e. sum in carcere) Wb. 23[b]. *biid am. rongabussa ingním et bésib* (gl. implete gaudium meum ut idem sapiatis; i. e. este ut sum ego actu et moribus) 23[e]. *fotrácbussa* (gl. reliqui te; *fo-t-ro-ad-gabus*) 31[b]. *ma durogbusa* (gl. si admisi) Ml. 23[c]. *nibiad doratus dúib* (gl. lac vobis dedi non escam) Wb. 8[c]. *isónspirut rouiccius brith* (gl. iudicavi meo spiritu; i. e. e spiritu tuli iudicium) 9[b]. *húare nadtucus* (quia non posui) Pr. Cr. 1[c]. II. *ished rorélus dúib recach réit* (hoc est quod manifestavi vobis ante omnem rem) Wb. 13[d]. *décith anroscríbus dúib* (videte quod scripsi vobis) 20[c]. *céin ropredchos doib* (quamdiu praedicavi eis) 17[c]. *indí diarupridchossa, aní ropredchus, aní ropredchussa* (ii quibus praedicavi, id quod praed.) 7[c]. 20[b]. 23[d]. *anadchodadossa trithorad mo precepte* (gl. obsequii mei oblatio, Rom. 15, 31; i. e. id quod impetravi per fructum meae doctrinae) 7[a]. *ní ruanus* (non remansi) 14[d]. *doairfenus* (exploravi) 18[d]. *arromertussa*

(nam constitui) 31ᵈ. *rollegusa* (quod legi) 19ᵃ. *adrothoirndius* (gl. repunxi) Sg. 181ᵃ. *trimorothorndiussa* (gl. transfiguravi) Wb. 8ᵈ. III. *rocinnius* (gl. definivi) Sg. 197ᵃ. *ní cunnan lim marudbaitsius nach naile* (gl. nescio si quem alium baptizaverim) Wb. 8ᵃ. *nahuli dorigniussa* (omnia quae feci) 24ᵇ. *ragníus* (feci id, peccatum) 3ᶜ. *rommunus dammin dom* (gl. scio humiliari), *rommúnus imbed dom* (gl. scio abundare; i. e. didici) 24ᵇ. *asruluús* (effugi) 17ᵈ. *imrordus* (cogitavi, memoravi) Fél. prol. 20. 21. Ian. 7. epil. 564.

2. pers. IS: II. *aratuicce anrolegais* (ut intellegas quod legisti) Wb. 28ᵈ. *intain ronanissiu domhéisse* (cum remansisti post me) 29ᵈ. *rorannais* (partitus es) Corm. *orc tréith*. *ronertais damsa* (gl. te hortatorem sortitus; i. e. hortatus es me) Pr. Cr. 1ᵃ. III. *massu cutséitchi rocretis . . . manid co séitchi rocretis* (si cum uxore tua credidisti, si non cum uxore credidisti) Wb. 10ᵃ. *conroscaigissiu* (gl. summovisti habitationis viciniam) Ml. 21ᵈ. *cia arneoch dorrignis* (gl. ad quid hoc fecisti?) Sg. 217ᵃ. *ní maith domrignis* (non bonum me fecisti) Wb. 4ᶜ.

3. pers. *a*) forma subiuncta, ut semper post particulam verbalem, ser. I. nudam radicem verbi prae se fert, interdum infecta vocali: *ralasom* (posuit, rettulit id ipse) Tr. 80. *dusrude* (posuit ea) Ml. 23ᶜ. *rogab* (sumpsit, accepit) Wb. 2ᶜ. 4ᵇ. 12ᵃ. 24ᶜ. *rogab dd. insalmso sís* (cecinit Davides hunc psalmum infra) Ml. (Goid. 21). *conggab*, *congab* (consedit), *concongab* (ut consideret) Tir. 2. 12. 8. *facab*, *facib*, *fáccab* (reliquit) id. 8. 15. *codururgaib* (gl. emerserit) Ml. 33r. *am. donuic testimni* (ut protulit testimonia) Wb. 10ᵈ. *rouic buáid diib* (tulit victoriam de iis) 27. *atuc sidi uáibsi* (gl. acceptis ab Epaphrodito; i. e. quae accepit hic a vobis) 24ᵇ. *inteist dorat afili fésine* (testimonium quod dedit ipsorum poëta, Cretensium) 31ᵇ. *durrat fessin hi croich* (gl. qui dedit redemptionem semet ipsum) 28ᵇ. Series II. terminalem A etsi interdum servavit: *horudeda indfeúil* (ex quo tabefacta est caro) Ml. 22ᵈ. *adcotedæ innitge* (impetravit rogationem) Tir. 8. *adella* (adiit, convenit) F. h. 65. *consena* (acquisivit), *adcobra* (cupivit) F. h. 28. 45; vel admixto *i*: *anasrochumlai* (gl. profectum) Sg. 7ᵇ; plerumque tamen abiecit: *arrocar* (gl. qui amavit) Sg. 193ᵃ. 196ᵇ. *robcarsi tíamthe* (amavit vos Timotheus) Wb. 23ᵈ. *nicar*, *nicair* (non amavit) Br. h. 1. 8. *incorp marbde frissaroscar som* (corpus mortale a quo secessit) Wb. 3ᵃ. *róir dún* (gl. regula quam mensus est nobis deus) 17ᵇ. *intindarscan iohain forcital innan doine* (incepit I. institutionem hominum), *ingním tindarscan iohain* (opus quod incepit I.) Tr. 49. *nircan* (non remansit) Ml. carm. 2. *nadran* (quod non mansit) Wb. 14ᵈ. *inruchumsan* (gl. conquievit?) Ml. 32ᵈ. *forlán* (abundavit) Wb. 3ᶜ. *ronnír et ronéra drath inspir.* (gl. gratia in qua gratificavit nos) 20ᵈ. *rolín inbith nuile* (implevit totum mundum) 22ᵇ. *durind alocc les 7 cutsecar* (definivit locum eius cum eo et consecravit eum) Tir. 13. *rolommar* (gl. conrasit) Ml. 14ᵃ. *asmé móinur aridrochell* (gl. intellegimus ego et non alius; i. e. quod ego solus qui id rapuit) Sg. 202ᵃ. *aconrodelgg* (gl. conferens) 40ᵃ. *uirtuti rothecht digaimm* (virtutibus quas habuit digamma) 7ᵇ. *madudéll ní* (si quid furatus est) Wb. 22ᵇ. *rocées*, *rocéss*, *rochées* (pertulit, passus est) 4ᵇ. 6ᵇ. 6ᶜ. 10ᶜ. *rcnóib*, *robnóibsi* (sanctificavit, sanctif. vos) 19ᵇ. *rondsóer* (quod eum servavit) Ml. (Goid. 21). *ronsóirni* (salvavit nos), *romsóirsa* (liberavit me) Wb. 2ᵈ. 3ᵈ. *atrothreb*, *adrothreb* (sedem posuit, habitat) 26ᵈ. 27ᵃ. *roscrib pol* (scripsit Paulus) 31ᵈ. *arruscrib uir.* (nam scripsit Vergilius) Pr. Cr. 12ᵃ. *doracráid* (gl. exacerbavit) Ml.

28ᵃ. *inrolég fanacc* (num legit necne?) Sg. 148ᵃ. *doforsat incathraig, dorósat incath.* (condidit civitatem) 31ᵇ. *rundlúth* (gl. densaverat) Ml. 33ᵃ. *ronnicni, ronnhicc* (salvavit nos) Wb. 21ᵇ. 31ᵈ. *ithé ronicc* (ii sunt quos salvavit) 28ᵇ. Ser. III. interdum servata vocali I: *immráni* (legavit) Tir. 5. *immeráni* (gl. delegatum; i. e. quod delegavit) Cr. 39ᶜ. *adroni* (commisit, deposuit) Wb. 29ᵈ. *rochretti, rochreti, ruchreti* (credidit) 5ᶜ. 5ᵇ. 7ᵇ. 11ᵃ. 12ᵃ. *am. foraitbi intsarra thall* (ut risit Sara illa) Tr. 62. *asrochoili innachridiu* (gl. qui statuit in corde suo) Wb. 10ᵇ. *rogéni, ragéni* (fecit, id fecit) Wb. 3ᶜ. *dorigni, dorigéni, dorrigeni, andorigeni, am. dondrigeni, ciadudrigni* (fecit; quod, ut, etsi fecit) Wb. fq. *foruigéni* (servivit) 13ᵇ. *indithrub parduis rocloisom adam in dithrub indomuin racloisom crist* (gl. ubi vicit diabolus, ibi vincitur; i. e. in deserto paradisi subvertit ille Adamum, in deserto mundi subvertit illum Chr.) Tr. 18. *isfollus isindí nachimrindarpaise* (est perspicuum in eo quod me non reppulit) Wb. 5ᵃ; plerumque tamen abiecta: *remiriérchóil* (gl. praedestinavit) Wb. 4ᵇ. *dufoid* (misit) Tir. 14. *fodil* (gl. distribuit) L. Ardm. 77 a. 1. ap. St. 166. *am. fondrodil* (ut divisit) Wb. 10ᵃ. *nadrochreit* (qui non credidit) 5ᶜ. *forruim* (posuit) Tir. 13. *intan foruirim* (cum apposuit) Ml. col. 1. *lase dorolaig* (gl. remittendo reatum) Ml. 42 r. *fosrolaich* (abdidit eos) F. h. 62. *nileicc* (non sivit) id. 32. *natleic* (qui non reliquit) Colm. h. 32. *conrairleic* (gl. permisit) Ml. 32ᶜ. *inrufill* (gl. implicuit) 33ᶜ. *maconatil* (si obdormivit) Wb. 29ᵈ. *contuil* (obdormivit) F. h. 62. Br. h. 2.

b) Forma absoluta plenioris terminationis S (plerumque IS; tamen etiam *-as, -es*): I. *gabis ailli* (gl. benedixit illis) L. Ardm. 77 a. 1. (St. 166.) *gabais caille lapatricc* (cepit pallium apud P.) Tir. 2. II. *anis, ainis, anais* (remansit) Tir. 14. F. h. 11. 53. *dlomis* (opprobravit) Tir. 14. *pridchis, pridchais, pridchaiss* (praedicavit) Tir. 8. F. h. 35. 40. 28. *legais* (legit) F. h. 12. *carais* (amavit), *scarais* (secessit) Br. h. 50. 55. *senais* (benedixit) ib. 39. 50. 58. 64. 65. *lassais* (arsit) F. h. 48. *érnais* (dedit) Br. h. 7. *rannais* (partitus est) Corm. *orc tréith.* *cessais* (passus est) Fél. Apr. 26. *soeras* (servavit) Colm. h. 25. 28. 37. III. *áliss* (rogavit) Tir. 11. *foedes* (misit) Colm. h. 33. *samaiges* (posuit) F. h. 55.

Inprimis memorandae sunt formae auctae pronomine suffixo: I. *gabsi* (cepit eum) Tir. 15. II. *berrsi* (totondit eum) Tir. 11. III. *áilsi* (rogavit eum) Tir. 8. *leicsi huad* (dimisit eum a se) Ml. (Goid. 20). *foidsi, foitsi* (misit eum) Tir. 14. *baitzisi* (baptizavit eum) id. 11.

c) Relativae formae forsitan habendae sint, quas attulit St. Goid. 21 ex elogio Col. (*Amra Coluimchille*): *glinsius salmu* (*.i. roglinnig na salmu*, dilucidavit psalmos), *sluinsius* (*.i. rosluinnestar*, significavit), *libru solman sexus* (*.i. rosiacht libru solman*, libros Salomonis investigavit), *tuil achuirp cuillsius* (*.i. rochuillestar tuil a chuirp*, cupiditatem corporis eius destruxit), *cluidsius borb beolu* (*.i. rochloi beolu innamborb*, superavit ora furentium).

Plur. 1. pers. *a*) ASAM, ISEM, SAM, SEM: I. *ni rogabsamni anidparta* (non accepimus eorum oblationes), *ni rogabsam lóg* (non accepimus mercedem) Wb. 24ᶜ. 24ᵈ. *indleire doratsam* (industria quam dedimus) 13ᵈ. *ni tucsam* (non attulimus) 29ᵇ. II. *ropridchaisem, ropredchissem, ropredchissemni* (praedicavimus; de *s* duplicata cf. p. 50) Wb. 5ᵃ. 13ᵇ. 17ᵇ. 24ᵈ. *am. rondobcarsamni* (ut amavimus vos) 25ᵃ. *roscarsam frib* (gl. desoluti a vobis; i. e. recessimus a vobis) 24ᵈ. *aforcell forrogelsamni dúib* (doctrina quam docuimus vos) 25ᵈ. *am. rundalegsamni*

(ut nos ea legimus) Ml. 24d. *ni ruthógaitsam nech* (gl. neminem circumvenimus) Wb. 16a. *adcotadsamni* (gl. adepti sumus) Tr. 97. III. *cid intain ronmoitsem* (etiam cum nos laudavimus) Wb. 17a. *ished dorigénsam* (hoc fecimus), *andorigénsam* (quod fecimus) 14b. 24d. *peccad diajorgénsam* (peccatum cui servivimus) 3c.

b) SIMME (ESME?): II. *lase celebirsimme* (gl. cum valefecissemus) L. Ardm. 184 b. ap. St. 92. III. *islobur arnirnigdeni ma tréa frecndirciyesme* (est infirma nostra precatio, si per eam praesentes fuimus[?]) Wb. 4a.

2. pers. *a*) ISID, SID: I. *rolasid súil torunn* (coniecistis oculum in nos) Wb. 15d. *cani ralsid súil torunn* (nonne coniecistis oculum in nos?) 15a. *nitucsidsi* (non comprehendistis) 12a. II. *inní nad roilgisidsi* (gl. etiam non legistis?) Ml. 17b. *nihed insin rolégsid* (non hoc legistis) Wb. 7b. *marudscarsid fri tola* (si secessistis a libidinibus) 27a. III. *am. ronpredchissemni rochretsidsi* (ut praedicavimus, credidistis id), *aimser nad rochreitsid* (tempus quo non credidistis) Wb. 5c. 13c. *durigensidsi* (fecistis) 33d. *cia dodrigénsid cosse* (quid id fecistis adhuc?) 20d. *amal foruigensid* (ut servistis) 3c.

3. pers. *a*) forma subiuncta ASAT, ISET, SAT, SET: I. *rogabsat* (gl. ceperunt) Ml. 32r. *ithé rogabsat airegus* (hi primatum obtinuerunt, apostoli) Wb. 12b. *am. rongabsat intuisil olchena*, *am. rondgabsat inoptit* (ut sumpserunt alii casus, ut id s. in optativo; i. e. ut sunt) Sg. 71a. 190b. *imrimgabsat* (gl. declinaverunt) Cr. 39c. *conocabsat* (erexerunt) Tr. 129. *ismalle comubcabsat* (simul ascenderunt) F. h. 66. *ni rolsat* (non iecerunt) Ml. 16d. *ní tartisset airmitin dé* (gl. non sicut deum glorificaverunt) Wb. 1b. *nitartsat idbarta dúnni* (non dederunt munera nobis) 24b. *ni uainn raucsat* (gl. non secundum traditionem quam acceperunt a nobis) 26b. *nithucsatsom*, *ni tucsat* (non intellexerunt) 8a. 15a. II. *túercomlassat comtinol* (gl. marg. ad textum: conlationem aliquam facere probaverunt) Wb. 7a. *marudchoiscsei* (si castigaverunt; *coisc-* = *cosech-*) 28c. *roscarsat fri hiriss*, *roscarsat fria* (defecerunt a fide, def. ab ea) 28a. 29b. *adrorsat* (adoraverunt) 1c. *rochrochsat* (crucifixerunt) 5c. *adidchotatsat* (acquisiverunt id) Sg. 50c. *frisrodúnsat* (gl. obstruxerunt) Ml. 22c. *rolegsat* (legerunt) 24d. *direllsat* (gl. a vero deviarunt) Cr. 37c. *rudedsat* (gl. tabefactae fuerunt, carnes) Ml. 22d. *rumúgsat* (gl. suffoderunt. altaria tua) Wb. 5a. *óre rotectsat ní de riam* (quia habuerunt aliquid de eo antea) 1a. *rorannsat* (partiti sunt) Corm. *orc tréith*. *roseirceset* (gl. obsoleverunt) Sg. 178b. III. *atroillisset*, *adroilliset*, *assidroilliset* (meruerunt) Wb. 4c. 17c. *nid arillset*, *ni arilset* (non m.; = *arroilset*, *arroiliset*) 4c. 4d. *conéicnisset* (gl. et angarizaverunt) Tr. 133. *doriltiset*, *doriltiset* (negaverunt) Wb. 5. 25b. *asluiset* (evaserunt) SM. 64. *ramúinset* (didicerunt) Wb. 5b. *rochinset*, *rochinnset*, *rocinnset* (orti sunt) Wb. Sg. *rocinset* (gl. oriundi fuerunt) Ml. 26b. *rochretset*, *rochreitset*, *ruchreitset* (crediderunt) Wb. fq. *nicreitset* (non crediderunt) F. h. 42. *am immindráitset* (ut eius meminerunt) Tir. 11. *acht rondasaibset* (nisi quod falsarunt ea) Ml. 24d. *immransat* (legaverunt) Tir. 5. *rumúgsat et dorigénsat adrad hidal and* (gl. altaria tua suffoderunt) Wb. 5a. *dorigénsat* (fecerunt) 7d. 11a. 28d *foruigensat* (serviverunt) 1b. *arindí rondagéinset* (propterea quod ea fecerunt) Ml. 29a. *roberbaigset* (gl. vibraverunt, tela) 26d. *horacumachtaigset* (gl. potiti) 28c. *rósárichset* (contempserunt) Wb. 1d. *roásaiset drissi* (gl. renascentes spinas, = *rof.*) Ml. col. 1.

b) SIT forma absoluta: II. *dlúthsit* (i. infigerunt, navim) L. Ardm. 189 b. 1.

dúnsit l. congabsat (gl. continuerunt, aures suas) 175b. 1. (St. 166.) III. *ochretsit* (ex quo crediderunt) Wb. 31[c].

c) Forma relativa SITE: *cretsite di mili déec* (quod crediderunt duodecim milia) Wb. 15[b].

2) Verbi deponentis.

Sing. 1. pers. ISUR, SIUR: *forderisiur* (gl. lustraui) Ml. 54 r. *rocathichsiur darachenn cosse* (pugnavi pro eo hucusque) Wb. 24[a]. *doménarsa ba marb peccad hore nánrairigsiur* (putavi esse mortuum peccatum quia non id animadverti). *doménarsa ropsa beo intain nád rairigsiur peccad* (putavi me esse vivum cum non animadverti peccatum) 3[c].

2. pers. ISER, SER: *arrucestaigser frissinnebride* (gl. cum Hebraeo disputans testimonia protulisti; i. e. cum disputasti contra Hebraeum) Ml. 2[d].

3. pers. formae subiunctae *-astar*, *-estar*, absolutae *-istir*.

a) ASTAR: *lasse donindin inmacc dondathir innahíi irrufollnastar siu* (cum tradet filius patri ea in quibus regnavit hic) Wb. 13[b]. *air ducorastar dia delb mordraige 7 firboith forsinni dauid* (nam iniecit deus formam magnae perturbationis et viri stulti super illum D.) Ml. Goid. 20. *ni artu ní nim ni domnu ni muir ar nóib bríathraib rolabrastar cr.* (non sublimius quidquam in caelo, non profundius quidquam in mari sanctis verbis quae locutus est Christus) Inc. Sg.

ESTAR: *dorochurestar* (gl. exciverat, ad spectaculum omnes) Ml. 16[c]. *adroneestar* (gl. sustinuit) Wb. 4[c]. *innahí diarumuinestar som trócairi* (gl. in vasa misericordiae; i. e. ea quibus misericordiam destinavit, deus) 4[c]. *asmaam rosechestar arsidetaid* (gl. vetustissimus omnium Homerus; cf. p. 278) Sg. 208[b]. *intairdérgud arrudérgestar dia* (gl. propositum dei) Wb. 4[c]. Denominativa: *rofoilsigestar* (gl. detexuit) Ml. 7 r. *rosfoilsigestar som sidi* (manifestavit ipse hoc, verbum suum) Wb. 31[a]. *rosuidigestar œ́n óin chorp diilballaib* (posuit unum corpus e multis membris, deus) 12[a]. *rofirianigestar ahiress* (iustificavit eum fides eius, Abrahamum) 19[b]. *roetarcnaigestar* (gl. confessione notavit; i. e. cognitionem fecit) Ml. 32[b]. *rolonduigestar* (gl. indignatione commovit) 29[a]. *rotoltanaigestar* (gl. placitum, Caesari) Sg. 7[b]. *rosdánigestar* (dedit ea nobis) Wb. 21[b]. *isdia rodordigestar* (deus ordinavit eas, potestates) 6[a]. *hóre romiscsigestar alaile* (quia odio habuit alterum) 4[c]. *isindi rondainmnigestar* (gl. cuius memor; i. e. in eo quod eum nominavit) Ml. 17[b]. *ni rothuailngigestar* (gl. non est dignatus) 16[b].

b) ISTIR: *cíchnaigistir* (gl. striderat, in versu Ennii ap. Prisc.: missaque per pectus dum transit striderat hasta) Sg. 152[b].

Plur. 1. pers. ISEMAR, SEMAR: *dorochuirsemar* (gl. adscivimus, y et z graecorum causa nominum) Sg. 6[b]. *rocruthaigsemar camaiph* (consuevimus tamen) 9[a].

2. pers. ISID, SID: *rocomalnisidsi anropredchissemmi dúib* (implevistis quod praedicavimus vobis) Wb. 26[b].

3. pers. *a*) ISETAR, SETAR, SATAR: *forrusuidigsetar* (gl. supposuerunt, suas cervices) Wb. 7[b]. *roirladigsetar genti* (oboedierunt gentes) 7[c]. *rognathaigsetar* (gl. adsueti) Ml. 34[b]. *rodebthaichsetar* (gl. dissederant, i. e. altercati sunt) 19[c]. *nififir cid muntar nime conidrofoilsigsetar apstil doib* (nescivit ipsa familia caeli donec id manifestaverunt apostoli eis) Wb. 21[c]. *infer fordacorsatar goéta* (vir

cui inflixerunt vulnera) Br. h. 66. Fortasse: *tris in niris fosissetar imbathis* (per fidem quam confessi sunt — ? cf. *fóisitiu* — in baptismo) Tr. 43.

b) SITIR, ISITIR sine dubio, etsi exempla non invenimus.

B. Futurum et coniunctivus (optativus).

1) Formae activae.

Non differt terminatione nisi prima persona singularis, quare incerta redditur seiunctio futuri et coniunctivi; secunda et tertia huius numeri personae propter I internam optativi potius formae sunt habendae, pluralis communes coniunctivi terminationes habet. Tertiae singularis duplex forma est, absoluta verborum simplicium servans *s*, subiuncta (ut compositorum omnium) insignis *s* abiecto. De consonis ante *s* pereuntibus cf. p. 50.

Sing. 1. pers. fut.: *ciathiasusa martri* (gl. etsi immolor; i. e. etsi subibo martyrium) Wb. 23[c]. — Coni.: *cid na imneda forodamassa* (etiam tribulationes quas passus sum) Ml. 22[d]. *sechis forodamassa ón* (gl. expertus sum; i. e. quidquid passus sum) 57r. *dofuthrisse abuith imgnáis féin* (vellem ego eum esse in mea ipsius consuetudine) Wb. 32[a]. *dofoidid illei resíu rissa* (deducite huc antequam veniam ego) 14[a]. *muriissi farndochum* (gl. donec veniam, ad vos) Ml. 34[a]. *arnadrís iffernn* (ne assequar infernum) Sanct. h. 20. Fortasse: *fulós* (gl. sustinere) Ml. 33[a]. *cofotheasa* (ut succedam ego; *fothiag*) 3[a]. *innuaethintudsa dorigonuassa ho ebreib* (nova haec interpretatio quam expunxerim ex Hebraeis) 2[a].

2. pers. fut.: *ni róis chluim na colcaid* (non assequeris plumam nec culcitam) Sg. 229. *ní dúthrais a bithingnais* (non optabis eius perpetuam absentiam) Ml. carm. 1. *cechoníiscor dosétche uait* (etsi poteris dimittere uxorem tuam) Wb. 10[a]. — Coni.: *mani comeitis do conalobri* (gl. si propter cibum frater tuus contristatur, Rom. 14, 15; i. e. si non indulges ei cum infirmitate eius, *coméitig*) Wb. 6[c]. *fotimdiris* (gl. suffire; i. e. suffias, *fotimdiriut*) Sg. 185[b].

3. pers. *a*) fut.: *coti infírbrithem* (donec veniet verus iudex) Wb. 8[d]. *coti irchre flatho román* (donec veniet interitus imperii Romanorum) 26[a]. *coti lae messa* (donec veniet dies iudicii) Ml. 26[a]. *conri alainn* (donec assequetur palmam suam) Wb. 24[c]. *air fumrése infer* (nam me detinebit vir, *fuirig*) Tir. 11. *lasse donindin inmacc dondathir* (cum tradet filius patri, *tindnaig*) Wb. 13[b]. *concomuir frissinlainn* (donec attinget palmam, *comarc*, *comricc*) 24[a]. *ni ain nechtarnái* (neutrum eorum proteget; *anich*, *aingid*) 25[d]. *nísnain ciasberat níntanicc recht* (gl. non personarum acceptio apud deum; i. e. non proteget eos, si dicant: non venit nobis lex) 1[d]. Servata gutturali forsitan huc pertineant: *ni roig di huáir deac* (non attinget duodecim horas) Cr. 33[b]. *híc ostendit ce roich himeit 7 lagait anias oratio* (quid assecutura sit in magnitudine et parvitate) Sg. 26[a]. — Coni.: *domairse*, *dommair* (veniat mihi) Sanct. h. 10. 11. 16. *conomthair* (ut mihi veniat) Patr. h. *nimthair* (ne mihi veniat) Sanct. h. 12. *donfar* (veniat nobis) Br. h. 91. *condonfóir* (ut iuvet nos) id. 89. *manim nidig immada* (anima mea ne veniat in perniciem) id. 96. *arnadich cách assadligud inadaltras tri lathar demuin* (gl. ne temptet vos satanas; i. e. ne veniat quivis ex officio suo in adulterium per temptationem daemonis) Wb. 9[d]. *icach réit rohí aless* (gl. communicet in omnibus rebus, i. e. in omni re quacunque egebit) 20[c]. *sechihed*

rii aless arintaibrid di (gl. adsistatis ei in quocunque negotio vestri indiguerit, Rom. 16, 2; i. e. quidquid ei opus erit, ut id detis ei) 7[d]. *fricechnert namnas nétrocar fristi* (*fristái* B.) *domchurp ocus dommanmain* (adversus omnem potentiam crudelem immisericordem quaecunque obsistit corpori meo et animae meae) Patr. h. *mabeid ni di rúnaib dothéi armenmain indfir biis innasuidiu* (gl. quod si alii revelatum fuerit sedenti, 1. Cor. 14, 30; i. e. si quid de mysteriis venerit in mentem viri qui est in sede sua) Wb. 13[a]. *fordonte* (adiuvet nos, *fortiag*) Colm. h. 1. *arnaphésom conéit détso* (gl. noli cibo tuo illum perdere, fratrem, Rom. 14, 16; i. e. ne sit ille qui indulgeat tibi) Wb. 6[c]. *cách conéit doib* (gl. in errorem mittentes; i. e. quicunque obsequitur iis) 30[c]. *ronnain, ronain* (protegat nos) Colm. h. 30. Fél. Oct. 29. *rómain* (protegat me) Fél. prol. 18. *fricechfiss arachuiliu amma[i]n duini* (contra omnem scientiam quae corrumpit animam hominis, *cuiligim*?) Patr. h. *follo* (gl. perferre) Ml. 32[d]. *donfe* (ferat nos; *fed*?) Ult. h. 2. Colm. h. 38. *rosiu docói grád forru* (antequam venerit gradus super eos) Wb. 29[a]. *codudi* (gl. inducat) Ml. 35.

b) coni.: *cithes hi loc bes ardu ni ardu de* (gl. loci superioris erectio non facit altiorem; i. e quisquis tendit in locum superiorem, non altior eo) Ml. 23[d]. *mathéis cucuibsi riumsa* (si contenderit ad nos a me) Wb. 14[a]. *ainsiunn cr.* (protegat nos Christus) Sanct. h. 14. Servato *d*: *snáidsiunn* (servet nos) Colm. h. 38. Irregulare exemplum videtur: *congrad. gním iarum dondi dodechuid cesad dondi cosatuidches* (gl. quare iussit hera, si se ames, ut ad se venias, Ter. ap. Pr. 12, 2, 12; i. e iussio, actio postea ei qui venit, passio ei ad quem venit) Sg. 199[b].

Plur. 1. pers. fut: *ocomairsem friarfochric* (gl. si fiduciam firmam retineamus; i. e. quod attingemus mercedem nostram) Wb. 33[a]. — Coni.: *ciatiasam* (ubicunque ibimus) Colm. h. 2. *act risam nem* (si assecuti erimus caelum) Wb. 12[c]. *risam huili sith indrig* (assequamur omnes pacem regis), *hiflaith nime cotrissam* (in regnum caeli conveniamus) Colm. h. 40. 41. *mani cometsam deartolaib ocuis ma fristossam dearpecthib* (si non indulserimus libidinibus nostris, *cométig*, et si abiuraverimus, *fristong*, peccatis nostris) Cam. *arafulsam arfochidi* (ut sustineamus temptationes nostras) Wb. 14[c]. *fochith nadfochomolsam* (passio quam non sustineamus) 14[b].

2. pers. fut.: *bad nertad dúib inso asnéirsid* (sit confirmationi vobis hoc quod resurgetis) Wb. 25[b]. Fortasse: *dothabairt dúib neich risid aless* (gl. deus prope est; i. e. ad dandum vobis id quo egebitis) 24[b]. — Coni.: *maniroimsid ni dilgibther duib* (si non acceperitis, fidem? non ignoscetur vobis) Wb. 33[a]. *cofardumthésidse* (gl. ut adiuvetis me) 7[a]. *ni imthesid cen imdeicsin* (ne ambulaveritis sine circumspectione) 22[c]. *ni dérsid forsóiri ar fognam* (ne deserueritis libertatem vestram pro servitute) 20[b]. *condéirsid a forcital sosceligthide* (ut deseratis doctrinam evangelicam) 25[d]. *diandaithirsid ón* (si correxeritis hoc, mores) 9[a]. *aracleisid* (gl. scutum fidei in quo possitis tela nequissimi extinguere; *irchlige* ibid.) 22[d]. *ni fochith nad fochomalsid* (gl. temptatio vos non adprehendit nisi humana) 11[b].

3. pers. fut.: *béss risat ade ani asatorbatha* (leg. *beos*? adhuc consequentur hoc ex quo eiecti sunt) Wb. 5[b]. *cindas inchoirp ineséirset* (quale corpus in quo resurgent?) 13[c]. *arbid immalle asseirset* (nam una resurgent) 13[b]. *inhi asindisset*

(ii qui enarrabunt) 30[a]. *immi contíssat* (.i. *regait*) *dobrath* (circa eum ut veniant ad iudicium) F. h. 36. — Coni.: *foruraíthminset* (gl. meminisse, adiuvabit) Ml. 47 c. *indhi nád arróimsat buith in gloria xpi* (ii qui non susceperint esse in gl. Chr.) Wb. 26[a]. *dúus indaithirset* (si forte resurgant) 30[b]. *diandremthiasat gníma* (si ei praecesserint facta, gratiae) 5[c]. *arnachatísat sóibapstil* (gl. sollicitudo omnium ecclesiarum; i. e. ne veniant sibi pseudapostoli) 17[d]. *imnuntisat artedmann* (circumveniant nos contra pestilentias), *fáthi fiadat ronanset* (prophetae domini nos protegant), *tairset liarnatha*[i]*r nemda* (veniant cum patre nostro caelesti) Colm. h. 8. 14. 45.

2) Verbi deponentis.

Sing. 1. pers. fut.: *rofessursa indas nombiedsi* (sciam, quales sitis vos) Wb. 9[a]. — Coni.: *airciasberasu potior ní lán chiall and confeiser ciadiacumachtaigther* (nam ut dicas potior, non plenus sensus in eo, ut [donec?] sciam quo potiaris) Sg. 209[b]. Eodem forsitan pertineat exemplum, quod statim proferetur.

2. pers. coni. fortasse: *nitaibre grád fornech confeser ainruccus dongrádsin* (ne conferas gradum in quemquam, donec scias (an: sciam?) eius dignitatem ad hunc gradum) Wb. 29[a].

3. pers. *a*) fut.: *ismacc miastar* (filius iudicabit, die iudicii) Wb. 1[d]. *rofestar cachmbelre intain bérthar indóiri* (gl. in aliis linguis et labris aliis loquar populo huic; i. e. sciet omnem linguam, cum feretur in captivitatem) 12[d]. *nifiastar som* (nesciet hic) 12[d]. — Coni.: *arcechnduine midúthrastar dam* (contra omnem hominem quicunque male optabit mihi) Patr. h. *ni dernat side ní nad fiastar side* (non faciunt hi quidquam quod nesciat hic) Wb. 22[d]. *confestar cách dofoirbthetu* (ut sciat quivis perfectionem tuam) 28[d]. *bésu dagduine ciniestar cachtúari* (gl. quid iudicas fratrem in non manducando? Rom. 14, 10; i. e. bonus homo etsi non edit omnem cibum) 6[b].

b) fut.: *miastir indomunso* (iudicabit hunc mundum) Wb. 9[c]. — Coni.: *bésu maith ciaestir ábiad* (gl. aut quid spernis fratrem tuum in edendo? i. e. bonus etsi edit cibum suum) Wb. 6[b].

Plur. 1. pers. fut. *a*) *ishé cruth inso cém nosmessammar* (hic est modus vero quo eos iudicabimus) Wb. 9[c].

b) *messimmir inna firaingliu* (iudicabimus ipsos angelos), *isairi dam messimmirni forrusom* (propterea etiam de illis iudicabimus) Wb. 9[c].

2. pers. coni.: *conirmissid taithesc coir docachgrád et docachdáis* (ut intellegatis praeceptum aptum omni gradui et omni aetati) Wb. 27[c]. *isferr lium cafesid cid calléic* (gl. de spiritualibus nolo vos ignorare fratres; i. e. melius videtur mihi ut sciatis id etiam utique) 12[c]. *isfolium ciarafesid* (gl. non volumus ignorare vos; i. e. bonum mihi videtur ut sciatis id) 14[b]. *mani fessid inni* (nisi sciatis sensum) 12[d]. *cofessid fiss scéel uánni, cofessid dam fiss scél uáimse* (ut sciatis certum nuntium de nobis, etiam c. n. de me) 27[c]. *confessid, corofessid, corrofessid* (ut sciatis) 14[d]. 23[a].

3. pers. coni.: *confesatar imbed indraith tecomnacht dia doib* (ut sciant abundantiam gratiae quam impertitus est deus iis) Wb. 26[d].

C. Formae secundariae.

Sing. 1. pers.: *am. ni risinse dobarcoscsi riccubsa cém* (gl. tanquam non adventurus sim ad vos, sic inflati sunt quidam; i. e. ad vestram correptionem, veniam ego vero) Wb. 9ᵃ. *resíu rísinse* (antequam venirem) 18ᵃ. *conroissinn cutrummus fris* (ut assequerer similitudinem eius) 26ᵈ. *am. ni cuimsin infrecndirc anasberinn p. epis.* (gl. ut non existimemur tanquam terrere vos per epistulas; i. e. tanquam non possem praesens quod dico p. ep.) 17ᵇ. *dondnindnisinse* (traderem eum, satanae) 9ᵇ.

2. pers.: *mar nothiastaso in dabaig mela* (ut intres in amphoram mellis), *maninesta thétach* (nisi laveris vestem tuam) L. Lag. (Goid. VI.) *can rofestasu* (unde sciebas tu?) Wb. 10ᵃ. *confesta andechur* (ut scias discrimen eorum) Sg. 26ᵇ.

3. pers.: *contuidchissed uita tarsin corpsin* (ut veniret vita super hoc corpus) Wb. 15ᶜ. *am. bid me féin notheised cucut* (acsi ego ipse contendissem ad te) 32ᵃ. *comairle do abisolon notésed* (consilium Abs. ut iret) Ml. 23ᵇ. *contessed fortonna* ut iret super undas) F. h. 7. *am. bid nech immechomairsed dam* (gl. quasi interrogetur: i. e. quasi quis interroget etiam) Ml. 20ᵇ. *ní taidirsed nech huann* (gl. sicut Sodoma facti essemus; i. e. non surrexisset quisquam e nobis) Wb. 4ᵈ. *iséside rodfinnad .i. naichndeirsed* (gl. qui se sciret non deserturum, hanc fidem sibi me obsecravit ut darem, Pr. 13, 5, 25. e Ter. Andr.) Sg. 209ᵇ. *orobad innachorp ní inchoissised tóbe uitiorum assaanmin* (gl. signum accepit circumcisionis, Rom. 4, 12; i. e. ut esset in corpore eius aliquid quod significaret abscisionem vit. ex anima eius) Wb. 2ᶜ. *arnatomnitis nád carad som iudeiu et nad duthrised anicc* (ne opinentur non amare ipsum Iudaeos et nolle eorum salutem) 4ᵃ. *nimariccfed mani tindnised intathir nemde* (non salvaret[?] me nisi tradidisset pater caelestis) 4ᵇ. *robtar irlithi ar[moge] dúun resíu tised hiress* (fuerunt oboedientes servi nostri nobis antequam veniret fides) 27ᶜ. *condísed* (donec veniret) 25ᵃ. *condid tísed indaimser ba chomadas dó* (gl. proposuit in dispensationem plenitudinis temporum; i. e. donec ipsi veniret tempus quod esset conveniens ipsi) 21ᵃ. *ba miscuis atroillisset diblínaib manithised trocaire* (fuisset odium quod meruit uterquè, Esau et Iacob, nisi venisset misericordia) 4ᶜ. *onatissed etir indigal* (ut non veniret omnino ultio) Ml. 27ᶜ. *gadatar cotíssad innoeb aranimthised lethu* (precati sunt ut veniret sanctus, ut ambularet late) F. h. 17. *tairchechuin resíu forchuimsed* (gl. praedixit Isaias; i. e. pr. antequam eveniret) Wb. 4ᶜ. *infailtisin l. inbrón am. bid dúib doecmoised* (gl. gaudete cum gaudentibus, flete cum flentibus, id ipsum invicem de vobis sentientes; i. e. gaudium hoc aut maerorem tanquam si vobis accidisset) 5ᵈ. *arnirobe nech bad huaisliu taratoissed* (nam non fuit quisquam superior per quem iuraret) 33ᵇ. *cochotabosadsi* (gl. ut vos comminueret, *comboing*) Ml. 18ᵃ. *am. bid nech iarmidóised dosuin* (?) 32ᵃ. *am. ninfessed cách* (quasi nos nesciret quivis) Wb. 16ᵃ. *ufamenad rafesed inroleg* (optabat ut id sciret num legisset) Sg. 148ᵃ. *sechis asnindised ón* (gl. argumenta curavit exprimere) Ml. 31ᵃ.

Plur. 1. pers.: *machotísmis* (gl. quoniam voluimus venire ad vos, 1. Thess. 2, 18; i. e. si id possemus) Wb. 25ᵃ. *am. ni cuimsimmis adenum* (gl. quasi in-

firmi fuerimus; i. e. quasi non potuerimus id facere) 17[c]. *infesmais* (gl. iudicare, consuevimus) Ml. 17[d].

2. pers.: *dodnindnastise* (leg. *-tesi*, traderetis eum, satanae) Wb. 9[b]. *isglé limm ni condigénte etrad marufeste inso* (est persuasum mihi, non perpetraretis libidinem si sciretis hoc) 9[d]. *marrufeste nigette na brithemnachta becca erriu* (si sciretis, non subtraheretis iudicia parva iis) 9[c].

3. pers.: *cechonistis nombetis archuit analoige* (etsi possent esse ratione analogiae) Sg. 138[a]. *am. farcuimsitis* (gl. ut facta esse potuerint; i e. quasi facta sint) 148[a]. *roptis imdai piana donaib anmanaib ceni escérsitis inchoirp aracenn* (forent abundantes poenae animis, si non resurgerent corpora pro iis), *ni tibertais piana foraib mani esersitis* (non darent poenas super iis si non resurrexissent) Ml. 15[c]. *airm ifuirsitis intorcc* (locus quo invenissent aprum), *port hifuirsitis innelit* (quo loco invenissent cervam, *fuirec*) Tir. 13. *insi ameit friscomartatar condositis huili* (gl. numquid sic offenderunt ut caderent? *tuit*) Wb. 5[b].

Passivum.

Vix dubium est, quin in vetusta lingua celtica per passivi quoque verbi tempora extiterit omnium personarum flexio, eodem fere modo quo in verbis deponentibus. Sed evenit frequenti usu flexionis impersonalis, quo personae prima et secunda utriusque numeri significari poterant per tertiam personam numeri singularis, infixis modo pronominibus huius vel illius personae, ut perierint ceterae praeter hanc personae, quarum vix reliquiae quaedam sunt servatae. Destructionem hanc magis iam progressam esse cum in lingua britannica, quae solam tertiam personam singularis verbi passivi servavit, tum in dialectis recentioribus omnibus, quae etiam activum destruxerunt, supra demonstratum est (p. 411), cum in vetusta hibernica etiam tertia persona pluralis extet usu frequentiore et communi, in primariis certe temporibus, praesenti (tam ind. quam coni.) et futuro, quae sola servarunt veram flexionem verbalem. Praeteritum enim atque omnia tempora secundaria vel supplentur participiis vel ad participiorum normam sunt formata.

Tempora primaria.

Praesens (indicativi).

Sing. 1. pers. deest exemplum; supponenda eadem terminatio UR quae est verbi deponentis.

2. pers. THER, TER; exemplum non invenimus.

3. pers. sunt terminationes variantes nudae *-ir*, *-ar*, *-er*, *-r*, praeterea *-ithir*, *-thir*, *-thar*, *-ither*, *-ther*. Est differentia formarum absolutae et subiunctae eadem in passivo quae in activo (p. 425).

a) Ser. I. AR: *dénid anasberar frib* (facite quod dicitur vobis) Wb. 23[c]. *intain asmberar, intan asmberar* (cum dicitur) 10[d]. Sg. 29. *isairi asberar angein uandanmaim* (ideo dicitur ortus eius, participii, ex nomine) Sg. 187[b]. *issain ani*

asberar indi et dogníther (est diversum quod dicitur in ea et quod fit) Wb. 14[c]. *adobarar* (offertur) 10[c]. *isforru doberar* (datur, fertur eis) Sg. 45[b]. *ascongarar* (gl. indicitur) Ml. 14[c]. *aní forfenar* (gl. quod consummatur) Tr. 45. *immacanar* (circa quem canitur) carm. Goid. 42. *arcanar* (gl. cum canatur) Cr. 32[b]. *indróí doglennar dosuidiu* (via quae paratur huic, bellatori) Ml. 54r. *cid frissasennar* (ad quid sonatur?) Wb. 12[c]. *dofuisemar* (generatur) Sg. 61[a]. *isairi doformagar, doformagar, ni tórmagar* (ideo augetur, non augetur) 28[b]. 58[a]. 67[a]. 188[a]. 202[a]. *ished insin condegar and* (gl. quaeritur inter dispensatores ut fidelis quis inveniatur; i. e. hoc est quod quaeritur) Wb. 8[d]. *doindnagar* (tribuitur) 16[d]. *fonsegar* (gl. tribulamur; constr. impers.) 14[b]. *lann segar and* (palma quae petitur ibi) 11[a]. *fuslegar* (delinitur) Inc. Sg. *inchoisechar* (significatur) Sg. 198[a]. *airecar, arecar, ni airecar* (invenitur, non invenitur) 20[a]. 66[b]. 145[b]. *animchomarc immechomarcar* (interrogatio quae interrogatur) 27[c]. *ni timmorcar* (non coartatur) 3[a]. *frissorcar* (gl. offenditur) Wb. 6[c]. *innarbar* (expellitur) Ml. 14[c]. *doadbadar* (ostenditur) Sg. 207[b]. 209[b]. Wb. 7[d]. 12[a]. 12[d]. 14[d]. 27[d]. 29[c]. *adfiadar* (profertur) Wb. 18[c]. Sg. 74[b]. ER: *huare nád tuiter* (quia non caditur), *asatuiter, hituiter* (ex quo, in quos caditur) Sg. 71[a]. Sola R post *r*: *doberr hi cotarsnc do* (gl. obicitur tamen huic) Sg. 21[b]. *doberr dondligudso ifrithcheist* (gl huic opponitur) 163[b]. *asberr camaiph* (dicitur etiam) 21[a]. *céin asmberr* (gl. dum dicitur) Wb. 33[a]. *cáineperr* (gl. bene dicitur) Sg. 215[a]. *tre atlogud buide donaib nóibaib diatabarr indalmsan* (gl. ministerium huius officii abundat per multas gratiarum actiones in domino; i. e. per actionem gratiarum a sanctis quibus datur eleemosyna) Wb. 17[a]. *aratobarr* (propter quod datur) 12[d]. Sed etiam THER (ad instar ser. III.): *nipi glóe anadchither trithemel* (non erit clarum quod videtur per tenebras; act. *adchí*, videt) Wb. 12[c]. *adcither* (conspicitur) 1[b]. *isamne dognither* (ita agitur) 9[c]. *ní dogrés dognither* (non fit semper) Sg. 59[a]. *treailli gaibther réproinn* (precatione quae canitur ante prandium) Wb. 28[c]. *congaibther* (continetur) 21[b]. *angaibther isindbuinniu l. croit. no ani crottichther* (gl. id quod canitur aut quod citharizatur) 12[c].

Ser. II. plerumque THAR, TAR: *acarthar* (gl. qui amatur) Sg. 193[b]. 196[b]. *itarscarthar* (gl. dirimitur) Cr. 31[b]. *coni etarscarthar on* (ut non separetur hoc) Tr. 37. *duferthar* (gl. conditur officium) Ml. 36r. *foratoc[f]har dagli* (cui imponitur bonus color) Tr. 14. *etercertar* (explicatur; pro *etercertthar*) id. 40. *dogenitin articuil adcomaltar ingerind in .di.* (gl. infinitivus coniungitur genetivo casui articuli apud Graecos; i. e. coniungitur gerundium in di) Sg. 148[b]. *inchruth donelltar mús* (ut declinatur mus) 109[a]. *intinscantar* (incipitur) Tr. 47. *frisduntar* (gl. obstruitur) Ml. 14[c]. *asagnintar intainmnid* (gl. coniunctio verbi habet vim nominativi casus cum actione aliqua, Pr. 13, 5, 28) Sg. 210[a]. *isfrecndirc som didiu intan arallegthar abriathar. intain arallegthar aæpis.* (gl. ego quidem absens corpore, praesens spiritu; i. e. est praesens ipse ergo, cum praelegitur verbum eius, cum recitatur epistula eius) Wb. 9[b]. 18[a]. Rarius assimilatum ITHER: *predchider dúibsi* (gl. sermo noster qui fit apud vos) 14[c].

Ser. III. ITHER, THER, TER: *intan asmbersom cia dobera ic do sion foéitsider hi suidiu ds.* (gl. subauditur deus manifeste; i. e. si dicit: quis feret salutem Sioni, subauditur in hoc d.) Ml. 34[d]. *diróscaither* (gl. comparatur, ad contraria) Sg. 42[b]. *dimeccither alled frispirut* (gl. quod spiritualiter examinatur

animalis homo non potest intellegere) Wb 8[b]. *brister immairecc fairsom et maided fair lib lase dombeir dia cobrith nocco* (gl. deus pacis conterat satanam sub pedibus vestris velociter, Rom. 16, 20; i. e. frangitur incursus ei et clades eius penes vos cum deus fert auxilium in eo) 7[c]. *am. filter* (ut flectitur), *infogur cétna filter* (eadem vox quae flectitur) Sg. 203[b]. *isdoib asrirther lóg apecthe* (gl. mercedem quam oportuit in semet ipsos recipientes; i. e. tribuitur [?] eis merces peccatorum suorum) Wb. 1[c]. *fristacuirther* (gl. obicitur, autem huic) Sg. 21[b]. *indtuigther* (gl. induitur) 143[b]. *issí dias insin oingther leusom* (hi duo unguntur apud illos) Tr. 4. *ishé candadas innandegnimaeso n. gnite inhadchoimnidi retecht fobathis dofoirndither trisin mbrat find* (is est candor bonum operum quae faciunt catechumeni antequam subeant baptismum, qui significatur pallio albo) id. 55. *ní foircnithœr* (non finitur) Sg. 6[b]. *arosailcther hires tri degním* (gl. merito ad fidem aditus aperitur) Ml. 14[c]. *aní foirbthigther* (gl. quod consummatur) Tr. 45. *intosgaigther* (gl. initiatur) id. 47. *coni dirnidigther* (gl. ut non derivetur) id. 37. *oscech anmimm ainmnigther* (gl. super omne nomen quod nominatur) Wb. 21[a]. *hóre nád comécnigther nech* (quia nemo cogitur) 28[b]. *cumgaigther* (gl. angitur; subst. *cumcai, cumgai*, angores, Ml.) Ml. 32[d]. *huare nad comsuidigther* (quia non componitur), *consuidigther* (componitur) Sg. 159[a]. 201[a]. *iscésad dó neuch cairddinigther ana* (gl. omne nomen a quocunque verbo natum vel genetivum sequitur casum vel dativum figurate per compassionem, ut amicus illius, Pr. 11, 1, 3; i. e. est passio ei qui amatur) Sg. 188[a].

b) I. IR: *berir breth foir* (gl. deiudicatur ab omnibus) Wb. 12[d]. *berir animchomarc uáim* (gl. saluta Priscillam etc.), *berir doimchomarc huaidib huili* (gl. salutat te Epaphras, Aristarchus etc.; i. e. fertur, datur salutatio eorum a me, salutatio tua ab eis omnibus) 31[a]. 32[c]. *berir ilbeim friss* (fertur offensio in eum) 4[d]. *berair* (fertur) Sg. 28[b]. *dlegair doib* (gl. debent) Wb. 7[a]. *dlegair dochách umaldóit frialaile* (gl. non est dissensionis deus sed pacis) 13[a]. *dlegair domsa precept docách* (debeo praecipere cuivis) 1[b]. *dlegair do comalnad indhuili rechto* (debet implere omnem legem) 20[c]. *nictar cia gessir* (non impetratur etsi rogatur) 17[d]. *fedir* (refertur) Sg. 188[a]. *cauir anísiu* (ponitur hoc) Inc. Sg.

II. III. ITHIR, THIR, TIR: *predchidir doib cib cruth* (praedicatur eis qualicunque modo) Wb. 14[d]. *samaltir inmolad dóinde frilaithe* (gl. mihi autem pro minimo est ut a vobis deiudicer aut ab humano die, 1. Cor. 4, 3; i. e. comparatur laus humana ad diem, addit glossator: ut propheta dicit diem hominum non concupivi id est laudem eorum) 8[a]. *derbthair* (gl. adprobatur) Ml. 14[b]. *sluintir persan tresinbre. cenibé ainmnid* (gl. ipsum verbum agentis personae nominativum in se habet; i. e. significatur persona per verbum, quamvis non sit nominativus; pro *sluindithir, sluindthir*) Sg. 138[a]. *isdo fóitir* (ad id mittitur; pro *fóidithir*) Wb. 25[a]. *óinaichthir* (gl. unitur) Sg. 212[a]. *cairigthir* (gl. notatur) Ml. 16[c]. *serbaigthir* (gl. amaricatur) Tr. 69. *gaibthir tra déde isintestiminse sís* (sumuntur igitur duo in hoc testimonio infra) Wb. 16[d]. *lobrigthir dabstanit* (gl. infirmatur, eius abstinentia) 6[c]. *huas litir suidigthir leo* (gl. supra literam ponentes, Graeci dexteram partem aspirationis H; i. e. supra litteram ponitur apud eos) Sg. 17[b].

Plur. 1. et 2. pers. desunt certa exempla. In Wb. 15[b]: *ni tam toirsech. ni dergemar* (gl. non angustiamur... non destituimur: tribulationem patimer,

sed non angustiamur, aporiamur, urimur, sed non destituimur, 2. Cor. 4, 8) forma *dergemar* fortasse non passiva, sed verbi deponentis (cf. *udergestar*, sub praet. prim. verb. dep. et Ml. 21[c]: *dimdérgud*, gl. de strato meo: contra infra: *ruderged*, propositum est).

3. pers. secundum analogiam 3. pers. sing. variant terminationes *-itir*, *-tir*; *-atar*, *-etar*, *-tar*; *-iter*, *-ter*.

a) TAR, ETAR, ATAR: *dobertar ar precept soscéli* (gl. nullo honorum usus sum; i. e. qui offeruntur pro praecipiendo evangelio) Wb. 10[d]. *doairbertar foréir dé* (convertuntur sub voluntatem dei) 22[c]. *asbertar ananman* (dicuntur nomina eorum) 28[a]. 30[a]. *cia etirscartar inna eperta* (quamvis separantur dictiones) Sg. 73[b]. *a-n. forcantar* (gl. ut docentur) Tr. 49. *anman arafóimtar* (nomina quae accipiuntur) Sg. 156[b]. *áramtar duidchi sidi* (numerantur genuinae [?] hae) 6[a]. *ithé doformagddar* (sunt haec quae augentur, nomina substantiva) 28[b]. *inní forsateismetar* (gl. concremant; i. e. eum super quem effunduntur) Ml. 23r. *lobraigetar* (gl. aegrescentium) 62r. *cenmithá arandcatar coitchena in or dam* (excepto quod inveniuntur communia in or etiam) Sg. 65[a]. *ni dénatar* (non fiunt), *ni tucatar* (non intelleguntur) Wb. 8[a]. 12[c]. *issam. doellatar*, *ardoellatar articuil* (sic declinantur, nam decl. art.) Sg. 4[b]. 109[a]. 148[b]. *adcomlatar*, *dianacomlatar*, *frisanacomlatar* (adiunguntur, quibus adiunguntur) 29[b]. 51[b]. 190[a]. 198[a]. *lase aralégatar* (gl. legendo; i. e. cum leguntur, praepositiones) 213[a]. *dugaithatar* (gl. cirumveniuntur) Ml. 31[c]. *itmóra na bretha scribatar and in æpis.* (gl. epistulae, inquiunt, graves sunt et fortes; i. e. gravia sunt iudicia quae scribuntur in ep.) Wb. 17[b]. *duratar* (gl. durantur) Ml. 57r. *commescatar dacenél indib* (gl. in utroque genere promiscue sunt; i. e. miscentur duo genera in eis) Sg. 61[a]. *ithé sidi condelggaddar do persanaib* (gl. hae comparationes quae ad personas fiunt; *-addar* = *-atar*, p. 70) 39[a]. *adcuireddar doláni* (adhibentur ad expletionem) 202[b].

ITER, TER: *nadfodlaiter* (gl. individuis, rebus; i. e. quae non dividuntur) Sg. 28[b]. *dufuibniter* (succiduntur) Ml. 24[c]. *dogníter anmann dilsi diib* (fiunt nomina propria ex eis) Sg. 35[b]. *ni óin hifoircniter* (non eodem modo finiuntur, pronomina) 162[b]. *am. noingter iarum ho epscop* (ut unguntur postea ab episcopo) Tr. 49. *cenid archoms. adrímter* (quamvis non ad composita adnumerantur) Sg. 202[a]. *immidaircet 7 duaisilbter do persain duaid* (gl. suprascripti in David, psalmi LXXII) Ml. 2[b]. *ni esgaibter* (gl. nec excipiuntur) Ml. 6r. *conirchloiter* (gl. aguntur, spiritu dei) Wb. 4[a].

b) ITIR, TIR: *miditir* (gl. aestimantur) Wb. 4[c]. *notaitir* (notantur) Sg. 28[a]. *coscitir*, *coisctir* (castigantur) Wb. 22[c]. 31[b]. *oc cormaim gaibtir dúana* (inter cerevisiam canuntur carmina) Paul. carm. 1. *dlegtir féich dúib et dún* (debentur debita a vobis et a nobis) Wb. 4[a].

Coniunctivus praesentis.

Insignis vocali *a*, ut in activo (p. 440).

Sing. 1. pers. fortasse: *coatomsnassar* (gl. ut ego inserar) Wb. 5[b]. *arnarimfolngar diltod do* (gl. ne fratrem meum scandalizem; i. e. ne fiam ei scandalum?) 10[c].

2. pers. fortasse: *na imroimser* (gl. considerans te ipsum ne et tu tempte-

ris, Gal. 6, 1; cf. *ammus*, temptatio) Wb. 20[c]. *arnachitrindarpither frisinfirini* (gl. noli altum sapere sed time; i. e. ne rursus eiciaris de iustitia) Wb. 5[b].

3. pers. ATHAR, ITHAR, THAR, AR: *arnatomnathar* (ne putetur) Wb. 13[c]. *mad cofoirbthetu hirisse arfenithar* (si ad perfectionem fidei profertur) 28[c]. *bad hé inmesso doberthar forrn* (hoc sit iudicium quod feratur de nobis) 8[d]. *níp sain anasberthar hogiun et ambess hicridiu* (ne sit diversum quod dicatur ore et quod sit in corde) 5[d]. *ni maith less cia gabthar do* (non placet ei quidquid ei canitur) 29[b]. *arná érbarthar isprecept arbiad nammá* (gl. omnia sustinemus, ne offendiculum demus; i. e. ne dicatur: est doctrina propter victum tantum) 10[d]. *arna œrbarthar, arna érbarthar* (ne dicatur) 29[b]. 31[c]. 33[b]. *doberthar indœpistil scribther dosuidib condárlœgthar duibsi* (afferetur epistula quae scribitur illis, ut praelegatur vobis) 27[a]. *ni torbe do maniréltar do* (gl. quis supplet locum idiotae? i. e. non prodest ei, si non exponitur ei) 12[d]. *cith .m. nama scríbthar and* (gl. quia nullus error fit; i. e. quamvis m solum scribatur ibi) Sg. 28[a]. *indindocbál doratad docr condartar dúnni less* (gl. ut et simul glorificemur; i. e. gloria quae data est Christo, ut detur nobis cum eo) 4[a]. *airis fechtnach anandach mani erthroitar hua dia* (nam est prospera eorum malitia, nisi subiugetur a deo, = *erthroidthar*) Ml. 48 r. *niepur frib innatmsin berar dohierus.* (non dico vobis de eleemosyna quae feratur Hierosolyma) Wb. 16[d]. *ní dlegar ní dúib* (gl. nemini quicquam debeatis) 6[a]. *manuddlegar ní do* (si quid debet) 32[a]. *fedar* (gl. ferri, referri) Sg. 210[a]. Fortasse, nisi per *s* formata sunt: *arna imromastar nech* (ne quis temptetur) Wb. 11[a]. *arna furastur* (gl. ne fuscetur, candor suus) Ml. 15[b].

Interdum tamen THER per assimilationem, inprimis ITHER: *isuisse intoichther andruailnitheso honnebdru.* (gl. oportet corruptibile hoc induere incorruptionem) Wb. 13[d]. *mad iarnaicniud adrimther* (si secundum naturam computetur) Cr. 3[b]. *conroadamrigther dia* (ut glorificetur deus) Wb. 12[d]. *ingoistigther* (gl. inlaqueari) Ml. 28[c]. *ni rochumscigther són beos* (gl. firmum fundamentum dei stetit; i. e. ne summoveatur hoc etiamnunc) Wb. 30[b]. *coasagnoither* (ut intellegatur) Sg. 180[b]. *manip tredagcomairli dognether* (nisi per bonum consilium fiat) Wb. 29[a]. *madugnether* (si fit) 5[c]. *bad am. asindbiursa dogneither* (ut id dico, fiat) 13[a]. *isdígal manicomollnither side* (est ultio si non impletur haec, lex) 2[c]. *conrochomalnid apredchither dúib* (gl. potens est vos confirmare iuxta evangelium meum; i. e. ut impleatis id quod praedicatur vobis) 7[c].

Plur. 3. pers. *a*) ATAR, TAR: *maduellatar* (si declinentur) Sg. 4[b]. *conrictar huili genti* (gl. donec plenitudo gentium intraret; i. e. ut salventur omnes gentes) Wb. 5[c]; cum assimilatione: *focridigter* (gl. accingi) Ml. 46 r. Sed etiam *b*) TIR forma absoluta: *ma marbitir facta carnis* (si mortificantur) Wb. 4[a]. *arnibat litre nota aram ciascribtair hifers* (nam non erunt litterae notae numerorum, quia scribuntur in versu) Sg. 6[b].

Item pro imperativo, cuius propria forma vix invenitur: *dodiusgadar indanim dodénam maith* (expergefiat anima ad faciendum bonum) Wb. 5[c]. *roerthar dúib uili* (gl. communicatio sancti spiritus sit vobiscum omnibus) 18[b]; at: *berar inchomarcc* (feratur salutatio) 7[b].

Eaedem formae praemissa particula praeteriti *ro* respondere solent futuro exacto Latinorum: *act rocomalnither inso uile* (cum completum erit hoc omne,

veniet) Wb. 26ᵃ. *act arroilgither indepistilse dúibsi berthir uáib laudocensibus* (gl. cum lecta fuerit apud vos epistula, facite ut etiam in Laodicensium ecclesia legatur) 27ᵈ. *hobu rorbaither ingním* (gl. negotio iam parato; *roforb.*) Ml. 15ᵃ. *acht asrobarthar inmí* (gl. cantato ipso mense ... apparebit) Cr. 32ᵇ.

Futurum.

Triplici modo formatum pariter atque in genere activo, aut per reduplicationem (servatam vel suppletam productione) aut addita consona B aut S.

Species I.

Reduplicationem ipsam servatam non invenimus nisi forte in uno hoc exemplo: *isdoib asrirther lóg apecthe* (gl. mercedem quam oportuit in semet ipsis recipientes; i. e. iis reddetur merces peccatorum suorum, si recte conferimus activas formas praes. *asrenat*, praet. *asrir*, fut. *asririu*?) Wb. 1ᶜ. Praeterea semper productione suppleri videtur (cf. p. 451).

Duplici forma 3. personae, quae sola remansit et ex qua ceterae per impersonalem constructionem circumscribuntur, sing. (subiuncta *-thar*, absoluta *-thir*) et sine dubio plur. (*-tar*, *-tir*).

a) THAR: *indinducbál dobérthar dom ínim* (gl. gloriam meam; i. e. gloriam quae offeretur mihi in caelo) Wb. 10ᵈ. *diambad mathi ropia indfochricc dobérthar dúnni* (gl. angustiamini in visceribus vestris eandem habentes remunerationem, 2. Cor. 6, 12. 13; i. e. si eritis boni, erit vobis ea remuneratio quae dabitur nobis) 16ᵃ. *rofestar cachmbelre intain bérthar indóiri* (sciet omnem linguam, cum feretur in captivitatem) 12ᵈ *ni tibérthar digal fuiribsi am. sodin* (gl. oro deum, ut vos quod bonum est faciatis; i. e. non sumetur vindicta de vobis hoc modo) 18ᵇ. *ishoisaac dofuisémthar asíl nairegde* (gl. in Isaac vocabitur tibi semen, Rom. 9, 7; i. e. ex I. procreabitur eius semen principale) 4ᵃ. *neich rogníith et gentar* (gl. et si habuerim omnem scientiam; i. e. eius quod factum est et fiet) 12ᵇ. *dogéntar toich diétoich and* (gl. vocabo non meam plebem plebem meam; i. e. fiet probabile ex improbabili) 4ᵈ. *dogéntar aidchumtach tempuil less* (fiet reaedificatio templi per eum, Antichristum) 26ᵃ. *ninincébthar* (non reprehendemur; flex. impers. v. infra) 15ᵈ.

b) THIR: *génthir .i. comadasigfithir* (gl. rite actitabitur, pascha; rectius *géntir*) Cr. 44ᵇ. *berthir uáib laudocensibus* (feretur a vobis ad L., epistula) Wb. 27ᵈ. *diandaithirsid ón isindeseircc et spirut rigthir cuccuib* (si correxeritis hoc, mores, in caritate et spiritu venietur ad vos) 9ᵃ.

Plur. *a*) TAR: *inbértar epistli uáin* (gl. numquid egemus epistulis commendaticiis ad vos? i. e. num ferentur epistulae a nobis?) Wb. 15ᵃ. *eterscértar acoirp et ananmin friu* (separabuntur eorum corpora et eorum animae ab iis) 8ᵇ.

b) TIR sine dubio, quamquam exemplum non invenimus.

Species II.

Cum nota huius temporis *b* (*f*) vix inveniuntur formae pleniores 3. personae utriusque numeri *-ibithir*, *-ibither*, *-ifither*, *-ibitir*, *-ibiter*. plerumque excussa aut prima aut secunda vocali *-ibther*, *-fithir*. *-fither*, *-fitir*, *-fiter*. Modo impersonali fiunt ceterae personae, quarum exempla infra sequentur.

Sing. formae subiunctae *-abthar*, *-ibther*, *-fither*, absolutae *-fithir*.

a) ABTHAR: *spe future glorie bias dúib innim et predchabthar hisos.* (quae erit vobis in caelo et praedicabitur in evangelio) Wb. 26[d].

IBTHER: *dodiusgibther side trinert inna deacte am. dorodiusgad arcoimdiu* (resuscitabitur hoc, corpus, per virtutem deitatis ut resuscitatus est dominus noster) Wb. 9[c]. *isamlid dorriga ... intain nád tomnibther athichtu* (ita veniet quando non expectabitur adventus eius) 25[b]. *ni dilgibther duib* (non ignoscetur vobis) 33[a]. *ni imdibnibter ainech and octabirt coibsen allae sin* (gl. unusquisque propria, refert; i. e. non concedetur protectio ibi in dandis confessionibus illo die) 15[c].

FITHER (pro qua forma frequentior est *fider*, cf. p. 73): *bieid aimser nad creitfider et dosluinfider* (erit tempus quo non credetur et negabitur) Wb. 28[c]. *acomoicfider* (gl. in utraque continua syllaba) Sg. 59[a]. *ni sechmalfaider* (non praetermittetur) Ml. 14[d]. *ní tuccfither rún* (non intellegetur mysterium) Wb. 8[a].

b) FITHIR (item frequentius *-fidir*): *firfidir anasrubart infáith* (verum fiet quod dixit propheta) Wb. 13[d]. *promfidir innargním iarrichte* (gl. quales sumus verbo et praesentes in facto; i. e. probabitur in facto nostro post adventum) 17[b]. *léicfidir dúib inbrithemnactsin* (gl. sed hoc iudicate magis; i. e. concedetur vobis hoc iudicium) 6[b]. *ma dudesta ní dibarniris íccfidir* (gl. ut compleamus ea quae desunt fidei vestrae; i. e. si quid deest de fide vestra, explebitur, redintegrabitur, pergit gl.: per adventum nostrum ad vos) 25[a]. *nertfidir* (gl. aedificabitur) 10[a]. *amolad maissiu máenib luaidfidir* (eius laus pulcrior muneribus praedicabitur) Paul. carm. 1. *comadasigfithir* (gl. rite actitabitur) Cr. 44[b].

Plur. *a*) FATAR fortasse: *fochelfatar* (deprehendentur?) Wb. 30[d], nisi potius est verbi deponentis.

FITER: *adrímfiter, adrímfeter* (gl. sed haec postea reputentur; i. e. reputabuntur, referentur) Sg. 153[b]. Pr. Cr. 60[b]. *roithfiter* (gl. contrudentur, in ultimum exitium) Ml. 15[c].

b) FITIR: *sóifitir iclóini* (gl. in omni seductione iniquitatis his qui pereunt; i. e. vertentur in inquitatem, cf. *soifesiu, soisiu*, vertes, vertis, Ml. 33[a], *dosoat*, gl. convertere solent) Sg. 209[b]. Wb. 26[a].

Species III.

Per S sicut in activo genere mixta futuri et coniunctivi species formatur, cuius haec exempla invenimus tertiae personae (vel ceterarum constructione impersonali circumscriptarum):

Sing. fut.: *atdomindnastar* (gl. deducar illuc, in Hispaniam; constr. impers.) Wb. 7[a]. *hisindí forsanairisedar ingním* (gl. possunt transire in quem fit actus; i. e. in quem fiet) Sg. 139[b]. — Coni.: *cid etrum aicned indreto diatormastar amét dogni trumain do iarum inmetsin* (gl. quamvis non gravis est natura rei, si augetur eius magnitudo, facit gravitatem ei postea haec magnitudo) Ml. 20[a]. *conecestar duib astoir* (cernatur vobis eius historia) Paul. carm. 3. *manipé duecastar dús inétar dimuintir drommo lías* (si non sit, cernatur si forte inveniatur de familia Dr. L.) Tir. 3. *intan nádnacastar et nádforchluinter* (cum non cernitur et non auditur) Wb. 25[b]. *mestar* (gl aestimari, sinas ab omnibus) Ml. 24[a]. *cotanrirastarni* (gl. obligemur; constr. impers.) Ml. 51 r. *isécen condárbastar*

inne indí frisasamaltar (necesse est demonstretur sensus eius quocum comparatur) Sg. 211ᵃ. Fortasse: *arnafurastar* (gl. ut ne .. fuscetur) Ml. 15ᵇ. *fuduidchestar* (gl. subduci) 36ᵇ. *doimmthastar frislond nintliuchta* (gl. coartata, hoc est, copulata cum aliquo sensu mentis; cf. *coimtungar*, gl. comitatur, Ml. 14ᶜ) Sg. 3ᵃ.

Plur. fut.: *doinnasatar* (tribuentur) Ml. 30ᶜ. — Coni.: *mad condiuiti doindasatar* (si cum simplicitate tribuuntur, dona) Wb. 17ᵃ.

E participiis vel e participiorum analogia cetera verbi passivi tempora formari supra (p. 470) commemoravimus.

Praeteritum primarium.

Frequentissimae sunt tertiae personae singularis terminationes *-t, th*, fere *-ad, -ed (-ath, -eth)*, quas esse principio formas participiales, conferendas lat. *-atum, -itum*, demonstrat forma pluralis *-etha, -tha* (cf. particip. pass. *-ithe, -the*).

Sing. AD: *brithemnact inso et frecre dondi asrobrad* (iudicium hoc et responsum ad id quod dictum est) Wb. 3ᶜ. *intan asrobrad frie* (cum dictum esset ei) Tr. 62. *issain indí asidrubart 7 indi frisanérbrath* (est diversa quae id dixit, et diversa ad quam dictum est, persona) Sg. 220ᵃ. *forruchongrad* (gl. erat lege praeceptum) Ml. 34 . *úrad* (gl. factum est) L. Ardm. 189b. 1. *rogabad gabáal dóib leu* (gl. probaverunt Macedonia et Achaia conlationem aliquam facere in pauperes san torum qui sunt in Hierusalem, Rom. 15, 26; i. e. facta est collatio eis apud hos) Wb. 7ᵃ. *didoiri babelone rogabad fondulso* (de captivitate Babyonia cantum est in hoc opere) Ml. 54r. *cain ronóibad abracham trihiris* (annon sanctificatus est Abraham per fidem?) Wb. 2ᶜ. *rohucad airechas inna rómæ coconstantinopoil rucad dam aainm* (gl. marg. ad inscriptionem libri V. artis Prisciani grammatici Caesariensis doctoris urbis Romae Constantinopolitanae; i. e. transumptus est principatus Romae Constantinopolim, transumptum etiam nomen eius) Sg. 174ᵃ. *ní roscríbad arnaill* (non propter aliud quid scriptum est) 6ᵇ. *doratad spirut dún* (datus est spiritus nobis), *dorratad teist* (datum est testimonium) Wb. 21ᵉ. 28ᵇ. *doratad fornanaimdea* (gl. pro ultione hostium) Ml. 36r. *ropredchad dúib* (quod praedicatum est vobis) Wb. 27ᵈ. *isairi rocload* (gl. crucifixus est, vetus homo noster, ut destruatur corpus peccati) 3ᵇ. *ished roerbad friatoschid* (est hoc commissum pro victu eorum) 10ᵈ. *roerbad dúnni forcell* (gl. creditum est testimonium, nobis) 25ᵈ. *foroslad hudib ánires* (gl. fides est exacta, ab eis) Ml. 31ᵃ.

ED: *dorairngred dam* (promissum est etiam) Wb. 2ᶜ. *adropredsom* (oblatus, immolatus est ille) 15ᵈ. *asrochoiled bás dúnni* (gl. adversum nos erat chirographum decreti; i. e. destinata erat mors nobis) 27ᵃ. *isdosund rofóided* (gl. misi, Tychicum, in hoc ipsum; i. e. missus est) 23ᵃ. *duroilged* (gl. abolita est, promissio) 2ᶜ. *durolged duib* (remissum, condonatum est vobis) 3ᵇ. *roslogeth* (gl. absorpta est, mors) 13ᵈ. *ol rofúsiged trechretim hicr.* (gl. manet non revelatum, velamen, quoniam in Christo evacuatur, 2. Cor. 3, 14) 15ᵃ. *arrudérged írúnaib inna deacte* (gl. Christum proposuit, deus, propitiationem; i. e. propositum est in mysteriis deitatis, pergit glossa: ut propitietur eis qui credunt) 2ᵇ.

TH: *neich rogníith* (eius quod factum est, scientia) Wb. 12ᵇ. *ronynith* (gl. actum; i. e. actum esse) Ml. 14ᵃ. *aue nifrith nach anmail* (nepos, non inventus

est quisquam eius similis; = *asamail?*) Paul. carm. 1. *nifrith* (non est inventum), *fofrith* (inventum est), *cofrith* (ut inveniretur) Br. h. 29. 66. 79. 86. *coairm irrochloth aboth* (ad locum quo fossa, fundata est eius casa) ib. 70.

T post gutturalem: *ōricht les inna allslige* (ut opus fuerit emendatione; *ruiccim les*, indigeo, p. 429) Ml. 2ᵃ. *ni furecht cidóen screpul bamo triun arailiu* (non inventum est etiam uno scripulo maiorem esse unum trientem altero), *sechnifurecht forcraid ann* (non inventa est abundantia in eo) Br. h. 80. 88. *niconairnecht and chucai* (non inventum est ibi apud eam) ib. 86. Minus certum: *cid arna airecht prono. naitrebthach* (cur non ortum sit? an: cur non effecerit? pron. possessivum) Sg. 198ᵇ. Item excussa nasali: *isaisilbed do ciasu iartain rocet* (attributus est ei, Moysi, quamquam postea cantus est) Ml. 2ᵇ. *doarchet, doairchet, tairchet* (praedictum est; *doaurchanim*, gl. sagio, Sg.) Wb. fq. *tresinfuil storidi doreiset assathóib* (per sanguinem historicum qui profusus est ex eius latere; *doesmet*, p. 433) Wb. 20ᵈ.

In aliis eadem forma contractione orta est: *isairi adfét de hic* (ideo relatum est de eo hic; = *adfiadad*) Sg. 18ᵃ. *adfet* (relatum est) F. h. 1. *isdobéstaid inféit* (gl. est moralis psalmus; i. e. ad moralitatem prolatus est) Ml. 14ᵇ. *ni derlaichta apecdæ doib acht durat addígal forru* (non sunt iis abolita eorum peccata, sed data est eorum ultio in eos; = *doratad*) Wb. 33ᵃ.

SS (= *st*, cf. p. 49): *rofess cid itaig ríg am. rofess itaig cáich* (gl. ut vincula mea manifesta fierent in omni praetorio et in ceteris omnibus, Phil. 1, 13; i. e. scitum est etiam in domo regis ut scitum est in domo cuiusvis; rad. *fid*) Wb. 23ᵇ. *rufes aaurlatu treachestu* (gl. didicit ex his quae passus est oboedientiam; i. e. cognita est oboedientia eius per passiones eius) 33ᶜ. *dorrifess do húasalathrachaib et fathib et apstalib* (gl. omnis scriptura divinitus inspirata) 30ᵈ. *ished inso sis rochlos et adchess innabésaib et agnímaib* (hoc infra, quod sequitur, auditum et visum est in eius moribus et factis, Christi) 23ᶜ. *fornim rochloss ahitge* (in caelo audita est eius precatio, Brigittae) Br. h. 16. *foeres, focress* (depositum, deiectum est; *focert*) ib. 48. 72. 79.

Plur. TA, plerumque ATHA, ETHA, THA: *anman dorónta de dobriath.* (gl. mane novum, sponte sua; i. e. nomina facta sunt ex adverbiis) Sg. 216ᵃ. *asrulenta* (gl. inquinatae) Ml. 28ᵃ. *hisunt tra ōricc frissalind serb inchúrsactha lase forruillecta beóil inchàlich dimil cosse anall* (gl. obsecro autem vos, fratres, ut id ipsum dicatis, 1. Cor. 1, 10; i. e. in hoc ergo transit ad potum amarum reprehensionis, postquam illita sunt labia calicis melle adhuc ante) Wb. 7ᵈ. *isimmallei rofóitea* (simul missi sunt) 27ᶜ. *arrufoitea epistli* (nam missae erant epistulae) 9ᵈ. *ni roitea cuccu etir* (i. e. *rofoitea*; non omnino missi sunt ad eos) 5ᵃ. *aschomarta* (gl. ad internecionem caesi sunt) Ml. 26ᵈ. *ni derlaichta apecdæ doib* (non sunt abolita eorum peccata iis) Wb. 33ᵃ. *istrimetar roceta intsailm* (per metrum cantati sunt psalmi) Ml. 30ᵃ. *istriit dorolgetha arpecthi duún* (gl. nos transtulit in regnum filii in quo habemus remissionem peccatorum; i. e. per eum remissa sunt nobis peccata nostra) Wb. 26ᶜ. *ani asatorbatha* (id ex quo eiecti sunt) 5ᵇ. *dorurgabtha* (gl. sunt prolata, in utroque genere promiscue; = *doroforgabtha*) Sg. 61ᵃ. *am. asfriss roairptha* (gl. unicuique sicut dominus dedit) Wb. 8ᶜ. *roaingthea iarum ho christ* (uncti sunt postea a Christo) Tr. 49. *nocairdnigthea* (gl. foederatae sunt) Ml. 37r.

Ceterae personae utriusque numeri significantur modo impersonali, cuius exempla videas infra.

Participia.

Sunt duo, ut in lingua latina, passivi participia, praeteriti et necessitatis.

1. Participium praeteriti terminatione ampliore TE, fere ITHE, THE (THA, raro cum *d* pro *th*; brit. *-et*, *-etic*) pro simplici *-th*: *accomallte* (gl. socius) Wb. 5[b]. *acomaltae* (gl. coniunx, i. e. coniunctus) Sg. 60[b]. *tinolta* (gl. locata) Ml. 5r. *comchlante* (gl. consitus, conseminatus; *t* = *dt*) Sg. 24[a]. *ambas cete* (gl. cantato ipso mense; i. e si erit cantatus, *t* = *nt*) Cr. 32[b]. *etarfuillechta* (gl. interlitus) Sg. 24[a]. *bid cuimrechta* (gl. alligatus erit) 39[b] *ind .e. timmorte* (e correpta; *rt* = *rct*) 12[a]. *iséilnithe amenme et achocubus* (gl. inquinata eorum mens et conscientia) Wb. 31[b]. *druáilnithe aciall* (gl. homines corrupti mente) 30[c]. *cid druailnide ñbes chechtar indarann* (gl. quamvis sit ex corruptis, cum separetur compositum, Pr. 12, 5, 26; i. e. quamvis sit corrupta utraque pars) Sg. 202[b]. *ropo infolgithe irrúnaib* (erat ignotum, velatum in mysteriis) Wb. 21[c]. *imaircide do persin moysi insalmso. asduchrist asimmaircide insalmso* (Moysi, Christo est inscriptus psalmus hic) Ml. 2[b]. 16[a]. *dorairngred dam rombad oirdnide achland* (promissum est etiam, fore electum semen eius) Wb. 2[c]. *aspersan oirdnithe* (gl. scio enim cui credidi) 29[d]. *remeperthae* (antedictus) Sg. 4[a]. *aidchuimthe. loiscthe* (gl. cauteriata, conscientia) Wb. 28[c]. *oingthe* (gl. unctus) Tr. 3. *scópthe* (gl. scopata) ib. 15. *imdibthe ó lanamnas* (gl. circumcisus aliquis vocatus est; i. e. circumcisus a coniugio, expers coniugii) Wb. 10[a]. *aurgabtha* (gl. demptus, dominus a Iudaeis; i. e. captus) Cr. 41[a]. *anas follaigthe* (gl. neglecta) Ml. 64r. *etuailngithe* (gl. indignatus; i. e. indignus habitus) 41r. *bad ærsoilcthe* (gl. aperta sit, porta) Sg. 147[b]. *foircthe* (gl. eruditus; = *forcithe*) Ml. 35[d]. *brathnigthe. forloiscthe* (gl. igne exanimatus) 31[c]. *arnatomnathar bed foammamichthe deacht dondóinacht* (ne putetur esse subiectam deitatem humanitati) Wb. 13[c]. *mesraigthe* (gl. modestus; i. e. moderatus) Sg. 60[b].

Alii casus: *dothaidbsiu indæe infolngithi* (ad demonstrationem dei ignoti) Wb. 10[d]. *nabad mebul lat precept cr. crochthi* (ne sit tibi pudori doctrina Christi crucifixi) 29[d]. *dindtrediu remeperthu* (de tribus antedictis) Sg. 3[b]. *cosinbrosnu resaigthiu* (gl. cum cremio somniato; i. e. praedicto) Tr. 127. *erchoilti* (gl. votivae) Ml. 66r. *cosaigthi* (gl. pedata) 4r. *fuillechti* (gl. lita: cum tunica talari sanguine lita) Tr. 128. *formúchthai* (gl. abscondita, voce) Sg. 9[b]. *amárthórmachtai* (gl. macte id est magis aucte) 76[a]. Plur.: *siglithi* (gl. signati nos, spiritu sancto) Wb. 21[a]. *amtar forngarti* (gl. Cecropidae iussi; i. e. cum essent iussi) Sg. 31[b]. *remfoiti* (gl. praemissa; = *remfoidthi*) Ml. 30[c]. *uadfialichthi* (gl. nos omnes revelata facie) Wb. 15[b]. *dosuidigthi* (adposita) Sg. 63[a]. *ind frithorthai* (gl. adflicti) Ml. 58r. *cossecarthi* (gl. dicati) 39r. *donaib cloithib* (gl. victis) 45r. *tri beulu dlútai* (per labra fixa) Sg. 6[a].

2. Participium necessitatis in ITHI, THI (cum signo productionis in *i* terminali in uno loco Wb. 1[d]: *dénti*, faciendum, quae producta vocalis, quamvis in aliis iam neglecta inveniatur, comprobatur tamen formis britannicis, arem. vet. *-itoe*, *-itoi*, cambr. hod. *-adwy* = *-itê*, *-atê*): *ni airmithi arni* (gl. neque qui plantat est aliquid; i. e. numerandus pro aliqua re) Wb. 8[c]. *fodlaidi* (gl. aequa

distributione findendas, vocitamus horas) Cr. 33[b] *cúith bed ṡrethi* (gl. acus substernendum gallinis) Sg. 68[a]. *beth eperthi* (gl. dicendum, aliquid habet dictio; i. e. quod sit dicendum) 25[b]. *ní ædparthi inso* (gl. minime hoc est adhibendum) 6[b]. *cid asdénti frisin tra* (gl. quid ergo fratres? i. e. quid faciendum in hoc ergo) Wb. 12[d]. *preceptori nuiadnissi mór ní asdénti ní airriu* (gl. quomodo non ministratio spiritus erit in gloriam? i. e. praeceptores doctrinae novae, magni aliquid faciendum de illis) 15[a]. *asberat isarindeb isdénti tol dáe* (gl. qui existimant quaestum esse pietatem, discede ab eiusmodi; i. e. qui dicunt propter lucrum esse faciendam voluntatem dei) 29[b]. *isforcanti* (gl. intimandum est) Cr. 33[d]. *cruth assechidi bethu et nebmarbtu* (quomodo assequenda sit vita et immortalitas) Wb. 29[d]. *ol ascocarti* (gl. quod sit emendandum) Sg. 90[a]. *bed ailti* (gl. ad implorandum) Ml. 65r. *bed foircthi* (gl. imbuendam, studiis) 59r. *bed estoiscthi* (gl. ad inpremendum) 50r. *bed cuimrechti* (gl. ad stringendum) 37r. *donbia[i]l bed cuintechti* (gl. ad quaerendam securim) Tr. 131. *dindinit bed ṡastai* (gl. Cato de agna pascenda) Sg. 39[b]. *isimcasti* (gl. consideranda, animi firmitas) Ml. 18[d]. *bid comsrithi .i. bid aisndissi* (gl. cum his manus conserenda est; i. e. contendendum est, affirmandum; leg. *aisndisti*) 16[c]. *ni eclustai* (gl. proprietas est excutienda) Sg. 27[a]. *massu móiti nech* (si est gloriandus aliquis), *ní issiansib spiritáldib móiti* (non in sensibus spiritualibus gloriandum est) Wb. 23[d]. 27[a]. *bed airillti* (gl. ad promerendam, benignitatem) Ml. 22[d]. *isaichti* (gl. metuenda) Sg. 33[b]. *isairi isimcabthi* (gl. stultas quaestiones devita sciens quod generant lites; i. e. ideo vitandum est) Wb. 30[b]. *bed erngabthi* (gl. fugiendam infidelitatem, monet) Ml. 16[a]. *nicumscaichthi cumachtae* (gl. hoc potestatem literae mutare non debuit; i. e. non mutanda potestas) Sg. 6[a]. *bid cuimlengaithi i. bid conflechtuigthi* (gl. congrediendum) Ml. 16[a].

Tempora secundaria.

Futurum notam suam induit; praesens et praeteritum solis particulis *no* et *ro* distingui solent. Terminatio tertiae personae congruens cum participio praeteriti est ITHE (IDE), THE. Usus triplex ut in activo.

Praesens secundarium.

Indicativus: *nolíntae* (gl. solebat repleri; *-tae* pro *-the*, p. 73) Ml. 32[b]. *idbart arba ainm leosom peccatum dundidbairt adoparthe darcenn peccati* (gl. peccatum fecit: eum qui non noverat peccatum, pro nobis peccatum fecit, 2. Cor. 5, 21; i. e. oblatio, nam erat nomen apud eos peccatum oblationi quae offerebatur pro p.) Wb. 15[d]. *acheimsón ingaibthe cechsalm* (gradus suus, in quo quisque psalmus canebatur), *indré ingaibthe cechsalm* (spatium in quo etc.) Ml. 54r. *duimmaircthe* (gl. artabatur) 63r. *lasse dusente* (gl. cum persequebatur, a filiis suis) 19r. *is airi asberthe* (propterea dicebatur) Tr. 110.

Coniunctivus: *nach firianugud forchomnucuir hi rect conocomalnithe indiunni* (gl. ut iustificatio legis impleretur in nobis) Wb. 3[d]. *conocomalnide anduRairṅgred do abar.* (gl. ut in gentibus benedictio Abrahae fieret; i. e. ut impleretur quod promissum est Abrahae) 19[b]. *duforbaithe* (gl. veneretur), *nosroiglide* (gl. permisit flagellari; i. e. ut flagellaretur) Ml. 31[c]. 32[c]. *conulintae* (gl. ut comple-

retur) 32[c]. *arna eperthe isairi robóisom octatháir imdibi hére ni roimdibed* (gl. nos enim sumus circumcisi; i. e. ne diceretur: ideo fuit vituperans circumcisionem, quia non fuit circumcisus) Wb. 23[d]. *ɔeperthae* (ut dicatur) Sg. 26[a]. *abamin fornaidminte* (gl. imperativus pro optativo ponitur vel deprecativo, ut Musa mihi causas memora, Pr. 8, 18, 103; i. e. optat ut memoretur sibi) 161[b]. *nofoirbthichthe* (gl. decebat eum consummari; i. e. ut consummaretur) Wb. 32[d]. *condarlicthe tech nebmarbtath immunn dinim* (ut induatur domus immortalitatis circa nos de caelo) 15[c]. *ni condergeni ctir gním trissatabarthe athis foir hochomnesam* (non fecit omnino actum, per quem conferretur opprobrium in eum a proximo) Ml. 36[a].

Condicionalis: *forócrad dúib am. bid fiadib nocrochthe* (gl. ante quorum oculos proscriptus est in vobis crucifixus; i. e. descriptus est vobis acsi coram vobis crucifigeretur, Christus) Wb. 19[b]. *am. doberrthe* (gl. acsi decalvetur) 11[c]. *arnibiad rath dilgotho mad trerecht duairngerthe* (nam non esset gratia remissionis, si per legem promitteretur) 2[e]. *darcenn pecca. didiu síl adim adropredsom combo uisse ciasberthe pecca. di* (pro peccato igitur seminis Adami oblatus est ipse, ut sit iustum ut (si) dicatur peccatum de ea, oblatione (v. supra)? an corr. *de*?) 15[d]. *cini eperthe frinn* (gl. quod etiam sollicitus fui hoc ipsum facere, Gal. 2, 10; i. e. etiamsi non diceretur, dictum esset nobis) 19[a].

Potentialis: *cid iarfachta* (si poscatur) Paul. carm. 1.

Eadem forma sicut in activo genere praefixa *ro-* particula redditur plusquamperfectum ac coniunctivus plusquamperfecti vel perfecti Latinorum. Satis erunt haec exempla: *de rét ailiu roainmnichthe* (gl. significatione denominativa, nomina in des, Pr. 2, 6, 33; i. e. de alia re denominata erant) Sg. 31. *combad uad roainmnigthe* (ut sit inde nominatum) 106[b]. *bói ni roglante and* (fuit aliquid quod purgaretur in eo) Wb. 31[c]. *arnifil ceneel nabelre isinbiuth dinádricthe nech* (nam non est gens aut lingua in mundo ex qua non sit salvatus aliquis) 28[b]. *dunarructhæ actoentuistiu* (cui non esset nata nisi una proles) Tir. 11. *iscumme di roberrthe* (est idem ei acsi sit tonsa, femina) Wb. 11[c].

Praeteritum secundarium.

Temporis per S formati, respondentis igitur formis cambricis in *-sit* exeuntibus, unum vel duo exempla extare videntur usus coniunctivi: *atomanaste* (gl. a vobis deduci in Iudaeam, volui; cf. supra allatum: *atdomindnastar*) Wb. 14[c]. *ni bo comitesti dó* (leg. *comiteste*?) non erat connivendum ei) 1[c]. Sed ne haec quidem satis certa sunt, potest enim in his inesse forma activa 2. pers. pluralis; cf. quae supra (p. 470) proposuimus.

Futurum secundarium.

Condicionalis: *ani huanainmniohfide* (gl. illud, significat: quasi ad aliquid dictum est quod quamvis habeat aliquod contrarium et quasi semper adhaerens tamen non ipso nomine significat etiam illud; neque enim ex illo nominationem accipit, ut dies, nox, dextra, sinistra, Pr. 2, 5, 29; i. e. id e quo denominaretur) *maniptis tóbaidi intogar. tiagddé in i ropad an. peneuilt noacuitigfide indib huare astimórtae peneuilt* (gl. accentus perfecti vocativi in his servatur, Virgili, Mer-

curi. Si enim non esset abscisio, debuerunt huiusmodi vocativi, id est qui in i desinentes paenultimam correptam habent, antepaenultimam acuere, Pr. 7, 5, 18; i. e. si non essent abscisi vocativi qui exeunt in i, antepaenultima in iis acueretur, quia est correpta paenultima) Sg. 120ᵃ. Pergit ibidem textus: quod minime licet, nam paenultimam acuimus, et addit glossator: *combad an. peneuilt noacuitig. indib* (i. e. minime licet, ut antepaenultima accentu acuto proferatur), in quo *noacuitig.* = *noacuitigthe,* praesentis secundarii.

De flexione impersonali.

Flexionis huius, quae in recentioribus dialectis, inprimis in gaelica, omne fere verbum pervadit, initia iam sunt in vetusta hibernica, cum in quibusdam verbi substantivi formis (de quibus infra), tum in verbo passivo. In hoc enim prima et secunda utriusque numeri personae (nonnunquam ipsa 3. pluralis) designantur per unam formam tertiae personae singularis, ita quidem ut infigantur utriusque personae pronomina, tam singularis quam pluralis, sive simplex est verbum, post particulas *no* vel *ro* verbales praefigendas, sive compositum, inter praepositionem et verbum (cf. pp. 327. 412. 413. 415). Exempla in codicibus repperi haec.

Praesentis indicativi.

Sing. 1. pers.: *nomglantar* (gl. emungor) Sg. 178ᵇ. *nomthachtar* (gl. angor) 143ᵃ. *nomdeithidnigthersa* (gl. sollicitor, magna cura; subst. *dethiden,* cura) Ml. 29ᵈ. *fommálagar* (gl. consternor; mox act. *foalgim*) Sg. 146ᵇ. *fordomchomaither* (gl. servor tibi; cf. p. 328) 139ᵇ. *cotomerchloither* (gl. agor, actus) 17ᵃ. *cotammeicnigthersa* (gl. conpellor; i. e. cogor) Ml. 21ᵇ.

2. pers. exemplum deest.

Plur. 1. pers.: *nonlíntarni* (gl. implemur) Ml. 18ᶜ. *corronertamni cách hifoditin fochide am. nonnertarni ho dia* (gl. ut possimus consolari eos qui in omni pressura sunt per exhortationem qua exhortamur et ipsi a deo, 2. Cor. 1, 4; i. e. ut confirmamur nos a deo) Wb. 14ᵇ. *am. nonœ́icdichtherni* (gl. sicut blasphemamur) 2ᵃ. *intan nonnguirtherni* (gl. quando ignimur) Tr. 106. *arúnniangar* (gl. adficiemur) Ml. 47r. *fonsegar* (gl. tribulamur) Wb. 14ᵇ. *honuntogaitarni* (ex quo fraudamur) Ml. 32ᵃ.

2. pers. desidero exemplum. Essent haud dubie *noblíntar, nobnertarsi* (implemini, confortamini) etc.

Coniunctivi specierum.

Sing. 1. pers. fortasse (cf. p. 473): *coatomsnassar* (gl. ut ego inserar) Wb. 5ᵇ.

2. pers. fortasse (cf. p. 474): *arnachitrindarpither frisinfírini* (gl. noli altum sapere sed time; i. e. ne exherederis, expers fias iustitiae) Wb. 5ᵇ.

Plur. 1. pers.: *conintorgáitar* (gl. ut non circumveniamur, a satana) Wb. 14ᵈ. *cotanrirastarni* (gl. obligemur) Ml. 51r.

2. pers.: *no bendachthar* (gl. benedici, si vultis; rectius *nobb.*) Ml. 33ᵈ.

Praeteriti.

Sing. 1. pers.: *issirrǽchoir immumruidbed* (gl. circumcisus sum octava die, ex genere Israel, Phil. 3, 5) Wb. 23[d].

2. pers. exemplum deest.

Plur. 1. pers.: *rondlúmigedni in óenchorp tribaithis* (gl. omnes nos in unum corpus baptizati sumus) Wb. 12[a]. *dorondonadni* (gl. consolati sumus) 16[b]. *fonrochled do airitiu hirisse* (gl. conclusi nos in eam fidem quae revelanda erat) 19[c]. *isdo donrograd* (gl. deus elegit nos ut essemus sancti; i. e. ad id evocati sumus) 20[c].

2. pers.: *istree robhícad* (per eam salvati estis, misericordiam) Wb. 5[c]. *robclandad et robfothaiged do sunt* (gl. radicati et fundati vos, estis ad hoc) 21[d]. *dobrograd condibfeil icorp cr.* (gl. scientes fratres electionem vestram; i. e. evocati estis, ut sitis in corpore Christi) 24[c]. *duús indobfochad* (si forte temptati sitis) 25[a].

Futuri.

Sing. 1. pers.: *nomlínfidersa* (gl. complebor) Ml. 33[b]. *fomfirfidersa* (gl. omni studio praeparabor) 33[b]. *fomchridichfidersa* (gl. accingar, in opus ultionis; cf. *focridigedar*, gl. accingit, 35[c]) 31[c].

Plur. 1. pers.: *diacomalnammar apredchimme ninincébthar iarum* (gl. nemini dantes ullam offensionem, ut non vituperetur ministerium nostrum; i. e. si complemus id quod praedicamus, non reprehendemur postea) Wb. 15[d].

2. pers.: *nibiccfither trechroich cr. ma fogneith dorecht* (gl. si circumcidamini Christus vobis nihil proderit; i. e. non salvabimini per crucem Christi, si servitis legi) Wb. 20[a]. *islib atá arogu tra mad ferr cotobsechfider dichossec alailiu* (gl. quid vultis in virga veniam an in caritate? 1. Cor. 4, 21; i. e. est penes vos ergo electio eius, si eritis meliores, instituemini alia institutione) 9[b].

3. pers.: *nondaberthar aithirriuch indoiri* (gl. nolite opinari . . . reductos de babilone . . . in alienas terras posse transferri; i. e. quod ferentur denuo in captivitatem) Ml. 49r.

De infinitivo.

Infinitivus magis quam in ceteris linguis est substantivum verbale in celticis, in quibus non, ut in aliis linguis, una eademque propria effingitur terminatione, sed formam ac naturam plane substantivorum prae se fert, sive congruit cum themate verbi sive derivationibus quibusdam indutus est. Flexio igitur infinitivi eadem est quae substantivi, masculini generis vel neutri (ut derivatorum in *-ad*, *-am*, *-end*), vel feminini (ut derivatorum in *-ál*, *-t*, *-tiu*). Articulo fere caret, assumit tamen sibi pronomina possessiva et saepius praepositionem *do*, eodem prope usu, cuius est angl. *to*, germ. *zu*.

1. Infinitivus primitivus, i. e. aut ipsum thema verbi aut substantivum, unde verbum derivatur. Nom.: *afulang domsa* (gl. supra modum; i. e. mihi erat tolerare ea; *fo-lang*) Wb. 17[c]. *nipa aidrech lib afulang* (non paenitebit vos tolerare eas, tribulationes) 25[d]. *mad fíu lib moainechsa* (gl. quod si dignum fuerit ut et ego eam; i. e. si digna vobis videtur mea protectio) 14[a].

islubre. anáram (gl. non sunt separanda a verbo; i. e. cum verbo *labréthir*, numeranda sunt, infinita; *áram*, numerus, *áirmim*, numero) Sg. 26[b]. *etarcert didulib* (interpretari de elementis) Wb. 27[a]. Acc.: *trefulang inna fochide bied indhicc* (toleratione tribulationum erit salus) 14[b]. Dat.: *am. som bo ainmnetach ocfulung fochide* (ut ipse, Chr., fuit patiens in tolerandis tribulationibus) 26[b]. *ató occombáig friss* (sum in certando, certans cum eo) 26[d].

Cum praep. *do*: *dofulung* (ad tolerandum) Wb. 25[a]. *doimmfolung fuit* (ad efficiendam longitudinem) Sg. 6[b]. *ammi irlaim hicach láo dodul martre* (sumus parati cotidie ad subeundum martyrium) Wb. 4[b]. *indii adchobra som dohícc* (ii quos vult ipse salvare) 28[b]. *foilsigthi feisin cen ainm do thórmuch fris* (gl. pronomen solum ostenditur per se; i. e. demonstrandum est ipsum, ut non addatur nomen ei, germ. ohne ein nomen beizufügen) Sg. 211[a].

2 Infinitivus derivatus frequentius desinit in *-t*, *-id*, *-ed*, *-ad*, *-ud* (comparanda graecis, *-τις*, *-σις*, *-τυς*, latinis *-(ti)s*, *-tus*, infinitivis slavicis *-ati*, *-iti*, *-nuti*), *tiu* (lat. *-tio*), rarius in *-am*, *-em*, *-um*, *-im*, *-ál*, *-ent*, *-end*, *-iche*, *-echt*.

T (them. *-ti*; cf. lat. ut *mens mors, ars*) declinationis femininae (ex ordinis prioris serie quinta transiens in quartam), eorum potissimum verborum, quorum praesens sequitur seriem I., frequentior in combinationibus *-rt*, *-lt*, *cht*. Nom.: *airbert biuth* (frui) Wb. sq. *nirbo mebul dom epert frissom* (non fuit mihi dedecori dicere ei) Wb. 16[b]. *ni áil dún tabart testassa* (gl. non nobis necesse quidquam loqui) 24[c]. *ished aschomairlle lımm athabart* (hoc volo dare, consilium) 16[c]. *iscoir athabairt doib* (iustum, ea, tributa, dare eis) 6[a]. *athuidecht icride tarési dœ* (gl. nolite locum dare diabolo; i. e. cum venire in cor pro deo) 22[b]. Gen.: *torbe athabarte dochum nirisse* (utilitas ferendi eius ad fidem) Wb. 11[a]. *ordad tabarte gráid* (ordinatio dandi gradus) 31[b]. *tabarte graid* (gl. impositionis manuum) 33[d]. *tarhési tomalte inna tuare* (gl. eo quod gratias ago, i. e. pro eo quod edo cibos) 11[c]. *am irlam techte martre cachdia* (sum paratus ad subeundum martyrium cotidie) 13[c]. Dat.: *ocairbirt biuth coirp cr.* (gl. potestis mensae domini participes esse) Wb. 11[b]. *sóir octabairt ruun* (apti ad proferenda mysteria) 12[b]. *octabirt coibsen* (in dandis confessionibus) 15[c]. *ocdíubeirt, ocdiupirt* (in decrescendo) Cr. 33[a]. 33[c]. Acc.: *trithabairt lóge, trethabirt fochricce* (danda mercede) Wb. 10[d]. 25[d]. *trebartabirtsi dochum nirisse* (dando vos ad fidem) 14[c]. *trithomailt neich adobarar doib* (gl. nolo vos socios fieri daemoniorum; i. e. per vescendum eo quod offertur iis) 11[b].

Dat. cum praep. *do*: *dothabairt diglae* (ad dandam vindictam) Wb. 6[c]. *do airbirt biuth innatúaresin* (ad fruendum cibis his) 10[c]. *ni áil tra insin doepert* (non iuvat ergo hoc dicere) 27[a]. *engráccigidir cechtar nai alaill 7 iscumme duit legens est 7 qui legit do epert* (gl. dicimus legens est qui legit et qui legit est legens, Pr. 11, 7, 25; i. e. est utrumque eorum loco alterius, et est idem tibi legens est et qui legit dicere) Sg. 193[a]. *robtar irlim dothecht martre* (fuerunt parati ad subeundum martyrium) Wb. 7[b].

ID, item fem., a verbis ser. I. Nom.: *ishe besad felsub . . . saigid* (hic mos est philosophorum, . disputare) Wb. 27[a]. *errenaid* (gl. adpendere, videntur cogitationibus rectis) Ml. 20[c]. Dat.: *nitat sóir huili ocsaigid forsunu* (non sunt apti omnes ad disputandum de vocibus) Wb. 12[b]. *dochuindchid á altrama* (ad petendum victum suum) Ml. carm. 1. *dochuingid neich cuccu* (ad petendum ali-

quid ab iis) Wb. 27ᶜ. *dochuingid timpne naile* (gl. quis ascendet in caelum? i. e. ad quaerenda mandata alia) 4ᵈ. *fid aile do esnid* (arborem aliam inserere) 5ᵇ. Acc.: *ni archuingid tuare cucuibsi* (gl. non propter penuriam; i. e. non ad quaerendum victum a vobis) Wb. 24ᵇ. *cenchuingid neich conech* (gl. cum silentio operantes suum panem manducent) 26ᵇ.

ED, neutri generis(?): *nipu huissę áœllned* (gl. templum dei sanctum est; i. e. non licuit maculare id) Wb. 8ᵈ.

AD (potius *-ád*), verborum ser. II. Nom.: *ishuisse amolath* (gl. laudandus; i. e. iustum est eum laudare) Sg. 59ᵇ. *ished alligitime scarad friindeb indomuin* (est hoc τὸ legitime, secedere a lucro mundi) Wb. 30ᵃ. *ismórad daggnimo dogni* (est magnificatio boni operis quam facit; ibid. *mórate*, qui magnificant) 6ᵃ. *ropad maith limsa labrad ilbelre dúibsi* (gl. volo omnes vos loqui linguis) 12ᶜ. *tecmallid diadomnich beos arnap trom lib atecmallad* (gl. de collectis sicut ordinavi ita et vos facite, ... ut non cum venero tunc collectae fiant, 1. Cor. 16, 1; i. e. colligite die dominica adhuc, ne sit molestum vobis eas colligere) 14ᵃ. *dlegair do comalnad indhuili rechto* (debet implere omnem legem; ad verbum: debetur, convenit ei impletio omnis legis) 20ᵃ. Gen.: *nebchomalnatha* (non implendi, non impletionis, timor) Wb. 14ᵃ. *gnim inchrochtho* (actus crucifigendi, crucifixionis; *crochad*) 8ᵃ. *hi terfochraic marbtha dauid* (in mercedem interfectionis D.) Ml. (Goid. 20). Dat.: *hi fírad nech dorairngert* (gl. ille fidelis permanet; i. e. in verificando quod promisit) Wb. 30ᵇ. *ocnertad neich roprecad* (in confirmando eo quod praedicatum est) 7ᵇ. *ocfognad dodia* (gl. conversus in domino; i. e. in serviendo deo) 27ᶜ. *combad andedesin imlabradsa* (ut esset utrumque hoc, verum et falsum, in sermone meo) 14ᶜ. Cum articulo: *iarsintsoiradsin* (post hanc servationem) Ml. (Goid. 21).

Cum praep. *do*: *tair dumberradsa air fumrése infer dummimdidnaad duaberrad tarmuchenn* (veni ad me tondendum, nam detinebit me vir ad me consolandum ad se tondendum pro me) Tir. 11. *doformagddar ... do lanad inne* (adduntur ad complendum sensum) Sg. 28ᵃ. *ished aplús sapere lessom na ni ararogartsom madugnether ished im̃ asapere ad prudentiam cach réit ararogartsom donebdénum et aforchongair dochomalnad* (gl. dico ... omnibus ..: non plus sapere quam oportet sapere, sed sapere ad sobrietatem, Rom. 12, 3; i. e. est hoc plus sapere secundum illum, aliquid quod vetuit ipse si fiat, est hoc autem s. ad pr., quamcunque rem vetuit ipse, non facere, et id quod praecipit implere) Wb. 5ᶜ. *do adrad bachal* (gl. curvaverunt genua; i. e. ad adorandum Baalum) 5ᵃ. *donertad iude tra inso lessom* (ad confirmandos Iudaeos ergo hoc illi) 5ᵇ. *arimp domórad dóe uile* (ut sit ad magnificandum deum omne) 15ᶜ.

UD, a verbis ser. III. Nom.: *imradud inna réte domunde* (gl. legi non subiecta sapientia carnis; i. e. cogitatio rerum mundanarum, cogitare res mundanas; *imrádim*) Wb. 3ᵈ. Acc.: *cenimradud nanemde* (sine cogitatione caelestium, rerum) Wb. 3ᵈ. *ni conchoimnucuir rect fírianugud* (non potuit lex iustificare) 19ᵃ.

Dat. cum praep. *do*: *du atlugud buide dodia* (ad gratias agendas deo) Ml. (Goid. 21). *accobor lammenmuin maid doimradud* (voluntas apud mentem bonum cogitare), *cecha dethidnea domundi doimradud* (omnes curas mundanas cogitare) Wb. 3ᵈ. *rann doloscud* (pars, sacrificii, ad comburendum) 10ᵈ. *dofar-*

fírianugud (ad iustificandos vos) 3ᵇ. *augtortás apstalachte inso tra aainm fessin dosuidigud itossoch inna epistle* (gl. Paulus apostolus; i. e. auctoritas apostolatus haec ergo, nomen suum ipsius ponere in initio epistulae) 14ᵇ. *dolanad 7 foilsiguth inne indib* (ad complendum et manifestandum sensum in iis) Sg. 28ᵇ.

THIU (TIU, SIU; cf. lat. *-tio*) fem., flexionis substantivorum ordinis posterioris (ser. IV.). Nom.: *isamlid isdeidbir deit áaigthiu* (gl. si malum feceris, time potestatem, Rom. 13, 4; i. e. ita necessarium tibi est eam timere), *isdeidbir hauigthiu arisdothabirt díglae berid inclaidebsin* (gl. non enim sine causa gladium portat; i. e. est necessarium eam timere, nam ad dandam ultionem fert gladium, *agathar*, timet, p. 438) Wb. 6ᵃ. *arimp díthnad et hícc dúibsi foditiu fochide dúnni* (gl. tribulamur pro vestra exhortatione; i. e. ut sit solacium et salus vobis toleratio nostra tribulationum, tolerare nos tribulationes; *fodaim*, p. 430) 14ᵇ. *nibadéicsiu cen torbe dam* (gl. ut videamus et faciem vestram et compleamus quae desunt; i. e. non erit videre sine utilitate etiam; *déccu*, p. 428) 25ᵃ. Dat.: *hi foditin fochide* (in tolerandis tribulationibus) Wb. 14ᵇ; terminatus *-iu* pro *-in* (p. 266): *do thaidbsiu, do thaibsiu* (ad demonstrandum) Wb. Sg. fq. Acc.: *ni fóisitis déicsin agnúsa* (non sustinebant aspicere faciem eius) Wb. 15ᵃ. *ni imthesid cen imdeicsin* (gl. videte quomodo caute ambuletis; i. e. ne ambularitis ut non circumspiciatis, sine circumspectione) 22ᶜ.

Cum praep. *do*: *isdóire duibsi inso uile do foditin* (gl. sustinere haec omnia, miserum vobis) Wb. 17ᶜ. *ishecen doib ingremmen do foditiu isinbiuth* (gl. qui pie volunt vivere persecutionem patientur; i. e. est necessarium iis persecutiones tolerare in mundo) 30ᶜ.

OM, UM (declinationis masculinae), EM (declinationis fem.; cf. subst. *cretem*, gen. *cretme*), AM (nutans inter utramque). Nom.: *dénom ferto* (gl. alii datur gratia sanitatum; i. e. facere virtutem, miraculum), *denum ferte* (gl. virtutes) Wb. 12ᵃ. 12ᵇ. *ni tacair denum domuin dindsoscélu* (non decet facere absconditum evangelium) 13ᵃ. *isduthracht linni dam adénum dúib* (est voluntas nobis etiam ut id faciatis vos) 16ᵈ. *ishe besad felsub . . . nebchretem* (est hic mos philosophorum, . . non credere) 27ᵃ. Gen.: *ni tectat rath dénma ferte uili* (gl. non omnes gratiam habent curationum) Wb. 12ᵇ. *fer dénma bairgine* (gl. pistor, i. e. vir faciendi panis) Sg. 184ᵇ. *tarhesi denmo indlibuir* (pro factione libri) Sg. 2ᵃ. Dat.: *ocaccaldim dé* (in collocutione dei) Wb. 15ᵃ. *imsechim agníme* (in sequendo opera, in sequendis a me operibus eius) 26ᵈ. Acc.: *am. ni cuimsimmis adenum* (gl. quasi infirmi fuerimus; i. e. quasi non potuerimus id facere) Wb. 17ᶜ. *indleire doratsam frisechim gníme adim hipecdib taibrem frisechim gníme cr.* (gl. sicut portavimus imaginem terreni, portemus et imaginem caelestis, 1. Cor. 15, 49; i. e. industriam quam dedimus in sequendis actionibus Adami in peccatis, demus in sequendis actionibus Christi) Wb. 13ᵈ.

Dat. cum praep. *do*: *ismaith intóis éula do accaldam* (gl. scientibus loquor; i. e. est bonum, facile, scientibus loqui, ad verbum: est bona aetas perita ad loquendum) Wb. 3ᶜ. *écmacht arindí nád cumaing maith do denom* (gl. nequam; i. e. impotens quia non potest bonum facere) Sg. 50ᵃ. *ardofór maith fochricc dosom sochude docreittim triaprecept* (gl. saepe proposui venire ad vos et prohibitus sum usque adhuc ut aliquem fructum habeam; i. e. nam parat bonam mercedem illi, multos credere per doctrinam eius) Wb. 1ᵇ.

M (IM) gen. neutr., ord. post. ser. V.: *combad tothim cen éirge* (ut esset cadere sine surrectione) Wb. 5[b]. Dat.: *itogarmaim aanme* (in invocando nomine eius) Wb. 27[c]. *ocfarningrim* (in persequendis vobis) 5[d]. *ocmingraimmaimse* (in me persequendo) Ml. 33[c]. *oc ingrimmim inna cloen* (in persequendis pravis) Cam.

ÁL fem., gen. *-ále*; cf. *indocbál*, gloria, *indocbále* (excussam consonam nescio quam testatur cambr. *kafael*, *kaffel* cf. pp. 17. 101): *imgabáil desimrechte de* (in sumendo mihi inde exemplo) Wb. 26[d]. *dogabaal desimrechta*, *dogabál desimrechte* (ad sumendum exemplum) 26[b]. 30[c]. *ar immgabáil ménaichthe* (gl. euphoniae causa; i. e. ad vitandam dissonantiam) Sg. 8[b]. Interdum *-áil* in ipso nom.: *ishuisse aimgabáil* (gl. fornicationem fugite; i. e. est iusta eius vitatio) Wb. 9[d]. *ní fír im̃gabail* (gl. vitabundus; i. e. non vera vitatio) Sg. 59[a]. *atá inaicniud chaich imgabail uilc* (est in natura cuiusvis vitatio mali) Ml. 14[c].

END, ENT declinationis masculinae, in transumptis, ut videtur, tamen etiam *dílgend*: *ógdílgend* (gl. internecio) Sg. 52[a]. *diandilgiunn* (ad eos delendos) Ml. 33[c]. Nom.: *ishuise alegend* (gl. legendus; i. e. oportet eum legi) Sg. 59[b]. Gen.: *arni ráncatar som less ascríbint* (nam non necesse iis fuit ea scribi) Wb. 6[c]. *ní archuit scríbind* (non ratione scribendi, scripturae) Sg. 3[b]. *biith amenme frisso bad samlid predchaid .i. act cuit ascribint domsa it dni. som im̃* (gl. siquis videtur propheta esse aut spiritualis, cognoscat quae scribo vobis, quia domini sunt mandata, 1. Cor. 14, 37) Wb. 13[a]. *scribinnd indliburso* (gl. usque in hodiernum diem; i. e. scribendi libri huius) 15[a]. *ni recar less legind and* (gl. prophetiae evacuabuntur; i. e. non est necesse legi in iis) 12[c]. Dat.: *hi scríbiunt, hi scríbunt* (in scribendo) Sg. 9[a]. *méit asñdoscríbund* (gl. quantum ad scripturam) 3[b]. *robá oclegund* (fui legens, in legendo) 148[a]. Acc.: *ar legend leo* (gl. propter quos, auctores, Romae moratur filius; i. e. propter legendum apud eos) Sg. 148[a].

Denique infinitivi locum obtinent substantiva quaedam ab adiectivis derivata vel exeuntia in easdem terminationes ICHE, CHE, ACHT, ECHT: *ni tacair lasuide móidmiche* (gl. non loquor secundum deum, non de virtutibus dei gloriabor; i. e. non decet in eo gloriari) 17[c]. *ardogalarchi dogrés* (gl. propter frequentes tuas infirmitates; i. e. aegrotare te semper) 29[a]. *arahireschi* (propter eius fidelitatem) 32[a]. *ni uisse toisigecht sochuide do* (non decet eum praeesse multis) 28[b]. *ni fíu dúibsi insin doé::secht* (*doéitsecht*, audire, discere hoc) 18[c]. *oc collandoracht doib* (gl. viros praeesse constituit) Ml. 2[b]. Videntur tamen potius haec mere substantiva.

Verba anomala et defectiva.

I. Verbum substantivum quattuor radices exhibet, tres defectivas *as*, *tá*, *fil* in solo praesenti, quartam *bu* per omnia tempora.

1. Radicis AS sunt formae *am* (sum), *at* (es), *as*, *is* (est; illa subiunctae positionis, haec absolutae), *ammi* (sumus), *adib* (estis), *it* (sunt): *am irlam* (gl. promptus sum) Wb. 1[b]. *am slán* (gl. sanus sum) Sg. 143[a]. *hore tra atbonus miles* (quia igitur es bonus miles) Wb. 30[a]. *atfechem dom* (es debitor mihi) 32[c]. *nafetarsa atfiriansa* (id scio quod es iustus tu) Ml. 36[a]. *isfollus doib asnoipred*

fir oirdnithi (est clarum iis, esse opus viri excellentis) Wb. 1[b]. *isfollus dunni triahesséirgesom asfir dia* (gl. resurrexit propter iustificationem nostram; i. e. est manifestum nobis per resurrectionem eius, esse eum verum deum) 2[d]. *isindectsa rofetarsa aspeccad comaccobor hore adrograd* (gl. concupiscentiam nesciebam, nisi lex diceret: non concupisces; i. e. nunc scio peccatum esse concupiscentiam, quia vetita est) 3[c]. *ished asmaith dúib* (est hoc quod est bonum vobis, hoc bonum vobis) 6[c]. *ammi irlaim hicach láo* (sumus parati cotidie) 4[b]. *ammi dée huili* (sumus dei omnes) 6[b]. *ammi corp do cr. et iscenn som duunni* (sumus corpus Christo, et est caput ipse nobis) 5[a]. *adib óis muntire infectso* (gl. estis cives et domestici dei), *adib atrab do dia infectso* (gl. vos aedificamini habitaculum dei) 21[c]. *adib scripthisi ón spirut in oentid fri cr.* (gl. epistula estis Christi scripta spiritu dei vivi, 2. Cor. 3, 3) 15[a]. *adib cretmich infectsa* (estis credentes nunc) 10[a]. *adib ellachti hi cr.* (gl. Christum induistis) 19[c]. *adib ellachti in xpo.* 22 . *aridib maithi cene* (nam estis boni iam) 16[b]. *hore adib foirbthisi* (quia estis perfecti vos) 16[a]. *dobeir teist hore adib cretmigsi* (gl. epistula nostra vos estis quae scitur et legitur ab omnibus hominibus, 2. Cor. 3, 2; i. e. fert testimonium quia estis fideles vos) 15[a]. *hore adib dóini nui* (quia estis homines novi) 22[a]. *hore adiboill cr. et adib corp do* (quia estis membra Christi et estis corpus ei) 22[b]. *istoich dom farnguide hóre adimmaicc et am athirse* (est accepta mihi precatio vestra, quia estis filii et sum pater ego) 9[c]. *ithuissi. itcointsi* (gl. digni sunt morte) 1[a]. *biit sualchi and itfoilsi* (gl. facta bona manifesta sunt) 29[a]. *ithé se inna briathra* (haec sunt verba) Sg. 4[a].

Est etiam flexio impersonalis, per quam tertia persona sing. iungitur pronominibus primae et secundae absolutis: *ismé fein asbiur* (ego ipse sum quem dico, me ipsum dico) Wb. 14[c]. *nimé asbéo* (non ego sum vivus) 19[a]. *issnisni ata bobes q. aramus terram cordium hominum* (gl. propter nos; i. e. nos sumus boves qui etc.; *is-sn.*) 10[d]. *ississi intempulsin* (vos estis templum hoc, sanctum dei) 8[d].

Vix non ad eandem radicem pertinent, abiecta vocali vel contracta cum coniunctionibus antecedentibus: *iscian ós accobor lemm farríchtu* (gl. ulterius locum non habens in his regionibus cupio venire ad vos, i. e. est longinquum ex quo est cupido in me ad vos veniendi) Wb. 7[a]. *osmé, osní, ostú* formulae pronominum emphaticae supra (p. 325) prolatae. De formis coniunctivi *mas* (si est), *mat* (si sunt), ampl. *massu, matu, mad* (si estis?) et secundariis *mad* (si esset), *matis* (si essent) cf. coniunctiones.

2. Radicis [?] TÁ (e *do-a*), unde compositum est ATÁ, ATTÁ (*ad-tá* an *ath-tá?*), paulo maior est varietas formarum.

Praes. (Ind.) Sing. 1. pers.: *itáu darcenn sosceli* (gl. in vinculis evangelii; i. e. in quibus sum pro evangelio) Wb. 32[a]. *sechani ittóo* (gl. ne quis me existimet super id quod videt me; i. e. super id in quo sum) 17[d]. *isbec asmao oldáusa* (gl. parvo maior est quam ego) Sg. 45[a]. *issochrudiu láam oldósa* (est nobilior manus quam ego) Wb. 12[a]. *isocprecept sos. attó* (gl. evangelii factus sum ego minister) 21[c]. *isaraprecept attósa isslabrid* (gl. pro evangelio legatione fungor in catena) 23[a]. *isocca attóo. isocca dam attósa* (sum in eo) 26[d]. 29[d].

2. pers.: *nipadíless duit ani hitái* (non est proprium tibi id in quo es) Wb. 5[b]. *bid ferr oldái* (gl. iudicabit te, i. e. erit melior quam tu es) 1[d]. *hore isnanaccai atái* (gl. noli gaudere adversus ramos, Rom. 11, 18; i. e. quia in eorum propinquitate (?) es) 5[b].

3. pers.: *condonroib indindocbál itá cr. innim* (ut sit nobis gloria in qua est Christus in caelo). Wb. 15[b]. *ni ó iacob na ioh. nida apstal apstil* (gl. Paulus apostolus non ab hominibus neque per hominem, Gal. 1, 1; i. e. non a Iacobo aut Iohanne, non est apostolus apostoli) 18[c]. *nítta ní inditmóide* (gl. ubi est gloriatio tua? exclusa est; i. e. non est tibi quidquam, in quo glorieris) 2[b]. *níbtá torbe de* (non est vobis commodum inde) 19[b]. *atá dethiden fuiri cene* (gl. sapientia carnis legi dei non est subiecta; i. e. est sollicitudo ei praeterea) 3[d]. *atáa lib uile* (gl. nil deest vobis) 26[b]. *hóre attá innarleid cia conicc ni dúun* (gl. si deus pro nobis, quis contra nos?) 4[b]. *attáa lemsa asainredsa* (est mihi haec proprietas) 32[c]. Curtata forma: *cotí intí diant ainm discessio .i. diabul* (donec veniet is cui nomen est d.) Wb. 26[a]; ampliata (intromisso pronomine *d*): *cumacte diandid cóir infognam* (potestas cui est iusta servitus) Wb. 6[a]. *diandid no. hiber hiberi* (gl. Hiberes sunt gens ab Hiberis profecta, Pr. 6, 8, 44) Sg. 100[a]. *insians ondid accobor limsa icc cáich* (sensus e quo est cupido mea salus cuiusvis) Wb. 12[d]. *ni fiastar som cia airm indid inmaircide do epert amen* (gl. quis supplet locum idiotae, quomodo dicet amen? 1. Cor. 14, 16; i. e. nesciet ille, quo loco sit congruum dicere amen) 12[d]. *ité tra indi accuis insin arndid coitchen trechenelæ sui* (sunt ergo hae duae causae propter quas est commune trigenerum sui) Sg. 200[b].

Formam relativam *daas* continere videntur: *adas* (gl. quamvis) Sg. 7[b]. 16[a]. (gl. quanquam) 17[a]. *adaas* (gl. quamvis) 193[a]. *arindi l. adas* (gl. eo) 190[b]. *adas ciadagnéo* (gl. si autem quod nolo illud facio) Wb. 3[d]. *bid adas farmbáich* (quaecunque erit gloriatio (?) vestra) 5[d]. Saepius post praep. *ol* (ultra, ulterius quam), ut *isferr precept oldaas labrad ilbéelre* (melius est docere, quam loqui varias linguas) Wb. 12[d]; cf. *indaas* (id.) Ml.

Plur. 1. pers.: *ni tam toirsech* (gl. non angustiamur) Wb. 15[b]. *conricci innaimsir hitaam* (gl. usque adhuc, i. e. usque ad tempus quo sumus) 9[a]. *attaam arndiis icuimriug archrist* (gl. salutat te Epaphras concaptivus in Christo; i. e. sumus nos duo in vinculis pro Christo) 32[a]. *ni uáinn fesine ataam fortectiri* (non a nobis ipsis sumus legati vestri, ad vos) 15[a].

2. pers.: *nitad lib féin* (gl. non estis vestri) Wb. 9[d]. *arnidad foirbthisi* (nam non estis perfecti) 14[a]. *ni foarmáam ataid* (non sub nostro iugo estis) 9[a]. *aris eter caratnáimta ataaid* (gl. in medio nationis pravae; i. e. nam inter amicos hostiles estis) 23[c]. *hore ataaithsi immelei* (quia estis una) 10[a]. *hóre ataad icath* (gl. accipite armaturam dei; i. e. quia estis in pugna) 22[d].

3. pers.: *ni tat æcni huili* (non omnes sunt sapientes) Wb. 8[a]. *nitat ainmnidi* (gl. obliqui casus) Sg. 189[a]. *isfollus nandat foirbthi uili* (manifestum est non omnes esse perfectos) Wb. 26[b]. *ataat danorpe rogab abram* (sunt duae hereditates quas accepit Abr.) 2[c]. *attaat scela linn* (sunt nobis nuntii) 18[d].

Forma relativa: *isferr deserc oldate uili* (est melior caritas, quam sunt omnes, virtutes) Wb. 12[b]. *oillu oldate cóiccet fer* (gl. plus quam quingenti fratres) 13[b].

Cum voculis *ca* et *na* inveniuntur formae *te* (*de*) et *teet*: *indoich side do náde nídoich* (num veri est simile hoc in eo? non est, non videtur veri simile) Wb. 4[b]. *nate rachualatar* (non! audierunt id) 5[a]. *asbeir cate infirinne hó hiriss* (gl. quae ex fide est iustitia? sic dicit) 4[a]. *cateet diuitiæ* (quid sunt divitiae? de quibus antedictum) 5[c].

Coni. Sing. 1. pers.: *conda marb hóthoil cholno am. cr.* (gl. cum Christo confixus sum cruci; i. e. ut sim mortuus a voluntate carnis sicut Chr.) Wb. 19ᵃ. *mainba œcne lib act conda anecne* (gl. alioquin velut insipientem accipite me, 2. Cor. 11, 16; i. e. si non sim sapiens vobis, at ut sim insipiens) 17ᶜ. *nita chummese friusom* (gl. mihi autem absit gloriari; i. e. non fuerim ego par illorum) 20ᶜ. *am. nonda frecndirccsa* (gl. absens corpore praesens spiritu iam iudicavi ut praesens eum, 1. Cor. 5. 3; i. e. quasi sim praesens ego) 9ᵇ. — 2. pers.: *huaitsiu fercach .i. anundú* (gl. irato te; i. e. a te irato, cum tu es) Ml. 23ᵃ. — 3. pers.: *cenid ar choms.* (quamvis non propter comp.) Sg. 202ᵃ. *conid reid afodil* (gl. tam late patet praeteritum tempus; i. e. ut sit necessaria eius divisio) 147ᵃ. *conid sain inthí dianaip' impius 7 peccator* (ut sit diversus is de quo dicit imp. et p.) Ml. 14ᵈ. *conid soirad dinaib fochaidib* (ut sit servatio e tribulationibus) 24ᵃ. *dobert goiste immabragait fadessin conid marb* (gl. suspendium; i. e. posuit laqueum circa suam ipse cervicem, ut sit mortuus) 23ᵇ. *conid airi doberr indrang. do inchosc ceille inna bre.* (ut propterea ponatur participium, ad significandum sensum verbi) Sg. 189ᵇ. *conid hinunn folad dóib* (ut sit idem intellectus iis) 9ᵃ. De *mad* (si est), *cid* (ut sit) vid. inter coniunctiones (IV. 3). Ampliata forma intromisso *d*: *condid firianu de* (ut sit iustior eo) Wb. 2ᵃ. *ədid diib rogab cách deissemrecht* (gl. ita ut facti sitis forma omnibus credentibus) 24ᵃ. — Plur. 1. pers. abnormi forma (cf. infra *bán*, simus; an constructione impersonali?): *condán éolich irrúnaib deachte* (gl. inluxit in cordibus nostris, ignis spiritus sancti; i. e. ut simus gnari mysteriorum deitatis) Wb. 15ᵇ. *condan apstil duibsi* (ut simus apostoli vobis) 17ᵇ. *isdichéin immunrordad condan maicc togu* (gl. praedestinavit nos in adoptionem filiorum; i. e. dudum de nobis cogitatum est, ut simus filii electionis) 20ᵈ. *nidan chumachtig fornirisse* (gl. neque dominamur fidei vestrae; i. e. non dominemur) 14ᶜ. *arnitan* (gl. non sumus, reprobi; i. e. quia non simus) 18ᵇ. — 2. pers.: *arandath disom dimaith* (ut sitis illius de bono) Wb. 21ᵈ. — 3. pers.: *condat anmansom dam briathardi* (gl. si verborum servaverint consequentiam, participia sunt, sin amissis temporibus casus quoque, quos nomina solent verbalia sequi, attrahant, transeunt in ea; i. e. ut sint ipsa quoque nomina verbalia) Sg. 188ᵇ.

Sunt alia quoque composita huius verbi: *artáa* (gl. mei super; i. e. superest, mihi) Sg. 215ᵇ. *ished inso arathá* (gl. relicuum est) Wb. 10ᵇ. *remitaat* (gl. praesunt) 25ᵃ. *desta, testa* (deest; cf. decomp. DO-ES-) Wb. Cr. *ished dim testa* (hoc ergo deest) Wb. 26ᶜ, et intromisso pronomine: *andudesta*, *aní dodésta* (id quod deest) 1ᵃ. 26ᶜ. *madudesta ní* (si quid deest) 25ᵃ.

Ad flexionem impersonalem certo pertinet cum primae pers. sing. pronomine infixo: *nímptha fírion* (non sum iustus), *nimtha laám* (non sum manus) Wb. 8ᵈ. 12ᵃ; eodem forsitan pertineat *nitan* (v. supra).

3. Radix FIL est tertiae tantum pers. sing. indicativi et coniunctivi: *fil ni de asfír* (gl. ex parte credo; i. e. est aliquid in eo verum) Wb. 11ᵈ. *nifil fíal etronn et cr.* (non est velamen inter nos et Christum) 15ᵃ. *taibrid afil lib* (gl. ex eo quod habetis, i. e. date quod vobis est) 16ᶜ. *afil armochiunn* (gl. ad destinatum persequor bravium, Phil. 3, 14; i. e. bravium, quod coram me est) 24ᵃ. *confil linni hisind óin ṡech.* *a file leosom indibsech.* (gl. amavi πεφίληκα et ἐφίλησα significat; i. e. ut sit apud nos in uno praeterito id quod est apud

eos in duobus praet.) Sg. 160[b]. *ni confil nach rainn* (non quod sit, non est ulla pars, orationis) 188[a]. *ni confil bas sciith lim act rop arcr.* (gl. in angustiis pro Christo; i. e. non est mors molestia mihi, modo sit pro Chr.) Wb. 18[a]. *ni confil tra belre issin cen fogur* (gl. nihil sine voce est, i. e. non est igitur sermo in eo sine sono) 12[d]. *conafil dualchi* (ut non sint vitia) 20[c]. *conáchfil etir* (gl. chirographum tulit de medio; i. e. ut non sit omnino) 27[a]. Item in composito: *dofil cr. conasoscelu* (gl. prope est verbum; i. e. adest Christus cum evangelio suo) Wb. 4[d].

Forma relativa *file*, post substantiva numeri singularis et pluralis, exceptis substantivis neutris, post quae est *fel* (*fil*), *feil*, quae eadem est pro coniunctivo vel condicionali: *ismór indethiden file domsa diibsi* (magna est cura quae est mihi de vobis) Wb. 26[d]. *huilib nóibaib file in achaia* (omnibus sanctis qui sunt in Achaia) 14[b]. *andechor feil eter corpu nemdi* (differentia quae est inter corpora caelestia) 13[c]. *conrici andechur feil ettarru* (gl. usque ad divisionem animae et spiritus) 33[b]. *do cach bélru fil lagrecu* (gl. patronymicorum forma in des dicitur communis; i. e. cuivis dialecto quae est apud Graecos) Sg. 31[b]. *ciasberat dofeil laa mbrátha* (gl. ne terreamini quasi instet dies domini; i. e. quamvis dicant adesse diem iudicii) Wb. 26[a]. *manudfel inspirut nóib indiumsa* (gl. si ego cum gratia participo; i. e. si est spiritus sanctus in me) 11[c].

Flexio impersonalis. Sing. 1. pers.: *romrír mothol cholnide condumfel fomám pectho* (ligavit me voluntas mea carnalis, ut essem sub iugo peccati) Wb. 3[c]. Plur. 1. pers.: *ni indráigne dúib cininfil lib* (gl. non detrimentum patiemini ex nobis; i. e. non detrimentum vobis, quamvis non simus apud vos) 16[b]. 2. pers.: *dobrograd condibfeil icorp cr.* (gl. scientes a deo electionem vestram; i. e. evocati estis, ut sitis in corpore Chr.) 24[c]. *ma nudubfeil in ellug coirp cr. adib cland abrache* (gl. si autem vos Christi ergo Abrahae semen estis) 19[c]. *atluchur dodia cerubaid fopheccad nachibfel* (gratias ergo deo, quod fuistis sub peccato, non estis) 3[b]. Tertia persona cum pron. infixis: sing.: *conidfil inindocbáil* (gl. reformabit corpus nostrum; i. e. ut id sit in gloria) Wb. 24[a]. *cenodfil do* (quamquam est ei) Sg. 192[b]; plur.: *nisfil* (gl. obsoleverunt, non extant hodie) Sg. 178[a]. *nisfil leo* (gl. neque interrogativa nomina . . nec relativa, quae omnia carent demonstratione, vocativos pollicentur, Pr. 13, 4, 21; i. e. non sunt eis, vocativi) 208[b].

4. Radix BU formis locupletissima, hoc locupletior quod per tempora et modos, excepto praes. ind. omnes, e significationis varietate duplicem formarum seriem procreavit.

Praesentis et futuri formae.

Praesens primarium (indicativi), ampliore semper et forma et significatione: *bíu* (exto, fio, versor), eiusdem flexionis cuius *dogníu* (facio). Sing. 1. pers.: *biuusa ocirbáig darfarcennsi* (gl. glorior de vobis) Wb. 16[d]. *intain nombíu ocirbáig diirib* (gl. confundor in vobis; i. e. cum sum glorians de vobis) 20[a]. *combíu icuimriygib* (gl. in quo, evang., laboro usque ad vincula, i. e. donec sum, adeo ut sim in vinc.) 30[a]. 2. pers.: *cenmitha innim bi fein* (praeterquam quod in caelo es ipse) Ml. 44 r. 3. pers. abs. *biid* (*bíth*, *bid*), subi. *bii* (*bí*; *pi* post negationem): *biid est hi foetsecht* (gl. si dico bonus homo subaudio est; i. e. est *est* in subintellectione) Sg. 27[b]. *biid intinscann and* (est inceptio in eo)

148ᵃ. *arbiúth galar neclis fortsu* (nam est morbus infirmitatis(?) in te) Wb. 29ᵃ. *istrissandedesin biid duine slán et fírian* (per duo haec fit homo salvus et iustus) 4ᵈ. *rofitir inti imbii inspirut nóib rúna dée* (scit is in quo est spiritus sanctus mysteria dei) 8ᵇ *tredc imbi nuall* (tria in quibus est clamor), *huambi nuall* (gl. tria; i. e. a quibus est cl.) Tr. 9. 10. *inti lasmbi æcne, intí lasmbi indencae* (is penes quem est cognitio, innocentia) Wb. 8ᵈ. Ml. 24ᵃ. *ní bii debuith do frinech* (non est disceptatio ei cum quoquam) Wb. 28ᵃ. *nipi ciall lanech dogni insin* (non est intellegentia in quoquam qui facit hoc) 29ᵇ. *ni bi dechor* (non est differentia) Sg. 27ᵃ; forsitan rectius ad futurum referantur: *nipi glée et nipi firderb* (non fit clarum nec fit omnino certum) Wb. 12ᶜ. *niib finn combi mescc* (non bibit vinum donec fit ebrius) 28ᶜ. *combi bidslán et bidfírian* (donec fit semper salvus et semper iustus) 4ᵈ. Relativa forma *biis, bis*: *áis biis ocirchollud* (gl. qui aliis maledicunt, maledici; i. e. aetas quae est maledicens) Wb. 9ᶜ. *isindí dosich apeccad forcách et bis pen trethairmthecht* (gl. spiritus vivificat; i. e. in eo quod dicit suum cuique peccatum et quod est poena per transgressionem) 15ᵃ. *am. íthbolc bis hircud* (gl. ut uter, frumenti qui est in gelu) Ml. 57r. *indetaig bruinnidi .i. bis tar bruinniu ógæ són* (gl. fasciae pectoralis; i. e. quae est super pectora virginis haec) 10r. *lester chorthón bis ocedpartaib dodeib* (gl. futilis, Pr. 4, 5, 25; i. e. futile, vas sacrum) Sg. 56ᵃ. *intan m̃bís hicomaisn̄dis* (cum est in appositione) 26ᵃ. *ní áirmi ambís iarnachúul dindséit act ambís arachiunn* (non numerat quod est post tergum suum de via, sed quod est ante faciem suam) 24ᵃ. *intan m̃bís* (cum est), *huare m̃bis* (quia est) Sg. 6ᵃ. 161ᵃ. 182ᶜ. 190ᵇ.

Plur. 1. pers. formae absolutae et relativae (p. 427): *intan mbímmi ocaforbu són* (cum sumus in perfectione huius) Ml. 15ᵃ. *céin m̃bimme in corpore* (quamdiu sumus in c.) Wb. 12ᵃ; formae subiunctae: *inna imnedsin imbiam* (curae hae in quibus sumus) Ml. 21ᶜ. *inbiam fris tra* (num ad id ergo sumus, pervenimus?) Wb. 15ᵃ. 2. pers.: *dindriuth forsanobith* (de cursu in quo estis) Wb. 20ᵇ. 3. pers. abs. *biit*, subi. *biat*: *biit atriur do anmaim indeiúin* (sunt tria pro nomine avis, gl. vultur, vulturis, vulturius) Sg. 93ᵃ. *arbiit alaili and* (nam sunt alii) Wb. 29ᵃ. *biit anm̃ann dílsi hicachn̄deilb 7 hicach tarmorcenn imbiat anm̃ann doacaldmacha* (sunt nomina propria in omnem formam et in omnem terminationem, exeuntia, in quamcunque sunt nomina appellativa) 31ᵃ. *arnibiat inanmanaib lait,* (gl. y et z graecorum causa nominum; i. e. nam non sunt in nominibus latinis) Sg. 6ᵃ. *loc imbiat arma* (gl. armamentarium) 35ᵃ. Relativa forma: *induili bite icoitsecht* (gl. omnes discant, i. e. qui sunt in collegio) Wb. 13ᵃ. *bite immuntaras* (gl. intus passi sumus timores haereticorum, i. e. qui sunt in ecclesia) 16ᵃ. *amal nagrinnenu i. bite imchre[ch]tu* (gl. tanquam ulceribus fasciolas; i. e. quae sunt circa ulcera) Ml. 10r. *inna eperta bite isinchoms.* (dictiones quae sunt in compositione) Sg. 73ᵇ. *intan m̃bíte* (cum sunt), *intan m̃bíte anóinur* (cum sunt soli) 207ᵃ. 212ᵃ. 220ᵇ.

Coniunctivus, duplici forma reddens significationem duplicem: (a) ampliorem ampliore *béo* (vel *ba* praemisso *ro*), (b) tenuiorem simplici *ba* (interdum *be* in numero plurali). Sing. 1. pers. a. *nabathoirsech ciabeosa hicarcair* (noli esse tristis quod ego sim in carcere) Wb. 29ᵈ. *ciabeosa hicarcair et cuimriug* (gl. verbum dei non est alligatum; i. e. licet ego sim in carcere et vinculo) 30ᵃ.

imb icéin fa inaccus beosa (sive procul sive prope sum ego) 23ᵇ. b. *ciaba deróil lanech* (gl. tametsi nihil sum; i. e. etsi sum contemptibilis alicui) Wb. 18ᵃ. *ciababeo* (si vivus sum) 23ᵇ. *mainbo æcne lib act conda anecne* (gl. alioquin velut insipientem accipite me; i. e. si non sum sapiens vobis, at ut sim insipiens) 17ᶜ. Utrumque in uno exemplo: *nibadimicthese libsi ciabeo hifochidib* (gl. ne deficiatis in tribulationibus meis pro vobis; i. e. ne sim despectus vobis quod sim in trib.) Wb. 21ᵈ. — 2. pers. a. exemplo carens (*bé*). b. *comba soilsesiu* (gl. inluminabitur tibi Christus; i. e. ut sis lux; additur: sicut Christus lux est) Wb. 22ᶜ. *armba cháinchomraccachso* (ut sis benevolus) 30ᵇ. *ciafa fírian* (etsi es iustus) Ml. 36ᵃ; forma curtata: *armtairismech in hiris* (ut sis constans in fide) Wb. 5ᵇ. 3. pers. a. formae absolutae: *beith formenme and* (gl. videte; i. e. sit animus vester in eo) Wb. 20ᶜ. *arnapsamlid beith ar creitemni* (ne ita sit fides nostra) Tr. 86. *ciabeid cr. indibsi* (gl. si Christus in vobis est) Wb. 4ᵃ. *cia beith incumasc andsom* (gl. nec mirum; i. e. quod sit confusio in illis) Sg. 197ᵇ. *arciabeith amantis amandus ní diruidig. iscrutħad* (nam quamvis sit a. a. non derivatio est formatio) 193ᵃ. *mabeid hibarcumung* (si est in potestate vestra) Wb. 5ᵈ. *ma beith nech bes maith* (si quis extet qui sit bonus) Tir. 3. *mabed galar issindóinbull* (si est morbus in uno illo membro) Wb. 12ᵇ. *mabeth nagalar bec for corp duini* (si qui morbus parvus est in corpore hominis) Cam. Formae subiunctae: *cenibé ainmnid* (etsi non est nominativus) Sg. 138ᵃ. *combe hi cóis* (ut sit in causa) 77ᵃ. *conibé eter inpec.* (gl. ut tollatur de medio; i. e. ut non sit omnino peccator) Wb. 9ᵇ. *conábé and* (ut non sit ibi) Sg. 166ᵃ. *connabæ nii indid* (ne quid sit in ea; gl. perscrutanda est conscientia) Wb. 11ᵈ. *nitorban na aé manibæ deserce* (non prodest quidquam eorum, si non est amor) 12ᵇ. *manibée dechur* (si non est distinctio) 12ᶜ. *robe* (gl. gratia vobis, Gal. 1, 3; i. e. sit) 18ᶜ. Curtata forma antecedente particula verbali *roib*, subiuncta coniunctionibus: *conroib óintu etrunni* (esto unitas inter nos) Wb. 12ᵇ. *conroib* (ut sit) 5ᵈ. 21ᵈ. 26ᵈ. 27ᵃ. *conaroib* (ne sit) 16ᶜ. 21ᵃ. *condonroib indocbál* (ut sit nobis gloria) 15ᵇ. 20ᶜ. *araroib saingné* (ut sit proprius habitus) 5ᵃ. *arndomroibse fochricc* (ut mihi sit merces) 10ᵈ. *arnaroib éicndag indraith diadi* (ne fiat obtrectatio gratiae divinae) 29ᵃ. *arnaroib occo* (ne sit in eo) 5ᶜ. *arnaroib cummasc foir* (ne fiat commixtio in eo) Sg. 2ᵃ. *arnaroib* Wb. 22ᶜ. *arnaconroib dethiden forneuch* (ne sit cura cuiquam) 15ᵈ. *connachonroib nech dimchlaind* (ut non supersit quisquam de genere meo) Ml. 23ᵈ. b. *ba*, *fa*, coniunctionis loco (*sive*, *an*) usitatum, rarius alias: *ba dochu lem són* (gl. bene; i. e. sit verisimilius mihi hoc) Wb. 5ᵇ; interdum *bo*: *nibo intain nombeid arsúil tm.* (ne sit cum estis coram oculo tantum) Wb. 27ᶜ. *act ropo* (modo sit; cf. coniunctiones) 10ᵃ. 13ᵃ; plerumque tamen curtata forma: *condib cuimse less ameit* (gl. per unam sabbati unus quisque seponat quod ei bene placuerit, 1. Cor. 16, 2) 14ᵃ. *condib ferr donberaidsi ol·laas cách* (gl. abundatis insuper et caritate vestra in nos ut et in hac gratia abundetis; i. e. ut sit melius quod vos nobis fertis, quam quivis) 16ᵃ. *condip slan anim* (ut sit salva eius anima), *condip follus dochách* (ut sit clarum cuivis) 12ᶜ. *arimp domórad dǽ uile* (gl. abundet in gloriam dei; i. e. ut sit ad magnificandum deum omne) 15ᶜ. *arimp follus* (gl. evidens fiat, communicatio fidei tuae) 32ᶜ. *guidmini airndip maith aforcell doberam dúibsi* (gl. oramus semper pro vobis; i. e. oramus, ut sit bonum testimonium quod dabimus de vobis)

25[d]. *istacair arndip samlid dochách* (est congruens ut sit ita cuivis) 22[c]. *asbertar ananman arndip rucce doib* (efferuntur nomina eorum ut sit dedecori iis) 30[a]. *nip sain anasberat et immarádat* (gl. non bilingues; i. e. ne sit diversum quod dicunt et cogitant) 28[c]. *nib machdad lat* (ne sit mirum tibi) Sg. 158[a]. *rop fír* (sit verum; = amen) PN. e L. Br. *rop slán, corop slán* (sanum esto) Inc. Sg. *conrop, corrop, corop* (ut sit) fq. *arnab laigiu* (ne sit minor) Sg. 179[b]. *arnáp foróil acumachte foramogaib* (ne sit abundans eorum potentia super servos suos) Wb. 27[c]. *arnap mebul domsa moirbág. arnap mebul dúibsi et dúnni* (gl. ne quod gloriamur de vobis evacuetur; i. e. ne sit dedecus mihi gloriatio mea, ne sit dedecus vobis et nobis) 16[d]. *cib cenél* (quodcunque est genus) 3[b]. *cip cruth* (quicunque est modus, quoque modo) 12[d]. *cipé* (gl. ponat; i. e. quisquis est is) Cr. 31[e]. *act cinip lour* (sed si non sit satis) Wb. 11[d]. *manipé duécastar dús inétar dimuintir drommo líus l. diamanchib* (si non sit is, videatur si forte inveniatur de familia Dr. L. vel de monachis eius) Tir. 3. *manip tol* (si non est voluntas), *mainip inchrudso* (si non est hoc modo) Wb. 9[d]. 10[a]. *sechib grád* (quicunque est gradus) 10[a]. *sechiphé dán doberthar doneuch* (quodcunque id est, donum quod datur alicui) 13[a]. *sechiphé* (quicunque is est) 1[d]. 3[b]. 14[d]. 20[b]. *duúsindip fochunn icce do* (gl. notate ut confundatur; i. e. si forte sit causa salutis ei) 26[b]. *imp óge fa lánamnas* (an sit virginitas, sit matrimonium; i. e. sive est caelibatus, sive coniugium) 10[a]. Formae relativae: a. *cretem bes ifarcridiu* (fides quae sit in corde vestro) Wb. 7[d]. *condib foirbthe intí bess innaellug* (ut sit perfectus qui sit in eius unitate) 26[d]. b. *corruphá bas óen airchinnech* (gl. ut sit in omnibus ipse primatum tenens) Wb. 26[d]. *doig bas fír* (gl. dicit dominus, Rom. 12, 19; i. e. verisimile esse verum) 5[d]. *níp si bes airchinnech* (non illa sit princeps) 28[b]. *oic bes nō* (gl. steti status quod in participio simile nomen est; i. e. potest esse nomen) Sg. 195[a].

Plur. 1. pers.: a. subi.: *imbem imbethu imbem imbaás* (sive sumus in vita sive in morte) Wb. 25[c]; abs.: *mad inchrudso bemmi* (si tales sumus) 31[a]. *ardiambemni hicombás bemmi icomindocbáil* (nam si simus nos in morte una, simus in gloria una) 24[a], at: *conrobam iflathemnacht lacr.* (gl. nos transtulit in regnum filii dilectionis suae; i. e. ut simus in gloria apud Christum) 26[c]. b. *cororannam isamlid bami cohaeredes má confodma am. cr.* (gl. heredes sumus heredes quidem dei, coheredes autem Christi) Wb. 4[a]; in imperativi forma: *comman dessimrecht dochach* (ut simus exemplum cuivis) 31[c]. 2. pers.: a. form. subi.: *nibo intain nombeid arsúil tm. dogneith toil farcoimded* (ne sit cum estis coram oculo tantum ut faciatis voluntatem dominorum vestrorum) Wb. 27[c]; abs.: *nabad do reír farcolno beithe* (ne fueritis subiecti carni vestrae) Wb. 6[b]. *mad inchruthsin beithe, mad inchruthsin bethe* (si tales estis, sitis) 18[b]. 24[b]. b. form. subi.: *arnabad toirsig dimchuimriugsa* (gl. ut consoletur corda vestra; i. e. ne sitis tristes de captivitate mea) Wb. 27[c]. *diambad mathi* (si sitis boni) 16[a]; abs.: *conicfidsi bede preceptori uili* (poteritis vos esse praeceptores omnes) Wb. 13[a]. 3. pers.: a. *cobeit am. innahí nadtectat* (ut sint ut ii qui non habent) Wb. 10[b]. *iccach lucc imbet cristidi olchene* (quocunque loco sunt Christiani praeterea) 7[d]. *conrobat in hellug coirp cr. innim* (ut sint in communione corporis Christi in caelo) 29[c]. *isécen corrobat indib sex interualla* (necesse est sint in iis s. i.) Cr. 18[c]. *fribarpecthu arnarobat lib* (gl. irascimini et nolite peccare; i. e. ir. pec-

catis vestris, ne sint in vobis) Wb. 22b. *arnarobat leu inpecthise* (ne sint in iis haec peccata) 25b. *conarobat dualchi lat* (gl. sollicite cura te ipsum, i. e. ne sint vitia in te) 30b. b. *combat irlamu de* (quo sint promptiores) Wb. 12d. *armbat irlamu de indfir. armbat irlithiu de* (quo sint promptiores viri) 22c. 22d. *arnapat toirsich dimchuimregaibse* (gl. ut consolentur corda ipsorum; i. e. ne sint tristes) 26d. *arambet etailsi* (gl. non discutiendi; i. e. ut sint . . .?) Ml. 15d. *cinibet samlumsa* (gl. quamvis non sint ut ego) Wb. 9d. *cenchometecht diambésib mainbet mathi* (= *manibet*, gl. sine offensione estote Iudaeis et gentibus; i. e. sine communicatione cum moribus eorum, si non sint boni) 11c; abs.: *bithé doibsium am. andeuson* (gl. auctores idolorum . . . optat deorum suorum similisimos [sic!] fieri quod maledictum) Ml. 34r. Forma relativa: a. *conecat beta propiri* (possunt esse propria) Sg. 32b. *ni cumcat bete gentilia ɔecat im̄ bete poss.* (non possunt esse g., possunt autem esse possessiva) 33a. *ɔecat beta ndéainm̄nechthecha* (possunt esse denominativa) 54a. *beta nóinsylab.* (gl. monosyllaba sunt accipienda, huic, cui, ei, quod regula exigit; i. e. ut sint monos.) 207a. *cit comsuid. lagrecc ni écen dunni beta coms. linn* (quamvis sint composita apud Graecos, non necesse nobis sint comp. apud nos) 207b.

Imperativus, simili formarum differentia. Sing. 2. pers.: a. med. hib. *bi utluirig* (esto in lorica tua; i. e. esto lorica) Gild. 147. b. *naba thoirsech* (noli esse tristis) Wb. 29d. *napa chondarcell* (noli esse conniveus) 31c. 3. pers.. a. *cip cruth biid páx libsi fricách* (quoque modo sit pax vobis cum quovis) Wb. 5d. *am. dorograd bid samlid* (ut vocatus est, ita esto) 10a. *biith cach gním innathechtu* (gl. omnia secundum ordinem fiant) 13a. *biith dam farcuitsi occa* (sit in eo et vestra pars), *biid arcuitni occa* (sit nostra pars) 11b. 24a. b. *bad in dno. intaurlatu* (sit in domino oboedientia) Wb. 27c. *bad chore dúib friu* (sit pax vobis cum iis) 7b. 27d. *nábad chotarsne fribarnicc annogessid* (ne sit contrarium saluti vestrae id quod petitis) 24b. *bad liter sain .g 7 bíth charac. naill di am. sodain* (gl. debet g quoque . . . alia putari; i. e. esto littera diversa g, et esto alia figura ei ita) Sg. 6b. *bad ɩersoilcthe* (gl. aperta sit, porta) 147b. *bad carthi* (gl. amatus sit vel esto) 148a.

Plur. 1. pers.: b. *baán tairismich doirnigdi* (gl. orationi instantes, simus) Wb. 5a. *ban buidich issi ardagairle* (gl. habentes alimenta et quibus tegamur, his contenti sumus, 1. Tim. 6, 8; i. e. simus grati) 29b. *banchossmaili friartuissech 7 friarsacart* (gl. habentes pontificem magnum filium dei teneamus confessionem, Hebr. 4, 14) 33b. 2. pers.: a. *biid am. rongabussa* (este ut sum ego) Wb. 23c. *nabith icobadlus doib* (gl. nolite communicare operibus tenebrarum) 22b. b. *bad chensi fricách* (esti modesti erga quemvis) Wb. 24b. *bad faitig frisinfoirinsin* (gl. observate eos, falsos) 24a. *nabad anfoirbthisi* (ne sitis imperfecti) 12d. *bed adthramli* (gl. imitatores mei estote) 9a. 3. pers.: b. *bat chosmuli frinni* (sint similes nostri) Wb. 17c. *bat spirtidi arn̄gnímae* (gl. spiritu ambulemus; i. e. sint spirituales actus nostri) 20c. *bat idain fri cach réit* (gl. servi in omnibus fidem bonam ostendentes sint) 31a.

Praesens secundarium. Sing. 1. pers.: a. *cetabiinn* (gl. sapiebam ut parvulus; i. e. primum eram) Wb. 12c. b. *nombin dermatach* (gl. qui me oblivisci faceret) Ml. 20c. *commin inricc dó* (gl. ut iam perfectus sim, cf. p. 64) Wb. 24b. *námmin duine* (me non esse hominem, = *ná-m-bin*, inf. rel.) 17d. 2. pers.: b. *níptha labar* (ne sis superbus[?]) Wb. 5b. 3. pers. usus ind.: a.

snáthe nobíth himchenn nusacardd ocindedpairi (gl. a filo filamen quod per syncopen flamen; i. e. filum erat circum caput sacerdotum in offerendo) Sg. 54ᵃ. *nobíth leo cum in principio 7 in fine* (gl. antiquissimi utrumque dicebant cum me et mecum) 203ᵃ. *isairi nobíth digaim leo an. ϙ sin* (propterea erat digamma apud eos ante ϙ hoc) 9ᵇ. Coni.: *nombíth* (gl. esse dicebant, i. e. quod esset) Sg. 148ᵇ. Pr. Cr. 58ᵇ. *manudfel inspirut nóib indiumsa nábith fochunn uaimm fein domæcnduch* (gl. si ego cum gratia participo quid blasphemor? 1. Cor. 10, 30, i. e. ut non sit a me ipso causa) Wb. 11ᵉ. b. *combed hed nobed and* (ut ita hoc sit. eveniat) Wb. 3ᵇ. *combad tothim cen éirge nobed nithu diaméit* (gl. numquid sic offenderunt ut caderent? absit! i. e. ut esset casus sine resurrectione? non est tantum) 5ᵇ. *combadhé æcrichdatusin nobed and* (ita ut esset ibi infinitum) Sg. 148ᵇ. *conabad éicen doberad ni domsa huaitsu act combad tol* (gl. ne velut ex necessitate bonum tuum esset sed voluntarium) Wb. 32ᵃ. *toimten damsa bad nesbae dam du frecur ceillsiu* (suspitionis mihi, esse inanem mihi tuum cultum) Ml. 58r. Pertinent huc formulae compositae frequentes: *cobeid*, *combed* (ut esset), *mainbed* (= *manibed*), *arminibed* (nisi). Condicionalis: *iscumme dó bid imdibthe* (est idem ei acsi sit circumcisus) Wb. 1ᵈ. *am. bid do dia* (gl. tibi hoc opus quasi ad deum devoveo, i. e. acsi sit ad deum) Sg. 2ᵃ. *am. bith dochonsain* (gl. quasi consonanti) 9ᵇ. *ni arindi bed leth ṅgotho nobed indibsem* (gl. semivocales sunt appellatae quod plenam vocem non habent sicut vocales; i. e. non quod dimidium vocis esset in eis) Sg. 5ᵃ. *am. bid emelides nobed and* (gl. Aemilianus, loco patronymici positum, Pr. 2, 8, 41; i. e. acsi esset Aemilides) 33ᵃ. *mad arthosuch beid* (si in principio esset) 203ᵃ. *mad ego ṅammá asberad bes nobed nach aile leis ocindairchellad am. sodain* (gl. egomet rapui, intellegimus ego et non alius) 202ᵃ. *mani bed crois nibiad etrad* (si non esset gula, non esset libido) Wb. 9ᵈ. *mad forcenn libuir nach magen imbeth amen indib* (si esset finis libri ubicunque est amen in iis) Ml. 2ᵈ. Sed etiam *ba*, non adiecto *d*, tam indicative usurpatum videtur quam coniunctive vel condicionaliter: *ba cobsud indré ingaibthe cech salm* (firmum erat spatium in quo quisque psalmus canebatur) Ml. 54r. *ba arscinsin la aithrea* (gl. institutione patria) 43r. *ba apstal cid moysi hore ba ódia dofoided act nitat cosmili* (gl. considerate apostolum et pontificem Iesum; i. e. erat apostolus etiam M., quia erat a deo missus, sed non sunt similes) Wb. 32ᵈ. *ba uisse aingabail* (gl. reprehensibilis erat, Gal. 2, 11) 19ᵃ. *cosmuilius aile lessom inso ba ṅdílmain dossom airbert biuth dithorud a precepte* (gl. nescitis quoniam etc., 1. Cor. 9, 13; i. e. aliud exemplum ei hoc, quod licebat ipsi frui fructu doctrinae suae) 10ᵈ. *ba compes ba riag. dobuith nied im̄ acht iscompos fil* (gl. competo compes, et mutatione e in o compos, Pr. 4, 5, 29; i. e. erat compes regulariter futurum, non hoc autem, sed est compos quod extat) Sg. 57ᵇ. *ba uisse, ba coir* (iustum esset) Wb. fq. *ba méite limm niscartha friumm* (esset magni mihi, si non discessisses a me) Wb. 29ᵈ.

Plur. 1. pers. coni.: *comminimmis less huili* (gl. dei sumus, in hoc Christus mortuus est; i. e. ut simus eius, apud eum, omnes; = *combimmis*) Wb. 6ᵇ. *commimmis angraib dúibsi dogabaal desimrechta díinn* (gl. ut nosmetipsos formam daremus vobis ad imitandum nos) 26ᵇ. *commimmis ecil hifochidib* (gl. non dedit deus nobis spiritum timoris; i. e. ut simus timidi in tribulationibus) 29ᶜ

Cond.: *am. bemmis fordiucailsi* (gl. uelut absorpti) Ml. 50r. *am. nombemmis érchoilti* (gl. deus nos ostendit tamquam morti destinatos; i. e. acsi essemus destinati), *am. bimmis octarche* (gl. tamquam purgamentum huius mundi facti sumus) Wb. 9ᵃ. *am. nibimmis cutrummi frib* (gl. quasi non pertinentes ad vos) 17ᵇ. 2. pers. coni.: *cobethesi* (ut sitis) Wb. 19ᵈ. 3. pers. ind.: a. *ithé són leuiti olchene nobítis octimthirecht innanidbart* (gl. qui altari deserviunt; i. e. sunt hi ceteri Levitae qui erant in ministerio sacrificiorum), *locc imbítis primsacairt ocirnigdi* (gl. in sacrario; i. e. locus ubi erant summi sacerdotes inter orandum) Wb. 10ᵈ. *indluic himbítis airdixi .e 7 o* (loca in quibus erant productae *e* et *o*) Sg. 5ᵃ. Coni.: *cechonistis nombetis archuit analoige* (quamvis possent esse quod ad analogiam) Sg. 138ᵃ. *mádodrumenatar alaaili nombetis in oen rainn* (si putarunt quidam esse ea in una parte) 27ᵃ. b. *comtis ainm̄nidi atriur* (ut essent eius nominativi tres) 7ᵇ. *comtis indbaid iniris. combetis inindiub fochricce domsa* (gl. omnium me servum feci ut plures lucrificarem; i. e. ut essent in lucro mercedis mihi) Wb. 10ᵈ. *matis huili conabdis apstil tm.* (gl. quanto magis plenitudo eorum, Rom. 11, 12; i. e. si essent omnes, ut non essent apostoli tantum) 5ᵇ; praemisso *ro*: *conroibtis ocdenum rectche la riga* (gl. volentes esse legis doctores, 1. Tim. 1, 7; i. e. ut essent in facienda legislatione apud reges) Wb. 28ᵃ. Cond.: *ni arindí nombetis* (non quod essent) Sg. 39ᵃ. *maniptis tóbaidi intogar.* (si non essent abscisi vocativi) 120ᵃ. Eaedem formae addito *ro* tam ad futuri usum (cf. infra) convertuntur quam praeteriti: *fobesad fir trebuir crenas tíir diachlainnd cid risiu robœ cland les issamlid arrobertsom arnicceni cid risiu robeimmis etir* (gl. gratia data est nobis in Christo Iesu ante tempora saecularia; i. e. ad instar viri prudentis qui emit terram liberis suis etiam antequam fuerint ei liberi, ita paravit ipse salutem nostram etiam antequam fuissemus omnino) Wb. 29ᵈ.

Futurum primarium. Sing. 1. pers.: a. *is st. biasa ineilithri collae messa* (hic ero ego in peregrinatione usque ad diem iudicii) Ml. 38r. b. *be sóir mo brethre* (gl. miserebor cuius misereor; i. e. ero potens verbi mei) Wb. 4ᶜ. 2. pers. desunt exempla. 3. pers. absoluta: a. *bieid crich. isand œm bieid crich* (erit finis; tum autem erit f.) Wb. 13ᵇ. *bieid aimser nadcreitfider* (erit tempus, quo non credetur) 28ᶜ. *bied aimser námba lobur* (gl. stabit autem; i. e. erit tempus, quo non erit infirmus) 6ᵇ. *bied afortacht linn beos* (gl. adhuc eripiet nos; i. e. erit eius auxilium nobis adhuc) 14ᶜ. b. *issamlidsin dam bid icc disi tuistiu claindde* (ita etiam erit salus illi generatio prolis) Wb. 28ᵇ. *bid maid som iarum* (erit bonus is postea) 5ᵈ. *bid immalle asseirset* (simul resurgent) 13ᵇ. *bid cumme et riam* (gl. tertio paratus sum venire ad vos et non ero gravis vobis; i. e. erit idem atque antea) 18ᵃ. *act nammá indoich bid frithorcon lib inso* (nisi forte erit offensioni vobis hoc) 18ᶜ. *bidfír œm olsesom* (erit verum autem propter hoc ipsum) Ml. 38r. *bith má de* (erit eo maior, gloria) Sg. 2ᵃ. Eadem subiuncta (ut particulae *ro* p. 414): a. *robia indocbáal tarahési* (erit gloria pro eo), *robbia indocbál darahéssi* (gl. labor vester non est inanis; i. e. erit vobis gloria pro eo) 4ᵇ. 13ᵈ. *rotbia lóg* (erit tibi merces), *isglé limsa rombia buáid* (est certum mihi fore mihi victoriam) 6ᵃ. 11ᵃ. *ropia lóg farsáithir* (erit vobis merces laboris vestri) 23ᶜ. *isintsenmim dedenach arnibia senim terchomric iarsin* (gl. in novissima tuba; i. e. in sonitu postremo, nam non erit sonitus congregationis postea) 13ᵈ. *nipia*

detsiu insin (gl. mutabuntur, tu autem idem es; i. e. non erit tibi hoc) 32[c]. *ni conbia cumscugud for pianud* (gl. horum non erit ulla commutatio) Ml. 26[d]. *ni conbia salt etir* (non erit saltus omnino) Cr. 3[b]. b. *imba immalei do . . . náte níba hed* (num erit simul ei? non est, non erit hoc) Wb. 4[b]. *nibba cenadœrscugud dineuch son* (gl. non possunt esse absoluta, Pr. 3, 5, 26; i. e. non erit sine differentia sua ab aliqua voce) Sg. 45[a] *nipa anse dúib mo intsamil* (gl. estote sicut ego; i. e. non erit difficile vobis imitari me) Wb. 19[d]. *níba maith rúun* (non erit bonum mysterium, die iudicii) 1[d]. *isarchuit fog. ní ruba nand* (ratione soni non erit id ibi) Sg. 3[b]. Forma relativa: a. *ished ón bias and* (gl. hoc confidens scio quod manebo; i. e. est hoc quod erit, eveniet) Wb. 23[b]. *bias dúib innim* (gl. spes futurae gloriae, i. e. quae erit vobis in caelo) 26[c]. *indaiccend bias forsindainmnid isé bias forsnaib camthuis.* (accentus qui erit in nominativo, est is qui erit in casibus obliquis). Sg. 207[a]. *ciacruth mbias* (gl. dubia, cognitio nobis) 147[a]. b. *rofitemmarni bes sonirt forniressi* (scimus fore firmam fidem vestram) Wb. 14[b].

Plur. 1. pers.: a. subi. *arnaepret indheritic nipiam friaithirgi* (ne dicant haeretici: non erimus cum paenitentia) Wb. 30[b]. b. abs. *bimmi œcni et bimmi foirbthi uili* (erimus sapientes et erimus perfecti omnes) Wb. 12[c]. *isinchruthsin bimmi nóibni* (hoc modo erimus sancti nos) 3[d]. 2. pers.: *arnipa glicu felsub olambieidsi* (nam non erit callidior philosophus quam vos eritis) Wb 26[b] *rofessursa indas nombiedsi* (sciam ego quales sitis vos) 9[a] *rofetar ni biedsi hicobodlus lasuidiu* (scio non eritis in communione cum his, fornicariis) 9[c]. 3. pers. abs.: a. *bieit cit geinti hiressich* (erunt etiam gentes fideles) Wb. 4[c]. *bieit anamait fochossaib* (erunt inimici eius sub pedibus eius) 32[c]. *ituil dée biet huili* (in voluntate dei erunt omnes) 9[d]. b. *bit goacha uili* (erunt mendacia omnia, prodigia) Wb. 26[a]. *bit bibdid huili* (erunt damnati omnes) 2[a]. *bithé na precepta cétni* (erunt hae doctrinae eaedem) 17[b]. *bit messa assammessa* (gl. proficient in peius) 30[c]. *airbit comśuidich. oafograib liter naile maduellatar* (nam erunt composita e sonis litterarum aliarum si declinentur, nomina litterarum) Sg. 4[b]. Eadem subi.: a. *cid brothad ni biat fo móm inna culech* (gl. ut peruadat saltim ad momentum dominatio profanorum; i. e. ne momentum quidem erunt sub iugo profanorum) Ml. 48r. *asenud uille tra nibiat inoéntu muintire nime* (gl. neque maledici neque rapaces regnum dei possidebunt) Wb. 9[c]. *foditiu fochide tresindippiat fochricci* (toleratio tribulationum per quam vobis erunt remunerationes) 25[d]. *ciabeit dobre. persandi robiat sidi cen áraim* (etsi sunt adverbia personalia, erunt haec sine numero) Sg. 71[b]. b. *nípathé indíi beta thuicsi díiudeib nammá* (non erunt hi qui erunt electi de Iudaeis tantum) Wb. 4[c]. *ropat* Sg. 199[a]. Utraque forma iuxta posita: *robiat archuit folid cenidrubat archuit suin* (gl. in commoditate deficiunt quaedam, ut si velimus ab eo quod est cursor et risor femininum dicere, Pr. 8, 1, 4; i. e. erunt, esse possunt ratione significationis, etsi non erunt ratione soni) Sg. 138[a]. Forma relativa: a. *acht bieit cit geinti hiressich beite isindinducbáilsin* (sed erunt etiam gentes credentes quae erunt in gloria illa) Wb. 4[c]. *cia eret mbete ocmingraimnaimse* (quamdiu erunt in persecutione mea?) Ml. 33[a]. b. *ithé sidi im̄ beta hícthi* (gl. qui secundum spiritum, i. e. sunt hi vero qui erunt salvati) Wb. 3[d]. *nípathé indíi beta thuicsi díiudeib nammá* (non erunt ii qui erunt electi ex Iudaeis solum) 4[c].

Futurum secundarium: a. cum particulis *no* et *ro*, quae exciderunt

post particulam negativam. Sing. 2. pers.: *cid rombetha imetarceirt amessa imdia* (gl. o homo tu quis es qui respondeas deo?) Wb. 4^c. 3. pers.: *nobiad fri fem. 7 neu. am. sod.* (esset in feminino et neutro sic) Sg. 207^b. *doarrchet dichéin nombiad adrad dóe la genti* (gl. sicut scriptum est; i. e. praedictum est dudum fore adorationem dei apud gentes) Wb. 6^d. *mad moriarsa dognethe and issamlid inso nobiad chách am. rongabusa* (gl. volo omnes vos esse sicut me ipsum, 1. Cor. 7, 7; i. e. si voluntatem meam faceretis, ita esset quivis ut ego sum) 9^d. *mani bed crois nibiad etrad* (si non esset gula, non foret libido) 9^d.

b. Eiusdem formae cuius praesens secundarium, praemissa tamen particula *ro*, praeterquam post negationem. Sing. 3. pers.: *ropad far nóendeilb nobbiad a ainmnid huath. 7 hil.* (super eandem formam foret eius nominativus sg. et pl.) Sg. 90^b. *nibo decming rombed imthanad hisuidib combad uáisliu cach grád alailiu* (non fuit impossibile ut futura esset alternatio in his, potestatibus caelestibus, ut esset nobilior quivis gradus altero) Wb. 21^a. *níbad samlaid son dim ma duelltis* (non esset idem ergo si declinarentur) Sg. 4^b. *níbad samlaid son mad óinchetnidiu nobed* (non esset idem, si a primitivo esset) 207^b. *níbbad bind nach cruth ailiu* (nullo alio modo foret sonorum) 58^b. *arnibad peccad* (gl. absit: num lex peccatum est? absit! i. e. nam non esset p.) Wb. 3^c. Plur. 3. pers.: *nirbo mebul domsa epert frissom rondbiad failte libsi et robtis maithi formbésasi arachiunn* (gl. siquid apud illum de vobis gloriatus sum, non sum confusus; i. e. non fuit mihi dedecus dixisse ei, fore ei laetitiam apud vos et bonos fore mores vestros coram eo) 16^b. *roptis imdai piana donaib anmanaib* (abundantes forent poenae animis) Ml. 15^c.

Praeteritum.

Praeteritum primarium simili ratione distinguere solet significationis attenuationem attenuatione formae.

Sing. 1. pers.: a. *robá occanaithisigud* (gl. prius fui persecutor et contumeliosus, Christo, 1. Tim. 1, 13) Wb. 28^a. *robá óclegund* (gl. si dicam utinam adhuc legerem, ostendo coepisse; i. e. fui legens) Sg. 148^a. *intain rombá issuidi* (gl. Thessalonicam in usum mihi misistis, Phil. 4, 16; i. e. cum fui ibi) Wb. 24^b. *cia angair romba hifochaid* (gl. tribulationis meae articulo vel momento) Ml. 56 r. b. aut abiecta nota praeteriti: *basa iudide ó écosc* (gl. factus sum Iudaeus quasi sub lege essem; i. e. fui Iudaeus habitu) Wb. 10^d; aut sola *b* radicis servata, sive extat nota praeteriti sive abest: *ropsa beo* (fui vivus) Wb. 3^c. *isdo ropsa* (gl. omnia factus sum ut omnes facerem salvos; i. e. id fui, omnia) 11^a. *ciarpsa cimbid* (etiamsi fui vinctus) 30^a. *nirbsa dagduine atossuch* (non fui bonus homo initio) 18^c. *nipsa iudide ó béssaib* (non fui Iudaeus moribus) 10^d. *nipsa tróm for nech* (gl. nulli onerosus fui) 17^c. 3. pers. a rarius *ba, bai, be,* frequentius *boi* post signum *ro*: *robói cumaiph, robói són dam leo* (fuit etiam, hoc apud eos) Sg. 75^b. *robói aimser nadrochreitsid* (gl. aliquando et vos non credidistis) Wb. 5^c. *robói buinne fochosmuilius nadarcae side* (gl. tuba cornea: i. e. fuit tuba ad similitudinem cornus haec) Ml. 2^b. *robói chocad etir deichthreib 7 dethriub corricisin* (fuit bellum inter decem tribus et duas tribus eousque) Ml. 37 r. *ciarudbói aurlraas form* (gl. licet cursim) Ml. col. 1. *deg roboi in spiurt noib les* (quia fuit spiritus sanctus cum eo) Tr. 100. *amal*

rombói, am. rombo, am. rumbói (ut fuit), *intain romboi, intain rombo* (cum fuit) Wb. fq. *ní rubai nach cruth ailiu* (gl. non aliter, i. e. fuit) Sg. 7ᵇ. *istriahiris rambái cach maith* (gl. non per legem promissio facta est Abrahae sed per iustitiam fidei) Wb. 2ᵉ. *nirrobe in ihu. est et non* (gl. non fuit est et non) 14ᶜ. *nisrabœ anduirairngred doib* (gl. nuntiatum est sed non profuit illis) 33ᵇ. *intí diarobe briathar linn riam* (gl. is de quo iam dixi; i. e. is de quo fuit sermo nobis ante) Sg. 197ᵇ. Sine particula: *et bái and contorchartar trifichit fer diamuintir lais and* (et fuit ibi, donec perierunt ibi 60 viri de familia eius apud eum) Tir. 12. *baiade and tarési .m. benigni trifichtea bliadne* (fuit illa ibi post Benignum 60 annos) Tir. 2. *epscop aed bói isléibti* (episcopus A. fuit Sl.) Tir. 15, unde relativa forma *boie*: *imcharpat boie lais* (circa carpentum quod fuit ei) Tir. 14. b. *bu, bo (pu, po)*: *ropo thol dondathir* (fuit voluntas patri) Wb. 14ᵇ. *rupu accubur leu* (fuit voluntas eis) 33ᵃ. *robbu digaim ind f.* (fuit digamma f) Sg. 17ᵃ. *is airi din robu ecen diucrae friusom* (propterea igitur necessarius fuit clamor adversus illos) Tr. 13. *robu foirbthe side fadesin* (fuit perfectus hic ipse) Tr. 33. *huare rombu mor dorat dd. frit adradsu* (quia multum fuit quod dedit David adorationi tuae) Ml. 41r. Saepius nota praeteriti aut contracta aut omissa: *nírbu faás foruigéni* (gl. gratia eius in me vacua non fuit) Wb. 13ᵇ. *nirogabsamni anidparta hóre narbo lour linn afoirbthetu* (non accepimus eorum donationes, quia non fuit sufficiens nobis perfectio eorum) 24ᵇ. *hore nurbubœ laiudeu creitem* (quia non fuit viva [?] apud Iudaeos fides) 5ᵇ. *cíarbu, cíarbo* (etsi fuit) 13ᵇ. *cinirbo* (etsi non fuit) 24ᶜ. *am. som bo ainmnetach ocfulung fochide* (ut ipse fuit patiens in tolerandis tribulationibus, Christus) Wb. 26ᵇ. *cid intain ronmoitsem ní bo arseirc móidme* (etiam cum laudavimus nos, non fuit propter amorem laudis) 17ᵃ. *nípo diaairchissecht* (non fuit ad parcendum ei, Pharaoni) 4ᶜ. *nipo lobur ahires cepu friaicned* (non fuit infirma eius fides, quamvis esset contra naturam) 2ᶜ *nipo hetóir dorat digail* (non fuit statim, non statim dedit ultionem) 4ᵉ.

Plur. 1. pers.: a. *arisindóiri robámmar* (gl. habemus redemptionem; i. e. nam in captivitate fuimus) Wb. 20ᵈ. *cinirbo etruib robammarni* (etsi non fuimus inter vos) 24ᶜ. b. *nírbommar utmuill ocfoigdi ... nirbommar tromdi::* (gl. non inquieti fuimus inter vos) Wb. 26ᵃ. 2. pers.: *cerubaid fopheccad* (quod fuistis sub peccato) Wb. 3ᵇ. 3. pers.: a. *isiarnarsidib robbátar in tis* (gl. in tis quoque inveniuntur denominativa, sed antique prolata, ut Samnitis pro Samnis) Sg. 57ᵇ. *robbatar 7 biet* (gl. ad praesens praeterita et futura intelleguntur; i. e. quae fuerunt et quae erunt) Pr. Cr. 60ᵇ. *irbága robatar leosom* (contentiones fuerunt inter eos), *ni robatar accobra colna leosom* (non fuerunt cupiditates carnis in iis) Wb. 7ᵈ. 20ᵃ. *robatar ocimbresun frimmoysi* (qui fuerunt altercantes cum Mose) 30ᶜ. *ciabatar degtacrae les* (quamquam fuerunt bona argumenta ei) Tr. 81. b. *robtar irlim* (fuerunt parati) Wb. 7ᵇ. *nirubtar gáitha forcomairli* (non fuerunt sapientia vestra consilia) 18ᶜ. *roptar irlithi armoge dún* (fuerunt oboedientes nobis servi nostri) 29ᵇ. *innahí ruptar ardda* (ea quae fuerunt alta, sidera) Cr. 18ᵇ. *hore romtar óis teglig* (quia fuerunt familiares; pro *rombtar*, p. 65) Wb. 7ᵇ. *arrumtar doirthi* (gl. captae ab Assyriis) Ml. 34ᵈ. *cebtar hé riam* (quaecunque fuerunt illa, peccata, antea) Wb. 4ᵃ. *amtar forngarti* (gl. Cecropidae

iussi; *amtar pro ambtar*, cum fuerunt) Sg. 31[b]. Form. abs.: *iarsindi batir inricci dubáas huili* (postquam fuerunt digni morte omnes) Wb. 5[c].

Praeteriti secundarii formae propriae non extant (cf. p. 497).

Inveniuntur etiam passivae formae verbi substantivi. Ut coniunctivi: *cobethir* (gl. extraneis inuratur; i. e. ut sint, germ. dass man sei) Ml. 36[a]. *sechib grád imbether and... istaschide timne dée dochomalnad and* (quicunque est status, in quo quis est, est necessarium mandata dei implere) Wb. 10[a]. *cip cruth bíid páx libsi fricách ciabethir ocfarningrim* (gl. si potest fieri quod ex vobis est cum omnibus hominibus pacem habentes; i. e. quocunque modo est, sit pax vobis cum quovis, quamvis quis sit in persecutione vestra, quamvis persequantur vos) 5[d]. Quocum conferendum: *cindas filter lat indiu* (quomodo es hodie?) e libro hib. ap. O'Don. 254. Addo *buithi* formam participii futuri passivi: *isamlid isbuithi dochách* (talis debet esse quivis) Wb. 24[a]. *innaní batar buthi arthuus dusrule fodiad* (gl. prima in relationis ordine secunda ponuntur; i. e. res quae debebant esse in principio, posuit eas in fine) Ml. 23[c]. *aní ba buthi arthuus dothochur fodiud* (gl. praeposterum) 29[a].

Infinitivus.

Nom.: *buith cen æccne fofera anfírinni* (gl. non est iustus quisquam non est intellegens; i. e. esse sine cognitione profert iniustitiam) Wb. 2[a]. *ropo tochomracht linn buid imbethu* (gl. ut taederet nos etiam vivere, i. e. esse in vita) 14[b]. *ropo thróg laiss armbuith fomám pectho* (gl. misertus est nostri deus, i. e. esse nos sub iugo peccati) 21[b]. Gen.: *dliged buthe inbocht fomam intsommai* (debitum, lex, ut sit pauper sub iugo divitis; graece: νόμος τοῦ εἶναι) Ml. 27[d]. *tre gnuis ambuithe in hil.* (gl. pluralia usu ut manes, arma; i. e. eo usu ut sint in plurali) Sg. 73[a]. *buithe dúibsi ipeccad* (gl. ut non cum venero tristitiam habeam; i. e. quod sitis in peccato) Wb. 14[d]. *buithe cen forṅgarthid dondí asuolo* (gl. aliam quidam rationem conati sunt reddere, i. e. cur sit sine imperativo verbum volo, rationem τοῦ εἶναι) Sg. 163[b]; compositi: *du slúnd comláinso inna tesbuithe* (ad significationem expletionis defectus) Cr. 3[b]. Dat.: *ba uissiu dúib oldáte pecthe dobuid and* (gl. portate dominum in corpore vestro; i. e. est iustius vobis, quam esse peccata in eo, ad verbum: quam sunt peccata ad esse in eo) Wb. 9[d]. *bith má de dobuith daitsiu hi coimthecht* (erit maius eo quod es tu in consensu) Sg. 2[a]; compositi: *isassu lasna rímairu di huáir deac nammá duthesbuith* (facilius est computatoribus, ut duodecim tantum horae desint) Cr. 3[b]. Acc.: *isairi asbiursa ambuith immallei* (ideo dico eos esse una) Wb. 10[a]. *ciasidruburt ambuith* (quamquam dixi ea esse), *ciasidbiur abuith huandí asuitis* (quamquam dico id esse a voce vitis derivatum) Sg. 58[b]. 59[a].

Est etiam forma futuri *both*: *both dún ifochith* (gl. praedicabamus vobis passuros nos tribulationes, i. e. futuros esse nos in tribulatione) Wb. 25[a], et in glossa mutila: *bot:: cen biat ma::: irgn:::* (gl. denuntiabamus vobis siquis non vult operari non manducet; i. e. futurum esse sine victu, siquis non operatur) 26[b].

II. Verba anomala alia quaedam, aut radicum et formarum nimia mutabilitate. ut radicum *fid* (scire), *clu* (audire), aut singulari aliqua proprietate.

1. Radix FID (scire), flexionem verbi deponentis fere sequens, praesentis

formas derivat e forma FINN (= *find* p. 63, interposito *n* p. 427), ut secundarii: *iséside rodfinnad* (gl. qui se sciret) Sg. 209[b]; imperativi: *inlinn rofitir apeccad finnad accúrsagad* (gl. peccantes coram omnibus argue; i. e. qui scint peccata eorum, sciant eorum reprehensionem) Wb. 29[a]; passivi: *ní fintar cid atrebthar ad* (nescitur quid contineatur eo) Sg. 200[b]. *am. nad fintar andugneither hisuidi* (ut nescitur quod fiat hac, nocte) Ml. 30[a]. *biit alaili and rofinnatar apecthe rosiu docói grád forru alaili isiarum rofinnatar . . . biit sualchi and itfoilsi . inchaingnímai aili isiarcéin rofinnatar* (sunt aliqui quorum peccata sciuntur antequam veniat gradus eis, sunt alii quorum postea sciuntur; sunt virtutes quae sunt manifestae, benefacta cetera multo post sciuntur) Wb. 29[a].

De praeteriti forma FIT transgressa fere in significationem praesentis eadem proprietate qua in aliis linguis, ut in graec. οἶδα, got. *vait*, cf. p. 458; de futuri et coniunctivi formis FES, FIAS (cf. got. *viss*) p. 468 sqq., de praeterito passivi *rufess* p. 478.

2. Radix CLU (audire) ipsa quoque terminationes verbi deponentis addit.

Praesens e forma CLO: *imb icéin fa inaccus beosa niconchloor act forcáinscél* (gl. digne conversamini, ut sive cum venero et videro vos sive absens audiam de vobis quia statis etc., Phil. 1, 27; i. e. non audio nisi bonum de vobis nuntium) Wb. 23[b]. *bid maich momenmese act rocloor forcáinscéilsi* (ero bono animo modo audierim bonum de vobis nuntium) 23[d]. *cloithir* (gl. involvitur imbecillus obiectionibus; i. e. audit [? nisi est passivae formae: submittitur]) Ml. 16[b]. *ished asdilem limm ciacloid* (gl. ne moveamini per epistulam tamquam per nos missam quasi instet dies domini, nequis vos seducat ullo modo, 2. Thess. 2, 3; i. e. hoc mihi maxime instat, quia auditis) Wb. 26[a]. Tempora secundaria: *nip ar irlami farcúrsagtha mani cloimmis forndrogscéla* (gl. audivimus inter vos quosdam ambulare; i. e. non est ob promptitudinem reprehendendi vestri, si non audivissemus malos de vobis nuntios) Wb. 26[b]. *am. bid o dia rachlóithe* (gl. cum accepissetis a nobis verbum auditus dei; i. e. acsi a deo id audivissetis) 24[d]. *canigóo dúibsi anasberid aiudeu conicloitis geinti tairchital cr. nate rachualatar* (gl. dico numquid non audierunt? i. e. nonne falsum vobis quod dicitis, o Iudaei, non audivisse gentes vaticinium Christi? non ita, audierunt id!) 5[c]. Passiv.: *condamchloithersa ón* (ut audiar hoc, significat; imperson. p. 484) Ml 21[a]. *cochonerchloatar* (gl. ut per multos gratiae agantur, 2. Cor. 1, 11 [?]) Wb. 14[c]. Praeteritum *rochlos* (ut supra *rofess*) vid. p. 478. Cf. O'Don. p. 226.

Praeteriti formam reduplicatione sine dubio ortam CUAL (= *cochl*) supra p. 448 sqq. exemplis illustravimus; singulare exemplum futuri reduplicati (an coniunctivi?) *cechladar* vid. p. 453.

Coniunctivi potissimum forma CLUIN: *aratucca cáech acanas . . . et ar[in]réla dochách rodchluinethar* (gl. docentes et commonentes vosmet ipsos; i. e. ut intellegat quivis quod canat, et ut id explicet cuivis qui id audierit) Wb. 27[b]. *inlinn rodchluinethar* (gl. peccantes coram omnibus argue ut et ceteri timorem habeant; i. e. pars quae id audierit, ii qui id audierint) 29[a]. *niscluinethar* (gl. dicta dissimulat; i. e. quod non audiverit ea) Ml. 21[b]. *aracarat anrochlúinetar* (ut ament, quod audierint, laudat praeceptor scientiam discipulorum) Wb. 11[a]. Passiv.: *intan nád forchluinter* (quando non auditur, venit fur) Wb. 25[b].

3. EIT, TEIT, TET (ire, e *do-éit?*), DOTET (adire, venire) Praes. sg. 3. pers.: *tét alaithe dichiunn dotét aidche* (it dies e facie, decedit dies, venit nox) Ml. 21[c]. *am. dotéit side intan nád nacastar* (ut venit iste, fur, cum non animadvertitur) Wb. 25[b]. *ished dothéit de treilar nandáne* (gl. aedificatio corporis Christi; i. e. evenit haec per multitudinem donorum) Wb. 22[a]. *aris frisasechmadach. dotet inchoms.* (nam in praet. intrat compositio), *isairi ni taet coms. fri rang. huare ascoibnesta do brethir* (gl. non possunt participia componi, quippe cum sint cognata verbis) Sg. 158[a]. 159[a]. *hí tosug inna rainne frisataet incomsuig.* (initio partis quacum fit compositio) 213[a]. *dutét bréntu as* (provenit foetor inde) Ml. 22[b]. *dotet iarum dochum indfolaid tanaidi* (intrat postea ad sensum intestinum) 22[d]. *ni fortorbe nimdibi tra dotéit som act isformolad iudeorum* (non ad utilitatem circumcisionis ergo transit ipse, Paulus, sed ad laudem Iud.) Wb. 2[a]. *isnaib salmaib doruccai 7 melacht teit . . . isdodigail teit hisuidi* (ad dedecus et reprobationem, ad vindictam psalmi euntes) Ml. 27[c]. Forma relativa *téte* (cf. *file* p. 491): *fo béesad fir téte do chath* (ad instar viri qui it ad pugnam) Wb. 9[a]. *isfollus issinmaginsin tete aither. ashire* (apparet hoc loco ire patronymica ultra) Sg. 30[b]. *iss. tete andíruidigthe* (hoc est quod it, derivatum) 188[a]. *ind athis tete inpeccad istíte inpian inna diglae* (gl. uti vestigio) Ml 28[c]. *hóre déte* (quia it) Wb. 11[d]. Coni et imper.: *ma eterroscra friafer ni téit cofer ńaile act bed ingenas* (gl. praecipio uxorem a viro non discedere, quod si discesserit manere innuptam; i. e. si discesserit a viro suo, ne eat ad alium virum, sed sit in castitate) Wb. 9[d]. *na teít illánamnas* (gl. circumcisus aliquis vocatus est non adducat praeputium; i. e. ne eat in coniugium) 10[a]. *toet do flaithius* (adveniat regnum tuum) Pat. nost. e L. Br. Infinitivus: *ocmothoéitse for apstalact* (in aditu meo ad apostolatum) Wb. 26[c].

Composita: *forthét* (adiuvat) Sg. 187[b]. *fortét* (gl. iuvat; cf. *fortiag*, subst. *fortacht*, auxilium, Wb.) Cr. 33[a]. *fortéit sps. arnénirtini* (gl. spiritus adiuvat infirmitatem nostram), *ninfortéitni inspirut ·ocsuidiu ished didiu forthéit inspirut* (non iuvat nos spiritus in hoc, tunc igitur adiuvat sp.) Wb. 4[a]. *inti charas nech 7 fortét . . . indfirsin foridœt* (is qui amat aliquem et adiuvat, viri illius qui adiuvat) Ml. 30[c]. *fristait sochuide domsa and* (gl. adversarii multi; i. e. obstat multitudo mihi) Wb. 14[a]. *ní fristait inbéstatidnisin* (non adversatur huic moralitati) 12[d]. *fristait frisom* (adversatur ei) Ml. 23[c]. *derbaid cenél dam isuidib ani remitacét* (gl. ex antecedente cognitione possumus ad quod genus vel numerum refertur, persona, scire, Pr. 12, 1, 2; i. e. significat genus etiam in his id, quod praecedit) Sg. 197[b].

Eiusdem radicis videtur in significationem activam transgressum: *conétat indeb inbetho* (adeunt, quaerunt lucrum mundi; unde patet radix *éit, ét*) Wb. 31[b]. *conétid inclaidebsin* (gl. galeam salutis induite et gladium spiritus; cf. *étach*, indumentum, vestis?) 22[d]. Quocum forsitan iungendum sit: *cétet som iar. dosuidiu* (concordat illud postea cum hoc) Sg. 197[b]. *isdi cétet indrann bís hitossuch* (cum ea concordat pars quae est in principio) 203[a]; separandum: *inball nádchometig donchorp* (membrum quod non obtemperat corpori) Wb. 22[a]. *hore conéitgid doib* (gl. vetus homo corrumpitur secundum desideria erroris; i. e. quia indulgetis iis) 22[a], unde *cométis, conéit, cométsam* p. 466 sq. ac *na coméitged dó* (ne conniveat ei) 10[a], cum subst. *cometecht* (conniventia) Wb., de quo inter compo-

posita *com-*. Denique verbi simplicis ipsius haec exempla videntur: *ní conétada* (non invenires) Sg. 188ᵃ. *doguilse dineuch adbaill et dineuch nád etar* (tristitia de aliquo quod perit et de aliquo quod non impetratur) Wb. 16ᵇ. *ni etar ciagessir* (non impetratur etsi oratur) 17ᵈ. *dús inétar* (si forte inveniatur), *maniétar* (si non inveniatur) Tir. 3.

4. IC, IG (sive potius AC, cf. praeteritum) radix verbalis, simplex non usitata, cum particulis *ro* et *do* composita varias formas producit ROIC, RIC, TIC, fluctuantes inter significationem verbi neutri (venire) et activi (assequi, attingere).

Praesentis cum *ro* formati exempla supra sunt prolata (p. 429), praesertim locutionis *roiccu less* (adeo auxilium, egeo), quibus addenda est forma passiva: *ni recar less legind and* (gl. prophetiae evacuabuntur; i. e. non necessarium fit legere in eis) Wb. 12ᵃ. *ni reccar ales dam epis. uáibsi* (non opus est ea etiam, epistula a vobis) 15ᵃ. *ní recar less ainmneda la .svi.* (non indigetur nominativi in sui, pronomine) Sg. 209ᵇ. *recar less dígbail* (deminutione opus est) 45ᵇ. In seriem tertiam transgressum videtur: *corricci se .i. conricci innaimsir hitaam* (gl. usque adhuc; i. e. donec attingit hoc, attingit tempus quo sumus) Wb. 9ᵃ. *corrici mili* (gl. et alia mille) Sg. 207ᵇ.

Praeteritum reduplicatum ac futuri et coniunctivi formas (cum *ro* et *do*) vid. pp. 448. 458. 466 sqq.

Ad eandem radicem cum *con* (*cot, cum*) compositam redit *conicim* (possum), *cumaing* (potest) cum variis formis supra expositis.

Contra parum liquet de origine praeteriti *docoad*, *dechud* et coniunctivi (optativi) *decha, dich*. Prorsus seiungendae et radici *rig* (praet. *racht*) tribuendae videntur formae futuri *regaid*, *rigmi*, *rigad*, *rigthir* cum composita *doriga* (pp. 452 sqq. 475).

5. OL (inquit), cuius haec una forma extat, forsitan non verbum sit habendum, sed particula (tum; cf. praep. *ol*): *iss. domuinursa ol priscien...* (gl. quod propterea puto et relativum esse, Pr. 13, 5, 25; i. e. id puto, inquit Priscianus...) Sg. 209ᵇ. *ol priscien feissin* (inquit Pr. ipse) 40ᵃ. *ol pol* (inquit Paulus) Wb. 24ᵈ. *cid dogénat sidi hi predcha bat nathó ol pol* (gl. mulieres in ecclesia taceant, 1. Cor. 14, 34) 13ᵃ *ol inmacc* (gl. et iterum dicit: ego ero etc. Hebr. 2, 13) 32ᵈ. *ol pátræc* (inquit Patricius) cod. Mar. Scot. ap. Pertz. 7, in imit. codicis ad p. 481.

6. Dubitari nequit, quin fuerint aliae radices abnormes, quarum exempla non praebeant codices nostri. Ut sunt mirae praeteriti formae: *fothuaith dosephain anos* (ad septentrionem versus eum pepulit belua, gregem), *tafnetar coin alta* (venati sunt lupi), *cedosefnatar intluaig* (quamvis eum venarentur agmina) Br. h. 57. 60. 62 — supra *sephtatar* p. 457 — quibuscum conferenda videntur adnotata in glossario O'Dav. haec: *seindis .i. cus trathsa* (nuper), *seafainn .i. anosa* (nunc), *sifuis .i. sinnfither do o tsunn amach* (hinc porro), vel quae secuntur: *seona. sifais. seinnes* .i. praes[ens]. *sepna* .i. praeteritum. *sifais.* i. futurum.

II. Verbum britannicum.

Etiam dialecti britannicae haud dubie servarunt systema generale verbi celtici (pp. 410. 411), ac plenius utuntur quibusdam, ut temporibus secundariis tam activi quam passivi, quamquam in aliis minorem formarum copiam servarunt, quam lingua hibernica. Vix enim reliquias temporis futuri exhibent, cuius locum obtinere solet praesens, nec de serierum coniugationis distinctione hibernica servarunt nisi reliquias quasdam ut in variis terminationibus tertiae personae singularis. Flexio impersonalis sola viget in passivo cambricae quoque dialecti, cuius inter britannicas sit maior formarum copia; in cornica et aremorica eadem activum invasit. Huius ergo generis paradigma primum propono, exhibens formas cambricas praesertim vetustiores, deinde exempla vetustiora ipsa.

Activum.

Praesens.

	Ind.	Coni. et opt.	Imper.	Secund.
Sing. 1.	*caru*, *caram*	*caruim*	—	*carun*
2.	*ceri*	*carui-t*	*car*	*carut*
3.	*car (ceif)*	*caro*	*caret*	*carei*
Plur. 1.	*carun*	*carom*	*carun*	*carem*
2.	*ceruch*	*caroch*	*ceruch*	*careuch*
3.	*carant.*	*caroint*, *caront.*	*carent.*	*cerint.*

Praeteritum.

	Primar.	Secund.
Sing. 1.	*cereis*	*carasun*
2.	*cereist*	*carasut*
3.	*caras*	*carasei*
Plur. 1.	*carasam*	*carasem*
2.	*carasauch*	*caraseuch*
3.	*carasant.*	*carasint.*

Praesens (et futurum) primarium.

Patet e terminatione primae personae huius temporis in vetustis codicibus *-am*, eadem ac vetusta hibernica *-im*, sed etiam ac recentiore *-af*, quae est terminatio futuri in recentiore lingua cambrica, mixtionem esse factam in usu praesentis et futuri, quorum temporum discrimen delebatur excussa nota futuri *b* sive *f*.

Sing. 1. pers. vetustam terminationem U servasse videntur haec exempla:

congrogu (congelo) gl. Lxb. *ni canu* (non cano?) carm. Cb. Praeterea semper AM in cambricis glossis vetustioribus, ut Oxoniensibus: *ladam* (caedo) 7ᵃ. *anguoconam* (vigilo) 8ᵃ. *rannam* (partior) 4ᵃ. *lammam* (salio) 5ᵇ. *didioulam* (glisco) 2ᵇ. *credam* (vado) 6ᵃ. *clutam* (struo) 5ᵇ. *temperam* (condio) 4ᵃ. Derivata per *i*: *gruiam* (suo), *enmetiam* (innuo), *scruitiam* (screo) 3ᵇ. *diniam* (tinnio), *guirgiriam* (hinnio) 4ᵃ. Derivata per *a*, *ha* denominativa: *etncoilhaam* (auspicio) 6ᵇ. *lemhaam* (arguo) 3ᵇ. *datolaham* (lego) 5ᵇ. *mergidhaham* (evanesco) 2ᵇ. Eadem terminatione *doguorennam* (profundo) gl. Lxb., quare pro *treorgtim* (perforo) ib. haud scio an legendum sit *treorgam* vel *treorgtam*.

Recentior forma *-av*, varie scripta (p. 112) in codice nigro Caerm., in ceteris libris AF ut hodie, cum relicuis huius temporis formis etsi interdum servavit praesentis significationem, plerumque tamen significat futurum: *minneu ae gvadaf* (ego id nego) Leg. 2, 6, 2. *mae mwyhaf gwreic agarafi yw hi* (maxime inter mulieres quam amo ipsa est) Mab. 1, 17. *mi ae talaf* (ego solvam id) Leg. 2, 5, 4. *minneu abaraf* (ego efficiam), *paraf yrofi a duw os gallaf yn llawen* (efficiam, per deum, si potero libenter) Mab. 1, 20. 264. *nawwytaaf* (quod non cenabo) 2, 59. Forma contracta: *mi aekannattaf* (ego eam mittam; inf. *kennattau*) 2, 218. E libro nigro Caerm. proponimus haec exempla: *athuendigaf de* (et benedicam te) carm. 10. *arduireaue, arduyreaue* (efferam ego) carm. 11. *molawe* (laudabo ego) carm. 12. *ami disgoganave*, *ami dysgoganafe*, *ami discoganwe* (et ego vaticinabor) carm. 17.

Cornice AF, AFF (interdum *-a*, abiecto *f*, p. 141) eiusdem usus: *pan welaff ow mab* (cum video filium meum, dolor me pervadit) P. 166, 4. *tan ow feth nyth nahaff* (per meam fidem, non negabo te) 49, 4. *ny strechyaff pell* (non tardabo diu) 158, 3. *par del won lauaraff ȝys* (ut scio, dicam tibi) 8, 1. *me nyth dampnyaf* (ego non damnabo te) 34, 4. *ny evaf bys deth fyn* (non bibam usque ad diem extremum) D. 724. *nyth tynahaf* (non denegabo te), *me nyn naghaf* (ego non negabo eum) D. 907. 910. *ny gafaf*, *ny gafaf vy, my ny gafaf* (non invenio, ego n. i.) D. 2157. 2167. 2214. *me ny gafa* (ego non invenio) P. 117, 4. *del gresa* (ut credo) D. 216. *thyugh lauara* (dico vobis), *thyso gy y leuara*, *thyso lauara* (tibi dico) D. 1. 59. O. 1645. *byth ny falla* (nequaquam deero) D. 1933. *ny vynna* (nolo) O. 1330. *an pyth lemmyn a wela* (id quod nunc video) O. 1396. Cf. p. 369.

Aremorice AF, AFF (Man. *-ân*, Lgn. *-ann*, cf. p. 116), servata vi praesentis, cum futurum significetur formis coniunctivi, tam in Buh.: *ouzouchuy goulen a menaff* (vobis praecipere volo) 36, 17. *hac ez gourchemennaf affet* (et iubeo instanter) 210, 4. *mar gallaf glan* (si possum) 50, 24. *guelet ne gallaf quet* (videre non possum) 192, 7; quam in MJ.: *eguyt an boet nem em hetaf nac e nep guys ne rejouissaf nemet pan guelaf quentaf pae Jesu* (cenam non desidero nec ullo modo delector, nisi cum video primum pretium, Iesum) 6a. *nen nachaf quet* (non nego id) 6b. *a gallaff* (possum) 29a. Interdum cum contractione: *un chapelet . . . a rof dit* (corollam tibi do; *ez roaf* MJ. 56a. 99b) MJ. 180b. *ez troff daz coffat* (vertor ad te reminiscendum; *pan droaf*, cum convertor, MJ 203b 204a) Buh. 198, 15.

2. pers. Cambrice I (ut hodie), E (p. 88) scriptione vetustiore, Y recentiore, inficiens *a* vocalem et radicis et derivationis: *nerthiti* (gl. hortabere)

Ox. 39[b]. *douolouse* (gl. depromis) Lxb. *athi ae gueli* (et tu id videbis) CN. carm. 32. *peth aroydy emy*, *pedh aroydy ymy* (quid das, dabis tu mihi?) Leg. 2, 1, 26. 2, 4, 7. *awely di y medyant yssyd ymi* (videsne tu potestatem quae est mihi?) Mab. 1, 7. *welydi yma yti bwyth yr ireit bendigedic* (ecce tibi merces unguenti benedicti) 1, 30. *ac yna ti aglywy dwryf mawr. athi a tebygy ergrynu y nef ar dayar gan y twryf* (atque tunc audies strepitum magnum et putabis concuti caelum et terram per strepitum) 1, 8. *agennhedy dy . . . kanhadaf* (tune permittis? permitto) 2, 7. *oia uorwyn dec a bery di bot vymmarch i am arueu yn vnletty ami heno* (o formosa puella, tune facies ut sit meus equus et arma mea in uno hospitio mecum hac nocte?) 1, 264. *auenygy di y mi* (monstrabisne tu mihi?) 2, 15. *ny thewy di byth* (nequaquam tacebis tu), *nathewy di* (quod non taces tu) 2, 48. 39. *ny cheffy* (non habes) 2, 46.

Cornice YTH vel ETH (cuius *th* e radice pronominis *t* prodisse videtur, ut *th* infixum): *the vap ysac a geryth* (filius tuus I. quem amas) O. 1279. *dew then a gefyth ene* (duo homines invenies ibi) O. 333. *mar a mynnyth govynny ord en keth re as clewas an rena a yll ȝe ȝysky* (si vis, quaere ea ex isdem qui ea audierunt, illi possunt te instituere) P. 80, 2. 3. *marth am bes kymmes drok wothevyth ha te . . . eraga fyn na gewsyth . . . betegyns te ny sconyth* (miror, quantum mali tu sustineas, quod nihil tu contra eos dicis, attamen tu non recusas) 120, 1. 2. 4. *me ad wra arluth bras ow honore mar mynnyth* (ego te faciam magnum dominum, me honorare si vis; leg. *-eth* propter consonantiam finalem) 16, 4. *prag omgwysketh* (cur me verberas?) 82, 4. *del leuereth* (sicut dicis) O. 2533. Propriae formae curtatae oriuntur, si additur *te* vel *ta*, coalescens cum *th* praecedente: *pan dra a wovente se* (quid quaeris tu?) P. 80, 1. *a na wylta* (nonne vides tu?) 120, 3. *a welte* (videsne tu?) D. 2925. *pendra leuerta* (quid rei dicis tu?), *pan leuerta* (quando dicis tu) D. 431. 2017. *pendra ny vente keusel* (cur non vis loqui?), *na venta* (quod non vis) D. 1775. 1293.

Aremorice EZ (= corn. *-yth*): *perac guirion na sarmonez nac ouzomp guer ne leuerez* (cur non sermocinaris libere nec ad nos verbum loqueris?) Buh. 56, 8. 9. *porz mez mar compsez gou* (habe dedecus si dicis false) 166, 12. *pez rez a prezeguez te* (quam legem praedicas tu?) MJ. 76 b. *evalse ez respontez te* (sic respondes tu?) 77 a. *gou dimez a leverez te* (mendacium impudens dicis tu) 78 a. *gui[r]yones a compsez* (veritatem dicis) 14 a.

3. pers. plenior terminatio *-it* (respondens hib. *-ith*, *-id*) servata esse videtur in uno exemplo cambrico vetusto: *istlinnit* (gl. profatur) Cb. 4. Praeterea semper cambrice (ut cornice et aremorice) nuda radix vel thema verbi proponitur, interdum I inficiente admixta vocali radicis vel derivationis, quatenus infectioni patet: *ac o geyll henne* (et si potest hoc), *nyny adeuedun eckeyll egur escar ahy* (nos dicimus: potest vir separari ab ea), *ac o geil* (et si potest), *ac ony eill* (et si non potest; verb. *gallu*, posse) Leg. 2, 1, 27. 66. 70. *kafreyt aeyrc* (lex mandat; rad. *arch*) 2, 1, 66. *paleueir*, *pan lefeir* (cum loquitur) CN. carm. 5. Tal. carm. 15. *allewenyd ageiff ef yman* (et laetitiam accipiet is hic, *caf*) Mab. 2, 43. *gwiffert petit y geilw y ffreinc. ar brenhin bychan y geilw y kymry ef* (G. p. vocant Franci, et regem parvum vocant Cambri eum; *galw*) 2, 51. *adyweit y gwyr* (quod dicunt viri; *dywedut*) 2, 39. *yny etteil yvort y cledyf* (donec moratur mensa gladium; *attal*) 2, 60. *yd edeu y modrwyeu oll* (relinquit omnes

suos annulos, virgo; *adaw*) 2, 217. *ac ef a vennyc fford itti* (ipse tibi monstrabit viam; *manac*) 1, 6. *ac ef a wyl pawb or a del y mywn. ac nys gwyl neb euo* (et ille videt quemvis qui intrat nec videt quisquam ipsum; *gweləf*, video) 1, 273. *ydyt marchawc y llamhystaen gostec* (ponet eques nisi provocationem; *dodi*) 2, 16. *yny tyrr, yny dyrr* (donec frangit; *torri*) 2, 18. 49; 51. 65. *yny ryd ynteu vreuarat mawr* (donec dat ille, cervus, ruditum magnum; *rodi*) 1, 7. *yny hyllt y daryan* (donec findit scutum; *hollt*, fissura) 2, 37. 49. *yny ymegyr y holl welioed ynteu* (donec aperiuntur omnia vulnera illius; *agori*) 2, 57. *pa dyn a gwyn* (quis plorat? *kwynaw*) 2, 234. *mal y dyly* (ut debet; *dylyu*) 2, 28. *pan disgleir* (cum apparet) Tal. carm. 15. *asich heul agulich edar* (quod siccabit sol, irrigabit E.) CN. carm. 15.

In aliis integra vocali: *edyn ae kemer ac nys tal* (homo qui id recipit et non solvit) Leg. 2, 1, 77. *ar wreic vwyhaf agar pob un gyt ac ef* (et mulier quam quisque maxime amat cum eo) Mab. 1, 284. *sef ae gat ymi* (tum id concedet mihi) 2, 55. *onyt angheu (agheu) ebrwyd amdwc i* (nisi mors cita me absumet) 2, 17. 21; cf. inter glossas Lxb. *dodimenu* (gl. decreat; i. e. *dodimenw*?). Immo abiecto *i*: *euo ath gud ditheu* (ille abscondet te; hod. *cuddio*) Mab. 1, 14. Contra servata *a* (quam Davies dicit communem huius personae terminationem): *os kanhatta* (si dimittit eum; hod. *caniatāu*) 2, 31. *ac velly y teruyna, ac uelly y teruyna* (et sic terminatur) 3, 36. 161. *ef aamgena dy synnwyr* (tum mutabitur mens tua) 2, 51. *ny weda itti* (non convenit tibi) 2, 30. *or gorthrymha gouut arnat* (si qua aerumna opprimit te) 2, 33. *agerda* (proficiscitur), *yny gerda* (donec pr.), *ny cherda* (non pr.) 1, 243. 2, 36. 1, 14. 2, 7. *yny glwyua* (donec vulnerat) 2, 18.

Corn. vocali infecta: *gyll, a yll, a yl* (potest; e *gall*) fq. *eleth ʒe rygthy a seff* (angeli coram ea surgunt; impers.) P. 226, 3. *ol an dusma a leuer* (omnis hic populus dicit; *lavar*) 129, 2. *wy an kyff* (invenietis eum) 256, 3. *why a ergh* (iubebitis) 170, 1. *te a ʒek* (portabis) 174, 2. *my an te thys* (iuro id tibi) O. 2124. *my as henow vyrago* (nomino eam vir.) O. 114. *ty a verow* (morieris) O. 2737. *my re beghas hag a henna a elow mersy* (peccavi et propterea clamo, imploro misericordiam) O. 1864. Vocali non infecta: *neb a gar* (qui amat) P. 24, 1. *te am nagh* (negabis me) 49, 3. *y coth thys* (convenit tibi) 17, 2. *ny goth thys* (non convenit tibi) 15, 1. *a theber* (qui edit) D. 799; abiecto *i*: *hay mab as gorth* (et filius ipsius eam colit) P. 226, 4. *pyv ytho as hembronk thy* (quis vero eos ducet eo?) O. 1874. *nep a serf* (is qui servit) D. 799; servato *a*: *y whela* (quaerit) P. 21, 3. *hay naghe byth ny wyla* (nec quidquam prodest id negare) D. 1407.

Arem. vocali infecta: *alan so breman souzanet mar quell e lin* (Alanus nunc est sollicitus, si perdit linum suum; rad. *coll*) Buh. 172, 3. *moz quef* (vos invenio) 40, 2. *ne chem nigun* (non manet quisquam; *chom*) 10, 4. *maz guell* (ut possit) MJ. 138a. Sine infectione: *mar car touet* (si libet ei iurare) Buh. 170, 16. *a laz* (occidit) 144, 6. *ma lauar gaou a te prouffe* (si dicit mendacium, tunc probares?) 158, 10. *me pet* (rogo) 92, 16. 114, 5. 172, 16. *me guel* (video) 10, 17. 18, 16 etc. *oz discuez* (monstrat) MJ. 71b.

Plur. 1. pers. Cambr. UN, WN (pro *-um*, *-om*, praevalente radice pronominali *n* huius personae, ut *chw* sequentis): *ceinmicun* (reveremur) Cb. carm. 1. *ny adeucdun, nyny adeuedun, ninni adewedun* (nos dicimus) Leg. 2, 1, 69. 70.

11, 20. *ni ae dywedwn* (nos id dicemus) Mab. 1, 2. *duw awyr nat ymchoelwn* (deus scit nos non reversuros) 2, 218. *nyny eyssyoes aadun guad* (nos tamen admittimus negationem) Leg. 2, 1, 36. *mynwn heb y gweisson* (volumus, inquiunt pueri) Mab. 1, 35. *weithon ni aymdidanwn a thi* (nunc colloquemur tecum) 1, 5. *rodwn* (damus) 2, 218. *am hynny y llosgwn ninneu hi* (propterea nos comburemus eam) 1, 35. Absorpto *w*: *yth adawn* (trademus te; *adaw*) 1, 252.

Corn. YN: *del redyn, del redyn ny y[n] lyffrow* (ut legimus, ut l. nos in libris) P. 204, 3. 206, 2. *nyn gorȝyn* (non veneramur eum), *ken mygtern ny venyn . . . caffos* (alium regem nolumus accipere) 148, 3. 4. *mar a cresyn* (si credemus) 258, 4. *mar kefyn den* (si inveniemus virum) D. 647.

Arem. cum *m* primitiva OMP: *mar guellomp* (si possumus) Buh. 86, 4. *mar daleomp on em queffomp entromp trompet* (si tardamus, nos inveniemus inter nos deceptos) MJ. 17 a. *non em doutomp tam* (nequaquam dubitamus) 168 b.

2. pers. Cambr. UCH, WCH (abnormi item terminatione orta e radice *chw* pronominis *chwi*, vos, ut iam inter glossas Ox. in praet. *guodeimisauch*, passi estis; servata tamen infectione vocalis, quam postulabat propria terminatio *-it*): *ny ellwch chwi y dalu* (non potestis vos id solvere) Mab. 3, 197. *ny cheffwch un drwc* (non accipietis quidquam mali) 3, 29. *dowch yma auory chwi ageffwch atteb* (venite huc cras, vos responsum habebitis) 2, 219. *y gwr a ovynnwch chwi* (vir quem quaeritis vos) 2, 232. *or hynn ageisswch chwi* (de eo quod quaeritis vos) 2, 234. *namyn orodwch gret nawncloch gam idi. mi aekannattaf* (tantum si dabitis fidem vos non illaturos iniuriam ei, ego eam arcessam) 2, 218. *y cwm mawr awelwch* (vallis magna quam videtis) 2, 233. Sed etiam *-ych*: *tangneued agawssawch acherenyd ageffych* (pacem accepistis, et amicitiam accipietis) 3, 200; et *-och*: *athi a deuy gyt ami y orrw dyludet ti athwyr. ac enneint ageffoch* (et tu venies mecum ad ponendam lassitudinem tuam, tu et viri tui, et unguentum accipietis) 1, 25. *achynn ych mynet ymeith atteb a geffoch* (et antequam abitis, responsum habebitis) 2, 29.

Corn. OUGH (*-ogh*, *-eugh* etc., = cambr. *-uch*, inficiens): *mar nyn kefough* (si non invenietis eum) R. 620. *mar mynnough* (si vultis) P. 127, 3. *pandra vynnogh thym the ry* (quid vultis mihi dare?) D. 586. *pyth a vynnough why ȝe ry* (quid vultis vos dare?), *pandra yw a vynnough wy* (quid rei vultis vos?) P. 39, 1. 67, 2. *golyas ny yllough* (vigilare non potestis) 55, 4. *pan adra a ynnyough wy warnoȝo* (quare instatis vos ei?) 99, 1. *pragh yth hembrenkygh ov encvalles the ves* (cur abducitis animalia mea?) D. 204 sq. *ny wothogh pendra gevseugh* (nescitis quid loquamini) D. 443. *neb a wheleugh why* (is quem quaeritis vos) P. 68, 2. *pyw, pyv a whyleugh* (quem quaeritis vos?) D. 1109. 1115. *thotho ny ylleugh gul drok* (ei non poteritis facere malum) R. 1914. *pyv a synsow why moghya* (utrum creditis vos maiorem?) D. 788.

Arem. ET, IT (inficiens praecedentes vocales, hib. vet. *-id* = *-ith*): *gourhemenet scler a queret* (iubete prompte quod desideratis) Buh. 124, 1. *pe leueret huy* (quid dicitis vos?) 160, 1. *petra a mennet* (quid vultis?) 168, 15. *lesel an bet a renquet* (relinquere mundum debetis) 26, 2. *hoz em quifit* (vos vos invenitis) 152, 2. *pan guillit net* (quoniam id potestis sincere) 194, 20. *mar quefit* (si invenitis) MJ. 9 a. *mar em queret* (si me amatis) 5 a. *pebez compsou . . . a*

lyvirit (quid sermonum loquimini?) 206a. Cum contractione: *en lequet* (ponitis eum) MJ. 129a.

3. pers. Cambr. ANT: *amal itercludant* (gl. ut subigant, cernis) Cb. 32. *os kyn e seythuet vullydin edescarant. os ouaru e guahanant* (si ante annum septimum secedunt, si morte discedunt, separantur, mariti) Leg. 2, 1, 9. 11. *peth a vynnant hwy uelly* (quid ita volunt ipsi?) Mab. 1, 290. *ny chlyweist eiryoet yth wlat dy hun kerd kystal ac aganant* (non audivisti unquam in tua ipse regione cantum aeque dulcem, ac canent, aves illae) 1, 8. *ac ayvant .. ac agyscant* (et bibent et dormient) 3, 302. Apud poëtas saepe abiecto *t* et hic et in aliis temporibus, ut: *ÿ kuÿnan* (deplorant), *ÿ dÿlanvan* (explebunt) CN. carm. 1.

Corn. ONS: *prag na geusons dyougel* (cur non locuntur aperte?) D. 1212. *ny vynnons crysy* (nolunt credere), *vyth nyn cresons ef neffre* (nunquam credent illud) O. 1435. 1440. *vyth ny yllons ymwreres* (nequaquam possunt se servare), *ny yllons bos nyfyrys* (non possunt numerari) O. 1420. 1544. *mar an kefons* (si eum invenient) D. 582.

Arem. ONT: *ne cessont quet ouz ma pidif* (non cessant me rogare) MJ. 29b. *ez rencont bout flour sicouret* (debent dulciter iuvari) 24a. *mar clescont prob ma disober* (ut conentur prorsus me delere) 23b. *pe lereront y* (quid dicunt illi?) 227a. *mar queront* (si placet iis) 18a. *goall nen queffont ez int spontet* (quia eum non inveniunt, perterrentur) 215b.

Futuri notam B olim extitisse in britannica quoque lingua, etsi patere videtur ex F (orta e *b*, p. 138) quae inest in formis aremoricis futuri secundarii (de quibus infra), certis tamen primarii reliquiis probari nequit. Quae enim formae huc pertinere videntur, aut recentiore cum radice *bu* compositione ortae sunt indubie ut cornicae, de quibus suo loco exponetur, aut aliquam movent suspitionem ut aremoricae, tam recentior *ra garfet* (ametis), quae forma non futuro, sed coniunctivo tribuitur a Dum., quam vetustiores *gouzauefez* in versiculo: *mechant dezaf mar gouzauefez* (miserum illi, tyranno, si tolerabis) Buh. 86, 11, et *royf* (dabit): *an merch man ha hy leanes a royf mab bihan voar an maes* (virgo haec et ea monialis edet puerum parvum) 78, 7. 8, quarum illam corrigendam esse (leg. *gouzauez*, *gouzafez*) docemur et syllabarum numero et lege consonantiae internae, hanc verbi anomali formam suspectam certe habemus, cum saepius *y* et *if* confundantur. Ac ne vetusta quidem cambrica terminatio BOI, quam inesse putaveris in *hacboi* (gl. excutiendus erit, pulvis; i. e. excuties?) Ox. 39ᵃ, de qua videas in App., et *piouboi* Cb. 1, ab omni parte munita est; hodiernam autem formam *carif* (amabit; Owen. gramm. p. 110) vel *ceriff*, quam acerrime impugnans Davies. (Gramm. p. 99. 100) sua iam memoria pervulgatam 'nunquam, inquit, sine indignatione audio', forsitan rectius explicaverit Williams. (Dosparth p. 103) tanquam conflatam ex regulari forma *car* cum pronomine *ef*.

Tametsi igitur cum eadem nota futuri facile in paradigmate restitui poterant formae primitivae, excussa tamen illa commixtum esse usum praesentis et futuri tam cambrice quam cornice apparet ex exemplis supra enumeratis, in quibus utrumque tempus eadem praesentis forma significatur. Sola aremorica dialectus, quae vim praesentis integram servavit, amissa vetere forma novam sibi

creavit, coniunctivum ad futuri usum convertens. Quare in recentis linguae grammaticis hae formae sistuntur: sg. 1. *kaninn* (canam), 2. *kani* (canes), 3. *kano* (canet), plur. 1. *kanimp* (canemus), 2. *kanot* (canetis), 3 *kanint* (canent), eaedem quae praemissa part. *ra* significant coniunctivum (cf hib. coni. p. 414 sq.): sing. 1. *ra ganinn* (canam), 2. *ra gani* (canas), 3. *ra gano* (canat), plur. 1. *ra ganimp* (canamus), 2. *ra ganot* (canatis), 3. *ra ganint* (canant). Ita quidem apud Lgn. (pp. 109. 110), quocum concordat Manorius: *lennîn* (legam) etc. Dumoulini (Pragae 1800, p. 106) exemplum coniunctivi — sing. 1. *ra garin* (amem), 2. *ra gari* (ames), 3. *ra garo* (amet), plur. 1. *ra garimp* (amemus), 2. *ra garfet* (ametis), 3. *ra garint* (ament) — discrepat forma *carfet*, haud scio an e futuro secundario deprompta. Concordant fere Buh. et MJ

Sing. 1. pers. IF, IFF: *dan ylis guen em em teniff* (ad ecclesiam albam pergam) Buh. 34, 14. *aman ez chimiff ne griff quen* (hic manebo, non faciam aliter) 118, 5, unde corrigendum: *a drej ez chimy ne grif quen* (remanebo, n. f. a.) 54, 10. *ne ehaniff* (non tardabo) 34, 16. *ez rentif ma speret* (reddam spiritum meum) 96, 2. *ne guillif quet* (non potero) 90, 22. *gueneoch en dez man ez coanif* (vobiscum hodie cenabo), *enho tretif guelhaf maz guillif* (vos excipiam quam optime potero) MJ. 5a. *nez refusif quet a netra* (non recusabo tibi quidquam) 152b. *hivizyquen e louenhif her dre bevif* (dehinc laetabor, quamdiu vivam) 182a. *hac ennhaf depret ez credif* (et in eum semper credam) 148b. *ez minif* (manebo), *pan clafvif* (si aegrotabo), *pan mirvif* (si moriar) 192b.

2. pers. I, Y: *en paradoes he quiji* (in paradiso id invenies) Buh. 64, 1. *ganteuy esem quiji sot* (propter illum te invenies stultum) 88, 20. *an pez a quiri* (rem quam desiderabis) 178, 8. MJ. 153a. *ma treit ne guelchy bizhuyquen* (pedes meos nunquam lavabis) 52a. *an tam bara se adevry a dibry hec* (istud frustum panis indubie edes turpe) 60b. *ez chomy* (manebis) 122a. *ez gouzafvy garv an marv yen* (patieris crudeliter mortem gelidam) 80a.

3. pers. O: *doe roen tir a miro* (deus rex terrae servabit) Buh. 6, 25. *eff a guelo* (ipse videbit) 192, 14. *ne gallo* (non poterit) 48, 9. Item in constructione impersonali: *me a laeso* (relinquam) 8, 7. *me compso* (dicam) 18, 24. *ny a pedo* (petemus) 16, 9. *ny a caffo* (capiemus) 32, 2. *huy a guelo* (videbitis) 100, 8. *niz sezlovo* (tibi auscultabimus) 74, 8. *me en dalcho* (tenebo eum) MJ. 158a. Sed etiam I, Y (p. 513): *neuse hep mar me a essay sarmon* (tunc sine dubio conabor sermonem) Buh. 58, 1. *ny alaquay* (ponemus) 114, 15. *me az scoy, me hoz scoy* (feriam te, vos) 10, 10. 144, 21. *men scoy* (infigam eum) MJ. 138a.

Plur. 1. pers. OMP: *on em queffomp* (nos inveniemus) MJ. 17a. IMP: *dalchimp* (tenebimus) Buh. 32, 17. *ez sezlouhimp* (audiemus) 52, 13. *oll ez collimp* (omnes peribimus) 86, 1. *hoguen ma cafhymp ny lyen* (tamen ubi inveniemus nos linteum?) MJ. 154b.

2. pers. IT: *cher mar a geffit* (hilarem vultum invenietis) MJ. 5b; frequentius ET: *oll ez guelhet asezet glan mab den . . . a dehou doentad* (omnes videbitis sedentem pure filium hominis a dextra dei patris) 80b. *ez satisfihet doe* (satisfacietis deo) 14b. *boet a queffet darevet* (cibum invenietis paratum) 202b. *pebez anquenou poanyou glan a gouzafhet* (quantum angustiae dolorum mere patiemini!) 44b. *ne quolhet netra* (nihil perdetis) 210a.

3. pers. INT verborum anomalorum.

Coniunctivus (et optativus).

Coniunctivi reliquiae vocali O (= *au*, hib. *á*?) distinctae admodum mixtae sunt cum formis optativi conspicuis aut diphthongo OI, WY aut simplici vocali I; in utrisque formis plerumque, etsi non semper, *h* intromissa, tenues servatae, consonae geminatae inveniuntur sicut in comparationis gradibus (p. 298). Ceterum dialectos britannicas animadvertendum est magis cum lingua gallicana consentire quam cum latina usu coniunctivi huius, quem grammatici Cambri futuro tribuunt. Aremorice isdem formis futurum significari supra diximus.

Sing. 1. pers. cambr. UIV, WYF: *kyd karhwine morva. cassaue mor* (leg. *karhwiue*; quamvis amem ego litus, odi ego mare) CN. carm. 34. *athi amgwely i kany welwyfi dydi* (et tu videbis me, quamvis ego non videam te) Mab. 1, 14. *ny chatwyf vywyneb ot af* (ne servem faciem meam, si eo), *a dywet na devaf y lys vyth .. yny gaffwyf ar gwr hir* (et dic me nequaquam venturum ad aulam, donec invenerim virum longum) 1, 243. *nyt af y wrthyt ... yny wypwyf aallwyf* (non ibo abs te, donec sciam an possim) 1, 253. *mi ath gaf di tra yth vynnwyf. agwedy nath uynnwyf mi ath dyrraf ymeith* (ego habebo te quamdiu te volam, et postquam noluero te, ego te dimittam foras) 2, 46. *dyrcheuwch y ffyrch y dan uyn dwy ael adygwydawd ar vyllygeit hyt pan welwyf defnyd vyndaw* (attollite furcas sub mea supercilia quae ceciderunt super oculos meos, donec videam materiem generi mei) 2, 219. *tra parhawyfi mi ath gynhalyaf athi ath gyuoeth tra allwyf kynnal ymeu vy hun* (quamdiu ego manebo, ego te servabo et te et tuum imperium, quamdiu potero servare meum ipsius) 3, 35.

Corn. YFF (inficiens): *may hyllyf clewas* (ut possim audire) D. 554. *me an herth guel ha gyllyf* (incutiam eam, hastam, quam optime potero) D. 3012. *may allyf vy y weles* (ut possim ego id videre) D. 83. *drewh e thymmo man guyllyf marow vyth pan yn kyffyf* (afferte eum ad me, ut videam eum; morietur, cum eum nactus ero) R. 1776 sq. *ma gas bo lowyne nef pan vyrwyf* (ut sit vobis laetitia caeli, cum moriar) D. 227. *worto pan wofynnyf* (eum cum interrogo) D. 1855. *kyn leuerryf guyr* (quamvis dicam verum) D. 1481. *na vlamyough vy kyn fyllyf* (ne vituperaritis me etsi aberrem) D. 3013. *er na hyndlyf y golon* (donec tangam eius cor) R. 1531.

Arem. IF, IFF (hod. *-in*, *-inn*): *maz compsiff* (ut dicam) Buh. 76, 2. *maz sacramantif* (ut accipiam sacramentum) 140, 18. *maz guillif* (ut possim) 44, 12. 19. *maz guylliff* (id.) 116, 9. *na laziff* (ut non occidam) 10, 6. *maz beuif* (ut vivam) 24, 15. *maz decedy* (leg. *-if*; ut decedam, moriar) 8, 21. *ma en bezhif* (ut eum sepeliam) MJ. 152b.

2. pers. WYT hodie cum *t* pronominis *ti* procul dubio.

In codice rubro YT in hoc exemplo: *kyn nys gellyt mi ath garaf yn vwyhaf gwr* (etsi non id potes, loqui, ego te amo maxime virorum) Mab. 1, 268; praeterea YCH, accedente *ch* aliena ab hac persona: *ae yma ae yn y lle y mynych* (aut hic aut quo loco voles) 1, 284 sq. *achymer y niver a vynnych gyt athi amwyhaf agerych om fydlonyon i* (et sume numerum quem vis tecum et quos maxime amas e fidelibus meis) 2, 30. *athra gudyych ti euo euo ath gud ditheu* (et quamdiu abscondes tu illum, ille abscondet te) 1, 14. *hyt pan dywettych di* (donec dicas tu) 2, 213. *kyt keffych hynny yssyd ny cheffych* (quamvis capias

illud, est quod non capias), *hawd yw gennyf kaffel hynny kyt tybyckych di na bo hawd* (facile est mihi capere illud, quamvis opineris tu non esse facile) 2, 222 etc. *pyderw ytti pryt nat atteppych y neb hediw* (quid accidit tibi, quare non respondeas cuiquam hodie?) 1, 18. *pa uedwl yw dy teu di unben pryt na bwyttehych* (quae cogitatio est tua, domine, cur non cenes?) 2, 63. *taw hyt y mynnych* (tace quamdiu voles) 3, 22. *paarch bynnac aerchych di ymi* (quamcunque petitionem petiveris tu a me) 3, 21.

Corn. Y: *me ath pys may leuery* (rogo te ut dicas) R. 2046. *may leuerry* (ut dicas) D. 1323. *te na yllyth omweȝe vn pres yn geyth na peghy* (tu nequis cavere ullum tempus diei ne pecces) P. 20, 3. *beȝens kepar del vynny* (fiat ita ut voles) 57, 4. *del vynny* (si vis) O. 2201. *del ym kerry* (si me amas) O. 2218. R. 1859. 2045. *del ym kyrry, del om kyry* (id.) O. 537. D. 991. *ha me a wyth nan lyttry* (et ego cavebo, ne eum fureris) R. 58. *pan gyffy dalhen ynno* (cum habebis captionem in eo) D. 992.

Arem. I (-*y*): *mir nen heuliy mir men cometti quet* (cave ne id sequaris, cave ne id committas, peccatum) Buh. 66, 3. *diouz guin maz abstiny* (a vino ut abstineas) 70, 10. *mir na filli* (vide ne erres), *na na pariuri* (neve peieres) 166, 4. 5. *euit maz guili* (ut videas) 124, 13. *maz querzy* (ut ambules) 196, 1. *maz credy* (ut credas) MJ. 183a. *ret eu ez mirvy* (necesse est moriaris) 65a.

3. pers. cambr. O: *trayan akafo* (trientem eius quod acceperit) Leg. 1, 1, 5. *euluydyn kentaf emarchoco* (primo anno quo equitaverit) 1, 7, 12. *or pan archo* (ex quo mandaverit) 1, 18, 5. *ac ual y mae mynych yr neb aymkanlyno ac ymladeu aryueloed. efrawc alas aechwemeib* (et ut fit saepe ei qui versetur in pugnis et bellis, E. occisus est et sex filii eius) Mab. 1, 235. *gwnaet iawn mal y barno goreu gwyr y llys* (satisfaciat ut iudicaverint optimi viri curiae) 2, 25. *na vwytaaf ymkyffes yduw heb hi yny vwyttao ygwr yssyd ar yr elor racco* (non cenabo per confessionem dei meam, inquit illa, donec cenet vir qui est in feretro illo) 2, 59. *keis ath lado* (quaere qui te caedat) 3, 13. *arglwyd heb hwy kymer gret y mackwy na dywetto or awelas yman* (domine, inquiunt ii, sume fidem pueri, eum non dicturum, ne dicat de eo quod vidit hic) 1, 264. *duw adalo itt* (deus penset tibi), *duw arodo da ytt* (deus det bonum tibi) fq. Cum particula actionis perfectae: *nyt oes . . . namyn yr unty hwnn nys ry dycko* (non est nisi una domus haec quam non abstulerit) 1, 28.

Corn. O: *suel a vynno bos sylwys* (quisquis vult salvari) P. 2, 1. *neb a vynno y glewas* (qui vult id audire, verbum dei) 12, 4. *forth nynges may hallo bos deflam guris* (via non est qua possit purgari) 32, 4. *manno allo* (ne possit) 19, 4. *a woȝaffo* (qui patitur) 24, 2. *an deppro gans cregyans da* (qui eum edet, panem, cum fide bona) 44, 4. Post *o* vocalem Y in anomalo *roy* (det).

Arem. O (coni.): *na gallo* (ut non possit) MJ. 138a. *doe roen tir a miro dit tra hedro na noaso quet* (deus rex mundi providebit, ne tibi quidquam nunc noceat) Buh. 6, 26. *pen diaoul ram foulo* (aut diabolus me conculcet) 88, 5. *ra pell pado* (diu vivat) 200, 19. *doe . . . raz remedo* (deus medeatur tibi) 194, 2. *doe . . . ram pardono* (deus ignoscat mihi) 44, 4. *doe roz saluo* (deus salvet vos) 112, 6. *maz desquo* (ut discat) 110, 2. *maz gallo* (ut possit) 58, 9. *maz sicouro doe* (ut iuvet te deus) 198, 2. Sed post vocales *a* et *o* potissimum I (opt.), cf. fut. et verba anomala.

Plur. 1. pers. cambr. OM: *ar meint mwyhaf aallom ni o drwc awnawn yno* (et quantumcunque poterimus nos mali faciemus ibi) Mab. 2, 242. *duw awyr nat ymchoelwn hyt pann welhom y uorwyn* (deus scit nos non reversuros donec viderimus puellam) 2, 217. *yr atteb goreu agaffom ninneu* (optimum responsum quod accipiemus nos) 3, 95. *hyt pan dywettych di nat ydiw y uorwyn honno yny byt. neu ninneu ae kaffom. nyt yscarwn athi* (donec dixeris tu non esse puellam illam in mundo aut nos eam invenerimus, non discedemus a te) 2, 213.

Corn. YN sine dubio, etsi exempla fere sunt incerta: *ma yllyn mos the soper* (ut possimus ire cenatum) D. 708. *may hyllyn* (ut possimus) D. 625. 1250. 1625. 1771. *py le penag ys kyffyn* (ubicunque id inveniemus) D. 1551. *branchys olyf pan kyffyn* (ramos olivarum si inveniemus) D. 244. *guel hagh yllyn* (quam optime poterimus) D. 246.

Arem. IMP ut hodie (optativi forma): *maz veohimp* (ut vivamus) Buh. 52, 15. *petra vezo a aushymp ny* (quid erit quod parabimus nos?) MJ. 200b. Tamen etiam OMP (veri coniunctivi): *maz labourhomp ny gracius* (ut laboremus nos gratiose) MJ. 155b. *mar deu ret ... dren marv entromp ez recomp ny* (si necesse est morte inter nos separemur nos) 37b.

2. pers. cambr. OCH: *ac mal y crettoch doet un ohonawch* (et ut credatis, veniat unus e vobis) Mab. 2, 234. *ac yny agoroch y drws ... y gellwch uot yno ... ac or pann agoroch y drws hwnnw ny ellwch uot yno* (et donec aperueritis portam, poteritis esse ibi; et ex quo aperueritis portam illam, non poteritis esse ibi) 3, 98.

Corn. OUGH: *golyough ha pesough ow ȝas may hallough mos ȝy aseth* (vigilate et orate patrem meum, ut possitis ire ad sedem eius) P. 52, 3. *ha me a ra the crist amme may hallough y asswonvos* (et ego Christum osculabor, ut possitis eum cognoscere) 63, 4. *pan vynnough*, *pan vynnogh* (si vultis) 37, 4. D. 545. *pahan cheyson as bues why er byn ihesu nazare pan vynnough y thystrewy* (quam causam habetis vos adversus I. N. quare velitis eum destruere?) D. 1970—72. *pan yn guyllough* (si eum videbitis) R. 1912.

Arem. IT (opt. forma): *maz dereit* (ut manifestetis) Buh. 36, 19, praeterea ET (sed addito *h* differens a praes. primario): *pan querhet* (si vultis) MJ. 48a. *nep a querhet* (quemcunque vultis) 168a. *da ober seder a querhet* (ad faciendum certe quod voletis), *en manyer maz diliberhet* (qua ratione deliberabitis) 45a. *maz mirhet* (ut custodiatis) 168a. *guelhaf maz guelhet* (quam optime poteritis) 45b. *moz pet oar se ez autrehet* (oro vos propterea ut praebeatis) 35a. *maz seflhet* (ut surgatis) 176a. *maz goelhet* (ut lacrimetis) 125b. Hod. *-ot*, iam apud Man.

3. pers. cambr. OINT, ONT: *eny kafoent tyr. breynt etyr akafont* (donec acceperint terram; privilegium terrae quam acceperint) Leg. 1, 5, 12. *pan uenoent. pan ranoent* (si voluerint; si divident) |1, 9, 22. 14, 7. *aphan hambwyllont hwy or lleon y deuant wy yth gyrchudi ... agwedy na welont hwy dydi drwc vyd yantunt* (et cum consuluerint illi ex urbe, venient ii quaesitum te, ... et cum non viderint illi te, aegrum erit iis) Mab. 1, 14. *aphan dechreuont alw* (et cum incipient clamare) 2, 9. *y lle yth gaffont* (ubicunque te invenient) 3, 214. Vetustior forma videtur AUNT: *cuinhaunt* (gl. deflebit, genus hoc; i. e. defleant) Cb. 55.

Corn. ONS: *may caffons aga gwayn* (ut inveniant ipsi lucrum suum) P. 114, 4. *mar caffons goff* (si inveniant fabrum) 154, 2. *may hallons* (ut possint) O. 2833. D. 840. 2234. *na allons* (ne possint) O. 1825. 1835. *ma na allons* (id.) R. 34.

Arem. ONT (coni.): *ez dle sicour an peuryen hep douigaff gront oz an re creff no deceffont na no foulont* (debet, iudex, iuvare pauperes non timens omnino fortes, ne eos decipiant neve eos conculcent) Buh. 154, 2 sq. *non obstant diblas em casont* (quamvis acerbe me oderint) MJ. 139b. INT (opt.), quae communis hodierna terminatio iam a Manorio profertur, in Buh. et MJ. nondum invenitur nisi in verbis anomalis.

Imperativus.

Frequentiora sunt exempla secundae personae et 3. sg., rariora ceterarum.

2. pers. sing. cambrice vel radicem nudam profert, ut in verbis primitivis, vel thema verbi ut in denominativis et derivatis, servata vocali *a* terminali, abiecta *i* sicut in 3. pers. sing. indicativi. Item cornice et aremorice. Sequitur interdum pronomen amplians.

Exempla cambrica: *tal y ymdidan* (persolve, narra narrationem), *tal di* (persolve tu) Mab. 1, 2. *yf* (bibe) 2, 59. *kymer* (sume), *par* (fac) 2, 25 etc. *galw attat* (advoca tibi) 2, 44. *taw bellach* (tace porro) 2, 39. *taw heb y marchawc. dos drachefyn yr llys. ac arch y gennyf y arthur dyuot ae ef ae arall* (tace, inquit eques, redi in aulam et manda a me Arthuro ut veniat aut ipse aut alius) 1, 242. *gat y mi vynet* (permitte mihi ire) 1, 24. *na at neb y ystauell* (ne intromiseris quemquam ad cubiculum) 2, 25. *na chwsc* (noli dormire) 2, 41. *kwsc yma heno heb ef. achyuot yn uore y uynyd. achymer y ford ydwyt ar hyt y dyffrynn uchot* (dormi hic hanc noctem, inquit ille, et surge mane et sume viam tuam secundum vallem sursum) 1, 6. *dywet ti dy chwedleu* (dic tu nova tua) 2, 7. *na dywett ti* (ne dixeris) 2, 36. *manac attaf* (monstra mihi) 1, 255. *weldy* (vide tu) 2, 40.

Servatae A exemplum vetustius inter gl. Ox.: *helghati* (gl. venare; subst. *helg* venatio) 38ᵃ. Recentiora e Mab.: *plycca ditheu* (plica tu) 3, 302. *kymer y ford acherda yn erbyn yr allt uchot* (sume viam et proficiscere contra saltum sursum; subst. *kerd*, via) 1, 7. *or gwely wreic tec gordercha hi* (si vides mulierem formosam, ama eam) 1, 238. *gwassanaetha di euo* (servi illi; *gwassanaeth*, servitus) 1, 28. *rydhaa* (libera) 3, 160. *na naccaa* (ne recusaris) 3, 192. *na chabladi viui* (noli tu vituperare me) 3, 15. *coffa* (memento) 2, 17. 18. *agwylha ditheu y meirch* (et custodi tu equos) 2, 41. *adala letty ymi* (et serva hospitium mihi) 2, 43.

Cornica exempla: *saw te ha me* (salva te et me) P. 191, 4. *tav, taw* (tace) D. 855. P. 46, 2. 84, 3. *kymer, te kemer* (sume) D. 306. P. 6, 3. *lauar, te lavar* (loquere) P. 129, 3. 93, 1. *gor* (pone) D. 1872. *gorre* (pone eum) D. 1156. *synge* (tene eum) D. 1883. *lathe, laȝe* (occide eum) O. 2132. D. 2356. P. 142, 2. *whyla, na whyla, te na whela* (quaere, noli quaerere) D. 3100. 2262. P. 198, 4.

Aremorica: *mir* (provide) fq. *les* (sine) Buh. 4, 2. *na barn* (ne iudicaris), *na hent* (noli sequi) 68, 4. 5. *dalch* (tene) 104, 10. *comps* (loquere) 6, 16. *cret* (crede) 10, 7. MJ. 60a etc. *quemer* (sume) 208a. Buh. 180, 9. *lauar* (dic) 74, 6.

86, 9. *preder* (cura, cogita) 72, 3. *na golch quet* (noli lavare) MJ. 52b. *na gourto muy* (ne tardaveris amplius) 183b. *gorre* (tolle, manum) Buh. 166, 10. *na esma, naz em esmae quet, na esmae quet, naz em esma* (noli timere) 146, 6. MJ. 75a 183a. 220a. *denessa* (appropinqua) 75a. *nam ancoufha quet* (noli mei oblivisci) 198a. *laca* (pone) 74a. *laqua* (id.) Buh. 172, 11. 14. *heul* (sequere) 166, 9. *na heul* (noli sequi) 70, 11.

3. pers. cambr. ET: *kollet er enat ytauaut* (amittat iudex linguam suam), *talet ydau* (solvat ei) Leg. 1, 11, 18. *ranet eclaf. deuysset er yac* (dividat aegrotus, eligat sanus) 2, 1, 12. *na wiscet dim ymdanei* (ne induat sibi quidquam, puella) Mab. 2, 20. *aet un ohonawch ... apharet dyuod* (eat una e vobis et iubeat venire) 2, 8. *kymeret* (sumat) 2, 238. *kymeret yr llawr* (deponat) 2, 55. Sed etiam AWT, AWD: *ac yssyd o wreic ueichiawc yny llys honn methawd eu beichogi. ac arnynt beichawc onadunt ymchoelawd eu kallonneb yn wrthrwm heint* (et quod est mulierum gravidarum in aula hac, pereat earum graviditas, et quae ex iis non sunt gravidae, vertatur earum laetitia in praegravem pestilentiam) Mab. 2, 202; cf. *bydhawt* e verbo anomalo *bu*.

Cornice YS, AS, ES: *an geffo pows as gwyrȝyns ha ȝoȝo pernas cleȝe* (leg. *gwyrȝys* propter consonantiam finalem; siquis habet tunicam, eam vendat et sibi emat gladium) P. 51, 2. *hy hanow da kemeres* (suum nomen bonum accipiat) O. 128. *pup ol gylwes* (quivis exclamet) O. 2774. *hath wereses amalek* (et A. iuvet te) O. 2781. Frequentius tamen irregulari formatione ENS, ANS, YNS: *suel a vynno bos sylwys goisowens ow lauarow* (quisquis vult salvari, auscultet verbis meis) P. 2, 2. *tommans onan dour* (calefaciat aliquis aquam) D. 833. *whythyns lemmyn pup yn freth* (flato nunc quivis vehementer) D. 1242. *onan ... guyskyns kenter* (aliquis incutiat clavum) D. 2766. *kevsyns den myns a vynno* (dicat homo quidquid volet) R. 2448.

Arem. ET: *na chomet gour* (ne moretur quisquam) Buh. 28, 20. *na mane. den* (ne maneat quisquam) MJ. 7b. *na fallet den* (ne deficiat quisquam) 70b. *pliget tiz gant ho deite* (placeat celeriter deitati vestrae), *pliget guenech* (placeat vobis) 26b. 194a.

Plur. 1. pers. cambr. WN: *lladwn ... ac irwn ... abyrwn ... athaerwn* (occidamus, et unguamus, et ponamus, et asseramus) Mab. 3, 28.

Corn. YN: *gorȝyn neffra ihūs* (veneremur semper Jesum) P. 5, 4. *na whelyn gwevye an pow* (ne conemur relinquere regionem) 247, 1. *na leueryn vn ger gow* (ne dicamus ullum verbum falsum) 247, 3. *leueryn yn puple* (dicamus omni loco) R. 806. *sevyn yn ban* (surgamus) D. 1099. *fystynyn* (festinemus) D. 645. 1134.

Arem. OMP, EOMP: *douguomp goasoniez* (feramus servitium) Buh. 54, 26. *hastomp na tardomp quet* (festinemus, ne tardemus) 32, 12. 146, 17. 210, 8. *delchomp* (teneamus, servemus) 156, 20. *gorreomp hon drem saludomp* (tollamus vultum nostrum, salutemus) 54, 22. *laqueomp* (ponamus, sinamus) 64, 15. 86, 3. *coaniomp* (cenemus) MJ. 6b. *na gorteomp den* (ne expectemus quemquam) 6a.

2. pers. cambr. UCH, WCH (cf. p. 509): *emdeveduch o keureith weithion* (dicite nunc alternatim de lege) Leg. 2, 11, 14. *moesswch attafi heb yr arthur awch cledyfeu* (date mihi, dixit A., gladios vestros) Mab. 1, 25. *kyfodwch weisson* (surgite, pueri!) 1, 245. *arhowch vi yma* (expectate me hic) 1, 277. *na deffrowch hi* (nolite expergefacere eam) 2, 8.

Corn. OUGH, EUGH: *evough why* (bibite) P. 45, 2. *koscough powesough* (dormite, quiescite) 61, 2. *coskeugh, poweseugh* D. 1093 sq. *leverough wy thethe* (dicite eis) P. 256, 1. *leuereugh, lyuyreugh* D. 1109. 1115. *deugh holyough ve* (venite, sequimini me) 53, 1. *golyough ha pesough* (vigilate et orate) 52, 3. 57, 2. *aspyough, aspyeugh* (speculamini) R. 1918. O. 2558. *dovt na bertheugh vhy, na bertheugh ovn* (nolite portare dubitationem, timorem) O. 729. 2508.

Arem. IT, ET: *lysit hy dien* (relinquite eam integram, tunicam) MJ. 145a. *na lysid hy quet* (ne deserite eam) 45b. *lisit hoz anquen* (ponite vestrum maerorem) Buh. 130, 3. *guiluit moruan* (vocate Mormanum) 168, 12. *ma sicourit* (adiuvate me) 194, 20. 206, 14. *ententit* (auscultate) 116, 5. *lyvyryt, lyvirit* (dicite) MJ. 47a. 222a. *chomyt aman* (manete hic) 46a. *delchit, dilchyt* (tenete) 45b. 158a.b. *hastit* (festinate) 7b. *douguit an mab bihan* (afferte puerum parvum) Buh. 98, 15. *rentit hoz test* (reddite testimonium vestrum) 116, 4. *porzit ma buhez* (sublevate vitam meam) 196, 17. *querchit Nonita* (quaerite Nonitam) 146, 1. *seruichit doe* (servite deo) 130, 4. *sentit ouziff* (obtemperate mihi) MJ. 5b. *tyvit* (tacete) 26a. *na leset* (ne siveritis) 5a. *leset* (sinite) Buh. 38, 2. 142, 11. *gueluet herri* (vocate Herricum) 156, 26. *ma sicouret* (adiuvate me) 96, 4. *ententet* (auscultate) 130, 12. 140, 1. *leueret* (dicite) 22, 12. 140, 12. 168, 14. *chemet en maes* (manete foris), *chemet . . . gueneompny* (manete nobiscum) 58, 2. 112, 16. *na chemmet* (ne tardaritis) MJ. 46b. *quendelchet* (perseverate) 14b. *hastet* (festinate) 202a. *duet de guelet na tardet muy* (venite ad eam videndam, nolite iam tardare) Buh. 138, 16. *comset aman na ehanet descuezet herri hoz libell* (dicite hic, ne tardaritis, monstrate Herrice libellum vestrum) 158, 2 3. *sevet* (surgite) MJ. 69b. 72b. *na espernet* (nolite parcere) 9a. Contracta vocali vel excussa: *na lyquit sy, na lequet sy* (nolite ponere dubium) MJ. 208b. 214a. *ma list aman breman da ehanaff* (sinite me hic nunc morari) Buh. 56, 18. *an re man list y da dianc* (hos sinite abire) MJ. 73a. *lyst hoz compsou* (omittite sermones vestros) 213b. *nam lest en tempest* (ne me reliqueritis in tempestate) 38a.

3. pers. cambr. ENT: *erbyn enodolyc deuent ar ebrenyn* (sub natalicia domini veniant ad regem) Leg. 1, 16, 11. *rannent deu hanner . . . talent en deu haner* (dividant in duas partes, solvant in duabus partibus) 2, 1, 1. 8. vetusta *iolent* (gl. praecentur), *omcobloent* (gl. apocant) Lxb.

Corn. ENS, YNS: *thethe me a worhemmyn encressyens ha bewens pell* (iis impero: increscunto et vivunto diu) O. 47 sq. *han kelmyns treys ha dule han hembrynky*[*n*]*s bys thynny* (et ligent eum pedibus et manibus et ducant eum ad nos) D. 583 sq.

Arem. ENT hodie quoque; cf. anomala.

Praesens (et futurum) secundarium.

Triplicis usus sicut in lingua hibernica, indicativi, coniunctivi, condicionalis vel potentialis; ceterum duplicis formae, cum radicis consona terminalis aut singularis maneat aut eadem ratione augeatur, provehatur, geminetur qua in coniunctivo (p. 512).

Sing. 1. pers. cambr. UN, WN (= hib. *-inn*, corn. *-yn, -en, -an*, arem. *-enn*). Indicative et coniunctive: *oed maelgun a uelun inimnan* (leg. *inimuan*; erat M. quem videbam pugnantem) CN. carm. 1. *breuduid a uelun neithwir* (somnium

videbam nocte proxima) carm. 2. *ac nachaf y gwelwn deu was* (et ecce videbam duo pueros) Mab. 1, 3. *ac ny thybygwn yny byt* (nec putabam in mundo, esse quemquam) 1, 2. *gofyn aoruc ef ymi pale y mynnwn vynet. a dywedut aorugum idaw py ryw wr oedwn. aphy beth ageisswn* (quaerere ille ex me, quo ire vellem, et dicere ego, qui vir essem et quam rem quaererem) 1, 7. *walchmei nyt atwaenwn i didi* (W., non cognoscebam ego te) 1, 25. *cedymdeith ymi oed ef mwyaf a garwn or byt* (is erat mihi socius, quem maxime amabam in mundo) 1, 32.

Condicionaliter et potentialiter: *oed cam nas kymhwyllun* (esset iniustum, si non memorarem eos) An. p. 64. *pei asgwypwn mi aedywedwn* (si id scirem, ego dicerem id) Mab. 2, 233. *pei na thybyckwn . . . mi auanagwn itt* (nisi putarem, ego tibi monstrarem) 1, 5. *pei dywedut ti ymi y peth a ovynnaf ytti. minneu a diwedwn y titheu yr hwnn aovynny ditheu* (si dicas tu mihi rem quam interrogabo te, ego dicam tibi id quod interrogabis me) 1, 237.

Corn. EN, YN, AN (incerta et vocali et infectione): *lemmyn an caffen* (nunc si eum caperem) R. 289. *may caffen wheth cryst* (ut inveniam etiamnunc Christum) R. 850. *yn naghen ef am guarnyas* (fore ut se negarem, ipse mihi praedixit) D. 1420. *as dysken* (si eam exuerem, vestem) R. 1941. *guyn veys a quellen* (candida sors, si viderem) O. 685. *ny gowsyn yn tewolgow* (non loquebar in tenebris) P. 79, 4. *ny welyn, ny wylyn* (non videbam) 220, 3. R. 434. *mar a quellan* (si viderem) D. 1944. *na allan seuel* (ut non possim surgere) O. 1348. *a callen* (si possem) O. 2117. *mar callen guthyl* (si possim facere) D. 3007. *ny yllyn syuel yn ban* (non poteram me erigere) R. 533. Condicionalis saepius significatur formis praeteriti secundarii.

Arem. EN, ENN: *ma hunan ez manen* (ego solus manebam) Buh. 12, 20. *ne gallen muy* (non poteram amplius) 42, 24. *quent maz ministren cusul* (antequam capiam consilium) 20, 17. *pan gouzafen* (si tolerarem) 40, 5. *no gouzaffen* (non tolerem ea) 94, 8. *na gouzafhenn* (ut non tolerem) MJ. 28b. *ma en requetenn* (si id desiderarem), *pa en pethenn* (si eum orarem) 74b. *pan dlehenn mervel* (si deberem mori) 18a. *na ne gallhenn quet* (nec possim ire, si me feriatis) 133a. *nen crethenn quet* (non crediderim id) 196a. *pan marvhenn crenn nen caffenn quet* (etiamsi morerer protinus, non caperem eum) 218a.

2. pers. cambr. UT (hod. *-ud*) vel *-it* (ex *i-t*). Ind. et coni.: *am uenegi ohonafi dy les. lle nys metrut dy hun* (ob monstratum a me commodum tuum, quod tu ipse non cogitabas) Mab. 1, 19. *paham . . . ygadut ti ef* (cur dimittebas tu eum?) 2, 48. *pabeth yssyd arnaw ef heb yr arthur pryt na welut eiryoet y gyfryw* (quid rei est in illo, inquit A., quare non videris unquam eius similem?) 2, 7. *pwy oed y gwr mwyhaf agarut titheu. myn vygcret etlym gledyf coch oed y gwr mwyhaf a garwn i* (quis erat vir, quem maxime amabas? per fidem meam, E. gladii rubri erat vir, quem maxime amabam) 1, 276.

Cond. et pot.: *pei rodut ti dy gret vygaru i yn vwyhaf gwreic mi a rodwn itt uaen ual y gwelut euo pan elut y mywn. ac ny welei ef dydi* (si des mihi fidem tuam te me amaturum esse maxime e mulieribus, ego dem tibi lapidem, ut videas eum, serpentem, cum intres, et non videat ipse te) Mab. 1, 273. *goreu oed gennyfi . . . pei gattut inni ymeith* (optimum esset mihi, si permitteres nobis abire) 2, 55. *athi awely y sawl uorynyon hygar yssyd yn y llys honn. ti*

a geffut orderchat ar yr un a vynnut onadunt (et tu videbis agmen puellarum amabilium in aula hac; et sumas, sumere poteris, ad amandum unam quam volueris ex iis) 1, 272. *beth a vynnit ti* (quid velles tu?) 1, 241.

Corn. YS, ES: *an la[h]ys a bregowthys* (leges quas praedicabas) P. 78, 3. *temple dev yn tystrewys hag arte hyn pen try dyth guel ys kyns yn dreheuys* (templum dei, te id destructurum et rursus ante finem tridui melius quam antea id erecturum) D. 2862—64. *beys vynytha y wharthes* (in perpetuum rideres, risurus eras) O. 153. *attebres* (si ederes) O. 175. *a tryckes yn tre* (si maneres, mansisses domi) R. 1381. *an keth profus a whylyes* (idem propheta quem quaerebas) R. 1680. *an guelesta a thyragos* (si tu videres eum coram te) R. 861.

Arem. ES: *me eu ann heny . . . a cares* (ego sum is quem amabas) MJ. 183b. *a doen . . . ne dlehes tam* (eum portare minime debebas) 149b. *bout en nep faczon pardonet ne galhes quet nepret* (ulla ratione ignosci tibi non possit unquam) 88b.

3. pers. cambr. EI. Ind.: *ny doethoedynt yno namyn ar gwr mwyhaf a garei bop un onadunt* (non venerant eo nisi cum viro quem quaeque earum maxime amabat) Mab. 1, 36. *ny chyuannhaei nar ystwffwl nar cledyf* (non concrescebat nec clavus nec gladius) 1, 247. *ny adei ef ymi* (non permittebat is mihi) 2, 55. *pan yuei o wual* (cum bibebat e cornu bubali) CN. carm. 31. Coni.: *eu hemendyth ar y nep egkemry alecrey* (maledictionem suam, dixerunt, in eum in Cambris, qui vitiasset, leges) Leg. praef. Cond.: *ot archei ereint idaw peidaw ar gware hwnnw ef abeidei vyth ynllawen ac ef* (si iuberet Gerontius eum desistere ab illo ludo, ipse destitisset prorsus libenter ab eo) Mab. 2, 63. *pei asgattei lit idaw* (si id permisisset ira ei) 2, 41.

Corn. E, Y, A. Ind.: *morogeth a vynne* (equitare volebat) P. 28, 4. *ny ylly* (non poterat) 83, 3. 207, 2. *neb a vynna a ylly neuera oll y yscren* (qui volebat, poterat numerare omnia eius ossa) 183, 3. *ys goȝevy* (eos tolerabat) 227, 4. *ny wely banna* (non videbat guttam, quidquam) 217, 2. *ef a gara, ef ny gara* (amabat, non desiderabat) 109, 2. 110, 2. *oynment o a gymmys ras may weȝe corf heb pedry* (unguentum quod tantae virtutis erat, ut servaret corpus non putrescens) 235, 2. Impersonaliter: *me ny gaffe scyle vas may fo dampnys* (non inveniebam causam iustam, ut damnaretur) 142, 4. Coni.: *yȝeth pesy may halle* (ivit, ut orare posset) 53, 3. Cond. et pot.: *drey den yn peyn a calla* (ferre hominem in poenam si possit) 21, 4. *cafos y mab mar calle* (invenire filium suum si posset) 164, 3. *mar as ladtre theworto* (si eam, ovem, furetur ei) O. 2232.

Arem. E: *un ael . . . a prezegue hac a lavare* (angelus praedicabat et loquebatur) MJ. 218b. *ef on care her dre zoa beu* (ipse amabat nos quamdiu vivebat) 159b. *aman ma hunan ez manen den a nep pen nem goulene* (ibi ego solus manebam, homo nullo modo me quaerebat) Buh. 12, 20. 21. *doe maz care dre e aeur am grahe saluet* (deo si placeat, per potentiam suam me faciat salvum) 106, 23. 24. *ne galle den chom* (non posset quisquam manere) 94, 2. *mar galhe* (si possit) MJ. 24b. *na alhe* (ut non possit), *na ne alhe quet* (nec posset) 188a. Item per constructionem impersonalem: *me a crethe* (crediderim) MJ. 216a. 223b. *me crethe* (id.) 183b. 211a. *me crethe rigoal ez falhe* (crederem Rigoalum faili) Buh. 164, 12. *eno me carhe* (ibi mihi placeret) 158, 15. *a te prouffe, a*

te proffe (tune probares?) 158, 10. 164, 6. *me en touhe* (id iuraverim, id iurarem) 94, 11. 172, 8. *a te touhe* (tune iurares?) 164, 15. *a huy a toehe* (vosne iuraretis?) 160, 6. Cum *-y* pro *-e*: *pan diguery an scriptur* (cum aperiebat scripturam) MJ. 209b.

Plur. 1. pers. cambr. EM (servata *m*): *gwelem . . . mynyd mawr* (videbamus montem magnum) Mab. 3, 93. *bei ymladem ni ac wyntwy clot drwc avydei arnam* (si pugnaremus nos cum illis, fama mala esset in nos) 3, 148. *ha unbenn. ni aymdidanem a thi. ony bei lesteir ar dy vwyt* (o princeps, nos collocuti essemus tecum, si non esset impedimentum in prandio tuo) 1, 5. *peida gennyt ti. ni agerdem un dyd ettwa* (si placeat tibi, nos proficiscamur unum diem amplius) 2, 61.

Corn. EN, AN: *bys venytha na sorren* (in perpetuum non irasceremur) O. 220. *mara peȝa degis gans y dus nan caffan ny* (si fuerit is ablatus a suis hominibus, ut non inveniamus eum nos) P. 240, 3. *yn vrna martesen theth lauarow y kresen* (tunc fortasse verbis tuis crederemus) D. 2870 sq.

Arem. EMP: *non em cafemp quet* (non inveniebamus nos) MJ. 219b. *ez dlehemp scler sider he quemeret* (debeamus sine dubio eam recipere) Buh. 22, 15. *pe dre fet ve ez galhemp e cafout* (qua ratione fiat ut possimus eum invenire) MJ. 223b. *nen crethemp quet* (non crederemus id) 220b.

2. pers. cambr. EWCH: *pei nam goganewch mi a gyskwn* (si non irrideatis me, ego dormiam) Mab. 1, 2. *pei mynnewch chwi vyui drostaw ef. miui aawn y chwi* (si vos velitis me pro eo, ego eam contra vos) 1, 35.

Corn. EUGH, EGH: *why a thyndylse onor mar calleugh dry An ihesu the cen crygyans* (mereremini honorem si possetis ferre Iesum ad aliam fidem) D. 1992—94. *a vynnegh ol assentye* (velletisne omnes assentiri?) D. 2037. *pysough na entreugh yn temptacyon* (orate ne intretis in temptationem) D. 1059.

Arem. ECH: *perac en lech no dalchech huy* (cur illico non tenebatis eas vos?) MJ. 219a. *maz carech scler ma quemeret ez rahen requet* (si vobis placeat aperte me recipere, ego faciam mandatum) Buh. 20, 4. *me cret nep lech ne carech quet ez grahemp pechet* (credo, nequaquam placeret vobis ut faceremus peccatum) 38, 18. 19. *mar bech ama[n] en ty man leanes renonce dan bet . . . aranquech* (si essetis hic in domo hac monialis, renuntiare mundo deberetis) 20, 8—11. *ha mar fallech mezequaet vech* (atque si deficiatis, pudore afficiamini), *mar ho drouctretech* (si male eos excipiatis) MJ. 6a. *pe dre stat ez golchech ma treit me* (quo statu lavaretis meos pedes?) 51b. *ez eu ret hep quet chom e gouzafhech an poan* (necesse est sine ulla mora patiamini supplicium) 44a. *mar bez ret ez gouzafhech huy an marv garv se* (si necesse est patiamini vos mortem crudelem istam) 34a. *quet ne caffech un banhe[ch] laez* (non inveneritis ullam guttam lactis) 201a. An forte etiam ET in exemplis supra (pp. 511. 514) propositis?

3. pers. cambr. INT (inficiens *a*, non inficiens ceteras vocales). Vetustiora exempla: *scamnhegint* (gl. levant; i. e. levabant) Cb. 4. *nerthheint* (gl. armant, fortius; i. e. hortentur?) Cb. 89. Recentiora: *ac wynt awelynt yno eilun dyn* (et videbant ibi formam hominis) Mab. 1, 27. *ac y kerdassant yny ol o achaws eu kedymdeithas. o meint yd ymgerynt* (et secuti sunt eum propter sodalitatem suam, et magnitudinem amoris quo se amabant) 1, 285. *seithwyr . . .*

arennynt y vlwydyn yryngtunt (septem viri partiebantur annum inter se) 2, 6. *ac amylder o anregyon alluossogrwyd ouirodeu ageffynt* (et multitudinem donorum et abundantiam liquorum accipiebant) 2, 63. *ac wynt ae torrynt ual y dygit attunt* (et illi frangebant ea, hastilia, ut afferebantur iis) 2, 17. *kani vr nabo da ydau a deuedint* (nam nescit, an fuerit bonum ei quod dicant) Leg. 2, 11, 24.

Corn. ENS iusta terminatione: *gans queth y ben y queȝens. y cuȝens y ben gans queth* (tegmine caput eius tegebant) P. 96, 1. 97, 1. *y kewsens* (dicebant) 137, 1. *pan wyskens* (cum verberabant) 131, 4. *y ny yllens y weȝe* (non poterant eum impedire) 243, 4. *ha na yllens y gwyȝe* (nec potuisse se cavere, dixerunt) 248, 4. *en deskyens del vye* (eum instituebant ut fuerat) 248, 2. *gwyȝe tam na guskens* (cavere ut ne dormirent, iussit eos) 241, 3. *kyn fallens ol* (etsi deficiant omnes) 49, 1. Extat etiam ONS: *nos o ny welons y fas* (nox erat, non videbant bene) 64, 3, per errorem, ut videtur; alia exempla eiusdem terminationis haud scio an coniunctivo potius tribuenda sint.

Arem. ENT: *en pilent* (eum feriebant), *dren placc en quacent* (per plateam eum agitabant), *ne auisent pas* (non erant mentis compotes) MJ. 123a. *rac na coezhent y en muy blam* (ne incidant illi in maius opprobrium) 169b. *pa em sentent ez dalchent ann hent beu* (si me sequantur, teneant viam vitae) 177a. *dit dre nep hent ne galhent quet ober nep torfet* (tibi nulla ratione possint parare ullum damnum) 184a.

Futuri secundarii formae propriae (nisi huc referenda sunt, quae protulimus cum consonis geminatis, provectis, auctis addito *h*) in cambrica dialecto non magis extant quam futuri primarii.

Cornica exempla (infra proferenda) etsi inveniuntur, indubie tamen recentioris sunt originis ut aliae formae cum radice BU compositae. Dubitare possis de origine formarum aremoricarum, quae hodie quoque concordantes cum formis ceterorum temporum secundariorum extant hae, usus condicionalis: sg. 1. *kanfenn* (canerem), 2. *kanfez*, 3. *kanfe*; pl. 1. *kanfemp* (caneremus), 2. *kanfech*, 3. *kanfent*; ap. Dum. impersonaliter sg. 1. 2. 3. *me, te, eon a ganfe*; pl. 1. 2. 3. *ni, c'hui, hint a ganfe*; eaedem cum particula *ra* coniunctivi indice aremorica significantes coniunctivum praesentis secundarii: *ra ganfenn* (ut canerem), *ra ganfemp* (ut caneremus).

E MJ. pauca haec exempla praesto sunt: 3. sg. *hac eguyt se ne casfe car* (et propterea non fore ut oderit amicum) 204b. 2. pl. *penaux gant poan garv ez marvsech ma mab courtes hac em lesfech* (quod supplicio crudeli moriturus, mi fili amabilis, et me relicturus esses) 21a. Neque vero eodem referenda sunt illa: *mar oz deurfe huy* (si vestra intersit), *maz ve huy ve ouz deurfe quet* (si vobis placeret, placeat) 72b. 225a. *da guelet... a huy oar se ho deurfe quet* (ad videndum, vobisne ergo placeat) 225b.

Praeteritum primarium.

Compositione fere natum, per S plerumque, raro nec fere nisi in 3. pers. sing. per T formatum.

De praeteriti reduplicati reliquiis britannicis paucissimis ut cambr. *ciclcu*

(audivi), arem. *gueure* (fecit), vel de formis reduplicationis expertibus, ut *bu* (fuit), *duc* (attulit), *goruc* (fecit), cf. anomala.

Sing. 1. pers. cambr. IS in vetusta gl. Lxb.: *strouis* (gl. stravi); in recentioribus libris EIS (inficiens antecedentem *a*, hod. *-ais*, cf. pp. 86. 104): *gueleis, yueleise, y gueleise* (vidi, vidi ego) CN. carm. 22. *eveis y win a med* (bibi ego vinum et mulsum) An. pp. 68. 69. *can yueis disgynneis* (quia bibi, delapsus sum) p. 69. *y gaer y gweleis i yndi* (castrum, in quo vidi) Mab. 3, 271. *yr pann yth weleis gyntaf a gereis yn vwyhaf* (ex quo te vidi primum, amavi maxime) 1, 264. *mi ae lledeis* (ego eum occidi) 1, 244. *pan ercheis i ytti dyuot* (cum iussi ego te venire) 2, 44. *yna y menegeis i yr gwr pwy oedwn* (tunc demonstravi ego viro, quis essem) 1, 5. *pan rode[i]s ytti y maen* (cum dedi tibi lapidem) 1, 282. *yn ymlad ar pryf hwnnw y kolleis i vy llygat* (certans cum serpente hoc perdidi oculum meum) 1, 271. *kyueillt a golleis* (amicum amisi) An. p. 65.

Corn. IS, YS: *han pyth a screfys screfys yn meth Pylat ȝeȝe y* (et quod scripsi scripsi, inquit P. eis) P. 188, 4. *me nyn aswonys* (ego non novi eum) 84, 4. *neb re werȝys* (quem vendidi) 103, 4. *pan yn guyrthys* (cum eum vendidi) D. 1506. *mara keusys, mara kewsys* (si locutus sum) D. 1271. 1273. P. 82, 1. 3. *y leueris ow dyskas* (dixi meam doctrinam) 79, 1. *pan yn neghys* (quando eum negavi) D. 1428. 1442. *ny wylys* (non vidi) D. 398. Item in Cr.: *an keth perill yth towtys hag a laverys thotha* (idem periculum suspicata sum et dixi ei) 798 sq.

Arem. IS: *guer ne liuiris ne sellis* (verbum non dixi, non vidi) Buh. 122, 16. 17. *egaou en toeys* (falso iuravi) 162, 4. *te a goar doe nen autreis na nep quis concedis quet* (tu scis, deus, me non cessisse ei nec ullo modo consensisse) 44, 23. 24. *ho prestis* (praestiti ea) 158, 12. *coff ha quein ez breiniz* (ventre et dorso putrefactus sum) 12, 8. *ne pechis, ne pechis quet* (non peccavi) MJ. 65 b. 68 a. *an abit a humanite a quemeris me* (habitum humanitatis sumpsi ego) 23 a. *ne dellezis blam* (non merui reprehensionem) 65 b. *pan ho guylis* (cum vidi vos), *na mirvys ha na finvezis* (quod non sum mortua nec confecta) 175 b.

2. pers. cambr. EIST (inficiens antecedentem *a*; ex *-is* et *ti* pronomine?): *athitheu ae dieleist* (et tu vindicavisti eos; subst. *dial*, vindicta) Mab. 1, 262. *canys megeist ti evo hyt yr awr honn* (quoniam nutrivisti tu illum usque ad horam hanc) 3, 35. *peredur dec coffa dy gret arodeist ti ymi pan rodeis ytti y maen pan ledeist yr adanc* (Pered. formose, reminiscere fidei tuae, quam dedisti mihi, cum dedi tibi lapidem, cum cecidisti draconem) 1, 282. *nys gorchymynneist* (non iussisti) 2, 48.

Corn. SYS (inficiens; = arem. *-sot*): *gorȝeby te ny vynsys* (respondere noluisti) P. 144, 3. *ha te ger vyth ny gewsys* (nec tu ullum verbum dixisti) 92, 3. *ny brefsys anken na drok* (non expertus es timorem nec malum) R. 278. *pan leuersys* (quoniam dixisti) D. 2861. *kettel tersys an bara* (ut fregisti panem) R. 1318. *prag ym gyssys* (cur me reliquisti?) D. 2957. Propriae formae curtatae accedente nota *te, ta*: *pragh y hysta vy* (cur deseruisti tu me?) P. 201, 8. *prag y tolste sy* (cur decepisti tute?) O. 302. *pan dra wylsta* (quid rei vidisti tu?) O. 765.

Arem. SOT: *me eu Jesu dre meur truez a lequesot flour da gourvez en creis da bez* (ego sum Iesus quem propter magnam misericordiam posuisti leniter ad

iacendum in tuo sepulcro) MJ. 183a. *perac na voe difme allas en guerzsot* (quare non mihi, eheu, eum vendidisti?) 129b. Apud Man. *lensout* (legisti), hodie mollito *s*: *kanzout, kanjovd* (cecinisti). Unum tamen exemplum invenimus formae propioris cambricae: *ma minist* (ubi moratus es?) MJ. 206a.

3. pers. cambricae terminationes non minus variant quam hibernicae, ut *s* praeteriti cum vocalibus variis: *-as, -es, -is, -us, -wys*, et *t* post liquidas potissimum. Propria cambricae linguae est terminatio *-awd*.

AS. Vetustiora exempla inter gl. Lxb.: *roluncas* (gl. guturicau[it]), *rogulipias* (gl. olivavit). Recentiora e cod. nigro: *ath vradaste am tuyllas ynnev* (qui prodidit te, decepit me quoque) carm. 26; e Mab.: *y gwelas yno kynan* (vidit ibi C.) 3, 271. *aphan welas y gwr. yny welas y gaer* (et cum donec vidit), *ac yno y gwelas* (et ibi vidit) 1, 22. 33. 36. *apha ofut bynnac agafas ef* (et quamcunque difficultatem invenit), *yny gafas* (donec cepit), *ny chafas dyn* (non habuit quisquam) 1, 28. 30. 236. *ami awn yn hyspys panyw o ymdidan kynon mab clydno y kollas owein y gennym* (et certo scio propter collocutionem Cynonis filii Cl. discessisse O. a me) 1, 21.

ES post *o* potissimum vocalem radicis: *Heuel arodes yaudurdaut udunt* (H. dedit eis auctoritatem suam) Leg. praef. *erodhes, ae rodes attau, roes* dedit, dedit ei) Leg. fq. *egosodes* (posuit) Leg. 1, 1, 1. *am er agheureyth redigones, or agheureyth redigones* (de, ex actu illegali quem commisit) 2, 10, 5. 9. *ny ffoes yr amherawdyr arthur eiryoet* (non fugit imperator A. unquam) Mab. 2, 381. *hiraeth yssyd arnaf am owein a golles y gennyf meint teir blyned* (desiderium mihi est circa Owenum, qui discessit a me abhinc triennio) 1, 21. *athrannoeth y kyuodes* (et post noctem surrexit) 1, 26. *ae porthes o bop bwyt* (et eum nutrivit omni cibo) 1, 33. *ac yna ydhinones* (et tum diluxit) 1, 9. Tamen etiam: *Heuel da ... auelles* (H. bonus vidit) Leg. praef. ac fortasse: *itdarnesti* (gl. agitare; i. e. agitavit te?) Cb. 88.

IS inficiens vocalem praecedentem: *ac y peris arthur* (et iussit A.) Mab. 1, 258. *yderchis arthur* (mandavit A.) 2, 389. *owein awnaeth aerchis y vorwyn oll* (O. fecit quae praecepit puella omnia) 1, 15. *gofyn fford aoruc owein yr gwr du. ac ynteu ae menegis* (quaerere viam O. a viro nigro, et ille monstravit eam) 1, 12. *gwarchetwis* (servavit; *gwarchadw*) 2, 377. *edeuis, edewis, emedewis, ymedewis* (sivit, reliquit; *adaw*) Leg. Mab. fq.

US, WYS, prior in Leg., posterior in codice rubro, utraque forma in cod. nigro Caerm., frequentissima in iis verbis quorum infinitivus desinit in *u*, ac denominativis in *-a, -aw*: *athuendiguiste awraham pen fit* (et te benedixit Abraham caput fidei). *athuendiguste aron a moesen* (et te benedixit Aron et Moyses) CN. carm. 10. *barnus* (iudicavit), *ekeskus* (dormivit; *kyscu*, dormire), *lekerus* (corrupit; *llygru*, vitiare), *eystedus* (sedit), *edelleghus* (misit; *ellwng*, mittere), *gurhaus* (nupsit; *gwra*, nubere, e subst. *gwr*), *elluydhaus* (profectus est in armis; *lluyd*, expeditio bellica) in Leg. *y kysgwys genthi* (dormivit cum ea) Mab. 3, 271. *nyt y llys agyrchwys* (non perrexit ad aulam), *y neuad agyrchwys* (aulam petivit; *kyrchu*) 1, 26. 36. *mae mi ath vyrywys* (ego sum qui te superavi; *bwrw*) 1, 244. *y gwisgwys owein ymdanaw peis* (induit O. tunicam; *gwisgaw*) 1, 20. *y dygwydwys y kyuoeth* (cecidit potestas eius; *dygwydaw*, cadere) 1, 252. *y tyfwys* (crevit), *y dygwydwys* (decrevit) 2, 232. *ar llu y babyllywys* (et exer-

citus castra metatus est; *pebyllyaw*) 1, 30. *llud aatnewydwys muroed llundein. o anriuedic tyroed aedamgylchynwys* (L. renovavit muros Londinii, innumeris turribus id circumdedit) 3, 297. *y goleuhawys yr awyr* (luxit aer; *goleuhau*) 1, 23. *y kennigywys* (obtulit) 2, 372.

T (TH post *r*) post liquidas: *kei a guant nav guiton* (C. percussit novem sagas), *ew a guant pen palach* (ille percussit caput P.), *puy guant cath paluc* (quis percussit C. P.?) Cod. nig. carm. 31. *Aneirin ae cant* (Aneurinus id cecinit) An. p. 62. *ef a gant y pader* (cecinit suum pater noster) Mab. 1, 239. *ac ae gwant dros bedrein y uarch yr llawr* (et deiecit eum trans tergum equi in solum), *ac ae gwant dyrnawt* (eumque perculit plaga) 1, 258. 268. *e peth e kemirth* (res quam elegit), *can kemerth anilis en lle dilis* (nam elegit insecurum loco securi; interdum minus accurate *kemirt*) Leg. 2, 6, 30. 11, 35; in codice quoque rubro semper *kymerth* (sumpsit; = *kym-berth* ut hib. *as-bert*, infin. *kymryt*).

AWD frequentissima et omnium verborum communis terminatio, hodie (scripta *-odd*) sola fere usitata. Exempla e cod. nigro Caerm.: *y morvin aehellygaut* (puella quae immisit eum, fontem), *y vachteith ae golligaut* (virgo quae eum dimisit) carm. 38; e Mab.: *ac y parawd arthur eu bedydyaw* (et curavit A. eos baptizandos; supra *peris*) 1, 266. *y gadawd* (reliquit, desiit) 2, 19. *ny adawd neb yny chedymdeithas* (non admisit quenquam in societatem eius) 1, 236. *y kanhadawd* (permisit) 2, 31. 56. *marchawc aymwanawd athi* (eques qui concurrit tecum; supra *gwant*) 1, 260. *yna ydygwydawd y uam yn varw lewic* (tunc cecidit mater eius in animi deliquium; supra *dygwydwys*) 1, 237. *ydeistedawd wrth gaer ruuein* (stetit contra urbem Romam) 3, 272. *ef ae byryawd oll yr llawr wynt* (ipse illos deiecit omnes in solum) 1, 280. *trabarhaawd* (quamdiu permansit) 2, 48; absorpto *a*: *yny glwyfawd ar yr emennyd* (donec vulneravit usque in cerebrum) 1, 13. *y kerdawd* (profectus est) 1, 11. 2, 8. 33. 61. *yd helawd* (venatus est) 2, 22. *ef a lywyawd y gyuoeth* (rexit regnum suum) 3, 298.

Corn. AS (*-es*), YS (*-is*): *ihũs yn dour a scryfas* (Iesus in solum scripsit) P. 33, 3. *han gwyn ... ef a rannas yntreȝa* (et vinum divisit inter eos) 45, 1. *ha hy a wolas* (et illa lacrimavit) 224, 3. *c̃st a settyas ... an scovern arte ȝe dre hag an dyȝgthyas* (Chr. reposuit aurem in loco suo et eam reparavit) 71, 3. 4. *pedyr a gowsas. ihũs a gewsys* (P., I. dixit) 84, 4. 34, 3. *onan yn ban a sevys* (surrexit quidam) 81, 1. *gurek arall a leueris* (mulier alia dixit) 34, 3. *en rena a worȝebys* (illi responderunt), *en arluth a worȝebys* (dominus respondit) 67, 3. 4. *pub onan ol a ylwys* (unusquisque clamavit) 43, 2. *ef a doys* (iuravit) 85, 3. *an el a bregewthys* (angelus praedicavit) O. 229. Interdum absorpta per contractionem vocali: *me a sorras hag a tos* (succensui et iuravi) D. 1422; cf. *ros* (dedit), *dros* (attulit) inter anomala. ES iuxta *-as*: *y an kemeres. an arghans a gemeras* (illi eum ceperunt, argentum sumpsit) P. 70, 1. 103, 2. In eodem verbo invenitur terminalis T: *pan gemert kyg* (cum sumpsit carnem) 3, 2, praeterea non extans nisi in anomalis: *eth* (ivit), *dueth* (venit).

Arem. AS: *quen couls goas ne guelas den* (tam bonum puerum nemo vidit) Buh. 118, 4. *me suply doe nep am croueas dren dour neuez a descueuzas* (supplico deo qui me creavit, per aquam quam novam monstravit) 106, 17. 18. *em dascorchas* (expergefecit me) 12, 25. *cals a gouzafas* (multum passus est) MJ. 75 b; interdum *-az* neglegentiore scriptione: *a scoaz* (pulsavit) MJ. 76 a. *a restituaz*

(restituit) 83b. Eadem persona in constructione impersonali: *me guelas* (vidi) Buh. 88, 23. *me ho guelas* (vidi vos) MJ. 175a. *te a dazprenas* (redemisti) 174a. *hac y en lazas* (et ii interfecerunt eum) 134b. *mo goestlas* (spopondi ea) Buh. 158, 14. Cum contractione: *me ho ros hoantec* (dedi ea libenter) 164, 10. *me ros dezi* (dedi ei, fem.) 168, 17. Terminalis T nisi in anomalis: *aez* (ivit), *deuz* (venit), *grez* (fecit), de quibus vid. infra, non extat; itaque *canas* (cecinit) MJ. 79b. *quemeras* (sumpsit) 207a.

Plur. 1. pers. cambr. ASSAM, YSSAM, SAM (*-som*): *suydhocyon eryfassam ny huchof* (ministri quos enumeravimus nos supra) Leg 1, 1, 3. *rey redeuedassam ny huchof* (ii quos diximus nos supra), *mel edeuedassam ny vchod, val, mal edeuedassam ny vchot* (ut diximus nos supra) Leg. 1, 5, 12. 2, 1, 7. 36. 2, 11, 38. *mwy noc adywedassam ni uchot* (maior quam diximus nos supra) Mab. 2, 6. *kanys rodassam ni idaw ef* (nam dedimus nos ei) 1, 265. *ydymdidanyssam ni* (nos collocuti sumus) 3, 14. *adodyssom ni arnaw ef* (quod imposuimus ei, nomen) 3, 35. *aphan doetham ni yma ni ugawssam lewenyd apharch* (et cum venissemus illuc cepimus laetitiam et honorem) 1, 36. *coet rywelsom ar yweilgi. yny lle ny welsam eiryoet vnprenn* (silvam vidimus in oceano, quo loco nunquam vidimus unam arborem) 3, 93.

Corn. SYN: *del wylsyn ny* (sicut vidimus nos) R. 807. *an corf a worsyn yn beth* (corpus posuimus in sepulcro) R. 49.

Arem. SOMP, cf. *gresomp* (fecimus) inter anomala; item apud Man. *lensomp* (legimus), hodie mollito *s* ut supra *kanzomp*, *kanjomp* (cecinimus), *dlezomp*, *dlejomp* (debuimus), *leverzomp*, *leverjomp* (diximus).

2. pers. cambr. ASSAUCH, YSSAUCH, SAUCH: *ryueduu hwyret y kerdassawch chwi* (mira fuit tarditas, qua iter fecistis vos) Mab. 3, 194. *tangneued a gawssawch* (pacem accepistis) 3, 200. Vetustum exemplum: *guodeimisauch* (passi estis) gl. Ox. 39ᵃ.

Corn. SOUGH (*-seugh*, = cambr. *-sauch*): *del welsough* (ut vidistis) P. 255, 2. *gwyr aleuersough* (verum dixistis) 50, 4. *corf cryst a gysseugh gyne* (corpus Christi, quod reliquistis mecum), *corf yn beth a worseugh why* (corpus in sepulcro posuistis vos) R. 58. 43.

Arem. SOCH, cf. *gousoch* (novistis) inter anomala; item apud Man. *lensoc'h* (legistis), hodie tamen secundum Lgn. *kanzot, kanjot* (cecinistis), *leverzot, leverjot* (locuti estis).

3 pers cambr. ASSANT, YSSANT, SANT (*-sont*): *linisant* (gl. lauare salivis, faciem; i. e. polluerunt) Cb. 98. *er hen kefreythyeu a esteryasant arey onadunt aadassant yredec a rey a emendassant ac ereyll en kubyl a dyleassant ac ereyll o neuuyt a hosodassant ... ac auarnassant eu cadu* (veteres leges examinarunt, viri sapientes Cambri, et quasdam ex eis reliquerunt intactas, et quasdam emendarunt, et alias omnino abrogarunt, et alias de novo posuerunt, ... et iudicarunt eas esse servandas) Leg. praef. *elloskasant Aruon ... etrikassant en e lluyd* (incenderunt Arbonem, ... remanserunt in armis) Leg. 2, 2, 1. *chwech ereill agymerth vy arueu. ac ae golchassant ... adodassant llieineu ar y byrdeu. ac a arlwydassant vwyt ... adiodassant vy lludeticwisc* (sex aliae, puellae, sumpserunt arma mea et laverunt ea, ... et straverunt lina supra mensas, et ministrarunt cibum, ... et detraxerunt vestem meam pulverulentam) Mab. 1, 4. *y*

kerdassant wynteu ac y goresgynnassant . . . ac y lladassant eu gwyr oll. ac y gadassant y gwraged yn vyw (profecti sunt ipsi et depopulati, . . . et interfecerunt eorum viros omnes, et siverunt mulieres vivas) 3, 274. *ac agyuarchassant well idaw. ac awiscassant ymdanaw* (et salutarunt eum, et vestiverunt eum) 2, 8. *y trigyassant y nos* (manserunt per noctem) 1, 270. *ac y gwrhayssant y arthur* (et iure iurando obstrinxerunt se Arthuro; *gwrhau*) 1, 266. *sef ual ydeistedyssant* (sic sederunt) 3, 21. 34. *y lle y dodyssant y mab* (quo loco posuerunt puerum) 3, 28. *athrannoeth y bore y gwahanyssant* (et postridie mane discesserunt) 2, 66. *aphan welsant y teulu . . . y kychwynnasant* (et cum vidissent domestici, perrexerunt) 1, 258. *sef agawsant yn eu kyghor* (ita decreverunt in consilio suo) 1, 21. *wynt aglywsont* (ipsi audierunt) 3, 32.

Corn. SONS: *y hwalsons ol adro . . . onan y welsons . . . hag y lavarsons thoȝo* (quaesiverunt omnes circum, unum viderunt, et dixerunt ei) P. 154, 2—4. *pan yn caffsons* (cum eum cepissent) 142, 1.

Arem. SONT: *curun bras a spern . . . oar e quern cernet a lequesont garv* (coronam magnam spineam fronti eius imposuerunt ruditer) MJ. 115a. *ne oun pe lech . . . en lequesont* (nescio quo loco eum posuerint) 188b. *en disquensont glan emaes an langroas* (eum desumpserunt pure de cruce) 152a. Hod.: *kanzont* (cecinerunt), *leverzont* (dixerunt).

Praeteritum secundarium.

Huius quoque temporis usum triplicem comprobant exempla, etsi non minus quam in lingua hibernica permiscetur usus temporum secundariorum in dialectis britannicis, vario quidem modo. Ut enim pro condicionali huius temporis praesens secundarium invenitur in exemplo cambrico mox sequente (alia videas infra in syntaxi): *pei asgorchymmynnassut nysgadwn* (si iussisses, non dimisissem eum), *nysgadwn* pro *nysgadasswn*, ita in cornica et aremorica dialectis huius temporis formae saepissime in significationem non solum praesentis sed etiam (in aremorica) futuri secundarii transierunt; cf. exempla hibernica p. 469. Itaque hodierna lingua aremorica ex hoc tempore condicionalem sibi formavit: *kanzenn* vel *kanjenn* (canerem, pro *kansenn*) etc.

Sing. 1. pers. cambr. ASSWN, YSSWN, SWN: *mi auynnasswn dy dihunaw yr meitin* (ego volueram te expergefacere bene mane) Mab. 2, 42. *ny darparysswn y rodi y neb* (non paraveram eum dare cuiquam) 2, 231.

Corn. SEN: *scrifys yw yn suredy ha ken me nyn lavarsen* (scriptum est certo, nec ego id narrarem aliter) P. 183, 1. *ny fensen . . . yn della bos wharfethys* (nolim tale quid accidere) D. 1492 sq. *the pygy certan mensen* (te orare certo velim) R. 444. *guelas ow map y carsen* (videre filium meum desiderarem), *y carsen guelas an fvu anotho* (desiderarem videre formam eius), *del garsen mur* (ut desiderarem multum) R. 442. 469. 846. *galsen y ta* (possem bene) R. 863. *lacka mester ny alsen y thyerbyn* (peiorem dominum, non possem eum convenire) D. 2776. *ny gansen* (non canerem) R. 866.

Arem. SEN (*-senn*): *monet de guelet ne cretsen* (ire ad eum videndum non essem ausus) Buh. 122, 12. *eguyt quement reux maz quevssenn* (propter quodcunque malum accepissem) MJ. 218a.

2. pers. cambr. ASSUT, YSSUT, SUT: *buassei well itti pei rodassut nawd*

yr mackwy (fuisset melius tibi, si concessisses pacem puero) Mab. 1, 265. *pei asgorchymmynnassut nysgadwn* (si id iussisses, non dimisissem eum) 2, 48.

Corn. SES: *an guelesta a thyragos a alsesta y aswonfos* (si tu videres eum coram te, tunc posses eum agnoscere?) R. 861 sq. *a garsesta bynene* (amaresne tu mulieres?) D. 2838.

Arem.: SES: *petra neuez so hoaruezet na galsesde quet eguetou sarmon nac prezec* (quid novi accidit, propter quod non posses nobis sermocinari nec praedicare?) Buh. 74, 1. 2. *maz galses caffout* (ut posses accipere) MJ. 15b. *pan vihes chomet ... hon autrou ufvel a guelses* (si mansisses, nostrum dominum humilem vidisses) 213b.

3. pers. cambr. ASSEI, YSSEI, SEI: *y twrwf yn dyuot yn vwy yn da noc ydywedassei y gwr du im* (strepitus veniens multo maior, quam dixerat vir niger mihi) Mab. 1, 9. *ar vorwyn adoeth yn erbynn y that ac y ovynnawd idaw. py achaws y parassei carcharu y mackwy o lys arthur* (puella ivit obviam patri suo et interrogavit eum, qua de causa iussisset in vincula conici puerum ex aula A.) 1, 289. *deffroi aoruc arthur a gofyn agysgassei hayach* (expergefactus est A. et quaerere, dormissetne paulisper) 1, 11. *akynny nys gordyfynassei hi* (nec hoc consueverat illa) 3, 14. *lle y dygwydassei* (quo loco ceciderat) 2, 58. *pan y kollassei* (quando secesserat) 1, 37. *or agollassei* (de eo quod amiserat) 2, 21. *auanagassei* (monstraverat; al. *-yssei*) 1, 11. *odyno y gwelwn mal y managyssei y gwr du ymi* (tunc videbam, ut descripserat vir niger mihi) 1, 8. *am nat archyssei idi dywedut* (quia non iussisset illam loqui) 2, 42. *y kwn a nottayssei* (canes quos notificaverat) 2, 239. *ual y gnottayssei, megys y gnottayssei* (ut consueverat) 2, 33. 3, 304. *yd oed yn y uarw lewic rac meint y dolur agawssei* (erat animo deficiens prae magnitudine doloris, quem acceperat) 1, 258. *a gofyn aoruc yr hynn o adawssei arthur udunt* (et quaerere coepit id, quod iis concesserat A.) 1, 2. *sef y gwelei y gweison yn saethu eu kylleill yn y lle y gwelsei gynon* (ibi videbat pueros sagittantes suos cultellos in loco, ubi viderat Cynon) 1, 12.

Corn. SE, SA: *pedyr ... a omdennas yn vrna del rebeghse* (Petrus conversus est, simulac peccavit) P. 86, 3. *rag an keth re ren crowse* (pro isdem qui eum crucifixerant) 185, 2. *bytqueth yn lan revewse* (semper sancte vixerat) 204, 2. *an ioul ynno re drecse* (diabolus in eo consederat) 47, 4. *heȝow pan eȝys yn mes cleves vyth nyth kemerse* (hodie cum ivisti foras, morbus nullus te ceperat) 157, 4. *c̃st del arse* (= *arghse*, ut Christus mandaverat) 199, 2. *kepar del welse* (sicut viderat) 123, 1. *pan welse* (cum vidisset) 208, 2. 223, 1. *ol y beyn yntremense* (omnem dolorem suum superaverat) 258, 3. *ef a doys ... bythqueth ef nan quelse* (iuravit se nunquam eum vidisse) 85, 4. *Pylat a vynse gwyȝe bewnans Ihũs. ef a vynse gweȝe c̃st* (P. vellet, optabat servare vitam Iesu, servare Christum) 125, 1. 127, 2. *tekke alter ... ny alse den aspye* (pulchriorem aram nemo posset aspicere) O. 1178. *ef a alse bos yn ta* (ille possit bene esse) D. 1740. *me a garse y weles* (placeret mihi eum videre) D. 233. *me a vynse* (vellem) D. 3125. R. 447. *kymmys tra a lavarsa* (quidquid loquebatur) P. 112, 1. *del lauarsa ragon ny* (ut loquebatur, orabat, pro nobis) 56, 2.

Arem. SE: *ez guelse* (vidisset) MJ. 102b. *maz galse chom ez chomse* (si potuisset manere, mansisset) 205a. *a huy cafse* (et vos invenissetis) 234b. *da*

quent maz marvse (antequam moreretur) 64 a. *hoz scose . . . clezef* (vos percussurum esse gladium) 39 b. *ha me crethe . . . nam diliurse den* (et crederem neminem me liberaturum fuisse) 183 b. *ez lavare ez daczorchse dan trede dez* (dicebat se resurrecturum tertio die) 205 b. *ef a lavare . . . ez daczorchse . . . emaes en bez maz gourvezse* (dicebat se resurrecturum e sepulcro in quo iaceret) 167 a. *me deseve . . . en mirse doe en croeas* (putabam fore ut eum salvaret deus qui eum creavit) 204 b.

Plur. 1. pers. cambr. ASSEM, YSSEM, SEM haud dubie; sed desidero exempla.

Corn. SEN: *tebel den ef mar ny fe ny nyn drosen thyso gy, na ve bos fals an denma nyn drossen ny bys deso* (si non esset malus hic homo, eum non tulissemus ad te; *drey*, ferre) D. 1976. P. 99, 2.

Arem. SEMP sine dubio, etsi desunt exempla.

2. pers. cambr. ASSEWCH, YSSEWCH, SEWCH sine dubio, etsi desunt exempla.

Corn. SYUGH: *wy ny ȝecsyugh* (vos non sumpseratis) P. 50, 2. *ny glewsyug yn nep plas sawor an parma vythqueth* (non sentiretis ullo loco odorem huius similem unquam) O. 1990 sq.

Arem. SECH: *a huy proffe . . . ez rosech lin* (num probaretis vos dedisse linum?) Buh. 170, 14. *ne galsech quet ma muy hetaf* (non possetis magis me delectare) MJ. 153 a. *na gouzafsech* (ne pateremini) 40 b. *penaux gant poan garv ez marvsech* (quod cum supplicio crudeli morituri essetis) 21 a.

3. pers. cambr. ASSYNT, YSSYNT, SYNT: *kyfodi awnaethant y wassanaethu owein mal y gwassanaethassynt gynon* (surrexerunt ad ministrandum Oweno ut ministraverant Cynoni) Mab. 1, 12. *argwyr auynnyssynt y deffroi* (et viri voluissent, volebant eam expergefacere) 2, 8. *eu harglwyd a gollyssynt* (dominum suum amiserant) 3, 196. *hyspys oed gan bawp . . . na welsynt eiryoet un wympach no hi* (persuasum erat cuivis, . . . se non vidisse unquam formosiorem, quam eam, puellam) 2, 27. Pertinet huc e glossis Lxb. *roricsent*, si recte ita emendo *roricseti* (gl. sulcavissent).

Corn. SENS, SANS: *scruth own mur askemerus rag an marthus re welsens* (horror timoris magnus eos cepit ob miraculum quod viderant) P. 254, 4. *a pe ow thus ȝewy nym delyrfsens* (si essent homines mei, vobis me non tradidissent; angl. *deliver*) 102, 2. *pylat a ros ȝen vorogyon aga ro may lavarsans* (P. dedit militibus donum ipsorum, ut dicerent) 250, 2. *orth pylat ol y setsans* (Pilatum impulerant omnes) 117, 1. *y ny vynsans y ranne* (nollent dividere eam, tunicam) 190, 3.

Arem. SENT vetustiore exemplo comprobari nequit. Hod. *kanzent, kanjent* (canerent).

Passivum.

Flexionis personalis nullum superest vestigium, ne in praesenti quidem. De praeterito et de formis secundariis cf. quae supra adnotavimus de isdem temporibus verbi hibernici (p. 470). Invenitur igitur sola forma singularis

tertiae personae, quae per constructionem impersonalem additis pronominibus infixis ceteras quoque personas significat (pp. 411. 482). Formae per tempora hae sunt cambricae.

Tempora primaria.

Praes. ind.	Coni.	Praet.
cerir (carawr)	*carer*	*carat.*

Tempora secundaria.

cerit		*carassit.*

Tempora primaria.

Praesens et futurum.

Confusio eadem quae in activo temporum, praesentis et futuri, invenitur iam in libris vetustioribus. Quare discrimen non statuunt terminationes nisi modorum, indicativi *-ir* (*-awr*) et praesentis et futuri, *-er* coniunctivi. Comparo hic exempla utriusque terminationis.

Cambr. ind. IR (inficiens praecedentem *a*): *ny rithreithir y reuit* (non enuntiabitur lascivo), *ny chenir buyeid arffo* (non canetur hymnus in fuga) CN. carm. 2. *Hyveid hir ermygir tra vo kerdawr* (H. h. celebrabitur, quamdiu extabit fidicen) An. p. 64. *teyr fordh esereyr eurenynes . . . atrederran saraet ebrenyn atelyr ydhy* (tribus modis contumelia afficitur regina, et tertia pars contumeliae regis penditur illi) Leg. 1, 3, 1. *ahene aelguyr goskorth e brenyn* (et hi vocantur comitatus regis) 1, 4, 1. *val hyn er rennyr, val hyn erenyr* (hoc modo dividitur, dividetur) 2, 1, 4. 5. *os en voruyn erodyr* (si data fuerit ut virgo) 2, 1, 9. *y chwedyl hwn aelwir chwedyl iarlles y ffynnawn* (narratio haec vocatur narratio comitissae fontanae) Mab. 1, 38. *iarlles y ffynnawn y gelwir* (comitissa fontanae vocatur) 1, 17. *ny helir twrch trwyth vyth hebdaw* (non fit unquam venatio T. T. sine eo) 2, 226. *or mynnir vy nyuot* (si postulatur venire me) 1, 250. *gwreic y gellir dywedut idi y bot yn deckaf or gwraged* (mulier de qua potest dici, eam esse formosissimam mulierum) 1, 17. *ony chennetteir* (si non mittitur; *cennattau*) 2, 218. Eaedem formae cum pronominibus infixis: *peredur uab efrawc ym gelwir i* (P. filius E. vocor ego), *gwalchmei ym gelwir i* (G. vocor) 1, 261. *Etlym gledyf coch ym gelwir* (E. gladii rubri vocor) 1, 276. *idawc cord prydein ym gelwir. ha vnbenn heb y ronabwy paystyr yth elwir ditheu velly* (Id. c. Brit. vocor. O princeps, dixit R., qua de causa tu vocaris ita?) 2, 375. *nyth ellyngir di y mywn* (non intromitteris tu) 2, 202.

Rarior terminatio AUR (AWR), de qua tacet Davies, apud Owen. (gramm. p. 112) futuro tributa, forsitan vetusto exemplo illustrari possit e carm. Cb.: *ni guorcosam nemheunaur henoid* (non magna societas mihi iungetur hac nocte).

Coni. ER (non inficiens vocalem, interdum mutans consonam ut p. 512): *guedy ganer emab* (postquam natus fuerit filius) Leg. 2, 1, 34. *pop din auedeter* (quisquis fuerit baptizatus) 2, 7, 4. *ni aglywn y kyrn pan ganer. ac aglywn y cwn pan ellynger. aphan dechreuont alw* (audiemus cornua, cum canetur, et

audiemus canes, cum dimittentur, et cum incipient latrare) Mab. 2, 9. *pan vynner idi tewi hi* (cum optabitur, cum iubebitur ea tacere) 2, 224. *ny helir twrch trwyth yny gaffer drutwyn* (non fiet venatio T. T. donec capiatur Dr.) 2, 226. Cum pron. inf.: *hyt tra ymgatter ynvyw* (quamdiu servabor vivus) 2, 221. *ydym wyrda hyt tra yndygyrcher* (sumus viri nobiles, quamdiu adimur) 2, 203.

Eadem forma suppletur imperativus, cuius non est forma propria: *taler yhi ehaguedy* (pendatur ei, mulieri, dos eius) Leg. 2, 1, 9. *na rodher* (ne detur) Mab. 2, 22. *kyweirer y minneu vy march* (paretur mihi equus meus) 1, 253.

Corn. ind. YR, ER (inficiens *a* ut cambr.): *ple kefyr dyv grous aral* (ubi invenientur duae cruces aliae?) D. 2576. *aban na gefyr ken* (quoniam non invenitur alia, arbor) O. 2503. *py kefer pren thy crousye* (ubi invenietur arbor ad crucifigendum eum?) D. 2535. *ymkener* (inter nos canetur) O. 562. *ny yllyr re the worthe* (non potes nimium coli; de infinitivi constructione passiva cf. p. 539) O. 1852. *rag y fynner mara kyller gans paynys mer ow dyswul glan* (nam cupitur si quitur, volunt si possunt cum cruciatu magno me delere plane) D. 2600 sqq. *rag y hyller ervyre hay welas* (nam potest considerari et id videri; cf. P. 60, 1: *ny a yl gwelas hag ervyre*, possumus videre et considerare) P. 20, 1. *mara keller y wythe* (si potest is prohiberi) D. 3058. *del redyer yn lyes le* (ut legitur multis locis) D. 1168. *man gueller a uer (ver) termyn* (ut id cernetur brevi tempore) D. 1940. 1963. 2200. Cum pron. inf.: *en tas a nef ym gylwyr* (pater de caelo vocor) O. 1. *master genough ym gylwyr* (magister a vobis appellor) D. 873.

Coni. ER (non inficiens): *na sconyer pendra wreny* (ne recusetur quidquid faciemus) D. 190. *kettyl yn geffo an bay yn cacher* (simulatque habebit osculum, is corripiatur) D. 987. *may haller govos* (ut possit sciri), *may haller ry* (ut possit dari), *may haller aga iugge* (ut possint iudicari) O. 2102. D. 2076. 2252.

Arem. ind. praes. duplici forma (ut hodie quoque) ER (cf. p. 89? 96? infectionem non invenimus) et EUR (= cambr. *-awr*): *Dirinon ez hanuer* (D. nominatur, locus) Buh. 148, 16. *quement en bet man a ganer* (quae multitudo in hoc mundo nascitur, quicunque nascuntur) 144, 7. *lavar dif ... na mar mireur quet ez metou* (dic mihi ... an servetur apud te) MJ. 194b.

Coni. et fut. ER (hod. *-or*; cf. *-et*, hod. *-ot*, p. 514; interdum *h* praemisso): *maz disclerhier pep materi* (ut explicetur omnis causa) Buh. 150, 10. *maz galler ma blam ma tamall* (ut possim accusari, reprehendi) 174, 9. *maz achifher en coan man* (ut perficiatur cena haec) MJ. 54a. *deoch [ez] renther mar queret* (reddetur vobis, si vultis) 220a; tamen etiam *-eur*: *maz achefheur* 21b.

Ceterae personae hic quoque significantur pronomine infixo vel praemisso: *gant guentl hac anquen em bener* (dolore et angustia crucior) Buh. 94, 22. *a dreff piler nem gueler* (post pilam non videbor) 54, 12. *breman ez consacrer ac ez baeleguer* (nunc consecraris et fis presbyter) 180, 13. 14. *duet poz peder* (venite quia rogamini), *rac dreist pep pen hoz goulener* (nam supra omne caput flagitamini) 122, 7. 9.

Praeteritum.

Suppletum formis participii britannice sicut hibernice.

Cambrica lingua — exceptis paucis exemplis desinentibus in S (*ss*) —

cum signo huius temporis T variat vocales sicut in activo cum signo *s*, ut terminationes *-at*, *-et*, *-it*, *-wyt* respondeant activis *-as*, *-es*, *-is*, *wys*.

AT: *y coet a welat ar y mor* (silva quae visa est in mari) Mab. 3, 93. *y kaffat y grib* (captum est pecten) 2, 246.

ET: *mab aanet idi* (filius natus est ei), *sef enw adodet arnaw* (hoc nomen datum est ei) Mab. 3, 90. *y rodet y uorwyn y leuelys* (data est puella L.) 3, 298. *y danuonnet* (missus est), *y gossodet* (locatus est) 3, 191.

IT: *minneu a vynnaf yr ymdidan da aedewit y minneu* (ego volo collocutionem bonam quae promissa est mihi; act. praet. *edewis*) Mab. 1, 2.

WYT: *ystaueli a gweirwyt* (cubiculum paratum est), *y varch a gyweirwyt* (equus paratus est) Mab. 1, 251. 253. *kei a vyrywyt* (C. superatus est; *bwrw*) 1, 23. *ar hynny y trigywyt* (posthac constitutum est) 2, 23. *ardor y mywn agaewyt ual na allei owein vynet odyno* (et porta intus clausa est, ut non posset O. abire inde) 1, 14. *achynghor agymerwyt* (et consilium captum est) 3, 93. *ac ual y bedydywyt* (et ut baptizatus est) 3, 200.

Eadem forma pro plurali: *yd ellyngwyt y kennadeu* (missi sunt nuntii) Mab. 2, 30. Cum pronomine infixo 1. pers.: *ny bu hir yni ymbyrrywyt i* (non fuit diuturnum, donec sum deiectus ego) 1, 9. *kam ymbyrywyt i doe* (quamquam deiectus sum heri) 1, 23. *y dyd ymurdwyt yn uarchawc urdawl* (dies quo ordinatus sum ut eques ordinarius) 2, 17.

Cornice et aremorice variis his formis respondet una AT (AS corn., p. 154).

Corn. AS: *pan dorras queth an tempel* (cum frangeretur velamen templi) D. 3088. *y torras en veyn* (fracti sunt lapides) P. 209, 4. *yn della y re ȝyskas* (ita sunt instituti) 80, 3. *aban dallathfas an lywe* (ex quo inceptum est diluvium) Cr. 2467.

Arem. AT: *pan ganat dre patricc e proficiat ezeo sanct mat* (cum natus est, per Patricium est praedictum, eum esse sanctum bonum) Buh. 208, 20. 21. *douar riuelen ez hanuat an placc man gant an anciendet* (terra R. nominatus est hic locus ab antiquis) 148, 8. *dre exces ez opressat* (per vim oppressa est, puella), *an mab bihan a diouganat* (puer parvus promissus est) 46, 3. 8. *ez stlegat gant cry da ty cayphas* (abreptus est cum clamore ad domum C.) MJ. 76a. *ez renat oar an mintin mat da pylat* (ductus est primo mane ad P.) 83a. *eno ez cannat* (ibi verberatus est) 105a. *ez barnat dre den da mervell en croas* (damnatus est per hominem, ut moreretur in cruce) 106a. *hon roe mab doentat a cruciffiat* (rex noster, fili dei patris, qui crucifixus es) 173b. *ne guelat muy iniquite* (non visa est maior iniquitas) 93a. *ma mab . . . am goat a furmat* (mi fili, qui e sanguine meo es formatus) 127a. *peheny a injuriat hac a offensat* (qui iniuria et offensione affectus est) 36a. *ez lacat an oan da doen ann langroas* (positus est agnus ad portandam crucem) 122b.

Rarissima exempla terminationis S (= *ss* hib., pp. 49. 120. 478) haec invenimus cambrica: *ef alas* (ille occisus est; ibid. *y lladwyt*) Mab. 1, 235. *orllas* (si occisus est) 1, 22. *ac yna y llas* (et ibi occisus est; ibid. *y lladwyt*) 2, 244. 245; ac *nywys* (non est compertum) 2, 225. 226. *a wys* (estne compertum?) 2, 235, quocum concordat aremoricum *gous*, *goux*, cf. inter verba anomala.

Participia.

Participiorum formae propriae britannicae ut hibernicae non sunt nisi passivi, praeteriti et necessitatis. Participium praesentis activi quomodo circumscribatur, infra exponetur (p. 538).

Participii praeteriti passivi forma cambrica vetusta ETIC (ampliore derivatione profecta a primitiva forma participii, quae in usum praeteriti abiit, conferenda adiectivis latinis ut *dediticius*, *surrepticius*): *dometic* (gl. domito) Ox. 39ᵃ. *tinetic* (gl. tincta) 40ᵃ. *malgueretic* (gl. deceptus), *diguolouichetic* (gl. proditus) 41ᵇ. *termisceticion* (gl. sollicitos) 38ᵃ. *hantertoetic* (gl. semigilatis), *dodocetic* (gl. inlatam) inter gl. Lxb. *melldicetic* (maledictus), *bendicetic* (benedictus), *yscumunetic* (excommunicatus) L. Land. p. 114. In libro rubro scribi solet EDIC (destituta *t*, hodie utraque consona destituta *-edig*): *lladedic* (occisus) Mab. 2, 38. *briwedic* (vulneratus) 2, 53. 54. *canmoledic* (comprobatus) 2, 28. *madeuedic* (placatus) 2, 24 etc.

Propius ad hib. *-ithe* accedit eiusdem participii forma cornica *-is*, aremorica *-et*, quae in neutris quoque verbis usurpatur, a terminatione praeteriti differens vocali infecta.

Corn. IS, YS: *Iosep den keris* (I. vir amatus), *Ihũs ganso o keris* (I. ei erat adamatus) P. 215, 3. 214, 4. *ahanas ythew scrifys* (de te scriptum est) 14, 2. *kelmys yv . . . yn y golmenow* (vinctus est in vinculis suis) 212, 3. *o tewlys* (constitutum erat) 41, 1. 214, 3. Formam primitivam forsitan servaverint *benegas* (benedictus) P. 24, 1. 30, 2, alias scriptum *beneges* O. 1745, *benyges* O. 819, *bynyges* fq. ut O. 831. D. 230. 253. 274. 283 etc. — sed etiam *benegis* P. 169, 3. *bynygys* D. 281. 424, *bynygeys* D. 400 — et *malegas* (maledictus) Cr. 901. 908. 935, *mylyges*, *mylleges*, *myleges* O. 311. 580. 610, contra *mylygys*, *myligys* D. 137. R. 2161.

Arem. ET: *gallout so roet dezaf* (potentia est data ei) Buh. 78, 18. *un re so cuzet* (aliquis est occultus) 58, 16. *ez off prenet* (sum redemptus) 10, 15. *sant devoy aman da bout ganet proficiet edy* (sanctum D. hic fore natum, praedictum est) Buh. 2, 13. *Runniter aman of hanuet* (R. hic sum nominatus) 8, 19. *un mab man so diouganet* (puer hic qui praedictus est) 8, 8. Semel invenimus *-at* consonantiae causa: *ameur cruciffiat* (qui sum crucifixus) MJ. 178a. Ceterum cf. quae infra proferentur de cornica et amorica compositione temporum.

Participii necessitatis forma vetusta cambrica ATOI, ATUI, ITOI, respondens hibernicae vetustae *-ithi*, *-thi*, est supponenda ex hodierna cambrica *caradwy* (amandus).

Eiusdem cornica terminatio ADOW servatur in his exemplis: *du caradow*, *Ihûs caradow* (deus, Iesus amandus, amabilis) P. 45, 4. 159, 3. 218, 3. *en debell wrek casadow* (mala mulier abominanda) 159, 1. *yn pren seygh ha casadow* (in arbore sicca et abominanda) 170, 4.

Eiusdem participii, quod deest in hodierna lingua aremorica, vetusta forma inesse videtur in nominibus virorum chartularii Rhedonensis: *Benitoe*, *Venitoe* 1, 8. 2, 16. *Portitoe* 1, 9. 2, 14.

Tempora secundaria.

Concordant cambrice et aremorice (vix aliter cornice) sicut hibernice cum formis participii praeteriti, quales quidem procrearunt dialecti cornica et aremorica.

Praesens (et futurum).

Cambr. IT (hib. vet. *-ithe*, *-the*, p. 480). Ind.: *ar mackwy mut y gelwit peredur yna* (et puer mutus vocabatur P. tunc) Mab. 1, 268. *pan tynnit y cledyf oe wein. ual dwy fflam o tan awelit* (cum trahebatur gladius e vagina sua, ut duae flammae ignis cernebantur) 2, 381. *aphaluawt atrewis y llew . . . ual y gwelit y holl amysgar* (et ungue feriit leo, ... ut viderentur omnia eius exta) 1, 34. Coni.: *ymdidan aorugant am benn y carw y bwy y rodit* (deliberare coeperunt de capite cervi cui daretur), *iawn ymedreis i am benn y carw na rodit y neb yny delei ereint* (iuste proposui ego de capite cervi, ne daretur cuiquam donec veniret Gerontius) 2, 22. 28. Cond.: *pei lledit y pryf ny chaffwnn i o glot vwy noc un ohonawch chwitheu* (si occideretur serpens, non haberem ego plus gloriae quam unus e vobis) Mab. 1, 278. *ny ellit dwyn bwyt yr sawl vilioed yssyd yma. ac o achaws hynny y mae y sawl velineu hynn* (non posset parari cibus multis milibus, quae adsunt hic, et hac de causa est multitudo haec molinarum) 1, 279.

Non differt forma 3. pers. plur.: *oedynt kynwlypet achyttynnit or auon* (erant aeque madidi, acsi traherentur e fluvio) Mab. 2, 379. Ceterae personae significantur pronominibus infixis: *sef achaws ymgelwit y du trahawc* (propterea vocabar niger oppressor) Mab. 1, 271. *pei ath ledit ti yno nyt oed itt ath wnelei yn vyw dracheuyn* (si tu occidereris ibi, non esset tibi qui te rursus vivum faceret) 1, 273.

Corn. YS: *ellas pan thybrys an tam* (eheu, quando edebatur offa) O. 762.

Arem. ET. Indicativi rara exempla: *ez saludet* (salutabatur) MJ. 115 a. *ne gallet quet nepret ma remediff* (non poteram unquam sanari) Buh. 118, 17. Frequentiora coniunctivi et condicionalis vel potentialis: *voar ma aeur na murmuret a dref ez chimy* (leg. *chimiff*; de sorte mea ne murmuretur, a tergo manebo) Buh. 54, 9 sq. *ret eo pep tu ez conduhet hac ez macquet* (necesse est ab omni parte educetur et nutriatur) 108, 14 sq. *ne caffet quet guell eguedoff* (non inveniatur melior quam ego) 84, 4. *ma caffet dour* (si inveniatur aqua) 100, 9. *ancaezraf nan* (leg. *han?*) *netaf caffet* (pulcherrimus et nitidissimus qui inveniri potest, fons) 100, 16. *ez voe quenn tennet sclaer maz niveret e esquern sacret* (ita tentus est ut clare numerarentur ossa eius sacrata) MJ. 134 a. *donaf maz galhet* (quam possit profundissime) 97 a. *na ne alhet . . . comps deoch antier hanter na trederann* (nec posset dici vobis totum, dimidium nec tertia pars) 13 b. Hod. *kared* (amabatur), *karred* vel *karfed* (amaretur) ap. Lgn.

Praeteritum.

Cambr. ASSIT, YSSIT. Ind.: *y gwr y mynnassit uy rodi i idaw omhanuod* (vir cui voluerant dare me invitam) Mab. 3, 22. *hoffach o lawer oed gan arthur meint y gwr du noc ydywedyssit idaw* (maior multo videbatur Arthuro magnitudo viri nigri, quam dictum erat ei) 1, 22. *nyt oed reit ytti namyn cadw y geir.*

aarchyssit itt (non erat necesse tibi nisi servare verbum, quod erat mandatum tibi) 2, 37. Cond.: *pei oet idaw. ef a ladyssit mal y lladwyt y tat ae vrodyr* (si aetas ei, occisus esset ipse sicut occisus est pater eius et fratres) 1, 235.

Corn. SYS: *mar sos du del danvansys* (num sis deus ut missum erat) P. 93, 2. Mira forma (coni.) *-ser*: *galser the rey* D. 537, vid. p. 539.

Arem. SET: *quent maz ganset parfet aedo* (antequam nasceretur, perfectum erat) Buh. 190, 7.

Infinitivus.

Non magis unius eiusdemque terminationis quam in lingua hibernica, sed variante forma, aut primitivus aut derivatus vario modo. Flexio non potest expectari; saepius praepositione cambr. *y* (= *dy*, hib. *do*), corn. *ȝe*, arem. *da* significatur. Addi possunt pronomina possessiva.

1. Infinitivus primitivus, congruens cum themate verbi. Cambr.: *ac abreid vyd itti y diodef hi yn vyw* (et aegrum erit tibi, tolerare illam vivum, tempestatem; rad. *def*, *dem*, hib. *dam*) Mab. 1, 8. *ac ymlad awnaeth ar sarff* (et pugnare coepit cum serpente) 1, 266. *achyuarch gwell awnaeth* (et salutare coepit) 1, 262. 274. *ti a wely y gellgwn yn kymell yr hydot* (videbis canes in pellendo, pellentes, cervos) 1, 274. *agellwng yuarch ymywn . . . allad tan aoruc* (et introducere equum, et elicere ignem) 1, 31. *ac estwng eu penneu aorugant* (et demittere capita sua coeperunt) 1, 7. *amheu yr hynn . . . nysgwnafi* (hoc non negabo ego) 3, 270. *achymryt y ffonn yny law. atharaw* (ei sumere fustem in manum et caedere) 1, 7. *bwrw* (deicere, conicere), *galw* (clamare, vocare), *kadw* (servare) fq. Huc pertinet infinitivus denominativorum desinentium in A: *a bwyta aorugam* (et cenare coepimus; *bwyt*, cibus) Mab. 1, 5. *dyret y uwytta* (veni cenatum) 2, 59. *mynet y hela* (ire venatum), *delych gyt ami y hela* (venias mecum venatum) 1, 33. 288. *sef agawsant yn eu kyghor kanhadu idi gwra* (ceperunt consilium, permittere ei nubere) 1, 21. *ny deuthum i yr gwreicka* (non veni ego ad sumendam uxorem; *gwr*, *gwreic*) 1, 272. Praesertim *-atta, -otta*: *lletratta, lattratta* (latrocinari; subst. *lleidyr, lleidr*, latro) Mab. 3, 156. 157. 158. *pyscotta* (piscari; e pl. *pyscawt*) 1, 244. *cardotta* (mendicari; subst. *cardawd*, eleemosyna) 3, 157.

Corn.: *pu a woras yt colon cows yn delma* (quis posuit in corde tuo loqui ita?) P. 81, 4. *hy a ve gesys ȝe goȝa* (ea cadere sita, demissa est) 184, 3. *maner o ȝen eȝewon . . . an preson govyn onon* (consuetudo erat Iudaeis e carcere poscere unum) 124, 4. *goȝaff paynys pan vynnas* (tolerare cruciatus cum voluit) 3, 4. *Pylat yn ta a woȝye y ȝe gusel dre envy* (P. probe sciebat eos suadere propter invidiam) 127, 1. *mur a ioy askemeras y ȝe ȝeank yn della* (multum laetitiae eos cepit, quod evasissent ita) 251, 2. *mar syv prys danuon genes tus ervys* (si tempus est mittere tecum homines armatos) D. 938.

Arem.: *ez duy da barn* (veniet iudicatum) Buh. 102, 17. *da clasq* (ad quaerendum) 30, 11. 32, 13. 184, 10. *da comps* (ad loquendum) 34, 22. 36, 7. 184, 12. *ma cacc* (me mittere) 4, 19. *da heul . . . a grif* (te sequi faciam, te sequar) 14, 4. *gouzaf, gouzaff* (pati) 154, 28. 206, 9. *quelen* (ducere), *goulen* (quaerere) fq.

2. Infinitivus derivatus finales consonas aut servavit, ut frequentiorem *-t* cum variis vocalibus (cf. hib. *-ad*, *-ed* etc.), rariores *-c*, *-l* (*-ll*), *-n*, aut abiecit ut plerumque terminalem *m*.

Terminationes AT, ET, IT, OT, UT. Cambr.: *ti a geffut orderchat ar yr un a vynnut onadunt* (tu possis amare unam quam velis ex iis) Mab. 1, 272. *aorchymynnwys yr kiwtawtwyr adeilat tei* (iussit cives aedificare domos) 3, 298. *dechreu yvet y med* (incipere bibere mulsum) 1, 2. *ac yvet aoruc* (et bibere coepit) 1, 16. *danwaret... aoruc peredur* (imitari coepit P.) 1, 238. *heb diodef gwelet dyn* (non sustinens videre hominem) 1, 18. *acherdet y fford awneuthum* (et pergere via coepi) 1, 3. *cymryt aoruc* (sumere coepit) 2, 216. *y gymryt gwr* (ad sumendum virum) 1, 21. *agwrthot hynny aoruc* (et refutare coepit hoc) 2, 372. *adywedut aorugum* (et dicere coepi), *ac ymchoelut* (et vertere) 1, 5. 9.

Cornica exempla (*-as*, *-es*, *-os* pro *-at* etc., p. 154): *ʒe veras worth c̄st y eth* (ad videndum de Christo iverunt; *meras*) P. 216, 2. *ny a yll gwelas* (possumus videre; cambr. *gwelet*) 12, 3. *golyas ny yllough* (vigilare non potestis) 55, 4. *rys yv porris batayles* (necesse omnino est proeliari) 51, 1. *rag cafos ran vras an pencon* (ad accipiendam magnam partem pensionis) 38, 2.

Aremorica: *ez troff daz coffat* (convertor ad reminiscendum tui) Buh. 198, 15. *kouffat, coufhat* (id.) MJ. 14a. 64a. 203b. 204a. 232b. *couffhat* ('reminisci'), *ancouffhat* ('oblivisci'), *cretat* ('fideiubere'), *cuezedicat* ('dolere'), *angoessat* ('auxiari') Cath. *me aielo... eguit e querchat* (ibo ad eum quaerendum) Buh. 138, 7. *pret eo plen louenhat* (tempus est plane gaudendi) 28, 22. *maz guillif plen laouenhat* (ut possim plane gaudere) 44, 19. *me gray euezhat* (faciam vigilare, vigilabo) 90, 12. *eguit an fez he neuezhat* (ad renovandam fidem) 14, 2. *lacat* (ponere) Cath. MJ. 177a. 201b. 219a. *laquat* (id.) Buh. 154, 28. *mar car touet* (si placet ei iurare) 170, 16. *ez eo ret techet* (necesse est fugere, abire) 92, 22. *ma quemeret* (me accipere) 18, 5. 20, 4. *he quemeret* (eam accipere) 22, 5. 188, 3. *quempret* (capere) Cath. MJ. 17a. 64b. 75a. 222a. *guelet ne gallaf* (non possum videre) Buh. 192, 7. *da guelet* (ad videndum) 36, 11. *da miret* (ad custodiendum) 118, 10. *dam miret* (ad tuendum me) 10, 16. 134, 19. *da cuzet* (ad occultandum) 46, 15. *da lauaret* (ad loquendum) 126, 7. *afet* (osculari) Cath. MJ. 186b. *da afvet* (ad osc.) 46b. *sellet* (tueri, aspicere) MJ. 183a. 193a. *stouet* (inclinare) 144a. *gallout* (posse, potestas) Buh. 78, 16. *ret eo diff caffout blam* (necesse est me habere dedecus) 174, 6.

Rarissima terminatio EC, IC. Cambr.: *redec yn eu herbyn* (currere iis obviam, coepit) Mab. 2, 216. *ae waet ynteu yn rydec* (et sanguis illius in fluendo, fluens); *athri ffrwt owaet yn redec* (et tres fluvii sanguinis currentes) 1, 246. 247. *y eredic y tir dyrys draw* (ad arandam terram duram illam, alias *aradu*) 2, 222. Corn.: *resek* (currere, fluere) O. 773. Arem.: *redec* ('currere') Cath.

Terminationes EL, ELL, ILL. Cambr.: *edeleant kafael* (debent accipere; hib. vet. *gabál*) Leg. 1, 1, 4. *dywedut aorugum inneu bot ynda gennyfi kaffel aymdidanei ami* (dicere coepi, esse gratum mihi invenire qui colloqueretur mecum) Mab. 1, 5. *nyt oed vynych ytt gaffel bud* (non erat saepe tibi habere fortunam) 2, 216. *oed gyfyḡ ymi sefyll yny llannerch* (erat aegrum mihi stare in saltu) 1, 7.

Corn.: *drehevel* (erigere) P. 195, 4. 203, 3. *seuell ha coʒe* (stare et cadere) 22, 3. *te a yll seuel arte* (tu potes surgere denuo) 22, 4. *merwell prag y reys ʒoʒo* (mori cur eum necesse sit) 121, 2. *merwel* (mori) 70, 4. 89, 3. *kewsel ger vas* (loqui bonum verbum, non potuit; supra *cows*) 83, 3. *rag kewsell* (ad lo-

quendum) 140, 3. *pan glewas yn delma y ȝe gewsell* (cum audisset eos ita loqui) 249, 1. *y a vynne . . . leuerell gow* (volebant dicere falsum) 90, 3. *goȝevell* (pati; supra *goȝaff*) 134, 4. *heb fyllell* (sine defectu) 91, 3. *gelwell, gelwel, gylwel* (clamare) 203, 2; D. 1816. 2089; 955. 1897. *tewel* (tacere) D. 1320. 2385. *teulel, tevlel, tewlel, tywlel* (iacere, conicere) D. 2267. 2847. O. 1250. D. 257. *guyskel, gueskel* (percutere) O. 1665. 2734.

Arem.: *lesel* (relinquere) Buh. 26, 2. 28, 7. 58, 6 etc. *lesell* ('sinere') Cath. MJ. 192 a. *me so maruaillet . . . dilesell an cur . . . ha techet* (miror, deserere eum curam et abire) Buh. 82, 6. *da guenel* (ad pariendum) 44, 10. *ret eo guenell pe menell sur* (necesse est parere aut manere) 92, 10. *guenell* ('eniti, nasci'), *menell* ('manere'), *meruell* ('mori') Cath. *guell ve dif meruell* (melius esset mihi mori) Buh. 40, 7. *meruell a graff* (morior) 162, 5. *mervell, mervel* MJ. 106 a. 204 a. *tevel* (tacere) 217 b. *fellell* (deficere) 56 b. 57 a. *cleuell* ('aegrotare'), *seuell* ('surgere'), *henuell* ('nominare') Cath. Denique cum dissimilatione *l* prioris vel alterius: *teurell* ('iacere') Cath. *teureul* MJ. 145 a. *gueruell* ('vocare') Cath. *derchell* ('tenere') Cath. MJ. 201 b, at *delcher* Buh. 6, 17. 32, 11. 64, 9. 154, 17; item *teurel, guervel, derc'hel* Man. (Lgn.), at *gelver, delc'her* Dum.

Rarissimae terminationis N (*-yn* = *gn, cn*; cf. p. 103) exempla cambrica: *dwyn* (portare, ducere, auferre) Mab. 1, 8. 2, 18. 20 etc. *adolwyn* (implorare, rogare) 1, 19. 240. 288. Cornica. *doen, doyn, down, doun* (portare, ferre) D. 3077. P. 111, 3. 166, 4. 173, 4. *don* (id.) 160, 3. 162, 3. 174, 3. D. 629. 659. 662. R. 486. 571; cf. *eȝon* (partum edere) P. 169, 3. Aremorica: *doen* ('portare'; *dougen* Man. Lgn. *dugen* Dum.) Cath. Buh. 20, 12. 52, 17. 54, 11. MJ. 4 a. 67 b. *eren* ('vincire, ligare') Cath. Man. *autren* ('nuere', annuere) Cath. MJ. 26 a. *antren* ('ingredi, intrare, introire') Cath. MJ. 207 b.

Terminalis M (cf. hib. *-am, -em*) cambrice non servatur nisi in exemplis vetustissimis: *dierchim* (ad poscendum) Cod. Lichf. (L. Land. app. p. 271). *diprim* (gl. essum; i. e. edere, cibus) Lxb. *molim* (laudare) Cb. Recentiora semper abiecta *-m* terminantur variis vocalibus *-i, -u, -aw*. I in primitivis: *y dalu ae uoli awnaf* (persolvam ei et laudabo eum, laudare faciam; *moli*, hib. *molad*) Mab 2, 204. *pan uynner tewi hi* (si postulatur tacere eam, harpam) 2, 224. *lle iawn y rodi ef* (locus aptus ad dandum id) 2, 28. *rac eu bodi* (prae mergendo eos, ne mergerentur) 2, 246. *achyuodi aorugant* (et surgere coeperunt), *kyfodi aorugum* (surgere coepi) 1, 4. 6. *adoli* (venerari) 1, 7. *dwfyr y ymolchi* (aqua ad lavandum), *ac ymolchi aorugam* (et lavari coepimus) 1, 4. 5. *ac erchi agori aoruc* (et iubere aperiri coepit) 1, 7. 15. *amenegi aoruc* (et monstrare coepit), *adodi* (et dare), *ae porthi* (et perferre id) 1, 7 9. U in primitivis et denominativis: *canu* (canere) fq. *mi aallwn arnaf dy garu yn vwyhaf gwreic* (ego sustinerem amare te maxime mulierum) 1, 262. *gallu* (posse) 2, 9. 38. 59. *gwerthu* (vendere) 3, 158. *dyscu* (docere) 3. 91. *prynu* (emere) 3, 149. *mynnu* (velle) 1, 12. 2, 22. 29. 3, 148. *kyrchu* (quaerere) fq. *ni dele ef talu* (non debet is solvere) Leg. 1, 5, 5. *cladu* (fodere; *clawd*, fossa) Mab. 3, 302 303. *cablu* (blasphemare; subst. *cabl*) 3, 267. *adeleant guasanaythu* (debent servire; subst. *guasanaeth*,-servitus) Leg. 1, 7, 15. *par di y uedeginyaethu* (cura tu eum sanandum; *medeginyaeth*) Mab. 1, 267. Praesertim antecedente A (*-hau*) in denominativis; *dynessau awnaethum attaw* (appropinquare coepi ei) Mab. 1, 3. *pwy bynnac aallei y rydhau* (quicunque

posset eum liberare; *ryd*, liber) 1, 284. *a thristau aoruc* (et coepit tristis esse) 1, 26. *kennattau* (mittere; *kennad*, legatus) 2, 218. *agwrhau aorugant gwyr y iarllaeth y owein* (et se addicere coeperunt viri comitatus Oweno; *gwr*, vir) 1, 21. *goleuhau aoruc yr awyr* (lucescere coepit aër; *goleu*, lux) 1, 13. AW, IAW (hod. *-o*, *-io*, nisi sequitur *o* principalis) in denominativis plerumque: *kyweiraw*, *kyweiryaw* (praeparare) fq. *heb y lliwaw a lliw gwerthuawr* (non colorans id colore pretioso; *lliw*, color) 1, 15. *kyfodi aorugum agwisgaw amdanaf* (surgere coepi et vestire me), *gwedy gwisgaw vy arueu* (post induere, indutis armis meis; *gwisc*, vestis) 1, 6. 10. *cribaw* (pectinare; *crib*, pecten) 2, 204. *brithaw* (variegare colore; adi. *brith*) 2, 388. *llunyaw* (formare; subst. *llun*, forma) 3, 148. *medylyaw* (cogitare; subst. *meddwl*) 2, 30. *pebyllyaw* (tentorium ponere; *pebyll*) 1, 23. *luydyaw* (expeditionem parare; *llüydd*) 1, 21. *bedydyaw* (baptizare; *bedydd*, baptisma) 1, 266.

Cornica nusquam servans *-m* habet vocales terminales infinitivi *-y* et *-e* (*-a*). Y frequens in primitivis: *drey den yn payn a calla* (ferre hominem in cruciatum si possit) P. 21, 4. *hay worȝeby ny vynnas* (nec ei respondere voluit) 92, 4. *hy a vynnas y derry* (illa frangere voluit eam, pyxidem; *terry*) 35, 2. *an rena a yl ȝe ȝyska* (hi possunt te docere) 80, 3. Cambricis in *-u* (*-au*) et *-iaw* respondent cornicae E, YE, item non infrequentes terminationes: *rag y ranne, worth y ranne* (ad dividendum) P. 36, 2. 137, 4. *bewe ny ylly* (vivere non poterat) 207, 2. *ow care* (in amando, amans) 26, 2. *y gare* (eum amare) 139, 4. *ȝy laȝe* (ad eum occidendum) 114, 4. *Pylat a vynsse gwyȝe, ef a vynse gweȝe* (vellet servare) 125, 1. 127, 2. *rag gwerȝe* (ad vendendum) 38, 4. *rag y demptye, rag y worȝye, rag y vntye* (ad eum temptandum, venerandum, unguendum) 14, 1. 29, 2. 35, 2. *rag gorȝye* (ad venerandum) 228, 2. *ov plentye* (in accusando) 33, 3. *ȝe gronkye, ov cronkye* (ad flagellandum, in flagellando) 131, 3. 132, 1. *ȝey yvggye* (ad eum iudicandum) 118. 4 *ȝy gusulye* (ad consulendum ei) 119, 2. Loco *e* finalis ut alias non rara est A: *c̃st a ȝanvonas ȝe berna boys* (Chr. misit ad emendum cibum; *perna*, cambr. *prynu*) P. 42, 1. *may fynnas dijskynna* (ut vellet descendere; cambr. *disgynu*) 4, 3. *herdya an gew pan welas* (penetrare hastam cum videret) 221, 1.

Aremorici libri (Buh. MJ. Cath.) servarunt *m* infectam (cf. p. 116) terminationum IF, IFF, AF, AFF: *ret eo reif diff remet* (necesse est dari mihi remedium) Buh. 38, 17. *da reif, da reiff* (dare, ad dandum; cambr. *rodi, roi*) 46, 16. 200, 17. *pidif, da pidiff* (petere) 44, 11. 52, 8. *da sintif* (obsequi) 20, 15. *da nezaff* (ad nendum; cambr. *nyddu*) 168, 17. *da guisquaff* (ad vestiendum; cambr. *gwisgaw*) 26, 19. *da nessaf, parfetaff* (ad appropinquandum, perficiendum) 62, 20. *finissaf a mennaf net* (volo finire) 38, 14. *da punissaf* (ad puniendum) MJ. 13 a. *dibriff, dibrif* (cenare) 5 b. 20 a. *cridiff* (credere), *crisquiff* (crescere), *midiff* (metere), *crougaff* (suspendere), *alaznaff* (anhelare, spirare), *crucifiaff* (crucifigere) Cath. Extant tamen iam in Buh. et MJ. pauca exempla infinitivi (ut hodie ac semper apud Man.) exeuntis in vocales: *locman reiz don treiza* (nauta peritus ad transvehendos nos) Buh. 8, 18. *quelchi a mennaf* (lavari volo) 104, 15. *rei* (dare) MJ. 12 b. 209 b. *pridiry* (meditari) 11 a. *beza* (esse) 9 b. 220 b. De hodiernis formis supra l. c. exposuimus.

Temporum aut generum discrimen in infinitivo ut substantivo non differentia formarum notatur, sed praepositionibus adhibitis et constructionis modo.

Praeteriti igitur infinitivus significatur eadem forma, nisi quod cambrice plerumque praemittitur particula *ry* (p. 419), qua abstinent ceterae dialecti. Antecedunt praepositiones ut cambr. *gwedy* (post): *gwedy dyuot yr llys* (postquam ventum est ad aulam) Mab. 2, 20; corn.: *wose y terry* (postquam id fregisset), *woge merwel* (postquam mortuus erit) D. 1315. 1755. *war lergh drehevel* (postquam surrexero) D. 896; arem.: *goude guelet* (postquam vidit) MJ. 186a. *goude e quempret* (post eius captionem, postquam eum ceperunt) 75a. Interdum sine ulla nota praeteriti ut cornice: *why the geusel orth ihesu* (vos collocutos esse cum Iesu, credere nequeo) R. 1481. *rak ty the weles* (quia vidisti, credis) R. 1551.

Participium praesentis activi significatur infinitivo britannico, particulis praemissis, principio praepositionibus, quibus differunt dialecti: cambr. *in*, *yn* (a qua differt particula *yn*, ut; cf. pp. 189. 200), corn. *owth*, *ow*, arem. *oz*, *ouz* (= *gurth*, apud).

Cambr. IN, YN vetustius exemplum iam inter gl. Ox. invenimus: *hin cetlinau* (progredientes; cf. app.) 39[b]. Exempla recentiora innumera in Mab., in singulis fere paginis, ut 1, 1: *ydoed yn eisted yny ystauell* (erat sedens in cubiculo suo), *morynyon yn gwniaw wrth ffenestr* (puellae acu operantes ad fenestram).

Corn. OW (orta e *worth*, *wort*, quae origo comprobatur servatis tenuibus, mediis provectis, p. 190, denique ipsa *th* praemissa vocalibus): *ow tryle*, *ov tryle* (convertens) P. 40, 1. 107, 4. *me a ra ȝeugh spedye ow cafos c̄st* (faciam ut prosperetis capientes Christum) 39, 2. *ef a clewas an colyek ... ow cane* (audivit gallum canentem) 86, 1. *rag own ow crenne* (propter timorem tremens) 53, 4. *wy an kyff ... yn kyg yn goys ow pewe* (invenietis eum in carne, in sanguine viventem; *bewe*) 256, 4. *ef a thueth ... la(h)ys nowyth ov tesky* (venit leges novas praecipiens; *desky*) 107, 4. *wy a gyff bohosogyon ... warnough ow carme* (habebitis pauperes vos appellantes; *garme*) 37, 3. *me an clewas ov tyffen* (audivi eum vetantem; *dyffen*) D. 1573. Ante vocales (vel *h*) *owth*: *ow thastel* (conans) R. 395. *ow thysethe* (sedens) D. 932. 2342. *ow thesethe* (id.) D. 1328. *ow thegery* (aperiens) D. 2999. *ov thymwethe* (cavens) R. 1170. *ov themloth* (pugnans) D. 2509. *ovthomwryl* (se faciens; corr. manu rec.) D. 962. *ov thenwel* (vocans; *henwel*) O. 2729; quamquam etiam minus accurate: *ov ysethe* D. 1486. *ovymw.* (v. l.) D. 962. Forma primitiva *gorth* servatur ante pronomina possessiva: *a beghas orth ov ȝrayta* (peccavit me prodens) P. 145, 3. *yn anken worth ȝe welas* (in angore te videns) 172, 3. *worth ȝe vetye* (tibi occurrens) 20, 2. *hag y worth y dormontye y cuȝens y ben* (et illi eum cruciantes velabant eius caput) 97, 1. *orth y sywe lyes guas* (eum sequentes multos pueros, vidi) R. 557. *gensy prest ij venyn len esa worth y homfortye* (cum ea praesto erant duae mulieres fideles eam confirmantes) P. 167, 1. *worth agan gylwel*, *worth agan gelwel* (nos clamans) D. 955. R. 1770. *orth agas gylwel* (vos clamans) R. 2245. *worth agas yugge* (vos iudicantem, filium dei videbitis) D. 1333.

Arem. OZ, OUZ (pro *ourz* = cambr. *wrth*, ut alias; cf. Buh. 38, 5: *oz roen*, ut rex): *oz touet a te em doeto* (iurans an dubitabis?) Buh. 172, 1. *rac nam*

be blam oz chom aman (ne sit mihi vituperatio manenti hic) 98, 8. *me az guel mezet hac oz doetaff* (video te pudore perturbatum et dubitantem) 160, 16. *ouz couf'hat e cas* (reminiscens casus sui) MJ. 64 a. *an heaul men guel ouz yselhat* (sol, eum video inclinantem) 208 a. Exemplum mediae infectae: *ouz vale* (ambulantes; *bale*) 206 a. In hodierna lingua *ô* (servans tenues, provehens *d*, inficiens ceteras medias, p. 200) ante consonas ponitur, *oc'h* (est etiam praep. *oc'h, ouc'h* pro *ouz* = cambr. *wrth*) ante vocales.

Idem fere significatur altera formula corn. *yn un*, arem. *en un*, cuius sunt exempla cornica: *yn vn fystene* (festinans, festinanter) P. 48, 2. 158, 3. 176, 1. 241, 4. 248, 1. *yn vn garme* (clamantes) 168, 1. *yn vn scolchye* (speculantes, insidiantes) 74, 2; aremoricum: *en un lavaret* (loquentes, loquens) MJ. 115 a. 222 b.

Passiva infinitivi constructio cambrica efficitur sequente praep. *o*: *kaffel mab ohonunt* (accipi filius ab eis, nacti sunt filium), *cymryt crip eur o arthur* (sumi pecten aureum ab A., coepit; sumptum pecten ab A.) Mab. 2, 197. 204. *y wisgaw o wenhwyuar* (ad vestiendum a G., ut vestiatur) 2, 20. *am uenegi ohonafi dy les* (propter dictum a me commodum tuum) 1, 19. *rac dy lad ohonaw* (ne occidaris ab eo; ad verbum: prae occisione tua ab eo) 1, 249. *gwedy dyuot ohonaw* (postquam ventum est ab eo) 2, 13. Item, ubi significatur praeteritum addita particula *ry*: *gwedy ryyssu or gwarthec eu bric* (postquam sunt comesi palmites eorum a pecore), *gwedy ryussu or dynewyt* (postquam est comesum a vitulis, stramen) Mab. 2, 373. 374. *gwedy rygyscu ohonaw* (postquam dormitum est ab eo) 2, 392.

Cornice vero et aremorice haud raro infinitivus passivi per periphrasin formatur, adhibito verbo substantivo, ut corn. *ef a galse bos guyrthys* (id poterat vendi) D. 535; arem. *goude bout cannet mab doe* (postquam verberatus est filius dei) MJ. 114 b.

Si infinitivus passivi pendet ex altero verbo, ut posse, debere, facere, hoc ipsum britannice induit formas passivas, ut cambrice: *ni ellir lludias* (non potest impediri) Leg. 2, 11, 35. *gwreic y gellir dywedut idi y bot yn deckaf or gwraged* (mulier de qua potest dici esse eam formosissimam mulierum) Mab. 1, 17. *ar y llech y mae kawc aryant wrth gadwyn aryant. mal na ellir eu gohanu* (in lapide est lanx argentea cum catena argentea, ut non possint separari) 1, 8. *ti awdost na ellir kynnal dy gyfoeth di namyn o vilwryaeth ac arueu* (tu scis non posse defendi imperium tuum nisi virtute et armis) 1, 19. *menegi uot y hiarllaeth yn wedu. ac na ellit y chynnal onyt o uarch ac arueu amilwryaeth* (dicere, comitissa, esse comitatum suum orbatum, nec posse eum servari nisi equo et armis et virtute) 1, 21. *achelu y damwein hwnnw ny allwyt* (nec occultari potuit ille casus) 3, 29. *ni aatwaenwn y neb a dylyer ykymryt y gantaw* (nos novimus, qui debeant sumi de eo) 3, 25. Item constructae cum infinitivo formae verborum auxiliarium *gwnaethpwyt, gorucpwyt*, quarum exempla infra sequentur inter anomala.

Cornice: *y hyller ervyre* (potest considerari) P. 20, 1. *mara keller y wethe* (si possit is prohiberi) D. 3058. *ny yllyr re the worthe* (non potes nimium coli) O. 1852. *may haller govos, m. h. ry, m. h. aga iugge* (ut possit sciri, dari, ut possint iudicari) O. 2102. D. 2076. 2252. *ha rena galser the rey the voghesegyon* (et hi poterant dari pauperibus) D. 537. *y fynner mara kyller ... ow dyswul*

(volunt, si possint, me delere) D. 2600. *mar ny wrer y wythe* (nisi fit eius custodia, nisi is custoditur) R. 341.

Aremorice: *maz galler ma blam ma tamall* (ut possim accusari, vituperari) Buh. 174, 9. *ne gallet quet... ma remediff* (non poteram sanari) 118, 17. *na ne alhet... comps deoch* (non posset vobis dici) MJ. 13b. *ne dleer* (v. l. *dleet*) ... *e contraria* (non debet ei contradici) 71b. *ma guer a ranquer da derchell* (meus sermo debet servari) 56b.

De flexione impersonali et temporum compositione.

Flexionis impersonalis adhibitae in passivo, sicut in lingua vetusta hibernica (p. 482), exempla britannica supra prolata sunt. Sed vincula, quibus coërcetur hic flexionis modus in vetusta lingua, magis magisque laxantur in recentiore. E passivo transit in activum, ac pronomen, quod antea oportuit infigi, esse potest formae absolutae. Pauca eiusmodi exempla cambrica proferentur infra, ubi dicetur de constructione verbi cambrici. In communem autem usum abiit idem modus in dialectis cornica et aremorica; e frequentissimis exemplis satis erit haec attulisse.

Cornica: *me a gris* (credo) P. 63, 2. 126, 1. 200, 4. 230, 4. *te a ȝek* (portabis) 174, 2. *te a yll*, *ny a yll* (potes, possumus) 22, 4. 12, 3. *ny an pernas* (emimus eum) 105, 2. *why a ergh* (poscetis) 170, 1. *wy a gyff* (invenietis, habebitis) 37, 3. *why an clewas* (audistis eum) 95, 1. *y a armas* (clamaverunt) 42, 4. *y a leueris* (dixerunt) 51, 3. *me re welas* (vidi) 123, 4. *me re beghas* (peccavi) 104, 2. *te releuerys* (dixisti) 101, 1. *ny re gollas* (perdidimus) 246, 3. *y ret flamyas* (te accusarunt) 92, 2. *me ny gaffe* (non inveniebam) 116, 3. 142, 4.

Aremorica: *me a gourchemen* (praecipio) Buh. 26, 22. *me a preder* (cogito, curo), *me preder lem* (multum curo) 8, 4. 9. *me guelas, mo goestlas* (vidi, spopondi ea) 88, 23. 158, 14. *me a laeso* (relinquam) 8, 7. *a te a dle* (debesne?) 162, 19. *ny hoz les* (vos relinquimus) 16, 5. *ny a pedo* (petemus) 16, 9. *huy a guelo* (videbitis) 100, 8. *a huy proffe* (an probaretis?) 170, 12.

Cum hac flexione impersonali in isdem dialectis varia temporum compositio et circumscriptio increbruit, inprimis constructio participii praeteriti cum verbo substantivo facta ad significanda verbi passivi tempora tam primaria quam secundaria, quorum formae simplices magis servatae sunt in lingua cambrica. Adiunguntur autem sic participio, in quo modo servatur, modo perit vis praeteriti (*amatus sum*, *je suis aimé*), cum (*a*) verba defectiva variarum radicum, tum (*b*) formae radicis *bu*.

Cornica exempla. *a*) Praes. prim. variarum radicum: *pan of fythys* (quando devictus sum) D. 146. *yȝew prevys* (probatum est) P. 85, 2. *del yw scrifys* (ut scriptum est) 21, 1. 73, 2. 186, 4. 206, 2. *del yma scryfis* (id.) 209, 1. *byth reson ȝe laȝe nynges keffys* (nulla causa occidendi est inventa) 128, 4. *kymmys os ordnys* (quidquid ordinatum est) 24, 2. Praes. sec.: *barabas ytho gylwys* (B. vocabatur) P. 124, 1. *bos mab du neb o leȝys* (esse filium dei qui occisus erat) 210, 4. *teller vyth nyngo keffis* (locus nullus inventus erat, ubi caput poneret) 206, 4.

b) Praes. prim. radicis *bu* (fut.): *del veȝaff hombronkis* (quomodo abducar) P. 61, 4. *avell du y fethyth guris* (sicut deus fies) 6, 4. *mara peȝa degis ... yn*

vrna byth leuerys (si fuerit ille ablatus, tunc dicetur) 240, 3. 4. *dre gleȝe y fyth leȝys* (gladio occidetur) 72, 2. *en deȝyow a vyth guelys* (dies videbuntur) 169, 2. *drethos y fythyn sylwys* (per te salvabimur), *dretho ef prynnys bytheugh* (per illud redimemini), *pur wyr y fythons dampnys* (verissime damnabuntur) D. 287. 767. 3093. Coni.: *na vyf lethys* (ne occidar), *na uyf tollys* (ne decipiar) D. 1036. 2008. *re by gorthys, gorthys re by* (adoreris) D. 119. 2703. 35. *na vo golhys* (ut non lavetur) D. 860. P. 46, 4. *may fo leȝys* (ut occideretur, parabant) 98, 2. *fyan na veny kefys* (fugiamus, ne capiamur) 246, 4. *lemman na veny leȝys nynges forth ȝe omweȝe* (nunc ne occidamur non est via ad nos servandos) 245, 4. *may feugh* (*fevgh*) *sylwys* (ut salvemini) D. 5. 28. *saw y treys na vons sethys* (modo pedes eius ne ponantur) D. 863. Imper.: *beȝens gevys* (ignoscatur) P. 185, 3. *na veȝens clewys* (ne audiatur) 148, 2. Praes. sec.: *sawijs y feȝe* (servabatur) P. 25, 4; frequentius significans coni. vel cond.: *nyth nahaff kyn fen leȝys* (non negabo te, etsi occiderer, occidar) P. 49, 4. *a ny woȝas ow mestry bos ȝymmo may fes leȝys* (an nescis meam potestatem, esse penes me ut occidaris) 144, 4. *may fe bresys* (ut iudicaretur) 88, 3. *na veȝough temtijs* (ne temptemini) 52, 4. *py fens kefis* (ubi invenirentur) 151, 4. *may fens cregis* (ut suspenderentur) 163, 2. Praet. prim.: *yn henna y fuf genys* (in hoc natus sum) D. 2021. *govy pan vef genys* (vae mihi quod natus, nata sum) O. 1753. 2193. *kepar del fus acusyys* (sicut accusatus es) D. 1999. *pe dre gen re ves guarnys* (an per alios monitus es?) P. 101, 2. *dyllas cst a ve rynnys* (vestis Christi divisa est) 190, 1. *pren be tewlys* (alea iacta est) 190, 4. *y fue gynys* (natus est) R. 1199. *gouy pan veyn genys* (vae mihi quod nati sumus), *re ben tullys* (decepti sumus) P. 246, 1. 2. *pan vons y kefis* (quando inventi sunt) 6, 2. *gans luas y fons gwelys* (a multis sunt visi) 210, 3. Praet. sec.: *neffre ny vean fethys* (nunquam essem devictus) P. 73, 1. *y fye guris* (facta erat, tunica) 161, 3. *prag a dampnys rebee* (cur damnatus esset) 187, 2. Inf.: *may fynnas . . . bos genys* (ut vellet nasci) P. 4, 3. *kyns ys boys colyek clewys* (antequam audiatur gallus) 49, 2. *y vonas leȝys* (eum interfici) 118, 1. 141, 3. 143, 2. 156, 2. *war lyrgh y vonas leȝys* (postquam interfectus esset) 240, 2.

Aremorica. *a*) Praes. prim.: *Runniter aman off hanuet* (R. hic sum nominatus, vocor) Buh. 8, 19. *pan off quemennet* (quando sum iussus) 122, 13. *pardonet out* (condonata, condonatus es) MJ. 15a. 198b. *diuset ezaedi* (electus est), *proficiet edy* (praedictum est) Buh. 2, 9. 13. *ezeo furmet* (formatus est) 44, 22. *so gourhemenet*, *so diouganet* (est mandatum, praedictum) 4, 4. 8, 8. *ny . . . so digazcet* (sumus missi) 186, 7. *laquet omp* (positi sumus) 126, 15. *ezoch chouset* (electi estis) 186, 9. *pan ouch diuset* (quoniam electi estis) 188, 9. *ezint spontet* (perterriti sunt) MJ. 215b. Eandem constructionem secuntur composita cum *em* reflexiva: *da servichaf doe . . . ezof em laquet* (servire deo proposui mihi) Buh. 28, 6. *pan off dan sanct em presantet* (cum me praesentavi viro sancto) 194, 7. 196, 6. Praes. sec.: *bezgoaz gant goas ne doan boaset* (nunquam puero assuefacta eram) Buh. 50, 7. *maz oas dre burzut symudet* (ut esses per miraculum obstupefactus) 74, 4. *hon chatal bras aioa gloaset* (armenta nostra graviter afflicta erant) 130, 7. *drezoa deffri proficiet* (ut certo praedictum erat) 184, 6.

b) Coni. et fut.: *me hoz requet . . . maz vizif graet francq am anquen* (supplico vobis, ut fiam liber a sollicitudine mea) Buh. 144, 1. *maz vizi bepret*

caffet pur (ut semper inveniaris purus) 102, 6. *ma corf dan doar preparet a vezo laquet* (corpus meum in solo parato ponatur) 142, 15. *ne vezo ganet* (non nascetur) 4, 21. *maz vihet nouet* (ut inunguamini) 138, 9. *refuset vihet* (repudiabimini) MJ. 35b. *maz vizint don diprisonet* (ut penitus liberentur) Buh. 204, 25. Imp.: *bezet cruciffiet* (crucifigitor) MJ. 106b. Praes. (et fut.) sec. (praesertim coni. et cond.): *gant oun . . . na ven daffnet* (prae timore, ne damner) Buh. 162, 6. *me crethe ez ve pret . . . ez ve rentet construet lenet* (crediderim esse tempus, ut vertatur, construatur, legatur) 116, 2. *da gouzout sder a huy ve quemeret* (ad sciendum certo, vosne recipiamini) 20, 20. *doe ra ve meulet* (deus laudetur) 130, 13. *salv ez vemp ny licenciet* (modo permittatur nobis) MJ. 72b. *salv ez vech yvez asezet* (modo etiam considatis) 7b. *ez vent redimet* (ut redimantur) 29b. *ez vihenn reet* (me vinctum iri) 30b. *avihe guerzet* (quod venderetur, unguentum) 15b. *maz vient don questionet* (ut interrogarentur) 219a. Praet. prim.: *pan viof presantet* (cum praesentatus sum), *pan viouf quemeret* (cum captus essem) MJ. 39a. 230b. *vn den aman a voe sebeliet* (homo hic est sepultus) Buh. 10, 25. *en lech maz voe rez badezet* (quo loco legitime baptizatus est) 104, 19. 106, 20. *dan mab maz voe diouganet* (leg. *man*, puero huic est praedictum) 78, 22. *goa ny lo man pan viomp ganet* (vae nobis nunc quod nati sumus) MJ. 223a. *maz vioch lamet* (vos esse demptos) 117a. Praet. sec.: *ez vise ganet* (fore ut nasceretur) Buh. 90, 1. Passiva forma: *pan vezer aman ganet* (cum quis hic nascitur) 16, 17. Inf.: *da bout ganet* (ad nascendum) 2, 12. 48, 2. 88, 15. *goude bout cannet* (postquam flagellatus est) MJ. 114b. *bezout vn mab bihan ganet* (natum fore puerum parvum) Buh. 84, 13. *dam bezaf nouet* (ut inunguar) 140, 14.

Eiusdem temporum circumscriptionis exempla recentiora et hodierna: *lennet oa, ez oa lennet* (legebatur), *lennet oue, ez oue lennet* (lectum est), *vezo lennet* (legetur), *ma vihe lennet* (ut legatur), *ma vise lennet* (ut legeretur) Man. *me a so caret* (amor), *me a voa caret* (amabar), *me a vezo caret* (amabor) vel *caret eson, c. e voann, c. e vezin* Dum. *kared ounn* (amor), *kared é oann* (amabar), *kared é oenn* (amatus sum), *ra vézinn karet* (amer), *ra venn karet* (amarer), vel *mé a zô karet, mé a oa karet* etc. secundum Lgn., qui addit formulas impersonales: *kared eur s. oar* (amatur aliquis), *kared édod* (amabatur aliquis), *kared é vior* (amabitur aliquis), *kared e véed* s. *vied* (amaretur aliquis).

E passivo idem componendi modus in activum transgreditur in verbis neutris, quorum tempora praeterita saepius significantur participio praeteriti formae passivae constructo cum verbo substantivo, tam cornice quam aremorice.

Corn.: *cothys of* (cecidi) D. 1440. *clevas bras es om dewleff deveȝys* (morbus magnus in manus meas venit) P. 156, 3. *pan o an tyr marya ogas ȝen beth deuethys* (cum tres Mariae prope ad sepulcrum venissent) 253, 1. *nevugo deuethys an prys* (iam venerat tempus) 200, 1. *hay vos deveȝis ȝe oys* (et eum venisse ad aetatem) 10, 1.

Arem.: *coezet off e gou* (cecidi in falsum) Buh. 4, 16. *aman off manet* (hic mansi) 132, 7. *duet off, duet omp* (veni, venimus) 178, 4; 140, 9. 184, 9. *duet eo an pret* (venit tempus) 8, 21. *aet voan* (ieram) 12, 19. *en toull man ez oann manet* (in hac caverna manseram) MJ. 183b. *me aedoae ma hunan manet* (sola manseram) Buh. 60, 1. *duet mat ra vizi* (bene veneris) 76, 17. 178, 5. *deut mat ra vech, deuet mat ra vihet* (bene veneritis) MJ. 7a. 225a. *pan vihes chomet* (si

mansisses) 213b. Itaque duplici compositione: *so bezet forget* (fabrefactus est) MJ. 95a. *goude bout bezet lazet* (postquam interfectus est) 209a. Conferantur, quae Man. profert: *lennet eo bet, ez eo bet lennet* (lectum est), *lennet oa bet, ez oa bet lennet* (lectum erat), *e vezo bet lennet* (lectum fuerit); atque Dum. *me a so bed caret, me a voa bed caret* vel *caret eson bed, cared e voan bed.*

Interdum isdem formulis praesens circumscribitur ut corn.: *vmma nyngew ef tregis* (hic non moratur ille) P. 255, 4. *yn nef y fezaff tregis* (in caelo morabor) 93, 3. *yn nef ny vezyth tregis* (in caelo non moraberis) 46, 3; arem.: *un re ... en ylis man so breman ehanet* (aliquis in hac ecclesia nunc moratur) Buh. 56, 12. *en place man panouf ehanet* (hoc loco cum moror) 56, 1.

Ceterum activorum quoque verborum (transitivorum) praeteritum, quod cornice semper simplici forma redditur, per compositionem circumscripsit dialectus aremorica, adhibito verbo auxiliari *emeux* (mihi est, habeo), cuius flexio exponetur infra inter verba anomala.

Praet. prim.: *me meux cleuet* (audivi) Buh. 84, 10. 104, 13. *me meux torret scler he guerchdet* (infregi aperte eius virginitatem) 42, 3. *a diabell memeux sellet* (dudum tuitus sum) 156, 16. *me meux coniuret hac ameux euez gouezet* (coniuravi atque etiam scivi) 88, 16. 17. *da pep stat ameux relatet* (omni statui quem rettuli) 156, 19. *ameux dicourtes oppresset* (quam oppressi violenter) 42, 6. *me eo Merlin ameux vaticinet* (Merlinus sum qui vaticinatus sum) 48, 1. *me ameux net preparet banquedou* (sincere paravi epulas) 34, 3. *mar emeux carez dellezet* (si vituperationem merui) 50, 4. *gant queuz bras emeuz ef clasquet* (cum sollicitudine magna eum quaesivi) MJ. 189a. *eguet nameux graet* (quam feci) 119b. *hoaz nemeux quet contet an milvet rann* (nondum enumeravi partem millesimam) 13b. *te zeux graet gardis trayson* (fecisti crudeliter proditionem) MJ. 84b. *a te zeux hy santiffiat* (num eam, doctrinam, sacrasti?) 76b. *te azeux quemeret quic a den* (sumpsisti carnem humanam) 67a. *te azeux sclaer quemeret* (aperte sumpsisti, statuisti) 68b. *hon secret azeux ententet* (secretum nostrum audivisti) 18b. *an mat din divin infinit azeux ... depitet* (bonum dignum, divinum, infinitum irritasti) 85a. *roet ezeux difme a devry da corff* (dedisti mihi indubie corpus tuum) 57a. *eguyt naz eux quet dalchet pur an hent* (quia non tenuisti pure viam) 67a. *e dorn hec en deveux lequaet en plat guenefme gouzvezet nep en deveux graet an fet se* (manum suam turpem posuit in patina mecum, scitote, qui fecit facinus istud) 59a. *dren deveux dellezet, hervez ma en deveux dellezet* (quoniam, ut meruit) 100b. 216a. *nen deveux dygoret netra* (nihil aperuit) 213a. *an heny ... nen deveux quet dellezet blam* (is qui non meruit opprobrium) 149b. *he deueux hoantet* (optavit, Nonita) Buh. 138, 15. *guelet onneux ny an lyen* (nos vidimus linteum) MJ. 200a. *cafet ... onneux ef* (invenimus eum) 101b. *Barrabas onneux chouset da bout dilivret ... ha Jesus onneux concluet da bout ... cruciffiet* (B. elegimus liberandum, et J. statuimus crucifigendum esse) 118a. *ann ael onneux guelet* (angelum vidimus) 199b. *Jesus hon maestr ... honneux guelet daczorchet* (J. magistrum nostrum vidimus resuscitatum) 211b. *huy ... houz eux y lamet* (vos eos dempsistis), *huy ... ouz eux paeet an dle* (vos solvistis debitum) 175a. *ouz eux hat humen dazprenet* (prolem humanam redemistis) 237b. *ouz eux prederet calet re* (cogitastis rem nimis duram) 44b. *dren suffar ouz eux lavaret* (murmuratione quam extulistis) 59b. *dren ouz*

eux guelet (ut vidistis) 54 b. *en quic humen ... hoz eux quemeret* (in carne humana quam sumpsistis) 27 b. *pa hoz eux diouyanet* (quoniam praedixistis), *hoz eux dif recitet* (recitavistis mihi) Buh. 26, 14. 16. *a huy oz eux eff euez nezet* (an vos nevistis id etiam?) 170, 1. 2. *mil pligiadur ... oz eux dif graet* (mille placita mihi fecistis) MJ. 153 a. *evel oz eux aman hanvet* (sicut nunc nominastis) 40 b. *an dle noz eux quet seder quemeret* (debitum quod nequaquam contraxistis) 44 b. *huy a pechet noz eux great noas* (vos peccati non fecistis tumultum) 36 b. *pan noz eux difme autreet* (quoniam non concessistis mihi) 37 b. *huy ho eux gouzafvet en bet man cals a poan* (vos passi estis in hoc mundo multum cruciatus) 174 b. *no deveux quet dellezet quen* (non meruerunt aliter) 99 a. Praet. sec. ind.: *breman ezeo aes ma esper amoa pell amser prederet* (nunc facilis est spes mea quam diu cogitaveram) Buh. 28, 2. *dre moa meur a guez dellezet* (ut multifariam merueram) MJ. 119 a. *an dle ho devoae quemeret* (debitum quod contraxerant) 175 a. *huy oz oa goulennet hoz boa golennet* (vos interrogaveratis) Buh. 34, 2. 78, 4. Coni. et cond.: *quen na ve duet an pret ... ma em be quentaf gouzafvet* (donec venisset tempus, quo primus passus essem) MJ. 37 a. *na ve nep safar lavaret em be ef guerzet* (ne qua murmuratio efferretur me eum vendidisse) 214 b. *na tra en bet az ve graet cam* (nec quidquam in mundo quod feceris prave) 66 a. Pass. formae exemplum: *me en heny ameur cruciffiat* (ego sum is qui crucifixus sum, germ. den man gekreuzigt hat) MJ. 178 a. Item secundum Man. *me meus, a meus lennet* (legi), *me am boa, te a foa lennet* (legeram, legeras), *pa am bezo lennet* (cum legero), *me am bise lennet* (legerim, legissem); hod. secundum Dum.: *me emus caret* (amavi), *me em boa caret* (amaveram), *me em bezo caret* (amavero), *me em be caret* (amaverim), *me em bize caret* (amavissem) vel *caret emus, caret em boa* etc.; secundum Lgn.: *kared em eûz* vel *mé em eûz karet* etc., *ram bézô karet, ram béfé karet.*

Omnium dialectorum communis est alia circumscriptio frequentissima, qua actionem infectam significat infinitivus cum particulis participii loco additus verbo substantivo (cf. angl. *I am writing*).

Exempla cambrica: *ydwyfi yn darparu gwled itti* (paro epulas tibi) Mab. 1, 25. *yny uyd y gwaet yn hidleit* (donec manat sanguis), *yny oed y gwaet yn lliwaw y llen* (donec sanguis colorabat velum) 2, 11. *yny oed y crydyon yn dala kynnigen* (donec sutores concipiebant invidiam) 3, 153. *sef ydoed yn eisted diwarnawt yny ystauell* (is sedebat quondam in cubiculo suo) 1, 1. *y llech ydoed y kawc yn seuyll arnei* (lapis in quo stabat lanx) 3, 151. *aphan vei ef ygkaerllion yn dala llys* (et cum ipse in Castro Legionum habebat aulam) 2, 5. 6. *ac val y bydynt yn kerdet* (et ut proficiscebantur) 2, 9. Item passive: *ydys yn lluydaw* (copiae contrahuntur, expeditio paratur), *ydoedit yn dyguori y wlat* (excitabatur regio) Mab. 3, 194; hodie intermisso pronomine possessivo: *ydys yn fyngharu* (amor), contra active: *wyf yn caru* (amo).

Cornica: *ol myns es orth ȝe vlamye* (omnis multitudo qui te accusat) P. 120, 3. *trystyns vs worth ow bluȝye* (tristitia me vulnerat) 53, 2. *yma ol tus an bysma yn certan worth y sywe* (omnis populus huius mundi certo eum sequitur) D. 441 sq. *pan esa c̃st ow pesy* (cum Christus oraret) P. 62, 1. *nagesa worth y grevye* (quod non gravaret eum, non erat membrum) 132, 2. *del esons worth y ȝyytye* (ut eum tractabant) 164, 1. *ny welyn yn fas ow bos mar veyll ow pewe*

(non videbam bene me tam viliter vivere) 220, 3. *ythew scrifys bos eleth worth ȝe wyȝe, yma scryfys bos eleth worth the wythe* (scriptum est angelos te servare) 14, 2. D. 96.

Aremorica: *oz crenaff bepret ezaedouff* (semper tremo) Buh. 198, 9. *an guentl yen so oz ma benaff* (dolor gelidus me' compungit) 92, 15. *un re deffri so oz ma faziaff* (aliquis certo me turbat) 56, 16. *ez eux feunteun oz eyenenaf* (leg. *eyeunnaf*; fons scatet) 104, 14. *ayoa ouz gourvez* (qui iacebat) MJ. 189a. *ez vez santel oz hon quelen* (sanctus nos instituet) Buh. 184, 17. *ne vihet quet pell oz sellet* (non diu, celeriter aspicietis) 158, 5. *me ... so bet oz doen fals testeny* (tuli falsum testimonium) 174, 2. Passive: *pan oat ouz e ren* (cum duceretur) MJ. 123a.

Rarior est similis significatio actionis perfectae, quae in grammaticis cambricae hodiernae profertur, ut *wyf wedi caru* (amavi), aliena a ceteris dialectis britannicis. Cuius exempla e Mab. haec propono: *nyt oes namyn bot y iarll ae holl allu gwedy rydisgynnu wrth y porth* (non est, nuntius, nisi descendisse comitem omnesque eius copias ad portam) 1, 253. *aiuenegi uot y crydyon wedy duunaw ar y lad* (et nuntiari ei, conspirasse sutores de occidendo eo) 3, 153.*

Denique alia temporum compositio fit in omnibus dialectis, etsi minus late patens in cambrica, qua infinitivo verbi additur verbum faciendi, cambrice inprimis ad significandum praeteritum primarium forma *gwneuthum* (feci) vel *gorugum*. Cornice et aremorice eadem ratio, cuius exempla infra sequentur inter anomala, per omne verbum currit. Aremoricae formae recentiores: *lenn a rân* (lego), *lenn a ren* (legebam), *lenn a ris* (legi), *lenn a rîn* (legam), *lenn a rahen*, *lenn a rasen* (legam, legerem), *lenn a rer* (legitur), *lenn a reor* (legetur) Man., hodiernae: *karoud a rann* (amare facio, i. e. amo), *karoud a rinn* (amabo), *karoud a reann* (amabam), *karoud a rafenn* (amarem), *karoud a riz* (amavi) Lgn.

Verba anomala et defectiva.

Ad verbum substantivum accedunt tam verba cum eodem composita quam alia singularibus formis a ceteris differentia. Distinguo omnium quinque series.

I. Verbum substantivum praeter radices quasdam defectivas significatur britannice e radice I formis nonnullis, pluribus e radice BU.

1. Radici I tribuendae videntur formae cambricae praesentis primarii et secundarii *wyf*, *ydwyf* etc., *oedwn*, *ydoedwn* etc.

Praes. prim. sing. 1. pers.: *ath ewythyr wyf* (et avunculus tuus sum) Mab. 1, 247. *lunet wyfi* (Luneta sum ego) 1, 31. *hyt hediw ydwyfi yn darparu* (us-

* Cum omnibus his conferendae sunt formulae simillimae, quibus hibernici generis dialectus gaelica recentior utitur in componendis temporibus. In passivo enim cum verbo substantivo (impersonaliter constructo) praeter participium componitur formula *iar mo* iuncta infinitivo, ut *iar mo bhualadh* (post caesionem meam, postquam caesus sum), ut oriatur duplex series formarum: *ta mi buailte* (caedor), *bha mi buailte* (caedebar), *bithidh mi buailte* (caedar); contra *ta mi iar mo bhualadh* (caesus sum), *bha mi i. m. b.* (caesus eram), *bithidh mi i. m. b.* (caesus fuero). In activo infinitivus verbi subiungitur praep. *ag* (apud, in) aut *iar* (post), ut *ag bualadh* (in caedendo, caedens) et *iar bualadh* (post caesionem). Itaque: *ta mi ag b* (caedo), *bha mi ag b.* (caedebam), *bithid mi ag b.* (caedam); contra *ta mi iar b.* (cecidi), *bha mi iar b.* (ceciderain), *bithidh mi iar b.* (cecidero). Post particulas negativas et in ceteris modis non differunt nisi formae verbi substantivi.

que ad hunc diem ego sum parans) 1, 25. 2. pers.: *kyn gwr wyt* (vir maior natu es) 1, 2. *pwy wyt* (quis es?) 2, 215. *yr hynn ydwyt yny geissaw* (id quod es quaerens) 1, 5. 3. pers.: *mae mwyhaf gwreic agarafi yw hi* (quam maxime amo mulierum, est ea) 1, 17. *y rydhau ot ydiw ygkarchar* (eum liberare, si est in carcere) 1, 22. *nat ydiw* (quod non extat) 2, 213. *eu* Leg. 1, 2, 1. 2. 3, 1. 5, 1. 5. 8 etc. *yu* 1, 5, 6. 7, 7 etc. Plur. 1. pers.: *cennadeu ym ni y gan erbin* (legati sumus ab E.) Mab. 2, 28. *nat wrthyt ti ydym drist ni* (quod non propter te sumus tristes) 1, 33. 2. pers.: *chwitheu pwy ywch* (vos qui estis?) 2, 216. *meredic awyr ywch chwi* (stulti, o viri, estis vos) 2, 228. 3. pers.: *achewri ynt oll* (et omnes sunt gigantes) 1, 264. *kynebrwydet ac awel wynt ynt* (aeque celeres ac ventus illi sunt) 2, 227. *dyuethaf ar uuyt ynt* (postremi in cena sunt) Leg. 1, 1, 3.

Praes. sec. sing. 1. pers.: *namyn vn mab oedwn i* (non eram nisi unicus filius) Mab. 1, 2. *sef ar ymedwl hwnnw ydoedwn ynheu* (in eadem cogitatione eram ego) 3, 15. 2. pers.: *obei gares itt goreu kargwreic oedyt. o bei orderch itt goreu gorderch oedut* (si esset tibi amica, optimus amicus esses; si esset tibi amatrix, optimus amator esses) 1, 14. *yd oedut ti yny uenegi im* (eras tu id demonstrans mihi) 1, 19. 3. pers.: *ac nyt oed gyuanhed yny gaer namyn aoed yn vn neuad. ac yno ydoed pedeir morwyn ar hugeint* (non erant incolae in castro nisi qui erant in aula unica, et ibi erant viginti quattuor puellae) 1, 4. Plur. 1. pers.: *yny lle ydoedem yn chware* (eo loco, ubi eramus ludentes) Mab. 2, 24. 3. pers.: *mwy o lawer ... oedynt* (erant multo maiora) 1, 13. Formae hodiernae: sing. *oeddwn*, *oeddit*, *oedd*, plur. *oeddym*, *oeddych*, *oeddynt*.

Forma passiva: *ydoedit yn dyguori y wlat* (excitabatur regio) Mab. 3, 194. *ac yndechreu treulaw gwled yd oedit ynyllys* (et parari coeptae sunt epulae in aula) 3, 34. Hod. *oeddid*.

Respondent fere formae cornicae et aremoricae. Corn. praes. prim. sing. 1. pers.: *glan off a wos an dremas* (purus sum a sanguine viri optimi) P. 149, 2. *kyn nagoff den skentyll pur* (quamquam non sum homo peritus plane) 8, 1. *ken nagof gvyw* (etsi non sum digna) D. 481. *rag ovn namnagof pur thal* (timore totus fere caecus sum) O. 1056. *mygtern oma* (rex sum ego, cf. p. 369) P. 102, 4. *ythof cuthys* (afflicta sum), *ythof lowen* (sum laetus) R. 766. 1165. *lemmyn ythof vy yaghys* (nunc ego sum sanatus) R. 1741. *am cleves maythof grevyys* (e morbo meo quo gravata sum) O. 2631. *kynthoma* (etsi sum ego) Cr. 1690. 2. pers.: *drokȝen os* (malus homo es) P. 192, 1. *ose mab du* (tune es filius dei?) 100, 4. *ytho mygtern otese yn meth pylat* (iam vero rex es tu? inquit P.) 102, 3. *te ȝen able ota gy* (tu homo, unde es tu?) 144, 1. *del ose, del osa*, *del oge* (ut es tu) O. 1796. D. 394. 1018. 1926; D. 732; O. 1767. *huhel ythos ysethys* (sublimis es sedens, sedes) D. 93. *prag ythose mar wokky* (cur es tu tam stultus?) D. 1290. *kyn thos bysy* (etsi es assiduus) R. 1060. *kenthota* Cr. 1660. 3. pers.: *yu* O. 614. 618. 1243. D. 1569. R. 579. 892. *ev* O. 619. 737. 841. 847. 850. 868. 945. 998. *ew* O. 191. 1012, plerumque *yv* Dr. vel *yw* P. *mab du ha den yw kyffris* (filius dei et homo est simul) P. 8, 4. *del yw scrifis* (ut scriptum est) 125, 2. *dre ȝe gows yȝew prevys* (sermone tuo probatum est) 85, 2. *ahanas ythew scrifys* (de te scriptum est) 14, 2. *yn ketella ythyw reys* (sic est necessarium) D. 1167. *prag ythyw ruth the thyllas* (cur est rubra vestis tua?) R. 2529. *maythyv*, *maythyw*, *maythew*, *mathew* (ut sit) O. 688. R. 501.

1077. O. 943. D. 1218. Plur. 1. pers.: *onan ha try on, par del on try hag onan, del ony onen ha try* (sumus, sicut sumus, ut nos sumus unus et tres) O. 3. 12. 57. *buthys on ny* (demersi sumus nos) O. 1705. *ython warbarth myshevyys* (sumus cuncti deleti) O. 1704. 2. pers.: *pyw ough* (qui estis?) R. 196. *sotel ough* (subtiles estis) O. 2491. *dywysys owgh* (electi estis) D. 228. *tus ogh a prys* (homines estis pretii magni) R. 1775. *gylwys owhy* (vocati estis vos) R. 325. *del ough, del owgh, del ough why* (ut estis, ut estis vos) D. 782. 1716. R. 363. D. 1305. *ythough* D. 865. O. 1621. *maythough* (ut sitis) R. 1257. 3. pers.: *sygh yns ol kepar ha leys* (siccae sunt omnes, arbores, sicut cinis) O. 761. *noth ol yns hep dylyow* (nudi sunt omnes, rami, sine frondibus) O. 777. *the resons yns da ha fyn* (rationes tuae sunt bonae et praeclarae) D. 822. *dyen yns* (integrae sunt, portae) R. 656. *ny yns parow* (non sunt pares) R. 1820. *pan yns plynsys* (quoniam plantatae sunt, virgae) O. 2092. *tevys ythyns* (creverunt, adoleverunt) Cr. 1057. *tues perfyt... ythyns i* (homines perfecti sunt ii) Cr. 2354.

Praes. sec. sing. 1. pers.: *dall en* (caecus eram) P. 220, 2. *maythen pur squyth* (ut essem plane defessus) D. 2509. 2. pers.: *peghadores es* (peccatrix eras) R. 1094. 3. pers.: *eff o crist* (ipse erat Christus) P. 8, 4. *an gusyl o* (consilium erat) 32, 1. *grussons cusyll nago vas* (fecerunt consilium, quod non esset bonum) 31, 3. *ytho gylwys. yȝo praysys* (vocabatur, erat laudatus) 124, 1. 109, 2. *kyn ȝo du* (quamvis esset deus) 163, 4. Plur. 1. et 2. pers. exempla desunt. 3. pers.: *pymȝek... ens y* (quindecim erant ea, vulnera) 227, 1. *parys ens* (parati erant) 33, 2. *nagens y hard ȝe wortos* (ut non essent ipsi fortes ad resistendum) 250, 4. *war fals yȝens growndys* (in falso erant fundata, argumenta) 118, 2. *mayȝens y parys* (ut essent ipsi parati) 238, 3.

Arem. praes. prim. sing. 1. pers. (rec. *oûn*, *ezoûn* Man., hod. *ounn*, *éz ounn* Lgn., *eson* Dum.): *meurbet of claff* (valde sum aegrota) Buh. 90, 25. *contant of* (contenta sum) 26, 13. *pan of den bras* (quoniam sum vir potens) 28, 23. *coz off* (senex sum) 8, 22. *coezet off* (lapsus sum, cecidi) 4, 16. *pan off* (quoniam sum) 54, 8. 98, 4. 122, 13. 132, 25. 194, 7. 196, 6. *mazoff*, *mazof* (quod sum, ut sim) 8, 20. 106, 14 etc. *ez off soezet, ez off prenet* (sum attonitus, redemptus) 4, 9. 10, 15. *pan ouf ehanet*, *dall* (quoniam sum morans, caecus) 56, 1. 104, 17. *pan ouf manet* (quoniam remansi) MJ. 5 b. *nac ouf mar sin* (quamvis sim robustus) 132 b. *soezaf a graf nac ouf clafvet* (miror quod non sum aeger factus) 223 a. *prest ouf* (praesto sum) 56 b. *ez ouf hanvet* (nominata sum, vocor) 89 a. 2. pers.: *pan out* (quoniam es) Buh. 178, (15.) 20. *nac out mar fyer* (quamvis confidens sis) MJ. 63 a. *piou oude* (quis es tu?) 89 a. *piou oude peban oude duet* (quis es tu? unde venisti tu?) 18 a. *ezout pur* (purus es), *ezout souueren* (es supremus), *pe lech ezout* (quo loco es?), *nep pe gant ezout translatet* (per quem translatus es) 66 a. 181 a. 191 a. 231 b. *rac mazout a adam lamet* (quia ex A. sumptus, ortus es) 65 a. *pe da tra ezoude deuet* (ad quam rem venisti tu?), *pe en contre ezoude aet* (in quam regionem ivisti tu?) 70 a. 190 b. 3. pers.: *eu* (est) MJ. fq. *chenchet eu liu* (mutatus est color) Buh. 166, 13. *ret eu gouzaff* (necessarium est pati) 206, 9. *dren pez mazeu din, dren pez mazeo onest* (quia est dignus, honestus) 108, 16. 110, 10. *ezeu sapient... ezeo a tut prudant* (est sapiens, est ex hominibus prudentibus) 24, 4. 5. *eo* Buh. fq. (*eo, e* Man.) *ne gon pe gant re ef e aet* (nescio quibuscum hominibus is ierit)

MJ. 216b. *ret ez gouffenn me maz e aet* (necesse est sciam ego quo ierit) 210b. *ne gon pe dre eze aet* (nescio qua abierit) 217a. *dre ma hunfre dif ez e revelet* (per somnium meum mihi revelatum est) Buh. 30, 10. Plur. 1. pers.: *laquet omp, paurisset omp* (positi, pauperes facti sumus) Buh. 126, 15. 16. *duet omp* (venimus) 140, 9. 184, 9. *aet omp* (ivimus) 184, 22. *mazomp nechet* (ut pertaesum sit nos) 100, 14. *soezet omp* (attoniti sumus) MJ. 59b. 217b. *dre se ezomp ny guynvidic* (hac re sumus nos beati) 209a. *ezomp deuet* (venimus) 71a. 2. pers.: *duet mat ouch huy* (bene venistis vos) Buh. 186, 3. *pan ouch* (quando, quoniam estis) 54, 16. 188, 9. MJ. 235b. *a pan ouch ganet* (ex quo nati estis) 174b. *mazouch oll en strif edivout* (ut sitis omnes in contentione propter eum) 101a. *dre mazouch merch huec ha hegar*, *dre mazouch vaillant ha santel* (quia es[tis] puella dulcis et amabilis, q. e. fortis et sanctus) Buh. 38, 9. 178, 3. *ezouch trist* (estis tristes), *ezouch re decevet* (nimis decepti estis) MJ. 206a. 232a. *gantaf ezouchuy couviet* (per eum estis vos invitati) 227a. *ez och choaset* (estis electi) Buh. 186, 9. 3. pers.: *nac ynt licit da recitaff* (ut non sint permissa ad recitandum), *quen uhel ynt* (tam sublimia sunt) MJ. 62a. *presant ynt rac drem a breman* (praesentes sunt ante conspectum nunc) Buh. 158, 1. *rac mazint scuiz stancq gant langour* (quia sunt fessi tantum languore) 190, 26. *rac ma[z]int y pridiriet* (quia sunt illi solliciti) MJ. 225b. *un aer flaeryus mazint confus ruset* (aër fetidus per quem confusi trahuntur) 13b. *ezint spontet* (perterriti sunt) 215b. *eux a dour ezint difournis* (aqua sunt destituti) Buh. 190, 27.

Praes. sec. sing. 1. pers. (*ouan, ez ouan* Man., *oann, éz oann* Lgn., *e voann* Dum.): *guerch voan ha glan ha leanes* (virgo eram et pura et sanctimonialis) Buh. 42, 19. *aet voan* (ieram) 12, 19. *penaux voan ampech am mecher* (quomodo eram impeditus a negotio meo) 74, 15. *eno ez oann clos hac obscur* (ibi eram clausus et obscurus) MJ. 230b. *te ... dif a lavaras ... ezoann guenvidic* (mihi dixisti me esse beatam) 127b. 2. pers.: *petra neuez so hoaruezet ... maz oas dre burzut symudet* (quid novi accidit, cur esses per miraculum factus mutus?) Buh. 74, 4. 3. pers.: *Mma studi ma opinion voa gueneoch ha reson monet, ma studj ma opinion voa e religion monet* (studium meum, opinio mea erat vobiscum et ratione ire, in religionem ire) Buh. 14, 18. 28, 4. *sanct voa heman a pan ganat* (sanctus erat hic ex quo natus est) 208, 20. *Juzas oa ho penn* (Iudas erat princeps eorum) MJ. 64b. *nac oa mar certen* (quamvis certus esset) 79a. *oa suramant* (erat certo) 209b. *un follez oa* (dementia erat) 233a. *piou oangroaguez se* (quae erant istae mulieres?) 219a. *a ret oa* (num necesse erat?) 213b. *pan oa* (quando erat, cum esset) 4a. 16b. 19b etc. *pez fantasy oe dit* (quid furoris erat tibi?) 129a. *evel maz oae difme dleet* (sicut erat debitum mihi, sicut debebam) 196b. *mazoa* (ut erat, ut esset) 69b. 105b. *rac mazoa, dre mazoa* (quia erat) Buh. 46, 1. 210, 5. *rac se ezoa ret arretaff* (ideo erat necesse inhibere) 78, 15. *drezoa deffri proficiet* (ut erat certo praedictum) 184, 6. *ezoa daczorchet* (resurrexerat) MJ. 179b. *ezoa prennet* (firmata, clausa erat, porta) 217a. *dre ezoa* (ut erat) 173a. 194a. *her drezoa beu* (quamdiu vivus erat) 159b. 188b. Post *a* intromisso *i, y*: *ef a yoa mat* (is erat bonus) 204a. *ma desir a yoa hir oz ma inspiraff* (desiderium meum erat dudum me inspirans) Buh. 182, 3. *an place man aioa diouganet* (hic locus erat promissus) 190, 12. *heman aioa goar hegarat* (hic erat vir amabilis) 208, 14; constructione imper-

sonali: *me aioa claf* (eram aegrotus) 108, 3. *me ioa . . . galvet Men* (appellatus eram Petrus) MJ. 196b. Plur. 1. pers.: *ez oamp meurbet tristidic* (eramus magnopere maestae) MJ. 199b. *quen astut evel tut mudet ez ez oamp neuse* (an leg. *ez edoamp*? aeque stupefacti ac muti homines eramus tunc) 219b. 2. pers.: *ha pan oach a pep tu sugit a Egypt en houz acuytas* (et cum essetis undique subiecti, ex Aegypto ipse vos liberavit) 128b. 3. pers. sine dubio *oant*, *ezoant* ut hodie (*ouant* Man.).

Forma passiva: *pan oat ouz e ren* (cum duceretur; cf. p. 545) MJ. 123a. Hod. *eur*, *oar*, *voar* praes., *voad* imperf. secundum Lgn.

Interdum ante easdem formas (sicut ante alia quaedam verba vocalibus inchoata) post particulas quasdam cornice et aremorice intromittuntur vel servantur consonae singulares vel coniunctae:

Cornica *s* (= *t*, p. 154) post particulas *mar* vel *mar a* (si) atque *a* (*as*) exclamantis: *marsof vy* (num sim ego) D. 742. 2003. *marsos map dev*, *marsos mab du* (si es filius dei) D. 60. 99. 2865. P. 11, 3. 14, 4. *mar sos dev*, *mar sos du* (si es deus) D. 81. 1738. P. 93, 2. *mar asos* (si es) R 984. 1417. *mar sota* (si es tu) P. 129, 3. 191, 2. *mar soge* (id.) 197, 2. D. 1769. 2891. *mar sosa* (id.) D. 1324. 1479. 1720. *mara sose map dev* (si tu es filius dei) D. 2867. *mar syv* (si est, num sit) R. 520. D. 938. 1088 etc. *mar syw* (id.) D. 222. 3105. 3116. R. 692. 1237. 2103. *mar sew* (id.) P. 61, 2. Cr. 732. 1650. 1802. 1887. 2468. *mar asyw*, *mara syw*, *mara sew* (id.) O. 2563. R. 828. P. 55, 1. *mar sywe* (si is est) D. 1614. R. 611. *mar sywa* (id.) O. 1329. *mara sewa avall da* (num id sit pomum bonum) Cr. 742. *marsewhy fure* (si vos estis sapientes) Cr. 2166. *marsens garow* (si sunt rudes, clavi) D. 2738. *marow mar so* (mortuusne sit) P. 215, 4. *a dev ker assoma squyth* (o deus care, ut sum defessus ego!) O. 684. 1009. *a venen assos goky* (o mulier, ut es stulta!), *a vrry assos gentyl* (o Uria, ut es nobilis!) O. 173. 2153. *a ihesu a sos gocky* (o Iesu, ut es stultus!) D. 2043. *yssos goky* (ut es stultus!) R. 1464. *assosa fol*, *a soge mvs*, *a soge gocky*, *hessoge goky*, *asota gokky* (ut tu es insipiens, demens, stultus!) R. 953. 971. D. 2897. R. 983. 1043. *a syv ioy gynef* (ut gaudeo!) R. 2608. *arluth assyv varthusek* (domine, ut est mirum!) R. 1177. *du a syv emskemunys nep re ordenes y lathe* (deus, ut est maledictus qui iussit eum occidi!) D. 3091. *yn ov colon a syw bern* (in animo meo quantum curae est!) D. 2932. *assyw whek an hun myttyn* (quam dulcis est somnus matutinus!) O. 2074. *yssyw hemma trueth bras* (ut est haec miseria magna!) D. 3182. *asson whansek ol the pysy* (ut avemus omnes precari!) D. 37. *a thu asowhy bylen*, *a thev asowhy gocky* (o deus! ut estis vos turpes, stulti!) D. 2624. R. 87. *ýsough gokky ha fellyon* (ut estis stulti et insipidi!) R. 1273. *asso fast ytho dyges agan daras* (ut erat firme vero clausa porta nostra), *asso mur tyn ow passyon* (ut erat valde acris mea passio) R. 1181. 2556.

Coniunctae consonae *ns*, *ng* intromittuntur post particulas *ny* negativam et *na*, *nau* (nunc, tunc, iam): *my nyngof warden totha* (ego non sum custos ei) Cr. 1148. *nynsos cothman the cesar*, *thotho ef nynsos cothman* (non es amicus Caesari, illi) D. 2220. 2431. *gans ihesu nynsos pryveth* (cum I. non es familiaris), *nynsos lemmyn flogh* (non es nisi puer), *nynsos den fur* (non es vir prudens) R. 1092. 1363. 1410. *a nynsose pryeryn* (nisi tu es peregrinus) R. 1261. *nansyv bos soper parys* (iam parata est cena), *nansyv pilat serrys* (nunc iratus est P.), *nansyv hy prys* (iam tem-

pus est), *nansyv ihesu fethys* (iam confectus est I.) D. 701. 2241. 2471. 2617. *nansyv an voren marow* (nunc mortua est puella) O. 2758. *nannsyv* (nunc est) O. 2454. *nansyw* (id.) O. 656. 1127. 2321. *nangew* (id.) Cr. 1334. 1792. 2403 etc. *nynsyv*, *nynsyw* (non est) fq. in Dr. *nynsew* (id.) Cr. 1048. *a nynsyv nep a theppro* (nonne est qui cenat?) D. 800. *nyngyw mernas belyny* (non est nisi indignitas) P. 82, 4. *vmma nyngew ef tregis* (hic non moratur ille) 255, 4. *nyngew ragos se laȝe* (non est penes te occidere) 123, 2. *nyngew ow faynys beghan* (non sunt dolores mei parvi) 166, 2. *nynjew*, *nyngew* (non est) Cr. 263. 1094 etc. *nanson lafuryys* (nunc sumus confecti labore) O. 2823. *nynson tus wast* (non sumus homines inutiles) R. 2155. *byth nynsogh why yn della* (nequaquam estis vos ita) D. 791. *nynsough mas dev lorel* (non estis nisi duo nebulones) O. 1504. *nynsough lemmyn gokyes*, *nynsough lemmyn gowygyon* (non estis nisi stulti, mendaces) R. 1136. 1510. *mes ol nynsough gulan deffry* (sed non omnes estis puri certe) D. 866. *mas nyniough ol da na whek* (sed non omnes estis boni nec dulces) P. 47, 2. *nanso prys gwespar* (iam erat tempus vesperae, sacrorum) 230, 1. *nango hanter dyth* (iam erat meridies) 209, 1. *fast navngo glenys* (firmiter erat adhaerens) 176, 3. *crows Ihũs navnio paris* (crux Iesu iam erat parata) 160, 2. *nevngo deuethys an prys* (iam venerat tempus) 200, 1. *nynso torn da* (non erat consilium bonum) D. 1298. *nynso reys* (non erat necessarium) R. 1252. *whath kentrow ȝeȝe nyngo* (clavi iis nondum erant) P. 154, 1. *teller vyth nyngo kefis* (locus nullus erat inventus) 206, 4. *nynio hard* (non erat audax, non audebat) 214, 4. 234, 2. *henna ganso nynio poys* (hoc ei non videbatur grave) 10, 2. *nynio* (non erat) 6, 4. 151, 3. 167, 4. 187, 3. 233, 2. *byth nyngens y coweȝe* (nequaquam erant ii sodales) 41, 2. *y nyngens gyw* (ii non erant apti) 68, 4. *whath yn erna nyngens war* (tunc nondum animadverterant) 252, 4. In libris cornicis ut aremoricis separari solent: *nyn gyw*, *nyn io*, *nyn gens* eodem modo quo *na go* (quod non erat) 31, 3. 202, 4. *na gens* (quod non essent) 250, 4 pro *nag o*, *nag ens*, cum *na*, quae ante vocales est *nag*.

Aremorica *d* (respondens cornicae *s*) post particulas *mar* (si) et negativam *ne* (raro post *na*): *mar doufme entre dou stouet oar pennou ma dou glin* (si ego interim flexus sum in genua mea) MJ. 54 a. *mar douf forget a drouc metal* (si fabrefactus sum e metallo malo) 94 b. *nedouf quet en termen quen scaf* (non sum denique tam levis) 212 a. *na nedouf nep guys souisant* (nec sum ulla ratione sufficiens) 197 b. *nedoff oz nep re disleal* (in neminem infidelis sum) Buh. 144, 20. *din nedoff quet* (dignus non sum) 188, 5. *mar doude . . . da drouc enclinet* (si tu es ad malum inclinatus) MJ. 94 a. *mardeu* (si est) 37 b. 46 a. 65 a. 73 a. Buh. 22, 14. 82, 10. *mardeo* (id.) 116, 1. *nedeo* (non est) 62, 18. 152, 5. *nedeu* (id.) MJ. 41 a. 53 a. 68 a. 204 b. 214 a. 219 b. *anedeu me eu ann heny* (nonne sum ego ille?) 59 b *andeu quet* (nonne est?) 91 a. *andeu* ('nonne'), *andeueff* ('utrumnam') Cath. *na deu ganet* (qui non est natus) Buh. 82, 9. *na deu mar sanctel hoz guelaff* (quamvis sanctum te videam) 206, 8. *nedomp quet bezet* (non fuimus) MJ. 235 a. *mardouch* (si estis) 194 a. *nedouch quet oll net* (non omnes estis puri) 53 a. *andouchuy* (nonne estis vos?) 112 a. 234 a. *mar dint* (si sunt) 52 b. *anedindy duet* (nonne venerunt ii?) Buh. 158, 18. *bezgoaz gant goas nedoan boaset* (nunquam cum puero consueta eram) 50, 7. *mardoa ret* (si erat necessarium), *mar doa Messias* (si erat M.) MJ. 129 b. 205 a. *nedoa* (non erat) Buh. 122, 19. *nedoa nygun*

(nemo erat) MJ. 204a. *andoa ret* (nonne erat necessarium?) 207b. *andoa enompny birvidic . . . hon calon ny* (nonne erat in nobis fervens nostrum cor?) 209b. Item apud Man. *ne doûn quet* etc. et hodie. Rariora sunt exempla innctarum *nd* post *ne* (cf. corn. *ns, nǵ*): *nendouf pas fantasy* (non sum spectrum) MJ. 183b. *nendeu huy* (non estis vos), *nendeu quen* (non est similis), *nendeu quet sy, nenbeu* (leg. *deu*) *goap quet* (non est dubium, ludibrium) 186b. 187a. 207b. 223a. *nendoann quet quenferm* (non eram tam firmus) 231a.

Componuntur vero formae, quas supra enumeravimus, eaedem vel paulum immutatae, cum cambr. *yd, ytt*, corn. *es, us* (*eǵ, uǵ*), arem. *ed, aed*, cui insuper praecedere possunt particulae ut verbalis cambr. *yd*, corn. *yth*, arem. *ez*.

Cambrica exempla praes. prim.: *yr pan yttwyf ynn medu y dyffrynn hwnn* (ex quo sum possidens hanc vallem) Mab. 1, 265. *nyt yttwyfi yn ansawd* (non sum ego in condicione) 2, 54. *adywedy di ymi a yttiw kei ynllys arthur. yttiw heb ynteu* (dicesne mihi tu, sitne C. in aula A.? est, inquit ille) 1, 260. *neut yttiw dros amser itt* (nonne est trans tempus, nonne praeteriit tempus tibi?) 3, 267. *arglwyd yth ewyllys yd ydym* (domine, ad voluntatem tuam adsumus) 3, 197. *nyt yttiw y clawr yn y lle kyntaf y kefeist* (non est tabula eo loco ubi primum invenisti) 1, 293. Praes. sec.: *nyt yttoedwn i ynholi dim ytti* (non eram ego quaerens quidquam tibi) 3, 12. *ac yd yttoed yn troi* (et erat ambulans) 1, 262. *o hynny yd yttoed yn kolli y liw ae wed* (inde erat amittens, amittebat colorem suum et aspectum) 1, 296. *pan yttoed yn yr vnlle* (cum esset eodem loco) 1, 279. *aphan yttoedynt uelly* (et cum essent sic) 1, 281. *yny yttoed, yny yttoedynt* (donec erat, erant) 2, 28. 3, 274. 1, 4. 7.

Cornica praes. prim. sing. 1. pers.: *del esof ov tyene* (ut sum exanimatus) D. 2511. *namnagessof ow merwel* (tantum non morior) R. 2145; minus accurate: *ythesaf* D. 1224. Cr. 1667. 2125. 2. pers.: *esos yth cop owthysethe* (qui sedes in pallio tuo) D. 931. *ple thesos* (ubi es?) R. 644. 3. pers. (curtata): *an gasadow vsy ov cul fals dewow* (abominanda quae facit falsos deos) O. 2692. *yma dout thym . . . nagusy aberth yn fas* (est dubitatio mihi, timeo ne non versetur bene) R. 1217. *prag nagvsy ef genes* (cur non est ille tecum?) O. 573. *del vgy* (ut est) O. 2728. *vgy* (qui est) O. 1626. D. 962. 1044. 2042. R. 2160. P. 53, 4. Plur. 1. pers.: *kepar del eson* (sicut sumus) R. 1291. 2. pers.: *kepar del esough* (sicut estis) R. 2434. *ythesough ov kuthyl ges* (facitis ludibrium) D. 332. Praes. sec. sing. 1. pers.: *in agis mysk pan esen* (inter vos cum essem) P. 75, 1. *pan esen ov quandre* (cum ambularem) O. 213. *ythegen yn cres almayn* (eram in media Germania) R. 2148. 2. pers.: *pan eses yn paradys* (cum esses in paradiso) O. 900. *yn dan ambos ytheses* (sub pacto eras) D. 2259. *ythesas ow muskegy* (desipiebas) R. 1466. 3. pers.: *ena vn lowarth ese* (ibi hortus quidam erat) P. 233, 1. *han meyn . . . ese a vgh Ihũs whek* (et lapidem qui erat super Iesum dulcem) 244, 3. *pan ese yn mysc y abestely* (cum esset inter apostolos suos) 27, 1. *war ben dewlyn pan ese* (in genibus cum esset) 58, 1. *aberth yn crows pan ese* (in cruce cum esset) 185, 1. 197, 1. *pan esa yn crows pren* (cum esset in cruce) 183, 4. *queth esa a dro ȝoȝo* (aulaeum erat circum eum) 140, 3. *han dus esa ol yn dre* (et populus omnis qui erat in urbe) 97, 2. *war crist y fons ow cronkye manna[n] geve goth na leyth nagesa worth y grevye* (Christum tuderunt, ut non esset ei vena nec membrum quod non eum gravaret) 132, 2. *pup ol ese*

ow crye (universi clamabant) D. 3127. *ese yn dan naw alweth* (qui erant sub novem clavibus, captivi) R. 661. *marow yo pup tra ese spyrys a vewnans ynno, marowe ew pub tra eȝa sperys a vewnans vnna* (mortua est omnis creatura in qua erat spiritus vitae) O. 1089. Cr. 2456. *neb ese aberth yn beth* (qui erat in sepulcro) R. 514. *an brassa ege yn pow* (maxima quae erat in regione, peccatrix) R. 1095. *a wylsta ken yn torma ys del ege agensow* (vidistine aliud hac vice quam erat modo?) O. 796. *an eal ega in wethan* (angelus qui erat in arbore) Cr. 827. *en keth guasma ythese gans ihesu* (hic idem puer erat cum Iesu) D. 1405. *thysogy ythese benenes lour* (tibi erat mulierum satis) O. 2246. *yȝese meneth ughell* (erat mons altus) P. 162, 2. *The herodes ythesa . . . sor bras* (Herodi erat ira magna) 110, 1. *fast may ȝese* (fixa ut esset, manus) 179, 2. *an le may ȝese. the rag an try may ȝesa* (locus ubi erat, coram tribus ubi erat) 255, 4. 112, 2. *dev kendoner yth ege* (duo debitores erant) D. 502. Plur. 1. pers.: *del esen agan vnnek* (ut eramus undecim nos) R. 3295. *ythesen dre pur hyreth war the lergh 'ov thymwe'he* (propter merum desiderium in vestigio tuo versabamur) R. 1170. 3. pers.: *ȝe Ihũs esens a dro* (circum Iesum erant) P. 140, 4. minus accurate: *I cam whegol a welas del esons worth y ȝygtye* (mater eius dulcissima vidit, quomodo essent eum tractantes) 164, 1.

Eaedem formae cum consonis intromissis: *mar asugy yn wlas* (si est in terra), *mar asugy yn bysma* (si est in hoc mundo) R. 1636. 1758. *nynsugy ov lesky* (non ardet) O. 1398. *ihesu omma nynsugy* (I. hic non est) R. 782. *nyngegy ow mesternges* (leg. *mygternes?*) *yn bysma* (non est regnum meum in hoc mundo) P. 102, 1. *rusken nynsese an blyn then ben* (cortex non erat a vertice usque ad stipitem) O. 779. *a nynsese ynnonny agan colon ow lesky* (nonne erat in nobis cor nostrum ardens?) R. 1321. *a nyngese alwheow warbarth yn ages guyth why* (nonne erant claves universae in vestra custodia?) R. 650. *gallus nyngese kemmen* (potentia nequaquam erat) P. 75, 2. *gwelsons cleras bytegyns byth nyngese* (viderunt morbum, attamen nullus erat) 157, 2. *ogas o nyngesa pell* (propinquus erat, non erat remotus) 140, 2. *nyngeȝa, nyngessa* (non erat) Cr. 2426. 2429.

Aremorica praes. prim. sing. 1. pers.: *pan aedoff aman voar an hent* (quamquam sum hic in itinere) Buh. 36, 21. *pan aedoff . . . en placc man* (quoniam sum in hoc oppido) 202, 7. *ezaedof claff* (sum aegrotus) 38, 12. *diuiner meurbet ezedoff* (divinator sum magnopere) 82, 22. *oz crenaff bepret ezaedouff* (trepidans semper sum), *e penet meurbet ezedoff* (in dolore magnopere sum) 198, 9. 14. *rac en quic ganet mazedouf* (quia in carne natus sum) MJ. 65a. 2. pers. exemplum non invenitur (nec apud Man., qui statuit 1. pers. *ezidoûn*, 3. *ezidi*). 3. pers. (curtata ut cornice): *proficiet edy* (praedictum est) Buh. 2, 13. *pan edy un dro en hoz ty* (quoniam est aliquando in domo vestra) MJ. 79b. *ganet pan edy* (quoniam natus est) Buh. 98, 7. *pan aedy pardon* (quoniam est remissio) 52, 11. *pan aedy devy beniguet* (quoniam benedictus est D.) 190, 4. *medy ma mab huec* (ubi est filius meus dulcis?) MJ. 126b. *mazedy* (ubi est) 187b. 188b. 189a. 219b. *evel mazedy en lyzer* (sicut est in litteris) 205a. *drezedy scrivet* (secundum id quod scriptum est) 30b. *drezedi* (sicut est) 75a. *hac evelse net ez edi* (et sic plane est) 35b. *enouf hep muy ezedi an squient* (in me dumtaxat est intellectus) 177a. *ezedy* (est) 27b. 178a. *diuset ezaedi* (electus est)

Buh. 2, 9. *claffet ezedy* (aegrota est) 140, 4. *decedet ezedy* (mortua est) 146, 14. Plur. 1. pers.: *pan edomp aman didan coat* (quoniam sumus hic sub silva) 38, 22. 2. pers.: *pan edouch certen en enes* (quoniam estis certo in insula) 16, 3. *pan aedouch breman, pan aedouch aman* (quoniam estis nunc, hic) 142, 8. 12. Praes. sec. sing. 1. pers.: *an tour meur crenn maz edoenn me* (turris magna rotunda in qua eram ego) MJ. 231 a. 3. pers.: *pan edoa gryet* (cum esset affixus) 134 a. *rac en tour prennet maz edoa* (quia in turri inclusus erat) 220 a. *gueneomp asezet ez edoa* (nobiscum sedebat) 211 b. *gant dou den net ez edoa* (cum duobus hominibus sinceris erat) 221 b. *me aedoae ma hunan manet* (ego sola remanseram) Buh. 60, 1. Forma contracta (ut apud Man. *ezedôn*, *ezedos*, *ezedo*, *ezedomp*, *ezedoc'h*, *ezedont*, apud Lgn. *éz édounn, éz édoz* etc.): *quent maz ganset parfet aedo* (ante quam nasceretur, perfectum erat) 190, 7. *pan edo en croas* (cum esset in cruce) MJ. 139 b. *han bez a edo dygoret* (et sepulcrum erat apertum) 200 a. Plur. 3. pers.: *ouz miret ez edont* (servantes erant, servabant, claves) 217 b.

Cornicis formulis *marasugy*, *nynsugy*, *nyngugy* respondent aremoricae: *aman quet sellet nededy* (hic, aspicite, non est) MJ. 218 b. *nendedy aman, nendedi tam aman* (non est hic) 185 a. 186 a.

2. E radice AS (*âs*?) fluxisse videntur formae quaedam singulares 3. ps. cambr. *is* et *oes*, corn. *us* vel *es*, arem. *eux*.

Cambr. IS, antecedens, aut sola: *is xxx. istrimuceint. is cihun argant* (cf. app.) gl. Ox. 22ᵇ. *ismi* (sum ego) Cb. 3. 54. *ishui* (vos estis) Cb. 19. *ys drwc agedymdeith uuost di. ac ys da agedymdeith agollaist di* (est malus sodalis qui fuisti tu, et est bonus sodalis, quem amisisti tu) Mab. 3, 152. *ysgwir* (verum est) 1, 31; aut composita *ydys*, qua forma passivum circumscribitur (p. 544), quin etiam *ydydys*: *vygkarcharu yd ydys oachawr marchawc* (captivitas mea est propter equitem) Mab. 1, 31. OES: *y dywawt y mab. aoes borthawr. oes* (dixit puer: num est portarius? est!) Mab. 2, 201. *gofyn aoruc owein aoes uarch ac arueu yr iarlles. oes* (interrogare O.: estne equus et arma comitissae? sunt) 1, 29. *nyt oes kerdetwr ar yr unben hwnn* (non est viatoris habitus in domino hoc) 1, 20. *hediw nyt oet ar y helw namyn yr un ty hwnn* (hodie non est in eius possessione nisi una haec domus) 1, 28. *adiheu yw itti nat oes deuwr yny byt* (et certum est tibi non esse duo viros in mundo) 1, 6. *kanytoes na gwreic na morwyn ydymardelwych ohonei* (nam nec mulier est nec puella quam dicas tuam) 2, 15. *nydoes breynt y putein* (non est privilegium meretrici) Leg. 2, 1, 80.

Idem coniunctum cum formis radicis I: *ys oed gryssyn na allut dywedut* (erat miserum quod non poteras loqui) Mab. 1, 268. *ysoed gryssyn kelu yrywr as hwnn* (miserum erat abscondere hanc speciem pueri) 2, 217. *ysydynt gennyf* (sunt mecum, nuntii) 2, 229.

Corn. ES, US: *an la[h]ys ʒynny es. la[h]ys es yn pow* (leges quae nobis sunt, leges sunt in terra) P. 32, 2. 121, 3. *ol myns es orth ʒe vlamye* (omnis multitudo quae est te incusans, quicunque te incusant) 120, 3. *genen cregis neb es* (nobiscum suspensus qui est) 192, 2. *clevas bras es omdewleff derʒys* (morbus magnus in manus meas ingressus est) 156, 3. *aban nages a wothfe* (quoniam non est qui sciat) 158, 4. *nagues ioy yges colon* (ut non sit gaudium in corde vestro) R. 1258. *yn pryson ews* (qui sunt in vinculis, famuli) R. 316. *ews*

a huhon (qui est supra nos, deus) D. 3. *vs* fere in Dr. *kymmys yn bys vs vas* (quidquid in mundo est bonum) P. 16, 3. *myns vs omma cuntullys* (quicunque sunt hic congregati) 92, 2. *ȝoȝo kymmys vs ordnys* (quidquid ei ordinatum est) 24, 2. *trystyns vs worth ow bluȝye* (tristitia me perturbat) 53, 2. *nyngew ow faynys beghan vs lemyn war* [leg. *worth?*] *ow sensy* (non sunt dolores mei parvi, qui nunc me tenent) 166, 2. Intromisso *s* vel *ns*, *nǵ*: *marses dor segh*, *marsus dor segh*, *marsus tyr segh* (si sit solum, terra sicca) O. 1100. 1116. 1120. *marsus seghes bras* (si est sitis magna) D. 2978. *marsus kuth war the colon* (si est aerumna in corde tuo) R. 2156. *marsues marghas* (si est mercatus), *marsues grannt thyso grantyys* (si est venia tibi concessa) D. 316. 3142. *nynsus* (non est) fq. in Dr. *mar nynsus* (si non sunt clavi) D. 2674. *nynsues myghtern thyn* (non est rex nobis) D. 2362. *nynses laha*, *nynses mestrysy* (non est lex, non sunt magistri) O. 1236. 2468. *denvyth nynges* (nemo est) P. 34, 3. *ynno eff dyfout nynges* (in illo vitium non est) 192, 3. *byth reson ȝe laȝe nynges keffys* (nulla causa occidendi est inventa) 128, 4. *forth nynges*, *nynges forth* (non est via) 32, 4. 245, 4. *nynges* (non est) Cr. 1996. 2194 etc. *nyngeis*, *ny[n]geas* (id.) Cr. 1132. 1972.

Arem. EUS (gallicano more scriptum *eux*, *euz*): *ez eux feunteun oz eyennaf* (fons est scatens) Buh. 104, 14. *aman hoantec ezeux dec scoet* (hic desiderati sunt decem nummi) 158, 6. *mazeux ayen ha feuntenyon* (ut sint rivi et fontes) 192, 3. *ez eux rodou gant poanyou* (sunt rotae cum tormentis) MJ. 10b. *ivez ez eux ... un rifier sclacc* (etiam est rivus gelidus) 11 a. *arre ez eux un dour* (rursus est aqua) 12 b. *nac eux den ganet en crethe* (ut non sit homo natus qui id crederet) 28 b. *nac eux affet doe en bet nemedouf* (quod non est revera deus in mundo nisi ego) 177 b. Cum *d* post *mar* et *ne*: *mar deux drouc* (si est malum) 233 a. *aour nac argant mar deux gantaff* (aurum vel argentum si est cum eo) Buh. 10, 20. *en bet ne deux quet nemet poan* (in mundo non est nisi cruciatus) 16, 16. *aman nedeux ran na bannech* (hic non est pars nec gutta) 100, 12. *ne deux nep diougan mat* (non est promissum, augurium, bonum) 170, 9. *ne deux mecher ne galler differaf* (non est opus, non potest differri) 72, 6. *ne deux mecher a differaff* (non est opus dilatione) 186, 17. *ne deuz sy*, *ne deuz quet sy*, *ne deuz mar*, *ne deux mar* (non est dubium) MJ. 23 a. 28 a. 81 a. 204 b. *eno ne deux na meux na mann* (ibi nec cibus est nec manna) 14 a. *quet queffret ne deux nemedoch* (simul non est nisi vos) 206 a.

3. Incertae radicis (SA = *sta?*) sunt formae 3. pers. sing. cambr. *syd*, *yssyd* (= *y syd?*), arem. *so*, quarum utraque sequitur fere nomen vel pronomen.

Cambr. SYD, plerumque *yssyd*: *ir hennrit issid arifrut* (vetustum vadum, quod est in flumine) L. Land. 70. *ornau maynaul essit en Aruon* (in novem regionibus quae sunt in A.), *eteyr auon essit endhi* (in tribus rivis, qui sunt ibi) Leg. 2, 2, 1. *pa ystyr yssyd yr gweidi hwnn* (quae est causa huius clamoris?) Mab. 1, 16. *untroet yssyd idaw* (unus pes est ei), *affonn yssyd idaw o hayarn* (et clava est ei ferrea) 1, 6. *iarll ieuanc yssyd gymodawc idi* (comes iuvenis, qui est vicinus ei, comitissae) 1, 28. *yr annifeil hynaf yssyt yny byt hwnn* (animal aetate maximum, quod est in hoc mundo) 2, 233. *isit petguared pard* (est quarta pars) gl. Ox. 23ᵃ. SIT (cf. *sef* pro *isef*, p. 398): *o sit rann y mi oth uab di* (si est pars mihi filii tui) Mab. 2, 208. Hod. *sydd* ante vocales, *sy* ante consonas.

Arem. SO frequentissime ut: *heman so dan tut burzut* (hoc populo est miraculum) Buh. 46, 10. *piou so* (quis est?) MJ. 183b. 227b. Item impersonaliter: *me so* (sum) Buh. 10, 11. 12, 13. 16, 24. MJ. 14a. 176b. 177a. b. 196a etc. *mezo* 18b. 203a.

4. Radix MA (= *mag*) inesse videtur in formis 3. pers. et sing. et plur. simplicibus, ad quas accedunt aliae aremoricae quaedam compositae.

Cambr. MAE, MAENT: *ydan y prenn hwnnw y mae ffynnawn. ac yn ymyl y ffynnawn y mae llech varmor. ac yn y llech y mae kawc argant* (sub arbore hac est fons. et in margine fontis est lapis marmorea. et in lapide est scyphus argenteus) Mab. 1, 8. *yny cruc y mae karn. ac yn y garn y mae pryf* (in monte est rupes, et in rupe est serpens) 1, 271. *ac ena emay yaun, ac ena emae yaun* (et tum est iustum) Leg. 2, 11, 24. *yno y maent perchen trychant pebyll* (ibi sunt possessores trecentorum tentoriorum) Mab. 1, 272. *apha le emaynt* (et ubi sunt?) Leg. 2, 11, 23. Interrogat nudum verbum etiam sine formulis interrogativis: *mae di gyghor di ymi* (quid est consilium tuum mihi?) Mab. 2, 15. *mae ynywl iarll ae wreic ae uerch. y maent yny lofft racko* (ubi est comes Y. et eius uxor et eius filia? sunt in cubiculo illo) 2, 20. *mae y marchawc oed yma ... y mae ardalym odyma* (ubi est eques qui erat hic? est nuper hinc) 2, 48.

Corn. MA, MONS: *yma* (est) fq. *ymma* (id.) O. 1040. D. 1456. Cr. 2433. *plema* (ubi est?) O. 571. 1316. D. 2665. R. 646. 849. 856. 1649. *yma dew ȝyn parys* (sunt duo nobis parati, gladii) P. 51, 3. *ȝynny sur yma laha* (nobis certe est lex) 143, 1. *ow holon y ma genas* (cor meum est tecum) 172, 2. *ow tybbry genen yma* (edens nobiscum est, proditor) 43, 1. *lauar ȝym plema ȝe dus* (dic mihi, ubi est populus tuus?) P. 78, 1. *pema* (ubi est?) 34, 2. *pyma* (id.) Cr. 1144. 1191. *may ma lyes gvrek ha govr ow treyle thotho* (ad quem multitudo virorum et mulierum est se vertens), *yn le may ma* (quo loco est) D. 557. 2058; lcoaescens cum pronomine: *pleme* (ubi est id, corpus?) R. 46. *plemeve* (ubi est ille?) P. 147, 3. *pymava* (id.) Cr. 1139. 1550. *pan pleyt y meft, fatel mefa* (quali statu, quomodo est ille?) R. 2053. 2062. Plur.: *ymons* O. 1418. 1612. 2084. *py gymmys y mons y sur ow peghe* (quantum ipsi sint peccantes certe, nesciunt) P. 185, 4. *y mons ow crye huthyk* (clamant atrociter) R. 2304. *me a wor ple mons parys* (scio ubi sint paratae, cruces) D. 2579. *mowns* Cr. 2158. *lower ẏ mowns ẏ ow murnya* (satis illi lamentantur) Cr. 1347.

Arem. MA: *pemdec bloaz so rac drem a breman ma oz gouruez en bez man* (quindecim anni sunt statim nunc, quod est iacens in hoc sepulcro) Buh. 12, 2. *na biscoaz a nep grec me a cret ma quen hirvoudet en bet man* (nec unquam ulli mulieri, credo, tantum ploratum est in hoc mundo) MJ. 14a. *ema ann esquep hep repos ahet nos ouz da gortos* (episcopi sine quiete e longitudine noctis sunt te expectantes) 61b. *ema an hoary entre me ha huy* (ludus est inter me et vos) 146b. *rac ema non enep pepret* (nam est adversus nos semper) 216a. *eno ema* (ibi est) 220a. *ema dou hanter* (duo sunt dimidia) Buh. 148, 22. *dezrouet ema hep gou an breuigou bras* (incepta sunt revera iudicia magna) 150, 16. *ema ... en abaty* (est in abbatia) 184, 4. 14. Apud Man. praeter hanc inveniuntur formae compositae *emaoûn*, *emaout*, *emedi*, *emaomp*, *emaoc'h*, *emaint*, pass. *emaur*; apud Lgn. *é ma ounn* vel *é m'ounn* etc.

5. Cum hib. *tá* forsitan conferendae sint paucae formae cambricae dubiae, certiores cornicae.

Cambr. *arta* (gl. restat; cf. hib. *artáa*, p. 490) Cb. 3, nisi comparandum est cum adverbio cornico *arte*, *arta* (rursus) saepius invento. Nec magis certum est alterum exemplum: *issit padiu itau gulat* (gl. celsi thronus est cui regia caeli) gl. marg. Cb. 19, in quo fortasse *itau* idem est quod *idau* Leg. *ydaw* Mab. (ei).

Corn. certae significationis, incertae originis nec nisi in infimae aetatis libris inventa: Sing. 1. pers.: *them shape ow honyn ytama treylys* (ad meam ipsius formam ego sum conversus) Cr. 925. 2. pers.: *frank ha leal yttoge* (liber et fidelis es tu) Godolphini comitis symbolum ap. Tonk. 3. pers.: *yta* (est) Cr. 362. 364. 541. 1155. 1240. 1398. 1559. 1564. Plur. 3. pers.: *ytowns* (sunt) Cr. 984. 1494. 2175. 2418.

6. Radix BU, ut in lingua vetusta hibernica ditior formis per tempora et modos, aut nuda (a) in flexionem intrat, aut ampliata sive composita (b) cambr. BYD, corn. BYDH, BEDH, arem. BEZ.

Praesens et futurum.

Praesentis primarii formis semper compositis (b) futurum significant dialecti excepta aremorica, quae more suo coniunctivi formam adhibere consuevit.

Cambrica exempla: *mi auydaf wrth dygyghor di ynllawen* (ego ero ad tuum consilium, obsequar, libenter) Mab. 2, 21. *a dywet y arthur palebynnac y bwyfi gwr idaw vydaf* (et dic Arthuro: ubicunque ero, ei vir ero) 1, 243. *goreu dyn alad a chledyf yn yr ynys honn vydy di ... a chyt ami y bydy ywershonn yndyscu moes ... a mi a vydaf athro itt ... ony byd o wybot y venegi itt. nyt arnat ti y byd y keryd. namyn arnafi* (vir optime pugnans gladio in hac insula eris tu, .. et mecum eris nunc ad discendos mores, .. et ego ero praeceptor tibi ... si non urbanitate demonstrabitur id tibi, non in te erit reprehensio, sed in me) 1, 246. *ni a vydwn drostaw y keidw* (nos erimus pro eo, vades, ut servet) 1, 264. *ni aerodwn ... abydwch gedymdeithon chwitheu athatmaetheu idaw* (nos dabimus eum ... et vos eritis sodales et nutricii ei) 3, 35. *or nas llado. marw vydant o newyn* (si non occiderit ea, animalia, mortua fient, morientur fame) 1, 293. *meybyon o bydant ac ony bedant* (si erunt pueri et si non erunt) Leg. 2, 1, 4.

Cornica: *yn nef y feȝaff tregis* (in caelo ero morans) P. 93, 3. *y fethaf marow* (moriar) R. 2030. *del veȝaff hombronkis* (quomodo abducar) P. 61, 4. *prak gans pup na vethaf lethys* (cur per quemvis non occidar) O. 596. *vethaf the wour* (ero vir tuus) O. 2111. *mara pethaf bev vlethen* (si vivam annum) O. 2386. *bythaf bysy* (ero assiduus) D. 1932. *yn nef ny vythyth trygys, yn nef ny veȝyth tregis* (in caelo non eris morans) D. 858. P. 46, 3. *avell du y fethyth gurys* (sicut deus fies) 6, 4. *gans cryst y fythyth trygys* (cum Christo morabere) D. 3233. *gynen y fythyth tynnes* (per nos trahere) R. 2349. *ytho bethyth mylyges* (nunc eris maledictus) O. 311. *gynen bythyth yn dovses* (nobiscum eris in deitate) R. 2454. *ny vethyth, ny fythyth, ny bethyth, ny bythyth* (non eris) O. 597. 1465; 1510; D. 3130; R. 1506. *fattel byth, fatel byth, fattel vyth* (quomodo erit?) R. 718. 730. 2361. *ow kyc ham gos byth ynno* (caro mea et sanguis meus erunt

in eo) R. 2449. *yn vrna byth leuerys* (tunc dicetur) P. 240, 4. *mar pyth sawys* (si salvabitur), *mar pyth peynys* (si cruciabitur) 95, 1. 211, 3. *yfyth leȝys* (occidetur), *yfyth an barth cleth* (erit a parte laeva) 72, 2. 259, 4. *the vestry a vyth leȝys* (potentia tua erit deleta) 17, 4. *te a vyth . . . y[n] paradis genama* (eris in paradiso mecum; impers.) 193, 4. *me a veth . . . yth seruys* (ero in servitio tuo) 49, 1. *ty a veth prysonys* (eris incarceratus) R. 70. *why a veth* (eritis) O. 2396. *y feyth gyfys* (ignoscetur), *crous da y feyth* (crux bona erit) D. 529. 2550. *mara pythe ef lethys* (si ille occidetur) D. 1961. *marow vethyn* (mortui erimus, peribimus) O. 1655. *omma ny fythyn gesys yn cres* (hic non relinquemur in pace) O. 1606. *y fythyn sylwys* (salvabimur) D. 287. *mar a pethyn ny abel* (si erimus, simusne nos habiles) D. 2305. *dretho ef prynnys bytheugh* (per illud, corpus meum, redempti eritis) D. 767. *the weth vythons* (eo peiores erunt), *y fythons dampnys* (damnati erunt) D. 2732. 3093. *yn mes y fethons gorrys* (exponentur, eicientur), *yssel y fethons guythys* (humiles servabuntur), *y fethons myttyn parys* (erunt mane parati) O. 342. 1515. 2307. *marow vethons* (mortui erunt) O. 1644. *omma ny vethons gesys* (hic non relinquentur) O. 1589. *hep kentrow byth ny vethons* (sine clavis nequaquam erunt) D. 2698.

Aremorica rariora nec fere nisi post coniunctionem *ma*, *mar* (si), quae poscit formam praesentis, unum 1. pers. sing.: *ma na vezaf mam e berr amser* (si non ero mater brevi tempore) Buh. 96, 1; aliquanto plura 3. pers.: *mar bez ret dif* (si necessarium mihi est) MJ. 21 a. *mar bez cuyt* (si erit dimissus) 101 b. *mar bez da grat* (si est voluntas tua) Buh. 48, 23. *mar bez mat* (si bonum est) 128, 20. *ez vez santel oz hon quelen* (erit sanctus nos instituens) 184, 17. *eno ez vez nos ha dez gouzvezet an re dieug* (ibi sunt die nocteque, scitote, homines pigri) MJ. 12 a. *en lech maz hoarvez ez vez sclaer* (quo loco evenit, manifestum est) 206 b. Proponit tamen Lgn. tanquam praesentis formas: *bézann*, *bézez*, *béz*, *bézomp*, *bézit*, *bézoñt*.

Coniunctivi cambrica exempla: a. *ami agynhalyaf y ty hwnn . . . tra vwyf vyw* (et ego custodiam domum hanc, quamdiu ero vivus) Mab. 1, 37. *palebynnac y bwyfi* (quocunque loco ero) 1, 243. *kyt bwyfi yno* (quamvis ibi sim ego) 3, 10. *tra vych di yn kyscu. minneu aaf y ymwelet ar iarll* (dum tu eris dormiens, ego ibi conventum comitem) 2, 44. *travych vyw* (quamdiu vives) 1, 8. *hyt na bo gwas . . . nadyn arall . . . awypo nabo miui vych di* (donec non sit puer nec alius quisquam, qui sciat non esse me qui sis tu), *mi awnaf . . . na bo . . . na gwr na gwreic a wypo na bo tidi wyfi* (ego faciam, ne sit aut vir aut mulier qui sciat non esse te qui sum) 3, 10. *pan uo maru* (cum fuerit mortuus) Leg. 1, 5, 5. *o pob guled e bo med arney* (a quovis convivio, in quo erit mulsum) 1, 9, 25. *aphan vo digrifaf gennyt gerd yr adar. ti aglywy duchan* (et cum erit suavissimus tibi cantus avium, audies luctum) Mab. 1, 8. *ywybot pwy vo* (ad sciendum, quis sit) 3, 16. *tra uom vyw* (quamdiu erimus vivi) 2, 46. *ny bo berthach byth y boch chwi no minneu* (ne formosiores unquam sitis vos quam ego) 2, 215. *hyt tra vont hwy yn y lle kadarn hwnnw* (quamdiu erunt ii in illo loco munito) 3, 302. *mal bont ueichawc byth o hediw allan* (ut erunt gravidae unquam ab hoc die porro) 2, 202.

Corn.: a. *par may feyf gwyw* (ita ut sim dignus) R. 840. *hedre veyf byw*, *hedre veyf bew* (dum ero vivus) D. 847. 1020. *na vyf lethys* (ne occidar), *na*

vyf tollys (ne decipiar) D. 1036. 2008. *pan vyf marow* (cum mortuus ero) D. 422. *hedre vyma ov pygy* (dum ego ero precans) D. 1013. *gweyth denatar na vy* (cave degener ne sis) P. 139, 4. *hedre vy yn beys gynen* (quamdiu eris in mundo nobiscum) D. 730. *may fy gynef* (ut sis mecum), *iuggys may fey* (ut iudiceris) R. 838. 2023. *kyns del vy serrys* (antequam irata sis) O. 245. *pan vyse yn the wlascor* (cum eris tu in regno tuo) D. 2908. *rak na vy gy yn awher* (ne sis tu in sollicitudine) R. 474. *may fythe gy offrynnys* (ut tu immoleris) O. 1327. *thymmovy na gas pen a trovs na vo golhys*, *ȝym na as troys na leyff na vo golhys* (mihi ne siris caput aut pedem, pedem aut manum, ut non lavetur) D. 860. P. 64, 4. *lader kyn fo* (latro etsi sit) 99, 4. *may fo lsȝys* (ut necetur), *may fo dampnys* (ut damnetur) 98, 2. 142, 4. *may fova parys* (ut ille, cibus, sit paratus) D. 620. *hedre veyn bev* (quamdiu vivi erimus) D. 115. *hedre vyyn ov predery* (dum erimus cogitantes) O. 2035. *bys may feyn squeyth* (donec erimus defessi) O. 2699. *may feen hembrynkys pesyn* (ut ducamur, rogamus) O. 1973. *pan veugh agey thyn cyte* (cum eritis intra urbem) D. 627. *hedre vyugh byv* (quamdiu vivetis) O. 2349. *hedre vyugh ow pleghye* (quamdiu connivebitis) R. 1950. *claf kyn fons* (etsi sunt aegrae, manus tuae) D. 2697. *pan vons yn chy* (cum sunt domi) R. 1451. *may fons parys* (ut sint parati), *may fons hyblyth* (ut sint flexibiles) P. 18, 3. 131, 3. *hedre vyns y yn ov gulas* (dum erunt ii in regno meo) O. 1503. — Tamen etiam b.(?) *golyough ha pesough*, *na veȝough temtijs* (vigilate et orate, ne temptemini) P. 52, 4.

Arem. formis fere compositis futurum simul significatur. Sing.: *her dra bezif beu* (quamdiu vivus ero) MJ. 100a. *dre hennez dispris trayset viziff* (per illum ignominiose prodar) 60a. *oz absantif ez vizif cuit* (abiens ero libera) Buh. 60, 14. *maz viziff cuit* (ut sim libera) 80, 19. *maz vizif dinam* (ut sim integer) 106, 9. *maz vizif glan* (ut sim pura) 132, 16. *na viziff . . . tamallet* (ne vituperer) 8, 12. *mar fellez ez vezi mezet* (si deficies, pudore perturbaberis) MJ. 62a. *traytour vizy bizhuyquen dalchet* (proditor semper habeberis) 61b. *pan vizy ez roantelaez* (cum eris in regno tuo), *ez vizy yvez en dez man guenef . . . en baradoes* (eris etiam hoc die mecum in paradiso) 141a.b. *maz vizy guell* (ut sis melius) 208a. *aman hep finuez ez vizi* (hic sine fine eris) Buh. 208, 7. *mir . . . na vizi curius*, *mir na vizi re auaricius* (cave ne sis curiosus, nimis avarus) 68, 6. 7. *duet mat ra vizi*, *duet mat ra vezy* (bene veneris, salve) 76, 17. 178, 5. MJ. 180b. *piou vezo*, *petra vezo* (quis, quid erit?) 185a. 200b. *nep a vezo ha so* (quisquis erit et est) 178b. *re dimez vezo* (nimis impudens erit) 57b. *gant clezef . . . ez vezo hep sy castizet* (gladio sine dubio punietur) 74b. *te vezo apostol* (eris apostolus) Buh. 6, 21. *maz vezo vaillant*, *maz vezo fur* (ut sit constans, sapiens) 108, 24. 112, 14. Plur.: *maz vizimp franc*, *maz vizimp dinam* (ut simus liberi, integri) 28, 21. 200, 13. *drez vizimp beo* (quamdiu vivi erimus) 52, 15. *ne vizimp cuit* (non erimus liberi) 86, 1. *maz vizint pur assuret* (ut pure confirmentur) 128, 14. *maz vizint don diprisonet* (ut penitus liberentur) 204, 25. *maz bezint laquaet* (ut ponantur) MJ. 45a. *oar ez vezint gae soudaet* (dum laeti fiant stipendio) 168b. — Propria forma distinguitur 2. pers. plur.: *ne vihet quet pell oz sellet* (non diu, brevi contemplabimini) Buh. 158, 5. *maz vihet flam* (ut sitis candidi) 16, 10. *maz vihet nouet* (ut inunguamini) 138, 9. *maz vihet gant ancquen quen brein* (ut sitis maerore tam putridi) MJ. 190a. *refuset vihet*, *clemet vihet*, *paet*

vihet (repudiabimini, queremini, satisfiet vobis) 35 b. 112 a. 210 a. *eno gueneompni ez vihet* (ibi nobiscum eritis) 162 a. *deut mat . . . ra vihet*, *deuet mat . . . ra vihet*, *duet mat . . . ra vihet* (salvete) 48 b. 208 b. 225 a. Buh. 112, 9. Item apud Man.: *vezîn*, *vezi*, *vezo*, *vezimp*, *vihot*, *vezint*, quamquam Lgn. duplicem formam 2. ps. plur. futuro tribuit *bézot* vel *biot*, coniunctivo unam *ra viot*.

Imperativus variat formis.

Cambr. sing. 2. pers.: b. *nauyd gyndristet ti a hynny* (noli esse tam tristis tu, mulier), *byd lawen* (esto laeta) Mab. 2, 59. 3. pers.: a. *bit y keryd ar y distein* (sit reprehensio maiori domus) 2, 7. *na vit ofyn arnawch* (ne sit timor vobis) 2, 375. *boet ymendigeit y gof* (sit maledictio fabro; cf. *kyt boet*, quamvis sit, 2, 29. 30. 3, 144; id. *poet* 2, 203. 220) 2, 219. b. *bithaud kyffredin vy darogan* (sit communis vaticinatio mea) CN. carm. 1. *bydhawt ragot ti gyntaf ydagorir y porth* (esto coram te porta primum aperta) Mab. 2, 201. Plur. 2. pers.: b. *bydwch yma* (hic adeste) 3, 198. 199. 3. pers.: a. *bint yth law* (sint in manu tua) 2, 204.

Corn. b. sing. 2. pers.: *byth lemmyn a confort da* (esto nunc bono animo), *byth yn the servys len* (esto in tuo servitio fidelis) O. 1341. 2616. 3. pers.: *beȝens guris ȝe vynnas* (fiat voluntas tua) P. 55, 2. *mar ny yl bos ken beȝens kepar del vynny* (si non potest esse aliter, sit ut voles) 57, 4. *war agan flehys yn fras ha warnan beȝans neffre* (in liberos nostros magnopere et in nos esto semper, ultio) 149, 4. *bythens kepar han lyha* (esto par ac minimus) D. 794. Plur. 2. pers.: *na veȝough dyscomfortis* (nolite perturbari) P. 255, 1. 3. pers. (?): *nef ha tyr bethens formyys* (caelum et terra formantor) O. 8.

Arem. sing. 2. pers.: b. *bez liberal* (esto liberalis) Buh. 68, 10. *bez car hac cparchant* (esto amicus et placidus) 70, 16. *na vez flatrer*, *na vez quet couetus* (cave sis adulator, ambitiosus) 68, 5. 8. 3. pers.: *nep so e cals leff gant cleffet bezet visitet en bet man* (quisquis multum gemit propter morbum, visitator in hoc mundo) 200, 7. *en nos bezet* (noctu sit) MJ. 42 a. Plur. 2. pers.: a. *bet assuret*, b. *bezet certen*, *bezet sur* (persuasum esto vobis, tibi) 58 a. 21 b. Buh. 112, 3. 3. pers.: b. *an peoryen bezent plen soutenet* (pauperes plene sustententur) 68, 11.

Praesens (et futurum) secundarium cambr. duplici forma: a. sing. frequentis usus coni. vel cond.: *pei bewn urathedic* (si essem vulneratus) Mab. 2, 25. *gwr a vei gystal ac ef* (vir qui esset par atque ipse) 1, 18. *manac pa fford vei hynny* (dic, quomodo esset hoc) 1, 19. *ni aymdidanem a thi ony bei lestetr* (nos colloqueremur tecum, si non esset impedimentum) 1, 5. Plur. 1. ps. ind.: *gwedy y beym uedw y devei y kythreul* (postquam eramus ebriae, veniebat daemon) 1, 36.

b. *am vymot yngyhyt ac y bum y gyt a chwi. abreid vyd ym y oruot. aphei bydwn avei hwy anawd vydei ym y oruot* (propter quod eram tam diu vobiscum, difficile erit mihi eum superare, et si essem diutius, difficilius esset mihi eum superare) Mab. 1, 249. *bei bydut dlawt yn dyuod yma. kyuoethawc vydut bellach o drysor y gwrdu a ledeist* (si eras pauper cum venisti hic, opulentus eris porro thesauro viri nigri quem occidisti) 1, 272. *wynt a welsant or kaffei vedic da. y bydei byw* (illi viderunt, si haberet medicum bonum, eum fore vivum) 1, 258. *kasswallawn aglywei hynny ae wyr. a rewin vydem* (C. audiret id et viri eius, et ruina essemus, periremus) 3, 148. *ac ual y bydynt yn kerdet uelly wynt agly-*

wynt twryf mawr (et cum essent procedentes ita, ipsi audiebant magnum tumultum) 2, 9.

Corn. simplici potissimum forma: a. sing.: *kyn fen marow* (etiamsi moriar) O. 1331. *kyn fen leȝys, kyn fen lethys* (etiamsi occiderer) P. 49. 4. D. 2536. 3024. *gynen mar pes* (nobiscum si esses) R. 2442. *kynfes tewtys* (etiamsi deceptus sis) P. 22, 4. *may fes leȝys* (ut occidaris, est penes me) 144, 4. *na ve bos fals an denma nyn drossen ny bys deso* (nisi esset falsus hic homo, non duxissemus eum nos ad te) 99, 2. *prag may fe rys y dampnye* (cur esset necesse eum damnari) 116, 4. *a pe ow thus* (si esset populus meus) 102, 2. *a pe yn della ve* (si esset ita) 73, 1. *kepar ha pan ve hegar* (acsi esset amicus) 40, 3. *a pe profus* (si esset propheta) D. 489. *a pe bev, bew a pe, byw a pe* (si esset vivus) D. 3158. R. 1007. 1657. *the voth mar pe genes* (voluntas tua si esset tecum), *y voth mar pe, y voth a pe* (si esset eius voluntas) R. 441. 470. D. 3168. *kyn fe y cleves mar bras* (quamvis magnus esset eius morbus), *kyn fe mar cref* (quamvis fortis sit) R. 1660. 1787. *pysough may feve evys* (rogate ut id bibatur, vinum), *kyn feue map dev* (etsi is esset filius dei), *apeue den drok* (si is esset homo malus) D. 828. 1460. 2969. *a peua ol parusys* (si omne id paretur) D. 690. *beva den yonk bo den coth* (sive est is iuvenis sive senex) P. 175, 3. Plur.: *kynfen neffre ow ponye* (etiamsi semper essemus currentes) R. 550. *na veny leȝys, na veny kefys* (ne necemur, ne capiamur) P. 245, 4. 246, 4. *may fen sur* (ut simus securi) 191, 4. *gothfetheugh ma na veugh bad* (animadvertite, ne sitis stupidi) R. 1774 *may fens creff* (ut essent fortes) P. 159, 2. *nan eȝewon ny woȝye an prennyer py fens kefis* (nec Iudaei sciebant, arbores ubi invenirentur) 151, 4. *kyn fens y morthelek* (etsi illi sint malleati), *kyn fens y terrys* (etsi infringantur ea, promissa) D. 2731. O. 1237. *kyn na vens neffre golhys* (etsi nunquam laventur) D. 852. *may fens y dyschys* (ut illi recreentur) O. 1833. *may fens cregis* (ut suspenderentur) P. 163, 2.

b. indicative: *yn agan ethom pup tra pup vr parys thyn vethe* (in necessitate nostra omnis res omni hora parata nobis erat) D. 918. *sawijs y feȝe* (salvabatur) P. 25, 4. Incerta sunt exempla condicionalis: *mara pethe lel iuggys* (si legitime iudicetur) D. 1344. *mara peȝa degis* (si erit ablatus) P. 240, 3, in quibus nescio an pronomen sit suffixum praesenti primario.

Arem. duplici forma, breviore *be* praesentis, ampliore *bihe* magis futuri.

Praes. sing.: *gant oun ha poan na ven daffnet* (prae timore et angustia, ne damner) Buh. 162, 6. *pan venn gantaf* (si essem cum eo) MJ. 6b. *mar galhe na mar dle bezaf ez venn recevet da quentaf* (si possit et si debet esse, ut recipiar prima) 24 b. *pan en caffenn ez venn seven* (si eum invenirem, laeta essem) 187 a. *petra hoarfe na venn me din* (quid accideret ut ego non essem dignus?) 92 a. *rac na ves public* (ne sis publicus) Buh. 166, 14. *mir ... ne ves souillet* (cave ne inquineris) 68, 2. *ha foll cref ouz e desevout vez edivout* (et stultus valde id putans esses ideo) MJ. 92 a. *oz an mab man na be ganet* (quod ad puerum hunc, ne nascatur) Buh. 90, 14. *ma be aes* (si commodum sit) 158, 15. *mar be profit* (si sit commodum) 16, 22. 18, 11. *me crethe ez ve pret* (crediderim tempus esse) 114, 17. *guell ue gueneff* ('mallem') Cath. *me a ve plen bizhuyquen den gae* (plene essem semper homo laetus) MJ. 6 b. Plur.: *ny a scohe cref ha devry salv ez vemp ny licenciet* (pulsaremus fortiter et impigre, modo

liceat nobis) 72 b *mar bemp re prim estimet ez vemp tamollet* (si existimemur nimis prompti, vituperemur) 117 a. *mar bech amo[n] en ty man leanes* (si essetis hic in hac domo monacha) Buh. 20, 8. *oll mar bech huy a vn opinion* (omnes si sitis vos unanimes) 22, 9. *mar fallech mezequaet vech* (si deficiatis, infames sitis), *mar ho drouctretech ez vech claf* (si eos male excipiatis, aegri sitis) MJ. 6 a. *me crethe ez vech ezech mat* (crediderim vos esse viros bonos) 211 a. *ne vech quet cur cesar* (non essetis, esses amicus Caesaris) 112 a. *ne vent hanter en guer da disclaeriaf* (non essent satis ad dimidium voce explicandum) 10 b. *pe ez vent manet* (aut mansissent) 23 b. 24 a. *ez vent redimet* (ut redimantur) 29 b. *pan vent y muyguet Gabriel* (etiamsi sint ii plus quam G.) 187 b.

Fut. sec. (opt. praes. secundum Man.: *vihen*, *vihés*, *vihe*, *vihemp*, *vihec'h*, *vihent*). Sing.: *pan lavaras gant bras casty ez vihenn reet . . . evel darat* (cum dixit magna cum castigatione me vinctum iri ovis instar) MJ. 30 b. *quet nen grasenn pan vihenn fur* (non fecissem id, si essem sapiens) 82 b. *pan vihes chomet . . . hon autrou ufvel a guelses* (si mansisses, dominum nostrum humilem vidisses) 213 b. *an oignamant quer leveret a vihe guerzet . . . try cant diner* (unguentum carum dictum, quod venderetur 300 denariis) 15 b. *guell vihe dezaff affet dre nep antre na vihe quet ganet* (melius esset ei revera si nullo aditu natus esset) 58 b. *pan na ve drouc graer meurbet ne vihe quet dercet dit* (nisi esset maleficus admodum, non esset deductus ad te) 101 a. *me deseve ez vihe roe* (putabam eum fore regem) 204 a. *ny oll a predere real ez vihe salver general* (omnes expectabamus regalem eum fore salvatorem communem) 207 a. Plur.: *maz vient don questionet* (ut penitus inquireretur in eos) 219 a.

Praeteritum.

Praeteritum primarium hic ut in aliis quibusdam verbis anomalis secedit a communi huius temporis formatione per *s* facta, excepta 2. pers. sing. cambrica, quae in *-ost* desinit; 1. pers. sing. cambrice *-m* (*-um*), cornice et aremorice *-f* terminatur.

Cambr. sing. 1. pers.: *ac yno y bum y nos honno* (et ibi fui hanc noctem) Mab. 1, 10. *yny coet y buum neithwyr* (in silva fui praeterita nocte) 2, 42. *yspeilwr uum i yma* (latro fui ego hic) 1, 37. 2. pers.: *y gwr y buost neithwyr yny ty* (vir, in cuius domo fuisti nocte praeterita) 1, 247. 3. pers.: *achyt bu mawr eu niuer* (et quamvis esset magnus eorum numerus) 1, 22. *a hir uu genyfi y nos honno* (et tonga fuit, visa est mihi nox haec) 1, 6. Plur. 1. pers.: *yr vn niuer y buam doe* (eadem multitudo quae fuimus heri) Mab. 3, 17. 2. pers.: *digawn y buawch ymhoen* (affatim fuistis in poena) 3, 199. 3. pers.: *Heuel ar doythyon auuant y kyd ac ef* (H. et docti qui fuerunt cum eo) Leg. praef. *ebuant en hir en amresson* (fuerunt diu disceptantes) Leg. 2, 2, 1. *a llawen uuant wynteu* (et laeti fuerunt ipsi) Mab. 1, 262.

Corn. sing. 1. pers.: *py vr fuf vy y wythes* (quando fui ego eius custos?) O. 576. *ny fuf den thotho bythqueth* (nunquam fui homo illi), *yn henna y fuf genys* (in eo natus sum) D. 1238. 2021. *then plasma y fuf rafsys* (ad hunc locum abductus sum), *dre henna y fuf dampnys* (per illud damnatus sum), *pan fuf gylwys* (cum vocatus sum) R. 198. 213. 2150. *del fuef badt y fuf tollys* (ut fui stupidus, sum deceptus) R. 1886. *doro the luef yn woly guynys may fuef*

(pone manum tuam in vulnere quo perforatus sum), *a thev ysse fuef goky* (o deus, quam fui stultus) R. 1540. 1565. *pan vef chacys* (cum expellerer), *aban vef genys* (ex quo sum natus), *govy vyth pan vef genys* (vae mihi quod unquam natus sum!), *ogh govy pan vef genys* (heu! vae mihi quod sum nata) O. 706. 1731. 1753. 2193. *marow na vef* (quod mortua non sum) D. 3171. *bythqueth arluth na vef ȝys* (me nunquam dominum fuisse tibi) P. 49, 3. 2. pers.: *kepar del fus acusyys* (sicut accusatus es) D. 1999. *rak na fues kyns lymmyn fur* (quia non fuisti adhuc sapiens) D. 1194. *fattel thuthtegy then cres na fues gynen yn yfarn* (quomodo venis tu ad pacem, ut non fueris nobiscum in inferno?) R. 261. *pe feste* (ubi fuisti tu?) O. 467. *te a woȝye ȝe honon pe dre gen re ves guarnys* (tune sciebas ipse, an per alios es monitus?), *drok ȝen os kepar del ves* (malus homo es pariter ac fuisti) P. 101, 2. 192, 1. 3. pers.: *ny fue ragtho y honan* (non fuit propter eum ipsum) D. 3226. *y fue gynen* (fuit nobiscum) R. 1229. 1347. 1397. 1443. *geneugh ny fue* (vobiscum non fuit) R. 1399. *my re bue boghes coynt* (fui parum callidus) D. 3031. *mar pue drok* (si fuit malum) O. 291. *kepar del ve* (sicut fuit) D. 1154. P. 247, 2. *kepar del ve thym yrghys, kepar del fue thyn yrhys* (sicut mihi, nobis imperatum est) O. 872. 2375. *fatel fe, fatel fue, fattel fue* (quomodo fuit?) R. 468. 494. 597. *ȝe voth del ve* (ut fuit tua voluntas) P. 55, 2. *moy marȝus . . . ys an vena ve yn weth* (plura miracula quam illa facta sunt simul) 200, 4. *kymmys payn ny ve ay oys* (tantum cruciatus non fuit unquam) 135, 4. *yn vrna keskeweȝa y a ve* (tum sodales facti sunt) 110, 4. *ny rebe laddron dres* (fuimus latrones audaces) 192, 4. *asen a ve kerghys warneȝy rag eseȝe dyllas pan a ve gorrys* (asina quaesita est, super eam ad sedendum vestis pannorum strata est) 28, 2. 3. *bys pan ve marow* (donec mortuus est) 2, 4. *kepar del fuve dremmas* (sicut ille fuit optimus) O. 864. *fetel feve lethys* (quomodo ille interfectus est?) O. 2220. *gwef vyth pan vera genys* (vae ei, quod unquam ille natus est) P. 43, 4. Plur. 1. pers.: *yn le may fuen* (quo loco fuimus), *y fuen ny ow kerghas* (fuimus nos quaerentes) R. 169. 1823. *helhys warbarth a fuen ny* (expulsi simul sumus nos) O. 709. *frut may fen kellys* (fructus quo sumus perditi) P. 153, 4. *gouy vyth pan veyn genys* (vae mihi quod unquam sumus nati), *gans vn huyn re ben tullys* (per unum somnum sumus decepti) 246, 1. 2. 2. pers.: *ple fugh why* (ubi fuistis vos?) R. 2243. *yn yfarn na feugh gynen* (qui in inferno non fuistis nobiscum) R. 192. 3. pers.: *gans y blew y fons syhys* (capillo eius, mulieris, siccati sunt, pedes) D. 521. *han ȝewna bys pan vons squyth war c̃st y fons ov cronkye* (et duo illi, donec fuerunt defessi, Christum fuerunt flagellantes) P. 132, 1. *hedre vons y ov plentye* (dum illi fuerunt accusantes) 33, 3. *yfons vnver yntreȝe* (fuerunt unanimes inter se) 39, 3.

Arem. congruens fere cum Manorii paradigmate: *vioûn* (s. *viis*), *viout*, *oue*, *viomp*, *vioc'h*, *viont* (a quo differt Lgn.: *oenn*, *oéz*, *oé*, *oemp*, *oec'h*, *oent*). Sing. 1. pers.: *ne oun piou eu quet na ne viof e re nepret* (nescio quis sit, nec fui eius hominum unquam) MJ. 81b. *goa me allas pan viof dan cas assant* (vae mihi, eheu, quod fui odio connivens) 233a. *pan viof presantet* (cum praesentatus sum) 39 a. *pan viouf quemeret en an toull a hyrvout boutet viouf* (cum captus essem, in foramen lamentationis trusus sum) 230b. *ann heur maz viouf den* (hora qua factus sum homo) 177b. *an lien maz viouf dastumet* (linteum

quo collectus sum), *ez viouf net savet scaf* (surrexi plane faciliter) 231b. 3. pers.: *ez voe disleal ... Juzas voen heny* (qui fuit infidelis, Iudas fuit ille) MJ. 16a. *un tra nevez voe da den* (res nova fuit homini) 20a. *na ne voe quen* (nec fuit aliter) 174b. *pan voe pret* (cum tempus esset) 140a. *maz voe ioaeus bras* (ut esset laetus admodum) 181b. *raç maz voe e bry* (quia fuit eius consilium) 185b. *mat voe difme* (bonum fuit mihi) Buh. 106, 4. *vn den aman ... a voe sebeliet* (aliquis hic sepultus est) 10, 25. *pan voe hep youl violet* (cum invita violata est) 46, 13. *maz voe diouganet* (ut promissum est) 78, 22. *bezcoaz outraig enep taichen ne voue voar ma pen* (nunquam contumelia ullo loco fuit super caput meum) 94, 11. *doe ha den a voue scuiz stanc gant cals anquen* (deus et homo qui fuit tantum fessus multo cruciatu) 102, 14. Plur. 1. pers: *quent divergont ez viomp spontet* (tam inverecunde perterriti sumus) MJ. 219a. *goa ny lo man pan viomp ganet* (vae nobis nunc quod nati sumus) 223a. 2. pers.: *maz vioch lamet* (quod dempti, liberati estis) 117a.

Praeteritum secundarium varie formatur per dialectos.

Cambrice a praeterito primario differt *s* (*ss*) adiecto. Exempla ind.: *yr gaer y buasswn y nos gynt* (ad castellum, ubi fueram nocte superiore) Mab. 1, 10. *hyt y gaer y buassei gynon yndi* (usque ad castellum, in quo fuerat C.), *yny lle y buassei y uorwyn ygkarchar* (in locum ubi fuerat puella in carcere) 1, 22. 35. *govyn awnaeth pwy a uuassei oreu oe deulu* (interrogavit, quis fuisset optimus ex eius familia) 1, 290. *rac hyt y buassynt yny goresgyn* (ob longitudinem, qua fuerant in expeditione) 3, 274. *yny oedynt gystal ac y buassynt oreu eiryoet* (donec erant aeque ac fuerant optime unquam) 2, 61.

Cornice hic ut in aliis quibusdam verbis anomalis hoc tempus vocali *y* (*e*) inserta distinguitur a forma praesentis secundarii: *mar cothfo an casadow dystough y fyen lethys* (si sciret vir abominandus, statim occiderer) O. 2120. *as dysken dyragough noth y fyen* (si eam exuerem, vestem, coram vobis nudus essem), *ny vyen lowen ... a cothfen* (non fuissem laetus, si scissem) R. 1942. 2541. *neffre ny vean fethys* (nunquam essem superatus) P. 73, 1. *guyv vyes the gafus crok* (dignus esses qui acciperes suspendium) D. 2683. *thym yffye meth* (mihi foret dedecus) D. 846. *woteweth lader vye* (tandem latro fuerat) 38, 3. *ef a doys ... gans c̃st na vye tregis* (iuravit, cum Christo se non moratum esse) 85, 4. *gwel vya* (melius esset, vendere unguentum) 36, 3. *mestry vyth te ny vea* (nequaquam tibi esset potestas) 145, 1. *yfyeugh yn surredy yn vrna avel dewow* (essetis certo tum ut di, si ederetis pomum) O. 177. Idem praemissa particula praeteriti: *an dyȝgthtyas ... maga tek del rebye* (eam, aurem, restituit tam bene, quam fuerat) P. 71, 4. *yn mernans crist a gewsys byt[h]queth dremas re bee* (in morte Christi dixit: semper probus vir fuerat) 214, 2. *ef rebea den a brys* (is fuisset homo magni pretii) 217, 2. *Pylat a vynnas scrife ... prag a dampnys rebee* (P. voluit scribere, cur damnatus esset, Iesus) 187, 2.

Aremorica exempla non invenimus praeter unum locum: *ez vise ganet ... ha dreist pep re ez vize sant* (eum natum fore, vidi, et praeter omnes fore sanctum) Buh. 90, 1. 2. Pertinent tamen huc formae recentiores, quas optativo imperfecti tribuit Man.: *visen*, *visés*, *vise*, *visec'h*, *visent*, vel quas condicionali dat Lgn.: *bizenn*, *bizez*, *bizé*, *bizemp*, *bizec'h*, *bizeñt*, vel *bijenn* etc. (*z* vel *j* = *s*, pp. 143. 171).

Formae passivae.

Cambricae: *llawenach uuwyt wrthyf y nos honno* (laetiores erga me fuerunt hac nocte; germ. man war), *llawen vuwyt*, *uuwyt wrthunt* (laeti fuerunt erga eos) Mab. 1, 10; 276. 2, 61. 62. *ar wled y buwyt deir blyned yny darparu* (et cena, quae tres annos est praeparata; p. 544) 1, 26. *athrauuwyt yny vedeginyaethu ef* (et quamdiu curatus est) 2, 61. Apud Davies. adduntur: fut. *byddir*, coni. *bydder*, praet. sec. *buasid*.

Aremoricum exemplum: *pan vezer aman ganet* (cum quis hic nascitur) Buh. 16, 17. Secundum Lgn. praes. *boar*, *voar*, praet. *boad*, *voad*, fut. *boer*, *voer*, *vior*, sec. *bijed*, *vijed*, *véed*, *vied*. Participium praeteriti duplici forma: a. *bed*, *bet* (hodie quoque): *dre mazeo bed vaillant* (quia fuit constans) Buh. 148, 18. *pan hon eux bed spes hon esper* (quoniam nobis fuit abunde spes nostra) 200, 15. — b. *quement unan so ganet so bezet forget... a un pry* (quicunque nati sunt, fabrefacti sunt ex eadem argilla) MJ. 95 a. *quement den so ... ganet na so bezet* (quicunque homines nati sunt vel fuerunt) 10 a. *ezomp bezet* (fuimus) 27 b. 199 a. *na nedomp quet bezet* (nec fuimus) 235 a. *nag oann bezet* (me non fuisse) 197 a. *ez ve affet dit bezet* (fuisset tibi revera) 113 a. *goude bout bezet lazet* (postquam interfectus est) 209 a.

Infinitivus.

Cambr. *bot: eressu yn uawr aoruc y mab bot y dwy hynny* (mirari multum puer, esse illas duas) Mab. 1, 236. *dy uot titheu yn drws* (esse te sub porta), *vy mot yma* (esse me hic) 1, 250.

Corn. *bos* (esse) fq.: *mar ny yl bos ken* (si non potest esse aliter) P. 57, 4. *Ihũs c̃st a leueris y vos scryfys yn lyffrow* (I. Chr. dixit id esse scriptum in libris) 17, 1; notata productione: *boys* P. 49, 2. 110, 2. *boes*, *boos*, *bose* Cr. 2300. 2363; 1127. 1154. 2355. 2383; 2385; pron. suff. *ow bosa*, *ow bose vy* (me esse) D. 1120. R. 2447. *ow bosaf* (id.) Cr. 79. 116. 123. 133. 225. *ow bosof* Cr. 128. Sed etiam *bones* fq. in Dr., *bonas* R. 2419. 2614. P. fq.: *po a yl henna bonas* (quis potest iste esse?) 42, 4. *me ny won bonas kyfys yn denma byth acheson may rys y vonas leȝys* (ego nescio inveniri in hoc viro ullam causam, quare sit necesse eum occidi) 141, 2. 3.

Arem.: a. *bout* (esse) Buh. MJ. fq. ut hodie quoque apud Venetos et Cornugallorum partem. Sed etiam b. *bezout*, *bezaf*, quae formae interdum significant futurum: *bezout* (esse) MJ. 8 a. 150 b. *bezout baelec a allegaff* (fieri clericus cupio) Buh. 176, 5. *dez maz gouzuezher bezout vn mab bihan ganet* (dies quo scietur puerum parvum nasci) 84, 13. *da bezaf* (ut sit) 186, 11. *hep bezaf*, *hep bezaff* (ut non sit) 36, 18. 66, 15. *soingaf e bezaf sant* (puto eum fore sanctum) 86, 5. *bezaff auster a prederaff* (austera esse cogito) 50, 15. *mar guell bezaf* (si potest fieri), *petra ez guell bezaf* (qui potest esse?) MJ. 193 b. 216 b. *ez galhe ... beza* (posset esse) 9 b. *pan deuont ... da bezaf anafvon* (si eo perveniunt ut fiant animae) 13 a. *bezaf ... consideret* (considerari) 235 a. *beza crouguet* (suspendi) 119 a. *bezaf aet* (ivisse) 197 a. *ho bezaf duet* (vos venisse) 24 a. *bezaff* ('esse') *bezaff presant* ('adesse'), *bezaff tost* ('assistere'), *bezaff oartro* ('circumstare'), *bezaff groaet* ('fieri'), *blam pe bezaff blamet* ('criminari'), *herberchyaff pe bezaff*

herberchyet ('hospitari') Cath. *beza* Man. Dum.; hodie pro dialecti varietate (pp. 116 sq. 144) *béza*, *béā*, *béa* secundum Lgn.

II. Propriae formulae cornicae et aremoricae oriuntur, si ad significandam vim *habendi* (mihi est = habeo) per impersonalem constructionem cum formis quibusdam verbi substantivi radicum 2. et 1. in praesenti, radicis *bu* per cetera tempora adhibitae, coniunguntur pronomina personalia infixa. Primum enim pronominibus infixis 3. personae additur syllaba *tev-*, *dev-* (corn. *ǵev-* pp. 154. 171), ut hae infigantur formulae: corn. *nǵev-* masc., *stev-* fem. et pl., arem. *endev-* masc., *hedev-* fem. sing., *hodev-* plur.; deinde cornice (vix aremorice) *b* intromittitur etiam ante formas verbales radicum 1. et 2. praesertim post notas *m* 1. pers. sing. et *s* (*agas*) 2. pers. plur.; denique eaedem formulae saepe augentur pronominibus absolutis non solum a fine additis, sed etiam praemissis. Praeterea inveniuntur exempla, etsi pauca, harum formarum irregulariter in flexionem personalem transgressarum.

Exempla cornica.

Praes. prim. sing. 1. pers.: *marth am bes kymmes drok a wothevyth* (mirum habeo, miror quantum mali patiaris) P. 120, 1. *mur varth ambus* (magnum miraculum habeo) O. 371. *trest am bus* (confidentiam habeo) R. 1737. *ovn am bus vy* (timorem habeo ego) O. 1452. *gallos am bues theth crousye* (potestatem habeo te crucifigendi) D. 2184. *marth am bues* (miror) D. 2392. R. 960. *nymbus gvest* (non habeo vestem), *nymbus grath* (non habeo gratiam) O. 356. 1413. *nymbus ath lavarow whans aga clewas* (e verbis tuis non habeo desiderium ea audiendi) R. 1517. *nym bus bywe na fella*, *nymbes bewa na fella*, *nym beas bewa na fella* (non habeo vitam amplius) R. 2210. Cr. 1571. 1966. *ay frut dybry nym bes whans* (de fructu eius edere non desidero) O. 171. *nymbues ovn vyth annotho* (nullum timorem habeo eius), *my nym bues dout* (ego non dubito) R. 385. 1435. *worthys me nembes negys* (tecum ego non habeo negotium) Cr. 551. *nymbes yddrag vythe*, *nymbes yddrack vt* (nullam paenitentiam habeo) Cr. 1141. 1506. *nymbes ioy* (non habeo gaudium) Cr. 1260. *my a wor ynta lemyn nam bes bewe na fella* (scio probe nunc me non habere vitam amplius) O. 1884. *nam bues gulas ynno deffry* (quod non habeo regnum in eo indubie) D. 2014. 2. pers.: *anotho mar thes preder* (de eo si habes curam) O. 608. *mar thues ovn bones knoukys* (si times ne vapules) D. 2245. *marth yv gynef na thues meth ow keusel ǵow* (miror quod te non pudet dicere falsum) R. 1391. 3. pers.: *mara ieves wl dybbry* (si habet desiderium edendi) D. 47. *dout an ieues an losel* (timorem habet nebulo) D. 1776. *marth an gefes* (miratur) O. 1484. *neb a vo y gorf golhys nyn jeves ethom golhy* (is cuius corpus lavatur, opus non habet lavari) D. 862. *nyn gefes cowyth yn wlas* (non habet sodalem in regione) R. 1855. *map den hep ken ys bara byth nyn ieves ol bewnes*, *mab den hep ken ys bara nyn gevas oll y vewnas* (homo sine alia re nisi pane non habet omnem vitam, suam) D. 66. P. 12, 1. *an corf nan gefes vyth par* (corpus cui nullum par est), *an arluth nan gefes par* (dominus qui non habet parem) R. 788. 912. *yn bysma nan geves par* (qui in hoc mundo non habeat parem) D. 1578. Plur. 2. pers.: *pahan cheyson as bues why* (qualem causam habetis vos?) D. 1970. *leuerough thynny an*

ken agas bus the wul genen (dicite nobis causam cur sit vobis faciendum nobiscum) R. 2154.

Praes. sec. sing. 1. pers.: *han maystri bras ol am bo* (et potentia maxima quam habebam) D. 148. 3. pers. masc.: *yn vn lowarth an gevo* (in horto quem habebat) P. 140, 1. *pan nan gefo tyller thy pen* (cum non habebat locum capiti suo) R. 269. Plur. 1. pers.: *lowene ny gen bo yn le may fuen* (laetitiam non habebamus quo loco fuimus), *ny gen bo whans guariow* (non habebamus desiderium ludorum) R. 168. 1330.

Fut. prim. sing. 1. pers.: *pan vernans am byth* (qualem mortem habebo?) R. 2028. *govyn orto mar am byth oyl a vercy* (quaere ex eo, habiturusne sim oleum eucharistiae) O. 693. *an gueel gueres mar am veth* (e virgis auxilium si habebo) O. 2015. *alemma rag nym byth creys* (dehinc non habebo pacem), *nym byth gueres* (non habebo auxilium) R. 1960. 2221. *vytheth powes my nym byth* (nunquam quietem habebo) O. 1011. *genough me nvm byth trege* (vobiscum non habebo versari), *gevyons me nvmbyth neffre* (remissionem nunquam habebo) P. 37, 2. 104, 3. *genough aban nam byth cres* (per vos quia non habebo pacem) R. 1133. *me am byth payne ha galarow* (ego habebo cruciatum et dolores) Cr. 658; irregulariter *my an byth* (habebo id, pallium) D. 1187. 2. pers.: *cummyas scon a fyth* (potestatem statim habebis), *gallos a fyth warnethe* (imperium eorum habebis), *onor a fyth vynytha* (honorem habebis usque) O. 379. 1214. D. 1904. *ov cres a fet venary* (pacem meam usque habebis) O. 1020. *ol an bysma ty a fyth* (hunc mundum omnem tu habebis), *ol an rema ty a fyth* (omnia haec tu habebis), *ty a fyth mens a vynny* (tu habebis quantum voles) D. 128. 134. 590; similiter O. 457. 491. 2742. D. 600. 1367. 2044. 2530. 2720. 2913. R. 648. 1132. 1159. 1676. *kymmys yn bys vs vas ... te a feth* (quantum in mundo est boni, tu habebis) P. 16, 3. *mur a onour te afyth* (multum honoris tu habebis) 136, 3. *ty a fet* (habebis) O. 996. [idem neglegentius scriptum *ty a vyth* O. 2126. D. 1269. R. 2024. Cr. 848. 1736. *te a vith*, *te a v*ᵗ Cr. 735. 1204. 1281.] *paynes yfyth ragtho* (tormenta habebis propterea) Cr. 162. *an frut ny fyth kymmyas* (fructus eius non habebis potestatem), *ny fyth ken ys da* (non habebis nisi bonum), *neffre ny vyth scham na meth* (nunquam habebis pudorem nec dedecus) O. 79. 718. D. 1902. *annethe ty ny fyth prow* (ex iis tu non capies fructum) D. 2658. 3. pers. masc.: *na wrello y voth goef yn gefyth mur a trystyys* (qui non faciet eius voluntatem, vae illi! multum tristitiae habebit) O. 2094. *py lë yn gevyth ef chy* (ubi habebit ipse domum?) D. 670. *na nyl yn nos nag yn geyth nyn geuyth cres* (nec noctu nec interdiu habebit pacem) D. 1882. *byth nyn gevyth fout a ioy* (nunquam habebit defectum gaudii) R. 1561. *lyes map den yn bysma rak y gorf an geuyth ovn* (multi filii hominum in hoc mundo propter eius corpus capient timorem) R. 2080. *owne ahanas rag neffra dean an gevyth* (timorem ex te in perpetuum homo capiet) Cr. 911. *ef an gevyth seyth kemmys, eve an gevyth vij kemmys* (ipse habebit septuplum) O. 599. Cr. 1180. *gober tek eff an geuyth* (mercedem pulchram ille habebit) P. 44, 4. *ef an geuyth* (is habebit) D. 1181. *ef an gevyth* D. 963. R. 2345. *ef an gefyth* O. 516. R. 1985. Fem.: *na heb mur lavur defry benytha nys tevyth flogh, na heb mear lavyer defry benytha nystevyth floghe* (nec certo sine magno labore unquam habebit puerum) O. 300. Cr. 900. Plur. 1. pers.: *neffre trystyns ny gen byth* (nunquam tristitiam habe-

bimus) D. 731. *ny agan byth y drege* (non habebimus id sustinere) D. 3002. *nagan byth gobyr vyth* (quod nullam mercedem habebimus) O. 2821. *tyy py ny agan beth meth* (tege id aut nos habebimus dedecus) O. 1078. *ny am* (rectius *an*) *byth cres the vewe* (nos habebimus pacem vivendi) O. 1714. *ny an bythe agen trygva* (habebimus sedem nostram) Cr. 662. 2. pers.: *ys byth sylwans* (habebitis salutem) R. 1574. *es byth deyth brues* (habebitis diem iudicii) D. 2940. *y ges byth ioy na thyfyk* (habebitis laetitiam non deficientem) R. 1310. *magys byth luen edrege* (ut habeatis plenam paenitentiam) O. 348. *powes nygys byth nep preys* (quietem nunquam habebitis) O. 1222. *why as byth drog vommennow, why asbyth ... agas gobyr* (vos habebitis mala verbera, mercedem vestram) O. 2324. 2586. *why as byth ages ancow, why as byth gobar bras* (vos habebitis mortem vestram, mercedem magnam) R. 612. 672. *ken the ole why as byth* (causam flendi vos habebitis) *py ken why as byth drok lam* (sin aliter, habebitis malum progressum) D. 2644. 3075. *rag as lafur why as beth behethlan ha bosaneth* (propter laborem vestrum habebitis B. et B.) O. 2766. *why asbythe* Cr. 2144. *gobar da why agas byth, vyngeans hageugh why agas byth* (mercedem bonam, vindictam vestram h.) R. 376. 1763; tandem irregulari flexione: *an tekter asbetheugh why* (pulchritudinem quam habebitis vos) D. 33. 3. pers.: *mar tue moy nystevyth man* (si plures venerint, non habebunt quidquam), *y seruonnth yn nep plas nystefyth fout a gyffyans* (eius famuli nullo loco habebunt defectum remissionis), *dewes mar nystevyth* (potionem si non habebunt) O. 399. 1808. 1816. *y as tevyt anfugy* (illi habebunt miseriam) O. 2328. Mira confusio formarum inest in his exemplis e Cr.: *me an gevyth oll an blame tha worthis ge lemyn* (ego habebo omnem vituperationem a te nunc) 809. *ny an gevyth sure droke lam* (nos habebimus certo malum progressum) 806. *ef astevyth vij plague moy* (is habebit septuplo plus) 1378.

Coni. (et opt.) sing. 1. pers.: *nynsyw marth cuth ken ym bo* (non est mirum, quod dolorem habeam) O. 2819. *agan guryans nam bo meth* (e nostro opere ne capiam dedecus) R. 1878. *crog rom bo er an thewen neffre marseth ahanan* (suspendium capiam e maxillis si unquam abis hinc) O. 2651. *mag bome vu* (ut habeam conspectum) R. 842. *dyworto mam boma gras* (ab eo si habeam ego gratiam) O. 2077. *kyn namboma lowena* (quamvis non habeam laetitiam) Cr. 1526. *ow thorment a the scon genogh nam byve tryge* (meus cruciatus veniet celeriter ut vobiscum non habeam versari) D. 542. *nam byma peyn yn gorfen* (ne habeam poenam ad finem) O. 2254. 2. pers.: *myns vs yn beys ryth fo* (quidquid est in mundo, habeas) O. 459. *rethfo* (habeas) O. 2265. 2822. D. 947. 1267. 2097. 2132. 2247. 2727. R. 79. 167. *an haccre mernans ... ty a vetho iuggys yv thys* (atrocissimam mortem ut habeas, iudicatum est tibi) R. 2034. 3. pers.: *an geffo graas* (si habeat gratiam) O. 422. *an geffo pows as gwyrȝyns* (si quis habeat tunicam, eam vendito) P. 51, 2. *lemman lorgh nep an geffo gorrens y scryp dyworto ha nep nan geffo na nyl guerthens y hugk* (iam baculum qui habebit, ponito peram suam de se, et qui neutrum habebit, vendito vestem suam) D. 919—921. *nan geffo* (ut non habeat) O. 551. R. 384. 2020. *man geffo tregva yn nef* (ut habeat sedem in caelo) P. 213, 2. *man geffo* (ut habeat) D. 2092. R. 1621. 2049. *par man geffo* (id.) R. 2012. *an hagkre mernans whyleugh man ieffo ef* (atrocissimam mortem quaerite quam habeat ille) R. 1973. *manan*

geffo ef sor bras ȝe worth ol an goweȝe (ut non capiat ipse iram magnam ab omnibus sodalibus) P. 150, 2. *kettyl yn geffo an bay* (simulatque habebit osculum) D. 986. *vyngens ren geffo* (ultionem accipiat) R. 2085. Plur. 1. pers.: *thyworthe magan bo gras* (ex iis, virgis, ut habeamus gratiam) O. 1749; flexione irregulari: *nan beyn mar hager thyweth* (ne habeamus tam atrocem exitum) D. 2895. 2. pers.: *res bo drok lam, res bo spit* (habeatis malum progressum, calamitatem) D. 1125. 2322. *banneth an tas re ges bo, banneth an tas ragas bo, ow benneth ol ragas bo, ham benneth ragas bo* (benedictionem patris, b. meam omnem, et b. m. habeatis) O. 2585. 1723. D. 265. 706. *ragas bo meul, ragas bo cres ha mur ioy* (habeatis dedecus, habeatis pacem et magnam laetitiam) D. 2048. R. 1285. *ma gas bo lowyne nef* (ut habeatis laetitiam caeli) D. 226. 3. pers.: *resteffo mur vylyny* (habeant ii magnam ignominiam, Iudaei) P. 216, 1. *mays teffo cas* (ut habeant invidiam) R. 160. *yn ow gulascor may*[s] *teffo bewnans* (in meo regnum ut habeant vitam) R. 1585; pro singulari: *nep astefo gallos* (qui habet, quicunque habent potentiam) D. 788.

Temp. sec. sing. 1. pers.: *try hes ov fal mar am be* (tres longitudines palae meae si habeam) O. 396; irregulari flexione: *an kynse benfys am been* (e primo beneficio quod haberem) O. 2613. *nam vethen drethe sylwans* (ut haberem per eas salutem) O. 1958. 3. pers.: *den an geffe cans dauas* (homo qui habeat centum oves) O. 2230. *oll an bows pyo an gyffe* (totam tunicam quis habiturus esset) P. 190, 4. Plur. 1. pers.: *nag yn veny vylyny* (nec habeamus ignominiam) O. 1609; irregulari flexione: *may ben nepith aswonfas* (ut habeamus aliquid cognoscere) R. 769; alibi vulgari ratione: *pup tra pup vr parys thyn vethe* (omnis res omni hora parata nobis erat) D. 918.

Praet. prim. sing. 1. pers.: *me am be wondrys fancye* (habui miram visionem), *dewthack warnugans a virhas . . . my ambe* (triginta filias habui) Cr. 761. 1986. Irregulariter: *nam buef the wruthyl genes* (quod non habui faciendum tecum) O. 658. *flehys am bef* (filios habui) Cr. 1979. *kemmys gyrryow teake am beff* (tantum verborum pulchrorum accepi) Cr. 1018. *me a levar thys . . . yn pan vanar yn bema* (dicam tibi, quomodo id habuerim) Cr. 756. 2. pers.: *ty re fue fest lafur bras* (habuisti laborem maximum) R. 2628; irregulariter: *the pascyon a fus tyn* (passionem tuam quam habuisti acrem) R. 506. 3. pers. masc.: *Cryst kymmys payn yn geve* (Chr. tantum cruciatus habuit) P. 59, 1. *nyn geve par* (non habuit parem) 40, 1. *a wul drok nyngefe meth* (facere malum non puduit eum) R. 1783. *man geve marth* (ut miraretur) P. 111, 2. *manna*[*n*] *geve goth na leyth* (ut non haberet venam nec membrum) 132, 2. *rak an torment an gefe* (propter cruciatum quem habuit) R. 694. *oll myns peynys an geve, an paynys bras an geve* (omnem magnitudinem tormentorum, tormenta magna, quae habuit) P. 59, 4. 139, 2. *own boys čst mab du an neff an tebel el an geve* (timorem ne esset Chr. filius dei e caelo, malus angelus cepit) 122, 1. *eff an geue awell boys* (cepit desiderium cibi) 10, 4. *ef an geve strocosow* (accepit verbera) 174, 3. *ef an geve drok wyras* (habuit malum potum) D. 2975. *pan vernans an geve ef* (qualem mortem habuit ille?) O. 2219. *ef an geva yddrage tyn* (ipse habuit paenitentiam acrem) Cr. 2043. Fem.: *nys teve tus vyth hep mar roow mar tha* (non habuit gens ulla sine dubio dona tam bona) O. 2597. *ȝe wherȝyn nysteva whans* (ridendi non habuit cupidinem) P. 222, 1. Plur. 1. pers.: *na fout byth-*

queth ny gen bue (nec unquam inopiam habuimus) D. 916. *pan dra eȝom ayan* (leg. *agan*?) *be* (cuius rei penuriam habuimus?) P. 50, 3. 3. pers.: *ys gavas thethe keffrys rak nys teve man thy pe* (condonavit id iis simul, quia non habuerunt quidquam ad solvendum ei) D. 508. *an torrow nas teve vythqueth flehes* (uteri qui nunquam habuerunt liberos) D. 2647.

Praet. sec. sing. 2. pers.: *mestry vyth te ny vea ... ken onan ȝys nan rolla* (potestatem nullam haberes, nisi alius quis tibi eam dedisset) P. 145, 1; irregulari flexione: *gallos warnaf ny fyes* (potentiam mei non haberes) D. 2187. 3. pers.: *nyn gyfye den gallos then mernens y worre ef* (non habuisset quisquam potentiam ad mortem ponendi illum) R. 966. Plur. 1. pers. irregulariter: *neffre nygen byen ny ioy hep thyweth* (nunquam haberemus nos gaudium sine fine) R. 1029. 2. pers.: *nys vye worshyp* (non haberetis venerationem) R. 1943.

Infinitivi vicem supplet *cafos, caffos* (capere), quod verbum solum adhibet cambrica.

Aremorica.

Praes. prim. sing. 1. pers.: *emeus* ('habeo') Cath. *em concianzc emeux vn doetancc don* (in consciencia mea habeo dubitationem profundam) Buh. 30, 8. *hac emeux poan* (et habeo cruciatum) 106, 15. *emeux truez* (habeo misericordiam) 204, 21. *hac emeux pep heur queuz meurbet* (et habeo quavis hora dolorem magnopere) MJ. 91 a. *hac emeux pemp* (et habeo quinque) 146 b. *hac emeux deseu nac eu muy* (et habeo cogitationem, eum non esse amplius) 188 b. *a pep tu emeux treffu bras* (ab omni parte habeo aerumnam magnam) 191 a. *goude mil rech em eux yechet* (post mille dolores habeo salutem) 199 a. *ioa ameux glan, ioae ameux hel* (gaudium habeo merum, gaudium mihi est largum) Buh. 26, 14. 184, 20. *me yel ... hac ameux hoant de tourmantaf* (ibo .., et habeo desiderium eius cruciandi) 90, 5. *dren carantez han feiz mat am eux dreiz pep tra ouz ma tat* (caritate et fide bona quam habeo super omnem rem erga patrem meum) MJ. 30 a. *en poan pe heny ... ameux da gouzaff* (in supplicio quod mihi est patiendum) 57 b. *pez ameux prob da ober* (quid probe mihi faciendum est?) 191 b. *quement ameux* (quidquid habeo) 99 a. *aoun cref ameux* (timorem fortem habeo) 123 b. *me ray an guet hac ameux avis ha discret em speret* (faciam excubias, et habeo praesagium et secretum in spiritu meo) 193 a. *nemeux na ioa na cuff na car* (non habeo nec gaudium nec amicum nec propinquum) Buh. 8, 23. *nemeux nerz da querzet* (non habeo vim ambulandi) 194, 11. *terzien na nep reux nemeux muy* (febrim aut ullam miseriam iam non habeo) 200, 4. *nemeux esper quet* (non habeo spem) MJ. 54 b. *dren queux flam ameux nemeux quet da guelet aelez ... hoant* (per dolorem ardentem quem habeo, non habeo cupidinem videndi angelos) 187 a. *nemeux quemet try* (non habeo nisi tria) 146 a. *me ameux dren bet vn edit* (ego habeo unum mandatum per mundum) Buh. 204, 4. *me ameux hoant* (ego habeo cupidinem) MJ. 7 b. *me ameux un bez nevez graet* (habeo sepulcrum recens factum) 154 b. *ma emeux un bech am nech cals* (habeo onus cuius me taedet admodum) 123 b. *ma emeux quement strif e divout* (habeo tantum contentionis eius causa) 188 a. *me meux anaf dioutaff* (habeo incommodum ex eo) Buh. 58, 19. *memeux estlam* (habeo turbationem) 174, 7. 194, 9. *me meux mez bras* (habeo dedecus magnum) 196, 8. *me meux dirac pep mil rebeig* (habeo coram omnibus mille opprobria) 40, 18. *me meux lifrini*

raliet (habeo vertragos doctos) 32, 6. *me meux un braouhet* (habeo liquorem) MJ. 143 a. *memeux unan* (habeo unum, talum) 145 b. *memeux hyrder intollerabl* (habeo desiderium intolerabile) 191 a. *me meux dre raeson da monet* (mihi per rationem eundum est) 208 a. 2. pers.: *discuez ez eux nerz* (monstra te habere vim) MJ. 142 b. *pa ez eux spacc voar an placen* (quoniam habes spatium in hoc loco) Buh. 164, 2. *nez eux mecher* (non est tibi opus) MJ. 106 b. *naz eux nep remet competant* (ut non habeas ullum remedium sufficiens) 92 b. *ha te den dall azeux gallout* (et tu, homo caece, habes potestatem, potes) Buh. 102, 10. *te az eux quemeret* (sumpsisti) MJ. 67 a. 68 b. *te zeux grael* (fecisti) 84 b. 3. pers. masc.: *e dorn hec en deveux lequaet en plaet guenef me ... nep en deveux graet an fet se* (manum suam turpem posuit in patina mecum, qui fecit istud facinus) MJ. 59 a. *aoun cref ameux nen deveux nech* (graviter timeo ne habeat taedium, ne eum pigeat) 123 b. *nep en deueux cas so tasset* (qui habet causam, est vocatus) Buh. 150, 18. *ef en deveux sclaer anterin gallout divin* (ille habet indubie prorsus potentiam divinam) MJ. 92 a. Fem.: *deuotion he deueux* (devotionem habet ea). Buh. 22, 10. Plur. 1. pers.: *gant an estlam hon eux aman* (ob turbationem quam habemus hic) Buh. 94, 3. *mecher noneux quet a roedou* (opus non est nobis retibus) 32, 14. *nonneux roe en bet credet henn nemet Cesar* (non habemus regem in mundo, credite id, nisi Caesarem) MJ. 113 b. *testeny honneux ny* (testimonium habemus nos) 23 a. *pebez mecher en matery onneux ny a quen testeny* (quid opus est nobis in hac causa alterum testimonium?) 80 b. *a ny onneux oll hon mecherou* (habemusne nos omnia quae nobis opus sunt?), *oll onneux ny hon binhuyou* (omnia habemus nostra instrumenta) 135 b. 2. pers.: *benoez hoz mam hoz eux* (benedictionem matris vestrae habetis) Buh. 112, 17. *mar oz eux hoant* (si habetis desiderium) 120, 1. *pa noz eux danuez* (quia non habetis bona) 204, 20. *noh euz car* (non habetis amicum) MJ. 21 b. *nouz eux mecher a ober goap* (non est vobis opus facere ludibrium) 165 a. *a noz eux quet lech ... da quempret nech* (nonne vobis est locus paenitendi?) 221 b. 3. pers.: *no deveux quet dellezet quen* (non meruerunt aliud) MJ. 99 a.

Praes. sec. sing. 1. pers.: *pell ayoa aban emoa hoant daz guelet* (dudum desiderium habebam te videndi) MJ. 103 b. *ma holl joa ne moa muy* (omne meum gaudium, non habebam maius) 130 a. *gouden queuz ha estlam amoae* (post dolorem et turbationem quam habebam) 180 b. *goude quement estlam am oa* (post omnem turbationem quam habebam) 195 b. *quement amoa a amloary* (quidquid habebam curarum) 226 b. *hoant amoa vuel doz guelet* (desiderium habebam humile vos videndi) Buh. 76, 15. *hoant amoa ... douz guelet* (desiderabam vos videre), *hoant meur douz guelet me amoa* (desiderium magnum vos videndi habebam) MJ. 228 b. *ma emoa sur displigiadur re* (habebam certe taedium nimium) 230 b. *memoa drouc avis* (habebam malum consilium) 233 a. 3. pers.: *nonobstant da tourmant nen devoa hoant quet* (quamquam te cruciandi non habebat desiderium) MJ. 92 b. *en devoe joa bras* (habebat gaudium magnum) 102 b. *en devoe tourmant* (habebat cruciatum) 105 a. *en devoe sechet* (sitiebat) 139 b. Plur. 1. pers.: *hac hon oa ioa bras dan dra se* (et habebamus gaudium magnum propterea) MJ. 207 a. *quent divergont ez viomp spontet non oa quet a nerz da querzet* (tam immaniter perterriti sumus, ut non valeremus ad eundum) 219 a. 2. pers.: *huy oz oa goulennet* (quaesiveratis) Buh. 78, 4. *goude*

ann angoes han esmae ha queuz ... ouz oae dif (post angorem et timorem et dolorem quem habebatis de me) MJ. 181b. 3. pers.: *no devoe nepret contredy* (ut nunquam haberent contradictionem) MJ. 28a. *an dle ho devoae quemeret* (debitum quod ii contraxerant) 175a.

E radice *bu* formantur cetera tempora atque ipsum praesens primarium, etsi rarius.

Praes. prim. sing. 1. pers.: *a pep lignez hep finvez em bez couf* (omnis progeniei infinitam habeo memoriam) MJ. 177b. *pa em bez couf* (cum memini) 203b. *bizhuyquen tristez nem bez muy* (nunquam iam habeo tristitiam) 226b. *me men bout crouguet ... ma nem bez e pris* (suspendi volo si non habeo eius pretium) 16a. 3. pers.: *nep en deuez gant fez carantez* (qui habet cum fide amorem) Buh. 62, 13. Plur. 2. pers.: *mar ho bez spacc* (si habetis spatium) MJ. 194b.

Fut. et coni. sing. 1. pers.: *hac autronez gant guir fez am bezo* (et dominos cum vera fide habebo) Buh. 34, 8. *nem bezo quen dam soutenancc* (nihil aliud mihi erit adiumento) 132, 4. *da ober nem boe quet en bet man na nem bezo muy bizuiquen* (faciendum mihi non fuit in hoc mundo, nec mihi erit iam unquam) 50, 9. *na nem bezo certen quen cur* (nec habebo certo aliam curam) 24, 16. *ma em bezo cren hoz bennoez, ma em bezo hael ma guelet* (ut habeam plane vestram benedictionem, large meum visum) 180, 8. 192, 22. *petra am bezo me breman* (quid habebo ego nunc?) MJ. 18a. *mem bezo ... meur soucy* (ego habebo magnam sollicitudinem) 61a. *moz quemenno eno me[m] bezo coff* (ut vos poscam, ibi habebo memoriam) Buh. 60, 8. 2. pers.: *ez vezo dan drot un chotat* (habebis statim colaphum) MJ. 77b. *tregont digner ... az vezo antier* (triginta denarios habebis integros) 18b. *na rann cuyt nez vezo quet* (nec partem liberam habebis) 52b. *na oar nep tro nez vezo mez* (nec unquam habebis dedecus) 184a. *neuse nep tro nez vezo car* (tum nunquam habebis amicum) Buh. 86, 16. *euez pep tro te[z] vezo poan* (etiam semper habebis cruciatum) 6, 23. 3. pers.: *gant ma scourgez en devezo* (flagello meo habebit) MJ. 107b. *nen deuezo den dieznes* (ne habeat quisquam cruciatum) Buh. 134, 22. Plur. 1. pers.: *hoaz on bezo ouz tremen henoaz entromp* (porro habebimus pernoctantes hodie inter nos, viatores) MJ. 200b. *non bezo hon priso muy* (non habebimus qui nos curet amplius) 17b. *ef oar nep tro non bezo quet* (illum nunquam habebimus) 118a. *non bezo certen den en bet* (non habebimus certo quemquam in mundo) Buh. 188, 13. *hoz peuch pep tro ron bezo* (vestram pacem semper habeamus) MJ. 50a. 2. pers.: *oz bezo oar ho crochenn* (habebitis in cutem vestram) MJ. 73b. *oz bezo ef* (habebitis eum) 159a. *na nos bezo choas* (nec habebitis electionem) 132a. *bizhuyquen finvez nouz bezo* (nunquam finem habebitis) 236b. *huy oz bezo oar houz clopenn* (vos habebitis in calvam vestram) 74a. *joa roz bezo* (gaudium habeatis) 48b. *pep tro* (ed. *bro*) *roz bezo joa* (semper habeatis gaudium) Buh. 114, 14. *peoch roz bezo* (pacem habeatis) MJ. 199a. *peoch doe ro bezo huy* (pacem dei habeatis vos) 161b.

Imper. sing. 1. pers.: *rac se a pret ham bezet hy* (propterea in tempore facite ut habeam eam, crucem) MJ. 132b. 2. pers.: *an quaez man couf ha trugarez haz vezet* (miseri huius memoriam et commiserationem habe) MJ. 141b. *buaneguez ez buhez naz bezet* (iram in vita tua ne habeto) Buh. 70, 1. *naz vezet*

dou(e)t (noli dubitare) 102, 11. Sed etiam irregulariter: *Crist hazuez trugarez ouzimp* ('cristelleyson') Cath., ut hodie secundum Lgn. *az péz* s. *ez péz* (apud Lhuydium e Man. profertur: *da pe*, e Quiqueri colloquiis: *te da vezet*). 3. pers. desunt exempla; Quiq. (ap. Lhuyd.) *ên endevezet*, Lgn. *en défet*. Plur. 1. pers.: *racse me ho[z] pet hon bezet hy* (propterea, rogo vos, habeamus eam, mappam) MJ. 49 b. 2. pers.: *ozif truez ... hoz bezet*, *ouzif truhez hoz bezet*, *oziff truhez hoz bezet* (erga me misericordiam habete) Buh. 120, 2. 194, 19. 196, 19. *noz bezet dout* (nolite dubitare) 36, 7. *nep aoun nouz bezet*, *nep aoun noz bezet*, *noz bezet aoun quet* (nolite timere) MJ. 73 a. 155 a. (202 a.) 185 b. 3. pers. desunt exempla; apud Lgn. irregulariter: *hô défeñt*.

Praes. et fut. sec. sing. 1. pers.: *am be hoant* (cupidinem habeam, velim) Buh. 76, 12. *am be me nep rouez* (habeam aliquod donum) 118, 21. *rac nam be blam* (ne habeam vituperationem) 98, 8. *me carhe gouzout quet goude pe me be ma tra pe nambe* (velim scire postea utram habiturus sim rem meam an non habiturus sim) 170, 19. *moz pethe pa em be moean* (rogaverim vos, si habeam remedium) MJ. 42 b. *mem be hoant de tourmantaf* (cupiam eum cruciare) 216 a. 2. pers.: *gallout en se oarnoufme nez ve quet* (potentiam in illo mei non haberes) MJ. 113 a. 3. pers.: *me a crethe en deffe hoant* (crediderim eum habere desiderium) MJ. 216 a. *ez compse ef deompny pardonaf plen da pep heny en divihe contrition* (ipse dicebat nobis se ignoscere plene cuicunque esset contritio) 90 b. Plur. 2. pers.: *dy ne dahech dez quen nouz be entroch brassoch fez* (eo non eatis die ante quam habeatis inter vos maiorem fidem) MJ. 62 b.

Praet. prim. sing. 1. pers.: *da ober nem boe quet en bet man* (faciendum non fuit mihi in hoc mundo) Buh. 50, 8. *nem boe quet* (non habui) 158, 9. *bezcoat nem boe* (nunquam habui) 160, 19. *nem boe netra* (nihil habui) 166, 17. 170, 3. *nem boe* 170, 6. 172, 7. 9. 19. 20. *nen doann quet quen ferm dan termen nam boe divergont un spont yen* (non eram tam firmus illo tempore, ut non haberem immaniter terrorem gelidum) MJ. 231 a. 3. pers.: *dren guerches dinam en deffoe da mam* (per virginem intemeratam quam ipse habuit matrem) MJ. 4 a. Plur. 2. pers.: *a huy a toehe noz boe y* (vosne iuretis vos non habuisse eos, nummos) Buh. 160, 6. *hoz boa* (leg. *boe*?) *goulennet eguetou* (petivistis ea) 34, 2.

De praet. sec. invenimus formam 3. pers. sing.: *hac en divise messias* MJ. 207 a; discordare tamen ibi videtur sententia, quam expectares (et ipsum futurum Messiam).

Formarum compositarum cum participio haec habemus exempla: *pan hon eux bed spes hon esper* (quoniam abundanter habuimus desiderium nostrum) Buh. 200, 15. *han meur truez ouz eux bezet* (et magnam misericordiam quam habuistis) MJ. 175 a.

Conferantur quaedam formae hodiernae secundum Legonidecum: fut. sing. 1. *em* (s. *am*) *bézô*, 2. *éz* (s. *az*) *pézô*, 3. *en dévézô*; plur. 1. *hor bézô*, 2. *hô pézô*, 3. *hô dévézô*. Praes. sec. sing. 1. *em bôa*, 2. *éz pôa*, 3. *en dôa*; plur. 1. *hor bôa*, 2. *hô pôa*, 3. *hô dôa*. Eodem modo e 3. pers. temporum sec. *bé*, *bizé* (*bijé*), *béfé* formulae condicionalis et coniunctivi: 1. *em bé, em bizé, em béfé* (haberem), *ram béfé* (ut haberem), 2. *éz pé, éz pizé, éz péfé* (haberes), *raz péfé* (ut haberes), 3. *en divizé, en défé, ren défé* etc.

Infinitivi vicem supplet *cafout*, *caffout* (sicut cornice).

III. Coalescit verbum substantivum cambricum radicum 1. et 6. non solum eadem compositione qua hibernicum (pp. 488. 501) cum praepositionibus simplicibus vel duplicibus, ut *ar*, *go*, *gor*, *can*, *dar*, *dy (do)*, *cyfar*, *argan* etc., sed etiam, ratione singulari, in temporibus et modis quibusdam cum radicibus et thematis verbalibus aliis, ut *han*, *hen* (oriri?), *pieu* (possidere), *aeth* (ivisse), *daeth*, *doeth* (venisse), *gwyd* (scire), *clyw* (audire), *ad(g)na* (al. *adwaen*, cognoscere).

Exempla compositorum radicis 1. Praes. prim. sing. 1. pers.: *brenhin coronawc wyfi yny wlat yd henwyf ohonei* (rex coronatus sum in regione, ex qua sum) Mab. 3, 9. *ny hannwyf well o nawd* (non valebo melius gratia, tua) 2, 19. *ny hanwyf well ohonaw* (non valebo melius inde) 2, 224. 2. pers.: *apha wlat yd henwyt titheu ohonei* (et quae regio, ex qua tu es oriundus?) 3, 9. *yr wlat yd hanwyt ohonei* (ad terram, ex qua progressus es) 3, 275. 3. pers.: *paderyw ytti*, *paderyw itti* (quid accidit tibi?) 2, 58. 3, 190. *pa derw itti*, *pa derw ytti* (id.) 2, 57. 3, 209. *un o deu aderw idaw* (alterutrum accidit ei) 1, 242. *aderyv am keduyv an chaduan* (num actum est de K. et C.?) CN. carm. 1. Plur. 3. pers.: *pwy biewynt hwy* (cuius sunt illi?) Mab. 3, 191.

Praes. sec.: *daroed y arthur lad y benn* (perfecta erat A. abscisio capitis eius, cervi) Mab. 2, 22. *ac ny daroed idaw namyn dyvot yr ty* (nec perfectum erat ei nisi venire domum, nec nisi domum pervenerat) 2, 47. *daroed y twrneimeint* (finitum erat torneamentum) 1, 279. *llaesgeuyn gwr ny hanoed well neb ohonaw* (L. vir, a quo nemo valebat melius, boni quid accipiebat) 2, 243. *o wrthtir uffern pan hanoed y gwyr hynny* (e terra contra infernum, ex qua venerunt viri hi) 2, 205. *y marchawc bieuoed y pebyll* (eques qui possidebat tentorium) 1, 239. *ar gwr melyn bieuoed y gaer* (et virum flavum qui possidebat castrum) 1, 12. *effrawc iarll bioed iarllaeth* (E. comes possidebat comitatum) 1, 235. *gouyn idaw ae ef gyntaf bioed y llys* (quaerere ex eo, an primum possideret aulam) 2, 14.*

De composito *yttwyf* supra (p. 551) egimus; de compositis *ethwyf*, *dodwyf* etc. significantibus praeteritum infra agetur sub IV. in praet.

Composita radicis 6., cuius consona radicalis tam servata *b* quam mollita *v* (*u*, *f*) in coniunctivo et praesenti secundario formae simplicis (*a*) provectione transit in *p* et *ff* (cf. p. 146 cum addendis).

Praes. prim. significans futurum. b. Sing. 1. pers.: *mi a adnabydaf* (ego cognoscam) Mab. 3, 200. *ony wybydaf i* (si non sciam ego; *gwyd-bydaf*) 3, 30. 2. pers.: *nysgwybydy di yr awrhonn* (non scies eam, rem, nunc) 2, 36. *yd adnabydy voes y llys* (cognosces consuetudinem aulae) 3, 10. *henbydy kyuoethogach* (te habebis ditiorem, eris ditior) 2, 47. 3. pers.: *os ehemreyn aderuyt* (si eius impraegnatio facta erit), *os egouessiau aderuit* (si eius palpatio facta erit) Leg. 2, 1, 20. 21. *oderuyt*, *oderuit* (si acciderit) ib. fq. *ochyueruyd caledi a thi* (si accidet tibi duritia) Mab. 2, 52. *ef agyferuyd gwahanfford athi* (tum occurret tibi trivium) 1, 6. *ny henbyd gwell ef* (non valebit melius ille) 2, 17. *hyt tra ymgatter yn vyw hanbyd gwaeth drem vy llygeit* (quamdiu vivam, peius se habebit lux oculorum meorum) 2, 221. *ef aegwybyd* (ipse id sciet) 3, 190. *nis guibit ar nuygelho* (non sciet id, somnium, qui non occultet id) CN. carm. 2.

* Videtur rectius *bieuoed* e 3. pers. *pieu*, *bieu*: *y gwr dabieu y gaer*. *ygwr bieu y llys honn* (vir qui possidet castrum, curiam hanc) Mab 1, 16. 269. *a minneu bieu* (et ego possideo) 1, 291.

Coni. sing. 1. pers.: *yny wypwyf* (donec scio) Mab. 1, 253. 2, 54. *kymeint ac a wypwyfi* (tantum quantum ego scio; i. e. *wyd-pwyf*, *wyd-bwyf*) 1, 288. 2. pers.: *yny lle goreu a wypych* (in loco optimo quem scies) 2, 43. *henpych gwell* (valeas melius; formula salutandi) 2, 6. 55. 219. 3, 92. 3. pers.: *pob anifeil or agyfarffo ac ef* (quodvis animal quocum convenerit) 1, 293. *gwedy darffo udunt* (postquam perfectum erit iis, p. perfecerint) 3, 302. *ac ny byd un dalen ar y prenn ny darffo yr gawat eu dwyn* (neque erit unum folium in arbore, ut non perfecerit tempestas eorum ablationem) 1, 8. *ny wnn i neb ae gwypo* (nescio quemquam qui id sciat) 2, 234. *aoes ohonawch chwi aadnapo y uarchoges racco* (estne e vobis qui norit illam mulierem equitantem) 3, 16. *ac ny thebygaf or niuer hwn oll neb nyt adnappo vot y mab yn uab pwyll* (nec opinor ex omni hac multitudine quemquam non cogniturum, puerum esse filium P.) 3, 24. *or brenyn byeufo ellys* (a rege qui possideat curiam) Leg. 1, 14, 5. *ene pyeufo* (donec p.) 1, 17, 6. Plur. 1. pers.: *yr ymdidan goreu a wypom ninneu ni ae dywedwn itti* (narrationem optimam, quam sciemus nos, dicemus eam tibi) Mab. 1, 2. 3. pers.: *egladoet ackaruarfoent ac aruon* (regiones quae contingunt Arboniam) Leg. 2, 2, 1.

Praes. sec. sing. 1. pers.: *pei gwypwn . . . mi a ymdidanwn* (si scirem ego narrarem; = *gwyd-pwn*, *-bwn*) Mab. 1, 260. *pei asgwypwn mi aedywedwn* (si id scirem, ego id dicerem) 2, 233. 2. pers.: *pei gwyput nyt eistedut* (si scires, non sederes) 1, 286. 3. pers.: a. *or kyuarffei y gwynt* (si conveniebat ventus) 3, 299. *yny darffei y vwytta* (donec finita esset cena) 3, 273. *pei gwyppei y marchawc hwnnw hynny ydeuei yth amdiffyn* (si sciret iste eques istud, veniret ad te liberandam) 1, 32. *a wypei dim* (an sciat aliquid) 1, 10. *nyt oed dyn aadnapei y gerd honno* (non erat homo qui cognovisset cantum hunc) 2, 391. *pei hanffei well* (si melius se haberet) 2, 240. *yhuybod puy byeufey eblaen* (ad sciendum quis possideret ipsorum ductionem) Leg. 2, 2, 1. b. *pei mi a wascut uelly ny oruydei ar arall vyth rodi y serch arnaf* (si me pressisses ita, non superfuisset alii cuiquam vertere amorem suum in me) Mab. 2, 217. *ac ny wybydei neb ungeir* (nec sciebat quisquam ullum verbum) 3, 30. Plur. 3. pers.: *kymeint oed eu gwybot ac nat oed ymadrawd . . . nys gwypynt* (tanta erat eorum scientia, ut non esset colloquium, . . . quod nescirent) 3, 299.

Praet. prim. sing. 1. pers.: *pan gyuaruum gysseuin dmam y uorwyn honno* (cum primum conveni matrem puellae illius) Mab. 2, 222. *kyscu awneuthum i ual nawybuum pan aeth ef* (dormivi ego, ut nescierim, cum abiit ille) 2, 9. *mi ath adnabuum pann yth weleis gyntaf gynneu* (ego cognovi te, cum primum te vidi antea) 2, 9. 2. pers.: *goruuost di* (superasti) 1, 259. 3. pers.: *pan dyuu* (cum appropinquavit) 2, 197. *ac ny orfu* (et non perfecit) 1, 24. *athi a oruu* (et tu vicisti; impers.) 1, 25. *y kyuaruu ac wynt* (obviam iis factus est) 2, 42. *aphan arganvu* (et cum animadvertit) 1, 241. *yd arganuu arthur wynt* (animadvertit A. eos) 1, 25. *aphan daruu vwyta* (et postquam perfecta fuit cena) 1, 62. *aphan wybu yn hyspys*, *aphan wybu ef hynny* (et cum sciret certo, et cum id sciret ipse) 2, 12. 34. *ac yd adnabu* (et cognovit) 3, 271. 273. *a mi bieiuu y dinas ar castell* (et ego possedi oppidum et castrum) 2, 14. Plur. 3. pers.: *ac a oruuant* (et superaverunt) 1, 35. *ac yna ny wybuant* (et tum nescierunt) 3, 214.

Praeteriti secundarii exemplum 3. pers. plur.: *wynteu hagen ni wybuyssynt y eisseu ef* (illi tamen non sciverant ipsius absentiam) Mab. 3, 14.

Formae passivae praes. prim.: *nywybydir pa ffford yda* (nescitur qua via eat) Mab. 3, 212. Coni.: *yny wyper auobwy* (donec sciatur vivusne sit) 2, 25. Praes. sec.: *ual nat adnepit* (ita ut non cognosceretur) 3, 202. Praet. prim.: *yny arganuuwyt y llythyr* (donec animadversae sunt litterae) 3, 91. *ac yna gwybuwyt pan yw peredur oed ef* (et tunc scitum est, eum esse P.) 1, 268. *ny wybuwyt vyth o hynny allan pale y daeth* (non cognitum omnino inde porro, quo venerit) 2, 246. Non differt forma *-pwyt*, addita verbis sequentis seriei, ut *dywetpwyt, ducpwyt, aethpwyt, gorucpwyt, deuthpwyt, gwnaethpwyt.*

Infinitivus: *dyuot* (appropinquare, venire) fq. *yggouot y vlwydyn* (durante anno) Mab. 1, 241. *gwedy goruot arnafi* (postquam superavit me) 1, 25. *gwedy daruot bwytta* (absoluto prandio) 1, 11. *arganfot aoruc ymarch* (animadvertere equus coepit) 1, 28. *llyma uarchawc yn kyuaruot ac ef* (ecce eques occurrens ei) 1, 243. *mi awn dy hanuot om gwaet* (scio te esse oriundum e sanguine meo) 2, 204. *mi aaf ywybot pwy y marchawc* (ego ibo scitum, quis sit eques) 2, 11. *adnabot, clybot* (cognoscere, audire) fq. cf. *amgnaubot* gl. Ox. 38[b].

Nec desunt cornica verba eodem modo composita, pauca cum radice 1. Cambrico *pieu* respondet corn. *pyw, pew,* cuius haec exempla invenimus, praes. prim.: *pyv an pren abew hep mar pous ihesu* (quis est talus qui possidet sine dubio tunicam Iesu), *henna aspew yn certan* (ille eam possidet certo), *re synt iouyn me aspew* (per sanctum Iovem ego eam possideo) D. 2853. 2855. 2858. *ty a vew ov grath nefre* (tu possides gratiam meam semper) O. 974. Coni.: *may beu vy cres* (ut habeam ego pacem) R. 2224. Praes. sec.: *war tu hay vam an pewo* (ad matrem suam versus, quae eum possidebat) P. 207, 3; sed etiam: *yn the see . . . a bewe the tas daveth* (in sede tua quam possidebat pater tuus Davides) O. 2393. Cum cambricis *ethwyf* etc., quae eandem radicem praeteriti themati subiungunt, conferendum est: *galsof* (ivi; cum adiectivis: factus sum), *galsof ysel* (humilis factus sum), *galsof coyth* (senex f. s.) O. 373. 855. *rak hyreth galsof purclaf* (propter desiderium facta sum aegerrima) R. 775; 2. pers. *galsos pur worth* (factus es mere contrarius), *galsos lemmyn pur woky* (f. es modo stultissimus), *galsos mur yn dyscrygyans* (incidisti admodum in infidelitatem) R. 1470. 1513. 1516; ceterum regulariter flexum.* Denique duplici compositione utriusque radicis formatum videtur *nabow* (= *nabu-ew*? cf. cambr. *adnabot*): *me an nabow dyougel* (ego novi eum probe) R. 2120.

Aliquanto plures extant formae compositae cum radice 6., quarum genera sunt duo: prius (a) respondens fere cambricis ad omnia tempora pertinet nec vero patet ultra certa quaedam verba, alterum (b) cornicae dialecti proprium, quod a nullo verbo regulari exclusum videtur, ad futuri potissimum temporis defectum supplendum adhibetur.

Fut. prim., quod praesentis forma significatur, sg. 1. pers.: a. *mar ny wothefaf* (leg. *wofethaf*) *ple theth pen vyghterneth* (si nesciam, quo abierit caput regali-

---

* 3. pers. sing. *gallas* P. 245, 3. 255, 3. D. 2610. 3018. O. 253. 1097. 1627. 2764. R. 39 etc., plur. *galsons* (abierunt) R. 660; praet. sec. *galse* (ierat) P. 207, 2; ptc. prt. *gyllys* (progressus) O. 1636. 1682. R. 809. 1065. 2247. 2615; ac, ni fallimur, 3. sing. praes. *ny yl an gyst yn y blas* (non intrat trabes in locum suum) O. 2528.

tatis) R. 719. b. *vn deyth a thue yredy man taluethaf ol thywhy* (dies quaedam veniet certo, qua id rependam omne vobis) D. 269. 3. pers. (frequentissima eadem in constructione impersonali): a. *my anafyth dysosy* (agnoscam tibi; cambr. *adnabyd*) O. 1788. *me a wo(r)thvyth* (sciam), *ty an gothvyth* (scies id) D. 63. 849. *me a vyn mos the vyras hag a wothfyth* (volo ire visum et sciam) O. 1400. *ay frut hy nep theppro a wovyth cosyl an tas* (de illius fructu qui ederit, sciet consilium patris) O. 188. *y whyrvyth an tyrmyn* (fiet tempus) O. 45. *yn della mar a whyrfeth* (hoc modo si eveniet) R. 347. b. *ef a dalvyth ȝis* (ille rependet tibi) P. 115, 4. *ny daluyth bram* (non valebit peditum) D. 3078. *my an taluyth thyugh* (rependam id vobis) O. 2387. *ef ath caruyth* (amabit te), *theth lauarow y kresen hag ath caruyth bynary* (verbis tuis credamus et usque te amabimus) D. 1846. 2872. *me an caruyth* (amabo eum) D. 1703. *ny an gvylvyth, why an guylvyth, wy am gwylvyth* (videbimus id, videbitis eum, videbitis me) R. 53. D. 1332. P. 93, 4. *ty a wylfyth* (videbis) O. 716. 827. 1449. *ef a wylfyth, why a whylfyth* (videbit, videbitis) R. 2384. D. 2208. *ty a welfyeth* (videbis) O. 790. *te an prenvyth* (id redimes, lues) P. 155, 2. *y a dreylfyth* (vertentur) O. 1817. *mar clewvyth agan guary* (si audiet ludum nostrum) O. 2134. *pepenag vo an barth wyr a cleufyth ov voys* (quisquis est a parte vera, audiet meam vocem) D. 2026. *wy a glewyth* (audietis) P. 132, 4.

Coni. sing. 1. pers.: a. *mar scon del thyffyf thotho* (simulac venero ad eum) D. 973. b. *pan clewfyf vy an tan tyn* (cum sensero ignem acrem) O. 1351. 2. pers.: a *pan dyffy ȝet pow* (cum veneris in regionem tuam) P. 193, 2. *ol an tyr an bwyfy* (omnis terra quam possidebis) O. 581. *lowenna tekca gothfy ihesu ov map kevarwouth* (quam scis laetissime, pulcherrime, Iesum filium meum institue) D. 1042. *ty gynef sollathyth gothfythy grygy yn fas* (tu mecum dudum ut scires credere bene) R. 2381. 3. pers.: a. *pan dyffo yn ow goloc* (cum venerit in conspectum meum) R. 964. *ahanes a theffo* (quicunque veniet e te), *haga fleghys a theffo anethe y* (et liberi eorum qui venient ex illis) O. 406. 2835. *goef termyn a theffo deuones a brys benen* (vae illi qua die accidet ut veniat e tempore mulieris) R. 1349. *na theffo glaw aberveth, na theffo glaw* (ne intret pluvia, ne veniat pl.) O. 1076. 2488. *na theffo onan yn beys the tryge omma neffre* (ne veniat quisquam in mundum ad morandum hic unquam) O. 1577. *na theffo na moy yn pow* (ne veniat amplius in regionem), *na theffo den vyth gynen* (ne quisquam veniat nobiscum) R. 2176. 2393. *na theffo thym an mernans* (ne veniat mihi mors) D. 1089. *dreheuel kyn teffo* (etsi surrecturus est), *ken teffo y ges golok* (etsi veniat in conspectum vestrum) R. 386. 1861. *antecryst bys may teffo* (donec veniat Antichristus), *gynen may teffo* (ut veniat nobiscum) R. 239. 2330. *pynag a wharfo, pepynagol a wharfo, pypenagol a wharfo, puppenagol a wharfo* (quidquid accidet) O. 1698. 1736. R. 671. 1538. *yn della thyn re wharfo* (ita nobis fiat) O. 667. *awos tra vyth a warfo* (id.) O. 2355. *neb an gothfo gorthybes* (qui sciet eum, respondeto), *ma na wothfo gorthyby* (ut nesciat respondere) D. 775. 1660. *na wothfo* (quod nesciat), *mar cothfo* (si sciat) O. 190. 2119. b. *my ny gafaf ynno ken may cothfo thym y lathe, y dampne* (ego non invenio causam in eo ut deceat me eum occidere, damnare) D. 1798. 2033. *my a vyth an kynso . . . a perfo vo meystry* (ego primus parabo negotium meum) O. 2164. *pan glevfo* (cum audiet), *may clewfo* (ut audiat) D. 372. 3063.

Plur. 1. pers.: a. *a rak pilat ... pan theffyn ny*, *theth wlascor pan deffyn ny* (cum venerimus nos in conspectum P., in regnum tuum) R. 565. 773. 2. pers.: a. *may tyffough ol the sylwyans* (ut perveniatis omnes ad salutem) R. 2388. *may wothfough* (ut sciatis) D. 2156. 3. pers.: a. *may tyffons vmma*, *may teffons omma* (ut veniant huc) O. 2279. 2408. *kyn teffons y* (quamvis illi veniant) R. 392. *a cothfons* (rectius *-fens*, si scirent) D. 2776.

Imper. 2. plur.: a. *gothveȝough*, *gothfetheugh* (scitote) P. 63, 3. 141, 3. R. 1574. 1774.

Praes. (fut.) sec. sing. 1. pers.: a. *may wothfen* (ut scirem) D. 1287. *a cuffan* (si scirem, si scivissem) R. 2542. Cr. 672. 2. pers.: a. *an gothfes* (si id scires) O. 151. *may woffas thym grassow* (ut scias, habeas mihi gratias) Cr. 730. 3. pers.: a. *mar teffa tus*, *may teffe tus* (si venirent, ut v. homines) P. 27, 4. 249, 4. *ȝe Ihũs c̃st may teffe ol an greff han belyny* (Iesu Christo ut veniret omnis aerumna et contumelia) 162, 4. *pan deffe thy wlascor ef* (quando veniret in regnum suum ipsius) R. 273. *na thefa then nef* (ut non veniat ad caelum) Cr. 469. *a ban nages a wothfe* (quoniam non est qui sciat) P. 158, 4. *re woffe* (sciat) O. 530. Plur. 3. pers.: a. *avorow thys may teffens* (cras ad te ut veniant) O. 2417. b. *me a vynse a talfens myl pons thotho* (vellem valerent mille pondo ei) D. 211.

Praet. prim. sing. 3. pers.: a. *an termyn re deve*, *lemmyn deve ken termyn* (tempus venit, nunc venit aliud tempus; cambr. *dyuu*) P. 48, 3. 75, 3. *lemmyn thys my·re deve* (nunc ad te veni) R. 2620. *pyth yv an marth a wharfe* (quid est miraculum quod factum est?) R. 1263.* De *nabow* (novi) vid. supra.

Praet. sec. sing. 3. pers.: a. *ef a wothfye* (ipse sciret) D. 490. *maga fure te a vea avel dew es awartha hag a vffya pub tra* (aeque sapiens esses ac deus qui est in excelsis et scires omnem rem) Cr. 598.

Passivae formae sunt exempla participii, unum brevioris formae: *yn egip whyrfys yv cas* (in Aegypto factus est tumultus) O. 1415; cetera longioris: *deueȝis*, *deveȝys*, *deuethys*, *devethys*, *dyvythys*, *divithys* (qui venit, qui adiit) P. 10, 1; 152, 4. 156, 3; 200, 1. 253, 1; D. 254; 280; 328. *wharvethys*. *wharfethys* (factus) O. 620. 2082; 883. 1542. 1548. D. 1943. R. 1260. *gothvethys mar pyth* (si scietur) O. 1520.

Infinitivus e forma *bos*: *ov tevos*, *ow tevos* (veniens) O. 1741. R. 2147. *wharfos* (accidere) R. 229. 2439. 2480. *gothvos*, *gothuos*, *gothfos* (scire) O. 2098; D. 1672; O. 751. 821. R. 468. 1203. 1750. 2299. 2608. *govos* (id.) O. 2102. *gothfes* (id.) R. 195. *gothvas* Cr. 376. *asswonvos*, *aswonvos*, *aswonfos* (cognoscere) P. 63, 4. D. 966. 1499. R. 862. *aswonfas* (id.) R. 769. Ad formam *bones* redit *devones* (venire) R. 1350. 2302. *ov tevones* (veniens) P. 61, 3. 93, 4.

Aremorica composita radicis 1. non invenimus nisi forte unum: *ma fragilite a eznev* (fragilitatem meam novit) MJ. 90a. *hervez pep unan a ezneu* (secundum unumquemque qui scit) 101b. *nen ezneu den* (nemo eum cognovit) 130b. Idem impers. constr.: *me a plen a ezneu* (plene scio) 65b. *me ezneo* (scio) Buh. 96, 21. *men ezneu* (scio id, cognovi eum) MJ, 86a. 209b. *nyn ezneo*

---

* Simplices eiusdem verbi formae: *ol annotho del whyrys* (omne de eo sicut accidit) R. 1190. *del wharse* (ut acciderat) P. 132, 4.

(novimus eum) Buh. 184, 10. *huy a ezneu* (novistis) MJ. 25a. 53a. *huy goar certen hac en ezneu* (certo scitis et cognovistis eum) 195b. Cambrico *pieu* respondet *biou*: *dre guyr hoary men biou* (per iustum ludum eam possideo, tunicam) MJ. 147a. *ny biou sur* (possidemus eum certo) 88b. *huy byou* (habetis eum) 79b. *huy biou knech ha tnou* (habetis et excelsa et profunda) 237a; aliae formae non inveniuntur.

Paulo plura sunt composita rad. 6.

Praes. prim.: *mar gouezaff* (i. e. *gouzuezaff*, p. 144; si sciam) Buh. 90, 8. *en lech maż hoarvez ez vez sclaer* (quo loco accidit, manifestum est) MJ. 206b.

Coni. et fut.: *ez duy an dez ma en gouzvezy* (veniet dies quo id scies) MJ. 52a. *me gouzvezo* (sciam, comperiam) 224b. *en divez ez hoarvezo* (tandem accidet) 119b. *hoaruezet rez a hoaruezo* (fiat quae lex fiet) Buh. 168, 1. Plur.: *cals as bontez a gouezhimp* (multum bonitatis sciemus) 52, 12. *ma en gouzvihet* (ut sciatis id) MJ. 39b. 164b. *ma en gouviet* (id.) 219b. *ny ho gray en berr quen enserret ma aznavihet* (brevi vos ita includemus, ut cognoscatis) 164a.

Imper.: *gouzvez* (scito) MJ. 184a. 3. pers.: *ahanen cren me men tenno hoaruezet rez a hoaruezo* (abibo protinus hinc, fiat lex quae fiet) Buh. 168, 1. Plur. 2. pers.: *gouzvezet* (scitote) MJ. fq. ut 9b. 12a. 14b. 30b. 36b. 59a. 182b. 184b. 187a. 218a.b. 226a. *gouzuizit ha na tardit pas* (scitote neve tardetis) Buh. 150, 17.

Praes. sec.: *ret ez gouffenn me* (necesse est sciam ego) MJ. 210b. *a possibl ve ez hoarfe quet* (num possit fieri ut accidat?) 167a. *vn guez arall an tra se rac na hoarfe goall* (ne iterum huius rei neglectio accidat) Buh. 74, 10. *oz deurfe, ouz deurfe, ho deurfe* (vobis placeret) supra p. 521. Plur.: *pa goufhemp piou ve ... ez ve hep truez labezet* (si sciremus, quis esset, sine clementia lapidaretur) MJ. 58b.

Praet.: *evel maz hoarvoe* (sicut accidit) MJ. 221b. *ny hen aznavoe* (cognovimus eum) 211b. *y en aznavoe* (cognoverunt eum) 202b. 221b.

Passivae formae coni. vel fut.: *arriu eo dez maz gouzuezher* (advenit dies quo scietur, ut sciatur) Buh. 84, 12. Inprimis particip. praet.: *da guelet coant ho carantez hac an guirionez gouzuezet* (ad videndam belle caritatem vestram et veritatem compertam) 36, 12; praesertim in temporibus compositis: *ameux euez gouezet* (comperi quoque) 88, 17. *mar be gouzve[ze]t* (si sciretur) MJ. 221a. *han truez so hoarvezet* (et miseriam quae accidit) 206a. *pe huy na guel pebez synou so hoarvezet* (an non videtis quae signa facta sint?) 147b. *petra neuez so hoaruezet* (quid novi accidit?) Buh. 56, 10. 74, 1. *ne gon en dez pebez so hoaruezet* (nescio hodie quid acciderit) 58, 14. *aznavezet eu guenez glan* (cognitus est a te pure, dolor) MJ. 67b.* Apud Man. *gouezet, oarvezet, anavezet*, praeterea *talvezet* (valens), *teurvezet* (volens), *faluezet* (desiderans).

Infinitivi plura sunt exempla: *hoaruout* ('contingere'), *aznauout* ('noscere, cognoscere') cum derivatis *aznauoudec* ('cognitor') et *aznauoudeguez* ('agnitio'), *gouzuout* ('scire'), *dagouzuout* ('scilicet'), *deuruout*, *deruout* ('velle'), *taluout* ('prodesse, valere') Cath. Apud Man. ampliore forma *oarvezout* (accidere), *teurvezout* (velle) — ut hod. *c'hoarvézout* vel *darvézout* (accidere), *anavézout* (co-

---

* Adiectivi vim continet forma simplicior *haznat* ('notus') Cath. Buh. 46, 7. 100, 19.

gnoscere) — cetera emollito *v*: *anaout* (hod. *anafout*, *anavout*, *anaovt* Lgn.), *gouzout*, *tallout*, *fallout* (desiderare), *arruout* (advenire, i. q. *arriuout* MJ. 188 b), ac iam in Buh. *gouzout* (scire) 34, 20. 170, 18. MJ. 205 b. *da gouzout* (ad sciendum) Buh. 18, 19. 20, 20. 50, 2. MJ. 145 a. 209 b. *hep* [*hon*] *gouzout* (ut nesciamus) 217 b. Quare forsitan eadem emollitio sit statuenda in *dleout* ('debere'), *deseuout* ('reri, putare') Cath., aliis quae supra p. 535 attulimus.

IV. Formis verbi substantivi radicis 1. cambrice praeteritum quoque augetur, praesertim secundarium, radicis A (sive potius AG? = hib. *ic*, p. 504), cum compositis DAW, GWNA, quorum praeteritum primarium AETH (ivit), DOETH (venit), GWNAETH (fecit) eandem flexionis normam sequi solet quam *bu* (fuit). Formas igitur, quae traduntur, enumero sub *a b c*. Praeterito primario subiungo sub littera *d* formas eandem analogiam sequentes verborum *goruc* defectivi (fecit, quo ut lat. coepit, cambr. *gwnaeth* circumscribuntur alia verba) et *duc* (sumpsit, duxit), quod communem ceteroquin regulam sequitur, denique singulares quasdam eiusdem modi formas aliorum verborum. Concordant fere cornica et aremorica, nisi quod pro cambr. *gwna* (hib. *gni*) substituitur corn. *gwra*, arem. *groa* (vel *gra*). Cui praeter composita addimus propter quandam flexionis similitudinem corn. arem. RO (dare) cum composito cornico *doro* (afferre). Ceterum miscentur significationes *eundi* et *veniendi*; de circumscriptione temporum cum cambrice tum cornice et aremorice facta per *gwna*, *gwra*, *groa* significavimus p. 545.

Praes. (fut.) prim. exempla cambrica:

a. Sing.: *yd af heno* (ibo hac nocte) Mab. 2, 19. *minneu aaf*, *minheu a af*, *miui aaf* (ego ibo) 1, 237. 2, 11. 19. *aey di y erchi ymi benffic march ac arueu heb yr owein . . . af heb y uorwyn* (ibisne tu curatum commodandum mihi equum et arma? inquit O.; ibo, inquit puella) 1, 29. *att y wreic xwyhaf a gery yd ey di* (ad mulierem, quam maxime amas, ibis tu) 1, 278. *nyt a kei or llys allan* (non ibit C. ex aula) 1, 250. *vn or ffyrd hynn aa ym lys i* (una ex his viis it ad meam curiam) 1, 274. Plur.: *ac ydawn y wlat arthr. ar meint mwyhaf aallom ni o drwc awnawn yno* (ibimus ad terram A. et quantumcunque poterimus faciemus mali ibi) 2, 242. *yr ffordd issot ydawn ni* (via deorsum ibimus) 2, 62.

b. Sing.: *or mynnir vy nyvot y mywn mi adeuaf* (si placet venire me intus, ego veniam) Mab. 1, 250. *aro ui. yno ydeuaf* (expecta me, veniam illuc) 2, 57. *pan le pan deui di. pandeuaf o lys arthur* (unde venis tu? venio ex aula A.) 1, 243. *o deuy di* (si venies tu) 3, 272. *y dyd y kychwynnych odyma ti a doy y lys meibon y brenhin y diodevueynt* (quo die profectus eris hinc, tu venies ad aulam filiorum regis passionis) 1, 271. *ot ey di yno ny doy yn vyw* (si ieris illuc, non redibis vivus) 1, 292. *aphan daw* (et cum venit) 2, 26. *ny daw ehun yno* (non venit ipse huc) 2, 15. *adaw hitheu yma* (venitne illa huc?) 2, 217. *ac yn ol y twrwf y daw kawat adoer* (et post strepitum veniet imber frigidus), *ac ar hynny y daw kawat oadar* (et postea veniet vis avium) 1, 8. Plur.: *ni adown y waret itt* (nos veniemus ad id tradendum tibi) 2, 236. *o pa le pan deuwch chwi. pan deuwn o gernyw* (unde venitis vos? venimus e Cornubia) 2. 28. *y deuant wy yth gyrchudi* (venient illi ad quaerendum te) 1, 14.

c. Sing.: *o gallaf... mi ac gwnaf* (si potero, ego id faciam) Mab. 1, 243. *mi awnaf* (faciam ego) 1, 2. 3, 18. *beth awney di yma* (quid facis istic?), *beth awney di* (quid facis tu?) 1, 31. 243. *aphy un awney ditheu* (et utrum facies tu?) 1, 34. *ath gyrchu awna* (et incurrere in te faciet, incurret in te) 1, 8. Plur.: *drwc awnawn* (malum faciemus) 2, 242. *py wattwar awnewch* (quam irrisionem facitis?) 3, 270. *disgynnu ar y prenn awnant* (descendent in arborem, aves) 1, 8.

Cornica: a. (de consonis intromissis cf. p. 549) sing.: *ythaf* (eo, ibo) O. 339. 999. 1473. R. 200. 240. 1798. 1905. 2032. 2400. *ple ythaf* (quo ibo?) R. 1665. *ny won vyth pethaf lemyn* (nescio prorsus quid fiam nunc) O. 355. *my nynsaf* (ego non ibo) R. 811. *ytheth* (ibis) O. 2295. *pyle ytheth* (quo is?) R. 851. *prag ythetha erybyn* (cur occurris tu ei?) R. 241. *marseth* (si is) O. 2652. R. 2362. *then mernans ol an try a* (ad mortem omnes tres ibunt) D. 2490. *yth a then nef* (ad caelum ibit) R. 288. *nynsa* (non it) O. 1878. 1913. R. 760. 1480. 2214. *my a, me a* (eo, ibo), *ty a* (is, ibis), *ef a* (it, ibit) fq. *ny a* (imus, ibimus) R. 250. 2403. *why a* (ibitis) D. 2340. Plur.: *fattel eny* (quomodo ibimus nos?), *ny won fattel en* (nescio, quomodo eamus) D. 2991. 2997. *ple then* (quo ibimus?) R. 2391. *ny wothen rag ponvotter pytheen'yn gveel py yn cos* (nescimus propter perturbationem, quo eamus in campo aut in silva) O. 364. *ytheugh* (ibitis) R. 378. 1289. *marsevgh* (si itis) O. 2185.

b. Sing.: *ytof yn weth* (veniam una) R. 610. *ple tof na ple ythaf* (quo veniam aut quo ibo?) R. 1665. *venythe ny thof* (nunquam veniam) O. 2151. *byth ny thueth* (nequaquam venies) R. 115. 1089. *mar ny thueth* (si non venis) R. 1990. *prag na theth* (cur non venis) O. 258. *prag na thuete nes, prage na theta nes* (cur non accedis tu propius?) O. 149. Cr. 543. *an vr may tuth an nef* (horam qua venies ex caelo) R. 882. *fattel thuth tegy* (quomodo venis tu?) R. 260. *ny thue* (non venit, non veniet) O. 1102. D. 1750. 2730. 2754. 2755. R. 330. 2139. 2226. *mar ny thue* (nisi venit) R. 437. *y tue* (veniet) D. 1921. 1937. 1949. 1960. 2199. R. 1223. *mar tue* (si veniet) O. 399. 2064. D. 2501. 3040. 3070. *mar a tue* (si veniat) D. 2961. *mar te* P. 149, 3. 203, 3. *mar a te* 170, 3. *bynyges yv neb a thue, benegas yw neb a the* (benedictus est qui venit) D. 274. P. 30, 2. *ow thorment a the scon, ow thermyn a the yn scon* (cruciatus meus, tempus meum veniet celeriter) D. 541. P. 37, 2. *a ʒe* (veniet, qui veniet) 66, 3. 149, 2. 169, 2. Plur.: *pan theugh mar freth* (quando venitis tam audacter) D. 1115. *dyskis fatel dons thov hemeres* (instructi, sunt homines, quomodo perveniant ad me capiendum) 61, 4. *prag na ʒons genas omma* (cur non veniunt tecum huc?) 78, 2. *the gryst y tons ʒy syndye* (ad Christum veniunt ad eum violandum) 97, 4.

c. Sing.: *gvraf, guraf* (faciam) O. 25. 402; 1988. 2614. R. 1624. *ny wraf* (non f.) O. 1253. 1488. D. 500. *my ny wraf, me ny wraff* (ego non faciam) D. 901. 2244. P. 155, 1. *pan dra raf ʒys* (quid facio tibi?) 46, 2. *pandra wrama* (quid faciam ego?) O. 698. 1274. *mar qureth, mara qureth, mar qwreth* (si facies) O. 1284. 1495. Cr. 220. *prag y whreth* (cur facis?) Cr. 635. *in ny wreth* (nonne facies?) P. 146, 3. *mar omwreyth claff* (si facis te aegrotum) 155, 2. *prak y wreta, mar a qureta, prag na wreta, mar ny wreta* (cur, si, cur non, si non f. tu) D. 1105. 1385. 2981. R. 1088. *ha henna saw agas gura* (ille salvum te [vos] faciet) R. 1599. *mar qura, mar qwra* (si faciet) O. 598. 1520. Cr. 1179.

del wra (ut facit) P. 12, 4. 21, 3. *myghtern nep a ymwra* (regem qui se facit) D. 2222. *mab du ef a omwra* (filium dei is se facit) P. 143, 2. *ef a wra*, *ef a ra* (ipse faciet, facit) O. 638. 1527. Cr. 2017. P. 60, 4. *an temple ef a thyswra* (templum ille delebit) D. 1696. Constr. impers.: *my a wra*, *me a wra*, *my a ra* (facio, faciam) O. 100 etc. 749 etc. 248. *my an gura*, *me an gura*, *me an gwra* (faciam id) D. 958. 1355. Cr. 1099. *me as gura* (f. eos) P. 158, 3. *ny an gura*, *ny an gura ef* (faciemus id) R. 1998. 1883. Plur.: *mar quren* (si facimus) O. 390. *ny wren* (non faciemus) O. 1706. D. 2334. *pendra wreny* (quicquid f. nos) D. 190. *gureugh drehevel* (erigitis) O. 2452. *ny wreugh why tryge* (non manebitis vos) O. 317. *mar qureugh ov wylas* (si quaeritis me) D. 1121. *y wregh ysethe* (sedebitis) D. 814. *rag nown y wrons clamdere* (fame exanimabuntur) O. 400. *ny wrons vry my the crye* (non curant me clamantem) D. 2249. *ny wothons ... py nyl a wrons* (nesciunt utrum faciant) D. 2775.

Sing.: *y rof hynwyn then puskes* (do nomina piscibus) O. 135. *rof thys ov thour*, *rof thys ow tyr* (dabo tibi aulam, terram meam) O. 2110. R. 857. *ov molleth a rof thyso* (maledictionem meam do tibi) O. 585. *ny rof bram*, *me ny rof bram* (non do ventum, nihil curo) D. 1461. 2779. *dre ȝe vay a reyth* (osculo tuo quod das) P. 66, 2. *y reyth kusyl* (das consilium) D. 472. *pyth a cusyl a reth thym* (quid consilii das mihi?) O. 1814. *the thev plos tegey ny re nan nyl thyn* (tuus deus sordidus neutrum dat nobis) O. 1809. *my a re*, *me a re* (do, dabo) D. 1151. O. 1472. 2399. 2463. 2715; D. 512. R. 92. 387. *my as re*, *me as re* (d. ea) O. 2590. R. 674. Plur.: *then keth trana crygyans ren* (eidem illi rei fidem dabimus) D. 2406.

3. pers. sg: *hagan doro the anken* (et inferet nos in sollicitudinem) O. 225. *lyf bras my a thoro* (diluvium magnum afferam) O. 981. *my a ... hagh a thoro an asen* (ibo et afferam asinam) D. 192. *me an doro theugh*, *theugh me an doro* (afferam eum ad vos) D. 997. 1471. *me as doro* (afferam eos) D. 2332. *bys omma ny an dora* (*-a* consonantiae causa; huc eum afferemus) R. 1789. Contractum: *the an drow* (tibi id affero, nuntio) D. 3121.

d. 3. pers. sg.: *an schath an dek the yfern* (scapha portabit eum ad inferos) R. 2235. *me as dek* (portabo eam, crucem) D. 2621. *te a ȝek an grows* (portabis crucem) P. 174, 2. *ny ath deg bys gorfen vys yn ponow the wrowethe* (abducemus te ad iacendum in poenis usque ad finem mundi) O. 903. *mars ty a theg a neyl pen* (nisi portabis alteram extremitatem) O. 2814.

Aremorica: a. (de consonis intromissis cf. p. 550) sing.: *pan aff dren bro* (cum eo per terram) Buh. 206, 5. *ezaf fall* (incedo debilis) 90, 25. *quen sempl ezaff* (tam debilis incedo) 94, 21. *quement maz aff ne guelaff gour* (quocunque eo, neminem video) 96, 3. *quement mazaf ne songiaf quen* (quocunque eo, non cogito aliud) MJ. 20b. *penaux ezafme en he facc* (quomodo eo ego in eius conspectum?) 124b. *preder maz ez* (cogita qualis incedas) Buh. 72, 3. *penaux ezez plen diguenef* (quomodo is totus a me?) MJ. 127b. *goaz oz goaz eza diff* (peius peiusque fit mihi) Buh. 118, 16. *pelech ez ahy* (quo illa it?) 34, 21. *oll gant an matez ez a* (omne per ancillam abit, perit) MJ. 201a. *evelse eza holl madou* (sic pereunt omnia bona) 201b. *pan a digueneff* (quando discedit a me) 130a. Post vocalem *ia*, *ya*, ut post particulam verbalem *a*: *e holl goat aya digantaf* (omnis eius sanguis decedit de eo) MJ. 108a. *me eo Gildas ... aia ...*

da sarmon (ego sum G. qui eo sermocinatum) Buh. 50, 20; item cum pronomine modo impersonali: *me ia* (eo) 44, 1. *me ya* 10, 18. 18, 12. 80, 12. 106, 26. 116, 6. 126, 7. 21. 176, 11. MJ. 18a. 46b. 61a. 88b. 184a. 195b. 215b. 226a. 228a. *me aia* Buh. 6, 12. 18, 19. 20, 19. 34, 13. 138, 8. 162, 1. *me aya* 10, 21. 14, 8. MJ. 199a. 216a. 224b. *ny a ya* (imus) 47b. Plur.: *mar deomp querzomp scaf* (si ibimus, proficiscamur celeriter) MJ. 184b. *ne oun ... piou aplen eu an den se hac aet evalse en e rout* (nescio quis plane sit iste homo et itis sic in eius vestigio, i. e. in cuius vestigio sic itis) 78a. *mar det en ho rancun* (si inciditis in eorum odium) 22a. *mar deont da fin* (si pergent ad finem) 22a.

b. Sing.: [*deuann* (venio, = *deuaff*) Lgn.] *peban duez te* (unde venis tu?) MJ. 89b. *ez deu penet dre pechet den* (venit tormentum per peccatum hominis) 68a. *ez deu graguez* (veniunt mulieres) 218b. *an poan se a deu dre pechet* (supplicium istud venit per peccatum) 68a. *mar deu en bet de appetit* (si perveniet in mundo ad appetitum suum), *mar deu den de sourprenaff* (si pervenit homo ad opprimendum eum) Buh. 84, 22. 156, 2. *pan deu dif coff* (si venit mihi memoria) 118, 18. Plur.: *pan deuont e scaf da bezaf anafvon* (cum perveniunt eo ut fiant animae) MJ. 13a.

c. Sing.: *ez groaff* (facio) Buh. 172, 22. *ne groaff* (non facio) 204, 2. *ez graf souez* (facio stuporem, stupeo), *maz graf soez* (ut stupeam) 96, 17. 14. *ez graf joae* (gaudeo) MJ. 6b. *ne gousot quet breman perac ez graf me net* (nescis nunc, cur ego id faciam sincere) 52a. *hoz caret a graf* (amo vos) Buh. 114, 2. *ne gon en noar pez a graff* (nescio, in terra quid faciam) 4, 12. *trugarecat ... a graf, trugarecat ... a raf* (gratias ago) MJ. 40a. 15a. *ne graf goap* (non facio ludibrium) 27b. *ne graf sy* (non dubito) 35b. *ne raff le* (non iuro) 61a. *ne raf estim* (nihili aestimo) 232b. *ne gon pe raf* (nescio quid faciam) 191b. *rac maz gruez clem* (quia quereris) Buh. 124, 11. *col a grez fier manen grez* (perdis, si non facis confidenter) 164, 8. *nez priso den mar grez quen* (nemo te magni aestimabit, si facies aliter) MJ. 61b. *petra eu a grez te aman* (quid est quod facis tu hic?) 77b. *hoguen dren pez yvez ma em-grez re* (sed cur etiam te facis regem?) 120b. *comance a groa ma anquen* (incipit sollicitudo mea) Buh. 92, 14. *mar groa quen* (si facit aliter) 156, 7. *hoz comzou cref am groa grevet* (vestra verba fortia reddunt me gravatum) MJ. 59a. *quarantez mam ... am gra suget* (amor maternus reddit me subiectam, cogit me) 41a. *am gra dreist muy pridiriet* (quae me reddunt maxime sollicitam, somnium et visio) 116a. *pez son am gra confus* (quid soni reddit me confusum?) Buh. 58, 3. *ne gra* (non facit) 62, 14. *petra a mat a gra* (quid boni facit?) 18, 20. *hoz goulen a gra* (vos poscit) 138, 13. *pa goufhemp piou ve ... a gra don ann trayson man* (si sciremus quis esset, qui facit penitus hanc proditionem) 58b. *nep a gra louen ma enef* (qui laetam reddit animam meam) 187a. *evel a car a gra* (ut ipsi libet, facit) 213a. *un glachar yen ara em coudet* (dolorem gelidum infert animo meo) 9b. Impersonaliter: *me groa, me a groa, me a gra* (facio) Buh. 144, 12. 120, 14. 50, 5. *a te gra goap* (facisne ludibrium?) MJ. 216b. Plur.: *ez gruyt gou* (facitis iniuriam) 104b. *dezaf ... mar gruet gracc* (ei si facitis clementiam) 112a. *pell ere diouch ma youll ez gret breman* (procul prorsus a meo desiderio facitis nunc) 42b. *me goar petra a gret aman* (scio, quid faciatis hic) 18a. *coll poan a ret* (perditis operam) 232b. *gou a ret* (falso agitis) 133a. *na gousont pez a greont*

quet (nesciunt quid faciant) 139b. Hodie abiecta plerumque *g* tam hic: *rann* (= *graff*, facio) quam in ceteris temporibus: *rinn* (= *griff*, faciam), *riz* (= *griz*, *gris*, feci), *raen* (= *graen*, faciebam, facerem) etc.

Sing.: *dihuy oar undro ez roaf an gallout man* (vobis una do potestatem hanc) MJ. 56a. *ma malloez a roaf dan bilen* (maledictionem meam do nebuloni) 74a. *ma bouzellou... da mil toucec... a roaf an quentaf pret hac ez roaf ma fry* (viscera mea mille bufonibus do primo quoque tempore, et do nasum meum) 98b. *ha quement ameux ... a roaf oll dihuy* (et quidquid habeo, do omne vobis) 99b. *a rof* (p. 506). 3. pers. duplici forma: *me en ro dihuy* (do eum vobis) MJ. 118b. *me Iuzas ... am em-ro dihuy* (ego Iudas me do vobis) 97b. *rac me mem-ro dirac hoz drem* (nam do me coram vobis) Buh. 20, 14; sed etiam: *men re* (v. l. *ro*) *dit da mab* (do eum tibi ut filium), *dide me re* (v. l. *ro*) *hy da bout dit mam mat* (tibi do eam, ut sit tibi mater bona) MJ. 40a. *nep a re buhez* (qui dat vitam) 150b. *men re dit* (do eum tibi) 153a.* Plur.: *na reit diffme ... nep respont mat* (quod non datis mihi ullum responsum bonum) 43a. *pez respont gant gront a reont y* (quid responsi cum ira dant illi?) 112b.

d. Secundum regulam communem: *ne dougaf tam* (nequaquam porto) MJ. 133a. *piou eu heman a douc an dour* (quis est hic qui portat aquam?) 48b. *chede pez froez a douc moez ploe* (vide tu quid fructus ferat vox plebis!) 120b.

Coniunctivi exempla cambrica:

a. Sing.: *nyt ami yn uyw yd aho ef y gernyw* (non me vivo iverit ille ad Cornubiam) Mab. 2, 245.

c. Sing.: *gwell gwneif a thi* (melius faciam erga te) An. p. 62.

Cornica: b. sing.: *ȝoȝo bys pan danvonas c̃st yto ȝe galyle* (ad eum donec misit Christus, veniret ad Galilaeam) P. 87, 4. *venions cref y to Ihũs mar laȝe* (ultionem fortem venturam, Iesum si occideret) 122, 4. *me re welas yto ve[n]ions had laȝe* (vidi venire ultionem et te occidere) 123, 4.

c. Plur. 1. pers.: *then tas a nef caradow pup ober ol yn bysma a wren re bo plygadow* (patri de caelo amato quodcunque opus in hoc mundo faciemus sit placitum) O. 1008. 3. pers.: *py le vyth an guel plynsys may fons mogha onovrys han guella may wrons tevy* (ubi plantabuntur virgae, ut maximo honore habeantur et optime ut crescant?) O. 2034.

Sing. 2. pers.(?): *my ad peys arluth vhel then tyr ty a ry cummyas* (rogo te, domine supreme, terrae ut tu des veniam) O. 376. *yth pysaf a ry thymmo cvsyl tha* (rogo te, ut des mihi consilium bonum) O. 1567. 3. pers.: *arluth nef roy thym gul da* (pater caeli det mihi bonum opus) O. 444. *an tas an nef caradow roy thotho grath thy seruye* (pater de caelo amandus det ei gratiam ad serviendum ipsi) O. 680. *an tas dev roy thym bos guyv, en tas dev roy thyn bos gwyw* (pater deus det mihi, nobis, ut sim dignus, simus d.) D. 712. 829. *iouyn roy thys bos den mas* (Iuppiter det tibi ut sis vir bonus), *iouyn roy theugh mur onour* (I. det vobis magnum honorem) D. 1706. 1712.

d. Sing. 3. pers.: *an ioul ren dogo py plath* (diabolus eum auferat ad locum suum) R. 2189. *gueytyens pup may tokco ganso lorgh py clethe da* (curato unus-

---

* Eadem variatione a *squeiff* (ferire) Cath. oritur duplex forma *ez sco* MJ. 64a, et *sque*: *nep a sque gant dac* (qui ferit pugione) Cath.

quisque ut portet secum baculum vel gladium bonum) D. 942. *ffrut da byner rethokko* (fructum bonum unquam ne proferat) O. 583.

Aremorica exempla coni. et fut.: a. sing.: *bede devy eziff* (ad D. ibo) Buh. 198, 10. *maziff*, *mazif* (ut eam) 8, 16; 144, 3. MJ. 98a. 132b. *mazifme* (quo ibo ego?) 190b. 191a. *quement mazif* (quocunque ibo) Buh. 106, 7. *ivez ezyf* (una ibo) MJ. 162a. *pan if dre bro* (cum ibo per terram) 190a. *nen dif quet pell* (non abibo procul) 192b. *pan y ahanan* (cum abibis hinc) 52b. *gant an princet ne dy quet cuyt* (per principes non dimitteris) 62a. *ret eu ez mirvy en divez eguyt dèn hac ezy en bez* (moriare oportet postremo pro homine et eas in sepulcrum) 65a. *pan ay ma speret an bet man* (cum ibit spiritus meus ex hoc mundo) Buh. 202, 15. *pan ay an bet man* (cum migrabit ex hoc mundo) MJ. 130a. *dan cador eternal ez ay rac tal* (ad sedem aeternam ibit statim) 36b. *hac ez ay scaf hep tardaf quet* (et veniet celeriter non moratus) 47b. *enty maz ay ... antreet tizmat* (in quam domum ibit, intratote illico) 47a. *ezay da hol mat dan badou* (ibit omne bonum tuum ad interitum) Buh. 172, 12. *autrou neday cuit nac ytron* (dominus non abibit liber nec domina) 204, 6. Plur.: *mazaimp prest en vn lestrat* (ut eamus praesto navigantes) Buh. 14, 12. *ezahimp breman dan ioy* (ibimus nunc ad laetitiam) MJ. 182b. *pan eheut* (v. l. *ehet*) *an beth* (cum ibitis e mundo) 37a. *Nichodem ... a menn ez eheut* (v. l. *ehet*) *bet ety* (N. vult ut veniatis domum suam), *ouz pet ez eheut* (iubet vos venire) 227a. b. *quent ez ehet paet* (antequam abeatis, persolvite) 210a. *me ... a men dastum lignez humen ... maz ahint guenef dan nèf* (volo colligere genus humanum, ut eant mecum ad caelum) 20b.

b. Sing.: [*deuinn* (veniam, = *deuif*) Lgn.] *maz duy dan pret caezret stat entre re mat da ebataff* (ut pervenias tempore perfecti status ad te delectandum inter homines bonos) Buh. 104, 11. *maz duy* (ut veniat) 122, 1. 146, 3. 190, 22. *eguit maz duy* (id.) 58, 7. *ez duy* (veniet) 86, 22. 102, 16. MJ. 21b. 125b. 180b. 212a. *goa ann heny na duy dèn emdiffen* (vae illi qui non veniet ad se purgandum), *pan duy an dez* (cum veniet dies) 179a. *pan dui an fin* (cum veniet finis) Buh. 72, 17. *pan dui aman da bout ganet* (cum veniet hic ad nascendum) 80, 18. *me a duy* (veniam) MJ. 178b. Plur.: *pan deuhymp arre* (cum revertemur) 210a.b.

c. Sing.: *sorcerezou a gruif* (praestigia faciam) Buh. 84, 9. *da heul ... a grif sider da yuerdon* (te sequar laete in Hiberniam) 14, 6. *ne grif quen*, *ne griff quen*, *me ne grif quen* (non faciam aliter) MJ. 5b. 130b. Buh. 54, 10. 118, 5. 156, 14. *ne grif quet*, *nen griff quet* (non f., non f. id) MJ. 200a. Buh. 188, 4. *perif* (quid faciam?) MJ. 191a. *me goar perif* (scio quid f.) 189b. *mir na gruy da damnation* (cave ne facias damnationem tuam) Buh. 166, 7. *me az suply ez gruy* (supplico tibi ut facias) 124, 4. *quet nen gry* (non facies id) MJ. 52a. *me a groay* (faciam) Buh. 134, 23. 176, 9. *men groay cloarec* (faciam eum clericum) 112, 13. *me meux liffrini raliet a groay apret* (habeo vertragos doctos qui facient celeriter) 32, 7. *doe an autrou ro greay louen* (deus dominus reddat vos laetos) MJ. 9a. *ma hon gray louen* (reddat nos laetos) 63b. *pez a gray ma colon* (quid faciet cor meum?) 34a. *dit a gray mez* (tibi faciet pudorem) Buh. 86, 12. *me a gray* (faciam) 90, 6. 9. 92, 6. MJ. 119b. *me a gruy* (v. l. *gray*) 78b. *me ray* (id.) 18b. 193a. *me gray* (id.) Buh. 18, 6. 40, 14. 82, 19.

90, 12. 92, 7. *me en gray raliet, ny en gray raliet* (reddam, reddemus eum doctum) 112, 10. 15. *nin gray badezet* (eum baptizabimus) 100, 18. *me hoz gray vaillant contantet* (vos, te reddam valde contentum) 112, 2. *me hoz grai synet* (signabo vos) 120, 7. *ny ho gray en berr quen enserret* (reddemus vos brevi ita inclusos) MJ. 164 a. *me he gray* (faciam id) 97 a. *y a gray* (facient) 62 a. *a ray* (faciet) 232 b. *ez disgray hon serit* (delebit scriptum nostrum) Buh. 86, 2. Plur.: *maz groahimp* (ut faciamus) Buh. 14, 15. 52, 7. *pez a rahimp ni* (quid faciemus nos?) MJ. 27 b. *na ne grahymp quet quen trete* (nec faciemus ullum aliud pactum) 118 a. *servig cuf ufvel evel se an eil deguile a grehet* (servitium come, humile ita alter alteri facietis) 54 b. *nen greheut bizhuyquen* (nunquam id facietis) 51 b. *pan greheut huy oblation* (quando facietis vos oblationem) 56 b. *ne reheut* (v. l. *rehet*) *greheut* (non facietis? facietis) 131 b. *quement [a] vezo enho cas maz grahint toullou goulyou bras em membrou* (tantum erit in iis odii, ut faciant foramina, vulnera magna, in membris meis) 43 a. *ha ma guyscamant guenn . . . a grahint y . . . quen ruz* (et vestimentum meum candidum facient illi tam rubrum) 43 b.

Sing.: *nep pe da ez reif me affet an bara gluibyet* (is cui dabo ego, revera, panem humectatum) MJ. 60 a. *men roy deoch* (dabo eum vobis) 18 a. *dit men roy* (tibi id dabo) Buh. 178, 10. *goude me roy baeleguiez* (postea dabo sacerdotium) 178, 18. *maz roy diff goulou* (ut det mihi lumen) 192, 15. *doe ra roy deoch* (deus det vobis) 16, 4. 6. Plur.: *ez eu ret en rehomp de mam* (oportet eum demus matri ipsius) MJ. 159 b. *dan diot se en e rehet ha me chommo noaz* (idiotae isti eam dabitis, vestem, et ego manebo nudus) 104 b. *mar hen entent en nep quentel an tut a pris nan re ysel ez rohint deomp cruel bresel tenn* (si id comperient aliqua cognitione homines nobiles et vulgus, dabunt nobis crudele bellum acre) 217 b. — Eiusdem formae alia sine dubio fuerunt ut: *ne squeif quet outy* (non attingam eam, crucem) 131 b. *em scoy ann anquou* (me feriet mors) 35 a. *nep gant clezeff . . . a scoy nep den . . . gant clezef . . . ez vezo hep sy castizet* (qui gladio feriet quempiam, gladio punietur sine dubio) 74 b; cf. p. 511.

d. **Regulari flexione**: *ne douguif quet* (non portabo, crucem) MJ. 131 b. *querz en he douguif me* (porro eam portabo ego) 132 a. *me dougo hep noas* (portabo sine tumultu) 132 b. *mar deu da drouc huy en dougo* (si accidet malum, vos id feretis) 119 b. *me en dougo plen guenef* (portabo eum plane mecum) 195 a. *an dyaoul dren chouc ra dougo an eneff* (diabolus per collum auferat animam) 15 b. *me he dougo* (feram eam, paenitentiam) Buh. 26, 15.

Imperativus cambr.: a. *aet un* (eat unus) Mab. 2, 8. 3, 16. *ni awn* (nos eamus) 2, 61. *awn* (eamus) 3, 148. 150. *ewch* (ite!) 1, 20. 2, 29. 3, 198. 202. Deest 2. pers. sing., quam supplet *dos* (i) Mab. 1, 18. 2, 10. 11. 14. 43. 44. 57. *dos y gysgu* (i dormitum!) 1, 253. *dos di adref* (i tu domum!) 2, 231. *dos y gyfrwch ar dyn racco* (i salutatum virum illum) 2, 215. *nados di* (noli ire tu) 2, 49.

b. *deuhet hyt yman* (veniat huc) Mab. 3, 270. *deuet ym ol* (veniat post me) 1, 240. *doet un* (veniat unus) 2, 234. *down ninheu yygyt yno* (veniamus, eamus nos una illuc) 2, 215. *ymgweirwch oll wragedin. a dowch yn erbyn gereint* (parate vos omnes, mulieres, et obviam ite Gerontio) 2, 26. *a chwitheu dowch ar llys* (et vos venite ad aulam) 2, 62. *erbyn enodolyc deuent ar ebrenyn* (sub

natalicia Domini veniant ad regem) Leg. 1, 16, 11. Pro 2. pers. sg. ut hodie iam in Mab. substituitur *dyret* (veni) 1, 14. 243. 2, 17. 44. 50. 53. 54. 59. *nadyret* (noli venire) 2, 44. vel *dyred* 1, 15.

c. *gwna* (fac) Mab. 3, 20. 21. 26. 27. *gwnaet* (faciat) 2, 25. 3, 203. *gwnawn* (faciamus) 2, 41. 3, 148. 149. *na wnewch hynny* (ne feceritis hoc) 2, 216.

d. *dwc gennyt y march* (sume tecum equum) Mab. 3, 17. *dygwch vi odyma* (abducite me hinc) 3, 13.

Corn.: a. *ens pup dre, ens pup war tu tre, ens pup ol war tuhe tre* (eat unusquisque domum, domum suam) O. 2844. R. 2644. D. 3237. *eugh* (ite) O. 318. 438. 542. 1164. *eugh yn fen ȝe bylat. eugh yn fen ȝy ȝyschyblon* (ite strenue ad P., ad eius discipulos) P. 113, 1. 256, 1. *ens dew am dyscyblyon* (eant duo e discipulis meis) D. 173. Differt 2. pers. sing.: *ke* fq. Dr. Cr. *ȝen dor ke* (ad solum i) P. 14, 4. *ke ȝe ves* (i foras) 17, 3. *te ke yn vn fystene* (tu i festinanter) 48, 2. *kee* O. 403; hinc semel *kewgh* (ite) Cr. 2436.

b. *dus* (veni) O. 179. 934. 1266. 1393. 1404. 2779. D. 1472. 1621. 2700. R. 1726. 1902. *dues* (id.) O. 652. D. 576. 1817. R. 308. 1791. *des* (id.) Cr. 2440. *des an grows* (veni e cruce) P. 197, 2. *dun leueryn* (veniamus, dicamus) 247, 2. *dun* (veniamus, eamus) fq. in Dr. *den* (id.) Cr. 2481. *then then mygtern* (veniamus ad regem) O. 2543. *duegh* (venite) R. 2240. 2307. *duegh why* (v. vos) R. 323. *deugh* fq. Dr. *dewh* Cr. 2541. *deugh holyough ve* (venite, sequimini me) P. 53, 1. *deugh geneff, gynef* (venite mecum) 63, 3. D. 673. R. 156. *dens* (veniant) D. 694.

c. *gura, gvra, gwra* (fac) fq. *te gura iij kenter ȝynny* (tu fac tres clavos nobis) P. 154, 4. *na wra na moy pegha* (ne amplius peccaveris) 34, 4. *gurens ymdenne* (retrahat se, diluvium) O. 1093. *ef grens del vyn* (ille faciat ut vult) D. 371. *gvren, guren* (faciamus) O. 254. 1146 etc. *gureugh agis meystry* (facite opus vestrum) P. 69, 4. *greugh y tenne* (trahite eum) R. 2232. *na wreugh* (ne feceritis) D. 1714. 2640. O. 2696.

Sing.: *ro thethe aga hynwyn, ro thothans aga henwyn* (da iis sua nomina) O. 120. Cr. 400. *ro thym the vanneth perfeth* (da mihi benedictionem tuam perfectam) O. 452. *ro thymmo grath, ro thymmo an gras, ro thym an gras* (da mihi gratiam) D. 291. R. 826. 839. Plur.: *ren thotho boxsusow* (demus ei plagas) D. 1389. *thotho war an scovornow reugh boxsesow trewysy* (ei ad aures date colaphos violentos) D. 1362.

Sing.: *doro* (affer) O. 1904. D. 2255. 2278. 2320. 2746. R. 1539. *dro y genes* (affer eas tecum, virgas) O. 1947. *dro hy thymmo war ow scouth* (impone eam, crucem, mihi super umerum meum) D. 2623. *drov e thymmo, drou e thymmo* (affer id mihi) O. 247. D. 2807. *drov e yntre ow dywvregh* (pone eum inter mea brachia) D. 3121. *as drens the ierusalem* (afferat eas, virgas, Hierosolyma) O. 1933. Plur.: *dreugh* (afferte) O. 1066. D. 980. 1465. 2329. 3164. *drewh e thymmo* (afferte eum ad me) R. 1776. *drewhy* (deducite, afferte eos) R. 318. 637. *drew y thymmovy wharre* (afferte eos ad me statim) D. 178.

d. Sing.: *dok dustuny, te dok dustuny* (fer, tu fer testimonium) D. 1272. P. 82, 4. *dok an grous* (fer crucem) D. 2616. *dog a lene tyr guelen* (sume inde tres virgas), *dog manerlich ov baner* (porta honeste signum meum) O. 1945. 2200. *doga ef* (porta illud, lignum) O. 1298. *degyns* (portet, portent) O. 32. 1052.

1054. 1591. Plur.: *degough*, *degeugh* (portate, sumite) D. 2047. O. 2810. *na thegough* (nolite portare) D. 539. P. 37, 1. *degeugh e* (ferte eum) R. 2184.

Arem.: a. sing. 3. pers.: *aet voar e scoacc e fallacou* (incidant in eius umerum eius fallaciae) Buh. 172, 10. *aet da Pylat* (eat ad P.) MJ. 104 b. *aet gueneoch* (eat vobiscum) 118 b. Plur. 1. pers.: *cza eomp na gorteomp den* (heus! eamus, ne expectemus quemquam) 6 a. *oar se eomp pront* (ergo eamus prompte) 155 b. 2. pers.: *cza it* (agite, ite) 215 b. *it oar se apret* (ite igitur celeriter) 226 a. *it de hambrouc* (ite ad eum ducendum) 104 b. *it scaf gantaf* (ite celeriter cum eo) 118 b. *jt da emban* (ite praeconizatun) Buh. 150, 8. *it breman oz an tnou* (ite nunc deorsum) 144, 23. *yt daguitty* (ite ad eam) 34, 22. *yt huy breman* (ite vos nunc) 206, 19. *yt gantaff* (ite cum eo) MJ. 47 a. *yt gante* (ite cum iis, nummis) 86 a. *yt dren bet man* (ite per hunc mundum) 190 b; sed etiam: *et breman* (ite nunc) 46 b. *eth* 185 b. 218 b. 225 b. *eth en peuch* ('apage, apagite') Cath. *edoll en maes* (ite omnes foras) Buh. 56, 17. Differt 2. pers. sing.: *ael mat quae en stat man* (angele bone, i statim!) Buh. 2, 1. *quae rac da drem bed patric* (i recta ad Patricium) 6, 14. *quae dan oferen* (i ad missam) 26, 21. *que diguir bede an tirant* (i, iniuste, ad tyrannum!) 86, 7. *debre ha quae* (ede id et i) MJ. 60 b. *quae* 69 a. 88 a. 116 a. 180 a. 231 b. *quea* 198 a. (v. l. *que*) 100 b.

b. Sing.: *deux* (veni) Buh. 14, 13. 26, 17. 126, 22. 146, 6. 9. 12. 208, 3. MJ. 61 b. 183 a. 203 a. 208 a. *deuz* (id.) 112 b. *duet gueneoch* (veniat vobiscum) 70 a. *deut hon maestr hon autrou louen pan caro* (veniat magister noster dominus noster laetus cum placebit ei) 49 b. Plur.: *deomp* (veniamus, eamus) 47 b. 48 a. 69 b. 129 b. 161 a. 185 a. 203 a. 208 b. 209 b. 224 a. 227 b. 228 a. Buh. 14, 10 etc. *deom* 52, 6. *deomni* 14, 7. *deomny* 32, 19. 110, 8. 200, 14. *deompny* 52, 10. *duet* (venite) 24, 7. 30, 21. 36, 9 etc. *duet huy* 188, 10. *deuet* (id.) MJ. 228 a. *deut* 5 b. 97 a. 194 a. *deuent aman* (veniant huc) 225 b. *deuent tizmat* (veniant cito) 226 a.

c. Sing.: *groa* (fac) Buh. 124, 6. 178, 7. *ma groa preseruet* (fac me servatam) 92, 18. *gra* (fac) 2, 3. 5. 70, 5. 8. MJ. 19 a. 60 b. 61 b. 95 b. 111 a. 180 a. 183 a. 215 b. *na gra* (ne feceris) 52 a. 96 a. Buh. 70, 2. 4. 86, 8. *na gra quen* (ne f. aliter) MJ. 95 b. Plur.: *greomp* (faciamus) Buh. 72, 13. 146, 19. 156, 23. MJ. 17 a. 212 a. 216 a. = *graeomp* 161 a.* *gruyt* (facite) 70 a. 79 b. *evelhenn gruet*, *evelse gruet* (sic facite) 56 a. *na gruet quen* (ne feceritis aliud) 49 a. *gryt* (facite) 7 b. 9 b. 49 a. = *grit* 9 a. Buh. 84, 21. *grit huy* (f. vos) 88, 11. *na grit* 38, 21. 88, 1. *gret* 74, 24. 88, 7. 11. 120, 3. 122, 1. MJ. 37 b. 82 a. 200 a. b. 210 a = *graet* 181 b. *na gret quet* (nolite facere) 5 b. *na graet quen, na gret quen* (ne f. aliter) 47 a. 221 a. *na gret mar, na gret sy, na graet sy, na graet mar, na gret douet* (nolite dubitare) 16 a. 37 a. 49 a. 59 b. 81 b. *na ret sy* (id.) 10 a. 188 a. 226 b.

Sing.: *ro* (da) MJ. 95 b. 96 a. 152 b. *roy breman a goez an tut* (da ea, animalia, nunc coram populo) Buh. 128, 24. Plur.: *da doe en placc reomp graczou* (deo reddamus illico gratias) MJ. 63 b. *un cedr yvez reompny dezaf* (sceptrum quoque demus ei) 109 a. *reit* (date) Buh. 40, 1. 122, 8. MJ. 26 a. 102 a. 132 b. 166 b. *roent ef tiz do em acuytaf* (dent eum cito ad solvendos se) 214 b.

---

* Differt *griomp* (affigamus) MJ. 135 b. cum participio *gryet* (affixus) 134 a. 135 b. 175 b.

d. Regulariter: sing.: *da em-douc dan crouc ha douc hy* (fer te ad suspendium et porta eam, cordam) MJ. 96b. *douc ef* (porta eas, litteras) 116b. (eam, corollam) 181a. Plur.: *douguomp*, *douguit* supra (pp. 516 sq.). *ha huy mar queret doug[u]et hy* (vos ipsi, si libet, portate eam, crucem) MJ. 131b.

Praes. sec. exempla cambrica: a. *pei mynnewch chwi vyui drostaw ef. miui aawn y chwi* (si optetis vos me pro illo, ego eam contra vos) Mab. 1, 35. *pei gwypwn... nyt aut wrthyfi pan aethost* (si scivissem, .. non isses a me ut ivisti) 1, 262. *beth ahut ti ymi* (quid ibas tu ad me?) 1, 9. *am nat aei yn wreic idaw* (quia non ibat ut uxor ei) 1, 28. *yr fforest yd aei* (ad silvam ibat) 1, 236. *nyt aey ef ygyt a neb*, *nyt aey ef ygyt ac wynt* (non ibat una cum quoquam, cum iis) 3, 267. *ni aem eissoes y dyuet* (nos eamus retro in Demetiam) 3, 153. *pa fford yd eynt hwy heb y gereint* (qua via ibant illi? inquit G.) 2, 57.

b. *pei ysgwypwn nydown yma* (si scirem id, non venissem huc) Mab. 3, 85. *kan gwydwn y dout ti ym keissaw* (nam sciebam te venturum me quaesitum) 1, 25. *gofyn or marchawc y peredur py le pandoei* (quaeri ab equite e P., unde veniret) 1, 249. *kany doey ormes byth drwy vor yr ynys honn* (nam nunquam veniebat pestis trans mare in hanc insulam) 3, 101. *budugawl y deuei ef o bop un* (victor veniebat ille ex unaquaque, pugna) 2, 28. *y uenegi ... na deuei ef y ymwelet ac arthur* (ad dicendum, non venire se visitatum A.) 2, 54. *pei gwyppei ... y deuei* (si sciret, veniret) 1, 32.

c. *kerdet awnaei*, *goruot awnaei* (pergebat, superabat) Mab. 1, 27. 38. *ny wydyat hi beth awnaei* (nesciebat ipsa, quid faceret) 2, 34. *ac yna ymlad awnaem ninneu y maen* (et tunc pugnaremus nos de lapide) 1, 277. *kyuodi yr awyr a wneynt* (in aëra surgebant) 2, 386. *peredur aovynnawd udunt. beth awneynt yno* (P. quaesivit ex eis, quid facerent ibi) 1, 277.

d. *bei mynnut ti. mi adygwn wraged* (si velis tu, ego sumam mulieres) Mab. 3, 31. *nymdygut ettwa o lys arthur* (nondum me sumeres e curia A.) 2, 32. *pei na bei drech noc ef nys dygei ynteu y eneit ef* (si non fuisset fortior illo, non abstulisset ipse animam eius) 1, 20. *penneu rei adygynt. llygeit ereill* (capita quidam auferebant, oculos alii) 2, 385.

Cornica: a. sing. 1. pers. fortasse: *yn le maythen* (quocunque ibam) P. 79, 3. 3. pers.: *yn pow may the* (in regione quo ibat) 25, 1. *war aga dewlyn y ȝe pe rag Ihūs re erell* (in genibus suis ibant ad Iesum alii) 195, 1. *hag y ee ȝe ben dewlyn* (et illi ibant, procumbebant in genua) 196, 1. Plur. 3. pers.: *kepar ha del ens ȝen gas* (pariter atque ibant ad bellum) 64, 2. *hag ythens ȝe ben dowlyn* (et procumbebant in genua) 137, 1. *yn le mayȝens* (quocunque ibant) 251, 4.

b. 2. pers. sing.: *kepar yn beys ha dves* (sicut in mundum veniebas) O. 155.

c. Sing. 1. pers.: *an pyth a wren my ny wothyen* (id quod faciebam, ego nesciebam) D. 3021. *me a sorras hag a tos na wren neffre* (succensui et iuravi me nunquam facturum) D. 1422. *mar leuesyn y knoukye ol the brewyon y wren thotho ef hep mar* (si auderem lacerare eum membratim, facerem id ei sine dubio) R. 1894. 2. pers.: *del thethyvsys thymmovy y wres yn ban dasfewe* (ut promisisti mihi, te sursum revicturum) R. 451. *mara qwrees ow dyskevera* (si me prodas) Cr. 577. 3. pers.: *corf yn beth a worseugh why a wre bost a thasserghy* (corpus quod in sepulcro posuistis vos, iactabat resurrecturum) R. 44. *kemmys dader*

prest a wre (quantum bonitatis semper faciebat) D. 3096. *an temple y wre terry* (templum se fracturum, dicebat), *y wrefe ḃ threheuel* (ipsum id erecturum) D. 1309. 1316. *dathergby an tressa deth y wre* (tertio die se resurrecturum) R. 6. *kyns ty a wre meystry thyn* (antea faciebas magisterium nobis) D. 2982. *pub eroll pregoth a wre* (unaquaque hora praedicabat) P. 23, 1. *kepar Ihũs del devys yn della an bows a wre* (sicut I. crevit, sic tunica faciebat, i. e. crescebat) 161, 4. *pub vr fystene a wre* (semper festinabat) 171, 1. *y ee . . . ha hager mowys a wre* (illi ibant et truces vultus faciebant) 196, 1. *whath gweth a wre an pren* (etiam peius faciebat lignum, i. e. gravabat eum) 205, 4. *ef a wre oll y vynnas* (ipse faciebat omnem suam voluntatem) 243, 4. *moygha ȝoȝo drok a wre* (maximum malum ei qui faciebat) 112, 4. *hag aneȝe na wre bry* (et quod illos non curabat) 26, 2. Plur. 1. pers.: *mos a wren ny then castel* (ibamus nos ad castellum) R. 1471. 3. pers.: *oll a wrens* (omnes faciebant) P. 202, 4. *bost a wrens* (iactabant) 242, 4. *ny wrens y na hen scyle* (non faciebant illi aliam causam) 175, 2. *y wrens ry* (dabant) 39, 4.

Sing. 1. pers.: *ay vestry ef ny ren bram* (e magisterio illius non dederim ventum) O. 2739. 3. pers.: *my a rea thyugh an dremma* (dederim vobis hoc oppidum) O. 2770. *reson[s] y a rey ragthe* (rationes illi dabant propterea) P. 118. 2.

d. Sing. 3. pers.: *y fe Iuggijs ys degy c̃st ghonon* (iudicatum est, ut portaret eam Christus ipse) P. 160, 4.

Aremorica: a. sing. 1. pers.: (praes.) *quement maz aen en dougen net* (quocunque ibam, id ferebam sincere) Buh. 122, 20. (fut.) *mar be profit . . . ez ahen breman ahanen* (si sit commodum, eam nunc hinc) 16, 23. *mar em scohet ne dahenn na ne gallhenn quet* (si percutiar, non eam nec possim) MJ. 133a. 3. pers.: (praes.) *curun bras a spern ayae drenn esquern* (corona magna spinea quae ibat per ossa) 115a. *dan nou disquibl mat a ye oar ho troat* (duobus discipulis bonis qui ibant pedibus) 202b. (fut.) *pe en lech enta ezahe* (in quem locum igitur iret?) 36b. Plur. 2. pers.: (fut.) *me ya hep tardaf affet da un lech dy ne dahech dez quen nouz be entroch brassoch fez* (eo non cunctatus certo ad locum quo non eatis die prius quam habeatis inter vos maiorem fidem) 62b.

b. Sing. (fut.) 3. pers.: *ac eff reiz en breiz man a deuhe hep ehan da bout aman ganet* (num ille legitime in hac Britannia venturus sit sine mora ad nascendum hic) Buh. 88, 14. *na ell den . . . chom . . . en tal an bez yen ma ne deuhe am doanhye plen* (nec potest quisquam manere in fronte sepulcri gelidi, nisi veniat qui me perturbabat penitus) MJ. 192a. *maz ve huy crenn en quemennhe . . . me a crethe ez deuhe prest* (si vos eum protinus poscatis, crediderim eum venturum praesto) 223b. Plur. 2. pers.: *mar em queret ret eu huy ho tut deputet ez deuhech . . . gueneff* (si me amatis oportet vos et homines electi veniatis mecum) 5a.

c. Sing. 1. pers.: (praes.) *en servichen guellaff maz gallen ne gren quen* (serviebam ei quam optime poteram, non faciebam aliter) Buh. 6, 3. (fut.) *na grahen quet rac secret voe* (non fecerim, nam secreto fuit) 158, 11. *maz carech scler ma quemeret ez rahen requet* (si placeat vobis me recipere, faciam requisitionem) 20, 5. *deoch ez grahenn plen vileny houz roe huy mar cruciffihenn* (vobis facerem plenam indignitatem, si vestrum regem crucifigerem) MJ. 113b *ne gon pebez tra a grahenn* (nescio quid rei facerem) 218a. 3. pers.: (praes.)

refus a grae hi alies (recusabat illa saepe) Buh. 42, 5. *dre na grae brut un sot entre en tut ef en reputas* (quando non faciebat sonum, stultum inter populum ille eum putavit) MJ. 102b. (fut.) *doe maz care ... am grahe saluet* (deo si placeat, me salvet) Buh. 106, 24. *certes me a goàr na grahe* (certo, scio, non faciat) MJ. 90a. *na ve quen em grahe louen* (non esset aliud quod me faceret laetam) 191a. *ef ve a grahe* (ille faceret) 224a. *nep ouz crouche a rahe e dever* (qui vos suspenderet, faceret officium suum) 234a. Plur. 1. pers.: (fut.) *ne carech quet ez grahemp pechet* (non placeret vobis ut faceremus peccatum) Buh. 38, 19. 2. pers.: (fut.) *mar debatech ez grahech gou* (si disceptaretis, faceretis falso) MJ. 147a. *ho grahech diremet hetus* (reddatis eos eximie laetos) 225a.

Sing. 3. pers: (praes.) *dezaff men re voar e le doet* (ei dabam id in iusiurandum eius) Buh. 158, 13. *an pez a re an profecy* (id quod dabat prophetia) MJ. 207b. (fut.) *mar carhe men rohe dezaff* (si liberet, id darem ei) Buh. 164, 14. Plur. 3. pers.: (fut.) *amen pidy hep muy ma disquiblion maz rohent y ho benediction* (rogare volo tantum discipulos meos ut dent ii benedictionem suam) 118, 23.

d. Sing. 1. pers.: (praes.) *quement maz aen en dougen net* (quocunque ibam, id ferebam sincere) Buh. 122, 20. 3. pers.: (fut.) *pe e faeczon ez galhe ... na fragilite feminin ez douque nep tu an ruyn* (quomodo posset... et fragilitas muliebris perferret usquam ruinam?) MJ. 28a.

Praet. prim. exempla cambrica: a. sing.: *mi aeuthum heb ef y geissaw moruwyt* (ivi, inquit is, quaesitum pisces marinos) Mab. 2, 216. *paham nat aethost di* (cur non ivisti, venisti tu?) 2, 9. *o hynny allan ydaeth teulu arthur* (exinde foras ivit familia A.) ... *ac ynteu aaeth y ymwan ar marchawc* (et ipse ivit pugnatum cum equite) 1, 24. Plur.: *pan aetham ni gan arthur* (cum ivimus nos cum A.) Tal. carm. 30. *yr anniueileit yd aethawch yn eu hwysc* (animalia, quae quaesitum ivistis) Mab. 3, 194. *y gysgu ydaethant* (dormitum iverunt) 1, 12. *wynt aaethant* (iverunt ipsi) 2, 8. 9.

Alterius formationis, compositionis cum praesenti *wyf* factae, exempla esse videntur haec: *ys ethyw gennyf deuparth vy oet* (praeterierunt mihi duae partes vitae meae) Mab. 2, 202. *kyllell aedyw ym bwyt* (culter intravit in cenam meam) 2, 201. *or neges ydedyw idi* (de negotio ad quod ivit) 2, 22.

b. Sing.: *y fford ydeuthum gynt* (via qua veni prius) Mab. 1, 10. *ny deuthum i yma yr gwreicka* (non veni huc ad sumendam uxorem) 1, 272. *titheu a deuthost* (tu venisti), *y ford y deuthost* (via qua venisti) 1, 37. 255. *aphan doethost ti ymywn* (sed cum tu intro venisti) 3, 31. *ef a deuth* (venit), *aphan deuth* (et cum venit) 1, 236; 12. 242. *yny doeth*, *yny deuth* (donec venit), *ac yna ydoeth*, *ac yna ydeuth* (et tunc venit) 1, 11. 12. 22. 2, 27. *ar iarll a doeth* (et venit comes) 2, 62. Plur.: *aphan doetham ni yma* (et cum venimus illuc) 1, 36. *neu chwitheu pan doethawch. neur doetham y erchi olwen dy uerch* (et vos unde venistis? venimus quaesitum O. filiam tuam) 2, 219. *kyfriuwch awch treul yr pan doethawch yma* (computate consumptionem vestram, ex quo venistis huc) 1, 278. *gwyr hynny adoethant att arthur* (viri hi venerunt ad A.) 2, 8. *wynt adeuthant hyt y lle* (venerunt illi usque ad locum) 1, 277.

Altera huius temporis formatio: *o ouyn kyngor itti arglwyd ydodwyf* (ad quaerendum consilium ex te, domine, veni) Mab. 2, 7. *duw awyr nat ygyrchu*

dy lewenyd ydodwyfi yma (deus scit non ad quaerendam tuam laetitiam me venisse huc) 1, 37. *ar geniuer dyn adoeth yno. ny dodyw vyth dracheuyn* (et quotquot homines venerunt eo, non reverterunt unquam) 2, 62. *ac ar hynny ydoethyw yniueroed yr ty* (et deinde venerunt copiae ad domum) 3, 96.

c. Sing.: *ymgyweraw awneuthum* (parare feci, coepi), *acherdet y fford awneuthum* (et perrexi via). *dynessau awneuthum attaw* (appropinquavi ei) Mab. 1, 3. *a vnben heb hi ansyberw y gwnaethost* (o princeps, inquit ea, iniuste fecisti) 1, 294. *pa drwc digoneis inheu ytti pan wnelut titheu ymi. ac ymkyfoeth byth awnaethost hediw* (quid mali feci ego tibi, ut faceres tu mihi et dominio meo quod fecisti hodie?) 1, 9. *ac adnabot awnaeth y gwr* (et cognoscere coepit vir) 1, 6. *ymdidan awneuth hi agwydyon* (colloqui coepit ipsa cum Gw.) 3, 205. Plur.: *iawn yw idaw coffau ymi ac yr wreic honno awnaethom yrdaw* (iustum est ei reminisci mihi et mulieri huic quod fecimus pro eo) 3, 25. *or gwnaethawch gam ymi* (quod fecistis iniuriam mihi) 3, 199. *achymryt y golwython awnaethant* (et sumere frusta coeperunt) 1, 2. *agoresgyn tir y brenhin awneuthant* (et subigere terram regis coeperunt) 2, 199.

Alterius formationis exempla non invenimus, quamquam Dav. cum *ethwyf, ethyw eddyw* (ivi, ivit) et *dothwyf, dothyw doddyw deddyw* (veni, venit) comparat *gwneddwyf, gwneddyw* (feci, fecit).

d. Sing.: *a dywedut aorugum* (et dicere feci, dixi), *kyfodi aorugum* (surrexi) Mab. 1, 5. 6. *atitheu adeuthost. ac aorugost hynny* (et tu venisti et fecisti hoc) 1, 37. *mynet aoruc kei yr gegin* (perrexit C. ad coquinam) 1, 2. Plur.: *ac eisted aorugam yma* (et sedimus ibi), *ac ymolchi aorugam* (et lavati sumus) 1, 4. 5. *agymerth vy march ae gorugant yndiwall* (et sumpserunt equum meum eumque exuerunt) 1, 4. *ymwan a orugant* (pugnarunt) 1, 244.

Sing.: *nyduc neb kyrch waeth noc adugum i yma* (nemo duxit expeditionem peiorem quam ego duxi huc) 3, 85. *mi ae hennillaf itt yngystal ac ydugym* (ego ea restituam tibi aequaliter atque abstuli) 3, 304. *hynt ffrwythlawn donyawc hyrrwyd glotvawr adugost, hynt lwydyannus adugost* (iter fecisti fructuosum fortunatum insuperabile gloriosum, iter fecisti faustum) 2, 26. 27. *yroffi aduw heb y iarlles na duc dyn eneit vy arglwyd i oe gorff namyn y gwr hwnn* (per me et deum, inquit comitissa, nemo tulit animam domini mei ex eius corpore nisi vir hic) 1, 20. *ar vorwyn ae duc y ystauell esmwyth* (et puella eum duxit ad cubiculum bellum) 1, 28. Leguntur eiusdem modi alia, quae in ceteris praeter 3. pers. formis secuntur rationem communem: 3. sg. *apharabyl adywawt ef wrthi* (et sermonem dixit ipse ad eam), *ac yna y dywawt ef wrth y wreic* (et tum dixit ipse uxori suae) 3, 14; 3. pl. *a hoffach vu . . . y borthant* (et melius fuit quod attulerunt) 1, 12. *aphan gyfodant* (et cum surrexerunt) 1, 23.

Cornica: a. sing.: *ythyth* (ivi) O. 260. *pan yth* (cum ivi) D. 145. *del ythys* (ut ivisti) R. 824. *hezow pan ezys yn mes* (hodie cum ivisti foras) P. 157, 4. *del eth* (ut ivit) R. 835. *pan eth* (cum ivit) P. 187, 3. 213, 3. D. 3124. R. 2557. Cr. 1029. *thyworthyf aban ethe* (ex quo is abiit a me) R. 466. *Pylat eth yn mes* (P. ivit foras) P. 140, 1. *dris ol an bys ef eth* (totum mundum transiit, terrae motus) 200, 2. *Crist . . . as gasas hag eth . . . ze besy* (Chr. eos reliquit et ivit ad orandum) 56, 1. *y eth* (iverunt illi) 29, 2. 64, 4 etc. *yzeth pesy may halle* (ivit ut orare posset) 53, 3. *yzeth ef* (ivit ille) 122, 2. *may zeth* (ut ive-

rit) 54, 4. *ple theth, py theth* (quo ivit?) R. 719. O. 606 = Cr. 1197. *mar seth* (si ivit), *mar a sethe* (si ivit is), *kynseth* (quamquam ivit) R. 701. 538. 1013. *ple re seth, pyle re seth* (quo abiit?) D. 1246. R. 789. *ow colon re seth yn claf* (cor meum factum est aegrum) D. 1027. *yn y golen fast regeth mur a gerense worȝys* (in cor eius intravit plurimum amoris erga te) P. 115, 3. Plur.: *aban etheugh a lèma* (ex quo abistis hinc) O. 2086. *pan eȝons oll ȝe wary* (cum ivissent omnes foras) P. 34, 1. *y ȝeȝons* (iverunt) 257, 3. *yȝeȝons ȝy besy* (iverunt ad supplicandum ei) 154, 3.

b. Sing.: *ellas vyth pan thueyth a dre* (eheu quod unquam veni domo) R. 1661. *then bys y tuyth* (in mundum veni) D. 2022. *aban thuthe, aban duthe* (ex quo veni ego) D. 517. 524. *fattel duthys yn ban* (quomodo venisti sursum?) R. 2568. *ny thueth deyth brues, ny thueth an prys* (non venit dies iudicii, tempus) R. 234. 877. *thynny ef a thueth a galyle* (ad nos is venit e Galilaea) P. 107, 3. *pyw a thueth* (quis venit?) R. 2499. *y tueth deulugy* (venerunt diaboli), *y tuth vn smat* (venit homo quidam) R. 2124. 2587. *pyv henna gans deusys mas re thueth* (quis ille cum deitate bona venit?), *henna a edom re thueth* (ille ex E. venit) R. 2488. 2505. *me re thuth* (veni) R. 473. 1536. *ty re duth, why re thueth* (venisti, venistis) D. 1107. 1171. *my a theth* (veni) O. 165. *why a theth* (venistis) P. 74, 1. *anbobyll a ȝeth dy* (populus qui venit ad eum) 67, 1. *tyr marea . . . a ȝeth* (tres Mariae venerunt) 252, 2. *pan deth, del deth* (cum v., ut venit) 182, 1. 244, 2. *mateth, mayteth* (ut venerit) 59, 2. 134, 3; 153, 4. *pytheth the vroder prag na thethe genes dre* (quo ivit frater tuus? cur non venit is tecum domum?) O. 607. Plur.: *fatel thutheugh why omma* (quomodo venistis vos huc?) R. 193. *pan deȝons* (cum venerunt) P. 258, 1. *the ioy y tethons gynef* (ad laetitiam pervenerunt mecum) R. 2577, ac neglegentius scriptum, ni fallimur: *prag na thesons y yn chy* (cur non venerunt illi in domum?) D. 1247.

c. (De 1. et 3. pers. sing. cf. d.) Sing.: *pyth yw en drok rewrussys* (quid mali fecisti?) P. 101, 4. *del wrussys, del omwressys* (ut fecisti, ut te fecisti) 115, 4. 191, 3. *del wrussys, del russys* (ut fecisti) R. 2476. O. 108. *pan wrussys, pan russys* (cum fecisti) O. 222. 283. *an frut ple russys tyrry* (fructum ubi carpsisti?) O. 210. *mara cruste leuerel* (si dixisti tu), *pan drokkuleth a wrusta* (quid maleficii fecisti tu?) D. 1759. 2007. *prag y whruste sy tully the bryes* (cur decepisti tu maritum tuum?) O. 277. Plur.: *fatel wrussyn ny³keusel* (quomodo locuti sumus nos), *na fe nep a wrussyn ny kyllys* (ne periret quisquam quem fecimus nos) R. 1341. 2624. *an onor . . . a wrussough thymmo* (honor quem fecistis mihi) D. 321. *as wrussough cam tremene* (ut fecistis iniuste!) R. 40. *pan wressowh gwyl an lester* (quando fecistis navem) Cr. 2424. *grussons cusyll* (fecerunt consilium) P. 31, 3. *cregy a russons* (suspenderunt) 186, 2. *may whrussons cam dremene* (quo iniuriam perfecerunt, tempori maledicent) O. 337.

Sing.: *lowene a rys thyugh* (laetitia quam dedi vobis) O. 320. *aban res an brus* (quoniam dedi sententiam) D. 2495. *bythqueth bay thym ny ryssys* (nunquam osculum mihi dedisti) D. 522. *nep man ressys the wethe* (is cui dedisti eum tuendum) O. 574. *a ros* (dedit) O. 238. 2225. P. 81, 2. 250, 1. *thym del yn ros yn lyen* (sicut mihi eam dedit in linteo, formam faciei) R. 1693. *dev a ros thyn* (deus dedit nobis) O. 493. *ol an beys a ros thetha* (omnem mundum dedit iis) O. 2832. *pyv a ros thyso an wat* (quis dedit tibi colaphum?) D. 1384.

me a ros (dedi), *ty a ros* (dedisti), *why a ros* (dedistis) R. 165. 2143. O. 265. Plur.: *thym rosons bystyl wherow* (dederunt mihi fel amarum) R. 2601.

Sing.: *cryst ... omma a dros* (Chr. huc te attulit) R. 243. *the bobil ath dros bys thymmo omma* (populus tuus te adduxit huc ad me) D. 2006. *ys dros omma then golow* (adduxit eas huc ad lucem, animas) R. 220. *porth yfarn me a torras hag a thros lyes enef* (portam inferni fregi et adduxi multas animas) R. 2575. *ty re gamwruk eredy ha ren dros the vur anken* (peccasti revera et eum intulisti in magnam sollicitudinem) O. 282. *ty r[e] thros thymmo* (attulisti mihi) O. 111. *why re thros thym* (adduxistis ad me) D. 1852.

d. Cambrico *goruc* respondet quodammodo sing. *gruk* (feci, fecit): 1. pers.: *ellas gveles an termyn ov arluth pan wruk serry pan ruk drys y worhenmyn ov ertech gruk the gylly* (eheu, videre tempus quo dominum meum offendi! cum feci contra eius mandatum, hereditatem meam p didi) O. 352—354. *pan wruk, pan ruk* D. 3033. O. 626. *me ny wruk* (ego non feci) D. 1295. *bewe pel an wruk yn beys* (diu vixi in mundo) R. 210. *myns a wruk* (quidquid feci) D. 1301. *kyn wruk te naghe* (etsi te negavi) R. 1147. *may wruk, may rug* (quod feci) R. 486. O. 51. *aban rug ȝeugh ... ow holye* (ex quo feci vobis, iussi vos me sequi) P. 50, 1. *pan wruge* (cum feci ego) D. 913. O. 2250. *pan yn gruga* (cum ego id feci) D. 1434. *mar kruge golhy agas treys* (si ego lavi pedes vestros) D. 875. 3. pers.: *neb am gruk vy ham gorty ef a ruk agan dyfen* (qui fecit me et maritum meum, is nos vetuit) O. 181 sq. *neb an gruk ny* (qui fecit nos) O. 237. *nep nan gruk, nep an gruk* (qui non f. id, qui f. id) R. 158. 964. *hy an gruk* (illa f. id) D. 549. *ysgruk* (fecit eos) O. 2830. *kemmys re wruk* (quisquis f.) R. 157. *me a wruk, my re wruk, me re wruk* (feci) D. 1441. R. 433. 439. 500; O. 2568. R. 2622; D. 2791. *ty re wruk* (fecisti) O. 2243. *ty rum gruk* (fecisti me) O. 88. *ef a wruk, ef re wruk* (is fecit) O. 217. D. 2888. R 605. 945. 1279; D. 380. 2695. *re ruk, re rug* O. 286. 288. *ny wruk* (non fecit) O. 1439. D. 1752. 2458. 2903. *ny wrug, ny wrugh* D. 1176. 1512. *pan wruge dres ov dyfen, defen* (cum fecit is contra prohibitionem meam) O. 423. 922. *a wruge* (quod f. is) D. 1814. *ef a rug, y a rug* (fecit, fecerunt) P. 30, 4. 118, 4; 28, 1. 162, 3; sed etiam: *y wreg ȝe re aneȝe mos ȝen dre* (iussit quosdam ex iis ire ad urbem) P. 27, 2. *ys guregh pur wyn* (reddidit eos mere candidos) 45, 4. Composita: *yth ymwruk* (fecit se) D. 2395. *an harlot a thyswruk an keth map ol agan gruk* (nebulo delevit eundem filium qui omnes nos fecit) R. 1974 sq. *ef re thuswruk, ef re thyswrug* (is delevit) R. 1840. D. 376. *ty re thyswrug* (delevisti) O. 2336. *ty re gamwruk, ty a gamwruk* (male fecisti) O. 281. 1646.

Sing.: *hy as duk ȝen eȝewon* (illa attulit eos, clavos, ad Iudaeos) P. 160, 1. *ha leas ganso ene doȝo a ȝuk dustuny* (et multi cum illo ibi ei tulerunt testimonium) 208, 5. *ha dew a thuk dustuny* (et duo tulerunt testimonium) 91, 1. *ef a thuk an grous* (is portavit crucem) 175, 1. *ganse y a thuk golow* (secum portarunt lumen) 64, 3. *me a thuk curyn a spern* (portavi coronam spineam) R. 2554. *mur a paynys re thuk* (multum dolorum tulit) R. 1280. *yn ketella ty re wruk ha thewerth vrry re thuk y un wrek* (item tu fecisti et ab Uria abstulisti unicam eius mulierem) O. 2244. *honna yw ol the vlamye a dorras an avel tek hag an dug thym the dastye* (illa est omnis vituperanda, quae carpsit pomum pulchrum et attulit id mihi gustandum) O. 268.

Aremorica: a. 3. pers. sing.: *ez aez adarre goude se Jesus* (ivit iterum postea I.) MJ. 181 a. *lavar dif plen mar daez guenet* (dic mihi plene, si ivit, ieritne tecum) 194 b; intromisso *y* (ut supra): *Joseph .. ab Arimathia a yez hep abus da Pylat* (ivit sine haesitatione ad P.) 151 b. *Nichodemus mat ha Ioseph yvez quent abardahez a yez de bezhat* (N. bonus et I. una ante vesperam ierunt sepultum eum) 156 a. Hod. *iz*, *ézoud* s. *éjoud*, *éaz* etc. Lgn.

b. 3. pers. sing.: *ez deuz en douar* (venit in terram) MJ. 4 a. *pe en guys ez deuz an prison* (qua ratione venit e carcere?) 229 b. *ez deuz un flater* (venit adulator quidam) 76 a. *ez deuz de quempret cals a tut armet* (venit ad eum capiendum multum hominum armatorum) 64 b. *Juzas ... evel quy dimez a deuz hep nep mez* (I. ut canis impudens venit sine ullo pudore) 16 b. *pan deuz dit donet en bet man* (cum venit tibi venire, cum venturus eras in hunc mundum) 67 a. Plur. 2. pers.: *dan dra se na ne voe quen ez deuzoch plen certen en bet* (ad istam rem, nec fuit aliud, venistis plane certo in mundum) MJ. 174 b. Hod. *deuiz* etc. Lgn.

c. 1. pers. sing.: *cojes a gris* (confessionem feci, confessus sum) MJ. 91 a. *en gryis* (v. l. *grys*, rectius) *me dre apetit a equite* (feci id ego appetens aequitatem) 164 a. 3. pers.: *ho pascaf doucc ... e grez Moyses en deserz gant an mann* (vos nutrivit dulciter M. in deserto manna) 129 a. Plur. 1. pers.: *ez gresomp ny rusiony re ouzide* (fecimus nos ruditatem nimiam in te) 230 a. Hod. *griz*, *grézoud* s. *gréjoud*, *gréaz* etc. Lgn. Extat tamen propria forma 3. pers. sing. reduplicata, ut videtur, non solum in MJ.: *gouden madou ... han eufrou bras a guerue douz re* (post bona et opera magna quae fecit vestris hominibus), *ez guereu digor an mor ruz* (patefecit mare rubrum) 128 b. *an pechet a gueure den* (peccatum quod commisit homo) 27 a. *piou voen foll a gueure an toull man* (quis fuit ille stultus qui fecit hoc foramen?) 137 a; sed etiam in dialecto quadam hodierna: *eure* cf. Luzel, Gwerziou pp. 42. 272. 368. 506. (*eureu* Greg. Rostr.)

Communem regulam sequitur *ro*: 3. pers. sing.: *ez roas* (dedit) MJ. 94 a. 140 a. *en roas* 65 b. 140 a. *a roas* 163 a. *ez roaz* 19 b;* sed etiam *ros* Buh. vid. supra p. 525.

d. Regulariter, 3. pers. sing.: *oar he chouc hon drouc a dougas* (in cervice sua malum nostrum portavit) MJ. 3 b. *quement anquen ne dougas grec humen* (tantum sollicitudinis non portavit mulier mortalis) 39 b. *en dougas tizmat* (eum portarunt celeriter, Ioseph et Nicodemus) 156 a. *neuse pep unan a dougas e poan* (tum unusquisque portavit dolorem suum) 156 b.

Praet. sec. cambr. formatur per compositionem cum praesenti secundario *oed*. Formas, quae enumerantur a Dav. et ab hodiernis grammaticis, *aethwn* vel *aethaswn*, equidem non legi.

a. *y kynnullassei ynteu glot yr pan athoed y wrthynt hwy* (acquisiverat ipse gloriam, ex quo abierat ab illis) Mab. 2, 31.

b. *erchi aoruc gereint y enit kerdet or blaen. achadw y ragor ual y gwnathoed kynno hynny* (praecipere G. Enitae ut pergeret et praecederet, ut fecerat antehac) Mab. 2, 86. *oed digawn o drwc awnaethoed duw, ynni* (erat satis mali, quod fecerat deus nobis) 2, 242. *y gwyr awnathoedynt lit a goueileint*

* Discernimus *reas*: *da galile en reas* (ad G. eum duxit) 215 a. cf. *ren* ('agere, ducere'), *reer* ('ductor') Cath.

achollet udunt kynno hynny (viri qui fecerant iram et maerorem et detrimentum eis antea) 2, 385.

c. *ar goreugwyr adathoed y hebrwng* (et optimates venerant comitatum) Mab. 2, 32. *achynn y dyuot ef y lys arthur. ef adaethoed marchawc arall y lys arthur* (et antequam veniret ipse ad aulam A., venerat eques alius ad aulam) 1, 240. *gwr yn dyuot y mywn. adaethoed blwydyn kynno hynny y lys arthur* (vir venit intus, qui venerat anno praeterlapso ad aulam A.) 1, 241. *ac ny doethoed owein y nerth ettwa* (necdum pervenerat O. ad vires, necdum reciperaverat vires) 1, 35. *y neges y doethoed oecheissaw* (negotium quod venerat quaesitum) 3, 298. *ac ny doethoedynt yno namyn ar gwr mwyhaf agarei bop un onadunt* (nec venerant illuc nisi cum viro quem quaeque ex eis maxime amabat) 1, 36. *yr pan daethoedynt dros uor iwerdon* (ex quo venerant trans mare hibernicum) 2, 244.

Corn.: a. sine dubio per *y* formatum e primario, etiam si non sunt exempla nisi forte unum 3. pers. plur.: *may ȝeȝens worth y ranne* P. 137, 4, quod corrigendum videtur *mayȝesens* (quod erant).

b. Sing. 3. pers.: *Then tyller c̃st re dethye* (ad locum Christus venerat) P. 33, 1. *Then eȝewon pan dothye y leuerys* (ad Iudaeos cum venisset, dixit) 63, 1. *y redoȝye an purre laddron yn pow* (venerant perfectissimi latrones in terra) 90, 4. *ken ny thothye then nef* (aliter non veniret ad caelum) R. 2450. *a losowys ol an bys mar whek smyllyng my a grys ny thothe bys venary* (ex omnibus herbis mundi tam dulcis odor, credo, non veniret unquam) O. 1744. Plur. 3. pers.: *pan doȝyans* (cum venissent) P. 65, 1. 176, 2. 180, 1. *pan deȝens y bys an beth yȝeth vn marrek ȝy ben* (cum venissent illi usque ad sepulcrum, ivit miles unus ad eius caput) 242, 1.

c. Sing. 1. pers.: *ef re gollas an plas* (Cr. *place*) *am lef* (*luf*) *thyghyow a wrussen* (Cr. *am leff dyghow pan wrussen*) (is amisit locum quem feceram manu mea dextra) O. 421. 921. Cr. 2215. *a quellen my nyngrussen* (si viderem, ego id non fecissem) D. 3023. *ny wrussen venytha the gvhuthas* (nunquam te accusem) O. 163. *parhap y wrussen fye* (fortasse fugerem) O. 1352. *pokeean y whressan fyllell* (aliter deficerem) Cr. 585. 2. pers.: *then nef grusses yskynne* (ad caelum ascenderes) O. 156. *kyn pen try dyth y wrussys guel ys kyns y threheuel* (ante finem tridui te melius quam antea id erecturum, dixisti) D. 1760. 3. pers.: *vn dra a won an gothfes a russe the thythane* (unam rem scio quae si scires eam, te delectaret) O. 152. *In delma crist pan wresse* (cum sic fecisset Christus) P. 48, 1. *hag ol drok suel awresse* (et omne malum quidquid fecisset, clamabant) 119, 4. *eddrek mur an kemeras rag an ober re wresse* (paenitentia magna eum cepit propter facinus quod fecerat) 220, 1. *crist a thelyffras . . . suell a wressa both y das* (Chr. liberavit, quicunque fecerat voluntatem patris sui) 213, 2. *an pyt a wrussyugh* (fovea quam feceratis) O. 2792. *a cothfons yredy ny wrussens ov dystrewy* (si scirent, certo non destruerent me) D. 2777. *an toll re wrussens y a vynne ȝe servye* (foramen, quod fecerant, volebant servire) P. 180, 4. *mernans ny wressans tastya* (mortem non gustassent) Cr. 995.

Sing. 3. pers.: *mar callaf . . . gwyll tha adam thym cola me an drossa tha baynes na thefa then nef nerera* (si possum facere ut A. mihi auscultet, adduxerim eum in cruciatus ut nunquam veniat ad caelum) Cr. 468. Plur. 1. ps.:

ny nyn drosen thysogy, *nyn drossen ny bys deso* (non attulissemus eum nos ad te, nisi esset malus homo) D. 1976. P. 99, 2.

d. Plur. 2. pers.: *a ban rug ȝeugh ... ow holye daver vyth wy ny ȝecsyugh* (ex quo vos iussi me sequi, suppellectilem nullam vos sumpseratis) P. 50, 2.

Arem.: a. sing. 2. pers.: *a ret oa ez azes breman ahanen* (num necesse erat abires nunc a nobis?) MJ. 213b.

b. Sing. 3. pers.: *hep mar ez lavaras ez deuzye* (sine dubio dixit se venturum) MJ. 232a. Plur. 2. pers.: *deut mat ra vech pan deuzech quent* (bene veneritis, salvete, cum primum veneritis) MJ. 7a.

c. Sing. 1. pers.: *quet nen grasenn pan vihenn fur* (non fecissem id, si fuissem sapiens) MJ. 82b. *quent ez grasenn glan an cas em avertissas an dra se* (antequam feceram omnino casum, monuit me de illa re) 197b. 3. pers.: *credout ez guelse hag ez grace prest un sin manifest* (credere, credebat Herodes, se visurum eum facientem praesto signum manifestum) 102b.

Plur. 2. pers.: *a huy proffe... ez rosech lin de yuynou* (vosne probaretis vos dedisse linum eius unguibus?) Buh. 170, 14.

Formae passivae.

Cambricae: a. praes. et fut.: *pagyueir heb y gereint ydeir yma* (qua via, inquit G., itur huc?) Mab. 2, 64. Praet.: *ac yna yd aethpwyt eneit dros eneit ac ef* (et tunc itum est pugnatum est fronte in frontem cum eo; *-pwyt* e *buwyt* p. 575) 2, 244. *aphan aethpwyt y vwyta* (et cum itum est ad cenam) 1, 291.

b. *pwy y gwr gwineu y deuthpwyt attaw gynneu* (quis vir fuscus ad quem ventum est modo?) 2, 391. *yna y deuthpwyt attunt. aphan doethpwyt* (tunc ventum est ad eos. et cum ventum esset) 3, 203.

c. Praes. et fut.: *yhanuon awneir idaw* (mitti fiet ei, mittetur ei) 2, 15. Praes. sec.: *arrwym a wneyit yna rwng deu dyn awnaethpwyt y rwng gereint ar uorwyn* (et sponsio, quae solebat tum fieri inter duos homines, facta est inter G. et puellam) 2, 27. *ac an carcharu awneit* (et in carcerem coniceremur) 3, 148. Praet. prim.: *rodi penn y karw awnaethpwyt y enit* (dari factum est caput cervi Enitae, datum est caput) 2, 28. *tangneued a wnaethpwyt* (pax facta est) 2, 238. *y gwnaethpwyt gwely y ereint ac enit* (factus est lectus Gerontio et Enitae) 2, 27. Praet. sec.: *arsom awnathoedit idaw* (et contumeliam quae facta erat ei) 3, 90.

d. Praet. tantum ut in activo: *kennattau y mab aorucpwyt* (mitti ad filium factum est, missi legati ad filium) 2, 199. *y chennattau aorucpwyt. dyuot aoruc hitheu* (missum est ad eam, venit ipsa) 2, 218.

Praes. sec.: *ac wynt ae torrynt ual y dygit attunt* (et illi ea frangebant, hastilia, ut iis afferebantur) 2, 17. Praet. prim.: *pan ducpwyt y deudec gwystyl* (cum deducti sunt duodecim obsides) 2, 202. *pa achaws y ducpwyt gwas kyieuanghet ygkyghor* (quae causa quod ductus, sumptus est puer tam iuvenis in consilium?) 2, 391. ? In aliis interdum invenitur eadem terminatio: *ef a dywetpwyt idaw hynny* (istud dictum est ei) 3, 203. *a wanpwyt vyntu* (perforatum est latus meum) Tal. carm. 5.

Cornicae: c. praes.: *mar ny wrer y wythe* (si non fiet eius custodia, si non custodietur id) R. 341. *annethe crous y wrer* (ex iis, virgis, crux fiet) O

1936. Cetera tempora composita cum participio: *gvreys*, *gureys* (factus) O. 33. 54. 601 = *grueys* D. 568, plerumque scripto *guris* P. 3, 3 etc. *gurys* 6, 4. 8, 3. D. 270 etc. R. 562 etc. *gvrys* O. 2. 20. 336. *gwrys* O. 9, vel *gruys* D. 1040. 1608, interdum *gures* D. 1072. R. 640. 2536. *gvres* O. 98. Comp.: *dyswris* (deletus) P. 31, 3 = *dyswrys* R. 10. 372. 1866. D. 344 etc. *dyswreys* O. 1521.

Ex a. et b. ne participia quidem inveniuntur, quae supplentur formis *gyllys* et *deueȝys* (v. supra).

Praes. sec.: *gulas nef a roys ȝe gen re* (regnum caeli quod daretur aliis) P. 23, 4, nisi varia forma est haec participii. Ptc. praet. *reys*: *an preys may fyth map dev ynno reys then fals yethewon* (tempus quo filius dei dabitur falsis Iudaeis) D. 1097. *na vo reys* (ne detur) D. 1574. *bones reys* (dari) D. 1791.

Ptc. praet.: *dreys* (allatus) D. 2447. R. 2328.

d. Ptc. praet.: *degis* (absumptus, portatus) P. 23, 4. 29, 4. 153, 3. *degys* 233, 3. O. 1315.

Aremoricae: a. ptc. praet.: *aet cam* (curvus factus) Buh. 174, 8. *settuy aet* (ecce digressus) 198, 5; frequentius in temporibus compositis: *aet off* (ivi) 36, 15. *aet eo digueneff ma cleffet* (abiit a me morbus meus) 198, 6. *aet eu dan placc yen diguenef* (abiit a me ad locum gelidum, auris) MJ. 74a. *aet eu en e rout* (perrexit via sua) 210b. *aet omp* (ivimus) Buh. 184, 22. *aet voan* (ieram) 12, 19, vel inverso ordine: *ezout aet*, *ezoude aet* (ivisti) MJ. 94a. 190b. *ef e aet*, *eze aet*, *ezeu aet* (ivit) 216b. 217a. 218a. *so aet* (qui ivit) 187a. 218b. *bezaf aet* (ivisse) 197a. *e bout aet* (eum ivisse) 217b.

b. Ptc. praet.: *duet* (advectus, aggressus, reversus) Buh. 30, 7. 64, 7. 108, 6. *setu duet* (ecce qui venit) 122, 23. 194, 6. 196, 5. *chetu ann nos hogos duet* (ecce nox prope advecta) MJ. 50b. *chetu me deuet* (ecce ego veni) 212b; itaque in compositione temporum: *ezouf duet*, *deuet ouf*, *duet off* (veni) 20a. 235b. Buh. 38, 7. *mazoff duet* (ut venerim) 14, 1. *ezoude deuet* (venisti) MJ. 70a. *peban oude duet* (unde v.?) 18a. *duet eu* (venit) 176a. *duet eo* Buh. 12, 22. 22, 5. 94, 9. 108, 25. 132, 20. 140, 7. *deuet eo* 142, 3. *pan eo duet* (quoniam venit) 96, 11. *mar deu duet* (si v.) MJ. 46a. *perac nac eu ef deuet guenede* (cur non venit is tecum?) 216b. *so deuet* (qui venit) 225b. *so duet* 183a. Buh. 44, 26 etc. *duet omp*, *ezomp deuet* (venimus) 140, 9. 184, 9. MJ. 71a. *anedindy duet guenede* (nonne venerunt tecum?) Buh. 158, 8. *duet mat ouch huy* (bene venistis vos) 186, 3. *deut mat ra vech*, *deut mat ra vihet* (salvete) MJ. 7a. 48b, similes formulas vid. supra p. 542.

c. Praes. prim.: *gouzaf an chancc han viltancc las a graer dit dre cas* (pati casum et indignitatem crudelem, quae tibi fit propter odium) MJ. 127a. *deomp da guelet . . . pebez divez a graer dezaf* (eamus visum, qui finis fiat ei) 129b. *an bleut maz rer an bara can* (farina unde fit panis albus, offerendarius) Cath. Coni. et fut.: *ez graher dezy lech ha ty raliet* (fiat illi, Nonnitae, locus et domus instructa) Buh. 148, 12. *me venn dreis pep tra ez graher* (volo primum omnium ut fiat) MJ. 23b. *an volante divin a venn ez graher anterin* (voluntas divina vult ut fiat prorsus) 41b. *seder ne graher quen* (certo non fiet aliter) 178a. Praes. sec.: *da mab an guerchez . . . ez graet encres bras* (filio virginis fiebat iniuria magna) MJ. 84a. Fut. sec.: *ne falhe quet ez grahet quen* (non oportebat fieri aliter) 40a. Ptc. praet.: *graet*, *gret* (factus) MJ. 69b. Buh. 138, 1. *setu*

me graet franc (ecce ego liber factus) 198, 3; frequens in compositione temporum: *pan off gret . . . mam* (quoniam facta sum mater) 98, 4. *pez a vezo graet* (quid fiet?) 58, 11. *pan eo graet* (quoniam factum est) 142, 2. *ez ve gret* (fieret, fiat) 124, 2. *ameux graet* (quod feci) MJ. 38 b. 54 a. *nep en deveux graet* (qui fecit) 59 a. *noz eux great* (fecistis) 36 b. *az ve graet* (quod fecisses) 66 a. *pa songiaf . . . ho bezaf duet hac em graet den* (cum cogito [vos] te venisse et te fecisse hominem) 24 a. *ez ouf en effet em graet den* (me feci revera hominem) 29 b.

Ptc. praet. *roet* (datus) Buh. 78, 19. *so roet, roet eu* (data est) 78, 18. MJ. 95 a. *ez voe roet* (datus est) 152 a. *roet ezeux* (dedisti) 57 a.

d. Fut.: *pe en manyer en douquer* (quomodo feretur id?) MJ. 25 b. Ptc. praet.: *mar deux drouc e dle bout douquet secret* (si est malum, id ferri debet secretum) 233 a.

Infinitivus.

Cambr. a. suppletur forma *mynet* (ire) fq.

b. suppletur forma *dyuot* (venire) Mab. fq., e *dy-bot* (cf. supra *dyuu*, p. 574, et *dynessau*, appropinquare, e *dy*, hib. *do*).

c. *gwneuthur* (facere) Mab. fq. *gwneuthyr* 3, 203. *gunethur* L. Land. 113.

d. *dwyn* (sumere, ducere) Mab. fq.

Corn. a. suppletur formis *mones* (ire) O. 264. 474. 730. 1421. D. 232. 1016. 1907. R. 641 etc. = *monas* P. 30, 4. 162, 1. 241, 2. 250, 4, et *mos*: *mos den dre* (ire in oppidum), *mos yn mes* (ire foras) 27, 2. 30, 4. Dr. passim.

b. *dones* (venire; arem. *donet*) O. 791, plerumque *dos* (cf. arem. *dont*) ut O. 734. D. 1430. 1535. 1634. R. 570. 1166. *does* Cr. 2464. *ov tos* (veniens) O. 714. 1651 = *ow tos* D. 231. 242. 266. 370. R. 145. 1187. 2279. 2496. *ny allas dos yn mes* (non potuit venire foras) P. 106, 1. *y ov tos* (ipsi venientes) 63, 1. *dos yn scon erybyn* (venire cito ei obviam) 256, 2. *I vam . . . fystene a wre may halle doys war y byn* (eius mater festinabat, ut posset venire ei obviam) 171, 2. *thum dues* (in adventu meo) R. 647.

c. suppletur variis formis, vix primitiva *gwyth* (= cambr. *gueith*, corn. *gueid*, opus, V. 7b): *the wyth* (ad faciendum) R. 2250, saepius derivata *gwethyll*, *guthyll*: *ʒe weʒyll* (ad faciendum, facere) P. 21, 2. 68, 4. 70, 3. 75, 4. 159, 2. *ʒe wuʒyll* 151, 4. *the wuthul* R. 2252. *hay wuʒell* (et id facere) P. 91, 2. *guʒyll* (facere) 15, 4. 20, 4. 155, 4. *guthyll* 155, 3. *guthyl* O. 1952. D. 1444. 1622. 2317. 3007. R. 825. *hep guthyl* (non faciens) R. 460. *ov kuthyl, au cuthyll, ow kuʒyll* (in faciendo, faciens) D. 332. P. 26, 1. 96, 2; plerumque contracta: *gull* 3, 4. 10, 2. 37, 4. *gul* 65, 4. 89, 2. 180, 3. O. 487. 1174. 1717. D. 546 etc. R. 659 etc. Cr. 444. *ow cull, ov cul* (faciens) P. 165, 2. O. 1556. *ʒe wull, the wul* (ad f.) P. 27, 4. D. 55 etc. = *the wuel* D. 52. *gwill*, *gwyll* Cr. 2380; 1017. 1083. 2527. Propius ad ceteras verbi formas accedit *gruthyl* D. 198. O. 18 etc. *the wruthyl* O. 194. D. 91. R. 26 etc. *gwrethill* Cr. 2485. Item in compositis: *dyswythyl, dyswyl, dyswel* (destruere) D. 571. 979. 360 = *dyswul* D. 2602. R. 978. 2216. *dyswruthyl* (id.) D. 562. *ovth omwryl* v. l. *ov ymwryl* (faciens se) D. 962. *ny the gamwul* (nos male facere) D. 1065.

ry (dare) O. 103. 464. 1801. 1824. R. 604. P. 39, 4. 66, 1. 117, 3. 120, 4. 199, 1. *ha rena galser the rey* (et illi, nummi, possent dari) D. 537.

dry (afferre) D. 16. 273. 596. 1227. 1993. R. 151. O. 1647. P. 21, 2. 27, 3. 97, 4. 117, 2. 136, 2. 229, 4. vel *drey* 21, 4. 41, 1. O. 1860.

d. *don* (portare) v. supra p. 536.

Arem. a. duplici forma suppletur ut cornice: pleniore *monet* (ire) Buh. MJ. fq. *monet* ('vadere'), *monet a rauc* ('antecedere'), *monet en maes* (egredi), *monet pepret* ('progredi') Cath.; curtata *mont* Buh. 24, 1. 52, 18. 122, 1. 184, 1.

b. pari modo: *donet* ('venire') Cath. MJ. Buh. fq. *dont* Buh. 18, 17. 20, 3. 170, 11.

c. suppletur substantivo transumpto *ober* ('facere') Cath. MJ. 3b. 8b. 14b etc. Buh. 26, 7. 8. 82, 8. 12. 132, 19. 188, 18, vel *auber* 64, 12. 118, 12. 152, 18. 23. 170, 7. 204, 24. *ober mat* ('benefacere'), *soubaff pe ober soup* ('offare') Cath. *da ober* (ad faciendum) MJ. 57a. 191b. 201a.b. Buh. 44, 3. 50, 8. *da auber* 156, 17. *dober* 186, 8. Item comp. *disober* (delere) MJ. 23b. 184a.

reiff ('dare') Cath. MJ. 15b. Buh. 200, 17. *reif* 38, 17. 46, 16. 50, 2. 54, 18. 154, 23. MJ. 15b. 85a. 143a. 221a. *rei* 12a. 209b.

d. *doen* ('portare') Cath. MJ. Buh. (v. supra p. 536.)

Verbi eundi coniunctivus et praesens secundarium alteris quoque formis significantur, derivatis e radice EL, unde eadem ratione qua ex A per compositionem prodeunt themata cambrica DEL (venire) et GWNEL (facere), cornica GWREL (facere) et ROL (dare).

Cambrica exempla: a. coni.: *nyth ellyngir di y mywn. yny elwyfi y dywedut y arthur* (non intromitteris tu, donec iero dictum id A.) Mab. 2, 202. *na disgynnych or pan elych odyma hyt rac bron gwenhwyuar* (ne descenderis, ex quo abieris hinc, usque ad Gw.) 2, 19. Mira forma 3. sg. *non elo*, quam expectares et quam ponit Davies, sed *el* (item *del*, *gwnel*): *aphanel ef tro ditheu y got yny el ef dros y penn yny got* (et cum intraverit ille, quassa tu saccum, donec ille supra caput in saccum ierit) 3, 23. Plur.: *y neges yd eloch ymdanei y chaffel* (negotium, ad quod agendum ieritis) 2, 231. *nat elhont ygennyf yny hilyont eudeu kymeint* (ne abeant a me, donec procreaverint duplicem ipsorum numerum) 3, 192. Praes. sec.: *nyt edeweis i uynet namyn hyt yd elut titheu* (non promisi ego me iturum nisi quousque tu ires) Mab. 2, 215. *ny doeth neb eiryoet y erchi yr arch honno aelei aebywyt gantaw* (nemo venit unquam quaesitum hanc quaestionem, qui abiret vivus) 2, 216. *pan elhei y teulu y yvet . . . nyt aei ef* (cum ibat familia ad bibendum, non ibat ipse) 3, 267. *pui aheley en eblaen* (quis iret in fronte eorum) Leg. 2, 2, 1. *or pan elem* (ex quo ibamus) Mab. 3, 14. *hyt pan vei nos pan elynt y gysgu* (donec esset nox, cum ibant dormitum), *pan elhynt y west* (cum ibant hospitatum) 2, 210.

b. Coni.: *asynnya di . . . yny delwyfi dracheuyn* (observa tu, . . . donec redibo) Mab. 2, 36. *dewis di vnbenn ae ty aelych yr llys. ae titheu adelych gyt ami* (elige, princeps, utrum eas ad aulam, an tu venias una mecum) 1, 288. *gwedy delych atref* (cum veneris domum) 3, 301. *na wiscet y uorwyn . . . dim ymdanei . . . yny del y lys arthur* (ne induat puella quidquam, donec venerit ad aulam A.) 2, 20. *wrth y neb adel attaw* (contra quenquam, qui veniat ad ipsum, non comis) 2, 53. *yny deloch hyt lle* (donec veneritis ad locum) 2, 233. Praes. sec.: *na rodit . . . yny delei ereint* (ne daretur, donec veniret G.) 2, 28. *oed digawn odrwc*

awnaethoed duw ynni angwneuthur ar y delw hon. kyny delewch chwitheu y ymlad ani (erat satis mali quod fecerat deus nobis, nos verti in hanc formam, etiam si non venissetis vos ad impugnandos nos) 2, 242. *y dyd y delynt y west* (die quo veniebant hospitatum) 2, 210. *val y delynt* (ut veniebant) 3, 11. Pass. form. coni.: *hyt pan deler yr gorllewin* (donec venitur ad occidentem) 2, 225. *ynos gyntaf ydelher att wr mawr* (nocte prima cum ventum sit ad virum nobilem) 3, 192.

c. Coni.: *nyt af y wrthyt kyny wnelwyf dim oc adywedy* (non ibo a te, quin faciam aliquid ex iis quae dicis) Mab. 1, 253. *dyuot awnelhych gennyf* (venias mecum) 2, 218. *welydi awnelych* (videsne quid facias?) 2, 38. *har mefyl har sarhayt har cam har enniuiet a guneel brennhin morcanhuc* (et ignominia et contumelia et iniuria et damnum quae fecerit rex Morcantiae) L. Land. 113. *gwnewch chwi atwnelhoch* (facite vos quidquid facietis) Mab. 2, 245. Praes. sec.: *pei gwnelut vyghyghor. ti a gaeut* (si faceres consilium meum, tu clauderes) 1, 286. *na guenelhey kam* (ne faciat iniustum) Leg. praef. *ne guenelynt dym* (ne faciant quidquam) Leg. 1, 7, 17. *kyuarch gwell awnelynt idaw* (salutabant eum) Mab. 3, 11. Pass. form. coni.: *gwneler hynny* (fiat istud) 2, 22. *yny wneler tangneued y ryngtaw agwenhwyuar* (donec facta sit pax inter eum et G.) 2, 30 sq. Praes. sec.: *y gwaratwyd awnelit ym* (contumelia quae fiebat mihi) Mab. 3, 85. *pei gwnelhit vygkyghor i* (si fieret meum consilium) 2, 203.

Cornica: a. coni.: *ny evaf . . . genough annotho . . . bys maythyllyf yn ow gulas* (non bibam vobiscum de eo, donec intraverim in regnum meum) D. 726. *bys mathyllyf vy the nef* (donec eam ego ad caelum) R. 182. *er nagyllyf then nef* (id.) R. 878. *pandra wraf lemman pan ylly gy ahanan* (quid faciam nunc, cum tu a nobis abieris?) R. 2452. *pan ello ow corf yn pry guyth vy rak an ioul* (cum ibit corpus meum in lutum, serva me a diabolo) R. 1563. *maythello aberueth an myghtern a lowene* (ut intret rex laetitiae) R. 103. *may ȝello an kentrow bras dre y ȝewleff bys yn pen* (ut intrent clavi magni per manus eius usque ad finem) P. 178, 3. *bys maythello* (donec veniet) R. 135. *pepenagol maythello yn keth chyna eugh ganso* (quocunque ibit, in eandem illam domum itote cum eo) D. 630. *henna ny a vyn notye le maythyllyn yn pup le* (id volumus nuntiare quocunque veniemus omni loco) R. 664. *yn evn forth thy maythyllyn* (ut recta via eo eamus) O. 1972. *pesough nagyllough yn temptacion* (orate ne incidatis in temptationem) D. 1077. *moyses me a commond thys ha the aron kekyfrys maythylleugh yn mes an glas* (Moses, impero tibi, et Aroni simul, ut exeatis e regno meo) O. 1587. Praes. sec.: *marsellen hep cous orty* (si abirem non locutus cum ea) O. 2173. *maythelle yn mes an wlas* (ut excederet e terra) R. 2332. *mayȝelle pan wyskens yn mes an crow* (ut exiret, cum flagellarent, sanguis) P. 131, 4. *barabas quyth mayȝelle* (B. ut liber abiret) 150, 4. *bresell cref a ve sordijs en grows pu elle ȝy don* (rixa magna exorta est, crucem, quis iret eam portatum) 160, 3. *bytqueth den ny woȝevys payn alla ȝy golon nes* (nemo unquam passus est cruciatum, qui propius accederet ad cor eius) 172, 4. *der an gollan maythella* (per cor ut penetret) Cr. 1998. *nagella dower vᵗ ynno* (ne intret ulla aqua in id) Cr. 2287.

b. Coni.: *pan wryllyf tremene* (cum transibo, moriar) O. 531. *penag a wryllyf amme henna yv ef* (quemcunque osculabor, is est ille) D. 1084. *the pygy*

me a vynse na wrylly y dysyrye (te orare velim, ne id desideres) R. 1933. *kyn whrylly flattre mar mur* (quantumvis aduleris), *kyn whrylly vyth cous* (quamvis loquaris) R. 1058. 1792. *guyn bys kymmys an grello* (candida sors, beatus quisquis id facit) O. 605. *na wrello* (ne faciat, qui non facit, ut non faciat, si non facit) O. 1092. 2093. 2706. R. 1028. *kyn wrello son* (etiamsi edat sonum) R. 2016. *a wrello* (qui faciet) O. 231. R. 498. P. 225, 2. *nep a wrello* (id.) R. 1337. *mygtern neb a omwrello*, *mygtern a omwrello* (regem qui se facit) P. 121, 4. 146, 4. *streche na wryllyn* (moram ne faciamus) D. 1135. *ov arlothes ... agas pygys na wrellough cammen lathe an profus a nazare* (domina mea vos rogavit, ut ne interficiatis prophetam Nazarenum) D. 2196. *gothveȝough na rellough tros* (scitote ne faciatis strepitum) P. 63, 3. *may wrellons terry aga morȝosow* (ut frangerent femora eorum) 229, 3. Praes. sec.: *yn pup ober a wrellyn* (in omni opere quod facerem) O. 445. *orta meras pan wrellan* (ea si intuebar) Cr. 1053. *the pygy certan mensen tarye lemmyn ny wrelles* (te rogare certo velim, ne nunc tardes) R. 445. *as gurelle gwell* (qui eos paret melius, clavos) P. 158, 4. *ihesu na wrella dampnye* (Iesum ne damnet) D. 1958. *vyth na wrella compressa ow tus* (ne unquam opprimat populum meum) O. 1424. *na wrella* (ne faciat) Cr. 2459. *nep a rella yn ketella mernans yo guyw* (qui faciat ita, morte dignus est) O. 2240. *tra vetholl a rella leas ny gavaf* (nihil unquam quod faciat commodum, inveniam) Cr. 1044. *aual na wrellen dybbry* (pomum ne ederemus, vetuit) O. 183. *gans lyf na wrellen buthy* (diluvio ne demergamur, festinemus) O. 1048. *may wrylleugh yn lowene keffrys dybry hagh eve* (ut per laetitiam pariter ederetis et biberetis) D. 811.

c. Coni.: *vythqueth na ve bom a won a rollo whaf mar gales* (nunquam fuit ictus, quod sciam, qui det plagam tam duram) O. 2711. *my a vyth an kynso bom yn vyag a rollo* (ego primus ictum in itinere dabo) O. 2163. *may rollo yn nep teller dour the eve thethe y* (ut det aliquo loco aquam ad bibendum illis) O. 1823. *may rollo bres aneȝy* (ut det iudicium de ea) P. 32, 2. *an lor yn nos houl yn geyth may rollons y golow splan* (luna noctu, sol interdiu ut dent illa lucem claram) O. 40. Praes. sec.: *anoȝo bres may rolle* (de eo iudicium ut ferret) P. 98, 2. *mestry vyth te ny vea ... ken onan ȝys nan rolla* (potestatem nullam haberes, nisi alius quis tibi eam dedisset) 145, 2.

Aremorica exempla non extant nisi 3. pers. sg. e simplici themate EL, impersonaliter constructae, duplici forma (praesentis et futuri), intromisso *i* (*y*): *oll ny aiel tut santel de guelet* (omnes ibimus, homines sancti, ad eam videndam) Buh. 140, 2. *a ny a crethe monet ... Ayel. ya sur assuret* (audeamusne ire? ibimusne? ita certissime) MJ. 184b. *me yel* (ibo) Buh. 78, 10. 90, 4. 122, 3. 196, 11. MJ. 155a. 224b. 228a. *me a yelo* (v. l. *yel*) 60b. *em em teniff aielo* (contendam, ibo) Buh. 34, 15. *me aielo* 138, 6. *me yelo* 6, 7. 58, 13. 116, 11. 132, 23. 192, 11. 194, 13.

V. Addendae sunt propriae quaedam formae verborum britannicorum significantium *scire*, *novisse*, *audire*, et subiungenda quaedam defectiva.

1. E cambrica radice *gwyd* (*gwd*, scire) significatur praesens forma praeteriti (cf. ser. IV. anomalorum) sicut in lingua hibernica aliisque (p. 458); redit eadem proprietas in parte formarum verbi *atwen* (= hib. *adgén*, p. 448).

Exempla: *paham wrach y gwydost di mae peredur wyfi* (unde, anus, scis tu me esse P.?) Mab. 1, 257. *ae gwir a dywedir arnat ti. y gwdost yslipanu cledyveu* (num verum, quod dicitur de te, te scire acuere gladios?) 2, 229. *awdost di* (an scis tu?) 2, 23. 47. 60. *ti awdost, ti awdast* (tu scis) 3, 190. 1, 19. *ni awdam y henw* (nos scimus nomen eius, puellae) 3, 270. *ny wdam ni dim oe henryuedodeu* (nihil scimus nos de miraculis eius, castri) 1, 292. *a wydawch chwi pwy y marchawc* (num scitis vos, quis eques?) 1, 257. *ny vdant, ny vdant vy* (nesciunt, n. illi) Tal. carm. 30.

Desunt in his 1. et 3. pers. numeri singularis, ut quae significentur propriis formis, illa *gwnn* (= *gwind*, cf. hib. *finn* p. 502), haec *gwyr*. Exempla: *awdost di pwy yw ef. gwnn heb ynteu* (scisne tu, quis sit ille? scio, inquit ille) Mab. 2, 23. *ny wnn i pwy ynt hwy heb ef. mi ae gwnn heb y gwenhwyuar* (nescio, qui sint illi, inquit is. ego id scio, inquit G.) 2, 23. *mi awnn, mi awn* (ego scio) 1, 285. 2, 204. 229. *mi awnn achaws* (ego scio causam) 1, 22. *onyt ef awyr peth or hynn ageisswch chwi. ny wnn i neb ae gwypo* (si ille nescit aliquid de eo quod quaeritis, nescio ego quenquam qui sciat id) 2, 234. Cf. frequens formula affirmandi: *duw awyr* (scit deus), quae saepius contracta legitur *dioer*.

In numero singulari cum iis formis convenit verbum *atwaen* (novi): *nythadwaen* (non novi te) CN. carm. 35. *nyt atwen inheu ef* (non novi ego illum) Mab. 2, 23. *nyt atwen i dydi. ryued yw gennyfi nam atwaenost* (non novi ego te. miror ego quod non nosti me) 2, 7. *ae hatwaenost di ef. atwen heb y kei* (an novisti tu eum? novi, inquit C.) 2, 236. *aatwaenost di y marchawc racco mawr. nac atwen* (an nosti tu equitem illum magnum? non novi) 2, 10. Contra: *ni aatwaenwn* (novimus) 3, 26 regulari formatione praesentis. Formae compositae cum verbo substantivo *adnabot, adnabuum, adnapei*, ut radicis *gwyd* cum eodem, supra sub n. III. enumeratae sunt.

Praesentis secundarii sunt regulares formae cambricae: *kan gwydwn y dout ti ym keissaw* (nam sciebam, te venturum me quaesitum) Mab. 1, 25. *pei kaffwn dysc . . . y gwydwn* (si discerem, scirem) 1, 247. *ny wydwn i kaethau fford y neb. kanys gwydut heb ynteu* (nesciebam, vetari viam alicui; attamen sciebas, dixit ille) 2, 50. *pony wydut ti* (nonne sciebas tu?) 1, 9. *ac ny wydynt gerdet rac ovyn* (nec sciebant pergere via prae timore) 3, 214. *ny wyddynt vngeir mwy* (non unum verbum ultra sciebant) 3, 268. Singularis tamen est etiam hic terminatio tertiae personae in *-yat*: *yr holl ieithoed a wydyat* (omnes linguas sciebat) Mab. 2, 211. 214. *dala letty goreu ac esmwythaf awydyat yny dref awnaeth* (comparavit cubiculum optimum et maxime decorum, quod sciebat in vico) 2, 43. *gouyn idaw awydyat ef dim ywrth twrch trwyth. y dywawt ynteu nas gwydyat* (quaerere ex eo, num quid sciret de T. tr.; dixit ille, se nescire) 2, 243. 244. Item *atwaenat* (noverat): *agereint aatwaenat gei. ac nyt atwaenat gei ereint* (et G. norat C., sed C. non norat G.) Mab. 2, 53.

Formae passivae praes. sec.: *nywydit eu hyni yny gaer* (nesciebatur eorum violentia in castro) Mab. 1, 22. *ahonno teckaf morwyn oed yny hoes. or awydit yno* (et haec pulcherrima puella erat suo saeculo, quantum sciebatur ibi) 3, 190. Praet. prim.: *nywys pa du y mae, kanywys pa tu y mae* (non est, nam non est compertum, qua sit) 2, 225. 226. *awys heb y arthur pa du y mae hi* (estne compertum, inquit A., qua sit illa?) 2, 235.

Concordant fere cum cambricis cornicae formae et aremoricae. Corn. praes. prim.: *te ny woȝas, ty ny wothas* (tu nescis) P. 46, 2. D. 855. *ny wothes, ny wothas* D. 848. 2181. *a ny woȝas* (nonne scis?) P. 144, 3. *mar coȝas, mar cothas* (si scis) 92, 3. R. 855. *mara custa* (si scis tu) Cr. 2331. *an den ma gallas ny woȝan pele* (vir hic abiit, nescimus quo) P. 245, 3. *ny wothen* (nescimus) O. 363. *wy ny woȝough* (vos nescitis) P. 50, 3. *ny wothogh, ny wothough* D. 443. 1484. *a ny wothough why* (nonne scitis vos?) R. 2445. *rag ny wothons* (nam nesciunt) D. 2774. Propriae formae 1. pers. sg.: *gon* (scio) R. 1547. 1961. 2030. *ywhon* O. 2016. R. 869. *vythqueth na ve bom a won* (ut nunquam fuerit ictus quod sciam) O. 2710. *par del won lauaraff ȝys* (sicut scio, dicam tibi) P. 8, 1. *da y won y vos a ras* (bonum eum scio esse gratia) 104, 3. *me ny won* (ego nescio) 121, 1. 128, 2. 141, 2. *del won ... me as gura* (ut scio, eos faciam) 158, 3. 3. pers.: *ragon ny wor omweȝe* (a nobis nescit se defendere) 194, 3. *y threheuel mar a kor* (si scit id erigere) D. 390. *my a wor, me a wor* (scio) O. 185; D. 48. R. 727 etc. *ny a wor* (scimus) D. 1912. *ty a wor* (scis) D. 1511. R. 256. 427. *why a wor* (scitis) D. 2856. *benenas ... a wor bos ov feynys bras* (mulieres quae scitis esse dolores meos magnos) P. 168, 4. Praes. sec., per *y* formatum (cf. *bye, dethye*): *ny wothyen, my ny wothyen, my ny wothyan* (nesciebam, ego n.) R. 2559. 2544. 2614. *ef a woȝye, ef a woȝya, del woȝye* (sciebat, ut sciebat) P. 36, 4. 54, 2. 85, 3. *pylat yn ta a woȝye* (P. probe sciebat) 127, 1. *te a woȝye* (sciebas) 101, 2. *ny wythen* (nesciebamus) D. 1914. *y ny woȝyens* (illi nesciebant) P. 254, 3. *gweȝe goȝyans* (quam pessime sciebant, poterant) 196, 2. Pass.: *chyf guythoryon ol an gulas a wother the dysmegy* (principes operarum regni quicunque possunt enuntiari; cf. p. 539) O. 2332.

Cambrico *atwen* respondet corn. *aswon*: *dev a aswon volungeth ol the colon* (deus novit voluntatem omnem tui cordis) O. 1375. *coynt mur yv an guas hep mar hag a aswon lyes wrynch* (callidus valde est puer sine dubio et novit multas astutias) D. 1001. *guas da crocer thym ymma a aswon mur a laha* (puer bonus cruciarius mihi est qui novit multum legis) D. 1457. *ty a aswon an scryptor* (nosti scripturam) D. 2416. Ad communem regulam formatur plur.: *ganso yma hep fal mur ay tus thotho haval na aswonyn an profus* (cum eo sunt sine dubio multi ex eius hominibus ei similes ut non noscamus prophetam) D. 970; et praet.: *kettel tersys an bara aswonys cryst* (ut fregisti panem, agnovi Christum) R. 1319. *bythqueth me nyn aswonys* (nunquam ego eum noram) P. 84, 4. Inf.: *y aswon certan ny wraf* (eum certo non agnosco) O. 1488, alibi *aswonvos*, v. supra (p. 577).

Arem. praes. prim.: *ne gousot quet breman perac ez graf me* (nescis nunc cur faciam ego) MJ. 52a. *na gousot tra mistr an myster* (ut nescias quidquam de mysterio) 206a. *a ne gousode* (nescisne tu?) 112b. *ne gousomp pen lech ez eu techet* (nescimus in quem locum abierit) 210b. *mar gousoch* (si scitis) 222a. *pan gousoch* (cum scitis) Buh. 40, 12. *rac na gousont pez a greont quet* (nam nesciunt quid faciant) MJ. 139b. Propriae formae 1. pers. sing.: *ne gon* (nescio) Buh. fq. MJ. 21a. 34b. 191b. 205a. b. 216b. 217a. 218a. *ne gon quet* 223b. Buh. 34, 19. *me ne gon* MJ. 27b. *neonn* ('nescio') Cath. *ne goun* (id.) MJ. 114a. *me so ... quen buanec gant regret na goun quet en bet maz redaf* (sum tam iratus propter taedium, ut nesciam in mundo quo curram) 196a. *ne*

oun (nescio) 78 a. 187 b. 188 a. b. 3. pers.: *ez goar an hol ardou* (scit omnes artes) Buh. 116, 21. *pan goar* (quoniam scit) MJ. 232 b. *doe a goar* (deus scit) 14 a. 211 a; impersonali constructione: *me a goar* (scio) 192 a. 214 b. *me goar* (id.) Buh. 24, 4. 30, 17. 150, 6. 192, 16. MJ. 66 a. 234 a. *te a goar* (scis) 82 a. Buh. 44, 23. *te goar* (id.) 48, 20. 50, 3. *ny a goar* (scimus) MJ. 230 a. *huy a goar* (scitis) 217 a. *huy goar* (id.) 219 b. *huy [a] goar net* (probe scitis) Buh. 22, 17. *me en goar* (scio id) MJ. 196 b. *men goar* (id.) 34 b. 41 a. 53 a. 77 b. 216 b. 224 a. 233 b. *ny en goar* (scimus id) 112 a. 165 a. *huy en goar* (scitis id) 22 b. Passiva forma praet. prim.: *ne gous pet guez* (non est compertum, quotiens; *gous* = cambr. *gwys*, hib. *fess*) Buh. 84, 10. *ez goux a certen* (compertum est certo) MJ. 221 b.

Idem verbum compositum cum verbo substantivo tam cambrice quam cornice et aremorice atque arem. *ezneu, aznavout* vid. supra pp. 573—579.

2. Verbum cambricum radicis *clu* (inf. *clybot* = *clyw-bot*, p. 575; corn. et arem. magis regulariter *clewes, cleuet*) plurima tempora communi modo format e themate *clyw*: *wrth aglywafi* (secundum quod audio) Mab. 2, 25. *pa odwrd aglywafi y gennwch chwi* (quod colloquium audio a vobis!) 2, 30. *or clywy diaspat* (si audies clamorem) 1, 238. *ny aglywn y kyrn* (audiemus cornua) 2, 9. *eithyr na allaf kelu ragot y geireu engiryawl chwerw aglywyf yth gyueir* (nisi quod non possum te celare verba fortia acerba quae audio de te) 2, 39 sq. *yr awelych nac yr aglywych* (propter quidquid videbis aut quidquid audies) 2, 36. *pan glywhont llef dy gorn* (cum audierint sonum cornus tui) 3, 23. *bei clywut ti* (si tu audires) 2, 40. *ef a glywei diaspat* (audiebat tumultum) 1, 248. *y clywynt* (audiebant) 1, 16. *y twrwf mwyhaf aglywssei neb* (tumultus maximus quem audiverat aliquis) 2, 47. *ny chlywyssynt eiryoet twryf achawat kyffelyb y rei hynny* (non audiverant unquam tumultum et tempestatem horum similem) 1, 23. *diheu oed gantunt na chlywyssynt eiryoet kerd kystal ar adar yn kanu* (persuasum erat iis se nunquam audisse cantum tam dulcem quam avium canentium) 1, 23. *ny chlywir arnaf* (non audietur de me) 2, 54. *nyt om henw ym clywir* (non nomine meo audior, nominor) 2, 375. *pei clywit arnat* (si audiretur de te) 2, 381.

Propriae tamen formae reduplicatae sunt 1. et 3. pers. sing. praeteriti primarii: *bei clywut ti ymdidan y marchogyon racko mal y kiglef i* (si tu audivisses sermonem equitum illorum, ut audivi ego) Mab. 2, 40. *mi a giglef gan vn or gweisson* (audivi ab uno e pueris) 2, 53. *dial duw arnaf o chigleu i dim ywrth y gwr a ovynnwch chwi* (vindicta dei super me, si quid audivi ego de viro, quem vos quaeritis) 2, 232. *ny ry giglif i eirmoet dim y wrth y uorwyn* (nihil audivi unquam ego de puella) 2, 213. *ac y gyt ac y kicleu arthur a gwenhwyuar yr amrysson* (et simulatque A. et G. audierunt contentionem) 2, 22. *aphan gigleu gei eubot yn dyuot* (et cum audivit C. eos venire) 1, 261. *ar ymdidan hwnnw a gigleu enit* (et colloquium illud audivit Enita) 2, 37. Cetera hic quoque secundum regulam communem: *ac ny chlyweist eiryoet . . . kerd kystal* (nec audisti unquam cantum talem) 2, 8. *ymysc hynny wynt aglywsont chwedyldyaeth* (interea ipsi audierunt nuntium) 3, 32.

Cornice et aremorice regulariter flectitur e *cleu*. Corn.: *ny glewaf* (non sentio) D. 1223. *ny cleo* (non audit) D. 2321. *me a glew* (audio) R. 2296. *Pedyr a holyas . . . may clewo leff ihũs* (Petrus secutus est, ut audiret vocem Iesu)

P. 77, 4. *clew* (audi) R. 774. *yn clewys* (audivi eum) D. 1314. 1724. *neb a glewsys* (quem audisti) O. 224. *ef a clewas en oolyek . . . ow cane* (audivit gallum canentem) P. 86, 1. *pan clevseugh* (quoniam audivistis) D. 1338. *dew a thyk dustuny yn clewsons ow leuerell* (duo dederunt testimonium, se audivisse eum loquentem) P. 91, 1. *lauar crist pan vo clewys* (sermo Christi cum audiretur) 109, 4. *neb a vynno y glewas* (quicunque vult id audire, verbum dei), *mar callo clewas* (si posset audire) 12, 4. 109, 3. *ow cleves* (audiens) D. 1028. *clewas* (audire) D. 554. R. 2128. 2244. Differunt ab hoc verbo et forma et significatione: *cole, cola* (auscultare) O. 222. 323. 626; 293. 419. *mar a colyth* (si auscultas) R. 1388; imper. *coole, kooll* Cr. 595. 650. *aban golste worty hy* (quoniam aurem praebuisti illi) O. 269; et *gosleuw, goslow* (ausculta) D. 496. O. 1365. *gosloweugh* (auscultate) D. 3217. *na woslewys* (ne auscultet) D. 454, vel *golsow, golsowowh, golsowogh* Cr. 636. 115. 1432. *golsowens ow lauarow* (auscultet verbis meis) P. 2, 1. *whans ȝe wolsowas* (desiderium auscultandi) 1, 2.

Arem.: *ne clevaf* (non audio) MJ. 189a. *entroch a cleu* (auditis) 222a. *pan clevo* (cum audiet) 124a. *me a clevo* (audiam) 225b. *maz cleuimp* (ut audiamus) Buh. 24, 10. *ez clevhet* (ut audiatis) MJ. 26b. 176a. *em clevhet* (ut me audiatis) 194a. *cleu* (audi) 15a. Buh. 170, 21. *cleo* (id.) 4, 1. 6, 19. *guitibunan cleuit, cleuet christenien* (omnes audite, audite Christiani) 130, 6. 132, 17. *clevyt* (audite) MJ. 46a. *nem clevhe* (non audiebat me), *nep ho clevhe* (qui vos audiret) 189b. 232a. *à guylis hac a clevis me* (quod vidi et audivi ego) 222b. *pan clevas* (cum audisset) 79b. *ez vezo cleuet ma peden* (audietur precatio mea) Buh. 16, 21. *da clefuet, da cleuet* (ad audiendum) 52, 6. 54, 2. *eguyt clevet* (id.) MJ. 7a. *ouz ho clevet* (audiens vos) 222a. *cleauuet* ('audire') Cath. Cornico *goslow, golsow* respondet arem. *sezlou* ('auscultare, silere') Cath. Buh. 56, 4. *da sezlou* (ad auscultandum) MJ. 190a. *sezlou* (ausculta) Buh. 172, 13. *niz sezlouo* (auscultabimus tibi) 74, 8. Hod. *sélaou, sélao.*

3. Cum negatione sola invenitur verbum impersonale cambr. *nymdawr* (non refert mea, non nolo): *nymtawr i vynet* (equidem ibo) Mab. 2, 53; praes. sec. *nym dorei y kynny bewn* (nihil referret mea, si non essem) 1, 289. Apud Davies. (p. 142): *ni'm dawr i* (mea non refert), *ni'th ddawr di* (tua non refert); contra imperfectum coniugatione personali: *ni ddorwn, ni ddorit.* Respondent formulae cornicae praes.: *pynak vo lettrys pylek a weles an chy nym der* (quisquis est, litteratus aut laicus, eum videre domum non refert mea, non ei invideo) D. 682. *ahanas tra uyth nym dur* (te nihil curo) R. 1059. *kyn yn carra vyth mar veur awos y lathe nym duer* (quantumvis eum amet, occidere eum non dubito) R. 1898; semel affirmative: *clev mar ath dur* (audi, si tua interest, si placet) R. 845; substantivum idem videtur: *ese dour ha ponvos bras* (erat cura et sollicitudo magna) R. 1327. Eodem etsi significatione in contrarium versa pertinent aremoricae formulae negativae — concordantes plane cum formulis negativis *nem eux* (non habeo), *noz eux* (non habetis) — *nemdeur* ('nolo') Cath. Buh. 28, 8. MJ. 95b. *nem deur quet* 74b. 187a. *noz deur, noz deur quet* (non vultis) 42b. Buh. 40. 9; ac pronomine praemisso: *me nem deur quet* (ego nolo) 221b. Formarum compositarum *deurfe, deurvout* exempla supra attulimus (p. 578).

Contra verbum aremoricum *fallout* (desiderare, velle) item impersonale post-

ponit pronomina cum praepositione *da*: *mar fell dit* (si vis) Buh. 62, 24. *mar fell deoch* (si vultis) 62, 2. *petra (a) fell dihuy* (quid vultis?) 162, 15. *ne fell deomp* (non desideramus) MJ. 209a.

4. Cambrica defectiva: *heb* (inquit) frequentissimum in Mab., plur. *heb wynt* (inquiunt illi) 2, 38. 3, 25; rec. *eb* (Mab. 3, 323. 325. 327. 328). Eiusdem significationis *med*: *edyrn uab nud yw med ef* (E. filius N. est, inquit ipse) Mab. 2, 23; imperf.: *blawt medei y gwydyl* (farina, aiebat Hibernus) 3, 96. *broch medynt wynteu* (meles, aiebant illi) 3, 25; item apud Davies. (pp. 139. 140) duo tantum tempora afferuntur: *meddaf* (aio), *meddi*, *medd* etc.; *meddwn* (aiebam), *meddit*, *meddai* etc. Imperativus defectivus *hwde* (ecce, accipe!) e Mab.: *hwde di y votrwy honn* (ecce tibi hic annulus), *hwde vodrwy yn arwyd* (sume annulum tanquam signum) 1, 14. 285.

Cornici verbi *meth* 3. pers. sing. et plur. praecedente *yn* (particula verbali *y* cum pron. inf. *n*, id) saepius invenitur: *ow korf a ve yw henma yn meth c̃st* (hoc est corpus meum, inquit Christus) P. 44, 2. *yn meth ihũs*, *In meth ihũs*, *In meth pylat* (inquit Iesus. Pil.) 69, 4. 82, 1. 120, 1 etc. *yn meȝe* (inquit ille) 103, 4. 220, 2. (restituendum 198, 3.) *pema yn meth c̃st ȝyȝy neb a vyn ȝe guhuȝa denvyth nynges yn meȝy* (ubi est, inquit Chr. ei, mulieri, qui vult te accusare? non est quisquam, inquit illa) 34, 2. 3. *ym* (leg. *yn*) *meȝens y forth nyn yes may hallo bos deflam guris* (via non est, inquiunt illi, qua possit excusari) 32, 4. *yn meȝens y ny a* (leg. *ny*) *wra dampnye den* (dixerunt illi: nos non damnabimus virum) 99, 4; singula sunt exempla 1. pers. sing.: *methaf* (inquam) Cr. 1352, et infinitivi: *ny allaf methes* (non possum loqui) O. 159. Interiectionis instar (en, ecce) usurpatur: *a wette*, *a wetta*, *a watta* (videsne tu?) R. 1612. D. 2050. P. 147, 3, vel *ov otte*, *ov ote* O. 882. 1981; 2212, plerumque contractum vel curtatum: *otte* O. 117. D. 218 etc. fq. *ote*. *ota*, *otta* O. 1984; 1053. 1081; D. 2980. *awot* O. 1719. *ot* D. 730. R. 2183; saepe adiunctis pronominibus (p. 369 sqq.) vel adverbio *omma* (hic): *otte omma*, *ow ottoma*, *ot omma*, *ot omme* D. 679. R. 2177. D. 125. R. 1803, recentius *attomma*, *attoma* Cr. 1845; 918. 977. 1923.

Aremoricum *ez mez* (*emez*) coniciendum est ex formis hodiernis: *émé-vé*, *émé-dé*, *éméz-hañ*, *émé-nî*, *émé-c'houi*, *éméz-hô* (inquam etc.) Lgn. Exempla imperativi defectivi *sede*, *chede* (vide tu), *setu*, *chetu* (videte vos) vid. supra p. 370 sq.

LIBER QUARTUS.

DE PARTICULIS.

Nomine particularum comprehenduntur tam voculae flexionis expertes, sive primitivae sunt vel originis obscurae, sive ex aliis orationis partibus praesertim nomine derivantur, quam formulae idem agentes, ut aliis vocibus additae varias relationes, quae illis earumque flexionibus significari non possunt, accuratiore modo indicent et suppleant. Hae igitur particulae vel formulae earum vice fungentes, praestantiorum praesertim partium orationis, nominis et verbi, comites, cum varia agant, aut accuratius describant ceteras voces, aut definiant, aut iungant vel disparent, aut affirment, negent etc., singulis capitibus describendae sunt secundum codicum nostrorum et monumentorum vetustiorum auctoritatem.

CAPUT PRIMUM.

De adverbiis.

Adverbia, quae adduntur verbis ut adiectiva substantivis, praeter quaedam primitiva ex adiectivis plerumque sunt derivata in propriam pro hoc munere formam. Adiciuntur tamen itidem ad verbum (rarius ad adiectivum vel adverbium alterum) formulae quaedam, in quibus continentur substantiva, pronomina, praepositiones. Hae igitur formae formulaeque in hoc capite sunt enumerandae.

I. Adverbia hibernica.

1. **Adiectivorum forma adverbialis** est dativi vel ablativi, generis neutri, nisi malis subintellegere subst. *cruth* (modus),* cum formis articuli huius casus nudis, non comite praepositione ulla. Id quod patet ex his exemplis: *inbiuco* (paulum) Sg. 39ᵃ. *inbiucc* (gl. paulatim) Sg. 12ᵇ. *inbiuc iarum* (gl. paulo post; adi. *becc*, *bec*, parvus, paulus) Ml. 19ᵇ. *indechenéul* (bigenere, communiter) Sg. 203ᵃ. *innephdilius* (gl. improprie; adi. *díles*, proprius) Ml. 28ᵈ. *intanisiu* (gl. secundum, adv.; adi. *tánise*, secundus, p. 309) Sg. 213ᵃ. *indimdu* (gl. passim; adi. *imde*, abundans, p. 63) Ml. 35ᵇ. *inchotarsnu* (gl. e contrario) Sg. 17ᵇ. Alia, in quibus casus adiectivi terminatione non distinguatur, sed forma articuli IND ante vocales, liquidas: *is indil asferr iudeus* (gl. quid amplius Iudaeo est? multum per omnem modum; i. e. est multo melior Iudaeus, *ind-il*, *il* multus) Wb. 2ᵃ. *inderdairc* (gl. vulgo) Ml. 54r. *indoa* (gl. minus; cf. *oa* p. 277) Cr. 33ᵇ. *indoll* (gl. ultra, nihil faciens; cf. praep. *ol*) Sg. 220ᵃ. *indadbol* (gl. per ecastor scitus, per pro valde, Pr. 14, 3, 26) Sg. 217ᵇ. *indemilt* (gl. moleste; leg. *indéemilt*?) Ml. 36ᵈ. *indandgid* (gl. nequiter; cf. 31ᵃ: *andgaid*, *angaid*, nequam) Ml. 28ᵃ. *indinriec* (gl. digne; mox *inriec*, dignus) Wb. 7ᵇ. *indutmall* (gl. inordinate; adi. *utmall*, instabilis, Sg. 4ᵇ) Wb. 26ᵇ. *indinidleán* (gl. clanculum; mox adi. *inidil*, gl. clandestinus) Sg. 222ᵃ. *indichtarchu* (gl. inferius; *ichtar*, inferior pars, unde adi. *ichtarach*) Ml. 24ᵈ. *indlaigiu* (gl. minus) 35ᶜ. *indluindiu* (gl. commotius) 32ᵈ. *indremdédenach* (gl. praepostere) Sg. 212ᵃ. IN: *inmár*, *inmór* (gl. admodum, supra modum) Wb. Sg. fq. *inmár*, *inmar* (gl. adeo) Sg. 8ᵃ. 39ᵃ. *immou* (gl. magis) Ml. 22ᶜ. *inmaam* (gl. primum; i. e. maxime) Wb. 1ᶜ. *inmenicc* (frequenter), *inmeincán* (gl. saepiuscule) Sg. 21ᵇ. 46ᵃ. *inmedón*, *immedón* (intra) Wb. Sg. *intaecmaingthech* (gl. fortuitu) Sg. 29ᵃ. *indoich* (probabili modo, fortasse) Wb. 18ᶜ. *cid indemin* (gl. iam quidem omnino) 9ᶜ. *inchian riam* (gl. longe ante; adi. *cían* p. 17) Ml. 33ᶜ. *ní bunclan riam* (gl. non multo ante) 32ᵇ. *inchomocus* (gl. fere, gl. iuxta) Sg. 188ᵃ. 197ᵃ. *infrecndirc* (praesens; rectius *indfrecndirc*) Wb. 17ᵇ. INT ante *s*: *níntsain* (gl. non aliter; adi. *sáin*, diversus) Sg. 9ᵇ. *intsoer* (gl. libere; adi. *sóir*, *sóer*) Ml. 31ᵇ. *intserbu* (gl. amarius) 24ᶜ.

Interdum invenitur singularis ablativi forma (p. 231) terminata *-ith*, *-id*, praesertim adiectivorum in *-de*, *-te* exeuntium: *intropdaid* (gl. τροπικῶς) Ml. 16r. *inmetafordid* (gl. μεταφορικῶς) 44r. *inbastaid* (gl. letaliter) 46r. *inchenadid* (gl. absque) Sg. 213ᵇ. *indóindid*, *indóendaid* (gl. semel, gl. singulatim; *óinde*, singularis) Ml. 29ᵃ. 34ᵃ. Sg. 71ᵇ. *cidso indhuatad* (quamvis raro) Sg. 137ᵇ. *inchorpdid* (corporaliter) Wb. 27ᵃ. *inbéstaid* (gl. forte) Sg. 12ᵇ. *ní intuasailcthid* (gl. non absolute) Ml. 32ᵈ. *inchechtartid* (gl. utrobique) Cr. 36ᶜ. *indsechtardid* (gl. extra) Sg. 213ᵇ. *indoracdid* (gl. dorice) 204ᵇ. *inchuartaigthith* (gl. circum)

---

* Pronominis *aile* dativus cum subst. *cruth* sine articulo invenitur in Sg. 58ᵇ: *nach cruth ailiu* (aliter; ad verbum: aliquo alio modo; cf. p. 361). Cum articulo dativi formula *inchruth*: *inchruthsin*, *inchrudsin* (hoc modo; cf. p. 354) Wb. fq. *isinchruthsin bimmi nóibni* (hoc modo erimus sancti nos) Wb. 3ᵈ. *inchruth hi thall* (illo modo) 26ᵇ. *indinriec nóibaib .i. inchruth ascoir et asinriec scis* (gl. eam suscipiatis digne sanctis) 7ᵇ.

218[b]. *indaicnetid* (gl. naturaliter; *aicneta*, naturalis, e subst. *aicned*, natura) 211[b]. *incomparitit* (gl. comparative) 44[a].

Formula adverbialis adiectivi, quae hodie praecipue adhibetur, cum praep. *con* (hib. hod. *go*, gael. *gu*) rarior est: *hore predchas commaith et comalnas insosc.* (gl. salutate Ampliatum dilectum mihi in domino; i. e. quia praedicat bene et implet evangelium) Wb. 7[b]. *doberam armenmain colleir* (applicamus mentem nostram industrie; cf. adi. *léir* p. 275, et praep. *con* p. 640) Ml. 21[a].

2. Substantivorum formae et formulae adverbiales eaedem esse solent quae adiectivorum. Ut subst. *dia* (dies) in formula usitata *indiu* (hodie) Wb. Sg. Tr. 110. *tegdais adchondarc indiu* (domum vidi hodie) Ml. carm. 2. *dam fil hindiu* (extat hodie quoque) Sg. 178[a]; item *innoct*, *innocht* (hac nocte): *adcondarc alaill innocht* (vidi aliud hac nocte) Ml. carm. 1. *isacher ingáith innocht* (est acer ventus hac nocte) in versiculo cod. Sg. 112 marg. (cf. lib. VI. cap. 2, de constructione poëtica). *satharn casc innocht* (sabbatum paschatis hac nocte), *feil brenain innoct fridardain* (festum Brenani hac nocte die Iovis)* inter notationes marginales Mariani Scoti abbatis nocte scribentis in codice Paulino Vindobonensi ap. Denis., Codd. ms. biblioth. Vindob. vol. 1. pars 1, col. 130; non differunt ab his nisi addito pronomine *inchruthso* (hoc modo). *indectso*, *indectsa* (hac vice, nunc; iuxta quam *infectso* in forma accusativi, p. 212) fq. *indusin* (gl. eo) Ml. 52r. — Ablativi forma diversa a dativo *indórsa* (hac hora, nunc): *dobéer desemmrecht dúib indorsa* (dabo exemplum vobis nunc) Wb. 12[c]. Addo alia: *indhé* (heri: *cid indhé*, gl. heri saltem; cf. *déthenachde*, gl. hesternus, Sg. 38[a]) Sg. 148[a]. *intremdid* (gl. postridie) 66[a]. *indeolid* (gl. gratis; subst. *deolid*, gratia, Wb. 2[c]) Wb. 26[b]. *indemm* (gl. quippe; ortum, ut videtur, ex *indanmim*, germ. nämlich) Sg. 9[a]. *indáirmith* (gl. summatim) 27[a]. *inchobaid* (gl. concinnenter) Ml. 14[d]. Forma curtata (ord. post., ser. IV., pp. 265. 267) forsitan supponenda sit in his: *inmade*, *inmadœ* (gl. sine causa) Wb. 19[b]. 19[d]. *indimmdae* (gl. examussim) Sg. 26[a].

Possit hib. *in* comes adverbii comparata cum particula cambr. *in*, *yn*, indice ipsa quoque adverbii, haberi praepositio propria postulans dativum. Mihi quidem hib. *in* nihil est nisi articulus; vix enim poterat deesse praepositio, facile omitti articulus, id quod saepius fit in forma adverbiali tam adiectivorum quam substantivorum, ut dativum nudum nec praep. *do*, quae dativo addi solet, aut alia ulla comitetur nec articulus. Exempla: *todochai. gair biuc iartain* (gl. paulopostfuturum; i. e. futurum propinquum paulo post; supra *inbiuc*) Sg. 147[a]. *fortachtan dé tanaic talmaidiu doib* (auxilii dei quod venit subito iis) Ml. 35[d]. *isdiriug dúib cretem do am. sodain* (gl. recte pateremini) Wb. 17[b]. *isdiriuch andechor deg cinte persana* (gl. rectissime finit personas, pron.) Sg. 197[a]. *adbol baithigim* (gl. effutio, i. e. valde f.; supra *indadbol*) 56[b]. *nondaberthar aithirriuch indoiri* (ferri eos denuo in servitutem; *aitherrech*, variatio, Ml. 52r) Ml. 49r. *nomferat dom aithirriuch* (dare rursus, reddere me mihi) 22[a]. *dia adchumtuch aithirriuch* (ad id, templum, restituendum denuo) Tr. 80. *dubbert segene oitherroch aidacht duáid* (Seg. dedit rursus testamentum Aedo) Tir. 15. *adbeir fornairchinnech féisne tossuch* (gl. primus Moyses dicit; i. e. dux vester ipse pri-

* cf. *isi dardóen riafél petair* (est haec dies Iovis ante festum Petri) in adnotatione scriptoris codicis Mariani Scoti chronographi ap. Pertz. 7, 841, hib. hod. *dia-dardaoin*, gael. *diardaoin*, *dirdaoine*.

mus) Wb. 5[a]. *isandedenach .i. artha ciúnn són* (gl. in posterum; i. e. in postremum, id est, superest postremo hoc) Ml. 59r. Conferendus etiam nudus dativus *síu* (hoc loco, hic; e pron. *se*, p. 347) et fortasse *cetu*, *ciatu* (primum; de quo infra sub n. 6). Propria ablativi forma supra memorata: *act ba samlid dúib* (sed ita vobis sit) Wb. 19[d]. *isamlid* (est ita) 2[a]. *níbad ṡamlaid son* (non esset ita hoc; *samal*) Sg. 4[b]. Addo quaedam, in quibus dativi forma non sit manifesta: *dú inaisṅdét* (loco quo exponit), *airm̄ inaisṅdethat* (loco quo exponunt) Sg. 70[b]. 103[a]. *airm ifuirsitis*, *port hifuirsitis* (quo loco invenissent) Tir. 13. *made* (gl. sine causa; supra *inmade*) Ml. 19[c]. *moch* (gl. mane) 21[c].

Invenitur etiam numeri pluralis dativus substantivorum nudus adverbii loco: *níbiat rems. friu huaraib. biit rems. huaraib cen briath. leo* (gl. saepe verbis desunt praepositiones . . . et praepositionibus verba, Pr. 14, 2, 13; i. e. non sunt praepositiones apud ea, verba, interdum, sunt praepositiones interdum sine verbis cum eis; dat. pl. *huaraib*, horis, i. e. interdum, a sing. *úar*, p. 22, ut germ. vetust. *stundum*) Sg. 215[a]. Eodem modo se habet formula *diblínaib* (in duabus partibus, utrobique; cuius plura exempla transeuntis in usum pronominalem videas sub pronomine, p. 367 sq.): *ní dene comrud frissinulcc arnabad hulcc. diblínaib* (ne feceris certamen adversus eum in malo, ne sit malum ab utraque parte, utrinque) Wb. 5[d].

Aliorum casuum praeter ablativum, quo proprie significatur adverbium, exempla sunt paucissima. Iuxta *indectso* scriptio *infectso* ad accusativum pertinet temporis, ut videtur, qui in aliis quoque invenitur, ut fortasse in *intain*, *intan* (cum, i. e. tempore quo); certiora exempla: *octabirt coibsen allaesin* (in dandis confessionibus illo die) Wb. 15[c]. *cach la céin — incein naili* (nunc — nunc) Sg. Ml. *cach lasel — insel aile* (modo — modo) Wb. 15[d]. Genetivi adverbialis exemplum videtur *calleice* (gl. necessarium existimavi, Epaphroditum mittere ad vos; i. e. utique) Wb. 23[d];* certiora: *ni meite bid machdad forg[are] forru huare m̄bis forgare fordeib* (gl. si ad deos . . imperativo utimur modo, cur non etiam ad socios? Pr. 8, 18, 103; i. e. non adeo mirus esset imperativus ad eos, quia est imperativus ad deos) Sg. 161[b]. *ba méite limm* (magni esset mihi) Wb. 29[d]. *dia domnich* (die dominica) 14[a].

Formulae adverbiales substantivorum praesertim, interdum et adiectivorum, cum praepositionibus sunt plures. Exempla quaedam: *arécin* (per necessitatem, difficulter) Wb. 10[a]. *arecin nosbered* (necessario coactus eam portabat, crucem) Tr. 134. *arthuus* (ad initium, primum) Ml. 19[b]. 29[a]. *archinn*, *archenn*

* Eiusdem significationis *calléic*: *nirbu cogno. challéic* (non fuit cogn. omnino) Sg. 31[b]. *briathra aildi la cechtar de frialaile 7 menmae togaise calleic la cechtar de* (gl. imponere verbis; i. e. verba venusta apud utrumque ad alterum et mens fraudis omnino apud utrumque) Ml. 31[a]. *noch ní œrbara són calléic* (noli tamen adhibere hoc utique) Ml. 31[b]. *ɔdelgthar calléic* (comparatur semper) Sg. 42[a]. *nibi digbail fol. and calléic* (non est deminutio sensus ibi semper) 45[b]. *ni accidit tibi* [an: *sibi*?] *calléic* 71[b]. *isferr limm rafesid cid calléic* (gl. de spiritualibus nolo vos ignorare fratres; i. e. est melius mihi, ut ea quoque sciatis utique) Wb. 12[a]. *am. ninfessed cách et ronfitir calléic* (gl. sicut qui ignoti et cogniti, ignoti ab hominibus et cogniti apud deum), *nonanich dia calléic* (gl. tentati et non mortificati; i. e. adiuvat deus nos utique) 16[a]. *ni derscaigi dindhuiliu cheneul isdihilib im̄ acheniuil feissin diroscai calléic* (gl. márg. de comparativo ad textum: fortissimi fuerunt Graecorum Aiax, Diomedes etc., omnibus tamen his fortior fuit Achilles, Pr. 3, 1, 5) Sg. 40[b]. *taressi eiusdem 7 nibi sem són im̄ calléic* (gl. tantidem pro eiusdem, Pr. 12, 6, 30) 203[a]. *noch im ni rolsat som cumachtae ṅde diib calleic tri bas doinachtae crist* (gl. sic agebant omnia quasi qui nolint sub dei legibus vivere; i. e. non tamen omnino deiecerunt potestatem dei de se ob mortem humanitatis Christi) Ml. 16[d]. Vox haec contracta videtur e pron. *cach* et subst. obsoleto (*léic* = arem. *lech*, locus?).

(gl. adhuc) Wb. 2ᵃ. 25ᵃ. *archiunn* (gl. ante) Cr. 31ᵇ. *bariagolda anainm̄sin arachúl marubed* (gl. quasi ab Aeneus Aenides; i. e. esset regulare hoc nomen postea, si esset) Sg. 31ᵇ. *asdeg* (e familia, e domo, principio, primum: *innani asdeg rochreitset hicr.*, gl. electorum dei; hib. hod. gael. *asteach*, domum, intro, hib. hod. *astigh*, domi, intus) Wb. 31ᵃ. *fib asdeg ropriched* (sic!) 23ᵃ. *im fochróib bá chian* (gl. eget vel modo vel pridem adverbiis) Sg. 151ᵇ. *foleith* (per se, separatim; proprie sub latere) Wb. 17ᵈ. Sg. 188ᵃ. 188ᵇ. *fodiud* (sub fine, postremo) Ml. 29ᵃ. *fochetoir* (statim, illico; i. e. sub prima hora) Wb. 11ᶜ. *focetoir* Ml. 24ᵇ. *forcrith* (gl. perperam) Wb. 12ᶜ. *dogrés, dogress* (continuo, semper; cf. *gresach*, gl. continuus, *ingresgugud*, gl. continuatio, Ml. 28ᵃ. 28ᵇ. 32ᵃ, et *gres*, memoria, monumentum, in inscriptionibus hibernicis vetustis) Wb. Sg. fq. *di éis* (gl. retro) Cr. 31ᵇ. *dichéin* (dudum) Wb. 6ᵈ. *iarcéin* (aliquando, multo post) 29ᵃ. *fride* (gl. interdiu) Cr. 33ᶜ. *fridei* (id.) Wb. 9ᵃ. *inaidchi. fridei* (gl. nocte et die) 26ᵇ. *onnurid* (gl. ab anno priore) 16ᶜ. *immaccus* (mox) 18ᵈ. *iartain* (post tempus, postea) Wb. Sg. fq. Tr. 85.

3. **Adverbia nominalia** ut *fodí* (bis), *fothrí* (ter), et **adverbia pronominalia**, tam nuda quam cum praepositionibus coniuncta, ut *siu*, *sund* (hic), *and* (ibi), *cose* (adhuc), *isuidiu* (tunc), *cene* (iam, germ. ohnedies), inter numeralia vel pronomina vel praepositiones enumerantur. Addo haec exempla: *mabeith accuis dechuir isinuilt biid aiccend indib hisuidiu* (si est causa differentiae, in ultima est accentus tunc) Sg. 212ᵃ. *armad hí coms. iscon bís and innalucsom hisuidiu* (nam si esset in compositione, cum, con est ibi eius loco tunc) 222ᵃ. *ní écen tanicc side cene. ní ecen athodiusgud asreracht cene* (gl. quis ascendet ad caelum, id est Christum deducere, aut quis descendet in abyssum, hoc est Christum a mortuis revocare? i. e. non necessarium, venit hic iam, non necessaria eius resuscitatio, resurrexit iam) Wb. 4ᵈ. *air* (? ideo) Sg. 203ᵃ. *iarnaid* (postea) Tir. 2.

4. **Adverbia loci peculiaris formae.** In pluribus AN praemittitur, principio sine dubio (sicut lat. *a*) motionem a loco factam significans, ut hodie quoque sibi opponuntur *anuas*, deorsum, et *suas*, sursum, *aníos*, ab inferiore parte, et *síos*, in inferiorem partem (O'Don. p. 264 sqq.), in multis tamen imminuta illa significatione: *inna huilisa asrubartmar ánall* (omnia haec quae diximus illinc, i. e. hactenus) Wb. 8ᵈ. *lase foruillecta beóil inchalich dimil cosse anall* (postquam illita sunt labia calicis melle hactenus illinc, supra) 7ᵈ. *altarach .i. frie anall* (gl. nihil ultra), *frie anall. frie desiu* (gl. ultra citraque) Sg. 71ᵇ. *briathra na salm anall* (verba psalmorum superiorum; cf. praep. *ol*, et adverb. *indoll*, gl. ultra, supra allatum) Ml. 26ᶜ. *gním onach ailiu foirsom anall... cesad intesi abalia nodgní anall* (actus ab alioquo in illum illinc, passio in illam ab alia quae id facit illinc) Sg. 209ᵇ. *anúas* (a superiore parte, i. e. supra, ut dixi, scripsi; cf. praep. *ós, úas*) Wb. Sg. fq. ut: *ished dosaig anúas óthá quod si ministratio rl.*, *ished dosaig anúas* (hoc dicit a superiore parte a verbis q. s. m., hoc dicit supra) Wb. 15ᵃ. 23ᶜ. *am. tegdais foratochar deglí. anechtair 7 is fás ainchrud ammedon* (gl. sicut domus uacans; i. e. sicut domus super quam ponitur bonus color extrinsecus, et est vanus eius apparatus intrinsecus) Tr. 1ᵃ. Item in adverbiis designantibus regiones mundi: *frigrecia aníar et frietáil anáir* (gl. Illyricum regio inter Italiam et Graeciam; i. e. contra

Graeciam ab occidente et contra Italiam ab oriente, germ. westlich, östlich) Wb. 6[a]. *is friabinn aníar atá tesérge* (contra flumen ab occidente est resurrectio tua) Tir. 13. *indalanái antúaid alaile andess* (gl. duae arcti sunt; i. e. una a septentrione, altera a meridie, germ. nördlich, südlich) Sg. 67[b]. *conidfarggaib lagerman andes* (donec remansit apud Germanum in meridie) F. h. 10. *friu antúaid* (gl. in India Patalis celeberrimo portu sol dexter oritur, Beda de temp. rat. c. 29; i. e. eis a septentrione) Cr. 35[c]. *antúaid cachńdiruch* (gl. septentrio, qui et aparctias, flat rectus ab axe, faciens frigora; i. e. rectissime a septentrione, germ. gerade nördlich), *forlaim deis aníartúaid donfrímgáid biid circius. forlaim chlí anairtúaid biid aquilo* (gl. hinc dexter circius, a sinistris aquilo, Beda de nat. rer. c. 27; i. e. ad manum dextram inter septentrionem et occidentem a vento principali est circius, ad manum sinistram inter septentrionem et orientem est aquilo, germ. nordwestlich, nordöstlich vom hauptwinde) Cr. 19[c]. Regiones mundi a Celtis denominari e partibus corporis versi ad orientem, e parte antica aut postica, et dextra aut sinistra, iam supra memoratum est (p. 57, not.). Opponitur illi particulae FA = *fo* (sub) tam de manu dextra, parte sinistra etc. usurpatum: *fa dess no fa thuaith* (gl. nihil faciens in aliam partem declinando; i. e. ad dextram vel sinistram) Wb. 29[a];* quam de regione mundi: *fades* (ad meridiem versus) Tir. 8. F. h. 47.

Adverbiis loci praemissae porro inveniuntur litterae T et S, illa quietem in loco, haec motum in locum significans.

T praemissae exempla: *siu ná tall. siu et tall* (hic non illic, hic et illic) Wb. 3[d]. 28[d]. *inti thall* (gl. ille; i. e. is qui illic) Sg. 197[a]; idem post substantiva pp. 348. 352. *inna ranna aili asrubart tuas* (aliae partes, quas supra dixit) Sg. 22[a]. *ciasidruburt frit tuas. ciasidruburt túas* (quamquam dixi tibi supra, quamquam dixi supra) Sg. 75[b]. 99[a]. *túas inochtur* (gl. ex titulo frontis: i. e. supra in fronte, in inscriptione paginae) Cr. 32[a]. *tuas ocus tís* (supra et infra; cf. praep. *is*, infra, unde et conicienda formula vetusta *anís*) Corm. v. *cómla*; subiunctum subst. *toil inrig tuas* (voluntatem regis superi) Goid. 42. Designationes regionum mundi *táir, tíar* etc. non inveni, sed aut *airther* (p. 274), aut *anáir, aníar*, ut supra.

S praemissa: *soos* (gl. sursum) Wb. 20[a]. *sech satuirn suas* (ultra Saturnum, planetam, sursum, non pertingunt) Cr. 18[c]. *conscuchad suas ar omun inna sín* (gl. lunam quasi futurae metu tempestatis aliquando altius cornu attollere numquid credibile est? Beda de temp. rat. c. 22) Cr. 33[b]. Formulam *sall*, quae conici poterat secundum analogiam, non legi; *sís* (deorsum) extat in Wb.: *sís fucertar cech ingor suas fuscerdamni* (gl. spem sicut ancoram habeamus animae tutam; i. e. deorsum reponitur omnis ancora, sursum reponamus eam, spem) 34[a]; saepius significans *hinc infra, porro* ut: *asbeir sís* (gl. fidelis sermo, i. e. quem

* De forma *airther, airthir* (πρωϊέρῳ, in oriente) supra disputatum est (p. 274). Composita substantiva procul dubio sunt *tuaiscert* (regio septentrionalis), *descert* (regio meridionalis): *co feraib tuaisceirt er.* (cum viris septentrionalis Hiberniae) Ann. Ulton. ap. O'Con. 4, 238. *ren uib neill in tuaiscert* (ab O'Neillis septentrionalibus), *ri Dalaraide in tuaiscert* (rex D. sept) Ann. Ulton. ap. O'Con. 4, 23. 205. 208. *giallu descirt herend* (obsides australis Hiberniae) Ann. Inisfal. ap. O'Con. 2, 37. *indeisciurt Letha* (in australi parte Latii) F. h. 10. Iam in Cr. inveniuntur adiectiva derivata: *tuascerd.* (gl. ad boreales partes, ascendit sol) 33[c]. *iarthuaiscerddach* (gl. etesiarum, flatu; i. e. ventorum flantium inter occasum et septentrionem) 37[b], quocum congruit *erthuaiscertach* (gl. euroaquilo) L. Ardm. 188 b. 2.

dicit infra) 28[d]. *ithé gními epscuip asmbeir sís* (haec sunt opera episcopi quae dicit porro) 28[b]; alia exempla supra p. 349. E denominationibus regionum mundi inveni in recentiore libro *siar* (ad occidentem versus): *muir siar* (mare occidentale) Annal. Inisf. ap. O'Con. 2, 37.

Ante consonam SA inficiens [nisi legendum est *fa*, cf. supra] extat in Cr. 33[c]: *sathuaid* (gl. ad septentrionem). Quaeritur, pro *t* in eadem positione utrum sit *ta* an *do*?

Ceterum satis obscura sunt illa praefixa. Nam etiamsi credas *t* ortam e praep. *do* secundum analogiam vocabulorum cum eadem compositorum, difficile tamen erit explicare cetera, *s*, *sa*, et *an*, in quo, cum esse non possit articulus ob liquidam *n* servatam ante tenuem (p. 213), statuimus obsoletam inesse praepositionem (= *ana*?).

5. Adverbia temporis peculiaris formae duo tantum frequenter inveniuntur: *iarum* (postea), *riam* (antea), quae videntur ad superlativi formam derivata e praepp. *iarn*, *ren*. Alia loci vel temporis adverbia inter adverbia nominalia et pronominalia enumerata sunt.

6. Adverbia primitiva vel obscurioris originis: *amne*, *etir* (praep.) *illei*, *immalle* et *immanétar* (composita *imm- an-*?), *nammá*, *beos*, *cetu*.

AMNE (ita, sic): *isamne asruluús airi* (gl. et sic effugi manum eius) Wb. 17[d]. *isnad dixnigedar nach œcne hóre isamne dognither* (gl. sic non est inter vos sapiens quisquam qui poterit iudicare inter fratrem suum; i. e. non est sapiens quisquam, quia ita fit) 9[c]. *inmaith andubso amne* (bonumne hoc atramentum ita? cf. p. 213) Ml. 13[d].

Eiusdem vocis alia forma videtur *amin*: *am. bid cogno. do œneus 7 nírbu cogno. challeic acht dorigni amin sic. pelcus rl.* (gl. quasi ab Aeneus Aenides, sicut a Peleus Pelides, posuit Virgilius, Pr. 2, 7, 36) Sg. 31[b]. *masued amin* (:*par* [*ticip*] 7 *sic in reliquis masued amin*, gl. ad textum: sunt eadem et nomina et participia, ut armatus ὁ ὁπλισθεὶς καὶ ὁ ὁπλιστής, doctus etc., Pr. 11, 5, 22) 192[b]. Cf. formula coniunctionis loco adhibita: *olisamein* (quia est sic, itaque) infra. Idem addito *se*: *doinchosc rombói fial aminsse eteracride* (ad significandum fuisse velamen item inter eorum cor) Wb. 15[a].

ETIR, ITIR (omnino): *etir* (gl. omnino) Wb. 13[c]. *ni cumme etir són* (minime idem istud) 19[d]. *conibé eter inpec.* (gl. ut tollatur e medio vestrum; i. e. ut non sit omnino peccator) 9[b]. *ni contalla obbad fair itir* (gl. difficillima recusatio tuae iussionis; i. e. nequaquam admittit recusationem in se) Sg. 90[a]. *o nach mud etir* (gl. nullo omnino modo), *o nach múd etir són* (n. m. omnino istud) 25[b]. 203[a].

ILLEI (huc): *innunn hille* (gl. huc illucque) Ml. 15[c]. *dothuidecht lat illei* (gl. Marcum adsume et adduc tecum mihi) Wb. 30[d]. *dofoidid illei resíu rissa* (gl. deducite illum in pace, ut veniat ad me) 14[a]. Apud O'Don. p. 268 *ille*, *ale*.

IMMALLE (una, simul): scriptione frequentiore *immalle* Wb. 9[b]. 13[a]. 13[b]. Sg. 40[b]. 198[a]. Ml. 31[b]. *isimmalle fosdidmat* (una patientur ea) Ml. 15[c]. *im̄alle* Sg. 189[b]; alibi *immallei* Wb. 10[a]. *isimmallei rofóitea* (gl. cum Onesimo; i. e. una missi sunt) 27[c]. *immalei* 4[b]. *immelei* 10[a]. Curtatum *malle*: *nímalle act iscachœ foleith* (non una, sed per se quisque) Wb. 17[d]. *ismalle connubcabsat* (una ascenderunt) F. h. 66.

IMMANETAR (invicem, inter se: *immanetar .i. eturru* O'Dav.): *dechur eter corpu nemdi et corpu tal. et dechur eter corpu nemdi immanetar et dechur eter corpu tal. immanetar* (gl. alia corpora caelestia et corpora terrestria) Wb. 13ᶜ. *óentad etruib immanetar l. etruib et dia* (gl. quod est vinculum perfectionis; i. e. unitatis inter vos invicem vel inter vos et deum) 27ᵇ; scriptum *immenetor*: *dagnítis dam intśabindai anísin immenetor* (gl. nomina illorum suis praeponebant nominibus, Romani, et invicem Sabini Romanorum, Pr. 2, 5, 23) Sg. 28ᵃ. Idem abiecto *i* principali: *arnóis rechto manetar* (gl. invicem odientes, eramus, Tit. 3, 3) Wb. 31ᵈ.

NAMMÁ (tantum, solum; = *na-n-má*, ut non sit magis? sed cf. cambr. *namyn*): *nípathé indíi beta thuicsi diiudeib nammá* (gl. vocavit non solum ex Iudaeis) Wb. 4ᵉ. *issathorbe feisin són nammá* (gl. semet ipsum aedificat; i. e. est eius ipsius utilitas sola haec), *acht nammáa issamlid istorbe són* (gl. nisi forte etc.; i. e. sed tantum ita est commodum hoc) 12ᶜ. *isindib nammá atá andliged* (gl. a capite solum composita; i. e. in eis solum est regula) Sg. 113ᵇ. Semel *nanmá*: *isfollus dim nanmá arbríg labrad ilbélre* (patet ergo, tantum ob splendorem loqui variis linguis) Wb. 12ᵈ.

BEOS (adhuc, etiamnunc, porro): *bied afortacht linn beos* (gl. adhuc eripiet nos; i. e. erit eius auxilium nobis adhuc) Wb. 14ᶜ. *isoca ataaid beos* (gl. ministrastis sanctis et ministratis) 33ᵈ. *dobtromma anaccobor collnide beos* (gravat vos cupiditas carnalis adhuc) 8ᶜ. *tecmallid diadomnich beos* (colligite die dominica adhuc) 14ᵃ. *bíth and beos* (esto in eo, statu, porro) 10ᵃ. *nirochumscigther són beos* (ne nunc quidem commutetur illud) 30ᵇ. *hi scríbiunt dá carachtar beos* (gl. antiquam scripturam servamus; i. e. scribentes duas litteras etiamnunc, pro aspiranda *t*, *th* ut veteres Graeci) Sg. 9ᵃ. *atá ocoscríbunt beos* (gl. in libro quem scribit) 213ᵇ. *iss. afol. cétna beos tofóirndet* (est haec notio eadem quam adhuc significant) 72ᵇ. In codd. Tr. et Ml. *beus*: *cech dason dombersom beus* (binae voces quas ponit ille porro) Tr. 1ᵃ. *trisnaceimmen inandais beus* (per gradus in eorum cumulatione porro) Ml. 54 r. Recent. *fos*.

CETU, CETA (primum): *ishé cetu rupredach dúib* (gl. sicut didicistis ab Epaphra; i. e. hic primus praedicavit vobis) Wb. 26ᶜ. *ishé céetne fer ceta ruchreti diáis assiæ* (gl. primitius Asiae in Christo Iesu; i. e. est hic idem vir, qui primus credidit ex Asianis) 7ᵇ. *apstil ceta thuidchetar issacumtach et fáithi sissi iarum* (gl. superaedificati vos super fundamento apostolorum et prophetarum in ipso summo angulari lapide Christo Iesu) 21ᶜ. Idem *cita*: *horudeda indfeúil forsnaib cnamaib cita biat iarum incnamai infochaid* (cum tabefacta est caro super ossibus primum, sunt postea ossa in passione) Ml. 22ᵈ. *conide epscop insin citaruoirtned lalaigniu* (ut episcopus ille primus ordinatus sit apud Lagenios) Tir. 11; et *ciatu*: *ithé ciatu ruchreitset diib* (gl. primitiae Achaicae) Wb. 14ᵃ. Sed conferendum est sine dubio *cét*, *cétne*, primus (pp. 307. 308).

II. Adverbia britannica.

1. Adiectivorum forma adverbialis efficitur cambrice praemissa particula IN, YN: *iniaun*, *hiniaun*, *yniaun* (recte, via recta; *iaun*, rectus) L. Land. fq. *ynniaun* ib. 117. *y gwelwn wr pengrych ... ae uaryf ynnewyd eillaw* (videbam virum crispum, barba nuper rasa; *newyd*, novus) Mab. 1, 3. *dywedaf yn llawen* (dicam libenter) 1, 237. Ceterum eadem constructio adiectivi invenitur et post verbum substantivum et post nomina substantiva, ubi germanice adhibetur forma praedicativa: *hyn adywedaf ytti vot yntebic gennyf bot yntegach yr hacraf* (hoc dico tibi, esse persuasum mihi, esse formosiorem maxime deformem, e puellis), *bot ynwell gennyf* (esse melius mihi; adi. *tebic*, *tec*, *gwell*) Mab. 1, 4, 5. *adrws y pebyll aoed yn agoret* (et ianua tentorii erat aperta), *dwy gostrel yn llawn owin* (duae lagenae plenae vini) 1, 239. *aphorth y gaer a welei yn agoret* (et portam castri videbat apertam) 3, 265.

Nec tamen non omittitur interdum particula adverbialis: *ar hit cynbran eithaf bet lychur* (secundum C., rivum, longissime usque ad L.) L. Land. 133. *mynych y dywedut* (saepe dicebas), *y mae mynych yr neb* (saepe accidit alicui; adi. *mynych*, frequens, cf. hib. vet. *inmenicc* Sg.) Mab. 1, 11. 235. *kyscu ychydic aoruc hi* (dormire paulum ipsa; adi. *ychydic*, paulus, parvus) 2, 46.

Cornicis adiectivis *yn* praemissa ut cambricis: *ny welons yn fas* (non videbant bene) P. 64, 3. *dyspresijs yn harow* (contemptus crudeliter) 2, 3. *war agan flehys yn fras ha warnan beȝens* (super liberos nostros magnopere et super nos sit, ultio) 149, 4. *yn felen* (ignominiose) O. 2653. *yn pel* (procul) O. 1141. *ij an scorgyas yn tebel* (duo eum flagellarunt male) P. 130, 3. *mara kewsys yn ta* (si dixi bene; de consonarum sequentium infectione pp. 190. 200) 82, 3. Sine particula: *vghell* (alte) 16, 1. *ragon menough rebekis* (pro nobis saepe reprobratus) 2, 3. *menough ef a wruk bostye* (saepe ille iactavit) P. 2888. *yma moyses pel gyllys* (procul abiit M.) O. 1682. *oges*, *ogas* (prope) O. 184. 1141. P. 253, 1. *desympys* (subito) 177, 3; atque adiectivis vel adverbiis aliis postposita: *gallosek bras* (potens valde), *cales bras* (durus admodum) O. 1494. 1525. *gallosek fest* (potentissimus), *wolcum fest* (acceptissimus), *yeyn fest* (gelidissimus) D. 157. 1207. 1209. *meneugh fest* (saepissime) R. 338, rarius anteposita: *fest pel* (diutissime) O. 852. *fest yn creff* (validissime) P. 104, 2. *fest yn foll* (stultissime) 238, 2, praeter composita (p. 203) ut *pur-wyn* (mere candidus) 45, 1 et similia. Exempla praemissae praep. *a* (ex) vid. infra.

Aremorica adiectiva saepe sine particula adverbialiter construi patet e formulis frequentibus in Buh. et MJ.: *duet mat* (bene advectus, qui bene advenit, acceptus; salutandi formula), *credet glan*, *credet plen*, *credet sur* (credite mere, plene, secure); item frequentiora sunt adverbia: *lem* (acute), *pell*, *pel* (procul, diu), *cren* (rotunde, i. e. prorsus) Buh. = *crenn* MJ. (Cath.), *scaff* (agiliter, leviter, i. e. celeriter) Buh. (Cath.) = *scaf* MJ., *sider* (laete, tranquille) Buh. = *seder* MJ., ac peregrina *net* (sincere), *fier* (audacter), *spes* (spisse, crebro), *scler* (clare, diserte) Buh. = *sclaer* MJ. *hogos* ('prope') Cath. MJ. 50b. 161a. Invenitur tamen eadem particula ante adiectiva, cum in Buh.: *te goar en mat* (scis bene) 48, 20. *duet eo en mat* (bene processit, puer) 108, 25, tum in MJ.: *enn*

antier (integre, omnino) 221 a. *me goar en mat* (scio probe) 66 a, ac pleniore forma, non solum ante vocales sed etiam ante consonas: *ent abil*, *ent abiloch*, *ent pur abilaff* (habiliter, habilius, habilissime) Cath. *ent espres* (expresse) MJ. 66 a. 92 b. *ent yscuyt* (revera) 194 a. *ent certen* (certo) 98 b. *ent fier* (confidenter) 232 a. *ent seder* (serene) 39 b. 53 b. 54 b. 141 b. *ent dinoe* (indubitanter; *dinoe* 19 a) 33 b. *ent tenn* (instanter) 198 a. *enta* (igitur, ergo; = *ent da*, probe?) 36 b. Exempla praemissae praep. *a* (ex) vel *da* (ad, praesertim ante superlativum) vid. infra.

2. **Substantivorum formae et formulae adverbiales cambricae** interdum ipsae quoque efficiuntur praemissa particula *in*, significante idem quod lat. *ut*, gr. ὡς, ut iam in glossis Ox.: *hin map di iob* (ut Iovis filius) 39[b], quae phrasis poterit haberi adverbii loco. Eadem loquendi formula post verbum substantivum: *ef adele bod en uab yr brenyn* (ipse debet esse filius regis) Leg. 1, 7, 1. *gwyr llychlyn yw y rei hynny. a march uab meirchawn yn tywyssawc arnadunt* (viri Scandinaviae sunt illi, et Marcus filius Marciani dux eis) Mab. 2, 380. Magis huc quam ad praep. *yn* pertinere videtur propter infectionem: *yn uore* (mane) 1, 6. De particula *yn* non inficiente cum verbalibus substantivis vel infinitivis passim adhibita ad significandum participium praesentis activi supra actum est (p. 538).

Frequentius tamen substantiva cambrica, ad significanda adverbia, loci et temporis praesertim, aut cum praepositionibus constructa inveniuntur, aut sine praepositione cum articulo vel omnino nuda.

Formulae cum praepositionibus: *diminid*, *dirminid*, *diuinid*, *iuinid* (sursum), *diguairet*, *dirguairet* (deorsum; i. e. ad montem, ad solum, *di* = *y*, hib. *do*) L. Land. fq. *ynguairet* ib. 119. *y uynyd*, *y waeret* Mab. 2, 211. 246. 376, cf. *kyuodi y uynyd* (surgere) 2, 216. *kyuot y uynyd* (surge) 1, 6. 3, 26. Eodem modo frequentiores sunt in Mab.: *y maes* (foras; e *mages*, i. e. in campum, cf. p. 4 not.), *ymywn* (in medium et in medio, intra, in), fortasse *y ma*, *yman* (hic, huc), de quo vid. infra; *in traus*, *ar traus* (porro, i. e. in directione) L. Land. fq. *yn amgen* (aliter, alio modo; opponitur *nyt amgen*, non aliter, i. e. scilicet, fq.) Mab. 3, 300. *yr meitin* (paulisper, paulo ante) 2, 42. 48. *ysgwers*, *ystalym* (dudum, iam dudum; i. e. inde a spatio temporis) 2, 229. 3, 14. *hyt nos*, *hyt dyd* (noctu, die) 2, 6; vel cum pron poss.: *yny vlaen ac yny ol* (ante et post; i. e. in eius fronte et in eius vestigio) 2, 378. Inprimis memoranda sunt propter singularem praepositionis formam: *avory*, *auory* (cras) Mab. 1, 20. 289. 2, 46. 219. 242. *trannoeth*, *drannoeth* (trans noctem, postridie) 1, 6. 10, 20: 11. 12. *drachefen*, *drachefn* (trans tergum, retro) 1, 10. 20 = *drachefyn* 1, 19. 24. 2, 36 etc.; tandem iunctum subst. *oet* (aetas) cum pronomine possessivo infixo post particulam *eir* (= praep. *er*, *yr*): *duw awyr na weleis i eirmoet was well no thidi* (deus scit me non vidisse unquam puerum meliorem te) Mab. 1, 14. *na chiglef eirmoet* (quod non audiverim unquam) 1, 10; ob frequentiorem tamen usum adverbialem forma *eiryoet* (cum pron. 3. pers. *y*) omnibus personis iuncta invenitur: *ny chiglefi kerd kystal a honno eiryoet* (non audivi cantum aeque dulcem atque hunc unquam) Mab. 1, 9. *morwyn deckaf a weleist ti eiryoet* (puella formosissima, quam vidisti tu unquam), *ny chlyweist eiryoet* (non audivisti unquam), *na welut eiryoet* (quod non videbas unquam) 1, 4. 8. 2, 7.

Addo hoc loco designationis cambricae regionum mundi exempla: *ar parth gullengin* (leg. *gulleugin* = *gulleuin*) *dir ecclnis. in parth gulleuin dir mainti* (ab ecclesia, a domo lapidea in occidente; cf. *yr gorllewin*, *hyt yygorllewin* Mab. 2, 225. 238. *parth ar gorllewin*, *y tu ar gorllewin* 3, 268) L. Land. 231. 232. *wrth parth y dwyrein*, *yny dwyrein*, *parth ar dwyrein* (ad orientem versus) Mab. 2, 202. 225. 3, 268. *ar parth dehou* (ad manum dextram? in meridie? cf. *Deheubarth*, australis Wallia, apud Girald. Cambr.) L. Land. 216. *i parth guocled* (in septentrione; cf. *yr gogled*, *hyt y goglet* Mab. 2, 238), *i parth cled dir cruc* (a colle in septentrione; *cled*, sinister) L. Land. 253. 257; concordant ergo duae posteriores designationes cum hibernicis p. 57. 612, differunt duae priores.

Formulae substantivorum cum articulo vel nudae: *y chwinsaf* (vespere) Mab. 2, 44. 216. *y bore* (mane; supra *yn vore*) 1, 10. 2, 66. *ar bore* (et mane) 1, 6. 12. *ar boreu* (id.) 2, 242. *doe* (heri; hib. vet. *indhé* Sg.) Mab. 1, 17. 23. 33. *doe ac echdoe* (heri et nudius tertius) 3, 19. *neithwyr* (nocte praeterita) 1, 247. 2, 8. 42. *diwarnawt* (die quodam) 1, 1. 236. 267. *diguairet guers* (deorsum aliquantum) L. Land. 251. *ruthur y wrthynt* (paulum ab eis) Mab. 2, 384. *teir blyned y bu ef felly* (tres annos fuit is ita, eo statu, amatus ab omnibus), *os uelly y byd* (si ita est; cf. hib. vet. *samlid* ex *samal*, cambr. *mal*, *fal*) 1, 21. 259. *gweith* (quondam) in compositis: *boregweith* (mane quondam) 2, 34. *treigylweith*, *treiglgweith* (quondam) 2, 5. 28. Formae pluralis: *gweitheu* (interdum; dupl. modo — modo) 2, 200.

Cornica exempla particulae *yn* praemissae certa non invenimus nisi addito *kettep* ante substantivum in formulis: *yn kettep guas* (universi) D. 1350. *yn kettep pen* D. 762. *yn kettep pol* D. 841. 3054. *yn ketep pol* O. 2418. Forsitan tamen huc referenda sint: *yn vaner* (ita) P. 232, 1. *yn ges* (ludibriose) 95, 4. 191, 2, similia.

Aremoricum exemplum part. *oz* cum subst.: *oz roen vellj raliet* (ut rex, ad instar regis, vos geratis; germ. königlich) Buh. 38, 5. Frequentissima autem est haec particula cum infinitivo significans participium (p. 538).

Formulae substantivorum cum praepositionibus non infrequentes in isdem dialectis.

In cornica: *ȝe ves*, *yn mes* (foras) P. 33, 4. 30, 4. *aves hag agy* (extra et intus) O. 953. *ȝen dor* (deorsum, in solum, cf. cambr. *di guairet*) P. 14, 4. *yn ban* (sursum, cf. cambr. *di minid*) 81, 1. 166, 1 etc. *a van* (desuper, supra) 53, 4. O. 38. 857. *yn deweth*, *woteweth* (in fine, tandem) P. 40, 4. 38, 3. *a heys*, *a hys* (e longitudine, longe) 233, 4. O. 1334; 653. 2759. *a les* (e latitudine, late) O. 1666, *adrus*, *adrues*, *adres* (e transverso, contra) O. 393. 964 R. 1792. P. 120, 2. *adro* (e circuitu, circa) O. 2101. P. 23, 1. 121, 3. 133, 3. 146, 1. 154, 2. 250. 3. *a dre* (domo) O. 2185. R. 1661. *the dre* (domum) O. 2213. *avar* (mane; cambr. *yn fore*) O. 629. D. 3239. *pur avar* (primo mane) P. 252, 1. *auorou* Voc. 8[b]. *avorow* (cras, cambr. *auory*, hod. *y fory*) O. 2299. 2417. 2432. D. 722. 3240 *warbarth* (simul, una) O. 1044 D 307. 1179. P. 127, 4. 142, 1. 147, 4. 149, 3. 181, 4. *warberth* (id.) 95, 2. *war ȝellargh* (retro) 205, 4. *war nans* (deorsum) 205, 2. *yn nans* (id.) O. 165. *yn kergh: dun yn kergh* (abeamus), *ke yn kergh* (abi), *yvos . . . yn kergh gyllys* (eum abisse) D. 2289. R. 116. 809. *ke yn kerth* (proficiscere) O. 725. *dvn yn kerth* (proficiscamur) D. 188. *ternos*, *ternoys* (postridie) P. 229, 2. 238, 1.

In aremorica: *en maes* (foris, extra) Cath. MJ. 12b. Buh. 58, 2. (foras) 56, 17. 60, 11. *voar a maes* (foras) 58, 4. *en hent: deomp en hent* (abeamus, pergamus) 58, 8. *aet eu en e rout* (perrexit, abiit) MJ. 210b. *dan knech* ('sursum'), *dan tnou* ('deorsum') Cath. *dan pret* (aliquando; i. e. ad tempus) Buh. 104, 11. *rac drem* (illico, statim; i. e. ante visum) 10, 8. 28, 9. *rac tal* (id.; i. e. ante frontem) MJ. 36b. *endez* (hodie; plenius *en dez man* MJ. 5b. 141b) Buh. 30, 11. 58, 14. *en beure* (mane) MJ. 214a. *en nos* (noctu) 42a. *en divez* (postremo) 65a. *apret* (mox; = *a pret mat* MJ. 94a) Buh. 8, 9. 32, 7. MJ. 5a. 17a, unde *abretdahez* ('sero') Cath. *abredahez* MJ. 161a. 202b. *alies* ('saepe') Cath. MJ. Buh. fq. = *alieux* MJ. 119b. *affo* ('cito') Cath. MJ. fq. *adreff* ('pone, retro'), *atreux* (e transverso): *coezaff atreux* ('decidere'), *adilarch* ('retro'), *acostez* ('seorsum'), *agoez, auoez* ('palam'), *abarz, ebarz* ('intro, intra'), *oartro* ('circa'), *treiff oartro* ('ambire'), *bezaff oartro* ('circumstare'), *querzet oar quis* ('retrogradi') Cath. Formae pluralis: *aguizyou* ('aliquando, interdum') Cath. *aguezou* MJ. 204a.

Substantiva nuda cornica: *doy* (heri) Voc. 8b. *metin* Voc. 8b = *myttyn* (mane) O. 1533. 1644. 2279. D. 2680. R. 1108. P. 243, 1. *dre* (domum; *the dre* supra) O. 607. *mes* (foras; supra *ȝe ves, yn mes*) O. 2185. R. 2232; saepius cum adiectivis: *touth da, tothda, tovthta, totta, toth men, toth bras* (cito; *gans touth bras* D. 660) D. 558. 643. O. 1001. 1036. D. 662. 1128, vel composita: *kyffris, kefrys* (simul, pariter) P. 8, 4. 22, 3. O. 119. 472, unde iterum comp. *kekyffris, kekyffrys* (id.) P. 29, 4. 169, 4. *kettoth* (tam cito, simul) O. 1908. R. 1970. *ketoth, kettuth* (id.) O. 2272. R. 1598. *fatell, fatel, fattel, fettel, fettyl* (quomodo?) P. 73, 2. R. 229. 2568. 1423. O. 228.

Aremorica substantiva nuda: *mitin* ('mane'), *dech* ('heri'), *dezquentdech* (nudius tertius) Cath. *tiz* (cito) MJ. 214b. *quenech* ('sursum') Cath. *knech tnou* (supra, infra) MJ. 53b; saepius composita sine articulo: *vetez* (hodie), *vet nos* (hac nocte) MJ. 17b. 61a. *meurbet* (magnopere; i. e. magnam rem) Buh. 16, 15. 54, 21. MJ. 11a. *tizmat* ('cito, subito') Cath. Buh. 32, 19. 160, 7. 164, 17. MJ. 4b. 47a. 59a. 64a. *hastiz* (id.) 60a. 115a. *quentiz* ('confestim, protinus') Cath. MJ. 83b. *queffret* (simul) Cath. MJ. 59b. 199a = *guevret* 58b. Substantiva cum adiectivis sine praepositione aut articulo: *pell amser* (diu; *pel a amser* Cath.) Buh. 28, 2. *guellaf pret* (alibi *gant guellaf pret*, quam primum) 114, 2. 176, 6. *quentaf pret* (primum) 10, 19. 32, 9.

3. Formulae adverbiales e pronominibus vel numeralibus et substantivis cambricae: *gweithon, weithonn* (nunc; = hib. *infechtso*, hac vice, e subst. *gweith, fecht*) Mab. fq. *yr awrhonn* (nunc) Mab. 2, 36. 55. *hediw* (hodie) Mab. fq. *heno* (hac nocte) Mab. 1, 6. 32. *heibaw* (hac via) 1, 237. 2, 242. *peunyd* (cotidie) 1, 236. 267. *peunoeth* (quavis nocte) 1, 293. *trennyd* (perendie) 1, 288. *eilwers* (alio spatio) in loquendi formula: *pob eilwers* (alternatim) Mab. 2, 17. 39. 3, 266.

Cornicae: *hepeu* (hodie) Voc. 8b, varie scriptum: *heȝow, hyȝew* P. 157, 4. 172, 2. *hetheu, hethev, hethew* D. 1113. 1588. R. 825. *hethyv, hethyw* O. 5. 49. *hytheu, hythev, hythew* D. 2994. R. 21. 1550. *haneth* (hac nocte) P. 44, 3. 123, 4. R. 849, per pleonasmum *yn nos haneth* D. 671. P. 49, 2. 239, 3, vel *haneth yn nos* 63, 2. *luman* (nunc l. modo) Voc. 8b, varie scriptum in Dr. et P.: *lemman, lemmen, lemmyn, lymmyn, lemen, lemyn* P. 245, 4. D. 82. 307; 1913; R. 893. 1749.

P. 51, 1. 60, 1. 61, 2. 69, 4. 75, 3; 139, 4. O. 2839. D. 1149; O. 2389; P. 100, 4. O. 355. 910. 2525. (*lymyn* P. 175, 2). *kyns lymman* (prius quam nunc) D. 1240. *pub er*, *pub eyr*, *pub vr* (quavis hora, semper) P. 37, 3. 175, 3; 108, 4; 53, 4. 171, 1. *pop prys*, *pup prys* (quovis tempore, semper) O. 1213; 2125. D. 308. *delma* (sic) P. 123, 2, saepius *yn delma* 14, 1 etc. *yn della* 62, 4 etc. *yn torma* (hac vice, nunc) O. 795. D. 1445. 2446. *alemma* (hinc) O. 83. 169. 446. 1003. *alena* (inde) O. 714. 791. 1428. P. 229, 4. *a lene* (id.) 16, 1. 30, 4. O. 1945.

Aremoricae: *hiziu* ('hodie') Cath. = *hizieu*, *hizyeu* MJ. 3b. 214a. *henoz*, *henoaz* (hac nocte) 63b. 202b, utrumque auctum pleonastice: *en dez hizyu*, *hizyo en dez*, *hyzio en dez*, *henos en nos* 152b. 160a. 194b. 58a. *heulene*, *heflene* (hoc anno) Cath. Buh. 192, 18. *hedro* (hac vice, nunc) 6, 26. *breman*, *abreman* (nunc; = *pretman*, *a pret man*, hoc tempore) fq., pleonastice *breman enpret* MJ. 74b. *loman* (nunc; cf. corn. *luman*) 132b. 212b. 223a. *vahunt* (ibi) Buh. 92, 8. *vase* (id.) 36, 5. MJ. 157b. *uase* ('illo, ibi'), *entreuase pe entre eno* ('interibi') Cath. *pemdez* ('quotidie') Cath. *pepret* (semper; = *pep pret*) Cath. MJ. 14b. 17b. 57a = *bepret* Buh. fq. *nepret* (unquam) MJ. 58b. *alesse* (istinc) MJ. 61b. 218b, quocum conferendum *a lech arall* ('aliunde') Cath. Non coalescentia *nep rout* (aliquo modo) MJ. 226a. *nep ten*, *nep tro*, *nep quis* (aliquo modo; e *nep guys* MJ. 6a), *pep tro*, *pep quis* (omni modo, omnino; *e pep manyer*, *e pep guys* MJ. 7a. 12a) Buh. fq. *nep lech* (usquam, nusquam), *nep manyer* (nequaquam) Cath. *pep tu* (omnino, certe, alibi *a pep tu*) Buh. 14, 1. *pep lech* (ubique; *e pep placc*, *en peb lech* MJ. 8a. 11a) Buh. 68, 1. (utique) MJ. 113a. *pep hent* (id.) 35a. *pep amser* (semper) Buh. 106, 9. Cf. *an tu man* ('cis, citra'), *an tu hont* ('trans, ultra') Cath. *an dro man* (hac vice, nunc) MJ. 60b. 76b. 165b. *an bloez man* ('horno') Cath. *an bloazuez man* (id.) Buh. 204, 21. *an nosvez man* (hac nocte) MJ. 63a.

4. Praepositiones adverbialiter positae. Cambricae, *a.* nudae: *kynt* (ante), *gwedy* (post): *val kent* (ut antea) Leg. 2, 5, 2. *y ffordd ydeuthum gynt* (via qua veni antea) Mab. 1, 10. *hyspys yw genyfi na chynt na gwedy na chiglefi* (persuasum mihi est, nec antea nec postea me audivisse), *na chiglef eirmoet nachynt nac gwedy* (me non audivisse unquam nec antea nec postea) 1, 9. 10. *b.* auctae pronominibus vel terminationibus: *yma*, *yman* (hic, huc) — cui opponitur *hwnt* (illic; cf. p. 398) Mab. 2, 222 —, *yna* (tunc, de tempore), *yno* (ibi, de loco; tria haec utrum e praep. *y* an ex *yn?*), praecedente praepositione: *odyma* (hinc), *odyna*, *odyno* (inde, exinde, ex eo tempore, loco); *racko* (illic), *gynneu* (modo), *drwod* (trans, germ. hinüber), *isot* (deorsum), *uchot* (sursum): *kwsc yma heno* (dormi hic hac nocte), *dos yma* (veni huc) Mab. 1, 6. 2, 221. *or awelas yman* (de eo quod vidit hic) 1, 264. *ac yna y menegeis i* (et tunc demonstravi ego) 1, 5. *glewlwyt oed yno* (Gl. erat ibi) 1, 1. *ar boreu auory y kychwynnwnni odyma* (et mane cras proficiscemur nos hinc) 2, 242. *ac odyna ti awely* (et inde tu videbis), *ual na allei owein vynet odyno* (ita ut non posset O. ire inde, ex eo loco) 1, 7. 14. *y gwr hir racko mae arthur* (vir longus illic est A.) 1, 241. *y gwr gwineu y deuthpwyt attaw gynneu* (vir fuscus, ad quem ventum est modo) 2, 391. *dos yna drwod* (transgredere inde), *y deuei drwod* (transgrediebatur, fluvium; kam hinüber) 1, 32. 274. *gweitheu uchot. gweitheu issot* (modo sursum, modo deorsum) 2, 200.

Cornicae, nudae: *kyns, kens* (antea) P. 194, 2. 254, 2; coniunctae: *a rag* (a fronte) O. 2717. *yn rag* (porro): *dus yn rag* (procede), *deugh yn rag* (procedite) O. 2403. 2683. Auctae: *omma* (= *orthma*? hic) P. 78, 2. 92, 2. 195, 3. O. 317 etc. = *vmma* O. 102. 244. 885. P. 255, 4. *ena* (ibi, tunc) 56, 1. 83, 1. 112, 1. *ene* (ibi) 77, 3. 208, 5 *eno* 154, 3. *ahanan* (hinc; e praep. *a*, ex, de) O. 2564. D. 850. 1099. *isot* (gl. deorsum), *huchot* (gl. sursum) Voc. 8[b]; praecedente praepositione: *agynsow, agensow* (nuper, modo) R. 896; 911. O. 796.

Aremoricae, nudae: *euel quent* (ut antea) Buh. 154, 16. *quent eguet an dez* (ante quam dies, ante diem) MJ. 218 a. *goude ez vezo soutenet* (postea sustentabitur) Buh. 108, 19. *me carhe gouzout quet goude* (scire velim postea) 170, 18. *goude ez renat . . da pylat* (postea deductus est ad P.) MJ. 83 a; coniunctae: *dirac* ('palam'), *a rauc*: *monet a rauc* ('antecedere') Cath. Auctae: *aman* (hic), *eno* (ibi) Cath. MJ. Buh. fq. *ahanen* (hinc) Buh. fq. *ahanenn* MJ. 42 a. 116 b. *ahanan* 52 b. *ahane* ('inde, deinde') Cath. MJ. 215 a. 217 b.

5. Adverbia primitiva vel obscurioris originis. Cambrica: *neu* (*neur, neut*), *byth, ettwa, namyn.*

NEU (iam vero, initio particula interrogans: nonne?) rarius simplex, frequentius auctum NEUR (ante praeteritum, = *neu ry*?), NEUT (ante praesens, ut videtur): *ac neu rygeueist gwbyl or annodeist* (ac nonne accepisti summam eius quod flagitasti?) Mab. 3, 160. *neu chwitheu pan doethawch. neur doetham y erchi olwen dyuerch* (iam vos cur venistis? venimus petitum O. filiam tuam) 2, 219. *achynn kyjlauanu o neb arnaw. neur daroed y arthur lad y benn* (et antequam accederet aliquis ad eum, cervum, iam abscisum erat ei caput ab A.) 2, 22. *aphan ordiwedassant y llu. neur disgynassei arthur aelu* (et cum consequerentur exercitum, descenderat vero A. et copiae eius) 2, 380. *y gwr racco tneut marw haeach* (vir ille vero modo mortuus est) 2, 59. *aminneu neut ydyn yn gynyon boneu vy esgyll* (et ego, nonne sunt aridi stipites alae meae?) 2, 233. Hod. *neur, neud, neus.*

BYTH (in perpetuum, unquam): *ar llew vyth yn disgrechu* (et leo continuo eiulabat) Mab. 1, 36. *yroji aduw mi arodaf idaw uarch ac arueu byth* (per deum, ego dabo ei equum et arma in perpetuum) 1, 29. *ny doeth vyth drachefyn* (non revertit unquam), *ny dywedaf ynneu eir byth* (non dicam ego verbum unquam) 1, 32. 262.

ETTWA (adhuc, rursus): *nyt oet ymi ettwa wreicka* (non aetas mihi adhuc ducendi uxorem) Mab. 2, 199. *ynteu adebygei uot peth or eneit ymywn gereint ettwa* (ille putabat esse aliquid vitae etiamtum in G.) 2, 58. *nywnn awyt iach iawn ettwa* (nescio, num rursus satis sanus sis) 2, 56.

NAMYN (tantum): *namyn vn mab mam a that oedwn i* (tantum unus filius matris et patris eram) Mab. 1, 2. Cf. hib. *nammá*; cambrica tamen particula cum negatione significat *nisi, praeterquam.*

Cornica partim respondentia cambricis, partim propria. Cum cambrico *neu* concordat *na, naw* (iam vero) semper inserto *ns, nģ*, cuius exempla coniuncti cum verbis *esse* et *ire* inter verba anomala protulimus. Differt *byth* (unquam, usquam, ullo modo), quod semper fere cum negatione ponitur aut absolutum: *me ny won . . . cafos byth reson* (ego nescio, nequeo, ullam causam invenire) P. 121, 2. *byth reson ȝe laȝe nynges keffys* (nulla causa interficiendi est in-

venta) 128, 4. *byth nyngese* (nequaquam erat) 157, 2, aut compositum, etsi scriptione fere separatum, cum substantivo antecedente: *den vyth* (quidquam) 34, 3. 40, 2. 59, 3. *ger vyth* (ullum verbum) 92, 3. *travyth* (quidquam) O. 163. 482. D. 1317 = *trevyth* P. 50, 2. 68, 4. 111, 2; interdum auctum accedente *ol*: *offens vythol* (offensa ulla) O. 1350. *dean vytholl* (ullus homo) Cr. 1250; singularia sunt haec exempla: *byth moy* (utique magis) P. 145, 3. *gouy vyth* (vae mihi utique) 246, 1, sine negatione utrumque, et *navyth navyth* (minime, minime) R. 1020. Idem abiecto *th* ante negationem: *by ny heuel* (minime simile est), *neghys by ny bethyth* (nequaquam recusaberis), *by ny gewsy ken ys wyr* (nihil dicebat nisi verum), *by ny vye re* (nequaquam foret nimium) D. 2383. 3130. R. 1195. 2056. *by na porth dout* (ne utique dubitaveris, timueris) R. 381. Cum eodem sine dubio composita sunt adverbia temporis frequentia, ipsa quoque plerumque cum negatione, de praeterito tempore: *bythqueth* (semper, unquam, = *byth wheth*?) P. 49, 3. 84, 4 etc., amplificatum *bythqueth whet* D. 384; de futuro *bynary* D. 907, curtatum *byner* O. 583. *bydnar* Cr. 1161, et *bynytha* O. 768. 888. 1253. R. 2139. *benytha* O. 300, utrumque saepius cum infectione *venary* O. 898. 1020. 1876. *vyner* O. 2196. *vynytha* O. 96. D. 124. R. 2283 etc. *venytha* O. 107. D. 402 etc. *vynythe* O. 2180, vel cum praepositione *bys* (usque): *bys vynary* (in perpetuum) O. 1790. R. 1872. *bys venary* O. 1744. *bys vynytha*, *bys venytha* O. 1042. 220. Quibuscum congruit fere significatione: *bys vycken* (in aeternum) O. 1239. R. 421. *bys vickan*, *bis vyckan* Cr. 30. 147. Pro his interdum adhibetur transumptum, ni fallimur, *nefre*, *neffre* (angl. *ever*) O. 314. 461. P. 17, 4. 73, 1, minus bene *neffra* 5, 4. Cambrici *namyn* locum tenet *lemmyn*: *ny ve ragtho y honan lemmyn rag pobyll an bys* (non fuit pro ipso, tantum pro populo mundi) P. 6, 2. *nageus dev byth lemmyn ef* (quod non est ullus deus nisi ipse) R. 1751. Servatur tamen *nam* in formula composita *namna*, ante vocales *namnag* (tantum non, paene): *hay golon nam na dorre* (et cor eius paene frangebatur) P. 87, 1. *namnag of pur thal* (totus fere caecus sum) O. 1056. Frequentiora sunt praeterea: *poran* (recta, statim) P. 66, 3. 179, 3. 210, 3. *whath*, *wheth* (adhuc, porro) 15, 3. 115, 4. *arte*, *arta* (rursus, denuo) 22, 4. 34, 3. *yredy*, *eredy* (certo) 27, 3. O. 281. *wharre*, *whare* (celeriter) O. 1167. P. 25, 4. *ytho*, *yȝo* (iam vero, ergo) 146, 2. 99, 3. *re* (nimium, nimis) verba et adiectiva vel sequens vel antecedens: *byny vye re* (nequaquam nimium foret) R. 2056. *re hyr* (nimis longus) O. 2548. Tandem memorandae sunt formulae compositae *solabrys*, *solabreys*, *sollabreys* (dudum, = *suel a brys*, multitudo temporis?) O. 2322. 2747. D. 746, et *solathyth*, *solatheth*, *sollathyth* (id., multitudo dierum?) O. 2612. R. 1929. 2380.

Aremorica: *neuse* (tunc) Buh. MJ. fq. conferendum cum cornico *na-ns*, *naw-ns*. *hoaz* ('adhuc'; *nedeu hoaz*, 'necdum') Cath. Buh. 4, 20. 6, 11. MJ. fq. = *choaz*, *choas* MJ. 120b. 132a, respondens cornico *whath*, *wheth*. *arhoaz* ('cras') Cath. *arre* ('item, iterum') Cath. Buh. MJ. 103a. *adarre* ('iterum') Cath. MJ. 72a. 87b. 235b. *eza* (iam vero, cf. corn. *yȝo*) MJ. 34a. 50a. 67a. 74b. *re* (nimium, nimis) sequens vel antecedens: *re bras* (nimius) MJ. 113a. *calet re* (nimis durus) 44b. *am nech re* (nimis gravat me) 188b. Adverbia temporis, de praeterito: *bezcoaz* ('unque', corn. *bythqueth*) Cath. *bezgoaz* Buh. 50, 7. *bezcoat nem boe* (nunquam mihi fuit) 160, 19. *bizcoaz* MJ. 39b. *biscoaz* 14a. 191a. *bys-*

coaz 58a. 82b. 86b. 93a. 107a. 119a. 141a. 197a; de futuro: *bizhuyquen* (in perpetuum; corn. *bys vycken*) MJ. 6b. 56b. 61b. 99a. 193. 232a, saepius hoc quoque cum negatione ('nunquam') Cath. MJ. 8a. 11a. 51b. 52a.b. 178a. 183b. 187b. 193b. 198b. 199b. 203a. 235b, vel *bizuiquen*, *biziquen*, *bizviquen*, *bizuyquen* Buh. 6, 6. 24, 15; 44, 8; 48, 16; MJ. 13b. *byshuyquen*, *byshuiquen*, *bishuyquen* 85b. 95b; 89b; 100a; tandem aremoricae proprium: *hiuiziquen* (iam, dehinc) Buh. 28, 22. 122, 1. 188, 11. *hivizyquen* MJ. 182a. *hyvizyquen* 56a. 184a.

CAPUT SECUNDUM.

De praepositionibus.

Praepositiones, postulantes substantiva posita in casibus obliquis, in linguis quoque celticis aut verae sunt et primitivae, aut nominales, vel substantiva, vix adiectiva, quae aut sola aut coniuncta cum veris praepositionibus adhibentur. Casus obliquos poscunt verae dativum (ablativum) tantum et accusativum in lingua hibernica vetusta certo fere usu discretos. Cum substantivis praepositionum nominalium genetivum fere iungi, non est quod monearis.

I. Praepositiones hibernicae.

A. Praepositiones verae.

Sunt monosyllabae vel bisyllabae, quarum una pars poscit sequentis substantivi aut dativum aut accusativum, prout significant aut quietem in loco aut motionem in locum factam, pars altera solum dativum, tertia solum accusativum. Secundum hunc ordinem enumerantur hic, ratione praeterea habita vocalium vel consonarum, quibus inchoantur vel finiuntur.

1. Praepositiones cum dativo et accusativo: *ar*, *in*, *fo*, *for*. Usus casuum idem est qui in aliis linguis, dativi ad designandum statum quietis, accusativi post verba motum significantia.

AR (cum pronominibus suffixis AIR, interdum ER, ut in compositione AIR, ER, IR, e vetusta forma gallica *are-*, quare inficit sequentes consonas, p. 6. 196), respondens germ. *vor* et *für*, lat. *ante*, *prae*, *pro*, cum utroque casu e primitiva significatione locali transgreditur in alias quasdam; ut cum dativo in significationes praepositionum latinarum *supra* et *pro* (i. e. loco), cum accusativo praepp. lat. *pro* (i. e. propter), *causa*.

Exempla cum dativo: *archiunn* (ante caput, ante faciem; gl. ante; opponitur *diéis*, gl. retro) Cr. 31[b]. *armochiunn* (ante faciem meam, coram me, apud me, fuit amicus) Wb. 14[d]. *arachiunn*, *ararciunni* (coram eo, nobis) Wb. fq. *nin-*

días biis archiunn focheirt (gl. non corpus quod futurum est seminas; i. e. non spicam, quae est in fine, postremo, seminas) Wb. 13[c]. *ar cach óen laithiu* (cotidie) Cr. 25[c]. *ni artu ní nim ni domnu ní muir ar nóib briathraib rolabrastar cr.* (nec altius quidquam in caelo, nec profundius quidquam in mari prae sacris verbis, quam sacra verba, quae locutus est Christus) Inc. Sg. *arnab uilib cumactib. arnaib grádib nemdib* (gl. supra omnem principatum et potestatem, constituens in caelestibus) Wb. 21[a]. *aśuidigud aranmmaimm dilius* (positio eius, pronominis, pro nomine proprio) Sg. 27[a]. *cachae dośuidigud aralailiu* (gl. invicem pro se posita) 28[b]. *iscoibnessta .x. do .g. 7 .c. combiid cachae aralailiu* (est affinis x litteris g et c, ut sit quaevis pro altera) 11[b]. *ar erchru* (gl. pro defectu) Ml. 31[a]. *areroch[r]aib* (gl. in tibiis), *airnaib eruchordaib* (gl. pro tibialibus) 9r. *arnaib damdabchaib* (gl. pro torcularibus) 24[d]. *arnaib mignimaib* (gl. pro male actis) 27[c]. *arnaib fedaib sonartaib ardaib* (gl. pro terribilibus arbustis) 4r. *arnaib huilib geintib ecnib .i. arnaib foirtrib* (gl. Graecis ac barbaris, sapientibus et insipientibus, debitor sum, praedicare debeo; coram omnibus, apud omnes) Wb. 1[b].

Cum accusativo: *aruntáa uili techt archenn cr.* (gl. nostra congregatio in ipsum; i. e. superest nobis omnibus venire ante faciem Christi) Wb. 25[d]. *isarchenn focheda dodechommar* (gl. in hoc positi sumus in sollicitudine pro vobis; i. e. in faciem tribulationis, usque ad tribulationem pervenimus) 25[a]. *doluid inbiail arithissi archenn in[na] samthige comboi impe* (venit securis rursus ad manubrium, ut esset circum id) Tr. 131. *rithæ intechsin fricolmán nambretan archumil .n. arggit* (datus est ille equus Colmano e Britannis pro cumala argenti) Tir. 6. *arse* (propter id, propterea) Wb. fq. *arsin* (id.) Ml. 41r. *stipendium ainm indlóge doberr domiledaib armílte* (stipendium nomen mercedis, quae datur militibus pro militia,propter militiam) Wb. 3[c]. *ni aroén fer rocess* (gl. pro nobis omnibus tradidit illum; i. e. non propter unum virum passus est), *ciacheste aririss cr.* (gl. nemo moveatur in tribulationibus istis; i. e. quia patimini propter fidem Christi) 4[b]. 25[a]. *ni arnert indomuin guidmit act isarchrist* (gl. obsecramus pro Christo; i. e. non ob virtutem mundi, non virtutem mundi precamur, sed ob Christum) 15[d]. *isarbiad predchit* (praedicant pro victu) 24[a]. *arinmrath* (gl. pro proditione) Ml. col. 301. Uterque casus post idem verbum: *dorigeni dia armaccaib isrl.* (gl. haec omnia mirabilia; i. e. fecit deus coram filiis Israel), mox: *innahí dorigeni dia ar maccu isrl.* (gl. scripta autem sunt haec; i. e. quae fecit deus propter filios I.) Wb. 11[a].

Alia quaedam, in quibus flexione non discernitur dativus vel accusativus: *ni áirmithi ar aithis* (non numerandum, habendum pro culpa) Wb. 15[d]. *desmrecht insin ar aimsir deirb* (exemplum hoc de, pro, tempore certo) Sg. 66[b]. *deich míli briathar ar labrad ilbélre* (decem milia verborum ad loquendum variis linguis) Wb. 12[d]. *arairchíssecht dúibsi* (gl. parcens vobis) 14[c]. *isarbethid dúibsi tíagmini bás* (pro vita vestra, ut vivatis vos, subimus nos mortem) 15[b]. *ar omun inna sín* (gl. metu tempestatis) Cr. 33[b]. *arimmgabáil ménaichthe* (gl. euphoniae causa) Sg. 8[b]. *arlí* (gl. propter gloriam) Wb. 15[a]. *arbríg* (ob splendorem, ostentationem) 12[d]. *arluach* (gl. propter foenus) Sg. 41[b]. *ardechor* (gl. differentiae causa) 28[a]. *arcáinduthracht* (gl. propter bonam voluntatem) Wb. 23[b].

Cum utroque casu, etsi praecipue cum dativo, respondens germ. *vor* post

verba defendendi: *sochraite dé dommanucul arintledaib demna araslaigthib dualche arirnechtaib aicnid arcechnduine midúthrastar dam* (copiae dei ad defendendum me ab insidiis daemonum, ab illecebris vitiorum, a desideriis naturae, ab omni homine qui male volet mihi) Patr. h. *crist dommimdegail indiu arneim arloscud arbadud arguin* (Christus ad protegendum me hodie a veneno, ab ustione, a mersione, a vulnere) ibid. *dia domchobair noebtogairm arcechguasacht nodguasim* (deus ad iuvandum me — sancta invocatio — adversus omne periculum quod periclitor), *ainsiunn cr. arcechnernbas arthein arthrethan torbas* (protegat nos Christus ab omni leto ferri, ab igne, a mari furente) Sanct. h. 3. 14. *argalar fuail* (adversus stranguriam), *archenngalar* (contra capitis dolorem), *ardiring. argoth sring* etc. Inc. Sg. Similiter: *arcelith archách* (nam celatis quemque) Wb. 9[c]. *ingét abullu arcr.* (num surripiam membra ipsius Christo?) 9[d].

Coalescentis praepositionis cum pronominibus suffixis exempla. Pron. sg. 1. pers.: *cofardumthésidse triguidi náirium hifarnirnigdibsi* (gl. ut adiuvetis me in orationibus pro me ad dominum) Wb. 7[a]. 2. pers.: *guidimse dia nerutsu* (precor deum pro te) Wb. 27[d]. *guide dæ erutsu dogréss* (gl. sine intermissione, habeam tui memoriam; i. e. precationis dei pro te semper) 29[d]. 3. pers.: *nihed améit nonchretidsi act fodaimid fochidi airi* (gl. non solum, ut in eum, Christum, credatis, sed etiam ut pro illo patiamini tribulationes) Wb. 23[e]. *airi*, *isairi* (propter id, ideo) frequens loquendi formula. Plur. 1. pers.: *hóre dorrigeni cr. anuileso erunn ni uisse do neuch iarum buith inaccobor colnidiu* (quia fecit Christus omne hoc pro nobis, non iustum cuiquam postea esse in cupiditate carnali) Wb. 15[d]. 2. pers.: *intain nombíu ocirbáig áirib* (gl. confundor in vobis; i. e. cum sum glorians de vobis) Wb. 20[a]. *lairnigdi airib féisne* (gl. orantes simul et pro nobis; i. e. cum precatione pro vobis ipsis) 27[c]. *atá leusom diforcrid andudesta airibsi* (gl. id quod vobis deerat ipsi suppleverunt, Fortunatus et Achaicus) 14[c]. *doluigimse airibsi* (dono, remitto vobis; = *duibsi*) 14[d]. *isairiubsi* (gl. propter vos) 15[c]. *ismenic anirnichthe airiubsi* (est frequens eorum precatio pro vobis) 17[a]. *conroigset dia nairiuibsi* (gl. illorum abundantia vestrae inopiae sit supplementum) 16[c]. *guidid dia eruibsi dogress* (gl. semper sollicitus pro vobis, Epaphras) 27[d]. 3. pers.: *tesbanat bóill áiriu* (gl. imbecilles; i. e. desunt membra eis) Wb. 11[d]; alias accuratius geminato *r* (cf. p. 335): *andorigeni dia airriu de maid* (quod fecit deus eis boni; = *doib*) Wb. 21[d]. *mór ní asdénti ni airriu* (magnum aliquid faciendum de eis, magni habendi sunt) 15[a]. *fogur cechtar de aralailiu 7 fog. na liter naile airriusom* (gl. i et u vocales, quando mediae sunt, alternos inter se sonos videntur confundere, Pr. 1, 2, 6; i. e. sonus utriusque pro altero et sonus ceterarum litterarum pro eis) Sg. 4[a]. *nigette na brithemnachta becca erriu* (non surriperetis iudicia parva iis) Wb. 9[c]. *ciadudrigni dia mór dimaith erriu* (gl. non in pluribus eorum bene placitum est deo; i. e. quamquam fecit deus multum boni eis), *isirchride atellad errusom* (gl. haec omnia in figura contingebant illis, Iudaeis) 11[a]. *ba uisse hirnaigde erru ba liach ánepeltu* (gl. aemulationem dei habent non secundum scientiam, Iudaei, Rom. 10, 2) 4[d]. Animadvertenda est huius personae pluralis proprietas, qua terminatio *-iu*, *-u* adhibetur pro utroque casu, cum alias pro dativo inveniatur *-ib* (p. 335).

IN (significationis et usus eiusdem cuius in linguis affinibus) formam primitivam hanc ante vocales et medias servatam mutat ante ceteras consonas

excutiens, assimilans vel condensans liquidam suam *n* secundum praecepta (p. 42 sq.).

Cum dativo: *primgeinde som do hireschaib in heseirgiu et in diritiu indocbále* (gl. est ipse primogenitus; i. e. primogenitus fidelibus in resurrectione et receptione gloriae) Wb. 4[b]. *is st. biasa inailithri collae messa* (hic ero ego in peregratione usque ad diem iudicii) Ml. 38r. *inengraicc anmae aitherrech.* (gl. loco patronymicorum, invenimus possessiva) Sg. 30[b]. *congab iarsuidiu indomnuch féicc* (consedit postea in D. F.) Tir. 12. *indithrub parduis ... in díthrub indomuin* (in deserto paradisi, in deserto mundi) Tr. 18. 19. *bad indiutti* (gl. tribuit in simplicitate) Wb. 5[d]. *robói som ingalar* (gl. infirmatus; i. e. erat in morbo, aegrotabat) 23[d]. *connabiam ingorti na nochti ... nabium ingorti na nocti* (ne simus in fame aut angustia) 16[a]. *indfoisitiu ingiun imfolngi induine slán* (confessio in ore facit hominem salvum) 4[d]. *cosmili friadam ingnímaib* (similes Adami in actionibus) 13[c]. Excussa vel assimilata *n*: *hitosuch* (principio, primum) Tr. 49. 118. *itosuch* (id.) Tr. 1. *oc tuiste dúile hitossuch* (apud creationem mundi initio), *ismé féin asbiur itiossuch* (gl. Christus per nos praedicatus est, per me, per Silvanum et Timotheum; i. e. me ipsum primum dico) Wb. 5[c]. 14[c]. *isuirdircc icachthir* (est celebre in omni terra) 1[a]. *iccach lucc* (gl. in omni loco), *isirdircc forniress icach lucc* (gl. in omni loco fides vestra) 7[d]. 24[c]. *ammi irlaim hicach láo dodul martre* (sumus parati cotidie ad subeundum martyrium) 4[b]. *iccach œcnu asœcne dodia* (gl. in dei sapientia non cognovit) 8[a]. *icomairbirt núidi* (gl. in novitate spiritus, servimus, i. e. in novo testamento) 3[c]. *ambess hicridiu* (quod sit in corde) 5[d]. *hicumcai no innecin* (gl. in angaria) Tr. 134. *hi comtherchomruc natuade* (gl. in uaccis populorum, fit congregatio taurorum; i. e. in congregatione laicorum, leg. *natuate*?) Tr. 76. *hisalmaib* (in psalmis) Ml. 52r. *hifochaid* (in tribulatione) 56r. *adfiadar isoscelu* (asseritur in evangelio) Wb. 18[c]. *am. donairchet hí fáithib et rofiugrad irrect et am. asñindedar issoscélu* (gl. secundum scripturas) 13[a]. *bad hi forcitul* (gl. qui docet in doctrina) 5[d]. *cretem bes hifarcridiu* (fides quae sit in corde vestro) 7[d]. *mabeid hibarcumung* (gl. quod ex vobis est; i. e. si est in vestra potestate; cf. p. 54) 5[d]. *buid imbethu* (esse in vita) 14[b]. *dofuircifea bráth imbethu* (quos inveniet iudicium in vita) 25[b]. *imbem imbethu imbem imbaas* (sive in vita sive in morte sumus) 25[c]. *inrect comaccobuir file imballaib cáich* (lex concupiscentiae quae est in membris cuiusvis) 13[d]. *imbrecairecht* (gl. in astutia, ambulantes) 15[b]. *imbathis* (in baptismo) Tr. 43. *imbiuth ailiu* (in alio mundo) Ml. 44r. *illobad et legad* (gl. in corruptione, seminatur) Wb. 13[d]. *ni bí som illestur ferce* (non est in vase irae, deus) 22[b]. *inmedón, immedón* (in medio) Sg. 151[b]. 157[b]. *rofiugrad irrecht* (praedictus in lege) Wb. 18[c]. *am. rofiugrad irrúnaib recto* (gl. velamen in lectione veteris testamenti) 15[a]. *condán éolich irrúnaib deachte* (gl. ad inluminationem scientiae) 15[b]. *hirriucht éssu* (in forma Esau) Tr. 85. *innim* (in caelo) Ml. 44r.

Cum accusativo: *in aér* (gl. in aëra, loquentes) Wb. 12[d]. *conitucca in œtarcne caich* (ut id ponat in cognitione cuiusvis) 12[c]. *in óen chorp* (gl. in unum corpus, baptizati sumus) 12[a]. *indóiri, indoiri* (in captivitatem, ducetur, ducentur) 12[d]. Ml. 49r. *hitír cannán* (gl. in terram transiit alienam; i. e. in terram C.) Tr. 66. *brethœ hosuidiu mór du setaib do abimilech hi terfochraic marbtha dauid* (datum est ab illo, Saulo, multum rerum pretiosarum Ab. in

pretium interfectionis D.) Ml. (Goid. 20.) *dulluid pátricc othemuir hicrích laigen* (profectus est P. Temora in fines Lageniorum), *duchooid huaimse hitíre connacht* (abiit a me in terras C.) Tir. 11. *athuidecht icride taresi dǽ* (gl. nolite locum dare diabolo; i. e. eum venire in cor loco dei) Wb. 22[b]. *icride cáich* (gl. sermo domini currat, i. e. in cor cuiusvis) 26[a]. *tintuuth imbélre naill* (interpretatio in aliam linguam), *abelru imbélre* (gl. interpretationem habet; i. e. e lingua in linguam) 12[d]. 13[a]. *arisabas imbás dosuidib* (nam est ex morte in mortem his), *abás imbethith* (e morte in vitam) 13[d]. *doróigu dia immaccu do* (elegit deus in filios sibi) 4[b].

Interdum contra regulam servata *n*: *dobartabart ó sos. in forbanda rechta* (ad dandos vos de evangelio in mandata legis) Wb. 18[c]. *infochaid* (in tribulatione) Ml. 22[d]. Contra regulam omissa: *ignímaib et béssaib* (in factis et moribus) Wb. 14[c]. *higothaib 7 indliucht* (in sonis et intellectu) Sg. 197[a].

Solet deesse ante *n* principalem substantivi: *ainmnathar inim et italam* (gl. in caelis et in terra nominatur) Wb. 21[d]. *nihed notbeir ínem* (non hoc fert te in caelum) 6[c]. *atá anísiu inúiethnissiu* (est hoc in novo testamento) 10[d]. Ante *l*, *m*, *r* quoque interdum deest notatio assimilationis: *amal isilóu* (gl. sicut in die) Wb. 6[a]. *forcomnacair buith a maiccsom hi róim* (accidit ut esset filius eius Romae) Sg. 148[a]. *hi remerchoiliud innadeachtae* (in praedestinatione deitatis) Tr. 25. *am. ithbolc bis hireud* (ut uter frumenti qui est in gelu) Ml. 57r; semper ante *m* pronomen possessivum infixum, si sequitur consona: *remchuimriug et imchuimriug* (gl. saepe me refrigeravit; i. e. ante captivitatem meam et in captivitate mea) Wb. 30[a]. *dofuthrisse abuith imgnáis féin* (gl. volueram mecum retinere; i. e. vellem eum esse in consuetudine mea) 32[a].

Propria est forma IS, ISS (pro *ins-*) cum *s* articuli, servato sicut post alias praepositiones (p. 51). In dativo numeri singularis: *buith dunni issintodochidiu* (gl. cum autem venerit, gl. vita futura; i. e. esse nos in futuro) Wb. 12[c]. *nisinchomairbirt arsid* (gl. non in vetustate literae) 3[c]. *ataat ilchenéle bérli isinbiuthso* (sunt multa genera loquellae in hoc mundo) 12[d]. *issinmaginsin* (in hoc loco) Sg. 30[b]. *isintuisiulsin* (in hoc casu) 204[a]. *isindomunsan* (gl. in deserto; i. e. in hoc mundo) Tr. 16. *isindlu[c]sin* (hoc loco) Tr. 124. *isintitulso* (in hoc titulo) Ml. (Goid. 20.) *dobérat huili acoibsena isindlaosin* (ferent omnes confessiones suas hac die) Wb. 6[b]. *issindrélad* (gl. in manifestatione) 15[b]. *issindirnigdi cenchumsanad* (in precatione sine intermissione) 24[c]. *ishé nodonnertam cofedligmer isinfrescisin foirbthi* (gl. abundetis in spe et virtute spiritus sancti; i. e. is confirmat nos ut maneamus in spe perfecta) 6[d]. *cursagad et taidbsiu pectho isindepistil tóisich dilgud et comdídnad isindedenich* (reprehensio et demonstratio peccati in priore epistula, remissio et consolatio in posteriore) 14[d]. *inna aisndísen fil isintsalm innúnn són* (gl. expositionis ingressum ipso sui principio) Ml. 32r. In accusativo: *isinnáiar* (gl. in aëra) Wb. 25[b]. *isanindarbae* (gl. in repulsam) Ml. 23[c]. *apstil ceta thuidchetar issacumtach et fáithi* (apostoli primum venerunt in aedificationem et prophetae) Wb. 21[c]. *dul issammuir* (ire in mare) Tr. 132. *isandedenach* (gl. in posterum) Ml. 59r. Deficiente, ut videtur, *n* articuli: *ni tucsam loun linn ishibithsa* (gl. nihil intulimus in hunc mundum) Wb. 29[b].* Pluralis numeri dativus et accusativus: *rofitemmarni bes sonirt*

* Fortasse: *ishi iarfaigid* (gl. in inquisitionem) Ml. 31[a], nisi potius sic interpretandum est: haec est inquisitio.

forniressi isnaib fochidib (scimus firmam esse fidem vestram in tribulationibus) Wb. 14[b]. *ni ecen anísiu dogrés isnaib sonaib hibí cosmailius* (gl. hoc non in omnibus consimilibus vel univocis solet fieri, Pr. 8, 1, 6) Sg. 138[b]. *isdia bendachthe isna bithu* (gl. benedictus in saecula) Wb. 4[c]. *isna cammaigthiu* (gl. oblicationes) Ml. 48r. Eodem modo libri inferioris aetatis interdum *s* pronominis relativi servarunt ut in hoc exemplo: *'sa tacraid ocus 'sa timsaighit* (in quo conveniunt et in quo concurrunt) ap. O'Don. 132; quem usum nostri codices ignorant, cf. p. 341 sq.

Denique animadvertenda est geminata *n* praepositionis ante pronomina: *innachomalnad et inna precept* (gl. attende lectioni; i. e. in eius impletione et doctrina) Wb. 28[d]. *asrochoili innachridiu* (gl. qui statuit in corde suo) 10[b]. *afil innarcridiuni* (gl. scripta in cordibus nostris) 15[a]. *hóre attá innarleid* (gl. si deus pro nobis; i. e. in latere nostro) 4[b]. *innandig . . . innallithu* (in eorum potum, in eorum dies festos) 27[a]. *ɔtetarthet hil. innaninni* (gl. comprehensiva; i. e. comprehendunt pluralitatem in significatione sua) Sg. 73[a]. *innagenitin* (in eius genetivo) 75[b]. *doinnasatar inna piana hilnni innacorpu 7 innananmana* (tribuentur poenae . . . in eorum corpora et in eorum animas) Ml. 30[c]. *airndrisse .i. rethait uisci innamedón son* (gl. erratam venis fontium; i. e. fluunt aquae in media ipsa) 33r. Tamen etiam: *inandais* (in eorum acervo) Ml. 54r.

Praepositio *in* cum pronominibus suffixis pro dativo. Sing. 1. pers.: *atá spirut dée indiumm* (est spiritus dei in me) Wb. 10[b]. *manudfel inspirut nóib indiumsa* (si est spiritus sanctus in me) 11[c]. 3. pers. masc.: *nanglanad tri ithirgi connabœ níi indid* (gl. probet se ipsum homo; i. e. purget se per paenitentiam, ne sit quidquam in eo) Wb. 11[d]. Fem.: *intairissem donairissid indi* (firmitas qua perstatis in ea, fide; *iress*, fem.) 14[c]. Plur. 1. pers.: *conroib irgal déserce inspirto indiunn* (gl. spiritum ferventes; i. e. ut sit fervor amoris spiritus in nobis) Wb. 5[d]. *indiunni* (in nobis) 14[c]. 22[a]. 2. pers.: *corro aitreba indiib* (gl. induite vos dominum; i. e. ut habitet in vobis) Wb. 6[b]. *ó neurt deachte uneséirgesin indibsi* (gl. vivemus ex virtute dei in vobis) 18[b]. 3. pers.: *comthinól innanóib asberr tempul doib hóre atreba cr. indib* (gl. crescit in templum sanctum; i. e. communio sanctorum dicitur templum iis, quia habitat Christus in eis) Wb. 21[c]. *leth ṅgotho indibsem* (dimidium vocis in eis) Sg. 5[a]. *isde dobiur forceil dineurt inna deserce robói indibsom* (gl. supra virtutem voluntarii fuerunt; i. e. de eo do testimonium, de virtute amoris, qui fuit in eis) Wb. 16[c].

Accusativi haec repperi exempla: *articfea indsom briathar* (nam veniet in illum verbum) Wb. 4[d]. *dubber décrad pátricc inte* (pone propinquum Patricii in ea) Tir. 3. *forceinnfitis anm̃ann inte* (desinerent nomina in eam, litteram f) Sg. 6[a]. *intesin* (gl. in ipsam) 199[a]. 209[b]. *toddiusgat guth nintiu* (gl. consonantes movent, vocales; i. e. movent vocem in eas) 7[a]. *intan domberam armenmain intiu colleir* (gl. percipere dicimur quando adcommodata aure etc.; i. e. cum applicamus mentem nostram in eos industrie) Ml. 21[a]. *arafóimtis intiu són* (reciperent in se) 28[c].

FO (sub). Cum dativo: *fodeud* (gl. in fine; i. e. sub fine) Sg. 9[b]. *foen aicciund* (gl. sub uno accentu, proferuntur composita; = *fo oen*) 74[b]. *ni biat fo mám inna culech* (non erunt sub iugo profanorum) Ml. 48r. *condumfel fo-*

mám pectho (gl. venundatus sub peccato; i. e. ut sim sub iugo peccati) Wb. 3[c]. *ni fó armáam atoid* (gl. sine nobis regnatis; i. e. non sub nostro iugo estis) 9[a]. *bieit anamait foachossaib som* (erunt eius inimici sub pedibus eius) 32[c]. *foichlorib* (gl. sub curatoribus) 19[d].

Cum accusativo: *diagmani fobaithis* (subimus baptisma) Wb. 3[a]. *tect fosmachtu rechto* (ire sub ritus legis) 19[d]. *retecht fobathis* (antequam subeant baptisma) Tr. 55.

Coalescit, ut praep. *do*, cum articulo: *inne bess fonfogursin* (sensus qui sit sub hac voce) Wb. 12[d]. *fonchath* (gl. sub Marte) Sg. 44[a].

Exempla pauca cum pronominibus suffixis: *cia dodchommar foi* (quamquam subiimus eam, circumcisionem, *tóbe* neutr.) Wb. 23[d]. *dochruthugud inna liter foib* (gl. ad earum formas; i. e. ad formationem litterarum sub eis) Sg. 4[a].

FOR, rarius FAR, non tangens *s* articuli et pronominis relativi (p. 51). Significatione convenit fere cum praep. germ. *über*, lat. *super* (= *supra* et *de*), sed etiam cum germ. *auf*.

Cum dativo: *cen chaille foraciunn* (gl. non velato capite, mulier; i. e. sine velamine super caput suum) Wb. 11[c]. *arnáp foróil arcumachte foramogaib* (ne sit imperiosa potestas eorum, dominorum, de eorum servis) 27[c]. *forgare for deib* (imperativus de dis) Sg. 161[b]. *doloscud foraltóir* (ad comburendum in altari) Wb. 10[d]. *líntar lán difín foraltóir demne* (gl. calix daemoniorum) 11[b]. *for bélib* (gl. caritas ficta; i. e. in labiis) 15[d]. *robbói foraindsliucht som* (fuit in sensu eius, ei in animo) Sg. 178[b]. *arna conroib dethiden forneuch* (ne sit cura in quoquam) Wb. 15[d]. *forcach réit* (gl. incontinentes; i. e. in quavis re) 30[c]. *forbrethir* (gl. qui in faciem gloriantur et non in corde; i. e. secundum verbum, in verbo) 15[d]. *farnóeñdeilb, fornóinñdeilb* (secundum idem exemplar, est, sunt) Sg. 90[b]. 201[b]. *far diull nois.* (secundum declinationem nominis), *far cétnu diull* (secundum primam decl.), *far diull tan.* (secundum secundam decl.), *for deib ñdíllib* (secundam duas decl., est, sunt) 27[a]. 90[a]. 106[b]. Cum pron. poss. infixo: *dogní atóirandsa dam u. fortchiunn* (fac hoc signum etiam u in capite tuo) Inc. Sg.

Ante articulum et pronomen relativum: *adoparar cachdia forsindaltoir* (offertur cotidie in altari) Wb. 20[d]. *lobre et immomon forsinmug* (humilitas et timor in servo, decet) 8[b]. *am nád robe mesrugud forsindimmarmus nibia mesrugud forsindígail* (gl. quicunque sine lege, peccaverunt, sine lege peribunt; i. e. ut non fuit moderatio in peccato, non erit moderatio in vindicta) 1[d]. *indaiccend bias forsindainmnid isé bias forsnaib camthuis.* (gl. oliqui casus generalem accentuum regulam servant; i. e. qui accentus erit in nominativo, is erit in casibus obliquis) Sg. 207[a]. *forsnaib conaraib* (gl. in semitis) Ml. 15 r. *dilus bis forsnaib caircib* (de herba quae est in saxis) Tr. 115. *saingné fornaib gnímaib inna preceptore* (lege *forsnaib*; proprius habitus in factis praeceptorum) Wb. 5[a]. *dindriuth forsanobith* (gl. quis vos impedivit? i. e. de cursu, in quo estis), *dindriuth forsataith* (gl. qui conturbat vos; i. e. de cursu, in quo estis) 20[b]. Sed etiam: *indaltóir foranidparat* (altare in quo immolant) Wb. 5[b]; itaque uno eodemque loco: *den chamull foramból* (de camelo, in quo fuit), *dinchamull indiumsa 7 innandrochgni forsarobae* (de camelo superbiae et malefactorum in quo fuit) Tr. 60.

Cum accusativo: *nipsa tróm fornech* (gl. nulli onerosus fui) Wb. 17[c]. *ni-*

taibrid fornech ní nád accobra (gl. ne ponatis offendiculum fratri; i. e. ne inferatis in quemquam quidquam, quod nolit) Wb. 6[c]. *isassu linn scarad friarcorp massu diing anrogadammar .i. techt innarcorp fornem* (gl. bonam voluntatem habemus magis peregrinari de corpore et praesentes esse ad dominum, 2. Cor. 5, 8; i. e. est acceptius nobis separari a corpore nostro, si est impossibile quod petivimus, id est venire in corpore nostro ad caelum) 15[c]. *ni for torbe nimdibi tra dotéit som act isformolad iudeorum* (gl. quae utilitas circumcisionis? . . . primum quidem credita sunt illis eloquia dei; i. e. non ad utilitatem circumcisionis ergo transit ipse, sed ad laudem Iudaeorum) 2[a]. *indbendacht doratad forabracham* (benedictio data supra A.) 19[a]. *ní dodígail forfírianu tuccad recht* (gl. iusto non est lex posita; i. e. non ad vindictam in iustos) 28[a]. *intain dombéra dígail for pecthachu. do thabairt diglæ for pecthachu* (cum dat, ad dandam vindictam in peccatores) 25[d]. 32[c]. *doberat maldactin forcách* (gl. quorum os maledictione plenum est; i. e. qui ferunt maledictionem super quemvis) 2[a]. Cum pron. poss.: *duthabairt diglae do dia formunaimtea* (ad tradendam ultionem deo super inimicos meos) Ml. 54r.

Ante articulum et pron. rel.: *ducorastar dia deilb mordraige 7 firboith forsinní dauid* (iniecit deus imaginem magnae dementiae et viri stulti in Davidem) Ml. (Goid. 20). *inpeccad bís forsinmertrich .i. corp inna pecthe bíte forsinmertrich* (peccatum quod est in meretrice, id est corpus peccatorum quae sunt in meretrice; acc. pro dat., nisi statuenda est neglegentior scriptio articuli) Wb. 9[a]. *beim foris inso forsaní asrubart riam* (explicatio haec de eo quod dixit antea) 9[c]. *forsnahí comalnatar toil dǽ* (gl. pax super illos; i. e. super eos qui implent voluntatem dei) 20[d]. *beim foris inso forsna dligetha remeperthi* (explicatio haec de legibus antedictis) 13[a]. *ordd abbgitir dorat forsna consona* (ordinem alphabeti dedit consonis) Sg. 23[b]. *isgnath hisalmaib aitherrech forsnasunu cétn[u]* (usitata est in psalmis variatio de isdem vocibus) Ml. 52r. *doratad fornanaimdea* (gl. pro ultione hostium; i. e. quae data est super hostes; rectius *forsnanaimtea*) 36r. *intí forsaforcongair* (is cui imperat) Sg. 161[b]. *hisindí forsanairisedar ingním* (in eo, in quem fiet actus) 139[b].

Praepositionis cum pronominibus suffixis iunctae exempla. Sing. 1. pers.: *isform féin doreg hitossuch* (gl. numquid Paulus crucifixus est pro vobis? 1. Cor. 1, 13; i. e. in me ipsum vertar primum) Wb. 7[a]. *comalnid annupredchim niepur brithemnact fornech na form féin* (gl. neque me ipsum iudico; i. e. implete quod praedico, non dico iudicium de quoquam nec de me ipso) 8[d]. *corrofessid file cuimrecha formsa* (gl. ut vos sciatis quae circa me sunt, vincula) 23[a]. 2. pers.: *ni arichthi occo arisdiráith dée dobeir dígail fort* (gl. dei minister est vindex in iram, potestas) Wb. 6[a]. *intain dorratad grád fort* (gl. impositione manuum presbyteri) 28[d]. *arbiith galar neclis fortsu* (gl. propter stomachum tuum, vino modico utere) 29[c]. 3. pers. masc.: *tabairt díglae foir* (gl. annuntietur nomen meum; i. e. datio vindictae in eum, Pharaonem) Wb. 4[c]. *na taibred dimiccim foir* (gl. non iudicet, manducantem) 6[c]. *inti dothuit foir* (is qui cadit super eum, lapidem) 4[d]. *doecmalla foir* (colligit in se) 9[d]. *octabairt bendachtae foir hirriucht éssu* (gl. Iacob sub manibus non agnoscit; i. e. in danda benedictione super eum in forma Esau) Tr. 85. *gním uad feissin foir feisin* (actio a se ipso in se ipsum) Sg. 209[b]. *isdiall fem. file fair* (gl. feminini praevaluit declinatio,

nominis cupido) 93[b]. *ni fuirmi nech dimiccim foirsom* (gl. ipse a nemine iudicatur, spiritus) Wb. 8[c]. Fem. dat.: *éitset frisinprecept et berat brith fuiri* (gl. ceteri diiudicent; i. e. audiant doctrinam et ferant iudicium de ea) Wb. 13[a]. *ordd airic fil fuiri* (gl. post omnes ponitur, littera x; i. e. ordo inventionis in ea) Sg. 4[b]. Acc.: *is forrae fadisin doroacht* (gl. mentita est iniquitas sibi; i. in se ipsam venit, versa est) Tr. 3[a]. Plur. 1. pers.: *túargabad fornn aire fochide nád túargabar nert* (gl. gravati sumus supra virtutem) Wb. 14[b]. *dígal fornn mani cretem* (vindicta in nos, si non credimus) 30[b]. *líit fornn aepert* (blasphemia in nos eius dictio) 2[a]. *badhé inmesso doberthar forrn* (gl. sic nos existimet homo) 8[d]. 2. pers.: *conroib delb inspirito foirib* (gl. det vobis roborari per spiritum eius in interiore homine, deus) Wb. 21[d]. *gaibid armma dé foirib* (sumite arma dei in vos), *act robed arma dæ foirib* (modo sit armatura dei in vobis) 22[d]. *ciadsléinech fuirib* (gl. quis vos impedivit veritati non oboedire?) 20b. *diarniráil furibsi et conabad fír anasbermis* (gl. olim putatis quod excusemus nos apud vos? 2. Cor. 12, 19) 18[a]. *ni dothabairt toirse fuiribsi anísiu* (gl. non ut contristemini) 14[d]. 3. pers. in forma dativi: *ecosc nabstal forib et ni ténat ambésu* (habitus apostolorum in eis et non faciunt eorum mores) Wb. 24[a]. *graif foraib* (gravis in eis, syllabis), *isgraif bís foraibsom* (gl. in lectione gravantur) Sg. 213[a]. 207[a]. Forma accusativi: *bás naill conutecht forru* (ut alia mors veniat super eos) Ml. 30r. *forg[are] forru* (imperium in eos; mox: *forgare for deib*) Sg. 161[b]. *dígal rectide forru* (gl. per legem iudicabuntur) Wb. 1[d]. *huissi do dígail forru* (gl. vasa irae apta in interitum) 4[c]. *docoith dígal forru* (gl. prostrati sunt in deserto) 11[a]. *rosíu docói grád forru* (antequam veniat gradus eis) 29[a]. *messinmirni forrusom* (iudicabimus de eis) 9[c]. *isairi cém liimse forrusom díltud eisséirgi cr.* (gl. si mortui non resurgunt neque Christus non resurrexit; i. e. propterea est item secundum me in illis negatio resurrectionis Christi) 13[b]. Est tamen interdum alternatio inter utramque formam: *nipo hetóir dorat digail foraib* (gl. sustinuit in multa patientia, deus) Wb. 4[c]. *ritecht gráid forib* (gl. probentur primum; supra *forru*) 28[c].

2. Praepositiones, quas sequitur dativus: *ó* (*ua*), *as* (*a*), *is*, *ós*, *oc*, *di* (*de*), *du* (*do*), *con*, *ren*, *iarn*; *fiad.*

Ó (a, ab), soluta UA (*oa*, praemissa *h* saepius *hó*, *hua*, p. 48), etsi cum pronominibus suffixis tertiae personae utriusque numeri induit formam UAD, inficit tamen sequentes consonas semperque alias nuda manet *ó*, *ua*, non solum ante vocales, sed etiam ante articulum, cuius vocalis absorbetur.

Exempla: *óthossuch* (gl. primitius, i. e. ab initio) Wb. 7[b]. *conda marb hóthoil cholno am. cr.* (gl. Christo confixus sum cruci; i. e. ut sim mortuus a voluntate carnis ut Chr.), *bad hothoil infognam* (gl. cum bona voluntate servientes) 19[a]. 22[d]. *uathecmungg gnímo* (gl. ab aliquo eventu, imponitur agnomen) Sg. 28a. *hua cheinn* (gl. a testa) 52[a]. *am. forcantar cathchomnidi ho sacardd hi tos[u]ch 7 m̄baithsetar 7 am. noingter iarum ho epscop. sic dana intindarscan iohain forcital innan doine 7 ambaithsed hitosuch 7 rooingthea iarum ho christ .i. rofoirbthiged ho christ 7 forcnad ingním tindarscan iohain* (ut instituuntur catechumeni a sacerdote primum et baptizantur, et ut unguntur postea ab episcopo, sic ergo incepit I. institutionem hominum et eorum baptismum primum, et uncti sunt postea a Christo, id est perfectum est a Chr. et finitum

opus quod incepit I.) Tr. 2ᵃ. *ocach indirgi* (gl. omni iniquitate, repleti), *ocech cenélu serbe* (omni genere malitiae, plenum os) Wb. 1ᶜ. 2ᵇ. *ó cach athig* (gl. omni vento, circumferamur) 22ᵃ. *anasberaid hó bélib* (quod profertis e labiis, quod dicitis) 7ᵈ. *óduthracht* (gl. ex animo, facientes voluntatem dei), *hua duthracht* (gl. ab affectu mentis, proficiscitur) Wb. 22ᵈ. Sg. 3ᵃ. *mani erthroitar hua dia* (nisi prosternitur a deo) Ml. 48r. *ó soilsi etarcni dé* (gl. a lumine deitatis, recedens) Wb. 1ᵇ. *is hosuidib ropu esartae* (gl. quibus Christus est expalmatus, alaphis) Tr. 94. *airbit comśuidich. oafograib liter naile maduellatar* (gl. simplicia, esse debent elementorum nomina; i. e. nam erunt composita e sonis litterarum aliarum, si declinentur) Sg. 4ᵇ. *hua fóisitnib innaṅdáne frisgniat 7 ataimet* (gl. a professionibus derivata, ut mechanicus grammaticus) 33ᵃ. *ó folt* (gl. acsi decalvetur, mulier; i. e. capillo) Wb. 11ᶜ. *ó fugull* (gl. iudicio contendit; in eodem loco: *fugąll*, *fugell*, gl. negotium adversus alterum) 9ᶜ. *ua lenomnaib* (gl. a lituris, dicitur litera) Sg. 3ᵇ. *áramtar duidchi sidi ónach fochun ailiu* (gl. nulla alia causa semivocales putabant φ et ϑ et χ) 6ᵃ. *ó adchaib seodoapos.* (gl. fluctuantes; i. e. flatibus pseudapostolorum) Wb. 22ᵃ. *o aimsir bicc* (a parvo tempore) 5ᶜ. *hó airegas* (gl. a principio, credidit) 7ᵇ. *ó ilballaib* (e variis membris, compositum corpus), *ó ilbélrib* (variis linguis, locuntur) 12ᵃ. 12ᵃ. *ohiris inamiriss* (gl. subvertunt universas domus, seductores) 31ᵇ. *óeritnichi* (gl. acceptabilitate) Ml. 57r. *hua imbiud innanamat* (gl. aquis magnis; i. e. abundantia hostium) 50r. *huath remglicci* (gl. pervicacia) 22r. *ualailiu mud* (alio modo) Sg. 25ᵇ.

Ante articulum: *ondaneulus* (gl. inscientia), *óndintólu* (gl. exundantia, abl.) Cr. 37ᵈ. 39ᵃ. *huandaisleán* (gl. articulo) Ml. 56r. *huanderigim* (gl. questione) 32r. *huandfailti* (gl. hilaritate) 53r. *huandfairsingmenmnaigi slain* (gl. magnanimitate salva) 43r. *cid asbere siu óndfogur* (gl. si bene dixeris spiritu; i. e. quid dices tu voce?) Wb. 12ᵈ. *huansuidiu biuc* (gl. modica sessione) Ml. 47r. *athscribend onphupa leo* (rescriptum a papa Leone) Cr. 40ᵃ. *uisse inboill dóass ónchiunn* (gl. caput ex quo totum corpus compactum et connexum) Wb. 22ᵃ. *huanchosmailigiud* (gl. comparatione) Ml. 26r. *ón bunud* (gl. a principali, accepit) Sg. 33ᵇ. *honaib selib eritib l. honaisleidmenaib*, (gl. sputaminibus susceptis), *honaib buillib* (gl. colophis, gl. alaphis) Tr. 3ᵇ. (91. 92. 93.) *onaib rechttáircidib* (gl. a legislatoribus) Sg. 44ᵃ. *huanaib cosaib hilignidib* (gl. iligneis pedibus, lectuli) 33ᵇ. *huanaib loiscthib* (gl. adustionibus) Ml. 55r. *huanaib celloríb* (gl. ex promptuariis) 12r. Ante pronomen possessivum infixum vel relativum: *huammuintir féin son* (gl. propriis proditus; i. e. a mea ipsius familia hoc) Ml. 20r. *huat etarcnu .i. huat ingnu* (gl. cognitione mea profundiora intellexisti; i. e. intellectu tuo, cognitione tua) 27r. *isuambraithrib arfoemat* (gl. a fratribus suis, sumunt decimas; = *ua-an-braithrib*) Wb. 34ᵃ. *ombí, uambiat, oambiat* (a quo est, sunt) Sg. fq. *huandirrudigeddar* (a quo derivantur) Sg. 33ᵃ. *insians ondid accobor limsa ícc cáich* (gl. volo vestra verba sensu meo loqui ut alios instruam, 1. Cor. 14, 19; i. e. sensus e quo est voluntas in me salvandi quemvis) Wb. 12ᵈ. *huambi nuall* (gl. tria; i. e. a quibus fit clamor) Tr. 10.

Praepositio cum pronominibus suffixis. Sing. 1. pers.: *berir animchomarc uáim* (gl. saluta Priscillam et Aquilam; i. e. offertur eorum salutatio a me) Wb. 31ᶜ. *manudfel inspirut nóib indiumsa nábith fochunn uaimm fein domœcnduch*

(gl. si cum gratia participo, quid blasphemor? 1. Cor. 10, 30) 11ᶜ. *rochúala uaimse* (gl. doctrina quam adsecutus es; i. e. quam audivisti a me) 28ᶜ. *commarí farńdígal huaimse iscoru dúibsi ón* (gl. si esurit inimicus tuus, ciba illum, Rom. 12, 20) 5ᵈ. *duchooid huaimse hitíre connacht* (abiit a me in terras C.) Tir. 11. 2. pers.: *léic úait, léic uáit* (sine a te, omitte) Wb. 6ᶜ. *cuire huait* (gl. tolle) Cr. 32ᶜ. *ní rohéla uáit* (gl. tu fili mi confortare in gratia) Wb. 30ᵃ. *conabad éicen doberad ní domsa huaitsu act combad tol* (gl. ne velut ex necessitate bonum tuum esset, sed voluntarium) 32ᵃ. *ní sochude rochreiti doneuch rochualammarni huaitsiu* (gl. domine, quis credidit auditui nostro? i. e. non multi crediderunt ei quod audivimus a te) 5ᵃ. 3. pers. masc. neutr.: *isdo iscoir indocbáal arishúad cach necne* (gl. soli sapienti deo: i. e. ei debetur gloria, nam ab eo est omnis scientia) Wb. 7ᶜ. *combed húad nuggabad alocc* (ut ab eo acciperet locum suum) Tir. 13. *gním uad feisin foir feisin* (gl. reciprocum; i. e. actio ex eo ipso in id ipsum) Sg. 209ᵇ. *huad fadisin flaith 7 brithemnacht* (gl. regalis suique generis) Ml. 53r. *arenindarbe analchi ood* (ut abigat vitia a se, homo) Cam. Fem.: *indliter huatinscana inchetna persan isuadi dam intinscanat inna aimsir olchenæ* (gl. sciendum, quod principalem literam quamcunque habuerit positio verbi, in suo loco servamus per omnem declinationem, ut amo amavi, erro erravi etc., Pr. 8, 15, 84; i. e. littera a qua incipit prima persona, ab ea etiam incipiunt tempora cetera) Sg. 157ᵇ. *aidlignitir dam uadisi* (gl. post omnes literas, quibus latinae dictiones egent, ponitur litera x) Sg. 4ᵇ. Plur. 1. pers.: *inbértar epistli uáin* (num ferentur epistulae de nobis?) Wb. 15ᵃ. *ni uainn raucsat ní accatar linn* (gl. non secundum traditionem, quam acceperunt a nobis, ambulant) 26ᵇ. *sochide rodascrib húan* (gl. nonnullis ad transcribendum dedimus) Cr. 32ᵇ. *ní lanech hudín alaile* (gl. domini sumus; i. e. non cuiusquam e nobis alter est) Wb. 6ᵇ. *am. fongní cach ball dialailiu isinchorp arafogna tallund cáich uanni dialailiu arammi óin chorp hí cr.* (gl. omnia membra corporis cum sint multa, unum corpus sunt, ita et Christus) 12ᵃ. *cofesid fiss scéel uánni* (gl. ut cognoscatis quae circa nos sunt) 27ᶜ. *doneuch rochuale cách huan ni* (gl. quis credidit auditui nostro? i. e. ei quod quisque audivit a nobis) 5ᵃ. 2. pers.: *nipo uáib act ba o apstalib* (gl. an a vobis sermo dei processit?) Wb. 13ᵃ. *berar animchumarcc huáib* (gl. salutate Priscillam et Aquilam) 7ᵇ. *ní dúibsi issóibud spiritalia uainn dúibsi et carnalia uáibsi dúnni* (gl. si nos vobis spiritualia, documenta, seminavimus, magnum est si vestra carnalia metamus? 1. Cor. 9, 11) 10ᵈ. *niba óin gebas ambuáid huáibsi* (qui sumet victoriam, de vobis, ne unus sit) 11ᵃ. 3. pers.: *cách aletkó dib* (seorsum quisque de iis) Tir. 8. *condan fírianichthi úadib* (ut simus iustificati ab eis, peccatis) Wb. 2ᵈ. *farnimchomarc uaidib úili* (gl. salutant vos quicunque sunt fratres; i. e. vestra salutatio ab eis omnibus), *berir doimchomarc uaidib* (gl. salutant te qui mecum sunt omnes), *berir doimchomarc huaidib huili* (gl. salutant te etc.) 24ᵇ. 31ᵈ. 32ᵃ. *huadib féissnae* (gl. per se) Sg. 144ᵃ. *tecmaing dam buith briath. huadibsem ut uilico ondí asuilicus* (gl. dignitatum nomina pleraque ex verbis vel nominibus nascuntur quae faciunt verba ut consul a consulendo; i. e. accidit etiam ut sint verba ex eis, nominibus, ut vilico a vilicus) 156ᵃ.

AS (e, ex), in compositione AS, ASS, ES, ESS, alternat cum A sicut particula inseparabilis *es-* (gall. vet. *ex-*, p. 49) cum *e-*, post utramque formam

servato statu primitivo consonarum (p. 179). Forma originaria *as*, *ass* praeter compositionem integra manet ante articulum et pronomina quaedam.

A: *arberr ciall cech muid ainfinit* (gl. infinita pro omni accipiuntur modo; i. e. profertur intellectus cuiusvis modi ex infinitivo) Sg. 190[a] *indarpe aoentu* (eiectio ex unitate, fratrum) Wb. 26[b]. *rúna dothabairt á óensonaib* (gl. interpretatio sermonum) 12[a]. *ammedón indomuin ut iudei 7 assa immechtraib ut gentes* (gl. intus et foris) Tr. 72. *allatin* (e latino) Ml. 3[a]. *ag. anísiu, agc. anisiu* (e graeco hoc) Sg. 148[b]. *tintúuth abélru innalaill* (interpretatio e lingua in aliam), *abelru imbélre* (gl. interpretationem, habet) Wb. 12[b]. 13[a]. *comscugud abás imbás. abás imbethith* (immutatio e morte in mortem, e morte in vitam) 13[d]. *túath dǽ adóiri* (gl. resurrectio iam facta; i. e. populus dei e captivitate) 30[b]. *ruri anacht trimaccu asurnn tened* (dominus qui servavit tres filios e furno igneo), *in[n]aingel tarslaic petrum aslabreid* (angelum qui liberavit P. e catena) Colm. h. 29. 33. *a persin innaní asbeirtis* (e persona, parte, opinione eorum qui dicebant), *apersin indiudidi asbeirsom anísiu* (e p. Iudaei dicit hoc) Wb. 4[c]. 5[a]. *intan labratar indfilid apersin innañdea* (gl. per poëtarum προσωποποιΐας, id est conformationes vel per responsa dei) Sg. 162[a]. *a cáin* (gl. a fratre, educitur Abel in agrum) Tr. 120. *atuaith ituáith* (e populo in populum, e regione in regionem) Wb. 15[d]. *atir tairngeri* (e terra promissionis) Tr. 130.

AS, ASS: *na ilchialla asindóinrainn* (gl. profundae multitudinis sunt capaces; i. e. variae significationes ex eadem parte) Sg. 197[a]. *isdo imthrenugud ón as ind fetarlaici* (est ad confirmandum id e vetere lege) Tr. 39. *arbertar as nóen tarmoirciunn* (gl. ex eadem forma) Sg. 33[a]. *hore am essaminse precepte asmochuimriug islia de creitfess* (gl. quae circa me sunt, vincula, magis ad profectum venerunt evangelii; i. e. quia sum constans praecipiendi e captivitate mea, eo plures credent), *hóre nopredchimse asmochuimrigib* (gl. confidentes vinculis meis) Wb. 23[b]. *tresinfuil storidi doreiset assathóib* (gl. redemptionem per sanguinem eius; i. e. per sanguinem historicum qui effusus est ex eius latere) 20[d]. *assa immechtraib* (ex eius extremis; v. supra) Tr. 72. *cenascur sáitha asachiunn act etardibe* (gl. poenas solvent in interitu in aeternum a facie domini) Wb. 25[d]. *manid tesarbi ní dimaith assagnímaib* (gl. si omne opus bonum subsecuta est, vidua; i. e. si non defuit quidquam boni ex operibus eius) 28[a]. Eodem pertinere videtur formula comparativum augens *messa assamessa, moo assamoo* etc. (cf. p. 277). *istacáir dúnn acháin fochell asarchorp* (gl. omnes nos manifestari ante tribunal Christi oportet, ut referat unusquisque propria corporis sui, 2. Cor. 5, 10) Wb. 15[c]. *ascaching donforslaice taithmet anma ignatí* (ex omni periculo liberet nos memoria nominis Ign.) Colm. h. 18. *clerich herenn dollotar dairi patraicc ascechsét* (clerici Hiberniae venerunt ad custodiendum P. ex omni via) F. h. 61.

Coniunctae praepositionis cum pronominibus suffixis exempla quaedam: *ni béram ass* (non feremus ex eo, mundo, quidquam; *bith*, mundus, masc.) Wb. 29[b]. *intan aramberar ciall breth. gníma ass. intan aramberar ciall chesta ass* (si profertur intellectus verbi activi, passionis, ex eo, vocabulo) Sg. 148[b]. *intan aramberar gnim eissi. intain aramberar cesad essi* (si enuntiatur activum, passivum, ex eo, participio; *ranngabál*, partic., fem.) 196[b]. *rúna dothabairt á óensonaib et precept essib iarum* (gl. interpretatio sermonum) Wb. 12[a]. *ni tucthar cenn*

essib (gl. genealogiae indeterminatae; i. e. non percipitur finis ex eis) 27[d]. *bertar drogními essib* (feruntur malefacta ex iis, membris) 25[c]. *arbertar im̄ atuisil esib etir huath. 7 hil.* (gl. in i duo sunt denominativa ut plerisque videtur indeclinabilia, frugi, nihili, a fruge, nihilo, Pr. 4, 2, 7) Sg. 51[b]. *arberr ciall innan ule mod eissib* (gl. participia potestate et vi significationis omnes continent modos) 190[a]. Ceterarum non legi exempla; licet conicere *asum* (e me), *asut* (e te), *asunn* (e nobis) etc.

ÍS (infra) et ÓS (super), oppositae significatione praepositiones, ut adi. *ísil* (inferus), *uasal* (altus), subst. *ichtar* (inferior pars), *ochtar* (superior pars).

ÍS: *hís bronnait* (gl. infra ventriculum) Sg. 46[a].

ÓS, soluta UAS (*huas*): *oscech anmimm ainmnigther* (gl. nomen quod est super omne nomen quod nominatur) Wb. 21[a]. *isnaib rendaib fail húas gréin* (in signis quae sunt supra solem) Cr. 18[c]. *eter litre ni huas litrib* (gl. ut Latini in versu scribebant, notam aspirationis Graeci), *huas litir suidigthir leo* (gl. nunc autem dexteram eius partem supra literam ponentes, Pr. 1, 8, 47) Sg. 17[b]. *húasill.* (gl. supra syllabam) 68[b].

Exempla cum pronominibus suffixis: *críst issum críst uasum* (Christus infra me, Chr. supra me) Patr. h. *drochet bethad bíd issum bennacht de athar úasum* (pons vitae sit infra me, benedictio dei patris supra me) Sanct. h. 4. *isósib* (gl. super omnes; i. e. est super eos) Wb. 2[b]. Inde supponendae formulae *isut, uasut, isunn, uasunn* etc.

OC (interdum *uc* in L. Ardm., *ic* ap. Corm.), cui conferenda subst. adi. *ocus* (propinquitas, vicinus) et coni. *ocus, acus* (et), respondet lat. *iuxta, prope, apud*, praesertim cum infinitivo sive substantivo verbali supplens participium praesentis.

Exempla: *comchetbaid són ocdenum in pectho* (consensio haec in faciendo peccato) Tr. 102. *napa chondarcell ocfocru apecctha dochách* (gl. nemo contemnat te et mone illos; i. e. ne sis connivens in monitione sui cuique peccati) Wb. 31[c]. *ocuain et airlicud* (gl. benignas; i. e. in commodando et praebendo) ibid. *oc asgnam glo. et hono.* (in acquisitione gloriae et honoris) 1[c]. *óis foirbthe bite ocbaithius* (gl. puerorum custodes, gl. paedagogi, 1. Cor. 4, 15) 9[a]. *biuusa oc irbáig* (sum in gloriatione, glorians, glorior), *ató occombáig friss* (gl. in quo laboro certando; i. e. sum certans cum eo, certo cum eo) Wb. 16[d]. 26[d]. *ocnertad neich roprecad dúibsi* (gl. laboravit in vobis; i. e. confortans quod praedicatum est vobis), *occomalnad soscéli* (gl. laborant in domino; i. e. implentes evangelium) 7[b]. *ni fóisitis déicsin agnúsa iarmbid dó ocaccaldim dé oc tindnacul recto dó* (gl. fuit in gloria, ita ut non possent intendere filii Israel in faciem Moysi propter gloriam vultus eius, 2. Cor. 3, 7; i. e. non sustinebant videre eius faciem, postquam fuit in collocutione dei in acceptione legis) 15[c]. *robói hirúnaib inna deacte octuiste dúile* (fuit in mysteriis deitatis in creatione mundi) 5[c]. *nipu imdu do inmann cid trén octecmallad* (gl. scriptum est: qui multum habuit non abundavit; i. e. non fuit abundantius ei manna quamvis sollerti in collectione), *nipu lugu achuitsidi ciabo lobor octecmallad* (gl. et qui modicum, habuit, non minoravit, 2. Cor. 8, 15; i. e. non fuit minor eius portio, quamvis esset vecors in c.) 16[c]. *octecht imbethil* (in eundo B.) Ml. 38r. *octabairt bendachtae foir* (in danda benedictione ei) Tr. 85. Rarius coniungitur cum nominibus locorum: *uccraith*

bilich (prope R. B.), *ucsci pátric* (prope S. P., rubum Patricii), *uccdomnuch már críathar* (ad D. M. Cr.) Tir. 8. 9. 11.

Cum articulo: *trisincredo son gaibther ocinbaithis* (per illud credo quod canitur in baptismo) Tr. 68. *iss. asber infer intan m̃bis ocindoipred .fotuo goithimm.* (gl. fotuo; i. e. futuo) Sg. 190ᵇ. *oc na fothairethib palnacdib* (gl. iuxta balneas: ad urbem pro iuxta urbem, ad balneas pallacinas [sic cod., leg. palat.], hoc est, iuxta balneas, Pr. 14, 3, 24; cf. p. 216) 217ᵃ.

Ante pronomina possessiva praesertim a vocalibus inchoata plerumque invenitur geminata praepositionis consona (cf. *inn* ante pronomina, supra p. 627): *fáiltisi trerath inspirito occaairitin* (gl. excipientes verbum cum gaudio spiritus sancti) Wb. 24ᶜ. *istacair censæ occa forcitul* (gl. instruite in spiritu mansuetudinis; vocis *censæ* scriptio minus certa, vix tamen leg. *æncæ*, innocentia) 20ᶜ. *occachomalnad* (gl. in his esto) 28ᵈ. *conrobad cuit doibsom occatimthirecht* (gl. obsecrantes nos communicationem ministerii, 2. Cor. 8, 4) 16ᵉ. *imba immalei do occa[r]taithchricc et occarnáinsem* (gl. quis accusabit, quis est qui condemnet? simul autem Iesus Christus?) 4ᵇ. Item: *nifil nech and occtadradso acht meisse móinur* (gl. ego relictus sum solus; i. e. in adoratione tua) Wb. 5ᵃ. Contra: *oc farningrim* (in persecutione vestra) Wb. 5ᵈ. *ocbarless* (ad commodum vestrum) 25ᵉ. *ocmothoéitse* (in aditu meo) 26ᶜ. *ocduguidiusiu* (in supplicatione tua) Ml. 22ᵃ.

Post praepositionem hanc interdum vocalis sequens, ut articuli, particulae compositae, pronominis, in *o* mutatur assimilatione: *ocondalṡuidiu* (gl. circa forum: circa pro iuxta accipitur ut circa forum) Sg. 218ᵇ. *enodcainti ocondṡruthsin* (gl. coniurato descendens Dacus ab Histro, Verg. Georg. ap. Pr. 11, 7, 27; i. e. coniurati ad hunc fluvium) 194ᵃ. *fubíth doñgníat cercol ocondocbáil* (gl. sunt sui cuique planetarum circuli, quos Graeci apsidas in stellis vocant, Beda de rer. nat. c. 14; i. e. quia faciunt circulum in splendore) Cr. 18ᵈ. *occoesercuin* (gl. ferro sonat fraxinus; i. e. in excisione sua) Sg. 67ᵃ. *atá ocoscríbunt beos* (gl. in libro quem scribit; i. e. est in eo scribendo, scribit eum adhuc) Sg. 213ᵇ.

Cum pronomine suffixo 3. pers. sing. masc. et neutr. exempla: *hóbói mochland et mocheneél isocfrecur céill dœ atáa isocca dam attósa* (gl. deo servio a genitoribus meis; i. e. ex quo fuit proles mea et genus meum, in ministerio dei est, in eo sum et ego) Wb. 29ᵈ. *isoca ataaid beos* (gl. ministrastis sanctis et ministratis; i. e. in eo, ministerio, estis adhuc) 33ᵈ. *act mad oéntu dúib occa* (nisi unitas, consensus vobis est in ea re) 9ᵈ. *biith dam farcuitsi occa, biid arcuitni occa* (sit etiam vestra pars in eo, sit nostra pars in eo) 11ᵇ. 24ᵃ. *ní torbe lasuidiu precept doib manidénatar ferte occa* (gl. Iudaei signa petunt; i. e. non prodest apud hos praecipere iis, nisi fiunt miracula in eo, inter praecipiendum) 8ᵃ. Interdum *occo* assimilata vocali: *cid anuathath nísiu arnaroib occo* (gl. relictus sum solus et quaerunt animam meam; i. e. etiam hic unus ne sit in ea, adoratione) 5ᵃ. *rosariged manda. occo, rosariged mandatum legis occa* (contemptum est mandatum legis in eo, in perpetrando peccato) 3ᵃ. *ishécen ainmne occo* (gl. si quod non videmus speramus, per patientiam expectamus; i. e. necessaria est patientia in eo) 4ᵃ. *óin menme lib occo et óin gním* (una mens vobis in eo et una actio) 6ᵈ. Rariora ceterarum, ut plur. 1. pers.: *inspirut noeb immund innunn ocus ocunn* (spiritus sanctus circa nos, in nobis et apud nos) Mael. h.

3. pers.: *ara ruichiuir moguth occaib* (propter quod redemit servitutem apud illos) Ml. 43r.

DI alternans cum DE, significans lat. *de, ex, ab*, interdum intellectum genetivi exhibens, ut *do* dativi.

Exempla: *ní dichárachtraib* (gl. non de literis dicimus) Sg. 3[b]. *dinaimtib* (gl. de osoribus, dicunt) Ml. 16[d]. *nidichorp atóosa* (gl. non sum de corpore), *ní nádmbed arse dichorp* (gl. non ideo non est de corpore) Wb. 12[a]. *óin diairchinchib* (unus e principibus) 7[b]. *nípathé indíi beta thuicsi diiudeib nammá* (gl. vocavit nos non solum ex Iudaeis) 4[c]. *de iudeib ón* (gl. maxime qui de circumcisione sunt) 31[b]. *deiudéib dobarnaip digeintib dothit* (gl. cum Barnaba adsumpto et Tito, ascendi Hierosolymam) 18[d]. *dicach leith* (a quavis parte) 17[b]. *ni torban dom níi disin* (non prodest mihi quidquam de hoc) 12[b]. *disin doerrbling* (gl. unde desilit; i. e. inde desiluit) Tr. 59. *de śiu* (de hoc, ab hac parte) in Sg.: *frie deśiu* (gl. citra), *fri alpai ṅdesiu* (gl. cis Alpes) 71[b]. 217[a]. *diéis* (gl. retro) Cr. 31[b]. *ní derscigem nech dialailiu* (non differimus quisquam ab altero) Wb. 2[a]. *derscugud dineuch* (differentia ab aliquo), *do derscuguth diposit* (ad differentiam a positivo) Sg. 42[a]. 43[a]. *lán diuisciu* (plenus aquae) Inc. Sg. *lán alám ditherfochraic* (plena eius manus muneris) Ml. 36[b]. *islán dineuch thorṅther tresinnainmnigudsin* (gl. significat plenum esse aliquid eius quod significatur) Sg. 59[b]. *mór di maid, mór dimaith* (multum de bono, boni) Wb. 4[b]. 11[a]. *oadcuaid rúin icce incheneli dóine et andorigeni dia airriu demaid asber iarum dam arandath disom dimaith* (gl. obsecro itaque vos ego vinctus in domino ut digne ambuletis, Eph. 4, 1; quod fecit eis boni, etiam sitis eiusdem, boni, de bono) 21[d]. *ar is dilus bis forsnaib cairchib dognither inchorcur buide* (nam de herba, quae est in saxis, fit purpura badia) Tr. 115.

Cum articulo: *dindínit bed śástai* (gl. Cato de agna pascenda) Sg. 39[b]. *din mulluch* (gl. de vertice) Tr. 140. *isdinaib preceptoribsin asrobrad* (gl. scriptum est; i. e. de his praeceptoribus dictum) Wb. 5[a]. *faith cach fer dinaib feraib hisiu* (gl. vere deus in vobis; i. e. propheta quivis vir ex viris his) 12[d]. *asoerthar dinaib imnedaib* (se liberari a passionibus) Ml. 40r. Cum pronominibus possessivis: *cododonat arnapat toirsich dimchuimregaibse* (gl. viderunt faciem meam in carne ut consolentur corda ipsorum), *confessid dam fiss scél uáimse et arnabad toirsig dimchuimriugsa* (gl. quem misi ad vos ut cognoscatis quae circa nos sunt et consoletur corda vestra; ne sint, ne sitis tristes de vinculis meis) Wb. 26[d]. 27[d]. *nifetorsa dimmuintir act fíacc find* (nescio ego de familia mea nisi F. pulchrum) Tir. 11. *congaba cach desimrecht ditgnimaib* (gl. te ipsum praebe exemplum bonorum) Wb. 31[c]. *dimuintir drommo líus l. diamanchib* (de familia Dr. L. vel de monachis eius) Tir. 3. *facab nóib dia muintir and* (reliquit sanctum de familia sua ibi) Tir. 8.

Formulae praepositionis cum pronominibus personalibus suffixis. Sing. 1. pers.: *cid arandéntar pecthach díim* (gl. quid tanquam peccator iudicor?) Wb. 2[a]. *conrogbat desimrecht díim* (gl. omnia sustineo propter electos; i. e. ut sumant exemplum de me) 30[a]. 2. pers.: *conrogba cách desimrecht díit* (gl. exemplo esto fidelium) Wb. 28[d]. 3. pers. masc. neutr.: *ató occombáig friss... imgabáil desimrechte de* (gl. in quo laboro certando secundum operationem eius, Christi; i. e. certo cum eo sumens exemplum de eo) Wb. 26[d]. *ní óg thindnacul*

asmbeir som óre rotectsat ní de riam (gl. ut aliquid impertiam gratiae vobis spiritualis ad confirmandos vos, desidero vos videre; i. e. non integra contributio, quam dicit, quia receperunt aliquid de eo, spiritu, antea) 1[a]. *imforlinged mór namri de* (gl. fecit ut nos efficeremur iustitia, 2. Cor. 5, 21) 15[d]. Fem.: *condergensat rainn foleith di* (gl. an bene separaverint participium ab aliis partibus grammatici, quaesitum est; i. e. quod fecerunt partem per se ex eo, *ranngabál*, partic., fem.) Sg. 187[b]. Plur. 1. pers.: *focertam fíal diinn* (gl. nos omnes revelata facie; i. e. deponimus velum de nobis) Wb. 15[b]. *commimmis angraib dúibsi dogabaal desimrechta díinn* (gl. ut nosmet ipsos formam daremus vobis ad imitandum nos) 26[b]. *ní dondaum storidiu act isdinni preceptorib arisdíin asrobrad andedeso* (gl. non alligabis os bovi trituranti ... propter nos scripta sunt; i. e. non bovi naturali – an neglegentius scriptum (v. infra) pro *dindaum*, de bove? — sed de nobis praeceptoribus, de nobis dictum utrumque) 10[d]. *inbértar epistli uáin dothabairt testassa dínn ... dober teist dínni cretem dúibsi* (gl. numquid egemus commendaticiis epistulis ad vos? epistula nostra vos estis; i. e. num ferentur a nobis epistulae ad dandum testimonium de nobis? fert testimonium de nobis fides vestra) 15[a]. *bacoir dúibsi ciadoberthe testas dinni* (gl. vobis, proficit) 15[d]. *conrogabthesi desimrecht dinni* (gl. nunc gaudeo in passionibus pro vobis) 26[d]. 2. pers.: *ní diib attáa briathar less* (non de vobis est sermo ei) Wb. 13[c]. *ished inso dogní colnidi diib* (gl. cum sint inter vos zelus et contentio, nonne carnales estis?) 8[c]. *condid diib rogab cách deissemrecht* (gl. ita ut facti sitis forma omnibus credentibus) 24[c]. *ní áil dún tabart testassa dínn na diibsi* (gl. non nobis necesse quicquam loqui) 24[c]. *roerbad dúnni forcell dothabirt díbsi illaithiu brátho. guidmini airndip maith aforcell doberam diibsi* (gl. creditum testimonium super vos in die illo in quo etiam oramus semper pro vobis) 25[d]. *ismór indcthiden file domsa diibsi* (gl. volo vos scire qualem sollicitudinem habeam pro vobis) 26[d]. *ciarodbatar tirbithi aili fornn robo diliu linn dethiden díbsi* (gl. ex multa tribulatione et angustia cordis scripsi vobis; i. e. quamquam fuerunt angustiae aliae nobis, fuit propior nobis cura de vobis) 14[d]. 3. pers.: *ma beith nech bes maith diib* (si quis sit qui sit bonus de iis) Tir. 3. *ni sochude diib ataat and* (gl. non multi sunt nobiles; i. e. non multi ex eis sunt) Wb. 8[a]. *dorigénsat ... deu diib* (fecerunt deos de illis, f. eos deos) 7[d]. *dirogbad .a. diib* (gl. quaeritur cur in vah et ah post vocales ponitur aspiratio et dicimus quod apocopa facta est extremae vocalis cui praeponebatur aspiratio, Pr. 1, 5, 25; i. e. absumpta est a ab eis) Sg. 9[b]. *óendai oenlitre dodénum díb hiscribunt* (gl. singulas: Graecorum doctissimi singulas fecerunt eas literas, quippe pro th ϑ, pro ph φ, pro ch χ scribentes, Pr. 1, 5, 24; i. e. singulares, unicas litteras facere ex eis in scribendo) Sg. 9[a].

Pro hac praepositione, sicut hodie (O'Don. p. 300), interdum iam in libris nostris neglegentius scriptum invenitur *do*, ut in his: *epert do techt* (dictum de adventu) Ml. 15[a]. *huare nad robáe ni do degnímaib leu* (gl. iter impiorum peribit; i. e. quia non fuit quidquam de benefactis in iis) 15[d]. *foselgatar abrathir a tunig som do fuil* (subleverunt eius fratres tunicam illius sanguine) Tr. 4[b]. Item cum articulo: *asbeirsom anaccobor donspirut hóre doninfet anaccobor donduini* (gl. qui scrutatur corda scit quid desideret spiritus; i. e. dicit ille desiderium spiritus, quia inspirat desiderium homini) Wb. 4[b]. *dondaum* (v. supra) 10[d]. *donaib caircib* (gl. purpura, milites Christum induunt; i. e. de saxis) Tr.

115. *madudrignius ní donaib remeperthib* (siquid feci de antedictis) Ml. 23[b]. *dinaib culasaib no donaib etarcnaib* (gl. de experimentis) 19[d].

DO, rarius DU, quam formam L. Ardm. et Ml. potissimum praebent, ad litteras respondens slav. *do*, got. *du*, germ. *to*, *zu* (ad), praepositio frequentissima, substantivo praemissa ad significandum dativum, qui paucis loquendi formulis exceptis (cf. syntaxin nominis) si non cum alia praepositione, cum hac coniungitur,. ut *du erchradaitid* (gl. uanitati) Ml. 64r. De his et aliis exemplis cum articulo: *dond*, *don*, *donaib*, frequentissima iunctione, conferatur declinatio nominis et articuli.

Ad quam significationem proxime accedunt: *teora greca inso dondí as legendi* (gl. τοῦ ἀναγνωστέον καὶ τοῦ ἀναγινώσκειν καὶ τοῦ ἀναγινώσκεσθαι; i. e. tria graeca haec pro eo quod est legendi) Sg. 148[b]. *cesu meinciu aranecar uerbum do epert donaib huilib rannaib arecar dam cidso indhuatad no. de epert doib* (gl. licet pro omnibus dictionibus dicere verba, frequentique usu hoc approbatur, nec non etiam nomina, sed raro ut Virgilius in VI. Aeneidos: foliisque notas et nomina mandat, Pr. 8, 1, 1; i. e. etsi saepius invenitur verbum dictum pro omnibus partibus, invenitur etiam, quamvis raro hoc, nomen dictum pro iis) 137[b]. De usu huius praepositionis praesertim cum pronominibus pro nominativo vel genetivo vid. syntaxin.

Profert eadem, sicut praep. *ar*, intellectum aut loci et temporis, tam in statu quietis quam post verba motionis, aut causae.

Exempla praepositionis locum designantis in statu quietis: *itoimtiu nábad do hierúsalem* (in cogitatione se non esse Hierosolymis) Wb. 16[d]. *doluc innanan-m̃an inchoisc ceníuil* (gl. in aliis loco cognominum aliorum agnomina, accipiuntur, Pr. 2, 5, 24), *do luc infinite* (gl. loco infinitivorum, ponuntur) Sg. 28[b]. 154[b]. *conid riagolda caro dondainm̃nid inchrutsin* (gl. eius quod est caro diminutivum caruncula: vetustissimi etiam nominativum haec carnis proferebant qui magis rationabilis est ad genetivum ... itaque eius, quod est caro, diminutivum caruncula est, ut virgo virguncula etc., Pr. 3, 3, 17; i. e. ut sit regulare caro in nominativo hoc modo) 93[b]. *doainm̃nid* (in nominativo) 64[a]. Post verba motionis: *luid duardd machae, luid conchad duart machae* (ivit Ardmacham, ivit C. A.) Tir. 15. *ni epur frib innalmsin berar do hierus.* (non dico vobis eleemosynam quae feratur Hierosolyma) Wb. 16[d]. *iarnatabairt ho filisnib do hierusam.* (gl. arca in Hierusalem revocata; i. e. a Philistaeis Hierosolyma) Ml. 2[b]. *nad tintaesiu allatin do gregaib* (noli id vertere e latino in graecum) 3[a]. *ho sleib do sleib* (e monte in montem) 29[d]. *cid do váir* (gl. etsi ad horam) Wb. 16[b]. *ni duchoscrad intempuil storidi ralasom 7 dia adchumtuch aithirriuch* (non ad destructionem templi historici id coniecit, rettulit ipse et ad eius restitutionem denuo) Ml. 80r.

Exempla praepositionis causam indicantis: *luid sechnall iartain duchúursagad pátricc* (ivit S. postea ad obiurgandum P.) Tir. 14. *do dechor* (gl. differentiae causa) Sg. 28[a]. *do derscugud* (propter differentiam), *do thaidbsiu*, *do thaidbse* (ad comprobationem, dicitur hoc) Wb. Sg. fq. Saepe cum substantivis verbalibus respondet germ. *zu*, angl. *to* infinitivis praemisso: *biid din a confessio hisin dofóisitin pecthae biid dan domolad biid dan do atlugud buide dofóisitin din atasom sunt* (est ergo confessio haec confiteri peccata, est porro

laudare, est porro gratias agere; confiteri ergo hoc est hic) Tr. 2[b]. Alia exempla vid. supra pp. 483 sqq.

Mutatur praepositio *du* in DI ante pronomina inchoata vocali *a*. E frequentissimis eiusmodi exemplis ecce pauca: *dutét iarsin diachennadich aicme becc* (accessit postea ad familiam eius gens parva) Tir. 8. *tairngire flatho diachlaindsom* (promissio imperii proli ipsius) Ml. 38r. *dia adchumtuch* (v. supra) 80r. *inbrosnae dombert side dia ebairt fesin* (rogus quem attulit hic ad suam ipsius immolationem) Tr. 4[b]. *dothoorund aluic lais 7 diachoisecrad* (ad circumscribendum locum eius cum ipso et ad consecrandum eum) Tir. 13. *dosbertar dia athir iarum* (attulerunt eam, tunicam Iosephi, ad patrem eius postea) Tr. 4[b]. *ani asmaith ladia doguidi ished tinfetsom dianóibaib* (gl. spiritus secundum deum postulat pro sanctis, Rom. 8, 27; i. e. id quod est bonum secundum deum ad petendum, hoc inspirat ipse sanctis suis) Wb. 4[b]. *anastorbe do sochudi dianícc* (quod est utile multis ad salutem eorum), *apredchas diaclaind. diammuintir* (gl. mulier prophetans; i. e. quae praedicat proli, familiae suae) Wb. 11[c]. *artroidfeasiu inna drochdaini adœ diananduch* (prosternes malos homines, deus, ad malitiam ipsorum) Ml. 48r. *dullotar maicc cathbad diammennut iersin* (venerunt filii C. ad domicilium suum posthac) Tir. 9. *intain guidmeni inducbáil diarcorp et diarnanimm iarnesséirgiu* (cum petimus gloriam corpori nostro et animae nostrae post resurrectionem) Wb. 4[a]. *arni ráncatar som less ascríbint mainbed díarnertadni hifochidib* (gl. quaecunque scripta sunt, ad nostram doctrinam scripta sunt; i. e. ad confirmationem nostram in tribulationibus) 6[c]. *diarcoscni* (gl. ad correptionem nostram) 11[a]. *intí dianairchissi dia* (is cui parcit deus), *peccad diaforgénsam cosc* (peccatum, cui servivimus hucusque; *do-an-*, *do-a-*) 3[c]. 4[c]. *cumacte diandid cóir infognam* (potestates, quibus est iustum servire) 6[a]. *dú diarbu etarcnad inmacc hisin .i. doathir* (gl. unde agnitus est) Tr. 22. *moge et timthirthidi indi diaruchretsidsi* (servi et ministri eius cui credidistis) Wb. 8[a]. *cib cenél tra diaroscribad indepistilso* (quaecunque igitur natio est ad quam scripta est haec epistula) 3[b]. *na fridoirced nech dialailiu et do dia* (ne quis offendat in alterum et in deum), *fognad cach dialailiu* (serviat quivis alteri) 14[a]. 20[b]. Tamen etiam *u* servato: *dummímdidnaad duaberrad tarmuchenn* (ad me consolandum, tondendum se pro me) Tir. 11.

Formulae praepositionis cum pronominibus suffixis personalibus. Sing. 1. pers.: *istoich dom farnguide* (gl. rogo ergo vos) Wb. 9[a]. *isdia som domsa* (est deus ipse mihi) 1[a]. *dlegair domsa precept docách* (gl. debitor sum, sapientibus et insipientibus) 1[b]. 2. pers.: *dothudidin domenman doaidgniu dobeir cach maid duit* (ducere mentem tuam ad cognitionem affert omne bonum tibi) Wb. 1[c]. *induit fein fadonach ailiu* (utrum tibi ipsi an cui alii?) Sg. 209[b]. *isairi ní thabur duit ón* (gl. nam a carui vel caritum vel cassum videtur posse dici, Pr. 9, 10, 56) 173[b]. *ni duitsiu ismug isdodia* (gl. alienus servus, domino stat aut cadit) Wb. 6[b]. *isduitsiu tucad ópátricc* (tibi datum est a P., carpentum) Tir. 14. *issaingnuis duitso thóinur hisvidiv indepert* (gl. egomet) Sg. 208[b]. Hic quoque saepius deficiente vocali *de* vel *di*: *ni lour deit* (non sufficit tibi) Wb. 10[c]. *bid íce deit féin* (gl. te ipsum salvum facies) 28[d]. *ba toich deit dam* (conveniebat tibi etiam) 29[a]. *indoich epert detsiu* (gl. dicis ergo? i. e. num convenit dicere tibi?) 5[b]. *arnaphé som conéit détso* (gl. noli cibo tuo illum perdere, fratrem,

Rom. 14, 15) 6[c]. *ismó afius deitsiu* (gl. melius tu nosti; i. e. maior est eius notitia tibi) 30[a]. *ba coscc carat limm dit a gentlidi* (gl. gratis et non secundum merita insertus es) 5[b]. *ní thabur dit ón* (gl. a reminiscor supinum in usu non inveni; sed supra: *ní thabur duit*) Sg. 179[a]. 3. pers. masc.: *contubart fland febla acheill dóo* (ut daret F. F. cellam suam ei) Tir. 15. *nebchomaitect dó* (gl. noli propter escam destruere opus dei) Wb. 6[c]. *níbo comitesti dó* (gl. scimus quoniam iudicium dei etc., Rom. 2, 2) 1[c]. *nach nastad incretmech et na coméitged dó* (gl. quodsi infidelis discedit, discedat, non est enim servituti subiectus frater aut soror in eiusmodi, 1. Cor. 7, 15) 10[a]. Sed etiam: *dibliadin rembas dáu* (biennio ante mortem ei, i. e. eius) Tir. 3; scotice: *hisund dubeir sacorfaic dau* (hic da sacrificium ei) L. Dér. Fem.: *sechithed rii aless arintaibrid di* (gl. adsistatis ei in quocunque negotio, Phoebae sorori) Wb. 7[b]. *iscumme dí* (est idem ei, mulieri) 11[c]. Plur. 1. pers.: *ni góo dún friarcubus* (gl. testimonium conscientiae nostrae) Wb. 14[c]. *isuisse a sercc dorat mór di maid duún* (convenit eum amare, praestitit multum boni nobis) 4[b]. *ammi corp do cr. et iscenn som duunni* (gl. unum corpus sumus in Christo; est caput ipse nobis) 5[d]. *isdúnni* (gl. nos quibus) 2[d]. *innahí ruptar ardda dunnai* (quae fuerunt alta nobis, sidera) Cr. 18[b]. 2. pers.: *ní dlegar ní dúib* (gl. nemini quicquam debeatis) Wb. 6[a]. *bed imthuge dúibsi cr.* (gl. induite vos dominum) 6[c]. *ní uainni duibsi* (gl. cognoscitis quia nos non sumus reprobi) 18[b]. 3. pers.: *iartabuirt baithis duaib* (postquam datum est baptisma iis), *pridchis duaib* (praedicavit iis) Tir. 1. 8. *isdoib asrirther lóg apecthe* (gl. mercedem quam oportuit in semet ipsis recipientes) Wb. 1[c]. *isfiadnisse doib ácúbus* (gl. testimonium reddit illis conscientia ipsorum) 1[d]. *cometect dóib* (gl. imbecillitates infirmorum sustinere debemus) 6[c]. *isaithiss doibsom cid anisiu* (gl. quidam dicunt etc., 1. Cor. 15, 12) 13[b]. *bithé doibsium am. andeuson* (sint hi ipsi sicut dei ipsorum) Ml. 34r.

CON (respondens lat. *cum*) servata ante vocales et medias *d*, *g*, variata alias ut praet. *in*, scripta CO (CU) ante *s*, *f*, *t*, *c*, *p*, assimilans *n* labiali *b* et liquidis (etsi harum geminatio saepius omittitur), cum *s* articuli servato transiens in COS, COSS.

Exempla: *arrufoitea epistli uaidib som conaidchomarcaib cucisom* (gl. de quibus scripsistis mihi, quaestionibus; i. e. nam missae sunt epistulae ab illis cum quaestionibus ad ipsum) Wb. 9[d]. *conamuntir dochoid less* (gl. expecto illum cum fratribus) 14[a]. *dofil cr. conasoscelu* (gl. prope est verbum; i. e. adest Christus cum evangelio suo) 4[d]. *labrad ilbelre conatintuuth* (loqui variis linguis cum earum interpretatione) 12[d]. *con intsliucht* (cum intellectu), *conalailiu fogoir* (gl. cum alio sono) Sg. 39[a]. *bad samlith sulbairichthe conetarceirt* (sit ita bene dictum cum interpretatione), *act ropo chon etarceirt innambélresin* (gl. aemulamini loqui linguis; i. e. modo fuerit cum interpretatione harum linguarum) Wb. 12[d]. 13[a]. *icc conindocbáil innatiarmoracht* (gl. salus quae est in Christo cum gloria caelesti) 30[c]. *mad condiuiti doindnasatar* (si cum simplicitate tribuuntur, dona) 17[a]. *massu cutséitchi rocretis. manid coséitchi rocretis* (si cum uxore tua, si non cum uxore credidisti) 10[a]. *mad cofoirbthetu hirisse arfenithar et attlugud mbuide* (gl. nihil reiciendum quod cum gratiarum actione percipitur) 28[c]. *co fugur* (gl. cum sonitu) Ml. 26[d]. *act ropo chotorbu* (modo fuerit cum utilitate) Wb. 13[a]. *cocumachtu apstil* (gl. divitibus praecipe; i. e. cum potestate apostoli)

29[c]. *mad co moidim* (si cum laude) 17[d]. Cum articulo: *cosinbrosnu resaigthiu* (gl. cum gremio [leg. cremio] somniato) Tr. 127. *an guin cosind loscud .i. an guin cosindsaigit áin* (vulnus cum adustione id est vulnus sagitta ignea factum) Ml. 55r. *cosintaidbse il* (gl. cum multa ostensione) Ml. 30[b]. *cosindbrad .i. cosindepert usingaib méit* (gl. dicuntur autem ista cum emphasi; i. e. cum vi, cum dictione quae excedit magnitudinem) 23[a]. *ifoammamugud maicc cosnaib huilib dulib* (in submissione filii cum omnibus creaturis) 26[a]. *aluithe cosnaib gnimaib 7 cosnaib imnedaib* (dies cum actionibus et cum curis, desinit) 21[c]. *iob cosnafochaidib* (Iob cum passionibus) Colm. h. 13.

Praepositionis *con* (cum) iunctae cum pronominibus suffixis exempla in codicibus vetustis non inveni, sed eadem significatione praep. *le*, ut *liim* (mecum; cf. eam praep.).

REN (ante), secundum analogiam praepp. *in*, *con* servata ante vocales (ante pronomina etiam geminans *n*) et medias, mutata in RE, RI ante *s* et *f* ac tenues, RES cum *s* articuli. In compositione accipit formam REM, REMI (cf. *com-*, *coim-*, *comi-* e *con*), eandem in quam mutatur coniuncta cum pronomine suffixo.

Exempla: *renairite gráid iarmbaithius* (gl. unius uxoris virum, oportet esse episcopum), *renairite gráid són* (gl. diaconi sint unius uxoris viri) Wb. 28[b]. 28[c]. *adam rénimmarmus* (A. ante peccatum) 9[b]. *rengrád et iarmbathis* (gl. unius uxoris vir; i. e. ante gradum et post baptisma) 31[b]. *dibliadin rembas dáu* (biennio ante mortem eius) Tir. 3. *resiu* (ante hoc, antehac, antea) Wb. Sg. fq. *acht rop ré forciunn robbé da* (gl. *da* ante finem corripitur) Sg. 169[a]. *arndip maith nairlethar amuntir ritecht gráid foir isirdorcu epirt iarum* (gl. oportet illum testimonium habere bonum, 1. Tim. 3, 7), *doberr teist diib ritecht gráid forib* (gl. hi probentur primum) Wb. 28[b]. 28[c]. *ishé candadas innandegnimaeso .n. gnite inchadchoimnidi retecht fobathis dofoirndither trisin mbrat find* (is est candor bonorum operum horum, quae faciunt catechumeni antequam subeant baptismum, qui significatur pallio albo) Tr. 55. *i retus hid airdixa* (*i* ante *tus* est producta) Sg. 187[a]. *athitol recach libur arnaroib cummasc foir* (gl. titulos universi operis per singulos supposui libros) 2[a]. *hitossuch recach thuisiul* (gl. loco aspirationis, quam habet ἵ tertia apud Graecos persona, s habet principalem per omnes casus, Pr. 13, 5, 27; i. e. in principio ante omnem casum, pron. se) 210[a]. *esséirge ished rorélus dúib recach réit* (gl. tradidi vobis inprimis; i. e. ante omnem rem) Wb. 13[a]. *robói laabram recomallnad rechto* (gl. exinanita est fides, Rom. 4, 14) 2[c]. *treailli gaibther reproinn* (precatione quae canitur ante prandium) 28[c]. *buith relechdachaib* (gl. locus mutarum est duntaxat: nec ante l vel r in eadem syllaba poni posset, f, qui locus mutarum est duntaxat, Pr. 1, 4, 13; i. e. ante liquidas) Sg. 6[a]. *fusocart éndœ rennsalach fubithin creitme riacach* (proscripsit eos E. C., quia crediderant ante omnes) Tir. 8. Cum pronominibus possessivis: *remchuimriug* (ante captivitatem meam) Wb. 30[a]. *am. rombói fáilte dúib renagalarsom* (gl. viso eo iterum gaudeatis; i. e. ut fuit gaudium vobis ante eius morbum) 23[d]. *isand istualáng anerta act rachomalnathar rennaprecept* (gl. potens exhortari doctrina; i. e. tunc est aptus ad confirmandum id, cum implevit id ante doctrinam eius) 31[b].

Cum articulo: *resindalmsin* (gl. semet ipsos dederunt primum domino, 2. Cor. 8, 5; i. e. ante eleemosynam) Wb. 16[c].

Formulae cum pronominibus suffixis: *cr. remam* (Christus ante me; A. *cr. rium*, Chr. ad me) Patr. h. B. *bidreid riam cach namreid* (erit planum coram eo omne asperum) Bern. 115[a]. *ní airecar .b. na .c. remi* (non invenitur b vel c ante eam, litteram m) Sg. 20[a]. *remisi* (gl. post vocalem antepositam) 7[a]. *ropreid remunn cechnamreid* (sit planum coram nobis omne asperum) Colm. h. 34. *remib són* (gl. extrinsecus: aspirata h extrinsecus ascribitur vocalibus, consonantibus intrinsecus; i. e. ante eas hoc) Sg. 9[a]. *remum*, *remut*, *remuind* (= *remuinn*) e libris vetustis apud O'Donov. p. 145.

IARN eandem quam praecedens sequitur analogiam, ideoque induit formas IAR, IARS. Significatione eadem est qua lat. *post*, de tempore potissimum, ex qua transit in intellectum lat. *secundum*, de loco rarius dicta est, ad hoc tamen conferas quae supra dicta sunt sub V hibernica (p. 57).

IARN: *acht isiarnarsidib robbátar in tis* (gl. in *tis* quoque inveniuntur, Laurentis; i. e. sed secundum vetustos) Sg. 57[b]. *isinbeothu itáa ihu. iarnesséirgu* (gl. gratia dei in vita aeterna in Christo Iesu), *inducbál iarnesséirgiu* (gloria post resurrectionem) Wb. 3[c]. 4[a]. *arisand isecne et isfissid cách iarnetarcnu cr.* (gl. in Christo sunt omnes thesauri sapientiae et scientiae absconditi) 26[d]. *iarnetargnu riam* (gl. cognitionem secundam significat, relatio) Sg. 197[b]. *bad íarndligud hirisse* (gl. secundum rationem fidei; in Sg. 178[a]: *iardligud arside*, secundum morem veterum, minus recte) Wb. 5[d]. *iarmbaithis*, *iarmbaithius* (post baptisma) 12[d]. 28[b]. Ante pronomina possessiva inchoata ab *a*: *ragníusa íarnairgairiu* (gl. peccatum occasione accepta per mandatum seduxit me; i. e. feci id post eius interdictionem) Wb. 3[c]. *mad slaán inball iarnagalar* (si salvum membrum post morbum suum) 12[b]. *áilsi patricc iarnabaitzed* (rogavit eum P. postquam eum baptizavit) Tir. 8. *nitechtat sens iarnanetarscarad* (gl. sensus in his separatis non potest inveniri; i. e. non habent sensum post separationem suam, composita) Sg. 202[b]. *iarnatóbu* (gl. iterum inserere; i. e. post eorum abscisionem) Wb. 5[c]. *iarnarnetargnu dúib* (post cognitionem nostram, nobis cognitis a vobis) 15[a]. Exemplum significati lat. *post* de loco: *ní áirmi ambís iarnachúul dindséit act ambis arachiunn* (non curat quod est post tergum ipsius de via, sed quod est ante faciem ipsius, cursor) Wb. 24[a]. Forma contracta cum negatione: *niernetargnu riam* (non post cognitionem ante, factam; mox sine negatione: *iarnetargnu riam*) Sg. 197[b].

IAR: *iar fiach* (gl. secundum debitum, imputatur, non secundum gratiam) Wb. 2[b]. *iar fir* (secundum veritatem) 16[a]. *iar far toimtinsi* (gl. in lege iustificamini; i. e. secundum opinionem vestram) 20[a]. *itosuch iartabuirt ·baithis duaib* (initio, statim postquam datus est baptismus iis) Tir. 1. *iar timnu ihu.* (gl. secundum Iesum Christum; i. e. secundum mandatum I.) Wb. 6[d]. *íar tichte cr.* (post adventum Christi) 19[b]. 21[b]. *cumsanad dudia iar tuiste duile* (quies deo post creationem mundi) 33[b]. *ishé arnathir iar colinn* (gl. pater noster secundum carnem), *isiesse asbunad dossom im̄ iarcolinn* (gl. radix Iesse Christi secundum carnem) 2[c]. 6[d]. *iar cosmiliu abdissom* (gl. in morte ipsius baptizati sumus) 3[a]. Interdum *ier*: *iersuidiu*, *iersin* (postea, posthac) Tir. 8. 9, apud eundem *iarsin* 8. 14. *iarsuidiu* 8. 12. 13.

IARS cum *s* articuli: *iardligud arside 7 iarsindligud dam fil hindiu* (gl. utrumque protulit Pacuvius; i. e. secundum regulam veterum et secundum morem qui etiam hodie est) Sg. 178[a]. *farcomnucuir rect iarsintairgiriu* (gl. facta est lex, Gal. 3, 17) Wb. 19[c]. *iarsinchaintoil* (gl. secundum bonum placitum) 20[d]. *iarsinchumung bess lib* (gl. secundum id quod habet voluntas; i. e. secundum potestatem quae est vobis) 16[c]. *iarsindindnidiu araneutsa* (gl. secundum expectationem et spem meam) 23[b]. *is du atlugud buide dodia iarsintsoiradsin rondsóer rogab dd. insalmso sis* (ad actionem gratiarum deo post hanc servationem qua servavit eum, cecinit Davides hunc psalmum infra, sequentem) Ml. Goid. 20.

Iunctae huius praepositionis cum pronominibus suffixis exempla non inveniuntur, sicut ne hodie quidem.

FIAD (coram) quoque huic seriei addendum videtur. Sunt enim dativi exempla: *fiadsluagaib* (coram copiis) Fél. Iun. 19. e L. Brecc ap. St. 41. *fia doinibh* (coram hominibus) ex eodem libro ap. O'Don. 306, quibuscum congruit formula *fiadib* (coram iis). Quare quod eadem praepositio cum accusativo coniuncta invenitur in Cormaci glossario: *fiad rigu 7 tuatha* (coram regibus et populis) v. *cana*, *fiad inécsine* (coram scholastico) v. *leithech*, id vix non est tribuendum vulgari corruptioni inferioris aetatis. Dativus igitur statuendus erit in nostris: *fiad cách* (gl. qui in manifesto) Wb. 2[a]. *follus fiad chách indectsa* (manifestum coram quovis nunc) 3[a]. *nifiad chách* (gl. seorsum) 18[d]. Cum pronominibus suffixis: *forócrad dúib am. bid fiadib nocrochthe* (gl. ante quorum oculos proscriptus est in vobis crucifixus: i. e. descriptus est vobis acsi coram vobis crucifigeretur) Wb. 19[b]. *nahuli dorigniussa fiadibsi dosngniithsi* (gl. quae vidistis in me cogitate; i. e. omnia quae feci coram vobis, facite ea) 24[b]. *isfrithorcon leu athabairt forru l. adénum fiadib* (gl. videte ne haec licentia, manducandi idolothytum, offendiculum fiat infirmis; i. e. est offendiculum eis, id dare eis, vel id facere coram eis) 10[a].

3. Praepositiones poscentes accusativum sequentis substantivi: *ol*, *la*, *co*, *fri*, *tri*, *sech*, *tar*, *imme*, *cen*, *etar*, *echtar*; *amal*.

OL (de, propter), rarioris usus: *ol ihu. són* (gl. ceciderunt super me; cf. *de iudeib ón*, *remib són*, p. 636. 642) Wb. 6[c]. *oldia isbriathar insin tra* (de deo est hic sermo ergo) Ml. 31[c]. *cip cruth tra olse irmith* (gl. volo vestra verba sensu meo loqui; i. e. quomodocunque ergo de hoc iudicatis, volo ego etc.) Wb. 12[d]. Formularum pronominalium aliarum *olsuide*, *olsodin*, *olsodin* (propter hoc) exempla iam memorata sunt (p. 350). An conferenda sint etiam *al* (gl. ultra) Sg. 217[b] et *indoll* (gl. ultra, adverb., p. 608) Sg. 220[a], quaeritur. De verbo defectivo *ol* videas supra (p. 504).

LA, rarius LE, cum *s* articuli LAS, quae forma etsi non primitiva ipsa, proxima tamen putanda est primitivae (*lath*, *leth*?), intactas relinquens consonas sequentes (p. 179), frequentissimi usus, praesertim cum pronominibus suffixis, quibuscum non coniungitur praep. *con* (p. 641), respondet fere lat. *apud*, *cum*, nisi quod ad interiorem magis sensum (*penes*, *secundum*) convertitur. Ad *s* assimilatam hic non minus quam post praepositionem *a* (p. 633) redit geminata *m*.

Exempla: *laatacu insin* (gl. paulopostfuturum quod et atticum dicunt; i. e.

apud Atticos hoc) Sg. 147[a]. *isairi doroigu dia geinti hore nárbubœ laiudeu creitem* (ideo elegit deus gentes, quia non fuit apud Iudaeos fides) Wb. 5[b]. *suthain dam la laitnori anisin* (gl. Latini antiquitatem servaverunt) Sg. 5[b]. *indinteriecht nad rann insce la grecu* (interiectio quae non est pars orationis apud Graecos) 26[b]. *doarrchet dichéin nombiad adrad dǽ lagenti* (gl. scriptum est: propter hoc confitebor tibi in gentibus) Wb. 6[d]. *dobersom ainm bendachtan dondalmsin hore islabendachtin doindnagar* (gl. praepararent repromissam benedictionem hanc paratam esse, 2. Cor. 9, 5; i. e. dat ipse nomen benedictionis eleemosynae, quia cum benedictione tribuitur; additur glossa latina: benedictio erit, si cum grato animo tribuitur) 16[d]. *la nech* (apud aliquem, in aliquo) Wb. fq. *lase*, *lasse* (apud hoc, in hoc, tum) Wb. Sg. fq. Eadem praepositionis forma ante varios sonos (ante consonas servatas duras, ac saepius duplicatam *m*, p. 41): *la auu censelich* (apud nepotes C., in tribu C.) Tir. 11. *la irnigdi airib féisne* (gl. orantes simul et pro nobis) Wb. 27[c]. *am. ṁbís cometid lammaccu nacharochlat* (gl. lex paedagogus noster fuit) 19[c]. *lammarbu* (gl. simul rapiemur cum illis) 25[b]. *accobor lammenmuin maid doimradud* (gl. repugnans legi mentis meae lex in membris) 3[d]. *la nuelitridi* (gl. postea, i. e. apud recentes scriptores) Sg. 5[b]. *atarimet... la ranna insce* (adnumerant eam ad partes orationis, interiectionem) 26[b]. *conroibtis ocdenum rectche la riga* (gl. volentes esse legis doctores) Wb. 28[a]. *mad maid la dia* (gl. si dominus permiserit) 14[a]. *gabais caille lapatricc lassar ingen anfolmithe* (cepit pallium apud P. L. filia A.) Tir. 2. *ni legend rollegusa la petor act iscúrsagad rondcúrsam dichomitecht et condarcilli fri iudeu* (gl. in faciem ei restiti, Petro, Gal. 2, 11) Wb. 19[a]. *isdilmain lacách arnorcunni* (gl. oves occisionis; i. e. licet cuivis occisio nostra) 4[b]. *anasmaith la cách* (gl. unusquisque in suo sensu), *istorise lacách* (persuasum cuivis) 6[b]. 16[d]. *intain bes ninun accobor lenn .i. la corp et anim et la spirut* (gl. spiritus adiuvat infirmitatem nostram; i. e. si est eadem voluntas nobis, apud corpus etc.) 4[a]. *cachlacéin* (gl. modo) Sg. fq. *cachladrécht* (aliquid?) Sg. 38[b].

Transit praepositio in **LI** (ut *du* in *di*, p. 639) ante *a* sequentem pronominum: *ocatercbáil 7 liafuined* (in ortu et in occasu eorum, siderum) Cr. 18[a]. *iscoir dochách guide dée liachéle* (gl. obsecro vos ut adiuvetis me in orationibus pro me ad dominum; i. e. iustum cuivis orare deum cum altero) Wb. 7[a]. *bad uáisliu cách lialaile oldaas fessin* (gl. superiores sibi invicem arbitrantes; i. e. sit superior quivis apud alterum, alteri, quam ipse) 23[c]. *conaroib diupart neich lelele* (gl. illorum abundantia vestrae inopiae sit supplementum ut fiat aequalitas; i. e. ne sit privatio cuiusquam apud alterum; cf. p. 359) 16[c].

Ante articulum: *nicumuing imfogbaidetith nalanamnus maniptol lasinfer. act mad melltach lassinfer* (gl. mulier sui corporis non habet potestatem, sed vir) Wb. 9[d]. *lasinfoilsigud* (gl. secum: ego et tu, in quibus demonstratio ipsa secum genus ostendit, Pr. 12, 4, 16) Sg. 200[a]. *hore isimmarmus hicr. anasolcc lasin brathir* (gl. si esca scandalizat fratrem, non manducabo carnem) Wb. 10[c]. *intain ropo mithich lasinnathir nemde* (gl. ubi venit plenitudo temporis) 19[d]. *fiaduch lassanda[la]lín 7 tír frecur ceill lassin lin naile* (gl. ut venationibus studiosi capiendarum ferarum utrique ergo captivis diverso labore utuntur cibis; i. e. venatio apud unam partem et agricultura apud alteram partem) Ml. 37 r. *lasna meithleorai* (gl. apud messores), *lasnagniadu* (gl. apud operarios) 44 r. *iss.*

acognomen són lasna firu aili (gl. cognomen; i. e. secundum ceteros viros) Sg. 28ᵃ. *lasna filedasin* (gl. apud comicos; i. e. apud hos poëtas) 63ᵇ. *emith lasnahi* (gl. tam cum habentibus casus) 27ᵇ. Item ante pronomen relativum: *inti lasmbi ecne* (is penes quem est sapientia) Wb. 8ᵈ.

Satis exemplorum accusativi post praepositionem positi. Mirum igitur in codicibus nostris nonnunquam inveniri dativum, in formula *lasuidib* (apud hos), quamquam alternat haec cum meliore *la suidiu.* Scriptio correctior: *ní biedsi hicobodlus lasuidiu* (gl. ne commisceamini fornicariis) Wb. 9ᵇ; alternans cum altera in uno eodemque loco: *ní torbe lasuidiu precept doib mani dénatar ferte occa* (gl. Iudaei signa petunt), *ni torbe lasuidib manip sulbair* (gl. Graeci sapientiam quaerunt) 8ᵃ. Dativus in Wb.: *nibí sainláa lasuidib act is abstanit doib semper* (non est singularis dies apud hos, sed abstinentia eis semper) 6ᵇ. *atá brithem lasuidib cenuibsi* (gl. eos qui foris sunt deus iudicabit) 9ᶜ. *ni epeirsom arandíltad lasuidib* (non dicit hoc negationis causa apud hos) 17ᵈ. *ni imdibe dualche robói lasuidib act isimdibe colno* (non circumcisio vitiorum fuit apud hos, sed circumcisio carnis) 21ᵇ. In Sg.: *bes lasuidib* (mos apud hos) 4ᵃ. *isdiall nois. lasuidib* (gl. participia; i. e. declinatio nominis in his; scriptum tamen erat *hisuidib*, et deleta praep. *hi* supra scripta *la*) 27ᵃ. *it cétnidi lasuidib* (gl. primitiva sunt, si sequimur Graecorum auctoritatem) 212ᵇ. *dondforcomét file lasuidib* (gl. contraria observationi graecorum) 214ᵃ. Addo his exempla dativi post praepp. *cen*, *fri*, *imm* positi, quas item sequitur accusativus, in eadem formula: *cen suidib* (gl. sine quibus) Ml. 20ᵈ. *fri sudib* (ad illos) 31ᶜ. *isimsuidib* (gl. quos circa, vertices vel polos, volvuntur sidera) Cr. 18ᵇ. Commixtio orta aut incerto iam tum usu praepositionum quarundam (pp. 624. 630), aut simili pronuntiatione terminationum *-ib* et *-iu*. Item in chronicis hibernicis saepius *la Lœighnibh*, quod rectius in vetusto codice Ardm.: *lalaigniu* (apud Lagenios) Tir. 11.

Formulae praepositionis iunctae cum pronominibus suffixis. Sing. 1. pers.: *ished asdílem lium rath precepte* (gl. orantes pro me ut detur mihi sermo; i. e. hoc est proximum secundum me, gratia docendi) Wb. 22ᵈ. *isfolium ciarafesid* (gl. non volumus ignorare vos; i. e. est bonum secundum me ut id sciatis) 14ᵇ. *isderb liumm* (gl. spero autem), *isfer liumm* (gl. volo ergo) 15ᶜ. 29ᵃ. *amre liumsa torbœ im̄ dúibsi* (gl. refecerunt et meum spiritum et vestrum, 1. Cor. 16, 18) 14ᵃ. *ansu liumsa indóis anechtir diafius* (gl. ne, cum venerint mecum Macedones et invenerint vos imparatos, erubescamus, 2. Cor. 9, 4) 16ᵈ. *ni liim forsuide* (gl. vir uxorem non dimittat, 1. Cor. 7, 11; i. e. non secundum me, non meum praeceptum, sed domini) 10ᵃ. *doadbadar hisvidiu asleim féin* (gl. mei servo; i. e. significatur in hoc quod est mei ipsius) Sg. 209ᵇ. *ba dochu lem són ished rombod doib* (gl. bene! propter incredulitatem fracti sunt, rami, Rom. 11, 20) Wb. 5ᵇ. *ni mebul lemm precept sos.* (gl. non erubesco evangelium), *ní mebul lemm ciafudam* (gl. etiam haec patior, sed non confundor) 1ᵇ. 29ᵃ. *attáa lemsa asainredsa* (gl. nunc vinctus) 32ᵃ. *isirdurcu epert lim són* (apertius mihi hoc dictum) 9ᵇ. *isbeic lim inbrígsin . . . isbeicc limsa a bríg* (gl. mihi pro minimo est) 8ᵃ. *ni aidrech limm* (non paenitet me), *isglé limm* (persuasum est mihi), *dilem limm inso* (gl. hoc oro) 23ᶜ. *ished aschomairlle limm athabart* (gl. consilium in hoc do), *ni diliu nech limm alailiu* (gl. pro omnibus vobis deprecationem facio) 16ᶜ.

23ᵃ. 2. pers.: *décce lat corintiu* (ecce tibi Corinthii) Wb. 10ᶜ. *nib machdad lat* (ne sit mirum tibi, noli mirari) Sg. 158ᵃ. *ní latt aní ararethi et ní lat incách forsammitter* (gl. tu quid iudicas fratrem tuum? Rom. 14, 10) Wb. 6ᵇ. *isderb lium attá latsu* (gl. certus sum quod et in te, habitat fides non ficta) 29ᵈ. *acht ni ainfed liumsa mainbed maith latsu* (gl. sine consilio tuo nihil volui facere) 32ᵃ. *doadbadar im̄ trisincainaisndíis file rath dée latso act nitorbe donach ailiu* (gl. tu quidem bene gratias agis, sed alter non aedificatur, si bene dixeris, 1. Cor. 14, 17; i. e. probatur vero bono sermone, eloquentia, esse gratiam dei tecum, sed etc.) 12ᵈ. *doguilse dineuch adbaill et dineuch nádetar et dineuch bís lanech nadbí latso* (gl. quae secundum deum tristitia est, paenitentiam in salutem stabilem operatur, saeculi autem tristitia mortem operatur, 2. Cor. 7, 10) 16ᵇ. *islatso* (gl. te penes) Sg. 215ᵇ. 3. pers. masc.: *fácab morfeser lais* (reliquit septem viros cum eo), *contorchartar trifichit fer diamuintir lais* (donec perierunt 60 viri de familia eius apud eum) Tir. 11. 12. *óruan .iii. aithgi and lais* (postquam mansit tres noctes ibi apud eum), *imcharpat boie lais* (de carpento quod fuit ei, quod habuit) Tir. 14. *lais feisin cen acaldaim nachaili* (gl. secum aliquis loquitur) Sg. 153ᵇ. *iss. andiall ninmedonach laisem* (haec est declinatio interna ei) 158ᵇ. *ropo thróg laiss armbuith fomám pectho* (gl. deus misertus est nostri) Wb. 21ᵇ. *isimde laiss* (gl. secundum divitias suas, dei) 24ᵇ. *istrén ahiress isdiamuin leiss cachthúare* (gl. alius credit manducare omnia) 6ᵇ. *nipu accobor leiss* (gl. non fuit voluntas) 14ᵃ. *file athir leiss. file chóim̄dith leiss* (quod est pater, dominus ei) Sg. 29ᵇ. *iscum̄ae leissem bid .f.* (gl. ambo pro ἄμφω) 10ᵃ. *leissom atech didiu ishe conidrotig* (illius igitur haec domus, ipse eam aedificavit) Wb. 33ᵃ. *maith less ágnasi* (gl. consentit habitare cum illa, vir cum muliere) 10ᵃ. *durind alocc les* (definivit locum eius cum eo; paulo supra: *dothoorund aluic lais*, ad definiendum locum eius cum eo) Tir. 13. *ciabatar degtacrae les* (quamquam fuerunt ei bona argumenta) Tr. 81. *nírabae in spiurt nóib les intansin* (non fuit spiritus sanctus in eo tunc), *deg robói in spiurt noib les* (quia fuit sp. s. in eo) Tr. 98. 100. *nipo chóim less frinn* (gl. proprio filio non pepercit, Rom. 8, 32; i. e. non fuit carus ei prae nobis) Wb. 4ᵇ. *ní diib attáa briathar less* (non de iis, prophetis, est sermo ei) 13ᵃ. *ished aperficere lessom forbe indagimrata centatarcor drogimrato* (gl. perficere: voluntas benefaciendi adiacet mihi, perficere autem bonum non invenio) 3ᵈ. *ité són aptota lessem riam* (gl. his quidam addunt illa quae tam voce quam significatione unum casum habent, ut huiusmodi, istiusmodi, Pr. 5, 14, 76; i. e. sunt haec aptota secundum ipsum, auctorem, antea) Sg. 77ᵇ. Fem.: *isdil laee maid dodénum dúibsi* (gl. salutat vos multum Priscilla) Wb. 14ᵃ. *accobur lǽ* (voluntas ei, nutrici) 24ᵈ. Plur. 1. pers.: *inun accobor lenn* (eadem voluntas nobis) Wb. 4ᵃ. *noch da leinn ba firinne* (videbatur tamen nobis esse iustitia) 31ᵈ. *isderb linn* (persuasum nobis), *diutte linn et firinne* (simplicitas in nobis et veritas, sit), *nifil linn inbésso* (gl. nos talem consuetudinem non habemus) 2ᶜ. 9ᵇ. 11ᶜ. *isoéntu forcitil linn hóre isóen rad fil linn* (est unitas doctrinae nobis, quia una gratia est nobis) 13ᵇ. *arnapsamlid beith ar creitemni condib sain persan maic de 7 maic duini linn .i. condib cretem ceteora persan linn* (ne ita sit fides nostra, ne ita credamus, ut sit alia persona filii dei et filii hominis nos secundum, id est ut sit fides quattuor personarum in nobis) Tr. 86. *niderb linn tra in senchas canone dunaithmenadar isin-*

titulso (non certum nobis, incerti igitur sumus de historia canonis quae memoratur in hoc titulo) Ml. Goid. 20. *nibbu machdath betis grecdi 7 nothuth foraib linni* (gl. in dictionibus quas a Graecis sumpsimus, Pr. 1, 4, 13) Sg. 6ª. 2. pers.: *isdedbir dúib cid mebul lib ataidmet* (gl. quem fructum habuistis tunc in illis, peccatis, in quibus nunc erubescitis? finis illorum mors est, Rom. 6, 21) Wb. 3ᵇ. *islib atá a rogu* (gl. quid vultis? i. e. penes vos est eius electio) 9ª. *nitad lib fésin* (gl. non estis vestri) 9ᵈ. *indfáilte robói do libsi* (gl. solacium quo consolatus est in vobis, Titus) 16ᵇ. *nipu libsi intórdso act ba la amiresschu* (gl. hoc apud infideles et non apud sanctos) 9ᶜ. 3. pers.: *nirbo sár leu arcocéilsine* (gl. dextras dederunt, Iacobus, Cephas etc.) Wb. 19ª. *isinteúir léu* (gl. probaverunt hoc sibi utile esse) 7ᶜ. *móa léu serce atuile* (gl. voluptatum amatores magis quam dei) 30ᶜ. *dia feidliged ires foirbthe leu* (si maneat fides perfecta apud eos) Ml. 40r. *nifiu leu bás naill* (non digna secundum eos alia mors) 30r. *luid leo fades* (ivit cum illis ad meridiem versus), *luid epscop fith leo* (ivit episcopus F. cum iis) Tir. 8. *ni leo anóinur* (gl. non est proprium nominativorum) Sg. 158ᵇ. *issí dias insin oingther leusom* (gl. rex et sacerdos dicitur; i. e. hi duo sunt qui unguntur apud illos) Tr. 4. *air bu ainm leusom maladictus do [cach] óin bith [hi] croi[ch]* (nam fuit nomen apud illos mal. unicuique qui erat in cruce) Tr. 136. *bubés leusom dobertis daboc leu dochum tempuil* (erat mos apud illos afferebant duo hircos secum ad templum) Tr. 4ª. *isbésad leusom infid dothóbu et fid aile do esnid and* (gl. si tu ex naturali excisus es oleastro et contra naturam insertus es in bonam olivam, Rom. 11, 24) Wb. 5ᵇ. *isbés leosom indaim dothúarcuin* (est mos eis boves triturare) 10ᵈ. *ishecen sainecoscc leosom foraccrannaib innani predchite* (gl. quam speciosi pedes evangelizantium pacem! Rom. 10, 15) 5ª. *doilcad dochách leosom noch isdoibsom adodced sidi* (gl. infelicitas in viis eorum) 2ᵇ.

CO (*cu*, interdum *có* scripta) verba motionem designantia sequitur significans idem quod lat. *ad*, *usque ad*, integras relinquens tenues et spirantes, quapropter ante articulum scribitur *cos*, *coss*, qua forma primitiva explicatur geminatio praesertim liquidarum, cum pronominibus suffixis formam CUC adoptans.

Exempla: *berthi leiss cocenn* (gl. is qui coepit in vobis) Wb. 23ª. *cucenn cicuil griendi* (usque ad finem cycli solaris) Cr. 32ᶜ. *cocenn bliadne* (usque ad finem anni) F. h. 56. *cubbráth* (usque ad iudicium) Tir. 15. *dialuid dd. forlongais có iadomdu l. co ammondu resául* (cum abisset David in exilium ad Edomitas vel ad Ammonitas ante Saulum) Ml. Goid. 20. *có osnada* (gl. usque ad superiora) Ml. 31ᶜ. *sirid inrindide ṅuile ó hisul cö huasal* (gl. signiferi latitudo; i. e. longitudo zodiaci omnis e profundo usque ad altum) Cr. 33ᵈ. *is coeuam dodéchuid serpens ni coadam hóre as lobro mulier q. uir* (gl. Evam seduxit astutia sua; i. e. ad Evam versus est serpens, non ad Adamum, quia debilior est mulier quam vir) Wb. 17ᵇ. *cid cohóir* (gl. neque ad horam) 18ᵈ. *hóre iscoburpi asbéram naáill diarṅgnímaib* (gl. ut minus sapiens dico, plus ego; i. e. quia usque ad stultitiam dicemus aliud de factis nostris) 17ᶜ. *codesothu* (gl. ad faeces) Ml. 31r. *cose, cosse* (hucusque) fq. *birt edoct cusegéne* (tulit testamentum ad S.) Tir. 15. *coforcenn foirbthetad* (gl. usque in finem) Wb. 14ᶜ. *dulluid iarsuidiu patricc cufiacc* (venit deinde P. ad F.), *foitsi side cufiacc* (misit id hic ad F.) Tir. 13. 14. *ní téit cofer ṅaile* (ne eat ad virum alium, mulier), *cotecht co fer* (aditus ad vi-

rum) Wb. 9[d]. *colaa poil. collaa ambóis* (gl. usque in hodiernum diem; i. e. usque ad diem Pauli, ad diem mortis eorum) 5[b]. *collae messa* (ad diem iudicii) Ml. 38r. *cullae .m. brátho* (id.) Tir. 5. *aesca bis commattun ostalam* (gl. luna pernox; i. e. luna quae est usque ad matutinum supra terram) Cr. 33[b]. Cum articulo: *cid cossinnóin l. cosinnóin .i. co cr.* (gl. usque ad unum, ad Christum) Wb. 2[a]. *cossalaasa* (gl. usque nunc; i. e. ad diem hunc) 23[a]. Cum pron. rel.: *congrad gnim iarum dondí dodechuid cesad dondi cosatuidches* (gl. orare iussit hera, si se amas, ut ad se venias, Terent. ap. Pr. 12, 2, 12; i. e. iussum, actio postea ei qui venit, passio ei ad quem venit) Sg. 199[b].

Frequentia sunt exempla praepositionis consociatae cum pronominibus in forma *cuc, cucc.* Sing. 1. pers.: *nuie tanicc cuccumsa* (gl. Gaius hospes meus, salutat vos; i. e. nuper venit ad me) Wb. 7[c]. 2. pers.: *am. bid me féin notheised cucut* (gl. suscipe illum sicut me; i. e. acsi ego ipse venirem ad te) Wb. 32[a]. 3. pers. masc. neutr.: *disin dulluid intaingel cuci* (inde venit angelus ad eum) Tir. 13. *dullotar cuci isuidiu sechtmaicc cathboth* (venerunt ad eum ibi septem filii C.) Tir. 8. *hore iscuci rigmi isferr dún* (gl. ideo contendimus placere illi; i. e. quia ad eum veniemus, est melius nobis, placere deo) Wb. 15[c]. *epistil conaidchomarcaib cucisom* (epistulae cum quaestionibus ad illum, Paulum) 9[d]. *iscuci farmburpe* (gl. sic stulti estis; i. e. ad id, tanta est vestra stultitia), *iscucci alére* (tanta est eius opera), *iscucci forsercc línn* (tantus vestri amor est in nobis) 19[b]. 24[c]. 25[c]. Fem.: *ardoecmalla inmertrech cuicce pecthu indlína dodaaidlea combi oinchorp pectho asmberar* (gl. an nescitis, quoniam qui adhaeret meretrici unum corpus efficitur?) Wb. 9[d]. *m. ctergaib .b. cucae* (gl. m vocali sequente intercipit b, ut ambitus, ambesus etc.; i. e. intercipit b ad se) Sg. 14[b]. Plur. 1. pers.: *donicfad cucunn* (gl. ante speravimus in Christo, per prophetas; i. e. eum venturum esse ad nos) Wb. 21[a]. 2. pers.: *arairchissecht dúibsi nidechudsa cucuib* (gl. parcens vobis non veni ultra Corinthum; i. e. non veni ad vos) Wb. 14[c]. *rigthir cuccuib* (venietur ad vos) 9[a]. *cid œm nodomberasa cucuibsi* (quid est quod me feret ad vos?) 1[a]. *isóentu doathir et macc ocmothoéitse for apstalact cucuibsi* (gl. Paulus apostolus Christi Iesu per voluntatem dei; i. e. est unitas patri et filio, cum eo in apostolatum ad vos) 26[c]. 3. pers.: *iprecept narrún diade doib et innanebthórtrommad dochuingid neich cuccu* (gl. in sapientia ambulate ad eos qui foris sunt, Col. 4, 5) Wb. 27[c]. *ni roitea cuccu etir* (gl. quomodo praedicabunt nisi mittantur? Rom. 10, 15; i. e. non omnino missi sunt ad eos) 5[a]. *conacatar fiacc find cuccu* (viderunt F. pulchrum ad se, venientem) Tir. 11.

FRI quia non inficit sequentem consonam, repetenda est a forma primitiva desinente in consonam (p. 179) FRIS, servata ante articulum et pronomen relativum. Tam forma quam significatione congruit cum graeca praepositione *πρός* (= *προτί*, sicut utraque forma *fris* et *frith*, cf. cambr. *gurth* = *vert*, p. 67, invenitur in compositione), sive respondet lat. *adversus*, *contra*, sive mitiori sensui lat. *erga*, *in*, *ad*, sive motum significat aut *ad* aliquem aut *ab* aliquo versum. Formae recentioris *ri* (p. 55) exempla duo vetustiora e nostris libris cum pronomine suffixo infra proferentur.

Exempla: *arimfresna cách frialaile* (gl. nunquam ad scientiam veritatis pervenientes; i. e. nam pugnat quivis contra alterum) Wb. 30[c]. *nipo lobur ahires*

ccpu friaicned epert frissom (gl. non infirmatus est fide, Rom. 4, 19; i. e. non fuit infirma fides eius, quamvis esset contra naturam quod dictum est ipsi) 2[c]. *niasse tuidecht fritoil dé* (non potest veniri contra voluntatem dei) 4[c]. *hóre rombebe cr. darcenn indóesa lobuir et itbóill docr. iarum intimmormus dogníther friusom isfricr. dogníther .i. isamal bid fricr. frisorthe* (gl. peccantes in fratres et percutientes conscientiam eorum infirmam in Christum peccatis, 1. Cor. 8, 11) 10[c]. *nabíth debuith duún frinech* (gl. non ad dissidium sumus vocati; i. e. ne sit dissidium nobis contra quenquam) 10[a]. *robói debuid do philomóin frisuide* (fuit lis Philemoni contra hunc, Onesimum) 31[d]. *fornét frisaibapstalu darmchensa* (gl. vestra aemulatio pro me, i. e. contra pseudapostolos) 16[b]. *isfrideacht afiadnissesin* (gl. testimonium diximus adversus deum) 13[c]. *occath fri diabul* (gl. commilito; i. e. in pugna contra diabolum) 23[d]. *beim a cinn fri cloich* (illisio capitis eorum contra lapidem) Ml. 30r. *innammraithemnachtae fri dd.* (gl. iniquae simulationis; i. e. perfidiae in Davidem) 55r. *uní tra aschotarsne frihícc ni etar ciagessir* (gl. datus est mihi stimulus carnis meae, . . . propter quod ter dominum rogavi ut discederet a me, 2. Cor. 12, 8; i. e. id ergo quod est contrarium saluti, non sumitur quamvis rogetur, cf. *iscotarsne dondúalig insualig*, contrarium est malefacto benefactum, Wb. 9[b], cum praep. *do*) Wb. 17[d]. *conranaic side laithe nand iarsin fridd.* (ut incideret hic die quodam postea in Davidem) Ml. (Goid. 20). *dénum maith fricách* (gl. operemur bonum ad omnes) Wb. 20[c]. *fritit* (gl. quae fuit ad Titum, gloriatio nostra) 16[b]. *biuusa ocirbáig darfarcennsi frimaccidóndu* (gl. de vobis glorior apud Macedonas) 16[a]. *asbert dubthach fripátricc* (dixit D. Patricio) Tir. 11. *ished roerbad friatoschid* (hoc relictum est ad victum eorum, de victima) Wb. 10[d]. *am. astoisc fribiathad na forcitlaide l. am. astoisc frifoirbthetid caingníme na forcitlaide fadesine* (gl. discant et nostri bonis operibus praeesse ad usus necessarios, Tit. 3, 14) 31[d]. *issain fricath sain friscor friimthect* (est diversus ad pugnam, diversus in abitu, in processu, sonus tubae) 12[c]. *intain rombói fricroich* (cum esset in cruce, Christus) 20[d]. *niuisse domug dæ buith fridebuid* (gl. servum dei non oportet litigare; i. e. esse in lite) 30[b]. *am loor fricach réit* (sum contentus quavis re) 24[b]. *benad friachubus fessin* (gl. opus suum probet unusquisque, et sic in semet ipso tantum gloriam habebit; i. e. pulset ad suam ipse conscientiam) 20[c]. *ni góo dún friarcubus* (non falsum nobis in conscientia nostra) 14[c]. *cách frialaile* (gl. in invicem, exarserunt in desideriis suis) 1[c]. *fribarpecthu arnarobat lib* (gl. irascimini et nolite peccare; i. e. in peccata vestra) 22[b]. *friabinn aníar* (ad flumen versus ab occidente, a flumine ad occidentem) Tir. 13. *córe fridia* (pax cum deo) Wb. 2[d]. 3[d]. *conroib core dúib fricách et dochach fribsi* (gl. dominus pacis det vobis pacem sempiternam in omni loco) 26[b]. *cosmili friadam ingnímaib et accobraib* (gl. qualis terrenus tales et terreni), *cosmil fri cr. fessin aathir nemde* (gl. et qualis caelestis), *cosmili fri cr.* (gl. tales et caelestes; i. e. similes Adami, Christi) 13[d]. *cosmil fricethir* (gl. animalis homo; i. e. similis quadrupedis) 8[b]. *cosmuilius lessom inso frimílid* (similitudo ei haec cum milite) 24[a]. *doinscannsom cid cutrumnus fri dia* (gl. transfigurat se in angelum legis, Satanas; i. e. incipit etiam similitudinem cum deo) 17[c]. *cenachondelg frinech* (gl. positivus per se positus; i. e. sine comparatione eius cum aliquo) Sg. 42[a]. *adcomlatar sidi frirach tuisel* (gl. cum omnibus coniungi casibus dicunt), *issaccomolta frirainn naili* (est coniuncta cum

alia parte, orationis, praepositio) 51ᵇ. 212ᵃ. *oldaas .c. sain fri .c.* (gl. alia litera g; i. e. quam est c, diversa a c) 6ᵇ. *ualailiu mud frisillaba nád tóirndet folad* (gl. monosyllabae dictiones possuut quodammodo esse syllabae, non tamen sincere; i. e. alio modo a syllabis quae non significant sensum) 25ᵇ. *dodechor fri pronomina aili* (ad differentiam ab aliis pronominibus) 28ᵃ. *scarad friindeb indomuin* (separari ab utilitate mundi) Wb. 30ᶜ. *marudscarsid fritola trebás cr. cid arandluthid caratrad friu* (gl. si mortui estis cum Christo ab elementis huius mundi, quid adhuc tamquam viventes in mundo decernitis?) 27ᵃ. *nibnoibfea fornires inchruthsin et nibscara fribarpecthu* (non sanctificabit vos fides vestra hoc modo nec separabit vos a peccatis vestris) 13ᵇ. *ma eterroscra friafer* (gl. quod si discesserit; i. e. a viro suo mulier) 9ᵈ. *ced torbe doib etarscarad etir friatola et a pecthu* (gl. utquid et baptizantur pro illis? 1. Cor. 15, 29; i. e. quae utilitas eis separari omnino a cupiditatibus suis et peccatis?) 13ᶜ.

Cum articulo: *asbert fiacc frisinaingel* (dixit F. angelo) Tir. 13. *nascarad frisinfer* (gl. non dimittat virum, si qua mulier habet virum infidelem; i. e. ne secedat a viro) Wb. 10ᵃ. *bad faitig frisinfoirinsin* (gl. observate eos qui ita ambulant, Phil. 3, 17) 24ᵃ. *inchruthsin robói pol et isamlid isbuithi dochách .i. imbithphénnit concomuir frissinlainn .i. frisinfochricc nemdi* (gl. ad ea quae sunt priora extendens me ipsum, ad destinatum persequor, ad bravium supernae vocationis dei, Phil. 3, 14) 24ᵃ. *indóinecht araróit som ónni ferid itge frissindeacht arnach érbalamni* (gl. qui est in dextera dei, qui etiam interpellat pro nobis, Rom. 8, 35) 4ᵇ. *ammi cosmili frisincethir* (gl. marg.) 13ᶜ. *indócbal frisarind* (splendor apud, circum, stellam) Cr. 18ᵈ. *manip hinunn etargnae dondíruidigthiu frisacétnide* (si non idem sensus derivato cum primitivo) Sg. 188ᵃ. *oenichthi frisna hireschu* (uniti cum fidelibus) Wb. 32ᵈ. *nídan chosmili frisna preceptori atobsegatsi artimchellni nidia móidem dosom act arna arnóimatsom nach náile* (gl. non sumus sicut plurimi adulterantes verbum dei, sed ex sinceritate, sed sicut ex deo, 2. Cor. 2, 17) 14ᵈ. Ante pronomen relativum: *issain indí asidrubart 7 indí frisanérbrath* (est diversa ea, persona, quae dixit, et ea ad quam dictum est) Sg. 220ᶜ. *isécen condárbastar inne indí frisasamaltar* (gl. hoc interest inter demonstrationem nominum et pronominum, . . . quod per nomen non solum ipsorum quae ostenduntur, sed etiam illorum ad quos referuntur demonstrationem habet, ut talis Pyrrhus apparet, qualis pater eius, Pr. 13, 6, 33) 211ᵃ. *incorp marbde frissaroscarsom* (corpus mortuum, a quo secessit, animus) Wb. 3ᵃ. Cf. p. 341 sq.

Praepositio cum pronominibus personalibus suffixis. Sing. 1. pers.: *baméite limm niscartha friumm* (gl. desidero te videre) Wb. 29ᵈ. *andorigeni dimaith frimsa* (quod fecit boni mihi, scis tu), *dorrigeni mór nuilc frimsa* (gl. multa mala mihi ostendit) 30ᵃ. 30ᵈ. In eodem libro bis abiecto *f*: *mathéis cucuibsi riumsa* (gl. si autem venerit; i. e. ad vos a me) Wb. 14ᵃ. *robánicse irfócre riumsa* (gl. misimus fratres ne quod gloriamur de vobis evacuetur) 16ᵈ. 2. pers.: *digal indancridi dogní nech frit* (gl. talio) Sg. 181ᵃ. *nephdenum neich diulc frinech dogní olc frit airis uilliu son indaas nadndene olc frinech nadeni olc friut* (gl. amplioris virtutis testimonium; i. e. non facere quidquam mali alicui qui facit malum tibi, nam est amplius hoc, quam ut non facias malum alicui, qui non facit malum tibi) Ml. 23ᶜ. *coniepersa fritso dligim ní duit .i. ni épéer són et ni airbéer fritt* (gl. ego reddam, ut non dicam tibi, quod et te ipsum mihi debes Philem 19) Wb. 32ᵃ.

ciasidbiursa fritsu (quamquam id dico tibi) Sg. 106[b]. 3. pers. masc.: *icosmuilius fris ignímaib et béssaib* (gl. qui signavit nos, deus) Wb. 14[c]. *asbert fris* (dixit ei) Tir. 13. *adcomcisset ilbéim friss. isbéss didu indliacc berir ilbeim friss et inti dothuit foir ɔboing achnámi inti foratuitsom im. atbail side* (gl. offenderunt in lapidem offensionis, Rom. 9, 32) Wb. 4[d]. Fem.: *intan asrobrad frie* (cum dictum est ad eam, Saram) Tr. 62. *ished inso nodascara frie* (gl. discedent quidam a fide attendentes spiritibus erroris) Wb. 28[c]. *roscarsat friæ* (gl. circa fidem naufragaverunt) 28[a]. *in immognom frie* (in constructione cum ea) Sg. 161[b]. Plur. 1. pers.: *frinn fanisin cotondelcfam* (gl. in nobis nosmet ipsos metientes) Wb. 17[b]. *catte dim farfailtesin frinn* (gl. ubi est ergo beatitudo vestra? Gal. 4, 15) 19[d]. *hóre nosmóidet iprecept bat chosmuli frinni* (gl. in quo gloriantur tales inveniantur sicut et nos) 17[c]. 2. pers.: *ni epur frib etarscarad frisuidiu* (gl. ne commisceamini fornicariis, non utique fornicariis huius mundi, 1. Cor. 5, 10) Wb. 9[b]. *rofitis mo bésgnese frib* (gl. non alia scripsimus vobis quam quae et cognovistis) 14[c]. *itmaithi aarilti frib* (sunt bona eius merita in vos) 16[c]. *am. ni bimmis cutrummi frib* (gl. quasi non pertingentes ad vos), *icutrummus fribsi* (gl. mensura pertingendi usque ad vos) 17[b]. *congniam fribsi octáircud raith spirito duib conihed fodera fáilti dúibsi et dúnni* (gl. adiutores sumus gaudii vestri) 14[c]. 3. pers.: *niáil dún arcondelc friu* (gl. non audemus comparare nos quibusdam) Wb. 17[b]. *trisfer friu* (gl. te tertium) Sg. 2[a]. *iscobnesta friu diblínaib* (est affinis iis utrimque) 162[a]. *nitachummese friusom* (gl. volunt vos circumcidi ut in carne vestra glorientur, mihi autem absit gloriari nisi in cruce domini, Gal. 6, 14; i. e. non sim similis eorum) Wb. 20[c]. *is airi din robu ecen diucrae friusom* (propterea igitur necessarius fuit clamor ad illos) Tr. 13. *cen chinta friusom* (gl. gratis; i. e. sine delictis adversus illos) Ml. 19r.

Praepositio cum pronomine possessivo infixo: *ni imbresnat mognima frimort et mothogairm* (non pugnant actiones meae contra ordinem meum et vocationem meam) Wb. 29[d]. *ainmne frimpeccad et moicc iarum* (gl. misericordiam consecutus sum, ut in me ostenderet Christus omnem patientiam) 28[a].

TRI, TRE (per) inficiens sequentem consonam (respondens *tri* a vocali terminatae in vetustis nominibus gallicis, cambr. *troi, trwy* = *trê* cum vocali producta), aliter formata TRIS, TRISS, TRES ante articulum et pronomen relativum infixum.

Exempla: *nipi firderb anadchither trithemel* (non erit plane clarum quod animadvertitur per tenebras) Wb. 12[c]. *istrichetim ihu. xpi. isfírian cách* (gl. iustitiâ dei per fidem Iesu Christi) 2[b]. *tri chocetal* (per concentum; vid. infra) Ml. 6r. *ciabeid cr. indibsi trefóisitin hirisse* (gl. si Christus in vobis; i. e. per confessionem fidei) Wb. 4[a]. *istrifer robói in tris diltud dosom* (per virum fuit tertia abnegatio ipsi) Tr. 103. *isbeo indanim trisodin* (est viva anima per hoc), *istresodin bid slán áanim som* (erit per hoc salva eius anima) Wb. 4[a]. 4[b]. *dilgud a pecthe ndoib tribaithis* (ignosci eorum peccata iis per baptismum) Tr. 46. *tridluthad inna ñnél* (gl. aper[u]it nubibus; i. e. per compagem nubium) Ml. 9r. *inmoltai dongni inse tribindius 7 chlais* (laudes quas facit per euphoniam et chorum) 43r. *tri nephthóbe* (gl. per praeputium) Wb. 2[c]. *trihiris inchaich cretes áhíc triafuil* (gl. propitiatio per fidem in sanguine ipsius) 2[b]. *am. rumbói nephimotacht doibsom treamairis atá imotacht dunni trihiris* (ut fuit desertio illis

per infidelitatem, est auxilium nobis per fidem) 33[b]. *treailli gaibther reproinn* (gl. per verbum dei; i. e. per precationem quae canitur ante prandium) 28[c]. *ished dothéit de treilar nandáne inilur na persan* (gl. in aedificationem corporis Christi; i. e. venit hoc per multitudinem donorum in multitudine personarum) 22[a]. *tre essamni cumachti* (gl. per eam confidentiam qua existimor audere, 2. Cor. 10, 2) 17[a]. *am. is trí accomol nildule conterisedar indomon sic imfolangar oínmolad dodia tri chocetal innanule ndule* (ut coniunctione multorum elementorum confirmatur mundus, sic efficitur una laus deo concentu omnium elementorum) Ml. 6r.

Praepositio ante articulum: *trisinintamailsin* (gl. ad aemulandum provocem et salvos faciam; i. e. per hanc imitationem) Wb. 5[b]. *tresinfuil storidi . . . tresinfuil spirtaldi* (gl. redemptio per sanguinem eius) 20[b]. *berir brith foir .i. trissinprecept bésti ituiremar bestatu cáich et ní fristait in béstatidnisin* (gl. si intret quis infidelis vel idiota, convincitur ab omnibus, deiudicatur ab omnibus, 1. Cor. 14, 24) 12[d]. *dofoirndither trisin mbrat find* (significatur pallio albo) Tr. 55. *tris in niris fosissetar imbathis* (gl. per fidem) Tr. 43. *trisin fuar inbud caid .i. tri iohain* (gl. per paranymphum) Tr. 2[a]. *trisintuistin* (gl. creatione) Ml. 36r. *conicfidsi bede preceptori uili trisanimthanadsa dicoitsea cách frialaile* (gl. marg.; per hanc vicissitudinem, loquentium praeceptorum) Wb. 13[a]. *istrissandedesin biid duine slán et fíriani* (per haec duo fit homo salvus et iustus) 4[d]. *tresngné* (gl. accepta est figura; i. e. per figuram, loquendo) Sg. 73[b]. *ismarb incorp trisnasenpecthu* (est mortuum corpus per vetera peccata) Wb. 4[a]. *trisnaceimmen inandais beus* (gl. per ea intervalla in numerositate graduum; i. e. per gradus in eorum acervo porro) Ml. 54r. *trisnafoirthiu ailitherdi* (gl. peregrina per marmora) Tr. 65. Ante pronomen relativum: *conroib buáid precepte duun tresanícatar hili* (gl. aperiat nobis ostium sermonis; i. e. ut sit victoria doctrinae nobis per quam salvantur multi) Wb. 27[c]. *tresambi bethu suthin* (gl. repleti fructu iustitiae; i. e. per quam est vita aeterna) 23[b].

Coniunctae praepositionis cum pronominibus suffixis formulae. Sing. 1. pers.: *noibad sochuide trium .i. istorbe cid ed ón* (gl. vivere in carne hic mihi fructus operis est, Phil. 1, 22; i. e. sanctificatio multorum per me, est utilitas etiam haec) Wb. 23[b]. Pro 2. pers. coniciendum *triut*, cuius exemplum non repperi. 3. pers. masc.: *inrect rósárichset istriit atbélat* (gl. factores legis iustificabuntur, Rom. 2, 13; i. e. lex quam contempserunt, per eam peribunt) Wb. 1[d]. *istriit atá gratia* (gl. gratia regnet per Iesum dominum nostrum) 3[a]. *dofurcabar triit fessin* (gl. per se prolatum intellectum habet, superlativum) Sg. 43[a]. *am. dondrigénsat druid triitsom* (ut fecerunt Druidae per eum, diabolum miracula) Wb. 26[a]. *attlugud boide dodia dibarnicc tritsom* (gl. in nomine domini Iesu gratias agentes deo, vos) 27[c]. Fem.: *nimchubandom attach trócaire frib istree robhícad* (gl. obsecro vos fratres per misericordiam dei) Wb. 5[c]. *ní sluindi sill. folad trée feisin* (non significat syllaba intellectum per se ipsa) Sg. 25[b]. Plur. 1. pers.: *istriunni dúibsi indindocbál* (gl. gloria vestra sumus) Wb. 14[c]. 2. pers.: *ni triib fadéisne* (gl. liberati estis a peccato; i. e. non per vos ipsos) Wb. 3[b]. 3. pers.: *conrobad adtlugud buide dodia treu* (gl. quos deus creavit, cibos, ad percipiendum cum gratiarum actione; i. e. ut esset actio gratiarum deo per eos) Wb. 28[c]. *consoibat cách treu aritmathi side ocaslug* (gl. ex his sunt qui pene-

trant domos et captivas ducunt mulierculas, 2. Tim. 3, 6; i. e. ut fallant quemvis per eas, nam sunt bonae hae in persuadendo) 30[c]. *aterchál treo fesin* (earum, vocalium, prolatio per se) Sg. 4[b].

Praepositio ante pronomina possessiva: *tremintsamilse* (gl. me ipsum humilians ut exaltemini), *treminsamilso* (gl. omnia sustineo ut salutem consequantur; i. e. per imitationem mei) Wb. 17[b]. 30[a]. *adopart teoralethindli treathír*, *obtulit teoralethindli treathír* (o. tria dimidia i. per terram suam) Tir. 4. *condib trianuile mbethaid ón dana* (ut sit per omnem eorum vitam hoc ergo) Tr. 71. *dogníat cach pecad treanaslachsom* (gl. captivas ducunt mulierculas oneratas peccatis; i. e. faciunt omne peccatum per persuasionem suam) Wb. 30[c].

SECH, etsi ad litteras convenit cum cambr. arem. *hep* (sine; cf. p. 71 et p. 122), primitivae tamen propiorem servavit significationem lat. *praeter*, *ultra*, *supra*, *extra*.

Exempla: *ni sech comairli dá dam* (gl. Paulus apostolus Christi Iesu per voluntatem dei; i. e. non sine voluntate, non praeter voluntatem dei etiam) Wb. 29[d]. *sech* (gl. super, omnes alias partes orationis, i. e. magis quam aliae) Sg. 197[a]. *sech* (gl. ultra, solem) Cr. 33[d]. *sech cách* (gl. abundantius, gl. amplius; i. e. supra quemvis, ultra quidvis) Wb. 13[b]. 16[b]. 18[c]. 25[a]. 25[c]. *sech mochomáessa* (gl. supra multos coaetaneos meos, proficiebam) 18[c]. *ni tiagait saidai sech saturn suas* (non pertinent haec, sidera, supra, ultra, Saturnum) Cr. 18[c]. *sech hiriss* (gl. circa fidem exciderunt, gl. a fide) Wb. 29[c].

Non mutatur ante articulum: *sech innaimsir crichnigthi hinnunn* (gl. cis definitum tempus, sicut ultra definitum, Pr. 14, 3, 27) Sg. 217[b]. *sechani ittóo* (gl. super id quod videt me, nequis me existimet; i. e. super id quod sum) Wb. 17[d]. *forbeir sechani asanchises* (gl. Anchisiades quasi ab Anchisios; i. e. auget ultra Anchises), *forbart sech afrecndairc* (gl. tremo tremui, pono posui etc., quod in secunda vel quarta coniugatione non potest inveniri; i. e. auctio ultra praesens) Sg. 32[a]. 167[a]. *sech na huili predicta* (gl. super omnia autem haec, caritatem habete) Wb. 27[b].

Praepositionis cum pronominibus suffixis iunctae haec inveni exempla: *condid turla sechæ* (donec perveniat ultra eam, metam) Wb. 24[a]. *ait leu precept domsa seccu* (gl. quidam propter invidiam et contentionem Christum praedicant; i. e. aemulatio eis docere me supra eos, melius quam ipsos) 23[b].

TAR, rarius DAR, ante articulum TARS, e significatione primitiva lat. *trans*, quam servat in compositione, in qua superlativi formam TAIRM induit, interdum transiit in alias quasdam, ut lat. *per* (in iureiurando).

Exempla: *tar crich innunn* (gl. per translationem, praep. cis, in tempore et in aliis rebus), *docoid tar recht ṅaicnid hinnun* (gl. cis naturae leges ut ultra naturae, Pr. 14, 3, 27; i. e. trans finem, trans, ultra legem naturae, idem significat cis), *tar ioib* (gl. per Iovem; per quoque in iureiurando accipitur, ut per Iovem) Sg. 217[b]. *dar timne recto dognither intimmarmus* (gl. per mandatum legis, fit supra modum peccans peccatum, Rom 7, 13; gl. cum scienter admittitur) Wb. 3[c]. *indetaig bruinnidi .i. bís tar bruinniu ógæ són* (gl. fasciae pectoralis; i. e. vestis pectoralis, id est, quod est super mammas virginis hoc) Ml. 10r. *lambrat bís tar glúne* (gl. mappa, gl. mantile; i. e. manuale quod est super genua) Sg. 172[a]. *temel inna tol domunde tar rosc fornunne* (tenebrae cu-

piditatum mundanarum super oculum animae vestrae) Wb. 21ᵃ. *rodsaiset drissi innasenchomrorcan tar sodin* (gl. renascentes spinas; i. e. creverunt spinae veterum errorum per hoc) Ml. Col. 1. *tar sodin iterum ɔrícht les* (propter hoc iterum necesse fuit) Ml. 2ᵃ. *taréssi*, *darési* (super locum, post, pro), *tarcenn*, *darcenn* (trans caput, i. e. pro) vid. infra inter praepositiones nominales.

Ante articulum: *contuidchissed uita tarsin corpsin* (gl. ut absorbeatur quod mortale est a vita, volumus supervestiri, 2. Cor. 5, 4) Wb. 15ᶜ. *dodechuid temel tarsingréin* (venit obscuritas super solem) Ml. 16ᶜ. *tarsna deo* (gl. πρὸς τοῦ διός, male intellectum a glossatore; i. e. per deos) Sg. 217ᵇ.

Praepositionis cum pronominibus suffixis coalescentis formulae: *torutsu* (gl. per te: per te, per qui te talem genuere parentes, Verg. ap. Pr. 14, 3,) Sg. 217ᵇ. *du cuitig tarais fadeissin arnirobe nech bad huaisliu taratoissed* (gl. deus quoniam neminem habuit per quem iuraret, iuravit per semet ipsum) Wb. 33ᵈ. *inbiam fris tra íarnarnetargnu dúib itossuch caní ralsid súil torunn* (gl. incipimus iterum nosmet ipsos commendare?), *ni recam alcs rolasid suil torunn itossich* (gl. non iterum nos commendamus vobis, 2. Cor. 3, 1. 5, 12) 15ᵃ. 15ᵈ. *teora tonna torunni in bab.* (tres inundationes super nos in baptismo) 27ᵃ. Inde coniciendae ceterae formulae: *torum* (per me, super me), *tairse* (super eam), *tairib* (super vos), *tarsu* (super eos).

IMM (circum, circa), plenius IMME, saepius servatum in compositis, ex primitiva forma *ambi* (p. 5 et 64).

Exempla: *snáthe nobíth him̃chenn nasacardd* (filum erat circum caput sacerdotum) Sg. 54ᵃ. *cauir anisiu cachdia imduchenn archenngalar* (ponitur hoc cotidie circum caput tuum contra dolorem capitis), *fuslegar de immandelg immecúairt* (delinitur hoc circum spinam circa) Inc. Sg. *nataibred cách úaib bréic immalaile* (gl. nolite mentiri invicem; i. e. ne ferat quivis e vobis mendacium circa alterum, in alterum) Wb. 27ᵇ. *tairthet cach fer immalaile* (gl. quaestiones praestant, fabulae et genealogiae, 1. Tim. 1, 4) 27ᵈ. *annongeiss cách immachomalnad* (gl. commone testificans coram domino, 2. Tim. 2, 14; i. e. cum oras quemvis circa eius impletionem, ut id impleat; germ. bitten um) 30ᵇ. *áliss pátricc dubthach imdamnæ .n. epscuip diadesciplib dílaignib* (rogavit Patricius D. materiam episcopi de discipulis ipsius de Lageniis) Tir. 11. *nimmerat bes hire* (gl. ultra non proficient; i. e. non circa tempus quod sit ultra[?]) Wb. 30ᶜ. *amal nagrinnenu .i. bite imchre[ch]tu* (sicut fasciolae, id est quae sunt circum ulcera) Ml. 10r. *luid sechnall iartain duchúursagad pátricc imcharpat boie lais* (ivit S. postea ad obiurgandum P. circa carpentum quod habuit) Tir. 14. Ante articulum: *imminbidbethid* (gl. in hoc tabernaculo ingemiscimus; i. e. circa immortalitatem, optamus immortalitatem) Wb. 15ᶜ.

Cum praepositionibus suffixis formulae quaedam: *abstail immum cotrisat* (apostoli circa me adveniant) Sanct. h. 10. *imum imacuáirt* (circum me circa) Carm. Neoburg. *immut illaithiu inmessa regat fir herenn dobráth* (circa te die iudicii venient viri Hiberniae ad iudicium) F. h. 52. *lasse gabas immbi* (gl. cum mortale hoc induerit immortalitatem; i. e. cum sumpserit circum se) Wb. 13ᵈ. *doluid inbiail arithissi archenn in[na] samthige comboi impe* (revertit securis rursus ad manubrium, ut esset, donec fuit, circum id) Tr. 131. *condarlicthe tech nebmarbtath immunn dinim* (gl. habitationem nostram quae de caelo

est superindui cupientes, 2. Cor. 5, 2; i. e. ut induatur domus immortalitatis circum nos de caelo) Wb. 15[c]. *immib dieach leith* (gl. quae ultra vos sunt; i. e. circum vos a quolibet latere) 17[b]. *cris firinne immib* (gl. state succincti lumbos vestros in veritate) 22[d]. *gaibid immib anetach macc cóimsa am. nondad maicc cóima* (gl. induite vos sicut electi dei sancti et dilecti per viscera misericordiae) 27[b].

CEN (sine), inficiens sequentes consonas et perstans in hac forma, extra analogiam praepp. *in*, *con*, *ren* posita est, unde supponenda forma primitiva terminata a vocali (*cene*, *cine*?).

Exempla: *cenchaille foraciunn* (gl. non velato capite, mulier) Wb. 11[c]. *cometecht dianécoscaib cenchometecht diambésib mainbet mathi* (gl. sine offensione estote Iudaeis et gentibus) 11[c]. *cenchuingid neich conech* (gl. sum silentio operantes suum panem manducent) 26[b]. *airde serce móre insin aforaidmetsom cenchumsanad issindirnigdi cenchumsanad* (gl. memoriam vestram facientes semper in orationibus nostris sine intermissione memores, 1. Thess. 1, 2; i. e. signum magni amoris hoc, memoria eorum sine intermissione in oratione sine intermissione) 24[c]. *isingir lem cen chretim dúib* (gl. tristitia est mihi magna) 4[b]. *cen chinta friusom* (gl. gratis; i. e. sine delictis adversus illos) Ml. 19r. *icomairbirt núidi iarfoisitin hirisse cenpecad* (gl. serviamus in novitate spiritus; rectius *cenphecad*) Wb. 3[c]. *ní chen dliged anephdiall ó dibrannaib* (gl. non absque ratione non declinantur, alteruter, alterutrius) Sg. 75[a]. *censectti* (gl. sine simulatione) Wb. 5[d]. *cen serbi pectho* (gl. estis azymi) 9[b]. *cenfodail ceneuil. cenfodail ceniuil* (sine divisione generis) Sg. 41[b]. 152[a]. *cenfoilsigud* (sine manifestatione) 188[a]. *disin dufoid pátricc incarpat cusechnall cenarith .n. and* (hinc misit P. carpentum ad S. sine auriga, ut non esset auriga in eo) Tir. 14. *huaire nád riarfact furuar buid cenengne et cenfírinni* (gl. quia non est iustus quisquam, non est intellegens, non est requirens deum, Rom. 3, 10; i. e. quia non requisivit, effecit ut sit sine cognitione et iustitia) Wb. 2[a]. *cen fodrúbu* (gl. sine deflexionum moris) Ml. 22[a]. *illobad et legad. cenlobad cenlegad iarsin* (gl. seminatur in corruptione, surgit in incorruptione, 1. Cor. 15, 42) Wb. 13[d]. *issí diuitu dé precept sos. cen lóg conaithi* (gl. in simplicitate et sinceritate dei, conversati sumus) 14[c]. *íforus cen oclatid* (gl. in longanimitate, exhibeamus nos) 15[d]. *fer soér sochenúil cenon cenainim* (vir ingenuus, nobilis, sine ignominia, sine macula) Tir. 11. De formula abnormi: *cen suidib* (gl. sine quibus) Ml. 20[d], conferantur quae supra diximus (p. 645).

Pronomina suffixa praepositioni: *aratá brithem and cenutsu* (gl. quid spernis fratrem tuum in edendo? omnes enim stabimus ante tribunal dei; i. e. nam extat iudex sine te) Wb. 6[b]. *atá brithem lasuidib cenuibsi* (gl. eos deus iudicabit; i. e. sine vobis) 9[c]. *ni rubai cenaib uili* (sine omnibus iis) Ml. 20[d]. Saepius invenitur haec praepositio cum neutro 3. pers. sing. coniuncta adverbii instar *cene* (germ. ohnedies, schon; praeterea, iam): *asreracht cene* (resurrexit iam) Wb. 4[d]. *nunsluinfemni dim cene fanisin* (commendabimus igitur nos ipsi sine his, epistulis commendaticiis) 15[a]. *aridib maithi cene* (nam estis boni ipsi) 16[b]. *airataat iltintudai leu cene* (nam sunt apud eos multae iam interpretationes) Ml. 3[c]. *arislán chial inolfoirbthiu chene* (nam est plenus sensus in plusquamperfecto per se) Sg. 151[b]. De aucta formula *olchene* cf. p. 368.

ETER, ETIR, ITAR, ad litteras cum praepositione lat. *inter* (cf. pp. 42. 68) conveniens, sequentes consonas intactas relinquit.

Exempla: *intain romból etir tuaith ... eter tuáith ... etir tuáith* (gl. in operibus bonis testimonium habens; i. e. cum fuit inter populum, inter homines) Wb. 28ᵈ. *aris eter caratnáimta ataaid* (gl. in medio nationis pravae et perversae, sitis sicut filii dei sine reprehensione) 23ᶜ. *dechur eter corpu nemdi et corpu tal.* (differentia inter corpora caelestia et corpora terrestria) 13ᵉ. *robói eter corpu et anmanu* (gl. medius paries, peccatum) 21ᵇ. *am. file óentid eter baullu coirp dunn* (ut est unitas inter membra corporis nostri) 12ᵇ. *córe eter dia et duine* (pax inter deum et hominem), *etir fessin et dóini* (gl. mediator; i. e. inter ipsum et homines) 22ᵈ. 28ᵇ. *irbága robatar leosom eter desciplu et debe oéntu im̃ eter amagistru* (gl. significatum est, quod contentiones inter vos sint, 1. Cor. 1, 11; i. e. contentiones fuerunt apud illos inter discipulos et discordia, unitas autem inter magistros eorum) 7ᵈ. *robói chocad etir deichthriub 7 dethriub corricisin* (gl. decim et duae tribus ante captivitatem semper inimicae erant) Ml. 37r. *hitar remśamugud 7 foacomol* (gl. communes: coniunctiones praepositivae vel communes vel postpositivae; i. e. inter praemissionem et subiunctionem) Sg. 212ᵃ. *condib innon infogor hitar hothad 7 hil.* (gl. sola declinabilia possunt habere ex isdem vocibus tam singularem quam pluralem numerum) 203ᵇ. Inde oritur significatio lat. *tam — quam*: *cense fricách eter carit et escarit* (gl. mansuetus ad omnes; i. e. tam amicum quam inimicum) Wb. 30ᵇ. *eter mochuimregasa et líin diapredchimm* (gl. omnia quae aguntur; i. e. tam vincula mea quam homines quibus praedico) 27ᶜ. *eter fileda 7 áis ṅdenma sairse chenæ* (gl. cum solet in quibusdam pronominibus apud omnes similiter postponi; i. e. tam poëtas quam artifices ceteros, artium scriptores, grammaticos) Sg. 212ᵃ. *etir réid 7 amreid 7 etir fán 7 ardd* (gl. viator per tractus terrae; i. e. tam planum quam asperum et tam proclive quam arduum) Ml. 28r. *ochter nachid conaseilb iterfid 7 mag 7 lenu* (O. A. cum pertinentiis eius, tam silvam quam campum et prata) Tir. 6. *eter aicned 7 suidig.* (gl. vel natura vel positione, omni modo longam habent paenultimam, Pr. 4, 1, 5) Sg. 51ᵃ. *eter maith et saich* (gl. siquis superaedificat super fundamentum hoc, aurum, argentum, lapides pretiosos, ligna. foenum. stipulam, uniuscuiusque opus manifestum erit, 1 Cor. 3, 12; i. e. tam bonum quam vile) Wb. 8ᶜ. *eter ógi et lanamnas* (gl. unusquisque proprium habet donum ex deo, 1. Cor. 7, 7; i. e. aut caelibatum aut matrimonium) 9ᵈ.

Ante articulum: *acobás ṁbis etarṅdirainn hi comśuidiguth* (gl. de earum compage; i. e. comp., quae est inter duas partes in compositione) Sg. 2ᵇ. *atá coitchennas itar indibrethirso inim̃ognom* (gl. interest et refert) 203ᵃ. *cid etir na cumcai* (gl etiam inter angores maximos) Ml. 18ᵈ.

Cum pronominibus suffixis formulae: *robbet etrom ocuspein* (sint inter me et poenam) Br. h. 96. *ni fil fial etronn et cr.* (gl. velamen in Christo evacuatur) Wb. 15ᵃ. *conroib óintu etrunni* (sit unitas inter nos) 12ᵇ. *robo duibsi cinirbo etruib robammarni* (gl. fiduciam habuimus in domino loqui ad vos evangelium, 1. Thess. 2, 2) 24ᶜ. *óentad etruib immanetar l. etruib et dia* (gl. vinculum perfectionis). *andorogbid etruib* (gl. donantes vobis ipsis) 27ᵇ. *dorigénsat indescipuil dechor etarru* (fecerunt discipuli discrimen inter eos) 7ᵈ. *isetarru biid immacaldaim* (gl. a quibus profertur et ad quos dirigitur loquela) Sg. 200ᵇ. *ní*

bí ní starro (gl. nulla intercessione interveniente) 150[b]. Addo singularem loquendi modum cum praep. *cen* (sine) ad significandam praep. lat. *cis*: *cen alpai ṅetarru* (gl. cisalpina, Gallia), *ċen rian ṅetron* (gl. cis Rhenum; i. e. sine Alpibus inter eos et Galliam, Rheno non intermedio inter nos et . . .) Sg. 217[b].

ECHTAR, respondens latinae praep. *extra*: *echtarecht* (= *echtar recht*; gl. cis naturae leges) Sg. 217[b]. *echtar comairbirt ṁbiuth pecthae : irobammar* (gl. extra quod fuimus; i. e. extra consuetudinem peccatorum in qua fuimus) Tr. 4[a].

AMAL, plerumque *am.* scriptum (abl. substantivi *ṡamal?*) respondens lat. *instar*: *am. inlochairnn ṅaffracdai* (gl. quasi laterna punica) Sg. 24[a]. *am. innahí nadtectat. am. nahí nádchiat. am. nahí nadchrenat* (gl. tanquam non habentes, non flentes, non possidentes) Wb. 10[b]. *ni am. inní asóircc* (gl. non quasi aërem verberans) 11[a]. *am. indcláinn bunid* (ut stirps originis, primitiva; rectius *inclainn*, *inclainnd*) 5[b]. *am. tuthle l. ailsin* (gl. ut cancer) 30[b]. *am. consana* (ut consonae) Sg. 6[b]. *am. naheliu* (ut ceteri, soni) 9[b]. *am. inna anman* (ut nomina) 188[a]. *am. nathracha bodra* (gl. sicut aspides surdae) Tr. 11. *am. tegdais* (ut domus) Tr. 14. *am. inscrissid .i. am. innaltain náith* (gl. sicut rasorium acutum, fecisti dolum) Ml. col. 301. *bithé doibsium am. andeuson* (gl. auctores idulorum ... optat deorum suorum similisimos [sic!] fieri quod maledictum; i. e. sint ii ipsi sicut di ipsorum) Ml. 34r. *amal nagrinnenu .i. bite imchre[ch]tu* (gl. tamquam ulceribus fasceolas) 10r. *am. bolc* (gl. ut uter), *am. ithbolc* (ut uter frumenti) 57r. Infectio consonae sequentis probatur hoc exemplo: *amal chochull dercon l. chno* (ut tegimen [*cucullus*] glandis vel nucis) Ps. 57[c]. Conferendum est *samlumsa* (ut ego) Wb. 9[d].

B. Praepositiones nominales.

Substantiva, quae cum antecedente praepositione vera locum praepositionum obtinent, etsi plurima sunt, ut *in ochtur*, *for ochtar* (in superiore parte, supra), *in ichtur* (infra), *di éis* (retro), *inmedón*, *immedón* (in medium, in medio, intra) etc., tamen ea potissimum hoc loco enumeranda sunt, quae frequentius usurpata amisso fere sensu substantivi funguntur vice praepositionum. Pronomina pro personalibus, quae suffiguntur post praepositiones veras, in his formulis possessiva infiguntur inter praepositionem et substantivum.

Sunt eiusmodi substantiva frequentiora: *ése*, *esse*, *hése* (vix subst. *esse*, status, locus; conferendum videtur supra allatum *di éis*, gl. retro) cum praep. *tar*; *cenn* (caput) cum eadem praep., interdum cum *ar*; *cúl* (tergum) cum praep. *íar* (*for*); *ríar* (voluntas: *mad moríarsu dognethe* Wb. 9[d]) cum praepp. *do*, *fo*; *bíth* (causa) cum praep. *fo*; *cuit* (portio, pars: *blith dam farcuitsi occa. biid arcuitni occa* Wb. 11[b]. 24[a]. *conrobad cuit doibsom occatimthirecht* 16[c]) cum praep. *ar*; *rann* (pars), *persan* (persona) cum praep. *a*; *dead* (finis), *degaid* (pars aversa, ut videtur, oppositum nomini *agaid*: *donugaid*, faciei, Lor. gl. 108, unde item praepositionis instar: *i n-agid*, adversus, Ann. Boyl. ap. O'Don. p. 444, hod. *a n-aghaidh*) cum praep. *in*; *ellach* (unitas, communio) cum eadem. Addenda est vox praepositionalis cum genetivo coniuncta *dochum*.

TARESI (cf. praep. *tar*), e primitiva significatione *trans*, *super tergum*, *locum*, *post* transit etiam in hanc: *loco*, *pro*. Alternant *t* et *d*, *s* et *ss* (pp. 49. 653): *baiade and tarési .m. benigni trifichtea bliadne* (fuit illa ibi post B. 60 annos)

Tir. 2. *bad cháck darési áréli .i. nabad immalle labritir* (gl. secundum duos aut multum tres et per partes, loquantur; i. e. sit quisque post alterum, ne simul loquantur) Wb. 13ᵃ. *olcc tarési nuilcc* (gl. prudentes apud semet ipsos, malum pro malo reddentes) 5ᵈ. *ishé dobeir lóg deit tarhési dodagnímo* (gl. dei minister est tibi in bono, potestas; i. e. is dat mercedem tibi pro tuo bene facto) 6ᵃ. *nímbia fochricc darhési moprecepte* (non erit merces mihi pro doctrina mea) 10ᵈ. *uisse són darési césto* (gl. videmus Iesum propter passionem mortis gloria et honore coronatum; i. e. iustum hoc pro passione) 32ᵈ. *athuidecht icride tarési dœ́* (gl. nolite locum dare diabolo) 22ᵇ. *indinducbál ó dia tarhesi denmo indlíbuir* (gl. quam deus annuit suscepti laboris gloria) Sg. 2ᵃ. *cachae tarhéisi araili* (gl. inveniuntur pro se positae, litterae) 10ᵃ. *arba bes lasuidib .u. tarhesi ń. ut pessumus pro pessimus* (u pro i) 4ᵃ.

Cum pronominibus possessivis infixis: *ní déccu darmmési* (gl. quae retro sunt obliviscens, ad ea quae sunt priora extendo me; i. e. non video post me) Wb. 24ᵃ. *doanad dartéssisiu* (ad manendum pro te) 31ᵈ. *madudéll ní taibred ní taraéssi dobochtaib* (gl. laboret operando manibus, ut habeat unde tribuat de labore suo) 22ᵇ. *iscotarsne dondúalig insualig darahési* (est contrarium vitio virtus pro eo) 9ᵇ. *robia indocbáal tarahési* (gl. diligentibus deum omnia concurrunt in bonum). *robbia indocbál darahéssi* (gl. labor vester non est inanis in domino) 4ᵇ. 13ᵈ. *nád chomalnathar anasberar friss rambia digal taraéssi* (gl. domino servite, qui enim iniuriam facit recipiet id q .d inique gessit) 27ᶜ. *taranési* (gl. fracti sunt rami ut ego inserar; i. e. pro eis) 5ᵇ.

TARCENN, alternantibus item *t* et *d*, eiusdem fere significationis ac formula superior: *tarcenn pecca., darcenn pecca.* (pro peccato) Wb. 15ᵈ. 19ᵇ. *hóre rombebe cr. darcenn indóesa lobuir* (gl. peccantes in fratres; i. e. quia mortuus est Christus pro debilibus) 10ᶜ. *itáu darcenn sosceli* (gl. in vinculis evangelii; i. e. in quibus sum pro evangelio) 32ᵃ.

Cum pronominibus infixis: *robtar irlim dothecht martre darmchen* (gl. pro anima mea suas cervices supposuerunt) Wb. 7ᵇ. *am. bid céet limsa moort dogabál darmchen céin rongabus icarcair* (gl. quidam ex contentione Christum adnuntiant non sincere, Phil. 1, 17) 23ᵇ. *fornét frisáibapstalu darmchensa* (gl. vestra aemulatio pro me) 16ᵇ; pleniore forma *duaberrad tarmuchenn* (ad eum tondendum pro me) Tir. 11. *taiccéra cách daráchen fessin* (gl. unusquisque pro se rationem reddet deo) Wb. 6ᵇ. *rocathichsiur darachenn cosse* (gl. quae mihi fuerunt lucra) 24ᵃ. *tararcenn* (gl. pro nobis) Ml. 26ᵈ. *asririusa mochumang darfarcenn* (gl. libentissime impendam et superimpendar ipse pro animabus vestris) Wb. 18ᵃ. *biuusa ocirbáig darfarcennsi* (gl. de vobis glorior) 16ᵈ. *dul martre tarfarcennsi* (martyrium subire pro vobis) 26ᵈ.

Eiusdem substantivi cum praep. *ar* cum dativo vel accusativo formulae ARCHIUNN et ARCHENN supra prolatae sunt (p. 622 sq.). Frequentior est prior cum pronominibus infixis: *afil armochiunn* (gl. ad destinatum persequor bravium; i. e. quod coram me est) Wb. 24ᵃ. *maithi formbesasi arachiunn* (boni vestri mores coram eo), *áirmi. . .ambís arachiunn* (numerat id, quod coram ipso est) 16ᵇ. 24ᵃ. *ararciunni* (gl. vos dominus multiplicet; i. e. coram nobis) 25ᵃ.

ÍARCÚL (post tergum, post): *atta adeolid iarcúul cáich* (est eius gratia post quemvis) Wb. 31ᶜ; cum pronomine infixo: *ní áirmi ambís iarnachúul*

dindséit (non numerat id quod est post ipsum de via) Wb. 24a. Eiusdem significationis FORCÚLU (super terga): *dafoccul dimolud dobrith forculu indimdergtha dofarci antres foccul* (duae voces laudis additae post reprobationem quam efficit tertia vox) Corm. *trefoclae*; cum pron. inf.: *luid ingrian foraculu* (cessit sol post se, retro) Ml. 16d.

DORÉIR, FORÉIR (ad voluntatem, sub potestate, secundum, sub): *nabad do reír far colno beithe* (gl. carnis curam ne feceritis in desideriis; i. e. ne secundum carnem vestram vivatis) Wb. 6b. *coscitir indfir et doairbertar foreír dǽ* (castigantur viri et adducuntur sub voluntatem dei, sub deum, a Paulo) 22c. Cf. *holuid adam tarréir* (gl. ego autem carnalis sum; i. e. ex quo transgressus est A. voluntatem) Wb. 3c.

Cum pronomine infixo: *isdiareír roerpad domsa* (gl. credita est mihi secundum praeceptum domini, praedicatio) Wb. 31a. *amaicc diareír* (gl. oportet episcopum filios habentem subditos) 28b. *foaréir* (gl. in passione desiderii, ne possideatis corpus vestrum) 25b. *roléiced anintliucht foaréir fadésne* (gl. dedit illis spiritum compunctionis, oculos ut non videant etc., Rom. 11, 8; i. e. commissus est eorum intellectus sibi ipsi) 5b.

FOBÍTH (sub causa, causa, propter): *fobíth sóire ceneiuil inna grec* (gl. Graeci honoris causa suae gentis, dicunt) Sg. 40a. *ni epur frib etarscarad frisuidiu .i. fri genti fobíith precepte dóib* (gl. scripsi vobis ne commisceamini, .. non utique idolis servientibus; i. e. non dico vobis separari ab his, a gentibus, propter docendos eos) Wb. 9b. *do precept sos. isairi asber som inso fobith inna soebapstal asrubartatar rombo descipulsom aps.* (gl. neque veni in Hierusalem ad antecessores meos apostolos, Gal. 1, 17; i. e. ad docendum evang., ideo dicit hoc propter pseudapostolos, qui dixerunt ipsum fuisse discipulum apostolorum) 18d. *fobith inna cenel innanman* (gl. pro generibus nominum, distinguntur) Sg. 198a. Cum pron. poss.: *robói som ingalar et rop scíth libsi ón ansu lessom im̄ fobarmbídsi* (fuit ille in morbo et fuit grave vobis hoc, gravius autem ipsi vestra causa, gl. quam dolor suus proprius) Wb. 23d. Amplioris formae exemplum: *fubithin creitme riacách* (propter fidem, quia crediderant ante quemvis) Tir. 8. Eiusdem significationis est alia formula: *hua accuiss suibairichthe* (gl. urbanitatis causa) Sg. 45b; invenitur tamen etiam sine praepositione: *accuiss na preceptesin* (huius doctrinae causa) Wb. 9b.

ARCHUIT (pro portione,* ratione habita, quod attinet ad): *isindalmsan arafocair anúas actis foróis tuaithe arfocarar archuit indóissa gráid et indúisa foirbthi ní écen airócre* (gl. de ministerio, quod fit in sanctos ex abundantia, est mihi scribere vobis, 2. Cor. 9, 1; i. e. est eleemosyna, de qua monet supra; sed propter vulgus monetur, de hominibus graduatis et perfectis non necessaria exhortatio) Wb. 16d. *issí inso fedb asuisse dogoiri in æclis archuit óisa et bésa* (gl. vidua eligatur non minus sexaginta annorum ... in operibus bonis testimonium habens etc., 1. Tim. 5, 9; i. e. haec est vidua, quae eligenda est in ecclesiam, quod ad aetatem et morem) 28d. *saini archuit cumachti* (gl. quantum ad

* Cf. praeter exempla supra allata: *nipu lugu achuitsidi* (gl. qui modicum habuit, non minoravit; i. e. non fuit minor portio huius) Wb. 16c. *cuit hóre* (gl. ad horam; i. e. pars horae) 16b. *am. rombói cuit cáich dinrath diadu* (sicut cuiusque pars fuit de gratia divina) 5d. *nisir atrab act is cuit fresligi* (non longa habitatio, est pars tantum adiacendi) 3d. *act cuit ascribint domsa it dni. som im̄* (modo pars mihi, particeps sum eorum scriptionis, sunt domini haec vero, mandata) 13c.

potestatem, aliae literae i et u, cum in consonantes transeunt) Sg. 7[a]. *archuit aisńdisen 7 foguir* (quod ad pronuntiationem et sonum), *isarchuit fog. ní ruba nand ní archuit scríbind* (propter sonum non potest esse in ea, syllaba, non quantum ad scripturam) 3[b]. *archuit suin* (gl. similes sunt diminutivis pendulus credulus; i. e. quod ad vocem) 59[b]. Cum pronomine: *nímptha fírion arachuitsidi* (gl. non in hoc iustificatus sum) Wb. 8[d].

Significatione vix differunt ARRAINN, APERSIN (e parte, e persona): *arrainn aithrebthado. arrainn indatraib atrebthar and* (a parte possessoris, possessionis; ibid. *alleith atraib*) Sg. 198[a]. 198[b]. *adib mairb arainn pectha bad bii im̄ inihu. cr.* (gl. existimate vos mortuos quidem peccato, viventes autem deo in Christo) Wb. 3[b]. *immormus assinfolud apersain na colno . . . asinfolud tanidiu* (peccatum e sensu carnali, e sensu interno) 9[c]. Alterius huius formulae exempla quaedam supra allata sunt (p. 633).

INDEAD (in fine, post), INDEGAID (in tergum? post): *indead innanísin* (gl. post illos) Sg. 1[a]. *m. indead aathar* (gl. naturale vinculum generis, possidet genetivus, nascitur a nominativo, generat omnes casus sequentes; i. e. filii post patrem suum) 77[a]. *ished anesséirge leu maic indegaid anathre* (gl. Hymenaeus et Philetus a veritate exciderunt dicentes resurrectionem esse iam factam, 2. Tim. 2, 18; i. e. est haec resurrectio secundum eos, filii post patres suos) Wb. 30[b]. *indegaid ńdé* (gl. post deum, ei imputo, quidquid in me sit doctrinae) Sg. 101[b]. *inbindius tánaise indegaid ńguttae* (gl. semivocales secundam habent euphoniam; i. e. post vocales) 5[a]. *indegaid nisu* (gl. post Iesum) Tr. 74.

Utrique infigitur pronomen possessivum: *focaird eleseus asamthig innadiad* (deiecit Elisaeus manubrium eius post eam, securim) Tr. 131. *ingute inna degaid* (vocalis post eam, consonam), *lasin ńgutai inna degaid* (gl. cum sequente altera; i. e. cum vocali post eam) Sg. 7[b].

INELLUCH, INELLUG (in unitate, una cum; cf. *issí intsillab diuit sill. ellaig raine*, haec est syllaba sincera syllaba adhaerens parti orationis, Sg. 25[b]. *adib ellachti hi cr.*, gl. Christum induistis, Wb. 19[c]): *hóre arinrobe buith inełluch coirp cr.* (gl. nos vocavit non secundum opera nostra, sed secundum propositum suum) Wb. 29[d]. *inellug coirp cr.* (gl. omnibus sanctis in Christo Iesu) 23[a]. *manudubfeil inellug coirp cr. adib cland abrache am. sodin et itsib ata chomarpi abracham* (gl. si vos Christi, ergo Abrachae semen estis, secundum promissionem heredes, Gal. 3, 29) 19[c]. *condip maith afuirec innim et conrobat inhellug coirp cr. innim* (gl. divitibus praecipe, thesaurizare sibi fundamentum bonum in futurum) 29[c]. *inællug insce biid dictio* (gl. invenitur et plena oratio in una dictione, ut in verbis imperativis curre, lege, Pr. 2, 2, 12; i. e. una cum oratione est dictio) Sg. 25[a].

Cum pronominibus infixis: *am. rombo foirbthe cr. condib foirbthe intí bess innaellug* (gl. exhibeamus omnem hominem perfectum in Iesu Christo) Wb. 26[d]. *fri no. 7 uerbum acht ba innanelluch atarímtis* (gl. ideo participium separatim non tradebant partem orationis, quod nulla alia pars orationis semper in derivatione est, Pr. 11, 1, 2; i. e. separatim a nomine et verbo, sed una cum eis, in eorum coniunctione, id tradebant) Sg. 188[a].

DOCHUM (ad; ad verbum anomalum *doich, dochoid* etc. pertinens?) sine

praepositione: *isillánamnas dorograd dochum ndée* (gl. in domino vocatus est servus; i. e. in matrimonio vocatus est ad deum) Wb. 10ª. *docoid onessimus dochum poil* (fugit Onesimus ad Paulum) 31ª. *contultatar dochum pátricc et cremthinn maic éndi* (ut venerint ad P. et Cr. filium E.) Tir. 9. *conosberinn dochum hirisse* (gl. ut eos lucrificarem, factus sum Iudaeus; i. e. ut eos ferrem ad fidem) Wb. 10ᵈ. *torbe athabarte dochum nirisse* (utilitas eum ferendi ad fidem) 11ᵇ. *tabart innan doine dochum nirse* (ferre homines ad fidem) Tr. 45. *airi manip hinunn etargnae dondíruidigthiu frisacétnide fedir am. śodin andírui. dochum nacha rainne aile ut bene et male* (gl. in aliud: omnis pars orationis quocunque modo derivativa vel in eadem notione sive definitione primitivi sui accipitur, ... vel in aliud quod iam ante erat suppositum in propria naturali positione, Pr. 11, 1, 2; i. e. nam si non eadem notio derivato cum primitivo, refertur ita derivatum ad aliquam partem aliam, ut bene et male) Sg. 188ª. *ní dechuid dochom forcinn* (non pervenit ad finem) 148ᵇ. *dobertis daboc leu dochum tempuil* (afferebant duo hircos secum ad templum) Tr. 4ᵇ.

Solvere *do chum* vetamur pronomine possessivo, quippe quod praemissum sit, non infixum: *intí téte adochumsi* (is qui it ad eam, meretricem) Wb. 9ᵈ. *muriissi farndochum* (gl. donec veniam, ad vos) Ml. 34ª. *ciasberat doaidbdetar fisi doib et dotiagat angil andochum nichretidsi* (gl. nemo vos seducat volens in humilitate et religione angelorum, Col. 2, 18; i. e. quamvis dicant, demonstrari visiones sibi, et venire angelos ad se, nolite credere vos) Wb. 27ª.

II. Praepositiones britannicae.

A. Praepositiones verae.

Ipsae quoque monosyllabae vel bisyllabae, ut hibernicae, atque plurimam partem eaedem, paucis exceptis, quae alienae sunt a lingua hibernica. Ob has atque ob penuriam flexionis britannicae, propter quam casus substantivorum post praepositiones britannicas dignosci non possunt, non congruum videtur, eundem ordinem servare quem in hibernicis. Enumerabuntur igitur monosyllabae primo loco terminatae vocalibus, deinde consonis, ratione habita sonorum a quibus inchoantur; postremo bisyllabae. Formae in titulis scribuntur cambricae, ut quae puriores plerumque servatae sint.

Communis est trium dialectorum proprietas, tam cambricae quam cornicae et aremoricae, qua praemittitur quibusdam praepositionibus praep. *di* (*y*) ipsa quoque cambrice iterum cum *o* composita: *odi*, *ody*. Quo facto significatio converti solet in contrariam; in quibusdam tamen nihil mutatur. Formulae hae sub singulis illis praepositionibus tradentur.

1. **Praepositiones monosyllabae terminatae vocalibus:** *guo*, *di* (*y*), *troi* (*trwy*); corn. *re*.

GUO (hib. *fo*, sub), quamvis frequens in compositione, per se tamen vix invenitur, cum eius locum occupaverit praep. *tan*. Exemplum cambricum vetustius praepositionis separatae L. Land. p. 149 in descriptione finium, quae

incipit: *or pant nessaf dilicat gurruni* etc. (a faucibus, vallicula, proxima fonti G., fluvii, . . .), et finit: *guorruni nihit sursum hit pènn guociueir ipant, ubi incepit finis* (secundum G. sursum usque in locum e regione valliculae). Pro *guociueir* paulo ante est *iciueir* (e regione) et in aliis multis locis *penn arciueir* (recte e regione).

Cornica huius praepositionis exempla non invenimus, nec aremorica, nisi vero huc pertinent formulae adverbiales supra (p. 619) prolatae: *vase, vahunt* (istic, illic).

DI (hib. *di*, de) in lingua vetustiore cambrica, ut hibernica praepositio, genetivum interdum indicans: *hin map di iob* (ut filius Iovis) gl. Ox. 39ᵇ. In recentioribus codicibus, ut in codice rubro, pro *dy*, excussa *d* (p. 199), iam est Y (de, ex, ab): *y vys ef y keueis y uodrwy honn* (de digito eius sumpsi annulum hunc) Mab. 2, 216. *blwydyn y heno . . . mi abaraf bot gwled* (anno ab hac nocte ego parabo epulas) 3, 20. *blwydyn y hediw bydwch yma* (post annum ab hodierno die eritis hic) 3, 198. Frequentius praepositio haec coniungitur cum aliis quibusdam, quarum significationem imminuit vel tollit, ut iam in L. Land.: *di am* (de circa, de), in Mab.: *y ar* (de super, de), *y wrth* (de apud, a), *y gant* (de cum, a); recentius ut in Han. Tal. insuper praemissa *o*: *oddiwrth, oddiam*. Exempla videas infra sub illis praepositionibus.

Coniuncta cum pronominibus suffixis vix extat haec praepositio, tam ob congruentiam formae cum proxima praepositione, quam ob frequentiorem usum praepositionis *o* pro ea.

Cornice et aremorice eadem praepositio non invenitur nisi praemissa aliis, ut corn. cum praep. *rag, worth*: *ȝe rag, ȝe worth*; arem. in compositis *diouz* (cambr. *y wrth*), *digant* (cambr. *y gan*) etc., quarum exempla videas infra.

DI (hib. *do*, ad) cambrice, ut hibernice, praeter lat. *ad* dativum potissimum significans iam in vetustioribus glossis: *di litau* (gl. Latio, addat opes), *di aperthou* (gl. muneribus, sua addidit) Ox. 39ᵇ. 37ᵇ. Cum articulo: *dir arpeteticion ceintiru* (gl. miseris patruelibus) Ox. 38ᵃ.

Frequentissima est haec praepositionis forma vetustior in finium descriptionibus libri Landavensis, significans *ad, usque ad*. E quibus unum hoc exemplum brevius profero, p. 200: *Finis illius est. aper catfrut in guy ar i hit diuinid bet penn ar civeir hadrech dindirn dir alt diuinid di drec dindirn. o drec dindirn diguairet di guy. maliduc guy ar i hit bet aper catfrut* (os Catfruti in G., secundum eum, fluvium, sursum usque ad regionem oppositam tergo Dindirn, ad rupem. sursum ad tergum D., a tergo D. deorsum ad G., ut ducit G. secundum eum usque ad os Catfruti). In codicis Lichfeldensis vetustioris duabus eiusmodi descriptionibus nominantur soli termini, ad quos ducuntur fines circumscribentes ambitum agri. Has quoque ob vetustatem et manum contemporaneam, quamvis ob eiusdem manus ruditatem vix possint legi, tamen hic profero, quatenus equidem legere possum secundum codicis imitationem, terminos singulos separans lineolis. Ecce prior (L. Land. App. p. 273, nr. 6): *Mormarch tudnred. † harodes eltguhebrie do. 7 sci. eliudo* (Mormarch, Tutnerth testes. et dedit Eltguobri deo et sancto Eliudo, possessionem usque ad hos terminos:) *di pul ir deruen | di cimer | di aper fenrus | di sermain ir caru* (leg. *bermain, birmain, hirm.?*) | *di bant buhine | di guveir hen lann | dir hitir*

melin / *di maugles* (?) / *di rit bringui* / *di aper vsul* (?) / *di licat* / *di pul retin* : : : / *di aper*. Posterior (p. 274, nr. 7): *ostendit ista conrupsio* (i. e. conscriptio) *nobilitatem muinur med* (?) *diminih et mensuram eius. aper imer* / *di èguidmann* / *ditoldar* ⁊ *guoeliu uelan* (?) / *di rit cellfin* / *di lih omivr* / *di bir main* (leg. *hirmain*, ad longum lapidem?) *i bienidi*.

Constanti ergo in his iam usu *di* pro *do* vetustiore, quae non tenetur nisi in compositis glossarum vetustiorum, ut Oxoniensium: *doguomisur*[*am*] (mensuro, terram) 3ᵃ. *doguohintiliat* (gl. inceduus, i. e. ambulator) 5ᵇ, Luxemburgensium: *doguorennam* (gl. profundo), *douorinnom* (gl. austum, i. e. haustus), *douolouse* (gl. depromis). Atque in his ipsis habent *di* glossae Ox. *diguolouichetic* (proditus, i. e. ad lucem datus) 41ᵇ. *diguormechis* (testatus est) 22ᵇ.

Etiam aremoricam vetustiorem huius praepositionis formam DO in qualicunque positione comprobat descriptio finium agri cuiusdam vetusta chartularii Rhedonensis, data anno 821 aremorice, vocibus latinis paucis intermixtis (ap. Courson, pop. Brit. 1, n. 39): *ego Catweten . . . uendidi rem proprietatis meae id est de Ran riantcar . . . finem habens a fine ran melan don roch do fosmatuuor cohito fos do imhoir ultra imhoir per lannam do fois fin rad dofhion dofinran haelmorin cohiton hi fosan dorudfos coihiton rudfos per lannam dofinran loudinoc pont imhoir. Haeldetuuid scripsit* (ad verbum: a fine partis, sortis, Melani ad rocam, ad fossam Matuori, secundum fossam ad ripam, i. e. rivum, ultra ripam per landam ad fossam finem partis Dofioni, ad finem partis Haelmorini, secundum eum ad fossulam, ad rubram fossam, secundum rubram fossam per landam ad finem partis Laudinoci ad pontem ripae; pro *rad dofhion* legendum sine dubio *ran d.*). Quae descriptio in alia charta, data a. 824, in paucis differens latine invenitur in eodem chartulario (ap. Cours. 1, n. 41): *pars Riantcar quae est a fine Ran Melan ad rocham, a rocha ad fossatam Matwor, a fossata ad ripam, ad ripa per landam ad finem Ran Dofion, secundum finem Ran Dohion et sortis Sulwoion usque finem Ran Haelmorin, per finem fossatellam usque ad rubram fossatam, per rubram fossatam usque ad pontem Loutinoc.*

Haec quoque praepositio *do*, *di* in recentiore lingua cambrica, excussa *d*, in formam Y transiit, in Leg. et Mab. frequentissimam, cum articulo YR, ut *y gei* (Caio), *yr neuad* (ad aulam), *yr gegin* (ad culinam). Sicut cum articulo eadem coalescit cum pronominibus infixis: *gwyr yw ymtat i oll* (sunt viri patri meo, patris mei, omnes) Mab. 1, 264. *ythdihennydyaw* (ad te interficiendum), *ynporthi ni* (ad nos nutriendos) 1, 14. 252. De redeunte *o* in coniunctione cum pronomine possessivo 3. pers. sing. supra (p. 390) dictum est. Eadem *y* post coniunctionem *a* (*ac*) in E transgressa invenitur: *y gildas uab kaw ae yscolheigyon y llys oll* (Gildae f. C. et viris doctis curiae omnibus) Mab. 2, 22.

E frequentissimis exemplis praepositionis cum pronominibus suffixis coalescentis quaedam. Sing. 1. pers.: *deu uab oed im* (duo filii erant mihi) Mab. 1, 33. *cam nys goruc ym* (malum non fecit mihi) 1, 240. *mawr y dywawt y gwr imi y vot ef* (magnum dixit vir mihi esse illum) 1, 7. *y kyuarchawd ef well ymi* (is salutavit me) 1, 4. *y medyant yssyd y mi* (potestas quae est mihi) 1, 7. 2. pers.: *bei nathybyckwn dyuot gormod o ovut itt. mi auanagwn itt* (si non putarem venturum nimium horrorem tibi, ego dicerem tibi) 1, 5. *diheu oed iti gei* (persuasum esset tibi, Cai) 1, 5. *ni ae dywedwn itti* (nos dicemus tibi eam,

narrationem) 1, 2. *hyn adywedaf ytti gei* (hoc dico tibi, Cai) 1, 4. 3. pers. masc.: *yr neb adylyei vynet yr neuad neu yr ystauell oe venegi idaw. yr neb adylyei letty oe venegi idaw* (si quis debebat ire ad aulam vel ad cubiculum, ad id monstrandum ei, si quis debebat ad conclave, ad id monstrandum ei, aderat portarius) 1, 1. Fem.: *yno ybu hi... yny oed amser idi* (ibi fuit ipsa, comitissa, donec erat tempus ei) 1, 20. Plur. 1. pers.: *dyuot tristit in agofal* (venire tristitia nobis et sollicitudo) 1, 33. *ae amser ynni vynet yr byrdeu* (estne tempus nobis ire ad mensas?) 1, 11. 2. pers.: *mi ae talaf ywch* (ego id solvam vobis) 1, 278. *aphei mynnewch chwi... miui aawn y chwi* (atque si velitis vos, ego eam ad vos, contra vos) 1, 35. 3. pers.: *y uenegi moes y llys ae deuawt udunt* (ad monstrandum morem aulae et eius ritum eis) 1, 1.

Cornice DHE (pro *de*, p. 199), aremorice DA (item hodie, venetice tamen *de*) profertur pro cambr. *di*, *y*, quibus formis omnibus subiacet primitiva *do*, *du*.

Corn.: *Ihũ c̃st mur gerense ʒe vab den a ʒysweʒas* (I. Chr. magnum amorem filio hominis monstravit), *ʒe adam kewsys* (ad Adamum dixit) P. 5, 1. 6, 3.

Praepositionis iunctae articulo *ʒen* exempla supra prolata sunt (p. 219). Ante *m* pronomen possessivum 1. pers. infixum servari videtur *o* vel *u* praepositionis primitivum: *why a theth ʒym... thom kemeres ʒom syndye ʒom peynye* (vos venistis ad me ad me capiendum, violandum, torquendum) P. 74, 3. *gallus nyngese kemmen ʒom cara na ʒom sensy* (nulla erat potestas me accusandi vel tenendi; cf. mox: *ow ʒas rom growntyas ʒewy*, pater meus tradidit me vobis) 75, 2. *ʒum comfortye* (ad confirmandum me) 55, 1. Sed alibi subiungitur pronomen absolutum, ut 61, 4: *thov hemeres*; cf. p. 388.

Formulae cum pronominibus suffixis. Sing. 1. pers.: *ʒym na as troys na leyff na vo golhys* (mihi ne siveris pedem aut manum ut non lavetur) P. 46, 4. *why a theth ʒym* (venistis ad me) 74, 1. *te a ve ʒym danvenys lavar ʒymmo ʒe honon* (es ad me missus, dic mihi tu ipse) 101, 3. 4. *moy a mynnen ʒymmo pesy* (plus si vellem mihi petere) 72, 4. 2. pers.: *par del won lauaraff ʒys* (sicut scio, dicam tibi) 8, 1. *lowene ʒys a vester* (laetitia tibi, o magister) 65, 2. *ha ʒeso y tanvonas* (et ad te misit) 116, 1. 3. pers. masc.: *y fe danvenys... eleth dy* (sunt missi angeli ad eum), *y fe danuenys el ʒoʒo* (est missus angelus ad eum) 18, 4. 58, 2. *in ny wreth dyffry doʒo a berveth yn crows cregy* (nonne iubebis indubitanter eum in cruce suspendi?) 146, 3. Fem.: *yn meth c̃st ʒyʒy* (dixit Chr. ad eam, mulierem) 34, 2. *comfort ʒyʒy y map a vynnas dygtye* (solacium ei, matri, filius eius voluit praebere) 199, 4. Plur. 1. pers.: *yma dew ʒyn parys* (duo sunt nobis parati, gladii) 51, 3. *ny reys ʒynny* (non necesse nobis) 94, 4. 2. pers.: *me a ra ʒeugh spedye ow cafos c̃st* (ego faciam vobis, ut prosperetis capientes Christum) 39, 2. *me re beghas ihũs ʒewy ov querʒe* (peccavi ego Iesum vobis vendens) 104, 2. *kentrow ʒewy why ny fyll* (clavi vobis non deerunt) 158, 1. 3. pers.: *del yrghys ihũs ʒeʒe* (ut mandavit I. eis) 28, 1. *wy a yll gull da ʒeʒe* (vos potestis facere bonum eis, pauperibus) 37, 4.

Arem.: *da heul... a grif sider da yuerdon* (te sequar laete ad Hiberniam) Buh. 14, 6. *monet da demetri* (ire ad Demetiam) 30, 1. *den da perchen nem gouleno* (nemo ad dominum, ut dominum me poscet) 6, 9. *petra eo da doe guir roen* (quae res est deo vero regi?) 6, 1.

Cum articulo: *deomp dan ker* (eamus ad urbem) Buh. 42, 1. *quae dan oferen* (i ad missam) 26, 21. *heman so dan tut burzut pur* (hoc est populo merum miraculum) 46, 10. *renoncc dan bet* (renuntiare mundo) 20, 9. *an maru off dan tnou man* (mors sum huic valli) 10, 3. Eadem iunctio est cum pronominibus possessivis infixis 1. et 2. pers. sing. *dam*, *daz*; absorbetur autem vocalis praepositionis in ceteris, 3. pers. sing. *de*, plur. 1. pers. *don*, 2. pers. *doz*, 3. pers. *do*, quorum exempla videas supra (pp. 389 sqq.).

Saepe coniuncta cum superlativis efficit adverbia, ut: *da bianhaff, da bianhaf* (minimum, saltem) MJ. 46b. 192b. 193a. *da quentaf* (primum) 70a etc.

Cum pronominibus suffixis. Sing. 1. pers.: *dre ma hunfre dif ez e reuelet* (per somnium meum mihi est revelatum) Buh. 30, 10. *duet eo diff consol* (venit mihi solacium) 12, 22. 2. pers.: *dit me a gra spes oreson* (ad te facio valde orationem) 50, 5. *so dleet dit* (est debitum tibi) 70, 6. 3. pers. masc.: *lauar dezaff* (dic ei) 2, 8. *maz duy dezaf squient* (ut redeat ei scientia) 58, 7. Fem.: *mo goestlas dezi alies* (ea spopondi ei saepe, Nonitae) 158, 14. *me gray dezy spes opressur* (faciam ei oppressionem, Nonitae) 92, 7. Plur. 1. pers.: *an pez so ret deomp* (res quae est necessaria nobis) 60, 20. 2. pers.: *me compso dich* (dicam vobis) 18, 24. *doe ra roy deoch* (deus det vobis) 16, 4. *ret eo deoch* (necessarium est vobis) 38, 17. *peuch a pedaf deoch huy* (pacem peto vobis, pro vobis) 80, 5. 3. pers.: *ez roaz dezei e corff glorius* (dedit iis corpus suum gloriosum) MJ. 19b. *palamour deze* (per amorem erga eos, eorum causa) 29b. *lavar deze* (dic iis) 214b. *me ya dezo querz da guerzaf* (eo iis venditum), *hac en rento . . . dezo* (et eum reddam iis) 18a.

TROI, TRUI (= *trê*, p. 96, hib. *tre*, *tri*, per), cambrica forma, cuius scriptio recentior est *trwy*, vel destituta tenui *drwy*. Exempla vetustiora: *troi enmeituou* (gl. per nutus, accipienda nota) gl. Ox. 38b. In descriptionibus libri Land. passim: *truy uisc* (per Iscam, fluvium) 127. *trui i coit, trui ir coit* (per silvam) 116. 152; 157. 232 etc. In Mab.: *y kerdawd racdaw trwy y ryt yny welas y gaer* (progressus est per vadum, donec vidit urbem) 1, 33. *ar hynny owein adrewis dyrnawt ar y marchawc trwy y helym . . . athrwy y kroen ar kig ar asgwrn* (deinde O. feriit plaga equitem per galeam, . . . et per cutem et carnem et os) 1, 13. *dodi aoruc y marchawc arllost y waew drwy avwynffrwyn vy march* (posuit eques lignum hastae suae per frenum equi mei) 1, 10.

Praepositionis huius coniunctae cum pronominibus suffixis exempla rariora sunt. In libri Land. descriptionibus finium 3. pers. sing. forma nuda: *bet gebenni trio di aper nant maur* (usque ad G. fluvium, per eum ad os vallis magnae) 116. *dir main tillauc dir cruc dir cruc arall dimynui mynugui truio di aper nant cum cinreith* (ad lapidem T., ad collem, ad alterum collem, ad M. rivum, per eum, per M. ad os vallis C. C.) 187. Forma aucta in Mab.: *yny delych yr koet y daethost trwydaw* (donec venis ad silvam per quam venisti) 1, 6. *ti awydost kynnedyf yr auon. ny eill neb vynet drwydi* (tu scis habitum fluvii, nemo potest transire per eum; *auon*, fem.) 3, 94.

Cornice et aremorice pro primitiva forma TRE in recentiore lingua semper invenitur DRE. Vetustior arem. *tre*, respondens tamen hib. *tar* (trans), extat in nomine regionis aremoricae *Poutrecoet* in chartulario Rhedonensi, quae in eodem latine dicitur *pagus trans silvam* (cf. p. 137).

Cornica exempla: *dre an golon may ȝese* (ut per cor penetraret) P. 218, 4. *dre gleȝe a veughe dre gleȝe yfyth leȝys* (gladio qui vivet, gladio occidetur) 72, 2. *dre y skyans bras. dre y ȝadder* (per scientiam suam magnam, per bonitatem suam) 3, 2. 3. *dry vur cheryte* (per magnam caritatem) 35, 1. Ceterum cf. infra *der* et *dris* idem significantia.

Cum pronominibus suffixis (quae intromittunt ȝ) formulae quaedam: *bryny han er moy drethof a vyth hynwys* (cornices et aquila amplius per me nominantur) O. 134. *drethos y fythyn sylwys* (per te salvabimur) D. 287. *dreȝo c̄st may fe bresys* (per eum, Caipham, Christus ut iudicaretur) P. 88, 3. *an avell deveȝys dreȝy* (pomum quod venit per eam, arborem) 152, 4. *may hylly yn ta kerthes ty hath pobel ol drythy* (ut possis bene ire tu et omnis tuus populus per eam, aquam) O. 1668. *dreȝough why beȝens leȝys* (per vos occiditor) P. 142, 3. *gans kenter gnyskis dreȝe* (clavo acto per eos, pedes) 179, 4.

Aremorica: *dre* ('per') Cath. *dre caret doe*, *dre caret doue* (per amorem dei) Buh. 68, 17. 70, 17. *an ancou so duet dre splet an pechedou* (mors quae venit per multitudinem peccatorum) 10, 2. *dre ma ie* (per fidem meam) MJ. 223b. *drese* (per hoc, igitur) 66b. 94b. Cum sequente articulo vel pronomine modo conectitur modo separatur scriptione: *querzet dren bro* (proficisci per terram) Buh. 2, 6. *me aielo prest dren forest man* (ibo cito per hanc silvam) 34, 15. *dram fez* (per fidem meam!) 158, 9; sed etiam: *me aia breman dre an bro* (eo nunc per regionem) 6, 12. *deomny tizmat dre an coatdou* (eamus nos illico per silvas) 32, 19. *dre ma hun*, *dre ma hunfre* (per somnum, per somnium meum, video) 4, 18. 30, 10.

Ante pronomina suffixa intromittitur *z*: *me so certes en esmoa dreizaf* (sum certo in perturbatione eius causa) MJ. 116a. *dreizi doe ha devy a supliaff* (per eum, fontem, ut saner, deum et Davidagium oro; ed. *dreizif* vitiose, violata consonantia cum *guelhy*) Buh. 106, 27. *me so ... dreizoch meurbet morchedet* (sum propter vos valde contristatus) MJ. 50b. *pe re dreize ... dan marv glas en leuzras hastif* (qui propterea ad mortem atrocem eum miserunt) 207ᵃ. Hodie *drezoun* (per me), *drezoud* (per te) etc., trecorice tamen *dreizoun* etc.

Cornicae dialecti propria est praep. (an eiusdem forma?) RE (per) in formulis iurandi: *re dev an tas*, *re dev tas* (per deum patrem) O. 1919. 2274. *re iovyn* (per Iovem) O. 1532. *re synt iouyn, re synt iovyn* (per sanctum I.) R. 349. D. 368. Cum pron. possessivo: *rum lewte, rum lowte, rom laute, rom lowta* (per fidem meam) P. 116, 3. 157, 3. O. 611. D. 94. Cr. 1201.

2. Praepositiones monosyllabae desinentes in consonas, inchoatae a vocalibus: *o* (*oc*), *ar* (*er*), *yr*, *in*, *is* et *uch*, *ac* (*a*), *ach*, *at*, *am*.

O (hib. *á*, *as?*) etsi cambrice tam ante consonas, quae in recentioribus libris destituuntur, quam ante vocales invenitur, cum articulo OR, nec nisi interdum ante pronomina a vocalibus inchoata servat formam OC, hanc tamen *c* radicalem putare iubemur forma aucta *ohon* (*h* = *x* gall., p. 125). Respondet tam latinis praepp. *ex*, *ab*, *de*, quam lat. genetivo vel ablativo sine praepositione. Cum dialectis et cornica et aremorica consentit L. Land., quatenus coniunctae praepositioni *di* (pp. 662. 672) praemittit *a* (Mab. *o-di*).

Exempla vetustiora: *o ceenn* (gl. murice, tincta lana), *o corsenn* (gl. arundine, praecinctus) gl. Ox. 40ᵃ. *o coilou* (gl. auspiciis, patris arma movebis) 39ᵇ.

o cloriou (gl. tabellis, sparsa) 38ª. *o guiannuin* (gl. vere, prius volucres taceant) 40ᵇ. *o olin* (gl. rota, meta terenda) 37ᵇ. *ocrit* (gl. timore, leg. tremore), *o glanstlinnim* (gl. famine sancto), *o guiled* (gl. pudore), *o isel* (gl. ex humili) Cb. 5. *o pen claud, o rit, o aper* etc. (ab initio fossae, a vado, a confluxu usque ad ...) fq. in descript. fin. L. Land. Exempla e Mab.: *o gordwal brith ... o asgwrn moruil ... o eur* (e corio variegato, ex osse beluae marinae, ex auro, confectae res) 1, 3. *ar dyd hwnw ar nos honno atreulassant drwy dogynder ogerdeu. ac amylder o anregyon wirodeu. alluossyd o waryeu* (et diem et noctem illam transegerunt per abundantiam cantuum et varietatem oblatarum potionum et multitudinem ludorum), *drwy diwallrwyd o bob peth* (per plenitudinem omnis rei) 2, 27. 29. *peir yn llawn o swllt iwerdon* (lebes refertus pecunia Hiberniae), *oed digawn odrwc* (erat satis mali) 2, 240. 242.

Praepositio coniuncta articulo: *o caitoir hac or achmonou* (gl. pube inguinibusque, premit rabidos canes) gl. Ox. 41ᵇ. *or dometic* (gl. domito, quod defuit orbi) 39ª. *or garn* (gl. medio, instita tegis pedes) 37ª. *or cled hin[t]* (gl. limite laevo), *ordrissi* (gl. de tribulis), *or guithlaun tal* (gl. fronte duelli) Cb. 26. 27. 51. *or ford, or onnen, or aualien* etc. (a via, a fraxino, a malo) fq. in finium descriptionibus L. Land. *parc teccaf or byd* (hortus pulcherrimus mundi) Mab. 1, 27. *gwein yn llawn or dwfyr* (vagina plena aquae) 2, 246. Eadem iuncta cum pronominibus possessivis: *ni deuthum i yma om gwlat yr gwreicka* (non veni ego huc e regione mea ad ducendam uxorem) Mab. 1, 272. *meibon a gafas omhanuod ... ombod* (pueros sumpsit non e voluntate mea, e voluntate mea), *dewis di ae oth vod ae oth anvod* (elige tu aut e voluntate tua aut contra voluntatem) 1, 34. 242. *adywedy di ymi dim oth negesseu* (dicesne tu mihi aliquid de negotiis tuis?) 3, 20.

Ante pronomina inchoata vocalibus vel eadem forma invenitur: *na duc dyn eneit vy arglwyd i oe gorff namyn y gwr hwnn* (quod nemo abstulit animam mei domini ex corpore eius nisi hic vir) Mab. 1, 20. *ny wdam ni dim oe henryuedodeu hi* (nescimus nos quidquam de miraculis illius, castri) 1, 292; vel plenior *oc*: *dim oc awch da nys mynnaf* (rem de vestro bono nolo) 1, 272. *a difflannu aoruc owein oc eu plith* (et disparuit O. ex eorum medio) 1, 15. *eu harglwyd a gollyssynt. a llawer oc eu goreugwyr* (et dominum suum amiserunt et multos ex optimis suis viris) 3, 196.

Pronomina personalia suffiguntur formae auctae OHON (in libris saepius separatae *o hon*, non bene). Sing. 1. pers.: *menegi ohanafi ytti dy afles. am uenegi ohonafi ytti dy les* (dici a me tibi detrimentum tuum, propter monstratum a me tibi commodum tuum) Mab. 1, 6. 19. 2. pers.: *am lad ohonat titheu y gwr priawt hi ... mynet ohonat y lys arthur* (ob occisum a te ipsius maritum,.. pergi a te ad aulam A.) Mab. 1, 249. 3. pers. masc.: *adnabot aoruc ... rygaffel dyrnawt anghenawl ohonaw* (animadvertit, se accepisse plagam letiferam ab eo, Oweno) Mab. 1, 13. Fem.: *clybot ohonei hitheu eutrwst hwy yndyuot. redec ohonei yn eu herbyn o lewenyd* (audiri ab ipsa, muliere, illorum gressus venientium, curri ab ea obviam iis propter laetitiam) Mab. 2, 216. 217. Plur. 1. pers: *yna ymlad awnaem ninneu y maen. ar neb auei drechaf ohonam a gaffei y maen* (tunc pugnemus nos de lapide, et qui sit fortissimus e nobis, capiat lapidem) Mab. 1, 277. 2. pers.: *un ohonawch chwi am kymero i* (unus e

vobis sumat me) Mab. 1, 21. 3. pers.: *ractal eur am penn pob un ohonunt* (frontale aureum circa caput uniuscuiusque ex eis) Mab. 1, 3. *or diwed tewi ohonnunt* (tandem taceri ab eis) 1, 248. Contrahitur tamen in *on*, si sequitur *d*, ut oriatur forma aucta ONAD (disiuncta ipsa quoque interdum): *apheis o bali melyn am bop un onadunt* (et tunica e panno flavo circa unum quemque ex eis, pueris) Mab. 1, 3. *tegach yr hacraf onadunt hwy nor vorwyn deckaf* (formosior maxime deformis ex illis, puellis, quam puella formosissima), *achwech onadunt agymerth uy march ... achwech ereill onadunt agymerth uy arueu* (et sex ex eis sumpserunt equum meum, et sex liae ex eis sumpserunt arma mea) 1, 4.

Cornice et aremorice haec propositio est A, destituens sequentes consonas, eiusdem usus, cuius est cambr. *o*, significans locum, tempus, causam etc., vel respondens genetivo et ablativo latinis post substantiva, adiectiva, verba. Auctae igitur pronominibus suffixis formae sunt corn. arem. AHAN, corn. ANETH, arem. ANEZ.

Exempla cornica simplicis formae: *wy abys a levn golon* (vos rogo e pleno corde) P. 1, 1. *may wrellons ... a lena aga dry* (ut ferant eos ex eo loco) 229, 4. *meur a bobyll ganse a ʒyghow ... hag a gleth* (multum populi cum iis a dextera et a sinistra) 97, 3. *meur a beyn a woʒevy* (multum doloris tolerabat) 54, 1. *glan off a wos an dremas* (purus sum a sanguine viri probi) 149, 2. Cum articulo: *an vghelder may ʒese* (ex altitudine ubi erat) 5, 2. *y feʒaff tregis an barth dyghow* (morabor a parte dextera) 93, 3.

Praemissa adiectivis eadem praepositio adverbia efficit: *notye drys an wlas ... a ogas hag a bell* (notificare per terram prope et procul) P. 249, 3. *a ʒesympys* (subito, statim) 28, 1. 81, 2. 84, 2. 85, 3. 88, 2. 98, 4. (105, 3.) 118, 3. 143, 4. 247, 4. *abell* (e longinquo, procul) 77, 2. *a bell ʒe worth an gwyr afye* (procul a vero aberrabant) 203, 4. Ante alias praepositiones: *a rag guris colmmenow* (a fronte facti nodi) 131, 3. *ha glv A rag hag a denewen* (audi a fronte et a latere) O. 2063. *ymons a rag pel gyllys* (porro iverunt longe) O. 1636.

Formae auctae praepositionis cum pronominibus suffixis: *arluth pan dyffy ʒet pow predery ahanaff gura* (domine, cum venies in regionem tuam, memento mei) P. 193, 2. *ahanas ythew scrifys* (de te est scriptum) 14, 2. *ahanan ny vyth onon* (e nobis non erit quisquam) D. 772. *onan ahanough haneth rum guerthas thom yskerens* (unus e vobis hac nocte vendidit me inimicis meis) D. 736. *anotho y gerhas y eneff* (ab eo abstulit eius animam) P. 106, 4. *may rollo bres aneʒy* (ut ferret iudicium de ea, mulierem adduxerunt) 32, 2. *y wreg ʒe re aneʒe mos ʒen dre* (iussit aliquos ex eis ire in vicum) 27, 2. *an prennyer ... ʒe wuʒyll crous aneʒe* (ligna ad faciendam crucem ex eis) 151, 4.

Exempla aremorica: *duet a lech se na daleet* (venite ab hoc loco, ne tardaritis) Buh. 138, 11. *ma querent so tut ... fier a britonery a noblanc a ti piuizic* (parentes mei sunt homines illustres e Britannia, nobiles, e domo divite) 36, 23—38, 1. *a pell amser a het pemdec bloaz* (e longinquo tempore, e spatio quindecim annorum; *a het*, e longitudine, iam inde a) 12, 15. 16. *a trugarez doe* (a misericordia, per misericordiam dei, sanatus) fq. *den bras den a choas hac a stat* (homo amplus, homo electus et nobilis, germ. von stande) 28, 23. *me so den a laes* (sum cultor legis) 150, 1. *da gouzout petra a mat a gra* (ad sciendum quid boni faciat) 18, 20. *francq a pep ancquen* (liber omni dolore)

198, 21. *leun a iechet ha a pep quenet* (plena sanitatis et omnis venustatis) 46, 5. 6. *cals a souzan, cals a ancquen* (multum curae, doloris) 16, 18. 130, 19. *a pep lech* ('undique'), *a pep tu* ('hinc inde', i. e. ab omni parte) Cath. Cum articulo: *an knech dan tnou* ('deorsum') Cath. *vnan an sent* (unus e sanctis) Buh. 4, 6. *an lech hont* (ex illo loco) 2, 4. *an bet man* (ex hoc mundo) 202, 15. MJ. 130a.

Pleniorem formam *ac* sive potius *ag* mollita tenui servarunt Veneti ante articulum et pronomina possessiva vocalibus inchoata.

Cum adiectivis interdum efficit adverbia: *me aya a berr* (eo brevi) Buh. 10, 21. *me a soing a scler* (video clare) 10, 23. *mir a cren* (serva omnino) 62, 4. *a pell* ('de longe, eminus'), *a tost* ('cominus') Cath. Ante alias praepositiones: *monet arauc* ('antecedere') Cath. Accedente praep. *di*: *duet off diapell* (veni e longinquo) Buh. 38, 7; vel tripliciter (*a-di-a*): *a diabell memeux sellet* (dudum studui) 156, 16.

Formae auctae: *ne sourci glan nep vnan ahanoff* (non laborat omnino quisquam de me) Buh. 118, 19. *ahanot voe ez coezas donet* (ex te accidit ut venires, tua sponte venisti) MJ. 86 a. *unan gardis am traysso ahanoch* (unus e vobis me prodet audacter) 57b. *anezaff eo ez groaff fae* (de eo, eius, ludibrium facio) Buh. 172, 22. *dan buhez anezaff, an becq anezaf* (vitae eius, acumen eius) 48, 10. 152, 14. *ez dle bezaf fez anezy* (debet esse fides de ea, eius, crucis) 154, 21. *greomp an guirionez anezi* (faciamus veritatem eius, legis) 156, 23. *nem boe quet dram fez anezeff* (leg. *aneze*? non fuit mihi quidquam eorum per fidem meam) 158, 9. *an drouguiez aneze* (malitia eorum) MJ. 22b. Congruunt hodiernae formae: *ac'hanoun* (ven. *ac'hanon*), *ac'hanod* (*ac'hanoud*), *ac'hanomp*, *ac'hanoc'h*, contra *anezhañ* (trec. cornug. *anehañ*, ven. *anehoñ*), *anezhi* (*anehi*), *anezho* (*anehe*). E priore forma adverb. quoque prodit *ahanen* (hinc, ex hoc loco), de quo supra (p. 620).

Eadem praepositio saepius subiungitur praepositioni sive adverbio EUX, qua formula (*eus a* Man., *eûz a* Leg., *us a* Dum.) hodierna quoque lingua genetivum significat: *eux a breiz* (e Britannia) Buh. 8, 16. *eo goall comps sotony eux a Rigoall* (est malum dicere falsum de R.) 166, 20. *eux a dour ezint difournis* (aqua sunt privati) 190, 27. Cum articulo: *eux an bro man* (ex hac regione) 6, 5. Omissa praepositione *a*: *nem boe netra eux e madou* (non fuit mihi quidquam e bonis eius, bonorum eius) 170, 3.

AR (hib. *ar*) cambrice in vetustioribus tantum libris ut Land. servata hac forma disparatur a praep. *guar* (*guor*, corn. arem. *war*, *oar* = hib. *for*), postea utraque permisceri solet sicut eaedem praepositiones in hib. hod. *ar*. Quare exempla huius formae e Mab. infra proferentur.

Exempla servatae propriae significationis localis e libro Land.: *ir ford ar trodi, ir rit ar trodi, rit iguein ar trodi* (via, vadum ad Tr., vadum I. ad Tr., fluvium) 192. 218. *penn ir claud ar uisc* (initium fossae ad Iscam) 216. Mutatae significationis exemplum e Mab.: *nys ry ef oe uod nac ar werth nac yn rad* (non dabit is eum, gladium, sponte nec pretio nec ut donum) 2, 227.

Plerumque tamen praepositiones latinas *propter*, *per*, *pro* significare solent propriae formae cambricae ER (vulgata forma hod.) et YR, frequens in Mab.

ER: *menegi y arthur mae mi ath vyrywys er enryded gwassanaeth idaw ef* (dicere Arthuro, debes, esse me qui vicerim te propter honorem servitii ipsius)

Mab. 1, 244. *yn ofnawc eryneigus* (timida propter negotium suum) 2, 46. De tempore in postrema narratione recentiore: *er ys mis* (per mensem, mense abhinc) Mab. 3, 334. De infecta *eir* in formulis *eirmoet*, *eiryoet* supra actum est (p. 616).

YR: *menegi idaw mae mi ath ryrywys yr enryded a gwassanaeth y arthur* (dicere ei esse me qui vicerim te honoris causa et ministerii Arthuri) Mab. 1, 249. *medwl arall ae kyffroes ynteu nat yr medwl ymdanaw ef ydywedassei hi hynny. namyn yr ystyryaw karyat ar wr arall* (cogitatio alia expergefecit illum, non propter cogitationem circa ipsum dixisse eam, uxorem, hoc, sed propter amorem in alium virum) 2, 35. *yr awelych nac yr aglywych arnafi. nac ymchoeldi dracheuyn* (propter quod videris nec propter quod audiveris circa me, noli reverti) 2, 36. *ac yr duw ac yr dy syberwyt pwylla wrthaw* (propter deum et propter honestatem tuam, miserere eius; *yr duw*, per deum, obsecrandi formula fq.) 1, 270. *oes obeith gennyt ti ar gaffel dy ellwng ae yr eur ae yr aryant ae yr golut pressennawl. ae yr catwent ac ymlad* (num spes tibi, te consecuturum dimissionem tuam aut per aurum aut per argentum, aut per donum pretiosum, aut per pugnam et contentionem?) 2, 234. *nas rodwni euo ettwa yr y pallfrei goreu* (non darem ego illum pro optimo equo, equum meum) 1, 10. *welydi yma yti bwyth yr ireit bendigedic* (ecce tibi hic remuneratio pro unguento benedicto) 1, 30. *yr rydit idaw yrodes hanner y gyfoeth ehun* (pro libertate dedit ei dimidium imperii sui ipsius) 1, 30. De tempore: *ny weleis yrmoet y gyfryw* (non vidi mea aetate eius similem) 2, 7; saepius tamen *eirmoet*, vid. supra.

Cum pronominibus suffixis formulae (hod. *erof* etc.): *yrofi a duw drwc y medreist* (per me et deum, malum perpetrasti), *ac yr duw ac yrof ynneu par di* (propter deum et propter me, cura tu!) Mab. 1, 267. *yr duw ac yrof inheu* (per deum et me ipsum) 3, 209. *na rodaf yryfi a duw* (non dabo per me et deum) 1, 265. *yrot ti mi abwyllaf ac arodaf y eneit idaw heno* (propter te ego miserebor et dabo ei vitam hac nocte) 1, 270. *os oth uod y gwney ditheu yrofi. kyssondeb tragywyd diwahan auyd yrom tra uom vyw* (si sponte tu facies mihi, connubium perpetuum inseparabile erit nobis, quam diu erimus vivi; cf. hib. vet. *airibsi*, *airriu*, vobis, eis, p. 624) 2, 46. Cum *d* 3. pers.: *nyt gwerth arnaw ef dim. na vynnaf . . . vn gwerth yrdaw* (non pretium in illo ullum, non valet quidquam. nolo ullum pretium, sumere, pro eo) Mab. 3, 158. *iawn yw idaw coffau ymi ac yr wreic honno awnaethom yrdaw* (iustum est ei reminisci mihi et mulieri huic quod fecimus pro eo) 3, 35. *kyuarth arodei yr kwn heb gilyaw yrdunt* (stetit contra canes, non rediens propter eos, ursus) 3, 150.

Cornica ER e propria significatione locali: *er an treys me an kylden* (per pedes eum demittam) R. 2082. *an caffen er an ascal yn toulsen* (si eum caperem, per axillam eum iacerem) R. 290. *kymereugh er an thyv baw* (corripite per pedes) R. 2076. *crog rom bo er an thewen* (suspendium patiar per maxillas) O. 2651 — cf. *erbyn* (obviam) infra inter praepp. nominales — saepe transfertur, ut respondeat cambr. *er*, *yr*: *cous er the fyth* (loquere per fidem tuam) O. 1441. *lauar thymmo er the feth* (dic mihi per fidem tuam) O. 676. *leuereugh er agas fyth* (dicite per fidem vestram) R. 2027. *dun ganso er y anfus* (veniamus cum eo propter eius malitiam) D. 1501. *guyn aga beys er bones* (candida earum sors quia sunt) D. 2650.

Aremorica exempla non invenimus.

IN, YN (hib. *in*, *i*, in) in cambricis libris recentioribus *n* mutat ante consonas secundum praecepta (p. 117), in vetustioribus saepius omittit tam ante consonas quam vocales.

Exempla cum intellectu hib. *in* cum dativo: *dierchim tir telih. haioid ilau elcu f. gelhig* (ad poscendam terram T., quae erat in manu E. filii G.) Cod. Lichf. (App. L. Land. p. 271). *dir main i cecin ir alt* (usque ad lapidem in dorso saltus) L. Land. 186. *yn ynys prydein* (in insula Britannia), *yn lle arall* (alio loco) Mab. 1, 4. 5. Cum sensu motionis in locum factae vel ad tempus: *grefiat guetig nis min i tutbulc hai cenetl i ois oisou* (notarius postea non surget in T. et genus eius in aetatem aetatum, in perpetuum) Cod. Lichf. l. c. *aper caruan i ciuer diued* (influxus C. fluvii in C. D. fluvium) L. Land. 117. *crafnell bet pan discynn yn uisc* (Cr. rivus, donec incidit in Iscam), *guy nykyt hit pan discynn yn hafren* (G. secundum eum, donec incidit in Sabrinam) 127. *aper finnaun doudec seint yn linn syuadon* (ostium fontis duodecim sanctorum in stagnum S.) 138.

Ante articulum: *in ir guorimhetic* (gl. in arguto, foro) gl. Ox. 38ª. *guar ir hennrit issid ar i frut in ir coit maur* (super vetus vadum quod est ad fluvium in silva magna) L. Land. 70. *ar hit i nant du dirguairet bet pann discin inidair cin circhu taf* (secundum fluvium nigrum deorsum donec cadit in terram antequam pervenit in T. fluvium) 247. *gweison ynsaethu yny lle y gwelsei gynon* (pueri sagittantes eo loco, ubi viderat C.), *ygweisson yn saethu yn yr un lle* (pueri sagittantes eodem loco) Mab. 1, 12. 22.

Formulae cum pronominibus suffixis: *a chymryt tristit agoueileint awneuthum ynof am hynny* (et sumere tristitiam et sollicitudinem coepi in me de hoc) Mab. 1, 5. *na welsam ciryoet vilwryaeth yn wreic kymeint ac ynot ti* (quod nunquam vidimus ferociam in muliere tantam quantam in te) 3, 29. *kawc aryant adwfyr yndaw* (lanx argentea et aqua in ea) 1, 15. *ar ffonn hayarn adywedassei y gwr y mi uot llwyth deuwr yndi. hyspys oed gennyfi uot llwyth pedwar milwr yndi* (et clava ferrea, in qua dixerat vir mihi esse pondus duorum virorum, persuasum mihi erat esse pondus quattuor militum in ea) 1, 7. *kawgeu aryant adwfyr y ymolchi yndunt* (lances argenteae et aqua ad lavandum in eis) 1, 5. *gwedy ryuynet gwylltineb yndunt* (cum redisset feritas in eas, capreas) 1, 236. Cum ceteris personis formulae hodiernae *ynom*, *ynoch*.

Cornice IN, YN: *yn kyg yn goys ow pewe* (in carne, in sanguine vivens) P. 256, 4. *yn le may then* (quo loco eram [quo ibam]) 79, 3. *dowr ha goys yn kemeskis* (aqua et sanguis in mixtione) 58, 4. *yn neff tregys*, *yn nef tregis* (in caelo moratus) 7, 2. 93, 3. Abiecto *n* cum pronomine possessivo infixo: *me a veth ... yth seruys* (ego ero in servitio tuo) 49, 1.

Cum pronominibus suffixis: *ow colon ynnof a ter* (cor meum in me frangetur) R. 707. *nynsus fout ynnos guelys* (non est vitium in te visum) O. 2293. *ynno fest luhas tol ... a ve tellys* (in eo, capite, permulta foramina sunt forata) P. 133, 4. *ynno me ny gaffe scyle vas* (in eo non inveniebam causam iustam) 142, 4. *an ioul ynno re drecse* (diabolus in eo insederat) 47, 4. *an grayth ynhy ese* (gratia quae erat in ea, matre Iesu) 222, 4. *han grous a ve drehevys ha lhũs fasteys ynny* (et crux est erecta et Iesus fixus in ea) 184, 1. *on*

ethow . . . a wyskis kenter ynhy (Iudaeus clavum impulit in eam, manum) 182, 2. *a nynsese ynnon ny agan colon ow lesky* (nonne erat in nobis cor nostrum ardens?) R. 1321. *han corfow esa ynne* (et corpora quae erant in iis, sepulcris) P. 210, 2.

Aremorica eiusdem praepositionis forma duplex est, EN vel E. Illa ante vocales potissimum usurpatur: *en hol mandamantou* (in omnibus mandatis) Buh. 62, 5. *en hanu doe, en hanu an tat* (in nomine dei, patris) 180, 3. 15. *en un lech pennac* ('alicubi') Cath., vel una articulum continens: *en calon . . pan soingaff* (in corde cum cogito) Buh. 8, 1. *collet en bet man* (perdita in hoc mundo, opera mea) 4, 15. *en bro a vezo bras* (in terra erit magnus) 86, 24. *en breiz man* (in hac Britannia) 84, 15. 88, 13. *do quelen en enesen man* (ad docendum in hac insula) 6, 22. *en manyer man* ('ita, itaque') Cath.; tamen etiam ante consonas, ubi de articulo non sit cogitandum: *en faeczon arall* ('aliter'), *en manyer arall* ('alioquin'), *en pep lech* ('ubique'), *enquichen* ('tenus, prope, iuxta') Cath. *en creis ma calon* (in medio corde meo) MJ. 25b. *en nep faeczon* (ullo modo) 88a. Quamquam frequentior hic est forma E: *equichen* ('iuxta') Cath. MJ. 99b. *ma mir e pep lech oz pechet* (serva me omni loco a peccato) Buh. 16, 14. *den bras e keretic* (homo amplus in Ceretica) 28, 24. *guirion e bro bretonet, santel e bro Breton* (iustus, sanctus in terra Britannorum) 44, 16. 48, 3. *e breiz ysel* (in Britannia inferiore) 100, 8. 206, 17. *beuaf real e lealtet* (vivam omnino in legalitate) 28, 15. Item post verba motionis: *en maes* ('extra', foras) Cath. Buh. 56, 17. 60, 11. *en ty he digacc a griff* (in domum eam ducere volo) 24, 1. *duet breman en leandi* (venite nunc in conventum) 38, 4. *duet mat ouch huy en abaty hac en ty man* (bene venistis vos in abbatiam et in domum hanc) 186, 6. *off duet e buhez* (veni in vitam) 14, 1. *monet voar mar e bro arall* (proficisci mari in aliam terram) 4, 23. *coezet off e gou ha souzan* (incidi in errorem et angorem) 4, 16.

Ante pronomina possessiva: *troet eo em brut em studi* (cecidit in animum meum, in studium meum) Buh. 20, 2. *euel vn merch en he guerchdet* (ut puella in virginitate sua) 18, 8. *em coff* (in utero meo), *en ho coff* (in utero vestro), *en ho calon* (in corde vestro) MJ. 24a. 23b. 25a.

Cum pronominibus suffixis: *henoz ez vihet . . . enouf me scandalizet* (hac nocte in me scandalizabimini) MJ. 63b. *dalch clos dez nos an propos so ennot* (serva firme die nocteque propositum quod est in te) 14b. *bout enode ne dlehe quet* (esse in te non debebat) 149b. *pouls enhaf hoant* (excita in eo desiderium) Buh. 86, 10. *ennaff breman eo ema[n] goall* (in eo nunc est iniuria) 166, 19. *deomp cren bed enhaff* (eamus protinus ad eum), *duet euel hen bedec enhaff* (venite ergo ad eum) 184, 1. 18. *me meux enhy an audiui muyhaf* (habeo in ea, Demetia, maximam voluptatem) 30, 3. *mont bet enhy an griff* (ire ad eam, puellam, volo), *me men ma enten bet enhy* (cogito proficisci in eam, Demetiam) 24, 1. 30, 2. *an doa enomp ny birvidic . . . hon calon ny* (nonne erat in nobis fervens nostrum cor?) MJ. 209b. *diou union so enoch guiryon ordonet* (duae uniones quae sunt in vobis vere ordinatae) 27a. *ennhey* (in illis, scripturis) 234b.

IS (hib. *is*, infra), tum simplex invenitur tum composita cum *od* (i. e. *o-di*; *ad* L. Land.): *teir eru iss rit deueit* (tria iugera infra vadum ovium) L. Land. 237. *gwraged oll is vy llaw inneu* (mulieres omnes infra manum meam, infra

me sedebant) Mab. 1, 5. *i bron ir all adis ir ecclus nissien* (ad pectus saltus infra ecclesiam N.) L. Land. 232. *disgynnassei arthur aelu y kedyrn odis kaeruadon* (descenderat A. et viri eius fortes infra C.) Mab. 2, 380.

Cornica exempla non inveniuntur, nec aremorica vetustiora.

Arem. hod. *a-iz* adverbii vice fungitur, nisi additur praep. *da*.

UCH (hib. *ós*, *uas*, supra), sicut praecedens, aut singularis aut cum eadem particula: *uuc nem is nem* (supra caelum, infra caelum) Cb. carm. 1. *gwellt aoed uch eu pennau ac is eu traet* (stramen quod erat super eorum capita et infra pedes eorum) Mab. 2, 374. *pan uei uwyhaf y glaw. dyrnued uch ylaw ac arall is y law y bydei yn sych* (quando erat pluvia maxima, quantum tegitur palma supra eius manum et item infra eius manum erat siccum) 2, 213.

Praepositio utraque cum pronomine suffixo: *ae gleicaw ohonunt ynhafren. yny yttoed yn llenwi odyuchtaw* (et is deici ab eis in Sabrinam, aper, donec demergebatur infra) Mab. 2, 246. *ar parth gulleugin dir ecclui bet mouric di penn ir inis ad huchti hapenn irall adisti* (a parte occidentali ecclesiae ad M., ad caput insulae super eam et caput rupis infra eam) L. Land. 231.

Cornice et aremorice semper additur praep. *a* (cf. p. 668 sq.). Exempla cornica: *a ugh eglos tek ... an ysethva y ȝesu* (supra ecclesiam pulchram sedes erat) P. 13, 4. *a ugh pen crist gorrys* (supra caput Christi positus, libellus) 189, 2. *an meyn ... ese a ugh Ihũs* (lapis qui erat super Iesum) 244, 3.

Cum pronominibus suffixis: *clewys ... vn el ov talleth cane a vghaf war an wethen* (audivi angelum incipientem canere supra me in arbore) O. 216. *dre grace an tas a vghon* (per gratiam dei super nos) O. 1861.

Aremoricum exemplum: *gant curun ha foultr discoultret a vs ma pen so disquennet* (cum tonitru et fulmine erupit, super caput meum descendit, tempestas) Buh. 94, 13. Hod. *a-uz* adverbii natura praeditum eget praep. *da*.

AC (hib. *oc*?) integra servata ante vocales, *a* ante consonas, sed aspirans tenues (p. 193) eodem fere usu quo est praep. germ. *mit*, cum intellectu instrumenti vel societatis.

Exempla cambrica iam inter glossas Ox. 42ª (sine aspiratione): *ha crip* (gl. pectentem, i. e. pectine). Recentiora: *y tynnir achyllell prenneu oe uaraf* (vellitur forcipe lignea e barba eius) Mab. 2, 236. *taraw aoruc owein achledyf* (percutere coepit O. gladio) 1, 31. *llanw crochan a dwfyr* (implere vas aqua) 1, 17. *achyt gerdet uwnaei abwystuileit. achyt ymborth ac wynt yny oedynt gynefin ac ef* (et una ibat cum bestiis, et alebatur cum eis, donec essent familiares cum eo) 1, 27.

Cum articulo *ar*: *ir ef ar ireit hwnn* (ungue eum hoc unguento) Mab. 1, 27. Pronominum personalium non est suffixio, sed adiunctio formae absolutae: *ny chwaryei weisson vy mam a mivi velly. minneu a chwaryaf a thitheu val hynn* (non ludebant pueri matris meae mecum ita, ego ludam tecum item) Mab. 1, 242. *taraw karw a hi* (caedere cervum ea, clava; *ffonn*, fem.) 1, 7.

Cornica et aremorica exempla huius praepositionis desunt.

Cognata antecedenti praep. videtur cambr. ACH (cf. adi. hib. *acus*, *ocus*, vicinus): *hyt pandelwyf hyt ym ach mur kaerloyw* (donec veniam usque prope murum C.) Mab. 2, 234. *ach y law, ach eu law* (iuxta eius, eorum, manum, i. e. iuxta eum, eos) Mab. fq.

AT, ATT (ad), praepositio cambrica satis frequens, etsi secundum ea quae de mediis cambrice interdum transgredientibus in tenues supra disputata sunt (p. 38), comparanda videri potest cum part. *ad-* in compositis hibernicis et gallicis vetustis, inficit tamen consonas sequentes (p. 199).

Exempla: *yna ydoeth kei at arthur* (tum venit C. ad A.) Mab. 1, 22. *y chwedyl adoeth att uatholwch* (nuntius allatus est ad M.) 3, 85. *ymchoelut aoruc kei at y gedymdeithon drachefyn* (verti coepit C. ad socios suos retro) 1, 24. *dyuot aoruc att owein* (venit ad O.) 1, 20. *dyuot att y vorwyn, att yr iarlles* (venire ad puellam, comitissam) 1, 15. 19. *ydeuth att y uam* (venit ad matrem suam) 1, 236. 238. *nessau aoruc att y garrec* (appropinquavit ad rupem) 1, 31.

Cum pronominibus suffixis: *yna y gwybydafi dy dyfot titheu attafi* (tum sciam venire te ad me) Mab. 1, 15. *dyuot tu ac attat* (venire ad te versus) 1, 8. *negessawl wyfi y gan arthur attat* (mandata sunt mihi ab A. ad te) 1, 260. *dynessau awneuthum attaw* (appropinquavi ei) 1, 3. *dyuot aoruc lunet attei* (venit L. ad eam, comitissam) 1, 18. *ydoeth trichawr ogewri attam* (tres gigantes venerunt ad nos) 2, 57. *dyuod aorugant y llu attunt* (venerunt copiae ad eos) 1, 25. *ac o dau neb atadunt* (atque siquis venerit ad eos) Leg. 2, 11, 22.

AM (pro AMM, hib. *imm, imme*, vet. gall. *ambi*, circum, circa, cf. pp. 84. 147) praep. cambrica, per se non extans cornice aut aremorice, alternat cum YM, praesertim in forma aucta AMDAN, YMDAN.

Exempla e Mab. (ubi destitutio sequentis consonae saepius neglegitur): *achymryt twel a vliant gwyn aedodi am vynwgl owein* (et sumere mappam lini albi eamque ponere circum cervicem O.) 1, 17. *ractal eur am penn* (frontale aureum circum caput) 1, 3. *am y uarch* (circa equum suum) 2, 63. *ydeu urenhin anessaysant ygyt amperued y ryt* (duo reges appropinquarunt simul circa medium vadum) 3, 12. *am hanner bwytta amofyn aoruc y gwr* (circa medium prandii quaerere coepit vir) 1, 12. *iawn ymedreis i am benn y carw* (recte constitui ego circa caput, de capite, cervi) 2, 28. Interdum idem significat quod praep. *er, yr* (propter, pro): *paham heb yr hi. am nat wyt ynenryded* (cur? inquit illa. idcirco quod non es aeque nobilis; *paham*, p. 399) 2, 10. *a chymryt tristit awneuthum am hynny* (et capere tristitiam coepi propter hoc) 1, 5. *pedh aroydy ymy am hyn* (quid dabis tu mihi pro hoc?) Leg. 2, 4, 9. *kyuot ti odyna y wneuthur iawn ymi am dy aykenhemdawt dy hun* (surge tu inde ad satisfaciendum mihi pro tua ipsius impudentia) Mab. 2, 65. Item cum infinitivo: *torri y gallon . . . am welet y cledyf ynllad y wyr* (frangi cor eius, ob videre, quia videbat gladium caedentem viros) Mab. 3, 99. Adduntur saepius post hanc praepositionem vel subst. *penn* (caput): *y pennyal aoed amben kei* (concursus qui erat circum Caium) Mab. 1, 258. *yny del y iarll ae holl allu gantaw ampenn y lle hwnn* (donec venit comes eiusque omnis potestas cum eo circa hunc locum) 1, 252; vel praep. *tan* (sub): *ymdan y uarch, ymdan y varch* (circum eius equum) 1, 264. 279. 294. 2, 388; 1, 282. *ymdan eu meirch* (circum equos eorum) 2, 38. *gwisc ymdan y gwraync hwn* (vesti, arma hunc adulescentulum), *a derw heb ef ymdan y gwraync hwnnw* (estne indutus, inquit is, adulescentulus ille?) 3, 205. 206. *agwisc ymdan y gwr o pali coch* (et vestis circa virum e serico rubro) 2, 376. Praemittuntur aliae praepositiones, quibus modo vix mutatur significatio, modo certus quidam sensus efficitur: *diam y cam* (de iniuria,

iudicium) L. Land. privil. p. 113; eodem nescio an pertineat *dam* (contractum sicut in comp.): *mi am franc dam an calaur*, *mi am franc dam an patel* (ego et puer meus circa caldariam, patellam nostram) carm. Cb. *y am e dyskyl ac ef*, *y am etan ac ef* (de circa mensam, ignem, cum eo; i. e. oppositus ei intermedia mensa, igne) Leg. 1, 6, 1; recentius *oddiam*: *oddiam ai draed ef* (de pedibus illius, soluta est catena) Mab. 3, 345. *hyt am hanner bwyt* (usque circa medium prandii, nullum verbum dictum) 1, 5. *hyt ym uch mur kaerloyw* (usque circa muros C.) 2, 234. *dynessau parth ac yno dan ym ardisgwyl obell* (appropinquabant versus eam partem usque circa animadversionem e longinquo, donec animadverterent procul; notanda hic forma *dan ym*, supra *ymdan*) 2, 236.

Pronominibus suffixis semper praecedit formula composita *amdan*, *ymdan*: *dodi gwisc arall amdanaf* (induere aliam vestem circum me, coeperunt) Mab. 1, 4. *nywnaeth y gwr ymdanafi o vawred. kymeint amkarcharu* (non fecit vir circa me tantum, non fecit me tanti, ut me caperet) 1, 10. *kymer digawn o arueu ymdanat* (sume satis armorum circum te) 1, 259. *gwisc ymdanat* (indue vestes circum te) 2, 35. *aglywydi geireu ygwyr ymdanat* (num audis tu verba virorum circa te, de te?) 2, 37. *mantell o pali melyn ymdanaw* (secundum imitationem codicis, ed. *ymdaw* vitiose; pallium e panno flavo circum eum) 1, 3. *cwnsallt ymdanaw ef ac ymdan y uarch* (pallium circum ipsum et circum equum eius) 2, 388. *awisgawd y arueu ymdanaw ac ymdan y uarch* (et induit armis se et equum suum) 1, 264. *gwisgaw ymdanaw ac ymdan y uarch*, *varch* (induere se et equum suum) 1, 279. 282. *dwyn kedymdeithon idi o wyr agwraged hyt nadywedit am vn vorwyn yn ynys prydein vwy noc amdanei* (dati socii ei, Enitae, e viris et mulieribus, ita ut de nulla puella in insula Britannia plus diceretur quam de ea) 2, 28. *ractal eur am y phenn. agwisc o bali melyn ymdanei* (frontale aureum circa caput eius, puellae, et vestis panni flavi circa eam) 1, 14. *y wisc avynno ymdanei* (ad induendum quod vellet circa se, puellam) 2, 20. *na hi nae chennat nydaw byth amdanunt* (nec illa nec legatus eius venit unquam circa eos) 2, 217 sq. *nyt oed dillat ymdanunt* (non erat vestis circum eas) 1, 36. *hendillat atueiledic ymdanynt* (vestis vetusta lacera circum eos) 2, 24.

3. Praepositiones monosyllabae consonis et inchoatae et terminatae: *min*, *guor*, *rac*, *hep*, *tan*, *trach*, *trus*, *rung*, *gurth*, *cant*, *kint*; *nes*; corn. *rip*.

MIN, MYN, praepositio cambrica nec in hibernica lingua reperta, nec in cornica aut aremorica, in obsecrandi tantum formulis extat: *myn vygret* (per meam fidem) Mab. 1, 240. *mynnllaw vygkyfeillt*, *mynllaw vygkyfaillt* (per manum amici mei), *myn dy law di* (per manum tuam) 1, 11. 277. *myn y gwr angwnaeth ni ar y delw honn* (per eum qui nos formavit in hanc formam; praecedit 241: *yr y gwr ath wnaeth ar y delw honn*) 2, 242.

GUOR hibernicae praepositioni *for* respondens britannica integram hanc formam extra compositionem (de qua agetur infra) cambrice vix in libris vetustissimis servavit: *guar irhennrit* (super vetus vadum) L. Land. 70. Plerumque cambrice (sicut hibernice in recentioribus libris) commiscetur cum praep. *ar*, ut in Mab.: *kaer llion ar wysc* (civitas legionum ad Iscam) 1, 1. *gwahanford ar y tu deheu itt* (via divisa ad latus dextrum tibi) 1, 6. *ar y llech y mae kawc aryant* (in lapide, super lapidem est lanx argentea) 1, 8. *aphont awe-*

lynt ar yr auon (et pontem videbant super flumen) 2 49. *ar our ar y tir*, *ar vor ac ar tir* (terra marique) 2, 235. 3, 270. Inde aliquantum deflexa significatione: *glewlwyt oed yno ar ureint porthawr* (Gl. erat ibi ritu portarii, ut portarius) 1, 1. *dwc ditheu wynt yma y gymryt digawn ar vygkost i . . . ef ae duc yno y gymryt digawn argost gereint* (adduc eos huc ut satis accipiant sumptu meo, . . . is duxit eos illuc excipiendos sumptu G.) 2, 45.

Exempla significatae motionis ad locum: *yny debycko pawb dygwydaw y nef ar y dayar* (ut cogitet unusquisque decidere caelum in terram) Mab. 2, 227. *ac ysgynnu ar yuarch* (et ascendere in equum suum) 2, 38. *bwrw kawgeit or dwfr ar y llech* (fundere lancem plenam aquae super lapidem) 1, 13.

Motio contraria e loco significatur praemissa praep. *y* (= *di*, p. 662): *hygyrchaf lle y ar uor ac y ar dir* (locus optime accessibilis e mari et e terra) Mab. 2, 5. *y ar y benn ef y pigwn ysyr bop ucher* (de eius, rupis, capite feriebam stellas quavis vespera) 2, 233. *troes yr helym y ar y wyneb* (decidit galea de facie) 1, 25. *kyffroi y ar y medwl* (expergefieri e meditatione) 1, 259.

Eadem praepositio cum pronominibus suffixis ab *ar* primitiva (*er*, *yr*) secernitur forma aucta ARN. Sing. 1. pers.: *yna y menegeis i yr gwr pwy oedwn. ar kerdet oed arnaf. adywedut vy mot yn keissaw aorffei arnaf. neu vinneu aorffei arbawp. ac yna edrych aoruc y gwr arnafi agowenu* (tum dixi ego viro, quis essem, et iter quod erat propositum mihi, et dicere, me esse quaerentem qui me superaret, an ego superarem quemvis; tum vir aspicere me et subridere) Mab. 1, 5. 2. pers.: *a vu ef gennyt ti a gwneuthur amuod arnat* (num fuit is tecum et fecit iniuriam in te?) 1, 240. *pa diaspedein yssyd arnat* (quae vociferatio est in te?) 1, 248. *nyt arnat ti y byd y keryd. namyn arnafi* (non in te erit reprehensio, sed in me) 1, 246. 3. pers. masc.: *pan edrycheis ar y prenn nyt oed un dalen arnaw* (cum inspicerem arborem, non erat unum folium in ea) 1, 9. Fem.: *nyt oed un ystyllen heb delw eureit arnei* (non erat unum spatium sine effigie aurata in eo) 1, 15. *y gwelei ef yr elor. allenn o vliant gwynn arnei* (vidit feretrum et tegmen lini albi in eo) 1, 16. Est etiam formula feminina terminata *i*, inficiente vocalem praepositionis: *llech ynymyl y ffynnawn. ar kawc erni* (lapis ante fontanam et lanx super eum) 1, 13. *ef awelei gaer uawr. athyreu kadarn amyl erni* (is videbat castrum magnum et turres firmas crebras in eo) 1, 250. *llys iarlles y kampeu. py gampeu yssyd erni hi* (aula comitissae rerum fortiter gestarum; quae sunt res fortiter gestae in ea?) 1, 271. Plur. 1. pers.: *corn y wallaw arnam* (cornu exhauriendum nobis) 2, 223. 2. pers.: *os gofut a daw arnawch os gallafi les mi ae gwnaf* (si necessitas veniet super vos, si potero prodesse, ego id faciam) 1, 256. 3. pers.: *drwc ydaeth arnunt hynny* (male accidit eis illud) 1, 15. *ny lyuassei neb . . . kynnullaw na meirch nac arueu. rac dodi y vryt or mab arnunt* (non permisit cuiquam adferre nec equos nec arma, ne verteret animum puer ad ea) 1, 236. Est etiam forma magis aucta ARNAD: *lloneit ydwrn o vereu. a golwython arnadunt* (manus plena veruum, et frusta in illis) 1, 2. *byrdeu oed gwedy eu dyrchauel. a bwyt a llynn yn didlawt arnadunt* (mensae erant paratae, et cibus potusque abundanter super eas) 1, 263.

C o r n i c e et a r e m o r i c e eadem praep. etsi perpetua infectione, servata tamen *w* scribitur WAR vel OAR (aucta *warn*, *oarn*).

Cornica exempla: *war penakyll an goras* (in pinnaculo eum posuit) P. 13, 3. *war an forth dyllas a les a ve gurris* (super viam vestes late sunt stratae) 29, 3. *den vyth ny yl amontye na leuerell war anow oll myns* (nemo potest computare nec dicere ore omnem magnitudinem) 59, 3. *war dyth pasch* (die paschae) 124, 3. *caman na ylly gwyȝe warnans na bosse y ben* (ut nequaquam posset cavere, ne poneret deorsum caput suum) 205, 2. *war ov feth, war ov fyth, war ow fyth* (per fidem meam) O. 1080. 1206. P. 155, 4. Semel *or the fyth* (per fidem tuam) D. 202.

Cambrico *y ar* respondet *ȝe war*: *ha pylat ȝe war breder a leueris* (et P. ex cogitatione dixit, post cog.) P. 129, 1.

Cum pronominibus suffixis: *mestry vyth te ny vea war[n]aff ve* (potestatem nullam haberes super me) P. 145, 2. *gallos warnaf ny fyes* (id.) D. 2187. *arluth warnas tregeryth* (domine, in te gratia) O. 1015. *warnoȝo a rug cry* (de eo, in eum, Pilatum, fecerunt clamorem) P. 117, 1. *y beynys o cref ha bras warnoȝo* (dolores fortes et magni erant in eo) 56, 3. *pan a dra a ynnyough wy warnoȝo* (quare instatis vos in eum?) 99, 1. *an asen a ve kerghys warneȝy rag eseȝe dyllas pan a ve gorrys* (asina adducta est, ad sedendum in ea vestis pannorum posita est) 28, 3. *war agan flehys . . . ha warnan* (in liberos nostros et in nos, veniat ultio) 149, 4. *ȝen menyȝyow why a ergh warnough coȝe* (montes iubebitis super vos cadere) 170, 1. *wy a gyff bohosogyon pub er warnough ow carme* (pauperes semper invenietis ad vos clamantes) 37, 3. *warneȝe gwelsons clevas* (in iis viderunt morbum) 157, 2.

Aremorica forma, sicut hodie varie scribitur et pronuntiatur (*war*, *var*, trec. cornug. *oar*, quin etiam *ar* apud Venetos et Cornugallorum partem), iam in libris nostris variat scriptione OAR Cath. MJ., VOAR Buh. (cf. *oann*, *voan*, eram): *oar* ('super') Cath. *oar he chouc hon drouc a dougas* (in umero suo nostrum malum portavit) MJ. 3b. *oar un dro* (una) 21a. *oar nep tro* (nunquam) 118a. *oartro* ('circa'), *bezaff oartro* ('circumstare'), *treiff oartro* ('ambire'), *querzet oar quis* ('retrogradi') Cath. *monet voar mar* (proficisci mari) Buh. 4, 23. *santel meurbet voar an bet man* (valde sanctus in hoc mundo) 46, 21. *aedoff aman voar an hent* (sum hic in itinere) 36, 21. Post verba motionis: *quae voar an bet* (i in mundum) 2, 2. *deomp buhan voar an maes* (eamus celeriter in campum, rus) 28, 17. Significans causam: *voar se pan eo oz appetit* (propter hoc, quia est vestrum desiderium) 24, 17. *oar se* ('ergo') Cath. MJ. 47b. 68a. b etc.

Cambrico *y ar* respondet arem. *dioar* (hod. *diwar*): *sus bilenet dioar e tro* (agite, nebulones, ex eius circuitu, vicinia) MJ. 73b.

Cum pronominibus suffixis exempla: *gallout en se oarnoufme nez ve quet* (potestatem hic de me non haberes) MJ. 113a. *bezet lamet . . . an marv man han barn dioarnouf* (dematur haec mors et iudicium de me) 65a. *sachomp oarse a un youll oarnezaf oll* (trahamus igitur uno consensu ex eo omnes) 136b. *deomp hep mar da hoary oarnezy* (eamus sine dubio lusum de ea) 145b. *peuch doe oarnochuy* (pax dei super vos) 50a. *ni a scohe oarneze* (feriremus in eos) 72b. Hod. *warnoun* (super me; ven. *arnon*, *arnan*), *warnezhañ* (super eum; ven. *arnehou*), *warnomp* (super nos) etc.

RAC (cf. hib. *ren*?) respondet lat. *coram*, *prae*, *contra*, *propter*: *rac pob guall*

(contra omne damnum) Leg. 1, 33, 4. *inis rac pouisma deui* (insula e regione loci quietis D.) L. Land. 249. *racenbid* (gl. pro cunctarum numero) Cb. 71. Significationem localem magis servat coniuncta cum subst. *bronn* (pectus): *dyrchafel aoruc y uorwyn rac bronn owein* (mensam parare coepit puella coram O.) Mab. 1, 18. *achyweiriaw y uarch yndiwall. adodi dogyn o vwyt rac y uronn* (et tractabatur equus eius bene, et sternebatur affatim pabuli coram eo) 1, 33. Simplex saepius transfertur ut cum infinitivis: *da yw gennyfi eu kymryt ohonaw. rac eu kaffel om gelynyon* (placet mihi ut ea, arma, sumantur ab eo, prae eorum sumptione, ne sumantur ab hostibus meis) Mab. 1, 29. *uelly ydifferassant hwy lunet rac y llosgi* (ita liberaverunt Lunetam, ne combureretur) 1, 36. Eadem contraria significatione: *yr awyr ynedrinaw rac meint y gweidi ar utkyrn* (aër tremens propter magnitudinem fragoris e tubis) 1, 16. *rac kewilyd* (propter pudorem), *rac tristit* (propter tristitiam) 1, 10. 18. *rac ofyn* (propter timorem) 3, 301. *rac blinder* (ob lassitudinem) 2, 41.

Cum pronominibus suffixis: *achyuodi aorugant ragof* (et surgere coeperunt coram me) Mab. 1, 4. *kyfodi aorugum. acherdet ragof* (surgere coepi et ire ante me, pergere) 1, 6. *dos ragot* (perge!) 1, 237. *ny chelaf vygkystlwn ragot* (non celabo genus meum te) 1, 276. *kerdet racdaw aoruc*, *y kerdawd racdaw* (perrexit, processit in itinere) Mab. fq. *achychwyn aoruc hitheu racdi* (et pergere coepit, puella) 1, 15. *vb wyr nawd duw ragoch* (heu, viri, gratia dei vobis!) 2, 216. *mi aaf yn gyuarwyd ragoch* (ego ibo dux coram vobis) 2, 232. *kerdet aorugant racdunt* (progressi sunt) fq.

Corn. RAK, RAG, arem. RAC, simplici forma magis translata ad significationem *propter*, *pro*, *prae*, vim primitivam *coram*, *ante* magis servat composita cum praepositionibus *de*, *di* (p. 662) vel *a* et duplici *adi*.

Cornica simplex: *rag densys eff an geue awell boys* (propter humanitatem habuit desiderium cibi) P. 10, 4. *an arghans a gemeras rag corf c̃st* (argentum quod accepit pro corpore Iesu, Iudas) 103, 2. *rag henna* (propterea, ideo) 5, 4. 7, 4. 26, 3 etc. *prag* (propter quid? cur? cf. p. 400) fq. *guyth vy rak an ioul* (serva me a diabolo) R. 1564. *may fen guythys rak an bylen* (ut servemur a malo) D. 41. Cum infinitivo contra quam cambrice aut idem significat quod hib. *do*, cambr. *y*: *an ioul ȝegryst a gewsys yn delma rag y demptye* (diabolus Christo dixit sic eius temptandi causa) P. 14, 1. *erbyn c̃st rag y welas y eth ha rag y worȝye* (obviam Christo ad eum videndum illi iverunt et ad eum venerandum) 29, 2, aut causam significat: *en scherewys a sorras rag bonas c̃ss honoris* (mali homines succensuerunt, quia Chr. colebatur) 31, 1. Composita frequentius cum *dhe*, rarius cum *a* vel duplici *adhy*: *du a sonas an bara ȝe rag y abestely* (deus signavit, benedixit panem coram apostolis suis) P. 44, 1. *an traytor a gewsys ha ȝe rag leas huny* (proditor dixit et coram multis hominibus) 240, 1. *may fe ḍris ȝe rag c̃st pehadur*[*es*] (ut adduceretur ante Christum peccatrix) 32, 1. *pa na vynne gorthyby a thyrak an arlythy* (quod nolebat respondere coram dominis) D. 1821. *ef a torras a rak agan lagasow* (is fregit coram oculis nostris, panem) R. 1492. *a rak pilat* (coram P.) R. 2593. *kemer the welen . . . a rag an debel bobal* (sume virgam tuam coram malo populo) O. 1843.

Cum pron. suff. formulae: *ragoff na weleugh ole* (propter me nolite flere) P. 168, 4. *my re weles ym hunrvs athyragof el* (vidi in somnio meo coram me

angelum) O. 1955. *nyngew ragos se laȝe* (non est penes te occidere) P. 123, 2. *thyragos ty an guelse* (coram te eum vidisses) R. 1382. *an guelesta a thyragos* (si eum videres tu coram te) R. 861. *ny ve ragtho y honan* (non pro se ipso, tulit dolores) P. 6, 1. *an dour ov fysky a les pup vr ol a thyragtho* (aqua recedens late semper prae eo) O. 1686. *yn tol o tellys rygthy* (in foramine quod erat foratum propter eam) P. 184, 2. *eleth ȝe rygthy a seff* (angeli coram ea stant, Maria) 226, 3. *ragon y pesys y das* (pro nobis oravit patrem suum) 9, 1. *ynny bonas gorys ragon ny cryst a vynne* (in ea, cruce, poni pro nobis Christus volebat) 153, 2. *then castel vs a ragon* (ad castellum quod est ante nos) D. 174. *ote an gvel theragon* (ecce virgae coram nobis) O. 1984. *a thyragon torth vara ef a torras* (coram nobis tortum panem is fregit) R. 1490. *ow horf . . . ragough wy pernys* (corpus meum pro vobis emptum) P. 44, 2. *pan yn guyllough thyragogh why* (cum eum videbitis coram vobis) R. 1913. *govy ragthe* (vae mihi propter eos) O. 2216. *reson[s] y a rey ragthe* (causas illi dabant pro se) P. 118, 2.

Aremorica: *dirac* ('coram, palam') Cath. *dirac roen tron* (coram rege thronorum, orare), *dirac roen bet* (coram rege mundi) Buh. 26, 8. 68, 12. *dirac pep den* (coram quovis) 64, 5. MJ. 81 b. *dirac pep re* (coram omnibus) 122 a. *dirac an tut*, *dirac en tut* (coram hominibus) Buh. 76, 3. MJ. 142 b. *a dirac cadarn an barner* (coram, fortiter, iudice) Buh. 166, 2. Frequens formula loquendi: *rac drem*, *rac da drem*, *rac hoz drem*, *dirac hon drem*, *dirac hoz drem* (ante visum, ante tuum, nostrum, vestrum visum, i. e. statim, illico). *rac se* ('ideo', propterea) Cath. Buh. 30, 2. 138, 14. 150, 7. *perac* (cur?) Cath. Buh. 56, 8. MJ. 82 a. *perac abec* ('quapropter, quamobrem?'), *perac tra* ('quamobrem?') Cath.

Ante pronomina suffixa simplicem praepositionem non repperimus; compositam *dirac* sicut hodie commutari forma *diraz* (eodem modo quo hodie *araok* ante pron. suff. transit in *araoz*) docemur uno, quod invenimus, exemplo: *dirazoch* (coram vobis) MJ. 24 b.

HEP (sine; hib. *sech*, pp. 71. 122), *p* destituta HEB: *hep amgnaubot* (gl. sine mente, pars sedet) gl. Ox. 38ᵃ. Cum infinitivo saepius coniunctum: *heb dywanu neb arnaw* (sine occursu cuiusquam, ut non occurreret quisquam ei) Mab. 1, 11. *nyt oed un hoel heb y lliwaw alliw gwerthuawr* (non erat unus clavus, qui non esset obductus colore magni pretii) 1, 15. Localem significationem *praeter* servavit unum exemplum statim proferendum.

Cum pronomine suffixo: *yd a hitheu hebdaw ef* (praeterit illa ipsum) Mab. 3, 19. *yscaualwch hebdaw ef* (societas sine illo) 2, 35.

Corn.: *hep thanger* (sine damno) O. 1615. *hep worfen* (sine fine) D. 1562. *hep wow*, *heb wow*, *heb ow* (sine mendacio) O. 659. 1410. P. 76, 3. 174, 2. Cr. 2195. *heb pyte* (sine miseratione) P. 98, 3. 203, 1. Cum infinitivo: *heb cows ger* (non dicens verbum) 165, 4.

Arem.: *hep mar* (sine dubio), *hep gou* (sine mendacio) fq. *hep youl* (sine voluntate, invitus) Buh. 46, 13. *hep abec* (sine causa) Cath. MJ. 149 a. *heb gonit* (sine lucro) 84 b. *hep muy* (sine pluribus, solum) 52 b. 65 b. 70 a. 87 b. Cum infinitivo: *hep ober exces* (non faciens flagitium) 84 a.

Cum pron. suff. non invenimus exempla; hod. *hepdoun* vel *hepzoun* (sine me), *hepthañ*, *hepdhañ*, *hepzhañ* (sine eo) etc.

TAN (sub), perpetua fere infectione *dan*, praepositio propria britannicae linguae pro hib. *fo*, associat sibi alias praepositiones ut *di*, *y*, cambrice praesertim coniuncta cum pronominibus suffixis, rarius *a*.

Cambrica exempla: *deutroet owein dan y bord* (pedes O. sub mensa) Mab. 1, 33. *gobennyd dan penn y elin* (pulvinar sub angulo ulnae eius) 1, 2. *bydwch yma . . . dan y paret hwnn* (estote hic sub pariete hoc) 3, 199. *y clywynt gyuarthua cwn dan paret yr ystauell* (audiebant latratum canum sub pariete cubiculi) 3, 198. *seuyll dan brenn gooer* (stare sub arbore umbrosa) 2, 53. *gwneuthur pwll aoruc dan y draet* (fecit puteum sub eius pedibus) 2, 237. *y ellwng y cwn dan y coet* (ad dimittendos canes sub silvam) 3, 8. *ffynnawn awelwn dan y prenn* (fontem videbam sub arbore), *ydan y prenn hwnnw y mae ffynnawn* (sub illa arbore est fons) 1, 8. *seuyll aoruc ydan brenn* (stetit sub arbore) 2, 52. *bydwch yma ydan y paret* (estote hic sub pariete), *y clywei dygyuor achyuarthua cwn y dan baret yr ystauell* (audiebat tumultum et latratum canum sub pariete cubiculi) 3, 198. 199. *y vwrw yr llawr y dan draet y uarch* (deicere eum ad humum sub pedes equi eius) 2, 48. *yr brifford issaf ydan y dref* (via principalis infima sub urbe) 2, 50. *adodi y dan y medwl* (et supponere cogitationi suae) 2, 59. *gwan y dan ymeirch* (penetrare sub equos) 3, 84. *y klywei odorun adan paret yr ystauell* (audiebat strepitum sub pariete cubiculi) 3, 198. *ac ny wydyat yny uyd y llygot yngwan adan y grofft* (nec sciebat, donec mures penetrant sub agrum) 3, 155. *a dan tuell* (sub lodice) Leg. 2, 1, 39. cod. B.

Cum pronominibus suffixis: *llenn obali melyngoch ydanaw* (stragulum e panno variegato sub eo, Arthuro) Mab. 1, 2. *ef a gyferuyd marchoges ac ef. amarch achul gochwys y danei* (convenit cum femina equitante, et equus squalidus sudore madidus sub ea) 1, 255. *tynnu gobennydyeu . . . udunt y danam ac ynkylch* (sterni pulvinaria ab eis, puellis, sub nobis, in locis nostris, et circum nos) 1, 4.

Item cornice simplex: *tan ow feth, tan ov feth* (per fidem meam) P. 49, 4. O. 2534. Saepius composita: *en gew lym ef a bechye pur ewn yn dan an asow* (hastam acutam ille incutiebat rectissima sub costas) P. 218, 4. *ow cul tan yn dan an chek* (faciens ignem sub catino) R. 139. *yn dan naw alweth* (sub novem clavibus) R. 31. 68. *yn dan dor* (sub solo) R. 2112. *yn dan dryys* (sub pedibus) O. 2807; mutata significatione: *dysweth y a than the glok* (demonstra eas de sub, e tunica tua) D. 2682.

Cum pron. suff.: *aga skulye yn danno* (spargere eos, flores, sub eo) D. 260.

Arem. DIDAN vel ENDAN: *me hoz laes breman didan cur an guir croeadur* (ego vos relinquo nunc sub cura veri hominis) Buh. 80, 2. *a mir oz tourment . . . didan ma goalen* (qui servo a tormento sub virga mea) 150, 3. *didan poan an marv* (sub supplicio mortis) MJ. 77 b. *endan* ('sub') Cath. *endan poan out* (sub supplicio es) MJ. 77 b. *endan cuz* (sub occulto) 77 a. Hod. *dindan* (= *di endan?*); ven. tamen *edan*, *didan*; cornico *a dhan* respondet hod. *a zindan* ac ven. *a zan*.

TRACH, TRA (ultra, trans) cambrica praepositio conferenda hib. *tar* (= *tars*), saepius infecta *dra*, abiectam consonam terminalem prodit aspirata *c*, geminata *n* principali substantivi insequentis in formulis frequentissimis in

Mab.: *trachefn* (trans tergum, retro), *trannoeth* (trans noctem, cras, postridie), de quibus cf. p. 616.

Cornica *ter* hibernicae formae propior continetur in formula *ternos*, *ternoys* (postridie) P. 229, 2. 238, 1. Infecta *der* loco praepositionis *tre* (*dre*) saepius invenitur in Cr.: *y festa formys devery der y wreans eve omma der henna predar inta ef a yll der geare arta theth destrowhy skemynys* (formatus es certe illius creatione hic; itaque cogita bene, ipse potest verbo rursus te destruere, maledicte) 209—211. *der henna ythof grevys* (per hoc sum gravatus) 445. *oll owe joye ythew pur wyre kellys der mernans ow floghe* (omne meum gaudium est verissime perditum morte mei pueri) 1230. *der devyes* (per biniones) 2200. Cui conferenda videtur forma *dar*: *dar ken* (super alium, ultra alios) P. 135, 3. *hay brewe guyls yn dar clor* (?et perfringere eam ferociter per terram) O. 2719. *dar nep marthegyon* (?per aliqua miracula) R. 1259.

Arem. *tro* respondens cambr. *tra*: *tronnos* ('perendie', potius postridie) Cath., unde hod. *antronoz* (cornug. *antronouz*, trec. *entronoz*, ven. *antrenoz*).

TRUS, TROS (trans, ultra; pro, loco; sine dubio cognata tam antecedenti quam praep. *troi*; cf. arem. vet. *Poutrecoet*, p. 137).

Praepositio cambrica haec frequens est in descriptionibus finium L. Land.: *dy cecin yr mynyd trus yr mynyd* (ad iugum montis, ultra montem) 137. *or main iniaun trus ir minid dir guoun dir guliple* (a lapide recta trans montem ad paludem, ad locum humidum) 232. *trus i foss hatrus i cecin* (trans fossam et trans dorsum) 218. *pop aghaflauan aguenel greyc talet ekenedel trosdy mal tros gur ony byt guryauc* (quidquid inviolentum fecerit mulier, rependát gens eius pro ea ut pro viro, si non erit maritata) Leg. 2, 1, 81. Destituta *t* in Mab.: *val ydoed ynkerdet dros vynyd* (cum esset proficiscens trans montem) 2, 235. *ef atebygei vot ymynyd yngyfuch ar awyr. aphan deuei dros ymynyd ef awelei y uot yn kerdet gwladoed teccaf a gwastattaf awelsei dyn eiryoet or parth arall yr mynyd* (ipse cogitabat esse montem aeque altum atque aëra; et cum veniret trans montem, videbat se proficiscentem per regiones pulcherrimas et planissimas, quas quis viderat unquam a parte altera montis) 3, 264. *yr pan daethoedynt dros uor iwerdon* (ex quo venerant trans mare hibernicum) 2, 244. *mi athrodaf dros ykae* (ego ponam te ultra fruticetum) 2, 60. *y glot yn chedec dros wyneb y deyrnas* (gloria eius dilatata ultra fines imperii eius) 2, 28. *dros wyneb yr ynys* (trans faciem insulae, per insulam) 3, 299. *gwallt dros y dwy ysgwyd* (caesaries super umeros, cadens) 1, 17. *diodef un ergit dros eu harglwyd* (pati unam plagam loco sui, ipsorum, domini) 3, 215.

Cum pronominibus suffixis: *ami aatawaf wyrda drosof yma* (et ego relinquam viros nobiles pro me hic) Mab. 3, 26. *agymero yr ergit drossofi* (qui accipiat plagam pro me) 3, 215. *nat archaf i y wyr gwyned ymlad drossofi* (quod non iubebo viros Venedotiae pugnare pro me) 3, 196. *gat yno ef y rodi y bawp drossot* (sine ibi eum dare unicuique pro te), *keis veichev drossot. ni avydwn drostaw* (quaere vades pro te. Nos erimus pro eo) 3, 25. *o aper gungleis in taf maliduc ar i hit diuinid bet i blain. oi blain trusso di blain inant du* (ab ostio G. in T., ut ducit secundum eum sursum usque ad fontem, ab eius fonte trans eum ad fontem fluvii nigri; *trusso*, trans eum, montem?) L. Land. 247. *talu trostau* (persolvere pro eo), *atalet trosdau* (et persolvat pro eo) Leg. 2, 6, 1. 28.

karyat ar wr arall drostaw ef (amor viri alterius ultra eum, praeter eum) Mab. 2, 35. *amarchogaeth vn weith ar hugeint drostaw* (et equitare semel et vicies super eum) 1, 258. *trusdi penn y brynn* (trans eam, fontanam? ad caput collis) L. Land. 138. *talet ekenedel trosdy* (persolvat gens eius pro ea) Leg. 2, 1, 81.

Corn. DRES, DRIS, DREYS: *dreys pup tra, dres pup tra, dris pub tra, drys pub tra* (supra quamvis rem) O. 21. 1255. P. 24, 1. 148, 1. *dris pub maner* (ultra omnem modum) 173, 2. *ȝe weȝyll dris y vynnas* (ad faciendum ultra, contra eius voluntatem) 68, 4. *dres dyfen ov arloth ker* (ultra prohibitionem domini mei cari) O. 172. *dres pup methek* (super omnem medicum) R. 1632. Eadem significatione qua *dre*: *y pub dyller dris an vro* (in quovis loco per terram) P. 250, 2. *notye drys an wlas* (notificare per regionem) 249, 3. *dris an bys ol, dris ol an bys* (per omnem mundum) 31, 2. 200, 2. Praemissa praep. *a*: *adres pow* (per terram) R. 1477.

Cum pron. suff.: *dresof ef a tremenas* (me praeteriit is) R. 525. *nynsus arluth dresto ef* (non est dominus supra illum) R. 1746. *ny thue dresto* (non venit per eam, aquam) R. 2226.

Arem. DREIST (ven. *drest*): *deux dreist an ster* (veni ultra stellas) Buh. 146, 9. *a vezo vaillant dreist cant guez* (erit fortis plus quam centies) 86, 13. *dreist pep re, dreist pep pen* (ultra quemvis) 90, 2. 122, 9. 154, 9. *dreist pep natur* (supra omnem naturam) MJ. 66b. Interdum DREIS ante consonas: *dreis pep tra* (supra omnem rem) MJ. 23b. 30a. *dreis pep re* (ultra quemvis) 36b. 40b. 93a.

Cum pron. suff. non invenimus exempla; hod. *dreistoun* (super me) etc.

RWNG (inter, cum), praepositio propria cambricae dialecti, pro qua cornice et aremorice *intre, entre* adhibetur, adiungit sibi *y* (*di*), ut aliae.

Exempla e Mab.: *dyuot aoruc y llew rwng deutroet owein dan y bord* (venit leo inter pedes O. sub mensa) 1, 33. *yna rwng dicter allit taraw ymplith y llygot awnaeth* (tunc inter iram et indignationem ferire mures coepit) 3, 155. *ynkerdet ual yrwng deugae* (proficiscentes inter duo fruticeta) 2, 60. *y tlysseu y rwng deuglust twrch trwyth* (pretiosa inter aures apri T. T.) 2, 239.

Remotio ab aliquo significatur addita *odi*: *ody rwng y vam* (a matre sua, matri suae ablatus; = *y wrth*) Mab. 2, 232.

Cum pronominibus suffixis: *tangneued y ryngtaw agwenhwyuar* (pax inter eum et G.) Mab. 2, 31. *ahynny ynhustyng y ryngtaw ar mackwy* (et id clam inter eum et puerum, factum est) 2, 54. *nyt oes ryngthi aneb o nyt yssyd o garyat achedymdeithas* (non est inter eam, Enitam, et quenquam, nisi amor et familiaritas) 2, 28. *penn y rygthi a choryf* (caput cervi inter eam, feminam, et corpus) 1, 294. *mi avydaf wrth dygyghor di ynllawen gan dyuot yngyffredin ar y iawnder y rynghom* (ego ero secundum tuum consilium libenter constituens de aequitate inter nos) 2, 21. *dwy vorwyn yn dyuot. adysgyl vawr y ryngtunt* (duae puellae venientes, et lanx magna inter eas) 1, 248. *kyfranc avyd y rygtunt hediw* (pugna erit inter eos hodie) 1, 290.

GURTH, GWRTH (hib. *frith* in compositis, *fri* extra compositionem) significatione plane consentit cum hib. praep. *fri*.

Exempla cambrica: *gurt paup* (gl. consistes; i. e. contra quemvis, hostem) gl. Ox. 39[b]. *ymadrawd mor warthaedic a hwnnw wrth wr mal owein* (sermo

tam rudis quam iste contra virum ut O.) Mab. 1, 11. *heb yr iarlles wrth lunet* (dixit comitissa ad Lunetam) 1, 19. *morynyon yngwniaw wrth ffenestr, yngwniaw pali wrth ffenestyr* (puellae acu operantes ad fenestram, suentes sericum ad fenestram) 1, 1. 4. *gwreic arthur pan uu hardaf eiryoet duw nadolic neu duw pasc wrth offeren* (mulier A., cum fuit maxime ornata unquam die nataliciorum vel die paschae ad missam) 1, 4. *duw awyr na weleis i eirmoet was well nothidi wrth wreic ... ac wrth hynny heb hi yr hynn aallafi o waret itti mi aegwnaf* (deus scit, me non vidisse unquam puerum meliorem te in mulierem; et propterea, inquit illa, quod potero auxilii tibi ego id faciam) 1, 14. *achwnsallt o bali ymdanaw ... wrth hynny nys atwaenat neb or llu ef* (et pallium e serico circa eum, .. propterea nemo ex agmine gnorat illum) 1, 24.

Contraria significatio efficitur addita praep. *y* (= *di*, de, a, p. 662): *mynet aoruc odyno y wrth owein* (ire coepit inde de apud O., ab Oweno) Mab. 1, 15. *awdost di dim ywrth uabon uab modron aducpwyt yn deir nossic y wrth y uam* (scisne tu quidpiam de M. filio M., qui ablatus est tres noctes natus de matre sua?) 2, 234. Recentius insuper addita praep. *o*: *cyn torri y bys oddiwrth i llaw* (antequam fractus est digitus de manu), *y llaw i torred y bys ... oddiwrthi* (manus de qua fractus est digitus) Mab. 3, 345.

Cum pronominibus suffixis: sing. 1. pers.: *y dywawt y gwr du wrthyf* (dixit vir niger ad me) Mab. 1, 7. 2. pers.: *gressaw wrthyt* (salus tibi) 1, 239. *ynteu avyd gwrthgloch wrthyt ti* (ipse erit echo versus te, paucis respondebit tibi) 1, 6. *teir blyned yr amser hwnn y deuthum i y wrthyt ti* (tres annos abhinc abii ego a te) 1, 25. 3. pers. masc.: *difflannu aoruc y llew ywrthaw* (abire coepit leo ab eo) 1, 31. Fem.: *llawen uu y iarlles wrthi* (laeta fuit comitissa erga eam, Lunetam) 1, 20. Plur. 1. pers.: *wrthym* sine dubio; sed non legi exemplum. 2. pers.: *gressaw duw wrthych* (salutatio dei vobis, salutandi formula) 2, 28. 3. pers.: *llawen uu y iarlles wrthunt* (laeta fuit comitissa erga eos) 1, 20. *a rynnawd ywrthunt y gwelwn wr* (et prope ab eis videbam virum) 1, 3.

Cornice eadem significatione semper infectum WORTH vel ORTH. Satis erunt haec exempla: *rag own ʒe droys worth meyn ʒe dochye* (prae timore, ne pes tuus contra lapides feratur) P. 14, 3. *worth pylat sor* (adversus P. ira) 110, 1. *rag pur gerense worth mab den* (propter merum amorem erga filium hominis) 227, 4. *worth ihũs ef a gowsas* (ad Iesum ille dixit) 92, 1. *ord an grows, worth an grows, worth an grovs* (ad crucem, affigere) 179, 2. 4. 180, 1. *worth y dreys ha worth y ben ha war ol y gorf yn weth* (ad eius pedes et ad eius caput et super omne eius corpus una, posuit aromata Nicodemus) 236, 3. *worth an les y a dollas ij doll* (secundum latitudinem illi forarunt duo foramina) 178, 2. *ʒen marreg worth y hanow y a yrghys* (militi eius nomine illi mandarunt) 218, 2. Cum infinitivo: *ythew scrifys bos eleth worth ʒe wyʒe* (est scriptum esse angelos te servantes) 14, 2; cf. p. 538. De curtatis formis *wos, wo, ow* videas ibid. et p. 190.

Formula *ʒe worth* (= cambr. *y wrth*): *lauarow da a the ʒe worth an dremas* (verba bona quae veniunt a viro probo) P. 12, 2. *y fe danvenys ʒe worth an tas eleth dy* (missi sunt a patre angeli ad eum) 18, 4. *ʒe worth an beth an meynma ʒynny pu an ommellys* (de sepulcro hunc lapidem nobis quis devertit?) 253, 4. *thyworth ow pen* (de capite meo, auris abscisa est) D. 1145.

Cum pron. suff. (saepius *athyworth*): sing. 1. pers.: *gosleuw orthyf vy* (mihi ausculta) D. 496. *cole worthyf mar mynnyth*, *orȝaff mar mynnyth cole* (si vis mihi auscultare) D. 129. P. 175, 4. *pan dra a wovente se ȝe worȝaff ve* (quid quaeris tu de me?) 80, 1. 2. pers.: *mur a gerense worȝys* (multum amoris erga te) 115, 3. *ny an pernas ȝe worȝys* (nos eum emimus a te) 105, 2. 3. pers. masc. neutr.: *orto Ihũs a gowsas* (ad eum Iesus dixit) 80, 4. *worto fast navngo glenys* (ei arte erat adhaerens, vestis) 176, 3. *Ihũs worto a veras* (I. id conspexit, mulieres flere et clamare) P. 168, 2. *degis na ve ȝe worto gulas nef* (ut non sumeretur de eo regnum caeli) 23, 4. *kyns denas a thyworto* (antequam abeam ab eo) O. 1401. Fem.: *aban golste worty hy* (quoniam auscultasti illi, mulieri) O. 269. *a dyworty* (ex ea; *fenten* f., fons) O. 773. Plur. 1. pers.: *govyn worthyn* (pete a nobis) D. 591. *y a yl bones kechys gans tus war forth theworthyn* (ii possunt sumi per homines in itinere de nobis) D. 2294. 2. pers.: *yma thymmo mur dysyr a wothfes ortheugh an guyr* (est mihi magnum desiderium sciendi e vobis verum) R. 195. *thyworthеugh my a* (a vobis ibo) R. 1171. 3. pers.: *worte den na woslewys* (nemo auscultet iis, verbis) D. 454. *ȝe worte vn lam beghan y ȝeth* (ab iis spatium parvum abiit, a discipulis) P. 53, 3.

Aremorica eiusdem praepositionis forma est OZ, OUZ (hod. non servata nisi ante pron. suff., praeterea transiens in *oc'h, ouc'h*), excussa *r* pro *orz*, *ourz*, eadem significatione.

Exempla: *nedoff oz nep re disleal* (non sum iniustus in quenquam) Buh. 144, 20. *it breman oz an tnou* (ite nunc ad vallem versus, deorsum) 144, 23. *duet omp da comps en breff oz Devy* (venimus ad loquendum breviter ad Davidagium) 184, 12. Item deflexa paulum significatione vel versa in contrariam: *ma mir ... oz pechet* (serva me a peccato) 16, 14. *miret oz an pechedou* (servare a peccatis) 28, 16. *ma mir ouz langour ha sourcy* (serva me a languore et sollicitudine) 90, 17. *doe guir roen bet cals penet so distro vn tro ouz an brois* (deus, rex vere mundi, multum cruciatus quod est averte aliquando ab incolis regionis) 190, 25. Quamquam plerumque sententiae mutatio significatur addita praep. *di*: *maz vizimp franc dianc diouz pep anquen* (simus liberi, securi ab omni sollicitudine) 28, 21. *diouz guin maz abstiny* (a vino abstineas) 70, 10. *me a quemyat diouz he hol stat* (valedico omni eius condicioni, mundi) 28, 9. *pell cre diouch ma youll* (remotissime a voluntate mea; *diouch* ut hod.) MJ. 42b; vel duplici *a di*: *a diouz e penn ez staguet hy* (supra caput eius affigite eam, tabulam) MJ. 138b.

Cum pron. suff.: sing. 1. pers.: *ozif truez hoz bezet*, *oziff truhez hoz bezet*, *ouzif truhez hoz bezet* (erga me habete misericordiam) Buh. 120, 2. 194, 19. 196, 19. *ouziff bout digracc discascun* (adversus me esse immitem quemvis) 4, 17. 2. pers.: *ouzit ez sentif* (tibi oboediam; hod. quoque *sent̃i oc'h*) MJ. 95b. 3. pers. masc.: *noz bezet dout da comps outaff* (nolite dubitare loqui cum eo) Buh. 36, 7. *me meux anaf dioutaff* (habeo dedecus ab eo, homine) 58, 19. Fem.: *yt daguitty da comps outy try guer* (ite ad eam dictum ei tria verba) 34, 22. *me men gouzout diouty* (scire volo ab ea, puella) 34, 20. Plur. 1. pers.: *perac... ouzomp guer ne leuerez* (cur nobis verbum non dicis?) 56, 9. 2. pers.: *ozoch spes ez confessif* (vobis vere confitebor) 140, 17. *ouzouch en hoz drem memem clem* (apud vos in vestro conspectu conqueror) 38, 15. 3. pers., cuius

exemplum non invenimus, sine dubio *oute*, *dioute* vel (secundum varietatem dialeoti) *outo*, *diouto*.

CANT (respondens tam hib. *con*, lat. *cum*, quam graeco *κατά*), vetustior forma britannica, servata in notationibus de mensuris (cf. appendicem), atque eadem fere in Voc. *cans* (pro *cant*, ut *nans* in eodem pro *nant*, vallis; cf. p. 153), in recentioribus libris cambricis assimilata *t* transit in CANN, CAN, plerumque destituta *c*. Quae forma per omnes dialectos increbruit ante pronomina suffixa, mutata vocali ubi locus est infectioni.

Exempla cambr. e L. Land.: *dy aper pull neuynn y guy ar hyt guy a hafren can y choretou hai discynua y loggou bet aper muric* (cf. 200: *guy ar i hit cum coretibus*, 216: *uisc ar i hit cum coretibus suis*, 226: *bet imor hafren cum coretibus suis et anfractibus navium cum applicatione libera in ostio Taroci*) 135. *trui ir coit dirguairet dir claud ar i hit bet i guy cann i choretou dirguairet bet pant anhuc* (per silvam deorsum ad fossam, secundum eam usque in G. fluvium cum piscinis eius deorsum usque ad vallem A.) 157. E Leg.: *na guenelynt dym namyn kan y kaghor ef* (ne faciant quidquam nisi cum consilio illius) 1, 7, 17. *am y cafael can gur* [*a dan tuell*] (propter deprehensionem eius cum viro sub lodice), *o keif hy y gur gan gureic arall* (si deprehenderit ea maritum cum alia muliere) 2, 1, 39. E Mab.: *ar ymdidan a vynnwn gan wyr achan wraged agaffwnn* (et colloquium quod volebam cum viris et cum mulieribus capiebam) 1, 10. *can dy ganhyat* (cum venia tua) 1, 275. *mi a rodaf nawd itt gan hynn* (dabo tibi veniam hac condicione) 2, 19. *athruan uu gan owein hynny* (et aegrum fuit Oweno illud) 1, 37. *hoffach vu gan owein y borthant no chan gynon* (praestantior visa est O. cena quam C.), *hoffach uu gan owein meint y gwr du no chan gynon* (maior visa est O. magnitudo viri nigri quam C.) 1, 13.

Coniungitur haec praepositio sicut praecedens cum praep. *y* (*di*): *y kan e brenyn*, *y kan e brenynes* (a rege, a regina) Leg. 1, 1, 4. *ath annerch y gan ereint. achan dy annerch ef amkymhellawd i hyt yma. y wneuthur dy ewyllys di amgodyant dy vorwyn y gan y corr* (salutatio tua a Gerontio, et cum salutatione tua ipse me compulit huc ad satisfaciendum tibi ob laesionem puellae tuae a pygmaeo) Mab. 2, 24.

Cum pronominibus suffixis exempla: sing. 1. pers.: *hyn adywedaf ytti vot yntebic gennyf* (hoc dico tibi, esse verisimile mihi), *dywedut aorugum inneu bot ynda gennyfi* (dixi equidem videri bonum mihi) Mab. 1, 4. 5. *ahir uu genyfi y nos honno* (et longa visa est mihi nox illa) 1, 6. *agolles y gennyf meint teir blyned* (qui abiit a me abhinc tres annos) 1, 21. 2. pers.: *chwedleu o lys arthur gennyt* (nuntios e curia A. tecum, adfers) 1, 20. *os da genhyt* (si bonum tibi videtur) 2, 383. *gwell yw gennytti* (melius videtur tibi) 1, 6. 3. pers. masc.: *ac ymdeith ydaeth ar deuvarch gantaw* (et processit et duo equi cum eo) 1, 10. *nychollet oen eiryoet ganthaw* (non amissus est agnus unquam ab eo, pastore) 2, 215. *achymryt gwaet y widon ae gadw ganthaw* (et sumere sanguinem strigis et servare eum secum) 2, 247. Fem.: *aphob un yn drigyaw ar hyt yn keleuyn. ac yny estwng genti* (et unusquisque, mus, ascendens secundum calamum, et deflectens eum secum) 3, 155. *panuu uarw y gwr ef a edewis genthi dwy iarllaeth* (cum moreretur maritus eius, is reliquit ei duos comitatus) 1, 28. *mi arodaf itt heb y brenhin vym merch yn briawt a hanner vy brenhinyaeth*

genthi (dabo tibi, inquit rex, filiam meam in matrimonium et dimidium regni mei cum ea) 1, 291. *enteu akemerho meychieu ykenthy hy* (is qui sumpserit vades ab illa) Leg. 2, 1, 28. Plur. 1. pers.: *nyt dec ac nyt digrif genhym* (non pulchrum nec decorum secundum nos) Mab. 2, 247. *adrwc yw gennym ni* (et aegrum nobis est) 1, 37. *dy gyrch di gennym ni* (veni tu nobiscum) 2, 213. *y kollas owein y gennym* (abiit O. a nobis) 1, 21. 2. pers.: *nauit amgeled gennwch mynet yno* (nolite vereri ire illuc) 2, 215. 3. pers.: *drwc vyd gantunt* (aegrum erit eis) 1, 14. *sef ymdidan aglwei gantunt* (hoc narrari audiebat apud eos) 2, 38. *peleidyr godeuawc gantynt* (hastilia longa apud eos), *gwaew gantynt anveitrawl y veint* (hasta apud eos immensae magnitudinis) 1, 24. 247.

Cornice uno exemplo excepto et aremorice semper iam destituta *c*, corn. GANS (= *gant*, p. 153), arem. GANT (ven. *get*).

Corn.: *greg cans gur* (uxor), *gur gans grueg* (maritus) Voc. 7[b]. *gans laddron y tewezas* (cum latronibus finivit, obiit) P. 186, 4. *gans meur a falsury* (magna cum falsitate) 35, 4. *yn growys gans kentrow fastis* (in cruce clavis fixus) 2, 4. *gans peder ha iowan nansyv bos soper parys* (per Petrum et Iohannem nunc parata est cena) D. 700.

Cum pron. suff.: sing. 1. pers.: *deugh geneff* (venite mecum) P. 63, 3. *te a vyth . . . y[n] paradis genama* (tu eris in paradiso mecum) 193, 4. *yma gynef flowrys tek* (sunt mihi flores pulcri) D. 258. 2. pers.: *my a gynes, me a genes* (ibo tecum) D. 191. 461. *prag na ʒons genas* (cur non veniunt tecum?) P. 78, 2. *ow holon yma genas* (cor meum est tecum) 172, 2. 3. pers. masc.: *ganso o tewlys* (per eum erat statutum) 7, 3. Fem.: *gensy prest ij venyn len esa* (cum ea praesto erant duae mulieres fideles) 167, 1. *bos ʒe ʒu ʒe wull gynsy* (esse deo faciendum cum ea, asina) 27, 4. Plur. 1. pers.: *genen cregis neb es den glan yw* (nobiscum qui est suspensus, homo purus est) 192, 2. 2. pers.: *genough me nvm byth trege* (vobiscum non habebo stare) 37, 2. 3. pers.: *dry ganse* (afferre secum, asinam eos iussit) 27, 3. *gansa y an hombronkyas* (secum ipsi eum duxerunt) 76, 3. *ganse oynment* (cum iis, Mariis tribus, unguentum) 252, 3.

Aremorica exempla: *gant* ('cum') Cath. *an tut gant carantez hac autronez gant guir fez am bezo* (populus cum amore et nobiles cum vera fide erunt mihi) Buh. 34, 7. 8. *autrou gant brut hoz saludaff* (domine, cum honore te saluto) 178, 1. *maz pliche gant doe* (si placeat deo) 18, 4. *gant doe so cren gourhemennet* (a deo protinus imperatum est) 4, 4.

Composita praep. *digant* respondens item lat. *a*: *digant roen glen ez goulenaff. digant roen bet me impetro* (a rege terrae peto, a rege mundi impetrabo) Buh. 132, 13. 190, 21. *nem boe netra digant alan* (non habui quidquam ab Alano) 166, 17. *nos mat degant doe* (bona nox a deo) MJ. 48b.

Cum pron. suff.: sing. 1. pers.: *deux guenef*, *deux gueneff* (veni mecum) Buh. 14, 14. 126, 22. *guell ue gueneff* ('mallem') Cath. *pan a digueneff* (quando discedit a me) MJ. 130a. *aet eo digueneff ma cleffet* (abiit a me morbus meus) Buh. 198, 6. 2. pers.: *guenez certen ez off prenet* (per te certo sum redemptus) 10, 15. *anedindy duet guenede* (nonne venerunt ii tecum, apportati?) 158, 8. 3. pers. masc.: *mar deux gantaff* (si est apud eum, argentum) 10, 20. *mar plig guntaff* (si placet ei, deo) 12, 5. *e holl goat aya digantaf* (omnis eius sanguis exit ab eo) MJ. 108a. *me yelo eguit . . . caffout vn mat digataff* (ibo ad acci-

piendum bonum ab eo; cf. hod. cornug. *gatha*) Buh. 194, 16. Fem.: *vn mab vaillant so ganty* (puer potens est apud eam, in eius utero) 74, 21. *pret eo ganti dispartiaff* (tempus est ei, Nonitae, decedere, mori) 138, 17. Plur. 1. pers.: *deux gueneomp* (veni nobiscum) 208, 4. *chemet..gueneompny en ty man* (manete nobiscum in hac domo) 112, 16. 2. pers.: *ma opinion voa gueneoch* (opinio mea erat vobiscum) 14, 18. *duet gueneoch, rac na achape digueneoch* (veniat vobiscum, ne evadat a vobis) MJ. 70a. *me yel gueneochuy* (ibo vobiscum) Buh. 76, 10. *ez ve pret mardeo hep sy gueneochuy studiet* (esse tempus, crediderim, si sine dubitatione studiis vos dedistis) 116, 1. 3. pers.: *yt gante* (ite cum iis, nummis) MJ. 86a. *quemeret archant digante* (sumere argentum ab iis) 61b. Hodie spreta fere infectione *ganen* (trec. *ganin*), *ganez*, *ganeomp* (trec. *ganemp*), *ganehoc'h* (trec. *ganac'h*); ven. tamen *genein*, *genemp*; item *gethoñ*, *gethe*, cornug. *gatha*, *gathe* pro leon. *ganthañ*, *gantho*.

CINT (ante, de tempore) vetustior forma britannica, servata in cambr. adv. *kynt*, antea (p. 619), superl. *kyntaf*, primus, cf. hib. *cét*, *céta*, *cétne*, cambrice semper assimilata *t* transgreditur in KYNN, KYN.

Cambrica exempla: *kyn e seythuet vullydin* (ante septimum annum) Leg. 2, 1, 9. *hwnnw kynn y nos* (id ante noctem, attulit granum formica) Mab. 2, 236. Cum infinitivis saepius: *kynn dy gychwynnu* (ante profectum tuum, antequam profectus es), *kynn y dyuot ef* (ante illius adventum) Mab. 1, 238. 240. *cin circhu taf* (cf. p. 695) L. Land. 247. *kyn bod achaus ydau ahy* (antequam rem habet ipse cum ea) Leg. 2, 4, 9. *achynn eudyuot . . . ydoeth un* (et ante eorum adventum, antequam venirent, venit aliquis) Mab. 2, 23.

Corn. KYNS (p. 153), etsi magis adverbii (antea) vice fungitur, interdum tamen praepositionis locum obtinet: *kyns pen trydyth, kyn pen try dyth* (ante finem tridui) D. 347; 1761. 2863. *kyns pen sythyn* (ante finem hebdomadis) R. 30. *kyns vyttyn* (ante matutinum) O. 1644. Cum infinitivo: *kyns bos vn nos tremenys* (antequam praeterierit nox) D. 890. *kens mos eyf* (antequam is, bibe) O. 2294; cum adverbio: *kyns lemmyn* (antequam nunc, adhuc) D. 1413.

Arem. KENT: *quent* (ante) Cath. *dre gracc diuin predistinct quent comancc an bet* (divina gratia praedestinatum ante initium mundi) Buh. 78, 24. *quent try dez* (ante triduum) MJ. 78b. *quent an dez* (ante diem) 189a. *quent ann nos du* (ante noctem atram) 113b. *quent abardahez* (ante vesperum) 156a. *quent se* (ante hoc, potius) 10a. 31b. 36b. 74b. 77a. 93b. 94b. 187b. Cum inf.: *quent bout dez anezy* (ante quam fit dies) 61a. *quent forgaff an bet* (ante fabricationem mundi) 69b. *quent chanaff* (priusquam cuncteris) 98b. *quent bout enoret* (antequam honoretur) 109b. *quent e ren dan maro* (antequam eum ducerent ad mortem) 115a.

His praepositionibus adnumeranda est vox cambrica NES (usque ad; constructa cum infinitivo: donec, nisi; cf. *nes, nesaf*, propior, proximus, p. 299): *mynvygcret ny chysgaf hun lonyd nes gwybot chwedyl* (per fidem meam, non dormiam somnum plenum, donec sciam nuntium) Mab. 1, 284. *nes dyuot gilennhin urenhin ffreinc ny helir twrch trwyth vyth hebdaw* (donec veniet G. rex Francorum, non capietur T. T. sine eo unquam) 2, 226. *nyt aruaeth kaffel llefrith y bawp nes kaffel bothcu rinnon* (non potest capi lac recens cuivis, nisi suman-

tur lagoenae R.) 2, 225. *ny cheffir mabon uyth nes caffel eidoel* (non invenietur M. unquam, donec inveniatur E.) 2, 226.

Cornicae propria est praepositio RYP, RYB (secundum, iuxta, e lat. *ripa?*): *ryp ihesu cryst gorrys* (iuxta I. Chr. positus, latro) R. 266. *me a gosk ryp y pen* (dormiam iuxta eius caput) R. 418. *ryp crous Ihũs y ȝese vn den* (iuxta crucem Iesu erat homo) P. 208, 1. *ryp an gew a resas ȝe ȝewle* (secundum hastam fluxit ad manus, sanguis) 219, 2. *Pedyr ... a drohas ryb an pen scovern onan aneȝe* (P. abscidit de capite aurem unius ex eis) 71, 2. *an eȝewon onan ... a ros ryb an scovern box ȝe grist* (e Iudaeis unus dedit secundum aurem plagam Christo) 81, 1. Cum pron. suff. invenitur: *ynplas vs omma rybon* (loco qui est hic prope nos) D. 460.

4. Praepositiones bisyllabae: *eithir*, *guetig* (*gwedy*), *herwyd* etc.

EITHIR (hib. *echtar*, lat. *extra*, *praeter*), cambrica praepositio tam simplex invenitur quam comitantibus *di*, *odi*.

Exempla e Mab.: *sef aoruc goresgynn y kyuoeth eithyr yr vn ty hwnn* (vastare coepit ditionem extra unam hanc domum, excepta una hac domo) 1, 252. *rac gwybot oneb dyeithyr y brenhin ae gyghorwyr* (ne sciretur a quoquam praeter regem et consiliarios eius), *ef aedewis y holl longeu ar yweilgi allan dyeithyr vn long* (ipse reliquit omnes naves in mari excepta una navi) 3, 300. *mynet arthur odieithyr yllys* (ire A. extra curiam) 2, 8. *adeuy di yn gyuarwyd ymi odieithyr y dref* (veniesne tu comes mihi extra oppidum?) 2, 47. Cum infinitivo: *eithyr bot ynwell kyweirdeb ybwyt ... aweleis i, awelei, yno* (nisi quod erat melior paratio cibi quem vidi, quem videbat, ibi) 1, 5. 15.

Cornice et aremorice perisse videtur haec praepositio.

GUETIG, GUETI, GWEDY (post), cambricae formae, quarum vetustior adverbialiter ponitur (cf. p. 619) in cod. Lichfeldensi: *rodetit elcu guetig equus tres uache* (leg. *rodet di elcu?* datus Elcuno postea equus etc.), *nibe cas igridu di medichat guetig hit did braut grefiat guetig nis min i tutbulc* (phrases in fine chartae decernentis litem, eandem nunquam postea esse redituram affirmantes) App. L. Land. p. 271; ac fortasse inter notata cod. Ox. de mensuris (in app. huius operis): *guorennieu guotig* (adfundere postea?). Praepositionis loco invenitur in priv. eccl. Land.: *dy eccluys Teliau hac dir escip oll gueti ef* (ecclesiae Teliavi et episcopis omnibus post eum), *yn yscumunetic yr neb ai torro hac ay diminuo y bryeint hunn hac ef hay plant guety ef* (excommunicatus is qui vel fregerit vel despexerit hoc privilegium, tam ipse quam eius liberi post eum) L. Land. p. 113. In Mab.: *gwedy y gawat goleuhau aoruc yr awyr* (post tempestatem clarescere coepit aër) 1, 13. *gwedy lleueryd nac udunt* (post locutionem non iis, post denegationem iis factam) 2, 240. Cum infinitivo: *gwedy ffo y lluoed achlan* (postquam fugerunt copiae cunctae) 2, 240. *gwedy llad y gwyr hynny. y rodes yr eil kyuarth* (postquam occidit viros illos, dedit alterum congressum) 2, 243. *gwedy goruot arnafi* (postquam superavit me) 1, 25. *gwedy blinaw yn ymlad* (postquam defessus est pugnando) 1, 259; cf. pp. 538. 545.

Corn. WOSE, WOGE (semel *wege*): *wose try deyth ha hanter* (post tres dies et dimidium) R. 226. *woge soper* (post cenam) D. 834. *wose henna evyn* (postea bibamus) O. 2626. *wege henna y fynnas* (postea voluit) O. 2828. *wose hemma*, *woge hemma*, *woge henna* (posthac) O. 1026. 1427. D. 1327. *wose my*

thys thy thefen (post me tibi ad id interdicendum, i. e. postquam ego tibi id interdixi) O. 280. Saepius cum inf. (p. 538.)

Aremorica forma GOUDE: *goude* ('post') Cath. *duet eo diff consol am soulacc goude hir spacc* (venit mihi solacium post longum spatium) Buh. 12, 23. *goude ma angoes* (post angorem meum) 12, 14. Cum articulo: *gouden poanyou da bout louen* (post dolores ut sit laeta, Nonita) 146, 2. Cum infinitivo: *goude bout* (postquam fuit) MJ. 16b. 76a. 114b; cf. p. 538.

HERWYD (secundum, apud) cambrice: *herwyd y kavarwydyt pedweryt mab idaw* (secundum historiam quartus filius ei, erat) Mab. 3, 297. *ac ymauael o gacmwri yndi hitheu. herwyd gwallt y phenn* (arripi a G. ipsa, strix, capillis capitis), *yna ydymauaelawd goreu mab custennin yndaw herwyd gwallt y penn* (tunc arripuit G. fil. C. eum capillis) 2, 247. 248. *hyspys yw gennyfi y deuy di ac ef herwyd y avwyneu* (persuasum mihi est te venturum cum eo secundum eius habenas) 1, 259. *herwyd vyggallu i* (pro facultate mea) 3, 153. Cum infinitivo: *yn porthi ni herwyd bot yn ryd udunt hwy y kyfoeth ar wlat* (alentes nos, erant monachae, quia erat libera ipsis porro potestas et terra) 1, 252.

Corn. HERWYTH (*herweth*): *herwyth y volungeth ef ... y fyth gurys* (secundum illius voluntatem fiet) O. 1320. *ol an bysma rak iugge pup ol herwyth y ober* (ad iudicandum omnem hunc mundum, e suo quemque opere) D. 816. *herwyth agas laha ha concyans guregh y iuggye* (secundum vestram legem et conscientiam iudicate eum) D. 1978. *deus mei miserere herweth the grath hath pyte* (secundum gratiam et misericordiam tuam) O. 2253.

Substantivi *herwyd* exempla cambrica et cornica infra proferentur.

Arem. HERVEZ: *heruez* ('secundum') Cath. *hervez an scriptur* (secundum scripturam) MJ. 167b. *hervez an langour* (secundum languorem) 126a. *hervez ma esper* (secundum spem meam) 24b. *heruez an fez* (secundum fidem, baptizare) Buh. 98, 16. 100, 10. *en merch heruez he derch guerches* (puella secundum aspectum suum virgo) 18, 16. *leanes heruez hoz leasen* (sanctimonialis secundum legem vestram) 20, 13.

Addo his cornicas et aremoricas praepositiones INTRE, ENTRE (inter), AWOS, EVIT (ratione habita, propter, causa).

Corn. INTER, saepius YNTRE: *ynter benenas* (inter mulieres) P. 172, 1. *yntre en eȝewon* (inter Iudaeos) 181, 2. *yntre an mor han tyryow* (inter mare et terras) O. 26. *yntre du ha pehadur acord del ve kemerys* (inter deum et peccatorem conciliatio quomodo sumpta est) P. 8, 2. *yntre dew* (in duas, partes scissum est) 209, 3. *yntre myll darn* (in mille frusta, frangi) 166, 3.

Iuncta pronominibus suffixis interponit *dh*: *yntretho hay gowethe* (inter eum et eius sodales) D. 1288. *en deȝyow . . . a ȝe sur yntreȝon* (dies venient certo inter nos) P. 169, 2. *me a thybarth ynterthogh* (distribuam inter vos) D. 2325. *lemmyn ol cres yntrethough* (nunc omnis pax inter vos) R. 2433. *Intreȝe . . . garlont sperne a ve dyȝgthtys* (inter eos corona spinarum est parata) P. 133, 1. *y an kemeres hag an sensys yntreȝe* (ipsi eum corripuerunt et retinuerunt inter se) 70, 1. *ef a rannas yntreȝa* (divisit inter eos, vinum) 45, 1.

Arem. ENTRE (hod. *ẽntre*, sed leon. *etre*): *entre an nou men bras quezcomp ny tra* (inter duos hos lapides magnos quaeramus locum) Buh. 148, 1. *entre re mat da ebatiff* (inter bonos homines ut delecteris) 104, 12. Cum ar-

ticulo: *entren prèladet sanct voa heman* (inter praelatos sanctus erat hic) 208, 19. *laetet etren bedis* (infamatus inter habitatores mundi) 160, 11.

Cum pronominibus suffixis: *vn arall choasomp entromp* (alium eligamus inter nos) Buh. 182, 16. *breman joeuseomp entromp glan* (nunc delectemur inter nos bene) 188, 20. *entroch peuch mat eo a grataff* (inter vos pacem bonam opto) 202, 12. *malloz doe yvez entreze* (maledictio dei etiam inter eos, nummos!) MJ. 86 a. Hod. *etrezomp* etc.

Corn. AWOS (semel *awes*): *awos an tas dev an nef* (propter patrem deum caelestem) O. 480. *awos dev* (per deum) O. 2564. *awos ovn bones lethys, awes dout bones lethys* (propter timorem ne occidatur, ne occidar) D. 886. 2806. *awos an beys* (propter mundum) R. 2471. Paulatim mutata significatione: *awos ol ow gallos byth ny allaf* (per omnem meam potentiam nequaquam possum) D. 53. *me an guyth sur deth ha nos awos y dysciplys* (custodiam eum certo die nocteque invitis eius discipulis) R. 391. *ty a verow sur cowal awos the thev nay vestry* (moriaris certo nihilominus etiam invito deo tuo aut eius potentia) O. 2738. Cum infinitivo: *kentrow ȝewy why ny fyll awos bos claff y ȝewle* (clavi vobis non deerunt quia sunt aegrae eius manus) P. 158, 2. *awos dampnye an denma* (ut damnemus hunc hominem) 94, 4. *awos guthyll wheyll mar scaff* (ut facias opus tam leve) 155, 3.

Arem. EGUIT (*evit*): *eguit an fez he neuezhat … a grif* (propter fidem, cum fide renovabo eam, vitam) Buh. 14, 2. *mir na gruy da damnation eguit madou bet* (cave ne facias damnationem tuam propter bona mundi) 166, 8. *euit loezn du me so cruel* (in bestias nigras sum crudelis) 32, 4. *eguyt glat* (fortunarum causa) MJ. 94 a. *eguyt gobr e drouc* (pro mercede malitiae suae) 83 b. *evit hon salvder* (nostrae salutis causa) 3 b. *euit se* ('proinde') Cath. Saepius cum infinitivo: *eguyt doen ma poan* (ad portandum supplicium meum) 87 a. *eguit ma em descuez dezaff* (ad me monstrandum ei) Buh. 194, 15. *euit guelet, euit quelen, euit len, euit prezec* (ad videndum, instituendum, legendum, praedicandum) fq.

Exempla praepositionis cum pronominibus suffixis: *eguytdouf hep sy gracius* (erga me sine dubio gratiosus) MJ. 140 b. *sanct devy suppli eguidoff* (sancte Davidagi, ora pro me) Buh. 198, 13. *eguidot Jesu men suppli* (tua causa Iesum imploro) 194, 21. *bout collet eguythy* (perire propter eam, materiam) MJ. 94 b. *hoz bou golennet eguetou* (poposceratis de iis, feris), *na galsesde quet eguetou sarmon* (ut non posses tu propterea sermocinari) Buh. 34, 2. 74, 2.

Cornicae propria praep. TROGHA, TROHA (versus; an composita e nomine *tro* et coni. *ha*?): *fystyn trogha parathys* (festina ad paradisum versus) O. 332. *adam ke yn mes an wlas troha ken pow* (A., exi e regione ad alium pagum versus) O. 344. Cum articulo: *fystynyugh trohan daras* (festinate ad portam versus) O. 349. *stop an wethen troghan dor* (flecte arborem ad solum versus) O. 201.

Denique arem. DAVED, DAVE (ad): *quae gant diligancc ha dancc fur dave Juzas* (i cum diligentia et gressu callido ad Iudam) MJ. 88 a. *me ya … dave Lucifer* (v. l. *davet*, eo ad L.) 96 b.

Cum pron. suff.: *duy pret da donet dauedou* (veniet tempus redeundi ad me, ex animi deliquio; leg. *dauedof*) Buh. 60, 7. *ny aya oarse davedaff* (imus ergo ad eum) MJ. 47 b. *mar en quemennhe davedaf* (si id rogaret eum) 224 a.

yt daguitty (ite ad eam) Buh. 34, 22. *troet eo em brut em studi dont dauedouch huy en tyman* (cecidit in animum, in studium meum ire ad vos in hanc domum) 20, 3. *davedoch chetu ez duy* (ad vos, ecce, veniet) MJ. 49 a. *monet un nebeut davede* (ire paululum ad eos) 225 b.

B. Praepositiones nominales.

Frequentia sunt britannica quoque nomina, quae funguntur munere praepositionum, plerumque accedentibus praepositionibus veris.

Cambrica eiusmodi nomina aut ipsa cum substantivis (nimirum in genetivo positis) coniunguntur, aut interpositis particulis.

1. Coniuncta substantivis quaedam, ut *hit*, *hyt*, *hyd* (longitudo), ac supra memoratum *herwyd*, quibus addi posse videntur adiectiva, ut *cer*, *ger*, *geir* (ad; hib. *gair*, vicinus), ipsa per se praepositionum loco ponuntur. Vocis huius *ger* exempla mox cum substantivis membra corporis designantibus loco praepositionum positis (cum *bronn*, *llaw*) afferentur; relicuarum vocum exempla quaedam tam nudarum quam iunctarum cum veris praepositionibus hoc loco tradentur.

HIT (longitudo, praep. usque ad) sine praepositione vera iam in cod. Lichf.: *hit did braut* (usque ad diem iudicii; Mab. 2, 212. 238: *hyt dyd brawt*) App. L. Land. p. 271. Frequens eadem vox nuda in L. Land.: *hit ir hebauc mein* (usque ad falconis lapides) 75. *hit nant y clauorion* (usque in vallem leprosorum) 119. *hit cecin* (usque in tergum) 146, quamquam in his descriptionibus saepius inveniuntur coniunctae *hit in*, *hit bet*. Ante verba praecedit formula *hit pan* (usque ad cum, i. e. donec), cuius locum tenet *behit pan*, *behet pan* L. Land. p. 70, ac frequens in eodem libro *bet pan* (cf. coniunctiones).

Quae vox BET, orta ut videtur e subst. *hit*,* quocum congruit usu et significatione, ante substantiva invenitur in L. Land.: *bet nant ireilin*, *bet gebenni* 75. 116, *bet rit ir main* 150, *bet tal ir brinn* 164, frequentius iuncta *bet in*, *bet i*, *bet ar*. Forma plenior ante substantivum in eodem extat p. 115: *behet tal ir fos* (usque ad frontem fossae), et pp. 166. 220: *a glasguern behet louern*, *behet louguern* (a Gl. usque L.), iamque in cod. Lichf.: *behet hirmain*, *behet camdubr* (usque ad longum lapidem, ad curvam aquam) App. L. Land. pp. 272. 273, eadem in notatis de mensuris: *beheit heitham ir eguin* (usque ad extremum unguem) gl. Ox. 23ᵃ. Nec differt significatione *cihitun*, *cihitun hi* in isdem glossis: *hor elin cihutun hitorr* (ab ulna usque in palmam) *usque ad artum pugni bes est houboit cihitun ceng ir esceir* (usque ad artum femoris), quae definitiones redeunt in L. Land.: *o nant ir eguic cehitinant dirheith tir rud* (a valle cervae usque in vallem etc.) 69. *tal ifos cihitan clouuric diclour* (frons fossae usque ad C.) 115. Quibuscum conferenda sunt aremorica vetusta *cohiton hi* (usque ad), *coihiton* (secundum) infra sequentia.

Praepositionibus *ar* et *in* praemissis substantivo *hit* significatur lat. *secun-*

* Nimirum e formula *pe hit*, *pa hit* (qua longitudine), quae soluta extat in Mab.: *pyhyt bynnac y bych yma* (quacunque longitudine, quamdiu fueris hic) 2, 204. *pahyt bynnac y kerdei velly* (quamdiu pergebat ita) 3, 264. Contracta *pyt*, *byt* ibidem 2, 204: *hyt y bu dy glot ympedryuol byt bellaf* (quousque fuit gloria tua dilatata usque ad remotissimum).

dum (i. e. ad, in longitudinem): *ar hit duifrut* ... *di blain morduc arhit morduc* ... *arhit i nant morduc* (secundum D., M. fluvios, valles) L. Land. 116. *di blain nant tauel ar hyt yr nant bet lyfni lyfni ynyhyt bet y lyn ar hyt yr lynn bet* etc. (ad ortum vallis T., secundum vallem usque ad L., secundum L. usque ad lacum, secundum lacum usque etc.) 138. *dinant ar y hyt bet mor hafren* (ad vallem, secundum eam usque in mare Sabrinae) ibid. Frequens ibidem est adverbii loco formula *nihit, inhit* (minus accurate scripta?) pro *in i hit, yn y hyt*, cum pronomine possessivo, significans *porro*, idem quod *intraus, artraus*. *Ar hyt* (secundum, per) in Mab.: *auon regedawc ar hyt y glynn* (amnis fluens in longitudinem vallis, per vallem) 1, 3. *edrych ar hyt y lloft* (circumspicere per cubiculum) 1, 15. *kerdet aorugant ar hyt y dyd hyt ucher* (profecti sunt per diem usque ad vesperam) 1, 31.

Plura alia sunt eiusdemmodi substantiva, spatium vel tempus definientia, cum sua quodque praepositione, quae vix unquam omittitur, ut *erbyn* (oppositio, occursus), *ymyl* (latus), *ystlys* (margo, latus), *ol* (vestigium), *uchaf, gwarthaf* (summum, suprema pars), *lle* (locus), *maes* (campus), *blaen* (apex, cacumen), *plith* (medium), *traus* (directio, positio ulterior), *kylch* (circuitus). Pronomina infiguntur possessiva.

Cum praep. *ar*: *licat arganhell ar traus ir coit* (fons A. trans silvam) L. Land. 164. *sef aoruc y corr yna y tharaw ar ffrowyll aoed ynylaw ardraws y wyneb ae llygeit* (tunc coepit pygmaeus eum caedere flagello, quod erat in ipsius manu, per faciem eius et oculos) Mab. 2, 11. *ydodit y gyllell yny gwein ar draws y llifdwr* (ponebatur cultellus in vagina trans torrentem) 2, 209. *y kerdassant ar traws maes mawr argygroec hyt yn ryt y groes ar hafren* (processerunt per planitiem magnam A. usque ad vadum crucis ad Sabrinam) 2, 377. *y kerdei ar draws yr ynys or mor* (procedebat per insulam a mari) 3, 265. *yn y lle ar ol hynny* (in loco post id, statim postea) 1, 23. *llenlliein aruchaf y vreckan* ... *a gobennyd ar warthaf y llenlliein* (linum supra tegmen et pulvinar supra linteum) 2, 374.

Cum praep. *can*: *fford gan ystlys yr auon* (via secundum fluvium) Mab. 1, 3. *marchawcfford gan ystlys y fforest* (via equestris secundum silvam) 1, 237. Idem substantivum cum praep. **yn** significat *ad marginem, ad*.

Cum praep. *yn* plura: *kerda yn erbyn yr allt uchot* (perge contra saltum sursum) Mab. 1, 7. *yn eu herbyn ydeuth peredur* (obviam eis ivit P.) 1, 237. *yn ymyl y ffynnawn y mae llech* (ad latus fontanae est lapis), *llech uarmor yn y hymyl* (lapis marmoreus in eius latere) 1, 8. *yn ystlys y coet ydoed llynn* (ad marginem silvae erat lacus) 1, 244. *emelltith duw itt yn lle dy lauur* (maledictio dei tibi loco laboris tui, pro eo quod fecisti) 1, 293. *dwy yssyd yny vlaen adwy yny ol* (duo ante id, agmen, et duo post id, signa; *ystondard*) 1, 30. *kei yn eu blaen* (C. ante eos, praecedebat; germ. an ihrer spitze) 1, 267. *briwaw ymplith dwuyr* (coquere in media aqua) 3, 301. *ef awelei bebyll ymplith y pebylleu ereill* (vidit tentorium inter cetera tentoria) 1, 279. *gwedy y dyuot ymplith y genedyl* (post eius adventum inter cognatos suos) 1, 26. *dodi golwython ygkylch y tan* (ponere frusta carnis circum ignem), *yn gware yny gylch* (ludens circum eum, leo) 1, 31. *a chael yny uedwl yn herwyd gweledigaeth na rywelsei eiryoet mab athat kyndebycket* (et capere in mentem suam, secundum aspectum, nun-

quam se vidisse filium ac patrem aeque similes) 3, 32. *gauael gadarn ayeueist ar gedymdeith ynherwyd ymlad aphrouedigaeth y gorff achadw kywirdeb wrthyt titheu* (captione forti cepisti sodalem secundum id, quod pugnavit et temptavit corpus suum et servavit integritatem erga te) 3, 15. *agwedy ffo y lluoed achlan. mynet arthur ae wyr yn eu gwyd yny llong* (et postquam fugerunt copiae cunctae, ire A. et homines eius coram se, pergere, ad navem; *yn eu gwyd*, in praesentia sua, coram se, cf. hib. *fiad*) 2, 240. Eodem pertinent *y maes* (in campum, foras) et *ymywn* (in medium, intra) post verba motionis, in quibus propter statum durum praepositio *y* supponi nequit, atque *ymywn* (in medio) pro *yn mywn*.

In finium descriptionibus libri Land. *ar traus* et *in traus* promiscue significant *recta porro*. Item pro *ar ol* legitur *yn ol* significatione non mutata, praesertim cum pronomine infixo: *yn ol y twrwf y daw kawat* (post tumultum veniet tempestas) Mab. 1, 8. *minneu aaf yth ol ti* (ego ibo in tuo vestigio, post te) 1, 237.

Praep. *y* ante substantiva quaedam est haud dubie *di* (hib. *do*): *ac y ymyl y prenn ydeuthum* (et ad latus arboris, ad arborem veni) Mab. 1, 8. *di guartham campull* (ad summum C., amnem) L. Land. 70.

Praepositio *o* praemissa substantivis locum et causam indicantibus: *o emil ir cair tollcoit* (a latere castri T., a castro T.) L. Land. 179. *o mais i gueirclaud inhit penn i gueirclaud* (extra pratum usque ad initium prati) 257. *vygkarcharu yd ydys oachaws marchawc* (incarceratio mea est propter equitem) Mab. 1, 31. *hynny oll oth achaws di* (haec omnia tua causa, propter te) 1, 283.

Frequentius quam in lingua hibernica (cf. *archenn*, *archiunn*, *tarcenn*, pp. 622. 658) praepositionum locum tenent cambrica nomina membrorum, praemissis item praepositionibus tam veris quam nominalibus, ut *am*, *yn*, *rac*, *ger*, *hit*, *hyt yn* etc. Pronomina hic quoque infiguntur possessiva. Substantiva eiusmodi sunt: *penn* (caput), *tal* (frons), *bronn* (pectus), *llaw* (manus).

PENN: *yny del y iarll... am penn y lle hwnn* (donec circumveniet comes hunc locum) Mab. 1, 252. *gwas melyn yn dygwydaw ar penn y linn geyr bron peredur* (puer flavus cadens in caput genu, i. e. in genu, coram P.) 1, 295. *gobennyd o bali coch dan penn y elin* (cervical serici rubri sub eius ulna) 1, 2. *ysnoden o eurllin ym penn y uantell* (filum auro textum in fine, margine, pallii, circum pallium) 1, 3. *hyt ympenn teirnos* (usque ad finem trium noctium, per tres noctes, lignum suppetens) 1, 31. *gwneuthur cromglwyt uchpenn y gerwyn* (facere cratem concavam supra lebetem) 3, 210.

TAL: *di tal ir cecyn behet tal ir fos* (ad dorsi initium, usque ad fossam incipientem), *bet tal ir brinn ... i tal ir foss* (usque ad collem, .. ad fossam) L. Land. 115. 164. *ar tal y pebyll ef awelei vwyt* (in fronte tentorii, ante tentorium, ipse videbat cibum), *dyuot a oruc a gostwng ar tal y lin rac bron y uorwyn* (venire et demittere se in frontem genus sui, in genu, coram puella; supra *ar penn y lin*) Mab. 1, 239.

BRONN: *hit bronn ir alt, dir bronn ir alt* (usque ad rupem) L. Land. 70. *dygwydaw aoruc ar penn y lin geyr bronn yr amherodres* (cecidit in genu coram imperatrice) Mab. 1, 281. *ae vwrw ger bronn owein* (et proiecit eum, capreolum, coram O.) 1, 31. *y nesseynt wynteu attaw hyt ymbron y march* (illi appropin-

quabant ei usque ad equum) 2, 375. *rac bronn arthur* (coram A., extensum tegmen) 2, 382. *rac y vronn, rac y vron* (coram eo) 1, 15. 245.

LLAW: *adaw y march ar dillat ach y law* (reliquit equum et vestem prope eum), *dos ger llaw y gwr gynneu* (i ad manus viri illius, i ad virum illum) Mab. 1, 27. *gwr melyn yn seuyll ger eu llaw* (vir flavus stans prope eos) 1, 12. *adwyn bwch ae dodi gerllaw y gerwyn* (et afferre hircum eumque locare prope lebetem) 3, 210. *bet islau rit i main melin* (usque infra vadum lapidis flavi) L. Land. 260. *kawg aoed islaw y drws* (lanx quae erat infra portam) Mab. 1, 272. *y dodit islaw y teulu* (ponebantur infra familiam; ad verbum: infra manum familiae) 1, 276. *uchlaw hynny y gwelei mackwy yn eisted ar benn cruc* (supra illud vidit iuvenem sedentem in colle, in capite collis) 1, 274.

2. Substantiva cambrica, quae cum particulis sequentibus praepositionum loco ponuntur. Supra sunt memorata quaedam, ut *hyt yn, bet in, bet ar* (usque ad). Frequentiores sunt formulae, aut significantes lat. *versus*, aut lat. *ex adverso*, in quibus substantiva quaedam absolute vel cum praepositionibus posita *tu, parth* (latus, regio), *cyuarwyneb* (facies opposita), sequitur particula *a, ac* (praep. *cum* an coni. *atque?*). Addo substantivum *kyt* (coniunctio, societas), quo significatur lat. *una cum* non solum postposito *a, ac*, sed etiam praemisso pron. possessivo *y*.

Formulae significantes lat. *versus*: *cecin ir allt ipenn i claud tu ha tal* (a tergo saltus ad caput fossae ad frontem versus) L. Land. 260. *kyuodi aoruc tu ar gaer* (surrexit ad castrum versus), *a thu ar lle hwnnw y kyrchwys peredur* (et ad illum locum versus perrexit P.) Mab. 1, 245. 246. *sef aoruc y uorwyn yna trossi penn y march tu ar marchawc . . . athrossi penn yuarch aoruc parth ar marchawc* (vertere caput equi sui ad equitem versus, ipsa, ipse) 2, 10. 11. *parth ac yno ydafi* (illuc ibo) 1, 275. *ynteu adeuth parth a dyffrynn auon* (ipse venit ad vallem versus fluminis) 1, 273. *apharth ar gaer ydeuthum* (et ad castrum versus ivi) 1, 3. Adnotanda est propria constructio utriusque substantivi cum *ac att* (praepositione addita post coniunctionem): *yn dyuot ar hyt y dyffryn tu ac attat* (veniens per vallem ad te versus), *yn dyuot ar hyt y dyffryn parth ac attaf* (ad me versus) Mab. 1, 8. 9. *kyt dywetto . . . parth ac attat ti* (quidquid dixerit adversus te) 1, 270. *ar gwas aaeth parth ac att y brenhin* (et puer ivit ad regem versus) 1, 289.

Formulae respondentes lat. *ex adverso, contra*: *ef awelei yny mor gyuarwyneb ar tir* (prospiciebat is in mare oppositum terrae), *wynt adoethant racdunt ynywelynt mon gyuarwyneb ac wynt* (procedebant illi porro, donec videbant Monam contra se) Mab. 3, 265. 269. In L. Land. idem significatur subst. *ciueir* sequente genetivo, antecedentibus praepp. *i, ar, guo*: *gulich irguairet arihit hit iciueir pouisua deuui* (G. deorsum, secundum eum usque ad regionem oppositam loco quietis D.) 149. *arhyt yr ochyr bet ar cyueyr blain cynbran* (secundum curvaturam usque ad regionem oppositam fonti C.) 133. *arhit cecin diuinid bet imein ar ciueir nant trineint* (secundum dorsum sursum usque ad lapides ex adverso vallis T.) 187. Frequens tamen in eodem est formula *penn arciueir* sequente particula *ac* (recte oppositus, e regione, germ. gerade gegenüber): *or ford maur di blain ir betguos. ar hit ir betguos. ar hit ir pant dirguairet . . . ar hit i ford maur diuinid bet penn arciueir ha penn i betquos* (a via

magna ad fontem B. amnis etc... secundum viam magnam sursum usque ad regionem recte oppositam ortui amnis B.) 197. 198. *aper catfrut in gui ar ihit diuinid bet penn arciueir ha drech dindirn* (ostium C. in G., secundum eum sursum usque ad locum recte oppositum dorso D.) 200. *ar hit ir allt in hit bet i penn arciueir hagenou ir pant* (secundum saltum porro usque in regionem recte oppositam ostio vallis) 234. *bet penn arciueir ar mein adinant* (usque ad locum e regione lapidum A.) 199. *mingui nihit diuinid bet penn arciueir ar pant ini cecin* (M., secundum eum sursum usque ubi recte opposita est faux in dorso) 231. Ibidem tamen sine particula: *penn arciueir cruc* 246. *bet penn arciueir lann mihacgel* 250. *o penn arciueir aper finnaun euirdil* 253. *hit penn guociueir ipant* 149.

Formulae pro lat. '*una cum*: *yn gorymdeith ygyt ar amherawdyr* (ambulanı una cum imperatore) Mab. 1, 21. *ef a gymhellwys yr ewiged ygyt ar geifyı ymywn* (ipse compulit cervas una cum capris intra, domum) 1, 236. *ac ygyt ac ef owein* (et una cum illo O.) 1, 1. Pronomen possessivum esse praecedens *y* demonstrat *ae* combinatum cum coniunctione *a* (et): *gwedy y dyvot ymplith y genedyl ae gyt gyfedachwyr* (cum venisset inter cognatos atque una inter ıa.niliares) Mab. 1, 26, in quo exemplo sine particula *ac* eadem formula est adverbii loco. In hodierna lingua aliter versum adv. *yn nghyd* (simul, una; *cyd* cum praep. *yn*).

Nominalibus his praepositionibus addendae sunt quaedam formulae frequentioris usus in libro Landavensi, infinitivi coniuncti cum praep. *di linu*, *di circhu* (recentius *y gyrchu*, ad procedendum, ad quaerendum, i. e. recta ad, versus), *cin circhu* (ante quaerendum, i. e. ante): *ar hit ir ford bet diar ir allt iniaun di linu dir luin maur* (secundum viam usque ad summum saltum recta procedenti ad fruticetum magnum) 251. *dinant bachlatron maliduc nant bachlatron iuinid in traus digirchu blain nant duuin* (ad vallem B., secundum B. sursum trans dorsum quaerenti fontem amnis Dubini) 74. *gulible inihit dirguairet . . . iniaun di circhu hentref merchitir* (G., secundum eum deorsum recta ad H. M.) 174. *dir ard trui ir douciuui. ar hit irard nihit ny bron iralt di circhu blain nant humir* (ad saltum versus ad ortum vallis H.), *iniaun iuinid dicurchu ir guoun breith ar cecin i minid* (recta sursum eunti ad paludem variegatam) 175. 187. Similiter: *di circhu trodi* 218. *di circhu ir pant inicecin* 231. *diuinid di circhu bronn ir allt* 232. *dicirchu penn gueirclaud* 253. Idem infinitivus cum praep. *cin* (*kynn*, *kint*, p. 651): *nant du dirguairet bet pann discin inidair cin circhu taf* (ad Dubim amnem deorsum, donec defluit in terram ante T., antequam pervenias in T.) 247.

Tandem verbum substantivum ipsum expletive additum videtur YS vel solum: *ysgwers yd wyf yn keissaw aolchei vygcledyf* (per spatium sum quaerens, dudum quaesivi qui lavaret gladium meum) Mab. 2, 229; vel cum praep. *yr*: *kanys gwelsei yr ystalym* (quamquam eos non viderat dudum) 3, 13 sq. *am na weleis yr ys seith mlyned undyn* (quia non vidi per septem annos quemquam hominem) 3, 157.

Cornica et aremorica substantiva vel adiectiva eodem modo quo cambrica praepositionum loco ponuntur, aut ipsa cum substantivis coniuncta aut interpositis particulis.

Cornica cum praep. *yn*: *yn mysc* (in medio, inter), *yn creys* (in medio), *yn kerghen* (in circuitu, circa), *yn herwyth* (penes, iuxta): *yn mesk cronow* (inter lora) P. 131, 2. *yn mysc y abestely* (inter apostolos suos) 27, 1. *yn agan mysk* (inter nos) D. 1374. *yn ages mysk*, *In agis mysk* (inter vos) R. 1401. P. 75, 1. *yn cres an chy* (in media domo) O. 2481. *yn cres almayn* (in media Germania) R. 2148. *yn kres an wast* (circa medium corpus) D. 1889. *yn creys an ebren* (in mediis nubibus) O. 1245. *yn creys an dre*, *yn crys an dre* (in media urbe) O. 2282. 2300. *dyeth fast vye rum chal y uos yn kerghen map gal* (miseria magna esset per malam meam, eam esse, vestem, circa filium mali) D. 2131. *an queth a fue yn kerghyn ihesu* (vestem quae fuit circa Iesum) R. 1937. *an bousna . . . vs yth kerghyn* (tunicam istam quae est circa te) R. 1922. *hedre vo yn y gerghen queth ihesu* (quamdiu erit circum eum vestis I.) R. 1864. *hedre vo yn the herwyth fythys nefre ny vethyth* (quamdiu erit penes te, virga, nunquam superaberis) O. 1464. *In aga herwyth y ȝese vn marrey* (penes eos erat miles quidam) P. 217, 1. Ex his sine praep.: *mesk ov pobel* (inter populum meum) O. 1594; *herwyth* v. supra p. 689.

A formula cambrica *yn erbyn* (in occursum) differt cornica *erbyn*, i. e. *er pyn*, intromittens pronomina possessiva inter utramque vocem: *erbyn c̃st rag y welas y eth* (obviam Christo ad eum videndum illi iverunt) P. 29, 2. *mar keus den vyth er ow fyn* (si loquitur quisquam adversus me) R. 1919. *molloȝ . . . aȝe erȝebyn* (maledictio veniet contra te) P. 66, 3. *mur a dus o cuntullys erybyn ȝy guhuȝas* (multum populi erat congregatus contra eum ad eum accusandum) 88, 4. *kymmys cawsys erybyn* (quotquot dixerunt adversus eum) 100, 1. *mar myn eraganpyn ny cous* (si vult contra nos loqui), *mar a leuer den vyth er agas pyn why tra vyth* (si loquitur quisquam contra vos quidquam) D. 1663. 180. *eraga fyn . . . vn ger ny leuery* (contra eos ne unum quidem verbum loquebatur), *eraga fyn na gewsyth* (quod contra eos non dicis) P. 96, 4. 120, 2. Pro *er* praep. *war*: *may halle doys war y byn* (ut posset venire ei obviam) 171, 2.

Formulae cornicae cum praep. *a*, *war* etc.: *euiter abard tat* (gl. patruus), *abarh mam* (gl. avunculus), *modereb abarh mam* (gl. martertera), *abarh tat* (gl. amita; i. e. *a barth*, a parte patris, matris) Voc. 7ᵃ. *a dryff tus* (a tergo, clam populo) P. 79, 4. *war lyrgh anken* (post aerumnam) 236, 4. *war lyrgh henna* (post hoc, postea) 91, 3. *war lyrgh y arhadow* (secundum eius imperium) 247, 4. *warlergh the gussullyow* (secundum consilia tua) O. 2269. *war the lergh* (post te) R. 1170. O. 1434. *war aga lergh* (post eos) O. 1641. *war y lyrgh mur a lu* (post eum, Iesum, multum agminis) P. 163, 3. *drefen an virtu* (propter virtutem) 68, 1. *drefen ov bos noeth* (quia nudus sum) O. 259. Formulae *aberth* (intus, intra), *adro* (circa), *agy* (intus, intro) poscunt praep. *yn*, *dhe*: *mester bras a berth yn wlas* (magnus sacerdos in terra, Caiphas) P. 89, 1. *a berth yn dre*, *aberth yn crows* (in oppido, in cruce) 30, 3; 151, 1. 185, 1. *aberth yn beth*, *aberth yn beyth*, *aber yn beth* (in sepulcrum) R. 311. 2083. 2108. *aberth yn beth* (in sepulcro) R. 514. *an eȝewon debel ȝe Ihũs esens a dro* (Iudaei mali circa Iesum erant) P. 140, 4. *a dro ȝy gorff y trylyas sendall* (circa corpus eius volvit sindonem) 232, 3. *queth esa a dro ȝoȝo* (velamen erat circa eum) 140, 3. *adro thotho* (circa eum) O. 2101. 2500. *adro thethy* (circa eam) O. 778. *agy then yet gor the ben* (intra portam pone caput tuum), *tryggys agy theth wlas* (moratus in regione

tua) O. 743. 1483. *agy the ewhe an geyth* (intra vesperum diei) R. 275. *pan vengh agey then cyte* (cum eritis intra urbem) D. 627.

Pro cambr. *hit*, *bet*, *hyt* cornice adhiberi solet formula *bys yn*: *I eth . . . bys yn pylat* (illi iverunt usque ad Pilatum) P. 98, 1. *bys yn pen* (usque ad caput, extremitatem, clavorum) 178, 3. *bys yn mont a galvary* (usque in montem Calvariarum) 162, 1. *bys yn ierusalem ke* (Hierosolyma i) O. 1928. *bys yn y chy* (usque in domum eius) D. 648. *bys yn meneth* (usque ad montem) O. 1303. De tempore tamen sine praep. dictum invenimus: *bys deth fyn*, *bys deyth fyn* (usque ad diem extremum) D. 724. R. 416. *bys gorfen bys*, *bys gorfen beys* (usque ad finem mundi) R. 178. O. 584; cf. *bys venary*, *bys venytha* p. 621.

E nominibus membrorum eodem usu, quo cambrica supra memorata, cornice saepius est *pen* (caput): *y thens ȝe ben dowlyn*, *y ee ȝe ben dewlyn* (ceciderunt in genua) P. 137, 1. 196, 1. *war ben dowlyn . . . ow coȝe* (in genua cadens) 171, 3. *may ȝeth war ben y ȝewleyn* (ut caderet in genua sua) 54, 4. *hag eth arta ȝe besy war ben gleyn* (et ivit rursus oratum in genibus) 56, 2. *war ben vn meneth* (in montem, eum duxit) 16, 1. *hay yll troys a ve gorris poran war ben y gele* (et unus eius pes est positus recte super alterum) 179, 3.

Aremorica nomina praepositionum loco sola posita vel praemissa praepositione: *servichaff doe guir roen ster het ma amser a prederaff* (servire deo vero regi stellarum longitudinem temporis mei, per tempus meum, cogito) Buh. 190, 15. *a het dec bloaz goaz oz goaz eza diff* (e longitudine decem annorum, per decem annos peius peiusque fit mihi) 118, 16. *ema ann esquep hep repos ahet nos ouz da gortos* (sunt episcopi sine requie per totam noctem te expectantes) MJ. 61b. Idem subst. inest in formulis aremoricis vetustis *cohito*, *coihiton* (secundum, per) et *cohiton hi* (usque ad), quae inveniuntur in charta a. 821 supra memorata (p. 663): *do fos matuuor cohito fos do imhoir* (ad fossam Matuori, secundum fossam ad amnem), *do rudfos coihiton rudfos* (ad fossam rubram, secundum rubram fossam, 'per rubram fossatam' ibid.), *cohiton hi fosan* (usque ad fossulam, 'fossatellam usque').

Exempla nominum cum praepositionibus e Cath.: *agoez*, *avoez* ('palam'), *adreff* ('pone'; hod. *adre*, trec. *adreoñ*), *abarz*, *ebarz* ('intra'; hod. *abarz*), *aenep* ('adversus'; sicut hod.), *enquichen* ('tenus, prope, iuxta') = *equichen* ('iuxta'; hod. *é-kichen*), *oartro* ('circa'; hod. *var-dro*). Exempla e carminibus: *an bugale am eux maguet soutenet re so am* (v. l. *em*) *enep me gourreet* (pueri quos nutrivi, sustentavi nimium, adversus me surrexerunt) MJ. 23b. *breman aman a goez an bet* (nunc hic coram mundo), *roy breman a goez an tut* (da ea nunc coram hominibus; cambr. *yn gwyd*) Buh. 124, 14. 128, 24. *a dreff piler nem gueler quet* (post pilam non videbor) 54, 12. *an plat a dref an clezef se* (lamina a tergo huius gladii) 154, 7. *a gruif hep gou a parz dou dez* (faciam certo intra biduum) 84, 9. *dal liufre guen ez querchen* (tene vestimentum candidum circa te; corn. *yth kerghyn*) 104, 7. *me guel maruaillou hep gou quet voar tro devy* (video miracula revera circa Davidagium), *coulm guen disquennet de metou* (columbam albam delapsam in eum) 116, 16. 17. *da monet de metou* (ad occurrendum ei) MJ. 190a. *enterret en e metou* (sepulta prope eum) 192b. *den suspect so en metou* (homo suspectus qui est inter nos) Buh. 74, 5. *dibunet en hoz mettou* (divisum penes vos; cf. 170, 15: *dre nep metou*, ullo medio, ullo modo) 170, 2.

en creis ma calon, en creys ma calon, en creis ma coudet (in medio meo corde) MJ. 25 b. 193 b. 81 b. *en creis un bez* (in medio sepulcro) 175 b. *en creis ma bisaig ez cracher* (in mediam faciem meam sputabitur), *en creis ho calon* (in medium cor vestrum) 33 a. 39 b. *en tal an bez yen* (in fronte, prope sepulcrum gelidum) 192 a. *en tan equichen sathanas* (in igne iuxta satanam) 99 b. *oz hars an men man, oz hars an men* (post lapidem hunc, in tergo l.) Buh. 96, 9. 19.

Alia sequitur praepositio: *tost ouz bez ma autrou* (prope sepulcrum domini mei) MJ. 192 b. *tost dan mor armoric* (prope mare aremoricum; hod. *tôst da*) Buh. 148, 21. *da arhuest a tost dan mor en vn forest* (ad expectandas, feras, prope mare in silva) 32, 1; cf. *a tost* ('cominus') Cath. Gallicanum *palamour* ('propter') Cath.: *palamour glan da roen an bet* (certo propter regem mundi) Buh. 6, 24 etc.

Cambrico *hit*, *behit*, *bet*, *byt* significanti lat. *ad*, *usque ad*, respondent formae aremoricae frequentiores BET, BED vel BEDE (= cambr. *bet in*, *bet i*, corn. *bys yn?* an = hod. *bet ec*, i. e. *bet ac?*): *bed patric*, *bed devy*, *bede patricius*, *bede devy* (ad Patricium, Davidagium) Buh. 6, 15. 196, 11. 2, 3. 198, 10. *bede hiberdon* (in Hiberniam) 14, 14. Cum articulo *bede an*, *beden*: *deux bede an les celestel* (veni ad aulam caelestem) 146, 12. *duet . . . beden predicator beden cador de enori* (venite ad praedicatorem, ad cathedram ad eum honorandum) 76, 7. 8. *doe ha den a voue scuiz stanc gant cals anquen beden maru yen* (deus et homo qui defessus fuit adeo magna aerumna usque ad mortem frigidam) 102, 15. *dinam beden finuez* (sine macula usque ad finem) 104, 5. Cum pronominibus suffixis *bed enhaff* (ad eum), *bet enhy* (ad eam; cf. p. 672); sed etiam *bedec enhaff* (ad eum) Buh. 184, 18. Hod. *bete* ante consonas, *beteg*, *betek* ante vocales, apud Venetos tamen et *bet* et *beta*, *betag*; cum pron. *beteg ennoun*, venet. *bet on-me* (usque ad me).

CAPUT TERTIUM.

De coniunctionibus.

Coniunctiones quae sententias vel voces non solum copulant, sed etiam disparant, comparant, opponunt, et vario modo iuxta ponunt, in linguis celticis sicut ceterae particulae aut primitivae sunt, plerumque monosyllabae, rarius bisyllabae, aut ex aliis orationis partibus desumptae, ut e nomine, pronomine, praepositionibus, quae vel per se ponuntur vel coniunguntur inter se.

I. Coniunctiones hibernicae.

1. Coniunctiones primitivae vel obscurioris originis, secundum affinitatem significationis dispositae.

a. ACUS, DAM (rec. *dan*; et, etiam). *Acus* (respondens britannicae *ac*), frequentius *ocus*, etsi indubie affinis est aliis vocibus hibernicis, praep. *oc* (prope) et adi. subst. *accus*, *ocus*, *comocus*, *comaicsiu* (vicinus, vicinitas), ob minorem tamen perspicuitatem terminationis hoc loco ponenda videtur. Plenam scriptionem *ocus* (interdum *ocuis*) semper exhibet cod. Cam., formam *acus* (compendio *ac.* semel notatam in scotico L. Dér.) plene scriptam cod. Wb. in uno loco: *intain diagmani fobaithis iscosmulius aadnacuil acus abdis dúnni* (gl. consepulti sumus cum illo per baptismum in mortem) 3ᵃ. In ceteris locis huius codicis omnibus atque interdum in Sg. (ut 100ᵇ: *nomréla et nometargnigedar*) latinum *et* plene scriptum invenitur in medio sermone hibernico. Plerumque tamen in Sg. sicut in ceteris codicibus hibernica vox eadem nota significatur qua latina, 7.

Formae recentioris IS (*a's*, *'s*), de qua agit O'Don. p. 320, antiquissimum exemplum invenimus in hymno Máilísu: *inspirut noeb daittreb arcuirp isarnanma* (spiritus sanctus ad habitandum corpus nostrum et animum).

Eandem particulam compositam continere videtur SCO, SCEO (cf. *seo* pro *so*, p. 9), miro modo praemissa duobus substantivis iungendis in Cam.: *adciam isnaib inscib sco eulis indœcni* (discimus in sermonibus sapientiae et cognitionis); sed pariter ac praecedens particula constructa in cod. hibernico ap. O'Don. l. c.: *firu macu mná sceo inghena* (viros, filios, mulieres et filias); duplicata ibidem in alio exemplo vetustiore: *i bh-fiadhnaise fer nerend sceo macu sceo inghena* (coram hominibus Hiberniae et filios et filias).

Dam (etiam), diversa a coni. *dim*, frequens in codicibus: *robói són dam leo* (gl. solebant proferre et plerus) Sg. 75ᵇ. *arecar dam* (invenitur etiam) Sg. 137ᵇ. *cenelae ciuil inso* (gl. cymbalum), *cenelae ciuil dam* (gl. cynera) Ml. 2ᵇ.

b. NO, NA (vel, sive): *comsuidig. liter no sill.* (compositio litterarum vel syllabarum) Sg. 4ᵇ. *nó itlia desill.* (gl. bisyllaba sint vel eo plus) 44ᵇ. *proind less hitaig nó airitiu ábiith* (gl. cum huiusmodi, fratre maledico, ne cibum quidem sumere, scripsi; i. e. prandere apud eum domi vel sumere eius cibum) Wb. 9ᵇ. *ni ar oén fer na diis* (non pro uno viro aut duobus) 4ᵇ. *ní arlóg na aithi* (non ob mercedem aut talionem) 14ᶜ. 15ᵇ. 24ᵈ. *arnifil ceneel nabelre isinbiuth* (nam non est natio aut lingua in mundo) 28ᵇ. *conafil dualchi na accobra colnidi leu* (gl. qui sunt Christi, carnem crucifixerunt; i. e. ut non sint vitia aut cupiditates carnales in iis) 20ᶜ. *testas dínn na diibsi* (testimonium de nobis vel de vobis) 24ᶜ. *imchloud ceneíuill na diill* (immutationem generis vel declinationis) Sg. 31ᵇ.

c. TRA, DIM (rec. *din*), DONO (ergo, igitur). Coniunctionis *tra* scriptio plena in solo codice Cr.: *anisiu trá isécen* (hoc igitur necesse est) 3ᵇ. In Wb. et Sg. frequentis usus, semper notatur compendio ·*t*·, duobus punctis sive commatis super *t* suprascriptis: *cib cenél ·t·* (quodcunque est ergo genus), *issuaichnid sund ·t· asrect* (demonstratio est hic ergo, esse legem) Wb. 3ᵃ. 3ᵈ. *isfollus asin ·t·* (est manifestum inde igitur), *isfoluss dún ·t·* (est manifestum nobis ergo) Sg. 5ᵃ. 40ᵇ. Item in ceteris codicibus: *ised inso ·t· tosach indlibuir* (id ergo est initium libri) Tr. 2ᵃ.

Dim: *ciarudchualatar ilbélre et cenuslabratar nipat ferr de isfollus dim nanmá arbríg labrad ilbélre* (etsi audierunt varias linguas et locuntur iis, non

erunt eo meliores; patet ergo, non esse nisi ad ostentationem loqui variis linguis) Wb. 12[d]. *act bahé cúrsagad maid maduchoisged dilgud ní maid dúibsi dim cendílgud* (gl. sufficit illi obiurgatio, . . e contrario magis donetis et consolemini, 2. Cor. 2, 6; i. e. modo illa obiurgatio esset bona, si eam sequeretur remissio, non bona ergo vobis sine remissione) 14[d]. *ce torbe dúibsi dim* (quid commodum igitur vobis?) 12[d]. *conascrad dim iartichte cr.* (gl. medium parietem maceriae solvens, Eph. 2, 14; i. e. ut non separaret igitur post adventum Christi) 21[b]. *istoisigiu dim cétna netargne* (est potior igitur primus intellectus) Sg. 198[b].

Dono, interdum *dano*, quin etiam *dana*: *arcia dono* (gl. ut quid autem? i. e. ut quid igitur?) Wb. 2[d]. *cedono rigne occo itlib huili* (gl. omnia enim vestra sunt, sive Paulus, sive Apollo etc., 1. Cor. 3, 22; i. e. quisquis igitur egit in eo, sunt vestra omnia) 8[c]. *hóre ronortigestar dia cedono tuidecht friss* (gl. a deo ordinatae sunt potestates, itaque qui resistit potestati dei ordinationi resistit; i. e. quia deus ordinavit, potestatem, quid ergo resistere ei?) 6[a]. *cepu dono adrad dá dothabirt dopool inchruthsin* (gl. numquid Paulus crucifixus est pro vobis, aut in nomine Pauli baptizati estis? 1. Cor. 1, 13; i. e. quid ergo adorationem dei dare Paulo hoc modo?) 7[d]. *ciapudono dún indarpe geinte inchruthsin aris innon iress nodonfirianigedar* (gl. quomodo gentes cogis iudaizare? nos in Christo Iesu credimus ut iustificemur ex fide et non ex operibus legis, Gal. 2, 16; i. e. quid ergo nobis exheredatio gentium hoc modo? nam est eadem fides quae nos iustificat) 19[a]. *ní lour inbendachad diammaldachae ní lour dano innebmaldachad mani bendachae* (gl. hospitalitatem sectantes, benedicite et nolite maledicere, Rom. 12, 14; i. e. non sufficit benedicere, si maledicis, non sufficit ergo non maledicere, si non benedicis) 5[d]. *itles dano indangil* (gl. cum iterum introducit primogenitum in orbem terrae dicit: et adorent eum omnes angeli, Hebr. 1, 6; i. e. sunt apud eum igitur angeli) 32[c]. *isirlam indanim do thuil dée dodiusgadar dana indanim* (est promta anima ad voluntatem dei, expergefiat ergo anima) 5[c]. *ni cech fœr dana* (gl. foenum; i. e. non quodvis gramen igitur) Ml. 44r.

d. NOCH, CAMMAIB, IMMORRO (tamen, autem, sed); his addi potest ÉM (item, vero).

Noch (autem, tamen, attamen) magis minusve opposita antecedentibus: *nibí nach dethiden foir act fognam dodia noch ba hed ón ba choir* (gl. qui sine uxore est, sollicitus est, quae domini sunt; i. e. non est ulla cura ei nisi servire deo; hoc autem erat iustum) Wb. 10[b]. *noch ba hé affasugud anebchomalnad* (gl. non irritum facit, lex, quod promissum est, ad evacuandam promissionem, Gal. 3, 17; i. e. haec autem esset eius evacuatio, id non implere) 19[c]. *berit insos. do imthrenugud ueteris noch ba uissiu indfigor do imthrenugud ueritatis .i. noui* (gl. volunt evertere evangelium; i. e. sumunt evangelium ad confirmationem veteris; veruntamen esset iustior figuratio, vet. test., ad confirmationem novi) 18[c]. *cid dianepirsom anísiu noch ni rabatar indfirso riam forecht fetar. ni. ariscumme lessom tect fosmachtu rechto et fognam do ídlaib* (gl. quomodo vertemini iterum ad infirma? Gal. 4, 9; i. e. cur dicit hoc, Paulus ad Galatas, quamquam non fuerunt viri hi antea sub lege vetustatis? Resp.: quia est idem secundum ipsum ire sub ritus legis et servire idolis) 19[d]. *noch ba ed ba riagolda im̄ inderbus and intain bed femi. 7 derba intain bed mascul.* (sed hoc tamen

regulare erat, incertitudo in eo cum erat fem. et certitudo cum erat masc.) Sg. 66[b]. *am. nobed noch ní-fail* (gl. fecit Anchisiades, quasi ab Anchisios; i. e. acsi esset, quamquam non est) 32[a]. *noch ni ed ón bid hiforg.* (gl. suam quoque coniungens personam, ... ut pugnemus, legamus, Pr. 8, 18, 102; i. e. tamen hoc non est in imperativo; cf. quae paulo ante adnotavit glossator ad vocem *hortativa*: *ni forgare am. sodain. isnertad*, non est imperatio sic, est hortatio) 161[b]. *noch ní cóir son acht corop máa inoensill. in comparit iss. aschóir* (gl. u post q vel g posita amittit vim suam, ut nequior pinguior; quod nisi fiat, contingit, si in consonantem transeat i, pares esse syllabas genetivo positivi cum nominativo comparativi, Pr. 3, 1, 7; i. e. attamen non congruum hoc, sed ut sit maior una syllaba comparativus, hoc est congruum) Sg. 40[b]. In sententia affirmativa, nisi sequitur alia forma verbi substantivi, ut *ba*, ante qualemcunque partem orationis, interdum ante formas verbales ipsas *is* praecedere solet: *noch-isinduine adras dondédiuin* (gl. deus hunc et hanc destruet, ventrem et escam; i. e. attamen homo huic utrique servit) Wb. 9[c]. · *dodcad dochách leosom noch isdoibsom adodced sidi* (gl. contritio et infelicitas in viis eorum, Rom. 3, 16) 2[b]. *noch is ósuidiu dorratad* (gl. si ex lege hereditas data est, iam non ex promissione, Abrahae autem per repromissionem donavit deus, Gal. 3, 18) 19[c]. *nochis inditin són* (gl. iterum tuitionem) Ml. 19[a]. *noch is relatiuum insin insamlathar dam inni frialaili* (gl. qualis; gl. possunt haec eadem et relativa esse et similitudinis; i. e. quamquam est relativum hoc, imitatur etiam notionem ad alia) Sg. 30[a]. *nochis infoircthi són* (gl. si qui studiosi sunt: etiam imbecillus involvitur isdem sane obiectionibus, si etc.) Ml. 16[b]. *arnidiset nochis forfiat son* (gl. ut officia sua explicare non valeant, corporis mei sensus), *nochis ónmlith son* (gl. ipsa sui attritione veterascit) 23[a]. *nochis nondageson* (attamen rogo hoc) 21[b]. *nochis intinscanam* (gl. docet autem nos per hoc ut cum operis aliquid arripimus) 23[c]. *nochis nocathaigtis ón* (gl. sed potius ut armati dominum non timent) 16[b]. *noch isconacertussa ón* (gl. psalterium Romae dudum positus emendaveram) 2[a]

Eadem coniuncta cum *ém*, *ám* (p. 703): *noch ǽm am israhélde* (gl. nam et ego Israëlita sum) Wb. 5[a]. *noch ám fodáli cenél a .us. in .a in .um* (gl. sociumque, in versu Vergilii ap. Pr. 7, 6, 26: recusant hoc, ûm pro orum, in masculinis habentibus neutra, ... invenitur tamen usus huiuscemodi concisionis. Virgil. in IX. altaque certant prendere tecta manu sociumque attingere dextras, pro sociorum; i. e. tamen hoc quoque distinguit genus ex us in a in um) Sg. 121[b]. *fri corpthadid et scoir.* (leg. *stoir*) *doberat iudei tóib tm. noche:: isspirtálde dus. et isspirdide annuiadniss uile* (gl. dominus autem spiritus est, 2. Cor. 3, 17; i. e. ad corporalitatem et materiam referunt I. tantum, tamen etiam est spiritualis dominus, et est spirituale novum testamentum omne) Wb. 15[b].

Cammaib (tamen), variata paulum scriptione (p. 62), praecedit interdum, ut coniunctio *noch*, saepius autem postponitur: *camaiph thech. ainm.* (gl. tamen nominativos habeant: quaeritur cur, si mei pro ἐμοῦ et ἐμαυτοῦ et tui pro σοῦ et σαυτοῦ accipiantur, tamen nominativos habeant, sui, cum pro οὗ et ἑαυτοῦ accipitur, non habeat nominativum? Pr. 13, 5, 24) Sg. 209[b]. *isamlid cammaib ataidsi in spu.* (gl. si tamen spiritus dei habitat in vobis) Wb. 4[c]. *manimchobrad rad dǽ dagéna cammaib* (gl. infelix ego homo, quis me liberabit de morte cor-

poris huius? gratia dei, Rom. 7, 24; i. e. si non iuvaret me gratia dei; faciet id tamen) 3[d]. *ní gatda diib cammaif imnetha inbetho* (gl. si acceperis uxorem non peccabis et si nupserit virgo non peccabit, tribulationem tamen et curam habebunt huius mundi) 10[b]. *ni cumcat camaiph ille 7 iste beta naithfoilsigthecha dondí asipse* (gl. non tamen etiam ille et iste referri ad pronomen ipse possunt, Pr. 12, 1, 5) Sg. 198[a]. *ceso comprehensio literarum asberr camaiph rl.* (gl. syllaba est comprehensio literarum subsequens sub uno accentu et uno spiritu prolata, abusive tamen etiam singularum vocalium sonos syllabas nominamus) 21[a]. *iscuit airicc camai ni gaib airechas* (gl. invenio legem resistentem volenti mihi facere bonum, Rom. 7, 21; *camai* in codice pro *camaib*, *camaif*) Wb. 3[d].

Im̄ (autem, vero), in codicibus semper sic notata, etiam in Wb., putanda est coniunctio eadem, quae hodie scribitur *iomorra*, *imorro* in narratione vetere inscripta *Deirdri*, ed. O'Flan. pp. 154. 160, nisi praeferendum est interdum adv. *immanetar* (vicissim, p. 614). Postponitur etiam haec: *níthucci mo menme im̄* (gl. si orem lingua, spiritus meus orat, mens autem mea sine fructu est, 1. Cor. 14, 14; i. e. non intellegit autem mens, si aliena lingua loquor) Wb. 12[a]. *ithé sidi im̄ beta hícthi* (gl. qui secundum carnem sunt quae carnis sunt sapiunt, qui vero secundum spiritum ..; i. e. sunt hi vero, qui erunt salvati) 3[d]. *ciabeid cr. indibsi trefóisitin hirisse isbeo indanim trisodin ismarb incorp im̄ trisnasenpectu* (gl. si Christus in vobis est, corpus quidem mortuum est, spiritus vero vivit) 4[a]. *isdimdar. moysi isintegdais ishe som im̄ ɔrotaig integdais ... ism[ac] hitaig aatharsom isæ im̄* (gl. Christus vero tanquam filius in domo sua; i. e. est famulus [?] M. in domo, ipse vero construxit domum, est filius in domo patris sui ipse autem) 33[a]. *ní derscaigi dindhuiliu cheneul isdi hilib im̄* etc. (non differt ab omni genere, a multis autem ..; cf. p. 610 not.) Sg. 40[a]. *imrádat imráti cid maith ɑ̈sdénti ct nertit adénum inmaidsin connessat im̄ ingníim nolcc et arangairet* (gl. ipsi sibi sunt lex, ... inter se invicem cogitationibus accusantibus aut etiam defendentibus, Rom. 2, 15; i. e. cogitant cogitationes, quid boni sit faciendum, et confirmant id facere, hoc bonum, condemnant autem factum malum et vetant id) Wb. 1[d]. Scriptione pleniore, quamquam nondum integra, *imr* cum lineola supra ducta in Wb.: *dosnicfa cobir cid mall bith maith imr. intain dondiccfa* (gl. veniet ex Sion, qui eripiat et avertat impietatem ab Iacob, Rom. 11, 26; i. e. veniet eis auxilium quamvis sero, erit autem bonum cum veniet) 5[c]. *leissem atech didiu iishe conidrotig fer imr. diamuintirsom inti moysi* (gl. fidelis est ei qui fecit illum, sicut et Moyses in omni domo eius, Hebr. 3, 2; i. e. illius est domus ergo, ipse eam construxit, vir autem e familia ipsius est M.) 33[a]. Coniungitur interdum cum *cammaib*, *noch*: *rocruthaigsem̄ar camaiph im̄ oenchárac. f tarhesi .p. cotinf. in epertaib latinndaib* (gl. nos autem antiquam scripturam servamus, in latinis tamen dictionibus nos quoque pro ph coepimus f scribere, Pr. 1, 5, 25) Sg. 9[a]. *noch ba ed ba riagolda im̄* (hoc tamen esset regulare) 66[b]. *noch im̄ ní rolsat som cumachtae ndé diib* (attamen non deiecerunt potestatem dei; cf. p. 610 not.) Ml. 16[d].

Quaeritur an cum eadem sit conferenda forma *imurgu* in cod. Wb. 33[a]: *rubu fersom muinte. maith dam dalhum nirbu choimdiu imurgu* (gl. Moyses quidem fidelis erat in tota domo eius tanquam famulus, Hebr. 3, 5; i. e. fuit vir is

familiae, bonus etiam dispensator, leg. *dálem?* non fuit dominus vero); item in carm. Ml. 1.: *bacunda:sem immurgu* et 2.: *dotiagar ass immurgu.*

Ám, *ém* (item): *isfollus isindí nachimrindarpaisé noch œ́m am israhélde* (gl. dico ergo numquid reppulit deus populum suum? absit, nam et ego Israelita sum, Rom. 11, 1; i. e. est manifestum in eo, quod non me reppulit, quamquam ipse quoque sum Israelita) Wb. 5[a]. *cain ronóibad abracham trihiris intree œ́m didiu fanacc* (gl. dicimus quia reputata est Abrachae fides ad iustitiam; quomodo ergo reputata est? Rom. 4, 10; i. e. nonne sanctificatus est A. per fidem? utrum ergo per ipsam quoque, necne?) 2[c]. *atá ém .i. ata dam* (est iterum, est idem, est etiam) Sg. 201[a]. *dogniam ám* (gl. nos quoque in psi facimus praeteritum perfectum, ut Graeci) 160[b]. *fosrucurt dúib œ́m* (gl. quos saepe dicebam, multi ambulant in forma nostra) Wb. 24[a]. Transit ex hac sicut graecum ὅμως in significationem lat. *vero*, *autem*: *cid œm nodomberasa cucuibsi. ni. desidero enim* (gl. desidero enim: obsecrans si quomodo tandem aliquando prosperum iter habeam in voluntate dei veniendi ad vos. Desidero enim videre vos, Rom. 1, 10. 11; i. e. quid autem ducit me ad vos? Resp. desid. etc.) Wb. 1[a]. *am. ni risinse dobarcoscsi riccubsa œ́m* (gl. tamquam non adventurus sim ad vos, sic inflati sunt quidam; veniam autem ad vos cito, 1. Cor. 4, 19) 9[a]. *ammi fáilti œ́m calléic in tribu.* (gl. quasi tristes, semper autem gaudentes, 2. Cor. 6, 10; i. e. sumus gaudentes autem utique in tribulatione) 16[a]. *raœ́ra dia duún œ́m* (gl. ipse autem deus et pater noster dirigat viam nostram ad vos, 1. Thess. 3, 11) 25[a]. *ni asse linn œ́m béim* (non facilis nobis vero intellectus) 5[c]. *indinne bís indib riam .i. inne ainm̄nichthe. issi ám inne ainmnich. guthaich. atercbál treofesin* (gl. quas si flectas, mutas, vocales, significatio quoque nominum una evanescit, Pr. 1, 3, 7; i. e. significatio quae est in eis antea, id est significatio denominationis; est illa autem significatio nominationis vocalium earum prolatio per se) Sg. 4[b]. *iss. ám anécóir putare rl.* (gl. quid autem sic incongruum, quam ... putare? Pr. 13, 6, 32) 211[a]. Formulae *noch œ́m* exempla supra prolata sunt (p. 701).

e. ACT, *acht* (modo, tantum) respondens fere angl. *but*, post negationem transit in significationem lat. *sed*: *ni delb adrorsat act iscosmulius delbe* (gl. gloriam dei in similitudinem imaginis mutaverunt; i. e. non est imago quam adorarunt, est similitudo tantum imaginis) Wb. 1[b]. *nípu libsi intórdso act ba la amiresschu* (gl. hoc apud infideles et non apud sanctos; i. e. non apud vos hic ordo, sed erat apud infideles) 9[c]. Alias respondet lat. *nisi*: *nibí nach dethiden foir act fognam dodia* (non est ulla cura ei nisi servitus dei) Wb. 10[b]. *arna conroib dethiden forneuch act tol dœ́ do dénum* (ne sit cura cuiquam nisi voluntatem dei facere) 15[d]. *coná ruchretesi doneuch act nech dogned nagnímusin* (ne cui crederetis nisi qui faceret haec opera) 17[a]. *ní radat som fri sudib acht bréic 7 togais* (non locuntur illi ad hos nisi mendacium et simulationem) Ml. 31[a]. *hit lechdacha lesom intan nád techtat acht oin aimsir* (gl. ancipites vel liquidae; i. e. sunt liquidae illi, cum non habent nisi unum tempus) Sg. 5[a]. Negationi praecedit in formula *act nammá* (gl. nisi forte, gl. tantum) Wb. 9[c]. 23[b].

Eadem coniunctio cum coniunctivo constructa respondet lat. *dummodo*, praesertim in formula *act ropo*, *act rop*: *bíth and beos act ropo ituil dée* (gl. in quo statu vocatus est frater, in hoc maneat apud deum) Wb. 10[a]. *act ropo chon*

etarceirt innambélresin (gl. fratres aemulamini prophetare et loqui linguis; i. e. dummodo fuerit cum interpretatione harum linguarum), *farcongair som tra sunt indsamuil precepte et labrad ilbélre act ropo cho torbu æcolsa* (praecipit ipse, Paulus, ergo hic imitationem doctrinae et locutionem multarum linguarum, dummodo sit cum utilitate ecclesiae) 13ª. *ni confil bas sciith lim act rop ar cr.* (non est mors onus mihi, modo sit pro Christo) 18ª. *ni imned lim act rop cr. predches et immerada cách* (gl. quid enim? dum omni modo sive per occasionem sive per veritatem Christus adnuntiatur; i. e. non est tribulatio mihi, dummodo Christum praedicet et cogitet quivis) 23ᵇ. In aliis exemplis plus minusve conspicua significatio condicionalis interdum transgreditur in temporalem: *act ni robat pecthe less* (gl. sic de pane illo edat, 1. Cor. 11, 28; i. e. si non fuerint peccata in eo) Wb. 11ᵈ. *am. rongab comadnacul dúun atá comesséirge act rocretem oipred dé* (gl. consepulti Christo in baptismo in quo et resurrexistis per fidem operationis dei, Col. 2, 12; i. e. ut est consepultura nobis, est consurrectio, si credidimus operationem dei) 27ª. *act ranglana tre athirgi* (gl. erit vas ad omne opus bonum paratum; i. e. si se purgaverit per paenitentiam) 30ᵇ. *act robæ quies et tranquillitas regibus bieid dam dúnni andedesin* (gl. gratiarum actiones pro regibus ut quietam et tranquillam vitam agamus, 1. Tim. 2, 2; i. e. si fuerit quies et tranquillitas regibus, erit etiam nobis hoc utrumque) 28ª. *act rísam nem bimmi æcni et bimmi foirbthi uili* (cum assecuti fuerimus caelum, erimus sapientes et perfecti omnes) 12ᶜ. *bid maith momenmese act rocloor forcáinscéilsi* (ero bono animo, cum audivero bonum nuntium de vobis) 23ᵈ. *act rocomalnither inso uile* (gl. tunc revelabitur; i. e. cum impletum fuerit hoc omne) 26ª. *isund istualáng anerta act rachomalnathar rennaprecept* (gl. oportet episcopum esse amplectentem eum, qui secundum doctrinam est, fidelem sermonem, ut potens sit exhortari, Tit. 1, 9; i. e. tunc est aptus ad eius confirmationem, cum id implevit ante eius doctrinam) 31ᵇ.

f. MA (si), tam simplex quam pronominibus vel reliquiis verbi substantivi aucta, coniungi solet cum coniunctivo vel formis secundariis. Forma simplex: *ma arberaesiu biuth* (gl. si tu fueris optata securitate perfuncta) Ml. 52r. *machomalnit angrád* (si explent gradum) Wb. 28ᶜ. *ma confodma[m] am. cr.* (si compatimur sicut Christus) 4ᶜ. *ma fogneith dorecht* (si servitis legi) 20ª. *ma docoisgedar* (gl. si consequitur) Sg. 16ᵇ. *ma beid ní dirúnaib dothéi armenmuin* (si quid de mysteriis venerit in mentem eius) Wb. 13ª. *ma beith midúthracht* (si est mala voluntas) 20ª. *ma beith nach fáilte dúibsi* (si qua laetitia est vobis) 23ᶜ. *bad díade ma beith* (esto divinum, si erit) 24ᵇ. *ma beth nagalar bec forcorp* (si qui morbus parvus est in corpore) Cam. *bid samlid bid bidbethu ma marbitir facta carnis* (gl. si spiritu facta carnis mortificaveritis, vivetis; i. e. erit ita vita aeterna, si mortificabuntur f. c.) Wb. 4ª. *ma condiuiti doindnasatar* (si cum simplicitate tribuuntur) 16ᵈ. *ni condigénte ... marufeste* (non faceretis, si sciretis) 9ᵈ. *ma asberad nech intain asmbeir som* (siquis diceret, cum dicit is) 13ª. *dígal fornn mani cretem* (ultio in nos, si non credamus) 30ᵇ. *mani p'dag, mani p'dach* (si non praedicem) 11ᵈ. *manip tre dagcomairli dognether* (si non fit bono consilio) 29ª. *isdígal mani comollnither side* (est vindicta, si non impletur haec, lex) 2ᶜ. Pro *mani* per assimilationem tam *maini*, *mini* scribitur: *mainip inchrudso* (si non est ita) 10ª. *armini bed crois nibiad etrad* (nam si

non esset gula, non foret libido) 9[d], quam curtatum *main*: *mainba œone* (si non sim sapiens) 17[c].

Alius cuiuspiam verbi locum saepe habent formae auctae reliquiis pronominis vel verbi substantivi, *-d* et (*-s* vel) *-ssu* ad significandum singularem numerum subiecti, *-t* vel *-tu* (et *-tis*) ad pluralem denotandum.

MAD: *mad tairismech hifochidib et mad maith á gním* (gl. mercedem accipiet; i. e. si constans erit in tribulationibus et si bona erit actio eius) Wb. 8[d]. *act mad melltach lassinfer* (gl. mulier sui corporis non habet potestatem, sed vir; i. e. sed si placet viro), *act mad óentu dúib occa* (gl. nolite fraudare invicem, nisi forte ex consensu ad tempus; i. e. nisi si est unitas vobis in eo), *mad cotecht di cofer* (si aditus ei, feminae, ad virum) 9[d]. *mad arlog p'dchasa* (si mercedis causa praedicem ego), *mad arlóg p'dchidir* (si m. c. praedicetur) 11[d]. *mad inchrudso bemmi* (si sic sumus) 31[c]. *mad inchruthsin beithe, bethe* (si ita estis) 18[b]. 24[b]. *ishé ingnim maddu rúin* (is est actus, si est ad mysterium) Tr. 4[a] (103). Quibuscum conferenda sunt non modo haec: *manid innonn forcital linn* (si non est eadem doctrina nobis) Wb. 17[b]. *manid co séitchi rocretis* (si non cum uxore credidisti) 10[a]; sed etiam pleonastice addito pronomine infixo in verbi formis: *manidchretid esséirge cr.* (si non creditis resurrectionem Christi) 13[b]. *manidchomalnid arropredchad dúib* (si non impletis quod praedicatum est vobis) 18[b]. *manudfel inspirut nóib indiumsa* (si est spiritus sanctus in me) 11[c]. *marudbaitsius nech naile* (si quem alium baptizavi) 8[a]. *madudesta ní dibarniris* (si quid deest de fide vestra) 25[a]. MÁS, usitata hodie forma = *ma as* (si est), nec in nostris codicibus nec in vetustis legibus hibernicis ipsis (etsi haud raro apud earundem commentatores: *más* SM. 98, *mas* 68. 86. 100. 102 etc.) invenitur nisi addito augmento (pronominali?) *su*, MASSU: *massu rathsom* (gl. si autem gratia) Wb. 5[a]. *massu bethu cr. nammá cretmeni issiu l. massu armbethuni siu nammá* (gl. si in hac vita tantum in Christo sperantes sumus, miserabiliores sumus omnibus hominibus, 1. Cor. 15, 19; i. e. si vitam Christi hic tantum credimus, vel si vita nostra hic tantum est) 13[b]. *massu thol atomaig do* (gl. si volens hoc ago) 10[d]. *massu rect firianigedar cách ní airic ní césad cr. am. sodin* (gl. si per legem iustitia, ergo Christus gratis mortuus est) 19[b]. *massu ní imdibe ní torb césad cr.* (leg. *torbe* an *torban*? si est aliquid circumcisio, non prodest passio Chr.) 20[b]. *massu cutséitchi rocretis* (si cum uxore tua credidisti) 10[a]. *masu chundubart* (gl. quid dicit scriptura? i. e. si dubium est) 4[d]. *masued doroigaid* (gl. dicite mihi, qui sub lege vultis esse; i. e. si hoc elegistis) 20[a]. *maso dorchide lanech apredchimmeni ni lanech nodchomalnadar act is lanech nadidchreti* (gl. quodsi etiam opertum est evangelium nostrum, in his qui pereunt est opertum; i. e. si cui obscurum est quod praedicamus, non ei qui id implet, sed ei est, qui id non credit) Wb. 15[d].

MAT; *mathé na briathrasa forcane* (gl. haec proponens bonus eris minister; i. e. si haec erunt verba quae praecipies) Wb. 28[c]. *mat anmann adiechta emnatar and iséccn comacomol hisuidib* (gl. nomina diversa, si ad unum referantur, sine coniunctione oportet ea proferre, nisi si adiectiva geminentur, ut pius Aeneas, Marcus Tullius Cicero, Pr. 11, 2, 10; i. e. si nomina adiectiva geminantur, necessaria est coniunctio in his) Sg. 189[b]. Auctum MATU: *matuhé ata horpamin* (gl. si qui ex lege heredes sunt, abolita est promissio) Wb.

1[e]. Exemplum 2. pers. plur. MAD: *mad ferr cotobsechfider dichosscc alailiu* (si meliores eritis, instituemini alio modo) Wb. 9[a]. MATIS cum terminatione formae secundariae: *matis huili* (si essent omnes) Wb. 5[b]. *docoith dígal forru matis tuicsi ní rigad* (venit vindicta super eos, si essent electi, non venisset) 12[d]. Respondere videtur *mad* (si esset) in his exemplis: *mad óinchetnidiu nobed* (si esset a primitivo) Sg. 207[b]. *mad forngaire dognein* (si imperium facerem) Wb. 10[a]. *mad forcenn libuir nach magen imbeth amen indib* (si finis libri esset, ubi est (esset) amen in iis; cf. p. 444) Ml. 2[d].

Praemissa eidem coniunctioni praepositione *cen* oritur forma CENMÁ (nisi, praeterquam si, praeter): *genmo bi turbuid* (praeterquam si fit exemptio) SM. 262; sine verbo cum accusativo: *cenmá innainmnid* (gl. obliquis solis casibus; i. e. excepto nominativo) Sg. 201[b]. Frequentius cum verbo substantivo CENMITHÁ: *cenmitha innim bi fein* (nisi quod in caelo ipse es) Ml. 44r. *cenmithá innainmnid* (excepto nominativo) Sg. 202[a]. *cenmithá etrad* (gl. omne peccatum extra corpus est; i. e. excepta libidine) Wb. 9[d]. *cenmithá anisiu* (gl. quod est aliud mandatum; i. e. excepto hoc) 6[a]. *cenmitha se* (gl. ceterum) 8[a]. *cenmithá inna anmann dílsi* (gl. adiectio aliorum nominum; i. e. exceptis nominibus propriis) Sg. 29[b]. *cenmithá innahí asrubart* (gl. praeterea, gl. cetera; i. e. exceptis eis quae dixit) 21[b]. 56[b]. *cenmithá innahí siv* (gl. in plerisque) 200[a]. De accusativo in his exemplis cf. syntaxis; ceterum pluralis quoque forma *cenmothat* profertur ap. O'Don. p. 266.

g. IM — IM (sive — sive) coniunctio disiunctiva geminata, plenius *imb* — *imb* (i. e. *in ba* — *in ba*, cum verbo substantivo particula *in* interrogativa): *sechiphé imdodia imdopheccad* (gl. servi estis eius cui oboeditis; i. e. qualiscunque is est, sive deo sive peccato) Wb. 3[b]. Expressa legitur verbi substantivi eiusdem radicis forma nuda *b* ante vocales, interdum etiam plenior: *imbinógi imbilánamnas am. dorograd bid samlid* (gl. unumquemque sicut vocavit deus, ita ambulet; i. e. sive est in caelibatu sive in coniugio, ut vocatus est, ita sit) Wb. 10[a]. *imbem imbethu imbem imbaás bad lessom* (gl. sive vigilemus sive dormiamus, simul cum illo, Christo, vivamus; i. e. sive sumus in vita sive in morte, sit cum eo) 25[c].

Locum alterius coniunctionis iteratae haud raro obtinet FA (pro *ba* sine part. *in*; cf. inter particulas interrogantes sub n. 3 interrogationem bipartitam: *imba bás ba bethu*): *sechib grád imbether and impóge falánamnas* (quicunque est status, in quo quis est, sive est caelibatus sive coniugium) Wb. 10[a]. *imbicéin fainaccus beosu* (gl. sive cum venero sive absens; i. e. sive sum in remoto sive in vicino) 23[b]. *im olc fu* [leg. *fa*?] *maith ón* (gl. qualitatis) Ml. 28r. *cosmail leiss cacha orr inacara fá ascare* (gl. marg. ad: parricida, gl. *cosmailoircnid*; i. e. par ei cuiusvis occisio, sive est amicus sive inimicus; *orr* breviatum *orcun*?) Sg. 12[b]. *imtri dagbail fa thormach indírsuidigud ceille l. suin* (gl. quocunque modo derivata, orationis pars) 188[a]. Magis dubium hucne pertineat: *indasian[s] .i. imbucai l. lethit* (gl. latitudinem; i. e. in utrumque sensum sive angustiam sive latitudinem) Sg. 3[b].

h. EMITH — EMITH (tam — quam), quam coniunctionem in solo codice Sg. inveni: *emith* (gl. tam), *emith* (gl. quam: auctoritate tam Graecorum quam Latinorum) 5[b]. *emith ifogur* (gl. nec in sono), *emith* (gl. nec, in sententia:

Carthago et caput, sive per c sive per k scribantur, nullam faciunt nec in sono nec in potestate eiusdem consonantis differentiam) 6[b]. *emith lasnahi* (gl. tam cum habentibus casus), *emith* (gl. quam etiam cum non habentibus) 27[b]. *emid di fiur* (gl. tam de mare, quam de femina dicitur hebes) 66[a].

2. Coniunctiones nominales: *méit*, *céin*, *dég*, *óre*, *intan*, *fobíth*, quibus addi poterat *amal* (e serie quarta), naturam nominis servatam hac re produnt, quod sequenti verbo (cuius est, si fieri potest, forma relativa) praefigitur vel infigitur nota relativa (pp. 343 sqq.) eadem, quae sequitur coniunctiones quasdam e praepositionibus sumptas vel compositas *ol*, *isindí*, *arindí*, *lasse*.

MEIT (subst. fem., gen. *méite*, = cambr. *meint*, magnitudo) coniunctionis munere fungitur in formulis *méit* — *méit* (tantum — quantum), *nihed améit* — *act* (non tantum, non solum — sed): *méit donindnagar fornni fochith issí méit insin donindnagar indíthnad* (gl. sicut abundant passiones ita et abundat consolatio; i. e. quantum tribuitur nobis tribulationis, tantundem tribuitur consolationis; *n* relativa in *do-n-i.*) Wb. 14[b]. *méit asndoscríbund* (gl. quantam ad scripturam), *méit asdoenscríb. archuit suin* (gl. quantum ad eandem scripturam) Sg. 3[b]. 112[a]. *nabad hed améit nadmbœ rl.* (gl. nec nominetur in vobis, fornicatio; i. e. non solum ne sit, sed nec nom. etc.) Wb. 22[b]. *níhed améit nádricc less cach ball aláili s. multo pl.* (gl. non potest dicere oculus manui: opera tua non indigeo . . sed multo magis, 1. Cor. 12, 21. 22) 12[b]. *nihed améit nonchretidsi act fodaimid fochidi airi* (gl. non solum in Christum credatis, sed etiam ut pro illo patiamini) 23[c]. *nied amét* (gl. nulla esset non dico scripturae sed nec temp, diff.) Sg. 164[a]. *nihed amet asned asech. creui intan mbis pro cresco acht is. intain mbís pro uideo* (gl. cerno, crevi; i. e. non solum est praeteritum crevi cum est pro cresco, sed etiam cum est pro video; *is.* leg. *issin*, p. 347) 182[b]. *ni hed amét ascoitchen araccuis indattaircedo* (gl. non solum relationis causa, sed etiam etc.) 200[a]. Idem loquendi modus Wb. 5[b]: *insi ameit friscomartatar. nitha diaméit* (gl. numquid sic offenderunt? absit! i. e. num est haec eius magnitudo, qua offenderunt? num tantum off.? non est tantum), et 14[a]: *condib cuimse less ameit* (gl. recondens quod ei bene placuerit; i. e. ut sit commodum ei tantum); cf. *ceméit*, *ciammét* (quantum, quanto) p. 357, et *inméitso* (gl. tanto, perspicaciores) Sg. 1[a]. *inméitse* (gl. tantum) 7[a].

CÉIN (quamdiu, dum): *céin asmberr* (gl. dum dicitur), *céin bes nuiednise gnid cach dagním* (quamdiu est novum testamentum, facite omnem bonam actionem) Wb. 33[a]. *céin bas mbéo infer* (gl. quanto tempore vir eius vivit, mulier alligata est) 10[b]. *cein m̄biis ocfognam* (quamdiu est in servitio, servus; cf. infra: *intan m̄biis, am. n̄guidess*) 8[b]. *céin m̄bimme in corpore* (quamdiu sumus in c.), *céin rombói in carne* (dum fuit in c.) 12[c]. 21[b].

Eiusdem vocabuli forma (genetivi fem.?) CEINE: *ceine nosoifesiu. ceine nosoisiu hudím* (gl. donec, i. e. verteris a me) Ml. 33[a]. Cf. adv. *dichéin* (e longinquo, dudum) et adi. *cian* (remotus).

DEG (quia, quoniam; subst. causa, cum gen. in Sg. 201[b]: *deg indainmnedo hó choms.*, gl. itaque regula exigit etc., Pr. 12, 5, 22), cum sequentibus mox *óre*, *fobíth*, infra *ol*, *ar*, *arindí*, coniunctio causalis: *robu anfiss dosom inroleg fanacc dég rombu écn̄dairec do* (fuit inscitia ei, patri, utrum legisset, filius, necne, quoniam erat absens ab eo) Sg. 148[a]. *isdiriuch andechor deg cinte persana* (gl.

si enim super omnes alias partes orationis finit personas pronomen, rectissime tertiarum quoque personarum differentia distincte profertur, Pr. 12, 1, 2; i. e. est recta earum differentia, quia definiunt personas) 197ᵃ. *dég robói inspiurt noib less* (quia fuit spiritus sanctus cum eo) Tr. 4ᵃ.

ÓRE (quia; subst. idem significans quod praecedens, an genetivus subst. *uar*, hora? cf. germ. *weil*, lat. *quando*?), coniunctio frequens, varie scripta *uare, hóre, huare*: *óre donécomnacht spm. scm.* (gl. deo meo; i. e. quia impertitus est; *do-n-éc.*), *isdia som domsa hóre nocretim ihu. xpo.* (est deus mihi, quia credo I. Chr.), *húare rocreitset ardlathi inbetho cretfed cách iarum* (quia crediderunt summae potestates mundi, crediturus erat quisvis postea) Wb. 1ᵃ. *hore nondobmolorsa* (quia laudo vos; *no-n-d.*, cf. p. 328) 14ᶜ.

INTAN, INTAIN (cum, quando; subst. *tan*, tempus), coniunctio temporalis, ut infra seqens *lase*, notam relationis ipsa quoque poscit, duplicem in formula *intan m̄bis, intain mbíis* (cum est) frequenti in Sg., ut: *iss. asber infer intan m̄bis ocindoipred .fotuo goithimm.* (gl. futuo, nubo, verba quae naturaliter ad mares pertinent vel ad feminas, Pr. 11, 3, 14) 190ᵇ. Exempla alia: *isand fortéit sps. arnénirtini intain bes ninun accobor lenn* (gl. spiritus adiuvat infirmitatem nostram; i. e. tunc adiuvat infirmitatem nostram, cum est eadem voluntas nobis) Wb. 4ᵃ. *intain nombíu ocirbáig* (cum glorior) 20ᵃ. *in intain rombói in circum. in intain rombói in ppu.* (gl. in circumcisione an in praeputio?) 2ᶜ. *nípa ammithiu intain ronicfea* (gl. veniet cum ei vacuum fuerit, 1. Cor. 16, 12; i. e. non erit intempestivum cum veniet) 14ᵃ. *intain ronicub féin* (gl. praesens: hoc absens scribo ut non praesens durius agam; i. e. cum veniam ipse) 18ᵇ. *intan durairngert dia duabracham amaithsin ducuitig tarais fadeissin arnirobe nech bad huaisliu taratoissed* (gl. Abrachae promittens deus, quoniam neminem habuit per quem iuraret maiorem, iuravit per semet ipsum, Hebr. 6, 13) 33ᵈ. *intan adcondairc sponsum* (cum vidit sp.) Tr. 2ᵇ(60). *intan nonguirtherni* (gl. quando ignimur) Tr. 4ᵃ(106).

FOBÍTH (quia; praepositio nominalis supra p. 619 memorata): *fobíth asnathenian inbria. remeperthe* (quia est A. verbum antedictum) Sg. 67ᵃ. *fobíth n̄oenaigedar aciqlla archinn* (quia unit sensus eorum adhuc) 172ᵃ. *fobíth rongab torsum 7 tortum arccar dam torsor 7 tortor* (gl. torsi quoque et torsum et tortum facit, itaque tortores et torsores dicuntur, Pr. 9, 9, 51; i. e. quia est t. et t., invenitur etiam t. et t.) 172ᵇ. *fobith nád cinnet tert persin* (quia non definiunt tertiae personae) 197ᵃ. *fobith nad comthoet o in us* (gl. excipiuntur fero, volo; i. e. quia non convertunt o in is) 163ᵃ. *fubith don̄gníat cercol ocondocbáil* (quia faciunt circulum in splendore) Cr. 18ᵈ. *fobith istaipe inso* (quia est concisum hoc) Ml. 14ᵈ. *fobith is nephchorpdae són* (quia est incorporale hoc) Sg. 107ᵃ. *fobith ité nodaengraicigetar* (quia haec eorum locum obtinent) 198ᵇ

Conferenda huic formulae: *fochosmailius nondafailsigetar noa.* (sicut significant eos, numeros, nomina) Sg. 71ᵇ. *fochosmailius tiagar dointinscitul gnímo* (ut tenditur ad inceptionem operis) Ml. 15ᵃ. *frisalethar m̄bís qui anchintech* (gl. sciendum quod qui, quando pro interrogativo vel infinito, id est pro quis ponitur, circumflectitur) Sg. 207ᵃ.

Sunt haud dubie alia substantiva eiusdem usus et constructionis, ut *cruth* (modus): *inchruth donelltar mús issam. doellatar monosyllabae* (modo quo decli-

natur, ut declinatur mus, ita declinantur monos.) Sg. 109ª. *inchruth nand rann insce* (quomodo non est pars orationis) 221ᵇ. *cruth nandat choms. sidi* (ut non sunt composita haec) 201ᵇ. *cruth assechidi bethu et nebmarbtu* (quomodo sit sequenda vita et immortalitas) Wb. 29ᵈ. *sechichruth dondrón* (utcunque id fecero) 5ᵇ.

3. Coniunctiones pronominales trium serierum: *an*, *dian*; *ce* (cum formis auctis: *cid*, *cit*, *cesu*, *cetu*); *didiu*, *idón*. His adnumerari poterant quaedam praepositiones cum pronominibus compositae, ut *aran*, *airindí*, *lasse*, *resiu*; sed has proximae seriei addere maluimus.

a) E pronomine relativo nascuntur coniunctiones AN, DIAN (cum, si), quae eandem formae mutationem patiuntur. Forma simplex *an*, temporali magis significatione, quare cum indicativo coniungi solet, poscit sequentem notam relativam. Formae mutatio cernitur in his exemplis: *anaslui grien foafuined dosai dondorient conaci ancescae* (gl. tunc sole occidente oritur luna plena, ut quisquis occidentem solem observaverit, cum eum coeperit non videre, conversus ad orientem lunam consurgere videat, Beda de temp. rat. c. 23; i. e. cum decedit sol sub occasum suum, vertitur ad orientem, donec videt lunam; nisi est 2. pers., cf. p. 435) Cr. 33ᵇ. *anaslie uilnech and ihu. cr. congaibther tóib et archinn and* (gl. superaedificati ipso summo angulari lapide Christo Iesu, Eph. 2, 20; i. e. si est lapis angularis I. Chr., continetur latus et principium in eo) Wb. 21ᶜ. *anassuidigthe* (gl. positum, sonum) Sg. 4ª. *anat ninsuidigthi* (gl. instituta) Ml. 4r. *andunerchain* (gl. prophetans, David) 15ᵈ. *andonaithchuiredar u. iterum* (gl. v redeunte in vocalem) Sg. 18ᵇ. *annonderbid* (gl. probantes) Wb. 22ᵇ. *an dumbertis acoibsena* (gl. confitentes peccata sua) Tr. 2ᵇ (58). *andonaidbdem .i. acosmiligmer déli ecsamli .i. dochenelaib 7 airmib ecsamlib q. isécsamil acenél cet. fil isindí asmare 7 asnilus* (gl. nomina demonstrativa possumus diversa ostendentes ad diversa referre, ut si aspicientes mare dicamus, talem esse Nilum, cum sit Nilus masculini, mare autem neutri, Pr. 13, 6, 33; i. e. cum demonstramus, cum conferimus res diversas etc.) Sg. 211ª. *andocoisgedar ne* (gl. ne coniunctione sequente) 15ᵇ. *andoforsat* (gl. condens, Victorius; i. e. cum condidit; verb. *doforsat* pp. 261. 413) Cr. 40ᶜ. *andusleicet inna rind* (gl. residentibus sideribus) Cr. 18ᵇ. *annád foirpret inoensill.* (si non crescunt una syllaba) Sg. 48ᵇ. *anataibrem doneuch* (gl. nemini dantes ullam offensionem; rectius *ann.*) Wb. 15ᵈ. *amba nindrisse* (gl. invaso imperio) Ml. 18ᵇ. *ambas cete* (gl. cantato mense) Cr. 32ᵇ. *aconrodelgg* (gl. conferens) Sg. 40ª. *acomoicsider* (gl. continuans, syllaba) 59ª. *afotegidsi* (gl. adiuvantibus et vobis, *.i. afortéitsi ꝺ́m ex multis pl.*) Wb. 14ᶜ. *alléicfimme* (gl. relinquentes) Ml. 14ᵈ. *arrucestaigser frissinnebride* (gl. nuper cum Ebraeo disputans; i. e. cum disputasti) 2ᵈ.

Dian (rel. pron. cum praep. *di?*) significationis magis condicionalis, quare sicut *ma* coniunctivo vel praesenti secundario coniungi solet: *dianacomoltar pronomen naill do* (si adiungitur pronomen aliud ei) Sg. 197ᵇ. *dianinbothigetar* (si nubunt) Wb. 29ª. *arnadenmis cum nobis airdiandenmis cum me. dogenmis dam cum nobis* (gl. noluimus cum me et cum te dicere, ne eadem computatione adiungendum esset cum nobis; i. e. ne faceremus cum nobis, nam si faceremus cum me, faceremus etiam cum nobis) Sg. 203ª. *diambed dim neu. far cétnu diull ropad far nóendeilb nobbiad a ainmnid huath. 7 hil.* (gl. nullum neutrum nec primae nec quintae declinationis potest inveniri, nec idem esse singularis no-

minativus neutri generis in a desinens et nominativus pluralis, Pr. 6, 1, 2; i. e. si esset ergo neutrum secundum primam declinationem, secundum idem paradigma foret eius nominativus singularis et pluralis) 90[b]. *diambad mathi ropia indfochricc dobérthar dúnni* (gl. eandem habentes remunerationem, dilatamini et vos, 2. Cor. 6, 13; i. e. si eritis boni, erit vobis ea remuneratio quae dabitur nobis) Wb. 16[a]. *ardiambemni hicombás bemmi icomindocbail* (gl. configuratus morti eius, siquomodo occurram ad resurrectionem quae est ex mortuis, Phil. 3, 11) 24[a]. *isfeidligud disi diambé són* (gl. l manet per se; i. e. si extat hoc) Sg. 165[b]. *ní lour inbendachad diammaldachae* (non satis est benedicere, si maledicas) Wb. 5[d]. *diarobae aisdís riam* (si fuit elocutio antea) Sg. 197[a]. *diacomalnammar apredchimme* (si implemus quod praedicamus) Wb. 15[d]. *diatormastar amét* (si augetur eius magnitudo; cf. p. 476) Ml. 20[a]. Cum pron. inf.: *diandaithirsid ón* (si correxeritis id) Wb. 9[a]. *diandremthiasat gnima* (si praecesserint ei facta, gratiae) 5[a]. *dianderóimtis* (gl. ut salvi fierent; i. e. si eam reciperent, caritatem veritatis) 26[a]. *robad bethu dom dianchomalninn* (gl. mandatum quod erat ad vitam; i. e. esset vita mihi, si implerem id, cum *n* inficiente p. 331) 3[c].

b) Pronomen interrogativum (p. 355) CE, CI, CIA e significatione primitivae proxima, lat. *quantumvis*, *quamvis* (vel minore significantia: *quamquam*, *etsi*) saepe transgressa invenitur in alium sensum, ut aut lat. *ut*, *si* respondeat aut *quod*, *quia*. Ceterum et constructione et formarum usu, tam simplicis quam auctarum, congruit cum coniunctione *ma*.

Forma simplex frequentissimo usu respondens particulis lat. *quamvis*, *quamquam*, *etsi* (saepius sicut post *ma* pleonastice addito pronomine *d* infixo post particulas verbales vel praepositiones verbi compositi): *cenotad maicsi raith dam ni dilgibther duib* (quamvis sitis filii gratiae vos quoque, non ignoscetur vobis) Wb. 33[a]. *cenodfil chotarsnataith etarru* (gl. quamvis habeant aliquid contrarium) Sg. 29[b]. *ciarudchualatar ilbélre et cenuslabratar nipat ferr de* (quamquam audierunt varias linguas et eis locuntur, non erunt meliores eo) Wb. 12[d]. *ciatbela indalanái ni epil alaill* (gl. quamvis intereat, nec interimit secum etiam illud aliud, Pr. 2, 5, 29) Sg. 30[a]. *nipa híspirut dée ciatbera* (non erit in spiritu dei, quamvis id dicat) Wb. 12[a]. *ciasbiursa ds. iude. et ds. gen. unus est ds.* (etsi dico deus Iudaeorum et deus gentium, unus est deus) 2[b]. *ciasbera nech ropia nem ciadugneid narétusa nipa fír* (licet dicat aliquis: erit caelum vobis, etsi facietis has res, non erit verum) 22[b]. *ciasidrubartsa* (etsi id dixi ego) Ml. 3[a]. *arciabeid b híeuidib n. inuna syll. atá* (nam etsi est b in his, non in una syllaba extat) Sg. 165[b]. *ciabatar degtacrae les* (etsi fuerunt bona argumenta ei) Tr. 3[a] (81). Coalescens cum formis verbi substantivi: *cíarbu*, *cíarbo* (quamvis fuit, pro *ciarobo*; cf. *nírbo*, non fuit) Wb. 13[b]. *cinirbo* (etsi non fuit) 24[c].

Eadem reddens coniunctiones latinas *ut*, *si*, *quod*, *quia*: *ciabeid cr. indibsi ... ismarb incorp* (si est Christus in vobis, est mortuum corpus) Wb. 4[a]. *ba torad sathir dúun inchrudso cedulmelmis cech tuari et cedugnemmis andugniat arcéli act nibad nertad nambraithre et frescsiu fogchricce asmóo* (esset fructus laboris nostri ita, si ederemus omnem cibum et si faceremus quod faciunt ceteri, sed non esset exhortatio fratrum et spes mercedis maioris) 10[c]. *ba saithar do ciadamelad* (erat labor ei, ut ea ederet) 10[d]. *ba coir dúibsi ciadoberthe testas dinni* (esset

conveniens vobis, si, ut, proferretis testimonium de nobis) 15[d]. *istoich cia dorattidsi ní diamuintir itmaithi aarilti frib* (gl. scitis enim gratiam domini nostri Iesu Christi, 2. Cor. 8, 9; i. e. est conveniens, ut detis aliquid familiae eius, sunt magna eius merita in vos) 16[c]. *combo uisse ciasberthe pecca. di* (ut esset iustum, si, ut diceretur peccatum de ea) 15[d]. *ishuisse cerusamaltar fricr.* (est iustum ut comparetur Christo) 34[a]. *isfo lium ciarafesid* (gl. non volumus ignorare vos; i. e. placet mihi, ut id sciatis) 14[b]. *bauisse cenotectad ilgotha* (erat iustum, ut haberet multas voces) Sg. 197[a]. *is immaircide cerubé subiunct. pro impera.* (est conveniens esse etc.) 163[b]. *ba immaircide cenobed indi incumscugud* (erat conveniens esse in eo, participio, mutationem) 162[b]. *ciinsamlar* (gl. si eos imitor) 1[b]. *isburbe dom cia dognéo móidim* (gl. in insipientia dico; i. e. est stultitia mihi, si facio gloriationem) Wb. 17[c]. *naba thoirsech cia beosa hicarcair* (gl. noli erubescere me vinctum; i. e. ne sis tristis, si sum, quia sum in carcere) 29[d]. *cia beith incum̄asc andsom* (gl. nec mirum, nam etc.; i. e. si est, quod est confusio in eis; antecedit: etiam numeros confundit. pron. sui, sibi, se) Sg. 197[b]. *atluchur do dia cerubaid fopheccad* (gl. gratias ago deo quod fuistis servi peccati, non estis) Wb. 3[b].

Sunt formae auctae *cid*, *cesu*, *ciasu* ante singularem numerum, *cit*, *cetu* ante pluralem subiecti.

CID, CIT: *cith etarṡuidig. 7 cenip etarṡuidig. dam* (gl. etiamsi interposita sit alia consonans; i. e. si est interposita et si non est interposita etiam) Sg. 68[b]. *cid mór induil nó cid bec* (quamvis magna sit creatura vel quamvis parva) Ml. 6r. *cid do uáir* (gl. etsi ad horam; i. e. etsi est ad h.) Wb. 16[b]. *cid glicc et cid sulbir ocaisṅdis* (gl. videte nequis vos decipiat per philosophiam; i. e. quamvis sit sapiens et eloquens in disserendo) 27[a]. *cid aingel dianglib nime predchas duibsi nicretid dó* (licet sit angelus de angelis caeli, qui praedicet vobis, non creditis ei) 18[c]. *isdedbir duiḃ cid mebul lib ataidmet* (est necessarium vobis ut pudeat vos memoriae eorum, peccatorum) 3[b]. *cit sochudi bid huathad creitfes diib* (gl. si fuerit numerus tamquam arena maris etc.; i. e. licet sint plurimi, singularis credet ex iis) 4[d]. *itcorp inboillsin cit íli* (gl. omnia membra corporis cum sint multa, unum corpus sunt; i. e. sunt corpus haec membra, quamvis sint multa) 12[a]. *cit imdi far forcitlidi* (gl. si decem milia paedagogorum habeatis; i. e. quamvis sint multi vobis praeceptores) 9[a]. *assindet sunt tra citné cumacte* (expositum hic ergo est eas esse potestates) 6[a]. *cit coitchenna anmann ṅadrechta* (quod sunt communia nomina ...) Sg. 190[b]. Transgrediuntur saepius absolute posita ad significationem lat. *etiam*, *quin etiam*: *cid inlobur* (gl. etiam imbecillus) Ml. 16[b]. *cid afognam feisne cianubid leu* (etiam ipsorum servitus, quaecunque erat iis) Wb. 12[b]. *atá diṡerc lalait. inna grec coseich. cid acomroircniu* (est amore apud Latinos Graecorum, ut sequantur etiam errores eorum) Sg. 1[a]. *ní comalnat som cid feissne recht* (gl. neque qui circumciduntur, legem custodiunt, Gal. 6, 13; i. e. ne ipsi quidem implent legem) Wb. 20[c]. *cid etir na cumcai* (gl. etiam inter angores maximos) Ml. 18[d]. *nípathé indíi beta thuicsi di iudeib nammá acht bieit cit geinti hiressich* (non erunt electi de Iudaeis tantum, sed erunt etiam gentes fideles) Wb. 4[c].

CESU, CIASU: *cesu dechor* (gl. invenitur tamen; i. e. quamvis sit differentia) Sg. 41[b]. *cesu meinciu aranecar ... arecar dam* (quamquam frequentius in-

venitur, invenitur etiam) 137[b]. *cesued insin asgnath* (gl. sciat quod coniunctiones et praepositiones etc.; i. e. quod hoc est usitatum) 203[a]. *aircheso in us conosna són ní in .um. dogní aneu.* (gl. alius cum in us terminetur, neutrum tamen aliud facit) 206[a]. *ceso comprehensio literarum* (etsi est c. l.) 21[a]. *ciasu icolinn am béosa isiress cr. nombeoigedar* (gl. quod nunc vivo in carne, in fide vivo filii dei) Wb. 19[a]. *ciasu airegdu infer* (quamvis superior vir sit, muliere) 11[c]. *ciaso folud frecndairc sluindes aprono.* (quamvis sensu praesenti significet pronomen) Sg. 211[a]. Semel invenitur dupliciter auctum *cidso*: *cidso indhuathad* (quamvis raro) Sg. 206[a].

CETU: *cetu chumasethai* (gl. in promiscuis tamen invenimus, Pr. 5, 2, 7; i. e. si sunt promiscua, genere) Sg. 62[a]. *ni airegdu apersansom oldaas persan nanabstal olchene ceto thóisegu iniriss* (gl. ii qui videbantur esse aliquid, Gal. 2, 6; gl. petur et iacob et ioh.; i. e. non superior persona eorum, quam persona apostolorum ceterorum, etsi sunt priores in fide) Wb. 18[d]. *ataat persin in noe. 7 in par. ceto écintecha* (gl. personae finitae sive infinitae; i. e. sunt personae in nomine et participio, etsi sunt infinitae) Sg. 203[b].

Duplicatae CE — CE (sive — sive) fiunt coniunctiones disiunctivae. Forma simplici *ce — ce*: *cenonmolid cenonairid ni tabir uáil na toris fornn* (gl. per gloriam et ignobilitatem, exhibeamus nosmet ipsos sicut domini ministros; i. e. sive nos laudatis sive reprehenditis, non dat superbiam vel tristitiam nobis) Wb. 16[c]. *ciatroillet ciniarillet* (sive id merentur sive non merentur) 31[c]. Forma aucta *ced — ced*, *cid — cid*: *isbeic lim inbrígsin cedmolad cedtatháir domberaidsi domsa isbeicc limsa abríg* (gl. mihi pro minimo est, ut a vobis deiudicer; i. e. parvi mea interest, sive est laus sive reprehensio quam fertis mihi, parvi mea id interest) Wb. 8[d]. *cidcían cidgair* (gl. lex in hominem dominatur quanto tempore vivit; i. e. sive longum, sive breve est) 3[e]. *cid precept cid labrad ilbélre bed am. asindbiursa dogneither* (sive est institutio sive locutio variarum linguarum, fiat ita ut dico) 13[a]. *cid cré cid táis* (gl. massam; i. e. sive lutum est sive massa) Ml. 27r. *cid bec cid mar indindachál ódía* (sive parva est sive magna gloria a deo) Sg. 2[a]. *cid maith cid olc cid álind cid etig* (gl. qualitas), *cid bec cid már* (gl. quantitas: nomen appellativum naturaliter commune est multorum, quos eadem substantiva seu qualitas seu quantitas generalis vel specialis iungit, Pr. 2, 5, 24) Sg. 28[b]. Inde etiam conicienda est constructio *cit — cit*. Exemplum *nu* (*no*) sequentis postea: *cith inechuis nu inelaim nu inemeraib* (vel in pede eius vel in manu eius vel in digitis eius) Cam.

c) E pronominibus demonstrativis prodeunt *didiu* (dat. pron. *de* cum praep. *di*; cf. supra *dim*) et *idón* (coniuncta pronomina *ed* et *ón*?).

DIDIU (inde, igitur): *ní óg thindnacal . . . andudesta didiu* (non plena receptio, . . . quod deest inde igitur) Wb. 1[a]. *ní ecen athodiusgud asreracht cene islour dún didiu creitem incholnichtho et esséirgi* (gl. quis descendet in abyssum? id est Christum a mortuis revocare) Rom. 10, 7; i. e. non necesse eum suscitari, resurrexit iam; sufficit nobis igitur fides incarnationis et resurrectionis) 4[d]. *ni linni didiu atá* (gl. voluntati dei quis resistit? i. e. non penes nos igitur est) 4[c]. *darcenn pecca. didiu sil adim adropredsom* (pro peccato igitur seminis Adami immolatus est ipse) 15[d]. *nitat torbi fritoil dée isdiliu lemm didiu ani astorbœ oldaas ani asdílmain* (gl. omnia mihi licent, alimenta, sed non omnia

expediunt, 1. Cor. 10, 23) 11[b]. *isand didiu fortéit sps. . . . ninfortéitni inspirut ocsuidiu ished didiu forthéit inspirut intain . . .* (gl. similiter autem et spiritus adiuvat infirmitatem nostram, Rom. 8, 26) 4[a]. *isand didiu bieit . . . intain . . .* (tunc igitur erunt, cum . . .) 32[c]. *nipu nach derninnse dom act ní tuccfither rún inna cruche mad sulbair et mad án inprecept crux didu ainm dognim inchrochtho acht tremiberar disuidiu conid ainm dunchrunn* (gl. non misit me Christus baptizare sed evangelizare, non in sapientia verbi, ut non evacuetur crux Christi, 1. Cor. 1, 17; *didu* pro *didiu*, quemadmodum in dativo substantivorum et comparativis *-iu* et *-u*) 8[a].

IDÓN (hod. *eadhón*, *iodhón*, id est, scilicet) plene scriptum in uno loco L. Ardm.: *dubbert pátricc cumtach dufiacc. idon clocc 7 menstir 7 bachall 7 poolire* (dedit P. capsam Fiacco, i. e. campanam et scrinium et baculum et thecam) Tir. 11, saepissime in omnibus codicibus hoc compendio scripturae notatur: *.i.*

4. Coniunctiones e praepositionibus sumptae vel cum isdem compositae: *ó, ar* (*arindi, ísindí, iarsindí*; *aran*), *ol* (*oldaas, oldate*; *indaas, indate*), *sech, co* (*con*), *lasse, resiu.*

Ó (praep. ex), coniunctionis loco ante verbum posita (ex quo, postquam), plerumque sine nota relationis, quae sequi debebat: *ochretsit nintá airli armban* (ex quo crediderunt, non est nobis oboedientia mulierum nostrarum) Wb. 31[c]. *oadcuaid rúin icce incheneli dóine . . . asber iarum dam* (postquam exposuit mysterium salutis generis humani, dicit postea etiam) 21[d]. *massued bés ó mó afius duibsi* (si hoc est, postquam maior eius scientia vobis) 19[b]. *hóbói mochland et mochenéel isocfrecur céill dœ atáa* (ex quo fuit familia mea et genus meum, in cultu dei est) 29[d]. *hoescumlad* (gl. ubi res coepit esse), *hobu rorbaither ingnim* (gl. negotio iam parato) Ml. 15[a]. *ho imrordai nech dim isinrecdairc . . . adchí* (siquis ergo cogitavit in praesenti, videt) Pr. Cr. 61[a]. *isduitsiu tucad ópátricc ó rufitir dulobri* (tibi datum est a P., carpentum, postquam scivit infirmitatem tuam) Tir. 14. *ó domanicc foirbthetu ni denim gnímu macthi* (ex quo venit mihi firmitas, non facio actiones pueriles) Wb. 12[e]. Coalescens cum verbo substantivo: *ós* (p. 488). De loco eadem cum *tá* coniuncta: *hothá beatus vir usq. n. sic impí* (gl. superioribus dictis; i. e. a verbis b. v. etc.) Ml. 15[c]. *otamind gombond* (a vertice meo usque ad plantam meam) Carm. Neoburg. ac saepius *otha, ótha* in finium descriptionibus Tir. 1. Tamen etiam cum *n* relativo (cf. p. 342): *huanerbermis biuth* (gl. ex illo tempore quo degebamus in Aegypto) Ml. 44r.

AR, AIR (nam, enim; praep. ad, pro, propter): *arciaricc, arciric* (gl. quid enim?) Wb. 2[a]. Cr. 33[b]. *arnibiad rath dilgotho . . . arisdígal manicomollnither side* (gl. lex enim iram operatur, Rom. 4, 15; i. e. nam non esset gratia remissionis; nam est vindicta, si non impletur haec) Wb. 2[c]. *ar is di lus bis forsnaib caircib dognither inchorcur buide* (nam de herba quae est in scopulis fit purpura badia) Tr. 4[a] (115). *airisdiu docách isinchétne tuiste* (gl. primum quidem gratias ago deo meo, Rom. 1, 8; i. e. nam est deus cuivis in prima creatione) Wb. 1[a]. *air intestimni donucsum riam is do imthrenugud ón asind fetarlaici* (nam testimonia quae attulit antea, est ad confirmandum id e vetere testamento) Tr. 2[a] (39). *air is dí iohain intinscana side aisndis* (nam a Ioanne incipit hic expositionem) ibid. (40). *air ni rabae inspiurt nóib les intansin* (nam non fuit spiritus

sanctus cum eo tunc) Tr. 4ª. Interdum respondens lat. *quod*, *quia*: *connách moidea nech arbed áarilliud nodnícad* (gl. ut omne os obstruatur; i. e. ne quis glorietur, quod sit suum meritum quod se salvet) Wb. 2ᵇ. *isairi isindocbál cr. predchimme arni predcham arnindocbáil fanisin* (gl. non enim nosmet ipsos praedicamus sed Iesum Christum; i. e. ideo est gloria Christi quam praedicamus, quia non praedicamus nostram ipsorum gloriam) 15ᵇ. Eadem coniunctio cum maiore emphasi, quasi dictum sit *airi* (propterea): *combad air nobeth cum indiad archoibnius frisnacomacomlasa* (ut ideo sit *cum* in fine, propter affinitatem cum encliticis) Sg. 203ª.

Eadem praepositio cum dat. pronominis demonstravi *inti* ARINDÍ, AIRINDÍ (pro eo quod, i. e. quia): *is airi asberthe emisarius don buc stóridiu .i. airindí asfóite fon díthrub* (propterea vocabatur emissarius hircus historicus, id est quia emittebatur in desertum) Tr. 4ª. *ni arindí dorontæsiu anísiu* (gl. non ad vestram contemptionem dico; i. e. non quod feceritis vos hoc) Wb. 16ª. Saepissime vero in codice Sg.: *érrethcha airindí asrenat frecrae dondiṁchomurc* (gl. relativa vel redditiva; i. e. redd. quia reddunt responsum interrogationi) 27ª. *ni arindí bed leth ṅgotho nobed indibsem* (gl. semivocales plenam vocem non habent; i. e. non quod sit dimidium vocis in eis; pergitur latine post hibernica: sed quia plenam vocem non habent sicut vocales) 5ª. *diairisin doratad foir anainṁsin ... ní airindí roṅgenadsom isindlucsin* (gl. marginalis ad nomen Euripidis; i. e. ideo datum est ei hoc nomen, ... non quod natus esset illo loco) 31ª. *ní arindí nombetis cid inbiucc. asbersem inmar. acht isarindí nad biat etir* (non quod sint quamvis raro, dicit ille adeo, sed quia non sunt omnino) 39ª. Saepius in eodem codice 33ª: *airindí atreba leiss adrad martis* (gl. Martius; i. e. quia est in eo adoratio Martis), *air indí atreba æsorcuin* (gl. caesareus), et in aliis quibusdam exemplis supra (p. 353 sq.) allatis.

Congruunt cum hac iunctione ÍSINDÍ (in eo quod), haud multum diversa significatione: *isfollus isindí nachimrindarpaise* (apparet inde, quod me non reppulit) Wb. 5ª. *issuáichnid isindí romíccsa* (est significatio eo quod me salvavit) 28ª. *isdliged cém andliged dogniat greic isindí nad derscaigi incomparit dihilib acheneuil fessin* (lex vero est ea lex quam faciunt Graeci, quod non differt comparativus a multis sui ipsius generis) Sg. 40ª. *isindí asrubart tonstricula* (gl. ab eo, quod est tonsor, tonstrix fecit femininum, addita t, et ex eo deminutivum tonstricula) 138ª. *isindí dosich apeccad forcách* (gl. spiritus vivificat) Wb. 15ª. *isindi nadcreitid xpm. quem praedicat lex* (gl. per praevaricationem legis deum inhonoras) 1ᵈ. *isindí nád crette cr. am. rofiugrad irrúnaib recto* (gl. velamen in lectione veteris testamenti, 2. Cor. 3, 14; i. e. quia non credebatur Christus, sicut figuratus est in mysteriis legis) 15ª. *isindí rondainmnigestar dia hondanmim art* [?] *ihs.* (gl. cuius memor; i. e. eo quod eum nominavit deus nomine sublimi Iesu) Ml. 17ᵇ. — et IARSINDÍ (postquam): *isfudumuin indrúnso ícc indomuin iarsindí batir inricci dubáas huili* (est profundum hoc mysterium, salvatio mundi, postquam fuerunt digni morte omnes) Wb. 5ᶜ. *mane failid iarsindí ba moch riam* (postquam fuit mane antea) Ml. 21ᶜ.

ARAN (ut) similis est antecedentibus iunctio praepositionis cum pronomine relativo: *ishecen sainecoscc leosom ... aranepertar isdoimmarchor chóre dotiágat indfirso* (gl. scriptum est: quam speciosi pedes evangelizantium pacem, Rom.

10, 15; i. e. necessarius est proprius habitus eis, ... ut dicatur, ad negotiandam pacem tendunt hi viri) Wb. 5ᵃ. *isdobartinchosc arandernaid andogniamni* (est ad vestram institutionem, ut faciatis quod nos facimus) 16ᵃ. *arangaba cách desimrecht de .i. arutucid et aracomalnid cach maid* (gl. ut communicatio fidei tuae evidens fiat in agnitionem omnis boni in vobis, Philem. 6; i. e. ut sumat quivis exemplum inde, id est, ut intellegatis et compleatis omne bonum) 32ᵃ. *arasechemmar abésu som* (gl. et propter nos scriptum est; i. e. ut sequamur mores illius) 2ᵈ. *gigestesi dia linn arafulsam arfochidi* (gl. adiuvantibus et vobis in oratione pro nobis; i. e. orabitis deum nobiscum, ut toleremus tribulationes nostras) 14ᶜ. *arascrúta cid forchana dohícc cáich* (gl. oportet episcopum esse amplectentem eum qui secundum doctrinam est fidelem sermonem, Tit. 1, 9; i. e. ut scrutetur, quid praecipiat ad salutem cuiusvis) 31ᵇ. Ante medias et nasales saepius ARIN (cf. pp. 5. 342), ut ante pron. inf. *-n*, *-d*, *-da*: *arinchomalnathar* (ut impleat eam, doctrinam) Wb. 31ᶜ. *arintaibrid di* (ut id detis ei, Phoebae sorori) 7ᵇ. *arindfessid* (ut id sciatis) 12ᵃ, vel ante formas verbi substantivi: *arimbad and furruimtis* (ut ibi aedificarent) Tir. 13. Nec raro ante utrasque consonas excusso *a* ARN, ARM (quare cum negatione *na* fit ARNÁ, cuius formae exempla infra inter negationes [n. 4] afferentur): *asbersom fris na torus arndacumcabat* (gl. aperientibus ad portas sermonem diregens; i. e. ut eas aperiant) Ml. 98. *arndomroibse fochricc* (gl. omnia sustinemus; i. e. ut sit mihi merces) Wb. 10ᵈ. *armbat buidich* (ut sint grati) 7ᵇ. *armbat irlamu de, armbat irlithiu de* (quo sint promptiores, oboedientiores) 22ᶜ. 22ᵈ. *armbad irlamu de donbúaith* (gl. qui in agone contendit ab omnibus se abstinet; i. e. quo sit promptior ad victoriam) 11ᵃ. *armtairismech in hiris* (ut sis constans in fide) 5ᵇ. *airndib múcnae 7 airndib ecmailt anétach 7 ambiad 7 andeug* (ut sit austerus et ut sit insolitus eorum vestitus et cibus et potus) Tr. 2ᵇ (71). Cf. formularum *arimp*, *arndip*, *airndip* (ut sit) exempla supra (p. 493 sq.) allata.

Interdum eadem constructio obtinet locum imperativi: *araroib saingné fornaib gnímaib inna preceptore* (esto proprius habitus in actionibus praeceptorum) Wb. 5ᵃ. *ished asbeirsom hic aratartar airmitiu féid donaib preceptorib .i. aracomalnither q. dunt.* (hoc dicit ille hic: afferatur reverentia praeceptoribus, id est, impleatur quod dicunt) 15ᵃ. *oadcúaid rúin icce inchenéli dóine et andorigeni dia airriu demaid asber iarum dam arandath disom dimaith* (gl. obsecro itaque vos ego vinctus in domino ut digne ambuletis vocatione, Eph. 4, 1; i. e. postquam exposuit mysterium salutis generis hominum et id quod fecit deus propter eos boni, dicit postea etiam: estote de illo, de bono) 21ᵈ. *am. fongní cach ball dialailiu isinchorp arafogna talland cáich uanni dialailiu arammi óin chorp hí cr.* (sicut servit quodvis membrum alteri in corpore, serviat facultas cuiusvis e nobis alteri; nam sumus unum corpus in Christo) 12ᵃ. *am. ata cáinchumracig sid armba cháinchomraccachso* (gl. sectare pacem cum his qui invocant dominum de corde puro; i. e. sicut sunt benevoli hi, esto benevolus tu; *sid* in codice neglegentius pro *sidi*) 30ᵇ. Cf. supra *armtairismech*.

OL (quod, quia; praep. super) cum pronomine demonstrativo *suide*, *sodin* sequente nota relativa eundem sensum, quem *airindí*, profert in Sg.: *indinteriecht nad rann insce lagrecu ... atarimet comroirnich inna grec la ranna insce olsuide asrann insce la lait.* (interiectio quae non est pars orationis apud Grae-

cos, adnumerant eam erronei Graecorum ad partes orationis propterea quod est pars orationis apud Latinos) 26[b]. *olsodain assainreth doneuter* (gl. Gadir Salustius neutrum esse ostendit, accusativum nominativo similem ponens, Pr. 5, 3, 18; i. e. quia est proprium neutri) 65[a]. *graif foraib olsodain assainreth do rems.* (gravis in eis, quia hoc est proprium praep.) 213[a]. Idem sine demonstrativo pronomine, cum nota relationis subsequitur: *ol dunaircibed* (gl. quod erat inlatura sine dubio) Ml. 29[c]. *ol donecmaing* (gl. quid autem? quod accidit inter tres vel plures, non tamen ad totum etc.? Pr. 3, 1, 5; i. e. quia accidit) Sg. 40[a]. *ol asrann* (gl. quod pars est: differt dictio a syllaba non solum quod syllaba pars est dictionis, sed etiam quod dictio dicendum aliquid habet, Pr. 2, 3, 14) 25[b]. *cid armad machdad anísin olatá lee dam aningnadso* (gl. nec mirum cum etc., Pr. 9, 4, 25; i. e. quid quod sit mirum hoc, cum sit in eo, verbo, etiam hoc insolitum?) 167[a]. Praeterea in compluribus locis eiusdem codicis suprascribitur *ol* supra *quod*, si est i. q. *quia*. Idem coniunctioni *ma* praemissum: *olma duintaesiu* (gl. quod si transtuleris) Ml. 3[a].

Inprimis memorabilis est formula *olisamein* (quia est sic, itaque; *amein* i. q. *amin*, p. 613?): *ismó rochéess cr. airi .i. báas olisamein léic uáit inna tuari nocari* (gl. noli cibo tuo fratrem perdere, pro quo Christus mortuus est, Rom. 14, 15; i. e. maius passus est Chr. pro eo, mortem, itaque sine a te cibos quos amas) Wb. 6[c]. *bid preceptóir cách and [olis]amein conicfedsi profetare* (erit praeceptor unusquisque tum, itaque poteritis pr.) 13[a]; amplificata: *olisamein attáa* (quia sic est) 32[a].

Significationi praepositionis *ol* propior est coniunctio haec post comparativos, significans lat. *quam*, quae consuevit addere formas verbi substantivi *tá*: *isbec asmáo oldáusa* (gl. est parvo maior quam ego) Sg. 45[a]. *isáildiu ammag rogab súil oldósa* (est pulcrior locus quem cepit oculus quam ego), *issochrudiu láam oldósa olcoss* (est nobilior manus quam ego sum, quam pes) Wb. 12[a]. Frequentiores sunt formae relativae tertiae personae eiusdem verbi coalescentis cum coniunctione, sing. OLDAAS, plur. OLDATE. Exemplis supra allatis (pp. 275 sq. 489) addimus unum e cod. Ml.: *oldaas nermitnigthi feid* (gl. quam consecratione) 36r.

Saepius tamen pro hac combinatione idem ille codex exhibet INDAAS, in quibusdam locis *inda as* separatum distincte, in aliis tamen iunctum *indaas, indas*: *ised berat indheritic aslaigiu deacht maicc inda as deacht athar aris hoathir arróet macc cumachtae islaigiu dim intí arafoim inda as intí honerc[i nert] 7 is[laigiu] intí danaigther inda as intí nad danaigedar* (gloss. marg.: audent cui datum sit imperium et per hoc minorem unigenitum filium a parte deitatis accipere; i. e. hoc dicunt haeretici, esse minorem deitatem filii quam deitatem patris, nam a patre accepit filius potestatem; est minor ergo is qui accipit quam est is a quo habet vim, et est minor is qui donatur quam is qui non donatur) 17[c]. *asberat som aslaigiu deacht maicc inda asdeacht athar* (gl. contra haereticos) 24[d]. *air immou ruicim les mairchissechtae inda asdigal dothabair form* (gl. sum miserationis magis; i. e. nam magis indigeo indulgentiae erga me quam est vindicta danda mihi) 22[c]. *ní lugu immefolngi sonartai do neuch in cotlud indaas bidsuide garait nó sessed etarlam* (gl. non minus quippe somno quam modica sessione laborantium recreatur uirtus) 47r. *indaas artomusnai .i.*

intomus inchumachtai fil linni islaigiu son indaas chumachtai doinachtae crist (gl. quam est nostra mensura; i. e. mensura potentiae, quae est nobis, minor est quam potentiae humanitatis Christi) 26[c]. *ni mesa indas talam fortiresi* (gl. vestra terra; i. e. non peior quam est terra vestrae regionis) 34[a]. Pluralis formae INDATE unum invenimus exemplum: *issoiriu indate idail* (gl. humana imago nobilitet; i. e. est nobilior quam sunt idola) Ml. 34r. Ceterum de vi praep. *in*, quae in his pro *ol* usurpata videri poterat, post comparativum positae cf. syntaxis. Hodierna particula hibernica post comparativum est *iona*, corrupta ex *inda*, *indas*.

Similis formulae, diversae tamen significatione, *adaas* exempla supra (p. 489) prolata sunt, quacum conferendum videri potest: *.i. adoasa* (gl. me: qui prior me erat) Tr. 1[a].

SECH (praep. praeter, ultra) vim propriam magis servare videtur in uno exemplo: *sechisna scripturi* (praeterquam in scripturas) Ml. 3[a]. Plerumque tamen ad alium sensum transfertur, ut respondeat lat. *quatenus*, *siquidem*, *quoniam*: *sech is óen spirut fotdáli* (gl. datur alii sermo, alii gratia etc., secundum eundem spiritum; i. e. siquidem est unus spiritus qui id dispensat) Wb. 12[a]. *sechis intathir* (gl. benedictus dominus et pater domini nostri; i. e. quatenus est pater) 14[b]. *sechis hognimaib són* (gl. ut effectibus) Ml. 20[c]. *sech racualid asné* (gl. si illum audivistis; i. e. si quidem) Wb. 22[a]. *sech ba foirbthe a aires sidi* (gl. consenserunt ceteri Iudaei ita ut Barnabas duceretur ab eis, Gal. 2, 13; i. e. quatenus perfecta erat fides eius) 19[a]. *sechba huaisliu* (quoniam nobilior erat) Sg. 161[b]. *etir indobre. sechissi 7 rems.* (inter adverbium, quatenus est hoc, et praepositionem) 27[a]. *sech ni coimnactar arnamit son fortanbristisni* (gl. opprimi nequivimus; i. e. siquidem non potuerunt hostes nostri hoc ut infringerent nos) Ml. 44r. *sech nisnaerba[r]tar tm. acht is arindí rondageinset ho gnimaib* (gl. ut qualia agebant talia loqui viderentur) 29[a]. *sech ni thartsat som ní comtachtmarni* (gl. nulla mihi ecclesia communicavit in ratione dati et accepti nisi vos soli, Phil. 4, 15; i. e. quatenus non tribuerunt illi quidquam quod petivimus) Wb. 24[b]. Itaque coniunctum verbo substantivo *sechis* saepissime adhibetur explanationis causa: *sechis dondfírbrithemain són* (gl. cognitori aequissimo) Ml. 26[c]. *sechisnamenmana son* (gl. eorum sensus) 35[c]. *sechis mo chois air is inunn óin dicotét lessom. indacran[na] 7 in chos .i. don chomthururas no dindfresngabail* (gl. pedem posuit pro incursu sic alibi ait super Idumaeam extendam calceamentum meum id est ascendam; i. e. nimirum pedem meum, nam unum idemque illi calceamentum et pes, id est de incursu vel de ascensione) 118. *sechis comtherchomrac inna cenel fri testin fola* (gl. coitiones inter se gentium quibus ad belli praeparantur accinctum) 81. Item ante verba ipsa: *sechis agatar indhuili doini són file isintalam* (gl. timeat dominum omnis terra) 109. *sechis asnindised ón* (gl. argumenta curavit exprimere) 31[a]. *sechis ni consechmallad nech son* (gl. a malo vacare; i. e. quippe nemo devitabat hoc) 33[c]. *sechis forodamassa ón* (gl. expertus sum) 57r. *sechis dorigensat són* 16[d]. *sechis nocinned aimsir son* 17[d]. *sechis am. nongnetis ón gnim hinaithchi dorchi* 30[b]. *sechis cotammoscaigse isnaib slebib* 29[c]. *sechis comimmgabthae són* 27[b]. *sechisba trom foraib són cen tichtain átáre fadesin* (gl. proprii soli habitatione gravarent) 34[d]. Forma coalitione cum verbo substantivo orta *sechib*, *sechip*, vel *sechi*, abiecto *b*, transfertur ad significationem lat. *quicunque*: *sechib grád imbether and* (qui-

cunque est gradus, in quo quis est) Wb. 10[a]. *sechiphé dán doberthar doneuch* (quodcunque est donum quod datur alicui) 13[a]. *adgenammar aséis sechiphé nodapredcha* (gl. non ignoramus cogitationes eius; i. e. novimus eius cogitationem, quicunque est qui eum praedicat) 14[d]. *sechibed dliged són* (quaecunque est lex haec) Sg. 181[a]. *sechié cretes tucfa runa* (quicunque credet, intelleget mysteria) Wb. 15[b]. *sechihed bás son imbás etarscartha coirp et anme et bás pæne* (gl. novissima autem inimica destruetur mors, 1. Cor. 15, 26; i. e. quaecunque mors est haec, sive est mors separationis corporis et animae et [leg. *fa*, sive?] mors poenae) 13[b]. *sechihed rii aless arintaibrid di* (gl. assistatis ei, Phoebae sorori, in quocunque negotio vestri indiguerit) 7[b]. *sechitatné* (gl. quibuscunque) Cr. 35[d]. *sechié nondoirotiũs* [is?] *7 arafoimtis intiu són* Ml. 28[c]. Addo formulas *sechidu* (gl. quoque; i. e. quocunque loco) Ml. 25[a], et *sechichruth* (quomodocunque): *sechichruth dondrón* (gl. si quo modo ad aemulandum provocem, Rom. 11, 14). *saichicrud* (gl. dum omni modo) Wb. 5[b]. 23[b].

AMAL, compendio scripturae plerumque notata AM. (ut, sicut), e praepositione (p. 657, quae ipsa prodiit e subst. *samail*, similitudo, instar, cf. adv. *samlid*, ita, p. 610, et adi. *cosmil*, similis, subst. *cosmilius*, similitudo, *intamail* = *ints.*, imitatio) fit coniunctio, addita postea nota relationis: *am. mbís tegdis fás inmedón 7 scópthe* (sicut est domus vacua intus et scopata) Tr. 1[a]. *am. nondubcairimse carad cách* . . . (ut ego amo vos, amet etc.), *am. rondobcarsamni* (ut nos amavimus vos; *no-n-d.*, *ro-n-d.*, cf. p. 328) Wb. 23[c]. 25[a]. *am. asndonberat asmberamni* (gl. sicut aiunt nos quidam dicere) 2[a]. *am. ṅguidess athir amacc. robgadammarni* (gl. tamquam pater filios suos deprecantes vos, 1. Thess. 2, 12; i. e. ut rogat pater filium suum, nos rogavimus vos) 24[d]. *am. fongniter ídil sic fogníther donaib ánib* (ut servitur idolis, sic servitur divitiis) 27[b]. *am. gnís tra cr. . . issamlid dam gníith demun* (ut facit ergo Christus, ita etiam facit daemon) 21[b]. *am. asdomaccaib* (gl. tanquam filiis dico) 16[a]. *am. bith dochonsain am. asṅdi* (gl. quasi consonanti; i. e. acsi esset consona, ut est ea) Sg. 9[b]. *am. as reid 7 as cobsud indrói doglennar dosuidiu sic ba cobsud indré ingaibthe cech salm* (ut est plana et firma via quae purgatur ad hoc, sic erat firmum spatium in quo canebatur omnis psalmus) Ml. 54r. *am. romboi ingnae cáich issamlid rosnainmgestar som* (gl. cupiditate dictorum suorum) 26[a]. *am. bemmis fordiucailsi* (gl. velut absorpti, acsi essemus) 50r. *is dæ intsoilse am. asndæ inna dorche* (dei est lux sicut dei sunt tenebrae) 26r. *am. loiscde* (gl. concremant) 23r. *am. rundfitir dia* (ut ea scit deus) 26r. *am. is trí accomol nildule conterisedar indomon* (sicut coniunctione multorum elementorum confirmatur mundus) 6r. *am. dungniatsidi* (ut faciunt hae, aspides) Tr. 11. *am. forcantar cathchomnidi ho sacardd hi tos*[*u*]*ch 7 ṁbaithsetar 7 am. noingter iarum ho epscop* (sicut instituuntur catechumeni a sacerdote initio et baptizantur et sicut unguntur postea ab episcopo) Tr. 2[a]. *am. foraitbi intsarra thall* (ut risit Sara illa) Tr. 62. Etiam de tempore: *am. immindráitset* (ut collocuti sunt de eo) Tir. 11. Scriptio plena in his locis codicis Wb.: *ceded tra fodeud amal foruigensid do peccad fognid do fírinni et beded noibde* (gl. sicut exhibuistis membra vestra servire immunditiae et iniquitati ad iniquitatem, ita nunc exhibete membra vestra servire iustitiae in sanctificationem, Rom. 6, 19; i. e. sicut servivistis peccato, servite iustitiae) 3[b]. *amal isilóu bad sochrud arnimthecht* (gl. sicut in

die honeste ambulemus) 6ᵃ. *amal donuic testimni ó altorib innan ídol dothaidbsiu indœe infolngithi* (gl. iis qui sine lege erant, tamquam sine lege essem, factus sum, 1. Cor. 9, 21; i. e. ut attulit testimonia ex altaribus idolorum ad demonstrationem dei ignoti; sequitur glossa latina: *ueri dei ut dixit uidi aram in quo scriptum erat ignoto deo*) 10ᵈ. *isamal bid fri cr. frisorthe* (gl. in Christo peccatis percutientes conscientiam infirmam, 1. Cor. 8, 12; i. e. est idem acsi contra Christum peccetis) 10ᶜ. In eodem codice notat altera manus rarior: *amail* (gl. prout potestis), *amail ata* (gl. ut corpora sua, viri debent diligere uxores suas; i. e. acsi essent) 21ᶜ. 22ᶜ. In Ml.: *amalbid innagniadu* (gl. operariorum) 43r. In Sg.: *inna olcsa amal nibed .ad. and* (gl. additionis quoque, est praepositio ad, ut ad haec mala, Pr. 14, 3, 24; i. e. haec mala, acsi non esset *ad* hic) 217ᵃ. Adde e L. H.: *amalroanacht dauid* (ut salvavit Davidem), *amalfoedes in[n]aingel* (ut misit angelum), *amalsoeras ionas* (ut servavit Ionam) Colm. h. 30. 33. 37.

CO, CON duplicis sensus, significans aut lat. *ut* aut *donec* (cf. praep. *co* cum acc.).

Simplici forma redditur lat. *ut* (*quod*): *coimmánad* (gl. ut delegaret) Cr. 39ᵈ. *co itirdibither* (gl. ut perimatur) Tr. 4ᵇ. *coetercerta* (ut interpretetur) Wb. 12ᶜ. *coarmentar féid* (gl. ut . . . revereatur) 31ᶜ. *coarlégthar* (gl. ut legatur) 25ᶜ. *coatomsnassar* (gl. ut ego inserar) 5ᵇ. *coasagnoither* (ut intellegatur) Sg. 180ᵇ. *coasmecnugursa* (gl. ut eradicem) Ml. 2ᵃ. *coarfemat* (gl. ut excipiant) 15ᵈ. *cochonerchloatar* (gl. ut per multos gratiae agantur) Wb. 14ᶜ. *cochutrummaigidir* (gl. exaequet) Ml. 25ᶜ. *cochotabosadsi* (gl. ut vos comminueret) 18ᵃ. *cododonat* (gl. ut consolentur) Wb. 26ᵈ. *coduaircemni* (gl. ut adferamus exemplum) Ml. 35ᵇ. *codufobath* (gl. incideret), *codufobither* (gl. ut succidatur) 2ᵃ. 35ᶜ. *cobeid .i. combad andedesin . . . .i. combad sain* (gl. ut sit apud me est et non) Wb. 14ᶜ. Cum negatione: *coni airmed* (gl. ne reputaret) Ml. 98. 7 *coni diruidigther .i. coni etarscarthar os* (gl. ut non separetur os ab opere et opus non derivetur ab ore) Tr. 2ᵃ (37). *conicloitis geinti tairchital cr.* (non audivisse gentes praedictionem Christi) Wb. 5ᶜ. *conafitir nech diœcnib indomuin* (gl. sapientia quae abscondita est; i. e. ut nesciat quis e sapientibus mundi) 8ᵇ. *connách moidea nech* (gl. ut omne os obstruatur; i. e. ne glorietur quisquam) 2ᵇ. Cum particulis *ro*, *no*: *cororélam rúna* (ut patefaciamus mysteria) Wb. 27ᶜ. *conoirladigthe* (gl. ut oboediatis) 3ᵇ; cf. exempla supra (p. 417) allata. Saepius tamen hic quoque adhibetur forma aucta *con* (plerumque compendio scripturae ɔ), quam interdum vocali elisa e *cono* ortam esse putaveris, ut in his: *ɔfessid* (ut sciatis; paulo ante: *cofesid*) Wb. 27ᶜ. *ɔfestar* (ut sciat) 28ᵈ. *confesatar* (ut sciant) 26ᵈ; atque in omnibus exemplis formulae *ni con* (non quod), quae vid. infra (cap. 4. I. A.). In aliis vero relativum potius inesse videtur, ut *cocarad* (ut amaret) Ml. 14ᵃ. *cocomalnammar* (ut impleamus), *comman* (ut simus) Wb. 31ᶜ, vel in formis compositis: *conidbarat acorpu* (gl. tradidit illos deus in immunditiam, ut contumeliis afficerent corpora sua; i. e. ut immolarent c. s.) Wb. 1ᵇ. *condib tri anuile ṁbethaid ón* (ut sit per omnem eorum vitam hoc) Tr. 2ᵇ (71). De iunctis *conro*, *corro*, et de forma *cond* in *condib*, *condid* (ut sit), *condumfel* (ut sim) supra dictum est (pp. 328. 414. 493).

Ampliore semper forma significatur lat. *donec*: *corricci se .i. conricci innaimsir hiiaam* (gl. usque adhuc; i. e. donec attingit hoc, donec attingit tempus quo

sumus) Wb. 9ᵃ. *conricci inso béssi indepscuip* (hactenus mores episcopi) 31ᵇ. *conrici andechur feil ettarru* (gl. usque ad divisionem animae ac spiritus) 33ᵃ. *ni taibre grád fornech confeser ainruccus dongrádsin* (noli dare gradum cuiquam, donec sciatur eius dignitas ad hunc gradum) 29ᵃ. *niib finn combi mescc* (gl. oportet episcopum non esse vinolentum) 28ᵇ. *isbés ·t· dosom anisiu cosc innamban itossug et atabairt fochumacte na feir armbat irlamu de indfir fochumacte déi combi iarum coscitir indfir et doairbertar foréir dé* (est moris igitur illi hoc, castigare mulieres primum et dare eas sub potestatem virorum, quo sint promptiores viri sub potestatem dei, donec postea castigantur viri et subiciuntur voluntati dei) 22ᶜ. *coti irchre* (donec venit interitus) 26ᶜ. *nipo irgnae contanic lex* (gl. peccatum non imputabatur cum lex non esset; i. e. non fuit cognitio, donec venit lex) 3ᶜ. *ropo infolngithe irrúnaib . . . oidrofoilsigsetar apstil doib* (fuit absconditum in mysteriis, donec id manifestaverunt apostoli eis) 21ᶜ. *irrúnaib deachte condatuárgabusa gentibus* (gl. mysterium quod absconditum fuit; i. e. in mysteriis deitatis donec id protuli g.) 26ᵈ. *robói aimser nadrochreitsid condubtanicc mis. di.* (gl. aliquando et vos non credidistis deo; i. e. fuit tempus quo non credidistis, donec venit vobis misericordia dei) 5ᶜ. Forma *condid* hic quoque: *condid tanicc fessin* (donec venit ipse) Wb. 12ᵇ.

LASE (rectius *lasse*, cum; *la se*, apud hoc), fit coniunctio temporalis nota relationis sequente: *lase asmbiur* (gl. dicendo, i. e. cum dico) Sg. 29ᵇ. *lasse gabas immbi* (gl. cum induerit) Wb. 13ᵈ. *lase conrothinoll* (gl. colligendo; cf. subst. *comthinól*, collectio, Sg.) Sg. 66ᵇ. *lase cocéitbani* (gl. eadem agis mala voluntate, qui iudicas; i. e. cum consentis) Wb 1ᵉ. *lasse nadraimse* (gl. adorando) Ml. 57r. *lase dorolaig* (gl. remittendo reatum; i. e. cum remisit) 42r. *lasse dusente* (gl. cum persequebatur, a filiis suis) 19r.

RESIU (antequam) cum coniunctivo vel formis secundariis: *dofoidid illei resíu rissa* (deducite huc, antequam veniam ego) Wb. 14ᵃ. *rofinnatar apecthe resíu docói grád forru* (sciuntur eorum peccata, antequam defertur gradus iis) 29ᵃ. *molid et álgenigid resiu rocúrsacha* (laudat et mitigat, antequam vituperat) 4ᵃ. *crenas tíir diachlaind cid risíu robé cland les* (qui emit agrum proli suae, etiam antequam sit ei proles) 29ᵈ. *tairchechuin resíu forchuimsed* (praedixit antequam eveniret) 4ᵈ.

II. Coniunctiones britannicae.

1. Coniunctiones primitivae, quarum numerum explent quaedam verbi substantivi formae, sunt praeter copulativas disiunctivae, adversativae, condicionales, causales, concessivae, comparativae.

a. Cambr. AC, HEUIT (et, etiam). *Ac* (et; proprie *ach*, cf. hib. *ac-us*, pp. 151. 673) ante vocales atque saepius ante liquidas (ante *n* semper) et medias, ante quas fere est A (*ha* in vetustioribus codicibus, p. 118) sicut ante tenues quae aspirantur. Exempla vetustiora: *o caitoir hac or achmonou* (gl. pube inguinibusque) gl. Ox. 41ᵇ. *douceint torth ha maharuin in irham . ha duceint torth in irgaem. ha huch. ha douceint manudenn* (quadraginta panes et vervex aestate, et quadraginta panes hieme, et porcus et quadraginta disci bu-

tyri; cf. p. 320), *mormarch. tutnred + harodes eltguhebrie* (Mormarch, Tutuerth testes. et dedit Eltguobrius) Cod. Lichf. (App. L. Land. pp. 272. 273). *bryeint eccluys Teliau o Lanntaf a rodes breenhined hinn ha thouyssogion cymry yn trycyguydaul dy eccluys Teliau hac dir escip oll gueti ef* (privilegium ecclesiae Teliavi Landavensis, et dederunt reges hoc et principes Cambrorum in perpetuum ecclesiae Teliavi et omnibus episcopis post eum) Priv. Land. (L. Land. p. 113). *rac brennin a rac paup* (coram rege et coram quovis). *dy escop Teliau hac dy gur hac dy guas* (episcopo Teliavi et eius homini et puero; mox: *dy escop Teliau ha dy gur ha dy guas*) ibid. Exempla e Mab.: *Arthur ydoed yn eisted diwornawt yny ystauell. ac ygyt ac ef owein..achynon.. achei..agwenhwyuar* (A. sedebat aliquando in cubiculo suo, et una cum eo O. et C. et C. et G.) 1, 1. *apharth ar gaer ydeuthum. ac nachaf y gwelwn deu was* (et ad castrum veni, et ecce, videbam duos pueros) 1, 3. *ac aryant oed y bwrd. abliant oed lieineu y bwrd. ac nyt oed un llestyr.. namyn eur* (et argentea erat mensa, et tegmen erat lineum mensae. nec ullum vas erat nisi aureum) 1, 5.

Cum pronominibus possessivis et cum articulo eadem particula transit in formas *am, ath, ai, ae, ar* etc.: *vymarch am arueu* (equus meus et arma mea), *vy march ath arueu ditheu* (equus meus et arma tua) Mab. 1, 267. 2, 16. *i tutbulc hai cenetl* (in T. et eius genus) Cod. Lichf. (App. L. Land. p. 271). *breunhin morcanhuc hay gur hay guas* (rex Morcantiae et eius homo et eius puer) Priv. Land. (L. Land. p. 113). *gwenhwyuar ae llawuorynyon* (G. et eius pueliae manu operantes) Mab. 1, 1. *y pedeir gwraged ar hugeint ae meirch ac dillat* (viginti quattuor mulieres earumque equi et vestes) 1, 37. *y bwyt ar llyn* (cibus et potus), *y nef ar dayar* (caelum et terra) 1, 5. 8.

Particula *ac, a* interdum, ut est diversae significationis, ita diversae originis videri potest ut in his: *am nat wyt ynenryded dyn a medo wrthaw ymdidan amharglwydi* (quia non es homo tam honestus, quem deceat colloqui cum domino meo), *nyt wyt en enryded di ac y dylyych ymdidan am arglwydi* (non es tam honestus, ut debeas colloqui cum domino meo) Mab. 2, 10. 11. Item post adiectiva cum *cy-, cyn-* composita, quae supra (pp. 204. 300) memoravimus; vel post *mor*, quae est rarior constructio: *ymadrawd mor warthaedic a hwnnw* (sermo tam contumeliosus quam iste) 1, 11. *peth mor aghywir ahynny* (aliquid tam inhonestum quam hoc) 1, 19. *am erchi arch mor drahaus y vrenhined aieirll a barwneit a dyuot y wrhau yth arglwyd di* (quia petis petitionem tam arrogantem a regibus et comitibus et baronibus quam ut veniant iuratum in verba domini tui) 1, 277. *nyweleis dyn eiryoet a golwc mor athrugar edrych arnaw ac ef* (nunquam vidi hominem tam misera specie ad videndum quam eum) 2, 23. *peth mor van as rei hynny* (res tam exiguae quam hae) 2, 231. *ygedymdeithas mor difleis a hynny* (sodalitatem tam imperturbatam quam hanc) 3, 115. *rac welet gwr kyfurd athi yndiuetha pryf mor diehu ahwnnw* (ne videam virum tam nobilem quam te destruentem animal tam deforme quam hoc) 3, 159. *amyyflafan mor anwedus ac awnaethoed* (propter facinus tam turpe quam quod commiserat) 3, 29.* Cum omnibus tamen his conferendus est latinus dicendi modus: *aeque honestus ac.*

* Eadem particula *mor*, conferenda corn. *mar* (p. 200), praemissa adiectivis non sequente *ac*: *mor dost yw* (adeo acerbum est), *mor dyrys yw* (adeo dura est, tellus) Mab. 2, 219. 222. *aywle*

In aliis exemplis particula *a*, *ac* adversativa videri potest et eiusdem originis atque hib. *act* (sed), praesertim cum interdum maneat *ac* ante consonas destitutas in Mab.: *ni aymdidanem a thi ony bei lesteir ar dy vwyt. ac weithon ni aymdidanwn a thi* (nos collocuti essemus tecum, si non fuisset impedimento tibi edenti; nunc autem colloquemur tecum) 1, 5. *nyt o gyuoetheu yn vwyaf yd ymborthei efrawc. namyn o twrneimeint . . . ac ual y mae mynych . . . ef alas* (non de gubernando maxime curavit E., tantum de torneamentis, sed ut fit saepe,.. occisus est) 1, 235. *kyfarch gwell awneuthum idaw. ac rac dahet ywybod ef. kynt y kyuarchawd ef well ymi. no miui idaw ef* (salutare paravi eum, sed propter urbanitatem prius salutavit ipse me, quam ego eum) 1, 4. *ac ef agadarnhaei ygwennwynei ydwfyr hwnnw genedyl ycorannyeit. ac na ladei. ac nat eidiganei neb oegenedyl ehun* (et affirmabat ipse, venenaturam aquam illam genus pygmaeorum, sed non perdituram nec laesuram quemquam ex eius ipsius genere) 3, 301. Verumtamen in his nihil inesse nisi simplicem structuram copulativam, inde apparet, quod est etiam aspiratio, non destitutio tenuium, atque interdum aliter versa significatio: *drwc yw dy anyan. achanys . . .* (malus est sermo tuus, sed quia etc.) Mab. 1, 19. *ti ageffy nawd heb y gereint. ac ny bu da dy wybot. ac ny buest gyuartal. gan dy uot yn gedymdeith. ac nat elych ymherbyn yr eilweith. ac o chlywy ouut arnaf y achubeit ohonat* (tu habebis veniam, inquit G., quamquam non fuit bona urbanitas tua nec fuisti comis, si eris in comitatu nec ibis contra me iterum, sed, si audieris periculum de me, adiuvabor a te) 2, 51. 52. *mi arodaf y carcharawr itti ac ny darparysswn y rodi y neb* (ego dabo captivum tibi, quamquam non cogitaveram eum dare cuiquam) 2, 231.

Particula eadem copulat bis vel saepius posita, discernenda a particula disiunctiva *ae*, cuius exempla infra proferentur.

AC — AC, A — A (et — et, tam — quam): *ygwassanaeth yorau aallwyf mi ae gwnaf ac idaw ac y uarch* (ministerium optimum quod potero faciam et ipsi et eius equo) Mab. 2, 13. *dygwydaw awnaethpwyt yna agwyr achwn arnaw* (incurrere iussi tunc tam viri quam canes in eum, aprum) 2, 244. Cum pronomine possessivo 3. pers. *ae — ae*: *naw gwidon eneit yssyd yma o widonot kae[r] loyw. ae tat ae mam gyt ac wynt* (novem striges, carissime, sunt hic e strigibus Calevensibus, earumque et pater et mater una cum eis) 1, 256. Per pleonasmum *ac — ac ae*: *agouyn aoruc idi ae hihi oed . . . yn dodi ydanaw ymadaw e lwyth ac ae niver* (et quaerere ex ea, num ipsa eum iussisset deserere tam populum suum quam exercitum) 2, 34.

Cornica et aremorica coniunctio copulativa eodem fere modo tractatur quo cambrica, nisi quod intactae manent tenues sequentes.

Corn. HAG, HA: *ha ȝoȝo y tysquethas owr hag arghans gwels ha gweth ha kymmys yn bys vs vas* (et ei monstravit aurum et argentum, gramen et arbores et quidquid in mundo est bonum) P. 16, 2. 3. *seuell ha cothe* (stare et

---

dychu ohonaw yno mor lwydyannus (et regnari ab eo ibi tam prospere) 3, 16. *achymryt kewilyd aoruc mor hagr oed y delw aoed arnaw* (et capere pudorem coepit, quam turpis esset species, quae erat in ipso) 1, 28. *ac eres yw gennyf mor deissyuyt ydwyt yn mynet* (et miror, quam repente proficiscaris) 2, 36. Atque interiectionis loco: *mor tru* (gl. eheu, i. e. quam miserum!), *mor haus* (gl. quam multos) Ox. 39ᵃ. *mor truan* (quam miserum!) CN. carm. 1.

cadere) 22, 3. *myns vs omma cuntullys pur apert y ret flamyas ha te ger vyth ny gewsys* (quicunque hic congregati sunt, apertissime te accusarunt, sed tu verbum nullum dixisti) 92, 2. 3.

Cum pronomine possessivo et articulo coalescens: *ȝe worȝaff ve ham la[h]ys* (de me et legibus meis, quaeris) P. 80, 1. *ham gallus y vos grontijs ȝoȝo* (et potestatem meam ei tradi) 113, 4. *ow la[h]ys haw lavarow suel a vynna y clewas* (leges meas et sermones meos, quisquis volebat ea audire) 79, 2. *me re welas yto venions had laȝe* (vidi venire ultionem et te occidere) 123, 4. *y coth thys gorȝye ȝe ȝu hay hanow* (decet te venerari deum tuum et eius nomen) 17, 2. *han grous a ve drehevys . . . han pen golas delyffrys* (et crux erecta est et pars infima demissa) 184, 1. 2.

Comparativi loquendi modi cambrici vestigium cornicum extat in formulis *kepar ha* (pariter, aeque ac), post quam ante formas verborum insuper additur particula *del* vel *pan*, et *kettoth ha* (simulatque): *kepar ha dev* (aeque ac deus), *kepar hag on* (sicut agnum), *kepar ha my* (pariter ac me) O. 290. 894. 2350. *kepar ha kuen* (sicut canes), *kepar ha me* (aeque atque ego) R. 172. 1076. *kepar hag ef* (sicut ille) D. 2900. *kepar ha te* (aeque ac tu) P. 172, 3. *kepar ha del leuerys* (sicut locutus sum) D. 2690. *gweskis yn arvow kepar ha del ens ȝen gas* (armati pariter atque ibant ad bellum) P. 64, 2. *kepar ha del wovyny* (aeque ac poscebat) 39, 3. *kepar ha del veua ve, kepar ha pan veue vy* (pariter acsi essem ego) 74, 4. D. 1173. *kepar ha pan ve hegar* (pariter acsi esset amicus) P. 40, 3. *kettoth han ger, kettoth an ger, ketoth han ger, kettuth han ger* (simulac verbum, simulac dictum est) R. 1970. O. 1908. 2272. R. 1598. Contra post *mar* (= cambr. *mor*) nunquam sequitur haec particula.

Arem. HAC, HA: *da monet . . . cuff hac vhel eguit quelen laesen doe hac e gourhemen* (ire ad praecipiendam comiter et humiliter legem dei et eius mandatum) Buh. 12, 10. 11. *bez car hac aparchant* (esto carus et placidus) 70, 16. *donet a duy bras ha bihan* (venturae sunt magnae et parvae, ferae) 32, 16. Significationis adversativae exemplum: *pardonit diff hac nen griff quet rac din nedoff* (ignoscite mihi, sed non faciam id, quia non sum dignus) 188, 4. Hodie quoque *hag*, *ha*.

Cum articulo modo iungitur, modo separatur: *me compso dich scler an merit hac an profit* (dicam vobis clare meritum et utilitatem) Buh. 20, 1. *lesel aour hac argant han hol paramantou* (relinquere aurum et argentum et omnes apparatus) 26, 3. *setu reson han guirionez* (ecce ratio et veritas) 78, 6. Cum pronomine possessivo coalescens: *da doen ma caffou ham souzan* (ad ferendos maerores meos et curam meam) 52, 17. *da fry haz diou gen* (nasus tuus et genae tuae) MJ. 80a.

Eadem bis vel saepius posita: *a griff certen ha noz ha dez* (faciam certe tam nocte quam die) Buh. 182, 10. *setu lesel . . . ha mam ha tat ha pep stat relatet hac hoz querent* (oportet relinquere tam matrem quam patrem, tam quemvis familiarem quam cognatos vestros) 26, 4. 5. *ha me ham re* (et ego et homines mei) MJ. 215b.

Heuit (etiam, item; cf. hib. *emith?*) coniunctio cambricae propria, suppletur corn. formula *yn weth* (simul), arem. *evez*, *ivez*.

Cambrica exempla: *ay arueu heuyt* (et eius arma quoque) Leg. 1, 5, 5. *ac*

enryuedodeu ereill heuyt aweleist yno (et miracula alia quoque vidisti ibi) Mab. 1, 283. *awrdu heb hitheu llad yr undyn mwyaf agereis ... llad y gwr mwyaf a garwn heb hi heuyt* (vir nobilis, inquit illa, occisio unici viri quem amavi maxime ... occisio viri quem maxime amabam, inquit haec quoque) 2, 58. Hod. *hefyd.*

Cornica formula frequens YN WETH (*yn weyth*): *hag yn y leff ʒyghow yn weth gwelen wyn a ve gorris* (et in dextra eius manu item virga alba posita est) P. 136, 4. *y ʒeth en marrek ʒy ben hag arall ʒy dreys yn weth* (ivit unus miles ad caput eius, et alius ad eius pedes item) 242, 2. *arluth an bys ha nef yn weth* (domine mundi et caeli quoque) D. 290. *map deo os ha den yn weyth* (filius dei es et homo item) D. 278. Idem fere significatur adverbiis compositis *magata* (germ. ebensowohl): *den ha best magata* (homo et bestia pariter) O. 995. *war the pen ... ha war the treys magata* (super caput tuum et super pedes tuos pariter) D. 488; vel *kepar, kyffris, kekyffris*: *ol en da han drok kepar* (omne bonum et malum item) P. 24, 4. *mab du ha den yw kyffris* (filius dei et homo est simul) 8, 4. *palm ha floris kekyffris* (palmae et flores simul) 29, 4.

Aremorica forma YVEZ (*evez*) respondens cornicae: *yvez* ('etiam') Cath. *salv ez vech yvez asezet* (modo etiam considatis) MJ. 7b. *guell eu deoch yvez asezaf* (melius est vobis etiam ut considatis) 7a. *me yelo euez mar bez ret* (ibo ipsa quoque, si necesse erit) Buh. 58, 13. *gant carantez euez ha gant fez don* (cum amore etiam et cum fide intima) 64, 16. *a vez* (id.): *ha me a vez* (et ego item) MJ. 203b. Hod. *ivez, ivé*, ven. *ec'hue.*

b. NAC, NA (neque), negativa particula plerumque, eadem formarum differentia qua coniunctio copulativa, interdum etsi rarius cambrice adhibetur sensu disiunctivo (aut, sive): *yr neb y delei hwnnw attaw yny helua ... na marchawc naphedestyr ydel idaw* (ad quem venerit ille, cervus, in eius statione, sive erit eques sive pedes ad quem veniet) Mab. 2, 7. Alias negativa est sententia: *yr awelych nac yr aglywych arnafi, nac ymchoeldi dracheuyn* (propter id quod videris aut quod audieris de me, noli reverti) 2, 36.

Cornica et aremorica dialecti concordant sicut in coniunctione copulativa.

Corn. NAG, NA vix praeter sententiam negativam: *mestry vyth te ny vea war[n]aff ve drok vyth na da ken onan ʒys nan rolla* (potestatem nullam haberes in me, malam unquam aut bonam nisi alius quis tibi eam dedisset) P. 145, 2.

Arem. NAC, NAG, NA etiam extra sententiam negativam, cuius sunt haec exempla: *muyguet den az disquiblyen na nep heny* (magis quam homo e discipulis tuis aut quisquam) MJ. 57b. *hep fri na laguat* (sine naso aut oculo) Buh. 106, 12, usurpatur in interrogatione vel condicione: *aour nac argant mar deux gantaff* (aurum vel argentum sitne cum eo, inquiram) 10, 20. *a te so claff nac avaffet* (esne tu aegrotus vel perturbatus?) 56, 7. *mar be profit na merit glan* (si sit meritum vel commodum certe) 16, 22. Quin interdum transferri fere videtur in significationem coniunctionis *hac*, ut in iis quae cum emphasi quadam dicuntur: *na perac hoaz voe dit lazaf* (et quare porro fuit tibi interficiendus?) MJ. 150b;* ac saepissime sequente adverbio *mar*: *nac eu mar fier*

* Sicut hodie interrogationibus quibusdam et exclamationibus modo *hag* modo *nag* praemittitur e dialecti varietate.

(et est tam superbus, quantumvis sit superbus) 3a. *nac ouf mar son* (quamvis robustus sim) 132b. *nac oa mar certen* (quamvis certus esset) 79a. *nag oa mar calet* (quamvis durus esset) 158b; cf. *nac euitse* ('nihilominus') Cath. Eadem fortasse cum articulo coalescens: *setu vn feunteun eyennet an caezraf nan netaf, caffet* (ecce fons qui scatuit formosissimus et nitidissimus qui inveniri poterat; nisi leg. *han*?) Buh. 100, 16.

Propria coniunctio disiunctiva cambrica est NEU: *ac enat llys neu ac arall* (cum iudice curiae vel cum alio) Leg. 1, 11, 18. *duw nadolic neu duw pasc* (die nataliciorum vel die paschatis) Mab. 1, 4. *nyt oed un llestyr namyn eur neu aryant neu vueli* (non erat unum vas nisi aureum vel argenteum vel e cornu bubali) 1, 5.

Repetitae tamen huius coniunctionis loco saepius adhibetur interrogativa AE — AE (aut — aut; cf. hib. *imb — imb*): *y kaffwyf y arueu ae eu benffic ae ar wystyl* (sumam eius arma aut mutuata aut pro pignore) Mab. 2, 11. *tebic ym gennyf nadoeth ywrthunt heb lad ae rei onadunt ae kwbyl* (persuasum est mihi, eum non abisse ab eis, ut non occideret aut aliquos ex eis aut omnes) 2, 58. *dy ellwng ae yr eur ae yr aryant ae yr golut pressennawl* ... (liberatio tua aut auro aut argento aut dono pretioso etc.; cf. p. 670) 2, 234.

Ceterae dialecti propriam eiusdem significationis particulam, qua carent, supplent formis verbi substantivi (cf. hib. *fa*, *ba*): corn. PO, BO, PI, arem. PE.

Cornica exempla: *may fes leȝys bo delyffris* (ut occidaris aut libereris) P. 144, 4. *beva den yonk bo den coth* (sive est ille homo iuvenis sive homo senex) 175 3. Primitiva huius particulae vis et origo apparet, ubi duplicatur vel multiplicatur: *pe nyle an dus a vyth delyffris po cryst* ... *po barabas* (uter hominum liberabitur, Chr. an B.?) P. 125, 3. 4. *ȝoȝo kymmys os ordnys bo clevas bo peth kescar bo dre breson presonys* (quidquid ei ordinatum est, sive morbus est sive paupertas, sive per captivitatem incarceratur) 24, 3.

In Voc. idem significatur forma *pi*: *goscor pi teilu* (familia) 7ᵃ. *leu pi obil* (clavus) 7ᵇ. *pengugh grec pi pellistker* (mastruga) 9ᵇ. Item fere in Dr.: *heb cowyth py cowethes* (sine socio aut socia) O. 95. *kyn fe myghtern py emprour* (etsi esset rex vel imperator) O. 2053.

Aremorica: *pe* ('vel, seu, an, aut, ve'), *qui pe quies* ('canis') Cath. *monet assur beden cure pe vn re a ve dereat* (ire certo ad curatum vel aliquem esset conveniens) Buh. 138, 3. *na paiur quet pe mez laedo* (ne periuraveris, aut ego te diffamabo) 172, 4. *pe ez vent glan en poan manet* (aut in poena mere mansissent) MJ. 23b.

Duplex vel multiplex eadem particula: *me carhe gouzout quet goude pe me be ma tra pe nam be pe coll an tra se mar be ret* (velim scire postea, utrum habiturus sum rem meam, an non habeam, an iactura huius rei necessaria sit) Buh. 170, 18 sqq.

c. Significatione differt forma cambrica, respondens aremoricae, PEI (si), coniunctio condicionalis frequentissima: *ryued oed gennyfi pei gwypei ef uot ar y uorwyn hynny na delei y hamdiffyn. aphei mynnewch chwi vyvi drostaw ef. miui aawn y chwi* (mirum erat mihi, si sciret ipse, eques, imminere puellae hoc, quod non iret ad eam liberandam, sed si accipiatis me illius loco, ego eam contra vos) Mab. 1, 35. *pei nam goganewch* ... *mi a gyskwn* (si non irri-

deatis mihi, ego dormiam) 1, 2. *dywedut wrthyf. bei na thybyckwn . . . mi auanagwn itt* (dicere mihi: si non cogitarem, . . ego monstrarem tibi) 1, 5. Atque repetito ipso verbo substantivo *pei na bei* (si non esset): *pei na bei wrthunn gennyf . . . mi abarwn* (si non esset incongruum mihi, ego facerem), *pei na bei o garyat arnat ti ny bydwn yma* (si non esset amore tui, non essem hic) Mab. 1, 18. 255. *nyt oed gyfyg gennyf ymlad athidi bei na bei yr anifeil gyt athi* (non erat mihi difficultas, concurrere tecum, si non esset animal tecum) 1, 34.

Cornica et aremorica coniunctio condicionalis est MAR, post quam consonae servantur, provehuntur, intromittuntur secundum leges supra (pp. 190. 549 sqq.) propositas. Pro eadem non modo composita corn. MARA (de qua vid. infra) easdem leges sequens adhibetur, sed etiam arem. MA, MAZ, raro corn. MA. Vix tamen ab his formis separare licebit corn. MAY, MA (*mayth, math* p. 201) et arem. MAZ, MA, quamquam differunt potestate relativa (p. 393) nec non transferuntur ad significationem lat. *ut*.

Cornica exempla: *marsos mab du . . . an veyn ma gura bara ȝis* (si es filius dei, hos lapides fac panem tibi) P. 11, 3. *ow honore mar mynneth* (cod. *mynnyth*; me honorare si vis, faciam te magnum dominnm) 16, 4. *leuerough mar pyth sawys* (loquimini, si salvabitur, num salvetur) 95, 1. *mar ny yl bos ken* (si non potest esse aliter) 57, 4. *mar nyth wolhaff* (si non lavabo te) 46, 3. D. 857. *Ma* idem: *dyworto mam boma gras* (ab eo si habeam gratiam) O. 2077. *ma ny yl bones, ma ny yl bos* (si non potest esse) D. 1069. 1090. *ma ny gaffaf branchys vas* (si non inveniam ramos bonos) D. 249. Ad hanc coniunctionem pertinet formula adverbialis *martesen* (fortasse): *pup cowyth ol prydyrys mar tesen vyth yn y vrys desmygy pren vas ple fo* (unusquisque sodalis cogitato; fortasse erit in animo eius ostendere, ubi sit arbor bona) D. 2541. *hag yn vrna martesen theth lauarow y kresen* (et tunc fortasse verbis tuis crederemus) D. 2870. De formis *marnas, mars* (nisi) paulo infra agetur.

Aremorica forma *mar*: *mar compsez gou* (si falsum dicis) Buh. 166, 12. 172, 11. *mar carhe men rohe dezaff* (si vellet, ego id darem ei) 164, 14. *tremen tu arall mar gallaf breman a menaff* (transgredi in alteram partem si possim nunc volo) 90, 19. *dezaf mar gallaf noas razas me hoz assur* (ei si possum nocere, . . . affirmo vobis) 88, 2. *Ma* et *maz* eiusdem significationis: *ma lauar gaou a te prouffe* (si dicit falsum, num tu probares?), *me carhe ma be aes* (vellem ego, si esset commodum) 158, 10. 15. *ma caffet dour nin recouro* (si inveniatur aqua, ut eam recuperemus) 100, 9. *ma nen lauer ma nen piniger quet* (si eius, peccati, non fit lavatio et paenitentia, est damnatio) 66, 6. *nez vezo quet . . . da quentaf ma ne golchaf dit* (non habebis, nisi primum tibi lavavero, pedes) MJ. 52b. *maz pliche gant doe guir roen ster . . . me gray veu* (si placeat deo vero regi stellarum, faciam votum), *maz carech scler ma quemeret ez rahen* (si velitis me recipere, faciam) Buh. 18, 4. 20, 4. Cornico *martesen* respondet *martese* ('forte, forsan') Cath.

Corn. *may* (*ma*) relativa coniunctio: *Ihũ c̃st yn pow may the ef a sawye an glevyon* (I. Chr. in regione, quo ibat, salvabat aegrotos) P. 25, 1. *yn le may then . . . me as derevas* (ubicunque eram [quocunque ibam?] publicavi eos, sermones) 79, 3. *en gyth . . . may fenne ihũs sopye* (dies quo volebat I. cenare) 41, 3. *an termyn re deve may fyth an begel kyllys* (tempus venit, quo pastor amit-

tetur) 48, 3. Praemisso *par* (pariter, ita): *par may feyf gvyw* (ita ut sim dignus) R. 840. *par mangeffo mur a pyn* (ut accipiat multum cruciatus), *par ma allo ow colon guella ow cher* (ut possit cor meum corrigere condicionem meam) R. 2012. 2241. Item post praepositiones, de quibus infra (3.) agetur.

Eadem per se significans lat. *ut*: *a gusyl o may fe dris ʒe rag c̃st pehadures* (consilium erat, ut adduceretur ante Christum peccatrix) P. 32, 1. *me a ra the c̃st amme may hallough y asswonvos* (ego Christum osculabor, ut possitis eum cognoscere) 63, 4. *gans kymmys nell ma teth an dreyn* (tanta vi, ut venirent spinae) 134, 3. *pys e thym man danfonno thyworthyf gras man geffo* (roga eum, ad me ut eum mittat, a me gratiam ut habeat) R. 1620 sq. *lyes trefeth yn clewys ma na yl y thynaghe* (saepe eum audivi, ut non possit id negare) D. 1725. *y fons ov cronkye manna[n]geve goth na leyth nagesa worth y grevye* (flagellarunt, ut non haberet venam nec membrum, quod non gravaret eum) P. 132, 2. *pylat pan welas na ylly c̃st delyffre manangeffo ef sor bras* (P. cum videret se non posse Chr. liberare, quin acciperet ipse iram magnam) 150, 2.

Arem. *maz* relativa: *arriu eo dez maz gouzuezher* (advenit dies, quo scietur) Buh. 84, 12. *en lech maz voe rez badezet* (loco, ubi recte baptizatus est, infans) 104, 19. *bennoez en eur glan maz ganat* (benedictio boni fati, quo natus est) 100, 1. *quement maz[aff] ne cafaff par* (quantumcunque eo, quocunque eo, non invenio parem), *quement maz off ezaedof claff* (quantuscunque sum, totus sum aeger) 38, 10. 12. *dren pez maz eu din. dren pez maz eo onest* (per rem, qua est dignus, honestus; i. e. quia est dignus, honestus) 108, 16. 110, 10. *dren pez yvez ma em grez roe* (quia etiam te facis regem) MJ. 120b. *guellaff maz gallen, guelhaf maz guillif, guelhaf maz guelhet* (quam optime poteram, potero, poteritis) Buh. 6, 3. MJ. 5b. 45b. *muyhaf maz gallaf* (quam maxime possum) 198a. Item praemissis praepositionibus (vid. infra).

Eadem respondens lat. *ut*: *me ... amen pidy ma disquiblion maz rohent y ho benediction* (rogare volo discipulos meos, ut dent ii benedictionem suam) Buh. 118, 23. *digant roen glen ez goulenaff ... maz vizif glan ha dianaf* (a rege terrae peto, ut sim pura et sine macula) 132, 16. *maz guillif plen laouenhat mir e guir stat ma croeadur* (ut possim vere gaudere, serva bene parvulum meum) 44, 19. *maz vizimp franc dianc diouz pep anquen* (ut simus liberi, expertes omnis curae!) 28, 21. *maz groahimp apret* (ut faciamus nunc) 14, 15. *em dascorchas doe ... maz off duet pep tu e buhez* (expergefecit me deus, ut redierim totus in vitam) 14, 1. *hon chatal hon aneualet so maru ... mazomp paurisset ... maz eo truant hon auantur* (noster grex, nostra animalia sunt mortua ... ut simus facti pauperes ... ut misera sit sors nostra) 128, 9. 11. *duet eo he pret maz eo ret decedy* (venit tempus eius, ut sit necesse eam decedere) 140, 7. Item *ma*: *ma en bezhif* (ut eum sepeliam) MJ. 152b. Contra vitiosum est: *oll dre maz quis ez punisser* (omnes secundum meam consuetudinem puniuntur; leg. *dre ma quis?*) Buh. 144, 10.

Contraria significatio (nisi) primum efficitur formula cornica MARNAS (nisi est), variata *marnes, mernas* vel contracta *mars* (*mas*), deinde cambr. NAMYN, arem. NEMET, pro quibus substituitur corn. LEMMAN.

Corn. *marnas* (cum formae variationibus): *war pep ol sur marnas ty* (super unumquemque certo praeter te, veniet diluvium), *nynsa den vyth ... then tyr*

sans marnas calef ha iosue (nemo intrabit in terram sacram nisi C. et I.) O. 948. 1880. *marnes drethos vernona nymbyth gueres* (nisi per te, Veronica, non habebo auxilium), *denses marnes dre an luen dvses omma ny sef* (humanitas nisi per plenam divinitatem hic non stabit) R. 2220. 2515. *nyngyw mernas belyny* (non est nisi indignitas) P. 82, 4. *ny welaf vy yth hallan sawye ow bewnans certan mars dre mur our* (non video ego me posse servare vitam meam nisi multo auro) R. 1964. *mars ny a wra ymdenne* (nisi convertimur) O. 226. *mars ef an creys* (nisi id credit), *mars cryst a weres* (nisi Chr. adiuvat) R. 1217. 2312. *mas the wel ym gorthebeugh* (nisi melius mihi respondebitis) R. 47. *nynsough mas dev lorel* (non estis nisi duo errones) O. 1504.

Cambr. *namyn* et arem. *nemet* forma quodammodo concordant cum adverbio hib. vet. *nammá* (p. 614), significatione potius cum hib. *cenmá, cenmithá* (p. 706).

Cambrica exempla: *ny dele ef talu ebedyu namen hunnu* (non oportet eum solvere eb. nisi illud) Leg. 1, 5, 5. *athal eu deulin aphenneu eu dwygoes yr meirch yn purdu. ar meirch yn ganwelw oll namyn hynny* (apices genuum et femorum equorum mere nigri, et equi lividi toti praeterea) Mab. 2, 380.

Aremorica: *en bet ne deux quet nemet poan* (in mundo non est, nihil est nisi dolor) Buh. 16, 16. *ann holl bet nemet se* (totus mundus praeterea) MJ. 68b.

Eadem praepositionis instar cum pronominibus suffixis: *nac eux effet doe en bet nemedouf* (quod non est revera deus in mundo nisi ego) MJ. 177b. *ha nedeux queuzet nemetouf* (nec est afflictus nisi ego) 203b. *en nep guys ma reiouissaf ne ell tra en bet nemetaf* (nequaquam me exhilarare potest quidquam in mundo nisi ille) 188a. *quet gueffret ne deux nemedoch* (una nemo est praeter vos) 206a.

Corn. *lemman* — de quo ut de *namna* (tantum non) cf. p. 621 — saepius transfertur ad significationem lat. *sed* (germ. *sondern*): *kerense cesar ytho ny ȝe lemman belyny* (amor Caesaris vero non erat, sed indignitas) P. 146, 2. *ȝe thu ny goth thys temptye . . . lemmyn prest y honore* (deum tuum non decet te temptare, sed praesto eum colere) 15, 2. *mab den heb ken ys bara nyngeuas oll y vewnas lemmen yn lauarow da, map den hep ken ys bara byth nynieves ol bewnes leman yn lavarow da* (filius hominis non habet omnem suam vitam pane solo, sed in verbis bonis) 12, 2. D. 67.

d. PAN (cum, quando), quae vox conferenda videtur cum coniunctione lat. *quando*, sicut lat. *quinque* est idem ac brit. *pimp*, temporalis potius coniunctio absolute posita cambrice non minus frequens est quam cornice vel aremorice: *pan geissych di vyui keis parth ar india* (quando tu quaeres me, quaere ad Indiam versus) Mab. 1, 273. *aphan deuthum yno. hoffach oed gennyf* (et cum venirem illuc, magis placuit mihi) 1, 6.

Saepe praemittuntur huic coniunctioni praepositiones *o* et *y* (= *di*) iunctae cum articulo (pp. 662. 667), ut oriantur formulae *or pan, yr pan* (ex quo), quae videntur supplendae in *or hynn pan, yr hynn pan* (p. 395): *or pan dotho y hebauc yn emud eny tenno allan* (ex quo posuerit accipitrem in cavea, donec exemerit) Leg. 1, 10, 16. *yr pann yth weleis gyntaf a gereis yn vwyhaf gwr* (ex quo vidi te primum, amavi maxime virorum), *yr pan yth weleis gyntaf mi ath*

gereis (ex quo te vidi primum, ego amavi te) Mab. 1, 264. 273. *yr pan golles y gyuoeth hyt hediw* (ex quo amisit regnum usque hodie) 2, 21.

Oppositae sunt his formulis formulae *hyt pan*, *behet pan*, *bet pan*, significantes terminum, ad quem deducitur aliquid, non minus frequentes, ut in finium descriptionibus L. Land.: *nant y bard nihyt yr guairet hyt pan dyscynn yndour. dour ny hyt y guairet hyt pan discynn y guormuy* (vallem bardi per longitudinem eius deorsum donec descendit in D., secundum D. deorsum donec descendit in G.), *taratyr ny hyt y guairet hyt pan discynn y guy guy nyhyt hit pan discynn yn hafren* (secundum T. deorsum donec cadit in G., secundum G. donec cadit in Sabrinam) 127. *ar hyt ir claud bet pan dyscynn yn lyfni* (secundum fossam donec descendit in L.) 138. *ar ihit bet pann discinn in lecha* (secundum eam, vallem, donec descendit in L.) 231 etc. E Mab.: *dyrnawt arodes y marchawc y walchmei hyt pan troes yr helym y ar y wyneb* (plagam dedit eques in W., donec cecidit, ut caderet, cassis a facie) 1, 25. *botheu agatwant gwres yndunt . . . hyt pan deler yr gorllewin* (lagoenae servabunt calorem in se, donec venietur in occidentem) 2, 225. *hyt pan dywettych di* (donec dicas tu) 2, 213.

Praeterea invenitur cambrica forma *panyw*, quae videtur composita e coniunctione et verbo substantivo, significans lat. *quod*: *ydywedassant wynteu panyw merchet ieirll oedynt* (dixerunt illae filias comitum se esse) Mab. 1, 36. *ac y dywawt y gwr llwyt panyw peredur ae goruuassei* (et dixit vir fuscus, P. esse qui se vicisset) 1, 266.

Cornica exempla: *han ioull henna pan glewas y demptye a brederys* (et diabolus, id cum audivisset, eum temptare cogitavit) P. 11, 1. *pan welas . . an tebell el a vynnas yn ken maner y demptya* (cum vidisset, malus angelus voluit alio modo eum temptare) 13, 1. *pan welaff ow mab* (cum video filium meum) 166, 4. *arluth pan dyffy ȝet pow predery ahanaff gura* (domine, cum veneris in regionem tuam, memento mei) 193, 2. Formulae *a ban* (ex quo), *bys pan* (donec): *ny welys tekke rum fay bythqueth aban vef genys* (non vidi pulcriorem, virgam, per fidem meam unquam ex quo sum natus) O. 1731. *peynys bys pan ve marow* (cruciatus donec est mortuus) P. 2, 4. De formula *kepar ha pan* (pariter acsi) vid. supra (p. 723). Ceterum causalis saepe fit haec coniunctio, cum simplex: *pan theugh mar freth pyc a whyleugh* (quoniam venitis tam violenti, quem quaeritis?) D. 1115. *gouy pan yn gruga* (vae mihi, quod id feci ego!) D. 1434. *ellas vyth pan yu kyllys abel* (eheu, quod periit A.!). *ellas vyth pan ruk cole* (eheu, quod auscultavi!) O. 614. 626, tum composita *aban*: *aba[n] na vynta cresy* (quoniam tu non vis credere), *aban golste worty hy* (quoniam tu auscultasti illi, Evae) O. 241. 269. *ny strechyaff pell a ban nages a wothfe ȝeugh paris as gurelle gwell* (non tardabo diu, quoniam non est qui sciat eos vobis parare melius) P. 158, 4.

Aremorica: *ni hoz desquo pan vezo pret* (docebimus vos, cum erit tempus) Buh. 112, 19. *pan oa en couvy* (cum erat in convivio) MJ. 4a. *pan oa dastumet cusul an princet* (cum esset convocatum consilium principum) 16b. *pan voe debret . . . an oan* (cum esset esus agnus) 19a. *pan lavaras* (cum dixit) 30b. Praecedente *a*: *aban eu laquaet* (ex quo positus est, in carcere) 216a. Frequenter haec particula simplex vel condicionalis fit vel causalis: *pan gouzafen*

garu an maru yen (si paterer crudeliter mortem gelidam) Buh. 40, 5. *pan marvhenn crenn* (si morerer protinus) MJ. 218 a. *pan dlehen mervell* (si deberem mori) 63 a. *pan vihes chomet* (si mansisses) 213 b. *pan querhet* (si vultis) 48 a. *pan eu huy hep muy quet* (quoniam estis, q. es tu per te ipse) 31 b. *me yel cren pan off quemennet* (ibo illico, quia sum iussus) Buh. 122, 13. *deompny pan aedy pardon* (eamus nos, quia est remissio) 52, 10. 11. Idem significatur forma breviore PA: *pa en pethenn* (si eum orarem) MJ. 74 b. *pa em sentent* (si me sequantur) 177 a. *drouc graet voe pa naz voe an moen* (male factum erat, quoniam non habuisti opes) 120 b. *ioae ameux hel pa oz guellaf* (gaudium habeo largum, quod vos video) Buh. 184, 20. *oll ny aiel ... pa hon goulen* (omnes ibimus, quia nos poscit) 140, 2. 5. *mez supli net bed an rector duet poz peder* (rogo te sincere, ad rectorem veni, quia flagitaris; = *pa oz*) 122, 7. Cambrico *panyw* respondere videtur arem. *penaux* (quod) MJ. 21 a. 54 b. 195 b, etsi alias idem est interrogativum (quid? quomodo?) 199 a. 24 a.

e. CAN (quia; nam, enim): *can buost yn ormes yn gyhyt ahynny mi awnaf na bych byth bellach* (quia fuisti monstrum hucusque, ego faciam ne sis omnino amplius) Mab. 1, 272. *kan nys gollynghy yr hynny mi a rodaf it pedeirpunt ar hugeint* (quia non dimittes eum, murem, pro hoc, ego dabo tibi 24 libras) 3, 159. *ydiolchaf y duw kaffel gwas kyndecket a chyndewret athi. kan ny cheueis y gwr mwyhaf a garwn* (gratias ago deo, quod accipio iuvenem tam formosum et strenuum quam te, quoniam non accepi virum quem maxime amabam) 1, 276. *hyt hediw ydwyfi yn darparu gwled ytti. kan gwydwn ydout ti ymkeissaw* (usque ad hunc diem sum parans epulas tibi; nam sciebam te venturum me quaesitum) 1, 25. *drwc uu gan arthur kyfaruot a chei y gofut hwnnw. kanys mawr y karei* (doluit A., accidisse Caio malum illud; nam valde eum amabat) 1, 258.

Eiusdem forma aucta CANYS (addito, ut videtur, verbo substantivo): *kanys gwell yw gennytti. menegi ohonafi ytti dy afles noth les mi ae managaf itt* (quia magis placet tibi, monstrari a me tibi incommodum tuum, quam commodum, ego id monstrabo tibi) Mab. 1, 6. *drwc yw dy anyan. achanys vy lles i ydoedut ti yny uenegi im. manac pa ffordd vei hynny* (malus est sermo tuus, sed quia eras in eo ut commodum meum monstrares mihi, monstra quomodo sit hoc) 1, 19.

Idem significatur coniunctione MEGYS (cf. *amal* p. 733): *agafi gennyt ti gennat yuynet att y uorwyn draw y ymdidan ahi. megys ardidawl y wrthyt ygwelaf* (egone accipiam a te veniam eundi ad puellam illam ad colloquendum cum ea? quoniam remotam a te eam video) Mab. 2, 45.

Cornice et aremorice idem significatur alio modo, ut praepositione *rac*, cuius exempla infra sequentur.

f. KYN, KYT (quamvis): *ac ymgyrchu aorugam. achyn bei drut hynny. ny bu hir yni ymbyrrywyt i* (et concurrere coepimus, et quamvis esset validum illud, non fuit diu donec deiectus sum) Mab. 1, 9. *gordercha hi. kyn nyth vynno* (ama eam, etiamsi te nolit) 1, 238. *achyt dywettit uot porthawr ar lys arthur. nyt oed yr vn* (et quamvis diceretur, esse portarium ad aulam A., non erat quisquam) 1, 1. *amenegi y mae idaw bot yn well idaw treulaw blodeu y ieuenctit ae dewred ynkynnal yderuyneu ehun. noc yn twrneimeint diffrwyth kyt caffo clot yndunt* (et demonstrare ei, esse melius ei impendere florem iuventutis et vir-

tutem suam ad defendendos fines suos ipsius quam ad torneamenta infecunda, quamvis accipiat gloriam in eis) 2, 29. Scriptio *ked* in Leg.: *ked deker treys arney* (quamvis inferatur vis ei), *ked as guato ef* (quamvis id negaverit) 2, 1, 80. 4, 9; *kyd*, *kid* in libro nigro Caerm.: *kyd karhwiue morva. kyd carhuiwe morua* (quamvis amem ego litus), *kid y lleinv keudaud* (quamquam implet cavitatem, aqua) carm. 34.

Cum negatione *kany*, *keny*: *athydi amgwely i kany welwyfi dydi* (et tu videbis me, quamvis ego non videam te) Mab. 1, 14. *keny deleho kyd uuyta ac ef. ef adele kyd evet* (quamvis non debeat una edere cum eo, debet una bibere) Leg. 1, 9, 18. Sed etiam *kyny*: *oed digawn odrwc ... ynni ... kyny delewch chwitheu* (satis erat mali ... nobis .., etiamsi non venissetis vos) Mab. 2, 242. Qua forma alias significatur *ut non*: *nyt af y wrthyt kyny wnelwyf* (non ibo a te quin faciam) 1, 253.

Cornicae formae *kyn*, *ken*: *gans an ioul kyn fy temptys* (a diabolo quamvis tempteris), *ganso kynfes tewlys te a yll sevel arte* (per eum quamvis sis deceptus, potes surgere denuo) P. 22, 1. 4. *Ihûs a ve hombronkis ... kyn ȝo du* (I. est ductus, quamvis esset deus) 163, 4. *kyn nagoff den skentyll ... lauaraff ȝys* (quamquam non sum vir sapiens, dicam tibi) 8, 1. *kyn fallens ol me a veth ... yth seruys* (etsi omnes cadant, ego ero in servitio tuo) 49, 1. *kyn fe terrys* (etsi frangeretur, templum) D. 354. *ken nagof gvyw* (etsi non sum dignus) D. 481. *ken teffo yges golok* (etsi veniat in conspectum vestrum) R. 1861. *kynseth an dreyn yn y pen* (quamquam penetrarunt spinae in caput eius) R. 1013. Interdum addito *mar*: *kyn fe y cleues mar bras* (quamvis magnus esset eius morbus), *kyn fe mar cref* (quamvis fortis sit) R. 1660. 1787.

Aremorica exempla non inveniuntur nisi forte cum negatione *quen na*, diversae significationis: *bizhuyquen ne louenaf dre nep croeadur ... quen nen guelaf* (nunquam delector ulla creatura, nisi eum video) MJ. 187b. *na ne antreo penn enhy ... quen na satisfiher dre ma marv garv da doe an tat* (nec quisquam intrabit, nisi deo patri satisfactum erit morte mea crudeli) 36a. *quen nouz be entroch brassoch fez* (nisi habebitis inter vos maiorem fidem) 62b. *quen nen guylif ne grif net* (donec eum videam, non faciam, non credam) 200a. *eno gueneompni ez vihet quen na clevhet* (ibi nobiscum eritis, donec audietis) 162a. *hac ef a manas en bez ... quen na daczorchas* (et ipse mansit in sepulcro, donec resurrexit) 156b.

Contra aremorice illius particulae loco substituitur aut simplex *pan* aut formulae compositae *nac — mar* (supra p. 724), *peguement pennac* ('quamlibet, quamvis') Cath., vel transumptum *non obstant*: *non obstant ne douf quet hetus* (quamquam non sum audax) MJ. 158a. *non obstant diblas em casont* (quamvis acerbe me oderint) 139b.

g. HAGEN (attamen, tamen) cambrice: *nyt oed yr vn porthawr. Glewlwyt gauaelawr oed yno hagen ar ureint porthawr* (non erat quisquam portarius, in aula A.; attamen G. erat ibi in munere portarii) Mab. 1, 1. *pwy bynnac a vynno ennill clot ... ef aekeiff yno .. arynnei hagen arbennicrwyd clod ac etmyc. gwnn y lle y kaffei* (quicunque volet adipisci gloriam, ... accipiet eam ibi, .. qui velit tamen primatum gloriae et honoris, scio locum, ubi accipiat) 1, 284.

Arem. HOGEN: *nep an re so quen neant mazeo truant ma auantur*

hogen vn tro me yelo sur beden prellat (nemo est tam nihil quam misera est sors mea, ibo tamen semel certe ad praelatum) Buh. 192, 11. *pep tro te vezo poan . . . hoguen doe roen tir a miro* (semper tibi erit dolor, attamen deus rex terrae cavebit tibi) 6, 25. *hoguen ma cafhymp ny lyen* (ubi tamen inveniemus nos linteum?) MJ. 154b.

Cornicum huius vocis non inveni vestigium, etsi a Llwydio proponitur eadem quae cambrica forma. Contra aliquoties extat formula composita BYTEGYNS (= *byth dhe gyns*, utique potius?) vel *betegyns*, *bytygyns* (nihilo minus): *bytegyns reys yv cregy* (nihilominus oportet credere) R. 1016. *eragafyn betegyns c̄st vn ger ny leuery* (contra eos nihilo magis Christus ullum verbum dicebat) P. 96, 4. *betegyns ger ny gewsy* (tamen non dicebat verbum) 114, 2. *betegyns te ny sconyth* (nihilo magis tu recusas) 120, 4. Atque insuper praemisso *sav* (modo, tamen): *sav bytegyns pan yth welaf bos hep hyreth my ny allaf* (sed nihilo minus, cum te video, esse sine desiderio ego non possum) D. 3175. *saw bytegyns ragon ny cryst a vynnas mos yn pry* (nihilo tamen setius nostra causa Chr. voluit abire in lutum), *sav bytygyns cresough why* (nihilo tamen setius credite vos) R. 980. 1300. Propria particula adversativa cornica est *mes* (sed) D. 1273. P. 54, 3. 82, 3, vel *mas* (cf. gall. hod. *mais*?) 47, 2. 51, 1. 201, 4.

h. NOC, NO (quam, post comparativum) analogiam sequens coniunctionis copulativae: *yn vwy yn da noc ydywedassei. noc ydywawt* (maius aliquanto quam dixerat, quam dixit) Mab. 1, 9. 12. *hyn gwr wyt agwell ymdidanwr no mi* (maior vir natu es et melior narrator quam ego) 1, 2. *llawenach y nos honno nor nos gynt* (laetius hac nocte quam nocte praeterita), *glassach nor ffenytwyd* (viridior quam pini) 1, 7. 10. De significatione lat. *tam — quam* vid. supra (p. 722).

Cornica particula comparativa differt, quae est aut YS, ES (*eys*): *whekke ys mel* (dulcius quam mel), *gueth os ys ky* (peior es quam canis) R. 144. 2026. *ny fyth ken ys da* (non erit tibi aliud nisi bonum) O. 718. *by ny geusy ken ys wyr* (non dicebat quidquam aliud nisi verum) R. 1195. *tecke ys houl* (pulcrior quam sol) P. 226, 4. *moy ys eȝow . . . a beghas* (magis quam Iudaeus peccavit) 145, 3. *ken mygtern ny venyn ys Cesar caffos neffre* (alium regem nolumus unquam accipere nisi C.) 148, 4. *moy es dev* (maior quam deus) O. 219. *moy yw arluth es spencer* (maior est dominus quam dispensator) D. 802. *mar keus ken es guyryoneth* (si loquitur aliud quam veritatem) D. 1468. *myl weth a uyth an dyweth . . . ha hakcre es an dalleth* (milluplo peior erit finis et turpior quam initium) R. 350. *tekke alter . . . es del vs genen* (pulcrius altare quam est nobiscum) O. 1179. *ken mam neffre es hyhy te na whela* (aliam matrem noli unquam quaerere nisi hanc) P. 198, 4. *hacre mernans certan eys emlathe y honan ny gaffe den* (turpiorem mortem certo quam interficere se ipsum nemo invenerit) R. 2073. *kyns ys* (antequam) fq. vel *kyngys* (id.) D. 324 etc. — aut forma pleniore AGES, AGIS: *me an dreha . . . teke ages kyns* (erigam id pulcrius quam antea), *guel yv vn den the verwel ages ol an bobyl lel the vos keyllys* (melius est unum hominem mori quam omnem populum fidelem perire) D. 348. 447. *moy ages myl vyl enef* (plus quam millies millenae animae) R. 141. *benen a welte the flogh myl wyth dyghtys ages bregh gans nep mylgy* (mulier, videsne tu filium tuum milluplo peius tractatum quam taxonem per ullum molossum?) D. 2926. *gweth agis cronek* (peior quam bufo) P. 47, 4. *moy agis gauel tredden* (maior quam cap-

tura trium hominum) 237, 2. Utrique formae sicut praepositionibus suffiguntur pronomina personalia: *nag us ken dev agesos* (quod non est alius deus nisi tu) R. 2477. *ken arluth agesso ef nyn gorthyaf* (alium dominum nisi illum non adorabo) O. 1789. *ken agesough* (aliter ac vos), *ken agesough why* (alii quam vos) O. 2357. 2490. *y fynnaf vy mos pella esough* (volo ego ire longius quam vos) R. 1299.

Aremorica particula cornicae respondens EGET: *guell ve dif meruell hep dellit eguet dren sceurt lit acuitaff* (melius esset mihi mori sine delicto quam hoc modo iram contrahere) Buh. 40, 8. *muy eguet en croeadur* (magis quam in creatura) MJ. 27a. *quent eguet an dez* (prius quam dies) 218a. *quent eguet tremen dez guener* (priusquam praeteribit dies Veneris) 80a. *guell eu pep quentel madaelez eguet fez* (melior esset certo bonitas quam facies) 107b. Forma contracta: *muyguet den az disquiblyen* (magis quam quisquam e discipulis tuis) 57b. *muyguet den certen nep heny* (magis quam homo certo quisquam) 93a. *pan vent y muyguet gabriel* (etiamsi illi essent maiores quam G.) 187b. Ante verbi formas cum negatione: *hoaz me a gray . . . muy a reux eguet nameux graet* (etiam plus mali faciam quam feci) 119b.

Eidem sicut cornicae coniunctioni suffiguntur pronomina personalia: *quent eguedofme* (prius quam ego) MJ. 35b. 37b. *brassoch a pep tu eguetoff* (maior undique, omnibus numeris, quam ego) Buh. 74, 23. *ne caffet quet guell eguedoff* (non inveniatur melior me) 84, 4. *brassoch vezo net eguedot* (maior erit revera quam tu) 88, 19.

Pro eadem tamen (sicut hodie) interdum substituitur praepositio *evit*: *goaz eguyt* [vl. *euyt*] *con* (peiores quam canes) MJ. 234b. *muy eguidoff* (maior quam ego) Buh. 78, 11.

i. AMAL (ut, sicut; hib. *amal*) in uno exemplo cambrico servatur: *amal itercludant* (gl. ut subigant, cernis) Cb. 32. Praeterea semper invenitur forma curtata MAL, iam in vetustis finium descriptionibus ut in L. Land.: *maliduc* (i. e. *mal i duc*, ut ducit, fluvius, lacus etc., i. e. secundum fluviumetc.) fq. *ac ual y mae mynych* (et ut fit saepe) Mab. 1, 235. Saepius transfertur ad significationem temporis (*ut* cum perf. ind.), praesertim in formula frequenti *ac ual*, novam narrationis partem inchoante, in Mab.: *ac ual yd oed walchmei diwarnawt . . . edrych aoruc* (et cum esset W. aliquando . ., vidit), *ac ual yd oed owein diwarnawt yn bwyta . . . nachaf uorwyn yn dyuot* (cum autem esset O. aliquando cenans, ecce puella veniens) 1, 21. 26. Eadem cum coniunctivo (= lat. *ut*): *ac mal y crettoch doet un ar uyndwy ysgwyd i yma ohonawch* (et ut credatis, veniat unus in umeros meos huc e vobis; = arem. *maz*, corn. *may*) Mab. 2, 234. *mal y gallei yrru lletrith arnadunt ahut* (ut posset conicere imaginem super eos et simulacrum) 2, 214.

Contra eadem vis comparativa inest in MEGYS: *ti awely ystrat megys dyffrynn mawr* (videbis planitiem ut magnam vallem) Mab. 1, 7. De alio huius coniunctionis usu vid. supra p. 730.

Corn. AVEL: *avell du y fethyth gurys* (sicut deus fies) P. 6, 4. *avel brathken aga dyns orto y a theskerny* (sicut molossi suos dentes adversus eum nudabant) 96, 3. *pedyr cst a holyas abell avel un ownek* (Petrus Chr. secutus est e longinquo ut timidus) 77, 2. *y fyeugh yn surredy yn erna avel dewow* (essetis

certo tunc sicut di) O. 178. *avel seruont ow servye* (sicut servus serviens) D. 804. *yn ruth avel gos* (ruber sicut sanguis) R. 2500.

Arem. EVEL: *bout pen ysel evel dall* (esse capite demisso ut caecus) Buh. 4, 24. *euel vn foll an oll ez em collez* (ut stultus omnino te perdes) 72, 2. *evel quy dimez* (sicut canis impudens) MJ. 16b. *evel am eux plaen ordrenet* (sicut plene constitui) 20b. *evel oz eux aman hanvet* (sicut hic nominastis) 40b. Frequens est loquendi formula *euel hen*, *eual hen* (ut hoc, i. e. sic, ergo) Buh. 66, 10. 126, 21. 140, 5. 184, 18. 188, 15. *euelhenn* ('sic') Cath. *evelhenn* MJ. 33b. 157a. *evelse* 35b. 54b. 139a. Ante verbi formas saepius additur *maz*: *evel mazedy en lyzer gant hon prophedet scryvet sclaer* (sicut est in litteris per prophetas nostros scriptum clare) 205a. *evel maz eu scaf ho afvi* (ut est celeris eorum invidia) 22a. De tempore: *evel ma en guelas* (ut eum vidit) 102a. *evel maz marvas* (simulac mortuus est) 144a.

2. Coniunctiones nominales efficiuntur nominibus aut per se positis, ut cambricis: *lle*, *pryt*, *achaws*, quibus addi poterunt praepositiones nominales *herwyd* et *hyt*, aut praepositione praemissa ut *awr*.

LLE (locus) absolute positum significatione causali: *am uenegi ohonafi ytti dy les. lle nys metrut dy hun* (propter monstratum a me tuum commodum, cum tu ipsa id non cogitares) Mab. 1, 19.

PRYT (tempus) item absolute positum significatione causali: *pyderw ytti pryt nat atteppych y neb hediw* (quid accidit tibi, cur non respondeas cuiquam hodie?) Mab. 1, 18. *pa uedwl yw dy teu di pryt na bwyttehych* (quae est meditatio tua, quare non manduces?) 2, 63.

ACHAWS (causa): *galw o arthur ar gyndelic kyfarwyd . . . achaws nyt oed waeth kyfarwyd yny wlat nys rywelsei eiryoet noc yny wlat ehun. galw gwrhyr gwalltawt ieithoed. achaws yr holl ieithoed awydyat.* (evocari ab Arthuro C. C., quia non erat peior ductor in ea terra quam nunquam vidisset, quam in sua ipsius terra. Evocari G. G. i., quia omnes linguas sciebat) Mab. 2, 214.

AWR (hora) cum praepositione *yr* conferendum formulae *yr pan* (ex quo): *yr awr y kenych ef aa y nywl ymeith* (ab hora, qua cecineris eo, cornu, abibit nebula), *ac yr awr y rodes unllef arnaw. yd aeth y nywl ymeith* (et simulac dedit unum sonitum eo, abiit nebula) Mab. 2, 65. 66.

Cornicae coniunctiones frequentioris usus prodeunt ex nominibus *del* et *er*; sed conferendae sunt praepositiones nominales *drefen*, *bys*.

DEL (= cambr. *delw*, hib. *delb*) — quod principio substantivum esse patet ex aliis formulis: *yn delma*, *y della*, *yn ketelma* (hoc modo) P. 14, 1. 193, 1. 259, 2. *yn ketella* (eodem modo; = *yn keth del ma*) 170, 2 — coniunctionis instar aut simplex adhibetur aut compositum. Simplex *del* (ut): *nynsyw den fur del gresa* (non est vir sapiens, ut credo) D. 216. *ny an tregh del leuereth* (scindemus id, ut dicis) O. 2533. *del redyn* (ut legimus) P. 204, 3. 206, 2. *c̃st del arse* (sicut Christus mandaverat) 199, 2. *yn vrna fatell vye am bewnans del yw scrifys yn lyffrow* (tunc quomodo esset de vita mea, sicut scriptum est in libris?) 73, 2. *del vynny* (sicut voles, si vis) O. 2201. *del ym kyrry*, *del ym kerry* (si me amas) O. 537. 2218; saepius praecedentibus adverbiis ut *par*, *kepar*, *mar*, *maga*: *par del won* (sicut scio) P. 8, 1. *kepar del ves*, *kepar del ve* (sicut fuisti, sicut fuit) 192, 1. 247, 2. *mar scon del yn guylly* (simulatque eum videbis) R.

1694. *maga town ty del woȝye* (tam profundum iusiurandum, quam sciebat) P. 85, 8 *maga tek del rebye* (tam pulcrum quam fuerat) 71, 4. Praemissae *ha* vel *ys* exempla vid. supra.

Compositum *kettel* (*kettyl*) de tempore ut, simulac): *kettel tersys an bara* (ut fregisti panem), *kettel thueth er agan pyn* (simulac venit ad nos) R. 1318. 1329. *kettyl yngeffo an bay* (simulatque acceperit osculum) D. 986.

ER (hora) subst. potius quam praepositio messe videtur in formula composita *erna* (dum, donec), cuius alteram partem patet esse negationem *na, nag*, a negativis fere sententiis pendente: *neffre marseth ahanan er nan prenny yn felen* (si unquam hinc abibis, donec id solvas atrociter), *na hethens nefre er na carwo* (ne desinant unquam, donec moriatur). *er na wrello tremene venytha na wreugh hethy* (donec decedat, nolite unquam desistere) O. 2653. 2678. 2695. *ny thueth an prys er nagyllyf then nef* (non venit tempus, donec eam ad caelum) R. 878.

Aremorice ut coniunctio nominalis saepius adhibetur substantivum *goall* sequente negatione; praeterea conferatur praepositio nominalis *hervez*.

GOALL (malum) — ut cum infinitivo praepositionis instar: *goall bout fier* (quia non eram audax; cf. gallican. *faute de*) MJ. 196b — sic cum negatione coniunctionis loco adhibetur: *goall nen cafaf ez marvaf pront* (si non invenio eum, morior statim) 188a. *ez marvaf yen goal nen guelaf franc* (morior gelide, si eum non video liberum) 193b. *goall nen queffont ez int spontet* (si eum non inveniunt, perterrentur) 215b; ac praemissa praepositione: *a goall nen cafaf* (quia eum non invenio) 217a.

Ad has accedit communis utrique dialecto transumpta vox gallicana et anglica *sauf, save* (salvo, excepto, modo).

Corn, SAV, SAW varie versa significatione: *ny hynwys thym saw pedar* (non nominavit mihi nisi Petrum) R. 916. *saw pedyr êst a holyas* (modo P. Christum secutus est) P. 77, 2. *sav me war lergh drehevel as dyerbyn dyougel* (sed ego, postquam resurrexero, eos conveniam certo) D. 896.

Arem. SALV (dummodo): *deoch renther ... salv ez renthet ... deompny Joseph ab Arimathia* (vobis reddetur, modo reddatis nobis I. A.) MJ. 220a. *ne rest quen nemet servichaf quentaf pret salv ez vech ycez asezet* (nihil relinquitur nisi ut ministretur celerrime, modo etiam consederitis) 7b. *ny a scohe cref ha devry salv ez vemp ny licenciet* (pulsaremus fortiter et strenue, modo permitteretur nobis) 72b.

i 3. Coniunctiones quae sunt principio praepositiones: *o, am, yr, tra, kyn, gwedy* etc., interdum servantes naturam praepositionum sequente infinitivo verbi. Saepius forma relativa particulae negativae, si adest, indicat omissum pronomen demonstrativum *hynn* (p. 392). Exempla cambrica praemittam ut frequentiora.

O ante consonas, ante vocales et interdum ante consonas OS, OR, OT e primitiva significatione (ex quo) transgressa in significationem coniunctionis condicionalis: *offoy di racdaw. ef ath ordiwed. os arhoy dithev evo. athi yn uarchawc. ef ath edeu yn bedestyr. ac ony cheffy di yno ofut. nyt reit itti amofyn gofut travych vyw* (si tu fugies eum, ipse te vincet, si expectaveris tu eum eques, ipse te dimittet peditem, atque si non ceperis tu ibi angorem, non opus est tibi

quaerere angorem quamdiu eris vivus) Mab. 1, 8. *o bei gares itt goreu kargwreic oedyt. o bei orderch itt goreu gorderch oedut* (si esset amica tibi, optimus amator esses, si esset sponsa tibi, optimus sponsus esses) 1, 14. *ac or byd da gennyt ti arglwyd mini aaf y edrych... ac os uelly y byd mi aarchaf idaw* (et si placebit tibi, domine, ego ibo visum..., et si ita erit, ego rogabo eum) 1, 259. *os byw uydafi ... ti aglywy chwedleu odianghaf... ordianghafi or twrneimeint... onidianghaf inheu* (si vivus ero, .. tu audies nuntios, si evasero, .. si evasero ego ex certamine, .. si non evasero) 2, 12. 16. *ot ey y honn ny deuy dracheuyn byth* (si hac ibis, via, nunquam reverteris) 2, 62. *meuyl ymi heb hi ot yfaf i diawt yny hyno ynteu* (dedecus mihi, inquit ea, si bibo ego potum donec bibat ille) 2, 59. *ot archei ereint idaw peidaw ar gware hwnnw. ef abeidei oyth yullawen ac ef* (si iussisset eum Ger. finem facere ludi huius, ipsi libenter prorsus finem fecisset eius) 2, 63. *ti agwyr dy ty aeill dial owein orllas. neu y rydhau ot ydiw ygkarchar. ac os byw y dwyn gyt athi* (tu et viri domus tuae qui possunt ulcisci O. si occisus est, aut eum liberare si est in carcere, et si vivit, eum adducere tecum) 1, 22

Idem fere quod simplex coniunctio significat formula *oderuyt, oderuit, oderuid* (si factum est; comp. *dar-byd*) frequentissima in Leg. sequente infinitivo ut: *o deruit ydin rodi mach yarall* (si accidit viro ut faceret vadimonium alii) 2, 6, 31.

AM (*ym*), GWRTH (circa, propter quod; i. e. quia, quod): *paham heb yr hi. am nat wyt ynenryded dyn* (cur? dixit ea. quia non es homo satis honestus) Mab. 2, 10. *pauedol yw y teu di. medylyaw am na wn pa le ydaf heno* (quae meditatio est tua? meditatio, quod nescio, quo eam hac nocte) 2, 13. *duw awyr ym nat wrthyt ti ydym dristui* (deus scit non contra te nos esse tristes) 1, 33. *wrth nat atwaenat neb yny dref mynet aoruc yr henllys* (quia neminem norat in urbe, ire coepit ad aulam vetustam) 2, 12.

YR (ad quod? i. e. quamvis): *mynet serch y uorwyn yn ympob aelawt idaw yr nas gwelsei eiryoet* (venire amor puellae in omnem animum eius, quamquam non eam viderat unquam) Mab. 2, 199.

TRA (trans quod; i. e. quamdiu, donec): *tra wyf vyw* (quamdiu ero vivus, faciam) Mab. 1, 37. *ahi auu wreic traau vyw hi* (et ea fuit uxor eius, donec fuit viva) 1, 36. Additur per pleonasmum *hyt*: *hyt tra vont hwy yn y lle kadarn hwnnw. nydaw gormes y ynys prydein* (quamdiu erunt in loco hoc firmo, non accidet miseria insulae Britanniae) Mab. 3, 302. Fit haec interdum etiam condicionalis: *ti a geffy nawd tra uych yn dywedut* (tu habebis gratiam, si dixeris) Mab. 1, 271.

CYN (ante quod; i. e. antequam): *achyndristet oed bop dyn yno achyn bei agheu* (tam tristis erat quivis ibi, uti antequam erat mors, i. e. ut ante mortem) Mab. 1, 33.

GWEDY (postquam): *guedy ganer emab* (postquam natus fuerit filius) Leg. 2, 1, 34. *gwedy na welont hwy dydi drwc vyd gantunt* (postquam non viderint illi te, aegrum erit eis) Mab. 1, 14.

His coniunctionibus adnumeranda videtur cambr. YNY (donec; e praep. *y* cum negatione? cf. corn. *erna*, arem. *quen na*): *aegolchassant yny yttoedynt gynwynet ar dim gwynnaf* (et ea laverunt, arma, donec erant aeque alba ac res

maxime alba) Mab. 1, 4. *kymer y fford uchot. yny delych yr koet* (sume viam sursum, donec veneris ad silvam) 1, 6.

Addimus duas praepositiones nominales:

HERWYD (secundum quod; i. e. ut): *aherwyd y dyweit y kyuarwydyt* (et ut dicit historia) Mab. 3, 216. — et HYT (donec;* cf. supra *hyt pan*, *hyt tra* pp. 729. 736) cum negatione *na* (ut non, ne): *mal y gallei yrru lletrith arnadunt ahut. hyt nas gwelei neb wynt. ac wyntwy awelynt pawb* (ut posset imponere imaginem ipsis et simulacrum, ne quisquam videret ipsos, et ipsi viderent unumquemque) 2, 214.

Cornicae et aremoricae praepositiones pauciores per se adhibentur tanquam coniunctiones, quaedam addita particula alia.

Cornicae. A (cambr. *o*) condicionalis: *a pe yn della ve neffre ny vean fethys* (si ita esset, nunquam superatus essem) P. 73, 1. *a pe ow thus ȝewy nym delyrfsens yn delma* (si esset populus meus, non tradidissent me vobis hoc modo) 102, 2. Eiusdem exempla exclamantis servato *s* (*ss*), bis vel ter *es* vel *ys* scriptae, ante verbi substantivi formas vid. supra p. 549. Haud raro eidem coniunctioni praemittitur *mar*, ut oriatur particula composita MARA (modo coniuncta, modo separata scriptione): *mara keusys*, *mara kewsys* (si dixi) P. 82, 1. 3. D. 1271. 1273. Plura tam huius particulae quam simplicis *a* exempla vid. supra pp. 190. 549.

DRE (dum) semper in compositione HEDRE (cf. cambr. *hyt tra*): *hedre vons y ow plentye ihūs yn dour a scryfas* (dum accusabant ii, Iesus in solum scripsit) P. 33, 3. *hedre veyf byo*, *bew* (dum ero vivus) D. 847. 1020. *hedre vyma ov pygy* (dum precans ego ero) D. 1013. *hedre vy yn beys gynen* (quamdiu eris in mundo nobiscum) D. 730. *hedre vywy* (dum vives) O. 243.

RAK, RAG (propter) causalis: *dreȝough why beȝens leȝys rag yn no me ny gaffe scyle vas may fo dampnys* (per vos occidatur, nam in eo non inveniebam causam bonam, cur condemnetur) P. 142, 3. 4. *te yw dall rag genen cregis neb es den glan yw a begh* (es caecus, nam nobiscum suspensus qui est, vir purus est a peccato) 192, 2. *rag an la[h]ys ȝynny es a vyn y dampnye porres* (nam leges, quae nobis sunt, volunt eum damnare protinus) 32, 3. Cum negatione: *rak ny allas den yn beys anotho gul defnyth vas* (nam non potuit quisquam in mundo ea, arbore, uti bene) D. 2547; sed etiam: *rak na fues kyns lymmyn fur* (quia non fuisti adhuc sapiens) D. 1194. *rak nan guela* (quia non video eum) R. 865.

Eadem sequente *may* significans lat. *ut*: *grussons cusyll nago vas rag may fo ihūs diswrys* (fecerunt consilium, quod non erat bonum, ut I. perimeretur) P. 31, 3. Contra cum negatione: *rak na vy gy yn awher* (ne sis tu in sollicitudine) R. 474.

KYNS (prius) sequente *del* uno exemplo illustrari potest: *eua kyns del vy serrys my a wra ol del yvnny* (Eva, priusquam, potius quam irascaris, omne faciam sicut voles) O. 245.

Addendae sunt praepositiones nominales *drefen* et *bys*.

* Servata significatione loci: *dwyn dy agclot ti awnaf hyt y bu dy glot* (portabo tuam infamiam, quatenus fuit gloria tua), *hyt y sych gwynt. hyt y gwlych glaw. hyt y treigyl heul. hyt yd amgyffret mor. hyt yd ydiw y dayar* (quoad siccat ventus, q. humectat pluvia, q. volvitur sol, q. circumfluit mare, quatenus est terra) Mab. 2, 204.

DREFEN (quia), saepius praepositionis vice fungitur, ut cum infinitivo constructa, coniunctionis instar posita in his exemplis: *drefen mar mur yv ow ras* (quia tanta est mea gratia), *drefen na fynnyth crygy* (quia non vis credere) R. 121. 1106.

BYS (usque, p. 697) nunquam sola, sed aut cum *pan* coniuncta (p. 729) aut cum coniunctione relativa *bys may* (donec): *bys maythyllyf yn ow gulas* (donec intrem in regnum meum) D. 726. *bys mathyllyf vy the nef* (donec eam ego ad caelum) R. 182. *bys maythello* (donec eat) R. 135.

Aremoricae. DRE (per) forma simplici raro sola invenitur: *dre moa meur a guez dellezet* (sicut multifariam merueram) MJ. 119a. *dren deveux dellezet* (sicut id meruit) 100b. *dren lavaras, dren leverez, dren lyvirit* (ut id dixit, dicis, dicitis) 104a. 142b. 162a; plerumque coniungitur aut cum particula *ez*, saepius contracta DREZ (dum, quamdiu, ut): *dre ezou lavaret* (ut dictum erat) MJ. 194a. *dre ezoa raeson* (sicut erat ratio) 173a. *drezedy scrivet, drez eu scryvet* (ut scriptum est) 30b. 207b. *drez guillif put* (dum potero durare) 33a. *drez vizimp beo* (quamdiu erimus vivi) Buh. 52, 15. *drezoa deffri proficiet* (ut erat certo praedictum) 184, 6; aut cum particula *maz*, reddens lat. *quia* (i. q. supra *dren pez maz*): *dre maz eo den bras hac a stat* (quia est vir insignis et nobilis, sit benedictio) Buh. 98, 27. *en hoz quenet enem hetaff dre maz ouch merch huec, a hegar* (tua pulcritudine delector, quia es puella dulcis et amabilis), *gant brut hoz saludaff . . . dre maz ouch vaillant ha santel* (cum studio te saluto, quia es gravis et sanctus) 38, 9. 178, 3. *ez gourchemennaf affet dre mazoa vaillant ha santel* (iubeo firmiter, quia erat gravis et sanctus) 210, 5. Saepius vero sensum temporalem servavit forma composita HER DRE: *her dre bevif* (quamdiu vivam) MJ. 182a. *her dra bezif* (v. l. *dre vizif*) *beu* (id.) 100a. *her drezoa beu* (quamdiu vivebat) 159b. 188b. *her dre quifif spacc* (quamdiu inveniam spatium) 160b. Hodie *eñdra, eñdra ma*, sed trec. *endra ma*.

Idem significantis ENTRE unum exemplum invenimus: *hennez ne ve quet competant ez vech huy hep compassion entre bathe* (v. l. *pathe*) *ma passion* (istud non esset idoneum, ut essetis vos sine compassione, quamdiu maneret passio mea) MJ. 39a.

RAC sicut cornica praepositio eadem: *mecher no neux quet a roedou rac voar an placc gant an chacc man donet a duy bras ha bihan* (opus non habemus retibus, nam in hunc locum per canes hos venturae sunt magnae et parvae, ferae) Buh. 32, 14—16. *reit en mat oz benigaden rac dreist pep pen hoz goulener* (date bene vestram benedictionem, nam supra quemque vos poscimini) 122, 9. *rac dre crees ez opressat* (nam per violentiam oppressa est) 46, 3. *rac nen cafaf quet* (quia non invenio eum) MJ. 217a. Item fere *rac maz* (quia): *distro vn tro ouz an brois rac maz int scuiz stancq gant langour* (revertere semel ad habitatores terrae, quia sunt defessi aegre languore) Buh. 190, 26. *maruaillou so duet . . . rac mazoa homan leanes santes* (miracula sunt facta, quia haec erat monialis sancta) 46, 1. *rac mazout . . . ma car quer* (quia es amicus meus carus) MJ. 153a. *rac mazout a adam lamet* (quia ex Adamo ortus es) 65a. Contra *rac na* (ne): *rac na ve transportet tam e corff* (ne transportetur eius corpus), *rac na coezhent y en muy blam* (ne incidant illi in maius dedecus) MJ. 169b.

EGUIT (p. 690) sequente *maz* reddens lat. *ut*: *eguit maz duy dezaf squient ... deomp en hent* (ut redeat ei conscientia, abeamus) Buh. 58, 7. *me benig da drein* [leg. *drem*] *a breman euit maz guili gant dipoan* (benedico faciei tuae nunc, ut videas sine difficultate) 124, 13. Eadem sequente negatione: *eguyt nen goar* (ut id nesciat) MJ. 16a; sed etiam: *eguyt naz eux quet dalchet pur an hent* (quia non tenuisti mere viam) 67a.

QUENT (ante) sequente fere particula *maz*, interdum verbali *ez*: *quent ez cano .. an coq teyr guez* (priusquam canat gallus ter) MJ. 63a. *quent ez tremenhet* (antequam praetereatis) 131a. *quent ez ehet* (antequam eatis) 210a. *quent ez grasenn glan an cas em avertissas an dra se* (priusquam fecissem omnino facinus, me certiorem fecit de ea re) 197b. *treit e disquiblyen a golchas certen quent ma ho prenas* (pedes discipulorum suorum lavit certo antequam eos redemit) 19b. *quent maz ministren* (antequam ministrem) Buh. 20, 17. *quent maz ganset parfet aedo* (antequam natus esset, perfectum erat) 190, 7. Praemissa praepositione *da*: *da quent maz marvse* (antequam moreretur) MJ. 64a.

OAR cum particula verbali in hoc exemplo: *oar ez vezint gae soudoei* (dummodo fiant laeti stipendio) MJ. 168b.

Tandem huc pertinet praepositio nominalis HERVEZ (secundum): *hervez so resonet az buhez* (sicut est divulgatum de vita tua) MJ. 121b. *hervez ma ea deveux dellezet* (sicut id meruit) 216a.

CAPUT QUARTUM.

De particulis negandi, interrogandi, respondendi, exclamandi.

I. Particulae hibernicae.

A. Negantes.

Tam negatio mera quam particula dehortativa vel prohibitiva, prout invenitur aut in sententia recta vel absoluta aut in relativa vel subiuncta, propriae principio fuit formae in linguis celticis, quae non solum simpliciter poni, sed etiam duplicari et multiplicari potest. Ad negationem saepius accedunt pronomina quaedam vel substantiva pronominalia.

1. Negationis merae absolutae forma hibernica vetusta est NI (saepius accentu notata *ní*): *ní chumcamni ón* (non possumus id) Wb. 4ᶜ. *ni foremi tuisel inna breth. huambi* (gl. omne enim nomen a quocumque verbo natum vel genetivum sequitur casum vel dativum etc.; i. e. non servat casum verbi ex quo est) Sg. 188ᵃ. *ni cumscichther dead nindib* (non commutatur finis in iis) 162ᵃ. *ní cóir* (non est iustum), *ní coimtig* (non est frequens) 4ᵇ. 90ᵃ. *ni torbe do* (non est utilitas ei) Wb. 2ᵃ. *ni tairmthecht rechto maniairgara recht* (non est transgressio legis, si non vetat lex) 2ᶜ. *ni mebul lemm precepi sos* (gl. non

erubesco evangelium) 1ᵇ. De statu consonarum post negationem, modo infecto, modo non infecto, supra disputatum est (pp. 179. 182), de formulis coalescentibus *nip, nipsa, nirbo, nirbsa* inter formas verbi substantivi.

Pro simplici negatione ante qualemcunque verbi formam saepissime adhibetur formula NI CON* (non quod, non quo): *ní conchoscram* (non quod destruamus, non destruimus) Wb. 2ᵇ. *ni ɔchechrat* (non ambulant) 30ᶜ. *ni ɔchloor act forcáinscél* (non audio nisi bonum de vobis nuntium) 23ᵇ. *ni ɔchoimnucuir rect fírianugud* (non potuit lex iustificare) 19ᶜ. *ni conjil bas scith lim* (non est mors molestia mihi) 18ᵃ. *ni ɔfil tra belre issin* (non est igitur lingua in hoc) 12ᵈ. *ni confil nach rainn* (nulla est pars) Sg. 188ᵃ. *ni ɔfitir cid asbeir* (nescit quid dicat) Wb. 12ᶜ. *ni conbia salt etir* (non erit saltus omnino) Cr. 3ᵇ. *ni conbia cumscugud for pianud* (gl. horum non erit ulla commutatio) Ml. 26ᵈ. *airni conbia som* (nam non erit hoc) Sg. 29ᵇ. *ní contalla obbad fair itir* (gl. difficillima recusatio tuae iussionis; i. e. nequaquam admittit recusationem in se) 90ᵃ. *ni contuslifea* (gl. non conelabetur, memoriae) Ml. 27ᵇ. *ni ɔrogab* (non accepit) 36ᵃ. *ni condergeni etir gním* (non fecit omnino actionem) 36ᵃ. *ni conlaimemmarni ón* (non audemus id) Wb. 17ᵇ. *ni condigénte etrad* (non perpetraretis libidinem) 9ᶜ. *sechis ni consechmallad nech son* (gl. a malo vacare; i. e. quippe nemo devitabat hoc) Ml. 33ᶜ. *ni conairsoilset* (non aperuerunt) 31ᵇ. *ni conimrulḋatar* (non circuierunt) Tr. 2ᵇ. *ni ɔairigursa na imned* (non sentio ullam tribulationem) Wb. 16ᵃ. *ní conétada* (non invenires) Sg. 188ᶜ. *ni contesbad banna uss* (non deerat gutta ex eo) Br. h. 88.

Eadem forma particulas quasdam aut constanti usu sequitur ut interrogativam *ca*, condicionalem *ma*, aut alternans cum legitima forma relativa, ut coniunctionem *co-*, de qua vid. infra, ac nominales *hóre*: *hóre ni roimdibed* (quia non est circumcisus) Wb. 28ᵈ. *hóre nimtha laám* (quia non sum manus) 12ᶜ. *huare ní in óendiaithir doib* (quia non sunt in uno centro ipsi) Cr. 18ᶜ; et praecipue *amal*: *am. nistectitis* (tamquam eam non haberent), *am. ni cetis* (tamquam non flerent), *am. ni airbertis bith* (gl. tamquam non utantur hoc mundo) Wb. 10ᵇ. *am. ni cuimsin, am. ni cuimsimmis* (quasi non possem, q. n. possemus) 17ᵇ. 17ᶜ. *am. ni bimmis cutrummi frib* (gl. quasi non pertingentes ad vos) 17ᵇ. *am. ni risinse* (gl. tanquam non adventurus sim) 9ᵃ. *am. ninfessed cách* (quasi nos nesciret quivis) 16ᵃ.

Pro MANI (si non) saepius perspicue scriptum reperitur MAIN (infecta *a* et excussa *i*, ut *muir* prodiit e vetere *mori*, mare) in Wb.: *mainba œcne lib act conda anecne* (gl. alioquin velut insipientem accipite me, 2. Cor. 11, 16; i. e. si non sim sapiens vobis, tamen sim insipiens) 17ᶜ. *arniráncatar som less ascribint mainbed diarnertadni hi fochidib* (gl. quaecunque enim scripta sunt, ad nostram doctrinam scripta sunt) 6ᶜ. *mainbed maith latsu* (gl. sine consilio tuo nihil volui facere) 32ᶜ. *cenchometecht diambésaib mainbet mathi* (sine concordantia cum eorum moribus, si non sunt boni) 11ᶜ. *armain accuiss na preceptesin* (gl. alioquin debueratis de hoc mundo exisse, 1. Cor. 5, 10; i. e. si non

* Hinc prodisse recentiorem formulam *nocha* (gael. et ulton. *cha*, abiecto *no*) probatur infectione (eclipsi) nasali: *nocha g-ceilim* (non celo), servato *n* ante *f*: *nocha n-fagham* (non invenimus), *nocha n-fitir* (nescit), *nocha n-fuil* (non est); nisi sequitur praeteriti forma: *nochar fágaibh* (non reliquit) O'Don. 157. 159. 400. Gael. *ni bheil* vel *cha neil* (non est).

esset huius doctrinae causa) 9[b]. Eadem infectio cum manente *i* sequentis formulae *nip*: *mainip inchrudso* (si non est ita) Wb. 10[a]; cf. *cainipsa sóir* (= *canipsa*: nonne fui liber?) 10[c]. Contra curtata forma *mne* excussa vocali *a* inesse videtur in hoc exemplo: *cote mothorbese dúib madmne labrar* (gl. quid vobis prodero nisi vobis loquar?) Wb. 12[c].

2. Particula negativa sententiae subiunctae vel relativae est NA (sicut *as* subiunctum contra *is* absolutum), pro qua frequentiores sunt formae auctae duae, NAD et NACH.

NA invenitur iuncta cum consonis residuis pronominis infixi: *bied aimser námba lobur* (gl. stabit autem; i. e. erit tempus, quo non sit infirmus; *ná-n-ba*, cum *n* relativa) Wb. 6[b]. *asber infectso asmug et nancoimdiu* (dicit nunc se esse servum et non dominum) 17[a]. *arnamtomnad námminduine* (gl. ne quis me existimet super id quod videt me; i. e. ne me cogitet non esse hominem, *ná-n-bin*; addit glossa latine: *sed deus*) 17[d]. *doménarsa bamarb peccad hóre nánrairigsiur* (gl. sine lege enim peccatum mortuum erat, Rom. 7, 8; i. e. putavi esse mortuum peccatum, quia id non animadverti) 3[c]. Cum praepositione: *fer oinsétche dunarructhae actoentuistiu* (vir unius uxoris cui non esset nata nisi una proles) Tir. 11. Post coniunctiones nominales: *am. nángabimmse dim nigaib lucas* (ut non sumo ego ergo, non sumit L., mercedem doctrinae) Wb. 16[d]. *am. nañdeni masc. dindi asauxilium cebeith genitor áarrad ni deni dindhí asops* (gl. Attius de Hercule dicens: quorum genitor fertur esse ops gentibus, pro opem ferens et auxilium gentibus . . . ut si dixisset: quorum genitor auxilium fuit gentibus, Pr. 7, 8, 41 sq.; i. e. sicut non facit masculinum ex vocabulo auxilium, quod est genitor ei coniunctum, non facit e voce ops) Sg. 125[a]. Et cum pron. pers. infixo, etsi rarius: *huare nánduntanaic acarachtar* (quia non venit nobis figura) Sg. 26[b]. *hore nánrairigsiur* (quia non animadverti id, peccatum) Wb. 3[c]. Eadem sine pron. rel.: *itoimtiu nábad do hierúsalem* (gl. ne quis nos vituperet, 2. Cor. 8, 20; i. e. in opinione, non esse Hierosolyma, destinatam eleemosynam) Wb. 16[a]. *frinech na deni olc friut* (in aliquem qui non facit malum contra te) Ml. 23[c]; post praepositionem: *cid arna airecht prono. naitrebthach* (cur non fecit pron. possessivum) Sg. 198[a]; sine praepositione: *cid natat sláin indhuli* (cur non sunt salvi omnes) Wb. 28[b].

NAD, NÁD (interdum NAT, NÁT scripta): *nadndsne olc* (quod non facis malum) Ml. 23[c]. *inti nád imdibthe* (is qui non erat circumcisus) Wb. 1[d]. *aní nad comnactar dóini trianecne* (id quod non potuerunt homines cognitione sua), *indí nád ní libsi* (quae non sunt res vobis, nullius momenti secundum vos) 8[a]. *am. innahí nadtectat setchi* (gl. tamquam non habentes, uxorem), *am. nahí nádchiat* (gl. tamquam non flentes), *am. nahí nadchrenat* (gl. tamquam non possidentes; i. e. instar eorum, qui non etc.) 10[b]. *ni taibrid for nech ní nád accobra* (nolite dare cuiquam rem, quam nolit) 6[c]. *ba nephimmaircide nad techtad som dliged coimdemnachtae isnaib dulib doforsat 7 immanaccai* (esset inconveniens, quod non haberet ius dominationis in rebus, quas creavit et perspicit) Ml. 17[b]. *asberat nat he macc dæ rogenair nachrochsat* (dicunt non eum esse filium dei, qui natus est, vel quem crucifixerunt) Ml. 25[b]. Rarior est haec forma cum pron. pers. infixo: *lanech nadidchreti* (ei qui non credit id; cf. p. 705) Wb. 15[a]. Contra frequentissima post coniunctiones ut *intan* (cum, quando), *óre*, *hóre*,

huare (quia) etc., quae postulant *n* relativam: *intan nádmbi conson* (cum non est consona) Sg. 54[b]. *hit lechdacha lesom intan nádtechtat acht oin aimsir* (sunt liquidae illi, Prisciano, cum non habent nisi unum tempus) 5[a]. *intan nádnacastar et nádforchluinter* (quando non videtur neque auditur, venit fur), *intain nadtomaibther athíchtu* (cum non expectabitur adventus eius, aderit dies iudicii) Wb. 25[b]. *doménarsa ropsa beo intain nád rairigsiur peccad* (putavi me esse vivum, cum non animadverti peccatum) 3[c]. *hóre nád coméicnigther nech fritoil* (quia non cogitur quisquam contra voluntatem, non omnes sunt salvi) 28[b]. *hore nádmair peccad diaforgénsam cose* (gl. nunc soluti sumus a lege mortis, Rom. 7, 6) 3[c]. *huaire nád riarfact furuar buid cenengne et cenfírinni* (gl. quia non est iustus quisquam, non est intellegens, non est requirens deum), *huaire nád riarfactatar dia* (gl. omnes declinaverunt, Rom. 3, 10—12) 2[a]. *huare nád forcmat inninni* (quia non servant sensum), *huare nad comsuidigther* (quia non componitur) Sg. 50[a]. 159[a]. *am. nád robe mesrugud forsindimmarmus nibia mesrugud forsindigail* (gl. quicunque sine lege peccaverunt, sine lege peribunt; i. e. ut non fuerit moderatio in peccando, non erit moderatio in vindicta) Wb. 1[d]. *am. nadńdéni neu. dindí astiberis cia doberthar flu. friss ni deni neuter dindí assuthul ciadcomaltar oppidum friss* (gl. Suthul, Muthul, et sunt propria, quae ideo quidam neutra esse putaverunt, quod appellativis neutris sunt coniuncta: oppidum Suthul. Sed melius etc., Pr. 5, 2, 11) Sg. 63[a]. *am. nát anse dúib arisgnim anecni dogníu* (gl. velut insipientem accipite me; i. e. ut non est difficile vobis, nam actum insipientis facio) Wb. 17[c]. *arindí nád cumaing* (quia nequit) Sg. 50[a]. *isindí nadcreitid* (quia non creditis) Wb. 1[d]. Omisso pron. rel. post praepositionem: *nifil ceneel na belre isinbiuth dinadricthe nech* (non est natio aut lingua in mundo, e qua non sit salvatus aliquis) Wb. 28[a].

Formulae *ni con* opponitur affirmativa NI NÁD (non quin): *ni nád mbed arse dichorp* (gl. non ideo non est de corpore, si dixerit pes: quoniam non sum manus, non sum de corpore) Wb. 12[a]. *ni nad todoichfet* (gl. iudicia non quod non sint, i. e. futura) Ml. 28[b]. *ni nadrindualdatar acht inrualdatar* (non quin incurrerent, sed incurrerunt) 24[b].

NACH, NÁCH (interdum infecta vocali NAICH) nunquam cum nota relationis positum: *nabad indebthib .i. nabad hé fornimbradud nách maith aní itáa* (gl. infirmum in fide adsumite, non in disceptationibus cogitationum, Rom. 14, 1; i. e. ne sit ea vestra cogitatio, non esse bonum id quod est) Wb. 6[b]. *ishé [rofitir] innuch rochéssusa nách gáo dom anasbiur* (gl. deus scit quod non mentior, 2. Cor. 11, 31; i. e. ipse scit in eo quod passus sum, non esse falsum mihi quod dico) 17[d]. *cid nách intsamlid* (gl. nostis domum Stephanae? 1. Cor. 16, 15; i. e. cur non imitamini? quid quod non etc.?) 14[a]. *isfollus nach mór bríg artic. linni* (manifestum est, non esse magni momenti articulum nobis, Latinis) Sg. 26[b]. *iséside rodfinnad naichńdeirsed* (gl. qui se sciret non deserturum) 209[b]. Ne post nominales quidem coniunctiones: *am. nách annse ńdúib* (gl. magnificate dominum omnes populi; i. e. ut non est difficile vobis) Wb. 6[d]. *óre usnduil fornigensat nach dúlem* (gl. propterea tradidit illos deus in passiones ignominiae, Rom. 1, 26; i. e. quia est creatura, cui serviverunt, non creator) 1[b]. *uare naich hí sus tiagait* (gl. scindo scidi scissus findo fidi fissus, excipiuntur ussi ustus torsi tortus, Pr. 11, 9, 37; i. e. quia non in sus exeunt) Sg. 196[a].

Cum pronomine infixo inter particulam negativam et verbum invenio eandem formam: *isindí nachimrindarpaise* (eo quod non reppulit me) Wb. 5ª. *indí nachidchualatai* (gl. qui non noverunt deum) 25ᵈ. *doneuch naichidfitir* (alicui, qui eam nescit, dicere rationem) Ml. 27ᵈ. *nachidfrithgaib* (gl. qui nec timore dei frenatur) Ml. 117. *atluchur dodia cerubaid fopheccad nachibfel* (gl. gratias ago deo quod fuistis servi peccati; i. e. quod fuistis sub peccato, quod non estis) Wb. 3ᵇ. *issisi nobcrete .i. ised rochreti cách duibsi na nachaibersoilcfithe etir 7 nachab ticfed for ri nach far tuad atoiri do imthecht foirb a doirsea* (gl. portae hierusalem quae credebamini in aeternum clausae; i. e. vos credebamini, id est hoc credidit unusquisque de vobis, vos apertum non iri omnino nec vobis venturum esse regem vestrum nec populum vestrum e captivitate ad ambulandum super vos, o portae) Ml. 98. *nacharomarb som dia* (quod non interfecit eos deus) Ml. 23ᵇ.

Particulae cum verbo substantivo coalescentis forma videtur NAND (interdum NANT scripta, sicut *nat*, *nát* pro *nad*, *nád*, vel *ant* pro *and*) in numero singulari, NANDAT in plurali: *déde didiu nand* (gl. sine intermissione; i. e. duo igitur quae non sunt) Wb. 1ª. *ponc bis eter dasor nand máasin abrig* (gl. vix punctum haberi potest; i. e. punctum inter duas voces, quod non maior hoc eius valor: ibid. mox: *ní maasin abrig*, gl. quasi puncto aliquo) Sg. 150ᵇ. *coasagnoither nand sech. .i. huare istimmar.* (gl. edit, non potest enim in hoc iambo paenultima syllaba longa esse, ut intellegatur praeteritum, Pr. 10, 5, 30: i. e. ut intellegatur non esse praeteritum, quia est correpta) 180ᵇ. *isfollus asin tra nand ainm 7 nand cumachte legas do lechdagaib acht isaimserad nama* (est manifestum hinc ergo non esse nomen nec potestatem quae liquescat liquidis sed est temporalitas tantum) 5ª. *ciasidrubart nandgnáth cum hicoms. acht is con bis tarahési* (gl. praepostere tamen, ut quibusdam placet, cum ablativo pronominum componitur cum praepositio, ut mecum, tecum, Pr. 14, 3, 29; i. e. etsi dixi non esse usitatum *cum* in compositione, sed est *con* quod est eius loco) 217ᵇ. *isbec nand sinunn andéde nisiu* (gl. nominativus abusive dicitur casus, quod ex ipso nascuntur omnes alii vel quod cadens a sua terminatione in alias facit obliquos casus, Pr. 5, 13, 68: i. e. paulum abest, quin sit idem utrumque hoc) 76ª. *huare nand neuter* (gl. excipitur, hic imber; i. e. quia non est neutrum) 64ª: *inchruth nand rann insce s. isfortórmach* (gl. quomodo in ubique undique: que quando vim et significationem coniunctionis non habet, syllaba est, non pars orationis, quomodo etc., Pr. 14, 5, 44; i. e. quomodo non est pars orationis, sed ad auctionem) 221ᵇ. *nant ni ídol et nad nescona ní* (gl. omnes scientiam habemus, 1. Cor. 8, 1; i. e. nihil esse idolum nec communicare quidquam) Wb. 10ᵇ. *isfaittech rondboisom nant* (gl. neque permanebunt iniusti ante oculos tuos) Ml. 21ᵈ. *asrubartatar nant he macc dé rogenair iarcolain 7 nant hé rocrochsat* (gl. confutatur omnis iudaicae eius dictionis improbitas; i. e. dixerunt non eum esse filium dei, qui natus est secundum carnem, et non eum esse quem crucifixerunt) 24ª. *isfollus nandat foirbthi uili* (manifestum est non omnes esse perfectos) Wb. 26ᵇ. *cruth nandat choms. sidi leo 7 nád tech. tinf.* (gl. quomodo nec illic illaec: quidam haec, hoc istoc, hac istac, magis per metaplasmum finis quam per compositionem proferri confirmant, unde nec aspirationem servant, quomodo nec illic illaec, Pr. 12, 5, 22; i. e. quomodo non

sunt composita haec eis et non habent aspirationem) Sg. 201[b]. Neque tamen differre videtur forma in sententia absoluta: *nant ní les insommae pecthach* (non est ei aliquid dives improbus) Ml. 36[a]. Quare dubitare licet, an potius cum negatione sit coniunctum *and*, quippe quod similiter omisso verbo positum sit in sententiis affirmativis: *airdixa .i. and ut predicta* (gl. exilis servavit regulam; i. e. producta i est ut praedicta) Sg. 56[b]. *ciall pt. plusqupf. ansom hisuidiu* (p. 355) 151[a]. Quamquam conferenda est formula *diant* (cui est) supra allata (p. 489).

3. Particula prohibens vel dehortativa duplex invenitur in sententia absoluta, NI et NA. E quibus illam regulariter coniunctivo praemitti, hanc imperativo probatur multis utriusque generis exemplis, quamquam sunt pauca repugnantia, ut: *ni táirged cách* (ne paret quivis) Wb. 23[c]. *nadtintaesiu* (noli tu id interpretari) Ml. 3[a]. Accedit extra hoc praeceptum posita forma aucta NACH, potissimum pronominibus infixis praemissa.

NI: *nita chummese friusom* (ne sim aequalis illorum) Wb. 20[c]. *ní malartaesiu, ni derlegaesiu* (gl. ne disperdas) Ml. 155. *ní dene comrud friss inulcc* (gl. noli vinci a malo; i. e. ne feceris certamen cum eo in malo) Wb. 5[d]. *ni toibre grad, ni taibre grád* (ne dederis gradum) 29[a]. *niiscoirther* (ne posueris eam) 10[a]. *ní dlegar ni dúib* (gl. nemini quicquam debeatis) 6[a]. *ni rochumscigther són* (ne summoveatur hoc) 30[b]. *ni dignem, nidignemni* (ne faciamus) 17[b]. 15[d]. *ni taibrid* (ne dederitis) 6[c]. *ni tidbarid farmbaullu* (gl. ne exhibeatis membra vestra) 3[b]. *nímthomoldid dodigail fuirib* (gl. nemo mihi molestus sit) 20[d]. *ni imthesid* (ne ambulaveritis) 22[c]. *ni dérsid* (ne deserueritis) 20[b]. Formulae *nib, nip* (ne sit), particulae coalescentis cum coniunctivo verbi substantivi, exempla supra allata sunt (p. 494).

NA: *na cuindig* (noli quaerere), *na tuic* (noli sumere) Wb. 10[a]. *naba thoirsech* (noli esse tristis), *nabad mebul lat* (gl. noli erubescere) 29[d]. *na imchomarcad ni* (ne quid interroget) 28[b]. *na taibred* (ne det) 6[b]. 27[b]. *na coméitged dó* (ne indulgeat ei) 10[c]. *nascarad* (ne discedat) 10[c]. *na decad* (ne videat) 23[c]. *na fridoirced nech* (ne quis offendat) 14[a]. *na anam* (ne deficiamus) 20[c]. *na seichem* (ne sequamur) 25[c]. *nabad anfoirbthisi* (nolite vos esse imperfecti), *nabith icobadlus doib* (gl. nolite communicare eis) 12[d]. 22[a]. *na berat* (ne auferant) 31[c]. *naherassiget* (ne contradicant) 30[b].

NACH: *taibred cách airmitin dialailiu et nách taibred dofessin* (gl. honore invicem praevenientes; i. e. det quivis honorem alteri et ne det sibi ipse) Wb. 5[d]. Cum pronominibus infixis: *nachamindarbanarsa fo chomtururasib innan diummassach* (gl. non subiciar pedibus superborum) Ml. 118. *nachnastad incretmech* (ne eum vinciat, retineat, fidelis) Wb. 10[a]. *nachinrogba uáll* (ne nos capiat superbia) 15[d]. *nachibmided .i. nachibberar ismachtu rechta fetarlicce* (gl. nemo vos iudicet in cibo aut in potu, Col. 2, 16; i. e. ne quis vos iudicet, id est, ne feramini sub ritus legis vetustatis) 27[a]. *nachiberpidsi dam ibarcumachtu* (gl. vos domini eadem facite illis remittentes minas, servis, Eph. 6, 9; i. e. ne confidatis etiam potestate vestra) 22[d].

4. Particulae prohibentes in sententia subiuncta sunt ARNÁ (cum formis auctis) et CONARU, cuius locum interdum obtinet *coná* (vel *coni*).

ARNA, ARNAD, ARNACH: *arnap samlid beith ar creitemni* (ne ita sit

fides nostra) Tr. 3ᵃ (86). *arná érbarthar isprecept ar biad nammá et arna dergaba línn cretmech* (gl. omnia sustinemus, ne offendiculum demus; i. e. ne dicatur: est doctrina propter victum solum, et ne deficiant credentes) Wb. 10ᵈ. *arnaderlind .i. arnarimfolńgar diltod do* (gl. ne fratrem meum scandalizem, non manducabo carnem, 1. Cor 8, 13; praecedit in codice: *maimfolńgi díltud dunbráthir*) 10ᶜ. *arnadich cách assadligud inadaltras* (ne veniat quivis ex officio suo in adulterium) 9ᵈ. *arna decha foir* (ne veniat super eum) 28ᵇ. *arnafoircnea* (ne finiat) 20ᶜ. *arnafoirbret* (gl. ne insolescant) Ml. 27ᵉ. *arnafarcabtis* (ne remanerent) Wb. 31ᵈ. *arnatomnitis, arnatomontis* (ne putarent) 4ᵈ. 12ᵈ. *arnadris iffernn* (ne assequar infernum) Sanct. h. 20. *hóre asnamairessach fodúacair .i. arnách airbirid biuth* (gl. siquis dixerit: immolaticium est! nolite manducare propter illum qui indicavit, et propter conscientiam, 1. Cor. 10, 28; i. e. quia infidelis est qui id monet, id est ne vescamini) Wb. 11ᵇ; cum pronomine infixo: *arnachatísat sóibapstil* (ne sibi veniant pseudapostoli) 17ᵈ. Interdum accedente RO: *arnaroib* (ne sit) Wb. 5ᶜ. 22ᶜ. 29ᵃ. Sg. 2ᵃ. *arnarobat* (ne sint) Wb. 22ᵇ. 25ᵇ. *arnarimfolńgar* (ne efficiar; v. supra) 10ᶜ. *arnách róllca derchoiniud dílgid dó et dandonid* (gl. ne forte abundantiori tristitia absorbeatur qui huiusmodi est, donetis et consolemini, 2. Cor. 2, 7) 14ᵈ. *arnachitrindarpither frisinfírini* (gl. noli altum sapere, sed time; i. e. ne exheréderis, excidas e iustitia) 5ᵇ; vel CONRO: *arnaconroib* (ne sit) Wb. 15ᵈ.

Idem significatur formula CONA, quam sequitur RO vel CONRO: *conaroib* (ne sit) Wb. 16ᵉ. 21ᵃ. *conarobat* (ne sint) 30ᵇ. *onáruchretesi doneuch* (ne crederetis cuiquam) 17ᵃ. *connachonroib nech dimchlaind* (ne supersit quisquam de genere meo) Ml. 23ᵈ. Interdum tamen pro legitima hac significatione adhibetur mera CONA, CONNACH: *conabad éicen doberad* (ne necessario daretur) Wb. 32ᵃ. *connabœ níi indid* (nequid sit in ea, conscientia) 11ᵈ. *connách moidea nech* (gl. ut omne os obstruatur; i. e. ne quis glorietur) 2ᵇ. Quamquam proprie haec particula respondet lat. *ut non*: *conafitir nech diœcnib indomuin* (gl. loquimur dei sapientiam in mysterio, quae abscondita est, 1. Cor. 2, 7; i. e. ita ut nesciat quisquam e sapientibus mundi) Wb. 8ᵇ. *robói duchensi dauid cona rogáid do dia digail for saul innan olc dorigeni side fris acht rogáid ho dia conidnderoimed di lamaib sauil* (gl. quo et in saul is mitis sit et in sua defensione sollicitus; i. e. fuit ad mansuetudinem (tam mansuetus) D., ut non peteret a deo ultionem in S. malorum, quae fecit ille ipsi, sed petivit a deo ut se eriperet de manibus S.) Ml. 117. *etarscartar connabi oinchoms.* (separantur, ut non fiat unum compositum) Sg. 157ᵇ. *onábé and* (ut non extet) 166ᵃ. *onatissed etir indigal* (ut non veniret omnino vindicta) Ml. 27ᶜ. *conafil dualchi* (ut non sint vitia) Wb. 20ᶜ. *conách fil etir* (gl. tulit de medio, chirographum, Col. 2, 14; i. e. ita ut non sit omnino) 27ᵃ. *connach ningeuin* (ut non cognoverit eum) Ml. (Goid. 20). *connach ainm samlaid* (gl. *ipse* verbis adiunctum perfectionem habet, ipse sedi; i. e. ut non sit nomen ita) Sg. 198ᵃ. *connách ase ditia dobuith uandi asdis* (gl. hic et haec dis ditis, unde hi et hae dites et haec ditia, cuius nominativum singularem in usu non inveni; debet tamen secundum analogiam hoc dite esse, nam in is finire neutrum non potest, Pr. 6, 12, 64; i. e. ita ut non sit possibile ditia esse e dis) 104ᵇ. *meus ... nomréla et nometargnigedar. conaich œicen mo no. díles do eipert* (meus, pronomen, manifestat et notificat

me, ita ut non sit necesse meum nomen proprium dicere) 200ᵇ. *conaich rann insce foleith isuidiu* (gl. ius dictionis proprium perdit, praepositio composita) 212ᵃ. Nec non significat *quod non*: *accuis aile onach articol .o. la lait.* (gl. deinde articulum Romani non habent, Pr. 13, 4, 17; i. e. argumentum aliud, cur non sit articulus *o* apud Latinos) Sg. 207ᵇ. *conabad fír anasbermis* (non esse verum, quod diceremus) Wb. 18ᶜ. Verum etiam CONI e sententia primitiva transgressum invenitur ad significandum *ne*: *coniepersa fritso* (ut non dicam tibi) Wb. 32ᵃ. *7 coni diruidigther .i. coni etarscarthar on* (gl. ut non separetur os ab opere et opus non derivetur ab ore) Tr. 2ᵃ (37). *conintorgáitar* (gl. ut non circumveniamur) Wb 14ᵈ. *coni frithsuidiged .i. coni frithtarised* (gl. ut nullus opponeret manum) Ml. 34ᵃ. *conibé eter* (ne sit omnino) Wb. 9ᵇ. *coni airmed* (gl. ne reputaret) Ml. 98.

5. Particulae NI — NI duplicatae vel multiplicatae exempla quaedam: *isdo isuisse. ni do dóinib ni do dulib* (gl. deo gloria in saecula saeculorum; i. e. illi debetur gloria, nec hominibus nec creaturis) Wb. 18ᶜ. *ni artu ni nim ni domnu ni muir arnóib bríathraib rolabrastar cr.* (nec altius quidquam in caelo nec profundius quidquam in mari quam verba sancta quae locutus est Christus) Inc. Sg.

6. Amplificatur negatio sequente vel pronomine vel substantivo pronominali. Formulae eiusmodi frequentiores sunt *ni — nach*, *ni — ni*.

NI — NACH (*na*, *nech*, *nechtar*, nullus, nemo, neuter; cf. p. 361 sqq.): *ni nach aile assidbeir* (gl. ecce ego Paulus dico vobis; i. e. nemo alius dicit id) Wb. 20ᵃ. *nibí nach dethiden foir* (nulla ei est cura) 10ᵇ. *bete banscala occartimthirect ni du nach oipred ailiu im.* (gl. numquid non habemus potestatem mulierem, sororem circumducendi? 1. Cor. 9, 5; i. e. ut sint feminae ministrae ad nostrum servitium, ad nullum tamen aliud opus) 10ᶜ. *nitorban na áe* (nihil eorum prodest) 12ᵇ. *ni ruthógaitsam nech* (gl. neminem circumvenimus) 16ᵃ. *nirubi nechtar de cenalail* (neutrum eorum erit sine altero) 11ᶜ. NAD—NACH etc.: *isnad dixnigedar nach æcne* (gl. sic non est inter vos sapiens quisquam? 1. Cor. 6, 5; i. e. est quod non est quisquam sapiens!) 9ᶜ. *nadndixnigedar nech* (gl. neminem esse) Ml. 23ᵃ. *hvare nad fil nanert nail indamerbainn* (quia nulla alia potentia est qua confidam) 29ᵈ. Item in sententiis prohibitivis: *na fridoirced nech* (ne quis offendat) Wb. 14ᵃ. *connách moidea nech* (ne quis glorietur) 2ᵇ.

NI — NÍ (non res, non quidquam, nihil; cf. p. 364): *ni bi ni etarro* (gl. nulla intercessione interveniente) Sg. 150ᵇ. *si feisine 7 ni bi ní tarahesi* (gl. l manet per se; i. e. ea ipsa nec quidquam est pro ea) 165ᵇ. *arni fil ni frisambed andechor* (nam nihil est, a quo differat) 183ᵃ. *ni torban dom níi disin* (nihil prodest mihi quidquam ex hoc) Wb. 12ᵇ. *ni dír dúib ni disund* (non congruum vobis quidquam de hoc) 27ᵃ. *ni dernat sidi ni nadfiastar side* (nihil faciunt hi, servi, quod nesciat ille, dominus) 22ᶜ. *ni inchoisget sidi ni* (nihil significant hae) Sg. 202ᵇ. Sic supra: *ni artu ni nim ni domnu ni muir* Inc. Sg. Prohibitive: *ní dlegar ni dúib* (ne quid debeatis) Wb. 6ᵃ. *na imchomarcad ní inæcle.* (ne quid interroget in ecclesia) 28ᵇ.

B. Particulae interrogantes.

Extant particulae interrogationem indicantes in celticis linguis, ut in latina aliisque. Interrogatio ipsa, ut negatio, est aut recta aut obliqua vel subiuncta, quamquam particularum interrogantium vix est differentia in hac vel illa positione. Discernitur autem interrogatio simplex ac duplex sive bipartita, utraque aut positiva sine negatione aut cum negatione.

1. Interrogatio recta simplex positiva inchoatur particula IN (ante labiales IM; cf. lat. *an*): *innaci* (gl. viden, videsne?) Sg. 15[b]. *inintsamlaminarni* (gl. an aemulamur dominum? i. e. an imitamur?) Wb. 11[b]. *inanfossigid* (gl. nescitis?) 8[d]. *india indoich side do* (gl. quis accusabit adversus electos dei? deus qui iustificat? Rom. 8, 33; i. e. num deus? num veri simile hoc ei?) 4[b]. *indosa* (gl. nuncubi, gl. num et ubi; i. e. num alicubi?) Sg. 14[b]. *incoscramni* (gl. legem destruimus?) Wb. 2[b]. *in cuntubart lib inso* (gl. an ignoratis, fratres?) 3[c]. *imba immalei do* (gl. simul Iesus? Rom. l. c.) 4[a].

Interrogationi obliquae simplici positivae semper praemissa invenitur formula DÚS IN (*im* ante labiales; i. e. *dofius in*, ad sciendum num*), non infrequens in Wb.: *dwis incomalnid arrupredchad dúib issos*. (gl. ideo scripsi ut cognoscam experimentum vestrum, an in omnibus oboedientes sitis, 1. Cor. 2, 9; i. e. an impleatis quod praedicatum est vobis in evangelio) 14[d]. *doairfenus doib dús imbed comrorcon and et nirobe* (gl. ascendi Hierosolymam secundum revelationem et contuli cum illis evangelium, Gal. 2, 2; i. e. contuli cum eis, si forte esset error in eo, et non fuit) 18[d]. *combad cét leu buid domsa iniriss et duús inintamlitis* (gl. si quomodo salvos faciam: quamdiu sum gentium apostolus, ministerium meum honorificabo, si quomodo ad aemulandum provocem carnem meam et salvos faciam aliquos ex illis, Rom. 11, 14) 5[c]. *ni epur frib etarscarad frisuidiu .i. frigenti fobiith precepte dóib duús induccatar fohiris* (gl. scripsi vobis in epistula: ne commisceamini . . . non utique etc., 1. Cor. 5, 9; i. e. non dico vobis separari ab his, a gentibus, propter docendum eos, si forte suscipiantur in fidem) 9[c]. *noscarad frisinfer dús inrictar triagnáissi* (gl. si qua mulier fidelis habet virum infidelem et hic consentit habitare cum illa, non dimittat virum; i. e. ne secedat a viro, si forte convertatur per consuetudinem eius), *tecconnocuir inso isairi dídiu asbiursa ambuith immaliei dús inrictar indalanái trialaile* (gl. sanctificatus est enim vir infidelis per mulierem fidelem, 1. Cor. 7, 13. 14), *cechoníis cor dosétche uait níiscoirther act indnite dús im comchétbuid dúib* (gl. servus vocatus es, ne sit tibi cura de libertate, sed etsi potes liber fieri, magis utere, ibid. v. 21; i. e. licet possis dimittere uxorem tuam, ne eam dimiseris, sed expectato, si forte sit consensus vobis, *im* = *imb*) 10[a]. *duús indip fochunn icce do aindarpe aoentu* (gl. non communicamini cum illo ut confundatur, 2. Thess. 3, 14; i. e. si forte sit causa salutis ei eius excommunicatio) 26[b]. *duús indobfochad .i. duús infaás farsaithar* (gl. ne forte temptaverit vos is qui temptat et inanis fiat labor vester, misi ad cognoscendam fidem vestram, 1. Thess. 3, 5) 25[c]. *dús indaithirset* (gl. nequando deus det illis pae-

* Eadem vox ante pronomina interrogativa: *iarfigid dús ciapórt indib maith óigedacht* (inquisitio, quae domus, ubi, in vobis sit bonum hospitium) Wb. 26[b]. *sirbetho tiagar huáin dochum hitalem dús cid forchommucuir ird: indinaim* (ad sciendum quid acciderit) Ml. 16[c].

nitentiam et resipiscant a diaboli laqueis, oportet mansuetum esse ad omnes servum domini, 2. Tim. 2, 25; *dúus ind-* hic ante vocalem, cum supra sint *in-*, *dús in-*) 30ᵇ.

2. Interrogatio simplex negativa inchoatur particula composita e pronomine interrogativo cum negatione *cani*, pro qua interdum invenitur *inná*.

CANI: *cani messe immoforling cretim dúibsi* (gl. nonne opus meum vos estis in domino?) Wb. 10ᶜ. *cani góo dúibsi anasberid* (nonne falsum vobis quod dicitis?) 5ᵃ. *cani tú féin* (gl. quis enim te discernit? i. e. nonne tu ipse?) 8ᵈ *cani doich* (nonne est probabile?) 5ᵇ. *cani mebuir lib insenchasso* (gl. legem non legistis? i. e. nonne meministis huius legis?) 20ᵃ. *décce lat corintiu et genti cani rochretset* (ecce tibi Corinthii et gentes, nonne crediderunt?) 10ᶜ. *canipu uissiu athabairt dúnni* (gl. si alii potestatis vestrae participes sunt, quare non potius nos? 1. Cor. 9, 12; i. e. nonne fuit iustius, eam dare nobis?) 10ᵈ. *cani accai* (gl. nonne vides?) Ml. 25ᵇ. Sunt etiam scriptiones CONI, CINI: *congniam fribsi octáircud raith spirito duib conihed fodera fáilti dúibsi et dúnni* (gl. adiutores sumus gaudii vestri; i. e. collaboramus vobiscum in efficienda gratia spiritus vobis; nonne hoc fert gaudium vobis et nobis?) Wb. 14ᶜ. *cini glé lib* (nonne cognitum vobis?) 12ᵈ. *cini inonn riagul linn* (gl. nonne eodem spiritu ambulavimus?) 18ᵃ. Scriptiones *cain*, *cainip* in Wb.: *cain ronóibad abracham trihiris* (annon sanctificatus est A. per fidem?) 2ᶜ. *cainipsa sóir* (annon fui liber?) 10ᶜ, e *cani*, *canip*, sicut *main*, *mainip* (pp. 740. 741) e *mani*, *manip*.

INNÁ (*innád*), etsi proprie ad interrogationem duplicem pertinet, tamen huc quoque translatum invenitur: *innadnaccai* (gl. nonne vides?) Ml. 17ᵇ.

3. Interrogatio bipartita priori parti praemittit notam usitatam interrogationis IN (IM), parti posteriori BA vel FA (formam verbi substantivi), unde cum negatione oritur FANACC.

Exempla interrogationis vel rectae vel obliquae. *a.* Cum parte posteriore positiva: *imba bás ba bethu* (gl quid eligam ignoro; i. e. utrum sit mors an vita) Wb. 23ᵇ. *imbat da .g. bete and ba .g. 7 .n.* (gl. in hoc veritatem videre: ostendit Varro his verbis: aggulus, aggens, agguilla, iggerunt. In huiuscemodi Graeci et Attius noster bina gg scribunt, alii n et g, quod in hoc veritatem videre facile non est, Pr. 1, 7, 39; i. e. utrum duo g sint hic, an g et n) Sg. 15ᵃ. *do línad intsliuchta uerbi airciasberasu potior ní lán chiall and confeiser ciadiacumachtaigther .i. induit fein fa donach ailiu* (gl. omnis genetivus verbo adiungitur ad perfectionem sensus, ut mei vel illius potior, Pr. 13, 5, 26; i. e. ad perf. s. verbi, nam etsi dicis potior, non plenus sensus hic, donec sciatur, cuius potiaris, utrum tui ipsius an alius cuiusquam) 209ᵇ. *isinderb immasc. fá fem.* (gl. dubia sunt genera; i. e. est incertum, sitne masc. an fem.) 61ᵃ. *issinméit inbis indepert .i. immar fa bec* (gl. figura dictionis in quantitate comprehenditur) 73ᵃ. Exemplum interrogationis tripertitae: *inicoms. fa hi comas[ndis] bíit fa andiis* (utrum in compositione an in appositione sunt an duo, separata?) Sg. 217ᵃ. Eiusdem constructionis translatae ad significationem lat. *sive sive* vid. supra exempla (p. 706). Ceterum iterari posse IN non modo exemplis ibidem prolatis sed etiam hoc probatur: *in intain rombói in circum. in intain rombói in ppu.* (gl. in circumcisione an in praeputio?) Wb. 2ᶜ.

b. In sententia posteriore negativa legitime repeti *in* cum negatione INNA,

INNAD his exemplis proditur: *inná tecta cumachte indoilbthid inna criad* (gl. annon habet potestatem figulus luti?) Wb. 4[c]. *innád cualaidsi* (gl. an nescitis? i. e. annon audistis?) 5[a]; vel cum pleonasmo: *nó inna bet onach ainm̄diu etir acht itcétnidi* (gl. *i* longam habent ... in *ile* neutra, sive ex eis fiant sive non habeant aliud ante se genus, Pr. 4, 5, 24; i. e. sive non sunt e quoquam nominali omnino, sed sunt primitiva) Sg. 56[b]. *fá innád fail nechtar de hualailiu* (an neutrum eorum sit ab altero) 37[b]. Frequentius tamen plenae sententiae loco invenitur FANACC (necne): *cain ronóibad abracham trihiris intree cém didiu fanacc* (gl. dicimus quia reputata est Abrachae fides ad iustitiam. Quomodo ergo reputata est? Rom. 4, 9. 10; cf. p. 703) Wb. 2[c]. *imba nacol dom fanac* (gl. ut et vos sciatis quae circa me sunt, quid agam, omnia vobis nota faciet Tychicus, Eph. 6, 21) Wb. 23[a]. *:::digail forib ma:::d irlaithi arrofitir side imbo hochridiu fanacc* (gl. servi oboedite, timentes dominum. Quodcunque facitis, ex animo operamini, Col. 3, 22. 23; i. e. dabit vindictam vobis, si non estis oboedientes; nam scit ipse, utrum sit ex corde necne) 27[c]. *robu anfiss dosom inrolég fanacc* (fuit ignotum illi, legerit necne) Sg. 148[b]. *indi st. rogabad in salm fanac 7 cessi aimser inrogbath* (gl. siue hoc verum sit siue falsum; i. e. utrum inde sumptus sit psalmus necne, et quo tempore cantus sit) Ml. 24[d].

C. Particulae respondentes.

Respondetur hibernice plerumque repetito verbo, praesertim verbo substantivo, sive affirmatur sive negatur quod interrogatum est. Ut sententia biblica: sit sermo vester: est, est; non, non (germ. ja, ja! nein, nein!) in hodierna lingua hibernica ita redditur: *go madh é bhur cómhrádh dhuoibh, A seadh, a seadh*; *Ní ṡeadh, ní ṡeadh*, quae formulae respondent vetustis: *is ed, is ed. ní ed, ní ed.* Exemplum responsionis eodem modo negantis: *incoscramni . ní conchoscram* (gl. legem destruimus? absit! Rom. 3, 31) Wb. 2[b]; frequentiora sunt exempla formulae NATE, NADE (cum *nat*, p. 741, an e verbo *tá*, *atá* ut *cate*? cf. pp. 356. 489): *india indoich side do náde ni doich* (gl. deus, qui iustificat, accusabit? i. e. num deus? num probabile hoc de eo? minime! non est probabile), *imba immalei do occartaithricc et occarnáinsem náte niba hed nisi arserce less* (gl. quis est qui condemnet? simul autem Iesus Christus qui mortuus est? Rom. 8, 34; i. e. num simul erit ipse redimens nos et accusans? non ita! non erit hoc! non is ei est amor nostri) Wb. 4[b]. *indoich bid indirge dodia insin. nate ni clóin* (gl. numquid iniquitas apud deum? absit! Rom. 9, 14) 4[c]. *cani epir náte atbeir* (gl. an et lex hoc non dicit? scriptum est enim etc., 1. Cor. 9, 9; i. e. num non dicit? immo! dicit id) 10[d]. Formulae NATHÓ (cf. O'Don. pp. 324. 390) singulare exemplum videtur: *cid dogénat sidi hi* [leg. *in*?] *predchabat nathó ol pol* (quid facient hae? num praedicabunt? minime, inquit Paulus) Wb. 13[a].

Nihilo tamen magis defuerunt in lingua vetusta hibernica particulae respondendi propriae, ut sunt in aliis linguis. Nam etsi non invenitur particula respondens affirmativa in codicibus nostris, invenitur certe particula negans NAICC (germ. *nein!*): *naicc* (gl. non: ubi est gloriatio tua? exclusa est. Per quam legem? factorum? non! Rom. 3, 27) Wb. 2[b]. *naic oní cumscaigther .d. in aliis dic.* (gl. in aliis, dictionibus, transferatur *d*, in aliis non, scire non possum, Pr. 2, 1, 7) Sg. 23[a]. A qua non differt sine dubio NACC in formula supra me-

morata *fanacc.* cf. *nac quasi nec* Corm. *nacc .i. non* O'Dav. Simplicioris formae *ac* Corm. vel *acc* (Deirdri p. 160) exempla vid. ap. O'Don. pp. 327. 390.

D. Particulae exclamantes.

Particulae appellandi vel exclamandi, quas dicunt interiectiones, extant paucae in codicibus hibernicis. Frequentior est *a, á, ha* (lat. o!), praemissa vocativo (cuius exempla vid. in declinatione nominis). Praeterea leguntur in Sg.: *upp* (gl. ei, Verg. ap. Pr. 7, 5, 21) 120ᵇ. *uch mochliab u nóib ingen* (vae pectus meum, o sacra virgo! gl. marg. scriptoris codicis) 211ᵃ. Nescio an sit etiam interiectio in gl. marg.: *uit mochrob* (vae? manus mea) Sg. 176ᵇ, in dextera folii parte, in cuius parte sinistra legitur *sca. brig* (sancta Brigitta!).

II. Particulae britannicae.

A. Negantes.

1. Cambrica particula negativa simplex absoluta est NI, NY: *ni cein guodeimisauch* (gl. non bene passa, signa) gl. Ox. 39ᵃ. *ny chlywyssynt eiryoet twryf a chawat kyffelyb y rei hynny* (non audiverant unquam tumultum et tempestatem similem horum) Mab. 1, 23. De statu consonarum sequentium primitivo aut infecto supra praecepimus (pp. 189. 194. 202).

Ante vocales praecedere solet forma NYT: *nyt oed gyuanhed yny gaer* (non erat domicilium in castro), *nyt oed un llestyr, nyt oed un dalen* (non erat ullum vas, folium) Mab. 1, 4. 5. 9. *nyt yspeilwys ynteu vi* (non spoliavit ipse me) 1, 10. *nyt attebei ef* (non respondebat is) 1, 267. *nyt atwaenwn i didi* (non cognoscebam ego te), *nyt adwaeney neb or teulu euo* (non noverat quisquam ex agmine illum) 1, 25. 267. *nyt o gyuoetheu yd ymborthei* (non de imperando curavit) 1, 235. Quin etiam ante consonas invenitur: *nyt reit itti* (non est necessarium tibi) Mab. 1, 8. 21. *nyt dyd hediw y neb y gerdet* (non dies hodie cuiquam proficiscendi) 1, 288. *nyt velly y mae iawn itt* (non ita tibi aequum est) 1, 25. *nyt at neb y lettya yny dref* (non sinit quemquam habitare in urbe; mox: *gadu neb y lettyaw yndi*) 2, 62. Eadem aucta *nyt*, ut *nat*, supponenda est ante tenues aspiratas (p. 194), cum *ny, na* destituentes (p. 202) putandae sint primitivae formae.

Formae eiusdem locum interdum obtinere videtur NYS: *achyuarch gwell aoruc idi. ac nys attebawd yr iarlles* (et salutare eam, sed non respondit comitissa) Mab. 1, 18. *wrth hynny nys atwaenat neb or llu ef* (propterea non norat quisquam ex agmine illum) 1, 24. Plerumque vero *s* patet esse pronomen infixum personale 3. pers. (p. 376): *os gallafi les mi ae gwnaf. afles nys gwnaf inneu* (si potero commodum ego faciam, incommodum equidem non faciam) Mab. 1, 256. *dim oc awch da nys mynnaf* (quidquam ex vestro bono nolo) 1, 272. *ny chyuarchafi well ytti. kan nys dylyy* (non salutabo te, nam non meruisti id) 1, 283.

Cornica NY destituens sequentes consonas: *ny yl den vyth amontye* (non potest quisquam computare) P 40, 2. *mar ny yl bos ken* (si non potest esse

aliter; = *gyl*) 57, 4. *y vos kyllys ny vynna* (eum perire nolebat) 7, 3. *yn nef ny veȝyth treyis* (in caelo non moraberis) 46, 3. De consonis *ns*, *ng*, *ni* intromissis, ut in hoc exemplo: *hennu ganso nyn io poys* (hoc ei non erat molestum) P. 10, 2, supra egimus (pp. 549. 580).

Aremorica NE destituens sicut hodie, etsi saepissime non notatur infectio: *ne reheut* (non facietis) MJ. 131 b. *ne raff*, *ne raf* (non facio) 61 a. 232 b. *ne oun* (nescio) 78 a. 187 b. 188 a. b. *ne onn* (id.) Cath. *ne vezo ganet credet glan* (non erit natus, credite pure) Buh. 4, 21. Contra: *ne graf*, *ne groaff* (non facio) MJ. 27 b. 35 b. Buh. 204, 2. *ne gra* (non facit) 62, 14. *ne gon* (nescio) 4, 12. MJ. 21 a. *ne gallo* (non poterit) Buh. 48, 9. *ne gorreif ma drem* (non tollam vultum meum) 42, 17. De intromissis consonis *d*, *nd* cf. p. 550 sq.

2. In sententia relativa vel subiuncta eadem particula britannice, quae hibernice, est NA.

Cambrica exempla: *mae ryued na thodeis yn lynntawd* (mirum est, quod non ceciderim in furorem) Mab. 1, 10. *diheu oed gantunt na chlywyssynt eiryoet kerd kystal* (persuasum erat eis, se non audisse unquam cantum talem) 1, 23. *y gynnedyf yw na daw marchawc ar y dir ef na mynno ef ymwelet ac ef* (consuetudo eius est, ut non veniat eques in terram ipsius, quocum nolit ipse congredi) 2, 50. *mackwy ual hwnn yr na allei dywedut* (puer ut hic, qui non poterat loqui) 1, 267. *ar y llech y mae kawc aryant wrth gadwyn aryant. mal na ellir eu gohanu* (in lapide est vas argenteum in catena argentea, ita ut non possint separari) 1, 8. *medylyaw am na wn pa le ydaf heno* (meditatio, quia nescio, quo eam hac nocte) 2, 13. Cum pronomine infixo: *ryued yw gennyfi nam atwaenost* (mirum est mihi, quod me non novisti) Mab. 2, 7. Sequitur interdum post negationem vox, ex qua pendet: *na chymeraf myn vygkret . . . na rodaf myn vygcret* (non sumam, non dabo, per fidem meam; i. e. per fidem meam, me non sumpturum, daturum), *na rodaf yryfi a duw* (non dabo, per me et deum) Mab. 1, 264. 265. Contra in quibusdam sententiis relativis cambrice particulam absolutam *ny* adhiberi supra diximus (p. 392): *gwrdu mawr awely ympenn yr orsed. ny bo llei odim no deuwr* (virum nigrum magnum videbis in capite valli, qui nihilo minor sit duobus viris) Mab. 1, 6. *nyt oes aryhelw namyn yr unty hwnn nys ry dycko iarll* (non est in possessione eius, comitissae, nisi una haec domus, quam non ei ademerit comes) 1, 28.

Sunt etiam hic formae NAT et NAS differentes quomodo absolutae *nyt*, *nys*.

NAT: *ryuedu aoruc arthur na deffroes gwenhwyuar ac nat ymdroes yny gwely* (miratus est A., non experrectam esse G. nec motam in lecto suo) Mab. 2, 8. *dywedut wrthunt awnaethpwyt. nat yr amarch arnunt y dodit islaw y teulu* (dictum est eis, non propter contemptionem ipsorum eos poni infra familiam) 1, 276. *ar da arannei owein. hyt nat oed vwy gan y gyfoeth garyat* (et bona distribuebat O., ita ut non esset maior apud subditos amor) 1, 21. *nyt oes . . . nys ry dycko iarll ieuanc . . . am nat aei yn wreic idaw* (non est quod non abstulerit ei comes iuvenis, quia non fiebat uxor ei) 1, 28.

NAS: *ny dele mab uchelwr uod en penteulu. sef achaus nas dele* (non debet filius optimatis esse maior domus; haec est causa, cur id non debeat) Leg. 1, 7, 1. *ac yrof a duw nas rodwni euo* (ac per me et deum non darem ego illum, equum) Mab. 1, 10.

Cornica exempla: *ef a doys ... gans cist na vye tregis* (iuravit, se cum Christo non esse moratum) P. 85, 4. *ȝe demptye guȝyll pegh neb na ylly* (ad temptandum eum, qui facere peccatum non poterat) 20, 4. *te reson vyth a dres eraga fyn na gewsyth* (quod tu nullam rationem contra eos dicis, miror) 120, 2. *te na yllyth omweȝe* (ita ut tu non possis cavere) 20, 3. *na ve bos fals an denma* (nisi esset falsus hic homo) 99, 2. Ante vocales cornice NAG: *kyn nagoff den skentyll* (quamquam non sum homo sapiens) P. 8, 1. *grusons cusyll nago vas* (ceperunt consilium, quod non erat bonum) 31, 3. Tamen etiam NA: *uynytha na effo coul* (ut nunquam bibat ius) D. 1620. *then dor prag na ymwhelaf* (ad terram cur me non prosterno?) D. 2594.

Aremorica: *euit vnan na duy, palamour sascun da vnan na duy* (propter aliquem, qui non veniet) Buh. 4, 20. 6, 11. *men scoy crenn quen tenn ennhaf na gallo en scaf flachaf quet* (impellam eum tam acriter in eum, ut non possit celeriter deflecti) MJ. 138a. Ante vocales item NAC, NAG: *soezaf a graf nac ouf clafvet* (miror quod non sum aeger factus) MJ. 223a. *byscoaz e re nag oann bezet* (nunquam eius hominem me fuisse) 197a; rarissime NAD (cf. p. 550).

De formula *na — mar* (quamvis) vid. supra (p. 724).

3. Particulae dehortativae forma paulum differt in sententia recta.

Cambrica NA, ante vocales NAC: *na dos ditheu yny gyvyl ef* (cave eas tu in vicinitatem illius, equitis!) Mab. 1, 248. *na at neb* (ne siveris quemquam) 2, 25. *na cheryd ui ny wydwn i hynny* (noli opprobrare mihi! nesciebam ego istud) 1, 287. *kyrchu y llamhystaen. Na chyrch heb y gereint* (sumere uisum, coepit eques. Ne sumpseris! inquit G.) 2, 16. *nac ymchoeldi dracheuyn* (ne te verteris retro!) 2, 36. *nac ewch bellach hynny* (nolite porro ire ita) 3, 33. *na vit* (ne sit) 2, 375. 383. *na wiscet ... dim ymdanei* (ne induat sibi quidquam) 2, 20. Item ante coniunctivum: *na rodher yny del gereint* (ne detur. cervi caput, donec venerit G.) 2, 22. *na disgynnych* (ne descenderis) 2, 19.

Alibi tamen, ut in hibernica lingua vetusta, coniunctivo praemissa invenitur NY: *ny bo gressaw duw wrthyt* (ne sit salutatio dei tibi!) Mab. 1, 292. *ny bo berthach byth y boch chwi no minneu* (ne formosiores unquam sitis vos quam ego) 2, 215. *nyt ami yn uyw yd aho ef* (ne me vivo eat ille) 2, 245.

Cornica: *na wra na moy pegha* (noli amplius peccare) P. 34, 4. *na thegough sor yn golon, na thegovgh sor yn colon* (nolite portare iram in corde) 37, 1. D. 539. *na as troys na leyff na vo golhys* (ne omiseris pedem aut manum, quin lavetur) P. 46, 4. *na veȝough dyscomfortis* (ne sitis perturbati) 255, 1. Eadem forma servari videtur ante vocales: *na ol* (noli flere) R. 853. *na olough* (nolite flere) D. 2640.

Aremorica: *na gra quet sy* (noli dubitare) MJ. 52a. *na ret sy* (nolite d.) 10a. 188a. 226b. *na grit dif caffou na saouzan* (ne pararitis mihi curas aut dolorem) Buh. 38, 21. *duet ... na tardet mvy* (venite, ne tardaritis amplius) 76, 6. *na vez quet couetus* (noli esse ambitiosus) 68, 8. Non differt forma ante vocales: *na ehan quet* (noli cunctari), *na esma quet* (noli timere) Buh. 4, 2. 146, 6.

4. Particula prohibitiva subiunctae sententiae cambrice suppletur praepositione *rac* cum infinitivo verbi positae (p. 678): *ylety eu er escubaur ebrenyn rac dale muc ar yadar* (habitatio eius, falconarii, est horreum regis, ne officiat fumus eius avibus) Leg. 1, 10, 4. *ykymerassant kytgyyhor ... ynamgen ... rac*

gwybot or corannyeit adywettynt (ceperunt consilium alio modo, ne sciretur a pygmaeis, quod dicerent) Mab. 3, 300. *na dos ditheu yny gyvyl ef rac dy lad ohonaw* (ne ieris tu in illius viciniam, ne occidaris ab eo) 1, 248. Cambricae proprius est hic loquendi modus, quoniam in ceteris dialectis eadem praepositio aut contrarium significat, aut cum negatione abit in coniunctionem: *rac na* (pp. 737. 738).

Cornica particula et aremorica in sententia subiuncta eadem est, quae in absoluta.

Cornica: *Pylat a yrghys ȝeȝe ... monas ȝen corf ȝy weȝe nan kemerre y yskerans ... ha gwyȝe tam na guskens* (P. iussit eos ire ad corpus ad custodiendum id, ne id auferrent inimici sui, et cavere, ne quid dormirent) P. 241, 2. 3. *na veny leȝys nynges forth ȝe omweȝe* (ne occidamur, non est via servandi nostri) 245, 4. *omweȝe ... na peghy* (cavere, ne pecces) 20, 3. *me a gevs thotho mur dek na sconyer pendra wreny* (colloquar cum eo suavissime, ne recusetur, quicquid faciemus nos) D. 190. Formulae *rak na* exemplum supra attulimus l. c.

Aremorica: *mir na filli. mir na gruy da damnation* (cave ne erres, cave ne efficias condemnationem tuam) Buh. 166, 4. 7. *doe roen tir a miro dit tra hedro na noaso quet* (deus rex terrae providebit, ne tibi quidquam nunc noceat) 6, 26. *ne caffaf span gant oun na ven daffnet* (non capio tranquillitatem prae timore ne damner) 162, 5. 6. Formula *rac na*: *niz sezlouo ... vn guez arall an tra se rac na hoarfe goall* (auscultabimus tibi, ne iterum ista res accidat male) Buh. 74, 10. *ahanen reson eo monet ... rac nam be blam oz chom aman* (hinc necesse est abire, ne habeam dedecus manens hic) 98, 8; cf. supra l. c.

5. Negationem duplicem vel multiplicem copulat propria particula britannica NA, ante vocales NAC (neque), sive duplicatur vel multiplicatur ipsa, sive simplicem sententiam negativam sequitur (respondens germ. *noch*). In qua, cum nec eius loco inveniatur *ni — ni* (ut in hibernica lingua) et ante verbum sententiae semper insuper praecedat particula negativa messe coniunctionem disiunctivam suspiceris; cf. tamen quae supra (p. 724) adnotavimus.

Cambrica exempla: *ny byd reit itt torri na gwaew na chledyf* (non erit necessarium tibi frangere nec hastam nec gladium) Mab. 1, 259. *ny welynt neb ryw dim. na thy nac anifeil. na mwc. na than. na dyn. na chyuanned* (non videbant quidquam rei, nec domum nec animal nec fumum nec ignem nec hominem nec habitaculum) 3, 146. *nac y adef llad awch tat chwi nac y diwat ny deuthum i* (nec ad profitendam caesionem vestri patris nec ad denegandam veni ego) 1, 287. *adiheu oed gennyfi gei. na dihangei nadyn nallwdyn ynvyw* (et persuasum erat mihi C. non evasurum vivum nec hominem nec bestiam) 1, 9. *hyspys yw gennyfi na chynt na gwedy na chiglef i kerd kystal* (persuasum est mihi, nec antea nec postea me audisse cantum aeque dulcem) 1, 9; post simplicem negationem: *ny byd ryd heno nac auory na threnhyd* (non liber erit hac nocte nec cras nec perendie) 1, 289. *a diheu oed iti gei. nawelcis i eirmoet bwyt na llynn nywelwn yno ygyffelyp* (et certum erat tibi C. me non vidisse unquam cibum nec potum, quem non viderem ibi pariter) 1, 5. Cum articulo vel pronomine infixo coalescens particula: *ac ny dywat nar gwr nac vn or morynyon vn geir* (nec dixit neque vir neque una e puellis ullum verbum) Mab. 1, 5.

pandaeth yr gaer nadyn. na mil. nar baed. nar cwn. na thy. nac anhed. nys gwelei yny gaer (cum venisset ad castrum, nec hominem nec animal nec aprum nec canes nec domum, nec habitationem videbat in castro) 3, 151. *ny at yr arueu estronawl mawr racco welet nae wyneb ef nae bryt* (non sinunt arma mira magna illa videri nec vultum illius nec formam) 2, 10.

Cornica *na* semper respondet germ. *noch*, aut antecedente formula *na nyl* (germ. *weder*, cf. p. 403) aut singularis, sive praecedit negatio verbo addita, sive sequitur: *den vyth ny yl amontye na leuerell war anow* (nemo potest computare nec dicere ore) P. 59, 3. *nyniough ol da na whek* (non omnes estis boni nec dulces) 47, 2. *ȝym na as troys na leyij na co golhys* (mihi noli omittere pedem nec manum, quin lavetur) 46, 4. *dal na boȝar ny ase nag omlanas nagonon na claff vyth ow crowethe mar pesy a leun golon* (caecum aut surdum non sinebat, ut non sanaretur, nec unum nec aegrotum quemquam iacentem, si orabat pleno corde) 25, 2. 3.

Aremorica particula tam iterata invenitur: *nemeux na ioa na cuff na car* (nec gaudium habeo nec amicum nec cognatum) Buh. 8, 23. *perac guirion na sarmonez nac ouzomp guer ne leuerez* (cur vere nec sermocinaris nec nobis verbum dicis?) 56, 8. 9; quam semel posita: *gat na louarn ne espernaff* (nec lepori nec vulpi parcam) 32, 8. *ne deux gruec na amieguez* (non est mulier nec obstetrix) 96, 7. *eguyt an boet nem em hetaf nac e nep guys ne rejouissaf* (cenam non desidero, nec ullo modo delector) MJ. 6b.

6. Ad amplificandam negationem suas sibi quaeque dialectus elegit voces.

Cambrica frequentius addit (sicut lingua hibernica) pron. *neb* (aliquis), subst. pronominale *dim* (res): *ny chaffwn i neb* (neminem ego inveniebam) Mab. 1, 10. *dim oc awch da nys mynnaf* (nihil de vestris bonis cupio) 1, 272. *ni chigleu i dim* (non audivi ego quidquam) 2, 232. 233.

Cornica frequentius adhibet substantiva quaedam, ut *banne* (gutta vel stilla) Voc. 9b, vel *banna* (cf. gall. hod. *goutte*): *bythqueth whet tebel na mas ny wylys ganse banne* (nunquam adhuc nec male nec bene vidi iis, oculis meis, quidquam) D. 398. *ny clew banne* (nihil audit) D. 2321. *iudas ny gosk vn banne* (I. ne minimum quidem dormit) D. 1078. *gans queth y ben y queȝens guelas banna na ylly* (involucro eius caput involvebant, ut videre nihil posset) P. 96, 1. *dal o ny wely banna* (caecus erat, nihil videbat) 217, 2. *banna ny allaf gwelas* (nequaquam possum videre) Cr. 1622. *Cam* (passus; cf. gall. hod. *pas*) vel *cammen*, *camen*, *caman* (plur. an conferendum cambr. *caman*, via?): *pan welas cam na ylly y dolla* (cum videret, nequaquam se posse eum decipere) P. 13, 1. *ny vyn an vyl harlot cam awos an bys dyscethe* (nequaquam vilis nebulo decedere vult per mundum) D. 2914. *drok yw gyne na venta kammen tryle yn maner tek* (aegre fero, te nequaquam velle converti in rationem pulcram). *na wrellough cammen lathe an profus* (ut ne interficiatis prophetam) D. 1293. 2196. *mar wokky cammen na cynnyth crygy* (tam stultus, ut minime velis credere), *my ny won pyue cammen* (ego nescio, quis sit ille omnino) R. 990. 2493. *camen pylat pan welas na ylly cst delyffre* (P. cum videret nequaquam se posse Christum liberare) P. 150, 1. *coman na ylly bewe, caman na ylly gwyȝe* (ut nequaquam posset vivere, cavere) 204, 1. 205, 1; idemque adiuncto *byth* (utique), de quo adverbio frequentissimi usus vid. supra p. 620 sq.: *me a vynse y wythe*

ha ny yllyn cammen vyth (optabam eum servare, sed nequaquam poteram) D. 3126. *dyougel an keth denna the selwel cammen vyth na yl wharfos* (certo ut idem ille homo salvetur, nequaquam potest evenire) R. 2480. Semel invenimus *tam* (frustum): *gwyȝe tam na guskens* (cavere, eos iussit, ut ne dormirent) P. 241, 3. Denique his quodammodo addi poterit *bram* (crepitus ventris): *ny daluyth bram* (non valebit ventum, quidquam) D. 3078. *ny ren bram* (nihil darem) O. 2739. *ny rof bram* (nihil do, nihil curo) D. 1461. 2779.

Aremorica vocem *quet* (gall. point) Cath. (leg. *ket*, incerta origine; eadem in sententia affirmativa Buh. 170, 18: *me carhe gouzout quet goude*, scire certe opto postea) negationi addere consuevit adeo, ut facta sit perpetua fere negationis comes (sicut gall. hod. *pas*) usque ad hodiernum diem. Exempla: *ne deux quet, ne deuz quet* (non est) Buh. 16, 16. MJ. 28a. *ne guallaf quet* (non possum), *ne gallen quet* (non poteram) Buh. 56, 13. 78, 13. *na ehan quet* (noli tardare) 4, 2. *na tardomp quet* (ne tardemus) 32, 12. 146, 17. 210, 8. *doe roen tir a miro dit tra hedro na noaso quet* (deus rex mundi prospiciet tibi quidquam nunc ne noceat) 6, 26. *nen prouffen quet* (ed. *quen*, corrigendum consonantiae causa; non probarem id) 170, 15. Eadem vox saepius additur praep. *hep* (sine): *hep gou quet* (sine ullo errore, mendacio) 116, 15. *hep quet nam, hep quet anam* (sine ulla macula) 72, 16; 104, 6. 146, 17. *hep quet a mar* (sine dubio) 204, 16. *hep muy quet* (duntaxat, tantummodo) Cath. MJ. 65b. Ab hac voce prorsus differt *quen* (aliter, aliud; respondens corn. *ken*, p. 398): *ne galaf quen* (non possum àliter) Buh. 94, 21. *nem bezo quen* (non habebo aliud) 132, 4. *hon credit na compsit quen* (credite nobis, nolite loqui aliter) 188, 12. Contra addita invenitur gallicana vox ipsa: *pas an dra se ne falhe ez ve quet dissimulet* (minime oportebat istam rem dissimulari) MJ. 10a.

B. Particulae interrogantes.

1. Interrogationem simplicem positivam, tam rectam quam obliquam, cambrice significat A ante verba, AE (= *a yw?*) ante nomina: *gofyn aoruc owein aoes uarch ac arueu yr iarlles* (quaerere O., essetne equus et arma comitissae) Mab. 1, 29. *gofyn aoruc owein yr uorwyn aoed le y gallei ef kaffel bwyt* (quaerere O. e puella, num esset locus, ubi posset capere cibum) 1, 32. *a bery di* (faciesne tu?) 1, 264. *ae amser ynni vynet yr byrdeu* (estne tempus nobis ire ad mensas?) 1, 11. *ae gwr y arthur wyt ti* (esne vir Arthuri tu?) 1, 243. *gofyn aoruc owein ae dyn bydawl* (quaerere coepit O., num esset homo mundanus) 1, 31.

Cornice A (nihil differens a particula verbali, itaque abiecta ante vocales principales) in interrogatione recta: *a glewsyugh why* (audivistisne vos?) O. 2727. *a garsesta* (placeretne tibi?) D. 2838. *a alsesta* (possesne tu?) R. 862. *a welte* (videsne tu?) D. 2925. *a wotta* (videsne?) P. 195, 3. 255, 4; cf. p. 606. *a ow cows why an clewas* (loquentemne vos eum audivistis?) 95, 1. Abiecta: *ose mab du* (esne tu filius dei?) P. 100, 4. *oge gy, otagy* (tune es?) D. 1234. R. 463. *oma vy nep ath werthas* (num ego te vendidi?) D. 755. *vs whet theth corf galarow* (suntne etiamnunc corpori tuo morbi?), *yw saw ol the wolyow* (suntne sana omnia tua vulnera?) R. 487. 489.

Obliqua interrogatio inchoari solet coniunctione *mar* (si): *leuerough mar*

pyth sawys (dicite, num conservetur) P. 95, 1. *myrugh mar te* (aspicite, num veniat) 203, 3.

Aremorice A, sed ante vocales AC (hod. *ha, hac* vel *na, nac*): *a guir eon tra se* (num verum est hoc?) Buh. 126, 20. *a te so claf* (num tu aegrotus es?) 56, 7. *ac eff so muy* (an sunt plures?) 120, 18. *a huy a guel* (vosne videtis?) MJ. 53 b. *ac an nor ayoa digoaret* (portane erat aperta?) 217 a. *da gouzout scler a huy ve quemeret* (ad sciendum perspicue, num vos recipiamini) Buh. 20, 20. *huy [a] goar net a hy so parfet acc* (vos scitis probe, num ea sit perfecta satis, puella) 22, 16. *ieueret spes ac ef so hoz esper* (dicite, num ea sit vestra spes) 22, 12. *grit huy vn odiancc ac eff reiz en breiz man a deuhe ... da bout ... ganet* (facite augurium, num ea lex sit, ut in hac Britannia nascatur) 88, 13.

2. Interrogationis simplicis negativae notae differunt per dialectos.

Cambrica PONY (hib. *cani*): *pony wydut ti nat edewis y gawat hediw na dyn na llwdyn yn vyw* (nonne sciebas tu non sivisse tempestatem hodie vivum nec hominem nec bestiam?) Mab. 1, 9. *ponyt oed da mynet y geisaw* (nonne erat bonum, ire quaesitum?) 1, 11. *aphonyt y geissaw dial* (et quidni sumere vindictam?) 2, 18.

Cornica A NY, A NA: *a ny woȝas ow mestry* (num nescis potestatem meam?) P. 144, 3. *a ny wothough why* (nonne scitis vos?) R. 2445. *a nynsyu* (nonne est?) D. 800. *a nynsese, a nyngese* (nonne erat?) R. 1321. 650. *a na wylta* (nonne vides?) P. 120, 3.

Aremorica ANE: *anedindy duet guenede* (nonne sunt ablati tecum, argentei?) Buh. 158, 8. *a ne ve pret* (nonne esset tempus?) MJ. 160 b. Plerumque AN aut scriptum aut pronuntiandum, ut iustus fiat syllabarum numerus: *anedeu me eu ann heny* (nonne ego sum ille?) MJ. 59 b. *ane gousode* (nonne scis tu?) 112 b. *anoz eux quet lech* (nonne habetis locum?) 221 b. *an deu (quet) ma queuz me receuabl* (nonne est aerumna mea acceptabilis?) 91 a. *andoa* (nonne erat?) 207 b. 209 b. *an deuz den* (nonne est quisquam?) 110 b. *andeu, andeueff* (nonne?) Cath. Ceterum haud raro dissolvitur sententia, ut ex interrogativa pendeat negativa: *a me nam eux lech da nechif* (nonne habeo locum, causam, aegre ferendi?) MJ. 21 a. *a te na cret* (nonne credis?) 74 b. *a te na desev* (nonne putas?) 90 a.

3. Interrogationis bipartitae vix extant exempla. Cambricae iteratae particulae A — A vel AE — AE, si pars posterior est affirmans, colligi possunt ex interrogatione simplici et e Leg. 2, 1, 27: *edeueyt e kefreith na vyr nep beth cu hy ai moruyn ae gureic* (lex pronuntiat neminem scire, utrum sit illa virgo an mulier; cf. p. 725). Negativa in parte posteriore formula *a nac* exemplis non comprobatur.

Cornica exempla non invenimus nisi interrogationis obliquae, in quibus praemissum *py nyl* (uter, utrum?, p. 403) sequitur communis particula disiunctiva: *merough pe nyle an dus avyth delyffris po cryst ... po barabus* (videte, uter hominum liberetur, Christusne an B.) P. 125, 3. 4. *ny wothons yn teffry py nyl a wrons drok py da* (nesciunt certo, utrum faciant malum an bonum) D. 2774 sq.

Aremoricum exemplum eandem particulam habet: *ac ef so beu pe nac eu*

quet (estne vivus ipse, annon est?) MJ. 195b. Vix eodem pertinent haec exempla: *pe en contre ezoude aet knech na tnou* (in quam regionem ivisti sursum aut deorsum?) MJ. 190b. *cousquet cref out pe ezout mut* (obdormisti graviter aut es mutus) 104a.

C. Particulae respondentes.

Cambrice saepius sicut hibernice tam affirmative quam negative respondetur repetita voce, qua continetur interrogatio, vel substantivo vel verbo.

Ut affirmative: *ae amser ynni vynet yr byrdeu. Amser. arglwyd heb yr owein* (estne tempus nobis ire ad mensas? Tempus! domine, respondit O.) Mab. 1, 11. *a bery di bot vymmarch i am arueu yn vnletty ami heno. Paraf* (parabisne tu ut sint equus meus et arma mea in uno habitaculo mecum hac nocte? parabo!) 1, 264. *aoes chwedleu o newyd gennyt ti. Oes arglwyd heb yr ynteu* (suntne nuntii novi tecum? Sunt! domine, respondit ille) 2, 6.

Negativae particulae forma NA adhibetur, ante vocales NAC: *dywet heb ef. a vu ef gennyt ti a gwneuthur amuod arnat. Na vu myn vygret heb hi* (dic, inquit ille, fuitne is apud te et fecit invitae tibi? Non fuit, per fidem meam, inquit illa) Mab. 1, 240. *a vorwyn heb y peredur adoy di y dangos ymi yr anifeil hwnnw. Nac af ny lyuasswys dyn uynet yr fforest yr ys blwydyn* (puella, inquit P., veniesne tu monstratum mihi animal illud? Non ibo! non sivit hominem ire ad silvam iam per annum) 1, 293. *aatwaenost di y marchawc racco mawr. nac atwen heb yr ynteu* (nostine tu equitem illum magnum? Non novi, respondit ille) 2, 10. Inde oritur formula NAC EF (non id! germ. *nein!*): *tydi vychwaer heb y peredur. myvi a rannaf y bwyt ar llynn. Nac ef eneit heb hi* (tu mea soror! inquit P., ego distribuam cibum et potum. Minime, anima, inquit illa) Mab. 1, 251. *arhowch vi yma heb y peredur mi aaf y ymwelet ar pryf. Nac ef arglwyd heb wynt. awn ygyt y ymlad ar pryf* (expectate me hic, inquit P., ego ibo ad visitandum serpentem. Minime, domine, inquiunt illi; eamus una ad certandum cum serpente). 1, 277 sq. Hodie quoque *nag e* in sententia biblica: *bydded eich ymarweddiad Iē, iē; Nag e, nag e* (sit sermo vester: est, est; non, non!). Hib. *nathó* respondere videtur cambr. NADO (hod. *na ddo*): *mi adebygaf ... nacheueist na bwyt nadiawt. Nado yrof aduw heb ynteu* (ego opinor te non accepisse nec cibum nec potum. Non accepi per me et deum, inquit ille) Mab. 2, 42.

Quare vix invenias particulam *nac* solam usurpatam, ut fuit hibernica particula negativa respondens *naicc* (p. 749); invenitur tamen substantivi instar: *dyuot o gennat arthur anac genthi o iwerdon* (rediri a legatione Arthuri coeptum et non, i. e. negatio, repulsa, cum ea ex Hibernia), *gwedy lleueryd nac udunt. kyuodi aoruc bedwyr* (postquam dictum non, negatum est eis, surrexit B.) Mab. 2, 240.

E contrario sunt propriae quaedam cambricae particulae affirmantes, quibus caret lingua hibernica. Ex his frequentior IE, IEU: *ae gwr y arthur wyt ti heb ef. Ie myn vygkret heb y peredur, heb y gwalchmei* (num vir Arthuri es tu? inquit ille. Ita! per fidem meam, inquit P., G.) Mab. 1, 244. 285. Quamquam saepius haec particula non tam respondet, quam confirmat, immo interdum

exclamat: *awn ygyt y ymlad ar pryf. Ie heb y peredur ny mynnafi hynny* (eamus una certatum cum serpente. Certo, inquit, P., nolo ego istud) Mab. 1, 278. *datlewygu aoruc yr iarlles. Ie vy mab kychwyn a vynny. Ieu heb ef gan dy genyat* (resuscitata ex animi deliquio comitissa: revera, fili mi, abire tu vis? Ita! inquit ille, cum tua venia) 1, 238. *can dy genyat heb y peredur mi a gychwynnaf ymeith. Ie hynny vymrawt avynny. Ieu myn vygcret, aphei na bei o garyat arnat ti ny bydwn yma hyt y bum* (cum tua venia, inquit P., pergam foras. Heu istud, mi frater, vis? Ita! per fidem meam; et nisi fuisset amore tui, non fuissem hic quamdiu fui) 1, 255. *Ieu heb y peredur yma y bydwn heno* (certo, inquit P., hic erimus hanc noctem) 1, 256.

Particula post interrogationem affirmans est DO (ita): *deffroi aoruc arthur agofyn agysgassei hayach. Do arglwyd heb yr owein dalym* (expergefieri A. et quaerere, dormivissetne paulisper. Ita! domine, inquit O., aliquantisper) Mab. 1, 11. *a ymwelas ef athi heb hi. do heb ef* (num convenit ipse te? interrogavit illa. Ita! respondit is) 2, 24. Cf. supra *nado*.

Cornice et aremorice item responderi iterato praesertim verbo, quo interrogatum est, vel affirmative vel negative, demonstrant haec exempla, corn.: *a alsesta y aswonfos. Galsen y ta* (possesne tu eum agnoscere? Possem certo) R. 863; arem.: *a te proffe ... ne proffen quet, a huy proffe ... nen prouffen* (tune probares? Non probarem) Buh. 164, 9. 170, 15.

Fuisse tamen propriam particulam affirmantem cornicam IA, YA testatur Lhuydius, etsi in nostris libris non invenitur. Eiusdem quaedam exempla aremorica: *ya* („adverbium respondendi") Cath. *a huy a toehe noz boe y. Ya tizmat hep laquat sy* (num vos iuraretis, vos non habuisse eos, nummos? Ita! illico sine dubitatione) Buh. 160, 7. *a te touhe tam an tra man. Ya tizmat hep nep atfer* (num tu iurares revera hanc rem? Ita! statim sine ulla perturbatione) 164, 17. Item, si non praecedit interrogatio, *ya tizmat* MJ. 132 b. *ia* 48 a. *ya* 134 b. 155 a. 157 a. 167 a. 168 a.

D. Particulae exclamantes.

Cambrica frequentior interiectio et particula appellans, praemissa sicut in lingua hibernica vocativo, A, HA, iam extat in gl. Ox.: *a mein funiou* (vittae tenues!), *a hir etem* (institu longa!) 37ᵃ. *ha arcibrenou* (o sepulti!) 39ᵃ. Item in Mab.: *a unbenn, ha unbenn, ha iarlles* (o domine! comitissa!) fq. *a vorwyn, ha vorwyn* (o puella!) 1, 28. 293. *a geimeit* (o comites, itineris! sing. *ceimat, ceimiat*) 3, 193.

Particulae magis exclamantes sunt OCH et OI, quarum illa interdum, haec semper appellantem *a* post se habet.

OCH: *och heb y riannon paham yrody di atteb uelly* (heu, inquit R., cur das tu ita responsum?) Mab. 3, 21. *arthur awisgawd ymdanaw y vynet y ymwan ar marchawc. Och arglwyd heb y gwalchmei gat ymi vynet y ymwan ar marchawg yn gyntaf* (A. se induit iturus certatum cum equite. Heus! domine, inquit G., permitte mihi, ut eam certatum cum equite primus!) 1, 24. *Och ereint heb ef ae tidi yssyd yma* (heus Geronti, tune es hic?) 2, 54. OCH A: *erchi y vendyth awnaeth. Och a truan heb ef ny dylyy gaffel bendyth* (petere eius bene-

dictionem coepit. Heu! miser, inquit ille, non debes accipere benedictionem) Mab. 1, 287. *och awr heb y gereint. paham y colleist ditheu hwnnw* (eheu, vir, inquit G., cur amisisti tu illud?) 2, 14. *och aenit heb ef pa gerdet yw hwnn* (eheu, Enita, inquit, quale iter est istud!) 2, 55.

OI A: *oia uorwyn dec a bery di* (ohe, puella pulchra parabisne tu?) Mab. 1, 264. *oia wr pa le yd ymordiwedawd ef athi* (ohe, vir, ubi superavit is te?) 2, 24. *oiawr kanyat y mor marw dlws yndaw* (o vir, num permittit mare mortuo habere pretiosa?) 2, 216. *oi awrda y mae ymi gedymdeith. kynnydycko y gerd honn* (o vir nobilis, est mihi socius, etsi non intellegit hanc artem) 2, 229. *oia arglwyd duw heb ef pwy yssyd yngorffen vyndiua i* (eheu domine deus, inquit ille, quis est perficiens perniciem meam!) 3, 154.

Sunt praeterea aliae quaedam particulae cambricae exclamandi, praesertim lamentandi: *oiaduw heb ef gwae vi vymot yn achaws* (o deus, vae mihi, quod sum ego causa; cf. hib. *fe amai* Corm. cod. B. ap. St. Tr. gl. XXXVII.) Mab. 3, 97. *oiaduw holl gyuoethawc gwaeui heb ef nyt oes neb heb le idaw heno namyn mi* (o deus omnipotens, vae mihi, inquit, non est quisquam, cui non sit locus hac nocte, nisi ego) 3, 143. *gwae ui heb hi os om achaws i y mae* (vae mihi, inquit ipsa, quod propter me est quod etc.) 2, 35. *vb wyr nawd duw ragoch. yr y byt na wnewch hynny* (heu viri, gratia dei sit vobis! per mundum nolite facere istud! cf. hib. vet. *upp*, gl. ei, Sg.) 2, 216. *y mam heb ef peth ryued ryweleis ygho[e]t* (papae, mater, quid mirum vidi in silva!) 1, 236.

Denique memorandae sunt formulae compositae *llyma, llyna* (ecce; eodem usu quo gall. hod. *voici, voilà*): *llyma weithon ual yd helawd arthur y carw* (ecce nunc quomodo venatus sit A. cervum), *llyna yssyd iawnaf am hynny* (ecce quod est aequissimum propterea) Mab. 2, 22. 25.

Cornicae eaedem fere sunt interiectiones. Maiore cum emphasi profertur A, quare etsi ante vocativum haud raro praecedit, ut *a el* (o angele!) O. 736. *a das* (o pater!) 85. *a vroder* (o frater!) 1827. *a venen* (o mulier!) 173. *a vap* (o fili!) 853. *a vester* (o magister!) P. 65, 2. *a thu* (o deus!) 246, 2, tamen et omittitur saepe: *arluth* (domine) P. 50, 4. *arluth du* (domine deus) 42, 4. 43, 2. *guas te a ȝek an grows* (puer, tu feres crucem!) 174, 2, et bis vel saepius iterata invenitur: *a a adam* R. 161. *a a a ow arluth da* Cr. 392, nec non posita sine vocativo: *a taw* (ohe tace!) Cr. 171. Frequentiores sunt praeterea: *ogh* (eheu!) R. 438. *govy, gouy* (vae mihi! O. 621. P. 246, 1. *goef, gwef* (vae ei!) D. 750. P. 43, 4. *goy* (vae illis!) R. 1187, cum transumptis, ut *ellas* (angl. *alas*) Dr. = *ethlays* Cr.; saepe auctae et cumulatae ut *ogh trv trv* O. 249. *ogh goef* R. 2313. *ogh govy* O. 2193. *tru govy ellas ellas* O. 861.

Exclamantis *as* (*es, ys*) cum verbi substantivi formis exempla supra p. 549 attulimus, quibus addimus haec amplioris formae: *yssefuef goky* (ut fui stultus!) R. 1565. *assevye plygadow genef gruthyl both the vrys* (ut esset placitum mihi facere voluntatem animi tui!) O. 2115. De formula *awette* (viden? ecce) cf. supra p. 606.

Aremorica A semper exclamativa etiam rarius invenitur: *a ma mab quer* (ah, fili carissime!) MJ. 24a. *a ma mab* (ah, mi fili!) 44a. 45b. *a ma mam huec* (ah, dulcis mea mater!) 28b. *a ma mam* (ah, mea mater!) 46a, contra frequentissime *ma mab, ma mam.* Aliae quaedam interiectiones: *ach autrou*

(eheu, domine!) fq. *ach roen tron te goar guirionez mar e meux carez dellezet* (eheu, rex thronorum, tu scis veritatem, num reprehensionem meruerim) Buh. 50, 3. *ach goa me* (heu, vae mihi!) 174, 1. MJ. 126 a. *goa plen an den* (vae prorsus homini!) 92 b. *hau* (heus!) 88 a. *ay* (ei!) 146 a. Frequentiores sunt praeterea interiectiones transumptae *allas* (gall. hod. *hélas!*), *cza*, *orcza*, *orzca*, *orcza cza* (gall. hod. *ça! ça ça!*) ut: *cza merdeidi manifest mazaimp prest* (eia, nautae, manifesto ut eamus praesto; ed. *eza*, vitiose) Buh. 14, 11. Denique formulas *sede*, *setu* etc. (en, ecce) vid. supra p. 370 sq.

LIBER QUINTUS.

DE DERIVATIONE ET COMPOSITIONE.

Themata nuda, omni flexione et derivatione destituta, sensu tamen quodam praedita, quae radicum nomine feruntur utpote elementa vocabulorum, quibus omnis lingua constat, in celticis linguis sicut in ceteris aricae stirpis sunt monosyllaba. Eiusmodi syllabae radicales cum vocalibus ipsis per se efficiuntur, tum accedentibus ab alterutro latere vel ab utroque consonis aut singulis aut conexis binis, ut in plurimis radicibus, vel ternis, quae in paucioribus inveniuntur. Radicum igitur hae discerni possunt formulae vel species:

I. Radices solis vocalibus constitutae: *i* (ire), *a*, *i* (pron. 3. pers.). II. Singulis consonis inchoatae: *ba* (mori), *bu* (esse), *tu* (pron.) etc. III. Singulis consonis terminatae: *al* (alere), *ag* (timere) etc. IV. Singulis et inchoatae et terminatae: *ber* (ferre), *gar* (vocare), *can* (canere), *ret* (currere) etc. V. Binis consonis inchoatae ut *tri* (tres). VI. Binis terminatae: *arb* (tradere), *arg* (caedere) etc. VII. Binis inchoatae in singulas desinentes, ut *cret* (credere), *brag* (pedere), *slig* (linere), *scar* (separare). VIII. Singulis inchoatae, binis terminatae: *verg* (efficere), *volc* (humectare), *delb* (fingere) etc. IX. Binis et inchoatae et terminatae, ut *cland*, *plant* (serere), *slund* (significare). X. Ternis consonis inchoatae, singulis finitae, cuius speciei sunt lat. *strepo*, *strîdo*, paucissima exempla celtica praeter transumpta ut *scrîb* (scrîbere). Eiusmodi vero radices vel latinae rarae sunt, quae incipiant a ternis, desinant in binas consonas, ut lat. *splendeo*, *stringo*, et vix invenias ullam terminatam tribus; nam germ. quoque *berht* (got. *bairht*, clarus, quocum forsitan conferri possit nomen vetustum *Burcturi* Tab. Peut., alibi accommodatum ori romano *Bructeri*), *tenht* (in nomine vetusto *Tencteri*) potius derivata themata sunt habenda quam verae radices. Quare multo minus expectandae sunt radices fictae secundum formulas, quas porro construere possis, SCERCT, SCRERCT, si consonas principales SC, SCR, terminales RCT statuas.

Omnem illarum radicum copiam colligere et per varias species vocabulorum singulorum origines et propagationes indagare, lexici haud dubie est, non grammatices, quae potius pluribus communia observat.

E syllaba radicali ipsa vel solo vocalis incremento aucta paucissima nomina flecti constat per omnes linguas europaeas, ut gall. *-reix*, hib. *rí*, corn. *ruy*, arem. *roe* (lat. *rêx*) vel hib. *mí* (graec. μήν, μείς); plerumque inde formantur themata et vocabula bisyllaba vel plurium syllabarum per derivationem et compositionem. Ac de flexione nominis et verbi in superioribus libris expositum est. Derivationis et compositionis formulae vel leges sequentibus capitibus tradentur.

CAPUT PRIUS.

De derivatione.

Celtica derivatio sicut in ceteris linguis affinibus fit tam vocalibus quam consonis. Vocales derivantes etsi tam inter se coniungi possunt quam alternare cum derivationibus consonarum vel syllabis derivantibus per illas formatis, inter se tamen non plures subsecuntur quam binae, quarum prior verane sit vocalis an semivocalis, interdum in medio relinquitur. Est igitur vocalium derivatio simplex aut summum duplex, consonarum praeter simplicem etiam duplex vel multiplex.

Ad externam hanc derivationem in celticis quoque linguis saepius accedere radicis variationem internam, praesertim vocalium incremento factam, patet comparatis celticis nominibus et verbis tam inter se quam cum vocabulis et radicibus linguarum cognatarum. Ut per I vocalis incrementum prodierunt hib. *fiad* (= vêda, veida), cambr. *gwyd* (hod. *gŵydd* i. e. *gwuid*), arem. *goez* (praesentia. coram) e radice *fid*, *guid* (= vid); hib. *ad-fiadat* (proferunt, enuntiant) ex eadem radice (cf. scr. *vêdáyâmi*, zend. *vaêdhayêmi*); hib. *fiad*, rec. *fiadh* (fera) St. gl. 183, unde *fiadach* (venatio) Ml. 37r. et *fiadmila* (ferae) Corm., corn. *guilfil* (fera) Voc. 8[b], cambr. hod. *gŵydd*, arem. hod. *goez*, *gouez*, ven. *goue* (ferus), pl. *gouezet* (ferae) Buh. e themate nominis gall. *vidu*, hib. *fid* (arbor), cambr. hod. *gwydd*, corn. *guit*, *gweth*, arem. *guez*, hod. *gwez*, *gwe* (arbores); vel cambr. vet. *mein* (tenuis), corn. *muin* (gracilis) Voc. = *mon* O. 2444, arem. *moan*, hib. hod. *mín* (p. 104) e radice *min* (cf. lat. *minor*, *minuo*, gr. μίνυνθα, μινύθω, got. *mins*, *minniza*, slav. *mĭnii*, *mĭną*, lit. *minù*). Haud aliter U vocalis incrementum statuas in gall. *roudo* (Roudus, Anderoudus), hib. hod. *ruadh*, brit. vet. *rud* (p. 108), cambr. hod. *rudd*, corn. *ruth* R. 2489. 2512, *ruyth* O. 1622. 1685, arem. *ruz* Cath. MJ. 44, hod. *ruz*, *ru* (ruber), si conferas lat *rûfus*, graec. ἐρεύθω, got. *rauds*, lit. *raudónas*, slav. *ryždĭ* contra radicem, qualis inest in scr. *rudhirá-s*, lat. *ruber*, gr. ἐρυθρός. Denique A radicalis variatio ei similis, qua per graecas maximeque per slavicas radices alternant *e*, *a*, *o*, probatur his exemplis hibernicis: *atrab* (habitaculum, possessio) Wb. 21[c]. 27[b]. Ml. 17[a]. vel *atrob* Sg. 190[b], *dithrub* (desertus) F. h. 44, *dithrubach* (eremita) Colm. h. 19, contra *atreba* (habitat, possidet) Sg. Wb., item *diall* (declinatio) contra *duelltis* (declinarent), *do(n)elltar* (declinatur), *doellatar*, *duellatar* (declinantur) Sg., vel *diall* (gl. diverticulum) Sg. 53[a] contra *direllsat* (gl. deviarunt) Cr. 37[c];

quare similem rationem statuere haud dubitamus inter *tadal* Ml. 25ª, gen. *tadill* Wb. 27ᵇ, et *do(da)aidlea*, *do(sn)aidlibea*, *doaidlibem* (visitat. visitabit. visitabimus) Wb. 9ᵈ. 25ᵈ. Ml. 14ᵈ.

I. Derivatio hibernica.

A. Derivatio vocalium.

Nomina linguarum indeuropaearum principio desinere in vocales tres primitivas A, I, U, edocti sumus grammatica comparata. Concordare priscam gallicam servatis vocalibus primitivis thematum terminalibus cum inscriptionibus probatur, tum traditis apud scriptores nominibus compositis, quarum partem priorem terminant eaedem vocales. Ut I terminalis: *Koisis*, *ναμαυσατις*, *ucuetin* Inscr.; eadem finiens priorem partem compositorum nominum vetustorum: Moridunum, Moricambe, Moritasgus, Cassivellaunus, Cassignatus, Cassibratius (minus recte Casibratius Grut. 869, 7), Nivimagus (?). Finalis U: Esunertus, Viducasses, Bituriges, Caturiges, Mandubratius. Excipitur sola A, cuius locum obtinet O: *Licnos Contextos*, *Iccavos Oppianicnos*, *Andecamulos Toutissicnos*. *Trutiknos*, *Doiros*, *cernunnos*, *Σεγομαρος*, *Βιδιλλανουιακος*, *celicnon*, *cantalon*, *canecosedlon*, *iubron*, *νεμητον*, *dvorico* Inscr.; in plurimis nominibus, ut Lugodunum, Lupodunum, Sigovesus, Bellovesus; eadem copulans post consonas terminales: Cingetorix.

Inter has tamen A (O), quae interdum loco cedit, ut in compositis Lausdunum, Lugdunum, non est eadem tenacitate qua ceterae duae, I et U, quae etiam ante alias vocales inveniuntur derivantes.

Servatur igitur utraque derivans, nisi semivocalis J, V statuenda est, ante (O = A) tam in simplicibus nominibus quam in compositis.

IA (IO) extra compositionem: *Tarbeisonios*, *Alisie* Inscr.; Curia Itin., Stuccia, Ravius, Novius, Tobius (fluvii Brit. et Hibern.) Ptol., Ollius, Mincius (fluvii Galliae cisalp.), Larius (lacus), Tausius (Tunger, Capitolin. Pertin. c. 11), Commius, Helvii, Helvetii, Nervii. Carvilius, Cassius (gallicae originis?) Caes., Albion (nomen vetustum Britanniae, ap. Mel. Plin. Ptol.), Bergion (Mel. 2, 5). In priore parte compositorum: Noviomagus, Noviodunum, Mediolanum, Mediolacus, Mediomatrici, Bodiocasses, Veliocasses, Ambiorix. Praeterea conferenda sunt exempla duplicis vel multiplicis derivationis: *τοουτιους* Inscr., Vasio (urbs Vocontiorum, Mel. 2, 5. Plin. 3, 4), Sirione (ablat.) Itin. A., Juliâcum, Clipiâcum etc., Teutobodiâci, Bodiontici (cf. Segobodium Tab. Peut.) Plin.; inprimis frequentissima *i* collocati inter syllabas derivantes *-at*, *-et*, *-it*, *-ant*, *-ont* et *-on* vel *âco*: Tutatione, Stabatione, Colatione, Cunetione, Bregetione, Saletione, Tinnetione (cf. ad Bilitionem castrum Greg. Tur. 10, 3, hod. Bellinzona), Brigantione, Derventione, Vesontione, Revessione, Petovione, ablativi nominum locorum in Itinerariis. Avenio, Arausio (oppida Galliae Narbon., Mel. 2, 5), Divitiâcus, Segontiâci, Magontiâcum etc. In E transgressa eadem vocalis invenitur in his exemplis: *Anareviseos*, *Ουιλλονεος*, Eideus Inscr., Correus (Bellovacus) Caes. 8, 6. 19. Contra consona J probari videtur scriptione *ii* in *Alisiia*, bis in *dugiiontiio* Inscr.

UA (UO): Atesui (Galliae pop., Plin. 4, 18; cf. Essui Caes.), Mesua (collis Gall. Narb., Mel. 2, 5; cf. *Μεσούιον* Ptol. in Germ. magna), Addua (fluv. Gall. cisalp.; cf. quidam nomine Adduus, Vellei. 2, 102 et Aduatuci Caes.), Aedui, Vidua (fluv. Hibern., Ptol.; cf. Viducasses Plin.), Ateboduus, Maroboduus (cf. p. 22), Cartismandua (Britannorum regina, Tac.), Veromandui, Abrincatui Ptol. Plin., Ambitui Plin. Item in priore parte compositorum: Boduognatus, Epomanduodurum (cf. Mandubratius). Cf. dupliciter vel multipliciter derivata: Meduana (torrens prope Andegavum, Greg. Tur. 10, 9; item in Actis SS.), Medoacus (fluvii duo Galliae cisalp., Plin.), Meduantum Tab. Peut., Nantuates (i. e. Vallenses), Gutruatus Caes., Bituitus (Flor. 3, 2; cf. Bituriges), Aruanna, Teruanna Itin. Ad V tamen consonam potius referenda videntur cum alia tum haec: Sequana, Sequani, Arduenna, Arverni Caes.

Eaedem vocales servari solent ante consonas derivationis accedentes; ut *i*: Morini, Toutillus Inscr. (cf. Toutia, Toutiorix, p. 34), Bodincomagus (Plin. 3, 16), et maxime *u*: Esubii (pop. Gall. ap. Caes.), Esuggius (nom. viri ap. Murat. 1986, 7. Orell. 2062; cf. Esunertus Inscr., i. e. Marte validus, compositum cum nomine dei gallici Esus Inscr., Hesus Lucan.), Mandubii Caes. (cf. Epomanduodurum, Cartismandua), Meduli, Medulli Plin., *Μέδουλλον* Ptol., Medullius Inscr. (Grut. 1038, 9; cf. Meduana, Meduantum), Catullus (cf. p. 4; nomen viri cambr. vet. *Catell* in chron. cambr. in praef. Leg. p. IV), Catuso Inscr. (Orell. 273), Catussa (Sequanus, Inscr. Orell. 4803), Bellatullus, Belatulla Inscr. (Orell. 287. 4983; cf. Bellatumara p. 16, Belatucardus Inscr. Mur. 43, 1), Adiatunnus Caes.

Diphthongos derivantes in vetustis nominibus statuere vix licebit nisi forte *ai*, de qua vid. p. 29; nam e combinatis *ai*, *ei*, *au*, *eu* vocales posteriores accedente flexione fere solvuntur in spirantes. Exempla igitur sequentur infra sub spirantibus.

In lingua hibernica iam vetusta, si excipias antiquissimas inscriptiones ogmicas, quas vocalibus servatis congruere fere cum gallicis probatur exemplis p. 222 sq. allatis: Corp*i*maqv*a*s, Cun*a*tami, perisse supra p. 172 sqq. demonstravimus vocales tres primitivas non solum intermedias in compositis, sed etiam terminales substantivorum, ut in *fer* (= *fira-s*, vir), *dia* (= *deiva-s*, deus), *muir* (= *mori*, mare), *buáid* (= *bôdi*, victoria; in quibus vocibus *a* vel *i* detrita proditur vocali radicis infecta), *fid* (= *vidu-s*, arbor), *bith* (= *bitu-s*, mundus), *cath* (= *catu-s*, pugna). Contra servatur vel ipsa vel per defectionem in *e* transgressa *i* derivans in formulis substantivorum *-tion* etc., adiectivorum *-tio*, *-dio* etc. Ad illam enim revocanda sunt substantiva hibernica in *-tiu*, gen. *-ten*, *-siu*, gen. *-sen* (ut *fóisitiu*, *déicsiu*, *úrphaisiu*; cf. lat. *divisio*, *-ionis*), ad has adiectiva derivata in *-te*, *-de*, *-ithe* (ut *dálte*, forensis, *gaide*, hasta praeditus).

Eiusdem haud dubie originis est finalis E in prioris ordinis substantivis, trium generum (cf. pp. 229. 247), ut in derivatis masc. gen. in *-aire*, *-ire* (*notaire*, notarius), in abstractis fem. gen., quae frequentissima ex adiectivis sunt formata (*láne*, plenitudo), et neutr. ut *forbe*: *forbe indagimrata* (perfectio bonae cogitationis; dat. *diaforbu* ibid.) Wb. 3[d]; vel in pronominibus ut *aile* (alius), *uile* (omnis). Subiungo nomina quaedam, praesertim alibi non memorata.

Substantiva: *ette* (gl. pinna) Sg. 67ᵃ. *lainne* (gl. acrimonia, gl. acredo) Sg. 50ᵇ. 52ᵃ. 62ᵇ. *lindœ* (gl. termes) Sg. 102ᵃ. *rucce* (dedecus) Wb. 24ᶜ. 26ᵃ. 30ᶜ. *bethe* (gl. buxus, arbor) Pr. Cr. 24ᵇ. *gainae* (gl. silex) Sg. 61ᵃ. *tinne* (gl. chalybs) Pr. Cr. 47ᵇ. *slice* (gl. lanx) Sg. 20ᵃ. *athinne*, *aithinne* (gl. torris, gl. fax) Sg. 70ᵃ. Pr. Cr. 48ᵃ. *enchache* (gl. scurrilitas) Wb. 22ᵇ. *doacaldmaiche* (appellativitas) Sg. 29ᵃ. *indílsi* (in proprietate, in proprietatem) 29ᵃ. 29ᵇ. *comoicse* (vicinitas) Wb. 14ᵇ. *gue* (falsitas, mendacium) 14ᶜ. Adiectiva: *áithæ* (gl. acutus) Sg. 108ᵃ. *buide* (gl. flavus) 14ᵃ. *torisse*, *tarisse*, *toraisse*, *taraisse* (fidelis, firmus, securus) Wb. 10ᵃ. 25ᶜ. 27ᶜ. 30ᵈ. Ml. 27ᵃ. *sommae* (dives), *domme* (inops) Ml. 36ᵃ. 36ᵃ. *cumme* (aequalis, idem) fq. *cutrumme* (similis): *nibat chutrummi huili* (non erunt similes omnes) Wb. 9ᵈ. *asse* (facilis), *anse*, *inse* (difficilis) Wb. fq. *isasse dúib maid dodenum* (facile est vobis bonum facere) 4ᵃ. *ni asse linn am* (non facile vero videtur nobis) 5ᶜ. *arniasse nóib disuidib* (nam non facilis sanctus ex his) 3ᵈ. *níasse tuidecht fritoil de* (non facile resistere voluntati dei) 4ᵃ. *annse* (difficilis) 6ᵈ. *am. nát anse* (sicut non est difficile; mox comp. *ni ansu*) 17ᶜ. *isinse ñduit* (est difficile tibi) 5ᵇ. *isinse andímiccem* (est difficilis eorum deiudicatio) 4ᵉ. *isinsæ inbull dothinchos* (est difficile membrum instituere) 13ᵃ. *ba inse dún epert gue airintí labrathar indiunni .i. ihs. xps isfírion side* (esset difficile nobis dicere mendacium, nam is qui loquitur in nobis, i. e. I. Chr., est verax hic) 14ᶜ. Saepius *ni.* responsis praemissum post quaestiones Wb. 19ᵈ. 27ᵃ. 28ᵇ, vel *nin.* SM. 26. 48. 228. 230. 254, in veteribus glossariis explicatur *ni hannsa* (non difficile). Adiectiva derivata in *-de*, *-the*, *-te* cum finalem vocalem saepius in *a* mutent in Sg., ex eodem quaedam aliae voces his addi poterunt, ut *derba* (certitudo) 66ᵇ. *sechta* (gl. mechanice) 33ᵃ.

In eandem tamen *e* aliae vocales transgressae videntur amissa consona finali thematis cum *s* nominativi in pluribus formis hibernicis, ut iuxta *-a* (*cara*, gen. *carat*, amicus; *caera*, gen. *caerach*, ovis; *goba*. gen. *gobann*, faber) inveniuntur *-e*, *-i*, *-u*, quin etiam *-iu* in substantivis posterioris ordinis: *menme*, gen. *menman* (mens); *tene*, gen. *tened* (ignis); *bráge*, gen. *bráiget*, *brágat* (cervix); *airc*, gen. *airech* (primas); *fili*, gen. *filed* (poëta); *áru*, gen. *áran* (ren); *máthrathatu*, gen. *-thatad* (matrimonium); *ailidetu*, gen. *-detad* (alternatio); *coimdiu*, gen. *coimded* (dominus). Eodem igitur pertinebit E in *cuilae* (gl. culina) Sg. 51ᵇ, quod videtur transumptum, et U terminalis in his: *orddu lámae* (gl. pollex) Sg. 88ᵃ. *cundu* (gl. supparus) 70ᵃ.

B. Derivatio consonarum simplex vel duplex.

Sunt primum enumerandae formulae monosyllabae consonarum derivantium, et inter eas quae frequentius inveniuntur bisyllabae vel elisa vocali binarum saltem consonarum. Vocalis antecedere potest consonae derivanti non solum correpta aut nulla, ut consona nuda ad radicem accedat, sed etiam producta, diphthongus vix nisi per contractionem. Consona derivans ipsa est aut singularis, aut iuncta tam secum (derivatio geminata) quam cum alia (derivatio conexa). Tam formulae derivationis conexae, cuius consona prior frequentius est liquida N, spirans S, tenuis T, C, rarius R, vix L, quam formulae bisyllabae in hoc conspectu enumerantur secundum consonam posteriorem. Praemitto

hic quoque exempla vetusta gallica, ut sint fundamento tam hibernicis quam britannicis.

1. Derivatio liquidarum.

L singularis derivantis, quam semper sequitur vocalis, exempla vetusta gallica vel britannica: *a*) accedentis excussa vocali ad radicem: *canecosedlon* Inscr. *Ἐβλάνοι* (pop. Hib.) Ptol. Sumlocenna (colonia ad Nicrum, in Inscriptt.; cf. Sumelocenne Inscr. Orell. 5248 = Samulocenis Tab. Peut. et Sumelonius Inscr. Grut. 851, 7). Segla (nom. pr. fem.) Inscr. Murat. 1213, 2. Cuslano sacr. (cf. Cosli, nomen vetust. oppidi Cusel, et Cuses Orell. 484) Inscr. Orell. 1985. Maglo (dat.; cf. Maglus Conomagli fil. Boll. Mart. 1, 258, 15) Inscr. (Beitr. III. 349). Maglius, Sapplius, Sapplia Inscr. (Glück. 50).

b) Accedentis cum vocalibus correptis. AL-: *Magalu* (dat.) Inscr. Magalus (rex Boiorum) Liv. 21, 29. Magalius Inscr. Stein. 369. Teutalus (Gallus) Sil. Ital. 4, 198. Camalo-dûnum Inscr. Orell. 208. Plin. 2, 75, 77. Vacalis, terram Gabalum Sidon. *Ταίζαλοι*. *Ταιζάλων* (*ἄκρον*, Britann.; cf. Azali Plin. 3, 25. 28) Ptol. Cucalus Momms. Inscr. Helv. 352, 69. Cucalonis fil. Inscr. Orell. 4903. EL-: Ocelum, Graioceli Caes. Vindelici Horat. (od. 4, 4). Vindelicus amnis Flor. 3, 2. IL-: Sicila (vicus Galliae) Lamprid. Alex. Sever. c. 59. Messilus, Senomacilus. Merocila Inscr. (Beitr. III. 352). Basilia (cf. Basilus Caes. 6, 29) Ammian. 30, 3. Iopilia Bolland. Sept. 5, 597. Vergilius, Virgilius Martial. Sidon., Vergiliae stellae (cf. p. 11). Carvilius Caes. Vindilius Inscr. Stein. 298. OL-: *ἄλβολον* (pulegium herba Gallis) Dioscor. 3, 30. Anisola (amnis, monast.; cf. Anisus) Boll. Mai. 3, 608. Iun. 3, 355. UL-: Meduli Auson. epist. 4. 7. 9. Camulo-genus, Taximagulus Caes. Camulus (Mavors) Inscr. Orell. 1977. 1978. Camulo-dûnum Tac. Ptol. Cass. Dio, Itin. Ant. Tab. Peut. Andecamulum Itin. *σκούβουλουμ* (strychnus herba Gallis) Dioscor. 4, 71. *Βρίγουλος* (vetustius nomen Araris vel Saugonnae) Plut. ed. Reisk. 10. 729. 730. Dammula Inscr. Murat. 1305, 1. Itulus Grut. 807, 7. 853, 9 Domnulus, Dumnulus Sidon. epist. 4, 25. 9, 13. Venuleius Lamprid. Alex. Sever. c. 68. Benuleia (fem.) Inscr. Murat. 1313, 10.

Forsitan huc pertineat formula TAL- in *cantalon* Inscr.

c) Accedentis cum vocalibus productis. ÂL- derivantis exempla videntur: Mantala (Allobrog.) Tab. Peut., Petromantalum (Galliae oppid.; cf. Cata-mantaloedis fil. Caes.?) Tab. Peut. Montalomagensis vicus Gregor. Tur. 7. 47, si conferendum est cambr. vet. *montol* (gl. trutina; hod. *mantol*) Ox. 7^{b}. Ac quaedam alia forsitan huc pertineant supra allata in *-alo*, formae adiectivi, quae cambrice est *-aul*, *-awl*. Diphthongi a semivocali *v* profectae (cf. pp. 32. 128) in nominibus *Καμβαύλης* ap. Pausan. 10, 19, Sugeulo in Inscr. ap. Orell., si sunt derivata, non composita (cf. hib. vet. *éola*, *éula*, sapiens, p. 35).

d) Derivans LL in nominibus gallicis vel britannicis. ALL-: *Οὐέξαλλα* (aestuar. Brit.) Ptol. villa Bonalla, Boll. Mai. 3, 608. monast. Pentallum in pago Rotomag., Mabill. saec. 2, 478; in quibusdam alternans cum *-ell*: in vico Marsallo, Marsello Trad. wizenburg. n. 215. 230, Concurcallum, Concorcellum ap. Vales. Etiamnunc in Italia superiore Guastalla, Varallo, vix non gallicae originis. Bisyllabae quoque extant formulae cum tenuibus vel liquidis aut prae-

cedentibus aut sequentibus: Caracalla ('Aur. Antoninus Bassianus Caracalla, Lugduni genitus, cum e Gallia vestem plurimam devexisset, . . . de nomine huiusce vestis Caracalla cognominatus est') Aurel. Vict. epit. c. 21. Avallocius vicus Greg. Tur. 4, 50. Aballone (loc. Gall.) Itin. Ant. Aballava (Brit. locus) Inscr. ap. Petrie I. p. CXIX. ELL- (in femininis praesertim deminutivis, ut videtur): Mosella (cf. Mosa). *Οὔξελλα* (oppid. Brit.) Ptol. Maurella (nom. propr. fem.) Mabill. dipl. suppl. p. 93. villa Nivella, Boll. Iul. 3, 61 locus qui dicitur Morsella (Belg.; cf. Mursella et Mursa, Pannon. loc. in Itin. Ant.). Mabill. saec. 3. 1, 17. 18. Vincella (super fl. Icaunum, hod. Vincelle) dipl. a. 634. Mabill. dipl. p. 465. silva forestella (p. 79). Plur.: Vercellae Plin. 3, 17. Venelli, *Οὐένελλοι* (nom. gentis) Caes. Ptol. Vipellis, Viscellis (Noric., Pannon.) Tab. Peut. Porro: Uxellodunum Caes. locus Oscellus (in Sequanae insula) Boll. Mai. 6, 803. (Conferenda cum his: capellus, capella, capellum (minor capa, tegmentum, gall. hod. *chapeau*, pileus) ap. Caug., a quo non dissedet Capellatium (vel Palas, nomen regionis, i. e. limitis imperii romani quondam transrhenani) Amm. 18, 2.) ILL- (cf. deminutiva: *regillus*, gl. regulus, gl. Isid. *remillus*, remulus, parvus remus, Lex. vet. ap A. Mai. Auct. class. 8, 505), frequentissima derivatio nominum propriorum masc. et fem.: Roscillus Celtillus, Adbucillus, Procillus Caes., Toutillus, Troucillus, Sorillus, Borillus, Capillus, Pistillus in Inscriptt. ap. Grut., Murator., Orell. Feminina: *Buscilla* Inscr. Fadilla, Procilla (Nemausensis generis) Capitolin. Anton. P. c. 1. Livilla, Drusilla Sueton. Calig. 7. 24. Babilla, Vindilla, Excingilla, Gabrilla etc. in Inscriptt. Non infrequens eadem formula in duplici derivatione cum liquidis vel tenuibus: Cavarillus Caes. Otacillus, Otacilla Inscr. Orell. 373. Varicillus, Iovincillus, Carantillus Inscr. Grut. et Murat. Mogetilla Inscr. (Beitr. III. 353). Cabillonum Caes. ULL- sicut praecedens: Marullus Inscr. Orell. 4019. Sabullus Grut. 1003, 1. Titullus Murat. 1501, 7. Catullus (Tricassinus, Vesontinus) Murat. 1068, 7. Orell. 2064. Germullus Grut. 955, 12. Cintullus, Centullus Murat. 1281, 6. Feminina: Marulla Orell. 5060. Magulla Grut. 912, 10. Titulla Murat. 1501, 6; cum alia derivatione: Bellatullus, Belatulla Orell. 287. 1983. Caratullus Grut. 862, 2. In nominibus locorum: Cuculle (prope Iuvavum; cf. bardocucullus, Trebell. Poll. Div. Claud. c. 17, cuculli bardaici, Capitolin. Pertin. c. 8) Tab. Peut. *Μέδουλλον* (Raetiae oppid.) Ptol. Praevalent sicut in simplici item in geminata derivatione vocales *i* et *u* iuxta *a*; cum *e* tum *o*, quae est rarissima, ex illis transgressae videri poterunt.

Hibernica vetusta exempla concordant cum gallicis hactenus enumeratis.

a) Simplex L non intermedia vocali ad radicem vocali terminatam accedere videtur in themate verbali *bal*, *bel*, unde *epil*, *atbail* (perit) etc. e radice *ba* (mori); sicut in subst. neutr. *síl* (semen) Wb. 4c, gen. *síl* 15d. Eadem post consonas ipsas frequentior est in substantivis desinentibus in *-le*: *túithlae* (gl. gibbus) Sg. 22a. *tuthle* (gl. gibbus, gl. cancer) Pr. Cr. 9c. Wb. 30b. *saltlae* (gl. calx), *certle* (gl. glomus) Sg. 50a. 70b. *sercla* (gl. irritamenta, gulae) 63a; praesertim in abstractis fem.: *isintuaichli* (gl. in astutia, sapientes; adi. *tuachil*) Wb. 8d. *sotli* (gl. animositates; *sotal*, superbus, arrogans, O'Dav.) Wb. 18c. *icumachtu et miathamli dée* (gl. in forma dei, cum esset

Christus, Phil. 2, 5) Wb. 23ᶜ. Item in alia derivatione cumulata: *forcitlid* (praeceptor; e *forcital*) Wb. fq. *taircetlid* (gl. sagax) Sg. 60ᵇ. *écsamlus* (diversitas) Wb. 13ᵃ. Sg. 211ᵃ. *sainemlan* (gl. bellus) Sg. 37ᵇ. Non aliter ante terminationes flexionis: *donaib íslib* (gl. ad inferna; adi. *ísel*) Ml. 27ᵇ. *ecsamli*, *ecsamlib* (diversos, diversis) Sg. 211ᵃ. *bed adthramli .i. gaibid comarbus fornathar et intamlid abéssu* (gl. imitatores mei, patris vestri, estote) Wb. 9ᵃ. *bed adthramli* (gl. ut sitis sine querella et simplices sicut filii dei) 23ᶜ. *gnímu sainemli* (facta praeclara) 12ᵇ, e compositis *écosmil*, *athramil*, *sainsamail*, de quibus infra dicetur.

b) Liquida simplex accedens cum vocalibus correptis, interdum variantibus inter se sicut in radice ipsa: cf. *fugall* (cui adscribit alia manus *fugell*, gl. negotium, adversus alterum; mox dat.: *ófugull*, gl. iudicio, contendit) Wb. 9ᶜ.

LA: *-al* derivans 1. substantiva masc. et neutr.: *tindnacal* (distributio) Wb.1ᵃ. *casal* (gl. penula. gl. lacerna) Pr. Cr. 63ᶜ; quibuscum conferri potest praepositio *amal* (instar). Nom. propr. virorum: *Cathal* Ann. Inisf. ap. O'Con. 2, p. 20. *Tuathal* (= Publius, e *tuath*, populus) Tigern. ap. O'Con. 2, 31. 2. Adiectiva: *huasal* (superus) Cr. 33ᵈ, *uasal* (nobilis; brit. *uchel*) Wb. fq.; transumptum: *umal* (humilis) Wb. 5ᵈ.

-ol et *-ul* tam inter se alternantes quam cum *-al* derivante in substantivis: *mebol* (dedecus) Wb. 8ᶜ. *mebul* 1ᵃ. 3ᵇ. *tindnacol* (traditio) Sg. 209ᵇ. *tindnacul* (in his locis nominativus vel accusativus, non dat.) Wb. 9ᵃ. 21ᶜ, supra *tindnacal*; eiusdem formae et radicis *adnacal* (sepulcrum) Wb. 27ᵃ. Ml. 22ᵃ. *báigol* an *báigul* (hod. *baoghal*, periculum): *dogabáil báiguil*, ad capiendam praedam) Wb. 25ᵇ. *gabul* (gl. furca, gl. patibulum; cf. med. lat. *gabalus*, *gabala*, *gabalum*, crux, patibulum, ap. Cang.) Sg. 45ᵃ 53ᵃ. *saigul cáich* (gl. tempus acceptabile, novi testamenti) Wb. 15ᵃ: an transumptum lat. *saeculum*? cf. transumptum *tempul* masc. (templum) Wb. 8ᶜ. 21ᶜ. Dubium est, num eodem pertineant: *sóol*, *seol* (gl. velum, gl. carbasus) Sg. 14ᵃ. 70ᵃ. *díol* (gl. lodix) 69ᵃ. *dorochol* (gl. foramen) 54ᵃ.

-el in subst. *temel* (obscuritas) Wb. 12ᶜ. 21ᶜ. Adi. *ísel* (hod. *iseal*, inferus; brit. *isel*) colligendum est e dativo *isiul* et *hisul* Cr. 18ᵇ. 33ᵈ. et formis plur. *isli*, *isli* Cr. 18ᵇ. *íslib* Ml. 27ᵇ.

Huc referenda est duplex derivatio TAL (SAL): *forcital* (doctrina) Wb. fq. *tairchital* (vaticinium) Wb. 5ᶜ. *intinscital* (inceptio) Ml. 15ᵃ. *tóxal* (gl. vericulum) Sg. 33ᵃ. *tre foxal* (gl. per metaplasmum) 201ᵃ. TEL (SEL): *tuisel* (casus) Sg. fq.

LI: *-il* in adi. *tuachil* (gl. astutus) Sg. 60ᵃ. *samail* fq. in compositis ut subst. *intsamil*, *intsamail* (imitatio, instar) Wb. Sg., adiectivis: *cosmil* (similis; i. e. con-samali), unde subst. *cosmilius* (similitudo) Wb. Sg. fq. et adi. decomposita *écsamil* (dissimilis) Sg 208ᵃ. 211ᵃ. *erchosmil* (gl. persimilis) Cr. 35ᵈ, multisque aliis derivatorum fere similibus (cf. germ. *-lich*, angl. *-like*) ut: *sainsamail* (gl. optimas) Sg. 50ᵃ. *sainsamail* (gl. potis) 39ᵇ. *sainemail* (praecipuus) Wb. 3ᶜ. *combad adramail inmacc* (ut esset patris similis filius) 6ᵈ. *athramil*, *mádramil* (paternus, maternus) 13ᵈ. Adde *miathamil* (hod. *miadhamhuil*, honestus, nobilis), colligendum e subst. *miathamle* (v. supra), ac multa recentiora ut *caillteamhail* (silvester) St. gl. 1061. Exempla vocalis elisae accedente derivatione vel flexione supra allata sunt.

c) Cum vocalibus productis eadem vix invenitur, si excipias quaedam ad

derivationem conexam pertinentia, quorum vocalis producta est excussa consona priore. ÓL (= *ál?* ut *mór* = *már*, p. 17) derivans esse videtur in subst. *dedól* (crepusculum) Corm., dat. *huan cetnu dedol indlaithi* (gl. a primo ergo crepusculo) Ml. 42r., unde adi. compositum *remdedólte*, *remdedoltae* (gl. antelucanus) Sg. 36ª. Ml. 21ᶜ. Hibernica adiectiva derivata in *-ál*, ut sunt cambrica in *-aul*, *-awl*, non inveni. Transumptum videtur *achtáil* (actualis, operans): *mad inœclis tra inchoss ishé óis achtáil et indlaám ishe óis achtáil asmáa alailiu* (gl. marg. 1. Cor. 12, 15; i. e. si igitur in ecclesia est pes, hoc est genus operans, et manus, hoc est genus operans maius altero) Wb. 12ᵃ; cf. O'Dav.: *achtail .i. oni is actualis vita betha gneitheach .i. ar 7 buain* (arare et metere).

d) Derivantis LL exempla e codicibus vetustis. ALL: *aball* (gl. malus, arbor; cf. Aballone Itin.) Sg. 61ᵇ. *pupall* (gl. tentorium) 50ª. *fannall* (gl. hirundo) 52ᵇ. *connall* (gl. stipulam, colligendo) 66ᵇ.

ELL: *srogell* (gl. flagrum) Sg. 48ᵇ, gen. *sainchenelæ srogill* (peculiare genus flagelli) Wb. 17ᵈ, nisi est transumptum.

ILL fortasse, nisi compositio est statuenda, in *inill* (gl. tutor; si recte lego, est enim dubia scriptura) Sg. 13ª; cf. *inill* (gl. tuta), *roinill* (gl. tutissima) Lor. 74. 147. *innill* (gl. fidus) Corm. B. cum derivatis *inninilligud* (gl. tuitionem), *hvandinnillingud talmaidech* (gl. subita tuitione) Ml. 19ª. 35ᵈ. *ininillius nemthremeta l. nemthroeta* (gl. impenetrabilis tutela), *doninillius* (gl. tutamini) Lor. 66. 140; et simplici *l*: *isnessa do innilem* (est propior ei tuitio) Wb. 4ᵇ. Certius huc pertinet nom. pr. *Sinill* Tigern. ap. O'Con. 2, 177; cf. p. 297.

OLL, ULL: *mocoll lín*, *mocol lín* (gl. subtel; gael. *mogul*) Sg. 63ª. Pr. Cr. 25ᵇ. *cocul* (cucullus) Corm. *amal chochull dercon* (ut tegimen glandis) Ps. 57ᶜ.

e) Derivationis conexae formulae in hibernicis obscurata sunt excussione consonae prioris, servatae fere in dialectis britannicis, et productione suppletoria vocalium (pp. 17. 71).

TLA: *dál* (cambr. vet. *datl*) in comp. *daltech* (gl forum) L. Ardm. 189b.2. et *dálsuide* (gl. forum) Sg. 57ᵃ. *cenél* (genus, natio, gens; cambr. vet. *cenetl*) cum derivato *cenéle* (genus) fq. *sál* (gl. calx; cambr. *sawdl*) Sg. 68ᵇ. Fortasse *scél* (nuntius, = *scethl*, *sechethl?*) cum composito derivato *soscéle* (evangelium) Wb. fq. *CLA*: *muinél* (collum; cambr. *mynwgl* Mab.) St. gl. 744. Corm. B. Conexam derivationem latere in terminatione *-ál* subst. verbalis fem. *gabáal*, *gabál* (sumere, sumptio, p. 487) Wb. fq. cum compositis: *imgabáal* (vitare, vitatio) Wb., *imcabál* Sg. 203ª. *dígbál* (ablatio) 9ª. *etargabál* (gl. intercapedo) 52ª. *tercbál* (ortus) Cr. 18ª. *indocbál*, *inducbál* (gloria, splendor) Wb. fq. Cr., patebit conferenti cambr. *cavail*, *cafael*, *caffel*.

M derivans gallica, semper sequente vocali: *a*) singularis accedit sine vocali ad radicem: Ὄγμιος (Gallorum deus; cf. *Ogma* et *ogam*, p. 1) Lucian. Trocmi (pop. gall.) Liv. Plin. Acmodae (insulae) Plin.

b) Vocales correptas continere videntur AM-: Cinnamus (nom. viri) Inscript. Grut. 842, 10. Loutius Clutami fil. Inscr. Orell. 4994. Duplex tamen derivatio S-M- contineri videtur in nominibus Βελίσαμα (aestuar. Brit.) Ptol. Miner. Belisamae Inscr. Orell. 1431 (Belisanae Orell. 1969), nisi est compositum,

et Trigisamo (locus, item fluvii, hod. Treisam, quorum alter influit in Danuvium, in Rhenum alter) Tab. Peut.; rectius Tragisamo? cf. Tragisa (flumen) Inscr. Orell. 1331. EM-: πονέμ (? herba artemisia vel serpyllum, rapium Gallis) Diosc. 3, 117. petra quae Artemia dicitur, vir Artemius nomine (cf. hib. *Artur*, cambr. *Arthur*) Boll. Iul. 1, 53. 114. IM-: Bergimus (deus) Inscr. Orell. 1971. 1972. pars agri quod vocatur Sissima, dipl. a. 634 ap. Mabill. p. 465. Post aliam derivationem: Carpusimo Inscr. Murat. 1441, 4. OM-: Bergomum (opp. Gall. cisalp.), Vindomum (Brit.) Itin. Vertacomacori (pagus gallicus, compos. Ver-tacomo-cori? cf. Dacoma Inscr. ap. Emele p. 67) Plin. 3, 17. Venaxomodurum (Raet. oppid.) Notit. dignit. UM-: *Tetumus* Inscr. Triumus, Gassumus, Bitumus, Ucumus Inscr. (Beitr. III. 355). Maidumo, dipl. a. 862 ap. Mabill. p. 537. in villa nuncupante Cuchuma (ad Mosell.), Martène 1, 184.

c) Cum vocalibus productis vel diphthongis derivantis *m* exempla non videntur extare.

d) Neque geminatae MM derivantis gallicum apparet exemplum.

e) Contra ad conexam derivationem SM pertinere videntur: Osismi (pop. gallic.) Caes. Plin. (Ὀσίσμιοι Strab. Ptol.) civitas Ecolismensium Libell. de provinc. Rom., Ecolisma (hod. Angoulême) Greg. Tur. 2, 13. 37. nemus cui Molismus nomen est, Vita S. Roberti primi abb. Molism., Boll. Apr. 3, 670. Bellismum castellum, Orderici Vital. histor. eccl. Norm. (Vales. pp. 72. 79). λειούσματα ἢ λεγούσματα. εἶδος καταφράκτου. Γαλάται, Hesych. Sed conferas derivationem supra memoratam duplicem *s-m*, ut in nomine Belisama ap. Ptol.

Hibernica M derivans: *a*) simplex accedit ad thema verbi vocali terminatum in substantivo masc.: *gním*, gen. *gnímo* (actio), e verbo *gníu*, facio (cf. *fognam*, gen. *fognamo*, servitus, Wb.); ad vocalem radicis consona excussa in *mám* (servitus; cf. *mug*, servus) Wb., assimilata in *ingreimm* (persecutio), de cuius variis formis vid. p. 268; post consonas eadem accedere videtur in subst. fem. *tailm* (laqueus) et *tuilm .i. muliebre membrum* Corm. Eliditur vocalis accedente flexione vel altera derivatione: *dénma*, *dénmo*, gen. a *dénom* (facere) Wb. *hó tirmai* (gl. ab ariditate) Ml. 15[b]. *dílmin* (licitus) Wb. *sechtmaine* (gen., septimanae) Cr. *tairismech* (constans) Wb. Inprimis memoranda sunt substantiva neutra duplicis derivationis *-mann* (ord. post. ser. V.) et masc. *menme*, gen. *-man* (mens) Wb. fq., quocum forsitan conferenda sint: *félmae* (gl. saepes) Sg. 50[b]. *aicmae* (genus) 34[b].

b) Simplex cum vocalibus correptis.

MA in substantivis feminini generis (p. 241), vix in adiectivis praeter superlativos.

-am rarissima et vix nisi praecedente *a* in subst.: *áram*, gen. *áirme*, dat. *árim* (numerus) Sg. *indacaldam*, dat. acc. *accaldim*, *acaldaim* (collocutio; sed cf. p. 253) Ml. Wb. Sg. Forsitan huc pertineat adi. *airlam*, *irlam* (paratus, promptus; *airle*, voluntas) Wb. fq., pl. *airlama do denum uilcc* (parata ad faciendum malum, membra) Wb. 3[d]; extat tamen etiam simplex *lam*: *issí indainim aslam* (anima parata est) ibid. Superlativorum exempla vid. p. 278, quibuscum conferri potest adv. *riam* (antea; a praep. *re*, ante) fq.

-um in adv. *iarum* (postea, p. 613).

-em frequentior in subst. verbalibus gen. fem. (p. 486): *móidem* (laus), *cretem* (fides) Wb. fq. *égem* (clamor) Corm. B. *airégem* (gl. querimonia) Sg. 51[a], dat. *huanderegim* (gl. questione) Ml. 32r. *tairissem*, *terissem* (positio, status) Sg. 74[b]. Ml. 34[c], cum art. *intairissem* Wb. 14[c]. *dímiccem* (deiudicatio, reprobatio, contemptio): *isinse andímiccem* (est difficilis eorum deiudicatio) Wb. 4[e], gen. *mess dimicme* (iudicium reprobationis) 11[b], acc. *nataibred dimiccim foir* (gl. non spernat) 6[b]. *ni fuirmi nech dimiccim foirsom* (gl. a nemine iudicatur) 8[c]. *ar dimicim* (propter deiudicationem) Ml. 36[a].* *sechem* (secutio), dat. acc. *sechim* l. c. Forsitan huc pertineat: *innilem* (tutela) Wb. 4[b]. De superlativis p. 278.

MU in subst. masc. gen. (p. 238); cf. *gním* supra allatum (et p. 486).

-am frequentior: *cosnam* (defensio, contentio) Wb. 11[c], gen. *cech cenele cosnama* (gl. non in contentione) 6[b], dat. *dochosnam insmachta* (gl. aemulator paternarum traditionum) 18[d], plur. *cosnama domundi* (gl. contentiones), *ithé coisnimi* 7[d].** *solam* (gl. solarium) Sg. 53[a]. *todernam* (gl. supplicium) 133[b]. Ml. 27[c], dat. *todœrnam* Ml. 55r. *huandascnom* (incessu) Sg. 69[b]. *oc asgnam*, *oc ascnam* (acquisitione) Wb. 1[c]. *do accaldam* (ad colloquium; sed vid. supra) 3[c]. Oppressa vocali radicis: *fognam* (servitus; a *fogniu*, servio) Wb. fq. *immognam* (constructio) Sg. fq. *congnam* (cooperatio, adiutio): *ininchongnamsin* Wb. 5[d]. Cumulata derivatio inest in subst. *altram* (nutritio) Wb. 28[d], gen. *altramu* Ml. carm. 1.

-om, *-um* alternantes inter se in frequenti subst. verbali *dénom*, *dénum* (facere), gen. *dénma*, *dénmo*, cum *-am* in comp. *frithgnom* (gl. hic exercitus, ἡ γυμνασία; i. e. exercitium) Sg. 106[b]. *altrom* (supra *altram*) Corm.

-em rarior: *áinsem* (accusatio, cf. *áinsid*, accusativus, Sg.): *isnessa do innilem oldaas bid arnáinsem* (est propior ei tuitio quam esset accusatio nostra) Wb. 4[b], gen. *indainsemo* (gl. accusationis) Ml. 34[a], dat. acc. *ar dimicim 7 chomainsem* (propter deiudicationem et contemptionem) 36[a]. *no in dochomainsem ecolsa dagniith* (gl. aut ecclesiam dei contemnitis?) Wb. 11[d]. *du fuillem argait . . . indrechtairecht indfuilema* (ad lucrum argenti . . . lucri) Ml. 36[a]. Derivationes duplices vel acervatae *-aman*, *-eman*, *-umnacht*, *-emnacht* infra proferentur.

MI (praeterquam in subst. fem. *tailm*, *tuilm* supra memoratis) vocali interposita.

-im in adi. *tirim* (gl. siccus) Corm. *tirim* (aridus) Ml. 15[b]. In subst. *indithim* (mentis intentio) Corm. B.

c) Cum vocalibus productis non invenitur, nisi huc referre velis subst. masc. *gním* (supra memoratum) et fem. *lám* (manus; = παλάμη, palma?) fq.

d) Geminata MM in subst. *foglim* (comprehensio, discere) Wb. 30[c]. 30[d]. *foglaim* Ml. 14[c]. — cf. *fogliunn* (gl. doceor) Pr. Cr. 56[a] — comprobatur hodiernis formis *foghlaim* (discere), *foghlamaim* (disco); vix in subst. fem. *anim*, *animm* (animus) Wb. 4[a]. 31[b], de cuius flexione mixta cf. pp. 253. 265. Praeterea in vocabulo peregrino transformato *membrum̃*, *mem̃brum* (hod. *meamrum*, mem-

---

* Conferantur verbi formae: *andumeccitis* (gl. despicientes) Ml. 34[c]. *dimeccither alled frispirut* (gl. spiritualiter examinatur) 8[a]. *niba dimicthese libsi* (ne sim despectus vobis) 21[d].

** Conferas verbi formam: *cossin fochidi* Wb. 15[d]. *am. doncoisin* 17[b]. *dichoissin* 21[a]. et dat subst. *donfresndid* (gl. satanae) 9[b]. ac gallicum nomen *Senones* (i. e. pugnaces?).

brana) Sg. (cf. Praef. XII.), gen. *cin membruimm* (quaternio) Corm.; genuina tamen eiusmodi derivatio vix extat. Nam in *colum* (columba, columbus) St. gl. 203. 504, unde compositum *ciadcholum* (gl. palumbes) Sg. 70ᵃ, *mm* ad *mb* redit.

N derivans in nominibus gallicis vel britannicis aut ipsa thema terminat aut vocalem terminalem sibi adiungit.

1. Terminalis N, celtice sicut latine amissa in nom. sing., rediens tamen per flexionem (*-on*): *Frontu* (nisi est transumptum), *Brigindoni* (dat.) Inscr., cf. gen. Cucalonis, dat. Segomoni Inscr., saepe adiungitur *i* derivanti: Οὐάσιον (Gall. opp.), Κένιον (Brit. fluv.) Ptol. Sirione, Avenione Itin. Ant. Banionis fil. Inscr. Orell. 4903, vel alii derivationi: casamo (assectator e Gallia ductum est) Quintil. 1, 5, 8. Segomo (victor?), Aramo, Cucalo, Gennalo, Catuso, Cacusso, Criciro, Sembedo, Suobnedo, Adianto, Vindaluco (Glück. 150), inprimis in nominibus locorum e formulis *-atio*, *-etio*, *-antio* etc. supra (p. 763) memoratis. Correptam *o*, quam et poëtae testantur et scriptores graeci in nominibus gentium: Lingones, Senones, Turones, Santones, Πίκτονες, Πικτόνων ἄκρον, Ῥήδονες, Κένιρονες (vel in derivatis: Santonicus, Lingonicus, Pictonicus, Τοιρονεῖς), vix errabimus in his quoque statuentes: Ceutrones, Eburones, atque in nominibus locorum gallicis (abl.) Aballone, Carvone, Calone, Matiscone Itin. Ant. et britannicis: Abone, Alone.

2. Ante vocalem terminalem eadem: *a*) iuncta radici sine vocali: *Licnos*, *Tarkno* Inscr. Cenimagni (Brit. pop.) Caes. Limnus, Dumna (insulae prope Brit.) Plin. 4, 16. Dumnum Tab. Peut. Dubnus, Dubna, Dubnotalus, Dubnoreix, Dubnorex Inscr. (Glück. 68 sqq.). Dumnorix Caes., et aucta derivatione: Δαμνόνιοι (pop. Brit.) Ptol. Isca Dumnoniorum (opp. Brit.) Itin. Domnotonus (comp.?), Dumnissus (fluvii) Auson. epist. 5, 15. 31. Mosell. 8. Domnitius Sidon. ep. 4, 20. Arebrignus (pagus) Eumen. c. 6. De duplici derivatione (non conexa) MN- vid. infra.

b) Singularis cum vocalibus correptis. AN-: Rhodanus, Sequana, Duranius (fluv.) Auson. Sidon. Taranis Lucan. Fortasse: Γαγγανοί (pop. Hibern.) Ptol. Rauranum Itin. Ant. Victisirana Inscr. Grut. 700, 6. σαπάνα (anagallis herba Gallis) Dioscor. 2, 209. EN-: *Vosseno* Inscr. Belenus (deus Gallorum) Auson. prof. 10. Βρεμένιον (oppid. Britann.) Ptol. Fortasse: Cinnenius Inscr. Stein. 537. Ruteni (pop. Gall.) Caes.* IN-: Mutina Propert. Morini Verg. Vix aliter: Ricina (insula ap. Brit.; cf. Rucinates, pop. Vindel.) Plin. Fevina, Bassina Inscr. Grut. 763, 6. Stein. 244. λάγινον (veratrum nigrum Gallis) Dioscor. 4, 148. Ὄλινα (fluv. Gall. Lugd.). Δαρινοί, Καρινοί, Ἐρδινοί (populi Hibern. et Brit.), Κορίνιον (opp. Brit.) Ptol. ON- apud poëtas correpta: Epona (dea) Iuven. Lingonus Martial. Aponus, Axona, Divona, Santoni (supra Santones), Ausonius, Sidonius, Teutonius ap. Claudian., Auson., Sidon., apud quos etiam derivatione cumulata Matrona, Caledonius, Carantonus. Concordat Ptol.: Σάντονοι, Μόδονος (fluv. Hibern.), Κατουρακτόνιον, Δαμνόνιοι, Λεμαννόνιος κόλπος (Britann.). Quibuscum conferre licebit: Duronum, Cambonum Itin. Ant.

* Propter hib. vet. *roithinche*, *roithnech* (p. 15)? quamquam producto *ē* Rutēni dicuntur a poëtis (p. 14).

Cabillonum, Lemonum Caes. Abona Geogr. Rav. Ex inscriptionibus: Sirona Stein. 305. Banona Grut. 763, 6. 872, 2. Alpona, Vindona Orell. 321. 2019. Vindonius Stein. 200. Drausonius Grut. 919, 8. UN-: *Ἰτούνα* (aestuar. Brit.; cf. *Ἴτυος ποταμοῦ ἔκβασις*, et nom. viri Itulus, p. 766) Ptol.

Insero hic formulam duplicis consonae derivantis M-N-, cuius exempla generum sunt duorum. In quibusdam enim vocalis principio intercedens inter utramque liquidam correpta statuenda est, elisa accedente flexione: *Ἰσάμνιον* (Hibern. promunt.) Ptol. Garumna Caes.,* quibus forsitan conferre liceat alia quaedam nomina vetusta, ut Vertumnus (cf. Vertisco Caes.?), Tolumnius Propert. 4, 2. 10. Alia, eandem vocalem in formula -MAN- constanter servantia, possunt videri potius composita quam vere derivata, ut Cenomani (Ital. sup.) Liv Aulerci Cenomani (Gall. pop.; differt Cenimagni ap. Caes. Brit. pop.) Caes. Viromanus Istabili fil. Inscr. Murat. 1766, 1. Ariomanus Iliati fil. (Boius) Grut. 670, 3. Vetomanis Itin. Peut., praesertim cum antecedat *-o* vocalis (p. 763). Derivatum vero nobis quidem videtur nomen apud Gallos primum auditum ac vix non ortum Germani.** Duplex derivatio VAN- cum vocali *a* praecedente semper contrahitur in *aun-*, de qua vid. infra.

c) Cum vocalibus productis vel diphthongis. ÂN- fortasse in derivatione mixta IAN- nominum Ambiani Caes. Magianus, Cassianus Inscr. Orell. 457. 1986, saepius post alias: Volusianus, Trebellianus, Matronianus ap. script. hist. august. ÈN-: Rutêni Lucan. Sidon. (sed cf. p. 772). ÌN-: Ticinus (fluv.) Sil. Ital. Sidon. et EIN-: *Αὐτεινοί* (pop. Hibern.) Ptol. Londinium (cf. p. 99) Tac. ÔN-: Drahonus (fluv.) Auson. Mosell. 365. *Δαβρώνα* (flum. Hibern.) Ptol. Verona, Cremona, Bononia apud poëtas (p. 22), *Βονωνία* (oppid. Pannoniae, Galliae, Italiae gallicae) Ptol. Zos., quibuscum haud scio an concordet *δουκωνέ* (ebulum herba Gallis) ap. Dioscor. 4, 172. Quaeritur, an sit statuenda haec eadem derivatio mixta ÔNIA in nominibus personarum: Boionius (praen. Antonini Pii Nemausensis), Boionia (eiusdem avia) Capitolin. Anton. P. c. 1. Raconius, Racconius Inscr. Or. 2043. Grut. 851, 7. Voconius Stein. 248. Cesonius, Cissonius (deus) Orell. 1406. 1979. Tammonius Orell. 2013. Sumelo-

---

* Cf. 'gromnarum opportunitas' Vita S. Bertini abb. belg., Boll. Sept. 2, 602, ubi additur nota: '*gromnae, gronnae*, loca palustria et herbosa'. An cum lat. *gramen* conferendum vel cum germ. *gruoni* (viridis)?

** Vocalis correpta sicut in vetustis nominibus virorum cambricis et aremoricis desinentibus in *man* item principio fuisse videtur in nomine Germanorum. Huius novissima interpretatio facta est e subst. brit. *garm* (clamor; cf. Grimmii Hist. linguae germ. p. 787). Sed cum hoc sicut hib. *gairm*, gen. *garma* (clamoris) F. h. 16, plur. *garman* (nomina) Corm. B. (cf. comp. *togairm* p. 268) repetendum sit a themate *-mann* (infra p. 776), inde derivari non poterat nisi *germannanos*. Quare ad radicem certe revertendum erat hib. vet. *gar* (in *togarthid*, vocativus, Sg., atque in *dogair*. *frisgair*, *forgair*, *forchongair*, *forcongur*, p. 430; cf. cambr. *geir*, *gair*, corn. *ger*, vox, verbum, p. 85. Contra si compositionem statuas, quaeritur an simplicior sit interpretatio haec, qua nihil significaverit nomen nisi vicinos. Est enim non solum cambr. *ger* (vicinus, pp. 691. 694; e *cer* cum *c* pro *g*, p. 38?), sed etiam hib vet. *gair* (de spatio et tempore): *cid cian cid gair* (gl. quanto tempore vivit, homo; i. e. sive longum est sive breve) Wb. 3ᶜ. gael. *an gar* (iuxta, prope), *gair* (vicinia). Atque si cum adi. *cian* (remotus, p. 17) bene quadrat nomen Cenomani (extremi Gallorum cisalpinorum ad orientem versus; *o* vel *i* servata ob vocalem antecedentem productam), non aliter quadrabit nomen Germani (modo sumas elisam vocalem ob vocalem correptam antecedentem, cf. Lugdunum pro Lugodunum) cum *ger*, *gair* contrariae significationis. Nec difficile erit intellegere hoc modo illos Caesaris locos: Condrusos, Eburones, Caeroesos, Paemanos, qui uno nomine Germani appellantur, B. Gall. 2, 4. Segni Condrusique ex gente et numero Germanorum, 6, 32. Populi complures, sed non admodum frequentes ad Arduennam sese communi vocabulo vocabant Germanos i. e. vicinos.

nius Grut. 851, 7. Cf. tamen exempla utriusque vocalis correptae supra allata. UN-: Virunum Itin. Seduni Plin. fortasse. Cum diphthongo AUN- contractum ex *-avan-* (pp. 32. 128) duplici derivatione Ἀλαυνος (fluv. Brit.), Ἀλαυνοί (pop. Nor.) Ptol. Alauna (Gall. septentr.), Alaunio (Alp. marit.) Tab. Peut. Acaunum, Agaunum (in valle Sedunensi; petram, saxum significans) Boll. Febr. 3, 741. Sept. 6, 345. Deabus Icauni Inscr. Orell. 187. Icauna (fluv. Gall., hod. Yonne) dipl. a. 634 ap. Mabill. p. 465. Boll. Iul. 7, 204. Genauni (cf. Gen*ava*) Horat. Plin. Ligaunus, Licaunus (Gallus) Sil. Ital. 4, 206. Velauni Plin. 3, 20. Segovellauni (cf. Vell*avii*) id. 3, 4. Vellaunodunum, Cassivellaunus, Vercassivellaunus Caes.

d) Geminata. ANN-: Lemannus (lacus) Caes. Plin. Ammian. Lausanna Itin. capanna (hod. gall. cabanne) Isidor. Aroanna (= Arvanna?) Fredeg. c. 20. Carvanna (locus) Mab. saec. 1, p. 217. Teruanna (oppid. Belg.) Tab. Peut. Verannius (nom. viri) Catull. Gobannio (loc. Brit.) Itin. Ant. ENN-: Muenna (loc. Gall.; cf. Ἀλκιμοεννίς Ptol.) Itin. Ant. Vienna (ad Rhod.), Ravenna (cf. Ravius fluv. Hibern. Ptol.) Itin. Clavenna (hod. Chiavenna), Clarenna (loc. in reg. Danuv. sup.) Tab. Peut. Cebenna (mons) Caes. Mel. Auson. Crebennus (locus) Auson. epist. 12, 14. Arduenna Caes. INN-: Aginnum Itin. Anton. Auson. epist. 24. Pausinnus, Pausinna Inscr. helv. Orell. 5066. Artalbinnum Itin. Ant. Morginnum (Allobrog.) Tab. Peut. in villa Borginno, Boll. Aug. 4, 85. ONN-: Sauconna, Saogonna (hod. Saone) Ammian. 15, 11. Fredeg. 42. Scarponna (loc. Gall.) Itin. Calonna, Bebronna (fontes) Boll. Iul. 1, 50. 51. Lauconnum, Lauconnense monasterium Boll. Febr. 3, 742. UNN-: Vesunna Itin. Ant., Vesunnici Sidon. epist. 8, 11. Vibunna Inscr. Murat. 2073, 1. Andematunnum Itin. Antunnacum Itin. Ant. Ammian., quod censendum est derivatum ex Antunnus, nomine viri.

e) Conexa derivatio RN- in vetustis nominibus. ARN-: Benarnum (Aquitaniae, num gallicum nomen, an ibericum?) Itin. Ant., Benarna urbs, Benarnum civitas Greg. Tur. 9, 7. 20. ERN-: Nivernum (loc. Gall.) Itin. Ugernum (castrum) Greg. Tur. 8, 30. 9, 7. Tigernum castrum, Tigernense castellum (Arvern.) Greg. Tur. de glor. martyr. 1, 52. 67. Isarnodorum: a vico, cui vetusta paganitas ... Gallica lingua Ysarnodori i. e. ferrei ostii indidit nomen. Boll. 1. Ian. par. 2. His adnumerandum videtur nomen Arverni (cf. Ἀρούνοι, pop. Gall., Ptol., et Arubinus Inscr. Orell. 1221), quamvis in glossariis Parisiensibus idem scribatur et explicetur: 'Areverni (in Vindob. 'Arevernus') ante obsta' (vix recte). URN-: Cilurnum (Brit. locus) Notit. dign. Conexam potius esse hanc derivationem quam ortam e duplici R-N- (ut nomen vetustum Tigurini Caes. sit idem quod nomen Tigernum) comprobare videtur vocalis ante *rn* in vocibus eiusmodi hibernicis praecedens, non intercedens sicut in duplici derivatione M-N-.

Hibernica N sicut in ceteris aricae stirpis linguis e radice saepius derivat thema aut verbi aut praesentis. Ut supra (p. 427) proposuimus *benim* (ferio), *arachrinim* (deficio), *crenas* (qui emit), iuxta quae antiquiores formas sine *n* servarunt nomina *tóbe*, *erchre*, *crithid*; cf. *forbanar* (perficitur) iuxta *forbe* (perfectio), *torban* (prodest), *torbenat* (prosunt) iuxta *torbe* (utilis), *asrenat*

(reddunt) iuxta *érrethcha* (redditiva), *tesbanat* (deficiunt) iuxta *tesbuith* (defectus), *cocéitbani* (consentis), *cotchétbanam* (consentimus) iuxta *comchétbuid* (consensus). Ad quae accedunt intromisso *n* tam *comboing* (frangit), *indlung* (findo), similia, quam quae servarunt *n* in derivatione: *fulang* (toleratio), *cumang* (potentia), *tecmang* (eventus), *decming* (impossibilis). In nominibus autem N derivans:

1. terminalis thematis frequens in substantivis ordinis posterioris tam simplex quam geminata invenitur.

a) Simplex ut in substantivis masculinis et femininis ser. IV (*a.* et *b.*) p. 264 enumeratis, quibus addi poterunt alia ut *muirmóru* (gl. Siren, si conferendum est cambr. *morwyn*, puella) Sg. 96ᵇ.

Inprimis tamen memorandae sunt formulae derivationum duplicium *MAN* et *TIN* (*-thin*, *-sin*).

Ad formulam derivantem *MAN* pertinent e serie IV.a. *menme* (mens), abiecta vocali feminina *talam* (terra) et *anim* (anima; sed cf. p. 771) ac plurima masculina (nom. ag.) ut *brithem* (iudex) Wb. 6ᵇ. 8ᵈ. 9ᶜ. *dálem*, *dalem* (gl. caupo) Sg. 63ᵇ. *dúlem* (creator) Wb. 1ᵇ. *cairem* (gl. sutor) Sg. 156ᵇ. *mraithem*: *nírbo mraithem* (non fuit proditor) Wb. 32ᵈ. *flaithem* (dominus) Colm. h. 31. In quibus omnibus *n* decidisse comprobatur non solum flexione ipsa, sed etiam derivatione cumulata adiectivorum et substantivorum, ut *anmande* (ad animam pertinens; *anim*) Wb. 13ᵈ. *talmande* (terrestris; *talam*) 11ᵃ. *brithemande* (gl. iudicialis, suggestus; *brithem*, iudex) Ml. 26ᶜ. *brithemnacht* (iudicium) Wb. 6ᵇ. 8ᵈ. *flaithemnas*, *flaithemnacht*, *flathemnacht* (gloria; *flaithem*) 25ᶜ. 26ᶜ. 30ᵇ. Sg. 2ᵃ. *mraithemnacht*, gen. *innammraithemnachtæ* (gl. iniquae simulationis; *mraithem*) Ml. 55r. Intrat tamen eadem formula in cumulatam derivationem substantivorum diversae flexionis: *bibdamnact* (culpa; *bibdu*, reus, plur. *bibdid*) Wb. 1ᵈ. *coimdemnacht* (dominium), *comdemnigedar* (dominatur; *coimdiu*, gen. *coimded*, dominus) Ml. 17ᵇ. Femininis supra memoratis forsitan addenda sint: *lenom* e dat. pl.: *ua lenomnaib* (gl. a lituris) Sg. 3ᵇ. et *suanem* (labor? fatigatio?) e gen. et acc. sg.: *dénum suanemun inaidchi precept fridei* (gl. in labore et fatigatione nocte et die operantes) Wb. 26ᵇ. *súanemuin dodénum inaidchi doreicc arbiad et céitach diamuntir precept fridei do ícc anman sochuide* (gl. memores estis laboris nostri et fatigationis, 1. Thess. 2, 9) 24ᵈ.

Ad *TIN* (= tian; cf. lat. *-tio*, *-tionis*) redeunt substantiva feminina ser. IV. b. desinentia in *-tiu*, *-thiu*, gen. *ten*, *-then*, de quibus (praeter p. 264) cf. p. 486. Servatae *n* per derivationem exempla: *tuistenach* (genetivus; *tuistiu*, *tuisten*) Sg. 77ᵃ. *caintoimtenach* (bene cogitans; *toimtiu*) Ml. 31ᵇ. *ermitnech* (gl. reverens; *ermitiu*, *airmitiu*, honor) 32ᵇ. *tursitnech* (gl. irriguus) Sg. 24ᵃ. *toltanach* (gl. beneplacitus; *toiltiu*? cf. *tol*, voluntas) Wb. 22ᵇ, unde verbum *rotoltanaigestar* (gl. placitum, doctissimo artis grammaticae) Sg. 7ᵇ. Eodem pertinent cum S (= *st*) desinentia in *-siu*, gen. *-sen*, ut *déicsiu* (conspectio; e verb. *décu*, video), *cen imdéicsin* (sine circumspectione) Wb. 25ᵃ. 22ᶜ, ut *aicsiu* (causa) colligendum e derivatis: *indaicsendaid* (gl. causa, adv.) Sg. 74ᵇ. *aicsenogud*, *aicsenogod* (causatio) 209ᵇ. 215ᵃ. 216ᵃ. cf.: *am. ailsin* (gl. ut cancer, serpit; gael. *aillse*, cancer, morbus) Wb. 30ᵇ.

b) Geminata *NN*, quae videtur variae originis, in substantivis et masc. et

fem. ser. IV.c. ut *goba* (faber; cf. nomina gall. Gobannicnos, Gobannitiu), quibus addi poterit *adirclin* (cornix; dual. hib. med. *faidirclinn* secundum St.) Sg. 69ᵃ. In quibusdam *-nn* forsitan ex *-nj* (curtata forma e pleniore *-nia*?) prodierit, ut in *Eriu*, gen. *Erenn* (Hibernia); conferendae tamen videntur hae formae: in tua Evernili patria Vit. Columbae'; ex Hiberione, Hyberionacum L. Ardm. apud St. (Thr. Ir. Gl. LXIII.). In aliis ex *-nd* (*nt*?), ut in substantivis neutris, quae huc pertinent, duplicis derivationis

MANN (gr. *-μα*, *-ματος*, lat. *-men* et *-mentum*) ser. V. ut *béim* (plaga), *gairm* (clamor), *togairm* (invocatio), *ainm̄* (nomen) fq. *ám* (gl. manus, cf. lat. *agmen*) Ml. 36ᵇ. *sleidm* (gl. saniem) Sg. 218ᵇ. *senim* (sonitus) Wb. 13ᵈ. *tothim* (casus) 5ᵇ. *etarthotaim* (interitus) Ml. 128. Nisi vero in omnibus his mera exuberantia soni statuenda est, quoniam ex isdem per simplicem *n* scribuntur *honaisleidmenaib* (gl. sputaminibus) Tr. 3ᵇ. *garman* (nomina) Corm. B. aliaeque formae, quas vid. p. 269 sq.

2. N derivans, quam sequitur vel sequebatur vocalis terminalis, *a*) accedens nuda ad radicem: *bán* (gl. exsanguis; i. e. pallidus, albus, e rad. *bá*, cf. *φαεινός*) Sg. 67ᵃ. *lán* (plenus) fq. *rún* (mysterium) Wb. *dún* (castrum, arx) Sg. *dán* (donum, ingenium, ars; dânu e dâ) Wb. Sg. Elisa consona: *trén* (fortis; comp. *tressa*) Wb. Sg. *én* (avis; cambr. vet. *etn*) Sg. *fén* (gl. plostrum, plaustrum) Sg. 21ᵃ. *srón* (gl. nasus; cambr. *ffroen*) 95ᵇ. *uan* (agnus; cambr. *oen*) St. gl. 459. In substantivis et adiectivis, si accedit terminalis *e* (-nia): *ruamnae* (gl. lodix) Sg. 69ᵃ. *gibbne* (gl. cirrus) Pr. Cr. 63ᵇ. *cétne*, *ceetne* (primus) fq. *múchni* (gl. protervi) Wb. 30ᶜ. Item sive flexio accedit nominis vel verbi sive alia derivatio: *slemna* (gl. levia) Sg. 10ᵃ. *comroircnech* (mendosus) 6ᵃ. 26ᵃ. *oircnid* (occisor) Sg. *colnide* (carnalis) Wb. *bliadnide* (annotinus) Cr. *daingnigim* (gl moenio) Sg. 19ᵃ. *essamnu* (audacior) Wb. 23ᵇ ex *essamin*.

b) Cum correptis vocalibus:

NA: *-an* in substantivis in nostris quidem codd. vix nisi in transumptis: *almsan* (eleemosyna) Wb. *persan* (persona) Sg. Wb. Accedunt tamen e glossariis quaedam, ut *scatan* (allec) Corm. B. Gl. 36. *etan* (frons) Gl. 17. 43. *inbleogan .i. toxal* (demptio) Corm. B. *loman* (funis) Corm. B. (*lomhon* Gl. 30). *on imlecan* (al. *imlicen*, gl. ab umbilico) Corm. B. *rigan* (regina; rectius *rígain*?) Corm. In adiectivis: *lethan* (latus) Wb. 16ᵃ. *bat idain* (gl. fidem bonam ostendentes, sint servi) 31ᶜ. (*hidan* quasi idon ab eo quod est idoneus Corm. *idan* ab idoneus Gl. 39. *idhan .i. comlán* O'Dav.) cum negatione: *anidan* Corm. *anidhan* Gl. 5.

-on, *-un* alternantes inter se (sicut *-ol* et *-ul*) in subst. tam masc.: *domun* (mundus) Wb. Sg. *inmeccun l. intamun* (gl. radicem) Ml. 45r. *mecon* (radix) Gl. 31. Corm. B. *tamon*, gen. *tamoin* (truncus) Gl. 27. *tamhan* (gl. truncus), *emon* (par) Corm. B. *homon*, *immomon* (timor) Wb. 6ᵃ. 8ᵇ. *homun*, *omun* 16ᵃ. 29ᵈ. Cr. 33ᵇ; quam fem.: *orcun* (occisio) Wb. 4ᵇ. *frithorcon* (offendiculum) 10ᶜ. 18ᵃ. *tuarcun* (gl. tribulatio) 1ᶜ. *comthuarcon* (gl. contritio) 2ᵇ. *comrorcon*, *comrorcun* (error) 18ᵈ. 22ᵃ. cf. *commattun* (usque ad mane; infra *matin*) Cr. 33ᵇ. Differunt ut genere, ita flexione: gen. *indomuin* Wb. 8ᵇ, *oircne* (p. 242). Rariores sunt in adiectivis ut *slemon* (lêvis; infra *slemain*) L. H. (St. 84).

-en in substantivis femininis (p. 241): *magen* (locus) Sg. 30ᵇ. Pr. Cr. 63ᵃ.

Ml. 2[d]. *bairgen* (panis) Wb. Sg. *draigen* (gl. pirus) Sg. 61[b]. *caingen* (negotium), *dethiden* (cura) Wb. In adi. *daingen*: *isindun* [l. *duu*?] *daingen* (gl. in edito) Ml. 32[a]. *fochen* (gratus, acceptus, nisi comp. hoc?) Wb. 30[d]. Corm. B. *temen .i. doirche* (obscurus) Corm.

NI: *-in* in subst. fem.: *bliadin* (annus), gen. (plur.?) *bliadne* Cr. 32[c]. *colinn* (corpus, caro) Wb. 3[b], i. e. *colin*, gen. *colno* fq. *rígain* (supra *rígan*) secundum gen. pl. *rígne* (reginarum) Paul. carm. 1. *matin* (mane) Cr. 33[c]. *mencain* (gl. plenus; e *menicc*, frequens?) Sg. 68[b]. In adi.: *essamin* (intrepidus, constans, firmus) Wb. 16[a]. 23[b]. *diamuin* (purus) 6[b]. *demin* (gl. immunis, a carie servatur; i. q. praecedens, an: securus? cf. subst. *demnigud*, *deimnigud*, confirmatio, approbatio) Cr. 34[b]. *dimitin* (gl. immunis) Pr. Cr. 9[b]. *slemain* (lubricus) St. gl. 639. *domain* (profundus) Wb. 13[a]. *fudumuin* (id.) 5[c]. *isingoithluch fudumain* (gl. in profunda palude) Ml. 33[c]. *fudomain* (gl. altum, mare) Sg. 29[b]. *trémuin* (infirmus) Wb. 17[b]. Forsitan addenda sint nomina propria virorum vetusta: *Slebinus* (i. e. Montanus; *sliab*, mons), *Bledinus*, *Melinus*. Boll. Mart. 2, 284. 559.

Pertinent huc formulae derivationum duplicium -M-N, -T-N (S-N).

-M-N variantibus vocalibus intermediis in subst. fem. *sechtman* (hebdomas), gen. *sechtmaine* Cr. 32[a], gael. *seachduin* (= *-mhuin*), cum arem. *sizun*, corn. *seithum* (*seithuin?*), *sythyn* (cambrice *wythnos*, i. e. octo noctes), fortasse transumpto e lat. *septimana* (gall. hod. *semaine*). Certe transumpta sunt substantiva: *testemin*, *testimin* (testimonium, textus): *frisgair intesteminse dondib dligedib remeperthib* Sg. 193[b]. *forsintestiminso* Wb. 23[c]. *amal donuic testimni* (ut dedit testimonia) 10[c]. *intestimni donucsum riam* (testimonia quae attulit ipse antea) Tr. 2[a]. *iartestimin inso* (secundum textum hoc) Ml. 19[d]. *medontestimin* 14[b]. 14[c]. *is medon testimin inso. is iar testimin inso* Ml. 117.[a] *badoig bed ningcert intestiminso* 128. *issí ciall gaibes intestiminso* (is est sensus quem continet hic textus) 209. *sollumun* (sollemne, epulae): *am. arrograd descad fobairgin isollumun agni sic ni coir descad pectho dobuith isollumun agni .i. xpi.* (gl. pascha nostrum immolatus est Christus, itaque epulemur non in fermento veteri, sed in azymis, 1. Cor. 5, 7. 8; i. e. ut vetitum erat fermentum in pane in epulis agni, sic non est iustum fermentum peccati esse in epulis agni, i. e. Christi) Wb. 9[b]. Eodem tamen pertinent hibernica: *fínemain* (vitis) L. Br. apud St. 63. et hod. *leanamhain* (secutio), unde derivata *cáer fínemnach* (uva) St. gl. 267. et *lenmunach* (sequester) St. gl. 1040. cum composito *teidmlenamnachu* (gl. pestilentes) Ml. 15[a].

Nativa sunt eiusdem derivationis adiectiva: *fulumain* (gl. volubilis) Sg. 61[b]. *dílmin, dílmain, dilmain* (legitimus) Wb. Sg. fq. Subst. derivationis cumulatae: *colm̄ene* (gl. nervus) Sg. 221[b], quocum conferendum est elisa vocali: *ainmne* (patientia) Wb. 4[a]. 27[b]. 28[a].

-T-N, S-N (= *st-n*?) in substantivis abstractis derivationis cumulatae *-tine*: *doaccomol inna cairddine* (gl. ad confirmandam coniunctionem, i. e. amicitiae; i. e. *cairtine* = carantania, cf. gall. Carantonius) Sg. 28[a], et *-sine*: *cocéilsine* (gl. societas; *céle*, socius) Wb. 19[a]. *dundfaithsini* (gl. prophetiae; *fáith*, propheta), *hofaithsini* Ml. 24[d]. 33[c]. Addo adi. *cotarsne* (contrarius) Wb. Sg., ex quo porro derivantur *cotarsnid* (adversarius), *cotarsnatu* (oppositio).

c) Cum productis vocalibus vel diphthongis: *ÁNA* terminatio frequentissima deminutivorum (p. 273). Eadem in adi. *slán* (salvus, quasi *sal-án*) fq.

ÈNA cum fem. *ÈNIA* in deminutivis (p. 274). Eadem in adi. *fírian* (iustus) Wb. fq. (*fírion* Wb. 8ᶜ. 14ᵈ.), hod. *fíréan.*

ÒNA (ex -auna? -avana?) in subst. *medón* (medium): *armedón* (gl. per medium) Sg. 164ᵃ. *inmedón*, *immedón* (in medio) 151ᵇ. 157ᵇ, unde adi. *medónde*, *inmedónach* (p. 23). Adi. *corthón* (?): *do lest. chorthón* (vasi figlino?) Sg. 56ᵇ.

d) Geminata. *ANNA*: *salann* (gl. sal) Sg. 63ᵃ. 70ᵃ. *ferann*, gen. *ferainn* (ager) Wb. 19ᵈ. *cucann* (gl. pistrinum, gl. coquina, gl. culina) Sg. 49ᵇ. 51ᵃ. *crocann* (olla; cambr. *crochan*) St. gl. 56; differt gen. *crocainn*: *ainm inchrocainn imbí bilis* (gl. fel; i. e. nomen pelliculae in qua est bilis; paulo infra *crocenn*) Sg. 95ᵃ. Exuberationem soni continere videtur *torann* (strepitus), dat. *on torainn*, *on toraind* (gl. a tonitru) Corm. B. Gl. 37, si conferas gall. Taranis. Addendum est *echtrann* (gl. exter; *echtar*, extra) Sg. 39ᵇ. Wb. 12ᶜ. et fortasse *gigrann*, *giugran* (gl. anser) Sg. 36ᵃ. 64ᵇ.

INNA: *-enn*: *foilenn* (gl. alcedo) Sg. 93ᵃ. Ld. *failen* (id.) Pr. Cr. 34ᵇ. *doinenn* (gl. nubilum) Sg. 49ᵇ. *crocenn* (gl. tergus) 111ᵇ. *croicend* (pellis, rheno) Corm. (gen. *crocainn* supra). Eodem pertinere videtur: *cuilennbocc*, *culennbocc* (gl. cynyps, ita cod. Sg., Cinyps, Pr. 7, 8, 42; addit alia manus: cynos g[raec.] hircus la[t.]) Sg. 125ᵃ. Pr. Cr. 48ᵃ. Adi. *coitchenn* (communis), unde subst. *coitchennas* (communio) Sg. fq. Ab his differt transumptum *mulenn* (molendinum; gl. pistrinum) Sg. 49ᵇ.

-inne amplior derivatio subst. fem.: *fírinne* (iustitia) Wb. fq. *dúlchinne*, *dulchinne* (remuneratio) Wb. 3ᵇ. 11ᵃ. 20ᶜ. *athinne*, *aithinne* (gl. torris, gl. fax) Sg. 70ᵃ. Pr. Cr. 48ᵃ.

e) Derivationis conexae RN exempla: *lúacharnn* (gl. λαμπάς) Sg. 47ᵃ, acc. *lochairnn* (: *am. inlochairnn ṅaffraclai*, gl. quasi laterna punica) Sg. 24ᵃ. *dedarnaib* (gl. strenuis, viris; leg. *cedarnaib*?) Ml. 22ᶜ. *hiarn* (ferrum) Corm., gen. *hiairn* Inc. Sg. *cilornn* (gl. urceus; cf. Cilurnum, Brit. loc., Notit. dign.) Sg. 49ᵃ. Terminationem auctam *-erne* (= -ernia) continet *tigerne* (dominus) St. gl. 399: acc. *tigerne* Tir. 5, dat. *diathigerni* (domino suo, p. 230) Wb. 8ᵈ; vel *tigerna* St. gl. 398. 404. 453 atque in Ann. IV. mag. ap. O'Con. 3, 658, hod. *tighearna*, gael. *tighearn*, cf. p. 174.

R derivans in vetustis nominibus gallicis vel britannicis: 1. terminalis: Arar Caes. Οὐάραρ (aestuar. Brit.) Ptol. Amber (?), Elaver Caes. Liger, Nicer Auson. Sidon. Biber (gen. Biberis, fluv. Sequanam augens) Mab. saec. 3. 2, 110. Boll. Mai. 6, 800. 804. Anger, Angeris (super fluvium Angerem, in ipso Angeris fluvii alveo) Greg. Tur. Vit. patr. 18, 1. 2.

2. Sequente vocali terminali: *a*) accedens ipsa ad radicem: Ἔδρον (ἔρημος, Hib.) Ptol. Dubra (fl.) Geogr. Rav. Dubris (loc. Brit.) Itin. Ant. Tab. Peut. Vernodubrum (fl.) Plin. Οὐέδρα (fluv. Brit.) Ptol. Tungri Caes. Gabris (prope Avaricum), Gabro-magus (Noric.) Tab. Peut. Eadem ante alteram derivationem: Edronem (portum) Plin. 3, 16. Gabreta (silva) Strab. Ptol. Sabrina Tac. Sasranus (cf. Σεσηρονεύς Plut.) Inscr. brit. ap. Orell. 2779.

b) Antecedentibus vocalibus correptis. AR-: Adari fil. (Trever) Inscr. Stein.

586. Labarus (Gallus) Sil. Ital. 4, 232. Isara (fluv.) Lucan. 1, 393. Oscara (fluv.) Greg. Tur. 2, 32. Nomina fluviorum Samara, Avara, Autara (hod. Somme, Evre, Eure) colligenda e nominibus vetustis oppidorum adiacentium Samarobriva, Avaricum, Autricum. Namare (Noric.; cf. Namarini, Hispan. celt., Plin. 4, 20) Tab. P. Cavares (pop. Gall.; cf. Cavarinus, Cavarillus Caes.) Mel. Plin. mataris (missile gallicum; cf. p. 83). *Μέταρις* (aestuar. Brit.) Ptol. Leucarum (Brit. loc.) Itin. Ant. *ἰούμβαρουμ* (veratrum nigrum Gallis) Dioscor. 4, 16. ER-: Latera (stagnum, in agro Nemaus.) Plin. 9, 8. *-erio*: Cimberius, Lucterius Caes. *Βολέριον* (promont. Brit.) Ptol. *Βελέριον* (promont.) Diod. 5, 21. *Βοδερία* (aestuar. Brit.) Ptol. villa Vinderia Act. SS. Mabill. saec. 5. 4, 268. Boll. Febr. 3, 692. locus qui Buxerias dicitur (in territ. Tull.) Boll. Febr. 3, 700. Creverias Boll. Febr. 2, 191. IR-, *-irio*: Tausiriacum Greg. Tur. Vit. patr. 18, 1, nomen loci ad Bituriges, cui supponi potest nomen viri Tausirius (cf. Tausius Tunger, p. 38). OR-: Durocortorum Caes. Iecora fluviolus Sept. 5, 617; interdum alternans cum sequenti, ut in Lesora (mons, hod. Lozère) Sidon. carm. 24, 44, Lesura Plin. 11, 42. Lactora, Lactura (loc. Gall. merid.) Itin. Eboracum Itin. *-orio*: *Λεονόριος*, Leonorius (Galatarum dux Asiam minorem occupantium) Strab. Liv. 38, 16. *Κομοντόριος* (Gallorum rex) Polyb. 4, 45. 46, ex qua porro derivata: Gesoriacum, Cortoriacum Itin. UR-: Eburones Caes., Eburodunum, Eburomagus Itin. Laburo (deo) Inscr. Orell. 2017. Caburus Caes. Lesura (fluvius influens in Mosellam, postea Lisera, Lesera, hod. Lieser) Auson. Mosell. 365. Voturi (Galat. asiat.) Plin. 5, 32.

c) Cum vocalibus productis vel diphthongis. ÂR- in derivatione mixta *-ârio* nominum virorum: Ducârius (Boius) Sil. Ital. in fine libr. 5. Ducarius (Insuber eques), Lutarius (dux Galatarum Asiae minoris) Liv. 22, 6. 38, 16. Habet etiam Corippus 2, 125. 184 Baduârius, Belisârius, quae videntur nomina gallicae originis (cf. Belisana Inscr., Belisama Ptol., et nomen viri Remisario in dipl. a. 853 ap. Mabill. dipl. p. 531). Nomina locorum: Sabaria (Pannon.; cf. Sabis, Sabrina) Ptol. Plin. Itin. Vocario (Noric.) Tab. P. Senaparia Greg. Tur. Vit. patr. 18, 1. Corbaria Fredeg. 109. Malmundarium (monast.), Rabarias, Toscarias, Humolarias (loca) in Act. SS. ap. Mabill. et Boll. Sint, ut *-àrio*, etiam *-ôrio*, *-ûrio*, si recte adducantur: *Λεωννώριος* (contra *Λεονόριος* Strab.) Memnon. Heracleot. ap. Phot. p. 720. *Ἀκιχώριος* Pausan. 10, 19. *Ἰσούριον* (oppid. Brit.) Ptol., Isurium Itin. A. Vecturius (i. e. opifex ferrarius; p. 156) Trebell. Poll. trig. tyr. c. 8. Vecturiones (pop. Brit.) Ammian. 27, 8. ÊR- in voce patêra ('sic ministros nuncupant Apollinaris mystici') Auson. prof. 4, 11. Diphthongi *au* ex *av* ortae cum *r* derivante lucidum exemplum extat: Elauris (flumen) Sid. carm. 5, quod est Elaver Caes. Non pertinet huc Casaurus (locus) dipl. a. 873 ap. Mabill. p. 542, qui alibi dicitur casa aurea.

d) Duplicata R rarius invenitur. ARR vix extat, nam Ambarri Caes. videtur compositum Amb-arri, Ambarari (circa Ararim habitantes). ERR: Beterrae (oppid. Gall. merid.) Plin. 3, 4. Climberrum (Gall. merid.) Itin. Ant. URR: Aturrus (fluv., si nomen est gallicum) Auson. Manibus Reburri Inscript. Nemaus. ap. Murat. 973, 12. Orell. 4215.

e) Conexa derivatio TR-: Matreia (loc. Raet.) Tab. Peut. Matrona Caes. Centrones, Ceutrones Caes., cf. e gloss. Vindob. '*lautro*, balneo'; nisi potius

haec ad duplicem derivationem T-R- pertinent cum nominibus supra memoratis: Metaris, Latera, Lucterius, Duro-cortorum, Comontorius, Lactora, Voturi, Vecturius. Dubitare autem licet, utrum derivata sint an composita: Deiotarus Cic. Caes., Brogitarus Cic.

Hibernica R 1. terminalis thematis (ord. poster. ser. III.) non extat nisi in nominibus cognationis *athir* (pater), *máthir* (mater), *bráthir* (frater), *siur*, *sethir* (soror), ad quae partim accedunt numeralia *teoir* (tres) f. et *cethir*, *cetheoir* (quattuor).

2. R derivans cum vocali terminali, sive servata est illa sive periit:

a) adiuncta ipsi radici aut in vocalem desinenti aut elisa consona in subst.: *lár* (solum) Ml. *clár* (tabula) Wb. *ár* (strages; cambr. *aer*) Sg.; ac certissime in adiectivis: *már*, *mór* (magnus) fq. *sír* (longus, diuturnus) Wb. 3[d], quorum comparativi *máa*, *móo*, *sia* respuunt terminationem positivi. Ante flexiones vel derivationes: *bélre* (lingua), *lobre* (debilitas) Wb. fq. *digallre* (defectus morbi, sanitas) Wb. 18[a]. *inna feuchrae* (gl. feritatis), *ho feuchrai* (gl. feritate, morum) Ml. 33[c]. 33[d]. *cathrar* (civis, dat. sing. plur.: *do cach cathrur*, *do chathraraib*, a *cathir*, civitas) Sg. 28[a]. 33[a]. *labrad* (loqui) fq. Iunctae liquidae in multiplici derivatione exemplum: *altram* (nutritio) Wb. 10[b]. 28[d]; transumptum *mesraigthe* (gl. modestus) Sg. 60[b].

b) Accedens cum vocalibus correptis.

RA: *-ar* in substantivis varii generis: neutr. (ord. prior. ser. I.) *galar* (morbus) Wb. 12[b]. Cam.; masc. *do cach cathrur* (omni civi) Sg. 33[a]; incerti generis: *uabar*, *obar*, *úabar* (vana gloriatio) Wb. 13[b]. 27[a]. F. h. 67. *ilar*, *hilar* (multitudo, pluralitas, pluralis; dat. *ilur* Sg.) Wb. Sg. fq. *scibar* (gl. piperi) Sg. 92[a].

In adiectivis: *dondoscar* (gl. idiotae; praecedit: *donbáith*, i. e. stupido) Wb. 12[d]. *o amlabar* (gl. a muto) Sg. 37[b]. *trebar* (prudens), quod colligendum est e derivatis: *trebaraigim* (gl. sapio, i. e. prudens sum) Sg. 146[b], *trebairiu* (gl. minus stultus) 42[b], subst. *trebaire* Wb.

Prodeunt ex his substantiva feminina in *-aire*, ut *trebaire* (prudentia) Wb. 3[d]. 5[d]. Alia tamen sunt diversae originis: *indoiscairi* (gl. vilitatem; adi. *daiscuir*) Ml. 25[c] *trócaire* (misericordia) Wb. 4[c]. 5[c]. 15[b], gen. *inna trocaire* 23[c].

Vindicanda est linguae hibernicae derivatio *-aria* ut *-âria*, utraque substantivorum generis masculini. Huius transgressae in *-óir* exempla sequentur paulo infra; illa substantiva e substantivis derivans facta est infectione AIRE, IRE: *echaire* (gl. mulio, gl. custos mulorum) Sg. 33[b]. *notire* (notarius) Wb. 27[d]. *rectire* (gl. praepositus gentis) Wb 17[d], dat. *óndrectairiu* (gl. a vilico) Pr. Cr. 62[a]. *tectire*, *tecttaire*, *techtire*, *techtaire* (legatus) Wb. 8[d]. 14[d]. 15[a]. 24[d]. *scrinire* (gl. arcarius) 7[c]. *tablaire* (gl. tabellarius) Sg. 35[a]. *fuirsire* (gl. parasitus), *indfuirsiri* (gl. histrionis) 49[b]. 103[a].. Inde derivatio duplex *-airecht*: *tectairecht*, *techtairecht* (legati munus) Wb. 10[c]. 13[b]. 15[d]. *imbrecuirecht* (gl. in astutia) 15[b].

Videtur, ut *-m-n*, sic derivare formula bisyllaba -MAR in his: *lanmair*, *ithemair* (gl. ventres; i. e. impleti, edaces) Wb. 31[b], e qua etiam subst. *línmaire inna aimsire* (plenitudo temporis) Ml. 28[d], quibus vix erit supponendum adi. *már* (magnus).

Inprimis hic memoranda est duplex derivatio -TAR (*-ther*, *-thir* in comparativis supra p. 274 memoratis), qua cum a pronominibus *cech*, *nech* profecta sunt dualia *cechtar*, *nechtar* (p. 363), tum a praepositionibus vel adverbiis substantiva quae videntur generis neutri. Ut ab *is*, *ós* (p. 634) derivantur *íchtar* (pars inferior) Corm. B. Gl. 20. *ochtar*, *uachtar* (pars superior): *in ichtur aetheris 7 in ochtur aeris* (gl. luna in confinio aëris turbulenti et puri decurrit aetheris; i. e. in inferiore parte aetheris et superiore aëris) Cr. 33[c]. *túas inochtur* (gl. ex titulo frontis) 32[a]. *for ochtar dochinn* (supra caput tuum) Inc. Sg., unde cumulata derivatione prodit *octarche* (gl. purgamentum; i. e. supremitas) Wb. 9[a]. E *cen* et *al* (p. 643) nascuntur *centar* (pars citerior; cf. *cen rian*, gl. cis Rhenum, Sg.), *altar* (pars ulterior): *athigerna bi atluir[i]g roinill ocumimdegail aramainsib inchentair 7 arphein inalltair* (gl. domine esto lorica tutissima, i. e. ad servandum me a vanitatibus huius mundi et a poenis ulterioris) Lor. 147, cum derivatis *centarach*, *centarchu* (gl. citra, gl. citerior) Sg. 39[a]. 39[b]. et *altarach .i. frie anall* (gl. ultra) Sg. 71[b]. Conferenda est praepositio *echtar* (extra) cum composito *immechtar* (extremitas) p. 228. et adverbio *anechtair* (extrinsecus) Tr. 1[a]. *indóis anechtir* (extranei homines) Wb. 16[d], ad quae accedunt derivata *echtrann* (gl. exter) Sg. 39[b]. *abélre nechtrann* (lingua externa) Wb. 12[c], plur. *æchtrinn* (extranei) Wb. 21[b]. *echtranna* (*ailidi .i. echtranna donaib bochtaib*, gl. aliena praebere) Ml. 28[c]. *immechtrach* (gl. extra, i. e. externus) Sg. 39[a]. 39[b]. 57[a]. Ad formam *cotar* (contra) redit derivatum *cotarsne* (contrarius) Wb. Sg. Ml. Tandem vocali interposita ab *in* derivatur *inathar* (viscera) Corm. B. Gl. 20.

-or: *ingor* (ancora) Wb. 34[a]. *gabor* (gl. caper) Sg. 37[b]. *fescor* (vespera) Corm., dat. *ond fescur* Sg. 183[b].

-ur alternans cum *-or* et *-ar* in subst. *dobur*, *dobar* (aqua) Corm. *accobor*, *accobur* (cupiditas) Wb. fq.; in transumptis: masc. *lebor* (liber) Sg. 106[b], gen. *libur* 2[a]. fem. *corcur* (purpura) Tr. 115, comp. *dubchorcur* (gl. ferrugo; cf. Κόρκουρα ἡ μέλαινα, insula Dalmatiae adiacens, ap. Ptol. 2, 15, Corcyra nigra Inscr. Orell. 503) Sg. 52[a]. In adi. *lobor* (infirmus, debilis) Wb. 16[c], *lobur* 2[c]. 4[a]. 6[b]; alternans cum *a* in gen. *trebuir* (prudentis) Wb. 29[d], cf. supra.

-er (fortasse *-ser*) in subst. fem. *aimser* (tempus) fq.

RI: *-ir* in subst. *cobir* (auxilium) Wb. 5[c]. 16[a], *cobuir* 20[c]. *erochuir*, *aerachair* (gl. crus) Sg. 46[a]. 68[b]. Differre videtur *cinteir* (gl. calcar; = *cintir?* arem. *kentr*, cf. Centrones Caes.) Sg. 50[a]. Transferuntur huc feminina ut *corcair* (purpura) St. gl. 224, quocum nescio an conferendum sit *cocuir* (gl. murex; leg. *corcuir?*) Sg. 68[b]. In adi. *feuchuir* (gl. severus) Ml. 24[c]. *daiscuir* (gl. scurra) Sg. 56[b].

c) Cum vocalibus productis vel diphthongis.

ÂRI: *-áir* maxime in transumptis: *lunáir* (infra scriptum sub: mensis paschalis, principium) Cr. 37[c], gen. adi. *lunáir*, lunaris. *sanctáir* (gl. sacrarium) Sg. 33[a]. *alter airm dobinair* (de duobus), *fri hunáir* (ab unitate, differt) 41[b]. *clusenáir* (recluse, voc.) Cod. Mar. Sc. (Praef. XX.)

Saepius tamen in -ÓIR transgrediuntur transumpta latina in *-ārius* vel *-āris*, ut masc.: *caindlóir* (gl. Onesimum accolitum, additur latine: *no. gradús*; i. e. ἀκόλουθος, candelarius) Wb. 31[d]. *itsaini riaglori inso* (gl. aliis utens regularibus, Beda de temp. rat. c. 19) Cr. 32[c]. *on adbirseoir* (gl. ab adversario)

Corm. B.; cf. *laitnóir* (Latinus) colligendum e *laitnorib*, *la laitnori* Sg. 4ª. 5ᵇ. *lubgartóir* (gl. olitor) 92ᵇ. *foichlorib* (gl. sub curatoribus) Wb. 19ᵈ; fem. *altóir* (altâre) Wb. 5ᵇ. *altóirnat* (gl. arula) Sg. 48ª, ut *umaldóit*, *omaldoit*, *homaldóit*, *humaldóit* (humilitas) Wb. 6ᵈ. 8ᵈ. 13ª. 27ª. 31ᵉ cum transumpta derivatione *-dóit* = *-tót*. Ad latinum *-tor*, *-tôris* redeunt transumpta: *preceptóir* (praeceptor) Wb. 18ᵈ. 22ᶜ. 25ª, plur. *preceptori* 5ª. *senatóir* (gl. senator) Sg. 50ª. 54ᵇ. *dictatóir* (gl. dictator) 54ᵇ.*

d) RR derivantis exemplum non extat.

e) Ad derivationem conexam *TRA* (seiungendam ab ea, quam supra memoravimus, terminatione *-tar*) pertinere videntur substantiva varii generis, variis interpositis vocalibus.

-tar (*-tor*, *-tur*) frequens in subst. neutris: *lestar* (vas) Wb. 4ᵉ. Sg. 65ᵇ, dat. *illestur* Wb. 22ᵇ. *sáithar*, *saithar*, gen. *sáithir* (labor) Wb. fq. Eiusdem generis videntur *cuchtar* (gl. caupona) Sg. 63ª. *criathar* (cribrum) 48ᵇ. St. gl. 700. *tarathar* (terebra) Corm. B. Gl. 37. *láthar*, *lathar* (temptatio) Wb. 9ᵈ. 23ᵇ. 25ᶜ. *loathar* (gl. pellis) Sg. 67ᵇ. *ethar* (gl. stlataria, gl. stlata) 35ª, *ethur* (scapha) Sm. 126. Corm. (*ethor* cod. B.) *lothor* (gl. alveus; cf. '*lautro*, balneo' gloss. Vindob.) Sg. 49ª, *lóthur* (gl. canalis) Cr. 39ᶜ. Masculina vero: *inriathor* (gl. torrens) Ml. 50 r. *clithar* (nomen regis) Corm.

-tar (*-ter*) in subst. femininis: *briathar* (verbum) fq. *muntar*, *montar* (familia) Wb. fq., *muinter* Wb. 7ᵇ. 14ª. 25ª. 26ᵈ, *mointer* 1ª.

Propius ad comparativi formas accedunt *foirter* (*foirthir*, remotus, peregrinus O'R.): *arnaib foirtrib* (gl. barbaris) Wb. 1ᵇ. et *ailither*, supponendum derivatis: *i n-ailithri* (in peregrinationem) SM. 266. 298. *ineilithri* (in peregrinatione) Ml. 38 r. *oilithrech* (Romipeta) St. gl. 311, nisi vero sunt composita.

2. Derivatio spirantium.

Spirantes derivantes quae in hibernica lingua antiquitus fere e mediis vocibus et extremis evanuerunt (pp. 48 sqq.), in vetustis nominibus gallicis vel britannicis frequentiores inveniuntur, non solum S, sed etiam J et V. Primum duarum spirantium vocalibus affinium, transeuntium ideo etiam in diphthongos, exempla vetusta proferam, deinde spirantis *s*, quae prae ceteris viget in derivatione.

J bis vel ter post ipsam *i* additur: *Alisiia*, *dugiiontiio* Inscr. iuxta *Alixie*; praecipue tamen in nominibus gallicis derivatis cum vocalibus *a* et *e* annexa radici invenitur. AJ- (cum AI alternans, p. 29) in inscriptionibus: Ceaiio (deo) Inscr. brit. Orell. 1981. Cotaiio (Beitr. III. 200). Mathaio (ibid.). Bedaio Aug. Orell. 1964. Vicani Altiaienses Or. 180. Quibus poterunt addi: Bedaium (loc. Noric.) Tab. Peut. *Ναβαῖος* (fluv. Brit.), *Βούλλαιον* (oppid. Brit.), *Γόβαιον* (*ἄκρον*, Gall. Lugd.) Ptol. Benaia (nomen mulieris; cf. hib. *ben*, femina) Greg. Tur. Vit. patr. 15, 3; comp. Baiocassi, Baiocasses Auson. Not. prov. Gall. Diphthongum profitentur: Pronaea (fluv.) Auson. Mosell. 354. Annaeus fq.

EJ- (vel EI) in nominibus apud scriptores: Nammeius, Noreia Caes. *Σε-*

---

* Differt *lésboir*: *fer brithe lésboir* (gl. Onesimum acolitum) Wb. 25ᵈ, de quo vid. p. 234.

γηια (aestuar. Britann.), Τάμεια (oppid. Brit.) Ptol. Arbeia (Brit.), Veleia (Gall.) Notit. dign. Celeia, Matreia Itin.; comp. (?) Deiotarus Caes. Cic. Apud scriptores hist. Aug. etiam plura gallicam originem prodentia, ut Ateius, Cocceius, Egnatuleius etc. Ex inscriptionibus nomina virorum et feminarum: Maleius Grut. 878, 8. Ateia Grut. 742, 3. Manneia, Loreia Murat. 174, 2. Segeia ibid. 1276, 8. Careia Carei fil. Grut. 428, 9. 468, 6. Verbeia (dea) Orell. 2061. Pompeius Catussa (Sequanus) Orell. 4803; cum multiplici derivatione: Farsuleia Stein. 799. Sidonieia Grut. 736, 2. Nomina locorum recentiora e dipl. Mabill.: Areium, Oleium, Lineium, Moreium, Milleium, Berneium. Arenceium etc. Alteja (fluv.), Corbeja (monast.) Boll. Productam *ê* huius derivationis testari videntur cambrica et aremorica nomina frequentia desinentia in *e*, *ui*, *oe* (= *ê*, pp. 96. 98). Sunt etiam in inscriptionibus: Dome (= Domeius?) Stein. 68. Talluppe Stein. 184. Ac sunt cambrica in *-ei* desinentia non solum vetusta, sed etiam hodierna (cf. deriv. brit.), quibus ut aliis *v* subest *j* finalis (p. 127). Separamus autem Correus Caes. Ουιλλονεος Inscr. (p. 763) sine *j*.

OJ- (OI) rarius invenitur, interdum fortasse ab *-ogi-* profectum (p. 48): Soius, Soio, Boius cum comp. Boiocalus, Boiodurum, Boiorix, Comboiomarus; Koiios, Soiio, Boiiorix; multipliciter derivatum: Anteloius (Beitr. III. 197. 200).

Hibernicam J nusquam servatam esse supra (p. 48) demonstratum est. Quare quae nomina substantiva vel adiectiva in *-e* exeuntia potius ad pristinam terminationem *-aia* vel *-eia* quam ad *-ia* redeant, adhuc discerni nequit. Conferendae tamen sunt formae *iudeib* (Iudaeis), *iudeu*, *iudeiu* (Iudaeos) Wb. cum nominibus gallicis supra allatis.

V derivans post consonas ut in substantivo gallico *tarvos* (taurus) Inscr., in nominibus Helvii, Helvetii, Nervii, Arverni, ita forsitan in aliis supra (p. 764) sub *u* appositis sit statuenda. Eadem in vetustis nominibus gallicis vel britannicis cum omnibus vocalibus invenitur. AV-: Vellavii, Litaviccus, Convictolitavis Caes. Κορναούιοι (pop. Brit.) Ptol. Genava fq. Iuvavum, Ausava, Massava, Nemavia, Vosavia (loc. Noric., Vindelic., Gall.) Tab. P. Galava (loc. Brit.) Itin. Ant. Lacavo (deo) Inscr. Orell. 2018. Alavius Steiner. 870. Cassavus (Glück. 85). Segusiavi Caes. Inscr. Vellavum territorium (hod. le Velay), Vellava urbs Greg. Tur. 4, 47. 10, 25. pagus Berravensis id. 6, 12. Rionava, Ambava Fredeg. c. 42. 106. Apud poëtas vocali producta: rhetoris Pictâvici, Auson. epigr. 51. Sarâvus Auson. Mosell., Timâvus Sidon. Eodem sine dubio pertinet *-au* in syllabis derivantibus *aun-*, *avs-* etc., ut ex Elaver prodit Elauris (p. 779).

EV-: Lutevani Plin. 3, 4. Luteva, Loteva (Gall. merid.) Tab. P. Sulevis, Suleviabus Inscript. Orell. 2100. 2101. Caleva (Brit. opp.) Itin. Ant., Καληούα Ptol.

IV-: Ουεργιούιος (ὠκεανός; cf. p. 11) Ptol. Suliviae Idennicae Minervae Inscr. Nemaus. Orell. 2051. Dexsiva, Dexsivia Inscr. Orell. 1988. Bacivum villa Fredeg. c. 96.

OV-: Vinovia, Durocornovium (Brit.) Itin. Ant. *Οὐιννοούιον* (opp. Brit.), *Σελγοοῦαι* (pop. Brit.) Ptol. Gergovia, Lexovii Caes. Segovii Inscr. (Glück. p. 190). Segovia Plin. Flor Itin. Ant. *Καρτα Βιδιλλανουιακος* i. e. *Bidillanoviacos* Inscr. (Pictet, Nouv. Ess.) Luxovio Inscr. Orell. 2024. Luxovium (monast., hod. Luxeuil ad Vosag.) Fredeg. et Act. SS. Luxoviensis episcopus Aetherius (hod. Lisieux in Normann.) Greg. Tur. 6, 36.

UV- (fortasse a simplici *v* profecta): Dânuvius Inscr. Grut. 448, 3. 490, 2. Orell. 648. Plin. Tac. (Ann. 2, 63. 4, 5. Hist. 3, 46.) Dexuviates (vel Desuviates) Plin. 3, 4, 5.

Ut *-au* et *-iu* locum obtinent derivationum *-avia*, *-ivio* in cambricis *litau* (= Letavia), *lisiu* (= lixivium; cf. p. 129), ita eaedem inveniuntur in plurimis nominibus locorum, pagorum Galliae, in chartis vel chronicis medii aevi.

AU: Calau, Bisau Polypt. Irmin. pp. 79. 133. 146. Peciau ibid. p. 128. Significans regionem e nomine fluvii in *-a*: in pago Tellau iuxta fluvios Tella et Warinna, Boll. Apr. 2, 217. in pago Tellau iuxta fluvios Tellas et Warinna, Mabill. saec. 3. 2, 464. D'Ach. 2, 272. in pago Tellao, Tellau, dipl. a. 709. 751, Mabill. pp. 482. 490. in pago Vimnau super fluvio Vimina, D'Ach. 2, 275. in pago Vimnau, dipl. a. 775, Mabill. p. 498. in pago Witmau, Pertz. 1, 520. Apud Gregor. Turon.: Berrao vicus 10, 31. 6, sed accedente terminatione: Berravensis pagus 6, 12.

IU: Basiu (= Bacivum) Mabill. dipl. p. 250, Bacio, a 716, Mabill. p. 485. Sithiu, Sitdiu (monasterium) ap. Pertz. et in chartul. Sithivensi, ed. Guérard. Ualliu, dipl. a. 799, Mabill. p. 503. missi in Tellau, Vitnau, Pontiu, Miraei opp. p. 340. de pago Pontiu, Mabill. dipl. pp. 393. 520. Madriu, dipl. a. 775, Mabill. p. 498. Mairiu, a. 832, Mabill. 520. 536. Addo vocem *silviu* (quasi latine dicatur *silvivium*, germ. streu, quod substernitur pecori de silva collectum?) e diplom. a. 917: de moneta et molendinis et cambis de pontis quoque censubus et de silvis quod etiam *rustice dicitur silviu* et quaeque pertinent ad supra dictam villam etc., et e dipl. a. 919: nonam partem in annona, feno, segalibus et de hoc quod *rustice dicitur silviu* nec non etiam de hostilitio nostro, Mabill. dipl. pp. 562. 563. Accedente terminatione sunt formae ut supra: in Bacivo, dipl. a. 716, Mabill. p. 485. comes Pontivensis, dipl. a. 1066 ap. Mabill. p. 586. in pagum Pontivum, de pago Pontivo, Boll. April. 1, 25. Iul. 5, 287.

Hibernica V derivans secundum ea, quae supra pp. 54—58 exposita sunt, nisi post *d*, *n*, *l*, *r* — post quas *b* scriptam esse *v* primitivam formis britannicis docemur, ut in *fedb* (vidua), *banb* (sus), *selb* (possessio), *delb* (imago), *tarb* (taurus), *marb* (mortuus), *serb* (amarus) — servata non invenitur. Periit igitur post ceteras consonas omnes ut post *c* in *ech* (equus), interdum una cum vocali antecedente ut in *éc* (mors), *des*, *dess* (dexter) contra brit. *ancou*, *dehou* et gall. *Dexsiva*, ut in transumptis *posit* (positivus) etc.; eandem post vocales totam perisse, nullo nisi in diphthongo *au* vel vocalibus productis *ó*, *ú* vestigio relicto, demonstravimus exemplis *tanu* (tenuis), *nau*, *nói* (navis) ac transumpto *ola* (olivum). Quare hibernica *v* derivans comprobari nequit nisi britannicis dialectis comparatis.

S gallica derivans 1. thematis terminalis inesse videtur in nominibus compositis: Civismarus (?) Liv. Atismara Inscript. Orell. 259. Cartismandua Tac. Ratisbona in libris medii aevi.

2. Sequente vocali terminali: *a*) singularis ad radicem accedens ante flexionem vel alias derivationes: *Οὐόλσας* (sinus Brit.; = Volusa?) Ptol. Belsa (patria quae Belsa dicitur; vulgo la Bausse, regio Carnutum, cf. Belisia sub IS) Boll. Febr. 3, 693. Belsinum (Gall. merid.) Itin. Ant. Belsonancum (in silva Arduenna) Greg. Tur. 8, 21. Deusa (fem.) Inscr. Grut. 838, 14. Deusi fil. Grut. 807, 6. Deusone (in regione Francor., hod. Deutz; = Divisus, Divisa, Diviso?) Cassiod. chron. ap. Roncall. 2, 222. camsila, camsilus, camsellus e subst. camisa, camisia ap. Cang. Huc pertinent, in quibus *s* derivans cum *c* thematis coniuncta efficit *x*: *in Alixie* ('saxosa' Pict. Nouv. Ess.; hib. vet. *ail*, gen. *ailech*) Inscr. Alexia v. l. apud Caes. Senicco Senixonis fil. Inscr. Murat. 1402, 5. Quibus forsitan addenda sint: Bonoxus Inscr. vas. figl. ap. Stein. Cod. inscr. rom. Dan. et Rheni 207. Andoxus, Hannaxus, Ombexo, Berhaxis. Bonnexis, Dunnohoxsis, Ulohoxsis, Ulohoxis, Bihoxsis, alia allata supra (p. 47). Ceterum cum non solum geminata *ss* ut in Andossus, sed etiam simplex *s* pro *x* substituta inveniatur: *in Alisiia* Inscr. Alesia Caes. — cf. *Alisanu* (dat.) Inscr. Aliso (castellum) Veget.? — Bonosus Vopisc. Eutrop. (*Βόνωσος* apud Paeanium paraphrasten Eutr.) Barhosis (l. c.), haud scio an ex illis quoque, quae mox sequentur, quaedam huc referenda sint.

b) Cum vocalibus correptis, quatenus vere huc pertinent, non ad *ss* vel *x*. AS-: Betasi, Betasii (pop. belg.) Tac. Plin. Carcasum (Volcar. Tectosag.) Plin. Corasus (nom. viri) Inscr. Murat. 1319, 1. Audasius Inscr. Murat. 1585, 4. Frontasia Frontonis fil. Inscr. Grut. 741, 4. Mercasia (nom. fem.) Murat. 1353, 4. locus qui prisco vocabulo propter geminum lacunar gemellus Mercasius nuncupabatur, Boll. Aug. 6, 582. Ocrasia (nom. fem., cf. Ocresiae captivae nomen, matris Servii Tullii, ap. Aurel. Vict., et montis alpini Ocra ap. Ptol.) Murat. 1424, 10. ES-: Nemesa fluv. in Mosellam influens) Auson. Mosell. Tamesis (fluv.), Novesium (al. Nivisium) Tab. P. IS-: Anisus (fluv. Noric.) in chronicis, Anisola (amnis) Boll. Iun. 3, 355, Anisiacus (villa) Boll. Oct. 1, 162. Saliso, Diviso (nn. locor.) Itin. Amm. *Παρίσοι* (pop. Brit.) Ptol., Parisii (pop. Gall.) Caes. Albisia (fem.) Inscr. Stein. 301. Belisia, Bilisia (loc. Belg.) Boll. Iul. 3, 92. Sept 5, 596. 610. Carisius (nom. figuli) in vas. figl. Cinisius mons (mons Cenisius, Cinisus ap. Pertz., Mont Cenis; cf. mons qui Albis vocatur, Neug. 1, 5, ac Sentis item nomen montis) Fredeg. c. 121. *τριμαρκισία* Paus. 10, 19, 11. Fortasse in derivatione acervata Alisontia Auson., Alisincum Itin. Ant. OS- interdum alternat cum US-: Urusa (loc. Vindel.) Tab. P. Salusa (fons) Mel. Arcusa (fem.) Inscr. Murat. 1295, 3. Morimarusa hoc est mortuum mare Plin. 4, 13, 27. Epuso (Belg. prim., Eposium castrum Greg. Tur. 8, 15, in Act. SS. Evusium, Ivosium, hod. Ivois, Ipsch Trever.) Notit. dign. Orusius, Annusius Inscriptt. Orell. 457. 1966. Varusius Stein. 790. Venusius (Britannus) Tac. (Hist. 3, 45). Bergusium Tab. P. Sigusium Greg. Tur. 4, 45. Segusio, Segusione, Segusiavi Plin. Tab. P. Caes. Catusiacum Itin. Ant. In his *u* brevem putare licet; est enim Volusî Catullo 36 et Iuvenali 15, 1 e nom.

Volusius, unde Volusianus, Volusenus, frequens nomen (seiungendum igitur ab adi. hib. vet. *folus*, *follus*, apertus, clarus).

c) Cum vocalibus productis vel diphthongis. In nominum modo memoratorum nonnullis putari poterit vocalis producta, ut derivationis *-aso*, ob vocem omâsum usurpatam ab Horatio in epist. 1, 15, 34, gallicam secundum Philoxeni glossam, et fortasse in nomine Tamesa, quod Ptolemaeo corrupte quodammodo est Ἰάμησα. Apud poëtas autem producuntur ÎS-: Talisius Auson. Parent. 8. 20. ÔS-: Tolosa Auson. prof. 16. 17. US-: Padusa (fossa e Pado) Vergil. Aen. 11, 457. Claudian. epithal. Pall. 109. Attusia Auson. Parent. 21. Diphthongi cum *s* derivante, AUS- (ex *av-s* orta): Nemausum (Gall. oppid.; cf. Nemavia, loc. Vindel. Itin.) Mel. Plin. Pennausus (n. viri) Inscr. Grut. 736, 2. Arausio (Gall. oppid.) Mel Plin. Carausius (Menapiae civis) Aurel. Vict. de Caes. 19. 'monasteriolo in pago stampinse noncobante Lemauso' (hod. Limours) dipl. a. 703, Mabill. dipl. p. 480. EUS- (ex *ev-s*?): Celeusum (loc. Vindel.; cf. Celeia) Tab. P.

d) Derivans SS. ASS-: Salassi (pop. gallicus Ital. sup.) Liv. Ἰούρασσος (mons) forsitan rectius dicatur Ptolemaeo, quam Iura Caes., Straboni Ἰουράσιος et Ἰόρας, Plinio Iures (pl.), cum legatur etiam in Inscr. helvet. ap. Stein. 536: TRANSIVRASSI. VALL. ROM. INVIA. Casibratio Tagassi fil. Grut. 869, 7. ESS-: Lucressa Lucressis fil. Inscr. Murat. 1170, 7. Revessione Tab. P. ISS-: Dumnissus (fluv.) Auson. Mosell. Autissiodurum (Gall. oppid.), Vindonissa (Helv. opp.). Gergissus (poëta gallicanus; cf. Gergovia Caes.) Virgil. gramm. ap. A. Mai. Auct. class. 5, 111. USS-: Verulae Colussae Inscr. Orell. 285 Pompeius Catussa civis Sequanus Inscr. Orell. 4803. Ianussius (n. viri) Inscr. Or. 4468.

e) Conexa X (= *cs*) in uno exemplo certissime derivans: Camulixus Inscr. ap Emele p. 76; fortasse in aliis quoque supra memoratis.

Hibernice S derivans secundum ea, quae supra pp. 49—52 exposuimus, servari non potuit nisi post consonas, quibus ab initio adiuncta erat. E quibus cum *n* et *c* exciderint, *d* et *t* in *s* mutatae sequentem quoque *t* mutaverint, geminationis autem notatio saepe omittatur, hibernica *s* exceptis paucis exemplis ut *mí* (mensis), gen. *mís* Cr , unde elisa vocali *trimse*: *trimsi* (gl. tempora, observatis; i. e. trimestria) Wb. 19[d], vel *cís* (census), quorum *s* prodiit e *ns*; semper aut combinatis *cs* respondet aut locum tenet geminatae *ss*, plerumque ab *st* profectae, sicut in nom. *mí* (mensis).

1. Terminalis igitur S una cum vocali antecedente (*-as*) decidisse putanda est in substantivis neutri generis supra propositis (p. 270): *teg* (domus), *nem* (caelum), *leth* (latus, pars), *mag* (campus), *sliab* (mons), *lóg* (pretium), *dún* (castrum), *glun* (genu), quibus adnumerari potest *gné* (ratio); una cum *n* in comparativis, sicut in nom. *mí* (mensis).

2. S ante vocalem terminalem vel ampliorem derivationem: *a*) singularis non servatur nisi forte post liquidas: *ærsid* (vetus) Wb. Sg. et post excussam *c*: *heulas* (peritia), *aneulas* (inscientia; adi. *éula*, pl. *éulig*) Sg. 209[a]. Cr. 37[d].

b) Pleraque omnia exempla *s* servatae etiam simpliciter scriptae referenda

sunt ad SS geminatam, quam ex *st* prodisse in quibusdam patet ut in subst. masc. *mess*, *mes* (iudicium, = mes-tu, med-tu) Wb. Ml. *fiss*, *fis*, *fius* (scientia) Wb. Sg. Cr., cum compositis *tomus*, *intomus* (gl. mensura), *inmorthomus* (gl. (pondus) Ml. 26ᵇ. 33ᶜ, gen. *intoimseo* (gl. ponderis) 35ᶜ, et *cúbus*, *cubus*, *cocubus* (conscientia) Wb. 1ᵈ. 4ᵇ. 20ᶜ. 31ᶜ; fem. *fís* (visio) Corm., pl. *físi* Wb. 27ᵃ; neutr. *inna fess* (gl. scita) Cr. 39ᵇ; in aliis conici potest ut in adi. *fás*, *fáss* (vanus, cf. lat. *vastus*) Wb., in subst. *bés* (mos), *bás* (mors), *áes* (aetas) fq. *gnúis*, *gnuis* (facies) Wb. 12ᵇ. Sg. 208ᵇ, plur. acc. *inna gnuissi* (gl. ora) Ml. 16ᶜ. *gnás*, *gnús* (mos, consuetudo; cf. p. 25). Frequenter *s* simplex scribitur elisa vocali radicis vel derivationis, ut in participiis: *cuimse* (accommodatus, commodus: *condib cuimse less ameit. am. rombo chuimse ladia dochach*) Wb. 14ᵃ. 22ᵃ. *tuicse* (electus) 4ᵇ. 4ᶜ. 5ᶜ. *airdíxa* (productus) Sg., vel in derivatione duplici et multiplici: *miscsech* (gl. exosus; e *miscuis* Wb.) Ml. 28ᵃ. *caimmse* (gl. cambises, cui adscribitur a glossatore inter textum: *proprium no. regis*, in margine autem: *l. no. uestis caimmse*; est enim vox iam ab Hieronymo usurpata, sed sine *b*, *camisia*, quae videtur gallicae originis, cf. cambr. *camse* Mab. 2, 218) Sg. 23ᵇ. *sairse* (ars; prim. *sáer*) Sg. 90ᵃ 103ᵃ. 212ᵃ. *ar arcomoicsi* (propter vicinitatem nostram) Wb. 14ᵇ. *doguilse* (maeror) Ml. 20ᵇ, acc. *doguilsi* Wb. 14ᵈ. *somailse* (gl. ducedo; adi. *milis*) Sg. 52ᵃ. *cocéilsine* (gl. societas) Wb. 19ᵃ. Item secundum regulas elisionis (p. 27) accedentibus flexionibus, ut in gen. sing.: *intoimseo* (gl. ponderis; nom. *tomus*) Ml. 35ᶜ. *dligeda inchoitchennsa* (leges communitatis; nom. *coitchennas*) Sg. 203ᵃ. *innricsso* (dignitatis; nom. *inruccus*) Sg. 59ᵇ, in plur.: *comaicsi* (gl. vicinae; sing. *comacus*) Ml. 26ᵃ. *dinaib doirsib* (gl. de portis; sing. *dorus*) 27ᵇ. Contra ubi vocalis ob positionem manet, geminata *ss* scribi solet, id quod patebit ex exemplis mox sequentibus *londassa*, *testassa* e *londas*, *testas*, *immarmussa* ex *immarmus*.

Eadem cum vocalibus correptis, frequentissima in nominibus ord. prior. ser. III.

ASSU (astu?): *-as* in substantivis generis masculini: *londas* (gl. indignatio) Ml. 29ᵃ, gen. *indlondassa* (gl. indignationis; adi. *lond* Wb.) Ml. 20ᵇ. *bite ingenas, bed in genas* (quae sunt in castitate, esto in c., vidua) Wb. 9ᵈ. *indas* (status), *cindas* (qualis status? cf. p. 357) Wb. 6ᵇ. 7ᵈ. *añgutass* (gl. vim suam servantes, vocales; i. e. vocalitatem suam) Sg. 40ᵇ. *iscían arfolmas dún insin* (gl. praedestinati) Wb. 21ᵃ. *archoibnius frisna comacomlasa* (propter affinitatem cum enclicitis, est cum in fine in mecum) Sg. 203ᵃ. Eodem transgrediuntur peregrina: *ethemlagas* (etymologia) Sg. 27ᵇ. *adaltras* (adulterium) Wb. 3ᶜ. 9ᵈ. *testas* (testimonium) Wb. fq., gen. *testassa* Wb. 15ᵃ. 16ᵃ. 24ᶜ. *comadas* (commodum, commoditas) 21ᵃ. Derivans substantiva ex aliis vel ex adiectivis additur variis aliis derivationibus, ut in his: *remthechtas* (praepositio; *techt*, ire). *tairmthechtas* (transgressio) Sg. 215ᵃ. 220ᵃ. *muntaras* (communio; *muntar*, familia) Wb. 16ᵃ. *coitchenas*, *coitchennas* (communitas; adi. *coitchen*, *-enn*) Sg. 203ᵃ. 208ᵇ. *lánamnas*, *lanamnas* (coniugium) Wb. 9ᵈ. 10ᵃ. *flaithemnas* (gloria) Wb. 25ᶜ. *on ingantos* (gl. ab admiratione) Corm. B. *airechas* (principatus; adi. *aire*, gen. *airech*, gl. primas, Sg. 50ᵃ) Wb. 1ᵇ. 3ᵈ. Sg. 174ᵃ, eiusdem fere formationis, cuius videntur *curchas* (gl. arundo) Sg. 52ᵇ et *senchas* (vetus historia, lex) Wb. 20ᵃ.

30[c], plur. *senchassa*, *senchaissi* (statuta vetusta, antiquitates) 28[c]. 31[b], dat. *senchassib*, *senchassaib* 30[d]. 31[b].

ESSU: *-es*, rarior terminatio ut in subst. *cairtes*: *cairdes* (gl. pactum) Lor. 61; comp. *anamchairtes* (doctrina): gen. *óis anamchairtessa* (gl. doctores; i. e. aetas doctrinae, qui docent, p. 364) Wb. 12[b]. Fortasse forma comparanda subst. *senchas*: *ainches* (gl. fiscina; in marg.: *fiscina. babtyzerium*) Sg. 37[b].

ISSU: *-ius* in substantivis: *inbindius* (sonoritas, euphonia) Sg. 5[a], gen. *bindiusa* 23[a]. *cosmilius*, *cosmulius*, *cosmuilius* (similitudo) Wb. Sg. fq. Saepius tamen *-us*: *inrucus*, *inruccus* (dignitas, facultas; adi. *inricc*, dignus, Wb. 7[b]) Wb. 29[a]. Sg. 59[b], gen. *innriccso* Sg. 59[b]. *intimmarmus* (peccatum, scandalum) Wb. 3[c], gen. *immarmussa* 29[a]. *comarbus* (cohereditas) 4[c]. 9[a]. *inderbus* (incertitudo) Sg. 66[b]. *indtairdircus* (gl. claritudo) 2[a]. *éicndarcus* (absentia) Wb. 19[d]. *ammus* (temptatio: *ishé aammus lemm*) 2[c]. *denus* (spatium temporis), *trédenus* (triduum) 24[a]. 27[a]. *cutrummus* (similitudo) 17[b]. 17[c]. *écsamlus* (diversitas) 13[b]. Sg. 211[a]. Peregrinum: *moralus* (moralitas) Ml. 14[d]. Differt ab his *indhuinnius ardd* (gl. alta fraxinus; cf. cambr. *onn*, *onnen*) Sg. 67[a], cum articulo feminino.

Idem in adiectivis: *accus* (vicinus) Wb. 23[d]. *ocus* (vicinus; opponitur *cían*, remotus) Pr. Cr. 59[b]. *comocus* (cognatus, affinis) Sg. 6[a]. *follus* (apertus, clarus) Wb. fq., pl. *foilsi* Wb. 29[a], unde *foilsigur* etc.

Multo rariora sunt derivata, quae ad pristinam terminationem *SSA* redeunt:

-es vel *-is*: subst. fem. *inbaithes* (cephale), acc. *inbaithis* (verticem) Lor. gl. 83. 248. Masc. vel neutr. *coibnes* (affinitas) colligendum ex adi. *coibnesta* (affinis) Sg. 11[b]. 159[a], gen. *inchoibnis* 9[b]. 28[a], dat. *diachoibnius* 28[a]. *archoibnius* 203[a]. *baithis* (baptisma) Wb. fq. Adi. *díles* (proprius), gen. *dílis* Sg. fq., nisi forte hoc compositum est e subst. *les* (commodum).

-os: *lámos* (manulea, a *lám*, manus; cambr. *llawes*, *llewys*) Corm. *eross* (gl. puppis) Sg. 105[a], dat. *erus* (gl. puppi) L. Ardm. 189a.2. *inerus* Patr. h.

Tandem per *SSI* derivata sunt subst. in *-is*, fem.: *inis* (insulae, dat.) Sg. 194[a]. *accuiss*, *accuis* (causa) Wb. Sg.; cf. *gnúis* (facies) supra allatum. Incerti generis: *richis* (gl. carbo), *richisán* (gl. carbunculus) Sg. 47[b]. *miscuis* (odium) Wb. 3[d]. 4[c]. 7[d]. Addo his subst. et adi. in *SSIA*, *-ise*: *semise* (gl. attenuatio) Ml. 22[d]. *tánise* (secundus; cf. p. 309). Transumptum, sed ad hibernicae originis speciem accommodatum (cf. *adfiadat*, pronuntiant) videtur *fiadnisse* (testimonium; anglosax. *gevitnesse*, angl. *witness*) Wb. 1[d]. 2[a]. 3[a], neutri generis: *afiadnissesin* (testimonium hoc) 13[b]; unde compositum *núiadnisse* (p. 56): *céin bes nuiednise* (quamdiu est novum testamentum) Wb. 33[a]. *annuiadniss uile* (leg. *-nisse*) 15[b], gen. *núiadnissi*, *núiednissi*, *nuiednisi* (*laithe nuaidnisi* Ml. 17[d]) Wb. 15[a]. 26[a]. 27[a]. 33[a]. 33[b], dat. *inúiethnissiu* (in novo testamento) 10[d].

3. Derivatio mediarum.

B gallica derivans in vetustis nominibus: *a*) annexa ad radicem sine vocali non invenitur ob rariorem mediarum derivationem.

b) Solius accedentis cum vocalibus correptis extant exempla. AB-: Cenabum (Gall. oppid.) Caes. Arabus (nomen viri) in Inscriptt.: Indutus Arabus Grut. 687, 11. L. Marullus L. Marulli Arabi fil. Orell. 4019. Deo Intarabo

Inscr. Orell. 2015. Arabo, Arrabo, Arrabone (fluv. et loc. Pannon.; cf. cambr. *araf*, mitis, p. 11, not.) Itin. In duplici derivatione: Aballaba (loc. Brit.; cf. Aballone Itin.) Not. dign. Ovilabis (opp. Norici, hod. Wels; an conferendum Obilonna, Allobrog., in Tab. P., et his quoque Aballo loci nomen, et hib. vet. *aball*, malus?) Itin. EB- derivantis nescio exemplum. IB-: *Οὐολίβα* (oppid. Damnon. Brit.) Ptol. OB-: *Ἄὔσοβα*, *Τοίσοβις*, *Τονέροβις* (fluvii Brit.), *Ὄροβις* (fluv. Gall. Narbon.) Ptol., Orobii (pop. alpinus; cf. Ausava, loc. Gall., in Tab. P. et nomen Arabus?) Plin. 3, 17. Cum *n* derivante: Abnoba (mons; cf. Abona flumen, p. 737) Avien. Plin. Tac. *Ἄβνοβα*, *Ἀβνοβαῖα ὄρη* Ptol. UB-: Gelduba (castellum Rheno impositum) Plin. 19, 5. Tac. Itin. Ant. Sequente *i*: Esubii Caes., Esubiani Plin. Mandubii Caes. Vidubium (ad Arar.) Tab. P. Ussubium Itin. Ant. Tab. P., cf. *οὐσουβίμ* (herba lactago, lauriola Gallis) Dioscor. 4, 147. *Οὐερουβίουμ* (*ἄκρον*, i. e. Verubium, e fonte latino, Brit. promunt.) Ptol.

c) Non inveniuntur alia exempla derivantis B, nec cum vocalibus productis aut diphthongis, nec geminatae aut conexae.

Hibernicae B derivantis exempla sunt aeque rara, immo rariora. Excusae vocalis accedente terminatione exemplum: *claidbene* (gl. ensiculus) Sg. 49[b], e *claideb*.

Cum vocali correpta derivantis nota mihi est una formula EB: *indeb* (commodum, utilitas) Wb. 24[a]. 28[c]. 29[b]. 30[a]. 31[b]. *indeb* (gl. stips) Sg. 70[a]. *claideb* (gladius) Wb. 6[a]. 22[d]. Et hanc quoque oblitteravit recentior lingua, et hibernica et gaelica, cum scribatur hib. *inneamh* (utilitas), hib. gael. *cloidheamh, claidheamh* (gladius); pariter atque hib. vet. *felsub* (philosophus) Wb. transiit in *fealsamh*.

Iunctae in derivatione mediae formulae UMB in *ciadcholum* (gl. palumbes; *colum* pro *columb*, p. 64) Sg. 70[a], nisi est transumptum.

D gallica derivans: *a*) accedens ad radicem excussa vocali non invenitur.

b) Praemittens vocales correptas. AD-: Orcades Claudian. IV. consol. Honor. 32. *Ὄρκαδες* (*νῆσοι*), *Ὠταδινοί* (pop. Brit.; cf. hib. *uathad*?) Ptol. *Sanadis* Inscr. ED-: esseda Vergil. Propert. (p. 9), essedum Caes. Taruessedum (locus circa lacum Comensem) Tab. P., Manduessedum (locus Brit) Itin. Ant. *Ταρουεδούμ* (promunturium Britanniae extremum contra Orcades insulas; i. e. Tarvedum, e latino scriptore desumptum, = cambr. *tarwedd*, pervasio, fermentum?) Ptol. Voreda (loc. Brit.) Itin. Ant. Tenedon (circa Rhen. superior.) Tab. P. Secunda Sembedonis fil. Inscr. Orell. 204. Curvedenses Inscr. Stein. 1693. In derivatione duplici: Agedincum Caes. ID-: Druidae Lucan. 1, 451. Auson. prof. 4. 10. Ravidus (cf. Ravenna) Catull. 40. Magidius Inscr. Grut. 983, 10. Sabidi (Sabidius, nom. viri; cf. Sabis fl. et fortasse cambr. *sefyll*, stare, nisi prodiit e *stab-ill*) Martial. 1, 33. Epidius Sueton. gramm. 5. *Ἐπίδιον* (*ἄκρον*, Brit.) Ptol. Trevidon Sidon. carm. 24. OD-: Acmodae Plin. Losódica (circa Danuv. superior.) Tab. P. Losodienses Act. SS. Mabill. saec. 3. 1, 686. in loco Sarodo, dipl. a. 766, Mabill. p. 495. UD-: Abudius (nom. viri) Tac. Ann. 6, 30. Abudiacum (Raet. loc.) Tab. P. Haebudes (insulae) Plin. *Ἔβουδα* (duae insulae eius nominis, unde etiam ceterae circumiacentes *Ἔβουδαι νῆσοι*) Ptol.

c) Vocales productas num praemiserit *d* derivans, dubitare licet. Parum enim probatur *e* producta apud poëtas in nomine Caledonii, sicut in Aremorici, quoniam inter vocales correptas nimis multas unam producere potuerunt (cf. p. 3 not.). Nec fides semper habenda est Ptolemaei scriptionibus, cui non solum est *Καληδόνιος δρυμός*, sed etiam *Οὐῆκτις*, *Νεμῆται*, *Δημῆται* contra regulam sonorum (p. 85). Sunt autem exempla singula derivationis cum diphthongis OED-: Catamantaloedis Caes. et OUD-: Olloudius Inscr. (Mars, p. 34). Plura derivationis duplicis contractae (= *avad-*) AUD-: avis gallico vocabulo *alauda* Plin. de pictis veni *bascauda* Britannis Martial. 14, 99 (cf. Iuvenal. 12, 46. *bascaudae*, conchae aereae, genera vasorum Gloss. Pap.). Bagaudae (rebelles?) apud complures scriptores veteres: Eutrop. Aurel. Vict. Eumen. Salvian. Zosim.* Sapaudia (recentius Savoia) Ammian. 15, 11. Notit. dign. Ennodii Vit. S. Epiphanii, Boll. Ian. 2, 375. Sapaudus, Sabaudus (nom. viri) Sidon. epist. 5, 10. Greg. Tur. 4, 30. Eodem referenda videntur nomina: Apaudulus (viri) Amm. 28, 1. Fons Bleaudi (Fontainebleau) dipl. a. 1186, Mabill. dipl. p. 603. 'cum illa alpe Cassauda', circa a. 805, Mabill. p. 509.

d) Derivationis conexae ND exempla: Ragondone (Pannon.) Tab. P. Quoranda (fluv.) Boll. Aug. 4, 779. *Βουουίνδα* (i. e. Buvinda, fluv. Hibern. merid.: flumen quod *Boinn* nominatur, Boll. Mart. 3, 271, cf. p. 56), *Κοριόνδοι* (pop. Hibern.) Ptol. Berloindis (nom. fem., saec. 8) Polypt. Irmin. 71, 7. Et RD: Picardus (figuli nom.) Inscr. Stein. 947. Laudardiaca villa, dipl. a. 660, Mabill. dipl. p. 606. villa Leverda, Act. SS. Mabill. saec. 6. 1, 599. Bacurdus (deus) Inscr. Colon. Orell. 1963. Cacurda (nom. fem.) Grut. 838, 14. Lapurdum (locus) Greg. Tur. 9, 20, si recte hunc locum obtinent.

Hibernica D derivans, quae in plerisque ob commixtam scriptionem *d* et *th* pro *d*, *t* infectis (pp. 63. 73) difficile distinguitur a derivante *t*,

1. terminalis thematis certo statuenda est in subst (ord. post. ser. I.) *drui* (Druida), pl. du. *druid*, *druith* Wb. 26ᵃ. 30ᶜ; fortasse in aliis eiusdem seriei substantivis ut *coimdiu* (dominus), *fili* (poëta), *tene* (ignis), *cré* (lutum) et adiectivo *bibdu* (damnatus).

2. Ante vocales vel servatas vel abiectas eadem invenitur: *a*) annexa ad radicem excussa vocali ante accedentem derivationem vel flexionem, interdum ipsa provecta ad duritiem tenuis (pp. 60. 62): *cráibdech* (devotus, religiosus; *crabud*) Tir. 3. *fáilte* (laetitia) Wb. 5ᵈ. 14ᵈ. 16ᵇ. *fáilti* (laeti; *fáilid*) 16ᵃ. 24ᶜ. *intaisceltai* (exploratores) Tr. 4ᵇ. *alta* (feri; *allaid*) Br. h. 60. Frequentissima vero sunt exempla vocalis elisae in adiectivis desinentibus in *-de*, quorum *e* finalis alternat, praesertim in cod. Sg., non solum cum *ae*, sed etiam cum *a*. Quae derivatio, etsi respondent cambrica hodierna tam *-aid* quam *-aidd* (et *-ydd*) terminata, tamen ad primitivam *-DIA* (-adia) potius revocanda videtur, quo-

* Aurel. Vict. de Caes. 39: excita manus agrestium ac latronum, quos *Bagaudas* incolae vocant. Eumen. in panegyr. vet 3, 4: latrociuium *Bagaudicae* rebellionis. Salvianus de gubernat. dei lib. 5, p. 159 ed. Pithoei: imputamus nomen, quod ipsi fecimus, et vocamus rebelles, vocamus perditos, quos esse compulimus criminosos. Quibus enim aliis rebus *Bagaudae* facti sunt, nisi iniquitatibus nostris? Si recte scriptum est, referri potest ad radicem *bàg* (p. 16).

niam consona derivans *d* fere scribitur, post suos tantum sonos *t*, vix unquam *th*.

T semper fere post S: *místae* (gl. menstruus, *mí*, gen. *mís*, mensis) Sg. 38ᵃ. *béste* (moralis) Wb. 12ᵈ. *inbéstaid* (gl. forte) Sg. 12ᵇ. *cístae* (gl. censorius) 35ᵃ. *bastai*, *bastu* (gl. letales, gl. letali) Ml. 65 r. *inbastaid* (gl. letaliter) 46 r. *rostae* (gl. rosarium) Sg. 35ᵇ. *nephchostae* (gl. apes; *cos*, pes) 102ᵇ. *trecoste* (gl. tricuspis .i. tribus pedibus) 67ᵇ. *glanchosta* (gl. merops; i. e. nudis pedibus, quasi sit merus pes?) Pr. Cr. 48ᵃ. *lámostae* (gl. manulatus) Sg. 60ᵃ. *coibnesta* (affinis) 159ᵃ. *inciclasta* (gl. cyclas) 32ᵇ. *eolensta* (gl. aeolica) 31ᵇ. Tamen hic quoque servatam D habent: *berensdœ* (gl. Beroensis), *derbensde* (gl. Derbius) L. Ardm. 184 a. 1.

T post L interdum, non semper: *dalte*, *dáldde* (= *dálte*, gl. curialis, gl. forensis) Sg. 55ᵇ. 57ᵃ. *remdedólte*, *remdedoldae* (gl. antelucanus) 36ᵃ. Ml. 21ᵉ. *idalte*, *ídolde* (idolicus) Wb. 10ᶜ. *israhelte*, *israhelde* (Israelita) 5ᵃ. 21ᵇ. 23ᵈ. *spirtálde* (spiritualis) 15ᵇ, gen. *spirdáldi*, *spiurdalti* 11ᵃ. *coldde* (= *colte*, gl. colurnus) Sg. 33ᵇ. 35ᵇ, *colde* (*coll*, gl. corylus, 33ᵇ. 38ᵃ) 38ᵃ. *ilde* (pluralis) 198ᵇ. *múldae* (gl. mulionicus) 33ᵇ. *riagolda* (regularis), *nephriagolde* (irregularis) 31ᵇ. 40ᵇ. *ficuldae* (gl. ficulnus) 35ᵇ. *casaldae* (gl. paenulatus) 159ᵃ. *inna etaldai* (gl. Italides; i. e. italicae, plur. fem.) 34ᵃ. *incolchelda* (gl. Colchis) 32ᵇ. *sicelda* (gl. Lilybaeus; i. e. Siculus) Cr. 39ᶜ. *romoldai* (gl. Romulidae) Sg. 31ᵇ. *inmarcelldai* (gl. Marcelli), *inchornaldai* (gl. Cornelii, Pr. 2, 6, 32) 30ᵇ.

D semper servata videtur post N, tam finalem thematis: *conde* (caninus) Sg. 95ᵇ. *anmande* (gl. animale; i. e. ad animam pertinens) Wb. 13ᵈ. *talmande* (terrestris) 11ᵃ. *eiscsende* (gl. intentivum) Sg. 221ᵇ. *cenalpande* (gl. cisalpinus) 217ᵇ; quam elisa vocali terminali: *fínda* (gl. vinaria, cella) Sg. 35ᵃ. *dóinde* (humanus) Wb. 8ᵈ. 10ᵈ. *im̃chenda* (gl. anceps) Sg. 14ᵇ. *bróinde* (gl. rosarium) 35ᵇ. *griende* (solaris) Cr. 32ᶜ. *im̃scende* (gl. praefectorius), *am̃uinde* (gl. collarium; mox: *muinœ* et 70ᵃ *muintorc*, gl. torquis) Sg. 35ᵃ. *domunde* (mundanus) Wb. 3ᵈ. *medónda*, *medóndœ* (medius) Sg. 10ᵃ. *rematindae* (gl. antelucanus) Ml. 21ᵉ. Item in transumptis: *aniendae* (gl. anienus) Sg. 35ᵇ. *frimaccidóndu* (ad Macedonas) Wb. 16ᵈ. *romándi* (gl. Romani) Sg. 31ᵇ. *dardánde* (gl Dardanus pro Dardanius) 38ᵇ. *introianda* (gl. Troas), *troiánde* (gl. Teucrus), *troiánda* (gl. Iliensis) 32ᵇ. 51ᵃ. 57ᵃ. *sabíndae* (gl. Quiritis pro Quiris, gl. Sabinus) 57ᵇ. *intsabindai* (Sabini) 28ᵃ. *latindi* (latinae, voces) 6ᵃ. *inscip emelendae .i. macc emelii* (gl. emilianus scipio pro emelii filius; sic codex), *incœsar octauienda* (gl. Octavianus Caesar) 31ᵃ. *tarsende* (gl. Tarsensem) L. Ardm. 176 b. 2.

Item D post R et M: *húrde* (gl. humanus; i. e. ad humum pertinens, terrenus) Sg. 36ᵃ. *húrda* (gl. viridarium) 35ᵇ. *birdae* (gl. verutus) 60ᵃ. *dairde*, *daurde* (gl. quernus) 33ᵇ. 38ᵃ. *senathardae* (gl. avitus) 60ᵃ. *bratharde* (fraternus) Wb. 5ᵈ. 33ᵈ. *trechatharde* (gl. tripolites) Sg. 38ᵇ. *libarde* (ad librum pertinens) 1ᵃ. *órdae* (aureus: *carmocol órdae*, gl. carbunculus; i. e. carb. aur.) 47ᵇ. *ligordae* (gl. Ligus; i. e. liguricus) 109ᵃ. *airnaib eruchordaib* (gl. pro tibialibus) Ml. 9 r. *metaforde*: *inmetafordid* (gl. μεταφορικῶς) 44 r. *trisna foirthiu ailitherdi* (gl. peregrina per marmora) Tr. 2ᵇ. *nemde* (caelestis) Wb. fq. *damde* (gl. cervinus) Sg. 37ᵇ.

Denique D post ceteras fere consonas, ut post vocales. Post vocales:

bide (gl. Picenum, gl. Picens; i. e. piceus, e subst. *bí*, pix) Sg. 50ᵇ. *beode* (vivus; contra subst. *beothu* Wb.) Sg. 39ᵃ. *treode* (gl. tricuspis) 67ᵇ. *díade*, *diade* (divinus) Wb. 26ᶜ. 27ᶜ. Post consonas simplices: *trabda* (gl. trabeatus, gl. traba vestis) Sg. 192ᵇ. *arabda* (gl. arabs) 16ᵃ. *rigda* (regius) 52ᵇ. *fagde* (gl. faginus) 33ᵇ. *airegde* (principalis) Wb. 4ᶜ. 25ᶜ. *inscipdae* (gl. Scipionides) Sg. 32ᵃ. *mucde* (gl. suinus) 37ᵇ. *grecda*, *grecdae*, *grecde* (graecus) Sg. fq. *afracda* (gl. punicus) Sg. 19ᵃ, *affracdai* (acc. fem.) 24ᵃ. *etalacda* (gl. Italica) L. Ardm. 177 a. 2. *inna trosta ilecdi* (gl. iliceaeque trabes) Sg. 33ᵇ. *déthenachde* (gl. hesternus) 38ᵃ. *marcachde* (gl. equester), *traichtechdae* (gl. pedester), *góithlachde* (gl. paluster) 54ᵇ. *tropde*: *intropdaid* (gl. τροπικῶς) Ml. 16r. Post consonas cum liquidis conexas, post quas elisioni locus est: *marbde* (mortuus, emortuus) Wb. Sg. *tarbde* (gl. taurinus) Sg. 37ᵇ. *imda* (gl. opulentus; = *imbda*, *imbde*, e subst. *imbed*, copia) 125ᵃ. *corpde*: *inchorpdid* (gl. corporaliter) Wb. 27ᵃ. *nephchorpde* (incorporalis) Sg. 59ᵇ. *torcde* (gl. aprinus) 37ᵇ. *cercdae* (gl. gallinaceus) 58ᵇ. Cum *d* tamen vel *th* finali substantivorum fit *tt*, *t*: *acclantae* (gl. plantarium; neutr. cum articulo, e subst. *cland*) Sg. 35ᵃ. *tecnate* (gl. domesticus; e *teg* et *gnáth*?) Wb. 7ᵇ. *túati* (gl. qui foris sunt; i. e. gentiles, *túath*) 27ᶜ. *adchomaltar frisna briathra huathati 7 hilddai* (adiungitur verbis singularibus et pluralibus) Sg. 71ᵇ. *donaib tcoraib personaib uathataib* (tribus personis singularibus; *uathad*, *uathath*) 186ᵃ. *ambrotte* (gl. momentaneum; e subst. *brothad*, momentum) Wb. 15ᶜ. *gutte* (vocalis, e subst. *guth*, vox) Sg. fq. *delb aicnete* (imago naturalis; *aicned*, natura) Wb. 15ᵇ. *dúnattae* (gl. castrensis; *dúnad*, castrum, exercitus, secundum vet. Gloss.) Sg. 57ᵃ. *slabratae* (gl. catinensis; errore glossatoris derivatum a *slabrad*, gl. catena, quod praecedit) 57ᵃ. *arsate* (gl. antiquarius; *arsid*, vetustus) 218ᵇ. *arsata* (gl. authentica, vetustus) 65ᵃ. *arsatib* (gl. nobilissimis ac authenticis, libris) Cr. 37ᵇ. *scotae* (gl. violarium; hod. *scoth*, *sgoth*, flos; cf. supra *rostae*, *bróinde*, *húrda*) Sg. 35ᵇ. Eodem haud scio an pertineat *geinddae* (gl. genitalis) Sg. 64ᵃ, quoniam alias servatur *d* post *n*.

Exempla scriptae TH pro *d* paucissima: *ni denim gnímu macthi* (non facio actus pueriles) Wb. 12ᶜ. *frisnagnímu corpthi* (contra actus corporales) Ml. 15ᵃ, cum derivato *fri corpthadid* (ad corporalitatem) Wb. 15ᵇ.

b) Accedentis cum vocalibus correptis formulae:

DA: *-ad*, *-ud* in substantivis paucissimis: *déad*, *diad* (finis; cambr. *diwedd*) Wb. Sg. *crabud* (religio, devotio; cambr. *crefydd*), gen. *crabaith* (= *crabid*) Wb. 20ᵇ. 33ᵃ. Quaeritur tamen an his addenda sint neutra quaedam (prior. ord. ser. I.) ut *uathad*, *uathath* (singularis, singularitas; cf. nomen populi brit. Ὠταδινοί ap. Ptol.) Wb.Sg. et, quae videntur duplicis derivationis, *có osnada* (gl. usque ad superiora) Ml. 31ᶜ. *imned* (tribulatio) Wb.

ADI (rarius *IDI*): *-id* (cf. p. 74 et cambr. hod. *-ydd*), frequens in substantivis generis masculini (nom. ag.), interdum adiectivis, in quorum genetivo redit *a* primitiva, ut *aitirebthado* (possessoris) Sg. 204ᵃ (cf. p. 6), *i* transgreditur in *e*: *fisid*, *fissith* (gl. sophista, gl. catus) Sg. 15ᵇ. 52ᵃ. *diglaid* (gl. ultor) Ml. 27ᵃ. *nuiethicid* (gl. neophytus; i. e. novus advena) Wb. 28ᵇ. *cóisid* (gl. accusativus seu causativus) Sg. 77ᵃ. *sercaid*, *sercid* (gl. amans; i. e. amator) 124ᵇ. 188ᵇ. *rechttáircid*: *onaib rechttáircidib* (gl a legislatoribus) 44ᵃ. *comtaircidi* (gl. conlatrices) Ml. 47r. *cotarsnid*: *cach cotarsnid* (gl. impedivit vos satanas; i. e. quivis adversarius; adi. *cotarsne*, contrarius) Wb. 25ᵃ. *tecelsid* (gl. acceptor, personarum) L

Ardm. 178a. 1. *gessid* (gl. precator) Ml. 155. *indhéitsidi* (auditores) Wb. 30[d]. *innanétside* (auditorum) 11[b]. *ainsid, áinsid* Sg. *esrechtaid* (gl. exlex) 113[b]. *arsid* (vetus): *innarrith arsidni* (gl. in nostro vetere curriculo) 180[b]. *nisinchomairbirt arsid fopeccad* (gl. non in vetustate litterae; i e. non in consuetudine vetere sub peccato) Wb. 3[c]. *andgid, angid* (nequam): *achumactte nangid* (potentiam nequam) 6[a]. *indindithem andgaidsin* (haec meditatio nequam), *innandoine nangaid* (hominum nequam: cf. *indandig* ibid.) Ml. 31[a]. *indandgid* (gl. nequiter) 28[a]. *andgidiu* (gl. nequior) Sg. 40[b]. *a fer dligid* (vir eius legitimus), *do fiur indligid* (ad virum illegitimum) Wb. 3[c]. *cimbith* (captivus) Corm. *cimbid* (gl. anathema, optabam ego esse, Rom. 9, 3; i. e. captivus) Wb. 4[b]. *isairi am cimbidse* (gl. propter quod etiam vinctus sum) 27[c]; cf. *cimbidi* (gl. custodias) L. Ardm. 189b. 1. *allaid* (ferus) Br. h. 57. *cendaid* (mansuetus) Corm.

Servatam *a*, si huc pertinent, ostendunt *airchelad* (gl. praedo; *arcelim*, gl. aufero, Sg. 9[a]) Sg. 62[b]. et peregrinum *pecthad* (peccator; pro *peccathad* e *peccad*) Wb. 29[a].

Eadem simplex *-id*, *-aid* post derivantem *t* accedit nihil mutans: *cometid lammaccu* (gl. paedagogus; i. e. servator, custos apud filios) Wb. 19[e]. *inna coschometide* (gl. paedagogorum; *comét*, servatio) 9[a]. *fortachtid* (gl. fautor) Sg. 8[b]. *fortactidi* (gl. opitulationes; *fortacht*, auxilium, e *fortiag*, adiuvo) Wb. 12[a]. *diachtid* (gl. consultor) Ml. 19[d]. *tórmachtaid* (gl. auctor; *tórmacht*, augmentum) Sg. 65[a]. *intormachtid* (gl. augenter) Ml. 117. *coimthechtid* (gl. comes; *coimthecht*, consuetudo, societas) Sg. 66[a]. *nephthairmthechtid* (gl. intransitivum) 189[a]. *tudraichthid* (gl. pelignus; i. e. pelliciens; leg. *-tid?*) 38[b]. *tudrachtaid* (gl. pellex; *tudracht*, cupiditas) 60[b]. 68[b]. *huasalterchomrictid* (gl. archisynagogus) L. Ardm. 182b. 2. *tuistidi* (parentes) Wb. 28[d]. *esartaid* (gl. caesar; i. e. qui caedit, = *esarctid*) Sg. 50[a].

Liquidae derivantes finales ad accedentem eandem elisa sua vocali iunguntur: *medóntairismid* (gl. mediastinus) Sg. 37[b]. *banterismid* (gl. obstetrix; *tairismid*, obstator, e *tairissem*) 69[a]. *dénmid* (gl. factor; *dénom*) Ml. 274. *athiroircnid*, *tuistidoircnid* (gl. parricida), *setharoircnid* (gl. sororicida; *orcun*, caesio) Sg. 12[b]. 13[a]. *donaib essoircnidib* (gl. plagiariis) Wb. 28[a]. *ainmnid*, gen. *ainmnedo* (nominativus) Sg. fq. Iuncta *l* in cumulata derivatione: *cétlaid* (cantor): *erochairchétlaid* (gl. tibicen) Sg. 12[b]. *taircetlid* (gl. sagax; *taircetal*, e verbo *doaurchanaim*, gl. sagio) 60[b]. *forcetlid*, *forcitlid*, *forcitlaid* (praeceptor; *forcital*, e *forchanim*, praecipio) Wb. fq. *tairmchoslaidib* (gl. praevaricatoribus; *intarmchosal*, praevaricatio, F. h. 38) Ml. 154. *foxlid*, *foxlaid* (ablativus) 27[c]. Sg. 77[b].

Frequentissima est formula duplicis derivationis *-TADI* (*-ithid*, *-tid*, *-thid*, *-thith*, = cambr. *-etid*, hod. *-edydd*), cuius tenuis pertinere videtur ad terminationem (*-TA*, *-TI*, *-TU*) nominum verbalium: *élnithid* (gl. violator) Sg. 69[a]. *comascnidaid* (gl. compos) 105[b]. *nephascnaidid* (gl. impos) 106[a]. *irchoiltith* (gl. maledicus) Wb. 9[b]. *huasalgabáltaid arcon* (gl. arquitenens) Sg. 24[a]. *ranngabáltaith* (participator) 39[a]. *líntidi* (gl. fartores) 186[b]. *múntith* (gl. eruditor) Wb. 1[d]. *ingrentid* (persecutor) 18[d]. *ingraintid* (gl. exequutor) Ml. 65r. *donfresndid* (gl. Satanae) Wb. 9[b]. *gnéthid* (gl. operarium) 30[b]. *críthid* (gl. emax) Sg. 60[b]. *fognamthidi* (ministri) Wb. 8[c]. *foglimthidi* (discipuli) 13[a]. *forngarthaid* (imperativus) Sg. 147[b]. *togarthith*, gen. *togarthado* (vocativus) 76[a]. 215[a]. *tobarthid*

(dativus) Ml. 27[c]. *eperthith* (gl. lelex; i. e. locutor) Pr. Cr. 48[a]. *timthirthidi* (ministri) Wb. 8[e]. *berrthaid* (gl. tonsor) Sg. 54[b]. *húnaib aitrebthidib* (ab habitatoribus) 32[b]. *óigthidi* (gl. sartores) 186[b]. *indílegthith* (gl. exterminator) Cr. 43[b]. *indfreslígthidi* (gl masculorum concupitores) Wb. 9[c]. *costigtith* (gl. paedagogus) 9[c]. *dechraigthid* (gl. disceptatrix) Ml. 52r. *fledaichthith*, *fledaichthidi* (gl. epulo, gl. epulones) Sg. 52[a]. *medtosrigachtigtheid* (gl. libripens) 114[a]. *doilbthid* (figulus) Wb. 4[c].

ADU(?): *-ud* (transiens in praecedentem) in adi. *cobsud* (firmus), *anbsud*, pl. *anbsaidi* (gl. mutabiles) Ml. 54r. 64r.

ADIA: *-ade* servato *a* in uno exemplo vel duobus: *cenathe* (gl. absens; *cian*, remotus) Wb. 18[a], cum adv. *inchenadid* (gl. absque) Sg. 213[b]; accedit derivatum *du erchradaitid* (gl. vanitati) Ml. 64r. Praeterea semper *-ide*, si servatur vocalis, ut post vocalem radicis productam vel positionem: *núide* (novus) Wb. fq. *bróinidae* (gl. molaris) Sg. 57[a]. *stóride* (materialis) Wb. 2[b]. *muiride* (gl. civitas Thalasa) L. Ardm. 188b. 2. *iudide* (Iudaeus) Wb. 5[a]. 10[d]. *scipide* (gl. Scipio; supra *scipdae*) Sg. 28[a]. *corran célide libsi* (gl. ut refrigerer vobiscum, Rom. 15, 32) Wb. 7[a]. *celide et buith cen denum neich* (gl. otiosae) 29[a]. *inna fliuchaide* (gl. humidorum) Sg. 73[a]. *lathidi* (gl. diurno) Ml. 54r. *forbuide* (gl. intentivum) Sg. 221[b]. *spirtide* (spiritualis) Wb. fq. *naimtide* (hostilis) Wb. 26[a]. *laurentide* (gl. Laurentis), *tiburtide* (gl. Tiburtis) Sg. 57[b]. *idbarthide* (gl. immolaticius) Wb. 11[b]. *cáirchuide* (gl. ovinus) Sg. 37[b]. *immaircide*, *immircide* (conveniens) Ml. Wb. *dercaide* (gl. rubrenus) Sg. 35[b]. *indetaig bruinnidi* (gl. fasciae pectoralis) Ml. 10r. *colnide* (carnalis) Wb. fq. *sreibnaide* (gl. membranaceus) Sg. 58[b]. *bliadnide* (gl. annotinus) Cr. 43[d]. *patnide* (gl. leporinus) Sg. 37[b]. *cétnide* (primitivus) Sg. fq. *ingraide* (intelligibilis) 74[b]. *gentlide* (gentilis) Wb. 5[b]. *nephinducbaide* (gl. ingloriosus) Ml. 29r. *rectide*, *rechtide* (legalis) Wb. fq. *cruithnechtide* (gl. cerritus; a subst. *cruithnecht*, frumentum; incerta tamen scriptione litterarum finalium) Sg. 60[a]. Eadem terminatio contra consuetudinem servata post vocalem correptam radicis et consonam simplicem: *humide*, *humaidi* (gl. aeneus, gl. aeneam) Sg. 15[b]. 114[a], minus bene *humaithe* Tr. 4[b], e subst. *ume* (*humae fogrigedar*, gl. cymbalum tinniens, Wb. 12[b]. *credume*, gl. aurichalcum, Sg. 170[a]), cuius locum obtinet cambr. vet. *emed*, hod. *efydd*.

Addo nomina propria quaedam aut huc pertinentia aut ad formulam *ADI* e chronicis vel Actis SS.: *Colgadh*, *Loscadh* Ann. Tigern. ap. O'Con. 2, 160. 194. *Colladius* Boll. Mart. 2, 567. *Lugadius* ibid. 559. *Lugidius* episcopus Boll. Mai. 2, 581. *Lugith*, *Lugidius*, *Lugith Maccan* Boll. Aug. 1, 342. 343. 344. *Eochaidh Fionn* ('Equitius candidus', quod esset vetusta scriptione *Echid find*; cf. *óenechaid*, gl. eques, Sg. 55[b], = nom. vet. *Epidius*) Boll. Iul. 5, 593. *Crichidh*, *Crichidius* Boll. Mart. 1, 398.

c) Derivantis *d* cum vocalibus productis aut diphthongis non apparet exemplum hibernicum.

d) Derivatio conexa *NDA* extat in paucis subst. verbalibus ut *talland* (facultas; gael. *tàlann*): *arafogna talland cáich uanni dialailiu* (inserviat facultas cuiusvis e nobis alii) Wb. 12[a]. *arni tacair lasuide móidmiche do neuch innachthallond* (gl. quod loquor non loquor secundum deum, 2. Cor. 11, 17; i. e. nam non licet apud hunc cuiquam gloriari aliqua facultate) 17[c]. *dil-*

gend (deletio): *andilgind* (gl. Assyriorum victoria) Ml. 64r. cum comp. *ógdílgend* (gl. internecio) Sg 52ª. *scribend* (scribere, scriptura) Wb. Sg. Cr., cum comp. *athscribend* (gl. rescriptum) Cr. 40ª, derivato *incomscribndaith* (gl. syngraphum) Sg. 24ª, cuius *-nd* alternat interdum cum *-nt*, atque *legend* (legere) Wb. Sg. (cf. p. 487). *NDI* in adi. *álind* (decorus, formosus; hod. *áluinn*) Sg. 28ᵇ. *alind* Wb. 7ᶜ. *ni alind inball nádchometig donchorp* (non decorum membrum quod non obsequitur corpori) 22ª. *isalind sen sobrich* (decorus est senex sobrius) 31ᵇ. In NN eadem combinatio transiit in dat. *diandilgiunn* (gl. victoria insolente usi in omnes crudeles; i. e. ad deletionem eorum) Ml. 33ᶜ, atque in nomine fluvii Hiberniae *Bóinne*, e vetustiore *Bocinda* (pp. 56. 64). Eodem fortasse pertinere derivationem *MANN* substantivorum neutrorum supra dictum est (p. 776).

G gallica derivans rarior est ceteris mediis. AG- in nominibus propriis virorum: Adbogius Coinagi fil. (Petrucorius) Inscr. Stein. 440. mem. Nertagi Avin. Grut. 700, 3. Bellatullus Birragonis fil. Grut. 763, 6, quibus forsitan addendum sit Teutagonus (Basternarum dux) Valer. Flacc. Argonaut. 6, 97. Addendum est Galli nomen Vesagus (cf. Bellovesus, Sigovesus, Vesontio) Sil. Ital. 4, 213, ut legitur in editis et scriptis, in aliis Vesegus, Vesogus et magis variatum Vosegus, Vogesus. Montis quoque nomen Vosegus Caes. *Βάρσεγος* (leg. *Βώσεγος*) Iulian., Vosegus Inscr. Orell. 2072, Vosagus in Tabula Peut., quae Wizenburgi ad eandem silvam descripta est, Vosagus, Wosagus, Vosogus in Traditt. monast. Wizenburg., rectius sine dubio ita scriptum est quam inversum Vogesus Lucan. 1, 391, Vogesus, Vogasus etiam apud recentiores. Formula igitur derivans EG- addenda est antedictae, si omnia haec derivata sunt, non composita (cum praep. *vo* = hib. *fo*, brit. *guo*?).

Duplicatae et coniunctae *g* formulae GG-, NG-, RG- in vetustis nominibus: Esuggii fil. Inscr. Ambian. Orell. 2062. Flaniggo Inscr. Brix. Orell. 3543. Tulingi Caes., Tylangii Avien. Caspingio (loc. ad Rhen. infer.) Tab. Peut. Galbungus scholarcha gallicanus saepius memoratus apud Virgilium grammaticum (A. Mai., Auct. class. tom. V); cf. Galbarius apud eundem et Galba Tac. Viturgia (nom. fem.) Vopisc. Proc. c. 12, si, ut videtur, nomen est gallicae originis (cf. Vitudurum Itin.).

Hibernicam G derivantem in substantivis, adiectivis, verbis statuere ob confusionem scriptionis *ch* pro *g* et *g* pro *ch* (pp. 63. 74) hoc difficilius est, quo rarior haec derivatio. Verba denominativa neutra frequentia in *-agim*, *-aigim*, *-igim* (ser. III.), quamvis semper fere scripta sit *g*, aperte tamen e derivationibus *-ach*, *-ech* prodisse videntur, ut *cumachtaigim*, *cumachtagimm* (gl. potior, gl. nuo; i. e. potens sum, adi. *cumachtach*) Sg. 39ᵇ. 54ª. *cuiligim* (gl. prosto; mox *cuilech*, gl. prostibulum) 53ª; minus aperte alia ut *trebaraigim* (gl. sapio; i. e. prudens sum) Sg. 146ᵇ. Quamquam denominativi verbi causativi formae hibernicae vetustae *-igur* respondere videtur cambrica *-aam* iam vetusta: *nomisligur* (humilem me facio; cf. cambr. vet. *lemhaam*, gl. arguo, i. e. acutum facio, gl. Ox. 3ᵇ) Wb. 17ᵈ. *co asmecnugursa* (gl. ut eradicem, a *mecan*, radix; cf. cambr. vet. *etncoilhaam*, gl. auspicio, *datolaham*, gl. lego, *mergidhaham*, gl.

evanesco, Ox. 6[b]. 5[b]. 2[b]; i. e. facio auspicium, contionem, defectionem) Ml. 2[a]. At cambrica haec forma oriri potuit ex *-agam* (p. 140), non potuit ex derivatione adiectivorum, hib. *-ach*, cambr. *-auc*, ex qua cambrice prodire debebat *-ocam* (hod. *-ogaf*). Quare quaeritur, an forma hibernica diversa ab hac sit, originis eiusdem cuius forma verbi denominativi neutri.

Conexa derivatio invenitur nulla, nisi forte NG inest derivans in adiectivo *tualang*, *tualaing* (gnarus) pp. 22. 234, in quo rectius statui videtur compositio, pariter atque in thematis *fulang* (pati), *cumang* (valere), *tecmang* (accidere).

4. Derivatio tenuium.

P quemadmodum angustius patet inter tenues, ita rarius derivans invenitur in nominibus gallicis. Extat combinata cum tribus vocalibus *a*, *i*, *u*. AP-: Menapii (pop. belg.) Caes. Monapia (insula prope Brit.) Plin. 4, 16. *Μαναπία*, *Μανάπιοι* (oppid. et pop. Hibern.) Ptol. 'in pago Madriacinse Vinias, Camapio et Niventis' dipl. a. 775, Mabill. dipl. p. 498. 'Gamapio vico' D'Ach. 2, 86. IP-: Warsipio (loc.) Martène 2, 20. UP-: Rutupiae (Brit. oppid.) Ptol. Ammian. Itin. tellus Rutupina, Rutupinus ager, Auson. parent. 7, 18. Conexa MP fortasse in nom. fluv. Wartimpa, Labbe 2, 665.

Hibernica lingua hanc tenuem, quam ne in ipsa quidem radice servavit (p. 66), omnino nescit derivantem. Ad P a Q profectam conferri poterunt quaedam exempla hib. *c*, *ch* derivantis, respondentia britannicis in *p* (*b*) desinentibus, ut hib. *enech*, hod. *eineach*, arem. *enep* (facies).

T derivans in nominibus gallicis vel britannicis vetustis *a*) singularis accedens ad radicem in subst. *bratu* (abl. *βρατουδε*), in compositis Bratuspantium, Vergobretus, ambactus* Caes., in nominibus Celtus, Celtillus Caes., *Contextos*, Meltus, Crestus, Graptus Inscr. (Beitr. V. 96), in adi. *-gnatus* nominum compositorum, ut Critognatus, Boduognatus etc. (p. 16), e radice *gnâ* (p. 25); fortasse in nominibus Verucloetius (Helvet.) Caes. Indutiomarus Caes. Cic.

b) Cum vocalibus correptis tam terminalis thematis quam excepta vocalibus. AT-: Atrebatum terras pervaserat, Sidon. carm. 5, 212. Abbatus (v. l. Acatus, at Batus) amens, Sil. Ital. 4, 239. Sunt plurima nomina formulae simplicis vel mixtae cum vocalibus, sed vix poterit affirmari vocalis *a* correpta in omnibus: *Γαισάτοι* (pilati, p. 52), *Γαλάται* (rad. hib. brit. *gal*) Polyb. Sematus Inscr. Murat. 167, 2. Liudatus Grut. 1159, 2. Sedato (deo) Inscr. Orell. 2043. 4972. Casatus Orell. 1986. Cirata (fem., Nervia) Orell. 2976. Cerate, Ceratensis vicus Greg. Tur. *Βριουάτης* (*λιμήν*, Gall. Lugdun.) Ptol. Brivate (nom. Bri-

---

* Si ex interpretatione gallicae vocis *exacon* ap. Plin. 25, 6: 'centaurion nostri fel terrae vocant propter amaritudinem summam, *Galli exacon*, quoniam omnia mala medicamenta potum e corpore exigat per alvum', colligere liceret radicem gallicam *ac* eandem quam lat. *ag* (agere), facile esset inde compositam vocem *ambactus* putare. At alius plane intellectus subest radici *ac* tam in hibernica voce vetusta *aicme* (genus), quam in cambricis *ach* (genus), *achmon* (inguen). Quare facilius repetetur gallica vox, quae significat circumactum, circumeuntem, a radice hib. *ag*, significationis non diversae a latina, in *atomaig*, *atobaig* (p. 328), *immact* (p. 455).

vas) Sidon. Apollin. Brivatis, Brivatensis vicus (gall. *briva*, pons) Greg. Tur. fq. Praecedente *i*: Ambiliati Caes. Ariomanus Iliati fil. (Boius) Inscr. Grut. 670. 3. Metiatus Inscr. Orell. 347. Magiatus Orell. 1987. Stiriate (Noric.) Tab. P. vicus Ratiatensis Greg. Tur. de glor. conf. c 54. portus Retiatus Mabill. saec. 4. 1, 549. villa Bulgiatensis Greg. Tur. 3, 16. Praecedente *u*: Nantuates Caes., in derivatione multiplici: Gutruatus Caes. ATIA: Duratius Caes. Volcatius, Vulcatius (nomen viri frequens) tam ap. Caes. quam ap. Ammian. et scriptores hist. Aug. *Βαναντία* (oppid. Brit.) Ptol. Manatia (fem.) Inscr. Stein. 201. Sedatia Stein. 244. Nomina virorum ex Inscriptt. ap. Stein.: Sedatius 334. Veratius 50. 650. Conatius 6. Caratius 146; e recentioribus: Arvatius (episc. Tungr.) Fredeg. c. 1. Namatius, Nammatius Sidon. epist. 8, 6. Greg. Tur. 2, 16. Nomina locorum amplius aucta: Colatione, Stabatione (alp. Cott. et Noric.) Tab. P. Tutatione (Noric.) Itin. A. Aranatio, Burcinatio (ad Rhen. infer.) Itin. Ant. Praecedente *i*: Teđđiatius Stein. 1849. ATU in nominibus Bellatumara, Belatucardus, Belatucadrus (Mars; cf. adi. cambr. vet. *cadr*, gl. decorus, gl. Lxb.), Belatulla, Belatullus, Bellatullus Inscr. fq. Abrincatui (pop. Gall.; si est derivatum, non compositum, et comparandum subst. corn. *hebrenciat*, dux, *hebrenchiat plui*, gl. presbyter, i. e. dux plebis, parochus, et hod. cambr. *hebrwng*, ducere, comitari) Plin. Praecedente *i*: Adiatumarus Inscr. Stein. 1969. Adiatunnus Caes. Adiatullus (Glück. p. 2). Praecedente *u* in derivatione aucta. Aduatuci Caes. ET-: Ambivareti Caes. nomine Vernemetis (= fanum ingens; cf. p. 10) Venant. Fortun. Drappes, gen. Drappetis, Veneti, Nemetocenna, Orgetorix, Cingetorix, Vercingetorix, Conconnetodumnus Caes. fluviolus Albeta Mabill. saec. 2, p. 122. ETIA: Tasgetius, Helvetii, Decetia Caes. Orgetia (nom. fem.) Inscr. Grut. 345, 8. Cingetius (nom. viri) Inscr. Stein. 228. Leucetius (Mars) Stein. 248. Saletione, Tinnetione, Bregetione Itin. IT-: Gallitae, Belgites (pop.) Plin. 3, 20. 25. *Αὐτάριτος* (Gallorum dux; cf. Autricum e nomine fluvii supponendo Autara, hod. Eure) Polyb. 1, 77 sq. Antecedente *u*: Bituitus (rex Allobrog.) Flor. 3, 2. *Βιτυιτός* Appian. de reb. gall. p. 85. ITIA: Togitius Inscr. Stein. 324. Domnitius Sidon. epist. 4, 2; in multiplici derivatione: Gobannitio, Divitiacus Caes., Bilition Greg. Tur. (p. 763). ITUA: Ambitui (pop. gall.) Plin. OT-: Lugotorix Caes., Dumnotonus (fluv.) Auson. epist. 5. UT-: Carnutes Caes. Namuta Minutae filia Inscr. (Mém. des Antiq. de France 16, 139). Buxutum (hod. Bossu) Act. SS. Boll. Oct. 4, 1032. Mabill. saec. 2, p. 865. UTIA: Venutius (Britannus) Tacit. Ann. 12, 12, 40. Hist. 3, 45.

c) Cum vocalibus productis. ÂT-: Teutates (Gallorum deus) Lucan. 1, 445. Nomini herbae gallico *ταρβηλοδάθιον* ap. Dioscoridem supra (p. 77) suppositum est *ταρβοταβάτιον*, compos. e *tabât*, cambr. hod. *tafawd* (lingua). ÊT-, ÎT-, ÛT- in enumeratis exemplis aliquibus poterunt quaeri, sed in quibusnam, erui vix poterit. Apud Ptolemaeum scriptio *-ητ* nominum derivatorum, ut *Δημῆται*, *Νεμῆται*, suspecta esse debet, cum quia apud veteres ipsos etiam *-ετ* invenitur, ut apud Ptolemaeum ipsum *Αὐγουστονέμετον*, apud Strabonem *Δρυναίμετον*, apud Iulianum *Νέμετες*, tum quod britannicae linguae dialecti cambrica et aremorica in nominibus *Nimet*, *Nemet*, *Dimet* (pp. 85. 87) correptam semper vocalem exhibent. Non aliter iudicandum de aliis eiusmodi:

Καλῆται, *Ναμνῆται* (Galliae populi) Ptol., *Σούδητα ὄρη* (al. *Σούδιτα*) Ptol., *Γάβρητα* (*ὕλη*) Strab. Ptol., *'Ελουήτιοι* Ptol. Plut. Dio Cass., apud Strabonem mire *'Ελουηττιοι*.

d) Accedentem *t* cum diphthongis derivantem non invenimus; geminatae TT unum extat exemplum Induttus Inscr. Stein. 574, unde forsitan corrigendum sit Induitus ibid. 318. Eo frequentior est derivatio conexa NT; nec desunt exempla derivantium ST, CT.

NT praemittens vocales correptas omnes. ANT-: *Νοουάνται* (pop. Brit.) Ptol. Trinovantes (Brit.) Caes. Brigantes (Brit.) Ptol. Tac. *Δεκάνται* (pop. Brit.), *Γαβραντουΐκων* (*κόλπος*, Brit. sinus), *Καρβαντόριγον* (oppid. Brit.) Ptol. Carantus Inscr. Stein. 261. 801. Eadem in mixta vel multiplici derivatione: Meduantum (ad Mosam; cf. Medoacus fluv. Ital. super.) Tab. P. *Σεγαντίων* (*λιμήν*, port. Brit.) Ptol Brigantia, lacus Brigantinus (Raet.) Plin. Itin. Carantius, Carantia Inscr. Grut. 1038, 9. Stein. 72. 128. Carantillus Grut. 8, 2. Carantinus Stein. 1944. Carantinius Stein. 338. Carantonus (fluv., hod. Charante) Auson. Mosell. *Κελαμαντία* (German. merid. oppid.), *Σκαραβαντία* (Pannon. oppid.) Ptol Tarnantone (Noric.; cf. Tarnis fluv., Auson. Mosell.) Tab. P. Adiantoni Toutionis Inscr. Stein. 2040. Diviciantillus Murat. 1503, 5. ENT-: Argentoratum, Argentomagus, Argentovaria (oppida) Itin. Ammian. Carpentoracte (Gall. opp.; cf. ad posteriorem partem *Κατουρακτόνιον* Ptol., Cataractone Itin. Ant., Brit. opp.) Plin. 3, 4. In derivatione acervata: Aventicum (Helvet. oppid.) Tacit. Ioventius Inscr. Murat. 1353, 5. *Βροδεντία* (oppid. German. merid.), *Βωλέντιον* (Pannon.), *Λουέντινον* (Britann.) Ptol. Druentia (fluv.) Liv. Plin. Druentianus (nom. viri) Vulcat. Avidien. c. 9. Derventione (loc. Britann.; cf. 'iuxta amnem Doroventionem', Bedae Vita S. Paulini, Boll. Oct 5, 108. 'iuxta fluvium Ormentionem' Boll. Iul. 6, 599) Itin. Ant. Imanuentius Caes. INT-: *'Ρεδιντούινον* (oppid. Germ. merid.) Ptol., si hoc nomen est celticae originis. ONT-: Ambisontes Plin. 'in Rossontensi' Greg. Tur. 9, 20. 'locus cui vocabulum est Rossonto' Boll. Febr. 1, 853. Frequentior in derivatione aucta: Vocontii (pop. ad Rhodan.) Liv. Iustin. Gerontius (nom. viri) Ammian. 14, 5. Gerontia (mater Genovefae) Vit. S. Genovefae, Boll. Ian. 1, 138. Lucontius (nom. viri) Sidon. epist. 4, 18. *Οὐισόντιον* (Pannon. oppid.) Ptol. Vesontio, Vesontione Caes. Itin. Surontium (Noric.) Tab. P. Tincontium Itin. Ant. Alisontia (fluv., hod. Elsenz) Auson. Mosell. Visorontia (fluv., hod. Veseronce) Greg. Tur. 3, 6.* Segontiaci Caes. Mogontiacum, Magontiacum Tac. Itin. Bodiontici Plin. UNT-: Aguntum Plin. Itin. Ant. Carnuntum (Pannon. opp.) Vellei. Ammian. Carnunto (Senoniae Lugdunens.) Notit. dignit. In derivatione aucta: *Οὐολούντιοι* (pop. Hibern.) Ptol. *Βιλινουντία* (herba Apollinaris; Belenus Apollo Gallis) Dioscor. 4, 69. 'in villa Seguntiaco' Martène 1, 55. 'de villa Arguntiaco' Boll. Iul. 6, 209.

---

* Celticae originis, ut Moenus, Nicer, sunt etiam alia nomina fluviorum Germaniae meridionalis, atque supra dictae formationis, ut desinentia in chartis medii aevi in *-anza, -inza, -inze, -enze*: *Ratanza, Ratenze* (hod. Rednitz), *Paginza, Pagenza, Begenze* (hod. Pegnitz), *Werinze* (hod. Wernitz). Horum primi forma vetustior in chronicis et chartis carlingicis est *Radantia*; ceteris aut eadem terminatio supponenda est (cf. *Bregenze* e *Brigantia*), aut *-entia* (*Varentia, Verentia?*), vel *-ontia* (cf. *Elsenze* ex *Alisontia*).

ST minus frequens. AST-: *Τόλαστα* ap. Ptol. (paulo infra). monasterium, quod nuncupatur Malaste, dipl. a. 835, Mabill. dipl. p. 523. Nomina virorum apud Gregorium Turon.: Vinastes (al. Vivastes), de mirac. S. Mart. 2, 23. Vedastes cognomento Avo (civis Turon.) Hist. 7, 3. Leudastes, Leodastes 5, 14. 48. 6, 32. de mir. S. Mart. 2, 58. Bladastes, Blandastes 6, 12. 7, 28. 34, ut nomina Polyptychi S. Irminonis, forsitan francica sint habenda (composita cum -gast; cf. Grimmii Histor. linguae germ. 1, 541). EST-: *Οὐέτεστον* (oppid. Tolistoboior. in Asia minore) Ptol. Segeste (Carnor. oppid.) Plin. 3, 19. Tergeste (gallicae originis?) Plin. (De transumpto forest, forestella cf. p. 79) IST-: Tolistoboii (pop. gall.: *Τολάστα χωρίον*, Tolasta castellum Asiae minoris apud eundem populum. Ptol. 5, 4) Liv. Plin. OST-: Venostes (pop. alpin.) Inscr. trop. ap. Plin. 3, 20. UST-: Segusterone (Alp. marit.) Itin. si non est compositum (cf. lat. terrestris, palustris).

CT derivantis vetusta exempla rariora sunt et minus certa. ACT-: Bibracte (oppid. Aeduor.; e *biber*, fiber, p. 37) Caes. Fortasse Epasnactus (Arvernus; ex *ep*, equus, et *asen*, asinus?), nisi potius est compositum. ECT- fortasse in his: Anectius, Senectius (ex civitate Nerviorum) Liv. epit. 139.

Hibernica T derivans: 1. thematis terminalis, amissa in nom. sing., sed rediens per flexionem et derivationem, in nominibus ord. post. ser. I., tam

a) simplex extat (*th*, *d*) ut in subst. *míl* (miles), *cing* (vir fortis; gall. *Cingeto-rix*), *abb* (abbas), *secndap* (secundus abbati), *traig* (pes; *traigthech*, pedester), aliis, de quorum consona terminali minus patet; quam

b) conexa NT (*t*) in subst. ut *cara* (amicus), *æscare* (inimicus), *náma* (hostis), *bráge* (cervix), *dínu* (agna); in numeralibus, ut *fiche* (viginti), *tricha* (triginta); in adi. *té* (fervidus), pl. *téit*, unde derivatur *téte* (fervor). Quorum omnium exempla vid. supra (p. 255 sqq.).

2. Excepta vocalibus terminalibus, quamvis perditis, simplex accedit ad radicem:

a) nuda T (*th*, *d*) frequentissima in substantivis et participiis, cum a principio adiuncta radici terminatae vocalibus vel liquidis, vix aliis consonis, tum elisa vocali, quae antecedebat. Iam supra disputatum est, quibus legibus finiatur elisio vocalium derivationis (p. 27 sq.), qua facta nihilo minus sequitur derivantis *t* infecta forma *th*, vel *d* pro ea, primitiva *t* post certos tantum sonos (pp. 71—73). Hoc demum loco *t* derivantis et accedentis ad radicem exempla accuratius disponenda sunt ob copiam suam et ob propria quaedam observanda.

aa. A principio igitur T derivationum simplicium *TA*, *TI*, *TU*, duplicium ut *TIN*, *TLA*, *TRA*, *TARA* (de quibus vid. supra) et *TIA*, participiorum praesertim, adiungitur

α) vocalibus (interdum transposita liquida vel abiecta *n*): *ráth* (gratia), *breth* (iudicium), *flaith* (imperium) Wb. *cleith* (celatio) Wb. 23^c. 29^a. *buith* (esse) fq. *debuith*, *debuid* (disceptatio) Wb. 10^a. 30^b. *indepaidse* (haec incantatio) Inc. Sg. *sreith* (series, structura) Sg. *sruth* (flumen) Sg. *biuth* (mundus; = bitu) fq. *bráth* (iudicium, = brâtu) Wb. *guth* (vox, = gatu? cf. *χάσκω*) Sg. *cruth*

(modus, forma) Wb. Sg. *inchruth, inchrud* (apparatus) Sg. 132[b]. Tr. 1[a]. *tóbaidi* (abscisi) Sg. 120[a]. *cithech* (gl. flebilium) Ml. 65r. Elisa vocali radicis ipsa per flexionem aut derivationem duplicem: *in debthib* (in disceptationibus; nom. *debuith*) Wb. 6[b]. *debthach* (contentiosus) 11[d]. *aipthi* (gl. veneficia; *epaid*) 20[b]. *ipthach* (gl. maledicus) 9[b], *ibdach* Inc. Sg. *inapthin* (in perniciem) Wb. 32[a]. *foircthe* (gl. eruditus; *forchun*) Ml. 35[d]. *imdibthe* (circumcisus) Wb. 10[a].

β) Liquidis, e quibus servantur *r*, *l*: *edbart*, *idpart* (oblatio) Wb. Ml. *forbart*, *forbbart* (gl. abolitio; e verbo *forbiur*, gl. redoleo, Sg.) Sg. 52[a]. 67[b]. 127[b], unde adi. *forbartach* (gl. superadulta, luna) Cr. 41[a]. *escart* (gl. peripsema) Wb. 9[a]. *tomalt*: gen. *tomalte*, acc. *trithomailt* (edendi, edendo) 11[c]. 11[b]. *dalte* (discipulus; e rad. *al*, nutrio?) 23[a]. 24[a]; quibuscum comparari possunt formae verbales praeteriti *asrubart* (dixit), *tormalt* (manducavit). Contra *n* et *m* pereunt ante *t* (pp. 42. 68): *andermet* (gl. oblivio) Ml. 23[d]. *taidmet* (memoria) Wb. 3[b]. *foraithmet* (memoria, neutr., cf. p. 223; *-met* = menta, cf. *foraithminedar*, *foraithmentar*, formas verbales in Ml. 17[b]) Ml. 22[d]. 23[a]. 27[b], gen. *foraithmit* 44r. *airmitiu* (honor; = mintiu, ex eadem radice, cf. *coarmentar féid* Wb. 31[c]) Wb. fq. *forcital*, *forcitlid* (doctrina, praeceptor; e verb. *forchun*, praecipio) Wb. fq. *foditiu* (toleratio; pro *fodaimtiu*, e verb. *fodaimim*) Wb. fq. *fóisitiu* (confessio; cf. *fuismedach*, confessor, Patr. h.) Wb. fq. *airitiu* (receptio) Wb. fq. *eritib* (susceptis) Tr. 91. *intursitib* (gl. irriguis, aquis) Ml. 15[b]. *tursitnech* (gl. irriguus) Sg. 24[a]. Atque ipsa radicis vocali elisa: *foimtiu*, *toimtiu* (suspitio, opinio; pro *fomitiu*, *dofomitiu*, *-mintiu*, cf. *airmitiu*) Wb. 20[a]. 31[b], *cáintoimtiu*, *mithoimtiu* (bona, mala opinio) 23[a]. 24[d]. *tuistiu* (creatio), *tuistidi* (parentes; *dofuisim*, generat, Sg. 61[a]) Wb. *teistiu* (profusio; *doesmet*, profundunt, 31[b]) 2[b]. Quibuscum conferendae sunt formae verbales *rochet* (cantus est), *doreiset* (profusus est).

γ) Gutturalibus *c* et *g*, tam singularibus quam conexis *cc*, *ng*, quae redeunt in *c*, *ch* ante accedentem *t*: *techt* (itio, aditus) fq. *imthect*, *imthecht* (ambulatio) Wb. *tairmthecht*, *tairmthect* (transgressio; verb. *tiagu*) Wb. 2[c]. 3[c]. *dúthract*, *duthracht* (voluntas, *-duthraccar* p. 450) Wb. Sg. *tuidecht*, *frituidecht* (oppositio; cf. *tuidchetar*, p. 457) Wb. Sg. subst. *cumachte* (potentia: verb. *cumacc*, *cumang*) Wb. Sg. fq., adi. *sochumact* (potens), *dochumact* (impotens) Wb. 10[a]. *écmacht* (gl. nequam; i. e. impotens) Sg. 50[a]. *indneime andracht* (gl. tetri vestigia viri) Sg. 112[a]. *techt* (gl. vas vadis) 65[a]. 102[a]. *téchte* (adi. subst.): *taibrith átéichte ṅdoib* (gl. tributa praestatis) Wb. 6[a]. *ished astécte dúib* (id convenit vobis) 9[b]. *anastechte .i. féil: et genas* (gl. quod decet mulieres) 28[b]. *inna aimsir téchti* (tempore suo legali) 23[d]. *téchte* (lex) Sg. 117[a]. *biid cachgním innathechtu* (gl. omnia secundum ordinem fiant) Wb. 13[a]. *asechte tarrchet di cr.* (gl. ut impleam verbum dei .i. euang.) 26[d]; cf. participia *etarfuillechta* (interlitus), *cuimrechta* (alligatus) Sg. 24[a]. 39[b]. *derachtae* (destitutus) Ml. 18[a]. *sechmadachte* (praeteritum) Sg. Excussa tenui post *r*, *l*: *ort .i. orgain* (occisio) O'Dav. Fél. Mart. 6. *timmorte* (correpta, vocalis) Sg. *esartaib* (gl. caesis) Ml. 78. 80. — De *ct*, *cht* pro *pt* (quod servatur in transumpto *precept*) supra (p. 68) actum est.

δ) Differunt dentales *t*, *d*, *s*, quae radicis terminales non solum ipsae transeunt in S, sed etiam derivantem T secum mutare solent (pp. 49. 786). Cf. exempla supra allata: *mess* (iudicium), *fiss*, *fius* (scientia), *imcaisiu* (circumspectio), *remcaissiu* (providentia); excussa vocali radicis: *déicsiu* (conspectus),

remdeicsiu (providentia), *frescsiu* (expectatio, spes); tandem participia: *tuicse* (electus) fq. *cuimse* (accommodatus) Wb. 14ᵃ. 22ᶜ. *airdíxa* (producta, vocalis) Sg. fq. *fordiucailsi* (gl. absorpti) Ml. 50r. Servatur tamen T derivans et in participiis terminatis in *-tí*: *is imcasti* (gl. consideranda) Ml. 18ᵈ. *tinfesti* (gl. flatilem) Sg. 17ᵇ; et ubi excutitur S praecedente liquida: *cinteir* (gl. calcar; cf. κέντρον, κέστρα) Sg. 50ᵃ.

bb. In aliis eliduntur vocales derivationum accedente flexione vel alia terminatione: *α*) derivationum *ÂTU*, *ITU* etc.: *rélto* (manifestationis), *césto* (passionis; pro *rélatho*, *césatho*), *crochtho* (crucifixionis; nom. *crochad*) Wb. fq. *airilteo*, *arillte* (meriti; nom. *airilliud*) Ml. 34r. Wb. 5ᶜ. *inchoteicthea* (gl. concretionis) Ml. 8r. *inmoltai* (laudes) 43r. *isna cammaigthiu* (gl. obliquationes) 48r. Formulae *ITU* exempla frequentia exhibet derivatio duplex *-igud*, gen. *-igtho*. Quibus omnibus sunt conferenda, quae infra secuntur, retinentia vocales: *comalnad*, gen. *comalnatha*; *dliged*, plur. *dligetha*; *dílgud*, gen. *dílgotho*. Item in derivatione cumulata ut in vocibus: *pecthad* (peccator) Wb. *berrthaid* (tonsor) Sg. *pecthach* (peccator) Wb. *aitrebthach* (possessivus) Sg.; ac saepissime in participiis ut *aidchuimthe*, *loiscthe* (gl. cauteriata) Wb. 28ᶜ. *oingthe* (gl. unctus), *scópthe* (gl. scopata) Tr. 1ᵃ. *foirbthe* (perfectus) fq.

β) Derivationum *ANT (INT)* et *ANTI*: *di naimtib* (gl. de osoribus), *huanaimtib* (gl. osoribus) Ml. 16ᵈ. 23ᶜ, *lamnaimtea*, *formunaimtea* (apud, super inimicos meos) 2ᵈ. 54r., *naimtide* (inimicus, hostilis) Wb. 26ᵇ, nom. plur. *namait*, *namit* Wb. 32ᶜ. Ml. 44r. *bithgairddi* (gl. semper breves, vocales; = *gairti* e sing. *garait*) Sg. 5ᵃ. Quibus conferendae sunt formae verbales *bertar* (feruntur), *scribtir* (scribuntur; ex *-atar*, *-antar*).

γ) Derivationum duplicium *ATAT*, *ATTAT* etc.: *beothu* (vita) Wb. 3ᶜ. *óentu* (unitas) Wb. fq. *nebmarbtu*, gen. *-tath* (immortalitas) Wb. 15ᶜ. 29ᵈ. *inne indfebtad* (sensus qualitatis) Sg. 28ᵃ.

b) Derivantis T (*d*, *th*) cum vocalibus correptis exempla.

ATA subesse videtur formae *-ad* in subst. neutri generis, gen. *-aid*, *-id* (p. 222 sq.): *uathad*, *uathath* (singularitas, singularis), *derbad* (certitudo), *biad* (victus), *folad* (significatio), *bunad* (origo), *torad* (fructus); quibus nescio an adnumerandum sit *torbanad* (utilitas) Wb. 17ᵈ, cf. *forbanda* (mandata) 7ᶜ. 18ᶜ. 21ᶜ. (tamen etiam *forbandi* 31ᵇ). Eiusdem formae videtur nomen masculinum (conferendum britannicis ut corn. *cheniat*, cambr. hod. *ceiniad*, cantor?) *gniad* (acc., ministrum) F. h. 7, acc. pl. *lasna gniadu* (gl. apud operarios), *amal bid innagniadu* (gl. operariorum) Ml. 44r. 43r., quocum forsitan conferenda sint: *airchelad*, *pecthad* (p. 793). Subst. fem. eiusdem terminationis: *slabrad* (gl. catena) Sg. 57ᵃ, dat. *isslabrid* (gl. in catena) Wb. 23ᵃ; conferatur: *slabar cach cumang* (quidvis angustum). *esslabar cach fairsing* (quidvis amplum) Corm. s. v.

In adi. *calad* (durus) Br. h. 8 O'Dav. Fél. prol. 107, pl. *calaidh* Fél. Ian. 17.

Eodem vix non pertinent adiectiva numeralia duplicis derivationis MAD: *cethramad* (quartus) etc. (p. 309 sq.).

ETA, *ITA*: *-ed* in subst. neutr.: *nemed* (gl. sacellum; gall. vet. *nemeton*, p. 10) Sg. 13ᵇ. 48ᵇ. *dliged* (lex), gen. *-id*, pl. *-etha* Wb. Sg. *imned* (tribulatio), plur. *imnetha* Wb. fq. *imbed* (gl. copia, gl. ops) Sg. 125ᵃ. *aicned* (natura), gen.

-id (p. 224). *hœllned* (gl. illuvies) Sg. 55ᵇ. *maided* (clades) Wb. 7ᶜ. *riched* (caelum) Br. h. 101. Fél. prol. 6.

De *-rad*, *-red*, quae videri poterant formulae derivationis, infra dicetur in capite de compositione.

Duplicis derivationis sunt communes participiorum formae (p. 479) *TIA*, semper fere scripta *-ithe*, ut *irlithe* (oboediens), *anirlithe* (inoboediens) Wb. 27ᶜ. 29ᵇ; rarissime *-ide*: *toirndide .i. brec* (gl. tinctum) Ml. 14r. *inna inchlidi* (occulta) 26r. — atque *TEIVA* (?): *-ithí*, cuius per *d* scripti unum exemplum invenimus: *fodlaidi* (distribuendas) Cr. 33ᵇ.

ATI: *-ith*, *-id* in substantivis gen. fem., plerumque verbalibus (p. 484): *iarfigid*, *iarfaigid* (quaestio, inquisitio) Wb. 11ᵇ. Ml. 20ᶜ. 31ᵃ, gen. *inna iarfaigtho*, *inna iarfaichtheo* Ml. 24ᵇ. 35ᶜ. *fochith*, *indfochith* (tribulatio, passio) Wb. 11ᵇ. 14ᵇ, gen. *inna fochodo* Ml. 22ᵈ, *fochatho*, *focheda* Wb. 17ᵈ. 25ᵃ. *íarsichid* (gl. adquaesitio) L. Ardm. 183b.2. *cobrith* (auxilium) Wb. 7ᶠ. *deolid* (gratia) 2ᶜ. 31ᶜ. *ho desid forlán* (gl. abundavit delictum) 3ᵃ. *indairigid* (gl. delibatio; i. e. primitiae) 5ᵇ. *iseola side nifil nach díclith airi* (gl. testis mihi est deus; i. e. gnarus hic, non est ulla celatio coram eo) 1ᵃ. *suaignid*, *suaichnid* (demonstratio) Wb. fq. *intsamlid* (imitatio) Wb. 24ᶜ. *slánicid* (sanatio) Inc. Sg. *indbaid* (lucrificatio, lucrum; *indeb*) Wb. 10ᵈ. *tasgid* (victus) 29ᵃ, *mothoschíd*, *mothoschith* (victus meus), *domthoschid*, *friatoschid* (ad v. meum, eorum) 10ᵈ. *tirbithi* (sollicitudines) 14ᵈ. *incomscribñdaith* (gl. syngraphum) Sg. 24ᵃ. *sírid* (longitudo) Cr. 33ᵈ. *díddith* (gl. velum) Sg. 60ᵇ, *dítith* Wb. 11ᵃ. *bestid* (gl. panthera) Sg. 62ᵃ. *sulbairgthid* (gl. lepos) 67ᵇ. *ni exceptaid linn són s. regula* (non exceptio apud nos haec sed r.) 37ᵃ, *cen exceptid* (gl. simul inutiles facti sunt, gl. cum omnibus vobis; i. e. sine exceptione) Wb. 2ᵃ. 25ᶜ. Totum peregrinum est *colcaid* (culcita) Sg. 229, pl. *coilcthe* Corm. *orc tréith*.

ATU in uno exemplo transumpto invenimus infecta vocali *-ed*: *oipred* (operatio), gen. *oiprctho* Wb. 1ᵇ. 3ᶜ; cui forsitan addi possit: *illitred* (in forma, activi et passivi) Sg. 144ᵇ. Ceterum exempla formae *-ad* pertinent ad *ÂTU*.

ITU (*IATU*) frequens in substantivis verbalibus generis masculini *-iud*. Cum articulo: *ishe dim intœrchoiliud* (est hoc ergo decretum; praecedit bis dat. *dondérchoiliud*, *dunderchoiliud asrochoilsem*, gl. decreto; in Sg. 27ᵇ. 188ᵃ: *herchoiliuth*, *herchoiliud*, definitio) Ml. 22ᶜ; *intœrchoiliud* (gl. in effectum) Ml. 40r. *hi remerchoiliud* (in praedestinatione) Tr. 1ᵇ. Alia exempla: *do chomairleciud in popuil asindoiri* (gl. in remissionem captivitatis) Ml. 252. *tóiniud* (gl. discessio) Wb. 26ᵃ. *derchóiniud* (gl. abundantior tristitia) 14ᵈ. 15ᵈ, gen. *deirchóintea* 21ᵇ. *œítiud*, *etiuth* (vestitus) 10ᵈ. 29ᵃ. *airilliud*, *airilliud* (meritum) Wb. fq. *cinniud*, *cinniuth* (definitio) Sg. fq. Addi potest *airmtiud* (gl. cuspis) Sg. 67ᵇ, nisi potius est compositum.

Saepius scribitur *-ud*. Cum articulo: *incotlud* (somnus) Ml. 47r., dat. *dochotlud* Wb. 25ᶜ. *intatárcud fil hisui* (gl. relatio enim etc., praecedit: cum sit relativum sui; i. e. relatio, quae est in sui) Sg. 200ᵃ, gen. *indattaircedo* ibid. *intairdérgud* (gl. propositum) Wb. 4ᶜ. Alia exempla: *comthóud*, *comthoud* (immutatio) Sg. 23ᵃ. 23ᵇ. *imchlóud*, *imchloud* (inversio) 31ᵇ. 62ᵃ. *dílgud* (remissio; = *dilugud*), gen. *dílgutha* Wb. 14ᵈ. 18ᵇ, *dilgotho* 2ᶜ. *diltud*, *diltuth* (offensio, negatio) 6ᶜ. 10ᶜ. 13ᵇ. *moguth* (servitus?) Ml. 43r. *sóibud* (falsatio) Wb. 10ᵈ. *imrá-*

dud (cogitatio) Wb. fq. *dolbud* (figmentum) Wb. 4[c]. *isindolbud* (gl. in confixione) Ml. 53. *hifarselbudsi* (in vestram possessionem) Wb. 8[d]. *ersolgud* (gl. rictus) Sg. 107[a]. *tuasulcud* (resolutio) 74[b]. *troscud* (tribulatio) Wb. 16[c]. *do loscud* (ad combustionem, ad comburendum; cf. Sg. 180[b]: *loiscdib*, gl. essis) Wb. 10[d], *cosind loscud* (cum adustione; ibid. *huanaib loiscthib*, gl. adustionibus) Ml. 55r. Nescio an eodem pertineat *hirud* (gl. margo) Sg. 52[a].

Quocum alternat *-oth*: *díltod* (scandalum; alibi *díltud*) Wb. 1[d]. 5[b]. Item in derivatione cumulata *-ogod*, pro *-igiud*, *-igud*, *-ugud*.

Frequentissima est derivatio duplex *-igiud*, *-igud*, *-ugud*, *-ogud*, *-ogod* (gen. *-igtho*, *-igthea*, pp. 8. 239) e verbis denominativis in *-igim*, *-igur* (p. 795): *huanchosmailigiud* (gl. comparatione) Ml. 26r. *incairigud* (reprehensio) 34[a]. *ailigud* (alternatio) Sg. 59[a]. *aithisigud* (contumelia afficere; *athis*) Wb. 28[a]. *semigud* (attenuatio) Sg. 9[a]. *suidigud*, *suidiguth*, *comsuidigud* (positio, compositio) Wb. Sg. fq. *dugaimigud* (gl. ad hiemandum) L. Ardm. 188b.2. *cen fócre et cen arigud* (sine monitione et sine animadversione) Wb. 3[a]. *ismoo iarnaarigud q. ante pl.* (est maius post animadversionem, peccatum, quam) 3[c]. *óinugud* (unio) 21[c]. *imthrenugud* (confirmatio) 18[c]. 24[c]. Tr. 2[a]. *affasugud* (evacuatio) Wb. 19[c]. *cathugud* (impugnatio) 22[d]. *intinbodugud* (nubere) Sg. 137[b]. *ménogud* (dissonantia) 40[b]. *tossogod* (inceptio) Wb. 24[c]. Eaedem formulae post alias consonas derivantes: *airdegnúsigud* (gl. significatio; *airde*, signum? rad. *gen* p. 25) Sg. 77[a]. *foilsigud* (manifestatio) Wb. Sg. *demnigud*, *deimnigud* (comprobatio) Wb. 13[b]. 23[a]. 30[c]. *fírianugud* (iustificatio) Wb. fq. *do immdogod forggnuso* (gl. significantiae causa, i. e. ad augendam significationem), *comadasogod* (accommodatio) Sg. 216[a]. 217[c].

c) Derivans T post productam vocalem.

ÂTU in subst. abstractis masc. generis, verbalibus plerumque, quorum *â* producta, etsi notata non invenitur nisi in uno exemplo: *dummínididnaad* (ad me consolandum) Tir. 11, proditur tamen dativi forma non mutata: *incúrsuchad* (reprehensio; mox *inchursactha*) Wb. 7[d]. *inbendachad* (benedictio), *innebmaldachad* (non maledicere) 5[d]. *duathmaldachad* (gl. ad remaledicendum) Ml. 22r. *cundrad* (gl. merx) Sg. 68[b]. *descad* (faex, fermentum) Wb. 9[b], *codesothu* (leg. *descthu*? gl. ad faeces) Ml. 31r. *didnad*, *díthnad* (remissio, solacium) Wb. 12[b], 14[b], gen. *díthnatha* 14[b]. *cumsanad* (quies), *ainm cumsanto* (nomen quietis) 33[b]. *tridluthad* (per compagem) Ml. 9r. *machdad* (miratio; p. 54). *comalnad* (impletio), gen. *comalnatha*. *césad*, *césath* (passio), gen. *césto*. *crochad* (crucifixio), gen. *crochtho*, alia frequentia in Wb. (p. 485). E substantivis: *aimserad* (temporalitas) Sg. 5[a]. *besad* (consuetudo) Wb. 27[a]. Peregrina *peccad* (peccatum), *damnad* (damnatio), *tráctad* (tractatus): *ishé inpeccad* (hoc est peccatum) Wb. 3[c]. *hóre nádmair peccad diaforgênsam cose isheside dorárricc báas dúnni* (gl. nunc soluti sumus a lege mortis in qua tenebamur, Rom. 7, 6; i. e. quia non viget peccatum, cui servivimus hucusque, hoc effecit mortem nobis) ibid. *intairdérgud arrudérgestar dia togu indalanái damnad alaili* (gl. propositum dei; i. e. propositum quod proposuit deus, electio alterius, damnatio alterius) 4[c]. *hisin tráctad* (gl. in commento) Sg. 4[b].

Servata T terminalis invenitur in substantivo transumpto *oróit* (semel *orait*, semel *orit*, = orate; cf. *-óir* = -ârius, p. 781) fq. in inscriptionibus vetustis; item

in substantivis: *umaldóit*, *omaldóit*, *homaldóit*, *humaldóit* (humilitas) Wb. 6[d]. 8[d]. 13[c]. 27[a]. 31[c], *omalldoit* Tr. 2[b]. *trindoit* (trinitas), *dintrindoti* Ml. 15[b]. *cartoit* (caritas), *castoit* (castitas) Corm., quae etsi peregrina sunt tota, conferenda tamen sunt britannicis eiusdem derivationis (cambr. *-dawt* = *-tât*) non infrequentibus.

d) Servata T etsi in quibusdam certe repetenda est a derivatione conexa NT, cuius *n* perit hibernice (pp. 42. 68), in aliis tamen aliter explicari poterit, ut e TV (cf. p. 69) vel e geminatione ipsa TT Quare praemittimus haec exempla formulae TT ancipitis.

-TTA in substantivis: *bélat* (gl. compitum) Sg. 24[a]. *drochat*, *drochet*, *droichet* (gl. pons) 46[b]. Sanct. h. 4. Corm. *lossat* (gl. trulla) Corm. B. *traill*, *losat* SM. 122, dat. acc. *lossait* Corm. *leithech*. Item in deminutivis (supra p. 274).

-TTAT derivationem cumulatam produnt substantiva masculina desinentia in *-atu* et *-etu* (ord. poster. ser. I.) abstracta ex adiectivis derivata. Cum articulo: *intaurlatu* (oboedientia) Wb. 27[c]. Accedit utraque derivatio vel ad primitivam vocem vel ad derivatam: *dánatu* (audacia) Sg. 90[a]. *torbatu* (utilitas) Wb. 12[d]. Sg. 193[a]. Ml. 9r. *dommetu* (paupertas) Cam. *aesbatad* (gl. inutilitatis suae) Ml. 65r. ex adi. *dána* (audax), *torbe* (utilis), *domme* (inops), *esbae* (inutilis). Item ex adiectivis *cotarsne* (contrarius) Wb. Sg., *tecnate* (gl. domesticus) Wb. 7[b], *uasal* (sublimis) fq. derivantur *cotarsnatu* (oppositio) Sg. 29[a]. *tecnatatu* (gl. familiaritas) Ml. 22[a]. 28[a]. *huasletu* (gl. apex) Sg. 16[a]. Sic *coimsetu* (parsimonia) Wb. 29[b]. prodisse videtur ex adiectivo *cuimse* (accommodatus, commodus) 14[a]. 22[a]. Rarioris formulae *-itu* exemplum: *indaithimfolṅgitad* (gl. efficacitatis) Ml. 47r.

Frequentissime autem haec derivatio fit ex adiectivis vel participiis terminatis *-ide*, *-de*, *-te*, *-the*, raro e nominibus in *-id*.

Exempla formulae *-idatu* (*-adatu*, *-datu*): *du erchradaitid* (gl. vanitati) Ml. 64r. *fliuchaidatu* (humiditas; adi. *fliuchaide*, gl. humidus, Cr. 34[b]. Sg. 73[a]) Cr. 18[c]. *ranndatu* (= *rantatu*), *ranndatu*, *randatu* (partialitas; adi. *rannte*, *rande*) Sg. 27[a]. 203[b]. *béstatu* (moralitas; *béste*, moralis) Wb. 12[d]. *treodatu* (trinitas; adi. *treode*, p. 792) 26[a] *úrdatu* (viror) Ml. 15[b]. *ildatu* (pluralitas) Sg. 198[b]. *locdatu* (localitas) 217[b]. *crichdatu* (gl. finitum) 148[b]. *ecrichdatu* (gl. infinitum) 30[a]. *cethardataid* (gl. quaternitatem) Tr. 86. *anathardatu* (gl. quorum patrimonia) Ml. 28[c]. *armthatu* (gl. armatura) Sg. 50[b]. *corpthatu* (corporalitas) Wb. 15[b]. *máthrathatu* (gl. matrimonium; an pro *máthardatu*, ex adi. *mátharde*, formato ut *atharde*, paternus, *brátharde*, fraternus?) Sg. 53[b]. *œicentatu* (gl. necessitas) Wb. 25[a] ex ptc. *écente*, cf. *conéicnisset* (gl. angarizaverunt) Tr. 4[b].

-idetu (*-detu*): *ailidetu* (alternitas) Sg. 38[a]. 59[a]. 60[b]. *uilidetu* (universitas) Wb. 27[b]. *arsidetu* (antiquitas; adi. *arsid*) Sg. 208[b]. *immaircidetu* (convenientia) 213[b], *immarcidetaid* (gl. sequellam) Ml. 9r. *toimsidetu* (mensuratio? *fri toimsidetaid metair*, gl. in metro necesse est) Sg. 25[b]. *taschidetu* (necessitas) Wb. 23[b]. *dunmoindeinmidetu* (gl. ad generalem mu[ni]ficentiam) Ml. 9r. *imfogbaidetith* (usum; pro *fogabd.*) Wb. 9[a]. *barnebcongabthetitsi* (incontinentiam vestram) 9[c]. *saichdetu* (consequentia) Sg. 149[b]. 214[b]. *formúichdetu* (occultatio) 9[c]. *foirbthetu* (perfectio; partic. *foirbthe*) Wb. fq.

Certo statuenda videtur NT in his:

ENTA: *-et*, *-at* in subst. *arget* (argentum) Corm. *ána*, *airget* (gl. *cim*) O'Dav.,

gen. *argit*, *arggit* Tir. 6, *arggait*, *arggit* Paul. carm. 1. 2. *carpat* masc. (carpentum) Br. h. 51. Corm. (gl. *a*), acc. *in carpat*, *im charpat* (circa c.) Tir. 14, gen. *carpait*, dat. *isincarput* Corm. *Corbmac*, *icarput* Br. h. 52.

ANTI: *-it* in substantivis: *méit*, *meit* (magnitudo; gen. *méite*. fem.) fq. *lagait* (parvitas: *hi meit 7 lagait*) Sg. 26ᵃ. *lethit* (latitudo: *indasian[s] .i. imbucai l. lethit*, gl. in latitudinem) 3ᵇ. *sliassit*, *sliasit* (gl. poples, gl. femen) 66ᵃ. 101ᵇ. *innelit* (capreolum; cambr. *elain*, cerva) Tir. 13. E verbis derivata: *comét*, *comeit* (servatio) Sg. 25ᵇ. Wb. 28ᵈ. *liathritæ* (gl. pilae, instar; hod. *liathróid* f., verb. *liathraim*) Cr. 35ᵈ. Conferenda sunt transumpta latina: *abstanit* (abstinentia) Wb. 6ᵃ. 6ᶜ. *pennit* (paenitentia) Cam. Wb. *accidit*, *aiccidit* (accidens) Sg. 9ᵃ. 6ᵇ.

In adiectivo: *garait* (brevis) Ml 47 r. *traig cethargarait* (gl. proceleusmaticum, posuit; i. e. pedem quater brevem) Sg. 7ᵇ.

Prorsus ab his separanda sunt peregrina *posit* (positivus), *comparit* (comparativus), *superlit* (superlativus), *optit* (optativus), *infinit* (infinitivus) Sg. *primit* (primitivus) Wb.; cf. p. 58.

ST derivantis exempla hibernica non extant, quippe quae in S, SS transierit (p. 787). Contra sunt plurima exempla CT praemissis vocalibus *a* vel *e* formantis substantiva abstracta generis feminini e nominibus vel primitivis vel derivatis, pauca e verbis.

-act: *deact*, *deacht* (deitas) Wb. fq. *dóinacht* (humanitas) Wb. 13ᶜ. *apstalact*, *apstalacht* (apostolatus) 7ᵇ. 14ᵇ. 26ᶜ. E nominibus derivatis: *noidenacht* (infantia) Wb. 24ᵈ. *grecdacht* (gl. hellenismus) Pr. Cr. 51ᵃ. *deoladacht* (gratia) Wb. 2ᵇ. *óigedacht* (hospitium) 26ᵇ. *filedacht* (poësis) Sg. 213ᵃ. *dundarchogacht* (gl. venatione: *airchoige*, canis venaticus, O'Dav., acc. *arrchocaid*, *archocaid* SM. 126. 144) Ml. 38 r. *flaithemnacht*, *flathemnacht* (dignitas, gloria, status dominii) Wb. 26ᶜ. 30ᵇ. Sg. 2ᵃ. *brithemnact*, *brithemnacht* (iudicium) Wb. fq. *innammraithemnachtæ* (gl. iniquae simulationis) Ml. 55 r. *bibdamnact* (culpa, reatus) Wb. 1ᵈ. *inderbamnacht* (gl. diffidentiam) Ml. 19 r. In aliis sola *t* derivans est (p. 800), ut fortasse in *dásacht* (insania) Wb. 9ᵇ. 28ᵃ (cf. pp. 795. 809). Adiectivum videtur *romacdact* (gl. superadulta, virgo) Wb. 10ᵇ, conferendum aut corn. *mahteid*. *maghteth*, *maghtyth* (virgo) aut hib. *macdacht* (pueritia) Corm. *colomna áis*.

-ect: *doinect*, *dóinecht* (humanitas; frequentius quam *dóinacht*) Wb. *intoissigecht* (gl. ductum) Ml. 37 r. *timthirect*, *timtherecht*, *timthrecht* (ministerium; = *do-im-thir-echt*) Wb. 5ᵈ. 13ᵇ, *intimthrecht hisin* (officium hoc) Ml. 36 r. *airchissecht*, *airchissecht* (coniventia, clementia; verb. in Wb. 4ᶜ: *airchissi*, *arcessi*, clemens est, deus) Wb. 4ᶜ. 14ᶜ, *honderchissecht* (gl. propitiatione) Ml. 32ᵈ. *foétsecht*, *foetsecht* (subintellectio) Sg. 27ᵇ. 69ᵃ. Ex derivatis: *cruithnecht* (frumentum) Sg. 35ᵃ. 66ᵇ. *tectairecht*, *techtairecht* (legatio, munus legati) Wb. 10ᵃ. 13ᵇ. 15ᵃ. *brecairecht* (gl. astutia) 15ᵇ. *sercaidechtae* (gen., gl. artis amatoriae) Sg. 63ᵇ. *sáirdénmidecht* (gl. artificium) 133ᵇ. *mo forcitlaidechtaese* (gl. magisterii mei, perfectio) Ml. 17ᵈ.

C derivans terminalis thematis statuenda videtur in nominibus vetustis gallicis: Atimetux, Alanux Inscr., ac fortasse in compluribus eiusdem formae cuius Atimetus, Alanus (p. 47) ut τοουτιους. Accedit autem ad radicem vel derivationem praecedentem: *a*) cum vocalibus correptis: AC- etsi in quibusdam

sine dubio fuit correpta, ut in Caeracates (cf. hib. vet. *cáirchuide*, gl. ovinus, e *cáira*, *cáirach*, ovis) Tac. Hist. 4, 70, fortasse in pluribus: Ἴσακα (fluv. Brit.; cf. Ὄβοκα infra) Ptol. Κορνακόν (oppid. Pannon.; cf. Cornaco in pago Matascense, Renov. test. Abbonis circ. a. 805, Mabill. dipl. p. 508) Ptol. Σεούακες (pop. Noric.) Ptol. Levaci Caes., plerumque tamen fuit producta ut in formulis ÀCA, IÀCA frequentissimis, de quibus mox dicetur. EC-: Turecum (nomen vetustum civitatis Helvet.; cf. Turecionicum, Allobrog. loc., in Tab. P.) Inscr. IC-: Casticus (Sequanus) Caes. Aremorici, Arecomici Caes. Raurici Plin. Ptol. Raurica Inscr. Orell. 432. 590. Urbicus (nom. viri, cf. Urbigenus pag. Caes.) Inscr. Orell. 459. 4018. Stein. 42. Helico (ex Helvetiis civis) Plin. 12, 1. Divico Caes. Bellicius (nom. viri) Inscr. Orell. 497. 2776. Argicius Auson. parent. 4. Cuticiacum, Cuticiacense praedium (supponendum nomen viri Cuticius) Sidon. epist. 3, 1. Riticius (episc. Augustodun.) Greg. Tur. de gl. conf. c. 75. In derivatione cumulata: Vindelici Horat. Avaricum Caes. Itin. Ant. Autricum Ptol. Tab. P. (oppida Galliae nominata a fluviis Avara, Autara, hod. Evre, Eure). Minaticum (Gall. loc.) Itin. Ant. Aventicum (Helvet. caput) Tac. OC-: Ὀβόκα (fluv. Hib.) Ptol. Durocobrivis (Brit. loc.; i. e. pons Durocae; cf. Samarobriva Caes.) Itin. Ant. Bibroci Caes. UC-: ταυραύκ (herba gladiatoria Gallis) Dioscor. 4, 99. Sunuci, Aduatuci (pop. belg.) Plin. Caes. Sparucus (Tribocus) Inscr. Orell. 3408. Banuca (nom. fem.) Orell. 4900. Rasuco Orell. 2775. Visucius (deus) Inscr. Orell. 2067. Stein. 63. 131.

b) Cum vocalibus productis. Frequentissimae sunt formulae derivantes AC-, IAC-, iam statuendae in gallicis nominibus virorum: Galgacus Tac. Dumnacus Caes. Neptacus, Nepitacus Inscr. Orell. 4595, Magiacus Orell. 4900. Divitiacus, Valetiacus Caes., ad quae accedit nomen populi Segontiaci Caes. Profertur enim nomen inventum in inscriptione vetusta et apud Tac. Caratacus apud populos britannicos medii aevi pervulgatum producta vocali finientis derivationis (pp. 4. 82. 94. 95). Concordat nomen Benâcus, vix non gallicae originis, et alia apud veteres poëtas (p. 15).

Passim inveniuntur eaedem formulae cum terminatione generis neutri in nominibus locorum gallicis tam aetate Romanorum quam recentiore. Subesse his nomina virorum, qui villas, vicos, oppida condiderunt vel possederunt (eodem modo quo nominibus locorum germanicis in *-inga*, *-ingum* ipsis quoque frequentissimis) patet e vetustioribus quibusdam: Turnacum (hod. Tournay; Turnus, nom. viri in Sidon. epist. 4, 24), Nemetacum (loc. belg.; cf. virorum nomina *Nimet*, *Nemet* pp. 85. 87) Tab. Peut. Itin. Ant. Avitacum (praedium Aviti) Sidon. epist. 2, 2. Brennacum (Brennus, nomen gallicum notissimum) Greg. Tur. 4, 22. 47. 5, 35. Fredeg. 55. Iuliacum, Tiberiacum (inter Rhenum et Mosam; Iulius, Tiberius) Itin. Abudiacum (Raetiae loc.; Abudius Tac.) Itin. Catusiacum (loc. belg.; cf. Catuso in inscript., p. 764) Itin. Ant. Solimariacum (loc. ad Mosam supremam; cf. Solimari fil. Inscr. Stein. 324) Itin. Ant. Possunt interdum eadem reduci ad deorum vel dearum nomina, ut hoc ipsum Solimariacum ad Solimaram, cuius aedis fit mentio in inscriptione ap. Orell. 2050, Magontiacum, Mogontiacum ad deum Mogontem (deo Mogonti, Inscr. brit.) Orell. 2026, ut Aventicum ad deam Aventiam (Iustitiam? cf. p. 82). At potuit hoc a fluvio proficisci, ut Àvaricum, Autricum. Et cavendum utique,

cum dubitari nequeat, quin Galli nomina non solum oppidorum, sed etiam silvarum in personas deorum vel dearum praesidum transformarint, id quod docent inscriptiones illis sacrae: deo Nemauso Orell. 2032. 2033, Luxovio 2024, Vesonti 2064, Vosego 2072; deae Bibracti Orell. 1973, Celeiae 1982, Noreie 2034. 2035, Ardoinne 1960, Abnobae 1986.

Alia quaedam e chartis vel libris medii aevi, praebentia *-iâc*: villa Martiniacensis (Martigny, prope Turon.: 'in qua celebre ferebatur saepius orasse Martinum') Greg. Tur. de gl. conf. c. 8. 'Prisciaco in pago Camiliacense. villa Lubariaco. Camiliaco vico publico' (Priscus, Lubarus, Camulus) chart. a. 690 ap. Mabill. dipl. p. 472. 'in loca nuncupantis Childriciacas. iam dicta loca Childriciagas' (Childericus) chart. a. 709, Mabill. p. 482. Flaviaco, Festiniaco, Aureliaco, Pauliniacus in chart. a. 832. 884. 960 ap. Mabill. pp. 520. 550. 572. Propiciacus, Pompeiacus. in vico Brenniaco Act. SS. Mabill. saec. 1, pp. 679. 680. Sedatiacum (nom. person. Sedatius, Sedatia, p. 797), Germaniacum, Epponiacus, Pauliacus etc. in Act. SS. Boll. Iul. 1, 112. 6, 599. 7, 256 sq. 'locus qui a Corbone viro inclyto Corboniacus dicitur' Act. Mabill. saec. 4. 2, 241.

Regionum nomina eiusdem derivationis inter vetusta non extant; tamen eundem in his usum celticum comprobat cambricum nomen regionis *Brecheniauc*, 'regio Brachani' Lib. Land. (p. 83), de qua Cottoniensis quoque codex refert (qui continet Vocab.) p. 10[b]: *Brecheniauc* primum a Brachano nomen accepit. Idemque post alia dicta de hoc viro: sepulchrum Brachan est in insula quae vocatur *enysbrachan* quae est iuxta Manniam. Patet etiam ex hoc nomine cambrico viri nomen subiacens, simulque formula *-âc* vel *-iâc*, eadem quae cambr. *-auc*, *-iauc*, hib. *-ach*, efficiens praecipue derivationem adiectivorum (pp. 16. 71. 94).

c) Geminata C in nominibus gallicis. ACC-: 'in Mamaccis' in chart. ap. Mabill. dipl. p. 404. ICC-: Senicco Inscr. Murat. 1402, 5. Mariccus ('e plebe Boiorum') Tac. Hist. 2, 61. Maricca Grut. 879, 10. Litaviccus Caes. Boudicca Tac. Bodiccius (iuxta Litavicus, Bôdicus p. 171). UCC-: Abucci, Abucciae Inscr. Murat. 1515, 2. Sunducca Murat. 1402, 5.

d) Conexae C derivantis frequentiores formulae sunt NC, SC, minus frequentes RC, LC in nominibus vetustis.

ANC-: *Καρουαγκας* (mons Alpium oriental., mons Ciruencus in chartis, Iuvav. pp. 201. 204. 236. 243) Ptol. Caranco (loc.) Martène 2, 23. praedium Marancum Boll. Sept. 1, 701. 'in fluviolo Brivancia' Baluz. 2, 1516. In cumulata derivatione: apud Belsonancum villam (quae in medio 'Ardoennensis silvae sita est') Greg. Tur. 8, 21. ENC- alternans cum proxima: 'in pago uuapencense', chart. circ. a. 805, ap. Mabill. p. 508. Donencum, Donincum (Picard.) Vales. INC-: arinca ('Galliarum propria', frumenti genus) Plin. 18, 8. Agedincum Caes. Reginca (Gall. occ.), Lemincum (Allobrog.), Vapincum (Alp. marit.) Tab. P. 'vicus cui nomen Bovinca' Boll. Mai. 2, 654. Bodincomagus (Ital. sup.) Plin. Tab. P.* Aquincum, Acincum (Pannon.) Ptol. Itin. Amm. Aquincus (nom. viri) Inscr. Grut. 902, 5. Pervincus, Pervinca (nom. person.) Inscr. Orell.

* Nomen gallicum procul dubio. Sed Plin. 3, 16: 'pudet a Graecis Italiae rationem mutuari, Metrodorus tamen Scepsius dicit, .. Ligurum lingua amnem (Padum) *Bodincum* vocari, quod significet fundo carentem. Nomen liguricum forsitan ad Gallos in Italia transgressum.

494. 3484. Pervincius (cf. Pervianus Stein. 544) Stein. 306. In cumulata derivatione: Iovincillus Inscr. Murat. 1353, 6. Asincum, Alisincum (cf Alisontia, Aliso; germ. *elira*, slav. *olĭcha*. *olisza*, alnus?) Itin. Ant. Durotincum (Alp. marit.) Tab. P. Aldrincus (loc.) Act. SS. Mab. saec. 1, p. 690. Bezerinca (loc.) Boll. Sept. 8, 179. UNC-: Uruncis (loc. circa Rhen. superior.), Burunca (ad Rhen. inferior) Itin. Ant.

ARC-: Isarci (pop. raet. ad fluvium Isarcum) Plin. emarcus (vitis genus, vox gallica) Colum. ERC-: Aulerci Caes. Plin. Mamercus (nom. viri) Sidon. epist. 5, 2. 5, 14. 7, 1. 'in Solerciaco' Mabill. dipl. p. 606. Luperciacum (quibus subsunt nomina virorum Solercus, Lupercus; cf. Solovettius Liv. Lupodunum Auson.) Polypt. S. Irminonis p. 290. Bitercium, chart. a. 893 ap. Mabill. p. 557. URC-: Cadurci Caes. Plin. Namurcum (hod. Namur) Boll. Mai. 2, 651. Camburciacum (a nom. viri Camburcus) Polypt. S. Irmin. p. 271.

LC quaeritur an derivans sit in his: Bodalca, Rodalca (loc. in pag. Tellau, Vimnau) dipl. a. 775 ap. Mabill. p. 498, atque in nomine Chabilci apud Avienum, non diverso, ut videtur, a nomine *Καλούκωνες*, *Καοῦλκοι* apud Strab. et Ptol., gallicone an germanico?

ASC-. 'in pago Violascensi' Sidon. epist. 2, 14. Alia exempla, sed interdum, ut videtur, e sequentibus formulis transumpta in Testamento Abbonis, renovato circa a. 805, ap. Mabill. dipl. p. 507—509: Cravasca, Bicorasco, Basciasco, Aebasciaco (nomina locorum circa Alpes maritimas). Ibidem: 'in pago Matascense Cornaco. Doliana in pago Vendascino. in valle Diubiasca infra fines Langobardorum'. ESC-: civitas Carpentoractensis nunc Vindesca Libell. provinc. Rom. in Eutrop. ed. Havercamp. 'ad villam Seanescum' Act. SS. Mabill. saec. 3, 2, 423. ISC- frequentior ceteris in nominibus virorum et populorum: Vertiscus Caes. Taurisci, Scordisci (gentes gallicae) Plin. *Οὐίβισκοι* (cf. Vibius Inscr. Orell. 2060) Ptol. Ubisci Plin. Vivisca gens Auson. Mosell. 438. Eravisci, Aravisci (Pannon. pop., ad fluv. Arabonem?) Plin. Tac. Erminiscius Auson. parent. 21. In nominibus locorum: Viviscum (loc. ad lac. Lemann.) Tab. P.; cum aliis derivationibus antecedentibus vel sequentibus: Isinisca (loc. Vindelic.), Petenisca (loc. Helvet.) Tab. P. Matisco, Matiscone (hod. Macon) Caes. Tab. P. Laviscone (Allobrog.) Tab. P. 'monasterium quod Condatiscone vocitari voluerunt' Greg. Tur. Vit. patr. c. 1. Condatisco monast. (cf. Condatomagus, Gall. merid., et Condate, Gall. sept., in Itin.) Boll. Febr. 3, 741. 745. 'ad montis perfugium Latisconi' Boll. Iul. 7, 70. E chartis medii aevi: Terniscus (episc.) a. 678, Teuriscus (iudex) a. 853 ap. Mabill. pp. 469. 531. Galisco, Attanisco (nom. locor.) in renov. testam. Abbonis ap. Mabill. p. 509. Matriscum a. 884, Seniscum a. 960 ap. Mabill. pp. 551. 572. OSC- fortasse e proxima formula, in memorato test. Abbonis: 'in Nanosces. de Bonnosco. super Bricoscis. colonica ubi dicitur Albariosco. de Lavarnosco. Craviosco (supra Cravasca). Cattorosco. ubi dicitur Riaciosco. ad Lavariosco. in pago Segusterico Lavariosco', ap. Mabill. pp. 508—510. USC-: Rugusci (pop. alpin.) Plin. Ptol. Caranusca (loc. Gall., prope Mediomatr.) Tab. P. 'in valle Venusca' Baluz. 2, p. 1458.

Hibernica C derivans, quae infectione fieri solet CH: 1. thematis terminalis in substantivis (ord. post. ser. II.) invenitur, tam masculinis ut *aire* (gl. primas) Sg. 50ᵃ. *ruire* (dominus) Colm. h. 4, item compluribus nominibus propriis, quam fem. ut *cathir* (civitas) fq. *nathir* (gl. anguis, gl. colubra) Sg. 6ᵇ. 181ᵃ. Praeterea in adiectivo *éula*, *cola* (peritus) Wb. fq.

2. Si secuntur vel sequebantur vocales: *a*) accedentis ad radicem vel derivationem praecedentem vocali elisa exempla, non tam frequentia quam *t* (*d*, *th*) accedentis, plura supra enumerata sunt (p. 72). Quibus hic addenda est formula *-che* in substantivis femininis: *hiresche* (fides, fidelitas) Wb. 32ᵃ. *ingresche* (gl. instantia) 22ᵈ. *galarche* (aegritudo) 29ᵃ. *octarche* (gl. purgamentum) 9ᵃ. *ocdenum rectche* (facientes legis doctrinam, iurisprudentiam) 28ᵃ. *acht asringba désyllabchi* (si excedit disyllabitatem) Sg. 187ᵃ. *roithinche* (gl. hilaritas) Wb. 5ᵈ. *issí indfotingesc* (haec est patientia illa) 25ᶜ; *-cce*, *-ce* (pro *-gche*, *-chche*, secundum regulam) in transumpto: *fetarlice* (vetus lex, vetus testamentum; idem significat *feadarlach*, *feitearlach*, *beterleach*, *beitearlach* O'R.) Wb. 15ᵃ, gen. *fetarlicce* 4ᵈ, de cuius et formarum et generis variatione vid. supra p. 252. Accedit *ch* eodem modo tam in derivatione cumulata: *senchassa* (antiquitates), *cáirchuide* (gl. ovinus) Wb. Sg., quam in derivationibus *-ach*, *-ech* etc., si accedit flexio: *sualchi* (virtutes) Wb. *do hireschaib* (fidelibus), *amiresschu* (infideles, acc.) Wb. 4ᵇ. 9ᶜ. *inmedóncha* (intestina) 12ᵇ. *diltudchu* (gl. negatores) Ml. 20ᵃ. *cuitbedcha* (gl. frivolas) 57 r. *michlodcha* (gl. nefarias) 48 r. *erchradchae* (gl. perfunctoriae) 44 r. *daibche* (amphorae, gen.) SM. 166. *arnaib damdabchaib* (gl. pro torcularibus) Ml. 24ᵈ.

b) Accedens cum vocalibus correptis.

ACA: *-ach* frequentissima derivans adiectiva e substantivis, accedente terminatione sequens regulam elisionis vocalium, progressa ex *ÂCA*, quam productam apud veteres poëtas servarunt dialecti britannicae, etsi hibernice semper corripitur, prodit tamen eandem originem intacto *a* dativi sing. masc. neutr. (cf. pp. 15. 17. 27. 94. 225).

Adiectiva e substantivis primitivis: *iressach*, *amiressach* (fidelis, infidelis; subst. *iress*) Wb. fq. *berach* (gl. verutus), *bennach* (gl. cornutus) Sg. 60ᵃ. *santach* (gl. cupidus; i. e. avarus, subst. *sant*) Wb. 28ᵇ. *cnocach* (gl. gibberosus) Sg 22ᵃ. *corpach* (gl. corpulentus) 125ᵃ. *marcach* (gl. equester) 50ᵃ. *huallach* (gl. arrogans) Ml. 41 r. *sainredach*, fem. *sainredaig* (gl. peculiari) 38 r. 35 r. *mergach* (gl. rugatus) 57 r. *madach* (gl. cassa) 47 r. *innam buadach* (gl. victorum) 21ᵈ. 34ᵃ. *dithrubach*, *dithrebach* (eremita) Colm. h. 19. St. gl. 315.

E derivatis: *coibdelach* (gl. consobrinus) Wb. 27ᵈ. *ar chobdelaich* (gl. pro cognato) Sg. 44ᵃ. *coibdelig* (gl. necessariis amicis) L. Ardm. 177 b. 2. Inprimis in *-tiu*: *létenach* (gl. audax) Sg. 50ᵇ. *caintoimtenach* (bene cogitans) Ml. 31ᵇ. *tuistenach* (genetivus) Sg. 77ᵃ. *toltanach* (gl. beneplacitus, p. 775) Wb. 22ᵇ. Addo *dedenach* (finalis, ultimus) Wb. 13ᵈ. 14ᵈ. Ml. 59 r. *fechtnach* (prosper) 48 r., e subst. *dead* (finis), *fecht* (progressus).

Derivans eadem formula cum *t* substantivi: *forbartach* (gl. superadulta, luna) Cr. 41ᵈ, e subst. *forbart* (p. 800). *cumachtach* (potens) Sg. 39ᵇ, *cumactig* Wb. 14ᶜ, *dinaib cumachtgaib echtrannaib* Ml. 26ᵇ. *dásachtach* (insanus) Wb. 19ᵇ. 28ᵃ. E substantivis terminatis in *-ad*, *-ed*, *-id* etc. (an quaedam e participiis?)

prodeuntia: *clothach* (gloriosus) Br. h. 101. *dilgadach* (gl. indulgens) Sg. 39[b]. *dilgedchem* (gl. indulgentissimam) Ml. 63r. *dilledach* (declinabilis) Sg. 65[a]. *bathach* (gl. moribundus) Sg. 59[r]. *digabthach* (deminutivus), *imgabthach* (gl. vitabundus) 45[b]. 59[a]. *aitrebthacha* (possessiva) 77[a]. *debthach* (schismaticus, dissidens; subst. *debuid*) Wb. 11[d]. *ipthach* (gl. maledicus) Wb. 9[c]. *pecthach* (peccans, peccator) Wb. fq. *carthaig* (gl. amantes) Ml. 52r. *carthacha* (gl. affecta) 66r. Interposito *t* (= *tt*): *ainmnetach* (patiens; *ainmne*) Wb. 26[b]. *dunmarbtach* (homicida), *atharmarbtach* (parricida), *matharm.* (matricida), *bratharm.* (fratricida), *siurmarbtach* (sororicida) St. gl. 316—320.

Non infrequens eadem formula in nominibus, tam gentilibus: *atir romanach* (gl. romanus ager) Sg. 33[a]. *eirindach* (Hibernigena), *albanach* (Scotigena), *galldach* (Angligena), *normanach* (Normanigena), *frangcach* (Francigena), *romanach* (Romanigena) St. gl. 305—310; quam propriis vel cognominibus virorum: *Conru Cathbhudhach; Cathbhudach* autem dicebatur eo quod in bellis erat triumphator (rectius *cathbhuadhach*, vid. supra) Vita S. Declani, Boll. Iul. 5, 594. *Bronach* est nomen meum, quod latine dicitur tristis (*brón*, maeror, Wb. fq.) Vita S. Mochoemoci, Boll. Mart. 2, 283. E chronicis hibernicis ap. O'Con.: *Congalach* Ann. Ult. 4, 232. *Dungalach* Tigern. 2, 258. *Baethgalach* IV magistr. 3, 252. *Berach* Tigern. 2, 205. *Cuanach* Tigern. 195. 240. *Dluthach* Tigern. 226. *Calgach* IV mag. 628. *Maolcalggach* IV mag. 198. *Maoldomhnach* (adi. *maol*, nudus, calvus, cambr. *moel*; cf. *máil* in n. pr. *Maildún* p. 24, not.) ibid. 419. *Eachmarcach* Tigern. 286. 293. *Airectach*, *Airechtach* 256. *Indrechtach* 223. *Robartach*, *Flaithbertach* Tigern. 235. 256. *Cumascach*, *Ceallach* Tigern. 192. 195. *Cathusach* Ann. Ult. 4, 273. *Gebennach* Ann. Inisf. 2, 35.

Eiusdem terminationis substantiva plerumque adiectiva principio videntur, ut adiectivum *coibdelach* supra allatum substantivi partes suscipit in hoc exemplo: *isacus acoibdelag* (gl. esca ventri et venter escae, convenit; i. e. est propinqua eorum cognatio) Wb. 9[c]. Item *erthuaiscertach* (gl. euroaquilo) L. Ardm. 188 b.2. *iarthuaiscerddach* (gl. etesiarum, flatu; cf. p. 612 not.) Cr. 37[b]. *fiadach* (venatio) Ml. 37 r. *ilach* (gl. paean) Pr. Cr. 43[a]. *étach*, *éitach*, *æitach* (vestitus; cf. *étiud*, id.) Wb. fq. *dristen ach* (gl. dumetum) Sg. 53[a]. *caullach* (gl. porcus) 66[b]. *lemnach* (gl. mulsum) 73[a]. *tudrach* (gl. irritamen) 54[a]. *bandachlach* (gl. leno) 52[a]. *étradach* (gl. prostibulum) 53[a]. *gésachtach* (gl. pavo) 8[b]. Differunt tamen genere et flexione: masc. *fochrach* (mercennarius: *atrebat ní triatimdirecht am. atreba infochrach afochraicc*, gl. marg. ab officiis -arius; i. e. habent aliquid per officium suum, ut habet mercennarius mercedem suam) Sg. 35[a]; neutr. *tosach* (initium) Tr. 29. 39, dat. *tossuch*, *tossug* Wb. fq.; feminina *dabach* (amphora) Corm., gen. *daibche* SM. 166. *sámthach* (manubrium securis): gen. *samthige*, acc. *samthig* Tr. 131. *telach* (excelsum, collis): acc. *telaig*, dat. pl. *telchaib*, *tilchaib* Ml. 117. 14[a]. Ac cavendum utique, ne radix habeatur derivatio: *cumtach* (aedificatio, structura, gl. fabrateria; *cum-ud-tag*) Wb. 8[c]. 13[a]. 21[c]. 28[b]. Sg. 38[a]. 209[b]. *tórmach* (auctio; rad. *mag*) Sg. *ellach* (coniunctio) Wb. fq. De *-lach* finali substantivorum infra dicetur in capite de compositione.

ICA: *-ech* item plurima adiectiva format e substantivis: *suilech* (gl. oculeus i. oculos habens; *súil*, oculus, Wb.) Sg. 94[a]. *cuimnech* (memor; *cuman*) Wb. 33[d]. *fuarrech* (gl. clemens) Ml. 20[c]. *buidech* (gl. contentus) 2[d]. *innanguidech* (gl.

supplicum) 35 r. *faitech* (gl. cautus) Sg. 51ᵃ. *cluichech* (gl. ludibundus) 59ᵃ. *daintech* (gl. dentatus) 159ᵇ. *ėithchechaib* (gl. periuris) Wb. 28ᵃ.

Cumulatae derivationis cum liquidis vel cum *s*, vel *t*, *th* (e substantivis vel participiis) exempla: *cretmech* (fidelis; *cretem*), *tairismech* (constans; *tairissem*) Wb. fq. *indidmech* (gl. intentivum) Sg. 214ᵇ. *torismich* (gl. fidentes) Wb. 14ᵇ. *nemnech* (virulentus) 7ᶜ. *bémnech* (vulnifer) Br. h. 6. *uilnech* (angularis) Wb. 21ᶜ. *comroircnech* (mendosus) Sg. 6ᵃ. 26ᵇ. *tursitnech* (gl. irriguus; de quo p. 800) 24ᵃ. *aithaisndisnecha* (gl. relativa), *do imchomairsnechaib* (interrogativis) 30ᵃ. *loingsech* (gl. extorris; *longas*) Ml. 55 r. *miscsech* (gl. exosus; *miscuis*) 28ᵃ. *tóisech* (praestans; *tuus*, initium) Wb. Sg. *cuibsech* (gl. conscientia eius cum sit infirma; *cúbus*) Wb. 10ᶜ. *toirthech* (frugifer; *torad*) 5ᵇ. *dlichtech* (gl. rationabilis; = *dligthech*, comp. *dligthigiu* Sg. 22ᵃ, e subst. *dliged*) Wb. 5ᶜ. *traigthech* (gl. pedester, gl. pedes) Sg. 38ᵇ. 50ᵇ. *teichthech* (gl. vitabundus) 50ᵇ. *loingtech* (acceptus, gratus) Wb. 6ᶜ. *tonnatech* (supra scriptum supra vocem *natrix*, i. e. aquatica, e *tonn*, unda; an: virulenta? cf. *tonnadh*, aqua venenata, letum veneno effectum, O'R.) Sg. 69ᵃ. *intecmaingthech* (gl. fortuito) 29ᵃ. *tuasailcdecha* (resolutiva) 30ᵃ. *cosmailainmnechthecha* (gl. homonyma), *comainmnichdecha* (gl. synonyma) 29ᵃ. *andéainmneichthech* (denominativum) 29ᵇ.

Huius quoque formulae sunt substantiva: *cuilech* (gl. prostibulum) Sg. 53ᵃ. *caillech* (anus) Wb. 31ᶜ. *cáithech* (gl. acus, aceris; eodem loco *cáith*) Sg. 68ᵃ. *cuithech* (gl. laquear) 54ᵃ.* Peregrina: *mertrech*, *meirddrech* (meretrix) Wb. Sg. *oirclech* (gl. flamen; i. e. oracularius?) Sg. 96ᵇ. *bethech braisech* (gl. betaceus, e beta, inter deminutiva, Pr. 3, 8, 44; addit glossa: genus oleris) 49ᵇ.

De verbis denominativis terminatis *-igim*, *-igur*, *-ugur*, quae ex his derivationibus progressa videntur, supra disputatum est (p. 795); cf. *rodchúrsach* (obiurgavit eum) Wb. 14ᵈ, subst. *cúrsagad*, gen. *cúrsagtha* ibid.

Substantiva feminina in *-iche* oriuntur ex adiectivis formularum *-ech* et *-ach*. Servantia vocalem secundum regulam: *tairismiche* (instantia; *-issem*, *-ismech*) Wb. 22ᵈ. *sóinmiche* (prosperitas, felicitas) 27ᵇ, cui opponitur *dóinmiche* (infelicitas, adi. *sóinmech*, *dóinmech*: *huandascnom sóinmech*, gl. adsis pede diva secundo, Verg. ap. Pr. 5, 7, 40, Sg. 69ᵃ, et in Ml. 19ᵈ: *etir na doinmecha*, gl. inter adversa). Item: *móidmiche* (gloriatio) Wb. 17ᶜ. *suacaltmiche* (gl. suavitas) 15ᵈ. *menmnihe* (gl. dissensio) 18ᵃ. *ó eritnichi* (gl. acceptabilitate) Ml. 57 r. *indfechtnige* (prosperitas) 45 r. *huandfairsingmenmnaigi* (gl. magnanimitate) 43 r. Subst. *trichtige*, *trichtaige* (spatium triginta dierum), saepius adhibitum in Cr., pro *trichtiche* ex adi. *trichtech* (cf. p. 306). Elidentia vocalem: *hiresche* (fidelitas), *ingresche* (gl. instantia), alia supra memorata.

Eiusdem formae substantivum masculinum: *cennige* (gl. lixa) Pr. Cr. 25ᵃ, plur. gen. *inna cennaige* (gl. negotiatorum) Ml. 27 r., dat. *cennaigib* Corm. *epscop fina*. Cf. hod. *ceannach* (mercatus).

CI: *-ich* derivans videtur inesse in voce *mithich*, *mithig*: *intain ropo mi-*

---

* Quaeritur, an sint composita *sotech* (gl. lupanar; cf. *soith* f., canis, O'R. et *teg*, *tech*, p. 63?) Sg. 64ᵃ, et *cuindrech*, castigatio. = *con-direg?*): *scosc* [leg. *is cosc?*] *et cuindrech forcechtarde*, gl. quanto tempore heres parvulus est, nihil differt a servo, Gal. 4, 1; i. e. correptio et castigatio est super utrumque horum) Wb. 19ᶜ. *diarcuindriuch* (gl. a domino corripimur; i. e. ad castigationem nostram) 11ᵈ; cf. apud O'Don. (suppl. O'R.): *cuindrech* .i. *caendirgud* et *cuindrigter* .i. *caindirgither* vel .i. *coiscither* e vet. gloss.

thich, intain rombo mithig less (cum fuit tempestivum, commodum ei; contra comp. *ammithiu*, tempus incommodum, Wb. 14ª) Wb. 19ᵈ. 31ᶜ. *corrup mithich* (ut sit tempestivum) 19ᵈ. *intain be mithich* 20ᶜ. De *-uch*: *daurauch* (gl. quercetum) Sg. 53ª supra disputatum est (p. 8).

c) Duplicata C (si tamen est derivans) in adi. *menic, menicc* (frequens): *ismenic anirnichthe airiubsi* (gl. ipsorum obsecratio pro vobis; i. e. est frequens eorum precatio pro vobis) Wb. 17ª. *inmenicc* (frequenter) Sg. 21ᵇ, respondens cambr. *mynych* (= *-icc*, p. 151). Eadem alternans cum brit. *-c* (hod. *-y*) in vocibus *sebocc, cnocc, combrec* (cf. p. 172), *carric* (saxum; acc. *forsincarraic* Corm. *prúll*, dat. pl. *caircib* Tr. 115) L. Ardm. 10b. 1, nisi forte haec ad NC referenda sunt. Similis dubitatio oritur de terminatione hodierna substantivorum femininorum hib. *-og, -eog, -óg, -eóg*, quae dicuntur deminutiva (O'Donov. p. 333), sed frequentissime ulla deminutionis significatione carent, ut *crupog* (ruga), *duilleog* (frons, a *duille*, folium), *saileog* (salix), *maideog* (concha Veneris), *meilleog* (cortex), *meilleóg* (lupatum), *crumóg* (sium sisarium, herba), *maltóg* (modesta femina), *cruiteóg* (femina crottizans, citharizans); gael. *-ag, -eag*: *crupag* (ruga), *duilleag* (frons), *saileag* (salix), *maideag, maighdeag* (concha Veneris), *méilleag* (cortex), *meilleag* (lupatum, item mulior labiosa), *crumag* (sium), *cruiteag* (femina citharizans). Apud O'R. legitur fem. *scalóg, scológ* (servus, item colonus; cf. vet. *ferscala*, carm. Ml. et *banscala*, Wb. 10ᶜ), quae vox omisso signo productionis inesse videtur in notatione scriptoris codicis Mariani Scoti inclusi in plur. *scoloca* (cf. praef. XXI, not.*). Separandum est ab his *fuindeog* (fenestra) St. gl. 134. *fuinneog, uinneog* O'R., idem cum signo productionis in *Deirdri* ed. O'Flan. pp. 80. 84: *dóirsi acas fuinneóga* (portas et fenestras, claudere) p. 86: *trés an ffuinneóig, trés an ffuineóig* (per fenestram), indubie peregrinum; cf. scand. *vindauga*, angl. *window*.

d) Conexa derivatio NC (hib. *cc, c* pp. 68. 69).

NCA (*-ac*): *óac* (iuvenis, cambr. *iouenc*, p. 48) Sg. 38ª, plerumque contractum *óc* ut in composito *ócmil* (tiro) Sg. 77ᵇ. et derivato *óclachde* (iuvenilis) Wb. 30ᵇ. Similis contractio statuenda est in *derucc* (gl. glans) Sg. 113ᵇ.

NCI (*-ic, -icc*) haud dubie derivans in substantivis femininis: *fochricc* (merces) Wb. 1ᵇ. 2ᵇ. 10ᵈ. 20ᶜ, cum articulo: *indfochricc* 16ª, *ind fochraicc* (gl. meritum) Ml. 45r. *terfochraic* (munus) 14ª. 36ᵇ (et Goid. 20). *taidchric, taidchricc, taithchricc* (redemptio) Wb. 2ᵇ. 4ᵇ. 21ª. 28ᵇ, comprobatur non solum vocibus hibernicis: *fochrach* (mercennarius) Sg. 35ª, *taidchur* (redemptio) Wb. 3ª, *doradchiúir* (redemit, praet.; = *do-ro-ath-ch.*) 2ᵇ, sed etiam cambr. arem. *gobr*, corn. *gober* (merces, praemium).

Conexae derivationis RC exemplum nescio, nisi forte pertinet huc *adarc*, gen. *-arcae* (cornu), unde adi. *adarcdae* (gl. corneta, tuba) Ml. 2ᵇ. Conexae LC derivantis ne unius quidem exempli memini.

Conexa SC derivans non est infitianda in cognomine *Muirsce* (maritimus) in chronicis hibernicis: *Dunchad Muirsce* Ann. Tigern. ap. O'Con. 2, 212. *Dunchadh Muirissce, Muirsce* Ann. IV mag. 3, 230. 256. *Fiachrach Muirsce* Ann Ult. ap. O'Con. 4, 35. Minus certa eadem in his: *Cudhinasc* (n. pr. viri) Ann.

* Vox *braflacc* ibidem sequens, aliunde incognita, colaphum significare videtur, composita e *bra* (supercilium) et *flacc*, hod. *flag* (ictus).

Tigern. ap. O'Con. 2, 225. *infualascach bec* (parvus ramus; ap. O'R. *fualscaidhe*, rami) Sg. 65^{a}, cf. *dotholuascad* 127^{b}. *mimasclach* (gl. cardo; comp. *mimasc-l.*) 62^{b}. *arobróinasc* (gl. despondi enim, vos uni viro virginem castam exhibere Christo, 2. Cor. 11, 2; num leg. *ar robróinasse?*) Wb. 17^{b}.

C. Derivatio consonarum multiplex.

Derivatio in linguis celticis accumulata invenitur non minus quam in ceteris. Derivationis tam simplicis quam duplicis formulae praecipuae enumeratae sunt hactenus atque addita saepius exempla multiplicis derivationis, huius tamen conspectus in hunc locum reservandus erat.

Sive ante derivationem duplicem praecedit sive sequitur post eam derivatio simplex, vel ipsa quoque duplex, fit derivatio triplex vel quadruplex. Derivationis triplicis exemplum vetustum gallicum est nomen Bel-s-on-ancum (p. 807); quadruplicis exempla, si numerantur vocales derivantes immixtae, sunt nomina Gob-ann-it-i-o(n) Caes., Div-ic-i-ant-illus Inscr.

Hibernicae triplicis derivationis exempla quaedam. 1. Si praecedit simplex ante duplicem: *foil / s / ig-ud* (manifestatio) Wb. Sg. *foirb / th / ig-ud* (confirmatio) Wb. 22^{a}. *im / d / ug-ud*, *imm / d / og-od* (auctio, multiplicatio) Wb. 25^{a}. Sg. 216^{a}. *fled / aich / th-ith* (gl. epulo) Sg. 52^{a}; ac, nisi separaveris derivationem conexam: *sáirdén / m / id-echt* (gl. artificium; cf. *sercaidecht*, ars armatoria, p. 805) Sg. 133^{b}. *mo forci / tl / aid-echtae* (gl. magisterii mei) Ml. 17^{a}.

2. Si sequitur duplicem simplex: *tal / m-an / de* (terrestris) Wb. *traig / th-ech / dae* (gl. pedester) Sg. 54^{b}. *tol / t-an / ach* (gl. bene placitus), *rotol / t-an / aigestar* (placitum est) Wb. 22^{b}. Sg. 7^{b}. *coimd / em-n / igedar* (imperat), *coimd / em-n / acht* (dominatio) Ml. 17^{b}. 35^{a}.

Quadruplex derivatio, si duae formulae duplicis derivationis iunguntur: *ó eri / t-n / ich-i* (gl. acceptabilitate) Ml. 57r. *aic / s-en / og-ud* (causatio) Sg. 209^{b}. *hi cét / n-id / et-id* (gl. partes primae in positione; i. e. in prioritate, priore loco, adi. *cétnide*) 188^{a}. *hi cumsc / aig-th / et-aid* (in commixtione) 158^{b}. Item si ab utroque latere duplicis derivationis accedit simplex, cuius sunt exempla: *flai / th / em-n / as*, *flai / th / em-n / acht* (gloria) Wb. Sg. *bri / th / em-n / acht* (iudicium) Wb.

Duabus derivationis duplicis formulis si accedat amplius simplex, fiat quintuplex derivatio. Immo sextuplicis exemplum est *dixnichthetad* (*: illaithiu dixnichthetad na deachte*, gl. ego hodie genui te, Hebr. 1, 5; i. e. die manifestationis, existentiae, deitatis) Wb. 32^{a}, i. e. *dix / t-n / ich-th / et-ad* ($s = st$), e nom. *dixnichthetu*, qui redit ad partic. *dixnichthe* progressum per verbum denominativum *dixnigur* e subst. *dicsiu*, gen. *dixsen.**

* Idem quod *déicsiu* (visio; cf. *remdeicsiu*, providentia, Ml. 20^{c}, e verbo *décu*, *deccu* p. 429) Wb. 25^{a}, cuius *e* producta ante *i* derivationis transiit in *i* productam. Verbi causativi *dixnigur* significatio primitiva, quae est *visionem facio*, i. e. me *spectandum praebeo*, *videor*, *appareo*, omnino fere transiit in significationem *sum*, *exto*. Quapropter hoc frequens invenitur: *cia tussu dixnigedar* (gl. o homo, tu quis es?) Wb. 4^{c}. *isnaud dixnigedar nach æcne* (gl. sic non est inter vos sapiens quisquam) 9^{c}. *indixnigedar* (gl. an sit, praepositio) Sg. 22^{a}. *fá innadixnigeder cechtarde* (an neutrum eorum sit) 37^{b}. *indixnigedar* (gl. inesse) Ml. 19^{b}. *ni dixnigedar* (gl. si est; addit glossator latine: *si pro non*) 20 . *nadndixnigedar neck* (gl. neminem esse, dei memorem) 23^{a}. *cid des dixnigedar* (gl. cognito quanta sit luna, Cr. 32^{c}. *aircioanmnid dixni.* (gl. nam ex quo sit

II. Derivatio britannica.

A. Derivatio vocalium.

Vocales tres terminales thematum atque intermedias in compositis gallicis vetustis *a* (*o*), *i*, *u* (p. 763) etiam maiorem quam in hibernica lingua vetusta destructionem subisse supra demonstratum est (pp. 174 sqq.) in dialectis britannicis. In quibus non solum *a* (*o*), *i*, *u* terminales vocabulorum, in quibus extant in vetustis nominibus, communiter desunt, nullo vestigio relicto, ut in *gur*, *gwr* (vir; = hib. vet. *fer*, e *vira-s*), *duiu*, *duw* (deus; = hib. *dia*, gall. *deivo-s*), *am* (circum; hib. vet. *imme*, gall. *ambi*), *mor* (mare; = hib. *muir*, e *mori*), *bud* (victoria; = hib. vet. *buáid*, e *bôdi*), *bit*, *byd* (mundus; hib. *bith*, e *bitu-s*, cf. Bituriges), *cat*, *cad* (pugna; hib. *cath*, e *catu-s*, cf. Caturiges, Catuslogi, Catuso etc.), *nant* (vallis; cf. Nantuates Caes.), sed etiam vocalis finalis vocum hibernicarum periit, interdum ne infectione quidem prodita, ut in *ol*, *oll* (omnis; hib. vet. *uile*), *arall* (alius; hib. vet. *araile*). In aliis tamen vocabulis aut evanescentis *i* (ex *ia*) vestigium relictum est in praecedente vocali infecta, ut in *breich* (= brachium), *Gereint* (= Gerentius, Gerontius, pp. 83. 90), vel (ex *î* = *û*) in *lleidr* (latro), *dreic* (draco, p. 175), aut accedente derivatione servatur utraque illa vocalis vetusta, ut in *diuudyawc* (inutilis, inefficax; e *bûd*, *bûdi*, *bôdi* modo memorato) Mab. 2, 226, *Morcanhuc* (Morcantia p. 162, e nomine viri *Morcant* L. Land. 137, *Morgan* Mab. 2, 25. 26; cf. Adcantuannus Caes.) L. Land. 113. 137, *Boduc* (n. v.; cf. Boduognatus Caes.) ibid. 229.

Quae cum ita sint, si quae permansisse videntur finales vocales, illas, sive productae sive correptae sunt, detrita demum terminali vocali ac fere consona hunc locum obtinuisse statuendum est, vel ex ipsis consonis prodisse, ut *i* et *u* in quibusdam diphthongis. Quarum omnium exempla, quia obscura saepius etsi varia haud dubie sunt origine, enumero hoc loco, praemittens *i* frequentiorem, subiungens *u*, *a*, *e*, *ê* productam.

I **cambrica** (hodie *i*, ergo producta) substantiva abstracta generis masculini (fortasse neutri principio, p. 379, an e feminino genere huc transgressa? cf. aremorica infra proferenda et romanicam derivationem *-ía*, *-íe*) formare solet ex adiectivis: *tlodi* (paupertas; adi. *tlawt*) Mab. 2, 21. *caledi* (durities, difficultas; adi. *calet*) 2, 61. *beichogi* (graviditas, fetus, plur. *beichogyeu* 3, 299; ibidem legitur adi. *beichawc*, *beichiawc*, gravida, mulier) 2, 202. *oth direidi di* (e tua malitia; adi. *direit*, hod. *diriaid*) 3, 204. *mabinogi* (plur. *mabynogyon* 3, 36; ex adi. *mabinawc*, iuvenilis, puerilis, ergo iuventus, puerilitas, narratio puerilis) 3, 7. 81. 143. 161. 189. 216.

---

nominativo, particula o? Pr. 13, 4, 17; i. e. nam ex quo nominativo est? si pronomen est o, cf. p. 357) Sg. 207ᵇ. *am. dixnigetar* (gl. ut pro invicem sollicita sunt membra) Wb. 12ᵇ. Substantivum verbale et participium composita cum voce *bid* intensiva in Wb.: *nirrobe in ihu. xpo. est et n. .i. fir et gáu acht isest nammá robói and .i. fir .i. biddixnugud firinne* (gl. non fuit est et non, sed est in illo fuit, 2. Cor. 1, 19; ad verbum: non fuit in Iesu Christo *est* et *non*, i. e. verum et falsum, sed *est* solum fuit in eo, i. e. verum, i. e. perpetua manifestatio, perpetua existentia veritatis) 14ᶜ. *ararisbidixnichthe som* (gl. ipse est ante omnes, Col. 1, 17; leg. *biddixnichthe*, i. e. nam ipse est perpetuo extans) 26ᵃ.

Inprimis memoranda sunt cambrica masculina cumulatae derivationis NI, ONI, IONI ex adiectivis et substantivis: *mechny* (securitas, vadimonium, e subst. *mach*, vas, securitas, e quo conici poterat adi. *mechin*; sunt tamen hodie quoque *crychni*, *syrthni*, *crygni*, *glesni* ex adi. *crych*, crispus, *swrth*, piger, *cryg*, raucus, *glas*, caeruleus, viridis) Leg. 2, 6, 20. *maerony* (officium praepositi; *maer*, p. 100) 2, 11, 29. *bardhony* (bardismus) 1, 43, 11. *dayoni* (bonitas, humanitas; adi. *da*, e quo derivatur *daiawn*, bonus) Mab. 1, 238.

Masculina sunt etiam alia e substantivis orta: *gweidi* (clamor, vociferatio: *yr gweidi hwnn*; hod. *gwaeddi* inf., e fem. *gwaedd*, id.) Mab. 1, 16: *gweli* (vulnus; plur. *gwelioed* Mab 2, 25); item transumptum *pali* (sericum) Mab. fq. Contra femininum (ut hod.) *kennadwri* (legatio: *ar gennadrwi honno*) Mab. 2, 29. 3, 95, e subst. *kennad*, *kennadwr*, legatus; item hod. *celli* (nemus; cf. hib. vet. *caill*, silva). Differt formatione *gueli* (cubile, lectus) Ox. B. 44[a]. Leg. 2, 1, 18. *gwely* (lectus) Mab. 1, 16. 2, 8, hod. *gwely*, *gwelyf* masc. (e *gwal*, cubile, Mab. 2, 239).

Cornica substantiva huius derivationis: *berri* (pinguedo; adi. *bor*, pinguis) Voc. 10[a]. *gloteny* (gula) P. 13, 1. *kelli* (nemus) Voc. 9[b]. *selli* (anguilla) 8[b], plur. *syllyes*, *selyas* O. 136. Cr. 410. *goly* (vulnus) P. 227, 2. Non differt *gueli* (lectus) Voc. 9[b], *guely*, *guyly*, *gwyly* O. 2127. D. 2203. O. 653.

Aremorica: *glisi* (livor, aegritudo; adi. *glas*, lividus) Buh. 204, 9. *dieuguy*, *dieguy* (pigritia) MJ. 11 b. Buh. 72, 1. Cath. *mezuinti*, *mezuynti* (ebrietas) Buh. 70, 12. Cath. *crezni* (avaritia) Cath. *cozni* (senectus; adi. *coz*, senex) Buh. 136, 11. *gloutoni* (gula) Cath. Buh. 70, 7, *gloutony* MJ. 13 a. *sotony* (falsum) Buh. 70, 11. 166, 20. *cas pe cassoni* (odium) Cath. Feminini generis sunt hodierna: *gwarizi*, *gwarisi* (invidia, aemulatio), *mezveñti*, rec. *meoueñti* (ebrietas). *kozni*, ven. *kohni*, *kouhoni* (senectus), *kasoni* (odium), *pizoni* (avaritia), *rogoni*, *brazoni* (arrogantia), *druzoni* (pinguitas; adi. *piz*, *rok*, *bras*, *drus*); masculino tamen tribuuntur *diegi* (pigritia), *loustoni*, *lousdoni*, ven. *lousteri* (immunditia), *kreni* (avaritia). Alia exempla huius derivationis: *aly* (consilium; hod. *ali* m.) MJ. 16 a. *gouly* (plaga; hod. *gouli* m.), *benny* ('musa, cornemus'; hod. *biniou*, ven. *benieu*), *bali* ('procastrium') Cath.; peregrina plurima, ut *prelacy* (praelatia) Buh. 186, 1. *abaty* (abbatia) 184, 4. 8. 14. Cath. *barbari* (barbaria), *geometri* (geometria), *gerarchi* (hierarchia) Cath. At cambr. corn. *gwely* respondet *guele* (lectus) Cath., hod. *gwele*, ven. *gule* masc.

Eadem vocalis invenitur terminans nomina virorum vetusta in chartulariis. Cambrica in libro Land.: *Eli*, *Ili* 176. 177. *Lauri* 153, quibus addo e Mab.: *Gluueri*, *Pryderi* 3, 98. *oed escor vympryder ymi pei gwir hynny . . . da yd ennweist dy uab pryderi* (erat finis mihi sollicitudinis meae, si verum istud. Bene nominasti filium tuum Pr.) 3, 34. *Gwri wallt euryn* (G. auricomus) 3, 31. 35, et nomen montis cambrici altissimi *Eryri* (ab *eryr*, aquila; qui mons Anglis dicitur *Snowdon*) 3, 269. 303; exemplum feminini generis: *a honno oed dryded prifrieni yn yr ynys hoñ* (et illa erat tertia mulier princeps in hac insula) 3, 83. Aremorica e chartulario Rhedonensi: *Eli*, *Ili* 1, 20. 2, 20. *Lowi* 2, 15. *Rami* 2, 25. *Moeni* 2, 30. *Haelmoini* 1, 29. *Bili*, *Ratuili* fq. *Omni*, *Omnis* (ex *omun*, *ofyn*, timor?) 1, 35. Mor. 275. *Plinis* (cf. Plinius) Mor. 275. Nomen cambr. *Deui*, *Deuui* L. Land. 153. 193, arem. *Davi* Chart. Rhed. 2, 28, *Devy*

(= David) Buh. fq. amisit *d* finalem; in aliis videtur *n* supponenda, si confertur nomen vetustum Cunobilinus (p. 85).

U finalis nescio quo pacto extat in corn. *medu* (supra scrib. *meddou*, medum; gr. *μεθύ*) Voc. 10ᵃ, quod non solum cambrice est *med* gl. Ox. B. 44ᵃ. Mab. 1, 2 (*met* Leg. 1, 17, 5), hodie *medd*, arem. *mez* Cath., sed etiam corn. *meth* O. 2435; in quo exemplo haud scio an commixtio facta sit cum adi. *medw*, *meddw* (ebrius). Eadem in voce *bodu* frequenti in nominibus compositis tam cambricis quam aremoricis, perinde atque in gallicis vetustis *-boduus* (p. 22, not.), quae forsitan idem significet quod *-gern* in nominibus vetustis germanicis, ut Fridigern, ad semivocalem *v* referenda videtur, sicut in plerisque exemplis *u*, *w* terminalis (p. 129 sq.), exceptis paucis, in quibus *w* finalis orta est infectione, ut in *enw* (nomen; hib. *ainm*).

A terminalis rarior: cambr. corn. arem. *bara* (panis; e *barag*? cf. hib. vet. *bairgen*); cf. cambr. *eira* (nix) Mab. 1, 260 et hodie; sed etiam *eiry* (rariore forma) 1, 257, cui respondet corn. *irch* Voc. 8ᵇ, arem. hod. *erc'h* (p. 140). cambr. *clwppa* (clava) Mab. 2, 57. corn. *capa* (cappa) Voc. 9ᵇ. *bruha* (victus) 10ᵃ. *conna* (collum) 7ᵃ. O. 2813. D. 2762 = *connc* O. 2184; transumpta *scala* (patera), *kanna* (lagoena) Voc. 10ᵃ. In adi. cambr. *traha* (fortis, audax; gr. *θρασύς*? p. 37), *didraha* (animo carens) Mab.

Nec frequentior E correpta finalis, alternans interdum non solum cum aliis vocalibus sed etiam abiecta ipsa aut servata consona terminali varians per dialectos: cambr. *cale*, *cala*, *caly* (penis) Leg. 2, 1. 27. 36. 67, sed arem. *calch* (veretrum) Cath. cambr. *camse* (tunica) Mab. 2, 218, sed corn. *cams* (alba) Voc. 9ᵇ, arem. *camps* Cath. corn. *banne* (gutta) Voc. 9ᵇ, *banna* P. (cf. p. 754), arem. *bannech* Cath. Buh. 100, 12. MJ. 144 b. (*banhech* restituendum MJ. 201 a), *banne*, *bannec'h* Man., hod. *banne*, sed trec. *bannec'h*, ven. *bannah* masc. Cf. cambr. *doe* (heri) Mab. 1, 17. 23. 33 et hodie, corn. *doy* Voc. 8ᵇ, sed arem. *dech* Cath., hod. *dec'h*, *deac'h*. In aliis aut *j* abiecta videtur, ut in cambr. *gware* (ludus: *ar gware hwnnw* masc.) Mab. 2, 63, corn. *eure* (aurifex), *idne* (auceps) Voc. 7ᵇ, aut *v*: cambr. *bore* (mane) Mab. 1, 6. *boreu* 2, 242; hodie usitatius *boreu*, *goleu* (lumen) quam *bore*, *gole*.

E productae finalis cambrica exempla alternantis cum *ui* in nominibus vetustis iam sub Ê cambrica enumerata sunt (p. 96). Alia nomina desinentia in *oi*, *oe*, *ui*, *wy* (= *ê*): *(Lann)timoi*, *(Lann)bedui* (nomina locorum, quorum pars posterior est nomen viri) L. Land. 209. 221. *Tissoi* (alumnus S. Dubricii) 178. *Elinui* 262. *Guennonoe*, *Guinnonui* 170. 182. *Guernonoe* 205. *Guoronui*, *Guronui* 260. 261. *(Lann)guoronoi*, *(Lann)guronoi* 230. 236. *Iunabui* 70. *Guinabui* 115. *Guernabui* 72. 74. Quibus addenda nomina propria e Mab.: *Giluaethwy* 3, 190. *Math uab Mathonwy* 3, 189 sq. *Eryr gwern abwy* 2, 333. *Hunabwy* 2, 209. *Ronabwy* 2, 372 sq.

Concordant aremorica vetusta desinentia in *oe*, *oi* e chartulario Rhed.: *Suloe* 2, 31. *(Treb)hinoi* 1, 45. *Keboi* 1, 54. *Haeswalloe* (cf. nomen *S. Winwaloei*, abbatis Landevenecensis, Boll. Mart. 1, 250) 1, 3. *Grenbidoe* 1, 54. *Wasbidoe* Mor. 304. *Matwidoe* Mor. 305. *Riskipoe* 1, 2. *Nominoe* fq. *Benitoe*, *Venitoe* 1, 8. 2, 16. *Portitoe* 1, 9. 2, 14. 16.

Appellativa cambrica eiusdem terminationis: *mackwy* (puer; *magu*, nutrire)

Mab. fq. *mympwy*: *gwna dy vympwy* (fac voluntatem tuam; e *mynnu*) Mab. 3, 158. *meudwy*, *meidwy* (eremita) 1, 257 masculini generis; feminini *motrwy* (annulus: *y votrwy honn*) 1, 14, nisi composita sunt haec omnia. Conferenda tamen est terminatio participii *-dwy* (p. 532).

B. Derivatio consonarum simplex et duplex.

1. Derivatio liquidarum.

L subiuncta radici vel antecedenti derivationi in vocibus britannicis *a*) nuda invenitur post vocalem: *hail* (largus) Voc. 8ª. L. Land. *hael*, *hel* Mab. Buh. *moel* (calvus) Mab. 2, 208. *cul* (macer) Voc. 10ª. cambr. hod. *hil* (semen); vel emollita consona radicali: *mail*, *mael* (p. 101 sq.). corn. *strail* (tapeta) Voc. 10ª. Eadem sicut ceterae liquidae haud infrequens est post consonas, quamquam haec vocabula secundum ea, quae supra (pp. 166 sqq.) exposuimus, aremorice tantum respuunt vocalem, cambrice alternant cum formis, in cornica dialecto solis fere usitatis, quae vocales praesertim *y* vel *e* intercedentes habent. Ut iam in gl. Ox.: *sumpl* (gl. stimulus; hod. *swml* m., pl. *-au*, sed etiam *swmwl*, *swmbwl*, pl. *symbylau*), *rascl* (gl. sartum; *raskyl*, radula, e cod. Demetico, Leg. Wall. II. 865; hod. *rhasgl* f., pl. *-au*) B. 42ᵇ; recent. *cwbl* (totum, summa) Mab. 2, 25, sed *cwbwl* 2, 21, *cwbyl* 1, 12 etc. *mevyl*, *mefyl* (dedecus; hod. *mefl*, pl. *-au* masc.; hib. vet. *mebol*, *mebul*) 1, 19. 26. 263, *mevel* Leg. 2. 1, 36. arem. *guefl* (gula) Cath., sed cambr. *gweuyl* (labium; hod. *gwefl* fem., pl. *-au*) Mab. 2, 210. *dyscyl*, *dysgyl* (lanx; hod. *dysgl* f., pl. *-au*) 1, 248. 295; in adi. *amyl* (numerosus, frequens; hod *aml*; cf. hib. *imbde*) 1, 250. 2, 64. Item in transumptis cambr. hod. *dysgybl*, pl. *-ion* (discipulus), *teml* (templum) f., pl *-au*, *cengl* (cingulum) f. arem. *disquibl*, *desquebl* (discipulus) Cath. Buh. 118, 6. *articl* (articulus), *fabl* (fabula), *popl* (populus), *templ* (templum) Cath. Contra cambr *torcigel* (gl. ventris lora) Ox. B. 43ª. *perykyl*, *perigyl* (periculum) Leg. 1, 7, 21. Mab. 2, 49; corn. *discebel* (discipulus) Voc. 8. *tempil*, *tempel* (templum) D. 314. 355, ac geminata liquida *tempyll* P. 91, 2. 209, 3. Plura exempla praebent derivationis conexae formulae TL, CL, de quibus infra agetur. Ab omnibus his abesse solet vocalis accedente flexione: arem. *dazlou* (lacrimae) MJ. 4b. 190a. 204a. *disquiblion* (discipuli) Buh. 118, 22, *disquiblyen* MJ. 19b. 47b. 76b; cambr. *disgyblon* Mab. 2, 25. 56. *cegleu* (lora) 2, 18. 65. *gwarthafleu* (stapiae; hod. *gwarthafl* f.) 2, 200 sq.: corn. *dyskyblon*, *dyscyblyon* D. 457. 462, *dyscyplys* P. 52, 2. *templys* (templa) 30, 3. Quamquam contraria his inveniuntur cambrica derivata, non solum in Leg.: *dadaleu*, *dadeleu* (v. infra), sed etiam vetustissima: *datolaham* (gl. lego) Ox. 5ᵇ. *cenitolaidou* (gl. natales) 39ᵇ. *ircenthiliat* iuxta *centhliat* (gl. Dauida, canorum) Cb. 7. 49.

b) Cum vocalibus correptis praeter interpositas, de quibus modo actum est.

EL (interdum *-ell* scripta, praesertim in P.) in substantivis: cambr. *awel* (aër, ventus; hod. fem., pl. *-on*) Mab. 2, 227, corn. *auhel* (aura) Voc. 8ᵇ. *awel* O. 1147. D. 1209, arem. *auel* (flatus, ventus; hod. *avel*, ven. *avel*, trec. *aouel* f.) Cath. Buh. 14, 9. 92, 21. cambr. *twel*, pl. *tyweleu* (gausapa; hod. *tywel* masc., pl. *tyweli*) Mab. 1, 17. 5, arem. derivatum *touaillon* (manutergium; hod. cornug.

toal, *toual*, ven. *tuell* f., pl. *tiou*, *-eu*) Cath. corn. *esel* (membrum, hib. vet. *usil*) Voc. 7ᵃ, pl. corn. *esely* etc., arem. *isily* p. 284. corn. *bresell*, *bresel* (altercatio, pugna) P. 160, 3. 238, 1, arem. *bresel* (guerra ; hod. *brerel* masc., pl. *-iou*) Cath. et in nominibus virorum vetustis *Breselwobri*, *Breselmarchoc*.; arem. *ahell* (axis) Cath.; aliis, quae per infectionem huc transierunt. In adiectivis: cambr. *taguel* (silens, in comp. *taguelguiliat*) gl. Ox. 5ᵃ, hod. *tawel*. corn. *tebell* (malus) P. fq., *tebel* 130,13. camor. corn. arem. *isel* (inferus, humilis); ac quibus hibernice convenit *a*: cambr. *uchel* (altus; hib. vet. *uasal*) Mab. fq., corn. *vghell* (altus) P. 162, 2, *vghel* 207, 4. 229, 2, arem. *vhel* Cath. Buh. 12, 10. 14, 9. 112, 18. arem. *auel*, *huel* (humilis; hib. vet. *umal*) Cath. Buh. 100, 6.

AL, OL, UL rariores sunt derivationes. In subst. masc. cambr. *aual* (mal (m. pl. *aualeu*) Mab. 2, 200. 1, 237, arem. *aual*, *aval* (pomum) Cath. MJ. 49, corn. (*aval* O) 823. 879, pl. *avalow* O. 176, sed *avel* O. 267. P. 6, 3, *avell* 152, 4. Cum infectione cambr. *gebel* (gl. dolabra) Ox. B. 42ᵇ = *geueyl* (forceps; hod. *gefail* f., pl. *gefeiliau*) Mab. 3,89, corn. *geuelhoern* (munctorium) Voc. 9ᵇ, arem. *gueiel* (forceps) Cath. corn. (8) *gofail* (officina; cambr. hod. *gofail* vel *gefail* f., pl. *-eiliau*; *gof*, faber) Voc. 7ᵇ, arem. *gouel* (fabrica; hod. *gofel*, *govel*, ven. trec. *gael* fem; pl. *-iou*, *-eu*, *-o*) Cath. corn. *kigel*, *kygel*, *kegel* (colus; cambr. *cogail* m., pl. *cogeiliau*) Voc. 9ᵇ. O. 367. 415, arem. *queiguel* (hod. *kegel*, *kegil*, trec. *keiel* f., pl. *-iou*) Cath. *beguel* (umbilicus; cambr. hod. *bogail* m., demetice fem., pl. *bogeiliau*) Cath. b) *medol*, *medwl* (meditatio; hod. *meddwl* masc., pl. *meddyliau*, unde verb. *medylyaw*) Mab. 1, 258. 2, 13. 211. cambr. *morthol* (gl. seta) Ox. B. 42ᵇ = *mynthwl* (malleus; hod. *myrthwl* masc., pl. *-ion*) Mab. 3, 89, arem. *merzol* (malleus) Cath. MJ. 135b. 157b, corn. pl. *morthelow* O. 1002. Pertinet huc discordans a cambrica forma *tywyll* (cf. infra) adi. arem. *teual* (obscurus; hod. *tewal*, *teval*, trec. *teoual*, ven. *tiouel*, *teoel*) MJ. 11b, *theffhal*, *teffoal* Cath. et subst. derivatum formae pluralis corn. *tiulgou* (tenebrae) Voc. 8ᵃ, *tewolgow* P. Dr., singulativum arem. *teffoulligen* (caligo, obscuritas; hod. *tevalijenn* fem.) Cath.

c) Cum vocalibus productis vel diphthongis. Formulae frequentiores sunt AL, IÂL, ICAL (cf. pp. 98 sqq.), derivantes adiectiva e substantivis, praesertim cambrica. *gurawl* (virilis) Mab. 2, 24. *duyuaul* (divinus) Leg. 1, 43, 20. *breinaul*, *breynyaul* (privilegio praeditus) 2, 1, 7. 11, 29. *kefreythyaul* (legalis) 1, 16, 10. *engiriawl*, *engiryawl* (fortis, immensus) Mab. 2, 41. 3, 301. *brawdoryawl* (fraternus) 3, 300. *anbithaul* (gl. fervida) Cb. 61. *budicaul* (victoriosus) gl. Ox. 39ᵇ. *cetaticaul* (genialis), *ringuedaulion* (gl. arcana) 38ᵃ. Plura vetustiore eiusmodi in *-ol*, *-iol*, plur. *-olion*, e glossis Lxb. supra enumerata sunt (pp. 94. 289).

Sunt substantiva et verba eiusdem derivationis, orta ex adiectivis; ut cambr. *ebaul* (pullus equinus, hod. *ebol*, pl. *-ion*), *ebawlvarch* (equus iuvencus) Mab. 3, 32. 2, 9, pl. *ebolyon* Leg. 1, 12, 7, corn. *ebol* (pullus) Voc. 8ᵃ *ebel* D. 177. 193. 201. 219. 321, arem. *ebeul* (hod. *ebeul*, *eubeul*, pl. *-ien*, ven. *ebel*, pl. *-ion*) Cath., e subst. *ep*, hib. *ech*. cambr. *gwennawl* (hirundo; f. ut hod. *gwennol*, pl. *-iaid*, hib. vet. *fannal*) Mab. 2, 200, corn. *guennol* Voc. 8ᵇ, arem. *guennel* (hod. *gwennel*, ven. *gwiguel* coll., sing. *gwennoli*, *gwennelik*, ven. *gwiguelenn* fem.) Cath. cambr. *meawl* (marc) Mab. 2, 211. *montol* (gl. ratina: hod. *mantol* fem., pl. *-ion*) Ox. 71. *mumtol*.. pl.) (gl. fornilium, i. e. ligna minuta) Ox. B. 44. Verba

e subst. cambr. *pedoli* (pedes equi soleis munire) Mab. 2. 12: ex adi. *meynnyholi*, *meynholy* (minuere; adi. *mein*) Leg. 2, 1, 26. 4, 7.

d) Duplicata liquida derivans frequentior est in formula ELL (interdum scripta *el*), alternante cum ALL (et ILL), in substantivis cambricis femininis (nonnunquam transumptis) significantibus instrumenta vel utensilia: *bwyall*, *bwyali* (securis) Leg. 1, 35, 9. 2, 1, 4. Mab. 1, 280, *bahell*, *bael* gl. Ox. B. 42ᵇ. (hod. *bwyell*, pl. *bwyeill*, internae flexionis, p. 282, ut sequentia; hib. vet. *biáil*, *biail* Sg. Tr. Corm.) *gwaell* (acus, fibula) Mab. 2, 384. *cawell* (corbis; hod. *gwaëll*, *cawell*, pl. *gweyll*, *cewyll*) 3, 304. *kyllell* (cultellus, sica, forceps; hod. *cyllell*, pl. *cyllyll*) 2, 226. 236, pl. *kylleill* 1, 3. 12. 263; cf. *cultel* (gl. artuum), *celecll* (gl. culter) Ox. B. 42ᵇ. *mantell* (pallium) Mab. 1, 3, pl. *mentyl* Leg. 2, 1, 6. *estavell*, *ystavell*, *ystafell*, plur. *ysteuyll* (cubiculum; hodie tamen pl. *ystafelloedd*) Leg. Mab. fq. *gratell* (gl. graticula; hod. *greidell*, pl. *-i*, demet. *gradell*, pl. *gredyll*) Ox. B. 42. Magis minusve discrepant flexione: *padell* (sartago, hod. pl. *pedyll*, *padelli*) *crauell* (pala fornacea; hod. *crafell*, pl. *-i*, *-au*) Leg. 1, 18, 13. 39, 4. *guopell*, *guapell* (gl. sudaris, gl. ultia, hod. *gobell*, ephippium, pl. *-au*) gl. Ox. B. 43ᵃ. *ffrowyll* (flagellum; hod. *ffrewyll*, pl. *-au*) Mab. 2, 11. Genere quoque discrepat *pebyll* masc., plur. *pebyllyeu*, *pebylleu* (tentorium, hib. vet. *pupall*, p. 161) Mab. 1, 25. 239. 253. 277. 278. 2, 382 sq., quamquam hodie tam *pabell* fem., pl *pebyll* extat, quam *pebyll* masc., pl. *-au*. Concordant cornica: *padel* (sartago), *steuell* (triclinium) Voc. 10ᵃ. *mantel* (mantellum) 9ᵇ. D. 1186. 2531. *logel*, *logell* (loculus, cambr. *llogell*) Voc. 9ᵇ. P. 233, 3, *logol* R. 2179. *kelegel* (calix) Voc. 9ᵇ. *kethel* (cultellum, cultellus) 9. 10ᵃ. *collel* (cultellus) 10ᵃ. *collell* *grauio* (scalprum, scabellum) 8ᵃ. *scudel* (discus; cambr. *ysgudell*, scutella, lanx) 10ᵃ. P. 43, 3. Differt *bool*, *boell* (securis) O. 1001. Cr. 2282; ac prorsus differt *towyll* (instrumentum; angl. *tool* transumptum) P. 156, 4, *toul* D. 2678. Aremorica: *mantell* (chlamys, mantellus; hod *mantell*, cornug. *mintell*, fem. sicut sequentia, pl. *-ou*), *contell* (cultellus, culter; hod. *kontell*, *kountell*, ven. *koutell*, pl. *kontilli*, *kontellou*), *scudell* (scutella, lanx; hod. pl. *skudilli*, *skudellou*), *pezel* (catinum), *fraiill* (verberaculum, flagellum; hod. *frel*, pl. *-ou*) Cath. plur. *bouzellou* (viscera; ven. *boelleu*) Cath. MJ. 98b. Contra hod. *bouc'hal*, *boc hal*, *boc'hel* (securis), pl. *bouc'hili*, redit ad *bouhazl*, vid. infra.

ALL, ILL (ELL) in aliis substantivis et in adiectivis. In subst.: cambr. *aballen*, *auallen* (malus), *Auallguid* (nomen viri) L. Land. 164. 197. 217, corn. *auallen* (malus) Voc. 9ᵃ arem. *auallenn* (pomus) Cath. iuxta *aual* significans fructum (p. 818). cambr. *Cuiall* (nomen canis Arthuri, *cabal* p. 136; = caballus) Mab 2, 22. 239. 242; cui propter scriptionem *-al* pro *-all* addo *keffyl* (equus vilis; cf. Cabillonum Caes.) 1, 238. In infinitivo cambr. *seuyll*, *sefyll* (stare) 1, 7. 2, 209. In abstractis et adi.: *tywyll* (obscuritas; item adi.) Mab. 1. 24. *guedhyll* (quod residuum est, cf. *guedy*, post) Leg. 1, 30, 6. *adrythyll* (admodum vividus, hilaris) Mab. 1, 2. *tritheryll* (admodum acer) 1, 283. *musgrell* (iners) 1, 240. Corn. *skentyll*, *scyntyll*, *skyntyll* (sapiens) P. 8, 1. 134, 1. 216, 1. Arem. *contrell*, *contrel* (contrarius) Cath. MJ. 197a. (daemon) 84b; cf. tamen cambr. *kythreul* (hod. *cythraul*) Mab. 1, 36.

Derivationi infinitivi cambr. *-yll* respondet corn. arem. *-ell*, cuius exempla supra enumerata sunt (p. 535 sq.)

Exempla, in quibus *-ell* videtur terminatio deminutiva, supra (p. 297 sq.) proposita sunt. In hodierna lingua cambrica eadem in alia quaedam invenitur transgressa: *ffynnonell* (fontanella, fonticulus), *iyrchell* (hinnuleus).

Rariores sunt formulae OLL, ULL: corn. *cugol* (gl. cuculla, cambr *cucwll* m.), *ofergugol* (gl. casula) Voc. 9ᵇ, arem. *cougoull* (hod. masc.) Cath. arem. *coroll* (chorea) Cath.

e) Derivationis conexae exempla:

TL frequentissima in substantivis varii generis cambricis: *chwedl*, *chwedyl*, pl. *chwedleu* (sermo, narratio: *y chwedyl hwnn*, *hwn* masc.; at hod. *chwedl* fem.) Mab. 2, 19; 1, 10. 11. 38. 2, 26. 3, 305; 2, 6. 12. 202. *datl* (gl. forum), *datlocou* (gl. fora) Ox. 38ᵃ. *dadl* (gl. contio) 8ᵃ. (causa iudicialis; hod. *dadl* fem., pl. *dadlau*) L. Land. 113, pl. *dadleu* Leg. 2, 11, 50. *dadeleu* 1, 9, 11. 11, 12. 34, 8. *dadaleu*, *daetleu* 2, 11, 34. *sodleu* (calces; cambr. hod. *sawdl* f., pl. *sodlau*, calx, pars postica calcei) Mab. 1, 13. *banadil*. *banadyl* (genista; hod. *banadl*, *banal*, *banad*, coll.) L. Land. 204. Mab. 2, 218. *anadyl* (spiritus; hod. *anadl*, *anal* f., pl. *-au*) Tal. carm. 7. *cenetl* (genus) cod. Lichf. *kenedl* Mab. 3, 301. *kenedyl* (hod. *cenedl* fem., pl. *-oedd*) 1, 26 etc. *kenedel* Leg. 1, 18, 14. *hoedel*, *hoedyl* (vita; hod. *hoedl* fem., pl. *-au*) Mab. 2, 218. 3, 267. 268. *gwystyl* (obses, pignus; hod. *gwystl*, pl. *-on* masc.) 1, 284. Derivatum adiectivum: *seuydlawc* (stans; hod. *sefydlog* e rad. *saf*) Mab. 2, 211. Cornica: *kinethel* (generatio). *enchinethel* (gigas), *guistel* (obses), *dathelutr* (contionator) Voc. 7ᵇ. *banathel* (genista) 9ᵃ. *bistel*, *bystel*, *bystyl*, *bestyll* (fel; cambr. *bustl* masc., pl. *-au*) 7ᵃ. D. 2977. R. 2601. P. 202, 2. *whelth* (narratio, fabula) P. 109, 3, pl. *whethlow* D. 369. R. 608. 901. Derivatum verbum: *gustle* (spondere) P. 249, 4. Aremorica: *guentl* (dolor parturientis) Buh. 92, 15. 94, 22, plur. *guentlou* 90, 21. *quehezl* (nuntius) 30, 15, pl. *quehezlou* ('rumor, novum'; hod. *kelou*, trec. *keloio*, ven. *kevell* f., pl. *-eu*) Cath. *guiznesl*, *guinhezl* (venator) Buh. 30, 15. *bouhazl* (securis), *haezl* (stiva, hod. *heal*, *hell*), *seuzl* (talus; hod. *seul*, ven. *sell* masc.) Cath. *bestl* (fel; hod. fem.) MJ. 143a. *goestl* (vas, pignus, hod. *gwestl*, ven. *gloestr* m., pl *-ou*, *-eu*) Cath. Derivatum verbum: *goestlaff* (pignorare) Cath. *goestlas* (spopondit), *goestlo* (spondebit) Buh. 158, 14. 204, 11. Dissimulatur eadem terminatio transpositione: *alazn* ('anhelitus'; hod. *alan*, sed ven. *anal* fem.), *balaznenn* ('myrica'; coll. hod. *balan*, trec. *baelan*, ven. *belan* iuxta *banal* masc., genista) Cath.

CL rarior in subst. cambr. *mynwgl*, *mynwgyl*, pl. *mynyglev* (collum, cervix; hod. *mwnwgl* masc., pl. *mynygl*, *mynyglau*) Mab. 1, 17. 18. 3. *cudygyl* (receptaculum, cella; hod. *cuddigl* masc., pl. *-au*) 1, 257; arem. *mercl* (ferrugo) Cath.

Praeterea huc pertinet AEL rarissima derivatio, ut in cambrico subst. verbali frequenti *kafael*, *kaffael*, saepius *kaffel* (sumere; hib. vet. *gabál*, *gabáil*), unde compositum *dyrchauel* (erigere) Mab. 2, 37. 385, corn. *drehevel* P. 195, 4. 203, 3. Vix in adi. *amryuael* (varius; hod. *amryfal*) Mab. 1, 7. 2, 20. 31, plur. *amryuaelon*, *amryuaelyon* 2, 31. 3, 304, quod compositum videtur conferendum cum *pedryual* (quadratus, quadrangularis; hod. *pedryfal*) 3, 99.

M derivans rarior est britannice quam ceterae liquidae. Accedentis ad radicem nudae exemplum vix invenias praeter pauca, quae aut peregrina vi-

dentur aut vetustatem indeuropaeam redolent, ut arem. *armou*, cambr. *arueu*, corn. *arcow* (arma) Cath. Leg. Mab. P., cambr. hod. corn. arem. *palf* (palma) Voc. 7ᵃ. Cath., cambr. corn. *pryf*, *prif* (vermis; arem. hod. *prev*, *preñv*, *preon*), cambr. corn. arem. *haf* (aestas; vet. *ham*), corn. *goyf* (hiems; cambr. vet. *gaem*), cambr. *enw* (nomen; hib. vet. *ainm*). Atque in his ipsis saepius interponitur vocalis, ut in cambr. *gayaf*. arem. *gouaff* (hiems) Leg. Mab. Buh.; in cambr. *kalaf* masc. (calami, stipulae; hod. fem. *calaf*, *cala*) Mab. 3, 154, corn. *cala* (*kala gueli*, stramentum, Voc. 9ᵇ) D. 680, arem. sing. *colouenn* (stramen; hod. *koloenn*, e *colo*, masc.) Cath. Forsitan tamen huc pertineant cambr. *law* (manus; hib. vet. *lám*) Mab., corn. *lef*, *le* (p. 95), atque interposita vocali *kuref*, *kuruf* (cerevisia; hod. *cwrw*, *cwrwf*, e *curmi*, *corma*, p. 115) Leg. 1, 19, 9. 35, 6. corn. *coruf*, *coref* Voc. 10ᵃ. Rara quoque sunt exempla simplicis *m* accedentis cum vocalibus: cambr. *etem* (gl. instita; *adau*, pl. *adaued* Mab. 2, 241. 374) Ox. 37ᵃ. *guillihim* (forceps; *gwelleu* Mab. 2, 204. 225. 242, hod. *gwellaif*, pl. *gwelleifiau*), *nedim* (gl. ascia, hod. *neddai*, *neddyf*, runcina) Ox. B. 42ᵇ; fortasse *uiidimm* (gl. lignismus) ibid., si conferendum est *gudif*, *gudhyf* (scalprum) Leg. 1, 38, 7. 2, 1, 4, hod. *gwyddif* m., pl. *-au*; sed cf. hib. *fidhba* (falcastrum) St. gl. 797. Certius huc referenda sunt *diprim* (gl. essum; i. e. cibus) Lxb. *erchim* (poscere) cod. Lichf. *molim* (laudare) Cb., aliaque infinitivi exempla, de quibus supra actum est (p. 536 sq.) Praeterea corn. arem. *enef* (anima; hod. *ene*, trec. ven *ine*, *ineañ*, dubii generis) fq. Ac forsitan addenda sint e glossis Lxb.: *tiyom* (gl. naevi), *douohinnom* (gl. austum, i. e. haustus, conferendum aut hod. *gwehyn*, exhaustio, aut verbo *doguorennam*, gl. profundo, ibid.).

In quibusdam statui debet MM: corn. *eȝom*, *ethom* (necessitudo, inopia; arem. hod. *ezomm*, *izomm*, ven. *ec'homm* masc.) P. 50, 3; 155, 3. D. 182. 533. 862. 917. *othom* O. 967. R. 596, pl. *othommow*, *ovthommow* O. 2684. D. 952; fere orta per assimilationem, ut in corn. arem. *lam* (saltus; cambr. hod. *llam* masc.; hib. vet. *léimm*) P. 53, 3. O. 470. D. 1125. 1464. 2782. 2913. Cath., in corn. *cam* (passus, cambr. *cam*, arem. *kamm* masc., hib. vet. *ceimm*), de quo cf. p. 754. Plerumque tamen haec ad duplicem derivationem MAN referenda esse, frequentiorem in vetusta lingua hibernica, probatur cornicis potissimum exemplis pluralis formae supra (p. 293 sq.) prolatis. Eodem spectant cambr. vet. *linom* (gl litura) Lxb., cf. hib. *ua lenomnaib* (gl. a lituris) Sg. 3ᵇ. cambr. *kulym* (nodus; hod. *cwlwm*, plur. *cylymau*) Leg. 1, 35, 7, arem. *coulm* Cath., conf. corn. *colmen* P. 131, 4, *colmennow*, *colmmenow* 76, 2. 212, 3. 131, 3; et hib. vet. *colm̄ene* (gl. nervus) Sg. 221ᵇ; arem. *liam*, *lyam* (ligamen) Cath. MJ. 174b. Eadem formula *m* servatae subst. corn. arem. *garm* (clamor; hod. masc., pl. *-ou*, at cambr. fem., plur. *garmoedd*; hib. *gairm*) P. 4, 2. 207, 4. Cath., e quo nuper nomen Germanorum deductum est (p. 773, not.**), subiacere videtur, cum ex *m* singulari expectanda sit *f*, ut in *arfeu* (arma), *kuref*, *kwrf*, *kwrw* (curmi, cerevisia). Contra num recte scriptum sit *seithum* (septimana) Voc. 8ᵇ, dubitare licet propter eiusdem vocabuli formas corn. *sythyn* R. 30, arem. *sizun* Cath., quibuscum conferendae sunt formae arem. *testeni* (testimonium) Cath., corn. *dustuny*, *dustyny* P. Dr. Ceterum etiam sine iusta causa geminatio facta est in transumptis ut loco simplicis *m*: *decum*, *degum* (decimae) Leg. 1, 8, 8. 9. 24, 3; pro *nd* (*nn*): *ofrum* (oblatio; hod. *degwm*, *offrwm*, pl. *-ymau*, m.) Leg. 1, 8, 7.

24, 5; cf. hod. *saffrum* (vel *saffrwn*, crocus). *llatwm* (orichalcum, angl. *latten*) Item pro simplici *n* in corn. *venym* (venenum) O. 1779, arem. *venim* (hod. *binim* m.) Cath. *velim* (infamis. *vilain*) MJ. 114b: cf. hod. *patroum* (vel *paeroun*, patronus).

N derivans britannica 1. terminalis thematis non servatur nisi in paucis formis pluralibus supra (p. 293 sq.) enumeratis, quae praeter vetustissima arica vocabula cambr. *cun*, *cwn*, corn. *kuen*, *ken*, arem. *con* (canes) et cambr. *ychen*, corn. *ohan*, arem *ouhen* (boves) ad derivationem MAN fere redeunt, ut corn. *hynwyn* (nomina) *bommyn* (ictus), *tymmyn* (frusta) *bremmyn* (pedita). His nescio an addi possit peregrinum cambr. *llatron lladron*, corn. *laddron*, arem. *lazron* (latrones); ad eandem tamen formam *-on*, *-ion* (*-ien*) accesserunt plurima exempla (pp. 288—290).

2. Contra in thematis vocali terminatis frequentissima est *n* derivans: *a*) ad radicem accedens nuda vel postea demum interposita vocali (p. 166 sqq.) in infinitivis supra p. 536 allatis, quibuscum conferendum est cambr. *amwyn* (defendere: hod. *amwyn* iuxta *amygu*, subst. *amug*, *amwg*) Mab. 1, 240. Praeterea cambrice: *etn* (avis: hod. *edn*) in comp. *etnemilhaam* (gl. auguro) gl. Ox. 6ᵇ, iuxta pl. *aetinet* 40ᵇ. *kolheuen*. *kolouen* (columna; hod. *colofn*) Leg. praef. 1, 7, 21. *dafyn* (gutta hod. *dafn*) masc.; du. *deu dafyn*, pl. *dafneu* Mab. 1, 260. *kefyn* (dorsum hod. *cefn*) 1, 37, unde *drachefn* (retro) 1, 20, *drachefen* 1, 10, *drachefyn* fq. *lludyn*, *llwdyn*, pl. *llydnot* (bestia: hod. *llwdn* masc., pl. *llydnod*) Leg. 1, 36, 9. Mab. 1, 9. 3, 199. *ouyn*, *ofyn* (timor: hod. *ofn*) 2, 241. 375; item in nominibus propriis: *Gwadn* iuxta *Gwadyn* Mab. 2, 209. 210; *Dumn*, *Gurdumn* Chron. (p. 111) et *Duun*, *Conduun*, *Domnauaret*, *Dofngarth* L. Land. (p. 114); adi. *dwvyn* (profundus: hod. *dwfn*) Mab. 2. 41. *iaun*, *iawn* (rectus, iustus) Leg. Mab.? Cornice: *hethen*, *ethen* (avis) Voc. 8ᵇ O. 1111, cum derivato *idne* (auceps) Voc. 7ᵇ *chein* (dorsum) 7ᵃ, *keyn* O. 1298 etc. *own* (timor) P. 53, 4. 57, 2. 68, 3. *lon* (bestia) Cr. 1569 = *lodn* 1471. 2477. *down* (profundus) P. 66, 4. *evn* (iustus) 18, 2. 147, 2, *ewn* 218, 4 (*eyn* 207, 4. 235, 4), atque in comp. *eunhinsic* (iustus) Voc. 8ᵃ. Aremorice: *ezn* (avis; hod. *ezn*, *evn*, ven. *een*, *ëin*) Cath. *columpnenn* (columna; sing.) Cath. *queyn*, *quein* (dorsum, tergum; hod. *kein* m.) Cath. MJ. 105b. *loezn*, plur. *loznet* (bestia; hod. *loen* ven. *lon*) Buh. 32, 4. 30, 18. *aoun*, *oun* (formido; hod. *aoun*, trec. cornug. *aon*, ven. *eün* f.) Cath. item Buh. 94. 7. 162, 6. *don* (profundus; hod. *don*, leon. *doun*) 4, 11. *dou*[*n*] Cath. *effn*, *ehaffn* (rectus; hod. *eeun*, ven. *eann*, *eünn*) Cath. Buh. 172, 15.

Item accedente terminatione: cambr. *mechny* (vadimonium, *mach*, vas) Leg. 2, 6, 20. corn. *folneth* (stultitia; adi. *fol*) R. 961; arem. *cozni* (senectus; adi. *coz*). Buh. 136, 11. *furnez* (sapientia; adi. *fur*) 110, 1.

b) Cum vocalibus correptis *a* et *i* frequentiores sunt formulae

AN in substantivis cambricis varii generis: *gulan* (gl. lana) Ox. 40. Leg. 2, 1, 4. *creman* (ligo) gl. Ox. B. 42ᵇ. Leg. l. c., pl. *crummanhuo* Cb. 77, *cremaneu* Leg. l. c. *breuan* (molina) Leg. 1, 35, 9. *hossan* Mab. 1, 149, pl. *hossaneu* (braccae) Leg. 1, 32, 3. *cussan* (osculum) 2, 1; 19. 22. *brecan*, *breckan* (lodix) 1, 43, 2. 2, 1, 4. Mab. 2, 374. *crochan* (vas, olla; hib. *crocan* St. gl. 56). Mab. 1, 17. Pluralem hodie quoque formant *cusan*, *cryman*, *crochan* (*brycan*)

masc., *hosan*; *breuan*, *breran* fem. in *-au*; contra alia ipsa quoque varii generis in *-od*, *-iaid*, *-edd*, in vetusta lingua *-ot*, *-ieit*, *-ed* (p. 291): *alanot* (animalia, hod. *alan* fem., pl. *alaned*) Mab. 1, 250. *croysan*, *croessan* (scurra, hod *croesan* masc., pl. *croesaniaid*) Leg. 1, 12, 6. *rianed* (puellae, hod. *rhian*, *rhiain* fem., pl. *rhianedd*. *rhianod*) Mab. 1, 240. *kalanet* (habitatores) 2, 372. Est *au* etiam in priore loc duplicis derivationis: *galanas* (homicidium, homicidii satisfactio), *gwassanaeth* (servitium) Leg. Mab. fq. In cornicis. *gluan* (lana) Voc. 9. *louan* (funis; hib. vet. *loman*) 8ª. O. 1297. 1347. D. 2060, *louvm* D. 2751 P. 105, 4. pl. *louonou* D. 2520. *garan* (grus) Voc 8ᵇ. *fosaneu* (calcias, pl.) 9ᵇ. In aremoricis: *gloan* (lana) Cath. Buh. 170, 6. *saouzan*, *souzan* (cura) 38. 21. 136, 16. *garan* (runcina), *louffan* (ligamen; hod. *louan*) Cath.

In adiectivis cambricis: *buan* (celer; vivax? cf. *byw*, *buw*. vivus), quod plur.) *buenion* (gl. conciti) Lxb. *truan* (infelix; e primitivo *tru*. hib. vet. *tróg*, pp. 23. 99, cf. Trogus, p. 23) Mab. 1, 28. 287. 2, 54. *bichan*, *bychan* (parvus; hib. vet. *becc*) gl Ox. 22ᵇ. Mab. fq. *litan*, *llydan* (latus) L. Land 247. Mab. fq. In cornicis: *laian* *dislaian* (fidelis, infidalis) Voc. 8 / *boghan* (parvus) Voc. 10, *beghan* P. 53, 3. 166, 2, *byhan* O. 397. 810. 1269. D. 91. *byan* O. 1673. 2682. D. 2082. 3004. *byen* O. 806. *ledan*, *leden* (amplus, latus) O. 2261. P. 237, 2. In aremoricis: *buhan* (celer; hod. *buan*, *buhan*) Buh. 12, 9. 24, 2. 28, 17, *buan* Cath. *bihan* (parvus; hod. *bian*, *bihun*) Cath. Buh. 32, 16. MJ. 5ᵇ. *ledan* (amplus) Cath. *lean* in comp. *leanty*, *leandy* (monasterium) Cath Buh. 18, 15. et derivato *leanès* (monialis) 18, 2. 20, 8. 12. Cath

Plerumque certe hinc profecta est per infectionem (p. 83) formula derivans EIN non infrequens in vocibus cambricis, etsi restant dubiae originis quaedam, quibus non respondent cornicae aut aremoricae. Exempla e Mab. *lliein* (linteum; hod. *lliain*, *llian* masc.) 1, 4. 15; cf. corn. *lien gueli* (sindo), *lien dulof* (manatergium l. mantile) Voc. 9. 10, *lyen* (linteum) D. 3204. R. 1693; arem. *lien* ('tela'; hod. *lien*, *lian*, ven. *liein* masc.) Cath., *lyen* MJ. 152a. 164b. *celein* (cadaver, hod. *celain*, *celan* fem.) 1, 248. 272. *putein* (meretrix; hod. *putain*; iuxta roman. *putena*, *putana*, ut *carreit* iuxta *carrata*, *carrada*) 1, 286. *pedrein* (tergum equi; hod. *pedrain* fem.) fq.; cf. corn. pl. *peydrennow* D. 2094. *ynys prydein* (insula Britannia; hod. *Prydain*) fq. *diaspadein* (vociferatio; hod. *diaspedain* inf.) 1, 16. *llundein*, *kaer lundein* (Londinium; hod. *Llundain*) 3. 297. 298. Ita iam in glossis Ox. *gueli liein* (gl. cabile) Bl 44, et ap. Nenn. p. 80: *Cair Lundein* (Londinium). Item in Leg. 2, 6, 2: *pap Ruuein* (papa Romanie). in Mab. 3, 274: *kaer ruuein* (urbs Roma; hod. *Rhufain*).

EN in subst. cambr.) *assen*, pl. *assennoed* (asinus) Mab. 2. 391, corn. *asen* Voc. 9ª. P. 27, 3. 28, 2, arem. *asenn* (hod. *azen*, pl. *ezen*, *azened*), fem. *asenes* Cath. In adi. cambr. *llawen* (laetus, hilaris) Mab. fq., corn *louen*, *lowen* Voc. 10ª. O. 719 etc., arem. *louen* Cath. Buh fq., *laouen* (ut hod.; ven. *leüen*) Buh. 98, 4.

IN in substantivis cambricis varii generis: *tetyn* (praedium; leg. *tedyn*. hod. *tyddyn* masc.) Leg. 2, 1, 59. *blwydyn* (fem., annus) fq. *telyn* (harpa; hod. fem.) Leg. 1, 14, 3. Cornice alternant *i* et *e*: *benen* (sponsa) Voc. 7ᵇ. (mulier) O. 161. 315, *benyn* P. 33, 2. 35, 1. *blipen*, *blyȝen*, *blythen*, *blethen* (annus) Voc. 8ᵃ. P. 228, 3. D. 351. O. 2103, pl. *blethynnow* O. 657. *cudin* (coma) Voc. 7ª.

telein (cithara) 7[b]. Aremorice item: *blizien* (anni spatium; hod. cornug. *blizen* masc.) Buh. 4, 5.

Adiectivum: cambr. *melyn* (flavus) Mab. fq. Corn. *milin* (fulvus, flavus) Voc 8[b], *melyn* (ibid. in marg.) O. 1965. Arem. *melen* (croceus) Cath.

ON et UN rariores sunt terminationes, interdum alternantes cum *-an*. In substantivis femininis cambricis: *auon* (amnis, fluvius; hod. *afon*) Mab. 3, 94. 264. *hinon* (serenum caelum) 1, 8. *calon* (cor), *gwidon* (saga; hod. vulgo *gwiddan*) fq. Cornicis: *auon* (fluvius) Voc. 9[b]. *talon* (venter) 7[a]. *cudon* (palumba; cambr. hod. *cuddan* fem.) 8[b]. *colon* (cor) 7[a], fem. O. 1758. Aremoricis: *cudon* (palumbes), *auonn* (fluvius) Cath. *calon* (cor; hod. *kalon*, leon. *kaloun* f.) Cath. Buh. MJ. *ytron*, *itron*, *itronn* (domina; hod. *itroun*, *itron*, ven. *iñtron*) Buh 204, 6. MJ. 160b; 161b; Cath. In masculinis cambricis: *anutonou*, *anutonau* (gl. periuria; hod. *anudon* masc.) gl. Ox 45[b]. Cb. 21. *ysparduneu* (calcaria; hod. *ysbardyn* masc.) Mab. 1, 13. Cambr. *barwn*, *barwnyeit* (baro, barones) Mab. respondet arem. *baron* Cath. Cambrico hod. *chwegrwn* respondet corn. *hvigeren* (socer) Voc. 7[b]. Contra aremorica quaedam in *-on*, *-ion* redeunt ad primitivas formas *-an*, *-ian*: *goasoniez* (ministerium; cambr. *gwasanaeth*) Buh. 54, 26. *guirion*, *guirionez* (verus, veritas; hib. vet. *fírian*) Buh. fq.

In *-in* et *-on* exeunt nomina virorum cambrica et aremorica, in quibus dubium esse possit, brevisne sit vocalis an longa. IN in cambricis: *Eithin* L. Land. 136. *Elfin* 150. In aremoricis: *Haelin* Chart. Rhed. 1, 8. *Haelmorin* 1, 41. *Conmorin* 1, 12. *Winmorin* 1, 5. *Wotalin* 1, 2. *Jarnhitin* 1, 7. 20. *Datlin* 2, 31. *Hoiernin* 1, 26. ON in cambricis (ex *-awn*?): *Panon* Mab. 2, 243. *Nwython* 2, 208. 238. *Mabon uab Mellt* 2, 238. *Mabon uab Modron* 2, 225. 232. *Teirnon* 2, 208. *Amaethon* 2, 222. *Saranhon*, *Gouannon* (cf. p. 162). In aremoricis: *Sulon* Chart. Rhed. 1, 1. *Winon* 1, 7. *Woron* 1, 6. *Leison* 2, 23, quibus addenda *Milun* 1, 27. *Jarun* 1, 21. Sunt etiam desinentia in ION: cambr. *Teithyon* Mab 2, 243; arem. *Galion* Chart. Rhed. 2, 22. Potius tamen productas vocales quam correptas indicant appellativum frequentissimum cambr. *breenhin* (p. 86), hod. *brenin* (rex), et nomina virorum cambr. *Digon* (adi. *dygaun* Leg. 2, 11, 21, hod *digawn*, sufficiens, quod compositum videtur sicut *guocaun* in *Catguocaun*, *Catgocon*; cf. *conedd*, *gogonedd*, gloria) Mab. 2, 205, cambr. *Judguallon*, arem. *Catwallon*, *Catlon* (cf. pp. 82. 128. 132).

Formulae duplicis M-N contractae et assimilatae exempla quaedam supra prolata sunt (p. 821). Illis addenda sunt servantia utramque consonam cum intermedia vocali: cambr. *porthmon* (hospes, caupo; hod. *porthmon moch*, *defaid*, mercator suarius, oviarius) Mab. 2, 47; arem. *locman* (hod. *loman*, sed ven. *lokman*, gall. hod. *lamaneur*, germ. lotse) Buh. 8, 18.

Infectam *m* habent duae formulae derivationis, si sunt derivationis, non compositionis, *-men* et *-man*.

MEN (hod. *-fen* fem.) ortum e MON comprobare videtur cambr. vet. *or, achmonou* (gl. inguinibus) Ox. 41[b], plur. ex *achmon*, hod. *achfen*, ab *ach*, generatio. Eadem formatio inest in obscura voce *aqrimonou* (gl. scrata) gl. Lxb. Hodiernum cambr. *tyngedfen* (fortuna, sors, praedestinatio) est *teketuen* Leg. 2, 11, 49, *tyghetuen*, *tynghetuen* Mab. 1, 283. 3, 206. 304.

MAN abstracta formans (per derivationem an per compositionem cum subst.

man, de quo cf. p. 4 not., sicut infra proferentur composita cum *ma?*) e substantivis vel verbis (cambr. hod. *-fan* masc.): cambr. *kwynuan* (lamentatio; subst. *kwyn*, fletus, verb. *kwynaw*, flere, Mab. 2, 231) Mab. 1, 8. *kwynuan a griduan* (lamentatio et vociferatio; *gryd*, clamor, *grydiaw*, vociferare) 2, 234. *ehetuan* (volatus; hod. *ehedfan*) 3, 211; corn. *tarnutuan* (plantasma) Voc. 8[b]; arem. *goeluan* (luctus), *queinuan* (gemitus) Cath. *reposuan* (requies) Buh. 26, 11. Quibuscum comparare licebit nomina propria terminata a *-man*, una cum vetustis *Germani* (p. 773) ac vix non composito *Cenomani*,* ut cambrica: *Iliman*, *Illiman* L. Land. 193. *nant cichmann* 232. *Gwrvan*, *Tecuan* Mab. 2, 208. 209. cambr. arem. *Catman* Chron. cambr. in praef. Leg. Chart. Rhed. Mor. 300. Aremorica: *Morman* Chart. Rhed. 1, 2. 7. *Virmanan* (nomen feminae; conferendum nom. fluvii bavar. *Wirmina?* adi. cambr. hod. *gwrm*, fuscus?) 1, 13. *Querman* 1, 24 *Rannimanus* Mor. 294. *Kentlaman* (cf. *Kenetlor*, p. 95) Chart. Kemperleg. Mor. 431. 454.

c) Vocales productae cum liquida derivant frequentiores *â* et *ê*, rariores *î* et *ô*.

ÂN. Cambr. *-aun*, *-awn* frequentissima in peregrinis ut *cristawn* (Christianus) Mab. 1, 262. 266. *ffynnawn* (fons; hod. fem.) 1, 1. 8 etc. Redit subst. *dayoni* (bonitas, humanitas) Mab. 1, 238 cum aliis supra enumeratis (p. 815) ad adiectiva in *-aun*, *-iaun*. Corn. arem. *-ên* in subst. *funten* (fons) Voc. 9[b], *fynten* P. 224, 2. 4, *fenten* O. 771. 836. 1845. 2436. *feunten* Cath. *feunteun*, *feunten* Buh. (p. 96). *cristen*, *christen* (Christianus) Cath. Buh. 132, 22, plur. *christenien*, *christenyen* (p. 290). IAN in nominibus regionum cambricis: 'Guorthigirnus ad regionem, quae a nomine suo accepit nomen *Guorthigirniaun*, effugit ... Pascent regnavit in duabus regionibus, Buelt et *Guorthigirniaun*.' Nenn. ed. San-Marte pp. 59. 60. 'mons *Cruc maur* in regione quae vocatur *Ceretiziaun*.' id. p. 78. *pedwar cantref keredigyawn* (quattuor c. regionis C.) Mab. 3, 189. Item in corn. *crystyon* (Christianus) R. 970; contra eliso *i* (ut cambr. arem.) pl. *crystunyon* D. 1545, *crystenyon* D. 1564. R. 365, *cristenyon* D. 979. Ac cambr. nomen viri *Meirchawn* prodiit e forma primitiva *Merchiawn* (p. 83).

ÊN in substantivis varii generis: *guiannuin* (ver, hod. *gwanwyn* masc.) gl. Ox. 40[b]. *colwyn* (catulus) Mab. 1, 293. *morwyn*, pl. *morynyon* (puella) Mab. fq.; transumptis: *postoloin* (gl. antella; hod. *pystylwyn* masc., med. lat. postilena, tegmen equi) Ox. B. 43[a]. *kerwyn* (lebes; fem. ut hod.) Mab. 3, 211. 302. *cadwyn* (catena) 1, 8. *gwenwyn* (venenum) 3, 301. Cornicis: *moroin* (puella) Voc. 7[b]. *coloin* (catulus) 9[a]. *keroin* (cupa) 10[a]. *guaintoin* (ver) 8[b]. *guenoinreiat* (veneficus) 8[a]. De *moren*, *moran* O. 2649. R. 1044. cf. p. 96, sicut de aremoricis: *colen* (hinnuleus), *colen qui* (catulus), *chaden* (catena; hod. *chadenn*, *jadenn*, ven. *chalenn* fem., pl. *ou*, *-eu*) Cath. Contra huc transiit corn. *haloin*, *halein* (sal) Voc. 10[a]. cum *haloinor* (salinator) 8[a], quibus non solum arem. *holen* (sal; hod. *holenn*, *c'hoalenn*, ven. *halen n*, *haleinn* masc.) et *holener* Cath. respondent, sed etiam cambr. hod. *halan*, *halen* et *halenwr*, atque hib. vet. *salann*.

IN in substantivis et adiectivis statui debet, quae hodie quoque cambrice

* Brevem *a* in hoc nomine ostendit versus vetustae inscriptionis Mediolanensis ap. Grut. 1161, 6: Te iubet agnatos visere Cenomanos Itaque *a* principio brevem in nomine Germani affirmare licebit, productam a Romanis ob congruentiam cum adiectivo suo *germânus*.

et aremorice servant *i* ut in subst.: cambr. *eguin*, *euyn* (unguis; hod. *ewin* f.) gl. Ox. 23ᵃ. Leg. 1, 2, 3, corn *euuin* Voc. 7ᵃ, arem. *iuin* (hod. *ivin* masc.) Cath. cambr. *elin* (cubitus; hod. *elin* fem., angulus, cubitus) Mab. 1, 2, corn. *elin* (alna, angulus) Voc. 7ᵃ. 9ᵇ *elyn* D. 2310, arem. *elin* (cubitus; hod. *ilir* m.) Cath. cambr. *chwerthin* (ridere, risus) Mab., corn. *hwerthin* (Voc. 10ᵃ. *wherȝyn* P. 222, 1, arem. *huerzin* (ridere) Cath., hod. *c'hoarzin*, ven.) *c'hoarc'hein*, ut in transumpto cambr. *melin*, corn. *melin* Voc. 10ᵃ, arem. *melin*, *milin* (molendinum). Quamquam quibusdam hibernica respondent quorum vocalis est correpta, ut *budin* (turma, agmen, fem. ut hod. *byddin*, pl. *-oedd*: *or vydin honno* Mab. 2, 378: cf. cambr. vet. *bodiniou*, gl. phalanges, Lxb. et hib. vet. *hobaidnib*, gl. copiis, Ml. 34ᶜ) Mab. 1, 30. 2, 377 sq. In adi. cambr. *cyffredin* (communis), *meinin* (lapideus), *heyernin* (ferreus), *eurin* (aureus), etiamsi idem scribitur *eurvn* Mab. 3. 31. 35. Item in dupliciter derivatis, ut *mabinawg* (iuvenilis), *gwylltineb* (feritas).

ON in subst. cambr. *eilun* (imago, forma masc. hod. *eilun*) Mab. 1, 27. 34; item vocalis producta principio videtur correpta in voce *mywn* (medium; hod. *mewn*) Mab. fq. ob hib. vet. *medón*.

d) Duplicata *n* derivans in pluribus statuenda videtur, in quibus etsi simplex scriptio liquidae iam in libris vetustis invenitur (p. 112), saepius tamen alternat cum duplicata.

AN, ANN: cambr. *capan* (pilleus, tegmen capitis viri) Leg. 1, 12, 8. Mab. 2, 377. 3, 269. *capann* tegmen capitis feminae; cf. *capanna*, casula, Isid., hisp. *cabanna*, gall. hod *cabane* et nomen vet. *Capellatiam*, limitis transrhenani ap. Amm., utrumque fortasse tegmen significans) 1, 294. Corn. *guilan* (alcedo, hib. vet. *faílenn* Sg.) Voc. 8ᵇ. Arem. *goelann* (ulula) Cath.

EN, ENN, IN, INN: cambr. *elinn* (gl. novacula) Ox. B. 42ᵇ, *ellyn* (hod. masc.) Mab. 1. 17. Item nescio an statuenda sit geminatio in nota singularitatis *-enn*, *-en*, *-inn*, *-in*, ad quam pertinere videntur cambr. hod. *ffunen* (ligamentum), pl. *funenneu* Leg. 1, 27, 3. *brethyn* (pannus, vestimentum) Mab. 2, 382, pl. *brethinnou* (gl. cunae, i. e. involucra) gl. Ox. 39ᵇ; arem. *laesen*, *lesen* (lex; hod. *lezenn* fem.) Buh. 12, 11. 26, 20. *laesenn* Cath., pl. *laesennei* Buh. 150, 9.

Nec vero negandum est, in multis ob pronuntiationem duriorem substitui duplicem scriptionem pro simplici, quacum alternat ut in *assen*, *assennoed* (asinus) Mab. 2, 391. *kyflauann*, *kyflauan* (laesio) 1, 267. In aliis quaeritur an geminata *nn* per assimilationem sit orta ex *nd*, *nt* (cf. pp. 147. 162): *gelynn* (inimicus), *dyffrynn* (vallis flumine permeata) Mab. 1, 6. 252. 257. Unde certe orta est in transumptis cornicis: *scriuen* (epistolam; cf. hib. vet. *scríbend* p. 487) Voc. 8ᵃ. *lyen* (hib. vet. *légend*): *maplyen*, *mablyen* (clericus, scholasticus, i. q. hib. *mac-léighinn*) D. 553. O. 2600. *offryn* (oblatio; hib. *oifrend* Corm. B.) O. 504. 530. 1316; aremoricis: *leenn* (legere; *lenn* Man. ut hod.) Cath. *pedenn*, *peden* (precatio) Cath. Buh. 124, 8, pl. *pedennou* 108, 12. *offerenn* (missa) Cath. *oferen* Buh. 26, 21, *offerennou* 130, 23.

Vix statuenda sunt ONN, UNN in subst. *calon* (cor) Mab. fq., pl. *calonneu* Leg. 1, 10, 8, et adi. *gwrthunn* (indecorus) Mab. 1, 18. *ysgymunn* (maledictus, hod. *esgymmun*) 1. 248. *yskemun* Leg. 2, 1, 13 e lat. *excommunicatus* transumpto.

e) Conexa liquida derivans nisi cum *r* non invenitur.

ARN in substantivis: cambr. *hoyarn, haearn,* arem. *hoiarn, houarn* (ferrum; cf. p. 104 sqq.), masculini generis, ut mox sequentia, a quibus excipitur fem. cambr. *eskeuarn* (auris. hod. *ysgyfarn*) Leg. 2, 1, 30, corn. arem. *scouarn* (hod. *skoarn*, leon. *skouarn*) Voc. 7ᵃ. Cath. MJ. 98 b. Cum hac formula non solum alternat ERN cornice: *louuern* (vulpes; *lowarn* O. 895, arem. *louarn* Cath. Buh. 32, 8) Voc. 8ᵇ *lifern* (talus) 7ᵃ. *hoern* (ferrum) 9ᵇ. 10ᵃ; aremorice: *auel gualern* ('boreas', hod. *awel gwalarn*) Cath.; sed etiam ORN: corn. *scovern* (auris) P. 7!, 2. 3 81, 2, *scoforn* D. 1144. 1150, pl. *scovornow* 1361. 1391; sicut corn. *lugarn* (lucerna; cf. arem. *luguaernijf* Cath.; hib. vet. *luacharnn*) Voc. 9 respondet cambr. hod. *llygorn.* In adi. cambr. arem. *cadarn* (firmus, fortis, strenuus; cf. *cadar*, clipeus, et *cad*, pugna?) Mab. fq. Buh. 166, 2.

ERN, IRN in subst. notissimo cambr. vet. *tegirn, tigirn* (in nominibus compositis p. 85), rec. et hod. *teyrn* (dominus), arem. vet. *tiern* (p. 137), unde compositum arem vet. *machtiern* ('tyrannus'), corn. *mygtern. myghtern* (rex) p. 192, cambr. hod *mechdeyrn.*

URN. ORN in substantivis generis masculini, ut cambr. *cilurnn.* (gl. urnam, hod. *celwrn*) Cb. 40. arem. *quelorn* (sinum mulctrale) Cath. cambr. *cesseilwrn* (fasciculus ligni, tantum quantum implet brachium, *cesail*) Mab. 2, 373. *ascurn* (os, ossis) Leg. 1, 11, 6, *ascwrn, asgwrn* (hod. *asgwrn*, pl. *esgyrn*) Mab. 1, 3. 9. 17, corn. *ascorn* Voc. 7ᵃ. O. 112. R 2598, arem. *ascorn* (leon. *ascourn*) Cath. Nisi forte compositio est statuenda, praesertim in arem. *arzorn* (ulna; cf *dorn*, manus) Cath. vel cambr. *loscurn* (cauda) Leg. 2, 1, 27. *loscwrn* (hod. *llosgwrn*, pl, *llosgyrnau*) Mab. 1, 271, cui respondeat corn. arem. *lost* O. 1454. Cath. et cambr hod. *llost.*

R derivans britannica *a*) ad radicem vel derivationem praecedentem accedit sola per se (ut ceterae liquidae iuxta formas, quae interponunt vocalem, p. 166) iam in vetusta lingua cambrica tum in adi.: *cadr* (decorus) gl. Lxb. *guiehr* (= cambr. hod. *gwychr*) Ox. 20ᵃ. iuxta *guichir* (ferus) Cb. 27, quam in subst.: *dacr* (lacrima) in comp. *dacrlon* (uvidus) gl. Ox. 8ᵃ. *dubr* in comp. *camdubr* (curva aqua) cod. Lichf. Item in Mab. *kelydr* (nomen viri) iuxta *kyledyr* 2, 238. *hagr* (deformis) 1, 6. 28. *dwfr* (aqua; sicut hodie masc.: *y dwfyr hwnnw* 3, 301) 1, 13. contra *ochyr* (margo; hod. *ochr*, pl. *au* fem.) 1, 263. cum aliis l. c. prolatis, plurima derivationis TR. Eadem accedente flexione vel derivatione. *cipriou* (tigna; hod *cebr*, pl. *ceibr* fem., unde sing. *ceibren*, pl. *-i*) gl. Lxb. *llevreu* (libri) CN. carm. 10. *dyfred* (aquae, hod. *-oedd*) Mab. 3, 299. *hacraf* (deformissimus) 1, 4. *modreped* (materterae, hod. *modrybedd*) gl. Ox. B. 43.

In aremoricis nominibus vetustis eadem scriptio invenitur, ut in chart. Rhed. in nomine fluvii *Atr* Mor. 300, et in recentioribus adi.: *lofr* (leprosus) Cath. Buh. 196, 21. *oufr* (deditus, favens) 66, 2. *caer* (bellus, pulcher), *hacr* (obscenus, turpis), *lampr* (lubricus) Cath. Subst. *quepr* (tignum: hod. *kebr* m., pl. *ou*, sed ven. *kibr* coll., sing. *-ienn* fem.), *gaffr* (capra), *reffr* (anus, culus;) hod. *reor*, trec. *reaor* masc.) Cath.; transumpta: *poultr* (pulvis), *feltr* (filtrum), *podagr* (podagra), *cambr* (camera), *marbr* (marmor) Cath.

Contra in cornicis vix sine vocali: *lyffrow* (libri) P. *lyfryow* D. *dagrow, daggrow, dagreunow* (lacrimae) P. *dour* (aqua,) amnis) Voc. 9ᵇ. P. 45, 3 O.

1666. iuxta *douer* Voc. 10ª. Interposita vocali non modo: *hveger* (socrus), *keber* (tignum), *cober* (cuprum), *carder* (leg. *cader*? speciosus, decorus). *gauar*, *gaver* (capra), *hager* (turpis), *liuer*, *lyvyr*, *leuyr* (liber), sed etiam *hvigeren* (socer), *modereb* (amita, matertera), *moderuy* (armilla) Voc., cf. p. 168.

b) Praemittit vocales correptas, e quibus frequentiores videntur *a*, *e*, *u*

AR in subst.: cambr. *adar* (volucres) CN. carm. 10. Leg. 1, 10, 4. 5. Mab. 1, 8, cum nota singularitatis inficiente *eterinn*, *eterin* gl. Ox. 22ᵇ, e cuius radice cum *n* derivante sunt *atanocion* (gl. aligeri) Lxb. et *etn*, *ætinet* (avis, volucres) gl. Ox. *llachar*, *tanllachar* (splendor, ignis) Mab. 3, 304. cambr. corn. arem. masc. *lavar* (verbum, sermo) fq. arem. *glachar* (dolor, hod. *glac'har* fem.) Buh. MJ. fq.

In adiectivis: cambr. *helabar* (eloquens) gl. Ox. corn. *aflauar* (mutus) Voc. 8ª. *bothar* (surdus) 8ª. O. 2013, *boȝar* P. 25, 2. arem. *bouzar* (surdus) Cath. Buh. 154, 10. *clouar* (tepidus) Cath. (suavis) Buh. 54, 25. 62, 16. 92, 19. MJ. 9 b.

ER in subst.: cambr. *amser* (tempus) fq. *ucher* (vespera) Mab. 1, 24. 31. transumpto *nimer* (numerus) gl. Ox. 22ᵇ, *niuer*, *nifer* Mab. 1, 16. 22; masculini generis: *niuer a hwnnw* Mab. 1, 16. *yr amser hunnu* (contra fem. hib. *aimser*) Leg. praef.; pl. *-oed* (hod. *-oedd*): *niueroed*, *amseroyd* (p. 292). Corn. *amser* (tempus), *gurthuher* (vespera) Voc. 8ᵇ, *gorthuer* (id.) R. 1304. Arem. *amser* (tempus; hod. *amzer* fem.), cum transumpto *niuer* (numerus; hod. *niver* masc.) Buh. fq.

Infecta EIR in subst. *llesteir* (impedimentum; hod. *llestair* masc., pl. *llesteiriau*) Mab. 1, 5 convenit cum derivante *-ein*.

OR primitiva correpta rarior est, fortasse in cambr. *ragor* (praegressio) Mab. 2, 36, frequentior ex *ur* nata, ut in corn. *sichor* (siccitas), *glibor* (humor) Voc. 8ᵇ; cf. arem. *gluebour* ('madiditas'), *langour* (languor), *largezour* ('lardarium'), *mezelour* (speculum) Cath. Cambr. vet. *cuitoir* (pubes) gl. Ox. 41ᵇ. est *kedor* Leg. 2, 1, 27, hod. *cedor* m., arem. *quaezour* Cath., hod. *kezour*, *kaezour*.

UR derivans inesse videtur in frequentibus substantivis cambricis desinentibus in *-ur*, *-wr* vel *-iur*, *-ywr*: *guylur*, *gwylwr* (vigilator) Leg. 1, 37, 1. Mab. 1, 32. *twyllwr* (deceptor) 1, 26. 32. *bratwr* (proditor) 1, 26. *yspeilwr* (spoliator) 1, 37. *yslipanwr* (politor) 2, 228. *gellyngwr* (dimissor) 2, 227. *treissiur* (oppressor) Leg. 2, 11, 50. *yspyttywr* (hospitii fundator, gubernator) Mab. 1, 37; quamquam tractantur haec velut composita cum subst. *gwr* (vir), plur. *gwyr*: *reyhur*, *reythur* (vir legis, iudicii), plur. *reythuyr*, *reihtwyr* Leg. 2, 8, 4. *amodur* (pactor, e subst. *ammod*, pactum, ibid.), plur. *amoduuir* 2, 8, 1. *milwr* (miles) Mab. 1, 7, plur. *milwyr* 2, 231. 235. *rysswr* (vir ferus, heros) 2, 236. 243, plur. *ryswyr* 2, 245. Derivationem tamen probare videntur tam vetusta nomina Vecturius, Vecturiones, Mamurius (de quibus cf. p. 156), quam formationes cambricae: *Arthur* (n. propr., hib *Artur*) fq. et cum *i*: *milwryeid* (militaris) Mab. 2, 24. *popuryes*, *pophuryes* (pistrix; masc. hod. *pobwr*, pistor) Leg. 1, 31, 8. *golchuryes* (lotrix; cambr. hod. *golchwr*, lavator) 1, 31, 11. 42, 1. *kennadwri* (legatio) Mab. 1, 280. Cornica eiusdem formationis modo tanquam composita scribuntur: *datheluur* (contionator), *gueidvur*, *gueiduur*, *veidvur* (faber), *araderuur* (arator), *helhvur* (venator), *cadvur* (miles, athleta), *ancredvur mor* (pirata) Voc. 7ᵇ, modo tanquam derivata ut *guicgur* (mercator, negotiator) et transumptum *emperur*

(imperator), plerumque *u* in *o* mutato: *bathor* (nummularius), *harfellor* (fidicen), *heirnior* (ferrarius), *teleinior* (citharista) 7ᵇ. *haloinor* (salinator), *liuor* (pictor), *maidor* (caupo) 8ᵃ. *darador* (ostiarius) 9ᵇ. *redior* (lector) 7ᵃ. *grauior* (sculptor) 8ᵃ, cum femininis *rediores* (lectrix), *canores* (cantrix) 7ᵃ; *pystryor* (incantator) D. 1767. *gwecor* (negotiator) P. 40, 1. pl. *guycoryon*, *guykcoryon* D. 331. 1304. *guythoryon* (fabri) O. 2331. *tyorryon* (tectores) O. 2486. Aremorica in *-our*: *badezour* (baptista; item hod.) Cath. MJ. 104a. *achantour* (incantator; sed hod. *achañter*) Cath. MJ. 76b. *prezegour* (praedicator) 104a. *breutaour* ('placitator'), *marhegour* (eques) Cath.

Transumpta videtur terminatio memorabilis cambr. *-dur* (praesertim *-adur*, respondens lat. *-âtor*), etsi hodie non tantum in peregrinis invenitur ut *awdur* (auctor), *pechadur* (peccator), sed etiam in genuinis: *pasgadur*, *pasgiadur* (pabulator), *cysgadur* (dormitor), *cofiadur* (memorator), *penadur* (princeps), interdum alternans cum *-awdr* et *-awdwr*, ut *llywiadur* (gubernator), fem. *llywiadures*, iuxta *llywiawdwr* et *llywiawdr*, fem. *llywiodres*, *llywodres* Cornica huiusmodi exempla: *piscadur* (piscator), *ruifadur* (remex, nauta) Voc. 7ᵇ. *cuscadur* (dormitor) 8ᵃ. *pehadur* (peccator) P. 8, 2, pl. *pehadoryon* 5, 3. *sylwadur* (salvator) R. 800. 1152. 1733, *sylwador*, *sylwader* D. 304. R. 2008. Aremorica: *marchadour* (mercator) Cath., pl *marchadouryen* MJ. 76b. et, ni fallor, *penedour* (afflictione gravatus: *castizet ha lofr meurbet ha penedour*) Buh. 196, 21, sed etiam *-der*: *guiader*, *guyader* (textor), fem. *-es* Cath. De terminatione *-adur* = lat. *-atura* vid. infra.

Contra nativa est terminatio TER, DER, formans abstracta ipsa quoque masculina ex adiectivis. Cambrica exempla: *guander* (debilitas) Leg. 1, 10, 5. *cochter* (rubedo) Mab. 1, 257. 260. *dicter* (indignatio) 3, 155. *esmwythter* (hilaritas) 3, 146. *praffter* (firmitas) 3, 30. *gwynder* (albedo) 1, 257. *iawnder* (aequitas) 2, 21. *kyflawnder* (plenitudo) 2, 33. *blinder* (fatigatio) 2, 19. *dogynder* (sufficientia) 2, 27. 40. *balchder* (superbia) 2, 7. *amylder* (varietas) 2, 20. 27. *cymedrolder* (vicissitudo) 2, 8. 32. Eiusdem est variatio sive ampliatio cambrica TRA: *esmwythder*, *esmwythdra* (luxuria, laetitia) Mab. 2, 32. 34. *gwychdra* (strenuitas) 2, 66. *ehouyndra* (intrepidus animus) 3, 153.

Cornica: *caletter* (durities) O. 1524. *tekter* (pulcritudo, deliciae) O. 766. D. 33. R. 186. *hacter* (deformitas) Cr. 289. *gwander* (debilitas) P. 68, 3. 171, 3. 173, 4. *tumder*, *tomder* (calor) Voc. 8ᵇ. P. 58, 3. *yender* (frigus) D. 1223. *dader* (bonitas) D. 1296. 3096, *dadder* O. 973.

Aremorica: *caleter*, *caletder* (durities) MJ. 11a. Cath. *douczder* (dulcedo) MJ. 3b. 41b. *salvder* (salus) 3b. *sclaerder* (claritudo) 212b. *crizder* (crudelitas) 234b. *hirder* (longitudo) 10b. Buh. 12, 17. *lemder* (acumen), *duder* (nigredo), *glasder* ('viriditas'), *guennder* (candor, albedo), *breinder* (putredo), *berrder* (brevitas), *brasder* (granditas) Cath.

c) Cum vocalibus productis derivantis *r* formula frequentior est ÂR in substantivis masculini plerumque generis.

Cambrica exempla: *callaur* (hod. *callor*, plur. *-au*, masc., sed fem. arem. hod. *kaoter*, pl. *-iou*, et iam *caldaria* ap. Greg. Tur. de glor. conf. c. 98, ital. *caldaja*, gall. hod. *chaudière*) carm. Cb. *hestaur*, pl. *hestoriou* (sextarius; hod. *hestor*, pl. *-au*, fem.) gl. Ox. 22ᵇ. Viros significantia: *pispaur* (leg. *pippaur*? ti-

bicen) gl. Ox. 38[b]. *heussawr* (pastor) Mab. 2, 215. 216. *porthawr* (portarius; hod. *heusor*, *porthor*, pl. *-ion*) 1, 1. 2, 201. *carcharawr* (captivus) 1, 254. 2. 231, plur. *karcharoryon* 2, 372; concordantia forma et flexione cum adi. in *-aul*, *-auc* (p 289). Compositum cum subst. *awr* (hora) videtur *neithawr* (nuptiae: hod. *neithior* fem.) Mab. 2, 221. 223

Cornica. *caltor* (cacabus; = cambr. *callaur*), *dinair* (nummus) Voc 10, *dynar* (id.) P. 36, 1, plerumque tamen in *-er*, ut *dyner* D. 536. 1514. 1538 iam in Voc.: *soler* (solarium) 10[a]. Viros significantia: *prounder* (sacerdos, i. e. praebendarius) 7[a]. *peber* (pistor) 10[a]. *conseler* (consiliarius) O. 1566. 1579. *ke-doner* (debitor) D. 502. Sed quaeritur an huc pertineant aliqua ex iis, quae in *-or* exeuntia supra posuimus sub *-ur*.

Aremorica in *-er* (p. 96): *diner* (denarius) Cath. Buh. 162, 2. *piler* (pila; hod. *diner pillier* m., pl. *-ou*) 54, 12. Cath. *cauter* (cacabus, caldaria; hod. *kaoter*, ven. *kauter*, *koter* fem.) Cath. Viros significantia: *barner* (iudex) Cath. MJ. 121 a. Buh. 152, 7. *noter* (notarius) 156, 22. Cath. *croeer*, *crouer* (creator) Buh. 22, 11. 90, 15. 124, 20. 176, 1. *diuiner* (divinator) 82, 22. *tromper* (deceptor) MJ. 76 b. Cath. *alhuezer* (clavicarius), *clocher* (campanarius), *bacheler* (baccalarius), *balbouzer* (balbus), *barber* (barbitonsor), *beller* (bellator), *guileher pe touser* (tonsor), *baraer* (pistor), *manheguer* (chirothecarius; hod. *maneger*, ven. *manegour*), *groaer* (actor, factor) Cath. Plur. *-erien* (p. 290). Interdum *-eur* ut hodie: *careur* (amator) Cath.

In ÊR desinens transumptum totum videtur cambr. *magwyr* fem. (maceries) Mab 2, 284, arem. *moguer* (paries) Cath.

Transumpta terminatio e lat et roman. *atura*, *-tura* videtur aremorica *-adur*, e verbis formans substantiva abstracta ut: *pligadur* (voluntas, beneplacitum) Cath. Buh. 40, 1. 48, 23. *crœadur* (creatura, infans) 48, 24. 100, 20. 102, 7 Cath *glaipyadur* (humectatio), *benadur* (sculptura), *liuadur* (tinctura), *gueadur* (textura), *pentadur* (pictura), *losquadur* (arsura), *queladur* (alabrus; i e. dolabra) Cath. Hodierna ita terminata sunt masculina, ut *breinadur* (putredo), *gwaskadur* (compressio), e quibus addita *-ez* (= cambr. *-aeth*) prodeunt feminina, ut *breinadurez*, *deskadurez* (institutio), *berradurez* (breviatio), *magadurez* (educatio). Eodem pertinet cambricum hodiernum *creadur* masc. (creatura), pl. *vaid*, corn. *croadur* Voc. 8[b] (*creator* R. 191. 259); dubium, utrum eodem an ad lat. (*torium* nomina cambrica instrumentorum, tam masculina: *geiriadur* (vocabulum), *mwyadur* (microscopus), *tremiadur* (telescopus), *gleiniadur* (munctorium), *calaniadur* (fasti), pl. *-on*, quam feminina: *gwniadur* (digitabulum), *pladur* (falx), pl *-iau*.

d) ÊR derivans non invenitur.

e) Conexa derivatio TR, variata ut supra, mares significat in cambr. *ewythyr* (avunculus, patruus), corn. *euiter*, arem. *eontr* Mab. Voc. Cath. cambrico *gualatr*, *yualatyr*, hod. *gwaladr* (gubernator) in compositis nominibus cambr. arem. supra allatis (p. 169), cornico *cusulioder* (consiliarius) Voc. 7, aremoricis *melinher* (molendinarius); *pesquezr* (piscarius), *pechezr* (peccator); iem. *-es* Cath.; quibuscum conferri possunt transumpta cambr *amherawdr*, *amherawdyr* (imperator) Mab. fq pl. *amherodron*: *antherodron mein*, *amherodron vein* (imperatorii lapides) 3, 265 266. cambr *lleidr*, *lleidyr* (latro) 3, 156, corn. *lader* Voc.

P. 74, 4, arem. *lazr* Cath. MJ. 139 b. 140 b. 141 a. b arem. *auoetir* (adulter) Cath. arem. *empalazr hac empalazres* (imperator, -trix) Cath.; frequentius eadem designat masc. gen. instrumenta ut cambr. *aradyr* (aratrum; hod. *aradr*, *arad*) Mab. 2, 222, corn. *aradar* Voc. 8ᵃ (*aradenuur*, arator, 7ᵃ), arem. *arazr*, *ararz* (hod. *arar*, *alar*, ven. *arer*) Cath. cambr. *tarater*, *taradyr* (terebra; cambr. hod. *taradr* masc.) gl. Ox. B. 42ᵇ. Leg. 2, 1, 4, corn. *tardar* O. 1002, arem. *tarazr* (hod. *tarar*, *talar*, ven. *tarer*) Cath. cambr. *paladar*, *paladr*, *paladyr* (hastile) Leg. 2, 1, 65. Mab. fq., arem. *palarz an brech* (lacertus) Cath. cambr. *cruitr* (gl. pala) Cb. 14, corn. *croider* (cribrum) Voc. 10ᵃ, arem. *croezr*, *croerz* (hod. *krouer*, *kroer*, ven. *kloucr*, *klouir*) Cath. corn. *loder* (caliga; cambr. hod. *llawdr*, bracca) Voc. 9ᵇ. arem. *lezr* (corium; hod. *ler*), *leuzr* (temo; hod. *leur*), *louazr* (alveus; hod. *laouer*, ven. *louer*, *loer* fem.; hib. *lóthur*) Cath. corn. *kenter* (clavus) P. 154, 4, arem. *quentr* (calcar) Cath. cambr. *llestr* (vas), pl. *llestri* Leg. Mab., corn. *lester* (navis), pl. *luulistri* (classis) Voc. 7ᵇ, arem. *léstr* (vas, navis) Cath. Peregrina quoque sunt fere masculini generis ut cambr. *cepister*, *kebyster* (capistrum; hod. *cebystr*) Ox. B. Leg., arem. *cabestr* Cath., feminini tamen hodie cambr. *ffenestr* (fenestra), pl. *-i*, sed masculini arem. *fenestr*, *penestr* (hod. *prenestr*, trec. *prenest*) Cath.

2. Derivatio spirantium.

Praeter S praevalentem in derivatione inter spirantes etiam J et V derivantes in pluribus formulis ostendunt nomina gallica vel britannica vetusta (pp. 782—784). Utramque hanc derivantem servat cambrica lingua.

J derivantem licet statuere in terminatione plur. *-eion*, ut in *gwesteion* (hospites) Mab. 1, 271, quod nostra scriptione esset *gwestejon*, e *gwestei*, vel ut hodie scribunt *gwestai*. Huius derivationis nomina virorum vetusta cambrica in *-ei* desinentia supra prolata sunt (p. 127), convenientia cum vetustis gallicis in *-ejus*, *-eja*. Eiusdemque sunt hodierna non infrequentia appellativa in *-ai*, pl. *-eion*, generis communis: *gwestai* (visitator, visitatrix), *blotai* (farinae mendicator, -trix), *cardotai* (mendicus, mendica), *magai* (nutritor, nutrix), *dyhuadai* (pacificator, pacificatrix). Amplius generant derivata in *-eiad*, *-eiaeth* etc., et ipsa prodierunt e verbis denominativis in *-a*, *-aw* (*-o*), ut *gwesta*, *dyhuddo*.

Ceterum conferenda videntur nomina in *-ui*, *-oi* desinentia supra (pp. 96. 816) proposita.

V terminalis tam post consonas quam post vocales simplices et diphthongos exemplis supra (p. 129 sqq.) illustrata est. Eadem in duabus praecipue formulis AV et IV servata consonae munere perspicue fungitur in duplici derivatione *-awic*, *-ewic*, ut in *Lletewic*, *Lledewic* (e Letavia oriundus; = Litavicus, cf. Litaviccus Caes.; plur. *Letewicion** ap. Nennium) Mab. 2, 238. 239. 242, e *Llydaw* (Letavia, Britannia aremorica). Eodem modo formari poterit *Cernywic* e *Cernyw* Mab. fq., nomine regionis Cornubiae, eodemque nomine locorum,

* A vetusto interpolatore Cambro. nos illos, Britones aremoricos, vocamus in nostra lingua *Letewicion*, id est, semitacentes, quoniam confuse loquuntur. Nenn. ap. Gale c. 23, (Nenn. et Gild. ed. San-Marte p. 44, not. (cf. Mab. 3, 275. 294). Est falsa interpretatio e cambr. *lled* (semi-, dimidium) et *tewi* (tacere).

i. e. Cornoviae (cf. Durocornovium, Brit. loc., Itin. A., sed etiam *Κορναούιοι*, pop. Brit., ap. Ptol.), cuius *-ov* in recentiore lingua transiit in *-iv*. Simplex, indeque finalis, utraque derivatio extat in *kylchau* (confinia) Mab. 3, 34. 197, *gressaw* (salutatio) cum denominativo *gressawu* (salutare) fq., *eilyw* (forma, figura, hod. *eiliw* masc.; cf. *eilun*, imago) 3, 202. atque in pluribus exemplis, vetustis praesertim nominibus, tam cambricis quam aremoricis, supra l. c. enumeratis formarum *-au*, *-iau* (lat. *-iavus*), *-iu* (lat. *-ivium*), hodie *-aw*, *-yw*. His autem addenda est alia forma (cambr. vet. *-ou*, rec. et hod. *-eu*) in substantivis et adiectivis. In subst.: *genou* (os, hod. *geneu* m.) L. Land. 231. *agheu*, *angheu* (mors, hod. *angeu* m.) Mab. 1, 36. 2, 237. *goleu* (lux, lumen, hod. masc.) in nomine mulieris *goleudyd* (lux diei) 2, 197. *eisseu* (defectus; hod. *eisieu* m.): *or bei eisseu dim arnaw* (si quippiam deerat ei) 2, 208. *keneu* (catulus, animal iuvencum, hod. *ceneu* masc.; e rad. *cen* pro *gen*, p. 38) 2, 226. 236. Eadem vox *keneu* in nominibus propriis virorum, tam simplex quam composita: *Chanao* Greg. Tur. 4, 4. *Morcenou* L. Land. 136. *Riceneu* 162. Suntque alia eiusdem terminationis nomina virorum: *Bleideu* L. Land. 147. *Cinbleidiou* L. Land. 188. *Llacheu* (fil. Arthuri) Mab. 2, 390. Minus certa, quorum deest forma hodierna: *blodeu* (flos) Mab. 1, 241. *arueu* (armatura: *vn arueu*, una armatura) 2, 47, vix separanda a plurali forma *blodeu* 2, 218. *arueu trymyon* (gravia arma) 3, 304. In adiectivis: *asseu* (sinister) Mab. 1, 275. 2, 200. 387. *dehou*, *deheu* (dexter) L. Land. Mab. *teneu* (tenuis) Mab. 1, 259. 2, 382. *gwineu* (fuscus) fq.; in adverbio *kynneu* (modo, paulo ante) Mab. 2, 38 (pp. 398. 619). Hodie *aseu*, *deheu*, *teneu*, *gwineu*, *cynneu*. Ceterum extant hodiernae formae alternantes: *cenaw* (catulus), unde plur. *kenawon*, *kynawon* Mab. 3, 28, quocum conferendum hod. *alltraw* (sponsor), ac non solum *eisiw* (indigentia), *asw* (sinister; *assu* iam Leg. 2, 1, 36 11, 10), sed etiam frequentior *aswy*.

Cornica substantiva et adiectiva eiusdem formae *-ou* e Voc.: *ancou* (mors), *golou* (lux) 8ᵇ. *garthou* (stimulus), *bisou* (anulus) 8ᵃ. *altrou* (victricus) 7ᵃ. *dehou* (dexter) in nomine herbae *dehoules* (abrotanum) 9ᵃ; e Dr. et P. *-ow*: *ancow*, *ankow* (mors) P. 174, 4. 234, 2. *golow* (lux) 64, 3. 79, 1. *ganow* (os) fq. *dyghow* (dexter) P. fq., *dyhow* Cr. 65, *dyov*, *dyow* D. 1487; 1329. R. 1582. *tanow* (tenuis) R. 2462.

Aremorica quoque sunt et nomina virorum desinentia in *-ou* (quamquam in quibusdam videtur legendum *-on*), *-iou*: *Guorasou*, *Dinaerou*, *Loiesbritou* Chart. Rhed. 1, 7, 17. Mor. 267. *Cadou*, *Saliou* Chart. Kemperl. Mor. 431. *Periou* Coriosop. Mor. 378. 379; cf. *Poatou* (Pictavia) Cath.; et appellativa atque adiectiva: *ancou* (mors; hod. *añkou*, ven. *ankeu*) Cath. Buh. 10, 1, *ancquou* 144, 5. *golou* (lumen, lux; hod. *goulou*, cornug. *goulaou*, trec. *golo*, ven. *goleu* m.) Cath. Buh. 100, 3, *goulou* 184, 7. 192, 4. *guenou* (os; hod. *genou*, *ginou*, cornug. trec. *geno*, ven. *geneu* m.) 66, 2. Cath. 166, 15. *besou* (anulus; hod. *bizou*, ven. *bizeu* m.) Cath. *autrou* (dominus; hod. *aotrou*, cornug. *autrou*, *otrou*, trec. *aotro*, ven. *eutreu*) Cath. Buh. MJ. *dehou* (dexter; hod. *deou*, cornug. *deo*, trec. *dev*, *deo*, ven. *deeu*) MJ. 141 a, *deho* Cath. *tanau* (tenuis; hod. *tano*, ven. *teno*) Cath.

Derivatio conexa TV mutata ut in aliis exemplis (p. 131) inesse videtur in cornicis substantivis in *-adow* desinentibus, quae veremur ne parum recte supra (p. 287) plurali tribuerimus: *pesadow* (precatio), *arhadow*, *arghadow* (man-

datum), *plegadow* (placitum), *falladow* (vitium), *danvonadow* (missio), *govynnadow* (postulatum), *gorhemmynnadow*, *gorhemynnadow* (iussum), item in *ynnyadow* (compulsio) O. 999. *dythewadow* (promissum) O. 1871. *kelladow* (iactura) O. 2117.

S derivans simplex forsitan statuenda sit in verbis denominativis cambricis desinentibus in *-aam* (*-aham*, *-haam*), *-aaf* (inf. *-a* et *-au* pp. 534. 537). Quamquam in his suspicari possis *g* primitivam derivantem, si compararis formas hibernicas (p. 795). Vetustis exemplis supra enumeratis (p. 506) addo alia ipsa quoque causativa e Mab.: *ef agadarnhaei* (ipse affirmabat; adi. *cadarn*) 3, 301. *ac ae hofnockaei yn gymeint* (et terrebat eos adeo; i. e. timidos fecit, adi. *ofnawc*) 3, 299. Eiusdem tamen formae sunt denominativa neutra: *megys ygnottayssei* (ut consueverat) Mab. 3, 304. *hyt trabarhaawd yoes* (donec manebat vita eius) 3, 299. *ny cheit byth trabarhaei bwyt a llynn* (non caperetur unquam, castrum, donec maneret cibus et potus) 1, 252. *tristau*, *arafhau* (tristem, quietum fieri) 1, 26. 2, 381. Ac propter *h* praemissam in plerisque eodem certe iure *s* derivantem consonam conicere licebit. Cornica praesertim a comparativis: *guella* (meliorem reddere) D. 1050. R. 2242. *byth ny wyla* (nihil proficit) D. 1407. *lyha*, *lygha* (minuet) O. 1772. 1787. D. 1909. *guethe* (male tractare, destruere) O. 689. R. 1416. *lowenhe* (exhilarare, laetari) R. 1690. D. 1427. Aremorica: *nevezhat* (renovare) Buh. 14, 2. *louenhat* (exhilarare) MJ. 9b. 211b. Buh. 28, 22. *bihanhat* ('minorare'), *trugarecat* ('misereri'), *ysselhat* ('infimare') Cath. Hodierna eiusmodi verba ex adiectivis vel substantivis e dial. Leon.: *bihanaat* (deminuere, deminui), *gwellaat* (meliorem reddere), *c'hoantaat* (desiderare), *peoc'haat* (pacare).

Servata eadem sicut hibernice non invenitur nisi geminata (vel per assimilationem ex *cs*, *st*, *ns* progressa) etiamsi simplex scripta est: *a*) annexa radici: cambr. *camse* (camisia) Mab. 2, 218, corn. *cams*, arem. *camps* (gl. alba) Voc. 9ᵇ. Cath.

b) Accedens cum vocalibus correptis, e quibus frequentiores sunt *a* et *u*, si sequitur flexio vel altera derivatio, geminata SS scribi solet (cf. p. 120).

AS in cambricis substantivis femininis abstractis e substantivis: *dinas* (munitio, oppidum: *yr dinas honn* Mab. 1, 290) Mab. 1, 16. *urdas* (honor, dignitas) 3, 298. *kymmwynas* (communicatio) 2, 12. *kyweithas* (societas) 1, 23. *kedymdeithas* (societas) 1, 236. 261. *galanas* (occisio, homicidium) Leg. fq. *priodas* (nuptiae) Mab. 1, 21. *teyrnas* (dominium: *yny teyrnas honn* 2, 379) 1, 247. 3, 297. 298. Geminatio scripta in plur.: *dinassoed* 3, 274. 298. *teyrnassoed* 3, 298. *gwintasseu* (caligae) 3, 265; in verbo denominativo: *ymgedymdeithassu* (associari inter se) 3, 149. Vix in cornicis ut: *coweȝas* (sodalitas; = cambr. *cyweithas*) P. 110, 2. vel *hanas* (susurrus? cambr. hod. *hanes*, hib. *sanas*) 79, 4; differunt certe pleraque, quorum *as* substituitur loco primitivae *at* (p. 154). Nec huc pertinet adi. corn. *ogas* (vicinus), quod respondet cambr. *agos* (hib. *acus*). Quamquam eadem terminatio extat in nominibus virorum cambricis, ut *Gildas* Mab. 2, 22. 391.

ES in cambricis collectivis generis feminini: *llyghes*, *llynghes* (classis; e *llong*, navis) Mab. 3, 264. 269. 300, e quo nom. pr. *Lyggessauc* L. Land. 140.

dauattes (grex ovium; *dauat*) Mab. 2, 215. Item in *llawes* (manica; hib. vet. *lámos*, e *lám*, manus) 3, 269, plur. *lleuys* (hod. *llewys*) Leg. 1, 12, 6. *gormes* (afflictio, miseria) Mab. 1, 293; in transumpto: *neges* (negotium; *yneges honno* Mab. 1, 260), pl. *negesseu* Mab. fq., *nekesseu* Leg. 1, 13, 14; corn. *negis*, *nygys*, *negys* P. 62, 2. 63, 2. 69, 2. O. 699. 720. 733. 912. Cr. 1737, pl. *nygyssow*, *negyssyow* O. 1004. Cr. 1883. Cf. arem. *garlantes* ('flameum', i. e. corona, sertum; hod. *garlañtez* fem., pl. *-ou*) Cath. Differt genere masc. cambr. arem. *maes* (campus, planities; e simpl. *ma*, *mag*, p. 4 not.), corn. *mes*.

Frequentissime vero eadem terminatio ES format substantiva feminina e masculinis, respondens graecolat. *-issa* et gall. hod. *-esse*.

Cambrica exempla: *leeces .i. mulieris* (gl. maritae) Cb. 80. *kor ar gorres* (pygmaeus et pygmaea, *corres* 1, 241) Mab. 1, 243. *unbennes* (domina; masc. *unbenn*) 1, 14. 289. *iarlles* (comitissa) fq. *arglwydes* (domina; *arglwyd*) 1, 17. 251. *marchoges* (eques femina) 1, 255. 294. *manaches* (sanctimonialis) 1, 251. *amherodres* (imperatrix; *amherawdr*) 1, 280. *camraes*, *camaraes* (Cambra) Leg. 2, 1, 58. 59. 61. Etiam IES: *pophuryes* (pistrix; hod. *pobwr*, pistor) Leg. 1, 31, 8. *golchuryes* (lotrix) 1, 31, 11. Plur. *mynachesseu* Mab. 1, 252; e libro recentiore: *arglwyddesau* 3, 330.

Cornica e Voc.: *caites* (serva) 7[b]. *laines* (nonna) 7[a]. *ruifanes* (regina), *arludes* (domina) 7[b]. *manaes* (monialis), *canores* (cantrix), *rediores* (lectrix) 7[a]. *hvirnores* (crabro) 8[b]. E P. et Dr.: *arluthes*, *arlothes* R. 1701. D. 1965. *cowethes* (socia, sodalis) O. 95. 652. *gwerghes*, *gwyrhes*, *gwyrghas*, *gwerhas* (virgo) D. 403. R. 154. O. 2663. P. 3, 2. 4, 3. *mygternes* (regina) 226, 2. *pehadures*, *peghadures*, *peghadores*, *peghadoras* (peccatrix) 32, 1. D. 491. R. 1094. 1097. *pestryores* (saga) O. 2668.

Aremorica: *heizes* (cerva) Buh. 30, 19. Cath. *guerches* (virgo) Cath. MJ. 157 a. Buh. 18, 16. 22, 7. 44, 9. 46, 2. (*guerchez* 92, 19. MJ. 66 b.) *leanes* (monialis) Cath. Buh. 18, 2. 20, 8. 12. 22, 5. *Bretones* (Britanna) 140, 3. Cath. *achantoures* (incantatrix), *magueres* (nutrix), *alhuezerez* (clavicaria), *baelec pe baelegues* (sacerdos) Cath. De plurali forma *-eset* vid. p. 293. Eadem interdum additur adiectivis: *santes*, *sanctes* (sancta) Buh. 46, 2. 140, 3. *brases* (praegnans; adi. *bras*, magnus, crassus) Cath. Buh. 74, 20. 92, 6, unde particip. *brasesset*, *braseset* (impraegnata) 42, 20. 46, 14. Hodierna scriptione *-ez*.

IS in substantivis: cambr. *ynys* (insula; fem.: *yr ynys honn* Mab. 1, 246) Mab. fq., pl. *ynyssed* Mab. 2, 391; corn. *enys* O. 2592; arem. *enes* Buh. 16, 1. 3, sing. *enesen* 6, 22. 80, 11, *enesenn* Cath., hod. *enez*, *enezen* f., sed ven. *iniz*, pl. *-i*. cambr. *euullys*, *ewyllys* (voluntas; hod. *ewyllys*, *gwyllys*, masc.) Leg. 2, 11, 38. Mab. 2, 24. 26. *gregys* (cingulum; hod. *gwregys* masc., plur. *-au*) Leg. 2, 6, 41; corn. *grugus* (cingulum, zona, cinctorium) Voc. 9[b], arem. *gouris* (zona; hod. *gouriz*, ven. *grouiz* masc.) Cath. In adiectivis, nisi sunt composita: *dilis*, *dylis* (hod. *dilys*, certus, securus; hib. vet. *díles*) Leg. 2, 1, 54. 5, 2. *hyspys* (manifestus, certus) Mab. 1, 7. 11.

OS: corn. *airos* (puppis; hib. vet. *eross*) Voc. 7[b]. Cambr. subst. *kyfagos* (vicinitas) Mab. 1, 3. 31. 236, comp. ex adi. *agos* (vicinus) 1, 24. 25. 239. corn. *carogos* (affinis consanguineus) Voc. 7[b], *ogas* (propinquus) P. 19, 4. 140, 2. 189, 3. 200, 1. 249. 3. 253, 1. D. 1102, *oges* O. 184. 1141. D. 2660.

US (*-ws*) in paucis substantivis cambricis: *drws* (ianua; cf. hib. vet. *dorus*, *doros*; differt corn. *darat*, ostium, Voc. 9ᵇ.) Mab. 1, 15. 250. *madws* (tempus impletum, opportunitas) 1, 33. *amws* (equus) 2, 215.

c) Cum producta vocali frequentiores sunt formulae ÊS (ÎS) et ÔS, vix non profectae ab *-ens* et *-ons*.

In ÊS (= lat. *-ensis*) desinunt adiectiva cambrica: *tuscois* (gl. tuscus) Ox. 38ᵇ. *amdyfrwys* (aquosus; *dwfr*, aqua) Mab. 3, 265. 269. Item substantiva collectiva in *-wys*, arem. *-is*, supra memorata (p. 294). Discrepant cambrica fem. in *-uys*, *-wys* ut composita cum substantivo *gwŷs* (notitia): *mamuys* (maternitas; hod. *mamwys*) Leg. 2, 1, 59. *rackuys* (praecedentia; hod. *rhagwys*) 2, 2, 1.

Ad ÔS (= lat. *-onsus*, *-ôsus*) redit *-us* (interdum *-ius*), frequentissima terminatio, formans adiectiva maxime e substantivis. Cambrica: *goualus* (tristis; *goual*) Mab. 1, 244. *aykyghorus* (demens, consilii expers; *cyghor*) 2, 54. *gorawenus* (triumphans; *gorawen*, gaudium) 2, 385. 386. *galarus* (miser; *galar*, miseria) 1, 272. *enrydedus* (honorabilis; *enryded*, honor) 1, 33. 263. *ryuygus* (arrogans) 1, 242. 249. 253. *llwydyannus* (prosper) 2, 27. 3, 297. *cywelydyus* (inhonestus; hod. *cywilydd*, pudor) 1, 244. Compar. *iachussach* (magis sanus) Mab. 3, 271 ex *iachus* pro *iach* (sanus).

Cornica: *badus* (lunaticus) Voc. 8ᵃ. *priderus* (sollicitus) 10ᵃ. *faidus* (formosus) 7ᵃ. *gothus* (superbus; *goth*, superbia) 8ᵇ, *gothys* O. 899. 2221. Cr. 284. 306.

Aremorica: *ingingus* (ingeniosus), *auius* (aemulus) Cath. *anafus*, *anaffus* (perturbatus, sollicitus; *anaf*, perturbatio, Buh. 58, 19) B. 56, 19. 126, 14. *quenedus* (formosus; *quenet*, decor, Cath.) 148, 9. *morchedus* (tristis; *morchet*, sollicitudo, Cath.) 126, 9. 13. *flerius* (foetidus; corn. *flair* Voc., arem. *fler* Cath.) 68, 13. *orgouyllus* (superbus) MJ. 10a. *venimus* (venenosus), *afuyus* (invidiosus) 11a. *cassonyus* (odiosus) 11b.

Per ÂS formatum subst. numerale cambr. *liaus*, *lliaws* (multitudo, multi; hod. *lluaws*) gl. Ox. 39ᵃ. Mab. 2, 245, corn. *leas*, *luas* P. (p. 95). *lues* O. 633. 1136. *lyes* D. 557. 749. 1755. 1995, arem. *lies furm* (multiformis), *quenlies* (tot), *quenliez guez* ('quotienscumque'), *lies* ('saepe') Cath. *alies* (saepe) Cath. Buh. MJ. Dubia res est de cambr. subst. *achaws* (causa; hod. *achos*, pl. *-ion*, masc.) Mab. 2, 35. 3, 98. 300, cum in hib. *accuis* (p. 151) brevis vocalis inesse videatur.

3. Derivatio mediarum.

B derivans in paucissimis vocibus certa est, ut in subst. cambr. *cledyf*, plur. *cledyfeu* (gladius) Mab. fq., corn. *cleȝe* P., *clethe* Dr., arem. *clezef*, *clezeff* Buh. 90, 10. 152, 3 ob hib. vet. *claideb* — quamquam hodierna forma arem. *kleañ* (fem., at leon. *kleze* masc., plur. *-ier*, p. 290) respondet hod. hib. gael. *cloidheamh*, *claidheamh* — et in adi. cambr. *araf* (mitis, placidus), unde verb. *arafhau* (quietum esse, quiescere) Mab. 2, 381, si recte conferuntur vetusta nomina gallica virorum Arabus, Intarabus, et fluviorum Arabo, Arar (p. 11, not., et 788). De aliis dubium est, utrum huc pertineant, an ad *m* derivantem: *guanaf* (horreum, series; hod. *gwanaf* fem., pl. *-au*) Leg. 1, 35, 9. *kynnedyf* (habitus, con-

suetudo; hod. *cynneddf* fem., pl. *-au*) Mab. 1, 276. 2, 50. 208. *twryf*, *twrwf*, *kynnwryf* (tumultus; hod. *twrf* masc., pl. *tyrfoedd*, *tyrfau*) 1, 8. 13. 29. 290.

D derivans multo frequentior est, praesertim cum vocalibus correptis *e*, *i*, quamquam vestigium non est ordinis posterioris in declinatione, ut hib. *tene*, gen. *tened* (ignis) respondet cambr. *tan*; rara tamen ipsa quoque cum productis. Ad comprobandam *d* primitivam addentur exemplorum hodiernae scriptiones cambricae per *dd*.

ED in substantivis abstractis ex adiectivis: pauca sunt diversae originis. Cambrica (hodie masculina, excepto *buchedd*, vita, fem., pl. *bucheddau*): *culed* (macies; hod. *culedd* e *cul*, macer) gl. Ox. 8ᵇ. *criched* (ruga; *crychedd*) 40ᵃ. *bicoled* (vecordia; cf. hod. *bwgwl*, minae, *bygylu*, minari) gl. Lxb. E Mab.: *diwed* (finis; hod. *diwedd*, hib. vet. *dead*, *diad*) 1, 3. *mawred* (magnitudo; hod. *mawredd*) 1, 10. *goruoled* (triumphus, gaudium; *gorfoledd*) 2, 31. *amgeled* (sollicitudo; *amgeledd*) 2, 37. 39. *dewred* (valor, fortitudo; *dewredd*) 1, 3. 247. 273. 2, 29. *trugared* (misericordia; *trugaredd*) 2, 376.

Quae inter vetustiora eiusdem terminationis inveniuntur, subst. *emed*, pl. *emedou* (aes) gl. Ox. 38ᵃ, *cared* (gl. nota) 38ᵇ. (gl. nequitiae) Cb. 86. et adi. *celmed* (efficax) gl. Ox. 5ᵇ, sunt hodie *efydd*, *cerydd*, *celfydd*.

Cornica: *deweth*, *dyweth* (finis) P. 40, 4. 166, 4. 186, 4. 200, 1. 236, 4; R. 348. O. 671. 1728. D. 2947. 2948. *guyryoneth*, *guyroneth* (veritas; cambr. *gwirionedd*) D. 1468. 1477. 1587. 1974. 2029; O. 702. 740. D. 735. *trueth* (miseria; cambr. *truedd*) D. 2437. 3182. R. 899. *tregereth* (misericordia, pietas) O. 454. 705. R. 1148, *tregeryth* O. 1015. *vfereth*, *euereth* (vanitas; cambr. *oferedd*) R. 950. 1262; 936. Alia aut incertae sunt derivationis ut *myghterneth* (regnum, imperium; cambr. hod. *teyrnedd*, sed *rhagdeyrnaeth* iuxta *rhagdeyrnedd*) D. 785. R. 313. 712. 720, aut indubie ad *-eth*, cambr. *-aeth* pertinentia.

Aremorica quaedam huc pertinentia: *buhez* (vita) Cath. Buh. 14, 1. 70, 1. 78, 12. MJ. 35 a. *diuez*, *divez* (finis) Cath. Buh. 102, 16. MJ. 91 b. *bihanez* (parvitas; cambr. hod. *bychanedd*) Buh. 72, 11. 182, 13, *bihannez* Cath. *truez* ('pietas') Cath. Buh. 120, 2. 122, 4, *truhez* 194, 19. *trugarez* (misericordia) Cath. MJ. 91 b. Buh. 80, 13. 106, 2. *guirionez* (veritas) fq., *guiryonez* Cath. *follez* (stultitia; cambr. *ffoledd*), *larguentez* (largitas) Cath. In hodiernae linguae lexicis invenio *divez*, *bihanez* tributa generi masculino, sed feminino *trugarez* (*trugare*), *gwirionez* (*gwirione*), *largeñtez* (ven. *largañte*), *buez* (*buhez*, *bue*), *truez* (*true*), *follez* (ven. *folèh*). In quibus facta esse videtur confusio cum derivatione *aez*, *-ez*, cambr. *-aeth*. Servarunt tamen hodie quoque genus masculinum substantiva in *-érez* actionem ipsam indicantia, ut *pokérez* (osculatio), *gwalc'hérez* (lavatio), *boudérez* (susurrus). Incertae terminationis sunt alia ut *marchadourez* (commercium; hod. *marc'hadourez* fem. collectivum, merx, merces), *quelingnadez* ('docimen') Cath.

ID (hib. *-id*) in substantivis cambricis significantibus viros exercentes artem vel officium: *medyd* (coctor mulsi; hod. *meddydd*, plur. *meddyddyon*) Leg. 1, 17, 1. *kynyd*, plur. *kynnydyon* (venator; hod. *cynydd*) Mab. 2, 209. 225. 244. *melinyd* (molitor; *melinydd*) 1, 278. 279. Inprimis derivatione duplici ETID, ITID (hod. *-edydd*, *-iedydd*; hib. *-thid*): *llemhidyd* (saltator) Mab. 2, 209. *Sugyn*

m. Sucnedyd (Suco Suctoris f.) 2, 210. *Medyr vab Methredyd* (Iaculans filius Iaculatoris; nn. propria, cf. p. 83) 2, 211, unde rectius erat *dremidyd*, minus bene scriptum: *Drem uab Dremhitit* 2, 6. *Drem vab Dremidyt* (*drem*, visus, lux, 2, 221) 2, 208.

In cornicis ita terminatis scribit tenuem more suo (p. 143) Voc.: *piphit* (tibicen), *brodit* (iudex; subst. *brawt*, iudicium), *pridit* (poëta; cambr. hod. *pibydd*, *prydydd*). Idem invenitur in Leg.: *kenyt* (venator) 1, 16, 1. *medyt* (medi coctor), *hebogyt* (falconarius) 1, 1, 1. *kanhuyllyt*, *kanuyllyt* (candelarius) 1, 1, 1. 9, 25.

Eadem terminatio in aliis subst. masc. significantibus res: *estid* (gl. sedile, gl. theatrum; cf. verb. hod. *eistedd*, sedere) gl. Ox. 6ᵃ. 38ᵃ. *gubennid* (cervical; *gobennyd*, pl. *gobennydyeu* Mab. 1, 2. 4, hod. *gobenydd*, pl. *-yddion* vel *-yddiau*) B. 44ᵃ. *cemecid* (gl. lapidaria; hod. *cyfegydd*) 42ᵇ. E Mab.: *mynyd*, pl. *mynyded* (mons; *mynydd*, pl. *-oedd* vel *-au*, p. 292) 1, 11. 27. 288. *bedyd* (baptismus; *bedydd*) 1, 265. 266. *crefyd* (religio; *crefydd*, hib. vet. *crabud*) 1, 16. *emennyd* (cerebrum; *ymenydd*) 1, 13. *cynnyd* (augmentum, valor; *cynydd*) 1, 262. *defnyd* (figura, materia; *defnydd*) 2, 219. *llewenyd* (gaudium; *llawenydd*) 1, 36. 2, 31. *lleueryd* (sermo, oratio; *llaferydd*, *lleferydd*) 2, 240. *kerennyd*, *karenhyd* (amicitia, favor; *carennydd*) fq. *lluossyd* (multitudo; hod. *lluosedd*) 2, 27.

Cornice ut aremorice vocalis *e* praevalere solet, cornice praeterea oblitterari media (ut *b* in *cleze*, gladius) in his: *lowene* (gaudium; cambr. hod. *llawenydd*) P. 30, 1. 65, 2. *kerense* (amor; cambr. *carennydd* = *cerentid*, *carantid*) 58, 4. 223, 3. D. 549, *kerenge* O. 1207. 1231. D. 483. R. 453. Servata tamen est in masc. *menit* (mons) Voc. 9ᵇ, *meneth*, plur. *menyȝyow* P. 16, 1. 170, 1.

Aremorica exempla: *menez* (mons, masc. hod.) Cath. MJ. 13a, plur. *meneziou* 10b. *carez* (reprehensio; opprobrium*; cambr. *cerydd*) 91b. 101b. Buh. 50, 4. *badez* (baptisma; hod. *badez*, *bade*) 52, 6. *leuenez* (gaudium; hod. *levenez*, cornug. trec. *levene*, ven. *lehuine*) 46, 17. 146, 3. 5. MJ. 120a. *carantez* (amor; hod. *karañtez*, *karañte*) Buh. 34, 7. 36, 11. 52, 10. 110, 4. Cath. MJ. 30a. (*quarantez* 41a.) *lauarez* (dicere) Cath. Transierunt hodie haec quoque ad genus femininum, excepto *menez* (trec. cornug. *mine*, *mene*, ven. *mané*).

Eandem terminationem exhibent adi. cambr. *llonyd* (hod. *llonydd*): *ny chysgaf hun lonyd* (non dormiam somnum tranquillum) Mab. 1, 284. *celuyd* (hod. *celfydd*) colligendum e subst. *celuydyt* (ars) Leg. 1, 43, 11. Mab. 3, 148. 153. cambr. *newyd* (novus; hod. *newydd*) Mab. 1, 3, corn. *nowyth*, *newyth* P. 107, 4. 233, 2, arem. vet. *nowid*, *negued*, *newed* (p. 91), rec. et hod. *neuez*, *nevez* (cornug. *neve*, trec. *neoue*, ven. *nehue*).

Frequentiora vero sunt adiectiva cambrica desinentia in EID (hod. *-aidd*) conferenda hibernicis in *-ide*, *-de*, nisi sunt composita (cf. *-eid*, suus, p. 387), formata e substantivis: *pebreid*, *pybreid* (piperosus) Mab. 2, 201. 203. *brenhineid* (regius) 3, 100. *teyrneid* (dominicus; *mackwy t.*, iuvenis dominicus, auctoritate domini praeditus) 2, 9. *hebogeid* (proprius falconis; *llygeit h.*, oculi quales sunt falconis) 2, 385. Sed etiam ex adiectivis: *bonhedigeid*, *anuonhedigeid* (nobilis, ignobilis; adi. *bonhedic*, nobilis, e subst. *bonhed*, hod. *bonedd*, genus, nobilitas)

---

* Ven. *gare* masc. nihil aliud esse videtur quam *care* fem.

Mab. 1, 160. 2, 385. Invenitur *-ieid*: *milwryeid* (militaris, militi conveniens; hod. *milwraidd*) Mab. 2, 24.

Producta vocalis derivans ÊD apparet in uno exemplo cambr. vet. *notuid* (acus; hod. *nodwydd, nydwydd* fem., pl. *-au*) gl. Ox. B. 42ᵇ, arem. *nadoez* (hod. *nadoz* fem., pl. *-iou*, trec. ven. *nadoue*, *nadoe*, pl. *-ien*) Cath. Nam cambr. *arglwyd* (dominus; hod. *arglwydd* vel *arlwydd*, pl. *-i*) Mab. fq., corn. *arlut*, *arluth* Voc. P., compositum videtur.

ÔD in subst. cambr. *muchud* (lapis niger; hod. *muchudd* masc.) Mab. 1, 251. 257. 283; in adi. *ufud* (oboediens; hod. *ufudd*) 3, 13, nisi est transumpta vox latina.

G derivans infectione perdita, quae statuenda est in vocibus quibusdam, ut in n. pr. viri *gelhi* cod. Lichf., quod ibidem scribitur *gelhig*, in particula *gwedy* (post, postea) e vet. *guetig*, aliis quoque supponi poterit exeuntibus in vocales.

Rariora sunt exempla mediarum in derivatione conexa etiam cum liquida nasali. MB et ND substituendae sunt formis infectis hod. cambr. *colomen* (columba) cum nota singularitatis e *colom*, corn. *colom* fem. Voc. 8ᵇ. O. 132. 1109. 1189, arem. *coulm* (hod. masc. ven. *klomm*) Cath. Buh. 116, 17; et *ysgrifenu* (scribere), *ysgrifenwr*, *ysgrifenydd* (scriptor), corn. *scriuiniat* (scriptor) Voc. 8ᵃ, aliisque cornicis et aremoricis supra (p. 826) allatis. Integra servata videtur formula NG in cambrico themate verbali: *ynhustyng* (susurrans; hod. *husting*, sibilare, ex *hust*, susurrus) Mab. 2, 54; fortasse in adi. *teilwng* (dignus; cf. hib. vet. *tualang*), unde *teilyngdawt* (dignitas) Mab. 3, 298; vix in verbis (cf. p. 534): *gestwng* (demittere), *gellwng* (dimittere; cf. *guollung*, gl. vacuus, Cb. 65), *hebrwng* (comitari, ducere) Mab. 1, 7. 31. 3, 145. Certe in verbo *hebrwng* inesse potius tenuem comprobatur tam cornicis formis *hembronk* (ducet) O. 1874. *hembroncas*, *hombronkyas* (duxit) D. 1205. P. 16, 1. 76, 3. 114, 3. *hembrenkygh*, *hembrynkeugh* (ducitis, ducite) D. 204. 1195. cum derivato *hebrenchiat*, *hebrenciat* (dux) Voc. 7ᵃ. 7ᵇ, quam arem. *hambrouc* (ducere, comitari; hod. *ambrouk*) Cath. MJ. 104b.

4. Derivatio tenuium.

P derivans rarior ceteris (sive primitiva est sive respondet hib. *c*, *ch*) in paucis his formulis invenitur.

EP in substantivis cambricis: *enep* (facies) gl. Ox. B. 41ᵇ, *huynep* Leg. 1, 2, 3, *hwyneb* Mab. 1, 240, alibi *gwyneb*. *motrep* (hod. *modryb*), quod colligendum est e plur. *modreped* (materterae) gl. Ox. B. 43ᵇ. Concordant corn. *eneb* (pagina) Voc. 9ᵇ, *modereb* 7ᵃ; arem. *enep* (facies) Cath. Buh. 124, 7 (cf. *aenep* p. 697), *mozreb* (matertera; hod. *moéreb*) Cath.

Frequentiores sunt formulae duplicis derivationis TAP, TEP, INEP, abstracta formantes ex adiectivis: *kyweirdeb* (apparatus), pl. *kyweirdabeu* (et *-dab* et *-deb* hodie quoque) Mab. 1, 5. 15. 237. 238. *kyssondeb*, *anghyssondeb* (consonantia, dissonantia) 2, 21. 46. *gwylltineb* (feritas) 1, 236. Masculina sunt haec hodie, ut *gwyneb* (facies), *godineb* (fornicatio), *cyweirdeb*, *cysondeb* etc.

IP in adi. cambr. *kyffelyp*, *kyffelyb* (similis; e *cyhafal*) Mab. 1, 5. 23. 247, unde derivatur verbum: *kyffelybu* (comparare) 1, 257. *ymgeffylybet bawp*

ohonawch aegilyd mal y mynno (nubat quaevis vestrum alteri, sicut volet) 1, 272. Respondent corn. *hevelep, hyuelep* (similis, imago) O. 2337. R. 1705, *defalebys* (deformatus, foedatus) Cr. 1603. 1664 sq.; arem. *heuelep* (talis) cum derivatis *heuelebecat* ('similare'), *heuelebequaet* ('assimilatus') Cath. *diheuelebet* (foedatus) Buh. 124, 7. Eiusdem formationis exemplum esse videtur cambr. *gulip, gwlyp* (liquidus, madidus) Cb. 60. Mab. 2, 378, arem. *glueb, gleb* (madidus) Cath. Buh. 100, 13, unde corn. *glibor* (humor) Voc. 8ᵇ, arem. *gluebour* Cath.

T sicut proxima tenuis frequentior est derivans: *a*) accedens ad radicem non interposita vocali: cambr. *clot* (*clo-t*, gloria, hod. *clod* fem.) gl. Lxb. Mab. fq. *braut* (iudicium; hod. *brawd* fem.) Leg. praef. *aperth* (victima; = *atber-t*, hod. *aberth* masc.) gl. Ox. *kyuoeth*, *kyfoeth* masc. (potentia, hib. *cumachte*) Mab. fq. *nith* (sororis filia; cf. lat. *neptis*) Mab. 3, 200. Corn. *clos* (gloria) D. 3234. R. 164. 1290. *bres*, *brus*, *brues* (iudicium) fq. *noit* (gl. neptis) Voc. 7ᵃ; transumptum *pregoth* (praedicatio, hib. *precept*) P. 23, 1. 2. R. 2458. Arem. *breut* (iudicium) Cath. *nyz* ('neptis'; hod. *niez*, leon. *nizez*, accedente terminatione fem.) Cath.; praeterea in aremoricis vetustis nominibus compositis *-cart*, *-gent*, pro *carat*, *genet*.

b) Accedens cum vocalibus correptis. AT in substantivis plerumque masculinis duarum fere specierum:

α) *-at*, pl. *-eit*, plerumque *-iat* (cambr. hod. *-iad*, pl. *-iaid*) derivans masculina e verbis, interdum e nominibus: *llygat*, pl. *llygeit* (oculus) Mab. 1, 271. 2, 220. 385. (*licat* L. Land. fq. p. 90); corn. *lagat*, pl. *legeit* Voc. 7ᵃ, *lagas* O. 1109, pl. *lagasow* (cambr. hod. *llygaid* et *llygadau*) R. 1492; arem. *lagat* (hod. *lagad*, pl. *lagadou*) Cath. Buh. 120, 5. (*laguat* 104, 16. 106, 12). IAT infecta fere vocali antecedente: cambr. *orgiat* (gl. caesar; i. e. qui caedit) Ox. 7ᵃ. *grefiat* (notarius) cod. Lichf. *rodiat*, *rodyat* (dispensator) Leg. 2, 1, 28. 4, 8. *meichat*, *meichiat* (pastor suarius) Mab. 2, 198, pl. *meicheit* 3, 92. *eirchat* (negotiator) 3, 21. *offeirat* (presbyter) 2, 211. *kynweisat*, *kynnweisyat* (princeps ministrorum) 3, 92. *Clust uab Clustueinat* 2, 211. *disgwylat*, pl. *disgwyleit* (custodes) 2, 26. *centhiliat*, *centhliat* (gl. canorum, Davida) Cb. 7. 49. *doguohintiliat* (gl. inceduus) Ox. 5ᵇ. Cornica (interdum adi.) e Voc.: *cheniat* (cantor) 7ᵃ. *vurcheniat* (incantator), *renniat* (divisor), *helhiat* (persecutor), *guenoinreiat* (veneficus), *seuyad* (sartor) 8ᵃ. *guidthiat* (custos), *cherniat* (cornicen), *brenniat* (proreta) 7ᵇ. *guirleueriat*, *gouleueriat* (veridicus, falsidicus) 8ᵃ. 8ᵇ. *hebrenchiat*, *hebrenciat* (dux) 7ᵃ. 7ᵇ. *oferiat* (presbyter) 7ᵃ. *sinsiat* (tenax), *henbidiat* (parcus), *gunithiat ereu* (agricola), *scriuiniat* (scriptor) 8ᵃ; e P. et Dr. *gvythyas*, *guythyas*, *gwythyes*, *gwythes*, *(g)wothyas* (custos) O. 74. 692. 609. 576. Cr. 1194, pl. *guythysy*, *guyththysy* O. 2038. 2397. *sylwyas* (salvator) D. 252. R. 307. 1722. 2418. *nygethys* (avis) O. 914. Aremorica: *merdeat* (nauta), *dibriat bras* ('estor, manducus'), *quinyat* ('paraphonista', cantor), *briminyat* ('pedo'), *gouzyfyat* ('patiens') Cath. et vetusta nn. pr. virorum: *Winmochiat*, *Anbudiat* Chart. Rhed. 1, 17. 2, 21.

β) Eiusdem terminationis, sed diversae flexionis (conferenda hibernicis in *-iud*, *-ud*) sunt substantiva abstracta principio, etsi interdum mutant significationem, plurima in *-iat* (cambr. hod. *-iad*, pl. *-iadau*, nisi prorsus carent hoc

numero, masculina, pauca feminina, ut *caniad*, masc. cantus, fem. carmen, pl. *-au*). Cambrica: *taguelguiliat* (gl. silicernium; i. e. tacita vigilia) Ox. 5ᵃ. *caryat* (amor) Mab. 1, 17. 21. 37. 2, 34. 35. 3, 300. *gwydyat* (cognitio) 3, 300. *dyuotyat*, *dyuodyat* (adventus) 2, 15. 23. 3, 300. *kymellyat* (compulsio) 2, 24. *edrychyat* (inspectio) 1, 29. *kanhyat*, *kennyat* (permissio) fq. Sic iam inter gl. Lxb. *guiltiatou* (gl. tonsurae) e subst. *gwallt* (caesaries)? Cornica: *golyas* masc. (vigilia, vigilare) P. 173, 1. 55, 4. D. 1067 sq. *anclethyas*, *anclythyas*, *anclethyes*, *enclethyes* (sepultura, sepelire) O. 869. D. 548. R. 439. D. 3103. 3161. *cummyas* (licentia, permissio) O. 410. 750. D. 3139, *kymmyas*, *cummyes*, *kummeas*, *kemeas* O. 79. 412. D. 3112. P. 230, 2. Aremorica: *gluyzifiat* ('anulus'), *doubloazyat* (biennium) Cath. *quemyat* (valedictio) MJ. 46 a, *quimyat* (licentia), *gourhiziat* (hinnire) Cath.

Rariora in *-at*, si excipias infinitivos cambr. *-at*, corn. *-as*, arem. *-at* (= *-aat*) p. 535. Cambrica: *gweryrat y meirch ac eu pystylat* (hinnitus equorum et eorum trepidatio) Mab. 3, 266. *toat y neuad* (lacunar curiae; hod. *gweryriad*, *pystylad*, *toad* masc.) 3, 265. *dillat*, *dyllat* (vestimentum) Leg. Mab. fq. *cannat* (vas, vadis) gl. Ox. 6ᵃ. 8ᵇ. *kennat*, pl. *kennadeu* (hod. *cenad* fem., pl. *-au*, missio, itemque legatus) Mab. fq. *cawat* (tempestas; hod. *cawod*, *cafod*, *cawad* fem., pl. *-au*) Mab. 1, 8. 23. Cornica: *anuabat* (sterilitas), *valtovat* (fertilitas) Voc. 8ᵇ. *couat* (nimbus) 8ᵇ, *cowes* fem. O. 1080. *dillat* (vestis) Voc. 9ᵇ, *dyllas* P. 29, 3. O. 368. D. 221, *dylles* O. 1925. *orchinat* (calceamentum; cambr. *archenad* masc.) Voc. 9ᵇ. *cannas* (nuntius, legatus) D. 1041. R. 768. *darat* (ostium) Voc. 9ᵇ, *daras* (ianua) O. 349. R. 329, pl. *darasow* D. 3041. R. 81. *urat* (unguentum) Voc. 7ᵇ. Aremorica: *barat* (fraus; hod. *barad* masc.) Cath. Buh. 170, 10. *dillat* (vestimentum), *archenat* (calceus, calceamentum; hod. *dil'ad*, *arc'hennad* masc.), *cannat* (nuntius; hod. *kannad* masc., pl. *-ed*), *couhat glau* (imber) Cath.

Eodem pertinent, de quorum genere infra exponetur, substantiva aremorica mensuram significantia: *dornat* (manipulus), *bagat* (turba, caterva) Cath. pl. *podadou laez* (ollae plenae lactis) MJ. 201 b.

Rara sunt adiectiva derivata in *-at*: cambr. *guilat* (gl. hilaris) Ox. B. 45ᵃ. *girat* (lamentabilis) Mab. 1, 16. 3, 302. *gwastat* (planus, aequus), *anwastat* (iniquus) 1, 31. 238. 2, 372. Arem. *haznat* (notus), *ung coffat* (couterinus), *trybloazyat*, *trigluizifyat* (triennis), *tridezguizyat* (triduanus) Cath.

Ex hac formula per infectionem (cf. p. 85) orta est cambrica EIT formans et substantiva et adiectiva e substantivis. Substantiva finientia mensuram nomine, e quo derivantur: *carreyt* (currus plenus, quantum currus capit; e *carr*) Leg. 2, 1, 34. *kawgeit* (quantum capit lanx; *cawc*) Mab. 1, 8. 13. *dyrneit* (manipulus, quantum manu capitur; *dwrn*) 1, 238. *corneyt* (cornu plenum), *gocreyt* (quantum cribro continetur; *gogr*) Leg. 1, 8, 6. 12, 16. 35, 14. *ffioleit* (quantum capit calix), *arffedeit* (sinus plenus) Mab. 2, 59. 373. *kerwynet*, *kerwyneit* (quantum continet cupa) 3, 302; praeterea *lloneit* (plenitudo, quantum implet) Leg. Mab. In chartis medii aevi legitur non solum *carrata*, *carrada* (quod currus capit, = cambr. *carreit*), sed etiam *carretum*, *carrotum*, *carradium* (cf. Cangium s. v.). Alius significationis substantiva ita derivata rariora sunt, ut *ireit* (unguentum: *ar ireit hwnn*) Mab. 1, 27.

Generis diversitate haec cum adiectivis fere congruunt. Inveniuntur enim

tam masculina: *tri koraeyt*, *tricorneyt* Leg. 1, 7, 9. 19, quam feminina: *y ffioleit honn* Mab. 2, 59; eadem lege sine dubio, qua cambrica hodierna in *-aid* sunt masculina e masculinis, ut *caraid* e *car*, *cawgaid* e *cawg*, *dyrnaid* e *dwrn*, *cornaid* e *corn*, *gograid* e *gogr*, item *llonaid*, contra fem. e fem., *ffiolaid* e *ffiol*, *arffedaid* ex *arffed*, *cerwynaid* e *cerwyn*. Nec aliter aremorica lingua hodierna, quae servat terminationem *-ad* (= *-at*), genus primitivi transfert in derivatum, ut e masculinis *karr* (currus), *dourn* (manus), *pod* (olla), *boutek* (labrum) formantur masculina *karrad*, *dournad*, *podad*, *boutegad*, e femininis *bag* (scapha), *loa* (cochlear), *leur* (area) feminina *bagad*, *loaiad* vel *loiad*, *leuriad*.

Adiectiva eodem modo derivata maxime e nominibus metallorum extant cambrica: *eureit* (aureus) Mab. fq. *aryanneit*, *aryannhyeit* (argenteus) Mab. 3, 264. 2, 200. *llathreit* (splendidus) 3, 8. 11. 16. *llixeit* (roscidus) 1, 283; ex adiectivo *didramwyeit* (infrequens; *didramwy* id.) 1, 236; e verbo *Bendigeid* (Benedictus) 3, 102 etc., *ymendigeit* (maledictus) 2, 219. 220, conferenda participiis cornicis et aremoricis (p. 532).

ET (hod. *-ed*) derivans ex adiectivis cum pauca substantiva, ut *sechet* (sitis; hod. *syched* masc.) Leg. 1, 10, 5. *lludet* (lassitudo) Mab. 2, 19, tum frequentissimas formas aequalitatis cambricae proprias, diversas a substantivis desinentibus in *-ed* (hod. *-edd* masc.), quarum exempla e Mab.: *duet* 1, 257. *gwynnet* 3, 8. *cochet* 1, 257. 3, 8. *dahet*, *daet* 1, 4. 252. *ysgawnet* 2, 207. *tecket*, *telediwet* 3, 145. *haccret* 2, 207. *drycket* 1, 267. *bychanet* 2, 51. *calettet* 2, 49. 51. *cadarnet* 1, 252. *brenhineidet* 2, 7, ex adi. *du* (niger), *gwynn* (albus), *coch* (ruber), *da* (bonus), *ysgawn* (levis), *tek*, *telediw* (formosus), *hagr* (deformis), *drwc* (malus), *bychan* (parvus), *calet* (durus), *cadarn* (firmus), *brenhineid* (regius); alia ut *isset* 3, 299. *uchet* 2, 233. 3, 273. *anhawsset* 2, 51 e comparativis *is* (inferior), *uch* (superior), *anhaws* (difficilior).

Ceteroquin rara terminatio praeter substantiva verbalia, quae infinitivorum vice funguntur (p. 535), pauca cambrica et cornica (nutantia inter *-es* et *-as*), aliquanto plura aremorica. Cambrica masculina: *pa gerdet yw hwnn* (quale iter est hoc?) Mab. 2, 55. *yn yr agherdet hwnnw* (in deviatione illa; hod. *angherdded* masc., pl. *-ion* item) 1, 266. Concordat forma, differt genere *delehedyon*, *deleedyon* (debita) Leg. 2, 1, 13 e *deleet*, hod. *dyled* fem., plur. *dyledion*. Alia formant pluralem in *-ou*, ut *cuntullet* (gl. collegio), *cuntelletou* (gl. collegia; *cynnull*, colligere, congregare) gl. Lxb. et transumptum *cilcet* (gl. stratorium, gl. tapiseta; culcita), *cilchetou* (gl. vela; forma conveniens cum hod. *cylched* fem., pl. *-au*) gl. Ox. B. 22a. A. 38a. Cornica: *luhet* (fulgur; cambr. hod. *lluched* coll.) Voc. 8b, *luhes* (coll.) R. 129. 296, *lughas* P. 209, 2, sing. *luhesen* (cambr. *llucheden* fem.) R. 293. *cuntellet* (congregatio, contio) Voc. 7b. *seghes* (sitis) D. 2974. 2978 sq. Arem. *luffet* (fulgur; hod. *luc'hed* coll.) Buh. 94, 1, sing. *luchedenn* (fulgetra, coruscatio; hod. *luc'hedenn* fem.) Cath. *sechet* (sitis; hod. *sec'hed* masc.) Cath. MJ. 139 b. 142 b. 143 a.

Eadem derivatio in cambr. adi. *calet* (durus; hod. *caled*), cuius servata tenuis geminatur in forma supra allata *calettet* (cf. p. 153) pariter atque in verbis quibusdam derivatis cambr. *lletratta*, *llatratta* (latrocinari; hod. *lladrata*) Mab. 3, 156. 157. 158. *parattoi* (parare, expedire) 3, 299. 300. Corn. idem incerta

vocali ut alia: *cales* O. 2711. D. 927. 1008. R. 244, *calas* O. 1502. R. 2260, *calys* P. 196, 4. 209, 4, *cals* D. 62; arem. *calet* Cath. MJ. ut hodie.

IT in substantivis masculini plerumque generis. Cambr.: *bywyt* (vita) Mab. 1, 30. 2, 216. *iechyt* (bona valetudo, sanatio) 1, 283. *tristit*, *tristyt* (tristitia) 1, 5. 18. *kedernyt* (firmitas) 1, 249. 257. Constructio horum masculina in Mab.: *marw or cleuyt hwnn* (mortuus hoc morbo) 2, 198. *y kauarwydyt* (historia) 3, 297. Sunt masculina etiam hodierna cambrica *bywyd*, *iechyd*, *tristyd* etc. Feminina tamen alia ut *keluydyt* (ars; sicut hod. *celfyddyd*, pl. *-au*) Leg. 1, 43, 11. et hod. *gwerthyd* (fusus; *gurpait* gl. Lxb.), pl. *-au*.

Corn.: *gurhthit* (fusus) Voc. 10ᵃ. *gueret* (humus; cambr. hod. *gweryd*) 7ᵃ, *gweras*, *gwyrras* Cr. 2081. 2084. *yeghes* (sanatio) R. 1716, *jehes* O. 1794. 2630. *clevet* (morbus) Voc. 8ᵃ, *cleues*, *cleves* R. 1713. O. 1794. 1798, *clevas* P. 24, 3. 156, 3.

Arem.: *gwerzit* (fusus; hod. *gwerzid*, ven. *gwerc'hid*, *gourc'hed* fem., pl. *-i*) Cath. *yechet*, *iechet* (sanatio, bona valetudo) Cath. Buh. 46, 5. *quenet* (decor, formositas) 38, 8. 46, 6. 98, 23. Cath. *cleuet* (morbus) Cath. Buh. 174, 7. 202, 2, *cleffet* 8, 20. 198, 6. 200, 6. Hodie *iec'hed*, *kleñved* (ven. *kleiñhuet*) masc.; *kened* fem., at ven. *kinet* masc.

LIT (hod. *-llyd*), derivationis instar formans adiectiva, infra inter composita proferetur.

OT rarissima format adverbia cambr. corn. *isot*, *issot* (deorsum), *uchot* (sursum; cambr. hod. *isod*, *uchod*) Mab. 2, 200. Voc. 8ᵇ, nisi orta est vocalis ex *â*, *au*.

c) Accedentis cum vocalibus productis formulae inveniuntur hae.

ÂT in substantivis cambricis, verber vel plagam significans re aliqua vel instrumento inflictam: *cleuydawt* (ictus gladio illatus; leg. *cledyuawt*) Mab. 2, 213. *paluawt* (ictus palma, ungue inflictus) 3, 102. 1, 34. *dernaut*, *dyrnawt* (proprie plaga manu vel pugno facta, a *dwrn*, sed etiam quilibet ictus) Leg. 1, 7, 21. Mab. fq. Hodierna sunt masculina *dyrnod*, *cleddyfawd*, pl. *-odau*, e masc. *dwrn*, *cleddyf*, sed feminina *arfawd*, *palfod*, *ffonod*, *gorddawd**, *bolltod* e fem. *arf* (instrumentum), *palf* (palma), *ffon* (clava), *gordd* (malleus), *bollt* (hasta), sicut supra enumerata cambrica in *-aid*, aremorica in *-ad*.

Alia eiusdem terminationis substantiva: *aylaut*, pl. *aylodeu* (membrum familiae) Leg. 1, 5, 5. *aelawt* (membrum) Mab. 2, 199. *deuawt* (mos, ritus, consuetudo) 1, 1. 3, 272. *tauaut*, *tauawt* (lingua) Leg. 1, 11, 18. Mab. 1, 11. 2, 382. 388. *guyraut* (liquor, potio) Leg. 1, 10, 5. *diawt* (potus) Mab. 1, 238. *gwaelawt* (solum) 2, 201. 3, 302. 303. *ryuedawt* (miraculum) 3, 16. *yspydawt* (sustentatio, commoratio) 3, 101. 102, *yspadawt* 3, 102. *rynnawd* (momentum, tempus vel spatium parvum) 1, 3. 6. *bracaut*, *brachaut*, *bragaut*, *bragawt* (mulsum) gl. Ox. B. 42ᵃ. 44ᵃ. Leg. Mab. *pechawt* (peccatum) Mab. 1, 243. *medrawt* (n. viri) 2, 375. Variant haec quoque genere hodie, masc. *tafod*, *rhyfeddod*, *rhynawd*, *pechod*, *molawd* (laus), fem. *diod*, *defod*, *arfod* (opportunitas), comm. gen. *aelod*, *gwirod*, *trafod* (negotium), sed pluralem fere formant in *-odau*, etsi a masc.

* auctore Cambro viro doctissimo D. Silvano Evans, quamquam in lexicis masc. generi tribuitur.

gwaelod, *bragod*, *esgusawd* (excusatio) formatur *-odion*, a masc. *trallod* (afflictio) duplici forma *-odau* et *-odion*, a fem. *diod diodydd*, a *gwirod -au* et *-ydd*.

Adiectivum principio videtur *priawt* (proprius): *ef ehun yny priawt person* (ipse in sua propria persona) Mab. 3, 303. Inde subst. masc. *priawt* (sponsus, maritus) Mab. fq., et *priodas* (nuptiae) Mab. 1, 21.

Cornica substantiva: *tauot* (lingua) Voc. 7ᵃ, *taves*, *tavas* O. 767. 826. *diot* (potus, potio) Voc. 7ᵇ. 10ᵃ, *dewes* O. 1810. 1816. 1912. 1918, *dywes* D. 2980. R. 2600, *dewas* P. 201, 4. 202, 1. *bregaud* (mulsum) Voc. 10ᵃ. *peghes*, *peghas*, *pehes*, *pehas* (peccatum) P. 3, 4; 75, 4. D. 528; O. 1796; Cr. 2146, pl. *peghosow*, *pehosow*, *peghusow* O. 1866. 2259. D. 826, *pehasowe* Cr. 1170. *goles* (solum) O. 781. 2443. R. 2196, *golas* P. 184, 2. *gwyras* (liquor) D. 2975. *gur priot* (sponsus) Voc. 7ᵇ, *pryes* (maritus) O. 278. 294. (uxor) 646, *pryas* (maritus) Cr. 744. 886. 893. 1297. (uxor) 1012. 1308, *preas* (uxor) 1227.

Aremorica: *teaut* (lingua; hod. *teod*, ven. *teat*, trec. *teaod* masc.) Cath. MJ. 99 a, *teut* Cath. *diet* ('poculum', i. e. potio), *goelet* (fundus; hod. *gweled* masc.) Cath. *pechet*, pl. *pechedou* (peccatum) fq. *priet* (maritus) Cath. Buh. 126, 8. 13.

Duplicis derivationis formula TÂT, tota conveniens cum lat. *-tât* (cf. hib. vet. *-dóit*, pp. 782. 803), non infrequens in cambricis substantivis (hod. *-dod* masc., exceptis *trindod*, *awdurdod*, *cardod* fem.): *moruyndaut* (virginitas) Leg. 2, 4, 7. *guerendaut* (status puellae) 2, 1, 39. *escolectaut* (status scholaris) 1, 43, 11. *keudaud* (cavitas, praecordia) CN. carm. 34. *teilyngdawt* (dignitas) Mab. 3, 298. *agkemhendawt* (impudentia) 2, 65. *nychtawt* (tabes) 2, 207. Tota latina sunt *audurdaut* (auctoritas) Priv. Land. Leg. praef. *trindaud* (trinitas) CN. carm. 5. *kiwtawt* (civitas) Mab. 3, 298. 303. Corn. *huueldot* (humilitas) Voc. 8ᵇ. *arlottes* (dominatus) D. 1604. *denses* (genus humanum) R. 2514. 2531. 2609. 2621. *dovses*, *dvses* (divinitas) R. 2454. 2515. *drenses* (trinitas; perpetua infectione) D. 68, *drenges* Cr. 154. 1940. pl. *cousesow* (cavitates, intestina) D. 885. Arem. *guerchdet* (virginitas; hod. *gwerc'hted*, *gwerc'hded* masc.) Cath. Buh. 18, 8. 34, 17. 42, 3. *trindet* (trinitas) 72, 13. 98, 3. 186, 4. Cath. *lealtet* (legalitas) Cath. Buh. 28, 15. 68, 10. *vueldet*, *vuheldet*, *uueltet* (humilitas) 84, 14. 206, 17. Cath. *crueldet* (crudelitas) Buh. 92, 21. *coudet* (animus, mens) Cath. Buh. 62, 6. 72, 15. MJ. 9 b. 11 a. 81 b, *caoudet* Buh. 56, 2. (v. l. MJ. 9 b. 11 a). *queudet* ('urbs', civitas), *hegaratded* (benignitas), *pirchirindet* (peregrinatio), *escopdet* (episcopatus), *archdiagondet* (archidiaconatus) Cath.

ĒT in substantivis paucis: cambr. *aelwyt* (focus, domus; hod. *aelwyd* fem., pl. *-ydd*) Mab. 3, 299. *morduyt*, *mordwyt* (femur; hod. *morddwyd* fem., pl. *-ydd*) Leg. 2, 1, 23. Mab. 1, 267. corn. *oilet* ('frixorium', rec. *olas*, focus, Lh.) Voc. 10ᵃ. *mordoit* (femur, coxa) 7ᵃ, pl. *morȝosow* P. 229, 4. arem. *oalet* ('focarium'; hod. *oaled* fem., ven. *ueled*, *oueled* masc.), *morzat* (crus; hod. *morzed*, ven. *morc'hed* fem.) Cath. Differre videtur cambr. *breidwyt* (somnium; hod. *breuddwyd* masc., pl. *-ion*) Mab. 2, 392. 3, 264.

ĪT in quibusdam alternare videtur cum *-yt*, ut in cambr. *tristit* (tristitia) Mab. 1, 5. *rydit* (libertas; hod. *rhyddid* masc.) 1, 30, nisi hoc ad terminationem *-tît* referendum est (cum hodiernis formis rarioribus *rhydid*, *rhydd-did*); cf. hod. *odid* (ex adi. *od*), unde *odidawc* (singularis) Mab. 1, 2. et corn. *tristys*, *trystys* (tristitia) D. 123. R. 204, *trystyys* (i. e. *-îs*) O, 2094.

ÛT transumpta videtur in subst. cambr. *kenut, kynnut* (ligna, cremium; = comminuta? hod. *cynnud* coll.) Leg. 1, 38, 5. 6. Mab. 1, 31. 238, corn. *kunys* O. 1296. 1299. 1333. D. 1219. 1241, arem. (hod. *keuneud*, ven. *kened*) sing. *queuneuden, queuneudenn* (lignum) Cath.; in adi. corn. *menys, mvnys* (minutus, parvus) O. 2720. D. 438, arem. hod. *munud*; in subst. corn. *marȝus, marthus, marthys* (miraculum; = virtus?) P. 200, 4. 254, 4. O. 756, arem. *burzut* (miraculum; hod. *burzud*, ven. *burc'hud* masc.) Buh. 46, 10. 74, 4. 106, 19, *berzud* Cath.

Duplex derivatio TÛT, concordans cum lat. *-tût*, regulariter mutata *-tit*, vindicanda est substantivis abstractis e nominibus: cambr. *duiutit* (deitas) Cb. init. *gleyndyt* (puritas, sanctitas) Leg. praef. *ieuenctit* (iuventus) Mab. 1, 285. 2, 7. 29; hodie quoque masc. *duwdid, gleindyd, ieuenctyd, gwendid* (vanitas, e *gwan*), *calondid* (animositas). Corn. *-sys* alternans cum *-ses*: *densys* (humanitas, natura humana) P. 10, 4. 54, 3. *dewsys, deusys* (deitas) O. 2666. R. 2487. 2502. *drynsys* (trinitas) O. 1734. 2660, *drengys* R. 308. Cr. 126. 2008. 2239. *cowsys* (animus, mens) P. 15, 4. 36, 4. Arem. *meurdit* (maturitas) Cath.

d) Geminatae TT derivantis nescio an sint exempla cambr. *gwenith* masc. (triticum) Mab. 2, 221. 3, 154, corn. *gwaneth* Cr. 1066, arem. *guiniz* ('far, triticum'; hod. *gwiniz*, ven. *gunec'h, gunic'h*, trec. *gwenit* masc.) Cath. et cambr. *bygwth* (minae) Mab. 3, 272.

e) Conexae derivationis huius tenuis sunt formulae NT, ST, CT.

NT vocalibus *a, e, i* subiungitur. ANT, quae servatur thematum terminalis in pluralibus cambr. *neyeynt, nyeint* (nepotes), cambr. corn. arem. *kereynt, kerens, querent* (amici, cognati, parentes) p. 293 sq., quocum conferendum est collectivum cambr. *carant* Mab. 2, 30. 234, praeterea

α) pluralem infectione formans in paucis substantivis invenitur, ut in cambr. *bliant* (linteum) Mab. 1, 259, in arem. *azrouant* (hostis) Cath. (daemon) MJ. 115a. Pluralis forma carens singulari videtur cambr. *eskeueynt* (pulmones) Leg. 1, 10, 8, corn. *scevens* (pulmo) Voc. 7[a], arem. *squeuent* (hod. *skeuent*, ven. *skent*) Cath. Frequentissima eadem est derivatio in adiectivis aremoricis, ut *truant* (miser) Cath. Buh. 128, 11. 192, 10. *friant* (gulae deditus) 70, 12. Cath., fortasse translata e gallicanis, quorum satis magna copia invenitur in libris, ut *neant, prudant, imprudant, plesant, presant, vaillant* etc. Gallicanae certe originis est substantivorum terminatio *-ancc* (lat. -entia, -antia), maxime in peregrinis, interdum totis transumptis: *fizyancc, fizianc* (fiducia; hod. *fizians*, ven. *fians* fem.) Cath. Buh. 64, 12. *credancc* (fides) 8, 5. *setancc* (sententia) MJ. 120a. *viltançç* (coenum) Man. *financc, venganсc, ignorancc, inconueniancc* Cath. Conferendum est tamen *Roiant-* iam in nominibus vetustis virorum compositis in chart. Rhed. et *Catloiant* ibid. 1, 8. 12. 55; conferenda item terminatio *-inti, -entez* substantivorum abstractorum: *nevezinti* (novitas) MJ. 19b. *merzerinti* (martyrium), *mezuynti* (ebrietas), *falsentez* (falsitas), *larguentez* (largitas), *paurentez* (paupertas) Cath. *lausquentez* (ignavia) MJ. 197a.

β) ANT, IANT in substantivis abstractis praesertim cambricis ortis e verbis (hod. *-ant, -iant*, plur. *-annau* masc.): *porthant* (provisio, nutritio) Mab. 1, 12. *molyant* (laus, gloria) 1, 11. 2, 391. *dylyant* (meritum) 2, 378. *medyant* (possessio. vis, potentia; hod. *meddu*, possidere) Leg. Mab. fq. *codyant* (laesio, offensio) Mab. 2, 24. *gogonyant* (exaltatio, gloriatio) 2, 33. *mwynant, mwyn-*

nyant (usus, utilitas) 3, 85. 2, 226. In eandem formulam transformatum *krissant* (crystallus, masc.: *blawt y krissant*, splendor crystalli; hod. *crisiant*) 1, 251.

Cornica eiusmodi variant vocalibus: *sylwans* (salus, servatio) O. 1958. R. 1574. P. 1, 4, *sylwyans* R. 2388. 2611. *cregyans* (fides) P. 44, 2. O. 1882, *crygyans* D. 1813. R. 1174. 1537. 2389. *gorthyans* (veneratio) P. 1, 4. O. 476. 847. 1738. 1891. *scient*, *skeyens*, *skyens* (scientia, intellectus) Voc. 8ª. O. 80. 82, *skyans* O. 167. P. 1, 3. 3, 2. *daserghyans*, *dasserghyens* (resurrectio) R. 2545. 2632. *dysquythyans*, *dysquythyens*, *dysqueȝyens* (manifestatio) O. 1733. 147. P. 236, 4. *dewyllyens*, *dewellens* (remissio) D. 826. O. 1173. *gevyans* (venia) O. 2249. P. 220, 2, *gevyons* 104, 3, *gefyens*, *geffyans* D. 1891. R. 1570, *gyuyans*, *gyfyans*, *gyffyans* D. 1816. R. 1576. O. 1808, *gyfyens*, *gyffyens* D. 2279. R. 1159. Diversa origine est eiusdem formae peregrinum: *vyngeans* (ultio) D. 1921. 1937. 2199, *vengyans* 2079, *venions* P. (p. 171).

In quibusdam invenitur duplex derivatio NANT (cf. *tairnant*, malagma, Voc. 8ª?) masc. gen.: *mernans* (mors) P. 98, 4. 117, 2. 126, 4. 142, 2. 151, 2. 208, 2. 211, 2. 214, 2. O. 817. 1522, *mernens* O. 84. D. 740. *bewnans* (vita) P. 73, 2. 103, 1. 125, 1. 191, 4. 241, 1. 246, 3. O. 63. 89. 848, *bewnens* O. 701, semel *bewnas* P. 12, 1.

Aremorica eiusdem derivationis substantiva sunt paucissima: *squient* ('sensus, sapientia'; hod. *skiant* fem.), *badizyent* (baptisma; hod. *badiziant*, ven. cornug. *badient*, *badihiant* masc.) Cath.; dupliciter derivatum: *mernent* (pestilentia) Cath.

In quibusdam vocibus *a* ex alia vocali orta videtur, ut in cambr. *ariant*, *aryant* (argentum; cf. gall. vet. Argentoratum) Leg. Mab. fq., corn. *argans*, *arghans* Voc. 7ᵇ. P. 16, 2. 103, 2, *arhans* O. 771. 2097. 2500. D. 1514. 1537. R. 2231, arem. *argant* Cath. Buh. 10, 20. 26, 3, *archant* MJ. 15b. 83b. 85a. 86a.

Non infrequens in substantivis cambricis item abstractis generis masculini est derivatio EINT, cui primitiva *-ent* supponi potest (p. 86): *goueileint* (sollicitudo; *goval* 1, 18) Mab. 1, 5. *heneint* (senectus) 2, 29. *dremeint* (aspectus) 1, 250. *digyoueint* (indignatio) 1, 259. *diodeueynt*, *diodeiueint* (toleratio) 1, 271. 272; cf. corn. *trystyns* (tristitia) D. 731. 1023, *trystans* P. 222, 3. Addenda sunt contracta cambr. *breint* (privilegium) Mab. fq. (masc.: *y bryeint hunn*, Priv. eccl. Land., hodie tamen fem. *braint*), unde prodiit auctum *brenhin* (rex) Mab. fq., *breenhin* L. Land., corn. *bryntyn* (princeps) O. 1962. 2281. D. 1542 (i. e. *brigentin* an *brigantin*?), et cambr. *meint* (magnitudo), corn. *myns* (quantitas, multitudo) fq. masc. ut hod. *maint* (ex adi. *mawr*), arem. *ment* (quantitas; hod. fem. *meñt* cum hib. vet. *méit*) Cath. Primitiva *e* subest transumptis *koveint* (conventus, monasterium) Mab. 1, 251. *twrneimeint* (torneamentum) Mab. fq., pariter ac numeralibus *douceint*, *triuceint* compositis iam in cod. Lichf., quorum alteri parti *uceint* (*ugeint* Mab., hod. *ugaint*) subest terminatio *-ent* (hib. vet. *fiche*, viginti), cum *-ant* supponenda videatur formae *trimuceint* (cf. hib. vet. *-moga*) inter gl. Ox. (p. 319).

Etiam aremoricis nominibus virorum vetustis in chart. Rhed. 2, 16: *Brient*, *Nodent*, *Catloient*, et vici *Serent* Mor. 305. 329 subesse videtur *i* inficiens, quae apparet in nomine *Kerentin* (= *Carantin*) ibid. 1, 37.

INT in substantivis cambricis interdum: *dremynt* (visio; supra *dremeint*)

Mab. 2, 64. 3, 100, hodie *tremynt*. ONT licet supponere nominibus *dyfneint* (Domnonia) Mab. 2, 209, *Gereint* (Gerontius, pp. 90. 798).

ST in formula EST extat in paucissimis vocibus, ut in cambr. *lluest* (expeditio bellica, hod. masc., pl. *-au*; *llu*, exercitus) Mab. 1, 261 et transumpto *fforest* (silva, hod. fem., plur. *-ydd* vel *-au*) 1, 236. Vix pertinet huc corn. *legest* (polypus; cambr. hod. *llegest* masc., plur. *-od*) Voc. 8[b], cui respondet arem. hod. *legestr* masc., pl. *-ed*; potius conferendum est *elester* (*strail elester*, gl. matta) Voc. 10[a], cum nota singularitatis *elestren* (carex; cambr. hod. masc. *elest*, *elestr*, *elestren*) 9[a], arem. *elestrenn* (gladiolus; hod. coll. *elestr*) Cath. Contra in eandem formulam transmutata vox peregrina inest in corn. *pellistgur* (pellicia, i. e. p. viri), *pellistker* (mastruca) Voc. 9[b].

CT derivantis formula frequentissima est ACT, IACT, sicut hib. *-act* vel *-ect* e substantivis vel adiectivis formans abstracta generis fere feminini, ut: *duy kegheussayth* (duae defensiones) Leg. 2, 11, 21 et *or uedhecynyaet* (a medicina) 1, 18, 14. *dwy iarllaeth* (duo comitatus) Mab. 1, 28. 290. *ti ageffy honno* (accipies illum, *iarllaeth*) 2, 59. *y vrenhinyaeth* (regnum) 3, 96. *y uudugolyaeth* (victoria) 3, 304; inveniuntur tamen masculina: *y gwassanaeth* (ministerium) 1, 291. *y gwassanaeth hwnn*, *y gwassanaeth goreu* (m. hoc, optimum) 1, 265. 2, 13. *ar tirogaeth* (et territorium) 3, 154. Hodierna quoque lingua genus femininum servavit in plerisque, ut *iarllaeth*, *gofaniaeth*, *cenedlaeth*, *lluddedigaeth*, *gweledigaeth*; in paucis masculinum ostendit, ut *gwasanaeth*, *hiraeth*, *amrywiaeth*. Pluralis, ubi formatur, hodie desinit in *-au*, ut in *cenedlaethau* (generationes), cui respondet iam inter gl. Ox. *cenitolaidou*. (De *-aid* vetustiore scriptione pro *-aeth* = *-act* vid. p. 150).

Cambrica exempla: *iarllaeth* (comitatus) Mab. 1, 21. 235. 2, 14. *guasanaith*, *gwassanaeth* (servitium) Priv. Land. Mab. *marchogaeth* (res equestris) Mab. fq. *amherodraeth* (imperium) Mab. 1, 292. Praeterea IACT: *bathoriayth* (ius nummorum) Priv. Land. *meccnyaeth*, *meichniaith* (securitas, vadimonium, officium vadis), *hebokyaeth* (officium primi falconarii; saepius minus bene scriptum *-yaet*) Leg. fq. *chwedylyaeth* (nuntiatio) Mab. 1, 287. *milwryaeth* (militia) 1, 19. 21. *brenhinyaeth* (regnum) 1, 275. 291. *kynnydyaeth* (venatio) 2, 225. Item derivata ex adiectivis vel participiis: *hiraeth* (longitudo, desiderium, sollicitudo) Mab. 1, 21. 2, 29. *tirogaeth* (territorium, masc.; hod. *tiriogaeth* fem.) 3, 154. *gweledigaeth* (visio) 1, 257. *darestyngedigaeth* (submissio, subiectio) 1, 255. *tebygolyaeth* (cogitatio, superbia; adi. *tebygawl*) 1, 240. 242. *budugolyaeth* (victoria; adi. *budicaul*, *budugawl*, p. 818) 2, 385. 3, 304. Frequenti in Mab. verbo *marchogaeth* (equitare) conferenda sunt verba denominativa *marchogaethu* (rem equestrem exercere), *gwassanaethu* (servire) Mab. fq. *medeginyaethu* (mederi) Mab. 1, 267. 2, 56.

Cornica exempla: *ruifanaid* (regnum) Voc. 7[a]. *medhecnaid* (medicina) 7[b]. *marogeth*, *morogeth* (equitare) O. 1960. 1971. 2145. P. 28, 4. *tyreyth* (tellus) O. 381, *tyreth* R. 346. 763. *hyreth* (desiderium, sollicitudo) D. 3176. R. 747. 775. 1169. Vix *-ieth*: *mythygyeth* (medicina) R. 1670. *lynnyeth*, *lydnyathe* (progenies) R. 1810. Cr. 2097, sed *lynneth* O. 315. 316. 1241. Contra frequentius *-n* inserto: *folneth* (stultitia) R. 961. *gokyneth* (dementia) O. 473. 1512. D. 1808. 1989. *gowegneth* (falsitas, mendacium) R. 906. *muscokneth*, *muscoghneth* (amen-

tia) R. 1128. D. 1283. 1990. Incerta, quae tamen propter analogiam dialecti aremoricae addimus: *skenteleth*, *skentuleth* (sapientia; adi. *skentyll*) D. 1804. 1809. *cosoleth* (requies; *cosel*) O. 518. 858. 1725. *drokkuleth*, *drocoleth*, *drokeleth* (maleficium) D. 2007. 1864. 2866. E derivatione *-tât* transgressa: *denseth* (humanitas) P. 223, 2. et peregrina *pytet[h]* (pietas, misericordia) 223, 2. 3. *bolungeth* (voluntas) O. 873. 1165. 1277, *bolnogeth* O. 2352. D. 957. 1072.

Aremorica in *-aez* vel *-ez*: *hiraez* ('plixitas', desiderium) Cath. *buaneguez* (ira) Buh. 70, 1. Cath. *amneseguez* ('confinitas'; hod. *amézéguez*), *goalleguez* (incuria), *gonideguez en douar* (agricultura; hod. *gounidégez*), *taluoudegaez* (valor), *siluidigaez* (salus), *losquidigaez* (ustio), *igouridigaez* ('aperitio, apertura'), *golchidigaez* (ablutio), *teulidigaez* (abiectio), *difforchidigaez* (separatio), *hevelebidigaez* ('assimilatio'), *lemidigaez* (acutio), *entrelazidigaez* (internecatio), *santidigaez* (sensibilitas), *pinuisigaez* ('gaza'), *padelez* (perennitas, sempiternitas), *doeelez* (deitas), *pesquezrez* ('pischolencia') Cath. In *-iez*: *droucyez*, *drouguyez* (malitia) Cath. MJ. 141 a. *lignez* (progenies) Cath. MJ. 120 a. *bergiez* (viridarium; hod. *verjez*), *meurzlargiez* ('carnicapium, carnibrevium'), *mezeguiez* (medicina), *cloareguiez* (clericatus), *marheguiez* ('militia'), *mibiliez* (pueritia), *quirintiez* (amicitia, parentela), *auoultriez* (adulterium), *autroniez* (dominatio) Cath. *goasoniez* (= cambr. *gwasanaeth*) Cath. Buh. 54, 26. *baeleguiez* (sacerdotium, clericatus) 178, 18. Cath. Eodem sunt referenda aremorica desinentia in *-nez*, *-inez*, *-élez* ex adiectivis: *furnez* (sagacitas, sapientia) Cath. Buh. 46, 12. 48, 24. 110, 1. *lofrnez*, *loffrnez* (lepra) 196, 8. Cath. *ancoffnez* (oblivio), *quernez* ('caricia'), *goyunez* (votum) Cath. *queffrinez* (attentio) Buh. 180, 6. *madaelez* (bonitas; hod. *madélez*, ven. *madéleah*) 86, 14. MJ. 6 b. *madelaez* 141 a. *pabaelez*, *pabaelaez* (papatus) Cath. *santelaez* (sanctitas), *priedelaez* (coniugium; hod. *priédélez*, *priédéleh*), *roantelaez* (regnum) MJ. 141 a. *rouantelez* (hod. *rouañtélez*, ven. *rouañtéleah*), *guiniuaelez* (partus, nativitas; hod. *ginivélez*), *cuffelez* (benignitas; hod. *kuñvélez*) Cath.

Sunt feminina hodie haec aremorica: *santélez*, *gwiziégez* (scientia), *pinvidigez* (opulentia), *gwazoniez*, *bélégiez*. His adnumeranda sunt alia feminina in *-ez* exeuntia cumulata derivatione, et in *-érez*, locum actionis significantia, ut *kigérez* (macellum), *baraérez* (taberna pistoria), et in *-adurez* (cf. p. 830), ut *berradurez* (breviatio), *deskadurez*, *kelennadurez* (institutio), *magadurez* (educatio); cf. *quiguerez* ('carnificina'), *magadurez* ('fotus, alimentum') Cath. Minus certa res est de aliis ut de *cristenez* (christianitas) Cath., quod Buh. 182, 10 significat religionem christianam; quamquam hodie quoque *kristenez* (ven. *krichenech*) respondet germ. christenheit (communio christianorum). In hac tamen voce, orta e subst. *cristen* (= cambr. vet. *cristaun*, christianus), non videtur alia derivatio statuenda nisi cambr. *-aeth*, *-iaeth*.

C derivantis britannicae, quae elisa vocali accedere videtur in corn. plur. *tiwulgou* (tenebrae) Voc. 8ᵇ, *tewolgow* P. Dr., cf. cambr. hod. *tywyllwg* iuxta *tywyllwch*, frequentiores sunt formulae quaedam cum vocalibus correptis et productis.

a) Cum vocalibus correptis. AC vix est expectanda, cum hib. vet. *-ach*

adiectiva derivans britannice producta vocali proferatur (pp. 16. 94). In illam desinentia sola novi nomina vetusta aremorica locorum e Chart. Rhed.: *Rannac*, *Lisranac* 1, 29. 2, 26. terra quae vocatur *Ranwinac* 2, 16. *Alarac* 2, 19. 26. plebs *Avizac* 1, 35. plebs *Malanzac* 1, 26. Item IAC: *Buiac* Mor. 340. ecclesia *Giliac* 1, 37. *Poliac*, plebs *Poilac* 1, 27. 29. ecclesia, plebs, vicus *Rufiac* 1, 38. 39. 41. 53. terra quae appellatur *Chenciniac* 1, 12. 2, 24. donavimus duas *Eriginiac tigran* et *Eriginiac Haelnou* 1, 4. plebs *Kempeniac* 1, 30. plebs *Motoriac* 1, 10. 2, 21. *Pirisiac* 1, 19.

Infecta tamen eadem derivatio, cambr. *-eic* (cf. *-ein*, *-eit*), corn. arem. *-ec*, inest in subst. fem. cambr. *gurehic* (mulier; = *gureic*) gl. Ox. B. 43ᵃ, *gureyc*, *gureic* etc. Leg. (p. 131), *gwreic* (hod. *gwraig*) Mab. fq., unde verb. *gwreica* (uxorem ducere) Mab. 1, 291; corn. *greg*, *grueg*, *grec*, *gruec* Voc. *gurek*, *gwrek* P. (vid. supra); arem. *gruec* Cath. Buh. 96, 7 (74, 25). MJ. 115 b. 211 a, *grec* 14 a, hod. *grouék*, *groék*, *grék*. In cuius plurali redit integra *-ac*: cambr. *graget* Leg. 2, 1 init. *gwraged* (hod. *gwragedd*) Mab. fq., corn. *gwraget* O. 976, arem. *groaguez* Cath. MJ. 219 a. *graguez* fq. (hod. *gragez*, *groagez*, *grouagé*).

EC in substantivis quibusdam (in plerisque, si non in omnibus, repetenda a pristina IC): cambr. *ritec* Cambriae fluv. (cf. *rit*, vadum) L. Land. 119. 120. *redec* (cursus; hod. *rhedeg* fem.) Leg. 1, 25, 5; inf. *redec*, *rydec* Mab. (p. 535). *yn ehedec* (evolans) 3, 304. *carrec*, pl. *cerric*, fem. (lapis, rupes; hod. *careg*, pl. *ceryg*, fem.) Mab. 1, 30. 31. 3, 265. *gwaec* (fibula; hod. *gwäeg* fem.) 2, 374. *pynnyorek* (sarcina, sagma; hod. *pyniorec*, *pynorec*, pl. *-au* fem.) 1, 238. *gwarthec* (armenta; nom. propr. viri *gwarthegyd* 2, 243) 2, 242. 373. Corn. *cassec* (equa; cambr. hod. *caseg*, plur. *cesyg* fem.) Voc. 9ᵃ. *blonec* (adeps; cambr. hod. *bloneg*) 7ᵃ. *guarthek* (armenta) O. 1065. pl. *karrygy* (lapides) O. 478; transumpta *manegow* pl. (manicae) R. 2589. *cloireg* (clericus) Voc. 7ᵃ. *medhec*, *methec* (medicus) 7ᵇ. R. 1648; eodem pertinere videtur adi. *moreȝek*, *morethek* (sollicitus) P. (p. 139) D. 3187. R. 749; inf. *resek* (currere, fluere) O. 773; mutata vocali: *flurrag* (prora; cambr. *fflureg* fem.) Voc. 7ᵇ. *guarac* ('diploma') 8ᵃ, *guarak* (arcus) O. 1244. Arem. *casec* ('iumentum'), *goarec* (arcus), *blonec* (abdomen), *benhuec* (utensile) Cath., pl. *binhuyou* MJ. 135 b; inf. *redec* (currere) Cath.; transumpta *manec* (chirotheca) Cath. *cloarek* (clericus) Cath. Buh. 112, 13. 118, 2. 178, 13. *mezec* (medicus) Cath.

IC correpta derivans adiectiva e substantivis (hib. vet. *-ech*) vix invenitur, nisi forte in vetustis nominibus virorum cambricis in L. Land.: *Budic* (cf. hod. *buddug* fem., victrix, Victoria) 123. *Meilic* 153. 154. 170. *Erbic*, *Eruic* 115. 153. 154. 193. *Cremic* 226. *Etelic* 150. 170. *Letric* 140. 141; aremoricis in Chart. Rhed.: *Wrbudic* (cf. *Bodicus*, Britannorum comes, ap. Greg. Tur., p. 99) 1, 21. *Kethic* 1, 49. *Cowellic* 1, 45. *Bledic* 1, 2. *Liosic* 1, 49. 52. *Pascic*, *Hadric* Mor. 341.

Certius huc pertinent pauca substantiva (vix adiectiva) cambrica: *llewic* (animi deliquium; hod. *llewyg*, pl. *-on* masc.) Mab, 1, 237. 258, unde *datlewygu* (ad se redire) 1, 238. *ryvic* (arrogantia; hod. *rhyfyg* m.) 1, 2; peregrina *medic*, pl. *medygon* (medicus; hod. *meddyg*, pl. *-on*) 1, 258. *lleyc* (laicus; hod. *lleyg*), pl. *lleycyon* Leg. praef. *tebic* (similis, verisimilis; hod. *tebyg*), unde *tebygu*, *tybygu* (putare) Mab. fq. Corn. transumptum *leic* (laicus) Voc. 7ᵃ, sed *lek* D. 38.

681 (sicut corn. arem. *medhec*, *meȝec* respondet cambr. *medic*, *meddyg*), contra arem. *lic* (laicus) Cath.

UC extat in nomine regionis cambricae *Morcanhuc*, *Morcannhuc*, *Morgannhuc* L. Land. p. 113, *Morganhwc* Mab. 3, 189 (cf. pp. 162. 814); eadem alternans cum OC in cambr. plur. *damcirchinnucu* (gl. ambages) Cb. 56. *datlocou* (gl. fora) Ox. 38ª. Cambr. hod. *gwddwg* (vel *gwddw*, *gwddf*, masc.) respondet arem. *gouzouk* (collum; hod. *gouk*, leon. *gouzouk* m.) Cath. In multis nominibus vetustis cambricis et aremoricis *-oc* et *-uc* sunt pro *-auc*, *-âc*, sub qua formula mox sequentur exempla. In hodiernis *-wg* interdum iuxta *-wch* frequentiorem derivat substantiva abstracta ex adiectivis: *tywyllwg* (obscuritas), *trythyllwg* (alacritas).

b) Cum vocalibus productis. ÂC, IÂC frequentissima formula britannica, vocalem varie mutans per dialectos (p. 93 sq.), adiectiva potissimum derivat e substantivis.

Cambr. vet. *-auc*, *-oc*, *-iauc*, pl. *-ocion*: *marchauc* (equester, eques) gl. Ox. 41ª. *rit lechauc* (vadum lapidosum) L. Land. 116. *buch laethauc* (vacca lac praebens) Leg. 2, 1, 34. *pont meiniauc* (pons lapideus) L. Land. 234. *Brecheniauc*, *Pepitiauc* (nomina regionum Cambriae derivata e nominibus virorum; cf. p. 807) 122. 227. 244. Inter gl. Lxb.: *euonoc* (spumaticus), *golbinoc* (rostratus), *atanocion* (aligeri; hod. *adan*, ala). In Mab. *-awc*, *-iawc*, plur. *-ogyon*: *oetawc*, *oedawc* (aetate provectus) 2, 24. 32. *koedawc* (silvester) 1, 31. 262. *aruawc* (armatus) 1, 16. 34. *mil pedwartroetawc* (animal quadrupes) 2, 207. *ki kanderawc* (canis rabidus; hod. *cynddeiriog*) 2, 221. *kyuoethawc* (potens) 1, 16. 18. 272. *carrecgawc* (lapidosus) 1, 262. *llidiawc*, *llityawc*, *llidyawc* (iratus) 1, 242. 268. 2, 385. *brenhin teithiawc*, *brenhin gwlat teithiawc* (rex legitimus) 2, 201. 222. *diuudyawc* (inutilis) 2, 226. Plur. *cyttirogyon* (contermini) 2, 29. *marchogyon* (equites), *cytuarchogyon* (rei equestri una dediti) 3, 298. 2, 30. *tywyssogyon* (principes) 3, 298. Fit interdum derivatio eadem ex adiectivo: *duawc* (subniger) Mab. 1, 13.

Eiusdem derivationis sunt multa nomina vetusta virorum in L. Land.: *Comauc* 205. *Matauc* (*Madawc* Mab. 2, 243) 73. *Guallauc* (*Gwallawc* Mab. 2, 25) 254. *Guassauc* 264. *Caratauc* (*Karadawc* Mab. 2, 379. 3, 271) 71. 155. 205. 248. 261. *Lyggessauc* 140. *Cimeiliauc*, *Cimeilliauc* fq. In his tamen saepius derivationis vocalis transit in *o* vel *u*: *Matoc* 194. *Matuc* 136. *Guallue* 198. *Lounuc* 153. *Tutuc* 120. *Clotuc* 194.

Cornice *-oc* in Voc.: *chefuidoc* (potens, cambr. *kyfoethog*) 7ª. *ᵭuludoc* (dives; cambr. *goludog* e *golud*, divitiae), *bochodoc* (inops, pauper; cambr. *bychodog*) 8ª. *galluidoc* (potens) 7ᵇ. *gouhoc* (parasitus, mendax) 8ª. 8ᵇ. *primusdoc* (lippus), *skientoc* (sapiens), *gurbulloc* (insanus) 8ª. *denshoc* (dentatus) 8ᵇ. *croinoc* (rubeta, i. e. pellita; cambr. *croen*, pellis, corium), *scouarnoc* (lepus, i. e. auritus) 9ª. *chelioc* (gallus; cf. *cala*, *cale* p. 816?) 8ᵇ. *teithioc* (vernaculus) 7ᵇ. *conerioc* (rabidus, amens, demens), *chuillioc* (augur) 8ª. Recentius fere *-ek*, *-eg*, ut iam in Voc. *clafhorec* (leprosus) 8ª, etsi non semper: *gallosek* (potens) O. 1494. D. 157. R. 752, *galosek*, *gallogek* R. 108. 2376. *ownek*, *ounek* (timidus; *own*, timor) P. 77, 2. O. 2158. *marrek*, *marreg*, plur. *marogyon*, *marregyon* (miles; = cambr. *marchauc*) P. 241, 4. 190, 2. 243, 1. D. 1613. *cronek* (rubeta, bufo) O. 1778. D. 2732. P. 47, 4. *colyek* (gallus) 49, 2. 86, 1, *kullyek* D. 903.

bohosogyon (pauperes) 36, 3. 37, 3, *bohosugyon* D. 543. 3108, *boghesegyon* D. 538. *othommek* (egenus), pl. *othomegyon*, *eȝomogyon* R. 2377. D. 2636. P. 26, 2. *gowek* (mendax) R. 55, pl. *gowygyon* R. 1478. 1510.

Aremorice item *-oc* in vetustis nominibus virorum chartularii Rhed.: *Haeloc* 1, 5. *Moroc* 1, 4. *Risoc* 1, 27. *Litoc* 1, 38. *Catoc* 1, 53. *Iarnoc* 1, 16. *Alunoc* 1, 5. 18. *Wetenoc* 1, 20. 38. *Moiaroc* 1, 4. *Loiesoc* 2, 14. 16. *Wesilloc* Mor. 331. *Tabioc* 2, 21; in nomine loci *Pascwentoc* 1, 29. Huius derivationis transeuntis in *-uc* exempla supra (p. 95) enumerata sunt. Eadem in *-ec* transgressa videtur iam in nomine viri vet. *Woletec* (cf. corn. *vuludoc*, dives, Voc.) Chart. Rhed. 1, 5. 22, sicut semper in recentiore lingua: *hoantec* (desiderio affectus; *hoant*, desiderium) Buh. 54, 19. 108, 2. 164, 10. *buanec* ('iratus') Cath. MJ. 14 a. *conniryec* (rabidus; *connar*, rabies), *bleuhec* ('pilosus'), *friec* ('nasosus'), *elguezec* ('mentosus'), *guennouec* ('buccatus'), *lostec* ('caudatus'), *aznauoudec* ('cognitor'), *saeec* ('tunicatus'), *maluennec* ('palpebrosus'), *abrantec* ('superciliosus'), *caillarec* ('lutulentus'), *lagadec* ('oculosus'), *barfuec* ('barbutus'), *gloanennec* ('lanutus'), *menec* ('lapidosus'), *quelyenec* ('muscosus'), *pourrec* ('porrosus'), *scoaziec* ('spatulosus'), *quicguec* ('carnosus'), *beguec* ('rostratus'), *mechiec* ('polyposus'), *dantec* ('dentosus') Cath. *baelec* (presbyter; cambr. *balawc* Mab.) Buh. 176, 5. Cath. *gounidec* (agricola), *marhec pe marhegues* ('miles'), *tiec* (oeconomus), *amnesec* ('confinis') Cath. Cf. hodierna *marc'hek* (eques), *madek* (bonus, benignus) etc.

Nec disiunxerim aremorica terminata *-ek*, quae indicant loca, in quibus nvenitur vel fit id quod significat primitivum, quamvis sint feminina hodie, cum primitus *bro* vel aliud substantivum femininum potuerit subintellegi, ut *rosec* (rosetum), *pechesec* (persicetum), *fauec* (faginentum), *linec* (linarium), *iruinec* (raparium), *ausillec* (salicetum), *quelennec* ('hussetum'), *queluezec* ('nuclearium', i. e. coruletum), *corsec* (cannetum), *blezuec* ('floralium'), *balaznec* (miricetum), *broennec* (iuncetum) Cath. Hodierna *kaolek*, *kanabek* (locus, ager brassica, cannabi consitus), *dervennek*, *avalennek* (quercetum, hortus in quo sunt mali arbores), *gwennadek* (locus inserviens insolandae cerae, insolandis linteis).

Substantiva huius formulae sunt pauca, ut cambr. *hebauc* (accipiter; hib. vet. *sebocc* Sg.) Leg. 1, 10, 7. *caiauc* (libellus) gl. Ox. 39ᵃ; corn. *lafroc* (femoralia) Voc. 9ᵇ; arem. *llaurec* (bracca, femorale, coxale; hod. *lavrék* masc.) Cath. Ac saepe, quae videntur substantiva, principio sunt haud dubie adiectiva, ut *plumauc*, *plufoc* (pulvinar) gl. Ox. B. 44ᵃ. Voc. 9ᵇ, *marchawc* Mab., *balawc* (clericus) 1, 287; fem. *keynyauc* (denarius) Leg. 1, 12, 6.

ÎC vocalem, cuius productionem testatur hod. et cambr. *-ig*, et arem. *-ic*, partim servasse videtur, ut in derivatione duplici *-tic*, *-etic*, partim correptam postea produxisse, ut in adiectivis ceteris (hib. vet. *-ech*), etsi eadem temporum differentia intercedit inter hib. *-ach* et brit. *-âc*.

Cambrica: *arbennic* (primarius, princeps; hod. *arbenig*, at hib. vet. *airchinnech*) Mab. 1, 241. 253. *teirnossic* (tres noctes natus) 2, 225. *chweric* (alacer; hod. *chwerig*) 1, 259. *pwyllic* (prudens; hod. *pwyllig*; subst. *pwyll*) 1, 259. *gwenwynic* (venenosus; hod. *gwenwynig*) 1, 273. *gwledic* (imperans, princeps; hod. *gwledig*; subst. *gwlat*, regio) Mab. fq. *ewyrdonic* (hibernicus; subst. hod. *Iwerddon*) Mab. 2, 386. *lletewic*, *lledewic* (letavicus) 2, 238. 242. Efficit duplicem ETIC, terminationem participiorum cambricam (p. 532), accedens ad simplicem

notam *-et* britannicam. Plur. *-icion*: *Letewicion* (Aremorici, p. 831), *arpeteticion* (miseri) gl. Ox. 38ª.

Cornica e Voc.: *pendeuig* (princeps) 7ᵇ. *eunhinsic*, *camhinsic* (iustus, iniustus; *hins* = *hint*, via), *fadic* (profugus), *fodic* (felix) 8ª. *treuedic* (rusticus, colonus) 7ᵇ. 8ª. Eodem alia pertinere videntur ut *dyscrygyk* (incredulus) R. 1369. 1519, pl. *dyscryggygyon* O. 1855. (1869).

Aremorica: *piuizic* (dives) Buh. 10, 4. 38, 1. *pinuizic* (id.), *euzic* (horribilis) Cath. *armoric* (aremoricus) Buh. 148, 21. *keritic* (Ceretica regio) 28, 24. *hegredic* (amicabilis; subst. adi. *hegarat*, amicus) 154, 11. *aounic* ('formidosus'; contra cambr. *ofnawc*, corn. *ownek*) Cath.; cf. peregrina *ipothetic* (hypotheticus), *lic* (laicus) Cath.

Rariora sunt substantiva huius derivationis: cambr. *euyc* (cerva; hod. *ewig* fem.) Leg. 1, 9, 22. 10, 11; peregr. *lleithic*, pl. *lleithigeu* (sedes, scamnum; hod. *lleithig* fem.) Mab. 3, 265. Corn. *euhic* (cerva), *sernic* (frutex) Voc. 9ª. Arem. *eustic* (luscinia) Cath.; transumpta *fabric* (fabrica), *fisic* (physica), *music* (musica), *tisic* (phthisis) Cath. Addenda tamen sunt e dialectis ea, in quibus *-ic* terminatio est deminutiva (p. 297).

EIC praeter formulam supra memoratam invenitur in cambr. *ysgolheic*, pl. *yscolheigyon* (scholasticus; hod. *ysgolhaig*) Mab. 3, 157. 2, 22; corn. *scolheic* Voc. 8ª.

c) CC geminatae locum concedo derivanti britannicae CH, quamvis incertus, utrum semper progressa sit ex hac geminatione (p. 151) an interdum ex *x* (cf. p. 125). Frequentiores sunt formulae ACH, UCH (rariores ECH, ICH) praesertim in substantivis abstractis cambricis, masculini fere generis.

ACH: cambr. masc. *gaflach blaenllym* (furca acuta cuspide; e *gafl*, hib. *gabul*) Mab. 1, 242, pl. *gaflacheu* (hod. *-au*) 1, 238. *bogsach* (gloriatio, hod. *bocsach*, pl. *-au*) 3, 331. 334; cf. nomina virorum *Diwrnach*, *Deorthach* 2, 224. 376. Fem. *ir gilfach* (ad angulum; hod. *cilfach*, pl. *-au*) 3, 399. *keuedac* (leg. *-ach*, sicut ibidem est *bucc* pro *buch*, *beckan* pro *bychan*; cambr. hod. *cyfeddach*, comessatio, epulae, fem., ut *cyfrinach*, secretum, *cyfeilliach*, amicitia, *cydgyfathrach*, associatio, plur. *-au*) Leg. 1, 19, 12. Femininum item cambr. *gwrach* (anus, pl. hod. *gwrachod*) Mab. 2, 247, corn. *gruah* Voc. 7ᵇ, arem. *groach* (hod. *groac'h*, leon. *grac'h*) Cath. Inde composita et derivata cambrica: *ymgyfathrachu athydi* (consociare se tecum) Mab. 3, 83. *ygyuathrachwr* (affinis eius) 3, 94. *ae gytgyfedachwyr* (et sodales eius) 1, 26.

ECH in fem. cambr. *diegrech uawr* (clamor magnus; cf. hod. *dysgyr*) Mab. 1, 30.

ICH: *eurych* (faber aurarius) Mab. 3, 149. Item in verbis: *yn chwennychu* (desiderantes; *chwant*), *llefrith awhennych rei* (lac dulce desiderabunt aliqui) 2, 29. 225. *rac eirychu* (ne dicatur; *geir*, verbum) 2, 218. *diguolouichetic* (gl. proditus) Ox. 41ᵇ, derivatum e simplici *lou* (p. 106), cf. hod. *llewych* (lux, splendor) masc., *llewychu* (illuminare), iuxta *llewyrch*, *llewyrchu*. Saepius tamen his subiacet formula *-wch*. Dubium est, num addendum sit adi. adv. cambr. *mynych*, *yn vynych* (frequens, frequenter; hib. vet. *menic*, *menicc*) Mab. fq., corn. *menough* P. 2, 3. O. 689.

UCH formans abstracta cambr. subst. masc. ex adiectivis: *diffeithwch* (vastitas, desertum; adi. *diffaeth*, corn. *mor difeid*, gl. pelagus, Voc.) Mab. 1, 3.

236. *digrifwch* (oblectatio; adi. *digrif*) 2, 34. 3, 14. *digrifwch adidanwch* (oblectatio et exhilaratio) 3, 31. *tristwch* (tristitia) 2, 371. *yscafalwch*, *yscaualwch*, *ysgaualwch* (oblectatio; adi. *ysgaual* in *kynnysgaualhet* 2, 35) 2, 33. 34. 35. *ynyalwch* (solitudo, regio non habitata) 1, 236. 238. *aflonydwch* (inquietudo) 2, 46. Cum pron. masc.: *ar agkyuartalwch hwnnw* (propter indecentiam istam; praecedit adv. *yn agkyfuartal*, indecenter) 1, 259. *yny dihirwch hwnn* (in hac aerumna) 3, 153; cf. nomen viri *Matholwch* 3, 83, regionis *Seisyllwch* 3, 36. Addo *hedwch* (pax) Mab. 3, 305 e simplici subst. *hed* (hod. *hedd*, pax, hib. vet. *síd*) et *cuwch* (cavitas; hod. *cwch*) 2, 200. Derivantur ex his verba: *gleduchu*, *gwledychu* (regnare) Leg. 1, 5, 1. Mab. 2, 66. 3, 16. *y gwledychwys* (regnavit; *gwledwch*, regnum) 1, 282. 3, 36. *pessychu* (tussire; *peswch*, tussis) 1, 19. Extant tamen etiam feminina: *trawsswch* (barba) 2, 376; et hod. *buwch* (vacca), de cuius formis vid. p. 295.

Cornicum exemplum *pengugh grec* (mastruga, i. e. mitra mulieris, cambr. hod. *penguwch graig*) Voc. 9[b].

d) Conexa NC derivat subst. cambr. *gwraync* (adolescentulus) Mab. 3, 205. 206; adi. cambr. *ieuanc* (iuvenis) Mab. 1, 28, corn. *iouenc*, *youonc* Voc. 7[b], *yowynk* D. 19, *yonk* P. Dr. (p. 127), arem. *youanc* Cath.

Conexarum LC, SC vix extant exempla praeter singula cambr. *madalch* (fungus, masc.; hod. *madalch* iuxta *madarch*) Mab. 3, 193. et *delysc* (arundo) 3, 202. RC videtur derivare haec: cambr. *alarch* (olor) Mab. 2, 212. *pedeir tywarchen* (quattuor glebae; coll. *tywarch*, caespes) 2, 200. *ymdihauarchu* (confligere) 1, 37. *llannerch* (spatium apertum in silva) Mab. fq.; cf. hod. *llewyrch* (illuminatio). Corn. *elerhc* (gl. olor, cignus) Voc. 8[b], *lanherch* (gl. saltus) 9[b]. Contra de arem. *quaserch* (grando; hod. *kazarc'h*, *kazerc'h*) Buh. 92, 23, cf. p. 158.

C. Derivatio consonarum multiplex.

Triplicis derivationis britannicae exempla quaedam. 1. Si praecedit ante duplicem derivationem simplex: cambr. vet. *diguolou | ich | et-ic* (manifestatus), *cre | at | ic-aul* (genialis) gl. Ox.; corn. *gow | eg | n-eth* (falsitas), *musc | ok | n-eth* (amentia) R. 2. Si sequitur simplex post duplicem: cambr. *gwel | ed-ig | aeth* (visio), *bud | ug-ol | yaeth* (victoria) Mab.; corn. *sk | ent-el | eth* (sapientia) D.; arem. *lem | id-ig | aez* (acutio), *pri | ed-el | aez* (coniugium), *mag | ad-ur | ez* (nutritio) Cath. Item cambr. hod. *llyw | odr-aeth | iad*, *llyw | iodr-aeth | iad* (exercens officium gubernationis, gubernator), e primitivo *llyw* (remus), per *llywyaw* (regere) Mab. 3, 297, *llywiawdr*, *llywawdr* (gubernator) progresso ad formas *llywiodraeth*, *llywodraeth*, cum verbo suo in *-aethu*, unde *llywodraethiad*, *llywiodraethiad*.

Quadruplicis derivationis exempla cambrica sunt adiectiva hodierna *budd | ug-ol | iaeth | us*, *budd | ug-ol | iaeth | ol* (victoriosus, triumphans), in quibus ad triplicem derivationem *budd | ug-ol | iaeth* accedit derivatio *-us* vel *-awl*. Quintuplicis exemplum aremoricum *heu | el-eb | id-ig | aez* (assimilatio) Cath.

Multo autem maior derivationum numerus in plerisque exemplis quae attulimus existeret, si separare liberet derivationes conexas ut cambr. *-aeth*, corn. arem. *-ez*, *-aez* (= *acht*) vel cambr. *-awdr* (= *at-or*).

CAPUT ALTERUM.

De compositione.

Compositionis facultate lingua celtica non cedit iis linguis affinibus, quae ut indica, graeca, germanica maxime ea excellunt, et longe superat illas, quae ut latina, slavica minus ea valent.

A vetusta linguarum affinium ratione componendi, qua tres vocales A, I, U thematum finales servantur in compositione, prisca gallica tantum differt, quod pro *a* proferre consuevit *o*, cuius consuetudinis exempla vetusta supra enumerata sunt (p. 763). Excipiuntur ab ea solae particulae desinentes aut in consonas (In-subres, Con-date, Ver-nemetum, Ad-minius, Ex-cincomarus) aut in *e* (Are-morici, Ate-boduus, Ante-camulum) atque una vel altera vox quae praesertim post mediam vocali facilius carere potuit (Lug-dunum iuxta pleniorem formam Lugodunum vel Lugudunum, Cob-nertus, Bod-vacius, Vod-goriacum). Contra interponi quoque solere *o* post themata consonis terminata, exemplo sunt nomina Cingeto-rix, Vercingeto-rix (hib. vet. *cing*, gen. *cinged*, bellator, vir fortis); aspernantur copulantem hanc vocalem voces quaedam terminatae syllaba *-is* (ut Atis-mara, Cartis-mandua, Ratis-bona).

Tres illas vetustas vocales compositionis, quae deficere incipiunt iam in prisca lingua, post Romanorum aetatem magis magisque defecisse inde colligendum est, quod nisi in inscriptionibus ogmicis ne in vetustioribus quidem monumentis aut hibernicae linguae aut britannicae ulla superest. Vestigia tamen excussarum relicta esse infecta consona principali vocis posterioris in compositione supra demonstratum est (p. 176).

Composita ipsa utriusque linguae vigentis, et hibernicae et britannicae, iam enumerabuntur secundum ordinem partium orationis. Subiungentur in fine decomposita, i. e. e pluribus vocibus composita. Hibernicis hic quoque praemittentur vetusta exempla gallica.

I. Compositio hibernica.

A. Nomina composita.

Idem semper est componendi modus, sive prior vox est genetivi vel alius casus obliqui loco, sive nominativi vel apposita, ut fit in dialectis celticis.

1. Substantiva cum substantivis. Vetusta gallica nomina plurima composita sunt e duobus substantivis, praesertim in quibus posteriorem locum tenent voces -rix, -reix (= reig-s; lat. rex, germ. -rîk), -dunum, -durum (castrum) etc., ut Dumnorix (hib. *domun*, mundus), Bituriges (hib. *bith*, cambr. vet. *bit*, mundus), Caturiges (hib. *cath*, cambr. vet. *cat*, pugna), Moridunum (hib.

muir, brit. *mor*, mare), Catuslogi (hib. vet. *sluag*, agmen), Esunertus (Esus nomen dei; hib. *nert*, cambr. *nerth*, virtus, valor). Forsitan eodem pertineant *Ταρόδουνον* (nomen loci ad transitum Abnobae, Zaraduna medio aevo, hodio Zarten) Ptol. et nomina virorum Deiotarus Cic. Caes., Brogitarus Cic.; denique patronymica frequentissima in -CNOS desinentia: *Iccavos Oppianicnos*, *Andecamulos Toutissicnos*, *Koisis Truticnos* (Coisis Druti filius), *Ateknati Trutikni*, *Tanotaliknoi* (Dannotali filii) Inscr., eiusdemque formae nomina propria: *Μουσανος 'Αρικνου* Murat. 643. Gobannilno (leg. -icno) Murat. 1384, 4. deo Taranucno (al. Taranuco) Orell. 2055. 2056. 2057, cum derivatis *Οὐεννίκνιοι*, *Οὐεννίκνιον* (*ἄκρον*; pop., promunt. Hibern.) Ptol.

Hibernica exempla duorum substantivorum compositione iunctorum: *muccfoil* (gl. hara, stabulum porcorum) Sg. 26ª. *fidbocc* ((gl. arcus; i. e. arcus ligneus) 107ᵇ. *cenngalar* (dolor capitis) Wb. 17ᵈ. Inc. Sg. *lubgartóir* (gl. olitor) Sg. 92ᵇ. *rechtaircid* (legislator) 44ª. *erochairchétlaid* (gl. tibicen) 12ᵇ. *rannagáltaith* (participator) 39ª. *marcír* (gl. strigilis; i. e. *marc-cír*, equi pecten) Pr. Cr. 27ᵇ. *tóisrenn* (materia, massa) Wb. 9ᵇ. 4ᶜ. *buadlia*, *buáidlia* (gl. fornix; i. e. lapis triumphalis) Sg. 69ª. 113ª. *inna cranchur* (gl. sortes, iaciuntur; cf. *di chor cruinn*, de iactu sortis, Tr. 4ᵇ.) Ml. 81. *scaterc* (gl. lucar; i. e. speculum, *scadarcc* SM. 124. 138, *scaideirc* 150. 152, i. e. *scath-derc*) Pr. Cr. 48ᵇ.

Colligo alia quaedam, in quibus idem substantivum saepius invenitur aut priore loco aut posteriore.

Priore loco *lám* (manus): *lámbrat*, *lambrat* (gl. gausape; *brat formtha*, gl. sagana, Sg. 51ᵇ) Sg. 128ª. 132ª. 172ª. *lámtheoir* (gl. mantile) 92ª; *muir* (mare): *muirbrun* (gl. merges, i. e. mergus) Sg. 55ᵇ. *muirmóru* (gl. Siren) 96ᵇ.

Frequentius aliis priore loco extat *ban*, genus femininum sequentis substantivi, cui praecedit, significans: *banairchinnech* (gl. antistita) Sg. 66ª. *banchu* (canis, fem.) 67ª. *bandálem* (gl. caupona; i. e. copa, hospita) 63ª. *bandea* (dea) 53ª. 60ª. 66ᵇ. *bándáe iffirnn* (gl. Parcae; i. e. deae inferni) 53ᵇ. *bandechuin* (pl., diaconissae) Wb. 28ᶜ. *bannamae* (gl. inimica) Ml. 26ª. *inbannamit* (gl. hostem, occupat amplexu, Stat. ap. Pr. 5, 5, 27; i. e. hostem feminam) Sg. 67ª. *banmil* (gl. miles, femina), *banogi* (gl. hospes, femina) 66ª. *banscala* (servae) Wb. 10ᶜ. *banterismid* (gl. obstetrix; *terismid*, stator, obstator, e subst. *tairissem*, statio) Sg. 69ª. Tam in exemplis enumeratis, in quibus substantivum praemissum est loco nominativi, in compositionem intrat forma *ban*, quae est alibi forma gen. pluralis (sing. nom. *ben*, p. 241), quam in quibus est genetivi loco, ut in *bandachlach* (gl. leno) Sg. 52ª. *banrád* (gl. verbosae, viduae iuniores; i. e. mulierum loquella?) Wb. 29ª. Praemissum etiam invenitur subst. *fer* (vir) in *fergnia* (gl. virago; *gnia*, scientia, O'R.) Sg. 52ª. *fergus* (n. viri; cf. *oengus*, *dongus*) 114. Praemittitur item, quod postponitur in aliis linguis, subst. *dún* (castrum, oppidum) in nominibus urbium vel montium castris munitorum: 'ecclesia in cacumine montis, qui appellatur *Dundeuenel*. in cacumine montis *Dunbreten* ... quinta vero ecclesia *Dunedene*, quod anglica lingua dicta *Edenburg*. sexta mons *Dunpeleder*.' Vita S. Moduennae, Boll. Iul. 2, 309.*

---

* Prorsus seiungenda est formula *fius scél*, *fis scél* (nuntius), quae in codice Wb. solo usitata separatur scriptione. Exempla per casus singularis: *hóre dunnánic fius scél uáib* (gl. ideo

Posteriore loco *tan*, *caill* (hortus, silva): *fíntan* (gl. vinetum), *rostan* (gl. rosetum) Sg. 53[a]. *mirtchaill* (gl. mirtetum), *escalchaill* (gl. esculetum) 53[a]. *olachaill* (gl. olivetum) 50[c]. 53[a]. *innan olachaille* (gl. olearum, frondibus) Ml. 25[b]; *oircnid* (occisor): *athiroircnid* (gl. parricida), *tuistidoircnid* (occisor parentum) Sg. 12[b]. *setharoircnid* (gl. sororicida) 13[a]; *suide* (sedes, locus): *dálśuidæ* (gl. forum; i. e. locus contionis) Sg. 57[a]. *trebunśuide*. *iúgśuide* (gl. tribunal) 50[a]; *teg* (domus): *rigteg* (gl. praetorium) Wb. 23[b]. *indidultaigæ* (gl. fani, antistita) Sg. 66[a].

Ut in aliis linguis item in hibernica et britannica posteriorem locum frequentius in compositione obtinent substantiva, non modo perspicua et usitata, sedet iam obsoleta, interdum tam obscurae significationis, ut videantur esse formulae derivationis. Hibernica eiusmodi hic enumerans conspectus causa congero in hunc unum locum quaecunque inveni exempla, sive cum substantivis sunt composita sive cum aliis orationis partibus. Sunt haec: *lach*, *rad*, *red*.

LACH: *tenlach* (gl. Toletum, nomen oppidi, in codice *tolletum*, quod glossator putasse videtur appellativum in *-etum*, quoniam addidit glossam *esgal*) Sg. 36[b]. *teglach* (familia) coniciendum e gen. *teglig* (*óis teglig*, qui sunt familiae, familiares), dat. *isinteglug* (in fam.) Wb. 7[b]. 21[a]. *anacht noe a luchtlach* (servavit N. [et] eius familiam) Colm. h. 22. *isingoithluch* (gl. in palude; *góithlachde*, gl. paluster, Sg. 54[b]) Ml. 33[c]. *mátharlach* (gl. matrix) Sg. 69[a]. *mimasclach* (gl. cardo) 62[b]. Compositam eandem vocem cum adiectivis et particulis demonstrant haec: *óclach* (iuvenis, hod. *óglach*; adi. *óc*), unde derivata *óclachdi* (gl. iuvenilia) Wb. 30[b]. et *hóclachus* (iuventus, quarta e sex aetatious humanis) Corm. *colomna ais*. *treunaslach*, *ocuslug* (persuasione sua, in persuasione) Wb. 14[d]. 30[c]. *inmiaslaig* (gl. malae persuasionis) Ml. 28[b]. *hondasluch messidiu* (gl. iudiciali suggestu) 26[c]. *tre indlach* (gl. per diaeresin) Sg. 207[a]. *cen indlach* (gl. sine ira et disceptione) Wb. 28[b]. *cen nach indlach* (gl. sine ulla interceptione) Ml. 32[a]. *ellach*, unde *ellachte* (unitus), *inelluch*, *inellug* (in unione; cf. p. 660) Wb. fq. pro *aithlach?* E quibus apparet subst. prioris ordinis ser. I.; mira igitur est infectio nominativi feminina in Wb. 7[c]: *inchatlach inna fer* (universitas virorum; *cat* = brit *cant*, cum?). Radix *lang* (*fulang*, sustinere, *imfolang*, efficere, Ml. 23[c])

---

consolati sumus fratres in vobis, 1. Thess. 3, 7; i. e. quia venit nobis nuntius de vobis) 25[a]. *ropo irlam sochuide and dochretim ni rvanus fris im̄ hóre nád robe tit armochiunn .i. doadbadar sunt furóil serce hopool doibsom issindi nadran ocprecept dondsochuidi arlainni fesso scél ontechtairiu dochoid cucusom* (gl. cum venissem Troadem propter evangelium Christi et ostium mihi apertum esset in domino, non habui requiem spiritui meo, eo quod non invenerim Titum fratrem meum, sed valefaciens eis, profectus sum in Macedoniam, 2. Cor. 2, 12; i. e. fuerunt parati multi ibi ad credendum, non mansi in eo tamen, quia non fuit Titus coram me; id est, demonstratur hic abundantia amoris a Paulo erga eos eo quod non mansit docens ecclesiam propter acerbitatem nuntii de ministro qui iverat ad illos; *nadran* pro *nad roan*) 14[d]. *cofius scél uáibsi* (gl. consolatus est nos deus in adventu Titi; i. e. cum nuntio de vobis) 16[b]. *cen fius scél uáibsi .i. condised ar muinter ó fius scél uáibsi* (gl. propter quod non sustinentes amplius placuit nobis remanere Athenis solis, 1. Thess. 3, 1) 25[a]. *fis scél ó bás* (gl. in nobismet ipsis responsum mortis habuimus, 2. Cor. 1, 9) 14[b]. *cofesid fiss scéel uánni .i. confessid dam fiss scél uáimse et arnabad toirsig dimchuimriugsa* (gl. Tychicum misi ad vos ad hoc ipsum, ut cognoscatis quae circa nos sunt et consoletur corda vestra, Col. 4, 8) 27[c]. Praecipue animadvertenda est in gen. *fesso scél* flexio in priore voce iuxta alteram non mutatam. In hac igitur formula praemittitur genetivo plur. subst. neutri *scél* (narratio, nuntius; p. 223) subst. *fius*, *fiss* (scientia): *cen fius dúib* (gl. vos dies ille tanquam fur comprehendit; i. e. ut non sit scientia vobis) Wb. 25[c]. gen. *fessa et etarcni dæ* (gl. Christum adnuntiamus docentes omnem hominem in omni sapientia; i. e. scientiae et cognitionis dei) 26[d], unde compositum *robu anfiss dosom* (fuit inscitia ei) Sg. 148[a]. De nomine cognato *fes* cf. p. 253; gen. compositi *anfess*: *dond áis anfiss* (aetati inscitiae, insciis, cf. p. 364) Wb. 13[b].

patet e subst. *indlach*, collato cum verbo *indlung* (findo, p. 428), *indloingtis* (gl. dissecabantur) L. Ardm. 175b.1.

RAD, RED substantiva abstracta derivant e substantivis vel adiectivis, ut cambr. *rwyd*. RAD flectitur ut *lach*: *mrechtrad* (varietas; adi. *mrecht*, varius, diversus, Sg. 38^b) Wb. 15^c. Sg. 197^a. Ml. 2^d, gen. *fri inchosc inmrechtraidsin* (ad significationem huius varietatis) Sg. 197^a, dat. *conanilmrechtrud* (cum multa sua varietate) 29^b. *diuchtrad* (*isdo diuchtrad corporum et dochotlud corporum*, gl. sive vigilemus sive dormiamus simul cum illo vivamus, 1. Thess. 5, 10) Wb. 25^c. *carutrad* (amor) 27^a. 30^a. Sunt tamen collectiva generis feminini: gen. *macraide* (filiorum) F. h. 16. *dondlaechraid* (bellatoribus) gl. marg. Sg. 112^a. Discernenda vero ab his sunt illa, in quibus est formula derivationis duplex *-r-ad*, ut *slabrad* (gl. catena) Sg. 57^b, fem.: dat. *isslabrid* (gl. in catena) Wb. 23^b, unde amplius derivatum est *slabratae* (gl. catinensis) Sg. 57^a; cf. *slabar cach cumang. esslabar cach fairsing* (*s.* quidvis angustum, *e.* quidvis amplum) Corm. *slábhradh*. RED (gen. neutr.) cum substantivo: *angaimredsa* (hanc hiemem) Wb. 31^a; cum adiectivo: *asainredsa* (proprietas haec, hoc peculiare, unde derivatur *sainredach*, gl. peculiaris, Sg. 57^a, adi. *sáin*, proprius, diversus) Wb. 32^a.

2. Substantiva cum adiectivis. Inter vetusta nomina gallica non rara sunt eiusmodi exempla, ut quae in loco posteriore voces -marus (adi. *már*, magnus), -gnatus (hib. vet. *gnáth*, consuetus) ostendunt, partim supra enumerata (p. 16). His autem haud dubie adnumeranda sunt alia, quorum pars posterior minus usitata est, ut Bellovesus, Sigovesus (cf. subst. hib. vet. *fis*, *fiss*, scientia, Wb. Sg., cambr. hod. *gwys*, notitia; inprimis autem cambr. nom. viri *Maelwys* Mab. 2, 205, = Maglovêsus, pp. 96. 101), Cassivellaunus (cf. cambr. *gwell*, melior, ex quo auctum videtur adi. *guallon* in nominibus propriis britannicis, pp. 87. 107. 132), Convictolitavis (sodalitate amplus? cf. adi. terminatione tantum differens cambr. vet. *litan*, hib. vet. *lethan*, latus, et subst. cambr. hod. *cywaith*, cooperatio) Cogidubnus Inscr. Orell. 1338 Cogidumnus Tac. (hib. vet. *domain*, cambr. *dwfn*, profundus).

Hibernicum exemplum perspicuum est *cennmar* (gl. capito; i e. capite magnus) Sg. 52^a. *línmár* (gl. numerosa) Ml. 45r.* Addenda censeo composita cum *bith* (mundus), quod est significationis intensivae in his: *bithbeo*, *bidbéo* (semper vivus, immortalis) Wb. Sg. *bithgairddi* (gl. perpetuo breves), *bithfotai* (gl. semper longi) Sg. 5^a. 5^b. *bidslán* (semper salvus), *bidfírian* (semper iustus) Wb. 4^d. Item composita cum *leth*, *led* (dimidium), ut *ledmarb* (gl. emortuus; i. e. semimortuus) Wb. 2^c.

3. Substantiva cum verbis composita, quorum loco in aliis quoque linguis substitui solent derivata, ut latina: *tergiversari*, *significare*, denominativa plerumque, ut *remigare*, *οἰκονομεῖν*, *οἰκοδομεῖν* ab *οἰκονόμος*, *οἰκοδόμος*, germ. rathschlagen a rathschlag, ne in celticis quidem linguis expectanda sunt. Nec aliter se habeat hibernicum exemplum: *ardóintam* (gl. in eadem dictione significamus, articulum et pronomen) Sg. 26^b, si conflatum sit ex *arde* (signum) et *óintu* (unitas) vel *óinde* (singularis).

4. Adiectiva cum substantivis. Gallica vetusta: Dubnotalus (pro-

* Contra recte separantur scriptione *cruim már* (gl. curculio; i. e. vermis magnus) Sg. 47^b.

funda fronte; adi. cambr. *dwfn*, subst. brit. *tal*), Maritalus (magno fronte; hib. *már*) Inscr. (Pict. Nouv. Ess. p. 42). Vergobretus (iudicio efficax? adi. cambr. vet. *guerg*, gl. efficax, p. 11 not., subst. hib. vet. *breth*, iudicium, p. 10) Caes. Noviodunum Caes., Noviomagus, Nivimagus (hib. vet. *núe*, novus) Itin. Aus., Vindobona (hib. vet. *find*, albus) Aur. Vict. Cambodunum (hib. cambr. *cam*, *camm* e *camb*, curvus) Ptol. Itin. Cantobenna (album [?] cornu, e *cant*, cambr. *can*, albus, et *benn*, cornu), unde Cantobennicus mons, Cantobennensis crypta ap. Greg. Tur. Addendum est Maroboduus (magnus voluntate; de utraque voce celtica cf. p. 16 et 22 not.), nomen transformatum ore gallico, cui supponere licet germanicum formam aliam et diversae significationis, ut Marabathus (i. e. ἱπποιμάχος, Haupt. 7, 529).

Frequentissima sunt huiusmodi composita et in hibernica lingua et in britannicis, ut quae consuerint componere adiectiva, quae in aliis linguis separantur. Exempla hibernica: *ócmil* (gl. tyro; i. e. miles iuvenis) Sg. 47ᵇ. *luathchride* (gl. cardiacus) Ld. 26ᵇ. *ardlathi inbetho* (altae potestates, principes mundi; = *ardflathi*), *ardphersan* (alta, nobilis persona: *ammi techtiri ártphersine*, gl. non quaerentes ab hominibus gloriam neque a vobis neque ab aliis, cum possimus honori esse ut Christi apostoli, 1. Thess. 2, 7; i. e. sumus ministri sublimis personae, *árt* pro *ard*, pp. 26. 60) Wb. 1ᵃ. 24ᵈ. *ógdílgend* (gl. internecio; i. e. integra caedes) Sg 52ᵃ. *derbaisndísin*, *derbfogir* (gl. ipsae pronuntiationes) 3ᵇ. *derbráthir* (gl. germane, rogo te) Wb. 24ᵃ. *nochtchenn* (nudus capite; germ. barhaupt) 11ᶜ. *soirmug*, *sóirchele* (gl. libertus) 10ᵃ. *tromchride* (gl. iecur; i. e. cor grave) Sg. 65ᵇ. *inna monistre .i. inna coitchennbetath* (gl. coenobiorum; *coitchenn*, κοινός) Cr. 39ᶜ Adiectiva ita composita, carentia igitur flexione interdum minus recte separantur in codicibus (sicut alia composita), ut in Inc. Sg.: *arnóib bríathraib rolabrastar cr.* (supra sancta verba, quae locutus est Christus).

Colligo adiectiva quaedam hoc modo frequentius composita.

Cáin (bonus): *trisincainaisndíis* (per bonam elocutionem) Wb. 12ᵈ. *cáinchomracc* (benevolentia; cf *imchomarc*, salutatio) 30ᵇ, gen. *cáinchumricc*, *cáinchomricc* 7ᵇ. 24ᶜ, adi. *cáinchomraccach* 30ᵇ. *arcáinduthracht* (gl. propter bonam voluntatem) 23ᵇ. *cáingním* (benefactum) Wb. fq. *cáinscél* (bonus nuntius) 23ᵇ. *cáinteist* (bonum testimonium), *cáintoimtiu* (bona cogitatio) 23ᵃ. *cáintol* (bona voluntas) 20ᵈ. *ho chaintaidliuch* (gl. satisfactione) Ml. 32ᵃ.

Dag (bonus): *dagairle* (bonus, contentus, animus) Wb. 29ᵃ. *tre dagcomairli* (per bonam voluntatem) 29ᵃ. *dagduinè* (bonus homo) 6ᵃ. 16ᵈ. 18ᶜ. *donaib dagforcitlidib* (bonis praeceptoribus) 11ᶜ. *daggnim*, *dagnim* (benefactum, bonum opus) 6ᵃ. 10ᵃ. *dagimrata* (bonae cogitationis) 3ᵈ. *dagtheist* (bonum testimonium) 25ᵃ. *dagmóini* (beneficia) 28ᵃ. Interdum *deg*: *degtacrae* (bona argumenta) Tr. 3ᵃ (81). *degnim*, *degnimai* Ml. 14ᶜ. 14ᶜ, *innandegnimae* (benefactorum) Tr. 2ᵇ (55). *degmoini* Ml. 27ᶜ. 209, unde *mordegmainib* (magnis beneficiis) 25ᶜ.

Drog (malus): *droggním*, *drognim*, *drogníim* (malefactum, malum opus) Wb. 6ᵃ. 25ᶜ, *drochgnim* Ml. 14ᶜ. *inna drochomairle* (gl. consilii pravitate; i. e. mali consilii) Ml. col. 301. *innandrochgní* (malefactorum) Tr. 2ᵇ (60). *drogimrato* (malae cogitationis) Wb 3ᶜ. *drogscéla* (mali nuntii) Wb. 26ᵇ. Idem extra

compositionem: *inna drochodoini* (gl. malos) Ml. 24ᵇ; contra comp. *inna drochdaini* 48r.

Fír (verus): *inna firaingliu* (veros angelos) Wb. 9ᶜ. *afírluge* (gl. iusiurandum), *hi firlugu* (gl. in iureiurando) Ml. 36ᵃ. Sg. 217ᵇ. *fírbrithem* (verus iudex) Wb. 8ᵈ. Ml. 27ᶜ. *fírmac aicnid* (gl. filius meus es tu) Wb. 32ᵇ.

Il (multus, varius) cum substantivorum numero plurali: *hua ilanm̄anaib* (a multis nominibus) Sg. 30ᶜ. *ó ilballaib, diilballaib* (e multis membris) Wb. 12ᵉ. *ó ilbélrib* (*labratar ó ilb.*, locuntur multis linguis), *labrad ilbéelre, ilbélre* (locutio variarum linguarum) 12ᵇ. 12ᶜ. 12ᵈ. *ni tre ilpersa* s. *p' filium di.* (gl. locutus est nobis in filio, deus; i. e. non per multas personas sed) 32ᵇ. *ilchathraig* (gl. aliquot civitates) Sg. 13ᵃ. *ilchenéle* (multa genera) Wb. 12ᵈ. *na ilchialla, innan ilchial* (multae significationes, multarum s.) Sg. 154ᵃ. 197ᵃ. *ildáni* (multa dona, variae facultates) Wb. 21ᵃ. *o illitrib* (a multis litteris) Sg. 71ᵃ. *ataat ilsenman* (sunt multi sonitus) Wb. 12ᶜ. *innan iltoimddensin* (multarum harum opinionum) Sg. 26ᵇ. Cum sing.: *ilmrechtrad* (p. 856).

Núe, núie (novus): *la nuelitridi* (apud novos, recentes scriptores) Sg. 5ᵇ. *nuiethicid* (gl. neophytus) Wb. 28ᵇ; cf. *nuietanicc cuccumsa* (gl. hospes meus; i. e. nuper venit ad me; gen. adverbii loco?) Wb. 7ᶜ.

Sáib, sóib (falsus): *sáibapstil, sóibapstil* (pseudapostoli) Wb. 8ᶜ. 17ᵈ. 28ᶜ. *inna soebapstal* (pseudapostolorum), *fri sáibapstalu* (contra falsos ap.) 16ᵇ. 18ᵈ. *sáibairde, sáibfírtu* (falsa signa, miracula, acc.) 26ᶜ. *inna sáibchore* (gl. syrtium; i. e. falsorum lebetum) Cr. 34ᵇ.

Sáin (diversus, singularis, proprius): *sainchenelae* (genus proprium) Wb. 17ᵈ. *asainchomardesin* (singulare hoc signum) 26ᵇ. *sainecoscc, sainécosc* (proprius habitus, propria forma) Wb. 5ᵃ. Sg. 69ᵃ. *sainfolad* (propria significatio) Sg. 26ᵇ. *saingné* (proprius habitus) Wb. 5ᵃ. *hi saingnúis, huasaingnúis* (in, a propria forma) Sg. 71ᵃ. 208ᵇ. *sainláa* (proprius dies) Wb. 6ᵇ. *itheside sainchóim indríg* (hi sunt singularis clementia regis) Wb. 28ᵈ.

Sen (senex, vetus): *senathir* (avus; colligendum ex adi. *senathardae*, gl. avitus) Sg. 60ᵃ. *senmáthir* (gl. avia) Wb. 29ᵈ. *senduine* (vetus homo) 27ᵇ. *sengreic* (antiqui Graeci), gen. *inna sengrec* Sg. 6ᵃ. 9ᵃ. *inna senpecthe* (veterum peccatorum), *trisna senpectu* (per vetera peccata) Wb. 22ᵉ. 4ᵃ. *na sentinni* (gl. anus) 28ᵈ. *inna senchomrorcan* (veterum errorum) Ml. col. 1.

Uasal (altus, nobilis): *huasalgabáltaid arcon* (gl. arquitenens) Sg. 24ᵃ. *huasallicig* (gl. archiater) Cr. 35ᵃ. *huasalsichire* (gl. ariopagita), *huasalterchomrictid* (gl. archisinagogus) L. Ardm. 182b. 2. *inernaigthib huasalathrach* (in precationibus patriarcharum) Patr. h. *do huasalathrachaib* (patriarchis) Wb. 30ᵈ.

5. Adiectiva cum adiectivis. Gallica exempla haud dubie quaedam inter composita cum -marus, -gnatus, ut Virdomarus, Virdumarus (cf. cambr. *gwrdd*, fortis, strenuus) Propert. Caes., Cintognatus (cf. cambr. *cyn* = *cynn*, *cint* praestans, praecipuus) Inscr.

Hibernica: *dubglass* (gl. caeruleus) Sg. 70ᵇ. *saindiles* (proprius) Sg. fq. *sainsamil* (gl. potis) Sg. 39ᵇ. *sainsamail* (gl. optimas; cf. p. 768) 50ᵃ. Eodem pertinere videntur alia ut *arddmár*: *fid arddmár* (arbor alta) Sg. 53ᵃ. *cam̄derc* (gl. strabo) 63ᵃ. Forma cum his congruunt derivata e compositis antecedentis ordinis: *senathardae* (gl. avitus, e subst. *senathir*, avus) Sg. 60ᵃ. *diutidúthrachtig*

(gl. sinceri; e subst. *diutidúthracht*, simplex voluntas) Wb. 23[c]. *mathmarcde* (gl. augustus; e subst. *mathmarc*, gl. augur) Sg. 60[b].

6. Adiectivorum cum verbis compositio rarior est, sicut substantivorum cum verbis. Referri tamen poterunt huc: *mani cáinairlither* (nisi bene conformet) Wb. 5[b]. *cáineperr* (gl. bene dicitur, tam a poëtis quam a sine metro scribentibus, hic homo et homo hic) Sg. 215[a]. *madbocht* (*.i. maith roboinged*, bene messum est) Br. h. 29. Contra in *airdben* (interimit) et similibus formis statuenda videtur duplex praepositio *ar-di-*.

7. Numeralia cum substantivis vel adiectivis composita, ut esset formarum eorundem eodem loco unus conspectus, supra enumerata sunt (p. 301 sqq.).

B. Pronomina et verba composita.

Supra enumerata sunt pronomina secum vel inter se composita ut personalium emphaticae formae *snisni*, *sissi* (p. 325), demonstrativa *side*, *sodin*, *ade* (p. 349 sq.), pron. adi. *aile* (alius) tam secum quam cum substantivis: *alaile*, *indalarann* etc. (pp. 358—360). Item de composita formula: *fadesin*, *fessin* (ipse) vid. p. 366.

Verbum cum verbo non componitur. Eiusdem cum nomine compositi esset exemplum hibernicum: *ithemair* (edaces; verb. *ithim*, gl. mando, Sg. et adi. *már*) Wb. 31[b], nisi potius esset derivatum.

C. Particulae compositae.

Frequentiora ceteris omnibus sunt composita cum particulis, e quibus quaedam non inveniuntur nisi in compositione, aliae non solum compositae sed etiam extra compositionem separatae. Illae, quae dicuntur inseparabiles, cum solis fere nominibus compositae, hoc demum loco enumerandae sunt. Separabilium particularum seu praepositionum, quae tam cum nomine, et substantivo et adiectivo, quam cum verbo compositionem ineunt, supra iam enumeratarum hoc loco formae aut eaedem, si servantur, iterum aut variatae, in quas transeunt saepius in compositione, exponendae sunt.

I. Particulae inseparabiles.

Possunt discerni particulae privativae, qualitatis, intensivae. Privativae particulae exemplum vetustum gallicum continet nomen Ancalites Caes., si confertur nomen Caletes (cf. arem. hod. *kalet*, *kaled*, durus, firmus, cambr. hod. *caled*, vet. *calut*, gl durili, Lxb.), fortasse Andarta (cf. tamen p. 867) Inscr.; eodem pertinet *ex-* in nomine Exobnus, Exomnus, et fortasse in Excingilla, Excincomarus (pp. 47. 125). Particulae qualitatis *su-* (bene) magis minusve certa extant exempla in nominibus Sucarus, Suessiones, Suasa, Suanetes (pp. 14. 93. 122). Frequentior ceteris est intensiva particula *ver-*, ut in his: Veragri, Vercassivellaunus (cf. Cassivellaunus), Vercingetorix (cf. Cingetorix) Caes., Vercundaris Liv. (epit. 137), Vertacomacori Plin., vertragus (cf. pp. 4. 145) Martial., Vernemetis Venant. Fort., Vernemetum, Verlucion Itin. Ant. In in-

scriptionibus: Vercombogius Grut. 758, 11. Vercobius Orell. 2728. Veriugodumnus Or. 2062. Forsitan addendum sit *ro-* e nomine populi hibernici Ῥοβόγδιοι (cf. hib. *robocht*, nimis pauper?) ap. Ptol., et nomine deae gallicae Rosmertae;* denique *ar-*, *er-*, e nominibus Ἀρκύνια ὄρη, Hercynia silva, Hercuniates (cf. pp. 46. 92, et infra sequens cambr. *er-*).

1. Privativae particulae linguae hibernicae veteris: *an-* (*am-*, *in-*), *neb-*; ac praepositiones: *es-*, *di-*.

AN, quamquam non inficit consonam sequentem, nisi huc pertinet *anchrist* (gl. ille iniquus; i. e. Antichristus) Wb. 26ᵃ, sed *cotichtin nancr.* (usque ad adventum Antichristi) 25ᵈ, servatur tamen ante *f* et tenues: *ond aneolus* (gl. inscientia; nom. *aneolas*) Cr. 37ᵈ. *anecne* (insipiens) Wb. 17ᶜ. *anfiss* (inscitia) Sg. 148ᵃ. *dond dis anfiss* (insciis) Wb. 13ᵇ, cum verbo derivato *in anfossigid* (gl. nescitis?) 8ᵈ. *anfissid* (gl. nihil sciens) 29ᵇ. *anfoirbthe* (imperfectus), *anfoirbthetu* (imperfectio) 6ᶜ. 12ᵈ. 29ᶜ. *anbsud* (gl. mendax), *it anbsidi* (gl. mutabiles; cf. p. 55) Ml. 64r. *inna brodscoad anglana* (gl. quisquilia immunda) Tr. 4ᵃ. *andach* (nequitia), *dianandach* (nequitiae eorum) Ml. 48r. *andgid*, *angid*, *andgaid*, *angaid* (nequam) Sg. Wb. Ml. (p. 793). *anglaine* (immunditia) Wb. 3ᵇ. *ancretem* (infidelitas), *ancretmech*, *ancreitmech* (infidelis) 5ᵇ. 10ᵃ. 12ᵈ. *ancride* (iniuria) Wb. 9ᶜ. Sg. 181ᵃ. Ml. 27ᶜ.

AM, quae est regularis eiusdem particulae forma ante labiales, invenitur tamen etiam ante *l* et interdum ante vocales: *amires*, *amaires*, *amiress* (infidelitas), *amiressach*, *amhiressach* (infidelis) Wb. fq. *o amlabar* (gl. a muto) Sg. 37ᵇ. *ammithiu* (tempus inopportunum, germ. unzeit) Wb. 14ᶜ. *intais amprom* (aetas improba, i. e. improbi) Ml. 31ᶜ. *indamprome* (improbitas) Sg. 42ᵇ. *issindambethu* (gl. beati quorum remissae sunt iniquitates, Rom. 4, 7) Wb. 2ᶜ. *amreid* (iniquus) Ml. 28r. Bern. 115a.

IN (cf. p. 5) in vocibus quibusdam apparet, ut in adi. *inderb* (incertus): *isinderb imasc. fá fem.* (gl. dubia sunt genera; i. e. est incertum, utrum sit masc. an fem.), *isinderb coich inmug* (est incertum, cuius servus) Sg. 61ᵃ. 209ᵃ. *indaimser inderb hisin* (gl. tempus incertum), *doslund aimsire deirbbæ* (gl. pro certo tempore), *doslund aimsire inderbbæ* (ad significationem temporis certi, incerti), *sluindid aimsir nindeirb* (significat tempus incertum) 66ᵇ; derivata *inderbus*: *des. naill ar inderbus hi mascul* (gl. longum diem; i. e. exemplum aliud de incertitudine in masculino, usu subst. dies, Pr. 5, 5, 26) ibid. *inderbamnacht* (gl. diffidentiam) Ml. 19r. Alia exempla: *indenmi* (gl. imbecilles; leg. *indemni*, ex adi. *demin*, p. 777?) Wb. 11ᵈ. *indirge* (iniquitas; cf. adv. *díriug*, *diriuch*, recte, p. 609, subst. *dirge*, rectitas, Sg. 3ᵇ) Wb. 4ᶜ. *do fiur indligid* (gl. si fuerit cum alio viro, vocabitur adultera mulier; praecedit: vivente viro, gl. *a fer dligid*) 3ᶜ. *aris ingnad linn anadciam* (est enim insolens, mirum, nobis quod videmus) Ml. 16ᶜ. *ingir* (tristitia, maeror) Wb. 4ᵇ. 24ᶜ. *intudrachtai* (gl. inviti) Ml. 46r. Fortasse: *inderachtae* (gl. nunquam destitutum) Ml. 18ᶜ, nisi hic est acc. articuli *in*; cf. *indomae* (gl. inopem) 36ᶜ. *inerchelltae* (gl. ereptum) 19ᵃ.

---

* In inscriptione: DEO MERCVRIO ET ROSMERTAE CARANVS. Mém. des Antiquaires de France 13, 208. Iuxta Mercurium, i e. Teutatem gallice, Rosmerta ergo uxor Teutatis? In aliis inscriptt.: MERCVRIO ET NVNDINAE. Cf. Smertulitanus Namnes Orell. 188. L. Smerius (leg. Smertus) Grut. 742, 1. Σμέρτοι (pop. Brit.) Ptol.

NEB, NEPH (cf. p. 62, interdum *nep* aut regulariter, p. 60, aut neglegentius; inficit consonas sequentes). 1. Cum substantivis, in quorum numero habendi sunt infinitivi: *tri nebairitin lóge* (non recepta mercede), *nebairiten neich* (gl. haec gloria; i. e. me non recepisse quidquam) Wb. 11ᵃ. 17ᶜ. *andligednísin nephaccomoil* (lex haec non iungendi, tres litteras in una syllaba) Sg. 7ᵇ. *nephímotacht* (non subsidium, ibid. *ímotacht*) Wb. 33ᵇ. *bethu et nebmarbtu* (vita et immortalitas), *tech nebmarbtath* (habitatio immortalitatis) 29ᵈ. 15ᶜ. *nephmolad* (non laus) Ml. 6r. *innebmaldachad* (non maledicere) Wb. 5ᵈ. *nebchomaitect dó* (non conivere ei) 6ᶜ. *nephní* (gl. nihil; *ní*, res, aliquid) Sg. 95ᵇ. *do nephní* (gl. ad nihil) Ml. 36ᵃ. *nephdiall* (non declinatio: *ní chen dliged anephdiall*, gl. non absque ratione non declinatur) Sg. 75ᵃ. *nebthobe*, *nephthóbe* (gl. praeputium; i. e. non circumcisio) Wb. 1ᵈ. 2ᶜ. *nebthuad* (non plebs: *bid tuad domsa monebthuad*, gl. vocabo non meam plebem plebem meam, Rom. 9, 25) 4ᵈ. *hi nephchenéil* (gl. in non gentem) 5ᵃ. *tribarnebcongabthetitsi* (per vestram incontinentiam) 9ᵈ. *ónd nephchomfogur* (gl. literarum inconsonantia) Sg. 152ᵇ. *nebchretem* (non credere) Wb. 27ᵃ. *nephdenum neich diulc* (nihil mali facere) Ml. 23ᶜ. *do nebdénum* (ad non faciendum) Wb. 5ᶜ. *tre nebthabirt dígle* (non ulciscendo), *innebthabirt dígle* (gl. vos potentes estis; i. e. in non ulciscendo) 18ᵇ. Huiusmodi composita saepius sententiae negativae vice funguntur: *inepbuith diaréir* (gl. nequis eum spernat, Timotheum; i. e. eo quod non sit ad eius voluntatem, non oboediat ei) Wb. 14ᵃ. *arcor hifarselbudsi et epert ammi mogæ duibsi et arnebmóidem himagistrib ut gamalial et nebmes fornech condid messid incoimdiu cosechide humaldóit huáimse .i. fornebmóidem hi magistru et nebmess fornech immaid faolcc condid messed dia* (gl. haec autem, fratres, transfiguravi in me et Apollo, propter vos, ut in nobis discatis, ne supra quam scriptum est, unus adversus alterum infletur pro alio, 1. Cor. 4, 6; i. e. quod posuimus nos in ditione vestra et diximus: sumus servi vestri, et quod gloriati non sumus in magistris ut Gamaliel nec iudicavimus de quoquam donec eum iudicaret dominus, ut assequeremini humilitatem a me, id est, ne gloriaremini in magistros neve iudicaretis de quoquam utrum bonus esset an malus, donec eum iudicaret deus) 8ᵈ.

2. Cum adiectivis vel participiis: *nephairmtith* (gl. impos; antecedit *comairmith* [sic], gl. compos) Sg. 67ᵇ. *nephascnaidid* (gl. impos; praecedit 105ᵇ: *comascnidaid*, gl. compos) 106ᵃ. *nephthairmthechtid* (gl. intransitivum) 189ᵃ. *iretaib nebaicsidib* (in rebus invisibilibus) Wb. 4ᵃ. *nephéscide* (gl. σκοτομήνη), *isinnepæscaidiu* (gl. in σκοτομήνῃ; i. e. nocte sine luna, *æsce*, luna) Ml. 29ᵈ. 30ᵃ. *nebleiscc* (gl. non pigri) Wb. 5ᵈ. *nephlax* (gl. inremissa) Ml. 51r. *nephriagoldai* (gl. anomala) Sg. 40ᵇ. *nephfoscat* (gl. ascia, loca) Cr. 35ᶜ. *nephdilledchaib* (gl. carentibus casu, dictionibus) Sg. 39ᵃ. *anephthairismech* (gl. instans; quod stare vix potest) Pr. Cr. 58ᵃ. Sg. 147ᵇ. *nephchorpdae*, *nephchorpde*, *reto nephchorpdi* (incorporeus, rei incorp.) 27ᵇ. 59ᵇ. 187ᵇ. *nephchostae* (gl. apes; sine pede) 102ᵇ. *it nephdimdi* (gl. est nihil) Ml. 64r. *nephimmaircide* (gl. inconveniens), *nephimfolngidi* (gl. inefficaces) Ml. 17ᵃ. 17ᵇ. *nephinducbaide* (gl. ingloriosus) 29r. *nephatdanaigthe* (gl. inremuneratum) 36r. *nephfrithgabthe* (gl. effrenata) Tr. 4ᵃ. *nephfograigthi* (gl. inconcinna; i. e. non pronuntianda) Sg. 138ᵃ. *nephfodlaidi* (gl. atomos, philosophorum), *nephfodlide* (gl. insecabilem, substantiam) 28ᵇ. 189ᵇ.

nephadnachte, *nephathnachta* (gl. asbestes) Sg. 20ª. Pr. Cr. 8ª. *itnephchumscaichthi na teora litreso* (gl. immutabiles sunt apud nos tres) Sg. 10ª.

ES, É (= gall. vet. *ex*-, cambr. *eh*-, pp. 49. 125). Rarius invenitur forma plenior: *esrantaid cech maith* (gl. boni et utilitatis expers) Ml. 31ª. *esrechtaid* (gl. exlex) Sg. 113ᵇ. *eter carit et escarit* (tam amicum quam inimicum) Wb. 30ᵇ. *imcara fá æscare* (sive est amicus sive inimicus; cf. p. 706) Sg. 12ᵇ. *isesconn im. dosuidiu* (gl. nihil commune nisi ei qui existimat quid commune esse), *is æsscon* (gl. illi commune est, Rom. 14, 14) Wb. 6ᶜ. *treanesconigud* (gl. quomodo gentes cogis iudaizare? Gal. 2, 14) 19ª; cf. *escona* (p. 743). *eslabre* (gl. amabilia) Wb. 24ᵇ; cf. *esslabar* (amplus, solutus) Corm. *slabrad*. Ex hac tamen altera magis usitata progressam se probat eo, quod non inficit consonas sequentes: *énairt* (gl. enervus) Sg. 221ᵇ. *énirt*, *enirt*, *henirt*, *ǽnirt* (infirmus) Wb. fq. *arnénirtini* (infirmitatem nostram) Wb. 4ᶜ. *hí ædomenri* (gl. in amicitiam) Ml. 2ᵈ. *etuailngithe* (gl. indignatus) 41r. *étrumma* (gl. levia; *trom*, gravis) Sg. 10ª. *toich di étoich* (probabile ex improbabili) Wb. 4ᵈ. *ecáin* (gl. indecens) Cr. 43ᶜ. *ecintech* (infinitus) Sg. 147ª. *écóir*, *ecóir* (incongruus) 30ª. 211ª. *écoimtig* (inusitatus) 138ª. *écrichthae*, *écrichde*, *écrichdæ* (gl. infinitus; *crích*, finis) 147ª. 151ª. 151ᵇ. *éicrichnichthe* (infinitus) Wb. 28ᶜ. *dondecuimliucht* (gl. ad incommodum) Ml. 35ᵈ.

Huc pertinent complures voces inchoatae litteris coniunctis *éc*-, *écn*-, *écm*-, ortis ex *é-co*-, *é-con*-, *é-com*-, *é-cum*-: *écsamil* (diversus, dissimilis; cf. *cosmil*, similis) Sg. 208ª. 211ª. *écsamlus* (diversitas) Sg. 211ª. *cosmilius conécsamlus tra inso* (gl. quoniam per hominem mors et per hominem resurrectio, 1. Cor. 15, 21; i. e. similitudo cum dissimilitudine ergo haec) Wb. 13ᵇ. *écńdairc*, *écńdaircc*, *éicńdirc* (absens) Sg. 138ª. 148ª. Wb. 25ᵈ. *éicndarcus* (absentia) 19ᵈ. *éicndag comnissim* (detrectatio proximi), *éicndag indraith diadi* (detrectatio gratiae divinae), *écndach cáich* (criminatio cuiusvis) Wb. 1ᶜ. 29ª. 30ᶜ. *domæcńduch* (ad me criminandum) 11ᶜ. *am. nonœ́icdichtherni* (gl. sicut blasphemamur) Wb. 2ª. *innan écndaigende* (gl. obtrectatorum) Ml. 2ᵈ. *écmacht* (gl. nequam: *arindí nád cumaińg maith do denom*, quia nequit facere bonum; = *écumacht*) Sg. 50ª. *écmailt*, *écmuilt* (gl. inquies; i. e. inquietus) 66ª. 102ᵇ. 130ᵇ. *indemilt* (gl. moleste; leg. *indécmilt*?) Ml. 36ᵈ. *ecmailt* (insolens) Tr. 2ᵇ. *écmailtiu* (gl. insolentior) Ml. 41r. *écmailtigidir* (gl. insolescit), *arna ecmailtigetar* (gl. ne insolescant; ibidem: *inna comailte .i. inddísso noib*, gl. quietorum) 27ᵉ. 28ᵉ.

In quibusdam differt *éc*-, aliunde ortum, ut ex *edg*-, *aithg*- haud dubie in *ecne*, *écne* (sapiens, sapientia; = *aith-gne*, cf. p. 60), ex *aithc*- in aliis, ut *écosc* (habitus; = *aith-co-sech*?), *doécomnacht* (tribuit) non infrequentibus in Wb.

DI vel DE particula privativa rarior est: *ho nephairim l. in diarim* (gl. innumero, dierum est infinitum tempus) Ml. 17ᵈ. *disamlathar* (gl. dissimulat) 21ᵇ. *dimitin* (gl. immunis) Pr. Cr. 9ᵇ. *dithrub* (desertus, desertum): *robu díthrub ho christ* (fuit desertum a Chr.), *in dithrub pardais*, *parduis*, *indomuin* (in deserto paradisi, mundi) Tr. 1ª. *indiththrub inbeotho* (in deserto mundi) Wb. 11ª. *diing* (impossibilis): *massu diing*, *isdiing* Wb. 15ᶜ. 29ª. *decming* (impossibilis, mirus; *de-cuming*): *ni decming* (gl. non mirum, 2. Cor. 11, 14) 17ᶜ. *ni bo decming*, *nibu degming* (non fuit mirum) 21ª. 13ᵈ. *forcetlid doibsom timotheus et bráthir inhiris nipu decming cid icolin* (gl. Timotheus frater ecclesiae dei, 2. Cor. 1, 1; i. e.

praeceptor illis T. et frater in fide, non fuit impossibile, etiam in carne) 14ᵇ. *deserbdi .i. cen serbi pectho* (gl. azymi, estis, 1. Cor. 5, 7) 9ᵇ. Conferatur infra *di* praepositio. Eandem particulam compositam (*di-chon?*) continere videtur *dínnimu* (vilius, vas) Wb. 4ᶜ, sicut hod. *diombuidheach* (ingratus), *diombuan* (caducus), *diomolaim* (contemno) O'Don. 272.

2. Particulae qualitatis inseparabiles hibernicae: *su-*, *du-*, *mí-*.

SU, SO (scr. *su-*, gr. εὐ, bene), DU, DO (contrariae antecedenti significationis) saepius iuxta se opposita leguntur: *nihed asrúbart side bíth nech inóġi cid sochumact no dochumact do* (gl. de virginibus praeceptum domini non habeo, 1. Cor. 7, 25; i. e. non hoc dixit ille: esto aliqua in virginitate, sive potens est sive impotens rei) Wb. 10ᵃ. *iscotarsne dondúalig insualig darahési* (est contraria vitio virtus pro eo) 9ᵇ. In eadem oppositione sunt voces quaedam a sola *s* vel *d* inchoantes: *eter sóir et dóir eter mug et coimdid* (gl. non est personarum acceptio apud deum, sed operum; i. e. tam nobilis quam ignobilis, tam servus quam dominus, cf. p. 656) Wb. 27ᶜ, unde subst. *sóire* (nobilitas, salus, libertas), *dóire* (ignobilitas, miseria, captivitas) iam memorata (p. 31). *di sóinmechaib et dóinmechaib* (gl. omnia concurrunt in bonum diligentibus deum; i. e. de bonis et malis rebus) Wb. 4ᵇ. *issóinmichi inna indocbale* (gl. in dextera dei sedens) 27ᵇ. *soinmichthe* (gl. prosperatus) Ml. 36ᵈ. *etir na doinmecha* (gl. inter adversa) 19ᵈ. 32ᵇ. *somme* (dives), *domme* (inops) 27ᵈ. 36ᵃ. 36ᶜ.

SU in substantivis: *sualig* (virtus), pl. *sualchi*, gen. *inna sualche* (benefacta) Wb. 9ᵇ. 29ᶜ. 22ᵃ. *suaiｒned* (proba natura, cf. p. 365) Sg. 61ᵃ. *suáichnid* (demonstratio, significatio; cf. *aidgne*, *aithgne* (cognitio?): *combad suáichnid leosom* (ut esset demonstratio illis) Wb. 26ᵇ, *issuaichnid* (est dem.) 3ᵈ. 10ᶜ, *issuáichnid* 28ᵃ, *issuaichnid* 16ᶜ. 23ᵃ, *ishuáichnid* 7ᶜ, *issuáignid* 8ᶜ, *issuáicnid* 13ᶜ. cf. gen. *suanemun*, acc. *suanemuin* (*suanem*, assiduitas? e radice *an*, manere? cf. Suanetes, Consuanetes) Wb. (p. 775). In adiectivis: *sulbir* (eloquens; i. e. bene loquens, cf. *amlabar*, mutus) Wb. 17ᵇ. 27ᶜ. *sonirt* (firmus, fortis; *nert*, vis, valor) 8ᶜ. 14ᵇ, dat. pl. *sonartaib* Ml. 4r., comp. *sonortu* (firmior) Wb. 6ᶜ, unde subst. *sonirte* (firmitas) Wb. 12ᵇ. *suthin* (aeternus) 13ᵇ. 13ᵈ. 23ᵇ, *suthain* (gl. perpetuus; *tan*, tempus) Sg. 5ᵇ, unde subst. *suthine*: *adcither a suthine som* (gl. invisibilia eius conspiciuntur; i. e. conspicitur ipsius aeternitas) Wb. 1ᵇ. *soirthiu* (expeditior, celerior; *reth*, cursus) Sg. 15ᵃ. *sochoisc* (gl. docibilem; *cosc*, institutio) Wb. 30ᵇ. *sochrud* (gl. honestus, gl. venustus; *cruth*, forma, modus) Sg. 60ᵇ, *sochrud*, *sochruth* Wb. 6ᵃ. 11ᶜ. Praeterea in derivatis substantivis: *issuacaltmichi* (gl. in suavitate; subst. *accaldam*, appellatio) Wb. 15ᵈ. *somailse* (gl. dulcedo; adi. *milis*, dulcis) Sg. 52ᵃ. *soscéle* (bonus nuntius, εὐαγγέλιον; *scél*, nuntius) Wb. fq.; verbis: *sulbairiged* (bene loquatur), *sulbairichthe* (bene prolatum) Wb. 12ᵇ. *cosochenélaigidir* (ut nobilitet) Ml. 34r.

DU: *dondúalig* (vitio) Wb. 9ᵇ. *cen dualaich* (sine vitio), *cen dualchi* (sine vitiis) Sg. 25ᵇ. 26ᵃ. *dualchi*, *nan dúalche*, *ó dualchib* (vitia, -orum, -is) 20ᶜ. 27ᶜ. 27ᵇ. 30ᵇ. *duaibsib* (gl. nefastis, diebus) Sg. 106ᵇ. *na dulburiu* (gl. non bilingues, diaconos oportet esse) Wb. 28ᶜ. *dochruth* (turpis, inhonestus) 10ᵇ. 13ᵃ. *dochrud* (gl. indecor) Sg. 65ᵃ. 203ᵃ. *inna aisndísen dochuirde* (gl. cacephati causa; puto legendum *dochruide*) 203ᵃ. *dochruidigthir* (gl. turpatur) Ml. 28ᵇ. *doguilse* (mae-

ror), *doguilsi* (maerorem) Ml. 20[b]. Wb. 14[d]. Fortasse eodem pertinet: *ropo tochomracht linn* (gl. ita ut taederet nos) Wb. 14[b].

MI (idem significans quod *du-*, inficiens consonas sequentes): *inmiaslaig* (gl. malae persuasionis) Ml. 28[b]. *du míimbirt, do míimbirt* (gl. ad decipiendum) Ml. 32[a]. 33[d]. *fri mífogur* (contra dissonantiam) Sg. 59[a]. *mithoimtiu* (prava opinio, error): *ni mithoimtiu dúibsi is fír briathar dé* (gl. accepistis non ut verbum hominum, sed sicut est vere verbum dei) Wb. 24[d]. *míduthracht* (malevolentia) 20[b]. *arnaib mignimaib* (gl. pro male actis) Ml. 27[c]. *mignethi* (gl. male facta) 28[c]. *innammithule* (gl. malae voluntatis) 33[d]. *michloth.* (breviatum, lineola ducta per *h*; gl. infaustos) Sg. 34[b]. *michlodcha* (gl. nefarias) Ml. 48r. *michruthaigthe* (gl. informis, mulier) Sg. 5[a]. Nescio an huc pertineant etiam *miscuis* (odium) Wb. 4[c]. 7[d]. *ismiscuis do dia* (gl. inimica est deo, prudentia carnis) 3[d], *miscsech* (gl. exosus) Ml. 28[a], *romiscsigestar* (odio habuit) Wb. 4[c].

3. Particulae intensivae inseparabiles: *ro-*, *ér-*, *der-*.

RO cum subst.: *robarte* (profectus maris), *robartai*, *robarti* (gl. malinae, plur.; i. e. maiores, crescentes aestus maris) Cr. 20[b]. 34[c].* *rogu* (electio) Wb. 9[a]. Cum adi.: *romár* (nimis magnus, difficilis: *arná bad rómár leosom intsamil cr. fochetoir* (gl. imitatores mei estote sicut ego Christi; i. e. ne sit nimis difficilis illis imitatio Christi statim) Wb. 11[c]. *romacdact* (gl. superadulta, virgo) 10[b]. *ruclé* (gl. conspicuus, honore; *glé*, clarus, perspicuus, Wb.) Ml. 36[a]. *róiba* (gl. vinolentum) Wb. 31[b]. *roolach* (gl. crapulatus vino; cf. *imróol* infra sub *imme*) Ps. 57[a]. In verbis eadem particula plus minusve secedens ab usu particulae verbalis: *roiccu*, *ruicim less* (indigeo) p. 429. *rolaumur*, *rulaimur* (audeo) p. 438.

ÉR (inficiens consonas sequentes): *erchosmil* (gl. persimilis) Cr. 35[d]. *aérchuilecha* (gl. tam nefarii ausus; *cuilech* (gl. profanus, Ml.) Ml. 16[e]. *aérdasachtaig* (gl. tam amentes, non eritis) 18[c]. *aérmall* (admodum lentus) Sg. 195[b]. *eirgnae* (gl. apertum et evidens) Wb. 14[a]. Forsitan eodem pertineant: *erchoiliud*, *herchóiliuth* (interdum abbrev. *hércho.*, definitio) Sg. fq. *érchoiliud*, *aerchoiliud* (decretum) Ml. 22[c], *érchoilti* (gl. morti destinati) Wb. 9[e], *erchoilti* (gl. votivae) Ml. 66r. *remiriérchóil* (gl. praedestinavit) Wb. 4[b].

DER (item inficiens consonas sequentes): *dermar* (gl. enormis) Cr. 35[d]. *indermár* (gl. in immensum) Wb. 17[b]. *ó derchóiniud* (gl. abundantiori tristitia; in eodem loco amplius ter: *derchoiniud*, *derchóiniud*) Wb. 14[d], *derchóiniud in*

---

* Sunt hi duo loci, in quibus voces hibernicae indicantes aestum maris crescentem et decrescentem produntur. Beda de natura rerum, c. 39, ed. Basil. 2, 39: 'Aestus oceani lunam sequitur, tanquam eius aspiratione retrorsum trahatur eiusque impulsu retracto refundatur, qui quotidie bis adfluere et remeare, unius semper horae dodrante et semiuncia transmissa, videtur, eiusque omnis cursus in lidones (ita cod. Cr., supra scribitur *.i. hi contrachtu*), et malinas (*.i. hi robartai*), id est, in minores aestus dividitur et maiores.' Alter locus in Bedae libro de temporum ratione, c. 27, ed. Basil. 2, 117: 'Imitatur lunae cursum mare non solum communi accessu et recessu, sed etiam quodam sui status profectu (in Cr.: *.i. hi robarti*) defectuque (*.i. contracht*) perenni, ita ut non tardior solum quam pridie, verum etiam maior minorve quotidie redeat aestus. Et crescentes quidem malinas (*.i. robarti*), decrescentes autem placuit appellare ledones (*.i. contrachtu*).' Paulo ante etiam aliae denominationes leguntur: 'Luna in dimidio mensis spatio, hoc est, XV noctibus ac diebus quater decies terram circumlabitur, insuper et dimidium terrae semel. . . Mare per id temporis vicies novies adfluit (*.i. hi tuiliu*) simul et remeat (*.i. in aithbiu*).' Subst. *tuile* est affluvium, germ. *flod*, *fluth* (gael. *tuil*, diluvium); ex *aithbe* (compos. *aith-be*) ortum videri poterit germ. *ebba*, *ebbe*. Voci *robarte* (fem. 4. ser.) conferendum est adi. *forbartach* (gl. superadulta, luna) Cr. 41[d], *forbartaig* (gl. exoletam, virginem; i. e. aetate provectam) Sg. 173[a]; *contracht* (transumptum) masculinum probatur terminatione acc. pl. in *-u*, diversum a fem. in *-acht*.

aduersis (desperatio; opponitur: *úall de prosperis*, i. e. superbia, arrogantia) 15[d]. *amirisse l deirchóintea derochóinet anicc trechesad cr.* (gl. filii diffidentiae, Eph. 2, 2; i. e. infidelitatis vel desperationis, desperant salutem suam per passionem Chr.) 21[b]. In aliis exemplis ac fortasse in hoc ipso origine et significatione differt *der*, particula duplex infra proferenda.

Si quae aliae voces sunt vel videntur intensivae, aliunde haud dubie sumptae sunt, ut nomina in his: *intsartol* (gl. libido; gael. *sàr* intensiva, subst. *sár* in Wb. 19[a]: *nírbo sár leu arcocéilsine*, p. 647, unde *rósárichset*, violaverunt) Wb. 1[d]. *fírderb* (admodum certus, clarus: *nipi fírderb anadchither trithemel*, adi. *fír*) 12[c]; praepositio (cf. *tri*): *rii trembethe* (gl. regi saeculorum) 28[c].

Nec adnumeranda est his particulis vox intensiva *bith*, *bid* non infrequens, ut cum subst.: *imbithphennit* (in perpetua paenitentia) Wb. 24[a]. *imminbidbethid* (gl. ingemiscimus gravati, in hoc tabernaculo, 2. Cor. 5, 4; i. e. circa immortalitatem) 15[c]. Cum adiectivis: *act bid bidbéo. isbithbeo corp cr.* (gl. Christus surgens a mortuis iam non moritur), *bad bithbii in ihu cr.* (gl. viventes deo in Christo Iesu, Rom. 6, 9. 11) Wb. 3[b]. *dé bithbí* (di semper vivi, immortales) Sg. 39[a]. *bithgairddi*, *bithfotai*, *bidslán*, *bidfírian* (p. 856). Cum verbis vel formis inde propagatis: *bithbennach firu muman* (semper benedic viros Momoniae) Marian. Scot. ap. Pertz. 7, 481. *biddixnugud*, *bidixnichthe* (p. 813, not.). Vix enim aliud statuendum erit iam in nominibus vetustis Bituriges et Dumnorix, quam significatio intensiva substantivorum, quae hibernice sunt *bith* et *domun* (mundus), nec magna perhibenda erit differentia significationis illorum compositorum et derivatorum ex isdem substantivis Bituitus Flor. et Dumnacus Caes. (pp. 11. 14; cf. germ. Hermanaricus, Ermanaricus comp. cum *irmin-* intensivo, et simplicia Irmino, Herminones, nomina item virorum vel populorum). Particula britannica *byth* (adv., p. 620), etsi affinis significatione, discordat tamen usu et forma.

II. Particulae separabiles.

Extant particulae in nominibus compositis gallicis vetustis, quae haud dubie separatae praepositionum vice fungebantur. Particulas esse, non nomina, ex hoc ipso patet, quod aut non intercedit post eas vocalis, ut post *ad-*, *in-*, *con-*, *com-*, aut intercedunt, quae non inveniuntur in compositione nominum (p. 853), *a* et *e*, ut in *ate-*, *cata-*, *ande-*; in *i* desinunt solae *di-*, *tri-*, *ambi-*. Ex his quaedam videri poterunt inseparabiles, ut *ad-*, *ate-*, *ande-*, quia ne in hibernica quidem lingua vetusta sunt separatae *ad*, *aith*, *ind*; attamen etiam has principio extitisse separatas docemur tam cambr. *at* quam aliarum linguarum affinium praepositionibus, lat. *ad*, germ. *at*, *and*, gr. *ἀντί*. Exempla gallicarum particularum secundum eundem ordinem, quo hic memoratae sunt, proponam.

AD: Admagetobriga Caes. Adminius (al. Admimus) Sueton. Calig. 44. In inscriptionibus: Adlucca Messili f. Murat. 1353, 6. Adnamtus, Adnamatus, Adnamitus Orell. 422. 4983. 5060. Advolenus, Advolena Murat. 1621, 7. Adbogius Stein. 440. Adgentius Or. 2018. Adginnius, Adgennia Grut. 718, 9. Adginnius Orell. 4018. Adgonna Murat. 1621, 8. Itaque Adgandestrius ap. Tac. poterit esse quamvis germanicum, tamen sicut Maroboduus ore gallico transfor-

matum. Addendum est nomen belgicum Atrebates pro Adtrebates, assimilatione eadem, quae hibernice invaluit in vocibus *atreba* (habitat, possidet, p. 354), *accobor* (voluntas), *accomol* (adiunctio) Wb. Sg. fq., quarum compositio patet e formis *adrothreb* (habitavit, consedit) Ml. 17ᵇ, *adcobraim* (gl. volo) Sg. 146ᵇ, *adcomaltar*, *adchomlatar* (adiungitur, -untur) Sg. Cr. Cf. mox hib. *ad-*.

IN: Insubres Liv. Indutius Inscr. Or. 431. Indutiomarus (cf. p. 25 not.) Caes. Quaeritur num iuxta hanc sit alia particula *int-* ante vocales: Intarabus (deus; cf. Marullus Arabi fil. Inscript. Vesunnens. ap. Orell., et nomen fluv. Arabo; cambr. hod. *araf*, mitis) Orell. 2015. Ἰντουέργοι (nomen Germaniae populi Rhenum accolentis gallicum; cf. Vergobretus Caes., cambr. vet. *guerg*, p. 11 not.) Ptol. Separanda tamen videtur particula *in-* in hibernicis quibusdam vetustis significans habilitatem vel intensionem, quam significat hod. hib. gael. *ion-*.

CON: Consuanetes Plin. Convictolitavis, Conconnetodumnus Caes. Condate, Condatisco Itin. Greg. Tur. Condercum (Brit. opp.) Notit. dign. Condrusi Caes. Congavate (Brit.) Not. dign. Congennicia Inscr. Murat. 1778, 12. Contrebia (caput Celtiberorum; cf. Contreue villa, al. Contrave, Gentreue, ad Mosellam, Günth. cod. dipl. 1, n. 25) Valer. Max. Concangii (Brit. opp.) Not. dign. COM ante labiales: Comboiomarus (sic corr. Combolomarus) Liv. Combretonium (Brit. opp.) Itin. Ant. Vercombogius Inscr. Grut. 758, 11; eiusdem formae ante vocales sit exemplum, si debeat separari Com-ageni Tab. P. CO ante liquidas (?): Conamotuso (cf. Namuta supra p. 797) Inscr. Grut. 827, 1.

ARE: Aremorica Plin. 4, 17. Aremorica gens Auson. prof. 10. Arecomici Caes. Plin. Arebrignus pagus Eumen. (Panegyr. vett. 7, 6). Arebrigium, Arelape (loc. Noric.) Itin. Arelate (Gall. merid.) Caes. Plin. = Arelatum Itin., Arelas Auson. Apud Caesarem minus bene scriptum est Armoricae civitates, cum haud dubie in hoc nomine insit praepositio formae primitivae *are*, e qua prodiit hib. *air*, cambr. *-ar*, discernenda a particula inseparabili *ar-*, *er-* in nomine Ἀρκυνια, Hercynia.

ATE: Ateboduus Inscr. Grut. 758, 11. Ategnata Grut. 758, 11. 763, 6. Ataevortus Grut. 733, 1. Atecotti (Brit. pop.) Notit. dign., qui dicuntur Atacotti, Attacotti Ammiano, Aticotti, Atticotti Hieronymo (cf. Cottianum regnum Strab., Melocottius Orell. 437, *coth*, senex, p. 151). Absorbetur finalis vocalis vocali incohoante vocem sequentem: Ateula (cf. p. 35) Inscr. Orell. 3274. Atesui (Gall. pop., cf. Esunertus Inscr., Essui Caes.) Plin. 4, 18. Centullus Ateponis fil. (ex *ep*, equus) Inscr. Mur. 1281, 6. Ἀτεπόμαρος (p. 52) Plut. Ἀτεπόριξ Strab. p. 560. Ἀλβιόριξ Ἀτεπόρειγος Inscr. Ancyr. Murat. 643. Atoparno Mur. 1321, 4. Etsi separata nunquam invenitur hib. *aith-*, *-ed-*, cambr. *at-* (lat. *re-* inseparabilis), utraque orta ex *ati-*, *ate-*; eadem tamen affinitas intercedere videtur inter hanc particulam (got. *id-*) et infra sequentem *ande-*, graec. ἀντί, quae inter *cata-*, *con-*, *com-*, *co-* (cambr. hod. *cyd-*, *cyn-*, *cyf-*, *cy-*) et praep. cambr. vet. formae plenioris *cant* (hib. *con*, lat. cum).

CATA: Catamantaloedis fil. (cf. Mantala, Petro-mantalum, p. 766) Caes. Catalauni, campi catalaunici Eumen. Eutrop. Ammian. Iornand. Durocatalaunos Itin. Catasextus Momms. 352, 42. Catmelus (Gallorum regulus) Liv. 41, 5, pro Catamelus. Disparandum est subst. *catu* (pugna), quod servat *u* terminalem,

et conferenda forma cambr. vet. *cet-*, hod. *cyd-*, cognata praepositioni separatae *cant*. De dubia forma hib. vet. *cat-*, *cot-* infra disputabitur.

ANDE: Andecavi (Gall. pop.) Plin. Tac. Andematunnum, Anderitum, Andecamulum (Gall. oppida) Itin. Andecumborius (n. v.) Caes. Ex inscriptt.: Andecamulenses Orell. 1804. Anteroudus Murat. 1577, 3. Andebrocirigis f. Grut. 921, 2. Andedunis Arneth. 28. Andiourus Stein. 2379. et fortasse Andarta (dea; si pro Ande-arta, cf. tamen p. 859) Orell. 1958. Addo nomina locorum Andesagina, Andethannale e Vales., et formulam donationis andelangus (Grimm. Antiqq. iur. germ. p. 196). Cf. infra hib. vet. *ind-*.

DI forsitan addendum sit particulis, quas enumeravimus, e nominibus Diablintres vel Diablintes Caes., Diablinti Plin., *δουηκαληδόνιος ὠκεανός* (transcaledonius oc.?) Ptol., Dicaledones Ammian.

TRI (praep. hib. vet. *tri*, *tre*, nisi in quibusdam est numerale *tri*): Trinovantes Caes. Tac. Triulatti Plin. *τριμαρκισία* Pausan. *Τρισάντων* (fluv. Brit.) Ptol. Triboci Caes. Plin. Tac. Tricastini Liv. Plin. Tricolli, Tricorium, Tricorii saltus Plin. Ammian. Cum *e* Trecasses Plin.

AMBI: Ambivareti, Ambibarii Caes. Ambitouti, Ambilatri Plin. *Ἀμβίδρανοι*, *Ἀμβίλικοι* Ptol., nomina populorum. Nomina virorum Ambigatus Liv., Ambirenus Arneth. 44. 66, fortasse Ambitoutus restituendum (Amretoutus) Stein. 1972. Etiam hic vocalis finalis absorptae exempla videntur Ambiliati Caes., Ambisontes, *Ἀμβισόντιοι* (Isonta fluv.?) Plin. Ptol., Ambarri (Arar fluv.?) Caes., ambacti Caes. Est haec prisca forma praep. cambr. *am*, hib. vet. *imme*, *imm* (pp. 5. 64. 84. 147). A particula separanda sunt nomina Ambiani, Ambiorix Caes., Ambillius Grut. 960, 1.

Hibernicae particulae separabiles ordine alphabetico: *ad-*, *air-* (*ar-*, *er-*, *ir-*, *aur-*), *aith-* (*ath-*, *id-*, *-ed*, *ad-*, *at-*), *as-* (*ass-*, *ess-*, *es-*), *cen-*, *con-* (*có-*, *com-*, *cum-*, *cot-*), *di-* (*de-*), *do-* (*t-*), *etar-* (*etir-*), *fo-*, *for-*, *fri-* (*friss-*, *frith-*), *iar-* (*iarm-*), *imm-* (*imme-*), *im-*, *ind-* (*int-*, *inn-*), *ó-* (*uad-*), *rem-* (*remi-*), *sechm-*, *tairm-*, *tri-* (*tremi-*); postremo loco *ol-*. De statu consonae sequentis, primitivo aut infecto, suo loco disseruimus (pp. 180. 183).

AD (lat. *ad-*, cambr. *at* separatim, in compositione tamen etiam *ad-*; sequentes consonas non inficiens); particula non dubia in his: *adeilliub* (devertar), *lasse adnelliub* (cum devertar) Wb. 14ª, *atdubelliub* (visitabo vos) 7ª, subst. *niba cuit adill cucuibsi* (non erit pars devertendi ad vos) 14ª. *admachdursa* (gl. miror; i. e. admiror, subst. *machdad*, miratio) Sg. 6ª. *adgládur* (gl. appello), *adgládathar* (appellatur) Sg. 146ᵇ. 211ᵇ. *adgladathar* (gl. appellat) Ml. 4 r. *adlaig* (gl. contemptibiles) Wb. 9ᶜ. *adslig* 14ᵈ. *adgaur* (gl. convenio) Pr. Cr. 57ª, *adobragart* (gl. vos fascinavit) Wb. 19ᵇ. *adsuidet* (gl. defendunt) Sg. 4ᵇ. *oadcuaid* (postquam exposuit) Wb. 21ᵈ. *adcumdminim* (gl. assuesco) Sg. 144ª. *admuinur* (volo; cf. *domuinursa*, p. 438) Inc. Sg. *anadruirmed do abram* (gl. nobis reputabitur; i. e. id quod reputatum est A.) Wb. 2ᵈ, *isní nim̃ atruirmed hiresche do* (reputata est fidelitas ei) 2ᶜ, e verbo *adrímim* (adnumero, computo), unde plures formae: *adrími*, *adrímther*, *adrimfither* etc., inter quas leguntur in Sg.: *atarímtis* (tradebant id una cum . .), *ataruirmiset* (adnumerarunt id) 188ª, *atarimet* (adnumerant eam) 26ᵇ. pro *addar.*, cf. exempla supra (p. 328) enumerata for-

marum *atom-*, *atob-*, *atab-* pro *addom-* etc. et *ataimet* (profitentur, i. e. *ad-daimet*, an *ath-daimet?*) Sg. 33ᵃ. Sequentibus tenuibus saepius assimilatur media: *atreba* (possidet, habitat) Wb. Sg. *átrefea* (habitabit) Ml. 80, quod compositum esse cum hac particula patet ex *adrothreb*, *atrothreb* (assedit) Wb. 26ᵈ. Ml. 17ᵇ. Item spiranti *s* in *ascnam* (incessus, acquisitio): *huandascnom* (incessu) Sg. 69ᵇ. *ocascnam tíre tairngiri innambéo* (cum ingrederentur terram promissionis vivi) Wb. 11ᵃ. *oc asgnam glo. et hono.* (in acquisitione gloriae etc.) 1ᶜ, cum decompositis *comascnidaid*, *nephascnaidid* (compos, impos) Sg. 105ᵇ. 106ᵃ. Scriptio *ad-c.* et *acc.*, *ac.* promiscua est in his: *adci* (videt, novit) Wb. fq. *ma adced torbe innathect* (si videtis utilitatem in eius adventu) Wb. 11ᵇ, *am. adcethe* (acsi videretis) 19ᵇ, *aci anœscae* (vides lunam) Cr. 33ᵇ, *innaci* (gl. viden?) Sg. 15ᵇ, *innadnaccai*, *cani accai* (gl. nonne vides?) Ml. 17ᵇ. 25ᵇ. *adcobraim* (gl. volo) Sg. 146ᵇ. *accobor* (voluntas, cupiditas) Wb. fq. *accaldam*, *acaldam*, *acaltam* (allocutio) Wb. 3ᶜ. 4ᵈ. 15ᵃ. Sg. 153ᵇ. In decompos. *adcomla*, *adcomaltar* (adiungit, adiungitur) Wb. 3ᵇ. Sg. 63ᵃ, *accomlatar* (adduntur) Cr. 32ᵃ, *accomol* (coniunctio) Sg. fq. Ml. 6r., *accomallte* (gl. socius) Wb. 5ᵇ. Interdum huius particulae confusio facta est cum *aith-*, *ath-*, et minus recte infectio sequentis consonae: *atchí* (videt) Wb. 24ᶜ. *animdibe adchi cách* (circumcisio quam videt quivis) 2ᵃ. *anadchither* (quod videtur) 12ᶜ. *adchobra* (vult; at recte ibidem *mátchobra* = *ma ad-d-chobra*, si id vult) 28ᵇ. *adchomlatar* (adduntur) Cr. 32ᵃ.

AIR (pro, ad, in) forma frequentior alternans cum IR, ER, AR (cf. p. 5): *intairdérgud arrudérgestar dia* (gl. propositum dei) Wb. 4ᶜ, *arrudérged írúnaib inna deacte* (propositum est in mysteriis deitatis) 2ᵇ. *arenairema* (ut suscipiat) Cam. *airitiu* (receptio) Wb. fq. *eritib* (gl. susceptis) Tr. 3ᵇ. *ó eritnichi* (gl. acceptabilitate) Ml. 57r. *airdirc*, *irdircc* (conspicuus) Wb. *erdirc* Ml. (p. 5). *aires*, *iress* (fides, = *air-sess?*) Wb. fq. *airégem* (gl. querimonia) Sg. 51ᵃ, *huanderegim* (gl. questione) Ml. 32r. *na erigmea* (gl. querellas) 26ᵇ, *arégi* (gl. queritur) 31ᵃ, *anaranegi* (gl. conquerens) 18ᵈ, *aranéiget* (quod queruntur) 20ᵇ. *airle* (voluntas), adi. *airlam*, *irlam*, *erlam* (promptus), verb. *irladigur* (oboedio) frequentia in codicibus. *airmitiu*, *ermitiu*, *armitiu* (honor) Wb. Ml. fq. *irbág*, *arbágimse* (gloriatio, glorior) Wb. 16ᵈ. *irgaire* (vetitum) 3ᶜ. 12ᵃ. *mani airgara* (nisi vetat) 2ᶜ. *airchellad* (raptus), *aridrochell* (id rapuit) Sg. 202ᵃ, *ni erchelltar* (gl. non aufertur) Ml. 21ᶜ. *artroidfeasiu* (subicies), *mani erthroitar* (nisi subicitur) 48r. *airchinn* (principium) Wb. 21ᶜ. *airchinnech* (princeps) Wb. fq. *naueirchinniuch* (gl. nauiclero) L. Ardm. 188b. 2. *airchissecht* (gratia, indulgentia) Wb. 4ᶜ. *honderchissechi* (gl. propitiatione) Ml. 32ᵈ. *airchissi*, *arcessi* (indulget), *airchissa*, *arcessea* (parcat) Wb. 4ᶜ. 5ᵇ. Denique conferantur *anairtuáid* (inter orientem et septentrionem) Cr. 19ᶜ, *erthuaiscertach* (gl. euroaquilo) L. Ardm. 188b. 2. ER, IR formae alternantes: *na nachaib ersoilcfithe etir* (vos nequaquam apertum iri, credidit quivis), *biid ersoilcthi* (este apertae, portae) Ml. 98. *œrsoilcthe* (gl. aperta, porta), *ersolgud* (gl. rictus) Sg. 147ᵇ. 107ᵃ. *dondirsolcoth* (gl. ad apertionem, oris mei) Wb. 22ᵃ. *erchrœ*, *tre erchrae*, *tre erchra* (gl. per eclipsin) Sg. 143ᵃ. 169ᵇ. 192ᵇ, *ar erchru* (gl. pro defectu) Ml. 31ᶜ. *irchre* (interitus: *irchre flatho román*, interitus imperii Romanorum) Wb. 26ᵃ. *irchride* (irritus) 11ᵃ. 24ᵇ. *erchradach* (gl. mendax), *du erchradaitid* (gl. vanitati) Ml. 64r. *erchradchae* (gl. perfunctoriae) 44r. *irchoilltith* (gl. maledicus). *áis biis ocirchollud* (gl. maledici

qui aliis maledicunt) Wb. 9[b]. 9[c]. In his etiam *air-*, *ar-* scribi potuisse patet. Exempla alia, in quibus *er-*, notata plerumque *ér*, alternat cum aliis particulis, praecipue *as-*, mox sub hac sequentur. Scriptionis AUR rarioris pro *air-*, *ir-* exemplis supra memoratis (p. 7) addimus: *ciarudbói aururas form* (gl. licet cursim) Ml. col. 1.

AITH, ATH (vel *aid-*, *ad-*, *ed-*, *id-*, pp. 5. 73, e primitiva *ate-*, itaque inficiens consonas sequentes; lat. *re-*, iterum; cf. subst. *aithe*, talio, Wb. 14[c]), cuius significatio perspicua est in his: *athscribend* (gl. rescriptum; i. e. epistula rescripta, reddita) Cr. 40[a]. *aidchrochad* (crucifixio iterata, repetita) Wb. 11[d]. *aidchumtach* (reaedificatio) 26[a]. *ní adchumtig na aill* (non rursus poscit aliud quid) Sg. 211[a]. *duathmaldachad* (gl. ad remaledicendum) Ml. 22r. *adrogegonsa* (gl. repupugi), *adrothoirndius* (gl. repunxi, Pr. 10, 5, 32) Sg. 181[a]. Alia quaedam exempla purioris scriptionis: *anaithessc* (admonitio) Wb. 9[d]. *aithirge*, *indaithirge* (paenitentia) 20[b]. Sg. 137[b]. *nanglanad tri ithirgi* (purget se per paenitentiam) Wb. 11[d]. *aidrech* (paenitens) 5[c]. *aithgne*, *aidgne* (cognitio, recognitio) 1[b]. 1[c]. 19[d]. *adgenammar aséis* (gl. non ignoramus cogitationes eius; i. e. cognovimus sensum eius) 14[d]. *adbar* (causa; hod. *adhbhar*) 17[d]. *adbeir* (dicit) 5[a]. *adrubartmar* (diximus, rettulimus) Sg. 197[b]. *idméit* (gl. quotus, quantus; i. e. iterata magnitudo) 30[a]. *anaithne* (gl. depositum) 66[a]. *adroni* (deposuit, commisit; cf. *immeráni*, et decomp. *timne*) Wb. 29[d]. Saepius autem ea abnormitas oriri videtur, sequentibus liquidis vel mediis, ut induretur consona aut particulae finalis aut principalis verbi. Particulae consona indurata: *atluchur*, *atluchfam buidi* (refero, referamus gratias), *atlogud*, *adtlugud*, *attlugud* (relatio, gratiarum) Wb. 3[b]. 17[a]. 28[c]. *atligthe buide* (gl. gratiae, agantur) 14[c]. *atmuilniur* (gl. iterum dico) 18[c]. *attroilli*, *atroillisset* (meruit, meriti sunt) 2[d]. 4[a]. *atbail* (interit) Sg. 4[b]. Wb. 4[d]. *ætgnithi* (gl. intellecta) Wb. 1[b]; interdum potius cum infixo *d* coaluit: *atbeir* (dicit id) Wb. 10[d]. *ciatbela* (quamvis intereat; *ce-ath-d-bela*) Sg. 30[c]. *atgairith* (reclamatis ei, iniuriae) Wb. 9[c]; cf. *atobsegatsi* (praecipiunt vobis; supra *aithessc*) Wb. 15[d]. Induratae consonae proximae singulare exemplum videtur *idpart*, *edpart*, *edbart* (oblatio), cum verbo *adbartigim* (offero; cf. p. 5), servans consonam particulae, quae alternantibus vocalibus discordat ab *ad-* et cum hac nostra concordat; sed cf. decomposita cum particula *ód*. Coalescentis utriusque consonae in unam duram exemplis, ut *écne* (cognitio, sapientia, sapiens) iuxta *aithgne*, *epil* (perit) iuxta *atbela*, *atbelmis*, *epur*, *epiur* iuxta *atbeir*, aliis supra enumeratis (pp. 59. 60) addo *acre* (= *adgre*): *cid atobaich cen dilgud cech ancridi dognethe frib et nibethe friaacre* (gl. quare non magis iniuriam accipitis? 1. Cor. 6, 7; i. e. quid impellit vos ne remittatis quamvis iniuriam quae fiat contra vos neve sitis contra eius reprobationem?) Wb. 9[c].

AS (ex) alternans cum ES (*æs-*, *ass-*, *ess-*, *eis-*): *asoirc cách .i. air indí aireba æsorcuin* (gl. caesareus; i. e. caedit, excidit quemvis etc.) Sg. 33[a]. *esartae* (gl. expalmatus) Tr. 3[b]. *esartaib* (gl. caesis) Ml. 78. 80. *occo esorcuin* (gl. ferro sonat fraxinus; i. e. in excisione sua) Sg. 67[a]. *in esaircnib* (gl. in plagis), *donaib essoircaidib* (gl. plagiariis) Wb. 15[d]. 28[a]. *isdoib asrirther lóg apecthe* (gl. mercedem quam oportuit in semet ipsis recipientes) Wb. 1[b]. *asfóite* (emittebatur) Tr. 4[a]. *ni esgaibter* (gl. nec excipiuntur) Ml. 6[b]. *esbae* (inutilis), *a esbatad*

(gl. inutilitatis suae) 58r. 65r. *am. bith espach no deid* (gl. velut otiosus) 77. *ni æscomlai* (gl. non proficiscitur, ab affectu mentis; i. e. non prodit, exit), *anasrochumlai* (gl. profectum) Sg. 3ª. 7ᵇ. Elisam vel assimilatam *s* ante *r* comprobare videntur haec exempla: *éirge* (surrectio) Wb. 5ᵇ. *érrethcha*, *hérredcha* (gl. redditiva) Sg. 27ª. 30ª iuxta verbum *asrenat* in eodem loco 27ª: *érrethcha airindí asrenat frecrae dondim̃chomurc* (redditiva quia reddunt responsum interrogationi). Vel (ante particulam verbalem?): *arná érbarthar*, *ærbarthar* (ne dicatur), *ni érbarid* (ne dicite), *conérbaridsi* (ut dicatis), *arna erbarat* (ne dicant), *ni erbrad* (non dictum est) Wb. fq., cuius verbi aliae formae sunt *asbiur* (dico, profero), *asrobrad* (dictum est) etc. Ceterum cum etiam legantur formae *adbeir*, *atbeir*, *adrubartmar* (modo sub *-aith*), concedi certe debebit varia compositio cum particulis *as-* et *aith-*. Eiusdem usus promiscui exempla *arnach érbarlamni* (gl. interpellat pro nobis; i. e. ne intereamus) Wb. 4ᵇ, iuxta *atbail*, *ciatbela* (cf. *aith-*): *amal inni asroilli .i. aïratrolli dia a aigsin donaib doinib* (gl. de hominibus tamquam benemerentem; i. e. ut eum qui meruit, nam meruit deus timorem suum de hominibus) Ml. 109. *assidroilliset* (meruerunt id) Wb. 17ᵃ iuxta *atroil*. (cf. *aith-*) in quibus *as-* pro *aith-* positum affirmari fere poterit, sicut in *asrenat* (reddunt) supra allato et in decomposito *asreracht* (surrexit), *æsseirset*, *esseirset* (resurgent), *esseirge*, *eisseirge* (resurrectio) Wb. fq. Alternant vero non solum *ér-* et *as-*: *érchoïliud* (destinatio) etc. supra (p. 864) iuxta *asrochoili inna chridiu* (destinavit in corde suo) Wb. 10ᵇ. *dunderchoïliud asrochoilsem* (decreto quod decrevit) Ml. 22ᶜ. *asrochoïled* (gl. decerneret) 36ᵇ. *asrochoïled bás dúnni* (destinata est mors nobis) Wb. 27ᵃ, sed etiam *ar-* et *aith-adrograd* (vetitum est) iuxta *ararograd* (quod vetitum est) Wb. 3ᶜ, *mani airgara* (nisi vetat) 2ᶜ.

CEN (sine) significans lat. *cis-* in comp. *cenalpande* (gl. cisalpinus) Sg. 217ᵃ.

CON (cum, *con-*) forma primitiva sequitur regulam liquidae *n* (p. 43). Forma variata COM, inficiens sequentes consonas, orta putanda est e vetustiore *come-* (concordante cum gallica vetusta *cata-*), ut sunt *rem-*, *remi-*, *tairm-*, *trem-*, *tremi-* e *ren*, *tar*, *tri*.

CON rarius ante vocales (ante quas usitatior est forma *com-*), frequentius ante medias *d* et *g* invenitur, interdum ante alias consonas: *conar* (via, e rad *ar*): acc. *conair* Wb. 6ª, dat. pl. *forsnaib conaraib* (gl. in semitis) Ml. 15r. *conéicnisset* (gl. angarizaverunt) Tr. 4ᵇ. *conéitgid*, *conéit* (indulgetis, indulserit), *conétid* (induite; infra *cometig*, *comēitis*, *coméitged*, *cometecht*; cf. p. 503) Wb. *conicim*, *conicc*, *conic*, *conecat* (possum, potest, possunt) p. 429 sqq. *condieig*, *condaig*, *condegar* (quaerit, quaeritur) Wb. 14ᶜ. 8ᶜ. 23ᵈ. *condelc* (comparatio) Wb. 17ᵇ, dat. *coindeulgg* Sg. 25ᵇ. *aconrodelgg* (gl. conferens) 40ª. *condarcell* (conivens) Wb. 31ᶜ. *dichomitecht et condarcilli* (de indulgentia et coniventia) 19ª. *cen chondarcilli* (sine coniventia) 23ª. *congaibther* (continetur), *nebcongabthetu* (incontinentia 21ᶜ. 9ᵈ. *congéna* (faciet una, adiuvabit) 22ᵈ. *conrótgatar* (construxerunt; decompos. *con-ro-od-t.*) Sg. 32ᵇ. Ante tenues aut spirantes *con-* non invenitur nisi aut in transumptis: *consecraim̃* (consecro) Sg. 24ª. 138ª. *conflechthaigthi* (confligendum) Ml. 16ª. *contracht* (contractus maris, p. 864 not.) Cr. aut addito pron. rel. inf.: *indi consechat* (qui corripiunt) Wb. 6ª. *consuidigther* (componitur) Sg. 201ª. *aconfoiremni* (gl. comparantes) Wb. 8ᵇ. Ante *b* expectanda est forma as-

similata *com-*.* CO ante tenues et spirantes: *cosmil* (similis), *cosmilius* (similitudo) Wb. fq. *incoscramni. nichoncosram* (num destruimus? non destruimus; *co-scarad*) Wb. 2[b]. *in cotlud* (somnus) Ml. 47 r. *inchoteicthea* (gl. concretionis) 8 r. *ni coitsi* (?) Wb. 17[b]. *isinunn óin dicotét lessom indacran : : 7 in chos* (gl. pedem posuit pro incursu; *cotét*, aditus) Ml. 118. *cotecht* (conventus, aditus) Wb. 9[c]. *cocéilsine* (gl. societas) 19[a]. *cocríchthi* (gl. finitimae, gentes) Ml. 18[d]. *honaib cocrannib* (gl. consortibus) 80. *cocetal* (concentus) 6 r. *lase cocéitbani* (si consentis) Wb. 1[a]. Ante *f* mollitam (p. 55): *cobás* (gl. compages) Sg. 2[b]. *inchobaid* (gl. concinnenter) Ml. 14[d]. *hi cobodlus*, *icobadlus* (in communione, familiaritate) Wb. 9[b]. 22[b]. *ar chobdelaich* (gl. pro cognato, accipitur proximus; = *cobadlich*) Sg. 44[a]. *cobeden* (coniugatio) Sg. fq. *cobsud* (stabilis) Ml. 54 r. *coibnes* (affinitas) p. 788. *coibse* (confessio) p. 264. Interdum ante liquidas: *comescatar* (commiscentur) Sg. 61[a]. *corirsiu* (gl. ligabis) Ml. 48 r.

COM (*coim-*) ante vocales: *sech mochomáessa* (gl. supra coaetaneos meos; *comáes*) Wb. 18[a]. *comairmith* (gl. compos) Sg. 67[b]. *comarbus* (cohereditas) Wb. 4[c]. 9[a]. *comarpi* (coheredes) 19[c]. *comarde* (signum) 10[c]. 21[a]. 26[b]. *comithi* (gl. commensationes; i. e. comessationes) 20[b]. *comocus* (gl. affinis) Sg. 6[a], *comoicse* (vicinitas) Wb. 14[b]. *coméicnigther* (cogitur) 28[b]. *comid* (servate) 27[a], *comét*, *comeit*, *coméit* (servatio) Sg. 25[b]. Wb. 28[d]. 29[c], unde *cometid* (p. 793). *cometig* (: *inball nádchometig donchorp*, membrum quod non conivet corpori) Wb. 22[a], *na coméitged dó* (ne coniveat ei) 10[a]. *mani cometsam* (si non indulserimus) Cam. *mani coméitis* (si non indulseris) Wb. 6[c]. et *cometecht* (concordantia, coniventia) Wb. 11[c]. *ni fíu cometecht doib* (gl. ignorantiam dei quidem habent) 13[c], pro quo scribitur *comitecht* 6[c]. 19[a]. 20[b], *cometect*, *nebchomaitect* 6[c]. Elisa vocali radicis: *ni conchoimnucuir* (non potuit) Wb. 19[c]. *ni coimnacmarni*, *ni coimnactar* (nequivimus, nequierunt) Ml. 44 r. *nád coimnacaid* (quod non potuistis) Wb. 9[b]. *ani nad comnactar* (id quod non potuerunt) 8[a].

Eadem ante consonas: *comlabridi* (gl. ad eam dirigitur, personam) Sg. 204[b]. *comnessam*, *comnesam* (proximus; cf. p. 278) Wb. Ml. Cam. *comrama* (contentiones) Wb. 30[d]. *comrar* (gl. capsa) Sg. 36[a]. 92[a]. *comrorcon* (error) Wb. 18[d]. *comsuidigud* (compositio), *comsuidigthe* (compositus) Sg. fq. *comsreth* (constructio) Sg. 47[a]. *bid comsrithi* (gl. conserenda, manus) Ml. 16[a]. *incomscribndaith* (gl. syngraphum, ostende) Sg. 24[a]. *dechor comfogair* (gl. consonantis differentia), *ónd nephchomfogur* (gl. literarum inconsonantia) 6[b]. 152[a]. *combás* (mors communis) Wb. 24[b]. *hi combas* (in eadem morte) 24[a]. *comdathaigthe* (gl. concolor) Sg. 65[a]. *comdithnad*, *comdíthnad* (solacium) Wb. 14[b]. Sg. 90[a]. *comdluthad* (gl. synaeresis) Sg. 117[b]. 118[b]. *comchésad* (gl. compassio) 188[a]. *comchétbuid* (consensus) Wb. 10[c]. *inchomchetbuid* (gl. errantium consensus) Ml. 33[d]. *comchétbaid* (gl. consensus) Tr. 4[a]. *inna comchétbatti* (gl. his consentanea) Cr. 34[b]. *comchlante* (gl. conseminatus) Sg. 24[a]. *coimthecht* (gl. coitus, solis in eadem constellatione) Cr. 32[a]. *coimthecht* (societas, consuetudo) Wb. 16[d]. Sg. 2[a]. 208[b]. *coimthechtid* (gl. comes) Sg. 66[a], quasi a verbo *comthiag* (cf. *fortiag*, subvenio, *fortacht*, auxilium, *imthiag*, ambulo, *imthecht*, ambulatio, habitus, Wb.).

---

* Differunt nomina virorum *Conbretan* Annal. IV. magistr. ap O'Con. 3. 268. 484. *Conchobor* (Conor) cod. Mar. Sc. (ap. Pertz. 7, 556), *Conchubhar* scriptum in narratione vetusta de filiis Usnechi (O'Flan. pp. 16. 146).

Loco *o* huius particulae interdum legitur *u* vel infecta *ui*, ut in *cutrummi* (similes) Wb. 3[d]. 17[b]. *nibat chutrummi huili* (non erunt similes omnes) 9[d]. *cutrummus* (similitudo; cf. *étrumme*, dissimilis, *fortrumme*, opportunitas, Sg. Ml.) Wb. 17[b]. 17[c]; *basi a falte mo chuitbiud* (gl. in me psallebant; i. e. hoc erat gaudium eorum irridere me) Ps. 48[a]. *cuitbedcha* (gl. frivolas, fabulas) Ml. 57r. *cúbus*, *cubus* (conscientia) Wb. fq. p. 787. *cumgabal* (elatio) Ml. 36r.; *cuintgim* (quaero) Wb. 14[c], *cuingem* (quaerimus) 14[d]. *na cuindig* (noli quaerere) 10[a]. *nu cuinged* (ne quaerat) 10[a]. 11[b]. *cuintechti* (quaerendus) Tr. 4[b]. *dochuingid* (ad quaerendum) Wb. 4[d]. 27[c]. *nibu archuingid forsét* (gl. non in occasione avaritiae; i. e. non fuit vestrae pecuniae petendae causa) 24[d]. iuxta *condaig*, *condieig* (quaerit) 8[d]. 14[c], *comtachtmarni* (quod petivimus) 24[b]. *condegar* (quaeritur) 8[d]. *condegar lóg* (petitur merces) 14[c]; *cunutgim* (gl. architector, gl. construo) Sg. 141[a] iuxta *conrótgatar* (extruxerunt) 32[b]. *conidrotig* (construxit eam, domum, *conrotaig* (construxit) Wb. 33[a]. *intí conutunigmin pecthu* (gl. si cuius opus arserit, 1. Cor. 3, 15) 8[d]; *as chubaithiu* (gl. concinniore; supra *inchoboid*) Ml. 7r.; *cuimse* iuxta *coimsetu* pp. 787. 804; *cumaing*, *cumuing*, *cumúing* (potest), *cumcam* (possumus), *cumcat* (possunt) p. 431 sqq. *cuimsin* (possem), *cuimsimmis* (possemus) cum subst. *cumachte, cumacc, cumang* (potentia, posse) iuxta *fochomachte* (sub potestatem) Wb. 32[d]. et formas supra allatas *conic*, *coimnacmar* etc.; *inrochumsan* (gl. conquievit?) Ml. 32[d]. *cumsanad* (quies): *cumsanad dudia iar tuiste duile cumsanad duphopul isrl. hitír tairngeri cumsanad duphopul nuiednisi in regno caelorum* (gl. et requievit deus die septimo ab omnibus operibus suis), *ainm cumsanto* (nomen quietis) Wb. 33[b]. *cumsantach* (gl. quies, i. e. quietus) Sg. 103[a], iuxta *conosna* (desinit) 22[a]; *cuimrech* (gl. ipsi sibi sunt lex; i. e. vinculum) Wb. 1[d], plur. *cuimrecha, cuimrega* 23[a]. 27[d], *cuimrechta* (gl. alligatus) Sg. 39[b] iuxta *conriug* (gl. ligo) 181[b]; *cumchranna* (gl. trabes, navium partes) 189[a] iuxta *cocrannib* (gl. consortibus) Ml. 80. Leguntur ita notata diversis manibus: *mani cumsciget tairmorcenn ni cumsciget cenel* (gl. graeca tam in as quam in alias quascunque terminantia syllabas eadem servant genera apud nos, quae habent apud Graecos, si eandem servant terminationem etiam apud Latinos, quam habent apud illos), *conosciget chenel machonosciget tairmorcen* (gl. in multis enim videmus commutatione terminationis genera quoque esse conversa, Pr. 5, 4, 23) eodem loco Sg. 65[a]; *cumscugud* (commutatio) iuxta *comscugud* Wb. 13[d], item *cumscugud* (gl. transmutatio, gl. confusio) Sg. 22[a]. 191[a]. 215[a], *cennach cumscugud* (gl. in ea permaneat) Wb. 10[a]. *ni rochumscigther* (ne mutetur) 30[b]. *cumscaigthe* (gl. motus) Ml. 19[a]. *nicumscaigthi* (non mutandum) Sg. 6[a]. *nephchumscaichthi* (gl. immutabiles) 10[a]; iuxta *conroscaigissiu* (gl. summovisti) Ml. 21[d]. *oroscaiged .ei. in .e.* (mutatum est) Sg. 19[b]; cf. *conscuchad suas* (gl. altius attollere) Cr. 33[b]. Decomposita *imchumarcc*, gen. *cáinchumricc* Wb. 7[b], alias *imchomarc*, *cáinchomricc*. *Cum* sola legitur in substantivo frequenti *cumtach* (aedificatio, p. 810), unde *aidchumtach* (reaedificatio) Wb. 26[a], in *cummasc* (commutatio; cf. gael. *cumasg*, turbatio, mixtio), gen. *cummisc* Sg. 2[a]. Wb. 13[d], *innachuimlecht* (gl. in cuius commodum) Ml. 36[b]. *cuimlengaithi* (gl. congrediendum) Ml. 16[a]; in *cuman* (: *ni cuman lim*, gl. nescio) Wb. 8[a], e quo adi. *cuimnech* (memor) 33[d] et verb. *cuimnigedar* (gl. reminiscentis; a radice *an*?) 16[b]. His addenda videntur: *cundu* (gl. supparus περιώμιον) Sg. 70[a]. *cuindrech* (casti-

gatio) Wb. 19[c], *ácuindrech* Ml. 22[c], dat. *diarcuindriuch* Wb. 11[d]. *cundrad* (gl. merx) Sg. 68[b]. *arni cundil mesce caillech* (nam non decora ebrietas anuum) Wb. 31[c]. *cumac*, *cumang* (angustus) Corm. *cumcai*, *cumgai* (gl. angores) Ml. (p. 172.) *ni cumung donindnagar arforcital dúib .i. iscumung fuiribsi im̃ occanairitin naforcetalsin* (gl. non angustiamini in nobis, angustiamini autem in visceribus vestris, 2. Cor. 6, 12) Wb. 16[c]; tandem decompositum originis obscurae *cuntubart*, *cundubart* (dubium) Wb. 3[c]. 4[d]. 13[a], *cumtubart* Sg. 99[a], acc. *cundubairt*, *cumtubairt* Wb. 13[b]. Sg. 154[b]. *in cumtubairt* Ml. 27[c], plur. *cen chuntubarta* (gl. sine haesitationibus) Wb. 23[c], unde adi. *cumdubartaig* (gl. ancipiti, terminant genetivo) Sg. 104[a].

CAT, COT (respondens brit. *cant*) videtur inesse in his: *inchatlach innafer* (p. 855) Wb. 7[c]. *na chatelcid fuirib* (gl. contra pseudapostolos, occasionem damus vobis gloriandi pro nobis, 2. Cor. 5, 12) 15[d]. *cotchétbanam* (gl. bonam voluntatem habemus, 2. Cor. 5, 18; i. e. consentimus; supra *cocéitbani*) 15[c]; saepe cum pron. inf. ut *arcotdicc dia* (nam potest id deus) 5[b]. *cotaóei* (servat id) 29[d]. et in exemplis supra (p. 328) enumeratis; cum *n*: *cutsecar* (consecravit id) Tir. 13.

DI (de) alternans cum DE (saepius etiam *di-*, *dé-*): *diall* (gl. diverticulum; alias interpretatio lat. declinatio, cf. *direllsat*, gl. deviarunt, Cr. 37[c]) Sg. 53[b]. *dímess* (deiudicatio, contemptio): *ni tabarthi dímess doneoch for nachnénirt arafoirbthetu fadesin* (non danda contemptio cuiquam super quemquam infirmum propter ipsius perfectionem) Wb. 6[c]. *dímiccem* (deiudicatio) Wb. (p. 771.) *dechor*, *dechur* (differentia) Sg. Wb. fq. *díltai* (negat) Sg. 201[b], *díltud*, *díltud* (negatio) fq. *indílegthith* (gl. exterminator) Cr. 43[b]. *dílgud* (venia, remissio), *dílgaid*, *dilgid* (remittitis, veniam datis; pro *dilugud*, *dilugid*) Wb. fq. *dirósci*, *diroscai* (differt, excellit) Sg. 42[b]. 40[a]. Ml. 55r. *dírruidiguth*, *díruidigud* (derivatio, cf. p. 52) Sg. 53[a]. 188[a]. *dígbail* (deminutio), *dígabthach* (deminutivum) 45[b]. *dirogbad* (ablata est, desumpta est, vocalis) 9[b]. *dinuib déainm̃nichdechaib* (gl. de denominativis) 2[b]. *dechoms.* (gl. decomposita) 73[b]. Cf. privativum *di-*, *dí-* supra (p. 862).

Ceterum haud raro ut in constructione (p. 637) ita in compositione scribitur *do* (*du*) pro *di*: *doluigimse* (remitto) Wb. 14[d]. *lase dorolaig* (gl. remittendo reatum) Ml. 42 r. *d̄uellitis* (declinarent), *doellatar* (declinantur) Sg. 4[b]. *dorellsat* (gl. deviarunt) Ml. 79. *doriltiset*, *doriltiset* (negarunt) Wb. 5[c]. 25[b]. *ciammét doroscai* (gl. quantum praestet) Ml. 34r. *duroscaifea* (gl. antecedet) 31 r. *doroscaitis* (gl. eminebant) 43r. *am. dongaibter dobre.* (gl. diminuitur; i. e. ut deminuuntur adverbia) Sg. 218[a].

DO (rarius *du-*) idem significat quod supra memorata particula *ad-*: *dobriathar* (adverbium) Sg. fq. *dósuidigthi* (apposita) Sg. 63[a]. *dogair* (gl. appellat) Ml. 29[c], *dogáiremni* (appellamus) 80. *docuiriur* (gl. ascisco) Sg. 16[b]. *dorochuirsemar* (gl. adscivimus) 6[b]. *duairci* (parat) Ml. 128, *coduaircemni* (gl. ut adferamus, exemplum) 35[b]. *dosaidisiu* (sedes tu, assides) 209. *in dochétbuid* (gl. in adsensum) 230. Saepius minus continet hunc intellectum, magisque est particulae verbalis loco, fere ut *no*: *dobiur* (gl. do) Sg. 163[a]. *dogniu* (facio; cf. *gním*, factum) fq. *doscéulaim* (gl. experior; subst. *scél*, notio, nuntius) Sg. 145[b]. *doreracht* (surrexit) F. h. 43, *andureracht* (cum surrexit) Ml. 154. Memorabilis

est ea proprietas huius particulae, qua ante vocales et consonas emortuas reiecta vocali fieri solet T-: *intesamni* (gl. fiduciam) Ml. 19r. *tucu*, *tuccu* (intellego; e *do-uccu*), *táirci* (efficit; al. *duairci*, *doáirci*), *tanicc* (venit: cum pronomine infixo *domanicc*) Wb. *toe* (adverte; *dosoi* p. 25) Corm. *leithech*. Frequentiora huiusmodi exempla infra sequentur inter decomposita. Exempla positae *do* pro *de* vid. supra; de aliis dubia res est: *dosluindet* (negant) Wb. 30ª. *dosluinfiter* (negabitur) 28ᶜ. *dosluindi* (gl. scandalizatur, frater tuus) 6ᶜ. *dodrolluind* (gl. scandalizante, plebe; i. e. negavit eum) Tr. 4ª. *dochoimmarraig* (gl. spoliavit), *duchoimmarraig* (gl. eruerit) Ml. 14ᵇ. 11 r.

ETAR, ETER (inter): *etarscarad* (separatio, separare), *eterscértar* (separabuntur), *ma eterroscra* (si secesserit) Wb. 9ᵇ. 8ᵇ. 9ᵈ. *itarscarthar* (gl. dirimitur) Cr. 31ᵇ. *coni etarscarthar on* (ut non separetur id) Tr. 2ª. *etargabál* (gl. intercapedo). *etargaib* (gl. intercipit) Sg. 14ᵇ. 52ª. *etargne*, *etargnæ*, *etarcne*, *œtarcnè* (cognitio, intellectus) Wb. fq. Sg. 188ª. *etarcnad* (cognitus?) Tr. 1ᵇ. Wb. 26ᵈ. *etarcert* (interpretatio), *etercerta*, *etarcerta* (interpretatur) Wb. Sg. fq. *etercertar* (explicatur) Tr. 2ᶜ. *etarthotaim* (interitus) Ml. 128. *etarlam* (occasione data, opportune) Ml. 47 r.

FO (rarius *fu*-; sub): *foétsecht*, *foetsecht* (subintellectio) Sg. 27ᵇ. 69ª. *foèitsider* (gl. subauditur) Ml. 34ᵈ. *folínfea* (supplebit) Wb. 12ᵈ. *fomenaid* (gl. observetis) 7ᵇ. *foimtiu* (observatio) 31ᵇ. *gau et fomraith fosuidiu* (mendacium et dolus sub hoc) Ml. 28ᶜ. *fodail*, *fodil* (divisio) Sg. 33ᶜ. 188ª. *foditiu* (toleratio), *fodaimet* (tolerant) Wb. 1ᶜ. 2ᶜ. *fagebtis* (= *fo-a-gébtis*, caperent, haberent ea) 8ª. *fognam* (servitus) Wb. fq. *fogní* (servit), *foruigensid*, *foruigensat* (servivistis, serviverunt; pro *forogensat* a *fogniu*, comp. e *gniu*, unde *gnim*, factum, ut *dogniu*) Wb. 1ᵇ. 3ᵇ. 12ª. *intan foruirim* (cum posuit) Ml. col. 1. *foruar inna inbotha* (paravit nuptias) Tr. 2ᵃ. *foruar*, *furuar* Wb. (p. 22.) *ni fóiret* (non parant) Wb. 27ᵈ. *focertam*, *fucertar* (submittimus, deponimus, demittitur) 15ᵇ. 34ª. *focridigedar* (gl. accingit) Ml. 35ᶜ, *focridigter* (gl. accingi) 46 r. *fochonn*, *fochunn* (causa, occasio) Wb. 3ᶜ. 11ᶜ. 15ᵈ. 23ᶜ. 26ᵇ. *fochétbuid* (suspitio, opinio) Sg. 201ᵇ.

In quibusdam reperitur *fu*- (sicut *cum*) aut scriptione constanti, ut in *fudomain*, *fudumain*, *fudumuin* (profundus) Sg. 29ᵇ. Ml. 33ᶜ. Wb. 5ᶜ. *fudumne* (profunda) Wb. 5ᶜ. 8ᵇ, aut alternante, ut iuxta formas *fulang* (sustinere), *fulós*, *arafulsam* etc. inveniuntur *follongam* (quam sustinemus) Wb. 14ᵇ. *foloing* (sustinet) 29ᵈ. *follo* (gl. perferre) Ml. 32ᵈ, vel *fullugaim̄* (gl. abdo) Sg. 22ª. iuxta *anas follaigthe* (gl. neglecta) Ml. 64 r.

FOR (super; rarius *foir*-, principio sicut praep. separata locum vel tempus significans, inde tamen etiam ad significationem cogitatorum abstracta): *ni foruáisligemni* (gl. non superextendimus nos) Wb. 17ᵇ. *foróil*, *furóil* (abundantia) 10ᵈ. 16ᶜ. *forloiscthe* (gl. igne exanimatus) Ml. 31ᶜ. *indoich bid ar formrath* (gl. cum essem astutus, dolo vos cepi? 2. Cor. 12, 16; i. e. num verisimile fuisse fraudationem nostram? [nisi vero rectius explicabitur: *ar for mrath*, fraudationis vestrae causa] mox *mratha*, gl. seditiones) Wb. 18ᶜ. *forbanda rechto* (gl. secta legis) 7ᶜ. *forbanda recta* (gl. legem mandatorum) 21ᶜ. *forbanda rechta* 18ᶜ. *forbandi* (gl. mandatis) 31ᵇ. *ni forbanar* (non perficitur) Sg. 148ª. *forbanar*, *forbe* (perficitur, perfectio) Wb. 14ᵈ. *cen forbæ* (sine perfectione) Sg. 147ᵇ. *forbæ cáingnima* (gl. prudentia) Wb. 20ª. *forbe* (perfectio) 3ᵈ. *foirbthe* (per-

fectus) fq. *ani forfenar* (gl. quod consummatur) Tr. 2ᵃ. *forbart*, *forbbart* (gl. abolitio) Sg. 52ᵃ. 67ᵇ. 127ᵇ. *forbartach* (gl. superadulta, luna) Cr. 41ᵈ. *forbartaig* (gl. exoletam, virginem) Sg. 173ᵃ. *forbiur* (gl. redoleo) 173ᵃ. *arnafoirbret* (gl. ne insolescant) Ml. 27ᶜ. *forrubart* (gl. inolevit) 33ᶜ. *fortacht* (auxilium) Wb. 11ᶜ. 14ᶜ. 32ᵇ. *fortachtid* (gl. fautor) Sg. 8ᵇ. *fortactidi* (gl. opitulationes) Wb. 12ᵇ. *cofordumthésidse* (gl. ut adiuvetis me; praes. *fortiag*) 7ᵃ. *fortéit*, *forthéit* (adit, adiuvat) 4ᵃ. *fortét* (gl. iuvat) Cr. 33ᵃ. *indfortrummae* (gl. opportunitas) Ml. 27ᵈ. *aforcell forrogelsamni dúib* (gl. testimonium nostrum super vos) Wb. 25ᵈ. *forcenn* (finis) Sg. 28ᵇ. 169ᵃ. *hi foirciunn* (in fine) 18ᵇ. 203ᵇ. 213ᵃ. *forcetal*, *forcital* (doctrina) Wb. fq. *forchun*, *forchanim* (praecipio; cf. pp. 184. 428) Wb. 8ᶜ. 10ᵃ.

FRI (adversus, versus) in compositione servavit formam pleniorem FRIS vel primitivam ipsam FRITH, quae inficit tenuem gutturalem.

FRIS (*friss-*, interdum *fres-*): *frisorcat* (gl. inficiunt veneno) Ml. 15ᵃ *afrisnoirc* (gl. infensus) Ml. 28ᵃ. *frissorcar* (gl. offenditur) Wb. 6ᶜ. *frisgart* (respondit) Tir. 11. *frisbiur* (gl. obnitor) Sg. 22ᵃ. *fristinfet .i. frisbrubdi* (gl. exsufflat. inimicos suos) Ml. 28ᵇ. *fristait frisom* (gl. adversarii) 23ᵉ. *fristait sochuide domsa and* (gl. adversarii multi, mihi sunt) Wb. 14ᵃ. *frescsiu* (expectatio, spes, = *fris-aicsiu*) Wb. fq. *cuit fresligi* (pars, momentum, adiacendi) Wb. 3ᵈ. *indfresligthidi* (gl. masculorum concupitores) 9ᶜ. *dondfresndid* (gl. satanae, = *frissendid*, cf. *cosnam* et decompositum *imfresna*) Wb. 9ᵇ. *fristacuirther* (gl. obicitur autem huic) Sg. 21ᵇ.

FRITH (interdum *frid-*): *na fridoirced nech dialailiu* (ne offendat quisquam alterum) Wb. 14ᵃ. *infrithorcuin* (gl. offensam) Ml. 22ᵈ. *nephfrithortai inneuch* (gl. in nullo laesi) 19ᶜ. *ind frithorthai* (gl. adflicti) 58r. *acumachtae indfrithchathaigtho* (gl. manus conserenda; i. e. oppugnationis) 16ᵃ. *frithchathaigthiu* (gl. rebelli animo) 25ᵇ. *afrithchathaigthiu* (gl. impugnatores suos) 49r. *ifrithcheist* (in oppositione) Sg. 163ᵇ. *hifrithcheist* (gl. si quis obiecerit) Cr. 32ᵇ. *nachidfrithgaib* (gl. qui nec timore dei frenatur; cf. *nephfrithgabthe*) Ml. 117. Infectionem respuit tenuis dentalis: *nad frithtasgat frinsom* (gl. imperitos decipiunt; i. e. eos qui non adversantur eis) Ml. 17ᶜ, cui addo decomp.: *inna frithtuidechtae* (gl. contradictionis) Ml. 25ᵇ. Servatur tamen in his forma *frith-*; contra alibi cum sequente *t*, *th* coalescit in *t*, *tt*: *frituidecht* (obiectio) Sg. 21ᵃ. 189ᵃ. *dondfritobairt maill fritataibret na dorche donsoilsi* (oppositione lenta, quam opponunt tenebrae luci) 183ᵇ. *ni frittáit mohiressa* (non contraria est fides mea; *frith-téit*, contrait) Wb. 31ᵃ. His addendum est subst. *frecre* (responsum) Wb. fq., ortum e *frithgaire* eodem modo, quo est *acre* ex *athgaire* vel *écne* ex *aithgne*, *ithgne*; tandem adi. decompositum *frecndairc* (praesens) Wb. Sg. fq., e *frith-con-dirc*.

IARN (post) simplex in nominibus: *iarthuaiscerddach* (gl. etesiarum. p. 612 not.) Cr. 37ᵇ. *iarsichid* (gl. adquaesitio) L. Ardm. 183 b. 2. *iarfigid* (inquisitio) Wb. 26ᵇ. *ni áil dúib diarfigid* (gl. nihil interrogantes) 11ᵇ. *iarfaigid* (gl. inquisitio) Ml. 20ᶜ. 31ᵃ. *inna iarfaigtho*, *inna iarfaichtheo* (gl. quaestionis, gl. inquisitionis) 24ᵇ. 35ᶜ. *honaib iarfaigthib* (gl. inquisitionibus) 15ᶜ; in verbo: *huaire nád riarfact*, *huaire nád riarfactatar* (quia non quaesivit, quaesiverunt) Wb. 2ᵃ; alioquin aucta forma *iarm-*: *iarmuidigthe* (gl. postposita; *iarmsuid.*) Sg.

3[b]. *nied iarmafoichsom* (non hoc quaerit ipse) Sg. 198[b]. *am. bid nech iarmidóised dosuin* Ml. 32[a]. *a hiarmua* (gl. pronepos eius) Gl. 44.

IMME, IMM (*im-*, interdum *imb-*, ante *s* emortuam *imp-*): *immeráni* (delegavit), *coimmánad* (gl. ut delegaret) Cr. 39[d]. *immechtar*, *immechtrach* (externus) p. 781. *as imbechtrachu* (gl. exteriore) Ml. 6r. *immandairc* (gl. cui beatitudinem credit rite competere) 14[d]. *imminndairc* (gl. incinatur) 47r. *immidaircet dochrist* (gl. pro domino salvatore de psalmis testimonia) 2[d]. *immaircide*, *imaircide*, *immircide*, *imircide* (conveniens, pertinens ad aliquem, psalmus, sermo, amor) 2[b]. 14[c]. 22[c]. 34[a]. 16[c]. Wb. 12[d]. 12[b]. *immomon* (timor) Wb. 8[b]. *immerádat*, *imrádat* (cogitant), *imbrádud* (cogitatio), *imbráti*, *imráti* (cogitationes) Wb. fq. *im̄rera* (gl. solverat) Sg. 62[b]. *bed imthugesi dno. corroaitreba indiib. bed imthuge dúibsi cr.* (gl. induite vos dominum Iesum Chr.) Wb. 6[b]. *issí aimthuge* (gl. induite novum hominem in iustitia) 22[a]. *imgabaid* (vitate), *imgabáil* (vitatio) 9[a]. *im̄gabail* (id.), *im̄gabthach* (gl. vitabundus) Sg. 59[a]. *imthrenugud* (confirmatio, inculcatio) Wb. 18[c]. 24[c]. Tr. 2[c]. *imtrénigim* (gl. mando, -are) Sg. 146[b]. *isimcasti* (gl. considerandus) Ml. 18[d]. *im̄caisiu* (gl. specimen) Sg. 54[a]. *imchesti* (gl. contentiones; simplex *cesti* Wb. 30[b], quaestiones), *imcháinti* (gl. conflictiones) Wb. 29[b]. *immechuretar* (negotiantur, tractant) 5[c]. *imluadad* (gl. saltabat) [? gl. iactabat, Ml. 72] Ml. 33[b]. *im̄luadi* (gl. exagitat) Ml. 33[d]. *immeluaiter* (gl. iactamini) 276. (46r.) *duntimluad* (gl. ad agitationem) Ml. 15[a]. *immelotar* (circuierunt) Tir. 14. *ni conimruldatar* (non circuierunt) Tr. 2[b]. *impúth* (conversio), *impáidach* (gl. versutus) Sg. p. 25.

Sunt differentiae quaedam in significatione huius particulae compositae. In pluribus haud dubie significat idem quod praepositio separata, lat. *amb-* in *ambire*, cambr. *am-*, ut in his: *bad sochrud arnimthecht hore isfride imtiagam* (gl. sicut in die honeste ambulemus; *imthiag*, ambulo, *imthecht*, circuitus, vitae habitus) Wb. 6[c]. *imatrebdidiu* (gl. circumhabitato) Cr. 3[b]. *imchlóud*, *imchloud* inversio, generis in aliud) Sg. 31[b]. 62[c]. *im̄dénom* (gl. limbus) 70[c]. *imlebor* (gl. intonso capillo) 159[a].

In aliis cum cambr. *ym-*, quod in verbis frequentissime mutuam actionem indicat, concordat, ut in his decompositis: *imfognam*, *immognam* (constructio sententiae; i. e. mutuum servire; *fognam*, servire, e verbo *fo-gniu*) Sg. fq. *immusacaldat* (gl. se adloquuntur) Ml. 62r. *isetarru biid immacaldaim* (gl. a quibus profertur et ad quos dirigitur loquella; i. e. inter eos est mutua loquella) Sg. 200[b]. *tresinnimmacaldam frec.* (gl. praesentes demonstrantur, prima et secunda persona) 161[b]. *do immarchor chóre* (ad negotiandam pacem) Wb. 5[a]. *immargal* (gl. lis; cf. *irgala*, gl. arma, Wb. 6[d]) Sg. 67[b]. *indimmarslaide 7 inchoidech bis foraib oc imthuarcain .i. inimmargail* (gl. ille equorum sonus, cum naribus vicissim in lite positi animos suos flatibus ardere significant) Ml. 16[b]. *imdílgid* (gl. ita et vos, sicut dominus donavit vobis) Wb. 27[b], quibus adnumeranda sunt supra allata *imbressan*, *imchesti*, *imcháinti*, *immechuretar*, et conferendum: *im̄chenda* (gl. anceps, i. e. biceps) Sg. 14[b], haud dubie compositum ut gr. *ἀμφίβιος*, bestia quasi anceps Cic., ex *ambo*, *ἄμφω*.

Actionis reflexivae, quae saepius significatur cambr. *ym-*, hibernica particula significatae exemplum perspicuum non extat, nisi forte *imrádim* (cogito, i. e. mecum loquor) fq. et *imcaib* (gl. devita, recipe te?) Wb. 28[c], cum formis

supra appositis. Luculentum tamen exemplum transgressae e reflexiva in passivam significationis est decompositum *imfogbaidetu*: *nicumuing imfogbaidetith nalamnas maniptol lasinfer* (non potest obtineri eorum matrimonium, si non est voluntas apud virum) Wb. 9^d.

Denique in aliis eadem particula videtur significationis intensivae, ut in vocabulis supra allatis *imthrénigim*, *immomon* (cf. Ambigatus, nomen viri gallicum).

IN (lat. *in-*) particula composita non sequitur regulam separatae, sed servat liquidam finalem: *indixnigedar* (gl. inesse) Ml. 19^b. *inlinaigetar* (irretiunt) 32^a. *inmedóncha aili* (intestina alia), *inmedónchaib* (gl. pro intestinis) Wb. 12^b. Sg. 111^a. *inmedónchu* (gl. interior, gl. magis intra) Sg. 39^a. *inrufill* (gl. implicuit) Ml. 33^c. *insádaim* (gl. iacio) Pr. Cr. 57^a. *du insudigthisiu* (gl. statuta tua) Ml. 30^b. *anat ninsuidigthi* (gl. instituta) 4r. *infesmais* (gl. consuevimus indicare) 17^d. *ingen* (filia; cf. lat. *indigena*) Wb. Sg. *ingebsa* (gl. comprehendam) Wb. 8^d. *ingoistigther* (gl. inlaqueari; cf. Ml. 23^b *ho goistiu*, gl. suspendio) Ml. 28^c. *ingreim* (persecutio), *ingrentid* (persecutor; cf. p. 265) Wb. *ingreinat* (persecuntur), *inrograinn* (gl. persecutus) Ml. 26^a. 26^d. *intonnaigim* (gl. inundo) Sg. 144^a. Infectionem, quae in his animadverti nequit aut non extat (ubi iunctae sunt NT), valuisse post *in-* probat cum hodierna scriptio ut *inghean* (filia), tum infecta *ch*: *incholnichtho*, *incholnigthea* (incarnationis) Wb. 4^d. 27^c. *inna inchlidi* (occulta) Ml. 26r. cf. decompositum *inchosc* etc. infra.

Eadem forma invenitur ante vocales in decompositis infra sequentibus ut *tinola* (colligit; *do-in-ola*) et in adi. *inidil* (gl. clandestinus) Sg. 222^b, si huc pertinet; intromisso pronomine: *indessid* (gl. eis insederat: error qui eis insederat) Ml. 20^a.

IND (*int-*, *inn-*, *in-*; gall. vet. *ande-*, germ. *und-*, gr. *ἀντι-*) concordat fere cum praep. *fri* significatione motionis tam ad aliquam rem quam ab aliqua re factae.

Motionis *ab aliqua re* significatae exempla: *isanindarbae* (gl. in repulsam) Ml. 23^c. *tre indarpae .de. asinmascul* (gl. a fratribus Phaethontides, unde femininum Phaethontis, Pr. 2, 6, 35; i. e. per ablationem syllabae de e masculino) Sg. 31^b. *arenindarbe analchi ood* (ut abigat malefacta a se, homo) Cam. *nachimrindarpaise* (quod non me reppulit), *arnachitrindarpither* (ne sis exheredatus, abactus) Wb. 5^a. 5^b. *cen indlach* (gl. sine disceptatione), *cen nach indlach* (gl. sine ulla interceptione) 28^b. Ml. 32^a. *tre indlach* (gl. per diaeresin) Sg. 207^a. *indlung* (gl. findo; ergo andelangus, p. 867, fissio, interceptio?) 15^a. *ni indráigne dúib cininfil lib* (gl. in nullo detrimentum patiemini ex nobis, 2. Cor. 7, 9) Wb. 16^b.

Motionis *ad aliquam rem vel personam** exempla: *indindéiricc* (impetus in aliquem, vindicta, malum redditum; mox opponitur *indílgud*, venia, remissio) Wb. 25^c. *indindrid naimtidi* (gl. vastationis; i. e. incursus hostilis) Ml. 27^a. *asnindnide ittá* (gl. expectatio revelationem filiorum dei expectat, Rom. 8, 19) Wb. 4^a. *iarsindindnidiu* (gl. secundum expectationem) 23^c. *indnadad* (gl. ex-

* Nomen igitur oppidi gallicum Anderitum (*rit*, vadum, germ. *furt*) facile eiusdem esse potest significationis, cuius est germ. *Urfar* (i. e. überfahr) locorum quorundam.

pectet, alter alterum) 11[d]. *indtuigther* (gl. induitur) Sg. 143[b]. *ní nad rindualdatar* (non quin incurrerent) Ml. 24[b]. Idem sensus continetur in decomposito infra sequente *doindnaich*, *tindnagar* (tribuit, attribuitur).

His exemplis adnumeranda est forma INT, *d* mutata in *t* ob sequentem *s* (p. 44) in subst. *intsamil*: *intšamil* (gl. instar) Sg. 64[a]. *tre intsamil*, *tre intšamail* (per imitationem) Wb. 16[a]. Sg. 6[a]. *do intamil* (ad imitationem) Wb. 5[a], iuxta scriptionem *indsamuil* 13[c], atque in formis verbalibus: *inintsamlammarni* (gl. an aemulamur?) 11[b]. *duús inintamlitis* (si forte imitentur) 5[b]. *intamlid abéssu* (imitamini mores eius; cf. adi. *cosmil* constructum cum praep. *fri*, p. 649, similis alicui, ad aliquem) 9[a]. Item in subst. *intšliucht*: *reltair intintšliucht* (manifestatur sensus), *dindindliucht* (de intellectu) Sg. 201[a]. 53[a]. *intliucht* (gl. sensus) Wb. 5[c], e simpl. *sliucht* (cognitio) Sg. 200[a].

Denique formae assimilatione ortae INN, IN (cf. *find*, *fin*, albus, p. 64): *innarbar hires dam trí drochgnimu* (gl. fides peccatis obstruitur; i. e. abigitur, removetur, supra *indarbe*) Ml. 14[c]. *isuisse intoichther andruailnitheso honnebdru.* (gl. oportet corruptibile hoc induere incorruptionem) Wb. 13[a]. *inrualadsa* (gl. offendi) Ml. 20r. *inrualdatar* (incurrerunt) 24[b]. *insamlathar side mobésusa* (imitatur hic mores meos) Wb. 9[a]. *insnastis* (gl. exserere consuerunt, gladium; cf. *coatomsnassar*, gl. ut inserar, p. 473, ex *adsnassar*) Ml. 26[c]. *ingaba áchocubus* (reprehendat conscientiam suam) Wb. 11[d]. *ba uisse aingabail* (gl. reprehensibilis erat, Gal. 2, 11) 19[a]. *nininccébthar iarum* (non reprehendemur postea; cf. p. 60) 15[d]. *inricc* (dignus) 7[b]. *inricci dubáas huili* (digni morte omnes) 5[c]. *inruccus* (dignitas) 29[a]. *inrucus*, gen. *inriccso* Sg. 59[b]. Item in decompositis: *innarbantar*, *inarbenim* (appelluntur, appello), *doinscann* (incipit, aggreditur), *intinnscann* (inceptio), *intinnscana* (incipit), *intinscanam* (incipimus; = *in-do-ind-*) infra sequentibus.

Ó, ÚA (ab) rara in compositione: *huabéla* (gl. hiulcus) Sg. 7[b]. *indhúanmenman hisin* (gl. ipsa animadversio) Ml. 28[d]. Plerumque forma variata UAD: *úadfialichthi* (gl. revelata, facie; i. e. velo exuti) Wb. 15[b]. *indhúadairberthach bith* (gl. abusive) Sg. 3[b]; forsitan indurata consona: *utmall* (instabilis, inquietus) Sg. Wb. *utmaille*. *utmuille*, *utmille* (instabilitas) Wb. Quamquam coalescit ut *ad-* cum consona proxima: *uccu* (optatum, optio, = *udgu*; cf. *togu*, *rogu*) Wb. 30[d]. *úcu* (id.) Sg. 148[a]. Decompositum: *húatuasailcthae* (gl. absolutum) Sg 30[b] pro *úad-t*.

REMI, REM forma composita praep. *ren*, *re* (ante, prae): *cid reminota .i. cid remínetarcnaigedar* (gl. praenotare) Ml. 18[c]. *remitaat* (gl. praesunt) Wb. 25[c]. *remsedaigthe* (gl. praeside) Ml. 47r. *remsuidigud* (praepositio) Sg. 27[a]. 212[a]. 215[a]. *remisuidigddis* (praeponebant) Sg. 28[a]. *irremfius* (in praescientia) Wb. 31[a]. *remfoiti* (gl. praemissa, gl. praemissam) Ml. 30[c]. 76. *ní remdechatar* (non antecesserunt), *diandremthiasat* (si antecedunt ei) Wb. 5[a]. *remdedólte* (gl. antelucanus) Sg. 36[c]. *indremdédenach* (gl. praepostere) 212[a]. *remthechtas* (praecessio) 203[a]. 215[a].

SECH (praeter) rara in compositione induit formam SECHM (SECHMA?): *nad sechmalla* (gl. non omittit, bona facere) Ml. 35[d]. *ni consechmallad nech son* (nemo devitabat hoc) 33[c]. *ní sechmalfamni* (non praeteribimus) 25[a]. *ni sechmalfaider* (non praetermittetur) 14[d]. *sechmadachte* (praeteritum. tempus: = *sechma-*

-thachte? cf. *fortacht*) Sg. fq. Decompositum: *sechmoella* (caret, = *sechmfoella*) Sg. 196[b].

TAIRM (= *tarmi-*) forma composita praep. *tar* (trans): *intarmchosal* (praevaricatio) F. h. 38. *tairmchoslaidib* (gl. praevaricatoribus) Ml. 154. *intairmchrutto isleib tabór* (gl. in eandem imaginem transformamur; i. e. transformationis in monte T.) Wb. 15[b]. *tairmthect*, *tairmthecht* (transgressio) Wb. fq. *tairmthecht* (transitus, litterae in litteram) Sg. 14[c]. 15[a]. *nephthairmthechtid* (gl. intransitivus) 189[a]. *tarsatharmthiagat* (gl. transgressis; i. e. trans quae transgrediuntur) Cr. 18[b]. Cf. *tremi-*.

Separanda ab hac sunt formulae compositae *tair-* (= *do-air*), et *tairn-* (= *do-air-chon*), ut in *tairngire* (promissio) Wb. fq., cuius compositio patet e formis praeteriti *durairngert*, *dorairngred* (promisit, promissum est) Wb. 2[c]. 5[c].

TRI (per) fortasse in uno exemplo: *trisgataim* (gl. foro; an errore glossatoris, potius: furor? cf. *nagatad dianairiese a do.*, gl. qui furabatur, iam non furetur, Wb. 22[a]) Sg. 54[a].

Alibi forma variata TREMI, TRIMI: *tremdírgedar* (in gl.: *ishinnon persan diatremdírgedar uerbum et part.*, gl. legens doceo pro lego et doceo; i. e. est eadem persona qua pervaditur verb. et part.) Sg. 190[a]. *ní tremfeidligfet* (gl. non permanebunt, ante oculos tuos), *istremfeidligud suthin inchosig permaneo* (est perduratio longinqua quem significat permaneo; pergitur: non sic manco; cf. *fedligedar*, gl. manet, Wb. 2[c]) Ml. 21[d]. Plerumque tamen idem significat quod *tairm-*: *tremitíagat* (transgrediuntur, praecepta) Wb. 25[d]. *trimirothorndiussa indium* (gl. transfiguravi in me) 8[d]. *tremiberar di suidiu* (transfertur ab hoc) 8[c]. *tremiberar dindaimsir matin* (transfertur de tempore matutino) Ml. 21[c]. *trimíberar ho gnimaib donaib briathraib* (transfertur a factis ad verba) 31[b]. *cenelae ciuil inso 7 trimirucad disvidiu coneper libro psalmorum* (gl. psalterium; i. e. genus instrumenti musici hoc et translatum est de hoc ut dicat l. ps.) 2[b]. Differt intensiva forma TREN: *trenothath* (gl. exilis e graeco ἐξίτηλος factum, Pr. 4, 5, 24) Sg. 56[b]. *rii trembethe* (gl. regi saeculorum immortali deo, honor et gloria) Wb. 28[a].

Aliquantum differt a ceteris praepositionibus OL (ultra, quam, p. 716) vix composita in dictione grammatica *olfoirbthe* (plusquamperfectum) Sg. 151[b], iuxta *sechmadachte foirbthe* (praeteritum perfectum).

D. Decomposita.

Etsi omnis compositio in linguis celticis sicut in ceteris fere* linguis indeuropaeis hac lege continetur, ut binae partes inter se iungantur, tamen cum tam prior quam posterior pars ipsa composita esse possit, negari nequit esse composita e tribus vel pluribus vocibus. Trium vocum decomposita gallica prisca, in quibus sint aut sola nomina vel substantiva vel adiectiva, aut particulae intermixtae, non ita rara sunt inter nomina oppidorum vel virorum, ut Epomanduodurum (in quo, ut in Augustodunum, Augustoritum, Iuliobona, con-

---

* Excepto uno genere compositorum, quae *dvandva* (copulativa) dicunt Indi: in his enim inveniuntur, quae excedant partium numerum binarium, ut *agni-vâyu-ravibhyas* (igne et aëre et sole).

tinetur viri nomen, Epomanduus, cui conferenda sunt Viromandui, Cartismandua) Itin., Eporedorix, Indutiomarus Caes., Atepomarus, Ateporix Plut. Strab., Vertacomacori (Vocontiorum pagus) Plin., Venaxomodurum (oppid. Raet., leg. Verax.?) Notit. dign.

Nec rara sunt decomposita vetusta hibernica, praesertim in quibus intermixtae sunt particulae, ut *ban|air-chinnech* (princeps femina), *cain|chom-arc* (benevolentia) Wb., *dag|im-rádud* (bona cogitatio) Wb., *grien|t-air-issem* (gl. solstitium) Cr., *ban|t-er-ismid* (gl. obstetrix) Sg.

Multo autem frequentiora sunt decomposita, in quibus praecedunt particulae, aut duae aut plures. Quae ceteris digniora sunt notatu et diligentius enumeranda tam ob frequentiam, quam quia saepius coalescentes transeunt in formas vix perspicuas, nisi comparentur cum aliis. Sequor iterum ordinem alphabeti non discernens hic particulas separabiles et inseparabiles. Harum tamen plura exempla decomposita iam inter compositas inseparabiles ob formarum conspectum prolata sunt, maxime sub *an-*, *neb-*, *és-*, sicut nominum et separabilium particularum decomposita nonnulla supra leguntur, ubi addenda fuerunt ob eandem vel ob aliam causam.

I. Decomposita cum duabus particulis.

Omnibus praemitto exempla A sequentis praepositionem aliam, quae etsi in quibusdam patet pronominis forma, in aliis tamen difficile explicatur: *arachela* (gl. frustratur) Ml. 31ᵃ. *arachrinim* (gl. defetiscor) Sg. 145ᵇ. *arafocladar som* 209ᵇ. *assafiud* (gl. exero) 221ᵇ. *asagninim* (gl. sapio) 146ᵇ. *coasagnoither* (gl. ut intellegatur) 180ᵇ. *inti asagusi etarthotaim ácharat* (is qui optat interitum amici sui), *indi assaguiset* (gl. optarent) Ml. 128. *fodarorcenn* (?) Wb. 11ᵃ; tandem verbum frequentissimum *tabur* (do).

AD cum antecedentibus aliis. COM-AD: *comadnacul* (consepultura) Wb. 27ᵃ. FO-AD: *foacanim* (gl. succino) Sg. 167ᵃ. Addenda his haud dubie: *foammamichthe* (subditus) Wb. 13ᶜ. *foammamugud* (servitus; subst. *mám*, iugum, servitus, Wb.) Ml. 26ᵃ. 28ᵈ. FRIS-AD: *frisaiccim* (gl. opperior) Pr. Cr. 57ᵃ. *cinnisin frisnaiccaisiu* (gl. quem praestolare? i. e. *fris-n-acci*) 54ᵇ. *cid frisacoamni* (gl. et praestolamur) Ml. 51 r. *frisacinnse* (gl. praestolabar) 54 r. IMM-AD: *immatrebdidiu* (gl. circumhabitato) Cr. 36ᵃ. *immacaldam* (colloquium) supra p. 876.

AIR. AITH-AIR: *aitherrech* (variatio, repetitio) Ml. 52 r., unde adv. *aithirriuch*, *oitherroch* (p. 609). CON-AIR: *conairleicther* (gl. admittitur), *conrairleic* (gl. permisit) Ml. 32ᶜ. 32ᵈ. *do chomairleciud in popuil asindoiri* (gl. in remissionem captivitatis) 252. *comairle* (consilium) Wb. fq. *icomairbirt* (in foedere) Wb. 3ᶜ. Excussa vocali eodem pertinere vidêtur: *comrorcon* (error; *com-ar-orc.?*) pp. 253. 776. DO-AIR, TAIR, TAR, TER: *tairissem* (constantia), *tairismech* (constans) Wb. 5ᵇ. 8ᵈ. 14ᶜ. *terissem* (status) Ml. 34ᶜ. *tairmescc* (immixtio) Wb. 10ᵇ. *ón tairgiriu* (gl. pollicitatione [? gl. sollicitatione, Ml. 73]) Ml. 33ᵈ. *tairchella* (memorat) Wb. 12ᵇ. *condid tarla sechae et conri alainn* (ut consequatur et assequetur praemium suum, cursor) 24ᵃ. *condid tarilbæ illau báiss* (gl. serves mandatum sine macula usque ad adventum domini; i. e. donec ei occurres die mortis) 29ᶜ. *doaurchanim* (gl. sagio) Sg. 60ᵇ. *danáirceechnatar som* (praedixerunt illum) Tr. 1ᵃ. *doarchet*, *doairchet*, *tairchet* (praedictum est) Wb.

fq. *tairchechuin*, *tairchechnatar* (praedixit, -erunt; cf. pp. 448. 450) Wb. 4[c]. 4[d]. 5[a]. *tairchital* (prophetia) 5[a]. *donterchantu* (gl. prophetato) Ml. 53. *condárbais frecndarcus du fortachtae* (ut demonstres praesentiam auxilii tui; cf. *do-ad-bad* infra) Ml. 209. *condárbastar inne* (ut demonstretur sensus) Sg. 211[a]. *doérbai* (gl. concîdit; cf. *do-es*) 60[b]. *doarblaing*, *doeirbling* (desiluit) Tr. 2[b]. IMM-AIR: *immargal* (gl. lis) Sg. 67[b]. *inimmargail* (gl. in lite), *indimmarslaide* (mutuus furor) Ml. 16[b]. *do immarchor chóre* (ad tractandam pacem) Wb. 5[c]. IND-AIR: *inarbenim* (gl. iacio) Pr. Cr. 57[a]. *inárbenim* (gl. appello, -ere) Sg. 146[b]. *innárbantar* (gl. inpelluntur; *ár* ob positionem? cf. p. 26) Ml. 15[c]. *nachamindarbanarsa* (gl. non subiciar) Ml. 118. *indaárben úainn* (repelle eos a nobis) Ps. 47[b].

AITH. CON-AITH: *conaitecht* (gl. quaesivit) Ml. 78; fortasse *cometig* etc. p. 871. DO-AITH, TAITH, TATH, TAID, TAD, TED: *tatháir* (reprehensio; simpl. *áir*, *airid* Wb. 16[a]) Wb. 8[d]. 16[a]. *niincholinn donatháira acht isanaccobor* (non carnem vituperat, sed cupiditatem) 3[d]. *ataidlech* (gl. satisfactionem), *intaidlich* (gl. satisfactionis) Ml. 23[a]. *ácaintaidlech* (gl. satisfactionem), *hochaintaidliuch* (gl. satisfactione) 32[a]. 32[b]. *doaithminedar*, *taithminedar*, *taidminedar*, *taidmenadar* (significat, memorat) Ml. 41r. Sg. 13[b]. 22[c]. Wb. 9[c]. *taidmet* (memoria) Wb. 3[b]. *doadbat*, *tadbat* (demonstrat), *doadbadar*, *taidbadar* (demonstratur), *taidbse* (demonstratio) Wb. Sg. Ml. fq. *doaidbdetar fisi doib* (manifestantur visiones iis) Wb. 27[a]. *nochis dunaidbet són* (gl. adserere perhibentur) Ml. 33r. *taidchur*, *taidchricc*, *taithchricc* (redemptio) Wb. fq. *doradchiúir*, *dorraidchiuir* (redemit, quos red.; i. e. *do-ro-aith-ch.*, *do-n-r.*, cf. p. 413) Wb. 2[b]. 32[d]. *ni tidbarid farmbaullu* (gl. ne exhibeatis membra vestra) 3[b]. *bid tedbarthi* (gl. offerenda, securitas) Ml. 259. *taiccéra cách* (gl. unusquisque rationem reddet; = *do-aith-géra*) Wb. 6[b]. *doracartmar cois cáich* (gl. causati sumus) 2[a]. *tacre* (argumentum) 25[a]. *degtacrae* (bona argumenta) Tr. 3[a]. *tacair*, *tacir* (congruus, decens) Wb. fq. FO-AITH: *foraitbi* (subrisit; *fo-ro-aith-tibi*) Tr. 2[b]. *foácbat* (gl. deponunt; = *fo-ath-gabat*) Cr. 18[b]. *fotrácbussa* (gl. reliqui te; *fo-t-ro-ath-gab.*) Wb. 31[b]. *facab*, *facib*, *fáccab* (reliquit) Tir. 8. 15. FOR-AITH: *foraidmet* (memoria) Wb. 24[c], *foraithmet* Ml. 22[d]. 23[c]. Sg. 197[b], gen. *foraithmit* Ml. 44r. *foraithminedar 7 furaithmentar* (memorat et memoratur) 17[b]. *foruraithminset* (gl. meminisse, adiuvabit) 47r. IND-AITH: *indatbendachub* (gl. benedicens benedicam te, Hebr. 6, 14; *-at-* = *ath-t*, cum pron. inf. 2. ps.) Wb. 33[d]. REMI-AITH: *remiepvr* (gl. praedico) Sg. 222[a]. *remieperthe* (antedictus) Wb. Sg. fq.

AS (*es-*, *é-*). COM-ES: *comeisseirge* (conresurrectio) Wb. 27[c]. DO-ES, TES, TE: *tesbuith* (deesse) Cr. 3[b]. *tesarbœ*, *tesarbi* (defuit; = *do-es-robe?*) Wb. 17[d]. 28[d]. *tesarbœ* (gl. aberat) Ml. 34[c]. *testa* (deest) Cr. 18[d]. *tesbanat* (deficiunt) Wb. 11[d], *ní tesbanat l. nidechriget* Pr. Cr. 62[a]. *tessurc*, *dumesurcsu* (defendo, defendo me) Inc. Sg. *tessim* (gl. refunde), *inni forsataismetar* (eum super quem profunduntur) Ml. 51r. 23r. *doesmet fuili* (profundunt sanguines) Wb. 31[b]. *testin fuile* (profusio sanguinum) 2[a]. *fri testin fola*, *do thestin fuile* (ad profusionem sanguinis, sanguinum) Ml. 81.

CON. AD-CON: *accomol* (coniunctio) Sg. fq. *adcomaltar* (adiungitur; cf. infra *tinol*, *do-in-ol*) Sg. 63[a]. AITH-CON: *con aidchomarcaib* (cum quaestionibus, p. 640) Wb. 9[d]. *aithchumbe* (gl. caûteria et combustiones), *aidchumtha* (gl. cauteriatus) Wb. 1[b]. 28[c]. *adchondarcsu*, *adchondarc* (vidi) carm. Ml. *intan adcon-*

dairc (cum vidit), *adchondairc som* (vidit ille) Tr. 2ᵇ. 4ᵇ. Fortasse: *anadchodadossa trithorad mo precepte* (gl. obsequii mei oblatio, Rom. 15, 31) Wb. 7ᵃ. *adchotatsat* (gl. inceptos) Ml. 251; at *adcotedæ* (impetravit) Tir. 8. *adcotat* (gl. adquirunt) Wb. 6ᵃ. *adcotadsamni* (gl. adepti sumus) Tr. 3ᵇ. *attotchomnicc* (accidit tibi) Wb. 6ᵇ. AS-CON: *ascongarar* (gl. indicitur) Ml. 14ᶜ. *aschomarta* (gl. ad internecionem caesi sunt) 26ᵈ. CON-CON: *cocubus* (conscientia) Wb. 11ᵈ. 31ᵇ. FO-CON: *fochomalsid*, *fochomolsam* (sustulistis, toleravimus) Wb. 11ᵇ. 14ᵇ. FOR-CON: *resiu forchuimsed* (antequam fieret) Wb. 4ᵈ. *am. farcuimsitis* (quasi facta sint) Sg. 148ᵃ. *forchomnucuir*, *forcomnucuir*, *farcomnucuir*, *forcomnacair* (factum est) Wb. Sg. fq. *aforcmachte* (gl. factitium) Sg. 30ᵇ. *forcmi* (servat) 188ᵃ. *forcmat* (servant) 50ᵃ. *fortacomai* (servat id) Ml. 29ᵃ. *forcomét, forcométas* (observatio) Sg. 22ᵃ. 214ᵃ. 112ᵇ. 208ᵃ. *forcongrim* (mando, iubeo) Wb. fq. *co forñgairiu apstil* (gl. cum omni imperio) Wb. 31ᶜ. *forñgarthid* (imperativus; = *forchong.*) Sg. 147ᵇ. FRIS-CON: *friscomartatar* (gl. offenderunt) Wb. 5ᵇ; cf. *frecndirc*, *frecñdairc* (praesens; p. 875) Sg. fq. IMM-CON: *imchomarc* (interrogatio), *imchomurc*, *imchomarcar*, *immechomarcar* (interrogo, interrogatur) Wb. Sg. fq. IN-CON: *do inchosc* (ad vituperationem) Wb. 15ᵃ. *inchosc* (demonstratio, significatio), *inchoisget* (significant), *inchoisechar* (significatur) Sg. 30ᵃ. 53ᵃ. 197ᵃ. 198ᵃ. *inchosig* (significat) Ml. 21ᵈ.

DI. AIR-DI: *arrodibai ditith indisrahel spiurdalti inna noib indiththrub inbeotho oc ascnam tíre tairñgiri innambéo* (intercîdit velum Israel spiritualis sanctorum in deserto mundi, cum assequerentur terram promissionis vivi) Wb. 11ᵃ. *ni airdben* (gl. nec interimit) Sg. 30ᵃ. *nan airtbide* (gl. interfectorum) Ml. 72. *iarnardbiu inna banflathasin* (gl. interfecta Athalia) Ml. 14ᵃ. CON-DI: *cuindrech* (castigatio, quasi: condirectio) Wb. Ml. (pp. 811 not. 873). ETAR-DI: *etirdibnet* (gl. perimunt) Ml. 15ᵇ. *coitirdibither* (gl ut perimatur) Tr. 4ᵇ. *etardibe* (gl. interitus; cf. mox *tóbe* = *do-fo-be*) Wb. 25ᵈ. IMM-DI: *imdibenar* (gl. absciditur, caput) Sg. 143ᵇ. *imdibnem* (gl. abdicamus, occulta dedecoris, 2. Cor. 4, 2) Wb. 15ᵇ. *imdibe* (circumcisio) Wb. fq.

DO. AITH-DO: *intatárcud* (gl. relatio), *araccuis indattaircedo* (gl. relationis causa) Sg. 200ᵃ. *tri atarcud* (per relationem) 197ᵇ. *atarcadach* (gl. relativum) 197ᵃ. *atólam* (inundatio, diluvium, cf. *intóle*, *imrool*, *furóil*, *deróil*) Pr. Cr. 61ᵇ. COM-DO: *comthoet* (convertunt) Sg. 163ᵃ. *comthóud*, *comthoud* (commutatio) 23ᵃ. 23ᵇ. *comtaircidi* (gl. conlatrices) Ml. 47r. IN-DO transiens ante vocales in INT: *isdo intimdugud indeircc* (gl. ad confirmanda corda vestra) Wb. 25ᶜ. *ónd intólu* (gl. exundantia; cf. *atólam*) Cr. 39ᵃ. Est significatio intensiva in his; item in composito triplicis particulae: *intairbir adáe* (gl. dorsum eorum semper curva, Rom. 11, 10) Wb. 5ᵇ. REM-DO: *indanm̃a remtharcidi riam* (gl. cognitionis antelatae) Sg. 200ᵃ.

ER. REMI-ÉR: *remiriérchóil* (gl. praedestinavit) Wb. 4ᵇ. *hi remerchoiliud* (in praedestinatione) Tr. 1ᵇ. De aliis ut *remiérbart* (antedixit) Wb. 5ᵉ cf. quae supra disputavimus p. 870.

ETAR. DO-ETAR, TETAR: *doetarcuirethar* (gl. interpellat, pro nobis) Wb. 4ᵇ. *cen tetarcor* (sine interpositione, intromissione) 3ᵈ. *arduetarrid* (?) 5ᵉ. *doretarnacht hondrosc* (gl. eius acie comprehensum; i. e. comprehendit oculo, cf. *dorrindnacht*, p. 455) Ml. 33ᶜ.

FO. AR-FO: *ma arfoimam* (si suscipimus) Cam. *íroimed* (excipito) Wb. 6[d]; neglegentius: *ciarfemthaso* (gl. accepisti) 8[d]. DO-FO, transiens in TÚ, TU, TÓ, TO: *dofuairec* (gl. bovi trituranti, i. e. qui triturat), *arisbés leosom indaim do thúarcuin* (gl. numquid de bobus cura est dec? i. e. nam mos eis, boves triturare) Wb. 10[d]. *fer dénma bairgine tuarcain dofuaircitis inna grán la arsidi* (gl. pistor: a pinso pistum debet esse, unde pistor nomen verbale, Pr. 10, 8, 46; i. e. vir faciens panem conterendo, conterebantur grana apud veteres) Sg. 184[b]. *tuarcun* (gl. tribulatio) Wb. 1[c]. *dofór maith fochricc dosom* (parat bonam remunerationem ipsi) 1[a]. *dofuislim* (gl. labo) Sg. 146[b]. *dufuisledar* (gl. possit elabi) Ml. 30[c]. *tórand*, *tórant* (signum, forma, figura) Sg. 3[b], cum verbo *tóirñdet*, *tofóirñdet* (significant; cf. *rind*, signum caeleste) Sg. 25[b]. 72[b], *toirndide* (gl. tinctum) Ml. 14r., pleniore forma *dofoirndither* (qui significatur) Tr. 2[b]. *tororansom* (gl. signavit; = *do-fo-ro-r.*) Ml. 29[b]. *ho thorachtib ilib* (gl. multis successionibus) 34[c], *inna toracht són* (gl. processus malitiae) 29[a]. *codufobath* (gl. incideret), *codufobither* (gl. ut succidatur) 2[a]. 35[c]. *tóbe* (decisio; = *do-fo-be*) Wb. 2[c], 5[b]. *isintobu* (gl. in praecisione) Ml. 81. *nephthóbe*, *anebthobe* (gl. praeputium) Wb. 1[d]. 2[c]. *todœrnam* (supplicium) Ml. 55r. *togairm* (vocatio), *togarthid* (vocativus) Wb. Sg. fq. *togu* (electio) Wb. p. 270. *togluasacthi togluaset chombairt* (gl. et egerunt partum, praegnantes) Bern. 31[b]. *tóchrechad* (gl. molimen) Sg. 54[a]. *óntochrechad* (gl. magno molimine), *inna tochrechthu* (gl. bellorum machinas, admoverunt) Ml. 19[a]. 26[d]. Quaeritur an eodem modo *tualang* (gnarus) solvendum sit in *do-fo-lang*, quamquam contraria videntur adi. cambr. *teilwng*, et nomen vetustum Tylangii, Tulingi. Est interdum alternatio inter simplicem *do-* et duplicem *tó-*: *dianduthraccarsa* (cui optavi) Wb. 14[b] iuxta *ciadudfutharcair* (etiamsi optavit) Ml. (Goid. 20). *dogáithaim̄* (gl. illudo) Sg. 24[a] iuxta *nimthogaitha mochocubus* (non circumvenit me conscientia mea) Wb. 4[b]. *ruthógaitsam nech* (gl. circumvenimus, aliquem) 16[a]. *domuinur*, *domoiniur* (puto) Sg. 209[b]. Wb. 14[a] iuxta: *arnatomnathar* (ne cogitetur) Wb. 13[c], *toimtiu* (cogitatio; = *dofomintiu*) 23[a]. *ducrechat* (gl. callide excogitant, gl. moliuntur) Ml. 28[c]. 30[b] iuxta *tóchrechad* ante memoratum. IMM-FO, IMMO: *im̄fognam*, *im̄ognam*, *immognam* (constructio sententiae; i. e. mutua servitus) Sg. fq. *imotacht* (subsidium, utilitas; cf. *fortacht*, auxilium): *am. rumbói nephimotacht doibsom tre amairis atá imotacht dunni trihiris* (gl. nobis nuntiatum est quemadmodum et illis, sed non profuit illis sermo auditus, Hebr. 4, 2) Wb. 33[b]. Frequens est verbum *imfolung* (efficio), praesertim elisa vocali radicis: *imfolñgi*, *immefolngat*, *immafolñget*, *imfolñgar* in Wb., *im̄efolñgai*, *im̄efolngai*, *immolñgai*, *immolñgaither* in Sg., *immefolngi* (efficit), *imfolangar* (efficitur) Ml. 47r. 6r. In praeterito interposita *r* particulae *ro*: *imforling*, *immeforling* (effecit), *imforlinged* (effectum est) Wb. IN-FO: *ropo infolngithe irrúnaib* (fuit absconditum in mysteriis; p. 720) Wb. 21[c]. *dothaidbsiu indœe infolngithi* (ad demonstrationem dei absconditi; p. 719) 10[d]; cf. *fullugaim̄* (gl. abdo) Sg. 22[a]. REM-FO: *remfuar* (gl. parasceuen) Tr. 1[b]. *remfuar bis. 7 emblesim* (praeparatio bissexti et embolismi) Cr. 3[b]. *remfoiride* (gl. praestitutorum, a deo) Ml. 26[c]. SECHM-FO: *sechmoella*, caret) Sg. 196[b].

FOR. AIR-FOR: *arforchelta* (cunctatur, expectat) Wb. 4[c]. DO-FOR, TÓR, TOR, TUR, TUAR: *doformgat* (augent) Sg. 53[a]. *doformagar*, *doforma-*

gar, *doformagddar* (augetur, -entur) Sg. 28^b. 58^a. 188^a. *doformaig*, *tormaig* (auget) Ml. 117. Sg. 41^a. *tórmach*, *tormach*, *tormag* (auctio) Sg. fq. *tórmachtaid* (gl. auctor) Sg. 65^a. *natorthissem inapthin fobés srotha luaith* (gl. ne forte supereffluamus; i. e. in perniciem more fluminis rapidi) Wb. 32^c. *ni torgaitha* (non circumvenit; supra *togaitha*) Wb. 25^b. *torbe* (utilis) Wb. fq. Alternantes tamen cum his formis inveniuntur TAR, TER: *intairsitiu* (inundatio) Pr. Cr. 61^a. *tursitnech* (gl. irriguus) Sg. 24^a. *on torgabail* (gl. admissi peccati gravis, conscius) Ml. 22^b. *anastorgabthe* (gl. in nos admissa), *torgabthi* (gl. commissam, a me iniustitiam; 23^c praet. *ma durogbusa*, gl. si admisi, ubi plenius esset *durorgabusa*) 23^c. 27^c. *issí inso intargabáal* (gl. delictum in vobis) Wb. 9^c. *ontargabail* (gl. admissione, tanti peccati) Ml. 22^d. *dofurgabtais* (gl. proferri debuit; i. e. proferebant), *dofurcabar triit fessin* (gl. per se prolatum) Sg. 7^b. 43^a. *dufurcbad* (gl. promebat) Ml. col. 301. *tercbál* (prolatio), *tergabar* (profertur) Sg. 4^b. *intercbal* (gl. oriens) Tr. 4^b. *oc tercbáil* (in ortu, siderum), *turgabthi* (gl. exortiva, Galliae) Cr. 18^c. 36^b. *codururgaib* (gl. emerserit) Ml. 33r. *tuargab cenn indrúnsin* (gl. nunc autem manifestum est, mysterium) Wb. 26^d. *túargabad fornn aire fochide nád túargabar nert* (gl. gravati sumus supra virtutem) 14^b. TARMI-FOR: *tairmorcenn* (terminatio; = *tairmorfcenn*, quod ultra finem) Sg.

FRIS. IMM-FRIS: *imfresna* (adversatur), *imfresnat* (adversantur) Wb. 30^c. 31^b, pron. inf. *immafresnat* Ml. 20^d, vel emollita spirante: *imbresnat* Wb. 29^d, subst. *imbressan* (lis) 11^c. *oc imbresun* (in altercando) 30^c. *imbresna* (gl. pugnas verborum) 29^b.

IMM. CO-IMM, COM-IMM: *coimchláim* (gl. cambio, ἀμείβω) Sg. 186^a. *in coimchloud són* (gl. in quadrupedibus hoc invenis, panther panthera) 62^a. *comimmaircidi* (gl. competenti, hora) Cr. 39^c. DO-IMM, TIMM: *duimmairethe* (gl. artabatur) Ml. 63r. *danimmart* (cohibuit eum) 14^b. *timmargaid* (gl. castiget) 41r. *ni timmorcar frislond nintliucta* (gl. quae a nullo proficiscitur affectu mentis, vox inarticulata), *nephthimorti frislond nintliuchta* (gl. inarticulatae, literae) Sg. 3^a. *ind .e. timmorte* (e correpta, i. e. compressa) 12^a. *timmartaib* (gl. artis, rebus) Ml. 27^c. *itimmaircnib* (gl. in carceribus) Wb. 15^d. *timne* (mandatum) 3^c. 10^a. 15^a. *timpne* (gen. pl.) 4^d. *artimchellni* (circa nos) Wb. 14^d. *timthastaib* (gl. fixis, labris) Sg. 6^a. *doimmthastar frislond nintliuchta bís hisinmenmain* (gl. articulata vox est, quae coartata, hoc est, copulata cum aliquo sensu mentis eius qui loquitur, profertur, Pr. 1, 1, 1) Sg. 3^a. *dodrimthirid*, *madudrimthirid* (ministravit id, si min.) Wb. 32^d. 28^a, *timthirthidi* (ministri), *timthirect* (ministerium) 5^d. 8, *intimthrecht hisin* (hoc officium) Ml. 36r. IMM-IMM: *imimgabaim* (gl. vito) Sg. 50^b. *imgabthach nó fir imgabail iscosmail indí imaimgaib* (gl. vitabundus) 59^b. *immanimcab* (devita eum) Wb. 30^d. *imrimgabsat* (gl. declinaverunt) Cr. 39^a.

IN. DO-IN, TIN: *doinola* (gl. adplicat) Ml. 25^a. *aratinola* (ut colligat; cf. *ad-com-ol*, supra) Cam. *tinolta* (gl. locata) Ml. 5r. *hóre doninfet anaccobor dondúini* (quia inflat voluntatem homini, spiritus), *ished tinfetsom* (hoc inflat ipse) Wb. 4^c. *tinphed* (gl. spiritus) Sg. 6^a. *tinfeth*, *tinfed* (aspiratio) 9^a. 214^a. *tinfesti* (gl. flatilem; Ml. 16^b: *ho sétfethchaib*, gl. flatibus, ardere) Sg. 17^b. *dorencanas* (gl. perspectis; si est e verbo *doincanim*) Ml. 33^c. FO-IN: *fointreb* (gl. supellex) Sg. 113^a. FRIS-IN: *ar ... indfresngabail*, *dindfresngabail* (pro, de ascensione) Ml. 118.

IND. AR-IND: *inna airndrethcha* (incurrentia, elem.) Cr. 18[b]. *airndrisse* (gl. erratam venis fontium) Ml. 33 r. AS-IND: *asingaib* (excedit) Ml. Sg. *aisndiis, aisndis, áisndis* (expositio) Wb. 12[d]. Tr. 2[a]. Ml. 14[d]. *aisndedat* (gl. conserunt verba), *asindedar* (gl. inseritur; cf. *adfiadar, anadiadar* Wb.) Ml. 17[a]. 31[a]. DO-IND, TIND: *doindnaich* (gl. distribuit) Sg. 27[b]. *doindnagar* (tribuitur) Wb. 16[d]. *dorrindnacht* (tribuit, praet.) 20[b]. *tindnagtar* (praebentur) 15[c]. *mad doindnasatar* (si tribuuntur) 17[a]. *lasse dorindin* (cum tradiderit) 13[b]. *tindnacul, tinduacul* (communicatio) Wb. 1[a]. 4[b]. 9[b]. 13[a]. 15[a]. Sg. 27[b]. *tintúuth, tintud* (interpretatio), *tintathig* (interpretes: cf. p. 25) Wb. Sg. Ml. *doinscannsom* (aggreditur, incipit; cf. infra *intinnscana, tindarscan*) Wb. 17[c].

O, OD (*d* non animadvertitur nisi in consona proxima dura, ante quam interdum vocalis ipsa quoque perit). AIR-O: *arosailcther* (gl. aperitur), *aranosailcea* (gl. illum patere) Ml. 14[c]. 36[b]. *arutacht* (*.i. rochumtaig*, aedificavit) Br. h. 10. AITH-OD: *atrópert* (obtulit ei) Tir. 1, *adropart* (obtulit) 4. 13. 15, *adopuir* (offert) 10. *adoparar* (offertur) Wb. 20[d]. *adopartar* (offeruntur) 10[a]. *adropred* (oblatum est) 15[d], unde vix non derivatur subst. *edpart, idpart* (oblatio) fq. CUM-OD: *cumsanad* (requies), *cumsantach* (quietus), *inrochumsan* (num conquievit?), *conosna* (desinit) p. 872. *cunutgim* (aedifico), *cumtuch* (aedificatio), *conrotaig, conrótgatar* (aedificavit, aedificarunt) ibid. *cotabucabarsi* (gl. elevamini), *arndacumcabat* (ut elevent eas, portas) Ml. 98. *conucbat* (gl. adtollere) 77. *conocabsat* (erexerunt) Tr. 4[b]. *cotaucbat* (gl. se attollunt, sidera), *cotaocbat* (gl. exsurgunt) Cr. 18[a]. 18[d]. *cumsciget, conosciget* (commutant) Sg. (p. 872). DI-OD, DIO, DIU, TIU (*doo-* cf. p. 873): *dioiprid chách* (gl. fraudatis), *na tiubrad cách achéle* (gl. nolite fraudare invicem; i. e. privatis, ne privet) Wb. 9[c]. 9[d]. *diuparthe* (gl. privatam, substantiam) Sg. 28[b]. *conaroib diupart neich lelele* (gl. ut fiat aequalitas, illorum abundantia vestrae inopiae sit supplementum, 2. Cor. 8, 14) Wb. 16[c]. *ocdiupirt* (in decrescendo, de luna) Cr. 33[c]. *doopir sens indiuit* (gl. privativum est, e in compositione ut enervus; i. e. privat sensum simplicis) Sg. 221[b]. *diucrae, diucaire* (exclamatio) Tr. 1[a]. Corm. *prúll. níta cumuce do cháingním condid diusgea inspirut nóib* (est impotens boni operis, donec eum expergefaciat spir. s.; = *diu-segea, diu-sechea*) Wb. 4[a]. *ní diuschi fog.* (non excitat vocem) Sg. 6[b]. *diuscartae* (gl. depositus) Ml. 32[d]. *diuscartach* (gl. deponens, verbum) Sg. 196[b]. *diummus* (superbia; cf. *tomus*), gen. *indiumsa* Tr. 2[b], adi. *diummussag* (gl. superbus) Wb. 29[b]. *innan diummassach* (superborum) Ml. 118, verb. *nonnodiummusaigtis* (gl. apud superbientes) 42 r. DO-OD: *topur* (fons) Wb. 29[c]. SM. 124. FO-OD: *fócre* (monitio): *oc fócru* Wb. 31[c], *cen fócre* 3[a] *forócrad* (indicatus est) 19[b]. *fodúacair* (id indicat) 11[c]. IND-OD: in subst. *indocbál, induchál* (splendor circum sidera, gloria; = *ind-od-gabál*) Cr. Wb. fq. Minus accurate igitur scripta sunt: *cumgabal* (elatio) Ml. 36 r. *iss. acumdach leiss* (gl. eiusmodi constructio) Sg. 148[a]. *adobarar* (offertur) Wb. 10[c]. 11[c]. *adobartat* (gl. obtulerant) Ml. 14[a]. *idbart, edbart* (oblatio) Wb. Ml.

Duplicibus his particulis adnumeranda videtur DER (= *di-air, di-er?*): *condermanammar* (ut obliviscamur), *dermet* (gl. oblivio), *dermatach* (obliviosus) Ml. 21[c]. 23[d]. 20[a]. *ní derlegaesiu intitul* (gl. ne disperdas dauid tituli inscriptionem) Ml. 155. *ni derlaichta apeccæ doib* (non sunt abolita eorum peccata iis) Wb. 33[a]. *conderliged apeccad doib* (gl. ut misericors fieret) 32[d]. *ni condergeni*

etir gnim (non perpetravit ullam actionem) Ml. 36ᵃ. *condergensat* (quod fecerunt) Sg. 187ᵇ. *arna dergaba* (ne deficiat) Wb. 10ᵈ. *arnaderlind* (gl. ne fratrem meum scandalizem) 10ᵉ. *conderbadad in sanguine* (donec demersum, suffocatum est, chirographum; cf. *bádud*, naufragium, 17ᵈ) 27ᵃ. *deróil* (penuria; oppositum *foróil*, abundantia) 18ᵃ. *rogáid ho dia conidnderoimed di lamaib sauil* (petivit a deo ut eriperet se de manibus S.) Ml. 117.

II. Decomposita cum pluribus particulis.

Frequentem duarum particularum compositionem exempla hactenus enumerata ostendunt. Nec rara sunt decomposita plurium particularum, ut trium. Horum maior pars oritur, si accedit amplius simplex particula ad compositum cum duplici, ut *tó-*, *tim-* etc., vel duplex eiusmodi frequentior ad compositum cum simplici.

AITH-DO-AIR: *ol atairbir* (gl. quod redigat), *atairbert hiforaithmet* (gl. redigat in memoriam) Sg. 197ᵇ. CON-DO-AIR: *conterisedar* (continetur) Ml. 6 r. FRIS-DO-AIR: *fristairissed*, *frithtarised* (obsisteret) Ml. 33ᵇ. 34ᵃ. IN-DO-AIR: *intairbir adié* (gl. dorsum eorum semper curva; cf. p. 882) Wb. 5ᵇ. DO-IND-AIR: *ingnim tindarscan iohain* (opus quod inchoavit Iohannes) Tr. 2ᵃ. FO-IND-AR: *foindarlid* (gl. subintravit lex) Wb. 3ᵃ.

DO-FO-AS: *dofuisim* (generat), *dofuisemar* (generatur) Sg. 61ᵃ. *tuistidi* (parentes), *tuistiu* (creatio) Wb. fq. DO-FOR-AS: *tuarascbat* (proferunt; *do-for-as-gabat*) Sg. 7ᵃ.

CON-AD-CON: *comacomol*, *comaccomol* (coniunctio) Sg. 221ᵇ. 222ᵇ. DO-AD-CON (?): *tacmungad uadbran::* (gl. talari, tunica) Tr. 4ᵇ. DO-AIR-CON: *duárchomraicset cloini ndoib fessin* (gl. congregaverunt iniquitatem sibi), *cia duerchomraictis doib inclóini* (quamvis congregarent sibi iniquitatem) Ml. 128. *senim terchomric* (sonitus congregationis) Wb. 13ᵈ. *donterchomruc nóib fíle icorint* (gl. ecclesiae dei quae est Corinthi) 14ᵇ. *dontirchomruc nóib* (gl. ecclesiae dei; nom. *terchomarc*) 18ᶜ. *durairngert* (promisit) 5ᶜ. *duairngerthe* (promitteretur), *dorairngred* (promissum est) 2ᶜ. *tairngire* (pollicitatio) fq. *tairngire* (promissio), *indatairngire* (duae promissiones), *tir tairngeri* (terra promissionis) Ml. 38 r. *tir tairngeri, hi tir tairngeri* Wb. 33ᵇ. DO-AITH-CON: *tecmaing, tecmaing* (accidit) Wb. Sg. *ol donecmaing* (gl. quod accidit) Sg. 40ᵃ. *donaibhí thecmongat* (gl. accidentibus) Sg. 2ᵃ. *doecmoised* (accidisset) Wb. 5ᵈ. *teccomnocuir* (accidit) 10ᵃ. *tecmang* (gl. fors) Ml. 77. *uathecmungg* (gl. ab eventu) Sg. 28ᵃ. *doecmalla* (colligit), *tecmallid* (colligite), *tecmallad* (collectio) Wb. 9ᵈ. 14ᵃ. 16ᶜ. DO-FO-CON: *dorigni tochmarc inna ecailse dochrist* (fecit procationem ecclesiae Christo, Iohannes) Tr. 48. *doforchossol cách inrechtsin hoadam* (gl. peccati lex), *isoaicniud pectho doforchosalsam ó adam* (gl. eramus natura filii irae; si subest radix *sol*, *sal*) Wb. 13ᵈ. 21ᵇ. DO-IN-CON: *do bar tinchosc* (ad vestram institutionem; *do-in-cho-sech*) Wb. 16ᵃ.

ETAR-AIR-DI: *in etarairdbe* (gl. internecionem) Ml. 252. DO-IM-DI: *doimdibnim* (gl. parco autem, 2. Cor. 12, 6; i. e. decido, narrationem) Wb. 17ᵈ. ETAR-IM-DI: *ar indetarimdibiu* (gl. interfectione) Ml. 36ᵇ.

DO-FO-DO: *tódochidi* (futurae, vitae poenae) Wb. 14ᵇ. *issintodochidiu* (in futuro) 12ᶜ. *todoichfet* (futuri sunt; cf. *dochoid*, p. 456) Ml. 28ᵇ.

CON-DO-ETAR: *arindi ɔtetarrat som* (gl. comprehensivum) Sg. 29ᵃ. *ar in chomtetracht* (pro comprehensione) Ml. 118. ETAR-DO-ETAR: *am. bid on etartetarcur* (gl. ut hostiae intercessione) Ml. 32ᵃ.

DO-AIR-FO: *ón terfochraic* (gl. oblatione; *t-er-fo-chur.*, cf. p. 812) Ml. 14ᵃ. *terochraicci* (gl. munera), *honaib terochraichib* (gl. muneribus), *ní ɔrogab terochraic hofiur sommu; ní ɔrogab terochraich ofiur dommu* (non accepit munus ab homine divite, ab h. paupere) Ml. 36ᵃ. AS-DO-FO: *estosc* (expressio), *bed estoiscthi* (gl. ad impremendum) Ml. 24ᵈ. 50r. AITH-DO-FO: *adrothoirndius* (gl. repunxi) Sg. 181ᵃ. CON-DO-FO: *comtuairc* (gl. contere) Ml. 29ᵇ. *comthúarcon* (gl. contritio) Wb. 2ᵇ. *comthórñdedcha* (gl. his appendices, nomini et verbo alias orationis partes, Pr. 11, 2, 7) Sg. 189ᵃ. IM-DO-FO: *imthuarcon* (mutua tribulatio) Ml. 16ᵇ. TREMI-DO-FO: *trimirothorñdiussa* (gl. transfiguravi; cf. p. 413) Wb. 8ᵈ. DO-IARM-FO: *infers dodiarmorat* (versus qui ei subiunctus est) Sg. 136ᵃ. *la .q. et lasingutai dodaiarmorat* (apud q et apud vocalem quae ei subiuncta est) 6ᵇ. *soirthiu de inlabrad diatairmthecht isinlitir comfograigthi dodaiarmórat* (gl. corrumpo, irrito. hanc autem mutationem sciendum naturali quadam fieri vocis ratione propter celeriorem motum linguae labrorumque ad vicinos facilius transeuntium pulsus, Pr. 1, 7, 40; i. e. expeditior eo sermo ad eius transitum in litteram consonantem quae ei subiuncta est) 15ᵃ. Subst. *tiarmóracht*, *tiarmoracht* (consequentia; cf. *toracht* supra) Wb. 30ᵃ. Sg. 9ᵃ. 16ᵃ. AITH-IM-FO: *indaithimfolñgitad* (gl. efficacitatis) Ml. 47r.

CON-DO-FOR: *don chomthururas* (de incursu), *nachamindarbanarsa fo chomthururasib innan diummassach* (gl. non subiciar pedibus superborum; i. e. incursibus) Ml. 118; nisi hic quoque est *ur-* pro *ar-*, cf. *aururas* p. 869. IN-DO-FOR: *intursitib* (gl. irriguis) Ml. 15ᵇ.

IM-DO-IM: *imtimcélfamni* (gl. cingemus, ex omni parte), *immintimcheltisni* (gl. nos cingebant, numerositate sua) Ml. 24ᵃ. 32ᵃ.

CON-DO-IN: *comthinól* (conventus, congregatio) Wb. 21ᶜ. *ciall chomthinóil and* (gl. σύν copulativa) Sg. 222ᵃ. DO-DO-IN: *dothinóol étig* (applicatio vestimenti) Wb. 12ᵇ. FRI-DO-IN: *fristinfet* (gl. exsufflat) Ml. 28ᵇ.

COM-AS-IND: *comaisñdís*, *comaisñdeis* (gl. appositio) Sg. 26ᵃ. 27ᵇ. REMI-AS-IND: *issí indremaisndis inso* ((haec est praenuntiatio) Tr. 1ᵇ. *isindremaisndís* (gl. in praefatione) Ml. 14ᵈ. IN-DO-IND: *biid intinnscann and 7 ní forbanar* (gl. inceptus, optativus), *aícu bís and cen inthinnscann* (gl. non inceptus), *intinscanta ní dechuid dochom forcinn anintinscann* (gl. nec inceptum nec finem habuit, Pr. 8, 8, 43) Sg. 148ᵃ. 148ᵇ. *intinscana*, *intinnscana*, *intinscanat* (incipit, -iunt) Tr. 2ᵃ. Sg. 136ᵃ. 157ᵇ. *intinscanam* (incipimus) Ml. 23ᶜ. *intinscantar* (gl. initiatur) Tr. 2ᵃ. *do intinscitul ingnimo* (gl. ad arripiendum opus) Ml. 15ᵃ.

AITH-COM-OD: *anathchumtach són* (gl. instauratio) Ml. 47 r. *aidchumtach* Wb. 26ᵃ. *dia adchumtuch* (ad instaurationem eius, templi) Tr. 3ᵃ. DO-DI-OD: *dodiusgadar* (expergefiat) Wb. 5ᶜ. *am. dorodiusgad cr.* (gl. convivificavit nos Christo) 21ᵇ. FOR-DI-OD: *fordiucailsi* (gl. absorpti) Ml. 50r. AIR-FO-OD: *irfócre, airocre, arfocarar* (admonitio, admonetur) Wb. 16ᵈ. DO-FO-OD: *lase dufuasailce* (gl. solvendo) Ml. 29ᵇ. *tuasulcud* (resolutio) Sg. 74ᵇ. COM-IND-OD: *icomindocbail* (in gloria simul) Wb. 24ᵃ.

Denique sunt quattuor vel quinque particularum praemissarum exempla

decomposita. Ut congrediuntur formulae duae duplices *to-* = *do-fo-* et *diu-* = *di-od-* in his: *todiusgud*, *todiuschud* (expergefactio) Wb. 5ᶜ. *toddiusgat* (gl. movent) Sg. 7ᵃ, iuxta triplicem in *dodiusg.* et *dosfiuscad* (suscitabat eos, ad vitam) F. h. 34. Admittit triplex *tuad-* = *do-fo-od-* simplicem *od-* in *húatuasailcthae* (gl. absolutum) Sg. 30ᵇ; triplex *tochom-* = *do-fo-chom-* simplicem *con-* in *atochmairtsiu* (gl. contrivisti, dentes peccatorum) Ml. 19ᶜ; triplex *tindar-* = *do-ind-air-* simplicem *in-* in *intindarscan iohain forcital innan doine* (inchoavit I. doctrinam hominum) Tr. 2ᵃ; triplex *terchom-* = *do-er-chom-* simplicem *com-*: *intuile comthirchomracc scorum. hitalam* (gl. ecclesia universa Christi; *com-do-ir-com.*) Wb. 7ᶜ. *comtherchomrac* (gl. glomus) Sg. 16ᵇ. *sechis comtherchomrac inna cenel fri testin fola* (gl. coitiones inter se gentium quibus ad belli praeparantur accinctum), *inna comthérchomrac* (gl. conventicula) Ml. 81. *hi comtherchomruc na tuade* (gl. congregatio taurorum in vaccis populorum) Tr. 3ᵃ. *honchomtherchomruc* (gl. congestione, apum) Ml. 28ᵃ. *hi coindeilc ingotho comtherchomraicthi o litrib* (gl. quantum ad totam comprehensionem vocis literatae) Sg. 3ᵇ. Sequitur triplicem *estó-* = *as-do-fo-* simplex *ą-* = *aith-* in *astoascther* (explicatur) Sg. 148ᵇ. *do aestóasc acheille* (ad manifestationem sensus eius) 30ᵇ. Quinque particulae: *comaterchomla* (gl. apud se ponat recondens, eleemosynam, 1. Cor. 16, 2) Wb. 14ᵃ, e triplici *terchom-* = *do-air-com-* (cf. *terchomarc* supra, et *accomol*, *adcomlatar*, p. 473) et duplici *coma-* = *com-ad-* (*a-* pro *ad-*, ut in *atreba*).

II. Compositio britannica.

A. Nomina composita.

1. Substantiva cum substantivis. Cambrica exempla vetustiora: *boutig* (stabulum) Ox. 6ᵃ. *torcigel* (gl. ventris lora) B. 43ᵃ. *guertlan* ⁷ (pratum) 41ᵇ. *guinlaun* (gl. vitis) Cb. 77. *mapbrith* (gl. cunabula) 8. *aleulinn* (gl. olivum) 85; e L. Land.: *dufuyrguyr* ('aquatici viri') 121. *mochros* ('locus porcorum interpretatur') 77. *hebaucmein* (lapides accipitris) 75. *gueirclaud* (pratum) 204. 231. 234. 257. *cicbran* (corvus carnis) 150. E Leg.: *bredhenguysc* (vestis lanea), *llyeynguysc* (vestis lintea) 1, 1, 4. 9, 2. 11, 2. 12, 2 etc. *mylky* (vertragus) 1, 16, 11. E Mab.: *gwialgeing* (ramus, virga) 2, 15. *borevwyt* (ientaculum, germ. morgenbrot) 2, 43. *milgi* (vertragus) 1, 31. *gwydlwdyn* (bestia silvestris) 2, 226. *catuarch* (equus pugnae) 2, 10. *gweirglawd* (pratum) fq. *tylwyth* (agmen, habitatores domus, familia) 2, 12. *maendy* (domus lapidibus constructa) 2, 234. Vix differunt, quorum partem priorem efficiunt themata verborum: *discynua y loggou* (locus exponendi e navibus) L. Land. 135. *esgynuaen* (lapis scandendi, ex quo scanditur in equum; *disgynnu*, *ysgynnu*) Mab. 1, 14. *yspeilty* (domus spoliandi, spelunca latronum) 1, 37. Corn.: *denlath* (homicidium) P. 124, 2. *lowarth* (hortus; hib. vet. *lubgort*) 140, 1. *marghvran* (corvus) O. 1106. *ofergugol* (casula) Voc. 9ᵇ. *doferghi* (lutrius) 9ᵃ. *guenoinreiat* (veneficus) 8ᵃ. *caurmarch* (camelus) 9ᵃ. Arem.: *enepwert* (dotatio) Chart. Rhed. 1, 49. *leandi* (do-

mus sanctimonialium, monasterium) Buh. 18, 15. 38, 4. *leanty* vel *manachty* (coenobium, monasterium), *coulmty* (columbarium), *scublech* (scopetum), *marchatlech* (emptorium), *carbont* (strata), *croashent* ('compitum'), *mautguenn* (pellis ovina), *caruguenn* (pellis cervi), *asquellcrochenn* ('noctua', potius: vespertilio), *menclez*, *mengleuz* (lapicidium), *marchbran* (corvus), *dourqui*, pl. *dourgon* (lutra), *dornguenn* (ansa) Cath. *liorz* (hortus; corn. *lowarth*) Cath. MJ. 64a. *coruent* (turbo) Cath. Buh. 94, 1.

Sunt ita composita nomina et virorum et feminarum vetusta compluria. Cambrica: *Catgualatyr* (belli dux) L. Land. 124. *Catuuth* (pugnae ardor) 191. *Clotri* (germ. Chlodoricus, gloria insignis) 168. 169. *Ourdilat* ('puella, filia Cingual'; i. e. auro vestita; cf. *Creidylat*, nomen feminae comp. cum adi. *crey*, splendidus, in Mab. 2, 212, subst. masc. *dilat* verso in fem., ut gr. *πέπλος* in *ἡ χρυσόπεπλος*) 260. Aremorica: *Cathoiarn*, *Budhoiarn* (ferrum pugnae, victoriae) etc. in chart. Rhed.

Interdum substantivum primarium, quod praecedente altero accuratius circumscribi vel finiri solet, in compositione britannica non posteriorem locum tenet, sed priorem, ut in cambricis: *rytychen* (vadum boum, angl. Oxenaford) Mab. 3, 303. *Mamouric* (= Mauricomagus, locus Mauricii) L. Land. 197; cornicis: *mamaid* (gl. nutrix; i. e. *mammaeth*, mater nutritionis) Voc. 7ᵃ. *maerbuit* (dispensator) 8ᵃ. *gorty* (maritus) O. 181. 295; arem. *lostlouarn* (genus herbae, cf. germ. fuchsschwanz), *meurzlargiez* ('carnicapium') Cath. Praemittuntur etiam substantiva britannica, ut hibernica (p. 854), in compositione, quae in aliis linguis non sunt nisi apposita, ut in cambricis: *pensaer* (faber princeps, primarius; *penn*, caput) Mab. 2, 243. *pennkynyd* (venator dux) 2, 7. 226. *pennllemhidyd* (inter salientes princeps, germ. hauptspringer) 2, 209. His adnumerari poterunt plurima nomina britannica locorum, in quibus praecedunt *din*, *caer* (oppidum, civitas), *treb*, *tref* (vicus), *lann* (area, ecclesia) etc. Etiamsi omnium horum non est compositio vera, sed potius aut appositio aut consociatio substantivi cum genetivo, id quod comprobatur declinatione: *ae vrodoryon maeth* (et eius fratres alumni) Mab. 2, 371; invenitur tamen ex isdem progressa non solum flexio: *tatmaetheu* (patres nutricii) 3, 35, sed etiam derivatio: *pennteuluaeth* (munus maioris domus) 2, 372.

Quaedam substantiva saepius aut priorem locum aut posteriorem obtinere compositionis, ut in qualibet lingua alia, ita in britannica patet. Ut idem substantivum frequentius priore loco: cambr. *laubael* (gl. secularia; i. e. securis manualis) gl. Ox. B. 42ᵇ. *llawuorynyon* (puellae a manibus, servae) Mab. fq. *morbran* (gl. merges; i. e. corvus marinus) gl. Ox. 5ᵇ. Corn. *morhoch* (gl. delphinus; i. e. sus maris), *moruil* (gl. cetus; i e. animal marinum, *-mil*), *mornader* (gl. murena; i. e. anguis m.) Voc. 8ᵇ. Arem. *morhouch* (delphinus), *morgadenn* (piscis quidam), *morglau pe morlucenn* ('nimbus') Cath.

Substantiva in posteriore loco compositi frequentiora. Cambr. *guyd* (arbores, collect.): *ffawyd*, *ffenytwyd* (fagi, pini) Mab. 1, 7. 29; corn. *pren* (arbor, lignum), *les* (herba) in nominibus arborum vel herbarum in Voc.: *pinbren* (pinus), *perbren* (pirus), *ficbren* (ficus), *guinbren* (vitis), *moyrbren* (morus), *oleubren* (olea), *boreles* (consolida) etc. De cambr. *gur*, *gwr* (vir) videas, quae supra (p. 828) adnotavimus; inveniuntur tamen cambrica hodierna eiusmodi

ut *llygotwr* (murium venator), *canwr* (cantor), *cantwr* (id.), quibus respondeant feminina in *gwraig*: *llygotwraig*, *canwraig*, *cantwraig*.

Magis digna, quae diligentius enumerentur, sunt britannica substantiva ea, quae sive obsoleverunt extra compositionem, sive etiamnunc extant, ob frequentiorem usum in posteriore loco compositorum transierunt fere in formulas derivantes. Sunt eiusmodi *ma* (*man*), *gued*, *bot*, *rwyd*, *lit*, subiuncta substantivis vel adiectivis, quae conspectus causa hoc loco una proferuntur.

MA (locus, pp. 4. 136; cambr. hod. *-fa*): *enarima* (gl. in agone; leg. *en airma*?) gl. Lxb. *digatma* (gl. area, gl. circus) gl. Ox. 37[b]. 38[b], plur. *airmaou* (gl. machide..; i. e. loci pugnae, *air*, acies) gl. Lxb., *irdigatmaou* (gl. circi) Ox. 39[a], *guaroimaou* (gl. theatra) 38[a]. In L. Land.: *poguisma*, *pouisma* (locus quietis) 249, servata vetusta scriptione, sed etiam: *pouisua* 149. *aperua*, *discynua* (locus adplicandi naves) 113. 135. *nant i guolchitua*, *guolchetua* (nomen vallis) 240. E Mab.: *aerua* (locus proelii) 3, 102. 195. *helua* (locus venationis) 2, 7. *pebyllua* (locus figendi tentoria) 3, 272. Corn.: *tregva* (habitatio) P. 213, 2. Interdum mere abstractae significationis, eiusdem fere cuius *-bot*, ut cambr. *y llas lladua uawr obobparth* (facta est magna caesio ab utraque parte) Mab. 3, 195. *kyuarthua cwn* (latratus canum; alibi *kyuarth*) 3, 198; corn. *redegua* (gl. cursus) Voc. 7[a]. *olua* (lamentatio) P. 4, 2. *ysethva*, *asethva* (sessio, cambr. hod. *eisteddfod*) 13, 4. 143, 4. *cofua* (recordatio) D. 827. *dywethva* (finis) D. 728. *powesva* (requies) O. 145.

Vix secedunt ab his cambrica, cornica, aremorica in MAN (MEN) exeuntia, ut *debruan* (prurigo) Cath. et exempla supra (p. 825) proposita. Differre tamen videtur MAN subiunctum substantivis et adiectivis tam in nominibus cambricis virorum (l. c.), quam in quibusdam nominibus avium, in quibus non concedas locum adiectivo *man* (parvus) aut *ban* (altus): corn. *goluan* (passer), *berthuan* (parra) Voc. 8[b]; arem. *goluann* (passer) Cath. Totum vero differre patet cambr. *tylluan* (ulula; hod. *dylluan*) Mab. 3, 214.

GUED (*gwed*, forma, modus, Mab. 2, 60. 3, 9. *yr un wed*, eodem modo, 1, 279; hod. *gwedd* fem.). Cambr.: *clutgued* (gl. strues) gl. Ox. 9[a]. *onguedou* (gl. exta) 41[a]. Ibidem invenitur adi. deriv. plur. *ringuedaulion* (gl. arcana) 38[b], sing. *rinwedawl* (*y dwuyr rinwedawl hwnnw*, aqua haec arcana) Mab. 3, 301, e subst. *rinwed* (virtus arcana) frequentiore ibidem, hod. *rhinwedd* (ut *tarwedd* fermentatio? cf. p. 789).

Corn.: *fynweth* (finis) P. 212, 4. Arem.: *finuez* (finis) Buh. 72, 14. 104, 5. 146, 5. *dezuez* (dies) 102, 18. *bloazuez* (annus) 204, 21. *danuez* (materia, copia) 166, 18. 172, 20. 204, 20. Ab his, quae huc potius pertinere videntur quam ad *güez* (= cambr. *gweith*, hib. *fecht*), separandum erit adverbii loco usurpatum *guizuidiguez*, *guyzuyzigues* (aperte, palam) Buh. 46, 18. 148, 21, utpote derivatum in *-igez* = cambr. *-igaeth*.

BOT (esse, subst. et inf. verbi substantivi) ut in infinitivis supra (p. 575 sqq.) prolatis. Vetustius exemplum cambr.: *hep amgnaubot* (gl. sine mente) Ox. 38[b], Hodiern.: *eisteddfod* (sessio, congressus).

RWYD (hod. *-rwydd* masc., extra compositionem solum adi. *rhwydd*, liber, aptus; cf. hib. *-rad*, *-red*) e cambricis substantivis vel adiectivis format abstracta: *yndyscu moes ac aruer y gwladoed ae mynutrwyd. kyuartalrwyd ac adfwynder*

ac unbenrwyd (discens consuetudinem et usum terrarum et earum mores, decentiam et urbanitatem et mores principis) Mab. 1, 246. *arbennicrwyd* (principatus) 1, 284. *diwallrwyd* (abundantia; adi. *diwall*) 2, 19. 29. *enbeitrwyd* (periculum; adi. *enbeit*, periculosus) 2, 24. *ysgaenrwyd* (hilaritas) 2, 34. *telediwrwyd* (formositas) 2, 13. *gwastatrwyd* (oblectatio) 2, 34. *arderchocrwyd* (amabilitas) 2, 6. *lluossogrwyd* (abundantia) 2, 52. 63. Forsitan huc pertineant corn. *gurruid* (mas, masculus), *benenrid* (femina) Voc. 7ᶜ. *gorryth* (mas) O. 2837. R. 420. Prorsus vero differt cambr. *-ret*: *gweithret* (operatio; *gweith*, opus) Mab. 1, 11. *gueisret*, *gueythret* Leg. (p. 156), cui respondet corn. *gwythres* (opus) O. 1069. 1853. P. 17, 2.

Inprimis notandum est LIT (hod. *llyd* vel *lled*, latitudo, unde ortum videtur adi. *llydan*, latus), quod cum substantivis compositum efficit adiectiva respondentia derivatis lat. in *-lentus* vel *-osus*: *gwaetlyt* (sanguinolentus) Mab. 1 295. 2, 388. *rytlyt* (ferruginosus; hod. *rhwd*, ferrugo) 1, 294. *tomlyt* (lutulentus, *tom*) 2, 10. *yn greulyt* (cruentus; *crau*) 2, 52. *llychlyt* (pulverulentus; *llwch*) 2, 373. *byrwellt dysdlyt chweinllyt* (stramen breve pulverulentum pulicum plenum) ibid. Item hodierna: *gwenwynllyd* (venenosus), *poerllyd* (salivosus).

Vix substantiva, qualia hactenus enumeravimus, licebit suspicari in aliis quibusdam terminationibus, ut in TER, TRA derivante substantiva masculina (p. 829) eandem vocem atque arem. fem. *tra* (res).

2. Substantiva cum adiectivis. Sunt cambrica non infrequentia ita composita. Vetustiora: *bronnbreith* (pectore variegatus) gl. Ox. 40ᵇ. *bleuporthetic* (gl. laniger) 38ᵃ. *dacrlon* (gl. uvidus) 8ᵃ. *litimaur* (gl. frequens populis) Cb. 18. *guithlaun* (gl. duellis) 51. E Mab.: *bronnwyn* (pectore, ventre albus, canis) 1, 274. *march mynggrych* (equus iuba crispus) 1, 26. *gwas*, *gwr pengrych* (puer, vir capite crispus), *morwyn benngrech* (puella caesarie crispa) 1, 3. 14. 281. 282. *marchawc pendrwm* (eques capite gravis, capite demisso) 2, 37. *march pennuchel* (equus capite elevato) 2, 388. *hynt ffrwythlawn glotuawr* (via fructus plena gloriosa) 2, 26. *march clotuawr* (equus magnae gloriae) 2, 240.

3. Substantiva cum verbis non tam composita videntur quam derivata e compositis. Exempla cambrica: *etncoilhaam* (gl. ab aspicio auspex; = auspicor, *eten*, avis) gl. Ox. 6ᵇ. *ffrwynglymhu*, *ffrwynglymu* (frena nodare), *ffrwynglymawd* (nodavit) Mab. 2, 38. 39. 41. *aphan hambwyllont* (et cum consuluerint) 1, 14. *agyrbwyllei* (qui memoraret), *nys kyrbwylleis* (non memoravi id) 1, 10. Cf. *yd ymdoruynnyglynt* (frangebant cervices suas; *tor*, fractio, *mynnygl*, cervix, cum particula reflexiva *ym*) 2, 19.

4. Adiectiva cum substantivis. Sunt frequentia huius compositionis exempla britannica, ut hibernica. Sufficient pauca.

Ut cambrica adiectiva colores indicantia cum substantivis: *guenfrut* (albus amnis) L. Land. 148. *glaspull*, *rudpull* (glauca, rubra fossa) 74. 148. *rudem* (rubrae gemmae) Mab. 3, 265.

Adiectiva *hen* (senex, vetustus), *cam* (curvus) etc. cum substantivis: *hendat* (gl. avus), *henmam* (gl. avia) Ox. B. 43ᵇ. E L. Land.: *hennrit* 70. *hendreb* 71. *henalt* 75. *henford* 146. *hennpont*, *henpont* 199. E Mab. *henllys*, *henneuad* (vetusta aula) 2, 13. 3, 372. *henwisc*, *hendillat* (vestis obsoleta) 1, 250. 2, 24. *henwrach* (vetula mulier) 2, 199. Item: *camdubr* (curva aqua) Cod. Lichf.

camfrut (curvus fluvius), *camguili* (curvus vicus) L. Land. 133. *sichnant, sychnant* (vallis sicca) 173. *emrecholl, amrygoll* (iactura varii generis; *amryw*) Leg. 2, 9, 2. Mab. 2, 21.

Cornica eiusmodi: *hendat* (avus), *hengog* (abavus) Voc. 7ᵃ; cf. *hendas, hengyke* Cr. 1446. 1702. *drocger* (infamia), *drochoberor* (maleficus) Voc. 8ᵃ. *hirgorn* (gl. tuba) 7ᵇ. *camwul* (male facere) D. 1065; ac multa separatim scripta (p. 203).

Aremorica: *camglou* (sarculum), *droucomps* ('obloqui'), *guenngoloff* (September) Cath. *guennvet* (candida sors, beatitudo) MJ. 174a.

Voces ita compositae interdum transeunt ad significationem adiectivorum, ut cambr. *march llydangarn* (equus lata ungula praeditus; *carn*, ungula) Mab. 2, 50. *Creidylat* (nom. pr. feminae; i. e. splendida veste induta, cf. p. 889) 2, 212; corn. *kveffcolon, cufcolon* (cari animi) P. 101, 1. 256, 3. Ex aliis derivantur adiectiva ut corn. *camhinsic* (iniuriosus, iniustus), *eunhinsic* (iustus), *drocgeriit* (infamis) Voc. 8ᵃ; arem. *guennuidic* (felix) Cath.

5. Adiectiva cum adiectivis composita colores designantia (cf. hib. vet. *dubglass*, gl. caeruleus, Sg.) plura inveniuntur cambrica, ut *gwr gwynllwyt* (vir albofuscus, i. e. canescens) Mab. 1, 286 *gwas melyngoch* (puer flavoruber, i. e. flavo capillo, rubra facie) 2, 376. *palffrei gwineudu* (equus fusconiger) 1, 10. Color intensivus significatur praemisso adi. *glew* (penetrans, intensivus, fortis), color merus praemisso *pur*: *glewdu* (admodum niger, equus) Mab. 1, 285. *glewlwyt* (nom. pr. viri; i. e. admodum fuscus) 1, 1. 2, 6. 202. *purgoch, purwynn, purdu* (mere ruber, albus, niger) 1, 10. 2, 372. 3, 380.

Addo his e narrationibus codicis rubri locos quosdam scatentes adiectivis compositis, tam cum substantivis quam cum adiectivis, quae modo prope poëtico cumulata post substantiva aegre transferuntur in aliam linguam: *dyrnawt gwenwyniclym tostdrut milwryeidffyryf* 1, 268. *dyrnawt agheuawldost gwenwyniclym engiriawlchwerw* 2, 51. *dyrnawt tostlym athrugar angerdawldrut* 2, 57. *dyrnawt eidiclym gwennwynicdost kadarnffyryf* 2, 60. *dyrnodeu kyflymedic tostdrut kadarnchwerw* 2, 51. *dyrnodeu caletchwerw kyflymdrut* 2, 65. *gwymp agheuawlchwerw clwyfedicdost briwedicffyryf* 2, 49. *ar balffre glewdu ffroenuoll ymdeithic. arygig wastadualch escutlym didramgwyd gantaw* 1, 285. *march mawr uchel ymdeithwastat hywedualch* 2, 49. *ac wynt awelent corr yn marchogaeth march ucheldew ffroenuoll maswehyn kadarndrut* 2, 10. *catuarch kadarndew kerdetdrut llydangarn bronehang* 2, 50. *catuarch ffroenuolldrwt awyduawr esgyrnbraff* 2, 65. *pump marchawc awyddrut kadarnffyryf y ar gatueirch cadarndew eskyrnbraf maswehynn ffroenvolldrut* 2, 40. *peleidyr kadarnvras godeuawc* 1, 24. *brevkan lwytkoch galetlom toll a llenlliein vrastoll trychwauawc aruchaf y vreckan* 2, 374. *cymellyat cadarndrut gwrawl milwryeid* 2, 24. *diaspat athrugar aruchel didaweldost* 2, 58. Adiectiva adverbiorum loco: *acherdet yn uchelualch drybelit ffraeth gyssonuyr awnaei y march* 2, 9. *ymlad awnaeth ar sarff yn llidyawcdrut ffenedicualch* 1, 266. *ae kyrchawd yn llityawcdrut engiryawlchwerw awydualch* 1, 268. *yn llidiawcdrut gyflymwychyr greulawnffyryf dyrchauel y gledyf aorvc* 2, 51. Eiusdemmodi alibi alia.

6. Adiectivi cum verbo compositi exemplum cambricum: *ceinmicun* (reveremur) Cb. carm. 1.

7. Numeralia cum substantivis saepius componuntur ut adiectiva;

exempla vid. p. 315 sqq. Notanda hoc loco est proprietas linguae cambrica, quae in his non solum genus, sed etiam numerum propria interdum forma distinguit, ut: *teirblwyd*, *pedeirblwyd* (tres, quattuor anni; *blwydyn*, fem., *teir*, *pedeir* formae femininae num. *tri*, *petwar*), *trineint*, *chwemeib*, *seithmeirch* (tres valles, sex filii, septem equi, *neint*, *meib*, *meirch*, plur., p. 283). Composita haec cum substantivis etsi interdum videntur adiectiva: *mab teirblwyd* (puer triennis) Mab. 3, 32. *amws nawgayaf* (equus novem hiemes natus, novennis) 2, 215, habenda tamen sunt abstracta numeralia in genetivo. Eadem compositio inest in derivato adi. *teirnossic* (tres noctes natus; *nos* fem.) Mab. 2, 225. 232.

B. Pronomina et verba composita.

Minus frequentia sunt quam cetera composita. Pronomina aut secum composita, ut *miui*, *tidi*, *arall*, *lall*, aut cum substantivis vel numeralibus, ut *alldut*, *yllpedwar*, supra memorata sunt (p. 368 sqq. 402 sq.).

De verborum compositione disertius expositum est p. 573 sqq.

C. Particulae compositae.

Aut inseparabiles aut separabiles, sicut hibernicae, componuntur cum substantivis, adiectivis, verbis. Separabiles, quae separatae praepositiones sunt aut fuerunt quondam, in compositione interdum variant formas. Hic quoque primum inseparabiles particulae, deinde separabiles et praepositiones obsoletae enumerabuntur.

I. Particulae inseparabiles.

1. Privativae particulae britannicae: *an-* (*am-*), *eh-*, *di-* (*dis-*).

AN cambrica forma usitata: *anutonou* (gl. periuria) Ox. 45ᵇ. *iransceth* (gl. pulverem nullum, excute) 39ᵃ. *anwastat* (iniquus, non planus) Mab. 2, 372. *antangneuedu* (facere expertem pacis, quietis) 2, 35. Post particulam *m* et *b* destitutae inveniuntur: *anuab* (liberis orbus; *mab*) Leg. 1, 43, 12. *anveitrawl*, *anueitrawl* (immensus; hod. *meidr*) Mab. fq. *anuonhedigeid* (ignobilis; *bonhedic*) Mab. 1, 260. Contra mediae *d* et *g* ac tenues infectione nasali arripi solent, cuius varias formas supra memoravimus (pp. 117. 205). Tenuium infectarum exempla quaedam e Mab.: *amarch* (contemptio; = *an-parch*, *am-p.*, *am-m.*) 1, 276. *aghyngor* (dementia), *aghyghorus* (demens; *an-c.*) 2, 54. 55; decomp. *ryaghyweir* (parum instructus) 1, 241. Sola *n* in *m* mutata ante *b*, *p* legitur in Leg.: *ambreinaul* (expers privilegii; *an-br.*), *ampriodaur* (non possidens) 2, 11, 29. 32. In hodierna lingua manet forma *an-* etiam ante *b* et *m*, utramque destitutam: *anfodd* (mala voluntas, indignatio; *bodd*), *anfad* (non bonus; *mad*); item ante *ll* et *rh*, non destitutas: *anlles* (incommodum), *anrhith* (deformis).

AM (AF) forma praecedens ante *l* in Mab.: *afles* (infortunium, incommodum) Mab. 1, 6. 256. Item hodie ante liquidas excepta *m*: *afles* (iuxta *anlles*), *afnaws* (impudens), *afrif* (innumerus).

Cornicae concordant: *anauhel* (gl. procella; praecedit *auhel*, gl. aura) Voc. 8ᵇ. *aniach* (infirmus; *iach*, sanus) 8ᵃ. *ancreduur mor* (gl. pirata) 7ᵇ. *anfur* (im-

prudens) 8ᵃ. *ancombrys* (dissentiens) P. 34, 1. *ancres* (inquies) R. 208. *ankevys* (oblivioni datus) Cr. 1348. 1498. 2179. Destituta sequens *m* vel *b*: *anuabat* (gl. sterilitas) Voc. 8ᵃ. *ay anvoth* (eo invito) P. 175, 1; ante *l* forma *af*-: *mab aflauar* (gl. infans), *aflauar* (gl. mutus; hib. vet. *amlabar*) Voc. 7ᵃ. 8ᵃ. *aflythys*, *aflythygyon* (miser, miseri) D. 451. O. 2745.

Aremorice minus usitata est haec particula, cuius locum tenere solet *di*-; nec inveniuntur in Cath. nisi haec exempla: *ancouffaus* (immemor, obliviosus), *ancouffhat* (oblivisci: *nam ancoufha quet*, noli me oblivisci, MJ. 198 a), *ancoffnez* (oblivio), *anes* (incommodum), *ampar* (impar).

EH (= hib. vet. *es*-, *é*-, gall. vet. *ex*-; cf. p. 125) certa in cambr. *ehofyn* (intrepidus; *ofyn*, *ovyn* = hib. vet. *omun*, timor) cum derivatis, quae l. c. memoravimus; minus certa in aliis ut *ehang* (amplus; i. e. non angustus?) Mab. 2, 40. 43. 50. 208, aut potius significationis intensivae. Pleniorem formam ES, YS servavit hod. *esgarant*, *ysgarant* (inimicus).

Corn. *eskar* (inimicus) p. 294.

Cf. arem. *ebat* ('praeludium'), *ebataff* ('ludere') Cath.?

DI privativa (destituens sequentes consonas) frequens est in dialectis britannicis, praesertim composita cum substantivis, quae vertuntur ad significationem adiectivorum, vel cum adiectivis primitivis. Cambrica: *didaul* (gl. expers; *daul*, pars) Ox. B. 45ᵃ. *diauc* (gl. segnem) Cb. 93. *dihel* (gl. desès; hod. *dihails* carens servitio) Ox. 6ᵇ. decomp. *guordiminn:u:* (gl. invitus) 39ᵇ. In Mab.: *dianaf* (sine macula; *anaf*) 2, 239. *dielw* (deformis; *elw*, an *delw?*) 2, 17. *diboen* (impunis; *poen*) 2, 38. *diffrwyth* (sine fructu) 2, 29. 3, 299. Cum adiectivis: *didraha* (timidus, non audax; adi. *traha*) Mab. 1, 236. *dipetrus* (non haesitans) 2, 64. *diheu*, *dieu* (verus, certus; hod. *diau*; *gau*) 1, 6. 9. 250. Substantivi exemplum decompositum hod. *dirwest* (abstinentia; *di-rywest* an *di-erwest?*) unde derivatur *diruestiat* (ieiunus) Cb. 64. Ceterum conferatur infra praep. *di*- (p. 903).

Cornica: *diskient* (insipiens; *skient*, sapientia, scientia), *dioc* (piger) Voc. 8ᵃ. *dicreft* (iners) 7ᵇ. *diogel* (securus) 10ᵃ, *dyogel*, *dyougel*, *dyowgel* (certus) O. 2188. D. 897. 2572. *dybyte* (immisericors) D. 3098. *dyveth*, *deveth* (impudens) P. 191, 1. 242, 4. *defyth*, *dyveyth* (desertum) D. 142. P. 17, 3.

Aremorica iam vetusta: *dicofrit*, *difosot*, *diwoharth* (ita dicuntur agri, quibus non inhaerent servitutes *cofrit* etc.) in chartis a. 824. 829 chartularii Rhedon. 1, 41. 42. Eadem particula substantiva vertens in adiectiva: *dianc* (angustiae expers) 28, 21. *dinam* (sine macula, innocens, purus) fq. *dimalicc*, *diualicc* (sine malitia, benignus) 70, 5. 152, 19. *dicarantez* (amoris expers, est invidus) 70, 15. *dipisticc* (infirmitatis expers) 194, 3. *dimez*, *diuez* (impudens) MJ. 16 b. Cath. *diarm* ('exermis'), *dizoumag* (indemnis), *dizemez* ('agamus', 'enuba'), *digouzuez* (inscius), *digouris* ('azonus'), *diec* (piger), *diecat* (pigrescere), *dieguy* (pigritia, inertia, torpedo) Cath. *e dieguy* (in inertiam) Buh. 72, 1. Eadem praemissa adiectivis et substantivis servantibus significationem suam: *diguir* (non verus, falsus) Buh. 86, 7. *dicoant* (ingratus) 70, 15. *gant dipoan* (cum facilitate) 124, 13. *diouguel* (certus, 'tutus, securus') 44, 14. Cath. *digarez* ('causa', excusatio, purgatio) Cath. Buh. 166, 11. *discuiz* (indefessus) Cath. Eadem in verbis et participiis (p. 903).

Vix differt significatione forma *dis-*, ut in cambricis hodiernis: *disbar* (sine pari, unicus), *disbur* (impurus), *disgar* (non amatus, inamabilis), *disliw* (pallidus); cornicis: *dislaian* (infidelis; praecedit *laian*, fidelis) Voc. 8ª. *disliu* (deformis; *liu*, color, forma) 8ª. *dyscomfortis* (infirmatus, debilitatus) P. 255, 1 iuxta *dygonfortys* 58, 1; aremoricis: *disconfortaff*, *disconfortet* (desolari, desolatus), *disliu* (discolor), *disheul* (umbraticus). At videtur haec transumpta lat. *dis-*.

2. Particula qualitatis inseparabilis britannica respondens hibernicae *su-*, *so-* non infrequens est. Contrariae DO vestigium superest in gl. Lxb.: *tidoihinto* (gl. per avia), si legendum est *troi doihintou*, e *hint*, via. Obsolevit autem ob congruentiam cum increbrescente *di-*, de qua modo dictum est.

Formae HU, HO, HE, HI, HY (destituentes consonas sequentes, id quod patet e Mab. 1, 259. 286: *hygar*, comis, amicus, et 2, 5: *hygyrchaf lle*, locus optime accessibilis, e *car*, *cyrchu*; cf. p. 204) iam memoratae sunt cum exemplis e tribus dialectis (p. 93).

3. Particulae intensivae: *ro-* (*ry-*), *er-*, *dir-*, *guor-* (*gor-*, *gur-*), quibus addi possunt *en-*, *e-*. Desinentes in *r* particulae *er-*, *dir-* regulam memoratam frequentioris *guor-*, *gor-* (pp. 194. 205), destituentis sequentes consonas, aspirantis tamen saepius tenues, sequi videntur, *en-* autem servare quasdam consonas primitivas et alias destituere. Ceteras generalem regulam particularum desinentium in vocales et destituentium sequi apparet.

RO, RY (= hib. *ro-*). Illa est vetustior forma cambrica, servata in *rocredihan* (gl. vigricat; cf. append.) gl. Lxb.; haec recentior: *rygyghyrth* (admodum, multo mane, nimis mane) Mab. 2, 33. *ryormod* (nimis amplus) 3, 203. *ryaghyweir* (nimis male, parum instructus) 1, 241. RE cornice et aremorice non solum scriptione separatur, ut corn. *re nebes* (parum) O. 389. *re got* (nimis brevis) 2520. 2549. *re hyr* (nimis longus) 2548. *re pel* (nimis diu) R. 721; arem. *re* (nimis) Cath. *re auaricius*, *re creminall* (nimis avarus, criminalis) Buh. 68, 7. 126, 5; sed etiam postpositum invenitur (p. 621). In nominibus propriis virorum cambricis *ri-* eadem particula esse non potest, quia et aremorice *ri-* scribitur in nomine *Rigoal* in Buh. 162, 13. 15. 16. 19, et postpositum invenitur, sed est pro *rîg* (p. 98).

ER rarior particula. In cambricis vocabulis: *erdrym*, *kalettir erdrym* (terra dura valde compacta; hod. *erddrym*, e *trym*, compactus, gravis) Mab. 2, 40. 50. *ansawd erdrym arnaw* (habitus potens in eo) 3, 266. *ergrynu* (concuti) 1, 8. Vix intensivae significationis est in subst. *erhyl* (venatio) Mab. 2, 242. Forma primitiva *er-* (ut *ver-* in compositis) statuenda est tam e vetusto nomine Hercyniae silvae, pro Ercynia (p. 46), quam ex hodiernis compositis *erchynu* (elevare), *erchyniad* (elevatio: subst. *cwn*, altitudo, p. 92) ob aspiratam tenuem sequentem; cf. *archinn* (gl. adveniet, lux) Cb. 66. Addo hoc statim loco particulam decompositam DYR (e *do-er*, *dy-er*), quae invenitur in frequenti verbo cambr. *dyrchauel* (erigere; simpl. *cafel*) Mab. 2, 37. 385, e quo *dyrchaf*, *dyrcheuwch*, *dyrchefit* 2, 219. 385; corn. *drehevel* (id.) P. 195, 4. 203, 3; forsitan etiam in arem. *diraes* (attingere) Cath.

DIR item in cambricis: *diruawr* (valde magnus; = hib. vet. *dermár*) Mab. 2, 31. 3, 90. 300. 303. 304.

GUOR, GOR (*gur-*, *uur-*, *uor-*, raro *guer-*; = gall. vet. *ver-*). De formis

variantibus et infectione sequentium consonarum disputatum est supra (pp. 130. 133. 194). E nominibus virorum cambricis et aremoricis vetustis compositis cum hac particula, ut sunt gallica vetusta cum *ver-* (p. 860), colligo ea primum, in quibus sequens tenuis servata est primitiva. Cambrica e L. Land.: *Gurtauan* 72. *Gurtauau* 155. 156. *Gurcant* 111. 125. *Gurcenou, Gurceneu, Guorceniu* 141. 142. 143. *Gurcimanu* 223. 235. *Guorciubeith*, *Guorceiveith* 193. 198. *Gurcon*, *Guorcon* 130. 170. *Guorcu* 194. *Gurcvid*, *Guorcuudh* 177. 186. Aremorica e chart. Rhed.: *Vurtahou* Mor. 271. *Worcoet* 2, 30. *Worcomet* 1, 42. Mor. 265. *Worcomin* Mor. 273. *Vurcondelu* Mor. 309. His aspirata tenuis haud dubie convenit; sed neglecta videtur in compositione notatio aspirationis, quae post liquidam *r* in mediis vocibus non compositis semper adhibetur in vetustis codicibus, apud Nennium etiam in compositis nominibus *Guorthigirnus*, *Guorthigirniaun*, *Guorthemir*, atque in L. Land. ipso in *Gurthevir* 243. *Gurthauan* (supra *Gurtauan*, *Gurtauau*) 148. Contra destituta tenuis legitur in arem. *Gurdiernus* Mor. 416, *Guorgomet* Rhed. 1, 8, cambr. *Gurdauan* L. Land. 153, fortasse in *Guorgonui* 212, si est pro *Guorceneu*. Deinde alia cum aliis consonis post particulam, item interdum destitutis; cambrica: *Guruan*, *Guoruan* (*-man*) L. Land. 69. 73. 74. 77. *Guermaet* 108. *Gurmoi* 115. *Gurniuet* 195. 202. *Gurhitir* 168. *Guorhoidil* 180. *Gurguare, Gurguarui* 154. 155. *Guruarui* 157. *Gurguistil* 137. *Gurberth* 140. *Gurbui*, *Guorboe*, *Guoruoe* 142. 153. 155. *Gurbud* 153. *Guorfrit* 205. Aremorica quaedam (praeter enumerata supra, p. 133): *Wrmunoc*, *Wrmonoc* 1, 17. 2, 19. *Worhamoi* 1, 25. *Wrhoiarn*, *Gurhoiarn* 1, 3. 29. *Worhocar*, *Gurhugar* 1, 4. 2, 31. *Worworet* 1, 2. 22. *Worwoion* 1, 48. 2, 19. 25. *Worgoion* 2, 27. *Worgou*, *Riworgou* 2, 14. *Worgouan*, *Worguan* 2, 19. 25. 27. *Wrgen* 1, 24. *Gurgitan*, *Wrgitan* 1, 5. 16. *Wordoital* Mor. 266. *Wordantal* 2, 30. *Wrbudic* 1, 21. 47.

Addo illustrandae significationis causa et compositionis cum variis orationis partibus recentiora quaedam Cambr.: *gwrflwch*, *gorvlwch* (calix; *blwch*, pyxis) Mab. 1, 27. 240. *gorsedua* (sedes alta, sublimis, mons) 2, 215. *goreureit* (omnino aureus) 1, 15. *gordu* (admodum niger), *gorwen*, *gorwenn* (fem. adi. *gwyn*, albus; cf. *purdu*, *purwen*, p. 892) 2, 224. 247. *gorderchu* (adamare, in coniugium petere) Mab. fq. Item verb. decomp. *gorchymynnwys* (iussit) Mab. 3, 297. Corn. *gurhemin ruif*: (gl. edictum) Voc. *gorhemmyn* (mandatum) O. 654 etc. *gorwyth*, *gorweyth* (cura) O. 1356. P. 107, 2. Arem.: *gourfauterecat* (abundare), *gourchemenn* ('commendare') Cath. *gourchemen*, *gourhemen* (mandatum), *gourchemennaff* (iubeo), *gourhemenet* (iussus; simpl. *quemen*, *quemennet* Buh. 122, 13. 154, 1) Buh. 4, 4. 12, 11. 20, 15. 210, 4. 9.

EN, particula intensiva in recentiore lingua, quaeritur an sit residua e vet. gall. *ande-* (hib. *ind-*, *in-*; cf. *et-* ex *ate-*, *cet-* ex *cata-*). In cambricis vocibus: *enlip*, *enllybyau* (calumnia, calumniari; hod. *enllib*) Leg. 2, 1, 76. *enryued* mirabilis), *enryuedu* (mirari), *enryuedodeu* (miracula; hod. *enrhyfedd*) Mab. 1, 239. 261. 278. 296. *enryded* (honor; hod. *enrhydedd*) 2, 10. *engiryawl* (ingens, immensus) 3, 301. 302. Possunt eodem referendae videri voces: *enmetiam* (gl. innuo) gl. Ox. 3ᵇ. *enmeituou* (gl. nutus) 38ᵇ. atque inde transpositum *emneidaw* (innuere) Mab. 1, 19. 268, quia in codice rubro non extat particula *en-*, sed *am-* vel *ym*; extant tamen hodie quoque subst. *amnaid*, pl. *amneidiau*, et verb.

amneidio. In his exemplis liquida primitiva servata est; sed leguntur destitutae aliae consonae, ut in *enbeitrwyd* (periculum; hod. *enbyd*, periculosus, e simpl. *pyd*) Mab. 2, 24. *o eneneu y seirff* (e faucibus serpentum; *en-geneu*) 2,381, atque in hodiernis *enfawr*, *envyn*, *enwir* (valde magnus, albus, verus).

Cornica exempla: *enniou* (gl. commissura; *enn-* = *ande?*) Voc. 9ᵃ. *enchinethel* (gl. gigas; cf. p. 153) 7ᵇ. ac, nisi articulum continent, *enbit* (gl. cosmus), *enuoch* (gl. facies) 7ᵃ. Aremoricum: *enquelezr* (gigas) Cath.

E- (*eh-* ante vocales) cambricis quibusdam vocibus praemissa etsi augere videtur significationem, saepe tamen vix distinguit haec composita a simplicibus: *edrych* (videre; simpl. *drych* Mab. 2, 374, hib. vet. *derc*) Mab. 2, 374. 376. 380. *ymadrawd bangaw ehawn* (sermo nobilis effluens) 2, 379; cf. hod. *egwan* (debilis), *egwyddor* (rudimentum). Differt inficiens *e* in nomine viri *Edyrn*, *Edeyrn* (*teyrn*, dominus) Mab. 2, 23. 27, et hodiernis *efryd* (i. q. *bryd*, propositum, voluntas), *efrēu* (i. q. *brēu*, balare, mugire), *efrydd* (claudus, infirmus: *brydd*) etc., quibus haud scio an subsit omnibus vetustius *eu-* (p. 82).

Conferendum his videtur corn. *effreth* (claudus) D. 399.

II. Particulae separabiles.

Particulae vel praepositiones ordine alphabetico: *ad-*, *am-* (*em-*. *ym-*), *ar-*, *at-* (*et-*), *cant-* (*con-*; *ce-*, *cy-*; *com-*, *cem-*, *cym-*; *cet-*, *cyt-*), *cint-*, *do-*, *di-*, *es-* (*ys-*), *guo-* (*go-*), *guor-* (*gor-*), *gurth-*, *in-*, *rac-*, *tra-*, *tre-*.

AD (hib. *ad*, ad) primitiva forma videtur praepositionis, quae separata est *at*, *att* (p. 674). In compositis his confusio facta utriusque formae animadvertitur et inter se et cum *at-* (hib. *aith-*). Consonae enim sequentes inveniuntur modo destitutae modo aspiratae, ut destitutae: *adfwynder* (urbanitas morum; *mwyn*, tenuis, gracilis) Mab. 1, 246. *adrythyll* (vividus; pro *addrythyll*, ut videtur, cum adj. *trythyll*) 1, 2: item in decomposito *gouduein* (subgracilis; adj. *mein*) 2, 42. Aspiratae: *dyrnawt athrugar*, *diaspat athrugar* (plaga, vociferatio miseranda, immensa; = *adtrugar*, *attrugar*) Mab. 2, 57. 58, in decomp. *gouthrist* (subtristis, aliquantum tristis) 2, 23. 37. 40, iuxta *goatcas* (vexatorius) 3, 301. Item hodiern. *athref* (mansio, possessio), *athrefig* (domesticus; = hib. *adtreb*, p. 868), iuxta adv. *adref*, *adref* (domum) Mab. 1, 20. 2, 231. Adnumerandum his est subst. *aper*, hod. *aber* (ostium fluvii), ortum ex *adber*, *atber* (p. 148). Forma primitiva etiamnunc servatur tam ante vocales quam ante consonas: *addoed* (tempus definitum, addictum), *addfwyn*, *addfwynder* (urbanus, urbanitas).

AM (circum): cambr. *hep amgnaubot* (gl. sine mente; vid. infra) Ox. 38ᵇ. *amlais* (gl. demissa; i. e. circumsoluta, vestis) 39ᵃ. *isamraud* (gl. mens est) Cb. 78. *ystondard amlwc* (vexillum explicatum) Mab. 2, 385. In aliis (cf. hib. *imchenda*, anceps, p. 876) varietatem, multitudinem, intentionem significat: *amliw* (versicolor) Mab. 1, 278. *amryw* (diversi generis, diversus; opponitur *cyfryw*, eiusdem generis) 3, 96. *yn amgen* (alio modo), *nyt amgen* (non aliter) fq. *amryfael* (numerosus, varius) 1, 246. *amdrom* (praegravis, fem.) 3,156. *amdlawt* (egenus; cf. *didlawt*, dives, *tlodi*, paupertas) 2, 23. Corn. *ambos* (pactum, promissum) O. 1232. D. 2259, pl. *ambosow* O. 1235. D. 949. *kepar ha del ambosas* (pariter ac promisit) R. 915. Arem. *amnesec* (confinis), *amnesequez* (confinitas), *amparlet mat* (affabilis), *amprefan* (rubeta, toxicum) Cath.

Forma variata hujus particulae est OM, ex qua EM, YM eodem modo ortae putari poterunt, quo *he-*, *hy-* e vetustiore *ho-*, *hu-* (p. 92 sq.). Inveniri tamen videntur tam *im-* quam *om-* jam inter gl. Lxb.: *ómcobloent* (gl. apocant; i. e. calumnientur inter se? *cablu* Mab. 3, 267), *imrogalou* (gl. orgiis). Easdem formas habet cornica dialectus, rariorem *em-* (semel *emb-*), frequentiorem *ym-* in Dr., *om-* (semel *um-*) in P. et Cr.: *ef a welas golow tek han meyn vmhely-* (is vidit lucem claram et lapidem conversum) P. 244, 3. *pu an ommelys* (quis eum convertit?) 253, 4. *ymbreyse* (iudicare) D. 1677. *emscumunys* (prorsus excommunicatus, maledictus) R. 2165. 2190. 2222, *emskemunys* D. 3091, *ymskemunys* D. 1415. R. 2089, *ymskemenys* D. 141, *omscumvnys* P. 17, 3, *omskemynes* Cr. 1207. 1253. Arem. *em-* vid. infra.

Ut hibernica *imm-* (p. 876) item hac cambrica *em-*, *ym-* significatur actio reciproca vel mutua inter duo vel plures: *emdeveduch* (colloquimini), *emdhihan* (collocutio) Leg. 2, 11, 14. 48. *ymdidanu* (colloqui) Mab. fq. *ymlad* (pugna) Mab. 1, 235. *ymwan* (pugnare) 2, 17. *ymwelet* (videre inter se, visitare) 1, 20. 259. *ymgaru* (amare inter se, amplecti) 1, 25. *ymgyrchu* (adoriri inter se) 1, 24. *meint yd ymgerynt ac nyt ymganlynnassant* (valde se amabant, sed non comitati sunt inter se) 1, 285. Item in decomp. *ymgedymdeithassu* (associare inter se; e subst. *kedymdeithas*, societas) 3, 149.

Eiusdem significationis exempla cornica: *emloth* (caedere inter se, pugnare) D. 2509. R. 224. *the omlath* (ad pugnandum), *ef a embloth* (is pugnabit) O. 2142. 1661. *ymknouke* (inter se ferire) D. 2324. *ymcusylle gureny ny* (inter nos consulamus nos) R. 561. *ymsywe y a wra* (inter se illae secuutur, veritas et fides) D. 2450. *ymkener* (invicem canatur) O. 562.

Etiam frequentius significatur actio qua quis agit in se, reflexiva, atque interdum passivum ipsum, ut cambr.: *ymrithaw aoruc menw yn rith ederyn* (mutare se M. in formam avis) Mab. 2, 239. *ymdangos aoruc yuorwyn idaw* (monstrare se coepit puella ei) 1, 28. *arodi dwfyr y ymolchi aoruc y owein* (et dare aquam ad se lavandum Oweno) 1, 15. *amynet ruthur y wrthaw ac ymgudyaw* (et recedere paulum ab eo et abscondi, coepit puella) 1, 27. *yny ymegyr y holl welioed ynteu* (donec aperiuntur omnia vulnera illius) 2, 57. *ymchoelut aoruc*, *ymchoelut aorugant* (verti coepit, coeperunt; pro *ymchw.*) Mab. fq. Sic iam in gl. Ox.: *hep amgnaubot* (gl. sine mente, i. e. sui conscientia).

In cornica et aremorica dialectis maxime usitata est particulae significatio reflexiva. Cornica exempla: *emlathe y honan* (semet ipsum interficere), *ythemwyskys* (ipse se perculit), *y honan ythymwanas* (ipse se percussit) R. 2073. 2067. 2065. *ymamendyc* (emendare se) O. 1526. *ymweres*, *omweras* (se iuvare) O. 125. 1420. Cr. 1153. *te na yllyth omweȝe vn pres yn geyth na peghy pan omsettyas ȝe demptye* (ut tu non possis cavere ullum tempus diei, ne pecces, cum proposuit sibi temptare te, Satanas) P. 20, 3. 4. *ragon ny wor omweȝe* (a nobis nescit se defendere) 194, 3. *onweyth* (leg. *omweyth*) *lemmyn*, *ymwyth lemman* (defende te nunc) 92, 3. D. 2144. *ymthreheuel* (se erigere, surgere), *ymthysquethas* (monstrare se, apparere), *ymguen* (se movere, moveri) R. 395. 1496. 2097. *ymsaw* (serva te), *ymsawye*, *omsawya* (se servare) D. 2866. 2878. Cr. 2373. *a ymsensy den cref* (credebat se virum fortem) O. 2222. *then dor prag na ymwhelaf* (ad humum cur non prosterno me?) D. 2594. *may thomelly*

(ut prosternaris) Cr. 1114. *mar omwreyth claff* (si te facis aegrotum) P. 155, 2. *mar sota mar fur . . . del omvressys* (si tu es tam sapiens, quam fecisti te) 191, 3. *mab du ef a omwra* (filium dei ipse se facit) 143, 2. *mygtern neb a omwrello, mygtern a omwrello* (qui se regem fecerit) 121, 4. 146, 4. *ow ymwryl* (v. l. *owth omwryl*) *map dev* (faciens se filium dei), *myghtern nep a ymwra* (regem qui se facit), *ythymwruk . . . dev ha den* (fecit se deum et hominem) D. 962. 2222. 2395. *me . . . a vyn scon ymgregy* (volo statim me suspendere), *Iudas eth ȝe omgregy* (Iudas ivit ad se suspendendum) D. 1516. P. 105, 3. *omȝyghtyn trussen an wlas* (paremus nos, fugiamus per terram) 246, 4. *ymdenne* (se convertere, recipere) O, 226. 1093. *ymden* (verte te) O. 1377. *ty a tew hag a ymden* (tacebis et recipies te) R. 985. *Pedyr a omdennas* (Petrus se convertit) P. 86, 3. *peb ȝe ves a omdennas, ȝe ves y a omdennas* (quivis, illi foras abierunt) 33, 4. 68, 2. *orth Ihūs a omgrame* (adversus Jesum se curvabant) 196, 2. *om gwethen ny* (tegamus nos) Cr. 858.

Aremorica forma *em* (cujus scriptio separata frequentior est): *emrentaff faez* (se dedere) Cath. *ezof em laquet* (ego me devovi) Buh. 28, 6. *pan off dan sanct em presantet* (cum viro sancto me praesentavi) 194, 7. 196, 6. *na hem daffny* (ne te damnes) 172, 15. *a te em doeto* (num haesitabis?) 172, 1. *me gourchemen ahanen em tennet* (posco, abite hinc) 60, 6. *da pinigen em tennet* (ad paenitentiam vos convertite!) 66, 10. *so diff em queuz em discuezet* (in aerumna mea mihi se manifestavit) MJ. 195 b. *ezeu . . . deomp ny . . . em discuezet, em discuezet . . . eu deomp ny* (nobis apparuit) 209a. 211b. *nem emellaf tam* (non immisceo me) 225b. Hodie apud Venetos: *um* (*hum*) *gar* (amate), *um garet* (amate vos), *ni um gar* (amamus nos), *ind um gar unan en aral, ind um gar en eil egile* (amant alter alterum, amant inter se).

Interdum duplicata est particula: *dan ylis guen em em teniff* (ad ecclesiam albam me convertam) Buh. 34, 14. *en hoz quenet emem hetaff* (vestra formositate delector) 38, 8. *aman meurbet emem hetaff* (hic valde delector) 114, 10. *em em gourchemennaf* (me commendo) MJ. 198a. *ma emem laetaff* (ut me vituperem) 197a. *eguyt an boet hem em hetaf* (cenam non curo) 6a. *antentic em em aplicquet* (honeste vos applicate, honestum te praebe) Buh. 38, 3; vel inde variata *en em*: *goa ann heny na duy den emdiffen* (vae illi qui non veniet ad se defendendum!) MJ. 179a. Quae forma est vulgaris hodierna: *en em wiskann, me en em wisk* (vestio me), *en em wiskomp* (vestiamur), *en em garomp an eil egile* (amemus inter nos).

Saepius praecedunt pronomina tam personalia infixa quam possessiva, ut oriantur formulae variae, praesertim 1. pers. *mem, men, ma em, ma en* vel duplicata insuper particula *ma mem* (= *ma emem*), *ma men*, quarum exempla hoc loco colligo: *da pinigen memem teno da guir roen sent a mem rento* (ad paenitentiam me convertam, vero regi sanctorum me reddam) Buh. 42, 10. 11. *ahannen a mem teno* (hinc abibo; = *emem*?) 44, 2. *me Juzas . . . am em ro dihuy* (ego Iudas do me vobis) MJ. 97b. *ouzouch en hoz drem memem clem* (de vobis apud vos conqueror) Buh. 38, 15. *me mem ro* (me offero) 20, 14. *me mem caffo dirac hoz drem* (inveniam me, ero coram vobis) 206, 10. *ahanen cren me men tenno* (inde protinus me recipiam) 166, 22. *ma men ten dan offerennou* (ut oblationes adeam) 130, 23. *ma em refferaf a graf me* (me refero

ego) MJ. 198a. *eguit ma em descuez dezaff* (ad me monstrandum ei) Buh. 194, 15. *me men ma enten* (volo me convertere) 30, 2. *ne gallen muy ma mem difen* (non poteram amplius me defendere) 42, 24. *me men dre boas ma men croasaf* (ego volo e more cruce me signare) 142, 19. *me yel bed devy du mem recommant* (eo ad Davidagium me commendatum) 196, 13. *me ya sider dam mem guelhy* (eo statim me lavatum) 106, 26. *ham em marvaillaff a graf net* (et miror sincere) MJ. 217a. 2. pers.: *an oll ez em collez* (totum te perdis) Buh. 72, 2. *esem guifi sot* (te invenies stultum) 88, 20. *eux ahanen da emten net* (hinc abi sincere) 4, 3. *dahem avys* (reminiscere), *da hem dihuz* (consolare te), *da hem laz* (occide te) MJ. 62a. 69a. 95b. *naz em esmae quet, naz em esma* (noli perturbari) 75a. 220a. *naz em douet quet* (noli haesitare) 214b. 3. pers.: *an test expres en em descuez* (textus expresse demonstratur) Buh. 78, 9. *en em discuezas dan mam* (se manifestavit matri) MJ. 173a. *an bet eshemdetaill*, v. l. *en em detaill* (mundus dissolvitur) 148a. Plur. 1. pers.: *da devy hon em supliomp* (Davidagio commendabimus nos) Buh. 128, 3. *on em queffomp entromp trompet* (nos inveniemus inter nos deceptos) MJ. 17a. *non em cafemp quet re seder* (non inveniebamus nos, non eramus nimis laeti) 219b. *non em doutomp tam* (nequaquam dubitamus) 163b. *don em offraff* (ad nos offerendos) 69b. 2. pers.: *hoz em quifit* (vos invenietis, aderitis) Buh. 152, 2. *pell ahanenn hoz em tennet* (procul hinc abite) MJ. 42a. *da pinigen houz em tennet* (ad paenitentiam convertite vos) 14b. *houz em hastet* (properate) 227b. *ho hem discuezet* (monstrate vos) 176a. 3. pers.: *nep ho em abandon* (qui se dedunt) MJ. 12b. *do em acuytaf* (ad se solvendos, fide) 214b.

AR (ad) in cambricis: *anit arber bit* (gl. num vescitur) Cb. 92. *aruordir* (terra ad mare sita) Mab. 3, 204. *arwyd* (signum) Mab. fq. *y gwr aarwed y uaner* (signifer) Mab. 2, 389. *arbennic* (princeps) 2, 241. 253. Cornicum exemplum vix videtur adv. *arte*, *arta* (rursus) p. 621, contra mutata vocali: *erryre* (animadvertere, observare) P. 20, 1. 60, 1. *my a yrvyr* (observo) O. 1219. Aremorica: *argoez* ('intersignum') Cath. = *cruoaz* Buh. 156, 1. 3. *armor* (maritima terra) Cath. *armory, armoric* (Aremorica regio, aremoricus; p. 111). Hodie quoque *arwez* (signum), *arvor* (terra ad mare sita), *arvorek* (aremoricus), *arvorad*, fem. *arvorades* (accola maris), *argaden* (incursus hostilis; *cad*, pugna).

AT (rarius *att-*, *ad-*, hib. vet. *aith-*, re-) in cambricis: *atail* (gl. vicem referre) gl. Ox. 42a. *atep, atteb* (responsum) Leg. 2, 6, 8. Mab. 2, 242. *atneuedu* (renovare) Leg. 2, 11, 48. *atnewydwys* (renovavit) Mab. 3, 297. *atueiryaw* (repellere; hod. *adjeiriaw*) 1, 28. *atwaenat*, *adwaeney* (cognoscebat) 1, 28. Scriptio hodierna particulae variat, *ad-* et *at-*.

Forma variata ET (hod. *ed-*): *etbinam* (gl. lanio) gl. Ox. 4a. *acetmet* (gl. et...retonde) Cb. 77. *etmyc* (reverentia, honor) Mab. 1, 259. 284. *eturyd* (restituere; hod. *edfryd*) 1, 253.

Cornica huius particulae exempla videntur: *aswon* (cognoscere) p. 603. *in atal* (in talionem) O. 427. *attamye* (redimere) P. 153, 4. *eddrek, edrege* (paenitentia, paenitere; hib. vet. *aithirge*) 220, 1. 4.

Aremorica: *aznavout* (noscere, cognoscere), *azrec* ('compunctio', paenitentia), *atcaret* ('adamare', denuo amare), *atcoezaff* (recidere), *atcoan* ('obsonium')

Cath. *atis* (consilium) Buh. 64, 10. 66, 17. 176, 7. *atfer* (dubium) 152, 7. 164, 17. *adarre* (iterum) Cath.

Praepositio britannica CANT (cum; inficiens, sicut ipsa infectione mutatur *gant*, *gan*) in paucis compositis cambricis invenitur: *kanhadu* (permittere; *kanh-*, *kann-* = *kant-*), *kanhadaf*, *kennhedy* (permitto, permittis), *kennat* (permissio) Mab. 1, 21. 2, 7. 45; decomp. *kanhymdeith* (consuetudo) 1, 27. *ymgantyno*, *ymkanlynnassant* (cf. infra *am-co-*). Mutata vocali forsitan huc pertineat cambr. vet. *cuntullet* (gl. collegio), *cuntelletou* (gl. collegia) gl. Lxb., cum *u* quae redit in formis cornicis: *cuntellet* (gl. congregatio, contio) Voc. 7ᵇ. *cuntullys* (congregatus) P. 88, 4. 92, 2. *me a guntell* (colligam), *cuntell* (collige) Cr. 1091. 1293; sed cambr. rec. *kynnullaw* (colligere, afferre) Mab. 1, 236, hod. *cynnull*, colligere (*cynnhull* Dav. Gramm. p. 147), unde subst. *cynnulliad*, *cynnulleidfa*. Eademque forma videtur subiacere aremoricis vocibus vetustis *compot*, *kemper* pro *combot*, *cember* (p. 192).

Denique magis huc quam ad formam *con-* videntur referenda cambr. *cyn-*, *cynn-* inficiens in adiectivorum formis ut *kynuonhedicket* (aeque nobilis) Mab. 1, 264. *kynnyxgaualhet* (aeque iucundus) 2, 35; corn. *kentrevek* (vicinus) O. 2231; arem. *quen-* comparativum, servatum ante quamlibet consonam (hod. *ken*, *ker*, *kel*, eadem formarum differentia qua articulus et pron. poss. 1. pers. plur. pp. 217. 384): *quen buan* (tam cito), *quenliez guez* (quotiescunque), *quentiz* (confestim, protinus; hod. *kentiz*, ven. *kentec'h*) Cath. cum decompositis supra (p. 401) allatis.

Praeterea huius praepositionis partes suscipiunt formae variae etiam plures quam hibernicae, desinentes aut in vocalem (*o* vel *a*, *e*, *y*) aut in *n*, *m*, *t*.

CON (*can-*, *cen-*, *cyn-*, ante labiales *cam-*, *cem-*, *cym-*) ante consonas medias et tenues potissimum. Exemplum vetustum cambricum: *congrogu* (gl. congelo) gl. Lxb. In nominibus virorum vetustis multis etsi licet conicere hanc particulam, ut in *Concar* L. Land. 180. *Conteuit* 182. *Conguare* 133. *Congueithen* 179, sicut est in priscis gallicis Convictolitavis, Condrusi, Consuanetes, certa tamen non est ob congruentiam cum voce *cun*, *con* (p. 92), quae etiam postposita invenitur: *Elcon*, *Elcun*, *Britcon*, *Britcun* etc. In lingua cambrica recentiore consonae sequentes mutantur infectione nasali, cuius exemplis supra enumeratis (pp. 118. 205. 207) addimus hoc: *kynnal* (propugnare, sustentare; *dal*, tenere) Mab. 1, 19. 21. *hynhalyaf*, *cynhely* (tuebor, defendis) 3, 35. 2, 17. Assimilatio necessaria est ante *m*, *b*, *p*. Sequente *m* interdum duplex *m* scripta invenitur, saepius simplex (p. 112): *kammeint* (totidem, eadem magnitudo) Leg. 2, 6, 9, in aliis locis *cemeint*, in Mab. *kymeint* fq. Labialium *b*, *p* infectione nasali post finalem *m* particulae evanescentium exempla cambrica supra prolata sunt (p. 207). Ante *s* semper assimilatur *n* ut in *cysswllt* (iunctio) Mab. 1, 14. *kyssondeb* (concordantia) 2, 46. *cystlwn* (affinitas) 3, 270, quibus addendum videtur *kystal* (aequi pretii) 1, 9.

Exempla cornica: *kynyuer*, *kynycer*, *keneuer* (par numerus, tot) O. 1029. 1215. P. 228, 3; ante labiales: *comisc*, *cymmysc* (commixtio) Voc. 8ᵇ. *kymyskys*, *kemyskys*, *kemyskis*, *kemeskis* (commixtus) D. 2977. O. 1058. P. 202, 2; 58, 4. 219, 1. *kymmys*, *kemmys*, *kemys*, *kymmes* (= cambr. *cymeint*) P. 9, 4. 16, 3. 24. 2. 31, 4. 58, 3 etc.; 171, 2; 166, 4; 120, 1. *me a gymmyn*, *my a gemmyn*, *me a gemyn*

(commendo; cambr. *cymmyn*, *cymyn*) O. 2363. D. 2986. P. 204, 4. *kymer*, *kymmer*, *kemmer*, *kemer* (comprehende, sume) D. 306; O. 403. 849; 331; 823.

Aremorica: *quenderchell* (continere) Cath.; ante labiales: *quement* (tot, tantum, i. e. eadem magnitudo) fq. *quemesq* (miscere), *quempret* (capere), *quemeret* (captus), *quemenn* (nuntiare, mandare) Cath. *quemen* (mandatum) Buh. 154, 1.

CO (*ca-*, *ce-*, *cy-*), quae videtur inesse in cambr. vet. *cobrouol* (gl. verbialia; cf. cambr. hod. *brëu*, vociferari, mugire, et hib. vet. deriv. *briathar*, verbum) gl. Lxb., inficiens in recentioribus solet praecedere ante *w*: *kauuersit* (pretium, idem valor; i. e. *kywerthit*) Leg. 2, 6, 16. *kyweirer*, *kyweirwyt* (paratur, paratus est) Mab. 1, 253. *kyweithas* (societas) 1, 23; ante *ff*, *h*: *kyffroes* (excitavit) 2, 35. *yn gyhyt* (aeque longus; *kyhyt*) Mab. fq. *kehedet* (aequalitas) Leg. 2, 11, 28. *kyffelyp*, *kyffelyb* (similis; = *ky-heuelyp?*) Mab. 1, 5. 247. Cornice item: *cowyth* (sodalis) O. 95. 2061, pl. *cowythe*, *cowethe*, *coweȝe* (p. 292). *coweȝas* (societas) P. 110, 2. *kehavall* (similis) Cr. 2201. Aremorice: *quehit* (aeque longus), *quehidell* (aequinoctium), *queuaes* ('ager', i. e. *quemaes*) Cath.

Tam haec particulae forma *cy-* quam supradicta *cyn-*, *cynn-* potest praecedere ante adiectiva cambrica aucta terminatione aequalitatis *-et* (p. 300), quacunque consona inchoantur, destituta semper in hac conexione: *cywynnhet*, *cynwynnet* (aeque albus), *cyduet*, *cynduet* (aeque niger) Mab. 2, 377. 378. *kygochet*, *kyngochet* (aeque ruber) 2, 376. 378.

COM (*cem*, *cym-*, *caf-*, *cef-*, *cyf-*) videtur etiam ante tenuem extare in gl. Lxb.: *comtoou* (gl. stemicamina, i. e. stamina, contexturae; cui conferendum videtur *hantertoetic*, gl. semigilatis, in isdem glossis). Ante vocalem *cem-* in gl. Ox.: *cemecid* (gl. lapidaria) B. 42ᵇ. Forma *cim-* servatur in nomine viri *Cimeilliauc* L. Land. 225. 227. 246. 253. *Cimelliauc* 240, *Cimeiliauc* 252, pro quo alibi legitur *Ciueilliauc* (cf. p. 114). Conferenda sunt nomina vetusta virorum aremorica *Comalton*, *Comaltcar*, *Comal*, *Cowal*, *Cowellic* (p. 116). Eadem in vocibus cambricis recentioribus plerumque ante vocales et liquidas invenitur: *kauacos*, *kyfagos* (propinquitas, vicinitas) Leg. 1, 32, 6. Mab. 236. *kyfaillt* (amicus) 1, 11. *kyfarch*, *cyuarch* (salutatio) Mab. fq. *cyfyeith* (qui est eiusdem linguae) Mab. 2, 231. *kefuc*, *keuuc* (eiusdem altitudinis; = *kyfuch*) Leg. 1, 35, 7. 36, 8. *kyflauan* (crimen) Mab. 1, 267. *kyflawn* (impletus) 1, 17. *kefnesafyet* (proximi, cognati; sing. hod. *cyfnesaf*, proximus) Leg. 2, 1, 74. *kefran* (portio) 2, 11, 35. *kefreyth* (lex) Leg. fq. *kyfryw* (qui est eiusdem generis) Mab. 1, 237. His addendum est singulare exemplum obduratae *f*, *ff* ante *r*: *kyffredin* (communis) fq. cum decomp. *amgyffret* (vid. infra).

Congruunt exempla cornica et aremorica recentiora. Cornica: *chefals* (gl. artus; = *cyf-alt*) Voc. 7ᵃ. *keuelyn*, *kevelyn* (cubitus) O. 955. 957; 2529. 2541. *kevellyn*, *kevellen* Cr. 2260. 2262. Obdurata *f*, *ff* ante *r*: *kyffris*, *kefrys* (simul, pariter) p. 618. Assimilata *l* sequenti: *coullenwys*, *collenwys*, *colenwys* (impletus) O. 655. D. 436. P. 48, 2. *collenwel*, *colenwel* (implere) O. 1267. 1474. *collenweugh* (implete) O. 1211.

Aremorica: *queuer douar* (iugerum; cambr. *cyfar*), *queffelin* (cubitus) Cath. *queffrann* (pars) Cath. MJ. 52b. *queffrannec* (particeps) 14a. Cath. *queffret* (simul) Cath. MJ. 59b. 199a. Buh. 102, 4. 120, 9. 124, 10. *queffridy* (communio) 204, 18.

Ante *l* assimilata: *quelenn*, *quelen* (docere, instituere; cf. *goulen*) Cath. Buh. 12, 10. 18, 1. 52, 2. 78, 13. Hodierna aremorica etsi servavit *v* in formis acceptis: *kevren* (portio), ven. *kever doar* (iugerum), trec. ven. *kevret* (una), in novis tamen compositis adhibet *ken-* ante vocales et consonas, quae destituuntur: *kenober* (cooperatio), *kenveva* (vivere una; *beva*), *kenvreur*, pl. *kenvreudeur* (confrater), *kenvro*, *kenvroad* (popularis qui est eiusdem terrae, *ken-bro*; at cambr. *Cymro*, p. 207).

CET (*ced-*, *cyt-*, *cyd-*; gall. vet. *cata-*, nisi potius conferenda est praep. nominalis *kyt*, p. 695) ante vocales et consonas: *kytunbynn* (conprincipes, qui sunt una pr.) Mab. 2, 389. *kytuarchogyon* (qui sunt una equites) 2, 30. *kytsynnyawd* (consensit) 3, 298. *kydleydyr* (conlatro), *kidtiriauc* (confinis) Leg. 2, 4, 11. 11, 36. *kyttirogyon* (contermini) Mab. 2, 29. *kytgerdet* (una ire) 1, 27. Scriptio *ked-* in decompositis *kedymdeith* (comes, sodalis) Mab. 2, 28. 389, *kedymdeithas* (consuetudo, familiaritas, hod. *cydymdaith*, *cydymdeithas*; cf. hib. vet. *imthecht*) 1, 236. 285, iuxta *kytymborth* (idem victus) 1, 27. Cornica huius formae exempla videntur *chetua* (gl. conventus) Voc. 7[b]. *chespar* (coniunx) 7[a]. *kescolon* (consentientes) D. 2. 1076. *keskeweȝa* (sodales) P. 110, 4. Aremorica: *quetbreuzr* (confrater), *quetaerez* (coheres), *quetamnesec* (convicanus) Cath.

Ab omnibus his seiungendum videtur cornicum *ke-* immobile in: *kepar* (pariter; cf. p. 723) fq. et in decompositis: *kekyffris*, *kekyffrys*, *kekyfrys*, *kekeffrys* (eodem modo, item) P. 29, 2. 124, 2. 138, 3; 169, 4; O. 1673; 1557. D. 927. *kekemys*, *kekemmys* (quotcunque, quantumcunque) O. 54. R. 1348. 1554; in quibus perinde atque in *kettoth*, *kettel* (simul, simulac; pp. 618. 735) priorem partem *keth* statuimus (p. 398).

Denique seiungendum est CINT (ante, primus, hib. *cét* p. 307), quod etsi assimilatione mutatur in *cynn-*, *cyn-* destituens consonam, quae sequitur: cambr. *kynweisat*, *kynnweisyat* (princeps ministrorum) Mab. 3, 92. *kynnhaeaf*, corn. *kyniaf* (autumnus) Mab. 3, 154. Voc. 8[b], nunquam tamen liquidam amittit, ne hodie quidem.

DI (hib. vet. *di-*, de, ex) praesertim in verbis ut in cambricis: *diheurau* (exculpare) Leg. 2, 1, 27. *dianghaf* (mortem effugio, superstes ero; *angheu*, mors) Mab. 2, 12. 16. *disgynnu* (descendere) 2, 241. *dilyssu* (dimittere) 1, 34. *dispeilow* (gladium denudare), *difflannu* (evanescere) 1, 13. 31. *pedwar dyn ditholedic* (quattuor homines ablati) 3, 157. *dial* (ultio; hib. *digal*) 2, 232. *dieleist* (ultus es) 1, 262.

In cornicis: *dythane* (consolari, delectare; cf. hib. *dídnath*) O. 152. R. 2526. *dyal* (ultio) O. 1209. 1210. 1233. 1250. R. 1753, *dyhal*, *dyel* O. 1227. 947. *dewyllyens*, *dewellens* (remissio) D. 826. O. 1173. *dijskynna*, *deyskynnas* (descendere, descendit) P. 4, 3. 5, 2. *dijskyn* (descende) 14, 4.

In aremoricis: *disquen* (descendit) Buh. 94, 13. 116, 19. *dilesell* (dimittere, sinere) 82, 6. Cath. *dinach* (abnegare), *dianc* (deviare), *diuerraf* (abbreviare) Cath. *dibunet* (divisus) Buh. 170, 2. *diancraff* (exancorare), *dideulell* ('deiactare'), *diarchenaff* (discalceare), *dizonaff*, *dizonet*, *dizonidigaez* (ablactare, -atus, -atio), *dizantaff*, *dizantet* (edentare, -atus), *diuisquaff*, (spoliare, exuere), *diuisquet* (spoliatus), *digolmaff* (denodare), *dibleuiff* (depilare), *diboellaff* (furere, insanire), *dizornet* ('demanicatus') Cath. *diprisonet* (e captivitate liberatus) Buh. 204, 25.

Ab his vix possunt seiungi composita cum substantivis supra prolata (p. 894), cum similis usus sit praep. *con-* in pluribus ut *cyfyeith*, *cymro* (homo qui est eiusdem linguae, eiusdem terrae) etc.

DO (*dy-*, *di-*, hib. *do-*, ad) in gl. Lxb.: *dodocetic* (gl. inlatam, i. e. adductam; verb. *duc*, p. 591), *dodipre*.. (gl. grasatur, pro crassatur? cf. corn. *dibbry*, p. 160, *diprim*, esus, in isdem glossis). E Mab.: *dynessau* (appropinquare) 1, 3. 261, *dynessu* 2, 29. *tra yndygyrcher* (quamdin adimur) 2, 203. *dygwydaw* (cadere; *cwyd*.) fq. *dyro* (da) 1, 265. *dyret* (accede, veni) p. 586. *D-* ante vocales: *diolchaf* (gratias agam; *do-iolch*.) Mab. 1, 266. *y danuonnet* (missus est; cf. *aanuones*, misit, 1, 280) 3, 191; cf. *del*, *daw* etc. inter verba anomala, *dam-dar-* etc. inter decomposita.

Corn. huc pertinere videntur: *doro*, *dro* (affer) p. 581 sqq. *dogoth*, *dogouth*, *degoth*, *deguth*, *degouth* (convenit, decet) D. 1981. R. 872. O. 641. 1925. D. 215. *dethywys* (promissus, promisit) O. 704. R. 796, *dythywys* (promissus, promisit) O. 842. R. 623, *dythewadow* (promissio) O. 1871. *me as deghes* (proicio id, argentum) D. 1515. *danvon*, *danfon* (mitte) D. 581. 1936.

Arem. *di-* e *do-* conici potest in verb. *digacc* (mittere; simpl. *cacc*, p. 204) Buh. fq. *digoezaff* (accidere), *dizoen* (deferre) Cath. Est enim etiam in decompositis *diou-* e *doguo-*.

ES, YS (ex) in paucis compositis cambricis, partim transumptis: *ystynnv*, *estynnu* (porrigere, extendere; hod. *estynu*) Mab. 1, 279. 2, 224. *eskemun*, *ysgymunn* (excommunicatus; hod. *esgymmun*) Leg. 2, 1, 13. Mab. 1, 248. EH, E ante vocales et medias: *ehetuan* (evolatus) 3, 211. *egweryt* (terra esecta, caespes; simpl. hod. *gweryd*) 3, 271. An etiam A: *agori* (aperire) 1, 7. 15?

Corn. *ystyn* (porrige, extende) O. 205. D. 2753. *yskyn* (ascende) D. 222, *yskynne* (ascendere) O. 156. R. 2640; *egery*, *egyry*, *ygery* (aperire) O. 382. D. 2999; R. 1325; 317. *vgor*, *ygor* (aperi) D. 1871. 1985.

Arem. *esteuziff* (extinguere), *esuezaff* (abesse), *astenn* (dilatare, propendere), *astennet* (expansus); *ehoazaff* (meridiari); *igueriff* (aperire) Cath.

GUO (*go-*, *gu-*, *wo-*, *gou-*, pp. 130. 131. 133. 134, sub) in cambricis compositis vetustioribus: *guobri*, *guobriach* (gl. gravis, gl. sapientior), *guodeimisauch* (sustulistis), *gubennid* (cervical), fortasse *guoguith* (gl. victus) gl. Ox. E Mab.: *prenn gooer* (arbor subfrigida, umbrosa) 2, 53. *gohen* (vetulus) 2, 13. 24. *dim gohir* (spatium longius) 2, 12. *godlawt* (cf. *amdlawt*, p. 897) 2, 24. *gogled* (septentrio; *cled*, sinister) 1, 235. *gowenu* (subridere) 1, 5. *yggouot y vlwydyn* (= *yngouot*, *go-bot*, subsistente, manente anno) 1, 241. *gostwng* (succumbere) 1, 239. *gostwng penneu* (submittere capita; hod. *ystwng*, demittere, = *stwng*) 1, 240.

In cornicis: *goȝaff*, *goȝevell* (tolerare), *goȝevy* (tolerabat; cambr. vet. *guodeim*.) P. fq. *govyn*, *a wovynnys*, *a wovynys* (quaerere, interrogavit) P. 124, 4. 67, 1. 69, 1. *golok*, *goloc* (conspectus) O. 1530. D. 964. *war an wolok* (trans faciem) D. 2100. *gober*, *gobyr*, *gobar* (merces, praemium; cf. p. 812.) P. 44, 4. O. 2584. 2587. R. 376. 672. *gosteyth*, *gosteth*, *gostyth* (submissus, subiectus; cf. cambr. *gostwng*) O. 53. 1217. Cr. 894.

In aremor. vetusto adj. *wobri* (gravis, sapiens), frequentiore in nominibus virorum enumeratis supra (p. 98). In recentioribus: *goezreu* (oculorum morbus; cf. *ezreuell*, narrare?), *gollo* (vacuus), *golloet* (vacuatus, exhaustus; cf. hib. vet.

fullugaim, gl. abdo), *gozro* (mulgere), *gouzroncquet* ('balneare', cf. hib. vet. *fothrucud*) Cath. *goulenn*, *goulen* (petere, poscere) Cath. Buh. 20, 16. *golennet* (petitus) 34, 2. *gouzaf*, *gouzaff* (pati; corn. *goȝaff*) fq. *gopr*, *gobr* (merces), *gopra* (conducere) Cath.

GUOR (*gor-*, hib. vet. *for-*, super) induens eandem formam quam particula intensiva. Praepositionis significatio in cambricis: *goresgynnu* (superscandere fines, invadere regionem, vastare) Mab. 1, 252. *goruot* (superare) 1, 25. Aspirationem demonstrant etiam hodierna: *gorchadw* (superinspicere), *gorphen* (finis, hib. *foircenn*), *gorphenhaf* (finis aestatis, nomen mensis Iulii cambricum); sed conferas exempla iam prolata etiam infectionis destituentis (p. 194). In cornicis: *vurcheniat* (incantator; cambr. *gorcheiniad*) Voc. 8ᵃ. *gorfen* (finis) O. 227 etc. *gorhery* (operire; cf. *egery*, aperire) D. 2655. *gorre* (ponere) P. 50, 2. 162, 3. 178, 4. Accedit *growethe* (iacêre, cubare) O. 624. 888, dissimulata forma, quam prodit quodammodo: *ȝe wroweȝe* P. 179, 1. 233, 4. In aremoricis: *gouruez* (cubare, procubare), *gouruezet* (cubitus), *gourffenn* (finis), *gourdrous* (minari), *gourren* (levare, attollere, exaltare), *gourre* (superficies, pinnaculum), *gourcher* (coopertorium; hod. *goulc'her*) Cath. *gorreif*, *gorreomp* (tollam, tollamus; cf. *dizreiff*, referre, redire) Buh. 42, 17. 54, 22.

GURTH (contra, re-) in cambricis compositis: *gurtheb* (respondere; = *atep*, *ateb*) Leg. 2, 11, 24. *gwrtheb* (*awnaeth*, respondit; sequitur mox *atteb*) Mab. 2, 241. *gvrthtvng* (in eodem loco *gurthuc*, *gurhtug*, pro *gurthtug*, iusiurandum oppositum; hod. *twng*, iusiurandum) Leg. 2, 6, 2. In cornicis: *gurthuher*, *gorthuer* (vespera) Voc. 8ᵇ. R. 1304. *gorthyp* (responsum) D. 512. 1839, pl. *gorthebow* O. 2155. *a worthebys* (respondit) P. 11, 4. 36, 4. 43, 1. *a worȝebys* 67, 3. 4. *y worȝeby* (respondere ei) 92, 4. *gortos* (expectare, = *gorth-dos?*) fq.

Aremoricum exemplum non invenitur nisi *gourtoet* (expectate) Buh. 22, 1. *gourtos*, *gortos* (expectare) 26, 11. Cath. *gorteomp* (expectemus) MJ. 6ᵃ, respondens corn. *gortos*.

IN rara in compositis: cambr. *emennyd* (cerebrum; hod. *ymenydd*) Mab. 1, 13. Accedit hodiernum subst. *ynfer* (inlatio, i. e. influxus, ostium; = gael. *inbhir*, in nomine *Inbhirneis*, angl. *Inverness*, oppidi principis Gaelorum ad ostium Nessae) significans idem quod cum aliis praepositionibus composita *aper* (= *atber*), *kemper* (= *cember*) iam memorata.

Corn. *impinion* (cerebrum) Voc. = *empynyon*, *empynnyon*, *ympynnyon* (p. 290). *enclethyes*, *anclethyes*, *anclethyas*, *unclythyas* (sepultura, sepelire) D. 3103. 3161. R. 439. O. 869. D. 548.

Arem. *enclasq* (discutere, inquirere), *englenaff* (haerere, adhaerere), *engoestlaff* ('vadiare'), *enguehentaff* (coire), *emellaff* (intermittere) Cath.

RAC (prae) in subst. cambr. *ractal* (frontale; *tal*, frons) Mab. 1, 3. 239. *racynys* (insula praeiacens) 2, 240. *rackuys* (praecedentia) Leg. 2, 2, 1. Corn. exemplum unicum videtur: *rag leueris* (antedictus) P. 224, 1. Hod. *rhag-* frequentissima in compositione.

TRA (trans) separatim non extans nisi in adv. cambr. *trachefn* (retro, iterum), *trannoeth* (post noctem) fq. (p. 616), est intensivae significationis in adi. hod. *tragwiw* (admodum dignus, excellens), *trathyn* (admodum tenuis, nitidus).

TRE (per), forma praep. *troi*, *trwy* in comp. cambr. *treorgtim* (gl. perforo) gl. Lxb. In hodiernis compositis *try-*.

Corn. *tremene* (transire, perire) O. 1648. 2695. *trenyge* (transvolare) O. 1142. Arem. *tremen* (transire) Cath. Buh. 90, 19. 92, 4. 5. *tremenydy*, *tremenidy* (viatores) MJ. 200b.

D. Decomposita.

Nominum trium vel quattuor compositorum exempla vix inveniuntur praeter adiectiva illa cumulata (p. 892), ut *catuarch ffroenuolldrwt*, *catueirch ffroenvolldrut* Mab. 2, 65. 40. *yn llidiawcdrut gyflymwychyr greulawnffyryf* 2, 51. Frequentiora et memoria digniora quam eiusmodi sunt, ut hibernica, ita britannica, praesertim cambrica, composita, in quibus ante nomen vel verbum praecedunt duae vel plures particulae.

1. Decomposita cum duabus particulis.

AM, YM. CON-YM (*cyt-ym-*, *ced-ym-*, *cann-ym-*) in nominibus supra allatis *kytymborth*, *kedymdeithas*, *kanhymdeith*. DO-AM, transiens in DAM (= hib. vet. *do-imm-*, *timm-*): *ae damgylchynwys* (circumdedit eam) Mab. 3, 297. *damweineu* (casus, pericula) 2, 45. *damunet* (desiderium) 2, 35. GO-AM: *goanmoeth* (leg. *goamnoeth*, undique nudus) Mab. 2, 42. GUOR-YM: *gorymdeith* (processio, ambulatio) Mab. 1, 21. 27. In lexicis inveniuntur formulae *dam-*, *dym-* (= *dy-am*, *dy-ym-*) significantes idem quod simplices *am-*, *ym-*, contrarium tamen *di-am*, *di-ym-* (e *di-*, de). Praeterea *ad-ym-*, *gwrth-ym-*: *adymlid* (iterum persequi), *adymweled* (revisitare, iterum videre inter se), *gwrthymladd* (oppugnatio).

Arem. *dam-* (*dem-*), actionem inchoatam significans in hodiernis: *dam-zigor* (semiapertus), *dam-zigeri* (subaperire), *dam-gievet* (subaudire) etc.

AR. COM-AR: *kyfarwyd* (dux, historicus) Mab. 2, 47. 214. 392. *kauarwydyt* (historia) 3, 297. *cyuarwyneb* (oppositus, p. 694). *kyuaruot* (convenire, p. 573 sq.). Corn. *kevarwouth* D. 1043. DO-AR, DAR (= hib. vet. *do-air-*, *tair-*): *termisceticion* (gl. sollicitos; hod. *terfysgu*, turbare, sollicitare) Ox. 38ᵃ. *darmerth* (praeparatio alimenti, commeatus) Mab. 3, 299. *darparu* (praeparare) 1, 25. *darpar* (praeparatio) 2, 62. 3, 85. *darestwng* (proicere, devincere) 1, 37. *daruot* (perfici, finiri, p. 573). Corn. *darbar* (praepara) O. 2317. Arem. *darempret* („festinare"), *darempredIff* (frequentare) Cath. Separanda est formula DYR, orta e *do-er-*, *dy-er-*, de qua supra dictum est (p. 895).

AT. DO-AT, DAT (hib. vet. *do-aith-*, *taith-*): *datrithaw* (reformare, remutare, i. e. in formam pristinam restituere) Mab. 2, 235. *datrithwys* (restituit) 3, 161. *datkanu* (recitare, revelare) 1, 35. 2, 19. 391. DI-AT, DIT: *didanuud* (gl. elicio) Ox. 4ᵃ. Sed transit haec in eandem formam in quam praecedens, ut in hodierna lingua, iam in Leg. 2, 1, 31: *dadanhuder* (detegitur, revelatur et in Mab. 1, 238: *datlewygu* (ex animi deliquio restitui); pro *di-at-* cum verb. *lewygu*, linqui animo). Hodierna eiusmodi: *dadblanu* (transplantare, plantam), *dadgarcharu* (e carcere liberare).

Ut *et-* pro *at-* ita pro hac invenitur formula cambrica DET: *detwyd* (= *do-at-w.*, sapiens) Mab. 3, 299.

Cornica exempla utriusque formulae, *das*: *dascor* (dimittere, reddere) D. 1508. P. 204, 2. *dasserghy* (resurgeret, resurgere) R. 375. 1028. *dasuewe* (reviviscere) R. 399; *dys*: *dysprenne* (redimere) R. 216. *dyscuthe*, *dysquethas*, *dysquethes* (detegere, manifestare) O. 1146. 1439. 1746.

Aremoricum vetustum adi. *detwid* in nominibus virorum compositis in chart. Rhedon.: *Detwidhael* 1, 19. *Haeldetwid* 1, 14. 2, 17. *Iarndetwid* 1, 41. Recentiora: *dazprenaff*, *dazprenet*, *dazprener* (redimere, redemptus, redemptor), *daczorch* (resurgere), *dazquilyat*, *dazguyliat* (ruminare), *dascompret* ('cernere', circuire), *dostum* (aggregare, colligere), *daczon* (echo) Cath. *datcaffout* (relevare) Buh. 78, 26. *dascorchas*, *dascorch* (resuscitavit, resuscita) 12, 25. 128, 20. *descuez* (manifestat, manifestare) 78, 9. 194, 15. *discuezet* (manifestatus) MJ. 195 b. 209 a. 211 b. *distreiff* (reddere) Cath. *dizreiff* (vertor, revertor?) Buh. 102, 20. Hodierna scriptio *das-*, *daz-*.

CON. AM-CO: *amcibret irmaut* (comprehensio pollicis) gl. Ox. 23ᵃ. *amgyffret milwr* (comprehensio militis, quantum comprehendit m.) Mab. 1, 247. *hyt yd amgyffret mor* (quousque mare circumfluit) 2, 204. *ymgyweiraw*, *ymgyweiryaw* (parare se) Mab. fq. *ymkanlyno*, *ymganlynnassant* (consuetudinem habeat, societatem habuerunt, una iverunt) Mab. 1, 274. 275. AR-CO: *argywedu* (vincere) Mab. 1, 265. *arganfot* (animadvertere, pp. 574. 575). DO-COM: *dygyforant* (surgent) Mab. 1, 264. GUOR-CO: *gorchymynnwys* (iussit) Mab. 3, 297. Item corn. *gurhemin*, arem. *gourchemen* supra memorata (p. 896).

DO. GUOR-DO: *gordyfynassei* (consueverat) Mab. 3, 14.

ES. AM-ES: corn. *emscumunys* (excommunicatus) p. 898. DO-ES: cambr. *dys*: *disgrech*, *disgyryein* (clamor, vociferatio; hod. *dysgri*, *dysgrïo*) Mab. 1, 30. 2, 388. Corn. *dysmygy*, *dysmegy*, *desmygy* (enuntiare; cambr. *dysmegu*) D. 1378. 1387. 2542. Magis cum particula privativa, cuius exempla supra (p. 895) attulimus, congruere videntur corn. *dyswul*, arem. *disober* (delere) etc., de quibus cf. verba anomala.

GUO. AM-GUO, AMO (hib. vet. *imm-fo-*, *immo-*): *Amguoloyt* (nom. propr. viri; adi. *loyt*, hod. *llwyd*, fuscus) Chron. cambr. in praef. edit. Leg. *amofyn* (quaerere) Mab. fq. Hodie quoque *ymofyn* (inquirere), *ymogwyddo* (labare; *cwyddo*) etc. DO-GUO, DOUO (hib. vet. *do-fo-*, *tó-*) formula servata in gl. Ox.: *doguomisuram* (mensuro) 3ᵃ. *doguohintiliat* (gl. inceduus; i. e. ambulator) 5ᵇ, ut in Lxb.: *doguorennam* (gl. profundo), *douohinnom* (gl. haustus; cf. hod. *gwehyn*, exhaustio?), *douolouse* (gl. depromis), sed transiens in DI-GUO iam in gl. Ox. in voce *diguolouichetic* (gl. proditus, i. e. ad lucem datus) 41ᵇ, in L. Land. p. 113 in *dyguadef* (*braut*, sufferre, accipere iudicium; = *doguodem*). DYO (= *dy-go-*) sicut in hodierna lingua, iam in Mab.: *diodevueint*, *diodeiveint* (tolerantia; rectius *dyo-*) 1, 271. 272, hod. *dyoddef* (tolerare, sustinere). Aremorice *diou-* in verbo hodie quoque usitato *diougan* (polliceri, promissum, pollicitatio) Cath. *diouganet* (praedictus; cf. adi. *diouguel*, supra p. 894, e *gouguel*, cambr. *gogel*, celatus, et priv. *di-*) Buh. 62, 3.

GUOR. DO-GUOR: *diguormechis* (testatus est) gl. Ox. 22ᵇ. ut supra *diguo-*. YM-OR: *ymordiwedawd* (confecit invicem, ad finem perduxit, devicit) Mab. 2,

23. 24. 239. 243. 244. *ymordiwes* (devictio) 3, 8. Item in lexicis: *amorchudd* (tegmen circum aliquid), *dyoresgynu* (subiugare), *dyorlwydd* (prosperari; *am-gor-*, *dy-gor-*) etc.

2. Decomposita cum pluribus particulis.

Trium particularum compositione coniunctarum exempla cambrica: *ymgyuaruot* (congredi inter se, pugnare) Mab. 1, 265. *ymgedymdeithassu* (p. 898). *gossymdeith* (sustentatio; *guo-es-ym*) 2, 21. *daroganwys*, *darogan* (praedixit, vaticinium; *do-ar-guo-*) 1, 262. 295. Nec rarae sunt eiusmodi iunctiones in hodierna lingua, sive ante duplices, ut *dam-*, *dym-*, *dar-*, *dad-*, antecedunt simplices particulae sive secuntur post eas: *darymrithio* (se praesentare, videri; *dy-ar-ym-*), *ymddadlewych* (reflexio mutua lucis, sui ipsius reflexio luminis; *ym-dy-at-*), *ymddadwreiddio* (eradicari; *ym-di-at-*). Eodem pertinere videtur arem. *dizremen* (remeare; *do-at-tremen*) Cath.

Quattuor particulae, ut in cambr. *diosymdeith* (non sustentatus; *gossymdeith* cum *di-* priv.) Mab. 1, 283, compositione iunguntur hodie quoque: *dadymoddef* (desinere tolerare simul), *dadymofidio* (desinere irasci, agitari aliqua re; *di-at-ym-go-*), *dadymorchuddio* (se revelare, tegmine celante se liberare; *di-at-ym-gor-*).

LIBER SEXTUS.

DE CONSTRUCTIONE.

Quae differentia orationis invenitur apud omnes populos, quicunque monumenta scripta reliquerunt, ut aut ad imaginem cotidiani sermonis sit composita, soluta quam dicunt, sive prosa oratio, aut poëtica vel astricta numeris, eadem differentia fuit celticae orationis, ex quo litteris mandari coepta est, ut vetustis illis temporibus, cum gallicae gentis adulescentes disciplinae Druidum traditi, ut ait Caesar, magnum numerum versuum ediscebant, quos fas esse non existimabant litteris mandare. Utriusque orationis proprietas et forma, tam prosae orationis quam poëticae constructio apud celticos populos, duobus huius libri capitibus exponetur.

CAPUT PRIUS.

De constructione prosae orationis.

In constructione prosae orationis vel ordinatione vocum sive partium orationis per sententias simplices, duplices, multiplices facta secundum communem sermonis consuetudinem, soluta numeris et modis orationis poëticae, celticarum prae ceteris omnibus linguarum percipitur proprietas illa, qua certis sententiae locis poni solent principales partes orationis. Accedunt proprietates ipsarum partium orationis principalium, nominis vel pronominis et verbi, tam leges constructionis, aut congruentiae aut rectionis, quam proprietas consuetudinis. Quae de particularum, adverbiorum vel praepositionum et coniunctionum, ac numeralium constructione minus singularia hoc demum loco exponi solent, supra in capitibus de illis orationis partibus tradita sunt, ut esset in isdem locis et formarum et exemplorum conspectus. Quae vero in libris grammaticis hodiernae linguae in parte de syntaxi proferuntur de infectione consonarum principalium, eclipsi, articuli formis etc., ea pertinent ad doctrinam de sonis vel

formis. Hoc ergo loco tractanda et exemplis e codicibus comprobanda non sunt nisi haec: 1. ordo constructionis, 2. nominis et pronominis constructio, 3. verbi constructio.

I. Constructio prosae hibernica.

1. Ordo constructionis.

Sententia asseritur aliquid de persona vel re aliqua; quod asseritur, praedicatum, id de quo asseritur, subiectum dicere consuevimus. Primi igitur momenti sunt in sententia eae voces quae asserunt vel praedicant; tacet qui asserere nescit. Sententia hibernice constructa voces praedicantes primo loco ponit.

a. Vox praeter ceteras praedicans est verbum. Quare primum locum in sententia hibernica obtinet verbum: *demnigid apollonius* (affirmat Apoll.) Sg. 158[b]. *berid cách brith forarele* (fert quivis iudicium de altero) Wb. 29[b]. *dobérat huili acoibsena isindlaosin* (gl. omnis lingua confitebitur deo), *taiccéra cách daráchen fessin* (gl. unus quisque nostrum pro se rationem reddet deo) 6[b]. *beoigidir inspirut incorp* (spiritus vivificat corpus) 13[d]. *taibred cách airmitin dialailiu* (quivis honorem alteri dato) 5[d]. Item frequentissime in narratione: *dulluid pátricc o themuir hi crích laigen... áliss pátricc dubthach... frisgart dubthach... asbert dubthach fri pátricc ... dubbert grád .n. epscoip foir ... 7 dubbert pátricc cumtach du fiacc* (Patricius Temora versus est in fines Lageniorum... rogavit P. Dubthachum... D. respondit... D. dixit ad P... contulit gradum episcopi in eum... et capsam dedit P. Fiacco) Tir. 11. *asbert side ... 7 dogni athirgi 7 luid ingrian foraculu* (dixit hic, ... et facit paenitentiam, et cessit sol retro; cf. p. 305) Ml. 16[c].

Nec aliter in sententia negativa, vel interrogativa, nisi quod praecedunt particulae vel pronomen interrogativum: *nidénat firtu úili* (non omnes operantur virtutes), *nilabratar uili ó ilbélrib* (non omnes locuntur variis linguis) Wb. 12[b]. *ní derscigem nech dialailiu* (non differimus unus ab altero) 2[a]. *ní comèicnigedar na dliged insin* (gl. nulla ratione cogente; i. e. nulla lex cogit hoc) Sg. 61[a]. *incoscramni* (num nos destruimus?) Wb. 2[b]. *cia connesfea tuicsiu dé* (quis condemnabit electos dei?) Wb. 4[b].

De flexionis diversitate in his animadvertenda, qua post negationem vel particulam interrogantem eadem verbi forma subiuncta adhibetur quae in verbis compositis, supra (p. 425) expositum est.

b. Etiam verbum substantivum, quod cum nomine praedicato coniunctum significationem habet verbi praedicantis, in sententia affirmativa hibernica sicut omnia verba praecedit (etsi idem in britannicis dialectis nomini praedicato primum locum concedit); post verbum sequitur nomen praedicatum vel quod substitutum est praedicati loco: *issiniu infer* (gl. Adam primus formatus est; i. e. vir senior est, muliere) Wb. 28[b]. *isbeicc limsa abrig* (gl. mihi pro minimo est) 8[d]. *iseola side* (ipse est sapiens, deus) 1[a]. *isdered ṁbetho inso* (est finis mundi hic) 10[b]. *isúaib fesin achenél* (gl. Epaphras est ex vobis) 27[d]. *itdássactig in-*

dóini hisiu (insani sunt hi homines) 12[d]. *itmaithi aarilti frib* (bona sunt eius merita de vobis) 16[c]. *itmóra na bretha* (sunt gravia iudicia) 17[b]. *bit goacha uili* (omnia, prodigia, erunt falsa) 26[a].

In sententia negativa vel interrogativa idem ordo est post particulam praecedentem, si forma substantivi extat, ut *tá*, *ba*, *fil*, etiamsi solam consonam radicalem servavit inclinatam: *nitat foirbthi forngnimai hicr.* (non sunt perfecta facta vestra in Chr.) Wb. 8[c]. *nitat ecni huili* (non omnes sunt sapientes) 8[a]. *nitat apstil huili lucht inna ecolsa* (non sunt apostoli omnes homines ecclesiae), *nitat forcitlidi uili* (non omnes sunt praeceptores), *nitat sóir huili oc tintuúth abélru innalaill* (non omnes sunt periti convertendi ex una lingua in aliam) 12[b]. *nifil fial* (non est velamen) 15[a]. *nibat chutrummi huili* (non omnes erunt aequales) 9[d]. *nipsa tróm fornech* (gl. nulli onerosus fui) 17[c]. *nipsa iudide ó béssaib* (non Iudaeus fui moribus) 10[d].

Contra quod nomen praedicatum proprie dicitur, adiectivum vel substantivum, hoc, cum abest verbum substantivum, ut in interrogatione vel negatione, primum post vocabulum interrogandi vel negandi obtinet locum: *inmaith andubso* (num hoc atramentum bonum est?) Ml. 13[d]. *insí ameit friscomartatar* (num tantum offenderunt? ad verbum: num haec est eius meguitudo quod offenderunt?) Wb. 5[b]. *ní coimtig duine cen chomrorcain* (non frequens homo sine errore) Sg. 90[a]. *ni cóir infotha utmall* (congruum non est fundamentum mobile) 4[b]. *nisír atrab act is cuit fresligi* (gl. voluntas benefaciendi adiacet mihi, Rom. 7, 18; i. e. non longa habitatio, sed est pars adiacendi) Wb. 3[d]. *niuccu act isfáitsine* (non optio, sed est vaticinium) 30[d]. *ni fíu aserc ade* (gl. temporalia sunt; i. e. non est iustus amor horum) Wb. 15[c]. *ní corp intóin báll* (gl. corpus non est unum membrum) Wb. 12[a]. Item, si compositum est adiectivum cum substantivo: *ní gnáth choms. in ainmnidib* (non consueta est compositio in nominativis) Sg. 201[a].

c. Ut in sententia simplici absoluta, ita et in subiuncta et in sententiae duplicis vel multiplicis partibus singulis idem est ordo verbi et nominis praedicati, quibus non praecedunt nisi coniunctiones vel aliae particulae in parte negativa, condicionali, relativa etc. Exempla: *combi diass mór indóengránne* (ut calamus magnus fiat unum illud granulum) Wb. 13[c]. *nonanich dia dicachimmiud. nonanich dia calléic* (gl. ecce vivimus ut temptati et non mortificati) 16[a]. *dogéntar aidchumtach tempuil less et predchibid smactu rechto fetarlicce* (fiet reaedificatio templi per eum, et praedicabit ritus legis vetustatis, Antichristus) 26[a]. *o rofaillsig tra aingel na coemtechta do anmain adamnain na fisisea. . . ruc lais iarsin* (postquam angelus tutelaris monstravit animae Adamnani visiones has, . . perrexit cum eo postea) Vis. Adamn. ap. O'Don. p. 440. *ciatbela indalanái ni epil alaill* (quamvis intereat unum, non interit alterum) Sg. 30[a]. *nitairmthecht rechto mani airgara recht* (non est transgressio legis, si non vetat lex) Wb. 2[c]. *bid maith momenmesc act rocloor forcáinscéilsi* (gl. ego bono animo sum cognitis his, bonis nuntiis de vobis) 23[d]. *isolc indindeíricc ismaid indílgud* (mala est vindicta, bona remissio) 25[c]. *itcorp inboillsin cit ili* (corpus sunt haec membra, quamvis sint multa) 12[a]. *rofitemmarni bes soirt forniressi isnaib fochidib* (scimus fore firmam constantiam vestram in tribulationibus) 14[b]. *isfollus nandat foirbthi uili* (manifestum est, non omnes esse perfectos) 26[b]. *issi aciallsom ata comsuidigthi* (haec est illius opinio, ea esse composita), *isfollus isnaib do-*

briath. so ata coms. (gl. ostendunt adverbia abhinc, adhuc etc.; i. e. apparet in his adverbiis, ea esse composita) Sg. 201[b]. *arnamtomnad námminduine s. ds.* (ne me existimet non esse hominem, sed deum) Wb. 17[d]. *ciasu airegdu infer arachuitsidi nirubi nechtar de cenalail* (gl. veruntamen neque vir sine muliere etc., 1. Cor. 11, 11; i. e. quamvis praestantior sit vir ratione huius, divini, non erit alter eorum sine altero) 11[c]. *ma[d] slaán inball iarnagalar isdidnad donaib ballaib ailib* (si sanum est membrum post morbum suum, refectio est ceteris membris) 12[a]. *rosuidigestar dia óin chorp diilballaib conderna cech ball anastoisc dialailiu* (posuit deus unum corpus e multis membris, ut faciat quodvis membrum, quod necessarium est alteri) 12[c]. *am. dotéit side dogabáil báiguil intan nádnacastar et nádforchluinter isamlid dorriga dia dobráth intain nádtomnibther athichtu* (gl. dies domini sicut fur in nocte ita veniet) 25[b]. *ma eterroscra friafer ni téit cofer ńaile act bed ingenas. mad cotecht di cofer badhé afer incétne* (gl. praecipio: quod si discesserit mulier, manere innuptam aut viro suo reconciliari, 1. Cor. 7, 11; i. e. si secesserit a viro suo, ne eat ad alium virum, sed sit in caelibatu; si erit aditus ei ad virum, esto hic vir eius prior; ubi prima pars inciperet: *ma eterroscra inben friafer* etc., si appositum esset subiectum) 9[d]. *gaibit inna pronoa. aittrebthacha engraic anmœ dilis indaitrebthado arintan asmbiursa meus engraicigidir insin mo ainm díles* 7 *nomréla et nometargnigedar. conaich céicen mo no. díles do eipert* (pronomina possessiva tenent locum nominis proprii possessoris, nam si dico meus, hoc loco est nominis mei proprii et me manifestat et notificat, ut nomen meum proprium non sit necesse dicere) Sg. 200[b],

d. Si in sententia simplici vox vel pars quaedam cum emphasi proferenda est, constructio hibernica hanc partem, quae praemittitur in aliis linguis, cum verbo substantivo praemittere solet, ut oriatur nova sententia: *isdothabirt diglae berid inclaidebsin* (gl. non sine causa gladium portat, potestas; i. e. ad dandam vindictam portat gladium hunc, ad verbum: est ad dandam vindictam, portat gladium hunc) Wb. 6[c]. *isdia rodordigestar* (gl. a deo ordinatae sunt, potestates; i. e. est deus qui eas ordinavit) 6[a], cuius sententiae simplex ordo esset sine emphasi: *rodordigestar dia* (eas ordinavit deus).

Frequens est eiusmodi solutio sententiae tam absolutae quam subiunctae ad praeferendam vocem aliquam vel partem sententiae. Ut cum verbo praedicante in posteriore parte: *ismesse rophroidech doib* (ego praedicavi eis) Wb. 10[c]. *ishé rofitir aurlatu et hiriss cáich* (ipse, deus, scit oboedientiam et fidem cuiusvis) 7[c]. *itboill immefolnget corp* (gl. corpus non est unum membrum, sed multa; i. e. membra efficiunt corpus) 12[a]. *ithé rogabsat airegas* (gl. primum apostolos posuit deus) 12[a]. *hore isdúib predchim* (gl. vobis enim dico gentibus, Rom. 11, 13) 5[b]. *hore iscoburpi asbéram nuaill diarńgnimaib* (quia usque ad stultitiam dicemus aliud quid de factis nostris) 17[c]. *dobersom ainm bendachtan dondalmsin hore is labendachtin doindnagar* (dat nomen benedictionis eleemosynae quia cum benedictione tribuitur) 16[d]. *am. bid fiadib nocrochthe* (acsi coram vobis crucifigeretur, descripta est passio Christi; ad verbum: acsi esset coram vobis, quod crucifigeretur) 19[b]. *bid dúib doecmoised* (asci vobis accidisset) 5[a]. Cum verbo substantivo tam in parte posteriore quam in praemissa: *hires foirbthe* 7 *gnimai sainemlae .i. ishires astoisech ishisuidib* (gl. alterum altero suppletur; i. e. fides perfecta et facta praeclara, id est, fides est praeminens in his) Ml. 14[a].

isduchrist asimmaircide insalmso (ad Christum pertinens est hic psalmus) 16ᵃ. *ised trede insin astoisechem do duiniu .i. bairgen rl.* (gl. haec tria primum obtinent locum) Ml. 20ᵈ. *ismé asapstal geinte* (gl. ego sum gentium apostolus) Wb. 5ᵇ. *fil ní de asfír* (gl. ex parte credo; i. e. aliquid ex eo verum est) 11ᵈ. *bith ituil dée biet huili* (in voluntate dei erunt omnes) 9ᵈ. *bid dibarnágsi ronbiani indocbál* (a vestro timore erit nobis gloria) 25ᵃ. *biit sualchi and itfoilsi* (gl. facta bona manifesta sunt, non alia; i. e. sunt bene facta, quae sunt manifesta) 29ᵃ. *diambed dim neu. farcétnu diull ropad farnóendeilb nobbiad aainmnid huath. 7 hil.* (si esset ergo neutrum secundum primam declinationem, secundum unum paradigma esset eius nom. sing. et plur). Sg. 90ᵇ. *robo duibsi cinirbo etruib robammarni* (gl. fiduciam habuimus ad vos loqui evangelium; i. e. fuit ad vos, etiamsi nos non fuimus inter vos) Wb. 24ᶜ. *combad air nobeth cum indiad* (ut ideo sit *cum* in fine) Sg. 203ᵃ. *combad sechmadachtae nobeth and* (ut esset ibi praeteritum) Ml. 27ᵇ. *insí ameit friscomartatar condositis huili. combad tothim cenéirge nobed and. nitha diaméit* (num tantum offenderunt ut caderent omnes, ut esset ibi casus sine surrectione? non est tantum) Wb. 5ᵇ. *combadhé aecrichdatusin nobed and* (gl. quidam nomen verbi hoc esse dicebant, verbum infinitum, Pr. 8, 8, 43) Sg. 148ᵇ. *combed hed nobed and* (ita ut hoc sit) Wb. 3ᵇ. *arm̃bad hi prono. tm. nobed foilsigud* (ut in pronomine tantum sit demonstratio) Sg. 211ᵃ. *nabad doréir far colno beithe* (gl. carnis curam ne feceritis in desideriis) Wb. 6ᵇ. *am. bid emelides nobed and* (gl. Aemilianus Aemilii filius; i. e. acsi Aemilides esset) Sg. 33ᵃ. *ni arindi bed leth ñgotho nobed indibsem* (gl. semivocales; i. e. non quod dimidium vocis esset in eis) Sg. 5ᵃ. *ní arindí bed hisui l. innachamthuislib nobed ingním l. incésad* (non quod in sui vel in eius casibus obliquis esset actio aut passio) Sg. 209ᵃ. *nibad samlaid mad ónchetnidiu nobed* (non esset ita, si a primitivo esset) Sg. 207ᵇ. *acht rop réforciunn robbé da* (si ante finem fuerit da, in dare, datus) Sg. 169ᵃ. *ithé ata mundus túas* (gl. divitiae mundi, divitiae gentium; i. e. sunt hae, gentes, τὸ mundus supra, quod est mundus supra) Wb. 5ᵇ. *itsib ata chomarpi* (vos estis coheredes) 19ᶜ. *isósib atá* (gl. iustitia dei in omnes et super omnes; i. e. super eos est) 2ᵇ

Fit eadem constructio post negationem atque interrogationem, sive abest verbum substantivum: *taccu nimé asbéo* (gl. vivo autem iam non ego, Gal. 2, 20) Wb. 19ᵃ. *ni udinn fesine ataam fortectiri* (non a nobis ipsis sumus vestri legati) 15ᵃ. *ni sochude diib ataat and* (gl. non multi nobiles) 8ᵃ. *ce hé roscrib* (quis scripsit?) Sg. 197ᵃ, in quibus esset affirmative *ismé*, *isudinn*, *issochude*, *ishé*; sive additur: *nitat huili itmaicc tairngiri* (non omnes sunt filii promissionis; constructione simplici *nitat maicc tairngiri uili*) Wb. 4ᶜ. *nitat huili robtar tuicsi . . . nitat huili robtar uilcc* (non omnes fuerunt electi, non omnes fuerunt mali) 11ᵃ. *ní pathé indii beta thuicsi* (non hi erunt electi) 4ᶜ. *nifil ainmnid nobed acht inti theste inoen inna litersa* (gl. et hae quidem generales sunt nominativi terminationes, Pr. 7, 1, 2; i. e. non est nominativus nisi qui exeat in unam harum litterarum) Sg. 114ᵇ.

Sententiae duplicis dupliciter solutae, binarum ergo partium in quaternas solutarum exempla sunt: *nifil folad naill forasernte in sosc. issin act cr. arishéside rofiugrad irrecht et adfiadar isoscelu* (non est alia substantia, de qua celebretur evangelium hoc nisi Christus, nam ille figuratus est in lege et enun-

tiatur in evangelio) Wb. 18ᶜ. *nitú nodnai:: acht ishé notail* (gl. non tu radicem portas, sed radix te, Rom. 11, 18) 5ᵇ. *ciasu icolinn am béosa isiress cr. nombeoigedar* (si in carne sum vivus, fides Christi me vivificat; ad verbum: si est in carne, quod sum vivus, est fides Christi, quae me vivificat; ubi *su* in prima parte est loco verbi substantivi) 19ᵃ. Item, si posterior pars sententiae secundum priorem compleatur: *isdo iscoir indocbóal arishúad cach necne* (gl. soli sapienti deo gloria, Rom. 16, 27; i. e. ei est iusta gloria, nam ex eo est omnis sapientia) Wb. 7ᶜ, existat: *arishúad ascach necne.*

e. Est autem alia quoque emphaseos ratio, ut substantivi nominativum tanquam absolutum praemissum sequatur aut simplex sententia cum pronomine infixo: *farsúli dosmbérthe dom* (oculi vestri, daretis eos mihi, i. e. oculos vestros daretis mihi) Wb. 19ᵈ. *nahuli dorigniussa fiadibsi dosn̄gniíthsi* (quaecunque ego feci coram vobis, facite vos) 24ᵇ; aut illa ipsa, quam supra diximus, constructio emphatica, ut fiat solutio sententiae simplicis in tres partes: *inspirut noib isheside aseola* (spiritus sanctus sapiens est; constructione simplici *iseola inspirut nóib*) Wb. 4ᵇ. *torad aláam ished dodtoisged* (gl. operantes manibus nostris; i. e. fructus manuum eius eum alebat, Paulum) 9ᵃ. *nach gním umal badhé dongneith* (gl. non alta sapientes, sed humilibus consentientes, Rom. 12, 16), *ná maith robé badhed dogneid* (gl. providentes bona) 5ᵈ. *inrect rósárichset istriit atbélat* (per legem, quam violaverunt, peribunt) 1ᵈ. *na cumactte isdia rodordigestar* (gl. quae sunt, potestates, a deo ordinatae sunt) 6ᵃ. *inchaingnímai aili isiarcéin rofinnatar* (gl. quae aliter se habent abscondi non possunt, 1. Tim. 5, 25; i. e. cetera benefacta multo post sciuntur) 29ᵃ. *inna teoir rannasa isóin rann fardin̄grat* (gl. proprium est nominis substantiam et qualitatem significare, hoc habet etiam appellatio et vocabulum, ergo haec tria una pars est orationis, Pr. 2, 4, 18; ad verbum: hae tres partes, est una pars quam significant) Sg. 26ᵇ. Item immixta parte relativa: *lann segar and issi ede dulchinne inmílti* (gl. unus accipit braveum; i. e. palma quae accipitur ibi est remuneratio militiae; ubi perfectius esset *issi ede asdulchinne*, simpliciter constructum *isdulchinne inmílti lann segar and*) Wb. 11ᵃ. *innahí tiagta hí ster isóanmanaib dogrés biit sidi* (quae desinunt in *ster*, e nominibus semper sunt haec) Sg. 54ᵇ. *indaiccend bias forsindainmnid isé bias forsnaib camthuis.* (gl. obliqui casus generalem accentuum regulam servant, Pr. 13, 3, 14; ad verbum: accentus qui erit in nominativo, is est qui erit in casibus obliquis; leg. *intaiccend* ob pron. masc. sequens *é*) 207ᵃ.

Hae sunt leges ordinis, quem praecipuae partes sententiae hibernicae sequi solent. Nec tamen mirum, si interdum legitur exemplum minus accurate eas sequens, ut: *buith cen œcne fofera anfírinni* (esse sine cognitione profert iniustitiam) Wb. 2ᵃ. *fáilte cáich bad fáilte dúibsi. brón cáich bad brón dúibsi* (gaudium cuiusvis sit gaudium vobis, cura cuiusvis sit cura vobis) 5ᵈ, quae essent secundum regulam: *buith cen œcne ised fofera anfírinni. bad fáilte dúibsi fáilte cáich* etc.

f. In principio sententiae poni verbum, deinde praedicatum, ex iis quae supra disputata sunt satis patet. Post illa plerumque sequitur subiectum cum vocibus, si quae pendent ex ipso, post quod sequi solent, quae pendent ex verbo, et voces subiunctis denuo subiunctae, ut in Wb.: *isuisse lóg asaithir dochách* (gl. dignus est operarius mercede sua; i. e. est iusta merces laboris

sui cuique) 29ª. *dorígeni dia corp ṅduini ó ilballaib* (fecit deus corpus hominis e multis membris) 12ª. *arnaroib naéicmailt inellug inna ecaillse* (ne quid inquietum sit in communione ecclesiae) 22ᶜ, et in exemplo supra allato e Sg.: *gaibit inna pronoa. aittrebthacha engraic anmæ dilis indaitrebthado.* Neque tamen tam constans est ordo harum partium posteriorum. Ut subiectum, quod antecedit ante obiectum verbi in exemplis modo prolatis, idem sequitur in his: *sluindith folad indepert* (significat substantiam vox) Sg. 25ᵇ. *ni dénat firtu uili. ni tectat rath dénma ferte uili* (non omnes faciunt virtutes, non omnes habent gratiam faciendi virtutes) Wb. 12ª.

g. Extra ordinem sermonis communis procedere posse sermonem poëticum, ut in omnibus linguis, ita in hibernica, vix est quod memoretur. Ut vel genetivi antecedentis exempla, quamvis rara, inveniuntur in carminibus: *dorodba innunn arcolla císu* (destruat in nobis nostrae carnis census; secundum glossatorem *cisa arcolla .i. peccata*) Ult. h. 5. *nicair indomuin cathim* (non amavit mundi esum, i. e. comedere mundum) Br. h. 8.

2. Nomen et pronomen constructum.

a. Articulus hibernicus cum substantivo eodem modo construitur, quo in ceteris linguis, quae eo utuntur, ut in graeca. E. c: *fobéesad fir téte dochath argaibid side céil forbáas intan téte donchath* (gl. tanquam morti destinatus; i. e. more viri euntis ad pugnam, nam capit ille opinionem de morte, cum it ad pugnam) Wb. 9ª. Propria, quibus differt hibernica, animadvertuntur haec.

Si e substantivo pendet substantivi genetivus articulo finiti vel nominis proprii, articulum pariter atque in lingua hodierna abesse solere ante prius, e pluribus exemplis patet, allatis in capite de articulo. Quamquam inveniuntur pauca, in quibus articulus adiungitur utrique substantivo. Neque vero pertinet haec lex ad ea, quae sequitur substantivum appellativum carens articulo, ut *acenele ṅdoine* (genus humanum, germ. das menschengeschlecht) Wb. 5ᶜ. *do hicc in chenéli dóine* (ad salutem generis humani) 7ᶜ; vel cum pronomine demonstrativo (de quo vid. infra): *acenelæ fothairethesin* (hoc genus balnearum) Sg. 217ª. *forsacenélæ metirsin* (de hoc genere metri, germ. über diese versart) 8ª. *alaa ṁbrithemnactesin* (haec dies iudicii) Wb. 6ᵇ.

Ante nomina propria articulus fere abest: *romuil doforsat incathraig ó eneas rocinnset indromain* (Romulus condidit civitatem, ab Aenea orti sunt Romani) Sg. 31ᵇ. *arindi atreba bésu aristotil* (gl. Aristotelicus), *atreba besu socráit* (gl. Socraticus) 33ª. *ishé apoill insin* (gl. Latonae filius), *ishé romuil* (gl. Iliae filius) 31ª. *istiamthe immeruidbed et ni roimdibed tit* (Timotheus circumcisus erat et non circumcisus Titus) Wb. 18ᵈ. *sliab ṅossa* (mons Ossa) Sg. 63ª. Quamquam interdum invenitur isdem praemissus: *inscip emelendae* (gl Aemilianus Scipio), *incæsar octauienda* (gl. Octavianus Caesar) Sg. 31ᵃ. *indróm fil hi constan.* (gl. urbs Roma constantinopolitana), *airechas inna rómæ* (principatus Romae) 174ᵃ.

Gentilia quoque et patronymica modo cum articulo posita inveniuntur, modo sine eo: *arrucestaigser frissinnebride* (gl. cum Ebraeo disputans) Ml. 2ᵈ. *indromain* (Romani) Sg. 31ᵇ. *intsabindai* (Sabini) 28ª. *inmarcelldai* (gl. Marcelli), *inchornaldai* (gl. Cornelii) 30ᵃ. *indæneedai* (gl. Aeneadae), *romoldai* (gl. Romulidae) 31ᵇ. *arindi atrebat romáin and. atrebat lait. and* (habitant Romani, La-

tini ibi) 33[a]. *docach cathrur di romanaib* (cuivis civi e Romanis) 33[a]. *irchre flatho román* (interitus imperii Romanorum), *tóiniud flatho ó rómanib* (secessio imperii a Romanis) Wb. 26[a]. *la laitnori* (apud Latinos), *la grecu* (apud Graecos), *la atacu* (apud Atticos) Sg. 5[b]. 26[b]. 147[a]. *la iudeu* (apud Iudaeos) Wb. 5[b].

Additur articulus interdum contra communem usum. Ut ante substantivum: *ishé intecttaire maith condaig indocbáil diathigerni* (is est bonus legatus, qui quaerit gloriam domino suo) Wb. 8[d], ubi secundum usitatam constructionem esset: *ishé astectire maith.* Ante adiectivum numerale *cétne*, e loco, quem alias obtinet ante substantivum (p. 308), depulsum pronomine possessivo: *mad cotecht di cofer badhé afer incétne* (si aditus ei, mulieri separatae, ad virum, sit is eius vir prior) Wb. 9[d].

b. Casus substantivi nominativus et accusativus pariter atque in aliis linguis constructi inveniuntur, ut accusativus post verbum activum et praepositiones.

Paucis exemplis comprobatur accusativus temporis hibernicus: *arromertussa buith and angaimredsa* (gl. ad me Nicopolim, ibi enim constitui hiemare, Tit. 3, 12; i. e. esse hanc hiemem) Wb. 31[d]. *cech naidchi* (quavis nocte) F. h. 30.

Genetivus substantivi ex substantivo pendens exemplis satis frequentibus in declinatione illustratus est. Inprimis memoranda sunt haec: *muince .iii. nungae* (torques trium unciarum) Tir. 6. *fer dénma bairgine* (vir faciens panem) Sg. 184[b]. *bás etarscartha coirp et anme* (mors separans corpus et animam) Wb. 13[c]. *anman inchoisc cenéuil* (nomina significantia gentem) Sg. 32[b]. *sellach lan feich ocus sellach leith feich ocus sellach cethramthan feich ocus sellach slan* (spectator, sceleris, plenam multam debens et sp. dimidium debens et sp. quartam partem debens et sp. integer) SM. 240. Rarior genetivi causa est adiectivum, ut in his: *am tualang anetarcerta* (sum gnarus interpretandi eas, linguas) Wb. 12[d]. *ammi tuailnge armbrethre* (sumus gnari verbi nostri) 17[b]. *be sóir mo brethre* (gl. miserebor cui misereor) 4[c]. *ba coir cenachomalnithe ropredchad mór namri dúib* (iustum erat ut id impleretis, praedicatum est multum miraculi vobis) 13[a]. *imforlinged mór namri de* (factum inde multum miraculi; *amre*) 15[d]. *dorrigeni mór nuilc frimsa* (fecit multum mali in me) 30[d]. Saepius enim adiectiva, quae in aliis linguis cum genetivo vel alio casu construuntur, hibernice praepositiones postulant: *lán di uisciu* (plenus aquae) Inc. Sg. *inricci du báas* (digni morte) Wb. 5[c] *loor fricach réil* (contentus qualibet re) 24[b]; atque eodem modo post neutrum adiectivi ac pronomina genetivus significatur praepositione *di*: *mór dimaid*, *mór dimaith* (multum boni) Wb. 4[b]. 11[c]. *ismó afius deitsiu andorigeni dimaith frimsa* (maior eius notitia est tibi, quod boni fecit mihi) 30[a]. *cedurinath ni dimaith frimaccu isrl.* (quamquam factum est aliquid boni in filios Isr.) 33[c]. *nephdenum neich dúulc* (nihil mali facere) Ml. 23[c]. Contra etiam post verbum substantivum invenitur genetivus possessivus, qualitatis, pretii: *is dæ intsoilse am. asndæ inna dorche* (dei est lux, ut dei sunt tenebrae) Ml. 26 r. *nirbu lánfolid* (non fuit pleni sensus, vox) Sg. 42[a]. *isbeic lim*, *isbeicc limsa* (parvi mihi est) Wb. 8[d]. *ba méite limm* (magni mihi esset) 29[d]. Adverbii loco genetivus temporis: *itarcud indocbalæ domsa dia brátha* (gl. ad gloriam meam in die Christi) Wb. 23[c]. *irlaim do dul báis cachdia* (parati ad subeundam mortem cotidie) 16[a]; cf. p. 610.

Ante dativum vel ablativum praemittere praepositionem *do* lingua hibernica iam vetusta consuevit. A paucis his positionibus abest illa praepositio.

1. A forma adverbiali numeri singularis tam substantivorum numeralium, praemisso pronomine possessivo (p. 311 sq.), quam adiectivorum et substantivorum, praemisso solo articulo; item a forma adverbiali substantivorum pluralis numeri etiam omisso articulo, quorum exempla supra enumerata sunt (p. 608 sq.).

2. Post comparativum, cum omittuntur particulae comparationis *oldaas*, *oldate*, *indaas*, *indate* (p. 716), eodem modo quo in lingua latina adhibetur ablativus pro constructione cum particula *quam*. Exempla: *isuáisliu cach céitbuid córe* (gl. pax superat omnem sensum; i. e. est nobilior omni sensu pax) Wb. 24[b]. *is ansu cech todœrnam an guin cosind loscud .i. anguin cosindsáigit áin* (gl. pro suplicio dolentis cruciatum adustionibus excedente familiare est; i. e. est gravius omni cruciatu vulnus cum adustione, id est vulnus factum sagitta ignea) Ml. 55 r. *ishuaisliu cech duil andoratad dondoinacht* (gl. omnem creaturam longe transgreditur) Ml. 25[a]. *isferr cach réit són* (melior omni re haec, caritas) Wb. 27[d]. *huilliu óin syll.* (gl. supra syllabam) Sg. 70[a]. *nabad lia diis no thriur dam* (ne sint plures quam duo vel tres quoque) Wb. 13[a]. *nidad ferrsi inchétnu* (non estis meliores quam primum; cf. p. 308) 8[c]. *isarnaib grádib nemdib. et ni bo decming rombed imthanad hisuidib combad uáisliu cach grád alailiu* (gl. constituens ad dexteram suam in caelestibus supra omnem principatum et virtutem, Eph. 1, 20; i. e. est supra gradus caelestes, et non fuit impossibile ut esset alternatio in his, ut esset nobilior quisque gradus altero) 21[a]. *ni diliu nech limm alailiu* (non carior mihi quisquam altero) 23[a]. *ni ferr nech alailiu and* (non melior quisquam altero) 2[a]. *ni mó bríg cachhe alailiu* (non maioris auctoritatis quisque quam alter) 19[c]. *nand máasin abríg, ní maasin abríg* (non maior quam hoc, punctum, eius valor) Sg. 150[b]. Vestigium proprii casus, ablativi diversi terminatione a dativo, inest in hoc exemplo: *creitmech sin asmessa ancreitmech* (gl. infideli deterior, vidua) Wb. 28[d]. Ante pronomina tamen personalia hic quoque adhibetur praepositio *do*: *fodaimid nech asmessa dúib* (sustinete aliquem qui est deterior vobis) Wb. 17[b].

Contra pro Latinorum ablativo mensurae hibernice substituitur praepositio *in* cum dativo: *corop máa inóenšill. incomparit iss. aschóir* (ut sit maior una syllaba comparativus, quam positivus, hoc est congruum) Sg. 40[b]. *mad in dib ṅuarib deac nammá bas laigu cach mí aescai oldaas trichtaige* (si duodenis tantum horis minor est mensis lunaris quam triceni dies) Cr. 3[b]. *teora cethramdin huare aequinocht indid mailliu atuile arcachóen laithiu* (dodrans horae aequinoctialis, eo tardior aestus maris singulis diebus) 25[c]. *acoic indid oa q. xxx* (quinque, eo minus quam triginta) 33[b].

3. Idem casus inesse videtur in locutionibus quibusdam, unde eadem forma, quae sequitur verbum, transit in constructionem substantivi et derivatorum. Cuiusmodi tria maxime sunt exempla: *frecuirthe ceill* (gl. recole) Cr. 33[b]; subst. *frecor ceill* (gl. ἡ γυμνασία, exercitus) Sg. 106[b]. *freccor céil ídol et accobor atúare* (cultus idolorum et appetitus cibi eorum) Wb. 11[b]. *bad nesbae dam du frecur ceillsiu* (quod esset inutilis mihi cultus tuus) Ml. 58 r., gen. *recht frecoir chéill cruithnechtae* (gl. frumentaria lex) Sg. 35[a], dat. *isocfrecur céill dœ atáa*

(in cultu dei est) Wb. 29[d]. Item e verbo: *araber biuth* (gl. degentis) Ml. 98. *ma arberaesiu biuth* (gl. si tu fueris . . . perfuncta) Ml. 52 r. *arambere biuth* (frui, quomodo oporteat te) Wb. 28[c]. *arnách airbirid biuth* (gl. nolite manducare) 11[b]. *airbir biuth* (gl. utere) 29[a]. *huanerbirmis biuth* (ex quo degebamus) Ml. 135[d]. *am. ni airbertis biuth* (gl. tanquam non utantur) Wb. 10[b]. *anarrubartatar biuth* (gl. freti) Ml. 75, non solum in substantivum (infinitivum) *airbert biuth* (vesci, frui, uti, degere): gen. *erbertae biuth* (gl. uescendi) Ml. 209, dat. *do airbirt biuth inna túaresin* (ad vescendum illis cibis) Wb. 10[c]. *ocairbirt biuth coirp cr.* (fruentes corpore Christi) 11[b]; sed etiam in composita et derivata: *echtar comairbirt m̃biuth pecthae* (extra consuetudinem peccatorum) Tr. 4[a]. *a comairberte biuth .i. cumscugud a comairbertae biuth fri cech foirbtaid* (gl. atque omne studium suum depellendis uitiis admouerent; i. e. eorum consuetudinis, id est, commutatio eorum consuetudinis cum omni perfectione, leg. *foirbthetaid?*) Ml. 77. *indhúadairberthach bith* (gl. abusive) Sg. 3[b]. Tandem e locutionibus verbalibus: *coarmentar féid* (gl. ut . . . revereatur) Wb. 31[c]. *arammuinfetar feid huili doini talman trissanadamraesiu* (gl. ab his qui in terra sunt eum faciet honorari; i. e. reverebuntur eum omnes homines terrae per mirum hoc) Ml. 128. *ni adbartaigedar acht cotautaidi 7 arasmuinethar feid* (gl. non paupertatem eorum auersatur; i. e. sed protegit et honestat eam) 36[a], in subst. *aratartar airmitiu féid donaib preceptorib* (ut detur honor praeceptoribus) Wb. 15[a]. *airmitiu féid inchinn* (honor capitis) 7[d]. *dobeir airmitin féith donfiur* (dat honorem viro) 11[c], ac derivatum: *oldaas nermitnigthi feid* (gl. quam consecratione) Ml. 36 r.

c. Adiectiva congruentia cum substantivis genere, numero, casu hibernice sicut in aliis linguis, locum in communi constructione obtinent post substantiva. Sunt tamen quaedam propria hibernicae linguae in hac substantivi et adiectivi coniunctione.

1. Adiectivum omnis flexionis expers saepius praemissum invenitur substantivo. Est autem haec constructio nihil aliud nisi compositio adiectivi cum substantivo, quam in linguis celticis magis usitatam quam in aliis (cf. pp. 857. 891) comprobat infecta consona substantivi principalis in pluribus exemplis (p. 183). Compositio igitur statuenda est, etiamsi separatae sunt hae voces in codicibus, ut: *ni artu ní nim . . ar nóib bríathraib rolabrastar cr.* (non altius quidquam in caelo quam sacra verba quae locutus est Christus) Inc. Sg., pro *ar nóibbríathraib.*

A communi lege, e qua postponuntur adiectiva, excipiuntur adiectiva pronominalia: *aluile* iuxta postpositum *aile, uile* significans lat. *omnis, quivis* iuxta *uile* significans *totus*, quod postponitur tanquam mere adiectivum, item *cach, cach óen* (quivis), *nach* (aliquis); quorum omnium exempla prolata sunt inter pronomina (p. 358 sq.). Excipiuntur praeterea numeralia, et cardinalia simplicia et ordinalia affinia magis adiectivis, etsi cum his prorsus concordare *tánise* (secundus), distingui *cétne* (primus) et *cétne* (idem) probatur exemplis supra allatis (pp. 308. 309).

Adiectivi veri substantivo praepositi cum flexione pauca exempla mihi occurrunt haec: *inna dœrcœ fróich* (gl. vaccinia; i. e. rubrae ericae) Sg. 49[a]. *isna drocho doini* (gl. malos) Ml. 24[b] *saini laa saini aimsera requiem futuram aeternam* (proprios dies propria tempora) Wb. 33[b].

2. Adiectiva post substantiva numeri dualis induunt formam pluralis numeri, tam hibernica quam cambrica. Ut in exemplis vetustis hibernicis: *etir da ṅainm̄ cosmaili* (inter duo nomina similia) Sg. *da druith œgeptacdi* (duo druidae aegyptiaci) Wb. supra memoratis (pp. 279. 259).

3. Adiectivum generis neutri sine substantivo solum solo substantivi poni potest: *duthraccarsa amaithsin* (optavi bonum hoc) Wb. 14. *andubso* (nigrum hoc, i. e. atramentum) Ml. 13ᵈ. Adverbialis adiectivorum ablativus eodem videtur pertinere (p. 608).

Frequentius per se sola invenitur forma neutri pluralis, eodem plane modo, quo latina: *nifitir idal innainchlidi* (gl. nescit idolum occulta) Ml. 26r. *fudumme* (gl. profunda, dei spiritus scrutatur) Wb. 8ᵇ. *na cotarsnai* (gl. adversa, vobis) Ml. 20ᶜ. *comrama et baga poil frisnadedencha* (pl. cursum consummavi, 2. Tim. 4, 8) Wb. 30ᵈ. *inna caingnethi* (gl. bene acta) Ml. 22ᵈ. Eandemque formam nduit pron. dem. *intí*: *innahíi irrufollnastar siu* (ea in quibus regnavit hic) Wb. 13ᵇ. *madugneu innahii remiœrburt. madudrignius ni dinaib remeperthib. madugneu inna remeperthi* (si facio ea quae ante dixi, si quid feci de antedictis, si facio antedicta) Ml. 23ᶜ. 23ᵈ. *innahí atá chosmailiu* (gl. verisimiliora, dicunt) 16ᵇ. *innahi batar buthi arthuus* (ea quae debebant esse principio; sing. 29ᵃ: *ani babuthi arthuus*) 23ᶜ.

d. Numeralium quae sunt propria in constructione et congruentia, ut unus esset conspectus, iam tractata sunt in enarratione formarum.

e. Pronominum haec sunt propria de congruentia et usu.

1. Pronomen interrogativum congruit genere cum substantivo, ad quod refertur, masc. *cia*, fem. *cesi*, *cisi*, addito generis disertius distinguendi causa pron. personali fem. *sí*, neutr. *ced*, *cid* (p. 356). Etiam pronomen personale tertiae personae transiens in significationem demonstrativi, sing. masc. *é*, *hé*, fem. *sí*, neutr. *ed*, *hed*, plur. *é*, *hé* trium generum, sequitur tam genus quam numerum sequentis substantivi.

Sing. masc.: *ishe besad felsub* (hic est mos philosophorum) Wb. 27ᵃ. *ishé inglośnáthe caracter inna liter* Sg. 3ᵇ, dat. *donglosnaithiu* (gl. ad normam) Ml. 35ᵇ. *ishé infogur cétna* (hic est idem sonus) Sg. 203ᵇ. *bahe angnímsom molad dœ* (hoc erat illorum officium, landare deum) Ml. 24ᵃ. *isee arndíltuth dunn fanissin* (est haec abnegatio nostra ipsorum) Cam. *ishé inso innóibad* (gl. haec est sanctificatio vestra, ut abstineatis etc.) Wb. 25ᵇ. *ishé inso tuasolcud indimchomairc asrubart riam* (haec est solutio quaestionis quam protulit antea) Sg. 157ᵇ. *ishœ inso infognam donchoimdid nemdu* (hoc est servire domino caelesti) Wb. 27ᶜ, *ishe se incomdithnad* (gl. solacio mihi ipse esse possum, . . si quid etc., Pr. 6. 1, 1; i. e. hoc est solacium) Sg. 90ᵃ.

Fem.: *issí rún indforcillsin* (est hoc mysterium huius testimonii) Wb. 28ᵇ) *issi ticsál archruche duun* (est haec nostra sumptio crucis nostrae) Cam. *issí intsillab diuit* (haec est syllaba sincera) Sg. 25ᵇ. *issí introcaire. issí indochra: de* (haec est misericordia, haec est deformitas) Ml. 23ᵇ. *issí indainm aslam dochomalnad recto dé ni incorpp* (gl. condelector legi dei secundum interiorem hominem. Wb. 3ᵈ. *issi indfoditingese asrubart riam* (haec est ea patientia quam dixit antea) 25ᶜ. *issí inbriathar insin* (hoc est illud verbum) 31ᵃ. *issi indetarceirt inson grecde* (haec est interpretatio, vox graeca) Sg. 207ᵇ. *isí adéne* (est haec eius celeritas)

Cr. 18[b]. *issí apennit dé* (haec est eius paenitentia) Wb. 26[b]. *issí aimthuge* (gl. induite novum hominem in iustitia) 22[a]. *bidsi afochricc* (gl. qui seminat in spiritu, de spiritu metet vitam aeternam) 20[c]. *issí aciall som* (haec est eius opinio) Sg. 201[b]. *issí inso fedb* (haecce est vidua) Wb. 28[d]. *isi inso indrún inso* (hocce est mysterium) 13[d].

Neutr.: *ised ancride indermait buith cen chlain* (gl. iniuria oblivionis; i. e. haec est i. o., esse sine prole) Ml. 23[d]. *ished anoneste insin. ished didiu anhonestum* (hoc est illud honeste. hoc igitur est honestum) Wb. 25[b]. 10[b]. *ished inso anaithescc* (haec est admonitio) 9[d].

Plur.: *ithe riaglori insin* (hi sunt regulares) Cr. 32[a]. *hit hé dodmainetar insin indi* (hi putant illud qui etc.) Sg. 5[a]. *ité inna noi* (haec sunt ea novem, pronomina) 197[b]. *ithé se inna briathra* (haec sunt verba) 4[b]. *hithé sin inna ranna aili asrubart tuas* (hae sunt ceterae partes, quas dixit supra) 22[a]. *ithe inso inna briath.* (haec sunt verba) 203[a]. *ithæ inso bési* (hi sunt mores), *ithæ inso bésse inna fedb* (hi sunt mores viduarum) Wb. 28[d]. 29[a].

2. Saepe praesertim in fine sententiae pronominis personalis vel possessivi loco adhibetur praepositio *do* cum eiusdem personae pronomine suffixo.

Pronomina personalia hoc modo significata: *nibad aóenur dó* (gl. rogavi eum veniret ad vos cum fratribus; i. e. non esset solus ipse) Wb. 14[a]. *imba immalei do* (gl. quis est qui condemnet? simul autem Iesus? Rom. 8, 34; i. e. num erit simul ipse?) 4[b]. *do inis maddoc dún .i. meisse 7 choirbbre* (ad insulam Matoci nos, ego et Coirpre) Sg. 194[a]. *dichlaind thessei dóib. di grecaib dóib huili* (gl. Thesidae, Cecropidae id est Athenienses; i. e. de genere Thesei ii, de Graecis ii omnes) 31[b]. *huare ní in óen diaithir doib* (gl. ab alio cuique centro absides suae exsurgunt ideoque diversos habent orbes motusque dissimiles, planetae, Beda de nat. rer. c. 14; i. e. quia non in uno centro ipsi) Cr. 18[c].

Pronomina possessiva eodem modo circumscripta, substantivo antecedente: *condib dídnad domsa foirbthetu hirisse dúibsi* (gl. desidero consolari per fidem vestram; i. e. ut sit solacium mihi perfectio fidei vestrae) Wb. 1[b]. *itcarit domsa... iscland tuicse do dia* (sunt amici mei, est proles electa deo) 5[c]. *cáingnim doib* (gl. ut videant opera vestra) 5[d]. *eter baullu coirp dunn* (inter membra corporis nostri) 12[b]. *arachuitsidi is de corpore dissi* (hac ratione est de corpore eius) 12[a]. *bid icc disi tuistiu clainde* (gl. salvabitur per filiorum generationem; i. e. erit salus ejus, mulieris) 28[b]. Inprimis pro genetivo subiecti haec formula additur infinitivo vel substantivo verbali: *ronfitirni cach trechretim dúibsi* (gl. epistula nostra vos estis quae scitur et legitur ab omnibus hominibus manifesta; i. e. novit nos quivis per fidem vestram) Wb. 15[a]. *isfeidligud disi* (gl. l manet per se) Sg. 165[b]. *feidligthe disi inógi* (permansionis eius, ut permaneat illa in integritate) 16[a]. *batochu doibsom buid and* (gl. quanto magis hi, Rom. 11, 24; i. e. erat verisimilius hos esse ibi), *ramúinset doib buid and* (gl. hi qui secundum naturam, i. e. didicerunt esse ibi) Wb. 5[b]. *rommúnus imbed dom* (gl. scio abundare) 24[b]. *ropad maith limsa labrad ilbelre dúibsi* (esset acceptum mihi vos loqui multas linguas, locutio vestra) 12[c]. *combad ét leu buid domsa iniriss* (ut sit aemulatio eis esse me in fide) 5[b]. *buith dúnni issintodochidiu* (gl. cum venerit quod perfectum est; i. e. esse nos in futuro) 12[c]. *ba ferr limm im buith di inógi* (gl. beatior autem erit si sic permanserit, mulier, secundum meum

consilium, 1 Cor. 7, 40), *búith dúibsi inógi* (gl. itaque dico fratres, v. 29; i. e. esse eam, esse vos in caelibatu, malo) 10ᵇ. Distinguitur ab hoc dativo praecedens pronomen possessivum in exemplis supra allatis e Cam.: *isee arndíltuth dunn fanissin. issí ticsál arcruche duun.*

3. Formulae pronominis demonstrativi *in-so*, *in-sin* includentis non solum substantivum, sed etiam, si una cum eo extant, adiectiva vel numeralia, exempla supra prolata sunt (p. 348). Fit idem, si adduntur aliae voces, ut genetivus e substantivo pendens: *forsacenélae metirsin* (gl. inter hendecasyllabos phalecios; i. e. hoc genus metri) Sg. 8ᵃ. *araaric acenelæ fothaircthesin* (gl. ad balneas pallacinas, Pr. 14, 3, 24; i. e. nam eius inventum hoc genus balnearum; praemittit glossator latine: *de nomine philosophi*) Sg. 217ᵃ. *congaibetar inna trechenel martre so* (continentur haec tria genera martyrii) Cam.

4. Pronomina interrogativa semper praecedere, plerumque cum solutione sententiae (1. *d*), praepositionem autem sequi cum relativo, comprobatur exemplis supra enumeratis (p. 355—357).

5. Relationem hibernice significari non solum pronominis relativi formis absolutis vel infixis, sed etiam propriis in activo saltem formis verborum simplicium, patet ex iis quae supra disputata sunt (pp. 340 sqq. 426 etc.). Consuetudini cambricae, qua pro casibus obliquis relativi pronominis ponitur in fine sententiae pronomen personale suffixum praepositioni vel possessivum ante substantivum (p. 392), conferri possunt pauca exempla hibernica, ut quae supra (p. 340) attulimus. Contra praemisso nomine vel pronomine facillime omittitur nota relationis, tum ubi subiecto vel obiecto locus erat, tum in sententiae solutione emphatica (1. *d*); legitime in quacunque sententia negatio *nach* (p. 742) adhibetur vel quae propria esse solent sententiae absolutae, verbi substantivi forma *is* et negatio *ni*.

6. Pronomina personalia infixa 3. pers., praeterquam quod relativi locum occupant, interdum plus minusve supervacanea videntur. Tum enim ad emphaticam constructionem efficiendam (1. *e*) adhibentur, tum forma *d* adiungitur coniunctionibus *ma* et *ce* modo ipsis verbi substantivi loco, modo per pleonasmum post particulas *ni*, *nu*, *ru*; exempla vid. supra (pp. 705. 710 sq.).

3. Verbum constructum.

a. Praecipua verbi tam hibernici quam britannici proprietas est eius constructio impersonalis, per quam sola tertiae personae numeri singularis forma ponitur, ad quamcunque personam numeri singularis vel pluralis pertinet. Construuntur hoc modo verbi substantivi formae *is*, *as*, *bid* etc., praesertim cum ob emphasin simplex sententia resolvitur in duplicem (p. 912), idque cum pronominibus absolutis, cum alia verba adhibita hac constructione postulent infixa. Ut in his exemplis: *ismé asapstal geinte* (gl. ego sum gentium apostolus) Wb. 5ᵇ. *asmé móinur aridrochell* (gl. egomet rapui, intellegimus ego et non alius; i. e. quod ego solus id rapui) Sg. 202ᵃ. *taccu nimé asbeo .i. isairi am beosa icolinn ambéosa* (nego, non ego vivo, id est propterea vivo, in carne vivo ego) Wb. 19ᵃ. *issnisni ata* (nos sumus ..; cf. p. 325) 10ᵈ. *am. bid me féin notheised cucut* (gl. suscipe illum sicut me; i. e. acsi ego ipse venerim ad te) 32ᵃ. *combad sissi doberad teist dimsa* (ut vos daretis testimonium de me) 18ᵃ. Verum etiam in

simplici sententia tam absoluta quam subiuncta: *ississi intempulsin* (vos estis illud templum) Wb. 8[d]. *combad snini formoidemsi* (gl. occasionem damus gloriandi pro nobis) 15[d]. Verbi substantivi tertia persona pluralis in uno exemplo: *itsib ata chomarpi* (vos estis coheredes) Wb. 19[c], errore scriptoris posita esse videtur pro *issib*. In his exemplis pronomen personale *mé* vel *snisni* etc. videtur potius obiectum actionis reconditae in verbo substantivo quam subiectum.

Eiusmodi certe constructio cum obiecto verbi impersonalis (cf. germ. es gibt männer, menschen) adiungitur verbi substantivi formae *fil*, *feil*, quae nunquam flexionem personalem induit et sequentem accusativum postulat. Exempla: *ni feil titlu remib ciasidciamni titlu re cechoin salm* (gl. non sunt suprascripti psalmi quidam; i. e. non sunt tituli ante eos, quamquam videmus titulos ante singulos psalmos) Ml. 2[b]. *nífil aimsir nadmbed* (gl. rex constitutus ex tempore quod utique non coepit aliquando; i. e. non est tempus, quo non sit; nom. *aimser*) 17[a]. *nifil chumtubairt ata nanman sidi* (non est dubium, quin sint nomina haec; nom. *cumtubart*) Sg. 154[b]. *ni confil nach rainn nád techtad cetnidetaid* (non est pars, orationis, quae non habeat originem primitivam; nom. *rann*) 188[a]. Conferantur pronomina trium personarum infixa inter particulas et verbum, quorum exempla supra enumerata sunt (p. 491). Accusativus praeter pron. inf. 3. pers. (2. *e*. 6): *cenodfil chotarsnataith etarru* (gl. quamvis habeat aliquid contrarium; nom. *cotarsnatu*) Sg. 29[b]. *cinidfil chairi linn* (gl. nos alienos a culpa; i. e. quamquam non est culpa in nobis; Ml. 28[c]: *incairi*, gl. notam, nom. *caire*) Ml. 30[a].

Verbi substantivi forma *tá* quamvis servaverit flexionem personalem in vetusta lingua (p. 488—490), tamen ipsa quoque non solum impersonaliter constructa invenitur, sed etiam cum accusativo ad instar formae *fil*, id quod comprobant haec exempla: *nimtha laám* (non sum manus) Wb. 12[a]. *nímptha firion arachuitsidi* (gl. non in hoc iustificatus sum) 8[d]. *nintá airli armban* (non est nobis oboedientia mulierum nostrarum) 31[c].

Ceterum lingua vetusta hibernica verbum substantivum, ad quod plures radices pertinent, tamen etiam aliis quibusdam verbis significat. Ut verbi *gaibim* (capio) forma praeteriti: *am. bid céet limsa moort dogabál darmchenn céin rongabus icarcair* (gl. quidam ex contentione Christum adnuntiant, non sincere, Phil. 1, 17; i. e. quasi sit contentio secundum me missionem meam sumendi pro me, quamdiu sum in carcere) Wb. 23[b]. *am. rongabusa* (ut ego sum) 9[d]. *biid am. rongabussa ingním et bésib* (este ut sum ego facto et moribus) 23[a]. *am. rongab indosa indrong briatharde pers. ta. in .as* (gl. coniugatio nominatur quod una eademque ratione declinationis plurima coniugantur verba, Pr. 8, 17, 93; i. e. ut est haec o vinculum verbale, persona secunda in as; sequitur enim mox ap. Prisc.: cum enim verba omnia, quae aequali regula declinantur, in o vel in or desinant, in o quidem terminantia, si primae sint coniugationis, in as efferunt secundam personam) Sg. 159[b]. *nifitetar am. rongab* (nesciunt qualis sit), *am. rongab comadnacul dúun atá comeisséirge* (sicut est consepultura nobis, est conresurrectio) Wb. 27[a]. *am. rondgabsat in optit* (gl. tam participia quam infinita verba ad similitudinem optativorum, Pr. 11, 4, 15; i. e. ut sunt in optativo) Sg. 190[b]. Ob infixum hic pronomen *d* 3. pers. sg. generis neutri (*n* praecedens sicut in ceteris exemplis est relativum infixum, quod postulat coniunctio

nominalis) licet suspicari in his loquendi modum per ellipsin hunc: incepi id, nimirum esse, i. e. sum. Verbi derivati *dúrnigur* transeuntis ad eandem significationem exempla supra prolata sunt (p. 813, not.).

b. Activum verbi hibernici vetusti plenam flexionem personarum servavit, alienum ab impersonali constructione, quae in recentiore lingua etiam in hoc genus invasit, praesertim in gaelica, e qua e. c. affero praet. sing. 1. *do bhuail mi* (cecîdi), 2. *do bhuail thu*, 3. *do bhuail e* etc.; fut. sing. *buailidh mi, tu, se*, plur. *buailidh sinn, sibh, siad* (caedam, -es etc.; *-idh*). Hibernice quoque hodie iuxta personalem magis servatam adhibetur impersonalis, ut praes. sing. *ceilidh mé* (celo), *tú. sé*, plur. *ceilidh sinn, sibh. siad.* In vetusta lingua constructio impersonalis eiusmodi rara est, praeterquam in verbis iunctis impersonali constructioni verbi substantivi, ut supra in *aridrochell. notheised.*

Passivi tamen flexio personalis defecit iam in vetusta lingua, quae uti non solet nisi tertia persona utriusque numeri: *intain arallegthar aepis.* (cum recitatur eius epistula) Wb. 18ᵃ. *lase aralégatar* (cum leguntur, voces) Sg. 213ᵃ. Ceteras personas et singularis numeri et pluralis modo impersonali significari infixis formis pronominum personalium inter verbi tertiam personam singularis et particulas verbales *no*, *ro* vel praepositiones in verbis compositis, ut traditum est iam in systemate verbi (p. 411), patet ex exemplis ipsis supra enumeratis (p. 482).

Actio reflexiva in linguis celticis propria verbi forma non designatur. Hibernice significatae eiusdem particula praefixa *im-*, ut vulgo significatur britannice, vix unum vel alterum exemplum extat (p. 876). Solet infigi pronomen eius personae, quae in se agit: *nommóidim* (glorior, i. e. laudo me) Wb. 14ᶜ. *nonmóidemmi* (gl. gloriamur) 2ᵃ. *act ranglana* (gl. si emundaverit se) 30ᵇ.

c. Temporum et modorum usus et constructio, simplex in omnibus linguis celticis, ipso e systemate verbi et exemplis ad demonstrandas verborum formas prolatis affatim apparet.

Promiscuus usus temporum secundariorum, praesentis vel futuri et praeteriti, frequentior in cambrica constructione, iam animadvertitur interdum in vetusta hibernica: *atbélmis* (gl. sicut Sodoma facti essemus; i. e. interissemus) Wb. 4ᵈ, quod idem significat *interiremus*. Omissis enim particulis *no* et *ro* tollitur distinctio inter utrumque tempus, ut in pass.: *noberrthe* (calvaretur), *roberrthe* (calvatus esset; cf. pp. 447. 481).

d. Infinitivum hibernicum nihil esse nisi substantivum, cum ex formatione varia (p. 483 sq.) patet, tum ex eius constructione cum pronomine possessivo vel substantivi genetivo, cuius sunt exempla quaedam luculentiora: *tre fulang inna fochidè* (tolerandis tribulationibus) Wb. 14ᵇ. *imradud inna réte domunde* (cogitare res mundanas), *cen imradud nanemde* (sine cogitatione caelestium, est sapientia carnis) 3ᵈ. *ni áil dún tabart testassa* (gl. non nobis necesse quicquam loqui, i. e. dare testimonium) 24ᶜ. *octabairt rún, octabirt coibsen* (in proferendis mysteriis, confessionibus) 12ᵇ. 15ᶜ. *gabál desimrechte* (sumere exemplum) fq. Invenitur tamen aliter quoque constructus infinitivus, ratione duplici. Frequentissime enim substantivum positum in nominativo praemittitur infinitivo verbi. unde pendet, subiuncto cum praep. *do*: *istaschide timne dée dochomalnad* (necesse est mandatum dei impleri) Wb. 10ᵃ. *ismaith intóis éula do acoaldam* (est

bonum cum sapientibus colloqui) 3^c. *augtortás apstalachte inso tra aainm fessin dosuidigud itossoch ña epistle* (gl. Paulus apostolus; i. e. auctoritas apostolatus haec ergo suum ipsius nomen ponere in initio epistolae) 14^b. Quae si convertas in constructionem priorem, sint cum genetivo: *istaschide comalnad timni dée. ismaith accaldam indóesa éulach. isaugtortás apstalachte suidigud aanma fessin itossoch.* Rarior est similis constructio nominis subiecti, tanquam respondens Latinorum acc. cum inf., ut in his exemplis: *arisbés leosom indaim do thúarcuin* (nam est mos apud illos, boves triturare) Wb. 10^d. *ar dofór maith fochricc dosom sochude docreittim diaprecept* (gl. saepe proposui venire ad vos, ut aliquem fructum habeam; i. e. . . multos credere eius praecepto) 1^b. Contra subiecti nominis dativus saepius sequitur infinitivum: *isáiniu duibsi anasbiursa rafitir cid israhel cretim do geintib* (gl. sed dico: numquid Israel non cognovit? Rom. 10, 19; i. e. est nobilius, lectius vobis id quod dico ego, novit id etiam Israel, credere gentes) Wb. 5^a. *asrochoili innachridiu buid dondingin inógi* (gl. iudicavit in corde suo servare virginem suam, 1. Cor. 7, 37; mox: *buith di inógi*) 10^b. Item in carmine: *ni ágor reim̄ mora minn dondlaechraid lainn oalochlind* (non timeo ne percurrat mare limpidum militia acris e Scandinavia) Sg. 203. Plura exempla pronominum sic constructorum vid. supra (p. 920).

Infinitivus cui praecedit praep. *oc*, praesertim cum verbo substantivo constructus saepius respondet participio praesentis: *bíu ocirbáig*, *biuusa ocirbáig* (sum glorians) Wb. 16^d. 20^c. *robóisom octatháir* (fuit vituperans) 23^d. *robá oclegund* (fui legens) Sg. 148^a. Eodem modo hodie participium praes. gaelice significatur, praepositione *ag* cum infinitivo. In vetusta tamen lingua hibernica non tam communis usus est ea constructio.

II. Constructio prosae britannica.

Vetustiores codices cambrici cum non sententiarum pleniorem conexum, sed singularum vel paucarum vocum glossas exhibeant, cornici autem et aremorici libri ampliores oratione poëtica scripti sint, regulam britannicam prosae orationis solae fere narrationes codicis rubri Hergestensis cambricae illustrant, recentiores illae quidem, quae tamen ostendunt constructionem universe congruentem cum vetusta hibernica, pauca proprietate differentem. Haec igitur monumenta esse pro ceteris et debent et possunt, quoniam cambrica dialectus ceterarum britannicarum, cornicae et aremoricae, dux est et princeps.

1. Ordo constructionis.

a. Voces praedicantes sententiae cambricae principium sibi vindicant, sicut hibernicae. Verbum ergo ante omnes praedicans primum etiam occupat locum sententiae, si rationem non habeas particulae verbalis, quae in sententia affirmativa absoluta semper est *yd*, *y* (p. 420), vel copulantis: *y dywedassant wynteu* dixerunt illae, feminae) Mab. 1, 36. *ac y dywawt arthur* (et dixit A.) fq. *ac y paeth peredur yr lle* (et ivit P. ad locum) 1, 266. *ac y bu ynkerdet ynyalwch fforestyd* (et est profectus per solitudinem silvarum) 1, 238. Idem ordo, etsi in sen-

tentia affirmativa simplici aliquantum ei detrahitur modis ordinis duobus, de quibus infra dicetur (sub *c.* et *e.*), servatur tamen non solum in sententiae multiplicis partibus affirmativis, sed etiam in simplici sententia negativa vel interrogativa: *nys attebawd yr iarlles* (comitissa ei non respondit) 1, 18. *nyt yspeilwys ynteu vi* (ille non spoliavit me) 1, 10. *nyt adwaeney neb or teulu evo* (nemo ex agmine illum norat) 1, 267. *adoy di y dangos ymi* (tune venies monstratum mihi?) 1, 293.

b. Locum verbi praedicantis obtinet nomen praedicatum, adiectivum vel substantivum (aut per se aut cum adiectivo) coniunctum cum verbo substantivo. Haec autem pars praedicati verbalis, quam dicunt copulam, nomini praedicato ut significantia ita loco cedit in constructione cambrica simplicis sententiae affirmantis, ac medium locum sibi sumit sine ulla particula verbali inter praedicatum, quod primum sibi vindicat, atque subiectum sequens: *llawen uu y iarlles* (laeta fuit comitissa) Mab. 1, 20. *llawen uu y uorwyn* (laeta fuit puella) 1, 239. *hir uu genyfi y nos honno* (longa mihi visa est illa nox) 1, 6. *garw uu ynteu. llawen uu ynteu* (rudis, laetus fuit ipse) 1, 7. 28. *yspeilwr uum i yma* (fui ego latro hic) 1, 37. *marw uydaf i or cleuyt hwnn* (moriar hoc morbo) 2, 198. *athewythyr wyf inneu* (et avunculus tuus sum ego) 1, 247. *gwir yw hynny* (verum est istud) 1, 260. *truan yw hynny* (miserum est istud) 1, 34. *gwr hagr yw ynteu* (vir deformis est ille) 1, 6. *cennadeu ym ni* (sumus legati) 2, 28. *cewri ynt oll* (omnes sunt gigantes) 1, 264. *vn mab mam athat oedwn i* (unicus filius matris et patris eram) 1, 2. Est idem ordo, si subiectum non additur: *gwr prud adoeth oed* (erat vir prudens et sapiens) 3, 298 *gwr idaw vydaf* (ero ei vasallus) 1, 243.

Item cornice: *gan off awos an dremas* (purus sum sanguine viri optimi) P. 149, 2. *mygtern oma* (rex sum) 102, 4. *dall en* (caecus eram) 220, 2; et aremorice: *guell ue gueneff* (mallem), *ret eu* (oportet) Cath. *ret eo pep tu ez conduhet* (in qualicunque parte eum, puerum, institui necesse est) Buh. 108, 14. *lamet eo an mez* (dempta est ignomina) 80, 14. *carguet eo a ioa ma calon* (cor meum repletum est gaudio) 76, 19. Idem ordo hodie solet servari: *iaouank eo ar vaouez ze* (mulier ista iuvenis est), *re uc'hel eo ann dud ze evidoun* (nimis ampli isti homines sunt mihi).

Est eadem collocatio praedicati, si loco verbi substantivi sunt verba *nominari, eligi* etc., quibus praemittitur particula *y*: *peredur uab efrawc ym gelwir i* (vocor P. filius E.), *gwalchmei ym gelwir i* (G. vocor) Mab. 1, 261. *iarlles y ffynnawn y gelwir* (comitissa fontanae vocatur) 1, 17. Post particulas tantum negativas, interrogativas aliasque, excepta copulativa, verbum substantivum praecedit ante nomen praedicatum (sicut in omnibus sententiis hibernice): *ny bu hir yr ymwan kei* (non diu pugnavit C.) 1, 23. *travu vyw hi* (quamdiu ipsa fuit viva) 1, 36. *yny oed gyflawn* (donec erat impletus) 1, 17. Item post adverbia praemissa (cf. p. 928).

c. Tantum tamen abest, ut semper primum locum sententiae, quomodo hactenus demonstratum est, verbo vel praedicato concedant narrationes codicis rubri, ut saepissime in principio sententiae inveniatur nomen aut subiectum aut obiectum, post quod sequitur verbum praemissa particula *a*, ut: *peredur a gychwynnwys racdaw. peredur a gyfodes. peredur a chymryt y varch* (P. perrexit

P. surrexit, P. sumere equum suum) 1, 244. 245. 246. *seithmeib aoed idaw* (septem filii erant ei) 1, 235. Est autem haec constructio sine dubio eadem solutio sententiae, per quam in vetusta lingua hibernica vox aliqua cum emphasi proferenda e regulari ordine vocum ad initium transfertur verbo substantivo praemisso vel sine eo posita absolute (pp. 912. 914). Invaluit is ordo cambrice adeo, ut saepius adhibeatur, etiamsi minor est emphasis vel nulla. A lege communi praemittendae *a* in hac constructione excipitur verbum substantivum cum compositis suis, ante quod modo adest particula, modo deest: *arthur aoed ygkaerllion arwysc* 1, 282, sed 1, 1: *yr amherawdyr arthur oed ygkaerllion arwysc.* Item: *drws y pebyll aoed yn agoret. achadeir eureit oed yn agos yr drws* (porta tentorii erat aperta, et sella aurea erat prope portam) 1, 239. *efrawc iarll bioed iarllaeth y gogled* (E. comes possidebat comitatum septentrionis) 1, 235.

Cum eadem particula *a* ante sequens verbum (quae contra *yd*, *y* particulam affirmativam absolutam dicenda est relativa, p. 420) praemittitur nomen obiectum: *karw a weleis yny forest* (cervum vidi in silva) 2, 7. *ae varch a gymerth y marchawc ar weirglod a gyrchwys* (et equum suum sumsit eques et pratum petiit) 1, 240. Eiusdem generis est frequentissima narrationis formula illa, ut post infinitivum sequantur verba auxiliaria activa *gorugum*, *gwneuthum* (feci, perfeci): *achyscu aoruc yr amherawdyr. agofyn aoruc kynon* (et dormire coepit imperator, et quaerere coepit C.) 1, 2. *adnabot awnaeth y gwr* (animadvertere coepit vir) 1, 6; quae essent secundum communem sententiae ordinem: *y kyscwys yr amherawdyr, y gofynwys kynon.*

Ne alteram quidem illam constructionem emphaticam, ut praemissum in principio sententiae substantivum positum absolute postea excipiatur pronomine personali, alienam esse a dialectis britannicis comprobant haec exempla: *madawc uab maredud aoed idaw powys yny theruyneu* (Matoco filio M. erat Powisia intra fines suos; ad verbum: Matocus filius M., erat ei Powisia) 2, 371. *yr ymdidan goreu a wypom ninneu ni ae dywedwn itti* (ad verbum: narratio optima quam sciemus nos, nos eam narrabimus tibi) 1, 2; vel cum negatione: *afles nys gwnaf inneu* (incommodum, non faciam id equidem) 1, 256. *dim oc awch da nys mynnaf* (quidquam e vestris bonis, nolo id) 1, 272; item arem. *an re man list y da dianc* (hi homines, sinite eos abire incolumes) MJ. 73a.

d. In sententia duplici vel multiplici singularum partium principia, si particularum rationem non habeas, eodem modo occupantur, quo supra traditum est: *val y gweleis* (leg. *gwelas*) *y gwr gwynllwyt peredur yn dyuot kyuodi aoruc tu ar gaer* (simulac vir canus vidit P. venientem, surgere coepit ad castrum versus) 1, 245. *adrythyll oedwn a mawr oed vy ryvic* (alacer eram, et superbia mea erat magna) 1, 2. *agwedy y bym uedw y deuei y kythreul bieu yllys honn. ac y lladei an gwyr oll. ac y dygei an meirch ninneu ac an dillat* (et cum essemus mente captae, venit daemon possidens castrum hoc, et omnes viros nostros occidit, et equos nostros et vestes abstulit) 1, 36. *ahyspys oed gan owein na welsei ef eiryoet gwreic kymryt ahi . . . aphann welas ef ywreic ennynu awnaeth oe charyat yny oed gyflawn pob lle yndaw* (et persuasum erat Oweno nunquam se vidisse mulierem aeque venustam atque eam, et cum vidisset mulierem, accensus est eius amore, donec esset plenus eius omni loco) 1, 17. Quibuscum

conferendum est aremoricum exemplum sententiae relativae: *an bleut maz rer an bara can* (farina, unde fit panis albus) Cath.

Duae vel plures sententiae si sunt constructione iunctae, verbis singularum partium affirmantium praegredientibus secundum regularem structuram additur particula *y*, *yd*, nisi praemittuntur coniunctiones primitivae *pei*, *cyn*, *cyt*, *can* etc., ut in multiplici sententia modo prolata: *y deuei . . . y lladei . . . y dygei . . .*; vel in altera parte duplicis huius: *pei gwyppei ymarchawc hynny ydeuei yth amdiffyn* (si sciret eques istud, veniret te protectum) 1, 32. Ac saepe eadem particula sententiae absolutae invenitur, ubi expectaveris relativam: *hyspys yw gennyfi y deuy di ac ef* (persuasum est mihi, te venturum cum eo, ad verbum: venies tu cum eo) 1, 259. *tebic yw gennyf i hagen y dygafi y marchawc gyd ami* (veri simile est mihi tamen, me abducturum equitem mecum; ad verbum: abducam equitem) 1, 259. *brodoryon ym ni ar gwr y buost neithwyr yny ty* (cognati sumus nos viro, in cuius domo fuisti nocte praeterita; ad verbum: cognati sumus nos viro, fuisti praeterita nocte in eius domo) 1, 247. Item in Leg.: *llety er egnat eu estauell ebrenyn er hon ebo en kescu endy* (domicilium iudicis est cubiculum regis illud in quo dormit) 1, 11, 4. *efeyryat eurenynes adely dyllat eurenynes er hun ypenytyo endau* (presbyter reginae debet habere vestem reginae illam in qua fecerit paenitentiam) 1, 24, 6.

At cum *a* alia exempla relativa in Mab.: *minneu acynnaf yr ymdidan da aedewit y minneu heb y kei* (ego volo narrationem pulchram quae concessa est mihi, inquit C.), *gofyn aoruc kynon yr hynn uadawssei arthur udunt* (petere coepit C. id quod concesserat A. eis) 1, 2. *tegach yw yr hacraf onadunt hwy nor vorwyn deckaf aweleist ti eiryoet yn ynys prydein* (formosior est maxime deformis ex eis, quam puella formosissima, quam vidisti tu unquam in insula Britannia) 1, 4. Solam enim *a* in parte relativa vel immissa vel subiuncta sententiae ampliori atque in constructione praemissi nominis subiecti vel obiecti exempla ostendunt plurima, tam modo allata, quam supra in capite de pronomine vel de particulis verbalibus (pp. 392. 420. 421). In quibus cum *a* sententiam relativam immissam vel subiunctam inchoans obtineat locum subiecti vel obiecti, particulam *y*, quae partem cui praeest, addito pronomine personali vel possessivo et abolito sensu relativo, paene solvit a reliqua sententia, tum tantum adhiberi patet, cum in aliis linguis extat aut relativi casus obliquus e praepositione pendens vel genetivus aut coniunctio relativa *quod*.

Quare conicio, si absit praepositio, pro genetivo relativi (dativus enim pendet e praep. *y* = *di*, *do*), cuiusmodi exemplum non legi, ut in sententia latina: *mortuus est vir*, *cuius domum aedificavi*, eandem esse constructionem cambricam: *marw yw y gwr yd adeilieis y dy*, cum particula absoluta *yd* et pronomine possessivo *y*.

Etiam post coniunctiones nominales vel similes formulas loquendi ponitur particula absoluta: *ual y mae*, *ual yd oed* (ut est, ut erat; cf. Mab. 1, 259: *mal doeth aphwyllic y dywedy di*, instar viri docti et prudentis dicis tu, et hib. *amal* cum acc., p. 657) Mab. fq. *lle y gwelych eglwys kan dy pader wrthi* (quo loco videris ecclesiam, canas pater tuum ad eam) 1, 238. *gofyn aoruc ef ymi pale y mynnum vynet* (quaerere coepit e me, quo ire vellem) 1, 7. *ny wys pa tu y mae* (incognitum, qua sit) 2, 225. 226. *yr awr y kenych*, *yr awr y rodes*

unllef arnaw (ex quo cecineris, ex quo dedit unum sonitum eo, cornu) 2, 65. 66. Item post quasdam coniunctiones praepositionales, ut *gwedy*, si non construitur cum infinitivo: *gwedy y beym uedw* (cum essemus mente captae) 1, 36. Ibi supplendum esse *gwedy hynn y beym* (p. 394), patet e constructione negativa facta cum particula *na*, quae vicissim occupare solet locum particulae *y* sententiae relativae affirmativae: *gwedy na welont hwy dydi drwc vyd gantunt* (cum non viderint illi te, aegrum erit eis) 1, 14, sicut post alias eiusmodi coniunctiones: *am nat wyt* (quia non es), *am na wn* (quia nescio) 2, 10. 13. *wrth nat atwaenat* (quia non norat), *yr nas gwelsei* (quamquam non viderat eam) 2, 12. 199. Eiusdem tamen originis coniunctiones *o* (*or*, *os*) et *tra* construuntur tanquam primitivae sine ulla particula verbali vel cum particula negativa absoluta: *or clywy*, *or gwely* (cum audies, videbis) 1, 238. *os gallafi* (si possum) 1, 256. *offoy di* (si tu fugis), *ony cheffy di ofut* (si non ceperis angorem) 1, 8. *o dianghaf*, *or dianghafi*, *oni dianghaf inheu* (si evasero, si non evasero) 2, 12. 16. *tra gudyych ti* (quamdiu tu celaveris) 1, 14. Cum iis concordant *yny* (donec), *pan* (quando). Contra etiam post *pei* condicionalem sequitur forma particulae negativae relativa *na*: *pei na bei*, *pei nam goganewch* (p. 725), et post primitivas *a*, *ac* (et), *no*, *noc* (quam) conceditur locus particulae *y*, *yd*, pariter acsi non sint additae.

e. In partibus posterioribus sententiae cambricae non magis certus est ordo, quam hibernicae. Solet tamen subiectum cum vocibus subiunctis praecedere ante obiectum cum ceteris: *pan dywettei arthur yr ymadrawd teckaf wrthyf or aallei. y dywedwn ynneu yr ymadrawt hwnnw ynhactraf* (leg. *yn haccraf*) *aallwn* (cum dicebat A. nuntium quam optimum mihi poterat, dicebam ego illum nuntium quam pessime poteram) 2, 375.

Descriptiones temporis et loci vel aliae adverbiales in cambrica sententia, in qua collocationis maior est licentia, interdum subiunguntur principio: *ac y bu deudyd a dwynos yn kerdet ynyalwch fforestyd* (et erat duos dies et duas noctes proficiscens per solitudinem silvarum) 1, 238. Immo saepius in ipso principio collocantur: *ar bore drannoeth y bu barawt march owein* (et mane post noctem paratus erat equus O.) 1, 12. *ac ygyt ar dyd peredur aglywei diaspat* (et una cum die P. audiebat tumultum) 1, 256. *pan hambwyllont hwy or lleon y deuant wy yth gyrchudi* (cum consuluerint, e castro Legionum venient ipsi ad te quaerendum) 1, 14. *ac yr fforest yd aei y mab beunyd* (et ad silvam ibat puer cotidie) 1, 236. *ac ar ol y llu hwnnw y gwelei ef gwreic velen* (et post hanc turbam ipse vidit mulierem flavam) 1, 17. Adverbia igitur tam simplicia quam composita frequentissime occupant principium sententiae: *ac yna ydeuth ef fford y lys . . . ac yno y gwelas ef gwraged* (et tunc perrexit ille ad aulam, et ibi vidit mulieres) 1, 36. *ac yno y clywei . . . ac uelly y bu ef yn hir yn yr agherdet hwnnw . . . odyna y cerdawd racdaw* (ibi audiebat . . . et ita fuit diu in regione illa invia . . . inde perrexit) 1, 266. 267. *ar hynny y dywawt arthur* (deinde dixit A.) 1, 2. *ac ar hynny wynt a welynt yn dyuot ymywn morwyn* (et tunc videbant illi venientem intro puellam) 1, 282.

Contra participium praesentis activi circumscriptum, quomodo circumscribuntur adverbia, in postremis sententiae locis reperitur: *ac ymperued llawr yr ystauell ydoed yr amherawdyr arthur yn eisted* (et in medio solo cubiculi erat

imperator A. sedens) 1, 2. *ac ygkenawl llawr y neuad ydoed pedwar gwyr yn eisted ar lenn* (et in medio solo aulae erant quattuor viri sedentes in pulvinari) 1, 282. *ac ual ydoed owein diwarnawt yn bwyta ar y bwrd ygkaerllion ar wysc nachaf uorwyn yndyuot* (et cum esset O. aliquando cenans ad mensam in castro Legionum ad Iscam, ecce puella veniens) 1, 26.

2. Nomen et pronomen constructum.

a. Articulus abest, sicut in hibernica constructione, ante substantivum quod distinguitur et finitur addito genetivo: *iarlles y ffynnawn* (comitissa fontanae) 1, 1. *presseb y march* (praesepe equi) 1, 33. *iarllaeth y gogled* (comitatus septentrionis) 1, 235.

Nomina propria solent carere articulo, ut: *y dywawt arthur*, *y dywawt kei* (dixit A., C.) fq. Additus tamen invenitur casibus obliquis: *yr beli mawr uab manogan y bu tri meib* (Belino Magno filio Manogani fuerunt tres filii) 3, 297. *mwyhaf oe vrodyr y karei lud y lleulys* (maxime inter fratres suos amabat Ludius Leulisum) 3, 298, ubi necessarius videtur inter duo nomina propria iuxta se posita. Idem casui recto additur post verbum defectivum *heb* (inquit): *heb yr arthur*, *heb y gereint* (inquit A., G.) 2, 27. 29. 30, post quod articulus praecedit etiam ante pronomen personale: *heb yr wynt* (dixerunt ipsi) 3, 269.

Adiectivo quoque praecedit articulus cambricus, perinde atque hibernicus (p. 916), si ante substantivum, cui appositum est, praecedit pronomen possessivum: *gwedy marw beli adygwydaw teyrnas ynys prydein ynllaw lud uab yr hynaf* (mortuo Belino cecidit imperium insulae Britanniae in manus Ludi filii eius natu maximi) 3, 297; item si caret substantivo: *tegach yw yr hacraf onadunt* (formosior est maxime deformis ex eis) 1, 4. Pronomini demonstrativo idem additus invenitur, significanti hib. *intí*, *indí*, *aní*: masc. fem. *er hun*, *er hon* in Leg., neutr. *yr hynn* in Mab. (p. 395).

Articulum infinitum *un*, transumptum e numeralibus cornice et aremorice (p. 219), nondum recepit cambrica. Propius tamen ad hunc usum accedentis numeralis, instar pronominis positi, exempla inveniuntur in Mab.: *pedweryt mab idaw un lleuelys* (quartus filius ei erat aliquis L.) 3, 297. *kymer dy uarch un* (sume tuum equum aliquem, unum ex equis tuis) 2, 53.

b. Substantivi casus nominativus et accusativus pariter atque in aliis linguis construuntur. Statuendus videtur etiam accusativus temporis, quamquam ob defectum flexionis discerni non potest: *deudyd a dwynos* (per duos dies et duas noctes) 1, 238.

Genetivus non invenitur nisi constructus cum substantivo praecedente sine ulla casus terminatione (praeter pluralem, p. 281). Ceterum idem, sicut in hibernica lingua vetusta (p. 916), ita in cambrica interdum praep. *di* (de) significatur, ut inter gl. Ox.: *hin map di iob* (gl. Iove dignus; i. e. ut filius Iovis), vel in Mab.: *yn gyuagos yr gaer, ar dryll arall yr march* (cf. p. 217).

Dativus cambricus ut cornicus et aremoricus semper postulat praepositionem *di* (= hib. *do*, corn. *ȝe*, arem. *da*), quae in recentiore lingua fit *y*. Exempla vetusta in gl. Ox.: *di litau* (gl. Latio, addere), *dir arpeteticion ceintiru* (gl.

miseris patruelibus). Significantur igitur his praepositionibus hibernicis et britannicis genetivus et dativus eodem modo, quo in linguis romanicis praepositionibus *de* et *a*.

Genetivum vel ablativum latinae vel aliarum linguarum tam post substantiva et adiectiva, praesertim materiam vel plenitudinem rei indicantia, quam post verba lingua cambrica praepositione *o* circumscribere mavult quam alia. Exempla: *y rann ewyhaf or vlwydyn* (maxima pars anni) 3, 298. *y meint mwyhaf odrwc* (magnitudo maxima, plurimum mali) 2, 242. *kerwynet o dyfyr oer* (cupa aquae frigidae), *kerwyneit or med goreu* (cupa mulsi optimi) 3, 302. *carreyt or hyt goreu* (carrata frumenti optimi) Leg. 2, 1, 34. *arffedeit or us* (manipulus paleae) Mab. 2, 373. *peis o vliant teneu* (tunica lini tenuis) 1, 259. *dwy dorth o vara cann* (duo pista panis albi) 1, 239. *talym o uara gwynn* (frustum panis albi) 2, 14. *dwy gostrel yn llawn o win* (duae lagoenae plenae vini) 1, 239. *gwein yn llawn or dwfyr* (vagina plena aquae) 2, 246. *digawn o drwc* (satis mali) 2, 242. *cymedrolder o esmwythdra*, *kyflawnder o lewenyd* (abundantia hilaritatis, gaudii) 2, 32. 33. *amylder o amryuael anregyon*, *diwalluaich o amryuael anregyon* (copia variorum donorum) 2, 20. 31. *diwallrwyd o bob peth* (sufficientia omnis rei) 2, 29. *diwallu y march o wellt ac yt* (providere equo stramen et frumentum) 2, 13. *kynnal y kyfoeth o vilwryaeth ac arueu. kynnal o uarch ac arueu amilwryaeth* (tueri imperium militia et armis, tueri equo et armis et virtute) 1, 19. 21. Eadem constructio post numeralia, ut *deunawweis o weisson*, iam memorata est (p. 314).

Cornica quoque et aremorica est haec constructio cum praep. *a* (= cambr. *o*). Cornica: *mab du a vur brys* (filius dei magni pretii) P. 14, 4. *box leun a yly* (capsa plena unguenti) 35, 1. *han sperys sans leun a ras* (et spiritus sanctus plenus gratiae) 3, 3. *mur a beyn a woȝevy* (multum doloris tolerabat) 54, 1. *glan off a wos* (purus sum a sanguine) 149, 2. *glan a bub fylte* (purus omni immunditia) 47, 2.

Aremorica: *den a laes* (vir exercens legem) Buh. 150, 1. *den bras den a choas hac a stat* (vir amplus, vir lectus et nobilis) 28, 23. *petra a mat a gra* (quid boni facit?) 18, 20. *lin a detin finaff* (linum fili tenuissimi) 168, 18. *leun a squient*, *leun a gracc* (plenus scientiae, gratiae) 4, 7. 48, 4. *cals a hirder*, *cals a poanyou* (multum desiderii, dolorum) 12, 17. 20, 7. *oll mar bech huy a vn opinion* (si sitis omnes vos unius opinionis) 22, 9.

c. Adiectiva cum substantivis, post quae sequi solent, congruunt sicut in aliis linguis: *morwyn bennyrech uelen* (puella crispa flava; masc. *penngrych melyn*, p. 280) Mab. 1, 14. *yn wiscedic o arueu trymyon* (indutus armis gravibus) 3, 304. *danned hiryon melynyon* (dentes longi flavi) 1, 283. Habet tamen ut hibernica ita britannica constructio adiectivorum cum substantivis propria quaedam.

Praecedere quoque possunt adiectiva, sed eodem modo quo in lingua hibernica, carentia flexione, composita igitur cum substantivis, id quod exempla supra prolata (p. 891) demonstrant. Itaque compositio est statuenda, etiamsi separata sunt scriptione, ut in gl. Ox.: *a mein juniou* (gl. vittae tenues; adi. hod. *main*, plur. *meinion*), *a hir etem* (gl. instita longa). Interdum tamen etiam separatum antecedere adiectivum patet et ex isdem glossis: *creaticaul plant* (gl.

genialis praeda puellae), *dir arpeteticion ceintiru* (gl. miseris patruelibus), nisi forte nimium ordini latinarum vocum adhaesit glossator, et e Mab. 2, 31. 3, 304: *amryuaelon gerdeu*, *amryuaelyon gerdeu* (varii cantus), iuxta 2, 31: *amryuael anregyon* (varia dona).

Praecedunt substantivis adiectiva pronominalia *neill* (corn. *yll*), cuis forsitan compositio statuenda sit (p. 402), *paup* (quivis), *nep* (aliquis). At cum communi adiectivorum regula concordant *arall* (alius), *oll* (omnis), quae postponuntur.

2. Substantivis, quae post numerale II vel alia numeralia (p. 314) prae se ferunt formam numeri singularis, adiectivorum forma pluralis additur: *deu vaen rudgochyon* (duo lapides rubri) 2, 386. *deu vackwy wineuon ieueinc* (duo pueri fusci iuvenes) 3, 265. *pedeir meillonen gwynnyon* (quattuor trifolia alba), *pedeir ystondard melynyon* (quattuor vexilla flava) 1, 30. 2, 218.

3. At adiectiva quaedam post substantivi pluralem formam pluralis omnino non induunt, in his praeter simplicia quaedam, ut *mawr* (magnus), *tec* (formosus), et composita, potissimum derivata in *-ic*, *-awc*, *-awl* (quae pl. formarent, si adderetur flexio, *-igion*, *-ogyon*, *-olyon*), *-eid*, ac terminationes gradationis. Exempla: *dynyon tec awelsam ni* (viri formosi quos vidimus) 2, 203. *llygeit mawr hebogeid* (oculi magni accipitrini) 2, 385. *arueu trymyon estronawl* (arma gravia peregrina) 2, 386. *llygeit rudgochyon gwenwynic* (oculi rubri virulenti) 2, 388. *disgyryein gwyr aruawc* (clamor virorum armatorum) 2, 388. *deudec brenhin arhugeint ovrenhined coronawc* (triginta duo reges coronati) 3, 263. *mein llywychedic gwyrthuawr*, *mein mawrwerthawc llywychedic* (lapides pellucidi magni pretii) 3, 265. *gweisson doethaf* (pueri prudentissimi) 3, 274. *ffuon cochaf* (rosae ruberrimae) 2, 218. *gwladoed teccaf a gwastattaf* (regiones pulcherrimae et planissimae) 3, 264. Adiectiva composita quae eandem formam servant post idem substantivum, sive est singularis numeri sive pluralis, videas inter adiectiva cumulata post substantiva supra memorata (p. 892).

4. De comparationis gradibus haec fere sunt memorabiliora. Aequabilis amplificatio cambrice significatur superlativis: *aphei vwyhaf vei y vrys ef. pellaf vydei hitheu ywrthaw ef* (et quo maior erat ipsius contentio, eo remotior fiebat illa ab ipso) Mab. 3, 17. *a phei vwyhaf y lladei ef ymarch* (*y varch*). *pellaf vydei hitheu ywrthaw ef* (et quo magis ipse exanimabat equum suum, etc.) 3, 17. 18. *goreu yw gennyfi heb y pwyll bo kyntaf* (eo melius mihi videtur, inquit P., quo prius fit) 3, 20. Cornice item: *moygha ȝoȝo drok a wre henna veȝa an guella gwas* (quo magis eum vexabat, eo melior puer existimabatur) P. 112, 4. Contra aremorice comparativis praecedente *seul*: *seul muy oarse so a pechet seul muy poan racse so dleet* (quo plus igitur est peccati, eo maior poena ideo debetur) MJ. 68[b].

Propria cambricae dialecti forma aequalitatis aut componitur cum praepositione *cyn-*, *cy-* (p. 300. 902), quam formam compositam sequitur *ac*, aut simplex adhibetur plane eodem modo quo in ceteris linguis substantiva. Ut non modo constructa cum verbo: *awelydi drycket y gyflauann* (videsne tu malitiam iniuriae, quam mala sit iniuria?) Mab. 1, 267. *ac mal y llathrei wynnet y cwn y llathrei cochet y clusteu* (et sicut candebat albor canum, fulgebat rubor aurium) 3, 8. *ac yna ymessurassant wynteu hyt nos uchet y gaer* (et tum mensi sunt

illi per noctem altitudinem urbis) 3, 273, vel cum praepositionibus: *rac dahet y gwybod ef* (propter urbanitatem illius) 1, 4. *rac daet y gwyr . . . achadarnet y ty* (propter virtutem virorum et firmitatem domus) 1, 252. *rac tywyllet y nos* (propter obscuritatem noctis) 3, 31. *nat oed ymadrawd dros wyneb yr ynys yr isset ydywettit* (ut non esset colloquium per faciem insulae, quamvis summisse diceretur) 3, 299; sed etiam intermixta substantivis: *sef aoruc pered^r seuyll a chyffelybu duet y vran. agwynder yr eiry. a chochet y gwaet* (tum stare coepit P. et comparare nigredinem corvi et alborem nivis et ruborem sanguinis . . .) 1, 257, vel antecedentibus pronominibus: *rac vychwannocket y vrwydyr* (propter aviditatem meam, quia tam avidus eram certaminis) 2, 375. *rac y decket* (propter pulchritudinem eius), *rac y haccret* (propter deformitatem eius), *rac y ysgawnet* (propter levitatem eius) 2, 207.

d. Numeralium constructio et proprietas aut formarum expositioni ipsi supra praemissa est (p. 314), aut tradita in capite de compositione, cuius formam induere solent (p. 893).

e. E pronominum quoque constructione propria quaedam cambricae linguae aliena ab aliis supra proposita sunt, ut relatio significata (p. 391), possessivum absolutum significatum vocibus *eid* et *ein* (p. 387 sq.)

Pronominis demonstrativi genera distinguntur tria, masc. *hwn*, *hwnnw* cum masculinis, fem. *hon*, *honno* cum femininis substantivis constructum, *hyn*, *hynny* (forma pluralis) sine substantivo loco neutri abstracti: *gwir yw hynny* (verum est istud) Mab. 1, 260. Huius loco hodie invenitur *hi* (Spurrell. gramm. p. 62): *y mae hi yn bwrw gwlaw* (pluit; ad verbum: est id iaciens pluviam), *mae hi yn dywyll* (est obscurum); an corruptum ex *hyn*?

Etiam separatum a substantivo suo demonstrativum servat congruentiam generis, sicut in hibernica lingua: *py gynnwryf yw hwnn* (qui tumultus est hic?) 1, 290. *py ryw ormes yw hwnnw* (quod genus calamitatis est hoc? *ryw* masc., *gormes* fem.) 1, 293. *niuer kyhardet a hwnnw* (copia aeque comis atque haec) 1, 16. 17. *kerd kystal a honno* (cantus aeque dulcis atque hic) 1, 9. *bei dywetut ti ymi y peth a ovynnaf ytti. minneu a dywedwn y titheu yr hwnn aovynny ditheu* (si dicas tu mihi rem quam quaero ex te, ego quoque dicam tibi eam quam quaeris ex me), *beth yw hwnn heb y peredur* (quae res est haec? inquit P.; *peth* masc.) 1, 237.

3. Verbum constructum.

Constructionem verbi impersonalem vel tertiam personae singularis positam pro ceteris in activo genere nondum adoptavit lingua cambrica. In quibusdam tamen haec verbi celtici proprietas etiam in activo cambrico negari vix potest: *gouyn idaw ae ef gyntaf bioed y llys yd oed yndi. mi ysgwir heb ef ae hadeilawd a mi bieiuv y dinas ar castell a weleist ti* (quaerere coepit ex eo, an ipse primus possedisset aulam in qua esset. Ego revera, inquit, eam construxi, et ego possedi oppidum et castellum quod vidisti) 2, 14. In his *mi ae hadeilawd*, *mi bieiuu* (*mi a bieiuu*) eodem modo construuntur, quo est hibernice in Sg.: *ismé aridrochell* (ego id rapui). His adnumerari possunt ea, in quibus verbi singularis numerus constructus est cum substantivo plurali: *gweisson doethaf*

or byt yw vymbrodyr i (pueri sagacissimi in mundo sunt fratres mei) 3, 274. *ar geireu hynny aaeth hyt att erbin* (et verba illa ierunt usque ad E.) 2, 34. *dyuot trimeib cledyf diwlch. gwyr agauas clot mawr* (venire tres filii Cl. D., qui viri ceperant gloriam magnam) 2, 243; alternans cum plurali: *y gwyr hynny ae gordiwedawd ac aovynassant idaw* (illi viri eum consecuti sunt et quaesiverunt ex eo) 3, 85. In principio sententiae ita solet verbi tertia persona singularis praecedere substantivi plurali numero: *arodes breenhined hinn ha thouyssogion cymry* (et dederunt haec, privilegia, reges et principes Cambrorum) Land. priv. p. 113. *y pellaei y gwyr y wrthaw* (removebantur viri ab eo; at mox: *y nesseynt wynteu attaw*, illi appropinquabant ei) Mab. 2, 375. *yna y kerdwys y kennadeu* (tunc profecti sunt legati) 3, 268. *ac ual y diffykyei eu meirch* (et ut deficiebant equi eorum) 3, 270. *yny dygwydawd y meirch ar leu glinyeu* (donec deciderunt equi in genua sua) 2, 51. *yny golles y taryaneu eu holl liw* (donec perdiderunt scuta omnem colorem suum) 2, 51. *mal y barno goreu gwyr y llys* (ut iudicaverint optimi viri aulae) 2, 25. *sef awnaeth y weisson* (id fecerunt pueri) 3, 264. Contra inveniuntur etiam exempla, in quibus verbi tertia persona pluralis additur collectivo substantivo singularis numeri vel pronomini: *ac y kychwynyssont y llu mawr hwnnw bop bydin yny chyweir* (et progressus est exercitus magnus ille, in suo quodque agmen ordine) 2, 379. *pawb a dybygynt* (quivis, omnes cogitabant) 2, 207.

De praevalente per dialectos cornicam et aremoricam constructione impersonali etiam activi supra actum est in capite de verbi flexione (p. 540).

Praecipue constructio cambrica impersonalis amplexa est passivum, cuius una tertia persona singularis per varia tempora extat, qua ceterae personae significantur quomodo expositum est. Exempla praebet flexio verbi passivi.

Differunt dialecti britannicae a ceteris linguis plerisque et ipsam hibernicam superant formis passivis verbi substantivi et auxiliarium quorundam, quae cum constructione et usu ipsae quoque supra traditae sunt (p. 539).

Actio verbi reflexiva vel reciproca, qua aut unus in se aut plures inter se agunt, in dialectis britannicis sola particula *im-*, *ym-* verbo praefixa significatur, de qua uberius disputatum est in capite de compositione (p. 898 sq.)

In temporum usu non semper primitivam et certam distinctionem servatam esse comprobat confusio praesentis et futuri primarii britannici. Eiusdem modi alternatio animadvertitur in temporibus secundariis, ut praesentis secundarii pro praeterito usus condicionalis (quemadmodum in hibernica lingua interdum, p. 923): *pei na bei drech noc ef nys dygei ynteu y eneit ef* (si non fuisset fortior illo, non abstulisset ipse animam eius; de actione perfecta, ad verbum: si non esset, non auferret) Mab. 1, 20. *aphei gwnelut ti vyghygor ny chyhyrdei ageyhyrdawd o galedi athi* (si fecisses tu consilium meum, non accidisset quod accidit difficultatis tibi) 2, 61. *ot archei ereint idaw peidaw ar gware hwnnw. ef abeidei vyth ynnllawen ac ef* (si oravisset G. eum, ut desisteret a ludo illo, ipse destitisset certe libenter ab eo) 2, 63. *aphany bei ueichawc hi nysgordiwedut ti* (et nisi illa esset praegnans, tu eam non esses consecutus) 3, 160. *pei ysgwypwn nydown yma* (si scivissem id, non venissem huc) 3, 85. *oed llessach yr march. pei assarchut yr meittyn* (erat commodius equo, si dudum id petivisses) 3, 19. *pei asrodei y neb y rodei wrth eir odgar brenhin iwerdon* (si daret id

cuiquam, dedisset ad verbum O. regis Hiberniae) 2, 240. *ac nawnaei wyr ynys prydein ylluydeu mawr hynny yneb namyn idi hi* (nec fecissent viri insulae Britanniae vias magnas illas cuiquam nisi illi, mulieri) 3, 272. Vel promiscuae inveniuntur duorum temporum formae: *pei asgorchymmynnassut nysgadwn* (si id mandasses, non dimisissem eum) 2, 48. Contra cornice et aremorice formas praeteriti secundarii usurpari cum significatione praesentis (vel futuri) secundarii, exempla plura supra proposita ostendunt (p. 526 sqq.).

Infinitivus britannici verbi, sicut hibernici, naturam servatam substantivi prae se fert praemissis frequenter praepositionibus, ut *gwedy*, *heb*, *rac* etc. (cf. pp. 678. 679. 688). Cum certis quibusdam praepositionibus, ut cambr. *yn*, corn. *ow*, arem. *ouz*, infinitivus substituitur pro participio praesentis (cf. hib. *oc*, p. 924). Cuius usus communis dialectorum britannicarum exempla supra inter formas verbi allata sunt (p. 538).

Inprimis autem propria britannicarum dialectorum est illa constructio, qua infinitivus verbi finiti vice fungitur, non modo sicut Latinorum infinitivus historicus per se positus omissis, quae saepe adduntur, verbis *aoruc* vel *awnaeth* (fecit), sed etiam ut verbum finitum sequatur infinitivus cum coniunctione copulativa: *ac wynteu ae gomedassant adywedut* (et illi id recusaverunt et dixerunt) Mab. 1, 273. Quae constructio cornice in legem fere abiit: *may ȝeth war ben y ȝewleyn ha pesy yn ketelma* (ut procumberet in genua sua, et oraret hoc modo) P. 54, 4. Contra inverso ordine in oratione obliqua: *amenegi udunt uot y hiarllaeth yn wedu. ac na ellit y chynnal onyt o uarch ac arueu amilwryaeth* (et monstrare iis, esse comitatum suum indefensum nec posse servari nisi equo et armis et virtute bellica) Mab. 1, 20. 21.

CAPUT ALTERUM.

De constructione orationis poëticae.

Proprius habitus atque ornatus orationis poëticae, quo distincta recedit a similitudine sermonis cotidiani, admodum varians apud varios populos, modo temporum ratione efficitur, modo congruentia sonorum, cum alii nec hoc nec illo modo usi satis habeant parem syllabarum numerum versibus tribuisse ut Indi, aut sententiarum quandam aequabilitatem, parallelismum quem dicunt, construxisse ut Hebraei. A Graecis et Latinis, quorum carmina metro, quod dicunt, continentur vel certa ratione et ordine syllabarum longarum vel brevium, differunt nationes septentrionales Europae, quae pertinent ad familiam indeuropaeam*, ut gentes et Germanorum et Celticae, quarum omnium oratio poëtica secundum id quod exploratum est tam de Scandinavis, Saxonibus, Anglis, Baiovariis quam de Hibernis et Cambris vetustis, sonorum congruentia constituitur, tum principalium, tum finalium.

* Nescio an idem mos sit aliorum populorum diversae orginis, ut Tungusorum secundum ea, quae profert Gabelentius in grammatica dialecti eius nationis (Elémens de la grammaire mandchoue, p. 148).

Inter horum autem populorum ipsorum carmina ad sonorum congruentiam aptata intercedit altera quaedam differentia. Alii enim sola principalium sonorum congruentia (quam vocant allitterationem) observata, ut Germani, in sententiis poëticis vel versiculis binas vel ternas voces constituerunt eadem consona inchoatas vel vocalibus (quae omnes inter se concordant). Alii congruentiam sonorum non solum in principio vocum, sed etiam in extremis vocibus sectati sunt atque in mediis ipsis, quem ornatum iam vetusta habent et Hibernorum et Cambrorum carmina. Quamquam minor in mediis vocibus esse potest sonorum congruentia quam in extremis, ubi poëtae Hiberni et Cambri binas vel plures voces non eadem tantum consona, sed eadem syllaba terminare solent. Pleniore hac consonantia, eadem vocali eademque consona terminali binarum vel plurium vocum in eodem versu vel in compluribus positarum, iam Cambri veteres utuntur, eademque uti solent Hiberni, etsi vocalium varietatem concedunt, ut concordent inter se *-us*, *-is*, *-es*, vel *-im*, *-am*, *-em* finales eodem modo, quo concordant principales vocales diversae. Quae congruentia consonarum solarum maiorem vetustatem redolet et habenda est primitiva forma, postea demum ad plenam consonantiam finalem provecta, quam cultam potissimum a gentibus recentioribus Europae dicunt *rîmam**.

---

* E gr. ῥυθμός, rhythmus nomen ducunt. Quae vox quamquam longe aliam principio rem significavit, postea tamen in illum usum aberravit, qui per medium aevum viguit, ut rhythmicae compositioni, qua nomine notabantur versus celticae structurae, certi syllabarum numeri cum consonantia, opponeretur metrica, qua antiquorum metra imitabantur. Cuius consuetudinis exemplum praebet diaconi Lul epistula, quarta inter Bonifacianas ed. Serar.: „Obsecro, ut mihi Aldhelmi episcopi aliqua opuscula seu prosarum seu metrorum aut rhythmicorum dirigere digneris ad consolationem peregrinationis meae et ob memoriam ipsius beati antistitis.“ Nec alia desunt testimonia: „Versum scoticum noluerunt vel rhythmice seu metrice in Latinum verti.“ Vita S. Declani ap. Boll. (cf. 961 not.) „Apostolicae sedis pontifex non solum ea, quae beatus vir Notkerus dictaverat, verum etiam ea, quae socii et fratres eius in eodem monasterio S. Galli composuerant, omnia canonizavit, videlicet hymnos, sequentias, tropos, letanias, omnesque cantilenas, rithmice, metrice vel prosaice, quas fecerant.“ Ekkehardi Vita B. Notkeri ap. Goldast. 1, 236. „Parvuli latine pro nosse, medii rithmice, ceteri vero metrice quasi pro rostris retorice etiam episcopum affantur.“ Ekkehardi Casus S. Galli ap. Pertz. 2, 91. Quibuscum haec comparanda sunt ex O'Dav. glossario: *Metuir .i. comardugh in dana. ut est: amail rongab rithim arradh metuir .i. amail rogab rithim, i fil binnis cen certus, arradh metuir .i. binnis 7 certus, uair bid binnis co certus isin metar 7 binnis cen certus isin rithim* (metrum i. e. artificium carminis. ut est: *am. r. r. a. m.* i. e. ut est rhythmus, in quo est sonoritas sine numero, comparatus metro i. e. sonoritati et numero, quia est sonoritas cum numero in metro et sonoritas sine numero in rhythmo). Unde emendandum est alterum exemplum: *Arrath .i. afarradh. ut est: amail rogabh rith imarrath inechuir* [leg. *rithim arrath metuir*] *.i. isamhlaid atait na baird arrath na filed .i. isamlaid atait na baird cintomus acu ifarrad na filed (arrath* i. e. in comparatione. ut est: sicut est rhythmus comparatus metro, i. e. sic sunt bardi comparati poëtis doctis i. e sic sunt bardi sine mensura apud se (qui non didicerunt compositionem metricam) comparati poëtis doctis), quocum conferenda sunt, quae ibidem produntur s. vv. *eolus* et *egin.* At nunquam in vetustis libris aut hibernicis aut britannicis computationem poëticam indicat vox *rim*, quamvis frequentis alias usus. Simplex hib. subst. in Sg. 181[a]: *dliged rimæ ocairli kal.* (gl. de ratione: cum ei qui nos pupugit talionem, id est, vicem a nobis redditam ostendimus, repupugi dicimus, quando vero de ratione vel kalendario loquimur, repunxi [gl. *adrothoirndius*] dicimus, Pr. 10, 5, 32). Inde deriv. *rimire* (computator): *is assu lasna rimairu* (est facilius computatoribus; cf. p. 304) Cr. 3[b]. Frequens est verb. comp. cum *ad-* (computare, imputare, putare, aestimare, saepius idem indicans quod *áirmim*, numero, et cum eo alternans): *mad iarnaicniud adrimther* (si secundum naturam computatur) Cr. 3[b]. *adciam ascenel cruche adrimther incoicsath. filus trechenelæ martre adrimiter arcruich* (videmus genus crucis imputari, existimari, compassionem; sunt tria genera martyrii quae computantur pro cruce) Cam. *tichtin inna epistle adrimisom arathichtin fessin* (adventum epistulae aestimat pro suo ipsius adventu) Wb. 14[d]. *donaib pecthachaib ni áirmisom ón archumscugud arisabás imbás dosuidib comscugud im. iustor. abás imbethith són adindrimisom* (gl. omnes quidem resurgemus sed non omnes immutabimur; i. e. peccatoribus non numerat id, resurgere, pro immutatione, nam est e morte in mortem illis, immutatio autem iustorum e morte in vitam, haec est, quam numerat) Wb. 13[d]. *adrimfiter*, *adrimfeter* (gl. sed haec postea

Disputandum igitur est accuratius de proprietate, siqua est, consonantiae, ut finalis, de qualiscunque consonantiae loco quem obtinet in versibus, de versiculorum constructione in carminibus, tam apud Hibernos quam apud Britannorum populos. De gallicae priscae formae poëticae reliquiis suspicandis apud poëtas latine scribentes etiam hic, sicut in aliis capitibus de aliis argumentis, disseretur una cum hibernicis vetustioribus poëticis.

I. Constructio poëtica hibernica.

Formam primitivam consonantiae finalis monosyllabam transgressi ad consonantiam bisyllabam, interdum vel trium syllabarum, et Hiberni poëtae et Latini, qui illam formam (qua conicere licet iam vetustos Gallos usos esse) latinis carminibus imitati sunt, saepius perrexerunt quam Cambri, qui primitivam illam monosyllabam fere servarunt, raro bisyllabam terminationum grammaticarum, ut *-ieu*, *-ion*, adhibuerunt. Apparet bisyllaba consonantia hibernica in vetustis sententiis hibernicis, quae videntur proverbia, ut: *isgnáth do cobir cach lobir ifochidib* (gl. qui consolatur humiles deus; i. e. consuetum est ei auxilium debilis cuiusvis in tribulationibus) Wb. 16ᶜ. Facile non solum hanc consonantiam suppeditarunt vocabula composita cum *su-*, *du-*, *s-*, *d-* sibi contraria, ut *somme*, *domme* (dives, inops), *sóire*, *dóire* (salus, miseria), sed etiam trisyllabam: *sochumacht no dochumacht*, *sualig dualig*, *sóinmiche dóinmiche*, *di sóinmechib 7 dóinmechib* (p. 863).

Recentior ars poëtica Hibernorum, in quorum carminibus plura genera versiculorum certis syllabarum numeris circumscriptorum inveniuntur, propriis nominibus distincta, ab arte poëtica ceterarum nationum recentiorum Europae, apud quas sola fere servata est consonantia vel assonantia finalis, atque ipsorum affinium Cambrorum hoc differt, quod hiberni poëtae maiore cura principalium sonorum congruentiam sectati sunt, quam dicunt allitterationem vel concordiam (*uaim*), minore congruentiam finalium. Finalis enim consonantiae imitatio quaedam viget, quae dicitur correspondentia (*comharda*): aut perfecta, si eandem vocalem aut non secuntur consonae aut eiusdem ordinis ut tenues vel mediae, aut imperfecta sive infracta, quae nihil est nisi assonantia vocalium (O'Don. Gramm. p. 415 sq.). Congruentia haec media inter consonantiam et assonantiam singularis est et propria artis hibernicae, ceterum antiqua, ut quae iam in vetustis carminibus extet iuxta consonantiam plenam. Contraria huic est illa congruentia, quam primitivam finalem suspicati sumus,

---

reputentur; i. e. reputabuntur) Sg. 153ᵇ. Pr. Cr. 60ᵇ. *adrimed* (gl. imputare) Ml. 21ᵃ. Alia composita et decomposita: *dorimiub* (gl. sermone digessero) Ml. 26ᶜ. *dorimther hi libur essaiœ ásceluo* (narratur in libro Isaiae haec historia; cf. germ *erzälen* e *zal*, numerus) Ml. 16ᵈ. *iscomfuirmud forgnúsa* (est collocatio formae, in mecum, non compositio) Sg. 203ᵃ. *remfuirmedcha* (gl. praepositivae, coniunctiones; = *remforim.*, p. 27) 212ᵃ. Hodie quoque est subst. cambr. *rhif* (= *rim*, numerus), e quo composita et derivata in Mab.: *cyfrif* (numeratio) 3, 155. *riuaw* (numerare) 3, 26. *riuedi* (numerus) 3, 28.

solarum consonarum cum alternatione vocalium (p. 935). In versibus, e quibus carmina construuntur apud Hibernos vetustos, secundum scriptionem codicum coniungi solent tanquam hemistichia bini versiculi certi syllabarum numeri, ut binis certe locis disposita sibi respondeat consonantia una, si non plures. Rariores sunt versus trium membrorum.

Per haec hemistichia consonantia qualiscunque disponitur, tam initialis, quam finalis, vel intermedia, si qua interdum addita est ornatus causa, certum locum non poscens. Allitteratio tum contraposita esse potest vel in hemistichii utriusque principio vel in mediis, tum consociata in duabus vocibus eiusdem hemistichii subsequentibus. Rara est alternans duarum consonarum aut per eiusdem versus membra aut per duo versus copulatos, non rara cumulata tam eiusdem consonae per totum versum quam per singula membra diversae.

Correspondentia aut contraposita est in fine utriusque hemistichii aut in fine duorum versuum copulativa. Solent simplici copulativa terminari posteriora hemistichia; sed interdum accedit altera in fine priorum, ut fiat copulativa duplex. Eadem continuata per paucos versus apud Hibernos negari non potest, per plures in cambricis carminibus praecipue continuatur. Nec infrequens est per media membra ad ornatum augendum dispersa altera praeter contrapositam vel copulativam in duabus vel tribus vocibus, quam dico lateralem.

Hemistichia singula certum syllabarum numerum continent, ut septenarum vel octonarum, vel pauciorum vel plurium, nec tamen necesse est idem numerus syllabarum sit in utroque hemistichio nec in singulis versibus eiusdem carminis. Numerum tam syllabarum, quae hemistichiis, quam versuum, qui strophis continentur, ex arbitrio constituit poëta, nisi mavult carmen sine certo versuum numero componere. Quamquam frequentius ceteris stropharum generibus est distichon vetustiore scriptione vel stropha quaternorum versuum recentiore, frequentior ceteris syllabarum numeris septenarius in hemistichiis vel versiculis.

Quaeritur, an syllabae acutae et gravatae in versiculis alternaverint e certa lege. Ut ex hemistichio septenarum syllabarum frequentissimo diversa collocatione accentus enucleari possunt rhythmica schemata duo, alterum quasi trochaicum:

´– ⏑ ´– ⏑ ´– ⏑ ´–,

quasi iambicum alterum:

⏑ ´– ⏑ ´– ⏑ ´– ⏑.

At nec in hoc versiculo vel hemistichio nec in aliis plurium aut paucioram syllabarum eundem semper rhythmum observasse videntur hiberni certe poëtae, alternasse potius inter hunc vel illum magis minusve ex arbitrio. Tametsi enim prius schema conspicuum est in carminibus Mediolanensis codicis plerumque, in carmine de passione Christi cornico semper, alterum in Benedictione Hiberniae; tamen alternatio inter utrumque negari vix potest in aliis, ut in Fiacci Hymno in S. Patricium primi statim versus prius hemistichium secundum prius schema legi debet, ne acuantur syllabae aliquot formativae:

Génair pátraicc ínnemthúr.

Alterum autem non potest nisi secundum posterius legi, quia acutis syllabis principalibus, gravatis formativis, prodit in hunc modum:

ishéd adfét iscélaib.

An germanicus proferendi modus concedetur in hoc hibernico versu frequentiore ceteris et aequante fere germanicum versum usitatum, ut in singulis membris binae tantum syllabae maiore accentu proferantur? Et ut possit pronuntiari:

Genair pátraicc innémthur || *ished adfét iscélaib.*

Animadvertendum est, interdum voces bisyllabas positas esse loco unius syllabae gravatae, ut voces *acus*, *firu* in his Benedictionis Hiberniae locis:

acus bíth bennách firu múman.

Apud Hibernos vetustos et Cambros constructio poëticae orationis universa, exceptis quibusdam quae sunt propria horum vel illorum, est eadem. Itaque, cum morum priscorum semper tenacissimi fuerint celtici populi, conicere licet, ne apud veteres quidem Gallorum Druidas et Bardos carminum constructionem fuisse diversam. E quibus etsi omnino nihil superest, tamen nimium audere mihi non videor, si affirmo, prima iam religionis christianae aetate in Gallia gallicam illam carminum formam translatam esse in carmina christiana. Quemadmodum igitur bellatorum res gestae celebrabantur a Bardis Cambrorum carminibus illius formae, quae etiamnunc extare creduntur, et a Bardis Gallorum, vel caerimoniae a Druidis, ita celebrantur religionis christianae mysteria vel christianorum martyrum virtutes hymnis eiusdem formae.

Itaque tam hymnorum consonantia quam aliorum carminum latinorum, quae e temporibus labantis imperii Romani vel in terra continenti Europae vel in Hibernia sunt composita, ante proponenda est, quam liceat progredi ad hibernica carmina.

1. Consonantia latina.

S. Ambrosium, episcopum Mediolanensem, in Gallia natum (a. 333, obiit a. 397), cultus divini publici hymnis, antiphonis etc. celebrandi primum auctorem fuisse eius notarius Paulinus refert ad S. Augustinum (Append. ad. opp. S. Ambros. ed. Bened., Paris. 1690, p. IV): "eo Ambrosii tempore primum antiphonae, hymni ac vigiliae in ecclesia Mediolanensi celebrari coeperunt, cuius celebritatis devotio usque in hodiernum diem non solum in eadem ecclesia, verum per omnes paene occidentis provincias manet."

Hymni S. Ambrosii tetrametro iambico* compositi sunt, sed accedit usus

* De metro iuxta consonantiam adhibito in iis hymnis Beda disputat in libello de arte metrica (ed. Basil. 1, 56): 'Metrum iambicum tetrametrum recipit iambum locis omnibus, spondeum tantum locis imparibus, quo scriptus est hymnus Sedulii: A solis ortu cardine etc. Sed et Ambrosiani eo maxime currunt, . . in quibus pulcherrimo est decore compositus h y m n u s b e a t o r u m m a r t y r u m, cuius loca imparia spondeus, iambus tenet paria. Recipit hoc metrum aliquoties, ut scribit Mallius Theodorus, etiam tribrachyn.' Tam allitteratio iuxta latinum metrum quam consonantia finalis, interdum etiam media, adhibetur a Gallis eiusdem aetatis poëtis, ut Ausonio, in epigr. 1:

Phoebe | potens numer*is*, | praes*es* Tritonia bell*is*,
Tu quoque ab aërio | praep*es* Victoria lapsu,

consonantiae eodem modo, quo monosticha Columbani Hiberni mox proferenda, hexametro latino composita, consonantia vetusta hibernica induta sunt. Contraho hic stropharum quaternos versiculos hibernicorum codicum more in versus binos, quorum singula hemistichia sunt octonarum syllabarum, et signo allitterationem lineolis, litteris inclinatis consonantiam finalem, ut in exordio hymni martyrum:

Aetern*a* Christi | muner*a* || et | martyrum victori*as*,
| Laud*es* ferent*es* debit*as*, || | laetis canam*us* mentib*us*,
| Ecclesiarum princip*es*, || belli triumphal*es* duc*es*,
Caelestis | aulae | milit*es*, || et ver*a* | mundi lumin*a*,
Terrore victo | saeculi || | spret*is*que | poen*is* corpor*is*
Mort*is* | sacrae com|pendio || vit*am* beat*am* | pos|sident.

Monosyllaba tantum consonantia finalis, eaque lateralis et dispersa, vix contraposita, invenitur in hoc hymno (octavo editionis Bened. 2, p. 1222), sed eidem bisyllaba admista est in noni exordio:

| Somno refectis artub*us* || | spreto cubili | surg*imus*,
Nobis, | pater, canentib*us* || adesse te de|posc*imus*.
| Te lingua primum concin*at*, || | te mentis | ardor | ambi*at*,
Ut actuum | sequent*ium* || tu, | sancte, sis exord*ium*.

Consonantia est hic copulativa, eaque duplex, in prima stropha, contraposita in secunda. Consonantia finalis bisyllaba in aliis hymnis, quorum auctor vetustissimis testimoniis perhibetur Ambrosius (cf. editorum admonitionem in hymnos), ut in primi stropha sexta:

Gallo canente | spes redit, || aegris | salus refund*itur*,
Mucro | latronis cond*itur*, || | lapsis fides revert*itur*.

Quin trisyllabae consonantiae et finalis et mediae sunt exempla vel vestigia, ut in quarti secunda stropha:

Non ex virili | *semine*, || sed mystico | spir*amine*
| Verb*um* dei | fact*um* caro || | fructusque | ventris | floruit.

Come | serenatam | duplici | diad*em*ate | fron*tem*
| Serta | fer*ens*, quae | dona togae, quae | praemia | pugnae.
| Bell*andi* | f*andi*que | pot*ens* Augustus, honorem
| Bis meret.

In ampliore distichi vel duorum hexametrorum ambitu allitteratio etsi vix abest, quoniam, ubi non sunt duo vel tria vocabula inchoata eadem consona, esse tamen possunt totidem vocalibus inchoata, quaeritur tamen, an interdum a classicis poëtis latinis, haud ignaris celticae illius structurae, consulto frequentius posita sit, ut ab Ovidio in Amor. 1, 5. 1. 2:

Aestus erat, | mediamque dies exegerat horam,
Apposui | medio | membra levanda toro.

Et ibidem 9. 10:

Ecce | Corinna venit, | tunica velata re|cincta,
| Candida dividua | colla tegente | coma.

Vel a Lucano in exordio Pharsaliae:

Bella per Emathios plus quam | civilia | campos
Iusque datum sceleri | canimus, | populumque | potentem
In sua | victrici con|versum | viscera dextra,
Cognatasque acies, et | rupto foedere | regni
| Certatum totis | con|cussi viribus orbis
In | commune nefas, infestisque obvia | signis
| Signa, pares aquilas et | pila minantia | pilis.

Exordium autem et finem carminis poëtae vetusti tam Hiberni quam Cambri magis exornare solent.

In quinti hymni sexta:

Sic | quinque millibus vir*is* || dum | quinque panes divid*is*,
E*dent*ium sub *dentibus* || in ore | crescebat | c*ibus*.

In septimi strophis tertia et quarta:

| *Votis* | *vocem*us et | patr*em*, || | patr*em* | per*en*nis glor*iae*,
| Patr*em* | pot*en*tis grat*iae*, || culp*am* re|leget | lubric*am*.
| Informet | actus strenuos, || d*en*tes ret*und*at invidi,
Casus sec*und*et asperos, || donet | ger*end*i | gratiam.

In his etsi negari nequit ornatus alienus a poëtis classicae vetustatis et peregrinus certe, maiore vel minore constantia additus, servatur tamen metrum latinum et temporum ratio. At novam atque inauditam formam offert, quasi novam terram aperiat novumque aevum annuntiet, psalmus abecedarius S. Augustini episcopi Hipponensis Africani (obiit a. 430), per plures annos Mediolani rhetoricam professi, quem psalmum contra Donatistas scriptum esse ipse dicit ipsius humillimi vulgi causa. In hoc enim omni metro et omni temporum ratione neglecta nihil observatur nisi cum consonantia certus syllabarum numerus*, quae res constituunt poëticam formam celticam. Invenitur quidem una eademque vocalis *o* finiens omnes versus, consonantia igitur quam dixeris, iam in carmine poëtae vetustioris Commodiani inscripto: Nomen Gazaei (Bibl. Patr. 3, 650. 651), sed abest certus syllabarum numerus (est enim hexametri latini imitatio vel forma solutior), et finiens *o* ideo tantum adoptata videtur, ut esset certus finis versuum oppositus certo initio, quod est nomen poëtae Commodianus cum cognomine Mendicus Christi initialibus litteris versuum retro lectis significatum. In Augustini psalmo singulis versibus bina membra continentur, singulis hemistichiis octonae syllabae. Consonantia finalis copulativa continuata *e* congruit cum consonantia continuata usitatissima apud Cambros poëtas. Profero primas strophas duas (Opp. D. August., Lugd. 1586. 7, p. 3):

Abundantia peccatorum || solet fratres conturbare;
Propter hoc dominus noster || voluit nos praemonere,
Comparans regnum caelorum || reticulo misso in mare,
Congreganti multos pisces, || omne genus hinc et inde.
Quos cum traxissent ad litus, || tunc coeperunt separare,
Bonos in vasa miserunt, || reliquos malos in mare.
Quisquis recolit evangelium, || recognoscat cum timore,
Videt reticulum ecclesiam, || videt hoc saeculum mare,

* Syllabarum certus numerus per se iam apud Indos formae poëticae speciem efficit, quamvis in eorum vetusta lingua temporum sit perfecta distinctio. Versum etiam apud hos bina membra constituunt, bini versus distichon, quod dicunt *slôcum*. Versus epicus brevior ceteris et usitatissimus, quo carminum epicorum ingens moles decurrit, in singulis hemistichiis octonas syllabas postulat; plures in aliis carminum generibus componere solent poëtae ex arbitrio plerumque, ut Bhartriharis in sententiis membris syllabarum septenarum denarum subiungit membra vicenarum binarum. Indos omni fere artis genere imbutos rhythmum, i. e. certiorem syllabarum brevium et longarum ordinem in quibusdam distichi locis adoptasse, vel consonantiam finalem interdum maioris ornatus causa addidisse, quis mirabitur? Ut in *Ghatakarparo*, cuius primum slocum profert Boppius in editione Nali (praef. p. VIII):

ncitan kham upêtya nîradâih | *priyahînâhrdayâva*nîradâih
salilâir nihitam ragah kshitâu || *ravicandrâv api nô'pala*kshitâu.

Ecce consonantia finalis contraposita bisyllaba, quin trisyllaba, syllabae in priore membro utriusque versus denae, in posteriore undenae.

Genus autem mixtum piscis || iustus est cum peccatore.
Saeculi finis est litus, || tunc est tempus separare,
Quando retia ruperunt, || multum dilexerunt mare.
Vasa sunt sedes sanctorum, || quo non possunt pervenire.

Bonus auditor fortasse || quaerit: qui ruperunt rete?
Homines multum superbi, || qui iustos se dicunt esse.
Sic fecerunt scissuram et || altare contra altare.
Diabolo se tradiderunt, || cum pugnant de traditione,
Et crimen quod commiserunt, || in alios volunt transferre.
Ipsi tradiderunt libros || et nos audent accusare,
Ut peius committant scelus, || quam commiserunt et ante.
Quod possent causam librorum || excusare de timore,
Quod Petrus Christum negavit, || dum terreretur de morte,
Modo quo pacto excusabunt || factum altare contra altare?
Et pace Christi conscissa || spem ponunt in homine?
Quod persecutor non fecit, || ipsi fecerunt in pace.

Sunt viginti eiusmodi strophae duodenorum versuum, ab A usque ad V in toto psalmo, quas sequitur epilogus versuum triginta. Neglego consonantiam bisyllabam copulativam *-are*, quam casu saepius puto esse interiectam, non consulto, quia etiam *o*, *e* cum *r* vel cum aliis consonis ante commune vinculum *e* antecedunt, vel potius in tanta copia vocum exeuntium in *e* non antecedere non possunt. Nescio an etiam allitterationem consulto posuerit auctor. Quae etsi rarior est, non abest certe, ut in prima stropha: *peccatorum propter praemonere*, *regnum reticulum*, *con|greganti genus*, *miserunt malos mare*, *saeculi separare*, *retia ruperunt*, *sedes sanctorum*.

Animadvertuntur propria quaedam. Elisio vocalium vel terminationum cum *m* ante vocales facta interdum: *reticulo misso-in mare*, 1, 3. *modo quo pacto-excusabunt factum-altare contra-altare* 2, 10, alibi tamen neglecta, ut 2, 3: *sic fecerunt scissuram et altare contra altare.* Ante vocales *i* prolata ut *j*: *abundantja*, *evangeljum*, *ecclesjam*, *djabolo*, *traditjone*, *aljos*, sed ne hoc quidem semper. Duae syllabae breves pro una sunt in 1, 7: *quisquis recolit evangelium*, nisi legendum est *colit*.

Non differt constructio carminum ex eodem saeculo vel proximis superstitum ex alia celticae nationis terra, in quam christiana religio etiam litterarum cultum intulit, ex Hibernia, sive solam consonantiam cum certo syllabarum numero adhibent, sive iuxta eam latinum metrum servarunt.

A Secundino, nepote S. Patricii, Hibernorum apostoli (ab. a. 433 usque ad a. 460), compositus dicitur hymnus alphabeticus in laudem Patricii etiamtum vivi (ap. Galland. 10, 183; cf. Vitam S. Patr. ap. Boll. Mart. 2, 276), cuius versus metri latini expertes et sectantes syllabarum numerum, sicut psalmus S. Augustini, praeter allitterationem et consonantiam finalem copulativam, qua bini coniunguntur versus saepius, etsi non semper, frequentius consonantiam habent lateralem. Ut strophae A et B cum consonantia finali plerumque monosyllaba:

| Audite, | omn*es* | amant*es* | deum, sanct*a* merit*a*
Vir*i* in Christo beat*i* || Patric*i* | episcop*i*,

Quomodo bon*um* ob | act*um* || simil*atur* | angel*is*,
Perfect*am*que propter vit*am* || | aequ*atur* | apostol*is*.
Beat*a* | Christi | custodit || mandat*a* in omnib*us*,
| Cuius | oper*a* refulgent || | clar*a* inter | homin*es*,
| Sanct*um*que cuius | sequuntur | exempl*um* | mirific*um*,
Unde et in caelis patrem || | magnificant domin*um*.

Pergunt ita strophae usque ad Z versuum quaternorum, quorum hemistichia priora continent octonas syllabas, posteriora septenas. In secundo versu primae strophae syllabarum numerus *Patricî* poscit pro *Patricii*; neque enim solent in his elidi vocales.

Post stropham Z apud Muratorium (Anecd. Latin. IV*) legitur haec, ab alio auctore haud dubie addita:

Patrici*us* | episcop*us* | | oret pro nobis | omnib*us*,
Ut deleantur | protin*us* || | peccata quae commisim*us*.
Patricî laudes || | semper dic*amus*,
Ut nos cum illo || | semper viv*amus*.

Prorsus enim differt et syllabarum numero et consonantiae ratione. Duorum versuum priorum consonantia monosyllaba dupliciter copulatorum singula hemistichia octonas syllabas continent, posteriorum consonantia bisyllaba simpliciter iunctorum quinas.

Eiusdem metri, cuius hymnus Secundini in S. Patricium (ap. Murat. p. 136), octonarum syllabarum in prioribus, septenarum in posterioribus hemistichiis, est Hymnus S. Camelaci (p. 142), trium stropharum, quarum est prima:

| Audite | bon*um* | exempl*um* || | benedict*i* pauper*is*
| Camelac*i* | Cumiens*is*, || de*i* iust*i* famul*i*.
| Exemplum praebet in toto || fidel*is* in | opere
[Et] gratias deo | agens || | hilar*is* in | omnibus.**

Quinas in prioribus, septenas in posterioribus membris syllabas habet Hymnus apostolorum (p. 129), compositus distichis cum consonantia finali aut contraposita aut copulativa, ut in strophis 1 et 8:

---

* E vetustissimo antiphonario monasterii Benchorensis in Hibernia, quod Muratorius e codice bibliothecae Ambrosianae (quem tribuit ipse saeculo octavo, Antiqq. Ital. 3, 669; saeculo VII vel VIII Am. Peyron, Cic. orat. fragm. ined. p. 224) edidit in tomo IV Anecdotorum.

** Congruit cum hoc metro Romanorum tetrameter catalecticus, cum proximo trimeter acatalectus. Illud iam apud comicos invenitur, purius apud Terentianum Maurum, ut in his versibus:

Nulla vox humana constat || absque septem litteris,
Rite vocales vocavit || quas magistra Graecia.

Vel in illis, quos cantos esse a militibus Caesaris refert Suetonius (Iul. Caes. c. 49): Gallico triumpho milites eius inter cetera carmina, qualia currum prosequentes ilocalariter canunt, etiam vulgatissimum illud pronuntiaverunt:

Gallias Caesar subegit, || Nicomedes Caesarem.
Ecce Caesar nunc triumphat, || qui subegit Gallias;
Nicomedes non triumphat, || qui subegit Caesarem.

Vel quos tradit idem ibidem c. 80:

Gallos Caesar in triumphum || ducit, idem in curia
Galli braccas deposuerunt, || latum clavum sumpserunt.

Casu tamen cum his congruere, non esse transumptum metrum hibernicum, cum consonantia hibernica, tum hoc comprobatur, quod idem metrum in hodiernis populi aremorici carminibus servatur (p. 972, not.), ortum haud dubie ex ipsa celtica versuum structura.

| Precamur | patr*em* || reg*em* omnipotent*em*,
et Ies*um* Christ*um*, || | sanct*um* quoque | spirit*um*.
Tenebrae super || | ante erant | abyss*um*,
quam radiaret || primus | dies | dier*um*.

Eodem modo compositus est "Hymnus quando communicant sacerdotes" (p. 132), cuius est principium:

| Sancti ven*ite*, || | Christi | corpus | sum*ite*,
| sanctum bibent*es*, || quo redemti, | sanguin*em*.

Usitatiore metro hibernico bis septenarum syllabarum compositi sunt "Versiculi familiae Benchuir" (p. 156), quos ob consonantiam copulativam duplicem, eamque bisyllabam, tum plenam tum imperfectam, proferam omnes:

| *Ben*chuir | *bon*a | reg*ula*, || | recta atque div*ina*,
| stricta, | sancta, | sed*ula*, || | summa, iusta ac m*ira*.
Munther* | Benchuir | be*ata*, || | fide | fundata | *certa*,
| spe | salutis orn*ata*, | | caritate per|*fecta*.
| Navis | nunquam | turb*ata*, || quamvis fluctibus | t*onsa*,
| nuptiis quaque par*ata*, || regi domino sp*onsa*.
| Domus | deliciis | pl*ena*, || super | petram constr*ucta*,
nec non | vinea, | *vera*, | ex Aegypto transd*ucta*.**
| Certe | civitas | f*irma*, || | fortis atque | mun*ita*,
gloriosa ac d*igna*, || supra | montem pos*ita*.
|| Arca Cherubin t*ecta*, || | omni parte | aur*ata*,
| sacro|sanctis re|*ferta*, || | viris quatuor port*ata*.
Christo regina | *apta*, || | solis luce | am*icta*,
| simplex | sim*ul*que d*octa*, || | undecunque | inv*icta*.
| Vere regalis | *aula*, || | variis gemmis | orn*ata*,
gregisque | Christi | c*aula*, || patre | summo | serv*ata*.
| Virgo, | valde | foec*unda* || | haec et mater | int*acta*,
laeta ac tremeb*unda*, || | verbo dei sub*acta*.
Cui | vita be*ata* || cum per|fectis | fut*ura*,
deo | patre | par*ata*, || s*ine* | f*ine* mans*ura*

Praeter ea, quae sunt indicata, animadvertenda est consonantia finalis *a* continuata per totum carmen, non solum omnia membra terminans, sed etiam lateralis saepius.

Octonarum syllabarum hemistichia continentur hymno, cui inscribitur: Memoria abbatum nostrorum (p. 159; e codice fidelius reddit Am. Peyron in Cic. orat. fragm. ined. p. 225), in quo sunt strophae sex quaternorum versuum. Consonantia finalis item continuatur, alternat tamen inter syllabas *a*, quae primam stropham occupat et postremam, atque inter *us* et *um*, quae terminant in mediis. Has proferam ob nomina abbatum in eis enarrata e Comgillo (ma-

---

* Lege *munter*, alias *muinter*, *mvntar* etc. (p. 14).

** En iam saeculo octavo vel prius fabulae illae hibernicae de Hibernorum ex Asia per Aegyptum transitu? Gaidelo Phaenii nepoti Scotam Pharaonis filiam (quibus tribus nominibus subsunt vetusta gentis nomina tria *Feni* vel *Veni*, *Goideli*, *Scoti*) nupsisse, refert ex Hibernorum ore Giraldus Cambrensis in Topogr. Hibern. (ap. Camd. p. 737). Quae quamvis fabulosa sint, commercium tamen inter Aegyptum et Hiberniam vetustum fuisse iam ob artis affinitatem et monachos Aegyptios in Hibernia degentes demonstrat Kellerus in commentatione de codicibus hibernicis in Helvetia servatis (p. 79 sq.).

gistro Columbani, fundatoris monasteriorum in terra continenti, ut refert Ionas Bobiensis) usque ad Cronanum, qui fuit circa medium saeculum septimum (cf. Murat. praef. pp. 124. 125):

| Amavit | Christus | Comgill*um*, || bene et | ipse domin*um*,
car*um* | habuit Beogno*um*, || domn*um* | ornavit | Aede*um*,
elegit | sanct*um* | Sinlan*um*, || famos*um* | mundi | magistr*um*,
quos | convocavit domin*us* || | caelorum regni sedib*us*.

Gratum | fecit | Fintenap*um* || heredem, | alm*um*, | inclit*um*,
| inlustravit Maclaisre*um*, || caput | abbat*um* | omni*um*,
lampade | sacra Esegan*um*, || | magn*um* | scripturae | medic*um*,
quos | convocavit domin*us* || | caelorum regni sedib*us*.

Not*us* vir erat Beracn*us*, || ornat*us* et | Cumine*nus*,
pastor | Columba | congru*us*, || querela | absque | Adian*us*,
rector | bon*us* | Baithen*us*, || summ*us* antistes | Crotan*us*,*
quos | convocavit domin*us* || | caelorum regni sedib*us*.

Tantis successit | Caman*us*, || vir | amabilis omnib*us*.
| Christo nunc | sedet | suprem*us*, || hymnos | canens | quindecim*us*,
zoen ut | carpat | Cronan*us*, || | conservet eum domin*us*,
quos** | convocabit domin*us* || | caelorum regni sedib*us*

Apparet consonantiam praeter finalem continuatam lateralem quoque inveniri, sicut in priore carmine. In utroque igitur horum per plures versus continuata reperitur una consonantia finalis, more non usitato nisi in carminibus cambricis. Per pauciores vero versus vel hemistichia etiam in hibernicis haud raro continuata (cf. p. 937) est consonantia, ut per tres versus Columbani (p. 946), per tres versus strophae quintae carminis cod. Neob. (p. 95[illegible]), per quaterna membra in strophis temporalibus Antiphonarii Benchorensis (ed. Mur. p. 143), ut: *altissime lumine nomine domine*, *tertiam clementiam perpetuam gratiam* etc.

Per octona vel dena hemistichia continuatur consonantia finalis in singulis strophis hymni alphabetici in S. Comgillum abbatem eiusdem Antiphonarii (p. 139), quarum quaedam etiam principalem litteram suam (quae insuper a latere adhibetur) principio membrorum continuant, ut strophae A et D:

| Audite pantes ta erg*a**** || | allati ad | angelic*a*
| Athletae dei, | abdit*a* || | a iuventute florid*a*,
| Aucta in legis pagin*a*, || | alta sancti per viscer*a*,
| Apta fide, iustiti*a*, || | ad dei ducta gaudi*a*,
| Alti | adlata merit*a*, || affatim concordanti*a*.

---

* Reddo nomina, qualia legit Am. Peyron. Aliter enim legit quaedam Muratorius, *Simlanum*, *Fintenanum*, *Machlaisreum*, *Seganum*, *Cumnenus*, *Bautherius* pro *Baithenus*, *Cronanus* pro *Crotanus*. Cf. Bedae H. Eccl. 2, 19: (Iohannes papa a. 640) dilectissimis et sanctissimis Tomcano, Columbano, Cromano, Dinnao et *Baithano* episcopis, Cromano, Ernianoque, Laistrano, Scellano et Segeno presbyteris, Sarano ceterisque doctoribus seu abbatibus Scottis.

** Legendum *quem* ob fut. convocabit, Cronanum, quem vixisse etiamtum patet e versibus proxime antecedentibus: nunc sedet, zoen (vitam) ut carpat, conservet eum dominus. Septimi igitur saeculi est hic hymnus.

*** I. e. *πάντες τά ἔργα*. Eiusdemmodi initium est hymni in S. Brigitam et S. Patricium in codice hibernico Basileensi (cf. Keller, p. 86):

| Alta | audite ta | erg*a* || toto | orbe micanti*a*
| Brigitae | beatissimae etc.

| Doctus in | dei legib*us*, || | divinis | dictionib*us*,
| Ditatus sanctis opib*us* || | deo semper placentib*us*,
| Dedicatus in morib*us* || | dei Stephanus agi*us*,
| Docebat sic et cetero*s* || | dicta | docta operib*us*.

Columbanus, Hibernus monachus, qui monasterium Bobiense condidit (obiit a. 614), idem arte poëtica floruit. Eius quae extant monosticha paucis exceptis praeter formam hexametri latini consonantiam hibernicam prae se ferunt. Colligo ex eis magis digna quae proferantur secundum editionem in Gallandii Bibl. patr. (12, 355 sq.):

11. Omnib*us* est | mundi | melior sapientia gaz*is*.
16. | Morb*i* causa | mal*i* nimia est quaecunque voluptas.
26. Octon*as* stude*as* | vitiorum | vincere turm*as*.
28. | Lingua su*os* habeat fren*os* in corde | ligat*os*.
52. Inclita | perpetu*am* | praestat | patientia vit*am*.
54. Egregi*os* faciet | ment*is* constantia | mor*es*.
88. Quod tibi non | opt*as* | ali*i* ne fecer*is* | ull*i*.
100. | Disce sed a | doct*is*, | indoct*os* | ipse | doceto.
102. | Sermo datur mult*is*, animi | sapientia pauc*is*.
127. | Pax | precor alma | tuo | placeat | tibi semper in ore.
138. | Una di*es* qual*es* fuerint | ostendit | amicos.
159. Alma | di*es* noctem sequitur, sic | dona labor*es*.
165. Qui | modica spern*it* | minu*it* | maiora per horas.
170. | Cui secreta quidem | credas | cautissim*e* | cern*e*.*

Spirans *h* non est consonae loco, sed vocali aequalis habetur:

160. Tempora dum variant, | anim*us* sit semper | honest*us*.
179. | Aurum flamma probat, | homin*es* tentatio iust*os*.

Iuxta externam utramque consonantiam additur interna:

49. Plurima dis*centi* | *sem*per | sapi*enti*a crescit.
59. T*antum* | verba | val*ent* | qu*antum* m*ens* *sen*tiat illa.
61. Non erit | *ant*iquo nov*us* | *ant*eferend*us* | amic*us*.
73. V*itam* quippe | *tuam* | *tota* vir*tute* | *tu*ere.
137. Sit | tibi cur*a* | *tu*ae | *tota* vir*tute* salu*t*is.

Allitterationem in his, sicut in hibernicis exemplis, consonae principales radicis efficiunt post particulas in compositis:

128. | Semper in ore tuo re|sonent bona verba | salutis.
154. Corporis auxilium | medico per|mitte fideli.
174. Ob|servat | sapiens | sibi tempus in ore loquendi,
175. In|sipiens loquitur | spret*um* | sine tempore verb*um*.

In omnibus his consonantia finalis est monosyllaba, rarior bisyllaba:

36. Non | op*ibus* bona fama datur, sed mor*ibus* | almis.
74. | Omnia pro vita sunt | amitt*enda* tu*enda*.
192. | Omn*ibus* est | op*ibus* | melior vir | mente fidelis.
207. Dil*igit* | hic nat*um*, virga qui corr*igit* | ill*um*.

---

* In hac sententia, quae etiam Germanis proverbio est (trau schau wem!), si accurate inspicitur, singulae voces allitterationem habent. Nam et signare licet *se|creta*, id quod ex exemplis patet mox sequentibus, et *quidem* vix differt a *cuidem*.

Denique consonantia copulativa una cum laterali ac media inest in versibus qui prooemii loco praemittuntur monostichis, 1—5:

| Haec praecepta *legat* devotus et | imple*at* | actu,
| Vir*tutum* *titu*lis | *vitam* | qui | quaer*it* honest*am*,
Vel | homines inter | cupiat prae|clarus | hab*eri*,
Vel | *mor*um | *mer*itis caelestia regna | *mereri*,
Atque deo Christo | socius | *sine* | *fine* | vid*eri*.

Magis progressa consonantia, cum frequentiore allitteratione amplior finalis, saepius trisyllaba, invenitur in Anglosaxonum carminibus latinis, ad quos, cum ipsi principio cum ceteris Germanis non usi sint nisi allitteratione,* ab Hibernis hanc formam esse transgressam putandum est, ut transiit scriptura atque ars pingendi codices et ornandi.**

Ut Aldhelmus, Saxonum occidentalium episcopus (obiit a. 709) scripsit, Opp. ed. Giles, Oxon. 1844, p. 111:

| Summi | satoris | *solia* || | sedit qui per aethr*alia*,
| Alti | Olympi | *arcibus* || | obvallatus min*acibus*,
| Cuncta | cernens | cac*umine* || | caelorum summo *lumine*.

*) Allitterationem, ut quae sola copulet hemistichia, contrapositam esse oportet apud Germanos. In utroque enim hemistichio, unde apud hos quoque antiquitus versus combinantur, syllabae tanquam acutae praevalent radicales binarum vocum, quarum maior est significantia, ut iuxta eas syllabae ipsae radicales earum vocum, quae minore sunt significantia, habeantur loco syllabarum gravatarum. Ut in exordio carminis scandici inscripti *Vŏluspá*:

| *Hljóðs bið ek állar* || | *hélgar kindir*
| *méiri ok* | *minni* || | *mávgo Heimdállar*

voces *bið ek* expertes sunt omnino accentus maioris. Item in versibus carminis de runis anglosaxonici:

| *Íng väs* | *ǽrest* || *mid* | *Eástdénum*
ge|*séven* | *sécgum* || *oð he* | *siððan eást*
ofer | *vǽg ge vát* || | *vǽn æfter rán*

voces *oð he*, *ofer*, *æfter* deficiunt accentu. Nec aliter equidem puto pronuntiatos et pronuntiandos versus Germanorum terrae continentis primitivae structurae, ut illam formulam poëticam, quae extat apud Otfridum et in carmine *Muspilli*:

thar ist | *lib ana tód* || | *lioht ana finstri*

vel exempla e carmine de Hildebrando statim afferenda. E quaternis igitur vocibus, quae in singulis versibus acutiore accentu proferuntur, binae certe, si non tres vel omnes, allitteratione ornatae sunt, contrapositae in hemistichiis Quae versuum structura cum eadem apud Scandinavos et Anglos ac Germanos terrae continentis inveniatur, communis est statuenda et primitiva. Quamquam in quibusdam locis carminis de Hildebrando etiam finalem consonantiam ostendit Lachmannus (Act. historico-philolog. Acad Berolin. a. 1833, p. 131):

in sus | *héremo mán* || | *hrústi giwinnan.*
der si doh nu | *árgosto* || | *óstarliuto.*
únti im iro | *lintun* || | *lúttilo wúrtun.*

At cum Hiberni monachi in plurimis Germaniae monasteriis adfuerint, nonne pauci illi versus imitatione hibernicae structurae facti sunt? Ibidem Lachmannus e carmine formae primitivae inscripto "*Muspilli*" affert duos versus consonantia finali ornatos, quorum omnis structura hibernica cognoscitur:

*diu marha ist farpr*unnan, | *diu* | *sela* | *stet pidv*ungan,
ni | *weiz mit wiu puoze*: || *sar verit si za* | *wize*

Singula hemistichia septenarum syllabarum, structura hibernica maxime usitata; correspondentia finalis bisyllaba contraposita, allitteratio consociata in priore versu, contraposita in altero. Otfridi carmen, quod primum omni prisca forma deserta consonantiam finalem adoptat, interdum eiusdem structurae disticha offert, cum in aliis liberior germanica permaneat.

**) Huius hibernicam esse originem affirmat etiam Waagenius, vir eius artis in primis gnarus (Deutsch. Kunstblatt, 18. Mart. 1850). Concordant quae doctissime disserit de imaginibus et scripturis codicum hibernicorum Kellerus (Bilder u. Schriftzüge in den irischen Manuscripten der schweizerischen Bibliotheken. Zürich 1850).

Et p. 113:

| Vale, | vale, | fid*issime*, || | phile Christi car*issime*,
Quem in | cordis | cub*iculo* || | cingo amoris v*inculo*.
| Ave | Hova | alt*issime*, || olim | sedes | sanct*issime*,
| Salutatis | suppl*icibus* || Ethelwaldi cum v*ocibus*,
| Te, | te herus in omn*ibus* || | clarum | creavit act*ibus*,
| Forma et usu vir*ilem*, || | facto et dicto sen*ilem*.
Tuam | primum | pro|p*aginem* || | per | profundam ind*aginem*
Curiose | con*iicere*, || mentis atque insp*icere*
| Nullus | valet | volucr*ibus* || summi caeli sub nub*ibus*.

Consonantia finalis est contraposita, interdum imperfecta, quae in carminibus hibernice scriptis frequentior est, ut in *arcibus minacibus*, *cubiculo vinculo*, *solia aethralia*. Singula hemistichia sunt octonarum syllabarum, eiusdem ambitus cuius sunt hymnorum Ambrosianorum singuli versiculi, sed hac re differunt, quod metrum latinum vel temporum ratio omnis neglecta est.

Nec aliter Anonymus ad Anonymam (Baldhardus, ut videtur, ad Berthgitham), in operibus S. Bonifacii, ed. Giles, Lond. 1844, p. 280:

| Vale Christo | virg*uncula*, || Christi nempe tyr*uncula*,
| Mihi c*ara* | magn*opere* || atque gn*ara* in *opere*,
| Tibi laudes con|tex*o* | atque | grates in | gemin*o*,
| Teque rogo cum | trem*ore*, || | agna Christi pro | am*ore*,
Vota redde cum ferv*ore* || | altissimo in | aeth*ere*,
Quae | pepigimus | par*iter*, || memorare tenac*iter*.

Eodemque modo Berthgitha ad Baldhardum, ibid. p. 278:

| Vale vivens fel*iciter*, || ut | sis || sanctus | simpl*iciter*,
Tibi | salus per | saecul*a* || tribuatur per culmin*a*.
| Vivamus | soli domin*o* || | vitam | semper in | saecul*o*.

Itemque eadem poëtria haud dubie (nomen in inscriptione non additur) ad Baldhardum in fine carminis p. 272:

Hav*e* | car*e* | crucicola, || | salutat*e* a | soror*e*,
Fine tenus | fel*iciter*, || | famam | serva | simpl*iciter*.

Winfridi (S. Bonifacii) ipsius epistula poëtica ad Nidhardum, scripta circa a. 720, induta est eadem forma. Sunt primi versus (p. 30):

Vale, | frater, || florent*ibus* || iuventutis cum vir*ibus*,
Ut | floreas cum domin*o* || in | sempiterno | soli*o*,
Qua martyres in | cun*eo* || regem | canent aethere*o*,
Prophetae apostolic*is* || | consonabunt et laudib*us*.

Consonantia finalis hic non extat nisi bisyllaba vel frequentius monosyllaba, quae coniuncta cum initiali eam constructionem orationis poëticae efficit, quae in vetustis carminibus hibernice et cambrice scriptis a principio viget et communiter.

Conferendi sunt Hiberni exulis* versus ad Karolum imperatorem ex ve-

---

ib. 405 not. *exul* = peregrinus. Mox: Quanta Hibernorum sub Karolingiis in Galliam multitudo venerit, testis est etiam Hericus monachus in epist. ad Karolum Calvum ap. Boll. Iul. T. VII. p. 222: *Quid Hiberniam memorem, contempto pelagi discrimine paene totam cum grege philo-*

tusto codice Vaticano (saeculi ferme decimi, antiquorum poëmatum pleno) ap. A. Mai., Auct. Class. 5, 405 sq. Et p. 412. V. Ad eundem:

| Charta, | Christo | comite, || per telluris sp*atium*
ad | Caesaris regium || nunc | perge | pal*atium*.
Fer | salutem Caesari || ac | suis agm*inibus*,
gloriosis pueris || | sacrisque virg*inibus*.
Via | pergens | prospera || per Christi suffr*agia*
| prona coram Caesare || verba dicas t*alia*.
Dic, ut | Caesar | Karolus || | perpeti | praec*onio*
sit sanus, [sit] longaevus, || sit | felix vict*oria*.
| Dic, regnator omnium || | det | sibi | subs*idium*,
| confortet, | custodiat, || | dilatet imp*erium*.
Dic, ut | fautor | fuerat || iustis | rite | r*egibus*,
| fiat | Christus | Karolo || ac sibi | fid*elibus*.
Dic, regales | pueri || per | prolixa sp*atia*
sint | sani, sint longaevi, || | salvatoris gr*atia*.
Sint coronae regiae || | digni, | dic, hon*oribus*,
| felices ac | victores || genitoris m*oribus*.
Regalibus puellis, || dic, fiat | subl*imitas*,
|sit | sancta, sit | sobria, || sit | vera | virg*initas*.
Christus amat | virgines || propter | castim*oniam*,
dat illis quam promiserat (leg. -it?) || in | futuro gl*oriam*.
| Dic, protegat | dominus || sic Francos arm*igeros*,
regem, | clerum, | comites, || milites bell*igeros*.
Post haec, | charta, | Caesarem || rogato | cont*inuo*,
de | me | Christi servulo || sit | memor ex*iguo*.

Metri usitatioris, cum consonantia copulativa trisyllaba, perfecta aut imperfecta.

In eodem tomo a pag. 426 Iohannis Scoti carmina, disticha vel hexametra, in quibus insunt saepius graeca vocabula, interdum versus integri graeci.

Hanc formam orationis poëticae quis credat esse ortam primum apud poëtas christianos finientis imperii Romani et transisse ad Bardos Cambrorum et in carmina gentilia Scandinavorum? Allitteratio autem si propria habenda est forma poëtica Germanorum iam vetustis temporibus, iam tum cum "celebrabant carminibus antiquis, quod unum apud illos memoriae et annalium genus erat," gentis suae conditores, consonantia eadem coniuncta cum finali atque intermedia putanda est celticae orationis poëticae forma antiqua culta iam a Bardis et Druidis. Apud Hibernos et Cambros poëtas eidem adiunctus reperitur communiter aequalis versuum ambitus et certus syllabarum numerus cum certa versuum collocatione, cum latini poëtae imitationi saepius latina metra supposuerint; quis easdem formas Gallis cognitas negarit?

Superest, ut utriusque gentis celticae hodiernae formam poëticam, consonantiae omni genere ornatam, illustremus exemplis vetustis patrio sermone compositis.

---

sophorum ad litora nostra migrantem? quorum quisquis peritior est, ultro sibi indicit exilium, ut Salomoni sapientissimo (Karolo regi) famuletur ad votum. Alcuinus quoque ep. 221. ait: *doctissimi solebant magistri de Hibernia Britanniam, Galliam, Italiam venire.*

2. Consonantia hibernica.

Monumenta formae poëticae quae extant hibernica iam vetustissima consonantiam qualemcunque prae se ferunt.

Venerandae haud dubie vetustatis sunt formulae incantationum servatae in uno folio facile saeculi octavi (quod continetur hodie in codice Sangallensi n. 1395).* Hibernicis tribus intermixta est una latina, ipsa quoque secundum legem consonantiae hibernicae composita. Ecce omnes:

Ni artu ní nim ni domnu ní muir arnóib bríathraib rolabrastar cr. assachr. díuscart dím andelg delg díuscoilt crú ceiti méim méinni bé ái béim nand dodath scenn toscen todaig rogarg fiss goibnen aird goibnenn renaird goibnenn ceingeth ass. — Focertar indepaidse inimnad tét inuisce 7 fuslegar de immandelg immecuáirt 7 nitét foranairrinde nachforanálath 7 manibé andelg and dutóeth indalafiacail airthir achinn. — — Argalar fuail.

Dunesurcsa diangalar fuáilse dunesairc éu ét dunescarat éum éolaithi admai ibdach. — Focertar inso dogrés imaigin hitabair thúal.

*Caput xpi. oculus isaiae frons nassium nóe labia lingua salomonis collum temathei mens beniamín pectus pauli unctus iohannis fides abrache scs. scs. scs. dns. ds. sabaoth. — — Canir anisiu cachdia imduchenn archenngalar iarnagabáil dobir dasale itbais 7 dabir imduda are** 7 fortchulatha 7 cani dupater fothrí lase 7 dobir cros ditsailiu forochtar dochinn 7 dogní atóirandsa dam U. fortchiunn.*

*Tessurc. marb. biu. ardiring. argoth. sring. aratt. dichinn. arfuilib. híairn. arul. loscas. tene. arub. hithes. cú. rop acubrú. crinas. teoracnoe. crete. teoraféthi. fichte. benim agalar. arfiuch fuili. guil. fuil. nirubatt. rée. ropslán. forsáte. admuinur. inslánicid. foracab. dían. cecht. liamuntir coropslán. ani forsate. — Focertar inso dogrés itbois láin diuisciu ocindlut 7 dabir itbéulu 7 imbir indamér atanessam dolutain itbélaib*** cechtar ái áleth.*

Ex his formulis quattuor latina magis perspicua nobis proxime accedit ad ea quae iam prolata sunt. Esse hanc incantationem patet ex iis, quae hibernice in fine adduntur de caerimoniis una adhibendis contra dolorem capitis (*archenngalar*). Praeter allitterationem interdum animadvertitur consonantia media et finalis.

| *Caput* | *christi* || | *oculus* | *isaiae* || *frons* | *nassium* | *noe* || | *labia* | *lingua salomonis* || *collum temathei* || *mens beniamin* || | *pectus* | *pauli* || | *unctus* | *iohannis* || *fides abrache* || *sanctus* | *sanctus* | *sanctus* || | *dominus* | *deus* | *sabaoth.*

Singula membra distinguo sicut in carminibus signo ||. In membris *collum temathei* || *mens beniamin* consonantia praeter finalem *-um* non est nisi media

---

* In tergo folii, in cuius fronte conspicitur imago sacra. De hac disserit Kellerus p. 75, ubi quae Monius de imagine rettulit referuntur, et pp. 91. 92; ibidem incantatio omnis typis expressa est, sed mendosissime.

** In linea legitur *imduchenn*, sed subditis punctis, nimirum delentibus, et suprascripto .*i. imduda are*; hoc igitur illius loco ponendum est.

*** Huc pertinere videntur tria haec verba, supra scripta praemisso signo, cui nihil respondet infra; cf. quae O'Don. p. 285 affert e cod. vet.: *snáithi immonmér as nesam don ludáin* (filum circa digitum proximum minimo).

incipiens a nomine *salomonis*, eadem quae praecedit in *frons nassium*. Verba *fides abrache* etsi inter se non habent consonantiam, coniunguntur tamen et vocali principali nominis proprii et terminali *-es* vocabuli *fides* cum utroque membro proximo.*

In praecedente formula breviore hibernica, quam contra stranguriam (*argalar fuail*) esse docemur et inscriptione et subscriptione, concordant et vocales et *d*.

| *Dumesurcsa* | *diangalar f* | *uáilse* | *dunesairc* | *éu* | *ét* | *dunescarat* | *éum* | *éolaithi* | *admai* | *ibdach.*

In *fuáilse* (aquae, urinae meae) *f* videtur infecta, i. e. non legenda. Et allitteratio videtur statuenda post praefixa *dum-*, *dun-*, in vocibus *dum|esurcsa*, *dun|esairc*, *dun|escarat*, ut allitteratio vocalium per totam sententiam pergat, et secundaria tantum sit concordantia *d*, quae antecedit in syllabis praefixis.

Prima et postrema incantationes ipsae non solum frequentiorem habent allitterationem, sed etiam conspicuam in quibusdam locis consonantiam finalem.

In prima (contra dolorem effectum spina, ut videtur; *delg*, hod. *dealg*) prooemium quoddam quod pertinet usque ad voces *cr. assachr.*, legendas *crist assachroich*, sequitur formula ipsa:

| *díu|scart* | *dím an|delg* | *delg* | *díu|scoilt* || | *crú* | *céiti* || | *méim* | *méinni* || | *bé ái* | *béim nand* || *dodath* | scenn *to|scen todaig* || *ro|garg fiss* | *goib*nen *aird* | *goib*nenn *renaird* | *goib*nenn *cein* | *geth ass.*

In postremae prooemio incantator in plura mala invehit, quorum nomina ipsa non sine consonantia esse videntur: *ar díring* (in ructum? *diorang* O'R.), *ar gothsring*, *ar* | *att dichinn*, *ar* | *fuilib hiairn*, *ar* | *ul loscas tene*, *ar* | *ub hithes cú*, cuius postrema vox *cú* amplius consonantia finali iuncta est sequenti *rop acubrú* (sit eorum, malorum, conglomeratio [?] quae etc., ob formam relativam sequentem *crinas*; si *cubrú* est pro *cobrú*, comp. cum *brú*, venter, glomus). Post incantationem totam minoribus litteris, eiusdem tamen aetatis, additur praeceptum, quomodo adhibenda sit. Neque tamen hic prooemium tam distincte separandum est, quam in prima formula, ob primam personam primi verbi *tessurc*; pergit enim incantator postea quoque e prima persona, sicut incepit, per sequentia (*benim*, *admuinur*). Satis apparet concordantia in iis, quae secuntur:

rop a|cubrú | *crinas* || | *teora* | *cnoe* | *crete* || | *teoru* | *féthi* | *fichte* | *benim agalar ar* | *fiuch* | *fuili* || *guil fuil ni* | *rubatt* | *rée* || *rop* | *slán for|sate* || *ad|muinur in* | *slánicid foracab díancecht lia|muntir* || *corop* | *slán ani for sate.*

Omnia haec consonantiam quandam**) prae se ferunt, quamquam carent metro vel certa divisione versiculorum.

---

* Supra formulam hanc latinam conspicitur litterarum linea mystica quasi capitalium latinarum immixtis graecis una cum forma grammatica graeca, ut videtur: PCHNIT CANωMNYBVC. KNAATYONIBVC. *Finit.* Per P in dextera capitis parte lineola ducta est; itaque lego: *prechnitosan omnybus knaatyonibus*, i. e. praedicent omnibus nationibus.

** Allitteratione, quae haud dubie praevalet in his, etiam narratio prosa oratione composita saepe ornatur, ut narrationis de filiorum Usnechi interitu exordium hoc (ed. O'Flan. p. 16): *Fledh mhedhairchaein*, | *mhóradhbhal do rinnadh le Conchubhur mac* | *Fachtna* | *fáthaigh. mhic* | *Rosa* | *ruaidh*, *mhic* | *Rudhraidhe*, *iodhon* | *Righ Uladh*, *an* | *Emhain* | *mhin* | *áluinn* | *Mhacha*, *do* | *mhaithib acas do* | *mhóruaislibh air chedna*, *gurbha* | *súbhach* | *somhenmnach na* | *slóigh uile.*

Huius tamen compositionis ipsius vetusta exempla hibernica sunt duo carmina in codicis Mediolanensis prima pagina, quamquam ob colorem vetustate fuscum huius paginae et locos plures detritos difficillima sunt lectu. Etiam longius intuenti manebunt plures difficultates. Haec primum sic appono, quemadmodum scripta sunt in codice.*

Adco[nd]arc[1] *alaill innocht ba ingnad lium etarport f[er]scal*[2] *fiadam . . . . . . ba. duluith frigualamnada. Dalim rugenair iarsin cenmathir*[3] *cenathargein. teuir oenaidchi fobrú ba cunda: sem immurgu.*

Gabsusa iarf: mnert fertmaith forasliuchtainecht maccfir asdail: numtha dochuindchid á altrama

INdalim ba brathir dam. mathir[se ama][4]*thir sem. mu nóidenán menman mais ní dúthrais a bithingnais.*

Huar hirogénair amne. nichelt [in]macc sochuide. nitentrichet amm imbá ocdeicsin alámnada

Ba lán ortain ortain indalimm. armacc inbrigach barrfind. ba mían ningen et ban. ba mór meld a acaldam

Ariced gor cáich lasin ba amer [du anchortib. cia][5] *bunóidenán aráes nilil la[macc]u*[6] *ingaes*

Amalbatoich adé bi bamacc athar[7] *[ointindi. ba ortán]*[8] *más cid in macc. du cach oen sar ba fordarc*[9]

Fortacht ihu. límsa ·t· or ::: le [inchombartsa][10] *ismá suidiu act consla slondod neich adchondarcsa. [Adcon]ddarc.*

Tegdais adchondarc indiu . . . . badacrichidiu. Cruthanna lo:reil agne. nithucai nach[m]eraige

---

Ró | eirghe an | aes chiuil, | óirfidedh acas | eladhna do sheinm a | ccruitedha | ceolbhinne | caéinthédacha acas a | ttiompána | taithnemhacha | taidhuire, acas do gabhail andréchta ffilidhachta a | ccraebha | cóimhnesa acas an | géga | geinelaidh. Ite anmanna na ffiledh ro bhá san dún an tan sin, iodhon | Cathbhadh | caemdhrai mac | Conaill mhic Rudhraidhe, acas | Gennán | gruadhsholais mac Cathbhaidh, acas | Ferceirtne | file, acas | Gennán | glúndubh mac Cathbhuidh, acas | imad | aile | immaille re Senchán mac Oilillа. Quemadmodum in hoc loco sic in aliis epitheta potissimum ornantia post substantiva coniunguntur allitteratione ut p. 74: *acas do dailedh biadha | saera | sochaithmhe, acas deocha | mera | meiscemhla dóibh, gur bo | súbhach | somhenmnai uile.* Vel. p. 94: *Do chóiridh Fiachra a chorp isna harmaibh | séunta | somhaisecha sin Conchubhair, acas do | innsuigh | lollan finn, acas do rinnedar cómhrac | feigh, | fuiltech, forniata, | nertmhur, | náimhdamuil, | tenn, | trénbhorb, | tinnesnach re chéile.* Item p. 106: *Do sinedar annsin am bráighde | saera, | seghaine, | sithamhla.* Alibi tamen eadem copulantur substantiva vel aliae orationis partes, ut p. 40: *as aibhinn do | chuain acas do | chalaphuirt, acas do | mhágha | minscothacha caemháilne acus do | thulchai | taithnemhacha | taebh-uaithne.* P. 100: *do cuiredar | teinnte acas | tenndála innte.* Ibidem: *do | chennáibh | curádh acas | milidh acas do | mheighibh | maelderga.* P. 104: *do chuaidh a ccenn a | eólais acas a | eladhna.** P. 106: *ni | fhágbhann | fuighel | buille | no | béime, acas | buailter sinn ár ttriur dhe.* Pp. 106. 108: *acas do léigidar fir Uladh | tri | tromghárta | cúmhaidh acas | caeinte.* P. 108: *ró chaeidh go | truagh | tuirsech acas ro tharraing a | folt acas a | finnfadh.*

Contra in carminibus saepe finalis consonantia praevalet, minus observatur allitteratio, ut in hymno Fiacci.

* Secundum lectionem Whitleii Stokes, quoniam auctor haec otio non concesso festinantius se transcripsisse ipse fatebatur. 1 *nd* detrita, sed facilia ad restituendum. 2 *er* detrita. 3 post *cen* lectio incerta. 4 infra scripta. 5 supra scripta. 6 incerta utraque vox detrita. 7 locus valde detritus. 8 supra scripta. 9 an *sordarc*? 10 supra lineam; scriptum videtur *inchomburtsa.*

---

*) cf supra | *aes* | *eladhna* (viri sapientiae) et | Ogma | *Elathani* filius, inventor scripturae Ogmicae (p. 1, not.).

Menic aluad linaib[11] *dám cenid* [*rubec niromar*][12] *cultech ndemin dianaig les rugnith archiunn ainech gres*

Cethar flessa formni gil. rulatha dia [*imdít*]*in. Teuir cleithna ...... dar fir ararolad d...s..g*

Grianán cen ... nam im[*sceng*][13] *d...... atháir a:::cesu nocht*[14] *inaldu de nifera cid oen banne*

Arcidaua dicach sin atrubart bran biu thir(?) *sir. ni roan indicuse*[15] *sín na snigi na snechtæ*

ISglae thegdais tórm rochlos isnafil act óendoros istech ndagfir dathatchi nit dichoim a dorsidi.

Denúas dotiagar hisatech[16] *nidichet*[17] *tegde doichlech. sís iarsuidiu segde chlú dotiagar ass immurgu*

ISeil·t·[18] *insin amnin. nimétet ni thormassid. Ecosc ṅaimin.*[19] *Amm hitá tegdassa adchondarcsa.*

Carmen prius, cuius finis hibernico more significatur repetita voce prima, continet novem disticha, alterum octo; in utroque sunt hemistichia septenarum syllabarum, cum tam diphthongi quam vocales infectae vel solutae longae, ut *ái*, *ei*, *ua*, *uái*, *ia*, simplicium numero habeantur; correspondentia contraposita.

Adcondarc alaill innocht || *ba ingnad lium etarport*
ferscal fiadam ...... ba || *duluith friguαlamnada.*
Dalim rugenair iarsin || *cenmathir cenathargein*
teuir oenaidchi fobrú || *ba cunda: sem immurgu.*
Gabsusa iarf: mnert || *fertmaith foraṡliuchtainecht*
macc fir asdail: numtha || *dochuindchid á altrama.*
Indalim ba brathir dam || *mathirse amathirsem*
mu nóidenán menman maís || *ni dúthrais a bithingnais.*
Huar hirogénair amne || *nichelt* [*in*]*macc sochuide*
ni tentrichet amm imbá || *ocdeicsin alámnada.*
Ba lán ortain indalimm || *armacc inbrigach barrḟind*
ba mian ṅingen ocus ban || *ba mór meld a acaldam.*
Ariced gor cáich lasin || *ba amer du anchortib*
ciabu nóidenán arées || *nilil la*[*macc*]*u ingaes.*
Amal batoich adé bí || *ba macc athir ointindi*
ba ortán más cid in macc || *du cach oen sar ba fordarc.*
Fortacht isu limsa tra || *or:::le inchombartsa*
ismá suidiu act consla || *slondod neich adchondarcsa.*

Tegdais adchondarc indiu || *.... badacrichidiu*
cruthanna lo:reil agne | *nithucai nach* [*m*]*eraige.*
Menic aluad linaib dám || *cenid rubec ni romar*
cultech ndemin dianaig les || *rugnith archiunn ainech gres.*
Cethar flessa formni gil || *rulatha dia* [*imdít*]*in*
teuir cleithna ...... dar || *fír ararolad d...s..g.*
Grianán cen ... nam imsc[*en*]*g* || *d....... athdir a...*

---

11 detritum. 12 supra lineam scripta et incerta detrita. 13 supra scriptum; *e* detritum. 14 incipitur hac voce altera columna paginae. 15 litterae *icu* incertae. 16 adscribit alia manus in margine: *urbs fortitudinis nostræ*. 17 primae duae litterae incertae sunt. 18 postremae litterae incertae. 19 incerta lectio.

cesu nocht inaldu de || *nifera cid oenbanne.*
Arcidaua dicach sin || *atrubart bran biu thir(!)sir*
ni roan indi cuse || *sin na snigi na snechtæ*
Is glae thegdais tórm rochlos || *isnafil act óendoros.*
istech ndagfir dathatchi || *nit dichoim a dorsidi.*
Denúas dotiagar hisatech || *nidichet tegde doichlech**
sís iarsuidiu segde chlú | *dotiagar ass immurgu.**
Iseil tra insin amnin || *nimétet ni thormassid*
ecosc náimin amın hitá || *tegdassa adchondarcsa.*

Penitus penetrare in sententiam horum versuum mutilorum hic non magis licet quam in incantationes obscuras, quae consulto, sicut oracula germanica vetusta, tam obscuro sermone compositae sunt, ut sententiae exploratio difficillima sit, interdum perfici nequeat.** Paulo magis sunt perspicua ea quae addam hic e codice Prisciani Sangallensi, scripta variis locis in margine maioribus litteris quam sunt litterae glossarum, quamvis non sint scripta secundum versuum dispositionem.

In superiore margine per latitudinem paginae 112 scripta sunt: *ISacher ingáith innocht fufuasna fairggæ*** findfolt ni ágor reiṁ mora minn dondlaechraid lainn oalochlind.*

In inferiore margine p. 203 item per paginae latitudinem: *Domfarcai*† *fidbaidæ fál fomchain lóid luin lúad nad cél huas mo lebrán indlínech fomchain trírech inna ñén.* Vox *fidbaidæ* addita infra lineam quo pertineat, signo indicatur; in linea tertia a dextra secuntur separata litteris aliquanto minoribus: *maraith sercc céin mardda aithne a máeletán.* Vocis *aithne* litterae mediae *ith* non satis sunt certae ob ductus insolentes.

Item in inferiore margine p. 204 a dextra opposita modo dictis: *Foṁchain cói menn medair mass hiṁbrot glass de dindgnaib doss. debrath nomchoiṁdiu cóima cáinscríbaiṁ foroid*::::

In superiore margine paginae 229 litteris paulo minoribus quam cetera haec marginalia: *Gaib dochuil isincharcair ni róis chluim na colcaid truag insin amail bachal rotgiuil indšrathar dodcaid.*

His continentur haec disticha eiusdem metri cuius carmina supra apposita.

*Isacher ingáith inno*cht || *fu* | *fuasna* | *fairggæ* | *findf*olt
ni ágor reiṁ | *mora* | minn || *dond* | *laechraid* | *lainn oa* | *lochl*ind.

---

* Uterque versus una syllaba longior est a principio; at si transpositionem significari sumas praemissis *den úas* (pone supra) et *sís* (infra), deerit una syllaba in priore.

** Velim Hiberni homines ipsi his enucleandis operam dent, sed cautius, sensim, rem non leviter peragentes nec modo interpretandi nimium prompto. Ut ipse Toddius, vir optime meritus de litteris hibernicis, non inveniens sibi difficultatem in postremo oraculo ("present no difficulty," ut refert ad Kellerum in libri supra laudati p. 93), vertit 'a preservation' primum vocabulum *tessurc* (nec aliter alia). At est verbum hoc pro *doessurc* (p. 428. 881; i. e. servo mortuum, vivum), primae personae ut alia quae secuntur *benim agalar* (ferio eius morbum), *admuinur inslánicid* (volo eam sanationem quam praebuit Diancecht, medicus peritissimus, suis).

*** In linea scriptum est *faircæ*, sed additum punctum infra *c*, *gg* supra eandem (cf. p. 61, not.). In *oalochlind* supra primam *o* lineola semirotunda conspicitur.

† Prior *a* in hac voce sicut *á* in *fál* eiusdem formae cuius saepissime in glossis cod. Taurinensis, ut primo aspectu *u* videatur scripta.

Correspondentia contraposita in utroque versu, in priore in *nocht*, *folt*, in altero in *minn*, *lind*; allitteratio fere cumulata.

Dom|farcai | *fidbaidæ* | *fál* || *fom|chain* | *lóid* | *luin* | *lúad nad* | *cél*
huas mo | *lebrán ind|línech* || *fomchain tríre*ch *inna nén*.

Quae secuntur, separanda, ut sunt separata, et conscripta videntur oratione prosa. In his correspondentia est copulativa, ad quam accedit in versu altero lateralis in vocibus *indlínech*, *trírech*; allitteratio cumulata in priore versu, rarior in altero. Secuntur haec:

Fom|chain | *cói* | *menn* | *medair* | *mass* || *hiinbrot glass de* | *dindgnaib* | *doss.*
debrath nom|choimdiu | *cóima* || | *cáinscribaim foroid*[*encha*]?

Allitteratio consociata in postremis prioris hemistichii vocibus tribus, alterius duabus; finalis consonantia contraposita una cum laterali in *glass*. Quae secuntur, incerta et a fine mutilata, forsitan ne versum quidem constituant.

Ornati correspondentia bisyllaba copulativa sunt hi versus:

Gaib do|chuil isin|charcair || *ni róis* | *chluim na* | colcaid
truag insin amail bachal || *rotgiuil indsrathar do*dcaid.

Certus syllabarum numerus idem per singulos versiculos, ut in his et in tribus carminibus, quae e codice Paulino edidit Wh. Stokes (Goid. 38 sqq.), ita plerumque observatus invenitur. Neque tamen desunt carmina, quae syllabarum numerum regularem in quibusdam membris vel in compluribus versibus deserant; ex his memorabile est, quod sequitur.

Servatum id in codice Claustroneoburgensi saeculi undecimi vel duodecimi (qui inscriptus est "codex regularum", formae maioris, membranaceus, in folio eius antepaenultimo) invenit Hauptius, V. Cl., et transcriptum mecum humanissime communicavit. Sunt octo lineae dispositae, quemadmodum hic repeto secundum apographum, quod sequor quoad fieri potest typis, pro signo aspirationis super *t* et *c* (p. 70) et lineola super vocales quasdam substituens, quae debent substitui, *th*, *ch*, *n*.

*Cris finnáin dumimdegail imum imac*uáirt. *nar amtairthea innsét timcellas intuáith*
Raucthi láin indu*leán mub*rond. *lurech dé dumimdegail otamin*d *gom*bond.
*Cris fimieain muchris argalar arch*es *aruptaib banimbeth afraech adaml*es.
Cris eoin muchris raleg súidi nglan. *daid ferga fer soid upta mban*.
Cris nathrach muchris nathair imátá ndramgonat fir naramillet mná.
durennaib romóra fomóir imátá
*Fobrut muridam fosarab*i *inrí. fot*rochlan*ib foch*ochlan *mubí*.
*Mucholmoc ramcharastar arfégad arf*is. *isairai ramcharastar uair istend mochr*is.*

* Poëta videtur monachus hibernus, celebrans cingulum suum monachi. Ceterum nobis quidem multa manserunt obscura.

Conveniunt cum aetate codicis formae paucae recentiores, ut flexione deficiente *uair* pro *uaire* vetustioris linguae, *súidi nglan pro súidi nglain*, consona destituta *gombond* pro *combond* (cf. *gen chrédem* in codice Mariani Scoti pro vet. *cen chrétim*), ut *nar*, *nár* pro vetustiore *arná*, *arnach* (ne); item *brond*, *bond*, *tend* cum *nd* pro *nn* vetustiorum codicum, cum in media voce sit *nn* in *durennaib* (ad stellas), in quibus modo *nd* est primitiva ut in *bond*, *bonn* (= lat. fundus), modo *nn*. Sunt notandae voces praecipuae vel difficiliores. *Cris* (balteum, cingulum): *criss firinne immib* (gl. state succincti lumbos vestros in veritate) Wb. 22ᵈ. *dumimdegail*, i. e. *du-m-imdegail*. Simplici *degail* formato ut *gabáil*, *gábál*, in carmine ap. O'Flan. p. 180 significatur separatio; composito cum *im-* (p. 876) circumseparatio, i. e. protectio: *lám dé dommimdegail* Patr. h. *imacuáirt*, *immecuáirt* Inc. Sg. (p. 26). *nar amtairthea*, vel iunctum *naramtairthea* ut infra *náram-*

"Cingulum Finnani ad me protegendum circum me circa, ne obambulem viam quae cingit plebem.
Assequenda . . . . . ventris mei, lorica dei ad me protegendum a vertice meo usque ad plantam meam.
Cingulum . . . . . cingulum meum contra morbum et curam; contra fascinationes mulierum eius fames, eius passio auxilium.
Cingulum Iohannis cingulum meum, qui legit sapientiam puram; opprobrat iras virorum, vertit fascinationem mulierum.
Cingulum serpentis cingulum meum, serpens circum me est, ne me vulnerent viri, ne me perdant mulieres, ad stellas me magnificavit, sub horam meam circa me est.
Sub pallio meus rex mihi, adhuc superest rex; . . . . . sub cuculludo Mubii.
Mucholmoc me amavit propter intellectum, propter scientiam; propterea me amavit, quia est firmum cingulum meum."

Sunt versus quindecim, ita copulati correspondentia monosyllaba, quae praeterquam in disticho primo plena est consonantia, ut sex efficiantur disticha, quinta tamen stropha sit tristichos. Quinque versus (6—10) compositi sunt ex hemistichiis quinarum syllabarum, in sex aliis (1. 2. 4. 5. 14. 15) septenas syllabas excipiunt quinae, in relicuis admodum variat syllabarum numerus.

Lineas discernentes membra et indicantes allitterationem omisi, ne nimia multitudine deturparent poëmatium formosum. Est enim et initiali consonantia et intermedia ornatum. Allitteratio contraposita est in stropha secunda in

---

gonat, *naramillet*, continet partes *naram* (ne me, an hic subiecti loco?) et *tairthea*, quae ob aspiratam *th* solvenda videtur in *tair-* = *do-air-* (p. 880) et *tea*, coni. verbi *tiagu*? cf. subst. *tairthecht* (iter) O'R. suppl. an formam *cofotheasa* (gl. ut mordeam) Ml. 3ª. *insét* in codice cum lineola supra *i*, ergo *innsét*, vet. *sét* cum articulo. *timcellas*, forma relativa, *do-im-cellas* (p. 884; cf. *imtimcel.* p. 887). *intuáith*, in cod. *ituáith* cum lineola supra *i*, cf. *eter tuáith* Wb., inter plebem, inter homines laicos. *raucthi* part. necess. verbi alternantis *roucu*, *roiccu* (assequor, p. 429). *láin* pro *láine* (plenitudo), ut *uair* infra pro *uaire*? *induléan* in apographo, cum accentus saepius remotus a sua vocali inveniatur in codd., lego *induleán*, *indule án*: *indule* = *iondúile* (exoptabilis) O'R? *án* (nobilis, dives), cf. plur. masc. *ána* (divitiae) p. 240, nisi rectius conferetur *an .i. luath* (celer) O'Dav. *brond* gen. subst. *brú*, venter. *otamind*: *ota*, p. 713. *mind* = *m'ind* (apex, vertex meus). *fimieain* gen. nominis ignoti *fimieán*, an *fimie din* (F. nobilis)? *galar*, morbus; *ces*, hod. *ceas*, cura. tristitia. *upta*, ap. O'R. *uptha*, fascinatio. *bammbeth* mire compositum allitterationis consociandae causa; est enim tam *ben*, *ban*, mulier, quam *bé*, pl. *béithe* O'R., cf. comp. et deriv. *bethéigneachadh* (vet. — *écnigud)*, stuprum violentum, *betheach*, effeminatus. *afraech*, *udam* cum pron. poss., *fraech*, hod. *fraoch* (furor; fames) O'R. *súidi*, cf. *súithe* Amra Choluim Chille ap. St. 37 n. *daid*, eiusdem radicis cuius *dathar*: *ished dathar dún* (gl. maledicimur quia speramus; i. e. hoc opprobratur nobis) Wb. 28ᵈ. *nathair*, *nathrach* (p. 259). *imátá* iuxta *imacuáirt* pro *imaatá*, circum est. Pro *uáramgonat* in apogr. postulatur *náramgonat*, ne me vulnerent, tenore sententiae. *fair* in apogr. cum puncto delente super *a*, ergo *fir* plur. *naramillet* pro *narammillet*, *nar-am-millet*, a *millim*, perdo, sicut *romóra* pro *ro-m-móra*, *imátá* pro *im-m-attá*. *fomóir unátá* in apogr. lego item *imátá*; *fomóir* = *fo-m-óir*. *fobrut*, sub pallio (*brat*) ut postea *fochochlan* (*fococlan* in apogr. cum signo aspirationis in utraque *c*), quod sine dubio est deminutivum vocis *cochull* (cucullus). At quae intercedunt, obscuriora sunt. *fosarabi* solvendum videtur in *fos* (= vet. *beos*, *beus*? p. 614) et *arabi* (*.i. is ferr*) O'Dav., cf. *arathá* p. 490, vix *doœrbi* (gl. concîdit) Sg. 60ᵇ. *fotrochlanib*, in apogr. *fotrochlaib* cum linea super *a*; nihil simile invenimus nisi forte apud O'R. adi. *trochladh*, putridus, *trochlughadh*, profanatio. *mubi* (vivi mei), cf. *lambiu* (apud vivum meum) Fél. Iul. 22. *Mucholmoc* (cf. *oroit do gille mocholmoc u cencugain dorigni*, Inscr. vet. ap. O'Don. p. 228) eadem formatione qua *Muchoemoc* (monasterii Liathmorensis fundator saeculo septimo, Boll. Mart. 2, 280): 'eius nomen primum *Coemgin*, dein per dilectionem *Mochoemoc*, quod latine dicitur *meus pulcher juvenis*. Vita S. Moch. Boll. Mart. 2, 282; compositum ut nomina *Mochumbe*, *Mofecta* ibid. p. 287 (vel *Mobiu* supra), deminutivum i. q. *Colmanus* ibid. p. 286, i. e. *Columbanus* (cf. *colum*, p. 789). *ramcharastar*, vetustius *romchar*. *fégad*, visio. *airai*, vet. *airi*, ideo. *tend*, hod. hib. gael. *teann*, firmus, artus.

|*láin* et|*lurech*, consociata in sequentibus in | *banm*|*beth*, |*ferga*|*fer*, *nara* |*mille*|*mná*, *ro*|*móra fo*|*móir*. Primum autem distichon et duo ultima abundant fere omni consonantiae genere; primum ludens liquidis, repetens *m* cum vocalibus variantibus in initio et medio in vocibus *dumimdegail*|*imum* | *imacuáirt*, *naramtairthea*, *timcellas*, et subiungens consonantiam liquidae *n* in *finnáin*, *innsét*, *intuáith*. Paenultimum distichon praeter *fo* quater inchoantem et allitterationem consonarum *b* et *r* alternantem ornatum est consonantia laterali in | *brut mu*|*ri*, *fosara*|*bi in*|*rí*, interna in *fotrochlanib fochochlan*; postremum cumulata allitteratione, contraposita *ch* et consociata *f*: *Mu*|*cholmoc ram*|*charastar ar*|*fégad ar*|*fis*. *isaíri ram*|*charastar uair istend mo*|*chris*.

E versiculis, qui certam formam certumque syllabarum numerum secuntur, illud genus, quod maxime usitatum esse supra (p. 937) diximus, quo quattuor hemistichia septenarum syllabarum disticho iunguntur, consonantia finali utitur aut copulativa, ut in hymno in laudem S. Patricii hibernico, aut contraposita, ut in carminibus codicis Mediolanensis et in disticho primo allato e codice Sangallensi. Item modo hanc modo illam formam habent plura alia carmina servata in codicibus minus vetustis.* Nec differunt structura poëtica gaelica Bardorum carmina, quae dicuntur Ossianica, etsi recentioris linguae habitum prae se ferunt, nisi quod maiorem licentiam adhibent in numero syllabarum, praesertim gravatarum, et in usu consonantiae.**

* Alternant inter utramque omnia carmina satis numerosa et ampla inserta narrationi vetustae hibernicae, quae prodiit a. 1808 Dublini inscripta: "*Deirdri*, or the lamentable fate of the sons of Usnach, an ancient dramatic irish tale, one of the three tragic stories of Eirin; literally translated into english from an original gaelic manuscript, with notes and observations. By Theophilus O'Flanagan." Est eiusdem historiae narratio duplex. Plura prioris carmina habent contrapositam consonantiam (p. 42. 56. 60. 64. 78), copulativam duo postrema (p. 108. 116). In posterioris narrationis carminibus invenitur consonantia contraposita item (p. 150. 166), copulativa in carminibus additis ab editore in fine libri, quorum unius auctor dicitur abbas Columba (hib. *Coluim cille*, angl. Columkill), ceterorum Ossianus (hib. *Oisin*); tertio continetur fabula de Talco filio Treni (hib. *Talc mac Treoin*). Etsi antiqua sunt haud dubie haec carmina, vetusta narrationis ipsius lingua, tamen nec scriptio nec formae grammaticae sunt purae illae et genuinae nostrorum codicum vetustiorum. Dispositio versuum in editione est recentior, qua prodeunt strophae quaternorum versiculorum (p. 937). Rara in omnibus his est consonantia bisyllaba, frequentior monosyllaba, plerumque nihil nisi correspondentia; interdum omnino desideratur consonantia finalis. Quare praestat, ex hymno in S. Patricium proferre exempla, etiam ob varietatem consonantiae multo maiorem.

** Carmina Ossianica saepius iustum syllabarum numerum offerunt eundem, quem vetusta hibernica metri usitatioris, ut carmen inscriptum *Fionnghal* 5, 428 sq. (*Dàna Oisein mhic Fhinn, Dun-eidin* 1818, p. 182):

Shuidh Gall agus Oisian thall || *maille ri Suaran nan tonn*
Air bruaich Lùbair b'uaine snuagh, || *bhuail mi a chlàrsach dha'n righ.*
Bha 'mhala o'nstrì fo ghruaim, ||

Sed secuntur mox hemistichia vel versiculi (secundum editionem gaelicam), in quorum fine additur syllaba minoris accentus ultra iustum numerum:

thiondaidh e 'dhearg-shùil air Léna,
Bha 'n gaisgeach fo bhéudh mu shluagh. || *Thog mi mo shealladh air Cromla,*
Is chunnaic mi mòr-mhac Shéma.

Hic vocum *Léna*, *Cromla*, *Shéma* finalis *a* excedit numerum syllabarum communem, item mox *-ar*, *-ach* finalis. Et ut a fine sic ab initio eiusmodi syllabae adduntur, ut in *Cath Loduinn* 2, 110 (ed. gael. p. 13):

A thriath Chrathmo, thuirt an righ, || *mhic Roinne, shealgair nan torc ciar,*
Gun bheud cha do thill thu o'n strì, || *a gharbh iolair a'tearnadh o'n t-sliabh.*

Voces *a*, *mhic*, *gun* inchoantes singula membra superant iustum syllabarum numerum. Rarius duae syllabae praemittuntur, ut *leam-sa* in Fionngh. 1, 163:

Pervetustus haud dubie est hymnus in S. Patricium, quem Hiberni tribuunt eius discipulo Fiacco, quamquam cum ceteris, quae Libro Hymnorum continentur, interdum vitiatus est corruptela formarum grammaticarum.*

Allitteratio, in eodem versu contraposita vel consociata, etsi fere adhibetur, interdum per duos versus pergit eiusdem consonae vel duarum alternantium, interdum tamen neglegitur omnino in uno versu. Maiore cura colitur finalis consonantia, ut in aliis, ita in hoc carmine saepius plena. Monosyllaba rarior, ut in disticho 27:

Leam-sa 's taitneach, thuirt ceannard nan triath.

Nec desunt loci qui pro his voculis, particulis plerumque, acutas quoque voces ostendunt.

Etiam in medio versu inveniuntur supervacaneae syllabae, ut sint duae syllabae gravatae loco unius, quod ipsum iam in vetustis hibernicis carminibus animadvertitur (p. 938). Ut in Cath Lod. 1, 3 vel Fionngh. 3, 392. 395:

Lùbadh cluaran mu Lora nan sian.
Shiubhail Roinne mar theine nan speur.
Ghluais Fillean mar cheathach ri tom.

Tam in primo versu *cluaran mu Lora nan* quam in secundo *Roinne mar theine nan* binos dactylos efficiunt loco binorum trochaeorum, in tertio *cheathach ri* unum dactylum.

Consonantiam in his carminibus, etsi saepius deest ut in primis versibus supra allatis, adhiberi tamen finalem, sicut in vetustis hibernicis carminibus, tam copulativam quam contrapositam, pauca haec probabunt exempla.

Correspondentiam copulativam habet carminis inscripti *Fionnghal* exordium:

Shuidh Cuchullin aig balla Thùra || *fo dhùbhra craoibh dhuille na f*uaim,
Dh' aom a shleagh ri carraig nan còs, || *a sgiath mhòr r'a thaobh air an f*heur.
Bha smaointean an fhir air Cairbre, || *laoch a thuit leis an garbhchòmhrag,*
'Nuair thàinig fear coimhead a' chuain || *Luath mhac Fhithil nan ceum* ard.

Magis conspicua est consonantia in his, quae mox secuntur:

Eirich, a Chuchullin, éirich, || *chi mi loingeas threun o th*uath,
Grad ghluais, a chinn-uidhe na féile, || *'s mòr Suaran, is lìonmhor a shl*uagh.

Item a versu 18:

Chunnaic mi 'n ceannard, thuirt Moran, || *coimeas do 'n charraig an tr*iath,
A shleagh mar ghiubhas air scor-bheinn, || *mar ghealaich ag éirigh a sg*iath.

Contraposita invenitur in exordio carminis inscripti *Cath Loduinn* 11 sq.:

Mi coimhead air Lochlin nan sonn, || *cìar uisge Uthorno nan* tonn,
*O'n iar-chuan a' tearnadh mo r*igh. || *'s muir bheucach fo ghaoith a' str*ì.
'S neo-lìonor glan òigridh nam beann || *tìr choigrich a' togail fo'n c*eann.

Quam sequitur mox copulativa duplex:

*Ghairm Starno o Loduinn fear f*aoin, || *chuireadh Fhionnghail gu cuirm nam fl*eagh,
*Chuimhnich an righ an òigh ch*aoin, || *ghluais ardan a làmh ri a shl*eagh.

Eadem ante illos versus praecedit a v. 2:

*A chaoin aiteil, gun t' fhaicinn a ch*aoidh, || *lùbadh cluaran mu Lora nan* sian,
*Thu air astar an caol-ghleann na g*aoith, || *c' uime threig thu mo chluasa co d*ian? etc

Allitterationem, ut hic in vocibus *chaoin chaoidh*, *lùbad Lora*, poëtae haud ignaro hibernicae vetustae structurae cognitam fuisse vix poterit negari. Invenitur haec duplex copulativa (consonantia versuum alternans secundum editionis distinctionem) etiam in medio carmine, ut in *Fionnghal* 1, a v. 101, ante quem praecedit consonantia contraposita.

Ahlwardtus in versione germanica Ossianicorum poëmatum, cum singulos versus ad syllabam exprimeret, suo iure cavit, ne consonantias quoque exprimeret. Quis enim finales illas, non dicam consonantias plenas, sed correspondentias in aliam linguam transferet?

* Nuperrime editus cum glossis et interpretatione a Whitleio Stokes in libro cui inscripsit: *Goidilica*. Nec ante a. 540 nec post saeculum octavum scriptum esse censet Leo in "Comm. de carmine vetusto hibernico in S Patricii laudem" Halis Sax. 1845, p. 4. 5, ratione non improbabili, quod Temora caput Hiberniae aetate S. Patricii. sed orbata regno a. 540, iam desolata dicitur in carmine, et saeculo octavo Normannorum incursiones illum litterarum florem hibernicum delere coeperunt.

Anais tassach diaes || *intan do|bert comman dó*
as|bert monicfed pátraicc || | *briathar tassaig nirbu gó.**

"Mansit Tassacus post eum, cum dedisset communionem ei;
dixit mox venturum esse Patricium; verbum Tassaci non fuit falsum."

Item in distichis 29. 31. Bisyllaba usitata est. Sufficient exempli causa disticha 10. 17. 18. In horum altero accedit interna consonantia vocum *luscu*, *truscu*, *dosfiuscad*.

Tuatha | *hérenn tairchantais* | *dosn icfed sithlaith núa*
meruid co|de aiartaige || *bed fás* | *tír* | *temrach tua.***

"Populi Hiberniae praesagiebant venturum esse regnum pacis novum,
mansuram usque ad diem eius prolem, fore vastam terram Temorae silentem."

Pridchad soscéla dochách || *dognith* , *mórferta il|lethu*
íccaid ¦ *luscu latruscu* || | *mairb dosfiuscad dobethu.*
| *Pátraic* | *pridchais do scotaib* || *rochés mórseth illethu*
immi contissat do , *bráth* || *incách dosfuc do* | *bethu.****

"Praedicabat evangelium cuivis, faciebat magna miracula late,
sanabat claudos cum leprosis, mortuos suscitabat ad vitam.
Patricius praedicavit Scotis, passus est magnum laborem late,
cum ipso ut veniant ad iudicium, quemcunque attulit ad vitam."

Etiam trisyllaba plena extat in disticho 7:

Dochum nérenn dod|fetis || *aingil dé hi* | *fithisi*
menicc atchithi hi | *físib* || *dosnicfed arithisi.*†

"Ad Hiberniam eum ferebant angeli dei in viam,
frequenter id videbatur in visionibus, eum venturum esse rursus."

Correspondentiae solius, item vel monosyllabae vel bisyllabae, haec exempla appono: disticha 26. 30 monosyllabae, in qua saepius consonae ratio nulla habetur.

* Leguntur hi versus post annuntiationem mortis S. Patricii e rubo ardente factam ab angelo, et ante narrationem de ipsa eius morte. *Tassach* episcopus *Ráith cholptha* et faber aerarius Patricii. *di-a-és*, praep. nom. *dieis* (cf. *tarési-ñ*) cum pron. inf. *comman* transformatum e lat. communicatio: *adrat dia ismaith inchomáin dorat doib* (gl. gentes, dico, super misericordia honorare deum, Rom. 15, 9; i. e. adorant deum, est bona communicatio, quae data est iis) Wb. 6[d]. *isarachommáin dúib* 25[a] *asbert monicfed*, dixit mox (p. 418) venturum esse P. (*.i. cosabull* iterum), i. e. moriturum; *nirbu gó* (.i. quia venit patricius iterum *cosabull*).

** Hoc inter disticha, quae de desiderio adventus S. Patricii apud Hibernos referunt. *Tairchantais*, praes. sec. verbi *doarchanim*, *tairchanim* (p. 880). *síd*, *sith* (pax, p. 20); *sithlaith* i. e. *sithflaith*. *núa* pro *núe* (p. 858). *meruid*, rectius *méraid*, fut. sec., cf. *-mair*, *maraith* p. 430 sq. *codé* (*.i. cobráth*), ad diem iudicii, i. e. in aeternum. *iartaige* O'R. proles, posteritas, *iardaighe* O'Don. Suppl. postremus familiae. *temair*, gen. *temrach* (p. 259), urbs quondam princeps Hiberniae. *tua* (*.i. cengloir*) silens, i. e. sine gloria.

*** *dognith mórferta*, in Wb. *dénom ferto*, *denum ferte* (facere miraculum, miracula, p. 486), *dénatar ferte* (fiunt miracula, p. 635), cf. *fertmaith* carm. Ml. 1. *illethu*, in latitudine, unde *lethit* (p. 805) et adi. *lethan*, latus. *luscu* (*.i. bacachu*) a *losc*, claudus. *la truscu* (*.i. laclam*) *mairb dosfiuscad*, ad verbum: mortui, eos suscitabat (p. 914), *do-s-fiuscad* = *do-fo-diu-* (*todiusg*. p. 888). Ceterum glossator interpretatur *dobethu* (*.i.* ad fidem). *seth* (*.i. sethair*), rectius *sáeth* (et *sáethair*, *sáithir*). *immi*, circum eum, i. e. cum eo, ut in dist. 26 *immut*. *contissat*, ut veniant (pp. 50. 468). Memoranda est hic constructio pluralis verbi et pronominis infixi *s* in *dosfuc* (*do-s-fo-uc*) iuxta sing. *incách*.

† Haec de viro sancto ante eius aditum Hiberniae. *Dochum* (p. 660). *dodfetis* (*.i. dobertis*), *do-d-f.*, pro *dodfedtis*. *fithisi* derivatum ut *semise* (p. 788), explicatur *slige no dlige* vel *seda* (i. e. *séta*, viae) ap. O'Don. Suppl. O'R. *menicc* i. q. *inmenicc* (p. 608). *atchithi* (i. e. *ad-d-chithi*) assimilatum pro *atchithe* (p. 480) congruit cum hod. forma *chidhthí*. *dosnisfed*, *doicfed* (p. 461) cum pron. inf. *-sn-* loco dativi. *arithisi*, *arithissi* Tr 4[b], apud O'Don. *arís* (*aridhis*) vel *doridisi*.

| *Ymmon dorroega itbíu* || *bid* | *lúrech díten docách*
| *immut i|l laithiu inmessa* || *regat fir hérenn dobráth*.*

"Hymnus quem elegisti in vita tua erit lorica protectionis cuivis,
circum te die iudicii venient viri Hiberniae ad iudicium."

Huair assoith la | *hesu* || *ingrian fri bás inna clóen*
ciasu threbrech ba | *huisse* || *soillsi fri* | *éitsecht na nóeb*.**

"Quoniam resedit apud Iosuam sol ad mortem pravorum,
quamvis conveniens hoc, fuit iusta lux ad decessum sanctorum."

Bisyllabae exempla dist. 6. 15. 16. 21. 23. 28:

Inn | *innsib mara torrian* || | *airis innib adrími*
| *légais canóin la german* || *ised adfiadat* | *líni*.***

"In insulis maris tyrrheni mansit, in iis meditatus est,
legit canonem cum Germano, hoc referunt libri."

Islán | *tuaith* | *benna* | *bairche* || *nisgaibed* | *tart na lia*
| *canaid* | *cét salm* | *cech naidchi* || *dorig aingel fogniad*.
Foaid for | *léicc* | *luim iarum* || *ocus cuilche fliuch imbi*
ba | *coirthe aridadart* || *ni léicc a|corp hitimmi*.†

"Slani in regione B. non eum capiebat sitis nec fames,
canebat centenos psalmos quavis nocte, regi angelorum serviebat.
Dormiebat in lapide nudo postea, et arundines madidae circum eum,
erat pila eius pulvinar, non commisit corpus suum in calorem.

For | *tuaith hérenn bai* | *temel* || | *tuatha adortais síde*
ni creitset in | *firdeacht* || *inna trinóite* | *fíre*.††

"Super populum Hiberniae fuerunt tenebrae, gentes adorabant daemonia,
non crediderunt veram deitatem trinitatis verae."

Pátraicc diambai il|lobra || *adcobra dul do* | *machi*
do|luid aingel arachenn || *forsét im|medón|lathi*.†††

* Verba angeli e rubo S. Patricio mortem annuntiantis. *dorroega* i. e. *do-n- roega* (p. 448). *itbíu*, in vita tua, dum vivebas; *bíu*, alias adi. *díten*, gen. subst. *dítiu* (p. 264). *regat* (p. 453).

** Secundum pias Hibernorum narrationes sol post mortem S. Patricii per totum annum luxit, non intercedente nocte. Hoc refert poëta in dist. 28, addens hic, si iustum fuisset solem diutius lucere Iosua duce super stragem Canaanitarum impiorum, iustius fuisse eum lucere super baptismum piorum Hibernorum a S. Patricio ad fidem christianam conversorum. *huair*, i. q. *huaire*, *óre*. *assoith*, cf. *asaidhim* (resideo, maneo) O'R. *ciasu* (p. 711). *trebrech*, conveniens, unde *trebrigedar* Sg. 7ª. *ba huisse* (glossatum: *ba coru*, i. e. magis conveniens), fortasse restituendum *uissiu* (p. 275).

*** De adulescentia S. Patricii refert poëta in primis hymni distichis, quae acceperat. *mara*, rectius *mora*. *torrian* gen. pl., Tyrrhenorum, si integra est terminatio. *adrími*, numeravit, computavit i. e. meditatus est. *líni*, lineae, idem quod in dist. 29 *littri*, litterae, i. e. libri.

† Sunt haec quaedam, quae poëta de factis viri sancti in Hibernia narrat. *Slán* (.i. nomen fontis; addit gl. marg.: *slana iarsindi baslan cech imobor tarateged ocus ic sabull ata*. repleuerunt *Ulaid* illam propter molestiam turbarum exeuntium ad illam). *tuaith*, loc. subst. fem. *tuath*. *canaid*, *foaid* praes. sec. formae absolutae (cf. Add. ad. pp. 425. 444) contra subiunctas *nisgaibed*, *fogniad*. *leicc*, dat. fem. *lecc*, lapis; *luim* a nom. *lomm* (gl. nudus) Wb. 13ᶜ. *coirthe*, lapis pilae, O'R. *aridadart* pro *afrithadart*, eius pulvinar contrapositum, suppositum, *adart* comp. cum *frith*. *ni léicc hitimmi*, non sivit, in calorem, i. e. lecto, lecti calore non fruitus est. *timme*, hod. *time*.

†† *Trinóite*, rectius *trindóite*, gen. subst. *trindóit* formati ut *humaldóit* (p. 804).

††† De morbo et morte S. Patricii refert poëta ex hoc disticho. *Diambai*, cum esset; *dian* alias si (p. 709). *illobra*, (*i. inngalur*), rectius *illobrai*; subst. *lobra*, *lobre* ab adi. *lobur* (debilis, infirmus). *dul*, ire, etiam active *dul báis* (subire mortem, p. 916). *domachi*, Macham, dat. a *macha*, quod etiam alibi extat pro pleniore nomine *ardmacha*, ut in dist. 25: *orddan domachi* (ordinatio Machae), item in Actis SS. (Boll. Febr. 1, 126. 154): "oppidum Macenum", "oppidum Macha", iuxta quod "campus Macha".

"Patricius cum esset in infirmitate, cupivit ire Macham,
venit angelus ad eum in via medio die."

Samaiges | *crich fri aidchi* || *arna* | *caite les* | occai
co|*cenn bliadne bai* | *soillse* || *ba hé* | *síthlaithe f*otai.*

"Imposuit finem nocti, ne consumeretur lumen apud ipsum,
usque ad finem anni fuit lux, fuit hic pacis dies longus."

Solent correspondere consonae eiusdem seriei, ut tenues *c*, *t*, tenues aspiratae *ch*, *th*, liquidae *m*, *n* inter vocales positae. Item si bisyllaba finitur consonis, ut in dist. 22:

In | *ardmacha fil ríge* || *iscian doreracht* | emain
iscell mór | *dúnlethglasse* || *nim*|*dil ced di*|*thrub* | *t*emair.**

„Ardmachae est regnum, dudum surrexit Emania,
est ecclesia magna Dunum, non accepta mihi quamvis deserta Temora."

Vocalis quoque variatio invenitur in dist. 3:

Bai sé bliadna hi fognam || *maisse dóine nist*oimled
batar ile | *cothraige* || | *cethar trebe diaf*ognad.***

"Fuit sex annos in servitute, cibum hominum non edebat,
fuerunt multi cothraigi, quattuor vici quibus serviebat."

Trisyllabae exemplum dist. 24:

Do faith fades co | *uictor* || *ba hé aridr*alastar
lassais inmuine imbai || *asinten adg*ladastar.†

"Processit ad meridiem ad Victorem, hic eum convenit,
arsit rubus in quo fuit, ex igne allocutus est."

Utramque consonantiae finalis structuram alternantem in uno carmine, in disticho priore consonantiam copulativam, in altero contrapositam habet poëmatium eiusdem metri, haud dubie quondam celebratum in Hibernia††, S. Pa-

* Solis per annum lucentis miraculum refertur. *samaiges* (*i. patraicc*), cf. *samaigther* (gl. ponitur) ap. O'Don. suppl. O'R. et subst. comp. *remsamugud* (antepositio) Sg. 212ª. *caite* i. e. *caithithe*, praes. sec *lés* (*i. cainnle*, candelae), cf. *lésboir* (p. 234). *occai*, alias *occo*, *occa* (p. 635), sicut postea *fotai* pro *fota*, *fote*, longus.

** Versus maxime memorabiles, quibus poëta viri sancti factis in Hibernia enarratis principalia insulae loca sua aetate florentia enumerat. Sunt *Ardmacha*, sedes primi episcopi e S. Patricii aetate, *Emain* vel *Emania*, sedes regia Ultorum, *Dunum*, quod in Vita S. Brigitae dicitur "*arx Lethglasse* ubi sepultus est Patricius", "*arx Ladglaisse*" (Boll. Febr. 1, 126), memoratum versibus ap. Giraldum Cambrensem in Topogr. Hibern. 3, 18:

"In burgo D*uno* tumulo tumulantur in *uno*
Brigida, Patric*ius* atque Columba p*ius*."

Item in Vita S. Brig. (Febr. 1, 163): "ad arcem *Leathglasse* sepultus est S. Patricius et B. Brigida et reliquiae beatissimi abbatis Columbae post multos annos collocatae in uno sepulcro." Deserta iam est Temora, aetate Patricii totius Hiberniae regia civitas. *doreracht* (p. 455). *nimdil*, *ni-m-dil*, non gratum mihi; adi. *dil* (*diliu*, *dilem*, p. 275. 278).

*** Hoc ex adulescentia S. Patricii. *Maisse*, hod. *maise*. Constructio eadem quae supra in *mairb dosfiuscad*. *ile cothraigé*, nomen C. explicatur: *.i. cetharaige .i. arinni dognith* (quia serviebat) *tribibus. iiii.*

† Narratur hic miraculum annuntiatae mortis S. Patricii per Victorem eius angelum custodem, a dist. 23, quod incipit: *pátraicc diambai. illobra* (P. cum fuit in infirmitate). *dofaith*, profectus est, i. q. v. 9 *dofaid*. *aridralastar* (*.i. arrále .i. cen dul dó doardmacha*) forma praet. depon. Eiusdem radicis: *conral cúairt fuiribsi* Wb 7ª. *arnarala forcubus airi* 11ᵇ. *anasirchride ished doralad hitos. .i. anassuthin im̄ ished rolaad fodeid* (leg. *fodeud*; gl. non prius quod spiritale sed quod animale est, deinde quod spiritale est, 1. Cor. 15, 46) 13ᵈ. *lassais*, praet. v. *lasaim* (ardeo), unde *lasair* (flamma) et *lasairim* (ardeo). *asinten* (*i. asintened*) forma curtata.

†† Eius notitiam iam habuisse auctorem Vitae S. Brigitae scriptae circa a. 980, opinatur editor

tricio adscriptam, quod e codice quondam Mariani Scoti (obiit a. 1083) nunc bibliothecae Vaticanae in imitatione scripturae codicis ipsius legitur ap. Pertz. in tom. VII et tabula addita ad p. 481:

ol pátræc
A | *brigit anóebchallech* || *a* *bréo óir donadéseb*
tricha | *bliadan genchrédem* || | *bennach érenn darmése.*
| *Bennach* | *érenn in cechdú.* || | *bennach ultu es conachtu.*
| *bennach lagniu in cechtan.* || *acus* | *bith* | *bennach firu muman.**

(Boll. Febr. 1, 102), quippe quae haec referat (ibid. p. 171): 'ipsa iam sciens, quod dies remunerationis suae instabat, dicebat suis, quod vellet sepulcrum S. Patricii archiepiscopi visitare ante mortem suam. Ipsa autem sciebat se non reversuram quidem corpore, et iter faciens benedicebat totam Hiberniam ex omni parte, sicut praecepit S. Patricius episcopus moriens et dicens: Per triginta annos B. Brigida post mortem meam benedic Hiberniam. Et veniens sanctissima in aquilonalem plagam Hiberniae, videlicet in provinciam Ultorum, Brigida illico doloribus correpta est, et post breve spatium temporis inter multitudinem sanctorum, aetatis suae anno octogesimo, anno vero trigesimo post obitum S. Patricii, regnante in Temoria regnum Hiberniae Murchiartach mac Erc, felicissime obiit.'

Alii versus tributi S. Patricio produntur in Vita S. Declani ap. Boll. Iul. 5, 602: 'Sanctus Patricius archipontifex et patronus totius Hiberniae versum sequentem scotica lingua quasi quoddam oraculum vigorem legis habens eis cantavit. Quem versum familia sancti Albei et familia sancti Declani noluerunt pro se vel rhythmice seu metrice in Latinum verti. Et maioris auctoritatis ei conciliandae gratia illum proprio et genuino, quo pronuntiatus et compositus est a sancto Patricio, idiomate pro dignitate proferemus in medium. Ita igitur scotice ponitur ille versus:

Ailbhe umhal Padruig Muomhan mo guchruth
Declan Padruig na nDesi, na Desi ag Declan go bruth.

In quo decretum est, ut Albeus secundus Patricius et Momouiae patronus esset, et Declanus secundus Patricius et patronus esset Desiorum, et Desii sua dioecesis essent usque ad finem saeculi.' Sunt ita desumpti versus e codice collegii S. Isidori Romae, sed notat editor, paulo aliter legi eos apud Colganium et Usserium. Horum opera cum mihi praesto non sint, restituo meo arbitrio ita:

| *Ailbe* | *umal* | *ol pátric* || *pátric muman mo* | *co*|*cr*uth
| *declan pátric nan*|*dese* || *in*|*desi oc* | *declan cobr*ath.

"Albius humilis, inquit Patricius, sit Patricius Momoniae meus aequalis,
Declanus Patricius Desiorum, sint Desii cum Declano usque ad iudicium."

Est enim item metrum septenarium. *Cocruth*, eiusdem formae, aequalis, ut *sochruth*, bonae formae, honestus. In postremo membro in loco *indesi oc* vocales *i-o* coalescunt, aut sunt loco unius duae minoris accentus, ut in Benedictione in *bennach ultu-es conachtu*.

* Scriptio hic quoque congruit cum aetate codicis, ut destitutae *g* et *d* in *gen chrédem*, in quo praeterea flexionis neglectio est, pro vetustiore *cen chretim* (p. 244) e *cretem*, gen. *creitme*; item *in*, scriptum *i* cum linea, ante *c* in *in cechdú*, *incechtan*, ubi vetusta lingua postulabat *ic*. Forma aliae recentiores vel corruptae sunt *dona* dat. plur. pro *donaib*, *bliadan* gen. pl. pro *bliadne* *érenn* acc. pro *érinn*, *bennach* pro *bendach* (*benedicere*). Contracta tamen forma *es* particulae *acus*, postulata metro, vetustis iam poëtis videtur esse concessa (cf. *is* in hymno *Máilisu*). Sunt praeterea in his distichis voces vel res notatu dignae: *ol*, inquit (p. 504). *callech*, *caillech*, mulier velata pallio (*caille*), tam anus: *arni cundil mesce caillech* (gl. anus doce non vino multo servientes, Tit. 2, 3) Wb. 31ᶜ, hodie quoque hib. gael. *cailleach*, vetula; quam virgo religiosa. *bréo* (*.i. lasair*) Fél. Apr. 15, i. e. flamma. *óir* gen. subst. *ór* (aurum): *richisán .i. carmocol ordae .i. arachosmaili indóir fririchiss* (gl. carbunculus; i. e. propter similitudinem eius, auri cum carbone; cf. Wb. 22ᵇ: *arméit inpectho et archosmili infognama dognither doib*, gl. idolorum servitus) Sg. 47ᵇ. *donadéseb* i. e. *donaib désib*, Desiis. Terram *nandése*, *nan Desi*, Desiorum, frequenter memoratam in actis sanctorum Hiberniae, esse Momoniae partem patet e Vita S. Brigitae (Boll. Febr. 1, 171): 'Vir longe a civitate S. Brigidae habitabat, spatio itineris viantibus quatuor dierum, videlicet in Momonia in terra Naudesi in campo Femin.' Principalium regionum nomina, a populis principalibus enarratis in hoc carmine orta, dicuntur a Giraldo Cambrensi (saec. duodecimo) in Topographia Hiberniae *Momonia*, *Lagenia*, *Ultonia*, *Conactia*, hodie quoque *Munster*, *Leinster*, *Ulster*, *Connaught*. *tricha bliadan genchrédem*, triginta annos sine fide, refero ad Desios nondum totos ad religionem christianam traductos. Multum enim laborasse S. Brigitam in Momonia narrat auctor Vitae eius (Boll. Febr. 1, 166. 167): 'S. Brigida cum suis in campum *Cliach* in Momonia positum exivit et habitavit illic in quodam loco ad tempus. . . Multa

"Dixit Patricius:
O Brigita, o sancta mater, o flamma auri Desiis
triginta annos infidelibus, benedic Hiberniam post me!
Benedic Hiberniam omni loco, benedic Ultos et Conactos,
benedic Lagenios omni tempore, et semper benedic viros Momoniae!"

Ceterum etsi rarior est, invenitur tamen etiam metrica constructio finalis consonantiae expers, sed allitteratione magis ornata, ut in initio narrationis de fatis Usnechidarum posterioris in his Cathbadi Druidae oraculis (quae sine versuum distinctione leguntur in editione, p. 148):

Fot criol | brunn | becustar | bee
fhuiltt | buidiu | buidichais || | segaib | suiliub | seall gluasaibh
sian a|gruaidh | gormcorcra || fri dath | snechta | samluimsi
sed a | deidgin | dianim || niamdo a | beoil partuingderg.
| be diam|bed ilairt|be || etir | Ulltaibh | esraduibh
geisis fot|bru | buirethar || | bee | fhinn | fhoto foltlephar.
imat | curudh | coisneat || | imat | airdrigh | iarfaigseat.
bhiaid iartur | trum|torthaibh || focli | choiccidh | Chonchubhair.
| biat a|beoil partuingderg || im a detai nemunto
| fris mu|formdigh airdrigo || | fria cruth n|digrais n|diainm

Primum membrum per se ipsum responsum Druidae continet, quae secuntur descriptionem eius, de quo responsum est. Praecedunt ibidem quaedam eodem modo prolata a Cathbado et Fedlimido, ante haec tamen etiam cum consonantia finali, quae Fedlimidus interrogat.

*Cia | deilm | dremon | derdr*ethar?
*Dremnus fot | bruinn | buir*ethar || | *bruidit | cluasaibh | cluin*ethar.
Gloim do dathuip | tren | tarmairt.
*Mor nuath ata na aig*thar || *mo | cruadi | cru | crechtnaig*thar.

II. Constructio poëtica britannica.

Vetusta carmina cambrica eiusdem fere sunt structurae, cuius hibernica vetusta. Syllabarum certi numeri et consonantiae qualiscunque idem usus idemque loci sunt. Hoc tantum differunt, quod consonantia finalis, quae fere monosyllaba ac semper plena est, per plures versus continuatur ad arbitrium poëtae, ut sit eadem saepius tam contraposita quam copulativa. Etiam in singulis carminum partibus maior est licentia versuum continuandorum, aut paucorum aut plurium iungendorum, nec ut in hibernicis carminibus praevalet

---

B. Brigida in regionibus Momoniensium fecit et plura loca et monasteria ibi signavit. Post haec iter arripuit venire ad civitatem suam in terram Lageniensium.' De hac propria S. Brigitae sede idem (p. 160): 'in patria sua magnum monasterium plurimarum construxit virginum, ibique maxima postea civitas in honorem B. Brigidae crevit, quae est hodie metropolis Lageniensium. Illa iam cella scotice dicitur *Killdara*, latine vero sonat *Cella quercus*. Quercus enim altissima ibi erat, quam multum amabat S. Brigida.' *darmése*, *darmèsi*, *dar-m-ési* (p. 657). *dú*, locus: *isindúu itáa som* (gl. cum Christus apparuerit tunc et vos apparebitis cum illo; i. e. in loco ubi est ipse) Wb. 27[b]. *tan*, tempus, in frequenti particula *intan*, *intain* (tempore quo, cum). *bith bennach*, *bithbennach*, semper benedic (p. 865). *muman* a nom. *muma* (p. 264).

hemistichiorum contrapositio, quamvis inveniantur eius exempla, sed singuli versiculi distingui solent, praevalente consonantia continuata.

Consonantiae qualiscunque sine metro adhibitae exempla sicut hibernica extant incantationes vetustae, item cambrica inveniuntur, ut in nominibus propriis, quae terna esse solent secundum triadum morem cambricum, in enarratione militum et virorum Arthuri Mab. 2, 211 (cf. 2, 227, ubi sunt variata quaedam):

Bwlch. *achy*uwlch. *a se*fwlch. *meibon cledyf ky*fwlch. *wyron cledyf di*fwlch. || *teir* | *gorwen* | *gwenn eu teir ysgwyd.* || *tri* | *gouan* | *gwaun eu tri* | *gwaew.* || *tri* | ben*yn.* | byn*eu eu trichledyf.* || | glas. | gles*sic.* | gleis*at eu tri chi.* || | call | *cu*all. | *cau*all. *eu tri meirch.* || *h*wyrdydwc. *a drwc*dydwc. *a ll*wyrdydwc. *eu teir gwraged.* || *och. a*|*garym a diaspat. eu teir*[*g*]*wyryon.* || *lluch*et. *aneu*et. *ac eissiw*et. *eu teir merch*et. || *drwc. a* gwaeth. *a*|gwaeth*af oll. eu teir morwyn.*

Constructionis metricae celticam formam communem cum proprietate cambrica (de qua re quae praeceperint Cambri artium scriptores saec. 13. et 14, videas apud Io. Williams ab Ithel in libro cui inscribitur: '*Dosparth Edeyrn Davod Aur*, or the ancient welsh grammar,' Llandovery 1856) iam prae se ferunt tres strophae primam linguae cambricae aetatem scriptione et formis grammaticis prodentes, quas e codice Iuvenci Cantabrigiensi post alios novissime ediderunt Wh. Stokes (Beitr. IV. 416) et W. F. Skene (The four ancient books of Wales, Vol. II. p. 2).

Quarum consonantias significabimus sicut supra hibernicas in versibus divisis secundum consonantiam praevalentem finalem:

| *Ni guorcosam* | *nemheun*aur
henoid. | *mitelu* nit *gur*|maur
| *mi* | am*franc d*am | an*cal*aur.
| *Ni* | *canu* | *ni guard*am | *ni* | *cus*am
henoid. | cet *iben* | med *nouel*
| *mi* | am*franc d*am | *anpat*el
| *Namereit* mi* | *nep leguen*id
henoid. is | *disenirr** mi coueid*id
| *dou nam riceus unguet*id.

Eiusdem modi strophae versuum ternorum minus regularium inveniuntur quattuor Mab. 3, 96. 213, ubi talia proferre dicitur cambrice '*canu eglyn.*'

Eiusmodi trias versiculorum regularium octonarum syllabarum, quam Taliessinus composuisse dicitur, extat Leg. 2, 2, 1:

| *Kik*leu *odures eu llauen*eu (hod. *llafnau*)
| *kan* | *Run en* | *rudher bed*ineu
*guir Aru*on | *rud*yon *eu*|*red*yeu.

Item septenarum, quam profert Arthurus irridens Caium, Mab. 2, 237:

| *kynnllyuan aoruc* | *kei*	"Funem fecit Caius
o uaryf dillus | *uab eur*ei	e barba Dillusii filii Eureii,
pei | *iach dy* | *angheu uyd*ei.	si salvus is, tua mors esset."

* v. l. *namercit.*
** v. l. *discuirr.*

Vel Mab. 3, 199, ubi tres fratres fideles filii G. laudantur:

| *Trimeib giluaethwy* ennwir.
| *tricheuryssedat kyw*ir.
*blei*dwn. | *hy*dwn. | *hych*dwn | *h*ir.

Extant eiusmodi '*englynion*' vel epigrammatum series quaedam celebres inter Cambros, ut inscriptae '*Englynnio beddeu*, *Englynion y clyweid*' (strophae vel epigrammata sepulcrorum, audituum, quae enarrant sepulcra bellatorum, vel hominum sapientium sententias auditas, i. e. celebres), quae modo servant, modo non servant syllabarum numerum, interdum consonantiam, ut haec (Myvyr. Archaeol. 1, p. 81 [Sk. II. 32] et p. 174):

Bet y March bet y Guythur
Bet y Gugaun cletyfrut
Anoeth bid bet y Arthur.

A glyweisti a gant Credeiliad
Verch Ludd riain wastad
Digaun da diwyd gennad.

Talia igitur epigrammata modo constantis structurae sunt, modo solutae.

Eadem constructio orationis poëticae est in aliis carminibus recentioribus. Codice Nigro (*Llyfr Du*) Caerm., quondam Hengurti, nunc Peniarthi asservato, quem saeculo duodecimo Henrico II. regnante (1154—1189) conscriptum esse constat, continentur carmina 39, una cum ceteris quaecunque manserunt carminibus vetustioribus nuper edita a Guilelmo F. Skene (The four ancient books of Wales, containing the cymric poems attributed to the bards of the sixth century, Edinburgh 1868).

Inde e carminis 11. (Vol. II. p. 13) parte posteriore sumo versus hos, secundum hibernicam divisionem dispositos:

Arduireaue | dev || *yssi vn a* | *deu*
yssi tri | *hep* ev || | *hep* | *haut y amh*ev
awnaeth | *fruith a* | *fr*eu || *a* | *fop amriffr*eu
| *duu y env in* | deu || | *duyuaul y kyffr*eu
| *duu y env in tr*i || | *duyuuaul y inni*
| *duu y env in* vn || | *duupuul ac annh*un.
Arduyreaue vn || *isy deu ac* un
*issi tri arn*un || *issi duu y h*un.
Aunaeth | *maurth all*un | *a* | *mascul a* bun
*ac nat kyuor*un || *bas ac anot*un.
Auneth tuim ac oer || *a heul alloer*
allythir ig cuir || *a fflum im pab*uir
a | *serch in* | *sinh*uir || *a bun* | *hygar* | *h*uir
allosci pimp kaer || *otyueti* wir.

"Extollam ego duplicem, qui est unus et duo, qui est tres etc."

Infra modo inverso:

"Extollam unum, qui est duo et unus,
qui est tres insuper, qui est deus ipse;
qui fecit diem Martis et Lunae et marem et feminam etc.
qui fecit calidum et frigidum et solem et lunam etc."

eadem enarrationis longa et indefessa continuatione, quae est consonantiae.

In his consonantia finalis non solum contraposita coniungit hemistichia

quinarum syllabarum, sed saepius etiam continuata est, ut *eu* per quattuor versus, *un* per quinque, *uir* per duo vel tres. Allitteratio etsi neglecta est interdum, in pluribus tamen facile cognoscitur.

Orationis poëticae eandem constructionem cum habeant tam recentiora carmina cambrica quam antiqua, ut habent vetusta hibernica, quis negaverit esse vetustissimam atque usurpatam a vetustis poëtis, quorum nomina apud Cambros celebrantur, ut Aneurino et Taliessino?

Aneurini, poëtae vetustissimi e vetustis (*Cynfeirdd*, Bardis primitivis), cuius aetatem ab a. 510 usque ad 560 statuit index poëtarum in Myv. Arch., carmen inscriptum *Gododin* (= hib. *Fothudain*?),* quod inter vetustiora primo loco ponitur (Myvyr. Arch. I, 1), exempli tam vetustioris quam amplioris causa inprimis hic memorandum est, quamvis omnia haec vetusta, non servata in codicibus aequalibus, in recentiorem scriptionem sint transcripta, interdum haud dubie a recentioribus, qui vetustiora non intellegerent et, ut fieri solet, in habitum recentiorem transformarent, mutata vel interpolata.

Primum affero primos carminis versus (Sk. II. 62), quos tam ob allitterationem, interdum quidem consociatam, saepius tamen per bina membra con-

---

* Scriptione hodierna *gododdin*, vetusta *guotodin*, ut apud Nennium in nomine regionis (ed. San-Marte, p. 72: 'Mailcunus magnus rex apud Brittones regnabat, id est, in regione Guenedotae, quia atavus illius, id est, Cunedag, cum filiis suis, quorum numerus octo erat, venerat prius de parte sinistrali, id est, de regione quae vocatur *Manau Guotodin*.' Quae regio in parte sinistrali, i. e. a septentrione (*cled*, sinister, *gocled*, septentrio) contra Venedotiam, quae est Cambria septentrionalis, secundum ea quae disseruit Sk. I. 77 sqq., putanda est Cambrorum extrema regio ad septentriones, non illa quidem sita iuxta mare hibernicum, quae iam in Chronico saxonico ad a. 945, 1000 dicitur *Cumbraland*, hodie Cumberland, sed ad Bodotriam, ubi etiamnunc et palus vocatur *Slamannan* et regio *Clackmannan*, trans regionem Anglorum septentrionalium, quae appellatur Northumberland ab Humbro fluvio, amplectens minores duas, Berniciam et Deiram (cambrice ap. Nennium *Deur*, *Berneich* vel *Birneich*).

In illis regionibus facta sunt quae carmen hoc celebrat. Legitur enim apud Nennium (p. 72, cf. Sk. I. 231): 'Ida filius Eobba tenuit regiones in sinistrali parte Britanniae, id est, Umbri maris, et regnavit annis duodecim et struxit *Dinguaroi Guarthberneich*. Tunc *Dutigirn* in illo tempore fortiter dimicabat contra gentem Anglorum. Tunc Talhaern Cataguen in poëmate claruit et Neirin et Taliesin et Bluchbard et Cian, qui vocatur Gueinthgwant, simul uno tempore in poëmate britannico claruerunt."

Idae primi Nordhumbriae regis initium in Chronico saxonico ad a. 547 notatur. *Dutigirn* (niger dominus) cognomen esse videtur eius regis, cui parebat populus *Guotodin*. In Nennii loco posui: *struxit Dinguaroi Guarthberneich*, pro corrupto: *unxit Dinguayrdi Guurthberneich*. Est enim *Dinguaroi* nomen cambricum castri Berniciae superioris (cambr. *guarth*, superl. *guartham*, extremus, p. 693), quod anglice dicitur *Bebbanbury*, hod. *Bamborough*, ut patet ex iis, quae mox secuntur ap. Nennium: 'Eadfered dedit uxori suae *Dinguaroy*, quae vocatur Bebba, et de nomine suae uxoris suscepit nomen, id est, Bebbanburch.' Inter nomina poëtarum apud Nennium *Neirin*, al. *Nuevin*, haud dubie corruptum est pro *Aneurin*; nomine *Bluchbard* significatur *Llywarch Hen* (*Lyuarchhen* iam L. Land. 138 in descriptione agri facta tempore episcopi Oudocei saeculo sextò exeunte; diversum est, quod extat in recentioribus chartis viri nomen *Leumarch* 208, *Loumarch* 230, vel *Lumarch* 141, i. q. *Luuarch* 143). Nomina *Talhaiarn* et *Cian* inter Bardos vetustos memorantur.

Regiones eaedem septentrionales memorantur in carminis inscripti *Gododin* strophis, quae Caeaucum celebrant, duabus posterioribus ita:

ket dyffei Wyned a Gogled e rann
o gussyl mab Ysgyrran.

"conveniebat Venedotia et Septentrio (i. e. Cumbria) eius partem
consilio filii Scirani."

kwydei pym pymwnt rac y lafnawr
o wyr Deivyr a Brennych dychiawr.

"Ceciderunt quinque turmae coram eius laminis
virorum Deirae et Berniciae gemebundae."

trapositam, quam quia coniunctis binis membris versibus singulis singulae sententiae continentur, e cambrica serie usitata in hibernicam contrapositionem transpono.

| *Gredyf* | *gwr oed* | *gwas* || | *gwrhyt am dias*
| *meirch* | *mwth* | *myngvras* || *a dan vordwyt* | *megyr was.*
| *ysgwyt* | *ysgauyn lledan* || *ar* | *bedrein mein* | *uuan.*
kledyuawr | *glas* | *glan* || | *ethy* | *eur aphan.*

Ny bi ef a vi || *cas erof a thi.*
| *gwell* | *gwneif a thi* || *ar wawt dy uoli.*
kynt y waet elawr || *nogyt y neithyawr*
kynt y vwyt y | *vrein* || *noc y argyurein.*
| *ku* | *cyueillt Ewein* || | *kwl y uot a dan vrein*
| *marth ym pa vro* || *llad un|mab* | *marro.**

"Indole viri erat iuvenis, vigor circa tumultum,
equi rapidi iubae spissae sub femore splendidi iuvenis,
scutum leve latum ad latus tenue celere,
gladius lividus purus, calcar aureum et plumae.

Non haec erit invidia inter me et te,
melius faciam tecum, elogio te laudare.
Prius sanguis eius ad solum quam ipse ad nuptias,
prius corvis eius cibus quam ad concursum.
Carus socius Oweni! damnum eum esse sub corvis,
certum mihi, in qua terra interfectio unici filii Marronis."

Versus denarum, hemistichia fere quinarum syllabarum. Perisse interdum videtur tam rectus syllabarum numerus quam allitteratio recentiore scriptione et infectione, restitui ergo restituta prisca scriptione, ut numerus decem syllabarum in versu tertio, modo scribas *scuit scamn letan*, vel allitteratio in his:

atan | *mordoit* | *megr guas,* | *guell* | *guneim athi* || *ar* | *guaut ti moli.*

Post hoc exordium heroem celebrans deinde poëta per aliquot strophas ampliori syllabarum numero in singulis versiculis adhibito adiungit maiorem sermonis ornatum. Frequens enim est praeter consonantiam finalem continuatam lateralis fere in eodem versiculo, diversa a copulativa continuata per stropham. Singulorum versuum esse solent novenae syllabae, quae ubi non sunt, quaeri

---

* Primum inter bellatores Cambrorum contra Anglos poëta celebrat iuvenem, sed in luctum mox vertitur de interitu eius in proelio. *myngvras*, vet. *mongbras*, adi. *bras*, crassus, densus, cum subst. *mong*, plur. *mogou* gl. Lxb., leg. *mongou* (gl. comae), hib. vet. *mong* (gl. cirrus) Pr. Cr. 63[b]. *argyurein*. *arcym-r.*, primus conflictus ap. Ow; eodem modo infra (p. 64) de Caeauci interitu poëta:

kynt y gic e vleid nogyt e neithyawr.
kynt e vud y vran nogyt e allawr
kyn noe argyurein e waet e lawr.

Prius eius caro lupo quam ipse ad nuptias,
prius eius fructus corvo quam ipse ad altare,
prius quam ad congressum eius sanguis ad solum."

nogyt nescio an sit forma composita pro vulgari *no*, *noc*, conferenda corn. arem. *ages*, *eget* (p. 732). Ceterum permulta obscura vel incerta manent, etiam post interpretationem viri doctissimi D. S. Evans (ap. Sk. I. 374 sq. II. 370 sqq.).

tur utrum causa sit recentior transcriptio, an haec tanta sermonis necessitas et structurae difficultas. Propono ob maiorem versiculorum amplitudinem servata eadem divisione, quae est in editione, strophas proximas duas (p. 63):

| *Kay*awc | *cynhor*awc | *men y* | *delh*ei
| *diff*un *ymlaen* bun | *med a* | *dalh*ei.
| *Twll* | *tal y* | *rod*awr *ene klyw*ei
awr *ny* | *rod*ei *nawd meint dilyn*ei
*ni chily*ei *o* | *gamhawn eny ver*ei
waet mal brwyn | *gomyn*ei | *gwyr nyt ech*ei.
Nys adrawd Gododin arllawr | *Mord*ei
rac pebyll | *Madawc pan atcory*ei
*namen un gwr o gant eny delh*ei.

| *Kaeawc* | *kynnivy*at | *kywl*at | *er*wyt
ruthyr eryr yn ebyr pan | *lithi*wyt.
*E am*ot *a vu* not *a* | *gat*wyt
*gwell a wn*aeth *e aru*aeth *ny* | *gily*wyt.
*Rac bed*in | *Odod*in | *odech*wyt.
*hyder gymh*ell *ar* | *vreith*el | *vana*wyt
ny nodi nac | *ysgeth nag* | *ysg*wyt
ny ellir anet ry|*vaethp*wyt
rac ergyt | *cat*|*vannan* | *cat*wyt.*

"Caeauc dux quocunque veniebat
exanimis coram femina mulsum tenebat.
Perforatus frons scuti eius. Cum audiebat
tumultum, non dabat veniam, quocunque incurrebat,
non recedebat e proelio, donec manaret
sanguis; ut iuncos succidebat viros, qui non recedebant.
Non memorat Gododinus in solo Mordeii,
prae tentoriis Matauci cum revertebatur,
nisi unum e centum viris qui venerant.

Caeauc congressor, patriae hasta,
impetus aquilae in egressum cum allecta est.
Eius pactum fuit signum quod servatum est.
melius perfecit propositum suum; non est recessum.
Contra exercitum Gododini insidiae structae sunt.

---

* In his duabus et duabus sequentibus strophis continentur laudes viri bellicosi cui nomen est *Caeauc*, in primis celebrati, quamquam ipse quoque occumbit in proelio. *men* i. e. *man* (= *magen*), quo loco, ubi. *rodawr* = lat. *rotarius*, a *rhod*, rota, i. e. clipeus, a forma dictus. *gawr*, clamor. *dilyn*, sequi, persequi. *ciliaw*, tergum vertere, a subst. *cil*, tergum. *camhawn*, *cammawn* (= gall. hod. *campagne*) proelium. *meru*, stillare, fluere. *comynu*, hod. *cymmunu* = lat. *comminuere*? *adgori*, reverti in patriam. *Mordei* nomen regionis, *Madawc* nomen reguli.

Cynnivyat, plur. *cynniuyeit* Mab. 3, 96, congressor, pugnator. *erwyt*, sudes. *ruthyr*, aggressio, invasio. *llithiaw*, allicere, praesertim esca. *amot*, hod. *ammod*, pactum, condicio. Sequentia indicant locum et modum interitus bellatoris, locati in insidiis. *godechu*, insidiari. *hyder*, i. e. *hydr*. *cymhell* = *cym-pell*, compellere, urgere. *breithell*, congressus, proelium, etiam alibi apud Aneurinum. *banhau*, conspicuum reddere. *nodi*, protegere, conservare, hod. *noddi* a subst. *nawdd*. *ny ellir*, constructione passiva verbi *gallu* (p. 528), non potest protegi. *anet*, hod. *annedd*. *maethpwyt*, congruens cum formis supra (p. 575) enumeratis, a verbo denom. *maethu*. *ergyt*, hod. *ergyd*, plaga, ictus. *catvannan*, comp. e *cat*, hod. *cad*, et *bannan*, hod. *banan*, tumultus? *catwyt*, hod. *cadwyd* a *cadu*.

audax compulsio ad proelium prolata est.
non conservari nec hasta nec scutum,
non potest habitatio, quae nutrita erat,
ab ictu bellici tumultus, quo pugnatum est."

Hic quoque vetusta scriptione restituta restituitur allitteratio in quibusdam: *ni* | *cilici o* | *campaun*; *rac* | bodin | *guo*|todin *guo*|*techuit*; *ar* | *breithell* | *banhauit*.*

Exempla consonantiae bisyllabae et internae praebet carmen Taliesino, aequali Aneurini, tributum in narratione de hoc poëta addita editioni narrationum codicis rubri (Mab. 3, 348. 349; cf. idem sed valde mutatum in Myv. Arch. 1, 36), quod revera Ionas *Athraw o Fynyw* composuisse fertur, inscriptum '*Bustl y Beirdd*' (bilis ira, Bardorum), quia Bardus vel potius Bardorum ordo invehit in Cleros vel reliquias Druidum ordinis delapsas in cantorum mendicantium pravorum statum.**

| Cler o gam arfer a arferant
| Cathl annuwiol yw ei moliant
| Cerdd arwag ddiflan a ganant
| Celwydd bob amser a arferant
Gwirionion | ddynion a | ddyfalant
Priodol wragedd hwy ai llygrant
Gwirionion forwynion mair a halogant
Au | hoes au | hamser yn ofer a dreuliant
| Gwirionion | gweinion a ddyfalant
Y nos y meddwant y dydd y cysgant
Yn segur heb lafur ydd ymborthant
Yr eglwys a | gassaant ar dafarn a | gyrchant
A lladron ac udion a | gydfymiant
Llysoedd a gwleddoedd y amofynant
| Pob | parabl dibwyll a grybwyllant
| Pob | pechod marwol a ganmolant
| Pob salwedd fuchedd a arweddant
| Pob | pentref | pob tref | pob gwlad a grwydrant
Gafaelau angau nis pryderant
Lety a chardod fyth ny roddant
Gormodau o | fwydau a | fwythaant
Llaswyr na phader nis arferant
| Degwm ac offrwm y | dduw nis talant
Gwyliau a seiliau nis addolant
Mewiliau na chatcor nis ymdorant
Adar a hedant pyscod a nofiant
Gwenyn a felant pryfed a ymlusgant
| Pob | peth a ymdeith y ynnill ei borthiant
Ond cler a lladron | diogion | difwyniant.

* Quae tam de Aneurino quam de ceteris vetustis Cambrorum Bardis ac de carminibus, quae eorum feruntur, disputata sunt, novissime recensuit W. F. Skene in libro supra laudato.

** Haec vocis *Cler* interpretatio legitur apud Owenum. Monachos eorundem morum saeculo decimo lege publica castigavit Edgarus Angliae rex (cf. San-Marte, Arthursage p. 23). De aremoricis Cleris etiam hodiernis cf. Villem. Barz.-Br., praef. p. XXXVI.

Ny | chablaf fi nar gerdd na | cherddwriaeth
Cans | duw ai rhoes rhag | drygau'r galaeth
Onid hwn ai harwain o | gamlywodraeth
*Am | gablu Iesu ay wasanaeth.**

"Cleri iniquo usu utuntur,
Hymnus profanus est eorum panegyricus.
Cantum vacuum vanum canunt.
Mendacio quovis tempore utuntur,
Probis hominibus illudunt,
Nuptas mulieres corrumpunt,
Probas puellas Mariae contaminant,
Et aetatem suam et tempus suum in rebus vanis consumunt,
Probis infirmis illudunt,
Nocte inebriantur, die dormiunt,
Secure sine labore nutriuntur,
Ecclesiam oderunt et tabernam quaerunt,
Cum latronibus periuris consociantur,
Aulas et epulas scrutantur,
Quamvis vocem insanam intimant,
Quodvis peccatum capitale collaudant,
Quamvis profanitatem vitae ducunt,
Per omne oppidum, omnem vicum, omnem regionem vagantur,
Pericula mortis non curant,
Nec domicilium nec eleemosynam unquam dant,
Abundantia ciborum delectantur,
Psalmis aut precatione non utuntur,

---

* Vocabula quaedam notatione digna: *arfer*, usus, *ar-ber*. *cathl*, cantus, hymnus. *annuwiol*, *anduwiol*, *andiwiaul*, adi. deriv. a *duw*, deus cum particula privativa. *diflan*, insipidus, sine splendore. *celwydd*, mendacium, falsitas. *dyfalant*, imitantur, hoc loco illudendi causa. *llygru*, corrumpere, polluere. *halogi*, contaminare, denom. ab adi. *halawc*, pollutus; subst. plur. *halou* (gl. stercora) gl. Ox. *morwynion mair*, puellae Mariae, sanctimoniales? cf. *a'm crair yw Mab Mair* (confidentia mea est filius Mariae) 3, 328. *gyd a Maer Fadlen* (cum Maria Magdalena) 3, 340. *yn ofer*, adv. adi. *ofer*, vanus, inutilis, improbus. *treuliaw*, consumere. *gweinion* plur. adi. *gwan*, debilis. *cassäu*, *casäu*, denom. a subst. *cas*, odium, invidia. *udion*, cui in margine additur *odion*, vox incognita, fortasse cum praecedente *ac* legenda *anudion*, adiectivum e quo derivatum *anudon* (periuria). *cydfymiant*, consociantur, comp. cum verbo denom. *mymiau* obsoleto. *crybwyllo*, annuere, memorare, indicare. *canmoli*, collaudare, praep. *cant* cum *moli*, unde supra subst. *moliant*. *salwedd*, indignitas, improbitas, ab adi. *salw*, vilis, despectus. *buchedd*, p. 836. *arweddu*, conducere. *crwydro*, vagari, denom. a subst. *crwydr*, migratio. *gafaelau angau*, captiones, arreptiones mortis, i. e. pericula. *cardod* = lat. *caritas*, unde *cardotta*, caritatem flagitare, i. e. mendicari, vox transumpta (p. 843). *gormod*, abundantia. *bwydau*, cibi. *mwythaant*, leniunt, denom. ab adi. *mwyth*, lenis, tener. *llaswyr* transpositis litteris i. q. *sallwyr*, psalterium, liber psalmorum. *pader*, pater noster, oratio dominica. *gwyl*, hib. vet. *fel*, *feil*, dies festus. *seiliau* transformatum ob consonantiam, ut videtur, a *sul*; *dydd sul*, *dyw sul* vel simpliciter *sul*, dies solis; hodie *sul a gwyl a gwaith*, dies dominicus et dies festus et operarius. Subst. *sail*, pl. *seiliau*, significatur fundatio, fundamentum; an ergo error poëticus consulto factus? *addoli*, adorare, venerari. *mewiliau*, *mywyliau*, vigiliae. *catcor*, *cadgor*, festum sollemne. *ymdorant*, curant, cognatum verbo defectivo *tawr*, *dawr* (p. 605). *hedant*, volant, hod. *hedeg*, *hedfan* (volare), *hed*, volatus. *nofio*, natare. *mela*, mellificare. *ymlusgo*, se trahere, repere; *llusgo*, trahere, tendere. *ymdeith*, hod. *ymdaith*, ambulare, laborare (cf. hib. vet. *imthiag*, *imthecht*). *ynnill*, *ynnillaw*, acquirere, adipisci. *porthiant*, victus, unde supra *ymborthi*, ali, nutrire se. *ond*, i. e. *onid*, *onit*, nisi. *diogion*, adi. *diawg*, piger. *difwyniant*, inutilis; subst. *mwyniant*, usus, cum part. priv. *di-*. *cablu*, detrectare. *drygau'r galaeth*, i. e. *drygau yr galaeth*; *drygau* a subst. *drwg*, malum; *galaeth* masc. maeror, lamentatio (fem. via lactea). *arwain*, *arwein*, ducere, vehere (cf. vet. gall. *covinnus*? hib. *fén*, p. 106), i. e. agere. *camlywodraeth*, adi. *cam*, curvus, malus, improbus, et *llywodraeth*, gubernatio (p. 852), ut supra *camarfer*.

Decimas et oblationes deo non solvunt,
Dies festos et dominicas non venerantur,
Vigilias aut caerimonias non observant.
Aves volant, pisces natant,
Apes mellificant, vermes repunt,
Quidvis operatur ad consequendam nutritionem suam,
Exceptis Cleris et latronibus pigris inutilibus.

Non detrecto ego cantum nec cantorum artem,
Nam deus ea dedit contra mala tristitiae,
Nisi eum qui ea agit iniquo usu
Ad detrectandum Iesum eiusque ministerium."

Praeter communem copulam *-ant* enarrationis reprehendentis et *-aeth* strophae finalis in membris hanc praecedentibus omnibus laterales consonantiae et internae inveniuntur, quamquam non semper sunt plenae. Terminationes *-ion*, *-iau*, *-iant*, etsi ob metrum monosyllabae putandae sunt (leg. *-jon* etc.), constituunt tamen bisyllabas consonantias, cum accedant ad internas in vocibus signatis *gwirionion ddynion*, *gwyliau mewiliau* aliisque. Singuli versiculi novenarum syllabarum esse solent.

E more triadum admodum usitato et vetusto apud Cambros orta est stropha certior cambrica et frequentior triadica, servata in recentiore poësi iuxta versus vel strophas, in quibus consonantia aut continuatur, aut copulat binos versiculos, interdum plures, tam subsequentes quam disparatos. Consonantia finalis bis copulans binas lineas (vel distichon cum consonantia contraposita) communis est forma epigrammatis cambrici, quod dicitur *pennill*, cum trium versuum epigramma dicatur *englyn*. Usitatissima sunt hodie quoque haec *pennillion*, praesertim quibus morum praecepta traduntur, inter Cambros, in quibus esse dicuntur, qui centum vel plura proferant, cantum accuratissime cithara comitantes (cf. Cambro-Briton 1, 69. 70, in cuius libri compluribus locis multa collecta sunt). Versiculi vel hemistichia octonis syllabis constant, rarius nonis, ut in hoc, cuius sententia contra consuetudinem etiam in altero disticho continuatur (Cambro-Brit. p. 29):

*Dyn a garo grwth a thel*yn, || *sain cynghanedd, càn ag engl*yn,
*a gar y pethau mwya tir*ion, || *sy'n y nef y'mhlith angyl*ion.
*Yr ùn ni charo dòn a chan*iad, || *ni chair ynddo naws o gar*iad,
*fe welir hwn, tra byddo b*yw, || *yn gâs gan ddyn, a chàs gan dd*uw.

"Homo qui amat crottam et harpam, sonum consonantiae, cantum et epigramma,
amat res maxime amabiles, quae sunt in caelo in medio angelorum.
Is solus qui non amat tonum et cantum, non amat in se virtutem amoris;
videbitur hic, quamdiu erit vivus, in odio cum homine et odio cum deo."

Potest distingui stropha triadica simplex et copulata. Simplex constituitur solis tribus versibus septenarum syllabarum, coniunctis una consonantia, qua stropha non solum illa epigrammata, quae dicuntur *englynion*, supra memorata (p. 963), tam vetustiora quam recentiora, sed etiam tota carmina de-

currunt.* In copulata stropha triadica ternos versiculos eiusdem consonantiae, minoris fere ambitus, sequitur quartus, cuius consonantia altera terminalis decurrit per totum carmen. Haec quoque tam ad recentiorum poësin pertinet quam vetustae tribuitur.**

Artificiosioris structurae exemplum addimus e CN. carm. 1, dialogo inter Myrdinum et Taliessinum, in cuius carminis parte priore non solum omnes versus (nonarum syllabarum, excepto primo, qui est octo syllabarum) copulantur eadem consonantia continuata, sed etiam in singulis versibus binae syllabae tertia fere et sexta sibi respondent, ut plerumque efficiatur stropha tristichos:

M. Mor truan genhyf mor truan
aderyv am keduyv a chaduan
oed llachar kyulauar kyulauan
oed yscuid o trypuruyd o trypuan
*T. Oed maelgun a uelun inimuan****
y teulu rac torpudu ny thauan †
M. Rac deuur ineutur ytirran
rac errith a gurrith yar welugan
mein winev in diheu a dygan
moch guelher y niuer gan elgan
och oe leith maur a teith y deuthan.
T. Rys undant oet rychraut y tarian
hid attad y daeth rad kyulauan ††
'las kyndur tra messur y kuynan

---

* Vetustiora, quorum auctor perhibetur Lywarchhen, videas ap. Sk. Recentiora proferuntur ab editoribus, ut in Mab. 2, 158, vel in libri inscripti: 'Britannica after the Romans, Lond. 1841' tomo 2, p. 24 sq.

** Apud Davies. duae strophae traduntur, quarum consonantia in ternis versiculis est bisyllaba, rara in carminibus cambricis, quaternae syllabae in singulis versiculis (Gramm. p. 207):

Mi a baraf — *Am lyfassu*
Im gwen araf, — *Fy niflassu*
Gann a garaf, — *Am lliassu,*
Gain o gerydd. — *Em lliosydd.*

Quinae in triadibus, quaternae in versibus copulantibus, pariter atque in exemplo p. 972 allato, inveniuntur in carmine Lywarchi poëtae saeculi duodecimi. cuius sunt duae strophae, ap. Turn. (in libro inscripto: 'A Vindication of the genuineness of the ancient british poems of Aneurin, Taliesin, Llywarch Hen, and Merdhin, with specimens of the poems. By Sharon Turner. Lond. 1803') p. 64:

Darogan Mertin — *Dywawd derwyton*
Dyvod breyenhin — *Dadeni haelon*
O Gymry werin — *O hil eryron*
O gamhwri. — *O Eryri.*

Item in carmine quod Taliesino tribuitur in narratione de hoc poëta (Mab. 3, 351):

Ef awnaeth panton — *Aphum canmlynedd*
Ar lawr glyn Ebron — *Heb fawr ymgeledd*
Ai ddwylo gwynnion — *Y bu en gorwedd*
Gwiw lun Adda. — *Cyn cael anima* etc.

Sunt mirae voces finales versiculorum copulantium, ut *Adda* (= *Adam*) in *gwiw lun Adda* (dignam formam Adami, creavit deus), latinae plerumque, ut in *cyn cael anima*, et in sequentibus: *Ar dir Assia*, *Hyd at Efa*, *Crist fab Alpha*, *Hyd Sabrina*, *Tir Saxonia*, *Ond gwyllt Walia* (leg. *-ja*). Inveniuntur tamen et latinae voces et haec triadica stropha etiam in aliis carminibus Taliesino tributis.

*** Ed. *inimnan.* † Ed. *thauant.* †† Cod. *kyulaun.*

llas haelon o dinon tra uuan
tryuir nod maur eu clod gan elgan
M. *Truy athrui ruy a ruy y doethan*
trav athrau imdoeth brau am elgan*
*llat diuel** oe diuel*** kyulauan*
ab erbin ae uerin a wnaethan.
T. *Llu maelgun bu yscun y doethan*
aer wir kad trybelidiad guaedlan

Inde vero secuntur strophae quaternorum versiculorum copulatae eadem consonantia terminali, nisi quod post primam quae est triadica eiusdem generis cuius supra exempla sunt apposita, redeunt duo versus nonarum syllabarum:

neu gueith arywderit
pan vit y deunit
o hid y wuchit
y darperan.
M. *Llyavs peleidrad guaedlad guadlan*
llyaus aerwir bryv breuaul vidan.

llyaus ban brivher
llyaus ban foher
llyaus eo hymchuel
in eu hymvan.

T. *Seith meib eliffer*
seith guir ban brouher
seith guaew ny ochel
in eu seithran.

Duas has strophas, sibi respondentes consonantia singulorum versuum, secuntur quattuor triadicae copulatae:

M. *Seith tan vuelin*
seith kad kyuerbin
seithued kinvelin
y pop kinhuan.

M. *Seith ugein haelon*
a aethan ygwllou
yg coed keliton
y daruuan.

T. *Seith guaew gowanon*
seith loneid awon
o guaed kinreinon
y dylanuan.

Can ys mi myrtin
guydi taliessin
bithaud kyffredin
vy darogan.

Cornica et aremorica carmina vetustiora si superessent, haud dubie similem structuram prae se ferrent; sed recentiora carent allitteratione.

Etiam in hodiernis carminibus populi aremorici, quae vir clarissimus Th. Hersart de la Villemarqué, de litteris aremoricis optime meritus, collegit et edidit, consonantia finalis semper est monosyllaba, terminans binos versus aut maioris ambitus syllabarum duodenarum vel plurium, caesura media in bina membra divisos†, aut minoris syllabarum octonarum plerumque, raro nove-

* Ed. *bran.* ** Ed. *dinel.* *** Ed *dinet.*

† Ut in quartae editionis operis inscripti '*Barzaz-Breiz.* Chants populaires de la Bretagne. Par. 1846' 2, 348 maior ceteris omnibus ambitus, idem qui est in hymno Secundini in S. Patricium (p. 920), invenitur in carmine, cuius exordium est:

Ha disul vintin pa zaviz || mont da gas ma zaoud er mez,
Me gleve va doue o kana || hag he anaiz diouc'h he moez,

narum vel senarum. Versiculi minores interdum terni copulantur consonantia, sicut in strophis triadicis apud Cambros. Item in carminibus, quae nuperrime ex ore popularium collecta edidit vir doctissimus F. M. Luzel*, frequentissimi sunt versiculi octonarum syllabarum, rarissimi novenarum (p. 286) vel septenarum (p. 134); ampliores versus aut bis senas continent (pp. 44. 170. 196. 266. 354) aut septenas exceptas senis (pp. 50. 116. 194. 210. 278. 358), bis septenas in uno carmine (p. 272).

Ampliorem et magis ornatam constructionem stropharum ostendunt cum cornica carmina tum aremorica in codicibus servata, etsi non ita vetusta sunt.

In cornicis semper aut alternans invenitur consonantia, quae est monosyllaba, aut post plures versus rediens, qui ipsi inter se concinunt.

Carmen de passione Christi constructione versuum et stropharum congruit fere cum hibernicis. Continent enim singuli versus bina hemistichia septenarum syllabarum sicut in carminibus vetustis hibernicis decurrentibus per disticha cum consonantia contraposita vel copulativa, a quibus hoc solum differt, quod strophas singulas efficiunt quaterni versus consonantia continuata copulati dupliciter. Exempli causa propono strophas duas 232. 233, de sepultura Christi.

Me gleve va dous o kana, || *kana ge, war er menez,*
Ma me mont da zevel eur zon || *o kana ganthi ivez.*

Consonantia copulativa continuatur per hanc stropham, non continuatur in sequentibus. Sed pauca sunt eiusdem ambitus, octonarum syllabarum in priore, septenarum in posteriore membro carmina (3, 232. 388). In pluribus sunt septenae syllabae in priore, senae in altero membro, ut 1, 237:

Etre parrez Pouldergat || *ha parrez Plouare*
Ez euz tudientil iaouang || *o sevel eunn arme*

Rarius idem numeri inversi sunt (1, 272):

Braoan merc'h dijentil || *a oa drema tro-war-dro,*
Eur plac'hik triouec'h vloa, || *Gwennolaik hi hano.*

Syllabae senae in utroque hemistichio (1, 240):

Endra vinn er brezel || *lec'h eo red din monet,*
Da biou e roinn me || *ma dousik da viret?*

Item alibi (2, 224. 440). Consonantia contraposita in hemistichiis octonarum syllabarum (1, 314)

Petra a ia gad ar mene? || *Eur rumm meod du gredann e.*

Rariora sunt novenarum vel senarum syllabarum (2, 62):

Ne vinn, a-vad, belek na manac'h, || *laket em euz ma spered er plac'h.*

Senarum in distichis vel, ut edita sunt, tetrastichis (2, 462):

Jezus! peger braz vo || *plijadur ann eneo.*
Pa vint dirak doue, || *hag enn he garante*

Stropha triadica constructa e versiculis octonarum syllabarum (1, 50):

Ho mabik sokr c'hui a virez.
Me ma hini me a gollez.
Truez ouzin mamm a druez!

Non inveniuntur strophae ampliores, quae consonantiam habeant alternantem aut separatam pluribus versibus.

* *Gwerziou Breiz-Isel* Chants populaires de la Basse-Bretagne *Gwerziou*, premier volume, Lorient 1868.

Iosep ȝe gryst a vynnas | y arrow hay ȝeffregh whek
yn vaner del [ve] yn whas || hag as ystynnas pur dek
adro ȝy gorff y trylyas || sendall rych yn luas pleg
ha marya leun a ras || ganso trest ha moreȝek.

Ena vn lowarth ese || ha ynno navnio parys
den marow rag receve || [byth] newyth nynio vsij
corff Ihūs cst yntreȝe || ȝen logell a ve degys
*hag a heys ȝe wroweȝe || ynno ef a ve gesys.**

"Iosephus Christo albavit crura eius et brachia dulcia,
tanquam si esset famulus, atque ea extendit pulcherrime,
circum eius corpus volvit sindonem largam multipliciter,
et Maria plena gratiae cum eo tristis et sollicita.

Ibi hortus erat et in eo iam erat paratum,
ad hominem mortuum recipiendum, sepulcrum novum, non erat usurpatum.
corpus Iesu Christi inter eos ad loculum est portatum,
et e longitudine iacere in eo est situm."

Eadem constructio et stropharum et versuum (secundum imitationem codicis praemissam editioni, nam editor octonos singulis strophis tribuit versiculos septenarum syllabarum) frequentissima est in tribus illis fabulis sacris, quas coniunctas edidit vir doctissimus Edw. Norris (in libro cui inscripsit 'The Cornish Drama', Oxoniae 1859). Vix tamen minore frequentia in isdem sunt strophae senariae, in quibus binos versus concinentes excipiunt singuli versiculi inter se combinati consonantia, aut eodem syllabarum numero quo praecedentes ut O. 99 sqq., aut minore, praesertim quaternario ut O. 660 etc.

Scon a onan ath asow
my a wra thyso parow
pup vr ol rag the weres
Adam ottensy vmma
ry hanow thethy hy gwra
theth par rak hy kymmeres.

Aban vyn an tas an nef
res yv sywe y voth ef
pepenag vo
dre grath an arluth guella
ny a thynyth vn flogh da
thyn a seruyo.

Nec desunt strophae octonariae constructae ad instar cambricae strophae triadicae copulatae, ut O. 873 sqq. vel R. 755 etc.

Bolungeth dew yv hemma
bones gorrys an spusma
pan dremenna an bysma
yn y anow bos gorrys
an tas a nef sur hep fal
an gruk ef thotho haual
pan dorrasa an aval
an arluth a fue serrys.

Ihesus cryst arluth a nef
a clew lemmyn agan lef
nep na grys ynnos goef
ny fyth sylwys
pan prydyryf ay passon
nynsa ioy vyth ym colon
ellas na allaf yn scon
keusel worthys.

* In prioris strophae secundo versu immissum a me *ve* tam constructione quam metro postulatur; *yn whas* referendum videtur ad constructionem adverbialem (p. 615. 616). In alterius strophae versu primo *navnio* pro *nynio* lectione librorum commendatur anglicae versionis codice manuscripto altero, qui exhibet "now". In versu altero *byth* ante *newyth* excidisse, post eandem vocem *parrys* additum esse videtur aberrantibus oculis scribae. *yntreȝe*, inter eos, portatores, i. e. ab iis. *groweȝe*, *growethe* (p. 905).

Rariores sunt strophae e meris versiculis vel hemistichiis quaternarum syllabarum compositae, ut

R 875 sqq. *A vynyn ry*th *na tuche vy ne*s
*na na wra gruy*th · *na fo the le*s
*ny thueth an pry*s
*er na gyll*yf · *then nef thum ta*s
*may tewhyll*yf · *arte thum gula*s
*the gous worth*ys.

O. 1305 etc. *Tan ha cleth*e · *yma gene*
*lemmyn pary*s
dun alemma · *rag offrynna*
*an sacryf*ys.

O. 1907 sqq. *Ov arluth k*er · *na vyth serr*ys
*kettoth an g*er · *my a thue th*ys
*yn pup tell*er · *thym may fo r*es
*prest hep dang*er · *vethaf par*ys.

Ceterum inveniuntur strophae magis artificiosae vel minus regulares cum in Dr. tum in Cr.

Multo vero maiore artificio constructa sunt aremorica carmina duo, quae sola adhuc edita esse dolemus e numero eorum quae superesse dicuntur, fabulae de passione et resurrectione Christi (*Le grand Mystère de Jésus*) ac de vita S. Nonitae et filii eius Davidagii (*Buhez Santez Nonn*). Quae etsi allitteratione ipsa quoque carent adeo, ut pauca quae inveniuntur eius exempla fortuito potius quam consulto accidisse videantur, consonantia tamen (semper monosyllaba) abundant non modo terminali, sed etiam laterali atque interna. Cum enim in utroque carmine duplex potissimum sit stropharum genus, unum in quo quaterni fere versus consonantia continuata coniunguntur, alterum in quo quaternorum versuum secundus quisque concinit cum quarto, senorum primus cum secundo, quartus cum quinto, tertius cum sexto; alterius generis primum strophae ipsae inter se coniungi solent duae vel plures (ut senorum versuum quinque Buh. 4—6, septendecim p. 62—72, quaternorum septem p. 16—18, novem p. 42—44) continuata consonantia claudente in hunc modum: *abcb. bded* vel *aabccb. bbdeed* etc. Deinde regulariter alter quisque versus strophae quaternariae, tertius senariae (vel ternariae) consonantiam antecedentis finalem in se suscipit tanquam lateralem vel internam, cuius sedes plerumque in MJ., semper in Buh. est syllaba paenultima, ut in his exemplis:

MJ. 3. *Dre compass*ion
*ouz an pass*ion
*on roe deb*oner,
*ez dl*e *pep heny*
goelaff a devry
*nac eu mar f*ier;
*rac dre e douczd*er
*evit hon salvd*er
*dez guen*er *an croas*
heb ober nep drouc
na breig oar he chouc
*hon d*rouc *a d*ougas.

Buh. 18—20. *Me hoz salut lou*en en *f*acc
*guelet ho grace am soul*acy
me compso dich scler an merit
*hac an prof*it *am queffr*idy.
*Troet eo em brut em st*udi
dont dauedouch huy en tyman
maz carech scler ma quemeret
ez rahen requet credet glan.

Tum in singulis versibus constanter (nisi quod interdum in brevissimis versiculis quinarum syllabarum neglegitur) ante terminalem consonantiam antecedens lateralis contraponit vel copulat vocabula minimum duo, saepe tria, praesertim in versibus amplioribus (denarum vel duodenarum syllabarum, qui incisione dirimuntur sicut gallicani eiusdem ambitus) ut:

Buh. 86: *Orcza cza tut maty*   *oz cleuet en bet mau*
tut a brut a study   *ez duy sascun unan*
vn sourcy am gruy bras   *causit bremau a[n] cas.*

p. 4: *Cleo Patricius diuset*
les an placc man na ehan quet
eux ahanen da emten net
gant doe so creu gourhemeunet.

p. 70. *Buaneguez · ez buhez naz bezet*
na gra quet clem · na lem na blasphem quet
na millic quet · dre nep drouc apetit
na gra da den · nep termen drouc en bet
gra a pep vicc · iusticc diualicc net
pacientet · en bet so dleet dit.

p. 72. *E dieguy · so muy mar studiez*
euel un foll · an oll ez em collez
preder maz ez · na maz dleez bezaf
berr ha estlam · leun a blam eo nauser
bez diligant · a comanant antier
*ne deux mecher · ne galler differaf.**

"Ira in vita tua ne sit tibi,
noli queri nec acuere nec blasphemari,
ne maledixeris ullo malo desiderio,
ne feceris cuiquam ullo tempore malum omnino.
Fac cuiusvis vitii iustitiam sine malitia sincere,
patientia omnino te decet.

Pigritiae, quae est maior, si indulges,
ut stultus omnem te perdis.
Cogita quomodo ambules et qualis debeas esse;
breve et mirifice plenum dedecoris est tempus.
Esto diligens omni pacto,
non est opus, non potest differri."

Conferantur versus additi in postrema pagina Catholici:

Euzen Roperz · credet querz a kaerdu
en composas · ung pas nefallas tu
bedenn yssu · hac en continuas.

* De vocabulis adnotanda: *buaneguez* (p. 847). *clem*, queri, *lem*, acutus. *lemaff* acuere, Cath. *millic*, hib. vet. *maldach*, transumptum lat. *maledicere*. *en bet*, in mundo, significationis esse videtur intensivae. Scriptio *cc* pro *s* rara est in vocibus aremoricis, ut *cacc*, *digacc* (cf. *a ve gesys*, P. 233, 4), frequentior in transumptis gallicanis, ut in his tribus (gall. *-ice*). *pacientet* addendum videtur subst. supra (p. 843) enumeratis in *-têt*.

Dieguy (pp. 815. 894). *an oll ez em collez* (omnem te perdis, p. 900). *estlam* (admiratio, hodie quoque) compositione coniunctum videtur cum *leun*. *comanant* (convenientia, pactum) Cath. *mecher* (pp. 170. 554). *ne galler* constructio passiva (p. 539)

Denique in versibus amplissimis duodenarum syllabarum saepius in priore hemistichio altera accedit consonantia lateralis vel interna ut:

Buh. 2. Ael mat quae en stat man · abreman voar an bet
bede Patricius · joaeus gra escus net
mont voar tech an lech hont · dezaff gra pront contet
querzet certen dren bro · eno ne chomo quet.

p. 146: Ny a crethe parfet · decedet ezedy
breman an leanes · leun spes a courtesy
he lienaf dezy · a ve expediant
hastomp na tardomp quet · duet eo pret hep quet nam
vaillant gant carantez · enbez a neuez flam
anterin ha dinam · greomp an enterramant.

Formam poësis celticae exemplis allatis tam vetustioribus quam recentioribus vel hodiernis magis ornatam esse apparet quam ullius gentis formam poëticam, ac magis ornatam in vetustioribus carminibus ipsis quam in recentioribus. Quo maiore ornatu haud dubie effectum est, ut iam inde ab illis temporibus, quibus ad interitum ruebat Romanum imperium, celtica forma, primum integra, deinde ex parte, non solum in latina, sed etiam in aliarum linguarum carmina transumeretur, atque in eis permanserit.

APPENDIX.

SPICILEGIA ET SPECIMINA E CODICIBUS.

Spicilegia vel dictiones et sententias eiusdem generis, ut grammatici vel moralis, collectas et specimina vel partes integras e codicibus praesertim hibernicis tam exercitationis causa, quam quo accuratius cognoscatur modus interpretandi veterum glossatorum, subiungere hic in fine operis incongruum certe non est, et modo addere commentationem ita propositis, modo omittere, ut harum litterarum studiosi facilioribus quibusdam imbuti ipsi deinde periculum faciant in aliis. Britannicis quae postea secuntur, rarioribus et vetustioribus in unum locum collectis, omnibus commentarius addendus esse videbatur.

I. Hibernica.

A. Dictiones grammaticae.*

Sonus.

Fogur (sonus, pronuntiatio): *fogur .z. for .d.* (gl. saepe d scribentes Latini hanc, z, exprimunt sono, . . antiquissimi Medentius dicebant pro Mezentius, Prisc. 1, 6, 31; i. e sonus z pro d) Sg. 11ᵇ. *comocus afogur diblinaib* (gl. placuit loco digamma v pro consonante, quod cognatione soni videbatur affinis esse ea litera, Pr. 1, 4, 12; i. e. propinquus eorum sonus utrimque) 6ᵃ. *emith infogur nisin* (gl. eum prope sonum, quem nunc habet, f, significabat p cum aspiratione, ibid.) 5ᵇ. *foguir* (gl. soni, cognatione) 6ᵃ. *not inchoisc .i. pronuntiationis .i. inchumachtai 7 indfogair* (gl. litera est nota elementi) 3ᵇ. *emith ifogur* (gl. nec in sono) 6ᵇ. *hifogur* (gl. in pronuntiatione, gl. sono) 9ᵃ. 9ᵇ. *réil œrsoilcthe beoil ocafoger isindlucsin* (gl. m apertum in principio sonat) 14ᵃ. *derbaisṅdisin. derbfogir* (gl. ipsae pronuntiationes) 3ᵇ. *fri mífogur .i.*

* A codice Sg. referto huius generis dictionibus cum vix discordent ceteri, quando agitur de rebus grammaticis, nisi in paucis ut *comaccomol* (coniunctivus Ml., coniunctio Sg.) vel hibernica significatione imperfecti, satis certa in his et constans apparet dicendi consuetudo veterum monachorum Hibernorum, qui illa e primis medii aevi saeculis coluerunt.

doailigud foger frialaile .i. corob bind infogur (gl. excipitur alternitatis causa, quam Graeci ἐπαλληλότητα vocant, unum pando pandus, ne si pandidus dicamus, male sonet alterna d in utraque continua syllaba, Pr. 4, 6, 34) 59[a]. *ónd nephchomfogur* (gl. literarum inconsonantia) 152[b]. *nephfograigthi* (gl. inconcinna) 138[a].

Liter, carachtar, tórand (littera, figura): *liter sain* (gl. alia litera) 6[b]. *na teora litreso* (hae tres litterae) 10[a]. *carachtar digaim, carachtar ndigaim* (littera, figura digam.) 5[a]. 7[b]. *carachtra* (gl. literae; i. e. figurae litterarum), *ni dicharachtraib* (gl. non de literis dicimus sed de pronuntiatione) 3[b]. *bad liter sain .g 7 bith charac. naill di am. sodain* (gl. marg. ad Pr. 1, 4, 15: q si alia litera est existimanda quam (c, debet g quoque, cum similiter praeponitur u amittenti vim literae, alia putari et alia, cum id non facit; i. e. esto alia litera g et esto alia figura ei hoc modo) 6[b]. *inna tóranda* (gl. figurae, litterarum) 4[a]. *indtóraind .i. cruinda l. dirge* (gl. ex qualitate cognoscitur litera; i. e. figurae, i. e. rotunditas vel rectitas) 3[b].

Abbgitir (alphabetum): *ordd abbgitir dorat forsna consona* (ordinem alphabeti dedit consonis) 23[b]. *ordd abbgitir inso* (ordo alphabeti hic) 24[a]. *trigné forsinapgitir* (gl. terna alphabeta; i. e. tres formae in alphabeto) Cr. 33[a]. Vox alias significans *principium, exordium*: *abgitir crabaith* (gl. elementa exordii sermonum dei) Wb. 33[c]. *apgitri* (gl. elementa), *apgitrib* (gl. sub elementis huius mundi) Wb. 19[d].

Gute, gutte, guthaigthe (vocalis; *gute* pro *guthde, guthide*, a *guth*, gen. *gotho*, vox), *deoger* (diphthongus; i. e. *defoger, defogur*): *rann insce ni tergabar ade dim 7 ni fograigther cen guttai* (gl. sine vocalibus vox literalis proferri non potest) 4[b]. *nistuarascbat feisin cen gutai* (gl. consonantes sine vocalibus inmobiles sunt) 7[a]. *inna guthaigthe coconsonaib* (gl. abiectione extremarum vocalium seu syllabarum; i. e. vocalium cum consonis) 53[a]. *cindas ón ni anse ón uaire is indiguthaigthi airdixi dofuasailcther deoger* (gl. in graecis, quotiens huiuscemodi fiat apud nos diaeresis peneultimae syllabae (ut aulai, pictai pro aulae pictae) i pro duplici consonante accipitur, ut Μαῖα Maia, Αἴας Aiax, Pr. 1, 9, 50; i. e. quid hoc? non difficile hoc, quia in duas vocales productas solvitur diphthongus) 18[a]. *fogor dagutæ indeoger airthech. cachgutæ aguth nindi 7 it digutai bite indeoger* (gl. diphthongi dicuntur quae binos phthongos hoc est voces comprehendunt; i. e. sonus duarum vocalium in diphthongo, nam habet quaevis vocalis vocem suam in ea et sunt duae vocales in diphthongo) 18[a]. *Garait, gairit* (brevis), *timmorte* (correpta vocalis); *fote* (longa),* *airdixe* (producta):** *coitchena riam eter fot 7 gair doruarthatar bithgairddi* (gl. ε et ο, quae ante anticipites erant, remanserunt perpetuo breves, post inventas η et ω, Pr. 1, 3, 10) 5[a]. *ind .e. timmorte* (gl. correpta e)

---

* Subst. *gair* (brevitas), *fot* (longitudo), hod. hib. gael. *gar, gair* et *fad*; adi. hod. *gairid* vel *geàrr* et *fada*.

Participium *timorte, timarte* e *timurc* = *do-imm-urc* (p. 884).

** Subst. in Sg.: *airdiden gutæ renalaili* (gl. in graecis dictionibus saepe hoc invenitur, ut Menelaus, spondeus; i. e. productio vocalis ante alteram) 167[a]. *airdiden indainmnedo tete in a.* (gl. in paucis inveniuntur poëtae graecis servasse morem graecum, Pr. 6, 2, 10; i. e productionem nominativi terminati in a, ut Tegeâ) 92[a]. Cum hoc substantivo praeter praepositionem duplicem *air-di-* nihil commune habet adi. *airdixa* = *airdixe* (p. 801), cui nescio an conferendum sit verbum *dixnigur* (p. 813).

12ª. *timmarti* (correptae, i in insitus, incitus) 187ª. *do immfolung fuit* (ad efficiendam longitudinem) 6ᵇ. *bithfotai sidi* (gl. semper longae, η et ω) 5ᵇ. *anasnairdixa* (gl. productum: apud Graecos σῦς productum in nominativo reliquos casus corripit) 109ª. *isairdixa re* (gl. reice capellas, in versu Virg.; i. e. est producta re) 7ᵇ. *e airdixa hi peneuilt* (e producta in paenultima) 44ᵇ. *indbuic himbitis airdixi e 7 o* (gl. e et o productarum loca possessa, ab η et ω) 5ª. Transumpta latina: *loing in par. breib in noe.* (gl. tenore ambitus nomen a participio discernitur, Pr. 10, 9, 57; i. e. longa in participio, brevis in nomine, i) 187ᵇ. *aiccent*, *aiccend* (accentus) 26ª. 207ª. *isfoen aiccend adfiadar* (sub uno accentu profertur, compositum) 74ᵇ. *isgraif bis foraibsom* (gl. in lectione gravantur; i. e. est gravis in eis) 207ª. *graif forsna huilib remsuidig. intan ṁbíte hiremthech. acuit forapeneuilt intan ṁbíte fodeod. mabeith accuis dechuir isinuilt biid aiccend indib hisuidiu* (gl. quando ordinem mutant, praepositiones, mutant etiam accentum, nisi differentia prohibeat, Pr. 14, 1, 2) 212ª. *noacuitigfide* (acueretur, accentu acuto proferretur; cf. p. 481) 120ª. *dóig linn bed nacuit preter qualis 7 combad chircumflex farsuidiu* (gl. interrogativum est, quod cum interrogatione profertur, ut qui, qualis, quantus, quod, quotus, cum suos servant accentus, Pr. 2, 6, 30; i. e. videtur nobis esse acutus praeter qualis, et esse circumflexus in hoc) 30ª. *acuit foraib linni. circ.flex la greco* (acutus in eis apud nos, circumflexus apud Graecos) 208ᵇ.

Conson (consona): *trebrigedar cech consain indegaid araile cengutai ṅetarru* (gl. nulla syllaba plus tribus consonantibus continuare potest; an legendum *trebaigedar?*) 7ª. *cenmithá inconsain* (excepta consona) 58ᵇ. *ní hicach consoin conosna* (gl. non licet antecedentem syllabam in quamcunque consonam desinere, in compositis) 22ª. *tarhesi .u consone* (gl. pro consonante v) 8ª. *dá carachtar .i. carac. consine 7 carac. tinf.* (duarum litterarum, figurae consonae et figurae aspirationis), *cárachtra na conson 7 intinf.* (gl. eas literas; i. e. consonarum et aspirationis) 9ª. *Comfogur* in uno loco 6ᵇ: *ní fail dechor comfogair indib* (gl. eiusdem consonantis differentiam, Carthago et caput, sive per c sive per k scribantur, nullam faciunt nec in sono nec in potestate). *Conson diuit*, *diabul* (consona simplex, duplex): *archonsain diuit insin* (gl. iniuria, i. e. pro consona simplici haec, i), *isarchonsin diuit atá i and* (gl. a flumine reice capellas; i. e. pro consona simplici est i hic) 7ᵇ. *abuith archonsin diuit* (gl. digamma pro consonante simplici, ostendit versibus), *abuith archonsin diabuil* (gl. pro duplici consonante digamma positum, nos quoque videmur hoc sequi, Pr. 1, 4, 20. 21) 8ª. *Lethgute*, *lethguthigthe* (semivocalis): *áram f la lethguth.* (gl. hic error; i. e. numerandi f inter semivocales) 6ª. *Lechdach* (liquida): *hit lechdacha lesom* (gl. liquidae) 5ª. *buith relechdachaib* (gl. locus mutarum est duntaxat ante l vel r) 6ª. *Mút* (muta): *fogur tm. nodadeligedar frimuta 7 is mút si arachuitsidi* (gl. hoc solum interest, inter f et alias mutas; i. e. pronuntiatio tantum distinguit eas a mutis, et est muta haec, f, ratione huius) 6ª. *nibia dimútaib les huilliu in oen sill.* (gl. nulla syllaba plus duabus mutis potest habere iuxta se positis) 7ª. *fri múit 7 lechdaig inna diad* (gl. in fine dictionis invenimus primam liquidam, sequentem mutam, postremam s, ut urbs, stirps, Pr. 1, 10, 58) 20ᵇ. *Tinfed*, *tinfeth*

(aspiratio):* *atinphed* (gl. spiritus) 6ᵃ. *tecmaing do gutaib anisin. isairi isrenguth. saidig. atinfed dosemigud 7 mesru. indfog. máir bis isingutti* (gl. vocalibus accidens esse videtur, aspiratio anteposita, Pr. 1, 5, 24; i. e. accidit vocalibus hoc, ideo ante vocalem ponitur aspiratio, ad attenuandum et moderandum sonum amplum qui est in vocali) 9ᵃ. *tredigbáil tinfeth* (ablatione aspirationum), *iarndigbail intinf.* (post ablationem asp.) 9ᵃ. *tinfesti* (gl. flatilem) 17ᵇ. *fristinfet* (gl. exsufflat, inimicos) Ml. 28ᵇ.

Sillab (syllaba; hibernice *diall*, *díalt*, plur. *diaill*, *dialta* Corm. *deach*) *indsillab diuit nád sluindi folad* (gl. vides ipsam syllabam, solam) Sg. 26ᵃ. *ualailiu mud fri sillaba nád tóirndet folad .i. issí intsillab diuit sill. ellaig raine 7 nad sluindi folad* (gl. monosyllabae dictiones possunt quodammodo esse syllabae, non tamen sincerae) 25ᵇ. *inna cétni sillabæ* (gl. acuuntur in principio; i. e. primae syllabae, plur.) 212ᵇ. *Ult*, *peneult* (ultima, paenultima syllaba): *intan nád nbi conson eter peneuilt 7 uilt* (cum non est consona inter paenultimam et ultimam) 54ᵇ.

Dictio.

Guth, *son*, *epert*, *focul* (vox, dictio, vocabulum): *hit cenélcha sidi doguth* (gl. generaliter voci accidentes, differentiae) 3ᵃ. *da son són* (gl. duae voces) 73ᵇ. *ni ó foilsigud suin 7 gotho* (gl. non vocis discretione, sed priore cognitione tam genus quam numerum subicit, pron. sui, Pr. 12, 4, 16) 200ᵃ. *ethemlagas ondsun greedu* (etymologia e vocabulo graeco) 27ᵇ. *afol. fosuidig. fondsun* (gl. unam rem suppositam, id est, significandam accipit) Sg. 73ᵇ. *ni ecen anisiu dogrés isnaib sonaib hibi cosmailius* (gl. fac, dic etc. differentiae causa pro face, dice etc., quamvis hoc non in omnibus consimilibus vel univocis soleat fieri, Pr. 8, 1, 6) 138ᵇ. *nitat sóir huili ocsaigid forsunu* (non omnes sunt periti disputandi de vocibus) Wb. 12ᵇ. *issinméit nbis indepert* (gl. figura dictionis in quantitate) Sg. 73ᵃ. *inepertaib latinduib* (gl. in latinis dictionibus) 9ᵃ. *inna focul* (gl. dictionum, ordinatio oratio est) 26ᵃ.**

Folad (substantia, res significata), *inne*, *ciall*, *sliucht*, *intsliucht* (sententia, notio, sensus, intellectus): *isfolad persine inchosig* (substantiam personae significat, pronomen) 203ᵇ. *iss. afolad cétnae sluindidae* (gl. intellectus; i. e. haec est res eadem significata), *iss. afol. cétna beos tofóirndet* (gl. idem possunt significare) 9ᵇ. 72ᵇ. *sluindith folad indepert* (significat rem dictio) 25ᵇ. *ainmnigud oenfolaid hua ilanmanaib* (gl. dyonyma, trionyma) 30ᵃ. *robiat archuit folid cenidrubat archuit suin* (gl. incommoditate vel inconsonantia deficiunt quaedam, ut si velimus ab eo quod est cursor et risor feminina facere, Pr. 8, 1, 4) 138ᵃ. *indinne bis indib riam* (gl. significatio evanescit) 4ᵇ. *inna inne* (gl. significationis) 66ᵃ. *inna inne doacaldmaiche són* (gl. communis sunt qualitatis; i. e. significationis appellativae) 201ᵃ. *óinni* (gl. significatione), *ininni* (gl. significationem) 61ᵃ. *arinninni* (gl. propter significationem) 137ᵇ. *is innun inne fil indib diblinaib* (eadem sententia in utroque eorum est) Ml. 74ᵈ. *ce torbe dúibsi dim infogursi manifessid*

---

*) Comp. *do-in-fed.* Cf. Wb. 14ᵈ: *hore doninfedam etargne cr. dochách* (gl. Christi bonus odor sumus; i. e. quia inspiramus cognitionem Christi cuivis).

** Verbum 209ᵇ: *issi inchiall hisin arafocladar som* (est hic sensus, quem profert ipse).

inni bess fonfogursin (gl nihil sine voce est, 1. Cor. 14, 11), *aratucca cách acanas condib réil less indinne bess and* (ut intellegat quivis quod praecipit, ut sit manifestus ei sensus qui est in eo) Wb. 12d. 27b. *ciall chomthinóil and* (gl. 'cum copulativa; i. e. notio copulationis in eo) Sg. 222a. *inchiall fil indib isciall innricceo* (notio, quae est in eis, est notio dignitatis, in verbis in -andus) 59b. *trechomaisndeis do inchosc óencheillae* (gl. per appositionem) 27b. *foncheill thoissech* (gl. magis adiectivum bipennis; i. e. sub prima notione) 67a. *dochiallaib* (gl. ad sensus, pertinentia) 139a. *ondanmaim forsambí sliucht* (gl. priore cognitione: tam genus quam numerum non vocis discretione, sed priore cognitione subicit, pronomen sui, Pr. 12, 4, 16) 200a. *issain intliucht bís hicechtar nái* (gl. diversae significationis; i. e. est diversus intellectus in utroque) 42b. *tresingenitin inchétnidi reltair intintsliucht indaitrebthaig* (gl. possessiva pronomina in genetivum primitivorum resolvuntur, Pr. 12, 4, 20; i. e. per genetivum primitivi manifestatur intellectus possessivi) 201a. *doimmthastar frislond nintliuchta bís hisinmenmain* (gl. articulata vox; i. e. quae artatur ad significationem intellectus qui est in mente), *nephthimmorti frislond nintliuchta* (gl. inarticulatae voces) 3a. *con intsliucht posit ainmdi* (gl. cum positivi intellectu) 39a. *arindi congaibet hil. dindindliucht inchoisget* (gl. comprehensiva) 53a. Transumptum *sens* (sensus): *nitechtat sens iarnanetarscarad* (gl. met pte ce te adiectiones esse ipse sensus arguit, qui nullus in his separatis potest inveniri, Pr. 12, 5, 26) 202b. *sens aidbligthe thechtas* (gl. intentivum, e) 221b. *doopir sens indiuit* (gl. privativum) 221b.

Slond, *tórand*, *cinniud*, *inchosc* (significatio, definitio, demonstratio): *slond persine* (significatio personae) 71d. *doslund atraib trisinngenitin són* (gl. genetivus adiungitur possessione ut mei servo loquor; i. e. ad significationem possessionis per genetivum hoc), *slund ceille atraib* (significatio sensus possessionis; nom. *atrob* 190b, cf. adi. *ditrub*, desertus, non habitatus, p. 960) 209b. *slond gnimo cen torant persine, slond gnima centorand persaine* (gl. impersonale verbum suae cuiusdam significationis; i. e. significatio actionis sine definitione personae) 154a. Pr. Cr. 61a. *torand gnima 7 césta* (gl. proprium est verbi actionem sive passionem significare) Sg. 26a. *sainreth nanmae torand folaid cenchinniuth persine* (proprium nominis significatio substantiae sine demonstratione personae) 27b. *incinniud inna persine* (gl. demonstratio: ego et tu in quibus demonstratio ipsa secum genus ostendit) 200a. *ainm inchoisc ceniuil* (gl. Iulius: primitiva ut Iulus, mons, derivativa ut Iulius, montanus, Pr. 2, 5, 22; i. e. nomen significationis generis, significans genus) 28a. *do inchosc uau* (gl. pro quo, digamma id est vau, Caesar hanc figuram Ⅎ scribi voluit) 7b. *doberr indrang. do inchosc ceille inna bre.* (gl. participium loco verbi intransitivi accipitur; i. e. ponitur participium ad significandum sensum verbi) 189b.*

---

* Verborum formae: *sluindid, -slumdi, sluindit, slunter* (significat, -ant, -atur) Sg. fq. *cinnu 7 dofoirndet dechrogod inna persine frialaili* (gl. met et te adduntur pronominibus vel discretionis causa plerumque vel significantiae, Pr. 12, 5, 24) 202a. *intan incosaig primam* (cum significat primam, personam) 208a. *istoisigiu cétna netargnæ inchoisechar per ille 7 iste* (gl. prima cognitio est per demonstrativa pronomina) 198a. *dindindliucht inchoisget* (de notione quam significant) 53a. *incoisgedar anman doac treanman dílsi* (gl. in proprio nomine etiam appellativa intellegi possunt, ut si dicam Virgilium intellego hominem et poëtam; leg. *-tar*: significantur nomina appellativa per nomina propria) 29 *dofoirnde inson 7 afolad inchoisig. incoissig afolad cétnae*

Tarmorcenn (terminatio), *forgnús*, *gné* (forma), *delb* (paradigma) *filliud* (flexio): *mad hinonn tarmorcenn ṅdóib la grecu 7 la lait.* (gl. si eiusdem sint ut apud Graecos terminationis) 111ᵃ. *inderbus ceniuil 7 tairm̄orcinn* (gl. panthor et panthera; i. e. incertitudo generis et terminationis) 62ᵃ. *arbertar asnóen tarmorciunn* (gl. ex eadem forma) 33ᵃ. *ócachtharm̄orcnib ainm̄dib 7 bre. 7 dobre.* (gl. ex isdem formis seu terminationibus supradictarum partium orationis, Pr. 3, 3, 18; i. e. ex omnibus terminationibus nom. et verb. et adverb.) 43ᵃ. *arní hi forgnúis atá incesad acht is hi. ceill* (gl. ad sensus pertinentia verba, si quis altius consideret, in activis vocibus passionem et in passivis actionem fieri inveniat, ut audio te, video te, tango te, Pr. 8, 2, 7; i. e. nam non in forma est passio sed in sensu) 139ᵃ. *iscomfuirmud forgnúsa 7 ni coms.* (gl. casus, qui serviunt praepositioni cum, in utroque numero trium personarum componuntur, mecum tecum secum, nobiscum etc.; i. e. est collocatio formae, non compositio) 203ᵃ. *condib imdude torand inna forgnúso* (gl. discretionis causa) 198ᵃ. *dooen forggnuis* (gl. una voce diversas possunt habere significationes) 76ᵇ. *octndelbœ 7 oct ṅgné cenelcha andsom* (gl. formae generales praeteriti perfecti VIII; i. e. octo paradigmata et octo formae generales in illo) 166ᵃ. *delb trituisel foraib* (paradigma trium casuum eis, gerundiis) 148ᵇ. *far nóen̄deilb* (secundum idem paradigma) 90. *iss. andiall ninmedonach laisem infilliud himmedon inna bre. coms.* (gl. possumus, quod illi de verbis intrinsecus habentibus declinationem dicunt, nos quoque de nominibus huiuscemodi dicere, quod per singulos casus fit compositio eorum, ut respublica reipublicae. Pr. 8, 16, 88; i. e. est haec declinatio interna ei flexio in medio verborum compositorum) 158ᵇ.* *inmagen indentar infilliud isimmedón dognither ni fadeud* (gl. intrinsecus; i. e. locus quo fit flexio, in medio fit, non in fine eius) Pr. Cr. 63ᵃ.

Rann insce (pars orationis; *insce* fem.: *isindinsciso*, gl. in hoc verbo: diliges proximum tuum sicut te ipsum; i. e. in hac sententia, Wb. 6ᵃ): *ní sluindi sill. folad trée feisin manip sin sill. sí bes rann insce* (non significat syllaba substantiam per se ipsa, si non haec syllaba est pars orationis) Sg. 25ᵇ. *inna teoir rannasa isóin rann fardingrat* (gl. proprium est nominis, substantiam et qualitatem significare, hoc habet etiam appellatio et vocabulum, ergo tria una pars est orationis, Pr. 2, 4, 18) 26ᵇ.

Nomen et pronomen.

Ainm trén (nomen substantivum, i. e. nom. forte): *ainm trén son* (substantivum est hoc) Ml. 30ᵃ. *inna anm̄ann tréna dim ithé doform̄agddar donaib ..nmanaib adiectaib dolanad 7 foilsiguth inne indib* (nomina substantiva ergo, haec augentur nominibus adiectivis ad complendam et manifestandam signifi-

---

(gl. si dicam Erennius absque aspiratione, quamvis vitium videar facere, intellectus tamen permanet), *ni inchoisig inson afolad cétne iarndigbail intinf. .i. inchoisged riam* (gl. si auferatur consonantibus aspiratio, significationis vim minuit prorsus, Pr. 1, 5, 24) 9

* Verb. *fillim* (gl. lento, -are; i. e. flecto) Sg. 145ᵃ. Pr. Cr. 56ᵇ. *condib innon infogor hitar hothad 7 hil. airishe infogur cétna filter and* (gl. sola declinabilia, possunt habere ex isdem vocibus tam singularem quam pluralem numerum, Pr. 12, 6, 31; i. e. ut sit idem sonus in singulari et plurali, nam is est sonus idem qui in eo flectitur) 203. *condenguth nofilte am. filter ainm* (gl. quamvis adverbia sint quaedam numerorum, tamen non ex eadem voce singularem et pluralem significant; i. e ut una vox flectatur sicut flectitur nomen) 203ᵇ.

cationem in eis) Sg. 28ᵇ. *istrén intainsin* (gl. cum Neptuni fuscinam per se positum significat, masculino genere invenitur, tridens, Pr. 7, 12, 66; i. e. est substantivum tunc) 30ᵇ. *Ainm doacaldmach* (nomen appellativum), *ainm díles* (n. proprium): *biit anmann dilsi hicachndeilb 7 hicach tarmorcenn imbiat anmann doacaldmacha* (sunt nomina propria in quamvis formam et in quamvis terminationem, in quam sunt nomina appellativa) 31ᵃ. *intan asmbiursa meus engraicigidir insin mo ainm díles* (si dico meus. locum obtinet hoc nominis mei proprii) 200ᵇ. *cosmailainmnechthecha, cosmailainmnigthecha* (gl. homonyma, nomina) 29ᵃ. 106ᵇ. *comainmnichdecha* (gl. synonyma) 29ᵃ. *cenelcha, anmann inchoisc cenéuil* (gl. gentilia) 32ᵇ. 37ᵃ. *aitherrechtaichthe, aitherrechtaigthe* (patronymicum) 30ᵇ. 32ᵃ. *húatuasailcthae* (gl. absolutum nomen) 30ᵇ. *anman briathardi* (nomina verbalia) 188ᵃ. *digabthach* (gl. diminutivum) 45ᵇ.

E latino transumptum *articol* (articulus): *accuis aile connach articol la lait.* (gl. deinde articulum Romani non habent; i. e. alia causa, cur non sit art. apud Latinos) 207ᵇ. *aitrebthach conartucol* (gl. ὁ ἐμὸς δοῦλος; i. e. possessivum cum articulo) 198ᵇ. *ain. articuil o. fortór. δε* (gl. ὅδε; i. e. nominativus articuli ὁ addit δε) 212ᵇ.

Ainm adiect (nomen adiectivum): *foragab duaid inna anman adiecta cen tabairt anman tren friu* (posuit ea David, nomina adiectiva, ut non daret nomina substantiva ad ea) Ml. 30ᶜ. *mat anmann adiechta emnatar and isécen comacomol hisuidib* (si adiectiva geminantur, est necessaria coniunctio in his) Sg. 189ᵃ. *fodalet chenel fochosmailius anman nadiecht* (distinguunt genus ad instar nominum adiectivorum, pronomina) 198ᵃ. Item transumpta latina, in formam tamen hibernicam mutata: *posit* (positivus), *comparit* (comparativus), *superlit* (superlativus): *huare astaidmide inposit cenfodail ceneuil* (gl. omnia in or desinentia comparativa mutantia or in us faciunt neutrum, excepto uno, quod solum cum sit a positivo, quantum ad suam vocem fixo, servavit eius genus, hic senex huic seni hic senior, Pr. 3, 2, 11) 41ᵇ. *posit grecda* (positivus graecus) 192ᵇ. *do derscuguth di posit* (gl. comparativa proprie ad positivum fieri solent; i. e. ad distinctionem a positivo) 42ᵃ. *ní derscaigi incomparit dihilib achenciuil feissin* (gl. non potest ad multos sui generis fieri comparatio) 40ᵃ. *sech positi na conparite oambiat* (gl. comparativa non solum augent etc.; i. e. ultra positivos comparativorum, a quibus sunt) 45ᵃ. *dirósci comparit dicomparit* (gl. comparativus ad comparativum comparatur), *dirósci disuperlait* (gl. superlativo comparativus comparatur) 42ᵇ. *isfoluss dún tra asriagoldu leosom nádmbiet cid intsuperlati huare nadmbiat na comparití* (gl. vetustissimi comparativis huiusmodi est quando sunt usi. Cato dixit: arduius, .. arduissimo aditu, Pr. 3, 1, 8; i. e. est apertum nobis ergo, magis regulare esse apud illos, quod ne superlativi quidem sunt, quia non sunt comparativi) 40ᵇ.

Cenél (genus): *commescatar da cenél indib* (gl. in utroque genere promiscue sunt) 61ᵃ. *friu cocenél fogéna* 198ᵃ. *atrob air cach cenel* (gl. communis est trium generum) 190ᵇ. Trium generum nomina latina: *ní fail dechor ceniuil aicneti indib arnítat masc. na femi.* (non est differentia generis naturalis in eis, nam non sunt masculina aut feminina) 61ᵃ. *coms. odib nogaib isindfemun et neuter am. rondgab isinmasc.* (gl. alterautra et alterumutrum; i. e. compositum e duobus integris in feminino et neutro, sicut est in masculino) 75ᵇ. *briathar*

femin son infechtso do accomol do anmanaib mascuil. (gl. nubit amicus, nuptus vir; i. e. verbum femininum hoc nunc adiunctum ad nomina masc.) 190ᵇ. *arcar amascul* (invenitur masculinum), *isairi ismasculinda* (ideo masc. est) 66ᵇ. *olsodain bá sainred do féminn* (gl. paenultimam positione longam: excipitur hic fornix, quod quamvis paenultimam positione longam habeat, tamen masculinum est, Pr. 5, 7, 38; i. e. propterea erat proprium feminino) 69ᵃ. *pauper lasuide dofemnn* (gl. Plautus paupera, Terentius tamen etc.; i. e. pauper apud hunc in feminino) 64ᵇ. *hua riag. fémein* (pl. excipiuntur; i. e. a regula feminini) 62ᵇ. *atsuidi neutur isnaib anmannaib in es anaccomol fri neu. inimmognom* (gl. neutris quoque coniuncta haec, id est in es, communia inveniuntur, ut tereti flagello, Pr. 5, 4, 25) 66ᵃ. *hilar neutair* (gl. extera; i e. pluralis neutri) 39ᵃ. *donaib neutráldaib* (gl. excipitur flamen, pecten; i. e. a neutris) 63ᵃ. Hibernica nomina ap. Corm. *toth* (fem.), *troeth* vel *deme* (neutr.).

Áram (numerus): *áram inchoisaig dede isáram hilair la lait.* (gl. dualis apud Latinos non invenitur: i. e. numerus qui significat duo est numerus pluralis apud Latinos) Sg. 71ᵃ. *óthad* (singularis), *ilar* (pluralis): *hothad ut mei meus hilar nostri noster* (gl. numerus quem genetivi habent primitivorum, pronominum) 198ᵃ. *isinderb dogres inarim hodid andies. isaimser derb dofoirnde innahilar* (est incertum semper in numero singulari dies, tempus certum significat in plurali suo) 66ᵇ. *techtaite huathath* (quae habent singularem, nomina pluralia) 71ᵇ. *inóthud, inothud* (in singulari) 41ᵃ. 92ᵇ. *isinhilur* (in plurali) 66ᵇ.

Tuisel (casus): *adcomlatar sidi fricach tuisel 7 nidentar cach tuisel diib* (gl. quidam figurate frugi dativum et nihili genetivum cum aliis omnibus coniungi casibus non irrationabiliter dicunt, Pr. 4, 2, 7; i. e. iunguntur haec cum quovis casu et non fit quivis casus ex eis) 51ᵇ. *re cach thuisiul* (ante quemvis casum) 210ᵃ. *am. rongabsat intuisil olchenae hituiter* (gl. casus dicitur illud in quod cadit aliquid, Pr. 5, 9, 47; i. e. ut sunt ceteri casus in quos caditur), *huare nád tuiter essib hituislin aili* (gl. aptota dicunt; i. e. quia non caditur ex eis in alios casus) 71ᵃ.* *is cotarsna fris fesin st· arisi absolutum verbum nad adilgnigedar hothuislib seruit autem hoc uerbum fritobar. cid arbad absolutum iarum* (gl. marg. sunt tamen haec eadem verba absoluta, cum non iunguntur casui accusativo, sed dativo, Pr. 8, 4, 24; i. e. est contrarius sibi ipsi hic, nam est hoc abs. v. quod non eget casibus, s. a. h. v. dativo, cur esset abs. postea?) Pr. Cr. 56ᵃ. *inchamthuisil* (casus obliqui) Sg. 197ᵃ. 209ᵃ. 209ᵇ. *Ainmnid* (nominativus; cf. 76ᵇ: *istriit biid ainmnigud innu dulo indirgi*, gl. rectus casus et nominativus dicitur, per ipsum enim nominatio fit): *am. rongab intainmnid asatuiter* (gl. casus dicitur etiam ipsa res quae cadit; i. e. ut est nominativus ex quo caditur), *lase dotuit indainmnid* (gl. cadendo facit omnes casus, nominativus; rectius *intainm.*) 71ᵃ. *indóinainmnedo so* (gl. huius ipsius nominativi) 209ᵇ. *nert nainmnedo anmae hitert persin bre.* (vis nominativi nominis in tertia persona verbi) 215ᵃ. *doainmnid* (gl. Arar etiam Araris dicitur; i. e. in nominativo), *caro dondainm̄nid* (caro in nominativo) 64ᵃ. 93ᵇ. *induaiccend bias forsindainmnid* (accentus qui est in nominativo; leg. *intaicc.*) 207ᵃ. *indainm̄nidi hisin* (gl. qui nominativi; i. e. hi n.) 57ᵇ. *Genitiu* (genetivus):

* Vix cum *dofuislim* (gl. labo. -are), *dufuisledar* (gl. relabatur, p. 438), ex *is* (infra), *isel* (inferus); potius e verbo *tuitim* (cado), unde supra *dotuit*, *tuiter*.

genitiu (gl. ὥρας) 9b. *isgenitiu articuil τοῦ* (est genetivus articuli τὸ τοῦ) 148a. *ainm̄ ngnúso trisanacomaltar rems. do genitin* (gl hellenismo; i. e. nomen moris quo adiungitur praepositio genetivo) 215a. *tresingenitin* (per genetivum) 201a. 209b. *forgenitne* (gl. per genetivos) 45a. *coms. frigenitne insin* (gl. iurisperitus etc.; i. c. comp. cum genetivis haec) 75b. Hib. *réimm* (p. 268), dat. pl. *rémennaib* (corrupte *remennu*) Corm. *triath.* *Tobarthid* (dativus): *imfogni fritobarthid* (inservit dativo, construitur cum dativo) Ml. 27c. *cosmaili angenitne atriur 7 atobarthidi* (gl. Graeci per tres personas obliquos casus similiter habent, μοῦ, σοῦ, οὗ; i. e. similes eorum trium genetivi et dativi) Sg. 200a. *Ainsid* (accusativus; *ainsem*, accusatio, Wb. 4b): *aranimfognad intansid* (ut construatur accusativus) Pr. Cr. 58a. *friáinsid fogní inbriath. asb. intelligo* (cum acc. construitur verbum intellego) Sg. 149a. *immog. fri ainsid* (constructio cum accusativo), *coms. fri áinsid* (gl. agricola, agrum colens; i. e. comp. cum accusativo) 76a. 188b. *Togarthid* (vocativus): *coms. fri togarthith* (gl. macte magis aucte; i. e. compositum cum vocativo) 76a. *isnert togarthado hi persin tánaisi breth.* (est vis vocativi in persona secunda verbi) 215a. *Foxlid* (ablativus):* *foxlaid*(gl. οὐρανόθεν; i. e. ablativus, addit glossator: *uetorum grecorum*) 77b. *acrisioneus ishé afoxluid ilair sidi fil sunt* (gl. Acrisioneis colonis; i. e. is est huius ablativus pluralis qui est hic) 32b. *tarhǽsi foxlada fem.* (gl. quacum; i. e. pro abl fem.) 207a. *imfogni fri foxlid* (construitur cum ablativo) Ml. 27c.

Diall (declinatio; *di-all*, p. 873): *andiall foudanóg* (gl. ex utraque parte declinatio, pronominis alteruter) 98a. *isdiall fem. file fair* (gl. feminini declinatio praevaluit in subst. cupido) 93b. *áinsid dam cétni diil la arsidi* (gl. glaucomam, Plautus in milite glorioso, Pr. 6, 2, 7) 91b. *hil. neutair farcétnu diull* (gl. alienigena studia; i. e. plur. neutr. secundum primam declinationem) 90b. *ó anm̄anaib diil tanisi* (a nominibus secundae declinationis) 50b. *iarndiul tani.* (secundum secundam decl.) 97b. *exem. araairiuc far diull tan.* (gl. Ovidius fastorum inscripsit libros; i. e. exemplum pro eius inventione secundum secundam decl., substantivi fastus) 106a. *foxlidi tres diil inso sis* (gl. Euclide, Thucydide, Philistide etc.; i. e. ablativi tertiae declinationis hi infra) 104b. *intain as fidbocc is quartdiil intan as tuag nime im̄ isdiil tan. iss. andechor insin* (gl. arcus; i. e. si est arcus ligneus, est quartae declinationis, si autem est arcus caeli, est declinationis secundae, haec est differentia) 107a. *abuith far ceth.* (gl. fastus *.i. lebor*). *biid fordeib ndillib* (gl. invenitur et quartae, fastus liber) 106b. Verb. et adi.: *indinne bis indib riam i. inne ainm̄nichthe. issi ám inne ainm̄nich. guthaich. atercbál treo fesin nibad samlaid son dim maduelltis* (gl. quas si flectas, (i. e.) vocales et semivocales et mutas sive potius earum nomina) significatio quoque nominum una evanescit; vocales igitur per se pro-

* Primitivi substantivi exempla: *foxol óluc isindobre. asb. domo* (gl. domo venio pro a domo; i. e. remotio a loco in adverbro domo) Sg. 216b. *trefoxal* (gl. per metaplasmum; i. e. per ablationem) 201 . Verbi: *forróxul* (gl. tulit de medio) Wb. 27 . *foraxlad hudib ániress* (gl. fides est exacta) Ml. 31a. Derivatum inde: *iar foxalitu* (gl. in concisione) Sg. 55b. Decompositum subst. *toxal* (gl. verriculum) Sg. 33b. Sed ipsum *foxal* triplicem praepositionem continere videtur =*fo-od-co(n)-sal*; duplicem *forochsalsat* (gl. subduxisse, colla) Ml. 18d, unde *do-* assumpta: *doforchossol*, *doforchosalsam* (accepit, accepimus) Wb. (p. 886). Servatur *co-* in subst. *tarmchosal* (praevaricatio), *tairmchoslaid* (praevaricator) F. a. Ml. (p. 879).

latae nomen suum ostendunt, Pr. 1, 3, 7; i. e. significatio quae est in eis ante, evanescit, id est significatio denominationis; haec autem est significatio denominationis vocalium earum prolatio per se ipsas, non esset ita hoc ergo, si flecterentur) 4ᵇ. *inchruth donelltar mús issam. doellatar monosyllabae* (quomodo declinatur mus, ita declinantur monos.) 109ᵃ. *doellatar articuil leosom* (declinantur articuli apud eos, Graecos) 148ᵇ. *grec indí astenar 7 isdilledach la grecu* (gl. et unum neutrum indeclinabile hoc ir το τεναρ, Pr. 5, 3, 18; ita cod. pro θέναρ; i. e. graecum τοῦ tenar et est declinabile apud Graecos) 65ᵃ. *nephdilledchaib* (gl. carentibus casu) 39ᵃ.

Pronomen (pronomen): *o pronoib. neib foilsigdde phersin* (ab iis pronominibus quae significant personam) 200ᵇ. *ismoo sluindes prono. persin* (magis significat pronomen personam, quam aliae orationis partes), *isdiriuch andechor degcínte persana* (gl. si enim super omnes alias partes orationis finit personas pronomen, rectissime tertiarum quoque personarum differentia distincte profertur) 197ᵃ. *hérchoil. cétne persine insin* (definitio primae personae est haec) 199ᵇ. *intan aspersan tanaise atrebthar and* (gl. quando ad secundam personam transit, possessivum) 198ᵇ. *tert persan* (tertia persona) 197ᵃ. 208ᵃ. *inna pronoa. aitrebthacha* (pronomina possessiva) 200. *prono. nutárcadach* (gl. pron. relativum; *atárcud*, relatio, p. 882) 209ᵃ. *prono. naithfoilsigthech* (pron. demonstrativum) 198ᵃ. *isaimchomairsnech ceniuil sidi indí asquis* (gl. cuias, gentile; i. e. est interrogativum gentile huius, pronominis quis) 203ᵃ. *aithaisndisnecha .i. tuasailcdecha do imchomairsnechaib* (gl. relativa, verbi gratia qualis talis; i. e. respondentia, resolventia ad interrogativa) 30ᵃ. *érrethcha airindi asrenat frecrae dondimchomurc .i. dofuasailcet animchomarc immechomarcar tri quis 7 qualis 7 quantus* (gl. relativa vel redditiva) 27ᵃ. *mad adchoimchtadach .i. gním nad feisin foir feisin 7 imfolngai césad dosom ingním hisin* (gl. sive reciprocum), *intairmthechtach .i. ho persin do persin .i. gním dosom innach naile innunn 7 iscésad dosuidiu gním onach ailiv foirsem anall 7 iscesad dosom afodaitiu sidi* (gl. transitivum, Pr. 13, 5, 25: nunquam potest hoc pronomen inveniri, hoc est, sui, sibi, se, a se, sive reciprocum sive transitivum, ut non etc.) 209ᵇ.

Verbum.

Briathar (verbum): *arecar anuinm índiutius 7 ní airecar inbriathar acht hicoms.* (gl. peritus, cuius verbum in usu non est; i. e. invenitur nomen in simplicitate, et non invenitur verbum, nisi in compositione) 145ᵇ. *iscoibnesta do brethir* (est cognatum verbo, participium) 159ᵃ. *impersonalia nadbiat óbreth, ut paenitet pudet* (gl. impersonalia verba quae ex se nascuntur) Pr. Cr. 60ᵃ. *Briathar gníma, césta* (verbum activum, passivum): *am. asmbriathar gníma aperio* (gl. comperio, cooperio sicut aperio activa sunt; i. e. ut est verbum activum aperio) Sg. 145ᵃ. *ag. anisiu intan aramberar ciall breth. gníma ass* (gl. τοῦ ἀναγινώσκειν; i. e e graeco hoc, cum profertur sensus verbi activi eo), *agc anisiu intan aramberar ciall chesta ass* (gl. τοῦ ἀναγινώσκεσθαι; i e. e graeco hoc, cum profertur sensus passivi eo) 148ᵇ. *isindrannguball adrodarcar andédesin .i. gním 7 césad* (gl iuratus tam active quam passive profertur) 172ᵃ. *arnidecen dechor fricéssad donaibhí bíte ho neutr.* (nam opus non est diffe-

rentia ab activo iis qui sunt a neutro) Pr. Cr. 59ᵃ. *cid fognim cid fochésad dorrontar in h. uerbo .son. cid fo .o. cid fo .r. iscésad* (gl. induerit; i. e. sive active sive passive facta est . . terminatio, sive in *o* sive in *r*, est passio) Wb. 13ᵈ. *Tairmthechtid* (transitivum), *nephthairmthechtid* (intransitivum): *nephthairmthechtid .i. cen tairmthecht opersin dialaili* (gl. intransitivum) Sg. 189ᵃ. *Neutor*, *neutralde* (v. neutrum): *ithé inna fír neutráldi insin* (gl. quaedam neutra, id est quae nec nos in alium extrinsecus nec alium in nos aliquid agere significant, ut est spiro, vivo, ambulo, pergo) 140ᵃ. *fír neutor im̄ nabriathra remeperthi* (gl. a ceteris vero neutris, Pr. 8, 9, 47; i. e. vere neutra autem verba antedicta) 149ᵇ. *Coitchen* (commune), *diuscartach* (deponens): *hó ranngabáil frec. hi cesad sechmoella diuscartach. hó ranngaba. frec. indeilb ches. 7 ho ranga. sech. indeilb gnimo et sechmoella coitchen hó ranga. sech. intan aramberar gnim eissi 7 horanga. frec. intain aramberar cesad essi* (gl. verba activa vel neutra carent praeteriti temporis participio, sicut et passiva et communia et deponentia deficiunt in participiis instantis temporis, Pr. 11, 9, 39; i. e. participio praesentis in passivo caret deponens, participio praesentis in paradigmate passivi et participio praeteriti in paradigmate activi, et caret commune participio praeteriti, cum profertur actio eo, et participio praesentis, cum profertur passio eo) 196ᵇ. *inna urberamni dam dede agerint gnimo 7 coitchinne* (gl. idem enim significamus. supina vero nominantur, Pr. 8, 9, 49; i. e. nonne proferimus nos etiam duas res gerundio actionis et communitatis?) Pr. Cr. 59ᵃ

Mod (modus): *istriit astoascther intsliucht cach muid* (gl. omnis modus finitus potest per hunc modum, infinit., interpretari) Sg. 148ᵇ. *arberr ciall cech muid airfinit* (gl. infinita pro omni accipiuntur modo), *arberr ciall innan ule mod eissib* (gl. participia potestate omnes continent modos) 190ᵃ. *Indidit* (indicativus), *comaccumul* (coniunctivus): *slond gníma hirret indidit . .* (gl. quia substantiam sive essentiam rei significat; i. e. significatio actionis in re, indicativus) Pr. Cr. 60ᵇ. *ar todochide nindideto frenedairc comaccumuil* (gl. non tradat . . . pro non tradet. more suo commotat tempora; i. e. pro futuro indicativi praesens coniunctivi), *comacumul arindidit* (gl. commotatio modorum est; i. e. coniunctivus pro indicativo) Ml. 61ᵃ. 62ᵃ. *Optit* (optativus): *indréta adgúsi optait níbiat cedacht* (gl. optativus quamvis ipse videatur ad futurum pertinere, tamen habet etiam praeteritum tempus, quia evenit saepe de absentibus et de ignotis rebus precari, Pr. 8, 8, 42) Sg. 148ᵃ. *am. rond gabsat inoptit* (gl. ad similitudinem optativorum) 190ᵇ. *Forngarthid* (imperativus): *arecar forngarthaid sechmadach. la grécu* (gl. apud Graecos etiam praeteriti temporis sunt imperativa) 147ᵇ. *buithe cen forngarthid dondi asuolo* (gl. ratio de hoc, i. e. cur sit sine imperativo verbum volo) 163ᵇ. *Infinit* (infinitivus): *indinfinit in .e. ón bréthir in .o.* (gl. fieri pro firi vel fire, quod magis analogum est; i. e. infinitivus in e a verbo in o) 54ᵃ. *do luc infinite* (gl. loco infinitivorum, supina ponuntur) 154ᵇ. *Gerind* (gerundium): *dogenitin articuil adcomaltar ingerind in .di.* (gl. pro infinito, qui coniungitur genitivo casui articuli apud Graecos, nos utimur in di terminatione), *uan gerind in di* (gl. nos utimur in di terminatione; i. e. gerundio in di) 148ᵇ. *ní gnád gerind in tum* (gl. rarissime invenio huiusmodi supinum, in tum, a neutris secundae coniugationis, ut caleo, calui, terreo, terrui, Pr. 9, 9, 48) 171ᵃ. *agerint gnimo*

7 *coitchinne* (e gerundio activo et communi, v. supra) Pr. Cr. 59ᵃ. *Ranngabál* (participium): *indrándgabál* Ps. 57ᵃ. *hi lue ranngabala* (gl. participii officio fungitur) Sg. 193ᵃ. *isindranngabail* (in part.), *do ranngabáil* (participio) 172ᵃ. 188ᵃ. *itanmann hisuidiu inna ranngabala* (gl. indulgens indulgentior, amans amantior) 39ᵇ. *issamlaid ataat inna ranngabala am. nobed .c. re .bam.* (gl. non id prohibuit participia ad perfectorum regulam nasci, Pr. 11, 4, 15) 191ᵃ. *accomol innaibriathar* 7 *inna ranngabál* (coniunctio verborum et participiorum) 193ᵇ. *cruth. naranngabal todochaidi* 7 *sech. a sopino* (gl. in anomalis quoque supra dictae regulae servantur, latu laturus latus, Pr. 11, 4, 18; i. e. formationis participiorum futuri et praeteriti a supino) 191ᵇ.

Aimser (tempus): *isí indaimser écrichda* (gl. infinitum tempus. aoristus) 151ᵃ. *issi indamser ecrichtha* Pr. Cr. 59ᵇ. *indliter hualinscana inchetna persan isuadi dam intinscanat inna aimsir olchenæ* (gl. principalem literam quamcunque habuerit positio verbi, in suo loco servamus, ut amo amavi, erro erravi, Pr. 8, 15, 84; i. e. a qua littera incipit prima persona, ab ea etiam incipiunt cetera tempora) Sg. 157ᵇ. *Frecndairc* (praesens; = *frithcondirc*, pp. 875. 882): *robu frecndairc riam* (gl. fuit prius praesens, praeteritum) 153ᵇ. *frecndairc comaccumuil* (praesens coniunctivi) Ml. 61ᵃ. *Sechmadachte* (praeteritum):* *sechmadachta nocus* 7 *cian* (gl. apud Graecos tam modo perfectam rem quam multo ante significare potest aoristus) Pr. Cr. 59ᵇ. *isintsechmadachtu* (tempore praeterito) Ml. 27ᵃ. *hi sechmadach.* (in praeterito) Sg. 11ᵃ. *confil linni hisindóin sech. afile leosom indib sech.* (gl. amavi πεφίληκα et ἐφίλησα significat) 160ᵇ. *aris frisasechmadach. dotét incoms.* (gl. egi exegi, Pr. 8, 15, 86; i. e. nam ad praeteritum, egi, accedit compositio, cum ex) 158ᵃ. *Bithsechmadachte* (imperfectum; cf. composita cum *bith-*, semper, perpetuo, pp. 856. 865, ergo perpetuum praeteritum): *ar manibé bithsechmad.* (gl. nisi enim sit imperfectum) 147ᵇ. *sechm. anfoirbthe* (praet. imperfectum) in cod. Ml.: *todochide ar sechmadachtae nanfoirbthe* (gl. temporum, commutatio; i. e. futurum pro praeterito imperfecto) 62ᵃ. *Sechm. foirbthe* (praet. perfectum), *olfoirbthe* (plusquamperfectum): *iss. asdoirbem de uerbo airli sechmadach. foirb.* (gl. de variis eiusdem temporis, praeteriti perfecti, speciebus, cuius difficillima est tractatio omnium verbi quaestionum, disserere conemur, Pr. 9, 6, 32; i. e. hoc difficillimum de verbo, paratio praeteriti perfecti, leg. *sechm. foirbthi*) Sg. 168ᵇ. *arislán chial inolfoirbthiu chene* (gl. non licet illi, plusquamperfecto, modo vel nuper adverbia addere; i. e. nam est plenus sensus in plusquamperf. praeterea) 151ᵇ. *Todochide*** (futurum): *cruth. na ranngabal todochaidi* (gl. supradictae regulae servantur; i. e. formationis participiorum futuri) 191ᵇ. *isfollus dún file choibnius eter sechma.* 7 *todo. ex par.* (gl. ex participiis maxime est conicere,

---

* Compositum ut *sechmalla* (praetermittit, p. 878).

** Adi. *todochide* (futurus): *ho imrordai nech dim isindrecdairc atólam intairsitiu adchi dolbthai dam iarum isatothóchaide. fantaslica* (sic!) *cogitatione* (gl. de futuro sumimus notionem vel ex natura rerum vel ex cogitatione. . . . cogitatione, ut si cogitem diluvium quale sit in praesenti, ex hoc notionem concipio futuri; i. e. si quis igitur cogitavit in praesenti diluvium, inundatio quam videt fingenda est etiam postea in futurum) Pr. Cr. 61ᵃ *eter imnetha inbetho frecndirc et poena todóchidi* (inter passiones mundi praesentis et poenas futuri), *buith dunni issintodochidiu .i. uita futura* (gl. cum venerit quod perfectum est) Wb. 14ᵇ. 12ᵃ. Verb.: *ni nad todoichfet* (gl. iudicia non quod non sint. i. e. futura) Ml. 28ᵇ. *To- = do-fo-* (p. 883), *doich* (p. 504), *todochide* ergo idem quod germ. zukünftig (venturus).

Pr. 8, 10, 56; i. e. apparet nobis esse cognationem inter praeteritum et futurum ex part.) 151[b]. *aris eter sech.* 7 *todo. atá* (gl. ad praesens quoque est cognatio; i. e. nam inter praet. et fut. est) 152[a]. *todochai. gairbiuc iartain* (gl. paulopostfuturum) 147[a]. *ar todochide nindideto* (pro futuro indicativi), *todochide ar sechmadachtae nanfoirbthe* (futurum pro imperfecto) Ml. 61[a]. 62[a].

Áram (numerus), *persan* (persona): *issí indobre. chétna adchomaltar frisna briathra huathati* 7 *hilddai* (gl. similiter omne adverbium tam singularibus quam pluralibus verbis adiungitur, ut singulatim circumeo, et singulatim circuimus) Sg. 71[b]. *combad choit. eter uath.* 7 *hil.* (gl. in verbis nulla vox eadem apud Latinos singularis est et pluralis; i. e. ut sit communis inter sing. et plur.), *coitchenaso etir diáxim inoensun .i. inna briath. grecdise* (gl. id apud Graecos interdum invenitur, ut ἦλθον ἐγώ, ἦλθον ἐκεῖνοι; i. e. communia haec inter duos numeros in una voce, verba haec graeca) 72[a]. *donaib ..raib persanaib uathataib* (in tribus personis singularibus) 186[a]. *iscosmilius etarru hicétni persin il.* 7 *hi tert persin hiter oth.* 7 *il. hi cach coib.* (est similitudo inter eos, subiunctivum et imperativum, in prima persona plur. et in tertia pers. tam sing. quam plur. in quavis coniug.) 163[b]. *air intan nolabrither incetni persin l. intanaisi doadbit ainm hisuidiu* (gl. verba per omnes personas nominativi casus vim habent; i. e. cum dicis primam pers. vel secundam, demonstras nomen in hoc) 159[a]. *nert nainmnichthæ prono. hicetni persin bre.* 7 *nert nainmnedo anmae hi tert persin bre.* 7 *nert togarthado hí persin tánaisi breth.* (gl. verba nominativum semper significant vel vocativum; i. e. vis nominationis pron. in prima persona verbi, et vis nominativi nominis in tertia persona verbi, et vis vocativi in secunda persona verbi) 215[a]. *slond gnimo cen torant persine* (gl. impersonale verbum suae cuiusdam significationis; i. e. significatio actionis sine significatione personae) 154[a].

Coibeden, cobeden (fem., coniugatio; cf. *cobodlas*, coniunctio, societas, Wb., *inchobaid*, gl. concinenter, Ml., p. 871): *anisin cums. .e. in .u. iscosmail són dam* 7 *intan jondaim .i. acums. in .u. hi sechmadach. tert choibedna* 7 *quart. cob.* (gl. e mutatur in u, ut doceo docui etc., quod similiter est quando in tertia vel quarta coniugatione patitur i, ut rapio rapui, aperio aperui, Pr. 1, 5, 29; i. e. hoc, doceo, mutat e in u; est simile hoc etiam atque cum patitur i mutationem in u in praeterito tertiae et quartae coni.) 11[a]. *iscétna cob. circundó* (est primae coni. circumdo) 168[b]. *sainreth dobre. cob. tánise* (peculiare verbo coni. secundae) 59[a].

Particulae.

Dobriathar (adverbium): *dobriathar áirme* (adverbium numeri) 71[b]. *sens magis* 7 *posit leiss iss. bis isincomparit hisin inna dobreithre* (gl. nascuntur ex his comparationibus adverbia comparativa. quae cum magis positivum adverbium significant, ut ulterius magis ultra, Pr. 3, 1, 1; i. e. sensus magis et positivi cum eo, is est in comparativo hoc adverbii) 39[a]. *etir indobrethir són conicc bes ndobre.* 7 *bes rems. l. etir indobriæ. sechissí* 7 *rems. mádodrumenatar alaaili nombetis in oen rainn* (gl. hoc ergo inter adverbium et praepositionem

est, Pr. 2, 4, 20) 27ᵃ. *dochos. innandobre. cétnide* (ad similitudinem adverbiorum primitivorum) 188ᵃ. *anmann dorónta de dobriath.* (gl. mane novum, sponte sua; i. e. nomina facta sunt ex adverbiis) 216ᶜ.

Remśuidigud (praepositio): *ar remsuidigud do rannaib* (gl. haec sola pars, id est praepositio e loco, quem possidet, nomen accepit; i. e ob praepositionem ante partes) 215ᵃ. *acomoltar rems. do genitin* (gl. praeponitur genitivo, praepositio apud Graecos) 215ᵃ. *graif forcechtar adasyl. intan asremś.* (gl. pone; i. e. gravis in utraque eius syll., cum est praep.) 220ᵇ.

Comacomol, comaccomol (coniunctio): *ní comacomol hi suidiv* (gl. que quando vim et significationem coniunctionis non habet, syllaba est, non pars orationis, Pr 14, 5, 44; i. e. non est coniunctio in hoc, que in absque, ubique) 221ᵇ. *annert bís icomaccomol* (gl. suam vim amittit: absque quibusdam composita a praepositione abs et que coniunctione videtur, sed nusquam que coniunctio in compositione suam vim amittit, ut atque neque), *nert comaccomail* (gl. significationem: ergo quando amittit significationem, syllabice magis adiecta videtur, Pr. 14, 6, 49) 222.

Díltud (negatio): *ar díltud ata in.* (gl. intolerabilius; i. e. pro negatione est *in*) 95ᵃ. *ota tra cid díltud isindisin* (est igitur etiam negatio in hoc), *fo díltud inso* (gl. neque; i. e. in negatione hoc, *fodiultad* Corm.) Ml. 55ᵃ *díltud esséirgi cr.* (negatio resurrectionis Chr.) Wb. 13ᶜ. *ma imfolngi díltud dunbrathir .i. arnarimfolngar díltod do* (gl. si esca scandalizat fratrem meum, non manducabo in aeternum, ne fratrem meum scandalizem) 10ᶜ, *díltod dé* (gl. qui, abominaris idola, sacrilegium facis) 1ᵈ. *indíltod* (gl. in captionem et in scandalum) 5ᵇ*.

Interiecht (interiectio): *indinteriecht nad rann insce la grecu* (gl. interiectionem apud Graecos; i. e. interiectio quae non est pars orationis apud Graecos) Sg. 26ᵇ. *issainreth do interiect guth formúigthe cotrummai thinfid* (gl. suum est interiectionis voce abscondita proferri, Pr. 1, 5, 25) 9ᵇ. *ataat-alaaili interiecta and itcoitchena docach oenuai* (gl. interiectionum pleraeque communes sunt) 10ᵃ.

Derivatio et compositio.

Diśruthigud (derivatio; e verbo *diśruthigur*, derivo, denominativo e subst. *sruth*, rivus): *nied iarmafoichsom cid arndid hua thuis. ildaib diśruthaigedar acht isciall indildatad indatraib file inddib cui arna airecht prono. naitrebthach diaslund inothuth* (gl. quaeritur cur nostras et vestras a plurali tantummodo numero deriventur? Ad quod respondendum, quod patriam seu gentem significant. Patria autem vel gens unius esse non potest, sed semper multorum possessio, Pr. 12, 2, 8; i. e. non id quaerit ipse, cur id a casibus pluralibus derivet, sed est sensus pluralitatis possessionis in eis, cur non effecerit pronomen possessivum ad significandum id in singulari) 198ᵇ. Recte hoc loco scribit

* Verbi formae: *ni diltai dam* (ne negat quidem) Sg. 201ᵃ. *ni epeirsom arandiltad lasuidib* (non dicit hoc, ut neget apud hos) Wb. 17ᵈ. *doriltiset som et rochrochsat cr.* (gl. propter illorum incredulitatem) 5ᶜ. *frecre dialailib doriltiset hesséirge* (reponsum aliis qui negarunt resurrectionem) 25ᵇ.

glossator, male in aliis quasi sit e *suide*, *suidigud* (sedes, sessio): *imtri digbail fathormach indirsuidigud ceille l. suin* (gl. omnis pars orationis quocunque modo derivata; i. e. sive est ablatione sive auctione derivatio sensus vel vocis) 188ᵃ. *tórmachtai .i. dofórmgat isindírruidiguth* (gl. olivetum vinetum etc., quae sunt comprehensiva, vel continentia, id est περιεκτικά, Pr. 4, 2, 12; i. e. aucta, i. e. augent, cumulant, in derivatione) 53ᵃ. *Dísruthigthe* (derivatum), *cétnide* (primitivum): *manip hinunn etargnae dondiruidigthiu frisacétnide fedir am. sodin andirui. dochum nacha rainne aile* (si non eadem notio derivato cum primitivo, refertur hoc modo derivatum ad aliam aliquam partem; addit glossa: ut bene et male) 188ᵃ.

Comsuidigud (compositio): *acobás mbís etarndirainn hicomsuidiguth* (gl. earum compages; i. e. quae est inter duas partes in compositione) 2ᵇ. *aicsenogud in .de. hi comas. aidbligod and hi comsuidigud* (gl. est quando praepositiones diversam habent in compositione et in appositione significationem, ut de te loquor, id est tui causa loquor, deprimo, id est infra premo, Pr. 14, 3, 19; i. e. causatio, vis causalis in *de* in appositione, intentio. significatio intentiva in ea in compositione; *comas. = comasndis*) 216ᵇ. *hi foirciunn nacetnae rainne bis isinchoms.* (in fine primae partis quae est in comp.), *inna rainne dedenchae inchoms.* (partis posterioris compositi) 18ᵃ. 157ᵇ. *Comsuidigthe* (compositum), *diuit* (simplex): *issí aciallsom ata comsuidigthi ní díltai dam incetbuidnisiu* (gl. hoc istoc, hac istac etc., quidam tamen haec quoque per metaplasmum finis quam per compositionem proferri confirmant, Pr. 12, 5, 22; i. e. est haec illorum sententia, esse ea composita, ne negat quidem hunc sensum Priscianus) 201ᵇ. *cit coms. la grecv niécen dunni beta coms. linn* (gl. non ideo composita; i. e. quamvis sint composita apud Graecos, non necesse nobis sint composita apud nos; *coms. = comsuidigthi*), *son diuit insin* (gl. simplicia apud Graecos apud nos composita, ut incestus μεμολυμμένος; i. e. vox simplex haec, graeca) 207ᵇ. *o inni inna eperta grecdd doadbadar aschoms. isingreic* ὅστις *diuit im̄ qui linni* (gl. ὅστις significatione interpretationis videtur habere articulum subiunctivum, simplex tamen est nomen apud Latinos, Pr. 13, 4, 17) 207ᵇ. *bit dechoms.* (gl. decomposita sunt) 73ᵇ.

Constructio.

Sreth (series, ordo), *imfognam*, *immognam* (constructio; i. e. servitus mutuus, subst. *fognam* cum praep. *im-*, p. 876): *intimognam himbí hisreith rann* (gl. adiectivum ipsa constructio ostendit; i. e. constructio in qua est in serie partium, verborum) 95ᵃ. *lase aralégatar .i. hi sreith rann* (gl. acutus cum aliis legendo in gravem convertitur, Pr. 14, 1, 6; i. e. cum leguntur, id est in serie verborum; *sreith*, gl. strues, 55ᵇ) 213ᵃ. *dligeth nimmognama rann* (gl. constructio) 2ᵇ. *ciall chesta indib 7 immognam gníma* (gl. sunt alia, quae cum videantur activam habere constructionem, tamen passivam vim intrinsecus, id est, non alio agente, videntur habere, ut obliviscor tui et te, et misereor tui et te, Pr. 8, 4, 22) 142ᵇ. *fobith inna cenel innananman frisanacomlatar in imognom* (pl. pro generibus nominum quibus adiunguntur, distingunt genera) 198ᵃ. *atá coitchennas itar indibrethirso inimognom* (gl. interest, refert; i. e. est communitas

inter haec duo verba in constructione) 203ª. *imognamib* (gl. in aliis quibusdam structuris) 203ª. Formae verbales: *nach magen inimfogni inbriathar so friainsid isnaib salmaib doruccai 7 melacht teit nach dú im̄ inimfogní frifoxlid isdodigail teit hisuidi .i. fritobarthid dam* (ubi construitur hoc verbum cum accusativo in psalmis, ad dedecus et reprobationem tendit, ubi autem construitur cum ablativo, ad ultionem tendit ibi, id est cum dativo etiam) Ml. 27ᶜ. *niasse aranimfognad intansid frissinbrethir as. sum. no friabaullu* (non facile ut construatur accusativus cum verbo *sum* aut cum membris eius) Pr. Cr. 58ᵇ. Simplex *fogní: fri dáinsid fogní inbriath. asberr intelligo* (cum acc. construitur verbum int.) Sg. 149ª.

Remthechtas (antepositio), *tiarmoracht* (postpositio, consequentia): *alaaili diib hí remthechtas. alaaili dam itcoitchena eter remthechtas et tiarmoracht* (gl. inveniuntur in aliis etiam partibus praepositivae, non tamen semper, Pr. 14, 2, 12) 215ª.

Fuath (figura): *isfuath n̄eperta intinbodugud don menm̄ain* (gl. figura, ut si dicam: bonus animus uxoris mihi nuptus est; i. e. est forma, figura dictionis nubere mentem) 137ᵇ. gen. pl.: *inna fuath* (gl. figurae linearum) 3ᵇ; cf. *fúath et delb abaissom form* (gl. configuratus morti eius, Christi) Wb. 24ª. E participio verbi *dolbim, doilbim* (fingo) derivatur abl. adverbialis (p. 608): *indoilbthid* (gl. figurate) Sg. 62ᵇ. Nomina figurarum, sive ad constructionem sive ad formam vocum pertinent, hibernice reddita: *tre impúth* (gl. per anastrophen; cf. *impúth*, gl. vertex, 60ᵇ, *impáidach*, gl. versutus, 60ª), *tre impuud .i. tucad atosach fodeud* (gl. per anastrophen) 4ᵇ. 202ᵇ. *trechomaisn̄dís*, *trechomaisn̄déis* (gl. per appositionem) 149ª. 203ᵇ. *tre eiscsin .i. condibsi ade indrann .i. tre airitin arfóim* (gl. egomet et cetera, quibus adjungitur met, magis per porrectionem vel assumptionem, quam Graeci vocant ἐπέκτασιν vel παραγωγήν, solent proferri, Pr. 12, 5, 23) 201ᵇ. *tre erchrae césta* (gl. per eclipsin: lavo, tondeo, duro, calceo, pro lavor etc., sed haec magis per eclipsin consuetudo proferri tradidit, Pr. 8, 4, 23) 143ª. *tre erchra indí as .esse* (gl. per ellipsin: illi polliciti sese facturum omnia, per ellipsin esse, Pr. 9, 7, 39) 169ᵇ. *treaccomol* (gl. per synaeresin) 32ᵃ. 111ᵃ. 163ª. *trechomdlúthad* (gl. per synaeresin) 117ᵇ. 118ᵇ. *trethóbae, trithóbæ* (gl. per synaeresin) 118ᵇ. 195ᵇ. 201ᵇ. *trefoxal* (gl. per metaplasmum) 201ᵇ. *tre indlach* (gl. per diaeresin) 207ª.

Fers (versus): *.um. doglanad inderiud ferso dég isuaguthaigthe infers intinnscana dodíarmorat .i. armor. rl.* Additur in margine: *is .m. glantar as. 7 ind .a. toisech indferso dédenaich et ind .u. doaccomol frisinfers n̄dédenach* (gl. invenitur tamen, sed raro, apud poëtas genetivus pluralis in hac declinatione, quarta, per syncopam prolatus. Virgilius in VI: Quae gratia currum Armorumque fuit vivis. Quamvis etiam geminata u possit metrum per synaloepham stare, cum sequens versus a vocali incipiat, nec non etiam duabus vocalibus iunctis prior potest in metro excludi, ut Ferreique Eumenidum thalami, Pr. 7, 18, 90; i. e. *um* elidendum in fine versus, quia a vocali versus incipit qui id sequitur; et gl. marg.: *m* eliditur inde et *a* prima versus posterioris, et *u* adjungenda ad versum posteriorem) 136ª. *dered ferso*, *dered fersa* (finis versus; cf. *dered m̄betho*, finis mundi, Wb. 10ᵇ, hod. hib. gael. *deiridh*, *deireadh*) 101ª. 148ᵇ. *itsillaba fodlibi isfollus són asindfers* (gl. Horatius Alcinous Alcinoi declinavit in primo epistularum, Pr. 6, 17, 88; i. e. sunt syllabae divisae, est manifestum hoc e versu) 111ᵇ.

B. Sententiae.

1. *Níp sain anasberthar hogiun et ambess hicridiu* (gl. sine simulatione sit dilectio) Wb. 5[d]

2. *Bad fuairrech cách frialaile ondesercc brathardi* (gl. caritate fraternitatis invicem diligite) Wb. 5[d].

3. *Ní dene comrud friss inulcc arnabad hulcc diblínaib. dognésu maith frissom et bid maid som iarum* (gl. noli vinci a malo, sed vince in bono malum) Wb. 5[d].

4. *Comadas lobre et immomon forsinmug cein mbíis ocfognam diachoimdid* (gl. in infirmitate et timore fui) Wb. 8[b]

5. *Ní dilgaid anancride dognither frib act atgairith. arcelith archách et dioiprid chách* (gl. vos iniuriam facitis et fraudatis) Wb. 9[c].

---

1. "Ne sit diversum quod dicatur ore et quod sit in corde." *Níp*, pro *níba*, ne sit (cf. pp. 493. 744). Adi. *sain*, *sáin* (cf. p. 858) frequentius, ut Wb. 13[c] in sententia: alia claritas solis, alia claritas lunae et alia claritas stellarum, supra vocem alia, i. e. diversa, ter suprascriptum legitur *sain*, item Sg. 6[a]. 6[b] iteratum *sain*, pl. *saini* (gl. alia, gl. aliae, litterae). *anasberthar*, coni. pass. verbi *asbiur* cum pron. rel., quod proferatur. *hogiun*, *hicridiu*, i. e. *o giun*, *i cridiu*, ex ore, in corde, dat. subst. *giun (gin)*, *cride*: prioris idem casus: *indfoisitiu ingiun* (confessio in ore) Wb. 4[d], acc. *tri giun fatho* (per os prophetae) Ml. 74[d], gen. *in geno deeid* (gl. per segnitiem securi oris) 82[c], demin. *ginán* (gl. osculum) Sg. 46[b]. *ambess*, verbi subst. forma relativa coni. cum pron. relativo *am* pro *an*. Particulam copulativam, quae scribitur *et* in Wb., legas *ocus* (p. 699).

2. "Esto clemens unusquisque in alterum amore fraterno." Adi. *fuairrech*, in Ml. 20[c] *fuarrech* (gl. clemens), aut compositum derivatum aut decompositum conferendum cum subst. *aitherrech* (p. 880), eiusdem radicis cuius est subst. *aithirge* (paenitentia), adi. *aithrech* (cf. *diriuch* et *dirge* p. 860): *ni aidrech limm* (non paenitet me) Wb. 9[b]. *nirbu aithrech limsa* (gl. non me paenitet) 16[b]. *nipad naidrech anduairngert* (gl. sine paenitentia dona dei) 5[c]. *ondesercc*, *o-n-desercc*; subst. *deserc* et *serc* fem., amor, frequens in Wb. *brathardi*, melius *bráthardi*, dat. fem. sing. adi. *bráthardé*.

3. "Ne feceris certamen cum eo in malo, ne sit malum utrimque; facias bonum in eum, et erit bonus ipse postea." *Dene*, *dogné su*, coni. verborum *dénim*, *dogniu*. *comrud*, quam vocem alibi non inveni, eiusdem radicis videtur cuius *comramo* (certamina, contentiones) Wb. 30[d]. *ulcc* dat., *hulcc* pro nom. *olc*, malus, malum (nisi forte scribendum est *huilcc*, ne sitis mali ambo?); *maith*, *maid*, bonus, bonum, adi. utrumque sensu substantivi, personam et rem significans. Alia formulae *diblinaib* exempla videas inter pronomina (p. 367).

4. "Decet infirmitas et timor servum, quamdiu servit domino suo." *Comadas*, nomen loco praedicati (p. 911), plenius *iscomadas*, ut est in cod. Cam.: *iscomadas duun*. Cf. *aorcital comadas dochach* (doctrina conveniens cuivis) Wb. 8[b]. *indaimser ba chomadas dó* (tempus quod est conveniens ei) 21[a]. Verb. denom. *comadasigfithir* (gl. rite actitabitur; i. e. fiet ut oportebit) Cr. 44[b]. Subst. *lobre*, infirmitas, ab adi. *lobor*, *lobur*, infirmus (pp. 780. 781). *immomon*, timor, reverentia; subst. *omon*, *omun*, timor (p. 776) comp. cum praep. *imm-* augente significantiam (p. 877). *forsinmug*, praep. *for* cum articulo (p. 628). *mug*, gen. *moga*, puer, servus (p. 14); *sóirmug* (gl. libertus) Wb. 10[a]. *céin*, coni. nominalis, quam sequitur forma relativa verbi subst.: *céin mbíis*, quamdiu, dum est (p. 707). *ocfognam*, in servitu, in serviendo, serviens: quamdiu est serviens, dum servit; *fogniu*, servio. Alia composita vid. supra (p. 771). *diachoimdid* = *do a choimdid* (p. 639); subst. *coimdiu* (p. 255).

5. "Non ignoscitis iniuriam quae fit vobis, sed reclamatis ei; aufertis cuivis et fraudatis quemvis." *Dilgaid*, remittitis, ignoscitis, verbum frequens: *dilgid* (gl. donate) Wb. 18[a]. *intí diandilgidsi dalugubsa dam* (gl. cui aliquid donatis, et ego), *ani doluigimse airibsi iscr. dodlugi lim* (gl. si quid donavi propter vos; i. e. quod dono propter vos, Chr. mecum id donat) 14[d]. Statuenda est compositio cum praep. *di* (p. 873), quae sola extat in subst. *dílgud*, *dilgud*, gen. *dilgutha*, *dilgotho* (remissio) Wb. fq. Simplex verb.: *log dun arfiachu am. logmaitne diarféchemnaib* (dimitte nobis debita nostra, sicut nos dimittimus debitoribus nostris) PN. L. Br. Quod si referendum videtur ad compar. *lugu*, *laigiu* (minor; pp. 275. 276), aliam forsitan significent originem formae simplices verbi: *conulogad* (.i. *co adcotad*, gl. ut inpetraret) Ml. 39[c]. *loigthiu* (gl. perpetrato, opere) 48[c], subst. *lóg*, *luach* (pretium, merces, fenus, p. 270); compositae: *dúlchinne* (infra no. 8). *attluchfam buidi* (referemus gratias) Wb. 17[a], *atlugud buide* (gratiarum actio) Wb. fq; aliam *fullugim* (gl. abdo) Sg. 22[a]. *ancride* neutr., iniuria, ac si dicatur latine *incordium* (cf. germ. herzlosigkeit, et lat. concordia, discordia): *aancride feisin immefolngai cés. do* (gl. ipsius esse iniurius videtur) Sg. 209[b]. *digal indancridi dogni nech frit* (gl. talio; i. e. vindicta iniuriae

6. ***Na bíth debuith duún frinech*** (gl. in pace vocavit nos deus) Wb. 10ᵃ.

7. ***Ní lour deit buid censetchi mani dene dagnimu. sechib grád imbether and impóge falánamnas istoschide timne dée dochomalnad and*** (gl. circumcisio nihil est et praeputium nihil est, sed observatio mandatorum dei) Wb. 10ᵃ.

8. ***Rethit huili et isóin fer gaibes buáid diib innachomalnad. lann segar and issi ede dulchinne inmílti*** (gl. omnes currunt, sed unus accipit bravium) Wb. 11ᵃ.

---

quam facit aliquis in te) Sg. 181ᵃ. *cen dilgud cech ancridi* (sine remissione cuiusvis iniuriae) Wb. 9ᶜ. ***atgairith***, reclamatis ei, pron. inf. *ath-d-gairith*; de aliis compositis cf. p. 440. *arcelith*, cf. *arcelim* (gl. aufero) Sg. 9ᵃ. *isindi arndamroichlisse hua bás* (in eo quod me eripuisti a morte) Ml. 74ᵈ; alibi duplici *ll*: *aridrochell* (rapuit id), *airchellad* (raptus) Sg. 202ᵃ. *dioiprid*, fraudatis, privatis; decompositum formulae *di-od-* (p. 885); cf. *na tiubrad cách achele* (gl. nolite fraudare invicem, 1. Cor. 7, 5) Wb. 9ᵈ.

6. "Ne sit rixatio nobis cum quoquam." *Bith*, *biith*, *biid*, *bid*, esto (p. 495). *debuith*, altercatio, litigatio; *níuisse domug dóe buith fridebuid* (gl. servum dei non oportet litigare, i. e. esse in litigatione) Wb. 30ᵇ. *nabad indebthib* (gl. non in disceptationibus) 6ᶜ. Adi. *debthach* (contentiosus): ***indrécht uáibsi asdebthach. isindrecht dindhiris uáib debthichsi*** (gl. convenientibus vobis in ecclesia audio scissuras esse et ex parte credo; i. e. pars e vobis quae est contentiosa, in parte de fide estis contentiosi) Wb. 11ᵈ. Hod. hib. gael. *deabhadh, deabhaidh*, litigatio, proelium, verb. ***deabhaim***, contendo, item festino.

7. "Non sufficit tibi esse sine uxore, si non facias bona opera: quicunque est status in quo vivitur, sive est caelibatus sive matrimonium, oportet mandatum dei implere in eo." *Lour*, *lór*, satis, sufficiens (p. 33). *deit*, tibi, pro *duit* saepius in Wb. (p. 639). *cen setchi*, sine uxore: *dosétche* (uxor tua), *coséitchi* (cum uxore), *na tuic séitchi* (noli ducere uxorem) Wb. 10ᵃ: e subst. *sét*, via (cf. germ. gefährtin); differt *séut* (res pretiosa): *ní arseuti na máini* (non ob pretiosa aut dona) Wb. 23ᵈ. *déne*, coni. ut supra (n. 3). *dagnimu*, pro *daggnimu*, e *daggnim*, bonum opus (p. 857). ***sechib***, quicunque est (p. 494). ***grád***, status, condicio vitae, ordo: *angrád asidiu oldate angil* (gl. principatus: neque mors neque vita neque principatus poterit nos separare a caritate dei) Wb. 4ᵇ; cf. n. 21. ***imbether and***, in quo quis sit, coni. pass. verbi subst. cum *and* (pp. 353. 501). ***imp, fa***, sive, sive (pp. 706. 748). *óge*, integritas; adi. *óg*, integer (cf. p. 23). *lánamnas*, matrimonium, derivatum e derivato in *-amain* (p. 777) substantivo, *lánamain* Corm., *lanamain* Corm. B. ***Beneit***, quod hodie quoque extat hib. *lánamhain, lánamhuin* vel *lánamha*, gael. *lànan*, monap. ***lànnoon*** contractum, significans par matrimonio iunctum. Subest haud dubie adi. *lán* (plenus). ***tascide***, necessarius: *istascide* (gl. necessarium) Ml. 20ᵃ, adi. derivatum, ut *rectide* (legalis), e *toisc*: ***conderna cech ball anastoisc dialailiu*** (gl. ut non sit schisma in corpore) Wb. 12ᵃ. *am. astoisc fribiathad na forcitlaide. am. astoisc frifoirbthetid caingnime na forcitlaide fadesine* (gl. discant et nostri bonis operibus praeesse ad usus necessarios; i. e. ut opus, necesse est ad etc.) 31ᵈ. Subst. *tasgid*, *toschid* (victus necessarius): ***desimrecht fetarlicci inso do imthrenugud asnuisse tasgid et áitiud indáisso gráid et legind*** (gl. dicit scriptura: non alligabis os bovi trituranti) 29ᵃ. ***ished roerbad friatoschid*** (hoc concessum est ad victum eorum), *issumecen precept armetiuth et mothoschid. ished roerpad dom domthoschid* (gl. si evangelizavero, non est mihi gloria, necessitas mihi incumbit) 10ᵈ. ***taschidetu*** (necessitas): *taschidetu fornicesi treprecept et forcitul* (gl. permanere in carne, vita, necessarium est propter vos) 23ᵇ. De promiscua scriptione *sc*, *sg*, *sch* supra disputatum est (p. 72). *timne*, mandatum, neutr.: *atimne sainemailsin* (mandatum hoc praecipuum), ***dar timne recto*** (gl. per mandatum legis) Wb. 3ᶜ. *iar timnu ihu.* (gl. secundum ihm. xpm.) 6ᵈ. ***do chomalnad***, ad implendum; pro *comlánad* (p. 168). *and* in eo, locum significans (p. 353).

8. "Omnes currunt, sed unus est vir qui assequitur victoriam ex eis perficiendo; bravium, quod petitur, est remuneratio militiae." *Rethit*, currunt (cf. p. 63). *buáid* neutr. (pp. 22. 233). ***innachomalnad***, in sua expletione, explendo, perficiendo, quod explet cursum is unus; *inn a chom.*, ***inn*** (p. 627), ***a*** pron. poss. 3. ps. sing. ob sequentem infectionem. *diib*, ex iis, e currentibus unus (p. 637). *lann* fem., mox in eodem loco in Wb.: *inlainn* (gl. coronam, i. e. bravium). *segar* (cum part. *and*, cf. p. 354), pass. verbi, cuius inf. est *sechem* (sequi, p. 486), radicis SEK, ad quam cum formis supra (p. 970) memoratis necio an pertineat *saigim* (gl. adeo, accurro) Sg. 217ᵃ. Praemittitur nominativus absolutus (p. 914). *issi ede*, pron. dem. fem., ut paulo infra Wb.: *isi ede indail rúnde* (gl. esca spiritualis; i. e. ea est esca myst.). *dulchinne*, comp. (cf. *lóg*, *luach* p. 270) et deriv. ut *fírinne*, iustitia, fem.: *vita æterna ishé adulchinne sidi* (gl. servi estis sive peccati in mortem sive oboeditionis ad iustitiam in vitam aeternam; i. e. vita aet., ea est remuneratio huius, oboeditionis) 3ᵇ. *poena perpetua inndulchinne* (gl. qui seminat in carne, de carne et metet corruptionem) 20ᶜ. *milte* neutr.: *domilte* (militia tua) 28ᵃ. *armilte* (pro militia) 3ᶜ. Facit in quibusdam ad hunc locum 24ᵃ: *cosmuilius lessom inso frimilid rethess dochum . . . . e buade . . . . . abés ade ní dirmi ambis iarnachúl dindséit act ambis arachuun condid tarla sechæ et conri alainn ninchruthsin robói pol et isamlid istruithi dochách .i. imbithphennit concomuir frissinlainn .i. frisinfochricc nemdi* (gl. marg.: fratres, ego me non arbitror comprehendisse. Unum

9. *Isbées donaib dagforcitlidib molad ingni innanétside aracarat anrochlúinetar* (gl. ut prudentibus loquor, vos iudicate quae dico) Wb. 11^b.

10. *Ní corp intóin báll. aritboill immefolnget corp. issochrudiu láam oldósa olcoss nidichorp atóosa. hóre nimtha laám. ní nád mbed arse dichorp act atá de. dorigeni dia corp nduini ó ilballaib. rosuidigestar œ́m óinchorp di ilballaib. conderna cech ball anastoisc dialailiu. hore isinóin chorp ataat bad maith anóintu. hore isóin chorp cobrad cach ball alaile. isgalar leu uili mabed galar issindóinbull. mad slaán inball iarnagalar isdidnad donaib ballaib ailib. am. file óentid eter baullu coirp dunn conroib óintu etrunni dam* (gl. corpus non est unum membrum, sed multa. Si dixerit pes: quoniam non sum manus, non sum de corpore, non ideo non est de corpore. Nunc autem posuit deus membra, multa quidem membra, unum autem corpus. Ut non sit schisma in corpore, idipsum proinvicem

---

autem, quae quidem retro sunt obliviscens ad ea vero quae sunt priora extendens me ipsum, ad destinatum persequor bravium, Phil. 3, 13).

9. "Est mos bonis praeceptoribus laudare cognitionem auditorum, ut ament quod audierint." *Bées, bés, béss* (p. 56), mos, masc.: unde deriv. *bésad. dagforcitlidib*, bonis praeceptoribus, compositum ut alia plura (p. 857). *forcitlid*, praeceptor, e subst. *forcital*, utrumque e verb. *forcitun* (p. 428). *molad*, laus, laudatio, laudare, subst. vel inf. (p. 485) e verbo depon. *molur*. *ingni*, cognitionis, scientiae, gen. subst. *ingne*, a quo non videtur differre *engne: buid cen engne et cen firinni* (esse sine scientia et sine iustitia) Wb. 2^a. *doengnu* (ad cognoscendum) 14^c. 14^d, compositi cum praep. *in*, eiusdem radicis, cuius cum aliis praepp.: *etargne, etarcne* (cognitio) Wb. Sg. fq. *eirgnae* (gl. apertum et evidens) Wb. 14^a; frequentius adi. et subst. *ecne, œcne*, ortum ex *aithgne, adgne* (sapiens, sapientia): *iccach œcnu usæcne dodia nithucsat som* (gl. in dei sapientia non cognovit sapientia huius mundi; i. e. in omni cognitione quae cognitio est deo non comprehenderunt) Wb. 8^a. *nitat œcni huili* (non omnes sunt sapientes) ibid. Cf. *adgénsa, adgeúin* (cognovi, cognovit) Wb. 12^c. *etargeiuin* (novit) Sg. 197^b. Differt et vi et origine *gné* (forma, habitus) cum compositis *saingné, bésgne*, ad verbum *gníu* (facio) referendum. *innanétside*, auditorum: *inaithéitsidi* (gl. a veritate auditum avertent, i. e. auditores) Wb. 30^c. Verb.: *éitset frisinprecept et berat brith fuiri* (gl. duo aut tres dicant, ceteri diiudicent: i. e. auscultent doctrinae et ferant iudicium de ea) 13^a. Aliud derivatum: *éitsecht* (auditus) Ml. 20^a. *hi foetsecht* (in subauditu, subintellectione) Sg 27^b. *aracarat*, ut ament; *ara* ex *aran* (p. 714). *anrochluinetar*, quod audiverint (p. 562).

10. "Non est corpus unum illud membrum; nam sunt membra, quae efficiunt corpus. 'Est nobilior manus, quam ego, inquit pes, non de corpore sum ego, quia non sum manus.' Non quin sit ideo de corpore, sed est de eo. Fecit deus corpus hominis e multis membris; posuit vero unum corpus e multis membris, ut faciat quodvis membrum, quod opus est alteri. Quia in uno corpore sunt, esto bona eorum unitas; quia unum corpus est, iuvato quodvis membrum alterum. Est morbus in iis omnibus, si est morbus in uno illo membro; si sanum est membrum post morbum suum, est refectio ceteris membris. Sicut est unitas inter membra corporis nostri, sit unitas inter nos quoque." *Ball*, membrum, masc.: *intóin*, unum illud (p. 361). *itboill*, sunt membra quae etc. (p. 912). *immefolnget*, efficiunt, decomp. (p. 883). *sochrudiu*, nobilior; *sochrud, sochruth*, εὐπρεπής, comp. (p. 363). *ol* praep. coni., iuncta verbo substantivo *tá* post comparativum (p. 488 716). *ol*, inquit (p. 504). *nimtha*, non sum: constructio impersonalis verb. subst. *tá* (p. 922). *ní nád mbed arse*, non quod non sit ideo (p. 742). *de*, de eo, corpore (p. 636). *dorigeni, rosuidigestar*, fecit, posuit, praet. verb. *dogníu, suidigur* (pp. 463. 465). *ém* (p. 703). *o ilballaib*, e multis membris, *ball* comp. cum adi. *il* (pro *pil* = gr. πολύς; got. filus, p. 67; cf. p. 858). *óinchorp* item compositum (p. 301). *conderna*, ut faciat, coni. verbi significantis idem quod *dogníu*. *dénim*, cuius sunt etiam decomposita: *todernide .i. snithe* (gl. tortuosae pravitatis) Ml. 24^b. *todernam* (gl. supplicium; *do-fo-*) Sg. 133^b. Ml. 27^c. *cech ball, cach ball* (p. 360). *anastoisc*, quod opus est: *toisc* supra n. 7. *dialailiu* = *do alailiu* (p. 639). *isinóinchorp* non putandum est scriptum pro *isindóinch.*, ut mox *isindóinbull*, in quo est praep. *in, is* cum articulo; est potius *inóinchorp*, in uno corpore, ob emphasin praemissum cum verbo subst. *is* (p 912). *bad*, esto, ut sequens *cobrad*, iuvato, e *cobrim*, adiuvo, imper. *bad maith anóintu*, sit bona unitas eorum, i. e. bene concordent. *mabed*, si sit, si est (p. 493). *iarnagalar*, post morbum suum; *a* pron. poss. sing. *didnad. didnad, dithnad*, solatium, remissio, refectio: *bad didnad deserce* (gl. siquod solacium caritatis) Wb. 23^b. *nicoir didnad dondalaluchl et troscud dondluchl aiiiu* (gl. non aliis remissio vobis autem tribulatio) 16^c. *am. file óentid*, ut est unitas; *file* forma relativa post coni. nominalem *am.*, *amal*, et *óentid* acc. subst. *óentu, óintu*, post verb. subst. *fil* (p. 922). *eter baullu coirp dunn*, inter membra corporis nostri; *dunn, dún*, nobis, pro pron. poss. (p. 926). *conroib*, ut *roib*, sit, esto (p. 493).

sollicita sunt membra, et siquid patitur unum membrum, compatiuntur omnia membra, sive gloriatur unum membrum, congaudent omnia membra. Vos autem estis corpus Christi) Wb. 12^a. 12^b.

11. *Cini glé lib ataat ilchenéle bérli isinbiuthso* (gl. multa genera linguarum sunt in hoc mundo) Wb. 12^d.

12. *Méit donindnagar fornni fochith issí méit insin donindnagar indíthnud. ni tabir dia fornni dim fochith nadfochomolsam. cid indfochith follongam doher díthnad darahéssi. trefulang innafochide bied indhicc. rofitemmarni bes sonirt forniressi isnaib fochidib* (gl. sicut abundant passiones, abundat consolatio nostra; salus in tolerantia operatur harum passionum, et spes nostra firma pro vobis) Wb. 14^b.

13. *Isbes uáilbe issain ani asberar indi et dognither* (gl. numquid levitate usus sum?) Wb. 14^c.

14. *Mabeith míduthracht et digal la cách uáib dialailiu. beith formenme and*

---

11. "Nonne cognitum vobis, quod sunt multa genera sermonis in hoc mundo?" *Cini, cani,* quid non? nonne? (p. 748). *glé, glée: isglée lib* (gl. scitis enim) Wb. 12^a. *isglé limsa rombia buaid* (gl. non in incertum curro; i. e. est mihi persuasum, quod erit mihi victoria) 11^a. *armipi glée et nipi firderb ona⟨d⟩chither trithemel* (gl. videmus nunc per speculum in aenigmate; i. e. nam non erit clarum nec erit plane certum, quod videtur in obscuritate) 12^c. *ilchenéle,* multa genera: subst. *cenél* et *cenéle* (p. 729). *bérli,* sermonis. gen. sg., vix non per errorem scriptum pro *bélri,* cum praeter hunc locum semper inveniatur *bélre,* quamquam hodie voce gaelica *beurla,* fem., significetur lingua, praesertim anglica.

12. "Quantum tribuitur nobis passionis, tantundem tribuitur solacii. Non dat deus nobis ergo passionem, quam non sustineamus; ut passionem toleremus, fert solacium pro ea. Toleratione passionum fiet salus; scimus fore firmam fidem vestram in passionibus." *Méit,* sequente *n* relativo, quantum (p. 707); *issí méit insin,* tantundem, ad verbum: haec ipsa est magnitudo. *donindnagar,* qua tribuitur; *tindnagar, doindnagar,* cum pron. rel. infixo *n,* 3. ps. sing. pass. constructa cum nom. sequentibus *fochith, díthnad:* act. *doindnaich* (gl. distribuit) Sg., unde subst. *tindnacol, tindnacul* (p. 885). Quaeritur an eiusdem radicis sint *adnacul* (sepulcrum) Wb. fq. *nephadnachte, nephathnachta* (gl. asbestes) Sg. 20^a. Pr. Cr. 8^a. *fochomolsam* coni (pp. 51. 467), 2. pers.: *ni fochith nad fochomalsid* (gl. temptatio vos non adprehendit nisi humana: i. e. non tribulatio, quam non sustineatis) Wb. 11^b, praet. *focoimlactar* (gl. pertullerunt) Ml. 47^c, decomp. *fo-com-lang,* eiusdem radicis unde compositum est verbum frequens *fulang: arafulsam arfochidi* (ut toleremus tribulationes nostras) Wb. 14^c. *ni forcital óisa foirbthi forchanim dúib arni fulngidsi ón* (non doctrinam hominum perfectorum doceo vos, nam non sustinetis eam) 8^c; mox *follongam* 1. ps. pl. coni. pro *fonlongam,* assimilato *n* relativo infixo, ut *follo* (gl. perferre), sed *fulós* (gl. sustinere) Ml. 32^d. 33^a. *cid indfochith,* ut sit, si est tribulatio quam etc. *darahéssi,* pro ea (p. 657). *rofitemmar,* scimus (p. 458). *sonirt,* firmus (p. 863); de sententia cf. *istrén forniress isnaib fochidib* (gl. gloriamur de vestra fide in omnibus persecutionibus) Wb. 25^d.

13. "Est mos arrogantiae: est diversum id quod dicitur in ea et quod agitur." *Uailbe,* arrogantiae, superbiae, gen. sing. fem.; nom. *indhuall, uáll,* eadem assimilatione pro *ualb, uailb,* quae invenitur in derivatis: *labrad hualLach* (gl. magna loquitur; cf. p. 55) Ml. 31^b. *ani asberar,* cuius coni supra n. 1 *anasberthar. indi,* in ea, arrogantia; praep. *in* cum pron. suff. 3. ps. sing. fem. (pp. 44. 335. 627).

14. "Si sit invidia et ultio apud quemvis e vobis in alterum, esto attentio vestra, ne tunc absumat religionem vestram." *Míduthracht,* mala voluntas, malevolentia, invidia, comp. (p. 864); oppositum *cáinduthracht: arcáinduthracht* (gl. propter bonam voluntatem) Wb. 23^b. Subst. *dúthracht, duthract,* non rarum in Wb., vel verbum: *duthractar olcc dunn* (gl. malis hominibus: i. e. qui optarunt malum nobis) 26^b, ipsum quoque compositum ostendit Wb. 20^c: *dofuthractar fornimdibesi* (gl. volunt vos circumcidi). *digal* fem., cambr. *dial,* vindicta: gen.: *dothabairt diglae* (ad dandam vindictam) Wb 4^c. *cothabairt diglai forru* (ad d. v. in eos) 5^a. *digle* (gl. in retributionem) 5^b. *bémen digle* (verbera poenae) 17^d; acc.: *digail* (gl. damnationem), *dobeir digail fort* (gl. vindex est) 6^a. Compositum videtur *di-gal* (germ. abwehr), ut *dílgud* e *dílugud* (cf. n. 5), cuius radix etiam in aliis compositis: *conroib irgal déserce inspirto indiumn* (gl. spiritum ferventes) Wb. 5^d. *ni tidbarid tarmbaullu inirgail arbeolu diab.* (gl. ne exhibeatis membra vestra arma iniquitatis peccato) 3^a. *irgala* (gl. arma) 6^a. *irgala firinne diarnditin* (gl. per arma iustitiae) 15^d. *o ergail* (gl. acie; i. e. proelio) Ml. 34^c. *inimmarguil* (gl. in lite; *imm-ar-g.,* p. 876) 16^b. *inna immargala* (gl. concertationes) 55^d. *óntogail* (gl. ab impugnatione), *isintogail* (gl. in impugnationem; *do-fo-g.,* p. 883) 14^a. 33^a. *fingalcha* (gl. parricidalia arma) 18^c. Vix dubium est, quin

arnafoirenea forcrabud and (gl. quod si invicem mordetis et comeditis, videte ne ab invicem consumamini) Wb. 20[b].

15. *Ished inso noguidimm. conducaid etargne ndé et conaroib temel inna tol domunde tarrosc fornanme. corop féig rosc fornanme* (gl. memoriam vestri facio in orationibus meis, ut deus det vobis spiritum sapientiae in agnitione eius, illuminatos oculos cordis vestri) Wb. 21[a].

16. *Nítat ildáni do óen fiur et ní óen dán do sochuidi* (gl. omnia in omnibus adimplet deus) Wb. 21[c].

17. *Dénid anasberar frib. am. nondubcairimse carad cách uaibsi alaile. ni*

---

ex eadem voce sint vetusta nomina gallica Γάλατος, nomen Galli apud Polyb., et Γαλάται, Galatae, i. e. viri pugnaces armati. *menme*, mens, animus, animadversio. subst. deriv. (p. 775) e radice MEN, frequenti ut in aliis linguis cognatis, ita in hibernica: *fomentar inso* (gl. hoc scito) Wb. 30[c]. *fomenaid* (gl. ut observetis eos, rogo vos) 7[b]. *doménarsa* (putavi) 3[c]. *hithé dodmainetar insin* (illi hoc putant) Sg. 5[a]. *arnatomnitis* (ne cogitarent) Wb. 4[d]. *arnatomnathar* (ne cogitetur; *do-fo-men.*) 13[c]. *isna foraithmechu* (gl. in memores; *for-aith-mnechu*) Ml. 34[a]. *foraithminedar*, *furaithmentar* (memorat, memoratur) 17[c]. *condermanammarni* (ut obliviscamur) 21[c]. *foraithmet* (memoria; = *-ment*) 22[d] 23[a]. *dermet* (gl oblivio) 23[d]. *taidmenadar* (significat; *do-aith-m.*) Wb. 9[c]. *format* (invidia) Ml. 43[c] cf p. 806. *arnafoirenea*, ne finiat, unde formae passivae *foircnithær*, *foircniter* (terminatur, -antur) Sg. 6[b] 162[b]: denominativum e subst. composito *forcenn*, *foircenn*, finis (p. 180. 875). *crabud*, cambr. *crefydd*, religio: *crabud cen deserc* (gl. cymbalum tinniens; i. e. religio sine amore) Wb. 12[b]. *abgitir crabaith* (gl. elementa exordii sermonum dei) 33[c]. *ar ét inchrabud* (gl zelo religionis; leg. *-uid?*) Ml. 36[d]. *and*, tunc, de tempore (p. 354).

15. "Est hocce quod oro: ut concipiatis cognitionem dei et ne sit caligo cupiditatum mundanarum prae oculo animi vestri, ut sit clarus oculus animi vestri." *Noguidimm*, quod oro, cum *no* particula, omisso pron. relativo (pp. 415. 921). Praes. *guidim*, ut subst. *guide*, precatio, Wb. fq., vocali radicali *u* infecta *ui*, praet. per *á*: *rotgádsa*, rogavi te, *rogadammar*, rogavimus (p. 448 sq.). *conducaid*, ut intellegatis, e verbo *tucu*, *tuccu* (hib. hod. *tuigim*, a quo differt *tugaim*, do), composito *do-uccu* sive potius decomposito *do-od-ciu*, quod cum e radice *s* terminata manasse probetur infinitivo hod. *do thuigsin*, conferendum videtur verbo *déccu*, subst. *déicsiu*, *imcaisiu*, *frescsiu* (pp. 429. 800). Diversae radicis videtur tam participium *tuicse* (e *do-od-gus?* cf. *uccu*, *togu*. *rogu*, pp. 878. 270): *iscland tuicse dodia* (gl. secundum electionem carissimi; i. e. est populus electus deo) Wb. 5[c]. *nitat huili robtar tuicsi* (non omnes fuerunt electi) 11[a]. *cia connesfea tuicsiu dé* (quis condemnabit electos dei?) 4[b]. *duthuichsimem* (gl. acceptissimi tui) Ml. 71[b], quam subst. et verb. *ticsál* (sumptio; *do-aith-gus?*), *ticsath* (sumat) Cam. *temel*, obscuritas, tenebrae: *trithemel* (per tenebras) Wb. 12[c]. *dintemul* (gl. de obscuratione) Ml. 16[c]; cf. scr. *tamas*, slav. vet. *tĭmu*, significantia idem. *tol* fem., gen *tuile*. voluntas, cupiditas; adi. *domunde*, mundanus, e subst. *domun*, mundus (p. 14. 791). *rosc*, oculus, cui voci conferendum videtur nomen gallicum Roscillus (Allobrogis) Caes., ac forsitan Roscius Romanorum. *anim* fem., anima (p. 253). *féig* videtur adiectivum, significans *clarus illuminatus*; conferendum subst. *fégad* Colm. h. 44. Carm. Neob. (p. 954), et hod. hib. gael. verb. *féuchaim*, video, interi. *féuch*, ecce!

16. "Non sunt multae facultates uni viro nec est una facultas multis." *Ildáni*, comp. ut *ilboill*, *ilchenéle* (p. 858). Subst. *dán* masc., ut in hoc loco, significans facultatem, artem, scientiam: *sain dán cáich* (gl. secundum gratiam, quae data est nobis, differentes; i. e. diversa facultas cuiusvis) Wb. 5[d]. *ropsa airchinnech isindánsin* (gl. proficiebam in Iudaismo; i. e. fui princeps in hac scientia) 18[c]. *ainm dáno dorigeni itossug* (gl. Lucas medicus; i. e. nomen artis quam exercuit initio) 27[d]. Hod. gael. *dàn*, *dàin*, pl. *dàna*, poëma (*dàna Oisein*, poëmata Ossiani), respondet hib. vel *dúan*, pl. *dúana* Paul. carm. 1. Significationem primitivam servavit demin. *danán* (gl. munusculum) Sg. 46[a], et verb. denom. *dánigur*: *danaigedar* (donat) Ml. 17[d]. *rosdánigestar* (largitus est, praebuit ea) Wb. 21[b]. *rún icce incheneli doine et danigthea inspirito nóib* (mysterium salutis generis hominum et largitionis spiritus sancti; subst. verb. *dánigud*) 21[c]. Ipsum autem subst. *dán*, formatum fere ut *bán* (gl. exsanguis; cf. p. 776) Sg., derivatum est e *dâ*, radice communi linguarum affinium, quae redit in nominibus gallicis Condâte, Condatus (hod Condé), Condatomagus, Condatisco, in Itinerariis Romanorum, apud Auson., Greg. Tur. (p. 775), utpote locorum ad aquas confluentes. Diversae originis videtur *dana* (audax) Colm. h. 12. *dáne* (gl. Davus) Sg. 8[b]. *niisdana* (audacior) St. gl. 1131, unde *dánatu* (audacia: *cesu dánatu dom*, gl. quamvis audacissime) Sg. 90[a]; hod. hib. gael. adi. *dána*, *dàn* (fortis, intrepidus, audax) et subst. *dánachd*, *dánadas* (audacia), ex quo ob fortem, citatum cursum facile interpretationem invenerit Dânuvius, nomen fluvii. Subst. fem. *sochude*, *sochuide*, societas, plures, multi, exempla protulimus inter substantiva pronominalia (p. 365).

17. "Facite quod dicitur vobis: ut ego vos amo, amet quivis e vobis alterum; ne paret sibi quisque gloriam ipsi, paret alteri; sit nobilior quisque alteri quam sibi ipse; ne respiciat facultatem datam sibi ipsi, sed facultatem alterius." *Dénid*, facite; cf. *dene*, supra in n. 3: *anasberar*,

táirged cách indocbáil do fesin. táirced diachéliu. bad uáisliu cách lialaile oldaas fessin. na decad indán doradad dó fessin act dán ácheli (gl. implete gaudium meum, ut idem sapiatis, eandem caritatem habentes, unanimes id ipsum sentientes, nihil per contentionem neque per inanem gloriam, sed in humilitate superiores sibi invicem arbitrantes, non quae sua sunt singuli considerantes, sed ea quae aliorum) Wb. 23ᶜ.

18. *Bad maith forñgnim et formbriathar arbid loor dobarniráil* (gl. confirmet vos dominus in omni opere et sermone bono) Wb. 26ᵃ.

---

quod dicitur; cf. *anasberthar* et *ani asberar* n. 1 et 13 huius spicilegii. *frib*, ad vos, vobis (p. 651). *nondubcairimse*, ego amo vos, *cairim* cum part. *no*, pron. rel. post *cm.*, *cmil* (p. 718), pers. 2. pl. infixo (p. 415). *táirged*, *táirced*, faciat, comparet, pro *doairged*, *doairced* (cf. p. 26): *ambás tiagmeni doáirci bethid dúibsi* (gl. mors in nobis operatur, vita autem in vobis, i. e. mors quam subimus efficit vitam vobis) Wb. 15ᵇ. *doáirci bethid dúnni* (parat vitam nobis) 3ᵈ. *doáircci molad dó* (gl. semet ipsum aedificat; i. e. comparat sibi laudem) 12ᶜ. *ni táirci lessu atmille* (gl. nemo vos seducat frustra inflatus; i. e. non fert commoda inquietudo) 27ᵃ. *tórci* (efficit, comparat) 25ᵃ. *ni tarcat torbe* (gl. stultae quaestiones sunt inutiles et vanae; i. e. non ferunt utilitatem) 31ᵈ. *ibartolaib marbdib táircet báas dúib* (gl. non ergo regnet peccatum in vestro mortali corpore; i. e. in vestris cupiditatibus mortalibus, quae efficiunt mortem vobis) 3ᵇ. Praet.: *dorárrice báas dúnni. doráricc baás dom* (gl. inventum mihi esse ad mortem; i. e. effecit mortem nobis, mihi) Wb. 3ᶜ. *ni óen torbe doraricc dún* (non unum commodum paravit nobis) 19ᵇ. Subst. verbale: *itarcud indocbalœ domsa dia brátha* (gl. ad gloriam meam in die Christi) Wb. 23ᶜ. *ni arfarnastud inogi manip arthóircud fochricce dúib* (gl. hoc ad utilitatem vestram dico, non ut laqueum vobis iniciam; i. e. non ad suspendendos vos in caelibatu, sed ad parandam remunerationem vobis) 10ᵇ. *arfartáirciudsi inindocbáil* (gl. propter gloriam vestram) 13ᶜ. In Sg. 44ᵃ. *onaib rechttáircidib* (gl. a legislatoribus). Eadem significatio, cum abest praep. *do*, Wb. 19ᵇ: *ni airic ní césad cr. am. sodin* (gl. ergo Christus gratis mortuus est? i. e. non facit quidquam, non prodest passio Chr. hoc modo). Accedunt in Sg. frequentia *arecar* (invenitur), *airic* (inventio). Vix dubium, quin in his composita sit part. *air-*, *do-air-*, cum radice IC, sicut *imm-cir-* in his: *airis du dd. immeairic insalmso* (nam ad Davidem refertur, pertinet hic psalmus), *air nanni immaire du dd. immeaire du crist* (nam quod refert ad D., pertinet ad Chr.) Ml. 74ᵈ. *immandaire* (gl. rite competere) 14ᵈ. *immádaircet* (referuntur, pertinent) 2ᵇ. 2ᵈ. *immaircide* (pertinens, conveniens) fq. Differt autem verb. dep. *airigursa* (sentio, animadverto) Wb. 16ᶜ, praet. *rairigsiur*: *doménarsa ba marb peccad hore nánrairigsiur* (gl. sine lege peccatum mortuum erat). *doménarsa ropsa beo intain nád rairigsiur peccad* (gl. vivebam sine lege aliquando) 3ᶜ (pp. 438. 465), unde subst. *arigud* 3ᶜ. 3ᶜ. (p. 803), quod cum subst. fem. *indairigid* (gl. delibatio: i. e. primitiae) 5ᵇ nescio an redeat ad *aire* (primas). Ac disparandae sunt radices ARC et ORG (p. 61) frequentes item in compositis: *imchomurc* (interrogo, p. 882) Wb. Sg. *tochmarc* (procatio) Tr. 2ᵃ. *terchomrac*, *comthercho mrac* (pp. 886. 888). *asoirc*, *asóircc* (caedit, verberat; cf. p. 869) Sg. 33ᵃ. Wb. 11ᵃ. *tesurc* (servo; *do-es-urc*) Inc. Sg. *doññurc* (gl. ango) Sg. 181ᵇ. *dofuaircc* (triturat, p. 883) Wb. *intaircitis* (gl. incuterent, dolores; *in-do-*) Ml. 33ᵇ. *indocbáil*, gloriam, acc. subst. fem. *indocbáil*, docompositi (p. 885). *diachéliu* = *do a chéliu*, *dán ácheli*, rectius *dán achéli*, a subst. pron. *céle* (p. 365). *uáisliu*, praestantior, nobilior, comp. adi. *uasal*, eminens, nobilis (p. 275). *lialaile* = *la alaile*, apud, penes alterum (p. 644). *decad*, *décad*, videat; verb. *décu*, *déccu* (p. 429). *doradad*, rectius *doratad*; cf. *ni dofessin dorat side indocbail* (non sibi ipsi paravit hic gloriam, sed patri, Christus) Wb. 23ᶜ. *darrat fessin hicroich* (gl. dedit redemptionem semet ipsum) 28ᵇ. *doratad spirut dún úli diarnóinugud* (datus est spiritus nobis omnibus ad unionem nostram) 21ᶜ. *dorratad teist* (datum est testimonium) 28ᵇ. Differt enim *rádim* (loquor): *ni rudat som frisudib acht bréic 7 togais* (gl. infidelia conserunt verba; cf. hod. cambr. decomp. *ymadrawdd*, collocutio) Ml. 31ᵃ. *inna briathra radas* (verba quae loquitur), *intan radas nech insci* (cum dicit quis sermonem) 42ᶜ. *innambriathar ṅdiut nuradinse* (verborum simplicium quae dicebam ego) 74ᶜ. *ruradussa* (locutus sum) 50ᵈ. *rurádi friu* (gl. verba lenia et amicalia; i. e. locutus est ad eos) Wb. 7ᵈ. *baurád* (gl. verbosae, viduae) 29ᵃ; unde comp. *imradim* (gl. tracto; i. e. cogito) Sg. 155ᵇ. *am. immeradad* (gl. quasi deliberans) Ml. 68ᶜ. *imrádud* (cogitatio) fq. *imrádat imráti* (cogitant cogitationes) Wb. 1ᵈ. *niradi ni tríthalmadchi am. dundchuirethar inna beulu acht asrochoili 7 imradi ódib suinemail nanni labrathar* (gl. qui loquitur veritatem in corde suo, a quo abest studium fallendi, non prout fors tulerit, sed ex decreto mentis atque proposito) Ml. 35ᵈ. *dó* cum accentu, ei, hoc loco sibi, praep. *do* cum pron. suff. (p. 640).

18. "Sit bonum opus vestrum et verbum vestrum, sufficiet enim ad confirmationem vestram". *Gnim*, *gním*, actio, opus; *briathar* verbum, iuncta sicut Wb. 12ᵈ: *gnim et briathar et imbrádud* (actio et verbum et cogitatio). Subst. *briathar* fem., si sequitur *i* vel *e* terminationis, *é* restituens (cf. p. 19): *ón bréthir* (a verbo) Sg. 39ᵇ. *indhi predchite et forchanat brethir dœ* (gl. qui laborant in verbo et doctrina; i. e. qui praedicant et praecipiunt verbum dei) Wb. 29ᵃ. *inn-*

19. *Ishe besad felsub etarcert didulib et saigid forru et nebchretem anadiadar dicr.* (gl. philosophia secundum traditionem hominum, secundum elementa mundi et non secundum Christum) Wb. 27ᵃ.

---

comparit hisin inna dobreithre (in hoc comparativo adverbii; cf. p. 990) Sg. 39ᵃ. *ammi tuailnge armbrethre* (gl. quales verbo tales in facto; sumus gnari, periti, verbi nostri) Wb. 17ᵇ. Nom. dat. acc. plur.: *mathé na briathrasa forcane* (si haec sint verba, quae praecipias) Wb. 28ᶜ. *airni erbarad són ho briathraib acht ishuare rongnith hignimaib .i. trimiberar hognimaib donaib briathraib 7 ni arindi asndarobartis im. inna briathra hisin* (gl. de suo non requiret insolentia) Ml. 31ᵇ. *imfresnat angnime friambriathra* (gl. deum factis negant; i. e. pugnant facta eorum contra eorum verba) Wb. 31ᵇ. *loor, lour*, sufficiens (p. 33). *dobarniráil*, ad vestram confirmationem: *hiprecept sos. et iniráil hirisse* (gl. nonne isdem vestigiis ambulavimus? i. e. in praecipiendo evangelio et in stabilienda fide), *diarniráil furibsi* (gl. quod excusemus nos apud vos) Wb. 18ᵃ. *dolluid patric dothemraig doerail creitme forrig nerend* (profectus est P. Temoram ad stabiliendam fidem super regem Hiberniae) *Leb. na huidre* 113ᵃ. Compos. *ir-áil*, pro *irail*, si est radicis *al: indail rúnde* (gl. esca spiritualis) Wb. 11ᵃ, verb. *aili, ail* (alis, alit, p. 325).

19. "Est hic mos philosophorum, disserere de elementis et disputare super iis et non credere quod affirmatur de Christo." *Besad, bésad*, mos, ut *césad*, gen. *césto*, passio; primit. *bées, bés*, n. 9; cf. *precept béstatad*, Wb. 16ᵈ, gen. formae *béstatu* ex adi. *béste* (moralis). *felsub*, philosophorum, gen. plur.; nom. sing.: *arnipa glicu felsub olambieidsi si in xpo. estis* (gl. nemo vos decipiat in subtilitate sermonum; i. e. nam non erit sapientior philosophus, quam vos eritis, si etc.) Wb. 26ᵈ. Inde *felsube* (philosophia): *fellsube et dialectic* (gl. profana et vaniloquia; i. e. philosophia et dialectica) Wb. 30ᵇ. *etarcert* fem., interpretatio: *issi indetarceirt inson grecde* (gl. ὅσιος; i. e. haec est interpretatio, vox graeca) Sg. 207ᵇ. *con etarceirt* (cum interpretatione) Wb. 13ᵃ. 14ᶜ. gen. *etarcerta* (p. 916). Vox simplex cum praep. *con-*: *incoceirt* (gl. emendationem) Ml. 2ᵃ. Verbum: *acht nammáa issamlid istorbe són coetercerta anasbera et conitucca in ætarcne caich corrochraitea sochuide triit* (gl. maior qui prophetat quam qui loquitur linguis, nisi forte ut interpretetur ut ecclesia aedificationem accipiat) Wb 12ᶜ; cum aliis praepp.: *conaicertus, conacertassa* (gl. emendavi), *conaicertsom intintud septien hitosuch* (emendavit ipse interpretationem septuaginta in initio; praepp. *con-aith-?*) Ml. 2ᵃ. *am. foceirt nech aætach de* (gl. mutabuntur; i. e. ut ponit aliquis vestem suam de se) Wb. 32ᶜ. *focertam fial diinn* (gl. nos omnes revelata facie) Wb. 15ᵇ. *focheirt* (gl. in terram seminas: i e. ponis semen), *mad gra nne cruithnechte foceirr isdiass cruithnechte* (si granulum frumenti ponis, fit calamus frumenti) Wb. 13ᶜ. *sis focertar cech ingor suas fuscerdammi* (gl. spem sicut ancoram habeamus animae tutam; i. e infra deponitur ancora quaevis, supra reponamus eam, animam) 34ᵃ. *isinoena focerddar* (gl. in id ipsum desolvuntur) Sg. 71ᵃ. Vox simplex *cert* gl. aerarius qui idola aere faciebat; i. e. faber) Wb. 28ᵃ. 30ᵈ, prodiit e *cerd: creodai nothoruchti l. inna cerdae* (gl. ad similitudinem vasis fictilis; i. e. figulorum, operariorum) Ml. 18ᵃ, *cerdd* scriptione cod. Sg. (p. 60): *cerddchae* (gl. officina) 51ᵇ, quocum concordat lat. *cerdo*, operarius. Cf. rad scr. *kr*, pers. *kardan*, facere? *didulib*, de elementis: *innandule* (gl. mundi elementorum: literas etiam elementorum vocabulo nuncupaverunt ad similitudinem mundi elementorum) Sg 3ᵇ; dual.: *cech didúil* (gl. illa coëuntia elementa; i. e. bina el.) ibid. Saepius in Wb. et Sg. *dúil, duil*, gen. sg. *dúlo*, pl. *dúile* (p. 249) creatura, res, unde *dúlem* (p. 775) creator: *óre asnduil foruigensat nach dúlem* (gl. tradidit eos deus in passiones ignominiae; i. e. quia est creatura, cui servierunt, non creator) Wb. 1ᵇ. *cach dúil* (omnis creatura) 21ᵈ. *itduilib* (gl. dilexisti iustitiam; i. e. in creaturis tuis) 32ᶜ. *innan dule* (gl. rerum) Ml. 55ᵈ. *saigid*, loqui, disputare, subst. verbale, cum praep. *for*, ut Wb. 12ᵇ: *nitat söir huili ocsaigid forsunu. octabairt ruún essib* (gl. numquid omnes interpretantur? i. e. non sunt periti omnes disputandi de vocibus et dandi mysteria ex eis). Cf. *saigid* (dicit, significat; 3. ps. sing. ut *gaibid, berid* etc.) 23ᶜ. *ished ón saiges som* (gl. propter quod dicit: ascendens in altum etc.; i. e. hoc est quod dicit) 22ᵃ. *ished dosaig anúas* (hoc dicit supra) 15ᵃ. 23ᶜ. Verbum hoc differens a verbo supra memorato n. 8, cuius subst. verbale est *sechem* (sequi), convenit vel cum got. *sakan* vel cum germ. *sagen*, *nebchretem*, non credere; subst. verbale verbi *cretim* cum particula privativa *neb-*, *neph-* (p. 861). *anadiadar* pro *anadfiadar*, quod profertur, narratur: *isfoen acciund adfiadar* (sub uno accentu profertur, vox composita) Sg. 74ᵇ. *senchasso rechta adfiadat sáibapstil* (gl. ineptas et inanes fabulas devita; i. e. antiqua statuta legis, quae proferunt pseudapostoli) Wb. 28ᶜ. *isheside rofiugrad irrecht et adfiadar isoscelu* (is est qui figuratus est in lege et enuntiatur in evangelio) 18ᶜ. *ished adfét hiscélaib* (hoc relatum est in historiis; pro *adfiadad)* F. h. 1. Comparanda sunt subst. *fiadnisse* (testimonium, p. 788) et praep. *fiad* (p. 643); nescio an etiam *indidit* (indicativus, p. 988) — cf. *infesmais* (gl. indicare, consuevimus) Ml. 17ᵃ, et simplex verbum: *fedar* (gl. ferri, referri) Sg. 210ᵃ. *fedir dochum nacha rainne aile* (refertur ad aliam partem) 188ᵃ. *afedme* (gl. circumferentes) Wb. 15ᵇ — unde decomp. *aisndedat* (gl. conserunt verba), *asindedar* (gl. inseritur) Ml. 17ᵃ. 31ᵃ. *am. donairchet hi fáithib et rofiugrad irrect et am. asiindedar issoscélu* (gl. Christus mortuus est pro peccatis nostris secundum scripturas) Wb. 13ᵃ. *cid asindisem* (gl. quod adferemus) Ml. 35ᵃ. *sechisasnindised ón* (gl. argumenta curavit exprimere) 31ᵃ. *is aisndissi* (gl. inserendum) 34ᵇ. *betis aisndisib* (gl. ad indicandos, gl. dicendis) 23ᵃ. 27ᵇ. *it diasndisi ara lin* (gl. plura sunt quam ut narrari queant) 60ᵇ; subst. *aisndis*, gen. *-sen* (elocutio, pronuntiatio; cf. p. 264. 775).

20. *Ní dodígail forfírianu tuccad recht acht isdochosc cintach* (gl. iusto non est lex posita sed iniustis) Wb. 28[a].

21. *Ni toibre grád fornech cen aetarcne riam. ni taibre grád fornech confeser ainruccus dongrádsin* (gl. manus cito nemini imposueris) Wb. 29[a].

22. *Ni tucsam loun linn ishibithsa. ni béram ass dam* (gl. nihil intulimus in hunc mundum, haud dubium quia nec auferre quid possimus) Wb. 29[a].

23. *Ni cóir infotha utmall* (gl. stabilia esse debent quasi fundamentum immobile) Sg. 4[b].

24. *Ismáthir asotho feissin cachnóen chrann* (gl. mater proprii fetus unaquaeque arbor) Sg. 65[a].

---

20. "Non ad vindictam in iustos posita est lex sed ad correptionem noxiorum." *For fírianu*, super iustos; adi. *fírian*, iustus, deriv. a *fír*, verus, e quo etiam subst. *fírinne*, iustitia. *tuccad*, data, lata est lex, praet. pass. e verbo comp. *do-uc* (hod. *tugaim*), afferre, dare, cuius rarae sunt formae extra praeteritum. *do chosc*, ad correptionem: *diarcosc ni* (gl. ad correptionem nostram) Wb. 11[a]. *do chosc cáich* (gl. propter transgressiones posita est, lex) 19[c]. *nabad naimtide acosc* (gl. nolite quasi inimicum existimare; i. e. ne sit inimica eius correptio) 26[b]. Verb.: *na coscid* (gl. corripite ut fratrem) ibid. Ortas esse has formas compositione *con-sech* patet ex his: *ished on cosecha som* (est hoc quod corripit) Wb. 7[d]. *islib atá arogu tra mad ferr cotobsechfider dichosscc alailiu aithirgid bésu diandaithirsid ón isindeseircc et spirut rigthir cuccuib* (gl. quid vultis, in virga veniam ad vos an in caritate et spiritu mansuetudinis?) 9[a], eodem modo, quo e verbo *inchoisaig*, *incosaig*, *inchoisig*, pass. *inchoisechar* (significat, significatur; p. 982) fit subst. *inchosc* (significatio). Utraque vox videtur radicis *sech* (n. 8) In Wb. saepius extat subst. *écosc*, *écoscc* (habitus, mos). *cintach*, sceleratorum, noxiorum; adi. derivatum e subst. *cin* (p. 255): *nabad eola iar cintaib* (gl. non habemus pontificem qui non possit compati infirmitatibus nostris; i. e. qui non sit gnarus post malefacta) Wb. 33[b]. *trechosc conacarbi cenchinta* (gl parentes nolite ad indignationem provocare filios vestros) 27[c]. Cf. hod. hib. gael. *cionta, ciont*, scelus, crimen; *ciontach*, noxius, sceleratus.

21. "Ne cui dederis ordinem ut non cognoveris eum antea; ne cui dederis ordinem donec scias, eum esse dignum illo ordine." *Toibre, taibre,* des, coni. verbi *tabur*, inf. *tabart*. De subst. *grád* neutr (transumpto e latino?) cf. n. 7. *cen aetarcne riam*, sine eius cognitione antea, antequam cognoveris eum; *aetarcne, etargne*, intellectus, cognitio, cf. n. 9 *confeser*, donec scias: coni. verbi deponentis cum coni. *con* (pp. 468. 719). *inruccus*, *inrucus* in Sg.: *dofoirnde inrucus neich. inchiall fil indib isciall inriccso* (gl. forma in dus terminantium significat dignum esse aliquem eo quod demonstratur, ut laudandus laude dignus, amandus, dignus amari; i. e. significat dignitatem alicuius, esse dignum aliquem; sensus qui est in eis est sensus dignitatis) 59[b], substantivum derivatum ex adi. *inricc* (p. 878).

22. "Non tulimus penum nobiscum in hunc mundum; ne auferemus quidem ex eo." *Tucsam*, praet. verbi *tuc*, n. 20. Subst. *loun* poterit esse idem quod *lóon*, *loon* (gl. adeps) Sg. (p. 33), extat tamen hodie quoque subst. hib. gael. *lón*, cibus, commeatus. *ni béram*, non feremus, fut. supplens reduplicationem (p. 452); verbum simplex hoc loco (= lat. fero, gr. φέρω), alibi plerumque compositum: *dobiur* (affero), *asbiur* (effero, dico), *aithbiur* (refero) etc. *ass*, ex eo, praep. *as* cum pron. suff. 3. pers. masc. (p. 633).

23. "Non iustum fundamentum mobile." *Cóir*, *coir*, iustus, congruus, ut Wb. 16[c]: *ni coir didnad* etc. (cf. n. 10); comp. *coru*: *iscoru dúibsi ón* (est iustius vobis istud, magis decet) Wb. 5[d]. Cum particula privativa: *ecóir* (gl. incongruum, videtur) Sg. 30[a]. *infotha*, fundamentum, cum art., masc.: *fotha* (gl. crepido) Cr. 33[b]. *isuisse cumtach donfothu* (gl. unusquisque videat quomodo superaedificet, fundamentum enim aliud nemo potest ponere, 1. Cor. 3, 10; i. e. oportet superaedificari fundamento) Wb. 8[c]. Verb. denom.: *robclandad et robfothiged dosunt* (gl. in caritate radicati et fundati) Wb. 21[d]. Terminalis *-a* pro *-e* saepius in codicibus, praesertim post vocales largas (pp. 229. 790). Articulus contra consuetudinem aliarum linguarum hic positus est (cf. p. 916). *utmall* adi., mobilis, instabilis: *isirchride utmall* (est vanus instabilis) Wb. 24[b]. *nirbommar utmaill ocfoigdi* (gl. non inquieti fuimus inter vos) 26[c]; adv. *indutmall* (gl. inordinate, ambulare) ibid Subst. fem.: *utmaille et decss et foigde nosnguidsom dim arnarobat leu inpecthise* (gl. rogamus vos, ut quieti sitis; i. e. instabilitas et desidia et mendicatio, rogat eos, ne sint in ipsis peccata haec) 25[c]. *uáilbe et utmaille* gl. iuvenilia desideria; i e. superbiae et instabilitatis) 30[b]. *utmille* supra sub sententia 17. Verb. denom.: *utmalligthe* (gl. nutandi, causa; nom. *utmalligud*) Cr. 32[b]. Quaeritur an subsit adi. *mall* (gl. tardus) Sg. 66[b]. Diversae originis est idem significans adi. *écmaill*, *écmuilt* (gl. inquies) Sg. 66[a]. 102[b], quod est cum part. privativa e *comaillt*: *inna comailte* (gl. quietorum) Ml. 27[c].

24. "Est mater sui ipsius fetus unaquaeque arbor." *Ismáthir* pono pro forma subiuncta *asmáthir*, quae est in codice, quia in textu, supra quem scripta est glossa, sententia est subiuncta: arbor

25. *Ní coimtig duine cen chomrorcain* (gl. siquid in meis quoque humani erroris) Sg. 90^{a}.

26. *Mora són nitat lora sidi leu* (gl. gulae eorum vicina maria non sufficiunt) Ml. 3^{a}.

27. *Atá inaicniud chaich denum maith 7 imgabail uilc do denum* (gl. bonorum adpetitus et malorum fuga omnium) Ml. 14^{c}.

28. *Intan tét alaithe dichiunn cosnaib gnimaib 7 cosnaib imnedaib gniter*

---

iure inter feminina numeratur, quod mater dicitur proprii fetus unaquaeque arbor. At illa comparatio claudicat in lingua hibernica, in qua *crann*, gen. *cruinn*, est generis masculini: *indolachruinn toirthich* (gl. olivae: socius radicis et pinguetudinis olivae factus es; i. e olivae frugiferae) Wb. 5^{b}. *inchruinn toirthig* (gl. inducit similitudinem; i. e. arboris frugiferae; adi. *toirthech* e subst. *torad*, fructus) Ml. 15^{b}. *donchrunn* (arbori) Sg. 61^{b}. *asotho feissin*, sui ipsius fetus; *fessin* cum praecedente pron. poss., ut in Wb. 13^{c}: *isachorp fessin arafóim cach sil* (gl. unicuique seminum proprium corpus; i. e. suum ipsius corpus accipit unum quodque semen). *soth*, *suth*, fetus, proles, subst. neutr. (p. 238). *cachnóen*, unum quemque, acc. subiecti loco (pp. 361. 922).

25. "Non frequens homo sine errore." *Coimtig*, *comtig*, *coimdig* adi. dubiae originis, consuetus, usitatus, frequens: *iscoimdig linn inso* (gl. dicimus: ego feci, tu fecisti, ipse fecit; i. e. usitatum hoc nobis) Sg. 198^{a}. *iscoimddigiu neu. and inothud* (gl. cepa, frequentior tamen usus hoc cepe; i. e. est usitatius neutrum in singulari) Sg 92^{b}. *comtigiu són* (gl. caulis: magudaris frugis genus id est caulis; i. e est frequentius hoc) Sg 127^{b}. Oppositum ei videri potest *étig*, ut significet *insolens*; huic tamen contrarium invenitur adi. *álind* (gratus, formosus): *étig sin* (gl. cum nobis turpe est, ita nobiscum postpositum profertur) Sg. 138^{b}. *cid álind cid etig* (gl. qualitas; cf. p. 712) Sg. 28^{b}. *cen chomrorcain*, sine errore; subst. *comrorcon* (cf. p. 253): *doairfenus doib dús imbed comrorcon and* (gl. contuli cum illis evangelium; i. e. num forte esset error in eo) Wb. 18^{d}. *isamre leu cách icomrorcuin* (gl. nequitia hominum in astutia ad circumventionem erroris) 22^{a}. *rofitir cách anguimu et acomroircnea* (gl. insipientia eorum manifesta erit omnibus) 30^{c}. *cid acomroircniu* (etiam errores eorum, secuntur; p. 711) Sg. 1^{a}. Derivatum ut subst. *esorcun*, *frithorcon*, ex eadem radice ORC, ORG (n. 17) = *com-ar-orcon* (p. 880)? Sententia, sicut latina: errare humanum est, videtur proverbium hibernicum, ob allitterationem: *ni* | *coimtig duine cen* | *chomrorcain*.

26. "Maria hic, non sunt sufficientia ipsa eis." *Mora*, maria: subst. neutr. *muir*, gen. *mora* (p 233). *son*, hoc, hic (p. 353). *lora*, plur. adi. *lour*, *loor*, *lór* (p. 33).

27. "Est in natura cuiusvis actio boni et vitatio mali faciendi." *Inaicniud*, in natura, proprietate; subst. *aicned* (natura): *ni airicc aicned, fadidmed aicned acht dondecmaing aisiu* (gl. naturae necessitate vel fortunae casu, Pr. 8, 1, 2) Sg. 137^{b}. *docoid tar recht naicnid hinnun* (gl. cis naturae leges) 217^{b}. *iarnaicniud* (secundum naturam) 161^{b}. *cesu locdatu asaicned and. cesu fricrich desiu aaicned som* (gl. cis per translationem et de tempore; i. e. quamvis localitas sit in eo proprietas, primitiva significatio) 217^{b}. *ni óaicniud nacétne tuisten act isoaicniud pectho doforchosalsam ó adam* (gl. eramus natura filii irae; i. e. non natura primae creationis sed peccati, quod recepimus ex Ad.) Wb. 21^{b}. Composita: *ni forcainaicned .i. ni sochruth* (gl. vir si comam nutrit, ignominia est illi; i. e. non bonus habitus vester, id est non est honestum) Wb. 11^{c}. *issuaicned cenéuil ni dofuisim 7 dofuisemar* (gl. genera sunt duo, quae sola novit ratio naturae) Sg. 61^{a}. Differt ab hoc composito *suáichnid*, *suáignid* (demonstratio, significatio) Wb. fq. (p. 863). Adi. *aicnete* (naturalis): *ni fail dechor ceniuil aicneti indib arnitat masc. ná femi. secundum naturam* (gl. non naturae significatione) Sg. 61^{a}. *innafolud naicneta* (gl. in aliud quod iam ante erat suppositum in propria naturali positione; i. e. in eius substantiam naturalem, primariam) 188^{a}; adv. *indaicnetid* (gl. naturaliter) 211^{b}. Quaeritur num eiusdem radicis sit *aicmae* (genus) Sg. 34^{b}, *aicsiu* (causa, effectio), ex quo *aicsenogud* (causa, causatio) 215^{a}. 216^{a}, *indaicsendaid* (gl. causa, adv.) 74^{b}, et respondeant cambrica *ach* (genus), *achmon* (inguen; cf. p. 151). *dénum*, gen. *dénmo*, facere; *imgabail*, frequentius *imgabál*, gen. *imgabále*, vitare, substantiva verbalia. Forma *imgabáil*: *imgabaid et bad treit arishuisse aimgabáil* (gl. fornicationem fugite) Wb. 9^{d}. (De duplici compositione *immimgabim* Sg. Wb. cf. pp. 876. 884). *maith*, *uilc*, gen. post substantiva verbalia; *uilc do denum*, mali ad faciendum, mali faciendi.

28. "Cum abit dies cum actionibus et cum curis, quae fiunt in eo, venit postea vicissitudo noctis pro eo, ut obliviscamur harum curarum, in quibus sumus interdiu, per requiem noctis." *Tét dichiunn*, it de capite, facie, decedit, abit; *dichiunn* formula loquendi, ut *archiunn*, *archenn* (p. 623). *tét*, it, *dotét*, adit, venit (p. 503). *imned*, tribulatio, cura, subst. neutr. ser. I; plur. *cid na imneda forodamarsa cosc nomferat dom aithirriuch* (gl. possent mihi ad emendationem vel solae sufficere, tribulationes) Ml. 22^{d}; *inna imned* (cf. p. 228). *gniter*, fiunt, pass. verbi *gniu*, *dogniu*, facio. *imthanu*, vicissitudo, alternatio; alibi *imthánad*, masc. neutr. (p. 253). Conferendum videtur *tánise* (alter, secundus, p. 309). *aidche*, nox, fem.: *dénum suainemun inaidchi precept fridei* (gl. in labore et fatigatione nocte et die operantes) Wb. 24^{d}. 26^{b}; sed etiam *adaig* (p. 253). *tarhæsi*, rectius *tarahési*, pro eo, post eum, diem (p. 657). *condermanammarni*, ut obliviscamur:

and dotét iarum imthanu aidche tarhæsi condermanammarni inna imnedsin imbiam isindlaithiu trichumsanad inna aidche (gl. diei tempus, in quo curarum fluctus et sollicitudines experimur, noctis vicissitudo excipit, relaxatis otio corporibus et oblivione in locum angoris admissa) Ml. 21[c].

29. *Horudeda indfeúil forsnaib cnamaib cita biat iarum incnamai infochaid. huasringaib corp fulach inna fochodo dotet iarum dochum indfolaid tanaidi inna anmæ* (gl. tabefacta carne etiam ossa sentiunt; tribulatio exeso corpore usque ad animae interiora pervenit) Ml. 22[c].

30. *Rofitir 7 etirgein ní dúulc intí lasmbí indencae. ní fitir im. olc netir intí bis isindencae* (gl. innocentes ut sunt infantes) Ml. 24[a].

31. E reliquiis Vitae S. Findani in cod. Sangallensi A. C. 23. (saec. 9): *a*) Findanus cum recludi uoluisset. et instantibus precibus pro hoc domini uoluntatem scire laboraret. uox huiuscemodi ad eum delapsa est: *isket duit odia. anatheset indabdanc.* (supra scr.: licet tibi a deo ire in abbatiam). licet tibi a

---

dermet (gl oblivio), *anasidermatach* (gl. oblitus) Ml. 23[d]. 28[b]. *nombia dermatach* (gl. qui me oblivisci faceret) Ml 20[c], radicis MEN, supra n. 14; *der* particula composita (p. 885). *imbiam*, in quibus sumus, *i-m-biam*, *biam* cum praep. *in*, *i* et *m* relativa. *cumsanad*, quies, intermissio: *cumsanath*, *cumsanad* (gl. quies) Wb. 33[b]. *airde serce móre insin aforaidmetsom cenchumsanad issindírnigdi cenchumsanad* (gl. memoriam vestram facimus semper in orationibus nostris sine intermissione memores fidei vestrae; i e. signum magni amoris hoc, memoria ipsius sine intermissione in precatione sine intermissione) Wb. 24[c].

29. "Postquam defecit caro in ossibus, primum sunt postea ossa in tribulatione; cum excessit corpus passio tribulationis, accedit postea ad substantiam internam animae." *Horudeda* = *ó rudeda*, ex quo defecit, tabefacta est, praet., cuius plur. paulo ante in eodem loco codicis: *ho rudedsat* (gl. tabefactae carnes); fut. *dedait* (gl. euanescent) 79[b]; utrum conferendum adi. *déed* (otiosus) Wb. 25[c]. *in geno deeid* (gl. per segnitiem securi oris) Ml. 82[c]. *donaib déedib betis chloithib* (gl. ad conuincendos desides) 131[d], subst. *deéss* (desidia) Wb. 25[b]; an subst. *tedm* (tabes): *ontedmaim indaccumuil* (gl. tabe consortii) Ml. 15[b], unde comp. *teidmlenammachu* (gl. pestilentes, vocat) 15[a]? *feúil*, caro, fem. hodie quoque hib. *feoil*, gen *feola*, gael. *feòil*, *feòla*. *incnamai*, *forsnaib cnamaib*, ossa, in ossibus; subst. *cnám* masc. ser. II. *cita*, primum; alias *ceta*, *cetu* (p. 614). *infochaid*, in tribulatione, aegrimonia; rectius *ifochaid*. *huasringaib*, ex quo excessit; pro *ó asringaib*, *asroingaib*, praet. verbi decomp. *as-in-gaibim* (excedo): *cosindbiud i. cosindepert asingaib méit* (gl. cum emphasi) Ml. 23[a]. *ciasingbat árim désillab. compariti 7 superla.* (gl. nec mirum: comparativa et superlativa duarum excedunt numerum syllabarum, . . . nec mirum etc.; i. e. quod excedunt numerum bisyllab. comp. et sup.) Sg. 44[b]. *asringbus* (gl. excedissem) Ml. 130[d]. *isáram hilair la lait. acht asringba óen* (est numerus pluralis apud Latinos, modo excesserit unum) Sg. 71[a]. *istimm. acht asringba oin syl.* (gl. ante finem corripitur, da in datus, dare etc.; i. e. est correptum, modo excesserit unam syllabam) 169[a]. *acht asringba désyllabchi* (gl. ultra duas syllabas) 187[a]. *fulach* loco *fulang*, cuius verbi alias formas supra tradidi (n. 12), infinitivus vel substantivum putandum est propter sequentem genetivum *inna fochodo* subst. fem. *fochid*, ser. V. (p. 249). *dochum indfolaid tanaidi*, ad substantiam internam; *dochum* cum gen. (p. 660). *folad*, substantia (p. 981); adi. *tanide* derivatum e *tana* (tenuis): *tiug. 7 tanaide* (gl. unicuique subiectorum corporum: i. e. crassum et subtile) Sg. 27[b]. Opposita sibi inveniuntur: *asinfolud tanidiu* (natura animi) et *assinfolud apersain na colno* (natura corporis; praep. nom. *a persain* p. 660) Wb. 9[c] *cosmuilius inna rétae tanide 7 inna cumscaigthe himenman frisnagnímu corpthi* similitudo rerum intestinarum et motuum animi cum actibus corporalibus) Ml. 15[a].

30. "Scit et novit aliquid de malo is, apud quem est innocentia, nescit autem omnino malum is, qui est in innocentia." *Etirgein*, novit, de cuius radice videas sub n. 9. *ní*, res, aliquid (p. 364); *ní dúulc* (p. 637), aliquid de malo, mali. *lasmbí*, apud quem est, *la-sm-bí* (p. 342). *indencae*, innocentia; subst. fem. *ence* (ser. IV. b), unde mox neglegentius *isindencae* pro *isindencai* (= *isindenci*), ab adi., cuius gen. plur.: *innan ennac* (gl. innocentum) Ml. 32[a], apud O'Don. *ennach*, innocens. Differt adi. subst. *cense* (modestus, modestia): *bad chensi fricách* (gl. modestia vestra nota sit omnibus hominibus; i. e. este modesti erga quemvis) Wb. 24[b]. *ar incensai* (gl. propter morum modestiam) Ml. 31[c]. *im.*, lege *immorro* (p. 702). *etir*, omnino (p. 613).

31. Minus bene scripta haec ab homine, quem etsi aequalem prodere videntur quae leguntur p. 42: 'nobis ipse referens, licet impulsus ac pene coactus hoc etiam intimauit', Hibernum tamen non fuisse comprobetur scriptione atque ipsis figuris litterarum. emendanda sic fere videntur et interpretanda: *a*) *is cet duit ódia. aratéiset inabdaini.* "Est permissio tibi a deo, ut eas tu in abbatiam." *cet*, hod. *cead* (permissio, licentia, venia) O'R. *ara* i. q. *aran* (p. 714). *téiset*, i. e.

deo post alios remeare. p. 40. — *b*) Reclusum iam cum tanta fames eum urgeret, ut panem totum et plus manducare vellet in natale S. Patricii, quae tunc forte advenerat, deum sedulo rogavit, ut huiuscemodi ingluviem ipsius interventu a se auferret. Qui mox post orationem et lacrimas, quas incomparabiliter etiam in levibus rebus fundere solebat, tale oraculum aure percepit propria lingua prolatum: *Ataich crist ocus patric ardmache.* (suprascr.: obsecra christum et patricium — nomen civitatis). *farna feiltâm nakisel teilc bruchir tart doît teilco. il farkysel.* Et ex hoc edacitatis vitium minime sensit. p. 41. — *c*) Reputabat enim secum, ne si cibos de aliorum labore sibi oblatos pauperibus erogasset, hinc deum offenderet. De hac igitur re domini uoluntatem per intercessionem scti Columbae precibus et lacrimis requirebat. Cui tale continuo responsum. uoce suauissima divinitas direxit. *Cucendo chach. cucenndet faden. maith det faden. maith dochach.* p. 44. — *d*) In festivitate sancti aidani episcopi audivit cum illius imploraret adminicula huiuscemodi uocem. *ainmne. ilao ocus. innaidchi. nilonge. colonge. cē lederemut. noferfas sruithiu.* p. 45.

C. Sermonis de abnegatione et compassione fragmentum e codice Camaracensi.

In nomine dei summi. Siquis uult post me uenire abneget semet ipsum et tollet crucem suam et sequatur me. *insce inso asber arfeda ihu. fricach noein dincenela duine arenindarbe analchi ood ocus apectha ocus aratinola soalchi ocus arenairema futhu ocus airde cruche archrist ceinbes ichomus coirp ocus anme airesechethar sclictu arfedot indagnimrathib isaire asber.*[1] Siquis uult post me uenire

teis (p. 466) cum pron. suff. (Add. ad p 3?6). *abdaine* fem. (St. 55). — *b) Ataich crist ocus patric ardmache. arnafeil tám nacisel teilc bruth is tart dúit teilc coil farcisel.* "Obsecra Christum et Patricium Ardmachae, ne sit tabes peccatorum, reice rabiem et sitim tuam, reice procul vestrum peccatum" Pro *farnafeil* vix non legendum *arnafeil*, pro *bruchir* coniciendum *bruth is* (p. 699), etsi apud O'Dav. (vel M'Firbis) invenitur *ir .i. suthain no ferg* (perpetuus aut ira), apud Corm. B. *mer .i. mo a ir .i. a ferg* (maior eius ira): ceterum forsitan alia quoque corrupta sint, ut pro *farcisel* expectaveris *dochisel. ataich* imper. conferendus videtur praesenti *ateoch* (p. 428). *tám .i. bás* (mors) O'Dav., i. q. lat. *tabes. cisel*, (peccatum, satanas) O'R., cf. *lacisal (.i. ludemon)* F. h. 37. *teilc* imperativus verbi *teilgim* (eicio, iacio) O'Don. Suppl. O'R. *bruth* (fervor, furor, rabies) O'R., cf. *ónbruth* (gl. fervore) Corm. B. *ferg*, hic de rabie edendi accipiendum videtur: opponitur enim *tart*, sitis. *co il*, usque ad multum, i. e. procul? — *c) Cucenn dochách cucenn det fadéin. maith det fadéin maith dochách.* "Culina cuiusvis (sit) culina tua ipsius: bonum tuum ipsius bonum cuiusvis." *cucenn* ut apud Corm. *(cucenn a cucina*, mox: *cuicend a cucina)*, in nostris codicibus *cucann* (p. 778) per assimilationem soni (Add. ad p. 10). *det* (tibi, p. 639), *fadéin* de sola tertia persona adhiberi solitum (p. 366) hic ad secundam pertinere patet. — *d) Ainmne ilao ocus innaidchi. nilonge colonge céle dé remut nofer bas sruithiu.* "Patientia die et nocte. noli edere donec edat sodalis dei ante te vel vir qui sit senior (nobilior?)". *ni longe* et *co longe* (rectius *co longa*) a verbo ser. II. inf. *longad (ni luigu*, non edo, p. 434). *remut* (p. 642). *sruithiu* comparativus vocabuli *sruith*, unde *inna sruthe* (gl. veterum) Ml. 133^c, sed cf. *sruithiu* (nobilior), *sruithium* (nobilissimus) apud O'Don. Suppl. O'R.

1. "Sermonem hunc dicit dominus noster Iesus ad unumquemque de genere hominum, ut depellat vitia a se et peccata sua, et ut colligat virtutes, et ut suscipiat stigmata et signa crucis propter Christum, quamdiu sit in potestate corporis et animae, ut sequatur vestigia domini nostri in bonis operibus; propterea dicit: siquis vult etc" *Insce* (pro *insiche*, e rad. *sech*, p. 72) fem., oratio, sermo, verbum, in Sg. Wb. (cf. p. 983) et Ml. 35^c: *insce dé ismou ade dim indaas insce duini* (gl. maiori auctoritate; i. e. verbum dei, maius est hocce ergo quam est verbum hominis). *insce inso asber*, oratio est haec quam dicit; constructione emphatica, nisi quod deest verb. subst. in principio sententiae, cf Wb. 2^a: *frecre inso darcenn indiudidi* (responsum hoc est pro Iudaeo). *arfeda* i. e. *ar(n) féda*, deus noster, cuius genetivus infra legitur *arfedot*, alias *fiadu* scriptum vel *fiada*, gen. *fiadat* (p. 255). *cach noein*, pro *cach nóen*, unumquemque (p. 361). *dincenela*, scribentis errore positum pro *dinchenéla*, ut insequens *duine* pro *dóine*. *duine*, in codice *dvfine*: i. e. *f* perperam scripta signata puncto delente, et *v* adscripta vel iuncta praecedenti *d* ob spatii angustiam. In sequentibus verbis *arenindarbe, aratinola, arenairema, airesechethar*, infra in *aure-*

abnegit semet ipsum et tollet crucem suam *ocuis ticsath achruich* et sequatur me *ocuis numsichethre isee arndiltuth dunn fanissin mani cometsam deartolaib ocuis ma fristossam dearpecthib issi ticsál archruche duun furnn ma arfoimam amin nit ocus martri ocus coicsath archriist amail assindbeir alaile*[2] et no. crux cippe a cruciatu dicitur et duobus modis crucem domini bailamus cum aut per abstinenciam carnem efficiamus aut per conpassionem proximi necessitatem illius nostram esse putamus qui enim dolorem exibet in aliena necessitate crucem portat in mente ut paulus ait portate honera uestra inuicem sic adimplebitis legem xpi. *ocus asbeir daniu indapostol*[3] flete cum flentibus gaude[te] cum gaudentibus si patiatur unum membrum compacientur omnia membra *airisse abees mabeth nagalar bec for corp duini magorith loch cith inechuis nu inelaim nu inemeraib fogeir anggalar inuile corp issamlith iscomadas duun chanisin fogera cach nesn. oire nundem membur uili du dea nach cessuth ocus na calar bess fairechomnessam amail assindbeir ap.*[4] quis scandalizatur et ego non uror quis in-

---

coicsa, semper praecedit coniunctio *aran, ara* (ut, p. 714), quae hic formas *aren*, *aire*, *aure* induit. *indarbe*, repellat (p. 877), cum ceteris formis ibidem allatis ad duplicem compositionem *ind-ar-be (ben)* referendum videtur (cf. p. 881). *analchi*, cum particula privativa *an-* idem quod *dualchi*, vitia, cui opponitur *sualchi*, *soalchi* (cf. p. 863). *ood*, *uad*, ab eo, a se; praep. *o*, *ua* cum pron. suff. (p. 632). *apectha*, peccata sua. corr. *apecthu*; *peccad*, ser. III. *tinola*, colligat; *doinola* (gl. adplicat) Ml. 25[b]; addita amplius praep. *con-*: *lasc conrothinoll* (gl. colligendo) Sg. 66[b]. *airema*, accipiat, suscipiat, pro quo in Wb 8[d]: *ciarfemthaso* (gl. si accepisti; praes. secund. 2. pers.), alibi frequentius *arfoimim*. *futhu ocus airde cruche*, stigmata et signa crucis; *futhu* acc. plur. masc. conferendum videtur dat. plur. *fothaib*: *ciho fothaib són* (gl. quibus facibus) Ml. 16[b], et formae verbali *cofotheasa* (gl. mordeam) 2[d]. *airde*, signa, acc. plur. neutr., ut Wb. 26[a]: *dogéna sáibfirtu et sáibairde* (faciet falsa miracula et falsa signa, Antichristus). Stigmata haec et signa crucis significant idem quod infra *cenele cruche*, *martre* (genera crucis, martyrii). *coin bes*, dum sit (p. 707). *ichomus*, sine dubio neglegentius scriptum (sicut infra *archruche*, crucis nostrae) pro *icomus*. in potentia, compos; cf. hod. *comas*, *comus* et Corm. *comus .i. a compos potens*. *airesechethar*, ut sequatur (pp. 71. 440). *sclictu arfedot*, vestigia domini nostri. *sclictu* pro *slictu* acc. plur. masc.; hod. hib. *sliocht* masc., vestigium. *arfedot*, gen. sg. cum terminatione *-ot* sicut infra in verborum formis *tuthegot*, *tuesmot* pro usitata *-at* (cf. *saithor* infra, in Wb. *sáithar*). *indagnimrathib*, in bonis operibus; comp. e *dagnim*, rectius *daggnim* (bonum opus) et vocula *rath* (*rad*, *red* pp. 856. 857). *aire*, *airi*, ideo (p. 354).

2. "Et sumat crucem suam et sequatur me. Est haec abnegatio nostra ipsorum, si non coniverimus cupiditatibus nostris et si renuntiaverimus peccatis nostris; est haec nostra sumptio crucis nostrae in nos, si suscipimus sic vulnus et martyrium et compassionem propter Christum, ut id dicit alius: et nomen crux quippe etc." *Ocuis*, supra *ocus*. *ticsath*, sumat, verbum supra memoratum ad sententiam 15. *numsichethre*, sequatur me is, i. e. *numsechethar-e*, suffixo pronomine subiecti loco. *isee*, alias *isé*, *ishé*, ut mox *issi*, *issí*, pron. dem. masc. fem. (cf. p. 919). *diltuth*, negatio, abnegatio (cf. p. 991). *arndiltuth dunn fanissin*, ut mox *ticsál archruche duun* (pp. 919. 921). *cometsam*, indulserimus (pp. 466. 871). *deartolaib*, *dearpecthib*, alias *diartolaib*, *diarp.*, i. e. *doart.*, *doarp.* (p. 639). *fristossam*, renuntiarimus, a radice *tong*, unde *ducuitig tarais fadeissin* (iuravit per se ipsum), *huaisliu taratoissed* (nobilior per quem iuraret) Wb. 33[d], comp. cum praep. *fris*, abiurare, renuntiare. *ticsál*, sumptio, subst. verbale, fem. ut *gabál*. *archruche* neglegentius pro *arcruche*; post *ar(n)* enim nulla infectio. *amnnit* in imitatione corrigendum et separandum videtur ut supra: *amin*, sic (p 613). *nit* neglegentius sicut multa scriptum opinamur pro *nith* (vulnus letale, certamen): *nith .i. guin duine* (letale vulnus hominis) Corm. *arm frinith* (arma ad pugnam) SM. 123; nisi forte legendum est *ainmnit*, cf. *ainmne* (patientia, indulgentia) Wb 27[b]. 28[a]. *ainmnetach* (patiens) 26[b]. *ainmnet .i. ciuin* (quietus, clemens) O'Dav.; at poscitur substantivum. *coicsath*, subst. e verbo quod infra sequitur: *aure coicsa fricach*, ut cuivis compatiatur (succurrat?). *archrust* in imitatione legendum videtur *archriist*, i. e. *archrist* (p. 26). *amail assindbeir alaile*, ut id dicit alius; quae antecedunt, sunt verba Christi eorumque interpretatio. Bethuneanus legit *ament*, sicut in imitatione quae penes me est; sed non dubium, quin vox sit coniunctio frequentissima *amail*, *amal*.

3. "Et dicit porro apostolus." *Daniu*, infra bis *daneu*, porro, ut patet e contextu, videtur forma adverbialis, e radice fortasse quae est in *imthánad*, *tánise* (cf. B. n. 28), differens a coni. *dano*, *dono* (p. 665). *indapostol* pro *inapostol* (*intapstal* in Wb): formae neglegentiores articuli etiam infra: *inuile corp* pro *inuile corp*, *ind. nech. apostol*, *indglasmartre*, pro *innoebapostol*, *inglasmartre*. *dundaib abstolaib* pro *dunaib*, *donaib abstolaib*.

4. "Nam is eius mos est, si qui morbus parvus est in corpore hominis, si urit locum vel in

firmator et ego non infirmor. *nifil huidea autrubert ind. noeb. apostol inso ombub adesence ba calar do galar caich ba frithorgon do frithorgon chaich ba lobre do lobre chahic issamlith hiscomadas ducach oin onni aure coicsa fricach inæsech ocus inædommetu ocus inaelobri adciam isnaib inscib sco eulis indæcni ascenel cruche adrimther incoicsath*[5] *filus trechenelæ martre daneu adrimiter arcruich duduiniu madesgre baan martre ocus glas martre ocus derc martre*[6] *issi inbán martre duduiniu. intain scaras ardea fricach reet car isœrc icesa aini na laubir noco*[7] *issi indglas martre*

---

eius pede vel in eius manu vel in eius digitis, inficit morbus totum corpus; ita convenit nobis quoque inficiat omnem intrepidum, quia sumus membra omnes deo, quaecunque passio et quicunque est morbus in ipsius proximo, ut id dicit apostolus: quis scandalizatur et ego non uror?" *Airisse*, i. e. *airisé*, supra *isee. isé abés* cum pronomine possessivo *na galar*, infra *na calar*, neutr. (p. 362). *gorith*, si non ad verbum *goraim* (calefacio), certe ad subst. *gur* (pus) referendum videtur, sicut sequentia *fogeir*, *fogera*, inficit, inficiat? Differt subst. *gorte*, hib. hod. *gorta*, *gort*, fames: *mani predag atbél arócht et gorti. bith moirce demsa aróicht et gorti manipredach* (gl. necessitas mihi incumbit, vae enim mihi est, si non evaugelizavero, 1. Cor. 9, 16; i. e. si non praedicem, interibo necessitate et fame, erit interitus mihi ob etc.) Wb. 10[d]. *ocht et gorte* (angustia et fames), *ingorti na nochti .... ingorti na nocti* (fame vel angustia) 16[a]. *loch* potest, cum supra sit *archruche* pro *arcruche*, esse pro *loc*, *luc*, *lucc*, locus, frequenti in Wb. et Sg. Quae secuntur in codice: *inechuis nui nelaim nuin enuraib*, distinguenda sunt ut supra, *nu* alias *no*, *na*, et *ine* alias *ina*, in eius, praep. *in* cum pron. poss. 3. ps. (p. 339). *cuis*, *laim*, *meraib*. dat. subst. *cos*, pes, *lám*, manus, *mér*, digitus; pro iunctione frequentiore *cid* — *cid* (sive — sive, p. 712) hic est *cith* — *nu* — *nu*. *iscomadas*, congruum est, oportet (cf. B. n. 4). *chanisin* (p. 367). *cach nesn.*, compendium scripturae notatum linea supra ducta, nescio an recte solvam *cach nessamin*, quemvis intrepidum. *oire*, alias *óre*, *uare*, *uaire*, quia, coniunctio nominalis postulans relativam *n* in sequente verbo substantivo *nu-n-dem* e *noden*, *nodam* a forma *dáu*, *atáu*. *membur*, lat. membrum, neutr. plur. (p. 226). *dea*, deus, pro *dia* sicut supra *deartolaib*, *dearpecthib*. *cessuth*, potius *céssath*, *césad* (passio) Wb. Sg. *fairechomnessam*, in proximo suo: *athis forachomnesam* (gl. opprobrium adversus proximum), *athis foir ho chomnesam* (opprobrium in eum a proximo) Ml. 36[a]. *faire* pro *fora* hic ut supra *ine* pro *ina*.

5. "Non est de deo; dixit sanctus apostolus hoc; e quo erat dextra eius innocentia [cognitio?], erat morbus ei morbus cuiusvis, erat offensio ei offensio cuiusvis, erat infirmitas ei infirmitas cuiusvis. Ita decet quemvis e nobis, ut compatiatur cuivis in eius angustia et in eius inopia et in eius infirmitate. Intellegimus in orationibus sapientiae et prudentiae, genus crucis existimari compassionem." *Huidea*, i. e. *o dia?* *autrubert*, *atrobert*, dixit id (p. 869). *ombub* (ex quo fuit ut esset, ex quo erat) conferendum videtur formulis *nárbubé* Wb., *hobu rorbaither* Ml. (pp. 500. 713). Quae secuntur in codice *ade sence*, coniungenda videntur ut supra, sed pro *ence* (innocentia) nescio an praestet *ecne* (cognitio). *ba calar*, ut supra *na calar*. *do*, i. e. *dó*, ei, apostolo. *frithorgon*, offensio, contumelia, a verb. *frithorg*, *friduro* in Wb. 14[a]: *na fridoirced nech dialailiu et do dia* (gl. omnia vestra in caritate fiant; i. e. ne quis offendat in alterum et in deum), comp. e *fris-*, *frith-* (p. 875) et radice *org*, *orc* (cf. p. 61). *chahic* pro *chaich* procul dubio; in codice scriptum est *cahic*, et paulo ante *caich* *h* minore addita supra *c* in utroque loco. *hiscomadas*, supra *iscomadas*. *ducach oinonni* non dubitamus quin legendum sit *ducachoin ónni*. *aure coicsa*, pro *airecoicsa*, *arecoicsa*, ut supra *autrubert* pro *atrubert*. *ina*, supra *ine*, in eius. *sech* eiusdem radicis videtur, cuius formae verbales: *fodansegat* (tribulant nos), *indi fodamsegatsu* (gl. qui tribulant me) Ml. 27[c]. 33[a]. *fonsegar* (gl. tribulamur) Wb. 14[c]. Addendum fortasse *saich* e Wb. 8[c]: *eter maith et saich* (gl. uniuscuiusque opus manifestum erit); cf. *sech* (gl. non habet hereditatem in regno Christi; i. e. malus?) Wb. 22[b]; itaque *sech*, subst. malum, adi. improbus? *dommeti*, inopia, paupertas, ab adi. *domme*, pauper. *adciam*, videmus, intellegimus (p. 868). Mira in sequentibus est praemissio voculae *sco* (p. 699) ante genetivos duos *eulis* et *æcni* (nom. *eulas*, *ecne*) pendentes e praecedente *inscib*. *adrimther*, numeratur, aestimatur, mox plur. *adrimiter* (cf. p. 935, not.).

6. "Sunt tria genera martyrii porro, quae aestimantur pro cruce homini, scilicet album martyrium et glaucum martyrium et rubrum martyrium." *Filus*, hic et infra, nusquam praeterea in codicibus nostris, continere videtur pron. 3. pers. plur. *-us* suffixum verbo substantivo *fil* per pleonasmum. *trechenelæ*, infra *trecenele*, subst. *cenéle* neutr., cum num. *tre-* (p. 302), formae pluralis, quoniam sequitur plur. verbi *adrimiter*. Sequitur infra altera forma pluralis *cenél*: *conqaibetar inna trechenel martre*. *mo-d-esgre*, si id quaeras, 2. pers. sg. coni. e verbo *esgrim* (*easgruim* quaero, posco, O'R., i. e. *as-guidim*; cf. *forcongrim*, praecipio). Adi. *baan*, mox *bán*, albus, in Sg. *bán* (gl. exsanguis, p. 776): *glas*, glaucus, in Sg. *glass* in comp. *dubglass* (gl. caeruleus) 70[b]; *derc*, ruber, unde deriv. *dercaide* (gl. rubrenus) Sg. 35[b].

7. "Hoc est album martyrium homini, cum secedit propter deum a quavis re caduca in amore, in quo patitur ieiunium aut laborem in eo." *Scarad frinech*, secedere ab aliquo (p. 648). *reet*, *rét* masc., res. *carisœrcicesa*, difficilia lectu ob litteras inter se implicitas inter duas *s*, disiun-

***do intain scaras friathola le ol cessas saithor ippennit ocus aithrigi*[8] *issi inderc martre do foditu chruche ocus diorcne archrist amail tondechomnuchuir dundaib abstolaib oc ingrimmimm inna cloen ocuis oc forcetal recto dee*[9] *congaibetar inna trechenel martreso issnib colnidib tuthegot duguth rigi scarde friatola ceste saithu tuesmot afuil inaini ocus ilaubuir archrist*[10] *filus daneu trecenele martre atta logmar aleder aranetat haini fochrici manoscomalnamar*[11]** **castitas in iuuentute continentia in habundantia et * ***

---

genda videntur ut supra: *car .i. brisc* (fragilis) O'Dav. *isœrc*, *iserc*, in amore. *icesa*, *icéssa*, in quo patitur. *anai* in imitatione corrigendum sine dubio *aini* (v. infra), acc. fem. subst. hod. *aoine* (ieiunium, abstinentia), cf. *inti óinas* (is qui abstinet) Wb. 6[b]. *laubir*, subst. acc. fem., cf. *lobhar*, *lubhar* (opus) O'R., i. q. lat. *labor*. *oco*, in eo, i. e. in secedendo (p. 635).

8. "Est hoc glaucum martyrium ei, cum secedit a cupiditatibus suis in eo, quia patitur laborem in paenitentia et emendatione." *Do*, ei, homini. *leol*, separandum ut supra: *lé* (in eo, *martre* fem., p. 646). *ol*, coniunctio (p. 715) poscens formam relativam *cessas*, *césas*. *saithor*, in Wb. *sáithar*, gen. *sáithir*, labor (p. 223). *ippennit*, *ipennit*, in paenitentia, vox latina hibernice transformata, sicut *abstanit* (abstinentia) Wb.: *adlaig bite ocpennit* (gl. contemptibiles qui sunt in ecclesia, 1. Cor. 6, 4) Wb. 9[c]. *cen pennit et non facere bonum* (gl. nolite fieri imprudentes, Eph. 5, 17) 22[c]. Sequitur vox hibernica idem significans, *aithrige* fem., alibi *aithirge: inti adeirrig treprecept do ispreceptóir side iarnaithirgi* (gl. omne quod manifestatur lumen est, propter quod dicit: surge qui dormis et exurge a mortuis, Eph. 5, 13) Wb. 22[c]. *gnim indaithirge cesad afodaitiu* (gl. paenitet illum sui; i. e. actio paenitentia, passio, passivum, eius toleratio) Sg. 137[b]. De forma *aithrech*, *aidrech* supra disputatum est sub B. 2. Differt significatione verbum decomp. cum *do-aith-*, *taith-: athébmis et ni taidirsed nech huann* (gl. sicut Sodoma facti essemus; i. e. interissemus, neo surrexisset quisquam e nobis) Wb. 4[d].

9. "Est hoc rubrum martyrium ei, toleratio crucis et interemptionis propter Christum, ut id accidit apostolis in persecutione iniquorum et in doctrina legis dei." *Do*, ut supra, ei, homini. *foditu*, alias *foditiu*, toleratio, a verb. *fodaimim*, tolero. *diorcne*, occisionis, interemptionis, gen. subst. fem. *diorcun*, comp. et deriv. (ut *frithorcun*, *esorcun*) e radice *orc*, *org* supra memorata. *tondechomnuchuir*, rectius *dondecomnucuir* (accidit id), decomp. *tecomnucuir* (= *do-aith-com-n.*, pp. 451. 886) cum pron. inf. *d* et *n* relativa post *amail: tecomnocuir inso isairi didiu asbiursa ambuith immallei dás inrictar indalanái trialaile* (gl. sanctificatus est enim vir infidelis per mulierem fidelem, 1. Cor. 7, 14; i. e. evenit hoc, propterea igitur dico etc.) Wb. 10[a]. *dundaib* pro *dunaib*. *oc ingrimmim*, in persecutione (cf. p. 269). *inna cloen*, iniquorum; cf. *nate niclóin* (gl. numquid iniquitas apud deum? absit! i. e. minime, non est iniquus) Wb. 4[c]; subst. *cloine: sóifitir iclóini* (gl. in omni seductione iniquitatis) 26[a]. *ba oc imradud chloine nobith* (gl. iniquitatem meditatus est usque) Ml 55[c].

10. "Continentur tria genera martyrii haec in carnalibus, quod adveniunt ad vocem regni, separantur a cupiditatibus suis, patiuntur tribulationes, profundunt sanguinem suum, in abstinentia et opere propter Christum." *Congaibetar*, continentur. *inna cenelso*, haec genera; pron. dem. *in — so* plures voces includens (p. 921). *issnib colnidib*, in carnalibus, rebus, adi. plur. (p. 919); *issnib*, supra *isnaib*, praep. *in*, *i* cum articulo. *tuthegot*, *tuesmot*, verba comp. cum praep. *tu* pro *du*, terminata ut supra gen. *fedot*, alternantia cum *scarde*, *ceste* formis relativis *-te* (p. 436). *tuthegot*, i. q *dothiagat*. *duguthrigi*, separandum *duguth rigi*, ad vocem regni (caelorum). *saithu*, acc. plur. subst. masc. *sáith* (hod. *saoth*, tribulatio). *tuesmot*, profundunt: *bessti olca doesmet fuili archródatu* (gl. Cretenses malae bestiae: i. e. m. b quae profundunt sanguines ob insolentiam) Wb 31[b]. *islúud leu teistiu fuile* (gl. veloces pedes eorum ad effundendum sanguinem; cf. pp. 800. 881) 2[b]. *afuil*, sanguinem suum, acc. fem. ut Wb. 20[d]: *tresinfuil storidi. tresinfuil spirtaldi* (per sanguinem corporalem, spiritualem). *maini* in imitatione codicis corrigere non dubitamus: *inaini ocus ilaubuir*, ut supra *aini na laubuir*.

11. "Sunt porro tria genera martyrii, est pretiosa eorum acquisitio (?) ut inveniant abstinentiae remunerationes, si complemus ea." *Attalogmar*: *attá* (p. 489), *lógmár* (p. 856). *aleder*, num conferendum hod. *laithear* (acquisitio, collectio) O'R.? *aranetat*, *aran-état*, e rad. *ét* cum coni. *aran* (pp. 503. 714). *hami* in imitatione cod. ut supra corrigendam videtur *haini*, *aini*. *fochrici*, remunerationes; sing. *fochricc* (p. 812). *manoscomalnamar*, si implemus ea. *comalnamar*, *comalnammar* (p. 442) cum pron. pers *s* infixo. Horum trium martyrii vel abnegationis generum deest post particulam *et* tertium, et sermonis hoc exordium solum vel pars aliqua extat.

D. Specimen interpretationis codicis Prisciani Sangallensis.

Interpretatio capitum de litera, de dictione, partium orationis proprietate, nomine.

Lib. I. cap. II. Litera est minima pars vocis compositae, hoc est, quae constat ex compositione literarum. Minima est autem quantum ad totam comprehensionem vocis literatae,[1] ad hanc enim etiam productae vocales brevissimae partes inveniuntur;[2] vel quod omnium est brevissimum eorum, quae dividi possunt, id quod dividi non potest. Possumus et sic definire: litera est vox, quae scribi potest individua. Dicitur autem litera vel quasi legitera, quod legendi iter praebeat, vel a lituris,[3] ut quibusdam placet, quod plerumque antiqui in ceratis tabulis scribere solebant. Literas autem etiam elementorum vocabulo nuncupaverunt[4] ad similitudinem mundi elementorum.[5] Sicut enim illa coëuntia[6] omne[7] perficiunt corpus, sic etiam hae coniunctae literalem vocem, quasi corpus[8] aliquod, componunt, vel magis vere corpus. Nam si aër corpus est, et vox, quae ex aëre icto constat, corpus esse ostenditur; quippe cum[9] et tangit aurem et tripartito dividitur, quod est suum corporis, hoc est, in altitudinem, latitudinem,[10] longitudinem, unde[11] ex omni parte potest audiri. Praeterea tamen[12] singulae syllabae altitudinem quidem habent in tenore, crassitudinem vero vel latitudinem in spiritu, longitudinem in tempore. Litera est igitur nota elementi[13] et velut imago quaedam vocis literatae, quae cognoscitur ex qualitate[14] vel quantitate[15] figurae linearum.[16] Hoc ergo interest inter elementa[17] et literas,[18] quod elementa proprie dicuntur ipsae pronuntiationes,[19] notae autem earum literae. Abusive[20] tamen et elementa pro literis et literae pro elementis vocantur. Cum enim dicimus non posse constare[21] in eadem syllaba[22] r ante p, non de literis dicimus,[23] sed de pronuntiatione[24] earum; nam quantum ad scripturam,[25] possunt coniungi, non tamen enuntiari nisi postposita[26] r. Sunt igitur figurae[1] literarum, quibus nos utimur,[2] XXIII. Ipsae vero pronuntiationes[3] earum multo ampliores. Quippe cum singulae vocales denos[4] inveniantur sonos habentes, vel plures, ut puta a litera brevis quattuor habet soni differentias, cum habet aspirationem et acuitur vel gravatur, et rursus cum sine aspiratione acuitur vel gravatur, ut habeo habemus, abeo abimus. Longa vero eadem sex modis sonat, cum

---

(Sg. 3b) 1 *.i. hi coindeilc ingotho comtherchomraicthi o litrib* 2 *.i. deithbir lim̄ na litrae olchænae*

3 *ua lenomnaib* 4 *.i. conepertar doib elementa* 5 *innan dule* 6 *cach di dúil* 7 *innuile* 8 *.i. corp suin* 9 *.i. cani deithbir*

10 *indasian .i. imbucai l. lethit* 11 *.i. dindtrediu remeperthu* 12 *cenmitha fodailter indrann insce*

13 *.i. not inchoisc .i. pronuntiationis .i. inchumachtai 7 indfogair* 14 *.i. indtóraind .i. cruinda l. dirge l. uoca. l. consonans* 15 *.i. oméit diflescaib bis hisintórunt .i. mad óen flesc is .i. mad diflisc is .n. rl.* 16 *.i. inna gláosnathe l. inna fuath .i. ishé inglosnáthe caracter inna liter*

17 *.i. cumachtai* 18 *carachtra* 19 *.i. derbuisiudisin. derbfogir* 20 *.i. indhúadairberthach bith* 21 *.i. archuit aisndisen 7 foguir* 22 *.i. hitosug suin* 23 *ni dicharachtraib* 24 *.i. isarchuit fog. ni ruba nand ni archuit scribind* 25 *.i. méit asndoscribund* 29 *.i. anasniarmuidigthe .r. ut pro rl.*

(4a) 1 *.i. inna tóranda* 2 *.i. laitnorib* 3 *.i. fogair* 4 *.i. deichthi* (in marg.) *cóic deich cóica*

habet aspirationem et acuitur vel gravatur vel circumflectitur, ut hamis hamorum hamus.[5] Et rursus cum sine aspiratione et acuitur vel gravatur vel circumflectitur, ut arae ararum ara. Similiter aliae vocales possunt proferri. Praeterea tamen i et u vocales,[6] quando mediae sunt, alternos inter se sonos videntur confundere,[7] teste Donato, ut vir, optumus, quis. Et i quidem, quando post u consonantem loco digamma functam aeolici ponitur brevis, sequente d, vel m, vel r, vel t, vel x, sonum y graecae videtur habere, ut video, vim, virtus, vitium, vix. U autem quamvis contractum, eundem tamen, hoc est, y habet sonum, inter q et e, vel i, vel ae diphthongum positum,[8] ut que quis quae. Nec non inter g et easdem vocales, cum in una syllaba sic invenitur, ut pingue, sanguis, linguae. In consonantibus etiam sunt differentiae plures, transeuntium in alias et non transeuntium, quippe diversae sunt potestatis.

Cap. III. Accidit igitur literae nomen, figura, potestas. Nomen, velut a, b. Et sunt indeclinabilia tam apud Graecos elementorum nomina quam apud Latinos, sive quod a barbaris inventa dicuntur, sive quod simplicia[1] haec et stabilia[2] esse debent, quasi fundamentum omnis doctrinae immobile,[3] sive quod nec aliter[4] apud Latinos poterant esse, cum a suis vocibus vocales nominentur, semivocales vero in se desinant, mutae a se incipientes vocali terminentur, quas si flectas,[5] significatio[6] quoque nominum una[7] evanescit.[8] Vocales igitur, ut dictum est, per se prolatae[9] nomen suum ostendunt. Semivocales vero ab e incipientes et in se terminantes, absque x, quae ab i incipit per anastrophen[10] graeci nominis xi, quia necesse fuit, cum sit semivocalis, a vocali incipere et in se terminare, quae novissime a Latinis assumpta post omnes ponitur[11] literas, quibus latinae dictiones egent.[12] Quod autem ab i incipit eius nomen, ostendit etiam Servius in commento[13] quod scribit in Donatum his verbis: Semivocales[14] sunt septem, quae ita proferuntur, ut inchoent ab e litera et desinant in naturalem sonum, ut ef, el, em, en, er, es, ix. Sed ix ab i inchoat. Id etiam Eutropius confirmat dicens: Una duplex x, quae ideo ab i incipit, quia apud Graecos in eandem desinit. Mutae autem a se incipientes et in vocalem e desinentes, exceptis q et k, quarum altera in u, altera in a finitur, sua conficiunt nomina. H autem aspirationis[15] magis est nota. Figurae accidunt quas videmus in singulis literis. Potestas autem ipsa pronuntiatio, propter quam et figurae et nomina facta sunt. Quidam addunt etiam ordinem, sed pars est potestatis literarum. Ex his vocales dicuntur, quae per se voces perficiunt, et sine quibus vox literalis proferri non potest,[16] unde et nomen hoc praecipue sibi defendunt.[17] Ceterae enim, quae cum his proferun-

---

5 *.i. œcath* 6 *.i. iss. aplus remeperthae* 7 *.i. fogur cechtar de aralailiu 7 fog. na liter naile airriusom .i. e ar .i. ut hominem* (in marg.) *arba bes lasuidib .u. tarhesi ii. ut pessumus pro pessimus* 8 *.i. anassuidigthe*

(4[b]) 1 *airbit comsuidich. oafograib liter naile maduellatar .i. conroib comsuidig. liter no sill. indib frislond geniten sil.* 2 *.i. cen diall* 3 *q. ni cóir infotha utmall* 4 *.i. nisi indeclinabilia* 5 *.i. uo. 7 semiuo. 7 mut.*

6 *.i. indinne bis indib riam .i. inne ainm̄nichthe. issi ám inne ainm̄nich. guthaich. atercbal treo fesin nibad samlaid son dim maduelltis rl.* 7 *.i. la diall* 8 *.i. tinaid 7 athail .i. facheirt in alios sonos*

9 *ocrélad ananm̄ae* 10 *.i. treimpúth* 11 *.i. ordd airic fil fuiri* 12 *aidlignitir dam uadisi* 13 *.i. hisintráctad* 14 *ithé se inna briathra*

15 *.i. isairi nistabur la .k 7 q* 16 *.i. rann insce ni tergabar ade dim 7 ni fograigther cen guttai* 17 *.i. adsuidet*

tur, consonantes appellantur. Sunt igitur vocales numero quinque, a e i o u. Utimur autem etiam y vocali graecorum causa nominum. Consonantium autem aliae sunt semivocales, aliae mutae. Semivocales sunt, ut plerisque Latinorum placuit, septem, f l m n r s x. Sed f multis modis ostenditur muta magis, de qua post docebimus. Z quoque utimur in graecis dictionibus. Hae ergo, hoc est, semivocales, quantum vincuntur a vocalibus,[1] tantum superant mutas. Ideo apud Graecos quidem omnes dictiones vel in vocales vel in semivocales, quae secundam[2] habent euphoniam, desinunt, quam nos sonoritatem[3] possumus dicere, apud Latinos autem ex maxima parte, non tamen omnes. Inveniuntur enim quaedam etiam in mutas desinentes. Semivocales autem sunt appellatae, quae plenam vocem non habent,[4] ut semideos et semiviros appellamus, non qui dimidiam partem habent deorum vel virorum, sed qui pleni dii vel viri non sunt.[5] Reliquae sunt mutae, ut quibusdam videtur, numero novem, b c d g h k p q t. Et sunt, qui non bene hoc nomen putant eas accepisse, cum hae quoque pars sint vocis; qui nesciunt,[6] quod ad comparationem bene sonantium ita sint nominatae, velut informis dicitur mulier,[7] non quae caret forma, sed quae male est formata, et frigidum dicimus eum, qui non penitus expers est caloris,[8] sed qui minimo hoc utitur. Sic igitur etiam mutas, non quae omnino voce carent, sed quae exiguam partem vocis habent. Vocales etiam apud Latinos omnes sunt ancipites[9] vel liquidae,[10] hoc est, quae facile modo produci modo corripi possunt, sicut etiam apud antiquissimos erant Graecorum ante inventionem *η* et *ω*,[11] quibus inventis *ε* et *ο*, quae ante ancipites erant,[12] remanserunt[13] perpetuo breves,[14] cum earum productarum loca possessa sunt[15] a supradictis vocalibus semper longis.[1] Sunt etiam in consonantibus longae, ut puta duplices x et z. Sicut enim longae vocales, sic hae quoque longam faciunt syllabam. Sunt similiter ancipites vel liquidae, ut l et r, quae modo longam modo brevem post mutas positae in eadem syllaba faciunt syllabam. His quidam addunt non irrationabiliter m et n, quia ipsae quoque communes faciunt syllabas post mutas positae, quod diversorum confirmatur auctoritate tam[2] Graecorum quam[3] Latinorum. Ovidius in decimo Metamorphoseon: Piscosamque Gnidon, gravidamque Amathunta metallis. Euripides in Phoenissis: *Ἰσότητ᾽ ἔταξε κατ᾽ ἀριθμὸν διώρισε.* Idem in iisdem: *Ἀπωλόμεσθα, δύω κακὼ σπεύδεις, τέκνον.* Invenitur tamen etiam m[4] ante n positum, nec producens ante se vocalem more mutarum. Callimachus: *Τὼς μὲν ὁ Μνησάρχειος ἔφη ξένος ὧδε συναινῶ.*

Cap. IV. Apud antiquissimos Graecorum non plus sedecim erant literae, quibus ab illis acceptis Latini antiquitatem servaverunt perpetuam.[5] Nam si

---

(5a) 1 *.i. semi. .i. noch isméit fornúaislich. són* 2 *.i. inbindius tánaise indegaid ṅguttae* 3 *.i. bindius*

4 (in marg.) *Ni arindi bed leth ṅgotho nobed indibsem q. ishuilliu. s. q. plenam uocem non habent sicut uocales* 5 *.i. tre thesbaid naich baill dinddeilb* 6 *.i. hithé dodmainetar insin indi q. r.* 7 *.i. michruthaigthe* 8 *.i. intesa*

9 *.i. eter fot 7 gair* 10 (in marg.) *.i. hit lechdacha lesom intan nádtechtat acht oin aimsir. isfollus asin tra nand oinñ 7 nand cumachte legas do lechdagaib acht isaiñserad naña*

11 *.i. renairec éta 7 ω* 12 *.i. coitchena riam eter fot 7 gair* 13 *.i. doruarthatar* 14 *.i. bith gairddi són .i. e 7 o* 15 *.i. indluic himbitis airdixi .e 7 o*

(5b) 1 *.i. bith fotai sidi* 2 *.i. emith* 3 *emith* *emith m út* 5 *.i. suthain dam la laitnori*

verissime velimus inspicere eas, hoc est, sedecim, non plus duas additas in latino inveniemus sermone. *F* est aeolicum[6] digamma,[7] quod[8] apud antiquissimos Latinorum eandem vim, quam apud Aeoles habuit; eum autem proprie sonum,[9] quem nunc habet F, significabat p cum aspiratione, sicut etiam apud veteres Graecos pro *φ* p et h.[10] Unde nunc quoque in graecis nominibus antiquam scripturam servamus[11] pro *φ* p et h ponentes, ut Orpheus, Phaëthon. Postea vero[12] in latinis verbis placuit, pro p et h, f scribi, ut fama, filius, facio, loco autem digamma V pro consonante,[1] quod cognatione soni[2] videbatur affinis esse[3] digamma ea litera. Quare cum f loco mutae ponatur, id est, p et h sive *φ*, miror[4] hanc inter semivocales posuisse artium scriptores. Nihil enim aliud habet haec litera semivocalis, nisi nominis prolationem, quae a vocali incipit. Sed hoc potestatem literae[5] mutare non debuit. Si enim esset semivocalis, necessario terminalis nominum[6] inveniretur, quod minime reperies,[7] nec ante l vel r in eadem syllaba poni posset, qui locus mutarum est duntaxat,[8] nec communem ante easdem posita faceret syllabam. Postremo Graeci, quibus in omni doctrina auctoribus utimur, *φ* cuius locum apud nos f obtinet, quod ostenditur in his maxime dictionibus, quas a Graecis sumpsimus,[9] hoc est, fama, fuga, fur, mutam esse confirmant. Sciendum tamen, quod hic quoque error[10] a quibusdam antiquis Graecorum grammaticis invasit Latinos,[11] qui *φ* et *ϑ* et *χ* semivocales putabant, nulla alia causa,[12] nisi quod spiritus[13] in eis abundet, inducti. Quod[14] si esset verum, debuit c quoque vel t addita aspiratione semivocalis esse, quod omni caret ratione. Spiritus[15] enim potestatem literae non mutat, unde nec vocales addita aspiratione aliae[16] fiunt, et aliae[17] ea dempta. Hoc tamen scire debemus, quod non fixis labris[18] est pronuntianda f, quomodo p et h,[19] atque hoc solum interest.[20] X etiam duplicem loco c et s vel g et s, postea a Graecis inventam, assumpsimus. K enim et q, quamvis figura et nomine videantur aliquam habere differentiam, cum c tamen eandem, tam in sono vocum quam in metro, continent potestatem. Et k quidem penitus supervacua est; nulla enim ratio videtur, cur, a sequente, haec scribi debeat. Carthago enim et caput, sive per c sive per k scribantur, nullam faciunt nec in sono[1] nec[2] in potestate eiusdem consonantis[3] differentiam. Q vero propter nihil aliud scribenda videtur esse,[4] nisi ut ostendat, sequentem u ante alteram vocalem in eadem syllaba[5] positam perdere vim literae in metro. Quod si ideo[6] alia litera[7] est existimanda quam c,[8] debet g quo-

---

anisin 6 *.i. quasi dixisset nirbu liter adc conave* 7 *neuter hic digamma* 8 *ol* 9 *emith infogur nisin* 10 *.i. dasis* 11 *.i. ut apud ueteres fuil* 12 *.i. la nuelitridi*

(6ᵃ) 1 *.i. intan inbis archonsain* 2 *foguir* 3 *comocus afogur diblinaib* 4 *admachdursa .i. ismachdad lim̃* 5 *nicumscaichthi cumachtae nairi cedoinscana si ó guth.* 6 *forceinnfitis anm̃ann inte* 7 *acht aaim̃* (sic) *féisin* 8 *buith relechdachaib*

9 (in marg.) *nibbu machdath betis grecdi* 7 *nothath foraib linni* 7 *dam illatindi am. sodain ut dixit prius in lati. uerbis placuit f usq. facio* 10 *.i. áram f lalethguth.* 11 *.i. tre intsamail inna sengrec comroircnech*

12 *áramtar duidchi sidi ónach fochun ailiu* 13 *tinphed* 14 *anisin* 15 *atinphed* 16 *saini* 17 *saini* 18 *timihastaib l. cumcaib* 19 *tri beulu dlútai* 20 *inter f et alias mutas .i. fogur tm. nodadeligedar frimuta* 7 *ismút si arachuitsidi*

(6ᵇ) 1 *emith ifogur* 2 *emith* 3 *indóenfoguir ni fail dechor comfogair indib* 4 *ni roscribad ar naill n.* 5 *la .q.* 7 *lasingutai dodaiarmorat*

6 *.i. arthaidbsin nihelsa far .u.* 7 *liter sain* 8 *oldaas .c. sain fri .c.*

que,[9] cum similiter[10] praeponitur amittenti u[11] vim literae, alia[12] putari et alia,[13] cum id non facit.[14] Dicimus enim anguis[15] sicut quis, et augur[16] sicut iecur.[17] Unde si velimus cum veritate contemplari,[18] ut diximus, non plus decem et octo literas in latino sermone habemus, hoc est, sedecim antiquas Graecorum, et f et x postea additas et eas quoque ab eisdem sumptas. Nam y et z graecorum[19] causa, ut supra dictum est, ascivimus[20] nominum. H autem aspirationis est nota, et nihil aliud habet literae, nisi figuram, et quod in versu scribitur[21] inter alias literas. Quod si sufficeret,[22] ut elementum putaretur, nihilominus quorundam etiam numerorum figurae, quia in versu inter alias literas scribuntur, quamvis eis dissimiles sint, elementa sunt habenda.[23] Sed minime hoc est adhibendum,[24] nec aliud aliquid[25] ex accidentibus[26] proprietatem ostendit uniuscuiusque elementi, quomodo potestas, qua[27] caret aspiratio. Neque enim vocalis neque consonans esse potest. Vocalis non est h, quia a se vocem non facit,[28] nec semivocalis, cum nulla syllaba latina vel graeca in perfecta dictione in eam desinat,[29] nec muta, cum in eadem syllaba cum duabus mutis bis ponitur, ut Phthius, Erichthonius. Nulla enim syllaba plus duabus mutis[1] potest habere iuxta se positis,[2] nec plus tribus consonantibus continuare.[3] Auctoritas quoque tam Varronis quam Macri, teste Censorino, nec k nec q neque h in numero adhibet literarum. Videntur tamen i et u, cum in consonantes transeunt, quantum ad potestatem, quod maximum est in elementis, aliae literae[4] esse praeter supradictas. Multum enim interest, utrum vocales sint an consonantes. Sicut enim, quamvis in varia figura et vario nomine sint k et q et c, tamen, quia unam vim habent tam in metro quam in sono, pro una litera accipi debent, sic i et u, quamvis unum nomen et unam habent figuram, tam vocales quam consonantes, tamen, quia diversum sonum et diversam vim habent in metris et in pronuntiatione syllabarum, non sunt in eisdem, meo iudicio, elementis accipiendae, quamvis et Censorino, doctissimo artis grammaticae, idem placuit.[5] Multa est enim differentia inter consonantes, ut diximus, et vocales. Tantum[6] enim fere interest inter vocales et consonantes, quantum inter animas et corpora. Animae enim per se moventur, ut philosophis videtur, et corpora movent; corpora vero nec per se sine anima moveri possunt nec animas movent, sed ab illis moventur. Vocales similiter et per se moventur ad perficiendam syllabam et consonantes movent secum,[7] consonantes vero sine vocalibus immobiles sunt.[8] Et I quidem modo[9] pro simplici modo pro duplici accipitur consonante; pro simplici, quando ab ea in-

---

9 (in marg.) *.i. bad liter sain .g 7 bith charac. naill di am. sodain .i. intan mbis nihelas do .u. fri .g.* 10 *fri .q.* 11 *dond .u.* 12 *sain* 13 *sain* 14 *nihelas frie* 15 *nathir* 16 *mathmarc* 17 *caebb .oo* 18 *lin lit. lait.*

19 *.i. arnibiat inanmanaib lait. 7 ni erchuiretar lin lit. lait. iar.* 20 *dorochuirsemar* 21 *do immfolung fuit* 22 *anisin ascribend inter alias*

23 *dithtechtai* (leg. *aitht.?*) 24 *ni ædparthi inso arnibat litre nota aram ciascribtair hifers* 25 *alaill sain* 26 (in marg.) *nifail nach naiccidit taibsed sainred litre am. donad chumach.* 27 *isósuidiu caret aspiratio*

28 *ni rela aainm am. guth. 7 ni diuschi fog. am. consana* 29 *ni foircnithær nach ṙann óg indi* (7ᵃ) 1 *.i. nibia dimútaib bes huilliu inoen sill.*

2 *oai inóen śosuth sill.* 3 *trebrigedar cech consain indegaid araile cen gutai hetarru* 4 *saini archuit cumachti*

5 *ata saini litre archuit cumachti* 6 *inméitse* 7 *toddiusgat guth nintiu* 8 *nistuurascbat feisin cen gutai* 9 *cachlacein*

cipit syllaba[10] in principio dictionis posita, subsequente vocali in eadem syllaba, ut Iuno, Iupiter; pro duplici autem, quando in medio dictionis ab ea incipit syllaba post vocalem ante se positam,[11] subsequente quoque vocali[1] in eadem syllaba, ut maius, peius, eius.[2] In quo loco antiqui solebant geminare eandem i literam et maiius, peiius, eiius scribere, quod non aliter[3] pronuntiari posset, quam[4] si cum superiore syllaba[5] prior i, cum sequente[6] altera proferretur, ut peiius, eiius, maiius. Nam quamvis[7] sit consonans, in eadem syllaba geminata iungi non potest. Ergo non aliter quam tellus, mannus proferri debuit.[8] Unde Pompeiii quoque, genitivum, per tria iii scribebant, quorum duo superiora loco consonantium accipiebant, ut si dicas Pompeiii. Nam tribus iii iunctis qualis possit syllaba pronuntiari? Nam postremum i pro vocali est accipiendum, quod[9] Caesari doctissimo artis grammaticae placitum[10] a Victore quoque in arte grammatica de syllabis[11] comprobatur. Pro simplici quoque in media dictione invenitur, sed in compositis, ut iniuria,[12] adiungo, eiectus, reiice. Virgilius in Bucolico proceleusmaticum[13] posuit pro dactylo: Tityre pascentes a flumine reice capellas.[14] Nunquem autem ante eam, loco positam consonantis, aspiratio potest inveniri, sicut nec ante u consonantem. Unde hiulcus[15] trisyllabum est; nulla enim consonans ante se aspirationem recipit. V vero loco consonantis posita eandem prorsus in omnibus vim habuit[16] apud Latinos, quam apud Aeoles digamma. Unde a plerisque ei nomen hoc datur, quod apud Aeoles habuit olim *F* digamma,[17] id est vau, ab ipsius voce profectum,[18] teste Varrone et Didymo, qui id ei nomen esse ostendunt. Pro quo[19] Caesar hanc figuram Ⅎ scribi voluit, quod[1] quamvis illi recte visum est, tamen consuetudo antiqua superavit. Adeo[2] autem hoc verum est, quod pro digamma aeolico *F* ponitur u, quod sicut illi solebant accipere digamma modo[3] pro consonante simplici, teste Astyage, qui diversis hoc[4] ostendit usibus, ut in hoc versu, *Οἰόμενος Fελέναν ἑλικώπιδα*, sic nos quoque pro consonante plerumque simplici habemus u loco digamma positum, ut: At Venus haud animo nequicquam exterrita mater. Est tamen quando iidem Aeoles inveniuntur[5] pro duplici quoquo consonante digamma posuisse, ut *Νέστορα δὲ Fοῖ παιδός*. Nos quoque videmur hoc sequi in praeterito[6] perfecto et plusquamperfecto tertiae et quartae coniugationis, in quibus i ante u consonantem posita producitur, eademque subtracta corripitur, ut cupivi cupii, cupiveram cupieram, audivi audii, audiveram audieram. Inveniuntur etiam pro vocali correpta hoc digamma illi usi, ut Alcman: *καὶ χεῖμα πῦρ τε δάFιον*. Est enim dimetrum iambicum, et sic est proferendum, *F* ut faciat brevem syllabam. Nostri quo-

---

10 *tosach sill.* 11 *remisi*

(7[b]) 1 *.i in óen sill. disi ingutc innadegaid* 2 *comtis ainm̄nidi atriur* 3 *ni rubai nach cruth ailiu* 4 *oldaas*

5 *dáin tairmthechtas forsindi tóisech frisingutai remi* 6 *.i lasin ṅgutai innadegaid*

7 *adas* 8 *dofurgabtais* 9 *.i. andligednisin nephaccomoil inna teora liter in oensil.* 10 *rotoltanaigestar* 11 *sáer ocsuidigud sil.* 12 *archonsain diuit insin* 13 *traig cethargarait* 14 *procel. sin 7 isarchonsin diuit atá i and cotarsne sin fri hono. q. isairdixa re la suide* 15 *huabéla. cic. dicit hiulcus patens* 16 *.i. potestatib. l. uirtuti. rothecht digaimm* 17 *.i. carachtar ṅdigaim* 18 *anasrochumlai anainmsin do .u i. uau* (in marg.) *ondfogur inmeth inna digaim doratath ano. sin donchumachtu* 19 *do inchosc uau*

(8[a]) 1 *anisin* 2 *inmár* 3 *cachlacéin* 4 *abuith archonsin diuit* 5 *intan aranecatar* 6 *abuith archonsain diabuil*

que hoc ipsum fecisse inveniuntur, et pro consonante u[7] vocalem brevem accepisse, ut Horatius siluae trisyllabum protulit in Epodo hoc versu: Nivesque deducunt[8] Iovem, nunc mare[9] nunc siluae.[10] Est enim dimetrum iambicum coniunctum penthemimeri heroicae,[11] quod aliter stare non potest, nisi silüae trisyllabum accipiatur. Similiter Catullus Veronensis: Quod zonam solüit diu ligatam, inter hendecasyllabos Phalaecios[12] posuit. Ergo nisi solüit trisyllabum accipias, versus stare non potest; hoc tamen ipsum[13] in derivatis vel compositis frequenter solet fieri, ut volvo volutus, solvo solutus, avis auceps[1] auspicium augurium augustus, lavo lautus[2], faveo fautor.[3] Digamma *F* Aeoles est quando pro nihilo in metris accipiebant, ut Ἄμμες δ' *F*ειρήναν τὸ δέ τ' ἄρ θέτο Μῶσα λιγεῖα. Est enim hexametrum heroicum. Apud Latinos quoque hoc idem invenitur pro nihilo in metris, et maxime apud vetustissimos comicorum, ut Terentius in Andria: Sine invidia laudem invenias et amicos pares. Est enim iambicum trimetrum, quod nisi sine invi pro tribracho accipiatur, stare versus non potest. Sciendum tamen, quod hoc ipsum Aeoles quidem ubique loco aspirationis ponebant, effugientes spiritus asperitatem; nos autem in multis quidem, non tamen in omnibus illos sequimur, ut cum dicimus vespera, vis, vestis. Hiatus quoque causa solebant illi interponere digamma *F*, quod ostendunt etiam poëtae Aeolidae usi. Alcman: καὶ χεῖμα πῦρ τε δά*F*ιον, et epigrammata,[4] quae egomet legi in tripode[5] vetustissimo Apollinis, qui stat in Xerolopho[6] Byzantii sic scripta: Δημοφό*F*ων, Λα*F*οκό*F*ων. Et nos quoque hiatus causa interponimus V loco digamma *F*, ut Davus,[7] Argivus,[8] pavo,[9] ovum,[10] ovis, bovis. Hoc tamen etiam per alias quasdam consonantes hiatus vel euphoniae causa solet fieri,[11] ut prodest, comburo, sicubi, nuncubi, quod Graeci quoque solent facere: μηκέτι, οὐκέτι. Sed tamen hoc attendendum est, quod praevaluit in hac litera, id est, in u loco digamma posita, potestas simplicis consonantis apud omnium poëtarum doctissimos. In b etiam solet apud Aeoles transire digamma, quotiens ab ρ incipit dictio, quae solet aspirari, ut ῥήτωρ βρήτωρ dicunt, quod digamma nisi vocali praeponi et in principio syllabae non potest. Ideo autem locum quoque transmutavit, quia b vel digamma post ρ in eadem syllaba pronuntiari non potest. Apud nos quoque est invenire, quod pro u consonante b ponitur, ut caelebs,[1] caelestium vitam ducens, per b scribitur, quod u consonans ante consonantem poni non potest. Sed etiam[2] Bruges[3] et Belenam[4] antiquissimi dicebant, teste Quintiliano, qui hoc ostendit in primo Institutionum[5] libro oratoriarum.[6] Nec mirum, cum b quoque in u euphoniae causa converti invenimus, ut aufero[7] pro abfero.

Cap. V. Aspiratio ante vocales omnes poni potest, post consonantes autem quattuor tantummodo more antiquo Graecorum, c t p r, ut habeo, Herennius, heros, hiems, homo, humus, Hylas, Chremes, Thraso, Philippus, Pyr-

---

7 *tarhesi .u consone* 8 *dandichtet snechti ioiuis* 9 *dac. dandiat muir incéin naili. dac.* 10 *pen. hérecdae* 11 *sill. fordeib dacti. són* 12 *forsacenélae metirsin* 13 *.i buith do u. conso. arguti*

(8[b]) 1 *comsuidig. són* 2 *diaruidig. són* 3 *fortachtid* 4 *inna forliterdi* 5 *no. ar. isintrechostu* 6 *hisindluesin indsainriuth l. forsan no. ciui.*

7 *dáne* 8 *grecdae* 9 *gésachtach* 10 *og* 11 *arimmgabáil ménaichthe*

(9[a]) 1 *óentuim* (in marg.) *cæle. dondi ascælestem .b tarhesi .u. dindi asuitem s. dindi asducens* 2 *cid* 3 *est pro u l. f* 4 *est pro u* (in marg.) *forsan fruges* 7 *felena* 5 *inna forcetal* 6 *inna sulbaire* 7 *arcelim*

rhus. Ideo autem extrinsecus[8] ascribitur vocalibus, ut minimum sonet, consonantibus autem intrinsecus,[9] ut plurimum. Omnis enim litera sive vox plus sonat ipsa sese, cum postponitur, quam cum anteponitur, quod vocalibus accidens esse videtur;[10] nec, si tollatur ea, perit etiam vis significationis, ut si dicam, Erennius[11] absque aspiratione, quamvis vitium videar facere,[12] intellectus tamen permanet.[13] Consonantibus autem sic cohaeret, ut eiusdem penitus substantiae sit,[14] ut, si auferatur, significationis vim minuat[15] prorsus, ut si dicam Cremes pro Chremes. Unde hac considerata ratione[16] Graecorum doctissimi singulas[17] fecerunt eas quoque literas,[18] quippe[19] pro th ϑ, pro ph φ, pro ch χ scribentes. Nos autem antiquam scripturam[20] servamus.[21] In latinis tamen dictionibus nos quoque[22] pro ph coepimus f scribere, ut filius, fama, fuga, nisi quod, ut supra docuimus, est aliqua in pronuntiatione[23] eius literae differentia cum sono[1] ph. Rh autem ideo non est translatum ab illis in aliam figuram,[2] quod nec sic cohaeret huic quomodo mutis, nec, si tollatur, minuit significationem.[3] Quamvis enim subtracta aspiratione dicam retor, Pyrrus, intellectus[4] integer manet, non aliter[5] quam[6] si antecedens vocalibus auferatur. Unde ostenditur ex hoc quoque aliqua esse cognatio r literae cum vocalibus. Ex quo quidam dubitaverunt,[7] utrum praeponi debeat huic aspiratio an subiungi. Unde Aeoles, ut diximus, loco aspirationis digamma ponentes, in dictionibus ab ϱ incipientibus solent loco digamma B scribere, iudicantes debere[8] praeponi digamma quasi vocali; sed rursus quasi consonanti[9] digamma in eadem syllaba praeponere recusantes, commutabant id in B, βϱήτωϱ, βϱόδος dicentes. Sed apud Graecos haec litera, id est ϱ, multis modis fungitur loco vocalis, ut in declinatione nominum in ϱα et in α puram desinentium, quae similiter α servant per obliquos casus, ut ὥϱα[10] ὥϱας,[11] σοφία σοφίας. Apud Latinos autem non adeo. Quaeritur, cur in vah, ah[12] post vocales ponitur aspiratio, et dicimus, quod apocopa facta est extremae vocalis,[13] cui praeponebatur aspiratio. Nam perfecta vaha, aha sunt. Ideo autem abscisione facta extremae vocalis, tamen aspiratio mansit ex superiore pendens vocali,[14] quia suum est interiectionis[15] voce abscondita[16] proferri. Itaque pars absconditae[17] extremitatis videtur congrue interiectionis naturali prolatione remansisse. Nec mirum, cum in Syrorum Aegyptiorumque dictionibus soleant etiam in fine[18] aspirari vocales. Interiectionum autem pleraeque communes sunt naturaliter omnium gentium voces.[1] Inter c sine aspiratione et cum aspiratione est g,[2]

---

8 *remib són* 9 *hitiarmóracht són dolethnugud afoguir* 10 *accidit tecmaing dogutaib anisin* (in marg.) *isairi isrenguth. suidig. atinfed dosemigud* 7 *mesru. indfog. máir bis isingutti*

11 *dofoirnde inson* 7 *afolad inchoisig* 12 *tre digbáil tinfeth* 13 *incoissig afolad cétnae*

14 *i. conid hinunn folad dóib* 15 *.i. ni inchoisig inson afolad cétne iarndigbail intinf. .i. inchoisged riam* 16 *dlúthe intinf. donaib conso.* 17 *óendai oenlitre dodénom dib hiscribunt* 18 *cárachtra naconson* 7 *intinf* 19 *indemm* 20 *grecorum*

21 (in marg.) *hi scribiunt dá carachtar beos. .i. carac. consine* 7 *carac. tinf. am. dongnitis sengreic* 22 *ciaforcomamni riagoil sengrec hiscribunt inda carac. isnaib consonaib mut. rocruthaigsemar camaiph im óen chárac. f tarhesi .p. cotinf. inepertaib latinndaib* 23 *hifogur.*

(9ᵇ) 1 *hifogur* 2 *conndenta óen torand tarhesi am. naheliu* 3 *sluindid afolad cétnae* 4 *iss. afolad cétnae sluindidae* 5 *ninsann* (leg. *sain*) 6 *oldaas* 7 *huadligud inchoibnis* 8 *isairi nobith digaim leo an. ϱ sin* 9 *am. bith dochonsain am. asndi*

10 *crich* 11 *agenitiu. ar guttai tra atá ϱ sin* 12 *interiec. inso* 13 *.i. a .i. dirogbad .a. diib* 14 *lenaid dingutai thóisig* 15 *.i. proprium .i. issainreth do interiect guth formúigthe cotrummai thinfid* 16 *formúchthai* 17 *indformúichdetad* 18 *fodeud*

(10ᵃ) 1 *.i. ataat alaaili interiecta and itcoitchena docach ceniul* 2 *medónda etarru fog. .g.*

inter t quoque et th est d, et inter p[3] et ph sive f[4] est b. Sunt igitur hae tres, hoc est b g d, mediae, quae nec penitus carent aspiratione nec eam plenam possident. Hoc autem[5] ostendit etiam ipsius palati pulsus et linguae vel labrorum consimilis[6] quidem in ternis,[7] in p et ph vel f et b, et rursus in c et ch et g, similiter in t et th et d. Sed in levibus[8] exterior fit pulsus, in asperis interior, in mediis inter utrumque supradictorum locum; quod facile dignoscitur, si attendamus in supradictis motibus ora mirabili naturae lege modulantibus[9] voces. Tanta autem est cognatio earum, quod in vicem inveniuntur pro se positae[10] in quibusdam dictionibus, ut ambo pro ἄμφω,[11] buxus pro πύξος, et publicus pro πούπλικος.

Lib. II. cap. III. Dictio est pars minima orationis[1] constructae,[2] id est, in ordinem[3] compositae. Pars autem,[4] quantum ad totum intellegendum, id est, ad totius sensus intellectum; hoc autem ideo dictum est, nequis conetur vires in duas partes dividere,[5] hoc est, in vi et res, vel quaedam huiuscemodi. Non enim ad totum intellegendum haec fit divisio.[6] Differt autem dictio a syllaba, non solum quod syllaba pars est[7] dictionis, sed etiam quod dictio dicendum,[8] hoc est, intellegendum[9] aliquid habet. Syllaba autem non omni modo[10] aliquid significat per se; ergo monosyllabae dictiones possunt quodam modo esse[11] et syllabae, non tamen sincerae,[12] quia nunquam syllaba per se potest aliquid significare: hoc enim proprium est dictionis.[13] Unde si dicam, a, per se scio esse syllabam, nec tempora[14] tamen eius, nec tenorem nec spiritum nec significationem[15] agnosco, donec cognovero dictionem, in qua ponitur. Nam in ara[16] deorum a paenultima producitur et circumflectitur in nominativo, nec habet aspirationem; cum autem significat stabulum porcorum,[1] eadem[2] a syllaba paenultima corripitur et acuitur et habet aspirationem. Haec eadem a, quando est praepositio, gravatur et producitur[3] et est sine aspiratione. Vides ergo per se ipsam syllabam[4] deficere praedictorum ratione, nec aliter posse examussim[5] tractari,[6] nisi posita sit in dictione.

Cap. IV. Oratio est ordinatio dictionum[7] congrua[8] sententiam perfectam[9] demonstrans. Est autem haec definitio orationis eius, quae est generalis, id est, quae in species[10] sive partes dividitur. Nam oratio dicitur etiam liber rhetoricus,[11] nec non unaquaeque dictio hoc saepe nomine nuncupatur, cum

---

3 *medóndæ etarru* 4 *iscummae lim̃ etir .ph. 7 f* 5 *ata medóndai* 6 *iscomail afog. .i. cosmailius fog. beos* 7 *.i. isnaib tredaib*

8 *c. t. p. isairi asbertar étrumma 7 slemna huare nádtechtat tinf.* 9 *donaibhi bindigeddar* 10 *cachae tarhéisi araili* 11 *.i. iscum̃ae leissem bid .f.*

(25^b) 1 *.i. hicoindeulgg inna insce óge* 2 *.i. cen dualchi* 3 *.i. inordd cóir* 4 *.i. minima .i. is rannsi ám oratio.* 5 *.i. conepred iarum ispars minima oratio. cechtar indaleithesin* 6 *.i. doláni chétbutho inna huilæ insce*

7 *.i. olasrann*

8 *.i. beth eperthi* 9 *.i. sluindith folad indepert* 10 *i. onach mud etir* 11 *.i. ualailiu mud frisillaba nád tóirn̄det folad*

12 *.i. issí intsillab diuit sill. ellaig raine 7 nad ṡluindi folad* 13 (in marg.) *Ní sluindi sill. folad tréc feisin manip sin sill. si bes runn insce*

14 *.i. comét aim̃ser bes indi* 15 *.i. cid folad ṡluindes* 16 *altóir*

(26^a) 1 *.i. muccfoil* 2 *.i. hára .i. muccfoil* 3 *.i. intan m̄bis hicomaisn̄dis* 4 *.i. solam .i. indsillab diuit nád ṡluindi folad* 5 *.i. indimmdae* 6 *.i coneperthae ciaaiccent 7 cisi aimser derb thechtas rl.*

7 *.i. inna focul* 8 *cen fubae cen dualaich* 9 *.i. coláni intsliuchto* 10 *coil et cóim l. idem 7 partes q. melius* 11 (in marg.) *hic ostendit ceróich himeit 7 lagait ani asoratio*

plenam ostendit sententiam, ut verba imperativa et responsa,[12] quae saepe una dictione complentur, ut si dicam, quid est summum bonum in vita? et respondeat quis: honestas,[13] dico, bona oratione respondit. Partes igitur orationis sunt secundum dialecticos duae, nomen et verbum, quia hae solae etiam per se coniunctae plenam faciunt orationem; alias autem partes syncategoremata, hoc est, consignificantia appellabant. Secundum Stoicos vero quinque sunt eius partes: nomen, appellatio, verbum, pronomen sive articulus, coniunctio. Nam participium connumerantes verbis participiale verbum vocabant vel casuale, nec non etiam adverbia nominibus vel verbis connumerabant et quasi adiectiva verborum ea nominabant; articulis autem pronomina connumerantes, finitos ea articulos appellabant, ipsos autem articulos, quibus nos caremus,[14] infinitos articulos dicebant, vel, ut alii dicunt, articulos connumerabant pronominibus et articularia eos pronomina vocabant. In quo illos adhuc sequimur Latini,[1] quamvis integros[2] in nostra non invenimus lingua articulos. Nam cum dicimus idem,[3] ὁ αὐτός, non solum articulum, sed etiam pronomen in eadem dictione significamus[4] Similiter qui, ὅστις, articulus subiunctivus intellegitur una cum pronomine secundum quosdam infinito, sive magis cum nomine,[5] ut Apollonius ostendit firmissima ratione. Praepositionem quoque Stoici coniunctioni copulantes praepositivam coniunctionem vocabant. Quidam autem novem dicebant esse partes orationis, appellationem addentes separatam a nominibus, alii decem etiam, infinita verba seorsum partem ponentes, alii undecim, quia pronomina, quae non possunt adiungi articulis, per se numerabant. His alii addebant vocabulum et interiectionem apud Graecos,[6] quam nos adhuc servamus. Apud Latinos vero articulum addebant, quem purum per se apud eos non inveniri supra docuimus. Igitur non aliter possunt[7] a se discerni[8] partes orationis, nisi uniuscuiusque proprietates significationum attendamus.[9]

Proprium[10] est nominis,[11] substantiam et qualitatem significare; hoc habet etiam[12] appellatio et vocabulum. Ergo haec tria una pars est orationis.[13] Proprium[14] est verbi, actionem sive passionem sive utramque cum modis et formis et temporibus sine casu significare. Hoc[15] habent etiam infinita,[16] quare non sunt separanda[17] a verbo.[18] Participium autem iure separatur a verbo, quod et casus habet, quibus caret verbum, et genera ad similitudinem nominum, nec modos habet, quos continet verbum. Proprium est pronominis pro aliquo pro-

---

12 *.i. inna frecra* 13 *.i. féle*

14 *.i. nintánaic acárachtar*

(26ᵇ) 1 *i. osni* 2 *.i compos. ut ap graecos l. huare nánduntanaic acarachtar ciaridberam acéill aprono.* 3 *isfollus nach mór brig artic. linni*

4 *.i. ardóintam* 5 *.i. isferr ainm do denom de*

6 *.i. indinteriecht nad rann insce la grecu s. ap aduerbium numerant atarimet comroirnich inna grec laranna insce olšuide asrann insce lalait.*

7 *.i. dedliguth tra innaniltoimddensin isdegaibthi ig. quasi dixisset. ni fail ni nád táim odligethsa fair indegaid na comroircnech* 8 *.i. confesta andechur* 9 *mani decamar sainfolad cacha rainne*

10 *.i. asainreth* 11 *.i. indanm̄a dilis* 12 *.i. proprium .i torand folaid 7 inne am ṅdondfoirde ainm̄ ṅdiles* 13 *.i inna teoir rannasa isóin rann fardiṅgrat*

14 *i. asainreth* 15 *.i. torand gnima l. césta* 16 *i. uerba* 17 *.i. huare dofoiriṅdet gnim et passionem* 18 *.i. islabre. anáram*

prio nomine poni et certas personas significare.[1] Ergo quis et qui, et qualis et talis, et quantus et tantus, et similia, quae sunt infinita, sive interrogativa vel relativa vel redditiva,[2] magis nomina sunt appellanda, quam pronomina. Neque enim loco propriorum nominum ponuntur, neque certas significant personas, sed etiam substantiam, quamvis infinitam, et qualitatem,[3] quamvis generalem,[4] quod est suum[5] nominis, habent.[6] Nomina sunt igitur dicenda, quamvis declinationem pronominum habeant quaedam ex eis.[7] Non enim declinatio, sed vis et significatio[8] uniuscuiusque partis est contemplanda; indifferenter[9] enim multa et nomina modo pronominum et pronomina modo nominum invenimus declinata. Quid enim stultius, quam omnia, quae numeros significant, nomina dicere, unus autem, unius, propter declinationem pronomen appellare? Quod si[10] declinatio facit indicium, qualis sit[11] dictio,[12] debent omnia possessiva pronomina, quia nominum declinationem secuntur, et participia[13] in his computari, quod omnino caret ratione. Ergo non declinatio, sed proprietas est excutienda[14] significationis.[15] Et quoniam de proprietate nominis et verbi et participii et pronominis breviter dictum est, non incongruum esse arbitror summatim[16] de ceterarum quoque proprietate partium orationis percurrere.

Proprium est adverbii, cum verbo poni, nec sine eo perfectam significationem posse habere, ut bene facio, docte lego. Hoc ergo inter adverbium[17] et praepositionem est, quod adverbium et sine casualibus potest praeponi et postponi verbis et cum casualibus, ut pone currit, et currit pone; venit tempore longo post, et post longo tempore venit. Terentius in Adelphis: Post faceret tamen.[1] Si igitur invenias adverbium sine verbo cum nomine, scias hoc per eclipsin fieri, ut si dicam, non bonus homo, pro malus, subaudio est.[2] Praepositionis autem proprium est, separatim quidem per appositionem[3] casualibus praeponi, ut de rege, apud amicum; coniunctim vero per compositionem tam[4] cum habentibus casus, quam[5] etiam cum non habentibus, ut indoctus, interritus, intercurro, proconsul, induco, inspiciens.

Proprium est coniunctionis, diversa nomina vel quascunque dictiones casuales vel diversa verba vel adverbia coniungere, ut et Terentius et Cicero, vel Terentius vel Cicero,[6] et formosus et sapiens, vel formosus vel sapiens, et legens et scribens, vel legens vel scribens, et ego et tu, vel tu vel ego, et facio et dico, vel facio vel dico, et bene et celeriter, vel bene vel celeriter,

---

(27ᵃ) 1 *.i. iss. sainreth prono. asuidigud aranmmaimm dilius 7 ni arindi dam nád suidigthe som aranm̄aim̄ doacaldmach*

2 *.i. érrethcha airindi asrenat frecrae dondim̄chomurc .i dofúasailcet anim̄chomarc immechomarcar tri quis 7 qualis 7 quantus* 3 *.i. qualis 7 talis .i. inni indfolaid hisin* 4 *.i. cenelaich etir maith 7 olc* 5 *.i. proprium .i. ái* 6 *.i. sainreth nanm̄ae torand folaid cenchinniuth persine* 7 *.i. quis 7 qui arisfardiull nois. ataat innahi olchœnae .i quis 7 talis*

8 *.i afolad 7 inchiall* 9 *.i. nibi dechor etir diall nanmann 7 prono.*

10 *masued sluindes indrann* 11 *.i. cia ronddatu bis indi* 12 *.i. cisi rann dogéntar di* 13 *arisdiall nois. lasuidib*

14 *.i. ni elcustai*

15 *indfolaid* 16 *indáirmith l. breuiter*

17 *.i. etir indobrethir són conicc bes ndobre. 7 bes rems. l. etir indobrœ. sechissí 7 rems. mádodrumenatar alaaili nombetis in oen rainn*

(27ᵇ) 1 *.i. ardobre. hi remsamugud* 2 *.i. ani asest .i. biid est hi foetsecht*

3 *.i. trechomaisndeis do inchosc óencheillae* 4 *emith lasnahi* 5 *emith* 6 *.i. isnectar de*

quod praepositio non facit. Interest autem etiam hoc, quod praepositiones componi possunt cum verbis, coniunctio vero nunquam, ut subtraho, addico, praepono, produco, dehortor; coniunctio autem, licet sit praepositiva, in compositione tamen non invenitur cum verbis, ut at, ast, sed; et quod praepositio casualibus separata[7] praeponitur semper, coniunctio vero cum omnibus potest dictionibus modo praeposita[8] modo postposita coniungi.

Cap. V. Nomen[9] est pars orationis, quae unicuique subiectorum[10] corporum seu rerum[11] communem vel propriam qualitatem distribuit.[12] Dicitur[13] autem nomen[14] vel a graeco quod est νόμα[15] et adiecta ο ὄνομα, dictum a tribuendo,[16] quod νέμειν[17] dicunt, vel, ut alii, nomen quasi notamen, quod hoc nomine notamus uniuscuiusque substantiae qualitatem.[1] Et communem quidem corporum qualitatem[2] demonstrat, ut homo; propriam vero, ut Virgilius; rerum autem communem, ut disciplina, ars; propriam, ut arithmetica Nicomachi, grammatica Aristarchi.[3] Accidunt igitur nomini quinque, species, genus, numerus, figura, casus. Species sunt communes, tam propriorum quam appellativorum nominum, duae, primitiva et derivativa.[4] Primitiva, ut Iulus, mons. Derivativa, ut Iulius,[5] montanus, sub qua sunt aliae multae. Nam propria habent species separatim quattuor, praenomen, nomen, cognomen,[6] agnomen. Praenomen est, quod praeponitur nomini, vel differentiae[7] causa, vel quod tempore, quo Sabinos Romani asciverunt[8], civitati ad confirmandam coniunctionem,[9] nomina illorum suis praeponebant nominibus et invicem Sabini Romanorum.[10] Et ex illo consuetudo tenuit, ut nemo Romanus sit absque praenomine. Et notantur[11] vel singulis literis[12] vel binis vel ternis, tum singulis, quando a vocali incipit praenomen, ut A. Aulus, vel ab una consonante, ut P. Publius, T. Titus; tum duabus, quando a duabus consonantibus incipit, ut Cn. Cnaeus, Sp. Spurius; tum tribus, quando a consonante incipit prima syllaba et in consonantem desinit, si tamen alia quoque praenomina ab eisdem incipiunt consonantibus, idque fit differentiae causa,[13] ut Sex. Sextus, Tul. Tullius, ne, si primas solum consonantes scribamus, T. Titum et S. Sextium significare putemur. Unde in Marco[14] M solam scribimus, quamvis a consonante incipit syllaba et in consonantem desinit, quia nullus error fit.[15] Nomen est proprie uniuscuiusque[16] suum,[17] ut Paulus, proprium. Cognomen cognationis[18] com-

---

7 *hi comaisṅdis* 8 *.i. cach lacėin*
9 *.i herchóiliuth folaith* 10 *tiug. 7 tánaide* 11 *.i. néphchorpdae* 12 *.i. doindnaich*
13 *.i. her. suin* 14 *.i. tindnacul* 15 (in marg.) *.i. ethemlagas donadbat hic ondsun grecdu as. noma .i. nomen húad* 16 *.i. othindnacul .i. gerind* 17 *.i. gerind grecdae*

(28ᵃ) 1 *.i. inne indfebtad l. indfol. asber hic inne dilse l. doacal. asber innadead quando dicit et communem quidem rl.*
2 *indinne issi ascoit. folad duine huile* 3 (in marg.) *indúlib ni hisonaib atá indilse l. indoac.* 4 (in marg.) *.i. ataat chétnaidi 7 diru. hindilsi ataat dam indoacal.*
5 *.i. ainm inchoisc ceniuil* 6 *.i. iss. acognomen són lasna firu aili r.* 7 *.i. ar dechor etir da ṅainm̄ cosmaili*
8 *.i. dochothraraib dóib hisinchathir* 9 *.i. isdo remisuidigddis doaccomol inna cairddine 7 indoentath* 10 (in marg.) *.i. dagnitis dam intṡabindai anisin immenetor .i. nosuidigtis noa. romanor. an. noibus. suis*
11 *.i. notaitir* 11 *.i. robu óenlitrib*
13 *.i dodechor fri praenomina aili* 14 *.i. huare nád fail praeno. friandechraiged* 15 *.i. cith .m. nam̄a scribthar and huare nád deligedar fri praeno. cosmail do*
16 *.i. no. saindiles cachoen folaid* 17 *.i. aṅái* 18 *.i. inchoibnis*

mune,[19] ut Scipio.[20] Agnomen est, quod ab aliquo eventu imponitur,[21] ut Africanus, Isauricus. Invenimus tamen multa in his quattuor speciebus propriorum nominum invicem pro se posita,[1] et quae in aliis personis sunt[2] praenomina, haec in aliis loco nominum[3] accipiuntur, ut Tullius Servilius. Hic Tullius praenomen est. M. vero Tullius, hic nomen. Similiter et in aliis loco cognominum[4] aliorum agnomina, vel contra, ut Cicero, qui primus ab habitu faciei nominatus est, agnomen hoc habuit, familiae vero eius cognomen fuit. Similiter Caesar, Scipio. Hoc autem interest inter proprium et appellativum, quod appellativum naturaliter commune est multorum, quos eadem substantia[5] seu qualitas[6] seu quantitas,[7] generalis[8] vel specialis, iungit. Generalis, ut animal,[9] corpus,[10] virtus;[11] specialis,[12] ut homo, lapis, grammaticus, albus, niger,[13] magnus, brevis.[14] Haec enim quoque, quae[15] a qualitate vel quantitate sumuntur speciali, id est adiectiva, naturaliter communia sunt multorum.[16] Adiectiva autem ideo vocantur, quod aliis appellativis,[17] quae substantiam significant, vel etiam propriis adici solent ad manifestandam eorum qualitatem[18] vel quantitatem, quae augeri vel minui sine substantiae[19] consumptione[20] possunt, ut bonum animal, magnus homo, sapiens grammaticus, magnus Homerus. Proprium vero naturaliter uniuscuiusque privatam[21] substantiam qualitatemque significat et in rebus est individuis,[22] quas[23] philosophi atomos[24] vocant, ut Plato, Socrates. Itaque caret communione[25] naturali. Cum igitur evenit, ut multi eodem nomine proprio nuncupentur, fortuitu[1] et sola voce, non etiam intellectu communis alicuius substantiae vel qualitatis hoc fieri solet. Et in proprio quidem etiam appellativa intellegi possunt,[2] ut si dicam Virgilius, intellego et hominem et poëtam;[3] in appellativis autem propria non intelleguntur, ut homo, vir, nisi per excellentiam[4] loco[5] proprii in quibusdam personis accipiantur, ut poëta pro[6] Virgilio, et urbs pro Roma. Appellativorum multae sunt species, quarum quaedam communes inveniuntur cum propriis, sive sint primae positionis sive derivativae. Sunt enim quaedam corporalia in appellativis, ut homo; sunt etiam in propriis, ut Terentius. Alia[7] incorporalia in appellativis, ut virtus;[8] in propriis, ut Virtus dea,[9] et pudicitia Penelopae.[10] Homonyma[11] quoque tam in propriis quam in appellativis in-

---

19 *.i coitchen diachoibnius .i. domaccaib 7 auib* 20 *.i. scipio .i. scipide* (in marg.) *Ani as no. lasna litridi aili is cogno. són la prisc. ani as cogno. leosom isnomen són leissem* 21 *.i. uathecmungg gnimo*

(28[b]) 1 *.i. cach ae dosuidigud aralailiu* 2 *.i. hipersonaib sainib .i saini persin hisuidiu* 3 *.i. innananmann etargnai* 4 *.i. doluc innananm̄an inchoisc ceniuil*

5 *.i. afolad iss. maithess incoit. in noe.* 6 *.i. cid maith cid olc cid álind cid etig* 7 *.i. cid bec cid már*

8 *.i. berair fricach nae andédese* 9 *.i. do cach anm̄andu* 10 *do cach corp* 11 *do cach neurt* 12 *.i. arsainchenélchi* 13 *ar inni andédeso* 14 *ar méit andédeso* 15 *.i. frecrae menm̄an rl.*

16 (in marg.) *inna anm̄ann tréna dim ithé doform̄agddar donaib anm̄anaib adiectaib dolanad 7 foilsiguth inne indib sicut postea dicit*

17 *.i. trenaib* 18 *.i innananman adiect* 19 *.i. cenn forcenn indfolaid chéthnai* (sic) 20 *.i. ni epil afolad cetne isfolad duini l. dogaibther and l. doformagar*

21 *diuparthe* 22 *.i. nadfodlaiter frislond nilfolad* 23 *.i indiuidua* 24 *nephfodlaidi* 25 *doslund hile*

(29[a]) 1 *.i. intæcmaingthech .i. tecmaing amin* 2 *.i. incoisgedar anm̄an doac. tre anm̄an dilsi* 3 (in marg.) *Asagnintar asnduine 7 asfili intan asberar uirgilius assagnintar assin doacaldmaiche tre dilsi* 4 *.i. tre derscug. fir l. chath.* 5 *dam* 6 *.i. tarhési*

7 *.i. sunt* 8 *.i. coitchen do cach neurt* 9 *.i. no. bandeae* 10 *.i. dorochair indilsi di conid no. di pudicitia*

11 *.i. cosmailainm̄nechthecha r.*

veniuntur, ut Pyrrhus filius Achillis, et Pyrrhus rex Epirotarum; nepos,[12] filius filii, et nepos, luxuriosus. Inveniuntur tamen quaedam homonyma eadem propria et appellativa, ut Magnus[13] Pompeius, et magnus civis. Synonyma[14] quoque tam appellativa quam propria inveniuntur. Sicut enim ensis, gladius, mucro, unum atque idem significant, sic Publius Cornelius Scipio Africanus unum atque idem significant. Aliae fere omnes species[15] in nominibus inveniuntur appellativis. Sunt autem hae, adiectivum, ad aliquid dictum, quasi ad aliquid dictum, gentile, patrium, interrogativum, infinitum, relativum vel demonstrativum vel similitudinis, collectivum, dividuum, factitium, generale, speciale, ordinale, numerale, absolutum, temporale, locale. Hae species communes sunt, et principalium, id est, primae positionis nominum et derivativorum. Propriae autem derivativorum sunt hae, patronymicum, possessivum, comparativum, superlativum, diminutivum, denominativum, in quo intellegimus cum multis etiam comprehensivum,[1] de quibus in loco dicemus, verbale, participiale, adverbiale. Adiectivum est, quod adicitur propriis vel appellativis, et significat laudem vel vituperationem vel medium vel accidens unicuique. Laudem, ut iustus; vituperationem, ut iniustus; medium, ut magnus. Dicimus enim magnus imperator, laudantes; et magnus latro vel fur, vituperantes. Accidens vero, id est, suum[2] uniuscuiusque, ut niger corvus,[3] et altum[4] mare. Inveniuntur tamen etiam in propriis quaedam huiuscemodi,[5] ut Gradivus[6] Mars, et Ennosigaeus Neptunus, et Quirinus Romulus. Sed haec, quia propriorum loco accipiuntur, comparari non possunt, quod est proprium adiectivorum, nec egent adiectione aliorum nominum,[7] quomodo communia[8] adiectiva. Sumuntur autem haec a qualitate vel quantitate animi vel corporis vel extrinsecus accidentium. Animi, ut prudens, magnanimus; corporis, ut albus, longus. Extrinsecus accidentium, ut dives, felix. Ad aliquid dictum est, quod sine intellectu illius,[9] ad quod dictum est, proferri non potest, ut filius, servus. Nam dicendo filium[10] patrem[11] etiam et dicendo servum dominum[12] quoque intellego; quod si intereat, interimit[13] una illud, quod ab eo intellegitur. Quasi ad aliquid dictum est,[14] quod quamvis habeat aliquid contrarium[15] et quasi semper adhaerens,[16] tamen non ab ipso nomine[17] significat etiam illud.[1] Neque enim ex illo nominationem accipit,[2] ut dies, nox, dextra, sinistra. Nam quamvis intereat,[3] nec interimit[4] secum etiam illud, quod ei adhaerere intellegitur. De homonymo superius docuimus, quod tam in propriis quam appella-

---

12 *.i. haue* 13 *.i. asin magnus dognithær andedesin .i. dil. .i. proprium hic 7 doacal.* 14 *.i. comainmnichdecha r.* 15 *.i. file*

(29ᵇ) 1 *.i. arindi contetarrat som hignuisib hilib andéainm̃neichthech*

2 *.i. anái .i. asainreth* 3 *fiach* 4 *fudomain*

5 *.i. am. atuat adiecta conanilmrechtrud inddoacal. ataat dam indilsi* 6 *.i. dorochair indilsi marti* 7 *.i. cenmithá inna anm̃ann dilsi dianacomlatar hic tm.* 8 *.i. doacaldmacha*

9 *.i. airni conbia som manibé ani hua[nai]thgnintar 7 huanaimniyter* (sic)

10 *.i. lase asm̃biur* 11 *file athir leiss* 12 *.i. file chóim̃dith leiss* 13 *i. pater 7 dominus .i. manibé*

14 *.i. iscuit atóibthe nam̃á isairi asber quasi i similitudinis* (in marg.) *.i. isquasi ad aliquid asberar diib huare rombi cechtar de sech alaill*

15 *.i. cenodfil chotarsnataith etarru* 16 *.i. iscuit atóibthe huare rombi cechtar de sech alaill* 17 *.i. bis leiss ut dies*

(30ᵃ) 1 *.i. ani huanainmnichfide* 2 (in marg.) *sluindith sem aduiltetaid cen fortacht indanm̃a aili*

3 *.i. ciatbela indalanái ni epil alaill* 4 *.i. ni airdben*

tivis invenitur. Synonyma sunt, quae, sicut diximus, diversis nominibus idem significant, ut ensis, mucro, gladius. In propriis quoque hanc vim habent[5] dionyma[6] vel trionyma vel tetraonyma,[7] ut P. Cornelius Scipio Africanus, sicut docuimus. Gentile est, quod gentem significat, ut Graecus, Latinus. Patrium est, quod a patria sumitur, ut Atheniensis, Romanus. Interrogativum est, quod cum interrogatione profertur, ut qui, qualis, quantus, quot, quotus, cum suos servant accentus.[8] Infinitum[9] est interrogativo contrarium, ut quis, qualis, quantus, quotus,[10] quot,[11] cum in lectione[12] gravi accentu pronuntiantur. Possunt tamen haec eadem et relativa[13] esse et similitudinis,[14] sicut etiam talis,[15] tantus, tot. Haec tamen etiam redditiva[16] dicuntur. Et animadvertendum, quod huiuscemodi nomina vel substantiae sunt infinitae atque communis, ut quis, qui; vel qualitatis,[17] ut qualis, talis; vel quantitatis, ut quantus, tantus; vel numeri, ut quot, tot. Ex quo ostenditur, melius ea doctissimos artium scriptores Graecos inter nomina posuisse, quamvis vetustiores apud ipsos quoque pronomina vel articulos ea putaverunt, quos grammatici Latinorum similiter sunt secuti. Sed incongruum[18] videtur, cum illi antiquorum nec recusaverunt Graecorum etiam errores imitari, nos Apollonii et Herodiani, qui omnes antiquorum errores grammaticorum purgaverunt, vestigia linquere,[19] et non inter nomina haec potius ponere, de quibus in pronomine latius tractabitur. Collectivum est, quod in singulari numero multitudinem significat, ut populus, plebs. Dividuum est, quod a duobus vel amplioribus ad singulos habet relationem vel plures in numeros pares distributos, ut uterque, alteruter, quisque, singuli, bini, terni, centeni. Factitium[1] est, quod a proprietate sonorum[2] per imitationem factum est, ut tintinnabulum,[3] turtur. Generale est, quod in diversas species potest dividi, ut animal, arbor. Speciale est, quod a genere dividitur, ut homo, equus, vitis, laurus. Ordinale est, quod ordinem significat, ut primus, secundus, tertius. Numerale est, quod numerum demonstrat, ut unus, duo, tres. Absolutum[4] est, quod per se intellegitur et non eget alterius coniunctione nominis, ut deus, ratio. Temporale est, quod tempus ostendit, ut mensis, annus. Locale est, quod locum significat, ut propinquus, longinquus, proximus, medioximus.

Subiungo locos aliquos, quorum praeter interpretationem codicis Sangallensis extat interpretatio hibernica codicis Prisciani Carolsruhensis (quorum unum infra significo Pr. Sg., alterum Pr. Cr.), praefationem operis Priscianei et e libro octavo quaedam.

---

5 *.i. ainmnigud oenfolaid hua ilanmanaib* 6 *.i. deainmnich.* 7 *.i. isarsodain dober exem.*
8 *.i. dóig linn bed nacuit preter qualis 7 combad chircumflex farsuidiu*
9 *.i. ecrichdatu cen imchomarc nindib* 10 *.i. isidméit* 11 *.i. linn r.* 12 *.i. inimfognam 7 issreith legind*
13 *.i. aithaisndisnecha .i. tuasailcdecha do imchomairsnechaib* 14 *.i. quantus .i ishe idméit l. verbi gratia qualis inna inneso noch isrelatiuum insin insamlathar dam inni frialaili*
15 *.i isderb son* 16 *.i. hérredcha aliud no. illis*
17 *.i. tecmaing dondfol. hisin* 18 *ecóir* 19 *.i. cenasechim*
(30[b]) 1 *.i. aforcmachte* 2 *.i. inna fog.* 3 *.i. tin. tin. afogur diaforcomnacuir tintinabulum* (sic)
4 *.i huatuasailcthae hua anmmaim ailiu dothórmuch friss doaestóasc acheille*

Prooemium. Cum omnis eloquentiae doctrinam et omne studiorum genus, sapientiae luce praefulgens, a Graecorum fontibus derivatum, Latinos proprio sermone invenio celebrasse et in omnibus illorum vestigia liberalibus[1] consecutos artibus video, nec in his solum quae emendate ab illis sunt scripta, sed etiam quosdam errores eorum amore graecorum doctorum deceptos[2] imitari, in quibus maxime vetustissima grammatica ars arguitur peccasse, cuius auctores quanto iuniores tanto[3] perspicaciores et ingeniis floruisse et diligentia valuisse omnium iudicio confirmantur eruditissimorum — quid enim Herodiani artibus certius, quid Apollonii scrupulosis quaestionibus enucleatius possit inveniri? — cum igitur eos omnia fere vitia, quaecunque antiquorum Graecorum commentariis sunt relicta artis grammaticae, expurgasse comperio certisque rationis legibus emendasse, nostrorum autem neminem post illos[4] imitatorem eorum exstitisse, quippe in neglegentiam cadentibus studiis literarum propter inopiam scriptorum; quamvis audacter, sed non impudenter, ut puto, conatus sum pro viribus[5] rem arduam quidem, sed officio professionis non indebitam, supra nominatorum praecepta virorum, quae congrua sunt visa, in latinum transferre sermonem, collectis etiam omnibus fere, quaecunque necessaria nostrorum quoque inveniuntur artium commentariis grammaticorum, quod gratum fore credidi temperamentum,[6] si ex utriusque linguae moderatoribus elegantiora in unum coëant corpus, meo faciente labore; quia nec vituperandum me esse credo, si eos imitor,[7] qui principatum inter scriptores graios artis grammaticae possident, cum veteres nostri in erroribus etiam, ut dictum est, Graecos aequiperantes, maximam tamen sunt laudem consecuti. Exemplum etiam proponere placuit, ne pigeat alios etiam a me vel ignorantia forte praetermissa vel vitiose dicta (nihil enim ex omni parte perfectum in humanis esse credo posse inventionibus) sua quoque industria ad communem literatoriae professionis utilitatem congrua rationis proportione vel addere vel mutare tractantes. Namque festinantius quam volui hos edere me libros compulerunt, qui alienis laboribus insidiantes, furtimque et quasi per latrocinia scripta aliis surripientes unius nominis ad titulum pertinentis infanda mutatione totius operis in se gloriam transferre conantur. Sed quoniam in tanta operis materia impossibile est aliquid perfectum breviter exponi, spatii quoque veniam peto, quamvis ad Herodiani scriptorum pelagus et ad eius patris Apollonii spatiosa volumina, meorum compendiosa sunt existimanda scripta librorum, huius tamen[8] te operis hortatorem[9] sortitus, iudicem quoque facio, Iuliane, Consul ac Patricie, cui summos dignitatis[10] gradus summa acquisivit in omni studio ingenii[11] claritudo,[12] non tantum accipiens ab excelsis gradibus honorum pretii, quantum illis decoris addens tui, cuius mentem tam Homeri credo quam Virgilii animo constare, quorum uterque[13] arcem possederat musicae, te

---

1 (Pr. Sg. 1a) in cod.: libral. *.i. libardaib* 2 (Pr. Sg.) *.i. atá diserc lalait. inna grec coseich. cid acomroi[r]cniu* 3 (Pr. Sg.) *inméitso*

4 (Pr. Sg.) *.i. indead innanisin* 5 (Pr. Sg.) *.i. is:::asneurt dom aradoidigi*

6 (Pr. Cr. 1a) *.i. húare nadtucus acht ani rupu thascide* 7 (Pr. Sg. 1b) *.i. ciinsamlar*

8 (Pr. Cr.) *.i. cethuc cuimbri mu libuir* (9 Pr. Cr.) *.i. ronertais damsa condernain hicutrumis frimcheliu togu damsa ani sintasu indsainriud dianertad sech cách*

10 (Pr. Sg. 2a) *.i. inna flaithemnachtae* 11 (Pr. Sg.) *.i. hicach ceniul fis 7 ecni* 12 (Pr. Sg.) *.i. indtairdircus*

13 (Pr. Sg.) *.i. indiassin*

tertium[14] ex utroque compositum esse confirmans, quippe non minus Graecorum quam Latinorum in omni doctrinae genere praefulgentem. Tibi ergo hoc opus quasi ad deum[15] devoveo, omnis eloquentiae praesul, ut quantamcunque mihi deus annuerit suscepti laboris gloriam,[16] te comite, quasi sole quodam, dilucidius crescat.

Lib. VIII. cap. VI. . . Inveniuntur ex aliarum (praeter primam) coniugationum verbis quaedam similes derivationes, sed in paucis, ut pendo pendis, pendor penderis, et pendeo pendes, iacio[1] iacis, et iacior[2] iaceris, et iaceo[3] iaces, acuo acuis, acuor et aceo,[4] ex quo acesco. Sunt alia, quae in compositione mutant significationem, ut eo neutrum. Similiter facio, quamvis vetustissimi etiam passive hoc protulisse inveniantur. Titinius in quinto: *Bonum gratia parvi ut faciatur.* Item venio, sedeo faciunt activa in compositione, adeo et adeor, subeo et subeor, ineo et ineor. Ovidius in quarto Fastorum: *Sol aditus, quam quaeris, ait, ne vana labores, nupta Iovis fratri tertia regna tenet.* Iuvenalis in quinto: *Quod si subeuntur prospera castra.* Virgilius in decimo: *Morte obita qualis fama est volitare figuras.*[5] Facio vero, quando cum praepositionibus componitur, activum fit plerumque, ut efficio et efficior, afficio et afficior, reficio et reficior. Deficio, quando pro relinquo accipitur, habet passivum, quando vero pro defetiscor,[6] neutrum est. Iuvenalis in tertio: *Matho deficit.* A venio vero convenio[7] et convenior, invenio et invenior in passivam transeunt significationem. A sedeo quoque obsideo et obsideor. Sentio neutrum, ex eo assentio et assentior, et dissentio et dissentior, in una eademque inveniuntur significatione. Cicero de republica: *In quibus assentior sollicitam et periculosam iustitiam non esse sapientis.* Lucilius XII: *Assensus sum homini.* Caecilius in primo: *Qui intellegunt quid faciant, dissentiuntur.* Ex aliis quoque significationibus plurima simplicia in alias, cum componuntur, transire invenies, ut plecto activum, unde Terentius: *Ego plectar pendens*; sed ab eo composita tam deponentia quam communia inveniuntur. Orior deponens, similiter partior, sed ex eis composita tam deponentia quam neutra inveniuntur, adorior[8] et adorio, impertior et impertio. Naevius in Hectore proficiscente: *Tunc ipsos adoriant, ne quis hinc Spartam referat nuntium.* Virgilius in I. Aeneidos: *Hinc portum petit et socios partitur in omnes.* Terentius in Eunucho: *Plurima salute Parmenonem summum suum impertit Gnatho.* Spicio, a quo aspicio activum, et ex eo conspicor conspicaris deponens, in quo etiam coniugatio mutata est. Terentius in Heautontimorumeno: *Numquam tam mane egredior, neque tam vesperi, quin conspicer te fodere arare.* Ab aperio quoque activo videtur quibusdam esse experior[9] commune, et opperior[10] deponens. Virgilius in XI: *Experto credite, quantus*

---

14 (Pr. Sg.) *.i. trisfer friu* 15 (Pr Sg.) *.i. am. bid do dia* 16 (Pr. Sg.) *.i. cid bec cid mar indinducbál ó dia tarhesi denmo indlibuir bith má de dobuith daitsiu hi coimthecht oco*

1 (Pr. Cr. 57) *.i. insádaim* 2 (Pr. Cr.) *iaculor* 3 (Pr. Cr.) *.i. inarbenim* 4 (Pr. Cr.) *.i. áctegim a quo est acetum*

5 (Pr. Cr. in marg.) *.i. amba frithtechtai*

6 (Pr. Sg. 145) in cod.: difficiscor. *.i. arachrinim* 7 (Pr. Cr.) *.i. adgaur l. duttluchur* 8 (Pr. Cr.) *.i. arriuth*

9 (Pr Sg.) *.i. doscéulaim* 10 (Pr. Cr.) *.i. frisaiccim*

in clipeum adsurgat. Quamquam simplex eius peritus sit, cuius verbum in usu non est,[11] quod debuit secundum analogiam perior esse. Terentius in supradicta fabula: *Hic ego interea virum opperibor.* Nam reperio, comperio, cooperio, sicut aperio, activa sunt;[12] faciunt enim ex se passiva. Et possunt magis a pario videri composita, quod apud vetustissimos quartae coniugationis declinationem habebat. Ennius: *Ova parire solet genus pennis condecoratum.* Facio cum sit neutrum, ut supra diximus, si cum praepositione componatur, plerumque transit in activum, ut conficio conficior, perficio perficior, afficio afficior, reficio reficior, officio officior. Iuvenalis in I: *Et quotiens te, Roma, tuo refici properantem reddet Aquino.* Lucretius in II: *Quapropter simul inter se retrahuntur et extra, officiuntur, uti cogantur tardius ire.* A proficio Statius impersonale protulit in III: *Proficitur bello.* Deficio autem loco passivi defio facit.[13] Terentius in Eunucho: *Nihil cum est, nihil defit.* Cum passivam vim habet, defio facit. Sunt tamen alia ex eo ipso et ex aliis composita, quae non solum significationem, sed etiam coniugationem, ut dictum est, permutant, ut facio facis, gratificor gratificaris. Terentius in Heautontimorumeno: *Cui ego gratificor, ipsa re experibere.* Similiter ludificor. Idem in Eunucho: *Quin insuper scelus, postquam ludificatus est virginem.* Excarnifico[14] vero activum est, ut amplifico et velifico. Terentius in Heautontimorumeno: *Ubi me excarnifices.* Iuvenalis in quarto: *Velificatus Athos, et quicquid Graecia mendax audet in historia,* passive protulit. Sciendum tamen, quod et facio et facior, ut ostendimus, vetustissimi proferebant. Si vero facio vel fio integris manentibus, aliud verbum infinitum ante ea componatur, non solum significationes et coniugationes integras eis servamus, sed etiam accentus, ut calefacio calefacis calefacit, tepefacio tepefacis tepefacit. In secunda enim et tertia persona paenultimas acuimus, quamvis sunt breves. Similiter calefio calefis calefit, tepefio tepefis tepefit, finales servant accentus in secunda et tertia persona, quos habent in simplicibus. A verto quoque activo reverto et revertor, praeverto et praevertor in una eademque ponuntur significatione. Virgilius in primo Aeneidos: *Harpalice volucremque fuga praevertitur Hebrum.* Idem in VII: *Cursuque pedum praevertere ventos.* Verso similiter activum, ex quo controversor deponens. Cicero in Protagora: *Nunc a vobis, o Protagora et Socrate, postulo, ut de isto concedatis alter alteri, et inter vos de huiuscemodi rebus controversemini, non concertetis.* Sunt alia quae et coniugationem mutant cum genere in eadem manentia significatione, ut labo[15] labas neutrum, ὀλισθαίνω, ὀλισθαίνεις, et labor[16] laberis deponens. Virgilius in II. Aeneidos: *Labat ariete crebro ianua.* Idem in IIII: *Labitur infelix Dido.* Similiter lavo[17] lavas, et lavo[18] lavis, sed lavis magis pro humectas dicitur. Virgilius in X: *Visceribus super incumbens lavit improba taeter ora cruor.* Sunt tamen alia quae cum coniugatione mutant significationem, ut mando,[19] ἐντέλλομαι, mandas; mando,[20] μασσάομαι, mandis; fundo,[21] θεμελιόω, fundas;

---

11. (Sg. Pr) *arecar anainm indiuitius* 7 *ni airecar inbriath. s. hicoms.* 12 (Pr. Sg.) *am. asinbriath. quima aperio*

13 (Pr. Sg. 146ᵃ) in cod.: difficio autem loco passivi deficio facit *.i. iss. asber hic asberr chial ches. asindi asdifficio quando pro uincor accipitur ut in ante ostendit* 14 (Pr. Cr.) *.i. fennaim*

15 (Pr. Sg. 146ᵇ) *.i. cor. la .i. dofuislim* 16 *produc la* 17 *.i. dofonuch* 18 *.i. folcaim* 19 *.i. intrénigim* 20 *i. ithim*

21 (Pr. Sg. Pr. Cr. 57ᵃ) *.i. fundamentum pono*

fundo,[22] *ἐκχέω*, fundis; obsero,[23] *περιβάλλω τὸν μοχλόν*, obseras; obsero,[24] *περισπείρω*, obseris;[25] appello,[26] *προσαγορεύω*, appellas; appello,[27] *προσάγω*, appellis; volo,[28] *πέτομαι*, volas; volo,[29] *βούλομαι*, vis; consternor,[30] *καταπλήττομαι*, consternaris; consternor,[31] *καταστρώννυμαι*, consterneris. Nam lego legas[32] et lego legis, dico dicas et dico dicis, etiam in prima persona habent differentias temporum; nam lego legas et dico dicis producunt paenultimas, lego legis et dico dicas corripiunt.

E. Specimen interpretationis codicis Paulini Wirziburgensis.

Interpretatio epistolarum ad Colossenses, ad Timotheum, Titum, Philemonem.

Epistola ad Colossenses. Cap. I. Paulus apostolus Christi Iesu per voluntatem dei[1] et Timotheus frater, iis qui sunt Colossis sanctis et fidelibus fratribus in Christo Iesu. Gratia vobis et pax a deo patre nostro. Gratias agimus deo et patri domini nostri Iesu Christi semper pro vobis orantes, audientes fidem vestram in Christo Iesu et dilectionem quam habetis in sanctos omnes, propter spem quae reposita est vobis in caelis, quam audistis in verbo veritatis evangelii, quod pervenit ad vos, sicut et in universo mundo est et fructificat et crescit sicut in vobis[2] ex ea die qua audistis et cognovistis gratiam dei in veritate, sicut didicistis ab Epaphra,[3] carissimo conservo nostro, qui est fidelis pro vobis minister Christi Iesu, qui etiam manifestavit nobis dilectionem vestram in spiritu. Ideo et nos ex qua die audivimus non cessamus pro vobis orantes et postulantes, ut impleamini agnitione voluntatis eius. IN omni sapientia[4] et intellectu[5] spirituali[6] ut ambuletis digne deo per omnia placentes in omni opere bono[7] fructificantes et crescentes in scientia dei,[8] in omni virtute confortati secundum potentiam claritatis eius, in omni patientia et longanimitate cum gaudio, gratias agentes deo patri, qui dignos nos fecit in partem sortis sanctorum in lumine, qui eripuit nos de potestate tenebrarum, et transtulit in regnum filii dilectionis suae,[9] in quo habemus redemptionem et remissionem peccatorum,[10] qui est imago dei invisibilis,[11] primogenitus omnis creaturae, quoniam in ipso condita sunt universa in caelis et in terra, visibilia et invisibilia, sive throni sive dominationes, sive principatus sive potestates, omnia per ipsum et in ipso creata sunt. Et ipse ante omnes[1] et

---

22 (Pr. Sg.) *.i. dodálim* (Pr. Cr) *i. dudalim* 23 (Pr. Sg.) *.i. fescrigim* (i. e. vesperasco, serus sum: ideo melius Pr. Cr.:) *.i. frisdúnaim* 24 (Pr. Sg) *clandaim* (Pr. Cr.) *asindiut l. clandaim* 25 (Pr. Cr.) *seminas*

26 (Pr. Sg.) *adgládur* 27 *inárbenim* 28 *follúur* 29 *adcobraim*

30 (Pr. Sg. Pr. Cr.) *.i. fobothaim* 31 (Pr. Sg.) *fommálagar l. foalgim* (Pr. Cr.) *fommálagar* 32 (Pr. Sg.) *ar atá dechor naimsire hisuidib lacumscugud coib. non sic predic.*

(Wb. 26) 1 *isóentu doathir et macc ocmothoëitse forupstalact cucuibsi* 2 *am. formbeir et toirthigedar indibsi* 3 *.i. ishé cetu rupredach dúib* 4 *.i. etargni deacte* 5 *.i. anagogien* 6 *.i. etarcne narrúun diade* 7 *combat indi forcáingnime* 8 *.i. etarcni dæ*

9 *.i. conrobam iflathemnacht la cr.* 10 *.i. istriit dorolgetha arpecthi duún* 11 *firdelb dei caeli l. per ipsum cognoscitur deus pater*

(26ᵃ) 1 *.i. arisbidixnichthe som*

omnia in ipso constant. Et ipse est caput corporis ecclesiae, qui est principium, primogenitus ex mortuis, ut sit in omnibus ipse primatum tenens,[2] quod in ipso complacuit omnem plenitudinem divinitatis habitare[3] et per eum reconciliare omnia in ipso pacificans per sanguinem crucis[4] eius, sive quae in caelis sive quae in terris sunt.[5] ET vos cum essetis aliquando alienati et inimici sensus eius in operibus malis, nunc autem reconciliavit in corpore carnis eius per mortem exhibere vos sanctos immaculatos et irreprehensibiles coram ipso, si tamen permanetis in fide fundati et stabiles et immobiles ad spem evangelii quod audistis,[6] quod praedicatum est in universa creatura quae sub caelo est, cuius factus sum ego Paulus minister, qui nunc gaudeo in passionibus pro vobis,[7] et impleo ea quae desunt passionum Christi in carne mea pro corpore eius quod est ecclesia.[8] Cuius factus sum ego minister secundum dispensationem dei, quae data est mihi in vobis, ut impleam verbum dei,[9] mysterium quod absconditum fuit[10] a saeculis et generationibus, nunc autem manifestatum est[11] sanctis eius, quibus voluit deus notas facere[12] divitias[13] gloriae sacramenti[14] huius in gentibus, quod est Christus, in vobis spes gloriae, quem nos annuntiamus corripientes omnem hominem et docentes omnem hominem in omni sapientia,[15] ut exhibeamus omnem hominem perfectum in Iesu Christo,[16] in quo et laboro certando secundum operationem eius,[17] quam operatur in me in virtute.[18]

Cap. II. VOlo enim vos scire qualem sollicitudinem habeam pro vobis[19] et pro iis qui sunt Laodiceae[20] et quicunque non viderunt faciem meam in carne, ut consolentur corda ipsorum[21] instructi in caritate[22] et in omnes divitias plenitudinis intellectus[23] in agnitionem mysterii[24] dei patris et Christi Iesu, in quo[25] sunt omnes thesauri sapientiae et scientiae absconditi. HOc autem dico, ut nemo vos decipiat in subtilitate sermonum.[26] Nam etsi corpore absens sum, sed spiritu vobiscum sum gaudens[1] et videns ordinem vestrum et firmamentum eius quae in Christo[2] est fidei vestrae. SIcut ergo accepistis Christum Iesum dominum, in ipso ambulate,[3] radicati[4] et superaedificati in ipso[5] et confirmati fide,[6] sicut et didicistis, abundantes in gratiarum actione.[7] VIdete ne quis vos decipiat per philosophiam[8] et inanem fallaciam[9] secundum traditionem hominum,[10] secundum elementa mundi et non secundum

---

2 *.i. corrup hǽ bas óenairchinnech* 3 *.i. uile lánæ diuini. atrothreb hicr.* 4 *.i. dognim inchrochtha isainm crux*

5 *.i. dorronad síid eter muntir nime et talman* 6 *i. spe future glorie bias dúib innim et predchabthar hisos.* 7 *.i. conrogabthesi desimrecht dínni* 8 *.i. ani dodesta dichomalnad cesta cr. domsa isocca attóo ishéd dim desta disuidiu dul martre tarfarcennsi* 9 *.i. euang. .i. asechte tarrchet dicr.* 10 *.i. irrúnaib deachte condatuárgabusa gentibus* 11 *i. tuargab cenn indrúnsin*

12 *.i. combad etarcnad doib* 13 *.i. icce inchenéli dóine* 14 *.i. arnifitir cid muinter nime* 15 *.i. fessa et etarcni dæ* 16 *.i. am. rombo foirbthe cr. condib foirbthe inti bess innaellug* 17 *.i. ató occombáig friss imsechim agnime et imgabáil desimrechte de croissinn cutrummus friss et ognisom frimsa ocsuidiu* 18 *.i. ismaith achuit occa*

19 *.i. ismór indethiden file domsa diibsi* 20 *.i. colosensi dim in laudacia ataat* 21 *.i. cododonat arnapat toirsich dimchuimregaibse* 22 *.i. conroib deserc leu fricách* 23 *.i. confesatar imbed indraith tecomnacht dia doib et odip maith anintliucht*

24 *.i. rúun icce incheneli dóine* 25 *arisand isecne et isfissid cách iarnetarcnu cr.* 26 *filoso. .i. arnipa gliccu felsub olambieidsi si in xpo. estis*

(27ᶜ) 1 *.i. trebarnimradud arfarfoirbthetu* 2 *.i. icretim in ihu.* 3 *am. rupredchad dúib comid* 4 *inoentid achoirp* 5 *apstil itossug sissi iarum* 6 *bad treúin inriss* 7 *.i. denid atlugud buide dodia dicach maith dogní frib*

8 *.i. cid glicc et cid sulbir ocaisndis* 9 *.i. saibes inobar* 10 *arishe besad felsub etarcert di-*

Christum,[11] quod in ipso inhabitat omnis plenitudo divinitatis corporaliter,[12] et estis in illo repleti, qui est caput omnis principatus et potestatis, in quo et circumcisi estis circumcisione non manu facta in expoliatione corporis carnis, sed in circumcisione Christi,[13] consepulti ei in baptismo,[14] in quo et consurrexistis per fidem operationis dei,[15] qui suscitavit illum a mortuis. ET vos cum mortui essetis in delictis et praeputio carnis vestrae, convivificavit cum illo,[16] donans vobis omnia delicta,[17] delens quod adversum nos erat chirographum decreti,[18] quod erat contrarium nobis,[19] et ipsum tulit[20] de medio[21] affigens illud cruci,[22] expolians se carne principatus et potestates traduxit confidenter, palam triumphans[23] illos in semetipso.[24] NEmo ergo vos iudicet[25] in cibo aut in potu, aut in parte diei festi, aut neomeniae aut sabbatorum quae sunt umbra futurorum,[26] corpus autem Christi.[27] NEmo vos seducat,[28] volens in humilitate et religione angelorum[29] quae non vidit ambulans frustra[30] inflatus sensu carnis suae[31] et non tenens caput, ex quo totum corpus per nexus et coniunctiones subministratum et coniunctum et constructum crescit in augmentum dei. Si mortui estis cum Christo ab elementis huius mundi, quid adhuc tanquam viventes in mundo decernitis?[32] Ne tetigeritis neque gustaveritis neque contrectaveritis, quae sunt omnia in interitum in ipso usu[1] secundum praecepta et doctrinas hominum, quae sunt rationem quidem habentia sapientiae in superstititione et humilitate et ad non parcendum corpori,[2] non in honore aliquo ad saturitatem carnis.[3]

Cap. III. IGitur si consurrexistis cum Christo, quae sursum sunt quaerite, ubi Christus est in dextera dei sedens,[4] quae sursum sunt sapite non quae super terram. Mortui enim estis et vita vestra abscondita est[5] cum Christo in deo. Cum Christus apparuerit vita vestra,[6] tunc et vos[7] apparebitis cum illo in gloria. MOrtificate ergo membra vestra quae sunt super terram, fornicationem, immunditiam, libidinem, concupiscentiam malam et avaritiam,[8] quae est simulacrorum servitus,[9] propter quae venit ira dei super filios incredulitatis, in quibus et vos ambulastis aliquando, cum viveretis in illis. NUnc autem deponite[10] et vos omnia, iram, indignationem, malitiam, blasphe-

---

dulib et saigid forru et nebchretem anadiadar dicr. 11 *.i. ni ar cr. predchit .i nifitetar am. rongab arissamlid atá q. in ipso habitat rl* 12 *pl. omnis plenitudo diuinae naturae in corpore eius inhabitat .i. ueraciter l. inchorpdid .i. adrothreb láne deachte innachorpsom*

13 *cs. cate indibe cr. ni. bás et adnacul itheside immafolnget indibe ó dúalchib* 14 *.i. teora tonna torunni in bais. trédenus dosom in sepul.* 15 *am. rongab comadnacul dúun atá comeisséirge act rocretem oipred dé* 16 *xpo.* 17 *bái and ni roerthe* 18 *asrochoiled bás dúnni*

19 *niarless robói and* 20 *forróxul* 21 *conách fil etir* 22 *conderbadad in sanguine* 23 *.i. rouc buóid diib* 24 *.i. trebás achoirp fessin*

25 *.i. nachibmided .i nachibberar ismachtu rechta fetarlicce innandig et umbiad innallithu et assapati act bad foirbthe farniress* 26 *.i. anuile robói ifetarlicci isfoscad núiadnissi* 27 *quasi dixisset nidir dúib m disund act homaldóit docr.* 28 *pl. nemo ficta humilitate uos seducat* 29 *.i. ciasberat doaidbdetar fisi doib et dotiagat angil andochum nichretidsi* 30 *.i. nitáirci lessu utmille* 31 *ni issiansib spirităldib móiti* 32 *.i. marudscarsid fritola trebás cr. cid arandluthid caratrad friu iterum pl. elimenta mundi auaritia luxoria et cætera his similia*

(27[b]) 1 *.i. roboid:::: .i. hore arinchrinat* 2 *.i. nicensáithar dochorp* 3 *nec carnem in saturitate honorandam l. nibi ifledaib na ligaib frisgni*

4 *i. issóirmichi inna indocbale* 5 *.i. isindindochbáil* 6 *.i. madhé farmbethasi cr. robia indocbál less* 7 *.i isindáu itáu som* 8 *.i. ithé inso boill indsenduini et ishé insenduine fessin .i. uilidetu nandúalche isball dim cachhue som et iscorpat::::* 9 *i. am. fogniter idil sic fognither donaib ánib*

10 *.i. cuirid diib innerese vitiorum*

miam, turpem sermonem[11] de ore vestro. Nolite mentiri invicem,[12] expoliantes vos veterem hominem cum actibus suis et induentes novum,[13] eum qui renovatur in agnitionem secundum imaginem eius[14] qui creavit eum, ubi non est gentilis et Iudaeus,[15] circumcisio et praeputium, barbarus et Scytha, servus et liber, sed omnia[16] in omnibus[17] Christus. INduite vos ergo, sicut electi dei sancti et dilecti per viscera misericordiae,[18] benignitatem, humilitatem, modestiam, patientiam, supportantes invicem[19] et donantes et vobis ipsis,[20] si quis adversus aliquem habet querellam, sicut et dominus donavit vobis, ita et vos.[21] SUper omnia autem haec[22] caritatem habete, quod est vinculum perfectionis,[23] et pax Christi[24] exultet in cordibus vestris in qua et vocati estis in uno corpore,[25] et grati[26] estote. Verbum Christi habitet in vobis abundanter,[27] in omni sapientia[28] docentes et commonentes vosmet ipsos,[29] in psalmis, hymnis, canticis spiritualibus in gratia cantantes in cordibus vestris deo. Omne quodcunque facitis in verbo aut in opere, omnia in nomine[1] domini Iesu gratias agentes[2] deo et patri per ipsum. MUlieres subditae estote viris vestris[3] sicut oportet in domino.[4] VIri diligite[5] uxores vestras et nolite amari[6] esse ad illas. FIlii oboedite parentibus vestris per omnia, hoc enim placitum est in domino. PArentes nolite ad indignationem provocare filios vestros,[7] ut non pusillanimi[8] fiant. SErvi oboedite dominis carnalibus per omnia,[9] non ad oculum servientes[10] quasi hominibus placentes, sed in simplicitate cordis[11] timentes dominum.[12] Quodcunque facitis ex animo operamini sicut domino et non hominibus, scientes quod a domino accipietis retributionem hereditatis.[13] Domino Christo servite; qui enim iniuriam facit[14] recipiet id quod inique gessit,[15] et non est personarum acceptio apud deum.[16]

Cap. IV. DOmini quod iustum est et aequum servis praestate,[17] scientes quoniam et vos dominum habetis in caelo.[18] ORationi instate vigilantes in ea in gratiarum actione,[19] orantes simul et pro nobis,[20] ut deus aperiat nobis

---

11 *.i. imradud pecctho* 12 *.i. nataibred cách uáib bréic immaluile* 13 *.i. ihm. l. nouus homo* 14 *.i. combiam indcilb ihu. .i. inoentid achoirp* 15 *.i. alter .i. ni airegdu nech alailiu less* 16 *.i dóna l. mandata* 17 *.i. hominibus i. act rocretea deacht et dóinecht cr. bit less indhuili dáni et nah::::: timn::*

18 *.i. gaibid immib anetach macc cóimsa am. nondad maicc cóima .i. viscera ishé :::chellt :::beir* 19 *.i. ainmne dochách frichéile* 20 *andoroghid etruib* 21 *imdilgid* 22 *i. forib l. sech nahuili predicta* 23 *.i. óentad etruib immanctar l. etruib et dia* 24 *.i. dúib fridia et dodia fribsi* 25 *.i. dobuith inóentid coirp cr* 26 *.i. atligid dodia*

27 *euang. i. bad atrab nábad cuit tadill ished aatrab dim aprecept et acomal[nad]* 28 *.i. etarcni dé* 29 *ished tra forchain som hic aratucca cách acanas condib réil less indinne hess and et ar[in]réla dochach rodchluinethar*

(27c) 1 *.i. icomalnad timne ihu. et itogarmaim aanme* 2 *atlugud boide dodia dibarnicc tritsom* 3 *.i. mós est illi hanc suadere doctrinam* 4 *bad in dno. intaurlatu* 5 *.i hóre itsubditisom* 6 *.i. luind*

7 *.i. trechosc conacarbi cenchinta* 8 *.i. toirsig* 9 *[for]cain som hic seruos obidire et seruire dominis arnaérbarat domini robtar irlithi ar[mog]e dúun resiu tised hiress robtar anirlithi iarum ni áil tra insin doepert olsesom arni doforcitul an[irla]tad dodechaid* 10 *.i. nibo intain nombeid arsúil tm. dogneith toil farcoimded* 11 *.i. induthracht .i. bad arlóg diade* 12 *:::digail forib ma :::d irlaithi arrofitir side imbo hochridiu fanacc*

13 *.i. ropia anorpe nemde illóg farnirnigde* 14 *[int]í bes anirlithe l nádchomalnathar anasberar friss rambia digal taraéssi i. cid incoimdiu dodgné friamug [cid]inmug friachoimdid* 15 *.i. rambia digal tarhési adrognima* 16 *s. operum eter sóir et dóir eter mug et coimdid*

17 *cose innacoimded inso arnáp foróil acumachte foramogaib* 18 *quasi dixisset adib (?) mogasi dam atá farcóimdiu innim* 19 *.i. ishæ inso infognam donchoimdid nemdu et isfriu huili atbeirsom ón pl. negligentis enim et dormientis oratio nihil impetrare ualet* 20 *.i. lairnigdi airib*

ostium sermonis[21] ad loquendum mysterium Christi,[22] propter quod etiam vinctus sum,[23] ut manifestem illud ita ut oportet me loqui.[24] IN sapientia ambulate[25] ad eos qui foris sunt,[26] redimentes tempus.[27] Sermo vester semper in gratia sale sit conditus,[28] ut sciatis quomodo oporteat vos unicuique respondere.[29] QUae circa me sunt omnia vobis nota faciet Tychicus carissimus frater et fidelis minister[30] et conservus in domino,[31] quem misi ad vos ad hoc ipsum,[32] ut cognoscatis quae circa nos sunt,[33] et consoletur corda vestra[34] cum Onesimo[35] carissimo et fideli fratre qui est ex vobis. Omnia quae aguntur[36] nota faciet vobis. SAlutat vos[1] Aristarchus concaptivus meus et Marcus consobrinus[2] Barnabae de quo accepistis mandata.[3] Si venerit ad vos, suscipite illum, et Iesus qui dicitur Iustus, qui sunt ex circumcisione.[4] Hi soli sunt adiutores[5] mei in regno dei, qui mihi fuerunt solacio. SAlutat vos Epaphras qui est ex vobis[6] servus Christi Iesu, semper sollicitus pro vobis[7] in orationibus, ut sitis perfecti et pleni in omni voluntate dei. Testimonium illi perhibeo,[8] quod habet multum laborem pro vobis et pro iis qui sunt Laodiceae[9] et qui Hierapoli. SAlutat vos Lucas medicus[10] carissimus et Demas. SAlutate fratres[11] qui sunt Laodiceae et Nympham et quae in domo eius est ecclesiam.[12] ET cum lecta fuerit apud vos epistola, facite, ut et in Laodicensium ecclesia legatur,[13] et eam quae Laodicensium est, vos legatis.[14] Et dicite Archippo: vide ministerium[15] quod accepisti in domino, ut illud impleas. Salutatio meo manu Pauli.[16] Memores estote vinculorum meorum. Gratia domini Iesu vobiscum. Amen.

Epist. I ad Timotheum. Cap. I. Paulus apostolus Christi Iesu secundum imperium dei salvatoris nostri et Christi Iesu spei nostrae, Timotheo filio dilecto in fide. Gratia et pax,[17] misericordia a deo patre[18] et Christo Iesu domino nostro. Sicut rogavi te, ut remaneres Ephesi,[19] cum irem in Macedoniam, ut denuntiares[20] quibusdam, ne aliter docerent, neque intenderent fabulis et genealogiis[21] interminatis,[22] quae quaestiones praestant magis[23] quam aedificationem dei quae est in fide.[24] Finis autem praecepti est caritas[25] de

---

féisne 21 *.i. conroib buáid precepte duun tresaniccatar hili* 22 *.i. euang, .i. cororélam rúna incholnigthea et geine cr. et achésta* 23 *.i. isairi am cimbidse hore nopredchim inrúinsin* 24 *.i. cenchondarcilli*

25 *.i. iprecept narrún diade doib et innanebthórtrommad dochuingid neich cuccu* 26 *.i. túati .i. extra æclesiam* 27 *gg. ille redemit tempus qui non seruit tempori sed tempori dominatur* 28 *.i. taibred formbriathar ráth spirito dochách trefoirbthetith farprecepte* 29 *.i. conirmissid taithesc coir docachgrád et docacháis*

30 *istorisse athimthirecht* 31 *.i. ocfognad dodia* 32 *.i. dosund*

33 *.i. cofesid fiss scéel uánni* 34 *.i. ɔfessid dam fiss scél uáimse et arnabad toirsig dimchuimriugsa* 35 *.i. isimmallei rofóitea* 36 *.i. eter mochuimregasa et líin diapredchimm*

(27[d]) 1 *.i. farnimchomarc uaidib* 2 *coibdelach* 3 *.i. ropredchad dúib* 4 *.i. diiudéib doib* 5 *ocprecept*

6 *.i. isuáib fesin achenél* 7 *.i. guidid dia eruibsi dogress* 8 *.i. dobiursa teist asmór farsercsi less* 9 *.i. nobcara huili* 10 *dicit hic ainm dáno dorigeni itossug* 11 *bad chore dúib friu carid dagdóini* 12 *ammunta* (sic) *huile*

13 *.i. act arroilgither indepistilse dúibsi berthir uáib laudocensibus et doberthar indæpistil scribther dosuidib conarlægthar duibsi doadbadar hic nád roscribad dosuidib cedacht et arrobe scribent doiib* 14 *.i. conarlégidsi* 15 *precept dochách* 16 *combad notire rodscribad cosse*

17 *precor multi.* 18 *.i. sainred dodaltu anisiu q. asper fuit* 19 *.i. precor multi. sicut rogaui .i. islerithir inso nonguidimse dia nerutsu am. rotgádsa imanad inephis sech ropo léir són Aliter adit ubi dicit hoc praeceptum tibi commendo filii timothe et ismedóntestimin afil etarru*

20 *.i. isdo inso noainfeda* 21 *.i. genelcha et bunadsi scél* 22 *.i. nitucthar cenn essib* 23 *.i. tairthet cach fer immalaile* 24 *.i. nifóiret cumtach nirisse* 25 *.i. isferr cach réit són*

corde puro[26] et conscientia bona et fides non ficta, a quibus quidam aberrantes conversi sunt[27] in vaniloquium, volentes esse legis doctores,[1] non intellegentes neque quae loquuntur,[2] neque de quibus affirmant. SCimus autem quia bona est lex, si quis ea legitime utatur, sciens hoc quia iusto non est lex posita, sed iniustis[3] et non subditis, impiis et peccatoribus, sceleratis et contaminatis, patricidis et matricidis, homicidis,[4] fornicariis, masculorum concubitoribus, plagiariis,[5] mendacibus, periuris,[6] et si quid aliud sanae doctrinae adversatur quae est secundum evangelium gloriae beati dei quod creditum est mihi. Gratias ago ei qui me confortavit Christo Iesu domino nostro,[7] quia fidelem me existimavit ponens in ministerio qui prius fui blasphemus et persecutor et contumeliosus.[8] Sed misericordiam consecutus sum, quia ignorans feci in incredulitate; superabundavit autem gratia dei nostri[9] cum fide et dilectione quae est in Christo Iesu. FIdelis sermo[10] et omni acceptione dignus, quia Christus Iesus venit in hunc mundum peccatores salvos facere,[11] quorum primus ego sum. Sed ideo misericordiam consecutus sum, ut in me primum ostenderet[12] Iesus Christus omnem patientiam,[13] ad informationem eorum qui credituri sunt illi in vitam aeternam. Regi[14] autem saeculorum immortali invisibili deo soli honor et gloria in saecula saeculorum amen.[15] HOc praeceptum commendo tibi fili Timothee secundum praecedentes in te prophetias,[16] ut milites in illis bonam militiam habens fidem et bonam conscientiam,[17] quam quidam repellentes circa fidem naufragaverunt,[18] ex quibus est Hymenaeus et Alexander quos tradidi satanae[19] ut discant non blasphemare.

Cap. II. OBsecro igitur primo omnium fieri obsecrationes, orationes, postulationes, gratiarum actiones pro omnibus hominibus,[20] pro regibus et omnibus qui in sublimitate, ut quietam et tranquillam vitam agamus in omni pietate et castitate.[21] Hoc enim bonum est et acceptum coram salvatore nostro deo, qui omnes homines vult salvos fieri[1] et ad agnitionem veritatis venire. UNus enim deus,[2] unus et mediator[3] dei et hominum homo Christus Iesus, qui dedit redemptionem semet ipsum[4] pro omnibus,[5] cuius testimonium temporibus,[6] in quo positus sum,[7] ego praedicator et apostolus (veritatem dico, non

---

26 *.i. ishé loc inatreba* 27 *.i. óntrédiu asrubart riam*

(28ᵃ) 1 *.i. conroibtis ocdenum rectche la riga* 2 *.i. ni tacair anasberat* 3 *.i. ni dodigail forfírianu tuccad recht acht isdochosc cintach* 4 *nech orcas afini* 5 *.i. donaib essoircnidib* 6 *éithchechaib*

7 *.i. conopredchinn aindocbáil* 8 *.i. robá occanaithisigud* 9 *.i. conromiccad de peccato*

10 *.i. beim foris inso l. istitul indi archiunn* 11 *.i. issuáichnid isindi romiccsa* 12 *.i. combad dessimrecht icce cáich* 13 *.i. ainmne frimpeccad et moicc iarum*

14 *.i. rii trembethe* 15 *.i. isuisse amolad .i. cennaforcenn ariséicrichnichthe donindnigsom adagmóini*

16 *am. ropredchad duit itosug* 17 *.i. isamlid bid maith domilte*

18 *.i. roscarsat friæ .i. asbertar ananman arnagaba nech desimrecht diib intalaxander hisin robo chert ut ipse dicit alaxander ærarius multa mala mihi fecit* 19 *.i. pænitentiæ l. dodásacht .i. nibi indásachtach friéicndar arni irmadadar*

20 *.i. desercc cenelach insin* 21 *.i. act robóe quies et tranquilitas regibus bieid dam dúnni andedesin et pietas et castitas lasodin*

(28ᵇ) 1 (in margine) *Cs. cid natat sláin indhuli mátchobra q. omnia quaecumque uoluit dominus fecit ni. hóre nád comeicnigther nech fritoil l. ispars pro toto arnifil ceneel nabelre isinbiuth dinadricthe nech l. indíi adchobra som dohicc ithé ronicc tm.*

2 *.i. am. asnóindia omnium adcobra icc omnium* 3 *.i. etir fessin et dóini* 4 *darrat fessin hicroich* 5 *.i. aricc cáich* 6 *.i. dorratad teist de isindaimsirsin hiforcomnucuir intaidchric per crucem* 7 *.i. issi rún indforcillsin nopredchimse*

mentior), doctor gentium in fide et veritate. VOlo ergo viros orare in omni loco levantes puras manus suas sine ira et disceptatione.[8] Similiter et mulieres in habitu ordinato, cum verecundia et sobrietate ornantes se,[9] non in tortis crinibus[10] aut auro aut margaritis vel veste pretiosa, sed quod decet mulieres[11] promittentes castitatem per opera bona. Mulier in silentio discat[12] cum omni subiectione. Docere autem mulieri non permitto[13] neque dominari in virum,[14] sed esse in silentio.[15] Adam enim primus formatus est, deinde Eva,[16] et Adam non est seductus, mulier autem seducta in praevaricatione fuit. Salvabitur autem per filiorum generationem, si permanserit in fide et dilectione[17] et sanctificatione cum sobrietate.

Cap. III. FIdelis sermo[18] et omni acceptione dignus. Si quis episcopatum desiderat, bonum opus desiderat.[19] Oportet ergo episcopum[20] irreprehensibilem esse, unius uxoris virum,[21] sobrium, prudentem, ornatum, hospitalem,[22] doctorem,[23] non vinolentum,[24] non percussorem, sed modestum, non litigiosum,[25] non cupidum,[26] suae domui bene praepositum, filios habentem subditos[27] cum omni castitate. Si quis autem domui suae praeesse nescit, quomodo ecclesiae dei diligentiam habebit?[28] Non neophytum,[29] ne in superbiam elatus in iudicium incidat diaboli.[30] Oportet autem illum et testimonium habere bonum[31] ab iis qui foris sunt, ut non in opprobrium incidat et laqueum diaboli.[32] Diaconos similiter pudicos, non bilingues,[1] non multo vino deditos, non turpe lucrum sectantes,[2] habentes ministerium fidei[3] in conscientia pura. Et hi autem probentur primum,[4] et sic ministrent,[5] nullum crimen habentes. Mulieres similiter pudicas,[6] non detrahentes, sobrias, fideles in omnibus. Diaconi sint unius uxoris viri,[7] qui filiis suis bene praesint et suis domibus. Qui enim bene ministraverint,[8] gradum sibi bonum acquirunt[9] et multam fiduciam in fide, quae est in Christo Iesu domino nostro. Haec tibi scribo sperans me venire ad te cito,[10] si autem tardavero,[11] ut scias, quomodo oporteat te in domo dei conversari,[12] quae est ecclesia dei vivi, columna et firmamentum veritatis. ET manifeste magnum est pietatis sacramentum, quod manifestum est in carne, iustificatum est in spiritu,

---

8 *.i. cenindlach* 9 *.i. cumtach bas uisse frihiriss*
10 *.i. cissib* 11 *.i. anastechte .i. féil[e] et genas* 12 *.i. na imchomarcad ni inæcle. s. uiros interrogat domi*
13 *.i. act mad aclaind* 14 *.i. nip si bes airchinnech* 15 *arislour infer diairlabri*
16 *.i. issiniu infer et istairismechu q. mulier* 17 *.i. issamlidsin dam bid icc disi tuistiu claindde*
18 *.i. asbeir sis* 19 *.i. martinum ante omnes l. dénad gnimu epsc[uip]* 20 *.i. ithé gnimi epscuip asmbeir sis*
21 *renairite gráid iarmbaithius* 22 *inairitiu cáic* 23 *.i. ɔrop éula ifiuss et æcnu* 24 *.i. niib finn combi mesce*
25 *.i. ní biidebuith do frinech* 26 *.i. ni santach* 27 *.i. amaicc diaréir*
28 *.i. mani rochosca som amuntir intain biis cengrád niuisse toisigecht sochuide do*
29 *.i. ni nuiethicid* 30 *.i. indigal dochoid fordiabul iarnimmarmus arna decha foir*
31 *.i. ɔdarta cách teist foir asnuisse grad foir* 32 *.i. ondáes tuaithe eterarrobæ cindas abésse* (infra lineam ad marginem) *arndip maith nairlethar amuntir ritecht gráid foir isirdorcu epirt iarum*
(28c) 1 *.i. nip sain anasberat et immarádat l. na dulburiu* 2 *.i. niriat nadánu diadi aranindeb domunde*
3 *aritpreceptori hirisse* 4 *.i. doberr teist diib ritecht gráid forib* 5 *.i. gradum accipiant*
6 *.i. arrobatar bandechuin andsom isindaimsirsin* 7 *.i. renairite gráid són*
8 *.i. machomalnit angrád l. apud plebiles marudchoiscset ammuintir* 9 *premium in regno cælesti l. isuisse grád nepscuip dothabirt forru*
10 *.i. fomentar morigtinse mosriccubsa* 11 *.i. nifetarsa moimthechta arachuit ade* 12 *.i. forcane et arambere biuth*

apparuit angelis, praedicatum est gentibus, creditum est in hoc mundo, assumptum est in gloria.[13]

Cap. IV. SPiritus manifeste dicit, quia in novissimis temporibus[14] discedent[15] quidam a fide, attendentes[16] spiritibus erroris et doctrinis daemoniorum in hypocrisi loquentium,[17] mendacium et cauteriatam[18] habentium suam conscientiam, prohibentium nubere, abstinere a cibis quos deus creavit ad percipiendum cum gratiarum actione,[19] fidelibus, et iis qui cognoverunt veritatem. Quia omnis creatura dei bona, et nihil reiciendum quod cum gratiarum actione percipitur,[20] sanctificatur enim per verbum dei[21] et orationem Haec proponens fratribus[22] bonus eris minister Christi Iesu, enutritus verbis fidei et bonae doctrinae, quam assecutus es.[23] INeptas autem et inanes fabulas[24] devita,[25] exerce te ipsum ad pietatem. Nam corporalis exercitatio ad modicum utilis est,[26] pietas autem ad omnia utilis est, promissionem habens vitae quae nunc est et futurae.[1] FIdelis sermo[2] et omni acceptione dignus.[3] Hoc enim laboramus, et maledicimur, quia speramus[4] in deum vivum, qui est salvator omnium hominum maxime fidelium.[5] PRaecipe haec et doce. Nemo adolescentiam tuam contemnat, sed exemplo esto fidelium[6] in verbo, in conversatione, in caritate, in fide, in castitate. Dum venio, attende lectioni,[7] exhortationi,[8] doctrinae. Noli negligere gratiam, quae in te est, quae data est tibi per prophetiam cum impositione manuum presbyteri.[9] HAec meditare, in his esto,[10] ut profectus tuus manifestus sit omnibus.[11] Attende tibi[12] et doctrinae,[13] insta in illis. Hoc enim faciens[14] et te ipsum salvum facies[15] et eos qui te audiunt.[16]

Cap. V. SEniorem ne increpaveris, sed obsecra ut patrem,[17] iuvenes ut fratres, anus[18] ut matres, iuvenculas ut sorores in omni castitate. VIduas honora quae vere viduae sunt. Si qua autem vidua filios aut nepotes habet, discat primum domum suam regere et mutuam vicem reddere parentibus.[19] Hoc enim acceptum est coram deo. Quae autem vere vidua est et desolata, speret in deum et instet obsecrationibus[20] et orationibus nocte ac die. Nam quae in deliciis est, vivens mortua est. Et hoc praecipe, ut irreprehensibiles sint. Si quis autem suorum[21] et maxime domesticorum[22] curam non habet, fidem negavit et est infideli deterior.[23] Vidua eligatur[24] non minus sexaginta annorum,

---

13 In margine nimis praeciso glossa mutila huc videtur pertinere: *:::isisin rafetar :::nyil arroböi :::ith arsuidib :::ssin l. roardri::gestar dúnni oan::lib inaidchi ingene*

14 *.i. ciaso demnithirso forcomnucuir bieid aimser nad creitfider et dosluinfider* 15 *.i. treamhiris* 16 *.i. ished inso nodascara frie*

17 *.i. isseichti issain ani forchanat et dogniat* 18 *.i. aidchuimthe l. loiscthe* 19 *.i. conrobad adtlugud buide dodia treu a fidelibus*

20 *.i. mad cofoirbthetu hirisse arfenithar et attlugud ṁbuide* 21 *.i. treailli guibther reproinn* 22 *.i. mathé nabriathrasa forcane* 23 *.i. rochúala uaimse*

24 *.i. senchassa rechta adfiadat sáibapstil* 25 *.i. imoaib* 26 *nipi cian amasse inchoirp*

(28[d]) 1 *.i. ismaith siu et tall* 2 *.i. asbeir sis* 3 *.i. isfiu chomeit*

4 *.i. ished dathar dún* 5 *.i. itheside sainchóim indrig*

6 *.i. ɔrogba cách desimrecht diit* 7 *.i. aratuicce anrolegais .i. innachomalnad et innaprecept* 8 *.i. nertad sochuide inhiriss* 9 *.i. æpiscopi .i. intain dorratad grád fort*

10 *.i. occachomalnad* 11 *.i. ɔfestar cách dofoirbthetu conrogba cách desimrecht diit*

12 *.i. diachomalnad* 13 *.i. ɔdid forcane* 14 *.i. achomalnad et aprecept* 15 *.i. bid icc deit féin* 16 *.i. cách rotchechladar ocprecept*

17 *.i. am. bid* 18 *.i. nasentinni* 19 *am. dorigensat sidi aaltramsi dénad si goiri doibsem*

20 *.i. condib foirbthe* 21 *.i. mabeid ni aratechta uidua maccu l. tuistidi itcairigthi inmaicsi et intuistidi cendethidin dissi* 22 *.i. ammuintire fesine* 23 *.i. creitmech sin asmessa ancreitmech*

24 *.i. issi inso fedb asuisse dogoiri inæclis archuit óisa et bésa*

quae fuerit unius viri uxor, in operibus bonis testimonium habens,[25] si filios educavit,[26] si hospitio recepit,[27] si sanctorum pedes lavavit,[28] si tribulationem patientibus ministravit,[29] si omne opus bonum subsecuta est.[30] ADolescentiores autem viduas devita. Cum enim luxuriatae[1] fuerint in Christo, nubere volunt, habentes damnationem,[2] quia primam fidem[3] irritam fecerunt.[4] Simul autem et otiosae[5] discunt circuire domos, non solum otiosae,[6] sed et verbosae[7] et curiosae, loquentes quae non oportet. Volo ergo iuniores nubere,[8] filios procreare, matresfamilias esse, nullam occasionem dare adversario maledicti gratia.[9] Iam enim quaedam conversae sunt retro post satanam.[10] SI qua fidelis habet viduas, subministret illis[11] et non gravetur ecclesia,[12] ut iis, quae vere viduae sunt, sufficiat. QUi bene praesunt presbyteri, duplici honore digni habeantur,[13] maxime qui laborant in verbo et doctrina.[14] Dicit enim scriptura: non alligabis os bovi trituranti,[15] et dignus est operarius mercede sua.[16] ADversus presbyterum accusationem[17] noli recipere nisi sub duobus et tribus testibus.[18] PEccantes coram omnibus argue,[19] ut et ceteri timorem habeant.[20] TEstor[21] coram deo et Christo Iesu et electis angelis, ut haec custodias sine praeiudicio,[22] nihil faciens in aliam partem declinando.[23] MAnus cito nemini imposueris[24] neque communicaveris peccatis alienis.[25] Te ipsum castum custodi. Noli adhuc bibere aquam,[26] sed vino modico[27] propter stomachum tuum[28] utere et frequentes tuas infirmitates.[29] QUorundam[30] hominum peccata manifesta sunt, praecedentia ad iudicium; quosdam autem et subsequuntur.[31] Similiter autem et facta bona manifesta sunt,[32] et quae aliter se habent[33] abscondi non possunt.[34]

Cap. VI. QUicunque sunt sub iugo servi,[1] dominos suos omni honore

---

25 *.i. intain romból etirtuaith*
26 *.i. ithæ inso besi nodaberat inæclis .i. quando fuit etertuáith* 27 *ma arroéit oigetha*
28 *marusbói dihumaldóit*
29 *.i. madudrimthirid óis carcre .i. cibo et uestæ*
30 *.i. manid tesarbi ni dimaith assagnimaib intain rombói etirtuáith isuisse aairitiu inæclis*
(29ª) 1 *.i. betatéit* 2 *.i. dianinbothigetar* 3 *.i. uiduatatis* (sic) 4 *quia sé uiduas promiserant permansuras*
5 *.i. ithæ inso bésse inna fedb asluat hiris* 6 *.i. celide et buith cendenum neich* 7 *.i. banrád*
8 *.i. isfer liumm q. anairitiu inæchs*
9 *.i arnaroib éicndag indraith diadi treapeccadsom l. maledicti gratia* 10 *.i. docotar iterum fritola inbetho*
11 *.i. conróiret ambethid* 12 *.i. arnap éicen angóire inæclis*
13 *.i. comalnad neich forchanat et biad et éitach doib* 14 *.i. indhi predchite et forchanat brethir dæ*
15 *.i. desimrecht fetarlicci inso doimthrenugud asnuisse tasgid et æitiud indáisso gráid et legind* 16 *.i. isuisse lóg asaithir dochách*
17 *.i. doasdud pectho l. immarmussa foir* 18 *.i. maniastat indarecht peccad foir uet. et no. l. natrirecte .i. naturæ rl. isiarum iscomain side maniscomalnadar*
19 *.i. inlinn rofitir apeccad finnad accúrsagad* 20 *.i. inlinn rodchluinethar*
21 *.i. guidimm l. adiuro* 22 *.i. cogita. l. consilio l. nitoibre grád fornech cen aætarcne riam*
23 *.i. fadess no fathuaith manip tredagcomairli dognether*
24 *.i. nitaibre grád fornech confeser ainruccus dongrádsin* 25 *.i. armad pecthad inti forataibre grád lenit apecthe dindí dobeir angrád*
26 *.i. nabad tórmach galir duit* 27 *.i. airbir biuth* 28 *arbiith galar neclis fortsu* 29 *ardogalarchi dogrés*
30 *.i. ordinandorum* 31 (in marg.) *.i. nitaibre grád fornech causa apectha l. achaingnima arbiit alaili and rofinnatar apecthe rosiu docói grád forru alaili isiarum rofinnatar berir dam frilaa brátha*
32 *.i. biit sualchi and itfoilsi* 33 *.i. inchaingnimai aili isiarcéin rofinnatar* 34 *.i. isdiing cleith inmaith*
(29ᵇ) 1 *.i. cosc innammoge inso sin*

dignos arbitrentur, ne nomen domini et doctrina blasphemetur.[2] Qui autem fideles habent dominos, non contemnant, quia fratres sunt, sed magis serviant, quia fideles sunt et dilecti, qui beneficii participes sunt. HAec doce et exhortare. Si quis aliter docet et non acquiescit sanis sermonibus[3] domini nostri Iesu Christi et ei qui secundum pietatem est doctrinae, superbus nihil sciens,[4] sed languens circa quaestiones[5] et pugnas verborum,[6] ex quibus oriuntur invidiae,[7] contentiones,[8] blasphemiae, suspiciones malae,[9] conflictiones hominum[10] mente corruptorum,[11] et qui veritate privati sunt, existimantium quaestum esse pietatem.[12] Discede ab eiusmodi. ESt autem quaestus magnus pietas cum sufficientia.[13] Nihil enim intulimus in hunc mundum,[14] haud dubium quia nec auferre quod possimus.[15] Habentes autem alimenta et quibus tegamur,[26] his contenti sumus.[17] Nam qui volunt divites fieri,[18] incidunt in tentationem et laqueum diaboli,[19] et in desideria multa[20] et inutilia[21] et nociva quae mergunt homines in interitum et perditionem. Radix enim omnium malorum cupiditas, quam quidam appetentes erraverunt a fide[22] et inseruerunt[23] se doloribus multis. TU autem o homo dei haec fuge, sectare vero[24] iustitiam, pietatem, fidem, caritatem, patientiam, mansuetudinem. Certa bonum certamen fidei, apprehende vitam aeternam,[1] in qua vocatus es et confessus bonam confessionem coram multis testibus. Praecipio tibi coram deo, qui vivificat omnia, et Christo Iesu, qui testimonium reddidit sub Pontio Pilato, bonam confessionem, ut serves mandatum sine macula irreprehensibile usque in adventum domini nostri Iesu Christi,[2] quem suis temporibus[3] ostendit beatus et solus potens, rex regum[4] et dominus dominantium, qui solus habet immortalitatem et lucem habitat inaccessibilem, quem vidit nullus hominum, sed nec videre potest, cui gloria honor et imperium sempiternum amen.[5] DIvitibus huius saeculi praecipe[6] non sublime sapere, neque sperare in incerto divitiarum, sed in deo vivo, qui praestat nobis omnia abunde[7] ad fruendum, bene agere, divites fieri in operibus bonis, facile tribuere, communicare, thesaurizare sibi fundamentum bonum in futurum,[8] ut apprehendant veram vitam. O TImothee, depositum custodi, devitans[9] profanas novitates[10] et oppositiones[11] falsi nominis scientiae, quam quidam promittentes circa fidem[12] exciderunt.[13] Tecum gratia.

Epist. II ad Timotheum. Cap. I. Paulus apostolus Christi Iesu per voluntatem dei,[1] secundum promissionem vitae,[2] quae est in Christo Iesu, Timotheo

---

2 *.i. arna ærbarthar roptar irlithi armoge dún contanicc hiress et itanirlithi iarum*

3 *.i. nopredchimse* 4 *.i. isdiummussag et isanfissid* 5 *.i. dobeir cesti dochách et ni maith less cia gabthar do* 6 *.i. imbresna colluindi* 7 *.i. dochách frialaile* 8 *.i. imchesti* 9 *.i. berid cách brith forarele* 10 *.i. imcháinti et athissi* 11 *.i. nipi ciall lanech dogni insin* 12 *.i. asberat isarindeb isdénti tol dæ*

13 *.i. coimsetu biid et ætich ni rofera tm.* 14 *.i. nitucsam loun linn ishibithsa* 15 *.i. nibéram ass dam*

16 *.i. mod condinroirea* 17 *.i. ban buidich issi ardagairle*

18 *.i. iscorlame ardodced buith ocairbiathad sainte* 19 *.i. ished insin allinn ingaib diabul peccatores* 20 *.i. bid accobor semper* 21 *.i. fribaás* 22 *.i. roscarsat frihiriss* 23 *.i. bidserc doib* 24 *.i. isuissiu duit*

(29[c]) 1 *.i. file duit innim* 2 *.i. condid tarilbæ illau báiss l. brátho* 3 *.i. am. donarchet*

4 *.i. doadbadar hic brig inna persine dodiccfa asmó de focialtar* 5 *.i. istrethenc comadas do*

6 *.i. cocumachtu apstil* 7 *.i. ishé astopur innanane* 8 *.i. condip maith afuirec innim et conrobat inhellug coirp cr. innim*

9 *.i. issamlid achoméit* 10 *.i. etarcert diphecthib et cobre domunde* 11 *.i. imchesti anfoirbthi* 12 *.i. a fide l. sech hiriss* 13 *.i. rofadatar*

(29[d]) 1 *.i. nisech comairli dæ dam* 2 *.i. niimbresnat mognima frimort et mothogairm*

carissimo filio.[3] Gratia et misericordia[4] et pax a deo patre et Christo Iesu[5] domino nostro. Gratias ago deo, cui servio a progenitoribus meis[6] in conscientia pura, quam sine intermissione[7] habeam tui memoriam in orationibus meis nocte ac die, desiderans te videre.[8] Memor lacrimarum tuarum,[9] ut gaudio implear,[10] recordationem accipiens eius fidei quae est in te non ficta,[11] quae et habitavit primum in avia tua[12] Loide[13] et matre tua Eunice, certus sum autem, quod et in te.[14] Propter quam causam admoneo te, ut resuscites gratiam dei,[15] quae est in te per impositionem manuum mearum. Non enim dedit deus nobis spiritum timoris,[16] sed virtutis et dilectionis et sobrietatis.[17] NOli itaque erubescere testimonium domini nostri[18] neque me vinctum eius,[19] sed collabora evangelio[20] secundum virtutem dei,[21] qui nos liberavit et vocavit vocatione sua sancta, non secundum opera nostra, sed secundum praepositum suum[22] et gratiam, quae data est nobis in Christo Iesu ante tempora saecularia.[23] Manifesta est autem nunc per illuminationem salvatoris nostri Iesu Christi, qui destruxit quidem mortem, illuminavit autem vitam[24] et incorruptionem per evangelium, in quo positus sum ego praedicator[25] et apostolus et magister gentium. Ob quam causam[26] etiam haec patior, sed non confundor.[27] Scio enim cui credidi,[28] et certus sum quia potens est depositum meum servare in illum diem.[29] FOrmam habe[1] sanorum verborum,[2] quae a me audisti in fide et dilectione in Christo Iesu. Bonum depositum custodi per spiritum sanctum, qui habitat in nobis. Scis hoc, quod aversi sunt a me omnes qui in Asia sunt, ex quibus Phigellus et Hermogenes.[3] Det misericordiam deus Onesiphori domui,[4] quia saepe me refrigeravit[5] et catenam meam non erubuit,[6] sed cum Romam venisset, sollicite me quaesivit et invenit.[7] Det illi dominus invenire misericordiam in illa die a domino. Et quanta Ephesi ministravit, melius tu nosti.[8]

Cap. II. TU ergo fili mi confortare[9] in gratia,[10] quae est in Christo Iesu, et quae audisti a me per multos testes,[11] haec commenda[12] fidelibus

---

3 *dimdaltib huilib* 4 *.i. dim et dosom fricách* 5 *precor multipli. ego osme*

6 *.i. hóbói mochland et mochenéel isocfrecur céill dœ atáa isocca dam attósa* 7 *.i. guide dœ erutsu dogréss* 8 *ba méite limm niscartha friumm* 9 *.i. intain ronanissiu domhéisse nirbo accur lat* 10 *.i. act immanárladmar*

11 *.i. rofetarsa isfoirbthe dohiresso batoich deit dam arba foirbthe hires domathar et dosenmathar* 12 *.i. itsenmathir* 13 *.i. ished aainm* 14 *.i. isderb lium attá latsu*

15 *.i. maconatil biucc treomun fochide* 16 *.i. commimmis ecil hifochidib* 17 *.i. ished atredesin foloing*

18 *.i. nabad mebul lat precept cr. crochthi* 19 *.i. nabathoirsech ciabeosa hicarcair* 20 *.i. eter achomalnad et aprecept* 21 *.i. niba anse duit iarneurt inspirito nóib*

22 *.i. hóre arinrobe buith inelluch coirp cr.* 23 *.i. fobesad fir trebuir crenas tiir diachlainnd cid risiu robœ cland less issamlid arrobertsom arnicceni cid risiu robeimmis etir* 24 *.i. cruth assechidi bethu et nebmarbtu*

25 *.i. ishé mort inso* 26 *i. hóre am forcitlid geinte* 27 *.i ni mebul lemm ciafadam* 28 *.i. aspersan oirdnithe*

29 *.i. rodbo dia adroni et connói arrad file andsom l. ishé som adroni dodia infochricc file do innim et isdia cotaóei ade treagnimosom*

(30ª) 1 *.i. noscomalnithe s. audisti* 2 *.i. iccte corp et anmain* 3 *.i. asbertar ananman arndip rucce doib*

4 *.i. domuntir* 5 *i. remchuimriug et imchuimriug* 6 *.i. nirbo mebul less mocharatrad ciarpsa cimbid* 7 *.i. hore rombo sollicite* 8 *.i. ismó afius deitsiu andorigeni dimaith frimsa*

9 *.i. cotolnertsu* 10 *.i. ni rohéla uáit* 11 *.i. indhi rochualatar inprecept et inmairb atathestis donuccussa do deimnigud moprecepte* 12 *.i. predech doib*

hominibus, qui idonei erunt[13] et alios[14] docere. Labora[15] sicut bonus miles Christi Iesu. NEmo militans deo[16] implicat se negotiis saecularibus, ut ei[17] placeat,[18] cui se probavit.[19] Nam et qui certat in agone,[20] non coronatur nisi legitime certaverit.[21] LAborantem agricolam oportet primum de fructibus percipere. Intellege quae dico, dabit tibi enim dominus in omnibus intellectum.[22] MEmor esto dominum Iesum Christum resurrexisse a mortuis[23] ex semine David secundum evangelium meum,[24] in quo laboro usque ad vincula,[25] quasi male operans,[26] sed verbum dei non est alligatum.[27] Ideo omnia[28] sustineo propter electos,[29] ut ipsi salutem consequantur,[30] quae est in Christo Iesu cum gloria caelesti.[31] FIdelis sermo, nam sicut mortui sumus, et convivemus, si sustinemus, et conregnabimus.[1] Si negaverimus, et ille negabit nos; si non credimus, ille fidelis[2] permanet,[3] negare se ipsum non potest.[4] Haec commone testificans coram domino.[5] Noli verbis contendere,[6] ad nihil utile,[7] nisi ad subversionem[8] audientium.[9] Sollicite cura te ipsum[10] probabilem exhibere deo operarium,[11] inconfusibilem,[12] recte tractantem verbum veritatis. PRofana autem et inaniloquia[13] devita; multum enim proficiunt ad impietatem,[14] et sermo eorum ut cancer serpit.[15] Ex quibus est Hymenaeus et Philetus, qui a veritate exciderunt dicentes, resurrectionem esse iam factam,[16] et subverterunt quorundam fidem. SEd firmum fundamentum[17] dei stetit,[18] habens signaculum hoc:[19] novit dominus qui sunt eius, et discedat ab iniquitate omnis qui nominat nomen domini. IN magna autem domo non solum sunt vasa aurea et argentea, et lignea et fictilia, et quaedam quidem in honorem, quaedam autem in contumeliam. Si quis autem emundaverit se ab istis, erit vas in honorem sanctificatum[20] et utile domino,[21] ad omne opus bonum paratum.[22] IUvenilia[23] desideria[24] fuge, sectare vero[25] iustitiam, fidem, caritatem, pacem cum iis qui invocant dominum de corde puro.[26] STultas autem et sine disciplina quaestiones[27] devita, sciens[28] quod generant lites. Servum autem dei non oportet

---

13 *.i. bit hiressig tresinpreceptsin* 14 *.i. infideles*
15 *.i. iprecept et comalnad* 16 *.i. hore tra atbonus miles* 17 *i. deo* 18 *.i. act ni roib ni forcocubus* 19 *.i. melitare*
20 *.i. dobeir som tra cosmulius inmilti domundi hic* 21 *.i. ished dim alligitime scarad friindeb indomuin et tol dǽ do dénum*
22 *.i. condidtucce* 23 *.i. dofrecru donaibhi dosluindet hesséirge* 24 *.i am. nonpredchimse*
25 *.i. combiu icuimrigib et icarcraib* 26 *.i. sed non sic*
27 *.i. ciabeosa icarcair et cuimriug* 28 *uincula* 29 *.i. conroghat desimrecht diim* 30 *.i. treminsamilso*
31 *.i. icc conindocbáil innatiarmoracht*
(30ᵇ) 1 *.i. iflaithemnacht* 2 *.i. xps. coram patre et angelis* 3 *.i. hifírad nech dorairngert .i. digal fornn mani cretem* 4 *.i. dul nifír amlurairngert*
5 *.i. annongeiss cách immachomalnad* 6 *i. imbresna et cesti* 7 *i. nitorbe dobóu* 8 *.i. ismaid im. dosuidiu* 9 *.i. malo exemplo*
10 *.i. conarohat dualchi lat* 11 *.i gnéthid* 12 *.i. naherassiget dognime anasbere*
13 *.i. fellsube et dialectic* 14 *.i. nitáircet nauill* 15 *.i. am tuthle l. ailsin* 16 *.i ished anesséirge leu maic indegaid anathre l. túath dǽ adóiri*
17 *.i. fides* 18 *.i. nirochumscigther són beos* 19 *.i. stabilitatis l. fuss do amuntire ut dt. nouit rl.*
20 *.i. precept athirge arnaepret indheritic hóre isincontumiliam dúnni nipium friaithirgi* 21 *.i. atrefea incumdiu and* 22 *.i. act ranglana treathirgi*
23 *.i. óclachdi* 24 *.i. uáilbe et utmaille* 25 *.i. isferr són* 26 *.i. am. atá cáinchumracig sid* (sic) *armba cháinchomraccachso l. cáinchomracc deit friu*
27 *.i. am. dongniat heritic et saibapstil* 28 *.i. isuiri isincabthi*

litigare,[29] sed mansuetum esse ad omnes,[30] docibilem,[31] patientem,[32] cum modestia corripientem[33] eos qui resistunt veritati, nequando det illis deus paenitentiam ad cognoscendam veritatem, ut resipiscant a diaboli laqueis,[34] a quo captivi tenentur ad ipsius voluntatem.

Cap. III. HOc autem scito[1] quod in novissimis diebus instabunt tempora periculosa,[2] et erunt homines se ipsos amantes,[3] cupidi, elati, superbi, blasphemi, parentibus non oboedientes, ingrati, scelesti, sine affectione, sine pace,[4] criminatores,[5] incontinentes,[6] immites,[7] sine benignitate,[8] proditores, protervi,[9] tumidi, voluntatum amatores magis quam dei,[10] habentes speciem quidem pietatis, virtutem autem eius abnegantes.[11] Et hos devita; ex his enim sunt qui penetrant domos et captivas ducunt mulierculas[12] oneratas peccatis,[13] quae ducuntur variis desideriis, semper discentes[14] et nunquam ad scientiam veritatis pervenientes.[15] Quemadmodum autem Iamnes et Mambres[16] restiterunt Moysi, ita et hi resistunt veritati, homines corrupti mente,[17] reprobi circa fidem.[18] Sed ultra non proficient;[19] insipientia enim eorum manifesta erit omnibus,[20] sicut et illorum fuit. TU autem assecutus es meam doctrinam,[21] institutionem, propositum, fidem, longanimitatem, dilectionem, patientiam, persecutiones, passiones, qualia mihi facta sunt Antiochiae, Iconii, Lystris, quales persecutiones sustinui et ex omnibus eripuit me dominus. Et omnes,[22] qui pie volunt vivere in Christo Iesu, persecutionem patientur.[23] Mali autem homines et seductores proficient in peius,[24] errantes[25] et in errorem mittentes.[26] TU vero permane in iis quae didicisti et credita sunt tibi, sciens a quo didiceris, et quia ab infantia sacras litteras nosti, quae te possunt instruere ad salutem, per fidem quae in Christo Iesu. OMnis scriptura divinitus inspirata,[1] utilis ad docendum et ad arguendum, ad corrigendum, ad erudiendum[2] in iustitia, ut perfectus sit homo dei, ad omne opus bonum instructus.

Cap. IV. TEstificor[3] coram deo et Christo Iesu, qui iudicaturus vivos ac mortuos, et adventum ipsius et regnum[4] eius: praedica verbum,[5] insta opportune inopportune,[6] argue, obsecra, increpa in omni patientia et doctrina. ERit enim tempus, cum sanam doctrinam non sustinebunt,[7] sed ad sua desideria coacervabunt sibi magistros,[8] prurientes auribus, et a veritate quidem auditum avertent,[9] ad fabulas autem convertentur[10] TU vero vigila, in omnibus la-

---

29 *.i. niuisse domug dæ buith fridebuid* 30 *.i. cense fricách eter carit et escarit ut beati mites* 31 *.i. sochoisc* 32 *.i. in tribu.* 33 *.i. arniaill seirge occúrsagad* 34 *.i. dúus indaithirset*

(30[c]) 1 *.i. fomentar inso* 2 *.i. dochorp et anim* 3 *.i. nisechechrat act ni bas tol doib* 4 *fridia et duine* 5 *.i. écndach cáich* 6 *forcachréit* 7 *.i. luind fricách* 8 *.i. frinech* 9 *.i. múchni* 10 *.i. móa léu serec atuile q. dei* 11 *.i. asberat istol dæ forchanat et nisi dongniat*

12 *.i. consoibat cách treu aritmathi side ocaslug* 13 *.i. dogniat cachpecad treanaslachsom* 14 *.i. bid foglim doib* 15 *arimfresna cách frialaile*

16 *.i. da druith ægeptacdi robatar ocimbresun frimmoysi et nistuirmi recht act asenchassom fadesin arropo eola som nahuile fetarlice*

17 *.i. druáilnithe aciall* 18 *.i. sáib aniress* 19 *.i. nimmerat bes hire* 20 *.i. rofitir cách angnimu et acomroircnea am.. rombatar*

21 *.i. dogabál desimrechte disund sís huile* 22 *.i. eripiat Aliter indhi lasmbi accobur tol dæ ishecen doib ingremmen dofoditiu isinbiuth* 23 *.i. ished apic uiuere inso*

24 *.i. bit messa assammessa* 25 *.i. uile féssine*

26 *.i. cách conéit doib*

(30[d]) 1 *.i. dorrifess dohúasalathrachaib et fathib et apstalib* 2 *foglim fírinne*

3 *guidim* 4 *arulaith* 5 *ished ón guiter and* 6 *cid maid cid olcc lanech predach do*

7 *.i. niba fochen leu aforcital iccas corpu et anmana* 8 *.i. bithé magistir dongegat inhí asindisset atola feisne doib* 9 *.i. indhéitsidi* 10 *.i. doscélaib et senchassib fetarlice*

bora, opus fac evangelistae, ministerium tuum imple. Sobrius esto. Ego enim iam delibor[11] et tempus resolutionis meae instat. Certamen bonum certavi, cursum consummavi,[12] fidem servavi. In reliquo posita est mihi corona iustitiae,[13] quam reddet mihi dominus in illa die iustus iudex,[14] non solum autem mihi, sed et iis qui diligunt adventum eius.[15] Festina venire ad me cito. DEmas enim me dereliquit diligens hoc saeculum et abiit Thessalonicam, Crescens in Galatiam, Titus in Dalmatiam. Lucas est mecum solus.[16] Marcum assume[17] et adduc tecum mihi, est enim mihi utilis in ministerio. Tychicum autem misi Ephesum.[18] Paenulam,[19] quam reliqui Troade apud Eucarpum, veniens affer, et libros, maxime autem membranas. ALexander[20] aerarius[21] multa mala mihi ostendit;[22] reddet ei dominus secundum opera eius;[23] quem tu devita, valde enim restitit verbis nostris.[24] IN prima mea defensione[1] nemo mihi affuit, sed omnes me dereliquerunt; non illis reputetur.[2] Dominus autem mihi astitit et confortavit me, ut per me praedicatio impleatur, et audiant omnes gentes; et liberatus sum de ore leonis. Liberavit me dominus ab omni opere malo, et salvum faciet in regnum suum caeleste,[3] cui gloria in saecula. Amen. SAluta Priscillam et Aquilam et Onesiphori domum.[4] Erastus remansit Corinthi,[5] Trophimum autem reliqui infirmum Mileti. Festina ante hiemem venire. SAlutant te Eubulus et Pudens et Linus et Claudia et fratres omnes. Dominus Iesus Christus cum spiritu tuo. Gratia vobiscum. Amen.

Epistola ad Titum. Cap. I. Paulus servus dei, apostolus autem Iesu Christi secundum fidem electorum dei[6] et agnitionem veritatis, quae secundum pietatem est in spe vitae aeternae, quam promisit qui non mentitur deus,[7] qui fuit ante tempora saecularia.[8] Manifestavit temporibns suis verbum suum[9] in praedicatione, quae credita est mihi, secundum praeceptum salvatoris nostri domini.[10] Tito dilecto filio secundum communem fidem,[11] gratia et pax a deo patre et Christo Iesu salvatore nostro. HUius rei gratia reliqui te[1] Cretae, ut ea quae desunt[2] corrigas et constituas per civitates presbyteros, sicut et ego tibi disposui,[3] si quis sine crimine est, unius uxoris vir,[4] filios habens fideles, non in accusatione luxuriae,[5] aut non subditos.[6] Oportet enim episco-

---

11 .ɪ. *tánicc aimser moidbartese pl. mortem suam sacrificium deo futurum dixit* 12 *comrama et baga poil frisnadedencha*

13 .i. *ished arthá inso buáid et indocbál domsa pro meo labore* 14 .i. *ni epil fír neich less* 15 *fochelfatar in bonis operibus*

16 *cen etarscarad* 17 *dothuidecht lat illei* 18 .i. *doprecept* 19 .i. *penbolcc l. uestis .i. tonica l. lacerna .i. sái l. fúan*

20 .i. *istacir deit nitáirle lat immanimcab* 21 .i. *cert qui idula ære faciebat* 22 .i. *dorrigeni mór nuilc frimsa* 23 .i. *obtat malafactoribus male l. niuccu act isfáitsine* 24 *nip tarisse lat pl. quanto magis tuis resistet*

(31[a]) 1 .i. *imchétni precept .i. dorretsa soscele l. in catena* 2 .i. *darolgea dia doib*

3 .i. *aromfoimfea innalaith s. mé liberauit ita mé saluum faciat* 4 *berir animchomarc uáim* 5 *friprecept et forcital*

6 i. *nifrittáit mohiressa frihiriss innani asdeg rochreitset hicr. l. ut crescat fides sanctorum dei*

7 .i. *nipa góo andorairngert híc tra cateat omnia asbeirsom* 8 .i. *robói irremfius* 9 *inbethu dorairngert som issi inbriathar insin et rosfailsigestar som sidi intain rombo mithig less*

10 .i. *isdiuréir roerpad domsa ut segregate m. paulum et barnapán rl. l. ite docete omnes* 11 *file etrunn*

(31[b]) 1 *fotrácbussa* 2 .i. *diarniris* 3 .i. *ordad taba rte gráid*

4 *rengrád et iarmbathis isirdurcu epert iarum* 5 .i. *nip sartolach achland l. né ab aliis accussetur pro luxsoria* 6 .i. *fochumachte atuistide*

pum sine crimine esse,[7] sicut dei dispensatorem,[8] non superbum, non iracundum, non vinolentum,[9] non percussorem, non turpis lucri cupidum, sed hospitalem, benignum,[10] sobrium, iustum, sanctum, continentem, amplectentem eum qui secundum doctrinam est[11] fidelem sermonem, ut potens sit exhortari[12] doctrina sana![13] et eos, qui contradicunt, arguere.[14] Sunt enim multi et inoboedientes, vaniloqui et seductores,[15] maxime qui de circumcisione sunt,[16] quos oportet redargui, qui universas domos subvertunt,[17] docentes quae non oportet,[18] turpis lucri gratia.[19] Dixit quidam ex illis, proprius ipsorum propheta:[20] Cretenses semper mendaces,[21] malae bestiae,[22] ventres,[23] pigri.[24] Testimonium hoc verum est. Quam ob causam[25] increpa illos dure, ut sani sint in fide,[26] non intendentes iudaicis fabulis et mandatis[27] hominum aversantium se a veritate. Omnia munda mundis,[28] coinquinatis[29] et infidelibus nihil[30] mundum, sed inquinatae sunt eorum et mens et conscientia.[31] Confitentur se nosse deum, factis autem negant,[32] cum sint abominati et incredibiles[33] et ad omne opus bonum[34] reprobi.

Cap. II. Tu autem loquere quae decent[35] sanam doctrinam.[36] SEnes[37] ut sobrii sint,[38] pudici,[39] prudentes, sani fide, dilectione, patientia. Anus[1] similiter in habitu sancto,[2] non criminatrices,[3] non vino multo servientes,[4] bene docentes, ut prudentiam doceant. Adolescentulas,[5] ut viros suos ament, filios diligant,[6] prudentes, sobrias, castas, domus curam habentes, benignas,[7] subditas suis viris,[8] ut non blasphemetur verbum dei.[9] Iuvenes simpliciter hortare, ut sobrii sint. In omnibus te ipsum praebe exemplum bonorum operum,[10] in doctrina,[11] in integritate et gravitate, verbum sanum habentem et irreprehensibilem, ut is qui ex adverso est, revereatur,[12] nihil habens dicere malum de nobis.[13] SErvos dominis suis subditos esse, in omnibus placentes, non contradicentes, non fraudantes,[14] sed in omnibus fidem bonam ostendentes,[15] ut doctrinam salvatoris nostri dei ornent in omnibus.[16] Apparuit enim gratia dei salvatoris omnibus hominibus[17] erudiens nos, ut abnegantes impietatem[18] et saecularia desideria sobrie et pie et iuste vivamus in hoc saeculo, expectantes[19] beatam spem et adventum gloriae magni dei et salvatoris nostri

7 *arislocht dozom mad olcc amuntar* 8 *arni uisse peccad lassuide* 9 *róiba* 10 *indundis* 11 *arascrúta cid forchana dohicc cáich* 12 *.i. isand istualáng ane ta act rachomalnathar rennaprecept* 13 *.i. iccass corp et anmuin* 14 *conricci inso béssi indepscuip*

15 *.i. nosmoidet iscéláib et senchassaib recto et geintlecte* 16 *de iudeib ón* 17 *.i. ohiris inamiriss* 18 *.i. nidiir donoibad ani forchanat* 19 *conétat indeb inbetho*

20 (in marg.) *.i. déiccesiu inteist dorat afili fésine condid tacair afoimtiu et aforcital .i. epimenidis l. callimachus* 21 *.i. sechitir goa arsaint* 22 *.i. bésti olca doesmet fuili archródatu* 23 *.i. lanmair l. ithemair* 24 *leisce napronn .i. fri fognam gréssich foigde* 25 *.i. aracethardese* 26 *iscombat maithi coisctir* 27 *scéla et senchaissi et forbandi*

28 *.i. menme corp animm imbráti gnímæ* 29 *i. manisglana men:::* 30 *naglan* 31 *iséilnithe amenme et achocubus* 32 *imfresnat angníme friambriathra* 33 *.i. hore nadcomalnat q. praedicant* 34 *asdir do dia*

35 *iarnachomalnad* 36 *.i. hiccas corp et anmain* 37 *.i. docé* 38 *.i. isalind sen sobrich* 39 *.i. cenpeccad*

(31[c]) 1 *doce* 2 *uigelat ani nad nóib* 3 *fadeisine et nach aili* 4 *arni cundil mesce caillech*

5 *doce* 6 *trechosc* 7 *ocuain et airlicud* 8 *icach omaldoit* 9 *.i. arna érbarthar ochretsit nintá airli arnban*

10 *.i. congaba cach desimrecht ditgnímaib* 11 *ithé bona opera inso* 12 *.i. coarmentar féid* 13 *mad inchrudso bemmi .i. cocomalnammar apridchimme et comman dessimrecht dochach*

14 *.i. naberat anerpther doib* 15 *.i. bat idain fricachréit* 16 *arinchomalnathar cachgád*

17 *comtangad cách forcitul cr. arnicol do attá adeolid iarcúul cáich* 18 *isdo fordoncain* 19 *anuranethem*

Iesu Christi, qui dedit semet ipsum pro nobis, ut nos redimeret ab omni iniquitate,[20] et emundaret sibi populum acceptabilem,[21] sectatorem bonorum operum. HAec loquere[22] et exhortare et argue cum omni imperio.[23]

Cap. III. Nemo te contemnat,[24] et mone illos principibus et potestatibus subditos esse, dicto oboedire, ad omne opus bonum paratos esse, neminem blasphemare, non litigiosos esse, sed modestos, omnem mansuetudinem ostendentes ad omnes homines.[25] Eramus enim et nos aliquando insipientes[26] et increduli, errantes et servientes voluntatibus et variis desideriis,[27] in malitia et invidia agentes, odibiles, invicem odientes.[1] Cum autem benignitas[2] et humanitas apparuit[3] salvatoris nostri dei, non ex operibus iustitiae,[4] quae fecimus nos,[5] sed secundum misericordiam salvos nos fecit,[6] per lavacrum regenerationis et renovationis spiritus sancti, quem effudit in nos abunde per Iesum Christum salvatorem nostrum, ut iustificati gratia ipsius heredes simus secundum spem vitae aeternae. FIdelis sermo est et de his volo te confirmare, ut curent bonis operibus praeesse[7] qui credunt domino.[8] Haec sunt bona et utilia hominibus. STultas autem quaestiones[9] et genealogias et contentiones et pugnas legis devita; sunt enim inutiles et vanae.[10] HAereticum hominem post unam et secundam correptionem devita,[11] sciens[12] quoniam subversus est qui eiusmodi est[13] et delinquit, proprio iudicio condemnatus. CUm misero ad te[14] Artemam aut Tychicum, festina ad me venire Nicopolim; ibi enim constitui hiemare.[15] Zenam legisperitum et Apollo sollicite praemitte, ut nihil desit illis.[16] Discant autem et nostri[17] bonis operibus praeesse ad usus necessarios,[18] ut non sint infructuosi. SAlutant te qui mecum sunt omnes,[19] saluta omnes qui nos amant in fide. Gratia dei cum omnibus vobis.

Epistola ad Philemonem. Argumentum. Philemoni familiares litteras fecit pro Onesimo eius servo, scripsit autem ei a Roma de carcere per Onesimum acoluthum.[20]

Paulus vinctus Christi Iesu et Timotheus frater Philemoni dilecto et adiutori nostro et Appiae sorori carissimae et Archippo commilitoni nostro[1] et ecclesiae quae in domo tua est.[2] Gratia vobis et pax a deo patre nostro et domino Iesu Christo. GRatias ago deo meo semper memoriam tui faciens in orationibus meis, audiens fidem et caritatem tuam quam habes in domino Iesu

---

20 *.i. bói ní roglante and* 21 *inelluch coirp cr.*
22 *predach* 23 *coforngairiu apstil* 24 *.i. napa chondarcell ocfócru apecctha dochách*
25 *ciatroillet ciniarillet .i. amicis et inimicis*
26 *tacair cense ocinforcitul eramus enim rl.* 27 *arniargart recht diinn*
(31[d]) 1 *arnóis rechto manetar* 2 *.i. isdoseirc móir dodech indairitiu colno docr.* 3 *airitiu colno do*
4 *.i. ni ognimaib firinne rechto* 5 *ante aparationem dei nochdaleinn ba firinne* 6 *.i. ni arfirinni rechto im. ronnhic s. misericordia eius*
7 *dochách* 8 *.i. hore attaat infide* 9 *.i. nitat utilia sidi* 10 *.i. ní tarcat torbe*
11 *.i. nachitochthad friachoscc ní bcs ire* 12 *.i. tú* 13 *nád deni ní arachosc*
14 *.i. doanad dartéssisiu arnafarcabtis cen forcitlaid* 15 *.i. arromertussa buith and angaimredsa* 16 *diaforcitul armbat eolig forcitil*
17 *.i. cid armuinterni madtú* 18 *.i. am. astoisc fribiathad na forcitlaide l. am. astoisc frifoirbthetid caingnime na forcitlaide fadesine* 19 *berir doimchomarc uaidib*
20 *caindlóir no. gradús .i. robói debuid dophilomóin frisuide et docoid onessimus iarum dochum poil forlongis roscrib pol iarum hanc æpis. ut susciperetur onessimus*
(32[a]) 1 *ocprecept et comalnad sos.* 2 *dotmuintir uili*

et in omnes sanctos, ut communicatio fidei tuae evidens fiat[3] in agnitionem omnis boni in vobis[4] in Christo Iesu. Gaudium enim magnum habui et consolationem in caritate tua, quia viscera sanctorum requieverunt per te, frater. PRopter quod multam fiduciam habens in Christo Iesu imperandi tibi quod ad rem pertinet[5] propter caritatem, magis obsecro, cum sis talis, ut Paulus senex, nunc autem et vinctus Iesu Christi.[6] Obsecro te[7] pro me filio,[8] quem genui in vinculis,[9] Onesimo, qui tibi aliquando inutilis fuit, nunc autem et tibi et mihi utilis, quem remisi. Tu autem illum id est viscera mea suscipe,[10] quem ego volueram mecum retinere,[11] ut pro te mihi ministraret in vinculis evangelii.[12] Sine consilio autem tuo nihil volui facere,[13] uti ne velut ex necessitate bonum tuum esset, sed voluntarium.[14] Forsitan enim ideo discessit ad horam a te,[15] ut in aeternum illum reciperes,[16] iam non ut servum, sed plus servo carissimum fratrem, maxime mihi, quanto autem magis tibi et in carne et in domino?[17] Si ergo habes me socium,[18] suscipe illum sicut me;[19] si autem aliquid nocuit tibi aut debet,[20] hoc mihi imputa.[21] Ego Paulus scripsi mea manu; ego reddam, ut [non] dicam tibi,[22] quod et te ipsum mihi debes.[23] Ita frater[24] ego te fruar in domino; refice viscera mea in domino.[25] Confidens de oboedientia tua[26] scripsi tibi, sciens quoniam et super id quod dico facies.[27] Simul autem[28] et para mihi hospitium, nam spero per orationes vestras donari me vobis.[29] SAlutat te Epaphras concaptivus meus in Christo Iesu,[30] Marcus, Aristarchus, Demas et Lucas,[31] adiutores mei.[32] Gratia domini nostri Iesu Christi cum spiritu vestro amen.[33]

F. Specimen glossarum codicis Mediolanensis.

E praefatione divi Hieronymi in psalmos iuxta hebraicam veritatem ad Sophronium.

Scio quosdam putare psalterium in quinque libros esse divisum, ut ubicunque apud septuaginta interpretes scriptum est γένοιτο γένοιτο, id est, fiat fiat, finis librorum sit, pro quo in Hebraeo legitur amen amen. Nos autem

---

3 *arimp follus et arangaba cách desimrecht de* 4 *aratucid et aracomalnid cach maid*
5 *.i utilem ani ricu aless* 6 *attáa lemsa asainredsa* 7 *olisamein attáa* 8 *infide* 9 *:::hiressach*
10 *am. bid moanmainse* 11 *dofuthrisse abuith imgnáis féin arahireschi* 12 *itáu darcenn sosceli*
13 *acht niainfed liumsa mainbed maith latsu* 14 *conabad éicen doberad ni domsa huaitsu act combad tol*
15 *bieid bes ferr de tra .i. ut æternum illum rl.* 16 *.i. dofognam duit l. infide æternus* 17 *frater brathir infectso isbrathir deit iarcolinn et infide domini*
18 *manumgaibi archarit* 19 *am. bid me féin notheised cucut* 20 *manuddlegar ní do* 21 *dilich domsa*
22 *.i. dineuch conicub l. in orationibus meis l. coniepersa fritso dligim ní duit .i. ní épéer són et niairbéer fritt*
23 *.i. atfechem dom et dalugub són pro suscip[t]ione eius uiri* 24 *attá im. asbéer ego té rl.* 25 *isirtach dom aairitiusom*
26 *act dorronai cori frissom dogné q. dico* 27 *bid mó dongenaesiu oldaas rofoided cucut*
28 *laairitin onessimi* 29 *.i. rofetarsa ebarthir dúib conricubsa cucuib*
30 *attaam arndiis icuimriug archrist* 31 *berir doimchomarc huaidib huili* 32 *iprecept* 33 *.i. fortacht dæ lib*

Hebraeorum auctoritatem secuti et maxime apostolorum, qui semper in novo testamento psalmorum librum nominant, unum asserimus psalmorum volumen ... Moyses quoque et Hieremias et ceteri in hunc modum[1] multos haberent libros, qui in mediis voluminibus suis amen frequenter interserunt. Sed et numerus viginti duorum librorum hebraicorum et mysterium eiusdem numeri commutabitur. Nam et titulus ipse hebraicus, sepher tehillim, quod interpretatur volumen hymnorum, apostolicae auctoritati congruens, non plures libros, sed unum volumen ostendit. Quia igitur nunc cum Hebraeo disputans[2] quaedam pro domino salvatore de psalmis testimonia[3] protulisti, volensque te illudere per sermones paene singulos asserebat non ita haberi in Hebraeo, ut tu de septuaginta interpretibus opponebas, studiosissime postulasti, ut post Aquilam et Symmachum et Theodotionem novam editionem latino sermone transferrem. Aiebas enim te magis interpretum varietate turbari, et amorem tuum,[4] quo laberis,[5] vel translatione vel iudicio meo esse contentum.[6] Unde impulsus a te, cui[7] et quae possum debeo et quae non possum, rursum me obtrectatorum[8] latratibus[9] tradidi, maluique te vires potius meas,[10] quam voluntatem[11] in amicitiam[12] requirere. Certe confidenter dicam et multos huius operis testes citabo,[1] me nihil duntaxat sententiae de hebraica veritate mutasse. Sicubi ergo editio mea a veteribus discreparit, interroga quemlibet Hebraeorum et liquido pervidebis, me ab aemulis[2] frustra lacerari, qui malunt contemnere videri praeclara quam discere. Perversissimi homines.[3] Nam quum semper novas expetant voluptates et gulae eorum vicina maria non sufficiant,[4] cur in solo studio[5] scripturarum veteri sapore[6] contenti sunt? Nec hoc dico, quo praedecessores meos mordeam,[7] aut quicquam[8] his arbitrer detrahendum, quorum translationem diligentissime emendatam olim meae linguae hominibus dederim, sed quod aliud sit in ecclesiis Christo credentium psalmos legere, aliud Iudaeis singula verba calumniantibus respondere. Quod opusculum meum si in Graecum, ut polliceris, transtuleris[9] et imperitiae meae doctissimos quosque viros testes facere volueris, dicam tibi illud Horatianum:[10] in silvam ne ligna feras.[11] Nisi quod hoc[12] habebo solamen, si in labore communi intellegam mihi et laudem et vituperationem tecum esse communem. Vale.

Commentarius in psalmum primum.

Primum psalmum quidam in Ioas regem dictum esse voluerunt, qui a Joiada principe sacerdotum et nutritus est et interfecta Athalia[1] in imperium

---

(Ml. 2[d]) 1 *.i. mad forcenn libuir nach magen imbeth amen indib*
2 *arrucestaigser frissinnebride* 3 *.i. immidaircet dochrist*
4 *.i. isfuascad dutmenmainsiu tuisled hoermaissiu firinne trimrechtrad natintathach* 5 *hotuistider* 6 *buidech* 7 *.i. isœrutsu*
8 *.i. innonécndoigende* 9 *donaib artremaib* 10 *.i. denum tintuda inna firinne file isindebrae:: isinlait:::* 11 *.i. cid ole lemmaimtea* 12 *.i. hi œdomenri*
(3[a]) 1 *.i. docuirifar* 2 *.i. honaib ascadaib .i. ab inimicis* 3 *.i. itdoini saibibem dogniat inso*
4 *.i. sechisna scripturi mora són nitat lora sidi leu* 5 *.i. dorintai septien* 6 *.i. tintuda septien* 7 *.i. cofotheasa* 8 *.i. ní*
9 *.i. olma duintaesiu* 10 *anoratiandae nisin* 11 *.i. ni recat greic les tintuda doib .i. airatuat iltintudai leu cene* 12 *.i. ciasidrubartsa nadtintaesiu allatin dogregaib*
(Ml. 14[a]) 1 *.i. iarnardbiu inna banflathasin*

subrogatus est,[2] eo quod[3] per omne tempus, in quo a pontifice eruditus est in lege dei, meditatus est[a] noctibus ac diebus. Sed non audiendi sunt hi, qui ad excludendam psalmorum veram expositionem falsas similitudines ab historia petitas conantur inducere. Quomodo enim beatum istum pronuntiare potuisset[4] et ab omni errore[5] amore virtutis[6] alienum, cui in regum libris[b] nullum testimonium de perfectione perhibetur?[c] In quibus ita dicitur: Et fecit Ioas rectum ante dominum omnibus diebus, quibus inluminabat eum Ioiada pontifex. Veruntamen ab excelsis[7] non recessit, adhuc populus sacrificabat in excelsis.[8] Dicendo itaque, omnibus diebus quibus inluminavit eum Ioiada princeps sacerdotum fecit rectum ante dominum, indicat, quod reliquis diebus cessante Ioiadae[d] magisterio fecerit id quod primis institutionibus[9] minime conveniret. Refertur etiam in iisdem regum libris, quod Azahelem regem Syriae ab impugnatione[10] Hierusalem Ioas munerum oblatione[11] submoverit. Quae quidem dona de templo sublata misit, quae prius utique deo tam ipse quam reges Iuda, id est, maiores eius, obtulerant,[12] quod[13] actum[14] indicam his verbis.[15] Bonum est enim nos ad agnitionem rei gestae testimonio lectionis accedere: Et accepit Ioas[e] omnia sancta,[f] quae sanctificavit[g] Iosaphat et Ioram et Ochozias, patres eius[h] reges Iuda, et sancta[i] sua et omne aurum, quod inventum est in thesauris domus domini et in domo regis, et misit Azaheli[k] regi Syriae. Huic igitur[l] qui templum dei spoliavit[1] et omnia intus posita dona conrasit[2] ac misit ea viro alienigenae impio atque sacrilego,[3] quem propheta David[4] beatidudinis apicem[5] contulisset? Talis[6] ergo historiae usurpatio inconveniens[7] adprobatur,[8] et quod praesenti psalmo non possit aptari, in quo beatus Davidi[9] pronuntiatur vir virtutis[m] de quo sermo est, atque omnis,[n] perfectione conspicuus. In fine enim psalmi dicitur: Ideo non resurgunt[o] impii in iudicio neque peccatores, usque peribit. Hoc dictum his[p] convenit, qui possunt et morum perfectione et pro bono conversationis suae apud deum confidentiam habere non minimam.[10] Ioas vero rex non talis ostenditur historiae lectione, ut dignus beatitudine[11] comprobetur. Est ergo[12] moralis psalmus, quod ex iis quae sequuntur adparet, in quibus et de virtutum adpetitu et de errorum abstinentia disputatur, quod in Ioas proprie non potest convenire. Parvulus enim per illud tempus, in quo[q] Ioiada pontifice nutritus est, neque[r] aversari mala

---

Varietas lectionis Vallarsianae: a in ea meditatus sit b cui (Regum) libri c perhibent d Ioiadis e *add.* rex Iuda f sanctificata g sacrificavit h et i sanctificata k Azahel l ergo m *deest* n *add.* virtutis o resurgent p ex his quae sequuntur q *add.* a r nunquam

---

2 *.i. ró oirdned* 3 *.i. isairi inso rogabadsom hirige .i. eo q. rl. Aliter isairi inso robu immaircide lialailiu insalmsa dothaisilbiud dosom eo q. rl.*

4 *.i. aircia salmscribdid coneicfed són* 5 *.i. combad echtran som ho chomrorcain* 6 *.i. cocarad chaingnimu dudenum* 7 *.i. honaib idlaib .i. huare ishitilchaib ardaib nobitis adi* 8 *.i. isnaib telchaib* 9 *.i. donaib cétnaib forcitlaib* 10 *.i. óntogail* 11 *.i. ónterfochraic* 12 *.i. adrobartat* 13 *.i. anisin* 14 *.i. rongnith* 15 *.i. asberam*

(14[b]) 1 *dochoimmarraig* 2 *.i. roscaird .i. rolommar* 3 *.i. ni digned dd. innuaisletaid inna firdbuide adfiadar isintsalmo dothaisilbiud dondfiur adrodar idlu* 4 *.i. medontestimin* 5 *innuaisletaid*

6 *.i. iartestimin* 7 *.i. is[neb]immaircide anadfiadar isintsalmso fribésu indioiodae* 8 *.i. derbthair* 9 *.i. ho duid* 10 *.i. innesamni nadlugimem* 11 *.i. adfiadar issintsalm*

12 *.i. isairi dorolad arthuus insalmso q. isdobéstaid infét*

iudicio suo poterat,[13] neque[a] in meditatione legis curam sedulam admovere,[14] qui ad omne studium pro nutrientis ducebatur arbitrio. Septimum itaque[b] aetatis agenti annum onus[c] insigne regiae dignitatis impositum est. Duo itaque, quae faciunt hominem[15] ad beatitudinem pervenire: dogmatis recta sententia,[1] id est, ut pie de deo et integre sentiatur, et morum emendata formatio[2] est,[d] priusquam honeste saneque[e] vivatur. Neutrum ad perfectionem valet[3] sine altero,[f] alterum vero altero aut subpletur aut comitatur.[4] Sed fides inter haec duo[5] primum obtinet locum, sicuti in corpore honorabilius caput inter reliqua membra censetur. Ad perfectionem[6] tamen hominis necessaria est reliquorum accessio et compago membrorum. Similiter et ad consummationem vitae[7] huius oportet utraque concurrere, fidem scilicet et vitam. Et fidei quidem ad perfectum[8] conprehensio res ardua[9] atque difficilis, custodia vero facilis. Vitae autem ratio ad intellegendum prona,[10] et quae omnium intellectui tam in bonorum adpetitu quam in malorum fuga[11] videatur exposita.[12] Exhibitio vero[13] non operis parvi ac laboris, sed nonnumquam vitae merito ad fidem aditus aperitur,[14] et e diverso[15] ad perfectam cognitionem eius peccatis obstruitur;[16] nam velut quibusdam tenebris conversationis sincerum[17] intercluditur, eius et puritas impeditur. Unde hanc partem maxime scripturae[18] divinae est moris excolere. Et ideo etiam in praesenti psalmo ante documenta disciplina moralis indicitur;[19] nam obesse[20] perfectae fidei morum vitia, apostolo teste discimus, qui ait ad Corinthios: Non potui vobis loqui quasi spiritualibus, sed quasi carnalibus, quasi parvulis in Christo. Et subiungit: Cum enim sit inter vos zelus et contentio, nonne carnales estis et secundum hominem ambulatis? Cum e contrario cor melius ad fidem sit suffragio conversationis admissum. Hoc itaque argumentum est praesentis psalmi. Debemus iam adiuvante domino[1] per partes ad reserandum[2] intellectum eius accedere et, si necesse fuerit[3] pro consideratione rerum occurrentium, aliqua latius explicare. Non obliviscemur tamen eius, quam promisimus in praefatione, brevitatis.[4] Hoc autem maxime servabimus in praesenti psalmo et in reliquis omnibus, ut omnem intellectum in summam redigentes[5] strictim, quicquid[g] dicendum est, explicemus, quoniam non est nobis propositum latius cuncta prosequi,[6] sed summatim dictorum om-

a nunquam b quippe c honor et d *deest* e sancteque f genus g quod

13 *.i. airnibu fuareir fesin boisom isintaim*[*sir*] 14 *.i. airdanimmart greim áaite* 15 *.i. hires foirbthe 7 degnimai*

(14[c]) 1 *.i. etarcni dæ* 2 *ised inso anaill* (in marg.: *ised inso indalanai*) 3 *.i. ni sonartnaigedar nechtar de manibet andiis do imfolung foirbthetad* 4 *nochoimtangar*

5 *.i. nochishonaib dib són .i. hires foirbthe 7 gnimai sainemlae .i. ishires astoisech ishisuidib* 6 *medontestimin* 7 *duntfoirb.* 8 *.i. etarccnai dé* 9 *.i. isrét and .i. foglaim inna hirisse foirbthe*

10 *.i. isadblam .i. isreid foglaim inbesgnai* 11 *.i. atá inaicniud chaich denum maith 7 imgabail uilc dodenum* 12 *latharde*

13 *.i. nochisincomallad són* 14 *.i. arosailcther hires tri degnim* 15 *.i. hochotarsnu .i. innarbar hires dam tri drochgnimu* 16 *.i. frisduntar*

17 *condiuit* 18 *.i. aisndis istrichaingnimu rosegar 7 arosailcther indhires foirbthe doengnu* 19 *ascongarar* 20 *frismberat*

(14[d]) 1 *.i. issi tra brith ar intestiminso manibé est and tuas 7 ma argumento bes ant* 2 *bed ersailcthi* 3 *.i. cid ecen áisndis doneuch asdoruid coleir ni sechmalfaider taipœ and:::*

4 *nintanic ón isindremaisndis fobith istaipe inso* 5 *.i. ad numerum .i, adrimfem 7 doaidlibem ::noin:::ged fil psal:::*

6 *dorimem*

nium sensus adtingere, ut possint lecturis expositionis prima facie relucere,[7] illis relinquentes[8] occasiones[9] maioris intellegentiae, si voluerint aliqua addere,[10] quae tamen a praemissa interpretatione non discrepent. Ista enim veri est intellectus perfectio,[a] ut secundum[b] historiae fidem tenorem expositionis aptemus et concinnenter[11] ea, quae dicenda sunt, proferamus.

Beatus vir qui non abiit in consilio impiorum, usque sedit. Interdum scriptura divina inter impium et peccatorem facit differentiam, impium vocans dei veri notitiam non habentem, peccatorem vero honesti iustique[c] tramitem non tenentem. Tamen est ubi communi vocabulo[12] utrumque significat. In praesenti psalmo tamen videtur facere distinctionem,[13] quoniam vult, qui sit[14] status[d] perfectionis, exprimere, cui etiam beatitudinem credit[15] rite competere,[16] vel propter perfectam de deitate notitiam vel propter studia vitae melioris. Quod vero ait, non abiit, non stetit, non sedit, animae motus corporalibus signat indiciis.[1] Quoniam, cum aliquod molimur efficere, primum[2] ad arripiendum opus[3] movemur in gressum, deinde subsistimus, ubi res coepit esse[4] in manibus, ad sedendum vero convertimur[5] negotio iam parato.[6] Hoc ergo sanctus David ait, quoniam[e] ille vero beatus sit, qui neque primis quidem vestigiis impietatum[f] cogitationem adiit vel ingressus est, neque adfectum pravi operis admisit, neque ulla inretitus est malae delectationis inlecebra, quod nomine cathedrae et sessionis[7] ostenditur, ut eorum consortio iungeretur, qui aliorum simplicitatem veneno suae pravitatis inficiunt.[8] Hos enim pestilentes[9] vocat, quorum est plane morbosa coniunctio. Nam et[10] [g] pestilentiae proprium, ab uno in alterum transeundo inficere[11] multorum corpora atque vitiare.[12] Non abiit ergo dicendo consensus[h] cogitationum notavit, quibus ad pravas suggestiones rapimur et id quod libuerit implere properamus. Quod vero ait, non stetit,[13] in opus[i] exisse indicat id quod cogitatio ante suggesserat, quod tunc implemus, cum delectat in aliis operibus gradum figere ac saepius restitare. Per cathedrae autem sessionem[14] ille signatur, qui ita delectatur et requiescit in mala consuetudine, ut reliquis eiusdem studii hominibus sine ullo verecundiae[15] misceatur adpensu.[16] Quod vero impiorum consilia ponit,[k] peccatorum vero opera, satis ad utrumque[17] respexit. Impietas enim ad agitationem[18] mentis pertinet et motus non recte animae sentientis,

---

a perceptio b per c rectique d sectator e quod f impietatis g etiam h adsensus i nunquam in opere k posuit

---

7 *instoir airised asdulem dún doengnu instoir* 8 *alléicfimme* 9 *i. sens* 7 *moralus* 10 *issamlid léicfimmini doibsom aisndis dintsens* 7 *dinmora. manipecoir frisinstoir adfiadamni* 11 *.i. inchobaid*

12 *.i. iscoitchen docechtar de ainm alaili* 13 *.i. conidsain inthi dianaiper impius* 7 *peccator hic* 14 *ciahé* 15 *erbaid* 16 *immandairc*

(15[a]) 1 *.i. techt* 7 *tairisem* 7 *suide* 2 *trop tra contra donadbatsom hist. .i. cosmailius inna rétae tanide* 7 *inna cumscaigthe himenman frisnagnimu corpthi .i. epert do techt isna imratiu fochosmailius tiagar dointinscitul gnimo sic est in reliquis* 3 *.i. do intinscitul ingnimo*

4 *hoescumlad .i. intan mbimmi ocaforbu són* 5 *.i. iarforbu ingnimo serc feidligtheo oco* 6 *.i. hobu rorbaither ingnim olc no maith feidligud oco iarum* 7 *.i. indsuidi* 8 *frisorcat*

9 *.i. teidmlenamnachu*

10 *cid* 11 *frisnorc* 12 *fombia* 13 (in marg.) *.i. iustus* 7 *biid n. dam am. frisugesserat .i. q. n. sugeserat* 14 *trissasuide* 15 *féle* 16 *cennachnastud* 17 *.i. dugnim* 7 *imradud* 18 *duntimluad*

peccatum vero in rem actio[1] iam[2] deducta. Tertium quod addidit, utrisque subiecit,[3] quoniam non solum hi pestilentes vocantur, qui male sentiendo[4] corrumpunt reliquos et societate[5] sua perimunt,[6] verum etiam illi qui tabe consortii[7] bonum conversationis suae rectae infringunt, quibus[8] in totum[9] non admisceri est sibi optime consulentis. Et ideo hunc, qui per omnia declinat a talibus, beatum praesentis psalmi lectura[a] definivit, qui ita actus suos circumspicit, ut etiam aliena mala sollicitatione declinet; et vere, ut ne[b] alienis maculis[10] candor suus puritasque fuscetur,[11] quoniam tendentibus[c] ad beatitudinem non sufficit recedere tantum a malis, sed[d] etiam bona facere necesse est. Inferius ait: sed in lege domini fuit voluntas, usque die ac nocte. Non solum, inquit, studet malorum consortia declinare,[12] verum assidua et iugi meditatione legis discit, qualem se formare conveniat. Et ut fructuosum huiusmodi, quod commendare nititur, probet[e] studium, inducit similitudinem,[13] per quam possit bonum eius, quem beatum dicit, hominibus relucere: et erit sicut lignum quod plantatum est secus decursus aquarum, usque prosperabuntur. Sicut arbor, inquit, cui virere[14] iugiter natura est. Etiam locus, in quo plantata fuerit, vivificatur beneficio, ut ab ariditate[15] aquis defendatur irriguis.[16] Atque ob hoc multis fit fructibus plena, quae neque aëris neque loci neque temporis iniurias sentit. Id enim indicat, quod sequitur dicens: et omnia, quaecumque faciet, semper prosperabuntur. Est omnibus tam perpetuo virore[17] quam pomorum numerositate conspicua. Ita etiam ille clarus erit, qui se et a malis abstinuerit et bonorum studiorum amore devinxerit,[1] quem nec ulla peccatorum opera deturpant et meditatio continua legis exornat. Non sic impii, non sic, sed tanquam, usque a facie terrae. Superioribus dictis[2] omnes ad virtutis studium provocavit, praesentibus deterret a vitiis, et per comparationem pulveris ostendit, quanta[f] sit utilitas[g] impiorum, et qui non[h] digni aliquo aestimentur adspectu[i] et ita malis supervenientibus impellantur[3] facile ac stare non possint, ut pulvis, qui pro tenuitate sua ac levitate ventorum flatibus huc illucque dispergitur. Ideo non resurgunt impii, usque iustorum. Hoc dicens non resurrectionem impii denegavit,[k] qui utique si non resurgerent, lucrificarent[5] futura supplicia,[6] quae quidem non aliter nisi restituti in corpore[7] sustinebunt. Non[l] ita erit commune animae corporisque supplicium, sicut fuit peccatorum communis admissio.[8] Quod ergo[9] dicit tale est, quia consuevimus in apertis criminibus moras ad inquirendum nullas adhibere, sed statim condemnationis ferre sententiam.[10] Ita et impii ad poenam resurgentes non illam

---

a lectio b veretur ne c tendendo d scilicet e praebeat f quia tanta g vilitas h quam i adsensu k denegat l Nam

---

(15[b]) 1 *ishé ingnim* 2 *cid* 3 *remeérbart .i. gnim 7 imradud* 4 *.i. dintrindoti .i. nephcretem indi etir* 5 *tri chomaitecht donaib ingraim* 6 *etirdibnet* 7 *.i. ontedmaim indaccumuil* 8 *donaibhisin* 9 *in huile*
10 *.i. ho pecthib nach aili* 11 *.i. arnafurastar* 12 *.i. imnimgaba* 13 *.i. inchruim toirthig*
14 *nuraigedar* 15 *hó tirmai .i. conabi tirim* 16 *intursitib* 17 *ondúrdatu*
(15[c]) 1 *inti conidnanraig* 2 *.i. hothá beatus uir usq. n. sic impí* 3 *.i. innárbantar* 4 *innunn hille* 5 *no indbadaigfitis .i. roptis imdai piana donaib anmanaib ceni escersitis inchoirp aracenn* (in marg.) *.i. ni tibertais piana foraib mani esersitis* 6 *.i. inna pina suthini*
7 *.i. isimmalle fosdidmat* 8 *intorgabal* 9 *ani* 10 *indigail*

delationem[a] habebunt, quae solet iudiciariis inquisitionibus[11] admoveri; quos[12] gravius manere[13] supplicium per hoc indicatur, quod statim et velut adcelerata[14] sententia in locum meritis suis debitum et in ultimum contrudentur[15] exitium.[1] Et ideo non dixit absolute,[2] non resurgent, sed addidit, in iudicio, hoc est, non resurgent ad examinationem,[3] sed resurgent, ut statim sententiam damnationis excipiant.[4] Et ne forte ex communi resurrectionis nomine communem aestimantes[5] etiam expulsionem futuram esse cunctorum, ostendit quoniam[b] in eodem momento resurrectionis magna futura sit diversitas,[c] ut alius per illam ad honorem perducatur, alius mittatur in poenam. Erit ergo pretiosa aliis et remunerabilis, aliis gravis atque terribilis. Bene ergo inter impium et peccatorem fecit differentiam, et impios quidem ait in iudicium non resurgere, id est, ut superius diximus, non in examinationem venire, peccatores autem in concilio iustorum, hoc est, ut nulla illis sit in iustorum remuneratione[6] communio. Tradentur ergo et ipsi suppliciis; nam qui per peccata excluduntur a praemiis, ea sine dubio, quae sunt praemiis diversa, patientur. In hoc ergo erit differentia, ut impii quidem resurgant non discutiendi,[7] sed statim locis tristibus deputandi, peccatores vero, ut nulla iustis communione iungantur. Hoc autem manifestissime[d] ex his quae sequuntur ostenditur: quoniam novit dominus viam iustorum, id est, placitam sibi et acceptam esse remunerationis testimonio perdocebit: et iter impiorum peribit.[8] Ideo igitur non resurgunt[e] impii, quia omnium viae perfecta dei notitia continentur, atque ab hoc sine ulla delatione[f] resurrectionem eorum condicio et sors digna suscipiet.

G. Specimen glossarum codicis Carlisruhensis.

Bedae capita quaedam luculentius glossata.

De natura rerum cap. V. De firmamento. Caelum subtilis igneaeque naturae rotundumque et a centro terrae aequis spatiis undique collectum, unde est et convexum mediumque quacunque cernatur. Inenarrabili[1] celeritate quotidie circumagi sapientes mundi dixerunt, ita ut rueret, si non planetarum occursu moderetur, argumento siderum nitentes, quae fixo semper cursu circumvolant, septentrionalibus breviores gyros[2] circa cardinem peragentibus. Cuius vertices extremos, quos circa[3] sphaera caeli volvitur, polos nuncupant, glaciali rigore tabentes. Horum unus ad septentrionalem plagam consurgens boreas, alter devexus in austros terraeque oppositus australis vocatur, quem interiora austri scriptura sancta nominat.

---

a dilationem b quod c differentia d manifestius e *add.* ad examinationem e dilatione

---

11 *honaib iarfaigthib mesidib* 12 *innahisin* 13 *aranossa* 14 *déin* 15 *roithfiter*
(15[d]) 1 *isánesid* 2 *.i. ní diltud esœrgi asrubart som*
3 *do mes* 4 *coarfemat* 5 (in marg.) *nadnetmai̅ andumenmarni .i. arnatomnamarni* 6 *hitindnacul fochraice* 7 *arambet etailsi* 8 *.i. huare nadrobáe ni do degnimaib leu*

(Cr. 18[b]) 1 *isi adéne* (in cod. *inerrabili celeritate*)
2 *curu* 3 *isimsuidib*

Cap. VI. De varia altitudine caeli. Non autem ita mundus hoc polo excelsiore se attollit, ut undique cernantur haec sidera. Verum eadem quibusque[4] proximis sublimiora creduntur, eademque demersa[5] longinquis; utque nunc sublimis in deiectu[6] positis[7] videtur hic vertex, sic in illa terrae devexitate[8] transgressis[9] illa se attollunt, residentibus quae hic excelsa fuerant, opponente se contra medios visus globo terrarum adeo,[10] ut septentriones, quae nobis a vertice pendent, in quibusdam Indiae locis quindecim tantum in anno diebus appareant.[11]

Cap. VII. De caelo superiore. Caelum superioris circuli proprio discretum termino et aequalibus undique spatiis collocatum virtutes continet angelicas, quae ad nos exeuntes aetherea sibi corpora sumunt, ut possint hominibus etiam in edendo similari, eademque ibi reversae deponunt.[12] Hoc[13] deus aquis glacialibus temperavit, ne inferiora succenderet elementa. Dehinc inferius caelum non uniformi, sed multiplici motu solidavit,[14] nuncupans illud firmamentum propter sustentationem superiorum aquarum.

Cap. XII. De cursu planetarum. Inter caelum terrasque septem sidera pendent, certis discreta spatiis,[1] quae vocantur errantia, contrarium mundo agentia cursum, id est, laevum, illo semper in dextra praecipiti. Et quamvis assidua conversione immensae celeritatis attollantur ab eo rapianturque in occasus, adverso tamen ire motu per suos quaeque passus advertuntur, nunc inferius, nunc superius propter obliquitatem signiferi vagantia. Radiis autem solis praepedita, anomala vel retrograda vel stationaria[2] fiunt.

De temporum ratione. E capite XV. De lunae cursu per signa. Quod si quis signorum nescius lunares tamen cursus agnoscendi cupidus est, noverit et ipse solem quotidie partem[1] unam zodiaci sui complere (neque enim aliud partes zodiaci, quam quotidianos solis in caelo debemus sentire progressus), lunam vero quotidie XIII partes eiusdem zodiaci conficere, id est, punctos quattuor et unam partem. Et quia illa XIII partes complente sol unam complet, inde fieri, ut non plus quotidiano progressu a sole, quam quaternis punctis, hoc est, duodenis partibus elongetur. Ponat[2] ergo lunam ubilibet computare voluerit, utpote in Cal. Ianuarias primam; haec ubi prima noctem diemque transegerit, illum caeli locum tenet, quem sol XIII mensis eiusdem die completo. Ubi secunda[3] est, multiplica duo per quattuor, fiunt octo. Item ut de punctis ad partes pervenias, multiplica VIII per III, fiunt XXIIII. Illam ergo caeli partem tenet luna secunda in quartas Nonas Ianuarias, quam sol[4] XXIIII abhinc die confecto. Ubi tertia est,[5] multiplica III per IIII, fiunt

---

4 *dam* 5 *isli* 6 *inisiul* 7 *i. hominibus* 8 *isindisli* 9 *tarsatharmthiagat* 10 *hisi mét asuidigthe globus terrae* 11 *isamlaid én cotaucbat doib residentibus .i. sideribus .i. andusleicet inna rind .i. illis .i. isli doibsom infechtsa innahi ruptar ardda dunnai*

12 *.i. foácbat* 13 *.i. caelum* 14 (in marg.) *isé multiplex motus inriuth retae inna airndrethcha in contrarium contra sé 7 arriuth aicneta fedesin*

(18ᶜ) 1 (in marg.) *hité spatia narree fil á terra usque ad XII. signa hité soni. toni. comlana rl. hité interualla im. deferentiae 7 nitiagat saidai sech satuirn suas ut plinius dicit rl. plinio tonus est spatium cum legitima quantitate certis spatiis .i. tonus inter terram 7 lunam rl. isécen corrobat indib sex interualla .VII. spatia 7 .VII. toni rl. lege plin. stationaria in superioribus .i. isnaib rendaib fail húas gréin .i. mars iouis saturnus rl. IN tricetro l. in tertia parte signife. in quadrato l. in quarta par. in aduerso rl.* 2 *.i. suas cach diriuch*

(31ᶜ) 1 *.i. huide laith:: beos* 2 *cipé* 3 *.i. indaile* 4 *.i. cuit inna aine 7 inna aile* 5 *luna*

XII, partire per X decies[6] asse decus,[7] et remanent duo puncti, id est, sex partes; illam ergo caeli partem tenet luna tertia, quam sol mense toto et diebus VI post tertium Nonas Ianuarias exactis, id est, VI post tertium Nonas Februarias die consummato. Ubi quarta est, multiplica haec per IIII, fiunt XVI, partire per decem decies asse decus, et remanent VI puncti, id est, partes X et VIII. Illam igitur caeli partem tenet luna quarta, quam sol mense expleto ac X et VIII diebus post pridie Nonas Ianuarias. Ubi quinta est, multiplica V per IIII, fiunt XX, partire per decem bis deni vies;[8] duobus ergo mensibus expletis adveniet sol partem caeli, quam luna quinta tenet, id est, die Nonarum Martiarum. Ubi octava est[9] VI Idus Ianuarias, multiplica VIII per IIII, fiunt XXXII, partire per decem ter deni tries,[10] et remanent duo puncti, id est, VI partes caeli; illam partem caeli tenet luna octava in VI Iduum Ianuariarum die, quam sol aditurus est post tres abhinc menses et dies VI, id est, VI die post VI Idus Apriles.

Cap. XVIII. Quota sit luna in Calendas quasque.[1] Primo decennovenalis circuli anno, in quo nullae sunt epactae, in Calendas Ianuarias nona est luna,[2] in Calendas Februarias X, in Calendas Martias IX, in Calendas Apriles X, in Calendas Maias XI, in Calendas Iunias XII, in Calendas Iulias XIII, in Calendas Augustas XIIII, in Calendas Septembres XVI, in Calendas Octobres XVI, in Calendas Novembres XVIII, in Calendas Decembres XVIII. Hos tibi numeros pro regularibus singulorum mensium sume, quibus annuas addens epactas, luna quota sit[3] per Calendas quasque, sine errore reperies. Si enim vis scire, quota sit luna in Calendas Ianuarias anno secundo circuli decennovenalis, tene IX regulares,[4] adde epactas XI, fiunt XX, vicesima est luna. Si vis scire, quota est luna in Calendas Iunias anno tertio, tene regulares XII, adde epactas anni illius XXII, fiunt XXXIIII, tolle XXX, remanent IIII; quarta est luna in Calendas memoratas. Quod si quis obiecerit,[1] vel huius vel praecedentis argumenti alicubi ordinem vacillare, doceat ipse in huiusmodi quaestionibus indagandis veracius et compendiosius argumentum, et nos libenter gratanterque accipiemus. Hoc autem praecedens, quod commemoravimus argumentum, et nonnullis ad transcribendum iam dedimus,[2] et in principiis huius nostri opusculi praefigendum esse censemus. Porro praesens argumentum, quod de luna Calendarum quaerenda posuimus, hoc tantum loco commemorasse et docuisse sufficiat. Nam cognita, quota sit[3] in Calendas luna, facile etiam, ceteris cuiusque mensis diebus qua sit aetate, cantato ipso mense et concurrentibus digitis apparebit.[4] Sunt autem anni tres circuli[5] decennovenalis, in quibus idem argumentum stabilitatem sui tenoris conservare nequeat,[6] octavus videlicet, undecimus, et nonus decimus, cui causam nutandi[7]

---

6 *.i. a óen fodeich* 7 *.i. itadeich*

8 *isfiche* 9 *.i. lingidsem taráes ṅesci beos arohumbri* 10 *.i. tricha*

(32ᵃ) 1 *issiide asmberse archinn .i. est etiam uetus argumentum rl.* 2 (in marg.) *.i. ni aceamlatar epactae .XI kl. ap. fri riaglori in illo anno dothoscelad áis ésci bis for kl. cach mis in primo anno ithe riaglori insin adchomlatar fri epacta XI. kl. ap. hicach bliadin tresinnóedécde ṅuile* 3 *cid aes ṅesci* 4 *.i. aes ṅesci kl. ian. in primo anno*

(32ᵇ) 1 *.i. hifrithcheist* 2 *.i. sochide rodascrib húan*

3 *cid áes dixnigedar* 4 (in marg.) *.i. ambas cete .i. acht asrobarthar inmi*

5 *.i. teora bliadni frithriagla namma leissem* 6 *.i. arni tosceli argumint acht bliadni sláin*
7 *ntmalligthe*

varia facit ac dispersa per annum embolismorum insertio. Siquidem anno octavo luna Calendarum Maiarum iuxta rationem quidem argumenti XXVIII computatur, sed propter embolismum, qui in Martio mense inseritur, XXVII probatur existere. Item in Calendas Iulias iuxta argumentum XXX fieri potuit luna, sed propter adiectionem diei, quem superfluitas embolismi attulerat, fit XXIX. Item anno XI quia luna embolismi pridie Nonas Decembres accenditur, facit lunam in Calendas Martias vigesimam esse et octavam, cum hanc ratio argumenti XXIX tunc existere doceat. Item anno XVIIII[8] quia luna embolismi tertio die Nonarum Martiarum incipit, cogit lunam in Calendas Maias XXVIII computari, cum XXVIIII secundum argumenti calculationem canatur,[9] quo etiam anno ratione saltus lunaris, de quo in sequentibus dicemus, fidem eiusdem argumenti impugnat. Si enim ipsum argumentum iuxta Aegyptios a Septembri mense, ubi principium est anni eorum, inchoaveris, necesse est, ut luna Iulii mensis eo anno[10] XXIX dies ut nunquam alias habeat, uno videlicet ratione saltus[11] amisso, et ob id luna Calendarum Augustarum tertia reddatur, quae iuxta argumenti regulam secunda computabatur. Si vero iuxta hoc quod nos supra docuimus, a Ianuario principium argumenti sumere mavis, eodem ordine luna in Calendas Decembres VII incurrit, quae iuxta argumentum sexta fieri debuisse putabatur, quia nimirum luna Novembris mensis unam amittit diem, et pro XXX consuetis XXIX solum diebus cogitur esse contenta. Quae profecto omnia melius colloquendo quam scribendo docentur. Non autem transitorie commemorandum, quod hoc argumentum a Septembri quidam incipiunt,[1] ponentes eidem Septembri[2] regulares V, Octobri V, Novembri VII, Decembri VII, et cetera ut supra nos posuimus, quod ob auctoritatem Aegyptiorum rationabiliter prorsus agunt, ut a quibus origo computandi sumpta est, horum quoque in computando anni principium imitentur. Verum aliis aptius multo et expeditius[3] videtur, ut computatio omnis, quantum non necessitas[4] rationis obsistat, a principio anni sui etiam apud Romanos[5] incipiat, et usque ad terminum anni rato atque intemerato ordine procurrat.

---

8 *.i. forcenn noidecdi* 9 *arcanar* 10 *.i. isnoichtech ré niuil la aegyp. isinbliadinsin hicuiretar salt* 11 *.i. hi .IIII. k. sep.*

(32°) 1 (in marg. super.) *aetas lunae inso foa kl. caich mis la aegyp. 7 isde rosaig indnomad for kl. ian. archinn* (infra *benveb*) 2 *.i. othosuch bliadne egip.* 3 *indil.* 4 *méit nánd nathbeir* 5 *.i. condib ó kl. ian.*

Subiungo hic ampliorem notationem hibernicam super dictione chronologica ex initio codicis, e 3[b] (cf. p. 304): *Salua ratione saltus. aris airchenn nibes salt hiciunn nóidécdi mad indib nuarib deac nammá bas laigu cachmi aescai oldaas trichtaige. ised dim slán dliged salto noichtiche colleuth duárim in áescu. Armad iarnaicniud adrimther cutesbat dicachthrichtaigi di huáir deac 7 IIII bro. 7 unga 7 atom. niconbia salt etir. issaithrech im. isairi is assu lasna rimairu dihuáir deac namma duthesbuith dligud slán salto conidécen salt iartain duslúnd comláinso inna tesbuithe iarnaicniud aslaigu anésca oldoas trichtaige. Anisiu trá isécen remfuar bis. 7 emblesim*

II. Britannica.

A. Glossae Oxonienses.

I. Glossae in Eutychium.

(Cod. prior 2[b]) *mergidhaham* (gl. evanesco). In marg.: *didioulam* (gl. glisco).

(3[a]) *doguomisur*. (gl. geo).

(3[b]) *scruitiam* (gl. screo). *lemhaam* (gl. arguo). *enmetiam* (gl. innuo). *gruiam* (gl. suo). *dadlt.* (gl. curia). *baranres* (gl. linea).

(4[a]) *temperam* (gl. condio). *becel* (gl. bulla). *guirgiriam* (gl. hinnio). *diniam* (gl. tinnio). *rannam* (gl. partior). *didanuud* (gl. elicio). In marg.: *etbinam* (gl. lanio).

(2[b]) *mergidhaham*, verb. denom. ut infra sequentia *datolaham*, *coilhaam*, e subst. adi. *mergid*, rec. *merydd* (cf. p. 140), debilitas, debilis, flaccidus. Eiusdem radicis vet. hib. *merg*: *am. bolc mergach .i. romgab meirc són* (gl. ut uter rogatus; i. e. rugatus) Ml. 132[c]. Quoniam de significatione dubium non est, glossam, quae conspicitur in codice supra verbum b'esco (al terresco, horresco), refero ad glossam latinam paulo praecedentem *euanesco* scriptam supra verb. *euaneo*. *didioulam* duplicem compositionem prae se ferre videtur, sed nihil invenimus, quod comparari possit, nisi forte subst. hod. *aul*, *eulon* (fimus, stercus).

(3[a]) *doguomisur*. in codice supra *geo. doleo*, pro quibus in editione Lindemanni sunt: egeo, doleo. Cum tamen glossae cambricae addatur vox latina *terra*, non dubium glossatorem de gr. γῆ et geometria cogitasse et legendum *doguomisuram*, decomp. *do-guo-m.* (p. 907). Conferenda sunt subst. *messur* (mensura) Mab. 2, 223. 240. 3, 155, verb. *messuraw* (mensurare) 3, 301. 303, part. *messuredic* 2, 236, hodie *mesur*, *mesuraw*, unde *mesureg*, geometria.

(3[b]) *scruitiam*, screo; congruit. hod. verb. *ysgrydiaw*, tremere, quati. Glossa sequens in codice est *lehaam*, et lineola ducta supra *e*, quae alias significat *m*, et praemisso ante *l* commate cum puncto, quo si continetur latina sigla, frequens in glossis hibernicis ɔ pro *con-*, solvenda est cambrice *ce-*, *cem-*. De significatione non dubium, cum hodie quoque extet adi. *llym*, fem. *llem*, acutus, argutus, verb. *llymhau*, acuere, unde participium corn. *lemmys* (acutus) P. 160, 1. *enmetiam* (p. 896). *gruiam*, suo, restituendum videtur *gnuiam*, *guniam*; inf. *gwniaw* Mab. 1, 1, hod. *gwnio*; etsi extant corn. *gvry* (sutura) R. 1921, et arem. *gruy*, *gry* ('sutura') Cath. MJ. 145 a, *gruyat* ('suere'), *gruyer* ('sutor'), *gruyeres* ('sutrix') Cath., hod. *gri*, ven. *gouri*, et *griat*, ven. *gouriat*, trec. *grouiañ* *dadlt.*, curia i. e. *dadltig*, ut mox in his glossis *dadl*, concio, sed infra in II *datl* (gl. forum), *datlocou* (gl. fora), cui respondent subst. *dadl* L. Land. p. 113, pl. *dadleu* Mab. 2, 230. 3, 31, hod. *dadl* (= vet. *datl*), sermo, disputatio, contentio, causa iudicialis, *dadlwr*, disputator, verb. *dadleu*, contendere, disputare; inde contractum vet. hib. *dál* (curia, forum, p. 17). *baranres* etsi suprascriptum videtur in codice supra *furia*, pertinet tamen non ut alia ad inferiorem vocem, sed ad superiorem *linea*. Offerunt enim lexica et subst. *baranres*, series, ordo, frons, ut militum, comp. e subst. *rhes*, *rhestr*, series, unde verb. *restru* (in serie disponere) Mab. 2, 242, et adi. *baran*, manifestus, unde *baranu*, apparere, *baranwg*, praesentia.

(4[a]) *temperam*, in codice *tempam*, ducta per p infra lineola recta, quae significat *er*; cf. hod. *tymheru* (= *tymperu*, *temperu*, p. 162), mollire, miscere, transumptum e lat. *temperare*, cum plurimis derivatis: *tymheriad*, temperatio, *tymherusaw*, reddere temperatum, *tymherusrwydd*, *tymheroldeb* etc. *becel* (vix *betel*, etsi *c* et *t* in media voce utrimque iunctae vix possunt discerni) conferendum videtur forma cum hod. subst. *bogail*, *bogel* (umbo, umbilicus), significatione cum derivatis *boglwm* et *boglyn*. *guirgiriam*, hod. *gweryru*, hinnire (cf. p. 140). *diniam*, non invenitur in lexicis. *rannam*: hod. *rhan*, pars, *rhanu*, partiri; vet. hib. *rann*, pars. *didanuud*, elicio, nescio an pertineat ad idem verbum, unde est Leg. 2, 1, 31: *or pan anhuder etan eny dadanhuder* (quod vertit editor anglice: "from the time the fire is covered until it be uncovered"); cf. hod. adi. et subst. simplex *hudd*, obscurus, tectus, obscuritas; verb. *huddo*, operire; comp. *anhuddo*, aperire, *enhuddo*, operire, unde decomp. *dadanhudd*, *dadenhudd*, detectio, revelatio, *dadenhuddo*, retegere, revelare; particula praecedens *did-*, *dad-* pro *dit-*, *dat-* (p. 906). Cum desit terminatio usitata *-am*, quaeritur an *didanuud* sit exemplum flexionis internae verbi (ob duplicem quoque *u*). *etbinam*, glossa marginalis e regione duorum verborum: commuto locum, et lanio, etsi poterat referenda videri ad hod. *edfynaf*, abibo, discedam, tamen cum huic vix non subsit simplex *myned*, ire, potius conferenda est cum hib. *benim* (caedo, ferio).

(5ª) *taguelguiliat* (gl. silicernium). *carr* (gl. vehiculum).

(5ᵇ) *morbran* (gl. merges). *clutam* (gl. struo). *doguohintiliat* (gl. inceduus). *datolaham* (gl. lego). *guerg l. celmed* (gl. efficax). *lammam* (gl. salio). *lemenic* (gl. salax).

(6ª) *boutig* (gl. stabulum). *estid* (gl. sedile). *credam* (gl. vado). *rit* (gl. vadum). *cannat* (gl. vas, vadis).

(6ᵇ) *etncoilhaam* (gl. aspicio, auspex). *gen* (gl. obiex). *dihel* (gl. deses). *poues* (gl. quies). *gueig* (gl. testrix).

(5ª) *taguelguiliat*, in codice *taguelguelguiliat*, subscriptis tamen sub *guel* in media voce punctis delentibus. Textus Eutychii in hoc loco exhibet substantiva terminata in *-ium* derivata e verbis, inter haec in fine: iusto iustitium, cerno silicernium. Eandem fere interpretationem subst, *silicernium* sequitur glossator; est enim et hodie adi. *tawel*, silens, tranquillus, et subst. *gwyliad*, vigilia, *gwyled* vel *gweled*, aspectio, ita ut sit *tawelwyliad* aut vigilia aut aspectio silens. *carr*, *carrus* apud Caes., unde *carrata*, *carrada*, i. e. tantum quantum capit carrus, in chartis medii aevi (p. 840), *car* Leg. 2, 1, 4 et hodie.

(5ᵇ) *morbran*, hod. *morfran*; hib. vet. *muirbran* (gl. merges) Sg. 55ᵇ, i. e. corvus marinus, comp. e *mor*, mare, et *bran*, corvus. *clutam*, struo, ut infra *clutgued*, strues; hod. cambr. *cludo*, afferre, accumulare, *cludedig*, accumulatus, *cludair*, cumulus, *cludeirio*, colligere; cf. got. *hlathan*, germ. hod. *laden*, struere, accumulare. *doguohintiliat*, addito super vocem latinam scriptam in codice *inceduus*, significatur ambulator, is qui incedit. Radix vocis, obscurata et compositione et derivatione, est *hint* (hod. cambr. *hynt*, vet. hib. *sét*, got. *sinths*, via) Licet e subst. hoc in *-iat* (p. 839) conicere verbum derivatum *doguohintilam* vel *doguohintiliam*, incedo, decompositum ut *doguomisuram* (supra 3ª). Patet inspicienti in locum Eutychii (enumerantur adiectiva derivata e verbis, ut praedo praeduus, cerno cernuus etc.), glossatori in mentem venisse verbi cedere, incedere ob scriptionem codicis *cedo*, *inceduus* pro *caedo*, *incaeduus*, ut infra *grecus*, *grecor* pro *graecus*; neque enim est apud veteres scriptores adi. inceduus, sed incaeduus, ut silva incaedua, quae non caeditur. *datolaham*, lego, verb. denom. e *dadl*, *datl* (8ª. 38ª), significans idem quod hib. vet. *rechtaigim* (gl. lego a lex) Sg. 60ᵇ e subst. *recht*. *guerg l. celmed*, *guerg vel celmed*, adiectiva *guerg* (p. 11, not.), *celmed* = hod. *celfydd*, aptus, peritus, versutus, e subst. *celf* = vet. *celm*; ex adi. derivatur subst. *celuydyt* (ars) Mab. 3, 148. 153. *lammam*, in codice *lamam*, cum lineola supra *a* priorem; sicut *lemenic* accuratius erat *lemmenic*. Duplicem *m* indicat etiam *m* non infecta hodiernae formae *llamu*, salire, *llamid*, saltus, unde derivantur *llemain*, salire, *llemeinig*, circumsaliens, vagans; *Cador Limenic* Godofr. Monumet. 11, 2. *Chattvr vrenin Lemennic* Brut Tysyl. *Chadvr Lemenic Arth.* (S. Marte, Gottfr. v. Monm. p. 416). Cf. hib. vet. *léim* (gl. saltus, πήδησις) Sg. 106ᵇ, hib. hod. *léim*, gael. *leum*, verb. *léumaim*.

(6ª) *boutig* sine dubio comp. cum subst. *tig*, domus, servata media primitiva; hod. *beudy*, domus vaccarum, a quo differt *bawdy*, domus stercorum, latrina; pars prior *bou*, iam in vetustis nominibus *Βουουίνδας* fl. Hibern. ap. Ptol., Bovinca nom. vici ap. Bolland. (Mai. 2, 654; cf. p. 56), hod. hib. *bó* vaccam significans, principio utriusque generis fuisse videtur, ut lat. *bos*, gr. *βοῦς*. *estid*, sedile, ut sub II *estid*, theatrum; in Mab. *eisted*, sedere, hod. *eiste*, *eistedd*, sedere, *eisteddle*, locus sedendi, sedile. *credam*, vado, scribentis errore positum videtur pro *cerdam*, hod. *cerddaf*, verbo frequentissimo in Mab.; vix enim huc pertinent, quae afferuntur in lexicis hodiernis, *creiddio*, pervadere, ut per aquam, adi. *creiddio*, *creiddiol*, permeans, penetrans, subst. *creiddyn*, prominentia, apex. *rit*, corn. *rid* Voc., hod. *rhyd* (cf p. 88). *cannat*, vas, vadis, ut iterum mox sub 8ᵇ. In Mab. *kennad*, hod. *cenad*, significat missum, legatum (cf. p. 839), unde *cenadwriaeth*, missio, *cenadwriaeth dda*, evangelium.

(6ᵇ) *etncoilhaam*, glossa ad voces: aspicio auspex, in loco Eutychii (ed. Lindem. p. 161): a pono compos impos, ab aspicio auspex, a facio artifex. Addit glossator latine: *auis et aspicio*, quocum concordat vox cambrica composita. Est enim subst. *etn* idem, cuius plur. infra sub II scribitur *ætinet* (hod. *edn*, vet. hib. *én*, p. 19), et verb. *coilhaam* denominativum e subst. *coil*, cuius plur. infra *coilou*, gl. auspicia. *gen*, gl obiex in cod., in textu Eutychii: ab obicio obex; hod. *gan*? *dihel*, hod. *dihail* (p. 86), comp. e part. privativa *di-* (p. 894) et subst. *hail*, largitio, ferculum, ministerium, unde *heilio*, afferre, ministrare ad mensam, *heiliedig*, serviens, compos. *diheilio*, non attendere, *diheiliog*, non attentus, neglegens. Differunt tam *hael*, liberalis, cum diphthongo, sup. *haelaf* Mab. 1, 17, *hail* in nominibus propriis vetustis (p. 100), quam *helaeth* (largus): *ymladwr da oed. ahael ac ehelaeth yrodei vwyt adiawt* (pugnator bonus erat, et liberaliter et large dabat cibum et potum) 3, 298. *cyghor kyhelaethet ahwnn* (consilium aeque liberale atque hoc) 2, 391; rursus differt *helw* (possessio, hib. *selb*): *gwas ar y helw ynteu* (puer in ipsius possessione) 2, 243. *poues*, deriv. *-es*, ut hod. *llawes*, manica, e *llaw*, manus; hodierna verba *peuo*, *peuannu* significant idem quod gr. *παύεσθαι*, cessare, unde *peuad*, *peuawd*, *peuedd*, *peuant*, cessatio. Comparanda videntur vetusta nomina helvetica *Pausinnus*, *Pausinna* in inscript. ap Orell. 5066, nec disiungenda hod. cambr. *pau*, *peues*, insessio stabilita, regio habitata, et nomen

(7^{a}) *ladam* (gl. caedo). *orgiat* (gl. caesar).

(7^{b}) *montol* (gl. trutina). *nouitiou* (gl. nundinae).

(8^{a}) *lisiu* (gl. lixa). *laur* (gl. solum). *eunt* (gl. aequus). *dacrlon* (gl. uidus). *tan* (gl. focus). *helabar* (gl. graecus). *dadl* (gl. concio). In marg.: *anguoconam* (gl. vigilo).

(8^{b}) *cannat* (gl. vas, vadis). *culed* (gl. macies).

(9^{a}) *clutgued* (gl. strues).

II. Glossae in Ovidii artem amatoriam.

(37^{a}) *a mein funiou* (gl. vittae tenues: este procul vittae tenues, insigne pudoris). *orgarn* (gl. medio). *a hir etem* (gl. instita longa: quaeque tegis medio, instita longa, pedes).

---

regionis Cambriae *Pouisia*, *Powisia*. *gueig* derivatione rarissima formatum, conferendum verbo hod. *gwau*, *gwëu* (texere), subst. *gwe* (tela), *gwëydd* (textor).

(7^{a}) *ladam*, verbum frequens in Mab., hod. *lladd*, caedere, interficere. *orgiat*, gl. caesar, i. e. qui caedit, interfector, deriv. in *-iat* (p. 839), e radice *org*, quae redit hibernice (cf. p. 61): *nech orcas afini* (gl. patricida, matricida, homicida; i. e. qui occidit cognatos suos) Wb. 28^{a}. *athiroircnid* (gl. parricida), *setharoircnid* (gl. sororicida) Sg. 12^{b}. 13^{a}.

(7^{b}) *montol*, trutina, i. e. libra; verbum mox sequens *trutino* glossator interpretatur latine *mensuro*; hod. *mantol*, plur. *-ion*, verb. *mantoli*, trutinare (cf. p. 84. 766. 818). *nouitiou*, plur. subst. *nouit*, alias comp. cum *cym-*, *cyf-*: *cyfnofut* (mercatus) L. Land. priv. p. 113, *kyfnewit* (concambium) Mab. 3, 192, unde verb. denom. *kyfnewityaw* (concambiare) 3, 193. Congruit etiam hod. *newid*, plur. *-iau*, mutatio, concambium, vile pretium, e quo *newidiwr*, concambiator, *newidwriaeth*, commercium, commutatio mercium. Diversum origine videtur ab adi. *newydd* (novus, cf. p. 56), cum numerali fortasse conferendum, quoniam adest analogia hibernica: *natri noilaithe* (gl. trinum nundinum; i. e. trinarum nundinarum) Sg. 116^{b}.

(8^{a}) *lisiu*, gl. lixa, in loco Eutychii: rixa, rixo, rixas; lixa, elixo, elixas. Significat ergo lixivium (germ. lauge), ut *lissiu* infra sub V in loco: mulier lava elique lixam, cum terminatione *-iu* (p. 129); hod. *lleisw*, lixivium, at *llysw* sive *llws*, plur. *llyson*, pituita, mucus, materia glutinosa. *laur*, solum; ita scripsi, quamvis glossa sit supra vocem *solus* in loco Eutychii: pius, pio, pias; solus, desolo, as. Glossator procul dubio subst. solum supposuit verbo desolare; est enim et hod. *llawr*, corn. *lor* Voc., pavimentum, solum, et vet. hib. *lár*, gael. *làr*. *eunt*, aequus; Eut.: ab aequus aequo, aequas. Opponuntur *eun*, aequus, rectus, iustus, et *cam*, curvus, iniquus, in Voc. in compositis *eunhinsic* (gl. iustus) et *camhinsic* (gl. iniuriosus, iniustus; sed cf. p. 127). *dacrlon*, gl. uidus; sic enim habet codex: laxus laxo. uidus uiduo, pro: viduus viduo. Sed quid istud? Viduus nunquam erit cambrice *dacrlon*. Equidem persuasum habeo, glossatorem in mente habuisse adi. uvidus. Subst. *dacr* est hod. *dagr* vel *deigr*, plur. *dagreu* Mab. 2, 35, lacrima (pro dacrima, ut lingua pro dingua; gr. *δάκρυ*, germ. *zähre*). *lon*, adi. *llawn*, plenus, nisi forte conferendum est hod. *llyn*, subst. liquor, fluxus, unde verb. *llynio*, stagnare, adi. *llynio*, stagnosus, *llyno*, *llynorawg*, humidus, ita ut in nostro composito radix *lon* per se sola fungatur munere adiectivi et sit *dacrlon*, madidus lacrimis, quae significatio esse potest adiectivi *uvidus*. *tan* (focus, ut infra in Voc.), hodie *tan*, ignis, vet. hib. *tene* (p. 87). *helabar*, gl. graecus (in codice grecus, grecor), eadem vox sine dubio atque hod. adi. *hylafar*, bene loquens, eloquens (comp. cum *he-*, *hy-*, pp. 93. 895), vet. hib. *sulbair* (= *su-labair*). Respexisse videtur glossator ad sequens verbum graecari, quod putaret idem atque eloquentem esse, more Graecorum, cum significaret potius vivere more graeco. Commonefacit glossa loci codicis Wb.: *ni torbe lasuidib manip sulbair* (gl. greci sapientiam querunt; i. e. non proficit apud hos nisi eloquens) 8^{a}. *dadl*, supra 3^{b}. Glossa marginalis *anguoconam*, etsi eiusdem radicis videtur, cuius hod. subst. *gog* (agilitas), verb. *gogi* (agitare), haud facilem tamen habet explicationem praefixi *an-* (an corrig. *am-*?).

(8^{b}) *cannat*, supra 6^{a}. *culed*, hod. *culedd*, ex adi. *cul*, tenuis, macer, vet. hib. *cóil* (gl. macer) Sg. 50^{a}.

(9^{a}) *clutgued*, comp. cum *gued* (p. 890); verb. *clutam*, struo, supra 5^{b}. In Mab. 2, 217 *clutweir* (lignorum strues, rogus).

(37^{a}) *a mein funiou*: adi. *mein*, hod. *main*, tenuis, exilis, ut *edaf main*, *llian main*, filum, linum tenue, cf. p. 104; differt origine *man*: *pop anyueyl man* (omne animal exile) Leg. 1, 9, 10. Praecedens adiectivum sine flexione compositum est habendum (p. 930). *funiou*, plur subst. transumpti *fun*, vitta, fascia; hod. *fun*, plur. *funodd*, fascis, sarcina, et *funen*, pl. *funenau*, vitta; plur. *funennen* Leg. 1, 27, 3. *a* interiectio (p. 758). *or garn*, gl. medio; i e. a femore. Hod. *gar* et *garan*, femur, utrumque corruptum videtur e *garn*; *garan* enim ut in vetusta lingua hodie

(37ᵇ) *irdigatma* (gl. area: hic modus, haec nostro signabitur area curru). *oolin* (gl. rota: haec erit admissa meta terenda rota). *loinou* (gl. frutices: aucupibus noti frutices). *guobriach* (gl. sapientior: seu te forte iuvat sera et sapientior aetas). *diaperthou* (gl. muneribus: ubi muneribus nati sua munera mater addidit).

(38ᵃ) *ocloriou* (gl. tabellis: priscis sparsa tabellis, porticus Livia). *dir arpeteticion ceintiru* (gl. miseris patruelibus: parare necem miseris patruelibus ausae Belides). *aperthou* (gl. sacra: culta Iudaeo septima sacra deo). *nom irbleuporthetic* (gl. lanigerae templa). *buch* (gl. iuvencae: nec fuge lanigerae memphitica templa iuvencae). *lo* (gl. ipsa: multas illa facit quod fuit ipsa Iovi). *datlocou* (gl. fora: et fora conveniunt). *in ir guorimhetic* (gl. in arguto). *datl* (gl. foro: flammaque in arguto saepe reperta foro). *ir emedou* (gl. aera: Appius expressis aera pulsat aquis). *dauu* (gl. cliens: qui modo patronus nunc cupit esse cliens). *helghati* (gl. venare), *guaroimaou* (gl. theatris: sed tu praecipue curvis venare theatris). *termisceticion* (gl. sollicitos: primus

---

quoque significat gruem. Extat tamen forma *garr* iam Mab. 2, 219: *trwy aual y garr* (per malum femoris, per genu), corn. *garr*, pl. *garrow* P. 232, 1, arem. *garr* Cath. et hod. Item *garan* in comp. *garanvys* (digitus medius) Mab. 2, 384. Differt *carn* (ungula): *march llydangarn* (equus ungulae latae) Mab. 2, 50. *or* ex *o ir*, *o'r* (p. 216). *a hir etem*: adi. *hir*, longus, vet. hib. *sír*, gael. *sìor*, unde subst.: *sirid inrindide iuile ó hisul co huasal* (gl. signiferi latitudo) Cr. 33ᵈ. *etem*, instita, fascia, hod. *edaf*, *edeu*.

(37ᵇ) *ir digatma*, gl. area, mox bis gl. circus, 38ᵇ *digatma*, sine articulo. et 39ᵃ *ir digatmaou*, plur.; subst. cum part privat. *di-* (p. 894), et subst. *ma* (p. 890). Suppono radicem extantem in hodierna quoque lingua *gadu*, *gadaw*, *gadael*, relinquere, permittere, sinere, ut Mab. 3, 301: *gadu yn vyw* (dimittere vivum), ita ut sit *digatma* locus non permissus, inaccessibilis, saeptione clausus, circus. *o olin*, rotâ, a rota; hod. *olwyn*; vocalis *i* = *wy* (p. 105). *loinou*, plur. subst. *loin*, hod. *llwyn*, fruticetum, virgultum; gael. *lian*, quod respondet ad litteras, significat campum, pratum. *guobriach*, gl. sapientior, aetas, i. e. gravior; compar. adi. quod infra sequitur, *guobri*, gl. gravis. Hod. subst. *bri*, dignitas, honor (cf. hib. vet. *brig*, valor, et p. 98). comp. *gofri*, gloria, unde adi. *briawl*, honorabilis, *gofriawl*, honorificus. *di aperthou*, gl. muneribus, dat.; *di*, hod. *y* (p. 199). Subst. *aperthou*, pl., munera hoc loco, mox 38ᵃ gl. sacra, infra sing. *aperth*, gl. victima (hib. vet. *idbart*, *edbart*, oblatio, Wb. Ml. fq.), cum *p* orta e *tb* (p. 148). In Mab. 3, 210 *aberth* destituta *p*.

(38ᵃ) *cloriou*, pl. subst. *claur* (tabula) Leg. 1, 2, 3, hod. *clawr*, pl. *cloriau*; hib. vet. *clár*: *hiclaar cridi* (gl. non in tabulis lapideis sed in tabulis cordis) Wb. 15ᵃ. *dir* (p. 218). *arpeteticion*, gl. miseris; glossator videtur cogitare de *parcis*, quamquam hoc non est in mytho Belidum, i. e. Danai filiarum quinquaginta iussarum occidere filios Aegypti patrui quinquaginta. Verbo *arbet* in Mab. 2, 201: *yr arbet y draet* (ad parcendum pedibus), hod. *arbed*, parcere, servare, subest vetustum *arpet*, unde esse potuit adi *arpetetic*, parcus, sicut mox *bleuporthetic* (laniger, ita cod. pro liniger), etsi frequentius terminatio *-etic* participium praet. pass. indicat. *ceintiru*, plur., cui supponendus videtur sing. *ceinteru*. Cambr. hod. sing. *cefnder*, *cefnderw* (cognatus), plur. *cefndyr*, *cefndyrw*, cf. p. 129. Arem. hod. sing. *kenderv*, plur. *kendirvi*, fem. *keniterv*; ven. *kanderv*, *kaniterv*; in Cath. *quenderu*, consobrinus, *queniteru*, consobrina. *nom*, gl templa, i. e. templum; hod. *nwf*, sacrum, sacellum, pertinens sine dubio ad radicem subst. *nef*, caelum, vet. hib. *nem*, unde *nemed* (gl. sacellum) Sg., mutata *e* in *o*, ut alias (pp. 10. 11). *bleuporthetic*, adi. comp. cum subst. *bleu*, pilus, hod. *blew*; *porthetic* e verb. *porthi*, portare. *buch*, gl. iuvenca, i. e. vacca (p. 295), corn. *buch* Voc., hod. *buwch*. *lo* (vitulus, p. 103). *datlocou*, gl. fora, derivatum a subst. *datl* mox sequente (cf. I, 3ᵇ), differens ab adi. *datlauc*, quoniam his adiectivis convenit terminatio plur. *-ion*, potius conferendum cum forma plur. *dameirchinnucu* Cb. (p. 849). *guorimhetic* pro *guorimmetic*, ut supra *lemhaam* pro *lemmaam*, comp *guo-rimmetic*, gl. argutus, i. e. acutus, de ingenii vel verbi acumine; hodie quoque *rhim* (= *rimm*), acies, *rhimio*, acuere, *rhimiad*, acumen, *rhimiedig*, acutus. *emedou*, sing. *emed*, hod. *efydd*, aes, cuprum. *dauu*, gl. cliens, i. e. gener: *vyndaw* (gener meus) Mab. 2, 219, corn. *dof*, gener, Voc. hod. *daw*, *dawf* (e vet. *dâm*, ut *lau*, *lof*, *llaw* e vet. *lâm*, manus, cf. p. 136); modo patronus in versu Ovidii, i. e. iurisconsultus captus amore, cupit fieri cliens, i. e. gener eius, quem antea defendit. Cf. gael. *dàimh*, affinitas, consanguinitas, et germ. *eidam*. *helgha ti* (pp. 122. 140. 515). *guaroimaou*, gl. theatra, comp. e *-ma* (p. 890) et subst. mox sequente *guarai*, gl. scena, pl. *guaroiou*, gl. theatra, *gware* (ludus; cf. p. 96) Mab. 2, 246. Hodie *gware*, *gwareu*, plur. *gwareuon*, ludus, scaena, itemque *gwara*, pl. *gwareon*, et verb. *gwara*, *gwaraw*, ludere. *termisceticion*, part. verbi hod. *terfysgu*,

solicitos foecisti Romule ludos). *ircilchetou* (gl. vela). *estid* (gl. theatro: neque marmoreo pendebant vela theatro). *guarai* (gl. scena, sine arte fuit).

(38[b]) *cemmein* (gl. in gradibus, sede populus de cespite factis). *pispaur tuscois* (gl. tibicine tusco, rudem praebente modum). *coorn* (gl. in medio plausu). *hep amgnaubot* (gl. sine mente: pars sine mente sedet, pars laniat crines). *creaticaul plant* (gl. genialis praeda: ducúntúr raptae, genialis praeda, puellae). *nepun* (gl. qua: si qua repugnaret nimium). *trudou* (gl. ocellos: quid teneros lacrimiscorrumpis ocellos?). *guaroiou* (gl. theatra). *digatma* (gl. circus). *ringuedaulion* (gl. arcana: nil opus est digitis, per quos arcana loquaris). *troi enmeituou*(gl. per nutus). *cared* (gl. nota: nec tibi per nutus accipienda nota est).

(39[a]) *hacboi* (gl. excutiendus erit, pulvis). *iransceth* (gl. nullum pulverem: in gremium pulvis si forte puellae deciderit, digitis excutiendus erit; et si nullus erit pulvis, tamen excute nullum). *amlais* (gl. dimissa: pallia si terra nimium dimissa iacebunt). *irdigatmaou* (gl. circus: hos aditus circusque). *ircaiauc* (gl. libellum, poscit). *mortru* (gl. eheu). *morliaus* (gl. quam multos: eheu

---

tumultum excitare, subst. *terfysg*, tumultus (p. 906). *ir cilchetou*: sing. *cilcet* (= *cilchet*) gl. tapiseta, infra V, 44[a], transumptum (p. 841); hod. *cylched*, pl. *cylchedau*, velum, velamentum, vestimentum, ut *gwely a'i gylchedau* (lectus et eius velamenta). *estid*, supra I, 6[a].

(38[b]) *cemmein*, i. q. hib. vet. *ceimmen*, plur. subst. *cam* (p. 293), hod. *camau*; differt *camman*, hod. *caman*, via, plur. *camanau*, eadem vox ac lat. med. *caminus*, *caminum* (via, iter) ap. Cang. et hod. gall. *chemin*. *pispaur tuscois*, tibicen tuscus; *pispaur* derivatum in *-aur* (= *âr*, p. 829) lego equidem cum *sp*, secundum formam litterae praecedentis ante *p*, iunctae cum *p*; quamquam e formis hodiernis *pib*, *pibell* conicienda est vetusta *pîpaur*. Adi. *tuscois* terminationis *-ois* (p. 294). *coorn*, gl. plausus, vox obscura, vix composita (hod. *orn*, impetus, vehementia; *ornest*, duellum, pugna), cum praep. *co-*, *con-* ante vocales sit *cem-* (*kef-*, *cyf-*). *hep amgnaubot*, sine mente: praep. *hep*, *heb* (p. 679); subst. *amgnaupot* in codice, *p* tamen notata punctis delentibus supra et infra, suprascripta *b*, ergo *amgnaubot*, comp. cuius forma respondet hod. *ymnabod* (pp. 575. 898); radicem confero cum vet. hib. *gne* (Sent. hib. n. 9); totum igitur significat sui conscientiam (germ. besinnung). *creaticaul plant*, gl. genialis praeda puellae (de raptis Sabinis sermo), i, e. formosa proles. Adi. *creaticaul*, derivatum (ut infra sequens *budicaul*; victoriosus, e subst. *bud*, victoria). Hod. subst. *cread*, formatio, creatio, adi. *creadol*, *creadigol*, formativus, plasticus; transumptum. an conferendum vet. hib. *cre*, gen. *criad* (massa, materia, quae formatur a figulo) Wb. 4[c], et *cerd* (formator, faber) Sent. hib. n. 19? *plant*, vet. hib. *cland*, collectivum (p. 66). *nep un*, una aliqua (pp. 315. 405). *trudou*, gl. occellos (ita codex), cui suprascribitur lat. *oculos*, subst. plur. sine dubio, sed nimis incertae scriptionis. In linea scriptum est *truou*; infra *t* autem, et supra *u* mediam conspicitur littera simillima *d* inclinatae manu scriptae. Ex qua scriptione nihil eruere possum nisi forte *grudou*, malas; in Voc. *grud*, maxilla, hod. *grudd*, pl. *gruddiau*. *digatma*, supra 37[b]. *ringuedaulion*, gl. arcana, pluralis, ut adiectiva hibernica gen. neutr. (p. 919), a sing. *ringuedaul*, derivato e subst. *ringued*, comp. e *rin*, vet. hib. *rún* (pp. 25. 100), et *gued* (p. 890). Idem subst. in Mab.: *rinwedeu y maen* (virtutes, facultates arcanae lapidis) 1, 271. 2, 377, et adi.: *maen rinwedawl*, *mein saffir rinwedawl*, *dwuyr rinwedawl* (lapis, aqua facultatis arcanae) 2, 388. 389. 3, 301. Hodie quoque *rhinwedd* (virtus, mysterium), *rhinweddawl* (arcanus). *troi enmeituou*, per nutus: *troi*, hod. *trwy* (p. 665); *enmeituou*, cf. verb. *enmetiam*, supra I, 3[b] (p. 869). *cared*, gl. nota, hod. *cerydd* (pp. 82. 836).

(39[a]) *hacboi*, gl. excutiendus erit; nisi cogitare velis de radice *hac* = *sac* in germ. *sahs* (culter), lat. *secare*, unde hod. *hac*, ictus, plaga, *hacio*, caedere, ut sit *b* signum futuri celtici, hic etiam in lingua cambrica servatum, *oi* terminatio 2. ps. sing., quae hodie est *wyt*, i. e. *wy* cum *t* pronominis *ti*, vix aliter explicari poterit, nisi ut *hac* sit coniunctio *ac* (ut infra *hac or achmonou*), *boi* forma vetustior 3. pers. sing. coniunctivi (ut apud Dav. *carwy* pro *caro*), itaque *hac boi*: (simul)atque erit? *ir ansceth*, gl. nullum, pulverem excute: *sceth*, hod. *ysgeth* et *ysgwth*, repulsio, compositum cum particula privativa loco adiectivi positum videtur significare *non repulsum*, pulverem; attamen ob litteras *n* et *r* in codicibus his simillimas poterit legi *inansceth*, quod esset hodie *yn anysgwth*, leniter, molliter excute pulverem; cf. adi. *anysgwth*, sine vi, impetu. *amlais*, adi. comp. e praep. *am* (circum) et *lais*, hod. *llaes* (p. 102), pendens, demissus, de veste: *amlaes eu peisieu* (longae eorum tunicae) in versu Taliesini prolato ab Oweno in lex. *irdigatmaou*, supra 37[b]. *ircaiauc*, libellus: Oweni lexicon profert subst. *cai*, pl. *ceion*, collectio, et *caiawg*, adi. compositus, subst. liber. *mortru*, *morliaus*: part. *mor*, quam, ante adiectiva interiectionis loco (p. 722 not.), hodie quoque ita usitata; *mor tru*, quam infelix? Adi. *tru*, miser, diversum ab

quam multos advena torsit Amor!). *ordometic* (gl. domito, quod defuit orbi, addit). *ha arcibrenou* (gl. sepulti). *ni ceinguodeimisauch* (gl. non bene passa, signa: Parthe dabis poenas, Crassi gaudete sepulti signaque barbaricas non bene passa manus).

(39[b]) *cenitolaidou* (gl. natales: parcite natales, timidi, numerare deorum). *map brethinnou* (gl. in cunis). *hin map diiob* (gl. Iove dignus: in cunis iam Iove dignus erat). *ocoilou* (gl. auspiciis). *orguordiminntius* (gl. ab invito). *di-litau* (gl. Latio: eoas Latio addat opes). *gurt paup* (gl. consistes). *nerthiti* (gl. hortabere: consistes aciemque meis hortabere verbis). *hin cetlinau ir leill*

---

adi. *drwg*, malus, *droch*, *drog* in Voc., quod redit ad vetustum *droc*: pariter atque in vetustis hibernicis codicibus, *drog*, malus (cf. p. 857), et *tróg*, miser: *tróg insin* (miserum hoc) Wb. 19[b]. *truag insin* in disticho codicis Sg. (p. 954). *ropo thróg laiss* (gl. misertus est nostri deus) Wb. 21[b]. *trogán* (gl. misellus, leg. *trógán*) Sg. 48[a]. Cf. vetusta nomina Trogus (Pompeius, Gallus), Trogmi (p. 23). *mor liaus*, quam multi! hod. *lluaws*, adi. multus, frequens, subst. *lliaws* (multitudo) Mab. 2, 245. Cf. vet. hib. *lia* (p. 277). *or dometic*, gl. domito, i. e. a domito, orbe defuit: *dometic*, partic. praet. pass., hod. *dofedig*, domitus, a verbo *dofi*, domare; adi. *dof* (= *dom*, germ. *zam*; goth. *tamjan*, domare), mansuetus, subst. *dofaeth*, mansuetudo. *ha arcibrenou*, gl. sepulti, Crassi; i. e. o putridi, carie consumpti, decomp. *ar-ci-brenou*, ex *ar-co-* (p. 907) et subst. adi. *bren*, hod. *braen*, putredo, putridus, hib. hod. adi. *bréan*, putridus, corruptus. Eiusdem radicis est hib. vet. *bréntu* in Ml. 22[b]: *am. sluces anadnacul nersoilcthe nitete ind 7 dutét bréntu as sic est gutor eorum* (gl. sepulcrorum vice longe horrorem foetoris eructant; i. e. sicut vorat sepulcrum apertum, quicquid it in id, et prodit foetor ex eo), vel *bréince* in Cr. 34[b]: *obréinciu* (gl. a carie). Verb. *brénaim* (gl. puteo) Corm. B. *putte*. Notanda est usitata substantivorum terminatio pluralis in adiectivo, ut *-et* in *bronnbreithet* infra. *ni ceinguodeimisauch*, gl. non bene passa, signa,' i. e. non bene passa estis: *guodeimisauch* (p. 525); verb. hod. *goddef*, pati, *goddefaint*, patientia, atque *dyoddef*, *dyoddefaint*, in Mab. *diodef*, *diodevueynt*, *diodeiueint* (= vet. *doguodeim*, p. 907). Idem verb. hib. vet. *fodaimim*, unde subst. *foditiu* (p. 800). *ceinguod.*, compos. ut verba recentioris linguae *ceinmygu* (honorare), *ceingyfreu* (*cein-cif-reu*, *-redu*, bene coire, concordare), et vet. hib. *cáineperr* (gl. bene dicitur, a poëtis) Sg. 215[a]. Adi. *cain*, pl. *ceinion*, pulcher, clarus; hib. *cáin*, bonus.

(39[b]) *cenitolaidou*, in codice *ɔitolaidou*, ut primo aspectu videatur scriptum *utolaidou*; qua nota cum in hibernicis codicibus pariter atque in latinis significetur *con-*, in cambricis *cen-*, *cem-* (rec. *cyn-*, *cyf-*), non timeo, ne falso legam *cenitolaidou*, derivatum e subst. *cenitol*, *çenitl*, hod. *cenedl*, genus, generatio. Terminationem *-aidou* ne quis opinetur, ob lat. *natales* finiens in *-alis*, esse derivationem adiectivorum frequentem *-aidd* hodiernae linguae, convenientem cum lat. *-ilis*, *-aris*, ut in *mabaidd*, puerilis, *gwraidd*, virilis etc., obstat, quod eiusmodi adiectiva in plur. aut non mutantur, aut in *-eiddion* terminantur; vetus igitur hoc *cenitolaidou* nihil aliud est quam hod. *cenedlaethau*, generationes, a sing. *cenedlaeth* cum formula *-aeth* scripta in codicibus vetustis *-aid* (pp. 150. 156). *map brethinnou*, gl. in cunis, i. e. puer cunarum, fasciarum; subst. *brethyn* (pannus) Mab. 2, 382, hod. *brethyn*, pl. *brethynau*, sensu magis communi, vestis. *hin map di iob*, gl. Iove dignus, i. e. ut filius Iovis: *hin*, *in*, *yn* (p. 616); *di iob*, genetivum significans (p. 929). *o coilou*, subst. *coil*, auspicium, augurium, unde derivata *chuillioc*, *chuillioges* Voc. et comp. denom. *etncoilhaam* supra. *guordiminntius*, lectio non satis certa, cum idem ob formam litterae *a* quadratam interdum atque ob formam litterae extremae abnormem et suspectam legi possit *guordiminnaus*, *guordiminnaul*, *guordiminntiu*. Terminatio *-aus* (= *âs*; nam *-aus* vetustorum nominum Nemausus, Carausius codici nostro esset *-ous*) vix invenitur; formae tamen *minnt*, *mint* respondet hib. vet. *met* in comp. *foraithmet*, *dermet*, e radice MEN, MIN (cf. Sent. hib. n. 14). Hodie cum praeter subst. cambr. *myn*, *mynad*, voluntas, desiderium, et extet adi. *mynediw*, desiderans, volens, statuenda videtur lectio *guordiminntiu*. Eadem radix subest verbo *dyuynnu* (arcessere; e vet. *dominnu*) Mab. 2, 32. *di litau*, hodierna scriptione *y Lydaw* (pp. 129. 831). Iungit glossator, qui meminisse videtur adi. lat. *latus* et cambr. *litan* (hod. *llydan*, hib. vet. *lethan*), nomen Latium cum voce cambrica *litau*, quod substantivum principio forsitan appellativum significaverit litorale; attamen etiam hib. vet. *letha* (p. 57), significans idem quod cambr. vet. *litau*, hod. *Llydaw*, *Letavia* apud scriptores medii aevi, Aremoricam vel Britanniam gallicam et latius Galliam, cum nomine Latii confunditur a scriptoribus et interpretibus hibernis (Boll. Mart. 2, 528). *gurt paup*, gl. consistes, i. e. contra quemvis, rectius *gurth paup* (p. 682), hib. vet. *fri cách*. *nerthi ti*, hortaberis tu (p. 506), e verbo etiamnunc vigente *nerthu*, firmare. *hin cetlinau ir leill*, gl. romanaque pectora: *ir leill*, alteri, i. e. Romani. In praecedentibus vocibus quamvis sine dubio circumscribatur participium praesentis, ut hodie, particula *yn* cum infinitivo, dubia tamen est scriptio verbi. Etsi enim post *c* principalem distincta est *e* minore forma et deorsum scripta, intra hanc tamen extat littera difficilis lectu ob colluviem atramenti, quamquam vix aliam depre-

(gl. Romana pectora: tergaque Parthorum, Romanaque pectora dicam). *budicaul* (gl. victo, qui fugis ut vincas, quid victo, Parthe, relinques?). *tegguis* (gl. aureus: quattuor in niveis aureus ibit equis).

(40^{a}) *ocorsenn* (gl. arundine: Euphrates praecinctus arundine frontem). *guobri* (gl. gravis: permanet et coepto stat gravis ille loco). *criched* (gl. ruga: dolor et curae rugaque frontis abit). *iranamou* (gl. mendae: nocte latent mendae). *irtinetic* (gl. tincta). *oceenn* (gl. murice). *gulan* (gl. lana: tincta murice lana).

(40^{b}) *o guiannuin* (gl. vere). *œtinet bronnbreithet* (gl. cicadae: vere prius volucres taceant, aestate cicadae).

(41^{a}) *guoguith* (gl. victus: Minus a bove victus erat). *padiu* (gl. quid: quid tibi, Pasiphaë, pretiosas sumere vestes?). *pui* (gl. quid, tibi cum speculo?). *guas marchauc* (gl. adulter: nullus quaeratur adulter). *ironguedou* (gl. exta: tenuit laeta pellicis exta manu).

(41^{b}) *malgueretic* (gl. deceptus). *diguolouichetic* (gl. proditus: hanc tamen implevit vacca deceptus acerna dux gregis et partu proditus auctor erat). *o*

---

henderis nisi aut *g* aut *t* aut *o*. Conferendum igitur videtur hod. *cydlynu*, cohaerere, *cydlyniad*, cohaesio, comp. *cetl.* cum *cet-*, hod. *cyd*. cohaerentes Romani, dissoluti Parthi. *budicaul*, gl. victo, i. e. si viceris, victor, *budugawl* (victoriosus) Mab. 2, 28. 41, unde *budugolyaeth* (fortitudo) 2, 385, pro *budigawl*, a subst. *bud*, hod. *budd*, praemium, victoria, hib. vet. *buaid*. *tegguis*, comp. sine dubio ex adi. *teg*, pulcher, formosus, et *guis*, pro quo scribendum videtur *guisc*, vestis; gl. aureus, i. e. splendidus, pulchra veste indutus.

(40^{a}) *o corsenn*, arundine; hod. *corsen*, arundo, *corsenog*, arundinosus, deriv. e *cors*, palus. *guobri*, supra 37^{b}. *criched*, hod. *crychedd*, asperitas, ruga; adi. *crych*, asper, rugosus, *crychedig*, rugatus. *ir anamou*, plur., sg. *anam*, damnum, *anaf* Mab. 2, 215, hod. *anaf*, pl. *anafau*, macula, labes, menda. *ir tinetic*, part. praet. pass. cum articulo; verb. aliunde incognitum. Differunt enim haud dubie verba *tinnu* et *tinni*: *tynnu* (= *tindu*, tendere), *estynnu* (extendere) Mab. 2, 55. 224. *athynni aoruc ymarchawc ygledyf* (et distringere coepit eques gladium suum) 2, 378. *y tinnir* (trahitur, dens ex ore) 2, 224. *o ceenn*, gl. murice: vox non diversa ab hod. *caen*, cortex, concha, quamvis murex, i. e. concha purpurea, hoc loco significet colorem purpureum; hib. vet. *ceinn* (gl. testa), *hua cheinn* (gl. a testa) Sg. 52^{b}. *gulan*, hod. *gwlan*, ortum e *vlan*: cf. slav. *vlŭna*, lit. *vilna*, lat. *lana* pro *vlana*.

(40^{b}) *o guiannuin*, vere; praep. *o* pro *in*? *guiannuin*, ver, varians formis: *guaintoin* Voc., *guahanuyn*, *guoyanuhin*, *guaiannun* Leg. 1, 10, 11. 2, 11, 6, hod. *gwanwyn*. Scriptioni Voc. *guaintoin* si iungimus formas cambricas, statui potest derivatio duplex *guaiantuin* vel *guiant-oin*, *guiannuin* (p. 825). *œtinet bronnbreithet*, gl. cicadae, i. e. volucres pectore variegatae: *œtinet*, plur. subst. *œtin*, *etn* in comp. *etncoilhaam*, corn. *hethen* (gl. volatile) Voc., unde *idne*, auceps, *ydnic*, pullus, ibidem; hod. *edn*, pl. *ednod*. Eiusdem radicis sunt voces *atar*, hod. *adar*, collect., volucres, cum nota singularitatis *eterin*, avis, infra sub IV, et recentius *adan* (e vet. *atan*), pl. *edyn*, *adenydd*: *adaned pawin* (plumae pavonis) Mab. 1, 3. Adi. comp. *bronnbreith*, hodie *bronfraith*, e *bron* (hib. vet. *bruinne*), pectus, et *braith* fem., masc. *brith*, variegatus, ut alia: *bronddu* (nigro pectore), *bronuchel* (alto pectore), *bronheilin* (largo pectore, generosus) etc. Notanda terminatio *-et* in adiectivo, pro *-ion*, ut in Mab.: *danned hiryon melynyon* (dentes longi flavi) 1, 283.

(41^{a}) *guoguith*, gl. victus, adi. compositum, ut videtur, *guo-guith*, nisi potius hic superest exemplum separatae praep. *guo*. Cum *guith* conferendum videtur subst. *gueith*, opus, sed etiam proelium, victoria: *gueith uadon* (proelium Badonense) Mab. 2, 379. 'Quam victoriam, Alani in silva quae vocatur *Nemet*, usque hodie Cornubienses *Guet Ronan* vocant.' Charta a. 1031 ap. D Mor. p. 367 (cf. p. 150). Extat tamen etiam inter litteras alphabeti Nemnivi (mox sub III) nomen *quith*, in lexicis hodiernae linguae *gwyth*, ira, indignatio. *padiu*, *pui*, pronomina interrogativa (p. 399). *guas marchauc*, gl. adulter, i. e. puer, servus equarius. Cogitat glossator de servo iuniore, quem quaerat domina lasciva in versibus Ovidii dicentis de Pasiphaë periura: sive placet Minos, nullus quaeratur adulter, sive virum mavis fallere, falle viro. *ir onguedou*, exta, plur., compositum *ongued*, ut supra *clutgued*, *ringued*, rectius videtur *enguedou*.

(41^{b}) *malgueretic*, gl. deceptus; i. e. captus, ardens amore, libidine. Hodiernum *mall* in pluribus subst. compositis vel derivatis mollitiem, libidinem significat: *malldod*, *mallder*, *malldra*, *mallrwydd*, *malledd*; verb. comp. *mallgaru* (*caru*, amare) libidinose amare. Cum parte posteriore compositi conferendum videtur hod. adi. *gwair*, ardens, vehemens. *diguolouichetic*, part. praet. pass., compositum ut supra memorata *doguimisuram*, *doguohintiliat*; sicut enim semper iam in

caitoir (gl. pube). *hac orachmonou* (gl. inguinibusque: pube premit rabidos inguinibusque canes). *aperth* (gl. victima). *dur* (gl. dira: coniugis Atrides victima dira fuit).

(42[a]) *ha crip* (gl. pectens, ancilla capillos). *atail* (gl. vicem: non poteris ipsa referre vicem).

(45[b]) *anutonou* (gl. periuria: Iuppiter ex alto periuria ridet amantum).

III. Alphabetum brittonicum.

(20[a]) Nemniuus istas reperit literas uituperante quidam scolastico saxonici generis quia brittones non haberent rudimentum at ipse subito ex machinatione mentis suae formauit eas ut uituperationem et hebitudinem deieceret gentis suae, de figuris et de nominibus dicens.

a *alar*. b *braut*. c *cusil*. d *dexu*. e *egui*. f *fich*. g *guichr*. h *huil*. i *iechuit*. k *kam*. l *louber*. m *muin*. n *nihn*. o *or*. p *parth*. q *quith*. r *rat*. s *surg*. t *traus*. u *uir*. x *ieil*. y *oyr*. z *zeirc*. ae *arm*. et *estiaul*. eu *egui*. au *aur*. ei *einc*. hinc *hinc*. ego *henc*. ecce *elau*. uult *ud:*. oe *orn*.

---

his glossis praep. *do* scribitur *di*, item hic est *di-guo-*, ex quo prodiit in recentiore lingua *dy-o-*. pro *do-guo-* (p. 907). Verb. hod. *llywychu*, *llewychu*, lucere, unde *llywychedic*: *maen llywychedic* (lapis pellucidus, splendens) Mab. Voce ergo vetusta *diguolouichetic*, gl. proditus, prolatus in lucem, cognitus auctor, significatur bos adulter Pasiphaës partu Minotauri, filii Pasiphaës e bove. Radix vocis *lou* (= *lau*) in subst. *louber* inter nomina litterarum Nemnivi, hodie *lleufer*, lux, splendor; an eadem in *golou* (= *guolou*) Voc., hod. *goleu*, lumen? *o caitoir*, pube; hod. *cedor*, pubes, unde *cedorawg*, puber, *cedorfa*, locus pubis, abdomen, arem. *kezour*, *kaezour*. pubertas. *hac orachmonou*, gl. inguinibusque: *hac* pro *ac*, et; *achmonou*, plur. subst. *achmon*, hod. *achfen*, pudenda, e simplici *ach*, generatio, in Voc. soboles (cf. p. 824). *aperth*, supra 37[b]. *dur*, gl. dira: extant hod. subst. *dur*, chalybs, verb. *duro*, firmare, durare, adi. *durol*, solidus, durus, *duredig*, duratus, densus. In Mab. 2, 378: *trewit ardur* (percussus nudo, gladio).

(42[a]) *ha crip*, gl. pectens, i. e. pectine: praep. *ha* pro *a*, *ac* ante vocales, cum (p. 673); *crip*, pecten, hod. *crib*. *atail*, gl. vicem, i. e. retributionem, subst. compos. *at-ail*, e part. *at-* (p. 900), et *ail*, alternatio.

(45[b]) *anutonou*, plur. subst. *anuton*, hod. *anudon*, pl. *anudonau*, periurium, adi. *anudonawg*, *anudonawl*, periurus, comp. ex *an-* privativa et subst. *udon*, imprecatio, verb. *udoni*, imprecari; cf. hib. vet. *oeth .i. luige no éthech* (iusiurandum vel periurium) Corm., got. *aips*. Accentus acutus supra utramque *n* vocis in codice sine certa ratione additus videtur, ut idem in vocalibus vocis supra allatae *ceintirú* atque nominum alphabeti mox sequentis Nemnivi *cusil*, *huil*, *muin*, *uir*, ut in pluribus vocibus infra sub IV, saepius in Voc., praesertim in vocali *i*.

(20[a]) Figuras litterarum runicis similes una exprimere necessarium non visum est (cf. praef.). Post *z* mira sunt signa et nomina diphthongorum *ae au ei eu* et *oe* (quae in fine additur), quorum nomina priorem solam vocalem prae se ferunt, ut *arm* pro *ae*, *orn* pro *oe*. *egui* pro *eu* (idem pro vocali *e*), atque totarum vocum: *et* (nomen signi cambricum *estiaul*, sedens, sedile? cf. I. 6[a]), *hinc*, *ego*, *ecce*, *uult*. Nomina plura sunt obscura; magis perspicua haec: *alar*, hod. *alar*, taedium; *braut*, hod. *brawd*, hib. vet. *bráth*, iudicium; *cusil*, in Mab 2, 218 *cussul* (consilium; cf. *cusul*, *cusulioder*, consilium, consiliarius, in Voc., p. 117); *guichr*, hod. adi. *gwychr*, audax, validus, in Mab. *kyflymwychyr* 2, 51. *yn wychyrda* 2, 239; *huil*, hod. *hwyl*, velum, vet. hib. *séol* (gl. velum), *seol* (gl. carbasus) Sg. 14[a]. 70[a] (vix legendum *hiul*, conferendum *heuul* Voc., hod. *haul*, sol); *iechuit*, hod. *iechyd*, sanitas; *kam*, hod. adi. *cam*, curvus (vel subst. *cam*, passus); *louber*, *lleuver* Mab. 2, 42. 51, hod. *lleufer*, lux, splendor; *muin*, hod. *mwyn*, beneficium, munus; *or*, hod. *or*, margo, limes; *parth*, hod. *parth*, pars, regio; *quith*, hod. *gwyth*, ira; *rat*, hod. *rhad*, vet. hib. *rath*, gratia; *traus*, in Mab. 1, 36 *traws*, homo ferus; *uir*, hod. *wyr*, nepos; *arm*, hod. *arf*, pl. *arfeu*, arma; *aur*, hod. *aur*, aurum; *orn*, hod. *orn*, impetus. Vox *surg* subesse videtur nomini viri vetusto arem. *Eusorchet*, *Eusurgit* Chart. Rhed. 1, 38. 2, 14. Ceterum cum nominibus *muin*, *nihn*, *uir* conferenda sunt nomina hibernica litterarum *muin*, *nin* (*nion*), *ur*.

IV. De mensuris et ponderibus quaedam.

(22[b]) Duo .u. *int dóu pimp.* In libra .III. u. *ir trí* .u. IN libra mellis *.i. tréán cánt mél.* semper sex *.i.* u. *hínt trí pimp.* in sextario *.i. hí héstáur mel. .i. is xxx há guorennieu. gúotig.* .IIII. u. *ir petguar pimp* ad libram olei *.i. ir hestoriou oleu. is trimuceint hestaur mel* uerbi gratia. uas in quo mensurantur xx unc. de oleo usque dum plenum fuerit. In ipso iterum remensurantur xxx unc. mellis usque dum plenum fuerit sed distat in grauitate et in multitudine unciarum quam uír si melle uas impleat non tertia pars numeri sextariorum olei in mellis sextarís continetur.

Pondeus idem est et depondeus .i. duo semper et semis et inde pondeo fiunt. Notandum cum lucas dicit nonne .u. passeres depondeo ueniunt unusquisque passer obello conparatur. Nec huic matheus contradicit dicendo nonne duo passeres ab asse ueniunt. as enim unus scrip. est qui dualiter diuisus bis obellum redit quibus duobus obellis .II. passeres conparantur. *Dou punt petguar hanther scribl prinit hinnoid* .IIII. aues et .u. qui adicit lucam *ní choilám hinnoid amser iscihun argant agit eterin illúd. irpimphet eterin diguormechis lucas hegit hunnoid* in pretium benedictionis *hoid hoitou houbein atar habeinn cihunn rl.* Matheus uero *dou eterinn cant hunnoid di assa .i. asse bichan.* unus scrip. est partire et fiunt duo demedii et pretium duorum auium.

Cum dicitur lx librae aticae tallentum híc aliquid contrarium uidetur superius enim dix. tallentum pondo lxxx hoc est unc. dccccclx híc uero cum lx libras ad supplementum adscribsit non dccccclx unc. sed dccxx unc. tallentum continet et ideo maius minusque tallentum fieri estimamus á libra atica et grecia quae mna nominatur maior est quam libra latena. libra enim grecia xIII unc. latini uero .XII. Notandum q. cum dr. gomor quice uncias ht. xma pars effi esse cumq. quadrisextium et nimmena et semis xc. uI. uncias efficiunt hoc est decimam effi et desunt .IIII. unciae *de sé nichoilám immet cel irnimer bichan gutan irmaur nimer* l. maior est gomor ebreorum quae ht. unc. q. aticor. quorum hii numeri.

(23[a]) tertia pars unciae pollicis *teir petgúared párt* unc. mensura pollicis *ir bís bichan .i. ámcibret irmáut bihéit héitham ir egúin hittoi ir hiúnc isit petguared pard guoifrit nun. hohinnoid guotan amcib* palma quadras *.i. bos ugnueret irbis hihi erguid* si unc. pollicis xx et demedium unc. (infra) *hor elín cihutún hitorr* usque ad artum pugni bes est *houboit cihitun ceng irescéir ismoi hinnoid* .IIII unciae.

V. Vocabula in pensum discipuli.

(Cod. posterior p. 41[b]) puteus *peteu.* et totam faciem meam *ham hol enep.* prato *guertland.* crouitorio *edol* (?).

(22[b]) (23[a]) Plures loci harum notationum cambricarum iam memorati sunt in hoc opere, praesertim inter numeralia, sed etiam alibi, ut *diguormechis* (p. 879), *irpimphet eterin*, *irnimer bichan*, *irmaur nimer*, *ir bis bichan* (p. 239), *biheit heitham ir eguin*, *hor elin cihutun hitorr*, *houboit cihitun ceng ir esceir* (p. 655). Loci biblici allati sunt ap. Matth. 10, 29, Luc. 12, 6. Cetera intacta relinquens libenter concedo, me ob scripturam minutam et refertam scribendi compendiis (cf. praef.) aliqua vel minus bene expressisse.

(41[b]) *peteu*, hod. *pydew*, transumptum videtur sicut hib. *cuithe*. *enep*, hib. *enech* (pp. 796. 838). *guertland*, comp. e *guert* (*gueret*? hod. *gweryd*) et *land*, *lunn* (p. 147). *edol*, incertum lectione et significatione: lat. *crouitorium* idem videtur quod *croutura*, locus saeptus, in lex. mediae latinitatis.

(42[a]). sella *strutuguar.* auricalcum *orubimnit.* non difficile *heuei.* colomaticus *barr.* cipus *cennin.* lucania *selsic.* spumaticum *bloteit.* fordalium *lefet.* pultum *iot.* lacocula *laidver.* babtuta *emmeni.* coleferum ius *iotum.* mulsum *bracaut.*

(42[b]) securis *bahell.* lignismus *uiidimm.* secularia *laubael.* capsus *ochcul.* pipinnis *dinaut.* ascia *nedim.* fosarium *cep.* sartum *rascl.* lapidaria *cemecid.* scapa foratorium l. rostrum *tarater. gilb.* foratorium *onnpresen.* ungulum *rump.* rostrum l. clauum *epill.* dolabra *gebel.* metallum *mas. cloiumn.* incudo *ennian.* malleus *ord.* seta *morthol.* rosarium *louhi.* baxus *creman.* uoscera *serr.* cultrum *cultir.*

(42[a]) Sententia, ad quam prima vox cambrica additur, haec est: *audi fili sede duabus sellis sella* [suprascr. *.i. strutuguar*] *sambuca autem mulieri pertinet.* Pro *strutuguar* sine dubio restituendum est *strutur guar* (str. viri), ex iis quae infra secuntur: *sambuca strotur gurehic* (stratura, sella mulieris), atque ex hod. cambr. *ystrodwr* (sella equo imposita). Affero huc e Cangio: '*Sabuta, sambuta, sambuca*, currus, quo nobiles feminae vehebantur, species, item currus vel equi ornatus. Ordericus Vitalis lib. 8, p. 694: mannos et mulas cum *sambucis muliebribus* prospexit. Formulae Andegav. ap. Mabill. tom. 4, Analect. p. 236: caballus cum *sambuca* et omni *stratura* sua etc.' *orubimnit* incertum posteriore parte, priore *or* (= *aurum* transumptum) continere videtur; differt hib. *crédume* (gl. aurichalcum) Sg. 73[a], comp. haud dubie *cré* (lutum) et *ume* (aes; hib. gael. *umha*), quae vox est cambr. vet. *emed. heuei*, supplendum *heueith*, comp. ex *he-* (p. 93) et *gueith* (opus), hod. *hywaith*, facilis. Sunt obscura quaedam e sequentibus significantibus cibos, ut *lefet, barr, cennin* (= hod. cambr. *cenin*, allium?) cum latinis suis quae desunt ap. Cangium. Leguntur in codice: *butirum lardum l. larda atque lac et colomaticus et item cipus galmula lucania* etc. Invenitur in Mab. 2, 225: *llefrith* (lac recens), in Buh. 118, 14: *dre barr auel* (per aëris ictum, pulsum). Vocis *laiđver* (*d* cum lineola aspirante) prior pars haud dubie est subst. *laith* (lac), sed obscura posterior ut latinum vocabulum nusquam mihi obvium. Vocis *selsic*, ut reddidi supra, lat. lucania (leg. *lucanica*, germ. bratwurst, cambr. hod. *selsig*, arem. hod. *silzik*, angl. *sausage*, gall. hod. *saucisse*), scriptio est compendiosa, addita *l* ad partem superiorem alterius *s*, ut videatur esse littera *z*. Subst. *iot*, puls (hib. *íth*, p. 49), etiam in Voc., unde bis *iotum*, hoc loco et infra. Apud Cangium spumaticum e gloss. saxon. Aelfrici est cibus farinosus sartagine paratus (germ. pfannkuchen); cambr. *bloteit* ergo deriv. e *blot* Voc., cambr. hod. *blawd*, farina. Vox *emmeni* scripta supra *babtuta* (praecedit *caseum*) haud dubie non differt ab *amenen, emenin* butyrum, in Voc., cambr. hod. *ymenyn. bracaut*, mulsum (in Sg. 73[a]: mulsum, gl. *lemnach*, gl. marg. mulsum mel mixtum cum aqua), infra *brachaut*, in Voc. *bregaud*, hod. cambr. *bragod.*

(42[b]) *bahell*, securis, *bael* in composito mox sequente *laubael*, secularia. Discordat aliquantum non solum hodierna forma cambrica *bwyell* (cf. p. 819), sed etiam vetusta hibernica, *biáil* (gl. securis) Sg. 46[b], *biail* (gl. securis) 67[a], ubi etiam adi. *biáilde.* Vetustae formae germ. *bihal, bigil, bial* ap. Graff. 3, 43. *uiidimm*, lignismus, an pro *guidim*, deriv. e subst. *guid*, arbor (vet. hib. *fid*, gen. *fedo*)? (cf. p. 321). *laubael*, comp. cum subst. *lau*, manus (p. 114). *ochcul* inter instrumenta secantia (*capsus* et *capsa* vetustae latinitatis differunt significatione) videtur compositum e subst. *och* (cf. ap. Cang. *acha, achia*, securis, gall. hod. *la hache*) et adi. *cul*, tenuis. *dinaut*, pipinnis, i. e. bipennis; cum in Sg. 67[a] extent *áith* (gl. pinna) et *deáith* (gl. bipennios; ibid. 108[a]: *áithæ*, gl. acutus: acus ab acutu), quaeritur, an legendum sit *duiaut* (cf. cambr. hod. *id*, acumen, et p. 316). *nedim*, ascia, hod. *neddyf* (runcina, germ. hobel). *cep*, fosarium, i. e. fossarium, hod. *caib*, plur. *ceibiau*, ligo. *rascl*, sartum, hod. *rhasgl*, instrumentum secandi in frusta (p. 817). *cemecid*, lapidaria, hod. *cyfegydd*, instrumentum lapicidarum, comp. haud dubie cum praep. *cem-* = *cyf-*. *tarater*, terebra, hod. *taradr*, unde verb. *taradru*, forare, *taradrydd*, perforator. Iam apud Isidor. 19, 19, 15: 'taratrum quasi teratrum,' vox haud dubie gallica, unde gall. hod. *tarière* (cf. Diez, Gramm. rom. 1, 43). *gilb*, hod. *gylf*, rostrum, referendum videtur ad praecedens rostrum, quamvis sit suprascriptum supra foratorium, post quod in linea ipsa sequitur *onnpresen* obscurum; sed cf. vet. hib. *ond* (lapis) Corm. (vv. *adba, cloch, muilend*) vel *onn* O'Dav. *rump*, hod. *rhwmp*, terebra, et *epill*, ap. Dav. *ebill*, terebrum, cestrum, verticulus, arem. *ebil*, cavilla, Cath., corn. *ebil, obil*, clavus, Voc. *gebel*, dolabra, hod. *gefail*, plur. *gefeiliau*, forceps (p. 818). *mas*, metallum, ut in Mab. 2, 210: *kymeint ar vas twym* (aeque ut ferrum candens); post metallum, cui superscriptum est *mas*, in linea ipsa sequitur obscura vox *cloiumn. ennian*, in Mab. 2, 219. 232 *eingon* (incus), cambr. hod. *eingion*; cf. hib. vet. *indéin* (gl. incus) Sg. 110[b], hod. *inneoin*, gael. *innein, innean. ord*, malleus, hib. vet. *ordd* (gl. malleus) Sg. 49[a], cambr. hod. *gordd. morthol*, in Mab. 3, 89 *myrthwl* (malleus), hod. *morthwyl*, vox eadem ac gall. hod. *marteau* e vetusto *martell* (de *th* e *t* cf. p. 149), a quo Carolus Martellus dictus est ob virtutem ut Iudas Maccabaeus ab hebr. *maccabah*, malleus. Pro proximo *rosarium* rectius videtur aut *rasorium* aut *fossarium*, ut supra; vox cambr. vet. *louhi* = *loui* aliunde non nota. *creman* videtur hod. *cryman*, falx, sicula. Incognitum est lat. *baxus* (cf. *baxator* fullo?); *bacc* hibernicum instrumenti nomen legitur in Sg. 62[b]: *bacc boana fínime* (gl. ligo). *serr*, hod. *ser* significans idem quod supra di-

uomer *suh.* aratrum *ara.* raster *ocet.* iugum *iou.* baris *ciluin.* stipa *edil.* uir[ga]e *gerthi.* stimulus *sumpl.* artuum *cultel.* culter *celeell.* nouacula *elinn.* forceps *guillihim.* geptio *crat.* graticula *gratell.* sartago *lann.* acus *notuid.*

(43ᵃ) cos *ocoluin.* ansa *iehnlinn.* cuspis *arstud.* frenum *fruinn.* paglum *fruinn.* camum *cepister.* antella *postoloin.* bullo *bronnced.* appetitorium *gurtharet.* uentris lora *torcigel.* fibula *fual.* corigium *corruui.* sudaris *guapeli.* sambuca *strotur gurehic.* ultia *guopell.* armella *armel.* glomerarium *hloimol.* compes *fual.*

(43ᵇ) satellites *casgoord.* auus *hendat.* habita *henmam.* materterae *modreped.* beneficium *binfic.*

(44ᵃ) sera *delehid.* ualua *dor.* ius *iotum.* uinum *guin.* sicera *med.* melli-

---

citur *rhasgl.* *cultir*, lat. *culter*, in Voc. *colter*, cambr. hod. *cwlltyr*, *cwlltr*; cf. infra *cultel.* *suh*, vomer, in Mab. 1, 9 *swch* (rostrum), hod. *swch aradr*, rostrum aratri, vomer, cf. lat. *soccus*; de germ. *sech* me monet M. Hauptius. *ara*, aratrum, vix integrum; corn. *aradar*, aratrum, et *araderuur*, arator, Voc., cambr. hod. *arad* et *aradr*, unde colligenda est scriptio vetusta *arater* (ut supra *tarater*, p. 831). *ocet*, haud dubie hod. *oged*, i. q. *og*, irpex, crates occatoria (germ. *egge*, germ. vet. *egida*), quamquam lat. raster, rastrum aliud significat. *iou*, *ieu* Voc., hod. cambr. *iau* (cf. p. 136). *ciluin*, baris; cf. ap. Caug.: buris, aratrum vel curvatura aratri, et mox: ea pars aratri, qua inflexa stiva stimoni adiungitur. *edil*, stipa; adi. *edil*, hod. *eiddil*, tenuis. *gerthi* prope eadem vox, differens tantum derivatione, quae in Voc. *garthou*, stimulus, hod. cambr. *garthon*, virga ad incitandos boves, Germanis quoque cognita, vet. *gart* (got. *gazd*), stimulus, unde *garti*, sceptrum, *gertia*, *gerta* (hod. *gerte*), virga. *sumpl*, stimulus, hod. *swmbwl*, *swmwl*, *swml*, pl. *symbylau*, *symylau*, *symlau.* Quae secuntur, in codice ita leguntur: *artuum .i. celeell* in linea; suprascriptum supra lat. *artuum* est *cultel*, et supra cambr. *celeell* est *culter.* In Voc. *collel*, cultellus, *kellillic*, artavus; in Mab. *cyllell*, pl. *cylleill*, *kylleil*, sica, hod. *cyllell*, pl. *cyllyll*, artavus. *elinn*, Mab. 1, 17. 2, 242 *ellyn* et hodie. *guillihim* (pp. 105. 119). *crat*, geptio, videtur vas assandi; incerta est littera prima vocis *crat*, simillima tamen *c.* *gratell*, graticula, i. e. craticula, quae scriptio *gr* pro *cr* etiam alibi (cf. Caug.) legitur; gall. vet. *greil* ap. Cang., hod. cambr. *greidell*, demet. *gradell*, forma ad coquendas placentas. Sartago pro *lann* huius loci, alibi cum hac significatione non invento, in Voc. vertitur *padelhoern*, patella ferrea. *notuid*, hod. *nydwydd.*

(43ᵃ) *ocoluin*, cos, Mab. 2, 229 *agalen*, hod. *ogalen*, *hogalen*, *hogal* (cf. *hogi*, acuere). Secuntur voces in linea: *pecten. calcar. laueta. ansa et ansa. iehnlinn. cuspis*, supra quod scriptum est *arstud* vox aliunde ignota, uti praecedens in linea *iehnlinn.* *fruinn*, hod. *ffrwyn.* *cepister*, camum (lege camus), e lat. capistrum, in Leg. *kebyster*, plur. *kebystreu*, hod. *cebystr.* *postoloin*, antella, ad quae sequentia ap. Cangium: '*antela*, *antella*, *antilena*, equi pectorale. Gloss. Isidori: antela, antilena, sicut postela, postilena. Papias MS. Bitur.: antela ornamentum equi, dicta quasi ante sellam, et postela quasi post sellam.' Cambr. hod. *pystylwyn*, tegmen ephippii. Secuntur voces: *corbum femorale partuncul*, quarum postrema quaeritur an sit cambrica. Deinde *bronnced*, *gurtharet* composita haud dubie, unum e *bronn*, pectus, et *ced*, fortasse hod. *cwdd*, tegmen, alterum e praep. *gurth*, sed ignota pars posterior. *torcigel*, ventris lora, i. e. lorum, comp. e subst. *tor*, venter, et *cigel* (lorum, cingulum). *fual*, fibula, infra additum supra *compes*, videtur transumptum e latino, sicut mox sequentia *corruui*, corigium (l. corrigia; *carrei* Mab. 2, 374, hod. *carai*, *-eiau*), *armel*, armella, *hloimol*, glomerarium. *guapeli*, sudaris, vix differt a sequente *guopell*, hod. *gobell*, ephippium. Supra (p. 42ᵃ) sella significare videtur ephippium viri, post quod profertur sambuca, eph. feminae; hoc loco post sudaris: *sambuca ::: et ultia quae pertinet mulieri.* Legitur suprascriptum supra sambuca: *strotur gurehic*, supra ultia: *guopell*, quae erunt hodie: *ystrodwr gwraig*, *gobell* (sella mulieris, ephippium). Est apud Cangium: 'Sudaria, stragulum, quo equus insternitur, ne eius sudor equitem inficiat.' *fual*, compes, hod. *hual* m., arem. *hual* Cath.

(43ᵇ) *casgoord*, satellites, *cosgord*, *gosgor* alibi: *gosgordd brenin yw 360 wyr* (regis satellites sunt 360 viri) Leg., hod. *cosgordd*, *gosgordd*, corn. *goscor*, familia, *den coscor*, cliens, Voc., arem. *coscor* Cath. Sunt hodie quoque simplex cambr. *cordd*, tribus, circulus, et composita *gwelygordd*, genus, tribus, linea (*gwely*, lectus, vicus), *ydgordd*, ager frumentarius, ut *trefkort* (vicus) Leg. 2, 4, 10, ad quam vocem *cordd* vix nequit adduci hib. vet. *cuairt*, ambitus, circuitus. Pars autem prior *cas*, *cos* si conferenda est cum prisco gall. *cassi* in compositis Cassivellaunus, Veliocasses etc., vox nostra principio esse potuit *cassicord*, venationis societas (cf. p. 84). *hendat*, avus, item *hendat* Voc., hod. *hendad*, et *henmam*, habita i. e. avia, hod. *henfam.* *modreped*, materterae (pp. 291. 838). *binfic*, transumpta vox latina.

(44ᵃ) *delehid* (in cod.: *quia non est sera .i. delehid. supra valvam .i. dor*) i. e. *delcid*, hod. *dylaith* (*dyleth*), apud Cardiganios obicis genus; vix cf. corn. *dialhyet*, clavis, Voc., etsi *alwed*, clausura, respondet cambr. hod. *alwedd*, clavis. *dor*, hod. *dor*, porta, corn. *darat*, ostium, *darador*,

gitum *brachaut.* tapiseta *cilcet.* puluinare *plumauc.* ceruical *gubennid.* cubile *gueli liein.* saga *lenn.* staptum *tiis.* stratorium *cilcet.* pistor *coc.*

(44[b]) palus *lichou.* stercora *halou.* de sapuna elique lixam *hác diglniuhit lissiu.* stella *scirenn.* fornilium *munutolau.* lichinum *cannuill.*

(45[a]) expers *didaul.* hilaris *guilat.* praepositus *mair.* clades *hair.* patricius *hínhám.* praepositus *mair.*

(46[b]) fertilitas *fruidlonaid.* aue *ánbiic guell.* (47[a]) expers *didaul.*

B. Glossae Luxemburgenses.

Austum *douohinnom.* sulco *rec.* coetus *drogn.* remota *guparch.* rumoris *clot.* vibrat *crihot.* vigricat *rocredihan.* ulcera *creithi.* assiles *cronion.* garrulis

---

ostiarius, Voc. *med*, hodie *medd.* *iotum* supra 42[a], item *bracaut* pro *brachaut* huius loci, ubi *melligtum* cum littera incerta supra *g* erit legendum *mellicatum.* *cilcet,* tapiseta et mox stratorium (cf. apud Cangium tapissium, tapisseria, i. e. aulaeum, et stratoria lectaria, quae sterni solent in lectis), rectius *cilchet* supra 38[a]. *plumauc,* pulvinar, e subst. *plum,* hod. *pluf,* pluma: hod. adi. *plufog, pluog,* plumosus. *gubennid,* hod. *gobenydd,* cuius rectior forma vetusta erat *guopennid,* comp. e praep. *guo-* et *pennid,* deriv. e subst. *penn.* *gueli liein,* cubile, i. e. lectus lintei; corn. comp. *liengueli,* sindo, Voc., cui opponitur ibidem *kalagueli,* stramentum, i. e. lectus straminis. *lenn* saga, corn. *len,* sagum, Voc., hib. vet. *lenn l. brat formtha* (gl. sagana vel saga) Sg. 51[b]; ap. Cang. saga pro panni specie et lecti stragulo, et sagus, sagum, stragulum lecti, coopertorium. *tiis,* staptum; i. e. tapete? cf. cambr. hod. *teisban,* compositum e *tais* et *pan.* *coc,* pistor; corn. *kog,* cocus, *keghin,* coquina, Voc. Concordant glossae hibernicae in Sg.: *cucann* (gl. pistrinum) 49[a], *cucann* (gl. cocina, gl. culina) 51[b]; item: *coic ab eo quod est coquus* Corm.

(44[b]) *lichou, halou,* substantiva numeri pluralis, quorum illud hodie *llychau* scribitur e sg. *llwch,* hoc idem videtur quod hod. *hal,* palus salsa, unde adi. *halog,* contaminatus, pollutus, impurus. *hac diglniuhit,* de sapuna elique: locus in codice: *mulier ueni cito lava cap. mm. (cappam meam?) de sapuna elique lixam quandiu fuero in ballenio.* Aut legendum est. *ac diglniuit* (*h* praemissa et immissa ut alibi, p. 118), ut sit *ac* particula hoc loco etiam ante consonam (cf. p. 720), hodie *ac* ante vocales tantum, et cum hod *gleiniwyt,* clares, purifices, 2. ps. sing. coni. e verbo *gleinio* (adi. *glan,* purus), pro imperativo, concordet nostrum *digleniuit* (pro *dogl.,* ut *diguolouichetic* supra pro *doguo-*) addita *t* e pron. *ti,* tu; aut *hac* est imperativus verbi *hacio* (excute, p. 1056, 39[a]), *diglniuhit* continet praep. *di* (de) cum subst. iguoto (de sapuna?). *lissiu* (pp. 120. 129). *scirenn* (corr. *stirenn*? cf. arem. ven. *stirenn,* corn. *steren* Voc.). recentius *seren, ser, syr* (cf. pp. 120. 295). *munutolau,* fornilium, in codice: *super ignem ponant fornilium.* Apud Cangium: 'fornilia, idem quod cremium apud Columellam, dicitur de minutioribus lignis et vepretis siccatis calefaciendo furno, unde nomen, accommodis.' Cambrica nescio an separanda sint: *munut o lau* (minuta manu); certe conferenda cum transumpto *munul* (minutus) corn. *menys, munys,* arem. *munut, munud* (p. 844). *cannuill,* lychnus, candela (p. 97).

(45[a]) *didaul,* expers, adi. comp. videtur e part. *di-* privativa (p. 894) et subst. obsoleto *daul,* conferendo cum vetusto hibernico verbo comp. *fodáli* (discernit, seiungit) Wb. Sg. Eadem glossa infra 47[a]. *guilat,* hilaris, derivatum videtur e subst. *guil,* cambr. hod. *gwyl,* hib. vet. *fél,* festum, dies festus. *mair* bis in hac pagina (cf. p. 100 sqq.). *hair,* clades, pro *air*; est enim et hod. *aer,* proelium, et hib. vet. *ár* (gl. strages) Sg. 50[b], *du ár* (gl. ad caedem) Ml. 33[d] (cf. pp. 17. 102. 118). Textus codicis ipse hic est: *cladis magno facta est et de saxonibus percusi sunt multi.* *hinham* (p. 298), in codice in linea post haec: *patricius qui sedet iuxta regem in sede.* Accentus in codice supervacanei (cf. p. 1059, 45[b]).

(46[b]) *dlonaid* in codice ita collocatum est: *quomodo fertilitis* (sic) *frui dlonaid. istius anni habetus* (sic) *nobiscum in uestris prouinciis?* Quod si recte se habeat, equidem putaverim derivatum ut hod. *llawnaeth* suffixo *-aid* = *-aeth* = hib. *-acht* ex adi. *llawn, llon*; hodierno enim *llonaid,* plenitudo, respondebat vetustum *-eit,* non *-aid.* *Dl* autem significare potuit sonum proprium *ll,* qui interdum scriptus legitur *thl,* ut in Registr. Caernarv. p. 154 *Dynthlayn* (man. recent. *Dinllaen*), p. 169 *Thlanrethlon* (man. recent. *llanrillo*), p. 216 *Thlanlibyon,* p. 210 *Thlannor,* p. 173 *Penthlyn* (p. 199 *Penllyn*). At quaeritur an potius coniungendum sit *fruidlonaid,* fertilitas, quasi *ffrwythlonaeth.* *anbiic guell,* formula salutandi cambrica frequens *henpych gwell* (p. 574).

(Gl. Lxb.) Supra omisi, quae a Monio ex eodem codice proferuntur vocabula non cambrica, latina insolentia vel barbara, corrupta, obscura et inaudita, latine explicata · cadus unda. follum vallem. pulla nigra. domescas ingenia. conclavas venas. lectriceam lectricem. conis occulis. baiolat portat. gugras capita. gibrose humane. gibras homines. dusmus diabolus. follaminis vallis. occupat

riglion. spumaticus *euonoc.* inertes *blinion.* tabe *ufedis nicedlest néviom.* regulosis *natrolion.* orgiis *imrogalou.* esciferis *benolion.* senis *eusiniou.* fidis *toruisiolion.* fusam *gurpait.* andrivenereis *couuantolion.* sulcavissent *roricseti.* samo *ancou.* congelo *congrogu.* olivavit *rogulipias.* semigilatis *hantertoetic.* machide .. *airmaou.* alligeris *atanocion.* essum afroniosus *diprim euonoc.* gutaricau .. *roluncas.* phalanges *bodiniou.* decreat *dodimenu.* essura *doru* .. grassatur *dodipre* .. vecordia *bicoled.* nequit *nepen.* inærte *blin.* edulia *dor* ... *dou.* decoreo *cadr.* collegio *cuntullet.* acri *deurr.* atrocia *arotrion.* praepugnis *ardrén.* avelloso *catol.* concitis *buenion.* partimonia *rannou.* litturam *linom.* nevi *tigom.* durili *calut.* fidoque *torguisi.* rostratam *golbinoc.* perforo *treorgtim.* stravi *strouis.*

---

acupet. gibriosa humana. lastrat invitat. quæræsta bestia. sennarum dentium. Quibus addendum videtur: tona mortalem, cum *tona* praecedat, indubie autem cambrica sequantur latinam vocem.

Douohinnom, austum i. e. haustum, haustus (cf. p. 907). *rec*, sulco, nescio utrum subst., hod. *rhych*, pl. *-au*, *-iau*, an forma verbi hod. *rhychu*, *rhychio*, sine terminatione. *drogn*, coetus, infra *drog*, factio; recte affert Monius hib. *drong*, coetus, copiae. *guparch*, comp. e praep. *gu-*, *go-*, *guo-* et subst. *parch* (honor) Mab. 1, 36, unde cum particula privativa *amarch* (= *am-parch*) 1, 276, eiusdem ergo fere significationis cuius sequens *clot*; quare quaeritur, num recte sit lectum vel collocatum lat. *remota*. *clot*, rumor, i. e. gloria, substantivum frequentissimum in Mab., haud dubie ponendum pro *dot*, quod exhibet Monius. *crihot*, vibrat, sine *h* immissa *criot*, concordat cum cambr. hod. *crydu*, *crydio*, quatere, concutere, excepta vocali *o* post *i*. Item *rocredihan*, rectius *rocretian*, *rocritian*, vigricat, rectius vibritat, praemissa *ro* intensiva, cum hod. *crydian*. *creithi* (pp. 150. 284). *cronion*, assiles, sing. *cron*, tornatilis infra, *crwnn* Mab., hib. vet. *cruind*, rotundus (p. 147). *riglion*, garruli, aut *riolion* legendum est aut *rigolion*, cum sit eadem vox hod. adi. *rhuol*, loquax, garrulus, ex subst. *rhu* cum *u* pro *i*, ut *pump* pro vetusto *pimp*. *euonoc*, spumaticus, hod. *ewynog* e subst. *ewyn*, spuma. *blinion*, e sing. *blin* infra sequente. *ufedis nicedlest néviom*, tabe, mihi omnino obscura. *natrolion*, gl. regulosis, a lat. *natura* deducere equidem dubitaverim; fortasse rectius *matrolion* (hod. adi. *madrol*; cf. nom. gall. Matrona), irrigui. *imrogalou*, orgia, plur. haud dubie, compos. cum *im-*, *em-* (p. 898), sed ignota vox *rogal*. *benolion* legendum *beuolion* ipse editor Monius censet, afferens hod. cambr. *bywawl* (*bywiol*), vivus, ad vitam pertinens. *eusiniou*, e sing. hod. cambr. *eisin*, furfur, cum *eu* pro recentiore *ei* sicut in *holeused* infra; cum voce latina *senis* concordat gall. hod. *son*, furfur. *toruisiolion*, fidi, infra sing. *torguisi*; vox ignota hodie, fortasse composita *tor-gu.* = *do-guor-gu.*, etsi commonefacit hib. vet. *torisse* idem significantis, vix tamen cognati. *gurpait*, fusam, leg. *gurpail*, fusum; hod. *gwerthyd*, fusus. *couuantolion* (p. 124). *roricseti*, sulcavissent, e verbo supra memorato, restituendum videtur *roricsenti* addito pronomine (p. 372), cum inaudita sit terminatio *-eti*. *ancou*, in Voc. eadem scriptione *ancou*, mors, hod. cambr. *angeu*; *samo* ergo lat. *mors* litteris transpositis, et cum *a* pro *r*? *congrogu*, congelo (p. 506), obscurum, nisi conferendum est hod. *grëu*, aggregare, *gre*, grex, *cyngre*, *cyngreawd*, aggregatio, *rogulipias* (pp. 55. 523). *hantertoetic*, semigilatis, an semicelatus, semitectus, si conferre liceat hod. *toad*, tegmentum, *toëdig*, tectus? *airmaou*, loci pugnae (p. 285). *atanocion*, alligeris, i. e. aligeri, e sing. *atanauc*, hod. *adeiniog*, ab *atan*, ala, penna (cf. *etinet*, volucres, II, 40[b]). *diprim euonoc*, essum afroniosus, i. e. cibus spumaticus; *diprim*, corn. *dybbry*, edere (pp. 160. 536). *roluncas*, guturicau., i. e. gutturicavit (p. 523); hod. *llyncu*, devorare. *bodiniou*, phalanges, sing. *bodin* infra, *bydin* (turma, agmen) Mab. fq., hod. *byddin*. *dodimenu* (p. 508), dupliciter compositum; cf. hod. *direnwi*, contemnere, *difanw*, evanescens? *dodipre* . ., comp. ut *dodimenu*; radicem supponendam glossae mutilae affert Monius *preiddiaw*, praedari, *dybreiddiaw*, depraedari. *bicoled*, vecordia, i. e. timiditas; cf. hod. *byggyliaeth*, terrificatio, e *byggylu*, terrere, et *bwgwl*, minatio. *nepen*, nequit, non amplius auditum hodie. *blin*, inærte, i. e. iners, supra *blinion*, inertes. *dor* . . . *dou*, edulia, pluralis antecedentis vocis item mutilae *doru* . ., essura; incerta media vox. *cadr*, decorus, arem. *kaer*, formosus (p. 102). *cuntullet*, collegium, plur. infra *cuntelletou*, collegia (cf. p. 901). *deurr*, acer, hod. *dewr*. *arotrion*, atrocia, adiectivum obsoletum hodie, quocum vix est comparandum *arodawr*, rhetoricus. *ardrén*, praepugnis; adi. hod. cambr. *tren* (strenuus, fortis) cum partic. *ar-*, quae videtur esse loco intensivae *er-* (p. 895). *catol* cum suspecto mox sequente *catal ind* (leg. *catoleid*, *catolid*?) e *cat*, pugna? sed obscurum omnino est bis prolatum *avelloso*. *buenion* e sing. *buan* (p. 289). *rannou*, partimonia, partes (p. 285). *linom*, litura (p. 821), derivatum ut sequens *tigom*. *calut*, adi. frequens cambr. *calet* (durus) Mab., hod. *caled*. *golbinoc*, rostratus; subst. hod. *gylfin*, rostrum (cf. etiam vet. *gilb*, p. 1061). *treorgtim*, perforo, cum terminatio *-im* alias inaudita sit, quaeritur an etiam in radice sit vitiatum. Num pro *treorgam*, *treguergiam*, cui conferendum adi. *guerg* (p. 11. not.**), an pro *treuorgatim*, i. e. *tre-guor-gatam*, cui conferendum supra (p. 1055) *digatma*? In Sg. *trisgataim* (gl. foro, p. 879). *strouis* (p. 522). *nanplion*, fortasse *nanolion*, ut supra *riglion* pro

pitbis *nanplion.* conflictis *astoitou.* avelloso *catal ind* (?). in agone *enarima.* strages *airou.* nevum *liou.* ac libosas *milinon.* tornatili *cron.* tonsuras *guiltiatou.* comas *mogou.* et spisis *c . . . peticion.* iubis *ableuou.* stemicamina *comtoou.* priscae *entic.* tignae *cipriou.* scratu *agrimunou.* turmae *trebou.* munimenta *caiou.* concitis *buenion.* præcentur *iolent.* phalangem *bodin.* cianti *aarecer.* et ossilem *ascrunol.* seriem *nim.* factionem *drog.* emolumenti *coimo.* collegia *cuntelletou.* lastrant *arcera.* profundo *doguorennam.* per avia *tidoihinto.* et agrica *tiroliou.* depromis *douolouse.* verbialia *cobrouol.* inlatam *dodocetic.* apocant *omcobloent.* bradium *bud.* canoris *holeused.*

C. Vocabularium cornicum.

(Cod. 7ª) Deus omnipotens, *duy chefuidoc.* Celum, *nef.* Angelus, *ail.* Archangelus, *archail.* Stella, *steren.* Sol, *heuul.* Luna, *luir.* Firmamentum, *firmament.* Cursus, *redegua.* Mundus l. cosmus, *enbit.* Tellus, *tir.* Terram *doer.*

---

riolion, e *nan* (aliquid)[?], ut sit *pithi* conferendum cum cambr. hod. *peth* (res, aliquid)? *astoitou*, conflictis, i. e. conflictus, plur. subst. *astoit.* deriv. in *-oit*, *-wyt* (p. 843), cuius radix *ast* (an legendum *cat?*) deest hodie. *enarima*, in agone, i. e. *en airma*, in loco pugnae. *airou*, plur. subst. *air*, *aer*. *liou*, nevum i. e. naevus, rectius *liu*, hod. cambr. *lliw*, cum statuenda vix sit forma pluralis. *milinon*, libosas, i. e. livosi, lividi vel potius flavi, hod. *melynyon* (p. 289). *cron*, supra plur. *cronion*. *guiltiatou*, tonsurae, referendum videtur (cum hod. *gwelltiad* significet stramentum, e *gwellt*, stramen) ad subst. *gwallt*, capillus, caesaries. *mogou*, comae, rectius *mongou*, hod. sing. *mwng*, iuba, hib. vet. *mong* (gl. cirrus) Sg. 159ª. Pr. Cr. 63ᵇ. *c . . . peticion*, spissi, restituendum videtur *clapeticion*, part. praet. pass. e verb. hod. *clapio*, denom. a *clap*, *clamp*, massa, globus, moles. *ableuou*, iubae, a *bleu* (p. 109). fortasse *a bleuou*, cum partic. *a* copulativa, ut paulo ante latine *ac libosas*, *et spisis*. *comtoou*, comp. plur. (p. 902). *entic*, priscus, transumptum lat. *antiquus*; cf. germ. vet. *entisk*, antiquus, Graff. 1, 385. *cipriou*, plur. (p. 827). *agrimunou*, vox aliunde non cognita: *scratu*, num germ. vet. *scratun* (gl. pilosi)? Quae vox etiam in slavicis dialectis extat (cf. Grimm. Mythol. s. v.). *trebou*, *caiou*, plur.; hodiernae formae *tref*, *cae*. *buenion*, in hoc loco *bueniou*, sed *n* suprascripta, vid. supra. *iolent*, precentur; imperat. etiam hodie *iolent* a verb. *ioli*, implorare. *bodin*, supra plur. *bodiniou*. *aarecer*, cianti, et mox infra sequens *arcera*, lastrant, vel potius lastranti (non est forma tertiae personae pluralis in verbo cambrico), unum idemque videtur, fortasse neglegentius scriptum pro *arcerch* vel *a arcerch*, qui lastrat i. e. invitat, ciet (cambr. *cyrchu*, verbum frequentissimum). *ascrunol*, rectius *ascurnol*, *ascurnaul*, ad os pertinens, a subst. *ascurn*. *nim*, hod. *nif* et *nifer* (vet. *nimer*, pp. 117. 218), numerus, copia. *drog*, factio, certe non differt a superiore *drogn*, coetus, cum etiam hib. *drong* non solum coetum sed etiam partitionem, divisionem significet: cf. *mog* pro *mong*. *coimo*, pro *coimou* (ut mox *doihinto*), emolumenta, i. e. operationes, difficultates, ab emoliri: non diversum videtur hod. *chwyf*, actio, motio, si confertur *couuantolion* pro hod. *chwantolion*. *doguorennam* (pp. 506. 907). *tidoihinto*, per avia; postulatur *di doihintou*, vel *tri*. *troi dohintiou* (p. 895). *tiroliou*, minus bene pro *tirolion* ut supra *bueniou*, e sing. adi. *tirol*, *tiraul*, a *tir*, terra, ager. *douolouse*, depromis, compos. *do-uo-l.*, *do-guo-l.*, cuius radix (*lous* = hod. *llaus*) non invenitur in lexicis hodiernae linguae. *cobrouol*, verbialia, vel potius verbialis, ob singularem cambricum (p. 902); an derivatum e nomine gentis *combro*, *cobrou* (cf. *iou* e iugum) significans aliquem quocum possint verba fieri? Differt significatione hod. adi. *breuol*, fragilis. *dodocetic*, illatus, part. praet. pass. verbi *duc* (pp. 532. 579. 904). *omcobloent*, apocant, i. e. calumnientur invicem, imperat. ut supra *iolent*, verbi comp. e part. *om-*, *im-* (p. 898) et *cablu* (calumniari) Mab, 3, 267. *bud*. bradium, ut scribitur etiam in codicibus hibernicis, i. e. bravium, victoria (pp. 22. 99). *holeused*, canoris, i. e. canorus? comp. ex *ho-* (p. 93) et *leused*, e subst. *leus*, hod. *llais* (vox, sonus), unde verb. *lleisiaw*, *adleisiaw*, resonare. Terminatio *-ed* cum non extet in adiectivis numeri pluralis, videtur statuenda derivatio *-ed* = *eid* (p. 837).

(7ª) *duy chefuidoc*, cambr. hod. *duw cyfoethog*, adi. e subst. *cyfoeth*. hib. *cumacht*. *ail*. in P. *el*, *eyll* (p. 144), e latina voce. *steren* (*stergan* O. 36), arem. *sterenn* Cath., hod. *steredenn*, *stereenn*, *stiren*; in marg. *seren*, cambr. hodie quoque (cf. pp. 122. 295). *heuul*, arem. *heuul* Cath., hod. *heol*. *heaol*, *hiol*. *hiaul*, cambr. *haul*. *luir*, arem *loar* Cath., hod. *loar*, *loer*, cambr. *lloer*. *redegua*, comp. (p. 890). *enbit*: *bit*, cambr. hod. *byd*, cum part. intensiva (p. 897). *tir* et *doer* (p. 105), arem. *tir* et *douar*, *doar*, cambr. *tir adayar*, formula frequenti in Leg., item in priv. eccl. Land. (L. Land. p. 113): *idy thir hac idi dair*, *y thir hay dayr*, in Mab. 3, 144: *ny buost ti hawlwr*

Humus, *gueret*. Mare, *mor*. Equor, *spauen mor*. Pelagus, *mor difeid*. Occeanum, *mor tot*. Homo, *den*. Mas l. masculus, *gurruid*. Femina, *benenrid*. Sexus, *antromet*. Membrum, *esel*. Capud, *pen*. Vertex, *diuuleuuit*. Cerebrum, *impinion*. Ceruix, *chil*. Collum, *conna*. Frons, *tal*. Nasus, *trein*. Naris, *friic*. Capillus, *bleu yn pen*. Cesaries, *gols*. Coma, *cudin*. Auris, *scouarn*. Maxilla, *grud*. Timpus, *erieu*. Facies, *enuoch*. Supercilium, *abrans*. Palpebre, *bleuenlagat*. Oculus, *lagat* ul. oculi, *legeit*. Pupilla, *biuenlagat*. Os, *genau*. Oss, *ascorn*. Dens, *dans*. Dentes, *dannet*. Lingua, *tauot*. Palatum, *stefenic*. Labia, *gueus*. Guttur, *briansen*. Mentum, *elgeht*. Barba, *barf*. Barbam, *baref*. Collum, *guar*. Pectus, *cluit duiuron*. Cor, *colon*. Pulmo, *sceuens*. Iecur, *aui*. Fel, *bistel*. Stomacus, *glas*. Splen, *leuilloit*. Adeps, *blonec*. Aruina, *suif*. Viscus, *culurionein*. Exstum, *enederen*. Sanguis, *guit*. Caro, *chic*. Cutis, *he*. Pellis, *croin*. Scapula, *scuid*. Dorsum, *chein*. Uenter, *tor l. talon*. Brachium, *brech*. Vlna, *elin*. Manus, *lau l. lof*. Digitus, *bis*. Digiti, *bess;*. Digitum, *bes*. Vnguis, *euuin*. Palma, *palf*. Artus, *chefals*. Latus, *teneuen*. Costa, *asen*. Renes, *duiglun*. Neruus, *goiuen*. Vena,

---

tir odayar eiryoet (non fuisti tu adpetitor terrae tellurisque unquam). *gueret* (p. 842). *mor difeid*, cambr. *mor diffaith*, mare turbidum, inquietum; an *mor diffaeth*, mare vastum? Opponi videtur *spauen mor*, aequor, mare aequum, quietum, cui num possit conferri cambr. hod. *ysbai*, *ysbaith*, claritas, prospectus, quaeritur. Cum *mor tot* conferendum videtur cambr. subst. *tawd*, extensio; differt cambr. *mor tawch*, mare germanicum, i. e. mare nebulosum.

Den, arem. *den*, cambr. *dyn*, quam formam addidit manus recentior. *gurruid* (p. 891). Item *benenrid*, nisi conferendum est cambr. *benen rydd*, mulier libera, non nupta; sicut infra *benenuat*, matrona, i. e. femina bona. *antromet*, vox aliunde incognita. *esel* (pp. 284. 818), hib. *asil* (gl. artus) Sg. 68ª. *diuuleuuit*, cambr. hod. *llewydd*, vortex, punctum radians, cum *divu- = di-guo-*, *do-guo-* (p. 907). *impinion* (p. 290). *chil*, i. e. *cil* (*kyl* O. 1781); cambr. *cil*, hib. vet. *cúl*, tergum; arem. *quil*, occiput, Cath., sed cambr. *gwegil*, arem. *kil ar gouzouk*, *chouk ar c'hil*; cervix. *conna*, rec. *codna* ap. Llwyd. (pp. 112. 816). *trein*, rec. *tron*, cambr. *trwyn*, nasus, rostrum. *friic* (*fridg*, *freyge* Cr. 1854. 1933), arem. *fri* Cath. Buh. 106, 12, *fry* MJ. 78b, pl. *fryou* 104b, hod. *fri*, pl. *friou*, cambr. *ffroen*, hib. vet. *srón*, nasus. *bleu yn pen*, ut sequens *bleu en lagat*, pilus in capite, oculo. *gols* (pp. 131. 154), cambr. *gwallt*, hib. gael. *fult*. *cudin*, cambr. *cudyn* (cirrus); differt arem. *kuden* (pugio). *scouarn* (p. 827). *grud*, cambr. *grudd*, hib. vet. *gruad* (gl. mala) Sg. 14ª. *erieu*, timpus, i. e. tempus, tempora capitis, hib. *ara* Corm.; significat idem arem. *ividik*, *davu-ividik*. *enuoch*, cambr. *boch*, gena, maxilla, arem. *boc'h*, gena, cum *en-* intensiva (p. 897). *abrans*, arem. *abrant*; sed cambr. *amrant*, palpebra. *lagat*, pl. *legeit*, arem. *lagad*, cambr. *llygad*. *biuenlagat* (p. 109). *genau* (pp. 129. 832). *ascorn* (p. 827). *dans*, *dannet*, pro *dant*, *dantet* (pp. 153. 162). *tauot* (p. 842 sq.). *stefenic*, arem. *stann*, *staon* pro *stavn*, *stafn*, cambr. *ystefaig*. *gueus*, arem. *gueus* Cath., hod. *gweuz*, *gwez*, *geuz*, cambr. *gwëus*, *gwefus*. *briansen* (*bryangen*, *bryongen* fem. D. 1525. 1007) i. e. *brianten*; cf. cambr. *breuant* (hib. *bráge*; gl. cervix, Sg. 50ª); differt arem. *brennid*, sinus. *elgeht*, arem. *elguez* Cath. et hod. *elgez*, cambr. *elgeth*. *barf* et *baref*, ut infra *bis* et *bes*. *guar*, cambr. *gwar*, pars superior tergi; cf. arem. *goar* curvus, *goara*, curvare. *cluit duiuron*, cambr. *clwyd y ddwyfron*, crates, corbis pectoris; *cluit* (p. 97), *duiuron* (*bron* O. 1755. D. 892), ut infra *duiglun*, *duilof*. Cf. hib. *cliab*, corbis et pectus. *colon* (p. 824). *sceuens* pro *sceuent* (pp. 153. 844), hib. hod. *sgaman*. *aui*, cui addit manus recentior *acy*, arem. *avu*, *ahu*, *ehu*, cambr. *afu*, *au*; cf. hib. vet. *oo*, *óa*: *cuebb. oo* (gl. iecur) Sg. 6ᵇ. *óa* (gl. iecur) 65ᵇ. *cride et óa* Wb. 12ᵇ. *bistel* (p. 820). *glas* (D. 2716. 3074) cornicae dialecti proprium, nisi conferenda sunt hib. vet. *galar neclis* (morbus stomachi) Wb. 29ª, arem. *elas* (iecur) Cath., hod. *elaz*. Cum *leuilloit* conferendum videtur hib. med. *inlu leith* (splenem) Lor. gl. 228. *blonec*, arem. *blonek*, cambr. *bloneg*. *suif*, cambr. *swyf*, arem. *souff* Cath., hod. *soa*, *soav*, *soaf*, ven. *suau*, *sua*; transumptum lat. *sebum* (gall. hod. *suif*). *culurionein* (an *-em*? incertum), cf. cambr. *coluddyn*, pl. *coluddion*. *enederen*, cf. hib. *inathar* (p. 781). *guit* (p. 101), arem. *gout* Cath., hod. *gwad*, *goad*, ven. *goet*. *chic*, arem. *kik*, *kig*, cambr. *cig*, hib. vet. *cicce .i. feóil* Gl. 11. *he*, cambr. *hif*? *croin* (p. 103 sq.). *scuid* (p. 97 sq.). *chein*, arem. *kein*, e *kefn*, cambr. *cefn* (pp. 138. 141). *tor*, arem. *torr* Cath., hod. *teurenn*, ven. *tor*, cambr. *tor*. *talon*, cambr. *talon*. *brech*, *elin*, arem. *brec'h*, *breuc'h* et *elin* Cath., hod. *ilin*, cambr. *braich* (p. 83) et *elin*. *lau*, *lof* (pp. 95. 114. 115). *bis*, *bes*, arem. *bes* Cath., hod. *biz*, *bez*, pl. *biziad*, *bizied*, cambr. *bys*, pl. *bysedd*. *bess*; in codice scriptum num legendum *bessi*, an *besset*? *euuin*, arem. *ivin*, cambr. *iwin*. *palf*, *chefals* (pp. 115. 154): cambr. verb. *cyfallëu*, coniungere, adi. *cyfall*, iunctus, *kyfaillt* Mab., amicus. (*tenepen*, i. e.) *teneven* (*tenewen* O. 214. 746. P. 71, 1. 242, 3, *tenewyn* 221, 2, pl. *tenwennow*, *tynwennow* O. 2442. D. 2084), cambr. *tenewyn*; arem. *tevenn* litus significat. *asen* (p. 296), pl. *asow* P. 218, 4. O. 99,

guid. **Femur l. coxa,** *morboit.* **Clunis,** *penclun.* **Genu,** *penclin.* **Wulua,** *cheber.* **Sura,** *logodenfer.* **Crus,** *fer.* **Tibia,** *elescher.* **Talus,** *lifern.* **Pes,** *truit.* **Planta,** *goden truit.* **Allax,** *bis truit.* **Vngula,** *evincarn.* **Patriarcha,** *huþeltat.* **Propheta,** *profuit.* **Apostolus,** *apostol.* **Archiepiscopus,** *archescop.* **Episcopus,** *escop.* **Regnum,** *ruifanaid.* **Abbas,** *abat.* **Presbiter,** *hebrenchiat plui l. oferiat.* **Sacerdos,** *prounder.* **Clericus,** *cloireg.* **Diaconus l. leuita,** *diagon.* **Monachus,** *manach.* **Monacha l. monialis,** *manaes.* **Anachoreta,** *ancar.* **Heremita,** *ermit.* **Nonna,** *laines.* **Cantor,** *cheniat.* **Cantrix,** *canores.* **Lector,** *redior.* **Lectrix,** *rediores.* **Laicus,** *leic.* **Coniux,** *chespar.* **Castus,** *guaf.* **Incestus,** *sqenip.* **Pulcher,** *teg.* **Formosus,** *faidus.* **Speciosus l. decorus,** *carder.* **Deformis,** *disliu.* **Pater,** *tat.* **Mater,** *mam.* **Auus,** *hendat.* **Abauus,** *hengog.* **Proauus,** *diþog.* **Attauus,** *gurhhog.* **Filius,** *mab.* **Filia,** *much.* **Liberi,** *flechet.* **Soboles,** *ach.* **Familia,** *goscor pi teilu.*

---

cambr. *asen*, *eisen*, pl. *asau*, *asenau*, *ais.* *duiglun*, ut *duiuron*; cf. mox *penclun.* *goiuen* (*geien* Ll.), singulativum (p. 296), cuius pluralem significare videtur *ieyw* D. 2681: cf. cambr. pl. *giau*, sing. *gi* vel *gïeuyn*, *gïeuen*, *gïen.* *guid*, cambr. *gwyth*, *gwythen*, *gwythïen*, arem. *gouzenn* Cath., hod. *gwazienn*, ven. *gwac'hienn*, pl. *gwazied*, *gwac'hiat.* *morboit* legendum *mordoit* (p. 843). *penclun* (*clon* R. 523), arem. *clun* (natis, clunis) Cath., hod. ven. *klun*, cambr. *clun*, coxa; item cambr.: *o benn y glun* Mab. 2, 201, eadem formula loquendi qua statim *penclin*, rectius *penglin*; est enim brit. *glin*, hib. vet. *glún* (p. 100), genu, et hodie arem. *penn glin*, cambr. *penlin*, genu, proprie prominentia eius membri. Pro *cheber* legendum videtur *cheder*, i. e. *ceder*, cambr. vet. *caitoir* (supra II, 41ᵇ); quamquam conferri possunt vet. hib. *caebb.* *oo* (gl. iecur) Sg. 6ᵇ, vet. bohem. *kepp* (gl. vulva) Hanka Zbjrka p. 24, vet. germ. *chepis*, *chebis*, et *chebiso*, *kebisa* (pellex, concubina). *logodenfer*, i. e. mus cruris; sequitur enim *fer*, crus (cambr. *ffêr*, talus) et infra *logoden*, mus, sorex. *elescher*; syllabam *el* praecedentem suspectam reddunt arem. *esker* (obsoletum praeter dualem *divesker*), cambr. hod. *esgair*, vet. *esceir*: Sisillus *esceir hir*, id est, tibia longa, Girald. Itin. Cambr. 2, 2. *lifern* fortasse legendum *ufern*, cambr. *ufarn* Leg., cf. hod. *uffarn*, *ucharn*, *ffern*, *ffêr*, *bigwrn*, *migwrn.* Cf. hib. vet. *odbrann* (gl. talus) Ld. 37ᵇ. Sg. 48ᵃ. *truit*, *troit*, *troet* (p. 283). *goden*, cambr. *gwadn.* *evincarn*, comp. ex *ewin* supra invento et *carn*, ungula.

Hupeltat, leg. *huþeltat*, comp. ut infra sequentia *huþeluair*, *huþelvur*, hod. cambr. *ucheldad*, *uchelfaer*, *uchelwr* ex adi. *uchel*, hib. vet. *uasal* (p. 858). E vocibus infra sequentibus patebit, *p* in Voc. saepius esse scriptam non solum pro *v*, *w*, sed etiam pro *h*, *ch.* *profuit* (p. 97). *escop*, arem. *eskop*, cambr. *esgob*: cf. hib. vet. *epscop*, hod. *easbog.* *ruifanaid* (infra: *guailen ruifanaid*, sceptrum), quocum conferenda sunt infra sequentia *ruifanes*, regina, *gurhemin ruif*, edictum, nec aliena videntur *ruif*, remus, *ruifadur*, remex; est enim hodie quoque cambr. *rhwyf*, remus et gubernator, unde *rhwyfan*, *rhwyfanu*, dominari, *rhwyfaniad*, *rhwyfaniaeth*, dominatio, *rhwyfanes*, dominatrix, *rhwyfadur*, gubernator. Mab. 2, 390: *gwilym uab rwyf freinc* (Gu. filius regis Francorum); ac conferendum videtur nomen vetustum Rêmi. Separandum igitur est *ruy*, rex. *hebrenchiat plui*, i. e. dux plebis, parochiae: *hebrenchiat*, infra *hebrenciat* (p. 839), *plui* (p. 141). *oferiat*, in Leg. *efeiriat*, pl. *efferiet*, *efeirycit*, sed *offeirat* Mab. 3, 157. 158, deriv. a subst. *ofer* (missa), unde et *ofrum* (oblatio), e lat. *offerre.* *prounder*, transumptum lat. *praebendarius*, ut transumptae sunt voces proximae *cloireg* (arem. *cloarec*, pp. 98. 160), *diagon* (p. 160), *manach*, *manaes* (cambr. *manaches*, p. 834), *ancar*, *ermit* (supra quod additum est *h* manu recentiore), et paulo infra *leic.* *laines*, arem. *leanes*, p. 834 (*leandi*, monasterium, p. 888), cambr. *lleian*, monacha, unde *lleianaeth*, *lleianol*, *lleiandy.* *cheniat* (p. 839), arem. *kiniad*, cambr. *ceiniad*, a *canu*, canere, unde etiam *canwr*, arem. *kaner*, ven. *kanour*, cantor, e quo derivatur fem. sequens *canores.* *redior*, *rediores*, e verbo *redye*, legere (transumpto angl. *read*), P. 187, 3, unde *redyn*, legimus, 204, 3, *redys*, lectus, 189, 4. *chespar* in codice scriptum videtur pro *chetpar* (p. 903). *guaf*, ignotum, nisi conferendum est ital. *guappo*, *guapo* (*f* = *pp*), quod differt significatione. *sqenip*, transumptum gall. rec. *guenipe.* *teg* (cf. II, 39ᵇ). *faidus*, cognatum videtur verbo *fethe* (superare, vincere) R. 254. 500 etc.; cf. arem. hod. *faezuz*, *fézuz*, *féazuz*, vincens, praevalidus, cambr. *ffaethus*, luxurians. *carder*, leg. *cader* (pp. 168. 828)? *disliu* (p. 895).

Tat, *hendat* (p. 1062), *mam* = *mamm*, *mamma* (pp. 113. 114), voces e lingua infantum, quae successerunt in locum primitivarum *pater* (= hib. vet. *athir*, excussa *p*, p. 67), *mauter*, *moter* (cf. cambr. *modrep*, matertera, p. 838). *hengog*, *diþog*, *gurhhog*, composita cum *cog* (*gurhhog* = *gurchog*, *diþog* = *dichog*?), quam vocem ignorant ceterae dialecti; etsi enim extant cambr. *caw*, fem. *cawes*, abnepos, abneptis, *gorchaw*, *gorchawes*, adnepos. adneptis, *hengaw*, *hengawes*, trinepos, trineptis, tamen significantur proavus, proavia decompositis *gorhendat*, *gorhenuam* Mab. 2, 220. *much* an corruptum pro *merch*? *flechet*, sing. infra *floh* (cf. pp. 164. 292 ac 102, not.). *ach*, ge-

Frater, *broder l. braud.* Soror, *ꝧuir.* Victricus, *altrou.* Nouerca, ***altruan.*** Priuignus, *els.* Filiaster, *elses.* Nepos, *noi.* Neptis, *noit.* Altor l. nutritor, ***tatuat.*** Altrix l. nutrix, *mamaid.* Alumpnus, *mab meidrin.* Patruus, ***euitor abard tat.*** Avunculus, *abarh mam.* Matertera, *modereb abarh mam.* Amita, *abarh tat.* Osculum, *jmpog l. cussin.* Basium, *poccuil.* Propincus, *nesheuin.* (7[b]) Affinis l. consanguineus, *carogos.* Amicus, *car.* Progenies l. tribus, *leid.* Generatio, *kinethel.* Gener, *dof.* Socer, *hvigeren.* Socrus, *hveger.* Nurus, *guhit.* Rex, *ruy.* Sceptrum, *guailen ruifanaid.* Regina, *ruifanes.* Imperator l. Cesar l. Augustus. *emperur.* Imperatrix l. Augusta, *emperiz.* Princeps, *pendeuig.* Dux, ***hebrenciat luir.*** Comes l. consul, *yurl.* Vicecomes, *huꝧeluair.* Clito, *huꝧelvur.* Obses, *guistel.* Primas, *guesbeuin.* Satrapa, *guahalgeh.* Iudex, *brodit.* Praepositus, *mair.* Miles l. adletha, *cadvur.* (Exercitus, *llu.*) Populus, *popel.* Procinctus, ***luid.*** Edictum, *gurhemin ruif.* Vulgus, *pobel tiogou.* Congregatio l. concio, ***cuntellet.*** Conuentus l. conuentio, *chetua.* Sinodus, *sened.* Dominus l. herus, ***arluit.*** Do-

---

nus, generatio, soboles, unde cambr. vet. *achmon* (p. 824). *goscor*, *cosgor* (p. 1062). *pi*, alias *po*, *bo*, *pe*, vel (p. 725). *teilu*, cambr. vet. *telu* (p. 963), comp. e *te*, *ty* (domus) et *llu* (hib. *sluag*, agmen); idem significat hib. vet. *teg-lach* (p. 855). *broder* (p. 283), *braud*, cambr. sing. *brawd*, pl. *brodyr*. *ꝧuir* i. e. *hvuir* (pp. 124. 293). *altrou*, *altruan*; forma congruunt cambr. *alltraw*, *elltrewen* (patrinus, matrina), arem. *autrou* (dominus; *itron*, *itroun*, domina), significatione potius cambr. *llysdad*, *llysfam*, arem. *lestat*, *lesmam* Cath., hod. *leztad*, *lezvamm*, composita cum *llys*, *les*, sicut cambr. *llysfab*, *llysferch*, arem. *lesvab*, *lesverc'h*, privignus, privigna (*llysenw*, cognomen, Mab. 2, 375. *leshanu* Cath.), hib. vet. *lesmac* (gl. privignus) Ld., med. *lesmathair* (noverca) St. gl. 48. Ab eadem radice ac praecedentia (*al*, alere) repetenda videntur, quae secuntur: *els*, *elses* (privignus, privigna), vetustiore forma *elt* in Inscr. (pictica? Beitr. V. 366); cf. cambr. *aillt* (colonus, servus). *noe*, *noit*, cambr. *nei*, *nith* Mab. 3, 97. 200, hod. *nai*, *nith*, arem. *ny*, *nyz* Cath., hod. *niz*, *nizez* (ven. *ni*, *niez*). *tatuat* (in marg. *tadmaeth*), *mamaid*, pro *tatmaeth*, *mammaeth*, pater, mater nutritionis, comp. cum *maeth* (p. 889), e quo mox *meidrin*; cambr. *tatmaeth* Mab. 2, 31. 375, pl. *tatmaetheu* 3, 35, *mab maeth* 3, 33. *brodyr maeth* 3, 215, *brodoryon maeth* 2, 372, unde *meithrin* (nutritio) 2, 198, *meithryn* (nutrire, avem) 3, 91, arem. *maezur* (nutrire) Cath. *euiter*, arem. *eontr*, cambr. *ewythr*; *modereb* (p. 838). *abard tat*, *abarh tat*, *abarh mam*, a parte patris, matris, arem. hod. *a berz tad*, *mam*; cf. cambr. *brawt y arthur a barth y uam* Mab. 2, 206. *impog*, *poccuil*, cambr. *impog*, *poc*, *poca*, *pocyn*, arem. *pok*, hib. vet. *bóc* (gl. osculum) Sg. 46[a], *póc* Corm., hod. hib. gael. *póg*, monap. *paag*. Ad vocem *cussin* recentior manus in margine addit *gussan*, cambr. hod. *cus*, *cusan*. *nesheuin*, cambr. *nesefin*, e superl. *nesaf* (p. 299).

(7[b]) *carogos*, i. e. *car ogos* (*ogas*, *oges* p. 834), cambr. *car agos* (amicus, propinquus), quam formam addit manus rec. *leid*, cui recentior manus addit *lwyte*, est cambr. *llwyth*, hib. vet. *luct* (pp. 156. 364). *kinethel*, cambr. *cenedl* (cf. II. 39[b]). *dof*, cambr. *dawf* (p. 114, supra II. 38[a]), arem. *deuff* Cath., hod. ven. *dean* (leon. *map-kaer*). *hvigeren*, *hveger* (p. 124). *guhit*, arem. *gouhez* Cath., hod. *gouhe* (leon. *merc'h-kaer*), cambr. *gwaudd*.

Ruy. arem. *roue* (p. 99). *guailen* (infra *guaylen* 9[a] *guelen*, *guelan* O. 1444. 1729; 1676), arem. *goalenn* (*goalenn real*, sceptrum) Cath., hod. *gwalenn* (virga, annulus) et *gwialenn*, cambr. *gwialen*. virga, baculus; coll. corn. *guel* (p. 295), arem. cambr. *gwial*, virgae, sed etiam pl. corn. *guelynny* (p. 284), cambr. *gwialeni* (*gwiail*), arem. *gwialennou* (*gwaliguer*). *ruifanaid*, *ruifanes*, supra memorata. *emperur*, *emperiz*, transumpta anglica, contra latinum cambr. *amherawdr*, *amherawdwr*, arem. *empalazr*; terminatio *-ur* frequens, *-iz* pro *-es*. *pendeuig*, cambr. *pendefig* (et simplex *tefig*, idem significans). *hebrenciat* v. supra, sed pro *luir* (adi. cambr. *llwyr*. universus) legendum videtur *luid*, procinctus. *yurl*, legendum *yarl*, in Mab. *iarll*, unde *iarllaeth*, comitatus, transumptum angl. scand. *eorl*, *iarl*. *hupeluair*, *hupelpur* leg. *huꝧeluair*, *huꝧelvur*; cf. *huꝧeltat* supra. *guistel* (p. 820). *guesbeuin*, obscurum, nisi corrigendum est *quesheuin* (*guesheuin* Tonk.) et conferendum cambr. *cyssefin* (primarius, primitivus). *guahalegh*, an *guahaleth*? cf. cambr. *guahalyeth* Leg. 4, 2, 22 vel *guahalaeth* (*i. mab arglwydd ny bo nac edling na phenteilu*) ib. II. 608. *brodit*, deriv. *-it* pro *-id* (p. 837) e subst. *braut*, iudicium (p. 94). *mair*, *maer* (pp. 100. 101). *cadvur*; *cad*, pugna. Cambr. *llu* manu recentiore scriptum est in loco relicto vacuo; manus ipsa Vocabularii nescit scriptionem *ll*. *popel*, mox *pobel*, lat. *populus*. *luid*, cambr. *llüydd*, *lluedd*, deriv. e *llu* modo dicto. *gurhemin*, arem. *gourchemenn* Cath., *gourchemen* Buh., cambr. *gorchymyn* (pp. 896. 907). *tiogou*, pluralis e sing. *tioc*, rec. *tyack* Cr. 920, arem. *tiec* ('oeconomus') Cath., hod. *tiek*, cambr. *taiog*, agricola. *cuntellet* (p. 901). *chetua*, cambr. *cydfa* (p. 903). *sened*, transumptum *synodus*. *arluit* (in P. *arluth*, i. e. *arludh*), fem. *arludes*; cambr. *arglwydd*, *arglwyddes* (pp. 96 sq. 834). ***bennenuat***; ***benen*** comp. cum

mina, *arludes*. Matrona, *bennenuat*. Cliens l. clientulus, *den coscor. undamsi*. Emptius, *caid prinid*. Seruus, *caid*. Uernaculus, *teithioc*. Ancilla l. abra l. serua, *caites*. Custos, *guidthiat*. Pastor, *bugel*. Puer, *floh*. Puella, *moroin*. Virgo, *mahtheid*. Procus, *tanter*. Sponsus, *gurpriot*. Sponsa, *benen*. Infans, *mab aflauar*. Vir, *gur*. Mulier, *grueg*. Vidua, *guedeu*. Senex, *coth*. Maritus, *gur cans grueg* (*l. freg*). Vxor, *greg cans gur* (*l. freg*). Anus, *gruah*. Adolescens, *guriouenc*. Iuuenis, *youonc*. Paterfamilias, *penteilu*. Materfamilias, *manteilu*. Consiliarius, *cusulioder*. Consilium, *cusul*. Concionator, *datheluur*. Operarius, *oberor*. Faber l. cudo, *gof*. (Ofinitiua, *gofail*.) Ferrarius, *heirnior*. Lignarius, *sairpren*. Aurifex, *eure*. Argentarius, *gueidvur argans*. Erarius, *gueiduur cober*. Rusticus, *treuedic*. Arator, *araderuur*. Ars, *creft*. Artifex, *creftor*. Opus, *gueid*. Opifex, *inguinor*. Architectus, *veidvur ti*. Piscator, *piscadur*. Rethe, *ruid*. Hamus, *hyc*. Venator, *helhvur*. Venabulum, *hochvuyu*. Auceps, *idne*. Laqueus, *maglen*. Trapezeta, numularius, *bathor*. Numisma, *bat*. Sollers,

---

uat, *mat*; cf. supra *benenrid*. *den cosgor*, cambr. *dyn gosgordd* (cf. supra A. V, 43b); obscurum ac vix integrum, quod additur *undamsi*. *caid* (*keth* O. 1962. 2420. P. 115, 1), unde mox fem. *caites*, cambr. *caeth*, *caethes*, servus, serva, arem. *quaez* (miser) Cath., hod. *kez*, *keaz* (fem. *keazez*), hib. *cacht* (= lat. *captus*). *prinid*, emptius, i. e. empticius vel emptus, pro *prinit* (*prennys* D. 1544. *pernys* P.) part. praet. pass., cambr. *prynedig*. *teithioc*, vernaculus servus, verna; cf. cambr. *brenhin teithiawc* (rex legitimus) Mab. 2, 201. 222; arem. *tizoc* (eunuchus) Cath., *tizaff* Cath., hod. *tizout*, ven. *tic'hout*, assequi, hib. *techtaim*, habeo? *guidthiat* (*guythyas* p. 839), i. e. *guidiat*, a verbo *gweȝe*, *gwythe* (= *gwide*, servare, custodire) P. 211, 2. R. 419; unde compositum videtur arem. *evez*, ven. *evec'h*, *eouec'h* (vigilantia, cura) cum verbo *evezhat* Buh. 90, 12. Differt radix *guil*: cambr. *guylur* (vigil), *huyllyau* (vigilare) Leg. 1, 37, 1. 3; *gwylwr*, *gwylwys* Mab. 1, 32, corn. *golyough* (vigilate), *golyas* (vigilare) P. 52, 3; 55, 4. 173, 1. *bugel*, arem. hod. *bugel*, cambr. *bugail* (*bygel*), hib. vet. *bóchaill* (gl. bubulcus) Sg. 58b. *floh*, supra plur. *flechet*. *moroin*, cambr. *morwyn* (pp. 96. 825). *mahtheid* = *maghteth*, *maghtyth* D. 1727. 3027, fortasse comparandum cambr. *machteith* CN. carm. 38, hod. *machdaith* fem. (secundum Pughium: vallum, opus securitatis), hib. vet. *macdact* in Wb. 10b: *romacdact* (gl. superadulta, virgo); ceterum cf. anglosax. *mägð* (virgo) et gael. *maighdean* (ex angl. *maid*, *maiden*). *tanter* deest in ceteris dialectis; differt enim cambr. hod. *tantor*, fidicen. *gur priot*, cambr. *gwr priod*, arem. *pried*, ven. *priet*, maritus (p. 843). *benen*; cf. supra *benenrid*, *bennenuat*. *aflauar* (p. 894). *grueg* (p. 848). *guedeu*, cambr. *gweddw*, hib. vet. *fedb*. *coth*, arem. *coz* (p. 151). *gur cans grueg*, *greg cans gur*, i. e. vir cum muliere, mulier cum viro. Supra scribitur in codice utrobique *l.* (vel) *freg*, quae forma videtur pictica. *gruah* (p. 851). *iouenc*, *youonc* (pp. 48. 852). *penteilu*, caput familiae; pro *manteilu*, materfamilias, legendum *mamteilu*. *cusul* (p. 117), cum deriv. *-ioder*, cambr. *-awdr*, *-iawdr* (pp. 829. 852). *datheluur*, comp. e subst. *dathel*, *datl* (A. I, 3b) et subst. *gwr*, *wr*, ut mox sequentia *gueidvur*, *gueiduur*, *araderuur*, *helhvur*, et alibi *huhelvur*, *cadvur*, *ancredvur* (cf. tamen p. 828). *oberor* = *operâr*. *gof*, cambr. hod. *gof*, *gofan*, *gofant*, arem. *goff* Cath., hod. *gof*, *gov*, ven. trec. *go*, hib. *goba* (p. 263). Derivatum *gofail*, quod sequitur, cambricam potius formam prae se fert quam cornicam (pp. 83. 818); *ofinitiua* male scriptum pro *officina*. *heirnior* (p. 829), cambr. *haiarnwr*, arem. *houarnour* (*hourner* Cath.), e subst. *haiarn*, ferrum. *sairpren*, cambr. *saer pren*, *prensaer*, faber lignarius, *saer maen*, *maensaer*, lapidarius etc. Cf. Mab. 2, 243: *gwlydyn saer pensaer y arthur* (G. faber fabrorum princeps Arthuri). *eure* e subst. *eur*, aurum, ut mox *idne*, auceps, e subst. *edn*, cum terminatione *-e* pro cambr. *-ei*, *-ai* (p. 816), ut videtur; cf. n. pr. *eurei* Mab. 2, 237. *gueidvur argans* (= *argant*), *gueiduur cober*, ut infra *veidvur ti*, architectus, e subst. *gueid*, *gueith* (p. 156). *cober*, cuprum. *treuedic*, infra *treuedic doer*, incola, et *treuedic*, colonus, cambr. adi. *trefedig*, inhabitatus, pl. *trefedigion*, coloni, cui subest radix *tref*, hib. vet. *treb*. *arader*, aratrum (p. 831). *creft*, *creftor*, ut mox *dicreft*, iners, non *crest* etc. legendum esse comprobatur non modo cambr. *crefft* (ars) Mab. 3, 147. 153, sed etiam corn. *creft* O. 2491; transumptum angl. *craft*. *inguinor*, aliunde incognitum, corruptum videtur e gallicano *ingénieur*; cf. arem. *ingign* (ingenium, machina), *ingignus* (ingeniosus) Cath., hod. *ijin*. *piscadur* (p. 829); cambr. *pysgotwr*, *pysgodwr*, arem. *pesketaer*, ven. *pisketour* (*pesquezr* Cath.). *ruid* (p. 97) transumptum!, ut cambr. *rhwyd*, arem. *roet* Cath., hod. pl. *rouejou*. *hyc*, arem. *higen* (*iguenn* Cath.). *helhvur*, infra *helhiat* (pp. 140. 144). *hochvuyu* (p. 101), cambr. *hwchwaew*, comp. e *hwch*, sus, et *gwaew*, hasta. *maglen*, cambr. *maglen*, *maglai*, *magl*, transumptum (lat. *macula*). *bathor* e subst. mox sequente *bat*, leg. *bath*, cambr. *bath*, *bathwr*, unde *bathoriayth*, ius signandi nummos, Priv. Land. (p. 150). *guas bathor fur*, servus nummularius soliers: *gwas*, puer, servus, adi. *fur*, sollers, prudens. *galluidoc* (p. 849) deriv. e subst. *galloys* O. 70. P. 135, 3. 224, 3, *gallos*

guasbathor fur. Iners, *dicreft.* Potens, *galluidoc.* Gigas, *enchinethel.* Namus, *cor.* Fidis, *corden.* Citharista, *telcinior.* Cithara, *telein.* Tubicen, *barth hirgorn.* Tuba, *hirgorn.* Tibicen, *piphit.* Musa, *pib.* Fidicen, *harfellor.* Fidicina, *fellores.* Fiala, *harfel.* Cornicen, *cherniat.* Cornu, *corn.* Fistula, *vibonoul.* Liticen, *keniat cōbricā.* Linthuus, *tollcorn.* Poeta, *pridit.* Mimus l. scurra, *barth.* Saltator, *lappior.* Saltatrix, *lappiores.* Mercator l. negotiator, *guicgur.* Merx, *varoe.* Pirata, *ancredvur mor.* Classis, *luu listri.* Nauis, *lester.* Remus, *ruif.* Remex l. nauta, *ruifadur.* Gubernator l. nauclerus, *leuuit.* Proreta, *brenniat.* Prora, *flurrag.* Puppis, *airos.* Ancora, *ancar.* Antempna, *dele.* Velum, *guil.* Malus, *guern.* Clauus, *leu pi obil.* Medicus, *medhec.* Medicina, *medhecnaid.* Arsura l. ustulatio, *losc.* Potio, *diot.* Unguentum, *urat.* (8ᵃ) Malagma, *tairnant.* Salinator, *haloinor.* Sutor, *chereor.* Sartor, *seuyad.* Dispensator, *maer buit.* Diuisor, *renniat.* Pincerna, *menistror.* Caupo, *maidor.* Diues, *vuludoc.* Inops l. pauper, *bochodoc.* Fur, *ferhiat.* Latro, *lader.* Profugus, *fadic.* Exul, *diures.* Fidelis,

---

22, 3. O. 1214. D. 21. 53. 1601. R. 331. 426. 1183, *gallus* O. 2149. 2287. P. 113, 4. 116, 1, i. e. *galluit* (p. 97), arem. *galloet* Cath., hod. *galloud*, ven. *gellout*, unde adi. *galloedus* Cath., hod. *gallouduz, galloudek. enchinethel* (p. 897). *cor*, namus, leg. nanus, cambr. *cor*, fem. *corres* Mab. 1, 241. 243, arem. *corr* Cath., hod. *korr. corden*, cambr. *cord*, *corden*, arem. *kordenn* (p. 296). *telein* (p. 823), *teleinior*, cambr. *telyn* (*telan*) et *telynor* (*telynwr*, *teleiniwr*), arem. *telenn*, *telenner. barth* (infra gl. scurra, mimus, significatione in contemptionem versa, sicut arem. *barz*, fem. *barzes*, 'mimus, mima' Cath.), cambr. *bardd*, arem. *barz*, ven. *barc'h*, vetustum nomen *bardus. hirgorn*, ex adi. *hir*, longus, et *corn*, cornu: *κάρνον τὴν σάλπιγγα. Γαλάται*, Hesych.; cf. *Cornubia, Cerniu, Kernyw* nomina regionum prominentium. *pib, piphit* (p. 837), etsi legere possis *vib* et *viphit* vel *viphit*, magis tamen commendantur cambr. hod. *pib*, tibia, *pibydd*, tibicen, et corn. verbo *pebough, pybygh* (canite tibiis) O. 2846. R. 2645, inf. *peba* Cr. 2546. Latina vox *musa* eodem sensu adhibetur in Cath. (p. 815). *harfel*, i. e. *harfell* (p. 819), harpa britannice formatum, unde *harfellor* et [*har*]*fellores. cherniat*, i. e. *cerniat*, a *corn*, ut mox *keniat*, supra *cheniat* (p. 839), a *cane. vibonoul* corruptum videtur, cf. cambrica *chwib*, *chwibol*, fistula, *chwibanogl*, tibia. *combricam* (an *combrican?*) disiungendum videtur *combri*(?) *cam*, incurvum. *tollcorn*, linthuus i. e. lituus, cambr. *tolgorn*, comp. cum subst. corn. *toll* P. 133, 4. 178, 2, *tol* O. 866. D. 2740. 2754 sq. R. 134, *toul* R. 2131, arem. *touil* Cath. et hod., cambr. *twll*, foramen; quamquam lituus potius est tuba curva. *pridit* pro *pridid* (p. 837), cambr. *prydydd* e verb. *prydu*, componere. *lappior*, cum fem. *lappiores*, anglicam vocem transumptam censet Llwydius. *guicgur* (pp. 828. 829), cambr. *gwicor*, institor. *varoe*, transumptum angl. *ware*, merx. *ancredvur mor*, latro maris; *ancredur*, a corn. *ancres* (inquies) R. 208, cf. hib. *ancride*, iniuria (p. 994); differt cambr. *anghredwr*, incredulus. *luu listri*, agmen navium: *lu* P. 163, 3, cambr. *llu*, hib. *sluag* (p. 121); *lester* (p. 831). *leuuit*, pro *leuuid*, e *leu* mox sequente, cambr. *llywydd* e *llyw*; cf. arem. *leuyaff* (gubernare) Cath. Cf. hib. *lúam* (rector) Fél. Dec. 3. *brenniat* (p. 839), discernendum a cambr. *brenin*, *breennin* (pp. 86. 141), utrum conferendum vetusto nomini *Brennus*, an hib. *bruinecha* (gl. proretas), *onbroine* (gl. a prora) Gild. Lor. 49? *flurrag*, cambr. *fflureg* (arem. *diaraok* vel *fri*). *airos*, arem. *aros*, hib. vet. *eross* (p. 788). *ancar*, cambr. *angor*, arem. *heor*, *heour*, *hiour*, *hivor*, hib. vet. *ingor* Wb. 34ᵃ. *dele*, arem. *delez*, ven. *dele*, *dile*. *guil* = *goyl* R. 2291. 2331, arem. *goel* Cath. Buh. 14, 8, hod. *gwel*, ven. *gwil*, cambr. *hwyl. guern*, *gvern* R. 2331, arem *guern* Cath , hod. *gwern*, cambr. *gwernen*, malus navis, item alnus arbor. *leu*, cambr. *llyw*, clavus navis, gubernaculum; hib. *innaluæ* (gl. iuncturas gubernaculorum) L. Ardm. 189 a. 2. *obil*, infra *ebil*, cambr. vet. *epill* (p. 1061). *medhec*, *medhecnaid* (pp. 142. 846. 848), peregrina. *losc*, arem. *losk*, cambr. *llosg*; hib. vet. *losc*, *loscad* (urere, comburere). *diot* (p. 842). *urat* e verbo *vre* D. 473. 540. P. 235, 3, cambr. *iraid* (p. 840); differt arem. *treat*, *tret.*

(8ᵃ) *tairnant* (p. 845), aliunde incognitum. *haloinor* a subst. *haloin*, sal, infra sequente. *chereor*, arem. *quere* Cath., hod. *kere*, *kereour*; cf. hib. vet. *cairem* (sutor) Sg. 156ᵇ, cambr. *crydd*, pl. *crydyon* Mab. 3, 149. *seubad* (p. 839) ab angl. verbo *sew*. *maer buit*, praepositus cibi; *buit* (p. 97). *renniat* (p. 839). *menistror*, cambr. *menestr*, pincerna, *menestru*, ministrare. *maidor* pro *maithor*, cum *d* ut supra in *mamaid*, *meidrin*; cambr. *maethu*, alere, cibum praebere. *vuludoc* (p. 849) e subst. cambr. *golud*, hib. vet. *folud* (opes) SM. 242; conferendum videtur nomen viri arem. vet. *Woletec*. *Guoletec* Chart. Rhed. 1, 5. 6. 22. 36. 2, 16. Differt adi. *gwledig*, cambr. vet. *guletic* (imperator): *Embries guletic* Nenn. p. 55. *Maxim guletic* Chron. cambr. in praef. ed. Leg. p. V. *Maxen wledig* Mab. 3, 263. *bochodoc* (p. 849 sq.); cf. hib. vet. *bocht* (pauper) Ml. 36ᵃ, *boctán* (gl. pauperculus) Sg. 46ᵃ, quibus affine videtur adi. cambr. *bychan*, hib. *bec*, exiguus, parvus. *ferhiat* vox alias incognita. *lader*, cambr. *lleidr* (p. 84), arem. *lazr* Cath., hod. *laer*, ven. *ler*.

laian. Infidelis, *dislaian.* Felix, *fodic.* Contenciosus, *strifor.* Iniuriosus, *camhinsic.* Piger, *dioc.* Hebes, *talsoch.* Parasitus, *gouhoc l. vilecur.* Augur, *chuillioc.* Incantator, *vurcheniat.* Ueneficus, *guenoinreiat.* Maleficus, *drochoberor.* Magus, *hudol.* Phitonissa, *cuillioges.* Centurio, *pencanguer.* Persecutor, *helhiat.* Theolenarius, *tollor.* Bonum, *da.* Malum, *drog.* Dispendium l. dampnum, *diodenes.* Iactura, *collet.* Commodum, *les.* Res, *tro.* Anulus, *bisou.* Armilla, *moderuy.* Diadema, *curun ray.* Caputium, *hot.* Monile, *delc.* Spinter, *broche.* Fibula, *streing.* Vitta, *snod.* Inauris, *scinen.* Incola, *treuedic doer.* Aduena, *denunchut.* Peregrinus, *pirgirin.* Colonus, *treuedic.* Agricola, *gunithiat ereu.* Messor, *midil.* Messis, *hitaduer.* Aceruus, *bern.* Aratrum, *aradar.* Vomer, *soch.* Culter, *colter.* Iugum, *ieu.* Stimulus, *garthou.* Aculeus, *bros.* Cutulus, *guiden.* Funis l. funiculus, *louan.* Magister, *maister.* Scriptor, *scriuiniat.* Scriptura, *scriuit.* Epistolam, *scriuen danuon.* Euangelium, *geaweil.* Quaternio . . . . Plano, *disclien.* Diploma, *guarac.* Enula, *baiol.* Pargamenum l. membranum, *parchemin.* Sceda l. scedula, *ymbithionen.* Penna, *pluuen.* Pictor, *liuor.* Minium, *liu melet.*

---

fadic, cambr. *ffödig*, subst. *ffoad*, fuga, e verb. *ffo*, fugere. *diures* (nisi scriptione corruptum, cf arem. *divro*, *divroet*, cambr. *difro*) respondere videtur hib. *deorad* (gl. advena) St. gl. 303. *laian*, *dislaian* (p. 823) aliena a ceteris dialectis. *fodic*, cambr. *ffodiog* e subst. *fawd* (= fatum), felicitas. *strifor*, a *stryff*, *strevye* (contentio, contendere, p. 122), arem. *strif*, *striv*, *striva* (*striffaff* Cath.), ex angl. *strife*, *strive*. *camhinsic*, comp. ut infra sequens *cunhinsic* (pp. 127. 153. 851). *dioc* (p. 894). *talsoch* compositum videtur e subst. *tal*, frons; at non liquet pars posterior. *gouhoc* (p. 849), in codice *gauhoc*, cum *o* supra scripta super *a*, ut infra 8ᵇ. *gouhoc*, *gouleueriat*, deriv. e voce *gau*, *gou*, hib. vet. *gau*, *goo*, *gó* (p. 33). *vilecur* pro *villecur* compositum quasi angl. *vile licker* vel med. lat. *vilis lecator* (gulosus), gall. rom. *lecheor*, arem. *lichezr* Cath., hod. *licher*. *chuillioc*, aut corrigendum *cuillioc* ut mox fem. *cuillioges*, e subst. cambr. *coil*, hod. *coel*, omen (p. 105), aut conferendum cambr. *chwiliog*, *-es*. *vurcheniat* (p. 905). *guenoinreiat*, quasi cambr. *gwenwynroddiad*, *-roiad*, dator veneni. *droch*, *drog* (cf. p. 1057). *hudol*, item cambr., a subst. cambr. arem. *hud*, incantatio. *pen can guer*, caput, dux centum virorum. *helhiat*, ut supra *helhwur*, a vet. *helg* (p. 140). *tollor*, theolenarius, i. e. telonarius, cambr. *tollwr* a *toll*, telonium.

Da, hib. *dag*. *diopenes* (an *diouenes*?) incognitum, nisi forte corruptum pro *dionepes*; cf. infra *gunithiat* et *gonidoc*. *collet*, cambr. *colled*, arem. *koll*. *les*, cambr. *lles*, hib. vet. *les*. *tro*, rectius *tra* Dr. sicut arem., infra *nebtra*, aliquid, aliqua res. *bisou* (p. 832), cambr. *byson*. *moderuy* (p. 168). *curun ray*, leg. *ruy*, corona regis. *hot*, cambr. *hod*, *hotan*, *hotyn*, tegmen capitis, videtur peregrina vox ut mox sequentes *broche*, *streing* (cf. angl. *hood*, *string*, *broach*, gall. hod. *broche*). *delc*, obscurum. *streing* conferendum etiam cum cambr. *ystraig*. *snod*, arem. *neut*, *neudenn* Cath., hod. *neud*, *neudenn*, ven. *net*, *nedenn*, cambr. *ysnoden*, *noden*, hib. vet. *snathe*. *scinen*, nihil simile nisi arem. *skin*, radius rotae. *denunchut*, corruptum pro *den uncuth*, *dean uncouth* Dec., homo ignotus, insuetus (angl. *uncouth*); cf. *cooth* (notus) Cr. 603, *cothman* (familiaris homo) D. 1105. 2220. 2431. Cr. 2304. *pirgirin* = *pryeryn* R. 1261, arem. *pirc'hirin*, transumptum ut germ. *pilgrin*, *pilgrim*. *gunithiat ereu*, laborator agri; *gunithiat* a verbo *goneth* (operari), *gonetheugh* (laborate), *gonethons* (operantur), *gonethys* (paratus) Cr. 432. O. 1221. 2327. Cr. 104, arem. *goneet*, leon. *gounezet* (operatus, lucrifactus), cambr. *gweinydd* (minister), *gweinyddu* (ministrare) etc.; cf. infra 10ᵃ *gonidoc*; *ereu*, infra *erv*, ager, arem. *eru* Cath., hod. *ero*, pl. *irvi*, ven. *eru*, pl. *erui*, sulcus. *midil*, arem. *meder*, ven. *medour*, cambr. *medwr*, *medelwr*, a verbo *medi*, ven. *medein* (*midiff* Cath.); rectius videtur *midit*. *hitaduer*, comp. ex *hit*, infra *yd*, et *aduer*, cambr. *adfer*, revectio, invectio. *bern*, arem. *bern* (*bernn* Cath.), cambr. *bwrn*, pl. *byrnau*. *aradar*, *soch*, *colter*, *ieu*, *garthou*, vid. supra (A. V, 42ᵇ). *bros*, incognitum, an corrigendum *brot*; cf. cambr. *brwyd*, arem. *brout* Cath., hod. *broud*. *guiden*, incognitum. *louan* (p. 823).

Maister (p. 102), cambr. *meistr*, transumptum; item *scriuiniat* (p. 838) et *scriuit*, cambr. *ysgrifiad*. *scriuen* (p. 826, cambr. *ysgrifen*) *danuon* (camb. *danfon*), litterae missionis, i. e. mittendae vel missae. *geaweil*, corr. *aweil* (p. 144), arem. *aviel* Cath. Bub. 52, 2, hod. *aviel*, vox peregrina transformata, cambr. *efengyl*. Post vocem *quaternio* in codice vacat locus vocis britannicae; an latinae, ut legendum sit: *quaternio* [*impositus*] *plano*? *disc lien*, discus legendi, angl. *reading-desk*; cf. *map lyen* (p. 826). *guarac*, alias significans arcum (p. 848), a verbo arem. *gwara*, *goara*, curvare. *baiol*, enula i. e. paenula (litterarum), sine dubio cohaerens cum lat. *baiulus*. *parchemin*, arem. item vel *parchimin* Cath., vox gallicana. *ymbithionen* incognitum, nisi forte conferendum est cambr. *peithyn* (pagina), unde *peithynen* bardorum. *pluuen*, cambr. *plufen*, arem. *pluuenn* Cath., hod. *pluenn* = *pluma*. *liuor*, arem. *liuer* (tinctor) Cath., hod. *liver*, cambr. *lliwydd*, pictor, e subst.

Gluten, *glut.* Sculptor, *grauior.* Imago l. agalma, *auain.* Scalprum l. scalbellum, *collel grauio.* Scola, *scol.* Scolasticus, *scolheic.* Pedagogus, *maister mebion.* Discipulus, *discebel.* Miser, *troc.* Cecus, *dal.* Claudus, *clof.* Mutus, *aflauar.* Balbus, *creg.* Blesus, *stlaf.* Surdus, *bothar.* Debilis, *guan.* Luscus l. monoatalmus, *cuic.* Strabo, *cam.* Lippus, *primusdoc.* Mancus, *mans.* Infirmus, *aniach.* Eger l. egrotus, *claf.* Leprosus, *clafhorec.* Lunaticus, *badus.* Demoniacus, *sach diauol.* Energuminus, *guan ascient.* Morbus, *clevet.* Pestis, *bal.* Rabidus l. amens l. demens, *conerioc.* Insanus, *gurbulloc.* Sanus, *iach.* Rabies, *discoruunait.* Freneticus, *folterguske.* Letargus l. letargicus, *cuscadur desimpit.* Letargia, *ƕun desimpit.* Vigil, *heuuil.* Vigilia, *guillua.* Peruigil, *hichheuuil.* Iustus, *eunhinsic.* Iniustus, *camhinsic.* Famosus, *geriit da.* Fama, *gerda.* Infamis, *drocgeriit.* Infamia, *drocger.* Largus, *hail.* Tenax, *sinsiat.* Parcus, *henbidiat.* Auarus, *craf.* Raptor, *robbior.* Salax l. gnarus, *guenuuit.* Sapiens, *skientoc.* Insipiens, *diskient.* Prudens, *fur.* Inprudens, *anfur.* Astutus, *cal.* Stultus, *fol.* Verax, *guirion.* Veridicus, *guirleueriat.* Fallax, *tullor.* (8[b]) Mendax, *gouhoc.* Falsidicus, *gouleueriat.* Testis, *tist.* Testimonium, *tistuni.* Sermo l. locutio, *lauar.* Superbus,

---

liu, color (p. 109). *melet* plur. a *mel*, nomine piscis, qui dicitur etiam arem. *melruz*, m. ruber. *glut*, cambr. arem. *glud.* *grauior*, arem. *engraver*, peregrinum videtur; cf. tamen cambr. *crafu* (p. 38). *auain*, lat. *imaginem* britannice formatum. *collel grauio*, cultellus sculpendi. *scol*, *discebel*, transumpta latina. *scolheic* (p. 851). *maister mebion*, magister puerorum.

Troc (p. 1057). *dal*, cambr. arem. *dall.* *clof*, item cambr., pro quo est arem. *cam* Cath., hod. *kamm.* *aflauar* (p. 894). *creg*, cambr. *cryg*, fem. *creg*, raucus. *stlaf*, a ceteris dialectis alienum, praeter verbum arem. *stlabeza*, male pronuntiare (at adi. *gak*, *gag*). *bothar* (pp. 142. 828), arem. hod. *bouar*, leon. *bouzar*, hod. hib. gael. *bodhar.* *guan* (p. 131), cambr. arem. *gwan.* *cuic* (p. 101), cambr. *coeg*, vacuus, deficiens, *coegddall*, monophthalmus *cam*, arem. cambr. curvus, cambr. luscus; cf. tamen hib. vet. *camderc* (gl. strabo) iuxta *fliuchderc* (gl. lippus; pp. 53. 858). *primuscloc* (an *primusdoc*? lectio non satis certa) obscurum, etsi prior forma commonefacit lat. *musculus*, posterior, modo corrigas *st*, vel angl. *moist* vel corn. *mostys* (inquinatus) D. 867. R. 1927, *mostethes* (sordes) O. 2809. D. 838. R. 2206; differt certe arem. *pikouzek* (*picous* Cath.) a subst. *pikouz* *mans* indubie in codice, sed arem. *manc* Cath., hod. *mank*, *monk*, mancus, orbus brachio vel manu. *aniach*, non sanus; mox *iach*, sanus (pp. 49. 126). *claf*, item cambr. (p. 115 sq.), unde mox *clevet* (p. 842). *clafhorec* adi. deriv. a subst. *clafor*, cambr. *clafr*, lepra, unde *clafru*, leprosum fieri; arem. adi. *loffr*, subst. *lofrnez* (pp. 158. 847), hod. *lovr*, *lor* et *lornez*, *lovrentez*, ven. *lovrec'h*, *lovrercac'h.* *badus* adi. deriv. e subst. quod extat arem. *bad*, stupor; adi. *bad*, *badt* (deceptus) R. 1774. 1886. *sach diauol*, cambr. *sach diawl*, saccus diaboli. *guan a scient*, debilis, deficiens mente; *skient* (p. 845), arem. *squient* Buh. 58, 7. 66, 13. *bal*, cambr. *ball.* *conerioc* (p. 849 sq.) a subst. composito cambr. *cynddar*, arem. *kounnar*, trec. ven. *konnar*, rabies. *gurbulloc*, cambr. *gorphwylloy*, *gorphwyll*, insania, comp. e praep. *guor*, super, et subst. *pwyll* (p. 97). *discoruunait* incognitum si recte se habet, redit ad terminationem *-aith* = *-acht* (p. 846); ceterum obscurum. *fol ter guske*, amens inter dormiendum? cf. *ter* (p. 681), *cuske* (dormire) O. 2047 vel *coske* O. 1905. D. 2148. P. 55, 3. *cuscadur* (p. 829), *ƕun* (p. 123) *desimpit*, dormitor, somnus repentinus; *desimpit* = *desympys* P. (pp. 615. 668), *desempys*, *dysympys*, *dysempys* O. 148. 334. 1769; 318. 2788; 208. 697, cambr. *disymmwth.* *heuuil*, comp. e particula *he-* (p. 895) et radice *guil* (p. 1069), unde sequens *guillua* (p. 890). *hichheuuil* idem compositum cum voce obscura *hich.* *eunhinsic*, *camhinsic* supra memorata (p. 1070). *gerda*, *geriitda* contra *drocger*, *drocgeriit*, sicut cambr. *geirda*, bona fama, contra *drygair*, mala fama; terminatio *-iit*, cum participiis congruens et forma et significatione (p. 532), verbum postulare videtur, quod nusquam invenimus; sed differt *-iat* in adiectivis mox sequentibus *sinsiat*, *henbidiat*, *leueriat.* *hail* (p. 100). *sinsiat*, a verbo *synsy*, *sensy* (tenere) O. 23. D. 1176. *henbidiat*, cambr. *arbedol*, parcus, a verbo *arbed*, *arbedu*, cum praep. *ar-* loco corn. *hen-*, an *en-* intensivae particulae? *craf* idem significans praeterea non invenitur. *robbior.* ex angl. *robber.* *guenuuit*, quasi *gwynwydh* (pp. 89. 143), candide sciens? *skientoc*, pro quo *skentyll*, *skyntyll* P. (p. 819), e subst. *skient* (v. supra), unde insequens *diskient* (p. 894). *fur*, arem. cambr. *fur*, *ffur.* *cal*, cambr. *call*; cf. lat. *callidus.* *fol* (p. 163). *guirion*, arem. cambr. *gwirion*, hib. vet. *firian*, a *gwir*, *fir*, verus. *guirleueriat* scripsi pro *guirleuenat*, quod inesse videtur in codice; cf. mox *gouleueriat*, a *lauar*, *leveriat.* *tullor*, cambr. *twyllwr*, arem. *toueller*, a verbo *tolle* O. 294, cambr. *twyllo*, arem. *toellaff* Cath.

(8[b]) *gouhoc*, *gouleueriat* v. supra (8[a]). *tist*, *tistuni* (sic enim potius legendum esse quam *tistum* vel *tistuin*, probatur tam aremorica forma quam ipsa corn. rec. *dustuny* P. 91, 1. D. 1272,

gothus. Superbia, *goth.* Humilis, *huuel.* Humilitas, *huueldot.* Vita, *biu.* Anima, *enef.* Spiritus, *spirit.* Mors, *ancou.* Yris l. arcus, *camniuet.* Tonitruum, *taran.* Fulgur, *luhet.* Pluuia, *glau.* Nix, *irch.* Grando, *keser.* Gelu, *reu.* Glaties, *iey.* Aer, *avuit.* Ventus, *guins.* Aura, *auhel.* Nimbus, *couat.* Procella, *anauhel.* Nubes, *huibren.* Lux, *golou.* Tenebre, *tivulgou.* Flamma, *flam.* Seculum, *huis.* Dies, *det.* Nox, *nos.* Mane, *metin.* Vesperum, *gurthuher.* Hora, *prit.* Ebdomada, *seithum.* Mensis, *mis.* Ver, *guaintoin.* Estas, *haf.* Autumpnus, *kyniaf.* Hyemps, *goyf.* Annus, *blipen.* Tempus, *anser.* Hodie, *hepeu.* Cras, *auorou.* Heri, *doy.* Nunc l. modo, *luman.* Sursum, *huchot.* Deorsum, *isot.* Calor, *tunder.* Frigus, *iein.* Feruor, *tes.* Cauma, *entredes.* Siccitas, *sichor.* Humor, *glibor.* Sterilitas, *anuabat.* Fertilitas, *valtovat.* Color, *liu.* Albus, *guyn.* Niger, *duv.* Ruber, *rud.* Fuluus l. flauus, *milin.* Viridis, *guirt.* Varius, *bruit.* Vnus color, *unliu.* Discolor, *disliu.* Forma, *furf.* Phantasma, *tarnutuan.* Vmbra, *scod.* Creator, *creador.* Creatura, *croadur.*

---

dustyny, dustiny D. 1312. 2024, constanti infectione), arem. *test, testeni* (ven. *testani*), cambr. *tystiwr, tystiolaeth* (sed *testyn*, textus, thema; cf. hib. vet. *test, testas, testemin, testimin* (pp. 777. 787). *goth, gothus* (p. 835), cambr. *goth, gothus, gothawl* etc. *huuel, huueldot*, arem. *uuel, uueldet* (pp. 818. 843), cambr. *ufyll, ufelldod*, vet. hib. *umal, humal, humaldóit* (pp. 765. 804). *biu*, subst. alienum a ceteris dialectis (cf. pp. 836. 842), quae eodem adiectivo solo utuntur: arem. *beo*, cambr. *byw*, corn. *bev, byv* D. 115. 847. *enef* (p. 115), arem. *ene*, trec. ven. *ine, ineañ*, hib. vet. *anim* (p. 264). *ancou* (pp. 118. 832).

Camniuet, rec. *cabmthavas* fem. Cr. 2501, arem. hod. *kanevedenn* (*ganiuedenn an glau* Cath.), obscurum etsi parte posteriore monemur de *nemet* (p. 87), hib. vet. *nemed* (p. 10). *taran* hic ut gallice et cambrice (p. 81), sed arem. *curun* iam Cath. Buh. 92, 20, hod. *kurun*, tonitru. *luhet* (p. 841), cambr. *lluched*. *glau*, arem. *glao*, ven. *glau*, trec. *glav, gloa*, cambr. *gwlaw*, unde patet cognata esse *gwlyb*, madidus, *gwlych*, humor. *irch* (pp. 158. 816). *keser*, cambr. *cesair*, arem. *kazerc'h, kazarc'h* (p. 852). *reu* = *reaw* Cr. 1668, cambr. *rhew*, gelu (ita legendum pro *celum*, quod est in codice), arem. *reau* (pruina) Cath. Buh. 32, 10. et *riu* (frigus) Cath., *riou* MJ. 77b, hod. *reo* et *riou*, hib. vet. *réud* (p. 35). *iey*, cambr. *ia*, hib. vet. *aig* (p. 49). *avuit* corruptum videtur ex *avuir* = *ayr* D. 1669, *ayre* Cr. 398, cambr. *awyr*, arem. *aer* Cath. MJ. 231a, hod. *er*, leon. *ear*, hib. vet. *aér, áiar*. *guins* (p. 177). *auhel* (p. 817); mox *anauhel*, eadem vox cum *an* privativo. *couat* (p. 840). *huibren*, *ebron* O. 18. Cr. 340, *ebren* O. 1245, *yborn, ybbern* Cr. 82. 2500, arem. *koabrenn*, pl. *koabr*, *couabren*, pl. *couabr* Man., cambr. *wybren*, pl. *wybr*. *golou* (p. 832). *tivulgou* (pp. 86. 818) legendum pro incerto *tivuigou*; cambr. *tywyllwch, tywyllwg*; cf. hib. vet. *temel*. *huis*, cambr. *ois, oes* (pp. 101. 292). *det* pro *dedh* (pp. 89. 143). *nos*, cambr. *nos*, arem. *noz*. *metin* (p. 618), hib. vet. *matin* (p. 777). *gurthuher* (pp. 829. 905). *prit* (p. 89), cambr. *pryd*, arem. *pret*, tempus. *seithum* leg. *seithuin*? (pp. 777. 821). *mis* (p. 117). *guaintoin* (p. 1058). *haf*, vet. *ham* (pp. 111. 115 sq.). *goyf*, cum composito *kyniaf* (pp. 104 sqq.). *blipen* (pp. 99. 823). *anser* leg. *amser*. *hepeu* (p. 618). *auorou* (p. 617). *doy* (pp. 617. 618), arem. *dec'h, deac'h*. *luman* (p. 618), *huchot, isot* (pp. 619. 620). *tunder* corr. *tumder* (p. 829), arem. *toemder* Cath., hod. *tomder*, ven. *tuemder*, cambr. *twymder, twymdra*, ab adi. *toim*, sequente infra 10ª. *iein*, potius adi. frigidus, *yeyn* D. 1209. 1622. 2729, *yen* D. 2060, arem. *ien* (*yen* Cath.), ven. *iein*, cambr. *iain* (p. 49), unde derivatur subst. *yender* (p. 829), arem. *iender*, cambr. *ieinder*; nisi forte restituenda est pluralis forma *ieinion* (p. 290) ad similitudinem arem. *yynien, ynien* Cath., hod. *ienien*, ven. *ienion* (frigus). *tes*, cambr. *tes*, arem. *tez*; hib. vet. *tes*, gen. *intesa* (gl. caloris) Sg. 5ª. *entredes*, inde compositum: fervor intermittens? an intentione significata per praep. *entre*? *sichor, glibor*, arem. *sec'hor* (ven. *sec'hour*), *glebor* (*gluebour* Cath.), cambr. *gwlybwr*, ab adi. *sich, glib*, arem. *sec'h, gleb*, cambr. *sych. gwlyb*, raro derivationis *-or* usu (p. 828). *anuabat* e comp. *anuab* (p. 893). *valtovat* obscurum; vix enim conferendum cambr. *gwallawiad, gwallofiad*, effusio, profusio. *liu*, v. supra 8ª. *guyn* (pp. 89. 147). *duv*, cui addit manus recentior *du*, arem. cambr. *du*, hib. vet. *dub*. *rud*, cambr. *rhudd*, arem. *ru*, leon. *ruz*. *milin*. in marg. *melyn* (p. 824). *guirt* (addit manus recentior *gwyrd*), cambr. *gwyrdd*, arem. *guezr* (transpositis litteris) Cath., *guer* Dum. *bruit*, cui adscribit recentior manus *brite*, cambr. *brith*, fem. *braith* (pp. 104. 105). *unliu, disliu* (cf. pp. 315. 895). *furf* = forma (cf. p. 115) *tarnutuan*, si recte se habet, comp. aut deriv. in *-van* (p. 825); sed quaeritur, an corrigendum sit *tarvutuan* vel *taruutan* propter formas corn. *torofvan* O. 2364, *tarosfan* R. 1450, cambr. *tarfhutan*, formido. *skod*, cui addit manus recentior *yscod*, cambr. *cysgod*, arem. *squeut* Cath., hod. *keud*, ven. *sked*, hib. vet. *scáth*. *creador*, cambr. *creawdwr*. *croadur*, arem. *krouadur*, ven. *krouedur, kroedur*, cornug. *kredur*, sed corn. rec. *creatur* P. 151, 2, *creator* (p. 830), cambr. *creadur*; *creaticaul* supra (p. 1056).

Nomina avium. Avis l. uolatile, *hethen.* Aquila, *er.* Coruus, *marburan.* Miluus, *scoul.* Ancipiter, *bidnepein.* Grus, *garan.* Ardea, *cherhit.* Ciconia, *storc.* Merula, *moelh.* Columba, *colom.* Palumba, *cudon.* Aneta, *hoet.* Alcedo, *guilan.* Pauo, *paun.* Olor l. cignus, *elerhc.* Rostrum, *geluin.* Mergus l. mergulus, *saithor.* Hirundo, *guennol.* Passer, *goluan.* Turtur, *troet.* Auca, *guit.* Anser, *chelioc guit.* Gallus, *chelioc.* Gallina, *yar.* Coturnis, *rinc.* Pullus, *ydnic l. ebol.* Ouum, *uy.* Nidus, *neid.* Vespertilio, *hihsommet.* Noctualis stix, *hule.* Falco, ul. capum, *falbun.* Turter, *turen.* Graculus, *palores.* Alauda, *evidit.* Parrax, *berthuan.* Apis, *guenenen.* Fucus, *sudronen.* Vespa, *guhien.* Brucus, *cafor.* Scrabo, *hvirnores.* Scarabeus, *hvilen.* Musca, *kelionen.* Cinomia, *lewenki.* Culex, *stut.* Scinifes, *guibeden.*

Nomina piscium. Piscis, *pisc.* Cetus, *moruil.* Delphinus, *morhoch.* Isicius l. salmo, *ehoc.* Mugilus l. mugil, *breithil.* Taricus l. allec, *hering.* Mullus, *mehil.* Tructa, *trud.* Anguilla, *selli.* Fannus, *roche.* Rocea, *talhoc.* Cancer, *cancher.* Polippos, *legest.* Ostrea l. ostreum, *estren.* Muscla, *mesclen.* Murena l. murenula, *mornader.* Luceus, *denshoc dour.* Concha, *crogen.*

---

hethen (p. 822). *er* cf. O. 133, arem. *er* Cath. ut hod., cambr. *eryr*, *erydd.* *marburan*, corr. *marhuran* (p. 888 sq.). *scoul*, item arem. *scoul* (g. escouble, l. miluus) Cath., transumptum gall. hod. *écoufle.* *bidnepein* (an *bidnevein* ?), compositum, cuius prior pars conferenda videtur cambr. *bod* = buteo, posterior aut arem. *neiz*, cambr. *nyth* (nidus) aut arem. *nez*, *nezenn*, cambr. *nedd*, *nedden* (lendes, lens). *garan*, item arem. cambr. *cherhit*, arem. *kerc'heiz* (*quercheiz* Cath.), cambr. *crychydd*, *crëydd*, *crëyr.* *storc*, angl. transumptum; at cambr. *chwibon*, arem. *c'huibon* (leon. *sigougn*, *cigoing* Cath.). *moelh*, arem. *moualch* Cath., hod. *moualc'h*, ven. *mouialc'h*, cambr. *mwyalch* Mab. 2, 232, hod. *mwyalch*, *mwyalchen.* *colom* (p. 838), hib. vet. *colum.* *cudon* (p. 824); cf. hib. vet. *ciadcholum* (gl. palumbes) Sg. 70[a]. *hoet*, cambr. *hwyad*, *hwyaden*, arem. *houat* Cath., hod. *houad*, ven. *houed*, anas. *guilan*, cambr. *gwylan* (larus), arem. *gwelan* (p. 826). *paun*, arem. *paun* *pavenn*, cambr. *pawan*, *paun*, *paen.* *elerhc*, cambr. arem. *alarch* (p. 852). *geluin*, cambr. *geluin*: *uyggeluin* (rostrum meum) Mab. 2, 232, hod. *gylfin*, *gylfant*, *gylf.* *saithor*, i. e. sagittarius, quasi cambr. *saethwr*? Mergus arem. hod. *poc'han*; sed cf. *morvran*, cambr. hib. vet. *morbran*, *muirbran* (pp. 854. 889). *guennol* (p. 818). *goluan*, cambr. *golfan*, arem. *golvan*, *golven* (cf. p. 890). *troet*, turtur, infra *turen*, turter; invenitur arem. *turzunell* Cath. ut hod., ven. *turc'hunell*, cambr. *turtur.* *guit*, cambr. *gwydd*, arem. *goaz* Cath., hod. *gwaz*, ven. *gwai.* *chelioc guit*, cambr. *ceiliogwydd*, anser mas; *chelioc* (p. 849). *yar* (p. 126). *rinc*, cambr. *rhinc* (arem. *coaill* Cath., hod. *coal'* transumptum). *ydninc* in codice, sed cum puncto infra *n* ante *c*, ergo *ydnic*, demin. vocis *etn* (p. 297). *ebol*, equus iuvenis (p. 818). *uy*, cambr. *wy*, arem. *uy* Cath., hod. *vi*, ven. *ui*, trec. *u.* *neid*, arem. *nezz*, *nez* Cath., hod. *neiz*, trec. *nez*, ven. *nec'h*, *nic'h*, cambr. *nyth.* *hihsommet*, obscurum, fortasse priore parte (= angl. *higlt*?) comparandum *hichhevuil* (p. 1072). *hule*, transumptum angl. *owl*, pro brit. *tylluan*, *dylluan* (p. 890). *falbun* legendum *falhun*, arem. *falchun* Cath., hod. *falc'hun* (cambr. *gwalch*). *palores*, item cambr. (arem. *quiguin* Cath.). *evidit* pro *ehvidid*, arem. *ehuedez*, *huedez* Cath., hod. *ec'houedez*, *c'houedez*, *ec'houeder*, *c'houeder* (ven. *c'huider*, *kodioc'h*), unde comp. *alc'houedez*, *alc'houeder*, trec. cornug. *alc'hueder*; nisi legendum est *ehidit*, conf. cambr. *ehedydd*, *hedydd*, *uchedydd.* *berthuan* (p. 890). *guenenen* (p. 296). *sudronen* vix recte; cf. arem. *sardonenn* Cath. et hod. *guhien* non invenitur alibi. *cafor*, transumpta vox germanica; mox scarabaeus, *hvilen*, cambr. *chwilen*, arem. *c'houil*, ven. *c'huil* (*huyl* Cath.). *hvirnores* (scrabo, leg. crabro), cambr. *chwyrnores.* *kelionen*, cambr. *cylionen*, arem. *kelienenn.* *lewenki*, cinomia i. e. κυνόμυια, musca canis, *lewen ki*; *lewen*, arem. *laouen*, trec. *laoenn*, ven. *leüen*, cambr. *lleuen*, pediculus. *stut* alias incognitum. *guibeden*, cambr. *gwybedyn*, culex, musca (p. 295).

Pisc, arem. *pesq* Cath., hod. *pesk*, ven. *pisk*, cambr. *pysg*; at hib. *iasg.* *moruil*, comp. ut infra *guitfil*, cambr. *morfil*, *mor-mil*, animal maris. *morhoch*, cambr. *morhwch*, arem. *morhouc'h*, sus maris; item hibernice: *mucc mora* (gl. delphinus; *mucc*, cambr. *moch*, sus) Sg. 94[a]. *ehoc*, cambr *ehawc* Mab., hod. *eog*, dem. *eogyn*, arem. *eok*, *eog*, hib. *eo*, gen. *iach* (= esox, p. 123). *breithil*, arem. *brezell* Cath., hod. *brezel*, ven. *berc'hel*, scomber, cambr. *brithyll*, salmo fario. *hering*, arem. *haring*, transumptum. *mehil*, arem. *mel'*, *molek*, *moullek* (*mulot* Cath.) transumptum. *trud* item transumptum. *selli*, arem. *sili*, *silien* (cambr. *sil*, sg. *silyn*, *silen*, ova piscium; *llysiwen*, anguilla). *roche* transumptum item. *talhoc*, quasi cambr. *talawg*, fronto. *cancher* (p. 153) transumptum. *legest* (p. 846). *estren*, arem. *histr*, *histrenn*, ven. *eistr*, *eistrenn.* *mesclen*, arem. *mesclenn* Cath., concha; cambr. *masgl*, *mesglyn*, testa. *mornader* (addit recentior manus *morneidyr*), serpens maris. *denshoc dour* (p. 154). *crogen*, arem. *krogen*, cambr. *cragen*, pl. *cregyn.*

Nomina ferarum. Fera, *guitfil.* Lupus, *bleit.* Leo, *leu.* Linx, *commisc bleit hahchi.* Unicornis, *uncorn.* Uulpes, *louuern.* Taxo l. melus, *broch.* (9ᵃ) Equus, *march.* Equa, *cassec.* Asinus l. asina, *asen.* Camelus, *caurmarch.* Onager, *asenguill.* Elephans, *oliphans.* Ursus, *ors.* Simia, *sim.* Lutrius, *doferghi.* Fiber, *befer.* Feruncus, *yeugen.* Mustela, *louennan.* Talpa, *god.* Cattus l. murilegus, *kat.* Hyricus l. erinatius, *sort.* Clissemus l. mus l. sorex, *logoden.* Uermis, *prif.* Ceruus, *caruu.* Cerua, *euhic.* Dama l. damula, *da.* Hinnulus, *loch euhic.* Capreolus, *kytiorch.* Caprea, *yorch.* Caper l. hyrcus, *boch.* Capra l. capella, *gauar.* Hedus, *min.* Lepus, *scouarnoc.* Porcus, *hoch.* Sus, *baneu.* Scroffa, *guis.* Aper l. uerres, *bahet.* Magalis, *torch.* Porcellus, *porchel.* Bos, *odion.* Vacca l. iuccula, *buch.* Uitulus, *loch.* Iuuencus, *deneuoit.* Ouis, *dauat.* Aries, *horth.* Uerues, *mols.* Agnus, *oin.* Pecus l. iumentum, *ehal.* Animal, *mil.* Canis, *ki.* Molosus, *guilter.* Catulus, *coloin.* Draco, *druic.* Vipera l. serpens l. anguis, *nader.* Coluber, *gorpfel.* Rubeta, *croinoc.* Rana, *guilschin.* Lacerta, *vedresif.* Stellio, *anaf.* Locusta, *cheliocreden.* Sanguisuga, *ghel.* Limax, *melyen.*

---

guitfil, guid-mil, cambr. *gwyddfil. bleit* pro *bleid, bled* (pp. 86. 87), cambr. *blaidd*, arem. *blei*, leon. *bleiz. leu*, cambr. *llew*, arem. *leon. commisc bleit hahchi*, rec. manu mutatum ita: *kymmysk bleid achi*, i. e. commixtio lupi et canis, quibus verbis describitur animal, non nominatur. *uncorn* (cf. p. 315). *louuern* (pp. 128. 327). *broch*, cambr. arem. item, hib. *brocc*, pl. *bruicc* Corm. *gaileng.*

(9ᵃ) *cassec* (p. 848). *asen* (p. 823). *caurmarch*, equus gigas, cambr. *cawrfarch*, ut *cawrfil*, elephas; at arem. *caual* Cath., hod. *kañval. asen guill*, asinus ferus, cambr. *asyn gwyllt*, ut arem. *asenn goez* Cath.; adi. cambr. *gwyllt. oliphans, ors, sim* transumpta: arem. *oliphant* Cath. et hod., cambr. *eliphant* Mab. 1, 17, arem. *ours, ourses* Cath., hod. *ourz*, sed cambr. *arth, arthes. doferghi*, arem. *dourqui* Cath., hod. *dourgi* et *kidour*, cambr. *dyfrgi, dwrgi*, gael. *dobharchu*, canis aquae; brit. *ci*, canis, hib. *cu*: *banchu* (canis femina) Sg. 67ᵃ, *cuán* (gl. canicula) Sg. 49ᵇ. *befer* (p. 37), non extans cambrice; cf. tamen arem. *bieuzr. yeugen*, cambr. *ieugen. louennan* etsi eadem significatione nec in cambrica dialecto reperitur, quae adhibet *lloflenan*, sed voce *lofen, lofenan* piscem quendam significat, nec in aremorica, quae avi nomen dedit *louenan* (nycticorax, icterus) Cath., hod. *laouenanik* (regulus), improbandum tamen non videtur, modo conferas tam adi. corn. *louen* (laetus) infra 10ᵃ, quam mustelae nomina arem. hod. *buan* (i. e. celeris), *kaerel*, ven. *kareel* (*cazrell* Cath.), i. q. gall. hod. *belette. god*, arem. *goz* Cath. ut hod., ven. *go*, cambr. *gwadd. kat* (p. 157), arem. *kaz*, cambr. *cath. sort* non invenitur idem significans in aliis dialectis, etsi ap. Lepell. legitur *sort*, pl. *sortet* (in Cath. *sourt*, stellio), gall. hod. *sourd*, reptile venenosum; quare restituendum videtur *sart*, cambr. *sarth. logoden* (*logosan* Cr. 408), arem. *logoden*, collect. *logod*, cambr. *llygoden, llygod. prif*, cambr. *pryf*, arem. *prev, prenv, preoñ*, ven. *preanv. caruu* (pp. 130 sqq.) *euhic* (i. q. *yweges* O. 162?), cambr. *ewig. da* = *dam*? cf. arem. *dem pe demmes* Cath., hod. *demm*, ven. *duem*, fem. *demmez, duemez*; cambr. *danas. loch euhic*, vitulus cervae; *loch* paulo infra. *yorch*, cambr. *iwrch, iyrches*, arem. *yourch, yourches* Cath., hod. *iourc'h*, ven. *iorc'h*, fem. *iourc'hez, bizourc'h*, ven. *bouiorc'h. kytiorch*, an pro *kuitiorch* (p. 105)? cf. cambr. *coedafr. boch*, cambr. *bwch*, arem. *bouc'h*; cf. comp. hib. vet. *cuilennbocc* (p. 778), vix gallicum priscum Μηλίβοκος ap. Ptol.; cambr. *melfoch*, ursus mel devorans, compositum est cum *moch*, sus. *gauar*, cambr. *gafr*, arem. *gaffr* Cath., hod. *gavr, gaour* (cf. p. 38). *min*, cambr. *myn*, arem. *menn* Cath., hod. *menn-gaour*: hib. gael. *meann. scouarnoc* (pp. 827. 849). *hoch*, cambr. *hwch*, arem. *houc'h*, ven. cornug. *hoc'h. baneu* (p. 130 sqq.). *guis*, arem. *gues* Cath., hod. *gwiz. bahet*, cambr. *baedd* (*baedd gwyllt, baedd coed*, aper, *baedd gwar*, verres) *torch*, cambr. *twrch*, arem. *tourc'h*, aper. *porchel*, arem. *porc'hel*, cambr. *porchell, parchell* (p. 298). *odion*, cambr. *eidion*, arem. *ejenn*, trec. *ijenn, eijenn*, ven. *ejoun, ejann* (p. 170 sq.). *buch*, arem. *bioc'h, buoc'h*, trec. ven. *buc'h*, cambr. *buwch* (p. 295). *loch* (in marg. *lho*), cambr. *llo*, arem. *leue*, trec. *loue*, ven. *le, lue. deneuoit*, cambr. *dynawet* (p. 282), hod. *dyniawed. dauat*, cambr. *dafad*, arem. *davad, danvad. horth*, cambr. *hwrdd. mols* (p. 154), arem. *maout, meot*, ven. *meüt. oin* (pp. 84. 103 sq.). *ehal*, an corruptum pro *chatal*, arem. Cath. Buh., hod. *chatal*, ven. *chetal*, angl. *cattle*? *mil*, cambrice et aremorice item. *ki* (p. 293). *guilter* (p. 145). *coloin* (p. 96 sq.). *druic*, legendum fortasse *draic*, cambr. *dreic, draig* (p. 84). *nader*, cambr. *neidr*, hib. vet. *nathir* (p. 259). *gorpfel*, alibi non inventum, an corruptum *gorthfil*, comp. e *mil* et adi. (cambr. *gwrdd, gordd*, impetuosus, vehemens)? *croinoc* (p. 849). *guilschin* ignotum, vix enim comparandum arem. (*gwesklen, gweskler*) *gweskle*, pl. *gweskleved*; cf. nomen Bertr. du *Guesclin*, trec. *glesker* (*gluesquer* Cath.). *vedresif*, cambr. *gwedresi. anaf*, arem. *anaff* Cath., hod. *anv*, caecilia. *chelioc reden*, cambr. *ceiliog rhedyn*, sicut alia. *ghel*, cambr. *gel, gele, gelen, geleu* (demin. *geleuan*), arem. *guelouenn* Cath., hod. *gelaouenn*, ven. *geleuenn. melyen*, cambr. *melyen. mel-*

Testudo, *melvioges.* Formica, *menvionen.* Eruca, *prifpren.* Pediculus, *loven.* Pulex, *hvannen.* Cimex, *contronen.* Tinea, *goupan.*

Nomina herbarum. Herba, *les.* Algium, *kenineuynoc.* Dilla, *tauolen.* Libestica, *guyles.* Febrifugia, *lesdeith.* Simphoniaca, *gahen.* Auadonia, *gouiles.* Aprotanum, *dehoules.* Sinitia, *madere.* Feniculum, *fenochel.* Malua, *malou.* Consolda, *boreles.* Solsequium, *lesengoc.* Ruta, *rute.* Betonica, *lesdushoc.* Costa, *coste.* Millefolium, *minfel.* Calamus, *koisen.* Canna l. arundo, *heschen.* Papauer, *mill.* Absintium, *fuelein.* Urtica, *linhaden.* Archangelica, *coiclinhat.* Plantago, *enlidan.* Marrubium, *lesluit.* Lappa, *lesserchoc.* Sandix, *glesin.* Caula l. magdulans, *caul.* Carista l. kerso, *beler.* Minte, *mente.* Serpillum, *coifinel.* Artemisia, *lotles.* Cardus, *askellen.* Hermodactula l. tilodosa, *goitkenin.* Lilium, *lilie.* Rosa, *breilu.* Vigila, *melhyonen.* Raphanum, *redic.* Filex, *reden.* Carex, *elestren.* Iuncus l. scirpus, *brunnen.*

Nomina arborum. Arbor, *guiden.* Flos, *blodon.* Cortex, *rusc.* Folium,

---

vioges, sine dubio sicut cambr. *melwioges* (fem. adi. derivati e *malw*, unde idem significantia *malwen*, *malwoden*, pl. *malwod*, arem. *melc'houedenn*, *melfedenn*, ven. *melc'huedenn*, *meluenn*, trec. *melvenn*, pl. *melc'houed*, *melfed*, *melc'huet*, *meluet*, *melved*) non testudinem, sed limacem significans; at idem usus vocis *testudo* invenitur in Cath., ubi scriptum legimus: '*melhuedenn*, g. limas, l. limax; *melhuenn croguennec* [hod. *melfedenn krogennek* vel *melc'houedenn kr.*], g. limas o escailles, l. testudo'. *menvionen*; cf. cambr. *mywionyn*, *bywionyn* (coll. *mywion*, *bywion*), sed etiam *morionen* (coll. *morion*), in Mab. *morgrugyn* (p. 295), arem. *merienenn*, trec. ven. *merionenn*, coll. *merienn*, *merionn*. *prifpren*, quasi cambr. *pryf pren*, vermis arboris; arem. *preff an prenn* (teredo), *preff an caul* (eruca) Cath. *loven*, supra *lewen*. *hvannen*, cambr. *chwanen*, coll. *chwain*, arem. *c'hoanenn*, *c'hoenenn*, ven. *c'huenenn*, pl. *c'hoenn*, *c'huenn*. *contronen*, arem. *kontron*, cambr. *cynron*, vermes in carne, sing. *kontronen*, *cynronyn*. *goupan*, arem. *goazan*, cambr. *gwiddon*, sg. *gwiddonyn*.

Les; in Dr. plur. *losow* O. 28. 77, cambr. *llysiau* (p. 296), arem. *louzou*, sing. *louzaouenn*, ven. *lezüe*, *lezeüenn*; hib. *lus*. *kenin ewynoc*, cambr. *cenin ewinog*, allium unguiculatum, arem. *kignenn* (*quinghenn* Cath.). *tauolen*, cambr. *tafol*, *tafolen*, lappa. *guyles*, cambr. *gwylys*, liquiritia. *gouiles*; cambr. *gwylaeth*, lactuca? an arem. *louzaouen-ar-gouli*, herba vulneris? *lesdeith*, *gahen* incognita, sicut infra *madere*, quocum forma congruere videtur cambr. *madrwy*, lacerta. *dehoules*, cambr. *deheulys*, herba meridionalis (angl. *southernwood*). *fenochel*, cambr. *ffenigl*, transumptum. *malou*, arem. *malu* Cath., hod. *malo*, *malv*, sg. *malvenn*, *maloenn*, ven. *maul*, *maulenn*. *boreles*; cf. *bor*, pinguis (p. 1080)? *lesengoc*, *lesdushoc* in parte posteriore adiectivorum formam produnt; *dushoc* = cambr. *twysog*, spicatus? *rute*, *coste*, ut infra sequens *lilie*, peregrina recepta. *minfel*, cambr. *minfel*. *koisen* leg. *korsen* (p. 1058). *heschen*, cambr. *hesg*, *hesgen*, arem. *hesk* (*hesq*, carex, Cath.). *mill* ceteris dialectis incognitum (cambr. *mabgoll*, arem. *rozenn moc'h* vel *rozenn ki*). *fuelein*, arem. *huffelen* Cath., hod. *huelen*, *vuelen*, *huzelen*. *linhaden*, arem. *linad*, *linadenn* (*linhadenn* Cath.). *coiclinhat* (potius quam *coitlinhat* legendum videtur, si conferas angl. *blind nettle*, cambr. *danadlen dall*; at germ. *taubnessel*), lamium. *enlidan*, cambr. *henllydan*, arem. *hetledan* Cath., hod. *hedledan*, *heledan* (cf. germ. *wegebreit*). *lesluit*, herba fusca; adi. cambr. *llwyd*, arem. *louet* (*loet* Cath.). *lesserchoc*, herba amorosa? adi. cambr. *serchog*; sed cf. arem. *saereguenn* Cath., hod. *seregenn*, *sarugerez*. *glesin*, quasi cambr. *glesyn*, ab adi. *glas*, caeruleus. *caul* (item 10ᵃ), cambr. *cawl*, *cawlen*, arem *caul*, *caulenn* Cath., hod. *kaul*, *kol*, *kaulenn*, *kolenn*, leon. *kaol*, *kaolenn* (transumptum ut germ. *kohl*). *beler*, arem. *beler*, cambr. *berwr*, *berw*, *berwy*, lepidium, nasturtium (gall. hod. *cresson*, germ. *kresse*). *mente*, arem. *ment* (*mentenn* Cath.), cambr. *mintys*, hib. hod. *mionias*, gael. *meannt*, *meannd*, Gallis *menta*: mentastrum Graeci lalaminthen, Hispani creobula, Galli *mentam*, Apulei. Madaur. p. 219ᵃ. *coifinel* incognitum, an legendum *coitfinel*? *lotles*, cambr. *llysiau llwyd*. *askellen*, arem. *ascolenn* Cath., hod. *askol*, *askolenn*, ven. *oskal*, *oskalenn*, cambr. *ysgall*, *ysgallen*. *goitkenin*, allium silvestre; *goit*, arem. *goez*, cambr. *gwydd*? *breilu*, cambr. *breila*, *breilw*. *melhyonen*, cambr. *millyn*, *millynen*, viola; at arem. *melchenn*, *melchenenn*, ven. trec. *melchonn*, *melchonnenn* (*melchonenn* Cath.), cambr. *meillionen*, trifolium. *redic* peregrinum; cambr. *rhuddygl*. *reden*, cambr. *rhedyn*, arem. *radenn*, *radenenn* (item Cath.); hib. *rath*, *raith* = *ratis* Marcell. Burd. c. 25. *elestren* (p. 846). *brunnen* (*bronnen* R. 2096), arem. *broennenn* Cath., *broenn*, leon. *brouann*, ven. *brenn*, cambr. *brwyn*, *brwynen*

Guiden, cambr. *gwydden*, *gwydd*, arem. *gwezen*, ven. *gween*, trec. cornug. *gwenn*, coll. *gwez*, *gwe* (= hib. *fid*, gall. vet. *vidu*, p. 53). *blodon*, cambr. *blodon*, etiam *blawd*, *bloden*, *blodyn*, coll. *blodau* (p. 832), sing. *blodeuyn*; sed arem. *bleuzuenn* Cath. et hod. *bleuñ*, sing. *bleuñenn*. *rusc*, arem. *rusk* (sing. *rusquenn* Cath.) et *ruskl*, cambr. *rhisg* et *rhisgl*, vet. hib. *rúsc* (p. 26). *delen*,

delen. Buxus, *box.* Fraxus, *onnen.* Quercus l. ilex, *glastannen l. dar.* Taxus, *hiuin.* Corillus, *colviden.* Alnus, *guernen.* Malus, *auallen.* Pinus, *pinbren.* Fructus, *fruit.* Baculus, *lorch.* Virga, *guaylen.* Virgultum, *luvorch guit.* Ramus, *scorren.* Glans, *mesen.* Granum, *gronen.* Radix, *grueiten.* Pirus, *perbren.* Plumbus, *plumbren.* Ficus, *ficbren.* Ulcia, *kelin.* Populus, *bedeven.* Genesta, *banathel.* Sentes, *drein.* Frutex, *sernic.* Ramnus, *eythinen.* (9ᵇ) Spina, *drain.* Uepres, *dreis.* Abies, *aridlen l. sibuit.* Olea l. oliua, *oleubren.* Morus, *moyrbren.* Uitis, *guinbren.* Salix, *heligen.* Silua, *cuit.* Lignum, *pren.* Truncus, *trech.* Stirbs, *stoc.* Nemus, *kelli.* Saltus, *lanherch.* Via, *ford.* Semita, *trulerch.* Inuiam, *hebford.* Iter, *kerd.* Patria, *gulat.* Provincia, *poli.* Mons, *menit.* Collis, *cruc l. runen.* Vallis, *nans.* Fenum, *guyraf.* Ager, *erv.* Seges, *yd.* Campus, *guen.* Pascua, *bounder.* Pons, *pons.* Uadum, *rid.* Pratum, *budin.* Aqua l. amnis, *dour.* Gutta l. stilla, *banne.* Stagnum, *lagen.* Flumen l. fluuius, *auon.*

---

arem. *deliënn*, pl. *deliou* = hib. *duille*, gall. vet. *dula*, ut arem. *den* = hib. *duine*, homo; cambr. *deilen*, sed etiam *dalen*, coll. *dail* (cf. pp. 37. 93). *box*, arem. *beus* Cath., hod. *beuz*, cambr. *bocys*. *onnen*, arem. *ounenn* Cath., hod. *ounnenn*, *ounn*, cambr. *onen*, *on*. *glastannen*, arem. *glastannenn* Cath., hod. *glastennen*, *glasten*, *glazten*, cambr. *glasdonen*; adi. *glas*, viridis *dar*, cambr. *dar*, pl. *deri*; sed etiam *derow* O. 1010, cambr. *derw*, *derwen*, arem. *dero*, *derv* (*deruenn* Cath.); cf. hibernicum nomen *Killdara* (p. 962; cf. p. 7). *hiuin*, arem. *ivin*, *ivinen*, cambr. *yw*, *ywen* (gall. hod. *if*, angl. *yew*, germ. *eibe*). *colviden*, cambr. *collwydden*, arem. *kelwezenn* (*queluezenn* Cath.) vel *gwezenn gelvez*, comp. cum *col*, *coll*, hib. vet. *col*, *coll* (p. 791), cui supponendum est gall. vet. *cosl* (cf. nomen *Coslum*, hod. *Kusel*, ap. Pardessus dipl. 1, 119) = germ. *hasal* = lat. *corylus*. [Totum differt slav. *žeslŭ*, *žĭslŭ*, virga, baculus, unde nomina locorum *Schesla* in capit. Caroli M. (Pertz. 3, 133), et *Scheslitz*, oppidi Franconiae Slavis confinis.] *guernen*, arem. *guernenn* Cath., cambr. *gwernen*; gall. vet. *vern* in nomine fluvii Vernodubrum Plin. (p. 136 not.). *auallen* (p. 819). *pinbren*, cambr. *pinbren*, *pinwydden*, arem. *pinenn* Cath. *fruit* (pp. 156. 158). *lorch*, arem. *lorc'hen*, temo, ap. Lepell. *guaylen*, supra 7ᵇ *guailen*. *luvorch guit*, hortus ferus, leg. *luvorth* (p. 888). *scorren*, arem. *skourren*, *skourr* (*scourr* Cath.). *mesen*, item cambr., arem. *mesenn* Cath., hod. *mezenn*. *gronen*, cambr. *gronyn*, arem. *greunenn*. *grueiten* (p. 296 sq.), cambr. *gwreiddyn*, arem. *grisienn*, *grouienn*, *gourienn*, *grienn*. *perbren*, comp. cum *per*, cambr. arem. *per*, ven *pir*. *plumbren*, *ficbren* composita eodem modo. *kelin*, cambr. *kelyn* Mab. 3, 373, arem. *kelen*, *kelennenn*. *bedeven*, cambr. *bedwen*, *bedw*, arem. *bezuenn* Cath., hod. *bezvenn*, ven. *behuenn*, trec. *beouenn*, coll. *bezo*, *behu*, *beo*, est potius arbor dicta Germanis *birke*, Slavis *bereza*, Gallis *betulla* (Plin. 16, 18: gallica haec arbor mirabili candore atque tenuitate); hib. vet. *bethe* (gl. buxus) Pr. Cr. 24ᵇ, hod. hib. gael. *beith*, betula. *banathel* (p. 820). *drein*, arem. *drëin*, cambr. *drain*, plur., cuius sing. mox sequitur. *sernic*, alibi non inventum, fortasse pro *spernic* a *spern*, spina. *eythinen*, cambr. *eithinen*, genesta spinosa (at cambr. *eirynen*, arem. *irinenn*, prunus spinosa).

(9ᵇ) *drain*, cambr. *draen*, arem. *dren*, leon. *drean* (cf. p. 119), supra pl. *drein*. *dreis*, cambr. *drysïen*, *dyrysïen*, hib. vet. *driss* (gl. vepres), *dristenach* (gl. dumetum) Sg. 47ᵃ. 53ᵃ. *aridlen*, in codice *adlen* cum nota, qua signari solet *ir*, incertum lectione et interpretatione. *sibuit*, cambr. *sybwydd*, arem. *sap* Cath., *sapr*, *saprenn*, ap. Cang. *sapus*, *sappus*, *sappinus*, *sappetus*, gall. hod. *sapin*. *oleubren*, cambr. *olewwydden*, arem. *oliuenn* Cath., hod. *olivez*, *olivezen*, ven. *olivenn*. *moyrbren*, arem. *mouar*, *mouarprenn* Cath., hod. *mouarenn*, ven. *mouiarenn*, cambr. *merwydden*. *guinbren*, cambr. *gwynwydden*, *gwinïen*, arem. *guinyenn* (vinea, vitis) Cath., hod. *gwinienn*. *heligen*, cambr. *helygen*, arem *halegenn*. *cuit* (p. 105 sq.). *trech* (p. 157). *stoc* transumpta germanica vox. *kelli* (p. 815). *lanherch*, cambr. *llanerch* (p. 852). *ford*, cambr. *ffordd*; *heb ford*, sine via. *trulerch*, supplendum videtur *truitlerch*, a *truit*, pes? *kerd*, arem. *kerzed*, ven. *kerc'het*, cambr. *cerddedi*. *gulat* (pp. 130 sq. 133). *poli*, obscurum (an *voli*; cambr. *gwely*, lectus, familia, tribus?) conferendum videtur cum *polat* (vir potens) Cr. 142. 1441. *menit* (p. 837). *cruc*, cambr. *crug*, arem. *kreac'h*, *krec'hen*. *runen*, arem. *run*, *reun*; cambr. *rhyn*, *penryn*, promunturium. *nans*, cambr. *nant*; differt arem. *tnou* Cath. MJ. Buh. et hod. *traognienn* (*traon*, *traoun*). *guyraf* (p. 105), cambr. *gwair*, *gweiryn* (*gwyran*). *erv* (scriptum *erp*) supra *ereu*. *yd*, cambr. *yd*, arem. *id*, *ed*, ven. *et*, hib. *ith* *guen*, postea *gwon*, *goon* D. 1544. 1552, cambr. *gwaen*, vet. *guoun* frequens in L. Land., arem. *geuvn* (solum uliginosum, palustre; cf. germ. *fani*, *veen*, *hohes veen*) Buh. 94, 2. *bounder*, ni fallimur, transumptum angl. *boundary* (limes) actum, quem dicunt, potius significare videtur. *pons* = *pont* (p. 153). *rid*, cambr. vet. *rit* (A. I. 6ᵃ), arem. hod. ven. *rit*, cornug. *rodo*, vet. *roton* (p. 90). *budin*, rec. corn. *bidhen* ap. Pryce, vox alias incognita. *dour*, e vet. *dubr* (pp. 136. 138. 141 sq.). *banne* (p. 816). *lagen*, arem. *lagenn* (*laguenn* Cath.). *auon* (p. 824). *glan*, arem. *glann an dour*

Ripa, *glan.* Litus, *als.* Alueus, *frot.* Torrens, *chahenrit.* Riuus, *guuer.* Fons, *funten.* Harena, *grou l. trait.* Gurges, *aber.* Viuarium, *pisclin.* Puteus, *pol.* Lacus, *grelin.* Latex, *stret.*

Domus, *ti.* Ecclesia, *eglos.* Angulus, *elin* . . . . Altare, *altor.* Liber l. codex, *liuer.* Litera, *litheren.* Folium, *aden.* Pagina, *eneb.* Loculus, *logel.* Calix, *kelegel.* Patena, *engurbor.* Crux l. staurus, *crois.* Candelabrum, *cantulbren.* Lefiste, *escop.* Fundamentum, *sel.* Pauimentum l. solum, *lor.* Paries, *poruit.* Tectum, *to.* Fenestra, *fenester.* Hostium, *darat.* Hostiarius, *darador.* Ianua l. valua, *porth.* Columpna, *post.* Clausura, *alved.* Clavis, *dialhyet.* Clauus, *ebilhoern.* Sera, *hesp.* Chorus, *karol.* Gradus, *grat.* Scabellum, *scauel.* Thus, *encois.* Odor, *flair.* Thuribulum, *encoislester.* Regula, *loe.* Lampas l. lucerna l. laterna, *goloulester.* Lichinus, *lugarn.* Cereus, *taper.* Cera, *coir.* Candela, *cantuil.* Munctorium, *geuelhoern.* Clocca, *cloch.* Cloccarium l. lucar, *clechti.* Tintinnabulum, *clechic.* Campana, *clochmuer.* Vestis l. vestimentum l. indumentum, *guisc.* Casula, *ofergugol.* Alba, *cams.* Stola, *stol.* Superhumerale, *scuidlien.* Manuale, *stollof l. coveidliuer.* Cingulum l. zona l. cinctorium, *grugus.* Caliga, *loder.* Ocrea, *hos.* Calciamentum, *orchinat.* Subtularis, *vibanor.* Flagrum l. flagellum, *scubilen.*

Cath., cambr. *glan yr afon.* *als* = *alt* (p. 154), cambr. *allt*, rupes; sed arem. *aut* Cath., hod. *aot*, *aut*, *ot*, litus. *frot*, cambr. *ffrwd*, hib. vet. *sruth* (p. 80). *chahenrit*, comp. obscurum parte priore. *guuer*, cambr. *gofer*, *goferen*, rivulus, *guuer* L. Land. 231, arem. *gouer*, *gouerenn*, ven. *goer*, *goerenn*, *goaratenn.* *funten*, peregrinum (pp. 95 sq. 163). *grou*, cambr. *gro*, *graian*, arem. *groan*, *grouan*, *grouanenn* (*grouanenn*, *greanenn* Cath.). *trait*, cambr. *traeth* (p. 156), arem. *trez*, leon. *treaz*, ven. *trec'h.* *aber*, cambr. vet. *aper* (pp. 897. 905), cambr. hod. arem. *aber.* *pisclin*, cambr. (cum plur.) *pysgodlyn.* *pol*, cambr. *pwll*, arm. *poull* transumptum. *grelin*, aqua potum praebens gregi, comp. ex *lin*, ut *pisclin*, et *gre* (item arem. cambr.), grex. *stret* (fons) P. 219, 1. *streyth* O. 772, potius quam cum arem. *stret*, *stred*, *streat*, *stread* (*strehet* Cath.), cambr. *ystryd* (via, strata) cohaerere videtur cum arem. *ster*, flumen.

Ti, arem. *ti*, cambr. *ty* (= *tig*, pp. 136. 1053). *eglos*, cambr. *eglwys* (p. 97), arem. *ilis*, hod. *iliz.* *elin* (p. 826). Post hanc vocem spatium vacuum relictum est in codice. *altor*, cambr. *allor.* *liuer*, *litheren*, item transumpta latina, ut hib. *lebor*, *liter*, cambr. *llyfr*, *llythyren*, arem. *levr* vel *leor*, *lizerenn.* *aden*, incognitum, nisi forte conferendum cambr. *adan*, ala. *eneb* (p. 838), arem. hod. *enebenn.* *logel*, *kelegel*, peregrina (p. 819). *engurbor* aliunde incognitum. *crois* (p. 103 sq.). *cantulbren*, cambr. *canwyllbren*: infra *cantuil*, candela. *escop*, lefista i. e. lepista (λεπαστή), cf. hib. *epscop fina* Corm., arem. *escop an melin* Cath., transumptum scyphus (germ. *schoppen*). *sel*, cambr. *sail*; differt arem. *sol*, solea. *lor*, cambr. *llawr* (pp. 93. 95), arem. *leur* (area) Cath. et hod., ven. *ler.* *poruit*, cambr. *pared*, *parwyd.* *to*, cambr. *to*, arem. *toenn* (Cath.), ven. *touenn.* *fenester* (p. 831). *darat*, *darador* (pp. 840. 829), cambr. arem. *dor.* *porth* = porta. *post*, item cambr. arem. *alved* = *alweth* R. 31. 661. *alwheth* R. 324 (cf. p. 286), cambr. *allwydd*, arem. *alc'houez*, *alc'houe*, *alc'hue*, trec. *alvez* (*alhuez* Cath., plur. *alhuesou* Buh. 180, 11) constanter clavem significat. Ergo *dialhyet*, incognitum, clausura potius? *ebilhoern*, clavus ferreus, ex *ebil* (p. 1070) et *haiarn.* *hesp*, cambr. *hespen*, fibula. *karol*, cambr. *carol*, unde *caroli*, laudes canere. *grat*, cambr. *gradd.* *scauel*, cambr. *ysgafell*, arem. *skabell* (*scabell* Cath.). *encois*, arem. *esancc* Cath., hod. *ezans*, gall. hod. *encens.* *encoislester*, hib. vet. *tuslestar* (gl. turibulum) Sg. 53ᵃ. *flair*, cambr. *fflair*, arem. *fler* Cath., leon. *flear*, malus odor, adi. *flerius*, foetidus, Buh. 68, 13, verb. *flaeriaff drouc*, *flaeryaff mat* (olere), *fleriaff* (foetere) Cath. *loe*, ad litteras respondens cambr. *llwy*, arem. *loa*, ven. *loe* (cochlear), trullam potius significare videtur fabri murarii, arem. *loa maczon* Cath., hod. *loa vasoun*, ven. *loe vason.* *goloulester*, vas luminis. *lugarn* (p. 827; 23, not.). *taper*, transumpta anglica vox. *coir*, cambr. *cwyr*, arem. *koar.* *geuelhoern*, cambr. *gefail haiarn*, i. e. forceps ferrea; cf. infra *padelhoern.* *cloch* = clocca (p. 151), etiam in sequentibus *clochmuer* (leg. *cloch maur*?), campana, et *clechti* pro *clochti* (domus cloccae), unde demin. *clechic.* *guisc*, cambr. arem. *gwisc.* *ofergugol*, comp. ex *ofer*, unde *oferiat* supra (7ᶜ), et *cugol*, cucullus, quod mox sequitur. *cams* (p. 84). *stol*, item arem. (Cath.), cambr. *ystol*, transumptum. *scuidlien*, linum umeri, cambr. *ysgwyddlian*, *ysgwyddwisg.* *stollof*, stola manus, manuale. *coveidliuer*, an liber cantus, cambr. *cywydd?* *grugus* (p. 834). *loder* (p. 831). *hos*, cambr. *hos*, *hosan* (germ. strumpf), arem. *heus* Cath., hod. *heuz*, ven. *hez*, *houz* (germ. stiefel; cf. p. 118). *orchinat* (p. 840): cambr. *archen*, calceus, *archenu*, calceare, arem. *archenaff* Cath. *vibanor*; cf. cambr. *gwibio* vagari? an pro *hvibanor* quasi cambr. *chwibanwr*, sibilator, a strepitu quem calceus tractus efficit? subtularis, infra

Dormitorium, *cuscki.* Lectum l. lectulum, *gueli.* Stramentum, *kalagueli.* Sagum, *len.* Puluinar, *plufoc.* Sindo, *liengueli.* Fulcra, *dillatgueli.* Femoralia, *lafroc.* Perizomata l. campestria, *lafrocvan.* Filum, *linin l. noden.* Fimbrium, *pillen.* Cappa, *capa.* Mantellum, *mantel.* Pellicia, *pellistgur.* Tunica, *peis.* Camisia, *kreis.* Femoralia, *lafroc.* Calcias, *fosaneu.* Sotulares, *eskidieu.* Cultellum, *kethel.* Vagina, *guein.* Colobium, *heuis.* Manica, *brechol.* Cuculla, *cugol.* Pedula, *paugen.* Commissura, *enniou.* Toral, *peus gruec.* Mastruga, *pengugh grec. pi. pellistker.* Tela, *guiat.* Peplum, *ulair.* Linum, *lin.* Lana, *gluan.* Globus, *pellen.* Colus, *kigel.* (10ᵃ) Fusus, *gurhthit.* Trabes, *troster.* Tignum, *keber.* Laquear, *nenbren.* Clita, *cluit.* Cimbalum, *choch diberi.* Refectorium, *bindorn.* Tapeta, *strail.* Matta, *strail elester.* Mensa, *muis.* Discus, *scudel.* Discifer, *renniat.* Minister, *gonidoc.* Lardum, *mehin.* Caseus, *cos l. caus.* Butirum, *amenen l. emenin.* Sal, *haloin l. halein.* Panis, *bara.* Panis albus, *bara can.* Panis auena., *bara keirch.* Siliginis . . . Aquam, *douer l. dúr.* Calidam, *toim.* Frigidam, *oir.* Ceruisia, *coruf.* Vinum, *win l. guin.* Medum, *medu l. meddou.* Ceruisia l. celea, *coref.* Accetum, *guinfellet.* Idromellum l. mulsum, *bregaud.* Oleum, *oleu.* Puls, *iot.* Olera, *caul.* Lac, *lait.* Lac dulc., *leuerid.* Lac . . . Sicera,

---

sotulares. *scubilen*, arem. *skubellenn* Cath., hod. *skubelenn*, cambr. *ysgubell*, *ysgubellan*, scopae. *cuscki*, sine dubio corrigendum *cuscti*, comp. ut *clechti.* *gueli* (p. 815); mox compositum cum *kala* (p. 821), lectus calamo, arundine factus, et cum *lien*, *dillat*, lectus lino, vestibus factus. *len*, cambr. *llen*, arem. *lenn*, tegmen lecti (cf. A. V, 44ᵃ). *plufoc*, cambr. vet. *plumauc* (ibid.). *lafroc*, arem. *lavrek* (p. 850, germ. lange hosen) a subst. cambr. *llafr* (anus). *lafrocvan* (adi. *guan*, debilis; germ. kurze hosen). *linin*, cambr. *llinyn*, arem. *linen.* *noden*, i. e. *snoden*, supra *snod*, vitta (cf. p. 121). *pillen*, cambr. *pilyn*, arem. *pil*, *pilenn.* *capa*, arem. hod. *kap*, et *kabel*, pl. *kabellou*, tegmen capitis, unde *kabella*, tegere caput; cf. cambr. *capan*, *capann*, et vet. gall. capellatium (p. 826). *mantel* (p. 819). *pellistgur* (p. 846), ut infra *pellistker*, mastruca. *peis*, cambr. *pais*, pl. *peisiau.* *kreis.* arem. *cres* Cath., hod. *krez*, cambr. *crys* Mab. 2, 13. *fosaneu*, leg. *hosaneu*, supra *hos*, *hosan.* *eskidieu*, cambr. *esgidiau.* *kethel*, arem. *kontel*, pl. *kontilli* (pp. 819. 157). *guein*, cambr. *gwain*, pl. *gweiniau*, arem. *gouin*, *gouhin* (Cath.) = vagina. *heuis*, cambr. *hefys*, arem. *hiffuis* Cath., *hinvis* Man., hod. *hiñviz*, *hiviz.* *brechol* (vix *brethol*), cambr. *breichell.* *cugol* (p. 820). *paugen*, cambr. *pawgen*, comp. cum *paw* fem. R. 1666. 2076, arem. *pau* (pes) Cath., cambr. *pawen* (unguis, ungula). *enniou* (cf. pp. 897. 136). *peus gruec*, lege *peis gr.*, tunica mulieris. *pengugh grec* (p. 852). *guiat*, arem. *gwiad* (*guyat* Cath.), cambr. *gwead.* *ulair* incognitum. *lin*, cambr. *llin*, arem. *lin.* *gluan*, arem. *gloan* Cath. ut hod., ven. *glouan* (vel *glann*), pro *gulan* (p. 1058). *pellen*, ut cambr., arem. *pellenn.* *kigel* (p. 818).

(10ᵃ) *gurhthit* (p. 842). *troster*, cambr. *trostr*, *trawst*, arem. *treust*, ven. *trest* (cf. p. 167 sqq.) transumptum lat. *transtrum.* *keber* (p. 827). *nenbren*, item cambr., comp. *nen-pren*, trabs suprema aedificium claudens. *cluit*, cambr. *clwyd*, arem. *kloued*, hib. *cliath* (pp. 18. 97. 161). *choch diberi* sine dubio corr. *cloch diberi*, i. e. *dibri* (p. 168), cymbalum ad cenam vocans. *bindorn*, refectorium (ut in monasteriis), an corr. *buidorn* e *buit* (cf. p. 827)? *strail* (p. 102), cambr. *ystraill*; *elester* supra (9ᵃ). *muis*, cambr. *mwys* (p. 117). *scudel* (p. 819) transumptum sicut arem. *disk*, cambr. *dysgl* (p. 817). *renniat* supra 8ᵃ, divisor. *gonidoc* (pl. *gonesugy* O. p. 284), arem. *gonidek* (*gounidec*, agricola, Cath.), cambr. *gweinidog*, a subst. vel inf. corn. *gonys* O. 50. 1096. 2300. P. 156, 4. 158, 2. *gones* Cr. 1080. 1423, arem. *gonid*, *gounid* (*gonit*, lucrari, Cath.), cambr. *gweinid*, ministerium, labor; eiusdem radicis, cuius *gunithiat* (p. 1071), sed aliter derivato. *mehin*, cambr. *mehin.* *cos*, *caus*, cambr. *caws*, arem. *kaouz.* *amenen*, *emenin*, arem. *amann*, *amanenn* (Cath.), trec. *amaenn*, ven. *amonenn*, cambr. *ymenyn* (cf. p. 1061). *haloin*, *halein* (p. 825). *bara*, item cambr. arem., hib. vet. *bairgen.* *bara can*, item cambr. arem. (Cath.): *can*, item cambr., arem. *kann* (p. 162). *keirch*, cambr. *ceirch*, arem. *kerc'h* (*querch* Cath.). *douer*, *dúr*, supra *dour* 8ᵇ, *dofer* in *doferghi* 9ᵃ. *toim*, cambr. *twym*, arem. *toem* Cath., hod. *tomm*, ven. *tuemm.* *oir*, cambr. *oer* (p. 103). *coruf*, mox *coref*, cambr. *cwrw* (cf. pp. 115. 821). *win*, *guin*, cambr. arem. *gwin*, hib. *fin.* *medu*, *meddou* supra scriptum vetusta manu, arem. *mez*, cambr. *medd*, sed *meddw*, ebrius, *meddwi*, ebrium fieri (cf. p. 816). *guin fellet*, vinum corruptum; *fellet* part. verbi *fyllel*, arem. *fellell*, deficere (p. 536). *bregaud* (p. 1061). *oleu* (cf. supra *oleubren*), cambr. *oleu*, *olew* (hib. vet. *ola* pp. 57. 109), arem. *oleau* (chrisma) Cath. *oleo* Buh. 180, 18. ut hod., at *eol* (oleum, olivum) Cath. ut hod., ven. *iol.* *iot*, arem. *iot*, *iod*, cambr. vet. *iot* (p. 1061), hod. *uwd*, hib. vet. *ith* (p. 49). *caul*, supra (p. 1076). *lait* rectius *laith*, *laeth* (p. 150). *leuerid*, cambr. *llefrith* Mab. 2, 225, arem. *laez livriz* Cath., leon. *leaz livriz*,

sicer. Manutergium l. mantile, *lien duilof*. Cultellus, *collel l. kethel*. Artauus, *kellillic*. Vas, *cafat*. Hanapus, *hanaf*. Ciffus, *fiol*. Patera, *scala*. Cibus l. esca, *buit*. Potus, *diot*. Liquor, *lad*. Claustrum, *clauster l. cloister*. Coquina, *keghin*. Cocus, *kog*. Ignis l. focus, *tan*. Flamma, *flam*. Pruna, *regihten*. Andena, *tribet*. Ticio, *itheu*. Olla, *seit*. Cacabus, *caltor*. Lebes, *per*. Caro, *kig*. Ius, *iskel*. Ficinula, *kiguer*. Comedia, *racca*. Daps l. absonum l. ferclum, *sant*. Ueru, *ber*. Arsura, *guleit*. Sartago, *padelhoern*. Frixorium, *oilet*. Coctio, *bredion*. Coctus, *parot*. Fructus, *trech*. Offa, *suben*. Mica, *breuyonen*. Uestiarium, *guiscti*. Testamentum . . . Sigillum, cellarium, *talgel*. Molendinum, *meliṇ*. Mola, *brou*. Mel, *mel*. Victus, *bruha*. Pecunia, *sols*. Numus, *dinair*. Pistrinum, *popei*. Fornax l. clibanus, *forn*. Pistor, *peber*. Granum, *gronen*. Farina, *blot*. Bratium, *brag*. Palea, *culin l. usion*. Cribrum l. cribellum. *croider*. Furfures, *talch*. Fer, *guthot*. Amfora, *perseit*. Lagena, *kanna*. Utensilia, *lofgurhchel*. Dolium, *tonnel*. Cupa, *keroin*. Suppellex, *gut"hel*. Aula, *hel*. Triclinium, *steuel*. Solarium l. solium, *soler*. Turris, *tur*. Cardo, *medinor*. Strigil, *streil*. Risus, *hverthin*. Letus, *louen*. Tristis, *trist*. Famis, *naun*. Pinguis, *bor*. Pinguedo, *berri*. Corpulentus . . . Macer l. macilentus, *cul*. Grossus, *bras*. Gracilis, *muin*. Longus, *hir*.

---

ven. *leac'h livric'h*. *sicer*, transumptum. *lien duilof*, cambr. *llian dwylaw* (*llawliain*). *collel*, demin. *kellillic* (pp. 297 et 1062); *kethel* vid. supra. *cafat*, cambr. *cafad*, cavum. *hanaf*, arem *hanaff* Cath., hod. *hanaf*, *anaf*, patella (et *hanap*, *anap*, granorum et fluidorum modus). *fiol*, arem. *fiolen*, cambr. *ffiol*, unde *ffioleit* (p. 840), gall. hod. *fiole*; cf. φιάλη, *phiala*. *scala* vox germanica. *buit*, *diot* vid. supra. *lad*; cf. lat. *latex*. *clauster*, *keghin*, *kog*, *flam*, omnia transumpta. *tan* (p. 87). *regihten*, arem. *regezen*, carbo ardens (*reguez*, pruna, Cath.). *tribet*, cambr *tribedd*, arem. *trebez*, *trebe*, tripus. *itheu*, arem. *eteau* Cath., hod. *eteo*, *etef* masc., cambr. *etewyn*, *tewyn*. *seit*, cambr. *saith*[?]. *caltor* (p. 829 sq.). *per*, arem. *per*, cambr. *peir* Mab 2, 224. 239, hod. *pair* *kig*, supra *chic*, cambr. arem. *kig*. *iskel*, cambr. *isgell*. *kinguer* signatum puncto delente, i. e. *kiguer*, *kig-ber*, fuscinula qua capitur caro, cambr. *cigwain*, *cigfach*. *racca*, cambr. *rhaca*, spectaculum, at quid istud in culina, ubi potius expectaveris *ragout*, potius quod comeditur quam comoediam? *sant*, cambr. *saig*, pl. *seigiau*, ferculum. *ber*, cambr. arem. hib. *ber*; $b = v$ (p. 38). *guleit*, cambr. *golwyth*: *lloneit ydurn o vereu a golwython arnadunt* (plena manus eius veruum et arsurae, i. e. fercula, frusta, in eis) Mab. 1, 2, comp. *go-lwyth* (p. 156). *padelhoern*, cambr. *padell haiarn*, patella ferrea. *oilet* (p. 843). *bredion*; cf. cambr. verb. *brydian*, *brydiannu*, subst. *brydiant*? *parod*, item cambr., paratus, coctus; inde verbum cambr. *parotoi*, *parodi* (parare), arem. *parediff* (coquere) Cath., corn. *parusy* (coquere) D. 675. part *parusys* D. 458. 690. *trech* supra interpretans lat. truncus. *suben*, ut arem. *soubenn* ('offa'), *soubaff pe ober soup* ('offare') Cath. transumptum. *breuyonen*, cambr. *briwionyn*, arem. *breyenenn bara* (mica) Cath., hod. *brienenn*, sing. a plur. corn. *brewyon* (frusta) R. 1893, cambr. *briwion*, arem. *brien*. *guiscti*, comp. ut supra *clechti*. Post vocem insequentem deest interpretatio cornica. *talgel*, cambr. *talgell*, cella penaria. *melin* (p. 826). *brou*, arem. *breou*, *breo* (deriv. *breauiaff*, terere, comp. *brevlim*, mola acutoria, Cath.), cambr. *breuan*. *mel*, item cambr. arem. *bruha*, fortasse cambr. *brwchan*, puls? *sols* (p. 154). *dinair* (p. 96). *popei*, *peber*; verb. cambr. *pobi*, arem. (ven.) *pobat*, unde cambr. *pobwr*, arem. (ven.) *pober*, pistor. *forn*, cambr. *ffwrn*, arem. *forn* Cath., hod. *forn*, *fourn*, hib. vet. *surn* (p. 256). *gronen* (p. 1077), hib. vet. *grainne* Wb. 13[c]. *blot*, cambr. *blawd*, arem. *bleud*. *brag*, cambr. *brag* (germ. malz); cf. arem. *bragez*, germen, *brageza*, *bragezi*, germinare. *culin*, cambr. *cwlyn*? *usion*, cambr. *us* Mab. 2, 373, hod. *us*, pl. *usion*; cf. *eusiniou* (p. 1063). *croider* (p. 831). *talch*, cambr. *talch*. *guthot* incognitum; pro *fer* lege *far*. *perseit* comp. e vocibus supra prolatis *per* et *seit*. *kanna* vox germanica transumpta. *lofgurhchel*, comp. e *lof*, manus, et voce *gurhchel*, cui respondet *gorhel* (arca) O. 950. 966. 1087. 1146. 1167, *gorhyl* 1040. 1047. 1063. 1074. 1124, *gorhal* 1050, *gorthell* Cr. 2255, infectum *worhel* O. 980. 1017. 1158. *tonnel*, arem. *tonell*, cambr. *tunell*, gall. hod. *tonneau*. *keroin* (p. 825). *guathel* (si recte legimus), cambr. *gwadawl* (dos, portio) Leg., hod. *gwaddol*. *hel* videtur vox germanica transumpta *hal*, *halla*. *steuel*, cambr. *ystafell*. *soler*, arem. *solier*, ven. *suler* (*solyer*, *suler* Cath.) = solarium. *tur*, cambr *twr*, pl *tyrau*, arem. *tour*, pl. *touriou*. *medinor*, arem. *mudurun*. *streil* a voce latina. *hverthin* (p. 826). *louen* (p. 823). *trist*, item cambr. arem. *naun*, arem. *naon*, *naoun*, ven. *nann*, *nahun*, cambr. *newyn*. *bor* et *berri* (cf. p. 815) incognita alias. *cul*, cambr. *cul*, hib. vet. *cóil*. *bras*, cambr. arem. *bras*. *muin*,

Breuis, *ber*. Magnus, *maur*. Paruus, *boghan*. Fortis, *crif*. Inualidus, *anuein*. Sollicitus, *priderus*. Securus, *diogel*. Causa, *chen*. Accusator, *cuhupudioc*. Excusator, *diffennor*. Nichil, *laduit*. Aliquid, *nebtra*. Sella, *diber*.

---

cui in marg. additur cambr. *main* (p. 104 sqq.). *hir*, item cambr. arem. *ber*, cambr. *byr*, fem. *ber*, arem. *berr*. *maur*, in codice supra scripta *o*, ergo *maur* vel *maor*, cambr. *mawr*, arem. *meur*, hib. *már*. *boghan*, cambr. *bychan*, arem. *bihan*, *bian*. *crif*, cambr *cryf*, arem. *creff* Cath., hod. *kre*, *krev*, *kreñ*, ven. *krenv*, *kreañ*. *anuein* comp. cum privativa *an-*; cambrice et aremorice idem significant *dinerth*, *dinerz*. *priderus*, cambr. *pryderus*, arem. *prederiuz*. *diogel*, cambr. *diogel*. arem. *diougel* Cath., decomp. *di-go-gel*. *chen*, cambr. *cwyn*, causa iudicialis. *cuhupudioc* leg. *cuhupadioc*, a *cuhudhat*, accusatio: *ȝy huhuȝas* (ad eam accusandam) P. 33, 2. *the gvhuthas* (te accusare) O. 164; item cambr. *cyhudded*, *cyhuddiad*, accusatio, *cyhuddo*, accusare, *cyhuddwr*, accusator, e comp. *cyhudd*. *diffennor*, arem. *difenner*, ven. *dihuenner*, a *difenn* (*diffen* Cath.), cambr. *diffynwr*, a *diffyn*, defendere. *laduit* incognitum, nisi forte conferendum cambr. *llodwedd* (obolus). *nebtra*, arem. *nep tra*, aliqua res. *diber*, arem. cambr. *dibr*, sella equo imposita.

ADDENDA, CORRIGENDA, TRANSPONENDA.

Ad p. 1, lin. 13: etsi extant paucae inscriptiones gallicae tam graecis litteris scriptae, quibus uti Gallos tradidit Caesar (b. G. 6, 14), quam italicis aliis praeter latinas,

p. 4, lin. 9—10 del. *indarpe* . . . 26[b].

p. 5, lin. 3 (et 274, 17. 868, 25). *erdirc* leg. *erdairc*

p. 5,19 (et 412,7). obtulerunt leg. adversati sunt

p. 5, 19. offerendo leg. adversando

p. 5, 27 del. *colinn* . . . 3[b].

p. 5 ad lin. 29: *lasindernad* (penes quem factum est) Inscr. ap. O'Don. 233.

p. 6, lin. 19. primi leg. primitiva

p. 6, lin. 31. 18[a] leg. 18[c]

p. 8, lin. 24 del. *fine* . . . 24[d].

p. 8, lin. 10 ab inf. (et 246, 16. 868, 27) leg. *no erigmea* (gl. uel querellas)

p. 8, lin. 6. a. i. placebit leg. manebo

p. 9, 6 (et 313, 19). *œsi* leg. *tar œsi*

ibid. intra uncos leg. pro hac quaternitate, pro his q.

p. 9, 25. *a* leg. *e*

ad p. 10, 19: *cille* (= celiae) L. Ardm. 15 b. 2. 16 a. 1. *genitiu* (genetivus) Sg. fq. *heritic*, *indheritic* (haeretici) Wb. 30[b]. Ml. 17[c]. *abbgitir*, *apgitir* (= abecedarium) Sg. Cr. *nopridchim* (praedico) Wb. 21[c]. *siric* (serica) nescio unde addiderit St.

p. 10 ad lin. 21: *aristqtil* (Aristotelis) Sg. 33[a]. *magistir* (magistri) Wb. 30[d].

p. 10 ad lin. 25: *ceill* (= cellam) Tir. 15.

p. 10 ad lin. 5 a. i.: praesertim ante *r* et *l*: *almsan* (eleemosyna), *fetarlicce* (p. 59) Wb. *libardaib* (gl. libralibus) Sg. 1[a]. *espartain* (vespertinum tempus) Corm. *scibar* (piper) Sg. 92[b]; *lebor* (liber) Sg. 106[b]. *gabor* (gl. caper) Sg. 37[b]. *fescor* (vespera) Corm. Assimilationis vi (pp. 8. 9) saepissime mutatur *e* (etiamsi ipsa profecta est ab *i*) post vocales *a*, *o*, *u* ut in his: *imrádat*, *dosoat*, *ni fodlat*, *asluat*, *toddiusgat* (p. 437), *muntar* vel *montar* iuxta *munter*, *muinter* (p. 14 sq.), *fortacht* (p. 241); *druad* (p. 256), *cucann* (coquina, p. 778), *almsan* (eleemosyna), *humal* (humilis), *uasal* (= cambr. *uchel*, p. 768); cf. *laudacia* (Laodicea) Wb. 26[d].

p. 11, 15 (et 16, 7. 18, 9. 69, 15. 304, 24): *deac* bisyllabum esse F. h. 2. Fél. Iul. 15. Sept. 22. recte monet St. (Beitr. VI. 13); quamquam eidem assentire nequeo supponenti comp. *dépanc*, ad indicae magis quam ad hibernicae linguae leges excogitatum.

p. 11 ad not. * lin. 7 sqq.: Melius in adn. ad Itin. Burd.: '*rho* (v. l. *hro*) nimium'. Ceterum recte explicatam hanc vocem a fluminis nomine distinguendam censet St. (Beitr. VI. 229), qui confert: 'usque ad diem *erdathe* apud magos .i. est iudicii diem domini.' L. Ardm. 10 a. 2. Eodem nescio an pertineat: *ished dathar dún* (gl. maledicimur quia speramus) Wb. 28[d]. atque ipsum *dál*, cambr. *datl* (pp. 769. 820).

p. 12, 13 (et 69, 14 a. i.). *etal* leg. *etail*

p. 12, 24. Interdum tamen leg. Contra ante *á* quoque

p. 12, 25 ad 46[a] add.: , in quo exemplo excidit *u* (*v*),

p. 13, 19 ad veneretur, add.: leg. veniretur

ibid. (et 165, 20. 647, 12—11 a. i.). superiora leg. suspiria

p. 13, 20. hoc idem adiectivum leg. eiusdem radicis participium

ibid. ad *foirbthe* add.: (perfectus)

p. 13, 2 a. i. (et 326, 13-12 a. i.) *isé gnithi* leg. *.i. gnithi*

p. 14, 19. dat. *bunad* leg. dat. *bunud*

p. 14, not. * lin. 2. *coirt* leg. *cōirt*

p. 15, 16 (et 70, 3 a. i. 772 not.) *roithnech* (gl. serenus) leg. *roithinech* (gl. sereno)

p. 16, 8 a. i. contemptus leg. contumelia

p. 16, 7 a. i. (et 453, 16 464, 3 a. i. 652, 13 a. i.). contempserunt leg. violaverunt

p. 16, 3 a. i. *sráthath* leg. *snáthath*

ibid. (et 274, 7). *sráthatath* leg. *snáthatath*

p. 17, 8 del. *dálem* (gl. caupo)

ibid. del. 63[a].

ad p. 17, 14: *báas* (mors) 5[c].

ad p. 17, 14 a. i. Intermedia quoque forma *oa* invenitur: *moam* O'Dav. v. *airitin*. *moar* (magnus) Harl. 5280 ap. O'Curr. 618; vel infecta *oai* ut in gen. *inis Foail* (insula F.) iuxta nom. *Fal* ibid.

p. 18, 4. 7. 8: *días*, *criad*, *lia* hinc eximenda ut bisyllaba in Fél.
p. 18, 11 a. i. luxuria leg. fervor
p. 19, 23 (et 250, 1) 69ᵇ. leg. 96ᵇ.
p. 19, 12 a. i. del. *lieic* ... 18ᵇ.
p. 20, 5 pro altero *ceniul* leg. *ceniul*
p. 21, 9. licitus leg. legitimus
p. 21, 13. hic leg. infra
p. 21, 8—6 a. i. fortasse ... DIU. leg. nam *giugrann* ... *gigrann*, potius e *gigurann* ortum videtur.
p. 22, 14 a. i. (et 787, 18. 863 inf.) *doguilse* leg. *dogailse*
p. 22, 3 a. i. *gluas* leg. *glúas*
p. 22 ad not.: [C]at(h)ubodua Inscr. (hib. *badb-catha*); vid. quae de Bellona Hibernorum nuper disputavit W. M. Hennessy cum adnotatione C. Lottneri (Revue Celtique, p. 32—57).
p. 23, 6. gen. leg. acc.
ibid. laternae leg. laternam
p. 23, 13. ecclesiae leg. fidei
p. 23, 18—19 del. *i sósib* ... 2ᵇ.
p. 24 ad lin. 4: In L. Ardm. *regiones coolennorum*, 2 b. 2.
p. 24 ad lin. 12 a. i.: verb. simpl. *dúnsit l. congabsat* (gl. continuerunt, aures suas) L. Ardm. 175 b. 1,
p. 25, 7 del. ; cf. — Cûbi?
p. 25, 14 ante *dús* add. *dúus*,
p. 25, 8 a. i. interpretaris leg. interpretare
p. 25, 2 a. i. del. *dúus* ... fq.
ibid. (velocitas) leg. (motio, *lúth* Corm. *lath*)
p. 25, not. * del. Subst. ... *dungeon*.
p. 26, 3. mundi leg. rerum
p. 26, 7 a. i. del *úrphaisiu* ... 100ᵃ.
p. 28, 5. *fomen* leg. *dofomen*
p. 28, 13 a. i. (et 68 inf.) firmitas leg. perfectio
p. 29, 2 a. i. del. *Ιαοτaιος* ... Nemaus..
p. 30, 9 etc.: *máini* ad diphth. *ói* refert St.
p. 30, 6 a. i. del. Nemausensi ... *λλανοιταχος*
p. 32, 6—8. 9. 15. 17: hinc eximenda quaecunque ad *lia* pertinent.
p. 34, 20 a. i. *an* leg. *au*
ad p. 35, 18 a. i.: *hireud* (in gelu) Ml. 67 r. *ireuth* (gl. in pruina) Ps. 56ᵃ
p. 37, 21 del. hib. *dear* ... *θυγάτηρ*
p. 37, 10 a. i. *delen* leg. *dalen*
p. 37, 5 a. i. lat. *futuo* conferendum esse hib. *bod* (penis) monet St.
p. 38, 3 sqq. Exempla mediae in tenuem transgressae omnia improbat St.
p. 39, 17 a. i. *louichetic* leg. *diguo-louichetic*
p. 39, 15 a. i. *ryd* leg. *rhyd*
p. 42, 23. *oimtiu* leg. *foimtiu*
p. 42, 8 a. i. quies leg. mansuetudo, clementia
p. 42, 7 a. i. 31ᵇ. leg. 31ᶜ.
p. 46, 21 del. Va*h*alis etc.
p. 48, 7 leg. Vacalus
p. 48, 8 a. i. J servatae exempla profert St. *iúgsuide* (gl. tribunal) Sg. 50ᵃ. *ia* (= cambr. *ie*, p. 757) Corm.; nec vero persuasit mihi de his: *fritamm-iurat*, *fritamm-iorsa* (p. 35) et *firian* (p. 778), quod compositum esse statuit *fír-ián* = cambr. *gwir-iawn*.

p. 49, 11 del. *iacaum* ... 128.
p. 50, 22 a. i. (et 467, 16). *cithes* leg. *ciathes*
p. 50, 5 a. i. (et 469, 16). *immechomairsed* leg. *immechoimairsed*
p. 51, 11 del. *forsanairisedar* ... 139ᵇ.
ad p. 52, 3 a. i.: *mó* (mox) Corm. *á* (cf. p. 418).
p. 55, 17. del. aut
— 21—24. del. aut ... 15ᵇ. — Cf. p. 100.
p. 56, 21 (inde corr. 64, 4). *Bóinne*, leg. *Boind* (gl. *Bregna*) Corm. B.
p. 56, 18 a. i. *tóisechaire* leg. *tóisech aire*
— 13 a. i. (et 248, 14. 251, 18). testamento leg. foedere
p. 56, 8 a. i. Novosium leg. Novesium
57, 17. transp. hod. *olew*, arem. *oleo* Buh.
— not. (et 75, 8). *airech* leg. *aire*
59, 9 a. i. secundas leg. secundus
60, 16 a. i. transp. 10ᵈ. 4ᵉ.
— 14 a. i. *dangiid* leg. *dang[n]iid*
61, 3 a. i. ante Cr. add.: *apgitir*
62, 6 a. i. leg. intellegetis id ... ignoscam id
p. 63, 18 del. unicum.
— 19 add. *lú* (*cach mbec* Corm. vv. *lelap*, *lúda*) = scr. *laghu*; item *bréo* (flamma) Fél. Apr. 15, si conferenda sunt scr. *bhrâg*, zend. *barâz*, got. *bairht-s*, gr. *φλόξ*, lat. *flagro*, *flamma*.
p. 64, 2 a. i. *commiu* leg. *commin*
66, 7 a. i. *indchorcur* leg. *inchorcur*
68, 22—20 a. i. del. Nec ... 33ᵃ. — vid. Br. h. 23.
p. 68 ad lin. 6 a. i. transp. a p. 69, 13—12: *téte* ... 29ᵃ.
p. 69, 12. cf. leg. differunt
70, 20 a. i. *comais.* leg. *comais.*
— — *gnime* leg. *gnimo*
71, 17 a. i. *logod* leg. *llygod*
— 15 a. i. del. *echaire*,
— 14 a. i. del. *tóisechaire* ... 50ᵃ
ad p. 70, 6 a. i.: Hic quoque excussam P infectam (PH) prodere videntur *niæ* (= nepos; fem. *necht* = neptis, p. 68) Corm. *tec* (= tepens), *téit* (= tepentes), *téte* (quasi tepentia), *tene* (ignis; cf. zend. *tafnu*, *tafnanh*) pp. 255. 69.
p. 75, 8. *eolach* leg. *eola*
ad p. 76 inf. Aufustius — cf. scr. *ûdhas*? St.
p. 78, 9. tam *Keneu* leg. composita tam cum *ceneu*
— 10. Catulus leg. catulus
80, 2 a. i. anus leg. annus
ad p. 81, 20: ut in monosyllabis regulariter.
p. 82, 8 a. i. *kerydd* leg. *cerydd*
— not. * De arem. *euezhat* vid. p. 1069.
83, 1. Brecknok leg. Brecknock, Brecon
— 20. *forodamassa* leg. *forodomarsa*
84, 19 (et 152, 5 a. i.) leg. *mantol*
— 18 a. i. vix leg. at non
85, 10 del. cf. ... Liv.;
87, 18 del. (cf. .... Itin.)
88, 13—14 del. ac ... 1, 5, 1. — Cf. p. 852.
— not. del. brit. *iuenn* ... cum
ad p. 89, 25: Sic hodie quoque apud Venetos: *stiren* (stella), *ridek* (currere), *ivein* (bibere), *inis* (insula), *pisk* (piscis), *pirenn* (pirum), *pibr* (piper), *lis* (aula), *biv* (vivus), sed *guenn* (albus), *guenn* (arbor), *ledan* (latus), *bet* (mundus).
p. 89, 4 a. i.—90, 1 del. , etsi ... sicut

90, 2 del. *croire* e *credere*,
92, 13 a. i. *twrf* leg. *twryf*
93, 17. placens, commodus leg. flexibilis
95, 6. *trostyr* leg. *trostr*
96, 8. Sic apud Quill. leg. Item in MJ. *meur* 4 a. *meurbet* 4 b. 7 a. *peuch* 8 a. *peoch* 7 a. *breuzr* (frater) 9 a. *dieug* (piger) 12 a. *dieuguy* (pigritia) 11 b; in Cath. *leun*, *meur*, *peuch*, *breuzr*, *cleuz* ('agger, fossatum'),

p. 96 ad lin. 10: E Cath. *quer*, *cristen*, *cristenez*, *priet*, *pechet*, *baelec*, *feunten*, *marhec* ('miles'), *diec* (segnis, piger), *dieguy*; e MJ. *quer* 9 a. *pechet* 4 b.

p. 96 ad lin. 9 a. i.: *morzat* (crus), *colen* (hinnuleus) Cath.

p. 98 ad. lin. 10: *roet* (rete), *loet* (canus), *toem* (calidus), *galloet* (quire, posse), *galloedus* (potens), *croers* (cribrum), *boet* (epulum, cibus), *scoet aour* (scutum), *coezaff* (cadere), *croeaff* (creare), *croeadur* (creatura) Cath. *boet*, pl. *boedou* MJ. 6 a.

p. 98 ad lin. 15: *coan* (cena), *coanaff* (cenare), *coar* (cera), *scoaz* (armus, umerus) Cath. *poan*, *poanyou* MJ. 6b. 10b. *cloarec* 167a. *coan* 5b. *coaniomp* (cenemus) 6b. OUA: *pouanyou* MJ. 9 b.

Invenitur tamen hic quoque sicut cornice O vel OU non solum hodie: *kroui* (creare), *krouer* (creator), *krouadur* (creatura), ven. *kroueein*, *kroueour*, *krouedur* vel *kroedur*; *galloud*, ven. *gellout* (posse, potentia), *galloudek*, *gallouduz* (potens), *tomm* (calidus, ven. *tuemm*); sed etiam: *croer* (creator) MJ. 15 a. 52 a. 65 a. *crouer* Buh. 90, 15. *gallout* (potentia) MJ. 56 a. 177 b.

p. 99, 14 (et 106, 17). *roen* leg. *roe*
— 16 del. *bloaz*, plur.
— ad lin. 17: cf. arem. *bloaz*
— 23 (et 104, 17). varius leg. varia
— 2 a. i. naves agminis leg. agmen navium

ad p. 100, 23: *eskid* = σκῦτος. — St.

p. 101, 12. *cedawr* leg. *cedor*
— 14—15 del. In . . . 7ᵃ. — Vid. p. 842.
— 6 a. i. add. *moal*, *oat* Cath.

103, 12: Cum corn. *loch* potius comparandum hib. *liacc* (vitulus): *liasa liag .i. ait andearnadh cráoithe for láoghaibh* (locus ubi facta sunt tuguria super vitulos) O'Clery. — St.

p. 103, 25. leg. *hoedl*, *lloegr*,
104, 5. ad D. 707. add. O. 894.

ad p. 104, 7: *croas* Cath. MJ. 3b. *oan* (agnus) 19 a. Cath. *hirhoazlus*, *hirhuazlus* (grandaevus; cambr. hod. *hirhoedlog*) Cath.

p. 104, 22. albus leg. alba
— 30. Cum *peis* comparandum esse hib. *ceis* (gl. stragulum) monet St.

p. 106, 17—22 in hunc modum emendanda: In Buh., MJ., Cath. haec OE aut servatur: *doe*, *roe* fq. (hod. *doue*, *roue*), vel in OA transgreditur: *moan* ('exilis, gracilis') Cath. Buh. 10, 9. 32, 10. 204, 17. *coat* ('silva, nemus') Cath. Buh. 30, 16. 38, 22 (hod. *moan*, *koad*, ven. *moen*, *koet*); aut in OU vel O coartatur: *houarn* (ferrum), *houarnaff* (ferrare), *houarnet* (ferratus), *caoch hoarn* (rubigo), *hoarner* (f rarius) Cath. *douar* (terra) Cath. Buh. . . . . MJ. 64 a. 129 a. 174 a, *doar* Buh. 142, 14, *doe an doar* ('tellurus') Cath. *gouaff* (hiems) Buh. 154, 4. *grouanenn* (arena), *grouanus* (arenosus) Cath. *rouanes* (regina) Cath. MJ. 180 a, in quibus omnibus *oua* duarum syllabarum est (hod. *hoarn*, *doar*, leon. *houarn*, *douar*; *rouanez*; *goanv*, *goan*, ven. *gouiañ*). Concordat igitur tam arem. *off*, *ouf* (sum) quam corn. *of* cum cambr. *wyf* (= εἰμι). Cum E *greanenn* iuxta *grouanenn* Cath.,

p. 106, 23. *hedhyu* (hodie) Q. leg. *hiziu* Cath. (p. 619)

p. 108, 10 a. i. *golau* leg. *goleu*.

ad p. 109, 15 a. i. Quod *yw* ex *wyf* prodisse statuo, displicet Whitleio Stokesio, qui 3. pers. ad radicem *av* refert. At eadem vocalium transpositione non solum corn. arem. *diu* (duae, p. 316) prodiit e vetustiore forma cambr. *dui*, servata etiamtum in Voc., corn. arem. *piu* (quis? p. 400) e cambr. vet. *pui*, sed etiam cambrica dialectus ipsa alternat inter *oe* et *yw* (= *do y*, p. 390); quare opinioni isti quamvis ingeniosae fidem habere nequeo.

p. 114, 23. del. [ut *b*
— 24.]: leg., cf. arem. ven. *dean*; item
115, 12. *edau* leg. *edeu*
— 15. obscuritas leg. tam obscurus
— 11 a. i. post Wb.) add. 8ᵃ.
— 10 a. i. post *temel*) add. 8ᵇ.
122, 16. *striryа* add. (leg. *skirya* = got. *gaskeirjan*? an *scririya* = arem. *skleria*?

p. 124, 10. *w hezyn* leg. *wherzyn*
126, 8—9. transp. ad p. 151, 20.
[— 9. Brixia, Brixellum leg. hib. *brecc*]

ad p. 128, 14: *tat aguen* (hod. *tad awen*) Nenn.

ad p. 131, 21: *grec* (id.)

p. 132, 20 a. i. *Kueroc* leg. *Gueroc*
134, 12 a. i. *tebell* leg. *tebel*
136, 12—10 leg. in vocibus *lau* et *dauu* (p. 114), . . . productas: *iacou* . . .

p. 136 inf. Vetustissimum exemplum TRENACCAT LO Inscr. ogmicae, si *lo* conferre liceat cum gall. LOCAN (logan) Inscr. Tod.

p. 138, 23. *llawfwyall* leg. *llawfwyell*
— 5—4 a. i. leg. quarum *ff* a *vh* profectum esse probatur analogia aliarum formarum (pp. 512. 517; 119).

p. 139, 14 a. i. erit leg. sit.
— 13 a. i. *rhyddaf* leg. *rhyddhaf*
— 8 a. i. *graddwr* leg. *graddor*
— inf. *caredd* (amor; leg. *cerydd* (castigatio;

ad p. 141, 11 a. i.: *ny a dreha* (erigemus) O. 1715.

p. 142, 12 a. i.: *cuddiaw* leg. *cuddio*
143, 3 a. i.: *kerdded* leg. *cerdded*
144, 4. *bedyddyaw* leg. *bedyddio*
— ad lin. 15 — 20: Servarunt Leonenses soli *z* terminalem et ante vocales,

p. 144, 20 a. i. *migtern* leg. *mygtern*
145, ad lin. 2: Item *maz rer* (quo fit) Cath. v. *bleut*, ac saepius in MJ. (p. 582 sqq.)

p. 145, ad lin. 3: *argant* Cath., sed *archant* MJ. 15 b. 83 b. (eadem dialecti varietate qua hod cornug. ven. *argant*, leon. *arc'hant*), *bourch* (burgus), *bourchis* (burgensis) Cath., pl. *bourchysyen* MJ. 81 a.

p. 145, ad lin. 4: *ael* MJ. 179 b. *ael*, *archael* (archangelus), *auiel*, *moe* (coma; hib. cambr. *mong*) Cath. — In fine add.: *bourc'h* (*borc'h*), *bourc'hiz*.

p. 145, 7. debemus leg. debebamus
— 15 a. i. Irmionis leg. Irminonis
146, 10. *bw* leg. *bh* (cf. pp. 512. 517. 529.)
— 12. ante *dywetpwyt* add.: *gwyper* (sciatur), ad tenuis praecedentis vim assimilantem
ad p. 147, 16: '*cam* = σκαμβός'. St.
— p. 149, 15 a. i.: '*baich*, arem. *bech* (onus) = fascis'. St.
p. 150, 23. restituendum ... *hint* leg. assimilatio tenuis *t*. — Ibid. *hin* leg. *hinn*
p. 151, 6. exemplum ignoro. leg. exempla: *cloff* = cloppus, *cyff* = cippus. — St.
p. 151, 9—7 a. i. del. hib. ... *Licca*
156, ad lin. 1: *nith* (sororis filia) Mab. 3, 200.
p. 156, 11 leg. Leg. 2, 4, 5.
157, 11. *kath* leg. *kâth*
— ad lin. 15: *trouch* (scissura), *trouchaff* (scindere) Cath.
p. 158, ad lin. 1: *fruit* (fructus) 9[b].
— 11. obtinet leg. viget
— 19. alternans ut leg. alternat
— ad lin. 20: *dazrou* (lacrima), *dazrouiff* (lacrimari) Cath.; contra hod. ven. *c'h* (vel *h*) pro *z*. Idem in ...
p. 158, ad lin. 25: Item *t* sequente *l*: *seuzl* (talus; cambr. *sawdl*), *hirhoazlus* (grandaevus: cambr. *hoedl*) Cath.; sequente *n*: *ezn* (avis; cambr. *edn*) Cath. *loezn*, pl. *loznet* (bestia; cambr. *llwdn*) Buh.: sequente *w*: *bleuzuenn* (flos), *bezuenn* (betula) Cath.
p. 158, ad lin. 15 a. i.: *traez* (litus; hod. *trez*, leon. *treaz*, ven. *trec'h*, arena) Cath.
p. 158, 12 a. i. *noaz* (...) add. Cath. Buh.
— 11 a. i. *luz* ... add. MJ. 129a.
— ad 10 a. i.: *frouez*, *froez* MJ. 149b. — Ibid. *quaeth* leg. *quaez*. — Add. *nyz* (neptis) Cath.
p. 160, 24. *desquiblion* leg. *disquiblion*
— 28. presbyteri; sing. leg. presbyter factus;
ad p. 166, 13: *Sericán* (gl. Sergiolus) Sg. 45[b]. *Mailfataric* (calvus Patricii) Inscr. Ion. — St.
ad p. 167, 8 a. i.: '*twrf* = hib. *toirm*'. St.
— 168, 14: *diberi* (cenare) 10[a].
— 170, 8: item in Cath. *forecher* e *forestier*.
ad p. 175, 21 a. i.: Sic *Selim* e *Salomô*. — St.
p. 181, 7. 8. *sálchuach* ... 100[b] ut compositum (= salis caucus? an salis caupo?) transp. ad p. 183, 7.
ad p. 181, 8 a. i.: ; nisi vero conferendum est cum *chucunn* (ad nos) Hymn. Máilisu, *chucut* (ad te) Fél. prol. 280.
ad p. 184, 20: Tamen non solum in L. H. scriptum extat *deur nagaldai* (de Ur Chaldaeorum) Colm. h. 27, sed iam in Inscr. vet. *or. ar gilla giarain* (orate pro G. Ciarani).
p. 185, 8. (infans) leg. (transumptum gallicanum *page*)
p. 189, 12 a. i. coepi leg. coepimus
— 10 a. i. non erat leg. qui non sit
191, 12. *yn maga*, leg. *yn*, *maga*,
ad p. 192, 6 a. i. (319. 19): *nauntec* Cath. = *naunt'* + *dec*, i. e. navanti (slav. *devetĭ* + *decam*. — St.
ad p. 199 inf.: Exempla *tan* (*dan*) inficientis vid. p. 680.

p. 200, 3 a. i. servatur *t*, leg. servantur tenues,
203, 6 a. i. profectione leg. provectione
204, 17. prae-scriptus leg. prae-dictus
205, 23. *ngwis-godd* leg. *ngwisgoedd*
206, 6. 24 anni leg. 80 anni
207, 1. cum *Kemro* cf. arem. *kenvro*, *kenvroad*
212, 3 a. i. *ar inaencai* leg. *ar incensai*; reponendum ad lin. 6 a. i.
p. 212, 2 a. i. del. supra ... innocentia
213, 20. responsum leg. monitum.
— 12 a. i. prior leg. eadem
— 4—3 a. i. hic est sensus prior leg. haec est substantia eadem
p. 214, 9: *annuiadniss* add. (leg. *-nisse*)
— 11 a. i. sensum priorem leg. substantiam eandem
p. 215, 15. *estosc* ... 24[d] leg. *trigiun infatho* (per os prophetae) Ml. 74[d].
p. 215, 17. *cosindbrud* leg. *cosindbiud*
— 18—20. leg. *trisindrochomairli* ... per malum consilium; reponendum ad p. 212, 6 a. i.
ad p. 216, 9 a. i.: *huna fochaidib* (gl. a tribulationibus) Ml. 54[c]. *hona mainenaib* (gl. munusculis) 69[c]; sed etiam aliis consonis sequentibus: *honaisleidmenaib* (gl. sputaminibus) Tr. 3[c]. *honaigabalaib* (gl. captionibus) Ml. 54[b]; atque ante vocales: *donahisin* (gl. quibus) Ml. 57[c]. *donahi diandrerchoil inti dia* (gl. quibus decreverit) 46[c].
p. 217, 7 (et 270, 15). *cemmen* leg. *ceimmen*
— 23. in quo libro leg. ac saepissime pro genetivo, item in MJ., in quibus libris
p. 219, ad lin. 28: *roen bet* (rex mundi) 6, 20. 12, 12. *roen tir* (rex terrae) 6, 25 etc.
ad p. 219, 10 a. i.: *roen ster* (rex stellarum) 14, 5. 16, 9 etc.
p. 221, 10 a. i. Dat. *dúili*, *dúil* secundum St., qui plane regularem censet terminationem *-i*.
ad p. 222, 8 a. i.: Bruscc*os* Inscr. Ogm. (Proceedings R. I. Acad. IV. 176). St.
p. 223, 4. significatio leg. substantia
— 15 a. i. lingua leg. linguae
— 2 a. i. signum sensus leg. significatio substantiae
p. 223, inf. (bis) et 224, 2. significationis leg. substantiae
ad p. 224, 3 a. i.: al. man. *fugell*)
p. 225, 7—6 a. i.: del. *conggab* ... Fortasse:
— 6 a. i. add. Cf. *tofuisim ambanscal mac cind .IX. mis* (edidit mulier partum in fine 9 mensium) Imram curaig Mailduin, Leb. na huidre.
p. 226, 12. leg. Wb. 27[c].
— 16 a. i. (et 258, 6. 308, 9 a. i. 345, 11). sunt leg. erunt
p. 228, 3. *inna* ... 184[b]. transp. ad p. 226.
— 20. Vis. Adamn. leg. Longes mac nUsnig
ad p. 229, 26 (et 259, 17): *cenelæ netha* (gl. far, i. e. genus frumenti) Sg. 64[a].
p. 229, 28. *soscéle* masc.
— 29. *scél* neutr.
230, 3—4. *occomalnad* ... 32[a]. transp. ad lin. 2.
p. 230, 18—17 a. i. significationis primae leg. substantiae eiusdem
p. 230, ad lin. 13 a. i. transp. a p. 231, 2. *dindsoscélu* ... 18[c].

p. 231, ad lin. 16. transp. a l. 26—27: *predchimmi . . .* 14ᵉ.

p. 231, ad lin. 5 a. i.: nisi hoc in carm. Deirdri (Longes mac nUisnig, L. Lag.):

na bris indiu mo chride
mosricub mo mochlige

(noli frangi hodie, cor meum, mox assequar sepulcrum meum praematurum).

p. 231, ad lin. 3 a. i.: *etarcni dœ* (gl. in scientia dei) Wb. 26ᶜ.

p. 232, 20 leg. id dicis

— 16 a. i. inter nos leg. contra ceteros

— 7 a. i. Adi. masc.: *tuicsiu dé* (electos dei) Wb. 4ᵇ, substantivi loco. Plerumque abiecto *u*:

p. 232, 5 a. i. add. *tri beulu dlútai* (per labia fixa) Sg. 6ᵃ. *forsna sunu cétnai* (super easdem voces) Ml. 133ᵈ.

p 234, 3 add. *cennais* (mitis, mansuetus) Vis. Ad. 2.

p. 234, 19. licitum leg. legitimum

— 27 add. *trigiun infatho* (per os prophetae) Ml. 74ᵈ.

p. 235, 11 a. i. leg. Wb. 29ᵈ.

— 23 add. *bad chensi fricách* (modesti estote erga quemvis) Wb. 24ᵇ.

p. 236 inf. 55 r. leg. 53 r.

237, 14 a. i. *seeh* leg. *sech*

239, 20 add. *céitgrinne fino* (gl. nectar; i. e. primitiae vini) Sg. 122ᵇ. *in geno deeid* (gl. per segnitiem securi oris) Ml. 82ᶜ.

p. 239, 21—22 del. *estosc . . .* 24ᵈ.

— ante inf. add. Incerti generis: *trigiun in fatho* (per os prophetae) Ml. 74ᵈ.

p. 239, ad inf.: mi domine *aido* L.Ardm. 20 a.1.

240, post lin. 23: Incerti generis: *estosc inna fíne* (expressio vinorum) Ml. 24ᵈ.

p. 240, 24 leg. Dat. masc.:

— post lin. 29: Neutr.: *dinaib doirsib* (gl. de portis) Ml. 27ᵇ. *ersnásuthaib* (gl. depostfetantes; i. e. post fetus) Ps. 57ᵃ.

p. 240, 7 a. i. leg. Voc. neutr.: *a doirsea* (o portae) Ml. 98.

p. 242, 21 a. i. (et 649, 13. 775, 24. 805, 27) leg. *innammraithemnechtœ*

p. 242, 16 a. i. *graine* leg. *grainne*

243, 9 leg. Wb. 3ᵉ.

— 27 add. *ho fortacht* (auxilio) Ml. 22ᵉ. *dofortacht uiri, diafortacht* (ad auxilium viri, eius) Wb. 11ᶜ. 32ᵇ. *hi coimthecht* (in societate) Sg. 2ᵃ.

p. 244, 2 a. i. prima leg. eadem

245, 13 (et 251, 7 a. i.). *béisti* leg. *béssti*

— 16 a. i. leg. (gl. nec tempora scio; i. e. tenorem . . .

p. 246, 4 leg. Adi. Gall.: *ματρεβο ναμαυσιχαβο* (matribus Nemausicis) Inscr. Nem. — Hib.:

p. 246, 15. acciperent dona leg. caperentur collationes (exemplum transp. ad 245, 1.)

p. 247, 16. granum leg. granulum

248, 6 a. i. primae leg. eaedem

249, 6 a. i. del. 2ᵇ.

251, 12 add. *iar colinn* Wb. 2ᵈ. 6ᵈ. 14ᶜ.

— 16 add. *arsanctbrigti* (pro S. Brigitta) Br. h. 23. Praeterea St. testatur se invenisse dat. huius formae *Lupaiti, samuisci, gruaide* a nom. *Lupait, samaisc, gruaid.*

p. 251, 4 a. i. add. *aithis* 15ᵈ. Ibid. add. *inna aithissi* (gl. improperia) 6ᶜ. *aithissi óchách* (gl. contumeliae) 24ᶜ.

p. 252, 7 a. i. (et 635, 19). *ocduguidiusiu* leg. *acduguidiusiu*

p. 253, 5. die leg. diei

— 18 leg. *imthanu aidche* (vicissitudo noctis), *trichumsanad inna aidche . . .*

p. 253, 29 add. *fortacht* (auxilium),

254, 3 a. i. del. , quibus . . . Itin.

255, ad lin. 20: *sui = su-vid* ut *dui* (insipiens), gen. *duad*, dat. *duid = du-vid* St. Idem monet addendum esse *ítu* (sitis), gen. *ítad.*

p. 255, 5 a. i. leg. ad conseruationem naturae nostrae)

p. 255, inf. *a esbatad* in cod. *a esbataid*

256, 3 a. i. leg. Wb. 9ᵉ.

258, 7 a. i. del. *itir . . .* 74. — Est enim *Ulta* corruptum pro *Ultu.*

p. 259, 18 a. i. add. *nathir* (gl. serpens) Sg. 6ᵇ.

260, 2—3 leg. *luguaedon* (Luguaedonis)

— 4. *innaac thrach* leg. *innacathrach*

— 20 a. i. *abbadir* leg. *abaddir*

— 3—1 a. i. omnia del.

261, 4 add. *conaccammár iarom intromchiáich máir* (vidimus postea gravem nebulam magnam; nom. *céo*) L. *na huidre* 113ᵃ, ibid. *intromchiaigsin.*

p. 261, 10 del. (?)

— 3—2 a. i. omnia del.

263, 15 leg. Dat. Gall.: *ματρεβο* Inscr. Nemaus. — Hib.:

p. 265, 20 leg. *immenimgabam són huandinuilliugud*

p. 265, 21. ab leg. ac

— 10 a. i. *fichemain* leg. *feichemain*

— 7—6 a. i. del. *lec . . .* 246; quod nunc interpretatur St. 'lapis panis'

p. 266, 5 leg. Wb. 14ᵇ.

267, post lin. 7: Voc. c. *a derdriu* (gen. *derdrenn*) Longes mac nUsnig. *a eiriu* (cod. B., al. *a eire, a here*) Fél. Iul. 24.

p. 268, 8 (an 11?) add. *dia arainn, dia araind* (duo renes) SM. II. 238. 244.

p. 269, 10 a. i. add. *duairci clóini ńdo fadesin inti asagusi etarthotaim ácharat* (gl. obtarent interitum amicorum; i. e. parat iniquitatem sibi ipsi is qui optat interitum amici sui) Ml. 128.

p. 269, 8 a. i. del. a.

— 7 a. i. appellativa leg. substantiva

271, 2 add. *glend* (vallis) Vis. Ad. 183.

— 16 add. *colman glinde delmaic* (C. vallis rebellis) Fél. Nov. 5.

p. 271, 18 add. *amét mís, trehilugud mís* (e magnitudine, per auctionem m.) Cr. 45ᵉ.

p. 271, 29 add. *inglinn* (in valle) Br. h. 20. *isinglind* Vis. Ad. 194.

p. 272, 2 add. *darsinnglend, tarsinnglend* (trans vallem) Vis. Ad. 186. 189. 190. *isinglend* (in vallem) ib. 192.

p. 272, post lin. 5: Loc. b. *ni artu ni nim* (non altius quidquam in caelo) Inc. Sg.

p. 272, 10 add. *slebe tolla delgnecha* (montes cavi spinosi), *maige loma* (campi nudi) Vis. Ad. 258.

p. 272, 18 add. a. *fortrigneib* (secundum tres species) L. Br. praef. Fél.

p. 272, 20 add. *donaglinnib* (ad valles) Fél. prol. 240.

p. 272, 10 a. i. *indliaid* leg. *indiaid*
— inf. leg. *iarsatalmain*
274, post lin. 6: NÁN duplex deminutio (an compositio cum *nán* = nanus?): *Lomnanus*, L. Ardm. 16 a. 2. *Sescnanus* ib. 9 b. 1. *Flaithnán*, gen. *-áin* Chron. Scot. 274. *Lachtnán*, gen. *-áin* ib. 304. LONGECNAN. — CÁN: *Dubucán*, *Isucán*, *Flanducán*, *cridecán* (corculum), *Echucán* Chron. Scot. 186. *ludugán* (vet. *lútucán*, digitulus) Corm.; quin etiam CÚCÁN: *gillgugan* (puerulus), gen. *rergugain* (merulae parvae), voc. *a cendgucain* (o caput parvum) Corm. B. *rer*.
p. 274, ad lin. 24: Frequentia nomina mulierum ut in Martyrolog. Donegal. (Dublin. 1864): *Comnat* 4. 256. *Caomnat* 110. *Fiadhnat* 6. *Osnat* 8. 302. *Eargnat* 10 = *Hercnat* 288. *Coccnat* 46. *Cuachnat* 48. *Ciannat* 84. *Herednat* 98. *Sarnat* 102. 118. 301. *Damhnat* 168. 344. *Nemhnat* 170. *Breacnat* 186. *Craobnat* 194. *Banbhnat* 198. 216. *Muadhnat* 8. *Modhnat* 210. 312. *Rathnat* 212. *Seghnat* 340. — St.
p. 274, ad lin. 3 a. i.: *dinnimidir* (vilius) Ml. 61[b].
p. 275, 6: E Vis. Ad. huc pertinent *soillsithir* (lucidior) 82. *binnithir* (sonorior) 86. 120.
p. 275, 19 add. *soirbiu* (gl. facilior) Ml. 74[a].
— 21–22 leg. (est nobilius vobis: *án*)
278, 11 add. *soirbem* (gl. quo nihil est facilius) Ml. 56[a]. *iss. asdoirbem* . . . Sg. 168[a] (a lin. 19—21, sed del.; adi. *dóir*, p. 31.
p. 278, 21—22. Alia . . . occurrunt. leg. *huaislimem* (gl. altissimum) Ml. 28[d]. *dirgimem* (gl. aequissima) 49[d]. *cuimrimem* (gl. breuiculi, collis) 62[b]. *cossacarthimem* (gl. sacratissimae, apparationis) 50[c]. *duthuichsimem* (gl. acceptissimi tui) 71[b]; an etiam *forrcimem*, *foircimem* (gl. optimum) 73[a]?
p. 278, 28—29. *inmaam*...1[c] transp. ad lin. 32.
p. 279, 20. *hin*[*t*] leg. *hinn*
ad p. 284, 12: I externam ingeniosissima coniectura St. accusativi principio formam fuisse opinatur, = hib. *-u* (= lat. *-ôs*, graec. *-ους*).
p. 284, 14 a. i. add. forsitan *deulugy*, *devlugy* (diaboli) R. 2124. 2174.
p. 284, 10 a. i. add. *goazy* (anseres) MJ. 200b.
— 3 a. i. add. *cat-hilou* Nenn. — St.
285, 8 a. i. 289 leg. 259
286, 9 a. i. add. *duwow* O. 1882.
287, 6—10: De *pesadow* sqq. vid. p. 832.
288, 17 del. *diziou* . . . 152, 1; qua voce dies Iovis significatur ut MJ. 19[a].
p. 289, 8 a. i. leg. Mab. 2, 372.
290, 1—2: *gwewyr*, *gwaewar* ad *brodyr* (p. 293) transponendum sit, si recte a Siegfr. comparetur hib. *faebar*.
p. 290, 14 a. i. del. *blizien* . . . 4, 5; vid. ad p. 99, 16. 17.
p. 291, 5. *-odd* leg. *-oedd*.
— 7 a. i. add. *chuorit* Leg. 2, 1, 27,
292, 26 ad O. 31. add. 1742.
— 28 add. *pryues* R. 2011.
293, 11 a. i. *carant* . . . 234 leg. *kereynt* Leg. 2, 1, 24
p. 293, 7 a. i. add. *brodir* Leg. 2, 1, 27.
294, 8 add. comp. *dourgui dourgon* ('luter', i. e. lutra) Cath.
p. 297, post lin. 10: Cornica secundum Lhuyd. *hollan*, *pîban*, *gerlevran*; in *-en*: *rhynen*; in *-in*: *Uoret-mebin* R.[?]
p. 297, ad lin. 24: *meppig*, *temmig*, *flehessig* secundum Lh.
p. 297, ad lin. 27: *baguic uihan* (actuaria, navicula) Cath. *lechic* (loculus) MJ. 154 a.
p. 298, 18 a. i. 23. leg. 22.
— 13 a. i. 2175. leg. 2275.
299, 1. fluvii leg. regionis
— 16 add. AM vet. arem. *leiham* (minimus?) Chart. Rhed. 71.
ad p. 299, 24.: apud Leonenses quidem, nam Veneti et Trecorii servarunt *m* in *ñ* vel *n* mutatam (cf. p. 116).
p. 300, 1 add. *myl wyth* (milluplo peius) D. 2926.
p. 300, 3 add. *gweze* (pessime) P. 196, 2.
— 6 add. *guelha gyllyf* (quam optime potero) D. 3012.
p. 300, 10 add. *goaz oz goaz* (peius peiusque) Buh. 18, 16. *goazhaf* (pessimus) MJ. 86 b.
p. 301, 10. illum leg. illud
— ad lin. 8 a. i.: Fem. forma *dia* (= cambr. *dwy*): *dia loit find* (duae lodices albae) Corm. B. *cermnas*. *dia arainn*, *dia araind* (duo renes) SM. II. 238. 244. *dia primfeil* (duae vigiliae principales) Fél. Mai. 31. — St.
p. 302, 6. *trí* leg. *tri-ṅ*, ut *etna mac na tri ṅdea ṅdana* (E. filius trium D. D.) L. Lagen. 149 a. 3. — St.
p. 302, 12. Neutrum *tri* inficiens: *trichét* fq. ut *cotorchratar trichét de Ultaib* (donec perierunt 300 Ultonii) Longes mac nUsnig. — St.
p. 305, 7. *dognaith* leg. *dogni*
— 8. *incoic* leg. *coic*
— 10. faciebat leg. facit
— 12. 16[d]. leg. 16[c].
ad pp. 305. 306: Numeralium 20—90 duplices formas repertum iri opinatur St., ut coniunctae sequantur decl. ord. post., absolutae ord. prior.
p. 306, 17 a. i. et leg. est
— 13 a. i. 35[b]. leg. 34[b].
307, 24. produnt leg. prodeunt
308, 14 a. i. notio leg. substantia
— 13 et 11 a. i. notionem leg. substantiam
— 8 a. i. (et 629, 26). *cétn*[*u*] leg. *cétnai*
309, 23—24. del. cf. . . . Sg.
ad p. 311, 2 a. i. et 312, 7 a. i.: Dat. pl. *condessib istririb* (cum binionibus et ternionibus) Fél. prol. 210.
p. 314, 2 a. i. leg. et agmen
315, 22 a. i. *treason* leg. *treson*
316, 12 a. i. *pryde in* leg. *prydein*
— inf. *gvethe5* leg. *gvethen*
318, 16 add. *seyth nyn* (septem homines) 2, 1, 27.
p. 325, ad lin. 27: Hodiernae formae emphaticae SINNE (e simpl. *sinn*) respondet: *batar sinde riadatar* (nos vecti sumus) Corm. B. *gaire*.
p. 325, ad lin. 30: item *cia nathar* (uter nostrum?) Rawl. 505, p. 252. — St.
p. 326, 18 a. i. add. *catéat* Fél. Sept. 22; an etiam *catcat* Wb. 31[a]. (et similia p. 356)? Forma SIAT: *ol siat* (inquiunt illi) Vit. Trip. B. 164[b].
p. 326, 11 a. i. *congenisom* leg. *rongenisom*
327, 1. *v irdianacomoltar* leg. *airdianacomoltar*

p. 327, 18 a. i. del. non utile,

328, 2. ordinati leg. memorati

— 15. *cofordumthésidse* leg. *cofardumthésidse*

p. 328, 18. *fodunsegat* leg. *fodansegat*

— 13 a. i. (et 871, 13). *corirsiu*, liga tu, leg. *coririssiu*, gl. ligabis,

p. 329, 19 (et 466, 30. 485, 27) leg. subveniet mihi

p. 330, 24 (et 450, 18 sq.) leg. *danáircechnatar s.* (v. s. illum)

331, 22. *sechicrúth* leg. *sechicruth*

— 8 a. i. *dusngnis* leg. *dusngni*

332, 16. DA leg. A (DA)

— 24. separabit leg. separat

— inf. iuvat leg. proteget

ad p. 333, post lin. 12: ÚS: *immusacaldat* (gl. se adloquuntur) Ml. 61r. *immuscomarc* (rogavit eos) Corm. *prúll.* *immusascnat* (gl. ob[v]iaverunt sibi) Ps. 60ᵇ.

p. 335, 12 a. i. add. *lethu* (apud eos, secum) Tir. 10. F. h. 17.

p. 335, not. Indubium *b* in sing., cuius exemplum admodum memorabile: *iarruid mic righ triuchu set. Eachuibh* (*.i. each fae*, equus sub eo) *inaimsir imrime* (alimenti pretium filii regis 30 vaccae. Equus ei tempore equitandi) SM. II. 154. — St.

p. 336, 1 add. *samlat .i. amal tusa* (sicut tu) O'Clery.

p. 336, 3—5 add. pron. 1. sing. *tathum* (*.i. ata agam*, habeo, est mihi, O'Dav.) Fél. prol. 217 = *tatham* Longes mac nUsnig. *bithomsa mo guid*[*e*] (sit mihi precatio mea!) Fél. B. epil. 403 [?]. *bádamfiusa* (foret aequum mihi), *ní rubimsea do gae* (non vulnerat me hasta tua) Seirgl. Conc. *berthium dubron bes ogus incunnrad dorigenus.* (fert mihi atrum maerorem propinquum pactum quod feci) H. 3. 18, p. 746. — 2. sing. *tathat .i. ata agat* (habes) O'Dav. *tathut cend* (*cenn*) *cét míle* (est tibi caput centum milium) Fél. Iul. 24. *tathut fáelte* (est tibi salutatio) Seirgl. Conc. — 3. sing. *telci* (abice eum, somnum) Seirgl. Conc. *snáidfidi insluagsa* (salvum deducet eum hoc agmen) Fél. B. epil. 160. *geibthi* (sumit eum, lapidem) Seirgl. Conc. *dús in furtachtfaidi a dia* (num eum salvaturus sit ipsius deus) V. Trip. Eg. 15 a. 2. *berthi cotlud dit* (auferet id somnus a te) SM. 72; *berthe hiflaith nime* (feret eum in regnum caelorum) Fél. epil. 196. *suigthe sis* (sugit id deorsum) Corm. B. *coire Breccain.* *is cúculainn cubarthe* (C. iuvaret eum) Seirgl. Conc.; *ailtius ecius* (implorat eum poëta) O'Dav. *bertus. marbthus cuculainn* (interficit eum C.) Seirgl. Conc. *morsus* (magnificavit eam; A. *morthus*, magnificat eam) Fél. B. prol. 132. *morsus* (magnificavit id, martyrium) Fél. Iun. 5; *bathat .i. atá aige* (apud eum est) O'Clery. — 1. plur. *snaidsiunn* (servet nos) Colm. h. 38 = *snaidsiund* Fél. Iul. 18. Sept. 21. *ainsiunn* (protegat nos) Sanct. h. 14. — 3. plur. *filus* Cam. *guidsius* (rogavit eos) SM. 250. *morsus* (magnificavit eos) Fél. Ian. 30. *dlomthus* (proclamat eos) Fél. Febr. 17. *troethsus* (subegit eos) Fél. B. Nov. 16; item pleonastice addito pron. in exemplis p. 463, 12—9 a. i.

ad p. 336, 7: Subiecti loco suff. pron.: *asberam* (gl. indicam his verbis) Ml. 14ᵃ. *biamsoer* (ero salvus) Ult. h. 8. *robam céle comadas* (fui maritus aptus) Seirgl. Conc. *nipam slánsa ám* (non ero sana vero) Longes mac nUsnig. *isat filid* (es poëta) Fled dúin nan ged 68. *coropat mór* (ut sis magnus) Seirgl. Conc. *nirbat*, *nibbát*, *nipát*, *nibat* (ne sis) ib. *darm brethir tra arse isatt ailsiu damsa 7 bidat ail hi céin bat beo* (per fidem meam ergo, inquit ille, es gratus tu mihi, et eris gratus quamdiu eris vivus) ib. *luidi* (ivit ille) Tain bó flidais. *leigthi duillén* (conicit is iaculum) Corm. B. *duillén.* *tiat* (veniat ille; cf. *bathat* supra) Seirgl. Conc. *beti cobrath* (erunt illi usque ad iudicium) Vit. Trip. Eg. 6 b. 2. Vix differunt a pron. abs.: *numsichethre* (sequatur me) Cam. *luide* (ivit is) Ml. 55ᶜ. *atroibethe .i. adrubairt* (dixit) Dúil Laithne. *rolasi* (ivit illa) Longes mac nUsnig. *conaccasi* (vidit illa), *luidsi* (ivit illa) Seirgl. Conc. *rosoadsi icuirr* (mutata est illa in gruem) Leb. na huidre, praef. Amr. *tuicside* (posuit iste) Ml. 109.

p. 336, 14 (et 491, 21). ligavit leg. venumdedit

ad p. 336, 21 transp. a lin. 24. *mathirse* (leg. meus pater)

p. 336, 7 a. i. Sing. TO interdum in cod. Ml. tam ante vocales quam ante consonas: *tó eredig* (gl. poculum tuum) 45ᵈ. *dia roib to fortacht su lium* (gl. tuum habens adiutorium formidare non potero) 45ᶜ. *centabairt domsa to fortachte* (gl. ne suspendas; i. e. ut non des mihi auxilium tuum) 55ᵃ. Plerumque tamen . . .

p. 337, 14 a. i. *forelgatar* leg. *foselgatar*

338, 5. electio in ecclesiam leg. sustentatio in ecclesia

p. 340, 5 a. i. praeceptum leg. monitum

342, 12 (et 347, 11). *aratadbaither* leg. *aratodlaither*

ibid. 13 (12). quid — hoc? leg. gl. quare postolas?

— 26 (et 446, 5. 713, 12 a. i.). *huanerbermis* leg. *huanerbirmis*

p. 342, 30 leg. comparativorum

343, 18 a. i. (et 472, 9) leg. *inchadchoimnidi*

p. 343, 9 a. i. leg. *cathchomnidi*

— 7 a. i. del. omnes

344, 15 a. i. leg. *nachmbed*, del. id; transp. ad p. 345.

p. 344, inf. Prameno leg. Parmeno

345, 19 a. i. *rondaberthar* leg. *nondaberthar*

— 13 a. i. *sech* leg. *sech.*

— inf. fecit leg. dedit

ad p. 346, 4 a. i. De *sosio* (Buscilla) dubium, an sit n. pr. — St.

p. 347, 18—19 del. genetivus . . . 36ᶜ.

— 12 a. i. *ám.* leg. *ám*

— ad lin. 7 a. i.: Plenius *issī*: *cenelae nath. issin dam asscorpius* (gl. nepai pro nepae, id est scorpii) Sg. 114ᵇ.

p. 351, 13 a. i. celebravit leg. deperdidit

p. 350, 12. sunt leg. sint

352, 9. *forinni* leg. *forsinni*

— 10. cum . . . venientem leg. cum primum vidit

p. 352, 12 a. i. tradit leg. tradiderit

— 11—10 a. i. del. Sine . . . 18ᶜ.

353, 17 a. i. *bertar* leg. *bertair*

354, 16 a. i. (et 493, 23). *coná* leg. *ɔná*

355, 9 add. *-uindsi* (hic) Corm. B. *rer.*

uinsi .i. annsa (leg. *annso*) O'Dav. *undseo* ap. O'Curry 490. 507.

p. 355, 9 a. i. *conesfea* leg. *ɔnesfea*

356, 3 a. i. add. *náide .i. cuich no cia*, O'Clery.

p. 357, 4. (et 461, 13). *dofòirmfed* leg. *dofoirmsed*

p. 357, 21. del. comma

p. 357, ad lin. 7 a. i.: *cia indas rundgabsat* (qualia sunt?) Ml. 55ᶜ.

ad p. 358, 26: Ad ALL simplex pertinere monet St. *aill* (nom. plur.) in duobus locis Fél.: *aill uas laithib ligdaib aill uas dianaib déraib* (alii super diebus splendidis, alii super vehementibus lacrimis) prol. 23. 24. *aill fir móir maith díne aill ingena uaga* (alii viri magni bonum agmen, aliae virgines integrae) Iun. 5; quamquam priore loco additur glossa *.i. fecht* H. 3. 18, cui conferendum *aill .i. aonfecht. torla .i. 2fecht ut est aill torla tres tochuired* O'Dav.

p 358, 8 a. i. accedit leg. iterum struit

— 5 a. i. aspera? leg. nova.

360, 1 add. *indalafiacail* (unus e duobus dentibus) Inc. Sg.

p. 360, 4 leg. unum virum — alterum

362, 2. *indlach* ... interceptione leg. *nindlach* ... interreptione, i. e. interruptione

p. 362, 8—9 del. *imba* ... 23ᵃ.

364, 6. protegit leg. proteget

— 17. infirmis leg, imperfectis

ad p. 365, 3: Dativi forma: *cia er niu* (gl. quam ob rem; cf. p. 357) Ml. 47ᵇ.

p. 365, 4. *diulc* leg. *díulc*

— 11. demonstratio leg. recta natura

ad p. 369, 21: *a wylys a vy marow* (quem vidi ego mortuum) R. 1425.

p. 373, 17 a. i. (et 422, 7). turbetis leg. irrideatis

ad p. 374, 14: ; at cum negatione: *nem sco* (ne me attigeris) 195a.

ad p. 376, 7: *pan y ges gorrys* (cum vos posui) R. 622.

p. 376, 22 add. HOUZ.

— 24 add. *houz em tennet* (convertite vos) MJ. 14b.

p. 380, 12 a. i. (ad *dide*) 214b.

383, 13 del. *dezei*; add. 214ᵇ.

— 14 del. 19ᵇ.

— 15. *yntreze* leg. *entreze*

— ad lin. 19: *dezei, deze y* (illis) 19b. 178a. *ennhey* (in illis) 234ᵇ.

p. 383, ad lin. 9 a. i.: Hic quoque AM (p. 389): *gorwyth am ene* (serva animam meam) O. 1356.

p. 384, 1 leg. amicissimus meus

— ad lin. 5: Buh. 138, 10.

— ad lin. 9 a. i.: *oar hon re* (super nostros) 120a.

p. 385, 18. *car* leg. *oar*

387, 18—20. tria exempla transp. ad l. 17.

— 3 a. i. *asgynhely* leg. *agynhely*

389, 11 a. i. Mac. leg. Mab.

391, 2 a. i. add. bonam

392, 13. se leg. si

401, 13 a. i. *gouz* leg. *gous*

408, 9. *ltreys* leg. *treys*

— 10. *cys* leg. *heys*

412, 7. (obtulerunt ... oblatio) leg. (adversati sunt; *honaib adbartaib*, gl. adversariis, Ml. 24ᵇ.)

p. 413, 13 a. i. *-a-* leg. *-ath-*

415, 2. et ut leg. et quo

416, 13 a. i. del. *nogigned* ... 138ᵃ.

419, 10. *oderwyt* leg. *odervyd*

— 18. ut leg. ratione qua

— 19. pronomini poss. leg. pronomen poss.

p. 420, 9 a. i. quaeres leg. quaeris

— — dabes leg. dabis tu

425, 14. leg. primariis (raro in secundariis)

p. 427, 3 a. i. *berthe* leg. *berthi.*

428, 26. *écrichtha* leg. *éccrichtha*

— 25. *fritt* leg. *friutt*

— 9 a. i. leg. *dofonug, dofonuch*

— 3—2 a. i. *cethuc* ... 1ᵃ. transp. ad p. 440 (coni.).

ad p. 429, 10: *nad cumcusa* (gl. nequeo) Ml. 28ᵇ.

p. 429, 7 a. i. add. *remideci* (gl. consules, leg. -is) Ml. 55ᵈ.

p. 429, 4 a. i. add. *fodaimi*, *fodaimisiu* (gl. perpeteris), *cid arafodmaisiu* (cur tu perpeteris?) Ml. 55ᵈ.

p. 429, 3—2 a. i. del. *manumgaibi* ... 32ᵃ.

430, 15 a. i. potest veniri leg. facile ire

— 12 a. i. *aufuirig* add. [sic! leg. *aurfuirig*]

p. 430, 11 a. i. add. *durig* (gl. nudat) Ml. 28ᵃ.

431, 17. add. *niguid* (non petit) Ml. 42ᵃ.

— 18 (et 466, 37) leg. *ani as*

432, 21. *cia* ... 9ᵃ. transp. ad p. 441 (coni.).

p. 432, 31 add. *canmæ* (canimus), *guidme* (petimus) Fél. epil. 242. 243.

p. 432, 34 add. *tiagmait* (venimus) Comm. ad Amr. Chol.

p. 432, 8 a. i. leg. THI, THAI: *ricthai a les a firu eirenn* (egetis eo, o viri Hiberniae) SM. 14. E themate vocali finito: *indésin atchithisi dana isna crannaib* (aves quas videtis vos ergo in arboribus) L. na huidre p. 25b.

p. 433, 9 a. i. add. *inriuth retae inna airndrethcha* (cursus quo currunt errantia, sidera) Cr. 18ᵇ.

p. 433, 6 a. i. *gnite* add. (gl. marg.), *dunaibhi gnite* (gl. agentibus)

p. 434, 12—11 a. i. (leg. quae frustretur) transp. ad p. 441 (coni.).

p. 434, inf. leg. aetatem otiosam q. a., otiosos q. a. mendicationem

p. 435, 8 del. *ali* ... 7.

— 9 a. i. add. *ccine nosoisiu* (gl. donec tu auertis) Ml. 33ᵃ. *huare nadnairillisiu* (quia non mereris tu) 55ᵈ. *conaili* (quem rogas) Fél. B. Febr. 7.

p. 435, inf. del. *nomdurni* ...

436, 23 add. *inunnfolud techtmae* (eandem substantiam habemus) Ml. 74ᵈ. — MAIT: *carmaitne* (amamus) Cogad Gaedel. *logmait* (dimittimus) PN. (L. Br.) — St

p. 436, 11 a. i. vicium leg. victum

— post lin. 26: b) THAI: *dobérthar duib inni iarrthai* (concedetur vobis quicquid quaeritis) Adn. ad Fél. Sept. 9; cf. hod. *moltaoi* (laudatis).

p. 437, 1 del. 17ᵈ.
— 18. patet leg. absorbet
— 24. add. : *ailme* (oramus, *ailmini* B.) Fél. Ian. 10. *tuirme* (adnumeramus) Fél. Sept. 17.
p. 437, 28 del. omnino'
438, 12 add. *am. duntluchur* (sicut id peto) Ml. 74ᵈ.
p. 438, 26 add. *adbartaigther* (gl. auersaris) Ml. 44ᵇ. *follaithersu* (gl. regis) 82ᵈ. *cid aratodlaither inso* (gl. quare postulas?) 32ᵃ. *a ri rimther flaithe* (o rex qui numeras principes) Fél. prol. 286.
p. 4.., 0. *arribaigedar* leg. *adribaigedar*
— 8. (accinget leg. accingat) transp. ad p. 442 (coni.).
p. 439, 17. (exaequat leg. ut exaequet) transp. cum proximis duobus ad p. 442 (coni.).
p. 439, 2 a. i. add. *fosissetar* (confitentur) Ml. 132ᵃ.
p. 440, 7 add. *lobraigetar* (gl. aegrescentium) Ml. 61 r. Eodem transp. 466, 1—2.
p. 440, post lin. 11: Addita particula *ro* inde oriri praeteriti formas monet St. (comparandas hod. plur. *doghlanamar*, *doghlanabhar*, *doghlanadar*) ut *ni ruirmiu* (non enumeravi) Br. h. 41. *do rigrad romolur* (reges tuos laudavi) Fél. B. prol. 13, alias (partim incertas) quas vid. apud ipsum.
p. 440, inf add. *nosoc* (gl. auerti, soles) Ml. 44ᵇ.
441, 17 add. *co adbartaigid* (gl. auersetur) Ml. 36ᵃ.
p. 441, 19 a. i. *armgistir* add. [sic Z.]
442, 10 add. *co molait són* (gl. ut psallant) Ml. 259. *co dluthit* (gl. ut stipent) 69ᵈ.
p. 442, 13 a. i. add. *codatlucher* (gl. ut efflagitem) Ml. 49ᵈ.
p. 442, 12 a. i. add. *fosisidersu* (gl. profitere) Ml. 66ᶜ. *ni aigther ni* (ne timueris quidquam), *ni faitchit(h)er senori* (noli irridere seniores) Seirgl. Conc.
p. 442, 8 a. i. add. *numsichethre* (sequatur me is) Cam.
p. 442, 2 a. i. add. *admunemar* (amemus) Br. h. 88. 99.
p. 443, 4 add. *sechis agatar indhuili doini són file isintalam* (gl. timeat dominum omnis terra) Ml. 109.
p. 443, post lin. 5: Optativi formae, vocali *i* conspicuae, forsitan habendae sint cum St.: 2. sg. *cani* (canas?) Inc. Sg. *manumgaibi archarit* (gl. si ergo habes me socium) Wb. 32ᵃ; 3. sg. *nidig*, *arnadich* (ne veniat) p. 466. *nomdurni* (gl. ut me colaphizet) Ml. 17ᵈ. *huasal trinoit donfoscai* (sublimis trinitas expergefaciat nos) Sanct. h. 5. *domrorbai* (*.i. domrobera*, B.) Fél. prol. 25. *nad elai* (qui non evadat) SM. 118.
p. 443, 12 add. *ber*,
— 14 add. *dubber* (da) Tir. 3. *comainse* (gl. iudica) Ml. 22ᶜ. *eroimsiu* (accepta) 182ᶜ. *fothabair* (gl. subde) 76ᵈ.
p. 443, 16 del. *corirsiu . . .* 48 r.
— 23 add. *sérnn* (gl. stude) Ml 56ᵉ.
— 26 add. *loisc* (gl. ure) Ml 47ᵃ. *imthimchellsu* (gl. accingere) 28ᵈ.
p. 443, 29 add. *follaide* (gl. rege) Ml. 46ᵇ. *dianaigthe* (gl. celera) 49ᵈ. *ruccaigthe* (gl. condemna) 27ᶜ. *ollaigthe* (gl ampli[fi]ca) 70ᶜ. *slánaigthe* (gl. osanna) 17ᵇ. 25ᵇ.

p. 443, 3—1 a. i. del. omnia
p. 444, 3 sqq. add. *gudid* (gl. orate) Ml. 68ᵃ. *errenaid* (gl. adpendite) 20ᶜ.
p. 444, ad paradigma: 3. sing. abs. *beraid.*
— 11 a. i. add. *lase atatgladainnse* (gl. cum te conuenirem) Ml 62ᶜ.
p. 444, 9 a. i. add. *innambriathar indiut nuradinse* (verborum simplicium quae loquebar ego) Ml. 74ᶜ.
p. 444, 7 a. i. add. *coni fodmainse* (gl. né perpeterer) Ml. 62ᶜ.
p. 444, 2 a. i. add. *huare nad fil nanert nail indamerbainn* (quia nulla est potentia alia, qua confidam) Ml. 29ᵈ. *co aslóinse* (gl. ut effugerem) Ml. 59ᵃ.
p. 445, 13 add. *manucomallainn* (si implevissem) Ml. 131ᵈ.
p. 445, 22. AD, ED, ID leg. *a*) AD, ED.
— 25 add. *an dumbidced* (gl. iaculatus) Ml. 53ᵈ.
p. 445, 6 a. i. add. *conulogad .i. co adcotad* (gl. ut impetraret) Ml. 39ᶜ.
p. 445, 2 a. i. del. *.i. coni frithtarised*; del *dureised*
p. 445, inf. del. , enudare
446, post lin. 4 add. *b*. Form. abs.: *canaid* (canebat), *foaid* (*.i. nochotlad*, dormiebat), *iccaid* (sanabat) F. h. 30. 31. 34.
p. 446, 7 add. III. *notorasnigmis* (gl. fidebamus) Ml. 43ᵈ.
p. 446, 10 leg. quod deo n. s.
— 16 a. i. leg. *forasernte* — Ibid. n. e. substantia alia s. quem celebretis
p. 446, 11—10 a. i. del. *dofuaircitis . . .* 184ᵇ. Add. *duemtis* (gl. uelabant) Ml. 79ᵃ.
p. 436, 8 a. i. (ad II.) *nudaerbtais* (gl. qui in idulis confidebant) Ml. 46ᵈ.
p. 446, 4 a. i. add. *nudianaigtis* (gl. celerabant) Ml. 54ᶜ.
p. 447, 5—7 del. *congabtis . . .* 19ᵃ.
8—9 del. *arnafarcabtis . . .* 31ᵈ.
— 12 add. *noroissitis* (gl. nutarent) Ml. 35ᵉ.
— 5 a. i. add. *ni ria ni cria do dodhamna* (ne vendat, ne emat puerulus tuus) O'Dav. *dodhamna. noch is co farfia són* (gl impleat; praes. *forfen*, gl. perficiat, Ml. 64ᶜ; pass. *forfenar* Tr. 2ᵃ.) Ml. 55ᵉ; plur. 2. *ma dorónaid* (si feceritis) Fél. prol. 186, 3. *arnidiset nochis forfiat son* (gl. ut officia sua explicare nequeant; i. e. ut non explicent i. e. perficiant hoc) Ml. 23ᵃ.
p. 447, 2 a. i. add. indicativi sing. 1. *dorónsa* (ego feci) Fél. prol. 288. 289; 3. fortasse *comboch* (gl. fregit) L. Ardm. 77 a. 1; rel. *sui slan creas crist* (sapiens sanus qui credidit Chr.) Amr. Chol.
p. 448, 21 add. *ranacsa* (veni ego) Seirgl. Conc. *rochualasa*, *rochuala* (audivi) V. Trip Eg. 8 a. 1. Longes mac nUsnig. *adroetach*, *adroitheach*, *atroithech* (supplicavi) Sanct. h. 20. Fél. epil. 300. 301. *arobróinasc* (gl. despondi enim vos; *róinnasc* = *ronenasc*) Wb. 17ᵇ.
p. 448, 25 add. *etirgénsa* (gl. sum expertus) Ml. 79ᵃ. *duairchér* (gl. summa pecuniae hanc civitatem consecutus sum) L. Ardm. 168ᵃ. — Huc transp. a p. 454: *docoadsa* (veni) Wb. 18ᵇ.
p. 448, 27 add. *rochualusu* (gl. audisti) Ml. 50ᶜ. *tánac* (venisti) V. Trip. Eg. 17 b. 1. Seirgl. Conc.

p. 448, inf. add. *reraig*, *roreraig* (direxit) Br. h. 51. 56. *reraig* (perrexit) Fél. epil. 237. *domemaid* (periit) Corm. *art. commemaid* (ut frangeretur) L. na huidre 20 b. V. Trip. Eg. 8 a. 2. *rocehæs* (i. e. *rocechés*, passus est) Amr. Ch. *dosnécacha* (spectavit eum) L. U. 23 b.

p. 449, 3 del. ; forma relativa? — Add. *foroichlaid* (gl. effodit; *roichlaid* = *rochechlaid*) Ml. 24c. *nach ainim roanic riched* (quae anima venit in caelum) Fél. epil. 53.

p. 449, 21 extr.) transp. ad lin. 22 extr.

— 26 del. Elisa vocali:

— 27. *rotheth.* leg. *ro-od-t.*

— 26 - 27. *ɔrotaig . . .* 33a. transp. ad lin. 5 a. i. Illorum loco add. *roselaig* (= *roseslaig*, trucidavit) Corm. *tamlachta.* Fél. prol. 101. Seirgl. Conc. *senaig* (*senaich* B.) *.i. rosnigestar* (stillavit) Fél. Mai. 15. *rosenaich*, *rosenaig* V. Trip. Eg. 11 b. 2; 16 b. 2.

p. 449, 5 a. i. add. praeterea: *raith*, *raid* (cucurrit) Fél. Ian. 6. Sept. 19. *faig ferb fithir* (dixit verba sapientis) Amr. Ch. Eodem transp. a p. 463, 12—13: *isfollus . . .* 5a.

p. 449, 4 a. i. add. *nad góigeóin* (qui falsitatem non novit) Amr. Ch. Eodem transp. p. 456, 10—21. et 29—30.

p. 450, 4 add. *tancamar* (venimus) H. 2. 16. col. 392

p. 450, 7 add. *atconncamar* (conspeximus) L. Lism. 231 b. a. = *atchoncammárni* L. na huidre 32 a.

p. 450, 12 add. *adchuadammar* (exposuimus) L. na huidre 1 a.

p. 450, 14 add. *cusatangidsi* (ad quos venistis) L. Buide Lec. col. 647.

p. 450, 20 add. *memdatar* (fregerunt) Corm. *maidinn. rorergadar* (direxerunt) L. Ballim. 240. *intan dorertatar* (*.i. roreithset*, cum currerent) Br. h. 55. *roleltatar* (adhaeserunt) Corm. B. *morand. docoemnactar* (laverunt) Fél. Ian. 4. *foselgatar* (illiverunt) Tr. 4b.

p. 450, 27 — 28. *conrótgatar . . .* transp. ad lin. 31.

p. 450, 29 add. *contorchratar* (gl. conciderunt) Ml. 48c. *dorochratar* (gl. festinauerunt) 36d. *focoimlactar* (gl. pertullerunt) 47c. *innarpatar* (gl. depulerint) 23d. *inrorthatar* (p. 457, 15 a. i.)

p. 450, 31 del. *foselgatar . . .* Add. *tamhatar* (perierunt) Ann. 4 Mag.

p. 450, 5 a. i. add. *forrodamar oc precept dúib* (q. passus sum in praecipiendo vobis) Wb. 19d. *cid na imneda forodamarsa* (etiam tribulationes quas passus sum) Ml. 22d. *sechis forodamarsa ón* (gl. expertus sum) 132a. *co rogenarsa* (gl. ut in hanc vitam effunderer) 44c.

p. 451, 21 add. *damair* (passus est) Fél. Febr. 9. 16. *rolamair* (ausus est) Fél. prol. 57. *it hesidi dorumadirsi* (gl. quae fuerat emensus) Ml. 16c. *rumidar* (gl. duxit) Ml. 72b. *rosmidir* (decrevit id) SM. 126. *órumidir* (postquam iudicavit) Corm. *laith. conaitigir* (poposcit) V. Trip. Eg. 15 b. 2. *rocesair* (passus est) ad Fél. Apr. 28. *intan inmerumediar adam* (cum peccavit A.) Tr. 1a. Fortasse: *conróiter recht robust* (servavit legem firmam) Amr. Ch., nisi potius pertinet ad p. 458.

p. 451, 10 a. i. add. *ni rufrescachtar* (gl. praeter spem) Ml. 26b.

p. 451, 9 a. i. add. *dorúmenatar* (gl. crediderunt) Ml. 35b.

p. 451, 8 a. i. add. *innahi immeruimdetar* (gl. dilinquentes) Ml. 46b. *rofadatar* (p. 457, 17 a. i.). *rodamatar* (passi sunt) Fél. prol. 53. B. prol. 32. *forodmotár* (passi sunt) L. na huidre 35 a. *irrogenatár* (in quibus nati sunt) ib. 34b. — Cum forma *rogénartar* comparat St. *rolamratur* (ausi sunt) Circuit. Hib. lin. 56. et futuri formas: *betit*, *beitit* (erunt), *cesfaitit* (patientur), *mértait* (manebunt), *taitnébtait* (lucebunt), quas vid. apud ipsum.

p. 452, 9 del. fortasse:

— 10 add. *ni ibiu* (non bibam) Imram curaig Maildúin.

p. 452, 19 add. *fotuigebsa* (te relinquam) V. Trip. Eg. 11 b. *ni dingéb* (non descendam) ib. 7 a. *dogénsa* (faciam) L. na huidre 3 b. Praef. hymni Secund. *ni immér* (non ludam) O'Don. suppl. *fithcheall. ni athregsa he* (non mutabo eum) ad Fél. Febr. 11. *ni rag* (non ibo) Rawl. 505 = *nocoragsa* Seirgl. Conc.

Formae absolutae exempla: *bérasam* (feram) V. Trip. Eg. 16 b. 2. *rega* (illo) ib. 3 b. 1. *rigasa* Seirgl. Conc.; atque assumpto *-t*: *ragat* (ibo) Seirgl. Conc. *regat* Tochm. Monera. *beratsa* (feram ego) Rumann, Laud. 610. *gebutsa* (canam) ad Fél. Mart. 31.

p. 452, 20 add. *atumdidmae* (profiteberis me) Fél. epil. 494.

p. 452, 23 add. *inraga* (ibisne?), *cid dogena* (quid facies?) Seirgl. Conc. *nibéraso* (non feres tu) L. U. 21 a.

p. 452, 25 add. *dosngegha* (eliget eum) Corm. B. *sethor. doroega*, *doroiga* (veniet) L. na huidre 17 a.

p. 452, 30 (et 453, 18). *coscéra* leg. *ɔscéra*

— 9 — 7 a. i. transp. ad p. 434, 7 a. i. (leg. seiungit . . . separat).

p. 452, 6 a. i. add. *duema són* (gl. uindicabit) Ml. 67c. *friscera* (respondebit) Sanct. h. 18. *congéba* (capiet), *ni thatnéba* (non lucebit), *doraga* (veniet) L. na huidre 37 a. 36 b. 34 a. *ni ragha* (non ibit) Corm. *bual. fear dodagéna .i. fear ghonfas tu* (vir qui te vulnerabit), *toiméla .i. caithfidh* (edet) O'Clery. *cianathar ceta taiciara* (supra *taiccéra*; uter nostrum prior lege aget?) Rawl. 505.

p. 452, 5 a. i. add. *gignid* (cod. *gidnid*; nascetur) V. Trip. Eg. 9 b. 1. *berid* (pariet) Corm. B. *sethor. meraid* (manebit) Fél. B. prol. 173. L. na huidre 8 a. 2. *gébaid* (capiet) ib. 35 a, *gebuid* 34 a. Fél. Dec. 12. *ragaid* (ibit) Seirgl. Conc., *rachaid* SM. 138. L. Lism. 239 b.

p. 452, 3 a. i. add. *gigneiss*, *gignes* (qui nascetur) V. Trip. Eg. 10 a. 1; 15 a. 1. *cechras* (quod canet) O'Dav. *meras* (qui manebit) V. Trip. Eg. 5 a. 1. *aigéras* (qui iudicio persequetur) O'Don. suppl. *ragas* (qui ibit) L. U. 21 a.

p. 453, 2 add. *nadcélam* (q. non celabimus) Fél. epil. 86. *dogénam* (faciemus) Seirgl. Conc.

p. 453, 3 add. *regmai* (ibimus) Seirgl. Conc.; addito *-t*: *regmaitne* (ibimus nos) Longes mac nUsnig. *tacermait* (lege agemus) V. Trip. Eg. 3 a. 2. *intan scermait* (cum discedemus) V. Trip B. 168 a.

p. 453, 8 add. *daregaid* (venietis) Ml. 33^{b}. *doberaid* (afferetis), *ni regaid* (non venietis) V. Trip. Eg. 9a. 1; 12a. 2. Form. abs. (irregulariter): *ni berthai* (non auferetis) L. Lec. 308b.

p. 453, 11 add. *lilit* (sequentur) V. Trip. Eg. 12a. 1. *immusaiccichet* (inter se videbunt) ib. 10a. 2.

p. 453, 16. *rosárichset* leg. *rósárichset*

— 20 add. *etirgenat* (gl. experituri sunt, gl. experientur) Ml. 68^{c}. 73^{a}. *fogébat* (accipient), *fodemat* (patientur) L. na huidre 37b. *frisgerat* (respondebunt) F. h. gl. 34. *cossenat* (contendent) Longes mac nUsnig. *doragat* (adibunt) Fél. epil. 115. *ciad no adchiad .i. caoinfid* (plorabunt) O'Clery. — Form. absol.: *dedait* (gl. euanescent) Ml. 79^{b}. *ibait son* (gl. hoc potabunt) 30^{c}. — Form. relat.: *ambertæ éoin* (id quod ferent aves) L. na huidre 19a.

p. 453, 21—23. Exempla 1. pers. sg.: *atagegallarsa* (alloquar eos ego) L. na huidre 19b. *ni caemnacar* (non potero) H. 2. 16, col. 885. — 2. pers.: *atchichither* (videbis) Seirgl. Conc. *sechidú denecaithersu* (gl. quaquauersus respexeris) Ml. 73^{c}; fortasse *addéicider* (gl. respicies) Ml. 43^{a}. — 3. pers.: *cia atageglathar* (quis alloquetur eos?) L. na huidre 19b. *nochongignethair* (non nascetur) Ann. 4 Mag.

p. 453, 27: Exempla 1. pers.: *a*) *dogegaind* (optarem) V. Trip. Eg. 6b. 2. *dogegaind* (*.i. dotogfaind* B.) praef. Fél. — *b*) *no cobéraind* (non ferrem) Chron. Scot. *dosberaindse uili* (darem eos omnes), *nogebaind* (caperem) Longes mac nUsnig, *ni foicebaind* (non relinquerem) V. Trip. Eg. 17a. 1. *congenaind* (cooperarer), *ragaindse* (irem) H. 2. 18 (O'Curry p. 639). *noragaind* (irem) Bell. M. R. (O'Don. 232).

p. 453, 29 add. *nogiuglad* (haereret) Bruden dá Derga. Eodem transp. *asreirid* (p. 445)?

p. 453 (ante *meruid*) add. *na aidérad* (se non adoraturum), *ise nongébad* (is caperet) L. na huidre 41b. 9a. 2. *nagebad* (se non capturum) praef. Fél. B. *nosgebad* (eum caneret) ib. A. Form. abs.

p. 453, 36 add. *a*) *atgegmais chitus* (quaereremus primum) L. Buide Lec. col. 647. *b*) *ni sccérmais* (non secederemus) Ann. 4 Mag.

p. 454, 13 sq. Secundum Stokesii enarrationem separandae sunt *t* et *d* in his formis, addendae paucae (incertae fere) reliquiae futuri per *t*, praeteriti per *b*, denique imperfecti per *u* formati. De explicatione, quam proposuit idem, cum longiore disputatione opus sit, alio loco disseremus.

p. 454, 29 add. *conaitecht on* (gl. uoti sum compos effectus) Ml, 132^{d}.

p. 454, 32 add. *.i. imchetni precept .i. dorretsa soscele* (gl. in prima mea defensione; i. e. in prima mea praeceptione i. e. qua defendi ego evangelium; cf. *co duema*, gl. tuetur, Ml. 53^{c}, *duema són*, gl. vindicabit, 67^{c}) Wb. 31^{d}.

p. 454, 9—8 a. i. transp. ad p. 448 secundum St., del. *inrualadsa* ...

p. 454, 6—5 a. i. Inde ... etc. leg. *durairngirtsiu* (gl. secundum tuam promisionem) Ml. 74^{c}. *romeilt* (moluisti) ad Fél. Mai. 21 (bis). Sed etiam: *ni comtacht su* (gl. nihil quaesisti) Ml. 60^{b}. *dunecomnacht su* (gl. contulisti) 56^{a}.

p. 455, 3 leg. obtulit ei

p. 455, 19 add. *conaicelt* (gl. desimulavit) Ml. 49^{e}. *rommalt* (gl. educauit me) 45^{c}.

p. 455, 23 leg. *doretarracht*

— 28. surrexit leg. resurrexit

— 13 a. i. *isforime* (?) leg. *isforrae*

— 10 a. i. add. *inrochoissecht* (consecutus est) Ml. 43^{d}.

p. 455, 2 a. i. *donnesmart* ... Nin. leg. *roort* (cecidit) Ml. 48^{c}.

p. 455, inf. *donacht* add. [sic Z.]

456, 2. *hisin* leg. *insin*

p. 456, 6 add. *doret* (gl. velavit) Ml. 16^{c}.

— 21—29 transp. ad p. 449, 5 a. i. secundum St.

p. 456, 9—8 transp. ad p. 449, 5 a. i.

— 8 a. i. leg. (nam cum primum vidit Reb. Is.)

p. 456, 7—6 a. i. del. *cesta* ... (ivit). — Ceterum de his formis cf. St.

p. 457, 4—7. Excussa ... 24^{c} transp. secundum St. ad p. 450, 5.

p. 457, 9. cito (?) leg. recurrebatis (*athrete* pro *ath-rethithe*)?

p. 457, 12. unum exemplum leg. duo exempla

— 13 add. *conaitechtat* (gl. quaesierunt) Ml. 44^{d}.

p. 457, 20. proposcerunt leg. poposcerunt

— 14 a. i. (ad p. 450.) *fochosmarb* (?) leg. *fochosmailius assar* (gl. omnibus peccandi amore persuasis)

p. 457, 10—7 a. i. *docotar* ... 5^{a} transp. ad p. 450, 29.

p. 457, 5 a. i. add. *am. dundraingertar fathi* (gl. repromisione; i. e. ut id promiserunt prophetae) Ml. 67^{b}.

post p. 457 add. Praeteriti per D formati exempla (St.): sing. 2. pers.: *ni tabraidsiu damsa* (non dedisti mihi) V. Trip. Eg. 1b. 2. *imandenaid* (circa quae fecisti) ad Fél. Sept. 3. — Plur. 1. pers.: *dosruimdemar* (enumeravimus id) Fél. B. epil. 6. — 3. pers.: *damdatar* (passi sunt; *damhdhatar .i. dofuilngeadar*. O'Clery) Fél. Oct. 15.

p. 458, 2 del. *dt*,

— 5. (et 487, inf.) *nafetarsa* leg. *rafetarsa*

— post lin. 25 add. Futuri per T formati exempla (St.): sing. 1. pers.: *atbertsa* (dicam) L. na huidre 40a. L. Lecan. 255. et fortasse: *tan dommitecht irguis* (cum poscam mihi gratiam?) Fél. epil. 561. — 3. pers.: *donnesmart* (*.i. donnesaircfe .i. dogena artesargain*, qui servabit nos) Nin. — Plur. 3. pers.: *bertaitsin* (ferent ipsi) L. na huidre 41a? at cf. formas *mértait*, *taitnébtait* (ad 451, 8 a. i.).

Praeteriti per B formati exempla formae activae: 2. pers. sing. *marosellaib* (*.i. marosillis*, si vidisti) Fél. Iul. 4. Absol. *ilaigfe* (gl. multiplicasti) Ml. 168. — 3. sing. *sidrochaib* (cum ascendit; *roich*, attingit) Amr. Col. *feraib* (paravit) Seirgl. Conc. *brighaib* (denunciavit) O'Dav. *adaltrach*, *brigh*. *anaib* (remansit) id. *buaidh*. *bruchtaib* (eructavit) id. *brucht*. *dotoruidib* (fulsit) id. *deruscaib* (decrevit) id. *desruith*. *ni décaib* (non est mortuus) Corm. *gaimred*. — Verbi deponentis: 1. sing. *frisailefarsa* (gl. praestulabar) Ml. 38^{a}. — 2. pers. *sechis mescaigfider* (gl. inebriasti) Ml. 168.

p. 458, 6 a. i. add. *in cumgubsa* (gl. num potero?) Ml. 49[c].

p. 459, 6 add. *fudalibsea* (gl. distribuam) Ml. 78[a]. *noterdarcugub* (gl. celebrabo te) 55[a].

p. 459, 9 add. *icfasa* Corm. B. *mugéime*. *mairbfesa* (interficiam ego), *creitfe, creitfesa* (credam) V. Trip. Eg. 10b. 2. 8a. 2.

p. 459, 11 add. *dergfatsa* (rubefaciam) Fled dúin nanged, p. 78 *maithfet* (ignoscam) Tochm. Monera. *failsigfitsea* (manifestabo) L. na huidre 7a. 1.

p. 459, 12 add. I. *lase donatalcfe* (gl. cum delenueris animum) Ml. 69[c].

p. 459, 16 add. *donesbe* (gl. despicies) Ml. 112[c]. III. *ceine nosoifesiu* (gl. donec tu auertis) Ml. 33[a].

p. 459, 23 add. *ni cumsanfa* (gl. non desistet) Ml. 80[d].

p. 459, 33 add. *fonnitfea* (gl. subsannabit), *contifea* (gl. inridebit) Ml. 17[a]. *ni contuslifea* (gl. nihil elabitur, leg. -etur) 27[b].

p. 460, 5 add. *sluindfemne* (declarabimus) Fél. prol. 287.

p. 460, 8 add. Auctum FIMIT: *aisnefimit* (enarrabimus) V. Trip. B. 155a.

p. 460, 10 add. *confodlaibidsi* (gl. eritis participes) Ml. 53[b].

p. 460, 11 add. *ticfathi* (venietis) Fled dúin nanged, p. 50.

p. 460, 15 add. *ni cumcubat* (gl. non poterunt) Ml. 54[a]. *ticfat* (venient) V. Trip. Eg. 16a. 2.

p. 460, 16 add. II. *notmolfat* (celebrabunt te), *nithechtfat* (non habebunt) L. na huidre 36a. 35b. III. *atchluinfet* (audient), *notadamraigfet* (admirabuntur te) L. na huidre 34a. 36a.

p. 460, 17 add. *legfait* (liquescent) L. na huidre 34a. *techtfait* (habebunt), *oentaigfit* (consentient) ib. 36a.

p. 460, 20 add. II. *carcidadaichfersa* (gl. ut quid timebo) Ml. 68[c].

p. 460, 22 add. *fosisefar mo pecthu* (gl. ero conpunctus; i. e. confitebor peccata mea) Ml. 58[c]. *adbartaigfersa* (gl. auersabor) 37[c].

p. 460, 26 leg. a) FEDAR, ABADAR: I. *adaichfedar* (timebit) Ml. 46[c]. II. *nudcomálnabadar* (qui eam implebit) ibid.

p. 460, 7 a. i. add. *arammuinfetar feid* (reverebuntur eum) Ml. 128. *ni aichfetar* (gl. non timebunt) Ml. 80[b].

p. 460, inf. add. *noticfaind* (sanarem te) ap. O'Curry, 638. *nothogfaindse* (eligerem) Long. mac nUsnig. *nocreitfind* (crederem) V. Trip. Eg. 14a. 2. *adrimfind* (numerarem) ib. 12a. 1.

p. 461, 3 add. *ni cumcaibed* (gl. nequisset) Ml. 42[c].

p. 461, 13—14. *aircia ... 35*[a]. transp. ad p. 460, 16; *dofoirmfed* leg. *dofoirmsed*

p. 461, 15 add. *nutscáilfeth* (finderet te) V. Trip. B. 168b. — Form. absol. *rímfeith* (numeraret) Amr. Chol.

p. 461, 17 add. *mar no cluinfemis* (ubi audiremus) V. Col.

p. 461, 21 add. *nolinfatis* (implerent) ad Fél. Febr. 1.

p. 461, 10 a. i. add. *asringbus* (gl excedissem) Ml. 130[d].

p. 461, inf. exploravi leg. ostendi.

p. 462, 1 add. *arromertus 7 arrudergus* (gl. statui et proposui) Ml. 51[a]. *an darunesus* (gl. spernens) 36[c].

p. 462, 6 add. *arrotneithiussa* (gl. te sustenui) Ml. 46[b]. *ruradussa* (locutus sum) 50[d].

p. 462, 7 add. Form. absol.: *gabsusa* (cepi) carm. Ml. 1. *tiagsu* (veni) Fled dúin nanged 36. *blaisiu* (expectavi?) L. na huidre 40a.

p. 462, 8 add. I. *foracbaiss* (reliquisti) V. Trip. Eg. 7b. 2. II. *rorelais* (gl. absolvisti) Ml. 50[c].

p. 462, 12 add. *rocloissiu* (gl. vicisti) Ml. 43[d].
— 14 add. Form. absol.: *amal soersi, amail soersai* (sicut servasti) Fél. B. epil. 447. 451. 455. 459. 463. 479 etc. Contra *celis* (celasti) L. na huidre 38[a].

p. 462, 17. *dusrule* leg. *dusrale*

p. 463, 22 add. *ibis* (bibit) H. 2. 16, col. 886. *rethes* (cucurrit) Amr. Chol.

p. 463, 24. opprobravit leg. denuntiavit
— 25 add. *légais* (legit) Amr. Chol. *iccais* (sanavit) V. Trip. B. 156a. *labrais* (locutus est) Seirgl. Conc. *bennachais* (benedixit) V. Trip. Eg. 14a. 1. *crochais* (cruci affixit) Fél. Mart. 8. 12. Dec. 30. *morais* (laudavit) Iul. 21.

p. 463, 29 add. *coiniss* (ploravit), *fothaigis* (fundavit) V. Trip. B. 169b. 173a.

p. 463, 13 a. i. *c*) ... sint, leg. Item,

p. 464, 3 a. i. del. *horacumachtaigset* ... 28[a].
— 2 a. i. add. *rutuirset* (gl. scrutati sunt) Ml. 44[d].

p. 464 inf. add. I. *cansit* (cecinerunt) Seirgl. Conc. II. *fersait* (fecerunt) ibid. *carsait* (amaverunt) Fél. Mart. 15. *scorsit* Mai. 17.

p. 465, 10 add. *arrondoichenelaigsiursa* (gl. degenerans sum) Ml. 44[b].

p. 465, 12 add. *oruthochaisgeisersu* (gl. quam es consecutus) Ml. 43[c]. *rolethnaigser* (gl. deletasti, leg. dilat.) 50[a]. *rofoirbthichser* (gl. perficisti [sic!]) 50[c]. At ESTAR: *atatchigestar* (gl. videris) Ml. 59[c]. (?)

p. 465, 19 add. *friangel nacallastar* (cum angelo collocutus est), *ni ellastar* (non nutrivit?) Amr. Chol *coselastar .i. dorat* (dedit) Comm. Amr.

p. 465, 20 add. *dorochuiristar* (gl. adsciverit) Ml. 25[c]. *afuroissestar* (gl. confessus) 46[d].

p. 465, 28 add. *rodumaigestar, rodumagestar* (gl. exaggeravit) Ml. 55[d]. 83[d]. *air ni roadbartaigestar* (gl. quia non fuerat aversatus), *roaitrummaigestar* (aequiparavit), *roscosmailigestar* (comparavit eas) 55[d].

p. 465, 32 (et 714, 9 a. i.) leg. *isindi rondnainmnigestar*.

p. 466, 1 del. Fortasse: — Quae secuntur, transp. ad p. 439, 2 a. i.

p. 466, 2. confessi sunt leg. confitentur — Add. *ni dernsatar* (non fecerunt) Amr. Chol. 7a. 1. *teallsadar .i. dogoidsiod* (furati sunt) O'Clery.

p. 466, 12 add. *dorothuusa* (gl. decidam) Ml. 23[c]. *dofonussa* (gl. lababo, leg. lav.) 47[a]. *notes* (gl. me effugientem) 29[d]. Alia ap. St. — Ad coni. transp. *ciathiasusa* . . .

p. 466, 13—15 del. *cid* ... 57r. Contra add. *cu dusésa* (gl. ut persequar) Ml. 61[c]. Alia ap. St.

p. 466, 22 add. *arutaissiu* (gl. reficies) Ml.

56ᵃ. et transp. a p. 429, 12—10 a. i. *annongeiss* (leg. obsecrabis)

p. 466, 23 transp. ad coni.

— 26 add. *dosaidisiu for hirubinaib condárbais frecndarcus du fortachtae dvnaib trebaibso diasoirad .i. triub effraim rl.* (gl. qui sedes super Cherubim manifestare coram Ephraim, Beniamin et Mannesse; i. e. sedes tu super Ch. ut demonstres praesentiam auxilii tui tribubus his ad eas servandas, sc. tribui Ephraim rel.) Ml. 209.

p. 466, 27 add. *dufi* (gl. uindicabit) Ml. 67ᶜ. Alia ap. St.

p. 466, 2 a. i. add. *co arcói* (gl. ad nocendum) Ml. 46ᵈ. *coremifoil* (gl. anticipet) 23ᵃ. Fortasse *arna oip* (gl. ne detrectet) 42ᵃ.

p. 467, 11—13 del. *fricechfiss* ... Patr. h.

— 20 - 23 del. Irregulare exemplum videtur: — Quae secuntur, transp. ad p. 478, 29. (l. 23 venit leg. missus est).

p. 467, 25 add. *cid asindisem* (gl. quod adferemus) Ml. 35ᵃ.

p. 467, 31. temptationes leg. passiones

— 32 add. Form. abs.: *ciarosme* (*ciaresmai .i. cia tairismit l. cia rismit*, B.) *foamindsom* (etsi perveniamus sub illius diadema) Fél. prol. 257.

p. 467, 35 add. *diangessidsi dia am. nundguidemni* (gl. si fueritis consortes officii; i. e. si precati eritis vos deum sicut nos eum precamur) Ml. 53ᵃ.

p. 4 a. i. add. *nigessid naaill* (nolite quidquam aliud precari) Wb. 26ᵃ. Form. absol. (irregulariter): *mani thistai* (nisi ibitis) Longes mac nUsnig.

p. 467, 3 a. i. add. *niroisset aleth adi* (non attingent dimidium huius) Ml. 154.

p. 467, inf. add. *condesat* (gl. exquirent) Ml. 46ᶜ.

p. 468, 2 add. *honacumachtaigset* (gl. quo non sint potituri) Ml. 28ᵃ. *imruimset* (gl. peccabunt), *imroimset* (gl. delinquent) 54ᵃ.

p. 468, 4 add. *contotsat* (gl. conruere) Ml. 16ᵃ. *conroigset dia* (ut precentur deum) Wb. 16ᶜ.

p. 468, 9 add. Form. absol. (irreg.) *roisit, toirsit* (adibunt) O'Don. suppl. *na tairsit* (ne veniant) H. 3. 18, p. 70 col. 1.

p. 468, 11 add. *dummessarsa* (gl. metibor) Ml. 78ᵃ.

p. 468, 12—14 del. *airciasberasu* ... proferetur. — Contra add. *acht cofiasur* (modo ut sciam) Seirgl. Conc. *noco roisiur* (donec perveniam) Fled dúin nanged p. 10.

p. 468, 15 add. fut.: *rofeiser* (scies) Fél. Febr. 4. — Coni.: *na imroimser* (gl. ne et tu tempteris, Gal. 6, 1; i. e. ne delinquas) Wb. 20ᶜ. *dianfesser* (si scies) Fél. Oct. 24. *comairser* (quaeras) O'Dav. s. v. *meser* (iudica) Corm. B. *ségamlae.*

p. 468, 16. sciam? leg. sciatur?

— 21 add. *intan immeromastar* (cum peccaverit) Ml. 51ᵃ.

p. 468, 26 add. *arna imromastar nech* (ne quis delinquat) Wb. 11ᵃ. *acht ni doesistar* (modo ne exsecet) O'Dav. *eses.*

p. 468, 27 add. *fallnastair* (regnabit) ap. St.

p. 468, 31 add. *rofeasamar* (sciemus) H. 2. 16. col. 886. Coni.: *nach cumang conisimar* (quacunque potentia possumus), *inni adglaasmarni* (quem appellamus) L. Buide Lec. col. 647.

p. 468, 5 a. i. leg. *cofesid* ..., *ofessid* ...

469, 8 add. *ma rufessinn* (si scirem) Ml. 59ᵇ. *dotodsinn* (gl. labi) 131ᵇ. *fristaissinn .i. dia frecur ceill* (gl. sacros ritus obire) 132ᵃ. *roindésaind scéla* (enarrarem nuntios) Bell. M. R. (ap. O'Don. 232). Alia ap. St.

p. 469, 20 add. *dureised* (gl. enudare, consuevit) Cr. 34ᵈ.

p. 469, 12 a. i. late leg. apud se

— 6 a. i. (et 876, 2). *dosuin*(?) leg. *dosum*

— 3 a. i. add. *an nutesed* (gl. fugiens) Ml. 29ᵈ. *mani toissed* (gl. nisi debellasset) 40ᵈ. *coni frithtaised* (gl. ut nullus opponeret manum) 34ᵃ.

p. 470, 1. iudicare leg. indicare

— 2 add. *cofiasmais* (ut sciamus) Longes mac nUsnig. — Transp. a p. 446, 9—10. *nongesmais* ...

p. 470, 14 add. *ceni imroimsitis* (ut non peccaverint) Ml. 51ᵃ. *co ingriastais* (gl. ut persequerentur) 38ᵈ. *cofiastais* (ut scirent) Seirgl. Conc. *cofestais* (donec scirent) ad Fél. Sept. 9. *nach istais* (se non esuros) Long. m U. *amail tistis* (ut venirent) O'Don. suppl. *tisat. gairsiu condristais* (paulo antequam convenirent) L. Lagen. 109 f. Transp. a p. 447, 9—10. *insnastis* ...

Praeteriti 3. pers. sing. per U formata iam non dubito quin insit in exemplis a St. prolatis: *dufarclu sech cach ndine* (superabat quamvis aetatem) Paul. carm. 1. *fri cech fiss arachuiliu anma[i]n duini* (adversus omnem scientiam quae depravabat animam hominis) Patr. h. *fuacru doncath coemgen cloth* (provocabat ad catum C. inclitum) Br. h. 19. *is do coimet creidme fiadut* [leg. *creitme fiadat*] *foracbu cumachta do cosc cacha cloine* (ad servandam fidem domini committebat potestatem castigandae cuiusvis iniquitatis) SM 8. *nifes can dotandiu* (compertum non est, unde veniret) L. H. praef. hymni Cum. Fot. *riadu curach ocus graig sechinis* (praetervehebant naves et equorum greges insulam) Seirgl. Conc. *nobid ic slatairecht 7 nomarbu nacuitechtai* (erat spolians et interficiebat sodalitates) V. Trip. Eg. 15 a. 2. *scar-fiu* (in quo dormire amabat) Táin bó cuailnge. Quamquam nec explicationem suam mihi persuasit vir doctissimus (e radice scr. AV), nec alias eiusmodi formas extitisse credo praeter hanc personam, in qua nescio an imperfecti formae activae adiunctum sit pronomen suffixum.

At miror aliam formationem, de qua cum olim dubitarem, iam dubitare nequeo, ab eodem praetermissam esse, qua reduplicationi subiungitur compositio.

Non dico illas formas med. hib., quae praeteritum reduplicatum habent auctum terminationibus usitatissimis, quarum exempla attulit St. *dochúadusa* (ivi) Seirgl. Conc. *rolebhlingessetar* (desiluerunt, gl. *forualatar*) O'Dav., sicut aliae easdem terminationes habent additas *t* formanti, cf. *cotormaltus* (ut contriverim), *adbertsat* (dixerunt), *luidhsed* (iverunt) apud eundem. Sed extant formae hib. veteres primariae futuri vel coniunctivi, quae cum inchoentur redupli-

catione, formantem S ostendunt, ut 1. sg. abs. *gigsesa* (gl. supplicabo) Ml. 47[d], 2. *coririssiu* (gl. ligabis; praes. *conriug*) Ml. 134[d]. *ni tithis* (ne iuraveris? rad. *tong*) O'Dav. *to 7 toing*, 3. coni. *asriri* (gl. appendat) Ml. 30[c], abs. *cech óin gessid .i. giges dia* (gl. supplicem) Ml. 53[c]; 2. pl. abs. *gigestesi* (p. 453, 4—6), 3. *fortithsat donnaig diumsaigh* (iuraverint fures superbi) O'Dav. *to 7 toing*. Quarum plura exempla ac respondentes formas secundarias repertum iri non dubitamus, sicut inveniuntur formae passivae.

p. 470, 21—22 del. , quarum . . . servatae

— 9—6 a. i. omnia del.

— 4 a. i. add. etsi non eadem constantia.

471, 11 leg. delinatur (transp. ad p. 474, 21).

— 14 del. *innarbar* . . . 14[e].

— 15 add. *nietar* . . . 17[d]. (a p. 472, 18—17 a. i.)

p. 471, 29 add. *armunter féid* (gl. laudatur) Ml. 28[a].

p. 473, 10—11. *cia* . . . 73[b]. transp. ad 474, 10 a. i.

p. 473, 20 leg. *ithesi dugaithatar*

— 21 leg. qui circumveniuntur

— 28. succiduntur leg. gl. incidantur (transp. ad p. 474, 10 a. i.)

p. 473, 30 add. *conairleicter* (gl. quae cum dimittuntur) Ml. 62[b].

p. 473, 4 a. i. — p. 474, 2 omnia del.

474, 3 leg. 3. pers. *a*)

474, 5 add. *conic domberthar forceill* (potest perhiberi testimonium) Ml. 53.

p. 474, 13 (et 482 inf.) add. *codobemtharsi* (defendamini) Ml. 53[b].

p. 474, 17. prospera leg. felix

— 21—23 del. Fortasse . . . 15[b].

— 24 ad ITHER add. (Optativi?)

— 26 add. *conairleicther* (gl. admitti) Ml. 32[c].

p. 474, ante lin. 12 a. i. add. *b*) *berthir* . . 27[d] (leg. feratur) a p. 475, 12—11 a. i.

p. 474, 10 a. i. add. *nebtar no dundaleter* (gl. exhauriri, pocula) Ml. 101[c].

p. 474, 9 a. i. *fácta* leg. *facta*

— 6 a. i. (et 482, 5 a. i. et inf.) add. *cotatoscaigthersu* (gl. commovere) Ml. 58[d]. *coatabsorchaither* (gl. illuminamini) 53[b].

p. 475, post lin. 4 add. Alias praecedente coniunctivo substituuntur pro perfecto: *dia fessar indaimser hirogabthar in salm* (gl. nam si sciatur tempus in quo psalmus decantatus est; cf. *combad si amsersin rogabthe in salm* ibid.) Ml. 53.

Aoristi formae coniunctivi: *innarbar* (expellatur) Ml. 14[c], vel optativi: *codufobither* (gl. ut succidatur) Ml. 35[e]. *coitirdibither* (gl. ut perimatur) Tr. 4[b]. *arnachitrindarpither* . . . (474, 1—2). *hobu rorbaither* . . . (475, 3); fortasse *coasagnoither* (ut intellegatur: praes. *asagnintar*) Sg. 180[b].

p. 475, 9—10. forte in uno hoc exemplo: leg. in his exemplis futuri vel coniunctivi:

p. 475, 12 add. *cotrirther friscomarser andso uile* (detur tibi quidquid poposceris ibi) O'Dav. *friscomarser*. *ise gignither* (is vulnerabitur) Harl. 5280. *gid geogainter* (etsi caedatur) Bell. M. R. *focichertar* (supponetur) H. 2, 16. *concuchlathar* (audietur) O'Clery. Fortasse: *arúnntangar* (gl. adficiemur) Ml. 47 r.

p. 475, 14 a. i. add. *conscerthar* (destruetur) V. Trip. Eg. 2 b. 1.

p. 475, 10 a. i. add. *ragthair* (ibitur) Longes m. U.

p. 475, 6 a. i. leg. *b*) TIR: *bértair* (ferentur) L. na huidre 31 b; minus bene *dogénatair* Fél. epil. 176. Fortasse: *fóiditir* (mittentur?) L. na huidre 30[b].

p. 476, 3 add. EBTHAR: *ni feimdebthar* (non negabitur) Fél. B. prol. 260. *claidbebtair* (gladio occidetur) Dá brón.

p. 476, 23 add. *carfaidir* (amabitur), *molfaidir* (laudabitur) L. na huidre 37 b. *cumscaigfidir* (commutabitur) O'Don. suppl. *tincim. dáilfidir* (tribuetur) Harl. 5280. EBTHIR: *ailebthir* (nutrietur) Long. m. U.

p. 476, 25 add. FETAR: *ni michlothaigfetar* (gl. nulla sterilitate defamabuntur) Ml. 14 r.

p. 476, 28 add. *dugaithfiter* (gl. fallentur) Ml. 54[a].

p. 476, 31 add. *tuaslaicfitir* (dissolventur), *cuirfitir* (ponentur) L. na huidre 34 a. *láefitir* (iacientur) 37 b. *deligfitir* (separabuntur) 35 a. *cumscaigfitir* (mutabuntur) 36 a.

p. 476, 9 a. i. add. *dudichestar* (gl. ducetur) Ml. 30[d]; alia ap. St.

p. 476, 9—8 a. i. *hisindi* . . . 139[b]. transp. ad p. 438, 2 a. i.

p. 476, 8 a. i. (et 629, 17 a. i.) in quem fiet leg. in quo perstat

p. 477, 2 del. Fortasse:

— 5 add. Sed etiam assimilato *t* ad *s*: *coatomsnassar* (gl. ut ego inserar) Wb. 5[b]. *codufessar* (gl. ut uindicetur) Ml. 32[c]. *ingesar* (gl. orari) 51[a]. *dia fessar indaimser* (gl. nam si sciatur tempus) Ml. 53. Forma absoluta: *cia gessir* (etsi oratur) Wb. 17[d].

p. 477, 7. *-asatar* leg. *-nasatar*. Ibid. add. *cia ronasatar* (etsi vinciuntur, = *cia ronaiscter* ib. 52) SM. 50. *forndiassatar* (gl. opprimi; rad. *deng*) Ml. 39[b].

Praemissa reduplicatione inveniuntur per S formata: *cotanrirastarni* . . . (476, inf.) Plur. *titsaiter luighi la sandtachu* (iurabuntur sacramenta apud avaros) O'Dav. *to 7 toing*.

p. 477, 12: Opinionem, qua de praet. prim. formatione consentiebam cum Schleichero, impugnaverunt St. et Siegfried. Sed in re tam ancipiti longiore disputatione opus est, quam cui hic spatium concedere liceat.

p. 477, 22 leg. Băbylonia . . . hoc casu) — Add. *rogabath* (gl. decantatus est, psalmus) Ml. 53.

p. 478, 8 a. i. *istrimetar* leg. *istrimetur*

— 2 a. i. *roaingthea* leg. *rooingthea*

479, 5: Formam originariam T servarunt adiectiva quaedam ut *necht* (.i. *glan*, purus) Corm. *cruithnecht*. *gnáth* (usitatus) Wb. Sg. *romacdact* (gl. superadulta, virgo) Wb. 10[b]; et substantiva ut *dermet* (oblivio), *taidmet*, *foraidmet* (memoria) etc.

p. 479, 18. electum leg. ordinatum

— 26. *brathuigthe* leg. *bruthuigthe*

— 28 add. SSE, SE pro *-ste*: *ambanind-*

risse (gl. inuaso, imperio) Ml. 18[c]. *esnaise* (gl. inserta) 33[c].

p. 479, 31 add. *comtherchomraicthi* (compositi) Sg. 3[b]. *dontercantu* (gl. profetato) Ml. 53. *immatrebdidiu* (gl. circumhabitato) Cr. 36[a].

p. 479, 32 del.; i. e. praedicto — Add. *airndrisse* (gl. erratam) Ml. 38[d]. *mese* (gl. probatum) 31[c]. *cossecarthae* (gl. dicatae, devotionis) Ml. 74[d]. *esnuissi* (gl. inserta) 32[c].

p. 479, 7 a. i. add. *ind indirsi* (gl. uastati) Ml. 67[a]. *impessi* (gl. obesi) 20[a]. *claissi* (gl. defossi) 24[c]. *innan impesse* (gl. obsessorum) 49[b]. *innan doilbthe* (gl. fictorum), *doilbthib* (gl. fictis) 128. *dunaib huilib indirsib* (gl. omnibus peccandi amore persuasis) 35[a]. *eritib* (susceptis) Tr. 3[b].

p. 479, 6 a. i. add. Superl. *cossacarthimem* (gl sacratissimae, apparationis) Ml. 50[c]. *duthuichsimem* (gl. acceptissimi tui) 71[b].

Eadem forma (sicut apud Graecos) significatur facultas vel dignitas: *ní gatda diib* (nequeunt sumi ab illis) Wb. 10[b] (cf. p. 702). *aideitchide* (gl. detestanda) Ml. 36[a]. *adeitchidi* (gl. execrabilia), *aditchidi* (gl. abhominabiles) 74[c]. *rithi* (gl. uenalem, iustitiam) 36[a]; saepius in compositione: *it diasndisi aralin* (gl. plura sunt quam ut narrari queant; i. e. sunt inenarrabilia propter numerum suum) Ml. 60[b]. *nephchomtetarrachti* (incomprehensibilia, iudicia) 55[d]. *nephfodlaidi* (gl. atomos) Sg. 28[b].

p. 480, 17 del. ; leg. *aisndisti* (transp. ad lin. 25).

p. 480, 25 add. *betis fustib .i. adnachtib* (gl. condendis, cadaueribus) Ml. 33[d]. *donaib déedib betis chloithib* (gl. ad convincendos desides) 131[d]. Sl: *fissi* (sciendum) F. h. 3. *is gessi* (gl. adorandus) Ml. 26[b]. *is aisndissi* (gl. inserendum) 34[b]. *indi beta messi* (gl. iudicandi) 70[a]. *betis aisndisib* (gl. ad indicandos, gl. dicendis) 23[a]. 27[b].

p. 480, 28. personae add. sing.

— 29 leg. THE, plur. eadem quae in activo TIS.

p. 480, 6 a. i. add. *issisi nobcrete* (gl. quae credebamini in aeternum clausae) Ml. 98.

p. 480, 2 a. i. del. *duforbaithe* (gl. veneretur), — inf. del. 31[c].

481, post lin. 20 add. Plur.: *dofuaircitis inna grán la arsidi* (triturabantur grana apud veteres) Sg. 184[b]. *dobertis daboc leu* (afferebantur duo birci apud eos), *dobertis maldachta foir* (dabantur maledictiones super eum) Tr. 4[b]. *ba horigaib dobertis* (a regibus ponebantur) Corm. *ána.* *indloingtis* (gl. dissecabantur) L. Ardm. 175 b. 1. *dofurgabtais* (gl. proferri debuit; i. e. proferebantur) Sg. 7[b]. *lasngontais is scailtis fuidb* (per quem vulnerabantur et findebantur bellatores) L. Lagen. ap. St. *congabtis gabala linn dondóis foiss i hierusalem* (gl. tantum ut pauperum memores essemus, Gal. 2, 10; i. e. ut sumerentur collationes apud nos hominibus, qui morantur Hierosolymis) Wb. 19[a]. *arnafarcabtis cen forcitlaid* (ne relinquantur sine praeceptore) 31[d]. *madueiltis* (si declinarentur, elementorum nomina) Sg. 4[.].

p. 481, post lin. 29 add. Aoristi formae secundariae: *rithœ* (venditus est) Tir. 6 (bis). *duforbaithe* (gl. veneretur, leg. veniretur, usque ad suspiria) Ml. 31[c].

Formae secundariae reduplicatione suppleta: *notgebtha darahesi* (accipiaris eius loco) L. h. praef. ad F. h. *na gebtha ór na argat* (ne sumeretur aurum neve argentum) V. Trip. Eg. 3 a. 1. *coña coisentai temair* (ne defenderetur Temora) carm. (Petrie, Tara 10. 11). Plur.: *ni bértais diacellaib* (non ferrentur ad ecclesias suas) Corm. F. *tamlachta.*

p. 481, 8 a. i. add. *amal noadnasta* (quomodo sepeliretur) V. Trip. Eg. 17 b. 2. *cidh edh dlesta dé* (etsi hoc debeat) SM. 284. *gé dotista friachloind-sium* (etsi iretur adversus prolem ipsius), *arna tista frim flaithius* (ne iretur contra regnum meum) Fled duin nanged 2. 74.

Plur.: *dofestais* (gl. vindicari, cupiebant) Ml. 29[.].

Praemissa reduplicatione invenimus per S formatum: *nibád chian folilastœ* (non diu sustineretur, pugna; *fulang*) Leb. na huidre 20 a. Fortasse *rogellsat . . . conciuclaistidh* (leg. *ciclastœ?*) *congal* (promiserunt C. interfectum iri) Bell. M. R. 144.

p. 482, 7 add. *ised rochreti cách duibsi na nachaibersoilcfithe etir* (id credidit unusquisque de vobis, apertum vos non iri omnino) Ml. 98. *ni rothreifithe* (non statueretur) SM. 254. *corosluindfide* (significatum iri) Harl. 5280 (O'Curry, 619).

Plur.: *forceinnfitis . . .* Sg. 6[a]. (leg. finirentur) transp. a p. 461, 19—20. *dologfaitis achinaid* (remitterentur delicta eius) ad Fél. lun. 6.

p. 482, 7 a. i. fortasse . . .: leg.: *arnarimfolngar diltod do* (gl. ne fratrem meum scandalizem: i. e. ne fiat ei scandalum) Wb. 10[c].

p. 482, 5 a. i. del. fortasse . . .)

— inf. add. *nachibberar ismachtu rechta fetarlicce* (ne feramini in ritus legis veteritestamenti) Wb. 27[a]. *cotabucabarsi* (gl. elevamini) Ml. 98.

p. 483, 16 add. *nomlinfithersa* (gl. explebor) 40[a].

p. 483, 26 add. *nobcloifether* (gl. vincemini) Ml. 67[.].

p. 483, 27—29 transp. ad coni. p. 482 (quod ferentur leg. ferri).

p. 484, 12 a. i. *dothabairt* leg. *dothabirt*

487, 27 add. Artissimo cum his cognationis vinculo contineri videntur formae in *-ann*, *-enn* exeuntes, quae consuetudinalis nomine signantur. Quorum exempla (in nostris codd. non inventa) vetusta vid. ap. St., quibus addenda sunt e Vis. Ad.: *ni erchótigend* (non pulsat) 43. *noslenand* (adhaeret iis) 138. *nosfastand* (retinet eos) 167. *co tócband* (ut tollat) 160. *co curend* (ut ponat) 177. *nadfoichlend* (quia non curat) 254.

p. 488, 1. excellentis leg. ordinati.

495, 11 a. i. esti leg. este

496, 9 leg. *nobed and. nitha*

— 10 leg. ut esset ibi casus

— 15 del. *cobeid*

— 23 (transp. ad p. 493, 12). esset leg. sit

p. 496, 25 (et 499, 8). *mani . . .* si leg. *armimi . . .* nam si

p. 496, 11 a. i. fructn leg. fructu

499, 18 a. i. Christo leg. iis

p. 501, 5 a. i. *biat* leg. *biad*
502, 3. scint leg. sciunt
— 14 a. i. 484 leg. 482
503, 13 del. *isnaib salmaib* et *hisuidi*
— 14 del. psalmi euntes
— 18. *athis* leg. *fithis*
— 24 add. *táit* (gl. exite) Ml. 34ª.
— 33. adversatur ei leg. gl. adversarii ibid. add. *fristaissinn, frithtaised*
— 10—7 a. i. Eiusdem ... Quocum leg. Eidem radici

p. 504, 1 add. *conétat indeb inbetho* (gl. turpis lucri gratia; i. e. ut assequantur lucrum mundi) Wb. 31ᵇ. *conétid inclaidebsin* (gl. gladium salutis induite et gladium spiritus; i. e. ut assequamini hunc gladium) 22ᵈ.

p. 508, 4 a. i. *oz* leg. *ez*
511, 7 a. i. *geffit* leg. *queffit*
512, 23. YFF leg. YF
513, 15. *men* leg. *nen*
— 14 a. i. Huc transp. 516, 12—16; add. futuri loco: *dafraud* (gl. subtrahet) Cb. 2. *gwledychawt* (regnabit) Cod. rub. (Sk. II. p. 221), *dyrchauawt* (surget) 223, *treiglawt, ef grynnawt* (transibit, tremet ille) 224, *gwasgarawt* (diffundet) 229. 232.

p. 513, 7 a. i. mundi leg. terrae
516, 3 *na esma* leg. *na esma quet*
— 27 extr. leg. *manet*
— 28 extr. leg. 70b.
532, 12 a. i. amorica leg. aremorica
533, 10 a. i. potest leg. poterat
544, 18 a. i. intermisso leg. intromisso
550, 3 a. i. leg. 158, 8.
551, 21. 296. leg. 266.
— 31. 1626. leg. 1616.
559, 11—13. b.—201. transp. ad p. 557, 3 a. i.

p. 563, 22. expeditione leg. expugnatione
568, 18. *nam* leg. *mam*
569, 17 leg. conscientia
570, 15 del. comma
573, 23. venerunt leg. venerant
— not. *dabieu* leg. *da bieu*
575, 12 a. i. contrarius leg. surdus
577, 9 extr. add. *cothfen, a*
586, 14 del. semel — add. Cr. 324.
599, 24. *non* leg. non
609, 7 add. *condiuit* (gl. sincerum) Ml. 14ᶜ.
— 20 add. *intansin* (tum) Tr. 98.
— 4 a. i. leg. dant..., reddunt
611, 16. nominalia leg. numeralia
— 10 a. i. *foirsom* leg. *foirsem*
613, 26 add. *tecmaing amin* (gl. fortuitu; i. e. accidit ita) Sg. 29ª.

p. 613, 27. par[ticip] leg. par[ticip.]
614, 5 add. *immenetar*: *.i. dinaib cumachtgaib echtrannaib roadbartaigset don popul 7 di cach di suidib immenetar. oc adbartugud dialailiu* (gl. unde beatus dauid de utrisque id est tam externis quam domesticis malis in hoc loco uel supplicationes populi inserit uel querellas; i. e. de potentibus externis qui adversati sunt populo et de unoquoque illorum invicem adversante alteri) Ml. 26ᵇ.

p. 614, 9 a. i. idem leg. primus — Ceterum *cita, ceta* nunc persuasum habeo compositione coniungi cum verbo proximo, quoniam non solum *citaruoirtned* Tir. coniunctum est scriptione, sed etiam in *citabiat* Ml. forma subiuncta *biat* adhibetur, non absoluta *biit*; eodem igitur referendum est *intan adcitaacœ* (cum primum vidit) Tr. 60 (p. 456) dupliciter compositum.

p. 615, 12 leg. lagoenae
616, 24. solum leg. declivitatem
— 11 a. i. 10, leg. 10.
617, 25. leg. 232, 2.
618, 24. *mitin* leg. *mintin*
623, 10 a. i. culpa leg. opprobrio
625, 16. *itiossuch* leg. *itossuch*
627, 10 a. i. add. *am. sluces anadnacul nersoilcthe ni tete ind* (sicut absorbet sepulcrum apertum, quicquid intrat in id) Ml. 22ᵇ.

p. 628, 3—4. *foichlorib* ... transp. ad p. 374.
632, 11 a. i. *alethó dib* leg. *aleth ódib*
635, 6 a. i. contemptum leg. violatum
636 inf. *thindnacul* leg. *thindnacal*
637, 8 a. i. add. *du*,
— 4 a. i. add. *ni dúulc* (aliquid mali) Ml. 24ª.

p. 641, 16 a. i. est leg. erit
642, 2 add. *resinchessad* (ante passionem) Ml. 44ᵇ.

p. 642, 4 add. *remut* (ante te) V. Find. (p. 1004.)

p. 642, 12 add. , in compositione (et ante pron. suff.) IARM.

p. 643, 11. 12. non inveniuntur . . . leg. , quae hodie desunt, non invenimus nisi unum hoc: *iarmut* (gl. post te) Ml. 70ᶜ.

p. 646, 15 a. i. *centatarcor* leg. *centetarcor*
651, 4 add. *is cotarsna fris fesin st.* (est contrarius sibi ipsi hic) Pr. Cr. 56ª.

p. 651, 20. *cobnesta* leg. *coibnesta*,
657, 3 a. i. TARESI leg. TARÉSI, saepe separatum in cod. Ml. *tar ési*

p. 658, 12 add. *tarœsi, tar œsi* (gl. pro) Ml. 55ᶜ. 55ᵈ. *tar œ́si incethardaiseo* (pro his quattuor) 36ᶜ.

p. 666, 25 leg. perturbatione
667, 15 *hin[t]* leg. *hinn*
— 7 a. i. *anghenawl* leg. *angheuawl*
670, 8. expergefecit leg. excitavit
676, 1. *our* leg. *uor*
683, 11. gnorat leg. norat
687, 18 a. i. leg. una nox
688, 16. ditionem leg. regionem
691, 22 add. Contraria significatione *hyt nos* (per noctem) Mab. 3, 273; cf. arem. *het* (p. 697).

p. 696, 14. *marrey* leg. *marreg*
700, 12 a. i. leg. prompta
707, 15. quantam leg. quantum
— 22. temp, leg. temp.
708, 10. quisvis leg. quivis
712, 10 a. i. add. secundum St. forma verbalis *id* (est) cum pron. *ón*.

p. 713, 17 add. *amal*,
714, 13. *dorontœsiu* leg. *dorontœsi*
— 7 a. i. add. *isindi arndamroichlisse hua bás* (gl. quoniam eripuisti animam meam a morte) Ml. 74ᶜ.

p. 716, 20 a. i. quam pes leg. inquit pes
717, 6 a. i. *forrodamassa* leg. *forrodamarsa*

p. 734, 10 a. i. *ma* leg. *na*
735, 9. a leg. e
737, 3 a. i. *yvnny* leg. *vynny*
740, 15. non conelabetur leg. nihil elabitur
744, 9 a. i. vinciat leg. suspendat
745, 9. re-manerent leg. re-linquerentur
746, 10. *frithtarised* leg. *frithtaised*
748, 23 add. *inna arberamni dam dede* (nonne proferimus nos etiam duas res?) Pr. Cr. 59ª.
p. 749, 10. *imba nacol* leg. *imb anacol*
752, 3 a. i. positae leg. posita
— 2 a. i. leg. prope horreum
755, 3. Semel leg. Raro
— 5 add. et addito *byth: na war y gorff wek tam vyth* (nec in corpore eius dulci usque) 132, 3.
p. 756, 6. *digoaret* leg. *digoret*
757, 16. invitae leg. iniuriam
762, 7 a. i. add. Incrementum (*gunam*) *u* vocalis St. statuit esse hib. *au*, *ou*, *eu* (*eo*), ut *naue* (novus), *móini* (= *movini* ut lat. *mûnera*, *moenera* = *movinesa*), *ceo* (rad. *sku*?), *teo* (deus) Dúil Laithne, *leos* (rad. *lus*?)
p. 767, 14. dissedet leg. dissidet
769, 19. *huandinnilliugud* leg. *huandinuilliugud*
p. 769, 25. obscurata leg. obscuratae
— 29. *dálsuide* leg. *dálsuidæ*
774, 12 a. i. glossariis Parisiensibus leg. notis ad Itin. Burdigal.
p. 775, 24. *mraithemnacht* leg. *mraithemnecht*
778, 16 leg. Ld. 62ª.
779, 14. p. 38 leg. p. 32
781, 19 a. i. leg. *libuir* 2ª. Pr. Cr. 1ª
783, 18. Anteloius leg. Auteloius
786, 10 a. i. del. , sicut...
787, 15—14 a. i. *indas* . . . 7ᵈ. transp. ad p. 788.
p. 788, post l. 20 add. *-as* neutr. *indas* .. [a p. 787] *ised indas indfirseo* (is est status huius viri) Ml. 36ª, acc. *fuanindassin* (sub hoc statu, nunc) 74ᶜ.
p. 789, 9. 737 leg. 773
791, 18 add. *casalda* Pr. Cr. 63ᵇ.
803, 9 add. *-iugud*
— 16 add. *huandinuilliugud* (gl. tuitione) Ml. 35ᵈ
— 24 add. *ar huatigud sil.* (gl. poëtae pro Dardanio posuerunt Dardanum; i. e. ad attenuationem syllabarum) Sg. 38ᵇ.
p. 805, 5 a. i. huc transp. *innamraithemnechtæ* ... Ml. 55r. [a l. 20—19 a. i.]
p. 809, 12 a. i. add. *madacha* (gl. cassos et inefficaces), *madachu l. tuisledchu* (gl. cassosque fecisti) Ml. 17ª. 26ᵈ.
p. 809, 2 a. i. add. (de potentibus externis)
811, 21 add. *ind eridech* (scyphus), acc. *eredig* Ml. 65ᶜ, acc. pl. *inna erithcha* (gl. pocula) 101ᵈ.
p. 814, 20 del. ; cf. Adcantuannus Caes.
815, 11. *gennadrwi* leg. *gennadwri*
— 22 add. *crezny* (adi. *crez* MJ. 16 b) MJ. 16 a.
p. 815, 25. rec. leg. trec.
818, 8. convenit *a* (cf. Add. ad p. 10).
— 10 add. *ufvel* MJ. 236 a, corn. *huuel* Voc.

p. 821, 16. transp. *gudhyf*, *gudif*.
825, 5. plantasma leg. phantasma
— 6 add. *goelvan* MJ. 79 b. *tremenvan* (obitus) 97 a.
p. 827, inf. *dagreunow* leg. *dagrennow*
829, 13 a. i. add. *tomdar*, *yender* Cr. 1668.
— inf. *pippaur* leg. *piipaur*
830, 28 add. *cresquadur* (augmentum), *loedadur* (canities),
p. 830, 12 a. i. leg. microscopium . . . telescopium
p. 831, 11. 9ᵇ. arem. leg. 9ᵇ, arem. *louzr* Cath. arem.
p. 834, 16. transp. 2, 1, 61; 58. 59.
836, 13 a. i. add. *hueruentez* (amaritudo),
840, 10 add. *gousifyat* (venabulum) Cath.
— 26 add. *huanat* (suspirium)
— 32 add. *cleizyat* ('mantinus', i. e. scaeva)
p. 840, 2 a. i. add. masc.; fem. *eneit* (anima, vita) fq. *ucheneit* (genitus; hib. *osnad* Corm. B. *co ósnada*, p. 647) Mab. 3, 190.
p. 844, 5 add. *munut* MJ. 104 a,
848, 15 a. i. *cloarek* leg. *cloarec*
849, 1. *mezec* leg. *mezec*
— 7. *gou-zouk* leg. *gou-zouc*
855, 11. sedet iam leg. sed etiam
860, 23 add. *dunaib anmandib amlabrib* (gl. mutis animalibus) Ml. 55ᵈ.
p. 862, 2 (et 887, 2) add. *ataat mesai dǽ nephchomtetarrachti* (sunt iudicia dei incomprehensibilia) Ml. 55ᵈ.
p. 864, 14 et 24: Ceterum per se quoque invenitur *ǽr* (gl. tam) Ml. 55ᵈ.
p. 867, 18 a. i. *im-* leg. *in-*
870, 13. *érbarlamni* leg. *érbalamni*
— 23 extr. add. :
— 13. 12 a. i. del.), *conétid* (induite
— 6 a. i. in. add.)
871, 2. *nichoncosram* leg. *nichoncoscram*
874, 9. eruerit leg. exuerit
— 17 add. *ettorsondi* (gl. baritona) Vind. 57ᵇ. (Praef. XLII.)
p. 874, 15 a. i. add. *fugall* (add. al. man. *fugell*, gl. negotium) Wb. 9ᶜ,
p. 875, 17 a. i. add. *frithtaised* (obsisteret) Ml. 34ª.
p. 877, 12 a. i. malefacta leg. vitia
— 11—10 a. i. sis . . . abactus leg. depellaris
p. 877, 8 a. i. interceptio leg. interruptio
878, 15 add. *intuigther* (gl. induitur; supra *indt.*) Pr. Cr. 56ª.
p. 881, 11 a. i. del. , TE
— 8 a. i. *forsataismetar* leg. *forsateismetar*
p. 882, inf. del. cf. . . . 455
883, 21 add. *nachtochrechad* (gl. nulla... molestia) Ml. 55ᶜ.
p. 883, 30 add. *an durochrechsat* (gl. mentiti falsa) Ml. 47ᵈ.
p. 884, 12. proferebant leg. proferebantur
— 18. *tairmorfcenn* leg. *tairmforcenn*
— 9 a. i. add. *immenimgabam son* (quod devitamus hoc) Ml. 35ᵈ.
p. 885, 1. iucurrentia, elem. leg. errantia, sidera

p. 886, 15 del. *frithtarised*, del. 34[a].
888, 16 a. i. *guinlaun* leg. *guinlann*
892, 18. flavo ... facie leg. auricomus
— 19. intensivus leg. satur
894, 20. *dihails* leg. *dihail*,
897, 17 add. arem. *euezhat* (vigilare) Buh. 90, 12. hod. *evez*, *evesaat*.
p. 898, 5. *yms* leg. *ym-*
— 6. *vmhely-* leg. *vmhelys*
900, 5 a. i. *iu* leg. *in*
903, 17 add. *kysraynya* (una regnare) Cr. 7. 1961. *kesvewa* (una vivere) Cr. 1314.
p. 904, 10. extr. add. ,
912, 9 a. i. *diarńgnimaib* leg. *diarńgnimaib*
918, 1 add. *fristaissinn .i. dia frecur ceill* (gl. sacros ritus obire) Ml. 132[a].
p. 918, 21 add. *air doratad ermitiu feid deachtae do doinacht maicc* (gl. non ad honoris diuersitatem; i. e. quia datus est honor deitatis humanitati filii) Ml. 53

p. 919, 11 et 10 a. i. commut. , et .
935, not. lin. 3. qua leg. quo
981, not. ** leg. *arafocladar*
983, not. l. 3 a. i. leg. 203[b].
986, not. lin. 4. 31[a]. leg. 31[c].
987, 10 a. i. *óbreth*, leg. *óbreth*.
994, not. 3 lin. 4. dat, leg. dat.,
1003, not. 30. lin. 6 leg. adi. *cennais* (mansuetus, mitis) Vis. Ad. 2, subst. *cense* (modestia):
1035 gloss. lin. 5. *dæ* leg. *dǽ*
1052, not. lin. 4. al leg. al.
1054, not. (8[a]) lin. 13 leg. adi. *llyniog*
— — lin. 14. *llyno* leg. *llynol*
1070, not. lin. 9 a. i. *seubad* leg. *seuyad*
— — 5 a. i. leg. *Woletec*,
1073, not. lin. 3 a. i. *keud* leg. *skeud*
1076, not. lin. 13. *lezüe* leg. *lezeü*
1083 b. lin. 13 a i. *forodomarsa* leg. *forodamarsa*
Praef. XX * inf. leg. *perigrinitate* (sic!)

INDICES.

A. Index rerum.

Abiectio consonae *p* 67. 1083, consonae terminalis brit. 169.
Ablativi hib. formae propriae 231. 241. 248. (257. 261. 267. 271), usus 608. 917.
Accusativi hib. terminatio 43. 45, brit. reliquiae 280. Acc. post praepp. 622. 643, post verb. subst. 922, acc. temporis 610. 916 (929).
Adiectiva pronominalia hib. 358, brit. 402; substantivorum loco hib. 919. Adiectivorum compositio hib. 856, brit. 891; constructio hib. 918, brit. 930.
Adverbia ex adi. hib. 608, brit. 615; e subst. hib. 609, brit. 616; loci hib. 611; numeralia hib. 307, brit. 321; primitiva hib. 613, brit. 620; pronominalia hib. 347. 351. 353. 611, brit. 396 sqq. 618; temporis hib. 613.
Aequalitatis formae cambr. 300. 841, constructae 931.
Allitteratio hib. 936. 949, cambr. 963.
Anomala flexio subst. hib. 252 (brit. 293); verb. hib. 487, brit. 545. Anomala gradatio hib. 276, brit. 299.
Articuli formae hib. 208, brit. 217; usus hib. 915, brit. 929.
Aspiratae gallicae 76 (brit. 162).
Aspiratio tenuium hib. 38. 70 (180), prohibita 72 (179); brit. 149. 155 (192). Asp. mediarum v. provectio.
Assimilatio consonarum hib. mediarum 63; brit. nasalium 117, mediarum 146, tenuium 161.
Assimilatio vocalium hib. 7. 8. 9. 1082, brit. 84. — Cf. defectio, infectio.
Collectivae formae subst. brit. 294.
Comparativi formae hib. 274, brit. 298; constructio hib. 716. 917. arem. 931.
Compositio appositionis loco hib. 854. 857, brit. 889. 891.
Condicionalis hib. 444. 453. 460. 469, pass. 480. 1096; brit. 177. 526, pass. 533.
Coniugatio impersonalis hib. 482. 921, brit. 540. 932; periphrastica brit. 540, gael. 545*.
Coniunctiones primitivae hib. 698, brit. 720; nominales hib. 707, brit. 734; pronominales hib. 709; e praepp. ortae hib. 713, brit. 735.
Coniunctivi formae hib. 440. 466, pass. 473. 476; brit. 512, pass. 529. Coni. post coniunctiones hib. *ce* 710, *co* 719, *ma* 704, *act* 703, *resiu* 720, *dian* 709.
Consonae v. liquidae etc.; consonarum mutatio v. abiectio, aspiratio, destitutio, infectio, provectio, transpositio, zetacismus.
Consonantia hib. 936. 949, cambr. 962, corn. 973, arem. 975.
Constructionis ordo hib. 910, brit. 924.
Correspondentia v. consonantia.
Dativi exemplum corn. 279. Dativus hib. post praep. 622. 630, circumscriptus 638, brit. 662. 929.
Declinationis hib. ordo prior 220, posterior 253.
Defectio vocalium hib. *i* 12, *u* 14; brit. *i* 88, *u* 92, cambr. *o* 90.
Deminutiva hib. 273. 1086 sq.; brit. 297. 1087.
Demonstrativa hib. 346, brit. 394; constructa hib. 919, brit. 932.
Denominativa verba hib. 795. 811, brit. 833.
Deponens hib. 426.
Destitutio hib. tenuium 75 (185); brit. liquidarum 114, spir. *gw* 134, mediarum 138, tenuium 159, consonarum principalium 195, prohibita 190. 192.
Diphthongi gallicae: *ai* 29, brit. 100; *au* 32, brit. 106; *ei* 31, brit. 104; *eu* 34, brit. 109; *oi* 30, brit. 103; *ou* 34, brit. 108.
Dualis hib. 220. 919; brit. 280. 931.
Eclipsis hib. 184. 1085.
Elisio vocalium hib. 27 (cambr. 167).
Femininorum derivatio ex adi. cambr. 279, e subst. brit. 834
Formulae pronominales hib. 366, brit. 408.
Genetivi pluralis reliquiae brit. 281; gen. constructio hib. 916, brit. 929.
Genus triplex, hodie duplex 208.

Imperativus hib. 443, brit. 515.
Incrementum vocalis 32. 34. 762.
Indicativus 410.
Infectio consonarum 38. Inf. mollis hib. liquidarum 41, spirantium *s* 51, *f* 55, principalium 180, prohibita 179. Inf. destituens v. destitutio. Inf. nasalis hib. mediarum 63 (184); brit. mediarum 147 (205), tenuium 162 (206).
Infectio vocalium hib. *a* 4. 6, *e* 10, *o* 13, *u* 15, *á* 17, *é* 19. 20, *ó* 22. 24, *ú* 26; brit. *a* 82, *o* 90.
Infinitivi formae hib. 483, brit. 534; constructio hib. 923, brit. 934, passiva 539.
Intensivae particulae hib. 864, brit. 895.
Interiectiones hib. 750, brit. 758.
Interpositio vocalium hib. 165, cambr. 166, corn. 167.
Interrogatio hib. 747, brit. 755.
Interrogativa pron. hib. 355, brit. 399
Liquidae gallicae 39, brit. 111.
Litterae 1.
Mediae gallicae 58, brit. 135.
Metrum usitatius hib. 937, cambr. 970, corn. 974.
Modi 410.
Mutatio vocalium *e*, *a*, *o* hib. 4. 10. 1082. 762; brit. 87.
Nasalis geminata corn. mutata 112.
Negatio hib. 739, duplicata et amplificata 746; brit. 750, duplicata 753, amplificata 754.
Neutrum adi. plur. hib. 919.
Neutrum pron. demonstr. cambr. 394.
Nominativus absolutus hib. 914, brit. 926.
Nominum constructio hib. 915, brit. 929.
Numeralium compositio brit. 892; constructio hib. 304. 307, brit. 314. 322.
Numeri cardinales hib. 300, brit. 314; ordinales hib. 307, brit. 322.
Optativus hib. 1090. 466, brit. 512.
Ossianicorum carminum structura 956.
Participia passivi hib. 479. 1095 sq., brit. 532. Participium praes. act. significatum hib. 924, brit. 538.
Particulae verbales hib. 411, brit. 418.
Passivae formae verb. subst. hib. 501, brit. 564, verborum eundi etc. 596. 600.
Pluralis brit. distinctus voc. 282, cons. 288.
Praepositiones hib. c. dat. et acc. 622, c. dat. 630, c. acc. 643; brit. 661. Praepp. nominales hib. 657, brit. 691.
Praepositiones praefixae gall. 865, hib. 867, dupl. 880; brit. 897, dupl. 906.
Privativae particulae hib. 860, brit. 893.
Productio vocalium principio brevium hib. 26.
Pronomina pers. hib. absoluta 324, infixa 327, suffixa 333. 1088; brit. abs. 368, inf. 373, suff. 378. Pron. poss. hib. abs. 336, inf. 338, brit. abs. 383, inf. 388. — Cf. demonstr., interrog., relativa, adi. pron., subst. pron., formulae pron. Pronominum compositio hib. 859, brit. 893.
Provectio mediarum hib. 58. 60, corn. arem. 146 (187. 188. 190. 191. 192); infectarum (aspiratio) corn. 141. 144. 201.
Provectio spirantis *gw* corn. 132, arem. 134, infectae corn. 134.
Punctum delens signum infectionis hib. 51. 55.
Qualitatis particulae hib. 863, brit. 895.
Radices 761.
Reflexivum significatum hib. 923, brit. 898.
Regiones caeli 57. 612.
Relativum pron. hib. praefixum et suffixum 341, infixum 344, significatum brit. 391.
Relativae formae verb. hib. 426. Relativa constructio hib. 921, brit. 926 sq.
Singulativae formae subst. brit. 295.
Solutio sententiae hib. 912, brit. 925.
Solutio hib. vocalium *é* 17, *o* 22.
Spirantes gallicae 46, hib. 48 (commutatae *s* et *f* 58), brit. 118.
Substantiva numeralia hib. 310; pronominalia hib. 364, brit. 406; verbalia v. infinitivus.
Substantivorum compositio gall. hib. 853, brit. 888; constructio hib. 916, brit. 929.
Superlativus hib. 278, brit. 298, constr. 931.
Syllabarum finalium defectio hib. 173, brit. 174.
Temporum inconstantia 164.
Tenues gallicae 65, brit. 148.
Themata subst. brit. terminata consonis 293.
Transpositio consonarum 168. 169.
Variatio consonarum 171 sq.
Verborum formae hib. 425 sqq., brit. 505 sqq.
Verborum constructio hib. 921, brit. 932.
Verbum substantivum hib. 487, brit. 545.
Vocales correptae gallicae *a* 3, brit. 81; *e* 9, brit. 85; *i* 11, brit. 88; *o* 12, brit. 90; *u* 14, brit. 91. Voc. productae *â* 15 (brit. 93), *ê* 17 (96), *î* 20 (98), *ô* 21 (99), *û* 24 (100).
X gallica 47.
Zetacismus arem. 170, corn. 171.

B. Indices nominum et vocabulorum.

1. Hibernicorum.

A interi. 750.
a ante num. 300.
a pron. pers. inf. 331. 332.
a, á pron. poss. 337. 339.
a- in decomp. 880.
a, as praep. 633.
accom- = *ad-com-* 881.
act coni. 703.
acus, ocus coni. 699.
ad- praep. praef. 867, in decomp. 880.
ad- pro *aith-* 869.
adas coni. verb. 489.
adbol adv. 609.
ade pron. demonstr. 350.
ado- = *aith-od-* 885.
ái pron. 327. 337.
aid- v. *aith-*.
aile, aill adi. pron. 358.
air praep. coni. v. *ar*.
air subst. 57 not.
aird- = *air-di-* 882.
airi 334.
airnd- = *ar-ind-* 885.
airther compar. 274. 612.
áis subst. pron. 364.
aisnd- = *as-ind-* 885.
aith- praep. praef. 869, in decomp. 881.
aithirriuch adv. 609. 880.
ala, indala num. ord. 309.
alaile, alaill 359.
all 358. 1089.
am- part. priv. 860.
ám, ém coni. 703.
am, amal, amail praep. 657, coni. 718.
amin, amne adv. 613.
a(n) art. neutr. 43. 213.
a(n) pron. pers. inf. 330.
a(n) pron. poss. 337. 340.
a(n) pron. rel. 43. 341. 444.
a(n) coni. pron. 43. 709.
an- part. priv. 860.
an- adverbia formans 611.
and adv. pron. 353.
apersin praep. nom. 660.
ar praep. 622, praef. 868, in decomp. 880.
ar, air coni. 713.
ara(n) coni. 43. 714.
araile v. *alaile*.
arainn, arrainn praep. nom. 660.
archenn, archiunn praep. nom. 658, adv. 610. 611.
archuit praep. nom. 659.
ard- = *ar-di-* 882.
Ardmacha 960.
arécin, arthuus adv. 610.
arin, arm, arn = *ara(n)* 715.
arindí, airindí coni. 714.
ar(n) pron. poss. 43. 336. 339.
arna, arnach, arnad neg. 744.
aro-, aru- = *ar-od-* 885.
as v. verb. subst.
as, ass praep. 632, praef. 869, in decomp. 881.
at v. verb. subst.
at- pro *aith-* 869, pro *aith-do-* 882.
-at pron. suff. 1088 (ad 336)
atá verb. subst. 488.
atair- = *ath-do-air-* 886.
ath- v. *aith-*.
Athcliath 18.
b pron. 2. pers. inf. 329, suff. 334.
b pron. 3. pers. suff. 335. 1088.
ba coni. 706, interr. 748.
ban- subst. 854.
bar(n) pron. poss. 43. 339.
ben subst. 241.
beos, beus adv. 614.
Beth-luis-nion 2.
bi v. *bu*.
bith- in comp. 856. 865.
bó subst. 272.
Bóind 1083 (ad 56. 64).
bu verb. subst. 491.
ca pron. 356.
cach, cách pron. 360. 361.
-caill subst. 855.
cairm interr. 357.
calléic, calleice adv. 610.
cammaib coni. 701.
cani interr. neg. 748.
cat- praep. praef. 873.
ce, ci, cia pron. interr. 355.
ce, ci, cia coni. 710.
ce—ce coni. disi. 712.
cech v. *cach*.
cechtar pron. 363.
ced v. *ce*.
céin, céine coni. nom. 707.
céle subst. pron. 365.
ceméit interr. 357.
cen praep. 655, praef. 870.
cene adv. 611. 655.
cenmá, cenmithá (coni.) 706.
cericc, ciaricc interr. 355.
ceso, cesu, ciasu (coni.) 711 sq.
cét-, cétne num. 307. 308.
ceta, cetu, cita adv. 614. 1097.
cetu (coni.) 712.
cia, ciasu v. *ce, cesu*.
cib v. *cip*.
cid (coni.) 711. 712.
cindas interr. 357.
cini 710; cf. *cani, coni*.
cip, cib 494.
cit (coni.) 711.
clo-, cluin- verb. anom. 502.
co, có, cu praep. c. acc. 647.
co, con coni. 719.
Colum cille 956 not.
com-, con-, co- praep. praef. 870. 871, in decomp. 881.
comr- in decomp. 880.
co(n), cu praep. c. dat. 43. 640.
cona, conach, conaro neg. (415. 719). 745.
condib, condip 493.
coni neg. 719. 746.
coni = *cani* 748.
cono coni. 417.
cono-, conu- = *con-od-* 885.
conro, coro 414. 415. (494).
conter- = *con-do-air-* 886.
cot-, cut- praep. praef. 873.
cruth, inchruth coni. nom. 708.
cu-, cui-, cum-, cun- pro *con-, com-* 872.
cual, cf. *clo* 502.
cuind- = *con-di-* 882.
cum- pro *com-od-* 885.
cunu- = *con-od-* 885.
d- ante pron. inf. 328.
d pron. pers. inf. 330. 331. 332, suff. 334.
dam coni. 699.
dana, dano i. q. *dono*.
dar, v. *tar*.
de pron. dem. 349.
de praep., v. *di*.
dé post compar. 275.
de- num. comp. 301.
dég coni. nom. 707.
der- part. intens. 864.
der- = *di-ar* (?) 885.
di, de praep. 636 (916), praef. 873, in decomp. 882.
di-, de- part. priv. 862.
dia subst. 222.
dia(n) coni. pron. 43. 709.
diblinaib form. pron. 367. 610.
dichéin adv. 611.
didiu coni. 349. 712.
diéis adv. 611.
dim coni. 699.
dio-, diu- = *di-od-* 885.
díxnigur 813. 923.
do, du pron. poss. 336.
do, du praep. 638, pro nominativo et genetivo 920; praef. 873, in decomp. 882.
do, du pro *de* 637, in comp. 873.
do, du part. verb. 417.
dochum praep. c. gen. 660.

dodíu- = *do-di-od-* 887.
dogrés adv. 611.
dono coni. 700.
doo- = *di-od-* 885.
doréir praep. nom. 659.
dotét verb. anom. 503.
du-, *do-* part. qual. 14. 863.
duine subst. 229.
dún in comp. 854.
Dúnedene 821.
Dúnlethglaisse 960.
duus, *dús* ante interr. 747.
é, *hé* pron. pers. 326.
e pron. pers. suff. 335. 1088 (ad 336).
é- part. priv. 862.
echtar praep. 657.
ed, *hed* pron. pers. neutr. 326.
ed- v. *aith-*.
ed-, *id-* = *aith-od-* 885.
ém v. *ám*.
emith coni. 706.
er- v. *ar*.
ér part. intens. 864.
Ériu 263. 776 (64 not.)
es, *ess* v. *as*, *ass*.
es- part. priv. 862.
ét, *éit* verb. anom. 503.
etar, *eter*, *etir*, *itar* praep. 656, praef. 874, in decomp. 882.
eter, *etir*, *itir* adv. 613.
fa v. *fo*, in form. adv. 612.
fa i. q. *ba*, c. neg. *fanacc* 749.
fadéin, *fadesin*, *fanisin* v. *féin*.
far praep., v. *for*.
far(*n*) pron. poss. 43. 337. 339.
féin, *fésin* etc., form. pron. 366 sq.
ferr compar. 277.
fess v. *fid*.
fiad praep. 543.
fid, *finn* verb. anom. 501 sq.
fir- in comp. 866.
fit v. *fid*
fo-, *fu-* praep. 627, in adv. num. 307. 611, praef. 874, in decomp. 883.
fó- = *fo-od-* 885.
fobith praep. nom. 659, coni. 708.
fochróib, *fodiud*, *foleith* adv. 611.
for praep. 628, praef. *for-*, *fur-*, *foir-* 874, in decomp 883.
forcúlu praep. nom. 659.
foréir praep. nom. 659.
for(*n*) v. *far*(*n*).
forn- = *for-chon-* 882.
frecn- = *frith-con-* 875
fresn- = *fris-in-* 884.
fri praep. 648.
fridé, *fridéi* adv. 611.
fris-, *frith-* praep. praef. 875.
fristair- = *fris-do-air-* 886.
hé, *hed*, *hi* v. *é*, *ed*, *i*(*n*).
hó, *hua* v. *ó*.
hóre v. *óre*.
huaraib adv. 610.
huare v. *óre*.
i pron. pers. suff. 334. 335. 336.
í adv. dem. 351.
.i. v. *idón*.
íar subst. 57 not.
iarcéin adv. 611.
iarcúl praep. nom. 658.
iar(*n*), *ier*(*n*) praep. 43. 642, praef. *iar-*, *iarm-* 875.
iarnaid adv. 611.
iarsindi coni. 714.
iartain adv. 611.
iarum adv. 613.
iat pron. pers. 326.
ic praep., v. *oc*.
ic verb. anom. 504.
id- v. *aith-*.
idón coni. 713.
ille, *illei* adv. 613.
im (= *imb*) coni. 706. (748).
im̄, i. e. *immorro* coni 702.
imb- v. *imm*.
imbres- = *imm-fris-* 884.
imm, *im* praep. 654, praef. 876, in decomp. 884.
immalle, *immallei* adv. 613.
immanetar adv. 614.
immo- = *imm-fo-* 883
immurgu (coni.?) 702.
imp- v. *imm-*.
i(*n*) praep. 43. 627.
i(*n*) forma rel. 342.
in part. interr. 747. 748.
in- part. priv. 860.
in- praep. praef. 877, in decomp. 884.
in- pro *ind-* 878.
inar- pro *ind-ar-* 881.
ind pro *in* 44. 627.
ind- praep. praef. 877, in decomp. 885.
indaas, *indate* (coni.) 716. 717.
indala pron. 359. (309).
indectso, *indemm*, *indhé* adv. 609.
indo-, *indu-* = *ind-od-* 885.
infectso adv. 609.
inn pro *in* 627.
inn- pro *ind-* 878.
in(*n*), *inna*(*n*) art. formae 43.
innoc(*h*)*t* adv. 609.
inon, *innon* pron. dem. 353.
int = *in* 44. 627.
int- pro *ind-* 878; = *in-do-* 882.
intan, *intain* coni. nom. 708.
intair- = *in-do-air-* 886.
ir- v. *ar-*.
is praep. 634.
is i. q. *acus* 699.
it v. verb. subst.
itar, *itir* v. *eter*.
ith- v. *aith-*.
la, *le* praep. 643.
laa, *lae* subst. 229.
-lach subst. comp. 855
lán adi. constr. 916.
lasse coni. 720.
lathe, *laithe* subst. 229.
le v. *la*.
Letha 57.
li pro *la* 644.
lin subst. pron. 364.
luct subst. pron. 364.
m, *mm* pron. pers. inf. 329, suff. 333.
m pron. poss. inf. 338.
ma coni. 704, aucta 705. 706.
máa compar. 276.
mad (coni.) 705. 706.
made adv. 610.
Maildúin n. v. 24.
main = *mani* 740.
malle v. *immalle*.
mas, *massu*, *mat*, *matu* (coni.) 705. *matis* 706.
mé pron. pers. 324.
méit coni. nom. 707.
messa compar. 276.
mi- part. qual. 864.
mo, *mu* pron. poss. 336.
mo, *mu* part. (verb.) 418.
moch adv. 610.
mór = *már* 17; neutr. constr. 916.
n, *nn* pron. pers. 1. plur. inf. 329, suff. 333.
n pron. pers. 3. sing. inf. 330. 331. 332.
(*n*) pron. rel. 43. 342. 343. 344.
na coni. v. *no*.
na part. neg. 741. 744.
na neutr. pron. 362.
na art. forma 209.
nach adi. pron. 361, neg. signif. 362, cum neg. 746.
nach, *nách* part. neg. 742. 744.
nad, *nád*, *nat* part. neg. 741.
nade v. *nate*.
naicc resp. neg. 749.
naich i. q. *nách*.
nammá adv. 614.
nand, *nant*, *nandat* neg. 743.
nár pro *arná* 954 not.
nate, *nade*, *nathó* resp. neg. 749.
neb-, *neph-* part. priv. 861.
nech pron. 362.
nechtar pron. 363.
nessa compar. 277.
ni pron. pers. et nota augens 325. 329. 334. 336. 339.
ni, *ní* part. neg. 739. 744.
ni con 740, *ni nád* 742.
ní subst. pron. 364, cum neg. 746.
no, *nu* coni. 699.
no, *nu* part. verb. 415.
noch coni. 700.
noch ám, *nochis* 701.
-o v. *-u*.
ó, *ua*, *hua* praep. 630, praef. *uo-*, *uad-* 878, in decomp. 886. 887.
ó, *óthá* coni. 713.
oa compar. 277.
oc, *uc*, *ic* praep. 634.
ocus i. q. *acus*.
Ogma Elathani f. 1 not. 951 n.

óis v. *áis*.
Oisin Ossianus 956*.
ol verb. defect. (?) 504.
ol praep. 643, in comp. 879.
ol coni. 715.
olchene form. pron. 368.
oldaas, *oldate* (coni.) 489. 716.
olisamein form. coni. 716.
olśodain, *olśuide* (coni.) 715.
ón pron. dem. 327. 353.
óre, *uare*, *uaire* coni. nom. 708.
ós, *uas*, *huas* praep. 634.
ós ante pron. 488 (713).
óthá v. *ó*.
-rad, *-red* comp. 856.
re(n) praep. 43. 641, praef. *rem-*, *remi-* 641. 878.
resiu coni. 720.
ri praep., v. *re(n)*.
riam adv. 613.
rí subst. 259.
ric, *rig* verb. anom. 504.
ro-, *ru-* part. verb. 411.
ro-, *ru-* part. intens. 864.
rogabus 922.
s pron. pers. inf. 331. 333, suff. 334.
sa, *se* nota augens 325. 329. 333. 336. 338; cf. *se*.
saidai v. *side*.
samlid adv. 610.
sa(n) pron. rel. 341.
sa(n) art. forma 214.
san v. *sin*.
sár- in comp. 865.
sceo, *sco* coni. 699.
se, *so*, *sa* pron. et adv. dem. 347. 348.
sech praep. 653, praef. *sechm-* 878.
sech (*sechi*, *sechip*, *sechis*) coni. 717 sq.
sechmo- = *sechm-fo-* 883
sede v. *side*.
sem v. *som*.
si pron. pers. et nota augens 325. 330. 334. 337. 339.
sí pron. pers. et nota augens 326. 327. 337. 340.
siar adv. 613.
siat pron. pers. 1087.
sib pron. pers. 325.
side pron. dem. 349. 327.
sin, *san*, *son* pron. et adv. dem. 347. 348. 351.
sinn pron. pers. 1087 (ad 325).
sis adv. 349. 612.
sissi pron. pers. 325.
siu adv. dem. 347. 351. 610; cf. *su*.
s(n) pron. pers. inf. 331. 332.
sni, *snisni*, *snini* pron. pers. 325.
so v. *se* et *su*.
sochuide subst. pron. 365.
sodain, *sodin* subst. pron. 350.
sode v. *side*.
som nota aug. 326. 332. 334. 337. 340.
son v. *sin*.
són pron. dem. 353. 327.
soos, *suas* adv. 612.
su, *so*, *siu* nota aug. 325. 329. 334. 337. 339.
su-, *so-* part. qual. 14. 863.
suide v. *side*.
sund, *sunt* adv. dem. 355.
t pron. pers. 2. sg. inf. 329, suff. 334. 1088 (ad 336).
t pron. pers. 3. sg. inf. 330, suff. 334. 1088 (ad 336).
t pron. poss. inf. 339.
t- praef. pro *do-* 874.
ta- praef. comp. 880. 881.
tad-, *taid-* v. *taith-*.
tair- = *do-air-* 880, pro *tór-* 884.
tairm- praep. praef. 879.
tairmor- = *tairm-for-* 884.
tairn- = *do-air-chon-* 886.
taith- = *do-aith-* 881.
tall adv. 348. 351. 612.
-tan comp. 855.
tanic v. *tic*.
tar, *dar* praep. 653.
tar- v. *tair-*.
tarcenn, *darcenn* praep. nom. 658.
tarési(n), *darési(n)* praep. nom. 658.
tath-, *ted-* v. *taith-*.
ter- v. *tair-*.
tes- = *do-es-* 881.
tét verb. anom. 503.
tetar- = *do-etar-* 882.
th pron. poss. inf. 339.
tiarmo- = *do-iarm-fo-* 887.
tic verb. anom. 504.
tid- v. *taith-*.
timm- = *do-imm-* 884.
tin- = *do-in-* 884.
tind-, *tint-* = *do-ind-* 885.
tis adv. 612.
tiu- v. *diu-*.
to pron. poss. 1088 (ad 336).
to-, *tó-* = *do-fo-* 883.
to- = *do-od-* 885.
todiu- = *do-fo-di-od-* 888.
tor-, *tór-* = *do-for-* 883.
tra coni. 694.
tre, *tri* praep. 651, praef. (*tri-*?), *tremi-*, *trimi-* 879.
tre- num. comp. 302.
tren- part. intens. 865. 879.
tú pron. pers. 325.
tu-, *tú-* = *do-fo-* 883.
tuar-, *tur-* = *do-for-* 883.
tuaras- = *do-for-as-* 886.
túas adv. 612.
tuaiscert, *tuaith* 612.
tuis- = *do-fo-es-* 886.
-u, *-o* pron. suff. 335.
u- = *ud-* 878.
ua, *uad-* v. *ó*.
uaire, *uare* v. *óre*.
uas v. *ós*.
uch interi. 750.
ud- pro *od-* 878.
uile adi. pron. 360.
uit (interi.?) 750.
upp interi. 750.
us pron. inf. et suff. 1088.

2. Cambricorum.

A part. rel. 391. 420, constr. 925. 927.
a part. interr. 755. 756.
a, *ha* interi. 758.
a (*ag*?) thema verbi anom. 579.
a, *ac* praep. 673.
a, *ac* coni. 720.
ach praep. 673.
ach llaw praep. nom. 694.
achaws coni. nom. 734.
ad- praep. praef. 897.
adan i. q. *dan* 680.
adis v. *odis*.
adnabot verb. anom. 573.
aduch v. *odyuch*.
ae part. interr. 755. 756.
ae—ae coni. 725.
ae pro *ac y* 663.
aeth praet. anom. 590.
all- pron. comp. 402.
am praep., aucta *amdan*, *ymdan* 674, praef. *am-* 897, *om-*, *em-*, *ym-* 898, in decomp. 906.
am penn, *ym penn* praep. nom. 693.
am coni. praep. 736.
amal coni. 733.
amgen adv. 616.
amo- = *am-guo-* 907.
an pron. poss. 384.
an-, *am-*, *af-* part. priv. 893.
ar vet. praep. 669, praef. *ar-* 900, decomp. 906. Praep. nom. *ar ciueir* 694, *ar hit*, *ar hyt* 691, *ar ol* 692, *ar penn*, *ar tal* 693, *ar traus*, *ar draws* 616. 692, *ar uchaf*, *ar warthaf* 692.
ar pro *guar* praep., aucta *arn-*, *arnad-* 675.
arall pron. infin. 402. 403.

arta (verb.?) 556.
at att praep. 674. praef. *at-*, *,att-*, *et-* 900, decomp. 906.
atwen verb. anom. 601.
avory adv. 616.
aw (*daw*) pron. suff. 381.
awch pron. poss. 385. 390.
behet, *bet* praep. nom. 691.
behet tal, *bet tal* formula praep. 693.
bore adv. 617.
-bot, *-fod* comp. 890.
brawt subst. 293.
Brecheniauc 807. 849.
brenin, *breenhin* subst. 86. 824. 845.
bu verb. subst. 556.
byd thema verb. subst. 556.
byth adv. 620.
ca-, *caf-* praep. praef. 902.
caer- subst. comp. 889.
Caervyrdin Caermarthen 91.
cam-, *can-* praep. praef. 901.
can, *canys* coni. 730.
cant, *cann*, *can*, *gan* praep. 685, praef. *canh-*, *cann-* 901, decomp. 907.
kany, *keny*, *kyny* coni. 731.
car subst. 293.
Catgualatyr, *Catguocaun*, *Catuuth* n. v. 889. 824.
ce-, *cef-*, *cem-* praep. praef. 902.
ced- praep. praef. 903.
Cernyw Cornubia 831.
ci subst. 293.
cihit, *cihitun hi* praep. nom. 691.
cilit, *cilyd*, *y gilyd* subst. pron. 407.
cin v. *cyn*; *cin circhu* formula praep. 695.
Clotri n. v. 889.
clybot verb. anom. 604.
coelbren 2.
con- praep. praef. 901.
Creidylat n. fem. 889.
cun- praep. praef. (?) 901.
cy-, *cyn-*, *cyf-* praep. praef. 901. 902, in decomp. 907.
Cymro, *Cymry* Camber 207.
cyn, *cynn* praep. 687, praef. 903, coni. 736.
cyn, *cyt* coni. 730.
cynneu adv. 398. 619.
cynt adv. 619.
cyuarwyneb ac praep. nom. 694.
cyt, *ygyt ac* form. praep. 695.
cyt-, *cyd-* praep. praef. 903.
ch pron. pers. inf. 375.
chwaer subst. 291.
chwi, *chwitheu* pron. pers. 370, not. aug. 380. 385. 390.
daeth, *doeth* praet. anom. 590
dam (= *diam*?) 675.
dam- praef. = *do-am-* 906.
dan v. *tan*.
dar- praef. = *do-ar-* 906.
dat- praef. = *do-at-* 906.
daw verb. anom. 579.
dawr verb. def. 605.
deheu australis 617.
del verb. anom. 599.
det- praef. = *do-at-* 907.
deu- v. *daw-*.
di praep. (de) 662, genetivum indicans 929, praef. *di-* 903.
di praep. vet. (hib. *do*), hod. *y* 199. 603, praef. *do-*, *dy-* 904, decomp. 907. Formulae praep. *di guartham*, *dir bronn*, *di tal* 693, *di linu*, *di circhu*, *di girchu* 695.
di pron. v. *ti*.
di- part. priv. 894.
diam praep. comp. 674.
dim subst. pron. 407, cum neg. 754.
din- subst. comp. 889.
Dinguaroi Bebbanburg 965.
dio- praef. = *do-guo-* 907.
dir- part. int. 895.
dis- part. priv. 895.
dis- praef. pro *do-es-* 907.
dit- praef. = *di-at-* 906.
diwarnawt adv. 617.
do part. affirm. 758.
do- part. qual. 895.
do- verb. anom. v. *daw*.
doe adv. 617.
draw adv. 398.
dros v. *tros*.
drwod adv. 619.
drwy v. *troi*.
duc, *dug* praet. anom. 591 sqq.
dwyrein regio caeli 617.
dy pron. poss. 384.
Dyfneint Domnonia 846.
dyr- praef. = *do-er-*, *dy-er-* 895.
e pron. inf. pers. 376. 377, poss. 390. 391.
e-, *eu-* praef. 82. 897. 904.
echdoe adv. 617.
ef, *efo* pron. pers. 371, not. aug. 381. 386.
eh- part. priv. 125. 894.
ei (*dei*) pron. suff. 381.
eid cum pronn. suff. loco pron. poss. absol. 387.
eilwers adv. 618.
ein cum pronn. suff. loco pron. poss. abs. 388.
eirmoet, *eiryoet* form. adv. 616.
eithyr praep. 688.
el verb. anom. 599.
ell, *ill*, *yll* adi. pron. 403.
em, *ef* pron. pers. 871.
em- v. *am-*.
en- part. int. 896.
Englynion epigrammata 963. 970.
er praep. 669.
er- part. int. 895.
Eryri mons Cambriae 815.
es-, *ys-* praep. praef. 904, decomp. 907.
ettwa adv. 620.
eu pron. poss. 387.
eu- comp. 82. 107. 897.
f pron. suff. 378.
-fa v. *ma*.
felly, *velly* adv. 617.
gan v. *cant*; *gan ystlys* praep. nom. 692.
ger, *geir* praep. nom. 691; *ger bronn*, *ger llaw* form. praepp. 693. 694.
Gereint 90. 846.
Gildas n. v. 833.
go v. *guo*.
Gododin populus 965.
gof subst. 293.
gogled regio 617. 965 not.
gor- v. *guor-*.
goreu superl. 299.
gorllewin, *gulleuin* regio caeli 617.
goruc praet. anom. 591 sqq.
guar praep. 675; cf. *guor-*.
-gued, *-wed* subst. comp. 890.
guell, *gwell* compar. 299.
guer-, *guor-*, *gur-*, *gor-* part. int. 895.
guetig, *gueti*, *gwedy* adv. praep. 619. 688, coni. 736.
guo praep. 661, praef. *guo-*, *go-* 904, decomp. 907.
guociueir praep. nom. 695.
Guotodin v. *Gododin*.
guor-, *gor-* praep. praef. 905, decomp. 907.
guor- part. int. v. *guer-*.
Guorthigirniaun regio 825.
gurth, *wrth* praep. 682, praef. *gurth-*, *gwrth-* 905. *wrth* coni. 736.
gwae interi. 759.
-gweith, *gweitheu*, *gweithonn* adv. 617. 618.
gwna, *gwnel* verb. anom. 579. 600.
gwnn v. *gwyd*.
gwybot verb. anom. 573.
gwyd verb. anom. 601.
gwyr v. *gwyd*.
gynneu v. *cynneu*.
gyt v. *cyt*.
ha interi. 758.
Habren, *Hafren* Sabrina 122.
hagen coni. 731.
hanuot verb. anom. 573.
he-, *hi-*, *hy-* part. qual. 93. 895.
heb verb. defect. 606.
heb, *hep* praep. 679.
hediw, *heibaw*, *heno* adv. 618.
herwyd praep. 680, coni. 737.
heuyt coni. 723.
hi, *hihi*, *hitheu* pron. pers. 371, not. aug. 381. 386. 390.
hit, *hyt*, *hyd* praep. nom. 691, coni. 737; *hit bronn*, *hyt ym-*

bronn, *hyt ympenn* formulae praep. 693.
ho-, *hu-* part. qual. 93. 895.
holl v. *oll.*
hui v. *chwi.*
hun, *hwn*, *hon*, *hyn* pron. dem. 394.
hun, *hunan*, *hunein* cum pron. poss. 408.
hwnt adv. 398. 619.
hwy v. *wy.*
hy- v. *he-.*
hyd, *hyt* v. *hit.*
Hywel n. v. 93. 128.
i, *inneu* = *m.* 368, nota augens 373. 378. 383. 388.
ie, *ieu* part. affirm. 757.
in, *i*, *yn* praep. 671, praef. 905. Praep. nom. *ygkylch*, *ymblaen*, *ymplith*, *yn erbyn*, *yn herwyd*, *inhit*, *yn lle*, *yn ol*, *yn ymyl*, *yn ystlys*, *i tal* 692. 693, *i ciueir* 694; adv. et praep. *y maes*, *y mywn*, *in traus* 616. 693.
in, *yn* indicans adv. 615. 616.
inteu v. *ynteu.*
ir art. 217.
is, *ys* verb. subst. 553.
is praep. 672; *is law* praep. nom. 694.
isot adv. 619.
itau (verb.?) 556.
lall, *llall*, *leill* adi. pron. 402. 403.
lann-, *llan-* subst. comp. 889.
llawn constr. c. *o* 930.
lle coni. nom. 734.
lleidr subst. 293.
Letewicion Aremorici 831.
-lit comp. 891.
Litau Letavia 129.
Liuan stagnum 85.
Llundein Londinium 823.
-llyd comp. 891.
llyma, *llyna* interi. 759.
Llydaw 129. 831.
m pron. sg. inf. pers. 373, poss. 388; pron. suff. 379.
-ma, *-fa* comp. 4. 890.
Ma Mouric n. loci 81. 889.
mae, *maent* verb. subst. 555.
-maeth comp. 889.
mal coni. 733.
med verb. def. 606.
megys coni. 730. 733.
meu pron. poss. abs. 387.
mi, *mivi*, *minneu* pron. pers. 368.
mor part. 721, *mor—a* coni. comp. 721.
Morcanhuc, *Morganhuc* Morcantia 849.
mwy, *mwyaf* grad. anom. 299.
my, *vy* pron. poss. 383.
myn praep. 675.
n pron. inf. pers. 374, poss. 389.
na, *nac* coni. 724. 753.
na, *nac*, *nas*, *nat* part. neg. 751. 752. 757. *nac ef* form. neg. 757.
nado form. neg. 757.
namyn adv. coni. 620. 728.
nei subst. 293.
neill adi. pron. 402.
neithwyr adv. 617.
nep, *neb* adi. pron. 405, cum neg. 754; cum art. rel. 393.
nes praep. 687.
neu coni. 725.
neu, *neur*, *neut* adv. 620.
ni, *nini*, *ninneu* pron. pers. 369, nota aug. 374. 379. 384. 389.
ni part. neg. 750.
nihit pro *inihit* 692.
no, *noc* coni. 732.
ny, *nys*, *nyt* part. neg. 392. 750. 751.
o, *oc* praep., aucta *ohon-*, *onad-* 667, indicans genet. vel abl. 930. Praep. nom. *o achaws*, *o emil*, *o mais* 693.
o coni. praep. 735.
och, *ocha* interi. 758.
oderuyd formula 736.
oddiam praep. comp. 675.
odis, *adis* i. q. *is* 672.
odyma, *odyna*, *odyno* adv. 619.
odyrwng i. q. *ywrth* 682.
odyuch, *aduch* praep. comp. 673.
oe pro *do e* 390.
oed verb. subst. 546.
oes verb. subst. 553.
ohon- v. *o*, *oc.*
oia interi. 759.
oll, *holl* adi. pron. 403.
om- v. *am-.*
onad- v. *o*, *oc.*
or, *os*, *ot* i. q. *o* coni.
or pro *oc yr* 667.
Ouein, *Owen* n. v. 82. 128.
Ourdilat n. fem. 889.
pa pron. interr. 399.
pan coni. 728. *or pan*, *yr pan* 728. *bet pan*, *hyt pan* 729.
panyw coni. 729.
parth ac (*att*) praep. nom. 694.
paup, *pawb*, *pob* adi. pron. 404.
pei coni. 725.
pen-, *penn-* subst. comp. 889.
penn arciueir (*ac*) form. praep. 694. 695.
Pennillion epigrammata 970.
Pepitiauc regio 849.
peth i. q. *pa beth* 399.
peunyd, *peunoeth* adv. 618.
pieu verb. anom. 573.
pony part. interr. neg. 756.
Prydein Britannia 38. 823.
pryt coni. nom. 734.
pui, *pwy* pron. interr. 399.
py pron. interr. 399
pynnac rel. infin. 400.
r art. residua 217 sq.
rac praep. 677, praef. 905. *rac bronn* praep. nom. 694. *rac* loco part. prohibentis 754.
racco, *racko* adv. 398. 619.
rei subst. pron. 406.
ro part. verb. 418.
ro part. intens. 895.
Ruuein Roma 823.
-rwyd comp. 890.
rwng praep. 682.
ry v. *ro.*
Rytychen Oxonia 889.
ryw subst. pron. 407.
s pron. inf. 376. 377.
sawl subst. pron. 407.
sef pron. dem. loco *isef*, *isem* 398.
sit verb. subst. 554.
Stratcletenses vallis Clotae habitatores 120.
t pron. suff. 380.
tan, *dan* praep. 680; *dan penn* praep. nom. 693.
tawr v. *dawr.*
ter- praef. = *do-ar-* 906.
teu pron. poss. abs. 387.
ti, *titi*, *titheu* pron. pers. 369. 370.
ti, *titheu* (*d.*) not. aug. 375. 380. 385. 390.
tra praep. 680, praef. 905, coni. 736.
tre- praep. praef. 906.
treb-, *tref-* subst. comp. 889.
trennyd adv. 618.
tros, *trus*, *dros* praep. 681.
troi, *trui*, *trwy* praep. 665.
tu ac (*att*) form. praep. 694.
Tywi Tobius 90.
th pron. inf. pers. 374, poss. 389.
ual v. *mal.*
ub interi. 759.
uch praep. 673. Praep nom. *uch law* 694, *uch penn* 693.
uchot adv. 619.
Uisc, *Wysc* Isca 105.
unt (*dunt*) pron. suff. 382.
wch pron. suff. 380.
wrth v. *gurth.*
wy, *wynt*, *wynteu* pron. pers. 372, not. aug. 378. 383. 387.
wyf verb. subst. 545.
y art. 218.
y pron. poss. 386.
y part. verb. 422, constructa 901. 902.
y praep. (de) 662, praep. duplices *y am* 675, *y ar* 676, *y kan*, *y gan* 685, *y wrth* 683.
y praep. (ad) 662. *y ymyl* praep. nom. 693. *y maes*, *y mywn* v. *in.*
y interi. 759.
ych subst. 293.
ych pron. poss. 385. 390.

yd, *y* part. verb. 420, omissa 422.
ydan i. q. *dan* 680.
ygyt v. *cyt*.
ym- v. *am*.
yma, *yman* adv. 619.
ymdan v. *am*.
ymor- praef. = *ymguor-* 907.
yn v. *in*.
yna, *yno* adv. 619.
ynteu pron. pers. 371, not. aug. 390.
yny coni. 736.
yr art. 218.
yr i. q. *di'r* 218. 663.
yr praep. 670, coni. 736.
yr awr coni. nom. 734.
yrwng i. q. *rwng* 682.
ys verb. subst. 553.
ys praep. loco 695. *ysgwers*, *ystalym* adv. 616.
yssyd verb. subst. 554.
yttwyf, *yttoed* verb. subst. 551.
yw v. *wyf*.
yw pro *y*(=*do*)*e* 390.

3. Cornicorum.

A part. rel. 392. 423.
a verb. anom. 580.
a = *e*, *ef* 371.
a interi. 759.
a, *avy* = *ma*, *mavy* pron. 369, not. aug. 383
a praep. (cambr. *o*), aucta *ahan-*, *anedh-* 668, gen. vel abl. indicans 930. Form. adv. *adre*, *adro*, *adrus*, *aǵy* 617, *agynsow* 620, *a heys*, *a les* 617. Praepp. nom. *abarh*, *adryff*, *aberth yn*, *adro dhe*, *aǵy dhe* 696.
a coni. praep. 737.
a ban v. *pan*.
a dhan, *adhyrak*, *adhyworth* praep. comp. 680. 678. 684.
a rag, *a rak* form. adv. 620. 668, praep. 678.
a ugh praep. dupl. 673.
a part. interr. 755.
a na, *a ny* part. interr. neg. 756.
af- v. *an-*.
aga pron. poss. 387. 391.
agan, *agen* pron. poss. 384. 389.
agas, *ages*, *agis* pron. poss. 385. 390.
ages, *agis* coni. 732.
ahanan adv. 620.
alemma, *alena* adv. 619.
am pron. poss. 1089. 389.
am- praep. praef. 897; *em-*, *om-*, *ym-* 898.
an art. 218.
an pron. poss. 384.
an-, *af-* part. priv. 894.
arall adi. pron. 402.
arta adv. 621.
as-, *es-*, *ys-* interi. 759.
as-, *at-*, *ed-* praep. praef.
as pron. poss. 385.
aswon verb. anom. 603.
avel coni. 733.
awes, *awos* praep. 690.
banne cum neg. 754.
bedh, *bydh* thema verb. subst. 556.
ben, *y ben* subst. pron. 408.
bo, *po* coni. 725.
bom subst. 293.
bram subst. 294, cum neg. 755.
bu verb. subst. 556 sqq.
by i. q. *byth*, *bynary*, *bynytha* adv. 621.
bys (*yn*) form. praep. 697.
bys may, *bys pan* coni. 738. 729.
bys vycken form. adv. 621.
bytegyns coni. 732.
byth adv. 620. 754.
bythqueth adv. 621.
cam, *cammen* cum neg. 754.
cans, *gans* praep. 686.
car subst. 294.
cele, *cyle*, *y gele* subst. pron. 408.
cleu verb. 576. 604.
cole verb. 605.
colm subst. 294.
d- v. *t-*.
dar praep. 681.
dar- praef. pro *do-ar-* 906.
das- praef. pro *do-at-* 907.
de- v. *do-*.
de verb. anom. 580.
del coni. nom. 734. 723; *delma*, *yn delma*, *yn della* adv. 619.
der praep. 681.
der, *duer* v. *dur*.
desympys = *desimpit* adv. 615.
deth v. *dueth*.
devos verb. anom. 576.
di- praep. praef. 903.
di- part. priv. 894.
dis- part. priv. 895.
do-, *de-*, *dy-* praep. praef. 904.
dof v. *de*.
don inf. 599.
doro, *dro* verb. anom. 581.
doy adv. 618.
dre praep. 665.
drefen praep. nom. 696, coni. 738.
dres, *dreys*, *dris*, *drys* praep. 682.
dueth, *duth* praet. anom. 592.
duk verb. anom. 581.
dur, *duer* verb. def. 605.
dys- praef. pro *di-at-* 907.
dys- praef. pro *do-es-* 907.
dhe, *dhy* praep. (de) 662. Comp. *dherak*, *dhyrak* 678, *dheworth*, *dhyworth* 683.
dhe praep. (hib. *do*) 664. Praep. nom. *dhe ben* 697. Form. adv. *dhe dre*, *dhe ves*, *dhen dor* 617.
dhe pron. poss. 385.
e = *ef* 371.
e (*de*) pron. suff. 383.
ef, *eve*, *eva* pron. pers. 371, not. aug. 377. 382. 391.
égen = *esen* 551.
ellas interi. 759.
em- v. *am-*.
ems-, *oms-*, *yms-* praef. pro *am-es-* 907.
en art. 218.
en verb. subst. 547.
en- part. int. 897.
ena, *ene*, *eno* adv. 620.
-ense, *-ensy*, *-enǵy* pron. emph. 372. 373.
er praep. 670, praef. 900.
er byn form. praep. 696.
er na coni. 735.
es, *eus* verb. subst. 553.
es coni. v. *ys*.
esof etc. 551.
eth, *yth* praet. anom. 591.
eyll, *yll* adi. pron. 403.
f, *ff* pron. suff. 379.
fatel adv. 618.
gall- verb. anom. 575.
gan, *gen* pron. pers. inf. 374.
gans v. *cans*.
gas, *ges*, *gys* pron. pers. inf. 376, poss. 390.
go- praep. praef. 904.
goef, *govy*, *goy* interi. 759.
godhvos verb. anom. 575. 603.
gon, *gor* v. *godhvos*.
gor- praep. praef. 905.
gorth-, *gurth-* praep. praef. 905.
goslow, *golsow* verb. 605.
gur-, *gor-* part. int. 896.
gwell, *gwelha* grad. anom. 300.
gweth, *gwetha* grad. anom. 300.
-gweth, *-weth* comp. 890.
gwra, *gwrel* verb. anom. 580. 600.
gwruk praet. anom. 593.
ǵe, *ǵy*, *ǵeǵy* = *se* not. aug. 370. 380. 385.
ha, *hag* coni. 722.
haneth adv. 618.

hanow subst. 293.
heb, *hep* praep. 679.
hedre coni. 737.
hedhyu adv. 618.
hemma, *homma* pron. dem. 396.
hen, *hon* pron. dem. 395.
henna, *honna* pron. dem. 396.
herwedh, *herwydh* praep. 689. 696.
honan, *honon* cum pron. poss. 408.
huchot, *uchot* adv. 620.
huny pron. infin. 406 (404).
hy, *hyhy*, *yhy* pron. pers. 371, not. aug. 382.
hy- part. qual. 93. 895.
ia part. affirm. 758.
isot adv. 620.
ke imper. def. 586.
ke- (= *keth-*) part. praef. 903.
ke-, *kef-*, *kem-*, *ken-*, *kev-* praep. praef. 901. 902.
kekyffris adv. 618. 724.
ken pron. 398.
kepar adv. 724. *kepar del* coni. 734. *kepar ha* (*del*, *pan*) coni. 723.
kes-, *ket-* praep. praef. 903.
kettel coni. 735.
kettep adi. pron. 405. 617.
kettoth adv. 618. *kettoth ha* coni. 723.
keth demonstr. 398.
ki, *ky* subst. 293.
ky-, *kyf-*, *kym-* praep. praef. 901. 902.
kyffris adv. 618. 724.
kyn, *ken* coni. 731.
kyn- praep. praef. 903.
kyns, *kens* adv. praep. 620. 687.
kyns del coni. 737.
lader subst. 293.
le, *lyha* grad. anom. 299.
lemman, *lemmen*, *lemmyn* v. *luman*.
leun constr. c. *a* 930.
luman, *lemman*, *lymmyn* adv. 618. 621, coni. 728.
m pron. inf. pers. 373, poss. 388.
ma, *mavy* nota pron. 369.
ma adv. dem. 397.
ma coni. 726. 727.
-ma, *-va* subst. comp. 890.
ma, *mons* verb. subst. 555.
maga—del form. coni. 734.
magata adv. 724.
mar adv. 200.
mar—del 734.
mar coni. 726. 755.
mara coni. 737.
marnas, *mars* coni. 727.
mars- = *mar* 549. 580.
martesen adv. 726.
mas, *mes* coni. 732.
may, *ma* coni. 726. *rag may* 737.
me, *my* pron. pers. 369.
medh verb. def. 606.
mesk praep. nom. 696.
moy, *moygha* grad. anom. 299.
n art. residua 217 sqq.
n pron. pers. 1. plur. inf. 374, suff. 379; poss. inf. 389.
n pron. pers. 3. sing. inf. 376.
na adv. dem. 397.
na, *nag* part. neg. 392. 752 sqq.
na nyl 403. 754.
na, *nag* coni. 724.
nabow verb. anom. 575.
namna, *namnag* adv. 621.
na-ng-, *na-ns-*, *naw-ns-* adv. praef. 549. 620.
neb, *nep* adi. pron. 405, relative 393.
neffre adv. 621.
neyl, *nyl* adi. pron. 403.
ny, *nyny* pron. pers. 369, not. aug. 374. 380. 384.
ny part. neg. 750.
o verb. subst. 547.
o (*do*) pron. suff. 382.
of, *off* verb. subst. 546.
ogh interi. 759.
ohan pl. subst. 293.
ol, *oll* adi. pron. 403.
om- v. *am-*.
omma adv. 620.
onan pron. infin. 405 (404).
orth v. *worth*.
ot, *ote*, *otte* 606.
ough pron. suff. 380.
ow pron. poss. 193. 199. 383.
ow i. q. *worth* 190, cum inf. 538.
pan coni. *a ban*, *bys pan* 729.
par del, *par may* coni. 734. 727.
pe v. *py*.
pep, *peb* pron. 404.
pew, *pyw* verb. anom. 575.
pi, *po* coni. 725. 756.
piu (*pyw*, *pu*) pron. interr. 400.
pob, *pop* = *pup*.
poran adv. 621.
prag i. q. *perag* 400.
pu v. *piu*.
pub, *pup* adi. pron. 404.
py, *pe* pron. interr. 400.
py coni. v. *pi*.
py nyl 403. 736.
pynak, *penag* rel. infin. 400.
rag, *rak* praep. 678, praef. 905. coni. 737.
re subst. pron. 406.
re praep. 666.
re adv. 621. 895.
re part. verb. 422.
ro, *rol* verb. anom. 581. 601.
ryb, *ryp* praep. 688.
s pron. inf. 3. pers. 377. 378.
s pron. 2. pers. suff. 380.
s pron. pers. 2. plur. inf. 375.
saw coni. nom. 735 (732).
se, *sa*, *sy* nota aug. 370. 380. 385.
solabrys, *soladhydh* adv. 621.
suel subst. pron. 407.
t, *th*, *d* pron. inf. pers. 375, poss. 389.
tam subst. 294, cum neg. 755.
tan praep. 680.
ta, *te* nota pron. 370.
te, *ty* pron. pers. 370.
ter praep. 681.
toth in form. adv. 618.
tre- praep. praef. 906.
trogha, *troha* praep. 690.
tru interi. 759.
ty not. aug. 375.
uchot adv. 620.
ugy v. *usy*.
us verb. subst. 553.
usy verb. form. 551.
ve, *vy* = *me*, *my* 369, not. aug. 373. 379. 383. 389.
ve, *va* = *eve*, *eva* 372.
war praep., aucta *warn-*, *warnedh-* 677. Form. adv. *warbarth*, *war dhellargh*, *war nans* 617. Praep. nom. *war ben* 697, *war byn*, *war lyrgh* 696.
wege v. *wose*.
wharvos verb. anom. 576.
whath, *wheth* adv. 621.
why pron. pers. 370, not. aug. 376. 381. 385.
wo, *wos* i. q. *worth* 190.
worth, *orth* praep. 683, cum inf. 538.
wose, *woge*, *wege* praep. 688.
woteweth adv. 617.
y pron. pers. 372, poss. 386. 391.
y (*dy*) pron. suff. 382.
y, *ydh* part. verb. 423.
ydho adv. 621.
yll v. *eyll*.
ym- v. *am-*
yn praep. 671. Praep. nom. *yn cres*, *yn herwydh*, *yn kerghen*, *yn mysk* 696. Form. adv. *yn dewedh*, *yn kerdh*, *yn kergh*, *yn mes*, *yn nans* 617.
yn-, *en-*, *an-* praep. praef. 905
yn dan praep. dupl. 680.
yn indicans adv. 615. 617.
yn weth adv. 724.
ynter, *yntre* praep. 689.
yredy adv. 621.
ys, *es* coni. 732.
ys- praep. praef. 904.
yta, *ytta* verb. subst. 556.

4. Aremoricorum.

A part. rel. 392. 424.
a verb. anom. 581 sqq.
a interi. 759.
a (ven. ag) praep. (cambr. o), aucta ahan-, anez- 668, adverbia formans 669, gen. vel abl. indicans 930. Form. adv. a costez, a dilarch, affo, aguizyou 618, a rauc 620, atreux 618. Praepp. nom. a dreff, a enep, a goez, a het, a parz, a tost 697.
a dia, a diouz praepp. comp. 669. 684.
a-iz, a vs praep. dupl. 673.
a, az part. interr. 756.
abredahez, abret dahez adv. 618.
abreman adv. 619.
ach interi. 759.
adarre adv. 621.
aedof, edof verb. 552.
aez, ez praet. anom. 594.
aff (daff) pron. suff. 382.
ag v. a praep.
ahane, ahanen adv. 620.
alesse adv. 619.
alies adv. 618.
allas interi. 760.
am- praep. praef. 897.
aman adv. 620.
an art. 219.
an-, am- part. priv. 894.
an, ane part. interr. neg. 756.
ar v. oar.
ar- praep. praef. 900.
arall adi. pron. 402.
arhoaz adv. 621.
arre adv. 621.
as- v. es-.
at-, az- praep. praef. 900.
a vez i. q. evez.
ay interi. 760
aznavout verb. anom. 577.
bepret i. q. pepret 619.
bet, bed, bede, bedec praep. nom. 698.
bez thema verb. subst. 557.
bezcoaz, bizcoaz adv. 621.
biou verb. anom. 578.
bizuiquen adv. 622.
breman adv. 619.
breuzr subst. 294.
bu verb. subst. 556 sqq.
cals cum praep. a 930.
car subst. 294.
chede, chetu v. sede, setu.
clet verb. anom. 605.
cohito, coihiton, cohiton hi vet. form. praep. 697.
com- vet. praep. praef. 902.
cza, orcza interi. 760
da pron. pers. 375, poss. 385.
da praep. v. do.
dam- (dem-) hod. praef. 906.
dar praef. = do-ar- 906.
das-, daz- praef. pro do-at- 907.
dave, daved praep. 690.
de v. do.
dech adv. 618.
des-, dis-, diz- i. q. det-.
det- vet. praef. pro do-at- 907.
deu verb. anom. 582.
deur verb. def. 605.
deuz praet. anom. 594.
di praep. 662, praef. di- 903.
di- part. priv. 894.
dia, didan, digant, diouz (diouch), dirac (diraz-) praepp. comp. 669. 680. 686. 684. 679.
di- (= do-) praep. praef. 904.
dou- praef. pro di-gou-, do-guo- 907.
dis- part. priv. 895.
do- vet. praep., hod. da, ven. de 663. 664; da metou praep. nom. 697.
doen inf. 599.
doue verb. anom. 583.
dre v. tre.
dre, drez, dre maz coni. 738.
dreist, dreis praep. 682.
e pron. poss. 386. 391.
e- part. praef. 894. 904.
e (de) pron. suff. 383.
e, ez part. verb. 424.
ebarz praep. nom. 697.
ef pron. pers. 372.
eg(u)et coni. 733.
eg(u)ile subst. pron. 408.
eguit, evit praep. 690. 733
euit maz coni. 739.
eil pron. infin. 403.
el verb. anom. 601.
em-, emem-, enem- praep. praef. 899.
ema v. ma verb. subst.
en pron. pers. inf. 377.
en, e praep. 672. en mettou, e querchen, e(n) quichen praep. nom. 697. en creis, en tal 698. en maez, en hent adv. 618.
en- praep. praef. 905.
en indicans adv. 615, ent 616.
en- part. int. 897.
endan praep. dupl. 680.
endez, ennos, enpret adv. 618. 619
ent v. en.
entre praep. 689, coni. 738.
es-, as-, e- praep. praef. 904.
etre praep. 689.
evel coni. 734.
evez, yvez coni. 721.
eur adv. praep. 669.
eux, euz verb. subst. 554. 569.
ez part. verb. 424.
ezneu v. aznavout.
f, ff pron. suff. 379.
fallout, fell verb. def. 605.
gant praep. 686.
go-, gou- praep. praef. 904.
goa interi. 760.
goall coni. nom. 735.
goar, gon v. gouzout.
goaz, goazhaf grad. anom. 1088. (ad 300.)
gor-, gour- praep. praef. 905.
gort-, gourt- praep. praef. 905.
goude adv. 620, praep. 689.
gour part. int. 896.
gous, gouzout verb. anom. 578. 603.
groa verb. anom. 583 etc.
guell, guellaf grad. anom. 300.
guereu, guerue praet. anom. 594.
-guez, -uez comp. 890.
guitebun, guitibunan pron. 405.
ha, hac coni. 723.
hastiz adv. 618.
hau interi. 760.
he pron. fem. inf. pers. 377, poss. 386.
he- v. ho-.
hedro adv. 619.
heflene adv. 619
heman, homan pron. dem. 397.
hen pron. dem 395.
hen = en pron. pers. inf.
hen hont pron. dem. 397.
heni pron. dem. 395 (405).
hennez, honnez pron. dem. 397.
henoz adv. 619.
hep praep. 679.
her dre coni. 738.
heruez praep. 689, coni. 739.
het, a het praep. nom. 697.
hi, hy pron. pers. 372.
hiziu adv. 619.
hiuiziquen adv. 622.
ho pron. pers. inf. 378, poss. 387.
ho = hoz 376. 386.
ho-, hu- vet., rec. he- part. qual. 93. 895.
hoarvout verb. anom. 578.
hoaz, choaz adv. 621.
hogen coni. 731.
hon pron. pers. inf. 374, poss. 384.
hont adv. dem. 397.
hoz, houz pron. pers. 376, poss. 385. 390.
hu = hui 371.
hui pron. pers. 371, not. aug. 376. 381.
hunan cum pron. poss. 409.
i, y pron. pers. 373, not. aug. 383.
i (di) pron. suff. 382.
kember subst. Kemper, Kemperele nom. loc. 192.
Kerneo nom. regionis 133.

knech adv. 618.
lazr subst. 294.
leun constr. c. *a* 930.
loman adv. 619.
m pron. inf. pers. 374, poss. 389.
ma pron. pers. 374, poss. 383.
ma verb. subst. 555.
ma coni. (393.) 726. 727.
man adv. dem. 397.
-man, *-van* subst. comp. 890.
mar coni. 726.
mard- = *mar* 550. 581.
martese adv. 726.
maz coni. 726. 727.
me pron. pers. 369, nota aug. 374. 379. 384. 389.
meurbet adv. 618.
mez verb. def. 606.
mintin adv. 618.
mp (*omp*) pron. suff. 380.
muy, *muyhaf* grad. anom. 300.
n art. residua 217. 1085.
n pron. inf. poss. 389.
na, *nac*, *nag* part. neg. 392 752 sqq.
na, *nag*, *nac* coni. 724.
nac—mar coni. 724. 731.
nad- 550.
ne part. neg. 751.
ned- 550.
nemet coni. 728.
nep adi. pron. 406, relative 393.
nepret adv. 619.
neuse adv. 621.
ni, *ny* pron. pers. 369, nota aug. 374. 380. 384. 389.
non obstant coni. 731.
o pron. inf. pers. 378, poss. 391.
o = *oz* inf. 376. 390.
o (*do*) pron. suff. 383.
oa, *voa* verb. subst. 548.
oar, *voar* (*war*, *ar*) praep., aucta *oarn-*, *oarnez* 677. *oar tro* praep. nom. 697. *oar* coni. 739.
och, *ouch* pron. suff. 381.
of, *off*, *ouf* verb. subst. 547.
ol, *holl*, *hol* adi. pron. 404.
on pron. pers. inf. 374, poss. 384, inf. 389.
ouhen pl. subst. 294.
oz, *ouz* praep. 684. *oz hars* praep. nom. 698.
oz, *ouz* pron. pers. inf. 376, poss. 385. 390.
oz adverbii signum 617.
pa i. q. *pan* 730.
palamour praep. nom. 698.
pan coni. 729. 731.
pas cum neg. 755.
pe pron. interr. 401, relative 393.
pe heny, *pe re* 393. 394.
pe coni. 725. 756.
peguement pennac coni. 731.
pemdez adv. 619.
penaux coni. 730.
pennac adv. infin. 401.
pep adi. pron. 404.
pepret adv. 619.
piu, *piou* pron. interr. 401.
quae, *que* imper. def. 587.
queffret adv. 618.
quen-, *que-*, *quev-* praep. praef. 901. 902.
quen adv. 755.
quen na coni. 731.
quenech v. *knech*.
quent adv. 620, praep. 687, coni. 739.
quentiz adv. 618.
quet- praep. praef. 903.
quet cum neg. 755
qui, *quy* subst 294.
ra part. verb. 424.
rac praep. 678, coni. 738.
re subst. pron. 406.
re adv. 621. 895.
ro verb. anom. 583.
salv coni. nom. 735.
se pron. dem. 395, adv. 397.
sede, *seiu* imper. def. 606
seul subst. pron. 407.
sezlou verb. 605.
so verb. subst. 555.
t pron. suff. 380.
te pron. pers. 370, nota aug. 375 (*de* 380. 385).
tiz, *tizmat* adv. 618.
tnou adv. 618.
tost, *a tost* praep. adv. nom. 698.
tre vet. praep., rec. *dre* 665.
tre- praep. praef. 906.
tro praep. 681.
u, *uy* = *hui* 371.
vn, *vng* art. infin. 219.
unan pron. infin. 406
vuhunt, *vase* adv. 619.
vetez, *vet nos* adv. 618.
voa v. *oa*.
voar v. *oar*.
y v. *i*.
ya part. affirm. 758.
z pron. inf. pers. 375, poss. 389.

5. Gallicorum (et britannicorum veterum).

Aballaba, Aballava (Brit.) 789. 767.
Aballo 136. 767. 772. 789.
Abducienus 27.
Abnoba 789
Abo 772.
Abona 773.
Abrincatui 764. 797.
Abudiacum 27. 63. 789. 806.
Abudius 27. 789.
Acaunus, Agaunum 34. 774.
'Ακιχώριος 779.
Acmodae 769. 789.
Acounis 34.
-acum deriv. 806.
ad- comp. 865.
Adarus 778.
Adbogius 30.
Adbucillus 297. 767.
Addua 764.
Adduus 764.
Adianto 772.
Adiatullus 797.
Adiatumarus 797.
Adiatunnus 764.
Admagetobriga 865.
Adoneicus 32.
Aduatuci 764. 806.
Aedui 30. 37. 764.
Aegus 30.
Aenus 30.
Agedincum 789. 807.
'Αγηδ. Agied. 36.
Aginnum 774.
alauda 32. 790.
Alauna, *'Αλαυνός*, *'Αλαυνοί* 32. 774.
Alaunio 774.
Albion 763.
ἄλβολον 766.
'Αλκιμοεννίς 31.
Alesia 47.
Alexia 785.
Alisiia 47. 763. 780.
Alisincum 808.
Aliso 808.
Alisontia 3. 798. 808.
Alixie 47. 763. 780. 785.
Allobroges 13. 90. 137. 207.
Alo 772.
Alounis 34.
Alpes 67.
Alpinia, Alpinula 150.
Alpona 773.
alus 46.
ambacti 5. 64. 156. 796. 867.
Ambactus 77.
Ambarri 5. 64. 779. 867.
Amber 147. 778.
ambi- comp. 867.
Ambiani 64. 773.
'Αμβιδραυοί, *'Αμβιλικοί* 64. 867.
Ambigatus 5. 64. 867.
Ambiliati 5. 867.
Ambillius 867.

Ambiorix 64. 763.
Ambitui 764.
Anareviseos 763.
Ancalites 859.
Andarta 859. 867.
ande- comp. 867.
Andecamulum 5. 766.
Andecavi 5.
andelangus 867. 877.
Andematunnum 5. 774.
Anderitum 5. 877.
Anderoudus 34. 762.
Andossus, Andoxus 47. 785.
? Anger 778.
Anisus 785.
Annaeus 30.
Antonnacensis 15.
Antunnacum 774.
Apaudulus 790.
Aponus 772
Appeninnus 66.
Arabo 11. 789.
Arabus 11. 789.
Aramo 772.
Arar 3. 11. 778.
Arausio 763.
Aravisci 808.
Ἀρκύνια 46. 92.
Arduenna 60. 764. 774.
are- comp. 866.
Arebrignus 772.
Arecomici 5. 806. 866.
Aremorici 5. 13. 806. 866.
(Areverni 774.)
Argentomagus 40.
Argentoratum 40.
Ariomanus 773.
Arrabo 789.
Artalbinnum 68. 774.
Artemia 68.
Artobriga 68. 86.
Arubinus 774.
Ἀρούιοι 774.
Arverni 764. 774.
Atacotti 151. 866.
ate- comp. 866.
Ateboduus 22. 764.
Atepomarus 16. 866.
Ἀτεπορειγ-ος 20.
Atesui 764.
Ateula 35.
Atismara 853.
Atrebates 10. 866.
Aturrus 3. 779.
Augustodunum 24.
Augustonemetum 10.
Augustoritum 39. 88.
Aulerci 32.
Ausava 789.
Αὔσοβα 789.
Ausonius 772.
Αὐτεινοί 773.
Autricum 779. 797. 806.
? Avallocius 767.
Avaricum 779. 806.
Avenio 763. 772.
Aventia 82.
Aventicum 82. 806.
Avicantus 82.
Axona 13. 772.
Azali 766.
Babilla 767.
Bagacum 58.
Bagaudae 790.
Baiocasses 30. 47.
Banio 772.
Banona 773.
bardocucullus 767.
bascauda 790.
Basilia, Basilus 766.
Bassina 772.
? Bebronna 774.
Belatucadrus, Belatucardus 136. 169. 764.
Belatulla 764. 767.
Belenus 10. 85. 772.
Βελέριον 779.
Belgae 140.
Belisama 769.
Belisarius 779.
Bellatullus 764. 767
Bellovesus 856.
Benâcus 15. 59. 87.
Benarnum 774.
Benuleia 766.
Bergimus 770.
Bergion 763.
Bergomum 770.
Beterrae 779.
betulla 1077.
? Biber 778.
Bibracte 37. 799.
Bibrax 37.
Bibroci 806.
βιλινουντία 86. 798.
? Bilitio 763.
Bituitus 764. 797.
Bitumus 770.
Bituriges 11. 20. 70. 88. 814. 853. 865.
Βοδερία 779.
Bodincomagus 764.
Bodincus 807.
Bodiocasses 22. 47.
Bodiontici 22. 763.
Bodotria 22.
Boduognatus 22. 71. 764. 814.
-bogius, -boggius, -bogii comp 48. 58. 145.
Boii 22. 47.
Boionia, Boionius 773.
Boiorix 30.
Boius 30.
Βολέριον 779.
Βόλγιος 140.
Bônônia 22. 773.
Bonosus, Bonoxus 47. 785.
Boriedus 35.
Borillus 767.
Boudia, Boudius 34.
Boudicca 22.
Boudobrica 34.
Boudus 34.
Bratuspantium 11.
Bregetio, Bregentio 86. 763.
Βρεμένιον 772.
Brennus 1070.
Breucus 3.
Breuni 34.
-briga comp. 86.
Brigantes, Brigantium 86.
Brigantio 86. 763.
Brigindoni 772.
Brigobanne 86.
Βρίγουλος 766.
Britannus 151.
Brîto 104.
Brittae 104.
Britto, Brittones 151.
Brîvas 20.
Brocomagus 90.
Brogitarus 90. 137. 780.
Burdigala 3.
Buscilla 767.
Buvinda, *Βουουίνδας* 56. 64. 790.
Cabillonum 707. 773. 819.
Caburus 137. 779.
Cacusso 772.
Caeracates 259. 806.
Caeroesi 30. 773.
Caledonius 772. 790.
Caletes 859.
Calo 772.
Camalodûnum 766
Camaracum 39.
Camba 64.
Καμβαύλης 766.
Cambete 64.
Cambodunum 24. 64. 81. 857.
Cambolectri 64.
Cambonum 772.
camisia 84. 787.
Camulodûnum 766.
Camulogenus 40. 136. 766.
Camulus 39. 766.
Cantium 162.
Cantobenna 857.
capanna 774.
Capellatium 767. 826.
Capillus 767.
Caracalla 767.
Carantillus 4. 767.
Carantius 798.
Carantonus 3. 4. 13. 162. 772.
Carassounius 34.
Caratâcus 4. 72. 82. 94.
Caratullus 4. 767.
Carausius 32.
Carentomagus 162.
Καρινοί 772.
carpentum 75.
Carpusimo 770.
carrada, carrata 81. 840.
carrus 81.
Cartismandua 764. 853
Carvilius 763. 766.
Carvo 772.
casamo 772.
Casses 46.
-casses comp. 47.

Cassibratius 724.
Cassius, Cassianus 763. 773.
Cassivellaunus 32. 46. 87. 128. 774. 856.
cat-, cata- comp. 866.
Catalauni 128. 866.
Catamantaloedis 766. 790.
Catillus 767.
catu- 4. 37. 81.
Catullus 3. 4. 764. 767.
Κατουρακιόνιον 772.
Caturiges 4. 20. 37. 71. 814. 853.
Catusiacum 806.
Catuslogi 4. 22. 37. 71. 854.
Catuso 764. 772. 814.
Catussa 764.
Catuvellauni 87.
Caunus 3. 34.
Cavares 129. 779.
Cavarillus 129. 767.
Cavarinus 129.
Cebenna 9. 774.
Celtillus 297.
Cenabum 40. 788.
Cenimagni 772
Κενιών 772.
Cenisius 785.
Cenomani 17. 773. 825.
Centrones 42. 772. 779.
Centullus 767.
Cesonius 773.
Ceutrones 34. 772. 779.
Chrixus 78. 125.
chrotta, crotta 67. 151.
Cilurnum 14. 774.
Cimberius 779.
Cinnamus 769.
Cinnenius 772.
Cintognatus 808. 858.
Cintullus 767.
Cintus etc. 307.
Cissonius 773.
Clarenna 774.
Clavenna 774.
clêta 18. 97. 161.
Climberrum 779.
Clipiacum 763.
Clutamus 769.
-*cnos* comp. 38. 854.
Coblauno 32. 128.
Cobnertus 10. 38. 40. 85.
Coddacatus 4.
Cogidubnus, Cogidumnus 856.
Coinagus 30.
Koisis 30.
Colatio 763.
Commius 763.
Comontorius 42. 779.
Cômum 22.
con- comp. 866.
Κογκολίτανος 88.
Conconnetodumnus 797. 866.
? Concorcellum, Concurcallum 766.
Condate 15. 808. 998.
Condatisco 808. 998.
Condatomagus 808. 998.
Condrusi 773.
Convictolitavis 150. 856.
Κορίνιον 772.
Cornovia, Cornavii 832.
Cornubia 129. 831.
Correus 763.
Cortoriacum 26.
Cosli, Coslum 766. 1077.
Counus, *Κώουνο*: 34.
Couria 34.
Coutus 34.
covinnus 13.
Crebennus 774.
Crêmôna 22. 773.
Criciro 772.
Crielo 35.
Critognatus 16.
Cucalo 766. 772.
Cucalus 766.
Cuculle, cucullus 767.
Cunetio 92. 763.
Cunobilinus 85. 92.
Cunotamus 92.
Curia 763.
Curvedenses 789.
curmen, *κοῦρμι*, *κόρμα* 115. 821.
Cuses 766.
Cuslanus 766.
Δαβρώνα 773.
Damnonii 5. 772.
Dannotalus 30.
Dânuvius 15. 784. 998.
Δαρινοί 772.
Δαρούερνον 7.
Δειουονα 32. 40.
Deiotarus 780.
Demetae 85.
Dercoiedus 35.
Derventio 7. 763.
Desuviates 784.
Deusa, Deusus 35.
Dêvognâta 20.
Dexsiva, Dexsivia 47. 49. 125.
Dexuviates 784.
Diablintes etc. 867.
Dicaledones 867.
Dievio 35.
Divio 20.
Divitiacus 20. 763.
Divodurum 20. 59.
Divona 13. 20. 32. 772.
Doiros 30.
Domnitius 772.
Domnonii 5.
Domnotonus 13. 772.
Domnulus 766.
Donotaurus 32.
Drahonus 3. 22. 46. 119.
Drausonius 773.
Driedocius 35.
Druentia 7. 14.
Druida 7. 11. 14. 789.
Druna 14.
Drusilla 767.
Drûsus 24.
Dubis 14.
Dubna, Dubnus 772.
Dubnoreix, Dubnorêx 20. 32. 772.
Dubnotalus 772. 856.
Dubra 136. 778.
Dubris 778.
Ducârius 779.
δουκωνέ 22. 773.
δουηκαληδόνιος ὠκεανός 867.
dugiiontio 763.
Dumna, Dumnum 772.
Dumnacus 14. 114.
Dumnissus 772.
Dumnonii 772.
Dumnorix 14. 114. 853. 865.
Dumnulus 766.
-dunum comp. 24.
Duranius 14. 772.
Durarvernum 7.
duro-, durum comp. 24.
Durocobriva 806.
Durocornovium 129. 832.
Durocortorum 24. 26. 779.
Duronum 772.
Durovernum 7.
Eboracum 779.
Ἔβουδα 27. 789.
Eburobriga 88.
Eburodunum 88. 779.
Eburomagus 88. 779.
Eburones 88. 872. 773. 779.
Eburovices 88.
Ecolisma 770.
Ἔδρος 778.
Edro 778.
Eideus 32. 763.
Elauris 779.
Elaver 778.
Elvius, Elvetius 46.
Epasnactus 799.
Epidius, *Ἐπίδιον* 789.
Epomanduodurum 764.
Epona 9. 65. 71. 85. 772.
Eporedia 11. 63. 71. 85. 159.
Eporedii 11. 63. 71.
Eporedorix 63.
er-, her- comp. 860.
Ἐρδινοί 772.
esseda, essedum 9. 49. 789.
Essui 764.
Esubii 764. 789.
Esuggius 764.
Esunertus 10. 764. 854.
Esus 764.
(Eubages 46.)
eurises 35.
Euronius 34.
ex- comp. 47. 125.
exacon 796.
Excingilla 297. 767.
Exobnus, Exomnus 40. 47. 90. 125.
Fadilla 767.
Fevina 772.
Focunates 76.
Frontu 772.

Gabali 3. 38. 766.
Gabreta 38 778.
Gabrilla 767.
Gabris 778.
Gabromagus 38. 166. 778
Gabrosentum 166.
Gaesati 52. 796.
Γαιζατο- comp. 52.
Galatae 796. 998.
Γάλατος- 39. 998.
Γαγγανοί 772.
Garumna 3. 773
Gassumus 770.
Geidumni 32.
Gelduba 789.
Genauni 9. 32. 774.
Genava 40. 59. 129. 131.
Gennaio 772.
Germani 773. 821. 825.
Germullus 767.
Gerontius 90. 798. 814.
Gesoriacum 779.
Giegeius 35.
-gnâtus comp. 16. 71. 796. 856.
Gobannitio 37. 38. 90. 138.
Graioceli 766.
Gutruatus 764.
Haebudes 789.
halus 46.
Helvetii 46.
Helvii 46.
Hercuniates 46. 92.
Hercynia silva 46. 92. 865. 895.
Hesus 17.
Hibernia 57. 776.
-iacum derivatio 806.
Icauna, Icaunum 774.
Iccavos 854.
Iedussius 35.
Iegidi(us) 35.
Iera 35.
Iessilus 35.
ieuru 35.
in-, int- comp. 866.
Indutiomarus 25. 866.
Indutius 25. 866
Indutus 788.
Intarabus 788
Iolus 35.
Iovincillus 767.
Ἰσάμνιον 773.
Isara 11. 779.
Isarnodorum 774
Isca 32. 105.
Isurium 779.
Itulus 766.
Ἰτούνα 773.
Ἶτυς 773.
Iuliacum 763.
ἰούμβαρουμ 779.
Ivernii, Ivernis, Ivernia (*Ἰουέρνιοι* etc.) 57.
Labarus 3. 779.
Laburus 779.
Lactora, Lactura 779.
λάγινον 772.
Lârius 15. 763.
Larus 3.
Latera 779.
Lauriacum 32.
Lauro 32.
Lausanna 32. 774.
? *lautro* 779.
λεγούσματα, *λειούσματα* 770.
Leherennus 46.
Λεμαννόνιος 772.
Lemannus 9. 85. 774.
Lemonum 773.
Leonorius 779.
Lesora 779.
Lesura 10. 85. 121. 779.
Letavia 57. 88. 129. 831.
Leucarum 34. 779.
Leucetius 34.
Leuci 17. 34.
Leud(ici)anus 35.
leuga 34. 145.
Lexovii 126. 784.
Licca, *Λικκίας* 151.
Licnos 772.
Licus 151.
Liecdi 35.
Ligaunus 11. 774.
Liger 11. 90. 778.
Limnus 772.
Lingones, Lingonus 772.
Liscus 67.
Litana silva 12. 70. 86. 88.
Litanobriga 86. 88.
Litaviccus 88. 171. 831.
Liuda, Liudatus 35.
Livilla 767.
Lîvius 20. 57.
Livo 20.
Londinium 773.
Losodica 789.
Loupos 34.
Lousanna 34.
Loutius 34. 769.
Λόξας 126.
Lucterius 68. 156. 779.
Lugdûnum 24. 52.
Lupodûnum 14. 24.
Lutarius 779.
Lutetia 15. 71.
Luteva 15.
Luxovium 126. 784.
Magalius, Magalus 766.
Magiacus etc. 4.
Magidius 789.
Magiorix 4.
Maglius, Maglus 766.
Magulla 4. 767.
Magullinus 4.
-magulus, maglus comp. 4. 102. 136. 137.
Maguntiacum 5. 806.
Magunus 4.
-magus comp. 3. 4.
Mamurius 156. 828.
Manapia, Manapii 796.
Mandubii 764. 789.
Mandubratius 724.
Manduessedum 789.
Mantala 766.
Maritalus 857.
Maroboduus 22. 764. 857.
martellus 84. 149. 1061.
Marulla, Marullus 767.
-mârus comp. 16. 856.
mataris 83. 779.
Matisco 772.
Matreia 779.
ματρεβο 1086.
Matrona 13. 779. 1064.
Mattiaci, Mattium 151.
Matto 151.
Mediolacus 763.
Mediolanum 9. 15. 763.
Mediomatrici 83. 763.
Medoacus 764.
Meduantum 764.
Meduli 9. 764. 766.
Medulli 764.
Medullius 764.
Μέδουλλον 764. 767.
Meldae, Meldi 10. 61.
Melocottius 151.
Menapii 796.
Mercasius 785.
Merocila 766.
Messilus 766.
Mesua 764.
Μεσούιον 764.
Μέταρις 779.
Mincius 763.
Μόδονος 772.
Moenicaptus 31.
Moenis, Moenus 31.
Mogetilla 767.
Mogontiacum 5. 806.
Mogounus 34.
Μώμορος 39. 52.
Monapia 796.
Morginnum 774.
Moricambe 13. 64. 81.
Moridunum 13. 91. 853
Morimarusa 13. 785.
Morini 12. 764. 772.
Moritasgus 13. 46.
Mosa 13.
Mosella 13. 767.
Muenna 31. 774.
ml. multo 154.
Mursa, Mursella 767.
Mutina 772.
Namare, Namarini 779.
Ναμαυσατις 32. 233.
Ναμαυσικαβο 32. 1086.
Nantuates 764. 814.
Nava 15.
-nehae comp. 46.
Nehalennia 46.
Nemausus 9. 32. 85.
Nemavia 85.
Nemesa 9.
Nemetacum 85. 806.
Νεμῆται, *νεμητον* 36.
Nemetes 40. 85. 797.
Nemetocenna 10. 797.
Nemetomarus 10.
-nemetum comp. 10. 85. 161.
Nertomârus 10. 38.
Nertonius 10.

-nertus comp. 10.
Nervii 763.
Nicer 11. 778.
nimidas 161.
Nivernum 774.
Nivisium 56.
Nîvomagus 20. 56. 857.
Nôricum 21.
Nousantia 34.
Novesium 56.
Noviodunum 56. 763. 857.
Noviomagus 56. 763. 857.
Novius 763.
Obilonna 789.
Ocelum 766.
Octodurum 24. 68.
Ogmius 1. 769.
Ὄλινα 772.
Ollius 763.
Olloudius 34. 790.
Orcades 789.
Orgetorix 61.
Ὄροβις, Orobii 789.
Orolaunum 32.
Osismii 770.
Otacilia, Otacillus 297. 767.
Otadini (Ὠταδινοί) 22. 789.
Ovilabis 789.
Pades, Padus 3.
Paemani 30. 773.
ml. papilio 69. 161.
Parisii 82.
patêra 779.
Pausinna, Pausinnus 32. 107. 774.
πεμπέδουλα 15. 38. 93. 317.
petorritum 11.
Petovio 763.
Petromantalum 84. 766.
Petrucorius 30.
Πετουαρία 36. 317.
Pictones 772.
Pieporus 35.
Pistillus 767.
Pleumoxii 34.
Plînius 20.
πονέμ 770.
Procilla, Procillus 767.
Raconius, Racconius 773.
Ratisbona 785. 853.
Rauranum 772.
Raurici 32. 806.
Ravenna 15. 774.
Ravius 763.
Ravidus 789.
Reburrus 779.
rêda 11. 17. 40. 63.
Reginum 136.
Reitugenus 32.
Rêmi 17. 1067.
Revessio 763.
Rhedones 11. 40.
Rhênus 17. 40.
Rhodanus 11. 12. 40. 63. 772.
Ricina 772.
-rîges comp. 20.
Rigodulum 21.
Rigomagus 21.
Ῥιουσιαούα 35.
-rîx, -rîgis comp. 20.
Ῥοβόγδιοι 860.
Roscillus 40. 297. 767. 998.
Rosmerta 860.
Roudus 34. 762.
Rucinates 772.
rufius 76.
Rutêni 14. 15. 70. 772. 773.
Rutupiae 14.
Sabaria 779.
Sabidius 789.
Sabis 789.
Sabrina 122. 778.
Sabullus 767.
Sagramnus 92.
Saletio 122.
Saliso 122.
Salusa 122.
Samarobriva 779.
Samulocenis 766.
Sanadis 789.
Santones, Santoni 13. 772.
σαπάνα 772.
Sapaudia 161. 790.
Sapaudus 790.
sapo 161.
Sapplia, Sapplius 766.
Saravus 3. 15.
Sasranus 778.
Sauconna 161. 774.
Scarponna 774.
Scordisci 808.
Scôti, Scotti 151.
σχούβουλουμ 766.
Seduni 774.
Segla 766.
Segni 773.
Segobodium 763.
Segomo 772.
Segontiaci 763.
Segovellauni 774.
Σελγοουαι 122. 784.
Sembedo 772. 789.
Senomacilus 766.
Senones 9. 49. 772.
Sequana 764. 772.
Sequani 764.
Σεσηγονεύς 52. 778.
Sicila 766.
Sîdonius 20. 772.
Sigovesus 856.
Silius 20.
Sîlo 20.
Silus 20.
Sirio 763. 772.
Sirona 773.
Smertulitanes 88.
Solimara, Solimarus 806.
Solimariacum 806.
ml. solta 154.
Sorillus 767.
Stabatio 763.
Stuccia 763.
su- comp. 14. 859.
Suanetes 42. 124.
Suasa 14.
Sucaria 14.
Sucarus 14. 93. 122.
Sudeta 49. 798.
Suessiones 10. 14. 49. 122.
Sugeulo 35. 766.
Sumlocenna 766.
Sumelonius 766. 773.
Sumelocenne 766.
Suobnedo 772.
Sûra, Surinus, Surus, Surontium 24.
Ταίζαλοι 766.
Tammonius 773.
Taranis 3. 81. 772.
Taranucnus 854.
Tarbeisonios 763.
ταρβηλοδάθιον 77. 797.
Tarkno 772.
ml. targa, targia 140.
Tarodunum 854.
Taruessedum 789.
Tarvedum 789.
Tasgetius 46. 47.
Tasinemetum 10.
Taunus 32.
Taurisci 32. 808.
Tausius 32. 763.
Ταξγαίτιος 47.
Taximagulus 102. 136. 766.
Tectosagi 3.
Tenedon 789.
Ternanna 774.
Teteus, Tettus 69.
Tetumus 770.
Teutalus 34. 766.
Teutates 15. 34.
Teutobodiaci 22. 34. 763.
Teutomatus 4. 34.
Teutonius 772.
Tîcînus 20. 773.
Tigurini 86.
Tinnetio 763.
Titulla, Titullus 767.
Τόβιος 90. 763.
Togia, Togius, Togirix, Togitius 141.
Τογόδουμνος 141.
Τολοσοβις 789.
Tourenus 34.
Toutela 34.
Toutillus 34. 764. 767.
Toutiorix 34.
Toutissicnos 34.
toutiu(s), τοουτιους 32. 34.
Touto, Toutus 34.
Traiectus 156.
Treveri 17.
Trevidon 17.
tri- comp. 867.
Trigisamo 770.
Triumus 770.
Trocmi 769.
Trogmi 23.
Trogus 23. 1057.
Troucetei: 34.
Troucillius 34.

Troucillus 767.
Τουέροβις 789.
Tulingi 22.
Tungri 778.
Turecum 71. 806.
Turnacum 806.
Turones 14. 772.
Tutatio 763.
Tylangi 22.
Ucumus 770.
Urogenonertus 10.
Ussubium, *οὐσσουβίουμ* 789
Οὔξελλα 126. 767.
Uxellum, Uxellodunum 34. 126. 767.
Vacalis, Vacalus, Vachalis 3. 119. 766.
Οὐάραρ 778.
Varicillus 767.
ml. vasallus 120.
Vâsâticus 17.
Vasio 763.
ml. vassus 120.
Vectis 66.
Vecturius 156. 779. 828.
Vecturiones 779. 828.
Οὐέδρα 778.
Velauni 774.
Veliocasses 763.
Vellaunodûnum 32. 87. 774.
Vellavii 783.
Venaxomodûrum 770.
Venelli 767.
Venuleius 766.
ver- comp. 859 sq.
Veragri 17.
Vêranniolus 17.
Verannius 17. 774.
Verbigenus pagus 136.
Vercassivellaunus 32. 87. 774.
Vercellae 767.
Veredûna 24.
Vergilius 11. 86. 766.
Vergivius oceanus 11. 783.
vergobretus 10. 11. 61. 70. 857.
Veriugodumnus 114. 860.
Vernemetis, Vernemetum 10.
Vernodubrum 136. 778.
Veromandui 764.
Vêrôna 17. 22. 773.
Vertacomacori 770. 859.
Vertigernus 130.
vertragus 4. 36 sq. 145.
Verubium 789.
Vesagus 795.
Vesontio 763.
Vesunna, Vesunnici 774.
-vesus comp. 856.
Vetomanis 773.
Οὐέξαλλα 126. 766.
Vibennius 20.
Vibunna 774.
Victisirana 150. 772.
Vidubium 789.
Viducasses 12. 53.
Vienna 11. 774.
Ουιλλονεος 763.
Vindaluco 772.
Vindelici 766.
Vindesca 808.
Vindilius 766.
Vindilla 767.
Vindobona 53. 64. 857.
Vindomagus 64.
Vindomum 770.
Vindona, Vindonius 773. 858.
Vindonissa 53. 64.
Vipellis 767.
Virdomârus 16.
Virgilius 11.
Viromanus 773.
Virunum 774.
Viscellis 767.
Vivisci 20. 808.
Vocario 779.
Voconius 773.
Vocuntia 12.
(Vogasus, Vogesus 795.)
Volcae, Volcatius 53. 66.
Οὐολίβα 789.
Volusenus 786.
Volusius, Volusianus 10. 12. 786.
Voreda 789.
Vosagus, Vosegus 795.
Vosseno 772.
Voturi 779.

Berolini, apud Weidmannos (I. Reimer).

Typis fratrum Unger